

1

AYUNTAMIENTO
DE MURCIA
ARCHIVO

Est.º 9

Tab.ª A

N.º 7

SIGISMUNDI SCACCIAE,

Causarum Aduocati & Iurisconsulti
Romani,

TRACTATUS DE APPELLATIONIBVS.

IN DVAS PARTES DIVISVS.

*IN QVIBVS PLENE, RITE, RECTE, ET PVL-
chro ordine examinatum, frugi solidaq; doctrina resolutū, quicquid ad pradi-
ctas appellationes quoquomodo spectare aut contingere potest, tam quoad
praxim, quam quoad theoreticam, discurrendo per XX. Questiones, & pluri-
mos articulos per omnia tribunalia, ritus, & statuta cuiusq;
Principis, Republicæ, & Ciuitatis.*

OPVS DIGNVM AC MAGNI LABORIS, ITA VT
nihil intactum relinquere videatur.

NVNC PRIMVM IN GERMANIA CVM INDICE COPIO-
sissimo, excusus, & a mendis vindicatus.

*De Don Francisco
Ortiz de Todey*

FRANCOFVRTI,
E Collegio Musarum nouenarum Paltheniano.
ANNO M. DC. XV.

SICILISMAVNDI

SCACIAE

Caesarem Augustum & Augustiniam

Romani

TRACTATUS

DE APPELLATIONIBUS

IN QUAS PARTES DIVISVS

LIBERVS PARTVS SECVNDAE ET TERTIAE

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

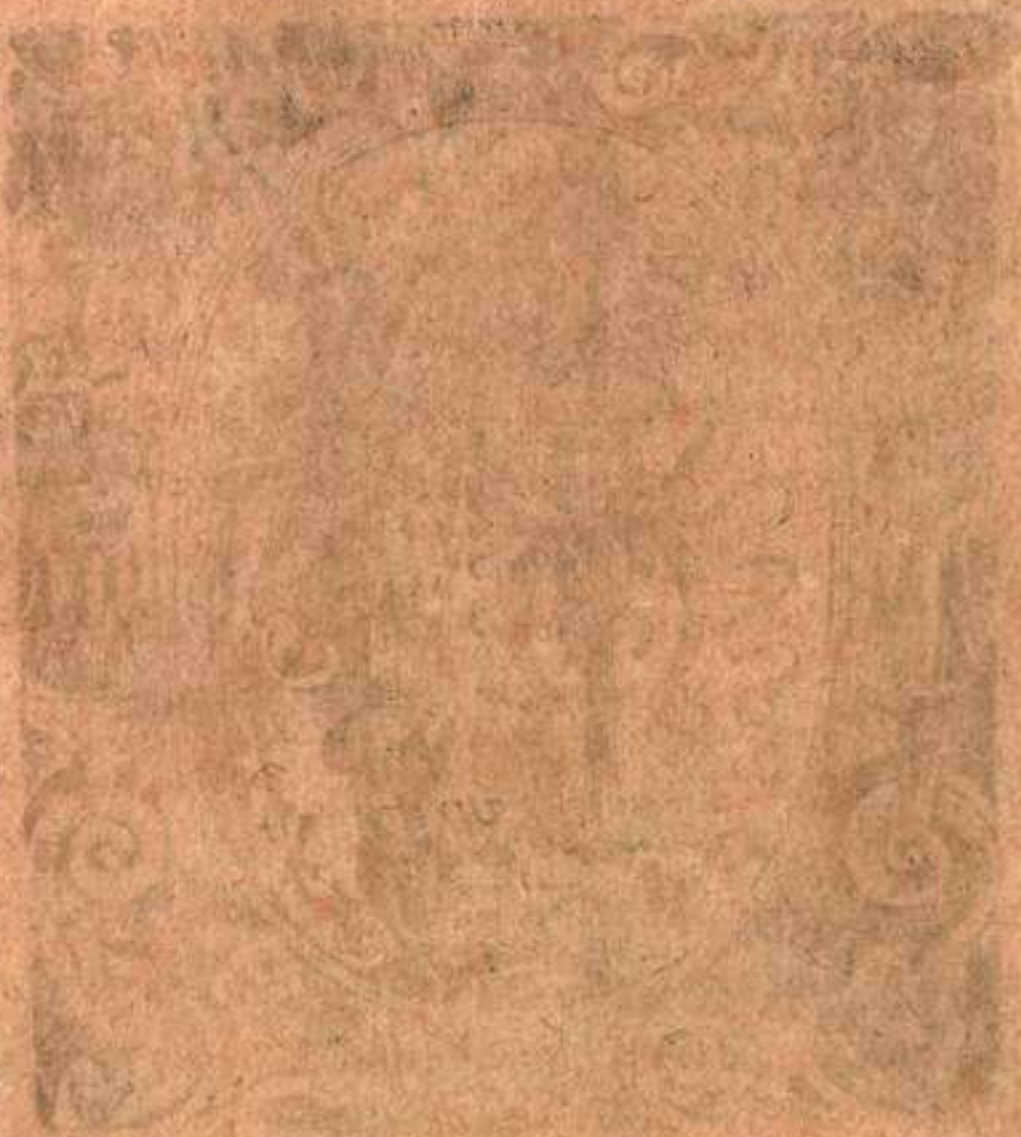
quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

quod appellatio est nomen quod dicitur

De Appellationibus
lib. 2. cap. 1.

FRANCISCA
BIBLIOTHECA
MUSEI HISTORICO-NATURALIS
MADRIDENSIS

Illustri ac Generoso Domino,
DOMINO,
VVOLFGANGOCOMI-
TIAMANSFELD, NOBILI
DOMINO IN HEL-
drungen,

Cæs. Maiest. a Consiliis Bellicis, & Prefecto militari,

ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS DARMSTATINI CON-
siliario intimo, eiusdemq; Cels. Pro-Principi, & Capitanéo,

EQVITI AVRATO,

Gratioso suo Domino,

S P.

ZACHARIAS PALTHENIVS, D.

LAUDEM non merentur exiguam ij, VVolfgange, Co-
mes generose, qui omnes ingenii nervos intendunt, ut eam nan-
ciscantur scientiam, qua libero homine digna esse existimatur.
Verum, maxima, (iudicio meo) debetur illis, qui se adeo ad
legalem conferunt Philosophiam, atq; ita harent in ea cogno-
scenda, ut abduci nulla penitus ratione queant. Hac enim ea est, qua in diui-
narum atq; humanarum rerum notitia versatur, qua vere præditi sapientes
iure merito nuncupari possunt. Hi namq; publica, privataq; negotia tractât,
ciuilis consensus horum vigilantia atque solertia custoditur: qui si de medio
tollerentur, nihil esset, quare exploratum cuiquam posset esse, quid sit suum,
quidve alienum: ciuium occulta odia, qua intra domesticos parietes pullulât,
in optimi cuiusq; fortunas impetum facerent, virtutes e ciuitatibus aufuge-
rent, vis & libido omnia complecterentur. Quibus omnibus malis sola hæc
legalis scientia resistit, maleuolorum impetus cohibet, comprimit, coercet.
Quam si unquam toto pectore totisq; viribus quis est amplexus, certe Sigis-
mundus Scaccia Jurisconsultus Romanus is est, qui in ea adipiscenda adeo
insudauit, ut ad Cleanthis Aristophanisq; lucernam vigilasse non immerito
dici possit. Locupletissimum huius rei præsens Tractatus de Appellationibus,
per Regulas, ampliaciones limitationes, declarationes, extensiones, restrictio-
nesq; confectus, afferre potest testimonium Tu quoq; Roma, caput mundi,
qui regis orbis sceptrarotundi, inficias ire neytiquam potes, in viscerib. quip-
pe tuis vix quadriennii spatio, intra quod & iudicandi aliquando, & consu-
lendi aliquando munere functus est non solum Tractatum huc de Appella-
tionibus, sed & de iudiciis caussarum ciuilium, criminalium & hereticalium,
conscripsit. Et quidem adeo docte, ut a quoquam hanc materiam nondum

(?) 2

EPIST. DEDICAT.

ita luculenter, ordinate, & ad usum praxis expositam viderim. Quae me
caussa praecipue mouit, qui alias Italorum Iurisconsultorum non in pernici-
em Typographorum, sed ad facilitandum doctis pretium, recudendi plenam
potestatem nactus esse mihi videor, ut eundem sub Illustri ac Generosi nomi-
nis tui auspiciis in lucem denuo emitteere decreuerim. Spero enim, quod tetro
liuore contaminata ingenia, quae aliorum facta ac scripta iniquo dente cō-
mordēt, tua auctoritate, quae maxima est, ita expauescent, ut ea sint omni ad-
miratione prosecutura. Nam quin tu vnus praecipue possis & velis eorum esse
defensor acerrimus, si quis in ea conetur inuadere, neminem dubitaturum
credo. Potes auctoritate ac dignitatis amplitudine, ad volendum vero im-
pellet te atq; incendet summa, quae bonas literas prosequeris, beneuolentia ac
singularis amor.

Suscipe igitur, Generose Comes, munus hoc optimo tibi iure debitum, nec
omnino aspernandum: cadit enim in eam, quam sustines personam, legalis
scientiae maxima exercitatio. Nam cum Casarea Maestas, & Princeps
tuus optimus iudicioq; praeditus acerrimo in aestimandis hominum ingeniis ac
moribus, Te in Consiliariorum suorum Collegium cooptauerint, consiliorum
participem ac adiutorem, necessaria est tibi Iuris non solum cognitio, quam o-
ptime tenes, sed quotidiana exercitatio. Nam in tractandis sacri Romani
Imperii negotiis, non semper, nec omnia potestatis plenitudine expe-
diuntur, sed plura etiam committuntur de iure, quae non nisi a Iureperitis ter-
minari queunt, atq; in hoc sacratissimi Imperatoris laudandum est iudici-
um, qui sicut est in eo honore deferendo parcus, sic quos deligit, ita moribus &
scientia probantur, ut amplissimam dignitatem non sanguini, non familia
delatam quis dicat, sed iis, quos & rerum gerendarum mira dexteritas &
sanctissime acta vita extollit. Sed satis verborum. Hoc polliceri possum, v-
berimum me laborum ac vigiliarum perceptorum fructum, si hanc Generosi
nominis tui inscriptionem probari ac patrocinium ac tutelam mihi prestari
sensero. Vale Comes Generose. Data Francofurt. 10. Cal. Septemb. 1614.

PAVLO

PAULO QUINTO
PONTIFICI OPTIMO
MAXIMO.

SIGISMUNDVS SCACCIA.

Maximum sane eorum in Remp. meritum esse putatur, qui bello periculoso, & graui, quo fines Imperii tueantur, quo Patriam, liberos, aras, focos, & fortunas nostras a cede, ab incendio, a seruitute defendant, in puluerem prodeunt, in sole consistunt, in acie versantur, cum hoste conflagunt, vulnera excipiunt, denique aduersariorum copiis, ne ad nos irrumpant aditum corporibus suis intercludunt. Verum inter istorum meritum loci aliquid esse eorum industriæ debet, qui non bello, sed studiis, non ferro, sed literis, non militaribus vigiliis, sed nocturnis lucubrationibus, non præliis committendis, sed improborum cupiditatibus coercendis ius nostrum persequuntur, amissa recuperant, fines agrorum regunt, ab improborum calumniis, ab iniquorum iniuriis famam, fortunas, ac vitam Ciuium fortissime vindicant; quibus rebus Ciuium salus, communis societatis vinculum, Rerumque publ. ratio continetur. Huic ego generi laboris, & pugnae, Pater Beatissime, prope ab ineunte ætate meam alacriter operam nauavi; & quamuis ingenii acumine, eruditionis laude longe multis inferior sim, tamen Reip. studio nunquam ab aliquid scribendo manum sustuli, quod permultæ meæ Lucubrationes, quas in lucem edidit, testantur, & nunc nonnullis ab hinc annis omnia, quæ ad Appellationes pertinent, vnum in librum congeffi, atque disposui, vt in hanc arenam descensuris quasi amentatas hastas compararem; quem librum Sanctissimæ Maiestati Tuæ libens, volensque dono, dicoque; quod a me sine summa ratione factum esse dici non potest: etenim, cum ex omnibus Orbis Terræ partibus ad Te venum, qui loco Petri sedes in Apostolica Sede Christi Vicarius, quotidie quamplurimi confluant, qui in ferenda sententia a suis sibi iudicibus iniuriam factam esse conqueruntur, quis hoc a me manus vlli mortalium magis, quam Tibi offerri debuisse audeat affirmare? Taceo iustitiam, æquitatem, prudentiam, ac cæteras Tuas virtutes, quibus ita omnibus emines, vt illæ Te, non Cardinalium suffragia, in ista, quam tenes, Sede, suis quasi manibus collocasse videantur, quarum splendor ad se allicere me potuisset. Hæc & alia permulta de Tuis laudibus transeo, quas etsi veras, vix ad aurem admittis, ne viam sibi aliquam ad Te callida patefaceret assentatio. Verum quibus cæ sunt notissimæ animum addunt, vel potius stimulos adhibent, vt quos de re aliqua libros scripserunt, sub Tuo præsertim augustissimo nomine in publicum emittant: His communibus causis satis magnis, ac iustis aliæ etiam mihi propiores accedunt: nam, cum ego in Tua ditione ortus, atque educatus sim, quicquid a me in lucem euulgatur, id totum Tibi iure debetur Tuo. Accedit ad hoc, quod significanda mihi erat deditissima mea in Sanctitatem Tuam voluntas, non vulgari aliquo munere, sed insigni, & quod Tuam deceret personam, & meam; nec certe vllum conueniebat Sanctitati Tuæ magis, quam hic ingenii ex literario labore fructus, nec mihi, qui Iuriconsultum profiteor, aptius inueniri poterat, quo me Tibi probarem, gratumque etiam redderem, argumentum, quam offerre Sanctitati Tuæ Lucubrationes meas; Quæ cum ita sint, suppliciter peto, vt meum hunc de Appellationibus librum sub Tuo Sanctissimo nomine in publicum exire non dedigneris. Deumque insuper precor, vt hanc, quam sibi proximam Tibi concessit auctoritatem, in Te ad bonorum vtilitatem, ad literarum præsidium, ad Christianæ Reip. salutem, quam maxime fœlicem, ac diuturnam efficiat.

SCIPIONI

SCIPIONI BUR- GHESIO,

SACRÆ ROMANÆ ECCLESIAE CAR-
DINALI AMPLISSIMO.

SIGISMUNDVS SCACCIA.

UIBVS beneficium accipere ab alio contingit, laboran-
dum in primis est, ut id grati animi memoria complectantur; tum, si occasio venerit,
ut eadem non solum mensura, qua illud acceperint, reddant, sed cumulatione etiam, si
possint. Ego, qui nihil aque, ut ingrati animi vitium horreo, longius progredior, &
voluntatem gratificandi tantidem, quanti gratiam, ac beneficium ipsum aestima;
quod in causa fuit, cur signatam a te mihi humanissimis verbis augendi, ornandi quo
mei voluntatem magni fecerim, insculptamque in animo habuerim, maximumque hoc
beneficium quomodo aliqua ex parte reddere in semper cogitarim; sed cum nihil mihi esset, quod tibi contra
emetiri prater voluntatem possem, hæc demum Lucubrationes mea Pauli V. Pont. Max. auunculi tui nomine
in scripta occurrerunt, quas cum tibi offero, duo maxime consequor: alterum quod id, quod tuum est, tibi re-
stituam; ita enim tibi sum addictus, ut mea omnia non gratiæ causa, sed iure ipso debeam: alterum, quod
Pontifici eo fore gratiores spero, quod cum a me, quem totum possides proficiantur, eas quasi tui prædii fru-
ctus agnoscat: Accedit eodem, quod cum post Romanum Pontificem omnis ad te Christiana Reip. procu-
ratio, administratioque pertineat, ob hoc etiam Lucubrationes istæ tibi debebantur, & ut etiam ab auctori-
tate tua aliquid ponderis acciperent. Hoc postremum, ut illas tibi offerrem, fuit, quod in omnes benigni-
tatem verbis apertoque ad te venientibus etiam ad satietatem aditu ita exerces, ut Palatinum illud, quod
antiquus, atque ingeniosus Poeta supercilium nominavit, a tuis adibus exulet, nec modo libenter excipias,
qui te conveniunt, sed illis ultro te offeras, ac sine furore, & fallaciis, veteribus aula artibus, libere cum omni-
bus agas, preces non solum benigne audias, sed plerumque prævertas; quas ob res nemo est, qui tibi sæl: cita-
tem hanc tuam non cupiat esse diuturnam: Rem insolitam, ac pene incredibilem in te Romana Civitas ex-
peritur, summam in Civitate suo potentiam, ac moderationem ita coniunctas, ut invidiam effugeris, ac locum,
quem a Principe obtines, eundem a Deo publicis omnium votis merearis: Vnum tamen est, quo premor,
quod tuus a me virtutibus, humanitati que debitum exolvere nullo pacto possum, sed tamen quicquid nunc
sum, aut unquam ero, tuum esse totum libentissime profitebor, curaboque interim perquam dili-
genter, ne hanc voluntatis meæ tibi quasi consecrata additionem
parvi aestimes, sed illam aliquo apud te loco esse non
immerito peritiam.

ARGV-

ARGUMENTA QUÆSTIONVM, ARTICVLORVM, ET CONCLUSIONVM, QUÆ SVNT IN ISTO TRACTATV.

Quæstio I.

DE significatione verbi Appellare, & verbi prouocare, & in qua significatione sumatur appellatio in isto tractatu.

Quæstio II.

De definitione, & quotuplicitate appellationis.

Articuli 3.

- 1 Quid sit appellatio, & quæ inferantur ex definitione appellationis.
- 2 Impugnantur definitio, & illationes, solunturq; impugnationes.
- 3 Quotuplex sit appellatio, & quæ sint earum differentia.

Quæstio III.

De fine, & effectibus appellationis.

Articuli 2.

- 1 Ad quem finem sit introducta appellatio.
- 2 Quos effectus producat appellatio,

Quæstio IV.

De requisitis substantialibus appellationis.

Articuli 6.

- 1 An appellatio debeat dari in scriptis.
- 2 An verbum (appello) sit de forma, vel sufficiant quæcunq; alia verba æquipollentia.
- 3 An a pluribus sententiis simul prolatis sufficiat vnica appellatio, vel requirantur plures.
- 4 An in appellatione debeat exprimi causa grauaminis.
- 5 An cedula appellationis debeat dari ipsi iudici.
- 6 Quæ sint exprimenda in schedula appellationis.

Quæstio V.

Quæ personæ possint appellare, & quæ non possint appellare.

Articuli 2.

- 1 Omnis grauatus potest appellare.
- 2 Non grauatus non potest appellare.

Quæstio VI.

Coram quo sit appellandum.

Quæstio VII.

Appellatio debet fieri ad superiorem non omissio medio.

Quæstio VIII.

Ad quos sit appellandum.

Articuli 6.

- 1 Ad quos olim appelleretur.
- 2 Ad quos appelleretur hodie a sententiis delegatorum.
- 3 Ad quos appelleretur a sententiis ordinariorum ecclesiasticorum.

4 Ad quos appelleretur a sententiis ordinariorum secularium.

5 Ad quos appelleretur a sententiis ordinariorum status ecclesiastici, immediate subiecti Sedi Apostolicæ.

6 Ad quos appelleretur a sententiis ordinariorum Romanæ Curia.

Quæstio IX.

De validitate, & inualiditate appellationis alternatiuæ.

Quæstio X.

De validitate, & inualiditate appellationis copulatiuæ.

Quæstio XI.

De officio iudicis a quo, & iudicis ad quem, & de natura, & processu causæ appellationis.

Articuli 8.

1 Ad quem spectet cognitio, an sit deferendum appellationi.

2 Ad quem spectet cognitio, an appellatio sit admittenda.

3 An officium iudicis ad quem sit latius officio iudicis a quo.

4 Quomodo procedatur in causa appellationis.

5 An pronuntiatio super desertione causæ sit necessaria, & quis iudex debeat pronuntiare.

6 Quis iudex condemnet ad expensas desertio rem appellationis.

7 Quis debeat exequi rem iudicatam.

8 Quo ordine procedatur ad executionem rei iudicatæ.

Quæstio XII.

Appellatio infra quantum tempus debeat interponi.

Quæstio XIII.

De Apostolis.

Articuli 14.

1 Vnde dicantur Apostoli, & quid sint.

2 Quot & quæ sint eorum species.

3 An petitio Apostolorum sit necessaria.

4 An Apostoli sint petendi in ipsa appellatione.

An iudex debeat statim respondere de Apostolis.

6 An satis sit petere Apostolos, habere a iudice terminum iuris, & redire pro Apostolis.

7 An iudex a quo appellanti, redeunti in termino præfixo pro Apostolis, dando alium terminum, seu prorogando, possit, eo non redeunte, procedere.

8 An,

Elenchus Quaest. Artic. & Conclus.

8 An, pendent termino iuris ad redeundum pro apostolis, possit impetrari iudex appellationis, & gesta, pendente dicto termino, valeant.

9 Quando incipiat currere terminus iuris, qui datur ad redeundum pro Apostolis.

10 An iudex, dando Apostolos refutatorios, possit appellanti praefigere terminum ad se praesentandum.

11 An Apostoli, & eorum tempus habeant locum in appellatione ab interlocutoria.

12 Qualis sit terminus iuris, intra quem Apostoli peti, & concedi debent, & c.

13 An iudex non deferendo appellationi puniatur, & qua poena.

14 Cuius expensis debeant concedi, & mitti Apostoli.

Quaestio XIV.

Infra quatum tempus debeat impetrari iudex, seu committi causa appellationis.

Quaestio XV.

De fatalibus, & instantiis causarum.

Articuli 11.

1 Unde dicantur fatalia.

2 Quae sint fatalia.

3 An appellanti impedito currat tempus primi fatalis, ideoq; ei concedi debeat secundum.

4 Cui incumbat onus probandi impedimentum, & qualiter probetur.

5 Quanti temporis exigatur impedimentum, ut appellans habeat secundum fatale, & ut non habeat, quanti temporis exigatur negligentia.

6 Ad impedimentum, quod appellans potuisset removere, & non remouit, sufficiat ad habendum secundum annum, & euitandam desertionem cause.

7 Quando incipiant currere fatalia.

8 An, lapso primo fatali, sententia transeat in rem iudicatam, vel requiratur lapsus secundi fatalis.

9 Nunquid appellans impeditus debeat protestari, alias tempora fatalium currant, & c.

10 An tempora fatalium possint prorogari, seu breuiari.

11 In quibus differant fatalia ab instantiis primae causae.

Quaestio XVI.

A quibus iudicibus liceat appellare, & a quibus non liceat appellare.

Quaestio XVII.

A quibus sententiis possit appellari, & a quibus non possit appellari.

Quaestio XVIII.

Diuersorum statutorum quod attendendum sit in materia appellationis.

Quaestio XIX.

De remediis, deficiente appellatione.

Remed. 1. de nullitate.

Conclusiones 7.

1 Quid sit nullitas.

2 Quot sint species sententiarum, a quibus non potest appellari, & potest dici de nullitate.

3 Quot modis nullitas possint intentari.

4 Nullitas principaliter intentata non retardat executionem.

5 Nullitas deducta per viam exceptionis non retardat executionem.

6 Coram quo iudice nullitas intentari debeat.

7 Usq; ad quod tempus possit agi, & excipi de nullitate.

Remed. 2. de restitutione in integrum.

Conclusiones 4.

1 Restitutio in integrum datur tam aduersus sententiam inappellabilem, ex natura causae, quam aduersus sententiam inappellabilem propter excellentiam iudicis.

2 Quilibet iudex ordinarius potest restituere in integrum, prout de iure.

3 Restitutio in integrum impedit executionem.

4 Coacta a Signatura restitutione in integrum prout de iure, iudex caute agit, non pronuntando super ea.

Remed. 3. de supplicatione, querela, reclamatione, reuisione & recursu.

Remed. 4. de syndicato.

Quaestio XX.

De transportatione, & expensis actorum.

Articuli 2.

1 A quo producenda sint acta in secunda instantia.

2 Cuius expensis confici debeat regestum, & quomodo procedatur ad consequendam eius mercedem.

SIGIS-

SIGISMUNDI SCACCIAE IVRISCONS. ROMANI,

DE APPELLATIONIBVS,

Pars Prima.

QVAESTIO I.

ARGVMENTVM.

De significatione verbi, appellare, & verbi, prouocare, & in qua significatione sumatur appellatio in isto tractatu.

SVMARIA.

- APPELLANDI vsus est frequens, & necessarius. num. 1.
- Frequentia plenius tractari debent. num. 2.
- Appellationis nomen sumitur multipliciter, & appellare est verbum aequiuocum, eiusque aliqua recensentur significationes. num. 3. & seq.
- Adsectari differt ab appellare. num. 3.
- Appellare quando fit proprie. num. 4.
- Appellatio extraiudicialis dicitur improprie appellatio. n. 5.
- Appellatio iudicialis dicitur proprie appellatio. num. 8.
- Appellatio datur tam iudicialis quam extraiudicialis. nu. 5.
- Appellatio, & appellare sunt coniugata. n. 6.
- Coniugatorum argumentum valet. num. 6.
- Appellatio extraiudicialis non comprehenditur in dispositione odiosa. num. 8.
- Appellatio extraiudicialis non venit in rescriptis de appellationibus. num. 8.
- Prouocare verbum est genus aequiuocum. num. 9.
- Prouocare verbum potest sumi in genere, & in specie. nu. 9.
- Adoptio est nomen generale, significans &c. n. 10.
- Cognati generice & specificè sumpta quid significet. nu. 11.
- Ius civile generice, & specificè sumptum quid significet. n. 12.
- Appellatio qualibet est prouocatio, sed non e contra. num. 13.
- Genus quomodo cognoscatur. num. 13.
- Prouocare verbum in dubio quomodo sumendum. n. 14.
- Verba sunt intelligenda in specie, sicque in potentiori significato. num. 14.
- Vocabula sunt pauciora negotiū. num. 15.
- Appellatio in qua significato tractetur a nobis. num. 16.

1
2

APPELLANDI vsus quam sit frequens, quamque necessarius nemo est, qui nesciat, inquit Vlpianus in l. 1. ff. de appell. & relat. † quare, quæ ad hunc spectant vsus, plenius attingam; quotidiana enim sunt, inquit Paulus in l. 25. legau. Titio. ff. de liber. leg.

Appellationis nomen sumitur tribus modis; latissime, late, & proprie, vt explicat Card. Alex. in rubr. nu. 8. & seqq. vers. expedita continuatione. de appellat. Latissime enim sumpta significat quamcumque vocationem, seu inuitationem, & ideo si vocarem te ad cœnam, diceretur appellatio, Bar. in l. 1. num. 2. versus finem ff. de appell. & relat. & Card. Alex. vbi sup. Late sumpta significat quamcumque prouocationem ad iudicium, & sic etiam appellationem extraiudicialem, vt explicat Card. Alex. d. rubr. num. 8. & seqq. vsque ad nu. 11. inclusiue. Strictè vero, seu proprie sumpta significat appellationem iudicialem, Card. Alex. d. rubr. n. 12. in fine, & num. 13. & seqq.

Sic quoque appellare est verbum æquiuocum, quia habet varias significationes, de quibus scripserunt Rebuff. in l. liberti appellatione. ff. de verb. signif. ad quem locum se remittit in tract. de appell. in prefat. sub num. 10. tom. 3. fol. 476. Brederod. tract. de appell. tit. 3. par. 1. & Greg. Tolos. cod. tract. lib. 1. cap. 2. ad quos duos postremos se remittit Ruginell. cod. tract. de appell. post prefationem in tit. de appell. n. 2. fol. 11.

Interdum enim significat nominare. Interdum accusare. Interdum implorare aliquem testimonii, vel auxilii gratia. Interdum exigere rem debitam a debitore, interdum significat blanda oratione pudicitiam alicuius attentare. l. item apud Labronem. §. si quis & vers. appellare. ff. de iniur. & famos. libell. Hercul. tract. de attent. cap. 1. num. 6. & 7. tom. 5. fol. 255. notans propriam differentiam inter appellare, & adsectari. Rebuff. tract. de appell. in prefat. num. 9. tom. 3. fol. 476. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 1. cap. 2. n. 2.

Omissis denique his, & aliis significationibus, quæ non respiciunt nostrum scopum, significat tam post latam sententiam prouocare ad maiorem iudicem, quam prouocare ante sententiam ad iudicem propter instans, vel futurum grauamen, quod inferitur extraiudicialiter; & appellare in ista generali significatione sumitur improprie, quia appellatio isto modo sumpta, prout significat tam appellare iudicialiter, quam extraiudicialiter, sumitur improprie, vt declarant Abb. in cap. 5. cum sit Romana. num. 21. vers. opp. & videtur Franch. num. 4. vers. ultimo nota. & Dec. not. 7. num. 25. de appell. idem Dec. in cap. 51. bona memoria. vers. secunda differentia. num. 20. eod. tit. † & quod appel-

A

latio detur iudicialis, & extraiudicialis, scribit Abb. in rubr. sub num. 3. ibi. appellatio est a minore. de appell. Et quod detur appellatio extraiudicialis, sed improprie dicatur appellatio, scribunt Innoc. in d. capit. 5. sum sit Romana. & Abb. sub num. 21. de appell. Dec. loco supra proxime citato. Gomez. in reg. de trienn. poss. q. 54. num. 3. Brederod. tractat. de appellat. par. 1. tit. 9. col. 17. sub littera a.

6 † Igitur idem profus dicendum est de verbo appellare, quia sunt coniugata, ut patet ex l. prima §. si quis in appellatione. ff. de appell. dum ibi Iureconsultas explicat errorem appellationis per verbum appellare: & in coniugatis certum est, quod valet argumentum constructiue, & destructiue, Aristot. lib. 3. Topic. cap. 4. & patet ex l. 1. ff. si cert. per. vbi Iurecons. volens declarare nobis verba rubricæ, de rebus creditis, declarat nobis coniugatum, videlicet, quid sit credere: & appellatio isto ultimo modo sumpta dicitur improprie appellatio.

7 Ultimo demum significat solum prouocare ad maiorem iudicem post latam sententiam, iuxta text. in d. l. 1. §. si quis in appellatione. ff. de appell. & iuxta definitionem appellationis, de qua q. seq. num. 1. & consequenter in hac significatione dicitur proprie appellatio, ut retuli, & sequutus sum ead. q. seq. num. 33. aduertendo, ut dixi, quod valet illatio in coniugatis.

8 Comprobatur, quod appellare, seu appellatio significet proprie appellationem iudicalem post latam sententiam, quia in materia odiosa, seu stricta, & pœnali, in qua verba sunt stricte, & proprie intelligenda, sub nomine appellationis non comprehenditur, nisi dicta appellatio iudicialis. Abb. in d. cap. 51. bona memoria. sub num. 8. de appell. & Dec. in d. cap. 5. cum sit Romana. not. 7. n. 25. dicens, in dispositionibus odiosis non comprehenditur appellationem extraiudicalem, Corn. in l. 3. num. 5. C. de appell. quem refert & sequitur Contard. in l. vnica. limit. 25. sub num. 4. C. si de momen. poss. dicens, quod d. lex tertia; in qua disponitur, quod nihil debet innouari appellatione pendente, non procedit in appellatione extraiudiciali, Bero. in conf. 112. n. 5. lib. 3. & Contard. d. limitat. 25. n. 5. & 6. dicens, quod in rescriptis sub nomine appellationis nō venit appellatio extraiudicialis: Ex quibus Contard. in d. limit. infert, quod illa l. vnica. C. si de momen. poss. quæ prohibet appellationem, non habet locum in appellatione extraiudiciali.

Reliquum est, ut explicemus significationem verbi, prouocare, quo vsi sumus ad explicandum verbum, appellare, & nomen appellationis.

9 Prouocare est genus quoddam æquiuocum, hoc est, secundum meum intellectum, est verbum, quod potest sumi generice, prout significat tam appellationem extraiudicalem, quam iudicalem; & potest sumi specificice, prout significat appellationem extraiudicalem, prout isto ultimo modo sumunt Rebuff. tract. de appell. in prefat. num. 53. tom. 3. fol. 479. & Abb. in cap. 51. bona memoria. num. 8. de appell. quem refert. & sequitur Marches. tract. de commiss. part. 2. in commiss. appellat. cap. 1. num. 27. fol. 8. & aduertunt Federic. Schench. tractat. de appellat. sub num. 1. tom. 5. fol. 55. Io. Ferrar. eodem tractat. lib. 1. cap. 3. num. 17. tom. 5. fol. 64. Contard. in l. vnica. limit. 25. num. 3. ibi, secundo quia. C. si de momen. poss. ff. & late Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 9. col. 16. versus finem sub littera d. & col. 17. in pluribus locis.

10 Hoc idem dicimus de adoptione, quæ uti nomen generale æquiuocum, significat etiam arrogationem

sed eam non significat, si sumatur specificice, Instit. de adoption. in princ.

Idem dicimus de cognatione, quæ generice sumpta significat tam cognatos per sexum femininum, quam per virilem, qui dicuntur agnati; sed sumpta specificice significat solum coniunctos per sexum femininum, qui dicuntur consanguinei, ut not. Instit. de legis. agnat. tut. in verbo. cognati.

Idem dicimus de iure ciuili, quod generice sumptum significat tam ius ciuile Atheniense, quam Romanorum, sed specificice sumptum significat ius ciuile Romanorum, Instit. de iur. natur. gent. & ciuili §. sed ius quidem.

Et alia sunt eiusmodi in iure, quæ capiuntur in genere, & in specie, quorum multa cumulauit Io. Fran. Far. tract. de essent. infant. cap. 3. num. 2. & seqq. tom. 8. par. 2. fol. 389. & 390.

Et quod prouocatio possit sumi loco generis appellationis, patet, quia omnis appellatio est prouocatio, sed non e contra, Felin. in rubr. de appell. in princip. Et illud certum est, quod genus dicitur illud, a quo non valet subsistendi consequentia; l. 2. §. creditum. ff. si cert. per. & ibi Gloss. in verbo. genus. vbi patet, quod omne mutuum, quod est species, est creditum, sed nō e contra, quia creditum est genus.

Est necessarium, quod hoc verbum, prouocare, sumi possit generice, ut declarauimus, quia alias si sumeretur solum specificice prout significat appellationem extraiudicalem, male poneretur loco generis in appellationis definitione, de qua nos sumus acturi sequ. quæst.

Prouocare, verbum, quod, ut dixi, potest sumi in genere, & potest sumi in specie, deberet in dubio sumi in specie, prout significat appellationem extraiudicalem, argu. text. Instit. de iur. nat. gent. & ciuili §. sed ius quidem. vbi ius ciuile in dubio intelligitur de iure ciuili Romanorum. Et quod verbum quod potest capi ut species, & uti genus, debeat in dubio capi ut species; refert ex pluribus, & sequitur Contard. in l. vnica. in rubr. numer. 51. vers. & ad hanc. C. si de momen. poss. sunt enim verba intelligenda in potentiori significatione, ut ex Dec. retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 62. sub num. 31. tamen in definitione appellationis, & explanatione verbi, appellare, de quo egimus supra, & de quo loquitur l. 1. §. si quis in appellatione ff. de appell. sumi debet in genere propter subiectam materiam, quia ingreditur ut genus definitionem, & declarationem appellationis.

Ratio cur hæc verba, sicut alia pleraque habeant diuersas significationes, est, quia plura sunt negocia, quam vocabula, l. 4. ff. de prescript. verb.

Non tamen sumi possunt in qualibet significatione, sed in ea sola, quam subiecta materia admittit.

His præcognitis, sciendū est, quod nos agemus de appellatione in penultima, & vltima significatione.

Præmissis istis, definiamus quid sit appellatio.

QVAESTIO II.

ARGVMENTVM.

De definitione, & quoduplicitate appellationis.

SVMARIA.

APPELLATIO est prouocatio de minori ad maiorem, &c. num. 1.

ILLATIO I. appellandum est a minori ad maiorem iudicem, num. 3. — Subinfertur appellationem a maiori ad minorem vitari, num. 5.

Ampliatur I. illatio, vt neque de consuetudine possit induci contrarium, n. 6. & quomodo hoc fit verum, nu. 26. & 28.

Ampliatur II. vt neque per statutum, n. 7.

Ampliatur III. vt neque per pactum, n. 8.

Ampliatur IV. vt neque ex consuetudine possit appellari ad æqualem, nu. 9. — Subampliatur etiã si sit æquali, n. 11.

Ampliatur V. vt interposita ad minorem noceat, etiam si ignoranter, nu. 12. — Subampliatur etiam si sit interposita ad æqualem, num. 13.

Ampliatur VI. vt multo minus possit appellari ad eundem, num. 14. — Subampliatur etiam si mutaret tribunal num. 15. — Declaratur ampliatio, vt procedat in appellatione a definitiua, n. 16.

Restrigitur I. illatio, vt non procedat in appellatione per errorem ad æqualem superiori, num. 17.

Restrigitur II. in appellatione ab interlocutoria ad æqualem, num. 18.

Restrigitur III. in recursu ad idem tribunal, n. 19.

ILLATIO II. a Papa, seu Imperatore non potest appellari, num. 20.

Appellatio vocatur multis nominibus, num. 2.

Superior corrigit factum inferioris, num. 5.

Æquiuocatio impedit definitionem, num. 21.

Capitanei appellationum in Vrbe qua sit iurisdictio. & ad eum appellari a sententia lata de voto Asseramenti, & a sententia Senatoris vrbi, num. 22.

Senator est superior & maior Capitaneo appellationis, n. 23.

Potestas Pisanus est maior Capitaneo, a cuius tamen sententia appellatur ad Potestatem, n. 24.

Prator Lucensis est maior Rota Lucensi, sed a Pratore appellatur ad Rotam, num. 24.

Capitaneus iustitia Ciuitatis Senatoris est maior Rota, n. 24.

Rota Maceracensis est iudex, ad quem appellatur a delegato Papa in illa Prouincia n. 24 vers. 5.

Praefectus est minor Consule, a Consule tamen delegato toleratur appellatio ad praefectum num. 25. & quomodo sit minor, & maior Consule, n. 30.

Episcopi habent æqualem dignitatem cum Cardinalibus, sed administrationem minorem, num. 30.

Administratio facit quem esse maiorem, n. 30. in fine.

Iudex aliquis potest diuersis respectibus esse maior, & minor altero, num. 27.

Interpretatio in dubio fieri debet pro validitate actus, n. 29.

Appellatio non est actio, & c. sed est ius quoddam & c. n. 31.

Appellatio quotuplex sit, & earum species, nu. 32.

Appellatio iudicialis, & appellatio extraiudicialis habent vndecim differentias, qua assignantur, num. 33. & seqq. vsque ad n. 46. inclusiue.

Appellatio legitima qua dicatur, n. 37.

Appellatio friuola, frustratoria, & similis qua dicatur, n. 38.

Appellatio quando dicatur sine causa, & sine grauamine relinquatur arbitrio iudicis, n. 49. & quando iudex debeat arbitrari esse friuolam, num. 50.

Appellatio friuola, seu calumniosa, & appellatio legitima quas habeant differentias, num. 51. & 52.

HANC quæstionem absoluaui tribus articulis.

PRIMO. Quid sit appellatio, & qua inferantur ex definitione appellationis.

SECUNDO. Quibus oppositionibus impugnentur definitio, & illationes illius, & quomodo soluantur oppositiones.

TERTIO. Quotuplex sit appellatio, & qua sint earum differentia.

Ad PRIMVM articulum. Quid sit appellatio. APPELLATIO definitur a Doctoribus multipliciter.

Prima definitio. Est prouocatio de minori ad maiorem iudicem l. 1. §. si quis in appellatione. ff. de appell. & relat. Goffr. & alii Summistæ in tit. de appell. Glos. in c. 2. in verbo officiali. de consuet. in 6. Abb. in rubr. sub. nu. 3. vers. circa, de appell. Card. Iacobat. tract. de concil. lib. 10. art. 3. n. 1. tom. 13. par. 1. fol. 355. & quod hæc sit communis definitio appellationis testatur Rebuff. tract. de appell. nu. 1. tom. 3. fol. 475.

Secunda definitio. Est sententiæ a minore iudice latæ per inuocationem maioris iudicis prætextu iniquitatis rescissio, Azo in sum. C. rub. de appellatione. nu. 2.

Sed vtramque definitionem impugnat Bart. in d. l. 1. sub num. 1. & 2. ff. de appell. & relat.

Tertia definitio. Est ius, quo interim prima sententiæ extinguitur, & interim causæ cognitio ad iudicem superiorem deuoluitur: & hoc prout loquimur de appellatione a definitiua, Bar. in d. l. 1. n. 3. ff. de appell. & relat. quam definitionem late explicat, & tuetur Card. Alex. in rubr. num. 22. & seq. de appell.

Quarta definitio, vt ex allegata Gl. in c. 2. de consue. in 6. refert & sequitur Franch. in rubr. num. 1. in fine. de appellat. est ad maiorem iudicem prouocatio ratione grauaminis illati, vel cõminati, & ex eo Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. in praefatione n. 2. tom. 5. fol. 346. hæcque definitio conuenit appellationi proprie sumptæ, videlicet appellationi iudiciali, quæ interponitur solū a grauamine præterito, seu præsentis, & non a futuro, vide infra num. 43.

Quinta definitio. Est prouocatio ad maiorem iudicem ratione grauaminis illati, vel inferendi, vt definit Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. in verbo. & quandoque appellatur num. 1. fol. 460. & hæc definitio conuenit etiam appellationi extraiudiciali, Abb. in d. rubr. sub. n. 3. in fine de appell.

Reliquas, si placet, definitiones videto apud Bredod. tract. de appell. par. 1. tit. 7. col. 12. litera c. & d.

Appellatio ex multis eius attributis multis vocatur nominibus, de quibus Ruginel. tract. de appellat. tit. 1. n. 3. fol. 11.

IN FERO I. ex hac definitione, appellandum esse a minori ad maiorem iudicem, vt dicit textus in cap. anteriorum. ibi. illo videlicet. 2. q. 6. & scribunt Glos. 1. in cap. 1. vers. ad quem. 2. q. 6. Azo in d. rub. de appell. num. 16. vers. appellatio debet fieri. Papien. in pract. in forma appell. a sent. diffin. in glos. & ad quemcunque fol. 415. Schench. in in tract. de appell. n. 9. tom. 5. fol. 55. Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. appell. cap. 1. num. 25. fol. 7. & quod in iudicio semper sit appellandum ad superiorem tribunalis, a quo appellatur, scribit Abb. in cap. 55. dilectis. num. 5. & nu. 9. in fine de appell. & dicam latius infra quæst. 7. & 8.

Ratio huius illationis est, quia superior debet corrigere, quod fecit inferior, & non e conuerso, capit. si quis a modo. distim. 81. cap. cum inferior. de maior. & obed. Dec. in rubr. nu. 7. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in principio, in verbo. & quandoque appellatur nu. 3. fol. 460. & Marches. vbi supra, & eleganter Ioan. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 5. n. 138. tom. 5. fol. 69. dicens, quod ratio ipsa suadet maiorem iudicem appellandum esse, quia vt prior sententia emenderetur hoc subsidium querimus, id quod maioris authoritatis est opus.

5 SVBINFERO ex ista illatione, quod appellatio interposita a maiori iudice ad minorem non valet, sed vitiatur, ad notata per Azon. in rubr. n. 19. ibi. quid autem si per errorem. C. de appell. Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus. n. 14. vers. quid si per errorem. lib. 2. fol. 189. Bar. in l. 1. §. si quis in appellatio. n. 1. 5. & 7. ff. de appell. & relas. Nicel. tract. de concord. gloss. concor. 6. fallen. 4. 2. nu. 84. tom. 18. fol. 194. & Card. Iacob. tract. de concil. lib. 10. art. 1. nu. 37. tom. 13. par. 1. fol. 352.

6 AMPLIA. I. eandem illationem, vt neque consuetudine introduci possit, quod appelletur ad minorem, *Glos. in c. 2. in verbo officiali. de consuet. in 6. Franc. in rubr. n. 2. dicens, non posse introduci, quod appelletur ad minorem iudicem, vel ad parē vere, vel ficte. & ibidem Felin. in princ. de appellat. Nicel. de concord. gloss. concord. 6. num. 84. fall. 4. 2. tom. 18. fol. 194. Card. Iacobat. tract. de concil. lib. 10. art. 1. sub nu. 37. tom. 13. par. 1. fol. 352. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verbo. & quando appellatur. sub n. 3. fol. 460. Rebuff. tract. de appell. in princ. n. 4. tom. 3. fol. 475. Barbat. in rubr. col. 34. de fid. instr. quem refert. & sequitur Gig. ad Dec. in rubr. sub. n. 7. in verbo. consuetudo. l. 1. d. de appell. & Mandos. tract. de inbib. q. 4. n. 9. tom. 5. fol. 87. firmans ex hoc, non tenere consuetudinem, vt Beneuonti possit appellari a Gubernatore ad Vicarium Archiepiscopi in causis ciuilibus, & Marchel. tract. de commiss. par. 2. commiss. de appell. c. 1. sub n. 24. & 25. fol. 8. inferens, quod Gubernatores Ciuitatum, seu Pratores terrarum non debent tolerare istam prauam consuetudinem, seu abusum, vt ab eorum sententiis appelletur ad quosdam iudices pedaneos, vt puta Cancellarios Communiatū, seu alios ab ipsis Cōmunitatibus deputatos, dicens, quod Gubernatores, non obstante inhibitione dictorū iudicū pedaneorum, debent ad vltiora procedere, nisi, &c. & de communi * opinione testatur Maran. vbi supra.*

Ratio huius ampliacionis est, quia consuetudo, quæ introducitur; vt minor habeat iurisdictionem in maiorem, non valet, *Archidiacon. in cap. inferior. n. 1. distin. 21. & Dec. in d. rub. de appell. n. 7. & in cap. dilecti. il. 3. num. 25. eodem tit.*

Ratio rationis est, quia consuetudo non potest tollere substantialia, & saluare actum: sed de substantia appellationis est, vt appelletur ad maiorem, *Abb. in rubr. de appell. sub n. 2. & latius ibidem Felin. in princip. Rebuff. tract. de appell. in prefat. n. 4. & 5. tom. 3. fol. 475. & dicitur de substantia appellationis, quia, cum minor non possit contra maiorem, appellatio ad minorem feriret de vento, vt considerat Ioan. Fetrar. tractat. de appellat. capit. quinto, nume. centesimo trigesimo octauo, tom. 5. fol. 69.*

7 AMPLIA. II. vt neque statuto possit introduci, quia nec statutum potest actus substantiam mutare, *Rebuff. dict. tract. de appellat. in prefatione numer. 5. tom. 3. fol. 475.*

8 AMPLIA. III. vt neque per pactum possit appellari a maiori ad minorem iudicem, *Rebuff. tract. de appellatione in princip. numer. quarto, & quinto, tom. 3. fol. 475.*

9 AMPLIA. IV. vt consuetudine introduci non possit, quod appelletur ad æqualem iudicem, *Glos. in c. 2. in verb. officiali. ibi. sed falsum est vt hic vides. de consuet. in 6. Franch. in rubr. n. 2. de appell. Rebuff. vbi supra. num. 4. tom. 3. fol. 475. Felin. d. rubr. in princ. de appell. dum sentit contra Abbatem constituentem differentiam, &c. Et hinc est, quod a spectabilibus ad spectabiles non*

potest appellari, *cap. anteriorum. §. illo videlicet. 2. q. 6. & ibi Gloss. in figuracione casus.*

Ratio est, quia par in parem non habet imperium *10 Card. Iacobat. tract. de concil. lib. 10. sub n. 42. tom. 13. par. 1. fol. 352. & Io. Ferrar. d. cap. 5. nu. 138. tom. 5. fol. 69. dicens, quod par in parem non habet imperium, nisi omnem magistratus vim dissoluere, & Remp. quæ sine eo consistere non potest, internecioni exponere velimus.*

Contra istam ampliacionem tenet Host. quem refert, & sequitur Anch. in c. Romana. n. 6. vers. quero de quibusdam. de appell. in 6. & adducit nonnulla Dec. in d. rubr. de appellat. sub numer. vndecimo, quæ mihi non probantur.

SVBAMPLIA hanc ampliacionem, vt procedat etiam si ficte tantum sit æqualis, vt ex Franch. retuli, & sequutus sum sup. n. 6. ampl. 1. & ideo neq; a Vicario ad Episcopum, neq; e conuerso admittitur appellatio, *Franch. in cap. 66. dilecti. sub num. 32. vers. in ea glos. de appell.*

AMPLIA. V. vt appellatio interposita ad minorem noceat etiam si sit interposita ignoranter, l. 1. §. si quis in appellatione ff. de appell. & relas. *Guid. de Suzar. tract. de ord. iudic. n. 119. tom. 3. par. 1. fol. 38. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 5. nu. 139. tom. 5. fol. 69. Guid. Pap. eod. tract. de appell. quest. 42. sub num. 35. tom. 5. fol. 59. & ita intelligas Franch. in c. 66. dilecti. sub num. 13. vers. aduerte tamen. & vers. si vero appelletur. de appell. dum corrupte legitur, ad maiorem, quia debet legi, ad minorem: quare appellatio eiusmodi habetur pro non apposta, ideoque caueat appellans, vt, si non sit lapsus tempus appellandi, denuo appellet, Bar. in d. §. qui in appellat. n. 7. vers. quero dicitur hic.*

SVBAMPLIA istam ampliacionem, vt procedat etiam si appellatio sit interposita ad æqualem, *Guid. Pap. vbi supra.*

Contra hanc ampliacionem tenent *Gemin. in c. 3. Romana. sub n. 8. & Anch. n. 6. de appell. in 6. & Card. Iacob. tractat. de concil. libr. decimo artic. primo. nume. 37. tom. decimo tertio, part. prima, fol. 352 admittens, quod possit tolerari appellatio a pare ad pare interposita errore interueniente.*

Non recedas a subampliacione.

AMPLIA. VI. vt multo minus possit appellari ad eundem iudicem, quia tunc substantia appellationis deficit dupliciter: primo, quia non appellatur ad superiorem: secundo, quia appellaretur ad eum, qui grauauit.

SVBAMPLIA hanc ampliacionem, vt procedat etiam si iudex a quo ascenderet ad locum iudicis ad quem, vt puta quia Episcopus, lata sententia, & interposita appellatione, promoueretur in Archiepiscopum, quia licet tunc videatur alius, & non iudex a quo, tamen ex debito tenetur alteri illam causam delegare, & ipse abstinere ab illius cognitione, vt ex *Glos. & Bart. refert, & sequitur Franch. in capit. 6. ad hac. col. vltima, questione quarta, sub numero septimo de appellationib. vide omnino infra quest. 8. sub nume. 86. extensione 1.*

DECLARA eandem ampliacionem, vt sit vera in sententia diffinitiuā; secus in interlocutoria, a qua potest appellari ad eundem iudicem, vt dixi in *si 6 questione octaua, numero 73. restr. 2.*

RESTRINGE I eandem illationem, vt appellatio interposita per errorem non ad illum maiorem, seu superiorē, ad quem erat appellandum, sed ad æquale illi

illi superiori, non sit inutilis, quia iste error non nocet, l. 1. §. si quis in appellatione. ff. de appell. Guid. de Suzar. tract. de iudic. num. 119. tom. 3. par. 1. fol. 38. Azo in sum. C. de appell. num. 19. ibi. quid autem si per errorem. Archid. in cap. anteriorum. num. 18. in fin. & num. 19. 2. quæst. 6. Vide infra quæst. 7. num. 97.

18 **RESTRINGE II.** vt non procedat in appellatione, interposita ab interlocutoria, quia potest interponi ad æqualem, qui habeat eandem iurisdictionem, vt in appellatione a Vicario ad Episcopum dixi infra q. 8. art. 3. rest. 2. n. 73. Imo potest interponi ad eundem iudicemmet, vt declarauit ead. q. 8. sub. num. 73. 74. & 75.

19 **RESTRINGE III.** vt licet non possit appellari ad idem tribunal, quia esset appellare ad æqualem, seu ad eundem iudicem, vt dixi infra q. 8. n. 53. tamen potest quandoque recurri ad idem tribunal, vt declarauit infra d. q. 8. art. 6. n. 131. & 132.

20 **INFERO II.** a Papa, & Imperatore, seu alio non recognoscente superiorem non posse appellari, iuxta ea, quæ scripsi infra q. 16. limit. 1. n. 1. & seqq. ad eum.

DECLARA vt hæc definitio, & illationes firmatæ habeant locum in appellatione a iudice, procedente iudicialiter, seu extraiudicialiter: sed in appellatione extraiudiciali a parte, ad quem sit appellandum, vide infra q. 17. ampl. 12. n. 43 & seqq. ad eum.

ARTICVLVS II.

AD SECVNDVM articulum: Quibus oppositionibus impugnetur definitio, & illationes illius, & quomodo soluantur oppositiones?

Definitio, eiusque illationes a me firmatæ possunt pluribus oppositionibus impugari.

Nam, impugnando particulariter definitionem, dico, quod tam appellatio, quæ est res definita, quam prouocatio, quæ est definiens, sunt nomina æquiuoca, vt de appellationis nomine patet ex his, quæ dixi q. preced. n. 3. & de nomine prouocationis ibidem n. 9.

21 † & tamen illud certum est, quod æquiuocatio definitioni præstat impedimentum, vt scribunt Rip. tract. de pest. num. 1. & Arist. 2. poster. cap. 15. & ibi interpretes, & dixi sup. lib. 1. cap. 1. n. 2.

Respondeo huic oppositioni, quod in casu nostro tollitur æquiuocatio ex verbis adiunctis, & positis loco differentie, & ex ipsa materia subiecta.

Oppono etiam contra illationes, & consequenter contra ipsam definitionem, quia in multis casibus appellatur ad iudices inferiores.

22 Primo enim hic in Vrbe in foro Capitolino habemus Capitaneum appellationum, qui est iudex ordinarius, cognoscens regulariter causas appellationum nullitarum, & iniquitarum quarumcumque sententiarum tam ciuiliū, quam criminalium, & mixtarum latarum in prima instantia a Senatore, illiusque iudicibus, & quibuscumque officialibus Capitolinis, seu arbitris, vel arbitratoribus, vt disponunt noua statuta, seu reformationes Vrbis lib. 1. c. 166. & 167. & notauit lib. 1. c. 24. n. 1. & infra q. 8. n. 134. & seqq. hancque cognitionem habet etiam si sententia esset lata de voto totius Assettamenti. Et quod etiam olim a sententiis Senatoris appellaretur de facto ad Capitaneum appellationum, scribit Mandos. tract. de comm. ff. in comm. ff. 17. appellationum in prima instantia, in verbo alicui alteri fol. mib. 102. citans statuta antiqua lib. 1. cap. 172. & seqq. quem refert etiam, & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 2. sub n. 23. vers. a sententia senatoris Roma. &

quod a Senatore appelleretur ad iudicem Capitolinum, qui est ordinarius omnium appellationum, notat etiam Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 3. cap. 11. n. 4. in fine. & adde quæ scripsi infra q. 16. limit. ... num. ...

Et tamen senator est superior, & maior Capitaneo appellationum, estque in longe maiori dignitate, & iurisdictione, vt patet ex eisdem nou. stat. Urb. lib. 1. c. 3. vbi agitur de electione Senatoris. & ex cap. 5. vbi agitur de electione Capitanei. & ex cap. 178. & 179. vbi Senatori datur iurisdic. recognoscendi sententiā latam a Capitaneo, quod notauit etiam infra q. 8. n. 139. vers. a capitaneo. hancque Senatoris maiorem dignitatem notauit etiam lib. precedenti c. 9. n. 793. imo tanta est Senatoris dignitas, vt ab ea appellari non deberet, secundum aliquos, quos citauit infra q. 16. limit. 4. n. 1.

Secundo Pius extat consuetudo, vt a Capitaneo appelleretur ad Potestatem, qui est minor Capitaneo, sicut aduertit Dec. in c. referente. vers. secundo respondetur. nu. 13. de prabend. & in ciuitate Lucensi a Prætorē appellatur ad Rotam in causis appellabilibus, & in ciuitate Senarum a Capitaneo iustitiæ ad Rotam, & tamen Prætor & Capitaneus iustitiæ sunt digniores, & præcedunt Rotam.

Tertio a Rege quandoque appellatur ad Ducem, vt dixi infra quæst. 16. limit. 5. n. 9.

Quarto ab Episcopo appellatur ad sæcularem, vt dixi infra quæst. 8. n. 92. & seqq. & tamen sæcularis est inferior Episcopo, per ea quæ scripsi d. quæst. 8. n. 101.

Quinto in prouincia Marchiæ a Delegato Papæ appellatur ad Rotam Maceratensem, & tamē Delegatus Papæ non habet supra se alium iudicem, quam ipsum Papam delegantem, Marc. Ant. de Amat. decis. 47. per totam.

Sexto in textu in l. 1. §. si quis in appellatione ff. de appell. toleratur appellatio, facta a delegato Consulis ad Præfectum, & tamen Præfectus est minor Consule, & consequenter minor etiā delegato Consulis, Bart. in d. §. si quis in appellatione. n. 2. & quod iudex ad quem possit esse minor in quibusdam iudice a quo, scribit Mandos. tract. de inhib. quæst. 100. num. 3. tom. 5. fol. 109.

His non obstantibus, veræ sunt illationes, & definitio.

Nam huic oppositioni, & adductis in ea vsque ad id, quod adduxi sexto loco exclusiue, respondeo, quod omnia sunt vera, sed non obstant, † quia illa conclusio, quod consuetudine introduci non possit, vt appelleretur ad minorem, vel patem, procedit, nisi consuetudo, vel statutum disponderet, quod ille talis iudex in ipso actu appellationis censeatur maior, & ita limitatur illa conclusio, Franch. in rubr. n. 15. vers. & adde prædictis, & ibid. Dec. n. 8. & seqq. ibi. limitatur tamen de appell. vbi de communi * opinione. Et quod possit ex consuetudine appellari a maiori ad minorem, quando consuetudo faceret illū in casu appellationis maiorem, refert, & sequitur Rebuff. tract. de appell. in præfat. n. 6. tom. 3. fol. 476. & quod possit de consuetudine appellari ad æqualem, quando consuetudo illū æqualem facit maiorem in illo articulo appellationis, scribit Gemin. in cap. 3. Romana. sub n. 8. vers. gloss. super verbo de iure. de appell. in 6.

At quando statutū, consuetudo, seu lex defert appellationem ad iudicē minorem, ex necessario antecedenti facit illum maiorem in causa appellationis, per ea, quæ adducit Dec. in c. 7. referente. vers. 2. respondetur 12. in fin. & n. 13. de prab. & latius d. rubr. de appell. sub n. 12. & seqq. vers. vlt. us etiam. vbi tamen ea non sequitur.

Ratio est, quia qui vult consequens, intelligitur velle omne necessarium antecedens ad illud, vt dixi lib. preced. cap. 9. n. 763. & 764. in fine.

27 Et quod vnus iudex possit vno respectu esse maior & alio respectu minor, notat Bar. in l. 1. §. si quis in appellatione. ff. de appell. quem refert & sequitur Dec. in d. cap. referente num. 13.

Contra istam solutionem facit illatio, quā deducit Dec. d. rubr. de appell. sub num. 12. vers. vltimus. dicens, quod attendita ista solutione Glossarum, ex qua & aliis formam primam ampliationem supra n. 6. infertur, dictam Gloss. seu ampliationem, ex ea sumptam, non posse verificari, Quia; si consuetudo eo ipso, quod defert appellationem ad minorem iudicem, facit illum maiorem, falso ponitur ampliatio, quod de consuetudine non possit introduci, vt appelletur ad minorem iudicem: nam poterit, si facit eo ipso maiorem; Vnde Dec. in ead. rubr. de appell. sub n. 14. ibi. sed tamen. & n. 15. & 16. tollendo istam consequentiam, & saluando dictam Gloss. seu ampliationem, scribit, non esse verum, quod iudex minor fiat maior eo ipso, quod ad eū de consuetudine defertur appellatio; quia, inquit, cum non appareat, quod consuetudo deferat appellationem cum hac intentione faciendi eum maiorem, præsumentum est, quod sit consuetudo erronea, credens, quod is sit maior; secus (inquit) est, si appareat de intentione consuetudinis.

Hanc solutionem, & saluationē Decii impugnat Nerut. Gemin. in eadem rubr. de appell. prout in eadem rubr. ad Dec. notat Aldob. in verbo. saluando.

28 Solue tu melius istud contrarium, & dic, quod ampliatio, quam posui supra n. 6. debet intelligi, vt loquatur de consuetudine, quæ vellet deferre appellationem minori, vt minori, non faciendo eum aliter maiorem; hæcque intelligentia eo sustinetur fundamento, quod nimirum sunt præsupponendi termini habiles, ita quod prudentum dicta reprehensionem non mereantur, vt loquendo de legislatore, & de interpretatione statuti, scribit Bal. cons. mibi 87. per statutum. lib. 4. & de decretis iudicum Crauert. cons. 3. iudex n. 12. & apertius cons. 5. tria sunt n. 14.

Difficultas posset remanere; an consuetudo, deferens appellationem alicui minori, præsumatur eam deferre ignoranter, sicque non teneret, tanquam erronea, vel præsumatur deferre scienter, volens facere illum maiorem, sicque remanet valida.

Resp. quod præsumitur deferre hoc vltimo modo, videlicet, scienter; & moueor pluribus rationibus.

Prima, quia difficile est præsumere ignorantiam in consuetudine, quæ habet tacitum consensum totius populi, & versatur circa factum præsens, & quilibet appellans tenetur indagare iudicē maiorem, ad quē debeat appellare, quæ omnia operantur, vt limitetur regula, sumpta ex cap. præsumitur ignorantia. de reg. iur. in 6. & ex aliis, congestis per Mascard. tract. de probat. conclus. 879. ignorantia in princ. lib. 2.

29 Secunda ratio est, quia in dubio debet fieri interpretatio pro validitate actus, ad congesta per Rolan. a Vall. cons. 8. in presenti. n. 22. & seqq. lib. 1. & q. seq. n. 4. & sic debemus interpretari, vt deferat scienter.

Tertia ratio est, quia valet argumentum a statuto ad consuetudinē: ambulat enim pari passu. Remig. de Conny. tract. de charit. subsid. q. 61. in fine nu. 64. tom. 15. par. 2. fol. 85. Sed quando ex dispositione statuti a maiori appellatur ad minorem, vt in statuto Capitolino a nobis relato supra num. 22. tunc non disputatur de

ignorantia, vel scientia statuentium, seu statuti: ergo idem dicendum est in consuetudine.

Infero ex his rationibus, verā non indistincte videri restrictionem, quæ dat Marches. tract. de comis. par. 2. de commiss. appell. c. 1. sub n. 25. fol. 8. dicens quod illa consuetudo deferendi appellationes a Gubernatoribus ad iudices pedaneos, vt retuli supra num. 6. non est obseruanda, nisi id esset concessum ex privilegio a Sede Apostolica: nam hæc restrictio procedit præsupposito, quod illa consuetudo, seu præscriptio sit inducenda sine scientia Principis, contra quem inducitur illa consuetudo; & consequenter tunc illa consuetudo non tenet ex defectu scientiæ eius, contra quem inducitur: at nos præsupponimus consuetudinem ex omnibus suis numeris absolutam, quia alias non dicitur consuetudo.

Ad sextam oppositionem de l. 1. §. si quis in appellatione. ff. de app. & rel. resp. verum esse, quod Consul est maior Præfecto quantum ad dignitatem, sed non quantum ad administrationem, sicuti in simili dicimus, quod Episcopi habent æqualem dignitatem cum Cardinalibus, sed non habent æqualem administrationem, quia Cardinales sunt de Consistorio Papæ, &c. Bar. in d. §. si quis in appellatione. n. 3. & ideo sunt digniores, Staph. de grat. expect. vers. videndum est nunc de sexta parte principali. n. 29 fol. 289.

Et quis dicitur maior, seu etiam superior respectu administrationis, vt scribit Rebuff. tract. de appell. in princ. num. 7. tom. 3. fol. 476.

RETENTA ergo definitione appellationis.

DECLARA pro maiori eius cognitione, appellationem non esse actionem, non officium iudicis, neque exceptionem, sed ius quoddam ab his separatum, vt ostendit Bar. in l. 1. num. 4. vers. iuxta prædicta. ff. de appell. & rel. quem refert, & sequitur Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. fuisse & esse nullam num. 6. fol. 409. & tueretur Card. Alex. in rubr. sub num. 26. vers. sed operepretium. de appell.

ARTICVLVS III.

AD TERTIVM articulum. Quotuplex sit appellatio & qua sint earum differentia?

Resp. quod Bar. in l. 1. sub num. 4. vers. secundo quæro ff. de appell. & rel. diuidit eam in tres species: quædam, inquit est appellatio a diffinitiva: quædam est ab interlocutoria: & quædam est appellatio ab aliis actibus extraiudicialibus: Sed tu dic, appellationem posse diuidi in duas species principales: Alia enim dicitur appellatio iudicialis: Alia extraiudicialis, vt diuidunt Franc. in rubr. sub n. 1. de appell. in 6. 10. Ferrar. tract. de appellat. cap. 3. num. 16. tom. 5. fol. 64. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 1. cap. 1. num. 1. fol. 84. & ita sentit aperte Speculat. de appell. §. ante omnia. & §. restat videre. lib. 4. fol. 71. & 72. in quibus agit de vtraque specie; & ab hac diuisione nemo discedit.

De formula vtriusque appellationis vide Spec. vbi supra.

Rursus vtraque species subdividitur in plures alias species: Alia enim dicitur appellatio legitima: Alia dicitur appellatio frivola, seu manifeste frivola, frustratoria, seu calumniosa, prout hanc diuisionem facit etiam Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 1. ca. 13. num. 1. fol. 95. Rursus appellatio iudicialis diuiditur in alias duas species: alia enim dicitur appellatio a sententia diffinitiva: alia dicitur ab interlocutoria, Franc. in d. rub. sub n. 1. de appell. in 6. & ista vel ab interlocutoria ante

ante contestationem litis, vel post contestationem litis, & quandoque etiam post sententiam definitivam. Vel secundum Card. Alex. in rub. num. 12. in fin. & num. 13. vers. & illa. & num. 14. de appell. est quadruplex: Anteiudicialis, quæ interponitur ante litis contestationem. Intraudicialis, quæ interponitur inter litis contestationem, & sententiam definitivam. Iudicialis, quæ interponitur a sententia definitiva: Postiudicialis, quæ interponitur post executionem, puta ab excessu executionis. Rursus alia, quæ inducit effectum devolutivum solum: alia, quæ inducit & devolutivum, & suspensivum.

Ut singulas has species cognoscamus, debemus cognoscere earum differentias, & effectus; Videamus igitur in primis differentias inter appellationem iudicalem, & appellationem extraiudicalem, quas differentias collegerunt ordinate Abb. in c. 51. bona memoria. not. ult. n. 7. & seqq. Card. Alex. n. 54. in 3. q. princ. & Dec. not. ult. n. 17. n. 20. & seqq. de appell. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 1. c. 11. n. 3. & seqq. fol. 86.

33 Prima ergo differentia est, quod appellatio iudicialis dicitur proprie appellatio, ut scribunt Io. Ferr. d. c. 3. nu. 16. in fin. & Conzar. in l. unica. limit. 25. n. 2. in fin. ibi. secundo quæ C. de moment. poss. & quod sit proprie appellatio, ideoque in materia pœnali, odiosa, seu aliter studea C. b nomine appellationis non comprehendatur, nisi appellatio iudicialis, scribunt Abb. Dec. Corn. & alij, quos retuli, & sequutus sum quæst. preced. n. 8. vers. comprobatur.

At appellatio extraiudicialis non est proprie appellatio, test. bus Innoc. Dec. Gomez. & Breder. quos retuli, & sequutus sum disct. quæst. preced. num. 5. & ita tenent omnes: unde hæc appellatio dicitur provocatio, Innoc. in cap. 5. cum sit Romana. num. 1. & Abb. num. 21. in fin. rursus Abb. in cap. 51. bona memoria. num. 5. & 8. & Dec. n. 20. in 2. differentia. de appell. & Contar. d. limit. 25. n. 3.

34 Secunda differentia est, quod appellatio iudicialis dicitur in iudicio, seu interponitur ab actu iudiciario, Abb. & Dec. vbi supra, quia appellatio, proprie sumto vocabulo, interponitur in iudicio, cum appellatio non fiat, nisi causa iam cœpta, Innoc. in d. cap. 5. cum sit Romana. num. 1. Abb. sub num. 21. vers. opp. & videtur. de appell. & ideo tunc dicitur appellatio iudicialis, seu in iudicio, quando præcessit citatio; alias appellatio ante citationem non dicitur iudicialis, Domin. de San. Gemin. in cap. 1. n. 4. vers. quaro quando, & Franch. n. 1. in fin. de appell. in 6.

Sed appellatio extraiudicialis, seu provocatio fit extra iudicium, & in causa non cœpta; unde dicitur provocatio ad causam incipiendam, Innoc. in d. cap. 5. cum sit Romana. sub num. 1. & Abb. num. 21. in fin. & Io. Ferr. tract. de appell. cap. 3. num. 17. tom. 5. fol. 64. & quod appellatio extraiudicialis fiat, non adhuc introducta causa in iudicium, & sit veluti prævia ad litem inchoandam, ideoque habeat vim citationis, scribit Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 1. cap. 11. sub num. 3. vers. prima differentia. fol. 86. & quod appellatio, quæ interponitur ab actu gesto per iudicem ante citationem, non dicatur iudicialis, scribit Gemin. d. cap. 1. nu. 5. vers. nota incidenter. de appell. in 6.

35 Tertia differentia est, quod omnia gesta, pendente appellatione iudiciali, reuocantur per viam attentati, ut retuli, & sequutus sum infra quæst. seq. num. 48. & seqq.

Secus est in appellatione extraiudiciali, quia regula est, quod gesta, appellatione extraiudiciali penden-

te, valent, & non sunt nulla, aut attentata, Abb. in c. 51. bona memoria. sub num. 10. & Dec. num. 34. & 35. uterque in 12. differentia. & Franch. num. 29. & seqq. de appell. qui tamen procedit per multas conclusiones, & declarationes, sicut facit etiam Lancel. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. lim. 3. princ. n. 3. & seqq. tom. 5. fol. 362. ad quos, late examinantes hanc regulam, te remitto.

Restringe tamen hanc differentiam, dum dixi, non reuocari ea, quæ sunt gesta, pendente appellatione extraiudiciali; ut nõ procedat, quado illud gestum est contra ipsam appellationem, quia illud venit reuocandũ; cetera autem alia, quæ fierent, non reuocantur, quantumuis appellatio iustissima esset, Franch. in c. 1. sub n. 4. vers. ultimo tene me. de appell. hæcque differentiam ut supra restrictiue notat etiam Contar. in l. unica. limit. 25. n. 15. vers. finem. C. si de momen. poss.

Ratio huius differentie; quare in appellatione iudiciali reuocentur omnia per viam attentati, siue sint contra ipsam appellationem, siue non; & in appellatione extraiudiciali reuocentur solum ea, quæ sunt facta contra ipsam appellationem, est, quia appellatio iudicialis etiã in vno articulo suspendit iurisdictionem iudicis in totũ, & quoad totam causam, & ex quo iurisdictione est suspensa in totum, ideo est, quod attentata reuocantur, secus in appellatione extraiudiciali, cum ibi non sit suspensa iurisdictione, ex quo extraiudicialiter proceditur, propter hoc est, quod non reuocatur, nisi id solum, quod esset factum in grauamen appellationis, & sic contra appellationem, teste Innoc. quem refert, & sequitur Franch. sub d. n. 4. & in c. 51. bona memoria. n. 29. vers. decimotertio dubitatur. & n. 31. de appell. & adde, quæ scripsi infra q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 1. & seqq.

Contra istam differentiam, & eius rationem, confutando propterea Abbatem, & Franch. qui eam adducunt, scribit Dec. in d. c. bona memoria. n. 34. in fin. ibi, prædictu non obstantibus. & nu. 35. & 36. vbi sustinendo opinionem Antonij de Butr. scribit, quod etiam in iudicialibus suspenditur illud tantum, quod est contra appellationem, quia, inquit, ratio, quæ consideratur in appellatione extraiudiciali, videtur procedere etiam in iudiciali, quia appellatio, quæ pendet in vna causa, nõ suspendit iurisdictionem iudicis a quo in alia causa contra ipsum appellantem: Ergo, inquit, idem dicendum est, quando articulus appellationis est separatus a causa principali.

Quarta differentia est, quod appellatio iudicialis non fit nisi a iudice, Abb. in c. 5. cum sit Romana. sub n. 21. vers. opp. & videtur. de appell.

At appellatio extraiudicialis fit dupliciter: aliquando enim non appellatur a iudice, sed a parte extra iudicium: aliquando a iudice, sed extraiudicialiter procedente, Franch. in c. 51. bona memoria. sub nu. 16. col. 5. vers. in gl. in fin. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoq. appellatur. n. 278. in fin. fol. 501. Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 3. princ. nu. 2. tom. 5. fol. 362. & Rugmel. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 14. vers. interponitur.

Hæcque appellatio extraiudicialis, interposita a grauamine illato a parte, habet vim citationis, ut retuli, & sequutus sum infra q. 17. amol. 15. num. 43. & seq. & habet vim conuentionis, ut retuli, & sequutus sum infra sub num. 46.

Quinta differentia est, quod in appellatione iudiciali necessario peti debent Apostoli, Abb. in d. cap. 51. bona memoria. sub num. 8. differ. 4. & in appellatione

ne iudiciali intelligas *cap. ab eo. de appellat. in 6. Rot. Spec. Cassad. & comm. conclusionem, quam posui infra q. 13. num. 24. art. 3.*

At in appellatione extraiudiciali quando apostoli sint petendi, & quando non, dixi *infra d. q. 13. nu. 31. & 32. extens. 4. & 5.*

41 Sexta differentia est, † quod in appellatione iudiciali requiritur, quod præcesserit grauamen ex causa vera, & legitima, *Abb. in cap. 51. bona memoria. sub nu. 7. in prima differentia, Franch. sub num. 17. col. 5. vers. quarto quia. & Dec. sub num. 17. nos. ult. de appell. Felyn. in cap. 1. sub num. 3. consideratione 2. eod. tit. de appell. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 1. c. 11. n. 8. differ. 6.*

Secus est in appellatione extraiudiciali, quia sufficit, quod causa sit verisimilis, & probabilis, *Abb. Franch. Dec. Felyn. & Gregor. Tolos. in locis supra proxime citatis, & idem Franch. in eod. cap. 51. bona memoria. sub nu. 17. vers. sed concludit. ibi. vnde potest appellari ne aliquis.*

Ratio differentiae est, quia appellatio iudicialis interponitur a grauamine de præterito, secundum eos, quos citavi in seq. differentia: sed appellatio extraiudicialis interponitur a grauamine futuro, & ideo sufficit, quod appellatio fundetur in causa, quæ tempore appellationis sit verisimilis, *Felyn. vbi supra, utputa; verisimiliter timui grauari in possessione alicuius rei, licet adhuc non sum grauatus; nihilominus possum extra iudicium appellare, Abb. d. nu. 7. in fin. vel si quis audiuit, factum fuisse sermonem de actu faciendo in eius damnum; sufficit quod appellet ex causa verisimili, & probabili, Felyn. vbi supra.*

Rationem aliam recenset, & impugnat *Dec. in d. e. bona memoria. sub n. 17.*

42 Declara, † differentiam esse inter probationem causæ appellationis iudicialis, & probationem causæ appellationis extraiudicialis, quia in appellatione iudiciali sola oblatio probationis iustificat appellationem, licet non probetur veritas grauaminis, *Abb. in cap. 51. bona memoria. nu. 8. differ. 3. Franch. nu. 41. concl. 8. Card. Alexand. sub num. 54. differ. 6. de appell. & Felyn. in cap. 1. sub n. 2. versus finem. ibi, sed quando appellatur a iudice. eod. tit. de appell.*

Secus est in appellatione extraiudiciali, quia sola oblatio non sufficit, sed debet causa, in ea expressa, vere probari, *Abb. Franch. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis, & latius Felyn. dict. c. 1. num. 2. vers. dum dicit. de appellat.*

43 Septima differentia est, † quod appellatio iudicialis non interponitur a grauamine futuro, per ea, quæ scripsi *infra q. 5. art. 2. ampl. 1. num. 101.* sed interponitur a grauamine præterito, *Abb. in c. 51. bona memoria. sub n. 10. differ. 9. Franch. sub n. 16. vers. primo in forma. de appell. Nat. conf. 606. approbo. in fin. n. 14. vel a grauamine præterito, secundum Franch. d. c. bona memoria. sub num. 17. vers. sed concludit sic. ibi, solum in hoc est. dum scribit, quod in appellatione iudiciali requiritur, quod exprimat grauamen de præterito.*

Extraiudicialis vero appellatio interponitur ratione causæ de futuro, quia tunc timet grauari, *Abb. Franch. & Nat. in locis supra proxime citatis, & Contar. in l. vnica. limit. 25. sub n. 2. C. si de moment. possess. & quod in extraiudicialibus possit appellari a futuro grauamine, scribit idem Franch. in c. 18. consuluit. al. 2. sub num. 4. vers. quid autem sit. & in c. 63. dilecto. nos. 3. vers. de quo tamen. de appell.*

Octava differentia patet ex ista præcedenti declaratione.

44 Nona differentia est, † quod ad appellandum iu-

dicialiter admittitur etiam excommunicatus, vt retuli, & sequutus sum *infra q. 5. n. 6. vers. declarata.*

Sed non admittitur ad appellandum extraiudicialiter, testibus iisdem, quos citavi, & sequutus sum *d. q. 5. n. 6. & seq.*

Decima differentia est, † quod appellatio iudicialis est licita tam de iure canonico, quam de iure civili, & hoc transit sine controuersia.

Sed appellatio extraiudicialis, an sit licita etiam de iure civili, non transit sine controuersia, quamuis teneamus etiam de iure civili esse licitam, vide *infra q. 17. ampl. 10. n. 36. & seqq.*

Vndecima differentia, † quam apud alios qui collegerunt differentias, non inueni, est, quod appellatio iudicialis semper interponitur ad superiorem tribunalis, a quo appellatur, vt retuli, & sequutus sum *q. preced. n. 3.*

At appellatio extraiudicialis interponitur etiam ipsa ad superiorem iudicis, quando appellatur a iudice extraiudicialiter procedente, per ea, quæ scripsi de definitione appellationis, *d. q. preced. n. 1.* Sed si appellatur a parte: tunc, quia eiusmodi appellatio assumit naturam conventionis, vt ex *Abb. & Gail. retuli & sequutus sum infra q. 7. limit. 15. vers. restringe. nu. 108. & nu. 52. extens. 1.* & habet vim citationis, vt retuli, & sequutus sum *infra q. 17. ampl. 15. vers. de lara. nu. 44.* ideo aduertendum est, quod isto casu, quando appellatur a parte, debet interponi non ad superiorem alicuius iudicis, quia nullus iudex processit, sed interponitur ad iudicem ordinarium appellati, si appellans petit sibi iustitiam fieri de appellato; nam actor sequitur forum rei: secus est si appellans prouocat, ne turbetur in iure suo, quia tunc in veritate est reus, considerata origine, & re ipsa; & ideo prouocatur ad iudicem ipsius prouocantis, vt scribit *Abb. quem retuli, & sequutus sum infra d. q. 7. n. 108. vbi videas.*

Reliquas differentias, si quæ supersunt, videbis apud citatos, & quas conuenientias habeant appellatio iudicialis, & appellatio extraiudicialis, colligunt *Franch. in c. 51. bona memoria. nu. 18. & seqq. per totum vers. in gloss. in fin. & Card. Alex. versus finem. n. 55. in 4. q. princ. de appell.*

Appellatio extraiudicialis in quibus casibus admittatur vide declarationem quam posui *infra q. 17. ampl. 10. n. 39.* vbi citavi, qui eos ponunt.

VIDEAMVS nunc, quæ dicatur appellatio legitima, & quæ friuola, & aliæ, de quibus supra.

Appellatio legitima dicitur illa, † quæ interponitur ex tali causa, quæ, si esset probata, reputaretur causa legitima, *Contar. in l. vnica. q. 4. n. 14. C. si de moment. poss.*

Appellatio friuola dicitur illa, † quæ est vana, & inanis, secundum *Gemin. in c. 5. cum appellationibus. nu. 5. vers. quero quid importet, & Franch. num. 1. de appell. in 6.* seu appellatio friuola dicitur illa, in qua nulla exprimitur causa, vel exprimitur minus legitima, cum appellatur ab interlocutoria; seu est reprobata, aut falsa, *Corn. conf. 193. pro decisione primi dubij. in fin. nu. 17. lib. 2.* In appellatione enim ab interlocutoria debet exprimi talis causa, quæ, si foret probata, reputaretur legitima, alias appellatio non tenet, *Franch. in c. 59. vt de bitus. sub num. 1. vers. secundo tene menti de appell.* Seu appellatio friuola, frustratoria, seu temeraria, quæ significat appellationem vanam, inanem, & sine iusta causa interpositam, dicitur illa, quæ interponitur sine legitima causa, vt quando quis non grauatus appellat, *Maran. in suo spec. par. 6. ad 2. princ. in verb. & quando q.*

quando appellatur. num. 347. vers. quæ autem dicatur. fol. 509. Seu quando non inferitur causa rationabilis, Contar. in l. vnica. q. 1. n. 37. C. si de momen. poss. vel nullam habet causam expressam, vel non legitimam, vel si legitimam, tamen manifeste falsam, ieu calumnio- sam, Contar. ead. q. 1. nu. 39. & dixi supra lib. 1. cap. 97. nu. 85. vers. verum circa hanc. Verbum enim friuolum im- portat caducum, vel inutile, Gemin. d. cap. cum appella- tionibus. num. 5.

49 Quando appellatio † dicatur sine causa, & sine grauamine relinquitur arbitrio iudicis, vt ex Pegn. Me- noch. & Moder. retuli, & sequutus sum d. c. 97. sub nu. 85. & consequenter arbitrio iudicis relinquitur, quæ ap- pellationes dicantur friuolæ, vt ex Contar. retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 6. memb. 7. restr. 11. princ. num. 103. in fine.

50 Iudex † non debet appellationem arbitrari friuolam, nisi eam, quæ notorie apparet inutilis, & calu- mniosa: Illa enim appellatio dicitur friuola, quæ est manifeste friuola; alias quædiu nō apparet manifeste friuola, sed remanet disputandū, an sit friuola, nō dicetur friuola, argumento eorū, q̄ scribit Alb. de Ros. in l. 41. tutor. n. 2. ff. de vsur. & c. dicens, appellationē friuolam, & frustratoriam esse, quando hoc est in eu- denti, puta, inquit, aliquis appellauit contra electum, dicens eum monoculum, & apparet contrarium, sci- licet, quod habet duos oculos: item si quis appella- ret, ne quis prouidus, literatus, vel honestus eligatur, talis, inquit, appellatio expresse reprobatur a iure: item dicitur friuola, quando appellat post lapsos de- cem dies, & vide quæ scripsi d. c. 97. sub nu. 85. vbi po- sui nonnulla alia exempla appellationis manifeste friuolæ.

Appellatio calumniosa dicitur, non solum illa, quæ in eius interpositione apparet talis, sed etiam il- la, quæ talis detegitur in fine causæ.

51 Istæ appellationes, † legitima, friuola, & calu- mniosa habent aliquas differentias.

Prima differentia est, quod appellatio legitima admittitur, & habet effectus, de quibus scripsi q. seq.

At appellatio friuolæ iustitia non defert, nec iu- dex debet deferre, vide infra q. 17. limit. 36. princ.

Et hoc procedit etiam si appellatio friuola inter- poneretur a diffinitiuâ, quare licet expressio causæ in appellatione a diffinitiuâ non sit necessaria, per ea quæ retuli, & sequutus sum infra q. 4. num. 25. tamen, si in appellatione exprimaturs causa friuola, appella- tio vitatur, vtputa, si dicat, appello, quia cælum digi- to non tango, Gem. in cap. 1. §. hū. quæ in fin. & Franch. in §. post hac. in fin. n. 10. de appel. in 6. & Contar. in l. vnica. q. 1. num. 13. & seq. C. si de momen. poss. & sic illa conclusio, quod ineptitudo libelli non vitiat in casu, quo libel- lus non est necessarius, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 50. sub nu. 15. & 16. non applicatur causæ friuolæ, expressæ in appellatione.

Imo iudex, admittens appellationem friuolam, peccat, vt retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 4. nu. 3. & limit. 36.

Amplius potest iudex a quo friuole appellantem excommunicare, tanquam cōtumacem, Abb. Franch. Card. Alexan. & Dec. in cap. 54. sollicitudinem. not. 1. num. 1. de appell.

52 Secunda differentia est, † quod appellatio, quæ est legitima, & talis apparet etiam in fine causæ, dura iustificatur causa grauaminis, operatur, vt iudex ad quem debeat reuocare sententiam iudicis a quo.

At appellatio, quæ in fine apparet fuisse calumnio- sam, operatur, vt appellans debeat condemnari in expensis, & puniri etiam pœna pecuniaria in causa ciuili, sed in causa criminali perdit litem, & notatur infamia, vt scribit Franch. in cap. 59. vt debitus. sub nu. 43. vers. finem. vers. in gl. in ver. in expensis. de appel. & quod succumbens in articulo appellationis debeat conde- mnari in expensis illius articuli, patet in d. c. vt debitus. & ibi Franch. sub n. 45. vers. in gl. pen. & quod appellans frustratorie remittatur ad iudicem a quo, & conde- mnatur in expensis, notat Gemin. in c. 1. §. quod si appel- lator. nu. 1. de appel. in 6.

Sed quicquid sit de iure ciuili, de iure canonico calumniöse, vel temere appellans punitur solum condemnatione expensarum, vt refert, & sequitur Franch. d. num. 43. in fin. & ita videmus seruari de con- suetudine.

Et an debeat condemnari in expensis, si opinio alicuius doctoris faceret pro ipso appellante, vide eundem Franch. d. c. vt debitus n. 44. vers. secundo aduer- te. Sed nos in Rom. Curia videmus indistincte conde- mnari in expensis.

De appellatione a diffinitiuâ, de appellatione ab interloquutoria, & de earum differentiis videbis in- fra in diuersis locis, videlicet q. 4. nu. 9. nu. 25. & seqq. & q. 17. limit. 47. & sparsim in pluribus locis.

QVÆSTIO III.

ARGVMENTVM.

De fine, & effectibus appellationis.

S V M M A R I A.

APPELLATIO ad quid fuerit instituta. num. 1. Appellationis remedio litigantes, & iudices quandoq, abutuntur. nu. 2.

EFFECTVS I. appellationis est, vt commissio ap- pellationis non possit impetrari, nisi præcesserit appel- latio. num. 3. — In dubio tamen præsumitur præcessisse. num. 4.

Commissio appellationis tenet etiam si non fuerit ap- pellatū, dummodo in commissione adsit clausula (quam, & quas) nu. 5. & seqq. — Vel causa sit commissæ cum toto negotio. numer. 8. — Et tanto magis, quando in ea adsit vtraque clausula (quam, & quas) & (cum toto negotio principali) num. 9.

Processus causa appellationis, commissæ non interpositæ appellatione, debet, præsuppositæ commissione cum clau- sula (quam, & quas) habere terminos substantiales primæ instantiæ. nu. 10.

Iudex ordinarius appellationis non potest inhibere, nisi prius sibi confiteretur de legitima appellatione. numer. 11. — Hoc non seruatur in Tribunali Aristoteli Came- ra. num. 12.

Clausula (quam, & quas) operatur, vt iudex appella- tionis possit, omisso articulo appellationis, aggregari nego- cium principale. num. 6. — Et appellans possit prose- qui litem connexam cum prima, licet causa appella- tionis sit deserta. nu. 7.

Clausula (quam, & quas) non mutat iudicium coeptum, seu viam electam. n. 10. vers. confirmatur.

EFFECTVS II. Appellatio deuoluit causam, & iurisdi- ctionem. n. 13.

Extenditur I. iste effectus, vt deuoluat etiam accessoria. nu- mer. 14.

Extenditur II. etiam si appellatio sit interposita a sententiæ

- nulla. num. 15. — Declaratur iste effectus, dummodo appellatio sit ex iusta causa, & legitime interposita. sub eod. n. 15. vers. declara.
- Effectus III. Appellatio suspendit iurisdictionem iudicis a quo, &c. n. 16.
- Ampliatur I. ut habeat locum etiam in termino ad appellandum. n. 17.
- Ampliatur II. ut suspendat effectum sententia, trahenti secum executionem. nu. 18.
- Ampliatur III. ut suspendat, siue iudex a quo admittat appellationem. siue non. n. 19.
- Limitatur I. ut non procedat in his, que tendunt in facilitorem exitum, & fauorem appellationis, vnde iudex a quo potest, pendente appellatione, facere multa. n. 20.
- Primo potest decernere, an sit, vel non sit deferendum appellationi. n. 21.
- Secundo potest respondere de apostolis. n. 22.
- Tertio potest diuersos terminos prefigere. n. 23.
- Quarto potest reuocare grauamen attentatiuum. numero 24. — Vnde mala est formula sententia, in qua iudex decernit, & relaxat mandatum. n. 25.
- Quinto potest examinare testes ad perpetuam memoriam. num. 26.
- Sexto potest deuenire ad capturam propter fuga periculum. nu. 27.
- Septimo potest deuenire ad sequestum, si adsit suspitio dilapidationis. nu. 28. — Et possunt sequestrari etiam res immobiles. num. 29. — Potest fieri sequestum ob solum timorem dilapidationis. nu. 30. — Ad fructuum descriptionem post latam sententiam potest deueniri, etiam non existente suspitione dilapidationis. numero 31. — A quo iudice debeat decerni sequestum. numero 32.
- Octauo potest inhibere, ne possessor molestetur. numero 33. — Ista omnia predicta procedunt etiam si iudex ad quem inhibuisset iudicia quo. numer. 34. — Item procedunt etiam in iudice delegato. numero 35. — Et potest inhibere innouationem, etiam si ipse appellationi detulisset. numer. 36. — Potest prohibere, & procedere contra tertium innouantem. num. 37. — Hoc non habeat locum in iudice delegato. num. 38.
- Nono potest absolueri excommunicatum. num. 39. — Procedit hoc non solum quando excommunicatus staret in articulo mortis. num. 40. — Sed etiam si non staret in articulo mortis. num. 41. — Potest absolueri etiam si detulisset appellationi. num. 42. — Hoc habet locum in ordinario, non in delegato. nu. 43. — Quando excommunicatus dicatur renunciare appellationi, petendo absolutionem. nu. 44.
- Decimo potest facere multa alia, de quibus remissive. numer. 45.
- Limitatur II. ut non procedat quoad causam separatam. num. 46.
- Limitatur III. ut aliter suspendat in diffinitiuam, & aliter in interlocutoria. n. 47.
- Effectus IV. Appellatione pendente nihil est innouandum. nu. 48.
- Ampliatur I. in appellatione iudiciali etiam si non innouaretur contra appellationem. n. 49.
- Ampliatur II. etiam pendente termino ad appellandum. num. 50. — Subampliatur, ut quandoque plus impediatur terminus, quam ipsa appellatio. nu. 51. — Restringitur eadem secunda ampliatio, ut non procedat quando terminus labitur, appellatione non interposita. n. 52.
- Limitatur I. idem effectus, ut non procedat in appellatione extraiudiciali. n. 53.
- Limitatur II. ut non habeat locum quoad taxationem expensarum. num. 54. — Contrarium, non enim potest taxare. num. 56. — Etiam si iudex in sententia reseruasset sibi taxationem expensarum, eodem numer. 56. — Præcipue quando iudex ad quem inhibuisset. num. 57. — Casus tamen, in quibus potest taxare, sunt isti. Primus si procedatur de rigore iuris. num. 58. — Secundus quando taxatio fieret in continenti. nu. 59. — Tertius in expensis regesti. num. 60. — Quartus in expensis causæ attentatorum. n. 61.
- Limitatur III. ut non procedat in tertio. num. 62. — Restringitur primo hac tertia limitatio, ut non procedat in tertio, habente causam a parte appellata, vel, &c. num. 63. — Restringitur secundo in tertio succedente in re attentata. &c. n. 64.
- Limitatur IV. in sententia censura Ecclesiastica, quia, &c. num. 65. — Sublimitatur primo hac quarta limitatio, ut procedat quando appellatio est interposita post sententiam censuram; secus, &c. num. 66. — Sublimitatur secundo, ut procedat in sententia interdicti in spiritualibus, & diuinis officiis, secus, &c. num. 67. — Ampliatur hac secunda sublimitatio, ut habeat locum etiam in suspensione, vel interdicto a beneficio, &c. num. 68.
- Limitatur V. ut non procedat in casibus, in quibus iura prohibent appellationem. nu. 69.
- Declaratur primo idem quartus effectus, ut non dicatur attentare, seu innouare, qui continuat. num. 70. — Ampliatur hac declaratio etiam in appellatione extraiudiciali. num. 71. — Infertur primo ex eadem declaratione, quod Episcopus, qui appellauit a sententia depositionis, potest, pendente appellatione, libere suum officium exercere. num. 72. — Infertur secundo, quod si condemnatus ad mortem appellet, suspendit effectum sententia, &c. numer. 73. — Subinfertur primo ex his illationibus, quod appellatio suspendit effectum sententia, trahenti secum executionem. num. 74. — Subinfertur secundo, quod Canonicus depositus per sententiam, si appellet, potest eligere, & alia facere. numer. 75. — Notatur differentia inter gesta ratione publici, seu priuati officii; & gesta ratione priuati iuris. ibidem. — Restringitur primo eadem declaratio, ut non procedat in sententia excommunicationis, quia licet excommunicatus appellet, tamen non potest continuare. num. 76. — Restringitur secundo in sententia suspensionis. num. 77. — Subrestringitur hac restrictio, ut non procedat quando suspensio infligitur in poenam. numero 78. — Subdeclaratur eadem prima declaratio, ut non procedat quando superior auocaret ad se causam, quia tunc inferior non posset in ea vi iure suo. nu. 79.
- Declaratur secundo idem quartus effectus, ut appellans possit facere ea omnia, qua non pertinent ad causam appellationis. nu. 80.
- Declaratur tertio, ut attentata sint reuocanda, dummodo reuocatio petatur ante conclusionem in causa. numer. 81.
- Appellatio non suspendit actum futurum omnino accessorium ad ipsam sententiam; vnde, &c. nu. 55.
- Suspensus a beneficio, seu a pontificalibus, aut ab usu pallij, & celebrans in diuinis non incurrit irregularitatem. nu. 68. vers. confirmatur.
- Appellatio suspendit infamiam illatam per sententiam. nu. 74. vers. comprobatur.
- Effectus V. Appellatio suspendit iudicatum, non tamen rescindit. num. 82. — Infertur quod condemnatus soluere sub aliqua poena infra certum tempus, & non soluens, sed

sed appellans non incurrit poenam, etiam si illa sententia fuerit confirmata. nu. 83.

Effectus VI. Appellatio reponit appellantem in statu, quo erat tempore litem contestata. nu. 84.

Effectus VII. Appellatio sicut est varia, ita varios producit effectus. n. 85.

HANC quæstionem absoluiam duobus articulis. **PRIMVS** articulus est: *Ad quem finem sit introducta appellatio.*

SECUNDVS articulus: *Quos effectus producat appellatio.*

ARTICVLVS I.

1 Ad **PRIMVM** articulum. † *Ad quem finem sit introducta appellatio.*

Concludo, appellationem fuisse introductam principaliter, vt per eam iniquitas iudicantium, & imperitia corrigatur, *l. i. in princip. & ibi Bart. in princip. ff. de appellat. & relat. & Franch. in cap. 15. suggestum. sub num. 1. de appellat.* seu vt grauamen possit reparari, non autem ad deprimendam iustitiam alterius, *Franch. in d. cap. 15. suggestum. not. 2. sub num. 1. ad præsidium innocentie, non vt sit vinculum iniquitatis, Franch. in cap. 22. praterea. in 3. not. eod. tit. de appell. Seu fuit inuenta, ne iudicantis iniquitas, vel imperitia remaneat in partis præiudicium occultata, Papiens. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis. sub num. 2. ibi, secunda est. fol. 404. & quod sit inuenta ad subueniendum oppressis, & corrigendum iniquitates iudicum, scribunt Socc. consil. 39. capio primum. n. 9. lib. 4. Rebuff. tract. de appell. in præfatione nu. 17. & seqq. tom. 3. fol. 476. Contar. in l. vnica. in ratione dubitandi. num. 3. & 5. C. si de momen. poss. & quod appellatio sit theriaca, quæ datur contra venenum iudicum, refert, & sequitur. Rebuff. ubi supra n. 76. fol. 481.*

Fuit etiam introducta, vt defectus probationis, interueniens in principali lite, possit suppleri, & restitui in appellatione, *Papiens. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis. num. 2. fol. 404.* sicque ad subueniendum, & releuandum grauamen, quod litigator ex propria culpa, negligentia, seu ignorantia passus est in sententia, ideoque dicimus, quod in appellatione non probata probabo, & non deducta deducam; & ex hac ratione potest appellari a sententia diffinitiuâ, quantumcunque iustissima, ad finem vt suppleantur omnia, *Franch. in d. cap. 15. suggestum. sub num. 1. de appellat. & Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoque appellatur num. 160. in tertia differentia, fol. 481. & quod appellatio detur propter grauamen, vide infra q. 5. n. 94. 471. 2.*

2 Verum quia, † hominum succrescente malitia, quod prouisum est ad remedium, tendit ad noxam, *cap. 1. de excep. in 6. quandoque iudices appellationum non corrigunt sententias iniquas, sed sententias, bene latas, in peius reformant, vt dicit text. in l. i. in princ. ff. de appell. & relat. & aduertit Rebuff. tract. de appell. in præfat. num. 80. tom. 3. fol. 481. & litigantes appellationis remedio non grauati, sed grauaturi vtuntur, Concil. Trid. c. 1. sess. 13. de refor. dum appellant, vt lites protrahant per annum, vel biennium, & deinceps; sicque pauperes appellatos eo vsque appellationibus remorentur, donec litem propter magnas regesti, & sportularum expensas deferere, vel concordiam cum eorum damno subire cogantur: quorum malitiis deberet iudex in eo, quod potest obuiare, quia, non obuiando, peccat, vt scribit Franch. in cap. 27. ad has. il. 2.*

sub num. 3. de appell. vbiq; enim iudex debet potentum malitiis obuiare, l. 39. in fundo. ff. de rei vendic. & cap. 16. ex tenore. in fin. de rescrip. idque, quoad malum inuitamur, amouendum est. l. 5. conuenire. ff. de pact. dot. al.

ARTICVLVS II.

Ad **SECUNDVM** articulum: *Quos effectus producat appellatio.*

Respondeo quod producit multos, quorum ego septem hic referam.

PRIMVS effectus est, vt possit valide impetrari iudex, seu expediri commissio appellationis: nam; si causa appellationis committatur, seu delegetur, non interposita prius appellatione; commissio est nulla, *Dec. in cap. 38. cum in ecclesia. not. 2. nu. 3. de appell. & Cas. de Grass. decis. 8. alias 2. per totam. tit. de rescrip. fol. 12. & 13. & iste effectus præsupponitur notus in Curia ex vulgata Bellameræ decis. 28. iudex. & decis. 100. Commissio, inquit, facta super appellatione nondum interposita est nulla ipso iure. vide etiam Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. super diuers. cap. 28. num. 2. fol. 298. in secunda impressione. & Ruginel. tract. de appell. §. 6. gl. 4. sub nu. 7. vers. & aduertendum. fol. 209.*

Ratio huius effectus est, quia commissio non potest dare iurisdictionem super eo, quod non est, *Bellamer. decis. 22. secundum. & Cas. de Grass. d. de is. 8. n. 4.*

DECLARA hunc effectum, † vt si eodē die, quo appellatio est interposita, reperiat etiam expedita commissio appellationis, & pars appellata opponeret, commissionem nõ tenere, quia præcessit appellatione, teneatur ipsa pars appellata probare, quia in dubio, vt commissio appellationis sustineatur, præsumitur, quod appellatio eam præcesserit; in dubio enim solet præsumi pro validitate actus, *Marches. d. 6. 28. n. 3. fol. 298.*

Confirmatur primo hæc declaratio, quia quando in sententia censuræ non constat, an præcesserit sententia, vel appellatio, præsumitur, q̄ præcesserit appellatio, quãuis ex ista præsumptione oriatur nullitas sententiæ, vt retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 22. vers. declara obiter. n. 57.*

Confirmatur secundo, quia appellatio in dubio debet admitti, vt retuli, & sequutus sum *infra q. 17. nu. 60. ampl. 17. & sic debet in dubio responderi, vt appellatio procedat: ergo in casu dubio præsumi debet, quod tendit ad validitatem appellationis.*

RESTRINGE istum effectum, vt non procedat quando in commissione est appositâ clausula, *quam, & quas,* quia vigore huius clausulæ posset sustineri commissio, vt ex Sarnen. in reg. de infirm. rescrip. q. 34. n. 4. refert & sequitur dubitative Cæl. de Grass. dict. decis. 8. num. 5. & 6. & indubitate Achill. de Grass. decis. 14. alias 30. *commissa causa. n. 1. de rescrip. Cas. Barz. in Bonon. decis. 47. in causa vertente. n. 37. & Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. in Rom. cur. c. 5. in verb. nec non quã & quas. n. 39. in fi. & n. 42. fol. 48. in secunda impressione.*

Ratio huius restrictionis est, † quia virtus dictæ clausulæ, *quã, & quas,* &c. operatur, vt iudex, cui causa committitur cum d. clausula, possit, omisso articulo appellationis, amplecti negotium principale, q̄ comprehenditur, & eque principaliter introducit vigore d. clausulæ; & ideo operatur, vt iudex habeat iurisdictionem, & possit pronunciare sicut in prima instantia, etiam quod non constet de sententia, neq; de appellatione, *Barz. d. decis. 47. nu. 37. & 38.*

Deduco ex ista ratione, † q̄ licet causa appellationis sit deserta, tamē appellans potest p̄sequi litē con-

nexam cum primo, & prosequendo, & procedendo reputatur in ea actor, licet originarie in principali causa esset reus; in qua non potest amplius esse reus, nec actor, quia iam est deserta, *Achil. de Grass. decis. 7.*
alias 233 appellans. n. 1. de appell. fol. 107.

EXTENDE I. eandem restrictionem, ut procedat etiam, quando causa est commissa vna cum toto negotio principali, vigore cuius pars esset citata per contradictas, & non comparuisset, quia de consensu partium, etiam appellatione non producta, hoc potest: quod tamen fuit declaratum procedere in appellatione a grauamine sine dubio, licet forte secus esset in sententia diffinitiuam, *Achil. de Grass. d. decis. 9. n. 2. & 3. de rescrip.*

EXTENDE II. ut procedat a fortiori quando adest vtraque clausula, videlicet, *quam, & quas, & cum toto negotio principali*, quia tunc etiam quod non conset de appellatione interposita a sententia, vel sententia nondum lata potest inhiberi, ut refert, & sequitur *Marches. d. cap. 5. paulo supra n. 51. fol. 49. in secunda impressione.*

SUBRESTRINGE eandem restrictionem, eiusque extensiones, ut non procedant, quando coram iudice appellationis procederetur, non seruatis terminis substantialibus, qui debent seruari in prima instantia, quia tunc nec pars, nec iudex dicerentur vti dicta clausula, *quam, & quas, & ideo sententia, quae proferreretur a tali iudice, diceretur secunda, vel tertia, Caput aq. decis. 125. seu 12. sententia lata, num. 1. & seqq. par. 3. & consequenter etiam commissio non sustineretur quoad illam sententiam.*

Confirmatur haec subrestrictio, quia clausula, *quam, & quas*, non mutat iudicium coeptum, seu viam electam, & ideo si Seius citauerit generaliter quoscunque sua interesse putantes, & Titius obtinuerit commissionem, ut docto de suo iure admitteretur ad causam cum clausula, *quam, & quas*, tamen remanet reus, quia, &c. *Mobed. decis. 5. alias 229. in vna, de iudic. fol. 58.*

INFERO ex eodem effectu, quod sicut, non interposita appellatione, non potest impetrari iudex appellationis per praedicta; ita etiam, vbi certus sit ordinarius iudex appellationis, non potest ab eo obtineri inhibicio antequam sibi constet, ad se legitime appellatum, & si ante inhiberet, seu procederet in causa, esset legitima causa grauaminis, & posset ex hoc appellari, ut refert & sequitur *Franch. in cap. 1. dilecti. nu. 14. de appell.*

RESTRINGE hanc restrictionem, ut non procedat de stylo coram Auditore Camerae, quia coram eo; non aliter constituto de interpositione appellationis coram iudice a quo, dummodo constet de sententia lata; passim dantur inhibitiones contra partem, & iudicem, qui sententiam tulit.

Ratio huius restrictionis est, quia appellatio interponitur ex ipso recursu ad Auditorem Camerae: nam coram eo interponitur appellatio, & vigore illius appellationis datur inhibicio, sicque constat ei de appellatione: & iste stylus seruatur, licet de iure appellatio deberet interponi coram iudice a quo, ut late scripsi, & declaravi *infra q. 6. n. 1. & seqq.*

Secundus effectus appellationis est, ut deuoluat causam, & iurisdictionem ad iudicem ad quem, *Franch. in rubr. num. 28. vers. quarto est praemittendum, & in cap. 59. ut debitus. not. 7. sub nu. 4. de appell. & quod appellatio deuoluat totam causam, & negotium in prin-*

cipale ad iudicem appellationis, scribunt *Bart. Paul. de Castr. Abb. Alex. & alij*, quos retuli, & sequutus sum *infra q. 11. n. 114. art. 4. dub. 10.*

EXTENDE I. hunc effectum, ut appellatio legitime interposita deuoluat non solum negotium principale, sed etiam accessoria, *cap. 55. dilectus, & ibi omnes Canonista in sumuario, de appell. & Franch. tam in sumuario, quam etiam in not. 13. n. 11. idem Franch. d. cap. ut debitus. not. 7. sub n. 4.*

EXTENDE II. ut procedat, etiam si appellatio sit interposita a sententia nulla, ut ex *Iacob. de Aren. Franch. Alex. & alij retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 9. sub n. 8. vers. primus effectus.*

DECLARA, eundem effectum esse verum, dummodo appellatio sit ex iusta causa interposita, ut scribit *Franch. in cap. 38. cum in ecclesia. nu. 2. vers. secundo tene menti. de appell. & sit legitime interposita, quia nunquam praesumitur appellatum, aut legitime, siue ex iusta causa, nisi hoc per appellantem probetur, & ideo appellans debet probare haec tria: primum, se appellasse; secundum, quod ex legitima causa: tertium, quod appellauerit infra decem dies, *Franch. d. c. cum in ecclesia. nu. 3. not. ult.**

Tertius effectus est, ut suspendat iurisdictionem iudicis a quo, *Franch. in rubr. nu. 29. vers. secundo suspendit. de appellat. & eximat appellantem ab eius iurisdictione, & potestate quoad illam causam, Franch. in cap. 39. directa. n. 3. vers. ultimo tene menti. eod. tit. de appell. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. in prefat. nu. 109. tom. 5. fol. 348.*

AMPLIA I. hunc effectum, ut habeat locum non solum in appellatione, sed etiam in termino ad appellandum, quia, pendente termino ad appellandum, nihil est innouandum, *Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 11. de attent. pend. temp. ad appell. nu. 1. tom. 5. fol. 344. nam paria sunt pendere terminum ad appellandum, & esse appellatum, Lancel. d. c. 11. n. 25. & alij, quos citavi supra lib. 1. c. 97. nu. 47.*

RESTRINGE hanc ampliationem ut restrinximus *infra n. 52. effectus 4. vbi videas.*

AMPLIA II. notabiliter, ut suspendat iurisdictionem, & effectum sententiae, etiam si sententia sit talis, quae secum trahat executionem, ut scripsi *infra n. 72. & 73.*

AMPLIA III. ut eam suspendat siue is admittat, siue non admittat appellationem, *Lancel. d. c. 12. in prefatione num. 110. fol. 348. & bene hoc probat textus, si legatur cum dictione negatiua, non, prout legitur in textu meo, & notat ibi Gloss. 1. in l. sciendum. ff. de appell. recipien. vel non. quod tu intelligas in casu, quo iudex a quo debebat admittere, iuxta ea quae retuli, & sequutus sum *infra q. 10. n. 11. art. 1. declar. 8. secus in casu, quo non debet admittere, quia tunc, si non admittit, non suspenditur eius iurisdictione.**

LIMITA I. hunc tertium effectum, ut non procedat in his, quae tendunt in fauorem, & faciliore exitum causae appellationis, dummodo iudex a quo illa expedire possit absque cognitione articuli appellationis, *Franch. in c. 4. personas. in prin. not. 2. & sub n. 9. & in c. 17. cum teneatur. n. 2. vers. secundo tene menti. & sub n. 3. & sub n. 21. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. art. 2. prin. in verb. & quandoque appellatur. n. 205. limit. 21. fol. 486. V. st. in prax. lib. 8. c. penult. ut lit. pend. num. 2. in fine. & num. 3. fol. 250. & Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 4. princ. n. 1. & seqq. & n. 28. tom. 5. fol. 363. & c. 20. de attent. post inhihit. limit. 4. princ. n. 1. & 2. fol. 414.*

INFERO

- 21 **IN FERO I.** ex hac limitatione, † quod iudex a quo habet, pendente appellatione, cognoscere & decernere, an illi sit, vel non sit deferendum, *vt ex Franch. & Contar. retuli, & sequutus sum infra q. 11. num. 1. & seqq.*
- 22 **IN FERO II.** quod † iudex a quo potest appellanti, petenti sibi responderi de Apostolis, præfigere terminum ad redeundum pro illis, seu pro responso, *vt retuli, & sequutus sum infra q. 13. nu. 43. & q. 15. sub nu. 12. vers. secundum.* & appellans, redeundo, non renunciat appellationi, *Felyn. quem retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 2. num. 79. restrict. 11.*
- 23 **IN FERO III.** quod † iudex a quo potest, pendente appellatione, præfigere appellanti diuersos terminos ad prosequendam appellationem, *vt ex Franch. Maran. & Lancel. retuli, & sequutus sum infra q. 15. num. 17. art. 2. not. 2. & vide infra q. 14. n. 15.*
- 24 **IN FERO IV.** quod potest, † appellatione pendente, reuocare grauamen attentatum, quod ipse iudex a quo intulit, vt puta; Vicarius Episcopi, cognoscendo, an instrumentum sit usurarium, inhibet iudici sæculari, ne, lite pendente super usura instrumenti, exsequatur instrumentum: postea Vicarius pronunciat, non adesse usuram, ideoque reuocat inhibitionem, & mandat iudici sæculari, quod exsequatur instrumentum; pars, quæ egit de usura, appellat a sententia Vicarij, & petit reuocari reuocationem inhibitionis, & mandari iudici sæculari, quod superseadeat; certe Vicarius potest, & debet hoc facere, quia ipse non debebat reuocare illam inhibitoriam, pendente appellatione ab eius sententia, vel pendente termino ad appellandū, *Franch. in cap. 17. cum teneamur. num. 24. de appell.*
- 25 **NOTA,** seu † subinferas ex ista illatione, malam esse formulam sententiarum, in quibus iudices in prima instantia, & in causa appellabili condemnando reum, addunt in fine sententiæ, quod etiam decernunt, & relaxant quodecunque mandatum necessarium, & oportunitum, quia, hoc est decernere executionem, pendente termino ad appellandū, quam decernere non possunt, & decernendo attentant, vt patet ex his, quæ scribit Franch. *vb. supra.* & ideo illud vt attentatum esse reuocandū sentit Rot. quam refert, & sequitur Lancel. *in act. de attent. par. 2. c. 11. de atten. pend. temp. ad appell. sub num. 42. vers. octauo regula. tom. 5. fol. 345.* & propterea iudices debent cum eiusmodi sententiarum schedulæ sibi a procuratoribus dantur, lacerare eas, & vbi non lacerauerint, debent, appellante instante, reuocare illud decretum mandati executiui, dummodo appellauerit infra legiuma tempora, *vt dixi infra effect. 4. num. 52. vers. restringe.*
- 26 **IN FERO V.** quod potest, † pendente appellatione, examinare testes ad perpetuam rei memoriam, neq; propterea diceretur appellans renuntiasse appellationi, vide, quæ scripsi *lib. preced. c. 8. nu. 106.* concurrentibus tamen requisitis, de quibus dixi *ead. c. 8. n. 107. & seqq.* & quod Legatus Papæ possit examinare testes, & facere alia tendentia in faciliorem expeditionem causæ appellationis interpositæ ad Papam, retuli & sequutus sum *infra q. 7. sub n. 60.*
- 27 **IN FERO VI.** quod † vbi timor fugæ debitoris appellantis superueniret, posset capturâ decernere, *Vestr. in prax. lib. 8. c. 4. vt lite pend. sub n. 3. fol. 251.* & quod appellans possit, appellatione pendente, capi personaliter ratione suspicionis fugæ, scribit Franch. *in cap.*

17. cum teneamur nu. 3 de appell. & quod captura, facta contra suspectum de fuga, nõ inuocat attentata. scribunt Rot. diuers. decis. 9. 26. Chartaginensis. pa. 3. lib. 3. fol. 230. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 31. princ. nu. 1. tom. 5. fol. 373. & dixi etiam supra lib. 1. c. 37. n. 18.

IN FERO VII. q; † pendente appellatione, possunt sequestrari fructus & res ipsæ, si appellans, seu appellatus esset suspectus de dilapidatione, *Spec. tit. de appel. §. nouissime. in princ. Franch. in d. c. 17. cū teneamur. n. 10. vers. sed limita omnia. & Lancel. d. c. 12. limit. 31. princ. n. 1. & seqq. fol. 373.* & quod si per possessorem dissiparentur fructus, possit tunc deueniri ad sequestrationem etiam appellatione pendente, & sequestro non aliter decreto in sententia, scribit Lancel. *ead. c. 12. limit. 12. princ. n. 11. vers. secundus casus. fol. 368.*

EXTENDE I. hanc illationem, † vt possint sequestrari, etiam res immobiles ratione dilapidationis & suspicionis, *Franch. d. c. cum teneamur. n. 11.* & quod possit interdici possessori, ne bona stabilia alienet, scribunt Aufr. ad Cappel. Tholof. *decis. 478. sub num. 3.* & Lancel. *d. limit. 12. n. 16. fol. 368.*

Sed aduerte, q; pro re immobili non datur sequestrum, sed datur inhibitiõ loco sequestri, *l. in l. fideiussor. §. si satisfatum. n. 31. ff. qui satisf. cogan. & Capuaqu. decis. 158. seu 9. sequestrum conceditur. n. 2. & seqq. par. 3.*

EXTENDE II. vt ad sequestrum † pendente appellatione possit deueniri, etiam existeret solus timor dissipationis, licet nondum sit deuentum ad dissipationem, *Vital. tract. de claus. clausula nil nouari generalit. sub n. 1. vers. item fallit secundum. tom. 18. fol. 380. & Lancel. d. limit. 12. n. 15. fol. 368. & limit. 31. princ. n. 1. & 2. fol. 371.*

EXTENDE III. vt si ageretur † de sola fructuum descriptione postlatam sententiam, & appellatione pendente, possit ad eam deueniri. nulla etiam dissipationis fructuum suspitione existente: quare actore, qui sententiam obtinuit in prima instantia, instate pro descriptione fructuum, potest iudex a quo, non obstante appellatione, deuenire ad præfatam descriptionem, quæ non erit reuocanda tanquam attentata, quia tendit in faciliorem exitum appellationis, & appellanti nullum infert præiudicium, *Lancel. d. limit. 12. princ. n. 25. & 26. fol. 368.*

DECLARA eandem illationem, † vt si appellatio est introducta coram iudice ad quem, debeat sequestrum fieri eius auctoritate, secus si appellationis causa nõ est introducta, quia fiet auctoritate iudicis a quo, *Franch. d. c. cum teneamur. n. 12. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoq; appellatur. nu. 188. limit. 9. fol. 485. & Lancel. d. limit. 12. n. 17. & 18. fol. 368.*

IN FERO VIII. quod potest, † pendente appellatione, inhibendo, prouidere, ne quis in sua possessione turbetur, *Franch. in c. 17. cum teneamur. nu. 2. in fin. vers. secundo tene menti. de appell. Vestr. in prax. lib. 8. cap. penul. vt lite pend. n. 4. fol. 251. quos, & alios refert, & sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 4. princ. num. 3. tom. 5. fol. 363.* & quod iudex a quo possit se intromittere, & resumere possessionem appellantis turbati ab appellato, scribit idem Lancel. *ead. cap. 12. limit. 17. nu. 1. & 2. fol. 369.* & potest etiam præcipere partibus in causa matrimonij, ne, pendente appellatione, alteri nubant, *Franch. d. c. cum teneamur. not. 2. sub n. 3. Vestr. d. c. pen. n. 4. & Lancel. d. 4. limit. princ. n. 4.*

AMPLIA I. has illationes, † vt procedant etiam si iudex ad quem canonicè inhibuisset iudici a quo,

quo, quia nihilominus poterit expedire hæc, quæ tendant in faciliorem expeditionem appellationis, *Franch. in cap. 17. cum teneamur. num. 21. in fin. & num. 22. de appel. Vestr. in prax. lib. 8. cap. 4. vt lit. pend. num. 7. vers. nec eo minus. fol. 251. Lancel. tract. de attent. d. limit. 4. princ. n. 19. & ead. par. 2. c. 20. de attent. post. inhibet. limit. 4. princ. n. 1. & seqq. fol. 414.*

53 **AMPLIA II.** vt procedant † non solum in iudice ordinatio, sed etiam in delegato, *Franch. in c. 17. cum teneamur. num. 23. de appel. Vestr. d. cap. 4. sub num. 6. & Lancel. d. limit. 4. princ. ampl. 2. num. 21. fol. 363. & part. 3. c. 20. n. 168. fol. 407.*

36 **AMPLIA III.** eandem illationem, † vt procedat etiam si appellationi detulisset, quia nihilominus posset partibus prohibere, ne quicquam innouarent in præiudicium appellationis, vt refert, & sequitur *Lancel. d. limit. 4. princ. ampl. 3. nu. 23. fol. 363.*

37 **EXTENDE** hanc ampliationem, vt † multo magis possit prohibere, & procedere contra tertium innouantem, & turban em, *Franch. in d. c. 17. cum teneamur. sub n. 15. vers. in eadem gloss. Card. Alex. n. 10. vers. nota ultimo. de appel.*

38 **RESTRINGE** eandem ampliationem, † vt non habeat locum in iudice delegato, quia, vbi is semel detulerit appellationi expirat omnino eius iurisdictionio, *Franch. dict. cap. 17. cum teneamur. versus finem. sub num. 24. vers. & aduerte. de appellat. Vestr. dict. lib. 8. cap. 4. sub num. 7. vers. nec eo minus. & Lancel. dict. limit. 4. princ. ampl. 2. num. 22. & 26. adde quæ scripsi infra q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 41.*

Contra hanc restrictionem: quod enim delegatus, etiam si detulerit appellationi, possit reuocare grauamen, & alia attentata, pendente appellatione, si tendant in faciliorem expeditionem appellationis, scribit *Franch. in hoc sibimet contrarius in cap. 33. ad aures. in fin. de appel.*

Non recedo a restrictione.

39 **INFERO IX.** quod iudex a quo potest, † appellatione pendente, absoluere excommunicatum ab excommunicatione, quia tendit in faciliorem exitum causæ appellationis, *Abb. in cap. 25. qua fronte. num. 1. Franch. num. 9. vers. quarto nota. & num. 27. & 29. & Dec. sub num. 17. de appel. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 4. princ. num. 10. ibi, binc procedit & illud. & n. 25. tom. 5. fol. 363.*

Contra hanc illationem oppono: quia excommunicatus, petendo absolutionem a iudice a quo, renuntiat appellationi, nisi de hoc protestetur, vt retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 2. sub nu. 46. vers. amplia.* Ergo absolutio quoad iudicem a quo non solum non tendit in faciliorem exitum causæ appellationis, sed tollit appellationem.

RETENTA illatione.

40 **EXTENDE I.** eam, † vt tunc præcipue procedat quando excommunicatus staret in articulo mortis, quia tunc propter moræ periculum potest tanto magis iudex a quo eum absoluere, *Lancell. tractat. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 43. princ. fol. 376.*

41 **SUBEXTENDE**, etiam si † non staret in articulo mortis, quia excommunicatio accelerat terminos vitæ hominis, *Franch. in d. c. 25. qua fronte. sub n. 18. in prima ratione. de appel. & quia singulis diebus quis mori potest, Dec. ibid. sub nu. 17. & quod quis propter peccata citius moriatur, notat in eod. c. Franch. nu. 17. vers. in glos. in verb. decedat. & ante eum Abb. sub nu. 14. & adde quæ*

scripsi lib. preced. c. 9. sub nu. 1901. vers. tertia. & dixi infra q. 17. limit. 38. n. 3. vers. ratio.

EXTENDE II. vt † possit absoluere etiam si appellationi detulisset, *Franch. in d. c. 25. qua fronte. num. 9. vers. quarto nota. de appell.*

DECLARA restringendo † hanc extensionem, vt habeat locum in ordinario, secus in delegato, quia delegatus, deferendo appellationi, abdicat a se omnem iurisdictionem, *Franch. in d. cap. qua fronte. num. 28.*

DECLARA II. totam hanc illationem, † vt excommunicatus, petendo absolutionem a iudice a quo, dicatur renuntiare appellationi, nisi de hoc protestetur, vide *infra q. 17. limit. 2. num. 66. vers. amplia. & sub nu. 60. vers. secus.*

INFERO X. & generaliter, † quod iudex a quo potest facere ea omnia, de quibus dixi *infra q. 17. limit. 2. nu. 20. & seq. vbi videas, & multa alia, de quibus in aliquibus ex quinquaginta tribus limitationibus, quas congeffit Lancell. d. c. 12.*

LIMITA II. declarando, † vt procedat quoad eam causam, seu articulum, a quo est appellatum; secus quoad aliam causam separatam, quia appellatione non suspendit iurisdictionem iudicis a quo extra illam causam, a qua fuit appellatum; vide *infra q. 17. limit. 47. memb. 2. nu. 1. & seqq.*

LIMITA III. declarando, † vt aliter suspendat in sententia diffinitiuam, & aliter in sententia interlocutoria: nam in diffinitiuam omnia attentata, appellatione pendente, reuocantur ante omnia, vt dixi in *seq. effectu.* Sed in interlocutoria non reuocantur ante omnia, nisi primo iustificetur causa appellationis, vide *infra q. 17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 28.*

QUARTVS effectus † (& fraternizat cum præced.) est, vt appellatione pendente, nihil possit innouari, *toto sit. ff. nil nou. app. pend. & C. vt lit. pend. & c. 7. non solum. de appel. in 6. & late Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. n. 75. & seqq. tom. 5. fol. 348.*

Quod si aliquid fuerit innouatum, seu gestum ab ipsis partibus, vel a iudice a quo, habebit locum absque dubio remedium attentati, *Franch. in cap. 51. bona memoria. num. 10. in fin. vers. prima quod. de appel. & reuocabitur, vt attentatum, quia omnia gesta, pendente appellatione iudiciali, reuocantur vt attentata, Abb. in d. c. 51. bona memoria. sub num. 10. differ. 12. late Franch. num. 30. & seqq. & Dec. differ. 12. nu. 34. & 35. de appel. idem Franch. in c. 53. pastoralium. n. 6. vers. sexto operatur. eod. tit. de appel. Contrar. in l. vnica. limit. 25. sub nu. 15. ibi, verum quia dubito. C. si de momen. poss. & Lancel. d. c. 12. nu. 75. & seqq. vbi per ampliationes, & limitationes: & quis iudex reuocet attentata dixi *infra q. 11. art. 3. ampl. 1. n. 18.**

AMPLIA I. hunc quartum effectum, † vt in appellatione iudiciali habeat locum etiam si illud, quod est gestum, seu innouatum post appellationem, non sit contra ipsam appellationem, quia in appellatione iudiciali quicquid fit post appellationem, licet non sit contra appellationem, reuocatur per viam attentati, vt scribit *Franch. in c. 1. sub n. 4. vers. ultimo tene menti. de appel. & quod in appellatione iudiciali omnia gesta a iudice a quo irritentur, quia appellatione iudiciali suspendit eius iurisdictionem respectu omnium concernentium materiam, scribit Felyn. in c. 1. sub num. 1. eo d. tit. de appel.*

Rationem huius ampliationis vide *qu. preced. art. 3. differ. 3. nu. 37.*

Contra hanc ampliationem, quando articuli sunt

sunt separati, vide *infra q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 12. vers. secundus casus.*

50 **AMPLIA II.** vt habeat † locum etiam pendente termino ad appellandum, quia omnia gesta, pendente isto termino, reuocantur vt attentata, c. 7. non solum. de appel. in 6. late Lancel. d. par. 2. c. 11. de attent. pend. temp. ad appel. n. 1. & seqq. tom. 5. fol. 344.

51 **SUBAMPLIA,** † vt quandoque pendentia termini ad appellandum plus impediatur iurisdictionem iudicis a quo, quam appellatio ipsa, vide *infra q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 28.*

52 **RESTRINGE** eandem ampliacionem, † vt non procedat, quando appellatio non interponeretur infra eundem terminum, quia tunc ea, quæ gesta sunt infra eundem terminum, non dicuntur attentata, Lancell. dict. cap. 11. num. 42. vers. octauo regula. tom. 5. fol. 345. quare licet iudex, decernendo mandatum executiuum sententiæ, pendente termino ad appellandum ab ipsa sententia, dicatur attentare, tamen, si pars non appellet infra decem dies, non dicitur fuisse attentatum, Rot. quam refert, & sequitur Lancell. sub d. nu. 42. hæcque restrictio probatur etiam ex d. c. 7. non solum. de appel. in 6. in illis verbis, quæ postmodum *infra decennium, &c.*

Reliqua pertinentia ad hanc ampliacionem vide apud Lancel. d. c. 11. per totum.

53 **LIMITA I.** eundem † quartum effectum, vt non habeat locum in appellatione extraiudiciali, quia gesta, pendente appellatione extraiudiciali, non reuocantur tanquam attentata, testibus Abb. Dec. Franch. & Lancel. quos remissiuè citauit q. preced. sub num. 35. vers. secus.

54 **LIMITA II.** vt † non habeat locum quoad taxationem expensarum, quia etsi iudex a quo, pendente appellatione, nihil possit innouare, tamen si a sententia, qua quis fuit condemnatus ad expensas, appelletur, poterit iudex a quo illas taxare, Lap. alleg. 82. in causâ matrimoniali. num. 8. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoque appellatur. num. 197. limit. 17. fol. 485. & Felyn. & Mars. quos refert, & sequitur Carauit. super rit. 298. n. 24. vers. quæro primo. quibus adde Gabr. in conclus. lib. 6. tit. de reg. iur. conclus. 3. num. 54. ampl. 8. & num. 55.

Ratio est, quia iudex, taxando expensas, non dicitur innouare, sed pronunciata declarare, Carauit. eod. rit. 298. num. 25. nam taxatio expensarum non est proprie interlocutoria, sed est quædam declaratio condemnationis expensarum, Bal. in l. 3. terminato. num. 8. vers. modo ergo quæro. C. de fruct. & lit. expens.

55 **Comprobatur hæc ratio,** † & consequenter ipsa limitatio, quia appellatio non suspendit actum futurum omnino accessorium ad ipsam sententiam: vnde vbiunque appellatio non suspendit actum, iam gestum de præterito, similiter non suspendit actum gerendum, si ille est actus omnino accessorius, & consecutiuus ad actum gestum non suspensum per appellationem, Abb. in cap. 53. pastoralis. §. verum quia. not. 1. num. 2. de appel. & quod traditio sigilli vti consecutiuia ad actum, gestum ante appellationem interpositam ad Papam, non impediatur, pendente appellatione, vide quæ scribit Franch. in cap. 56. vt nostrum. sub nu. 4. vers. in gl. in ver. reuocamus. de appel.

Sed taxatio expensarum est actus futurus omnino accessorius.

Contra hanc limitationem: quod enim si feratur sententia, in qua pars condemnatur in expensis, ap-

pelleturque, nunquam expensæ sint taxandæ donec causa fuerit finita per tres instantias, alias si fieret taxatio, iudex ad quem reuocaret per modum attentati, dixit, nihil allegando, Rot. de. is. 46. alias 831. nota dic quod si feratur. de sent. & re iud. in antiq. & ita contra limitationem firman Dec. in cap. 53. pastoralis. §. verum. versus finem. vers. postremo non omisso. sub num. 29. & seqq. de appel. Afm. in prax. iudic. §. 32. cap. 12. sub num. 3. ibi, verum decisionem, & proprie sub n. 4. vers. verum si recte. & n. 5. & 6. Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 11. princ. num. 2. & seqq. & sub nu. 7. vers. regula. tom. 5. fol. 367. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. in verb. taxatio. nu. 935. & de probabiliori, magis æqua, & veriori* testantur Afm. & Rugin. supra citati.

RETENTA hac opinione † contra limitationem. 56

EXTENDE I. eam, vt procedat, etiam si iudex, pronunciando in aliqua causa diffinitiuè, & condemnando in expensis, retineat sibi earum taxationem, quia nihilominus, si fuerit ab ea appellatum, & dederit apostolos reuertiæiales, sicut fieri debet, quando appellatur a diffinitiuâ, non poterit pendente appellatione, facere dictam taxationem, nec aliquid innouare, Rot. decis. 43. alias. 636. si dominus auditor. de sent. & re iud. in antiq.

EXTENDE II. vt maxime procedat, † quando iudex ad quem inhibuisset iudicia quo, quod in causa non se intromitteret, nec aliquid innouaret, quoniam tunc non potest expensas taxare, Carauit. super d. rit. 298. sub nu. 25.

RESTRINGE I. eandem, † vt non procedat de rigore iuris, quia iudex, a quo est appellatum, potest de rigore iuris, pendente appellatione, taxare expensas, ad quas condemnauit, Rot. decis. 25. alias 60. not. quod vbi iudex. de sent. & re iud. in antiq. & Lancel. d. limit. 11. princ. num. 8. & 9. vbi quod ista restrictio esset seruanda contra Iudæos, contra quos seruari debet rigor iuris.

RESTRINGE II. vt non procedat, † quando taxatio fieret incontinenti post appellationem, cum tunc non videatur fieri aliquid de nouo, Capel. Tholos. decis. 466. an iudex a quo. & Lancel. d. limit. 11. princ. limit. 2. n. 11. vbi sic intelligit Lap. & Maran. supra citatos.

RESTRINGE III. vt non † procedat in expensis regesti, quia illæ taxantur etiam pendente appellatione, vt retuli, & sequutus sum *infra q. vlt. vers. quarta. num. 44.*

RESTRINGE IV. vt non procedat, † si fiat condemnatio expensarum in causa attentatorum, quia poterunt taxari ante prolationem sententiæ in principali, & taxabuntur pro sententia, lata super attentatis, quantum taxarentur super principali, Rot. decis. 37. alias 454. nota si fiat condemnatio. de sent. & re iud. in antiq. seu, vt explicat Lancel. d. limit. 11. in fin. sub n. 14. fol. 367. taxatio expensarum in causa attentatorum potest fieri, quamuis pendeat appellatio super causa principali.

Dubitari posset in casibus istarum restrictionum, quando iudex ad quem inhibuisset.

LIMITA III. vt † non habeat locum contra tertium, quia ex quo non fuit contra eum appellatum, non potest dici, quod ipse aliquid attentauerit, lite vel appellatione pendente, cum lis, & appellatio non fiat cum eo: vnde contra tertium spoliante, & innouante, pendente appellatione, debet agi coram suo iudice ordinario, & ordine iudiciario seruato, Franch. in c. 51. bona memoria. n. 9. de appel. & quod

inhibitio, facta per iudicem appellationis, non trahatur ad tertium, quia res inter alios acta, &c. scribit Gemi. in c. 3. Romana. §. in alium. de appel. in 6. & faciunt, quæ scripsi infr. q. 17. lim. 6. memb. 4. n. 41. & seqq. restr. 4.

RESTRINGE I. hanc limitationem, ¶ vt non procedat in tertio, habente causam a parte appellata, vel a iudice, vel ab ipso appellante, quia isto casu habet locum remedium attentati. Franch. d. c. 51. bona memoria. nu. 11. vers. secunda conclusio. de appel. Rot. diuers. decis. 1147. l. e. pendente, par. 3. lib. 3. fol. 255.

64 RESTRINGE II. vt non procedat ¶ in tertio succedente in ipsa re attentata, dato quod non habuerit causam a iudice, vel a partibus innouantibus: censetur enim tale vi in re, & sic transit, & agi potest contra quemlibet successorem etiam cum titulo, & bona fide, Franch. cod. c. 51. bona memoria. nu. 12. vers. tertia & vltima conclusio.

Secus si ipse tertius principaliter innouaret, pendente appellatione, & non haberet causam a iudice, vel a parte, quia tunc non habet locum remedium attentati contra tertium innouantem, pendente appellatione, & etiã post inhibitoriã iudicis, Franch. d. n. 12. in fi. licet in libro meo corrupte legitur affirmatiue.

65 LIMITA IV. vnico ¶ verbo in qualibet sententia censuræ eccllesiasticæ, quia per appellationem non suspenditur eius effectus, ideoq; excommunicatus, suspensus, vel interdictus, licet appellet, tamen interim eodem modo ¶ rit excommunicatus, suspensus, & interdictus, vt ex Spec. Dec. Franch. & alij retuli, & sequutus sum infr. q. 17. lim. 22. n. 1. & seqq. vbi late de hac materia.

66 SVBLIMITA I. declarando ¶ hanc limitationem, vt procedat in appellatione interposita post sententiam censuræ, secus in appellatione interposita ante sententiam censuræ, quia tunc appellatio impedit illius effectum, vt retuli, & sequutus sum d. q. 17. limit. 22. n. 54. & seqq. vbi videas.

67 SVBLIMITA II. declarando, ¶ vt procedat in sententia interdicti in spiritualibus, & diuinis officiis, quia in istis non impeditur effectus per appellationem, secus si interdictum, vel suspensio respiceret alia: tunc enim appellatio subsequens suspenderet effectum talis interdicti, vel suspensionis: vnde si iudex interdixit tibi ingressum ciuitatis, seu palatii, appellando a tali interdicto, suspenderetur effectus sententiæ, Franch. in c. 37. ad hac quoniam. sub n. 3. de appel.

68 AMPLIA hanc sublimitationem, ¶ vt habeat locum etiam in suspensione, vel interdicto a beneficio, aut a pontificalibus, seu ab usu pallij, quia appellando impeditur effectus sententiæ quoad ista, Franch. vbi supra.

Confirmatiu hæc ampliatio, quia suspensus a beneficio, seu a pontificalibus, aut ab usu pallij, celebrans in diuinis, non incurrit irregularitatem, Franch. in d. c. 37. ad hac quoniam. num. 3. in vltimis verbis. de appell.

69 LIMITA V. & vltimo generaliter ¶ vno verbo, vt non procedat in casibus in quibus iura prohibent appellationem, c. 7. non solum. de appel. in 6. seu iura, vel statuta concedunt executionem paratam, quia in his potest procedi, & innouari: & qui sint isti casus, seu causæ, quæ appellationem non admittunt, videbis infr. q. 5. 16. & 17. in quibus peculiariter eas sententias, & causas prosecutus sum.

70 DECLARA I. nunc eundem ¶ quartum effectum, vt innouare, seu attentare non dicatur is, qui facit actum continuatiuum, hoc est continuat, Rot. decis. 10. aliam 89. nota quod vbi. de appel. in antiq. & decis. 44. alias

344. licet causa, sub num. 1. de appel. innou. Franch. in c. 17. cum teneamur. not. 1. num. 1. & in cap. 51. bona memoria. versus finem. col. vltim. sub num. 44. vers. vltimo insertur. de appel. Nat. conf. 606. approbo. num. 12. in fin. & num. 13. quia lis, seu appellatio non debet quemquam sua possessione priuare, Franch. d. c. cum teneamur. not. 1. & 7. Nat. sub d. num. 13. & Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 26. princ. nu. 1. & seqq. & num. 6. tom. 5. fol. 373. & quod quis non dicatur innouare contra statum litis, seu lite pendente, si vtatur sua possessione, licet talis vsus sit contra ius, principaliter in iudicio deductum, scribit Franch. in c. 69. significante. not. 4. num. 6. de appel. Nullus enim tenetur dimittere ius suum, vel desistere a continuatione sui iuris, vel possessionis, propter aliquam appellationem, imo desiperet, qui hoc saperet, Rot. d. decis. 44. n. 2. de appel. innou.

AMPLIA hanc declarationem ¶ vt procedat etiam in appellatione extraiudiciali: Quare pone, quod ego appellem, ne aliquis emat talem domum, vel aliam rem, quia est mea, & pone etiam, quod ego non sum in possessione; certe isto casu appellatio mea non impedit alienationem illius rei, quia appellatus, & possidens non debet dimittere, quo minus vtatur iure suo propter appellationem alterius: vnde ego cogar probare causam appellationis esse veram, scilicet, quod illa domus, vel res sit mea, alias non rescinderetur venditio, nec fieret reuocatio attentatorum, Franch. in d. c. 51. bona memoria. versus finem. vers. vltimo insertur. Contrar. in l. vnica. lim. 25. n. 21. in fin. & n. 22. C. si de mom. poss. & ad eos remissive Ruginel. tract. de appel. §. 2. c. 3. n. 32. exempl. 15.

INFERO I. ex eadem declaratione, ¶ quod si Episcopus, per sententiam diffinitiuam depositus, appellauit a sententia, potest, pendente appellatione, suum officium libere exercere, ideoq; excommunicare, & alia iurisdictionalia, vt ante sententiam poterat, exercere, Franch. in c. 17. cum teneamur. num. 8. & 9. de appel. & Lancel. tract. de attent. d. c. 12. limit. 26. n. 4. fol. 373. & similiter canonicus, qui per sententiam fuit depositus, potest, appellatione pendente, eligere, ac testimonium ferre. Lancel. d. c. 12. in praes. n. 95. & 96. vers. tertio in canonico. fol. 348. & q; pælati depositus possit, pendente appellatione, exercere suam iurisdictionem, quia appellatio suspendit effectum sententiæ scribit Franch. in c. 37. ad hac quoniam. n. 1. in fi. de appel. & quod sententia depositionis suspendatur per appellationem, notat Abb. in c. 44. sape. nu. 15. vers. ex quibus. eod. tit. de appel.

INFERO II. quod licet ¶ condemnatus ad mortem fiat seruus pænæ, tamen per appellationem suspenditur effectus sententiæ, & ideo interim integer est status appellantis, vt ex Franch. retuli, & sequutus sum infr. q. 17. lim. 22. n. 2.

SVBINFERO I. ex his illationibus, ¶ quod appellatio suspendit effectum sententiæ, etiam si sententia sit talis, quæ traheret secum executionem, vt, loquendo in casibus dictarum illationum, scribit Franch. in d. c. 37. ad hac quoniam. sub n. 1.

Comprobatur hæc subillatio, quia sententia, qua quis condemnatur de furto, infamat, & executionem secum trahit, & tamen appellatio suspendit infamiam, iam illatam per sententiam, Franch. in dict. capit. 37. ad hac quoniam. sub num. 5. de appellat.

SVBINFERO II. notabiliter ¶ quod si canonicus ex crimine, irrogante infamiam, est depositus per sententi-

tentiam, a qua appellat, & pendente appellatione, ferat testimonium, vel eligat, testimonium, seu electio tenet, quamvis appellatio deferatur, *Franch. in c. 44. saepe. sub num. 36. de appel.* Similiter licet condemnatus ad mortem prohibeatur facere testamentum, & quod fecisset, irritetur, ut scribit *Franch. d. c. saepe. nu. 37. & ex Bar. Bald. Ang. Nat. August. Clar. & Clemen. retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 9. num. 1820. & seqq.* ubi videas, tamen si iste condemnatus appellet, & pendente appellatione, moriatur, testamentum remanebit validum, *Franch. ubi supra.* Item licet condemnatus de delicto, interrogante infamiam, censeatur fuisse infamis a die latae sententiæ, tamen si appellat, & pendente appellatione, exerceat aliquos actus ratione sui publici officij, eiusmodi actus tenent, valent, nec retractantur, licet appellatio deferatur, *Franch. in eod. c. saepe. n. 35. vers. secundo patet. de appel.*

Differentia tamen est inter gesta ratione publici, seu privati officij, & gesta ratione privati iuris: quia gesta ratione officij publici, vel privati non retractantur, quamvis appellatio deferatur: sed gesta ratione privati iuris retractantur, si deferatur appellatio, *Franch. in d. cap. saepe. num. 38.* Et ideo si condemnatus ad mortem appellet, & faciat deinde testamentum, appellatione pendente, & appellatio deferatur, testamentum erit nullum, *Franch. ubi supra n. 37. in fin.*

76 **RESTRINGE I.** hanc declarationem, eiusdemque illationes, ut non procedant in sententia excommunicationis, quia licet excommunicatus appellet, tamen non potest continuare, *Franch. in c. 17. cum teneamur. num. 7. in fin. de appell. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 26. num. 7.* & ideo licet appellet, tamen remanet excommunicatus, & remanent eius effectus, *Lancel. d. c. 12. in prefat. n. 99. & 100. & seqq. limit. 1. fol. 348. & vide infra q. 17. limit. 22. n. 8.*

Ratio huius restrictionis est, quia sententiæ censuræ sunt medicinales, & tendunt ad corrigendum, ut ex *Abb. & Franch. retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 22. num. 3.*

77 **RESTRINGE II.** in sententia suspensionis, quia licet suspensus appellet, tamen, appellatione etiam pendente, remanet suspensus, *Franch. in cap. 37. ad hac quoniam. n. 2. de appel. Mil. in verb. appellatio sicut. sub n. 27. Lancel. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. in prefat. n. 104. limit. 2. tom. 5. fol. 348. & quod suspensionis sententia non suspendatur per appellationem, scribit etiam *Abb. in c. 44. saepe. sub n. 15. de appell.**

Contra hanc restrictionem oppono, quia depositio ab ordine continet in se suspensionem, cum depositio sit perpetua remouio ab altaris ministerio, suspensio autem ad tempus, ut argumentando scribit *Abb. ubi supra.*

Sed sententia depositionis suspenditur per appellationem, ut ex *Franch. & Abb. retuli, & sequutus sum supra num. 72. vers. infero primo.* ergo idem dicendum est in sententia suspensionis.

Huic oppositioni respondent *Abb. in d. cap. saepe. sub num. 15. ibi, sed saluando. & Franch. num. 33. de appel.* quod sententia suspensionis est sententia censuræ medicinalis ad correctionem, & ideo non suspenditur per appellationem; at sententia depositionis non est sententia censuræ, cum imponatur in maximam poenam, unde, cum sit res grauissimi præiudicij, & cesset ratio præallegata, debet suspendi per appellationem, sicut ceteræ aliæ sententiæ.

SUBRESTRINGE hanc restrictionem, ut non procedat quando suspensio infligitur alicui in poenam, quod fieri potest, quia tunc talis sententia suspensionis suspenditur per appellationem: non enim potest tunc dici medicina, *Abb. in d. cap. 44. saepe. nu. 16. vers. ex quo posset. & factu comprobatur ex dictu nu. preced.* Et licet *Franch. in eodem cap. saepe. num. 34. in fine. ibi, sed certe.* notet differentiam, tamen mihi placet subrestricatio.

SUBDECLARA eandem declarationem, postquam supra num. 70. ut licet, appellatione pendente, quis non priuetur iure suo, sed possit illo uti: tamen, dato casu, in quo iudex possit, appellatione pendente, aliquid facere in illa causa, quia dicatur uti iure suo; non poterit, si superior auocauerit ad se illam causam, seu negotium, quia, stante auocatione, priuatur possessione, & facultate utendi iure suo, *Franch. in cap. 56. ut nostrum. num. 5. vers. in ead. gloss. de appell.*

DECLARA II. eundem quantum effectum, dum dicimus, quod, appellatione pendente, nihil est innouandum: quia nihilominus is, qui appellat, potest comedere, bibere, vendere, emere, & similia facere, quæ non retractantur, sed illa tantum, quæ contingunt ipsam appellationem, & fiunt contra ipsam appellationem, *Io. Andr. in cap. 54. sollicitudin. em. nu. 5. de appell.*

DECLARA III. dum dicimus, attentata esse reuocanda, ut procedat, dummodo reuocatio petatur ante conclusionem in causa, quia post conclusum in causa oportet expectare sententiam super negotio principali ipsius appellationis, *Rot. decis. 4. vs lite pend. in nou. & decis. 6. eod. in antiq. Franch. in c. 66. dilecti. num. 3. in fin. & num. 4. vers. & intellige prædicta. de appell. Vestr. in praxi lib. 8. c. 4. num. 14.* Et hæc declaratio procedit in attentatis ante conclusionem in causa, secus in commissis post conclusionem. *Vestr. d. c. 4. nu. 15. & Lancell. tract. de attent. par. 3. c. 23. num. 23. & seqq. fol. 425. ubi ponit plures limitationes.*

Reliqua habes in præcedenti effectu.

QUINTVS effectus est, ut suspendat iudicium, non tamen rescindat, *Franch. in cap. 44. saepe. nu. 16. not. 10. de appell. & qua scripsi supra lib. 1. c. 97. sub nu. 109. versic. ad primum.* & hanc esse veriorem opinionem testatur *Papien. in pract. in form. appell. a sens. d. fin. in gloss. coram vobis. sub n. 6. & 7. fol. 404.*

Contra istum effectum: quod enim appellatio extinguat pronunciatum: tenuerunt alii Doctores, quos citat *Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appellat. pend. in prefat. sub num. 114. tom. 5. fol. 349.*

Concordari potest ista contrarietas: nam quatenus appellatio respicit futura suspendit pronunciatum, & ita procedit iste quintus effectus: quatenus vero respicit præsentem statum extinguit, & ita procedit opinio contraria, *Felyn. in capit. 28. pastoralis. 5. præterea. sub nu. 14. vers. conclusio sit. de offic. & potest. iudic. deleg. hancque opin. seu concordiam esse communem* testantur, & sequuntur Addition. ad Felyn. & Lancell. in locis supra proxime citatis.*

Non recedas ab isto effectu: nam ego non video, quod Doctores discordent in re, sed in verbis, & attendendo verba, magis proprie videtur dici, quod suspendat.

RETENTO ergo isto effectu.

INFERO, comprobando eum, quod si primus

iudex condemnat te ad soluendum mihi aliquid infra certum tempus sub certa pœna, & tu infra legitima tempora appellas, & non soluis: & postea iudex appellationis confirmat sententiam; tamen tu non teneris soluere illam pœnam eo, quia reculasti soluere, pendente appellatione: & ratio est, quia, appellatione pendente, suspendi ut, vel extinguitur effectus sententiæ, Papien. in d. form. appell. a sent. diffinit. in gloss. causis & rationibus. sub num. 8. vers. amplius quaritur. fol. 426.

84 **SEXTVS** effectus est, ¶ ut reponat appellantem in statu, quo erat tempore litis contestatæ, & non in statu, quo erat ante litem contestatam, Fran. b. in cap. 58. per suum. num. 1. de appell. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pen. in rasat. num. 119. & 120. tom. 5. fol. 349.

Utilitatem, & casus huius sexti effectus habes infra quæst. 11. num. 36. art. 4. dub. 1. vers. confirmatur. & num. 46. dub. 3.

85 **SEPTIMVS** effectus, ¶ qui est difformis secundum qualitatem appellationis, stat in fine causæ appellationis, & ideo alius est in appellatione legitima, & alius in friuola seu calumniosa; ut, notando differentiam inter has appellationes, scripti q. præced. n. 52. vbi videas.

De effectibus appellationis vide, si placet, Card. Alex. in rubr. num. 69. vers. viso quo iure. & seqq. vsque ad nu. 12. inclusi. eide appell. vbi nihil est cumulare duodecim effectus.

QVÆSTIO IV.

ARGVMENTVM.

De requisitis substantialibus appellationis.

S V M M A R I A.

APPELLATIO regulariter debet dari in scriptis. nu. 1.

¶ **Extenditur I.** hac regula, ut procedat in appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuam. n. 2.

Extenditur II. in appellatione extraiudiciali. n. 4.

Extenditur III. ut non sufficiat, appellationem redigi in scriptis per notarium. n. 5.

Extenditur IV. etiamsi iudex deferret appellationi. nu. 6. vbi vide etiam contrarium.

Extenditur V. ut statutum, aliter disponens, non valeat, n. 7. vbi etiam contrarium.

Extenditur VI. ut alias appellatione efficiatur deserta. nu. 8.

Extenditur VII. ut sit vera indistincta, &c. numer. 9. —

Moderatur primo hac extensio, ut non procedat quando ex dispositione statuti proceditur iure ordinibus non seruatis, num. 10. — Ampliatur hac moderatio quando proceditur summarie, &c. Et quid in Regno Neapol. numer. 11. — Moderatur secundo, ut procedat solum in interlocutoria mera; secus, &c. num. 12. — Declaratur primo eadem regula, ut scriptura priuata sufficiat, & quando requiratur scriptura authentica. num. 13. —

Declaratur secundo, ut cedula appellationis possit probari per testes, si sit perdata. n. 14.

¶ **Restringitur I.** eadem regula, ut non procedat in appellatione, qua interponitur incontinenti, num. 15. — Declaratur quando dicatur incontinenti, n. 16. — Subrestringitur, ut non procedat in interlocutoria, n. 17.

Restringitur II. ut non procedat in appellatione ad Papam. n. 18. vbi vide etiam contrarium.

Restringitur III. quando iudex desulit appellationi. nu. 18. vers. restringe tertio.

Verba (in hâ scriptis) non sunt necessaria in appellatione, sub n. 5. vers. non tamen.

Appellatio vna voce ab interlocutoria, reseruato beneficio appellandi in scriptis, est inutilis sub num. 9. vers. infero.

APPELLO verbum non est de substantia appellationis. num. 19.

Appellatio nil refert per qua verba interponatur. ibidem.

Declaratur, dummodo exprimantur omnia necessaria. num. 22.

Sententia valet, licet in ea non sit appositum verbum, condemnatio, &c. nu. 20.

Verba deseruiunt intentioni, non e contra. nu. 21.

APPELLATIO vna a pluribus sententijs non sufficit, sed requiruntur plures. n. 23.

Extenditur etiam si vna sententia condemnarentur plures, &c. n. 24.

CAVSSÆ grauaminis expressio non est necessaria in appellatione a diffinitiuam. n. 25. & hac est conclusio.

Extenditur I. ut hoc sit verum tam de iure civili, quam de iure canonico. n. 26.

Extenditur II. etiam in sententijs diffinitiuis, in quibus appellatio suspensiuam est prohibita. nu. 27.

Extenditur III. etiam in appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuam. nu. 28.

Restringitur ut non habeat locum in quinque casibus, in quibus expressio causæ est necessaria. num. 29. — Licet expressio causæ non sit necessaria, si tamen exprimat friuola, vitatur appellatio. ibid. vers. aduerse.

CAVSSÆ grauaminis expressio est necessaria in appellatione ab interlocutoria. n. 30. & hac est conclusio.

Extenditur I. in appellatione a sententia excommunicatio. nu. ibidem.

Extenditur II. ut non sufficiat expressio generalis relatiue ad acta. n. 31. — Neque alia expressio generalis. n. 33. —

Temperatur hac extensio, ut sufficiat expressio relatiue ad certam partem actorum. n. 32.

Extenditur III. ut requiratur expressio etiam de iure civili, sub n. 33. vers. extende tertio.

Restringitur I. ut non procedat quando grauamen apparet, n. 34. — Ampliatur hac restrictio etiam si de grauamine apparet iure presumptione. n. 35.

Restringitur II. quando iudex deferret appellationi. nu. 36.

Restringitur III. ut non sit necessaria in ipsa appellatione, dummodo exprimat postea priusquam labatur tempus ad appellandum, n. 37.

Restringitur IV. in causis, in quibus potest procedi summarie, &c. ibid.

Restringitur V. in appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuam. ibid.

APPELLATIONIS scheda tradenda debet iudici a quo, & quomodo seruetur in praxi. n. 38.

Copia schedulae appellationis an sit tradenda iudici a quo. ibidem. vers. huius.

APPELLATIONIS libellus quot, & qua debeat continere. n. 39. & seqq.

Nomen appellantis est necessarium in appellatione. num. 39.

NOMEN appellati non est necessarium in appellatione. num. 40. & quando sit necessarium. nu. 42.

Nomen appellati licet sit erronee expressum in appellatione, tenet tamen appellatio. nu. 41.

NOMEN iudicis a quo requiritur in appellatione. numer. 43.

Declaratur I. ut sufficiat nomen dignitatis. num. 44.

Declaratur II. ut commissio appellationis sit valida, licet in ea non contineatur nomen iudicis a quo. nu. 45.

NOMEN

NOMEN iudicis ad quem non necessario requiritur in appellatione num. 46.

Ex. in l. i. quando iudex appellationis est certus. n. 47.

Ex. in l. i. quando vult tantum est superior. n. 48.

Ex. in l. i. quando appellatur ad competentem iudicem num. 49.

Nomen iudicis ad quem debet exprimi in commissione appellationis num. 50.

SENTENTIA, a qua appellatur, debet exprimi in appellatione num. 51.

Declaratur, ut expressio rei, super qua lata est sententia, non sit necessaria, dummodo exprimat aliquid aliud, &c. num. 52.

S. de iura. ut, ut expressio rei sit utilis Reipub. quia, &c. num. 53.

APOSTOLORVM petitio an sit necessaria in appellatione num. 54.

Forma appellationis qualis sit remissive n. 55.

Interlocutoria habens vim diffinitivam, equiparatur in omnibus sententiæ diffinitivæ quoad formam, & solemniam appellationis. n. 56.

Dies an annotari debeat in schedula appellationis n. 57.

Appellatio iudicialis ab interlocutoria, & appellatio extrajudicialis regulantur eodem modo quoad solemniam n. 58.

QVÆSTIO ista sex definitur articulis.

PRIMO. An appellatio debeat dari in scriptis.

Secundo. An verbum (appello) sit de forma, vel sufficiant quacumque alia verba aequipollentia.

Tertio. An a pluribus sententiis sufficiat unica appellatio, vel recurantur plures.

Quarto. An in appellatione ad eius validitatem debeat exprimi causa gravaminis.

Quinto. An schedula appellationis debeat dari iudici a quo.

SEXTO. Qua sint exprimenda in libello, seu schedula appellationis.

ARTICVLVS I

AD PRIMVM articulum; An appellatio debeat dari in scriptis?

Resp. constituendo regulam, appellandum esse in scriptis a sententiæ diffinitivæ, Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. in his scriptis. n. 1. fol. 414. Franc. in cap. 38. cum in ecclesia, versus finem n. 12. de appell. Guid. Pap. tract. de appell. concl. 8. n. 6. tom. 5. fol. 57. Nicol. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 69 num. 110. tom. 18 fol. 196. Luc. Pat. in pract. capit. lib. 5. cap. 1 n. 1. Contard. in l. vnic. limit. 25. n. 4 in fine. C. si de moment. poss. Ruginell. tract. de appell. in prefat. nu. 38 fol. 6. & de communi opin. loquendo de iure canonico, testatur, & sequitur Franc. h. in cap. 59. ut debetur. in 2. princip. quest. 2. num. 11. vers. secundo queritur an sit de appell. & probatur ex l. 1. §. fin. ff. de appell. & relat. in illis verbis, ut habeant scriptum, & quod requiratur appellatio in scriptis, siue appelletur ad Papam, siue ad alios inferiores, & ita servetur de consuetudine, scribit Franc. d. q. 2. sub nu. 11. & rursus in c. 1. n. 10. de appell. in 6.

Ratio secundum Petr. de Bellap. in l. 1. §. libelli. sub n. 1. ff. de appell. & relat. loquendo de appellatione a sententiæ diffinitivæ, est, quia sententiæ ipsa diffinitivæ in scriptis debet profertur: ergo, inquit, & in scriptis debet ab ea appellari, quia nihil tam naturale est, &c.

EXTENDE I. hanc regulam, ut procedat etiam in appellatione ab habente vim diffinitivæ, quia debet etiam dari in scriptis, Guid. Pap. d. tract. de appell. q. 10. sub nu. 17. fol. 58.

Ratio erit, quia sententiæ, quæ habet vim diffinitivæ, equiparatur diffinitivæ, vide in f. a. num. 56.

EXTENDE II. ut habeat locum etiam in appellatione extrajudiciali, Franc. h. in c. 51. bona memoria. n. 17. in sine vers. quanto requiritur. de appell. Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 13 fol. 72. & quod appellans extrajudicialiter teneatur exprimere causas in scriptis, consuluit Nat. conf. 606. approbo sub n. 1.

EXTENDE III. ut non sufficiat, si appellans, voce dicat, appello, & appellationem incontinenti faciat redigi in scriptis per Notarium. Jacob. de Aren. in l. prefat. sub nu. 1. ff. de re iud. dicens ulterius, quod hæc appellatio non impedit executionem, Franc. h. in cap. 59. ut debetur. in 2. princip. quest. 3. num. 12. de appell. & in cap. 1. sub n. 10. vers. secundo induitur. de appell. in 6. Masuer. in addit. ad pract. Papien. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. in his scriptis fol. 415 Aliud enim est, quod quis teneatur appellare in scriptis, aliud vero, quod appellatio redigatur in scriptis, Ruginell. tract. de appell. in prefat. num. 38. & 39.

Non tamen est necesse, quod appellans proferat illa verba (in his scriptis appellat) sufficit enim, quod appellet in scriptis, ut contra Ang. & Spec. tenet Franc. h. in dict. cap. ut debetur. quest. 4. num. 13. & dict. cap. 1. num. 10. in fine.

NOTA ex hac extensione errorem eorum Notariorum, qui dicunt se rogatos de appellatione in scriptis interposita, & dicunt parti, dabit postea eam mihi; nam ante omnia debet esse dictata, scripta, & data priusquam notarius sit, vel esse possit rogatus, Ang. Aret. in l. 1. §. vlt. sub nu. 11. vers. vnum tamen nota perpetuo. ff. de appell. & relat.

EXTENDE IV. ut appellatio sine scriptis a diffinitivæ non valeat etiam si index illi detulerit. Achil. de Grass. decis. secunda, alias 228. appellatio. de appellation. fol. 104.

Contra hanc extensionem vide infra sub n. 18. vers. restringe tertio.

EXTENDE V. ut statutum, permittens posse appellari sine scriptis, non valeat, Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. n. 2. in sine & n. 3. fol. 145.

Hanc extensionem arbitror non veram, per ea, quæ ex Ang. Franc. & aliis retuli infra n. 10. & 11.

EXTENDE VI. ut in tantum requiratur appellatio in scriptis, ut alias appellatio efficiatur defecta, Guid. Pap. tract. de appellat. quest. 9. num. 17. tom. 5. fol. 58. Rebuff. tract. de appell. art. 5. gloss. vna. num. 8. tom. 3. fol. 496. vbi tamen n. 9. addit corrigendo, vocandam esse potius appellationem inualidam, quam defectam, & rationem reddit.

EXTENDE VII. ut ab interlocutoria debeat in distincte appellari in scriptis, siue appelletur ex interuallo, siue incontinenti, siue iudice non sedente pro tribunali, siue sedente, Spec. tit. de appell. §. qualiter autem. num. 1. in sine lib. 2. fol. 190. Franc. h. in cap. 59. ut debetur. qu. 7. num. 16. de appell. & in cap. 1. sub nu. 5. vers. in gloss. ibi in scriptis. de appell. in 6. & Luc. Pat. in pract. capit. lib. 5. cap. 6. num. 2. & 3.

LIMITA declarando hanc extensionem, ut procedat de iure canonico, sicut distinguendo explicat Bal. in l. 6. eos §. fin. autem. sub nu. 2. vers. nam de iure Civili. C. de appell. & quod ita sit determinatum de iure canonico, testatur Bar. in l. 4. eius qui, sub nu. 4. vers. primo quarto. ff. de appell. recip.

Secus est de iure civili, quia sicut in prolatione interlocutoria non est necessaria scriptura, ita neq; est

necessaria in eius appellatione, vt contrariorum sit eadem disciplina, *Bar. vbi supra*, & ita videtur sentire *Glof. vnica in fine l. 2. ff. de appell. & relat. & nonnulla scribit, sed confuse Ang. Aret. in l. 1. §. ultimo numer. 10. ff. eod.*

Contra hanc limitationem: quod enim etiam de iure civili requiratur appellatio in scriptis, ostendit *Bar. vbi supra*, dicens vltimus, quod ita obseruat consuetudo, quam consuetudinem ex *Bar.* refert, & ad eum se remittit *Franch. in cap. 1. sub num. 10. vers. & aduerte. de appell. in 6.* qui tamen, cū prius citauerit *Glof.* in contrarium videtur anceps locutus.

RETENTA ergo simpliciter extensione tam de iure canonico, quam de iure civili.

INFERO ex hac intensione, inutilem esse in appellatione ab interlocutoria practicam appellandi, qua dicimus (*appello viua voce, reseruato beneficio appellandi in scriptis*) requiritur enim adhuc, quod appellatur in scriptis infra decem dies, ac si appellatio viua voce emissa non esset, *Franch. in cap. 59. vt debitus. q. 7. num. 16. vers. si rem de appell.*

10 MODERA I. eandem extensionem, vt non habeat locum, stante statuto, quod in appellationibus procedatur, solemnitatibus, & iuris ordinibus non seruatis, quia valebit appellatio etiam ab interlocutoria sine scriptis, & absq; insertione alicuius causæ, vt ex *Ang.* refert, & sequitur *Franch. in c. 59. vt debitus. q. 7. n. 17. & 18. ibi, aduerte tamen ad vnam. de appell. & ex Franch. refert dubitative Luc. Pat. in pract. capitul. lib. 5. cap. 6. n. 8. vers. item & septimam.*

11 AMPLIA hanc moderationem, vt procedat etiam stante statuto, quod in causa procedatur summarie, &c. quia in omnibus causis, in quib. poterit procedi summarie, &c. valebit appellatio etiā sine scriptis, & ideo valebit etiam in omnibus casibus, de quibus *in clem. dispendiosam. de iud.* quia causa appellationis est eiusdem naturæ, qualis est causa principalis, *Franch. d. cap. 59. vt debitus. q. 7. n. 18. in fin.*

Contra hanc ampliationem in appellatione a diffinitiva tenet *Puteus decis. 103. in vna Gerundens. n. 4. lib. 3.* Ego non discedo ab ampliatione.

INFERO corroborando hanc ampliationem, quod in Regno Neap. valida est appellatio a quauis interlocutoria, etiam quod nō sit expressa causa grauaminis, & non sit appellatum in scriptis, sed viua voce, quia in regno Neap. omnes causæ sunt summarie *Foller. in addit. ad Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo & quandoque appellatur. sub num. 154. fol. 480. & Carauit. tit. 288. capitulum. sub num. 11. vers. 7. insertur.*

Contra hanc illationem memini, me vidisse in vno tractatu, seu praxi moderna curiæ Neap. auctorem illius multum exclamare contra *Foller. & Carauit.* asserendo, illationem non esse veram, & in practica non esse receptam, eo quia expressio grauaminis, & scriptura sunt de substantia appellationis ab interlocutoria, & substantialia non sunt sublata per iura municipalia Regni Neap. mandantia, omnes causas esse summarias.

Non recedas ab illatione, quia in regno Neap. potest procedi summarie, & sine solemnitatibus, & ideo sine libello, vt citatis legibus illius Regni, scripti *supra lib. 1. c. 50. n. 34.* Quare si potest procedi sine libello in prima instantia: ergo potest etiam procedi in secunda, & sic in causa appellationis, quia causa appellationis censeretur eadem cum prima, & ideo si causa prima est summaria, causa appellationis quoq;

erit summaria, vt dixi *supra vers. amplia, & infra quæst. 11. num. 17.* nam & in causa primæ instantiæ requiritur libellus in scriptis, vt *retuli. & sequutus sum supra d. cap. 50. num. 19. vers. tertia diffi. ultas.* quia libellus est scriptura, vt dixi *eod. cap. 50. & cap. 51. vtrouque num. 1.* & tamen si causa sit summaria, in qua possit procedi sine figura iudicii, libellus non est necessarius, testibus iis, quos citavi, & sequutus sum *d. lib. 1. cap. 53. num. 21. & sub num. 22.* quia in eiusmodi causa summaria sunt remissa omnia substantialia ordinis iudiciarii, vt *retuli, & sequutus sum d. cap. 53. n. 17. & 20.* Ergo &c.

Verum tamen est, quod si posset procedi solum summarie, seu simpliciter, sicque causa esset solum summaria, in qua substantialia ordinis iudiciarii non sunt remissa, testibus iis, quos citavi, & sequutus sum *eod. cap. 53. n. 14.* tunc requireretur libellus in scriptis cum expressione grauaminis.

MODERA II. vt habeat locum solum in interlocutoria mera, secus in interlocutoria, quæ habet vim diffinitivæ, quia ab ista interlocutoria, habente vim diffinitivæ si appelleretur incontinenti potest appellari viua voce, sicut a diffinitiva, *Franch. in d. cap. 59. vt debitus q. 7. sub nu. 16. in fine:* nam quoad formam appellationis, & solemnia sententia, habens vim diffinitivæ, æquiparatur in omnibus, & per omnia sententiæ diffinitivæ, vt *retuli, & sequutus sum infra sub num. 37. restric. 5.*

Aduerte tu, qui verlaris in foro Capitolino, quia si appellaueris ante sententiam diffinitivam, appellatio debet scribi per notarium causæ, nisi is fuerit legitime impeditus, & tunc ea appellatio cum nomine notarii, per cuius acta fuerit interposita, appellato debet denuntiari, alias appellatio non tenet, & nullum sortitur iuris effectum, *lib. 1. stat. Urb. cap. 172.* Sed hoc statutum est de raro contingentibus, & non tamen derogat in reliquis iuri communi, de quo *supra numer. 9.*

DECLARA I. eandem regulam: dum dicimus, ¹³ appellandum esse in scriptis, quia nō propterea scriptura debet esse publica, sed sufficit quælibet scriptura privata ad validitatem appellationis, *Ang. Aret. in l. 1. §. ult. sub num. 10. ff. de appell. & relat. Gemin. & Franch. infra proxime citati:* Vt tamen hæc scriptura privata probet, appellationem esse interpositam, requiritur præsentia duorum testium; vt scribunt *Gemin. in cap. 1. sub num. 16. vers. in ea gloss. ibi probari possit. & Franch. sub num. 11. de appell. in 6. rursus Franch. in ca. 59. vt debitus. sub n. 13. q. 5. de appell. & ita seruamus in Curia; datur enim notario scheda privata appellationis, & notarius legit eam iudici coram testibus.*

SUBDECLARA, vt in scheda, quæ datur parti ad intimandam appellationem secundum formam *clem. causam de elect.* scriptura debeat esse authentica, *Franch. in d. cap. 1. sub num. 11. & ante eum Gemin. sub nu. 15. de appellat. in 6.*

DECLARA II. vt, si scheda appellationis ¹⁴ fuerit deperdita, possit probari per testes quod fuit appellatum in scriptis, *Franch. in ca. 59. vt debitus. quæst. 6. num. 14. de appellat.*

RESTRINGE I. eandem regulam, vt non procedat, quando appellatur in cōtinenti tempore sententiæ, quia tunc potest viua voce appellari, *Spec. tit. de appell. §. qualiter autem in principio. lib. 2. fol. 190.* & potest vno verbo appellari, dicendo, *appello, Bar. in l. 1. §. fin. in princip. ff. de appell. & relat.* Et quod in ista appellatione; quæ fit viua voce, sufficiat dicere, *appello, & subin-*

subintelligatur, quod appello a te, a sententia, quam statim protulisti inter me, & aduersarium meum in tali causa, scribit Bar. in d. §. fin. n. 2. ibi. & primo circa appellationem. & quod si appelletur incontinenti, possit appellari viua voce absque scriptura, tenent Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in glos. coram vobis. n. 12. vers. amplius etiam fol. 406. & in glos. in huius scriptis. sub num. 1. fol. 414. Franch. in cap. 59. vt debitus. quæst. 7. n. 15. de appell. Guid. Pap. tract. de appell. concl. 8. num. 6. tom. 5. fol. 57. Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 69. num. 110. tom. 18. fol. 198. Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 5. cap. 1. n. 1. & 3. & sensu. Achil. de Grass. decis. 2. alias 228. appellatio. de appel. fol. 104.

16 **DECLARA** hanc restrictionem, vt facultas appellandi duret solum, donec iudex sedet pro tribunali, Spr. tit. de appel. §. qualiter autem. sub nu. 1. vers. per qua iura lib. 2. fol. 190. Fran. h. d. c. vt debitus. sub n. 15. Luc. Pat. d. lib. 5. c. 1. n. 7. vers. incontinenti. & de cõmuni * obferuantia testatus est Bar. in d. §. fin. num. 2. in fine, etiã si sederit per horam post latam sententiam, secus si iam iuerit ad prandium, vel ad alios actus diuerterit, Spec. vbi supra & per magnam horam, vt scribit Franch. in c. 1. num. 5. & Gemin. in §. huius qua sub n. 3. de appell. in 6. imo etiã si sederit per magnam moram, vt loquitur ibidem Gemin. n. 14. vers. item nota ex gloss.

Verum Petr. de Bellap. in l. 1. §. libelli nu. 3. vers. quaeritur dictum est ff. de appell. & relat. videtur dicere, quod sufficiat appellare illo die, & ita probat text. in l. 2. sed si apud acta ff. de appel. & relat.

Sed quicquid sentiat Petr. * communiter tenetur declaratio, vt testatur etiam Ang. Aret. in l. 1. §. libelli n. 8. in vltimis verbis, & n. 9. ff. de appell. & relat. & ad textum in d. l. 2. respondeo quod procedit, dummodo iudex sedeat pro tribunali.

17 **SUBRESTRINGE** eandem restrictionem, vt non procedat in interlocutoria quia siue appelletur ex interuallo, siue incontinenti, semper requiritur appellatio in scriptis, vt retuli, & sequutus sum supra num. 9. extens. 7. vbi videas.

An hæc diligentia appellandi incontinenti possit esse damnosa, vide eundem Luc. Pat. d. c. 1. n. 4. & 5. & an possit aliquando esse utilis, vide eundem ibid. n. 6. vers. possit tamen. Mohed. decis. 6. alias 132. n. 6. de appell.

18 **RESTRINGE II.** vt forsã nõ procedat quando appelletur a d. Papam, secundum ea, qua ex Arch. refert Rot. decis. 54. alias 358. si appelletur. numer. 1. de appellat. in nou. fol. 260.

Contra hanc restrictionem facit quod ex Franch. retuli, & sequutus sum supra sub n. 1.

RESTRINGE III. vt non procedat, quando iudex a quo appellationem admittet, quia tunc illa appellatio; quamuis sine scriptis fuerit interposita; tamen ex quo iudex ei detulit, deuoluit negotium ad superiorem, vt ex Franch. Contr. & Gemin. retuli, & sequutus sum infra quæst. 17. limit. 36. n. 3.

ARTICVLVS II.

AD secundum articulum: An verbum, appello, sit de forma, vel sufficiant alia quacunque verba æquipollentia?

19 Concludo, non esse necessarium, vt appellans vtatur verbo (appello) sed potest vti aliis verbis æquipollentibus, quia nõ refert, quod ex verbis æquipollentibus proferatur, quare sufficit, si dicat, proclamo, vel prouoco, seu conuocor, & similia, vt refert, & sequitur Franch. in cap. 34. ad audientiam. not. vlt. sub num. 2.

de appellat. item sufficit, quod quis dicat, sulmitto me, & mea bona sub protectione Papa, dicit. cap. ad audientiam. & ibi Franch. not. 1. sub numer. 1. de appella. Quare submittens se, & sua sub protectione Papæ, intelligitur appellare ad Papam, licet verbum, appello, non expresserit; vt in d. capit. ad audientiam. & quod sufficiat dicere, Domine, vos grauis sum in tali articulo, nolo amplius litigare coram vobis, seu volo ire ad Papam. & apostolos peto, scribit Nat. cens. 666. approbo. sub num. 1. & sub num. 4. ibi quid enim interest, & quod sufficiant verba æquipollentia, quando constat de mente, scribit Franch. in capit. primo, numer. quinto, versus finem de appellat. in 6.

Confirmatur hæc declaratio, quia in sententia diffinitiva nihil refert, quo verbo iudex vtatur in condemnando, ideoque æque valet sententia, si iudex vtatur verbo, condemno sicut si vtatur alio æquipollenti, Alex. in l. 1. n. 26. ff. de verb. oblig. Quare dicitur sententia, etiam si diceret, Non video, cur non condemnem, Alex. in l. 1. n. 7. ff. de sent. & re iud. Vant. tract. nullit. rubr. de nullit. ex defect. process. sub num. 92. vers. idem foret. Similiter si diceret, Credo talem debere, & c. Vant. vbi supra num. 92. vel si diceret, mibi videtur talem debere, vt per eosdem, & Scal. de cons. sapien. lib. 4. cap. 13. tom. 3. par. 1. fol. 349. Similiter etiam si iudex pronunciaret, instrumentum esse exequendum, diceretur diffinitive sententia, quia præceptum iudicis, factum super negotio principali, accipitur pro sententia diffinitiva, licet iudex non dicat, Condemno, sed Præcipio, Alex. cons. 50. visis actus. n. 11. vers. præterea iussus iudicis lib. 2. Hincque alias ego respondebam de iure, quod iudex pronunciando, votum esse exequendum, dicebatur sententiam protulisse: Imo in fortioribus terminis si iudex dicat, Absoluo Titium, & in expensis victi victori, sententia valet, quia etsi deficiat verbu (Condemno) nec possit intelligi repetitum; tamen debet subintelligi, Bar. in l. 1. §. fin. sub n. 2. ff. de hered. instit.

Ratio est, quia verba deseruiunt intentioni, non e contra, Franch. in d. cap. ad audientiam. sub n. 1. de appell. magis ideo attendi debet mens, quam verba, quæ propterea improprianda etiam sunt, vt substineatur intentio, & sententia, Alex. in d. l. 1. n. 27. ff. de verb. oblig. & Vant. d. rubr. de nullit. ex defect. process. sub n. 92. vers. sufficeret. & Scal. d. c. 13.

DECLARA hanc conclusionem procedere, dum modo exprimentur omnia necessaria in appellatione: quare nõ satis esset se, & bona sua submittere protectioni Papæ, sed debent omnia alia necessaria adhiberi, vt explicat Franch. d. c. ad audientiam. not. vlt. n. 2.

ARTICVLVS III.

AD Tertium articulum; An a pluribus sententiis sufficiat vnica appellatio, vel requirantur plures?

Resp. & concludo pro regula, quod a pluribus sententiis plures requiruntur appellationes l. 10. si quis separatim. & ibi Petr. de Bellap. Bar. & Paul. de Castr. ff. de appell. & relat. pluribus enim malis plura medicamenta: & quod tot sint necessariae appellationes, quot fuerunt sententiæ, licet vno cõtextu, refert, & sequitur Franch. in rub. n. 5. in fine, de appell. Quare si quis coram eodẽ iudice fuerit conuentus diuersis libellis super diuersis rebus; & iudex ferat duas sententiã vnico cõtextu super dictis libellis, & deinde cõdemnatus appellet simpliciter a sententia, & impetret super appellatione tale rescriptu: conquestus est talis, & talis iudex iniquè contra eum tulit sententiã, a qua ad sedẽ Aposto-

Apostolicam appellauit, & deinde in vim huius rescripti agat coram iudice appellationis ad rescissionem vtriusque sententiæ, dico, quod iudex appellationis non poterit procedere, nisi in causa vltimæ sententiæ vel durioris sententiæ, & sic in causa vnius sententiæ, *Franch. d. rubr. num. 6. vers. propter hoc. de appell.*

EXTENDE I. hanc regulam, vt habeat locum, etiam si simul, & semel proferantur interlocutoria, & diffinitiuia sententia; quia duæ etiam interponi debent appellationes, *Guid. Pap. tract. de appell. quest. 62. sub n. 46. tom. 5. fol. 59.*

EXTENDE II. vt habeat locum, etiam si plures condemnarentur de eadem re, sed ex eadem causa, quia plures etiam requirerentur appellationes & appellatio vnius alteri non prodesset *d. l. si quis separatim. & ibi Doct.* & hoc facit separatio condemnationis secundum *Petr. de Bellap. in d. l. si quis separatim. nu. 1. in fine,* sed intelligas, hoc esse verum, quando fuerunt condemnati etiam ex diuerso genere probationis; alias, si condemnarentur ex eodem genere probationis, appellatio vnius prodesset alteri, etiam si esset contra eos diuersis libellis, & iudiciis actû, vt declarant *Bar. in d. l. si quis separatim Paul. de Castr. & latius Ang. Aret qui adducunt exempla.*

24 EXTENDE III. vt procedat etiam si vnica sententia condemnarentur plures ex diuersis capitulis, quia plures requirerentur appellationes: Vna enim appellatio, quæ respiceret vniam personam, non suspenderet totam sententiam, *Paris. cons. 66. videtur. num. 3. & seqq. lib. 1.*

Vel requiritur vna simplex appellatio a tota sententia, *Paris. eod. cons. 66. num. 9.*

ARTICVLVS. IV.

AD QVARTVM articulum. *An in appellatione ad eius validitatem debeat exprimi causa grauaminis.*

25 Pro resolutione distinguo duas species appellationis.

Prima species est Appellatio a diffinitiuia.

Secunda species est Appellatio ab interlocutoria.

VENIO ad primam: & concludo, quod expressio grauaminis nõ est necessaria, quia non est de substantia appellationis, & ideo appellatio a diffinitiuia est valida, licet in ea minime expressa sit causa, *Spec. tit. de appell. §. qualiter autem. num. 2. vers. hac est vna differentia. lib. 2. fol. 190. Archid. in cap. Romana. sub. num. 10. & 11. ibi vnde dicitur. de appell. in 6. Abb. in c. 38. cum in ecclesia. sub. num. 6. de appell. & ibidem Franch. num. 4. vers. in glos. in verb. iusta. dicens, satis esse, quod dicat, appello; quia expressio causæ non est de forma appellationis a diffinitiuia, idem Franch. in cap. 14. consuluit. versus finem, sub. num. 6. & in cap. 62. cum causam. in fine, sub. n. 30 eod. tit. de appell. & quod post sententiam diffinitiuam licite appelletur a quocunq; & per quemcunq; etiam sine causæ rationabilis expressione, scribit *Spec. tit. de appell. §. in quibus. sub. num. 28. versus finem lib. 2. fol. 186.* & quod in appellatione a diffinitiuia non sit necessarium, vt contineat causas grauaminis in specie, sed sufficiat, quod appellans in genere dicat, se grauatum, scribit *Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verb. & quandoq; appellatur. n. 153. fol. 480.* & quod sufficiat dicere; appello ab ista sententia, tanquã ab iniqua, scribit *Petr. de Bellap. in l. 3. scio. sub. n. 6. vers. quærit glos. ff. de appell. & relat. imo necesse necessarium dicere, iniquam, seu iniustam, scribit, & bene Cõtar. in l. vnica. in ampl. num. 106. C. si de mom. poss.**

EXTENDE I. hanc conclusionem, vt sit vera tam de iure ciuili, quam de iure canonico, quia regulare est, tam attento iure ciuili, quam attento iure canonico, quod causa non sit exprimenda in appellatione a diffinitiuia, *Contar. in l. vnica. limit. 3. sub. n. 34. vers. declarata. ibi. si igitur. C. si de momen. poss.*

EXTENDE II. vt sit vera, etiam si essemus in iis sententiis diffinitiuis, in quibus appellatio non admittitur ad effectum suspensiuum: quia nihilominus appellatio ab eiusmodi sententiis in se est valida; etiam non expressa causa in appellatione: expressio enim causæ operatur solum quoad leuiorem receptionem appellationis, & inhibitionem faciendam, vt *ex Arch. Franch. & Cont. & Farin. retuli. & sequutus sum infra q. 17. limit. 4. n. 55. vbi videas. & limit. 6. memb. 7. n. 111.* Et quod expressio rationabilis causæ operetur, vt appellatio admittatur etiam in casu, in quo est prohibita, retuli, & sequutus sum *d. limit. 4. sub. n. 52.*

EXTENDE III. vt sicut expressio causæ regulariter non est necessaria in appellatione a diffinitiuia, ita neque est necessaria in appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, quia regulatur secundum naturam diffinitiuæ, *Franch. in c. 28. peruenit. il. 2. n. 8 & in c. 59. vt debitus. q. 14. n. 25. de appell.*

RESTRINGE eandem conclusionem, vt non habeat locum in sequentibus quatuor casibus, quos posuit *Franch. in d. c. 59. vt debitus. q. 14. sub. nu. 25. ibi. & adde prædictis. de appell.* dicens, quod impetratio literarum super appellatione a diffinitiuia est nulla, si in appellatione non sit expressa causa.

Primus casus est in appellatione a correctione, quia quamuis sit appellatio a diffinitiuia, tamen est necessaria expressio causæ.

Secundus in appellatione ab executione.

Tertius in appellatione a sententia, lata in causa, commissa, appellatione remota.

Quartus in appellatione interposita a tertio a sententia diffinitiuia propter suum interesse, quia nisi exprimat causam rationabilem, per quam appareat, quod præten dit iustum interesse, nõ auditur, huncque quartum casum ponunt alii, quos retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 6. memb. 4. n. ...*

Quintus casus, quem ipse considero, posset esse in sententiâ diffinitiuâ, lata super causa possessionis momentaneæ, quia requiritur expressio causæ, vide *infra quest. 11. sub. n. 86. vers. inf. ro.*

ADVERTE quod cum in appellatione a diffinitiuia non sit necessaria expressio causæ, cauere debes, ne exprimas, quia si exprimeres friuolâ causam, appellatio vitaretur, vt retuli, & sequutus sum *supra q. 2. sub. num. 51. vers. & hoc.*

VENIO ad secundam speciem, & concludo contrarium: debet enim in appellatione a sententia mere interlocutoria exprimi, & nominatim causa grauaminis, *Spec. tit. de appell. §. qualiter autem sub. n. 2. vers. hac est vna differentia. lib. 2. fol. 190. Franch. in c. 18. consuluit. il. 2. n. 1. & 3. vers. amplius. & in c. 38. cum in ecclesia. n. 4. in glos. in verb. iusta. & in c. 59. vt debitus. q. 8. n. 17. & in c. 62. cum causam. in fine. sub. num. 30. de appell. & in cap. 1. nu. 3. in fin. & Gemin. n. 3. de appell. in 6.* Et quod in appellatione ab interlocutoria sit necesse exprimere causam, scribunt *Abb. d. cap. cum in ecclesia. sub. num. 6. & Luc. Pat. in pract. capit. lib. 5. cap. 6. num. 3. & 4.* & quod hodie non liceat sine causa rationabili ante sententiam appellare, scribit *Spec. tit. de appell. §. in quibus. sub. num. 27. vers. porro cum appellatur. in fine lib. 2. fol. 186.* & quod appellatio

pellatio ante diffinitiuam, seu ab interlocutoria, non expressa rationabili causa, sit nulla, scribit Franch. in d. c. 59. vt debitus. sub num. 1. vers. conementi. & quæst. 8. sub nu. 17. & quod appellatio ab interlocutoria non valeat, nisi exprimat causa grauaminis in ipsa appellatione, & debeat exprimi in specie, & in genere non sufficiat, scribit Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoq; appellatur. sub. n. 153. fol. 480.

Confirmatur hæc conclusio, quia appellatio ab interlocutoria non potest iustificari ex alia causa, quã ex nominatim expressa secundum ea, quæ firmari infra quæst. 11. n. Ergo in necessarium antecedens requiritur expressio causæ nominatim.

EXTENDE I. hanc conclusionem, vt habeat locum etiam in appellatione a sententia excommunicationis, quia requiritur expressio causæ, ex quo non potest equiparari sententiæ diffinitiuæ, Franch. in c. 1. num. 5. in fine, de appell. in 6.

31 EXTENDE II. eandem conclusionem, vt in tantum debeat nominatim exprimi causa grauaminis, vt non sufficiat illam exprimere generaliter per relationem ad acta, dicendo (Appello ab iniquitate sententia interlocutoria, & pro causa grauamine allego omnes causas, qua ex actis colligi possunt Rota decis. 2. alias. 7. si appellatur sub n. 1. de appell. in nou. Franch. in c. 18. consuluit. 2. sub n. 3. de appell. & breuius in c. 1. n. 6. de appell. in 6. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. sub num. 153. fol. 480. & Luc. Pat. in Pract. Capitol. lib. 5. ca. 6. num. 4. & loquendo de appellatione ab executione, scribunt Capic. decis. 1. num. 20. & Lancill. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 53. qua est vltima. num. 44. tom. 5. fol. 384. & in casu huius extensionis intelligas eundem eod. cap. 12. limit. 1. sub n. 42. fol. 359. dum allegat, quod non sufficiat expressio per relationem ad acta.

32 TEMPERA istam extensionem, vt non procedat, quando fieret relatio ad certam partem actorum, in quibus diceretur apparere de grauamine, quia tunc causa grauaminis posset dici nominatim expressa, & ideo sufficeret, vt ex Bal. & Rot. refert, & sequitur Franch. in d. cap. consuluit il. 2. sub num. 3. & cap. 59. vt debitus. quæst. 12. n. 23. vers. finem, de appell. & in cap. 1. sub num. 8. vers. sed aduerte de appell. in 6. & sentit Luc. Pat. vbi supra, & in casu huius temperationis intellige ampliationem, quam dubitando ponit Lancel. d. limit. 1. num. 42.

INFERO I. ex his, quod causa grauaminis dicitur sufficienter expressa, si dicatur (appello, quia me grauasti, non attendisti exceptionem pacti, de qua constat in actu) Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 1. num. 48. fol. 13.

33 INFERO II. quod non sufficit dicere (appello ab iniqua interlocutoria, quia me grauasti) sed debet exprimi causa in specie, Franch. d. quæst. 8. sub num. 17. Neque diceretur iusta causa appellandi, si quis diceret (appello quia ex testibus, vel aliis instrumentis aliter pronuntiandum erat) Idem si dicatur, quia interlocutoria lata est iniusta. est enim nimis generalis causa, & ideo debet exprimi grauamen, vt in appellatione ab interlocutoria in noui operis nuntiatione scribit Innoc. in cap. vlt. de nou. oper. nunt.

EXTENDE III. vt procedat etiam de iure ciuili, Franch. in cap. 59. vt debitus. num. 29. vers. postremo quaritur. de appell. quod etiam sentit aperte Bar. in l. 4. eius qui num. 2. & 4. ff. eod.

Contra hanc extensionem innuit Petr. de Bellap.

in l. 3. scio. sub n. 6. vers. quærit gloss. ff. de appell. & relat. dicens, quod in iure ciuili nihil de hoc est expressum.

RESTRINGE I. eandem conclusionem, vt nõ procedat quando ex forma tenore, & inspectione ipsius sententiæ vere constaret de grauamine, puta quia in ea exprimitur iniusta causa, vel reprobata a iure: tunc enim appellatio tenet, quamuis non sit expressa causa grauaminis, quia isto casu notoriũ releuat etiã ab onere proponendi, seu allegandi, Franch. in cap. 59. vt debitus. q. 10. n. 21. & Card. Alex. n. 41. vers. stat ergo regula fallen. 2. de appell. rursus Franch. in cap. 1. sub num. 7. vers. tertio limita. de appell. in 6. Luc. Pat. in pract. capitol. lib. 5. cap. 6. sub num. 5. limit. 4. & loquendo de appellatione ab executione, scribunt Capic. decis. 1. sub num. 21. & 22. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 53. num. 49. & 41. tom. 5. fol. 384.

AMPLIA hanc restrictionem, vt procedat, etiam si de grauamine appareat iuris præsumptione, aut per solas allegationes iuris; puta, interloquitur iudex fieri debere sequestrum, q; de iure regulariter est prohibitum, quia isto casu non est necessaria expressio causæ grauaminis; testibus Bal. Franch. & Card. Alex. quos retuli, & sequutus sum infra quæst. 17. limit. 47. memb. 1. num. 216. sub limit. 6. Contar. in l. vnica quæst. 1. num. 49. vers. declara. C. si de momen. poss. Luc. Pat. d. lib. 5. cap. 6. sub num. 5. limit. 3. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. princip. num. 33. tom. 5. fol. 358. & limit. 53. qua est vltima num. 42. & 43. fol. 384.

Contra restrictionem, & ampliationem: quod enim causa grauaminis quantumuis sit notoria debeat allegari, & exprimi nominatim in appellatione: videtur residere idem Franch. in d. cap. 59. vt debitus. q. 9. n. 18. in fine, de appell. & in c. 1. n. 3. in fine, & n. 6. de appell. in 6. qua notorietas non videtur excusare a forma data in appellatione, licet excuset a necessitate probationis, Franch. d. cap. vt debitus. quæst. 12. sub num. 23. qui propterea videtur confuse, & sine determinatione loquutus, & Lancel. d. limit. 1. princip. num. 32. fol. 358. & quod in appellatione extraiudiciali debet exprimi causa appellationis, etiam si causa sit notoria de iure, & de facto, quia licet notoriũ excuset ab onere probandi, non tamen excusat ab onere allegandi, scribit Feder. Schen. tract. de appell. n. 2. & 3. tom. 5. fol. 55.

Tu non recedas a restrictione, & ampliatione, 36 quia in notoriis cessant solemnia.

RESTRINGE II. vt non procedat, quando iudex deferret appellationi, quia tunc appellatio etiam sine expressione causæ tenet, & deuoluit ad superiorem, Gemin. in cap. 1. §. post hoc. num. 14. vers. sed pone de appell. in 6. & Franch. in cap. 59. vt debitus. n. 28. vs. f. 37 vltimo pone, de appell.

RESTRINGE III. seu declarata, vt non procedat, quando post interpositam appellationem inde ad tres, seu quatuor dies, ante quam transeat tempus ad appellandum, exprimeretur causa, quia tunc licet non fuerit expressa in appellatione, tamen habetur, ac si esset expressa in appellatione, & ideo teneret appellatio: sed post lapsu n tempus ad appellandũ nihil iuuaret expressio causæ, Aug. Aret. in l. 1. §. vltimo sub num. 10. vers. vnum tamen nota perpetuo ff. de appell. & relat. & Franch. in d. c. vt debitus. q. 15. n. 26. & in c. 1. sub num. 8. vers. sexto limita. de appell. in 6.

RESTRINGE IV. vt non procedat in causis, in quib potest procedi summarie &c. quia in illis appellatio ab

lacione in interlocutoria valet, etiam non expressa causa grauaminis, vt ex *Franch. Luc. Pat. & Foller. reculi*, & sequutus sum supra n. 10. & sub n. 11. vers. infero.

RESTRINGE V. vt non habeat locum in interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, quia de ea iudicatur, vt de diffinitiuæ, *Franch. in cap. 1. n. 7. vers. limitata tamen. de appell. in 6.*

ARTICVLVS V.

AD Quintum articulum: *An schedula appellationis debeat dari iudici a quo?*

38 Resp. quod sic, non tamen est necessarium, quod dicta schedula appellationis legatur, seu recitetur iudici, *Franch. in cap. 38. cum in eccl. sic. versus finem sub n. 12. & in cap. vlt. si iustus. quest. 8. num. 29. in fine, de appell. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in glos. in his scriptis. num. 1. in fine fol. 414. Luc. Pat. in pract. cap. lib. 5. cap. 1. n. 22. fol. 151. & Ruginell. tract. de appell. in prafat. num. 40. & ita est textus ad literam in cap. 9. appellatio. de appell. in 6. Neque est necessarium, quando dat, seu exhibet dictam scripturam appellationis coram iudice a quo. quod loquatur, vel dicat, appello: sufficit enim sola exhibitio in scriptis, *Franch. in d. c. si iustus. quest. 8. n. 29. in fine, & in cap. appellatio. nu. 2. vers. ultimo nota. eod. in 6. & ita seruat in praxi: Imo satis est, qd appellans det in actis schedulam appellationis infra legitima tempora, & ita practicatur hic in Vrbe.**

Et hæc schedula, seu cedula appellationis dicitur libellus appellationis, *Franch. in d. cap. appellatio. nu. 6. vers. secundo, nota de appell. & in 6. & Ruginell. tract. de appell. in prafat. n. 41. vers. schedula.*

Huius tamen schedulæ an debeat appellans tradere copiam iudici a quo, si eam petat, Doctores sunt varii: ego concludo, quod si sumus in appellatione, in qua requiritur expressio causæ, tunc debet eam tradere. si sit petita in tantum, quod si eam non tradat, priusquam labatur tempus petendorum apostolorum, appellatio efficitur deserta; secus non requiratur expressio causæ, quia tunc copiam, etiam si fuerit petita non tenetur tradere; ita refert, & sequitur *Franch. in c. appellatio. sub n. 5. ibi. sed an requiratur. de appell. in 6. & in c. vlt. si iustus, q. 12. sub. nu. 34. de appell. vide infra q. 6. sub n. 33. vers. difficultas.*

ARTICVLVS VI.

AD Sextum articulum: *Quæ sint exprimenda in libello, seu schedula appellationis?*

39 Resp. quod libellus appellationis pro forma substantiali debet continere sex infra scripta.

Primo debet continere nomen appellationis, *Bar. in l. 1. §. fin. in princip. ff. de appell. & relat. Ang. Aret. in l. scio. num. 2. ff. eod. Franch. in rubr. num. 3. vers. de forma de appell. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis. nu. 1. fol. 404. Rebuff. tract. de appell. in prafat. num. 29. tom. 3. fol. 477. Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 50. princip. n. 189. tom. 5. fol. 381. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 4. num. 22. vers. nomen appellantis. & probatur ex dict. l. 1. §. fin. ff. de appellat. & relat.*

Procurator, si deiuſſor, filiusfamilias, venditor, & emptor appellantes, quo nomine appellare debeant dixi q. seq. n. 24. 31. 34. 36. & 65.

Declarata restringendo, vt si sint plures condemnati ex vna, & eadem causa ita, quod omnibus competat eadem defensio, tunc sufficiat exprimi nomen illius, qui appellat, quia appellatio eius omnibus proderit, *Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 4. sub n. 27. & 29.*

& ratio est manifesta, quia illa appellatio efficitur communis omnibus, vt ex *Petr. de Bellaper. Ruin. lo. Fer. & Gail. reculi. & sequutus sum q. seq. n. 58. & textum in l. 3. scio quasitum. ibi. caterum si plures ff. de appell. & relat.* qui videtur contrarium innuere, intelligas, quando sunt condemnati ex diuersa causa.

Secundo debet continere nomen aduersarii, id est appellati, *Papien. Franch. & Lancell. in locis supra proxime citatis, Rebuff. d. tract. de appell. in prafat. num. 30. tom. 3. fol. 478. & videtur satis probari ex l. 1. in vltimo verbu. ff. de appell. & relat.*

Contrariam opinionem; quod enim appellatio valeat, licet non contineat nomen appellati; tenent *Gloss. in l. 1. §. fin. in verbo. aduersus quem. & ibidem Bar. in princip. ff. de appell. & relat. Spec. tit. de appell. §. qualiter autem, num. 4. vers. hoc autem nota lib. 2. fol. 190. Franch. in rubr. sub num. 4. vers. circa quartum. de appellat. Put. decis. 46 appellauerat. n. 2. lib. 1. nam expressio nominis aduersarii non est de substantia appellationis, quia quando quis appellat in continenti, sufficit, quod dicat, appello. Caput aq. decis. 36. appellatio. n. 1. & seq. par. 1. Et quod appellatio sustineatur quamuis non contineat nomen appellati scribit *Lancell. tract. de attent. par. 2. secunda, capit. duodecimo de attent. & innou. appell. pend. ampl. 18. princip. numero tertio fol. 357. & limit. 50. princip. num. 190. fol. 381. & Ruginell. d. cap. 4. num. 25.* Et quod sufficiat exprimere procuratorem loco partis, quia procurator pars dicitur, scribit idem *Caputaque. d. decis. 36. num. 5.* Et demum hæc contraria opinio, quod non sit necessarium exprimere in libello appellationis contra quem aduersarium appellatur, dicit ad literam *tex. in l. 3. scio quasitum. in princ. ff. de appell. & relat.**

Retenta hac contraria opinione.

Extende eam, vt in tantum valeat appellatio, etiã non expresso nomine appellati, vt valeat etiam si esset expressum nomen erroneum, puta, quia volens appellare contra *Alfonsum*, dixerit, quod appellabat contra *Franciscum*: nã talis erronea, & falsa expressio nominis ipsius appellati non vitiat appellationem, *Put. vbi supra. Rot. quam refert. & sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. d. ampl. 18. n. 4. fol. 357. & limit. 50. princ. n. 191. ibi quinimo. fol. 381. tom. 5. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. n. 26.*

Declarata, seu distigue in isto secundo substantiali, vt expressio nominis appellati vno casu sit omnino necessaria, alias appellatio nõ diceretur interposita: Casus est iste: tu vnica sententia condemnaris pluribus ex diuersis tamẽ causis; tu appellas a dicta sententia, & in appellatione vnus tantum nomen ex aduersariis exprimis; hæc appellatio dicitur interposita solũ quoad eum, cuius nomẽ fuit in appellatione expressum, sed non quo ad alios, quia eorum nomina non fuerunt expressa, *Paris. conf. 66. videtur. n. 3. & seqq. lib. 1. Ber. o. conf. 113. visa sententia. sub n. 4. & sub n. 5. vers. & pro intelligentia. in tertio casu. lib. 3. dicens, quod si diuersæ sunt causæ, & diuersa est ratio defensionis, quæ diuersitas causarum singulas personas aduersariorum respiciat, tunc appellatio prodest appellanti quoad eos quorum nomina fuerunt expressa, Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 2. princ. n. 20. in fine, & n. seqq. tom. 5. fol. 361. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. sub n. 27. ibi si vero appellans fuit condemnatus, & probatur ex l. 3. scio quasitum ff. de appell. & relat.* Secus tamen esset, si tu appellares simpliciter a tota sententia, vel a sententia; quia tunc posset sustineri appellatio quo

quo ad omnes, secundum ea, quæ scribit Paris. d. consi. 66. num. 9. Bero. d. consi. 113. num. 5. versi. & pro intelligentia. in primo casu. & sub nu. 9. lib. 3. dicens, quod si appellans appellat simpliciter a sententia lata ad favorem plurium, non exprimendo nomina aliquorum, prout non est necesse, & tunc siue vna tantum sit causa, siue sint plures diuersæ, appellatio respectu omnium appellanti prodest, & tanto magis si appellans totum sententiæ tenorem expresserit. Secus etiam esset, si condemnaretur pluribus ex eadem causa, quia satis esset, quod exprimeret nomen vnus d. l. scio quasitum, ibi, sed illud cecidit, & Bero. d. consi. 113. visa sententia. nu. 4. lib. 3. dicens, quod appellatio prodest appellanti quoad omnes aduersarios, quando aliquorum nomina fuerunt expressa in appellatione, & aliquorum non fuerunt expressa, quando vna tantum est causa, & ratio derelictionis, & hanc testatur etiam * communem opin.

Contra primam partem huius declarationis: quod enim satis sit, condemnatum appellantem exprimere nomen vnus ex victoribus, quibus est condemnatus, etiam si non ex vna eademque causa sit omnibus condemnatus, sed ex diuersis, & separatis, dummodo tamen sit vnica sententia condemnatus; tenet Ang. Aret. in l. scio. §. sed illud, in fine principij, & num. 1. ff. de appell. & relat. Et mouetur ea ratione, quia nomen appellati non est necessarium ad validitatem appellationis: ergo, inquit, quo ad eos, quorum nomina non expressit, sibi non præiudicauit, & exprimendo nomen vnus, videtur potius expressisse ad declarandum, quod appellauit, quam ad se restringendum: & ad text. in d. §. sed illud, vbi ponderanda videntur illa verba: & cum vna causa sit, & c. respondet, quod illa dictio, causa sumitur pro sententia, quasi dicat textus, esse considerandum, an sit vnica sententia condemnatus.

Ego in praxi hanc vt benigniorem amplecterer opinionem, quia in dubio est respondendum pro appellatione. Et maxime quando appellans in appellatione infereret totum tenorem sententiæ, Ang. Aret. vbi supra; tamen in puncto juris non recedo a declaratione: nam & ipsemet Ang. Aret. in eod. §. sed illud, sub nume. 3. in casu, quo plures sint condemnati, & vnus appellet, considerat non solum vnitatem sententiæ, sed an sit idem negotium, vel diuersum.

43 TERTIO † debet continere nomen iudicis a quo, Bart. in l. 1. §. fin. in principio, ff. de appell. & relat. Papien. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub n. 1. fol. 404. Franch. in rubr. numer. 3. versi. de forma. de appell. Rebuff. tract. de appell. in prefat. numer. 29. tom. 3. fol. 477. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 50. princip. num. 189. tom. 5. fol. 381. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. num. 30. versi. nomen iudicis, & probatur ex l. 1. §. fin. in illis verbis, & aduersus quem, ff. de appell. & relat. nam illa verba, aduersus quem, exponunt Gloss. & alij, scilicet, iudicem: non enim sunt intelligenda de aduersario, quia aduersarentur textui in l. 3. scio quasitum, ff. cod.

Ratio potest esse, quia sunt aliqui iudices, a quibus non licet appellare, de quibus dixi infra quest. 16. limit. 1. & seqq. vnde non potest constare, an super tali appellatione possit procedi, nisi appareat, a quo iudice lata sit sententia.

44 Declara † primo, vt satis sit, si contineat nomen dignitatis iudicis, vt puta, appello a Governatore

Sublacensi, ab Auditore Camera, ab Episcopo Marficano, Bart. in d. l. 1. §. fin. num. 6. versi. super secundo, ff. de appell. & relat. Franch. d. rubr. sub nu. 4. versi. circa secundum, de appell. & Rebuff. d. num. 29. fol. 477. & quod sufficiat dicere, appello ab audientia talis Episcopi, absque eo, quod exprimat nomen proprium Episcopi, notat Gemin. in c. 3. Romana, §. cum autem, de appell. in 6.

Declara † secundo, quod licet in commissione, seu rescripto, non sit expressum nomen iudicis, a quo appellatur, tamen commissio appellationis tenet, quia satis est, quod constet de causa, & de personis, inter quas est lata sententia, Franch. vbi supra, & in c. 57. oblata, num. 1. de appell. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. nu. 31. versi. in commissione.

46 QVARTO † debet continere nomen iudicis ad quem, Franch. in rubr. sub num. 3. versi. de forma, de appell. Rebuff. tract. de appell. in prefat. num. 30. in fine, tom. 3. fol. 478. Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 50. princip. num. 189. tom. 5. fol. 381. & Luc. Pat. in pract. capitol. lib. 5. c. 1. sub nu. 16. versi. addo & quintum, & hoc probari videtur ex l. 1. §. si quis in appellatione, ff. de appell. & relat. in illis verbis, cum alium appellare deberet.

Contra hoc quartum substantiale, quod enim appellatio valeat etiam non expresso iudice ad quem appellatur: tenent Ang. Aret. in l. 1. §. si quis in appellatione, sub num. 2. ff. de appell. & relat. Franch. in c. 3. Romana, §. cum autem, nume. 1. de appell. in 6. & Gundiff. Villad. tract. de legat. par. 1. quest. 8. num. 40. tom. 13. par. 2. fol. 263. & dixi infra q. 7. nu. 4.

Quid dicendum? Resp. quod hæc difficultas habet dependentiam ab illa; an appellatio incerta, seu alternatiua valeat; & quia in illa diximus infra q. 9. appellationem esse validam, sequitur, quod clare debeamus tenere hanc contrariam opinionem.

Retenta † ergo hac contraria opinione. 47

Extende primo eam, vt tunc præcipue sit vera, quando iudex appellationis est certus, quia tunc iudicis ad quem expressio non est necessaria, testibus ijs, quos refert & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. nu. 36. versi. tertio declaratio, vide infra q. 7. n. 9. & 10.

Extende secundo, vt maxime procedat, quando appellans habet vnum tantum superiorem, puta Papam, quia tunc tenet appellatio uon expresso iudice, ad quem, per ea, quæ dixi infra q. 7. num. 11. & q. 9. num. 9.

Extende † tertio, vt habeat locum, quando est appellatum ad iudicem competentem, Luc. Pat. in pract. c. lib. 5. c. 1. num. 16. versi. addo & quartum, vide infra q. 7. num. 9. & seqq. & na. 12.

Aduerte, † quod licet nomen iudicis ad quem non sit exprimendum necessario in appellatione, tamen in rescripto commissionis debet certe, & nominatim exprimi, Franch. in c. 57. oblata, not. 1. sub nu. 1. de appell.

Declara istam aduertentiam, vt habeat locum quando is, cui committitur, non habet nomen dignitatis ex aliquo tribunali, quia tunc debet nominatim exprimi; secus si haberet nomen dignitatis sui tribunalis, vt puta Governator Urbis, Auditor Camera, quia tunc sufficit exprimere nomen dignitatis, & ita seruetur; & quod appellans ad aliquod tribunal, non expresso nomine iudicis illius tribu-

nalis, valide appellet, scribunt Gemin. & Franch. in c. 3. Romana, §. cum autem, sub nu. 1. & rursus Gemin. in §. cum vero, nu. 1. de appell. in 6.

32 QUINTO debet continere sententiam, a qua appellatur, Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub nu. 1. fol. 404. Franch. in rub. sub nu. 3. vers. de forma. de appell. Rebuff. tract. de appell. in prefat. num. 30. tom. 3. fol. 477. Nicol. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 95. nu. 137. tom. 18. fol. 197. & Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 50. princ. n. 188. vers. quarta causa, fol. 381. & probatur ex l. 1. §. si. in vlt. verbis, ff. de appel. & relat. ibi. & a qua sententia.

52 Declara istud quintum substantiale, vt non sit necessarium exprimere rem, super qua lata est sententia, dummodo alia demonstratione demonstratur, sententiam esse latam; quare cum dico, appello a sententia, lata tali die per vos, non est necesse, quod inseratur res, super qua est lata; & si dico rem, non est necesse, quod dicam diem: quod enim vna demonstratione demonstratur, amplius demonstrare non est necesse; vnde quomocumque appareat, quod certa sententia est, satis est; Bart. in l. 1. §. fin. num. 7. ibi. super tertio, ff. de appell. & relat. quem recisus refert, & sequitur Franch. in rubr. sub num. 4. vers. circa tertium, de appell.

Infero ex ista declaratione, quod si ego in appellatione exprimo rem, super qua est lata sententia, quam dico esse latam die decimo huius mensis, & tamen fuerat lata die vndecimo, appellatio nihilominus est valida, quia talis falsa demonstratio non vitiat appellationem, & error non nocet, Franch. in rub. nu. 5. de appell. Rebuff. tract. de appell. art. vlt. gloss. vna, num. 20. vers. effectus alius, tom. 3. fol. 536. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. num. 40. vers. hinc dicitur, fol. 147.

Infero 2. quod si non exprimo diem, debeo exprimere rem, vel aliam demonstrationem, qua demonstratur sententia ex doctrina Bartoli supra relata.

53 Subdeclara eandem declarationem, vt quamuis non esset necessarium inferere in appellatione rem, super qua lata est sententia, tamen expedit iustitiae, si exprimat, quia sunt aliqua causa, in quibus non admittitur appellatio, puta in causis non excedentibus valorem decem scutorum, & ideo iudex appellationis, quando sibi presentatur appellatio, qua non contineret certam summam, facit, quod appellans dicat in appellatione de quanta summa fuerit sententiarum, vt recenset Carrauit. super ritu. 257. sub num. 2. & aduertit Marches. tract. de commiss. par. 1. commiss. 2. auocat. caus. c. 1. sub n. 7. & 8. fol. 68. admonens, vt Referendarij faciant exprimi precise certam summam in commissione.

34 SEXTO debet continere petitionem apostolorum, Franch. in rubr. sub nume. 3. vers. de forma. de appell. & eos esse petendos, & instanter secundum aliquos refert, sed dubitat Gloss. vlt. in l. 1. §. fin. ff. de appel. & relat. & esse instanter, & instanter petendos scribunt Luc. Pat. in pract. Cap. lib. 5. c. 1. n. 18. vers. sexto requiritur, & Ruginell. tract. de appell. in prefat. sub nu. 41. vers. schedula, & §. 2. c. 4. nu. 56. Et hoc procedit etiam si sit appellatio extraiudicialis, vt retuli, & sequutus sum infra q. 13. art. 3. nu. 32.

Declara istud requisitum, vt petitio apostolorum non sit necessaria in ipsa appellatione, quia possunt peti etiam post appellationem, vide infra q. 13. nu. 24. art. 3.

Formula appellationis ex substantialibus enarratis qualis sit, vide in c. 31. post appellationem, §. forma apostolorum, ibi. forma vero appellantis, 2. quest. 6. & apud eos, quos citat Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. nu. 1. & per extensum eam ponunt Luc. Pat. in pract. capitol. lib. 5. c. 1. nu. 15. vers. forma appellationis, & latius Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. fol. 404.

Et nota vnum generale circa formam, & solemnia appellationis, quod interlocutoria, habens vim diffinitiuam, equiparatur quo ad omnia ipsi diffinitiuam, Franch. in c. 59. vt debitus, q. 14. sub nume. 25. de appell. imo sententia qua habet vim diffinitiuam, obtinet privilegia, & effectus diffinitiuam, vt dixi supra lib. 1. cap. 97. sub nume. 105. vers. ratio, & sub nume. 44. vers. cupio.

Vltimus debet in ipsa appellatione notari dies, 57 qua interponitur appellatio, Gail. & Ruginell. in locis infra citat. vel, vt est stylus, debet notarius notare diem, qua porrigitur schedula, ad effectum vt appareat, an sit appellatum infra legitima tempora. Quinimo consultum est, vt notetur non solum dies, sed etiam hora diei appellationis ad hoc, vt rite cognoscatur, an decendum effluxum sit: quia prima dies appellationis non computatur tota, sed momentum, & hora, & punctus illius diei, qui ad decimum diem puncti referri debet, Ang. Aret. in l. 1. §. dies autem, nume. 9. ff. quan. appell. sit, & c. Felin. in c. 15. quoad consultationem, concl. 4. num. 26. de sent. & re iudic. Card. Alex. in c. 4. personas, nu. 2. in fine, de appell. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 139. sub n. 5. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. nu. 14. & 15. & hoc de hora, & puncto est necessarium, quando appellatur vltima die, Card. Alex. vbi supra, seruatur de iure communi, secus de stylo Romanæ Curiae, de quo scripsi infra q. 12. num. 52. & 53.

Et aduerte, quod potest appellari quocumque die, etiam in die feriato in honorem Dei, vt retuli, & sequutus sum infra q. 12. nu. ...

Postremo loco nota, quod appellatio iudicialis ab interlocutoria quoad solemnia, & appellatio extraiudicialis regulantur eodem modo, Gemin. in c. 1. & Franch. vterque n. 1. de appell. in 6. & qua sint ista solemnia ponunt ijdem Gemin. & Franch. eod. c. 1. vterque nu. 3.

Q V Æ S T I O V.

A R G V M E N T V M.

Quæ personæ possint appellare, & quæ non possint appellare.

S V M M A R I A.

APPELLATIO conceditur cuilibet grauato, n. 1. & hac est regula. — Procedit hac regula in grauato, non in timente grauari, nu. 2.

Extenditur I. & declaratur regula, vt possit quis esse grauatus etiam si sententia sit iniuste lata, nu. 3.

Extenditur II. etiam si grauatus met tulisset sententiam grauantem, nu. 4.

Extenditur III. vt procedat etiam in excommunicato, num. 5. — Excommunicatus potest appellare iudicialiter, non extraiudicialiter, nu. 6. — Excommunicatus non potest appellare in mere extraiudicialibus, secus, & c. n. 7. — Excommunicatus potest impetrare iudicem, ibid. vers. sub-

declara secundo. — Excommunicatus potest appellare et si sit actor originarius, ibid. vers. subextende primo. — Ex-

communicatus potest impetrare rescriptum, nulla etiam facta

- facta mentione de excommunicatione, nu. 8. — Excommunicatus potest appellare in causa propria, secus in causa aliena, n. 9. — Omnia hæc dicta in excommunicato procedunt etiam in bannito, nu. 9. in fine.
- Extenditur IV. ut possit appellare procurator, n. 10. — Sufficit mandatum generale, n. 11. — Tenetur appellare, nu. 12. — An, & quando teneatur prosequi, appellationem, & quando possit prosequi, ibid. — Et quod teneatur denunciare domino, n. 13. — An, & quando procurator in rem propriam, qualis est emtor, teneatur appellare, & prosequi, n. 14. & 15. — An requiratur mandatum speciale, quando ex appellatione posset dominus pœnam incurrere, nu. 16. — Non tenetur appellare, si dominus cesserit liti, nu. 17. — Procurator ad contestandam litem potest appellare, nu. 18. — Si litem sit contestatus potest substituere ad appellandum, num. 19. — Procurator ad appellandum ab interlocutoria dicitur habere sufficiens mandatum in causa principali, nu. 20. — Si omiserit appellare tenetur domino, n. 21. — Quando debeat denunciare domino, nu. 22. — Et quando non teneatur appellare, ibidem, vers. declaro secundo. — Procurator ad presentandum, vel, &c. potest appellare, num. 23. — Quo nomine debeat appellare, nu. 24. — Procurator reuocatus non potest appellare, n. 25. — Restrigitur secundo in procuratore non habente sufficiens mandatum, n. 25. — Etiam si superveniret mandatum bonum, nu. 27. — Adducitur casus, in quo procurator non dicitur habere mandatum sufficiens ad prosequendam appellationem, n. 28.
- Extenditur V. etiam in negotiorum gestore, n. 29.
- Extenditur VI. in quolibet gerente negotium alienum, n. 30.
- Extenditur VII. in fideiussore, nu. 31. — Declaratur in fideiussore contractus etiam si sit fideiussor de iudicatum soluendo, secus si sit fideiussor iudicij, n. 32.
- Extenditur VIII. in fideiussore venditoris, nu. 33. — Subextenditur ut possit appellare etiam emtor, n. 34. — Quando venditor non possit appellare, sed solum assistere, nu. 35. — A qua sententia possit venditor appellare, n. 36.
- Extenditur IX. in legatarijs, n. 37. — Subextenditur declarando, ut possint appellare infra decem dies a die scientia, num. 38.
- Extenditur X. in domino quando eius procurator non appellat, nu. 39.
- Extenditur XI. in tutoribus & curatoribus, n. 40.
- Extenditur XII. in gestore, n. 41.
- Extenditur XIII. in patre pro filio, n. 42.
- Extenditur XIV. in quolibet extraneo pro cõdemnato, dummodo, &c. n. 43.
- Extenditur XV. in quolibet extraneo pro cõdemnato in causa criminali, nu. 44. — Subextenditur primo etiam in clerico, n. 45. — Secundo etiam quoad prosequendam appellationem, n. 46. — Tertio, ut appellatio possit interponi nomine proprio, & nomine cõdemnati, n. 47. — Quarto in matre, pro filio cõdemnato, tam in causa criminali, quam in causa civili, n. 48. — Quinto in domino pro seruo, nu. 49. — Sexto in isomet seruo, n. 50. — Septimo in quolibet extraneo, siue cõdemnatio sit ad mortem, siue ad aliam speciem pœnæ, n. 51. — Etiam si cõdemnatus renuntiasset appellationi, ibid. — Restrigitur primo eadem extensio decima quinta, quando cõdemnatus esset notorius delinquens, ibid. — Ampliatur hæc restrictio etiam si extraneus appellaret pro suo solo interesse. — Restrigitur secundo, ut procedat solum quando cõdemnatus est in carcere, nu. 52.
- Extenditur XVI. in Episcopo pro sua civitate, n. 53.
- Extenditur XVII. in Abbate pro monacho, n. 54.
- Extenditur XVIII. in Capitulo pro causa Episcopi, nu. 55.
- Extenditur XIX. in quolibet domino pro suo subdito, nu. 56. — Et quo nomine possint appellare, ibid. — Declarantur istæ extensiones in superiore habente aliquod interesse, nu. 57. — Et quale requiratur interesse, ibid.
- Extenditur XX. in liti consorte, n. 58.
- Extenditur XXI. in creditore, &c. n. 59.
- Extenditur XXII. in nominato, &c. nu. 60.
- Extenditur XXIII. in muliere pro interesse sua dotis, n. 61.
- Extenditur XXIV. in fratre pro fratre, nu. 62.
- Extenditur XXV. in patre pro filio, & marito pro uxore, nu. 63. — Et an filius possit appellare pro patre, ibid. & num. 64. — Et quo nomine filius appellet, nu. 65.
- Extenditur XXVI. in coniuncto pro coniuncto, n. 66.
- Extenditur XXVII. in amico, n. 67.
- Extenditur XXVIII. in quolibet, cuius interfit, num. 68. — Subextenditur etiam si is in prima instantia non interuenerit, nu. 69. — Declaratur eadem extensio ut relinquatur arbitrio iudicis quando dicatur interesse, n. 70.
- Extenditur XXIX. in quolibet tertio pro suo interesse, nu. 71. & 72. — Subextenditur hæc extensio, ut possit appellare etiam propter quale præiudicium, num. 73. — Restrigitur hæc subextensio, ut non procedat in habente interesse ex spe, nu. 74.
- Extenditur XXX. ut ad impetrandum iudicem admittatur etiam is, qui nullum habet mandatum, sub eod. num. 74.
- Extenditur XXXI. ut representatio appellationis, &c. possit fieri a quolibet, &c. sub eod. nu. 74.
- Limitatur I. regula in eo, qui non detulit appellationi aduersarij, nu. 75. & seqq. — Declaratur primo hæc limitatio, ut sit vera quando appellatio erat legitima, n. 79. — Declaratur secundo in quibus casibus procedat, & in quibus non, nu. 80.
- Limitatur II. in eo, qui renuntiavit appellationi, nu. 81.
- Limitatur III. quando fuit reuocatum grauamen, n. 82.
- Limitatur IV. in excommunicato, cum declaratione, nu. 83.
- Limitatur V. in bannito, nu. 84. — Extenditur hæc limitatio, ut procedat etiam in appellatione iudiciali in sex casibus, num. 86. & seqq. Et quid de ista extensione in Rep. Lucensi, n. 87. & seqq. vbi omnino vide.
- Limitatur VI. in vero contumace, sub nu. 91.
- Limitatur VII. in confesso, sub eod. nu. 91.
- Limitatur VIII. in confesso, & conuicto, sub nu. 91.
- Limitatur IX. in notorio, nu. 91. in fine.
- Limitatur X. in patre, & filio, n. 92.
- Limitatur XI. in patrono, & libero, sub nu. 92.
- Limitatur XII. in seruo, sub nu. 92.
- Limitatur XIII. in omnibus personis, quæ prohibentur stare in iudicio, nu. 93.
- APPELLATIO non conceditur non grauato, & hæc est regula, nu. 94. — Inferuntur plures casus, in quibus appellans non auditur eo, quod sua non interest, seu quia nõ est grauatus, n. 95. & seqq.
- Ampliatur I. declarando regulam, ut timens grauamen, sed nondum grauatus non appellat iudicialiter, num. 101. — Subampliatur, ut procedat etiam de iure canonico, n. 102. — Inferuntur plures casus, in quibus appellatio ante latam sententiam non valet, nu. 103. & seqq. — Declarantur illationes, nu. 109. — Restrigitur primo ampliatio, ut non procedat in grauamine irrefragabili, n. 110. — Explicatur dupliciter hæc restrictio, n. 111. & seqq. — Restrigitur secundo quando grauamen, quod timeatur, trahit originem a grauamine illato, n. 113. — Restrigitur tertio in grauamine comminato per iudicem, n. 114. — Restrigitur quarto in extraiudicialibus, n. 115.
- Ampliatur II. ut propter solam suspicionem non possit appellari, nu. 116.

Ampliatur III. vt. reuocato grauamine, non appellat, n. 117.
 § 118.

Limitatur I. eadem regula, vt Signatura soleat committere causam appellationis, etiam quod iudex reuocauerit grauamen, nu. 119.

Limitatur II. in sententia, lata ad fauorem excommunicati agentis, quia potest quilibet tertius appellare, nu. 120.

Limitatur III. in sententijs criminalibus, nu. 121.

Mandati boni productio superueniens de stylo Rota validat processum, sub nu. 27. vers. prima, & vers. comprobatur secundo.

In superueniens ex causa de preterito conualidat iudicium, sub nu. 27. vers. secunda.

Accusatus de vulnere si pendente iudicio, vulneratus moriatur, an possit condemnari de homicidio, sub num. 27. vers. comprobatur primo.

Puniri quis debet in eo, in quo deliquit, num. 76.

Delinquens in ecclesia non gaudet illius immunitate, nu. 77.

Maritus, committens adulteriū, non debet ali ex dote, n. 78.

Excommunicatio, & bannum habent similitudines, & dissimilitudines, nu. 84.

Excommunicatus potest petere, tenutam sibi acceptam restituere, &c. nu. 85.

Bannitus potest petere tenutam sibi acceptam restituere, n. 85.

Appellatio datur propter grauamen, nu. 94. vers. ratio.

QUESTIONE Mistam duobus explicabo articulis.

PRIMO. Omnis grauatus potest appellare.

SECUNDO. Non grauatus non potest appellare.

ARTICVLVS I.

1 Ad primum articulum: Constituo regulam, quod omnis oppressus, seu iniuste grauatus potest appellare, c. 3. omnis oppressus, 2. q. 6. c. 59. vt debitus. de appell. Spec. eod. titu. de appell. §. 1. in principio, lib. 2. fol. 183. Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 1. ampl. 12. nu. 118. & quod condemnatus, & quilibet grauatus possit appellare, scribit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. coram vobis, nu. 5. vers. queritur quis possit, fol. 404.

2 DECLARA hanc regulam, vt procedat, prout sonant verba in eo, qui est grauatus, & sic ex causa de preterito, non autem in eo, qui non est grauatus, sed timet grauari, & hoc in appellatione iudiciali, vt declarauit art. seq. ampl. 1. nu. 101. vbi videas.

3 EXTENDE I. declarando eandem regulam, vt habeat locum non solum in eo, qui est grauatus sententia iudicis, iniuste lata; sed etiam in eo, qui non est grauatus, considerato præsentis statu causæ, sed potest esse grauatus, considerato possibili futuro statu, quia adhuc poterit appellare; quare licet sententia iudicis secundum acta, & probata sit iustissima; tamen ex quo secundum facti veritatem, melius probandam, sicque, considerato possibili futuro statu causæ, grauatur, potest appellare: vnde etiam a sententia iustissima licet appellare, vt retuli, & sequutus sum supra q. 3. art. 1. sub num. 1. vers. fuit etiam, & q. preced. nu. 25. in fine.

4 EXTENDE II. eandem regulam, vt procedat, etiam si is, qui appellat, tulisset illam sententiam, a qua appellat, vt puta si is successerit illi, quem ipse condemnauerat, quia adhuc ipse poterit appellare a propria sententia, Gloss. in l. 1. ff. de except. rei ven. quam citat & sequitur Franch. in c. 6. ad hac, colum. vlt. q. 4. num. 8. de appell.

5 EXTENDE III. eandem regulam, vt procedat etiam in excommunicato, quia potest appellare, Spec. tit. de appell. §. 1. nu. 1. lib. 2. fol. 183. Franch. in rub. nu. 25. ibi,

& tamen non dicitur. de appell. Rebuff. tract. de appell. in præfat. nu. 61. tom. 3. fol. 480. Contar. in l. vnica, in ratione dubitandi, n. 4. C. si de momen. poss. fol. 8. Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 5. c. 1. n. 19. vers. augetur. Ruginell. tract. de appell. §. 9. gl. 2. sub nu. 5. vers. fran. autem, fol. 298. & quod possit constituere procuratorem in causa appellationis, & per se ipsum proficere, scribit Innoc. in c. 38. venies, il 2. in princ. de testib. quem ibidem refert & sequitur Anton. de Butt. num. 7. vers. oppono quod debuerat, & optime faciunt quæ scripsi lib. preced. c. 9. nu. 1024.

DECLARA I. hanc extensionem, vt sit vera in appellatione iudiciali, quæ habet naturam defensionis, quæ etiam diabolo non denegatur, & ideo neq; excommunicato, vti ieo necessario, per ea, quæ scripsi d. lib. preced. c. 2. n. 179. & c. 9. nu. 1024. Secus autem in extraiudiciali, quia non potest appellare extraiudicialiter, Abb. in c. 51. bona memorie, num. 10. differ. 8. Franch. nu. 25. vers. vndecimo licet. Card. Alex. sub num. 54. differ. 2. & Dec. nu. 29. differ. 8. de appell. Rebuff. vbi supra, & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. c. 11. nu. 13. differ. 11. fol. 91. & faciunt, quæ scripsi d. c. 9. sub nu. 1024.

Confirmatur hæc declaratio, dum dicitur non posse appellare extraiudicialiter, quia appellatio extraiudicialis habet vim conuentionis, vt ex Gail. & Abb. retuli, & sequutus sum in locis, remissiuè citatis supra q. 2. art. 3. nu. 46. differ. 11.

Sed excommunicatus non potest conuenire, seu agere, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 2. nu. 124. Ergo non potest appellare extraiudicialiter.

SVBDECLARA I. hanc declarationem, dum dicimus, quod excommunicatus non potest appellare extraiudicialiter, vt sit vera in appellatione mere extraiudiciali, quia tunc obstat exceptio excommunicationis; secus si appellatio non sit mere extraiudicialis, puta si appelletur ab executore, volente providere de beneficio, quia tunc excommunicatus poterit appellare, & proficere in iudicio; quare si executor assumit partes iudicis, tunc appellatio ab eo esset iudicialis; quod si assumit partes meri executoris, tunc appellatio dicitur extraiudicialis, sed non mere extraiudicialis, quia esset mixta; ex quo vice iudicis confert, seu exequitur, cum fiat ab eo, habente iurisdictionem, & participat de extraiudiciali, ex quo extraiudicialiter procedit: & ideo potest excommunicatus appellare, vt post Gemin. in c. 8. concertationi, in fi. n. 19. de appell. in 6. conclusis Franch. in d. c. 51. bona memorie, n. 25. vers. vndecimo licet, in fi. de appell.

SVBDECLARA II. vt non procedat quoad impetrationem iudicis, seu commissionis in Curia, quia cum huiusmodi impetratio in Curia non sit, nisi quædam distributio, valet commissio impetrata per excommunicatum, & per non habentem mandatum, & per quemcunque, Rot. decis. 6. alias 175. commissio impetrata, de iudic. in nou.

An sit necessaria ratificatio eius, pro quo impetrata est commissio sine mandato, vido infra sub nu. 74. vers. declara, & vers. contra.

SVBEXTENDE I. eandem extensionem sic declaratam in appellatione iudiciali, vt procedat indistincte, etiam si excommunicatus esset actor originarius, vt puta, quia postea sit excommunicatus, quia nihilominus poterit appellare: & ratio est, quia appellatio, cum sit necessaria, dicitur magis tēdere ad defensionem, quam ad impugnationem, Ang. Aret. in l. 1. sub nu. 3. ff. de appell. & relat.

SVBEX-

8 **SVBEXTENDE I I.** eandem extensionem sic declaratam, vt excommunicatus possit impetrare rescriptum super appellatione, etiam nulla facta mentione de excommunicatione, *Franch. in c. 51. bona memoria. sub n. 25. vers. 11. licet exceptio. de appell.*

9 **DECLARA I I.** vt sit vera in appellatione iudiciali, quam interponit in causa propria, quia tunc potest appellare.

Secus si vellet appellare pro alia persona, vt procurator, seu alius defensor, quia etiam si vellet appellare iudicialiter non posset, quia non habet legitimam personam standi in iudicio, *Vant. tract. null. rubr. de nullit. ex defec. inhabil. seu mand. &c. num. 136. & 132. & seq. tom. 4. fol. 403. & 404.* in quibus loquitur etiam de seruo, monacho, de pupillo, de minore, & similibus, & ita intelligas *Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 50. princ. nu. 14. & 15. tom. 5. fol. 378.* dum scribit de nullitate appellationis, eo quod sit interposita a persona non legitima.

SVBEXTENDE hæc omnia, quæ dixi de excommunicato, vt possint accommodari in bannito, vide *infra limit. 5. nu. 84.*

10 **EXTENDE I V.** vt possit appellare procurator, qui habet mandatum, *Spec. titu. de appell. §. 1. sub num. 1. lib. 2. fol. 183.* & quod sufficiat mandatum generale ad lites, quia non requiritur mandatum speciale, scribit *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 50. num. 32. & 33. tom. 5. fol. 378.* appellatio enim est de prosecutione primæ instantiæ, vt dixi *infra num. 12. vers. ratio.* Vnde licet procurator non habeat mandatum, nisi super prima instantia, tamen poterit appellare.

11 **SVBEXTENDE I.** vt sufficiat generale mandatum, etiam si procurator, appellando, posset aliquo casu facere incidere dominum in pœnam, *Bero. conf. 114. circa num. 9. & 10. vers. secundo respondeo, lib. 3. quem refert & sequitur Lancel. tract. de attent. d. limit. 50. princ. nu. 33. & 34.*

DECLARA hanc subextensionem ex his, quæ scripsi *infra sub nu. 16. vbi vide.*

12 **SVBEXTENDE I I.** vt non solum possit appellare, sed teneatur appellare, *Gloss. 1. in l. vlt. ff. an er alium caus. a appell. &c.* dicens, quod ita tenent omnes, ** Spec. titu. de appell. §. 1. sub num. 1. vers. finem, lib. 2. fol. 184. Salyc. in l. 17. inuitus, nu. 6. of. 9. C. de rocur. Paul. de Castr. in l. 4. ab executore, & si rocurator. in vltimis verbis, ff. de appell. Ang. Aret. in l. vlt. si rocurator. sub num. 4. ff. an er al. caus. a appell. &c. Io. de Lign. tract. de cens. eccles. §. 14. num. 28. tom. 14. fol. 318. Rebuff. tract. de appell. art. 1. gl. 2. nu. 1. tom. 3. fol. 484. Io. Ferrar. eod. tra. 2. lib. 2. c. 1. nu. 112. tom. 5. fol. 67. Bero. conf. 114. circa. n. 9. vers. secundo respondeo, lib. 3. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 5. c. 1. nu. 13. vers. quaritur in fine.*

Ratio est, quia appellationis interpositio est de prosecutione primæ instantiæ, *Paul. de Castr. in l. 4. ab executore, §. si procurator. n. 2. ff. de appell. & relat. & in d. l. inuitus, n. 4. vers. nota ergo. C. de rocur. & An. Aret. in loco supra roxime citato, & quod appellatio sit de processu primæ instantiæ, ostendi *infra 118. sub nu. 2.**

AMPLIA hanc subextensionem, vt non solum teneatur appellare, sed teneatur etiam prosequi appellationem, *Placent. gloss. or antiquis, quem, eiusque rationes referunt Gloss. in d. l. 17. inuitus, in verbo extendere, & latius Salyc. d. num. 6. of. 9. & opinionem hanc Placentini sequitur Io. de Anan. pro vera,*

vt recenset *Ang. Aret. in d. l. vlt. si procur. sub nu. 4. ff. an er al. caus. appell. &c.*

Contra hanc ampliationem; quod enim procurator teneatur appellare, sed non prosequi appellationem; scribunt *Spec. Paul. de Castr. Io. de Lign. Rebuff. Io. Ferrar. Bero. & Greg. Tolos. in locis citatis hic supra num. 12. & Gloss. in d. verbo extendere, in fine, & Gloss. 1. in l. vlt. ff. an er alium caus. a appell. &c. & esse communem * testantur & sequuntur Salyc. & Ang. Aret. in locis, citatis hic in ampliatione; licet Aret. faciat postea nonnullas conclusiones: & quod non cogatur inuitus prosequi appellationem, scribit *Gemin. in cap. 1. §. ost hoc, sub num. 12. vers. quæro an rocurator, de appell. in 6.**

RETENTA hac opinione contraria, quæ est communis.

EXTENDE eam, vt non solum non teneatur prosequi, sed non possit prosequi etiam si velit, *secundum ea, quæ scribunt Bal. in d. l. inuitus, q. 3. num. 6. in fine, dicens, quod si procurator non habet mandatum generale, sed speciale, & discretium in vna causa, non potest exercere causam appellationis, & ibidem Salyc. sub num. 10. dicens ex distinctione domini sui, quod, si vult admitti virtute primi mandati, non potest, quia illud est finitum, & Paul. de Castr. sub n. 5. vers. qualiter autem, C. de rocur. Et hoc est, quod sentit idem Castrensis in l. 4. ab executore, §. si rocurator. in vltimis verbis, ff. de appell. dicendo, quod tenetur appellare, licet prosequi non teneatur, vel non possit, & apertissime Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. ca. 1. num. 113. tom. 5. fol. 68. & quod prosecutio appellationis non sit de appenditijs primæ instantiæ, & procurator constitutus in vna causa, lata sententia, definat esse procurator, tenuit *Rot. de qua Mohed. decis. 6. alias 126. fuit dubitatum, sub nu. 1. & 2. de rocur.**

Contrariam opinionem; quod enim possit prosequi, si velit; tenent *Spec. tit. de appell. §. 1. sub num. 2. vers. breuiter, lib. 2. fol. 184. Gloss. vlt. in l. fin. ff. an er alium, &c. secundum Salyc. supra citatum, & aperte Gemin. in c. 1. §. ost hoc, numer. 12. vers. quæro an rocurator, de appell. in 6. dicens, quod procurator causæ principalis potest virtute primi mandati prosequi causam appellationis.*

Non recedas ab extensione.

RESTRINGE nunc eandem contrariam communem opinionem, vt non sit vera in sequentibus quinque casibus, in quibus tenetur prosequi appellationem.

Primus casus est in appellatione ab interlocutoria, quia procurator tenetur ab interlocutoria non solum appellare, sed etiam prosequi appellationem, *Bald. in l. 17. inuitus, nu. 6. vers. tertio quaritur. Salyc. num. 9. C. de rocur. & Ang. Aret. in l. vlt. sub num. 5. in quinto & vltimo casu, ff. an er al. caus. a appell. &c. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 1. num. 114. tom. 5. fol. 68. & tenent communiter * omnes.*

Intellige cum grano salis, dummodo causa appellationis non sit tractanda in aliquo loco adeo remoto, vt procurator ad illum accedere non possit, quin dimittat sua negotia, & familiam, *Salyc. Ang. Aret. & Io. Ferrar. in locis hic supra roxime citatis.*

Secundus casus est, quando procurator fuit constitutus generaliter ad agendum, petendum & defendendum, &c. quia isto casu procurator potest prosequi appellationem etiam a diffinitiva sententia, *Bald. in d. l. inuitus, q. 3. nu. 6. vers. finem: seu ad lites*

praesentes, vel futuras, vt loquuntur ibidem Paul. de Castr. sub nu. 5. & Ang. Aret. in l. vlt. sub nu. 3. ibi, adde tertium, ff. an per al. caus. appell. & c.

Tertius casus erit, quando procurator est generalis, constitutus ad negotia, quia tunc poterit exercere iudicia praesentia & futura, quousque durat mandatum, & ideo tenetur prosequi appellationem, Gloss. 1. in prima solutione in l. vlt. ff. an per al. caus. appell. & c. quam ibidem refert, & sequitur Ang. Aret. nu. 3. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 5. c. 1. num. 13. vers. queritur, in fine.

Quartus casus est, quando procurator habet speciale mandatum ad causam appellationis; quia tunc sine dubio tenetur eam prosequi, si mandatum acceptauit, Gloss. 1. in secunda solutione, in l. vlt. ff. an per al. caus. appell. & c. quam ibidem refert, & sequitur Ang. Aret. sub num. 3. & iste casus non habet difficultatem.

Imo tenetur non solum ad primam, sed etiam ad secundam prosecutionem, vt per Salyc. in l. 17. inuitus, sub num. 12. C. de procur. nam sicut tenetur non solum semel, sed bis appellare, vt ex Bal. & Io. Ferrar. retuli, & sequutus sum infra, sub nume. 24. sub extens. 9. ita etiam tenetur prosequi.

Quintus casus est, quando procurator sua culpa succubuit, quia tunc se ipsum adstrinxit ad culpam purgandam, quod non potest fieri, nisi per prosecutionem appellationis, Bal. in d. inuitus, num. 7. vers. quarto queritur, C. de procur. & Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 1. nu. 115. tom. 5. fol. 68.

TEMPERA etiam duobus casibus extensionem, positam hic supra, in qua dixi, quod procurator non potest prosequi appellationem, etiam si velit eam prosequi.

Primus casus, in quo procurator potest admitti ad prosequendam causam appellationis, & sic contra extensionem, positam supra, est in procuratore rei, qui, licet non habeat mandatum ad causam appellationis, tamen, praestita legitima satisfactione, potest admitti, Salyc. in l. 17. inuitus, sub num. 10. C. de procur. & Ang. Aret. in l. vlt. sub nu. 5. ibi, quinto & ultimo casu, ff. an per al. caus. appell. & c.

Secundus casus est in procuratore actoris, qui, si sit coniuncta persona, admittitur ad prosequendam causam appellationis cum cautione de rato, licet non habeat mandatum ad causam appellationis, Salyc. & Angel. Aretin. in locis supra proxime citatis.

Quod si non sit coniuncta persona, non potest admitti sine nouo mandato, Salyc. vbi supra.

13 DECLARA I. nunc eandem communem opinionem, retentam contra ampliationem, vt licet procurator non teneatur prosequi appellationem, tamen in illis casibus, in quibus non tenetur prosequi, tenetur denunciare domino, appellationem fuisse interpositam, cap. penult. de procur. & l. 17. inuitus, C. eod. Spec. tit. de appell. §. 1. sub num. 2. vers. breuiter, lib. 2. fol. 184. & facit secunda sub declaratio, qua habes num. seq. in fine.

14 DECLARA II. vt procurator in rem propriam ex causa onerosa, qui potest habere regressum contra suum auctorem, teneatur appellare, & exercere appellationem, qualis est emtor, quem teneri ad exercendum appellationem scribunt Spec. titu. de appell. §. 1. nume. 8. vers. sed nunquid. Dec. cons. 74. diligenter pro viribus, num. 2. vers. tertio hoc debet, dicitur,

quod venditor non tenetur de euictione, nisi emtor appellauerit, & prosequutus fuerit appellationem, & Franc. Marc. decis. 587. queritur an emtor, qui sentiuunt, quod teneatur etiam prosequi, nisi excusetur propter paupertatem.

Contrariam opinionem: quod enim emtor non teneatur appellare: testantur, & sequuntur communem esse opinionem Ruin. cons. 84. queritur, n. 2. in fin. vers. sed praemissis, lib. 5. & Addit. ad Dec. d. cons. 74. in litera c. in verbo appellare.

RETENTA si vis declaratione.

SVBDECLARA I. restringendo eam, vt non sit vera quando emtor habet malam causam, vel dubiam, quia tunc non tenetur appellare, Natt. cons. 208. viso themate, sub num. 1. lib. 1. & in his terminis loquitur Ruin. vbi supra, quando scilicet est dubius de iniustitia sententiae.

SVBDECLARA II. restringendo, vt non procedat, quando emtor denuntiat venditori sententiam latam, vt possit appellare; quia tunc emtor ex ista denuntiatione exoneratur ab onere appellandi, Natt. d. cons. 208. num. 2.

SVBDECLARA III. restringendo, vt non procedat, quando sententia fuit lata, praesente venditore, quia tunc emtor non tenetur appellare, Apostill. ad Spec. titu. de appell. §. 1. in princ. num. 8. vers. sed nunquid, & Natt. d. cons. 208. nu. 2.

AMPLIA has subdeclaraciones, vt non solum non teneatur appellare, sed caute agat, si non appeller, quia si appellasset, & casus esset dubius, teneretur etiam prosequi, quia, appellando, declarasset suo iudicio sententiam latam esse iniustam, Natt. d. cons. 208. viso themate, ibi, & laudo, & in tantu tenetur prosequi, si appellauit, vt si non prosequatur, vel appellationi renuntiauerit, non poterit agere de euictione contra venditorem, quia emtor, appellando, fateri videtur, sententiam esse iniustam, & iniuriosam, & ideo sua confessio prauidicat, si non prosequitur, & non tenetur isto casu venditor de euictione, Ruin. cons. 84. queritur vtrum, sub nu. 3. lib. 5.

Confirmatur haec ampliatio, quia emtor in casu, quo tenetur appellare, tenetur etiam appellationem prosequi, vt scribit Ang. Aret. in l. vlt. sub nu. 5. ibi, secundo casu, ff. an per al. caus. appell. & c.

DECLARA III. vt non teneatur appellare, nisi habeat mandatum speciale, quando ex procuratoris appellatione posset dominus incidere in poenam, Rebuff. tract. de appell. art. 1. gloss. 2. nu. 2. tom. 3. fol. 484. na requiritur mandatum speciale, vt ex Contar. retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 6. mem. 4. num. 16. & adde quae scripsi supra lib. 1. c. 101. sub num. 38. vbi dixi, sub generali mandato non comprehendi ea, quae sunt contra factum domini, & c.

TEMPERA hanc declarationem, dum dixi, quod requiritur speciale mandatum, vt hoc sit verum in casu, quo appellanti esset simpliciter prohibita appellatio sub certa poena, & sic eo ipso solo, quod appellat, incurreret poenam: quia tunc procurator non potest appellare sine speciali mandato; secus est, quando poena non esset simpliciter imposita propter appellationem, sed esset imposita propter appellationem cum succumbentia, id est, non propter appellationem, sed propter succumbentiam in causa appellationis, qualis est poena condemnationis expensarum contra succumbentem, quia isto casu procurator potest appellare, sine speciali

- ciali mandato, & facere, appellando, ut dominus incurrat eiusmodi pœnam, alias procurator nunquam posset appellare sine speciali mandato, per ea, quæ considerat *Bero. conf. 114. circa. n. 10. vers. nec obstat lib. 3.* & ita procedit, quod scripsi supra n. 11.
- 37 **DECLARA IV.** ut non teneatur appellare, si dominus cesserit liti, *Rebuff. tract. de appell. art. 1. glos. 2. num. 6. tom. 3. fol. 484.* imo non admittitur appellatio, *Cassad. decis. 2. nota quod, num. 1. & 8. de appellat.*
- 18 **SVBEXTENDE III.** eandem quartam extensionem; ut habens mandatum ad contestandam litem possit appellare, quia dicitur habere sufficiens mandatum, *Franch. in cap. 64. Nicolao. nu. 16. vers. nono queritur, & Cardinal. Alexand. num. 11. vers. sed nunquid datus, de appell.*
- 19 **SVBEXTENDE IV.** ut si procurator litem contestatus fuerit, possit alium procuratorem constituere ad appellandum, *Spec. tit. de appell. §. 1. sub n. 1. in fi. lib. 2. f. 184. 10. & Ferrar. trac. d. appell. li. 2. c. 1. n. 118. in ultimis verbis tom. 5. fol. 68.* non tamen ad proseguendum, *Achill. de Cras. dec. 4. alias 230. nu. 3. de appell.*
- 29 **SVBEXTENDE V.** ut procurator, missus cum simplici mandato ad Curiam ad expediendam causam appellationis interposita ab aliqua interlocutoria, dicatur habere sufficiens mandatum etiam ad ipsam causam principalem, *Franch. in d. cap. 64. Nicolao. n. 10. vers. sexto queritur, de appell.*
- INTELLIGE** hanc subextensionem, nisi appellatus tempore appellationis petierit, quod etiam super causa principali veniat instructus, quia isto casu debet habere sufficiens mandatum etiam ad causam principalem, *Franch. vbi supra, & Card. Alex. eod. cap. 64. Nicolao. sub num. 7. vers. habetis secundo, ibi. & ideo expredictis, de appell.*
- 21 **SVBEXTENDE VI.** ut in tantum possit procurator appellare; ut, si omiserit appellare; teneatur domino actione mandati, *l. 32. liberto. §. fin. ff. de neg. gest. Spec. d. tit. de appell. §. 1. nu. 2. vers. breuiter,* nam dominus potest agere ad interesse contra procuratorem, qui non appellauit, ut declaravi infra q. 12. num. 124. vbi videas.
- 22 **DECLARA I.** restringendo eandem subextensionem, ut non procedat quando procurator laboraret inopia, quæ ipsum excusaret, quia tunc non tenetur appellare, *Gloss. in l. 17. inuitus, in verbo, extendere, & Salyc. n. 6. oppos. 9. C. de procur.*
- SVBDECLARA,** ut licet procurator ex aliqua iusta causa impeditus, puta metu, inopia, vel ignorantia, non teneatur appellare, tamen tenetur denunciare domino, siue dominus hoc ignoret, siue non, ad effectum ut dominus possit appellare, si voluerit, *Spec. d. tit. de appell. §. 1. n. 2. vers. breuiter.*
- DECLARA II.** restringendo, ut non procedat, quando procurator iuste succubuit, quia debet bonam fidem agnoscere, & in dubio præsumitur iuste succubuisse; ideo in dubio non tenetur appellare, quia sententia in dubio præsumitur iusta, *Alex. in l. 17. inuitus, not. 2. n. 4. C. de procur. 10. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 1. sub num. 112. ibi. a qua tamen necessitate, tom. 5. fol. 67. & Nat. conf. 208. viso themate, sub n. 1. lib. 1. & certe hæc opinio seruatur apud nos, quia nunquam vidi actum contra procuratorem eo, quod omiserit appellare: sed utinam omitterent appellare propter bonam fidem, & non appellarent propter malam; loquor de ijs, qui potius pecuniæ, quæ cōscientiæ seruiunt: adfunt enim multi timoræ cōscientiæ.*

SVBEXTENDE VII. ut possit appellare etiam procurator constitutus ad præsentandum aliquem Episcopo ad aliquod officium, vel ad recipiendum pro aliquo inuestituram de aliquo beneficio, vel ad petendum illi prouideri de aliquo beneficio, *Spec. tit. de appell. §. 1. n. 4. vers. procurator lib. 2. fol. 184.*

SVBEXTENDE VIII. declarando, ut procurator appellans debeat appellare procuratorio nomine, *Franch. in rubr. nu. 4. vers. circa primum, de appell. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 4. nu. 23. vers. procurator, & sufficit qd dicat, appello, quia intelligitur appellasse procuratorio nomine, Bar. in l. 1. §. fin. sub num. 5. ff. de appell. & relat. & Franch. vbi supra.* Sed si sit effectus dominus liti, tunc potest appellare nomine proprio, *Franch. vbi sup. quia ut dicit Bar. in l. 1. §. n. n. 5. de appell. & relat. cum in eum feratur sententia debet posse proprio nomine appellare, & ita intelligas Anch. in cap. 9. appellatio, sub n. 1. de appell. in 6. dum scribit, quod potest appellare tam nomine domini, quam nomine proprio.*

SVBEXTENDE IX. ut procurator, constitutus ad agendum, defendendum, & appellandum, videatur constitutus ad appellandum non solū a prima sententia, sed etiam a secunda, *Bal. in l. 17. inuitus, in fine sub n. 8. vers. ulterius queritur. C. de procur. 10. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 1. sub nu. 113. ibi. unde est quod si procurator tom. 5. fol. 68. & Rot. diuers. dec. 867. Romane hereditatis, sub n. 2. & 3. par. 3. lib. 3.*

RESTRINGE I. eandem quartam extensionem, ut non procedat in procuratore reuocato, quia is nulliter appellat, *Lanc. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 50. princip. n. 20. fol. 378.*

RESTRINGE II. ut non procedat, quando procurator non haberet sufficiens mandatum, ut puta, quia esset procurator constitutus ad audiendam sententiam; is enim appellare non posset, *Franch. in cap. 64. Nicolao. n. 15. vers. 8. queritur, & Card. Alex. n. 10. vers. sed nunquid procurator, de appell.*

AMPLIA I. hanc restrictionem, ut procedat etiam si postmodum haberet aliud mandatum sufficiens, quia adhuc appellatio, per eum prius interposita, non valeret secundum communioem *opin. quam sequuta est Rota, ut refert *Achil. de Grass. dec. 10. alias 236. appellatio procuratoris, de appell. fol. 108. quæ refert, & sequitur Lancel. d. lim. 50. princ. n. 21. & 22. fol. 378. dicens, quod propterea talis appellatio non causaret attentata.*

Ratio est, quia personæ habilitas, requisita tempore actus, non sufficit, quod interueniat postea, vide sup. lib. 1. cap. 101. n. 32. in fine.

Confirmatur hæc ampliatio; quia executio sententiæ, aduersus quam lit petita, & obtenta restitutio in integrum ad appellandum, non reuocatur uti attentata, quare licet quis possessionem cæperit, postquam eius aduersarius obtinuit, committi causam restitutionis ad appellandum, & postquam citauit formaliter ad dicendum contra huiusmodi commissionem; nihilominus, si iste citatus recesserit ad partes cum executoria, vigore cuius habuerit possessionem; & deinde aduersarius restituatur ad appellandum; possessio cæpta non reuocatur per viam attentati, *Rot. decis. 62. alias 446. si lata, sub n. 1. & in fine, de appell. in nou. & Lanc. d. lim. 50. princ. n. 23. fol. 378.*

Ratio confirmationis est, quia ius acquisitum, mediante re iudicata, non suspenditur.

Hæc tamen confirmatio, seu Rotæ decisio non est tuta, quia contrarium tenuit Rot. *decision. 51. alias 379. si committatur, eod. tit. in nou.* quam decis. esse in obseruantia testatur Cassad. *decision. 1. vt lite pendens.*

Contra istam ampliationem possunt adduci multæ oppositiones.

Prima oppositio, quia de stylo Rotæ superueniens productio boni mandati solet validare processum antea cum eiusmodi procuratore factum, *Lancell. d. limit. 50. sub numero 23. fol. 378.*

Secunda (& hæc comprobatur multipliciter) quia ius superueniens ex causa de præterito conualidat iudicium præsens inchoatum, *Bar. in l. 9. si Titius, numer. 2. ff. de verb. oblig. Alex. cons. 177. viso themate, num. 12. col. penult. in fine, lib. 2. vbi, sequendo Ioannem de Imola, iudicium non legitime cæptum, ex quo non erat adita hæreditas, conualidatur per aditionem hæreditatis, Caputaqu. decision. 181. conductor, num. 2. par. 1. dicens, quod conductor, si pendente lite super caducitate cessat in solutione pensionis, incurrit caducitatem, & decis. 118. seu 2. iudicium, par. 2. fufius Capic. decis. 16. in causa venerabilis, sub nu. 6. & Capell. Tolos. decision. 30. & facit, quod scripsi sup. libr. 1. cap. 50. sub numer. 24. vers. in omni genere.*

Comprobatur primo ista oppositio, quia si quis est accusatus, seu inquisitus de vulnere, & pendente processu vulneris, sequitur mors vulnerati, disputant Alberic. de Ros. *tract. de statut. par. 2. questio. 46. num. 5. & seq. tom. 2. fol. 36. Bal. in l. non quemadmodum, vers. in gloss. vero, ff. de iud. fol. 249. Ang. tract. de malef. in verbo, vna alia percus. sub numer. 2. Boff. tract. crimin. titu. de inquisit. num. 108. & Farinac. in qq. crim. lib. 1. titu. de inquisit. quest. 1. num. 70. & sequent. an ex eadem instantia possit sequi condemnatio de homicidio.*

Comprobatur secundo, quia licet sit actum cum asserto procuratore, & sententia sit lata, non confitito de mandato, tamen, si extabat in rerum natura mandatum sufficiens, licet non productum, & de illo constet etiam post sententiam, sustinetur sententia, *Rot. decis. 19. alias 248. de procur. in antiq. Vanc. tract. nullit. rubr. de nullit. ex defec. inhabil. seu mand. & c. num. 116. & 117. tom. 4. fol. 403. Mohed. decision. 7. alias 204. coram, de procur. Rot. diuers. decis. 871. Vrbenetana. in fine, & decis. 1503. idem in Gerunden. par. 3. lib. 3. Crescen. decis. 1. alias 18. tres, numer. 4. de sent. & re iud. March. tract. de commiss. par. 2. de commiss. sanat. null. cap. 2. numer. 8. & 9. fol. 340. in 2. impress. & quod ita seruet Rota, testatur addit. ad Rot. decis. 7. alias 145. si procurator. de procur. in nou. & ideo hic in Curia feruatur praxis, vt procuratores, seu principales, protestantes neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato, addant illa verba, ita quod per ratificationem gesta conualidari nequeant, quia stante eiusmodi protestatione sententia esset nulla, quamuis postea appareret de mandato, vt sequitur March. sub d. num. 9. fol. 340.*

In simili licet quis processerit per audientiam contradictarum, non docto prius de absentia aduersarij, neque decreto processu per contradictas, tamen sustinetur processus, si postea doceatur, quod aduersarius tunc temporis fuit absens, *Rot. diuers. decis. 871. Vrbenetana. par. 3. lib. 3.*

Comprobatur tertio ex l. 9. si rem alienam, §. si. ff. de

pignor. act. vbi agens pignoratitia actione antequam soluat debitum, male agit, sed si offerat solutionem, pendente iudicio, conualidatur illud iudicium.

Comprobatur quarto, quia venditio rei alienæ confirmatur, si venditor succedat domino ipsius rei, vel aliter ad eum postea perueniat dominium ipsius rei, *Fab. de Mont. tract. de empt. & vendit. q. 4. princ. sub n. 9. tom. 6. par. 1. fol. 45.*

Comprobatur quinto, quia si ego debeo tibi centum sub conditione, si Rex Romam venerit, & tu agis antequam Rex veniat, & pendente iudicio, Rex venit, possum condemnari ex eod. processu, *Bal. in d. l. non quemadmodum, vers. in ea gl. ff. de iud.*

Quid dicendum? Nam hæc secunda oppositio, seu regula tot modis comprobata, habet multas limitationes, quas ponunt Poma. *in addit. ad Bar. in d. l. 9. si Titius, sub num. 2. in verbo, pendente iudicio, & in ead. l. 1. col. vlt. sub n. 4. ff. de verb. oblig. & Gabr. in conclus. li. 2. tit. de iudic. conclus. 3. & desista materia, an & quando ius superueniens possit allegari, agitur in ca. 3. abbate sane, de sent. & re iud. in 6. & bene materiam declarat Abb. in c. vlt. sub n. 11. vt lit. pend. & adde Rot. diu. decis. 47. dubitanti, num. 17. p. 2. & de superuenientia iuris ad validandum, quod non suffragetur post motam litem super inualiditate, Melch. Palaez. tract. maior. q. vlt. in fin. nu. 21. tom. 10. par. 1. fol. vltimo.*

Non discedas ab ampliatione.

Ad adducta contra eam in prima oppositione, & in secunda comprobatione secunda oppositionis habes responsum, q. seq. sub num. 24. vers. oppositio, & vers. hæc.

AMPLIA II. etiam si procurator, dum appellat, esset vere, & cum sufficienti mandato constitutus procurator, sed mandatum nondum habuisset, quia appellatio esset adhuc nulla.

Moueor primo, quia in simili licet iurisdictione delegantis sit radicata, quando delegat, vt puta, quia sit electus, sed nondum habeat exercitium, & ideo delegatio confirmetur per superuenientiam integre iurisdictionis, tamen hæc confirmatio validat delegationem factam, sed non processum, factum a delegato. *Felyn. in cap. 16. cum ex officij, num. 35. conclus. 8. de prescrip.*

Moueor secundo, quia licet quis a principio, quo incipit procedere, habeat iurisdictionem delegatam, sed nondum receperit literas delegationis, sicque licet data præcesserit processum, tam præsentatio sequens non validat processum, *Felyn. vbi supra sub eod. n. 35. ibi, amplia hoc. & quod potestas delegata non acquiratur, nisi scienti, & consentienti, & ideo quis exequi non possit mandatum, nisi prius receperit literas suæ potestatis, scribit Bellam. dec. 110. presumitur, n. 11. in fi. & n. 12. & 13. & quod iudex antequam procedat ad aliquem actum debeat esse certus de sua iurisdictione, alias ille actus sit nullus, refert, & sequitur Caputaq. dec. 114. seu 3. iudex. p. 2.*

Moueor tertio, quia procurator, qui non est certus de mandato, non potuit appellare, vt procurator, & cū non appellauerit vt procurator, appellatio non tenet, *per ea qua in alius terminis tenuit Rota, vt per Mohed. decis. 5. alias 101. fratres, de procur.*

Non obstat, quod Rot. quæ sequitur Lanc. *tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 50. princ. n. 30. fol. 370. voluerit, vt nihilominus is, pro quo appellauerat procurator, qui nec receperat mandatum, neq; illius habuerat verisimiliter notitiam, audiretur, & si costaret*

de illi^o hono iure, impediretur executio, alias secus.
Quia resp. quod Rot. ex quadam præeminentia vult gustare ius sententiæ priusquam exequatur.

RESTRINGE III. vt procurator, missus ad Curiam ad impetrandum iudicem in partibus, vel ad contradicendum impetrationi alterius partis, non dicatur habere mandatum sufficiens ad prosequendam appellationem in Curia Rom. & ideo appellans reputaretur contumax, & veniret condemnandus in expensis, si causa esset tractanda in Curia Rom. *Franch. in cap. 64. Nicolao, sub num. 2. not. 3. & n. 8. vers. quarto queritur. & Card. Alex. sub num. 7. vers. habetis secundo. ibi, & ideo ex prædictis, de appell. secus si causa esset tractanda in partibus, quia haberet sufficiens mandatum, Franch. d. cap. Nicolao, sub num. 5. vers. aliquando & quarto, & Card. Alexan. sub n. 7. ibi, vbi autem causa non est in Curia.*

RESTRINGE IV. vt non procedat in causis executiuis, nisi habeat mandatum specificum, & indiuiduum ad appellandum ab executione: non enim sufficit mandatum ad lites, & causas, etiam si mandatum dicat, quod possit appellare ab omni sententia diffinitiuâ, vel interlocutoria: & ratio est, quia appellans, & succumbens in causa appellationis executionis cadit in pœnam quinquaginta librarum argenti: quare cum possibile sit, vt possit talis procurator appellans ab executione facere cadere dominum in prædictam pœnam, si succumbat; ideo necesse est habere speciale mandatum, *Ang. Aret. in l. 4. ab executore sub vers. vnum tamen, num. 9. ff. appell. & relat. dicens quod hoc est perpetuo mēti tenendum, & quod ipse illo anno habuit in facto, & obtinuit, Socr. consil. 120. cum in presenti, num. 7. lib. 1. Dec. in cap. 43. nouit. sub numer. 15. ibi. secundo quod si alieno nomine, & num. 16. de appell. & Rot. a Vall. consil. 43. de duobus, num. 11. vers. quibus non obstantibus, lib. 1. & consil. 26. circa principalem, numer. 24. lib. 2. qui alios allegant, & est opinio communis, * quia semper requiritur mandatum speciale, quando ex procuratoris appellatione posset dominus incidere in pœnam, vt dixi supra num. 16. Vnde procurator non potest iurare de calumnia sine speciali mandato, quia non obligaret dominum, *Bar. in l. 13. qui bona fide. §. si alieno. num. 4. & 5. ff. de damn. insec. & est generale, vt procurator non possit sine mandato speciali facere id, per quod dominus incidit in pœnam.**

Contraria opinio; quicquid dixerit communis opinio; seruetur in praxi.

Confirmatur primo hæc contraria opinio, quia illa pœna contra appellantem ab executione non est in usu, iuxta ea, quæ scripta infra quæst. 17. limit. Vnde, cessante pœna, ruit fundamentum communis opinionis.

Confirmatur secundo, quia secundum Doctores, citatos in restrictione, illa pœna habet locum, si procurator succumberet in causa appellationis: sed pœna, quæ non oritur immediate ex appellatione, sed ex succumbentia in causa appellationis, non operatur, vt requiratur mandatum speciale, iuxta ea, quæ, loquendo de pœna expensarum, scripta supra sub num. 16. vers. tempera. Ergo &c.

Confirmatur tertio, quia esto quod in mandato esset expressum, quod procurator posset appellare ab executione, & quod procurator appella-

ret, & succumberet; tamen principalis non incideret in pœnam, quia illud mandatum intelligitur secundum terminos iuris, vt possit appellare ab excessu executionis; quo casu non est tractandum de pœna, *Dec. in d. cap. nouit. n. 16. vers. fin.* Ergo frustra ad hunc effectum requiritur mandatum speciale.

FIRMATA hac opinione contra communem.

AMPLIA eam, vt procedat etiam in appellatione ab immissione in possessionem ex remedio l. sinem, C. de edic. diu. Adr. tollend. quia, cum pœna imposita contra appellantem in casu dictæ legis non sit in usu, cessat ratio exigendi mandatum speciale in procuratore appellante, quicquid in contrarium scripserit *Rol. a Vall. d. consilio 26. numer. 24. libr. 2.*

RETENTA tamen gratia disputandi; non tamen consulendo, aut iudicando; restrictione.

DECLARA eam, vt posset habere locum in re iudicata, a cuius executione est prohibita etiam appellatio deuolutiua: Secus est in executione instrumentorum, habentium executionem paratam, in quibus est prohibita solum appellatio suspensiua, & non deuolutiua, iuxta ea, qualitius declarauit infra quæst. 17. limit. multi enim sunt casus etiam in iure, in quibus statim fit executio, & tamen in eis non est interdicta appellatio, *Contar. in l. vnica, in quinta ratione decidendi, num. 9. vers. verum, C. si de momen. poss. Quare quod generaliter Rol. a Vall. in d. consil. 43. num. 11. libr. 1. scribit in causis executiuis, indiget hac declaratione, etiam si daremus restrictionem esse veram: nam l. 5. ab executione. C. quor. appell. non recip. quæ imponit præfatam pœnam procuratoribus appellantibus, loquitur quando appellatur ab executione sententiæ diffinitiuæ, quia tunc est quid imputetur appellanti, quare non appellauit a sententia, quæ ratio cessat cum appellatur ab executione instrumenti, *Paul. de Castr. in d. l. ab executione, sub num. 4.**

EXTENDE V. eandem regulam positam supra numero 1. vt etiam negotiorum gestor possit appellare absque mandato, & etiam in causis ciuilibus, dummodo tamen dominus ratum postea habeat infra tempus appellandi, *Franch. in capit. 64. Nicolao, numero 17. versicu. ultimo queritur, & Cardinal. Alexand. in fine numero 12. de appell.*

EXTENDE VI. vt possit appellare quilibet, qui alienum gerit negotium, *cap. 30. non solent. 2. quæst. 6. Spec. tit. de appell. §. 1. num. 1. lib. 2. fol. 183. non tamen tenetur appellationem prosequi, Spec. eod. §. 1. sub num. 2. vers. breuiter, loquens de negotiorum gestore.*

EXTENDE VII. vt fideiussor possit appellare pro eo, pro quo fideiussit. *l. 5. a sententia, & ibi Bar. numero 2. ff. de appell. & relat. Spec. tit. de appell. §. 1. sub numer. 1. libr. 2. fol. 184. & Surd. consilio 271. Franciscus de industria. sub numero 16. vers. at prædictis, & numer. 17. & sequentibus libr. 2. non tamen tenetur eam prosequi, Spec. d. §. 1. sub numero 2. vers. breuiter.*

Difficultas superest, an debeat appellare nomine suo, & p suo interesse, vel nomine principalis. In qua difficultate *tex. in d. l. a sententia, videtur decidere, quod debeat appellare nomine eius, pro quo*

fideiussit; Sed Bar. in l. 2. si procuratorio, §. sed si alius. num. 1. ff. quan. appell. sit &c. quem in ead. l. numer. 2. refert, & sequitur Ang. Aret. & ex eo Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 4. num. 24. scribit, quod non debet appellare nomine alterius, sed proprio nomine, & pro interesse proprio.

32 **DECLARA** istam extensionem, ut in fideiussore contractus procedat indistincte, etiam si sit fideiussor de soluendo iudicatum, *Surd. consil. 271. Franciscus de industria. in secunda responsione. sub num. 39. li. 2. referens, & sequens, quod si quis fideiussit per contractum pro Titio, & promisit soluere iudicatum, non potest, Titio condemnato, executiue conveniri, & sic potest appellare, & Ruginell. d. §. 2. cap. 1. n. 27. Secus vero si sit fideiussor iudicii, idest, apud acta, quia poterit executiue conveniri, & ideo non potest appellare, *Surd. d. consil. 271. sub n. 36. vers. secundo. & n. seqq. & Ruginell. vbi supra.**

Hæc declaratio, sumpta ex *Surd. late consulente, & Ruginell. vbi supra*, habet duritiem; ideo tu, aliter distinguendo, clarius declara: Aut sententia lata contra principalem est vnica, & non fecit transitum in rem iudicatam, & propterea potest ipse principalis appellare, quamuis ipse, & eius fideiussor se prius in iudicio obligauerint de stando iuri, & iudicatum soluendo, iuxta ea, quæ scripsi *infra quest. 17. limit. 2. num.* & isto casu poterit etiam fideiussor appellare; quicquid in contrarium senserit *Surd.* Aut principalis non potest appellare, quia est tertia sententia, vel vnica, quæ fecit transitum in rem iudicatam, seu materia de sui natura est inappellabilis: & isto casu potest intrare distinctio, seu declaratio *Surdi*, ut, si fideiussor promiserit apud acta soluere iudicatum, non possit appellare, secus si promiserit alia specie contractus, a quo detur appellatio.

33 **EXTENDE VIII.** ut fideiussor venditoris possit, emtore victo, appellare, l. 5. a sententia. ff. de appell. & relat. *Spec. d. titul. de appell. §. 1. sub numer. 1. & Ruginell. d. §. 2. cap. 1. num. 27. fol. 42.* etiam si emtor, & venditor acquiescant. d. l. a sententia. in fine principij.

34 **SVBEXTENDE** hanc extensionem, ut sicut potest appellare fideiussor venditoris, & a fortiori ipse venditor, victo emtore, iuxta ea, quæ scripsi *infra num. 36.* ita etiam e conuerso, victo venditore, potest appellare emtor, *Spec. vbi supra, Paul. de Castr. in l. 4. ab executore. §. alio condemnato. sub num. 2. vers. idem dico in tertio exemplo. ff. de appellat. & relat.* addens, quod emtor debet appellare non nomine proprio, sed nomine venditoris, sicut dicit etiam de venditore, quod debet appellare nomine emtoris, ut ex eo retuli *infra sub num. 36.* & scribit *Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 1. num. 121. tom. 5. fol. 68.* loquens conditionaliter ut possit appellare, venditore victo nolente appellare.

35 **DECLARA I.** istam subextensionem, dum dicimus, quod venditor potest appellare, victo emtore, & emtor, victo venditore; declara inquam, ut si emtor prius appellauerit, tunc venditor non possit appellare, sed solum possit assistere emptori, qui appellauit, *consil. 84. queritur vtrum. numer. 5. vers. quinimo arbitror. lib. 5. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 1. numer. 25. versus finem,* hæcque declaratio satis probari videtur ex l. 4. ab executore. §. alio. ff. de appell. & relat. illis verbis, Si emtor de proprietate victus est, eo

cessante, auctor eius appellare poterit. Ergo a contrario sensu illius textus, emtore non cessante appellare, venditor non poterit appellare.

Comprobatnr hæc declaratio, quia appellatio superflua non est admittenda, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum *infra questio. 17. limit. num.* sed appellatio venditoris est superflua quando appellat emtor, quia non interest venditoris appellare, ex quo potest assistere, & adherere appellationi emtoris, & consequenter potest producere testes, ac alia facere ac si ipsemet appellasset, ut considerat *Ruin. d. consil. 84. sub num. 5.*

Secus tamen est, si prius appellaret venditor, quia emtor posset etiam ipse postea appellare: & ratio diuersitatis est, quia ad emtorem principaliter spectat defensio, & in consequentiam, ac secundario, & accessorie ad venditorem: & sic isto casu principale non impeditur a suo accessorio; sed in casu precedenti accessorium impeditur a suo principali, quia accessorium sequitur naturam sui principalis, non e contra, *Ruin. d. consil. 84. sub num. 5. vers. nec obstat predictis.* Quod autem causa defensionis principaliter pertineat ad emtorem, & non ad venditorem patet ex his, quæ ex *Paul. de Castr. retuli num. seq.*

Quod si demus casum, in quo æque principaliter causa defensionis pertineat ad vtrumque appellantem, tunc etiam vterque poterit appellare, *Ruin. vbi supra.*

36 **DECLARA II.** ut venditor possit appellare solum ab illa sententia, a qua potest appellare etiam emtor, non autem ab illa, a qua non potest appellare emtor, ut puta, quia sit tertia sententia conformis aliis duabus, vel quia, cum non fuerit appellatum infra decem dies, fecerit transitum in iudicatum, *Couar. pract. quest. cap. 15. num. 3. vers. tertio deducitur, & Ruginell. d. §. 2. cap. 1. num. 25. in fine.* & hoc est, quod sentit *Paul. de Cast. in l. 4. ab executore, §. alio condemnato. sub num. 2. in secundo casu, ff. de appell. & r. lat.* dicens, quod si est lata sententia contra emtorem super proprietate rei emptæ nocet venditori per indirectum, quia habebit regressum contra venditorem; non tamen, inquit, sententia dicitur lata contra venditorem, quia non super iure venditoris, nec super actione, quæ competat ipsi venditori, vel contra ipsum venditorem; sed dicitur lata principaliter contra emtorem; & ideo, inquit, si venditor vult appellare: non debet appellare nomine suo, sed nomine emtoris; unde, inquit, debet appellare infra decem dies a die latæ sententiæ, alias sententia transit in rem iudicatam, & non potest postea appellare ratione proprii interesse.

Contrariam opinionem: quod enim venditor possit appellare ratione proprii interesse infra decem dies, computandos a die scientiæ, & sic etiam post lapsos decem dies latæ sententiæ, & consequenter possit appellare, quamuis ab appellatione sit exclusus emtor propter lapsos decem dies; consuluit *Caph. consil. 106. videbatur, n. 4. & seqq. lib. 1. quæ refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. ca. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princip. num. 169. & seqq. tom. 5. fol. 380.*

Comprobatnr hæc contraria opinio, quia nominatus in dominum, & condemnatus potest appellare etiam si non potuisset appellare is, qui nominauit, ut ex *Mar. Socc. retuli infra num. 60.*

Quid dicendum in ista contrarietate? in qua idem

idem *Caph. d. cons. 106. num. 2.* allegat prius Paulum de Castr. a nobis supra citatum pro contraria parte; & postea *num. 6.* allegat eundem in eod. §. *alio condemnato*, in diuersis tamen locis pro hac contraria parte, qui tamen Paul. de Castr. pro hac contraria parte allegatus loquitur, an a sententia, lata contra debitorem, possit creditor appellare, sicut eum fideliter retuli *infra num. 59.* vbi videas. & demum *sub eod. num. 6. vers. non obstat.* & *num. 7.* interpretatur eundem, ac concordantem conatur reddere, dicens, quod præsupponit scientiam sententiæ in ipso venditore.

Dic, quod resolutio huius puncti pendet ab illa controuersia: an, & quando tertius possit appellare pro suo interesse: quam controuersiam, quia late examino *infra quæstio 17. limit. 6. memb. 4. num. 42. & seqq. & quæst. 12. nu. ...* ideo hanc materiam ibi plenius habebis.

37 EXTENDE IX. vt legatarij, & qui libertatem acceperunt possint appellare, quando hæres fuit victus ab eo, qui egit de inofficioso testamento, *l. 5. a sententia.* & *l. 14. si per lusorio.* & ibi Doct. ff. *de appell. & relat. Spec. tit. de appell. §. 1. sub numer. 1. lib. 2. fol. 184. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 1. n. 28.*

38 SVBEXTENDE declarando hanc extensionem, vt legatarius possit appellare infra decem dies a die scientiæ, *Couarr. pract. quæstio. cap. 15. numer. 3. vers. tertio deducitur.* & *Ruginell. d. §. 2. numero 28. in fine.*

39 EXTENDE X. vt dominus possit appellare, quando procurator suus non appellat, *Spec. vbi supra sub num. 1.*

40 EXTENDE XI. vt tutores, & curatores possint appellare: imo tenentur appellare, & prosequi, *Spec. titu. de appell. §. 1. num. 3. vers. tutores, lib. 2. fol. 184.* & quod tutor teneatur prosequi appellationem, scribit etiam Ang. Aret. in *l. vlt. sub numero 5. ibi. quarto casu ff. an per a l. caus. appell. & c.*

SVBEXTENDE I. vt etiam actor, ad rem controuersam datus a tutore, teneatur appellare, sed appellationem exercere non possit, cum sit loco simplicis procuratoris, *Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 1. n. 117. tom. 5. fol. 68.*

SVBEXTENDE II. vt multo magis teneatur appellare, & etiam prosequi appellationem actor, ordinatus ad omnia negotia forensia pupilli, *Io. Ferrar. d. lib. 2. cap. 1. sub num. 117. ibi. quod secus est, tom. 5. fol. 68.*

41 EXTENDE XII. vt gestor, qui accessit animo omnia gerendi, teneatur appellare, vt curator, *Spec. tit. de appell. §. 1. num. 3. in fine.* & quod negotiorum gestor, qui accessit ad vniuersa negotia gerenda, teneatur appellare, & appellationem prosequi, scribit Ang. Aret. in *l. vlt. sub numer. 5. ibi. tertio casu ff. an per a l. caus. appell. & c.*

42 EXTENDE XIII. vt pater possit appellare pro filio victo in causa libertatis, *Spec. tit. de appell. §. 1. sub num. 10. vers. in criminalibus, lib. 2. fol. 184. Ruginell. d. §. 2. cap. 1. n. 73. adde quæ scripti infra n. 63.*

43 EXTENDE XIV. vt quilibet extraneus audiatur appellans pro condemnato in causa ciuili, dummodo condemnatus ratam habeat appellationem infra legitima tempora, *Petr. de Bellaper. in l. 27. tutor. sub numer. 2. vers. queritur quis est, ff. de appell. & relat. Spec. titu. de appell. §. 1. numero 7. vers. porro, lib. 2. fol. 184. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 1. numero 81. fol. 45. sed lapso tempore ad appellan-*

dum non seruiret ratificatio, *Guid. Pap. decis. 13. ego retuli. num. 1. & seqq.* quam decis. refert, & sequitur idem *Guid. Pap. tract. de appell. quæst. 76. sub num. 51. tom. 5. fol. 59.* dicens, quod, si quis appellat nomine meo sine mandato, debeo appellationem ratificare infra decem dies, qui dantur ad appellandum; alias appellatio efficitur deserta: & quod appellans alieno nomine sine mandato ab aliqua sententia debeat illam appellationem ratificari facere a domino litis infra decem dies, computandos a die, quo sciuit latam esse sententiam contra se, alias, elapsis decem diebus, non possit ratificare, & sententia, transeat in rem iudicatam, quia ratificatio debet fieri infra tempus habile, scribit *Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo.* & *quandoque appellatur, numer. 218. fol. 489.* quem retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 101. num. 52. adde infra sub num. 62.*

Contrarium: quod enim extraneus non possit sine mandato in causa ciuili appellare pro condemnato etiam si condemnatus ratum haberet: tenuit verius esse *Spec. d. §. 1. num. 14. in fine. vers. item dixerunt, lib. 2. fol. 184.* & hanc opin. tenet *Bertach. tract. de episc. par. 5. lib. 4. sub n. 31. tom. 13. par. 2. fol. 349.*

EXTENDE XV. vt in causis criminalibus 44 possit appellare non solum condemnatus, sed quilibet extraneus, inuito etiam condemnato, & hoc ratione humanitatis, cum sit proximus, *l. 6. non tantum, ff. de appell. & relat. Spec. titu. de appell. §. 1. num. 10. vers. in criminalibus. Franch. in cap. 5. cū sit Romana, §. praterea, principio de appell. Felyn. in cap. 17. cum super numero 2. & 3. vers. tertius appellare, de sent. & re iud. Guid. Pap. tract. de appell. quæst. 119. sub num. 84. tom. 5. fol. 61. Feder. Schen. eod. tract. de appell. num. 6. tom. 5. fol. 55. & Prosp. Farin. in qq. crimin. q. 101. num. 23. ampl. 10. & quæst. 79. num. 175. limit. 28. vbi de opin. communi, & quod possit appellare, notat etiam *Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 1. num. 53. & seqq.* etiam sine mandato, *Bertach. tract. de episc. par. 5. lib. 4. sub num. 31. tom. 13. par. 2. fol. 349. & Farin. vbi supra.* & quamuis non sit coniunctus *d. l. non tantum, Guid. Pap. d. quæst. 119. sub num. 82. tom. 5. fol. 61. & Farin. d. q. 101. num. 23.* & quod in criminalibus possit aliquis tertius appellare, ne innocens puniatur, scribit *Rebuff. tract. de appell. art. 1. glos. 2. num. 15. tom. 3. fol. 485. adde infra q. 12. limit. 12. num. 171.**

SVBEXTENDE I. hanc extensionem, vt procedat etiam in clerico, qui potest appellare pro condemnato, *Felyn. in cap. 17. cum super numero 3. vers. amplius secundo, de sent. & re iud. Bertach. tract. de episc. par. 5. lib. 4. sub num. 31. tom. 13. par. 2. fol. 349. Guid. Pap. tract. de appell. q. 119. num. 83. vers. sed an clericus, tom. 5. fol. 61. Ruginell. d. §. 2. cap. 1. num. 57. in fine, sed pro carcero condemnato capitaliter, Farin. d. quæst. 101. num. 27. & 28.*

Ratio est, quia nullum subest periculum, cū peccat, pœnam non imponi; & reos sanguinis defendit ecclesia, *Fel. & Guid. Pap. vbi sup.*

SVBEXTENDE II. vt non solum quis admittatur ad appellandum pro carcero condemnato, sed admittatur etiã ad prosequendã appellationem sine alio mandato, *Ang. Aret. in l. 6. non tantum, num. 10. vers. ultimo aduertat, ff. de appell. & relat. Felyn. in dicto cap. 17. cum super. sub num. 3. ampl. 3. de sent. & re iud. Guid. Pap. tract. de appell. q. 119. sub nu. 84. vers. sed an isto casu, tom. 5. fol. 61. & Farin. eadem q. 101. n. 25. ampl. 2. qui loquitur, etiam inuito condemnato.*

47 **SVBEXTENDE III.** vt talis appellatio possit fieri nomine appellantis, & nomine appellati, & simpliciter; & isto casu, quando interponitur simpliciter, intelligitur facta omni meliori modo, *Guid. Pap. tract. de appell. quest. 120. num. 83. in fine, tom. 5. fol. 61. & Ruginell. d. §. 2. cap. 1. nu. 60. & 61. & quod possit singulis prædictis nominibus appellari, scribit etiam Bertach tract. de episc. par. 5. lib. 4. sub num. 31. versus finem, tom. 13. par. 2. fol. 349.*

SVBEXTENDE IV. vt maxime possit appellare mater pro filio, de quocunque crimine condemnato, *Spec. tit. de appell. §. 1. sub. numer. 10. vers. in criminalibus, lib. 2.*

48 **AMPLIA** hanc subextensionem, vt possit indistincte appellare etiam in causa ciuili, quia licet mater non possit ab initio defendere filium; tamen, si pietati operam dando, appellauerit a sententia lata contra filium, debet audiri, *l. 1. ff. de appell. recip. vel non: nam etsi mater non habeat legitimam personam standi iudicio pro filio in causa principali, tamen secus est in causa appellationis, Bal. in l. 18. alienam, sub num. 1. C. de procur. & Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 1. nu. 33. & 71. & clare Feder. Schen. tract. de appell. sub n. 5. & 6. tom. 5. fol. 55.*

49 **SVBEXTENDE V.** vt dominus, vel alius nomine domini possit appellare, pro seruo condemnato in causa criminali, *l. 18. lucius, & ibi Petr. de Bellap. & alij ff. de appell. & relat. & Spec. tit. de appell. §. 1. n. 14. vers. item seruus, lib. 2. fol. 184.*

50 **SVBEXTENDE VI.** vt etiam ipse seruus condemnatus possit triste auxilium appellationis implorare, quando nullus appellat pro eo, *l. 15. serui appellare, ff. de appell. & relat. & Spec. vbi supra, ex quo verbo, triste auxilium, quo vitur iuriscons. in d. l. serui appellare, notat Ang. quem refert ibi Ang. Aret. in principio, illud prouerbum, chi appella ha la mala nouella.*

Regulariter tamen seruus non potest appellare, quia seruus nihil est iure ciuili, *Petr. de Bellap. in d. l. 15. serui appellare, & ideo est ei denegatum iudicium, Nicel. tract. de concord. gloss. concor. 6. fallen. 110. num. 146. in fine tom. 18. fol. 197. seu est ei prohibitum stare in iudicio, & appellatio est pars iudicij, vt deducit Lanc. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & inn. appell. pend. limitat. 50. princip. sub num. 14. & seqq. tom. 5. fol. 378.*

51 **SVBEXTENDE VII.** vt extraneus possit appellare, siue sit condemnatus ad mortem, siue ad membri abscissionem, quia abscissio membri æquiparatur morti, cum saltem illud membrum moriatur, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 119. sub nu. 84. tom. 5. fol. 61. & quod possit appellari etiam si sit condemnatus ad mortem ciuilem, vel ad mutilationem membri sub conditione, scribit Bertach. tract. de episc. par. 5. libr. 4. sub numer. 31. tom. 13. par. 2. fol. 349. & quod, si quis fuerit condemnatus ad mortem ciuilem, vt quia sit condemnatus in deportationem conditionaliter, si non soluerit tot infra mensem; possit quilibet extraneus sine mandato soluere pro eo, etiam inuito, scribit idem Guid. Pap. d. q. 119. sub num. 84. fol. 61. & quod possit appellari non solum quando quis est condemnatus in pœnam ultimi supplicij, sed etiam si sit condemnatus corporaliter, aut in mortem ciuilem, puta deportationem, seu pœnam perpetui carceris, refert, & sequitur Prosp. Faun. n. 99. crim. q. 101. n. 24. in fine.*

Contra hanc subextensionem sentire videntur *Ant. de Canar. tract. de excusat. in 2. part. sub numer. 4. quest. 12. tom. 11. par. 1. fol. 309. & Par. de Put. tract. de synd. in verbo. appellatio. num. 15. versus finem, tom. 7. fol. 242. quos refert, & sequi videtur (sed inaduertenter forsan) idem Farin. q. 99. num. 178. vers. aduerte secundo, dum scribunt, quod potest vnusquisque appellare sine mandato, si appellet pro eo, qui ducitur ad mortem, seu vltimum supplicium, & infra legitima tempora; secus inquit, si appellet pro eo, qui nõ ducatur ad mortem, quia tunc videtur necessarium mandatum, & rursus *quest. 101. nu. 29. dicens, quod si non sit in fortijs Curie, nec ad supplicium ducatur, tunc non appellat, eo inuito, nisi appellet pro suo interesse.**

Non recedas a subextensione.

AMPLIA hanc subextensionem, vt possit appellare, etiam si condemnatus renuntiasset appellationi, tum quia renuntiatio non nocet extraneo, *Bertach. tract. de episc. par. 5. lib. 4. sub nu. 31. tom. 13. par. 2. fol. 349. tum quia appellationi renuntiari non potest in criminalibus, vide infra q. 17. limit. 2. num. 91.*

RESTRINGE I. eandem decimam quintam extensionem, vt non procedat in casu, quo reo est prohibita appellatio a iure communi, vt puta, quia sit notorius delinquens, vel a statuto, & consuetudine, de quibus locutus sum *infra quest. 17. limit. 48. quia his casibus sicut non potest appellare condemnatus, ita neq; alius pro eo, & hoc est expeditum, & in praxi inuolabiliter receptum.*

AMPLIA hanc restrictionem, vt procedat etiam si extraneus appellaret pro suo interesse tantum, puta dominus pro interesse pretij serui condemnati, quia nihilominus non audiretur appellans, si ex illa appellatione deueniretur ad impugnandam sententiam, latam contra seruum; & ita seruatur: secus est, si posset tractari de suo interesse, remanente sententia lata in suo robore contra seruum, quia tunc audiretur.

RESTRINGE II. declarando, vt in casu, quo 52 condemnatus non sit in carceribus in fortijs Curie, & pœna possit imponi a relegatione supra, tunc nec extraneus, nec vllus alius etiam cum specialissimo mandato admittatur ad appellandum: Secus est si causa sit pecuniaria, vel alias ex ea sequi soleat pœna vsque ad relegationem inclusive, *l. 1. ff. an per alium cau appell. agi poss. Secus etiam est, quando est in fortijs Curie, quia tunc, de quauis pœna agatur, potest appellare tam ipse condemnatus, quam quilibet extraneus, etiam sine mandato, Guid. Pap. tract. de appell. q. 119. num. 82. tom. 5. fol. 61. & vide omnino *infra questio. 17. limit. 48. num. 28.**

Ratio huius restrictionis est, quia causa appellationis est eiusdem naturæ cum causa primæ instantiæ, & ideo eisdem casibus, in quibus non auditur procurator rei, vel alius eius nomine in prima instantia, minus auditur in causa appellationis per ea, quæ sequutus sum *q. preced. n. 11. vers. amplia. & infra q. 11. n. 17. vers. confirmatur.*

Sed iuxta hanc restrictionem admittitur procurator in prima instantia. Ergo & in causa appellationis.

EXTENDE XVI. vt Episcopus possit sine speciali mandato appellare pro Ciuitate sua, & pro subditis, *Spec. tit. de appell. §. 1. in fi. n. 15. vers. item episc. li. 2. fol.*

2. fol. 184. Bertach. tract. de episc. par. 5. lib. 4. numer. 31. tom. 13. par. 2. fol. 349. Guid. Pap. tract. de appell. q. 21. n. 24. tom. 5. fol. 58. & decis. 203. filiusfamilias. in fine num. 3. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 5. ca. 1. n. 23. & Rugin. eod. tract. de appell. §. 2. ca. 1. n. 83.

54 EXTENDE XVII. vt Abbas possit appellare pro suo Monacho, Rugin. d. §. 2. cap. 1. num. 84. & faciunt, quæ scripti infra sub numer. 63. vers. confirmatur secundo.

Monachus tamen an possit appellare pro Abbate, habet difficultatem: nam regulariter iura, quæ loquuntur de seruis, adaptantur ad monachos, licet potestas in monachos sit magis similis patriæ potestati, quam seruili, Anch. in Clem. 2. & si principalis, in vltimis verbis, numer. 10. de rescrip. vnde Ang. Aret. in l. 28. creditor, numer. 1. vers. nota quod seruus, ff. de appell. & relat. ait, quod ex illo textu videtur posse inferri, quod monachus non possit appellare, quia æquiparatur seruo, qui non potest appellare pro domino, & postea difficultatem hanc relinquit Canonistis.

55 EXTENDE XVIII. vt Capitulum possit appellare pro causa Episcopi; si Episcopus sit negligens, vel aliquid facit in eius præiudicium, Spec. d. tit. de appell. §. 1. in fine sub num. 15. libr. 2. fol. 184. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 5. ca. 1. n. 25.

56 EXTENDE XIX. vt quilibet dominus possit appellare pro suo subdito, Spec. tit. de appell. §. 1. sub numero 15. vers. item episcopus, libr. 2. fol. 184. Guid. Pap. decis. 203. filiusfamilias, numero 2. vers. idem dicerem, Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 1. num. 122. tom. 5. fol. 68. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. ca. 1. numer. 84. fol. 45. & demum potest quilibet superior appellare pro suo subdito, Abb. in ca. 55. dilectis, not. 4. num. 6. de appell. Bertach. tract. de episc. par. 5. lib. 4. sub numero 31. tom. 13. par. 2. fol. 349. & Gregor. Tolos. d. libr. 5. capit. 1. num. 24.

Comprobantur istæ extensiones, loquentes de domino, & superiore, quia iudex ecclesiasticus potest repetere subditum a quocunque iniuste detinente, sicut etiam potest superior agere pro eius subdito iniuste molestato, Abb. in d. ca. 55. dilectis, not. 3. numer. 4. & 5. & Franch. not. 4. numero 4. & 5. de appell.

57 SVBEXTENDE has extensiones, in quibus dixi, quod Episcopus, & alius quilibet superior potest appellare pro suis subditis, vt possint appellare tam nomine suo, quam nomine subditorum, quia factum subditorum tangit dominos, Spec. tit. de appell. §. 1. in fine, num. 15. vers. item episcopus, libr. 2. fol. 184. & Bertach. d. tract. de episc. par. 5. li. 4. sub n. 31. tom. 13. par. 2. fol. 349.

DECLARARE restringendo easdem extensiones, dum dixi, quod superior potest appellare pro suis subditis, & dominus pro seruo, & similes; si qui sunt; pro similibus, vt sint veræ quando superior potest prætere ali quod interesse respectu subditorum, Abb. in d. ca. 55. dilectis, not. 4. num. 6. de appell. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obser. 125. nu. 3. ibi. alterum est, & num. seqq. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 1. sub nu. 87. vers. prædicta, in fine. Vnde non alia ratione dominus potest defendere seruum de crimine per se & procuratorem, nisi propter suum interesse, non tanquam procurator, & ideo causa quoad dominum est ciuili; respectu vero serui est criminalis, Petr. de Bellaper. in l. 18. Lucius. ff. de appell. & relat. & Io. de

Anan. in capit. 15. veniens, numero 20. de accusat. & dominus admittitur ad defendendum seruum, quia non dicitur defendere alium, sed rem suam, sicut si defenderet alium, vel bouem suam, vt ex Odofr. in l. seruum quoque §. publice, numero 3. ff. de procur. refert, & sequitur Prosp. Farin. in qq. crimin. quæstio. 99. sub num. 154.

Secus si non prætenderent interesse: quare si ex defensione, & appellatione ipsis tantum subditis veniret acquirendum, dominus, aliusue superior non posset appellare absque mandato, vt puta si furtum subditi, vel iniuriam ad contumeliam ipsorum subditorum tantum passi sint, Gail. dicta obserua. 125. sub numero 1. & Ruginell. vbi supra: non enim audiuntur appellantes, nisi quorum interest, ex his quæ scripti infra n. 95. art. seq. illat. 1.

SVBDECLARA, explicando magis, vt interesse considerabile in isto proposito quoad dominos, & superiores non dicatur illud, quia interfit dominorum habere subditos locupletes, quia, quauis verum sit, interesse dominorum habere subditos locupletes, Auth. vt iud. sine quoque suffrag. §. cogitatio. tamen hæc ratio est nimis generalis, Abb. in cap. 9. licet, numer. 13. & 14. vers. vltimo not. de probat. & Gail. d. obseru. 125. num. 2. vers. nec obstat. sed dicatur interesse considerabile quando collectæ indebite exigentur a subditis, vel molestarentur in cultura agrorum ipsorum dominorum, Gail. d. obseru. 125. sub num. 3.

EXTENDE XX. vt vnus ex pluribus litis consortibus possit appellare pro omnibus, Bar. in l. vlt. C. si plur. vna sent. nam appellatio vnus prodest aliis non appellanti, quando causa est communis, & vna eademque omnium defensio, Petr. de Bellap. in l. 3. scio. sub num. 3. ibi. solutio refert, & in l. 10. si qui separatim. §. si quis vna, numer. 5. & in §. quod est rescriptum. sub num. 1. & 2. ff. de appell. & relat. Ruin. consil. 26. visa & diligenter, num. 3. lib. 4. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 1. in fine sub num. 124. tom. 5. fol. 68. Paris. cons. 66. videtur. num. 12. lib. 1. Gail. in pract. obseruat. lib. 1. obseru. 126. nu. 3. & quod socius possit appellare pro socio, scribit Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 1. num. 29. & in his terminis intelligas Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. ampl. 11. princip. num. 1. & seqq. tom. 5. fol. 353. & communem opin. quam sine determinatione, motiuando, & se remittendo ad Lancell. vbi supra refert Prosp. Farinac. in qq. crimin. par. 2. tom. 1. q. 101. n. 17. ampl. §. fol. 440.

Aduerte igitur, quod secus esset, si non esset eadem omnium defensio; seu condemnarentur ex diuersis causis, quia tunc appellatio vnus alteri non prodesset, testibus iisdem Petr. de Bellaper. Ruin. Io. Ferrar. Paris. & Gail. citatus supra in hac extensione Mohed. decis. 1. alias 14. in eadem. de appell. Lancell. d. ampl. 11. num. 12. limit. 6. fol. 354. & probatur ex l. 3. scio. ibi. ceterum si plures. ff. de appell. & relat. prout induxi q. præced. n. 39. in fine.

SVBEXTENDE declarando hanc extensionem, vt sicut appellatio vnus prodest alijs, ita etiam prodest prosecutio; dummodo illi alij non appellauerint; secus si etiam illi alij appellaerint, quia, appellando, viderentur declarasse nolle pendere ab appellatione litis consortis, & consequenter si vnus eorum, qui appellauerunt, succumberet, quia non esset prosecutus appellationem, & alter eorum esset prosecutus; ille, qui

fuccubisset, non iuraretur appellatione eius, qui prosequutus fuisset appellationem, ut iure suo non ceciderit, *Caput aqu. decision. 37 appellantes, numero 1. & 2. par. 1. quem refert, & sequitur Lancell. d. ampl. 11. n. 9. limit. 3.*

Hæc extensio vigesima habet alias declarationes, quibus restringitur, quas declarationes per modum limitationum posuit Lancell. *d. ampl. 11. numer. 7. & sequentibus ubi casus euenerit, vide eum.*

59 EXTENDE XXI. ut creditor possit appellare a sententia, qua debitor fuit victus super proprietate rei pignoratæ, sed cum distinctione duorum membrorum principalium: Aut enim fuit victus postquam pignoraui: & isto casu duo requiruntur ad hoc, ut sententia, lata contra debitorem, noceat creditori: primum, quod sit lata contra debitorem defendentem causam: secundum, quod creditor sciuerit, causam agitari, & potuerit adesse, & non adfuerit, nec defenderit, quibus duobus concurrentibus, sententia, lata contra debitorem, facit plenum præiudicium creditori, quia ius creditoris dependet a iure debitoris: unde si declaratum est, debitorem non habere ius in re, per consequens censetur declaratum, etiam creditorem ius non habere, & sic censetur lata contra utrumque: & poterit creditor appellare infra decem dies, numerandos a die scientiæ latæ sententiæ, etiamsi sententia fecerit transitum in rem iudicatam contra debitorem eo, quod non appellauerit: quod si non concurrant ista duo, seu alterum eorum deficiat, tunc sententia creditori non noceret, *Paul. de Castr. in l. 4. ab executore, §. alio condemnato, sub numero 2. vers. in quarto vero exemplo, ff. de appell. & relat. & consequenter non potest appellare, Paul. de Castr. ubi supra. nam non grauatus, non appellat, nisi consideremus, quod adhuc adest aliquale præiudicium, propter quod Paul. de Castr. mutata opin. censet, quod possit appellare; & hæc de primo membro, quando fuit victus postquam pignoraui: Aut sententia lata contra debitorem fuit lata antequam pignoraui: & isto casu Paul. de Castr. ubi supra scribit, certum esse, quod illa sententia præiudicat creditori indistincte; sed non declarat, an possit appellare. Tu de materia huius extensionis vide quæ habentur in l. 11. si mater. §. fin. ff. de excep. rei iud.*

60 EXTENDE XXII. ut nominatus in dominum possit appellare a sententia, quæ contra ipsum ferretur, etiamsi appellare non potuisset nominans, si ipse iudicium prosecutus fuisset, ut argumento textus in cap. 15. super eo, versus finem, de offic. & potest. iud. deleg. notat Socc. in cap. quoniam frequenter, sub numero 128. questio. 7. ut lit. non contest. & Ruginell. tract. de appellat. §. 2. capit. 1. numero 31. fol. 42.

Pro, & contra istam extensionem considera ea, quæ scripsi supra numero 36. vers. declara secundo.

61 EXTENDE XXIII. ut mulier pro interesse suæ dotis possit appellare a sententia, lata contra maritum, ut consuluit Ruin. consilio 121. in dubium, per totum, & præsertim sub numero 7. vers. qualiter ergo cunque, libr. 5. & Ruginell. tract. de appellat. §. 2. capit. 1. numero 32.

EXTENDE XXIV. ut frater possit appellare pro fratre, *Ruginell. tract. de appell. §. 2. capit. 1. numero 76.* Verum duo requiruntur. Primo quod appellans caueat de rato, quia ita coniunctus admittitur sine mandato ad appellandum pro coniuncto, ut retuli & sequutus sum infra numero 66. Secundo requiritur quod frater, pro quo alter frater appellauit, ratificet infra decem dies datos ad appellandum, alias appellatio non tenet, & ita loquitur Alex. in consilio 101. viso processu. numer. 3. vers. tertia ratione, libr. 2. quem citat Ruginell. allegatus.

EXTENDE XXV. ut pater possit appellare pro filio, *Ruginell. tract. de appellat. §. 2. capit. 1. numero 73.* & quod pater possit appellare pro filio victo in causa libertatis, retuli, & sequutus sum ex Spec. & Ruginell. supra n. 42.

Confirmatur primo hæc extensio, quia qui potest intentare in iudicio actionem pro altero, litem contestari, & testes producere sine mandato, is multo magis potest appellare, & appellationem interpositam introducere, ut, loquendo de filio pro patre, scribit Guid. Pap. decision. 203. filiusfamilias, sub numer. 1. Sed filiusfamilias potest hæc omnia facere pro patre, & ideo potest tanto magis appellare, *Guid. Pap. d. decis. 203. numer. 1.* Ergo hæc omnia debet posse facere pater pro filio, cum pater habeat & plus iuris in filio, & magis idoneam personam standi in iudicio.

Confirmatur secundo, quia dominus pro vassallo, Abbas pro monacho, pater pro filio, & similes possunt comparere, & defensionem suscipere sine mandato, iuxta ea, quæ congerit, & sequitur Prosp. Farin. in qq. crimin. q. 99. num. 154. limit. 26. & num. 159. ubi testatur de magis communi * opin. licet loquatur ibi in causis criminalibus, & cum grano salis. Sed dominus pro seruo, & Abbas pro monacho possunt appellare sine mandato, ut retuli, & sequutus sum supra nu. 54. & 56. Ergo etiam pater pro filio.

E conuerso filius etiam sine mandato admittitur ad appellandum, & introducendam appellationem pro patre, *Guid. Pap. decision. 203. filiusfamilias, num. 1. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 5. capit. 1. num. 14.* & quod filius possit appellare pro patre tam in criminalibus, quam in civilibus, scribit etiam Ruginell. tract. de appellat. §. 2. capit. 1. num. 74. & 75. & quod filius admittatur ad defendendum patrem, uti verius sequitur Prosp. Farin. in qq. crimin. quest. 99. num. 169. vers. contrarium, sed is, & ij, quos citat, loquuntur in causis criminalibus, & non in terminis appellationis, sed in prima instantia. Et profecto in causis criminalibus, quod possit appellare, non habet difficultatem, quia etiam quilibet de populo potest appellare pro condemnato, ut retuli, & sequutus sum supra num. 44. & 51. Ergo dicerem, quod potest appellare, saltem dummodo pater ratificet appellationem infra tempora appellandi, quia si hoc potest frater pro fratre, ut retuli, & sequutus sum nu. præcedenti, tanto magis debet posse filius pro patre, vel saltem poterit appellare cum cautione de rato, quia si ita potest appellare coniunctus pro coniuncto, ut dixi infra numero 66. Ergo tanto magis filius, qui est omnium coniunctissimus.

Regulariter tamē filiusfamilias nō potest appellare, 64 quia

quia est de personis, quæ non possunt stare in iudicio, & appellatio est pars iudicij, vt deducit Lancell. tract. de attent. par. 2. ca. 12. de atten. & innou. appell. pend. limit. 50. princ. sub numer. 14. & seq. tom. 5. fol. 378. & ex eo refert, & sequitur Ruginell. d. §. 2. ca. 1. sub num. 132.

65 Appellando tamen a sententia, lata contra eius patrem, siue sit lata in bonis aduentitijs, siue in bonis profectijs, non debet appellare nomine proprio, sed nomine patris, l. 23. ex consensu, §. filiumfam. ff. de appell. & relat. & ibi Ang. Aret. in principio, & sub num. 6. vbi distinguit, & Ruginell. tract. de appell. §. 2. ca. 4. sub num. 24.

Ratio colligitur ex notabili, quod ponit ibi Ang. Aret. num. 2. dicens, quod interesse sperandæ successionis etiam secundum ordinationem iuris, & naturæ non est iusta causa appellandi a sententia, lata contra tertium.

Maritus quoq; potest sine mandato appellare pro vxore, sed cum distinctione: Aut enim agitur de bonis non dotalibus, puta de bonis receptitijs, seu aliunde vxori, constante matrimonio obuinentibus; etenim vxor habet bona triplicis generis: receptitia, dotalia, & paraphernalia: & in his nõ dotalibus potest appellare sine mandato, sed cum cautione de rato; sicut quilibet alius coniunctus pro coniuncto: Aut agitur de rebus dotalibus: & tunc potest appellare non solum sine mandato, sed etiam sine cautione de rato, Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 133. num. 1. & seqq. & particulariter, nu. 7. loquens tam in appellatione, quam in actione, & litis prosecutione, & Ruginell. tract. de appell. §. 2. ca. 1. n. 78. vers. quando autem maritus.

Vxor autem pro marito absente non potest appellare, nisi agat pro libertate mariti, vel nisi maritus sit in carcere, Gail. d. obseru. 133. num. 8. & seqq. vers. an vero, quem refert, & sequitur Ruginell. d. §. 2. ca. 1. num. 79.

66 EXTENDE XXVI. vt coniunctus pro coniuncto possit appellare sine mandato cum cautione de rato, hancq; esse regulam testatur, & sequitur Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 133. num. 1. & 2. quem refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. ca. 1. nu. 78. vers. quando autem. & comprobatur ex his quæ scripsi num. preced. vers. maritus, & supra nu. 62. & faciunt, quæ de coniuncta persona, comparente ad agendum, seu defendendum cum cautione de rato, retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 101. numer. 48. & seqq.

67 EXTENDE XXVII. vt amicus possit sine mandato appellare pro amico absente, Archid. in ca. 1. sub num. 5. vers. tamen is, col. 5. de elect. in 6. Alex. in addit. ad Bar. in l. 1. ff. de appell. recipien. 10. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. ca. 1. nu. 125. tom. 5. fol. 68. Ruginell. tract. de appell. §. 2. ca. 1. num. 80. & faciunt, quæ scripsi d. lib. 1. c. 101. num. 48. & 49.

Sed hæc appellatio non prodest, nisi is, pro quo est appellatum, ratam illam habeat infra decem dies, Archid. vbi supra.

Imo cenfeo, amicum non posse appellare nisi cū promissione de rato, quia si hæc promissio requiritur in fratre, vt dixi supra num. 62. requiritur etiam in amico.

68 EXTENDE XXVIII. vt possit appellare quilibet, cuius interest; sententiam non esse sic latam, l. 5. a sententia ff. de appell. & relat. Papien. in pract. in form.

appell. a sent. diffin. in glo. coram vobis, sub n. 5. fol. 404. & quod is, cuius interest, possit appellare, ideoque, si cohæres patiatur, se cõdemnari in præiudicium cohæredis, possit cohæres appellare, licet sit tutus etiã sine appellatione, scribit Spec. tit. de appell. §. 1. sub n. 1. lib. 2. fol. 183. & quod cohæres possit appellare, vide Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 1. num. 26. & probatur ad literam ex d. l. a sententia, & quod quilibet, cuius interest, possit appellare, firmat pro regula idẽ Ruginell. eod. §. 2. ca. 1. n. 22.

SVBEXTENDE hanc extensionem, vt procedat etiam si nullo modo interuenerit in prima instantia, Abb. in ca. 17. cum super, not. 2. n. 3. de sent. & re iud. & Ruginell. d. §. 2. ca. 1. n. 24. & 25. vbi ponit exempla in emptore, & venditore.

DECLARA eandem extensionem, vt relinquatur arbitrio iudicis, quando interfit alicuius, qui iudex, inspectis instrumentis, actis, & iuribus, factiq; diligenter veritate considerata, considerabit, & iudicabit, an tractetur de interesse eius, qui appellat, Ruginell. eod. §. 2. ca. 1. n. 23.

EXTENDE XXIX. vt quilibet tertius possit appellare pro suo interesse, l. 4. ab executore, §. alio condemnato, in illis primis verbis, alio condemnato, is, cuius interest, potest appellare, ff. de appell. & relat. & l. 1. ff. de appell. recip. vel non, Petr. de Bell. oper. in l. 14. si per lusorio. ff. de appell. & rel. Corn. conf. 25. attentis narratis, sub n. 1. lib. 3. Abb. in c. 17. cum super, not. 2. nu. 3. de sent. & re iud. & Tiraq. in tit. seu tract. res inter alios acta, limit. 19. fol. 111. vbi plures congerit, & quod sit regulare, vt tertius, cuius interest, possit appellare, scribit Surd. conf. 271. Franciscus de industria. n. 21. lib. 2.

SVBEXTENDE hanc extensionem, vt possit appellare etiam si principalis condemnatus nõ posset appellare, vide infra q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 41. & seqq. vbi habes copiose materiam appellationis interpositæ a tertio.

An, & quãdo appellatio tertii impediatur executionem, vide infra d. q. 17. lim. 6. membr. 4. n. 46. & seqq.

An tertius appellans debeat appellare infra decem dies: & an, & quando possit prosequi appellationem interpositam ab alio, vide infra q. 12. nu. 69. & seqq.

An tertij appellatio, & victoria profit victo, vide ead. q. 12. n. 77. & seqq.

SVBEXTENDE hanc extensionem, vt tertius possit appellare non solum pro vero, & certo interesse, sed etiam propter quale præiudicium, vt referunt, & sequuntur Tiraq. in d. lim. 19. & Contar. in l. vnica, lim. st. 23. n. 10. C. si de mom. poss. & quod satis sit, quod aliquo modo sua interfit, scribit Glos. in ca. 17. cum super. in verbo interpositam. de sent. & re iud. & communiter* omnes in diuersis locis. Et quod appellatio a sententia permittatur cuilibet etiam ratione leuis præiudicii, seu interesse, imo ratione solius humanitatis, dixi lib. preced. cap. 11. n. 216.

RESTRINGE istam subextensionem, vt non procedat in eo, qui pretendit interesse ex successione, & sic habet ius spe tantum: is enim non appellat a sententia, lata contra tertium, per ea quæ scribit Ang. Arot. quem retuli, & sequutus sum supra n. 65. vers. ratio. & ex eodem refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. ca. 1. n. 51. fol. 43.

EXTENDE XXX. vt quoad impetrationem iudicis admittatur quilibet etiam nullum habens mandatum, Spec. tit. de appell. §. nunc breuiter, num. 14.

vers. quid si apparet. lib. 2. fol. 193. & Rot. decision. 6. alias 175. commissio. n. 1. de iud. in nou. & dec. 60. alias 429. fin. causa. de appell. in nou.

Quare in commissionibus, quas D. Papa in Curia facit per schedulas, vel per Cursores, non exprimitur ad cuius instantiam sit datus Auditor, seu alius iudex, sed simpliciter dicitur: mandat D. Papa magistro Iacobo Caualerio, quod causam inter talem, & talem audiat, &c. Spec. vbi supra.

SVB EXTENDEVT habeat locum etiam attento moderno stylo apponendi nomen, & cognomen eius qui dat commissionem a tergo commissionis, quia non censeo, huc stylum esse inductum ad huc finem, vt possit constare, an commissio sit data a persona legitima, seu habente mandatum: quare licet sit data a persona, quae non haberet mandatum, tamen commissio teneret.

DECLARA eandem extensionem; vt procedat dummodo is, pro quo impetratus est iudex, ratum habeat. Spec. vbi supra.

Contra hanc declarationem: quod enim commissio appellationis, obtenta a non habente vllum mandatum, & nunquam ratificata ab eo, pro quo est obtenta, si valida, praesertim si causa sit commissio alicui ex Rotae Auditoribus; tenuit Rot. d. decisio. 60. & decis. 61. alias 430. fuit dubitatum, de appell. in nou. dicens, quod si in causa beneficiati sit legitime appellatum ad Curiam, appellatus potest venire, & procedere per audientiam, & sententia, quam obtinebit, erit valida, quamuis commissio appellationis fuerit obtenta ad instantiam falsi, vel nullius procuratoris, appellante etiam ignorante, & adde quae scripsi infra q. 19. rem. 1. conclus. 4. num. 37. in fine vers. secus.

EXTENDE XXXI. vt representatio instrumenti appellationis, & apostolorum, facienda infra quinque dies coram Capitaneo appellationum, iuxta formam statutorum, sit valida, & admittatur, a quavis persona fiat, etiam non habente mandatum, Luc. Pat. in pract. Capitol. libr. 5. capit. 4. n. 2.

75 LIMITA I. nunc regulam, positam supra n. 1. vt non procedat in eo, qui non detulit appellationi sui aduersarii, quia si contingat, cum postea grauari a iudice, non poterit appellare; pone ergo, quod aliquis erat paratus spoliare aliquem re sua; ille appellauit; is, non obstante illa appellatione, spoliavit appellantem: Spoliatus traxit spoliatorem in causam, paratus probare incontinenti spoliu, ille spoliator appellauit, certe eius appellatio non admittitur ca. 42. an sit deferendum, & ibi Canonista de appell.

Similiter etiam si proprie appellationi non deferat, vt puta si appellans, pendente sua appellatione, innouet in prauiudicium appellati, vt quia cum spoliatus, quo casu videtur suammet appellationi non deferre, Franch. & Maran. quos retuli, & sequutus sum infra, q. 17. limit. 2. n. 103. exempl. 7.

76 Ratio est, quia in eo quis puniri debet, in quo deliquit d. c. an sit deferendum, non enim iuuatur edicto, qui contemnit edictum, & frustra legis auxilium inuocat, qui in legem committit, Franch. in d. cap. an sit deferendum, num. 1. vers. prima regula, & scripsi supra li. 1. ca.

77 59. sub. num. 18. vers. tertio quia. Quare licet ecclesia praebet immunitatem delinquentibus, qui ad eam confugiunt, tamen non praebet, si delictum committant in ecclesia, cap. fin. de immunit. eccles. Lud. Montal. de reprob. sent. pil. dub. 1. num. 39. tom. 14. fol. 10. Nicol.

Moron. tract. de fid. treg. & pac. quest. 103. num. 10. tom. 11. par. 1. fol. 433. Alciat. tract. de praesumpt. reg. 3. praesum. 33. numero. 2. tom. 4. fol. 342. vbi loquitur de delincente in camitero, vel prope ecclesiam, & testantur omnes*, vt refert, & sequitur Clar. lib. 5. re. cep. sentent. §. fin. q. 30. vers. item quero, & vers. sed quid si aliquis, quem retuli, & sequutus sum d. cap. 59. sub. n. 18. vers. tertio quia. Similiter si maritus committat adulterium, propter quod vxor de iure canonico recedat ab eo respectu thori, & dos redit ad ipsam vxorem, non debet maritus ali ex dote, quia non debet consequi premium ex matrimonio, quod nifus est impugnare: quod si non peccauerit in legem matrimonii, sed commiserit aliud crimen, propter quod sit bannitus, tenetur vxor alere eum ex fructibus dotis, vt decidit Bal. in l. 29. vbi adhuc, nu. 21. C. de iur. dot. quem referunt, & sequuntur Osa. decisio. 124. in questione, numero 12. & Surd. tractat. de aliment. titul. 1. quest. 36. numer. 13. & 14. & titu. 7. quest. 25. num. 1. & 2.

DECLARA I. istam limitationem procedere, quando appellatio aduersarii erat legitima, alias si non foret legitima, non esset ei deferendum, & consequenter cessaret haec limitatio, Franch. in d. cap. 42. an sit. sub n. 1. vers. sed tamen limita. de appell.

DECLARA II. distinguendo duos casus principales.

Primus casus est, quando quis, non deferendo appellationi aduersarii, spoliat ipsum aduersarium, & postea appellat in eadem causa, seu in eodem articulo, vel in connexo, vel in separato: & isto casu concludo indistincte, appellationem reiciendam esse, vt refert, & sequitur in d. cap. an sit. in 3. casu, nu. 8. vers. sed aduerte. de appell. reprobata opin. Abbatis ibidem sub n. 3. in fine.

Secundus casus erit: quando appellatio, quam interponit spoliator, non est in eadem causa: & in isto casu adhibeo duas considerationes.

Prima consideratio est; quando appellatio tendit ad differendam reuocationem attentatorum: & concludo, appellationem similiter esse reiciendam, Franch. in d. cap. an sit, sub n. 7. in primo casu.

Secunda consideratio est; quando appellatio non tendit ad deferendam reuocationem attentatorum: & concludo appellationem esse permissam, Franch. testans de communi* in d. cap. an sit. sub d. numero 7. ibi, alias autem si causa alia non habet connexitatem, & in fine. sub num. 8. in vltimis verbis, & pro ista consideratione. Abb. in cap. 55. dilectis, not. 7. n. 11. de appell. dicit, quod per illum textum singulariter probatur, quod quamuis non detulerit quis appellationi aduersarii, nihilominus si iste postmodum appellat in alio articulo etiam in eadem causa, talis appellatio defendit appellantem etiam respectu aduersarii, cuius appellationi noluit iste deferre, & de hoc facit Abb. magnum testum.

LIMITA II. vt non procedat in eo, qui renuntiauit appellationi, vide infra q. 17. lim. 2.

LIMITA III. in eo, qui grauatus appellat, & iudex a quo reuocat grauam, quae reuocato grauamine, non auditur appellans, vide art. seq. ampl. 3. n. 117.

LIMITA IV. in excommunicato, quia non potest audiri, testibus Paul. de Castr. Boer. & Ant. de Butr. quos retuli, & sequutus sum lib. praed. cap. 2. numer. 174. imo prohibetur implorare officium iudicis

iudicis, *Anguis. consil. 141. viso & diligenter, num. 9. vers. 3. & sub nu. 17. vers. non obstat, lib. 1. & quod appellatio, interposita ab excommunicato, dicatur nulla, ut interposita a persona non legitima, scribit Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. lim. 50. princip. num. 14. & 15. & tom. 5. fol. 378.*

84 **DECLARA** & intellige istam limitationem, prout declaravi supra num. 5. & seqq. extens. 3. & infra q. 16. limit. 1. sub num. 31. vbi videas.

LIMITA V. seu potius extende præcedentem quartam limitationem, loquentem in excommunicato, ut habeat locum etiam in bannito, quia licet inter bannum, & excommunicationem possunt considerari aliquæ dissimilitudines, ut scribit Alber. tract. de statut. lib. ult. quest. 60. pendet etiam, numer. 15. tom. 2. fol. 76. & ostendit Bar. in quest. 1. Lucanæ civitatis, sub numer. 17. tamen habent multa similia, teste eodem Alber. vbi supra, & questio. 13. sub numer. 19. & 20. fol. 68. adeo, quod valet argumentum ab excommunicato ad bannitum, ut ex Odd. Bar. & Alber. retuli, & sequutus sum lib. præced. cap. 9. sub num. 1028. vers. ergo. sicut enim excommunicatio eijcit excommunicatum a communione fidelium, ita bannum separat bannitum a beneficijs Civitatis, quæ competunt civibus, Bal. in l. 1. num. 4. C. de hered. instit. quem referunt, & sequuntur Nell. de San. Gemin. tract. de banu. prim. par. secund. temp. quest. 3. sub numer. 3. vers. unde autem, tom. 11. par. 1. fol. 365. Foller. & Gail. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub num. 66. seu bannum priuat communionem civium, sicut excommunicatio priuat communionem fidelium, Albe. de Ros. tract. de statut. lib. 4. q. 1. num. 8. & quest. 81. num. 4. tom. 2. fol. 66. & 81. & sicut excommunicati desinunt esse membra Ecclesiæ; ita banniti desinunt esse membra Civitatis, ut dixi d. cap. 97. sub n. 66.

Confirmatur hæc limitatio, seu extensio, quia sicut excommunicatus non potest agere, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum lib. præced. cap. 2. num. 124. ita neque potest agere bannitus, *Jacob. de Aren. in l. de pupillo, §. qui remissionem, num. 1. ff. de oper. non. nunt. & infra num. seq.*

Et e contra sicut excommunicatus potest petere tenentiam sibi acceptam restitui, ut refert *Anguis. consil. 141. viso & diligenter, numero 8. 16. in fine, & 17. lib. 1.* ita etiam potest bannitus, *Jacob. de Aren. vbi supra.* Et ratio est, quia petere restitutionem tenentiam, iudicialiter sibi captæ, non est agere, sed est se defendere, & defensio non tollitur, dummodo remaneat in puris terminis defensionis; & ut remaneat in puris terminis defensionis requiruntur tria. Primum, quod tenentia, quam petit sibi restitui, fuerit iudicialiter sibi capta, quia alias si peteret restitui tenentiam, non iudicialiter captam, diceretur agere, & sic non audiretur, per ea quæ dixi supra. Secundum, quod eius restitutionem petat incidenter, & in consequentiam, alias si eam peteret principaliter, non audiretur, *Anguis. d. numero 17.* Tertium, quod non petat sibi adiudicari, sed solum absolui, *Anguis. eod. consil. 141. numero 12. & 16.* & hoc tertium requisitum, loquendo de reo excommunicato absente, ponit *Rot. decis. 7. alias 194. pro reo. de re iud. in nou.*

Similiter etiam sicut excommunicatus potest appellare iudicialiter, per ea quæ scripsi supra num. 6. vers. *declara primo.* ita etiam debet posse bannitus.

Et e conuerso sicut excommunicatus non po-

test appellare extraiudicialiter, per ea quæ ex Abb. Franch. Cardinal. Alexandr. & aliis retuli, & sequutus sum d. numer. 6. ita neque debet posse appellare bannitus, quia bannitus dicitur positus extra protectionem civitatis, & ideo non potest appellare; vide infra questio. 16. limit. 1. num. 58.

86 **EXTENDE** hanc limitationem, dum dixi, quod bannitus non potest appellare extraiudicialiter, ut habeat locum etiam in appellatione iudiciali in sequentibus sex casibus.

PRIMVS casus est, si bannitus sit vere contumax, vide Nell. Foller. Bursat. & Flam. Cartar. quos citavi infra q. 17. limit. 3. sub limit. 2. sub n. 10. vers. contra.

Hic casus licet in puncto iuris sit verus, per ea, quæ late scripsi d. limit. 3. num. 1. tamen in praxi non attenderetur, si inspiceretur sola contumacia, per ea quæ dixi eadem limitat. 3. num. 12. & seqq.

SECUNDVS casus est, quando contumax non comparens in termino primi banni declaratur pro confesso iuxta consuetudinem, & dispositionem iuris communis, de quo loquutus sum lib. præced. cap. 7. num. 477. & seqq. seu iuxta dispositionem legum municipalium, & statutorum, secundum quæ habetur pro confesso, seu pro confesso, & conuicto iuxta, ea quæ scripsi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 118. vers. contrarium, & infra quest. 17. limit. 4. illat. 2. restr. 5. numer. 60. & ulterius uti confessus, seu confessus, & conuictus condemnatur diffinitive.

Contra hunc casum facit opinio contraria, de qua habes infra d. quest. 17. limit. 4. illat. 2. sub num. 60. vers. contra.

TERTIVS casus est, quando consuetudo, statuta aliæque leges municipales, & motus proprii, seu constitutiones apostolicæ disponunt, quod in causis criminalibus non detur appellatio, de quibus consuetudine, statutis, & constitutionibus vide quæ scripsi supra lib. 1. cap. 97. num. 137. & infra q. 17. limit. 48.

87 **QUARTVS** casus sit in Rep. Lucensi, si bannitus condemnatus, & positus in secundo banno, non comparuerit infra terminum sex dierum, quia tunc sententia banni remanet firma, & transit in rem iudicatam, & ipse amplius non potest audiri, sic disponentibus statutis Lucensibus lib. 4. cap. 21. in fin. & lib. 5. cap. 5. in principio.

Amplia primo hunc casum in Rep. Lucensi, ut sententiæ secundorum bannorum in criminalibus, latæ contra contumacem post sex dies, a die prolationis eorum, transeant in rem iudicatam, & amplius de iniquitate, vel nullitate dictorum bannorum cognosci nequeat villo modo, & nullus iudex possit querelas, seu recursus, seu nullitatis causas audire, vel super eis procedere quouis modo, sed tales bannorum sententiæ, contra contumaces latæ, firmæ remanent, & exequi possunt, & debent, & omnes solemnitates præsumuntur adhibitæ, quamuis non constaret de processu, cuius vigore huiusmodi sententiæ latæ forent, dummodo tales sententiæ reperiantur in archiuo librorum Lucensis Civitatis, sic disponentibus statutis illius Civitatis lib. 4. cap. 55. & lib. 5. cap. 5.

88 Amplia secundo, ut neque possit appellare, si compareat ante lapsos sex dies prædictos: nam aut agitur de pœna corporali, & isto casu non audiretur appellans, ex quo a sententia eiusmodi,

continente pœnam corporalem, non datur appellatio, *d. ca. 55. lib. 4. ibi. sententia vero condemnatorie*: Aut sententia continet pœnam pecuniariam, & similiter non potest appellari, etiam si ab illa sententia, lata contra præsentem, licuisset alias appellari; & moueor, quia potest se defendere ex remedio ordinario statutorum coram eodem iudice, qui illum comparentem intra terminum sex dierum debet audire in suis defensionibus, vt in præfatis statutis *lib. 4. cap. 21. in fine*, & sic cum habeat remedium ordinarium audiendi sine appellatione, debet cessare appellatio, vt scripsi *supra lib. 1. cap. 97. sub numer. 139.* nam quod extra quæreret, intus haberet, vt in alio proposito scribit Abb. quem retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 9.* Vnde in simili dicimus, quod appellatio a subdelegato delegati Papæ datur ad ipsum delegatum subdelegantem, & non ad Papam, testibus Io. Andr. Ant. de Butr. & Abb. quos retuli, & sequutus sum *infra quest. 7. nu. 64. vers. ratio*. Similiter, accedendo propinquius, quia licet citatio sit iniua, seu iniusta, tamen citatus non appellat, quia potest comparendo consequi, quod intendit consequi per appellationem, vt ex mente Bartoli scribit, & sequitur Bal. *in l. 2. sub numero 7. venio ad citationem, Cod. de episcop. aud.*

89 Amplia tertio eundem quartum casum & subamplia ampliaciones, dum diximus, quod bannitus non appellat in statu Lucensi, vt idem dicamus in statu Ecclesiastico, siue bannitus compareat post lapsum annum, seu sit captus ante, quia viroque casu sententia dicitur fecisse transitum in rem iudicatam, vt late scripsi *supra lib. 1. cap. 97. sub numero 137.* siue compareat ante annum iuxta tenorem motuum priorum, & constitutionum apostolicarum, loquentium de appellatione bannitorum, de quibus constitutionibus loquutus sum *sub d. numero 137. & 139. & seqq.* & ita practicatur etiam in causa appellabili, cum reus, condemnatus in contumaciam, possit comparendo, vt dixi, audiri ab eodem iudice: militant enim eadem rationes, quas adduxi ampliacione præced.

Quamuis isto casu, quando causa esset appellabilis, nõ sit in puncto iuris tutum dicere, quod non possit appellari.

90 QUINTVS casus est in declaratoria recognitionis, qua iudex pronuntiat, ipsum esse illummet, de quo in sententia, & banno, quia non potest appellare, vide quæ scripsi *supra lib. 1. cap. 97. num. 178. difficult. 8.*

91 SEXTVS casus est in sententia primi banni, quia illa dicitur interlocutoria, cuius grauamen non solum potest reparari, in diffinitiuam, sed per solam comparitionem reuocatur, vt scripsi *supra lib. 1. ca. 97. n. 38. q. 4.* & ideo non potest appellari.

INFERO ex hac extensione, posita *supra num. 86.* subextendendo, & declarando eam, quod in iis casibus, in quibus bannitus potest impune offendi ex forma statutorum, poterit impune offendi etiam pendente appellatione a sententia banni, vt retuli, & sequutus sum cum declaratione *supra lib. 1. cap. 97. numero 67. & sub num. 126. vers. non obstat quod Menoch.* vbi videas de ista illatione.

RESTRINGE eandem extensionem, po-

litam *supra numero 86.* vt non procedat in sententia, qua iudex declarat, reum, positum in primo banno, & contumacem, repurari, & haberi pro confessio, seu pro confesso, & conuicto, iuxta formam statutorum, seu constitutionum, aut consuetudinis, quia si bannitus, sic declaratus pro confessio, seu pro confesso, & conuicto, compareat priusquam diffinitiuè condemnetur, & ponatur in secundo, & diffinitiuo banno, poterit appellare ab ista sententia declaratoria, vt supponunt Franch. Becc. *consil. 11. extat. in princip. & sub numero 1. lib. 1. Nell. Boss. & Flam. Cart.* quos retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 97. num. 46.* quod confirmaui *codem cap. 97. numero 44. & 45.* quem locum citavi, & denuo sequutus sum *lib. præced. cap. 7. sub numero 545.* & ita etiam tenui *d. cap. 97. num. 103.* quando bannitus non fuerit vere contumax, ita vt propter veram contumaciam priuaretur appellatione, loquendo in terminis iuris communis iuxta ea, quæ scripsi *infra declar. 2.*

Comprobatur primo hæc restrictio, quia idem dicimus in causa ciuili, præsupposito eodem statuto, quod contumax in non respondendo positionibus habeatur pro confessio, seu pro confesso, & conuicto; quia si declaratur, potest appellare a sententia declaratoria, vt referunt, & sequuntur Luc. Pat. *in pract. cap. lib. 2. cap. 4. n. 16. vers. post pronuntiam. & numero 29.* quem retuli, & sequutus sum. *d. ca. 97. sub num. 46.* & Moron. *tract. de fid. treu. & pac. questio. 35. numero 2. & 11. tom. 11. par. 1. fol. 424.* quem retuli, & sequutus sum, *lib. præced. cap. 7. sub num. 545.* & ab hac sententia, loquendo in terminis iuris communis, non decessi *supra lib. 1. cap. 96. sub numero 21.* & esse communem *sententiam testatus sum *lib. præced. d. ca. 7. sub n. 545.*

Nec obstat, quod Dec. *consilio 34.* pro tenui facultate, *sub numero 2. ibi. similiter qui fuit contumax.* dicat, quod hæc comprobatio est vera de iure canonico, secundum quod potest appellari etiam ab interlocutoria, inferendo causam legitimam, secus de iure ciuili, quia de iure ciuili non potest appellari, cum sit interlocutoria.

Nam respondeo, esse veram etiam de iure ciuili, quia ista interlocutoria habet vim diffinitiuæ, a qua interlocutoria potest appellari etiam de iure ciuili, hæcque responsio satis comprobata est a me *supra li. 1. ca. 97. sub n. 44. & 45.*

Comprobatur secundo, quia contumax in non iurando de calumnia, declaratusque pro confessio, & conuicto, potest appellare, si suam contumaciam excuset, vt ex Bal. retuli, & sequutus sum *d. cap. 7. sub num. 545.* quod scribunt etiam Paul. de Castr. *in auth. principales, §. quod si actor. sub numero 6. C. de iure iur. prop. calum. & Curt. Sent. tract. de iure iur. prop. calum. d. §. quod si actor. numero 13. tom. 3. p. 2. fol. 134.* dicens, quod illa contumacia in non iurando satis habet, in quo lædat, videlicet, quia facit eum haberi pro confessio, & ideo, inquit, non debet afferre hoc aliud præiudicium, vt non possit appellare, & ostendere id, quod eum excusat a contumacia, quod idem per alia verba scribit Salyc. *in d. §. quod si actor. ante num. 33. vers. quero an ab huiusmodi,* & quod possit appellari a declaratoria, quia iudex pro-

pro

pronuntiat, actorem cecidisse ab actione, vel reum haberi pro confesso eo, quod noluerunt iurare de calumnia, scribunt Io. Gl. Spec. Ant. de Buttr. Abb. & communiter * Doct. in d. §. quod si actor, quos retuli lib. præc. c. 1. n. 105. vbi videas.

AMPLIA notabiliter hanc restrictionem, vt habeat locum etiam si iudex simul, & semel declararet, & diffinitive sententiaret; quia lex non tolerat, vt appellationem, quam ipsa concedit, iudex ex sua cautela, nulla intercedente culpa, aut negligentia condemnati, de medio tollat; sic enim esset in potestate iudicis illusoriam reddere legem: quare, cum declaratus possit appellare, si separatim a sententia diffinitiva declaratur, debet posse appellare etiam si coniunctim declaratur.

INFERO ex ista ampliacione, quod illa praxis declarandi, & condemnandi simul, de qua testantur Nell. Ang. Marf. Rolan. a Vall. Clar. & Prosp. Farinae. quos sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub nume. 64. vers. ex qua practica. & ex Afflict. eod. cap. sub num. 112. in secunda opin. in fine, potest stare in causis criminalibus, in quibus sit prohibita appellatio, iuxta ea, quæ scripsi in seq. prima declaratione, secus in causis, in quibus appellatio non est prohibita, quia in istis daretur appellatio, vt dixi, & consequenter illa sententia diffinitiva, lata super confessione, esset nulla ipso iure, & reuocaretur vt attentata, & ideo alia denuo post expeditam appellationem a declaratoria esset ferenda sententia diffinitiva.

DECLARA I. eandem restrictionem, loquentem in causa criminali, vt procedat, non præsupposito alio statuto, quod in causis criminalibus tollat appellationem: secus ergo si extaret aliud statutum, quod prohiberet appellationem in causis criminalibus; quia tunc declaratus pro confesso non posset appellare: vnde si statutum prohibeat appellationem in aliqua specie causarum criminalium, & in aliqua non prohibeat, iuxta ea quæ scripsi infra q. 17. limit. 4. tunc appellatio admittetur, & non admittetur, attendita specie causæ criminalis.

SVBDECLARA hanc declarationem, vt in casu, quo statutum prohibeat appellationem, & iudex non possit reuocare, seu nolit reuocare illam declaratoriam, debeat tunc declaratus pro confesso allumere in se onus probandi suam innocentiam coram eodem iudice, iuxta ea quæ scripsi supra lib. 1. c. 97. num. 104. & 109. nam etiam si posset appellare deberet allumere onus probandi contrarium, secundum ea, quæ in effectu consuluit Franc. Becc. consi. 11. extat. nu. 2. in fine, vers. nam. & num. 3. & seq. lib. 1. Vel posset in civilibus impetrare restitutionem in integrum, quia, prohibita appellatione, non intelligitur prohibita restitutio in integram, testibus ijs, quos citauit, & sequutus sum infra q. 19. rem. 2. & lib. præc. c. 7. sub nu. 546. vers. declarata restringendo.

DECLARA II. vt procedat, præsupposito, quod sit declaratus confessus propter contumaciam fictam, quia tunc potest appellare, loquendo de iure communi; & ita procedant firmata in restrictione; & ita loquutus sum supra lib. 1. cap. 97. num. 103. Secus autem, si sit declaratus pro confesso propter contumaciam veram, quia tunc, loquendo in terminis iuris communis, sola contumacia vera excludit a beneficio appellationis, iuxta ea, quæ dixi d. c.

97. sub num. 101. & latius infra q. 17. limit. 3. sub nu. 10. vers. contra, vbi videas.

Verum hæc declaratio in secunda parte non seruatur in praxi, quia etiam si sit declaratus confessus propter contumaciam veram admittitur ad appellandum, vt dixi d. l. in it. 3. nu. 12. & seqq.

DECLARA III. eandem restrictionem in prima comprobatione, dum dixi, quod contumax in non respondendo positionibus, & declaratus pro confesso potest appellare, vt non procedat in foro Capitolino, neq; in Regno Neap. vide supra lib. 1. c. 96. nu. 21. & lib. 2. c. 7. nu. 546.

DECLARA IV. notabiliter eandem restrictionem in secunda comprobatione, vt habeat locum, etiam si statuta disponderent, quod si quis, a iudice monitus, vt iuramentum calumniæ interponat, iurare expresse recusauerit, si fuerit actor, cadat ab instituta actione, si autem fuerit reus, pro confesso habeatur, & a sententia, quæ contra taliter recusantem promulgaretur, non possit appellari, supplicari, vel ad aliquem iudicem recursus haberi: quod si non recusauerit expresse, sed monitus iurare neglexerit, & in tali negligentia perseuerauerit die sequenti iuridica, incurrat pœnas prædictas, prout disponunt statuta Ciuitatis Lucensis lib. 1. c. 65. Nam licet prædicta statuta disponant, quod habeatur pro confesso; tamen in primis priusquam possit condemnari diffinitive requiritur declaratoria, vt sequutus sum lib. præc. c. 7. nu. 522. & lib. 1. c. 97. sub nu. 112. & seqq. vbi videas. Et ab ista declaratoria datur appellatio per ea, quæ sequutus sum supra in ista restrictione, & eius comprobationibus.

Nec obstat, quod statuta prædicta expresse prohibeant appellationem, quia resp. quod intelliguntur prohibere appellationem a sententia diffinitiva iuxta ea, quæ, loquendo de appellatione a sententia diffinitiva, lata contra non respondentem positionibus, & declaratum prius pro confesso, scripsi lib. præc. c. 7. sub num. 545. vers. nec obstat. hancque declarationem nota, Lucensis, quia est magna interpretatio ad illud statutum.

DECLARA V. vt in Curiis Fræciæ, si legitimo impedimento derentus non responderit, possit sine alia appellatione admitti ad respondendum, iuxta ea quæ scribit Rebuff. tract. de respons. per credit. & c. gloss. vna, art. 39. nu. 4. tom. 3. fol. 364. in fine.

Reliqua, pertinentia ad materiam eiusdem restrictionis, habes in d. lib. 1. c. 97. in variis locis; ad illud in casu occurrenti recurras.

LIMITA VI. formaliter, & illatiue in contumace vero, cui denegari appellationem patet ex his, quæ dixi supra vers. primus, & vers. restringe, sed peculiariter scripsi infra q. 17. limit. 3. vbi posui totam materiam huius limitationis.

LIMITA VII. in confesso, cui denegari appellationem scripsi, & declarauit infra q. 17. limit. 4. nu. 30. & seqq. vbi videas.

LIMITA VIII. in confesso, & conuicto, cui denegari appellationem late scripsi, & declarauit ead. q. 17. limit. 4. nu. 3. & seqq.

LIMITA IX. in notorio, cui tam in criminalibus, quam in civilibus, denegari appellationem late scripsi, & declarauit, d. q. 17. limit. 4.

Conuictus tantum per testes, an appellet, vide d. limit. 4. nu. 72. & seqq.

Repertus in flagranti crimine an appellet, vide ead. limit. 4. nu. 88.

92. **LIMITA X.** in patre, & filio, quos non appellare, maxime si lata sit inter eos sententia ex officio iudicis, ut in causa alimentorum, emancipationis, & similitum, scribit Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fol. 82. nu. 227. tom. 18. fol. 196. in fine, qui tamen nihil boni allegat: nam Spec. ab ipso, & a nobis infra citat⁹, loquitur cum grano falis, qui infringit istam limitationem.

Hæc limitatio nullo iure, nullaue ratione probatur: nam esto, quod in causa alimentorum, emancipationis & petitionis filij, qui a nemine detineatur, non detur appellatio, tamen hoc procedet non ex eo, quia sit filius seu pater, sed ex eo, quia agatur de re, quæ dilationem non capiat, vel quæ expediat iudicis officio, a quo appellari non possit, prout, loquendo de alimentis futuris, quæ dilationem non capiunt, scripsi infra q. 17. limit. 7. nu. 1. & 14. & de expensis non petitis, ad quas iudex potest ex officio condemnare, vel omittere condemnationem, ead. q. 17. limit. 21. sub num. 34. quare Spec. in tit. de off. omn. iud. §. 1. iudicis officium, sub nu. 4. vers. sed an, & nu. 5. vers. item agitur, lib. 1. fol. 55. ad quem locum se remittit in tit. de appell. §. in quibus, nu. 11. in fine, vers. sed nunquid ubi agitur, lib. 2. fol. 185. præmittendo, quod inter patrem & filium disceptantes de patria potestate in casu, quò constet tantum de filiatione, sit agendum officio iudicis, quærit an inter patrem & filium, patronum, & libertum detur appellatio, & relata prius opinione negatiua, subiicit, quod alij tenent contrariam, quod scilicet detur appellatio, ita tamen, quod, pendente appellatione, alatur, qui fuerit pronuntiatus alendus, sine præiudicio tamen, &c. & sic Spec. nihil adducit, ut constituat limitationem in respectu personarum.

LIMITA XI. in patrono, & liberto, quos non appellare scribit Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 1. num. 137. limit. 6. & allegat Spec. in loco citato in præcedenti limitatione.

Sed hæc limitatio sicut præcedens nullo iure probatur, & Spec. eam non tenet, quia loquitur, prout eum retuli in præcedenti limitatione.

LIMITA XII. in seruo, quem regulariter non posse appellare retuli, & sequutus sum supra sub nu. 50. vers. regulariter.

AMPLIA hanc limitationem, ut appellationem, quam seruus interponeret in causa domini pro ipso domino, non possit dominus illam ratificare, etiam si vellet eam ratificare infra tempus debitum: & ratio est, quia appellatio est actus iudicialis, & consequenter, si geratur a seruo, est funditus nullus, & quod est funditus nullum, ratificari non potest, Ang. quem sequitur Ang. Arot. in l. 28. creditor, nu. 1. & specialiter sub nu. 2. vers. nam si seruus, ibi, sed ego qui teneo, ff. de appell. & relat. reprobando ibidem opinionem contrariam Ioannis de Anan. & quod appellatio, interposita a seruo nomine domini, sit nullius momenti, probatur ex d. l. creditor.

SUBLIMITA eandem limitationem, ut non procedat, quando seruus est condemnatus ad pœnam corporis afflictiuam, & nemo pro eo appellat, quia tunc potest ipse appellare, ut retuli, & sequutus sum supra num. 50.

93. **LIMITA XIII.** generaliter in omnibus illis personis, quæ prohibentur stare in iudicio, seu cum

quibus iudicium redditur nullum; saltem parte apponente, Nicell. tract. de concord. gl. concord. 6. fall. 110. nu. 146. in fine, tom. 18. fol. 197.

ARTICVLVS II.

AD secundum articulum: Non grauatns non appellat.

Constituo hanc esse regulam; quod is, qui non est grauatus, non potest appellare, Bald. in l. vnica, sub num. 7. C. ne lic. vna eadem caus. Franch. in c. 7. si duobus, nu. 1. de appell. Nicell. tract. de concord. gl. concord. 6. fallen. 43. sub nu. 84. tom. 18. fol. 194. Osaic. decis. 61. actor iuramentum, nu. 3. vers. tertio. Gregor. Tolosan. tract. de appellat. lib. 5. t. 1. nu. 1. fol. 461. Cas. Barz. Bononien. decis. 52. lata fuit, nu. 10. Quare dicimus: Si grauaris, appella.

Ratio huius regulæ est, quia appellatio datur propter grauamen, sicque grauamen est causa appellationis, c. 59. vt debitus, de appell. Abb. in c. 70. interposita, not. vlt. sub nu. 3. eod. titu. de appell. & dixi supra q. 3. nu. 1. Ergo, cessante grauamine, quod est causa appellationis, cessat appellatio, c. cum cessante, eod. titu. de appell. & dixi infra, ampl. 3. nu. 117.

INFERO I. comprobando eandem regulam, quod non solent audiri appellantes, nisi quorum interest, l. 1. ff. de appell. recip. vel non, & notant Abb. in c. 55. dilectis, not. 4. nu. 6. in fine, & Franch. not. 5. nu. 5. in fine de appell. & dixi supra nu. 57. nam in iudicio non admittitur, nisi is, cuius interest: exceptio enim, tua non interest, repellit agentem, & impedit litis ingressum, Franch. in cap. 19. cum parati, not. 2. sub num. 2. eod. titu. de appell.

INFERO II. quod vere contumax non appellat, vide infra q. 17. limit. 3. & de contumace non audiendo, nisi resectis expensis, vide infra ead. q. 17. limit. 21. sub num. 67. nam si est vere contumax, & perseuerat in contumacia, & ideo condemnatur, & vult appellare, non auditur, quia non dicitur grauatus.

INFERO III. quod notorius delinquens, seu confessus & convictus, seu confessus tantum non appellat, vide infra q. 17. limit. 4. quia non dicitur grauatus.

INFERO IV. comprobando, quod si iudex pro- cesserit ex officio contra plures inquisitos de rixa cum armis, eosque absoluerit, præter vnum ex eis, quem condemnauerit in aliqua pœna extraordinaria, non potest vnus ex ipsis absolutis appellare, aut tempore syndicatus querelare iudicem, quod nimis mite illum condemnauerit: nam licet illum nimis mite condemnauerit, tamen non grauauit ipsum, quem absoluit: & de nimis miti pœna illius condemnati spectat ad procuratores fiscales querelam exponere, qui satis eam exponunt in eo capitulo generalis inquisitionis, quod non condemnauerit condemnandos, &c. & Principis interest, quod eius causæ tractentur a suis officialibus deputatis, alias posset quilibet priuatus facere præiudicium, comparando, & male agendo, seu excipiendo.

INFERO V. quod si appellatio posset deferri ad plures iudices, electio iudicis erit appellantis, qui reputatur grauatus, & non appellati, qui non est grauatus: quare si appellans appellet ad Archiepiscopum, & appellatus dicat; & ego appello ad Papam, appellatus non debet audiri, Abb. in c. 7. si duobus, in si. nu. 20. vers. vltimo quero, de appell. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. s. 1. n. 57. fol. 15. & vide quæ scripsi infra q. 9. nu. 3.

INFERO

100 **INFERO** demum, quod frivole appellans non auditur: imo eo quod appellat potest mulctari, vel excommunicari, *vt retuli, & sequutus sum supra quæst. 2. art. 3. sub num. 51.* imo iudex qui eius appellationem admittit, peccat, *vt retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 4. nu. 3. & limit. 36. vbi videas.*

Ratio est, quia non est grauatus, sed quærit grauare.

101 **AMPLIA** I. declarando hanc regulam in appellatione iudiciali, *vt procedat etiam si quis appellaret, timens grauari, quia nihilominus; cum nondum diceretur grauatus, sed grauandus, succedit regula firmata, quod non grauatus non appellet, Card. Alex. in c. 59. vt debitus, sub n. 36. vers. primo quod causa, de appell. Et quod in iudicijs non possit appellari a futuro grauamine, scribit Franch. in c. 63. dilecto, not. 3. sub nu. 1. de appell. & quod hæc sit regula in appellatione iudiciali, *vt nullo casu possit recedi a iudice per appellationem antequam grauet, ideoq; a futuro grauamine, sicq; antequam sit illatum non possit recedi a iudice per appellationem, refert, & sequitur Franch. in c. 59. vt debitus q. 2. n. 9. de appell. vbi firmat hanc communem opin. esse tenendam: & facit, quia in iudicio appellatur a grauamine præterito, vel præsentis, vt retuli, & sequutus sum supra q. 2. art. 3. diff. 8. nu. 43.**

Contra hanc communem opinionem more suo motiuat Dec. in c. 51. bona memoria, numero 30. differ. 9. de appell. & ita sibi parum constans videtur sentire Franch. in cap. 60. cum cessante, not. 6. numero 7. de appell. & videtur aperte tenetur Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, sub numero 4. fol. 460. dicens, posse appellari non solum ab illato, verum etiam a futuro grauamine, & faciunt, quæ scripsi infra nu. 110. restric. 1. vbi videas.

102 **RETENTA** ampliacione.

SVBAMPLIA eam, *vt procedat etiam de iure canonico: quod enim de iure canonico appellari non possit a futuro grauamine, scribit Guid. Pap. tract. de appell. q. 26. nu. 26. tom. 5. fol. 58.*

Contra hanc subampliacionem allegat Franch. in rub. n. 17. versus finem, de appell.

Non recedo a subampliacione.

103 **INFERO** I. comprobando hanc ampliacionem, & subampliacionem, quod huiusmodi appellatio non tenet (*oppono exceptionem subscriptionis contra rescriptum, & quatenus iudex procedat in causa appello*) quia hæc appellatio est a futuro grauamine: debet enim proponens exceptionem expectare, an iudex admittat, vel non admittat, & postea ab illato grauamine debet appellare: quia antequam iudex admittat, vel non admittat, pars non habet, de quo possit conqueri, ideo ante illatum grauamen non tenet appellatio, cum non possit tunc in appellatione exprimi causa grauaminis, Franch. in d. c. 59. vt debitus, quæst. 2. sub num. 9. & in c. 63. dilecto, not. 3. sub nume. 1. de appell. & Corn. consil. 80. in decisius, sub nu. 3. ibi, ante itaque illatum grauamen, lib. 1. & quod sint iuris ignari, qui proponunt exceptiones, & appellant in ipsa propositione, si non admittantur, scribit Gemin. in cap. 1. §. quod si appellator, sub numero 4. de appell. in 6. & quod reproberetur practica quorundam aduocatorum, qui petunt admitti exceptiones, & non expectata interlocutoria, conditionaliter appellant, dicendo, si vero predicta facere recusaueritis, appello: debent enim expectare interlocutoriam antequam appellent, scribunt Guid. Pap. d. tract. de

appell. q. 26. sub num. 26. tom. 5. fol. 58. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 3. sub nu. 71.

EXTENDE hanc illationem, *vt procedat etiam si diceretur (ex nunc prout ex tunc appello, si non admiseris exceptiones meas,)* quia adhuc appellatio non teneret, Franch. & Corn. vbi supra.

INFERO II. comprobando, quod hæc appellatio non tenet (*peto quartam productionem cum solemnitate legali, quam productionem, si vos, Domine iudex, denegaueritis, appello*) & ratio est, quia dicitur appellatio a futuro grauamine, Innoc. in cap. 36. significauerunt, sub numero 3. vers. sed si monachi, de testib. Franch. in d. cap. 59. vt debitus, quæst. 2. sub numero 9. ibi, secundo eandem sententiam, de appell. & Corn. d. consil. 80. sub nume. 3. lib. 1. & quod hanc illationem sequantur communiter * Doctores, & soleat pro notabili al- legari ab omnibus, testatur Abb. sed non sequitur in d. c. 36. significauerunt, sub num. 10. vers. sed quero quid, & quod eam teneat communiter * Dd. testatur ibidem Felin. sub nu. 9. vers. extra gloss.

Contra hanc illationem dubitat Abb. in d. c. significauerunt, sub num. 10. & 11. de testib. dicens hanc illationem forte non esse veram, quoniam non appellatur simpliciter a futuro grauamine, sed potius a præterito, quia appellatio est conditionalis, si denegaueritis, & c. & trahitur ad diem extantis conditionis, & fit ad diem denegatæ dilationis, vnde perinde est, ac si appellatio interponeretur post grauamen, sicut in simili dicimus in excommunicatione, lata sub conditione, puta, si hoc feceris, te excommunico. & hoc dubium, quod facit Abb. tendit contra omnes istas illationes, & hanc opin. Abbatis, quod possit a futuro grauamine appellari sub conditione, *vt puta, si me grauaris, appello, nititur sustinere Dec. in c. 63. dilecto, sub num. 5. vers. sed tamen his remotis, & num. 6. & 7. de appell.*

Non recedas ab illationibus, quia tenentur communiter * *vt aduersus Abbatem firmat Franch. d. c. vt debitus, q. 2. sub nu. 9. vers. quarto eandem.*

INFERO III. quod si iudex iuste comminatur, *puta* quia in peremptorio comminatur de procedendo ad vltiora, si pars non comparuerit, & eius contumacia non obstante, non poterit appellari, Franch. in cap. 60. cum cessante, sub numero 6. vers. aliquando & quarto, de appell. nisi, *vt inquit, appelletur ab ipso peremptorio.*

INFERO IV. generaliter, quod non possum appellare ab interlocutoria antequam feratur, quia debeo expectare verbum iudicis, vel æquipollens, *vt puta, quia iudex procedit ad id, quod non se compatitur cum iure meo, Bald. in l. penult. ante sententia, nam. 6. vers. quero an ab interlocutoria. C. quorum appell. non recip. quem refert, & sequitur Franch. in d. c. vt debitus, quæst. 2. sub numero 9. vers. tertio hanc sententiam, de appell.*

SVBINFERO ex istis illationibus, quod eiusmodi appellaciones non impediunt, quin valeat quicquid fit post tales appellaciones, etiam si iudex postea per sententiam deneget, quod appellans petit in appellatione conditionalis, quia appellans debet rursus appellare post denegacionem, quia antea nullum grauamen, vel causa iuberat tempore primæ appellacionis, Innoc. in d. c. 36. significauerunt, sub num. 3. vers. sed si monachi, de testib.

TEMPERA istas illationes, *vt non procedant, quando iudex denegasset quartam productionem, seu*

dilationem, aut quid aliud petitur, & pars appellaret, nisi iudex reuocaret tale grauamen, quia isto casu appellatio valet, quia non est a futuro grauamine, sed a praesenti: nec obstat, si dicatur, quod est appellatio a futuro per illud verbum, nisi reuocaueris: quia responderetur, quod reuocatio, quae petitur, & quae est de futuro, non est grauamen, sed est releuatio grauaminis: illa enim denegatio praecedens fuit grauamen, a quo potuit appellari, vt bene explicat Innoc. in d. c. significauerunt, sub nu. 3. de testib. quem ibidem refert, & sequitur Abb. sub num. 10. & Franch. in d. c. vt debitus, sub nu. 9. ibi, quando autem iudex denegasset, de appell.

110 **RESTRINGE I.** nunc eandem primam ampliationem, in qua dixi, non appellari a futuro grauamine, vt non procedat in casu, quo grauamen esset irreparabile per appellationem subsequenter, quia tunc potest appellari a futuro grauamine, Franch. in d. c. 59. vt debitus, q. 2. sub n. 9. limit. 1. de appell.

111 **EXEMPLIFICA I.** comprobando hanc restrictionem in casu, quo iudex habet terminum pro seruato ad sententiam secundum stylum Rom. Curiae, de quo scripsi infra q. 12. num. 8. & in 2. oppositione, & quest. 17. limit. 21. num. 24. vers. eadem praxis, nam cum iudex, tenendo illum terminum pro seruato vsque ad vltimam diem decendij, & vltimus, si sit iudex delegatus; possit sententiam proferre dicta die decima, vel etiam postea si sit delegatus, vt ibid. declarauit, necessario debet pars posse appellare conditionaliter, quatenus contra, vt dixi d. limit. 21. vers. hac praxis: quia, si expectaret sententiam in actis, non posset per appellationem reparare grauamen sententiae, quia, vt dixi, iudices possunt sententiam proferre post lapsum terminum ad appellandum, ex quo illa sententia pro sui validitate fingitur lata in die, ad quam pars fuit citata ad audiendam sententiam, & notarij sub illa die eam scribunt, adeo, quod non potest probari contrarium, quia, si probaretur contrarium, & reperiretur scripta sub illa die, notarius videretur falsarius: quare ex praemissis debet pars isto casu posse appellare a futuro grauamine, quia fingitur grauamen praecedens.

Pro ista praxi, & contra istam praxim appellandi conditionaliter, vide infra d. q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 93. vbi habes concordiam.

112 **EXEMPLIFICA II.** in tortura futura, quia, cum eius grauamen non possit reparari per appellationem, poterit appellari ante illatum grauamen, Franch. in cap. 59. vt debitus, q. 2. sub num. 9. limit. 1. de appell. Et quod, si pronuntietur quis torquendus, possit appellare antequam torqueatur, ex quo tractatur de prauidicio irreparabili, scribit Marf. in pract. crim. §. expedita, sub num. 69. & 70. & quod praeminentia non habeat locum quando appellatio esset interposita a futura tortura, expressa aliqua iusta causa, quia ex quo tractatur de actu irtractabili debet supersederi tortura, etiam non facta inhibitione, scribit Io. Ant. de Nigr. super capitul. Regn. c. 272. sicum sceleratis, nu. 51. vers. sextodecimo non habet, & dixi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 59. & quod possit appellari a captura, & quolibet alio grauamine irreparabili, scribit Franch. vbi supra, & quod in criminalibus possit appellari a futuro grauamine, scribit Marf. vbi supra.

Contra hanc exemplificationem: quod etiam a futura tortura non possit appellari, nisi prout posset

appellari etiam ab alijs grauaminibus reparabilibus per appellationem, probatur: aut enim loquimur de appellatione, interponenda ab ipsa tortura, forsitan inferenda de facto absque sententia de torquendo: & isto casu dico, satis esse, quod cum iudex, seu ministri praepararent torturam, interponatur appellatio, quia dicitur interposita a grauamine praesenti, cum praeparamenta, seu ligatura torturae dicitur tortura in primo saltem gradu, & sic per hanc appellationem potest reparari etiam grauamen torturae: aut loquimur de appellatione interponenda a sententia torturae: & isto casu debet appellari post sententiam, quia ante sententiam non adest grauamen, & per appellationem potest reparari grauamen, quia, pendente appellatione, nihil est innouandum, & quod scribit Marf. citatus, dicens, possit appellari antequam torqueatur, ex quo tractatur de prauidicio irreparabili, nullam habet difficultatem, sed non sequitur, quod possit appellari ante sententiam, seu praeparamentum.

RESTRINGE II. vt non procedat, quando futurum grauamen trahit originem a grauamine iam illato, & appellatio interponitur ratione vtriusque: pura si dicatur, sciens, se grauatum ex tali actu, seu ex tali causa, & timens in futurum a dicto iudice posse plus grauari; ideo appellat, &c. Franch. d. c. vt debitus, sub num. 9. limit. 2. de appell.

RESTRINGE III. vt non procedat, quando futurum grauamen esset comminatum per iudicem, quia tunc ab eiusmodi futuro grauamine posset appellari: nam ex praesenti comminatione dicitur cauata iusta causa grauaminis, Franch. in d. c. vt debitus, q. 2. sub nu. 9. in fin. limit. 3. de appell. & quod a comminatione iudicis possit appellari, late ostendit idem Franch. in c. 60. cum cessante, sub n. 6. vers. in gl. prima, eod. tit. de appell. & quod a quacumque comminatione, per iudicem illata, appelletur ex communi omnium sententia, refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 3. in verbo comminatio, nu. 189. & cum hac restrictione concordat appellationis definitio, quam ex Franch. & Lancel. retuli, & sequutus sum supra q. 2. sub nu. 1. vide quae, declarando hanc restrictionem, scribit Bal. in margarita ad Innocen. in verbo appellari potest ab instanti grauamine.

RESTRINGE IV. vt non procedat in appellatione extraiudiciali, quia potest interponi a futuro grauamine, iuxta ea quae declarauimus supra q. 2. num. 41. differ. septima, & nu. 43. differ. octaua.

Aduerte quod si interponeretur conditionaliter, videlicet, appello, si fiat hoc, tunc non deuoluit nisi secuto illo facto, quia, cum sit conditionalis, nihil ponit in esse, nisi secuta conditione, Achil. de Grass. decis. 14. alias 240. petebat, num. 3. de appell. & hoc est verum etiam si sit interposita cum illa clausula, ex nunc prout ex tunc, quia semper intelligitur, secuto grauamine, Achil. de Grass. d. decis. 14. num. 6. in fine, & nu. 7.

Sed haec non est proprie restrictio, quia ampliatio, quam restringimus, loquitur de appellatione iudiciali, & haec restrictio loquitur de appellatione extraiudiciali.

AMPLIA II. eandem regulam, vt quis non possit appellare a iudice suspecto, nisi grauet: non enim potest quis a iudice suspecto immediate recedere per viam appellationis: vnde non debet dicere: dico, iudicem esse suspectum, & ideo ab eo appello: ratio est,

est, quia causa immediata appellationis est ipsum grauamen: sed is, qui est suspectus, non ex eo solo, quod est suspectus, dicitur grauare: quare debet recedi a iudice suspecto per viam recusationis, allegando eum suspectum ex causa legitima: tunc enim, si recusationem non admitteret, potest, & debet appellari, quia tunc est, quod grauatur, & non ante, *Franch. in c. 43. nouit. not. 3. num. 3. & in c. 59. vt debetur, quest. 2. sub nume. 9. vers. quarto eandem, de appell. & Corn. consi. 80. in decisiuis, sub nume. 3. lib. 1. & quæ pertinent ad materiam huius ampliacionis scripsi supra lib. 1. c. 66. nume. 13. & seqq. & c. 101. num. 16. & num. 20. & seqq.*

Contra hanc ampliacionem oppono, quia statim atque quis citatur ad locum suspectum, id est, notorie non tutum, potest immediate appellare, vt *retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 8. & 11.* Ergo idem dicendum est, quando citatur coram iudice notorie suspecto.

Huic oppositio respondet, differentiam esse inter suspicionem ratione loci, & suspicionem ratione iudicis, quia quantumcumque iudex sit notorie suspectus, tamen notorium non releuat ab onere proponendi, & excipiendi, quia tenetur quis comparere, & allegare de suspicionem iudicis etiam notorie suspecti, quia possibile est, quod et si suspectus sit, tamen faciat iustitiam: vnde etiam filius potest esse iudex in causa patris, nisi recusetur: & ideo citatus coram iudice suspecto, litigando coram eo, censetur renunciare exceptioni suspicionis, *Franch. in c. 47. ex parte tua, n. 11. & 12. col. 3. de appell.*

At quando quis citatur ad locum notorie non tutum, tunc notorium excusat non solum ab onere probandi, sed etiam ab onere allegandi, vt *retuli, & sequutus sum d. limit. 47. memb. 1. num. 9. & 10.* & statim eo ipso, quod quis citatur ad locum notorie non tutum, dicitur grauari, & ideo potest appellare, vt *retuli, & sequutus sum d. limit. 47. memb. 1. nu. 8. & 11. & seqq. vbi videas.*

Contra eadem ampliacionem: quod enim hæc appellatio sit valida (*appello ne procedas, cum sis mihi suspectus ex tali causa, propter quam te recuso*) scribit Hostien. relatus a *Franch. vbi supra.*

Non recedas ab ampliacione.

117 **AMPLIA III.** vt procedat etiam si prius fuerit grauatus, quia si appellauerit, & iudex a quo reuocet grauamen, cessabit appellatio interposita, sicque non poterit appellare, quia grauamen est causa, quare detur appellatio, & cessante causa, cessat effectus, *c. 60. cum cessant, & ibi Canonista de appell. Tirag. tract. caus. cessan. & c. num. 41. in verbo appellationis causa, fol. 4. paria enim sunt; nullam ab initio fuisse causam, vel fuisse aliquam, sed eam finitam, Tirag. d. tract. caus. cessan. nu. 14. fol. 2.*

118 **SVBAMPLIA I.** hanc ampliacionem, vt non solum tollatur appellatio, sed etiam facultas recusandi iudicem, quia & si iudex, qui grauauit, reddatur suspectus, ideoque possit recusari, ne amplius procedat in illa causa, *per ea, quæ scripsi infra quest. 17. lim. 47. memb. 3. num. 2.* tamen, cum ipse reuocat, recuperat non solum iurisdictionem, sed eneruatur etiam suspicio orta ex grauamine, *Franch. in d. c. 60. cum cessante, num. 35. vers. in ead. gl. & Card. Alex. num. 14. vers. not. vltimo.*

SVBAMPLIA II. vt, reuocata interlocutoria, irritentur omnia acta coram iudice ad quem, vt re-

tuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 30. extens. 2.*

LIMITA I. eandem regulam positam *supra nu. 94. 119* vt non procedat in causis ordinarijs non executiuis, quando quis appellauit ab aliquo existenti, & vero grauamine, seu illius interlocutoria appellabili, & idem iudex reuocat illam interlocutoriam, & grauamen, quia nihilominus, quamuis iudex reuocauerit grauamen, potest grauatus, qui appellauit, non obstante reuocatione, seu, vt vocant, repositione, obtinere commissionem appellationis interpositæ, adiecto, quod valeat commissio, non obstante, quod iudex animo forsan magis grauandi reposuerit ipsum appellatorem, vt scribit *Galles. ad form. camer. oblig. rubr. reliqua de processu, nu. 31. ibi, illud tamen praterendum, tom. 6. par. 2. fol. 362.*

Contra istam limitationem pugnat de directo ampliatio præcedens, posita *nu. 117.* Quare censo, istam limitationem posse procedere quando Signatura sic iudicaret ex quadam præeminentia.

LIMITA II. vt non procedat in sententia, lata ad fauorem excommunicati agentis, quia quilibet tertius, non habens interesse in dicta sententia potest opponere, & dicere de nullitate: & moueor ad hanc limitationem, quia tertius, cuius non interest, & non est nominatus, neque citatus in iudicio, admittitur ad opponendum exceptionem excommunicationis, quia omni casu, in quo iudex potest ex suo officio supplere, potest etiam admittere tertium, cuius non interest, ad opponendum, & ad allegandum, vt scribunt *Franch. in c. 19. cum parati. sub numero 2. not. 2. de appell. & ibidem Card. Alex. num. 3.* qui tamen declarat esse in arbitrio iudicis, si velit, vel nolit tertium admittere.

LIMITA III. vt non procedat in sententijs criminalibus condemnatorijs, quia in eis etiam tertius potest appellare pro reo carcerato, & condemnato, vt *declarami supra num. 44. vers. extendo decimoquinto, & seqq. vbi videas.*

QVÆSTIO VI.

ARGVMENTVM.

Coram quo appellatio debeat interponi.

SVMARIA.

- APPELLATIO** debet interponi coram iudice a quo, & hæc est conclusio, num. 1.
- Extenditur I. etiam si plures sint iudices, quia debet interponi coram maiori parte, num. 2. — Declaratur hæc extensio, quando sunt duo iudices, nu. 3.
- Extenditur II. vt non sufficiat appellare in tribunali iudicis a quo sine eius presentia, nu. 4.
- Extenditur III. in appellatione extraiudiciali, nu. 5.
- Extenditur IV. vt alias appellatio sit nulla, num. 6. — Inferuntur aliqua. Primum, quod appellatio, non interposita coram iudice a quo, non suspendit, & consequenter non causat attentatam. Secundum, quod non causat incursum poenæ contra appellantem, nu. 7.
- Declaratur I. eadem conclusio, vt ob iustum timorem possit non appellari coram iudice a quo, sed coram alijs, nu. 8. & 10. — Protestatio habetur pro facta, si adsit iustus metus protestandi, n. 9. — Quæ requirantur in hac protestatione, n. 11. — Quæ sit praxis appellandi quando propter iustum metum non appellatur coram iudice a quo, n. 12. — Relinquitur arbitrio iudicis quando dicatur iustus metus, n. 13. — Quibus

modis probetur iustus metus, remissive, n. 14. — Ampliatur primo hæc prima declaratio, ut procedat etiam si iustus metus processerit ex culpa ipsius, qui debet appellare, n. 15. — Ampliatur secundo, ut procedat siue metus incutiatur a iudice, siue a parte, n. 16. — Ampliatur tertio, ut habeat locum etiam in appellatione extrajudiciali, nu. 17.

Declaratur II. ut si non possit inueniri iudex a quo, possit appellari coram iudice ad quem, & quæ sit praxis huius declarationis, n. 18. — Subdeclaratur, ut iudex a quo non sit requirendus in horto, vel in villa, nu. 19.

Declaratur III. ut appellatio sit interponenda coram iudice ad quem siue coram honestis personis tam quando iudex a quo non potest inueniri, quam quando adest iustus metus, n. 20. — Subdeclaratur, ut si non adsit iudex ordinarius appellationis, tunc necessario sit appellandum coram honestis viris, nu. 21. & 22.

Declaratur IV. ut debeant esse duo honesti viri, vel saltem unus, & cum eo notarius, & testes, aut ad minus testes, num. 23. — Et an sufficiat unus honestus vir cum notario, num. 24.

Declaratur V. ut appellans coram honestis viris eo, quia non fuerit inuentus iudex, non teneatur appellare coram eo postquam redierit, neque ab eo petere apostolos, nu. 25. & seqq. in quibus disputatur.

Declaratur VI. qualis sit ordo appellandi quando non potest appellari coram iudice a quo, nu. 28. — Sed, an, non seruato isto ordine, appellatio sit nulla, referuntur opiniones, & concordia, nu. 29.

Declaratur VII. ut appellatio, interposita coram iudice ad quem, vel coram honestis personis propter absentiam iudicis a quo, vel propter iustum metum, deuoluat, sed non suspendat, si non fuerit intimata iudici, & parti, n. 30. & 31. — An sufficiat alteri eorum intimasse, num. 32. — Subdeclaratur eadem declaratio decem modis, nu. 33. — Appellatio, si sit interposita a procuratore, debet intimari etiam mandatum procuratoris, n. 34. — Dantur quatuor intelligentiæ, sub eod. n. 34. — Restrigitur primo eadem septima declaratio, ut intimatio appellationis non sit necessaria, quando iudex & pars iam sunt conscij de appellatione, n. 35. — Restrigitur secundo, ut non sit necessaria quando propter metum desinit appellare coram iudice, nu. 36. — Restrigitur tertio quando iudex non vult audire intimationem, sub eod. nu. 36.

Declaratur VIII. ut appellatio interponenda coram iudice ad quem, debeat interponi infra decem dies, nu. 37.

Declaratur IX. ut appellatio, interponenda coram honestis viris, debeat interponi infra decem dies, num. 38. — Hoc tempus decem dierum non currit quando propter metum coram eis non potest appellari, nu. 39.

Declaratur X. quando appellatio ad usum praxis dicatur interposita coram iudice a quo, nu. 40.

Declaratur XI. ut coram Auditore Camera, tanquam iudice ordinario appellationum, possit de stylo interponi appellatio, non aliter facta diligentia de appellando coram iudice a quo, sub eod. nu. 40.

Declaratur XII. ut non procedat quando grauatus post litem motam arripit iter ad Partem, quia illa itineris arripitio habet vim appellationis, num. 41. — Extenditur hæc declaratio ut eadem itineris arripitio releuet ab onere petendi apostolos, nu. 42. — Subdeclaratur primo, ut habeat vim appellationis, si fiat infra decem dies, & intimitur parti, vel iudici, sub eod. nu. 42. — Subdeclaratur secundo, ut si itineris arripitio fiat ante motam litem, tunc non habeat vim appellationis, sed tamen suspendit, n. 43. — Sed suspendit, & currit iter antem ipsum, non autem eum, si mittit nuntium, num. 44.

A P P E L L A T I O debet interponi coram iudice a quo, Innoc. in c. vlt. si iustus, in fine, de appell. & apertius Bal. in l. 14. apertissimi, sub n. 3. ibi simile habemus. C. de iudic. Abb. in c. 15. suggestum, sub num. 4. de appell. Franch. in c. 59. ut debitus, sub nume. 1. not. 3. & quest. 3. num. 12. & Card. Alex. num. 8. rursus, & late idem Franch. in d. c. vlt. si iustus, vers. in gloss. 2. in fine sub nume. 17. ibi, sed aduerte quia quod appellatio sit nulla, & Card. Alex. nu. 11. de appell. Spec. titu. de appell. ell. §. nunc dicamus, nume. 10. vers. & scias, lib. 2. fol. 194. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, num. 11. vers. quinto queritur, fol. 406. Soc. cons. 39. capio primum, sub nu. 32. lib. 4. Rot. decis. 50. alias 29. si appelletur a diffinitiva, sub num. 1. de appell. in non Gramm. decis. 36. folon. n. 76. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. rinc. in verbo, & quandoq. appellatur, n. 133. fol. 475. lo. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 3. n. 130. versus finem, ibi, præter hos quot quot. tom. 5. fol. 68. Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 44. n. 85. tom. 18. fol. 195. Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. n. 27. & Grauat. in annot. ad eum, nu. 57. Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. ampl. 15. princ. n. 1. tom. 5. fol. 355. & limit. 50. princ. nu. 184. vers. tertia causa, fol. 381. & Surd. cons. 228. fiscus castagneti, n. 1. lib. 2. & est conclusio communis, * quæ probatur ex d. c. 59. ut debitus, de appell. & ex aliis iuribus allegatis per Gramm. & Lancell. supra citatos.

Rationes, quare appellatio debeat interponi in præsentia iudicis a quo, assignat Franch. in c. vlt. si iustus, vers. secundo queritur, num. 19. de appell. quas poteris videre. Sed ego, considerando effectum suspensiuum appellationis, adduco hanc unicam rationem, videlicet, quia appellatio debet esse nota iudici a quo ad effectum, ut ulterius non procedat, & procedendo, reuocentur tanquam attentata, iuxta ea quæ scripsi infra nu. 31. vers. tamen.

EXTENDE I hanc conclusionem, ut, si plures iudices tulerint sententiam, appellatio coram singulis communiter, vel separatim debeat interponi, clem. 1. de appell. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub num. 11. vers. quinto queritur, fol. 406. & quod coram omnibus, vel saltem coram maiori parte appellatio sit interponenda, licet separatim possit interponi, si non inueniantur simul, scribunt Franch. in c. vlt. si iustus, quest. 7. n. 27. & Card. Alex. numer. 12. vers. sed nunquid, de appell. Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fallen. 92. num. 134. tom. 18. fol. 197. & Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 5. c. 1. num. 27. vers. quod si plures.

DECLARA hanc extensionem, ut, si sint duo iudices, tunc, quia non est dare maiorem partem, & ideo non valeret appellatio coram vno solo, debeat necessario interponi coram ambobus, si potest, saltem diuisim, alias coram iudice ad quem, & in subsidium coram honestis personis, Gloss. in clem. 1. in verbo maiori, de appell. Franch. in d. c. si iustus, q. 7. sub nu. 27. & Card. Alex. sub n. 12. vers. sed nunquid, de appell.

EXTENDE II. ut neque sufficiat interponere appellationem in tribunali iudicis sine præsentia iudicis, Soc. cons. 39. capio primum, sub nu. 32. lib. 4. quem refert, & sequitur Surd. cons. 228. fiscus, sub nu. 1. lib. 2. debet enim interponi in eius præsentia, ut ex Franch. Gram. lo. Ferrar. & Vestr. retuli. & sequutus sum supra n. 1. Sed quid seruetur in praxi vide infra nu. 40.

EXTENDE III. ut habeat locum etiam in appellatione extrajudiciali, quia est interponenda coram iudice a quo, Franch. in c. 5. cum sit Romana, vers. ultimo nota, col. 1. nu. 6. de appell.

6 EXTENDE IV] ut in tantum debeat interponi coram iudice a quo, ut, si non sit interposita coram eo, appellatio sit nulla, *Franch. in c. 5. cum sit Romana, num. 6. & cap. ult. si iustus. sub num. 17. & Card. Alex. sub num. 11. de appell. Socc. conf. 39. capio primum. sub num. 32. lib. 4. & alii, quos citant, & sequuntur Gram. decis. 36. solon. num. 77. & Lancell. tract. de attent. & innov. appell. pend. ampl. 15. princip. num. 2. & 3. tom. 5. fol. 355. & limit. 50. princip. num. 7. & num. 184. & de communi * opin. testatur Socc. vbi supra.*

7 INFERO I. notabiliter ex hac extensione, quod appellatio, non interposita coram iudice a quo, non solum non operatur effectum suspensivum, sed neque devolutivum; & moueor, quia appellatio, non rite interposita, non deuoluit, non suspendit, nec extinguit pronuntiatum; & ideo primus iudex, non obstante appellatione nulliter interposita, potest suam sententiam mandare executioni, *Ang. Aret. in l. 27. preses. num. 3. & 4. ff. de re iud. sed eiusmodi appellatio, non interposita coram iudice a quo, dicitur non rite interposita. Ergo, & c. & in terminis, Socc. d. conf. 39. n. 32. versus finem lib. 4. dicens, quod, si appellatio fuerit nulla eo, quod non fuerit interposita coram iudice a quo, nulla etiam dicetur deuoluta iurisdictio, & consequenter nulla esset sententia, quam proferret iudex ad quem, tanquam lata a non habente iurisdictioem.*

SUBINFERO quod gesta post eiusmodi appellationem non reuocantur uti attentata, *Socc. l. un. conf. 138. n. 18. lib. 3. quem refert, & sequitur Surd. conf. 228. fiscus. sub num. 1. lib. 3.*

INFERO II. quod taliter appellans non incurrit pœnam, indictam ex statuto appellantis, *Surd. in loco supra proxime citato.*

8 DECLARA I. principaliter nunc restringendo eandem conclusionem, positam supra numer. 1. ut si condemnatus non audeat ob iustum, seu probabilem metum appellare, tunc possit omitti appellatio, & sufficiet, quod is dicat iudici a quo; Domine iudex, me grauatis in hoc, & hoc, & adducat talia grauamina, a quibus liceat appellare, quia adductio talium grauaminum habetur pro sufficienti appellatione, stante iusto timore appellandi, *cap. vltim. si iustus. & ibidem Gloss. in verbo. excusat. & Innoc. de appell. & Spec. tit. de appell. iudic. n. 15. lib. 4. fol. 72. vbi ponit formulam per extensum.*

9 SUBDECLARA I. hanc declarationem, ut si quis ob iustum metum timeat facere prædictam protestationem coram iudice a quo, protestatio habeatur pro facta, & ideo erit appellandum coram honestis personis, præmissa dicta protestatione, quod non audeat appellare coram iudice a quo, *d. c. vlt. & ibi Gloss. in figuracione casus, & in fine in verbo. exprimentas, in fine de appell. & ita intelligo, quæ scribit ibidem Franch. in fine num. 51. vel debet protestari coram testibus, quod non potest appellare, & timet, & hoc sufficit tanquam appellatio esset interposita, Ang. Aret. in l. prima, §. libelli. sub numer. quinto, vers. sed dubium. ff. de appellat. & relat.*

10 Confirmatur hæc subdeclaratio, quia ob iustum metum potest appellari in absentia iudicis a quo, *Abb. in capit. 15. suggestum. sub numer. 4. de appellat. & quod, stante iusto timore, sufficiat appellatio in absentia iudicis cum protestatione, scribit Rot. decis. 50. alias 29. si appelletur a diffinitiu. sub num. 1. de appell. in nou. & quod isto casu possit appellari coram honestis personis, retuli, & sequutus sum num. sequen. & num. 12. vbi videas.*

stis personis, retuli, & sequutus sum num. sequen. & num. 12. vbi videas.

EXPLICA ulterius subdeclarationem, ut in ista protestatione requirantur tria. Primum, quod fiat tempore congruo, id est, infra decem dies. Secundum, quod fiat publice, id est, coram publicis personis, aut coram iudice cuiusque fori. Tertium, quod contineat causas metus, non tamen est necessarium, quod contineat causas causæ, nisi postea in prosecutione causæ, *Franch. in capit. vltim. si iustus, numer. 14. vers. & aduerte primo. de appellat. & quod sufficiat expressio causæ in genere, ut puta, iniqua sententia est lata contra me, nec audeo appellare, & hoc protestor coram vobis, scribit Gloss. fina. in fine in capi. fin. si iustus. de appellat. & quod pars, iuste timens de iudice, possit appellare coram probis viris, licet adsit iudex, refert, & sequitur Surd. conf. 228. fiscus. num. 15. lib. 2.*

INFERO practicam quando adest iustus metus appellandi coram iudice a quo; ut is, qui vult appellare, sed iuste timet, dicat iudici honestis verbis, quod sentit se grauatum in hoc, & hoc; sed non audeat appellare: quod si timet etiam hoc dicere, tunc debet coram honestis viris dicere, & exponere grauamen in genere, & dicere, quod non audeat appellare, & quod de hoc protestatur coram ipsis; vel posset dicere, quod, cum non audeat appellare coram iudice a quo, appellat coram ipsis: Vel, & erit altera practica, potest appellare coram iudice ad quem, ut retuli & sequutus sum infra numer. 18. vbi videas.

SUBDECLARA II. ut relinquatur arbitrio iudicis quando metus dicatur iustus, *Franch. in cap. vltim. si iustus. numer. 12. & Card. Alex. not. 1. sub num. 2. de appell.*

SUBDECLARA III. ut metus probetur iis modis, quos docet Franch. dict. capit. si iustus. quasi. 2. & 3. num. 5. & seqq. quem poteris videre.

AMPLIA I. eandem primam declarationem, & dicta circa eam de metu, ut iustus, aut probabilis metus excuset a necessitate appellandi etiam si ipse, cui opus est appellare, fuerit causa ipsius metus, & sui culpa inciderit in metum, *Franch. in capit. vltim. si iustus, numer. 2. ibi. sed iustus aut probabilis. & Card. Alex. num. 3. de appellat. & facit quod scripsi infra quasi. decima septima, limit. 47. memb. 1. extens. 5. num. 18. vers. confirmatur.*

AMPLIA II. ut iustus metus circa appellationem excuset siue incutiatur a iudice, quia sit terribilis contra appellantes, siue inferatur a partibus, siue a consanguineis partium, siue incutiatur a statuto, ut puta, quia imponat pœnam appellanti in certa patria, ut declarat Franch. in dict. cap. vltim. si iustus. num. 4. vers. in gloss. 1. & Card. Alex. sub numer. 3. & 4. de appellat.

AMPLIA III. ut omnia prædicta circa primam declarationem habeant locum etiam in appellatione extrajudiciali interponenda ab actu, quem iudex facit extrajudicialiter, quia si ob iustum metum non possit appellari coram eo, debet appellari coram honestis viris, *Franch. in capit. vltim. si iustus. question. 14. num. 40. de appell.*

DECLARA II. principaliter restringendo eandem conclusionem, positam supra num. 1. ut si non possit haberi copia iudicis a quo, tunc sufficiat appellare coram iudice ad quem, vel coram notario, &

honestis viris, *Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus. sub n. 10. lib. 2. fol. 194.* seu coram iudice ad quem, vel coram honestis viris, ut loquitur *Bal. in l. 14. apertissimi. sub num. 3. ibi, simile habemus. C. de iudic. & quod si forte iudicis non haberetur copia, quia fugit, & latitat, ut plerumque faciunt meticulosi iudices, tunc sufficiat adire iudicem superiorem, ad quem deuoluitur de iure appellatio, & infra legitima tempora ad appellandum libellum appellationis porrigere, scribit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis sub n. 11. vers. quinto quaritur. fol. 406.*

Praxis appellandi coram iudice ad quem in casu huius declarationis est duplex secundum Papien. vbi supra. Prima praxis est, ut eatur ad domum solitæ habitationis ipsius iudicis, si erat delegatus, vel ad solitum tribunal, si erat ordinarius, & ibi appellaturus protestetur de absentia iudicis, & per notarium faciat scribi suam appellationem, & deinde vadat cum ipsa appellatione ad iudicem superiorem, & coram eo prosequatur causam, quæ tamen prima praxis non placet ipsi Papien. quia, ut inquit, est utilis tantum ad ostendendum de diligentia ipsius partis, & absentia iudicis. Secunda praxis, seu consilium ipsius Papien. est, ut reiteretur appellatio coram ipso iudice superiore.

19 SVBDECLARA eandem declarationem, ut iudex non sit requirendus in horto, vel in villa, sed satis sit, quod perquiratur in loco publico, *Rot. decis. 50. alias 29. si appelletur a diffinitiuo. sub n. 1. de appell. in nou. Mynsing. in sing. obseru. cent. 2. obseru. 1. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princip. num. 174. tom. 5. fol. 380.* & quod tunc dicatur posse commode haberi presentia iudicis, quando iudex exhibet se in publico, & in loco sui tribunalis, quia non tenetur appellans requirere eum in domo, vel in horto, vel in villa suburbana, scribit Franch. in cap. vlt. si iustus. q. 6. num. 23. de appell.

Si tamen sit consuetus dare audientiam, & reddere ius in domo, seu in eius camera, tenetur ibi eum requirere, ut declarat Franch. in d. cap. si iustus. num. 24. vers. sed limita predicta.

20 DECLARA III. principaliter extendendo, ut appellatio sit interponenda coram honestis personis, seu coram iudice ad quem, tam quando non potest haberi presentia iudicis a quo, quam quando ex iusto metu quis non audeat coram eo appellare, *Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. sub n. 123. fol. 475. & Ioan. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 3. sub num. 130. & 131. tom. 5. fol. 68.* & sic paria sunt, iudicem abesse, vel ob iustum metum non appellari coram eo.

1 SVBDECLARA restringendo hanc declarationem, loquentem de appellatione alternatiua coram iudice ad quem, seu coram honestis personis, ut procedat quando extat iudex ordinarius appellationum, ad quem possit via ordinaria appellari, & is se in publico exhibeat; secus autem si non extet iudex ordinarius, vel, si extet, non exhibeat sui presentiam: quia tunc indistincte sufficiat appellare coram honestis viris, ut scribunt Innoc. in c. vlt. si iustus. in verbo copiam. de appell. Abb. in cap. 15. suggestum. sub n. 4. ibi. nam ut ibi patet. de appell. Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fallen. 44. num. 85. tom. 18. fol. 195. Henric. Bouer. sing. 8. rubr. de appell. tom. 1. fol. 203. & Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis. num. 11. in fine. ibi. & si for. tasse. fol. 406.

22 AMPLIA hanc subdeclarationem de appellan-

do coram honestis viris, quando in loco non adest iudex ordinarius appellationum, vel si adest non facit sui presentiam, ut procedat etiam si in loco extaret Princeps, ut puta Papa, seu Cancellaria, & eius Regens, quia adhuc, si non possit appellari coram iudice a quo, poterit protestari, & appellari coram honestis viris.

Confirmatur hæc ampliatio ex stylo, quo vtuntur cauti Procuratores in Curia: hi namque, quando non reperitur iudex intra decendum, eunt ad eius habitationem tempore momenti, & si nequeunt habere eius copiam, appellant coram quocunque Notario, & testibus cum protestatione de absentia, aut impedimento, *Cassad. decis. 8. appellauerat. n. 1. in fine. & num. 2. de appell. fol. 315.*

DECLARA IV. principaliter, ut in omnem casum, quo possit appellari coram honestis viris, debeant esse duo honesti viri, vel saltem vnus honestus vir notarius, & testes, quia non sufficerent solus notarius, & testes: aut sufficit appellare coram vno honesto viro, puta sacerdote, & testibus, *Franch. in cap. vlt. si iustus. qua. 9. num. 30. de appell. & quod sufficiat appellare, seu protestari coram notario & vno honesto viro, & testibus, refert etiam, & sequitur ibidem Card. Alex. num. 8. vers. nos. ex tex. in fine. & tenet Surd. cons. 228. fiscus. sub num. 9. & 10. lib. 2.*

Sed nunquid sufficiat appellare coram vno honesto viro, & notario.

Resp. quod Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 15. sub num. 9. & 17. tom. 5. fol. 355. refert, & sequitur ex Card. Alex. quem citat sub nomine Præpositi communem * esse opin. quod sufficiat.

Verum aduerte, quod Præpos. seu alio nomine Card. Alex. vbi supra non dicit hoc, sed testatur, quod Doct. communiter * tenent quod non sufficiat presentia testium, & postea subdit, bene fatentur, quod vnus bonus vir cum presentia tabellionis, & testium sufficit.

DECLARA V. principaliter, ut sic appellans coram honesta persona eo, quia non inuenit iudicem, non teneatur postea redire ad iudicem post eius reditum, & coram eo appellare, *Surd. cons. 228. fiscus, sub num. 15. vers. nec mouet. & nu. 16. & 12. lib. 2.* qui hanc declarationem astruit auctoritate eorum, qui loquuntur in terminis sequentis confirmationis.

Confirmatur primo hæc declaratio, quia is, qui appellauit coram honesta persona eo, quia non inuenit iudicem, non tenetur postea redire ad iudicem pro apostolis, nec probare, quod fuerit in momento impeditus, *Cassad. decis. 8. appellauerat. de appellat. fol. 315.* dicens, quod licet quidam appellasset biduo ante cursum decendii coram honesta persona, quæ hinc prius iudice a quo & non inuenit, nec curasset postea redire ad iudicem ipsum pro apostolis, nec probare quod fuisset in momento impeditus, tamen fuit, inquit, a maiori parte Dominorum conclusum, non esse desertam appellationem, & cum hac decis. residet *Surd. d. cons. 228. sub num. 17.* vbi alios citat, licet loquatur in terminis proximæ præcedentis quæ intæ declarationis.

Hæc confirmatio probatur sequentibus argumentis.

Primo quia, si iudex se absentet a loco iudicii, sufficit appellare coram persona authentica, nec tenetur appellans se qui alibi iudicem pro intimada appellatione, &

tione, & petendis apostolis, *Cassad. dicta decis. 8. num. 6. & 7. de appellat.*

Huic primo argumento potest responderi, quod non procedit, quando iudex se absentat a tribunali, & loco iudicii, sed procedit quando se absentat a Ciuitate, *Felin. in capit. 10. ex transmissa. numer. 5. in fine de prescript.*

Secundo quia, quando appellatur in absentia iudicis, non sunt de necessitate petendi apostoli, *iuxta ea, quæ retuli infra q. 13. n. 31. vers. contra.*

Huic secundo argumento potest responderi, quod procedit secundum opinionem eorum, qui tenent, satis esse semel adire iudicem ante momentum temporis, quæ opinio nõ est tuta, sed infirma, vt patet ex seqq. & ex his, quæ scripsi *infra q. 13. nu. 50. vel saltem eorum opinio potest procedere, quando fuit in ultimo momento appellatum, non ante momentum, vel, quando ante, si fuisset doctum de absentia, aut impedimento iudicis etiam in ipso momento: in his enim duobus duntaxat casibus procedunt dicta eorum, qui volunt, quod non debeat iterum adiri, Cassad. d. decis. 8. sub n. 10. versus finem. ibi. verum pro affirmatiua.*

Tertio quia ius defert appellationi a diffinitiuâ, vt retuli, & sequutus sum *infra q. 14. n. 7. vers. ratio.*

Huic tertio argumento potest responderi, quod procedit dummodo appellatio sit legitime interposita, videlicet, coram iudice a quo, vel sit expectatum vltimum momentum.

26 Contrariam opinionem: quod enim teneatur appellans redire ad iudicem pro apostolis momento temporis: tenet *Felyn. in c. 10. ex transmissa. sub num. 5. vers. est verum. de prescript. & sentiebat vna pars Dominorum de Rota, vt recenset Cassad. d. decis. 8. num. 1. & horum sententia probatur his rationibus, quæ adducuntur a Cassad. dict. num. 1. & seqq. vsque ad num. 6. exclusiue.*

Prima ratio est, quia si appellans non potest habere copiam Principis, debet protestari de impedimento, nec satis est, quod semel fuerit impeditus, sed oportet quod durauerit, & constet durare, quia si hodie nõ potuit habere copiam Principis, habebit crastina, *Aut. de Butr. c. 8. ex ratione. num. 8. ibi. ex huius deciditur. de appell. quem, & alios citat disputando casum huius confirmationis Cassad. d. decis. 8. sub n. 2. & 3.*

Secunda ratio est, quia non sufficit semel requirere dominum iudicem pro introductione appellationis, sed debet iterum requiri, quando rediit, vt ex pluribus comprobatur *Alex. cons. 19. viso processu. n. 3. vers. circa secundum. lib. 1. & quod appellans coram honestis viris ob defectum, contingentem in persona iudicis a quo, debeat altera die requirere iudicem, refert, & sequitur *Felyn. in c. 10. ex transmissa. sub num. 5. vers. ad hac vltima. de prescript.**

His duabus rationibus respondet *Cassad. d. decis. 8. sub num. 10. ibi. & ad dicta. quod allegata a Doctoribus loquuntur de tempore appellationis prosequendæ anni, vel biennii, quod est satis diuersum a terminis appellandi, & petendi apostolos.*

Tertia ratio est, quia terminus iuris ad redeundum pro apostolis est inductus ad commodum iudicis, qui propterea, etiam si fuerit inuentus ab appellante, potest dicere, prout practicatur, si velit differre; *nolo adhuc respondere, quia sum in termino, & sic potest tenere appellantem impeditum, & consequenter appellans cogitur expectare vltimam horam ad habendam iudicis presentiam, aut probandam absentiam,*

seu impedimentum *Cassad. d. decis. 8. n. 4. in fine. & n. 5. Ergo, si responsio de apostolis debet haberi quando iudex est paratus, & vult respondere; non satis est adire eum quando non adest, quia tunc est impeditus, & ideo non paratus.*

Huic tertiz rationi respondet *Cassad. ead. decis. 8. sub num. 10. ibi ad clement. quod licet appellans, iudice nolente respondere ante finem termini iuris de apostolis, cogatur expectare, si per totum terminum offerre eos voluerit, cum non dicatur morosus iudex ante lapsum termini; tamen appellans non tenetur iterum adire iudicem postquam semel intra terminum petit, per quam petitionem videtur iuri satisfecisse: nam, inquit, eiusmodi terminus pro apostolis communis est tam appellanti, quam iudici.*

Quarta ratio est, quia in Curia cauti Procuratores eunt ad habitationem iudicis tempore momenti, & c. vt retuli *supra sub num. 22. vers. confirmatur, & infra qu. 12. sub num. 8. vers. contra.*

Huic quartæ rationi respondet *Cassad. d. decis. 8. sub num. 10. non esse necessarium quod procuratores expectent momentum, sed expectare ad abundantem cautelam, quæ non nocet, & tollit omnem dubitationem.*

Quinta ratio est, quia alias appellans posset captare iudicem impeditum tertia, sexta, aut nona die, & tunc appellare coram honesta persona post factam diligentiam de iudice reperiendo, & eo modo vitare, ne coram eo appellaret, si semel ante momentum absentia, vel impedimentum sufficeret; quinimo fugeret refutatorios apostolos, quos forsitan habuisset, quod non debet posse esse in potestate patris.

Huic quintæ rationi respondet *Cassad. eadem decis. 8. sub num. 10. ibi quoniam potest. non esse absonum, ex quo durius esset tenere, quod condemnatus, cuius fauore est datus a lege terminus appellandi, & petendi apostolos, vel saltem ita eius contemplatione, sicut & iudicis aliter impediti, cogereur omni die cum dispendio, & labore data absentia, inquirere iudicem etiam vsque ad vltimum momentum: quid enim si ob causam, super qua lis vertitur, aut alia negotia compelleretur statim post sententiam, aut diem sequentem, seu vltiorem prope finem decendii longius peregrinari? utique lex debuit esse contenta tali diligentia, per quam iudici honor est tributus absque contemptu, & magis absentia iudicis in dubio est imputandum, partiq; subueniendum, quam fraudi adscribendum.*

His difficultatibus adductis, concludit *Cassad. in fine dictæ decisionis, quod utilis esset Principis declaratio.*

Confirmatur secundo eadem quinta declaratio, quia sicut is, qui ob iustum metum potest appellare coram honestis viris, & liceat postea cesset metus, tamen non tenetur iterato appellare coram iudice, *Bal. in l. 2. n. 4. vers. quæro quid si post. C. de huius qui propter metum iud. quem refert & sequitur *Surd. cons. 228. fisco. sub nu. 17. lib. 2. ita etiam dicendum est de eo, qui non potuit appellare propter absentiam iudicis.**

Quantum Ang. Aret. in l. 1. §. libelli. sub num. 5. vers. sed aduertendum est ff. de appell. & vela: scribat, quod metu cessante, debet infra decem dies appellationem suam legitime interponere, qua interposita, omnia interim, vt attentata, reuocantur, quod ait esse notandum, quia est singulare, si est verum, & quotidianum.

DECLARA VI principaliter, vt ordo appel 28

landi in casu, quo non potest appellari coram iudice a quo, sit, ut appelletur coram iudice ad quem: nam non sufficit appellare coram iudice ad quem quando potest haberi copia iudicis a quo, *Franch. in capit. vltim. si iustus. num. 22. vers. quinto quaritur. de appellat.* quod si neque coram iudice ad quem possit appellari, tunc appellabitur coram honestis personis, *Abb. in capit. 15. suggestum. sub numer. 4. ibi. nam ut ibi patet. de appell. Franch. in cap. vltim. quast. 4. sub num. 21. de appell. & Ioan. Ferrar. tract. de appell. num. 30. versus finem. & sub num. 31. tom. 5. fol. 68.* & ita sentiunt Innoc. Nicell. & Bouer. citati supra n. 21. & rursus. & apertius idem Nicell. eod. tract. de concord. gloss. concord. 6. fallen. 92. n. 135. tom. 18. fol. 197. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. num. 172. vers. octavo limit. tom. 5. fol. 380. inspecto ordine, quo loquuntur, licet non aliter expriment, Maran. tamen, quem citavi supra declar. 3. num. 20. inaduertenter loquitur ordine conuerso: & esse appellandum infra decem dies dixi infra n. 37. declaratione 8.

29 EXTENDE hanc declarationem, ut in tantum debeat obseruari præscriptus ordo, ut si fuerit appellatum coram honestis personis, non facta prius diligentia de appellando coram iudice a quo, & deinde coram iudice ad quem, talis appellatio non valeat, Nicell. in loco proxime citato num. præced. & Ruin. quæ refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innouat. appell. pend. ampl. 15. princip. num. 50. & 51. fol. 356. ponens hoc pro notabili, quia alii non ponunt, quod hoc copulatiue requiratur.

Contrariam opinionem, quod enim, si non potest appellari coram iudice a quo, sufficiat appellare eoram honestis viris, omisso iudice ad quem: tenet Franch. in cap. vlt. si iustus. quast. 4. num. 21. de appell. sentit enim, appellationem interpositam coram iudice ad quem, esse nullam, si potuisset interponi coram iudice a quo, sed si non potuisset interponi coram iudice a quo, & sit interposita coram honestis viris, cum potuisset interponi coram iudice ad quem, sentit posse sustineri pro valida, & hanc partem esse humaniorem, & ita secundum ipsum tenet Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus. versus finem. num. 10. vers. & scias. lib. 2. fol. 194. & hanc opinionem sequitur Surd. conf. 228. fiscus. sub num. 20. & 21. vers. vltimo non resistit lib. 2.

Pro concordia dantur duæ distinctiones.

Prima distinctio est, ut si loquamur de interponenda appellatione, tunc sit de necessitate seruandus præscriptus ordo, de quo in extensione: Secus si loquamur de interponenda protestatione, quia tunc non est necessarium adire iudicem ad quem, sed sufficit protestari coram honestis viris, *Card. Alex. in cap. vltim. si iustus. sub num. 14. vers. ex his dicerem. de appellat.*

Secunda distinctio est, ut extensio sit vera, si de facili iudex ad quem adiri possit: alias sit vera opinio contraria; quia, quod dicitur de honestis viris, habet locum in subsidium, cum non potest haberi copia iudicis a quo, neque iudicis ad quem, *Dec. eod. capit. vlt. si iustus. not. 4. num. 13. & 14.*

Quid dicendum? Ego non recedo ab ista opinione contra extensionem; & moueor ex textu in dict. cap. vltim. si iustus. de appell. quo cauetur, ut si non potuerit appellari coram iudice a quo, sufficiat coram honestis viris; proposita super hoc protestatione; causas appellationis deducero, & sic censeo superfluum esse adductam concordiam.

DECLARA VII. principaliter, ut quamuis appellatio, interposita coram honestis personis eo, quia non potuerit interponi coram iudice a quo propter eius absentiam, seu propter aliud impedimentum, sit valida, etiam quod postea iudici, & parti appellatæ non intimetur, quia iura ad validitatem appellationis non requirunt intimationem; *Franch. in ca. vlt. si iustus. n. 41. vers. vltimo quaritur. & num. 42. & Card. Alex. sub. num. 20. vers. sed nunquid debeat. de appell. & quod valeat appellatio, & ei non censeatur renuntiatum, quamuis appellans potuerit postea eam intimare iudici, & non intimauerit, tenuit Rot. decis. 50. alias 29. si appelletur. sub num. 1. de appell. in nou. & propterea, cum talis appellatio sit valida, sequitur, ut, etiam non sequuta intimatione, deuoluat, & tribuat iurisdictionem, *Franch. d. c. vlt. n. 42. Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 15. prin. n. 12. & 21. tom. 5. fol. 355. & Surd. conf. 228. fiscus. n. 17. in fin. lib. 2. & Achil. de Grass. decis. 9. alias 235. appellatio procuratorum. num. 2. de appell. fol. 108.**

Tamen hæc appellatio, interposita in absentia iudicis, non operatur effectum suspensiuum, sicq; non impedit processum iudicis a quo, nec causat attentata, nisi fuerit prius intimata, cum alias non sit quid imputetur iudici, & parti, si appellationem ignorent, *Franch. in d. c. vlt. si iustus. sub n. 42. & n. 50. vers. sed quid si intimatio. Card. Alex. sub n. 20. de appell. Lancell. d. ampl. 15. n. 20. 21. & seqq. vers. 2. limita fol. 355. & limit. 26. prin. n. 1. & 2. fol. 374. & Surd. d. conf. 228. num. 17. in fin. lib. 2. & loquendo in appellatione extraiudiciali, Rot. decis. 38. alias 309. attentata. de appell. in nou.*

Difficultas superest: nunquid appellatio, interposita in absentia iudicis a quo, sit intimanda ipsi iudici, & parti appellatæ, vel satis sit, si alteri eorum fuerit intimata.

Respondeo, esse vtrique intimandam, & intimationem, alteri eorum factam, non sufficere ad suspendendam iurisdictionem iudicis a quo: & moueor considerando vtrumque casum.

Primus casus est: quando fuit intimata parti, & non iudici: & in isto casu sunt duæ opiniones.

Vna opinio est, quod sufficiat, & quod ideo licet iudex a quo ignoranter processerit, quia sibi non fuerit intimata, tamen processus, quem faceret, veniret reuocandus, ex quo pars sciuit de appellatione; hancque opin. tenent Lap. & alii, quos citat, sed non sequitur Franch. in c. vlt. si iustus. num. 50. vers. sed quid si intimatio. & hanc opin. tenet aperte, loquendo de processu, facto ad utilitatem partis appellatæ, cui fuit intimata appellatio, *Card. Alex. d. c. vlt. n. 22. vers. si tamē intimata. dicens, quod attentata in utilitatem partis essent reuocanda, sicut si intimatio fuisset facta iudici.*

Altera opinio est in contrarium, quod non sufficiat, sed requiratur quod sit intimata iudici; hancque opin. tenet Imol. quæ refert, & sequi videtur Franch. vbi supra. & tenet aperte Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 15. num. 26. & 27. tom. 5. fol. 355. dicens, quod, non facta intimatione iudici, processus tenet, quamuis intimatio fuisset facta parti.

Ratio huius opinionis potest etiam esse, quia est quid imputetur appellanti, si citatus coram iudice a quo non comparuit, & non opposuit de appellatione, cum pars aduersa non teneatur aliter iura ipsius appellantis allegare, *Franch. d. c. vlt. si iustus. sub. n. 50.*

Secundus casus est oppositus: quando fuit intimata iudici, & non parti: & isto casu cenſeo ſimiliter, non ſatis eſſe, quia, ſi appellatio fuerit interpoſita in abſentia partis, debet ei poſtea intimari, *Franch. in c. vltim. ſi iuſtus. num. 18. verſ. ſed quaritur primo. & Card. Alex. ſub num. 12. verſ. ſed nunquid ſi plures. de appell.* Si debet intimari parti: Ergo non ſufficeret, quod intimaretur iudici tantum. Et hæc opinio eſt de aperta mente eorundem *Franch. & Card. Alex. in d. cap. vltimo, dum primus num. 41. & 42. & ſecundus ſub num. 20.* requirunt intimationem faciendam copulatiue, & iudici, & parti.

Confirmatur hæc opinio, quia pars appellata, ignorans appellationem, ſi procedat, excuſatur: Excufa- tur etiã iudex a quo, præſertim ſi habeat multas cau- ſas, & appellatio non ſit de recenti interpoſita, quia, his concurrentibus, facile poteſt obliuiſci in qua cau- ſa, inter quas perſonas, & de qua re iudicauerit, & de ipſa interpoſitione appellationis, argumento eorum quæ in alio propoſito, loquendo de Papa, & de Or- dinario, ſcribit *Rip. in l. 14. quod iuſſit. n. 47. & 48. ff. de rei iud. dicens, quod in Papa propter multitudinẽ negotiorum præſumitur obliuiſci etiã eorum, quæ paulo antea geſta fuerunt, & quod illa ratio, quod etiam Ordinarius propter multiplicatam negotiorum nõ præſumatur recordari de prima ſententia, quando tulit ſecundam, maxime vera eſt in ordinario ſene iuxta illud Senecæ; ſolebat mihi bona fidei eſſe memoria, nunc autem atate caſſata, &c.* Adde quod inculpatur appellans, qui, cum eſſet citatus, nõ comparuerit, & non oppoſuerit de appellatione interpoſita.

Neque dicatur, quod appellans non debet gra- uari ad comparandum poſtquam notificauerit iudi- ei appellationem: Quia reſp. quod debet grauari donec notificauerit parti appellationem, quia iudex a quo non tenetur reminifci.

33 SVBDECLARA I. eandem declarationem, & dicta in ea, vt habeant locum etiam in appellatione extraiudiciali, quia ipſa quoque debet intimari, alias geſta ante intimationem nõ reuocantur, vt attentata, *Rot. decif. 38. alias 309. attentata per iudicem. de appell. in nou.* & ita in effectu quando appellatio eſt contra certam perſonam videtur reſidere *Franch. in c. 51. bone memoria. concl. 9. ſub num. 42. de appell.*

Secus ſi appellatio extraiudicialis ſit generalis cõ- tra incertas perſonas, quia tunc non requiritur inti- matio appellationis, ex quo perſona non eſt certa, & attentata veniunt reuocanda, *Bal. in d. ca. bone memo- ria. num. 2. verſ. in text. ibi ne quia. & aperte Franch. ſub d. num. 42. in fine, & Lancoll. tract. de attent. par. 2. ca. 12. de attent. & in nou. appell. pend. ampl. 15. princ. n. 51. verſ. tertio regulam. tom. 5. fol. 356.*

SVBDECLARA II. vt intimatia appellationis poſſit fieri a quocunq; ſine vlllo mandato, quia ſufficit, quod qualitercunq; uenerit in notitiam ap- pellati, *Bellam. decif. 59. intimatia. num. 2. & 3. Rot. decif. 18. alias 127. valet intimatia. de appell. in nou. Felyn. in capit. 24. cum contingat. ſub numer. 9. conclud. ſeptima, de reſcript. & Achill. Graſſ. decif. 9. alias 235. appellatio pro- curatoris, num. 3. de appell. fol. 108. & bene & apertius Franch. in capit. vltimo ſi iuſtus. ſub numer. 44. verſ. ſed dubitatur. de appellat.*

Quamuis loquendo de appellatione extra iudici- um, contrarium tenuerit *Rot. decif. tertia alias 12. nota quod vbi appellatur. in fine. de appellat. in antiqu. volens, quod debeat intimari per procuratorem.*

SVBDECLARA III. vt hæc intimatia appel- lationis debeat fieri principali, vel eius procuratori, ſpecialiter in illa cauſa conſtituto, *Clem. 3. cauſam. in principio, de elect. &c.* Quare intimatia appellationis, facta procuratori generali, qui nunquam tractauerit illam cauſam, nec vnquam fuerit in illo iudicio, non iuuat, ac ſi non eſſet facta, ſecus ſi ille procura- tor generalis tractauit illam cauſam, *Franch. in c. vlt. ſi iuſtus. n. 45. verſ. item dubitatur. de appell.*

SVBDECLARA IV. vt intimatia ſit facienda perſonaliter, ſi inueniatur is, cui eſt facienda, & non abſit, alias ſufficit, intimationem fieri ad domum, vt habetur in *Clem. 3. cauſam verſ. quod ſi forſan. de elect. &c.* & refert, & ſequitur *Franch. d. c. cap. vltim. numer. 43. verſ. ſed aduerte.* quod ſi domus in remotis exiſtat, tunc debet fieri in eccleſia cathedrali, & alias, vt in *d. Clem. cauſam.*

SVBDECLARA V. vt ſi appellatio ſit interpo- ſita in abſentia iudicis a quo extra cauſam, in quibus iu- ra permittunt, poſſe appellari in eius abſentia; tunc intimatia appellationis nullum operetur effectum, quia ipſamet appellatio eſt nulla, per ea quæ retuli, & ſequutus ſum *ſupra n. 1. & 6.* & ſublato fundamento, cætera corruunt: & ſic intimatia appellationis, vt habeat vſum, & effectũ deuoluendi, ſeu ſuspenden- di, debet appellatio eſſe valida. Caſus autem, in qui- bus iura permittunt poſſe appellari in abſentia iudi- cis, ſunt; quando iudex eſt abſens, ſeu nõ facit ſui co- piam, vel appellans propter iuſtum timorem nõ au- det coram eo appellare, vt retuli, & ſequutus ſum *ſupra n. 9. 18. & ſeqq.* extra hos caſus non licet appellare in abſentia iudicis, & appellando, appellatio eſt nul- la, & conſequenter inutilis eſſet intimatia, vt dixi.

SVBDECLARA VI. conſequenter, vt intima- tio appellationis ſit facienda iudici quoties appella- tio fuit legitime interpoſita in eius abſentia, & ad e- ius notitiam non deuenit, iuxta ea quæ retuli, & ſe- quutus ſum *ſupra n. 30.* ſecus ſi appellatio ſit interpoſi- ta coram eo, ſeu alias ad eius notitiam peruenit, quia tunc fruſtra intimatur ei illud, quod coram eo ſolem- niter eſt geſtum: & intimatia non eſt neceſſaria quã- do iudex de ea aliter eſt conſcius; vide *infra ſub. n. 35. reſtric. 1.* Itẽ ſecus ſi non legitime ſit interpoſita in eius abſentia, quia eſſet inutilis per ea, quæ dixi in præce- denti ſubdeclaratione.

SVBDECLARA VII. ſimiliter, vt parti appel- latae ſit facienda intimatia appellationis quoties ap- pellatio non fuit interpoſita in eius præſentia, ſeu ad eius notitiam nõ deuenit; ſecus ſi in eius, vel ſui pro- curatoris, in cauſa ſpecialiter conſtituti, præſentia, *d. Clem. cauſam. de elect. vel aliter ad alteriuſe orũ no- titiam deuenit, vt dixi infra nu. 35. reſtric. 1.* ſed illa eſt aduertenda differentia, quod appellatio non po- teſt interponi in abſentia iudicis, teſtibus iis, quos ſe- quutus ſum *ſupra n. 1.* alias eſſet nulla; vt retuli, & ſe- quutus ſum *ſupra n. 6.* præterquã in caſibus abſentia, vel iuſti timoris, vt retuli, & ſequutus ſum *ſupra n. 9. & 18.* ſed extra præſentiam partis appellatae poteſt indi- ſtincte interponi, quia eius præſentia nunquã eſt ne- ceſſaria. *Card. Alex. in c. vlt. ſi iuſtus. ſub n. 12. verſ. ſed nun- quid ſi plures. de appell. etiam ſi præſentia partis cõmode haberi poſſet, vt ſcribit ibid. Franc. n. 18. verſ. ſed quaritur primo.* Imo præſentia partis appellatae non eſt neceſ- ſaria etiam ſi eſſet appellatio extraiudicialis a graua- mine, illato per partem, & pars grauens eſſet certa, quia nihilominus appellatio poteſt interponi co-

ram honestis viris sine eius presentia, dummodo postea ei notificetur, *Franch. cod. cap. vltim. si iustus. sub num. 40. quest. 14.*

SUBDECLARA VIII. eandem septimam declarationem, ut intimatio appellationis, facienda parti appellatæ, possit considerari in duplici casu, & sicut vnus casus est diuersus ab altero, ita etiam intimatio appellationis in vno casu est vnus naturæ, & in altero alterius naturæ.

Primus casus sit: quando per appellationem deuoluitur causa ad Curiam, vtpu: a quia ab electione, prouisione, & similibus appellatur ad Sedem Apostolicam: Et in isto casu concludo, intimationem esse necessariam non solum ad effectum suspensionis, sed etiam ad effectum, ut causa deuoluatur ad Curiam, & esse faciendam infra mensem, seu postea quā cito commode fieri poterit *d. clem. causam de elect. alias notificatio post hoc tempus facta non arctat appellatū, nec deuoluit, quia, si arctaret, sequeretur hoc absurdum, quod si post annū notificaret appellationē, arctaret appellatum, & deuolueret, Gloss. penult. in d. clem. causam in verbo tempus.* appellatio tamen remanet valida, sed, ut dixi, non deuoluit ad Curiam, nisi sit intimata, ut sup. *Gloss. in ead. clem. causam. in verbo. deuoluta.* Et quod in causis beneficiis requiratur hæc intimatio, ut deuoluat, scribit *Gloss. penult. in ead. clem. causam. in verbo. tempus ibi. inter alia ergo substantialia.*

Contra hanc subdeclarationem: quod enim debeat intimari infra decē dies, videtur sentire *Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princip. ampl. 13. n. 114. tom. 5. fol. 379.*

Confirmatur hæc opinio, quia itineris arreptio, quæ habet vim appellationis, ut ex *Ant. de Butr. Mil. Franch. Lancell. & Grauat. retuli, & sequutus sum infra n. 41.* non suspendit iurisdictionem iudicis a quo, nisi sit intimata eidem iudici infra eosdem decem dies, ut ex *eisdem Ant. de Butr. Franch. Mil. & Lancell. retuli, & sequutus sum infra num. 42.*

Non discedas a subdeclaratione, quia habet textum expressum.

Ad *Lancell. respondeo, quod loquitur remissive ad ampl. 15. num. 47. fol. 356.* vbi non loquitur de intimatione appellationis, sed de interponenda appellatione infra decē dies; prout eundem retuli *infra n. 38.*

Ad *Ant. de Butr. Franch. Mil. & Lancell. respondeo quod volunt, itineris arreptionem esse intinandam infra eosdem decem dies ad hoc, ut nullum remaneat tempus procedendi, quin committantur attentata; sed non negant, quin intimatio possit fieri etiā postea; sed quia donec intimatur, potest iudex, & pars procedere sine vitio attentatorum, ideo cautela est, ut quando citius intimetur.*

Secundus casus est: quando per appellationem non deuoluitur causa ad Curiam eo, quod causa iam est in Curia, & appellatum est a sententia lata in Curia: & in isto casu concludo, intimationem non esse necessariam, nisi ad effectum suspensionis, ut scripsi *supra num. 31.* nam in isto casu habent locum ea, quæ ibi retuli, & sequutus sum, & intimatio ad istum effectum potest fieri quocumque, dummodo fiat pendente casu appellationis priusquam sit deserta: & solet hæc intimatio omitti hic in Curia, quia, cum appellatus vult procedere, debet citare partē, quæ tunc opponit de appellatione, & sic oritur intimatio, quæ suspendit futura, sed non impedit facta.

SUBDECLARA IX. ut in hac intimatione ap-

pellationis debeat intimato ostendi, & legi appellatio in scriptura authentica, si intimatio fiat per personam priuatam, secus si fiat per nuntium publicum, quia ei credendum est etiam sine scriptura publica, ut refert, & sequi videtur *Franch. in cap. vlt. si iustus. n. 49. de appell. vide infra vers. primus.*

Difficultas oritur: nunquid si iudex, a quo appellamus, petat copiam appellationis, quam ei intimamus, teneamur ei eam tradere?

Videtur prima fronte simpliciter dicendum non esse tradendam, quia sufficit, quod intimans ostendat appellationem, & legat absque eo, quod aliter mittat copiam, *Franch. in d. c. vlt. si iustus. num. 48. de appell. Sed tu distingue, ut copia petita sit tradenda, si in appellatione requiritur expressio causæ, secus si non requiritur, Franch. in d. c. vlt. si iustus. n. 34. q. 12. & in ca. appellatio sub num. 5. ibi. sed an requiratur, de appell. in 6. quem retuli, & sequutus sum etiam supra q. 4. n. 38. in fine. & hoc respectu iudicis.*

Sed respectu partis appellatæ, petentis copiam appellationis, sunt distinguendi duo casus.

Primus casus est in causa beneficii, & in appellatione, emissa de partibus ad Sedem Apostolicam: & in isto casu concludo, quod in causa beneficii requiritur regulariter intimatio appellationis, nec sufficit dari copiam, sed requiritur, quod vel in authentica forma detur copia, vel illi scriptura sub authentica forma confecta legatur, & simplex copia dimittatur contra quem appellatur; si tamen copiam, authenticam petierit, debet ei sub forma authentica dari, *l. m. 3. causam. de elect. & c. Rot. decis. 26. alias 168. si in causa. de appellat. in nou. & Card. Alex. in c. vlt. si iustus. in fin. n. 22. vers. in causa autem beneficii. de appell. & vide supra q. 4. n. 13. in fin. & ratio est, quia eiusmodi intimatio habet vim citationis, & deuolutionis causæ ad Curiam, ut dixi supra vers. primus. vel ratio generalis est, quia ad hoc, ut constet de actu præterito, requiritur fides plena, *Gemin. in c. 9. appellatio n. 4. de appell. in 6.**

Secundus casus est in appellationibus a sententiis, latis in Curia, seu in appellationibus, quæ causam appellationis non deuoluunt ad Curiam, sed ad suum iudicem ordinarium: & in isto casu intelligo, ut loquatur *Franch. in d. c. vlt. si iniustus. q. 11. n. 33. de appellat.* vbi ex doctrina Antonii de Butr. tenet, quod copia non sit danda, quia instrumentum appellationis, cum nondum sit productum in iudicium, non est commune, sed proprium ipsius appellantis, qui posset appellationi renuntiare: Secus autem inquit, si appellatus fuisset citatus super causa appellationis: tunc enim non potest renuntiare appellationi, cum res non sit integra; & licet instrumentum appellationis non sit productum, tamen videtur, quod debeat produci & dari copia appellato, ut sic possit deliberare.

Vltimus pro complemento aduerte duo: Primum, quod utile consiliū esset appellato de petitione prædicta facere confici instrumentum publicum; satis tamen esset de hoc per testes fidem fieri posse, *Gloss. Ioannis And. in d. clem. causam in verbo. si petita, & Franc. in d. cap. vlt. quest. 11. num. 33. in fine de appell.* Secundum quod copia appellationis petita est danda non expensis petentis, sed expensis intimantis, *Gloss. in dict. clem. causam. in verbo. porrecto. de elect. & c. ad quam se remittit Franch. in dict. cap. vltim. quest. 12. num. 34. in fine: si enim dicimus de copia libelli, quod debet dari sumptibus actoris, & non rei, vide supra lib. 1. cap. 10. numer. 10.*

34 **SUBDECLARA X.** vt † in appellatione interposita in causa beneficiâli a procuratore ad Sedem Apostolicam requiratur nō solum intimatio appellationis, faciendâ parti appellatæ, sed etiam intimatio mandati procuratorij, *Felyn. in c. 24. cum contingat. conclus. 7. sub num. 9. de rescrip. Caput aq. decis. 35. appellauerat. num. 6. part. 1. Put. decis. 405. in causa Giennensi. nu. 2. & 5. lib. 3. & debet eodem modo intimari, Achil. de Grass. decis. 17. alias 243. in eadem. nu. 1. de appel. & quod appellatio procuratoris requirat intimationem vna cum mandato, scribit idem Achil. decis. 9. alias 235. appellatio procuratoris. num. 1. eod. tit. de appel. & quod alias non valeat, nisi appellato fiat fides de mandato ipsius procuratoris, copiose ante hos scripsit Bellam. decis. 58. intimatio. nu. 1.*

Ratio huius subdeclarationis est, quia, cum sine mandato appellari non possit, mandatum videtur esse pars appellationis, *Bellam. d. decis. 58. nu. 2. Caput aq. & Felyn. vbi supra.* Sed intimare in hac parte, non est, nisi edere, hoc est, ad notitiam deducere: editio autem in totum faciendâ est: Ergo, cum mandatum sit pars appellationis, sequitur, quod sicut debet intimari appellatio, ita etiam debeat intimari mandatum, *Bellam. vbi supra.*

Contrariam opinionem (quod enim appellatio sit valida, licet mandatum procuratoris non fuerit intimatum; dummodo vere esset procurator, & præsumptiue constaret de eius mandato) refert, & sequi videtur ex Rot. quam citat Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princ. nu. 27. & seqq. fol. 378.

Oppono similiter contra rationē ipsius subdeclarationis, quia superueniens productio boni mandati validat appellationem, vt retuli q. preced. sub nu. 27. vers. prima. & similiter sententia, lata cum asserto procuratore, validatur, si de mandato constet post sententiam, vt retuli d. q. preced. sub num. 27. vers. comprobatur secundo. Ergo sufficiens mandatum non est pars necessaria appellationis, & consequenter non est verum, quod sit intimandum vti pars appellationis.

Non recedo a subdeclaratione.

Ad Rotæ decisionem, quam citat, & sequitur Lancel. vbi supra, respondeo, quod illa decisio subiacet censuræ huius decimæ subdeclarationis, & ideo aliquid diuersum est in ea præsupponendum, puta, quod adeo præsumptiue constaret de eius mandato, vt Rota ex iuridica æquitate potuerit moueri ad iudicandum, quod non esset necessaria alia intimatio mandati.

Oppositioni, adductæ contra rationem subdeclarationis, respondet Lancellot. dict. limit. 50. princ. sub num. 23. fol. 378. quod illa procedunt in processu, ex cuius validitate non infertur pœna, quia tunc materia reputatur fauorabilis pro validitate, & ideo superueniens productio boni mandati validat illum processum: secus est, inquit, in appellatione, quia tunc, cum ex eius validitate possint venire pœnæ attentatorum, videlicet, refectionis expensarum, restitutionis fructuum, & similes, materia reputata est odiosa, & ideo superueniens productio boni mandati non validat appellationem.

Hæc Lancellotti responsio, & si transire possit, tamen in prima parte non potest admitti indistincte: licet enim agatur solum de validitate processus sine pœna; tamen adhuc est distinguendum; vt su-

perueniens productio boni mandati validet processum, si non fuerit antea oppositum, neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato; secus si fuerit oppositum, quia tunc non validaret, Rot. coram R. P. D. Litte ditra die 13. Maij 1594. in vna Imolen. bonorum, & faciunt quæ in alijs terminis retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 2. n. 406.

INTELLIGE I. nunc eandem decimam subdeclarationem, vt intimatio mandati procuratoris appellantis, faciendâ appellato, sit indistincte necessaria in appellatione extraiudiciali, puta, ab electione, postulatione, seu prouisione, vt disponit clem. 3. causam. de elect. &c.

Sed in appellatione iudiciali distingue, vt intimatio sit necessaria, quando is, qui appellat, non prius docuerit de suo mandato; Secus est, quando is, qui appellat, iam prius in processu docuit de suo mandato ad lites, quia tunc nō est aliter intimandum mandatum, cum appellato iam per prius sit notum: & ita seruetur sine difficultate.

INTELLIGE II. vt intimatio mandati procuratoris possit fieri a quocunq; sine vllō mandato, quia si sufficit, quod appellatio venerit qualitercunq; in notitiam appellati, *Bellam. Rot. Franch. Felyn. & Achil. de Grass. quos retuli, & sequutus sum supra nu. preced. vers. subdeclara secundo.* Ergo idem dicendum est de mandato, quod est pars appellationis.

INTELLIGE III. vt si principalismet infra legitima tempora ad appellandum intimet appellato appellationem, interpositam a suo procuratore, tunc non erit necessaria intimatio mandati procuratoris, quia, intimando principalis infra legitima tempora ad appellandum, dicitur eam ratificare: Secus est, si intimet post lapsum tempus appellandi, quia tunc requiritur etiam intimatio mandati procuratoris, qui appellauit, *Bellam. decis. 58. intimatio. nu. 4.* ad effectum videndi, si erat procurator.

INTELLIGE IV. vt si tenor mandati procuratoris sit insertus in instrumento appellationis per eundem notarium, qui receperit eiusdem mandati, & appellationis instrumenta, tunc non sit necessaria alia intimatio mandati procuratoris, *Bellam. dict. decis. 58. sub numer. 4. ibi, secundo casu principali, & Felyn. in cap. 24. cum contingat. sub num. 9. conclus. 7. vers. limita nisi. de rescrip.*

RESTRINGE I. nunc; † explicando eandem 35 septimam principalem declarationem, positam supra num. 30. dum dixi, appellationem esse intimandam; vt non requiratur hæc intimatio, quando pars, & iudex iam aliter essent conscii de appellatione: sufficit enim, quod venerit qualitercunq; ad eorum notitiam, *Franch. in c. vlt. si iustus. num. 46. vers. vltius dubitatur. de appell. & Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 15. princ. num. 28. & 29. tom. 5. fol. 355.*

RESTRINGE II. vt † ista notificatio, seu inti- 36 matio, faciendâ iudici, non sit necessaria, quando propter iustum timorem non appellat coram iudice iuxta primam declarationem, quam posui supra numer. 8. & 9. quia tunc sicut metus excusat, ne teneatur appellare coram eo, ita etiam debet excusare, ne teneatur ei intimare appellationem, quia militat eadem ratio metus: & in simili videmus, quod citatio ad videndum iurare, seu examinari testes, quæ est necessaria, potest omitti, si sint examinandi cōtra formidabile, & tyrannum, vt retuli, & sequutus sum lib. preced.

6.8 num. 90. & seqq. Ergo si iudex, cui intimari debet appellatio, sit potens, & terribilis, debet posse omitti intimatio.

Confirmatur hæc restrictio, quia necessitas intimandi appellationem cessat, si per eum, cui debet intimari, stet, quo minus intimetur, ut retuli & sequutus sum in seq. restrict. sed quando quis non audet appellare coram iudice propter iustum metum iudicis, dicitur stare per iudicem quominus coram eo appelletur, & consequenter quominus habeat notitiam appellationis. Ergo appellans ulterius non ardetur ad intimationem faciendam.

RESTRINGE III. ut intimatio appellationis, seu sententiæ non sit necessaria, si iudex, vel pars, dum qui se preparat ad intimandum, nolunt audire, quia eis imputatur, ex quo non stetit per denuntiantem, Franch. in c. vlt. si iustus. num. 47. vers. quid autem si quis. de appel. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. ampl. 15. princ. num. 40. vers. secundo sublimita. tom. 5. fol. 356.

37 DECLARA VIII. principaliter, ut talis appellatio interponenda coram iudice ad quæ, debeat interponi similiter infra decem dies, 10. Ferrar. tract. de appel. lib. 2. c. 3. n. 131. tom. 5. fol. 68. dummodo sit facultas adeundi eum, ut distinctius loquitur Mynsing. in sing. obseruat. cent. 2. obseru. 2.

38 DECLARA IX. principaliter, ut si non possit haberi copia iudicis a quo, neque iudicis ad quem, & ideo sit appellandum coram honestis personis; debeat appellatio simili et interponi congruo tempore, id est, infra illos decem dies, infra quos debuisset appellari coram iudice, quia licet non possit haberi copia iudicis a quo, neque iudicis ad quem, tamen tempus currit, & non sufficit protestari, sed debet appellari infra decem dies coram honestis viris: & hoc esse non de consilio, sed requiri in puncto iuris, testatur Franch. in cap. vlt. si iustus. q. 10. num. 32. vers. ad opiniones tamen. de appell. & quod ad hoc, ut talis appellatio, facta coram honestis viris, operetur suos effectus, & per consequens effectum attentatorum, debeat esse interposita infra decem dies, scribit Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. ampl. 15. princ. num. 47. vers. primo ut talis. fol. 356. & quod ita vltus obtineat, testatur Mynsing. in singul. obseruat. cent. 2. obseru. 2. sub num. 3. & ad tenendum quod debeat appellati infra decem dies adducor hac etiam ratione, quia subrogatum loco appellationis debet exerceri intra tempus, quo licet appellare, Ant. de But. in d. c. vlt. si iustus. not. 2. n. 3. de appel.

Contra istam declarationem: quod enim in casu, quo non potuerit haberi copia iudicis ad quem, possit appellari post lapsos decem dies: videntur sentire Spec. tit. de appel. §. restat. sub nu. 1. vers. sed nunquid. lib. 2. fol. 189. & Bar. in l. 1. §. dies. in princ. & num. 4. ff. quan. appel. sit. dum scribunt, quod tempus appellationis interponendæ est vtile quoad initium, & quod ipso iure non currit quando stat per iudicem, sed tamen consulunt, quod protestetur, & interponatur appellatio coram honestis personis: Et sic secundum Spec. & Bar. non est de necessitate, quod appelletur coram honestis personis, sed de consilio. & idem Lancell. d. c. 12. limit. 50. princ. num. 172. & seqq. limit. 8. fol. 380. dum num. 37. vers. secunda causa. fol. 378. ponit regulam, esse appellandum infra decem dies, & deinde sub nu. 127. & 128. & seqq. ponit limitationes, & d. nu. 172. & seqq. ponit octauam limitationem, ut regula prædicta

procedat quando appellanti fuit facultas adeundi iudicem, qui tulit sententiam, vel iudicem ad quem, secus, inquit, si appellans non habuisset hanc facultatem, & pro hac contraria opin. poteris videre quæ adducit, sed non sequitur Franch. d. q. 10. nu. 31.

RETENTA † declaratione.

39

RESTRINGE eam ut non procedat, quando propter metum non potuisset appellari coram honestis viris, quia tunc absq; dubio non currit tempus decem dierum ad appellandum, Franch. in d. c. vlt. si iustus. q. 10. n. 32. in fin. de appel.

DECLARA X. principaliter, ut de consuetudine appellatio satis dicatur interposita coram iudice a quo etiam si in officio notarij in absentia iudicis sit data schedula appellationis notario causæ, qui postea infra legitima tempora illam legere debet iudici, & dum eam legit, non est necessaria præsentia partis appellantis, & ita in praxi vidi seruari, sed potest appellans, si vult, esse præsens, & iudex audita appellatione, aut tacet, aut interloquitur super admissione, vel non admissione appellationis, de qua admissione, & non admissione separatim egimus infra quæst. 13. art. 2.

DECLARA XI. principaliter, ut non procedat de stylo in appellationibus de partib. ad Auditorem Camerae, quia licet appellatio non interponatur coram iudice a quo, tamen Auditor Camerae procedit in ea, ut dixi supra q. 3. n. 12.

DECLARA XII. principaliter restringendo eandem conclusionem, ut non procedat quando post litem motam grauatus arripit iter, seu mittit nuncium ad Papam, seu eius Curiam propter grauamen, quia talis itineris arreptio, seu nuncij missio habet vim appellationis, ut declarant Ant. de Butr. in cap. 59. ut debitus. sub num. 15. ibi, quandoq; iter arripit causa coepta. de appel. Mil. in repert. in verb. appellationis vim obrinet. & de communi* opin. testatur Franch. in d. cap. ut debitus. sub num. 33. vers. secundo casu. & ex eo refert, & sequitur ampliando eam Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. ampl. 16. sub num. 3. vers. regula. tom. 5. fol. 356. & quod itineris arreptio ad Papam vim habeat appellationis nedum de iure pontificio, sed etiam de iure Cæsareo, refert, & sequitur Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 7. c. vlt. sub num. 27. & sic non est necesse, quod appellatio interponatur coram iudice a quo.

Ratio huius declarationis est, quia plus est aliquid facere facto, quam verbo. Rot. decif. 54. alias 385. si appelletur. nu. 1. de appel. in nou. Franch. in c. 52. dilecti. nu. 1. & Card. Alex. n. 4. de appel.

Contra hanc declarationem: quod enim sola arreptio itineris ad Papam absq; appellatione, vel sola missio nuncii ad Papam non habeatur pro appellatione, cum sit necessarium, quod specificè, & expresse interponatur appellatio: scribit idem Franch. eod. cap. ut debitus. n. 1. in fin. not. 3.

RETENTA † declaratione.

42

EXTENDE eam, ut non solum habeat vim appellationis, sed releuet etiam ab onere petendi Apostolos, ut ex Inn. refert, & sequitur Anch. in c. 6. ab eod. nu. 3. not. 4. de appel. in 6. licet ipse prius adducat suam opinionem in contrarium.

SUBDECLARA I. restringendo eandem declarationem, & extensionem, ut ita demum arreptio itineris habeat vim appellationis, & suspendat iurisdictionem iudicis a quo, si sequuta fuerit infra decem dies

dies a die illari grauaminis, & fuerit intimata iudici, vel parti, *Anton. de Butr. d. cap. vt debitus. sub num. 15. & Franch. sub num. 33. vers. alij. vero tenent. de appell. & Mil. in reper. in verb. appellationu vim obtinet. il. 2. Lancell. d. cap. 12. ampl. 16. nu. 15. & 17. fol. 356. & Contar. in l. vnica. limit. 25. num. 18. & 19. C. si de momen. poss. Et quod hæc duo copalatiue coniuncta habeant vim appellationis; videlicet, primum, quod quis protestetur parti expresse, ne aliquid noui faciat: secundum, quod arripiat iter ad superiorem, alias sola arreptio itineris vim appellationis non habeat, scribit Ias. in l. de pupillo. §. si quis ipsi pratori. versus finem. sub nu. 21. ff. de oper. non nunciat. quia necesse est, vt obseruentur illa, quæ debent obseruari in appellatione in quantum possunt, *Ant. de Butr. sub d. n. 15. ibi. necesse tamen est. Nat. cons. 606. approbo. sub n. 1. lib. 3. & Lancell. d. ampl. 16. n. 17.**

43 **SUBDECLARA II.** vt si itineris arreptio fiat ante cœptam causam, tunc non habet vim appellationis, sed tamen, si sit facta ex legitima causa, suspendit iurisd. ctionem iudicis inferioris, *Ant. de Butr. d. c. vt debitus. sub n. 15. ibi. sic con. ludendo.*

44 **Aduerte primo** circa istam secundam subdeclarationem, quia ista itineris arreptio ex legitima causa facta tueretur eum, qui vadit, & non eum, qui mittit, *Franch. d. cap. vt debitus. sub nu. 32. vers. in gloss. 4. & ratio est, quia itineris arreptio, quæ fit ad Papam ante cœptam causam, suspendit iurisdictionem inferioris, siue sit ordinarius, siue delegatus, non ex eo, quod habeat vim appellationis, quia nõ habet, quando causa non est cœpta, sed suspendit, & tueretur itinerantem propter cap. vnicum. de peregr. Mil. in reper. in verb. appellationis vim obtinet. il. 2. & Card. Alex. in cap. 52. dilecti. nu. 8. limit. 3. de appell.*

Aduerte secundo, quod præfatum priuilegium, datum itineranti ad Curiam Papæ, vt interim non possit in patria cõueniri, non habet locum, quando iter arripit, postquam fuerit citatus, vel habuerit notitiam literarum, quas aduersarius impetrauit a Papa, *cap. 9. meminimus, & cap. 15. suggestum, & vtrobiq. Canonista. de appell. uisi iter arriperet grauatus, quia tunc illa itineris arreptio haberet vim appellationis, vt dixi supra nu. 41. Sed si iter arripiat antequam sit citatus, vel priusquam habuerit notitiam literarum, tunc habet præfatum priuilegium, ne possit cõueniri in patria, d. c. meminimus. in fin. dummodo absit dolus, & malitia, quia, si dolose iter arriperet, adhuc non competeret priuilegium, vide Card. Alex. d. c. meminimus. n. 2. & latius Dec. not. 3. n. 9. & seqq.*

Dixi in hac quæstione appellationem esse interponendam coram iudice a quo, sequitur, vt videamus quo ordine sit appellandum.

QVÆSTIO VII.

ARGVMENTVM.

Appellatio debet fieri ad superiorem, non omisso medio.

S V M M A R I A.

APPELLATIO debet fieri ad superiorem gradatim, & hæc est conclusio. num. 1. — Declaratur primo hac conclusio, qui dicatur superior gradatim. num. 3. — Declaratur secundo, vt appellatio, simpliciter interposita, dicatur gradatim interposita. numer. 4. 5. & seqq. — Extenditur hac secunda declaratio, maxime quando existat certus iudex appellationum. num. 9. — Exem-

plum in appellatione interposita in foro Capitolino. numer. 10. — Aliud exemplum in appellatione eius, qui non recognoscit superiorem, nisi Papam. numer. 11. — Declaratur tertio, gradatim appellatum dici, quando est appellatum ad iudicem competentem. num. 12. — Procedit hac declaratio, tam de iure civili, quam de iure canonico, num. 13. — Declaratur quarto, vt gradatim dicatur appellatum, etiam si a seculari, & ecclesiastico condelegatus sit appellatum ad superiorem condelegati secularis, & ad quemcunque alium competentem. num. 14.

Ampliatur I. conclusio, vt non solum de iure civili, sed etiam de iure canonico sit appellandum gradatim. numer. 15.

Ampliatur II. vt appellatio interposita non gradatim, sit nulla. num. 16. — Subampliatur etiam parte non opponente. num. 17. — Et hoc est verum secundum leges. num. 20. — Secus secundum canones eodem. num. 20. iunctis num. 18. & 19. — Restrigitur primo subampliatio, vt non procedat in appellatione ad Papam. num. 21. — Extenditur restrictio, vt procedat etiam parte opponente, sed tunc Papa eam remittit ad iudicem suum. num. 22. — Illamque remittit etiam post lapsa tempora ad appellandum. num. 23. — Debet tamen appellans impetrare commissionem causæ infra legitima tempora. numer. 24. — Restrigitur secundo, vt non procedat quando est appellatum per errorem omisso medio. num. 25. — Restrigitur tertio, vt non procedat de iure canonico. num. 26. — Restrigitur quarto, vt appellans possit intra legitima tempora variare appellationem. numer. 27. — Etiam si superior, ad quem esset appellatum omisso medio, inhibuisset. numer. 28. — Hoc procedit, si ad hunc superiorem, qui inhibuit, non potuerit appellari omisso medio. num. 29.

Ampliatur III. vt neque ad Imperatorem possit appellari omisso medio. num. 30. — Restrigitur hæc ampliatio in multis casibus in Camera Imperiali. nu. 31.

Ampliatur IV. vt etiam Papa in Curia solitus sit obseruare regulam de non appellando ad superiorem, omisso medio. num. 32.

Ampliatur V. vt Baro prohibere solitus sit Vasallu, ne in derogationem sue iurisdictionis vadant ad Curiam Romanam. num. 33. — Hinc domini temporales sumunt occasionem prohibendi vasallu, vt desistant prosequi litem in Curia Romana, &c. num. 34. — Quod potest intelligi in causis prophanis, & quomodo. n. 35.

Limitatur I. eadem conclusio, vt non habeat locum in appellatione a delegato vniuersitatis causarum, quia appellatur omisso medio. num. 36.

Limitatur II. quando superior proximus esset inhabilis. numer. 37. — Exemplificatur hæc limitatio in excommunicato. num. 38. — In heretico. numer. 39. — In mortuo. num. 40. — In suspecto. num. 41. — In suspecto, qui delegauit. num. 42. — Declaratur vt appellatio deuoluatur ad superiorem gradatim proximum. num. 44.

Limitatur III. quando iudex mediatu denegat iustitiam, vel sua sponte causam remittit ad suum superiorem. numer. 43. — Declaratur, vt appellatio deuoluatur ad superiorem proximum gradatim. numer. 44.

Limitatur IV. in appellatione ad Papam. numer. 46. — Sed est in electione appellantis, & non appellati. ibid. — Infertur primo a sententia Vicarij, &c. posse appellari ad Papam. num. 50. — Infertur secundo, a delegato Legati posse appellari ad Papam. numer. 51. — Ex-

tenetur primo limitatio, etiam si appelletur a gravamine, extra iudicialiter illato a iudice ad instantiam partis, seu si esset illatum tanquam a parte, num. 52. — Et coram quo iudice sit agendum, num. 53. — Extenditur secundo, etiam si appellatio interponeretur a sententia, lata in Civitate, cuius statuti appellationes essent cognoscenda in illa Civitate, &c. num. 54. — Extenditur tertio, ut si, appellatione interposita ad Papam, processerit Metropolitanus ordinarius, processus sit nullus, & attentatus, num. 55. — Extenditur quarto, ut in terris, quae sunt de temporali iurisdictione ecclesiae procedat etiam si appelletur a sententia iudicis secularis, nu. 56. — Extenditur quinto, ut causa, quae de sui natura non est cognoscenda in Curia, veniat cognoscenda, si appellans iuravit, quod non sperat iustitiam in partibus, num. 57. — Declaratur primo eadem quarta limitatio, ut causa devoluta ad Papam cognoscatur ab eius delegato, num. 58. — Declaratur secundo, ut, appellatione interposita ad Papam, sint ligata manus inferiorum, nu. 59. — Subdeclaratur, ut Legatus de latere possit se intromittere, partibus consentientibus, &c. num. 60. — Extenditur, ut, partibus consentientibus, possit cognoscere de causa appellationis, quam, &c. num. 61. — Declaratur tertio, ut possit, omisso medio, appellari etiam scienter, n. 62. — Sublimitatur primo eadem quarta limitatio, ut non procedat in appellatione a sententia, lata a subdelegato Papa, &c. num. 63. — Delegatus enim Papa gerit personam Papa, num. 64. — Restrigitur primo hac sublimitatio, ut non procedat quando appellatus non exciperet, quia processus factus coram Papa teneret, num. 65. — Extenditur hac restrictio, ut si subdelegatus detulerit appellationem, interposita ad Papam, non possit causam ad se revocare, nu. 66. — Subextenditur, ut procedat eo ipso, quod subdelegatus detulit appellationem, &c. num. 67. — Restrigitur secundo, ut non procedat, quando subdelegatus, cui non in totum delegatus delegaverit, fuerit interlocutus, rejiciendo, &c. num. 68. — Restrigitur tertio quando appellatur a subdelegato delegati inferioris, quia posset appellari ad Papam omisso medio, num. 69. — Restrigitur quarto, ut non procedat in Curia Romana, num. 70. — Declaratur an hac restrictio sit vera, num. 71. — Restrigitur quinto, quando Papa delegasset appellationem remotam, num. 72. — De opin. communi in contrarium, ibidem. — Hac communis contraria extenditur etiam si causa non esset commissa, appellatione remota, num. 73. — Sublimitatur secundo eadem quarta limitatio, ut non procedat extra Statum Ecclesiasticum in temporalibus, quia Papa non admittit appellationes, nisi iustitia non administrata, num. 74. — Inferitur ex ista sublimitatione prohibitio, quam Barones extra Statum Ecclesiasticum faciunt sui Vasalli, n. 75. — Extenditur hac secunda limitatio, ut procedat etiam in Civitate Parma, in Regno Neap. & Regno Apulia, &c. num. 76. 77. — Declaratur primo eadem sublimitatio quando dicatur iustitia non administrata, num. 78. — Declaratur secundo, ut procedat quando variatur questio, &c. num. 79. — Declaratur tertio, ut Papa possit adjuvet Barones adversus duritiam vasallorum, quam advocet ad se causas, num. 80. — Subdeclarantur istae declarationes, ut serventur in causis arduis, num. 81. — Sublimitatur tertio in causis, quae cognoscuntur hic in Curia, &c. num. 82. — Sublimitatur quarto, ut nihilominus Papa, appellato instante, remittat causam ad iudicem suum, num. 83. — Declaratur primo hac sublimitatio, ut non procedat quando rationabilis causa diceret, ut Papa, seu alia Curia suprema non remitteret, nu.

84. — Subdeclaratur quid servetur in Regno Franciae num. 85. — Et ibi non datur reclamatio, num. 86. — Declaratur secundo, cuius expensis remittatur causa in Regno Francia, nu. 87.

Limitatur V. quando appellatur a iudice, habente iurisdictionem a persona ecclesiastica, num. 88. — Sublimitatur, ut procedat in habente iurisdictionem spirituales, vel temporalem, num. 89. — Inferitur praxi Auditoris Camerae, admittentis appellationes, omisso medio, n. 90. — Extenditur illatio, ut Signatura non rescribat contra istam praxim, nisi ageretur de re parva, num. 91.

Limitatur VI. ut non procedat de iure canonico n. 92.

Limitatur VII. quando exstaret consuetudo appellandi, omisso medio n. 93. — Extenditur primo hac limitatio, quando exstaret praescriptio, num. 94. — Extenditur secundo quando exstaret privilegium, n. 95.

Limitatur VIII. quando per errorem omittitur mediatum iudex, nu. 96. — Extenditur primo etiam si appelletur ad inferiorem Imperatore, num. 97. — Ex extenditur secundo, ut appellatio teneat etiam si sit interposita ad aequalem illi, ad quem erat interponenda, ibidem. vers. extendit secundo. — Qua sit utilitas huius limitationis, & extensionis, nu. 98.

Limitatur IX. in Regno Neap. num. 99. — Sublimitatur primo, ut Magna Curia remittat ad iudicem mediatum, num. 100. — Sublimitatur secundo quando exstaret iudex secundum causarum, &c. nu. 101.

Limitatur X. in scholari, qui potest, omisso medio, appellare ad Imperatorem, nu. 102.

Limitatur XI. in Legato Papa, quia ad eum potest appellari, omisso medio, n. 103.

Limitatur XII. in Patriarcha Constantinopolitano, & Alexandrino, nu. 104.

Limitatur XIII. quando pars appellata non opponit, numer. 105.

Limitatur XIV. quando concurrunt simul iurisdictione mediata, & immediata, n. 106.

Limitatur XV. quando Episcopus litigaret cum subdito, nu. 107. — Et quando isto casu non sint eligendi arbitri, num. 108.

Limitatur XVI. quando appellatur a sententia arbitratorum, electorum propter suspicionem iudicis, num. 109. — Declaratur, ut procedat, quando iudex erat delegatus Papa vel erat ordinarius, a quo appellatur ad Papam, numer. 110.

Limitatur XVII. quando superior proximus esset absens, &c. num. 111.

Limitatur XVIII. quando vacat Imperium, nu. 112.

Limitatur XIX. in vidua, & pupillo, aliisq. miserabilibus personis, num. 113. — Ampliatur, ut haec persona possint etiam in prima instantia adire Principem, omisso mediatore ordinario, num. 114. — Subampliatur primo hac ampliatio, ut vidua, & pupilli nequeant renuntiare eiusmodi limitationi, n. 115. — Subampliatur secundo, ut habeat locum in muliere habente maritum inutilem, nu. 116. — Subampliatur tertio etiam in vidua diuite, num. 117. — Subampliatur quarto etiam si pupillus efficeretur maior post litem coeptam, num. 118. — Extenditur hac subampliatio etiam in vidua, quae causa coepit, nuberet, num. 119. — Subampliatur quinto etiam si vidua ceperit iudicium coram ordinario, quia poterit petere, se remitti ad Principem, num. 120. — Extenditur hac subampliatio, ut e converso possit vidua declinare iudicium coram principe, num. 121. — Subampliatur sexto, ut litis consortes gaudeant privilegio viduae, num. 122. — Restrigitur hac subampliatio, ut non procedat, quando iudicium est

est coeptum. numer. 123. — Subampliatur septimo, ut procedat non solum in pupillis legitimis, sed etiam in naturalibus legitimis. nu. 124. — Subampliatur octavo, etiam si Ciuitates haberent priuilegium, ut omnes cause in prima instantia cognoscerentur ab ordinario. num. 125. — Subampliatur nono etiam si vidua sit mediate subiecta principi. n. 126. — Extenduntur istæ subampliationes etiam in secunda instantia. num. 127. — Restrigitur primo eadem limitatio, ut non habeat locum inter ipsos priuilegiatos. num. 128. — Declaratur hæc restrictio, ut non procedat quando vnus ex priuilegiatis est inops, & alter est diues. num. 129. — Restrigitur secundo, ut non procedat in Ecclesiis, monialibus, aliisque vniuersitatibus, &c. num. 130. — Restrigitur tertio in vidua inhonestâ. nu. 131. — Restrigitur quarto in causa criminali. num. 132. — Restrigitur quinto, si sint heredes, & causa sit inchoata cum eo, cuius sunt heredes. num. 133. — Restrigitur sexto in obligatione formæ Camera. nu. 134. — Restrigitur septimo in pupilla spu. ijs. num. 135. — Restrigitur octauo de consuetudine Camera imperiali. num. 136. — Declaratur primo hac decimanona limitatio, ut sit vera respectu loci ad locum, & non respectu fori ad forum, &c. num. 137. — Declaratur secundo, quæ dicatur persona miserabilis, comprehensa in hac limitatione. nu. 138.

Sublimitantur adductæ limitationes, ut non procedant quoad illum superiorem, qui non habet gradum cum iudice a quo. num. 139.

Iurisdiictiones non debent confundi. num. 2.

Electa an censeatur via iuris specialis, an vero iuris communis. nu. 5.

Prorogare iurisdiictionem possunt partes, &c. nu. 19.

Curia Romana stylus defenditur. num. 47. & seqq.

Io. Pet. de Ferrarijs Papiensis reprehenditur. num. 48.

Ecclesia est cultrix, & auctrix iustitiæ. nu. 49.

Appellatio an, & quando Ciuitatis statuto tolli possit, sub n. 54. vers. pro intelligentia.

Ius canonicum seruari debet in Ciuitate Parma, Ferraria, & similibus, quæ sunt de iurisdiictione temporalis ecclesiæ. nu. 77.

APPELLATIO, quæ est prouocatio de minori ad maiorem iudicem, ut dixi supra q. 2. debet fieri gradatim, non omisso medio, l. 21. Imperatores ff. de appellat. & relat. Imperatores rescripserunt, appellationes, quæ retro ad Principem factæ sunt, omittu huius, ad quos debuerunt fieri, ex vno ordine ad Præsides remitti, &c. Gloss. 2. in cap. 66. dilecti. il 3. & ibidem Abb. num. 6. & Dec. nu. 10. vers. in gloss. de appell. Gloss. 1. in cap. 1. vers. ad quem 2. q. 6. Guid. de Suzar. tract. de ord. iudic. tit. ad quem appellatur. num. 118. tom. 3. par. 1. fol. 38. Archid. in cap. 7. si delegatus. versus finem. sub num. 4. ibi, & ratio est quia gradatim. de off. & pot. iudic. deleg. in 6. Bisig. decis. 21. an subsequutores. num. 4. de appell. Io. de Anan. conf. 2. Socc. in reg. 23. & conf. 39. capio primum. num. 22. vers. secundum. lib. 4. Felyn. in cap. 27. super questionum. S. porro. vers. appellari. num. 14. de off. & pot. iud. deleg. Afflic. in constit. cum noua. notab. 4. nu. 6. lib. 1. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoq. appellatur. q. 5. nu. 368. fol. 511. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 5. sub n. 138. tom. 5. fol. 69. Mynsing. in sing. obseru. cent. 1. obseru. 67. & cent. 2. obseru. 4. n. 2. Rebuff. tract. de appell. art. 2. gl. vna. num. 9. tom. 3. fol. 487. & tract. de priuileg. schol. priuileg. 164. num. 1. tom. 18. fol. 60. Horat. Lut. eod. tract. priuileg. 73. fol. 83. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 119. n. 2. & tract. de pac. publ. lib. 1. c. 13. sub num. 15. Carauit. super ritu 265. nu. 37. Spec. tit. de appell. S. nunc tractemus. in

princ. lib. 2. fol. 188. vbi exemplificat, & Andr. de Isern. in const. officiorum. lib. 61. & seqq. fol. 83. col. 1. lib. 1. dicens a sententia Baiuli appellari ad Baronem, & ibidem Afflic. sub nu. 13. fol. 170. & quod de iure ciuili non possit appellari, omittis mediis etiam si appellaretur ad Imperatorem, notat Arg. Aret. in d. l. Imperatores. n. 1. ff. de appell. & relat. & quod hæc conclusio sit vera de iure ciuili, scribit Nicel. tract. de concord. gl. ff. concord. 6. fol. 39. nu. 81. tom. 18. fol. 194. & satis probatur etiam ex his, quæ scripsi infra nu. 7. & nu. 13. & hæc conclusio seruatur in foro Capitolino, quia in eo seruatur ius ciuile, Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 5. c. 1. s. b. n. 16. vers. addo.

Ratio est, quia iurisdiictiones non debent confundi 2 l. nemo. & ibi gloss. in v. b. auxilium. C. de iurisdi. omn. iud. Guid. Pap. decis. 436. c. materia. n. 3. Nat. conf. 82. in causa. n. 4. & conf. 271. concurro. n. 2. & lib. 2. Gail. d. obseru. 119. sub n. 2. & pulchre Rol. a Vall. conf. 48. magnificus. n. 29. & seqq. lib. 2. & non debet vasallus venire ad principem per saltum pro consequenda iustitia, Paris. de Pur. tract. de syndic. in rubr. de excessibus baronum erga subd. in verb. an baro. n. 4. tom. 7. fol. 231.

DECLARA I. hanc conclusionem, ut gradatim 3 non omisso medio dicatur appellari, quando appellatur ad eum, qui est superior, & proximior iudici, qui tulit sententiam, Azco in summ. C. de appell. n. 16. vers. appellatio debet. Guid. de Suzar. tract. de ord. iudic. tit. ad quem appellatur. n. 118. tom. 3. par. 1. fol. 38. quod idem sentit aperte Dec. in rubr. q. 5. sub num. 44. ibi, & breuiter de appell. dicens, conclusionem esse, quod sit recurrendum ad superiorem proximum, & Ioan. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 5. sub n. 138. tom. 5. fol. 69. dicens, appellandum esse ad eum, qui iudice a quo superior tantum est, licet is adhuc maiorem habeat.

SUBDECLARA, ut superior gradatim dicatur ille qui est subalter: natus iudicia quo, ut puta, ab Episcopo ad Metropolitanum illius Episcopi; secus si ad alium Metropolitanum, puta, ab Episcopo diocesis Mediolanensis ad Metropolitanum Beneuentanum, quia non esset appellatio ad superiorem subalternatum, & consequenter non teneret, per ea quæ scripsi infra n. 97. in fin. vers. declara eandem.

DECLARA II. ut gradatim non omisso medio 4 dicatur appellari, & ideo teneat appellatio, etiam quando appellatio est interposita simpliciter, non expresso iudice ad quem, quia intelligitur interposita ad superiorem proximum, non omisso medio, Archid. in c. 28. anteriorum. nu. 18. 2. q. 6. & in c. 7. si delegatus. versus finem. sub nu. 4. ibi, vnde si quis dicat appello. de offic. deleg. in 6. Bar. in l. 1. S. si quis in appellatione. vers. quare quid. n. 8. & Ang. Aret. n. 2. vers. est ergo salubre. ff. de appell. & relat. Spec. tit. de appell. S. nunc tractemus. n. 19. ibi, sed quid si quis. lib. 2. fol. 189. Alex. conf. 12. viso processu. col. pen. sub nu. 13. vers. non fuit necesse. lib. 6. Socin. conf. 39. capio primum. nu. 22. lib. 4. Guid. Pap. tract. de prasumpt. n. 95. tom. 4. fol. 303. quod sufficiat dicere (appello) scribit Bal. in l. 14. apertissimi. vers. idem est cautum. sub nu. 5. C. de iudic. quem refert, & sequitur Maran. in suo spec. part. 5. act. 2. princ. in verb. & quandoq. appellatur. sub nu. 132. fol. 475. vbi testatur de opinione* communi, quam ex eo refert, & sequitur Lancel. tract. de atten. par. 2. c. 12. lim. 50. n. 121. & 122. fol. 380. & quod idem sit in effectu appellare simpliciter, vel appellare ad proximum superiorem, seu ad competentem iudicem, neq; propterea sit necesse, ut appellans declaret infra decem dies, coram quo velit prolequi, quia satis apparet, & certus est iudex, videlicet superior proximus, scribit Alex. d. conf. 12. sub n. 13. lib. 6.

5 Confirmatur hæc declaratio, quia licet appellatio simplex, seu generalis possit extendi ad plures iudices, tamen in dubio debet censei esse appellatum secundum formam iuris, & sic ad proximum superiorem, quia ubi quis potest uti iure speciali, & iure communi, non videtur in dubio eligere viam iuris specialis, sed iuris communis, nisi aliud declaratur, & quia in dubio debet fieri interpretatio, ut actus magis valeat, quam pereat, secundum ea quæ ex Imol. referunt Franch. in cap. 66. dilecti. quest. 16. sub num. 56. & Cardin. Alex. sub num. 21. ibi, & hanc partem tenet. de appell.

Huic confirmationi respondet Card. Alex. sub d. num. 21. ibi, non obstat argumentum.

6 Contra istam declarationem videtur sentire Cardin. Alex. in d. c. 66. dilecti. sub num. 21. de appell. prout eum retuli num. seq. in fin. & eum refert, & sequitur Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fallit. 40. num. 82. tom. 18. fol. 194. dicens appellationem ad omnes superiores non valere, & Rebuff. tractat. de appell. art. 5. gloss. vna. num. 5. tom. 3. fol. 496. dicens de feriam effici causam, si quis appellauerit ad iudicem competentem, sed plures sunt hi iudices, & pars intra tempus præstitutum non de. laret ad quem illorum, & Lanellot. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innovat. appellat. pend. limit. 50. princip. in 17. ampliat. num. 121. & seqq. tom. 5. fol. 380. dicens, quod quamuis talis appellatio, generaliter interposita ad competentem iudicem, sustineatur secundum communem * opinionem; iudicis tamen, inquit, declaratio debet fieri infra decem dies, hancque refert, & sequitur esse communem * opinionem.

7 Concordari possent istæ opiniones, ut declaratio procedat de iure civili, quia de iure civili appellandum est ad proximum superiorem, non omisso medio: Ergo, cum simpliciter appellatur, ita debet intelligi fuisse appellatum. Opinio vero contraria: quod talis appellatio non teneat: procedet de iure canonico; quia, cum de iure canonico possit appellari ad Papam, omisso medio: item ad Legatum, & ad Patriarcham, omisso medio, talis appellatio simplex remanet subiecta incertitudini: unde non debet valere, quia iudex debet esse certus, & maxime iudex ad quem, & non licet cum alicuius iniuria vagari, & in hac concordia ex præfatis rationibus residet Franch. in d. cap. 66. dilecti. q. 16. sub num. 56. ibi, sed certe tenendum videtur, & Card. Alex. sub nu. 21. de appell. qui propterea subdit, quod ista appellatio non procedet, nisi infra decem dies appellans declarauerit a die sententiæ, de quo iudice sentiat, & fecerit de hoc certiores appellatum.

8 Non recedas a declaratione, tum quia hæc appellatio, de qua Nicel. & Rebuff. est incertior, cum appellat ad omnes superiores, tum quia hæc eadem appellatio sustinetur ex ista causa incertitudinis, vel si appellans declarat infra decem dies, sicut loquitur Rebuff. supra citatus, & ex aliis refert, & sequitur Nicell. vbi supra, & probatur ex his, quæ scripta infra q. 9. & 10. num. ... vbi videas.

9 EXTENDE eandem declarationem ut maxime procedat quando iudex appellationis est certus, Ruginell. tractat. de appellat. §. 2. cap. 4. sub numer. 35. versic. tertio dicens, isto casu non esse necessariam declarationem.

10 EXEMPLIFICA I. hanc extensionem in appellatione simpliciter interposita a sententia, lata in fo-

ro Capito'ino quia, cum Capitaneus appellationum sit certus iudex appellationis, non est necessaria alia nominatio, seu declaratio.

EXEMPLIFICA II. in appellatione interposita ab eo, qui non recognosceret alium superiorem, quæ Summum Pontificem, Ruginell. d. c. 4. sub num. 35. versic. tertio. vide etiam quæ scripta infra q. 9. sub nu. 9.

DECLARA III. eandem conclusionem, ut non omisso medio dicatur appellatum, quando est appellatum ad iudicem competentem, quia talis appellatio valet, Bar. in l. 1. §. si quis in appellatione. num. 8. ff. de appell. & relat. & in l. qui Roma. §. Scia. ff. de verb. obl. gas. quem referunt, & sequuntur Guid. Pap. decis. 436. cum materia. q. 51. num. 59. & tract. de appell. q. 50. nu. 40. fol. 59. & Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. in 10. in fin. fol. 406. & in gl. ad quemcunq. in fin. fol. 416. dicens, sic consulto appellari, quia non erratur, & quod sufficiat dicere per verba generalia (appello ad quemlibet iudicem competentem) quia intelligitur gradatim appellatum, ut in generali sermone videatur ordo iuris inferus, scribit Bald. in l. 14. apertissimi. vers. idem est. sub num. 5. C. de iudic. quem referunt, & sequuntur Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 5. num. 138. in fin. tom. 5. fol. 69. & Maran. in suo specul. part. 6. act. 2. princip. in verb. & quandoque appellatur. sub num. 132. fol. 475. & quod sit salubre consilium appellanti, ut dicat simpliciter (appello) nec aliquem nominet, quia non est de substantia appellationis appellare certum iudicem; vel ut dicat (appello ad superiorem iudicem) vel ut dicat (appello ad iudicem competentem) scribit Ang. Aret. in d. l. 1. §. si quis in appellatione. num. 2. & de communi * opinione testatur Maran. vbi supra, quam ex eo refert, & sequitur Lancel. tract. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 50. num. 121. & 122. fol. 280. licet is non bene loquatur, dum ait, debere fieri de declarationem infra decem dies.

SUBDECLARA eandem declarationem, ut procedat de iure civili, quia de iure civili intelligitur necessatio appellatum ad superiorem proximiorē, cum non possit appellari, omisso medio; secus de iure canonico, quia de iure canonico non tenet hæc appellatio cum iudices competentes possint esse plures, ex quo potest appellari, omisso medio; & ideo de iure canonico appellatio remanet incerta, & consequenter inualida, Franch. in cap. 66. dilecti. q. 17. nu. 57. in fine. Card. Alex. nu. 23. iunctis aliis, quæ scripta sub nu. 21. & ad quæ se remittit, de appell. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. n. 32. & 33. versic. nominatio fol. 147.

Nos censemus posse sustineri tam de iure civili, quam de iure canonico, reiecta ista subdeclaratione, per ea, quæ dixi infra q. 9. & 10.

DECLARA IV. ut, non omisso medio, dicatur appellatum, etiam si sententia esset simul lata a iudice ecclesiastico, & iudice seculari condelegatis, & appellatio sit interposita ad superiorem delegati secularis, & ad quemcunque alium iudicem competentem, & appellans sic generaliter non declarauerit infra decem dies, coram quo iudice velit profequi appellationem, quia nihilominus appellatio valet, ut consuluit Alex. cons. 12. viso processu. nu. 1. & seqq. lib. 6. & præsertim sub nu. 9. versic. sed præmissis non obstantibus. & n. 13. & seqq. vbi tollit contraria.

Qui dicatur superior, & proximior declarabo q. seq. per totam.

FIRMATA igitur, & declarata conclusione quod est appellandum ad superiorem, non omisso medio.

AMPLIA

AMPLIA I. eandem conclusionem, vt procedat non solum de iure ciuili secundum leges, sed etiam de iure canonico, & secundum canones, *Franch. in cap. 66. dilecti. num. 11. vers. in gloss. 1. ibi, gradatim. & Card. Alex. n. 9. col. 3. de appell. & in effectu Ang. Aret. in l. 21. Imperatores. sub n. 1. ff. de appell. & relat.*

Contra hanc ampliationem sentire videntur *Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus. num. 1. versus finem. lib. 2. fol. 188.* dicens, quod cum appellatur ab eo, qui habet iurisdictionem a persona ecclesiastica, appellatur secundum canones, omisso medio, *Nicel. tract. de concord. gloss. concord. 6. fallent. 39. num. 81. tom. 18. fol. 194.* dicens, quod de iure canonico potest appellari per saltum, omisso medio, *Gamb. tract. de auct. leg. de lat. lib. 8. q. 22. num. 108. in fin. & 109. tom. 13. par. 2. fol. 212.* dicens de iure canonico appellari, omisso medio, secus de iure ciuili, & *Gail. in pract. obseruat. lib. 1. obseru. 119. sub num. 2.*

RETENTA ampliatione, quæ est vera regulariter.

Resp. ad contraria, quod procedunt respectu Papæ, ad quem de iure canonico potest appellari, omisso medio, & ita procedunt contraria, vt declarat *Ang. Aret. in d. l. Imperatores. sub nu. 1.* & latius ostendi *infra limit. 4. num. 46.* & tamen ad Imperatorem non potest appellari de iure ciuili, omisso medio, *iuxta ea, quas supra infra sub num. 33. & d. nu. 46. vers. contra.* & ita procedit differentia inter ius ciuile, & ius canonicum quoad appellationem ad principem: procedunt etiam contraria in multis aliis personis, ad quas potest appellari, omisso medio, de quibus personis formauimus limitationes *infra nu. 88. 99. 102. & seqq.*

16 **AMPLIA II.** eandem conclusionem, vt in tantum sit vera, quod si omittatur medius, & proximus iudex, appellatio, & processus sint nulli, *Guid. de Suzar. tract. de ord. iudic. tit. ad quem appellatur. num. 118. tom. 3. part. 1. fol. 38.* & quod appellatio isto casu non teneat, scribit *Luc. Pat. in pract. Cap. lib. 5. cap. 1. sub nu. 16. vers. 1. do & quartum.* & quod non habeat vices, scribit *Myning. in sing. obseru. cent. 1. obseru. 67. licet. nu. 1.*

17 **SVBAMPLIA** hanc ampliationem, vt sit vera, etiam parte appellata non opponente, quia adhuc appellatio esset nulla ipso iure; quamuis esset interposita infra legitima tempora, *seu idem ea, qua scribunt Archid. in cap. 7. si delegatus. versus finem. sub num. 4. versic. appellari debet. de offic. & potest. iudic. deleg. in 6. qui allegat annotata per Innoc. & Hostien. in c. 7. referente. de praben. & ex Archid. refert, & sequitur Rot. decis. 16. alias 387. si tres, qua est penultima. sub num. 1. de offic. deleg. in nou. Bart. in l. 1. §. si quis in appellatione. sub num. 4. ff. de appell. quem refert Dec. in cap. 66. dilecti. il. 3. sub num. 11. & seqq. de appell. dum Bar opponit d. l. si per errorem. dicens, quod iudicium agitatum, seu prosecutio appellationis coram iudice incompetente est nulla.*

18 Contra istam subampliationem tenent *Gl. in d. c. 66. dilecti. il. 3. & ibi Abb. n. 7. vers. excipitur primo. Franch. num. 12. versic. in eadem. de appell. affl. in constit. cum noua. n. 6. lib. 1. Maran. in suo spec. par. 6. actu 2. princ. in verb. & quandoque appellatur. lim. 4. n. 373. fol. 512. & Rebuff. tract. de app. art. 2. gl. vna. n. 5. 6. & 12. tom. 3. fol. 487.* quod idem videretur clare sentire *Brederod. tract. de appell. par. 1. tit. 18. omisso medio. col. 205. & 206. in verbo. si nihil opponatur,*

***** *& in verbo. si taceat.* hancque esse communem opinionem, quod processus & appellatio teneant. parte non opponente, scribit *Abb. vbi supra,* & ex eo refert, & sequitur *Dec. in d. c. 7. referente in fin. de praben. dicens,*

non esse recedendum a communi opinione, & de communi opinionem testatur etiam, & sequitur *Cardin. Alex. in d. c. 66. dilecti. sub n. 9. fallent. 1. de appell. & testatur pariter ibidem Dec. sub num. 11. licet conetur sibi met parum constans impugnare.*

Ratio huius contrariæ opinionis erit, quia regula est, quod partes possunt prorogare iurisdictionem alterius iudicis sine proprii iudicis consensu, vt refert, & sequitur *Capic. decis. 9. in causa verte. te. num. 1.* & procedit hæc regula etiam si partes litigantes sint subditi Comium, Regum, vel aliorum Principum, & Baronum perpetuorum, quia dummodo non agatur de re feudali possunt prorogare iurisdictionem, *Capic. d. decis. 9. sub nu. 3. & seqq. & n. 8.*

Concorda has opiniones contrarias, vt subampliatio procedat secundum leges, & opinio contra subampliationem procedat secundum canones, vt dixi *infra nu. 26. vers. restringe tertio.*

RETENTA tamen disputatiue subampliatione.

RESTRINGE I. eam, vt non procedat, quando est appellatum ad Papam, quia tunc, appellato non opponente, ac non petente remitti ad iudicem mediatum, processus, factus etiam ex certa scientia partium, & non per errorem, tenet *Archid. in d. cap. 7. si delegatus. versus finem. sub num. 4. de offic. deleg. in 6. Rot. d. decis. 16. cod. tit. in nou. Guid. Pap. decis. 436. cum materia. q. 41. sub nu. 49. & sentit expresse Maran. in suo spec. par. 6. actu 2. princ. in verb. & quandoque appellatur. sub nu. 370. ibi, & prædictam limitationem. fol. 511.*

EXTENDE hanc restrictionem (quando scilicet est appellatum ad Papam, vel Imperatorem) vt procedat non solum quando pars non opponit, sed etiam quando opponit, & vltius fuit appellatum scienter, quia adhuc appellatio non erit nulla, sed solum operabitur oppositio partis, vt Papa, vel Imperator remittat appellationem ad Præsidem, & ita intelligas, quæ scribunt *Azo in summa. C. de appell. vers. appellatio debet. n. 16. Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus. in princ. & n. 1. lib. 2. fol. 190. Rebuff. tract. de priuileg. schol. priuileg. 164. n. 2. & 3. tom. 18. fol. 60. & Guid. Pap. decis. 436. cum materia q. 41. sub nu. 49. & tract. de app. q. 41. sub n. 34. tom. 5. fol. 59.* & quod appellatio, scienter facta ad Imperatorem de iure ciuili, omisso medio, non sit nulla, sed habeatur, ac si ad debitum iudicem foret appellatū, & ad eum remittatur appellatio, scribit, bene declarando *Franch. in c. 66. dilecti. sub nu. 13. vers. conclude ergo de appell. & in cap. 3. Romana. num. 6. cod. tit. in 6. & vide quæ ipse scripsi infra sub num. 47. versus finem.* & satis probatur ex *l. Imperatores. quam citauimus supra num. 1.* & ex ratione, quia debet remanere differentia inter appellationem ad Imperatorem, omisso medio, & ad alium Superiorem inferiorem, vt ex *Franch. vetuli, & sequutus sum num. seq. versic. confirmatur 1.*

Nec obstat, quod *Maran. in suo specul. part. 6. actu 2. princ. in verb. & quandoque appellatur. sub nu. 370. ibi, & prædictam limitationem. dicat esse nullam, si opponatur.*

Quia respondetur, esse nullam in quantum Papa de ea non cognoscit, sed remittit, vt dixi.

Cuius expensis sit facienda remissio causæ, vide *infra num. 87.*

VTLITATA huius extensionis est, quia Papa, seu Imperator, ad quem existit appellatum scienter, omisso medio, potest etiam post lapsa legitima tempora ad appellandum, & etiam parte opponente, appellationem remittere; dummodo ad eum intra

legitima tempora fuerit appellatum; Secusest in alio iudice inferiore, ad quem esset scienter appellatum, omisso medio, vel; si esset appellatum per errorem; pars opposuisset, quia post lapsa legitima tempora ad appellandum non posset ad competentem appellare, & ideo sententia remaneret firma, Abb. in c. 66. dilecti. il. 3. sub nu. 8. de appel.

Confirmatur primo ista utilitas, & differentia, quia paria sunt, quantum ad firmitatem appellationis; appellare ignoranter ad Superiorem, omisso medio, quo casu appellatio non est inutilis, testibus iis, quos citavi *infra limit. 8. nu. 96.* & appellare scienter ad Papam, omisso medio, quo etiam casu appellatio non est inutilis, *Franch. in d. c. 66. dilecti. sub nu. 13. vers. conclude ergo. de appel.*

Sed secundum ea, quæ ex Guid. Pap. & Fossan. *decis. 10. instantia. nu. 7. vers. quinto. retuli, & sequutus sum infra limit. 8. nu. 98.* instantia appellationis non currit, si fuerit appellatum ad Superiorem, omisso medio, per errorem: Ergo idem dicendum est, quando est appellatum ad Papam scienter, omisso medio.

Confirmatur secundo, quia sicut appellatio ad Superiorem, omisso medio, tenet, parte non opponente, *vt dixi supra num. 18. versic. contra.* ita etiam appellatio ad Papam, omisso medio, tenet, etiam parte opponente, *vt dixi supra num. 22. in extensione.* Ergo sicut appellatio ad alium Superiorem remanet valida etiam post lapsa legitima tempora ad appellandum, quando pars non opponit contra appellationem; ita etiam quando fuit appellatum ad Papam debet remanere valida etiam post legitima tempora, & etiam si pars opposuisset.

24 DECLARA moderando notabiliter istam utilitatem quoad Papam, vt, cum Papa non cognoscat per se causas appellationis, ad se deuolutas, sed illas alteri deleget cognoscendas, *vt dixi infra num. 58.* debeat appellans facere causam remitti ad suum iudicem, aut alteri delegari infra illa legitima tempora, intra quæ appellans debuisset causam appellationis introduxisse coram iudice ad quem; alias causa efficitur deserta, quia is, qui vult causam expediri, seu non desertari, debet curare remissionem, sicut, quando causa legitime deuoluitur ad Papam, debet appellans curare, & facere, vt committatur infra legitima tempora, alias efficitur deserta, vt late totam huius declarationis materiam explicavi *infra q. 14. num. 37.* & per totam illam quæstionem, vbi habes *infra* quantum tempus debeat impetrari commissio.

25 RESTRINGE II. eandem subampliationem, positam *supra num. 17.* vt non procedat, quando per errorem est appellatum ad superiorem, omisso medio, testibus Bart. Guid. de Suzar. Az. Specul. & aliis, quos retuli, & sequutus sum *infra limit. 8. num. 98.* vbi videas.

26 RESTRINGE III. vt multo minus procedat de iure canonico, quia tenet appellatio non solum si sit interposita per errorem, vt in præcedenti restrictione, sed etiam si sit interposita scienter, si per partem de hoc non excipiatur, *Franch. in capit. 66. dilecti. sub num. 13. versic. conclude ergo. in fin. de appell.* & quod de iure canonico valeat appellatio, omisso medio, dummodo non opponatur exceptio, scribit idem Franch. *in rubr. sub num. 7. vers. de accidentibus. de appellat.* & declarando Abbatem, quod possit secundum canones appellari, omisso medio, si non fuit obiectum, scri-

bit Addition. ad Abb. *in rubr. sub num. 2. in verb. omisso. de appellat.*

RESTRINGE IV. seu potius declara, vt quauis appellatio scienter ad superiorem, omisso medio, esset nulla, vt in hac secunda ampliatione *supra num. 16.* tamen appellans poterit variare, & rursus appellare infra legitima tempora ad iudicem competentem, quia, cum illa appellatio sit nulla, non præstat impedimentum: non enim præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, *cap. 52. non præstat. de rog. iur. in 6. lo. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 5. sub n. 139. vers. fin. autem. tom. 5. fol. 69. & vide q. seq. n. 83. vers. verum.*

EXTENDE hanc restrictionem, vt procedat etiam si ille superior remotus inhiuisset in vim appellationis, quia nihilominus appellans posset adire iudicem competentem proximū, & renuntiare illi appellationi, & inhibitioni, & appellatus inhiuisset similiter sine timore inhibitionis comparere coram eodē iudice, coram quo appellans secunda vice appellasset; & processus erit validus, quia ille iudex, cum appellatio sit nulla, nō est iudex appellationis, & consequenter nō potuit in vim appellationis inhiuere, quia non præstat impedimentū, q̄ de iure non sortitur effectū.

Nec obiciatur, quod processus, factus post inhibitionem, est nullus, etiam si pars renunciauerit appellationi, *Rot. decis. 20. alias 130. si post inhibitionem. de appell. in nou. Boer. decis. 256. dico vno verbo. nu. 3. vers. & pro ista. Rebuff. tract. de appell. art. 2. gloss. vna. nu. 7. fol. 487. & art. 4. gl. 1. nu. 13. tom. 3. fol. 492.*

Quia respondeo, obiectionem procedere, quando appellatio, & inhiuio est valida eo, quia processerit a iudice competenti: at nos loquimur, quando neq; appellatio, neq; inhiuio est valida.

DECLARA eandem extensionem vt sit vera, quando ad illum superiorem non potuit appellari, omisso medio, secus si potuerit appellari, vt puta, quia sit appellatum ad Papam, quia tunc, si Papa inhiuisset, seu aliter apposuisset manum, sunt ligatæ manus quorumcunq; iudicum; vide pro intelligentia huius declarationis ea, quæ scripsi *infra num. 59. vers. declara 2.*

AMPLIA III eandem conclusionem, vt neq; ad Imperatorem possit appellari, omisso medio *Franch. in rubr. sub nu. 7. vers. de accidentibus. & in c. 7. si duobus. §. deniq. n. 10. de appell. & scribunt ij, quos citavi infra sub num. 46. vers. contra.*

RESTRINGE istam ampliationem, vt in Camera imperiali non seruetur in multis casibus ex variis ordinationibus, quos casus congerit Gail. *in pract. obseruat. lib. 1. obseru. 1. & Camera repræsentat Cæsarem quoad iurisdictionem contentiosam, vt scribit Gail. eadem obseruat. 1. fall. 6. sub num. 7.*

AMPLIA IV. vt etiam Papa obseruet multum in Curia Romana eandē conclusionem, *suxta ea, quæ scripsi infra n. 82. & 83. vers. sublimita. & q. seq. nu. 153. & seqq.*

AMPLIA V. vt in tantum sit vera, quod Baro habens merum, & mixtum imperium, vel cognitionem primarum causarum ciuiliū, & criminalium, possit prohibere vasallo, ne in derogationem iurisdictionis, & priuilegiorum suorum vadat ad Curiam Regiam; quia in iurisdictionalibus ita seruetur ordo, vt ad Principem non eat per saltum, sed gradatim pro cōsequenda iustitia: vnde debet primo adiri ordinarius, deinde superior proximior, & tertio debet recurri ad Principem, *Par. de Put. tract. de synd. rubr. de excess. baron. erg. subd. in verb. an baro. n. 2. & seqq. tom. 7.*

fol. 231. *Natt. conf. 271. concurreo. in princ. & num. 1. l. b. 2.* dicens, quod non debet adiri superior, omisso medio inferiore, per saltum, sed debet adiri gradatim in defectu iustitiæ per viam appellationis, *Marin. Frecc. tract. de subseud. lib. 2. autb. 9. & 10. fol. 342.* dicens, quod Rex non potest se intromittere in causis spectantibus ad suum baronem, quia baro exercet iurisdictionem priuativæ, *Capic. decis. 130. primum dubium. sub nu. 10. fol. 420. & Mandos. tract. de inhib. q. 123. sub nu. 5. ibi, opinionem affirmatiuam. tom. 5. fol. 114.* qui soluit contraria, & ex dispositione sacri Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 20. causæ omnes.* debent omnes causæ etiam beneficiales cognosci coram ordinariis locorum in prima instantia, & vide quæ scripsi *supra lib. 1. cap. 66. sub num. 5.*

34 **SVBAMPLIA** hanc ampliationem vt hinc dominus temporalis extra statum ecclesiasticam sumat ansam prohibendi vasallis sub pœna, vt desistant prosequi litem in Curia Romana, & agant coram suis iudicibus; & Signatura solet huiusmodi commissiones causarum de medio tollere, & remittere causam in partibus, *Marches. tract. de commiss. part. 2. commiss. appell. cap. 1. num. 41. & seq. fol. 12.* qui, & si dicat, quod dominus temporalis potius prohibet de facto, quam de iure, tamen, sibi parum forsan constans, subdit inferius *num. 43.* talem appellationem, interpositam ad Papam in temporalibus, esse nullâ, quia Papa non potest exercere illam iurisdictionem.

35 **INTELLIGE** istam subampliationem, vt possit procedere solum in causis prophanis, & non in aliis, quæ spectant ad forum ecclesiasticum sicut declarat *Marches. vbi supra, & num. 44.* & in causis prophanis quomodo possit procedere, & quomodo non possit procedere, vide *infra num. 75.*

36 **LIMITA I.** nunc eandem conclusionem, positam *supra n. 1.* vt non habeat locum in appellatione a delegato ad vniuersitatem causarum, quia appellatur ab eo ad superiorem, omisso medio, vt scribit *Specul. tit. de appell. §. nunc tractemus. sub num. 3. vers. vt autem in hoc lib. 2. fol. 188.* exemplificando istam limitationem in Vicario Episcopi, seu alio officiali, a quo appellatur ad Archiepiscopum, & non ad Episcopum.

Aduerte, quia licet exemplificatio huius limitationis de appellando a Vicario Episcopi ad Archiepiscopum sit vera in Vicario generali, vt dixi *quæst. seq. num. 86.* tamen limitatio (parcat mihi iuriconsultissimus, & præceptor communis *Specul.*) non est vera, quia Vicarij generalis, & Episcopi dicitur idem tribunal, & Archiepiscopus dicitur superior proximior Episcopi, vt dixi *quæst. seq. num. 53. vers. a vicario.* & loquendo de vicario foraneo, & sic de delegato ad vniuersitatem causarum, non est verum, quod appellatur ad Archiepiscopum, qui appellatur ad Episcopum, & sic non omisso medio, vt retuli, & sequutus sum *q. seq. nu. 26.* & sic vndiq; ista limitatio, & exemplum ipsius remanent conquassata.

37 **LIMITA II.** vt non procedat, si superior proximior mediatus esset inhabilis, quia tunc pollet, eo omisso, appellari ad alium magis superiorem, *Gl. in cap. 10. si is cui. de offic. & potest. iudic. delegat. in 6. abb. in cap. 66. dilecti. il. 3. num. 15. casu 9. de appellat. Socin. reg. 23. fall. 15. & 12. Felyn. in cap. 27. super quæstionum. §. porro. sub num. 14. vers. item fallit generaliter. de offic. & potest. iud. deleg. Mynsing. in sing. obseru. cent. prima obseru. 67. licet num. 2. referens plures casus, in quibus hæc limitatio fuit practicata in Camera Imperiali, *Maran. in suo spe-**

cul. par. 6. actu 2. princ. in verb. & quandoque appellatur. limit. 6. nu. 375. fol. 512. Rebuff. tract. de appell. art. 2. gloss. vna. num. 15. limit. 4. fol. 488. tom. 3. Gail. in pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 119. sub nu. 2. & Brederod. tract. de appell. par. 1. tit. 18. omisso medio an. & c. in verb. si medius inhabilis. col. 205.

EXEMPLIFICA I. istam limitationem in excommunicato, prout exemplificant *Gloss. 1. in d. cap. si is cui. de offic. & potest. iudic. deleg. in 6. Arch. in cap. 28. anteriorum. sub num. 17. casu 4. 2. q. 6. Abb. Socin. Felyn. Mynsing. Maran. Rebuff. supra citati & Breder. d. tit. 18. col. 205. lit. G. & D.*

EXEMPLIFICA II. in hæretico, vt per eosdem *Abb. Socin. Felyn. & Brederod. vbi supra, & quod appelletur, omisso medio, quando mediatus non est catholicus, scribunt Franch. in cap. 66. dilecti. limit. 6. nu. 20. de appell. & Gemin. & Franch. in c. 3. Romana. §. ab Archidiaconis. vterq; sub nu. 4. l. mit. 5. de appell. in 6.*

EXEMPLIFICA III. sine vilo scrupulo, quando mediatus iudex esset mortuus, *Gl. & Rebuff. vbi supr.*

EXEMPLIFICA IV. in suspenso, vt loquitur *Abb. vbi supra.*

EXEMPLIFICA V. in ordinario, qui, cum esset suspectus, delegauit, quia a delegato non appellatur ad delegantem, vt suspectum, *Specul. tit. de appellat. §. nunc tractemus. vers. si vero a delegato n. 5. & 6. lib. 2. fol. 188. Franch. in c. 66. dilecti. lim. 6. n. 20. de appell. Socin. d. reg. 23. fall. 12. Felyn. d. §. porro. sub nu. 14. vers. item fallit vbi episcopus. Maran. Mynsing. & Gail. in locis citatis supra, rursus Maran. in eod. verb. & quandoque appellatur. num. 387. fol. 513. & Breder. d. tit. 18. col. 204. sub liter. C. & col. 206. sub liter. C. & quod, si Episcopus recusat, vt suspectus, & ipse ideo delegat causam, non appelletur a delegato ad Episcopum, sed ad superiorem Episcopi, & sic, omisso medio, scribunt *Gemin. in c. 3. Romana. §. ab Archidiaconis. sub nu. 4. cas. 6. & Franch. sub nu. 4. limit. 7. de appell. in 6.**

LIMITA III. quando mediatus iudex denegat iustitiam, vel sua sponte causam remittit ad superiorem, *Gail. in pract. obseru. lib. 1. obser. 119. sub n. 2.* & quod, si iudex medius palâ, & euidenter denegat iustitiam, possit appellari, omisso medio, scribit *Mynsin. in sing. obseru. cent. 1. obseru. 67. licet. n. 2.* & quod in casu denegatæ iustitiæ, seu negligentia possit adiri superior, scripsi *supra lib. 1. c. 66. sub n. 5.* & quod possit recurri ad iudicem ecclesiasticum, quando iudex secularis negligit facere iustitiam, seu opprimit, probatur ex textu *in c. 10. licet ex suscepto. & ibi gloss. in verb. vacante. de foro compet. & ex cap. seq. ex tenore. versus suum. ibi, dummodo per iudicem secularem. eod. tit.*

DECLARA istas, secundam & tertiam limitationem, vt appellatio adhuc deuoluatur gradatim ad superiorem proximior, per ea quæ scribunt *Inno. in d. c. licet ex suscepto. nu. 1. in verb. vacante. de foro compet. dicens, quod, si aliquis rector, subditus alij superiori, quam Imperatori, sit negligens in administranda iustitia, reuertitur ad superiorem proximum, & non ad Papam; quod idem ex Franch. retuli *infra num. 74. versus finem. Bal. in l. sed nisi per prætorem. in additione. vers. in gl. 1. cancelando. ff. quibus ex causis. maior 25. ann. restit. fol. 227. dicens, quod si iudex secularis, qui denegat iustitiam, habet iudicem superiorem secularem, ille superior debet adiri per viam quereia, & non Episcopus, quia Episcopus posset adiri, & cognoscere, quando non existeret iudex superior secularis, *Roma. conf. 501. vt declarationem. in fin. n. 10. dicens, quod, deficiente eo, ad quem deuolui solent appellationum***

caussa appellatur ad superiorem proximum, & sic ad Consilium generale ipsius Civitatis. & *Addit. ad Rom. quos refert, & sequitur Masuet. in addit. ad pract. Pap. in for. appell. a sent. diffinit. in gloss. ad quemcunque. fol. 416.* sicq; nota ex ista declaratione, quod, rupto vno ordine, serventur alij.

45 **SUBDECLARA** hanc declarationem, vt iudex ecclesiasticus possit adiri ad effectum, vt cogat iudicem secularem, *Par. de Pus. tract. de syndic. in verb. an & quando. nu. 1. tom. 7 fol. 240. & nu. 2. vbi de pœnis contra iudicem, qui denegat facere iustitiam.*

46 **LIMITA IV.** vt non procedat in appellatione ad Papam, quia ad eum potest appellari, omisso medio, *Bisfig. decis. 21. a subexsecutore. num. 4. de appell. Pap. in pract. in form. appell. a sent. diffinit. in gloss. & ad quemcunque. fol. 415. Abb. in cap. 66. dilecti. 13. nu. 11. vers. quartus casus. & ibid. Franch. limit. 10. num. 25. & Dec. fall. 3. num. 17. de appell. idem Franch. in rubr. num. 7. vers. de accidentibus. in fin. de appellat. dicens, secundum canones posse appellari ad Papam, omisso medio, Ang. Aret. in l. 21. Imperatores. sub num. 1. ff. de appell. & relat. gloss. in constit. Neapol. cum noua. in verbo. sed ad celsitudinem. in fin. lib. 1. fol. 99 & ibi Afflict. not. 4. sub num. 6. fol. 203. Maran. in suo specul. par. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoque appellatur. nu. 369. fol. 511. Restaur. Castal. tract. de Imper. q. 95. fol. 70. Guid. Pap. tract. de appel. q. 41. num. 34. in fin. tom. 5. fol. 59. Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 5. cap. 1. sub nu. 16. vers. addo & quartum. Bero cons. 7. in causa super precedentia. nu. 17. in fin. lib. 1. Rebuff. tract. de priuil. schol. priuil. 64. num. 2. & 3. tom. 18. fol. 60. Feder. Schen. tract. de appell. sub num. 7. vers. appellandum est. tom. 5. fol. 55. dicens, appellandum esse a minori ad maiorem gradatim, sed ad Romanam Ecclesiam appellandum esse ab omnibus, maxime tamen ab oppressis, & ad eam recurrendum quasi ad matrem, vt eius vberibus nutriantur, & a suis oppressoribus defendantur, quia non potest, nec debet mater obliuisci filium suum, Lancel. tract. de attent. part. 2. cap. 12. ampl. 21. n. 3. tom. 5. fol. 357. Leonar. in addit. ad pract. Pap. in form. appell. a sent. diffinit. in gloss. & ad quemcunque. in verb. appellare. fol. 416. Brederod. tract. de appell. par. 1. tit. 18. in pluribus locis. Addit. ad Guid. Pap. decis. 436. q. 41. nu. 49. in lit. F. Mynsing. in sing. obseru. cent. 2. obseru. 4. & Io. Ferrar. tract. de appel. cap. 5. sub nu. 134. vers. ius pontificium. tom. 5. fol. 69.*

Contra istam limitationem tacite videretur sensisse Specul. tit. de appel. §. nuuc tractemus. in princ. lib. 2. fol. 188. dum inquit (sed sic benedictus Imperator, qui etsi sit dominus totius mundi, tamen non patitur in preiudicium inferiorum ordinariorum, & in damnum, & laborem inastimabilem litigatorum ad se appellari, omisso medio) nam Imperator, vt, citando hunc locum Speculatoris, scribit Restaur. Castal. d. q. 95. nu. 2. tanquam magnificus, & gloriosus, sicut aquila distribuit prædam suam, & nõ curat in omnibus epulis os apponere; & mordaciter contra istam limitationem scripserat Papien. non expurgatus, & licentiose ex eo referunt, & adherere videntur Addit. ad Guid. Pap. Mynsing. & Io. Ferrar. quos citavi versus finem limitationis, dum scribunt, limitationem hanc inductam esse quadam insatiabili Clericorum auaritia, & quo plus negotiorum forensium ad Curiam pertraheretur, & nundinationes frequentiores essent; qua etiam falsa imputatione Cyn. relatus a nobis infra q. 17. limit. 47. memb. 1. n. ... vbi etiam egi de appellatione ab interlocutoria, dixit, inductam esse a iure canonico licentiam appellandi ab interlocutoris eo, quod ius canonicum intendit extorsioni pecuniarum,

His, sic erronee sentientibus, & licentiose loquentibus de Curia Romana, potest responderi dupliciter.

Primo potest responderi ex his, quæ scribit Card. Alex. in rubr. sub num. 21. ibi, sed de et quispiam. de appell. quem etiam refert, & sequitur Gamb. tract. de auct. leg. de lat. lib. 8. q. 22. num. 109. tom. 13. part. 2. fol. 212. dicens, quod Papa non querit alius præferri, & rationem, quare appelletur ad Papam, & non ad Imperatorem, omittis mediis, esse, quia Imperator habuit a populo, vel a subditis potestatem, ideo non debet esse ingratu, & illiberalis in eos, qui sibi fuerunt munifici, cum benefacienti benefacere debeamus per obligationem ad antidora, quare minus, quam fieri potest debet eorum potestati derogare: sed Papa potestatem, inquit, habuit a Christo per illa verba. **T V E S P E T R V S,** &c. & ab eo vni fonte deriuantur omnes dignitates ecclesiæ, ideo cum maiori honestate potuit sibi reseruare plura in præminenciam.

Secundo respondeo, quod Papa admittit appellationes, non vt habeat maiorem Curiam, sicut aliqui, quorum liber forsan est corrupte impressus, legunt in Bar. infra citato; sed, vt habeat maiorem curam, sicuti in libro meo scribit Bart. in l. 1. §. si quis in appellatione. ff. de appellat. & quod Papa admittat appellationes, omisso medio, vt habeat maiorem curam, seu, vt pateat maior aditus iustitiæ, & consequenter subleuet subditos, scribit Gambat. tractat. de auct. leg. de lat. libr. 8. quest. 22. num. 109. tom. 13. part. 2. fol. 212. & patet, quia innumeræ difficultates, & lites ex litibus oriuntur, cum disputatur, quis sit iudex mediatus, & proximus, & an a subdelegato appelletur ad delegatum, vel ad primum delegantem; quæ difficultates non minus sunt intricabiles, quam inutiles, & dispendiosæ: vnde, respondendo formaliter ad Speculatorem, dico cum eo; sit benedictus Imperator; sed addo; sit terq; quaterque benedictus Papa, qui subditos litigantes ab istis inutilibus, dispendiosis, laboriosisque controuersis vtiliter liberauit, non faciendo alicui præiudicium; nam Papa licet admittat appellationem, omisso medio, tamen, appellato instante priuquam incipiat procedere, causam ad mediatum solet remittere, vt dixi infra num. 82. & 83. vers. sublimita. & vide, quæ scripsi quest. seq. nu. 153. & seqq. Imo sicut appellans ad Imperatorem, appellationem, quam interposuit, potest, absque quod Imperator illam remittat, introducere, & p. o. sequi coram inferiore competenti, vt, testando de communi* opinione firmat Ang. Aret. in l. 21. Imperatores. sub num. 2. vers. nota ibi remitti. ff. de appell. & relat. Est enim, ac si ad debitum iudicem foret appellatum, vt ex Franch. retuli, & sequutus sum supra sub num. 22. ita etiam practicatur in appellatione interposita ad Papam, aliosq; iudices competentes, quia appellans, non aliter adito Papa pro remissione causæ, illam introducit, & profecquitur coram inferiore competenti, vt etiam dixi infra sub n. 51. illat. 3.

Et respondendo ad Papien. dico, quod fuit mala lingua, & non aduertit, quod lingua, transiens super terram, non debet os apponere in cœlum, & melius fecisset defendere Papam, quia Ecclesia non potest errare, sicut defendit Præpos. a me sub nomine Cardinalis Alexan. citatus nu. proced. prout hæc omnia aduersus Papien. scribit Sylu. nup. lib. 1. in verbo non est nubendum. sub numero 132. folio 80. dicens etiam numero 31. folio 79. quod iste Practicus in sua

sua practica professus est artem obloquendi de clericis.

49 Debebant Papien. & eius socij reminisci quod Ecclesia dicitur cultrix, & auetrix iustitiæ, c. 1. §. sed diuersum. de alien. feud. lib. 1. feud. fol. 175. & ibi notat Bal. not. 6. num. 5. fol. 25. & ex pluribus aliis refert, & sequitur Sylu. nupt. in d. verb. non est nubendum. num. 139. fol. 82. & quod est mater æquittatis; vnde non vult tolerare, quod quis frustreretur indebitis expensis, *Surd. consil. 222. quamuis. num. 22. lib. 2.* & quod Pontifex in cap. 1. cordi. de appell. in 6. scribit, eius cordi esse lites minuire, & a laboribus releuare subiectos.

50 INFERO I. ex hac limitatione, quod a sententia Vicarij Episcopi, vel delegati ab Episcopo potest appellari ad Papam, omisso medio, *Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus. vers. vt autem in hoc. num. 3. & vers. si vero a delegato. num. 5. versus finem. lib. 2. fol. 188.* & quod a delegato Episcopi possit appellari ad Legatum Papæ, vel ad Papam, omisso medio, scribit Franch. in c. 66. d. licti. sub n. 29. vers. sexto intellige. de appell.

51 INFERO II. quod a delegato Legati potest appellari ad Papam, vt dixi quæst. sequen. num. 46. vers. extendende hanc.

INFERO III. ex hac limitatione ortam esse in statu Ecclesiastico praxim appellandi ad Papam, eiusque Sanctam Sedem apostolicam, & copulatiue ad alium certum mediatum inferiorem iudicem, exprimendo nomen dignitatis illius iudicis, vt puta ad Auditorem Camerae, & in foro Capitolino ad Capitaneum appellationum illius Curia, vt in exemplo, posito a Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 5. cap. 1. num. 15. quia dum in primis appellationem dirigimus ad Papam, saluamus illam ab impugnatione, quod fuerit interposita ad superiorem, omisso medio, quia licet sit omissus medius, tamen potuit omitteri, ex quo fuit interposita ad Papam; & nihilominus potest sic appellans introducere, & prosequi appellationem coram inferiore competenti, ac si non fuisset appellatum ad Papam, vt, loquendo de appellatione, interposita ad Imperatorem, retuli, & sequutus sum ex Ang. Aret. supra num. 47. in fin. Vnde illa interpositio ad Papam, & copulatiue ad alium inferiorem sit solum pro cautela, vt non possit impugnari, quod fuerit interposita, omisso medio.

Sed posset quispiam dubitare, quomodo hæc formula, & praxis appellandi, quæ procedit a iure canonico, sit recepta in Curia Capitolina, vbi ex dispositione statutorum illius Curia cap. 7. libr. 1. Senator Urbis iurat seruare statuta, & statuta deficientibus, iura ciuilia, & deficientibus iuribus, iura canonica; & tamen de iure ciuili non potest appellari, omisso medio, etiam si appellaretur ad Imperatorem, iuxta ea, quæ scripsi supra nu. 30.

Huic dubitationi respondeo, quod appellatio ad supremum Principem, omisso medio, tenet etiam de iure ciuili, quia appellans potest introducere, & prosequi coram inferiore competenti, vt retuli, & sequutus sum supra n. 47. in fin.

52 EXTENDE I. hanc limitationem, vt procedat etiam si appellaretur a grauamine extraiudiciali, illato ad instantiam partis ab aliquo Magistratu, *Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 120. sub n. 3.* dicens q. si quis grauetur extraiudicialiter ab aliquo Principe ad instantiam partis, potest grauatus appellare immediate ad Camera, secus, inquit, si grauetur a Principe tanquam parte in causa propria, quia tunc debet

subditus grauatus conuenire illum Principem coram iudice illius Principis in prima instantia, quia appellatio ista extraiudicialis a grauamine, quod infertur a parte, habet vim conventionis; vide aliqua supra q. 2. nu. 39. vers. hacque appellatio. & infra q. 15. ampl. 12. num. 43. & 44.

53 RESTRINGE hanc extensionem in eo, quod dixi, Principem, grauante vti partem, esse conueniendum coram iudice ordinario illius principis, vt hoc non sit verum quando conueniretur pro molestationibus, & turbationibus; quia tunc posset conueniri coram iudice proprio ipsius molestati, qui eum conueniret, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum infra limitatione 15. vers. restringe n. 108. & hoc dummodo ille princeps non esset exemptus a iurisdictione illius iudicis.

54 EXTENDE II. eandem limitationem, vt procedat etiam si appellaretur a sententia, lata in ea Ciuitate, cuius statutis caueretur, quod primæ, secundæ, & tertie sententiæ cognoscerentur in ipsa Ciuitate, & statuta illa essent confirmata a Papa, quia illa statuta non comprehenderent appellationes, interponendas ad Papam, & Sanctam Sedem Apostolicam, quia licet Papa confirmauerit illa statuta, tamen censetur sibi reseruasse facultatem derogandi: vnde; si Signaturæ videbitur, quæ nunquam, nisi ex rationabili causa mouetur; poterit, non obstantibus dictis statutis, causas tam in prima, quam in secunda instantia delegare in Curia, vt, loquendo de statutis Anconæ, & Bononiæ, refert, & sequitur Marches. tractat. de commiss. part. 1. de commiss. super diuersis. cap. 28. num. 68. fol. 305. in secunda impressione. adde quæ scripsi quæst. seq. num. 112. Et quod non possit præscribi, vt non appelletur ad Principem, quia hoc ad supremam iurisdictionem pertinet, refert, & sequitur Rebuff. tractat. de appellat. art. 1. gloss. 1. nu. 9. tom. 3. fol. 483.

Pro intelligentia huius extensionis est aduertendum, quod existat controuersia inter Doctores, an appellatio possit tolli per statutum? In qua controuersia Bart. in l. 9. omnes populi. 3. quæst. principali. num. 27. ibi, iuxta premissa quero. ff. de iustitia & iure. motiuando ait, quod non, quia solus princeps potest hoc facere, & postea, soluendo controuersiam, dat hanc doctrinam: Aut quæris de iure ciuili, secundum quod non potest appellari ad principem, omissis mediis: & tunc aut Ciuitas, quæ facit tale statutum, habet iurisdictionem primæ, & secundæ appellationis, & valet: aut habet solam iurisdictionem primæ appellationis, & non secundæ, & non valet: Impediendo enim primam appellationem, impedit secundam, per quam deuenitur ad superiorem: aut nullam habet iurisdictionem in appellationibus: & tunc idem a fortiori. Aut quæris de iure canonico, secundum quod potest appellari ad Papam, omissis mediis, & tunc tale statutum, prout impedit iurisdictionem superioris, non valet; & cum hac distinctione intelligit Rebuff. tract. de appellat. art. 1. gloss. 1. num. 8. tom. 3. fol. 483. & reliquos, si qui sunt, dum scribunt, quod consuetudo, seu statutum, vt non possit appellari, non valet; & pro maiori intelligentia vide, quæ post Rol. a Vall. scripsi infra q. 17. limit. 48. num. 22.

55 EXTENDE III. vt in tantum possit appellari ad Papam, omisso ordinario mediatum proximo, vt

si extiterit appellatum ad Papam, & Metropolita-
nus ordinarius, tanquam causa ad eum per viam ap-
pellationis deuoluta, processerit, tunc processus sit
nullus, & dicatur attentatus, vt refert, & sequitur
Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou.
appell. pend. am. l. 21. princ. sub n. 3. & 4. tom. 5. fol. 357.

36 EXTENDE IV. vt in terris, quæ sunt de tempo-
rali iurisdictione ecclesiæ, procedat, etiam si appella-
tio interponeretur a sententia lata a iudice seculari;
quia posset ab ea appellari ad Papam, omisso medio,
vt fecerat Franch. in c. 7. si duobus. §. deniq. n. 11. vers. vltimo
tene mints. ibi, sed aduerte. de appell.

Secus est in terris, quæ non sunt de temporali iu-
isdictione Ecclesiæ, vide infra nu. 74. sub limit. 2.

37 EXTENDE V. vt quamuis causa appellationis
neque de sui natura, neque ex delatione veniat co-
gnoscenda in Curia, tamen poterit appellans obtri-
nere, causam committi in Curia, quando allegaret,
& iuraret, quod non sperat, posse obtinere iustitiam
in partibus, Abb. in cap. 64. Nicola. sub nu. 6. ibi, ad vnum
tamen aduerte. Franch. nu. 7. vers. tertio quaritur. & Card.
Alex. sub num. 7. vers. habetis secundo. ibi, est tamen vnus
casus. de appell.

38 DECLARA I. eandem quartam limitationem,
vt causæ, quæ deuoluuntur ad Papam, siue in prima
instantia, siue per viam appellationis, omisso, vel
non omisso medio, semper veniant cognoscendæ a
delegatis, quibus Papa illas committit per Signatu-
ram iustitiæ, & quandoque per Signaturam gratiæ, vt
latius, si se locus offerret, declarabimus; quare po-
test appellari ad ipsum Papam, omisso medio. non vt
ipse cognoscat de viribus, & iustitia appellationis,
sed vt appellationis cognitionem ad iudicem com-
petentem mediatum deuoluat, sicut ex Gloss. in l. 1. §.
si quis in appellatione. ff. de appell. refert, & sequitur Ru-
ginell. tract. de appell. in presat. sub num. 55. & 56. fol. 8.
Quare sic olim princeps, ad quem appellabatur, aliis
occupatus non poterat vacare negociis singularum
personarum, & cum ipse haberet in Curia sua mul-
tos nobiles, & magnates ad consilia sua, aliquibus ex
eis committebat, qui haberent de causarum appel-
lationibus cognoscere, vt ex l. 32. precipimus. C. de ap-
pellat. notat ibi Paul. de Castr. in principio: ita etiam ho-
die, cum Papa aliis occupatus non possit ipse cogno-
scere, non satis est appellare ad Papam, sed oportet
ab eo infra legitima tempora extrahere commissa-
tionem causæ.

39 DECLARA II. extendendo eandem limitatio-
nem, vt appellatione interposita ad Papam sint liga-
tæ manus inferiorum, puta Metropolitanæ, Lancellot.
tract. de attent. c. 1. n. 15. fol. 343.

60 SUBDECLARA, vt Legatus de latere possit se
intromittere, partibus consentientibus, Gamb. tract.
de auct. leg. de later. lib. 8. q. 20. num. 102. fol. 212. & Gun-
dis. Villad. eod. tract. q. 10. num. 43. fol. 264. omnes in tract.
diuers. tom. 13. part. 2. Vel si Legatus vellet solum causam
instruere, & ad Pontificem remittere, Gamb. &
Gundis. in locis supra proxime citatis: & quod Legatus
Papæ etiam Cardinalis non possit se intromittere de
appellationibus, interpositis ad Papam in præiudi-
cium appellantis, sed tamen possit se ingerere extra-
iudicialiter, vt sic causam instructam ad Papam re-
mittat, puta, examinando testes, & alia tendentia in
faciliorem expeditionem causæ appellationis, scri-
bit Franch. in c. 45. constitutus. nu. 4. not. 3. & sub nu. 20.
vers. item aduerte. de appell.

EXTENDE istam subdeklarationem in vt. paribus
consentientibus, possit etiam in cognoscere de causa
appellationis, quam ipse Legatus remisisset ad Pa-
pam, Gamb. vbi supra q. 21. n. 113.

DECLARA III. extendendo, vt ad Papam, seu
ad Imperatorem possit appellari, omisso medio, et-
iam scienter ad differentiam aliorum superiorum,
ad quos solum per errorem posset appellari, om-
isso medio, iuxta ea, quæ scripsi supra nu. 21. & 22.

63 SYBLIMITA L. eandem quartam limitatio-
nem, vt non procedat in appellatione a sententia
lata a Papæ subdelegato, cui Papæ delegatus non
integram causam subdelegauerit, sed aliquid sibi
reseruauerit, quia tunc non appellabitur ad Pa-
pam delegantem, sed ad delegatum subdelegan-
tem, cap. 27. super questionum. §. porro. & ibi Anton.
de Buir. Abb. & Felyn. in princip. num. 12. de offic. & po-
test. iudic. deleg. & cap. 7. si delegatus. in fine. eod. in 6. &
ibi Archidiacon. sub numer. 4. ibi, & nos. quæd. ordo. Abb.
in cap. 66. dilecti. il. 3. versic. quartum casus. numer. 11. in sal-
lentia. & numer. 19. & Franch. limit. 10. sub num. 25. sal-
lent. 1. idem Franch. in dict. capit. septimo. si duobus. §. de-
nique. numero nono. ibi, sed limita supradictam. de appel-
lacio. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffinit. in
gloss. 1. sub num. 10. fol. 405. Maran. in suo spec. par. 4. dist.
5. sub numer. 28. versic. quarto differunt. fol. 102. & part. 6.
act. 2. princ. in verb. & quandoque appellatur. sub nu. 370.
fol. 511. & num. 386. versic. tertia. fol. 513. & quod ita te-
neant Decretistæ, & hoc procedat in eorum foro,
scribit Bart. in l. 1. §. ab eo. sub num. 1. ff. quis, & a quo ap-
pell. & quod hæc sit commun. conclusio testatur Ma-
rian. sub dict. nu. 386. & quod sit communiter appro-
bata, testatur Abb. in d. §. porro. versus finem. & ita intel-
ligas, quos citauit quest. seq. num. 31. & quod Cancellaria
non det iudices appellanti ad Papam a subdele-
gato delegati Papæ, dato non in totum, scribit Ioan.
Andr. in dicto cap. 7. si delegatus. in verb. quicquid. de of-
fic. & potest. iudic. deleg. in 6. referens, ita se habuisse a
Domino Cumanio Episcopo, tunc Auditore contra-
dictarum, & ex Ioan. Andr. refert ibidem Anton. de
Butt. sub num. 12. in fin.

Secus est, quando delegatus nihil sibi reserua-
uit, iuxta ea quæ scripsi quest. seq. num. 34. versic. li-
mita secundo.

Ratio huius sublimitationis est, quia delegatus Pa-
pæ gerit personam ipsius Papæ; unde, cum appellans
habeat iudicium Papæ paratum in personam delega-
ti, qui subdelegauit, non debet audiri volens appella-
re ad Papam, quia, quod querit, habet ante oculos,
vt scribit Io. Andr. in d. §. porro. sub n. 48. Ant. de Butt. n. 12.
versic. causa autem quare hic non appelletur. & fusius, ac
clarius Abb. in fin. & in c. 18. cum Bersoldus. versus finem.
vers. vltimo extra. sub nu. 40. de sent. & re iud. E. quia in
impetranda noua commissione esset necessarius la-
bor, & fierent expensæ, quæ debent euitari in casu
non necessario, vt considerat in istomet proposito
Abb. in d. §. porro. in vltimo verbu. & ex eo refert Felyn.
ibid. sub num. 13. in 2. fallent. in fin. quod videtur etiam
probari ex ipso, §. porro. in vltimo verbu.

65 RESTRINGE L. istam sublimitationem, vt non
procedat, quando pars appellata non exciperet, quia
tunc appellatio, & processus, factus coram Papa, te-
nerent, Archid. in d. cap. 7. si del. gatus. in fin. de offic. deleg.
in 6. Bisign. decis. 11. a subexecutore. sub num. 3. de app. lai.
fol. 603. Rot. decisio. 16. alias 387. si tres de offic. deleg. in
nou. Franch. in cap. 7. si duobus. §. denique. num. 9. in fine.

& in

Et in cap. 66. dilecti. limit. 10. numer. vigesimoquinto, in fine. Et num. 26. fallent. 2. de appell. Felyn. in cap. 27. super questionum. §. porro. num. 12. in fine. Et numer. 13. fall. 1. de offic. Et potest. iud. deleg. Et Guiz. Pap. decis. 436. cum materia. quæst. 41. num. 49. in fine.

66 EXTENDE istam restrictionem, ut si subdelegatus detulerit appellationi, interpositæ ad Papam, omissio medio, & causa appellationis sit inchoata, appellatio non contradicente, delegatus non possit causam ad se reuocare, B. sig. d. decis. 21. a subext. ut. re. nu. 1. Et sequ. quem refert, & sequitur Felyn. in cap. 27. super questionum. §. porro. limit. 6. sub num. 13. de offi. Et potest. iud. deleg.

67 SUBEXTENDE hanc extensionem, ut procedat eo ipso, quod subdelegatus, cui in totum causa fuit subdelegata, detulit appellationi, quia licet non debuisset deferre; tamen deferendo, repræsentat vices delegati. Et ideo delegatus reuocare non posset delationem, etiam si ipse delegatus subdelegasset cum clausula (donec duxerit reuocandum,) Franch. in cap. 66. dilecti. num. 27. vers. tertio intellige, de appell. qui loquitur sine ista consideratione, an causa appellationis sit inchoata.

68 RESTRINGE II. ut non procedat quando subdelegatus, cui non in totum a delegato commissæ sint vices suæ, interlocutus fuerit, reiiciendo exceptionem iurisdictionis, prouenientem ex morte primi delegantis, quod mortuus sit antequam subdelegatus inciperet procedere: quia ab ista interlocutoria appellatur non ad ipsum delegatum subdelegantem, sed ad Papam, & sic omissio medio, cap. 14. si a subdelegato. de offic. del. in 6. Et Franch. in c. 66. dilecti. sub n. 28. vers. quinto intellige, de appell.

69 RESTRINGE III. quando appellaretur a subdelegato delegati inferioris, quia posset, omissio medio, appellari ad Papam, ut scribit Felyn. in c. 27. super questionum. §. porro. sub n. 13. fall. 3. & fusius Abb. num. 4. in fine de offic. Et potest. iud. deleg. sed adhuc fusius, & clarius idem Abb. in cap. 18. cum Bertoldus. vers. finem. vers. ultimo extra. sub nu. 40. ibi. quare concludere de sent. de de re iudic. Et, quod a subdelegato delegati alterius, quam a Papa possit de iure canonico appellari ad Papam, omissis mediis, scribit Franch. in c. 66. dilecti. num. 29. vers. sexto intellige, de appell.

70 RESTRINGE IV. ut non procedat in Curia Romana, quia in ea potest a subdelegato appellari ad Papam, quamuis delegatus Papæ non in totum subdelegauerit; Et ratio est, quia, cum causa est delegata in Curia, & in eadem denuo recommititur, non considerantur labores, & expensæ in impetranda noua commissione, quia quinque iulis expeditur commissio in Curia; sed pro impetrando iudice extra Curiam expenduntur ultra scuta tria, & propter istam rationem tacite Ant. de Butr. in ca. 27. super questionum. §. porro. sub num. 12. vers. causa autem de offic. deleg. tenet sub verbo forte hanc restrictionem seruari de stylo in Curia.

71 DECLARA istam restrictionem, ut si vera, si sit stylus, alias non, quia licet causa tractaretur in Curia, tamen adhuc in ea haberet locum ratio expensarum commissionis, prout post Immol. quem citat, scribit Felyn. in d. §. porro. sub n. 13. fall. 2.

72 RESTRINGE V. ut non procedat quando Papa delegasset, appellatione remota; quia tunc appellaretur ad Papam, & non ad delegatum subdelegantem, quamuis delegatus non subdelegasset in totum,

Specul. tit. de appell. §. nunc tractemus. sub num. 7. Et 8. dicens, sic seruari de facto in Curia Romana, licet fieri non deberet.

Contra istam restrictionem (quod enim debeat appellari ad delegatum) tenent alii, ut testatur idem Specul. sub d. num. 7. Et tenet Gloss. in ca. 27. super questionum §. porro, in verbo. si causa sit ei. in fine. de off. deleg. dicens, verius esse, quod prius dixit, appellandum scilicet esse ad delegatum, Abb. in d. §. porro, sub num. 4. ibi Et hanc opin. Ioan. Andr. ibidem num. 47. versus finem. ibi. vbi ergo hæc duo concurrunt. & quod ita transeant Io. Andr. & communiter * Doct. aduertit Abb. in cap. 18. cum Bertoldus. sub nu. 40. vers. ultimo extra. ibi. vel quarto, de sent. Et re iudic. licet in epie soluat contrarium, adductum contra illum textum, dum se ibi. quod illud contrarium de appellando ad delegatum, qui subdelegauit, & non ad Papam procedit in subdelegato Papæ dato cum clausula, appellatione remota, hæcque opinio videtur placere Speculatori d. §. nunc tractemus. sub n. 8. dum reprobatur intellectum, quem tenentes restrictionem, dant ad d. §. porro. de iure hæc opinio communis * contra restrictionem satis probatur ex d. §. porro. in illis verbis. Cum autem sibi aliquid de iurisdictione reseruat, si causa sit ei appellatione remota commissa, non ad nos, sed ad eum poterit de iure appellari, ob quæ tex. bene hanc opinionem tenuit etiã Hostiensis. sed errauit is postea, dum propter eundem textum tenuit contra extensionem infra scriptam.

Nec obstat responsio, quam, tenentes restrictionem, afferunt huic textui, quod Papa, scribens eo loci non ad se, sed ad delegatum posse appellari de iure, intelligat de iure communi, quia appellatione iuris intelligitur ius commune, secus de iure speciali.

Quia hæc responsio est diuina, & contra textum in cap. 7. si delegatus. de off. Et potest. iudic. deleg. in 6. & merito propterea hæc responsio displicet Speculatori, ut dixi.

RETENTA hac opinione contra restrictionem.

EXTENDE eam, ut procedat etiam si delegato non fuisset causa commissæ, appellatione remota; quia adhuc ad eum esset appellandum, si non subdelegasset in totum, Gloss. in cap. vigesimo septimo super questionum. §. porro. in verbo. si causa sit ei. de off. Et potest. iudic. delegat. Et ibidem Innocen. in verbo appellatio. rem. numero octauo, Ioan. Andr. sub numerum, quadragesimum septimum, Anton. de Butr. vers. oppono. quarto, sub numerum undecimum, Et Abbas. sub numerum quartum. vbi testatur etiam de communi, * & probatur ex textu in capite septimo. si delegatus. de off. Et potest. iud. deleg. in sexto. vbi nulla facta distinctione, an sit delegata, appellatione remota, vel simpliciter, dicitur, quod appellatur ad delegatum.

Contra extensionem facit text. in dict. §. porro. inducendo eum a contrario in illis verbis, relatis supra numero precedenti, & ita per illum textum tenuit Hostiensis. arbitratus, quod hæc sit vna de virtutibus dictæ clausulæ (appellatione remota) & quod ideo allegata Gloss. destruxerit textum in d. §. porro. dum addit (maxime.)

Non recedas ab extensione: Primo, quia opinio contra extensionem non placuit Glossæ, nec Inno. supra citatis, cui displicet etiã adductum argumentum a contrario sensu, & Hostiensis reprobant in hoc Ant. de Butr. & Abb. supra citati: Secundo quia ista clausula (appellatione remota) hodie dicitur appositâ in omnibus

lietis propter e. vt *debitus. de appell.* iuxta ea, quæ con- siderant Innoc. 10. Andr. & Ant. de Butt. supra citati.

SUBLIMITA II. eandem quartam limitationem, vt non procedat extra statum Ecclesiasticum in temporalibus; quia; cum Papa non intendat ordinariorum iurisdictioni præiudicare, per ea quæ ipsemet Pontifex scribit in *cap. 13. nouit. de iudic.* in illis verbis: *Non putet aliquis, quod iurisdictionem illustri Regni Francorum perturbare, aut minuere intendamus. &c. non enim intendimus iudicare de feudo, cuius ad ipsum spectat iudicium, & faciunt, quæ retuli, & sequutus sum infra n. 82. & quest. seq. n. 153. 154. & 155. & supra n. 34. in fine, & ideo non admittat eiusmodi appellatio: es, nisi in casu non inuentæ iustitiæ, & quando alia remedia iudicialia in eo statu deficient; sequitur. vt non possit appellari omisso medio, sed sint necessario prius executi omnia media, iuxta ea quæ scribit Innoc. in c. 10. licet ex suscepto. n. 1. in verbo vacante. & num. 2. & 4. in fine vers. & ipse Iesus. de for. comp. quem referunt, & sequuntur Fran. h. Arr. tract. d. bell. & eius iust. nu. 216. tom. 16. fol. 335. & Ltonar. in addit. ad Pract. Papien. in form. appell. a sent. diff. in gloss. ad quemcumque. in verbo appellare. fol. 416. sunt enim distinctæ iurisdictiones inter Papam, & Imperatorem, & vnus non se intromittit in iurisdictionem alterius. d. cap. nouit. de iudic. Dec. in c. 7. si duobus. not. 5. n. 8. de appell. & Mandos. tract. de in libit. quest. 47. num. 6. tom. 5. fol. 94. & in casu huius sublimitationis loquitur Franch. in d. c. 7. si duobus. §. denique num. 11. vers. vltimo tenementi. de appell. quem etiam citauit infra num. 113. limit. 10. vers. contra hanc. dum inquit, quod grauatus a iudice seculari non potest talem iniustitiam deducere ad Papam etiam per viam appellatio- nis, cum a iudice laico sit gradatim appellandum ad eius superiorem: & postea limitat hoc, vt non procedat in tertis, quæ sunt de temporali iurisdictione Ecclesiæ.*

75 INFERO, quod ex ista sublimitatione domini temporales, quorum dominia non sunt de temporali iurisdictione Ecclesiæ, sumunt occasionem prohibendi suis vasallis, ne in prima, aut secunda instastia, neque in alia recurrant ad Curiam Romanam, & litigantibus in ea prohibent, vt desistant & litigent in eorum foro. vt retuli supra n. 33. 34. & 35. & faciendo hoc, non credunt, se id facere de facto, prout de facto fieri scribit Marches. tract. de comm. ff. par. 2. in commissione appell. cap. 1. n. 41. fol. 11. sed possunt credere, se facere de iure eo tantum respectu, quod & ipsemet Pontifex non intendit præiudicare ordinariorum iurisdictioni, & vult, vt quilibet vtatur iure suo: etsi enim omne imperium, tam in spiritualibus, quam in temporalibus fuerit translatum in Christum; fuit enim Christus Rex, & Sacerdos, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 11. n. 6. & 7. & ideo Pontifex, qui est eius Vicarius, retinet habitu iurisdictionem temporalem vbique, vt declarauit d. cap. 11. n. 10. sicque etiam extra statum ecclesiasticum, vt ex Restaut. Castal retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 9. sub nu. 736. vers. ad secundam. tamen hanc habitualem iurisdictionem non deducit vnquam ad actualem, vt ipsemet exerceat, nisi ex causa, quæ in Pontifice semper est præsumenda, vt dixi d. c. 9. sub num. 736. & ideo non vult vnquam præiudicare ordinariorum iurisdictioni, per ea quæ dixi nu. precedenti, & patet ex dispositione sacri Concilii Tridentini, de quo scripsi infra c. 15. nu. 277. & seqq. & eo modo, quo Barones, subditi Regis possunt prohibere suis vasallis, ne accedant ad Curiam regiam, vt scribunt Do-

tores, quos citauit supra n. 33. possimus admittere, quod eodem modo prohibeant, ne in temporalibus accedant ad Curiam Papæ, quia ita verisimiliter est de mente Papæ.

EXTENDE I. istam sublimitationem, vt procedat etiam in Ciuitate Parmæ, in Regno Neap. & in Regno Apuliæ. & proce- 76
debat etiam in Ciuitate Ferrariæ, quando detinebatur in feudum a Sereniss. Ducibus Estensibus, quia licet prædicta loca sint de iurisdictione temporali Ecclesiæ, vt mox dicam, tamē Papa, & Sancta Sedes Apostolica non intendit illis feudatariis iurisdictionem concessam auferre; quare a sententia Sacri Consilii Neap. non habetur recursus ad Papam, nisi contineret notoriam iniustitiam, & causa esset magna puta de vna Baronia, vel de vno magno castro, vel de maiori parte bonorum, vel de crimine capitali, vt retuli, & sequutus sum infra q. 16. limit. 15. vers. restringe. n. 3. & sic præmissa secunda sublimitatio seruatur etiam in locis mediate subiectis.

Nec obstat, quod iura canonica sunt seruanda in illis 77
locis, ex quo sunt de iurisdictione ecclesiastica, vt loquendo de Ciuitate Ferrariæ, scribunt Dec. cons. 97. in casu proposito. in princ. & Bonizon. decis. 79. nota iste n. 1. & alii, quos refert, & sequitur Contard. in l. vnica, limit. 3. n. 11. C. si de moment. poss. & loquendo de Ciuitate Parmæ, scribit eod. n. 11. & de Ciuitate Apuliæ, & de toto regno Neapolitano scribit Corn. cons. 90. in causa ver- sante. col. 3. sub n. 7. ibi. quia ex pacto apposito. lib. 4. quem similiter refert, & sequitur Contard. d. limit. 3. nu. 12. & quod Regnum Neapolitanum sit feudum Sedis Apostolicæ, innui etiam lib. preced. c. 9. sub n. 736. vers. ad secundam. & ius canonicum disponat quod possit appellari ad Papam, omisso medio.

Quia, concedendo omnia, resp. quod extensio nititur inuestitura, secundum quam non debet feudatarius inuestitus priuari iurisdictione secundarum causarum: Adducta ergo in contrarium procedunt in officialibus & ministris, qui non habent iurisdictionem, & administrationem temporalem perpetuam iure proprio; prout sunt Episcopi, Archidiaconi, Vicarii, & similes: quia ab istis potest appellari ad Papam, omisso medio; secus est in Ducibus, & similibus inuestitis cum mero, & mixto imperio, tam primarum, quam secundarum causarum, quia ab istis non debet appellari per saltum, ita vt priuentur iurisdictione, cum Papa non intendat inferiorum iurisdictioni præiudicare.

Cæterum, vt obiter reuertar ad id, quod dicebam, Regnum Neap. esse de iurisdictione temporali ecclesiæ, hoc scribunt Corn. & Contar. supra citati, & late Marin. Frecc. tract. de subfeud. lib. 1. rubr. de antiq. stat. reg. sub numer. 14. vers. postquam. & numer. seqq. fol. 59. & seqq. vbi inter alia refert, Constantinum Imperatorem donasse vniuersum occidentem, reseruata sibi solum Vrbe Neap. pro Camera Imperii: de Regno Apuliæ, quod sit feudum Ecclesiæ, scripsi lib. preced. cap. 9. num. 1696.

DECLARA I. istam sublimitationem, dum di- 78
cimus, appellationem non admitti, nisi in casu non inuentæ iustitiæ, vt iustitiam non inueniri dicamus, quando notorie constat de iniustitia, secundum ea, quæ scribit Dec. in rubr. q. 5. num. 38. & 41. & in cap. 7. si duobus. num. 11. de appell. alias enim quilibet post latas contra se tres conformes adhuc appellaret ad Papam sub prætextu non inuentæ iustitiæ.

DECLARA II. vt procedat, quando propter 79
difficultatem variatur quaestio inter iudices, Innoc. in cap. 10.

cap. 10. licet ex suscepto. sub numer. 3. in verbo. imperio. de for. comp. vel quia inferiores non possunt de facto exequi sententias, Innoc. vbi supra sub num. 4.

80 DECLARA III. vna cum Innocentio in d. cap. licet ex suscepto. num. 1. de for. comp. vt in casu, quo Princeps secularis impediretur ministrare iustitiam propter duritiam subditorum, Papa non apponat in eius iurisdictionem manum, auocando ad se causas, vel iurisdictionem, sed ipsum Principem adiuuaret, vt posset subditorum rebellionem domare.

81 SVBDECLARA has declarationes, vt praxis eas non admittat, nisi in causis arduis inter magnates, & potentes, ex quorum discordia posset oriri perturbatio multorum, iuxta ea, quæ scripsi lib. preced. cap. 2. num. 24.

82 SVBLIMITA III. vt hæc limitatio non feruetur in causis, quæ cognoscuntur hic in Curia, quia Papa non admittit appellationes, si exant iudices mediati appellationum, ideoq; Signatura iustitiæ eiusmodi commissiones non signat, iuxta ea, quæ declarauit q. seq. num. 154.

Confirmatur hæc sublimitatio, quia Papa non præsumitur in ista Signatura iustitiæ concedere aliquid in præiudicium alierius, Staph. tract. de sign. liter. iustit. rubr. de sanat. contract. inual. n. 6. vers. constat & ideo ista Signatura non rescribit in præiudicium ordinariorum: quare vbi materia tangit Camerã Signatura dicit: Videat Camera. Vbi tangit religionem: Videat Protector, quia ipse est verus, & legitimus ordinarius illorum de illa religione: & eodẽ modo vbi tanguntur officia Papæ, Signatura dicit: Videant Domini Secretarii, quia ordo ecclesiasticus confunditur, si vni cuique sua iurisdictione non seruetur, Staph. d. rubr. de sanat. contract. inual. n. 7. & 8. vers. similiter fol. 287. in impress. Roma anno 1587.

83 SVBLIMITA IV. generaliter, vt quamuis possit appellari ad Papam, omisso medio, tamen Papa, instante appellato, remittit causam ad suum iudicẽ, iuxta ea, quæ scribunt Archidiaconus in cap. 7. si delegatus. in fine. de offic. & potest. iud. deleg. in 6. Bisid. decis. 21. a subexecutor. num. 5. in fine de appell. Ant. de Butr. in cap. 66. dilecti sub num. 6. de appell. Abb. in capit. 18. cum Bertoldus. vers. finem. vers. vltimo extra. num. 49. de senten. & re iud. Afflict. in const. Neap. cum noua. num. 6. lib. 1. & Guid. Papa decis. 436. cum materia. quæst. 41. num. 49. dicens, quod si appellans petat, se remitti iudici mediato, debet remitti, quod idem sentit Rebuff. tract. de appell. artic. 2. gloss. vna. num. 9. 11. & 12. tom. 3. fol. 487. & 488. dicens, ex regula appellandum esse gradatim, & omisso medio, causam ad immediatum esse remittendam, etiam si ad Papam appellatum fuerit, nisi partes non peterent remitti.

84 DECLARA I. hanc sublimitationem, vt non procedat quando Princeps, seu Curia suprema videret causam rationabilem, per quam deberet retinere causam, quia tunc poterit eam retinere, Rebuff. d. art. 2. gloss. vna. num. 17. fol. 488.

85 SVBDECLARA hanc declarationem, vt in Regno Franciæ stetur conscientis Consistoriorum, & Parliamentorum, an habeat iustam causam non remittendi causas appellationum, interpositarum ad ea, ommissis mediis, Rebuff. tract. de appell. art. 3. gloss. vna, num. 1. tom. 3. fol. 489.

86 INFERO ex ista subdeclaratione non posse reclamari ab ista nõ remissione, Rebuff. ead. gl. vna n. 3. quæ etiam recali, & sequutus sum infra q. 17. limit. 15. sub. n. 3.

DECLARA II. vt hæc remissio in Regno Franciæ fiat expensis appellantis, nisi fuisset appellatum a iudice non Regio ad Curiam, quia tunc fieret remissio sine expensis, vt testatur Rebuff. tract. de appell. art. 2. gloss. vna. num. 2. & 3. tom. 3. fol. 487. & quod is, qui appellauit, omisso medio, expensas non euadat, scribit Rebuff. tract. de appellat. art. 9. gloss. vn. num. 24. tom. 3. fol. 509. Nos tamen hic in Vrbe, quicquid sit de stylo Franciæ, videmus expeditiones remissionis causæ fieri expensis appellati, petentis remissionem, quia hic in Vrbe potest appellari, omisso medio, quod si non potest, deberet fieri expensis appellantis.

LIMITA V. quando appellatur a iudice, qui habet iurisdictionem a persona ecclesiastica, quia potest ab eo appellari secundum canones, omisso medio, vt scribunt Spec. Nicell. Gamb. & Gail quos citauit, & declarauit supra num. 15. ampl. x. vers. contra. & vers. retenta. & infra nu. 92. vbi vide.

SVBLIMITA hanc limitationem vt procedat in his, qui habent iurisdictionem spiritualement, & in his, qui habent iurisdictionem temporalem sine inuestitura perpetua iurisdictionis prout sunt Gubernatores, aliiq; officiales ad tempus, quia ab istis potest appellari ad superiorem omisso medio.

INFERO ex hac limitatione, & sublimitatione, bonam esse praxim, quam seruat Tribunal Auditoris Cameræ in admittendis appellationibus de partibus intra Statum Ecclesiasticum, ommissis mediis, id est, ommissis iudicibus secundarum causarum, & appellationum, qui ibidem essent; quæ praxis hodie habet coherentiam, & robura facultatibus, concessis a Gregorio XIV. Auditori Cameræ, prout in eis legitur num. 9. quare tu, qui versatus es forsan in iurisdictione Gubernatoris Campaniæ, & Maritimæ, nosti forsan, quod a sententiis, latis per Gubernatores Ciuitatum Campaniæ potest appellari ad Auditorẽ Cameræ, omisso Gubernatore generali, habente residentiam in terra Frosinonis; habet enim Auditor Cameræ iurisdictionem secundarum causarum cum latuue, non obstantibus statutis, quæ forsan existere in contrarium in illis locis, iuxta ea quæ scripsi supra numero quinquagesimo quarto, vers. extende 2. & quæstio. seq. num. 112.

Aduerte obiter, quod Auditor Cameræ non debet recipere appellationes de partibus, nisi cum clausula expressa, quatenus a sententia diffinitiuâ, vel vim diffinitiuæ habente appellatum sit, sic disponentibus bullis 74. Pij IV. reformatio tribunalis Auditoris Cameræ. vers. deinde non recipiat. f. l. 755. & Pij V. quas etiam citauit supra lib. 1. cap. 22. sub n. 2.

EXTENDE istam illationem, vt neque Signatura soleat isto casu rescribere contra Tribunal Auditoris Cameræ, & remittere causam appellationis ad iudices de partibus, nisi forsan ageretur de re modici valoris.

LIMITA VI. vt non procedat de iure canonico, quia potest appellari ad Papam, & ad multos alios, omisso medio, vbi scripsi supra n. 88. limit. preced. & infra n. 103. & seqq. Quare hæc limitatio restringitur ad personas, de quibus egi num. citatis.

LIMITA VII. si extaret consuetudo appellandi omisso medio, cap. 7. referente, cum ibi not. de praben. vbi presbiter a sententia Archidiaconi appellauit ad Archiepiscopum; & deinde, cum idem presbiter excommunicaretur ab eodem Archidiacono, appellauit ad Papam, sicque vtraque vice appellauit, omisso

omisso medio, Soccin. reg. 23. fall. 6. Abb. in cap. 66. dilecti. il. 3. num. 9. vers. secundus casus. Franch. in 2. limit. num. 14. & Dec. fall. 2. num. 15. & seqq. de appell. idem Dec. in d. cap. referente num. 8. de praben. Franch. in rubr. num. 7. vers. de accidentibus. de appell. & in cap. 3. Romana. §. ab archidiaconis. numer. 4. limit. 1. & ibidem Gemin. num. 3. vers. nota quod consuetudo. de appell. in 6. Felyn. in cap. 27. super §. porro. sub num. 14. vers. item fallit nisi consuetudo. de offic. & potest. iud. d. leg. Maran. in suo specul. par. 6. actu. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 5. nu. 374. fol. 512. Mynsing. in sing. obseruat. cent. 1. obseruat. 67. in fine. & Rebuff. tract. de appell. art. 2. gloss. vna. num. 16. tom. 3. fol. 488. Et quod valeat consuetudo, ut a iudice seculari in omni loco, & in omni foro appelletur ad ecclesiasticum, omisso medio cum consuetudo deferat ius appellandi ad eum, qui alias non esset iudex illius appellationis, scribit Franch. in ca. si duobus. §. denique. num. 12. & 13. limit. 2. de appell.

Ratio est, quia quod non possit appellari, omisso medio, est de accidentalibus appellationis, id est oque valet consuetudo, Abb. in rubr. col. 1. sub n. 2. de appell. & quod solus ordo appellandi ad maiorem sit de substantia appellationis, sed ordo appellandi gradatim non sit de substantia, sed de circumstantiis, scribit, loquendo de appellatione interposita per errorem ad superiorem, omisso medio, Ang. Aret. in l. 1. §. si quis in appellatione. sub n. 10. vers. subdit tamen. ff. de appell. & relat.

94 EXTENDE I. hanc limitationem ut procedat etiam in prescriptione, quia potest praescribi, ut appelletur ad superiorem omisso medio, Franch. in d. ca. 66. dilecti. limit. 2. num. 14. & in cap. 3. Romana §. ab archidiaconis. sub num. 4. limit. 3. de appell. in 6. sed haec extensio est eadem cum limitatione.

95 EXTENDE II. ut habeat locum etiam in privilegio, quia valet privilegium, quod possit appellari, omisso medio, Franch. in d. cap. 66. dilecti. nu. 15. de appell. & in cap. 3. Romana §. ab archidiaconis. sub num. 4. limit. 2. de appell. in 6. & Rebuff. d. art. 2. gloss. vna. num. 16. dicens, quod in praxi tamen servatur, ut privilegium non proficit, si non fuerit confirmatum.

96 LIMITA VIII. quando appellaretur per errorem, omisso medio, quia tunc appellatio non esset inutilis l. 1. §. si quis in appellatione, & ibi Bar. num. 1. & 5. ff. de appell. Guid. de Suzar. tract. de ord. iudic. num. 119. tom. 3. par. 1. fol. 38. Azo in summ. C. de appell. n. 19. ibi. quid autem. Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus. numero 14. vers. quid si per errorem. Archid. in cap. 28. anteriorum. n. 19. 2. quasi 6. Papen. in Pract. in form. appellat. a sent. diffinit. in gloss. & ad quemcunque. fol. 415. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 5. sub n. 139. tom. 5. fol. 69. Luc. Pet. in pract. Capitol lib. 5. cap. 1. num. 16. vers. in fine: isto enim casu appellatio non nocet, Gemin. in cap. 3. Romana. sub n. 8. de appell. in 6. quia intelligitur in effectu devoluta causa ad iudicem competentem, ut scribunt Abb. in c. 66. dilecti. il. 3. sub n. 8. & Franch. sub num. 13. vers. adverte tamen. & vers. conclude ergo. ibi. si vero appellatur. de appell. & quod appellatio non efficiatur deserta, quando per errorem fuit interposita ad iudicem immediatum superiorem, & ideo sit remittenda ad iudicem immediatum, qui de illa cognoscet, scribit Guid. Pap. tract. de appell. q. 42. n. 35. fol. 59.

Ratio secundum Bar. in d. n. 5. & Ioan. Ferrar. d. c. 5. sub n. 139. tom. 5. fol. 69. est, quia quod plus est utique tantum est, quare appellando ad maiorem videretur appellare ad minorem: secus si sit appellatum ad minorem, quia quamvis per errorem, tamen appella-

tio esset nulla, ut, pluribus citatis, scripsi supra q. 2. n. 12. vel ratio est ea, quam ex Ang. Aret. retuli supra nu. 93. in fine, ubi videas; secus tamen esset si appellatur, omisso medio scienter, quia erit nulla.

EXTENDE I. hanc limitationem, ut sit vera etiam si appelletur ad iudicem inferiorem Imperatore, quia nihilominus si sit ignoranter appellatum, omisso medio, error excusat, Franch. sub dict. num. 13. vers. conclude ergo.

EXTENDE II. ut sicut appellatio, interposita ad superiorem, omisso medio per errorem, non nocet, iuxta ea quae scripsi n. precedenti; ita etiam non nocet si sit per errorem interposita ad aequalem superiori mediato, ad quem erat appellandum, Guid. de Suzar. Az. & Archid. quos retuli, & sequutus sum supra q. 2. n. 17. & declarant apertius Paul. de Castr. in l. 1. §. si quis in appellatione. n. 2. & Ang. Aret. sub n. 8. vers. in fine. vers. in ea gloss. in fin. ff. de appell. & relat.

DECLARA eandem limitationem, ut appellatio ignoranter interposita ad superiorem, omisso medio, non sit inutilis, dummodo ille superior sit subalternatus iudicia quo, ut declarat Anch. in c. 3. Romana. sub n. 6. vers. quare de quibusdam. de appell. in 6. seu dummodo sit error transgressionis graduum, & non error potestatis, quia esset incompetens, & ideo appellatio non valeret, Ang. Aret. in l. 1. §. si quis in appellatione. sub num. 7. ff. de appell. & relat. ut puta, si tu debes appellare ad Archiepiscopum Ravennatem, & appellas ad Patriarcham Constantinopolitanum, quia haec appellatio non tenet, Anch. ubi supra.

UTILITAS huius limitationis, & extensionis erit, quia interim non curret instantia appellationis, Fossaven. quem retuli, & sequutus sum supra sub num. 27. vers. sed secundum. & sentit Guid. Pap. ubi supra, dum ait, appellationem non fore desertam.

Difficultas superest, quomodo constabit, fuisse appellatum per errorem, cum posset appellans, scienter, & malitiose appellare, ut magis defatigaret appellatum, vel quia coram illo superiore haberet aliquem favorem.

Huic difficultati, quam nemo, quam viderim, ante me excitavit, respondeo, quod licet appellaret scienter, & malitiose ad defatigandum, tamen erraret in eo, quod crederet talem appellationem esse validam; & iste error praesumitur, & non quod voluerit nulliter appellare, vel, quod fuerit adeo malitiosus, ut excogitauerit hanc erroris praesumptionem.

LIMITA IX. in Regno Neap, quia ibi potest, omisso medio, appellari a quocumque iudice ad Regiam, vel ad magnam Curiam Vicariae ex dispositione rit. 52. & ibi notat Carau. num. 1. & 2. & ex constit. appellationum tempora. lib. 2. fol. 192. & constitut. cum nova. lib. 1. & ibi gloss. col. 2. in princip. in verbo. sed ad celsitudinem. fol. 99. de Afflic. not. 4. num. 6. fol. 209. And. de Ifern. in constitut. officiorum. lin. 62. lib. primo, fol. 83. & Afflic. sub num. 13. ibi. fallit in hoc regno. & Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur limitat. 8. numer. 377. folio 512. & numer. 398. in 10. reg. fol. 514.

SVBLIMITA I. istam limitationem, ut Regia, seu Magna Curia non cognoscat, sed remittat causam appellationis ad iudicem medium, qui est Praefes Prouinciae, quando pars instat pro remissione causae, sicut ex Afflic. refert & sequitur Carau. d. rit. 52. sub numer. 2. adde, quae scripsi quasi. seq. num. 110. vers. exemplifica.

101 **SVBAMPLIA II.** quando ex consuetudine, vel ex privilegio extaret iudex secundarum causarum, quod bene servatur in Baronibus, qui habent secundas, & tertias causas, ut scribit *Carau. d. rit. 52. sub nu. 2. ibi. secundo limita.* de quibus Baronibus, habentibus secundas, & tertias causas, mentionem feci *supra lib. 1. cap. 66. sub num. 5. vers. si vero.*

102 **LIMITA X** in scholari, quia is potest, omisso medio, appellare a quocunq; iudice inferiore ad Imperatorem. *auth. habita. C. ne fil. pro patr. & ibi Nicol. de Neap. & Bal. col. 4. vers. sequitur. num. 14. Franch. in cap. 7. si duobus. denique. sub num. 10. & 11. de appell. Felyn. in cap. 27. super questionum. §. porro. num. 14. in vlt. fall. de offi. & potest. iud. deleg. Dec. in cap. 66. dilecti. il. 3. num. 19. de appell. Martin. Laud. tract. de princip. questio. 425. tom. 16. fol. 210. Socc. reg. 23. fallen. 5. Maran. in suo spec. par. 6. in d. verbo. & quandoque appellatur. limit. 3. num. 372. fol. 512. Restaur. Castal. tract. de imper. q. 95. num. 3. fol. 70. Rebuff. tract. de appell. art. 2. gloss. vna. nu. 13. limit. 2. tom. 3. fol. 488. & tract. de priuil. schol. priuil. 164. num. 9. tom. 18. diuers. fol. 60. & Hor. Lut. priuil. 73. fol. 83. qui alios allegant, Gregor. Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 13. sub num. 3. vers. Horatius & vers. & Rebuffus fol. 446.*

De privilegiis scholarium gymnasii almæ Urbis circa forum in prima instantia, vide bullam 2. Bonifacii VIII. fol. 33.

103 **LIMITA XI.** in Legato Papæ, quia ad eum potest appellari, omiffis mediis, qui sunt in eius legatione, *Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus. vers. & nunquid. num. 15. lib. 2. fol. 188. Abb. in c. 66. dilecti. il. 3. vers. extra gloss. num. 12 & Franch. limit. 8. numer. 22. de appell. rursus idem Franch. in cap. 7. si duobus. §. denique not. 2. sub n. 8. de appellat. & in cap. 3. Romana. §. ab archidiacono. sub num. 4. limit. 9. eodem tit. in 6. Socc. reg. 23. fall. 13. Maran. in suo specul. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. num. 371. fol. 512. Gundiff. Villad. tract. de legat. questio. 8. num. 32. fol. 263. Gamb. de auct. leg. de lat. lib. 8. quest. 22. num. 105. fol. 212. omnes in tractat. diuers. tom. 13. par. 2. & de communi * testantur Abb. vbi supra. & Ang. Aret. in l. 21. Imperatores. numer. 2. ff. de appell. & relas.*

Ratio, quam adducit Gundiff. loco citato, est duplex: Prima, quia legatus gerit vices Papæ: secunda quia concurret cū quolibet ordinario, & consequenter, inquit Gundiff. appellatur ad eum, tanquam ad ordinarium, sicque habetur pro iudice mediato, id est, superiore proximo.

Contra istam limitationem tenent Io. & alii quidam, ut testatur *Specul. vbi supra*, moti ea ratione, quod sit speciale in Papa, asserit tamen *Speculator*, limitationem servari de facto: contra eandem limitationem statutum esse in cōcord. Franciæ, scribit *Rebuff. tract. de appell. art. 2. gloss. vna num. 11. tom. 3. fol. 487.*

104 **LIMITA XII.** in Patriarcha Constantinopolitano, & Alexandrino, ad quos potest appellari, omisso medio, *Specu. tit. de appell. §. nunc tractemus. num. 15. in fine & Maran. in suo spec. par. 6. in d. verbo. & quandoque appellatur. num. 371. & loquendo generaliter in quolibet Patriarcha, scribunt Soccin. reg. 23. fall. vlt. 14. Franch. in cap. 7. si duobus. §. denique. not. 2. sub num. 8. & in cap. 66. dilecti. limit. 9. num. 24. de appellat. & in cap. 3. Romana. §. ab archidiacono. sub num. 4. limit. 10. eod. tit. in 6. Felyn. in cap. 27. super questionum. §. porro. sub num. 14. de offi. & pot. iud. del. g. & Gamb. tract. de auct. leg. de lat. lib. 8. questio. 22. num. 106. vbi de communi * opin. tom. 13. par. 2. fol. 212.*

LIMITA XIII. quando pars appellata non opponit, quia tunc appellatio valet, omisso medio, ut ex *Gloss. Abb. Franch. Affl. Maran. Rebuff. & alii retuli, & sequutus sum supra num. 13. vers. contra istam, & quod appellatio, omisso medio, valeat, nisi excipiatur, scribit Felyn. in allegato §. porro. numer. 14. fallen. 1. de offi. & potest. iud. deleg. & quod de iure canonico hæc limitatio sit vera, etiam si appellans scienter appellasset, retuli, & sequutus sum supra n. 26. restrict. 3.*

LIMITA XIV. quando concurrunt iurisdictiones mediata, & immediata, ut puta, si appellatur ab aliquo Prælato, subdito Archidiaconi, qui est subditus Episcopi, quia poterit appellari ad Papam, seu ad Episcopum, omisso Archidiacono, *Guid. de Bais. in cap. 28. anteriorum. sub num. 12. in 3. casu 2. q. 6. Abb. in cap. 66. dilecti il. 3. vers. octauus casus. sub num. 14. & Franch. limit. 5. num. 19. de appellat. Soccin. reg. 23. fall. 10. Felyn. in cap. 27. super questionum. §. porro. sub numer. 14. de offi. & potest. iud. deleg. Gemin. in capit. tertio, Romana. §. ab archidiacono. sub numer. 4. cas. 4. & Franch. sub num. 4. limit. 6. de appell. in 6. qui variant in exemplificatione huius limitationis.*

LIMITA XV. quando Episcopus litigatet cum subdito, ut puta cum Clerico, quo casu eligeretur arbitri, & a sententia arbitratorum appellatur ad Papam, omisso medio, *Gemin. in cap. 3. Romana. §. ab archidiacono. sub n. 4. vers. quare quare. & Franch. sub n. 4. limit. 4. de appell. in 6. Soccin. reg. 23. fall. 9. Maran. in suo specul. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 7. num. 376. fol. 512. & Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 18. in verbo. ab arbitris. col. 202. Vel (& est clarius exemplum) quando Metropolitanus conuenit subditum sui suffraganei, id est, Episcopi coram ipso Episcopo, quia isto casu nō appellatur ab Episcopo ad Metropolitanum, quia esset appellare ad aduersariū, & ideo, omisso Metropolitanio iudice superiore proximo, appellatur ad superiorē Metropolitanum, ut scribunt *Archid. in c. 28. anteriorum sub num. 12. in 2. casu. 2. q. 6. Abb. in c. 66. dilecti. il. 3. vers. sextus casus. num. 13. & Franch. limit. 3. n. 17. & limit. 4. n. 18. de appell. Gemin. in cap. 3. Romana. §. ab archidiacono. sub n. 4. cas. 2. & Franch. sub n. 4. limit. 8. de appell. in 6. Socc. reg. 23. fall. 8. & Bredero. tract. de appell. par. 1. tit. 18. in verbo. ab archiepiscopo. col. 202. & in verbo. ab episcopo. col. 203.**

RESTRINGE istam limitationem, dum dixi, quod sunt eligendi arbitri, & ab arbitris appellatur ad Papam, omisso Archiepiscopo, ut non habeat locū in appellatione extraiudiciali interposita, ne ipse appellans turbetur in iure suo, quia isto casu posset Episcopus appellare ad proprium iudicem, sicque ad Archiepiscopum: quare licet Archiepiscopus, qui est Metropolitanus non sit iudex subditorum sui suffraganei, ideoque, si Episcopus velit cōuenire Decanū, suum subditum, sint eligendi arbitri: tamen, si Episcopus appellet extraiudicialiter, seu conueniat suū subditum super molestiis, sibi a subdito illatis, quia appellare extraiudicialiter est conuenire; poterit ipsum conuenire, seu appellare ad Metropolitanū, sicque ad proprium iudicem appellantis, & non appellati, *Abb. in c. 55. dilectis. not. 5. n. 7. 8. & 9. de appell. vbi existimat hoc esse pulchrum, & singulare dictum.*

Confirmatur hæc restrictio, quia si molestatus extraiudicialiter, & ideo appellās, intentat vti diffamatus remedium legis diffamari, agit coram iudice suo, ut scribunt *Alex. Rom. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 34. sub n. 43. vers. contrariam & V. still*

in Annos. ad Affl. decis. 268. sub num. 2. & de opinione
 * communi * testantur Vant. tract. nullit. rub. de nullit. ex
 defect. proces. nu. 65. tom. 4. fol. 416. & alii quos similiter
 citavi d. num. 43. vers. contrariam. & sequutus sum et-
 iam lib. preced. c. 2. sub num. 187.

109 **LIMITA XVI.** quando appellatur a senten-
 tia arbitratorum electorum super recusatione iudicis
 suspecti, quia appellatur similiter ad Papam, & non
 gradatim: censentur enim delegati Papæ cap. 11. ab ar-
 bitrio. de offic. & potest. iud. deleg. in 6. Specul. tit. de appel.
 §. nunc tractemus. vers. sed ad quem. n. 5. in fine. lib. 2. fol. 188.
 Abb. in cap. 66. dilecti, il. 3. vers. 7. casus. num. 14. de appell.
 Felyn. in cap. 27. super questionum. §. porro. sub num. 14.
 vers. item fallit in arbitris. de offic. & potest. iud. deleg. &
 Maran. in suo specul. d. limit. 7. num. 376. fol. 512. & quod
 a sententia eorum, qui sunt delegati a lege, appelle-
 tur ad Principem, tanquam ad delegantem, scribit
 Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 15. col. 139. littera B. vers.
 appellatio a sententia.

110 **DECLARA** istam limitationem, ut procedat so-
 lum, quando est recusatus delegatus Papæ, prout lo-
 quitur tex. in d. cap. 11. ab arbitris. vel est recusatus ordi-
 narius, a cuius sententia esset appellandum ad Papam:
 secus quando recusatur delegatus inferior, vel ordi-
 narius, a cuius sententia non appelletur ad Papam, ut
 pura quando allegatur suspectus delegatus Regis, vel
 alterius Baronis, quia isto casu ab arbitris censetur ap-
 pellandum esse ad Regem, seu Baronem, &c.

111 **LIMITA XVII.** quando superior proximus ef-
 fet absens longo impedimento detentus, quia tunc
 potest appellari ad superiorē, omisso medio, Maran.
 in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appel-
 latur. limit. 10. num. 379. fol. 512. & quod isto casu appel-
 letur ad superiorem superioris impediti: secus si im-
 pedimentum esset modico tempore duraturū, quia
 esset expectanda cessatio impedimenti, scribit Franc.
 in rub. n. 40. vers. quarto quaritur de appell.

112 **LIMITA XVIII.** quando vacat Imperium, quia
 tunc indistincte appellatur ad Papam, omisso medio,
 cap. 10. licet ex suscepto. & ibi Gloss. in verbo. vacante. de for.
 compet. Maran. in d. verbo. & quandoque appellatur. vers.
 quarta regula. n. 388. fol. 513.

113 **LIMITA XIX.** in viduis, & pupillis, quia eis per-
 missum est appellare, omisso medio, Carau. super rit.
 19. item quod procurator. num. 20. priuil. 16. & Thes. Fossan.
 decis. 177. miserabiles. ampl. 5. num. 8. & hæc limitatio
 procedit etiam in aliis personis miserabilibus, Rebuff.
 tract. de senten. prouis. art. 3. gloss. vlt. num. 31. vers. 12. tom.
 1. fol. 298. & tract. de appell. art. 3. gloss. vna. fall. 3. num.
 14. tom. 3. fol. 488.

Contra hanc limitationem videretur facere quod
 scribit Franch. in cap. 7. si duobus. §. denique. in fine limit.
 vlt. sub num. 15. & sub num. 11. vers. vltimo tenementi. de ap-
 pell. dicens, quod ecclesia, clericus, vel miserabilis
 persona non possunt a iudice seculari appellare ad Pa-
 pam, & quod grauatus a iudice seculari non potest
 talem iniusticiam deducere ad Papam etiam per viam
 appellationis, cum a iudice laico sit gradatim appel-
 landum ad eius superiorem.

Non recedas a limitatione, quia Franch. non dicit,
 quod miserabilis persona non possit appellare, omis-
 so medio, sed solū dicit, quod non potest de vno foro
 transire ad alium forū diuersæ speciei, per ea, quæ
 dixi supra n. 74. in fine, & clarius infra n. 137.

114 **AMPLIA** obiter pro maiori intelligentia, & cō-
 firmatione eiusdem limitationis, ut sicut vidua, alia-

que personæ miserabiles possunt in secunda instan-
 tia adire Principem per viam appellationis, omisso
 medio, ut dixi, ita etiam possunt, omisso medio, adire
 eum in prima instantia; quia et si nemo possit pro lite
 examinanda conueniri in prima instantia corā Prin-
 cipe, Couar. pract. qq. c. 6. in principio. tamē pupillis, vi-
 duis, aliisque miserabilibus personis datum est priui-
 legium, ut possint agendo trahere eum extra propri-
 um domicilium, & illum in prima instantia conue-
 nire in Curia Principis, omisso ordinatio, l. vnica. C.
 quando imper. int. pupil. &c. Rebuff. tract. de sent. prouis.
 art. 3. gloss. vlt. n. 20. vers. secundo quia, tom. 1. fol. 297. Ma-
 ran. in suo spec. par. 4. distin. 9. n. 194. fol. 176. Couar. d. c. 6. in
 principio. & num. 1. & cap. 7. num. 1. Gail. in pract. obseru.
 lib. 1. obseru. 1. fall. 28. num. 40. & Thes. Fossan. d. decis. 177.
 num. 1. & seqq. hocque priuilegium videtur habere
 originem a iure diuino quia habetur Exod. cap. 22. n.
 22. & seqq. fol. 96. Vidua & pupillo non nocebitis, si laeseritis
 eos vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum
 & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, &
 erunt uxores vestrae vidua, & filij vestri pupilli. merito Prin-
 ceps, imitans Deum Principem omnium, sibi reser-
 uat cognitionem istarum personarum.

DECLARA hanc ampliationem, ut loco Princi-
 pis sumamus eius supremam Curiam, ut puta Sena-
 tum, prout loquitur Rol. a Vall. cons. 76. pluribus. n. 35.
 & 36. lib. 1. vel magnam Curiam Vicariæ, seu Regiam
 Audientiam in Regno Neap. prout loquuntur Do-
 ctiores Regnicolæ, citati supra num. 120. & 121. in fine,
 & sub num. 126. & Signaturam iustitiæ, & Audiorem
 Camerae hic in Vrbe.

SVBAMPLIA eandem ampliationem ut vidua 115
 pupilli, aliaque miserabiles personæ non possint re-
 nuntiare priuilegio dictæ l. vnica. C. quan. imp. &c. Ne-
 uiz. in silu. nupt. lib. 6. sub num. 37. ibi. in tantum procedit.
 Vincen. de Franch. decis. 192. eo ipso. num. 7. Carau. super
 rit. 231. item si pupillus. n. 4. Nat. cons. 590. circa presen-
 tem. num. 15. Thes. Foss. decis. 177. miserabiles. sub num. 2.
 Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus.
 cap. 4. cap. 2. num. 13. fol. 473. in secunda imprisonmente, &
 ita tenent omnes, prout de communi * opinione te-
 statur Gail. in pract. obseru. lib. 1. obser. 1. sub n. 40.

Rationem huius subampliationis variā variā red-
 dunt: nā Rebuff. tract. de liter. prouis. art. 3. gl. vlt. in fine.
 num. 38. tom. 1. fol. 299. scribit, priuilegium, datum cau-
 sa miserationis, non posse tolli per renuntiationem,
 factam a miserabilibus personis, quia facile, & modi-
 co dato, renuntiarent: Vinc. de Franch. & Carau. su-
 pra proxime citati scribunt, quod, cum hoc priuilegiū
 sit cōcessam miserationis intuitu, si posset illi renun-
 tiari, tolleretur misericordia, quod esset cōtra bonos
 mores: Ego addo aliā rationē; quia hoc priuilegiū ha-
 bet originē a iure diuino, ut dixi supra in ampliatione,
 quare sicut clerici non possunt renuntiare priuilegio
 fori, quia est de iure diuino, ita neque istæ miserabi-
 les personæ.

SVBAMPLIA II. ut hoc priuilegiū habeat locū 116
 etiā in muliere nupta, quæ habeat virū in utilē, quia
 dicitur vidua, Rebuff. d. tract. de sent. prouis. art. 3. gl. vlt. n.
 3. vers. itē vidua. tom. 1. fol. 295. Cou. prac. qq. c. 7. sub n. 2. vers.
 est & in hoc. & Carau. super rit. 19. item quod procurator. n.
 22. ut puta si maritus sit exul, aut captus ab hostibus,
 vel damnatus ad tritemes, Couar. ut supra.

Quod mulier, quæ diuortium fecit cū marito, di-
 catur vidua, & habeat priuilegiū viduæ, vide Carau.
 d. rit. 19. sub n. 21. ibi vidua etiam. nisi tamē diuortium eius
 culpa

culpa fuerit sequutum, quia delictum nemini patrocinari debet, *Carau. eod. rit. 19. num. 22. in fine, & nu. 23. & 24.*

117 **SVBAMPLIA III.** vt habeat locum etiam in vidua diuite, *Carau. super rit. 19. item quod procurator, nu. 9. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 1. fall. 28. sub numer. 40. Thes. Fossan. d. decis. 177. sub numer. 2. versi. ampliatur, & numero 3. dicens, Senatium Pedemontanum amplexum esse hanc opinionem, vti veriore, & Marches. tract. de commiss. part. 2. de commiss. auoc. caus. cap. 4. cap. 2. numero 18. & 19. fol. 475. & 476. in secunda impressione, vbi, recitatis auctoritatibus contrariis, testatur, hanc esse magis communem * & a Signatura approbatam.*

118 **SVBAMPLIA IV.** vt procedat etiam si pupillus efficiatur maior post litem cœptam coram supremo Magistratu, *Thes. Fossan. d. decis. 177. nu. 4. ampl. 2. & cōprobatur ex sequenti extensione.*

119 **EXTENDE** istam subampliationem, vt procedat etiam in vidua, quæ, causa iam cœpta, nuberet, quia causa adhuc debet remanere coram iudice, ad quem vidua traxit causam ex priuilegio viduali, *Thes. Fossan. vbi supra, & quod hæc extensio seruetur in practica, testatur, re disputata, Carau. super rit. 233. item clericus, q. 4. sub num. 18. versi. scias tamen, vbi loquitur de vidua, nupta, vel mortua, vel quæ querelam remiserit.*

Contra hanc extensionem vrgentia argumenta adducit *Carau. d. rit. 233. quæst. 4. nume. 12. in fine, ibi, contrarium ego, & num. 13. & seqq. quibus argumentis adductis, asserit hanc opinionem contra extensionem esse in puncto iuris veram, hancque eandem opinionem sequutus videtur Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. cap. 4. cap. 2. numero 28. in fine, & numero 29. fol. 478. in secunda impressione.*

Ego non recedo ab extensione.

120 **SVBAMPLIA V.** vt procedat etiam si vidua, seu alia miserabilis persona cœperit iudicium coram ordinario, quia nihilominus poterit petere, se remitti ad Principem, *Afflic. in constit. Regn. rubr. 37. statuimus, quæst. 13. nume. 36. lib. 1. Nat. cons. 590. circa presentem, sub nume. 15. Neuz. d. lib. 6. num. 38. Carau. super rit. 231. item si pupillus, nume. 3. & seqq. & conclusiue num. 6. & rit. 233. item clericus, quæst. 2. num. 8. & seqq. & hanc * esse de iure communi magis communem * opin. testatur, & sequitur *Thes. Fossan. d. decis. 177. ampl. 4. num. 6. & quod vidua possit non solum eligere, sed etiam variare, scribunt Affl. vbi supra, & Franc. Scagl. rit. 230. nu. 4.**

Ratio huius sublimitationis est, quia priuilegio concessio viduis, pupillis, aliisque personis miserabilibus renuntian non potest, testibus ijs, quos citauit, & sequutus sum *supra nu. 115.*

Contra hanc subampliationem tenet idem *Affl. d. constit. Regn. rubr. 37. statuimus, quæst. 5. num. 24. versi. & aduerte, lib. 1. qui contra eius morem non satis accurate loquens, scribit, declinatoriam fori, a muliere, minore, & rustico per ignorantiam iuris non oppositam ante litem contestationem, posse opponi etiam post litem contestatam, & istud non esse priuilegium miserabilium personarum, & demum scribit, quod miserabilis persona potest opponere declinatoriam fori etiam post litem contestatam, si eam per errorem omisit opponere antea, & constat de errore, aperte *Couar. pract. qq. cap. 7. versus finem**

sub num. 5. versi. nono vbi lis, & Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. num. 58. fol. 483. in secunda impressione.

Quid dicendum in isto articulo? In quo *Couar. Carauit. Thes. Fossan. & Marches. affligunt Afflictum: nam Couar. allegat contra se Affl. citatum d. num. 24. & tamen Affl. in eo num. stat secum: Carauit. allegat eundem Affl. pro vtraque opin. & reprehendit eum: Thes. Fossan. allegat eundem Afflictum pro subampliatione, & Marches. allegat eundem contra subampliationem. Breuiter non recedo a subampliatione.*

EXTENDE I. eandem subampliationem, vt procedat etiam si lis fuerit contestata coram ordinario, quia adhuc poterit miserabilis persona variare, & trahere aduersarium ad tribunal Principis, prout in his terminis loquuntur expresse *Natt. & Carau. citati supra in subampliatione, & etiam post causam appunctatam, vt ex Neuz. refert, & sequitur Carau. d. rit. 231. sub num. 4. seu post conclusum in causa, Carau. ibid. & d. rit. 233. sub n. 9.*

EXTENDE II. vt sicut vidua, aliaque miserabilis persona potest declinare proprium iudicem ordinarium, & adire Principem, vt dixi in subampliatione; ita etiam possit e conuerso declinare iudicium Principis, & petere, se remitti ad iudicem sui domicilij, *Afflic. in constit. Regn. rubr. 37. statuimus, numero 14. versi. primum, lib. 1. & Marches. tract. de commiss. part. 2. de commiss. auoc. caus. cap. 4. cap. 2. sub numero 16. fol. 475. in secunda impressione, dicens, quod Signatura, iure suadente, debet eis fauotabilis esse tam quando volunt aliquem trahere ad Rom. Curiam, quam quando volunt remitti ad partes, & num. 37. in fine, fol. 478. dicens, ita fuisse resolutum in Signatura ad fauorem duarum viduarum, ad quarum instantiam ait fuisse auocatam causam a Curia, & remissam ad partes, quamuis ageretur de iure patronatus.*

Ratio huius extensionis potest esse, quia minor, vidua, pupillus, aliaque personæ miserabiles non possunt per rescriptum Principis trahi ad iudicium extra domicilium suum, nisi in rescripto fiat mentio expressa de qualitate personæ, *Mil. in repert. in verbo minor, in vltimo verbo. Ergo multo minus est dicendum, quod extrahi possint absque rescripto.*

Contra hanc extensionem videtur aperte tenere *Carau. d. rit. 233. q. 2. sub num. 9. dicens, quod licet vidua, aliaque miserabilis persona possit ab ordinatione, & de tribunali sui domicilij variare ad tribunal Principis (& certe in his terminis loquuntur *Affl. Natt. & Thes. Fossan. citati in subampliatione*) tamen secus est, inquit *Carau. si vellet variare de tribunali Principis ad suum ordinarium, quia post litem contestatam non posset, secundum ea quæ deducit, & credit in veritate iuris.**

Verum idem *Carau. eod. rit. 233. sub num. 10. ibi, bene verum est, scribit, in practica non seruari, & variationem bis, & ter concedi tam a Curia domicilij, quam a magna Curia, & Regia Audientia, & testatur, se vidisse, viduas elegisse Regiam Audientiam, & postmodum variasse ad Curiam Baronis, & a Curia Baronis variasse iterum ad Regiam Audientiam & fuisse admittas: sed *Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. cap. 4. cap. 2. num. 64. fol. 483. in secunda impressione scribit, variationem semel tantum esse permissam.**

122 SVBAMPLIA VI. vt hoc priuilegium extendatur ad litisconfortes non miserabiles, *Thef. Fossan. decis. 177. miserabiles, ampl. 3. sub num. 4. & late Nat. consi. 590. circa presentem, num. 16. & seqq. vers. tertio videndum est. Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. cap. 4. cap. 2. num. 21. fol. 477. & ita videtur sentire Couar. pract. qq. cap. 7. in fine; vers. solet autem si causa comode diuidi non possit.*

123 * RESTRINGE declarando hanc subampliationem, vt non procedat quando persona miserabilis non est principalis in causa, sed venit tanquam tertius pro suo interesse, vt puta in casu, quo veniret laudata ab emtore; quia tunc nec ipsa, multoque minus litisconfortes habent praefatum priuilegium.

Moueor primo, quia clericus venditor, laudatus ab emtore, tenetur sequi forum emtoris, & non potest illud iudicium trahere coram iudice suo ecclesiastico, hancque esse communem * opin. testantur Caball. tract. de euict. §. 3. q. 2. sub num. 119. & 120. tom. 6. par. 1. fol. 88. Couar. pract. qq. c. 8. sub num. 3. vbi eam sequitur, & late tuetur, & esse veriolem, & receptam opin. in Camera testatur Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 37. num. 7. & ita seruari in Regno Francia testatur Steph. Austr. tract. de potest. secul. reg. 2. nu. 6. tom. 11. par. 1. fol. 332. hancque commun. opin. retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 2. num. 735. & supra lib. 1. c. 11. num. 98. limit. 10.

Moueor secundo, quia si emtor laudet Fiscum in auctorem, tenetur Fiscus defendere emtorem coram iudice, coram quo emtor molestatur secundum communem * & veriolem opin. de qua testatur Caball. tract. de euict. §. 3. sub num. 124. & seq. tom. 6. part. 1. fol. 89. quam communem sequitur Thef. Fossan. decis. 213. priuatus, numero 3. & ego in praxi obtinui.

DECLARA I. hanc restrictionem, vt cum minori controuersia procedat, si inter principales personas iam deuentum sit ad litiscontestationem, quando persona miserabilis, seu eius consocius venit ad litem, quia isto casu durius est, quod possit variari, *Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. cap. 4. cap. 2. num. 22. 54. & 55. fol. 477. & 483. in secunda impressione, & Neuiz. in silu. nupt. lib. 6. sub nu. 38. licet is dicat, videri durum, &c.*

Ceterum si nondum sit lis contestata, tunc vrget controuersia, quia idem *Marches. d. tract. de commiss. part. 1. commiss. auoc. caus. cap. 2. num. 22. & 24. fol. 81. in prima impressione, & cap. 4. cap. 2. sub num. 47. ibi, sed pro faciliore, fol. 490. illud primum motiuum de clerico, adductum pro restrictione supra vers. moueor primo, declarat, vt non procedat quando clericus comparet ante litiscontestationem, quia tunc traheret aduersarium coram iudice ecclesiastico; quod an verum sit hic non discutio.*

DECLARA II. vt procedat quando iudicium substantiatur in persona principali non miserabili, quia tunc licet interueniat persona miserabilis, vt tertius, tamen non mutatur iudicium; secus si iudicium substantiaretur in persona miserabili, vt puta si principalis persona non miserabilis compareret nomine miserabilis personae. prout hanc declarationem seu distinctionem sequitur in questione de clerico, *Caball. tract. de euict. §. 3. q. 2. nu. 121. tom. 6. par. 1. fol. 88. & loquendo diuersis terminis, Marches. d. par. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. nu. 33. fol. 499.*

122 SVBAMPLIA VII. vt procedat non solum in pu-

illis naturalibus, & legitimis, sed etiam in naturalibus legitimatis, secundum opinionem quam disputando firmat *Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. sub nu. 30. & 51. fol. 482. in secunda impressione.*

Huic subampliationi, qua verissimam existimo, licet Doctores, quos citat *Marches. de ea non loquatur, non obstat obiectio de illegimitate, quia dato quod priuilegium dictae l. vnice. C. quan. imper. & c. esset restrictiue concessum pupillis legitimis, & naturalibus; quod tamen penes me non est resolutum; tamen debet extendi etiam ad legitimatos, per ea quae in omni specie legitimacionis in alijs terminis scripti lib. precedenti c. 9. n. 1725. & seqq. vsq. ad nu. 1732. & n. 1767. & seqq. & in terminis compromissi c. 2. nu. 233. & seqq. vbi de naturalibus tantum, & nu. 237. & seqq. vbi de legitimatis.*

SVBAMPLIA VIII. vt procedat etiam si Ciuitates, & Oppida, immediate Principi subiecta, haberent priuilegia, vt in eis cognosceretur causa omnes pro prima cognitione, quia adhuc miserabiles personae possent in prima instantia adire Principem, vt iudicatum fuisse in Senatu Pedemontano testatur, & sequitur *Thef. Fossan. decis. 177. miserabiles, ampl. 6. num. 9. & confirmatur ex seq. subampliatione.*

SVBAMPLIA IX. vt procedat etiam si Castrum, seu Terra esset concessa in feudum cum cognitione primarum, & secundarum causarum in omnes, & quoscunque ciues, & habitatores illius Terrae, quia nihilominus ex ista generali concessione non censeretur derogatum priuilegio dictae l. vnice, quae miseracionis gratia hoc priuilegium dedit personis in ea comprehensis, *Vinc. de Franch. decis. 192. eo ipso, num. 2. Et quod hoc priuilegium competat etiam miserabilibus personis, non immediate, sed mediate subiectis Principi, quales sunt vasalli Baronis, tenuit maior pars dominorum Senatus Pedemontani post longam disputationem, licet cum temperamento, reuertit *Thef. Fossan. d. decis. 177. sub n. 11. vers. alij vero, & n. 13. & quod nihil sit expresse derogatum priuilegio dictae l. vnice, reus teneatur sequi forum actoris, qui sit miserabilis persona, eligens Regem, vel magnam curiam Vicariae in suum iudicem, scribit *Affl. in constit. Regn. rub. 37. stat. immu. n. 15. vers. sed speciale est, lib. 1.***

Secus tamen est, quando esset concessum merum, & mixtum imperium cum clausula derogatoria iurisdictionis magnae curiae Vicariae, & cum clausula derogatoria, non obstantibus priuilegijs, quae de iure, & per sacras Regni constitutiones conceduntur pupillis, viduis, & miserabilibus personis, quia tunc pupilli non possunt vti praedicto priuilegio, *Affl. vbi supra.*

EXTENDE notabiliter, vt haec omnes subampliationes, quae loquuntur in prima instantia, habeant locum etiam in secunda in terminis decimononae limitationis, quam posui supra num. 113. quia, vt illi limitationi, quae est de nostra materia, acseruieret, eas collegi.

RESTRINGE Inunc eandem ampliationem, positam supra nu. 114. & consequenter decimononam limitationem, positam supra num. 113. vt priuilegium dictae l. vnice. C. quan. imper. & c. non habeat locum inter ipsos priuilegiatos, & miserabiles personas, quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum, secundum ea quae scribit *Couar. pract. qq. c. 7. nu. 4. vers. est & in hoc, & sub nu. 5. in 2. 3. 4. & 5. casu.*

casu. Theſ. Foſſan. deciſ. 177. miſerabiles, ſub n. 9. verſ. limitatur, & Marchef. tract. de commiſſ. par. 2. de commiſſ. auoc. cauſ. c. 4. c. 2. nu. 24. & 25. fol. 477. in ſecunda impreſſione, & ex diſpoſitione ritus Neap. ſcribit Carau. rit. 228. item quod nullus, nu. 2. in fine, & nu. 3.

SVBRESTRINGE I. hanc reſtriſtionem, vt non procedat quando vnus eſt priuilegiatus naturaliter, ſicut eſt pupillus ratione ætatis, & alter eſt priuilegiatus accidentaliter, ſicut eſt pauper, vel vidua, cum paupertas, & viduitas ſit quid accidentale, quia præfertur priuilegiatus naturaliter, & ſic pupillus, *Aſſi. in conſtit. Regn. rubr. 37. ſtatuiſmus, q. 12. ſub num. 35. lib. 1. & apertius Carau. rit. 23. item quod aduocatus, num. 11.*

Contra hanc ſubreſtriſtionem, reſpondendo ad *Aſſi. in conſtit. Regn. rubr. 37. ſtatuiſmus, q. 12. ſub num. 35. lib. 1. & apertius Carau. rit. 23. item quod aduocatus, num. 11.*

Contra hanc ſubreſtriſtionem, reſpondendo ad *Aſſi. in conſtit. Regn. rubr. 37. ſtatuiſmus, q. 12. ſub num. 35. lib. 1. & apertius Carau. rit. 23. item quod aduocatus, num. 11.*

Determinat etiam, quod, ſi ſint æque priuilegiati, tunc melior ſit conditio occupantis, & ideo debeat patrocinium præſtare pro illo, qui eum præuenit.

Determinat inſuper, quod, ſi ſimul accederent, ita vt vnus non præuenit alium, debeat ſuſcipere partem actoris, quia in ordine iudicij actor eſt primus: ſed poſtea, mutata determinatione, ait, quod debet abſtinere a deſenſione vtriuſque.

SVBRESTRINGE II. ſeu declara, vt cum priuilegiatus non poſſit vti priuilegio contra priuilegiatum, priuilegiatus, qui inſiſtit iuri communi, præferatur; quare ſi vnus velit cauſſam agi coram Principe, & alter coram Ordinario, iſte, qui inſtat agi coram ordinario, debet præferri, quia, cum priuilegia mutuo conquaſſentur, remanet ſola diſpoſitio iuris communis, quæ eſt, vt cauſſa in prima inſtantia agatur coram ordinario; & ita ſentit etiam *Couar. pract. qq. c. 7. ſub num. 4. verſ. ſexto idem, & actor ſiquatur forum rei, Aſſi. in conſtit. Regn. rubr. 37. ſtatuiſmus q. 2. ſub num. 20. & 21. lib. 1.*

SVBRESTRINGE III. vt non procedat, quando vnus eſſet miſerabilior altero, quia tunc miſerabilior præfertur, quaſi non ſint æque priuilegiati; quare ſi duo pupilli litem habeant, quorum vnus ſit pauper, diuturno morbo fatigatus, & debilis, aliaque fortuna in iuria miſerabilis; alter vero ſit ſanus, diues, & potens, certe miſerabilior præfertur, quia plura vincula magis ſtringunt, quam vnum, & ita cenſuit etiam *Marchef. tract. de commiſſ. par. 2. de commiſſ. auoc. cauſ. c. 4. c. 2. nu. 55. in fine, fol. 483. in ſecunda impreſſione, & bene probatur hæc ſubreſtriſtio ex Aſſi. deciſ. 56. ſuit die 19. & ex allegatis per *Vrſill. in annot. ad eam, ſub num. 1. & ſeqq.**

Contra hanc ſubreſtriſtionem tenet aperte, quaſi ſibi met contrarius, *Aſſi. in conſtit. Regn. rubr. 37. ſtatuiſmus, q. 2. nu. 19. in fine, lib. 1. dicens, quod l. vnica. C. quand. imp. & c. non diſtinguit inter magis miſerabilem, & minus miſerabilem.*

RETENTA ſubreſtriſtione.

EXTENDE eam, vt procedat etiam in terminis ſecunda præcedentis, quando pupillus diues inſi-

ſteret iuri communi, vt cauſſa inter eos ageretur coram ordinario, quia nihilominus præferendus eſſet alter pupillus pauper, qui inſtaret, vt cauſſa ageretur coram Principe.

RESTRINGE II. vt non habeat locum in eccleſia, *Aſſi. in conſtit. Regn. rubr. 37. ſtatuiſmus, num. 17. verſ. an autem eccleſia, lib. 1. & deciſ. 257. dicit conſtitutio. num. 2. Couar. pract. qq. cap. 7. num. 3. verſi. verum de eccleſia dubitatur. Carau. rit. 233. item clericus, q. 1. num. 1. in vltimis verbis, & nume. 2. & Marchef. tract. de commiſſ. par. 2. de commiſſ. auoc. cauſ. c. 4. cap. 2. nume. 28. fol. 477. in ſecunda impreſſione.*

EXTENDE iſtam reſtriſtionem, vt habeat locum etiam in Vniuerſitate, & Communitate, quia Vniuerſitas, ſeu Communitas non eſt de perſonis cõpræhenſis & enumeratis, in *l. vnica. C. quan. imper. inter. & c.* Et quod ita paſſim ſeruet Signatura, vt cauſſam non remittat etiam ſi allegaretur paupertas Vniuerſitatis, quia ſi ſinguli vnum quadrantem ponant, conſtituent ſummam ſufficientem, ſcribit *Marchef. d. c. 4. c. 2. n. 26. in fine, & nu. 27.*

Contra hanc extensionem videntur ſentire in conſiliis ciuilibus *Gramm. conſ. 76. in cauſſa vniuerſitatis monopolis, nume. 5. in fine, nume. 6. & 7. & Vrſill. in annot. ad Aſſi. deciſ. 257. dicit, num. 1. in fine, ea ratione, quia vniuerſitas eſt priuilegiata, ſicut pupillus, & æquiparatur pupillæ, hancque contrariam opin. ſeruari in Regn. Neap. reſtatur Carau. ſuper rit. 233. item clericus, ſub num. 3.*

Ego pro nunc non recedo, loquedo in terminis iuris communis, ab extensione: nam eccleſia etiam æquiparatur pupillo, & tamen de iure cõmuni non habet iſtud priuilegium, per ea quæ dixi in præcedenti ſecunda reſtriſtione, & infra *verſ. ratio.*

SVBRESTRINGE I. declarando eandem reſtriſtionem, vt eccleſia, quæ propria re fuerit auctoriſtate priuata ſpoliata, data violentia, vel rapina, poſſit expoliatorem etiam laicum, coram quo maluerit iudice, etiam eccleſiaſtico conuenire, & ſi habet electionem fori, *Canonista in c. 8. cum ſit generale, de for. comp. Alex. conſ. 103. conſideratis hiſ, in fine, num. 9. verſ. quia reſpondetur, lib. 5. Aſſi. Couar. & Carau. in locis ſupra proxime citatis.*

Verum licet hæc ſubreſtriſtio ſit communis, vt *refert, & ſequitur Couar. vbi ſupra;* tamẽ procedit quoad electionem iudicis ſecularis, vel eccleſiaſtici, vt poſſit quem vult eligere, ſed non quoad eligendum iudicem ſuperiorem, omiſſo medio ordinario rei conuenienti ſeculari, vel eccleſiaſtico, *Couar. vbi ſupra.*

SVBRESTRINGE II. vt non procedat in Regno Neap. *Aſſi. d. rubr. 37. ſtatuiſmus, ſub nu. 17. & d. deciſ. 257. num. 1. in fine, Capic. deciſ. 160. in cauſſa N. Carau. d. rit. 233. q. 1. nu. 1. neque in Regno Caſtellæ, Couar. pract. qq. c. 7. ſub nu. 3. verſ. verum de eccleſia.*

Ratio huius reſtriſtionis potuit eſſe, quia eccleſia æquiparatur pupillo, *Couar. d. c. 7. num. 3. verſ. verum de eccleſia, in fine, & Carau. d. rit. 233. q. 1. nu. 3.*

SVBRESTRINGE III. vt non habeat locum in eccleſia, ſeu monaſterio monialium, quia debent moniales, ſicut viduæ, habere hoc priuilegium; & licet nemo, quem viderim, ponat ita explicite hanc ſubreſtriſtionem; tamen ad eam tenendam moueor hac vnica ratione; quia mulier, quæ cœlibem vitam agit, nec vſquam virum habuit, nec de nuptiis tractat, & ſi maior ſit, habet priuilegium dictæ *l. vnica. C. quan. imp. inter. & c.* vt ſcribunt *Azo, Cyn. Oldr. Albe.*

Bart. & pulchre Affl. in constit. Regn. rubr. 37. statumimus, quest. 8. num. 29. lib. 1. quos, & alios citat; sed non omnino sequitur Couar. infra citatus, & de communi opin. testatur Fulgos. quem similiter citat Couar. pract. qq. cap. 7. num. 2. vers. sepe tamen; & sequitur Carau. super rit. 19. item quod procurator, sub nu. 21. vers. quare congruenter, & ita posse iudicem arbitrari, & iudicatum quandoque vidisse, testatur Couar. d. cap. 7. sub num. 2. vers. ceterum quia, & hanc opin. sequutus videtur etiam Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. sub num. 56. fol. 483. in secunda impressione.

Sed moniales, & quælibet earum vitam cælibe agunt, & non tractat de nuptiis: ergo habent priuilegium: & quod hæc subrestrictio seruetur in Regno Castellæ, testatur Couar. d. c. 7. sub nu. 3. vers. verum de ecclesia, versus finem.

Contra hanc subrestrictionem videtur tenero, loquendo de monialibus, & earum ecclesiis, Marches. d. c. 4. c. 2. nu. 28. fol. 477.

Ego non recedo a subrestrictione.

Virgo per vim stuprata, volens ciuilitate, vel criminaliter agere contra stupratorem, quod habeat priuilegium, datum viduæ in d. l. vnica, vide Carau. d. rit. 19. q. 2. sub nu. 25.

RESTRINGE III. vt non procedat in vidua inhonestâ, quæ luxuriose viuit, & inhonestam vitam ducit, quia statim amittit hoc priuilegium, vt referunt, & sequuntur Couar. pract. qq. cap. 7. sub num. 1. Carau. super rit. 19. item quod procurator, nu. 7. & sub num. 8. in fine, & num. 24. & 36. & Marches. d. c. 4. c. 2. sub nu. 29. fol. 478.

Multoque minus procedit in vidua, quæ seipsam viduauit, occidendo proprium maritum; nam hæc nullatenus est digna priuilegio viduali, Couar. pract. qq. cap. 6. sub num. 3. vers. sed si quis in paupertatem; in fine: nemo enim ex proprio delicto debet consequi præmium.

Quid; si vidua, quæ olim fuit inhonestâ, tempore, quo agit, viuat honeste, nunquid habebit hoc priuilegium? vide Carau. d. rit. 19. in fine, q. 3. num. 36. qui tenet, quod sic; sed ego dubito.

Et quod ad excludendam viduam ab electione fori, sufficiat probare, eam mensibus, seu annis præteritis inhoneste vixisse, licet non probetur, quod ad præsens inhoneste viuat, quia de tempore præterito præsumitur in præsens, vide Carau. d. rit. 19. in fine num. 36.

RESTRINGE IV. vt non procedat in causâ criminali, quoniam ratione delicti sortiuntur forum, vbi delinquent, Marches. d. cap. 4. cap. 2. num. 38. fol. 478. & hæc restrictio videtur probari ex cap. 1. de priuileg. in 6. vbi Papa declarat, quod exemptio, alicui concessa, ne possit conueniri coram suo ordinario, non habet locum, quando exemptus delinquit in loco non exempto intra iurisdictionem illius iudicis ordinarij; quod idem notant Legistæ in auth. qui in prouincia. C. vbi de crim. ag. oport. & præsertim Bal. nu. 1. & sub num. 6. not. vlt. vers. oppono quod aut. dicens, quod delinquentis potest conueniri in loco delicti, non obstante priuilegio sibi dato, quod non possit conueniri, nisi sub certo iudice.

Contrariam sententiam (quod enim habeant priuilegium, etiam in delictis) firmat Affl. in constit. Regn. rubr. 37. statumimus, q. 5. nu. 23. lib. 1.

RESTRINGE V. vt non habeat locum quando

pupillus, vidua, aut alia persona miserabilis est hæres eius, qui non fuit persona miserabilis; & aliqua causa antequam sit hæres fuerat cum eo inchoata, quia in illa causa non habet priuilegium, concessum personis miserabilibus, Carau. super rit. 234. item vbi pupillus, sub nu. 3. ampl. 2. & Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. nu. 39. fol. 478. & nu. 44. fol. 481. in secunda impressione.

Confirmatur hæc restrictio, quia instantia, inchoata cum defuncto, ita transit in heredem, vt quauis sit inchoata coram iudice seculari, & hæres sit clericus; tamen tenetur eam prosequi coram illo iudice seculari, coram quo fuit inchoata, Surd. conf. 222. quamuis, sub num. 9. vers. hæc autem, & num. 10. lib. 2. late Couar. pract. qq. cap. 8. num. 2. & 3. vers. secunda conclusio, & punctualiter vers. hinc ergo, & hanc esse veriorum opinionem scribit sub eod. nu. 3. vers. verum contraria; ibi, nihilominus ego veriorum. Carau. d. rit. 234. item vbi pupillus, sub nu. 3. ampl. 2. Quare similiter Fiscus, si sit hæres, debet prosequi iudicium coram iudice, coram quo litigabat defunctus, Surd. d. conf. 222. nu. 18. vers. non contradicit, quia, vt inquit, non solum est successor bonorum, sed etiam personæ.

Contra hanc restrictionem oppono, quia miserabiles personæ, agentes ex iure cesso, habent priuilegium dictæ l. vnice. C. quan. imp. & c. siue cesso processerit ex causa necessaria, & onerosa, siue ex causa lucratua, dummodo fuerit facta bona fide, & sine dolo & fraude, vt, recitatis prius opinionibus, & distinctionibus, firmat; relectis distinctionibus, Affl. in constit. Regn. rubr. 37. statumimus, q. 6. nu. 25. & 26. in fine, lib. 1. & Marches. d. c. 4. c. 2. sub nu. 55. fol. 483.

RETENTA restrictione, quæ est vera; nec obstat oppositio, quia in cessione non supponimus causam esse inchoatam.

SUBRESTRINGE eam, vt non procedat quando causa non esset cæpta, quia tunc haberent priuilegium, prout haberet clericus hæres, in quo ita tenent plures Doctores, quos refert, sequitur, & testatur de communi opinione Couar. pract. qq. c. 8. nu. 4. vers. tertia conclusio.

RESTRINGE VI. vt non procedat quando pupillus, vidua, seu alia persona miserabilis de partibus conueniretur pro obligatione formæ Camerae coram Auditore Camerae, & ista persona miserabilis peteret ex priuilegio dictæ l. vnice, se remitti in partibus ad suum iudicem ordinarium, quia non remitteretur, & ita obseruauit, & obseruat Signatura iustitiæ, ex quo in facultatibus, concessis Auditori Camerae, est de mente Papæ derogatum priuilegio dictæ l. vnice, quando agitur de obligatione Cameræ, vt late testatur Marches. tract. de commiss. part. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. n. 40. & 41. & seqq. fol. 478. & 479. in secunda impressione.

RESTRINGE VII. vt non habeat locum in pupillis spurij secundum Marches. d. c. 4. c. 2. num. 47. & 48. fol. 482.

RESTRINGE VIII. vt de consuetudine non seruetur in Camera Imperiali, quia ipsimet Princeps, & Status Imperij cognoscunt causas pupillorum, & viduarum, ideoque non decernuntur processus in Camera, nisi in casu denegatæ, vel protractæ iustitiæ, Gailan pract. obseru. lib. 1. obseru. 1. fall. 28. sub nu. 40.

RESTRINGE IX. vt non procedat in ijs personis miserabilibus, quæ sui propria culpa inciderint in miserias, vt puta, quia propter delictum fuerit quis

quis factus cæcus, seu mutilatus, quia eiusmodi personæ, quamuis miserabiles sint, tamen non habent priuilegium *l. vnica. C. quan. imp. &c. Affl. in constit. Regn. rubr. 37. q. 7. sub num. 28. lib. 1.*

Comprobatur primo hæc restrictio, quia vidua licet sit persona miserabilis, tamen, si sit inhonesta, amittit priuilegium, *vt retuli, & sequutus sum supra num. 131.*

Comprobatur secundo, quia mulier, quæ est effecta vidua propter mariticiidum, non gaudet priuilegio viduarum, vide supra sub *d. nume. 131. versicu. multoquo.*

Contra hanc restrictionem, & Afflictum tenet aperte, loquendo de eo, qui in paupertatem, & miserum statum inciderit culpa sua, luxu nempe, gula, ludo, aut denique ob crimen, *Couar. pract. qq. c. 6. sub n. 3. vers. sed si quis in paupertatem.*

117 **DECLARA** I. vt priuilegium dictæ *l. vnice, C. quan. imp. &c.* habeat locum respectu loci ad locum, non variata specie iurisdictionis; secus est respectu fori ad forum, mutata specie iurisdictionis; quare potest vidua a iudice ordinario seculari conuolare ad Curiam Principis secularis, vel ecclesiastici (si sit etiam dominus in temporalibus); & e contra potest a Curia Principis secularis recedere ad iudicem ordinarium secularem; sed non potest a iudice ordinario seculari conuolare ad Principem ecclesiasticum, nisi in casu denegatæ iustitiæ, *c. 11. ex tenore, de for. comp. vbi Papa, loquendo in isto proposito, ait, nos sic sumus viduis in iustitia debitorum, quod alijs iniustitiã facere non debemus. Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. num. 36. in fine. fol. 478. in secunda impressione, & facit quod scripsi supra sub nu. 74. & nu. 113. vers. contra.* Et aduerte, quod vidua potest eligere, & variare de curia sui ordinarii ad Curiam Principis, & e conuerso, *vt dixi, sed non potest variare extra has Curias; quare non potest, relicto suo ordinario, transire ad alium ordinarium, inferiorem Principe, neque potest a Principe transire ad alium iudicem ordinarium non suum; & sic intelligas Marches. d. c. 4. c. 2. sub nu. 64. fol. 483.*

118 **DECLARA** II. vt persona miserabilis dicatur omnis, cuius natura mouet nos ad miserandũ propter fortunæ iniuriam, iuxta verba, quibus vtitur Imperator in *l. vnica. C. quan. imper. inter &c.* & dicitur miserabilis, quæ in misericordiam habilis, *Rebuff. tra. de senten. pronis. art. 3. gl. vlt. num. 15. vers. vltimo miserabiles, tom. 1. fol. 297.* & quæ personæ dicantur miserabiles, scribunt *Rebuff. d. gl. vlt. a nu. 2. vsque ad nu. 19. Thef. Fossan. decis. 177. miserabiles, sub nu. 1. & Marches. d. c. 4. c. 2. sub n. 16. fol. 475.*

SVBDECLARA hanc declarationem, vt præter expressim in iure nominatas personas miserabiles relinquatur arbitrio iudicis, quæ personæ dicantur miserabiles secundum communem opinionem, de qua testatur, & sequitur *Couar. pract. qq. c. 6. nu. 3. in fine, vers. relinquendam; quare in ijs personis, quæ sunt expressim nominatæ in iure, vel communi doctorum sententia habitæ pro miserabilibus, cessat arbitrium iudicis, Rebuff. d. art. 3. gl. vlt. nu. 18. vers. antellege, tom. 1. fol. 297.*

119 **SVBLIMITA** nunc easdem limitationes, in quibus supra nu. 36. & seqq. dixi posse appellari ad superiorem, omisso medio, vt non sint veræ, quando ille superior non habet gradum cum medio omisso, & ideo in illa causa tam in secunda, quam in alia

quauis vltiori instantia caret iurisdictione, quia tunc diceretur appellatum ad incompetentem, & consequenter appellatio esset nulla, vt, loquendo de appellatione ignoranter interposita, scribunt in istis terminis *Anch. & Ang. Aret. quos retuli, & sequutus sum supra sub nu. 97. vers. declara.*

Imo talis appellatio; puta si a Rota Florentina appellares ad Consilium Neapolitanum; non solum non prodesset, sed haberet vim irritandi Dominum illius Rotæ.

ADVERTE vltimo loco, quod ille met iudex, qui est superior ei, a quo appellatur, potest vocari mediatus, vt communiter vocant Doctores, a nobis sparsim citati supra, dum scribunt, non posse appellari, omisso medio, & potest etiam vocari immediatus, prout sic vocat *Rebuff. quem retuli supra num. 83. versus finem; sed diuersis respectibus, quia alias esset quædam repugnantia: Vocatur igitur mediatus, si consideras, quod ipse habet adhuc alium superiorem; vnde ipse remanet in medio inter iudicem inferiorem, a quo appellatur, & illum alium superiorem: vocatur etiam immediatus, si non consideras illum alium superiorem, quia tunc inter ipsum, & eum, a quo appellatur, nullus alius extat iudex.*

Dixi in hac q. appellandum esse ad superiores gradatim, non omisso medio, sequitur, vt in sequenti videamus, qui sint isti superiores.

Q V Æ S T I O VIII.
A R G V M E N T V M.

Qui sint iudices superiores, ad quos appellandum est gradatim, non omisso medio.

S V M M A R I A.

ORDO appellationum secundum tempora antiqua est infrascriptus.

A Preside, seu Clarissimo appellatur ad Spectabilem, num. 1. — Etiam si Praeses esset Dux; & quid si Dux esset Spectabilis, vel Illustris, nu. 2. — Et qualis fuerit postea seruatus ordo in appellatione a sententia Clarissimi, nu. 3.

A Spectabili appellatur ad Illustrem, nu. 4. & 5. — Qui sint Spectabiles, & qui Illustres, num. 4. 5. & 6. — Et quis in Curia Delphin. sit subrogatus in locum Questoris, nu. 7. — Declaratur ordo appellandi a Spectabili ad Illustres iuxta qualitatem cause, num. 8.

A Proceribus fidelissimis non datur appellatio, nu. 9.

A Delegato Imperatoris ad quem appelleretur, numero 10. & 11.

Appellandi ordo, supra relatus, hodie non seruatur, num. 12. & 13.

ORDO appellationum, qui seruatur hodie, est infrascriptus.

A Delegato vnius cause appellatur ad Delegantem, nu. 14. & 15. — Extenditur primo in delegato Papæ, dato in partibus, etiam si adsit Legatus de lacere, num. 16. — Subextenditur, vt non possit appellari ad Aud. Cam. eod. nu. 16. — Extenditur secundo, vt ad ordinarium delegantem sit appellandum, non habita distinctione, an tota causa, vel articulus fuerit delegatus, num. 17. — Extenditur tertio etiam si fuerit delegatus iussu superioris, eod. n. 17. — Extenditur quarto etiam si delegans iussu Principis, non haberet iurisdictionem, eod. nu. 17. — Infertur primo, a delegato ordinarij appellari ad ordinarium, n. 18. — Quod tamen fallit quando ordinarius delegat eo, quod ipse sit

- suspectus, num. 19. — Infertur secundo, ab Auditore Rotae appellari ad Papam, nu. 20. — Infertur tertio, ab arbitris cognoscentibus de suspitione, appellari ad Papam, num. 21. — Infertur quarto, a delegato vniuersitatis caussarum appellari ad delegantem, nu. 22. — Quare a Collectore Papa appellatur ad Papam, nu. 23. — Infertur quinto, a delegato Episcopi appellari ad Episcopum, nu. 24. — Etiam si esset Vicarius generalis, num. 25. — Et ideo a Vicario foraneo appellatur ad Episcopum, n. 26. — Sed, si Episcopus delegat, eo quod ipse est suspectus, non appellabitur ad Episcopum, n. 27. — Similiter non appellabitur ad ipsum, si delegasset in fraudem, nu. 28. & 29. Vbi quod a delegato Baronis non appellatur ad Baronem.
- Ampliatur I.** eadem conclusio de appellando a delegato ad delegantem, vt procedat etiam in subdelegato ad subdelegantem, nu. 30.
- Ampliatur II.** in subdelegato Papa, seu Principis, num. 31. — Declaratur, vt procedat quando delegatus aliquid sibi reseruauit, nu. 32. — Limitatur primo eadem appellatio in Regno Francie, quia a subdelegato Regis appellatur ad Regem, vel, &c. n. 33. — Limitatur secundo, quando delegatus nihil sibi reseruauit, n. 34. — Dantur quatuor exempla, & vna confirmatio, in quibus appellatur ad Papam, omisso medio, quasi delegatus subdelegando nihil sibi reseruauerit, n. 35. & seq. vsq. ad n. 41. — Sublimitatur eadem secunda limitatio, num. 42. — Limitatur tertio, quando pars appellat ad Sedem Apostolicam, & subdelegatus defert appellationi, &c. eod. nu. 42.
- Ampliatur III.** vt procedat in quocunque subdelegato, n. 43. — Contrarium nu. 44. — Extenditur hoc contrarium, nu. 45. — Declarantur extensiuæ ampliationes, nu. 47.
- Limitatur I.** eadem conclusio, vt non procedat quando delegatus subdelegauit propter sui suspitionem, nu. 48.
- Limitatur II.** quando Princeps de utauit certum iudicem appellationem a sententijs delegatorum, n. 49.
- Limitatur III.** in Regno Neap. nu. 50.
- Limitatur IV.** quando appellatur a sententia delegati in procedendo, n. 51.
- Limitatur V.** in appellationibus, interpositis ad Auditorem Camerae, n. 52.
- AB ARCHIDIACONO** appellatur ad Episcopum, nu. 52.
- A VICARIO** non appellatur ad Episcopum secundum communem conclusionem, n. 53. & seqq.
- Extenditur I.** hac communis conclusio, vt procedat etiam in extraiudicialibus, nu. 58.
- Extenditur II.** vt neq. de consuetudine possit introduci contrarium, n. 59.
- Extenditur III.** vt a gestis in Capitulo, in quo Episcopus presidet, vt Prælatus, non possit appellari ad ipsum Episcopum, secus si interuenisset, vt Canonicus, n. 60.
- Extenditur IV.** vt procedat etiam de iure ciuili in quolibet Vicario generali, n. 61.
- Extenditur V.** in quolibet Vicegerente, eod. num. 61. — Infertur primo ex eadem communi conclusione, a Papa non posse appellari ad Deum, n. 62. — Infertur secundo, a Papa non posse appellari ad Concilium, nu. 63. — Neque ad Cardinales, etiam sede vacante, n. 64. — A Papa, male informato, potest appellari ad eundem Papam, n. 65. & 66. — Infertur tertio, a Locumtenente non appellari ad eum, cuius est Locumtenens, n. 67. — Infertur quarto, Vicarium posse allegari suspectum, si est suspectus Episcopus, nu. 68. — Extenditur, & limitatur, n. 69. & seqq.
- Restringitur I.** eadem conclusio, vt non procedat in Vicario foraneo, quia ab eo appellatur ad Episcopum, n. 72.
- Restringitur II.** vt non procedat in appellatione ab iurisdictione, n. 73. — Declaratur dupliciter hac restrictio, & declaratio extenditur, n. 74. & seqq.
- Restringitur III.** vt neq. procedat in restitutione in integrum, & dictione de nullitate, n. 77.
- Restringitur IV.** vt non procedat de iure ciuili, sed ponitur contrarium, nu. 78.
- Restringitur V.** vt non procedat in supplicatione, num. 79. & 80. vbi declaratur.
- Restringitur VI.** vt non procedat in his, quæ Vicarius non potuit cognoscere, nisi ex commissione speciali, n. 81. — Vnde a Vicario potest appellari ad Episcopum in causis criminalibus, eod. nu. 81.
- Restringitur VII.** quando Episcopus, ad quem fuerit appellatum, delegat causam, &c. Contrarium n. 82. & 83.
- Restringitur VIII.** in Vicario Principis, n. 84.
- Declaratur eadem conclusio,** vt, Vicario recusato vt suspecto, possit Episcopus dare alium iudicem, n. 85.
- AB EPISCOPO,** seu VICARIO generali appellatur ad Archiepiscopum, num. 86. — Extenditur etiam si Episcopus fuerit promotus in Archiepiscopum, nu. 86. — Et etiam si iurisdictione fuerit excitata, eod. n. 86.
- Declaratur I.** quid in Episcopo procedente iurisdictione ordinaria, & quid in procedente iurisdictione delegata, n. 87. — Et quid si Episcopus procedat iurisdictione ordinaria in causis fidei, n. 88. — Et quid si procedat vtraque iurisdictione, nu. 89.
- Declaratur II.** vt etiam in temporalibus appelletur ad Archiepiscopum, nu. 90. — Subdeclaratur quando iurisdictione est totaliter translata in Ecclesiam, nu. 91. — Restringitur primo eadem declaratio, vt regulariter non procedat in feudatilib. n. 92. — Extenditur hac restrictio, vt quandoq. sit iudex domini feudi, quandoq. Pares Curie, & quandoq. Papa, & quandoq. Prælatus Clerici, eod. nu. 92. per totum. — Extenditur secundo eadem prima restrictio, vt procedat in quolibet Episcopo, qui sit iudex ordinarius, vel delegatus Principis secularis, nu. 93. — Restringitur secundo, vt non procedat in Regno Francie, nu. 94. — Restringitur tertio in Hispania, n. 95. — Etiam si totaliter esset translata iurisdictione, n. 96.
- AB ARCHIEPISCOPO** appellatur ad Primatem, nu. 97. — Et quid si Archiepiscopus processisset simul auctoritate ordinaria, & Apostolica, n. 98.
- A PRIMATE** appellatur ad Papam, n. 99.
- A CONCILIO** Provinciali appellatur ad Papam, numero 100.
- AB ECCLESIASTICO & LAICO** simul iudicantibus, appellatur ad Ecclesiasticum, n. 101. & 102.
- A BAIVLO,** seu officiali Baronis an possit appellari ad ipsum Baronem, nu. 103. & seqq.
- A BARONE,** & quouis feudatario ad quem appelletur, nu. 106. & seqq. & numero 110. & 111. in quibus de appellatione a iudicibus Baronum Regni Neap. & de iurisdictione Regis, & nu. 112. vbi de iurisdictione suprema Regis, & de ampla iurisdictione Auditoris Camerae, & n. 113. & 114. in quibus de iurisdictione Baronum intra statum Ecclesiasticum, & num. 115. & seqq. in quibus quando dicatur concessa iurisdictione secundarum caussarum.
- A POTESTATE** ad quem appellatur, si non est prouisum de iudice appellationum, nu. 120.
- A Iudice ordinario,** electo a Populo, & confirmato a Domino, ad quem appelletur, sub nu. 120.
- A PARIBVS** Curie, siue Domino feudi ad quem appelletur, sub nu. 120.
- A CAPITULO** ad quem appelletur, n. 60.
- A RECTORE** alicuius collegij vel artis, ad quem appelletur, nu. 121. & seqq.

A PAPA male informato, appellatur ad eundem Papam, numer. 65.

APPELLATIONES a sententijs iudicum, & Officium status Ecclesiastici ad quos interponantur, num. 125. & 126.

APPELLATIONES a sententijs iudicum Romana Curie ad quos interponantur, indicatur numeris sequentibus.

- A Curia Sabellorum iudice, n. 128.
- A Turris Nona iudice, sub n. 128.
- A Ripa, & Ripetta iudice, n. 129.
- A Vicario Papa, & ab eius Locumtenentibus, nu. 130. & 131.
- A Vicegerente, nu. 132.
- A Magistris iustitiarjs, num. 132.
- A Consulibus artis agricultura, nu. 133.
- A Consulibus artium, num. 134.
- A Magistris viarum, num. 135.
- A Collateralibus, Senatore, & iudice malefictorum, num. 136. & seqq.
- A Capitaneo appellationum, nu. 139. & 140.
- A Senatore, num. 136. & 138. vers. extende secundo.
- A Governatore Burgi, n. 141.
- A Governatore Urbis, eiusque Locumtenentibus, n. 142. & 143.
- Ab Auditore Camera, eiusque Locumtenentibus, nu. 144.
- A Rota Auditore, n. 144.
- A Delegato Papa, n. 144.
- A Doanerio, & Doanerio Patrimonii, numero 145.
- A Camera Apostolica, n. 146.
- A Clerico Camera Apostolica, numero 146. & 147.
- A Præsede Doanarum
- A Præsede Ripa, & Ripetta
- A Camerario
- A Thesaurario
- A Commissario

Ad quem appellatur

num. 148. & seqq.

Signatura iustitia non rescribit in appellationibus a sententijs Cameralibus, numero 153. & 154. — Neque in appellationibus a sententijs Capitolinis, num. 155. — Secus est super restitutionibus in integrum, numero 156.

HANC quæstionem absolvam sex articulis.

PRIMO: Qualis ordo servaretur olim in appellationibus.

SECUNDO: Qualis ordo servetur hodie in appellationibus a sententijs delegatorum.

TERTIO: Ad quos appelletur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs ecclesiasticis.

QUARTO: Ad quos appelletur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs secularibus.

QUINTO: Ad quos appelletur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs locorum status ecclesiastici, immediate Sedi Apostolicæ subiecti.

SEXTO: Ad quos appelletur a sententijs, latis ab officialibus, & iudicibus Romana Curie.

ARTICVLVS I.

AD PRIMUM articulum: Qualis ordo servaretur olim in appellationibus.

Pro clara resolutione distinguo duas species iudicum.

PRIMA species est iudicum ordinarij: Et loquendo in ista specie, ordo, qui colligitur ex l. 32.

precipimus, & seqq. ad eam, C. de appell. est, quem nunc infra recensco.

A PRÆSIDE, seu alio Clarissimo appellatur ad Spectabilem, vt scribit Azo in summ. C. de appell. nu. 18. & declarat Gl. vlt. in d. l. 32. precipimus, in verbo, intelligant, versus finem, ibi, sed iure Authen. a clarissimo ad spectabilem, & consequenter a Præsede appellatur ad Spectabilem, quia Præses est Clarissimus, vt dicit Gl. in d. l. 32. precipimus, in verbo, & præses sit, C. de appell. & quod appelletur ad Spectabilem, satis certe innuit Gloss. i. in d. l. precipimus, dum, enumerando quatuor gradus Magistratum, in penultimo gradu ponit Spectabiles, & in ultimo Clarissimos: Ergo necesse est, vt a Clarissimis appelletur ad Spectabiles, quia appellatio fit gradatim, non omisso medio, iuxta ea, quæ late prosequutus sum quæstio. præced. & suadetur ex ipsa l. precipimus, in illis verbis: quod si a Duce fuerit appellatum, si idem & Præses sit, Præfectura necessarium tantum iure ordinario in Sacro Auditorio iudicabit, pro cuius legis inductione aduertendum est, qd Gl. in d. l. precipimus, in verbo, augustali, scribit, quod Præfectus Aegypti est Spectabilis, & Bar. in ead. l. precipimus, n. 1. scribit, quod, si appellatur a sententia Spectabilium, cognoscent Præfectus, & Quæstor; sed si appelletur a sententia Clarissimorum, cognoscent, inquit, Præfectus: & sic necessarium est vt illa Præfectura in facto Auditorio, de qua loquitur d. l. precipimus, sit Spectabilis; quæ cognoscat per viam appellationis sententiã Præsidis, qui est Clarissimus.

Sed quia iam video, quod vobis videbor fastidiosus in recensendo istum antiquum ordinem appellandi, de quo loquitur d. l. precipimus, ideo hic protestor, & veniam peto, quod non sum ego fastidiosus, sed est fastidiosa dicta l. precipimus, testibus Bar. & Paul. de Castr. quos citavi infra n. 12. vers. limita.

Ratio autem curd. lex sit fastidiosa secundum Bar. & Paul. de Castr. citatos infra sub d. n. 12. est, quia illa lex non est in vsu; quia ratione monemur ad legum lectione & praxi vtendum sæpe, & in singulos dies, ne nobis fastidiosæ sint leges: sic & muliones sarcinulas, & onera non discunt, nisi itinerando, adæquare.

DECLARA I. extendendo, vt a Præsede appelletur ad Spectabilem, etiam si Præses esset Dux, quia licet dignitas præsidalis sit minor dignitate ducali; tamen, si iudicat, vt Præses, non consideratur dignitas ducalis, & sic consideratur dignitas iudicaturæ; & non personæ, Salyc. in d. l. precipimus, sub n. 2. ibi, & pondera quod hic dux, ideoque ab eo appellatur ad Præfecturam in Sacro Auditorio, vt ex d. l. precipimus, retuli num. præcedenti; quam Præfecturam esse Spectabilem ex Gl. & Bar. deduxi eod. num. præcedenti. Quod si Dux esset Spectabilis, vel Illustris; dico, quod in eo tunc est speciale, vt siue esset ordinarius, siue delegatus, appellatio deuolueretur ad Magistrum officiorum, & Sacri Palatii, & si non seruatur ordo, qui seruatur in appellationibus ab alijs Spectabilibus, Gloss. in d. l. precipimus, in verbo, & præses sit, & Salyc. in l. 36. si quando duciano, in summario, C. de appell. Imo notat Bar. ibi, quod illa lex corrigita hoc legem precipimus.

DECLARA II. vt iste ordo, quem retuli appellandi ad Spectabilem, postea non fuerit seruatus, quia si a sententia iudicis Clarissimi, vt iudicis ordinarij, appellabatur ad Imperatorem,

solus Præfectus prætorio vice Principis iudicabat, ut aduertit Az. in summ. C. de appell. num. 17. Et quod a sententia Clarissimorum cognoscat Præfectus tantum, notat Bar. in d. l. precipimus, sub n. 1. C. de appell.

- ASPECTABILI appellatur ad Illustrem: nam
 4 Proconsul, Augustalis, id est Præfectus Aegypti, & Comes orientis sunt Spectabiles, ut declarat Gloss. in d. l. 32. precipimus, in istis nominib. † Sed ab istis
 5 Proconsule, Augustali, id est Præfecto Aegypti, & a Comite orientis appellatur ad illustrem Præfectum prætorio & illustre Quæstorē Palatii, qui simul cognoscant, seu illustrissimam Præfecturam, d. l. precipimus, & cap. 28. anteriorum, & ibi Gloss. in casu. §. illo videlicet, 2. q. 6. Ergo apparet, quod a Spectabili appellatur ad Illustrē: & Archid. in d. cap. anteriorum, sub n. 21. vers. antiquo more. scribit, quod secundum morem antiquum a Spectabili appellabatur ad Illustrem, & ab Illustri ad Superillustrem.

Nota hic obiter quod Dux etiam dicitur Spectabilis, Frecc. tract. de subfeud. li. 2. tit. quis dicatur dux, n. 7. fol. 124. licet, ut refert ibidem, de consuetudine dicitur illustrissimus. † In Curia Delph. quis sit hodie de consuetudine subrogatus in locū Quæstoris, vide Guid. Pap. tract. de appell. q. 31. n. 30. tom. 5. fol. 58.

Declara hunc ordinem appellandi a Spectabili ad Præfectum prætorio, & Quæstorem Sacri Palatii, qui simul cognoscant, procedere, si causa est ultra decem libras auri, secus si est infra, quia infra deuoluitur ad alterum eorum: Quod si causa excedat summam 20. librarum auri, tunc appellatur ad Auditorium fidelissimorum procerum, l. 35. in offerendis, & ibi Bar. & Salyc. in princ. C. de appellat. quod notant etiam Az. in summ. C. eod. vers. appellatio debet. nu. 16. & Guid. de Suz. tract. de ord. iudic. tit. ad quem appell. sub num. 118. tom. 3. par. 1. fol. 38.

- 9 APROCERIBVS fidelissimis non datur appellatio d. l. in offerendis, in fine, & iste est ordo in iudicibus ordinarijs.
 10 SECUNDA species est iudicium delegatorum, & loquendo in ista specie; talis est ordo.

A DELEGATO Imperatoris, si delegatus sit Illustris, appellatur ad ipsum Imperatorem, qui delegauit: sed si delegatus non sit Illustris, appellatur ad Præfectum prætorio, qui cognoscat vna cum Quæstore Sacri Palatii: Quod si delegatus Illustris vel non Illustris fuerit, antequam iudicet illustri dignitate decoratus, tunc de causa appellationis cognoscat Princeps; idem quoque est si fuerint delegati Illustris, & non Illustris simul, Az. in summ. C. de appell. sub num. 17. sed ante a Spectabili, seu Illustri delegato Imperatoris appellabatur ad competentes antiquos Romani iudices: si vero delegabat priuato, appellabatur ad Spectabiles, Az. in d. tit. de appell. nu. 18. † Verum quia Imperator hodie non habet in
 11 Curia Præfectum prætorio, ne que istos Spectabiles, necesse est, ut interposita appellatione, faciat commissionem, Salyc. in l. 32. precipimus, sub n. 4. C. de appell.

Contra istam doctrinam in eo, quod dicimus, appellari a sententia, lata a delegato Imperatoris, facit, quia, licet non appellatur a sententia Imperatoris, per ea, que dixi infra q. 16. limit. 1. num. 1. & 2. ita etiam nullatenus debet posse appellari ab eius delegato, qui in illa causa representat personam delegantis, & videtur subrogatus, a quo non potest appellari, si non potest appellari ab eo, in cuius locum est subrogatus, ut in alijs terminis ratiū ex Anguissar. q. 17. limit. 14. n. ... & q. delegatus Papæ gerat personam ipsius Papæ dixi q. preced. n. 64. hincq; in Ciuitate Lucæ vidi appellationem non dari in causis delegatis ab Excellentiss. Consilio generali, quod propterea, vbi vult posse appellari, id exprimit in delegatione.

His non obstantibus, non recedas a præfata doctrina, quia omnes sine controuersia admittunt, a delegato Principis appellari ad ipsum Principem, ut dixi infra n. 14.

Non obstat, quod dicitur de stylo Lucensi; quia resp. id seruari ex stylo illius Excellentissimi Conf.

LIMITA hæc omnia, quæ dixi de ordine appellandi a iudicibus ordinarijs, & a delegatis, ut hodie non seruentur, teste Bar. in l. 32. precipimus, quem ibidem citat, & sequitur Paul. de Castr. C. de appell. vbi ait, materiam dictæ l. in qua agitur de relato ordine appellandi, esse fastidiosam, quia (inquit) non est in vsu, quod testatur idem Bar. in l. 1. §. si quis in appellatione, num. 9. ff. de appell. vbi ait, esse limitatam secundum diuersas constitutiones curiarū, & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 3. cap. 14. sub num. 2. vbi ait, quod hæc antiqua, hodie non obtinent, & quod tunc etiam quando obtinebant, erant consideranda iuxta mandata, quæ dabantur potestatibus, a quorum, inquit, mandatorum terminis non licebat missis in Prouinciam discedere.

Ratio huius limitationis, & inobseruantie, (loquendo de appellationibus in causis prophanis) est, quia Imperator magnificus, & gloriosus, sicut aquila distribuens prædam suam, & non curans in omnibus epulis os apponere, Restaur. Castal. tract. de imper. q. 95. num. 2. tom. 16. fol. 70. iurisdictionem pluribus communicat, quibus cognitionem tam primarum, quam secundarum causarum cum mero, & mixto imperio, & sub varijs, & diuersis inuestituris in perpetuum concessit adeo, quod, alterato, & mutato dominio, quo dominabatur Princeps tempore illius legis, precipimus, mutatus etiam est ille ordo appellandi.

ARTICVLVS II.

AD SECUNDVM articulum: Qualis ordo seruetur hodie in appellationibus a sententijs delegatorum.

Concludo, quod a delegato vnius causæ appellatur ad delegantem, siue is sit delegatus a Principe, siue ab alio ordinario inferiore, Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, vers. si vero a delegato, numer. 5. lib. 2. fol. 188. & quod a delegato appellatur ad delegantem, & non ad superiorem, refert ex pluribus Frecc. tract. de subfeud. lib. 2. auct. 13. num. 4. fol. 346. & quod appelleretur ad ordinarium delegantem, scribit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub num. 10. versic. inde queritur, fol. 405. & sic possumus intelligere Gloss. in l. 32. precipimus, in verbo iudicandas, C. de appell. Guid. de Suz. tract. de ord. iudic. tit. ad quem appellatur, sub num. 118. tom. 3. par. 1. fol. 38. Guid. Pap. tract. de appell. q. 32. nu. 31. tom. 5. fol. 58. Fed. Schen. tract. de appell. num. 8. tom. 5. fol. 55. Gaill. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 121. nu. 2. & communiter* omnes in diuersis locis, dum simpliciter scribunt, a delegato appellari a delegantem; quicquid in contrariū scribat Gloss. in cap. 28. anteriorum, in verbo, competens. 2. quest. 6. dicens, appellari ad alium, quam ad delegantem; procedit enim ista Gloss. secundum ius antiquū, de quo dixi supra sub numer. 10. vers. a delegato. † Et quod a delegato Principis appelleretur ad Principem

ipem, non obstante, quod ipse delegatus fungatur auctoritate Principis, scribit Bredet. tract. de appell. par. 1. tit. 15. col. 138. litera A. vers. a delegato, & vers. si vero, & scripsi in fortioribus terminis infra q. 16. limit. 1. num. 154.

16 EXTENDE I. vta delegato Papæ in tantum fit appellandum ad Papam, vt sententia fuerit lata a delegato in partibus, vbi adsit Legatus de latere, & ibi gerit vices Papæ, tamen non potest ad eum appellari, sed debet appellari ad ipsam Papam, Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. super dnerf. cap. 28. num. 67. ibi. propterea, fol. 305. in secunda impressione.

SYBEXTENDE hanc extensionem, vt neque possit appellari ad Auditorem Camera, quia & si Auditor Camera sit ordinarius omnium appellationum, interpolatarum a sententiis, extra Curiam latis a quibusuis iudicibus, tam ordinariis, quam delegatis, vt in eius facultatibus, concessis a Greg. XIV. anno 1590. pridie idus Decembris num. 9. vers. & quascunque, tamen istæ facultates non procedunt in delegatis ipsius Papæ, sed procedunt in delegatis inferiorum; quia esset absurdum, quod extra Curiam æque comprehenderent etiam delegatos Papæ, & in Curia æque excluderent etiam delegatos inferiorum.

Verum Auditor Camera aliter forsitan de facto seruaret, & posset moueri, ex eo, quod sicut facultates, excludendo delegatos in Curia ex obseruata praxi intelliguntur excludere delegatos Papæ, ita etiam, includendo delegatos extra Curiam, intelliguntur includere delegatos Papæ; alias nos variarem terminos, quos facultates nō mutarunt: laudarem ideo, quod facultas ista nominatim Auditori Camera concederetur.

17 EXTENDE II. vt ad ipsum ordinarium delegantem appelleretur, siue esset delegatus ad totam causam, siue ad certam partem, Papien. in d. gloss. coram vobis, sub n. 10. fol. 405.

EXTENDE III. vt licet non fuerit delegatus sponte a delegante, sed iussu superioris, tamē nō ad superiorem, sed ad delegantem appellatur, l. vlt. dato iudice, ff. quis & a quo appell. Ang. Aret. in l. 1. §. si quis in appellatione, nu. 4. vers. item nota. ff. appellat. & relat.

EXTENDE IV. vt si Princeps mandet alicui, qui non habet iurisdictionem contentiosam (vt sunt Antiani) quod committat certam causam, & ille committat, ab illo commissario, seu delegato appellandum erit ad eum, qui ex iussu Principis delegauit, sicq; isto casu ille etiam habebit iurisdictionem contentiosam, quam non habebat, Paul. de Castr. in l. 1. §. si quis in appellatione, num. 4. & Ang. Aret. num. 6. vers. item nota secundum, & nu. 8. vers. in ea gloss. ibi. ff. de appell. & relat.

18 INFERO I. ex eadem conclusionem, quod a delegato ordinarii appellatur ad ordinarium, testibus Speculat. vbi supra, & Papien. in pract. in form. appellat. a sent. diff. in gloss. 1. sub n. 10. fol. 405.

19 RESTRINGE istam illationem, vt non procedat, quando ordinarius delegauit, eo quia ipse erat suspectus, quia tunc a delegato appellatur ad superiorem ordinarii, vt dixi q. preced. n. 42. similiter si delegatus subdelegat eo, quia ipse delegatus est suspectus, a subdelegato non potest appellari ad delegatum subdelegantem, vide infra num. 48. vers. limita 1.

20 INFERO II. quod a sententia lata ab Audito-

re Rotæ, appellatur ad Papam, qui causam appellationis delegabit alteri Auditori Rotæ, vt recenset Mandos. tract. de commiss. commiss. 17. appellationis in prima instantia, in verbo, alicui alteri, fol. mihi 103. quem refert, & sequitur Rugimel. tract. de appellat. §. 2. cap. 2. num. 34. vers. a sententia Rota Romana, & quod appelleretur ab Auditoribus Rotæ Romanæ, refert eod. cap. 2. num. 56. vers. idem erit, nam Auditores Rotæ sunt delegati Papæ in definiendo, & pronuntiando, vt dixi lib. 1. cap. 26. num. 3. & causa semel effecta Rotalis, remanet in omni instantia Rotalis.

Nec fit iniuria Rotæ, quod ab eius sententiis appelleretur, quia, vt respondet Mandos. vbi supra in 3. ratione, satis est, quod eadem Rota iudicet.

Minus fit præiudicium appellanti, quia quilibet Auditor Rotæ habet quatuor responsales, ideoque licet iudicet eadem Rota, tamen non iudem Auditores; vnde seruatur decus tanti tribunalis, quia appellatur ad idem tribunal. sicque intelligas, Rotam non habere tribunal supra se, & consulitur appellanti, vt non idem Auditor iudicet, neque de eorundem voto.

INFERO III. quod ab arbitris, electis ad cognoscendum de causa suspicionis appellatur ad Papam, quia censentur eius delegati, vt dixi q. preced. n. 109. limit. 16.

INFERO IV. quod a delegato ad vniuersitatem causarum, qualis est Inquisitor hæreticæ prauitatis, appellatur ad Papam delegantem, eiusq; Congregationem Sancti officii, & non ad Inquisitoris Prælatum, Zanch. tract. de hæret. cap. 29. num. 3. tom. 11. par. 2. fol. 261. quem refert, & sequitur Pegn. ad Eymet. direct. par. 3. comm. 31. vers. verum propter, fol. 492.

SVBINFERO ex hac illatione, quod a Collectore Papæ, imponente subsidium, appellabitur ad Papam, tanquam a Papæ delegato, Remig. de Gonn. de charitat. subsid. q. 52. nu. 6. tom. 15. par. 2. fol. 180.

INFERO V. quod a delegato Episcopi appellatur ad Episcopum, Ghin. c. 2. in ver. officiali, de consuet. in 6. Spec. ti. de appel. §. nunc tractemus, n. 6. vers. sed secundum, li. 2. f. 188. Rot. dec. 3. alias 350. dicit officialis, de offic. vicar. in nouis. Gu. Pap. trac. de appel. q. 33. sub n. 31. to. 5. f. 58. Vel appellatur ad eius vicarium generale, Franch. in c. 66. dilecti, n. 33. vers. 2. queritur, de appel. & in c. 3. Roman. sub n. 5. vers. in glos. in ver. ad se ipsos, eod. tit. in 6. Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 7. q. 26. sub n. 36. tom. 13. par. 2. fol. 358. Maran. in suo sp. c. par. 6. in verbo, & quandoque appellatur, n. 385. fol. 513. & ita tenerem, reiecta distinctione Abbatis, quam sequitur Card. Alex. d. cap. dilecti, sub n. 15. nam omnis Vicarius potest cognoscere de appellatione, specialiter & nominatim interposita ad eum, cuius est Vicarius, Franch. d. cap. dilecti, n. 34. Et similiter a delegato Vicarii potest appellari ad Episcopum, Franch. in d. cap. dilecti, q. 4. n. 38.

EXTENDE I. istam illationem, vt procedat etiam si causam delegasset Vicario generali, Abb. in cap. 66. dilecti, il. 3. n. 18. de appell.

Confirmatur ex his, quæ scripsi infra numero 81. restrict. 6. vbi dixi, quod appellatur ad Episcopum in his, quæ non comprehenduntur in commissione generali.

EXTENDE II. vt procedat etiam si appelleretur a Vicario foraneo, seu non generali, quia ab eo appellatur ad Episcopum, Rot. d. decision. 3. numero 8. de offic. vicari. in nou. Rot.

& ibid. Gemin. sub num. 4. vers. oppono secundo, de appell. in 6. Abb. in cap. 19. relatum, num. 8. vers. hinc est, de off. & potest. iud. deleg. Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 7. q. 26. numer. 36. tom. 13. par. 2. fol. 358. Curt. lun. tract. de feud. par. 7. & vlt. q. 12. num. 32. in sine tom. 10. par. 2. fol. 92. Maran. in d. verbo, & quandoque appellatur, num. 381. fol. 513. late Rota diuers. decis. 1131. par. 3. lib. 3. quæ est duplicata apud Mohed. decis. 5. alias 133. causa matrimonialis, sub num. 1. & seqq. de appell. fol. 154. quem refert, & sequitur Marches. tract. de commiss. par. 2. commiss. appell. cap. 6. sub num. 19. fol. 107. & par. 1. de commiss. appell. extra Rom. cur. cap. 6. num. 67. in sine fol. 76. dicens, posse appellari ad electionem appellantis ad Episcopum, vel ad Archiepiscopum: Ratio est, quia iste vicarius reputatur pro delegato, & in vicaria delegata potest etiam de iure canonico a vicario appellari ad ordinarium, Bal. in l. 19. a proconsulibus, num. 1. in sine, C. de appell. & quod a vicario, qui non sit ordinarius, sed delegatus, appelleretur ad eum, qui illum constituit vicarium, scribit Bar. quem citavi infra sub num. 103. vers. confirmatur secundo, nam si reputaretur pro ordinario, non posset appellari ad Episcopum, iuxta ea, quæ scripsi infra numer. 53. mirum tamen est, quod reputetur pro delegato, cum ei vniuersitas causarum certi loci, & hominum sit commissa, Anch. in clem. 2. & si principalis, num. 7. vers. secundo principaliter quero, de rescrip. x

27 **RESTRINGE I.** eandem quintam illationem, quando Episcopus delegasset, eo quod ipse erat suspectus, quia tunc non ad ipsum Episcopum, sed ad superiorem Episcopi appellatur, vt dixi q. preced. n. 42. & hic sup. n. 19.

28 **RESTRINGE II.** vt non procedat quando Episcopus delegat causam in fraudem, vt causa appellationis reuertatur ad se; nam non debet ex fraude reportare commodum, Specul. tit. de appell. §. nunc tractemus, vers. sed secundum, num. 6. immo Episcopus posset isto casu excommunicari per superiorem, Abb. in cap. 66. dilecti, il. 3. sub num. 18. & Franch. q. 3. sub nu. 37. de appell. dicens, quod fraus probatur per coniecturas, & Gemin. in cap. 3. Romana, sub nu. 4. vers. oppono tertio, & Franch. sub num. 5. vers. quid autem si episcopus de appell. in 6. qui tenent, quod sententia excommunicationis, lata a Metropolitano per modum constitutionis in genere contra committentes huiusmodi, fraudes, sit valida; quod idem refert, & sequitur Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 7. q. 26. sub num. 36. tom. 13. par. 2. fol. 358. dicens, quod sufficit, si constet per coniecturas.

Ratio huius restrictionis est, quia alias Episcopus posset de facili vsurpare iurisdictionem Metropolitanam in cognitione causarum appellationum; nam posset causam sæpius delegare, vel posset in prima instantia sententiaria Vicario foraneo, in secunda a delegato, & in tertia ab Episcopo, sicque ferret in suo tribunali tres sententias.

29 Confirmatur hæc restrictio, quia licet a delegato appelleretur ad delegantem, & non ad superiorem, & sic sententia delegata Barone appelleretur ad ipsum Baronem delegantem, secundum ea quæ adducit Frecc. tract. de subfeud. lib. 2. auct. 13. num. 3. & 4. fol. 346. Tamen, quia in Regno cautum est, ne Barones se intromittant in causis appellationum, quæ spectant ad Curiam Regis, & Magister iusticiarius est ordinarius iudex omnium appellationum causarum Regni, dubitandum est, an posset

appellari ad Baronem delegantem, Frecc. d. auct. 13. num. 5. nam posset de facili fieri fraus per Baronem, vt vsurparet sibi per indirectum causas appellationum, committendo, & delegando causas particulares ad hoc, vt ad eum esset appellandum, Frecc. d. auct. 13. sub num. 6. vers. secundo, fol. 346. & ideo non ad Baronem, sed ad magnam Curiam Vicariæ esse appellandum concludit ibidem n. 8. & ego retuli, & sequutus sum infra n. 50. limit. 3.

AMPLIA I. nunc conclusionem, positam supra num. 14. vt procedat etiam in subdelegato delegati ad vniuersitatem causarum, quia ab illo subdelegato appellatur ad delegatum vniuersitatis causarum, qui subdelegauit, secundum ea quibus magis adhærere videtur Specul. tit. de appell. §. nunc tractemus, num. 3. vers. & hoc in ordinariis, & num. 10. vers. porro si appellatur, lib. 2. fol. 188. reprobata contraria opinione, quam mox adducam.

Contra istam ampliationem tenent Gloss. 1. in l. 1. §. ab eo, ff. quis & a quo appelleretur, Maran. in suo spec. par. 4. distinct. 5. sub num. 28. vers. quarto differunt, fol. 102. & Abb. in cap. 66. dilecti, il. 3. sub numer. 10. vers. tertius sus, de appell. qui dicunt, a subdelegato appellari ad primum delegantem, sicque non ad delegatum vniuersitatis causarum, quia delegatus ad vniuersitatem causarum licet censeatur quasi ordinarius in eo, quod potest subdelegare vnam causam; tamen in appellatione, inter ponenda a subdelegati sententia, non censeatur quasi ordinarius: vnde, si delegauit causam in totum, appellatur non ad ipsum, sed ad illius superiorem, & sic, omisso medio, ad primum delegantem, prout idem dicimus in delegato ad vnam causam, qui illam in totum subdelegauit, quia a subdelegato non appellatur ad delegatum, sed ad primum delegantem, Abb. vbi supra, quem refert, & sequitur Franch. in eod. ca. 66. dilecti, num. 31. vers. quid autem. Quare secundum Abb. & Franch. quantum ad appellationem nulla est differentia in subdelegato delegati ad vniuersitatem causarum, vel subdelegatum alterius delegati specialiter ad vnam causam: vnde sicut in delegato vnius causæ consideratur solum, an integræ causam subdeleget, vel an sibi aliquid reseruet: ita etiam considerandum est in delegato ad vniuersitatem causarum.

AMPLIA II. vt procedat etiam in subdelegato Papæ, seu Principis, quia ab eo appellatur ad delegatum subdelegantem, ca. 7. si delegatus, in sine, & ibi Io. And. de off. & pot. iud. deleg. in 6. Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, n. 7. vers. ceterum, li. 2. f. 188. Gui. de Suz. tract. de ord. iudic. tit. ad quæ appell. sub n. 118. tom. 3. p. 1. fol. 38. Bar. in l. 1. §. ab eo, n. 2. vers. item oppono, ibi. aut appell. ff. quis & a quo appell. Fed. Schen. tract. de appell. n. 8. tom. 5. fol. 55. & Rebuff. tract. de appell. in prasat. sub n. 33. tom. 3. fol. 478.

Ratio est, quia ipse delegatus Papæ representat Papam, merito non est appellandum ad Papam, sed ad ipsum delegatum, cap. 27. super quæst. §. porro, de off. & potest. iud. deleg. & notant Abb. in ca. 66. dilecti, il. 3. n. 11. de appell. & Leonard. in addit. ad pract. Pap. in forma appell. a sententia diffinitiuæ, in gloss. & ad quemcunque, in verbo appell. fol. 416. & adde omnino, quæ scripsi q. preced. n. 63. & 64. sublim. 1. vers. ratio, & infra, n. 45.

DECLARA, istam secundam ampliationem procedere, quando delegatus, qui subdelegauit, reseruauit sibi aliquid causæ subdelegatæ, vt, sublimitando, latius dixi quæstio. preced. num. 63.

Secus si nihil reseruauit, quia tunc appellatur ad Papam, omisso delegato, vt prosequor in seq. limit. 2. num. 34.

EXTENDE hanc declarationem, vt sit vera tam de iure canonico, quam de iure ciuili, reprobata differentia, quam ponit Bar. quia communiter non tenetur, teste Maran. in suo spec. par. 4. distinct. 5. sub numer. 28. vers. quarto differunt, fol. 102. qui tamen non vere loquitur, dum etiam reicit differentiam inter appellationem a subdelegato Principis, & appellationem a subdelegato alterius ordinarii inferioris: nam remanet differentia, vt patet ex his, quæ reruli, & sequutus sum infra n. 44. vers. contra, & num. 45. vbi videas.

33 LIMITA I. eandem secundam ampliacionem, vt non procedat in Francia, quia ibi a subdelegato Regis appellatur ad Regem, vel ad supremam Curiam, Rebuff. tract. de appell. in princ. numero 33. tom. 3. fol. 478.

34 LIMITA II. quando delegatus, subdelegando, nihil sibi reseruauit, quia tunc appellatur ad Papam delegantem, cap. 27. super questionum. §. porro, & ibi Felyn. in princip. numero 12. de off. & potest. iud. delegat. Fed. Schen. tract. de appellat. sub num. 8. tom. 5. fol. 55. & Cas. Barz. in nononten. decis. 155. prasupposita, sub numer. 2. & quod si sit a delegato subdelegata tota causa, & appelleretur ab isto subdelegato, debeat appellari ad ordinarium, & non ad delegatum, qui subdelegauit, scribit Papien. in pract. in form. appellat. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, numero 10. vers. inde queritur, fol. 405. & esse appellandum ad primum delegantem, omisso medio, quando delegatus subdelegauit totam causam, testatur, & sequitur communem * esse conclusionem Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub n. 386. fol. 513. & quod Decretista ita teneant, vt non possit appellari ad eum, qui subdelegauit, & hoc procedat in eorum foro, scribit Bar. in l. 1. §. ab eo, sub numero 1. ibi. decretista tamen. ff. quis & a quo appellat.

Contra istam limitationem, & etiam contra secundam ampliacionem, positam supra, facit conclusio, quæ colligit Papien. in pract. in sor. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub n. 10. ibi. sic patet ex predictis f. 405. in fi. Colligit ergo ipse, quod a sententia diffinitiuâ, lata a subdelegato super tota causa, appellatur ad ordinarium, id est, ad primum delegantem; sed ab interlocutoria appellatur ad delegatum subdelegantem: quæ conclusio, si vera est, euanescit consideratio supra scripta, an delegauerit totam causam, seu aliquid sibi reseruauerit.

Ratio huius conclusionis in prima parte est, quia, lata sententia diffinitiuâ super tota causa, nihil potuit subdelegans sibi reseruare, & iam functus est officio suo; alias posset ista via ordinarius habere plures appellationes in fraudem superioris: nam semel appellaretur ad subdelegantem, & a subdelegante appellaretur ad ordinarium delegantem.

Ratio etiam in secunda parte potest esse, quia, nõ prolata sententia diffinitiuâ, videtur de sui natura remanere iurisdictione apud subdelegantem, si contingat appellari.

* Non recedas ab ampliacione, & limitatione, quia & rationes, contra eas adductæ, videantur vrgere, tamè ampliatio, & limitatio comuniter * tenentur.

EXEMPLIFICA I. extendendo istam secundam limitationem totius causæ subdelegatæ, appellationisque propterea interponendæ ad Papam, vt procedat etiam quando delegatus, subdelegando, committeret alteri vices suas quousque non reuocauerit eas, quia isto casu, si eas non reuocauerit, sententia, quam subdelegatus proferet, erit valida, & ab ea appellabitur ad Papam indistincte: imo appellaretur ad Papam, etiãsi appellari contingeret antequam subdelegatus diffinitiuam proferret sententiam, secundum vltimam opinionem, quam refert, & ideo censetur approbare Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus. sub numero 9. vers. sed quid si delegatus, lib. 2. fol. 188. Censetur enim Doctor tenere eam opinionem, quam refert vltimo loco etiam si dicat, quod aliqui eam tenent, Affl. in constit. Regn. rubr. 37. statuimus. q. 6. num. 26. in fine lib. 1. Quare in casu huius exemplificationis erit, ac si delegatus nihil sibi reseruasset.

Contra istam exemplificationem probat aperte textus in cap. 7. si delegatus, in fine de offic. & pot. iud. deleg. in 6. quod notat Io. And. in addit. ad Spec. d. §. nunc tractemus, numer. 9. in fine, in verbo, subdelegatum eius, lib. 2. fol. 188. & tenet in effectu Gloss. vlt. in d. cap. si delegatus, potuit enim delegatus subdelegando reseruare sibi executionem, & virtute huius reseruacionis debet ad eum appellari a subdelegato, Abb. in cap. 27. super questionum, §. porro, numer. 3. de off. & pot. iud. deleg. sicque reprobatur in primis opinio Tan. qui dicebat, delegatum posse sibi reseruare solam executionem sententiæ; reprobatur etiam opinio Ber. & Innoc. qui dixerunt, quod licet delegatus possit reseruare executionem, si tamen appelleretur a sententia, non appellabitur ad eum, sed ad primum delegantem, prout has reprobationes considerauit Gl. vlt. in d. cap. si delegatus, maxime autem procedit hæc opinio contra exemplificationem, quando a subdelegato appellaretur ante sententiam, quia tunc posset eo certius appellari ad delegatum, quia adhuc poterat causam ad se reuocare, vt scribit Spec. d. §. nunc tractemus, num. 9. sicque ista exemplificatio vndique corrui, & non est bona, quia dicitur sibi reseruasse, & ideo ad eum appellabitur.

EXEMPLIFICA II. extendendo vt procedat etiam, quando sunt dati duo delegati, quorum vnus subdelegat totaliter vices suas: alter vero committit solum aliquid; quia isto casu attenditur subdelegatio illius, qui totaliter subdelegauit, ideoque debet appellari ad Papam, & non ad parem, quasi sit facta subdelegatio totius causæ sine aliqua reseruacione, Specul. tit. de appell. §. nunc tractemus, num. 11. vers. sed pone, lib. 2. fol. 188. qualitercunque enim permisceas delegatam, & subdelegatam in totum cum subdelegata in partem, semper appellatur ad Papam, vt scribit Io. Andro. in addition. ad Spec. d. numer. 11. in verbo ibi. not. quia debet inspicere maior iurisdictione.

EXTENDE istam exemplificationem, vt procedat etiam in casu, quo vnus ex duobus Papæ delegatis alterum simpliciter subdelegauerit, & ab isto subdelegato, qui solus remanet iudex, contingat appellari, quia non ad subdelegantem, sed ad Papam debet appellatio interponi, quia ille, qui habet iurisdictionem delegatam, & subdelegatam, consideratur perinde, ac si esset in totum delegatus respectu appellationis, interponendæ

ad delegantem primum, qui fuit Papa, & ratio est in promptu, cur illud composurum assumat in totum naturam alterius speciei, hoc est delegati, quia sic assumendo, minus iuri communi derogatur: nam si appellaretur ad subdelegantem resultaret absurdum, quia subdelegas cognosceret de facto sui collegæ, cum tamen par in parem non habeat imperium, teste Abb. quem refert, & sequitur Contar. in l. vnica. limit. 2. in princ. sub num. 28. & 29. C. si de mom. poss. notans ibidem num. 25. & 27. quod mixtum assumit naturam illius simplicis, quod est favorabile, & d. n. 28. quod in casibus mixtis attendi debeat, quod est conforme iuri communi, & non id, quod tendit contra ius commune, cum fauor odio præferri debeat.

38 **RESTRINGE** istam extensionem, vt non sit vera, si vnus delegatus committat alteri condelegato vices suas, reseruando sibi aliquid, quia appellabitur ad ipsum condelegantem; Et ratio est, quia licet non appelletur de pari ad parem, & ideo videatur appellandum esse ad Papam; tamen non est ita, quia condelegatus, recipiendo condelegationem, efficitur minor, & hoc est verum, si adlit clausula (quod si non ambo) sed si non adlit hæc clausula, appellabitur ad Papam, Spec. d. §. nunc tractemus. num. 12. vers. sed in illa q. lib. 2. fol. 188. & quod appelletur ad subdelegantem, & non ad Principem delegantem, quando subdelegans non subdelegauit in totum, refert, & sequitur Casiar Barzicus in Bononien. dec. 155. præsupposita, sub n. 2.

39 **CONTRA** istam restrictionem tenent Glos. in cap. 3. si duo, in verbo, duobus alijs, de offic. & potest. iudic. deleg. in 6. Io. And. in addit. ad Spec. vbi supra, in verbo, minorem, dicens, quod opitio Speculatoris esset vera, si condelegatus procederet ex sola condelegatione, sed quia delegatio est permixta, absit, inquit, vt appelletur ad collegam, Franch. in cap. 66. dilecti, nu. 28. vers. quarto intellige, de appell. Felyn. in cap. 27. super questionum, §. porro, num. 15. in fine fall. vlt. de offic. & potest. iud. deleg.

Confirmatur hæc opinio contra restrictionem, quia; si sint delegati tres iudices, quorum duo ex eis duobus alijs non in totum subdelegant vices suas, ipsique subdelegati procedant cum tertio delegato, & appelletur ab ipsis delegato, & subdelegatis; non appellabitur ad condelegatos, sed ad primum delegantem, vt puta ad Papam, d. c. 3. si duo ex tribus, de offic. & pot. iud. del. in 6. & ita in effectu inclinarent omnes Domini de Rota in decis. 16. alias 387. si tres, numer. 1. in fine de off. & pot. iud. delegati, in nouiss. in casu quo vnus ex tribus delegatis, cum clausula, quod si non omnes &c. alijs duobus collegis suis commiserat vices suas non in totum cum clausula, donec, &c. & hoc est expeditum per dictum cap. si duo, vt dicit Io. And. in addit. ad Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, sub num. 11. vers. quid si sint tres. in fine, in verbo, §. si vtro, lib. 2. f. 188. & ita firmissime teneas, quicquid sentiat Spec. d. num. 11. in fine, dum vltimo loco scribit, quod aliqui tenent, esse appellandum ad tertium delegatum, si in literis sit clausula illa, quod si non omnes &c.

40 **EXEMPLIFICA** III. extendendo, vt procedat etiam, quando delegatus in subdelegatione reseruat sibi aliquos actus. puta lius contestationem, vel receptionem testium, hosque actus expedit, & deinde pars, quando cumque appellat a subdelegato, quia isto casu delegatus, qui subdelegauit, nihil

habet iurisdictionis reseruata tempore appellationis, & consequenter debet appellari ad Papam, vt scribit Io. And. in cap. 7. si delegatus, sub numer. 1. ibi. quicquid. de offic. & potest. iud. deleg. in 6. quem refert, & sequitur Felyn. in 27. super questionum, §. porro. fall. 4. sub n. 13. eod. tit. extra.

EXEMPLIFICA IV. quando delegatus reseruasset sibi solum consilium, quia hæc reseruatio non facit, quominus subdelegauerit totam, Fely. d. §. porro, fallen. 5. sub n. 13. 41

AMPLIA III. vt non procedat, quando pars appellauit a subdelegato ad sedem Apostolicam, & subdelegatus detulit appellationi, quia tunc per illam delationem deuoluta est iurisdictione ad superiorem, & nulla remansit in delegato, quamuis delegatus subdelegauerit vices suas, donec duxisset assumere, aut reuocare, & quamuis appellatus a delatione appellationis appellauerit ad delegatum, qui processerit in causa, Mohed. decisio. vlt. 10. alias 321. in causa Bracharen. de appellation. fol. 158. 42

LIMITA III. eandem conclusionem positam supra numero 14. seu potius sub amplia primam ampliationem, positam supra numero 30. vt procedat in quocumque subdelegato, siue sit subdelegatus Papæ, seu Principis; siue sit subdelegatus alterius inferioris, quia semper a subdelegato appellabitur ad delegatum subdelegantem, secundum prima motiua, quæ facit Spec. tit. de appellat. §. nunc tractemus, numero 10. vers. porro si appelletur, lib. 2. fol. 188. & ita, nulla constituta differentia, an sit subdelegatus Principis, vel alterius inferioris; sed solum an delegatus subdelegauerit totam causam, vel aliquid sibi reseruauerit, scribunt Papien. in pract. in form. appell. à sent. diffinit in gloss. 1. sub num. 10. fol. 405. dum loquitur de subdelegato iudicis ordinarii, & Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub num. 386. vers. tertia principalis regula, fol. 513. & aperte in 4. par. distine. 5. sub num. 28. vers. quarto differunt fol. 102. *

CONTRA istam ampliationem tenet aperte Bar. in l. 1. §. ab eo, sub num. 2. vers. item oppono. ff. quis & a quo appell. dicens distinguendo, qd, si appellatur a subdelegato delegati ordinarii, appellatur ad ipsum ordinariū, omisso subdelegante medio; quod (licet obscure) sentire videtur etiam Guid. de Suz. tract. de ordin. iudic. tit. ad quem appellatur, sub num. 118. in fine fol. 38. dicens, quod, si sit delegatus ab ordinario, appellatur ad ordinariū, & non ad delegatum.

RETENTA ampliatione in subdelegato non totius causæ. 45

EXPLIC eam, vt aliter procedat in subdelegato Papæ, & aliter in subdelegato inferiorum, quia a subdelegato Papæ appellatur ad delegatū, quia, cum is gerat personam Papæ, idem est appellare ad ipsum vel ad Papam, per ea quæ scribit Abb. que retuli, & sequutus sum questio. preced. num. 64. & 69. in 2. allegatione, & dixi supra sub numero 31. versic. ratio. Secus est in subdelegato inferiorum, quia ab eo potest, omisso delegato medio, appellari ad Papam, vt retuli, & sequutus sum d. n. 69.

EXTENDE secundum membrum huius explanationis, vt procedat etiam si esset delegatus, seu subdelegatus Legati Papæ, quia a sententia ipsius delegati, seu subdelegati posset adhuc appellari ad Papam, omisso Legato, seu ei' delegato, qui sūt medii, Felyn. & Abb. in locis, a me citatis d. q. preced. n. 69. restrict. 3.

47 **DECLARA** extendendo easdem ampliatio-
nes, ut in tantum a subdelegato appelletur ad
delegantem, ut si delegatus, qui subdelegavit, de-
linat esse delegatus, appelletur ad eum, qui erit
postea in eius loco, *Gloss. in l. 32. præcipimus, in verbo iu-
dicandas, C. de appellat. & ibidem Salvo. n. 4.*

48 **LIMITA I.** nunc principalem conclusionem,
positam *supra num. 14.* ut non procedat quando de-
legatus subdelegavit eo, quod ipse erat suspen-
sus, quia tunc a subdelegato non appellatur ad
delegatam subdelegantem, sed ad alium superio-
rem, per ea quæ de ordinario delegante retuli, & se-
quutus sum *supra numer. 19. & quæstio. præced. nume-
ro 42.*

49 **LIMITA II.** eandem conclusionem, in qua
asseruimus, a delegato Principis appellari ad ipsum
Principem, ut non procedat, quando Princeps or-
dinasset aliquem iudicem appellationum, inter-
positarum, seu interponendarum ab eius delega-
tis, quia tunc non appellaretur ad ipsum Princi-
pem, sed ad illum iudicem, ut in provincia Mar-
chiæ, ubi a delegatis Papæ in ea provincia non ap-
pellatur ad Papam, sed ad Rotam Maceratensem,
secundum opinionem quam sæpe tenuit illa Rota,
a me citata *infra sub numer. 99. vers. & licet eadem.* &
similiter hic in Curia, ubi Auditor Cam. procederet
in appellationibus a delegatis Papæ extra Curiam,
ut dixi *supra sub n. 16. versus finem.*

50 **LIMITA III.** ut non procedat in Regno
Neap. quia non solum a delegato Baronis, sed a de-
legato ipsius Regis appellatur ad magnam Cur. Vi-
cariæ, quæ cognoscit de appellationibus omnium
delegatorum, etiam si sint delegati a Rege, *Frecc.
tract. de subfeud. lib. 2. auct. 13. numer. 8. fol. 346.* quem
retuli *supra n. 29.*

Contrarium in delegatis Regis scribit Carau. *su-
per. tit. 52. sub n. 2.*

51 **LIMITA IV.** ut non procedat, quando ap-
pellatur a sententia delegati in procedendo, ut puta
Princeps rescribit alicui ordinario, quod in tali
caussa, quæ spectat ad ipsum, procedat iurisdictione
extraordinaria, summarie, & de piano: sed declara-
cum hac distinctione: aut appellatur ab aliqua in-
terlocutoria, & tunc appellatur ad Principem de-
legantem, quia in interlocutorijs est delegatus:
aut appellatur a definitiva, & tunc appellabitur
ad proximum superiorem ordinarij, quia in defi-
niendo est ordinarius, *Paul. de Cast. in l. 57. qui pro-
curatorem, vers. per prædicta, numero 8. & 9. ff. de pro-
curat. & defenso.* dicens, quod hoc voluit Iacob.
Butr. & quod sibi multum placet de iure: Et quod
intelligatur delegatus quantum ad procedendum,
sed remaneat ordinarius in sententiando, & ideo
ab eo appelletur tanquam ab ordinario, retert, &
sequitur *Cæl. Barz. in Bononien. dec. 155. præsupposita,
numer. 3.*

Contra istam limitationem videntur sentire Io.
Andr. & Bal. quos citat idem Paul. de Cast. dum
sentiuunt, quod iste sit delegatus propter alteratum
modum procedendi.

LIMITA V. ut non procedat in appella-
tionibus ad Auditorem Camerae, quia a dele-
gato, tam in Curia quam extra, potest appellari ad
Auditorem Camerae, dummodo non sit dele-
gatus Papæ, vide *supra numero 16. vers. subex-
tende.*

ARTICULVS III.

AD TERTIVM articulum: Ad quos appel-
letur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs eccle-
siasticis.

Respondeo, in iudicibus ecclesiasticis seruan-
dum esse ordinem gradatim, quia vniuersitas ec-
clesiastica ex vario dignitatum gradu decoratur ad
instar ecclesiæ triumphantis, in qua dicimus esse gra-
datim choros Angelorum, *cap. ult. ad hoc distinct. 89.*
& nisi sua cuique iurisdictione seruetur, ecclesiasticus
ordo, & neruus ecclesiasticæ disciplinæ confundi-
tur, *cap. 39. peruenit, in sine, 11. quæst. 1. & exornat Card.
Alex. in rubr. numer. 20. de appellat. & iste ordo gra-
datim appellandi a sententijs, latis a iudicibus ec-
clesiasticis, est iste:*

AB ARCHIDIAcono appellatur ad Epi-
scopum, *cap. 3. Romana. §. ab archidiacono, de appell. in 6.
Spec. tit. de appellat. §. nunc tractemus, in princip. lib. 2. fol.
188.* seu ad Vicarium: & similiter ab Abbate, ab Ar-
chipsbytero, & quouis alio Prælato, subdito E-
piscopo, appellatur ad Episcopum, & non ad Ar-
chiepiscopum, quia est appellandum gradatim,
non omissio medio, *Gemin. in dict. §. ab archidiacono,
numero 4.*

A VICARIO nunquid appelletur ad Epi-
scopum?

Resp. quod non, quia esset appellatio ad idem
tribunal, seu saltem ad parem iudicem, *capit. 3. Ro-
mana. de appellat. in 6. & text. & Gloss. in cap. 2. in verbo,
officiali, de consuet. in 6. Spec. tit. de appell. §. nunc tracte-
mus, vers. ut autem in hoc, nu. 3. in sine, lib. 2. Archid. in
capit. 7. si delegatus, sub num. 4. vers. sed ob. de offic. & po-
test. iud. deleg. in 6. & in cap. 28. anteriorum, numer. 2.
2. quæst. 6. Bertach. tract. de episc. libr. 4. par. 7. quæstio.
26. num. 36. & 38. tom. 13. par. 2. fol. 358. & par. 5. quæst.
37. numer. 67. fol. 350. Nicell. tract. de concor. glos. concor.
6. numer. 83. fall. 41. tom. 18. fol. 194. Guid. Pap. tract. de
appell. quæst. 32. numero 31. fol. 58. dicens, quod appel-
latur ad eum, ad quem appellaretur, si esset lata ab
Episcopo, *Dec. in cap. 66. dilecti, il 3. num. 20. & seqq. de
appellat. Put. decis. 503. die eodem, libr. 2. Maran. in suo
Spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appella-
tur, numer. 380. & 381. fol. 513. Marches. tract. de commiss.
par. 2. commiss. appellat. cap. 6. numer. 19. fol. 107. & est
omnium communis conclusio: nam iste Vicarius
teneatur pro ordinario, ut scribit *Spec. ubi supra, & In-
noc. in cap. Romana, in princip. de appellat. in 6. post tit. de
appell. fol. 131.***

Confirmatur hæc communis conclusio, quia iu-
risdictio Vicarii est adeo connexa cum Episcopo,
ut, suspenso, & excommunicato Episcopo, cen-
teatur suspensa iurisdictione Vicarii ipsius, *Franch. d. cap.
66. dilecti, numer. 34. ibi hinc est quod omnis, de appell. &
quod, excommunicato Episcopo, Vicarius non ha-
beat exercitium iurisdictionis, scribit Anch. in elem.
2. & si principalis, sub num. 5. vers. quarit. de rescrip. & fa-
ciunt quæ scripsi *supra n. 24. illat. 5.**

Contra istam communem conclusionem: quod
enim Legistæ velint, quod a sententia Vicarii ap-
pelletur ad constituentem, seu ad suum Episcopum,
testatur, licet ipse non sequatur, *Card. Alex. in rubr.
sub num. 18. de appell. hæc q; contraria opinio compro-
batur multis argumentis.*

Primo, quia a delegato potest appellari ad dele-
gantem, ut dixi *supra num. 14. & seqq.* & argumentando
scribit etiam *Bar. in l. 32. præcipimus, not. & nu. 2. C. de*

appell. & tamen delegantis, & delegari est idem tribunal.

55 Secundo, quia a sententia magni Camerarij in Regno Neap. datur reclamatio, seu supplicatio ad idem tribunal tantum ex moderna regis tolerantia, ut refert Frecc. tract. de subfeud. lib. 1. tit. de offic. mag. cam. numero 15. & 16. fol. 41. & hic in Vrbe a sententijs in appellabilibus, latis per locumtenentem in ciuilibus Illustrissimi Vicarij, datur recursus ad Vicegerentem!, & a sententijs in appellabilibus, latis per locumtenentem in ciuilibus Reuerendissimi Gubernatoris, datur recursus ad Gubernatorem, qui solet alium deputare, ut dixi infra nu. 131. & 143. & late infra quest. 19. rem. 3. num. 13.

Tertio faciunt, quæ de officiali Baronis, de Vicario Principis, de Vicario Præfecti prætorio, & de Vicario Papæ scripsi infra num. 106. & seqq. & n. 130.

56 Quarto facit, quia si causa sit a Papa delegata Episcopo, non potest eius Vicarius illam cognoscere, licet sit idem tribunal; & e contra, si sit delegata Vicario, non potest Episcopus in ea se intromittere, nec sententiaré, Anch. in clem. 2. & si principalis, num. 5. de rescrip. Franch. in cap. 66. dilecti, quest. 5. num. 40. de appell. Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 5. quest. 32. nu. 59. & par. 7. q. 4. num. 4. tom. 13. par. 2. fol. 350. & 357. & Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. cap. 4. n. 108. fol. 506. in secunda impressione.

Intellige hoc argumentum, ut Episcopus tunc non cognoscat de causa delegata Vicario, quando est illi delegata sub nomine proprio, & dignitatis, vel sub nomine proprio tantum; secus si sub nomine dignitatis tantum, quia tunc, mortuo, vel absente Vicario, posset Episcopus cognoscere, Franch. & Bertach. in locis supra proxime citatis, sed Vicarius nunquam cognoscit de causa, delegata Episcopo absolute, Bertach. d. par. 5. q. 32. numer. 59. & ideo videmus passim, quod Cancellaria in rescriptis ad Episcopos addit, *Vel eius in spiritualibus generali Vicario*, Marches. d. tract. de commiss. par. 1. de commiss. ext. Rom. cur. cap. 6. numer. 24. & 25. fol. 71. in secunda impressione.

Quinto, quia licet non possit appellari a sententia Potestatis, tamen potest appellari a sententia eius Vicarij, ideoque licet Episcopus esset privilegiatus in hoc, ut ab eius sententia non posset appellari tamen possit appellari a sententia eius Vicarij, ut retuli, & sequutus sum infra q. 16. lym. 1. n. 70. vers. prima enim confirmatio.

57 Sexto, quia Episcopus potest auocare ad se causam, vel aliud negotium, agitatum coram suo Vicario, & facta auocatione non valet, quod postea fieret per Vicarium in illa causa: potest enim Episcopus inhibere suo Vicario, ne in certa causa, aut alio negotio se intromittat, Franch. in cap. 56. ut nostrum, not. 3. sub num. 3. de appell. Conarr. pract. qq. c. 9. sub n. 1. vers. prima hinc. & Maran. quem retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 66. n. 21. in fine. Quare Episcopus potest cognoscere de causa inchoata a Vicario, sed non e contra, Franch. in cap. 3. Romana. num. 2. de appell. in 6. Imo potest etiam ex toto reuocare Vicarium ad libitum, Franch. in d. cap. ut nostrum, not. 3. sub num. 3. etiam si esset constitutus eum iuramento de non reuocando. Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 7. q. 12. n. 14. tom. 13. par. 2. fol. 357.

Septimo, quia licet, recusato Episcopo uti suspecto, censetur etiam suspectus Vicarius, tamen

non e contra, recusato Vicario, uti suspecto, non dicitur suspectus Episcopus, sicque quoad recusationem non censetur idem tribunal, Franch. in cap. 66. dilecti, quest. 14. numero 53. & 54. de appell. & quod si est suspectus Episcopus possit allegari suspectus Vicarius, vide infra n. 68.

Octavo, quia demum consistorium Episcopi, & Vicarij non videtur idem propter maiorem iurisdictionem, quam habet Episcopus in multis, ut ostendunt Gemit. in capit. 3. Romana. num. 7. vers. gloss. super, & Franch. num. 1. 3. & 4. de appell. in 6. & late Bertach. tract. de episc. in pluribus locis, & quod Episcopus, committens suam iurisdictionem Vicario, censetur semper maiorem apud se reseruasse, retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 66. sub numer. 5. vers. difficultas.

RETENTA communi conclusione, quod a Vicario non appelletur ad Episcopum.

EXTENDE I. ut procedat etiam in extrajudicialibus, Rot. decision. 7. alias 371. qua est vlt. si episcopus, sub n. 2. ibi. audiui postea. de offic. vica. in nou. quam refert & sequitur Nicell. tract. de concor. gl. concor. 6. fall. 41. n. 83. in fine, tom. 18. fol. 194.

EXTENDE II. ut neque a consuetudine possit induci, ut a Vicario appelletur ad Episcopum, cap. 2. non putamus, & ibi Gloss. in verbo. officiali, de consuetud. in 6. Franch. in cap. 66. dilecti, il. 3. vers. in ea gloss. num. 32. Dec. vers. in ea gloss. num. 26. & seqq. de appell. Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 7. quest. 26. n. 36. tom. 13. par. 2. fol. 358. & Rol. a Vall. cons. 75. in isto crimine heresis, n. 17. lib. 3. & optime faciunt, quæ scripsi supra quest. 2. n. 9. & 10. vbi videas.

EXTENDE III. ut neque a gestis in capitulo, an quo episcopus præsidet, ut Prælatus, appelletur ad ipsum Episcopum ca. 11. a collatione, de appell. in 6. Abb. in cap. 66. dilecti, il. 3. numer. 17. de appell. Card. Jacobat. tract. de concil. lib. 10. art. 1. sub numer. 8. tom. 13. par. 1. fol. 351. neque a Vicario, & officiali principali ad ipsum Capitulum, Panuin. tract. de offic. & potest. cap. sed. vacan. quest. 10. 2. par. princip. num. 14. tom. 13. par. 2. fol. 429. & Gamb. tract. de auct. leg. de lat. lib. 9. num. 55. fol. 219. eod. tom.

Secus tamen esset, si Episcopus interuenisset in Capitulo, tanquam Canonicus, quia tunc appellaretur ab eodem ad eundem aliter consideratum, d. cap. a collatione, de appell. in 6. Abb. vbi supra. & Euer. in loco, de tanquam, num. 9. vers. sexto facit, fol. 696. dicens, quod si a collatione beneficij, per Episcopum, ut Canonicum, & Capitulum in mei præiudicium facta, volo appellare, debeo appellare ad Episcopum, & non ad Archiepiscopum, quia, ex quo Episcopus non interfuit collationi factæ, ut & tanquam Episcopus, sed ut & tanquam Canonicus, non appellatur ab eodem ad eundem, sed ab inferiore ad superiorem, & tandem refert, & sequitur, qd si Episcopus habet vocem in Capitulo tanquam Canonicus, non debet habere primum locum in Capitulo, quia ibi non est ut episcopus, sed ut Canonicus, & ideo Prælatus, vel senior Capituli debet habere primum locum; quod nos seruati videmus inter Canonicos sancti Petri, sancti Ioannis, & sanctæ Mariæ Maioris hic in Vrbe, & pro confirmatione huius secundi membri extensionis vide infra sub nu. 92. vers. confirmatus 2. & quest. 17. limit. 2. num. 68. vers. restringe decimo quarto, & facit etiam, quod scripsi infra q. 16. limit. 5. n. 9. vers. sublimata primo.

Pro corroboratione totius extensionis vide *infra sub n. 120. vers. a capitulo.*

61 EXTENDE IV. ut idem sit de iure civili in quolibet Vicario generali, quia ab eius sententia non potest appellari ad eum, cuius vices ipse Vicarius gerit: esset enim appellare ad idem, vel par tribunal, seu auditorium; sed debet appellari ad maiorem iudicem, *Bar. Dec. & Franch. quos citavi, & sequutus sum infra sub n. 78. vers. contra.*

Contra istam extensionem vide *infra d. num. 78. vers. restringe.*

Non recedas ab extensione, quam sequutus sum etiam *infra sub d. n. 78. vers. contra.*

EXTENDE V. seu potius declara, ut, quod dixi in Vicario generali, procedat etiam in quolibet gerente vices generales Episcopi, seu alterius, quia isti dicuntur officiales Episcopi, & possunt vocari Vicarii, *Gemin. in cap. 3. Romana, num. 1. not. 1. de appell. in 6.*

62 INFERO I. ex eadem communi conclusione, firmata *supra n. 53.* quod a Papa non potest appellari ad Deum, quia Dei & Papæ est idem consistorium, ut scribunt *Io. And. in cap. 3. quanto, num. 4. de trans. episcop. Card. Iacob. tract. de concil. lib. 10. art. 1. num. 52. tom. 13. par. 1. fol. 353. & Card. Alban. tract. de potest. pap. par. 2. nu. 81. fol. 76. & sentiunt Ant. de Butr. & Abb. eod. cap. quanto, num. 4. & 5. dicens, quod factum a Papa, uti Vicario Iesu Christi, attribuitur factum a Deo, cuius locum Papa tenet in terris. Et quod Christus, & Papa habeant idem consistorium, scribit *Mar. Laud. tract. de princip. q. 474. tom. 16. fol. 211. & quod a Papa non possit appellari ad Deum, firmat ex pluribus conclusiue Card. Iacob. d. lib. 10. art. 4. per tot. fol. 355.**

63 INFERO II. quod non potest appellari a Papa ad Concilium, per ea, quæ sic firmando, adducit *Iacobat. d. lib. 10. art. 1. num. 35. & seqq. vsque ad nu. 90. fol. 352. & seqq. firmando etiam, quod tenere contrarium esset hæreticum, quia esset constituere duo capita in ecclesia, prout admonet etiam Card. Alban. d. par. 2. nu. 82. & 83. fol. 76. & quod asseuerans, appellare licere a Papa ad vniuersale Concilium sit hæreticus ex Bulla, in cæna domini, refert, & sequitur *Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 2. sub n. 10. vers. regula, & quod ij, qui appellant ad vniuersale futu. ũ Concilium, sint excommunicati in d. Bulla cænae domini, patet ex dicta Bulla, num. 2. fol. mihi 884. & sunt puniendi tanquam hæretici, & rei læsæ maiestatis, ut in Bulla 3. Pij. II. execrabilis, fol. 75. & in Bulla 10. Iulij II. suscepti regiminis, fol. 160. & in bullario magno, fol. 156.**

Nunquid a Concilio possit appellari ad Papam, vide *infra num. 100. vers. a concilio, vbi cumulaui necessaria.*

64 SVBINFERO ex hac illatione, ut neque possit appellari a Papa ad Cardinales etiam sede vacante *Mansfred. tract. de card. decis. 391. tom. 13. par. 2. fol. 105. post Cardinalem Iacobat. quem citat, sed Card. d. tract. de concil. lib. 10. art. 1. num. 8. in 5. arg. tom. 13. par. 1. fol. 351. non sentit aliud, nisi quod non appelletur a Papa ad Consistorium; sed capituli Consistorium pro Concilio, & inepte argumentatur, quia, argumentando pro parte affirmatiua, adducit argumentum negatiuum: sed tu pro hac subillatione habes etiam *Gamb. tract. de leg. de lat. libr. 9. numero 55. & 56. fol. 219. qui, reprobata sententia Bartoli, tenet sede vacante non posse appellari ad Cardinales; & bene**

videtur probari ex his, quæ scribit *Mart. Laud. tract. de princip. questio. 478. tom. 16. fol. 211. dicens, quod Vicaria non transit ad Concilium, sede vacante, & de cœtu Cardinalium (inquit) non est dubium, quia Vicarius ecclesie vniuersalis solum Petro, & successoribus fuit datus, nec transit in alium, sede vacante.*

DECLARA has duas illationes, & subillationem, in quibus dicimus, non posse appellari a sententia Papæ, quia esset appellatio ad se ipsum; ut non procedant, si appellaretur a Papa male informato ad eundem bene informandum, ut ipsemet corrigat, quia hæc appellatio esset admittenda, *Cardinal. Iacob. tract. de concil. lib. 10. art. 1. numer. 59. tom. 13. par. 1. fol. 353. Martin. Laud. tract. de princip. questio. 42. tom. 16. fol. 205. Rot. diuers. decis. 50. dubitauit in causa Bononien. numer. 10. par. 2. Card. Alban. tract. de potest. Pap. par. 2. numer. 80. tom. 13. par. 1. fol. 76. Dec. in cap. 5. si quando, numer. 13. ibi. & ad prædicta. de rescript. & Gabr. in conclus. lib. 2. conclus. 1. num. 6. limit. 3. qui tres postremi loquuntur de appellatione a sententia Principis male informati de veritate, & *Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. numer. 5. & numer. 11. & 12. vers. appellari tamen. dicens, quod potest appellari ad eundem melius informatum, quia potest appellari a mala informatione Papæ.**

Circa hanc declarationem quid seruent Domini Lucenses, vide *infra questio. 16. limit. 1. numero 137.*

SVBDECLARA I. eandem declarationem, ut eiusmodi appellatio non suspendat pronunciatum; vide *infra questio. 16. limit. 1. num. 135. vers. restringe secundo.*

INFERO III. quod a locumtenente non potest appellari ad eum, cuius est locumtenens, quia est idem tribunal; vide *infra sub numero 130. vers. declara.*

INFERO IV. quod, si est suspectus Episcopus, potest allegari suspectus etiam eius Vicarius, *Abb. in cap. 25. insinuante, not. 2. nu. 2. Imol. num. 10. & Felyn. sub num. 1. ibi. sed quod possit recusari, de offic. & potest. iud. deleg. Rot. diuers. decis. 2. fuit conclusum, num. 21. in fine, & num. 22. par. 2. & Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. extra. Rom. cur. cap. 6. sub num. 76. fol. 77. in secunda impressione, & quod hæc sit verior, & receptior opinio, * testatur Rot. vbi supra, & quod recusatio Episcopi includat reculationem Vicarii, scribit *Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 7. q. 15. n. 18. tom. 13. par. 2. fol. 357.**

EXTENDE istam illationem, ut procedat etiam respectu causæ delegatæ vtrique, Episcopo scilicet, & Vicario simul, *Abb. vbi supra.*

LIMITA I. eandem illationem, ut non procedat in causâ delegatâ soli Vicario, ut ex *Card. refert, & sequitur Felyn. d. cap. 24. insinuante, num. 1. versus finem, ibi. fallit in causa.*

Contra hanc limitationem, quod enim adhuc possit recusari, tenuit Rota, de qua *Cæsar de Graf. decis. 4. alias 93. causas, num. 3. & 4. de exception. fol. 163. vbi sic intelligit Felinum.*

LIMITA II. ut non habeat locum in Vicario, qui habitaret seorsum ab Episcopo; Item in Vicario, ab alio, quam ab ordinario deputato, sicut ex *Franch. & Felyn. refert, & sequitur Rot. diuers. d. dec. 2. in fine, par. 2.*

RESTRINGE I. nunc eandem communem

conclusionem, firmatam *supra* nu. 53. & 58. vt non procedat in Vicario foraneo, seu aliter non generali, quia ab eo potest appellari ad Episcopum, vt dixi *supra* n. 26. *extens.* 2.

73 **RESTRINGE II.** vt non procedat, quando appellatur ab interlocutoria, quia tunc potest appellari Vicario generali ad Episcopum, *A. M. Paz. in addit. ad Rot. decision. 3. alias, 350. licet officialis, de offic. vicar. in nou. Put. decis. 503. die eodem, lib. 2. March. tract. de commiss. par. 2. commiss. appellat. cap. 6. num. 19. fol. 107. & in secunda impressione, par. 1. de commiss. appellat. extra Roman. cur. cap. 6. num. 67. versus finem, fol. 76. nam Episcopus potest reuocare interlocutoriam sui Vicarij sicut posset ipsemet Vicarius, Franch. in cap. 66. dilecti. quest. 12. n. 51. de appell. Quare in interlocutorijs potest appellari ad eundem iudicem, siueque ad ipsummet Vicarium, quia iudex potest reuocare suam interlocutoriam, ergo a fortiori potest appellari ad Episcopum, qui sicte est idem iudex.*

74 **DECLARA I.** subrestringendo, vt Episcopus possit reuocare eam tantum interlocutoriam, qua posset reuocare ipsemet Vicarius, secus est si ipsemet Vicarius reuocare non posset, quia tunc neque posset Episcopus, *Franch. d. n. 51. & 52.*

75 **DECLARA II.** eandem restrictionem, quamuis appellans ab interlocutoria possit appellare ad eundem iudicem, vt dixi, tamen, si appellans non appellet ad eum, causa appellationis non potest ei delegari, nisi per Principem ex certa scientia, alias si delegaretur per inferiorem, delegatio esset ipso iure nulla, nec esset opus excipere de suspitione, cum sit suspicio iuris, & de iure, qua non indiget reculatione, *Franch. in cap. 6. ad hac, column. vlt. numero 9. vers. vltimo queritur, de appellat. & in cap. 5. cum appellationibus, §. si vero num. 4. vers. in eaggloss. eod. tit. in 6.*

76 **EXTENDE** hanc declarationem, vt procedat simpliciter, non habita consideratione limitationis, quam ponit *Franch. d. cap. ad hac, in fine*, dicens, quod inferior Principe potest delegare eidem iudicia quo causam appellationis ab interlocutoria, quando appellatio est friuola, & iniusta: nam ego dico, quod isto calu appellatio est reiicienda, & non deleganda, ideoque debet remitti appellans ad eundem iudicem, vt procedat ad vltiora in causa principali.

77 **RESTRINGE III.** vt non procedat in restitutione in integrum, & dictione de nullitate, quia potest recurri ad Episcopum, a quo potest peti, & obtineri restitutio in integrum, vt scribunt *Abb. Gemin. Franch. Bertach. Maran. & Odd. quos retuli, & sequutus sum infra quest. 19. rem. 2. num. 33. vers. subdeclara 2. & potest coram eo dici de nullitate, Bertach. & Maran. in locis ibidem citatis: & ratio est, quia in istis posset recurri etiam ad ipsum Vicarium etiam aduersus sententiam, latam ab Episcopo, vide *infra d. q. 19. rem. 2. n. 33. & 34.**

78 **RESTRINGE IV.** vt non procedat de iure ciuili, secundum quod a Vicario potest appellari ad eius ordinarium, quia de iure ciuili Vicarius non habet iurisdictionem ordinariam; secus de iure canonico, vt scribunt *Nicell. tract. de concord. gloss. conclus. 6. numero 83. fall. 41. folio 194. & Dec. in cap. 66. dilecti. numero 26. & 29. de appellat. & ab hac restrictione, qua constituitur*

hac differentia inter ius ciuile, & ius canonicum non discedit *Rot. diuers. decision. 2. sicut conclusum, in fine numero 23. par. 2. & quod de iure ciuili a Vicario appelletur ad ordinarium, scribit Bal. in l. 19. a proconsulibus, sub n. 1. C. de appell.*

Contra istam restrictionem, reprobando istam differentiam inter ius ciuile, & ius canonicum, tenet *Bar.* quem in effectu videtur sequi *Dec. vbi supra*, & quod non solum de iure canonico, sed etiam de iure ciuili appellari non possit ab officiali generali alterius quam Episcopi ad illum, cuius vice gerit, scribit *Franch. in cap. 3. Romana. numero 5. vers. in gloss. in verbo ad se ipsos, de appellat. an 6. & quod minus de iure ciuili appelletur a Vicario ad eum, cuius est Vicarius, cum reputeretur idem, patet ex l. 32. precipimus, & ibi notat apostolica C. de appellat. vbi tantum est, quod appelletur a Spectabilibus, quantum si appelletur ab eorum Vicarijs, & tenet idem *Franch. d. cap. 66. dilecti, questio. 8. num. 43. de appell.**

RESTRINGE V. vt non procedat in supplicatione, quia licet non possit appellari, poterit tamen supplicari, secundum *Innoc.* quem refert, & sequitur *Archid. in cap. 28. anteriorum, sub num. 2. 2. q. 6. fol. 135.*

SVBRESTRINGE declarando istam restrictionem, vt procedat in supplicatione, largo sumpto vocabulo, prout importat restitutionem in integrum, secus prout importat supplicationem aduersus rem iudicatam, quia eiusmodi supplicationem non potest admittere inferior Principe, *Franch. in cap. 66. dilecti. questio. 9. numero 44. de appellat. & in cap. 3. Romana. sub numero 5. vers. quid autem, ibi. sed an possit supplicari, & latius Gemin. numero 6. vers. quero an episcopus, eod. tit. in 6. nam, prohibita appellatione ex natura causae, censetur prohibita etiam supplicatio, vt retuli & sequutus sum infra questio. 19. rem. 3. numero 5. Procedit ergo restrictio in restitutione in integrum, quam non solum Episcopus, sed etiam Vicarius aduersus propriam sententiam concedere potest, vt dixi *supra* numero 77.*

RESTRINGE VI. vt non procedat in his, quae non veniunt in commissione generali, sed requirunt commissionem specialem, quia si in eis Vicarius proferat sententiam, appellabitur ad Episcopum, *Rot. decision. 7. alias 371. si episcopus, sub numero 2. de officio vicar. in nouis. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur. numero 384. fol. 513.* Et ratio est, quia Vicarius in eis pronuntiabit vt delegatus, *Felyn. in cap. 12. licet in corrigendis, sub numero 1. de offic. & potest. iud. ord. & a Vicario delegato appellatur ad Episcopum, vt dixi *supra* nu. 24.*

INFERO ex hac restrictione, quod in causis criminalibus a Vicario potest appellari ad Episcopum, si vera esset hac sexta restrictio, quia licet Vicarius vigore generalis mandati, (si seruetur opinio *Ioannis Mon.*) possit inquirere, & cognoscere de criminibus, & delictis, tam ex suo mero, quam ex impetrato officio, tamen, si inuenerit criminolum, remittere eum puniendum ad Episcopum, vt refert *Rot. decision. 2. alias 66. si seruetur, de offic. vicar. in nouis.* & ex *Ang.* refert *Bertach. infra* citatus; quare ipse Vicarius potest cognoscere solum causas ciuiles, sed non causas crimi-

criminales, vel alias, requirentes speciale mandatum, c. 2. de offic. vicar. in 6. Gemin. in cap. 3. Romana nu. 2. vers. nota quod vicarius, & Franch. num. 1. de appell. in 6. & Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 7. q. 13. numer. 15. tom. 13. par. 2. fol. 357. dicens quod Vicarius generalis Episcopi non potest cognoscere de criminibus, nisi habeat speciale commissionem; Cautela ergo, inquit, est, quod Episcopus, cum constituit Vicarium, det ei plenam auctoritatem & inquirendi, & puniendi de criminibus, & ita ait de facto seruari de opinion. comm. supra lib. 1. c. 13. n. 14.

82 **RESTRINGE VII.** quando Episcopus, ad quæ extitit appellatum a sententia, lata per Vicarium, delegavit causam appellationis, & partes, scientes delegationem non tenere, litigant nihilominus coram iudice delegato, quia isto casu processus tenet secundum opinionem, quam ultimo loco refert Specul. tit. de appell. §. nunc tractemus, vers. quid si de facto, n. 4. lib. 2. fol. 188.

Contra istam restrictionem tenent alii, vt testatur idem Spec. ubi supra, quem refert, & sequi videtur Franch. in cap. 66. dilecti, sub num. 32. vers. in ea gloss. de appell.

83 Verum si lapsi nondum forent decem dies dati ad appellandum, posset appellans quamuis scienter appellasset ad iudicem incompetentem, denuo appellare ad competentem, quia illa prima appellatio, quæ fuit nulla, nullum præstat impedimentum, Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 5. sub numero 139. vers. fin. autem, tom. 5. fol. 69. & dixi quæstio præced. numer. 37.

84 **RESTRINGE VIII.** vt hæc, quæ diximus de non appellando a Vicario Episcopi ad Episcopum, non habeant locum in Vicario Principis, & in Vicario Papæ, iuxta ea quæ scripsi infra num. 130. neque in Vicariis, qui subsunt Præsidi Prouinciæ, quia ab eorum sententiis appellatur ad Præsidem, Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. extra Rom. cur. cap. 6. sub n. 67. fol. 76. in 2. impressione.

85 **DECLARA** eandem communem conclusionem, firmatam supra num. 53. vt licet a sententia Vicarii non possit appellari ad Episcopum, tamen, si Vicarius recusat vt suspectus, poterit Episcopus dare alium iudicem, secundum ea, quæ citat Marches. d. ca. 6. sub n. 67. ibi. sed si vicarius, fol. 76. quia suspicio contra Vicarium non militat contra Episcopum, licet militet in casu contrario, vt dixi supra nu. 68. illat. 4.

86 **AB EPISCOPO** seu **VICARIO** generali appellatur ad Archiepiscopum, cap. 3. Romana. per totum, & præsertim in §. debet autem, & in §. fin. de appell. in 6. Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, in princ. lib. 2. fol. 188. & quod de iure communi appellatur ad Archiepiscopum, notant Gemin. in d. §. debet autem, n. 2. & Franch. num. 1. & patet ex his, quæ scribit Abb. in cap. 11. pastoralis, in principio, de offi. ord. & quod ab Episcopis ad Archiepiscopum appellatur potissimum in spiritualibus, scribit Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 2. sub n. 1. vers. ab episcopis, hæc est conclusio communis.*

Ratio huius communis conclusionis est, quia Archiepiscopus est gradatim supra Episcopum, & appellatio debet interponi gradatim ad superiorem, Card. Alex. in rubr. sub num. 20. de appell. dicitur enim Archiepiscopus ab archos, quod est Princeps, quasi princeps Episcoporum, Card. Iacob. tract. de concil. lib. 1. art. 1. n. 162. tom. 13. par. 1. fol. 199.

Ratio autem cur etiam a Vicario appelletur ad Archiepiscopum est, quia a Vicariis appellatur eodem modo, quo appellandum esset ab his, quorum Vicarij sunt, Innoc. in d. cap. Romana. in principio, de appell. in 6. post tit. decret. extra.

EXTENDE I. hæc conclusionem, vt ab Episcopo in tantum appelletur ad Archiepiscopum, vt ipsemet Episcopus, si post interpositam appellationem promoueat in Archiepiscopum, sit iudex appellationis a sententia, quam ipse protulit, dum erat Episcopus, Gloss. vlt. in l. 22. filius non impeditur. in verbo, cum non proprio, ff. de inoff. testam. dicens, quod si is, qui tulit sententiam, successit iudici appellationis, potest iudicare, & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 17. disputando istum passum generaliter; an causa appellationis possit tractari coram eodem iudice, qui iudicauit, si ascenderit sedem appellationis, adducit pro ista extensione septem argumenta a n. 1. vsque ad 8.

Contra hanc extensionem; quod enim ipse non possit iudicare, sed teneatur alteri delegare, retuli & sequutus sum supra quæst. 2. num. 15. & pro hac opinione contra extensionem idem Greg. Tolos. d. cap. 17. numer. 9. & seqq. adducit alia quatuor argumenta.

Confirmatur primo hæc contraria opinio, quia si Archiepiscopus sit effectus Legatus, qui videtur superior Archiepiscopi, a sententia, quam ipse tulit, vt Archiepiscopus, non appellabitur ad ipsum, Card. Alex. in rubr. num. 55. vers. quid modo. in fin. de appell. licet addat verbum, cogitabitur.

Confirmatur secundo, quia si ab vno Comite appellandum est ad Ducem, & ipsemet sit etiam ille Dux, & ideo possit ad ipsum vti Ducem appellari a sententia, quam tulit vt Comes, tamen, quia esset suspectus, iudicando in facto proprio, debet delegare, vt refert, & sequi videtur Card. Alex. in d. rubr. n. 55. vers. quid modo.

Concludas igitur, quod & si per ascensum ad cathedram appellationis iurisdictio sit in eo radicata, tamen iurisditionem nõ potest, iudicando, sed solum delegando, in illa causa exercere, stante iusta suspicione.

EXTENDE II. vt possit appellari ad Archiepiscopum, etiam si Episcopi iurisdictio fuerit a Papa excitata in ea causa, in qua Episcopus protulit sententiam, quia Papa, committendo causam Episcopo, quam ipse Episcopus poterat cognoscere ex iurisditione sua ordinaria, regulariter dicitur excitasse eius iurisditionem, & non delegasse causam, & consequenter est appellandum ad Archiepiscopum, cap. 12. licet. de offic. iud. ordin.

Secus est si nõ excitaret, sed delegaret; quia tunc Episcopus reputaretur delegatus: nam ordinarius, cui delegatur causa, quam ipse ordinarius potuisset cognoscere iure ordinariæ iurisditionis, efficitur in ea delegatus, Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 4. num. 78. tom. 13. par. 2. fol. 351. Alber. Brun. tract. de augm. in 3. conclus. princip. sub num. 21. vers. & primo. tom. 17. fol. 352. Lansr. in cap. quoniam contra, sub num. 17. de probat. inter tract. diuers. tom. 4. fol. 34. & ex Thom. Truif. retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 16. num. 5. in fine, & ideo appellandum est ad delegantem, vt dixi supra num. 14. & seqq.

Quando iurisdictio dicatur excitata, vel potius delegata, vide Felyn. in d. cap. 12. licet, numer. 1. &

seqq. de offic. ordinar. Maran. in suo spec. par. 4. distim. 5. in iure differ. 40. numer. 77. fol. 110. Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit, &c. sub num. 19. tom. 4. fol. 374. & Lanfr. vbi supra.

Et quando dicatur delegatus in procedendo, & ordinarius in definiendo secundum Paul. de Cast. retuli supra sub num. 51. cuius tamen doctrina non placuit, quia vel erit ordinarius, vel delegatus in omnibus.

86 **DECLARA I.** principaliter eandem conclusionem, vt ab Episcopo, procedente iurisdictione ordinaria, possit appellari ad Archiepiscopum, vel ad Papam, sed ab Episcopo, procedente iurisdictione delegata contra exemptos, appellatur solum ad Papam, Zanch. tract. de heret. cap. 29. num. 4. tom. 11. par. 1. fol. 261.

88 **LIMITA I.** istam declarationem in prima parte, dum dicimus, ab Episcopo, procedente iurisdictione ordinaria, posse appellari ad Metropolitanum, vel ad Papam, vt non procedat in causis fidei, quia in eis, quauis procedat iurisdictione ordinaria, debet appellari ad Papam, omittis alijs medijs, sicut ex prudenti responso R. P. D. Petri Dufinae gener. assess. Sanctae Inquisitionis, & ex alijs firmat Peg. ad Eymex. direct. par. 3. commen. 31. vers. hac postrema, & vers. seq. & hoc esse verius, testatur postea Zanch. d. ca. 29. in fine.

89 **LIMITA II.** vt non procedat quando Episcopus, seu alius ordinarius procederet vtraque auctoritate, ordinaria scilicet, & delegata; quia tunc ab eius sententia appellaretur indistincte ad delegantem, quia iurisdictione delegata est maior, cui cedit ordinaria, quae est minor, Henr. Bouer. sing. 11. rubr. de appell. fol. 203. col. 4.

90 **DECLARA II.** principaliter extendendo, vt etiam in temporalibus appelleretur ad Archiepiscopum, & non ad Regem, seu alium dominum temporalem, a quo illa temporalia habentur, cap. 3. Romana. §. debet, & ibi Gemin. num. 2. & Franch. num. 1. de appell. in 6. Specul. tu. de appell. §. nunc tractemus, in fin. vers. illud autem, lib. 2. fol. 189. & Guid. Pap. tract. de appell. quest. 34. num. 32. tom. 5. fol. 58. & dec. 436. cum materia. versus finem, n. 110.

Quare Archiepiscopus est iudex appellationis in his, quae exercet Episcopus etiam ex iure accidentali, seu non solum in his, quae exercet de iure communi, sed etiam in his, quae exercet de iure speciali ex privilegio, quia habere iurisdictionem temporalem non competit Episcopo de iure communi, Gemin. & Franch. vbi supra.

91 **SUBDECLARA** istam declarationem, vt sit vera, quando iurisdictione temporalis est totaliter translata in ecclesiam, adeo quod pro illa non recognoscit superiorem temporalem, quia tunc ab Episcopo appellatur ad Archiepiscopum, Gemin. in d. ca. 3. Romana. §. debet. num. 3. vers. quae est ratio. versus finem, & Franch. sub num. 2. vers. sed cessante consuetudine, de appell. in 6. rursus idem Franch. in rub. num. 37. vers. 3. quaritur, de appell. etiam si Episcopus, seu clericus teneret illa temporalia in feudum, Steph. Aufr. tract. de potest. secul. reg. 2. num. 3. fallen. 2. in fine, tom. 11. par. 1. fol. 332. & quod si dignitas comitatus sit libere incorporata in patrimonium ecclesiae, nec pro illa dignitate recognoscit dominum temporalem, tunc appelleretur ad forū ecclesiasticū, & haec sit veritas, scribit Greg.

Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 4. sub nu. 5. vers. tamen ibi. veritas est.

Quid in Hispania, vide infra n. 96.

RESTRINGE I. istam declarationem, vt regulariter non sit vera in feudalibus, quia ab Episcopo, seu clerico tenente feudum a laico, appellatur ad dominum directum, a quo feudum tenet; & non ad Metropolitanum, nec ad Papam, Bar. in l. 36. si quando, numero 2. C. de appell. & in l. 1. §. si quis, num. 14. ff. eod. Abb. in rubr. num. 13. vers. sed quatenus, Franch. sub num. 37. vers. tertio quaritur, ibi. sed si episcopus, & Dec. q. 6. nu. 47. & 48. de appell. Gemin. in cap. 3. Romana. §. debet. num. 3. vers. quae est ratio, versus finem, & Franch. sub n. 2. de appell. in 6. Felyn. in cap. 27. super questionum, §. porro, sub num. 14. vers. limita. de off. & potest. iud. deleg. Frecc. tract. de subfeud. lib. 1. vers. alia etiam fuit questio. num. 11. fol. 24. Steph. Aufr. tract. de potest. secul. reg. 2. num. 3. fall. 2. tom. 11. par. 1. fol. 332. & de communi opin. testatur Rom. quem retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 11. sub num. 97. limit. 9. vbi addidi omnino videndum Gailium in locis, ibidem a me citatis: quare ab Episcopo tanquam Comite non appellatur ad Papam, sed ad superiorum Comitatus, Gail. in locis, a me citatis d. cap. 11. num. 97. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 5. num. 4. vers. si appelletur. Et quod si Episcopus, seu alius clericus recognoscit dominum temporalem in feudo, debeat appellari ad aliū, quā ad ecclesiasticum, scribit idem Tolos. eod. lib. 4. cap. 4. sub num. 5. vbi etiam quod nihilominus Episcopus in comitatu, annexo episcopatu, vtitur sigillo episcopali, & facit, quod de appellatione a Rege ad Ducem scripsi infra q. 16. limit. 5. nu. 9. & demum haec restrictio probatur aperte ex cap. 6. solita, de maior. & obed. in illis verbis: non negamus, quin praecellat Imperator in temporalibus illos duntaxat, qui ab eo suscipiunt temporalia, & ex cap. 7. verum, de for. compet.

Ratio huius restrictionis est, quia Praelati in istis feudis non iudicant, vt personae ecclesiasticae, sed vt laici, vt scripsi d. lib. 1. cap. 11. sub numero 97. vbi videas: & consequenter vt iudicant, ita sunt iudicandi etiam in gradu appellationis; vnde si Rex iudicat, vt Dux, consideratur vt Dux, vt retuli, & sequutus sum infra quest. 16. limit. 5. num. 9. & Dux iudicans, vt Praeses, consideratur vt Praeses, & non vt Dux, vide supra numero 2. vers. declara primo, & Episcopus, iudicans in Capitulo vti Canonicus, consideratur vti Canonicus, vt retuli, & sequutus sum supra sub n. 60. vers. secus tamen.

Confirmatur primo haec ratio, etiam in alijs terminis, quam appellationis; quia Episcopus de iure communi non habet triclinas, nec sportulas in causis, quas iudicat, & determinat, argumento textus, in cap. 15. inter cetera, de offic. iudic. ordin. vbi iniungitur Episcopis, quod omnia, quae pertinent ad eorum officium pro salute animarum exequantur, &c. & in terminis confirmationis scribit Marin. Frecc. tractat. de subfeud. libro 1. vers. alia etiam fuit questio. numero 12. folio 24. & quod Episcopi committendo causas, & delegando, ipsi de suo debeant satisfacere pro labore eorum; nam habent redditus; & iura episcopalia, per quae sunt debitores iustitiae, notat Andre. de Isern. constitution. Reg. libro 1. titulo 74. constituto. cum circa, lin. 53. folio 92. colum. 2. & tamen, si iudicat, vt Baro,

vt Baro, habet emolumentum sportularum, vt scribit idem Frecc. vbi supra.

Confirmatur secundo, quia in Regno Franciæ, quando agitur de negotijs Regni, tunc Prælati ecclesiastici non debent sedere in loco, in quo sederent, si tractaretur de reformatione ecclesiæ, secundum Boer. quem refert, & sequitur Frecc. d. nu. 12. in fine, & nume. 13. vbi infert, quod, cum in parlamento fiat congregatio Baronum, & feudatariorum Regis ad effectum tractandi inter eos de rebus, spectantibus ad eos, vti Barones, & feudatarios Regis, non debet attendi, quod aliqui ipsorum Baronum sint officiales Regij, vel habeant vnum ex septem officijs Regni, aut sint ecclesiarum Prælati, Episcopi, vel Archiepiscopi, quia non ideo intersunt, vel vocantur, quia sunt Regis officiales, vel Prælati, sed quia tenent feuda, Castra, Comitatum, vel Ducatû a Rege; & ideo eorum persona consideratur in illo actu, vti feudataria.

Similiter, si Episcopus est in studio tâquam scholaris, sedebit tanquam scholaris, & ideo Rector eû præcedet, Card. Iacob. tract. de concil. lib. 1. art. 1. nu. 166. tom. 13. par. 1. fol. 199.

Confirmatur tertio, quia Episcopus filius tenetur in domo facere reuerentiam patri, sed in ecclesia, alijsque officijs publicis præcedit patrem, vt refert, & sequitur Frecc. vbi supra nu. 15.

Confirmatur quarto, & propinquius, quia Curia suprema Franciæ, quamuis sit mixta ex clericis & laicis, tamen non potest iudicare de causis spiritualibus, quia illi clerici iudicant vti laici, representando curiam secularem. Rebuff. tract. de decim. quæst. 10. num. 36.

EXTENDE I. hanc restrictionem, vt, si sit quæstio inter Episcopum, & tertium de feudo Regio, Rex sit iudex competens, Franch. in cap. 3. Romana, §. debet, nume. 3. de appell. in 6. nam, quod clericus ratione feudi, quod habet a laico, subiiciatur in concernentibus feudum iurisdictioni ipsius domini feudi, sibi tributæ a lege ciuili, scribit Abb. in suis qq. quæst. 6. Gandulphus, sub nume. 3. in 3. argum. & quod ecclesia quoad bona feudalia, quæ tenet a Rege, aliove domino temporali ligetur legibus feudalibus laicorum, & sublit domino temporali, refert, & sequitur Carau. super rit. 52. not. 5. sub nume. 6. Et de communi *sententia, quod ecclesiastici ratione regalium, & feudorum temporalium debeant secularibus, a quibus talia regalia, & feudalia recognoscunt, obedientiam præstare, & sequi forum seculare, scribit Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 5. sub nume. 4. vers. & communis. Et quod dominus feudi sit iudex competens inter vassallos, etiam si ipsi vassalli sint clerici, ex pluribus, & ex communi *opinionem retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 11. nume. 97. limit. 9. vbi videas.

Secus est, si quæstio sit inter Episcopum, & Regem, vt quia Rex dicit, feudum ad se reuersum propter pacta non seruata, quia tunc debent adiri Pares Curia, Franch. vbi supra, & licet vassallus sit clericus, & Pares Curia sint laici, nihilominus iudices erunt, Mynsing. in sing. obseru. cent. 4. obser. 89. notum est, nu. 2. in fine, & nu. 3.

SVBEXTENDE hanc extensionem (dum dixi, quod dominus directus est iudex inter Episcopum, & tertium, & quod Episcopus ligatur legibus feudalibus laicorum in feudo, quod retinet a laico) vt

& officiales, deputati per Episcopum, seu alios Prælatos ecclesiasticos in aliqua Terra, subsint iurisdictioni domini feudi; quare in Regno Neap. subsunt magnæ Curia Vicaria, & cuilibet officiali regio superiori, vt sunt Iusticiarij prouinciarum, Carau. d. rit. 52. not. 5. nu. 6.

DECLARA I. restringendo eandem extensionem, dum dixi, ad eundem esse Pares Curia, vt non procedat, quando Episcopus negaret, rem esse feudalem, dicendo, eam esse de proprietate ecclesiæ, quia isto casu, cum Rex sit actor, debet sequi forum rei, & conuenire Episcopum coram Papa, Franch. in d. §. debet, sub num. 3.

DECLARA II. restringendo, vt non procedat, quando ageretur criminaliter, seu de crimine, quia tunc cognitio spectaret ad Prælatum suum, vide Foller. in addit. ad spec. Maran. part. 4. distinct. 11. sub num. 75. & Surd. consi. 193. cognitio, nume. 12. in fine, & nume. 13. & seqq. lib. 2. & dixi supra lib. 1. cap. 11. numero 97. in fine.

DECLARA III. restringendo etiam dum dixi, quod ecclesia, & clericus ligantur legibus feudalibus laicorum, quia nihilominus non ita arctè ligatur ecclesia, sicut ligatur laicus, quando agitur de priuatione feudi propter aliquam culpam feudatarij; quare si Prælatus committeret aliquam culpam contra Regem, vel dominum, a quo ecclesia tenet feudum, ecclesia non priuaretur illo feudo, sed solum, viuente illo Prælato, dominus directus illud retineret, & perciperet fructus, & eo mortuo, reuerteretur ad Prælatum successorem, vt sic culpa Prælati sibi tantum noceat, & non ecclesiæ; secus tamè est si laicus feudatarius culpam committeret, quia priuaretur feudo, & applicaretur domino, Carau. super rit. 52. not. 5. sub num. 6. & quod vbi feudum peruenerit ad manus ecclesiæ nõ superfit amplius spes, quod reuertatur ad dominum scripti in alio proposito lib. preced. c. 9. nu. 1602.

EXTENDE II. eandem primam restrictionem, vt procedat in quolibet Episcopo, seu clerico, deputato iudice ordinario, seu delegato a iudice, seu Principe seculari, Abb. in rubr. num. 13. versic. sed quatenus, & Franch. sub nume. 37. versic. tertio quaritur ibi, sed si episcopus, & nume. 39. versicu. tertio insertur, de appell. Gemin. in cap. 3. Romana, §. debet, sub nume. 3. versic. quæ est ratio, ibi, conclude aut episcopus, & Franch. sub nume. 2. ibi, & idem quando episcopus, de appell. in 6. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 5. nume. 3. versicu. potest. Breder. tract. de appell. part. 1. titu. 15. in verbo, a clerico, column. 132. qui scribunt, esse appellandum ad Principem secularem, qui illum clericum constituit in iudicem.

RESTRINGE II. vt non habeat locum in Regno Franciæ, quia in temporalibus appellatur ad dominum, a quo habentur illa bona temporalia, Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, in fine lib. 2. fol. 189. quem, & alios refert etiam Couar. infra citatus, & ex Spec. refert etiam Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. c. 4. n. 4. iuncto vers. precedenti.

RESTRINGE III. vt non habeat locum in Hispania, quia ibi etiam iure Regio constitutum est, vt a Prælatis ecclesiasticis ciuilem, & secularem, temporalemve iurisdictionem habentibus, ad Regem ipsum prouocetur, & appellandum sit, vt scribit Couar. pract. qq. c. 4. nu. 2. vers. hinc factum est, fol. 430. & 431.

96 EXTENDE hanc restrictionem, ut procedat etiam si in Prælatum esset translata tota iurisdic-
 tio temporalis utcumque libere, absque iure feudi, &
 feudalis recognitionis, quia adhuc appellabitur ad
 Regem, per ea, quae censet Couar. d. c. 4. sub num. 2. fol. 431.
 sicque subdeclaratio, posita supra num. 91. non ser-
 uatur in Hispania.

Castra, & Terræ cum vasallis, quæ possidentur
 per Prælatos Ecclesiasticos, an præsumantur ipso
 iure feudalia, vel libera, vide Carau. super rit. 52. not.
 4. num. 5.

Quando a sententia Episcopi possit appellari ad
 Concilium Prouinciale, vide textum in c. 60. consti-
 tutum, 16. q. 1. & Card. Alex. in rub. nu. 34. vers. sed quid
 de sententia episcopi, de appell.

Reliqua, quæ ad Archiepiscopi iurisdictionem
 pertinent in causis, in quibus ab Episcopi senten-
 tia est appellatum, vel dictum de nullitate, seu peti-
 ta est restitutio in integrum, habes infra quæst. 19. rem.
 1. & 2.

97 AB ARCHIEPISCOPO appellatur ad Primatem,
 Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, in princ. lib. 2. fol. 188.
 Card. Iacobat. tract. de concil. lib. 1. art. 1. sub nu. 255. versus
 finem, tom. 13. par. 1. fol. 204. & Greg. Tolos. tract. de appell.
 lib. 4. c. 2. sub nu. 2. vers. ab episcopis, dicitur enim primas,
 quasi primus præsidens, Card. Iacobat. d. nu. 255. in fine,
 seu dicuntur Primates, quia tenent primas sedes,
 Card. Iacobat. d. art. 1. nu. 256.

Vel ab Archiepiscopo appellatur ad Patriarcham,
 quia Patriarcha est gradatim supra Archiepiscopum,
 Card. Alex. in rubr. nu. 20. in fine, de appell. dicitur enim
 Patriarcha ab archos, id est, princeps patrum, Card.
 Iacobat. d. art. 1. nu. 163. & Andr. Gamb. tract. de leg. de lat.
 lib. 2. c. de varijs ordinariorum nominibus, nu. 11. tom. 13. par.
 2. fol. 156. & hæc est communis * conclusio, quod
 Patriarcha sit supra Archiepiscopum, ut ostendi in-
 fra sub nu. 99. vers. quod si velimus, & consequenter ab
 Archiepiscopo appellatur ad Patriarcham, seu Pri-
 matem, sumendo promiscue vnum pro altero.

INTELLIGE ut appelletur ad Primatem, seu Pa-
 triarcham, cui sit subiectus ille Archiepiscopus, a-
 lias si non extet Patriarcha, cui sit subiectus ille Ar-
 chiepiscopus, appellabitur ad Papam, secundum Greg.
 Tolos. d. c. 2. sub nu. 2.

98 RESTRINGE eandem conclusionem, ut non pro-
 cedat, quando Archiepiscopus procederet simul
 auctoritate ordinaria, & apostolica, quia tunc non
 appellaretur ad Primatem, sed ad Papam, Spec. d. §.
 nunc tractemus, num. 2. vers. quid si, minor enim iurisdic-
 tio cedit maiori.

DECLARA I. eandem conclusionem, ut Primas,
 ad quem dicimus appellari a sententia Archiepi-
 scopi, sit idem, quod Patriarcha; & in istis terminis
 sunt intelligendi Spec. Panuin. & Card. Iacob. quos
 retuli, & sequutus sum sub nume. seq. vers. neque tolli-
 tur, dum scribunt, quod Patriarcha, & Primas idem
 sunt.

DECLARA II. ut Patriarchæ, & Primates, ad quos
 dicimus posse appellari a sententia Archiepiscopi,
 restringantur ad quatuor tantum Patriarchas, vi-
 delicet, ad Constantinopolitanam, Alexandrinam,
 Antiochenam, & Hierosolymitanam; quare alij
 Patriarchæ, qui sunt Archiepiscopi primates, non
 comprehenduntur in terminis huius conclusionis;
 de quibus Patriarchis, & Primatibus vide sub nu. seq.
 vers. quod si velimus.

DECLARA III. pro maiori intelligentia, ut Ar-
 chiepiscopus exerceat iurisdictionem archiepisco-
 palem non solum in secundis causis, quæ ad ipsum
 deuoluuntur per viam appellationis a sententijs,
 latis ab eius Suffraganeis inter subditos ipsorum
 Suffraganeorum, iuxta ea, quæ scribunt Spec. Abb. Gemin.
 & Franch. quos retuli, & sequutus sum supra num. 86. sed
 exerceat iurisdictionem etiam in primis causis, ci-
 uilibus tamen, in quibus Suffraganei non sunt iudi-
 ces, sed sunt partes; hancque iurisdictionem exer-
 cet, adhibitis suæ synodi Episcopis, ad textum in §. si
 quis vero. Auth. de sanctiss. episc. coll. 9. quod notauit Lel.
 Iord. tract. de Rom. sed. orig. c. 13. & ult. nu. 7. tom. 13. par. 1.
 fol. 18. & a sententia Archiepiscopi, lata in causa pro-
 pria sui Suffraganei, siue fuerit causa de iurisdic-
 tione, siue de iure ecclesiæ, siue de alijs rebus appella-
 tur ad beatissimum Patriarcham diæcesis, cuius
 sententiæ est standum ad textum in d. §. si quis vero, &
 notat Lel. Iord. d. c. 13. nu. 8. & sic a sententia Archie-
 piscopi appellatur ad Primatem, id est, Patriarcham,
 siue sit sententia secunda, lata in causa appellationis
 inter subditos Suffraganei, siue sit sententia pri-
 ma, lata inter Suffraganeum, & alium.

Contra istam declarationem urget text. in cap. 5.
 primates, in fine 2. q. 1. vbi habetur, quod si Primas in-
 iuste condemnauerit Episcopum, condemnatio re-
 tractabitur a Synodo; & aduerte, quod Primas in
 eo textu intelligitur de Archiepiscopo, quia Prima-
 tes, & Archiepiscopi idem sunt, ut scripsi nu. seq. vers.
 quod si velimus, sicque, attento d. c. primates, ab Archie-
 piscopi sententia, lata contra Suffraganeum, non
 appellabitur ad Primatem, seu Patriarcham, sed ad
 Synodum, & ita scribit Card. Iacobat. tract. de concil.
 lib. 10. art. 1. sub nu. 10. tom. 13. par. 1. fol. 351.

In hac contrarietate (quicquid disposuerit Iu-
 stinianus Imperator in citato §. si quis vero, & quic-
 quid colligatur ex d. c. primates) conclusio, quod Ar-
 chiepiscopus indifferenter cognoscit de causa ei-
 uili, etiam si subditus Episcopi conueniat Episcopum:
 nam debet eum conuenire coram Archiepiscopo,
 Abb. in c. 11. pastoralis, sub nu. 2. ibi, de causa vero ciuili, de
 off. ordin. & ab Archiepiscopo appellabitur ad Patri-
 archam, ut dixi num. preced.

Secus est, si Episcopus ageret contra suum sub-
 ditum, quia non decet, ut Episcopus conueniat eum
 coram Archiepiscopo, cum Archiepiscopus non sit
 iudex subditorum Episcopi, neque Episcopus de-
 bet esse iudex in causa propria, Abb. vbi supra, & ideo
 eligi debent arbitri auctoritate iuris, Abb. ibidem,
 & ex Gemin. Franch. Socc. Maran. & Breder. retuli,
 & sequutus sum q. preced. nu. 107. limit. 15. & ab his
 arbitris appellabitur ad Papam, ut ex eisdem retuli,
 & sequutus sum eod. nu. 107.

Secus etiam est in causis criminalibus; quia eas
 non cognoscit Archiepiscopus: Aut enim agitur de
 delictis maioribus, pro quibus veniunt imponenda
 pœna depositionis; & tunc solus Papa cognoscit,
 Abb. d. c. pastoralis, sub nu. 2. vers. nota primo, de offic. ordin.
 & est dispositum in Sacro Concil. Trident. c. 5. caus-
 sa criminales, sess. 24. de reform. quam causarum crimi-
 nialium cognitionem & punitionem, etiam si in eis
 de enormibus criminibus, delictis, & excessibus
 quibuscumque agatur, commisit Auditori Came-
 ræ, qui iure ordinario potest procedere contra eos,
 dummodo monitoria contra Episcopos, vel eorum
 superiores ad comparandum personaliter non de-
 cernat,

cernat, nisi prævia commissione, manu Papæ signata, ut in modernioribus facultatibus, concessis Auditori Camerae, num. 12. & 13. Aut agitur de delictis paruis; & tunc adhuc non iudicat Archiepiscopus, ut scribit Abb. ubi supra, sed iudicat Concilium Provinciale, ut disponitur in Concil. Tridentino supra citato, ad quod in isto articulo recurras, & ad facultates, datas Auditori Camerae.

DECLARA IV. ut Metropolitanus, Episcopi, Primates, aut Patriarchæ in Suffraganeos non iudicent, nisi in casibus, a iure expressis, & ita Sacra Cōgregatio Episcoporum, facta prius relatione Clementi VIII. ac de eiusdem mandato viua vocis oraculo de super habito, declaravit de Anno 1600. die 13. Octobris.

99 A PRIMATE appellatur ad Papam, & sic gradatim, Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, in principio, lib. 2. fol. 188. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. c. 2. sub num. 1. vers. exemplum.

Contrariam opinionem: quod enim a Primato appellandum sit ad Legatum, & non ad Papam; videtur aperte sententia Card. Alex. in rub. num. 20. de appell. dicens, appellandum esse gradatim, & Legatos esse supra Patriarcham, & sic aperte innuit secundum sua verba, quod a Patriarcha gradatim appellatur ad Legatum, & non ad Papam.

Neque tollitur contrarietas opinionum eo, quia Spec. loquatur in Primato, & Card. Alex. loquatur in Patriarcha: nam aduertendum est, quod Patriarcha, & Primas idem sunt, Spec. tit. de dispensat. §. sunt quoque, num. 2. vers. & nota. lib. 1. fol. 34. Panuin. tract. de off. & pot. capit. sed vacan. prelud. 6. num. 12. tom. 13. part. 2. fol. 412. & Card. Iacobat. tract. de concil. lib. 1. art. 1. sub n. 256. tom. 13. part. 1. fol. 204. & ideo stat contrarietas opinionum.

Quod si velimus, Primates differre a Patriarchis, tunc augetur difficultas, quia Patriarchæ proprie sumpti ad differentiam Primatum, sunt quatuor tantum, ut scribunt Spec. d. §. sunt quoque, sub num. 2. vers. & nota. fol. 34. & Card. Iacobat. d. art. 1. sub num. 256. & dicuntur superillustres; & ipsis maior debetur reuerentia, Card. Iacob. ubi supra, & hi quatuor Patriarchæ sunt Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, Spec. ubi supra, & Panuin. d. prelud. 6. sub nu. 12. tom. 13. part. 2. fol. 412. Alij vero Patriarchæ dicuntur improprie Patriarchæ, quia potius dicuntur Primates, ut Aquilegensis, Venetiarum, Gradenfis, Toletanus, & alij, de quibus Panuin. ubi supra, & Card. Iacobat. d. art. 1. nu. 257. & seqq. & hi dicuntur solum illustres, & sunt minoris dignitatis, Card. Iacob. eod. art. 1. nu. 256. versus finem, & ad hos non potest appellari, omisso medio, Card. Iacobat. d. art. 1. sub nu. 259. fol. 204. & hi Primates sunt Archiepiscopi; Primas enim in Italia est Archiepiscopus Pisanus, in Vngaria Archiepiscopus Strigoniensis, in Alemania Archiepiscopus Magdeburgensis, in Hispania Archiepiscopus Toletanus, in Francia Viennensis, & alij, de quibus Panuin. d. prelud. 6. num. 13. in verbo, sunt etiam primates, & Card. Iacobat. d. lib. 1. art. 1. num. 260. fol. 204. & ideo idem Iacobat. eod. art. 1. sub num. 256. loquitur, non ponendo differentiam inter Primates, & Archiepiscopos: Igitur si sumamus Primates proprie, tantum abest, ut ab ipsis appellatur ad Papam, ut potius dicendum esset, quod ab ipsis appellatur ad Patriarchas; & sic ad inferiorem Legato. Cogita.

A LEGATO appellatur ad Papam, Card. Alex. in rub. num. 38. vers. quid modo de legatis, de appell. & Greg. Tolos. in tract. de appell. lib. 4. cap. 12. sub num. 16. vers. & regulariter, quia Legato Papæ nullus est superior, nisi Papa, idem Gregor. Tolos. d. cap. 12. sub num. 16.

In Gallia ad quem appelleretur quando Legatus abutitur potestate, vide Gregor. Tolos. d. cap. 12. nu. 17. vers. in Gallia, sed eius dictum non approbo, nisi cum inspectione, quam scripsi infra num. 100. in fine vers. verum.

Non est hic disputandum, an a sententia Legati Papæ possit appellari, quia posse appellari satis ex his constat, & firmaui infra q. 16. limit...

LIMITA nunc, seu declara totum istum ordinem appellandi in iurisdictione ecclesiastica, relatum supra a num. 52. vsque huc, ut possit ille ordo omitti, si appellatur ad eos, ad quos potest appellari, omittis medijs: quare, si appellatur a sententia Archidiaconi, aut alterius similis Prelati, poterit appellari ad Episcopum, & omisso Episcopo, ad Patriarcham, ad Legatum, & ad Papam, & a sententia Episcopi, seu eius Vicarij, aut delegati poterit appellari ad Archiepiscopum, & Archiepiscopo omisso, ad Patriarcham, ad Legatum, & ad Papam, ad quos posse appellari, omittis medijs, retuli, & sequutus sum quæst. preced. num. 46. limit. 4. & num. 103. & 104. & demum potest ille gradatus ordo appellandi omitti in illis omnibus casibus, in quibus d. quæst. precedenti num. 37. limit. 2. & seqq. dixi, posse appellari, omisso medio: nam quod a sententia Episcopi possit appellari ad Archiepiscopum ad Patriarcham, ad Legatum, & ad Papam, scribit etiam Card. Alex. in cap. 66. dilecti, sub num. 21. ibi, sed illa appellatio, de appell. non tamen potest a sententia delegati Episcopi appellari ad Archiepiscopum, quod non recte videtur considerasse Marches. quæ citavi supra sub num. 26. quia Archiepiscopus non est de illis, ad quos potest appellari, omisso medio; quare nec a sententia Archidiaconi, aut similis Prelati potest, omisso Episcopo, appellari ad Archiepiscopum.

DECLARA limitationem istam, ut iudex ordinarius appellationum, interponendarum ad sanctam Sedem Apostolicam, & ad Papam, sit Auditor Camerae, cui a Papa est concessa hæc iurisdictione, & ideo ab illismet sententijs, a quibus potest, omittis medijs, appellari ad Papam, potest appellari ad Auditorem Camerae, cum ad ipsum deuoluantur appellationes, interpositæ ad Sedem Apostolicam; quare a sententia Archidiaconi, Vicarij, Episcopi, & Archiepiscopi potest appellari ad Aud. Cam. omittis medijs: facultates enim ipsius Aud. Cam. a me relatæ supra sub num. 16. vers. subextende, & infra num. 112. dum mandatur, ut ad eum possit extra Curiam appellari a quibuscumque iudicibus ordinarijs, vel delegatis, ac etiam Sedis Apostolicæ Legatis, habent locum non solum in appellationibus, quæ gradatim venirent interponendæ ad Sedem Apostolicam, sed etiam in appellationibus, quæ interponerentur, omittis medijs, ut scripsi quæst. preced. num. 90. vers. infero, & infra sub num. 125. vers. extende, & vers. declara primo.

EXTENDE hanc declarationem, ut idem dicamus de Rota Maceratensi restrictiue quoad causas paucias Marchiæ, quia Rota prædicta est iudex

competens omnium appellationum, quæ in ea provincia interponerentur ad Papam, vt habetur in facultatibus, concessis dictæ Rotæ sub nu. 21. *appellationes quoq;*, dummodo non sint primæ appellationes in secunda instantia ex illis locis, & Ciuitatibus, quæ habent indultum cognoscendi causas appellationum, quia Papa non intendit illis præiudicare quoad primas appellationes, sed solum quoad vltiores appellationes, vt habetur in eisdem facultatibus sub nu. 17. *vers. totius vero.*

Et licet eadem Rota sæpissime iudicauerit, quod ipsa habeat iurisdictionem etiam in causis appellationum, interpositarum a sententijs, latis a delegatis ipsius Papæ in illa provincia, sic referente M. Ant. Amat. *decis. 47. a sententia, nume. 5. vers. in contrarium, & decis. 36. in causa, in fine numero 11. & 12.* quem citauit etiam supra *quæst. 2. sub nume. 24. versicu. quinto in provincia,* & mota est Rota eo fundamento, quod constitutio rotalis sub d. nume. 21. mandat, appellationes, interpositas ad Romanum Pontificem, deuolui ad illam Rotam, & nume. 20. *precedenti versic. in quibus proferendis*, loquitur de causis, etiam a Sede Apostolica delegatis: vnde Rota, coniungendo vtrumque locum, deducit argumentum, quod etiam appellationes a delegatis deuoluantur ad Rotam.

Licet etiam in iudicando videatur, nõ posse absque temeritate discedi ab hac diu obseruata interpretatione illius constitutionis in tot causis, quia daretur materia excitandi nullitates aduersus illas sententias, in tot causis iam latis.

Tamen, si casus veniret in Rotam Romanam, dubito, quod vix obtineretur: quia vere illa constitutio loquitur de appellationibus ac ordinarijs illius provincie.

Sed an facultates Rotæ præfate, vel alterius Rotæ status ecclesiastici præiudicent facultatibus Auditoris Camerae, quo minus ad eum in illis causis appelletur, inspicienda sunt facultates cuiusque Rotæ, & moderniores Auditoris Camerae: interim ego vico, & audio, quod potest appellari etiam ad Auditorem, & quod Signatura cum difficultate illas remitteret, & iure quidem (nam loquendo de Rota Macerateni) constitutio illius Rotæ sub nu. 17. *vers. totius vero*, agendo de præiudicio iurisdictionis circa appellationes causarum illi provincie, respicit solum ciuitates, & loca dictæ provincie, & loquendo de quauis Rota, non est verisimile, quod Papa deroget facultatibus Auditoris Camerae, cum illas indies augeat.

SVBDECLARA I. restringendo eandem declarationem, eiusque extensionem, vt habeant locum solum in causis prophanis, & causis quasi spiritualibus; quia in istis Auditor Camerae, & Rotæ prædictæ habent iurisdictionem, & potest ad eos appellari, etiam omittis medijs; sicut potest, omittis medijs, appellari ad Papam: Secus est in causis matrimonialibus, & in mere spiritualibus, ac beneficialibus, quia de istis non habet potestatem iudicandi, nisi Episcopus, & ideo Auditor Camerae ex sua iurisdictione ordinaria non potest de istis cognoscere, & cognoscendo, nulliter cognosceret, & sententia esset nulla; quamuis enim eius facultates nume. 8. *vers. nec non omnes*, loquantur etiam de causis spiritualibus ecclesiasticis; tamen intelligi debent de causis quasi spiritualibus, vt tenuit Rota

coram Illustriss. Card. Blanchetto in Casertana beneficij, die 5. Maij 1595. & coram R. P. D. Iusto in vna Venetiarum nullitatis matrimonij, die lunæ 5. Julij 1604. & hic est notorius Curie stylus, cui standum est, quamuis (si a mendacio semper abstinendum est) responsio, quam Rota accommodat facultatibus Auditoris Camerae, mihi non satisfaciat, & meliorem excogitare nescio: Quare iuxta hanc declarationem concludo, quod facultas appellandi extra Curiam, omisso medio, ad Auditorem Cam. habet maxime locum in causis merè prophanis, prout in his terminis loquutus sum *q. preced. num. 90.* loquendo de appellatione a Gubernatoribus provincie Campanie: & ideo ad Auditorem Camerae poterit, omisso Episcopo, & Archiepiscopo, appellari in alijs causis, quam in matrimonialibus, & beneficialibus, quia in istis impetrandus est iudex delegandus a Papa, ad eundem eius Signaturam iustitiæ, quæ dictas causas matrimoniales, & beneficiales non solet delegare, nisi Rotæ, *per ea, quæ scribit Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. appell. cap. 3. sub num. 2. & num. 8. in fine,* dicens, quod causæ beneficiales sunt rotales.

Ratio huius styli, & delegationis causarum beneficialium in tribunali Rotæ est, quia, cum ad Papam ex toto terrarum orbe deferantur appellationes, præsertim causarum beneficialium, conuenit, vt, qui ad eum pro iustitiæ consecutione ex remotissimis accedit partibus, in hoc integre consoletur, quod non vnum, nempe Auditorem Camerae, iudicem inueniet, sed Collegium plurimum, diu in eiusmodi causarum genere versatorum, quales sunt sacre Rotæ Auditores, qui causas non vulgari trutina, sed aurificis statera diligentissime examinant, ceterosque iureconsultos adeo iurisprudencia antecellere debent, vt eorum iudicium nunquam errare credatur: tales expedit cuiq; Reip. habere iudices, vt eorum sententiæ ex iustitia prolatae censeantur, quo facilius subditi illis acquiescant, & sicut odium ac discordia ex lite oriebatur; ita ex sententia beneuolentia, & concordia propagetur.

Verum aduerte, quod, si causa beneficialis sit de beneficio, cuius annuus introitus non ascendat ad minus ad symmam decem ducatorum auri de Camera, non solum non delegatur Rotæ, sed neq; in Curia; Quare, si sit minoris valoris, solet remitti per breue in partibus, & vbi remaneret in Curia, solet committi extra Rotam ad euitandas in causa modici valoris expensas non modicæ quantitatatis, *Marches. d. c. 3. nu. 1.*

SVBDECLARA II. dum dixi, quod Auditor Camerae est iudex appellationum interponendarum ad Papam, seu Sedem Apostolicam, vt non procedat in appellatione a Concilio, etiam si esset Concilium synodale, seu provinciale, quia licet Concilium celebrandum auctoritate Papæ, absente ipso Papa, dicatur habere iurisdictionem ordinariam ad relata per Campeg. *tract. de concil. c. 23. n. 9.* seu iurisdictionem delegatam secundum vnam opinionem, quam refert Card. Iacobat. *cod. tract. de concil. lib. 5. art. 8. nu. 54. & seqq.* seu ordinariam secundum alteram opinionem, quam refert *cod. art. 8. sub nume. 57. tom. 13. par. 1. fol. 266.* & consequenter licet concilium dicatur iudex ordinarius, vel delegatus extra Curiam; licet etiam a dicto Concilio, celebrato auctoritate Papæ, ipso tamen Papa absente, appelletur ad Papam,

Papam, vt retali, & sequutus sum *num. seq.* licet pariter ad Aud. Cam. deuoluantur omnes appellationes, a quibuscumq; iudicibus ordinariis, vel delegatis interpolatæ extra Curiam ad Sedem Apostolicam ex facultatibus Auditoris Cam. a me citatis *infra sub num. 125. vers. tertio concludo.*

Tamen non potest a Concilio appellari ad Auditorem Cam. quia eius facultates etiam generalibus verbis concessæ sunt, restrictionem nihilominus patitur secundum subiectam materiam, vt patet ex his, quæ scripti *supra vers. subdeclara, & infra sub nume. 152. vers. contra.* Sed absurdum esset, quod Auditor Camera, & solus recognosceret, quod tot Patrum, & Prælatorum vnanimi consensu, & voluntate est iudicatum, accedente etiam auctoritate Papæ in eorum congregatione.

100 A CONCILIO Prouinciali appellatur ad Papam, *cap. 48. sicut excellentiam, 13. quæst. 4. Card. Alex. in rubr. sub nume. 34. vers. sed quid, in fine de appell. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 3. cap. 6. numero 2. vers. sed certe, & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. nume. 14. & quod a Concilio Prouinciali possit recurri ad Papam, scribit Cardin. Iacobat. tract. de concil. lib. 9. art. 12. nu. 200. respondendo ad argumentum adductum prius eod. art. 12. sub nume. 81. vers. ad idem, tom. 13. part. 1. fol. 350. & 345. & loquendo simpliciter de concilio, clarum esse, quod a Concilio recte appelletur ad Papam scribit idem Card. Iacobat. d. tract. de concil. lib. 10. art. 1. num. 1. fol. 351.*

Concilium prouinciale dicitur illud, cui præest Archiepiscopus, vel Patriarcha, seu Primas, vt scribit idem Cardin. Iacobat. d. tract. de concil. lib. 1. art. 1. sub nume. 19. vers. quot autem sint genera conciliorum, fol. 192.

Dici etiam potest prouinciale illud, quod facit Legatus in prouincia, sibi decreta, auctoritate Papæ, *Card. Iac. sub d. nu. 19.*

AMPLIA I. hanc conclusionem etiam in Concilio synodali, & in Concilio religiosorum, tum quia regula est, quod a Concilio appellatur ad Papam, vt patet ex prædictis, & seqq. tum etiam quia ad Papam potest appellari, omisso medio, vt retuli, & sequutus sum q. præced. limit. 4. num. 46.

Concilium synodale dicitur illud, quod facit Episcopus cum Prælati, & clericis suæ ecclesiæ, *Card. Iacob. in loco, supra proxime citato.*

Concilium religiosorum vocatur capitulum, *idē Card. vbi supra.*

AMPLIA II. eandem conclusionem, vt habeat locum etiam in Concilio generali, quia etiam ab eo appellabitur ad Papam, *Cardin. Alex. in rubr. num. 35. vers. sed quid de concilio vniuersali, & nume. 36. de appell. quem refert, & sequitur Card. Iacobat. tract. de concil. lib. 10. art. 2. num. 2. in vltimis verbis, tom. 13. part. 1. fol. 354.*

SVBAMPLIA I. istam ampliationem, vt præcipue procedat, si Concilium non fuerit legitime congregatum, quia si ab eiusmodi Concilio contingat appellari, appellabitur sine dubio ad Papam, vt firmat *Card. Iac. d. art. 2. nu. 1. & seqq.*

DECLARA istam subampliationem, vt a Concilio, non legitime congregato, reclametur potius, quam appelletur, quia cum non habuerit iurisdictionem, habebit locum reclamatio, per quam Papa declarabit nulla omnia gesta in illo Concilio, *Card. Iacob. d. art. 2. sub n. 6. Imo cum Concilium, non*

legitime congregatum, non dicatur Concilium, sed conciliabulum, & Satanae Synagoga, *cap. 5. multis, dist. 17. non dicitur appellatio a Concilio, & consequenter multo minus in eiusmodi reclamacione erunt attendenda tempora appellationis, quia cessat timor desertionis appellationis, cum nullius entis nullæ sint qualitates.*

SVBAMPLIA II. vt habeat locum etiam in Concilio generali, legitime congregato de voluntate Papæ, quia, si in eo Papa non præfuerit, possit ad ipsum Papam appellari, *secundum Card. Iacob. d. art. 2. in fine, num. 7. fol. 354. nam Concilium generale dicitur etiam illud, in quo non præest Papa, sed præest alius eius loco, Card. Iacob. d. tract. de concil. lib. 1. art. 1. n. 19. vers. quot autem, fol. 192.*

LIMITA I. eandem ampliationem, vt non procedat quando Papa præfuit Concilio, quia tunc a Concilio nullatenus potest appellari, cum determinatio, facta a Concilio, attribuatur Papæ, qui non habet superiorem, ad quem liceat appellari, *Card. Alex. in rubr. nume. 36. in fine, ibi, prædicta intellige, de appell. & Card. Iacobat. d. tract. de concil. lib. 10. art. 2. nume. 4. & art. 1. sub nume. 74. in responsione ad quartum argumentum fol. 354. & in terminis huius limitationis potest procedere, quod scribunt Rebuff. tract. de appell. art. 3. gloss. vna, nume. 9. tom. 3. fol. 489. dicens, non posse appellari, quia sub concilio generali comprehenditur Papa, & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 3. cap. 6. nume. 2. vers. sed certe, dicens, a concilijs vniuersalibus, legitime celebratis, & cum auctoritate Pontificis, vt oportet cæptis, non esse admittendas appellationes.*

TEMPERA hanc limitationem, vt si in his, quæ in Concilio decreta sunt, emerferit aliquod dubiū, quod explicatione indigeat, possit isto casu recurri ad Papam, *Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 3. c. 6. nu. 2. in fine, vers. potest tamen, fol. 301.*

LIMITA II. vt non habeat locum in Concilio generali, legitime congregato, super contentione papatus, quia tunc a sententia Concilij generalis, legitime congregati, non appellatur, cum isto casu Concilium non habeat superiorem in ecclesia, quia non est aliquis eo superior, ex quo Papa non habetur; & ideo ipsum Concilium iudicat de papatu, *Card. Iacob. d. lib. 10. art. 2. nu. 5. & 6.*

Qualis debeat esse contentio de papatu ad hoc, vt Concilium possit congregari sine auctoritate Papæ, vide Thom. Campeg. Episcopum Feltrensem. tract. de concil. cap. 2. cas. 2. nume. 13. & 14. fol. 400. & latilline Card. Iacobat. eod. tract. lib. 3. art. 1. nume. 46. & seqq. fol. 226. & nume. 144. & seqq. tom. 13. part. 1. fol. 231.

Et qui sint casus, in quibus Doctores disputant, an concilium possit congregari contra Papam, vide eisdem Campeg. d. cap. 2. num. 10. & seqq. & aliqua ponit *cap. 1. num. 9. & seqq. & Card. Iacobat. d. tract. de concil. lib. 4. artic. 2. nume. 10. & seqq. fol. 242. & Iacob. Smanic. tract. de cath. instit. tit. 12. de concilijs, nume. 13. & 14. tom. 11. part. 2. fol. 135.*

A PRÆLATO regulari, vtputa ab Abbate procedente contra monachum, an possit appellari, & ad quem appelletur, vide *infra q. 17. limit. nu. ...*

A PAPA male informato appellatur ad eundem Papam, vide *supra nu. 65.*

INFERO ex ordine appellandi, a nobis hucusque tradito in foro ecclesiastico, vnā iam omnibus

diu notam conclusionem; quod a iudice ecclesiastico, qui iudicat vti ecclesiasticus, non potest appellari ad iudicem secularem, sed debet appellari ad iudices ecclesiasticos.

Ratio huius illationis est duplex.

Prima ratio est, quia appellatio debet interponi ad superiorem, qui habeat gradum cum eo, a quo appellamus; alias, si interponatur ad superiorem, qui cum eo non habeat gradum, appellatio vti ad incompetentem non valeret, testibus Anch. & Ang. Aret. quos in alijs terminis retuli, & sequutus sum *quæst. preced. sub nume. 97. versu. declara. & numero 139.* Sed inter ecclesiasticum, & laicum regulariter non sunt gradus, & quisque eorum habet separatam, & diuersam iurisdictionem, *cap. 8. quoniam ulem, distinct. 10. & in alijs terminis scripsi ead. quæst. preced. numer. 74. & supra lib. 1. cap. 11. & 12. Diuisum imperium cum Ioue Cesar habet, vt inquit Poet. & rursus: Non illi imperium, &c. Sed mihi sorte datum: tenet ille immania saxa, & alter alterius iurisdictionem non perturbat, cap. 13. nouit. de iudic. Et hæc ratio est adeo vera, vt neque a laico possit appellari ad ecclesiasticum, vide *quæst. preced. sub num. 44. nume. 74. in fine, & nume. 113. versu. contra.**

Secunda ratio est, quia cum iurdictio ecclesiastica antecelat secularem, *cap. 6. soluta, de maior. & obed. est enim ecclesiastica tanquam sol, & secularis tanquam luna, Rebuff. tract. de appell. tanquam ab abusu, in princip. nume. 5. versu. imo etiam, tom. 3. fol. 450.* appellatio ab ecclesiastico ad secularem esset a superiore ad inferiorem, & ideo nulla, *per ea, quæ scripsi supra quæst. 2. num. 1. 3. & seqq. & tota hæc secunda ratio bene comprobatur ex his, quæ dixi num. seq. versu. ab ecclesiastico.*

Hanc illationem restringunt Galli, vt in eorum Regno non procedat in appellatione ab abusu, id est, in causa notorii abusus iudicis ecclesiastici, *Rebuff. d. tract. de appell. tanquam ab abusu, in principio, nume. 4. versu. & de hac, tom. 3. fol. 539. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 6. nume. 1. fol. 401.* quia Galli regales prætendunt hanc iurisdictionem ex concordatis, & priuilegijs, Gallie a pluribus Pontificibus concessis ob beneficia collata in Sedem Apostolicam, vt deducit *Greg. Tolos. d. cap. 6. numero 14. 16. & 20. & qui sint casus, in quibus potest a iudice ecclesiastico recurri, & appellari propter abulum ad supremam Curiam, & Parlamentum, tractat Rebuff. d. tract. de appell. tanquam ab abusu, nume. 4. & seqq. sed, qui de eiusmodi iurisdictione scribunt, regulam ponunt, vt abusus sit, quando quis palam, & notorie sanctis decretis, ac concordatis, priuilegijsque Gallie perpetam vitur, *Rebuff. d. tit. de appell. &c. num. 2. fol. 539.**

Eandemque restrictionem, propositis ad vtramque partem argumentis, defendit *Greg. Tolos. d. c. 6. num. 16. 17. & seqq.*

Verum Galli, quique ipsos hæc in re tuetur, videant, ne ecclesiasticam laudant iurisdictionem, & caueant ne idcirco incurrant in excommunicatione bullæ cornæ domini, *cap. 15. 16. & 19.* qua bulla reuocantur priuilegia, etiam si per viam remunerationis, aut contractus concessa torrent.

101 AB ECCLESIASTICO, & LAICO simul iudicantibus appellatur ad superiorem iudicem ecclesiastici, quia is est maior vtriusque, *Bart. in l. 1. §. si quis in appellatione, nume. 13. versu. quero pone, §. de appellat. & rulat.*

*Franch. in rubr. nume. 42. quæst. 6. & Card. Alex. num. 56. versu. sed quid si clericus, de appell. Alex. consi. 12. v. o processu, num. 1. lib. 6. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoq. appellatur, num. 379. limit. 10. fol. 512. Rebuff. tract. de priuileg. schol. priuileg. 106. num. 14. versu. decimoquarto, tom. 18. fol. 53. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. c. 7. n. 1. fol. 415. & est conclusio communis. **

Ratio est, quia magis dignum trahit ad se minus dignum; nec causæ continentia est diuidenda.

AMPLIA hanc communem conclusionem, vt **102** procedat etiam si ecclesiasticus sit simplex plebanus, & laicus sit Comes, *Card. Alex. in d. rubr. num. 56. & 57. de appell.*

INFERO I. ex eadem communi conclusione, comprobando eam, quod; si iudicent simul iudex ordinarius, & iudex delegatus, ordinario adjunctus a Principe, & contrarias proferant sententias; erit recurrendum ad Principem, tanquam si vterque fuisset delegatus Principis, *Barto. in l. 28. duo iudices, nume. 3. ff. de re iud. nam delegatus est maior ordinario in causa delegata, quia gerit vices delegantis, vt scripsi supra num. 11. versu. contra, & quæst. preced. nu. 64. versu. ratio.*

INFERO II. quod; si non Illustris coniunctus Illustri iudicent simul, appellabitur ad eum, ad quem appellaretur, si iudicasset solus Illustris, *Greg. Tolos. d. c. 7. nu. 3. versu. ita coniunctus, fol. 415.*

INFERO III. quod si causa fuerit compromissa in laico & clerico, & ab eorum laudo petatur reductio ad arbitrium boni viri, erit recurrendum ad Episcopum, quia clericus vti dignior attrahit laicum, *Salyc. in l. 32. precipimus, in fine, C. de appellat. Franch. in rubr. nume. 43. de appell. Addit. ad Bart. in d. l. duo iudices, in verbo. potentior, ff. de re iud. & Rebuff. tract. de priuileg. schol. priuileg. 106. nume. 15. versu. decimoquinto, tom. 18. fol. 53.*

DECLARA hanc illationem ex his, quæ scripsi *infra q. 17. limit. 14. nu. vbi videas.*

INFERO IV. generaliter, quod vbiunque inferior, & superior simul cognoscant, semper appellabitur ad superiorem illius superioris, omisso medio superiore illius inferioris, *Franch. in rub. num. 41. q. 5. de appell.*

DECLARA restringendo eandem communem conclusionem, vt non procedat, quando vterque iudex ex auctoritate vnius Principis, seu domini, iurisdictionem habentis, iudicant, quia tunc licet simul iudicent, & vnus sit laicus, & alter ecclesiasticus, tamen ad eum, ex cuius auctoritate, & commissione iudicant, indistincte appellandum est, siue sit laicus, siue ecclesiasticus, vt considerauit etiam *Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 7. num. 5. versu. existimarem, fol. 416. & optime facit quod scripsi supra nu. 93. versu. extende secundo.*

ARTICVLVS IV.

AD QVARTVM articulum: Ad quos appellatur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs secularibus.

Resp. nõ posse dari certam, & generalem doctrinam; ad quos sit appellandum, quia ille ordo generalis, traditus ab Imperatore in l. 32. precipimus, & sequentibus, C. de appell. non seruit, teste *Bart. quem citauit supra nume. 12. & hoc, quia etsi Imperator sit omnibus potentatibus secularibus superior, tamen non ita, vt antea, imperat: sunt enim hodie multa dominia, quæ de facto nõ recognoscunt Imperatorem,*

rem, vt de Regno Hispaniarum, & de Regno Francia notauit *supra lib. 1. cap. 16. num. 3.* & habent constitutiones locales, & diuersos ordines magistratuum; & ipsemet Imperator, tanquam magnificus, & gloriolus, sicut aquila, distribuit prædam suam; vt *retuli quæst. præced. sub numer. 46. vers. contra.* & similiter Rex Hispaniarum ob egregia belli, vel pacis facinora in Reip. utilitatem præclare gesta; aliaue ex causa nobilibus ciuitates, villas, aut oppida regio beneficio confert cum iurisdictione, mero, & mixto imperio adhuc in amplissimo territorio exercendis, vt scribit Couar. *præf. qq. cap. 4. in principio,* & hos, quibus Imperator prædam distribuit, & Rex oppida, & Ciuitates confert, feudatarios, seu Barones vocamus, qui de iure civili sunt incogniti, & ideo non habent, nisi eam iurisdictionem, quam ex tenore priuilegiorum, inuestituræ, & concessionis accipiunt, vt scribit etiam Carau. *super rit. 265. numer. 4. in fine,* ad quas inuestituras in materia iurisdictionis, & appellationum est recurrendum.

Veruntamen licet mutatus sit ille ordo appellandi, tamen illius substantia, quæ est vt ab inferiore appelletur ad superiorem, nunquam fuit mutata, neque potest mutari: quare, & in Curia Regum, Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, aliorumque Baronum ab inferioribus appellandum est ad superiores: & circumscriptis inuestituris, ac variis magistratuû ordinibus, quos quisque, habens iurisdictionem, potest ad beneplacitum constituere; ordinem, qui certæ doctrinæ est capax, aggregatior.

103 A Baiulo, seu officiali Baronis appellatur ad Baronem, *Andr. de Iser. in constitut. officiorum. lin. 67. col. 1. libro primo, folio 83.* quem refert & sequitur Marin. Frecc. *tractat. de subfeud. lib. 2. auctor. 16. numer. primo, fol. 349.* & ratio secundum Iser. *ubi supra* est, quia licet a Vicario non appelletur ad Episcopum, ex quo Vicarius est tanquam assessor loco Episcopi, ideoque esset appellare ad idem tribunal, tamen ab officiali Baronis ad Baronem non dicitur appellari ad idem tribunal. *Affl. in eadem constitut. officiorum. n. 12.* scribit, ista verba Andreæ de Iser. esse menti tenenda, quia non meminit alibi legisse hanc differentiam, sed postea miratur, quod Isernia hæc dixerit, ostendendo, quod Vicarius Episcopi dicitur iudex, subdens, quod ideo multum dubitat de dicto Isernia: *Frecc. dicta auct. 16 sub numer. 2.* aliam reddens rationem, scribit, propter modicitatem causarum, quæ tractantur eorum Baronibus, ordinatum esse ex lege Diti Gulielmi, vt a sententia Baiuli appelletur ad Baronem, & non ad Regem, quia pro habendo recursu ad Regem, vel Iustitiarium Prouinciæ maior esset impensa quam valor causæ, veluti, inquit, quæstio de equo, posito in stabulo: *Roll. a Vall. conf. 75. in isto crimine, num. 10. vers. secundo confirmatur. & num. 17. in fine, vers. non obstat. lib. 3. citat eosdem Andr. de Iser. & Affl. &* quasi non intelligeret, qui sint isti Baiuli, de quibus loquuntur, inquit, quod si loquuntur de Baiulis, qui sint Potestates Castellani, vel Vicarii ordinarii generalis, male loquuntur.

Confirmatur primo hæc opinio Andreæ de Isernia, quia si vasallus sit inuestitus de mero, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, & ipse deputet Potestatem, qui ferat sententiam; ab ista sententia appellabitur ad vasallum inuestitum feudatarium, qui deputauit Potestatem, *Curt. lun. tract. de feud. in 7. vult. par. princip. quæst. 12. numer. 32. tom. 10. part. 2. fol. 92. &*

quod cognitio primarum causarum appellationum spectet ad vasallum inuestitum de mero, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, scribit *Ias. conf. 161. circa primum. lib. 2.* & quod sub concessione meri, & mixti imperii, & omnimodæ iurisdictionis veniat cognitio causæ appellationis, tanquam species comprehensa sub dictis generalibus, scribit *Paris. conf. 3. ad veritatem. n. 31. & 32. lib. 1.*

Confirmatur secundo, quia si quis committeret alicui vniuersitatem causarum exercendarum in alio loco, puta, in aliquo Castro sui territorii, & diceret, *facimus vos nostrum Vicarium,* tamen ab eo appellaretur ad ipsam, qui fecit eum Vicarium, & non ad alium superiorem, *Bar. in l. 1. §. ab eo. in fine, vers. sed quæro. ff. quæ & a quo appell.* nam iste dicitur delegatus ad vniuersitatem causarum & non ordinarius, *Bar. ubi supra,* & a sententia Vicarii foranei, quia est delegatus, appellatur ad Episcopum, vt ex *Rot. Franch. Abb. Cur. lun. & alijs retuli, & sequutus sum supra numer. 26.* & quod secundum Legistas a sententia Vicarii possit appellari ad eum, qui constituit Vicarium, & ideo ad Episcopum, scribit *Card. Alex. in rubr. sub numer. 18. de appellat.*

Confirmatur tertio ex *l. 19. a proconsulibus. C. de appellat. & consuls.* ex qua probatur, quod a Vicario potest appellari ad iudicem ordinarium, cuius vices gerit, & a quo constitutus est, *secundum Bal. in ead. l. a proconsulibus.* quem etiam citat *Roll. a Vall. conf. 75. in isto. num. 9. lib. 3.*

Contraria opinio, quod enim non appelletur ad ipsum Baronem feudatarium, sed ad Dominum superiorem; probatur ex eo, quia prima confirmatio, a qua pendet totus iste articulus, non est vera: licet enim vasallus sit inuestitus de feudo alicuius Castri cum mero, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, tamen, si subditi appellant a Potestate, vel Vicario deputato per ipsum inuestitum, non erit appellandum ad ipsum feudatarium inuestitum, sed ad Dominum superiorem, quia licet Princeps concedat vasallo merum, & mixtum imperium, & omnimodam iurisdictionem in aliquo loco, non tamen illi videtur concessisse appellationes, nisi de eis fiat expressa mentio in concessione, *Iacob. de S. Georg. tract. de feud. in verbo. cum mero & mixto imperio. versus finem n. 9. vers. sed an ille. tom. 10. par. 1. fol. 192. & rursus in verbo. & dicti vasalli pro dictis rebus. sub numer. 36. ibi. vnum semper. fol. 223.* admonens hoc esse notandum, & *Boss. & Brun. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 66. sub numer. 5. vers. si vero.* & hanc esse communem * opin. testatur, & sequitur *Roll. a Vall. d. conf. 75. in isto. sub n. 14. vers. hinc non obstantibus. & n. 15. lib. 3.* & quod concessio iurisdictionis meri & mixti imperii, etiã in proprietatem, & ratione territorii intelligatur quoad primam instantiam, non autem in secunda, nec quoad causas appellationum, scribit *Couar. præf. qq. c. 4. sub n. 5. vers. prima conclusio. fol. 433.* ubi ita firmat in specie contra Isern. *Affl. & Curt. lun. citatos supra pro aduersa opinione, testans hanc opin. esse in praxi receptiorē, & adde omnino, quæ pro ista opinione scripsi sup. d. c. 66. sub n. 5. huiusque opinionis praxim. in Regno Neap. vide infra nu. 110.*

Non obstant adducta pro prima opinione, tunc quia hæc opinio contraria est communis, vt dixi tum quia contra Isern. *Affl. & Curt.* firmat in specie *Cou. supra citatus.* & contra *Ias. in allegato conf. 161. lib. 2.* tenent *Crauet. conf. 209. ill. s. h. i. m. u. num. 9. vers. fortium dicens,* quod consuetudo non approbat illius dictum, *Nass.*

*cons. 580. primo queritur. in fine, sub num. 25. Rol. a Vall. d. cons. 75. in isto. num. 18. & 19. lib. 3. & Franch. Bec. in addit. ad eiusdem Ias. cons. 181. Ad l. a proconsulibus. addu-
ctam in tertia comprobatione respondeo dupliciter. Primo quod illa lex dicit solum, quod appellatur; sed non aperit, ad quem appelleretur, & licet Bal. in ea dicat, quod appellatur ad ipsum Praefectum, tamen hoc est verum, quando cognoscit ex delegatione, scilicet quando cognoscit ex iurisdictione Vicariatus, quia tunc non ad eum, cuius est Vicarius, sed ad superiorem illius, *Salyc. in d. l. a proconsulibus. sub n. 1. & in l. 32. precipimus. n. 2. C. de appell. & consul.* Secundo respondeo vna cum Rol. a Vall. d. cons. 75. n. 16. *vers. superest.* quod illa lex loquitur in Vicario Praefecti praetorio, cuius Praefecti praetorio tanta olim erat dignitas, vt ab eo tanquam a Principe non liceret appellare, ideo non mirum, si ab eius Vicario appellatur ad eum, cum ad alium appellari non possit, eandemque responsionem clarius ante eum explicauit Card. Alex. *in c. 66. dilecti. vers. sed punctus stat. de appell.* dicens, quod cum tribunal Vicarii & eius, cuius est Vicarius, reputetur idem tribunal, & a sententia Praefecti praetorio non possit appellari, videtur, quod neque possit appellari a sententia sui Vicarii, quare inquit debet tolerari, quod possit appellari ad ipsum Praefectum praetorio, ne iniquitas Vicarii remaneret indiscussa, & quia priuilegium, concessum ordinario, non transit in eius Vicarium; quare responsio, si esset bona, bene confirmaretur ex his, quae de appellatione Vicarii Principis ad ipsum Principem scripti *infra num. 130.**

104 **RETENTA**, si placeret, prima opinione, quae tamen non est vera.

DECLARA I. eam ex mente Frecciae d. *auth. 16. sub num. 2.* vt in modicis appelleretur ad Baronem propter vitandas impensas, & vt subditis facilius pateat aditus in causulis quinque, aut decem tarenorum Amalphiae, aut vnus porcelli; Secus est in non modicis, quia tunc appellabitur ad eum, a quo appellaretur, si sententiam protulisset Baro.

105 **DECLARA II.** vt Baro, non habens in specie causas appellationum, dicatur procedere in illis causis modicis Baiuli, vt index delegatus per Regem, & non vt ordinarius causae appellationis, quae per priuilegium concessa non apparet, *Frecc. d. auth. 16. num. 2. fol. 349.*

106 **A BARONE**, seu quouis feudatario appellatur iuxta formam inuestiturae feudalis: quare distingue duas species inuestiturae.

PRIMA species est: quando inuestitura non concedit feudatario secundas causas, id est, causas primae, vel secundae appellationis, sed solum concedit merum, & mixtum imperium, & omnimodam iurisdictionem: & in ista specie concludo, quod appellatur ad Dominum directum, qui concessit feudum, seu ad officiales, & indices appellationum, deputatos ab ipso Domino gradatim, quia cum feudatarius non possit cognoscere causas appellationum, *per ea, quae dixi supra sub num. 103. vers. contraria opinio.* necessario cognoscet Dominus, qui concessit feudum: & hoc caret difficultate.

107 **EXEMPLIFICA** hanc conclusionem in multis Baronibus Regni Neap. qui habent solum primas causas, quamuis habeant omnimodam iurisdictionem.

108 Quare in effectu non recedo ab opinione firmata *supra sub n. 103. vers. contraria.*

109 **Secunda species** est: quando inuestitura concedit

expresse Baroni, seu feudatario non tantum primas, sed etiam secundas causas, & quandoque tertias: & in ista specie concludo, ab ordinario primatum causarum ipsius Baronis appellari ad iudicem secundarum causarum, deputatum ab eodem Barone, & ab illo ad iudicem tertiarum causarum, *per ea, quae scribit Carauit. super rit. 265. numer. 37. & rit. 52. limit. 2. sub numer. 2. quem retuli, & sequutus sum quast. o. preced. num. 101. sub limit. 2.*

EXEMPLIFICA I. notabiliter hanc conclusionem in feudatario Regni Neap. seu Siciliae: Sed pro absoluta intelligentia huius exemplificationis scire debes, quod Constantinus ex Helena Constantii, assumtus ad imperium Romanorum, repudiatis deinde erroribus, maiestatem veri Dei agnoscens, ac Christianam puritatem amplectens, lepra mundatus, baptismi lauacro sumto a Syluestro Papa, eidem Syluestro, eiusque successoribus Pontificibus die quarta sui baptismi vniuersum occidentem donauit, vt legitur *in cap. 14. Constantinus. distin. 96. & in c. 17 fundamenta de elect. in 6. & scripsi lib. 1. cap. 11. num. 9.* Vnde qui postea creati sunt Reges Regni Neapolitani, a Pontificibus inuestituras acceperunt, vt omniam praedictorum Regum, & inuestiturarum nomenclaturam, inchoando a Constantini donatione, ordinate recenset Marin. Frecc. *tract. de subfeud. lib. 1. rubr. de antiq. stat. regn. & c. sub n. 15. vers. Constantinus. ibi. ferunt Constantinum. fol. 60. & 61. & num. 24. & seqq. vsque ad num. 50. fol. 68.* & quod Reges praefatum Regnum obtineant in feudum a Sede Apostolica, scribit idem Frecc. *d. rubr. de antiq. stat. regn. & c. sub num. 51. fol. 68. & rubr. de offic. magn. cancell. num. 25. fol. 53.* & aliqua verba inuestiturae huius feudi, factae Carolo I. a Clemente IV. anno Domini 1166. Kal. Iunii recenset idem Frecc. *de subfeud. lib. 3. rubr. differentiae inter feuda ex pacto, & prouidentia. & hereditaria. differ. 16. numer. 2. in fine, & 3. fol. 447.* & quod Regnum Neap. sit de temporali iurisdictione Ecclesiae, retuli & sequutus sum *quast. preced. sub num. 77. in fine. vers. ceterum.* & Pontifex *in cap. 2. ad apostolica. de sent. & re iud. in 6.* scribit, quod Regnum Siciliae est speciale patrimonium Beati Petri: Et quod sit feudum Sedis Apostolicae satis superque testatur publicus annuus census, quem in festiuitate S. Petri, & Pauli Orator Regis Catholici singulis annis solemniter soluit Pontifici Beati Petri successori: & quod Ecclesia, translato solum utili dominio in Reges, retineat directum, scribit Marin. Frecc. *dict. rubr. de antiq. stat. regn. & c. sub num. 52. fol. 68.* Quare satis superque constat, quod Rex est feudatarius Sedis Apostolicae, & quia est in feudatus de regno, non est dubitandum, quod potest cognoscere causas in quauis instantia, quia etli Rex habeat regnum in feudum, tamen habet supremam potestatem in illo regno ex natura rei concessae, *vt retuli, & sequutus sum infra questione. decimasexta limit. 5. numer. vbi videas.* Et quod Ecclesia in Regno Siciliae nihil obtineat praeter annum censum, omnibus in Regem, eiusque haeres translatis iuribus, scribit Marin. Frecc. *dict. tractat. de subfeud. libr. primo, rubr. de antiq. statu. regn. & c. num. quinquagesimo octauo, vers. hodie tamen. fol. 69.* Sed de hoc recurrendum est ad tenorem inuestiturae, vt dixi *libr. preceden. capit. 9. n. 1334.* Illud tamen certum est, quod Rex cognoscit primas, secundas, & tertias causas totius Regni, & nullus superior apponit manum in eius iurisdictione temporali: Vnde Rex in eo Regno habet multos sub-

subfeudatarios, & Barones, & a sententiis iudicum, & officialium dictorum Baronum, & subfeudatari-
orum appellatur ad iudices ipsius Regis; nempe ad
Præsidem provincie, uti iudicem proximum, & me-
mediatum, *Carau. d. rit. 52. limit. 1. sub n. 2.* quia vasallus
non potest extrahi a sua provincia, sic disponente
pragm. querula expositione, in rubr. ubi dicitur. *quis conuen.
deb. &* deinde a Præside provincie appellatur ad ma-
gnam Curiam, seu sacrum Consilium ad electionem
appellantis, *Caru. sub d. n. 2. ibi dispositio istius ritus.* Qua-
re ab officialibus Baronum in Provincia Aprutii ap-
pellatur ad Viceregem, seu Præsidem Ciuitatis The-
atinae, quia Tribunal illius Præsidis est Regia Audi-
entia Aprutii; & ab illa Audientia Theatina appel-
latur ad Vicariam, aliosque iudices Neap.

111 INFERO ex dictis in hac exemplificatione, de-
ceptum videri Contardum in l. vnica, limit. 3. n. 13. C. si
de momen. poss. dum recenset, quod in Regno Neap.
magna Curia Vicarie cognoscebat de causa, & a sen-
tentia magnæ Curie appellabatur ad iudices appel-
lationum, a quibus, inquit, appellabatur ad Regem, &
Rex committebat alteri causam, si tractabatur in-
teresse Regis, & si ille Commissarius tertiam ferebat
sententiam, non licebat tertio prouocare, & sic, in-
quit, victus est exclusus ab appellatione ad Sedem
Apostolicam, per titulum, ne liceat tertio prouoca-
re, hancque cautelam esse eximat: deceptio Con-
tardi consistit in eo, quod credit, hæc cautela victum
excludi ab appellatione ad Sedem Apostolicam, nõ
aduertens, quod Rex cognoscit causas in quacum-
que instantia, & ideo non indiget præfata cautela;
minus etiam aduertit, quod hæc cautela non serui-
ret, per ea quæ dixi supra numer. 28. restr. secunda, & quia
sententia possent esse difformes: vnde iste modus,
relatus a Contar. fuerat in eo Regno inuentus po-
tius ad bene esse, quam ad excludendâ appellationem.

Contra ista exemplificationem oppono dupliciter.

Primo oppono in eo, quod dixi, in Regno Neap.
appellari gradatim, non omisso medio: nam contra-
rium retuli & sequutus sum *quæst. præced. limit. 9. n. 99.*

Oppono secundo, (dum dixi, quod Rex cognoscit in
quacumq. instantia omnes causas subditorum spectantes ad
forum seculare sine appellatione ad Sedem Apostolicam)
quia Rex; quantumuis concedat alicui nobili Ciui-
tates, vel oppida cum iurisdictione, mero, & mixto
imperio, eam tamen iurisdictionem, quæ apud Regem
summa est, & qua ad ipsum Regem possunt, uti ad
supremum Reip. patrem, deserti quætelæ, prouoca-
tiones, aut appellationes a iudicibus inferioribus,
nunquam videtur transfuisse, etiam si vsus fuerit ver-
bis quoad significationem vberim; hæc enim iur-
isdictione pertinet ad supremam principatus recogni-
tionem, ideoque maioriam vocant, & nullo modo a
Rege alienari potest: est enim forma, & substantia-
lis essentia maiestatis Regis; quamobrem non potest
Rex, nec subinde censetur aliquem regni locum ita
alteri dominio subicere quod ius appellationum, &
supremæ potestatis etiam quoad administrationem,
& executionem realem apud ipsum non remaneat,
Couar. pract. qq. cap. 4. num. 1. fol. 430. & quod appel-
lationes, interponendæ ad Sedem Apostolicam, cen-
seantur reseruatæ, & non possit præscribi, ut non ap-
pelleretur ad Principem, retuli, & sequutus sum *quæst.
præced. num. 54.*

Si hoc dicimus in feudo regio de Rege; cur non
idem in feudo ecclesie de Papa, qui est Rex Regum

huius mundi; & consequenter nõ per hoc, quia Rex
cognoscit causas in omni instantia, est sublata maio-
ria, & suprema iurisdictione Papæ, quominus ad eum
deferantur appellationes.

Iure propterea Pontifex de anno 1591. die 14. men-
sis Iunii Auditorem Camere potuit constituere iu-
dicem competentem omnium appellationum, in-
terponendarum ad Sedem Apostolicam a sententiis
latis a quibuscumque iudicibus, ac etiam dictæ se-
dis Apostolicæ Legatis in terris, eidem Romanæ Ec-
clesiæ mediate, vel immediate subiectis, aut ab aliis
earum Gubernatoribus, vel officialibus, & quibusuis
in feudum, seu vicariatum, aut alias quomodolibet
concessis, & demum a quibuscumque ordinariis et-
iam extra statum ecclesie, ut legitur in ipsius Audit-
oris facultatibus num. 9. vers. & quascumque. concessis
dicto die 14. Iunii. estque prædictarum appellatio-
num iudex, etiam si ad ipsum vel ad Pontificem in-
terponantur, omissis mediis, ut scripsi *quæst. præced. n.
90. vers. infero. & latius hac eadem quæstio. supra sub num.
99. vers. declara. & infra sub num. 125. vers. extende. &
vers. declara primo.*

Ad primam oppositionem resp. quod in exempli-
ficatione loquutus sum in terminis pragmaticæ; que
an seruetur, vel nõ, remitto me ad practicòs illius fori

Ad secundam oppositionem resp. concedendo om-
nia, sed cum distinctione: Aut enim loquimur de
appellatione, prout est vltimus recursus aduersus in-
iustitiam, quam subditus non potest amplius reparare
apud iudices & magistratus feudatarii: & tunc si-
ne dubio potest recurri, & appellari ad Papam non
solum a feudatario ecclesie, sed a quouis alio etiam
non feudatario, & cuiusuis etiam imperialis dignita-
tis existat, ut retuli & sequutus sum infra *quæst. 16. limit.
... & quæst. præced. num. 74.* Siue ergo Rex habeat ex
natura rei concessæ, siue ex iure concessionis, siue ex
iure consuetudinario, & præscriptionis, siue quotif-
modo facultatè cognoscendi causas in omni instan-
tia, tamen apud Papam semper remanet superior po-
testas, & isto casu procedunt adducta in oppositione,
quæ verissima sunt: Aut loquimur de appellatione,
prout non est vltimus recursus, quia subditus non re-
tauerit omnes vias iuridicas ad consequendam iusti-
tiam: & isto casu Papa nõ intendit præiudicare iurif-
dictioni Regis, iuxta ea, quæ scripsi *q. præced. n. 74. & in
specien 76. & infra sub n. 125. vers. respondeo.* & ita proce-
dit exemplificatio; quod si officiales Regii non con-
tenti hac verissima distinctione, maiorem exerceant
iurisdictionem, id non iure facerent, sed de facto, secun-
dum quod isti reges nolunt recognoscere superiorẽ
in temporalibus, iuxta ea quæ scripsi supra lib. 1. c. 16. sub
n. 3. & infra q. 16. limit. 5. n. 1. & seqq.

EXEMPLIFICA II. eandem conclusionem in ali-
113 quibus Baronibus intra statum Ecclesiasticum, qui co-
gnoscunt primas, & vltiores causas vasallorum, sed
an de iure, vel de facto cognoscant recurrendum esse
ad tenorẽ inuestiturarum, quia, nisi eis specialiter cõ-
cessa sit iurisdictione in causis appellationum, prout est
concessa aliquibus Baronibus Regiis in provincia A-
prutii, quorum memini supra lib. 1. c. 66. sub num. 5. non
possunt eas cognoscere, per ea quæ retuli, & sequu-
tus sum infra num. 115. & 116.

RESTRINGE declarando hanc exemplificationem, 114
ut quamuis Baro Sedis Apostolicæ habeat merum, &
mixtũ imperium, & cognitionem causarum etiã in se-
cunda, & tertia instantia, tamen vasallus appellans

potestvia ordinaria, omisso medio, recurrere ad Aud. Cam. & scripsi infra sub n. 125. vers. extende. & potest etiã recurrere ad Signaturã, quę det sibi iudicem appellationis, sed Baro postea occulto odio prosequitur vassallum, vt contra nonnullos Barones Regni, qui carcerant subditos appellantes, ad regia tribunalia, notat Capit. decis. 120. primum dubium, sub n. 10.

115 Dubium incidenter occurrit circa prædictas duas exemplificationes, quando censeatur concessa iurisdicção tam primarum causarum, quam secundarum, & tertiarum.

Resp. distinguendo quinque casus.

Primus casus est, quando conceditur sola iurisdicção; & tunc censeatur concessa solum causæ in prima instantia, iuxta ea qua scripsi supra lib. 1. cap. 66. num. 5. vbi videas.

116 Secundus est, quando conceditur feudũ cum merito, & mixto imperio, & omnimoda iurisdicção, & dico idem, quia intelliguntur concessa solum primæ causæ, idest, cognitio causarum in prima instantia, Nat. cons. 500. primo quaritur in fine, n. 25. Rol. & Vall. cons. 75. in isto sub n. 14. vers. bi tamẽ. & n. 15. lib. 3. Crauet. cons. 2. 9. illustrissimus. n. 9. quos reprobantes Iasonem, consulentem contrarium, refert & sequitur Becc. in addit. ad ipsum Ias. cons. 161. cir. a primum. in princip. lib. 2. quib. adde Iacob. de S. Georg. & Couar. quos retuli & sequutus sũ supra sub n. 103. vers. contraria opinio. vbi videas.

117 Tertius est, quando conceditur feudum cum amplissimis clausulis, & facultatibus, sed tamen concedens reseruat sibi ius appellationis, seu reseruat sibi altum dominium, & tunc videtur sibi reseruasse vltimam appellationem, & ius superioritatis, sicut Rex Franciæ in Ducatu Flandriæ, vt recenset Rebuff. tract. de appell. in præfat. num. 78. tom. 3. fol. 481.

118 Quartus casus est, quando nominatim est concessa iurisdicção secundarum causarum, seu etiam tertiarum causarum, & isto casu dico, nos esse in claris, per ea qua scripsi d. cap. 66. sub n. 5. vers. si vero.

119 Quintus casus est, quãdo in iurisdicção non recognoscit superiorem, vel habet iure proprio, & in perpetuum dignitatem, & administrationem, & isto casu dico, quod potest cognoscere tam primas, quam secundas, & tertias causas, iuxta ea qua retuli, & sequutus sum infra q. 16. limit. 1. n. 112.

120 A P O T E S T A T E, seu iudice, qui cognouit primas causas, si non est aliter prouisum de iudice appellationis, appellabitur ad Superiorem, qui ipsum Potestatem, seu officialem elegit, quia talis dicitur proximus superior, Franch. in rubr. sub n. 35. vers. sexto & vltimo de appell.

Sed hoc debet intelligi vt procedat, quando is, qui Potestatem elegit, non habet alium superiorem, vt puta in Republica Lucensi, vbi illius Consiliũ generale eligit potestatem, dico, quod si in illa Rep. a sententia Potestatis non esset aliquo casu prouisum de iudice appellationis, appellandũ esset a Potestate ad Consilium generale, & ideo, si potestas iudicauerit in causa inappellabili, & pars aliqua prætendat iniustitiam, non potest illa pars recurrere ad alium, quam ad ipsam Remp. & sic ad Consilium generale, quod repræsentando Remp. publicã, elegit Potestatem.

A I U D I C E ordinario, electo a Populo, & confirmato a Domino appellatur ad ipsum Dominum, quia licet iudex habeat iurisdicçãoẽ a Domino confirmante, tamen non est omnino idem tribunal Domini & iudicis, cũ nõ constituatur libere a Domino,

sed tantum ab eo confirmetur, postquam fuerit a Populo electus, & conuenit admodum, quod appellatur ad Dominum, vt ipse aliquã vel primam, vel secundam causarum cognitionẽ habeat, alioquin esset iurisdicção penes ipsum sine vsu præsertim libero Couar. pract. qq. c. 4. sub n. 6. vers. secunda conclusio. fol. 433.

A P A R I B V S Curia siue Domino in causa feudali appellatur ad proximiorẽ Dominum superiorem illius feudi, & ab isto proximiorẽ superiore appellatur ad alium proximiorẽ superiorem, & ab isto appellatur vltimo ad Imperatorem, Iacob. de S. Georg. tract. de feud. vers. su siuem, in verbo. & dicti vassalli pro dictis rebus. sub num. 36. tom. 10. par. 1. fol. 223 & esse comm. * conclusionem testatur, & sequitur Curt. Iun. tract. de feud. in 7. & vlt. par. princip. q. 11. num. 31. tom. 10. par. 2. fol. 92. quem refert, & sequitur Clar. lib. 4. recept. sentent. §. feudum. quasi. 90. in fine.

Aduerte tamen, quod iste ordo appellandi vltimo loco ad imperatorem habet locum in feudis imperialibus, secus si sit feudum ecclesiæ, quia appellaretur vltimo loco ad Sanctam Sedem Apostolicam.

Cæterum an, & quando Dominus feudi, quando ordinarius, & quando pares Curia iudicent in causa feudali, vide Canonistas in c. 5. ceterũ vbi præsertim Dec. n. 42. & seqq. de iud. Fran. Somb. trac. ad vsu feud. par. 14. n. 1. & seqq. tom. 10. par. 2. fol. 160. Min sing. in sing. obseru. cent. 1. obseru. penul. 99. per totam, & cent. 4. obseru. 89. notum. per totam, & late, & ordinate Curt. Iun. d. tract. de feud. in 7. & vlt. par. princ. n. 1. & seqq. tom. 10. par. 2. fol. 90. & vide, quæ scripsi supra num. 92.

A C A P I T V L O, id est, a gestis in capitulo appellatur cum distinctione: Aut enim in capitulo interuenit Præses, seu Prælatus, vt Præses: & tunc certum est, quod non potest appellari, nisi ad superiorem illius Præsidis; & ideo, si Episcopus interuenierit in capitulo vt Episcopus, non potest appellari ad ipsum Episcopum, sed debet appellari ad superiorem Episcopi, vt retuli, & sequutus sum supra sub n. 60. & ideo a concilio prouinciali, in quo interuenierit Archiepiscopus vt Archiepiscopus, appellatur ad Papã, vt superiorem, vt retuli, & sequutus sum supra num. 100. & a concilio generali, in quo interuenit Papa, non potest appellari, quia Papa non habet superiorem iuxta ea, qua scripsi sub d. num. 100. vers. limita primo. Aut in capitulo interuenit Præses seu Prælatus, non vt Prælatus, & tunc appellatur ad Prælatum, seu Præsidem illius capituli, & ideo, si episcopus interuenierit in capitulo vt Canonicus, appellari poterit ad ipsum Episcopum, vt retuli, & sequutus sum supra sub d. num. 60. & similiter, si Archiepiscopus interuenierit in concilio prouinciali, vt Archiepiscopus, & postea euaserit Papa, poterit ad ipsum vt Papam appellari.

Quando Episcopus, seu alius Præses dicatur interuenire vt Præses, sicque vt caput, & quando non vt Præses, sed vt membrũ, cognoscitur ex sede, & subscriptione: nam, si sederit in prima sede, seque subscripserit primo loco, dicetur interuenisse vt Præses, & caput, secus si non sederit in prima sede, seque non subscripserit primo loco, quare si Episcopus sedet, & subscribit post Archidiaconum, dicetur interuenisse vt Canonicus, Gloss. in cap. 11. a collatione, in verbo. prælatus. de appell. in 6. quod si non appareat de ordine, quo sederit, & actus fuerit celebratus sine scriptura, tunc in dubio præsumitur interuenisse, vt caput, Gloss. vbi supra, & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 4. cap. 2. num. 6. vers. præsumitur fol. 373.

121 A RECTORIBUS alicuius collegii, vel artis appellatur ad illum, cui tale collegium est subiectum, puta ad Potestatem ipsius loci, quia ista collegia, & eorum rectores sunt subiecta ordinariis locorum, & ad eorum libitum possunt destrui, sicut etiam a principio possunt prohiberi, ne fiant, *Franch. in rubr. num. 36. q. 2. Card. Alex. num. 52. vers. sed quid de sententiis. & Dec. num. 46. qu. 6. de appell. & quod a collegio, & rectore collegii possit appellari, refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 57.*

122 Aduerte quod si collegium est mere seculare, puta mercatorum, & aliorum artificum, & eorum rector est secularis, tunc appelletur ad superiorem seculare, *Franch. & Card. Alex. vbi supra.*

123 Quod si collegium est ecclesiasticum, & similiter rector est ecclesiasticus, tunc debet appellari ad immediatum superiorem ecclesiasticum, *Franch. & Card. Alex. vbi supra.*

124 Si vero collegium est mixtum laicorum, & clericorum, puta si appelletur a Rectore scholarium: isto casu, si pro maiori parte sunt clerici, esset appellandum ad Episcopum indistincte: sed si pro maiori parte sunt laici, tunc si rector est clericus, & iudicat de clerico, & debet appellari ad Episcopum, cum is rector iudicet, vt ecclesiasticus, ex quo aliter in clericum non datur iurisdictio: sed si iudicat de laico, tunc debet appellari ad Potestatem, quia licet ipse rector sit clericus, tamen isto casu iudicat vt laicus, & tanquam rector collegii secularis. *Franch. d. rubr. sub num. 36. quæ. 2. ibi. aliquando collegium est mixtum. & Card. Alex. sub num. 52. vers. aut vero in eo. de appell. Sed Spec. in tit. de execut. sent. §. nunc dicendum est. num. 12. vers. sed nunquid. lib. 2. fol. 179. recitius, & imperfecte ait, quod appellatur ad defensionem ciuitatis, si litigatores sunt laici, si vero clerici, ad Episcopum.*

Nota obiter dum dixi, a Rectore scholarium appellari ad Episcopum, vel ad laicum iuxta relatum distinctionem; quod rector scholarium est iudex competens scholarium, *auth. habita, versus sinem. C. ne fil. pro patr. quæ auth. est canonizata in priuilegiu scholarium profitentiu in almo Urbis gymnasio a Bonif. VIII. octauo idus Iunii anno 1303. & loco Episcopi est declaratus Vicarius Romani Pontificis, & ideo cessat disputatio, quam facit Abb. in qq. quæst. 6. Gandulphus. sub num. 1. dum arguit, quod scholares non possint facere vniuersitatem, & consequenter non possint de iure communi habere rectorem: & an rector sit comprehensus in d. auth. habita non disputo; tu poteris videre Abb. d. quæst. 6. sub num. 7. vers. ego vero pro decisione.*

Nota etiam, quod rector non est iudex scholarium priuatiue quoad alios, sed cumulatiue ad electionem scholaris, qui potest etiam conuentus eligere vel dominum, vel magistrum suum, vel episcopum ciuitatis; vt in d. auth. habita. Super hoc notabili vide, quæ late scribit Hor. Lut. tract. de priuilegiis schol. priuileg. 65. & seqq. tom 18 fol. 82.

Declarata etiam, dum dixi, a rectore esse appellandum ad Episcopum, vel ad laicum, vt scholaris possit appellare, etiam omissis mediis, vt *reuli, & sequutus sum q. preced. n. 102. limit. 10.*

ARTICVLVS V.

125 AD quintum articulum: Ad quos appelletur a sententiis, latis a iudicibus ordinariis locorum status ecclesiastici, immediate Sedi Apostolica subiecti.

Vt satisfaciam huic articulo, constituto tres conclusiones.

Primo igitur concludo, quod a iudicibus ecclesiasticis appellatur gradatim ad superiores eo ordine, & de quo egi *supra n. 52. & seqq.* cum limitatione, & declarationibus, quas posui *supra sub n. 99. vers. limit. & vers. seqq.* ille enim ordo est generalis, & obseruandus in singulis prouinciis, dominiis, ducatus, regnis, & in toto mundo, vbi sunt iurisditiones ecclesiasticæ, & propterea in primis est obseruandus in statu & dominio temporali ecclesiæ.

Secundo concludo, quod a iudicibus secularibus status ecclesiastici, immediate temporali Ecclesiæ dominio subiecti, appellatur gradatim ad superiores, & ideo a Prætoribus, Commissariis, Locatenentibus, & similibus iudicibus Castorum, Terrarum & Ciuitatum appellatur ad proprios Gubernatores Prouinciæ, ad Vicelegatos, Legatos, Rotas, & ad Sacram Consultam iuxta tenore priuilegiorum, indultorum, facultatum, literarum, & breuium apostolicorum, de quibus priuilegiis, seu indultis apostolicis meminit Sixtus V. in constitutione rotali prouinciæ Marchiæ, prout legitur *in d. constitutione sub n. 17. vers. totius vero.* & consequenter de iudicibus appellationum non potest dari certior doctrina, ex quo priuilegia, seu indulta sunt diuersa, & facultates prædictæ possunt augeri, diminui, & alterari ad beneplacitum ipsius Papæ: quare in casu occurrenti necesse est, vt ad ea recurrat *in is.*

Tertio concludo, quod ab iisdem omnibus iudicibus status ecclesiastici, etiam si sint Legati Sedis Apostolicæ, potest appellari etiam ad Aud. Cam. quia appellationes, quæ extra Curiam a quibusvis iudicibus interponantur ad Sedem apostolicam, deuoluuntur ad ipsum Audit. Cam. iuxta eius facultates, a me citatas *supra sub numer. 16. vers. subextende. & num. 112. & quæst. preced. num. 90. vers. infero.* & scripsit etiam *Vestr. in prax. lib. 2. cap. 4. sub num. 4. quem reuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 22. num. 2.* sed ad Papam potest ab omnibus, etiam omissis mediis, appellari; Ergo & ad Auditorem Camera.

Contra hanc conclusionem in eo, quod dicimus, appellationes, interpositas ad Papam, deuolui ad Auditorem Cam. tenet Rot. *decis. 42. alias 336. si a iudic. de appell. in nou.* dicens, quod si a iudice in Campania appellatur ad Papam, vel eius officiales, Auditor Camera sine speciali commissione non potest se intromittere, quia Auditor Camera non est Auditor, neque officialis Papæ, sed Auditor Camera, & Camerarii, & quemadmodum, inquit, Camerarius de eiusmodi causis per appellationem ad Curiam deuolutis, non potest se intromittere, ita neque eius Auditor.

Non discedas a conclusione, quia facultates Auditoris Camera sunt claræ, & inficiunt istam decisionem, quæ poterat procedere quando Auditor Camera non habebat istas facultates; prout notauit etiam *Vestr. d. lib. 2. cap. 4. sub num. 4.* facultates enim Auditoris Camera indies auctas esse testatur *Mandol. t. act. de inhibis. q. 93. num. 2. tom. 5. fol. 107. & dixi supra lib. 1. cap. 22. num. 4.*

EXTENDE eandem conclusionem, vt ad Auditorem Camera possit appellari, etiam omissis mediis, vt scripsi *d. quæst. preced. num. 90. & supra dictu num. 99. vers. declara. & num. 112.* & ratio est euidentis, quia Papa constituit Auditorem Camera iudicem appellationum, interponendarum ad Sedem Apostolicam, seu ad

seu ad ipsum Papam, ut in citatis facultatibus, sed ad ipsum Papam potest appellari, omisso medio, ut late prosequutus sum, & declaravi *quæst. preced. limit. 4. nu. 46. & seqq.* ergo ad ipsum Auditorem Camerae.

Contra istam extensionem facit, quia privilegium datum iudici ordinario, non transit in eius substitutum; quare licet a sententia iudicis ordinarii non possit appellari, tamen potest appellari a sententia sui vicarii, seu substituti, ut retuli, & sequutus sum *supra sub num. 56. vers. quinto quia.* Sic in proposito licet Auditor Camerae sit substitutus, & quasi vicarius appellationum, interponendarum ad Papam, tamen Papa habet hanc præminentiam, ut possit ad se appellari, omittis mediis: Ergo ista præminentia non censetur translata in Auditorem Camerae.

Non discedas ab extensione, quæ practicatur quotidie sine vlla controuersia, & clare colligitur ex ipsis facultatibus, dum in eis constituitur iudex appellationum etiam a sententiis delegatorum, quia, cum non appelletur ad delegantem, omittitur medius.

SVBEXTENDE I. eandem extensionem, ut procedat etiam si iudices medii, id est, ii, a quibus deputati sunt, vel loca ipsa, in quibus iudicant, ut puta, Barones, Domicelli, feudatarii, Communitates, & Vniuersitates status ecclesiastici haberent indulta, seu privilegia cognoscendi secundas causas, quia adhuc posset appellari ad Auditorem Camerae, his mediis omittis, ex quo his omnibus privilegiis, & indulgentis derogat Papa in facultatibus Auditoris Camerae *sub nu. 35. vers. non obstantibus.* concessis de anno 1590. pridie idus decembris. & adde quæ scripsi *quæst. preced. num. 54. & 90.*

Oppono contra hanc subextensionem, quia Papa non intendit præiudicare iurisdictioni ordinario, ut per ea, quæ retuli, & sequutus sum *quæst. preced. nu. 74. & 75.* & propterea, appellato instante, solet remittere causam ad iudicem mediatum, ut retuli, & sequutus sum *eadem. quæst. preced. num. 83.* & Signatura commisiones appellationum, interpositarum a iudicibus extra statum ecclesiasticum, solet de medio tollere, ut scripsi *ead. quæstio. preced. nume. 34.* Ergo autem non potest appellari ad Auditorem Cam. omisso medio, aut saltem causa est remittenda ad mediatum.

Resp. huic oppositioni, quod nos sumus in casu, in quo constat expresse de intentione Papæ, ad quæ cum possit appellari, omisso medio, ut retuli, & sequutus sum *d. quæst. preced. num. 46. & 47.* nemini iniuriam facit, si suo iure utatur, præsertim ad nostram utilitatem, *per ea quæ scripsi d. num. 47.* & licet non solet remittere causam appellationis, interpositæ intra statum ecclesiasticum, & introductæ coram Audit. Camerae, ut etiam testatus sum *dict. quæst. preced. num. 91.* & solet de medio tollere commisiones appellationum, interpositarum in locis extra statum ecclesiasticum, ut scripsi *eadem quæst. preced. num. 34.* etiam si illa loca sint feudalitatis apostolicæ, ut dixi *ead. quæst. preced. num. 76.* sicque solet diuerso iure uti; tamen ratio huius diuersitatis est, quia ipse intra statum ecclesiasticum exercet iurisdictionem temporalem immediate, & minus mediate, quam extra dictum statum; Vnde in re magis propria, & suæ administrationi magis seruata potest facilius, & solet intensius providere, quam in re, cuius curam alteri strictioribus forsitan pactis, & inuestituris commisit: Vt huius diuersitatis ratio non est sollicite quæ-

renda, tum quia Papa non monetur, nisi ex causa, ut retuli, & sequutus sum *quæst. preced. sub num. 75.* tum quia, cum Papa habeat iurisdictionem in administranda iustitia, quantumuis iurisdictione alteri sit concessa, iuxta ea, quæ scripsi *supra n. 111. in secunda oppositione. & num. 112.* non facit præiudicium si non dat, quod non tenetur dare.

SVBEXTENDE II. ut procedat etiam in appellationibus a sententiis, latis a iudicibus Terrarum Populi Romani, quia et si Statuta Urbis *lib. 1. c. 15. & c. 188. de appellationibus subditorum, &c.* mandent, ab illis sententiis appellari, recurri, & dici de nullitate dictarum sententiarum ad Conservatores Urbis; nihilominus, cum facultates Auditoris Camerae habeant clausulâ derogatoriâ statutis Urbis, poterit appellari etiâ ad Auditorem Camerae, omittis Conservatoribus.

RESTRINGE I. eandem conclusionem, ut non procedat in casu, qui esset de vniuersitate causarum, delegatarum alicui iudici priuatim quoad alios quia tunc si coram alio procederetur non appellabitur ad Auditorem Camerae, sed patebit aditus ad ipsum delegatum vniuersitatis causarum, qui iuxta suas facultates poterit ad partis instantiam inhibere, & reassumere causam tam extra Curiam, quam in Curia: Et qui sunt in Vrbe isti delegati ad vniuersitatem causarum, & quam habeant iurisdictionem, tu ex cuiusque propriis impressis facultatibus in casu occurrenti facile cognosces.

RESTRINGE II. ut non procedat in appellationibus a iudicibus secularibus extra statum ecclesiasticum, quia Papa non solet eas recipere, per ea quæ scripsi *supra vers. respondeo.* nisi in casu, quo esset in eo loco clausus locus iustitiæ, ut dixi *supra sub num. 112. versus finem. & in locis ibidem citatis.*

RESTRINGE III. ut non procedat in causis matrimonialibus, & beneficialibus, quia Auditor Camerae ex ordinaria iurisdictione eas non potest cognoscere, & ideo ad eum neque gradatim neque non gradatim potest in illis appellari, sed solum ad ipsum Papam, qui illas deleget, ut scripsi *supra sub num. 99. vers. subdeclara.*

ARTICVLVS. VI.

AD Sextum articulum: *Ad quos appelletur a sententiis, latis a iudicibus Romana Curia.*

Priusquam satisfaciam huic articulo non desinam in vestram redigere memoriam, quod in Curia Romana extant non solum quam plures iudices sed etiam quod eorum iurisdictione quandoque mutatur & alteratur, iuxta ea, quæ, loquendo de iurisdictione Auditoris Cam. scripsi *supra sub num. 125. vers. non discedas.* quod cum ita sit hunc prosequar articulum iuxta moderniores facultates, & iurisdictiones iudicium.

A MARESCALLI Urbis iudices, quæ vocamus *128* *Iudicem Curia Sabellorum,* appellatur ad Auditorem Camerae, veluti ordinarium appellationum dictæ Curia, ut scribit Vestr. *in prax. libr. 2. cap. 14. sub num. 1.* quem retuli & sequutus sum *supra lib. 1. capit. 28.* Et ratio est, quia iste iudex Curia Sabellorum est iudex ordinarius inferioris ordinis sequentium Romanam Curiam non exemptorum, sed humilioris conditionis, sicut enarrat Vestr. *d. lib. 2. cap. 14. num. 2. cap. 4. sub num. 4.* & quod iste iudex Curia Sabellorum sit iudex ordinarius, scribunt etiam Gloss. Spec. & Vant. quos retuli, & sequutus sum *inf. a quæstion. 19. rem. 1. concl. 6. num. 79. vers. confirmatur.* & Auditor Camerae est iudex ordina-

Ordinarius superior Curialium; merito ab illo inferiore appellatur ad Aud. Cam. qui est superior, *Vestr. d. cap. 14. num. 1. in ultimis verbis.* Et hæc est certa conclusio.

Confirmatur hodie hæc conclusio ex facultatibus Auditoris Camerae, concessis in forma literarum a Greg. XIV. num. 9. *vers. & quascunque.* & a me sæpe citatis *supra sub num. 16. vers. subextende. & num. 112.* in quibus Auditor Camerae constituitur iudex omnium appellationum a iudicibus ordinariis in Curia, exceptis Vicario Governatore, & Senatore.

Aduerte obiter, quod Camerarius, & Camera ipsa Apostolica, quæ est iudex ordinarius, non est de exceptis in dictis facultatibus, quia eo ipso, quod Auditor Camerae dicitur Auditor Camerae, non potest Camera comprehendi inter iudices ordinarios, a quibus potest appellari ad Auditorem Camerae, quia esset appellare ab inferiore ad superiorem, *vt latius scripsi supra sub num. 152. vers. facile.*

Ab eodem iudice Curie Sabellorum appellatur etiam ad Governatorem Urbis, quia Governator in illis appellationibus de facto se intromittit, *vt scribit Vestr. d. lib. 2. c. 14. sub num. 1.* quem concise retuli & sequutus sum etiam *supra lib. 1. cap. 28.*

A SOLDANI Romanæ Curie iudice, quem Iudicem Turis nonæ vocamus, appellatur ad Governatorem Urbis, *vt enarrat Vestr. in prax. lib. 2. cap. 15. sub num. 1.*

Ab eodem Iudice Turis nonæ potest appellari ad Auditorem Camerae, quia est iudex appellationum a iudicibus ordinariis in Curia, vt in eius facultatibus, quas citavi *supra versic. confirmatur.*

129 A RIPÆ & Ripetæ iudice appellatur ad Præsidentem pro tempore dictæ Ripæ, & Ripetæ, & duæ sententiæ faciunt rem iudicatam, vt disponitur in motu proprio Papæ Pauli III. *postquam registrato lib. 5. diuersorum Pauli III. fol. 118.*

Ratio est, quia iudex Ripæ, & Ripetæ est iudex Camerarius, & ordinarius causarum Ripalium, & eius iurisdictio habet multa priuilegia, concessa inter alios Pontifices a Papa Paulo III. in d. *motu proprio,* & de eius iurisditionis origine habes motum proprium Clementis VII. *nuper.* quo etiam disponitur, vt deputetur per Præsidentem Camerae Apostolicæ, seu eius Decanum; habes etiam motum proprium Pii IV. *cupientes. fol. 752.*

Cumque sit iudex Camerarius, debet ab eius sententia appellari ad Præsidentem, qui est Clericus Camerae.

130 A VICARIO Papæ appellatur ad Papam, *Dec. in c. 66. dilecti. nu. 30. de appell. & quod a sententia Vicarij Principis appelletur ad Principem scribunt Franch. d. c. dilecti. n. 41. vers. sexto queritur.* etiam si sit Vicarius generalis, & quamuis sit idem auditorium cum ipso Principe, scribit *ibidem num. 42. vers. septimo queritur.* & Maran. *in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoque appellatur. num. 383. fol. 513.* & ratio est, quia alias sententia Vicarij non posset reuideri, cum Principis, & Vicarij sit idem tribunal, *Maran. vbi supra.*

Nec obstat, quod a Vicario non possit appellari ad Episcopum, *per ea, quæ scripsi supra n. 53.*

Quia respondeo, quod non appellatur ad Episcopum, quia exstat Archiepiscopus, ad quem potest appellari; sed a Vicario Principis debet posse appellari ad Principem, quia non exstat alius superior, ad quem possit appellari.

DECLARA I. extendendo, vt a Vicarij Locumtenentibus, qui sunt duo, vnus in ciuilibus, & alter in criminalibus, appelle tur similiter ad Papam, quia a Locumtenentibus seu Vicariis appellatur, sicut appellatur ab his, quorum vicarij sunt, *vt ex Innoc. retuli, & sequutus sum supra num. 86.* Est enim idem tribunal, *vt late retuli, & sequutus sum supra nu. 53. & seqq.* & quod a Locumtenente non possit appellari ad eum, cuius est locumtenens, quia est idem tribunal, scribit Paul. de Castr. *in l. 5. a iudice. sub nu. 4. C. de iudic. Vide Corn. cons. 48. num. 1. lib. 1.*

DECLARA II. vt hodie a Locumtenente Vicarij in ciuilibus, qui profert sententias sub nomine tribunalis, si caussa est inappellabilis propter modicam summam, detur recursus ad Vicesgerentem, qui est iudex eiusdem tribunalis, representans personam Vicarij, & ab eo datur recursus ad Illustriss. Cardinalem vicarium.

A VICESGERENTE, qui similiter potest causas cognoscere in prima instantia, appellatur ad Papam, sed si caussa sit inappellabilis, quia sit de modica summa, potest recurri ad Illustrissimum D. Vicarium.

De recursu, supplicatione, & reuisione vide, quæ scripsi *infra q. 19. rem. 3.*

A MAGISTRIS Iustitiariis appellatur ad Capitaneum appellationum ex dispositione stat. Urbis *lib. 3. c. 40. in fine princ.*

A CONSULIBVS agriculturæ non datur appellatio, sed solum reuisio per duos probos viros, de arte agriculturæ eligendos a Consulibus artis ad instantiam partis, petentis reuisionem, qui viri eligendi non sint partibus suspecti: & hæc reuisio debet peti infra octo dies, immediate sequentes post latam sententiam: & postquam fuerint electi, debet is, qui petit eos eligi, efficere vt dicti reuisores electi acceptet infra octo alios dies: qui reuisores debent infra mensem, inchoandum a die, quo vltimus reuisor acceptauit, terminare causam reuisionis ex eisdem actis: & demum poterit peti altera tantum reuisio, vt latius habetur in statutis nobilis artis agriculturæ *cap. 54.*

A CONSULIBVS artium in casu appellabili appellatur ad Capitaneum appellationum, quia is est iudex appellationum a sententiis, latis a iudicibus, & officialibus quibuscunque Curie Capitolij, *vt dixi supra q. 2. num. 22.* In casu vero non appellabili datur recursus per viam querelæ ad Conseruatores Urbis, ex dispositione statutorum, *lib. 1. c. 15.*

A MAGISTRIS viarum in ordinariis appellatur ad Capitaneum appellationum, vel ad Camera Apostolicam ad electionem appellantis; in aliis vero, de quibus cognoscunt per priuilegia, & literas Apostolicas cum Reuerendissimo D. Camerario S. R. E. appellatur ad Reuer. Cam. Apostolicam ex dispositione stat. Urb. *lib. 3. cap. 39. in princ. vel ad Præsidentem viarum.*

De iurisditione, & facultatibus Magistrorum viarum vide literas Pii IV. datas Romæ 10. Kal. Septembris anno Domini 1565.

A COLLATERALIBVS, & Senatore, eiusque Iudice maleficiorum appellatur ad Capitaneum appellationum, etiam si sententia fuerit lata de voto totius Assettamenti, *vt notauit supra q. 2. num. 22. vbi videas.*

EXTENDE I. vt procedat etiam in sententia, prolata in prima instantia a delegato, seu deputato

Senatoris, quia adhuc appellatur ad Capitaneum ex dispositione statut. *Vrbis lib. 1. c. 12.*

138 **DECLARA** istam extensionem, ut procedat de plano, quando fuit deputatus in locum Collateralis, allegati suspecti; quia tunc sicut a sententia, lata ab illo Collaterali, fuisset appellandū ad Capitaneum, ita etiam erit in sententia, lata a subrogato in eius locum; sed si causa erat cognoscenda ab ipso Senatore, & is eam delegauerit, posset oriri dubitatio ex eo, quod a delegato appellatur ad delegantem, *vt dixi supra nu. 14. & seqq. & nu. 24.* loquendo in delegato ab Episcopo.

EXTENDE II. ut a sententia Senatoris, cognoscentis de appellatione a sententia, lata per Capitaneum, appelletur ad eundem Capitaneum, qui si fuerit illemet, qui prius in ea iudicauerit, causam appellationis determinabit consilio Consultoris eligendi; alioqui si Capitaneus erit muratus, ipse cognoscat, ut partim expresse disponitur & partim colligitur ex statut. *lib. 1. c. 180.* & hæc extensio adaptatur, quando Capitaneus iudicat in prima instantia, quia appellatur ad Senatorem, *vt dixi infra n. 140.*

139 **A CAPITANEO** appellationum, si eius sententia est conformis sententiæ, a qua fuit appellatum, non datur appellatio, quia duæ conformes faciunt rem iudicatam. Si vero est difformis, tunc omnino appellatur ad Senatorem; qui tamen, si prima sententia fuit lata a se, vel ab aliquo ex ipsius Senatoris iudicibus, non cognoscit, sed causam determinat consilio Consultoris, eligendi; sed si non ipse Senator, neque aliquis ex eius officialibus primam tulerint sententiam, ipse Senator uti iudex appellationum cognoscat causam appellationis sententiæ, latæ a Capitaneo, *vt in statut. Vrbis lib. 1. c. 178.* quod credo procedere etiam, quando prima sententia esset lata a delegato Senatoris in casu, quo ipse Senator debuisset iudicare, quia sicut isto casu potuisset a sententia delegati, seu deputati immediate appellari ad Senatorem, ut dubitando dixi *sub nu. preced.* ita a fortiori credo, quod ubi de facto fuerit appellatum ad Capitaneum, & is protulerit sententiam difformem, possit tanto magis appellari ad Senatorem, quia isto respectu illa prima sententia non dicitur lata a Senatore, neq; ab aliquo ex eius officialibus.

140 **A CAPITANEO**, iudicante in prima instantia, appellatur ad Senatorem, siue sententia Capitanei sit definitiua, siue habeat vim definitiuæ, & dummodo causa sit appellabilis, sic disponentibus stat. *Vrb. lib. 1. c. 179.*

A SENATORE appellatur ad Capitaneum appellationum, *vt dixi supra numer. 136. & sub num. 138. vers. extende 2.*

141 **A GUBERNATORE** Burgi appellatur ad Audit. Cam. quia Gubernator Burgi non est de exceptis; & a non exceptis appellatur ad Audit. Cam. *vt in eius facultatibus num. 9.*

142 **A GUBERNATORE** Urbis, eiusque Locumtenentibus in causis appellabilibus, & in quibus non agitur de interesse Fisci, quales sunt causæ inter priuatum, & priuatum inter quos agitur ciuilitur, appellatur ad Papam, *vt habetur in Bulla Sixti V. reformatio curia alma Urbis Gubernatori, &c. vers. in causis ordinariis.* publicata anno 1587. die 1. mensis Decembris.

Sed in causis, in quibus agitur de interesse Fisci, quales sunt illæ, in quibus agitur de pœna, applican-

da fisco, debet appellari ad Cameram ex dispositione Bullæ Pii IV. super ordinatione tribunalis Camere Apostolicæ, editæ anno 1564. Kal. Nouembris, in illis verbis: *Nec non ius reddendi, & iustitiam tam fisco, & priuato, quam ipsis priuatis. si qua ratione de fisco inter esse agatur, administrandi, & rursus circa medium dictæ bullæ: Verum, ut prolixa litium dispendia quo potest compendio arceantur, Clericus, qui iudex, vel commissarius fuerit, causam aliquam proposituram, partibus prius auditis diligenter factum discutiat, illoque bene, & sufficienter instructo, schedulam manu sua subscriptam parti agenti, & instanti contra fiscum, vel alium, seu procuratori fisci contra partem de more tradat, qua etiam Clericos, & Camerales omnes certiores faciat, se huiusmodi causam praestituto die proposituram.*

Vel esset appellandum ad Audit. Cam. ex dispositione motus proprii Pii V. reformatorii motus proprii Pii IV. cum sicut accepimus. nisi eiusdem Audit. iurisdictione declarata esset incompetens quo ad appellationes a sententiis Gubernatoris, *vt in ipsius Auditoris facultatibus num. 9. vers. & quasunque.* concessis de anno 1590. pridie Idus Decembris, nisi tu replices quod dictæ facultates, cum stent ampliatiue, non derogant in casibus, in quibus Auditor Cam. iam habebat iurisdictionem. Cogita.

A GUBERNATORIS Urbis Locumtenente¹⁴³ iurisdictionis ciuilibus in causis non appellabilibus, & in quibus de iure recursus datur, recurri potest ad Gubernatorem, qui causas huiusmodi recursus per se ipsum, vel alium, ab eo deputandum iuxta suas facultates, expediat: & eiusmodi recursus peti debet infra decem dies duntaxat, & eius petitione non retardatur executio vsquequo Gubernator petitem recursum non admiserit, *vt habetur in dicta Bulla Sixti V. reformatio curia alma Urbis Gubernatoris. vers. in causis ordinariis.*

De materia recursus, supplicationis, & similium vide, quæ scripsi *infra q. 19. rem. 3.*

In quibus causis, seu sententiis non appelletur a Gubernatore, seu eius Locumtenentibus criminalibus, vide *infra q. 17. limit. 48.*

AB AUDITORE Camere eiusq; Locum¹⁴⁴ tenentibus appellatur ad Papam.

A ROTÆ Auditore appellatur ad Papam, *vt declarauit supra nu. 20. illatione 2.*

A Delegato Papæ appellatur ad Papam delegantem, *vt dixi supra nu. 16.*

A DOANERIO & a Doanerio Patrimonii appellatur ad Præsidem Doanarum: nam ex Clericis Reuer. Camere Apostolicæ eliguntur Præsides, qui dicuntur habere ordinarium, ac propriam demandatam iurisdictionem ad vniuersitatem causarum ratione guberniorum, quæ quot annis inter ipsos clericos distribuuntur, *vt notat Paul. Granut. theor. 21. ordinarium. nu. 13.*

NOTA obiter, quod hi Præsides proferunt sententias sine voto Camere, etiam si pars, seu partes peterent sententiam non proferri sine voto Camere; quod non est quando causa cognoscitur ab alio Clerico Camere, quia is, etiam si sit delegatus per rescriptum Papæ, non potest expedire causam sine voto Camere iuxta dispositionem bullæ Pii IV. editæ anno 1564. Kal. Nouembris super ordinatione tribunalis Camere Apostolicæ.

Ratio quare Clericus Camere non possit expedire causam sine voto Camere est quia clerici Camere nullum

Nullam habent iurisdictionem, ut singuli, sed tantum collegialiter, & in plena Camera, ut disponit bulla 70. Pii IV. reformatio Camerae Apostolicæ & eius officialium. *vers. lertici vero. fol. 748.*

A Præsidibus supra dictis appellatur ad Cameram, ut dixi nu. seqq.

146 A CAMERA Apostolica appellatur ad ipsammet Cameram, ut ex seqq. clare patebit.

A CLERICIS igitur, seu clerico Camerae Apostolicæ appellatur ad eandem Cameram, & causa committitur per turnum alteri clerico, qui de voto similiter eorundem clericorum sententiam profert; quare causa semel effecta camerale, remanet camerale, & alibi videri non potest, *Marches. tract. de commiss. par. 1. rubr. de commiss. in particulari cap. 3. sub nu. 16. ibi, quare si. fol. 28. in secunda impressione.*

Ratio est, quia tribunal Camerae est tribunal primum, & supremum, ut illud vocat Pius IV. in bulla super ordinatione tribunalis Camerae Apostolicæ, edita anno 1564. Kal. Nouemb. 15.

147 DECLARA, ut quicunque clericus, cui Camera causam per turnum committit, representet totam Cameram, & ideo dicitur adhuc iudex ordinarius, & non delegatus, *Paul. Granus. theor. 21. ordinarius. sub nu. 17. versic. si vero loquimur.* Tamen ille clericus non potest expedire causam sine voto Camerae, etiam si ei causa esset commissa per speciale rescriptum Papæ, ut dixi supra sub nu. 145. & debet illam expedire sub nomine Camerarii, ut per eundem Granus. *dict. theor. 21. nu. 11. & 16.* & ratio est, quia clerici Camerae nullam habent iurisdictionem ut singuli, sed tantum collegialiter in plena Camera, ut rescribit sub d. n. 145. Et quando clericus Camerae dicatur delegatus in causa, *de Granus. d. theor. 21. sub nu. 17.*

148 A PRÆSIDE Dohanarum & Græciæ appellatur ad Cameram, quia est iudex Camerarius.

149 A PRÆSIDE Ripæ, & Ripettæ, aliisque Præsidibus & clericis, Gubernatoribus Camerariis appellatur ad Cameram ob eandem rationem.

150 A CAMERARIO ipso appellatur etiam ad Cameram, quæ causam committit alicui ex Clericis eiusdem Camerae, *Marches. tract. de commiss. par. 1. rubr. de commiss. in particulari cap. 3. sub nu. 16. fol. 28. col. 1. in 2. impress.*

151 A THESAURARIO appellatur ad Cameram, *Marches. tractat. de commiss. part. 1. rubr. de commiss. in particulari cap. 3. sub nu. 16. fol. 28. col. 1. in secunda impress.*

ADVERTE, quod a sententiis, latis per Thesaurarium, seu Locumtenentem, vel Auditorem, seu alios eius ministros, datur appellatio, facto prius actuali deposito infra viginti dies a die latæ sententiæ penes Montem Pietatis, aut alium locum arbitrio eiusdem Thesaurarii, alias nullatenus retardatur executio, vide facultates, Thesaurario a Clem. VIII. versus finem. *vers. tu usque.* concessas Kal. Augusti anno Domini 1596.

Confirmatur hæc advertentia ex his, quæ scripsi infra q. 17. limi. 17. n. 6. ubi dixi non admitti appellationem, nisi facto actuali deposito, quando agitur de debito Camerae.

152 A COMMISSARIO Camerae appellatur ad Cameram, quia etiam ipse est officialis Camerae Apostolicæ, & habet iurisdictionem contra detinentes scripturas pertinentes ad Cameram, & contra eos proceditur manu regia, & executivè, ut in

facultatibus, concessis a Sixto V. anno Domini 1586. 4. Idus Octobris; & quia in hoc procedit executivè, ideo non datur appellatio suspensiva.

Contra hunc ordinem appellandi ad Cameram, positum supra num. 145. usque ad hunc numer. & contra appellationem, de qua supra num. 149. facit difficultatem, quia hi iudices sunt ordinarij, & præsertim ipse Camerarius, qui est iudex ordinarius ipsius D. Papæ, ut ex Host. & Vant. retuli, & sequutus sum infra quæstio. 19. rem. . . . conclus. . . . num. . . . & propterea videbatur appellandum esse ad Auditorem Camerae, qui est constitutus iudex omnium appellationum a quibusvis iudicibus ordinariis in Curia, ut in eius facultatibus, num. 9. vers. & quascunque. citatis a me supra sub nu. 16. versic. subextende. & num. 28. vers. confirmatur. & in ipsis facultatibus excipiuntur Vicarius, Gubernator urbis, & Senator: Ergo, cum Camera non sit excepta, videtur ab ea appellandum ad Auditorem Camerae.

Facilis est solutio huius difficultatis: nam nomen ipsum Auditoris Camerae solutionem secum portat: quia, cum sit Auditor Camerae, & Camerarii, & ita se ipsum in suis diplomatibus vocet, absurdum esset, quod Auditor esset supra eum, cuius est Auditor, & quod a Camera, quæ est pars suprema, appellaretur ad suum Auditorem, qui est pars inferior, quare non erat necessarium, ut exciperetur Camera, quia de substantia appellationis est, ut fiat ad superiores: & quod tribunal Camerae sit primum, & supremum dixi supra nu. 146. in fin.

Demum in tantum appellatur ad Cameram a sententia, lata in Camera, seu ab aliquo ex cameraribus, ut Signatura iustitiæ in his non solet rescribere, stantibus privilegiis, concessis ipsi Camerae a diversis Pontificibus, *Marches. d. cap. 3. sub nu. 16. fol. 28. col. 1.* Quare si materia, proposita in Signatura, tangat Cameram, Signatura dicit, *Videat Camera,* ut ex Staph. retuli, & sequutus sum quæst. preced. sub nu. 82. versic. confirmatur.

De iurisdictione Camerae Apostolicæ, eiusque Præfidentum, & clericorum, & circa quæ versetur, vide quæ compendiosè scribit Ant. Bard. *tract. de temp. vil. cap. 15. sub nu. 1. versic. & ita tom. 5. fol. 221.* & de eius ampla iurisdictione, officio, & dignitate scribit aliqua Redoan. *tract. de simon. ment. part. 1. cap. 13. sub nu. 6. tom. 15. par. 2. fol. 43.*

DECLARA, ut ordo appellandi ad iudices proprios in Rom. Curia, quem retuli in precedentibus, sit adeo observandus, ut neque Signatura solet contra eum rescribere, vide omnino quæ scripsi quæst. preced. num. 82. & 83.

INFERO ex hac declaratione, quod Signatura iustitiæ non delegat causas Capitolinas, neque in earum appellationibus rescribit, quia Curia Capitolina habet suos iudices ordinarios; & quod Signatura iustitiæ non rescribat in foro Capitolino super casibus, in quibus statuta disponunt, notat etiam Marches. *tract. de commiss. par. 1. in commiss. 7. protog. fatal. cap. 1. nu. 38. in fin. fol. 205.*

RESTRINGE istam illationem, ut non sit vera, si ageretur de restitutione in integrum aduersus lapsum dilationum statutorum, seu lapsum fatalium, seu quid aliud etiam ex clausula, *si qua mihi infra causæ:* quia licet statutis Urbis *lib. 1. cap. 50.* sit generaliter pronisum, ut iudices Capitolini possint restituere, tamen solet etiam Signatura rescribere

iudicibus Capitolinis, vt prorogent, seu de nouo concedant eorum arbitrio; quasi a statutis prouisum non sit.

157 SEDE VACANTE, nunquid iurisdic-tio iudicium in Curia Romana & aliorum habentium iurisdic-tionem immediate a Papa expiret, & consequenter nunquid possit appellari ad eosdem iudices appellationum, sicut si Papa esset viuus: vel potius sit appellandum ad Collegium Cardinalium.

Vt claram huius difficultatis habeamus resolutionem, firmo duas conclusiones.

PRIMA conclusio est, quod iurisdic-tio ordinariorum non expirat, & proinde Camerarius, Marscallus, & Auditor Camerae possunt, etiam sede vacante, exercere suam iurisdic-tionem, *Spec. tit. de offic. ordin. in princ. num. 3. vers. quid de auditoribus. lib. 1. fol. 39.* quem citat gloss. in *clemen. 2. ne Romani. §. eo tamen. in verbo expirare de elect.* asserendo, quod si habent iurisdic-tionem ordinariam, durat eorum officium, *Pannin. tract. de visit. q. 2. par. 1. num. 29. tom. 14. fol. 180.* qui loquitur de iurisdic-tione Camerarij, eiusque Auditoris, & *Gamb. tract. de auct. leg. de lat. lib. 9. sub num. 68. tom. 13. par. 2. fol. 219.* dicens, quod si Auditores Rotae habent iurisdic-tionem ordinariam, res caret dubio, quod durat eorum iurisdic-tio, *Maran. in suo spec. par. 4. dist. 5. num. 61. differ. 28. fol. 107.* quem retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 66. num. 7. in fin.* dicens, quod iurisdic-tio ordinarii non expirat per mortem superioris, qui eum constituit, etiam re integra; & facit quod scribit *Io. Fab. in §. item si adhuc. num. 4. vers. quid ergo. Inst. de mand.* dicens, quod delegatus ad vniuersitatem caussarum non reuocatur morte, si sit quasi ordinarius; & sic tu vides istam conclusionem communit-
* teneri.

158 Comprobatur haec conclusio, quia iurisdic-tio, seu officium Legati Papae non expirat per obitum Papae, *cap. 2. legatos. de offic. leg. in 6. Gamb. d. lib. 9. sub num. 29. vers. sed dubitatur. & nu. 30. tom. 13. par. 2. fol. 219.* & quod iurisdic-tio ordinaria non expiret per mortem committentis, notat *Franch. in dict. cap. 2. num. 2. vers. vltimo nota.*

Contrariam opinionem tenebant aliqui Cardinales, qui, vt recenset *Spec. vbi supra*, dicebant, quod praefati tunc de caussis audiebant auctoritate Collegii, & non sua.

159 Confirmatur primo haec opinio, quia in Curia Romana nullus habet iurisdic-tionem ordinariam, nisi Papa, *Arch. & alij, quos citauit infra quasi. 19. rem. ... concl. ... num. ...*

Confirmatur secundo, quia Vicarius Episcopi habet iurisdic-tionem ordinariam, *A. M. Papaz. in addit. ad Rot. decis. 1. alias 47. valent. nu. 2. de offic. in nou. Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 7. num. 1. tom. 13. part. 2. fol. 357. Couarr. var. resol. lib. 3. cap. 20. quod est vltim. sub num. 3. vers. quinto qui. ibi, nam & isti. & dixi supra num. 78. & lib. 1. cap. 13. num. 12. in fin. & de comm. * opin. testatur Couarr. vbi supra, & tamen, mortuo Episcopo, expirat omnino iurisdic-tio Vicarij etiam quoad caussas coeptas, vt referunt, & sequuntur iidem *Bertach. d. lib. 4. part. 7. q. 6. num. 6. & Couarr. pract. qq. cap. 4. sub num. 4.*
* *ibi, nec mortuo. vbi etiam testatur de communi * opinione.**

Confirmatur tertio, quia si non expiraret iurisdic-tio iudicum Caporiones iurisdic-tionem, quam exercent, non haberent; & tamen nos singulis sedibus vacantibus videmus, quod Caporiones, sede

vacante, exercent quandam iurisdic-tionem, vt scripsi *infra num. 163.*

His tamen vtcumque vrgentibus, non discedo a conclusione.

Ad primam enim confirmationem respondeo, quod non negat, quod iurisdic-tio ordinaria non expiret, sed negat, iudices Romanae Curiae esse ordinar-
rios; & consequenter difficultas consistit solum, qui sint iudices ordinarij in Curia Romana; in qua difficultate non insisto, quia praefatos, & aliquos alios esse ordinar-
ios scripsi *d. q. 19. rem. ...*

Ad secundam respondeo, quod officialis Episcopi repraesentat Episcopum, & idem auditorium est vtriusque, & eadem iurisdic-tio, vt dicit *Io. Fab. in §. item si adhuc. num. 5. vers. quid de officiali. Inst. de mand. & ideo a Vicario non potest appellari ad Episcopum, testibus iis, quos sequutus sum supra num. 53. & seqq. secus est in ordinarijs, qui habent iurisdic-tionem formalem distinctam a iurisdic-tione instituentis, quia ista iurisdic-tio est vere & proprie ordinaria, nec reuocatur morte, & ideo balliui Baronum non reuocantur per mortem eorum, quamuis dicti balliui habeant, quasi omnimodam conformitatem cum officialibus Episcoporum; Et ratio quare balliui non reuocentur per mortem Baronum; & tamen Vicarij reuocentur per mortem Episcoporum est, quia Barones, qui instituunt, sunt domini, Episcopi autem non sunt domini, *Io. Fab. in d. §. item si adhuc. num. 5. in fin. quem refert, & sequitur Couarr. pract. qq. cap. 4. sub num. 4.* Sed iudex ordinarius, constitutus a Papa, non videtur omnino habere idem auditorium cum ipso Papa, & ideo ab eiusmodi ordinario appellatur ad Papam, vt patet ex his, quae dixi supra num. 130. 142. & 144. & Papa habet magis naturam Baronis, quam Episcopi, quia est magis dominus, quam Episcopus. nam Papa dat aliquibus iudicibus titulo oneroso iurisdic-tionem perpetuam, durante eorum vita, quales sunt Camerarius, Clerici Camerae, & Auditor Camerae, & alicui non titulo oneroso, qualis est Vicarius; Ergo non mirum, si morte Papae non expiret iurisdic-tio ordinariorum, praesertim eorum, quorum iurisdic-tio est perpetua, durante eorum vita.*

Declaro obiter eandem secundam confirmationem, quod mortuo Episcopo gesta coram Vicario ignorante eius mortem, quem opin. hominum iuuabat, tenent, vt etiam in reuocatione requiritur intimatio, *Rot. diuers. 1448. idem in iacen. par. 3. lib. 3.*

Ad tertiam confirmationem respondeo, quod iurisdic-tio, quam exercent Caporiones, non procedit ex eo, quia expirauerit iurisdic-tio ordinariorum, sed procedit ex eo, quia, cum sit mortuus Papa, & Cardinales intrent Conclauem, & sic videantur destituti defensore, & partes ipsae dubitent de eorum iurisdic-tione, ipsi non procedunt.

AMPLIA eandem conclusionem, vt procedat etiam in iudicibus delegatis, si res non sit integra, quia tunc eorum iurisdic-tio non expirat per mortem delegantis, *Franch. in cap. 7. si delegatus. sub num. 5. vers. & ex praedictis. de offic. & potest. iudic. deleg. in 6. & quod non expiret in caussis iam coeptis, scribit Gamb. d. lib. 9. nu. 68. in fin. fol. 219.*

Contra istam ampliationem firmat *Spec. tit. de offic. ordin. in princ. num. 3. vers. in finem. ibi, auditores autem. l. b. 1. fol. 39.* dicens, quod & si auditores Palatii haberent ordinariam cognitionem: tamen non habent ordinariam iurisdic-tionem, & sunt delegati, & ideo, mor-

mo Papa, causas etiam cœptas non audiunt, & hoc tenent etiam Io. Fab. in d. item si adhuc. num. 4. vers. quid ergo. Inst. de mand. & Bertacch. tract. de ep. sc. lib. 4. par. 7. q. 6. num. 6. in fin. tom. 13. par. 2. fol. 357.

RETENTA hac opinione contra ampliationem.

EXTENDE eam, vt habeat locum etiam in delegato ad vniuersitatem caussarum, quia et si delegatus ad vniuersitatem caussarum æquiparetur in quibusdam ordinario, vt dixi supra sub num. 30. vers. contra. & supra lib. 1. c. 66. num. 7. tamen in aliquibus non æquiparatur ordinario, sed delegato, vide sub d. nu. 30. vers. contra. & in specie, quod æquiparetur delegato in casu, de quo agimus, scribunt Io. Fab. vbi supra, & Maran. quem retuli, & sequutus sum d. c. 66. n. 7. in fin.

RESTRINGE hanc extensionem, vt non procedat in Inquisitione contra hæreticos, quia eius iurisdictionio, quamuis sit delegatus ad vniuersitatem caussarum, non expirat morte superioris, nempe Papæ, qui eum constituit, c. 10. ne aliqui. de hæret. in 6. Io. Fab. in d. d. item si adhuc n. 4. in fin. Glos. Eymar. Pegn. & las. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 67. n. 8. vbi videas.

161 LIMITA I. nanc, vt non procedat in iudice, qui habuit iurisdictionem ordinariam ad beneplacitum Principis, quia si Princeps moriatur, iurisdictionio expirat etiam ante aduentum successoris, vt cōtra Bal. tenet Franch. in d. c. 7. si d. legatus. sub num. 5. vers. & ex prædictis. quare officiales status ecclesiastici, qui vt plurimum habent literas, & breuia, duratura ad beneplacitum Papæ, mortuo Papa, carent iurisdictione, si vera est hæc opinio Franchi contra Baldum.

162 LIMITA II. vt non procedat de consuetudine præsertim in Curia Romana, quia iudices quantumuis ordinariam habeant iurisdictionem, eam tamen non exercent, partim quia mortuo Papa, languescit etiam iustitia; & cursores, mandatarij, satellites, ceterique ministri non audent libere exercere officia, & partim quia iudicesmet, & partes dubitant ex prædictis de eorum iurisdictione: & quod Doctores communiter dicant, obseruari, vt Auditores Rotæ non procedant, testatur Gamb. d. lib. 9. q. 17. num. 71. in fin. & 74. fol. 219.

163 Confirmatur hæc limitatio, quia, Sede vacante, Caporiones, qui sunt tresdecim, quasi iurisdictionio, & tutela ciuitatis, donec eligatur Pontifex, sit deuoluta ad populum, vigilant, & quisque eorum, accensis de eorumdem ordine luminibus in fenestris, discurret de nocte per suam regionem, & caussulas, quæ celerem requirunt expeditionem, quisque in sua regione militari, regiaque manu audit & terminat, vt recenset etiam Ant. Bard. tract. de temp. vitil. c. 15. n. 1. in fin. vers. ad sunt. tom. 5. fol. 221.

164 Ratio quare Caporiones habeant hanc iurisdictionem, est, quia sicut si alicuius ciuitatis rector a Rege datus mortem obierit, interim dum Rex ipse alium mortuo suffecerit, ac substituerit, Decurionum collegium creabit magistratus ad regimen ciuitatis, ne populus ipse rectora magna cum iactura careat, vt scribit Couar. pract. qq. cap. 4. num. 3. in fin. ibi, sic sane. & sicut vbi Rex negligeret destinare, & mittere iudices in ciuitates & populum, posset populus ipse, eiusque nomine collegium Decurionum iudices constituere, & creare, donec Rex constitueret, & mitteret, vt bene aduertit Couar. d. cap. 4. sub nu. 3. ibi, quod si rex. ita etiam, si Vrbs ob mortem Pontificis careat iudicibus, debet populus, eiusque nomine Caporiones assumere onus iustitiæ, donec Illustrissimi Cardi-

nales creauerint nouum Pontificem, vel, si vrgens, & imminens necessitas postularer, prouiderent de iudicibus.

SECUNDA conclusio est, quod (quicquid sit de iurisdictione capituli sede vacante) Cardinales non possunt, mortuo Papa, exercere ea, quæ spectant ad potestatem, & iurisdictionem Papæ, dum viuit, clem. 2. in fine principij, de elect. Gl. in cap. vnico. ad succidendos. in verbo sede vacante. in fine, de sub. stat. in 6. & Addit. ad Bar. in l. 19. vbi absunt. in verbo collegium cardinalium. ff. de tut. & curat. dat. & c. & quod Vicariatus Ecclesiæ vniuersalis, datus soli Petro, & successoribus, non transeat in alium, sede vacante, scribit Martin. Lauden. quem retuli, & sequutus sum supra n. 64. in fin.

Ratio huius conclusionis est; ne differatur Pontificis electio, cum Ecclesiæ Romanæ proluxa vacatio grauibus sit onusta dispendijs, & plena periculis, vt habetur in c. 3. vbi periculum. de elect. in 6. & Gl. supra proxime citata.

Contra hanc conclusionem tenent Bar. in d. l. vbi absunt. nu. 3. ff. de tut. & curat. dat. & c. dicens, quod vacante Papatu, remanet iurisdictionio apud collegium Cardinalium, & Ant. Bard. tract. de temp. vitil. cap. 15. sub nu. 1. vers. aliqua vero. tom. 5. fol. 221. dicens, quod collegium Cardinalium, sede vacante, remanet dominus totius status ecclesiastici, quod etiam sentiebant aliqui Cardinales, qui dicebant, quod Camerarius & alii audiebant causas auctoritate collegii, vt recenset Spec. a me citatus supra sub n. 158. ver. contrariam.

Non discedas a conclusione, cum restrictionibus infra dicendis.

RESTRINGE eandem conclusionem, vt non procedat in his, quæ de grandi, euidenti, & imminenti necessitate expediri deberent, quia collegium Cardinalium potest in his fungi iurisdictione Papæ, vt, pluribus adductis argumentis, firmat Host. quem referunt, & sequuntur Glos. in d. c. vnico. in verbo, sede vacante. de sub. stat. in 6. & Panuin. tract. de visit. q. 2. par. 1. nu. 26. & 27. tom. 14. fol. 180.

Infero primo ex hac restrictione, quod collegium Cardinalium potest libere prouidere, si Camerarius dilapidaret, vel Castellanus esset suspectus, ne arcem proderet, Gamb. tract. de auct. leg. de lat. lib. 9. sub nu. 54. vers. existimo. tom. 3. par. 2. fol. 219.

Infero secundo, quod potest & solet deputare gubernatorem Burgi, vt scribit etiam Ant. Bard. d. c. 15. sub nu. 1. vers. aliqua vero. fol. 221.

Infero tertio, quod collegium Cardinalium potest, necessitate vrgente, demandare iurisdictionem caussarum criminalium, quia si iustitia & gladij potestas cessaret in facinorosos, ius esset in armis, & scelerati, ac viarum grassatores urbem, & orbem euerterent; vnde esset impia, & ideo non seruanda lex, quæ eiusmodi vetaret iurisdictionem.

Veruntamen differenda nunquam est Papæ electio, quia et si in facinorosos remaneat iurisdictionio apud collegium cardinalium, & vigilant Caporiones, vt dixi nu. preced. & n. 163. tamen adhuc non tanti æstimatur iustitia, quanti æstimatur, Pontifice viuo, quia vnus in apibus princeps, cap. 41. in apibus. 7. q. 1. & plures non facile corpore, & animo simul conueniunt, & quod a pluribus communiter possideretur, regulariter negligitur, seu vt dicit catmen, relatum a Glos. in d. sed si ex testamento. Inst. de satis. tut. Signius expediunt commissa negotia plures, & pulchre Rol. a Val. cons. n. 40. & 41. lib. 1.

168 **RESTRINGE II.** ut non procedat in Camera-rio, & summo Pœnitentiario, quia hi duo Cardinales habent iurisdictionem, etiam Sede vacante ex speciali prouisione dictæ clem. 2. ne Romani. §. eo tamen prouiso. de elect. & quod iurisdictione Camera Apostolicæ, videlicet Camerarii, Præsidentum, & clericorum ipsius Camera non expiret Sede vacante, scribit Ant. Bard. d. cap. 15. sub num. 1. vers. & ita. tom. 5. fol. 221. & de iurisdictione Camerarii testantur Redoan. tract. de simon. ment. part. 1. cap. 13. sub num. 6. tom. 15. par. 2. fol. 43. Spec. & Panum. in loci citati supra vers. prima conclusio. & nos supra lib. 1. cap. 21. num. 2.

SUBRESTRINGE hanc restrictionem, loquentem de iurisdictione Camera, seu Camerarii, ut procedat solum in exactione pecuniarum, Camera Apostolicæ debitæ, ut vna cum Camerariis prouidere valeat de his, quæ ratione Sedis vacantis necessaria sunt; secus in aliis, quæ Pontifice viuo exercere non solet, seu aliter ob reuerentiam Pontificis abstinere consuevit: secus etiam denique in omnibus, quæ iustitiam aut gratiam concernunt, v. d. Pii IV. constitutionem super reformatione Conclauis, e. liam anno Domini 1562. Id. Octobris. & bullam 70. reformatio Camera Apostolicæ, & eius officialium. vers. sede autem. fol. 748.

169 **CONCLUDO** ex his soluendo difficultatem positam supra num. 157. quod etsi de iure possit appellari ad eisdem iudices ordinarios, ad quos appellabatur ante Sedem Vacantem; & appellationem, eiusque prosecutionem crederem esse validam, cum eorum iurisdictione non expiret, tamen de consuetudine prosecutio omnino omittitur, & appellatio ad tollendas difficultates posset interponi ad S. Sedem Apostolicam, omnemque alium iudicem competentem; & ubi appellatio esset interponenda ad Papam, puta, quia appellaretur ab aliquo delegato Papæ, esset appellandum ad Sedem Apostolicam, futurumque Pontificem.

Vnde ad collegium Cardinalium concludo non posse appellari, Addit. ad Bar. in l. 19. vbi absunt. in verbo collegium Cardinalium. ff. de iur. & curat. dat. & c. Gamb. tract. de auct. leg. de lat. lib. 9. q. 15. sub nu. 55. & 56. tom. 13. par. 2. fol. 219. & ita censeo legendum esse apud Panui. tract. de offic. & potest. capit. sede vacan. pralud. 6. nu. 7. eod. tom. fol. 42. licet in libro meo mutilate legatur.

Quamuis Bar. in d. l. 19. vbi absunt. nu. 3. dicat appellandum esse ad collegium Cardinalium.

170 **AMPLIA** hæc omnia, quæ dixi de Sede Vacante ob mortem Pontificis, ut bene applicentur, etiam quando Sedes vacaret propter schisma, ita ut non esset certus Papa, secus si esset certus Papa, quia tunc sedes non vacaret: & quod possint bene applicari in Sede vacante propter schisma, patet ex his, quæ promiscue de ut iusque vacationis specie scribit Gloss. in c. vnico. in v. vbi sede vacante. de schismat. in 6.

Iurisdictione iudicis ordinarii constituti a Barone, quod morte Baronis non expiret, patet ex his, quæ ex Io. Fabr. retuli, & sequutus sum supra sub num. 159. vers. ad secundam. & in hac iurisdictione procedit clarius prima conclusio, quam posui supra sub nu. 157. & ego vidi plures, mortuos esse Barones, & nunquam vidi fuisse dubitatum de iurisdictione iudicum ordinariorum quos Barones constituerant.

Nec dicatur, quod Baro æquiparatur Episcopo, ut dixi supra lib. 1. cap. 13. num. 12. Et ideo sicut expirat iurisdictione Vicarij, ut dixi supra num. 150. ita

etiam debeat expirare iurisdictione iudicis constituti a Barone.

Quæ respondeo, quod etsi æquiparentur in aliquibus, in hoc non æquiparantur, ut ex Io. Fabr. retuli, & sequutus sum supra sub d. n. 159. vers. ad secundam.

Dixi in hac questione ad quos superiores sit appellandum: verum quia appellaturus dubitat quandoque qui sit gradatim superior, & quandoque plures videntur competentes, solet in isto dubio appellare a ternauue, ideo de appellatione alternatiua est agendum.

QVÆSTIO IX.

ARGVMENTVM.

Appellatio alternatiua an sit valida.

S V M M A R I A.

APPELLATIO alternatiua ad Legatum, vel ad Papam cum reservatione electionis est valida. num. 1. — Et potest appellans eligere infra tempus datum a iure vel ab homine. nu. 2. — Et antiquam appellans eligat, appellatus non potest prouenire. nu. 3.

Extenditur I. ut maxime sit valida de iure civili. num. 4.

Extenditur II. quando appellans certificaret appellatum infra decem dies quam eligat. nu. 5.

Extenditur III. quando in appellatione concurrat aliqua probabilis dubitatio. nu. 6.

Extenditur IV. quando ad vnum tamen posset appellari. num. 7.

Extenditur V. etiam si appellans non reseruasset sibi electionem, neque elegerit infra decem dies. num. 8. — Subextenditur ut maxime procedat, quando appellans non recognoscit alium superiorem, quam Papam, & in appellatione appellat ad Sedem Apostolicam, & alium competentem iudicem. num. 9.

Extenditur VI. ut appellans alternatiue possit prosequi appellationem coram inferiore. nu. 10. — Subextenditur, ut appellans possit etiam variare. num. 11.

QVÆRO. An appellatio alternatiua cum reservatione electionis prosequendi sit valida, ut puta, appello ad Legatum, vel ad Papam, nisi electione reseruata coram quo malim prosequi appellationem.

Prima opinio est affirmatiua: nam Specul. tit. de appell. §. 1. unc tractemus. nu. 8. ibi quid si dicat, lib. 2. quem refert, & sequitur Rot. decis. 33. al. as 209. appellatio alternatiua. de appell. in non. propositis ad utramque partem argumentis, concludit appellationem tenere, & debere remanere coram Papa, reiecta distinctione Ioannis de Deo, an appellatio sit approbata a iudice, seu acceptata a parte, vel non; hancque opinionem seruati in Curia indistincte, reiecta decisione Ioannis Andr. infra citandi, testatur Rot. d. decis. 33. versus finem: hanc etiam opin. tenet Bero. conf. 7. in causa super precedentia. num. 16. in fin. & num. 17. lib. 1. quæta refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 50. princ. num. 125. tom. 5. fol. 380. dicens in casu suo, quod appellatio, in qua fuerat appellatum ad Episcopum, Archiepiscopum, vel Romanum Pontificem, optione appellanti reseruata coram quo maluerit appellationem prosequi, erat valida, & ad ipsum appellantem spectabat declarare, & eligere etiam infra tempus, datum ad prosequendam appellationem, coram quo causa appellationis sit cognoscenda, an coram Episcopo, vel coram Papa; nam coram Archiepiscopo, inquit. cogno-

gnosci non potuit, quia cum appellatio fuerit interposita ab actu Capituli, debuit appellari ad Episcopum, non autem ad Archiepiscopum: quia ad Archiepiscopum non potest appellari, omisso medio, Gundiff. in infra citato num. 39. & dixi quæst. præcedenti sub num. 99. vers. limita nunc. hancque partem affirmatiuam, relatis prius compendiose prædictis distinctionibus, & opinionibus, firmat etiam Gundiff. Villad. tract. de leg. part. 1. q. 8. nu. 37. & 39. & 40. tom. 13. part. 2. fol. 263. & quod appellatio alternatiua sit valida de iure civili, referunt, & sequi videntur Card. Alex. in rubr. sub num. 31. vers. vtrum valeant. Franch. in cap. 66. dilecti. q. 19. num. 59. & idem Card. Alex. sub num. 25. fallen. 1. de appell. & quod ita teneant Legistæ, refert idem Cardin. Alex. d. rub. sub num. 31. & hæc est opinio * communis de iure civili; & secundum Legistas.

Secundam opin. contrariam præcedenti: quod enim appellatio non teneat, & non audiatur coram Papa: sentit Io. And. in reg. in alternatiua in mercurial. & sentiunt infra citati, secundum quorum sententiam requiritur idcirco, quod appellans declaret intra legitima tempora appellandi ad quem appellauerit, postquam optionem sibi reseruauit, alias appellatio vti incerta non tenet: & lapsa tempore ad appellandum, & non facta declaratione, sententia transit in iudicatum, secundum ea, quæ scribunt Gamb. tract. de auct. leg. de later. lib. 8. q. 26. nu. 114. & seqq. fol. 212. Alex. cons. 79. in causa & lite. nu. 6. & 8. lib. 7. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 5. num. 140. & lib. 3. cap. 9. vers. quinto superiori. num. 247. tom. 5. fol. 75. & quod dicit Gamb. istam appellationem alternatiuam valere, intelligit ipse Gamb. esse verum, si appellans habuerit probabilem causam dubitandi, alias appellatio non teneret, quod idem videtur sentire Ferrar. d. num. 141. dicens, quod causa subsistente. non est absurdum appellare simul plures iudices; & aperte ita sentit Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 4. num. 35. vers. vbi vero. fol. 147. qui propterea non bene in hanc sententiam videtur citasse Bero. quem nos citauimus pro præced. opinio. cum Bero. sentiat, appellationem posse certificari infra tempus datum ad prosequendum, & hæc secunda opinio velit, certificari infra tempus, datum ad appellandum. Et quod appellatio non valeat, & non fuerit receptus appellans, qui a iudice ecclesiastico appellauerat ad illum, vel illos, ad quem, vel ad quos de iure potest appellatio deuolui, scribit Rebuff. tract. de appell. art. vlt. gloss. vna. n. 10. & 11. tom. 3. fol. 535. & quod secundum canones non valeat appellatio alternatiua, quia est incerta, & libellus debeat esse certus, continens certitudinem iudicis ad quem, videtur aperte sentire Franch. in rubr. n. 8. de appell. & quod hæc opin. loquendo de appellatione alternatiua, sit vera de iure canonico, referunt, & loquendo de illo iure, sequuntur Franch. in d. rubr. nu. 8. & Card. Alex. sub num. 31. vers. vtrum valeat. & rursus idem Franch. in c. 66. dilecti. q. 19. sub nu. 59. vers. tu aduerte, quod de iure canonico. & Card. Alex. sub n. 24. vers. contrariam opin. iuncto num. 25. de appell.

Confirmatur primo hæc secunda opinio, quia iudex a quo debet esse certus ad quem interposita sit appellatio: forte enim daret Apostolos reuerentiales, si intelligeret esse appellatum ad Papam, & non sic faceret, si ad alium iudicem, Franch. d. quæst. 19. nu. 59. in fine.

Confirmatur secundo quia si appellatio est incerta ad quem iudicem sit interposita, iudex a quo non

potest congruum terminum assignare appellanti ad prosequendam appellationem: maius enim tempus & minus assignabit ad iterandum secundum distantiam locorum iudicum, Franch. vbi sup.

Confirmatur tertio, quia si appellans sic generaliter non cogeret infra decem dies prosequi & citare, posset detinere suspensum, & incertum appellatum vsq; ad annum, qui datur ad prosequendum, Franch. d. q. 19. sub nu. 59. vers. tu aduerte quia.

Tertia opinio, (& hæc habet vim conciliationis, & deducitur ex confusis distinctionibus, quibus loquuti sunt antiqui in isto articulo) firmari potest ex dictis per Paul. de Castr. in l. 1. §. si quis in appellatione. in fin. n. 6. vers. ex prædicto. & Ang. Aret. in fin. n. 15. ff. de app. & relat. licet Paul. de Castr. non videatur firmiter figere pedes, dicens, quod si appellatio interponatur alternatiue ad talem, vel ad talem, valet de iure civili, quia non redditur incerta, dummodo vnus de illis sit iudex competens, vel maior, vel æqualis cum competenti; secus si vterq; sit incompetens: De iure autem canonico, si non est appellatum ad Papam, idem, inquit, per omnia: Si vero sit appellatum ad Papam, vel Archiepiscopum alternatiue, seu ad alium inferiorem; tunc si inferior non est competens, valet, inquit, appellatio, quia Papa est competens, & ad ipsum censetur interposita; sed si alter erat competens, & sic duo sunt competentes, videtur nulla propter incertitudinem: Si tamen, inquit, appellans reseruasset sibi electionem, & postea durante adhuc termino ad appellandum, eligeret, & aduersarium certificaret, clarum esset, quod teneret; sed si hoc non faceret, credendum est quod non teneret. Et postea de isto articulo ait videnda esse dicta per Io. And. Sed Ang. Aret. breuius absoluendo dicit: quod appellatio semper tenet: excipit tamen casum quando a sententia Episcopi appellatur ad Archiepiscopum, vel ad Papam, quia tunc, inquit, non valet, nisi infra decem dies, qui dantur ad appellandum, declaret ad quem intellexit in appellatione.

Non recedam a prima opinione, quæ tenent Spec. Rot. Bero. Lancell. & Gundiff. Villad. in ea citati. Et ratio est, quia incertitudo appellationis tollitur, cum ipse appellans incipiet prosequi appellationem coram vno ex ipsis, & partem citari faciet, Rot. d. decis. 33. de appell. in nou. & quod, prosequendo appellationem, eligere videatur, refert & sequitur Ruginel. d. c. 4. sub n. 35. in fin. vers. quarto. fol. 147. Quod si appellans non prosequatur, poterit appellatus eligere quem maluerit, & prosequi, vt scribit Gundiff. d. q. 8. sub nu. 40. tom. 13. part. 2. fol. 263. & subdit etiam ibidem sub num. 41. quod stante illa alternatiua, iudex a quo dabit apostolos ad iudicem competentem, licet non declaret ad quem.

Nec obstat incertitudo, quam considerat Paul. de Castr. relatus in tertia opin. quando vterq; iudex est competens: quia respondeo, appellationem deuolui ad magis superiorem, & sic ad Papam, quia iurisdicatio maioris absorbet iurisdictionem inferioris, vt retuli, & sequutus sum quæst. seq. num. 1. & 10. Sicut in simili dicimus, quod licet appellatio simpliciter interposita, non expresso iudice ad quem, sit incerta, tamen valet, quia intelligitur interposita ad competentem seu magis competentem, vt retuli, & sequutus sum supra q. 7. n. 4. & seqq.

ADVERTE pio maiori intelligentia huius opinionis, quod appellans cum reservatione optionis potest declarare, id est, eligere infra tempus datum

ad prosequendam, ut dixi, quod tempus, vel datur ab homine, & est illud, quod dabitur: vel datur a iure, & est unius anni, & ex causa est biennij, & ante certificationem, & declarationem faciendam non constabit de iudice, coram quo sit prosequendum, & talis electio, & declaratio facienda pertinebit ad appellantem, & non ad appellatum, *B. ro. d. cons. 7. nu. 18. vers. finem. & sub nu. 19. lib. 1.*

3 **INFERO** ex ista advertentia, quod antequam appellans declaret & eligat iudicem, non poterit appellatus praevenire ipsum appellantem, & supplantare, adeundo Curiam, seu Papam ad effectum, ut contra appellantem procedatur per audientiam contradictarum in causa appellationis, *B. ro. d. cons. 7. sub nu. 19. & seqq. quem refert, & sequitur Ruginel. tractat. de app. l. i. §. sexto capit. 8. sub numer. 6. vers. non poterit. fol. 229.*

Ratio huius illationis potest etiam esse, quia iudex appellationis debet dari appellanti, qui fuit grauat, & non appellato, qui non fuit grauat, vide *supra q. 5. n. 99. & q. seq. n. 4. & 5.*

Adde omnino pro declaratione huius illationis ea, quae scripsi *infra q. 14. nu. 56.*

4 **EXTENDE I.** eandem primam opinionem, ut maxime procedat de iure civili, quia intelligitur appellatum ad proximum superiorem, & sic cessat incertitudo, *ut ex Ioan. Andr. refert, & sequitur Franch. in cap. 66 dilecti. q. 19. nu. 59. & tenet ibidem Card. Alex. nu. 25. fallen. 1. col. penult. de appell. & quod Io. Andr. teneat quod valeat de iure civili, & ita teneant Legistae, refert idem Card. Alex. in rubr. sub nu. 31. vers. vtrum valeat. de appell. & ita etiam sentit Paul. de Castr. relatus *supra in 3. opin.**

5 **EXTENDE II.** ut maxime procedat, quando appellans certificaret infra decem dies appellatum coram quo iudice velit prosequi appellationem, *Franch. d. c. 66. dilecti. n. 60. & Card. Alex. d. n. 25. fallen. 2. de appell. Paul. de Castr. relatus *supra in tertia opinione.**

6 **EXTENDE III.** ut praecipue procedat, quando in appellante concurrat aliqua probabilis dubitatio iuris vel facti ad quem sit appellandum, quia tunc etiam de iure canonico valet appellatio alternativa, & generalis, *Franch. in d. c. dilecti. n. 61. limit. 2. & Card. Alex. sub n. 25. fallen. 3. de appell. & ex Gamb. Ferrar. & Ruginel. adduxi in 2. opin. sub n. 1.*

7 **EXTENDE IV.** ut praecipue procedat, quando essemus in aliquo casu, in quo ex pluribus iudicibus, in appellatione expressis, ad unum tantum ex eis posset appellari, quia teneret appellatio etiam de iure canonico, & intelligeretur appellatum ad illum unum, *Franch. in d. c. 66. dilecti. q. 19. nu. 59. circa principium. & Card. Alex. sub n. 25. fallen. 4. de appell. & Paul. de Castr. relatus *supra in 3. opin.**

8 **EXTENDE V.** ut procedat etiam si in appellatione sibi non reseruaverit optionem, quia adhuc appellatio tenebit, nec erit necesse, quod eiusmodi electio seu certificatio fiat infra decem dies, *Rot. d. decis. 33. in fin. & Alex. cons. 12. viso processu. nu. 15. l. b. 6. qui loquuntur de appellatione alternativa sine clausula reseruatae optionis, & istorum si meminisset Lancel. infra citatus, forsitan non firmasset contra hanc extensionem, & maxime si advertisset quod Io. Andr. citatus similiter infra contra hanc extensionem, ab istis non approbatur: hancque extensionem tenet etiam Caes. Barz. in Bononiens. decis. 155. praesupposita. sub num. 17. vers. at in casu, dicens, neque esse ne-*

cessarium, quod infra decem dies fiat electio, seu declaratio.

Contra hanc extensionem: quod enim in appellatione alternativa sine clausula reseruatae optionis sit facienda declaratio iudicis infra decem dies datos ad appellandum: suadet per ea, quae ex Io. Andr. refert, sed impugnatue Alex. d. cons. 12. viso processu. nu. 14. vers. non obstat id. & nu. 15. lib. 6. quamvis enim appellatio alternativa sit valida secundum com. * opin. quam refert & sequitur Lancel. d. c. limit. 50. * 1 principali nu. 122. tamen debet fieri declaratio iudicis infra decem dies, ut ex alia comm. * opin. refert, * & sequitur ibid. n. 123. fol. 380. & rursus ibidem in ultima impressione in addit. nu. 230. fol. 299. elegans Palesth. cons. 27. nu. 1. & hanc opin. tenet Bero. cons. 7 in causa super praecedentia. nu. 18. vers. si vero fuisset alternativa. lib. 1. alias electione non facta infra decem dies, appellatio habetur pro non interposita, ut refert & sequitur Bero. sub d. nu. 18. & quod certum sit, appellationem alternatiuam admitti, dummodo quis intra tempus, quo appellare debuit certum iudicem appellationis nominet, scribit Olasch. decis. 131. decreto. nu. 8. vers. praeterea certum est.

In hac contrarietate possent distingui duo casus. Primus est, quando appellans alternativae ad Dominos NN. seu ad quemcunque alium iudicem, ad quem praesens appellatio magis & melius de iure deuolet, sciebat sine probabili dubitatione esse appellandum ad Principem, omisso Dominis NN. & isto casu censetur appellatum ad ipsum Principem absque alia declaratione, & appellatio legitime facta etiam absque eo, quod infra decem dies declaratio aliqua sequuta fuerit. Secundus casus est, cum appellans alternativae, probabiliter dubitabat ex aliqua iusta causa, & probabiliter poterat esse incertus, nunquid appellandum esset ad Praefatos Dominos NN. vel potius ad Principem: & isto casu tenet appellatio, alternativae facta ad proximum superiorem, seu ad ipsum Principem, & sustinetur, si sequatur declaratio in termino decem dierum, secundum ea quae refert & sequitur Caes. Barz. in Bononiens. decis. 155. praesupposita, sub num. 4. & seqq.

RETENTA extensione simpliciter.

SVBEXTENDE eandem extensionem, ut maxime procedat, quando is, qui non recognoscit nisi Papam in superioriorem, appellat ad Sedem Apostolicam, & alium competentem iudicem, quia isto casu appellatio valet, quamvis in ea non sit reseruata optio, nec est necessaria alia declaratio iudicis infra decem dies *Lancel. d. c. limit. 50. princip. nu. 124. & quod appellatio, interposita ad Papam, omnemque alium iudicem competentem, sit valida, quia in ea dicitur expressum nomen iudicis ad quem, scribit Luc. Pat. quem retuli & sequitur sum. quest. seq. in fine, & quod appellatio, simpliciter interposita ad iudicem competentem, sit valida, praesertim quando iudex appellationis est certus, ut puta quia appellans non recognoscit alium superiorum, quam Papam, vide *supra q. 7. nu. 4. 9. & 11.**

EXTENDE VI. ut appellatio alternativa cum reseruatae electionis in tantum teneat, ut possit appellans prosequi appellationem etiam coram inferiore: quare licet ego appellem ad Papam, vel Archiepiscopum, reseruata mihi electione, & appellationem praesentem Archiepiscopo, qui non aliter pronuntiet se competentem, tamen possum appellationem

nem coram eo prosequi, secundum ea quæ disputando adducit Io. Andr. in addit. ad Spec. tit. de appell. S. nunc tractemus. num. 18. in verb. placet. versic. sed fingamus. lib. 2. fol. 189.

11 SVBEXTENDE istam extensionem, ut in tantum teneat præfata appellatio, ut appellans possit etiam variare prosecutionem appellationis coram superiore: quare licet ego appellem ad Papam, vel Archiepiscopum, reseruata mihi electione coram quo eorum voluerim prosequi, & ad eam postea Archiepiscopum, eique præsentem appellationem, & Archiepiscopus pronunciet se iudicem, tamen potero prosequi coram Papa, secundum ea quæ scribit Ioan. Andr. dicto numero decimo octavo, in fin. in verbo placet. qui, proposita hac quæstione, tenet, quod possim prosequi coram Papa, quia appellatio coram Archiepiscopo videtur non fuisse, cum non durauerit, & quia talis electio potest mutari usque ad litem contestationem: sed hoc inquit Io. Andr. procedit, si de viribus appellationis non fuerit obiectum, vel discussum; secus, inquit, si contra eiusmodi appellationem extiterit obiectum, discussum, & pronuntiatum, nec fuerit appellatum a pronuntiatione. *Osch. decis. 131. decreto sub n. 13. vers. tertio confirmatur. & n. 14. dicens, in appellante admitti mutationem voluntatis, dummodo æqualis, vel maioris iurisdictionis iudex appelletur, non autem si minoris, & Cæl. Barz. decisio. Bononiens. 155. præsupposita. num. 13. vers. & quod. dicens, quod quando quis vult pœnitere, se ad talem iudicem appellasse, potest variare, & ad alium iudicem reuerti, dummodo ad maiorem, & apertius sub num. 14. vers. neque etiam. & num. 15. vbi, loquendo de appellatione alternatiua, scribit, quod si sit appellatum, & appellatio prosecuta coram iudice, coram quo non debuisset appellari, si talis iudex sit par, vel minor, error non nocet appellanti, & ille de appellatione cognoscet, ad quem reuera debuit appellari: unde si committeretur error etiam in prosequendo appellationem, non valet processus, neque tenet villo modo, & potest nihilominus fieri prosecutio coram eo, ad quem debuit appellari.*

Dixi in hac quæstione de appellatione alternatiua: verum qui appellans, ignorans quandoq; qui sit superior mediatus, ad quem sit appellandum, eligit appellare non alternatiue, sed copulatiue, ideo sequitur, ut agamus de appellatione copulatiua.

QVÆSTIO X.

ARGVMENTVM.

De Appellatione copulatiua, & de appellationibus ad diuersos iudices.

SVMARIA.

APPELLATIO copulatiua ad plures iudices an valeat. nu. 1. & seqq.

Appellatio copulatiua ad plures, intelligitur ad magis proximum. nu. 2.

Variare non potest qui appellauit. nu. 3.

APPELLARE an, & quando possit vtraque pars ab eadem sententia. num. 4 & seqq. — Quando vtraque pars potest appellare ad diuersos iudices, vterq; iudex procedet in sua appellatione. num. 9.

Appellationis causam, quando vna pars appellat ad vnum, & altera ad illius vnus superiorem, tunc cognoscit illius superior. nu. 10. & 11. — Extenditur, & restringitur multipliciter. nu. 12. & seqq.

Citatus tenetur comparere, quamuis iurisdicctio citantis sit elidibilis. nu. 15. — Secus est si iudex citans sciret, iurisdictionem esse deuolutam ad superiorem. nu. 16.

Archiepiscopus in quibus casibus possit se introumittere de causa appellationis, interposita ad Papam. nu. 17.

ABSOLVAM hanc quæstionem tribus articulis. **1°** Primo: An appellatio, quam vnus interponit ad diuersos iudices valeat.

Secundo: An vtraque pars possit appellare ab eadem sententia.

Tertio: Quando vna pars appellat ad vnum, & altera pars appellat ad illius superiorem; qui eorum præualeat.

ARTICVLVS I.

AD PRIMVM articulum: An appellatio, quam vnus interponit ad diuersos iudices, valeat.

Respondeo, quod iste articulus est controuersus.

Prima enim opinio est, quod valeat & intelligatur appellatum ad superiorem, quia iurisdicctio maior absorbet ad se illam minorem; unde si quis appellet copulatiue ad Archiepiscopum, & ad Legatum, seu ad Legatum, & ad Papam, intelligitur appellatum ad supremum istorum, *Gundiff. Villad. tract. de leg. par. 1. q. 8. sub num. 41. & 42. tom. 13. part. 2. fol. 263. & quod si ego ita appellarem, appello ad Archiepiscopum, appello ad Papam, appello ad Legatum, eiusmodi appellatio teneat, quia Papa, ad quem intelligitur appellatum, cognoscet de eiusmodi appellatione, scribit Archid. in cap. 28. anteriorum. sub num. 20. 3. q. 6. dicens, sic fuisse obtentum.*

Secundam opinionem contrariam: quod eiusmodi appellatio non valeat: scribunt *Spec. tit. de appell. S. nunc tractemus. nu. 16. vers. sed pone aliquis. lib. 2. fol. 189. Franch. in rub. n. 8. ibi, & ex hac ratione. de appell. hæcque opinio negatiua placet Io. Andr. in addit. ad Spec. vbi supra in lit. D. in verbo in princ.*

Augetur difficultas contra primam opinionem, quia dato, quod appellatio copulatiua valeat tamen non intelligitur appellatum ad superiorem immediatum, sed ad mediatum proximiorum, qui est semper certus, ut scribit *Ang. Aret. in l. 1. §. si quis in appellatione. in fin. n. 15. ff. de appell. & relat. & hoc confirmat appellatiouis formula, qua vimur in foro Capitolino, vbi attenditur ius ciuile; Sic enim appellamus: Appello ad Sanctiss. D. N. Papam Paulum V. eiusq; S. Sedem Apostolicam, dominum Capitaneum appellationum Vrbis, omnemq; alium iudicem competentem. ut scribit *Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 5. c. 1. nu. 15. & tamen eiusmodi appellatio censetur interposita ad Capitaneum, quia alias si censeretur interposita ad Papam, & attendere ius ciuile, insurgeret difficultas, an talis appellatio valeret, per ea, que scripsi supra q. 7. n. 16. ampl. 2.**

In hac opinionum varietate possunt excogitari duæ concordia.

Prima concordia est, ut valeat, dummodo appellans infra legitima tempora appellandi eligat alterum ex his, ad quos appellauit, vel habuerit probabilem causam sic appellandi, *Io. Andr. vbi supra in addit. ad Spec. & Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 5. in fin. n. 141. fol. 69. & quod appellatio copulatiua interposita ad dominum Malatestam de Malatestis, & ad quemlibet iudicem competentem efficiatur deserta, si is, qui appellauit, non declarauerit infra decem dies datos ad appellandum, coram quo iudice intendat prosequi causam appellationis, consuluit *Alex. conf. 164. viso processu causarum. n. 1. & seqq. lib. 2.**

Ratio est, quia si appellans posset declarare etiam post decem dies, fieret præiudicium appellato, quia ne sciret coram quo velit proseguere appellationem, & sic cogere exspectare donec appellans inciperet proseguere. *Alex. d. cor. 164. nu. 4.*

Secunda concordia est, ut prima opinio procedat de iure civili, quia de iure civili intelligitur appellatum ad superiorem proximiorum, & secunda opinio procedat de iure canonico, quia de iure canonico appellatio remanet incerta, ut ex Imol. sic distinguente, refert & sequi videtur Franch. in cap. 66. d. lecti. q. 20. num. 62. col. ult. de appell. prout in non dissimili casu eandem concordiam retuli supra q. 7. n. 7.

Pro utraque opinione, & concordia possem multum cumulare ex his, quæ scripsi q. præced. sub n. 1. sed omitto, quia poteris ibi videre.

Quid dicendum? Concludo non esse recedendum a prima opinione, per ea quæ si maius quæst. præcedenti in appellatione alternatiua, & valebit etiam si infra decem dies non declarat, coram quo velit proseguere appellationem, per ea quæ dixi quæst. præced. n. 8.

RETENTIA prima opinione, quod possit quis appellare copulatiue ad diuersos iudices.

DECLARA eam, ut quamuis possit ab initio appellare copulatiue, tamen si non appellauerit copulatiue, sed appellauerit ad vnum, & deinde velit variare ad alium, non poterit, etiam si vellet variare infra decem dies, Franch. in cap. 66. d. lecti. in fin. n. 63. de appell. & aperte Olasch. decis. 131. decreto. sub nu. 8. vers. his tamen. & num. seqq. ubi restatur hanc opinionem fuisse visam veriorum, & ex Olasch. refert & sequitur Masuet. in addit. ad præct. Papien. in form. appell. a sent. d. fin. in gl. coram vobis. in vltima additione. fol. 208.

Hæcque declaratio maxime procedit, quando iudex a quo admiserit appellationem, & ad maiorem iudicem, ut in casu de quo Olasch. ubi supra.

Non procedit hæc declaratio, quando prima appellatio esset nulla, quia tunc potest iterum appellari dummodo non sint elapsi decem dies, ut retuli, & sequutus sum supra q. 7. n. 27.

ARTICVLVS II.

AD SECVNDVM articulum: *An vtraque pars possit appellare ab eadem sententia?*

Respondeo constituendo duos casus principales.

Primus casus est, quando sententia condemnat vnam tantum partem ad omnia iuxta petitionem alterius partis, & isto casu concludo, quod non potest appellare, nisi pars condemnata, quæ potest prætere se esse grauam, & non altera pars, quia, cum non possit prætere se esse grauam, non potest appellare, Innoc. in cap. 7. si duobus. in princ. Franch. nu. 1. vers. ex quo nota. Card. Alex. nu. 1. & Dec. num. 2. de appell. quod sentit etiam ibidem Abb. num. 1. not. 1. & nu. 20. vers. vltimo hic quæro. & dixi supra q. 5. nu. 94. & 99. & ita procedit illatio, quam posui d. q. 6. n. 99.

Secundus casus est, quando vtraque pars potest prætere se esse grauam: & isto casu licet Innoc. d. c. si duobus. in princ. dicat simpliciter, quod vna pars potest appellare ad vnum, & altera pars ad alium; tu tamen adhibe tres considerationes.

Prima consideratio est, quando sententia continet vnicum negotium, & sic vnum capitulum; & in ista consideratione licet Doctores in dict. cap. si duobus. de appellat. transeant, quod vtraque pars possit prætere se esse grauam; tu tamen concludas, quod &

si vtraque pars possit appellare, vna tamen parte appellante; altera pars non poterit appellare, quia lex non defert appellationi superflua, Franch. in d. c. cap. si duobus. num. 4. vers. circa primum. & Card. Alex. sub num. 2. & apertius num. 11. vers. pro clariori. & ita in effectu residet ibidem Dec. sub num. 52. & seqq. vers. vltimo secundum.

Et hæc conclusio procedit etiam si appellaret limitate ab vna tantum parte sententiæ, Franch. sub d. num. 4. & 7. vers. sed quaritur primo. & adde omnino, quæ late scripsi infra quæstio. 17. limit. 21. num. 25. & sequentibus.

Secunda consideratio est, quando sententia continet plura & diuersa capitula, sed tamen connexa; & in ista consideratione concludo omnino idem, quod conclusi in præcedenti, quia capitula connexa reputantur vnum ratione connexitatis, Franch. in d. c. 7. si duobus. n. 5. vers. circa secundum. Card. Alex. sub num. 11. vers. aut secundo. & Dec. nu. 55. de appell. & adde quæ scripsi d. q. 17. limit. 21. n. ...

Et procedit similiter hæc conclusio etiam si pars limitate appellaret ab vna tantum parte, seu capitulo sententiæ, quia nihilominus censeretur deuoluta iurisdictio quoad omnia capitula sententiæ, Franch. d. c. si duobus. sub n. 7. & vide quæ scripsi d. limit. 21.

Tertia consideratio est, quando sententia continet diuersa capitula separata; & in ista consideratione concludo, quod vtraque pars potest appellare ad diuersos iudices, quia quot sunt capitula, tot censentur esse sententiæ, & ideo appellatio super vno capitulo non deuoluit in aliis, & consequenter est necesse, ut vtraque pars appellet, alias sententia transiret in rem iudicatam contra non appellantem, Franch. in d. c. si duobus. nu. 6. vers. circa tertium. & nu. 11. de appell. & ita residet ibidem Card. Alex. sub n. 11. vers. aut pars, in fin. & vers. aut sententia. & quod a sententia, continente capitula separata, possit vtraque pars appellare ad diuersos iudices, scribunt Grauet. conf. 232. dominus. n. 7. & Consar. in l. vnica, limit. 1. n. 37. C. si de momen. poss. & quod tot censentur sententiæ, quot sunt capitula separata, refert, & sequitur Contard. d. limit. 1. n. 38. & ex Rot. diuers. retuli, & sequutus sum lib. præced. c. 7. n. 706. & quod a pluribus sententiis plures interponi debeant appellationes, & vna non sufficiat, scribunt Franch. & Guid. Pap. quos retuli, & sequutus sum supra quæst. 4. num. 23.

Declaro primo istam conclusionem, ut procedat in appellationibus limitatis, id est, quando vna pars appellat limitate & taxatiue ab vna parte, seu ab vno capitulo sententiæ, quia tunc debet appellare etiam altera pars; secus si vna pars appellat simpliciter a sententia, quia tunc quamuis sententia continet plura capitula separata, tamen appellatio simpliciter interposita deuoluit in omnibus, & ideo altera pars non potest appellare, quia superflue appellaret, Franch. in d. cap. 7. si duobus. sub num. 6. vers. circa tertium. ibi, sed intellige sane. & apertius sub num. 9. vers. sed certe. Card. Alex. sub num. 11. vers. aut & tertio. de appell. & hæc est communis opinio, a qua non discedas, quicquid in contrarium more solito scribat ibidem Dec. sub n. 63. vers. & retenta. & n. 64.

Declaro secundo, ut vterque iudex procedat in sua appellatione, Franch. in d. c. si duobus. num. 11. vers. vltimo quaritur. quia et si text. in c. 3. d. spens. de rescript. in 6. cum alijs similibus. prohibeat, ne quis possit impetrare rescriptum ad diuersos iudices, ne reus vexetur coram diuer-

diuersis iudicibus, tamen ille textus, & consimiles non procedunt in causa appellationis, *Franch. in dict. cap. 7. si delegatus. num. 12. vers. nec prædictu. de appel. quem ibidem refert, & sequitur Gard. Alex. sub num. 12. vers. sed pro complemento. & de opinione * communi testatur Dec. ibidem sub nu. 61. vers. secundus casus. n. 59.*

Contra istam declarationem multa vrgentia adducit Dec. d. num. 61. & seqq. & sub nu. 63. residet in ista contraria opinione, quod vnus tantum debeat cognoscere de vtraq; appellatione.

ARTICVLVS III.

10 AD TERTIVM articulum: *Quando vna pars appellat ad vnum, & altera pars appellat ad illius superiorem, quis eorum præualeat.*

Resp. quod si vna pars appellat ad Archiepiscopum, & altera ad Legatum, præualeat appellatio interposita ad Legatum, *Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus. vers. quid si a sententia suffraganei. num. 17. lib. 2. fol. 189. Franch. in cap. 7. si duobus. num. 3. ibi. quid autem si vna pars. de appell. & Gamb. infra citatus;* sicut etiam si vna pars appellet ad Legatum, & altera ad Papam, cognoscet Papa, *Franch. vbi supra,* sicque Archiepiscopus omni casu erit exclusus, *Gamb. tract. de auct. leg. de lat. lib. 8. q. 25. num. 112. tom. 13. par. 2. fol. 212. & quod, vna parte appellante ad Papam, & altera ad inferiorem, appellatio totius causæ dicatur deuoluta ad Papam, etiam si is, qui appellauit ad inferiorem, prius appellasset, & coram eo cœptus esset processus, scribit Berro. cons. 6. et si plura. num. 4. lib. 3. quem refert, & sequitur Lancel. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. ampl. 15. princ. num. 23. tom. 5. fol. 355. & quod vbiq; a diuersis partibus interponatur appellatio ad diuersos iudices, quorum vnus sit superior altero, tunc iurisdicção superioris absorbeat iurisdictionem inferioris in ipsa causa appellationis, notant Abb. in d. cap. si duobus. Franch. not. 2. num. 2. & alij Canonista, de appell. & Osa. h. decis. 131. decreto. nu. 14. & hæc est communis * opinio.*

Contra hanc communem opinio. latet obstatiua difficultas, quam oculatissimi Doctores non vident, præter Decium, qui habet oculos linceos, vt scribit Boss. tract. crim. tit. quom. proced. per except. sub nu. 11. circa finem; & difficultas est ista. Aut enim potest vna tantum pars appellare eo, quia sententia non continet capitula separata; & tunc secunda appellatio non valet, quia est superflua. cum sufficiat appellatio prima, vt ex *Franch. & Card. Alex. retuli, & sequenti sum supra sub num. 5. & 6. & consequenter, si vnus appellauerit ad Archiepiscopum, non potest deinde alius appellare ad Papam, quia superflue appellaret, Dec. in d. cap. 7. si duobus. num. 3. & 4. vers. secundo per dominum. Nec obstat textus in d. cap. si duobus. vbi præualeat appellatio ad Papam, quia ibi præcesserat appellatio ad Papam, & ideo secunda non valet, & attenda hac ratione idem dicendum esset, quando prius appellatum fuisset ad inferiorem, quia, ex quo ad competentem facta esset appellatio, negotium ad eum deuolutum esset pro vtraque parte, & consequenter superflua esset appellatio, quæ interponeretur ad Papam, vt subtiliter considerat, & residet in hac opin. Dec. vbi supra. Aut potest vtraque pars appellare, quia sententia continet capitula separata, & vna pars appellat limitate; & tunc non possumus dicere, quod appellatio interposita ad Papam præualeat, & absorbeat aliam, interpositam ad inferiorem,*

quia istæ appellationes non concurrunt, & ideo non habet locum prælatio. sed qualibet appellatio est comparata, & habet suum iudicem, vt ex *Franch. & Card. Alex. retuli num. preced. vers. declara secundo. & consequenter nunquam est verum, quod appellatio interposita ad Papam, habeat hanc præminentiam, vt præualeat.*

Retenta communi opinione (si placet) quod appellatio, interposita ad Papam, præualeat.

Ad adducta in contrarium respondeo, quod procedunt in appellationibus interpositis ad diuersos iudices, quorum vnus non sit superior alterius, & ideo appellando ad eos non dicatur appellatum, omisso medio, vt puta si hic in Vrbe ab aliquo iudice pedanco appellaret vna pars ad Auditorem Camere, & altera ad Gubernatorem, cum ad vtramq; posset appellari, iuxta ea, quæ de appellatione a Marescallo, & Soldano scripsi supra q. 8. sub n. 128.

Secus est quando vnus est superior alterius, ita quod ad eum possit appellari, omisso medio vt in appellatione ad Papam, ad Legatum, & ad Patriarcham, ad quos potest appellari a sententiis Archidiaconi, Episcopi, & Archiepiscopi, omissis mediis, vt late scripsi supra q. 7. n. 46. 103. & 104. & q. 8. sub n. 99. vers. limita. quia isto casu habet locum communis * opinio, vt appellatio ad Papam præualeat.

Quod si hæc responsio tibi non satisfaceret, dico, saluando communem opinionem, quod procedit duobus casibus. Primo in casu secundæ extensionis positæ infra num. 13. quando non apparet, quæ appellatio præcesserit. Secundo in casu secundæ declarationis positæ supra num. 9. quando potest appellari ad diuersos iudices, quia tunc Papa cognoscit de vtraq; appellatione, sequendo opinionem eiusdem Decij ibidem citati, vt s. contra.

RETENTA tamen simpliciter communi opinione, quod appellatio interposita ad Papam præualeat.

EXTENDE I. eandem communem opinionem, vt habeat locum non solum in appellatione ad Papam, sed etiam in appellatione ad inferiores, ad quos tamen possit appellari, omisso medio.

EXTENDE II. vt maxime habeat locum quando vtraque pars ita simul appellaret, vt ignoraretur, quæ prius appellauerit, quia tunc tanto magis præualeat appellatio, interposita ad superiorem: quare Dec. quem retuli supra sub num. 10. vers. contra. impugnando illam communem * opin. quæ tenet, appellationem ad Papam præualere, saluat vt procedat quando non apparet, quæ appellatio fuerit prius interposita.

RESTRINGE I. declarando eandem communem opin. vt procedat quando est appellatum a sententia, quæ continet capitula connexa, seu continet vnicum negotium, vt est de mente textus in cap. 7. si duobus. de appell. dum loquitur de appellatione interposita super eodem negotio, quia tunc præualeat appellatio ad Papam; secus si sit appellatum a sententia, quæ contineat capitula separata, quia tunc sunt appellationes separatae a diuersis sententiis, & vna non collidit aliam, & ideo vtraq; tenet.

RESTRINGE II. declarando, vt quamuis appellatio, interposita ad superiorem, puta ad Papam, præualeat, vt dixi, tamen si is, qui appellauit ad Papam, fuerit citatus coram Archiepiscopo, ad quem appellauerit aduersarius, teneatur comparere, alias, si

non comparuerit, posset uti contumax excommunicari ab Archiepiscopo, c. 7. si duobus. de appell. & bene mo: iuando, & soluendo declarat ibi Franch. sub n. 13. & seqq. vers. in gloss. in verbo tenebis. Archiepiscopus enim habet iurisdictionem, sed elidibilem ope exceptionis, & ideo donec exceptione non elidatur, valide potest procedere, ut declarat Card. Alex. in d. c. si duobus. n. 3. vers. nota ex textu. & Dec. n. 5. not. 3.

16 **SVBRESTRINGE** hanc restrictionem, ut procedat, quando Archiepiscopus ignorabat appellationem interpositam ad Papam. prout loquitur textus in d. c. si duobus. secus si Archiepiscopus sciebat appellationem interpositam ad Papam, quia isto casu excommunicatio non teneret, Gl. ff. in d. cap. si duobus. in verb. nisi cognouerit. Card. Alex. n. 5. & Dec. n. 7. not. 4.

17 **RESTRINGE III.** ut quamuis appellatio ad Papam praeualeat, & ideo Archiepiscopus in ea non possit se intromittere; tamen sunt aliqui casus, in quibus potest adhuc Archiepiscopus se intromittere.

Primus casus est, quando excommunicatio, prolata ab Archiepiscopo, esset notorie iniusta; quia isto casu et si appellatio esset interposita ad Papam, tamen potest adiri Archiepiscopus, & ab eo peti absolutio excommunicationis ad cautelam, cum conditione de parendo mandatis iudicis ad quem, non obstante appellatione interposita ad Papam, Card. Alex. in cap. 54. sollicitudinem. sub n. 4. de appell.

Aduerte, quod Archiepiscopus potest adiri etiam si iniustitia excommunicationis non sit notoria, dummodo praestetur praedicta cautio, quia non per hoc Archiepiscopus cognoscit de iniustitia, seu nullitate excommunicationis, quia hoc non potest, Franch. in d. c. sollicitudinem. q. 4. nu. 8.

Secundus casus est, quando Archiepiscopus adiretur circa causam appellationis, sed tamen illud, super quo adiretur, non respiceret causam appellationis, nec faceret prauidium appellationi, Card. Alex. sub d. num. 4. ibi, fallit secundo.

Tertius casus est, quando appellans renunciaffet appellationi, quam interposuerit ad Papam, siue renunciatio sit expressa, siue tacita per comparitionem coram Archiepiscopo sine protestatione, Card. Alex. sub eod. num. 4. ibi, fallit tertio. & egregie Dec. nu. 13. not. 6. & sub nu. 17. sed de isto tertio casu satis abunde loquutus sum infra q. 17. limit. 2.

QVAESTIO XI.

ARGVMENTVM.

De officio, & potestate iudicis a quo, & iudicis ad quem, & de natura, & processu causae appellationis.

SVMARIA.

IVDEX a quo cognoscit an debeat deferre appellationi. n. 1.

Declaratur I. ut cognoscatur etiam an appellatio sit legitima. num. 2.

Declaratur II. ut id cognoscatur ad sui solam instructionem. num. 3.

Declaratur III. ut ita cognoscatur, etiam si constaret appellationem non esse recipiendam. — Inferuntur quomodo debeat pronunciare. nu. 4. — Subinferuntur multa circa hanc pronuntiationem vsq. ad n. 6.

Declaratur IV. quando iudex debeat deferre appellationi, & quando non. num. 6. — Et nunquam hoc debeat conferre cum peri. n. num. 7.

Declaratur V. qua sint consideranda ad cognoscendum, an debeat deferre, vel non deferre. n. 8.

Declaratur VI. ut iudex a quo in hac cognitione non procedat iudicialiter. n. 9.

Declaratur VII. ut quamuis iudex a quo non deferat appellationi, tamen nihil sit innovandum. nu. 10.

Declaratur VIII. ut id non procedat quando est notorium appellationem non tenere. num. 11.

Declaratur IX. ut sit differentia inter deferre appellationi & admittere appellationem, licet Doctores promiscue de utroq. loquantur. ibidem.

IVDEX ad quem cognoscit, an appellatio sit admittenda, & c. num. 12. & 13. — Et quando cognoscatur iudex a quo. nu. 13. — **Declaratur** ut iudex ad quem plene cognoscatur. nu. 14. — **Limitatur**, ut non cognoscatur quoad interesse. pertinens principaliter ad iudicem a quo. — **Ampliatur** hac limitatio. nu. 15. — **Restrigitur**. n. 16.

OFFICIUM iudicis ad quem est latus officio iudicis a quo. num. 17.

Ampliatur I. hac conclusio, ut ideo reuocatio attentatorum pertineat ad iudicem ad quem, & non ad alium iudicem. nu. 18. — **Limitatur** hac ampliatio. n. 19. 20. & 21.

Ampliatur II. ut iudex ad quem possit sententiam, latam ex falsa causa, confirmare ex vera. nu. 22. — **Declaratur** primo & secundo hac ampliatio. num. 23. & 24. — **Exemplificatur**. num. 25. — **Extenditur**. num. 26. — **Restrigitur**. n. 27.

Ampliatur III. ut positiones, facta post licentiam contestatam in causa principali, possint mutari in causa appellationis, & c. nu. 28. — **Declaratur** hac ampliatio, ut non procedat quando exceptio rei iudicata non se extendat ad mutationem. — **Subdeklaratur** quando exceptio rei iudicata extendatur. — **Inferuntur** casus, in quibus non potest fieri mutatio. nu. 30. & 32. — **Subinferuntur** an & quando reconuentio habet locum in causa appellationis. n. 31. — **Extenditur** primo declaratio eiusq. prima illatio, ut habeant locum etiam in causa summa. n. 33. — **Extenditur** secundo etiam in casu, qui esset notorius. n. 34.

Ampliatur IV. ut possit pronunciare super articulo omisso a primo iudice. ibid.

IVDEX appellationis an possit inhibere iudici a quo, num. 34. in fin. vers. primum.

LIBELLVS nouus an sit necessarius in causa appellationis. nu. 35. & 36.

CONTESTATIO LITIS non est necessaria in causa appellationis. nu. 37.

Extenditur I. in appellatione ab interlocutoria. num. 38. — **Subextenditur**, ut, si reus se absenter, procedat etiam si in causa principali non fuerit contestata. num. 39. — **Restrigitur** eadem subextensio quando partes sunt praesentes. num. 40.

Extenditur II. sed cum distinctione, ut procedat in causa appellationis a diffinitiva. nu. 41. & seqq.

EXCEPTIONES peremptoriae possunt opponi in causa appellationis. n. 45.

Extenditur I. etiam si fuerint opposita & reiecta in prima instantia. sub nu. 45.

Extenditur II. quando esset appellatum ab interlocutoria, & nihilominus iudex processisset. sub eod. nu. 45.

Extenditur III. etiam si exceptio superuenerit reo, pendente appellatione. sub eod. nu. 45.

Extenditur IV. etiam in replicatione, qua superuenerit actori, sub eod. num. 45. — **Restrunguntur** eadem tertia & quarta extensio. ibid.

EXCEPTIONES dilatoriae non possunt opponi in causa appellationis. nu. 46.

Extensio

Extenditur tam in causis temporalibus quam in spiritalibus. num. 47. — Infertur, exceptionem subreptionu non posse opponi. num. 48. — Declaratur hac illatio, numer. 49. — Subdeclaratur, num. 50.

Restringitur I. ut non procedat si exceptio dilatoria fuerit ignoranter omissa, num. 51. — Declaratur primo, & secundo sub eod. num. 51.

Restringitur II. quando exceptio supervenit de novo, num. 52. — Subrestringitur primo & secundo ibidem.

Restringitur III. in appellatione ab interlocutoria ante litis contestationem, num. 53.

Restringitur IV. in exceptione dilatoria, qua reddit processum retro nullum, num. 54. — Subrestringitur cum declaratione ibidem. — Ampliatur eadem restrictio. — Et infertur, num. 55.

CITATIO requiritur in causa appellationis, n. 56. — Extenditur & declaratur, num. 57.

TERMINI substantiales quos & qui sint in causa appellationis, num. 58. & 59.

IVSTIFICATIO appellationis quomodo fiat ad effectum ut admittatur appellatio &c. n. 60.

Quomodo fiat ad effectum, ut appellatio devolvat totum negotium, n. 61. & seqq. in quibus distinguuntur duo casus, dantur ampliatio, limitationes, exempla, & restrictiones usque ad num. 82. inclusivæ.

Quomodo fiat ad effectum, ut revocetur sententia. n. 83.

IVSTIFICARI an possit appellatio ex alia causa, quam ex causa expressa in appellatione, num. 84. & seqq. in quibus distinguuntur due species appellationis, declarantur, ampliatur, restringuntur, & infertur usque ad n. 100. inclusivæ.

TESTES an possint examinari in causa appellationis, num. 101. & seqq. in quibus distinguuntur duo casus, ampliatur, declarantur, & limitantur usque ad nu. 111. inclusivæ.

SENTENTIA in causa appellationis quomodo sit ferenda, num. 112. & 113.

SENTENTIAM nullam potest iudex appellationis regulariter confirmare, n. 114.

Extenditur I. etiam si sententia sit nulla ex defectu iurisdictionis, num. 115. — Infertur, quod si a sententia confirmante non fuerit appellatum, non potest ulterius dici de nullitate sententia confirmata, n. 116.

Extenditur II. etiam si nullitas non esset remissibilis a parte, num. 117.

Extenditur III. cum declaratione, dummodo in sententia non sit expressus error, &c. n. 118.

Extenditur IV. quando nullitas est in sententia. n. 119. — Exemplificatur hac tertia, & quarta extensio, n. 120. & 121.

Extenditur V. ut iudex superior, aditus super nullitate sententia, possit etiam reformare & confirmare sententiam nullam, n. 122. — Declaratur, n. 123. & 124.

Extenditur VI. ut tunc precipue possit reformare, quando id in libello nullitatis petendum esset, num. 125. — Subextenditur, num. 126.

Restringitur I. ut non procedat quando petitur simpliciter, pronuntiare sententiam nullam, num. 127. — Ampliatur primo ut alias sententia confirmatoria sit nulla, nu. 128. — Ampliatur secundo etiam si nullitas haberet in se evidenter calumniam, nu. 129. — Ampliatur tertio etiam in Curia Romana, n. 131. — Ampliatur quarto precipue quando dimissio mandaret, prius procedi super nullitate, n. 132. Declaratur hac eadem prima restrictio, n. 133. & 134.

Restringitur II. ut non procedat quando processus est nullus, seu ineptus, quia tunc sententia non potest confirmari, n. 135. — Extenditur num. 136. — Subrestringitur primo & declaratur sub restrictio, num. 137. & 138. — Subrestringitur

secundo & declaratur sub restrictio, nu. 139. & 140.

Restringitur III. quando error esset expressus in sententia, n. 141. — Declaratur, n. 142.

Restringitur IV. quando causa inferens nullitatem prima sententia non cessat in secunda, n. 145.

Restringitur V. quando sententia est lata post peremptam instantiam, n. 144. & 145. — Declaratur ibidem.

Restringitur VI. in sententia interlocutoria n. 146.

Restringitur VII. quando sententia nulla est mandata executioni, num. 147.

DESERTAM esse causam, seu rem esse iudicatam an debeat pronuntiare, & quando pronuntiet iudex a quo, & quando iudex ad quem cum distinctione duorum casuum & trium specierum desertionis, n. 148. & seqq.

EXPENSARUM condemnatio contra desertorem appellationis ad quem spectet cum distinctione duarum specierum desertionis. Et quando non condemnatur, & ad quas expensas condemnatur, num. 160. & 161.

EXECUTIO rei iudicata plurimum conformium spectat ad iudicem appellationis, qui profert vltimam conformem, num. 162.

Extenditur ut procedat etiam in principii delegato, nu. 163. — Declaratur extensio, n. 164. 172. & seqq.

Restringitur I. ut non procedat quando prima sententia confirmatur ex recessu partium ab appellatione, quia tunc uterque iudex potest exequi, num. 165.

Restringitur II. ut iudex a quo exequatur quando intentatur actio iudicati, sub n. 165.

Restringitur III. quando sententia transiit in iudicatum ob non interpositam appellationem, n. 166.

Restringitur IV. quando sententia transiit in iudicatum ob non profecutam appellationem interpositam, n. 167. — Extenditur multipliciter hac restrictio, n. 168. & seqq.

Declarantur eadem restrictiones, n. 171.

Subrestringuntur primo eadem restrictiones, ut regulariter non procedant in Curia Romana, num. 172. — Extenditur eadem sub restrictio n. 173. & seqq. — Declaratur eadem sub restrictio, n. 180. — Extenditur declaratio, num. 181. — Restringitur extensio, nu. 182. — Temperatur sub restrictio, ibidem.

Subrestringuntur secundo, num. 179.

Restringitur V. ut non procedat in sententia corporis afflictiva, &c. num. 183.

EXECUTIO rei iudicata quomodo sit petenda, n. 184.

EXECUTIO rei iudicata an & quando concedatur sine citatione, & quando cum citatione, num. 186. & seqq.

COMMISSIO reformatoria datur contra eum, qui imperavit commissionem appellationis, non facta mentione rei iudicata, num. 193.

SENTENTIA contra rem iudicatam an & quando possit valere, num. 194. & seqq.

EXECUTIO rei iudicata quo ordine, & quibus terminis petatur, n. 200. & 201. & sub n. 173. vers. contra.

EXAMINABO hanc quæstionem octo articulis.

Primo. Ad quem spectet cognitio, an sit deferendum appellationi.

Secundo. Ad quem spectet cognitio, an appellatio sit admittenda. &c.

Tertio. An officium iudicis ad quem sit latus officio iudicis a quo.

Quarto. Quomodo procedatur in causa appellationis post introductam appellationem.

Quinto. An pronuntiatio desertionis sit necessaria, & quis iudex debeat pronuntiare super desertione, & re iudicata.

Sexto. Quis iudex possit condemnare desertorem appellationis ad expensas.

Septimo. *Quis debeat exequi rem iudicatam.*
 Octavo. *Quo ordine procedatur ad executionem rei iudicatae.*

ARTICVLVS. I.

AD primum articulum: *Ad quem spectet cognitio, an sit deferendum appellationi.*

Respondeo, quod spectat ad iudicem a quo, *Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus. sub n. 2. vers. sed quo iudicabit. lib. 2. fol. 194. Franch. in cap. 34. ad audientiam. sub n. 2. vers. in glos. in verbo sine causa cognitione. & in c. 59. vt debitus. n. 42. vers. in glos. in ver. ex rationabil. de appell. & Contar. in l. vnica. q. 1. n. 17. & 27. vers. concludendum. & quast. 3. in fine. vers. pro qua. C. si de momen. poss. & hæc est conclusio communis.**

Ratio huius communis conclusionis est. quia si iudex non deferat iustæ appellationi, vel deferat friuolæ, utroque casu punitur, vt retuli, & sequutus sum *infra sub n. 4. vers. sub infero primo. Imo peccat si deferat friuolæ appellationi, vt retuli, & sequutus sum supra q. 2. sub n. 51. vers. imo. merito ad eum absolute pertinet cognitio, an debeat deferre, vel non deferre.*

DECLARA I. hanc communem conclusionem, vt iudex a quo, cognoscendo, an debeat deferre appellationi, ex necessario antecedenti, debeat etiam cognoscere an appellatio sit friuola, vel legitima, quia ex hoc pendet recta resolutio, vtrum debeat, vel non debeat appellationi deferre, *Franch. in loca supra proxime citatis, & quod ad eum spectet hæc cognitio, vt sciat, & deliberet, an appellatio sit talis, propter quâ debeat supersedere ab executione, vel vltiori processu, hincque deliberationem habere non possit, nisi prius cognouerit de qualitate appellationis, scribit similibus verbis Cont. d. q. 1. n. 18. & 19 & quod hæc deliberatio, an ipse debeat, vel non debeat admittere appellationem, spectet ad ipsummet iudicem a quo, vt sciat quales apostolos ipse debeat dare, scribit Franc. in c. 45. constitutus. sub n. 19. de appell. & hæc etiã est conclusio non solum comunis; * sed indubitata ex prædicta ratione.*

DECLARA II. seu potius subde clara, vt iudex debeat adhibere hanc cognitionem ad solam sui instructionem, & non ad effectum, vt pronuntiet super iustitia, vel iniustitia appellationis, seu an appellatio sit legitima, vel non legitima, aut an sit, vel non sit admittenda, quia hæc pronuntiatio non spectat ad ipsum, *Franch. in eisdem locis supra proxime citatis, & Contar. d. q. 1. n. 21. & 22.*

DECLARA III. extendendo præcedentem declarationem, vt procedat, etiam si constaret, appellationem non esse recipiendam, quia nihilominus iudex a quo non potest pronuntiare super isto incidenti, *Franch. in c. 45. constitutus. sub n. 19. de appell. quæ refert, & sequitur Cont. d. q. 1. sub n. 22. vers. hinc sequitur. & n. 23.*

INFERO ex hac secunda, & tertia declaratione, quod cum iudex debeat ad sui solam instructionem cognoscere de qualitate appellationis, debet, cognitione adhibita, talem proferre interlocutoriam, quæ decernat admissionem, seu non admissionem quoad se, & non quoad partes, vnde debet dicere, *admitto, vel non admitto appellationem, seu defero, vel non defero appellationi. Franch. in c. 45. constitutus. sub n. 19. de appell. quia ipse circa admissibilitatem appellationis non habet iurisdictionem, nisi prout est quid facti: nam abstinere a receptione appellationis est quid facti, Franc. vbi sup. & ideo illa interlocutoria debet respicere limitate fa-*

ctum, & personam ipsius iudicis, quam limitate non respiceret, si pronuntiaret impersonaliter, esse deferendum, vel non deferendum appellationi, seu esse admittendam, vel non admittendam appellationem, quia, pronuntiando sic generaliter, & impersonaliter, videretur respexisse etiã personam partium. & earum iura, & diceretur cognouisse iudicialiter, & in præiudiciũ appellationis, quod iudex a quo non potest facere, quia cognoscere de iustitia appellationis spectat solũ ad iudicem ad quem, vt latere tui & sequutus sum *infra sub num. 13. versus secundus casus.*

SVBINFERO I. quod in ista cognitione, an appellatio sit admittenda, consideratur principaliter interesse iudicis a quo, quia, si is non deferat iustæ appellationi, venit puniendus, vt retuli & sequutus sum *infra q. 13. art. 13. num. ... & similiter puniti debet si deferat appellationi friuolæ, Franch. in cap. 59. vt debitus. sub num. 42. vers. in glos. in ver. ex rationabil. de appell. & Contar. in l. vnica. quast. 19. num. 4. C. si de momen. poss. imo deferendo appellationi friuolæ peccat, vt retuli & sequutus sum *infra q. 17. limit. 4. n. 3. & limit. 36. num. ... quia iudex non obuiando malitiis, peccat, vt retuli & sequutus sum supra q. 3. n. 2. vers. verum.**

Et licet veniat etiam interesse partis, tamen hoc interesse non venit principaliter, sed in consequentiam, & ideo non consideratur, & tanto minus consideratur, quod iudex a quo potest bene sibi præiudicare, & nocere per allegata in subillatione, sed non potest præiudicare partibus, nisi modice, vt retuli & sequutus sum *infra num. 9.*

SVBINFERO II. quod iudex a quo, cum tractetur de suo interesse, non potest cogi, quod deferat appellationi, quando putat eam minus legitimam, *Franch. in c. 54. sollicitudinem. not. 1. n. 1. de appell. quia cogeretur ad peccandum, cum, deferendo appellationi friuolæ, peccet, vt dixi in preced. subillatione.*

SVBINFERO III. quod si iudex a quo pronuntiat appellationem interpositam non tenere, seu non esse admittendam, & is, qui appellauit, non appellaret ab ista pronuntiatione, tamen pronuntiatio non faceret appellanti, neque iudici ad quæ aliquod præiudicium, vnde iudex ad quem poterit pronuntiare appellationem legitimam, non obstante contraria pronuntiatione iudicis a quo, *Franch. in d. c. 45. constitutus. num. 19. in fine, de appell.*

Imo iudex ad quem potest, & debet hanc pronuntiationem iudicis a quo reuocare per viam attentati, secundum ea, quæ scribit *Franch. in d. c. 45. constitutus. num. 17. versus finem.*

EXTENDE hanc subillationem, vt procedat etiam si is, qui appellauit, esset præsens, & ab hac non admissione non appellaret, seu aliter non contradiceret, quia nihilominus pronuntiatio iudicis a quo non præiudicaret, alias si iudex denuo reuiceret appellationem, esset denuo appellandum, sicq; daretur processus in infinitum, vide *infra q. 17. limit. 47. memb. 1. sub n. 106. declar. 1. quicquid in contrarium referant, & sequatur Capic. decis. 34. in causa magnifici Andrea. n. 6. in fine, & n. 7. & Contar. in l. vnica. q. 1. n. 24. & 25. C. si de momen. poss. dum limitare volunt, quod non præiudicat, si appellans est absens, vel, si est præsens, contradicit, & appellat.*

RESTRINGE eandem subillationem, vt iudex ad quem possit etiam per viam attentati reuocare interlocutoriam iudicis a quo, quando non constat notorie appellationem esse friuolam, & non admittendam;

dam, secus si notorie constet appellationem esse frivolum, & nõ admittendam, quia isto casu & si iudex a quo melius fecisset abstinere ab eiusmodi declaratione, tamen iudex ad quem non debet reuocare, quia frustra sit reuocatio, quæ facta non releuat: & ita teneas, licet Franch. in d. cap. 45. constitutus. sub num. 17. & 18. faciat longam distinctionem & non tangat hunc passum.

5 **SUBNERO IV.** per oppositum quod licet iudex a quo deferat appellationi frustratoriam, tamẽ iudex ad quem potest, inuito iudice a quo, & inuitis partibus, repellere illam appellationem, & remittere negotium ad iudicem a quo, Franch. in c. 5. cum appellationibus. §. si vero. nu. 1. de appell. in 6. adde quæ scripsi infra q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 49.

6 **DECLARA IV.** ut iudex a quo, in cognoscendo, an debeat deferre appellationi, debeat sequi hanc instructionem, diuisam in tribus casibus, & non errabit.

Primus casus est, quando ipse est certus, vel ita tenet pro certo, quod appellatio sit legitima, & admittenda, & isto casu tenetur omnino superse de re in executione, Io. Andr. in cap. 28. pastoralis. sub num. 10. versus finem de off. deleg. & quod debeat admitti & nihil innouari, concludit Franch. in cap. 45. constitutus. n. 17. in ultimis verbis. vers. in glos. in verborum. & quod ubi appellatio est manifeste rationabilis, & legitima, qualis est illa, quæ interponitur ex causa expressa in iure, iudex debeat deferre, quia & ius eam admittit, scribit Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus. sub num. 4. vers. circa hoc. lib. 2. fol. 194.

Secundus casus est; quando dubitat nunquid appellatio sit legitima, & admittenda; & isto etiam casu dico, quod tenetur eam admittere, ut retuli & sequutus sum infra quæst. 17. ampl. ult. n. 60.

Tertius casus est; quando notorie constat appellationem esse nullam, seu iniustam, vel non tenere, & isto casu dico, quod non debet appellationi deferre, Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus. sub num. 4. vers. circa hoc, ibi. quadam vero est manifeste friuola. & num. 9. vers. sed cum cognoscere. lib. 2. fol. 194. Io. Andr. in cap. 28. pastoralis. sub num. 11. ibi. ubi certum est. de off. deleg. ubi ponit exempla, videlicet, quando crimen de quo quis est condemnatus, est notorium, vel quia appellat sine causa in casu, quo causa est exprimenda, dicēs, quod cum notorium iuris est, appellationem non tenere, non est recurrendum ad iudicem, vel ad aliam indaginem, & sic ait, quod isto casu iudex ad quem non cognoscit, an appellatio sit recipienda. Ant. de Burr. in cod. cap. pastoralis. §. praterea. sub num. 15. vers. post gloss. ibi. hoc enim casu. dicens, quod propter certitudinem, & notorietatẽ spectat ad iudicem a quo. & Bellam. quos refert & sequitur Contar. in l. vnica. q. 1. num. 16. vers. nec huius obstat. C. si de momen. poss.

Verum aduerte, quod nõ per hoc iudex a quo debet interloqui super iniustitia, seu nullitate appellationis interpositæ, quia quantumuis appareat de iniustitia appellationis, tamen pronuntiatio super ea non pertinet ad eius iurisdictionem, per ea quæ dixi supra sub num. 3. vers. extendo. potest tamen procedere ad executionem, ut retuli & sequutus sum infra sub nu. 10. vers. subdeclara.

7 Difficultas emergit in secundo casu, quando potest dubitari, an appellatio sit admittenda, nunquid tunc iudex a quo teneatur conferre hoc cũ peritis tantum, quod super hoc articulo possit per partẽ peti

consilium sapientis, & index teneatur concedere.

Respondeo, quod Spec. in tit. de appell. §. nunc dicamus. n. 3. vers. consulo tamen. lib. 2. fol. 194. quem refert, & sequitur Ant. de Burr. in c. 59. ut de iur. sub num. 29. vers. quero cum gloss. versus finem, de appell. tenet opinionem affirmatiuam, in tantum, quod si iudex non concederet, diceretur grauare.

Contrariam opinionem: quod enim iudex non cogatur concedere petitum consilium sapientis, tenet Abb. in eod. cap. ut de iur. quem ibidem refert & sequitur Franch. sub n. 43. vers. in ea gloss.

DECLARA V ut iudex ad cognoscendum quã do appellatio sit legitima, vel non legitima, & sic quando debeat deferre, & quando non deferre appellationi, debeat considerare hæc quatuor.

Primum, an causa expressa in appellatione appareat ex actis causæ, Contar. in l. vnica. q. 1. nu. 35. vers. in summaria. C. si de momen. poss. quia non sufficit eam exprimere, nisi etiam probet, Contard. ead. q. 1. num. 56. vers. intellige.

Secundum, an causa adducta in appellatione, sit expressa in iure, Contar. d. q. 1. n. 36. ipse enim iudex a quo cognoscit de causis expressis in appellatione, ut sciat, an appellatio sit talis, propter quam debeat superse de re in executione, Contar. d. q. 1. num. 18.

Et hæc duæ considerationes habent locum in causis, in quibus appellatio non admittitur sine expressione rationabilis causæ.

Tertium, an reperiat expresse in iure, quod appellatio non recipiatur in illa causa, quia tunc non erit recipienda: quod si in iure non est expresse, tunc erit recipienda, Contard. ead. quæst. 1. num. 43. vers. nec hæc.

Quartum, an in sua conscientia probabiliter dubitet, vtrum appellationi sit deferendum, quia si dubitat, nihil debet innouare, Contar. d. q. 1. num. 41. vers. quando agitur. quia iudex in dubio debet deferre appellationi, ut retuli & sequutus sum infra quæst. 17. ampl. vltima, num. 60.

DECLARA VI. ut iudex a quo cognoscendo, an teneatur deferre appellationi, non debeat procedere iudicialiter, Contar. in l. vnica. q. 1. num. 33. C. si de momen. poss. & debeat cognoscere summarie, parte etiam absente, ut bene explicant Nat. conf. 529. iudex ecclesiasticus. num. 39. & seqq. & Contard. d. quæst. 1. num. 35. & 28. reddentes rationem, quia eius cognitio est modici præiudicii.

DECLARA VII. ut licet iudex a quo non deferat appellationi, & non admittat, tamen interim nihil est innouandum, l. 1. & ibi Doctores ff. nihil nou. appell. interp. Appellatione interposita siue recepta sit, siue nou, medio tempore nihil innouari oportet. Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus. num. 8. vers. item appellatione. lib. 2. fol. 194. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 6. cap. 12. nu. 2. vers. appellatione. Quare non per hoc, quia non deferat appellationi, est in eius potestate collere effectum, & vigorem appellationis totaliter: vnde licet causa non deuoluatur immediate ad Curiam, quando iudex vel appellatus nõ deferat appellationi, tamen appellatio in omnibus aliis habet suum vigorem quoad facultatem prosequendi ipsam appellationem, & quoad reuocationem attentatorum, & quoad pœnam iudicis non deferentis appellationi, Franch. in c. 44. sape. n. 14. nos. 8. de appell. & licet iudex a quo declaret, appellationem non esse legitimam tamen non impedit vires appellationis, idẽ Franch. in c.

59. vt debitus. sub num. 42. eod. tit. de appell. & licet iudex a quo non recipiat appellationem, tamen causa deuoluitur ad superiorem, & eius conuincit officium, tanquam appellatio sit recepta, *Ang. Aret. in l. 5. si cuius. numer. 1. ff. de appell. recip. vel non, & in nouatio inhihetur a iure, & ideo omnia innouata ueniunt reuocanda, quamuis iudex a quo non receperit appellationem, Rol. a Vall. conf. 77. viso & bene num. 4. in fine, & num. 5. & seqq. lib. 2. & ex Lanc. retuli & sequutus sum supra q. 3. num. 19.*

11 **DECLARA VIII.** seu potius subdeclara hanc declarationem, vt non procedat, quando est notorium, vel manifestum, appellationem esse nullam, seu iniustam, aut non recipiendam, quia tunc iudex a quo potest procedere ad executionem sententiae, non obstante appellatione, *Spec. tit. de appell. §. nunc dicam. u. sub num. 8. vers. item appellatione. lib. 2. f. l. 194. Io. Andr. in cap. 28. pastoralis. num. 11. ibi. vbi vero certum est. de off. & potest. iud. deleg. & Franch. in cap. 45. constitutus. sub num. 18. de appell. & quod possit procedere ad vltiora, & processus non dicatur attentatus, scribit *Ang. Aret. in loco supra proxime citato, & in casu, quo appellatio de iure tenet, loquitur Rol. a Vall. d. conf. 77. sub num. 5. & quod non dicatur attentate ille, qui facit executionem contra appellantem, cui resistit ius commune, tenuit Rot. decis. 35. alias 234. si rector. de appell. in nou. & clarius Caput. decis. 52. attentate & latius decis. 328. seu 3. executio sententia. n. 2. par. 1.**

DECLARA IX. quod Doctores, dum tractant, ad quem spectet deferre appellationi, promiscue vtuntur deferre appellationi, vel admittere appellationem, non faciendo differentiam inter vnum, & alterum: nam *Franch. in cap. 45. constitutus. sub num. 17. & num. 18. & in cap. 59. vt debitus. sub num. 42. de appellat. promiscue loquitur & Contar. in l. vnica, qua. 1. num. 17. vers. & licet. vbi de delatione, & num. 20. vbi de admissione, & ita passim vnum pro altero usurpatum reperies, quod & notari potest ex his, quae scripsi supra sub num. 6. vers. primus. vbi citavi *Franc. loquentem de admissione, & Spec. loquentem de delatione, & admissione.**

Veruntamen aliud est deferre appellationi, & aliud admittere appellationem; nam deferre importat indistincte delationem, & abdicationem exercitii iurisdictionis in illa causa, vt retuli, & sequutus sum infra quaest. 17. limit. 47. memb. 1. num. 41. sed admittere, seu recipere appellationem importat delationem cum distinctione, quam retuli & sequutus sum infra quaest. 13. sub num. 15. vers. declara.

ARTICVLVS II.

12 **AD secundum articulum.** Ad quem spectet cognitio, an appellatio sit admitenda, an sit appellatum, an sit in tempore appellatum, an appellatio sit legitima, an sit nulla, an deserta, & similia.

Respondeo, quod etsi resolutio huius articuli pendeat multum a resolutione praecedentis articuli, tamen indiget vltiori explicatione, pro qua sunt adhibendae duae inspectiones principales.

Prima inspectio est; quando iudex ad quem coepit cognoscere de appellatione, & in ista inspectione concludo, quod cognitio omnium, & singulorum praedictorum spectat ad iudicem ad quem, & alius inferior cognoscere non potest, *Ant. de Butr. in cap. 45. constitutus. sub n. 13. ibi quandoq. appellatione interposita. & Franch. sub n. 17. col. 3. de appell. qui scribunt, quod ali-*

quando appellatione interposita, iudex inferior, a quo est appellatum, vult incidenter cognoscere de appellatione, puta, appellatus instat procedi ad sententiam, vel alium actum, appellans excipit de appellatione, appellatus replicat non esse appellatum, vel appellationem non deuoluere aut opponit, appellationem esse desertam: certe, inquit, non potest tunc iudex a quo cognoscere, si iudex ad quem coepit cognoscere.

Secunda inspectio est; quando iudex ad quem non dum coepit cognoscere de appellatione, & in ista inspectione considero quatuor casus.

Primus casus est, quando appellatio nullatenus apparet: vt puta, quia appellatus negat, fuisse appellatum, & isto casu concludo quod iudex a quo potest cognoscere, quare praxis est hic in Vrbe, vt is, qui vult executionem sententiae a qua non fit appellatum, citet aduersarium coram iudice a quo ad docendum de appellatione iuxta praxim, quam habes in loco citato infra sub n. 192. vers. praxim. de qua appellatione non docto iudex a quo procedit ad executionem, vt retuli & sequutus sum infra art. 7. nu. 166. & isto primo casu procedunt quae scribit *Ant. de Butr. d. c. 45. constitutus. sub n. 13. vers. quandoq. appellatione. ibi. si non est per superiorem recepta, de appell. dicens, quod si coram inferiore opponatur de defectu potestatis eo, quia pendet appellatio, & ex aduerso negetur, fuisse appellatum, poterit, inquit, de hoc cognoscere, & sententia super hoc lata partibus praedudicabit, nisi fuerit appellatum.*

Et haec de isto primo casu, in quo si citatus ad docendum de appellatione ostenderet, se appellasse, tunc intrant quae scripsi sequentibus casibus.

Secundus casus est, quando fuit appellatum, sed controuertitur nunquid appellatio sit recipienda eo, quia vna pars dicit, appellationem esse legitimam, & iustam, & altera pars dicit esse friuolam, & iniustam, & isto casu concludo, quod iudex a quo potest cognoscere solum ad sui instructionem, & sic ad effectum, vt possit deliberare de qualitate apostolorum dandorum, & an debeat super sedere, vel non super sedere in executione, vt *latius explicauit supra n. 2. & seq. sed cognitio inter ipsas partes super iustitia & iniustitia appellationis spectat ad iudicem ad quem, Franc. in cap. 34. ad audientiam. sub num. 2. vers. in gloss. in ver. sine causa cognitione. de appell. & similiter ad eum spectat cognitio, an appellatio sit legitima, vel non, Contar. in l. vnica, quaest. 1. sub num. 20. C. si de momen. posses. & ideo ad eum spectat cognoscere, an causae insertae in appellatione, sint legitimae, Paul. de Castr. conf. 288. ad primum. sub num. 1. ibi pertinebit autem ad iudicem appellationis. lib. primo, & Contar. in dict. l. vnica limit. 19. numero 28. & dict. quaest. 1. numer. 17. vers. & licet. & consequenter ad eum spectat pronuntiare, appellationem esse, vel non esse recipiendam, quia haec est pronuntiatio iuris, & iurisdictionis, & ideo non spectat ad alium iudicem, quam ad iudicem appellationis, Franc. in cap. 45. constitutus. sub num. 19. de appellat. quem refert, & sequitur *Contar. in d. l. vnica qua. 1. num. 23. C. si de momen. posses. & quod iudex appellationis cognoscat articulum, an appellatio sit recipienda vel ne, scribit Brun. in feud. conf. 200. omnipotentia. col. 9. vers. quoad tertium. lib. 2. & quod in Curia Capitolina ad officium iudicis appellationum pertineat accurate perspicere, an appellationes sint recipiendae, disponunt stat. Urbis lib. 1. cap. 167.**

Tertius casus est, quando fuit appellatum, & non

controuertitur de iustitia, vel iniustitia appellationis, quia præsupponitur appellatio legitima & iusta, sed controuertitur, appellationem fuisse desertam, eo quia iudex a quo dederit appellanti apostolos reuerentiales in forma cum termino decem dierum adprosequendam appellationem, & appellans non fecerit causam committi infra decem dies, neque forsitan fecerit diligentiam, adeundo Regentem Cancellariæ pro fide præsentatæ, iuxta ea quæ scripsi *infra quæst. 14. num.* seu aliter causam appellationis non introduxit coram iudice ad quem, & isto casu includo similiter, quod iudex a quo potest cognoscere, unde hic in Curia præxis est, ut appellatus citet coram iudice a quo appellanti ad docendum de appellatione, & legitima illius prosecutione, de qua si non docuerit, iudex a quo procedit ad executionem, ut retuli, & sequutus sum *infra sub n. 192.* & siciple cognoscit, & isto etiam casu procedit, quod scribit Ant. de Batt. *ubi supra*, dicens quod si dicatur appellationem esse desertam, poterit iudex inferior cognoscere.

Quartus casus est, quando fuit appellatum, & appellatio fuit introducta coram iudice ad quem, sed tamen appellans aliud non fecit adeo, quod causa est omnino deserta, & isto casu certum est, quod cognitio desertionis spectat ad iudicem ad quem, ut retuli, & sequutus sum *infra art. 5. num. 151.* sed iste casus non est casus, quia vagatur nimis extra cancellos inspectionis, unde de eo diximus in præcedenti prima inspectione.

REVERTA conclusione secundi casus, quod cognitio, an appellatio sit legitima, & ideo recipienda, spectet ad iudicem ad quem.

DECLARA eandem conclusionem, ut iudex appellationis in isto articulo, an appellatio sit admittenda, debet adhibere plenam cognitionem, *Gl. ff. in l. 1. in verbo summariæ. C. quor. appell. non recip.* & debet plene cognoscere, citatis partibus, *Bar. in d. l. 1. in fine num. 3. C. quor. appell. non recip. quos refert & sequitur Nat. cons. 529. iudex ecclesiasticus. nu. 29. in fine. & num. 30. lib. 3. Contar. in l. unica. q. 1. an causa in appellatione. n. 87. in fine. & num. 28. C. si de moment. pass.*

Contra istam declarationem, quod enim iudex possit statnere, etiam parte absente. utrum appellatio sit recipienda vel non, scribunt Innoc. in cap. 28. *pastoralis*, sub num. 4. *vers. veruntamen. versus finem*, & Ioan. Andr. de offic. & potest. iud. deleg. & quod superior summariæ cognoscat, an appellatio debeat recipi, scribit sibi parum in hoc constans *Bar. in l. 6. sciendum. ff. de appell. recip.*

In hac contrarietate Contar. in l. unica. q. 1. sub n. 30. *vers. possent tamen. & vers. possent etiam. C. si de moment. pass.* dat suas concordantias.

Prima est, ut declaratio procedat parte opponente, appellationem non esse recipiendam, quia tunc adhibenda est plena causæ cognitio: Opinio vero contra declarationem procedet, parte non opponente.

Secunda concordantia sumpta ex Bart. in d. l. *sciendum. ff. de appell. recipien.* est, ut declaratio, quæ requirit plenam probationem procedat quoad probationem summariam, id est, respectu probationis summariæ hæc debet esse plena, sed non respectu ordinis, quia forte fiet, parte absente, quasi dicat Bar. hæc probatio, seu causæ cognitio, sumenda a iudice appellationis debet esse plena respectu probationis summariæ, quia licet probatio summariæ possit esse non plena, tamen hæc debet esse plena: & ita procedit decla-

ratio: sed quoad ordinem non requiritur plena probatio, quare potest ista probatio fieri, etiam parte absente, & ita procedet opinio contraria declarationi.

In foro Capitolino an, & quando Capitaneus appellationum debeat significare, & inhibere parte citata, vide *infra n. 34. in fine vers. in curia.*

LIMITA nunc eandem conclusionem secundi casus, positam *supra sub n. 13. vers. secundus casus*, ut non procedat quoad cognitionem, quæ respicit principaliter interesse iudicis a quo, quia hæc cognitio spectat ad eundem iudicem a quo, ut late declaravi *supra num. 2. & seqq.*

AMPLIA hanc limitationem, ut in tantum iudex a quo possit cognoscere, ut si ei ex actis notorie constiterit, appellationem esse nullam, seu aliter iniustam, possit, appellatione non obstante, procedere ad executionem, ut retuli, & sequutus sum *supra sub num. 10. vers. sub declara.*

RESTRINGE declarando hanc ampliationem, ut quamvis iudex a quo possit in casu huius ampliationis cognoscere super isto incidenti, & procedere ad executionem, tamen non potest super eo pronuntiare, quamvis constet, appellationem non esse recipiendam, *Franch. & Contar. quos retuli, & sequutus sum supra sub n. 3. vers. extende.*

ARTICVLVS III.

Ad tertium articulum. *An officium iudicis ad quem, sit latus officio iudicis a quo?*

Videtur dicendum, quod non, quia iudex appellationis succedit in locum iudicis a quo, quoniam in appellatione est quedam subrogatio, *Bald. in l. penult. num. 6. vers. quæro an ab interlocutoria. in fine C. quor. appell. non recip. Bellam. decis. 41. si Papa. in fine, & quod iudex appellationis succedat primo iudici, scribit Put. decis. 166 in vna Toletan. n. 2. lib. 3. & declarat decis. 184. Ioan. solano. num. 5. lib. 2.* Unde non potest cognoscere, nisi de eo, quod cognouit iudex a quo, & ideo habet pronuntiare super meritis primæ causæ, *Bar. in l. 1. in fine sub num. 3. C. si a. luerf. liber.* quia iudex causæ appellationis habet iurisdictionem per deuolutionem circa ea quæ vertuntur in prima instantia, & non super aliis, *Affl. decis. 155. fact. lata sub n. 3. Put. d. decis. 184. n. 4. & 5.* Quare coram eo non potest aliquid de nouo peti, & is non debet admittere impertinentia ad causam neque nouum capitulum, *Abb. & Guid. Pap. quos retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 21. princ. n. 51. & scripsi infra n. 111. vers. limit. secundo.* Et quod iudex appellationis non habeat aliud cognoscere, nisi quomodo primus iudex habuerit se in iudicando, quia in appellatione a diffinitiva non tractatur directe de principali questione, sed an bene, vel male fuerit iudicatum, & ideo licet coram aliquo supremo iudice, procedente in prima instantia, possent ex eius facultatibus omitti aliqua solennitates substantiales iudicii, tamen, cum iudicat uti iudex appellationis, debet videre, an iudex seruauerit illas solennitates quia fugitur officio illius iudicis in causa appellationis, bene deducit *Nat. cons. 573. vltim. num. 35 & 36. lib. 3.*

Confirmatur hæc opinio, quia regulariter causa appellationis sequitur naturam causæ principalis, ut in casu suo scribit *Dec. in rubr. n. 23. vers. finem de appell.* Imo causa appellationis dicitur eadem cum prima, *Bald. in l. 17. inuis. num. 6. vers. tertio queritur. C. de procur. & Fran. h. in rubr. l. 1. & sequutus sum supra quæst. 4. sub n. 10. vers. ampl. a. & infra sub num. 41. vers. primo.*

mus. Quare si causa prima est summaria, causa appellationis etiam erit summaria, *Bellam. decis. 41. si Pa-pa. Ang. Aret. in l. 1. num. 3. vers. nota regulam. ff. an per al. caus. appell. &c. Vant. tract. null. rubr. de null. ex def. proces. num. 58. vers. & nota, tom. 4. fol. 416.* dicens, quod causa semel effecta summaria remanet semper summaria in quacunque instantia, & coram quocunque iudice, *Rot. diuers. decis. 785. dicunt. par. 3. lib. 3.* vbi declarat: adde quae scripti infra sub n. 59. vers. deduco secundo. haecque confirmatio probatur ex d. l. 1. ff. an per al. caus. appell. &c. vbi habetur, quod si procurator potest interuenire in causa principali, poterit interuenire etiam in causa appellationis.

Quinimo videtur dicendum, quod officium iudicis a quo fit latius, quia iudex a quo interlocutoria, quae non respicit negotium principale, nec reddit iudicium nullum, quamuis ab ea non sit appellatum, potest reuocare vsq; ad sententiam diffinitiuam, sed post diffinitiuam, nec iudex a quo, nec iudex ad quem potest amplius reuocare, & sic iudex ad quem non potest, quantum potuit iudex a quo, *Franch. in ca. 60. cum cessante. limit. 14. n. 30. de appell.*

Contrarium est verum, quod enim officium iudicis ad quem fit latius, scribunt *Franch. in c. 38. cum in ecclesia sub num. 11. de appell. & Ruginell. tract. de appell. §. 11. gloss. 1. cap. 1. numer. 17. vers. visa commissione.* & ita constituo pro regula, per ea quae dicturus sum infra.

18 **AMPLIA I.** confirmando hanc regulam, vt reuocatio attentatorum appellatione pendente pertineat ad iudicem appellationis, & ideo alius iudex non potest cognoscere de inuouatione post appellationem, si attentata tangunt articulum appellationis, etiam si hoc ageretur ad petitionem appellantis, *Franch. in c. 54. sollicitudinem. not. 3. n. 3. de appell.*

19 **LIMITA** hanc ampliationem, vt non procedat quando attentata non tangunt causam vel negotium appellationis, sed possunt expediri citra cognitionem articuli appellationis, quia isto casu potest inferior, & alius iudex se intromittere super attentatis, *Franch. sub d. n. 3. & 4. in 3. limit. & faciunt quae scripti supra q. 3. n. 33.*

20 **LIMITA II.** vt non procedat quando appellans vult renuntiare appellationi, *Franch. eodem not. 3. num. 3. limit. 1.*

21 **LIMITA III.** nisi attentata sint notorie iniusta, *Franch. in d. cap. 54. sollicitudinem. sub n. 3. limit. 2. & sub num. 4. de appell.*

22 **AMPLIA II.** confirmando eandem regulam, vt iudex appellationis a diffinitiuam possit sententiam, latam ex falsa causa, confirmare ex alia causa vera, quia causa appellationis a diffinitiuam potest iustificari etiam ex alia causa, quam ex ea, quam assumpsit iudex a quo, *Franch. in cap. 38. cum in ecclesia. num. 7. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. num. 163. limit. 2. fol. 482. & dixi infra sub num. 84.*

23 **DECLARA I.** hanc ampliationem esse veram, quando noua causa, ex qua iudex appellationis moueretur, comprehendebatur in primo iudicio, seu ex actis, & processu primae causae saltem implicite, secus si talis noua causa nullatenus includebatur, quia tunc ex illa noua causa iustificari non posset *Franch. in dict. cap. 38. cum in ecclesia, num. 8. de appell. & quod iudex appellationis non possit supplere ea, quae veniunt ad omnino nouam petitionem, scribit R. buff. tractat. de appellat. art. vltim. gloss. vna. sub num. 33. tom.*

3. fol. 537. Nam quod super nouo capitulo, non dependente a primo, nec illud concernente, iudex appellationis cognoscere non possit, scribit *Put. decis. 184. Ioan. solano. num. 4. lib. secundo.* & quod est omnino nouum non dicitur pronuntiatum, ergo nec appellatum, ergo neque deuoluta iurisdictio, *Bal. in l. 4. per hanc. num. 10. vers. quaro ergo, in fine, C. de tempor. appell. & quod possit cognoscere, & iudicare solum super eo, quod potest includi sub generalitate primi libelli, & ideo potest iudicare super causa domini, diuersa ab ea, quam partes prosequutae sunt in prima instantia, declarat *Maran. d. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. sub num. 163. fol. 482. & dixi infra num. 30.**

Adde exornando hanc declarationem, si placet, quod scripsi infra sub numer. 45. versus finem, vers. restringe.

DECLARA II. esse veram, nisi processus, vel 24 libellus, seu modus agendi esset ineptus: tunc enim iudex appellationis habet cassare sententiam, tanquam latam super libello, seu processu inepto, reseruato iure apte agendi, *Franch. in d. cap. 38. cum in ecclesia num. 10. & 11. de appell. & Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. num. 15. in fin. fol. 231.* Quare libellus non potest mutari in causa appellationis, vide art. seq. num. 36.

EXEMPLIFICA hanc declarationem in casu, 25 quo minor ageret remedio restitutionis in integrum ex capite laesionis aduersus contractum venditionis: nam cum possit agere remedio ordinario *ex l. 2. C. de rescin. vendit.* inepte agit restitutione in integrum, quod est remedium extraordinarium, *Crauet. cons. 7. num. 2. & sub num. 12.* quem retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 50. num. 9. Quare si minor isto casu obtinuisset sententiam fauorabilem in restitutione in integrum, & reus appelleret, non potest iudex appellationis confirmare illam sententiam, quamuis minor probaret laesionem ultra dimidium.

EXTENDE eandem declarationem vt procedat 16 etiam quando actio intentata esset apta, sed tamen esset inepta intentio, quia adhuc diceretur inepte actum, vt declarat *Ant. de Butr. in ca. 15. examinata. sub n. 21. vers. venio ad secundum. in 4. intellectu. de iudic.*

RESTRINGE subdeclarando eandem declara- 27 tionem, vt si ineptitudo versetur circa rem ipsam petitam, vt puta quia vna res petitur, & alia probatur, tunc declaratio sit vera indistincte tam in ordinariis, quam in summariis, vt scripsi infra num. 33. secus est si ineptitudo non sit circa rem, sed sit circa modum agendi, quia isto casu declaratio procedit solum in causis ordinariis, in quibus obstat ineptitudo libelli, sed non in causis summariis, quia in summariis non attenditur ineptitudo libelli.

AMPLIA III. vt positiones, factae post litem co- 28 testatam in causa principali, possint mutari in causa appellationis, & ideo admittitur variatio, vt si egi rei vendicatione in prima instantia, & volui probare, quod res petita pertinebat ad me iure domini ex traditione mihi facta a Seio, nunc potero variare, & dicere, quod fuit mihi facta a Meuiio, vel quod ad me spectat per praescriptionem, vel ex legato, vt scribit *Glos. in l. 4. per hanc, in verbo ad nouum capitul. C. de temp. & repar. appell.* quam referunt, & sequuntur *Bal. ibid. sub num. 18. vers. quaro ergo si egit. & Franch. in ca. 38. cum in Ecclesia. sub num. 11. de appell.* dicens, quod sufficit, posse includi sub libello, *Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. sub nu. 163. ibi.*

secus quando, fol. 282. & quod possit prosequi aliam causam, quam expressam in appellatione, retuli & sequutus sum *infra nume.* 84. & quod iudex appellationis possit supplere in causa id, quod venit ad coadiuvandam petitionem, scribit Rebuff. *tract. de appell. art. vlt. gloss. vna, nume.* 33. *tom.* 3. fol. 537.

Comprobatur hæc ampliatio, quia etiam in plenariis iudicijs actio inepte expressa non vitiat, si ex alia ius competat, & quocumque iure quis agat, dummodo ei res petita debeatur, bene agit, ut tenuit Rota, de qua Caputaq. *decis.* 126. seu 16. *sententia ferri, nu.* 2. & 3. *part.* 3.

29 DECLARA hanc ampliacionem, ut procedat, quando res iudicata extenderet vires suas etiam ad illud, quod variatur, seu mutatur, quia tunc citata est illa variatio: cum enim includitur sub viribus latæ sententiæ, non est variatio considerabilis, & hoc est, quod scribit Bal. *in d. l. 4. per hanc, nume.* 11. *versicu.* & breuiter, dicens, quod ubicunque non oritur exceptio rei iudicatæ, ibi appellatio vim suam non extendit; sed ubi vim suam extendit, totum illud, inquit, est prosequibile in causa appellationis tam per actorem, quam per reum, seu declara cum Franch. *in d. cap. 38. cum in ecclesia, sub nume.* 11. *de appell.* ut ampliatio procedat quando illa variatio est talis, ut possit includi sub libello.

Secus est, si exceptio rei iudicatæ non se extenderet ad illam variationem, seu variatio non includeretur sub illo libello, quia tunc illa variatio, seu nouum capitulum nõ debet admitti, Bal. & Franch. *in locis supra proxime citatis*, & Mar. Soc. *in cap. 17. fraternitatis, artic.* 5. *princip.* nume. 63. *de testib. inter tract. diuers.* *tom.* 4. fol. 194. dum tractat, & concludit, quod articuli omnino noui, & ideo non admittendi dicuntur, quando exceptio rei iudicatæ in primis articulis non habet obstare in casu nouorum articulorum.

Confirmatur tota hæc declaratio ex his, quæ scripta supra nu. 23.

II. DECLARA hanc declarationem ad maiorem intelligentiam, ut appellatio extendat vires suas, seu exceptio rei iudicatæ dicatur obstare, quando concurrunt hæc tria requisita. Primum, quod petatur idem corpus, seu eadem quantitas. Secundum, quod sit idem ius, siue eadem causa petendi. Tertium, quod sit eadem conditio personarum, l. 12. *cum queritur, cum duabus ll. seqq.* & ibi Paul. *de Castr. ff. de except. rei iudic. Abb. consil.* 50. *circa questionem, sub nume.* 2. *lib.* 1. *Dec. consil.* 96. *viso puncto, sub num.* 1. *ibi, sed postea contrarium, & consil.* 445. *in casu ad me transmissio, nume.* 43. & Rot. *diuers. decis.* 100. *ex nouem, nume.* 3. *in fine versicu. tertio quia, & nume.* 4. *part.* 1. Ubicunque ergo non intraret exceptio rei iudicatæ, cessat prosecutio appellationis, hoc est, appellatio ibi vim suam non extendit.

TEMPERA secundam partem declarationis, & tertium requisitum huius subdeclarationis, ut non sit verum, si interueniat tertius, habens interesse in causa, quia tunc potest iudex appellationis cognoscere de iure tertij, de quo non cognouit iudex a quo, Fely. *in cap. 17. cum super, sub nume.* 11. *versicu. etiamsi principalis, de sent. & re iudic. Put. decis.* 166. *in vna Toletan. sub nume.* 1. & *seqq. lib.* 3. Gail. *in pract. obseruat. lib.* 1. *obseru.* 122. *nume.* 1. quia sicut iudex in prima instantia admitteret tertium, habentem interesse, ita

etiam debet admittere iudex appellationis, Put. & Fely. *ubi supra*, quem vide, quia declarat.

INFERO I. exemplificando secundam partem eiusdem declarationis, quod si tu in prima causa agis de boue, non potes deinde in causa appellationis agere, seu cumulare, vel probare de equo, vel alino, Bald. *in d. l. 4. per hanc, nume.* 10. *versicu. quero ergo. C. de temp. & repar. appell. & Franch. in d. cap. cum in ecclesia, sub nume.* 11. *de appell.* & quod in causa appellationis proponi non possint, quæ pertinent ad nouam omnino petitionem, scribit Greg. Tolos. *tract. de appell. lib.* 6. *cap.* 15. *nume.* 1. *in fine, versicu. si modo*, libellus enim non potest mutari in causa appellationis, vide *infra num.* 36.

INFERO II. quod si tu ageres contra colonum actione arborum, furtim cælarum, & in causa appellationis vis prosequi actionem ex locato, certe non potes, quia est nouum capitulum, Franch. *ubi supra*: actio enim mutari non potest, Bald. *in d. l. per hanc, sub num.* 10. *versicu. quero ergo*, ad hoc facit, quod refert, & sequitur idem Bald. *in d. l. per hanc, nume.* 12. *versicu. querit spec.* dicens, quod, lite contestata in actione depositi, & probato commodato, non potest sequi condemnatio.

Contra hanc illationem, & consequenter contra declarationem, eiusque subdeclarationem, possitas supra, pugnat, quod scribit Lancel. *tract. de attent. part.* 2. *cap.* 12. *de attent. & innou. appell. pend. limit.* 27. *princip. nume.* 3. 8. & 9. *tom.* 5. fol. 373. dicens, quod in causa appellationis potest mutari actio, motus ex Affl. *decis.* 53. *quidam depistoribus, num.* 2. qui ait, fuisse conclusum, quod licet illi de pistoribus egerint uti legatarij ex testamento ad consequendum legatum, & quia illud testamentum erat minus solemne, fuerit reus conuentus absolutus, tamen, inquit, potuerunt in causa appellationis per viam principalis petitionis agere ad totam hæreditatem ab intestato, & probando incumbentia, & reo conuento nihil opponente, obtinere; & cum hac Afflicti decisione satis concordare viderur Caputaq. *decis.* 126. *part.* 3. *a me citata supra num.* 28. *in fine*, vnde ex ista Afflicti decisione Lancel. confirmat, posse in causa appellationis mutari actionem.

Hoc non obstante, non recedas ab illatione, & precedente subdeclaratione.

Ad Lancel. respondeo dupliciter.

Primo respondeo, quod Affl. quem citat, loquitur in casu, quo agebatur per viam principalis petitionis coram iudice ad quem, & appellatus non opponerebat, & ideo intrabat prorogatio iurisdictionis, ut in simili dixit idem Consilium Neap. relatum ab eod. Affl. *decis.* 155. *sunt lata, in fine*; vnde Affl. non potest allegari contra illationem, cum in illatione loquamur de processu per viam appellationis.

Secundo respondeo, quod in Regno Neap. facilius toleratur variatio actionis, ex quo ibi potest ferri sententia super probatis, etiam non conformis libello ex dispositione *rit.* 289. & notat Carau. *rit.* 288 *num.* 10. sed appellatio reponit ad statum, in quo erat tempore litis contestata, ut dixi *infra sub num.* 46. Ergo potest etiam in causa appellationis.

INFERO III. quod si actor egerit vtili Saluiano interdicto, & lata ad sui fauorem sententia, missus fuerit in possessionem, & reus condemnatus appellauerit, & fecerit committi causam appellationis deuolutiue, non poterit actor appellatus prosequi

in appellatione causam petitorij, & subinde minus potest iudex appellationis sententiarum in petitorio, tum quia, cum sententia, lata in merito possessorio, non extendat vires suas ad petitorium, non potest in causa appellationis fieri prosecutio petitorij, iuxta ea, quae ex Bal. retuli, & sequutus sum supra n. 29. & 30. tum quia super eo, quod est omnino nouum, non dicitur pronuntiatum; Si non dicitur pronuntiatum: Ergo neque appellatum, & consequenter neque potest dici in eo deuoluta iurisdictio ad iudicem appellationis, Bal. quem retuli & sequutus sum supra sub nu. 23. tum etiam (& omnia tendunt ad idem) quia in causa appellationis non sunt admit- tendi articuli omnino noui, iuxta ea, quae retuli, & sequutus sum infra nu.

Nec obstat, si dicatur, quod sicut haeres potest cumulare possessorium adipiscendae possessionis, & petitorium, ita ut cum fuerit missus in possessionem possit petere se declarari haereditatem, Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. quest. 64. cas. 2. num. 517. in fine, & 518. & cas. 3. nume. 537. ita etiam actor missus in possessionem ex Saluiano interdicto possit postea petere se declarari dominum.

Quia respondeo posse intentari, & cumulari coram iudice primae instantiae, ut in alijs terminis scribit Afflic. in decis. 155. fuit lata, sub nume. 3. & 4. & sic si non fuerit appellatum; sed post interpositam appellationem debet prius terminari causa appellationis, quia si iudex appellationis pronuntiabit, bene iudicatum, & male appellatum, causa redit ad iudicem a quo, & tunc coram eo potest idem actor intentare petitorium: quod si pronuntiabit, bene appellatum, & male iudicatum, tunc iudex appellationis remanet iudex, & ideo coram eo potest intentari petitorium.

SVBINFERO ex ista illatione, quod reconuen- tio non habet locum coram iudice appellationis, Rot. decis. 1. alias 61. de mut. petit. in antiq. Spec. titu. de reconuent. §. nunc dicamus, nume. 6. vers. sed nunquid, lib. 2. fol. 76. Arch. in clem. vnica, nume. 8. versicu. venio ad alias, de caus. poss. & propr. Guid. Pap. tract. de appell. quest. 85. sub nume. 55. tom. 5. fol. 59. & esse communem opin. testatur, & sequitur Maran. in suo spec. part. 4. dist. 6. quest. 4. nume. 24. fol. 116. & quod in interdicto retinendae in corporalibus non admittatur reconuen- tio de proprietate in causa appellationis, refert, & sequitur Affl. d. decis. 155. nu. 4.

RESTRINGE I. hanc subillationem, ut procedat in appellatione interposita propter iniuriam, quam appellans arbitratur sibi factam a iudice; quo casu ex necessitate adit iudicem appellationis; secus est si sua sponte iudicem eligeret, secundum ea, quae scribunt Abb. in cap. 1. q. 3. num. 31. de mut. petit. & Maran. vbi supra.

Hæc restrictio in appellatione iudiciali est vana, quia iudex appellationis non datur, nisi propter grauamen, iuxta ea, quae scripsi supra quest. 5. sub nu. 94. & sic semper præsumitur iniuria, & consequenter iudex appellationis semper aditur ex necessitate: sed potest saluari in appellatione extrajudiciali, ut dixi infra restrict. 3.

RESTRINGE II. ut procedat in causa appella- tionis interpositae a sententia definitiua, seu alia post litem contestatam, quia tunc non datur recon- uentio; secus in causa appellationis interpositae ante litem contestatam, quia tunc potest habere

locum reconuentio, ut ex Ioan. Andr. late refert Abb. vbi supra, & scribit Maran. d. dist. 6. q. 4. sub nume. 25.

RESTRINGE III. ut procedat in appellatione iu- diciali, secus in appellatione extrajudiciali, Spec. ll. titu. de reconuent. §. nunc dicamus, versicu. sed nunquid, sub nume. 6. Abb. d. cap. 1. nume. 31. in fine, & Maran. d. quest. 4. nume. 27. fol. 117. quia in appellatione extra- iudiciali iudex appellationis non aditur ex necessi- tate iniuriæ illatae a iudice.

De reconuentione clerici coram iudice seculari vide quae scripsi supra lib. 1. cap. 11. nume. 93. lim. 5. & Sebast. Medic. tract. de compens. par. 2. q. 1. nu. 9. tom. 6. part. 2. fol. 267.

INFERO IV. quod, lata sententia super interdi- cto retinendae in re corporali ad fauorem actoris, ut conuentus desistat a turbatione, & deuoluta caus- sa per appellationem ad iudicem appellationis; non potest appellans, qui fuit condemnatus in prima instantia, cumulare & dare de proprietate, seu peti- torio in secunda instantia, Afflic. in decis. 155. fuit lata, sub nu. 3. & per totam decisionem.

INTELLIGE I. dilatando hanc illationem, ut habeat locum etiam in appellato, quia neque is potest in causa appellationis dare de proprietate propter rationes, quas adduxi in illatione præce- denti.

INTELLIGE II. dilatando, ut procedat etiam si sententia fuisset lata super interdicto retinendae in rebus incorporalibus, quia et si in isto interdicto per- mittatur cumulatio possessorij, & petitorij super iu- ribus incorporalibus, ut scribit Afflic. ead. decis. 155. fuit lata, nume. 1. in ultimis verbis, & nume. 2. ad differen- tiam interdicti retinendae super re corporali, in quo non permittitur hac cumulatio propter repu- gnantiam, & contrarietatem, Afflic. d. decis. 155. nu. 5. & Iustus Menoch. tract. de retinen. poss. rem. 3. q. 66. nume. 512. & seqq. & num. 515. & seqq. tamen procedit cu- mulatio in prima instantia, non in causa appella- tionis, Affl. d. decis. 155. sub nu. 3.

EXTENDE I. nunc eandem declarationem ter- tia appellationis, eiusque primam illationem, posita supra nume. 29. & 30. dum dixi, quod non potest fieri prosecutio appellationis in alia re, quam in re petita, ut procedat etiam in causis summarijs, quia in causa summaria militat eadem ratio, quae mili- tat in ordinaria, in casu, de quo agimus, nam licet causa sit summaria, tamen iudex non potest iudi- care nisi de re petita, quia in re non petita non fuit lis, & consequenter in ea non fuit data defensio, & de quo non cognouit iudex a quo, non cognoscit iudex ad quem.

Contraria opinio videtur verior, quia licet in cau- sis ordinarijs condemnatio non possit fieri in alio, quam in eo, quod est petitum, l. fin. ff. de fideicommiss. liber. Anton. de Butr. in cap. 15. examinata, sub nume. 22. de iudic. quia in eo, in quo non fuit facta contestatio litis, non potest ferri sententia definitiua, cum con- testatio litis sit fundamentum iudicij, ut retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. ult. nume. 1. & in eo, quod non fuit petitum, non potest stare contestatio litis.

Tamen secus est in causis summarijs, quia in eis potest procedi ad condemnationem, quauis in pe- titione fuerit intentata vna & ulla, & probata fue- rit nõ illa, sed alia causa in se legitima, Alex. in l. 126. si ita stipulatus, §. Chrysozonus, column. 5. nume. 8. ff. de verbor.

verbor. obligat. & quod sententia ferri possit etiam iuxta non petita per partem agentem, si proceditur summarie, & hoc licet vna causa sit deducta, & altera probata ex prosequutis, scribunt Caputaq. decis. 126. seu 16. sententia ferri, nume. 1. & 3. part. 3. dicens, ita fuisse tentum in Rota, & Cas. de Grass. decis. seu discursu 3. alias 148. prima, nume. 4. in fine, & nume. 5. de solut. fol. 220. dum, declarando Aretinum, scribit quod licet reus, qui in actione depositi confitetur commodatum, non possit ex sua confessione condemnari in iudicio ordinario, tamen, inquit, secus est in iudicio summario, in quo venit etiam non petitum, dummodo ex actis quoquomodo resultet, & Rot. diuers. decis. 256. nume. 2. in fine, & nume. 3. & sub nume. 7. part. 1. & alij, quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 53. nume. 12. & quod licet in petitorio non possit sequi condemnatio, quando agens, vnam causam deduxit, & aliam probauit, tamen bene sequi possit in possessorio, refert, & sequitur Ias. Instit. de action. §. omnium, nu. 119. fol. 12.

Si ergo iudex a quo potest in summarijs ferre sententiam super probatis, quamuis non fuerint petita, a fortiori poterit iudex ad quem, cuius officium non est strictius, sed est latius, vt retuli, & sequutus sum supra sub num. 17. versi. contrarium.

Non discedo ab extensione.

Ad adducta pro contraria opinione respondeo; quod possunt procedere, reo non contradicente, quia tunc, si fiat probatio super re diuersa, videtur mutari petitio de consensu rei, vnde iudex non dicitur ferre sententiam super re non petita, sed super petita; quod si reus contradicat, iudex non debet admittere illam mutationem, quin actor prius reficiat expensas; quia sicut in ordinarijs libellus non potest mutari, seu emendari post litem contestatam, nisi resectis expensis, Bart. Bald. & alij, quos retuli, & sequutus sum infra sub nume. 36. ita neque in summarijs potest mutari petitio post actum, qui sapit litis contestationem, nisi resectis expensis, nam ratio quare actor debeat reficere expensas in causa ordinaria est, quia fuit damnificatus reus, qui super prima actione, seu via, & iure intentato fuit coactus consulere aduocatos, & incumbere liti temerariae, Bart. in l. 3. edita, nume. 31. C. de eden. & illæ expensæ non fuissent factæ, Bal. ibidem sub nume. 55. versicu. de secunda, in prima repetitione, & culpa actoris sunt bis expensæ, Bald. in ead. edita, in secunda repetitione, nume. 113. & quia reus forsitan non litigasset, Salye. ibidem nume. 13. versus finem, ibi, respondeo quia, & quia ex ista mutatione seu additione lis efficitur longior, & consequenter reus damnificatur, Alex. ibidem nume. 21. versus finem, & quælibet istarum rationum militat etiam in causa summaria. Ergo, &c. Quare si iudex admitteret istam mutationem, inuito reo, & non resectis expensis, reus posset appellare, & non appellando tacite consentiret mutationi, & consequenter iudex diceretur sententiam ferre super re petita.

Vltèrius difficilior videtur tolerari mutatio in causa appellationis, quam in causa principali, quia actor in prima instantia potest resectis expensis ommittere iudicium intentatum, & aliud instituire, vt dixi, sed an iudex appellationis possit, omissio articulo appellationis, procedere in negotio principali, inuito appellato, vide infra quæst. 17. limit. 47. memb. . . num. . .

EXTENDE II. vt procedat etiam si id, quod variatur in causa appellationis, hoc est, illud nouum capitulum ita clare probaretur in causa appellationis, quod haberet notorietatem, quia adhuc iudex appellationis non posset in eo sententiam ferre; & moueor, quia videretur iudex incompetens, cum eius iurisdictio restringatur ad id, quod est ad eum deuolutum per appellationem, vt retuli, & sequutus sum supra num. 23.

Contraria sententia videtur verior, quia iudex potest ex officio suo supplere ad vtilitatem partis in his, quæ sibi constant ex actis, quia quod constat ex actis iudicij est notorium iuris, & in omni notorio iudex supplet de facto, & procedit iuris ordine non seruato, in tantum quod, si totum ius partis est radicatum in actis, potest iudex appellationis procedere absente altera parte, Franch. in cap. 50. ex infirmatione, nume. 3. versicu. secundo tene menti, de appell. & quod iudex possit ex officio procedere in omnibus casibus notorijs, scribunt Bald. Angel. Corn. Soc. Afflict. Gramm. & Maran. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 68. nume. 7. & quod illud, quod constat ex actis, dicatur notorium iuris, scripsi lib. preced. cap. 1. nume. 25. cap. 9. nume. 571. & seqq. & supra dicto lib. 1. cap. 76. sub nume. 3. & 8. & quod in notorio non requiratur ordo, late scripsi d. cap. 76. num. 9. & d. lib. preced. cap. 9. numero 51. & 579. vbi iunctis numeris precedentibus & seqq. late declarauit. Et quod iudex possit ex officio pronuntiare super omni eo, quod fuerit probatum, & de his, de quibus constat ex actis, possit ex officio iudicare, maxime cum acta faciant notorium, quia libellus suppletur ex actis, & sequens probatio declarat libellum, refert, & sequitur Felyn. in cap. 31. licet heli. numero 28. limit. 10. de simon. quem referunt, & sequuntur Paris. consil. 76. ad resolutionem, numero 12. lib. 1. dicens, sententiam esse proferendam secundum probata, & prosequuta, & petitionem non esse considerandam, & Caputaq. decis. 264. seu 4. nulla non est, nume. 1. & 2. part. 2. dicens, nullam non esse sententiam, si non est conformis libello, si potest ex prosequutis, & probatis justificari.

Ex his orta est praxis Rotæ Romanæ, vt eadem die, qua proferenda est sententia, formetur petitio secundum deducta, & probata, & super tali petitione profertur sententia, vt testatur Paris. d. consil. 76. nume. 11. lib. 1. quem referunt, & sequuntur Caputaq. d. decis. 264. seu 4. alibi 262. nume. 2. & 3. & Conrar. in l. vnica, limit. 2. §. 6. num. 43. & 44. C. si de momen. poss.

Deduco consequentiam, quod si iudex in prima instantia potest sententiam ferre etiam super eo, quod non continetur in petitione, & libello, dummodo constet ex actis, & sit probatum; ergo idem potest iudex appellationis in secunda instantia, quia succedit in locum iudicis a quo; imo habet latiore potestatem, vt retuli, & sequutus sum supra nu. 17.

Non recedo ab extensione.

Ad adducta pro contraria sententia respondeo, distinguendo duo capita: Primum caput est in iudice appellationis, de quo loquimur; & in isto concludo, quod iudex appellationis non habet iurisdictionem, nisi super eo, quod ad eum est deuolutum per viam appellationis in secunda instantia: in alia enim re, quantumuis notoria sit, careret iurisdictione; & quod dicitur, iudicem appellationis suc-

cedere in locum iudicis a quo, procedit restrictiue respectu solius negotij deuoluti per viam appellationis, secus respectu negotij non deuoluti, quare licet coram ordinario primarum instantiarum possit deduci quodlibet negotium, tamen coram iudice secundarum instantiarum non potest deduci, nisi deductum coram ordinario primarum instantiarum, & consequenter licet coram ordinario primarum instantiarum possit stare illa praxis Rotae reformandi petitionem ex deductis, & probatis ante sententiam, tamen non potest stare coram iudice appellationis, quia eius iurisdictio non potest excedere deducta, & sententiata coram iudice primarum instantiarum: Secundum caput est in iudice primarum instantiarum, seu secundarum, qui tamen possit adiri etiam per viam querelae: & in isto considero duo membra. Aut enim loquimur in causis criminalibus, & concludo indistincte, quod iudex potest procedere ex officio, & ita seruetur, quia fiscus semper est praesens, & semper instat, & sic licet iudex dicatur procedere ex officio, tamen virtualiter procedit ad instantiam fisci. Aut loquimur in causis civilibus, & in isto firmo regulam, quod iudex non supplet de facto, principaliter agendo, etiam quod illud factum esset notorium, per ea quae scribit Ant. de But. tract. de notor. art. 4. num. 5. & seqq. tom. 4. fol. 53. & scripsi lib. preced. c. 9. nu. 580. & ideo non potest procedere, nisi super eo, quod fuit petatum, & super quo fuit lis contestata.

Declaro tamen, quod tam iudex primarum instantiarum, quam iudex appellationum possunt ex officio, & parte non instante, procedere, & iudicare super annexis, si notoria sint, vt latius habes in sequenti subampliatione, & in terminis huius declarationis potest procedere sententia, adducta contra extensionem.

AMPLIA IV. eandem regulam, positam supra num. 17. in fine, vt iudex appellationis possit pronuntiare etiam super articulis accessorijs, omissis a primo iudice, Rebuff. tract. de appell. art. vlt. gloss. vna, num. 16. tom. 3. fol. 536. quia appellatio deuoluit etiam accessoria, Rebuff. ibidem, & retuli, & sequutus sum supra q. 3. num. 14.

SVBAMPLIA vt iudex appellationis possit super his procedere, & pronuntiare etiam sine instantia partis, & nemine petente, Cardin. Alexand. in rubr. in fine, num. 85. versu. pone, de appell. quia appellatio deuoluit negotium principale cum omnibus sequentibus suis, dependentijs, & connexis, & ideo potest iudex appellationis de ijs cognoscere sine noua commissione, Rot. decis. 59. alias 424. si a diffinitiuam, de appell. in nou. & haec est decisio, quam sub alio numero citat Card. Alex. vbi sup. & eam non inuenisse scribit Rebuff. in loco supra proxime citato.

Nec video cur Rebuff. d. art. vlt. gloss. vna, num. 17. dissenserit ab hac subampliatione, cum enim loquatur de articulis omissis a primo iudice, necessario debet praesupponere, quod primus iudex potuisset super illis pronuntiare, quia alias non diceretur omississe pronuntiare: dico ego, si poterat pronuntiare iudex a quo: Ergo potest iudex ad quem, & quod iudex, possit pronuntiare ex officio sine instantia partis super connexis, quando sunt notoria, scribit loquendo indefinite, Anton. de Butr. in tract. de notor. art. 4. sub nu. 5. & seqq. tom. 4. fol. 53. quem retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 9. n. 582. dicens, iudicem pos-

se ex officio suo sine instantia partis procedere, & sententiarum super his, quae sunt annexa causae principali, & emergunt in iudicio, lite pendente.

EXEMPLIFICA pro maiori intelligentia eandem ampliationem, & subampliationem, quando libellus est ineptus, seu calumniosus, quia iudex potest ex officio dentibus illum lacerare, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 30. num. 5. & 9. vbi in secunda futura illius libri impressione, vt spero, satis declaro, & ineptitudo libelli dicitur notoria, quia apparet ex actis, vt dixi cod. cap. 50. num. 6. Item in condemnatione expensarum, & damnorum, & in attentatis, vt declarat Ant. de But. vbi supra, & quod iudex possit condemnare in expensis non petitis, si factae fuerint post litem contestatam, scribit Rebuff. tract. de expens. damn. & inter. artic. 3. gloss. vna, sub num. 26. tom. 3. fol. 448. Item quando ex actis constat iudici actorem carere actione, quia tunc iudex potest ex officio illum repellere, vt refert, & sequitur Alex. in l. 1. nu. 6. vers. limita. C. vt qua des. aduoc. & c. imo tenetur repellere, Par. de Put. tract. de synd. in verbo, iudex qui potest, num. 3. & 4. tom. 7. fol. 293.

ARTICVLVS IV.

AD QVARTVM articulum: Quomodo procedatur in causa appellationis post interpositam appellationem.

Pro clara resolutione huius articuli propono & soluo decem, & tria dubia.

§ PRIMVM dubium. An & quando iudex appellationis possit inhibere iudici a quo.

Hanc dubitationem solunt Gemin. in c. 3. Romana, §. quod si, nu. 2. & 4. versu. sed pro intellectu, & Franch. num. 2. versu. vltimo tene menti, de appell. in 6. & latissime Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 20. de attent. post inhib. num. 112. & seqq. tom. 5. fol. 406. ad quos in casu occurrenti poteris recurrere.

Ego enim non insisto, quia, quicquid sit de iure, video, quod iudices appellationum statim, nulla causae cognitione adhibita, inhibent.

Imo hic in Vrbe tanta introducitur facilitas inhibendi, vt notarij, in scijs iudicibus, ponant decretum, quod iudex inhibuit, & volunt appellantes introducere stylum, vt statim, praesentata citatione parti ad videndum sibi inhiberi ad statim, quod ex tunc habeatur, ac si ei esset inhibendum.

In Curia Capitolina ex dispositione statutorum Urbis lib. 1. cap. 167. de officio eiusdem capitanei appellationum, si est appellatum ab interlocutoria & in Vrbe, debet Capitaneus appellationum, parte citata, inhibere; alias debet statim significare, & inhibere iudici a quo, & c.

§ SECVNDVM dubium: Nunquid in causa appellationis sit necessarius nouus libellus coram iudice ad quem, an vero sufficiat coram eo producere appellationem, interpositam coram iudice a quo?

In isto dubio possem recensere varias Doctorum opiniones; sed, agendo resolutiue, concludo, veriorum in puncto iuris, & seruatum in tribunalibus opinionem esse, quod nouus libellus non sit necessarius, siue sit appellatum a diffinitiuam, siue ab interlocutoria, Franch. in cap. 58. per tuas, sub num. 4. de appell. hancq; conclusionem seruat stylus vniformis in Curia Rom. quia inter terminos substantiales, quos seruat in secunda & tertia instantia, non seruat terminum ad libellandum, quasi iudicauerit indistincte, libel-

libellum non esse necessarium, vide *infra dub. 5. num. 58.* & ita est dispositum in Curia Capitolina per stat. *lib. 1. c. 182. de prosecutione, &c.*

Confirmatur hæc conclusio: Aut enim volumus, posse dari eundem prorsus libellum, qui fuit datus in prima instantia; & hoc esset frustratorium, & superfluum: Aut volumus, posse dari libellum diuersum, mutando priorem, datum in prima instantia; & hoc non conceditur, quia libellus primæ causæ non potest mutari, seu emendari in causâ appellationis, *Franch. in d. cap. 58. per tuas, nume. 6. & seqq. ibi, secundo dubitatur, de appell. & ratio est in promptu, quia in causâ appellationis non potest fieri illud, quod non potuisset fieri in primâ causâ post litem contestatam, & ideo non possunt in causâ appellationis opponi exceptiones dilatoriae, quia non potuissent opponi in primâ causâ post litem contestatam, per ea quæ retuli, & sequutus sum *infra num. 46. vers. in exceptionibus.* Sed libellus non potuisset mutari, aut emendari in primâ causâ post litem contestatam, nisi resectis expensis, quibus reum defatigauit, *Bart. in l. edita, nume. 30. in fine, & nume. 31. Bal. in 1. reperit, nume. 55. vers. de secunda, & in 2. reperit, in studio Patruino, nume. 113. vers. secundo quæro. Salyc. sub nu. 13. ibi, respondet quia. Alex. nume. 21. vers. in gloss. & num. 22. laf. nume. 37. vers. primam habes, & Dec. nu. 93. vers. in ea gloss. C. de eden. Bal. consi. 3. per statutum, in fine, nu. 5. lib. 2. dicens, non debere audiri, nisi resectis expensis liquidis, & satisfato de non liquidis, *Asin. in prax. iudic. §. 32. cap. 2. ampl. 14. & 15. in fine, & in foro Capitolino est dispositum per stat. Urbis lib. 1. cap. 59. adde, quæ scripsi supra sub nume. 33. versicu. ad adducta.***

Ergo neque potest mutari, aut emendari in causâ appellationis, & quod in causâ appellationis non possit mutari libellus, & prosecutio appellationis debeat esse de eadem re, & non de diuersa, sentit *Franch. in cap. 38. cum in ecclesia, sub nume. 11. de appell. & facit quod scripsi supra sub num. 30.*

Contra tamen istam confirmationem: quod enim in causâ appellationis possit mutari actio, & agi petitione hereditatis ab intestato, licet in prima instantia sit actum ex testamento, tenent *Afflict. & Lancel.* quos retuli & sequutus sum *art. preced. ampl. 3.*

Non recedas a confirmatione.

37 ¶ TERTIUM dubium. An in causâ appellationis sit necessaria contestatio litis?

Resp. non esse necessariam, *Bart. in l. vnicâ, num. 3. C. ne lic. in vn. cad. caus. & Rot. decis. vlt. quæ est 7. alias 467. auditor, de litis contestat. in nou. oprime Franch. in cap. 58. per tuas, nume. 1. de appell. & dixi supra lib. 1. cap. vlt. nume. 11. vers. item omnes, & ita firmo pro resolutione, quicquid in contrarium sentiat *Bal. in l. fin. sub nume. 1. ibi, quarta pars. C. de tempor. appell. & ita est dispositum in Curia Capitolina per stat. lib. 1. c. 182. de prosecutione, &c.**

38 EXTENDE I. hanc resolutionem, vt præcipue procedat in causâ appellationis ab interlocutoria, *Franch. in cap. 44. sepe, nume. 23. vers. in gloss. in verbo peremptorie, de appell. Rot. d. decis. 7. nume. 2. quam refert etiam, & sequitur Franch. d. cap. per tuas, sub num. 9. vers. primocasu, in vna enim instantia vna sufficit litis contestatio, Rot. vbi supra.*

39 SUBEXTENDE hanc extensionem, vt si appellatus se contumaciter absentet, litis contestatio non sit necessaria, etiam quod in causâ principali non

fuisse contestata, *c. 70. interposita, §. sane, de appell. & ibi Franch. num. 2.*

RESTRINGE eandem extensionem, vt non procedat, quando partes sunt præsentis, & lis nondum fuit contestata in negotio principali, quia debet contestari in causâ appellationis ab interlocutoria, *Franch. in d. §. sane, sub num. 2.*

EXTENDE II. vt procedat etiam in causâ appellationis a diffinitiuâ, sed cum distinctione sequentium casuum, & considerationum.

Primus igitur casus est; quando causâ de sui natura non requirit litis contestationem, quo casu litis contestationem non esse necessariam scribit *Franch. sub d. nu. 9. vers. secundo casu, & certe iste casus nullam habet difficultatem, quia si non requiritur litis contestatio in prima instantia, multo minus requiritur in secunda, quia causâ appellationis reputatur eiusdem naturæ, cuius est causâ principalis, Franch. d. cap. per tuas, sub n. 4. & Dec. n. 12. de appell. & quod in appellatione sit quædam subrogatio, retuli & sequutus sum supra art. preced. in principio, num. 17. & quod causâ appellationis reguletur secundum naturam causæ principalis, vnde si causâ principalis erat summaria, ita censeatur causâ appellationis, & sic si in causâ principali non erat necessaria litis contestatio, idem sit in causâ appellationis, scribit *Franch. in cap. 70. interposita, §. sane, nume. 3. de appell. & quod causâ appellationis sit eiusdem naturæ cum causâ prima, vide supra sub num. 17.**

Quæ sint causæ, in quibus contestatio litis non est necessaria, dixi supra lib. 1. cap. vlt. nu. 9. & seqq. & cap. 93. sub nu. 3. vers. si vero lis.

Secundus casus est; quando lis fuit contestata coram primo iudice, quo casu litis contestationem amplius non esse necessariam scribunt *Rot. d. decis. 7. sub n. 3. & Franch. sub d. num. 9. vers. primo si iam erat, & ita procedit resolutio a nobis firmata supra num. & quod ita seruet audientia, quando lis fuit contestata in causâ principali, testatur *Rot. decis. 5. alias 208. nota quod seruat. de litis contest. in antiq.**

Verum iste casus non est simpliciter verus, sed recipit distinctionem; an partes sint præsentis, vel absentes: & ideo habet quatuor considerationes.

Prima consideratio est, quando appellans est absens; & tunc, dato casu, quod appellatus possit præuenire appellantem & prosequi causam appellationis, iuxta ea, quæ scripsi supra quæst. 14. nume. 56. concludo, quod contestatio litis non est necessaria, *Franch. sub d. num. 9. cas. quinto, nam appellans in causâ appellationis est actor: sed etiam in prima instantia potest sine contestatione litis procedi ad instantiam rei ad diffinitiuam sententiam, quando actor est contumax, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 93. sub nu. 3. vers. si vero lis.* Ergo poterit etiam in causâ appellationis.

Secunda consideratio est, quando est absens appellatus; & tunc proculdubio potest procedi ad diffinitiuam, non aliter contestata lite in causâ appellationis, *Franch. sub d. nume. 9. cas. 6. & in casu istarum considerationum potest procedere, quod scribit simpliciter *Rebuff. tract. de appell. art. vlt. gloss. vna, nu. 39. tom. 3. fol. 338. dicens, posse procedi inter absentes, litis non contestata.**

Tertia consideratio est, quando vterque est absens, sed tamen tertius, qui habet interesse, instat

per iudicem procedi: & dico quod iudex non potest procedere, *Franch. d. c. per tuas, n. 9. versus fin. cas. 7.*

Et in istis tribus considerationibus procedat secundus casus.

⁴³ Quarta consideratio est, quando vtraque pars est praesens: & in ista consideratione Abb. in eod. cap. per tuas, sub nume. 4. & ceteri Doct. vt restatur *Franch. sub d. nume. 9. vers. quartus casus*, simpliciter concludunt, quod, vtraque parte praesente, sit litis contestatio in causa appellationis; quamuis fuerit contestata in prima instantia.

Sed tu vna cum *Franch.* vbi supra declara, hanc conclusionem esse veram, quando partes, seu altera earum facit instantiam pro contestatione litis; quia tunc contestatio est necessaria; secus quando neutra earum instat pro contestatione, sed mutuo, tacitoq; consensu, procedendo in causa, eam omitunt; quod possunt facere; vt bene ostendit *Franch. d. cas. 4. versus finem.*

⁴⁴ Tertius casus est; quando lis in causa principali, id est, in prima instantia non fuit contestata: & isto casu videtur absolute dicendum, quod sit necessaria in causa appellationis, vt tenuit *Ror. decis. vlt. quaest. 7. alias 467. auditor, sub nume. 3. de lit. contest. in nou. & decis. 5. alius 208. nota quod seruat, de litis contest. in antiq.*

Sed tu distingue. Aut vtraque pars est praesens: & dic quod contestatio litis est necessaria, quia impossibile est, quod possit deueniri ad sententiam diffinitiuam sine vna litis contestatione; iudicium enim esse nullum, *Franch. in d. cap. 58. per tuas, sub nu. 9. vers. tertius casus, de appell.* Aut est absens appellatus: & dico esse similiter necessariam litis contestationem, & ita intelligas *Franch. sub d. nume. 9. in secundor casu.* Aut est absens appellans, & isto casu si potuit deueniri ad diffinitiuam eo, quod actor fuisset contumax, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 92. sub num. 3. vers. si vero lis, dico, quod si sumus in eodem casu, & appellans sit absens non erit necessaria litis contestatio.

Aduerte tu, qui versaris in Curia Romana, quod hic, relictis istis considerationibus, & casibus, stylus vniformis est, quod in causa appellationis, tam in secunda, quam in tertia instantia, non seruetur terminus, ad contestandam litem, quia stylus iudicauit, litis contestationem non esse necessariam; vide de hoc infra dub. 3. nume. 58. & ita procedit statutum Urbis in Curia Capitolina, allegatum supra num. 35. infine.

In Curijs Franciae licet pariter non sit necessaria litis contestatio, tamen conclusio, quam faciunt partes, seu procuratores coram grapherio, seu iudice, habet vim litis contestationis: vnde solet dicere iudex; concludatis, & appellans concludit male iudicatum, & appellatus, bene, *Rebuff. tract. de appell. art. vlt. gloss. vna, nume. 42. & 43. com. 3. fol. 538. & latius tract. de senten. prouis. artic. 1. gl. 12. nu. 4. tom. 1. fol. 263.*

De iuramento calumniae an sit necessarium in causa appellationis, vide qua scripsi lib. preced. cap. 1. nume. 165. & seqq. & quod terminus ad iurandum de calumnia sit necessarius in causa appellationis, sicut in prima instantia patet ex terminorum obseruatione, de qua scripsi infra nu. 59.

Conclusio numquid sit necessaria in causa appellationis?

Dic quod non, praesertim in Curia Romana, vbi

non seruantur alij termini, quam ij, qui seruantur in prima instantia, vt dixi infra nume. 59. sed conclusio non est necessaria in prima instantia, testibus ij, quos citavi, & sequutus sum lib. preced. cap. vlt. ni. me. 5. & 11. & c. 3. nu. 276.

In Regno tamen Franciae tenetur appellans concludere in causa appellationis, vide *Rebuff. tract. de senten. prouis. artic. 1. gloss. 12. nume. 3. & seqq. tom. 1. fol. 263.*

¶ **QUARTVM** dubium. Numquid in causa appellationis possint opponi omnes exceptiones, tam peremptoriae, quam dilatoriae.

Respondeo aliud esse dicendum in peremptorijs, & aliud in dilatorijs, & declinatorijs.

⁴⁵ IN PEREMPTORIIS exceptionibus concludo, posse eas opponi, & probari in causa appellationis, quia exceptiones peremptoriae sunt de meritis, & omnia, quae sunt de meritis, possunt suppleri in causa appellationis, *Franch. in cap. 58. per tuas, sub nume. 2. de appell.* nam regula, quod in causa appellationis possit non deductum deduci, & non probatum probari, procedit in his, quae possunt fieri post litem contestatam, vt declarat *Franch. in d. c. per tuas, sub nu. 1. & probatur ex l. 2. peremptoriae. C. sent. rescin. non poss.*

Confirmatur haec conclusio, quia exceptiones peremptoriae de earum propria natura opponuntur post litem contestatam, *Dec. in rubr. num. 6. C. de eden. & alij, quos citat, & sequitur Afm. in prax. iudic. §. 13. cap. 4. nu. 1. fol. 103.*

Sed in causa appellationis potest opponi totum illud, quod poterat opponi post contestatam litem, vt dixi infra vers. extende quarto. Ergo, & c.

EXTENDE I. hanc conclusionem, vt procedat etiam si fuerint oppositae in prima instantia, & reiectae a iudice per interlocutoriam, a qua minus fuerit appellatum infra decem dies, & ideo interlocutoria tacerit transitum in rem iudicatam, quia nihilominus, si deinde appelleretur a sententia diffinitiuam, iudex appellationis, iustitia mediante, grauamen, per illam interlocutoriam illatum, poterit reuocare, *cap. vlt. de appell. in 6.*

EXTENDE II. vt multo magis procedat, quando esset appellatum ab interlocutoria, & iudex a quo, non obstante appellatione, processisset ad sententiam diffinitiuam, quia isto casu appellatio interposita ab interlocutoria suscipit naturam appellationis a diffinitiuam, & ideo potest justificari ex nouiter deducendis, vt retuli, & sequutus sum infra n. 97. lim. 6.

EXTENDE III. vt procedat etiam si exceptio superuenerit reo, pendente appellatione, quia sufficit quandoque reo superueniat exceptio, *Bald. in l. 4. per hanc, sub num. 12. vers. sed dubitatur quid si pendente. C. de tempor. appell.*

EXTENDE IV. vt procedat etiam in exceptione, seu replicatione, quae, pendente appellatione, superuenerit actori appellanti, vel appellato; & moueor, quia appellatio reponit in eo statu, in quo causa erat tempore litis contestatae, vt dixi supra quaest. 3. nume. 84. & consequenter quod poterat opponi, & allegari eo tempore, potest opponi, & allegari in causa appellationis, per ea, qua dixi hic supra vers. in peremptorijs, & quod in causa appellationis possit opponi totum illud, quod potuisset opponi in prima instantia post litem contestatam scribunt *Franch. in c. 3. per tuas, in fine, de appell. & Afm. in prax. iudic.*

iudic. §. 13. cap. 2. limit. 4. num. 2. fol. 98. & e conuerso quod non poterat opponi eo tempore, non potest opponi in causa appellationis, per ea, quæ dixi n. seq. vers. in dilatoris.

Sed actor etiam post litem contestatam potest uti iure superueniente; & illud ius superueniens ex causa de præterito conualidat iudicium præsens inchoatum, ut ex Bar. & alius retuli, & comprobavi supra quæst. 5. sub n. 27. vers. secunda, ergo potest etiam in causa appellationis.

Confirmatur hæc extensio, quia si exceptio dilatoria, quæ superueniat post litem contestatam, potest adhuc opponi post litem contestationem, ut retuli, & sequutus sum infra n. 52. Ergo multo magis exceptio peremptoria.

Contra vniuersam hanc conclusionem firmatam, & ampliatam oppono, quia de eo, de quo non potuisset cognoscere iudex a quo, non potest cognoscere iudex ad quem, per ea, quæ dixi supra n. 17.

Sed iudex a quo non potest diffinitiuam sententiam proferre super eo, in quo delicit litem contestatio, quia sententia in eo esset nulla, per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. ult. n. 13. & in specie Contar. in l. vnica. limit. 2. §. 6. n. 13. vers. verum. C. si de momento. poss. Ergo frustra deducitur exceptio in causa appellationis, cum iudex appellationis super ea pronuntiare non possit.

Vnde Contar. d. §. 6. n. 11. & seqq. sentit, litem contestandam esse super exceptione dominij, & quando dicatur facta litem contestatio super exceptionibus declarat idem Contar. d. §. 6. n. 45. 46. & 48. & quod aliqui teneant, contestationem litem esse necessariam super qualibet exceptione scribit Spec. quem citavi lib. præced. cap. 7. n. 10.

Huic oppositioni respondeo vnico verbo, litem contestationem non esse necessariam super exceptionibus, licet aliqui contrarium male arbitrentur, Bal. in l. 4. per hanc. sub n. 12. vers. sed dubitatur. C. de temp. appell. & est bona responsio, quia ita etiam practicatur.

RESTRINGE eandem tertiam, & quartam extensionem, ut non procedant, quando exceptio, seu replicatio, oriretur ex noua lege, facta post introductam causam appellationis, quia tunc illa exceptio, seu replicatio non iuuaret, per ea quæ scribit Spec. tit. de appell. §. de officio, n. 13. vers. sed quid si, lib. 2. fol. 195. dicens, quod si, dum causa appellationis, vel dum negotium principale discutitur, fiat noua lex ad alterius partis petitionem, illa lex non valet in illa causa, & ideo iudex iudicabit secundum legem antiquam; idem etiam, inquit, est, vbi proprio motu, nullo petente, sit facta post litem contestationem, siue postquam partes allegationibus renuntiauerint: tunc enim, inquit, non valet etiam si in ea diceretur, quod traheretur ad præterita.

Exceptiones peremptoria quæ dicantur vide Afm. in prax. iud. §. 13. cap. 3. & seqq.

IN DILATORIIS & declinatorijs exceptionibus firmo contrariam conclusionem: concludo enim, eas non posse opponi in causa appellationis a sententia diffinitiuam, lata post contestationem litem, Franch. in cap. 58. per tuas, sub numer. 1. & 2. de appell. & Rebuff. tract. de appell. art. ult. gl. vna, n. 41. vers. item effectus, to. 3. fol. 538. & esse communem opin. * refert, & sequitur Afm. in prax. iud. §. 13. ca. 2. ampl. 1. n. 1. fol. 98. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 6. cap. 15. sub num. 1. vers. si modo.

Ratio est, quia neque per sententiam diffinitiuam, neque per appellationem ab ea tollitur litem contestatio, neque eius effectus; unde & si appellatio reponat appellantem in pristinum statum, tamen reponit ad statum, in quo erat tempore litem contestata, ut admonet Rebuff. vbi supra, & retuli, & sequutus sum supra quæst. 3. effect. 6. n. 84.

Sed in prima instantia exceptiones dilatoria debent opponi ante litem contestationem, & non postea, testibus his, quos citavi, & sequutus sum supra lib. 1. c. 101. n. 2. & ca. ult. n. 8. Ergo non possunt opponi in causa appellationis.

Vnum circa hanc rationem obiter aduerto, quod & si Doctores passim habeant in ore, quod appellatio reponit in eo statu, in quo causa erat tempore litem contestata, tamen hoc est verum quoad priuandum partes, ne possint in causa appellationis facere, quod post litem contestatam non potuissent facere in causa primæ instantiæ, sed non; ut tollat acta probatoria, facta in prima instantia quasi reponat, ac si facta non essent, quia hoc non est verum, Becc. conf. 11. exstat. n. 3. lib. 1.

EXTENDE hanc conclusionem, ut habeat locum tam in causis temporalibus, quam in spiritualibus, & beneficialibus. Franc. in d. c. 58. per tuas, sub n. 1. de appell.

INFERO ex hac extensione, quod exceptio subreptionis contra literas ad beneficia, omissa in causa principali, non poterit opponi in causa appellationis, Franch. in d. cap. 58. per tuas, sub n. 1. de appell.

DECLARA hanc illationem, ut exceptio subreptionis possit opponi in duplici virtute, primo scilicet in vim dilatoria contra literas ad impediendum processum, & isto casu debet opponi ante litem contestatam: secundo contra gratiam, & quia isto casu opponitur in vim peremptoria, ad perimendam gratiam, ideo potest opponi post litem contestationem, ut declarat Franch. in capitul. 63. dilecto, sub n. 1. de appell. cuius cap. 36. repetitio est in sine lectura.

SUBDECLARA hanc declarationem, ut procedat in litteris impetratorijs beneficij, quæ sunt litteræ gratiosæ, quia earum subreptio potest opponi etiam ad merita ad perimendam gratiam, ut declarat Franch. in d. capitul. 63. dilecto, sub numer. 1. & Card. Alex. sub nume. 2. secus est si litere non sint impetratæ ad gratiam, sed ad lites, quia exceptio subreptionis dictarum literarum poterit solummodo opponi uti dilatoria ante litem contestatam, Franch. vbi supra, & clarius Card. Alex. ibidem sub num. 2. & 3.

Quæ exceptiones dilatoria, seu quando exceptio dilatoria, ampliando conclusionem, non possunt opponi post litem contestatam, vide Afm. in prax. iud. §. 13. cap. 2. ampl. 1. & seqq. fol. 98. & 99. vbi ponit septem ampliationes.

RESTRINGE I. eandem conclusionem, ut non procedat, quando exceptio dilatoria fuit ignorantior omissa, & non opposita ante contestationem litem, quia isto casu poterit opponi in causa appellationis, Franch. in cap. 58. per tuas, n. 1. versus finem & in cap. 60. cum cess. iure limit. 13. sub nu. 29. vers. aliquando & secundo, & vers. aliquando & tertio, de appell. Afm. in prax. iud. §. 13. ca. 2. limit. 4. n. 1. fol. 98.

Comprobatur hæc restrictio, quia exceptio dilatoria, quæ per ignorantiam non fuit opposita ante litem contestationem potest opponi postea, Franc. vbi sup. & Afm. d. lim. 4. n. 1. in fi. & esse comunem, & magis comunem * te-

statutur, & sequitur idem *Asin. eod. cap. 2. limit. 14. num. 1. fol. 103.*

Ergo quemadmodum potuisset opponi post litem contestatam in causa primæ instantiæ, ita etiã poterit opponi in causa appellationis, *Franch. vbi supra, & Asin. d. §. 13. cap. 2. limit. 4. sub n. 1. & 2. fol. 98.*

DECLARA I. hanc restrictionem, vt procedat quando exceptio fuit omiſſa, per ignorantiam facti; quia tunc posset opponi post litem cõtestatam, secus si fuisset omiſſa per ignorantiam iuris, quia tunc non posset opponi, *Asin. d. cap. 2. limit. 4. nu. 3. & limit. 14. & consequenter idem est dicendum in causa appellationis.*

DECLARA II. vt procedat, dummodo ei, qui vult opponere potest litem contestatam, non possit imputari culpa ignorantia, secus si ei posset imputari, quia tunc non posset eam opponere post litem contestationem, *Asin. in eisdem limit. 4. num. 4. & limit. 14. sub num. 1.*

RESTRINGE II. vt non habeat locum in dilatoria, seu declinatoria, quæ ortum habuit post litem contestatam, & sic superuenit de nouo, quia ea poterit opponi etiam lite contestata, *Maran. in suo spec. par. 6. mem. 9. n. 9. fo. 339. & quamplures alij, quos cumulat, & sequitur Asin. in prax. iudic. §. 13. ca. 2. limit. 1. num. 1. fol. 99. & loquendo de recusatione iudicis suspecti, dixi supra lib. 1. cap. 101. nu. 10. & II. limit. 2. quia quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, l. de atate, §. ex causa. ff. de ventr. insp. & est restrictio communis.**

SVBRESTRINGE I. declarando hanc restrictionem, vt procedat, dummodo opponatur cum deuenit ad notitiam, & sic nullus fiat scienter actus ante oppositionem; secus si opponeretur post alium actum scienter factum, quia tunc oppositio non admitteretur, *Franch. in cap. 58. per tuas, num. 2. ibi. sed tu limit. 4. de appell. & alij, quos citat, & sequitur Asin. in prax. iudic. §. 13. cap. 2. limit. 1. sublimit. 4. num. 1. fol. 99. Quare si post litem contestatam oriatur, seu veniat in notitiam exceptio dilatoria, seu declinatoria, vt puta, quia post litem contestatam constituatur procurator, qui esse non possit, vel aduersarius efficiatur familiaris iudicis, vel inhabilitas procuratoris, seu suspicio iudicis veniat in notitiam post contestatam litem, certe debet posse opponi, etiam lite contestata, vt dixi in restrictione, sed si pars eam non opponit, cum primum ad eius notitiam peruenit, sed eam scienter omittit, & procedit ad vltiora, sibi præiudicat, vt amplius eam opponere non possit in causa principali, quia ille processus ad vltiora operatur effectum litis contestationis quoad excludendas exceptiones dilatorias, & consequenter minus poterit opponi in causa appellationis, *Franch. vbi supra.**

SVBRESTRINGE II. vt non procedat in exceptione suspicionis contra iudicem, si suspicio processerit ex facto proprio, quia tunc licet superuenierit post litem cõtestatam, tamen quia superuenit culpa, & facto proprio, non potest opponi, *Maran. in suo spec. par. 6. membr. 9. sub num. 9. fall. 1. fol. 339. & alij, quos refert & sequitur Asin. in prax. iudic. §. 13. cap. 2. limit. 1. sublimit. 2. fol. 99. & dixi supra lib. 1. cap. 101. sub n. 11.*

Comprobatur, quia licet vidua habeat priuilegium, tamen, si se ipsam viduauit occidendo maritum, caret priuilegio, vt dixi supra quest. 7. sub nam. 131. vers. muliere, similiter licet mulier, sequuto diaor-

tio, habeat priuilegium viduæ, tamen non habet, si eius culpa sit sequutum, vide supra d. quest. 7. num. 116. in fine.

Contra hanc subrestrictionem facit, quia licet metus appellandi processerit ex facto, & culpa ipsius, qui est appellaturus, tamen hoc non consideratur, vide supra quest. 6. nu. 15. similiter licet locus, ad quem reus citatur, sit non tutus, sicque suspectus ex facto & culpa ipsius citati, tamen non tenetur ad illum comparere, per ea quæ scripsi lib. preced. cap. 9. nu. 1774. & supra lib. 1. cap. 32. num. 30. ideoque citatus potest appellare, vt dixi infra limita. 47. memb. 1. n. 18.

Quas alias subrestrictiones possit habere hæc secunda restrictio, superius posita, vide apud *Asin. d. §. 13. cap. 2. in sublimitationibus primæ limitationis fol. 99. vbi ponit quinque sublimitationes, seu subrestrictiones.*

RESTRINGE III. vt non procedat in causa appellationis ab interlocutoria, lata ante contestationem litis, quia cum nondum sit lis contestata, non erit dubium quod poterit opponi.

RESTRINGE IV. vt non procedat in exceptione dilatoria, quæ reddit processum retro nullum, quia eiusmodi exceptio, quamuis sit dilatoria, potest opponi etiam post litem contestatam, *Maran. in suo spec. par. 6. membr. 9. num. 10. limit. 2. fol. 339. & alij, quos refert, & sequitur, & ponit exempla Asin. in prax. iudic. §. 13. cap. 2. limit. 8. nu. 1. & 2. fol. 102. Quare si potest opponi post litem contestatam; ergo etiam in causa appellationis, per ea quæ dixi supra sub n. 45. vers. extende quarto.*

SVBRESTRINGE declarando hanc restrictionem, vt procedat quando redderet iudicium ipso iure nullum, quia tunc posset opponi in causa appellationis; secus si non redderet retro nullum ipso iure, sed solum ope exceptionis, quia tunc non posset opponi in causa appellationis, *Franch. in cap. 60. cum cessante, sub num. 29. ibi. aduerte tamen, & vers. aliquando & secundo, de appell.*

AMPLIA hanc subrestrictionem, vt procedat etiam si exceptio dilatoria fuisset opposita in prima instantia, iudexque eam reiecit, neque ab ea reiectione fuerit appellatum, & ideo transierit in rem iudicatam, quia si postea appelletur a sententia diffinitiuâ, & illa dilatoria sit eius naturæ, vt reddat iudicium & processum ipso iure nullum, poterit opponi etiam in causa appellationis, & iudex ad quæ poterit reuocare illam reiectionem, seu interlocutoriam iudicis a quo, si viderit fuisse iniustam; secus autem si illa exceptio dilatoria sit eius naturæ, vt nõ reddat iudicium ipso iure nullum, sed solum ope exceptionis, quia isto casu ad hoc vt possit opponi in causa appellationis, debet prius fuisse opposita in prima instantia, & si in ea fuerit reiecta, debet pars appellasse, alias si non appellauerit, & transierit in rem iudicatam, licet postea appellet a diffinitiuâ, tamen ea non potest amplius opponi, aut reuocari, *Franch. in d. cap. 60. cum cessante, sub num. 29. ibi. aduerte tamen, & vers. aliquando & quarto, & vers. aliquando & quinto, de appell. hæcque ampliatio probatur ex cap. vlt. appell. in 6.*

INFERO ex his, quæ dixi supra sub num. 45. in prima extensione, & hic supra in ista ampliacione, veram non videri obseruationem, quam posuit *Mynsing. in sing. obseru. cont. 2. obseru. 49. si quis,* dicens, quod si quis appellet ab interlocutoria, & iudex non admittat appella-

pellationem tanquam ex frivolis causis interpositam, ab ista, inquit, non admissione appellationis nisi pariter appelletur, appellatio censetur deserta, nec potest, inquit, tale gravamen reparari per appellationem a diffinitiva: huic enim observationi Mynfingeri obstat, quia, si interlocutoria fuerit lata super exceptione peremptoria, potest a iudice appellationis, interponendæ sententia diffinitiva, retractari, quamvis illa interlocutoria transierit in iudicatum, *vt dixi sub d. num. 45. vers. extende primo.* Similiter si sit lata super exceptione dilatoria, quæ sit apta reddere processum ipso iure nullum, & ab interlocutoria non fuerit appellatum, & ideo transierit in iudicatum, adhuc in causâ appellationis a diffinitivâ poterit reparari gravamen interlocutoria, *vt dixi hic supra in ampliatione.* Quod si non sit apta reddere processum ipso iure nullum, sufficiet fuisse appellatum ab interlocutoria, *vt dixi supra in eadem ampliatione, & supra sub n. 45. vers. extende secundo.*

59 Ex his etiam non bene videtur loquutus Felyn. in cap. 15. quod consultationem. conclus. 13. nu. 33. de sent. & re iud. dum videtur facere fundamentum, an a diffinitiva contingat appellari priusquam interlocutoria transeat in rem iudicatam, prout eum retuli infra num. 98. limit. 7. nisi eum salvemus, vt eius dictum procedat in interlocutoria, quæ non est apta reddere processum ipso iure nullum.

Quæ, seu quando exceptiones dilatoriæ possint opponi etiam post litis contestationem, vide A sin. in prax. iudic. §. 13. cap. 2. limit. 1. & seq. fol. 99. & seq. vsque ad cap. 3. vbi viginti ponit casus seu limitationes, & vide quæ de exceptionibus dilatorijs, & in specie de reculatione iudicis scripti supra lib. 1. ca. 101. num. 1. & seq. & num. 6. & 7. & seq. & consequenter ex illis tu colligere poteris restrictiones & casus, in quibus exceptio delatoria potest opponi etiam in causâ appellationis.

Quæ exceptiones dicantur dilatoriæ vide A sin. d. §. 13. ca. 2. n. 1. & seq. vbi ponit multa exempla.

¶ QUINTVM dubium. An in causâ & processu appellationis requiratur citatio.

56 Respondeo, quod sic, Gemin. & Franch. in cap. 3. Romana. §. si vero, num. 1. & idem Franch. in §. fin. cum autem, num. 4. de appell. in 6. licet enim in causâ appellationis non requiratur contestatio litis, & ideo possit procedi in contumaciam, tamen requiritur citatio, Franch. in cap. 58. per tuas, not. vlt. num. 3. de appell. & quod de stylo curiæ Romanæ requiratur citatio patet ex observatione terminorum, de quibus scripsi infra n. 58. & hæc est conclusio seu regula.

EXTENDE I hanc conclusionem, vt sit vera etiam si esset pronuntiandum super desertione, seu procedendum ad executoriales, quia priusquam decernantur executoriales pars est citanda, vt tenuit Rot. divers. dec. 300. domini resolverunt, nu. 1. in fine vers. secundum quod. par. 2. quia tempus prosequendæ appellationis est vtile, quod non currit impedito, Rot. d. dec. 300. n. 5. & dixi infra q. 15. nu. ... & consequenter iudex non potest esse certus de desertione, nisi pars fuerit citata, quæ posset docere de legitimo impedimento, & de citatione in executione sententiæ vide infra n. 186. ars. 8.

EXTENDE II. vt si fuerit appellatum a diffinitiva ad Curiam, & appellatus impetret commissionem in causâ desertionis, & petat pronuntiari super desertione & procedi per audientiam contra appellat-

tem absentem, debeat appellans absens legitime citari in partibus ad negotium desertionis principaliter commissum, in Curia tractandum, & finiendum, quia citatus forte desertionem excusabit propter legitima impedimenta, quæ habuit, Rot. dec. 56. alias 418. si appelletur. & decis. 59. alias 424. si a diffinitiva, versus finem. de appell. in nou. & Franch. in cap. 44. sape. sub num. 24. vers. sed queritur primo, ibi. secus si pars appellata, de appell.

Secus est, si appellatus non impetret commissionem causæ desertionis; quia isto casu iudex, cui commissa est causâ appellationis, potest in primis absque noua commissione cognoscere de desertione, Rot. decis. 24. alias 153. auditor datus, & d. decis. 59. de appell. in nou. nam negotium desertionis stat accessorie ad negotium appellationis, seu est pars appellationis, & ideo si opponatur de desertione potest & debet de ea tanquam de præiudiciali ante omnia cognoscere, Rot. dicta decis. 24. & Franch. d. cap. sape, sub n. 24. vers. sed queritur primo, & quod desertio appellationis sit dependens & incidens appellationis, retuli & sequutus sum infra u. 176. in fine, & cognoscendo de ea ad effectum pronuntiandi se iudicem vel non, procedet per audientiam, Rot. d. dec. 59. ibi. præterea causâ desertionis, & quod non requiratur citatio, tenet Frac. vbi sup.

Ratio potest esse, quia desertio appellationis est post finitum annum; & circa finem anni appellatus citatur ab ipso iure, vt dixi sub num. seq. vers. tamen ego. merito potest citari per audientiam.

DECLARA I. restringendo eandem conclusionem, vt si iudex seu pars appellata detulerit, seu approbaverit appellationem, & ulterius iudex statuerit appellanti terminum ad prosequendam appellationem, talis terminus habebit vim peremptorij ad totam causam adeo, quod absque alia citatione poterit procedi contra absentem ad instantiam alterius partis, Franch. in d. cap. 44. sape not. 7. num. 13. de appell.

DECLARA II. vt si iudex detulerit appellationi, & appellatus, recepta appellatione, petierit, quod appellans veniat ad Curiam cum omnibus actis & monumentis, vt sic, si appellatus, aut iudex velit, omisso articulo appellationis, procedi in negotio principali, possit procedi, appellate ulterius non citato, teneatur appellans isto casu venire per se, aut per procuratorem instructum cum omnibus actis, alias poterit, ipso appellate ulterius non citato, procedi etiam in negotio principali, & ita, allegando pro & contra, confusè videtur residere Franch. in d. c. 44. sape, in quinta concl. sub nu. 19. de appell. & in quibus terminis loquatur Rota, quæ ipse varie citat, vide num. seq. vbi eam retuli in terminis suis, & cum hac declaratione residet rursus idem Franch. d. cap. sape. nu. 23. vers. in gl. in verbo peremptorie.

DECLARA III. eandem conclusionem, vt si 57 appellatus prosequatur appellationem in ultimo mense anni, & appellans sit absens, non sit necessaria citatio personalis contra appellantem, manentem in partibus, sed satis erit, quod citetur in Curia in locis publicis: & idem est, quando appellans prosequeretur appellationem circa finem anni, absente appellato: secus si prosequeretur ante finem anni, quia isto casu requiritur, quod specialiter citetur in partibus, nec sufficit citatio generalis in Curia, Franc. in c. 70. interposita. §. Jane, in fi. n. 4. vers. vlt. vide de appell. & cum hac declaratione in prima parte videtur concordare Cõpilator post dec. 32. alias: 04. ex pmissis, de appell. in nou. dicens quod si iudex detulerit appellationi, & appellatus petierit, quod

appellans veniret ad Curiam cum omnibus actis, & monumentis, & appellans non venerit, poterit circa finem anni procedi per audientiam in negotio principali, & ita ipse credit, sub dubio tamen.

Contrarium in eadem prima parte declarationis; quod enim sit opus noua citatione, tenebat maior pars Dominorum de Rota, vt refert Compilator supra citatus, qui declarat, hoc esse verum, quādo appellatus nihil fecisset, nec petisset, quod appellans veniret cum actis ad Curiam.

Quid dicendum? Vt latam habeamus resolutionem, considero tres casus principales.

Primus casus est, quando vna pars citat alteram personaliter: & isto casu concludo indistincte, quod deinceps poterit ad reliquos actus quoscunq; procedi per audientiam contra eum, qui non venerit ad Curiam, vel in ea non constituerit procuratorem, qui suscipiat onus mandati, & possit citari, & ita seruetur, per ea quæ loquendo generaliter, retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 88. nu. 10. & 14. & cap. 27. sub n. 1. cap. 34. sub n. 2.

Secundus casus est, quando a sententia lata in partibus fuit legitime interposita appellatio ad Curiam, partibus, vel procuratoribus presentibus, & sic causa est legitime deuoluta ad Curiam, licet amplius non fiat intimatio, quia certius amplius certiorari non debet: & isto casu Rota, de qua Caputaq. decis. 100. causa est, par. 1. tenuit, quod contra absentem non comparentem potest procedi per contradictas, & loquendo de sententia lata per audientiam contradictarum in causa beneficiali contra appellatum, cui appellatio sit personaliter intimata, iuxta clem. 3. causam, de elect. sentit aperte Rot. dec. 22. alias 137. appellatus de appell. in non.

Tertius casus est, quādo pars non est citata personaliter, neq; appellatio est, ea presente, interposita, neque est ei personaliter intimata: & isto casu licet videatur dicendum, quod citatio, quæ fieret per contradictas, sit nulla, nisi fuerit prius citata personaliter, vt retuli, & sequutus sum q. seq. sub nu. 16.

Tamen ego distinguerem duō membra. Aut enim appellatur a diffinitiuā; & tunc procedit distinctio, quā ex Franch. retuli in declaratione, videlicet, quod citatio requiratur si procedatur ante finem anni, sed si procedatur circa finem anni, sufficiet citatio per audientiam, quamuis non præcesserit citatio personalis: Et ratio est, quia cum appellatus, & appellans sint certi de appellatione, citantur ab ipso iure prope finem anni. Aut appellatur ab interlocutoria; & tunc si procedatur ad expeditionem appellationis ab interlocutoria, dico idem, quod dixi de appellatione a diffinitiuā: Si verō, omissio articulo appellationis, vel lata sententia bene esse appellatum; procederetur ad negotium principale, constituo regulam, quod esset opus noua citatione, & ita procedit, quod volebat maior pars Dominorum de Rota post decis. 32. alias 104. ex præmissis; de appell. in nou. & ita ex Io. Andr. refert, & sequi videtur Franch. in d. cap. 44. sepe. sub num. 23. & ex Rot. & Imo. confuse refert ibidem sub n. 19. in 5. conclus. vers. sed aduerte. Fallit tamen forsā hæc regula, quando index detulisset appellationi, & appellatus petisset, & appellans accederet ad Curiam cum omnibus actis, & monumentis; quia posset procedi, appellante non citato, secundum Franch. quem citavi sub nu. præced. declar. 1. & 2. sed ego intelligo quod possit

procedi, eo non citato personaliter, neque domi in partibus, sed quod debeat citari per audientiam.

In foro Capitolino an & quando Capitaneus appellationum debeat significare, & inhibere, parte citata in causa appellationis, vide supra num. 34. in fine, vers. in curia.

¶ SEXTVM dubium: Quot, & qui sint termini substantiales, quibus vtimur ad expediendam causam appellationis in Curia?

Respondeo distinguendo duos casus appellationis. 58

Primus casus est, quando est appellatum ab aliqua interlocutoria, seu grauamine; & isto casu de stylo Palatij processus habet sequentes dilationes, & terminos substantiales.

Singuli $\left\{ \begin{array}{l} \text{Ad dicendum contra commissionem.} \\ \text{Ad dicendum contra appellationem.} \\ \text{Ad impugnandum, & iustificandum.} \end{array} \right.$

Quibus terminis, seu dilationibus elapsis, iudex ad quem potest pronuntiare super causa grauaminis: Quod si appellans, iustificato grauamine, velit procedere super negotio principali, noua erit opus obseruatione terminorum infra scriptorum; vide ad hæc Vestr. in præx. lib. 5. cap. 6.

Secundus casus est, quādo fuit appellatum a diffinitiuā: & isto casu sunt seruandi iidem termini, qui seruantur in prima instantia, exceptis illis duobus (ad libellandum) & (ad contestandam litem) & qui termini sunt seruandi in prima instantia dixi lib. præced. cap. 3. q. 13. num. 237. & seqq. & num. 276. & exceptis numeris dierum, quia in secunda instantia seruantur breuiore, quam in prima: & in tertia breuiore, quam in secunda, vt ex Rot. Vestr. & Formul. retuli, & sequutus sum d. cap. 3. num. 278. vbi videas. Et breuitatis causa seruat stylus, vt omnes termini ponantur vnica citatione.

Deduco primo ex his, quod licet Domini de Rota decis. 4. alias 20. anno domini, de appell. in nou. ordinauerint, quod in causa appellationis a diffinitiuā, commissi Auditori seruentur iidem termini, qui seruantur de stylo in prima instantia in Curia, nisi constaret, quod essent seruati in prima instantia, quia cum in tribunali Auditoris Camerae, & multo minus coram iudicibus de partibus raro, vel nunquam seruentur termini Palatij, facile propter defectum ordinis iudiciarij tam prima, quam secunda sententia poterat impugnari, & impediti executio, & ita ordinarunt de æquitate, non de rigore iuris.

Tamen, vt dixi hic supra, non seruantur omnes illi, qui seruantur in prima instantia, neque seruantur eedem dilationes terminorum.

Deduco secundo, quod sicut Auditor Camerae valide procedit in obligatione camerale, nullis seruatis terminis, ita etiam Auditor Rotæ in causa appellationis potest procedere etiam non seruatis terminis, maxime si commissio dicit de Auditore Camerae, Rot. diuers. dec. 946. Redonen. lib. 3. par. 3. fol. 232.

Cōfirmatur hæc deductio, quia qualis nature est causa principalis, talis est causa appellationis, vt retuli, & sequutus sum supra sub n. 17.

Aduerte primo, quod terminus ad dicendum contra commissionem seruetur solum in causis commissarijs, secus in causis, quæ cognoscerentur coram ordinario appellationum, quia cognosceret sine commissione.

Aduerte secundo, quod in foro Capitolino non seruan-

seruantur aliqui termini, quia, introducta causa appellationis coram iudice ad quæ, per solam transportationem actorum factorum in prima instantia, & illorum repetitionem causa appellationis censetur instructa, li. 1. stat. c. 182. de prosecutione causa appellationis. & ca. 167. de officio eiusdem capitanei appellationum, vers. si vero facta fuerit, ubi disponitur, quod transportatis actis, & auditis partibus, Capitaneus debet pronuntiare bene, vel male iudicatum.

¶ SEPTIMUM dubium. *Quomodo appellans debeat iustificare causam appellationis coram iudice ad quem.*

60 **R**espondeo, distinguendo triplicem effectum iustificationis appellationis.

Primus effectus est, quando appellans intendit consequi admissionem suæ appellationis, & consequenter reddere eam aptam ad deuoluendum.

Secundus effectus est, quando appellans intendit consequi deuolutionem causæ appellationis, & totius negotij eo, quia iudex a quo grauauerit eum, reijciendo, seu aliter non admittendo eum exceptionem.

Tertius effectus est, quando intendit consequi reuocationem sententiæ, quam tulit iudex a quo, & reportare victoriam decisiuam causæ appellationis.

61 **C**APITULO primū effectum: & concludo, quod appellans tenetur solum probare, se appellasse infra legitimam temporam vel appellatam definitiuam, & sufficit appellare etiam sine expressione causæ, quia non requiritur expressio causæ, testib. Spec. Archid. Abb. & Franch. quos retuli, & sequutus sum supra q. 4. art. 4. n. 25. vel appellat ab interlocutoria, & sufficit, quod appellet, in sententia rationabili causa appellationis, ut retuli, & sequutus sum d. art. 4. n. 30.

CAPITULO secundum effectum: quando appellans intendit consequi deuolutionem totius negotij &c. & distinguo duos casus.

CASVS primus est, quando quis opponit aliquam exceptionem, & quia iudex eam reiecit, ipse appellat: & isto casu attingendo materiam famosi, & multum allegabilis capituli 70. interposita, de appell. concludo, quod appellans tenetur probare veritatem exceptionis, quam iudex a quo non admisit; alias, si eam non probet, non potest dici, quod ex sola non admissione exceptionis fuerit grauatus, d. cap. interposita, de appell. ubi habetur, quod non sufficit appellanti probare, quod prouocauerit ex legitima causa, si eam non doceat esse veram, quod ibidem notat Ant. de Butr. nu. 1. & sub n. 5. & sub n. 10. Abb. n. 1. Frac. n. 1. vers. tene menti primo, & vers. tene menti alia, & Dec. n. 1. & consequenter non deuoluitur negotium ad iudicem appellationis, nisi probetur veritas exceptionis, Card. Alex. in cod. cap. interposita, not. 1. n. 1.

62 **A**mplia hanc conclusionem, ut procedat etiam si appareat, appellationem fuisse ex probabili, seu legitima causa interpositam, ut puta, quia reus opponerit exceptionem legitimam, & nihilominus iudex eam reiecit, & reus appellat a reiectione; adhuc enim reus tenetur coram iudice appellationis probare, illam exceptionem esse veram, d. cap. interposita, de appell. & Canonista in eo, & citati n. im. proced. licet enim reiectio exceptionis sui prima facie legitima sit iusta causa appellandi, tamen ex illa sola reiectione non probatur grauamen iustificationis appellationis, nisi aliter doceatur de veritate ipsius exceptionis, Ant. de Butr. d. cap. interposita, sub n. 10. col. 3. vers. oppono quod solo exceptionis obiectum, & Franc. sub n. 1. vers. 3. tene menti, & communiter ceteri Canonistæ: posset enim reus oppone-

re exceptionem in se legitimam, sed tamen fictam, & non existentem in casu suo, & sic esset oppositio malitiosa, & calumniosa, & iudex a quo, reijciendo eam, non solum non grauatur sed prudenter facit, cum suspicatus sit, eam malitiose fuisse oppositam, & in dubio presumendum est pro iudice, Ant. de Butr. in d. cap. interposita, sub n. 10. & Abb. not. 1. n. 2.

LIMITA I. eandem conclusionem, ut non procedat in casibus, in quibus de veritate exceptionis opposita per se patet absque alia probatione facienda, quia in his casibus appellatio dicitur iustificata ex sola reiectione appellationis, ut patet in sequentibus exemplificationibus.

EXEMPLIFICATIO I. quando iudex denegat inducias deliberatorias, & pars appellata denegatione, quia tunc appellatio dicitur iustificata sine alia probatione, Ant. de Butr. in c. 70. interposita, sub n. 9. opp. 3. & Franch. sub n. 2. limit. 2. de appell.

EXEMPLIFICATIO II. quando iudex denegat copiam actorum, vel instrumentorum communium, seu sententiæ, Ant. de Butr. & Franch. ubi supra, & Dec. ibidem sub n. 2. ibi secundo ista prima regula.

EXTENDE hanc limitationem, ut procedat etiam si de veritate exceptionis constet solum presumptiue, Franch. in d. cap. interposita, sub n. 2. limit. 3. & Dec. sub n. 2. ibi secundo ista prima regula, & Card. Alex. sub n. 3. fallen. 4. apud quos inuenies casus huius extensionis.

LIMITA II. ut non procedat in exceptione reuocationis, quia quando recusatur iudex, opposita legitima causa reuocationis, si ea non obstante iudex procedat in causa principali, appellatio ex hoc censetur iustificata, licet appellans non probet causas reuocationis coram iudice appellationis, Frac. in ca. 70. interposita, n. 2. vers. in gl. 2. & Card. Alex. sub n. 3. fallen. 2. de appell. & ita teneas quicquid in contrarium motiuauerit ibidem Dec. n. 2. cuius motiuum non placet.

CASVS secundus est, quando quis opponit non solum exceptionem, sed offert, se incontinenti illam probaturum, & postea propter exceptionem, & oblatam illius probationem non admissam appellat: & isto casu concludo, quod statim & ipso facto censetur iustificata appellatio, ita quod sufficiet coram iudice appellationis, probare, fuisse propositam legitimam exceptionem, & oblatam probationem, & iudicem noluisse admittere, d. c. 70. interposita, in si princ. & ibi. Abb. not. vlt. n. 3. & Franc. sub n. 1. col. 1. vers. 4. & vlt. & communiter ceteri Canonistæ, de appell. & Lancell. trac. de atten. par. 2. c. 12. de atten. & in nou. appell. pend. limit. 1. princ. n. 40. & 41. to. 5. fol. 359. nam isto casu appellatio iustificatur non solum si probetur actualiter veritas exceptionis, sed etiam si probetur solum, quod probatio fuit oblata, & non admissa, Lancell. d. limit. 1. n. 38. & 39. & hæc est bona cautela, ut appellans non teneatur coram iudice ad quem probare exceptionem, quam reiecit iudex a quo, Franch. ubi supra.

Ratio huius conclusionis est, quia iudex a quo, non admittendo probationem legitimam exceptionis incontinenti oblatam, non potest excusari, quod non grauauerit, quia presumpta malitia contra excipientem purgatur ex oblata probatione incontinenti: unde iudex, reijciendo oblatam probationem, ipso facto ostendit iniquitatem suam contra excipientem, & ideo non est necesse probare veritatem exceptionis, quia siue exceptio sit vera, siue sit falsa, iudex grauamen intulit, ut scribunt Abb. in d. cap. interposita, sub numer. 4. & Franch.

sub n. 1. vers. quarto & ultimo, ibi. verum quando excipiens obtulit. col. 2. de appell.

69 **AMPLIA** hanc conclusionem, vt habeat locum non solum in exceptionibus dilatorijs, sed etiam in peremptorijs, quia si opponatur exceptio peremptoria, & offeratur illius probatio in continente, & non admittatur, & ideo appelletur, dicitur iustificata appellatio, *Ant. de Butr. in d. cap. interposita, sub nu. 10. ibi. secundo quod exceptio, & Franch. num. 4. vers. in gl. in verbo, si offerens, de appell.*

70 **DECLARA** notabiliter conclusionem huius secundi casus, & limitationes præcedentis primi casus, vt iustificatio appellationis sic facta, ex eo solo, quod iudex a quo noluit admittere probationem legitimæ exceptionis incontinenti oblatam, operetur solum deuolutionem negotij ad iudicem appellationis, & reuocationem attentatorum, sed non absolutionem, quia ad consequendam absolutionem debet appellans probare veritatem exceptionis, vt scribunt *Ant. de Butr. in cap. 70. interposita, n. 7. versus finem, vers. gl. signat. col. 3. & sub num. 10. col. 4. fallen. 3. & Franch. sub nu. 4. col. 4. limit. 7. de appell. & Felin. in cap. 1. sub n. 2. versus finem, ibi. sed quando appellatur a iudice, cod. tit. de appell. Et hoc est, quod sentit Abb. in d. cap. interposita, sub num. 6. ibi. vnum tamen tementi. dicens, quod oblatio probationis iustificat appellationem quoad deuolutionem causæ duntaxat, non autem vt exceptio habeatur p probata in præiudicium partis aduersæ, quia iniquitas iudicis non debet nocere parti, & latius ibidem, sed intricate *Dec. n. 10. & de communi opin. testantur Abb. vbi supra, & Card. Alex. ibidem sub n. 4. fallen. 8. Et quod appellatio in casu huius declarationis operetur deuolutionem, & reuocationem attentatorum, refert, & sequitur *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in non appell. pend. limit. 1. princip. n. 38. 39. & 44. tom. 5. fol. 359.***

Ratio quare appellationis in huius declarationis operetur etiam reuocationem attentatorum est, quia per iustificationem appellationis iurisdictio iudicis, a cuius interlocutoria est appellatum, dicitur suspensa: vnde stant suspensione oriuntur attentata, *Lancell. d. limit. 1. princip. n. 36. & 37. fol. 359.*

71 **INFERO** comprobando hanc declarationem, quod si reus opponat exceptionem peremptoriam, & offerat illius probationem debito tempore, & iudex non admittat, sed imo statim proferat sententiam diffinitiuam contra reum, & reus appellet a diffinitiuam, illa oblatio probationis non iustificat appellationem, quia, appellando a diffinitiuam, intendit consequi finalem effectum, & victoriam ipsius exceptionis, ideo oportet, quod illa probetur: secus tamen esset si primo appellaret a grauamine, & secundo a diffinitiuam; tunc enim, si proficitur causam appellationis ab interlocutoria, diceretur iustificata appellatio, & ipsa sententia diffinitiuam veniret reuocanda per viam attentati, *Franch. in d. cap. interposita, sub n. 4. limit. 8. colum. 4. in fine, & Card. Alex. sub nu. 4. fallen. 9. de appell. & vide pro hac illatione restrictionem quintam infra n. 81.*

72 **RESTRINGE** I. eandem conclusionem huius secundi casus, vt non procedat, quando oblatio probationis incontinenti faciendæ est inutiliter facta, quia tunc appellatio a reiecta exceptione non dicitur iustificata; sed debet probari veritas ipsius exceptionis, vt patet in seqq. exemplificationibus.

Ratio huius restrictionis est euidentis, quia paria sunt nullatenus esse, & esse inutiliter: sed quando nullatenus offertur probatio, tunc appellatio non dicitur iustificata, Ergo neque dicitur iustificata quando inutiliter offertur.

EXEMPLIFICA I. hanc restrictionem in appellatione extraiudiciali, quia ex oblatione probationis non iustificatur, cum non sit, qui probationem possit recipere, quia in extraiudicialibus vel appellatur a parte, & pars non tenetur recipere probationes alterius partis, cum non sit iudex, *Abb. in d. cap. interposita, n. 5. vers. sed quero, Franch. sub n. 4. limit. 5. col. 4. Card. Alex. sub n. 4. fallen. 6. col. 3. & Dec. n. 5. exempl. 1. & Felin. in ca. 1. n. 2. vers. dum dicit signanter, de appell. vel appellatur a iudice, & is similiter in extraiudicialibus non necessitatur recipere probationes, *Ant. de Butr. in d. cap. interposita, sub num. 10. ibi. per hæc apparet quod in appellationibus extraiudicialibus, & Card. Alex. d. fol. 6.**

INFERO ex hac exemplificatione, quod coram iudice ex sola oblatione probationis, quia executor non tenetur recipere probationes, quando procedit, vt merus executor, *Franch. in d. cap. interposita, sub nu. 4. limit. 5. in fine, & Dec. n. 7. exempl. 2. de appell.*

EXEMPLIFICA II. quando appellatur in absentia iudicis, quia tunc non est qui recipiat oblatam probationem, & consequenter oblatio probationis non iustificat appellationem, *Abb. d. cap. interposita, sub n. 5. fallen. 2. Franch. sub n. 4. limit. 6. col. 4. Card. Alex. fallen. 7. sub n. 4. & Dec. n. 8. exempl. 3. de appell.*

RESTRINGE II. in omni casu, quo iudex potest reseruare exceptiones oppositas ad merita causæ, quia tunc licet opponens exceptionem offerat incontinenti illius probationem, & a reiectione appellet, tamen ex hoc solo non dicitur iustificata appellatio, *Franch. in d. ca. 70. interposita, sub n. 4. limit. 2. & Card. Alex. sub n. 4. fallen. 2. & 3. col. 3. de appell. qui ponunt exemplum, quando opponitur exceptio contra testem, quod sit infamis, seu criminofus, & offertur probatio incontinenti, quia tunc si iudex non admittat, & propter hoc appelletur, debet probari in causa appellationis de veritate ipsius exceptionis, nec sufficeret tunc obtulisse probationem: & ratio est, quia iudex, si vult, non tenetur recipere a principio probationes contra personas testium, sed potest eas reseruare in tempus publicationis testium.*

INFERO extendendo hanc restrictionem, quæ ex sola oblatione probationis incontinenti faciendæ non iustificatur appellatio, quoties exceptio probanda relinquatur arbitrio iudicis, an sit admittenda vel non admittenda, quia in iure non sit determinatum: quare veritas ipsius exceptionis adhuc erit probanda in causa appellationis, *Franch. in ca. 70. interposita, sub n. 4. limit. 4. & Car. Alex. sub n. 4. fallen. 4. col. 3. de appell.*

RESTRINGE III. vt non procedat, quando is, qui opposuit exceptionem & obtulit eius probationem incontinenti, appellauit non a non admissa oblata probatione, sed appellauit a non admissa exceptione, quia isto casu non dicitur ex sola oblatione probationis iustificata appellatio secundum vnum intellectum, quæ ad cap. ex parte refert *Franch. in ca. 70. interposita sub n. 4. lim. 9. de appell. quare admonet Franch. loco citato; sic cauius, vt in appellatione exprimas causam grauaminis, scilicet exceptionem & oblatam probationem non admissam.*

RESTRINGE IV. declarando, ut procedat quando oblatio probationis offertur incontinenti, sicut declarat Ant. de Butr. in d. c. interposita, sub n. 10. col. 4. in fine, ibi. sed est dubium qualis exigatur probatio. de appell. & ibidem ex eo refert & sequitur Abb. sub n. 7. vers. vlt. scias, reprobata opinione Ioannis Andr. qui requirit realem oblationem probationis: quare non est necessaria oblatio realis cum scripturis in sacro, & testibus ad latus, sed sufficit oblatio verbalis, ut scribit Ant. de Butr. vbi supra, & ideo, ut dicit Abb. sufficit, quod petat terminum breuissimum, & quod debeat offerri incontinenti, scribit Card. Alex. ibidem sub n. 4. fallen. 11. vbi sequitur opinionem Abbat. & quod non sit necessaria oblatio realis cum sacro parato, sed sufficiat oblatio verbalis, reprobata opin. Ioannis Andr. adherendo opinioni Antonij de Butr. refert, & sequitur ibidem Franch. sub n. 4. limit. 15.

Secus tamen est, quando simpliciter offerretur probatio, sed non incontinenti, quia ex eiusmodi oblatione non diceretur iustificata appellatio, Franch. in d. cap. interposita, sub n. 4. limit. vlt. vers. vltimo limita.

80 **SVBRESTRINGE** hanc declarationem, dum dicimus requiri oblationem probationis faciendæ incontinenti, alias ex oblatione simplici non iustificari appellacionem; ut hoc sit verum in casibus, in quibus non debet admitti exceptio requirens altiore indagine; secus autem si possit admitti exceptio requirens altiore indagine, quia isto casu sufficeret oblatio simplex probationis; ut, concordando opiniones, bene declarat Franch. loco supra proxime citato.

81 **RESTRINGE V.** ut non procedat quando grauamen, retractatum propter iustificatam appellacionem, est statim recidium in pristinum statum ex iniustitia, non probata veritate, quia tunc appellatio non debet iustificari ex oblata probatione, ut circuitus euitetur, Ant. de Butr. in cap. 70. interposita, sub n. 10. fallen. 6. Franch. sub num. 4. limit. 10. & apertius Car. Alex. sub n. 4. fallen. 12. de appell. sed hæc restrictionem melius explicat Gl. in ca. 7. ex parte A. in verbo, testes idoneos, in fine de testib. dicens, quod licet appellans probet se causam probabilem allegasse, ac eam se probaturum obtulisse; non tamen, inquit, debet propter hoc sententia reuocari, nisi probet, testes fuisse tales, ut allegabat, quia si cassaretur eius sententia, & postea non probaret, testes fuisse tales, prout dicebat, & offerebat se probaturum, iterum condemnaretur, & sic rediret in pristinum statum, quare inquit, non debet cassari sententia, nisi probet primo, quod ante sententiam probare tenebatur: sed certe video, quod hæc restrictio est eadem cum declaratione & illatione, de quib. supra.

82 **RESTRICTIONES** seu limitationes, & fallentias alias videbis apud præcitatos Doctores, & præsertim Franch. in d. cap. interposita, n. 4. vsque ad finem, vers. in glos. in verbo, si offerens, & Card. Alex. n. 4. per totum de appell. qui collegerunt vsque ad sexdecim limitationes; quarum tamen aliquæ videntur conculcate positæ.

83 **CAPIO** tertium effectum: quando appellans intendit consequi reuocationem sententiæ, & decernam, ac finalem victoriam causæ: & concludo, quod tenetur tam in appellacione a diffinitiuâ, quam in appellacione ab interlocutoria probare de veritate, & sic iustificare causam appellacionis; quia non sufficit obtulisse probationem coram iudice a quo, testibus

Ant. de Butr. Franc. Abb. & aliis, quos retuli & sequutus sum supra n. 70. vers. declara, alias si non probet iniustitiam sententiæ, lapsis fatalibus, sententia ex solo lapsu fatalium tranlit in rem iudicatam, ut retuli & sequutus sum infra q. 15. art. 8. n. 179. & 180. & q. 20. n. 8. vers. & in hac conclus. nam licet initio ad introducendam causam appellacionis præsumatur pro appellante, & sic pro appellacione contra sententiam, tamen in fine est fauendum sententiæ, & iudicandum pro sententia, ut retuli & sequutus sum infra quest. 17. ampl. 14. n. 65. vers. minus. Quare debet appellans vel ex ipsis actis factis in prima instantia, vel ex actis faciendis in secunda probasse iniustitiam sententiæ, & consequenter iustificasse appellacionem.

OCTAVVM dubium. Nunquid appellatio possit iustificari ex alia causa, quam ex expressa in appellacione.

Resp. distinguendo duas species principales appellacionis. 84

Prima species est appellatio a diffinitiuâ.

Secunda species est appellatio ab interlocutoria.

IN PRIMA specie concludo, posse appellacionem iustificari etiam ex alia causa, quam ex expressa, sicque tam ex noua causa, quam ex nouis probationibus, Franch. in cap. 38. cum in ecclesia, n. 6. de appell. & quod appellans a diffinitiuâ possit in causa appellacionis prosequi aliam causam, quam expressam in appellacione, scribit Guid. Pap. tract. de appell. q. 117. sub nu. 78. & 79. som. 5. fol. 60. & quod si in libello appellacionis sit expressa vna tantum causa, & postea probetur de alia causa, hoc sufficiat in libello appellacionis a diffinitiuâ, scribit Franch. in cap. 58. per tuas sub n. 5. ibi. sed dubitatur, de appell. & quod appellatio a diffinitiuâ possit iustificari ex nouis causis, & nouis probationibus, quia dicit appellans, non probatum probabo, & non producta producam, scribit Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur. n. 159. in 3. differentia f. 481. & adde, que scripti sup. n. 22. & infra n. 102.

Ratio potest esse, quia expressio causæ in appellacione a diffinitiuâ non est necessaria, testibus Spec. Arch. Abb. & aliis, quos retuli, & sequutus sum supra q. 4. sub nu. 25. ergo licet fuerit expressa; tamen non arctabit.

EXTENDE hanc conclusionem, ut habeat locum etiam in appellacione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuâ, quia potest iustificari etiam ex alijs causis, quam ex expressis in ea, cum reguletur secundum naturam diffinitiuâ, ideoque in ea non esse aliquo modo necessariam causæ expressionem, retuli & sequutus sum supra q. 4. art. 4. n. 28.

DECLARA & intellige istam conclusionem, & eius extensionem, iuxta ea quæ scripti supra art. 3. n. 29. vers. declara.

RESTRINGE eandem conclusionem, ut non procedat in sententia diffinitiuâ, lata in causa possessionis momentaneæ, quia appellans non potest prosequi aliam causam, quam expressam in appellacione, Contar. in l. vnica, q. 2. sub n. 1. vers. contrarium, & n. 2. & seqq. C. si de momen. poss.

Ratio est quia licet sententia, lata super momentanea possessione, dicatur diffinitiuâ, ut retuli & sequutus sum supra q. 17. limit. 6. princ. memb. 3. n. 5. tamen habet naturam interlocutoria in hoc, quod in ea admittitur appellatio, si in ea sit inserta iusta causa, ut retuli & sequutus sum ead. limit. 6. memb. 3. n. 6.

INFERO ex hac restrictione, eiusque ratione, posse tentari, quod de iure civili appellatio, interposita si-

ne expressione iustæ causæ a sententiâ, lata super possessione momentanea, sit nulla, per ea, quæ dixi supra q. 4. n. 30. vbi dixi, appellationem ab interlocutoria sine expressione causæ esse nullâ; sed appellatio super momentanea possessione habet naturam interlocutoriam, vt dixi hic. Ergo.

Contra tamē istâ limitationē dubito ex eo, quod sententia lata contra notorium, puta cōtra cōfessū, est diffinitiuâ & ab ea non admittitur appellatio, nisi sit in ea expressa rationabilis causâ, & tamē appellatio in se est valida, quamuis causâ non sit expressa, vide infra q. 17. limit. 4. n. 55.

87 IN SECUNDA specie, videlicet in appellatione ab interlocutoria mera, concludo debere iustificari ex causâ nominatim in ea expressâ; quare appellans nō potest prosequi alias causas, quam expressas in appellatione, text. est in clem. appellanti, de appell. & scribunt Bar. in l. 4. eius qui, not. 3. n. 3. ff. de appell. recip. vel non, Franc. in c. 18. consuluit. il. 2. n. 1. & 2. & in c. 58. per tuas, sub nu. 5. vbi sed dubitatur, & in c. 62. cum causam, in fine, & in c. 59. vt debitus, q. 13. n. 24. vbi late Card. Alex. n. 40. vers. qualis autem, & numero 41. vers. stat ergo, iuncto vers. cum ergo, numero 35. in fi. de appell. Guid. Papien. tract. de appell. q. 117. n. 78. in fi. 10. 5. fol. 60. Rebuff. tract. de appell. art. vlt. gl. vna, n. 2. tom. 3. fol. 534. Et quod appellatio ab interlocutoria non possit iustificari, nisi ex eisdem causis antiquis, & in appellatione expressis, & nihil de nouo produci possit, scribit Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, sub n. 159. in tertia differentia fol. 481.

88 AMPLIA I. hanc conclusionem, vt sit vera etiâ de iure ciuili, Franch. in cap. 59. vt debitus, q. 13. sub n. 24. de appell.

AMPLIA II. vt quamuis appellans ab interlocutoria, vno, vel duobus grauaminibus in appellatione expressis, addat clausulam generalē (& ab omnibus aliis grauaminibus, quæ possunt colligi ex actis, seu processu causæ) tamen adhuc non poterit prosequi, nisi causas grauaminis, in appellatione nominatim expressas, & dicta clausula generalis nihil operatur, Franch. in c. 1. n. 6. versus finem de appell. in 6. & ita fuit decisum per omnes Dominos de Rota dec. 2. alias 7. si appelleretur, sub n. 1. de appell. in nou. Et ratio est, quia requiritur expressio causæ nominatim in specie, & expressio generalis per relationem ad acta non sufficit, testibus Frac. Maran. & alijs, quos retuli, & sequutus sum supra q. 4. num. 31.

89 AMPLIA III. vt non solum debeat iustificari ex causâ nominatim expressâ in appellatione, vt dixi, sed debeat etiâ iustificari ex eisdem actis: non enim potest iustificari ex causis non deductis coram iudice a quo, quia interlocutoria potest impugnari solum ex primis actis, Bar. in d. l. 4. eius qui, q. 4. n. 8. Franch. in d. cap. 59. vt debitus, q. 13. sub n. 24. & Card. Alex. nu. 51. vers. circa duodecesimum, de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, sub n. 163. vers. secundam regulam, fol. 482. Henric. Bouer. sing. 1. nu. 1. tit. de appell. lib. 1. fol. 203. col. 4. & facit, quod ex Crauet. retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 7. n. 167. vbi dixi, articulos non esse recipiendos in causa appellationis ab interlocutoria.

90 DECLARA hanc conclusionem, sic ampliatam, vt quamuis in appellatione ab interlocutoria sint expressæ plures causæ grauaminis, tamen non est necesse, quod probentur omnes, sed satis erit probare, & iustificare vnâ solam sufficientem

causam ex expressis, etiam si appellans copulatiue omnes expresserit, & sine clausula (nō tamē se adstringens) adhuc enim satis erit, quod probetur vna sufficiens ex expressis, Franch. in d. cap. 59. vt debitus, q. 16. num. 27. de appell. & in ca. 1. n. 8. in fine, vers. & aduerte, de appell. in 6. & Lancell. tract. de atten. par. 2. cap. 12. de atten. & in nou. appel. pend. limit. 1. n. 43. tom. 5. fol. 359.

IN FERO ex eadem ampliacione, quod illa regula; non probatum probabo, & non deductum deducam; non habet locum in appellatione ab interlocutoria, Bar. in l. 7. ait prator. num. 4. vers. item ex predictis nota. ff. de min. viginti quin. ann. & Franch. in d. cap. vt debitus, q. 13. n. 24. de appell.

Quare si procurator, producens mandatum insufficiente, fuerit a iudice repulsus, & ipse procurator appellet, & velit causam appellationis iustificare, producendo aliud mandatum sufficiens, quærit Bal. in l. 4. per hanc, num. 32. vers. querit Cyn. C. de temp. appell. an possit, & dicit, quod forte sic de iure ciuili, sed quod tamen tutius est, tenere contrarium per d. clem. appellanti, a me citatam supra n. 87. quia inquit, iudex appellationis nō debet esse ptector culpârū.

LIMITA I. eandem conclusionem, & illationem, vt non procedat, quando noua causâ superueniret de nouo, quia tunc non potest imputari appellanti, quod eam non deduxerit in appellatione, Card. Alex. in cap. 59. vt debitus, sub n. 51. fallen. 1. de appell. & Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 165. fol. 482. maxime si illa causâ superuenisset factō appellati, Card. Alex. vbi sup.

LIMITA II. quando interlocutoria executio continet damnum irreparabile, quia poterit appellatio iustificari etiâ ex nouis causis, Card. Alex. d. n. 51. fallen. 2. & Maran. in d. verbo, & quandoque appellatur, limit. 6. nu. 169.

LIMITA III. quando iudex a quo noluisset admittere probationes, quia tunc poterunt deduci in causâ appellationis, Card. Alex. d. n. 51. fallen. 3. & Maran. in d. verbo, & quandoque appellatur, n. 166. limit. 3. f. 482.

LIMITA IV. dum dicimus, appellationem ab interlocutoria posse iustificari solum ex causâ expressâ, quia poterit tamen iustificari ex nouis, & diuersis probationibus. dummodo illæ probationes concludant ad probationem causæ expressæ in appellatione, Franc. in c. 38. cum in ecclesia n. 5. de appell. & Maran. suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, num. 164. vers. secundam regulam fol. 482.

LIMITA V. in appellatione ab interlocutoria, lata cōtra absentem, quia potest iustificari ex nouiter deducendis, Card. Alex. in c. 59. vt debitus, sub n. 51. fallen. 4. de appell. & Maran. vbi supra n. 168. limit. 5.

LIMITA VI. quando appellatum esset ab interlocutoria, & iudex a quo, non obstante appellatione, processisset ad sententiâ diffinitiuâ; quia isto casu appellatio interposita ab interlocutoria suscipit naturâ appellationis a diffinitiuâ, Card. Alex. sub d. n. 51. fallen. 5. adde quæ scripsi supra sub n. 45. in prima, & secunda extensione, & sub n. 55. vers. infero.

LIMITA VII. quâdo esset appellatū a diffinitiuâ, & cū casuisset simul lata interlocutoria, vel paulo prius, ita q. nō trāseat in rē iudicatā ante appellationem a diffinitiuâ, quia isto casu illa interlocutoria nō præiudicat, & in appellatione a diffinitiuâ includetur reuissio interlocutoria, & admittentur nouæ allegationes, & nouæ probationes, Felin. in capit. 15. quoad consultationem, conclus. 13. numer. 33. de sent. & re iud. & quod

quod in appellationis causa a diffinitiva possit ex nouis causis, & probationibus reparari grauamen illatum per præcedentem interlocutoriam, scribit Maran. d. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, n. 167. limit. 4. fol. 482.

Adde pro pleniori intelligentia huius limitationis ea, quæ scripsi sub nu. 45. in prima, & secunda extensione, & n. 55.

99 **LIMITA VIII.** in interlocutoria, habente vim diffinitivæ, quia potest iustificari ex nouis actis, Maran. vbi supra limit. 7. n. 170. fol. 483.

100 **LIMITA IX.** in allegationibus iuris, quia possunt deduci in causa appellationis ab interlocutoria, quamuis non fuerint deductæ ante interlocutoriam, Card. Alex. d. cap. vt debitus, n. 51. fallen. 6. de appell.

De his limitationibus multa scribit Breder. trac. de appell. par. 1. tit. 20. col. 463. & seq. vsq. ad col. 466. inclusive.

§ **NON VM** dubium. An possint examinari testes in causa appellationis.

101 Respondeo distinguendo duos casus.

PRIMVS casus est, quando appellatur ab interlocutoria: & isto casu an, & quando possint admitti probationes dixi supra n. 87. & seqq.

102 **SECVNDVS** casus est, quando appellatur a diffinitiva: & isto casu concludo, quod testes possunt examinari in causa appellationis, & moueor, quia appellatio a diffinitiva potest iustificari etiam ex nouis causis, vt retuli; & sequutus sum supra numer. 84. quia in causa appellationis dicimus, non probatum probabo, Anch. in clem. vnica not. 4. n. 6. de caus. poss. & propriet. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 6. cap. 15. sub num. 1. vers. prima erit. Franch. quem retuli, & sequutus sum supra q. 3. sub num. 1. vers. fuit etiam, & Maran. quem retuli, & sequutus sum sub d. nu. 84. in fin. & hæc est conclusio indubitata, * quam multipliciter exemplificat Felin. in c. 10. cum Ioannes, n. 17. de fid. instr.

103 **AMPLIA** declarando hanc conclusionem, vt procedat, quando in principali causa non fuit facta publicatio, vel si fuit facta, probatur, quod pars non fuit percunctata attestaciones, quia tunc indifferenter admittuntur testes, Mar. Socc. in capit. 17. fraternitatis, art. 10. princip. membr. 1. sub num. 111. de testib. inter tract. diuers. to. 4. fol. 197. & hanc ampliationem seruat Curia, quia eius stylus est, vt testes in causa principali non publicentur, Socc. vbi supra, & Vestr. in prax. lib. 7. cap. 1. num. 4. vers. quod si probatio, fol. 179. dicens, quod si probatio consisteret in testibus, & depositiones testium retineantur sub secreta custodia, cauti causarum patroni in Rom. Curia non solent petere vt publicentur, nisi in tertia instantia, & tunc quoque nisi cum ipsa tertia sententia immineret, & hoc vt facultas non probata probandi conferuetur vsque ad finem; quod & nos aduertimus lib. preced. ca. 12. n. 4.

104 **SVBAMPLIA** comprobando fortius ampliationem, vt procedat etiam si testes venirent examinandi super omnino eisdem, vel de directo contrarijs, quia adhuc, remota scientia testificatorum, possent examinari, vt disputando concludit Maria. Socc. d. art. 10. memb. 1. n. 108. & seqq. vsque ad n. 112.

Confirmatur primo hæc subampliatio ex text. in clement. 2. de testibus, a contrario sensu: nam prohibetur examen testium super articulis de directo contrarijs post publicatas attestaciones, & ita loquuntur DD. in d. cap. fraternitatis, de testib. Ergo ante processum publicationem examen est permissum.

Confirmatur secundo hæc subampliatio ex his, quæ scripsi lib. preced. cap. 7. q. 35. num. 779. & seqq. in quibus firmaui, quod reus, visa etiam copia articulorum actoris, potest dare articulos de directo contrarios.

Confirmatur tertio, quia; si testes non sint examinandi super eisdem, vel de directo contrarijs, sed super dependentibus, possunt examinari etiam post didicita testificata, vt dixi num. seq. Ergo, vt ignorantia testificatorum aliquid operetur, debemus dicere, quod non didicitis testificatis, possunt examinari etiam super eisdem, & de directo contrarijs.

AMPLIA II. vt possint examinari etiam si in prima instantia fuerit facta conclusio in causa: & moueor, quia & si conclusio in causa sit renuntiatio omnibus probationibus, vt ex pluribus retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. vlt. num. 16. tamen conclusio facta in causa principali non extenditur ad causam appellationis, testibus Abb. 10. de Grass. & Bal. Perus. quos retuli, & sequutus sum d. cap. 12. num. 3. Anch. in clem. vnica, not. 4. num. 6. de caus. poss. & propr. & Rol. a Vall. conf. 94. presupposita, n. 13. lib. 1.

AMPLIA III. vt super articulis nouis dependentibus, seu inclusis in articulis antiquis, possint examinari etiam post publicationem, & didicita testificata, vt declarat Mar. Socc. in d. cap. fraternitatis, art. 7. princip. num. 65. versus finem, vers. secundo casu. & n. 66. & seqq. de testib. inter tract. diuers. tom. 4. fol. 194. vbi ponit multa exempla, in quibus testes etiã post didicita testificata possunt examinari super articulis nouis, qui comprehenduntur sub antiquis de necessitate facti; vide eum.

AMPLIA IV. vt ne dum appellans, sed etiam appellatus possit examinare testes, quia regula, non deductum deducam, & non probatum probabo, habet æque locum in utroq; Felin. in ca. 10. cum Ioannes, nu. 18. de fid. instr. & hæc ampliatio nullam habet difficultatem.

LIMITA I. eandem conclusionem, vt non procedat post publicatas attestaciones, quia tunc non possunt examinari testes super eisdem capitulis, vel de directo contrarijs, d. cap. fraternitatis, & ibi Gl. & ceteri Canonistæ, de testib. Afflict. dec. 216. quotidie, n. 1. late Gabr. in concl. lib. 1. tit. de testib. conclus. 21. n. 1. & seqq. in nostris terminis, n. 12. ampl. 7.

Sed quia hæc limitatio requirit longum sermonem, cum habeat multas extensiones, seu ampliationes, de quibus Gabr. in d. concl. 21. nu. 1. & seqq. & multas recipit sublimitationes, de quibus Mar. Socc. d. cap. fraternitatis, art. 11. princip. n. 133. & seqq. fol. 198. & seqq. vbi congeffit quinquaginta quatuor casus, & Gabr. d. conclu. 21. a nu. 18. per totam vsque ad n. 149. vbi cumulauit septuaginta & vnã sublimitationes; ideo sufficiat hic dixisse necessaria, cum sperẽ, Deo adiuuante, totam materiam proficere cap. seqq. vbi reassumam quæ in ista materia scripsi lib. preced. cap. 3. n. 127. & 128. & cap. 8. n. 220. & seqq. & discutiam de intellectu statutorum Vrbis lib. 1. cap. 183. vbi permittitur possessio in causis appellationum induci testes de nouo repertos, & examinari tam super articulis datis in prima instantia, quã super alijs de nouo dãdis.

DECLARA solum hic hanc limitationem, vt sola publicatio testium non impediatur productione aliorum testium, nisi sint etiam didicita testificata, vide lib. preced. d. ca. 8. n. 223.

SVBDECLARA I. vt testificata dicantur didi-

cita, quando in prima instantia fuit facta publicatio testium, & decreta copia, etiam si non constaret de datione copiae, & pars iuraret, se illam non habuisse, vt retuli, d. ca. 8. n. 224. & latius psequar cap. seq.

109 **SUBDECLARA II.** vt si esset facta publicatio testium, & decreta copia, & tamen constaret, quod pars non didicerit testificata, ad producendum alios testes, vt retuli, & sequutus sum d. ca. 8. num. 225. & latius cap. seq. num.

110 **SUBDECLARA III.** vt nō dicantur didieita, quando perfunctorie tantum quis attestaciones legisset, vt retuli, & sequutus sum d. ca. 8. n. 226. & latius cap. seq. n.

111 **SUBDECLARA IV.** vt publicatio non sit necessaria, quia sufficit sola scientia testificatorum, etiam non facta publicatione, Mar. Socc. d. cap. fraternitatis, n. 46. vers. circa secundum, de testib. tom. 4. fol. 193. dicens, quod sola scientia testificatorum excludit quē a potestate producendorum testium, & Gabr. in conclus. l. 1. tit. de testib. conclus. 21. n. 32. declar. 2. dicens, quod in omni casu, in quo quis præsimitur didicisse testificata, impeditur facultas producendi testes.

LIMITA II. vt nō procedat super capitulis omnino nouis, quia super eis non possunt examinari, siue testes sint publicati, siue non, & siue testificata sint didieita, siue non, quia tales articuli, seu capitula vti impertinentia sunt omnino reijcienda, secundum ea quae scribit Mar. Socc. in d. cap. fraternitatis, art. 5. princip. n. 63. de testib. inter tract. diuers. tom. 4. fol. 194. & quod iudex appellationis non debeat admittere impertinentia ad causam, neque nouum capitulum, scribit Guid. Pap. quem retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 21. n. 51. vbi videas; nam si sunt impertinentia, reijcerentur etiam in prima instantia, vt retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 7. num. 91. & seqq.

DECLARA hanc limitationem, quando articuli in causa appellationis dicantur omnino noui, & quando nō, prout declarauit supra art. 3. n. 28. & seqq.

An & quando articuli obiectiui dati ab appellatio sint admittendi vide lib. preced. c. 7. n. 314. & seqq.

DECIMUM dubium. *Qualiter iudex appellationis debeat ferre sententiam.*

112 Resp. conueniunt omnes, quod forma in summa sit ista, *Sententiamus fuisse iuste pronuntiatum, vel sententiamus fuisse iniuste pronuntiatum.* Glof. in l. 6. eos, in verbo, vel iniustam, Bal. n. 5. vers. modo venio, & Paul. de Castr. n. 4. C. de appell. & consult. Abb. in c. 16. sicut. n. 12. de sent. & re iud. Felyn in c. 10. cum Ioannes n. 13. & 14. de fid. instr. & p. extensum ponit Papien. in pract. in form. senten. in caus. appell. f. 425. & Rebuff. tract. de appell. art. 12. gl. vna, n. 1. to. 3. fol. 513. & satis probatur ex d. l. 6. eos, in si. principii; vel potest pronuntiare, bene, seu male appellatum, & horum alterum sufficit, quia verbum absoluo, vel condemno resultat in consequentia, Card. Alex. in rubr. n. 83. & 84. de appell.

Et si parti non sit satisfactum, dicendo bene, vel male iudicatum, debet addere pro casu necessitate, & contingentia, Rebuff. tract. de appell. art. vlt. glo. vna, n. 32. to. 3. f. 537. & d. art. 22. gl. vna, n. 2. & seq. & n. 17. f. 513.

Sed nunquid hæc formula sit substantialis, vt, ea omilla, sententia reddatur nulla?

Videtur dicendum, quod sic, secundum ea, quae adducit Put. decis. 184. Ioan. Solano lib. 2. dicens, fuisse oppositum de nullitate sententiæ eo, quod non confirmando, nec infirmando primam sententiam, pronuntiauerat; nam, cum esset iudex in secunda

instantia non poterat pronuntiare in prima, sed debebat, inqt, pronuntiare sententiā iustā, vel iniustā.

Contrarium, q. enim non sit forma substantialis, tenet Paul. de Castr. in d. l. eos, sub n. 7. & idē videtur ibidē a parte sentire Bal. sub n. 6. & ita videtur de aperta mente Felyni in d. cap. cum Ioannes, n. 13. dū scribūt, quod iudex potest primā sententiā reformare, declarando melius iura partiū, & quod potest condemnare, vel absolueret etiā ex primis actis; & bene declarat Rebuff. d. art. vlt. gl. vna, n. 33. & seqq. fol. 537.

Quare satis est, q. iudex appellationis faciat mentionē de sententia lata, & q. aperiat se esse iudicem appellationis illius sententiæ, & in reliquis debet iudicare condēnando, vel absolūcdo, aut reformādo, aut declarādo, p. iustitia & iura partiū exigūt; & ita seruetur, quia in hoc nō sunt præscripta verba formalia, sed sufficiunt quæcunque æquipollentia.

Nunquid etiam, si pars pluries appellauerit, vel plura sint grauamina, iudex appellationis possit simpliciter pronuntiare, bene vel male appellatū; an vero debeat pronuntiare, & dicere, in omnib. & per omnia bene, seu male appellatū, vel pronuntiare sigillatim super qualibet appellatione.

Resp. quod debet pronuntiare istis vltimis modis, & non simpliciter, alias perperā iudicaret, Rebuff. tract. de appell. art. 22. gl. 2. n. 11. & 12. tom. 3. fol. 534.

Aduerte tamen tu qui es iudex appellationis, & vis reformare sententiā iudicis a quo, quia debes quātū potes cōsulere honori, & famæ iudicis a quo sine damno partiū, argumento textus in c. 59. vt debitus, de appell. & ideo, reformando, impugnando, seu reuocando illius sententiā, debes exprimere causas, quib. moueris ad reformandū, Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. causis & rationib. n. 1. fol. 426. quare debet iudex appellationis declarare, quod reformat, seu reuocat illius sententiā ex nouiter p. ductis, vel deductis, & probatis coram ipso iudice appellationis, si ita sit, vt bene considerat Frac. in d. cap. vt debitus, sub n. 6. de appell. & Rebuff. d. art. 12. gl. vna, n. 19. to. 3. f. 514. & hæc est cōclusio cōmunis, * quā ego vidi seruata a bonis iudicibus; & qui aliter seruant non sunt laudandi.

Ratio huius conclusionis est, quia iudex ratione iurisdictionis dicitur esse in dignitate, & ratione dignitatis lex semper præsimit pro ipso iudice: vnde præsimitur p. eius sententiā & pro omnib. gestis ab eo, Franch. vbi supra, & consequenter debet exprimi causa, stante hac præsuntione.

Restringe eandē cōmunē conclusionē, vt nō pcedat, quādo iudex appellationis cōfirmat sententiā iudicis, quia tūc nō tenetur causas exprimere, Add. ad prac. Pap. in d. gl. causis & rationib. in prima add. f. 427. & ratio est euidentis, quia ex ipsa cōfirmatione cōsultū est iudicis honori, prout neq. tenet exprimere, quādo infirmat ex primis actis, quia tunc nō potest haberi ratio de honore iudicis, Felyn. in c. 10. cum Ioannes, num. 36. in fine de fid. instr.

VNDECIMUM dubiū. *An iudex appellationis possit cōfirmare sententiā nullā, pronuntiatō sup negotio & causa princ.*

Resp. constituendo regulā, q. potest, Bar. in l. 19. si express. n. 14. in si. & n. 15. ff. de appell. & relat. & in l. 4. si vt proponis, n. 3. in si. & n. 4. C. quom. & quād. iud. Paul. de cast. in l. 12. si cōstat. sub n. 1. ff. de appell. & relat. dicens q. appellatio deuoluit totā causam ad superiorē, Alex. cons. 79. prospicitis verbis, num. 2. lib. 2. Abb. cons. 97. attingam numer. 1. lib. 1. & quod sententia nulla, dummodo sit iusta

iusta possit confirmari, scribunt Cæs. de Grass. *decis.* 9. *alias* 37. *opponebatur*, nu. 11. *de caus. poss. & propr.* fol. 52. *Vant. tract. nullit. rubr. vlt. num.* 129. *vers. erit etiam consilium*, tom. 4. fol. vlt. dicens, quod præsupposito quod sententia prima foret nulla, puta quia est lata absq; citatione, vel in die feriato; si tamen, inquit, constaret, eandem quoad causæ merita in se iustitiam continere, poterit a iudice appellationis, seu nullitatis in parte, vel in toto quoad merita, & negociū principale cōfirmari vel reformari, *Gail. in pract. obser. li. 1. obseru.* 84. sub n. 3. & 4. *Ruginel. tract. de appell. §. 11. gl. 1. c. 1. num.* 35. & hanc esse communem * opin. testantur, & sequuntur *Alex. conf. 111. viso themate*, nu. 2. *vers. ad quod ostendendum*, lib. 5. *Rip. in l. 14. quod iussit*, sub nu. 69. *ibi. vltima fuit opinio*, ff. *de re iudic. & Hier. Gabr. in conf. 49. si sententia vltima*, n. 4. *in fine*, & num. 5. lib. 1. & esse * communem * opin. quod iudex appellationis, quādo sibi constat de iustitia sententiæ, quæ est nulla ex parte actoris, quia acta sunt inualide gesta, possit illam non solum reformare, sed etiam confirmare, testatur & sequitur *Put. decis. 60. in causa Messanen.* lib. 3. & hanc pro conclusione ponit *Paul. Granut. theor. 17. in princ.* & receptissimam testatur ibidem n. 1. & quod iudex appellationis possit sine dubio cōfirmare, & reformare sententiam nullam, scribit *Alex. conf. 53. quaritur an stante*, nu. 2. lib. 5. & loquendo de sententia nulla ob non præstitum iuramentum calumniæ, scripsi *lib. preced. cap. 1. num.* 90. Et quod appellatio a sententia nulla deuoluat cognitionem causæ ad iudicem appellationis adeo, quod possit pronuntiare nō solum super nullitate, & validitate appellationis, sed possit etiam pronuntiare super iustitia vel iniustitia, & confirmare, seu reformare sententiam, scribit *Alex. quem retuli & sequutus sum infra quest. 17. limit. 19. sub num.* 10. *vers. secundus effectus.*

115 EXTENDE I. hanc regulam, vt habeat locum etiam si sententia esset nulla ex defectu iurisdictionis, vt puta, quia sit lata a iudice incompetenti, quia nihilominus sententia iudicis appellationis confirmantis illam est valida, & nisi ab ista confirmatoria appelleretur, transibit in rem iudicatam, & dabit robur primæ sententiæ adeo quod contra eam nihil dici poterit, si eius executio petatur, *Alex. conf. 111. viso themate*, nu. 1. & seqq. lib. 5. *Vant. tract. nullit. rubr. vlt. sub num.* 132. tom. 4. fol. vlt. *Achil. de Grass. decis. 4. alias 216. sententia confirmans*, de sent. & re iud. fol. 99. *Praxis Curia Archiepisc. Neap. cap. 70. not. 7. num.* 16. & hanc esse communem opin. * refert, & sequitur *Paul. Granut. theor. 17. sub num.* 2. *vers. & in specie*, quem refert, & sequitur *Ruginel. tract. de appell. §. 11. gloss. 1. cap. 1. num.* 35. *in fine*, & scripsi *d. cap. 1. sub num.* 91. *extens. 2.*

Contra hanc extensionem: quod enim iudex appellationis non possit confirmare sententiam nullam ex defectu iurisdictionis; tenent *Guid. Pap. decis. 294. queritur vtrum sententia qua nulla est*, num. 1. & 2. *Paris. conf. 107. non obstat*, num. 8. *in fine* lib. 4. *Crauet. conf. 270. in causa communitatis, versus finem, vers. quanto in terminis*, & alii, quos citat, sed non sequitur *Paul. Granut. d. theor. 17. num.* 2. *vers. contrarium.*

Huic opinioni contrariæ respondeo quod habet communem opin. in contrarium, quam esse & cōmunem, * & veriorē testatur *Granut. d. theor. 17. n. 2. in fine.*

Contra eandem extensionem opponitur, quia

licet ex, seu statutum prohibeat, dici, seu excipi de nullitate, tamē nunquam censetur exclusa nullitas, proueniens ex defectu iurisdictionis, *Card. Alex. Alexan. Gabr. & alii*, quos retuli & sequutus sum infra q. 19. *rem. 1. concl. 6. n.* 58. ergo nullitas ex defectu iurisdictionis debet adhuc posse opponi.

Huic oppositioni responderet *Alex. d. conf. 111. n. 3.* quod fallit, quando talis sententia fuit confirmata, & a sententia confirmante non fuit appellatum.

RETENTA ergo extensione.

116 INFERO quod vbi sententia nulla ex defectu iurisdictionis fuerit confirmata a iudicē competentē, & a confirmatoria non fuerit appellatum, non poterit amplius dici de nullitate sententiæ confirmatæ, *Paul. Granut. d. theor. 17. n. 5.* quare non poterit amplius opponi de incompetencia primi iudicis, *Ruginel. tract. de appellat. §. 11. gl. 1. c. 1. n.* 39.

117 EXTENDE II. confirmando primam, vt procedat etiam si vitium nullitatis non sit remissibile a parte, quia iudex appellationis potest confirmare sententiā nullā, etiā si vitium nō sit remissibile a partibus, vt, reprobata distinctione Cardinalis, & Decij scribunt *Achil. de Grass. decis. 4. alias 216. sententia confirmans*, n. 2. *de sent. & re iud. sol.* 99. & *Hier. Gabr. confil. 49. si sententia vltima*, sub n. 5. lib. 1. quem etiam refert & sequitur *Paul. Granut. theor. 17. ampl. 3. n. 8.*

118 EXTENDE III. declarando, vt iudex appellationis possit expresse confirmare sententiā nullā, dummodo sententia, quam confirmat, non habeat expressum errorem, & haberet vim ex secunda sententia, non ex prima, *Bar. in l. 1. in fine, C. quan. prouoc. non est necess.* & dummodo in sententia, qua iudex appellationis confirmat, cesset causa nullitatis sententiæ confirmatæ; vide *infra n.* 141.

119 EXTENDE IV. vt habeat locum, quando vitium esset in sententia, quia sententia etiam nulla posset confirmari quando constaret de iustitia illius, *A. M. Papaz. in addit. ad Rot. decis. 2. alias 33. quando*, n. 39. *de rescrip. in nou.* Et quod, si defectus est in ipsa sententia, seu in immediate concernentibus ipsam sententiam, tunc iudex appellationis possit per suam sententiam confirmare eiusmodi sententiam nullam, scribit *Paul. Granut. theor. 17. n. 9.* & patet ex sequentibus exemplis; & quod possit sententiam reformare, testatur & sequitur esse communem * opin. *Alex. conf. 79. prospectis verbis*, n. 1. lib. 2. quem refert & sequitur *Rol. a Vall. conf. 41. primo quidem*, sub n. 39. *vers. sed vltimus*, & n. 40. lib. 1.

120 EXEMPLIFICA I. istas extensiones, quando sententia est nulla eo, quod est lata in die feriato, vel parte non citata; nā iudex appellationis potest, constituto sibi de bono iure in negotio principali, eā confirmare, proferendo ipse sententiam die iuridico, & parte citata, *Fran. h. in cap. 63. dilecto*, q. 41. sub n. 94. *versus finem*, de appell. *Alex. conf. 53. quaritur an stante*, sub n. 2. lib. 5. *Vant. tract. nullit. rubr. vlt. n.* 129. *vers. erit etiam consilium*, tom. 4. fol. vlt. & *Ruginel. tract. de appell. §. 11. gloss. 1. cap. 1. sub n.* 35. *vers. etiam si sententia*, & *vers. vel nulla.* Et quod sententia nulla defectu ordinis iudicarij, quia fuit lata in die feriata, seu alio respectu, possit cōfirmari in causa appellationis, scribit *Abb. in conf. 97. attingam*, n. 1. li. 1. & quod sententia nulla ex defectu citationis possit confirmari in causa appellationis, refert *Paul. Granut. theorem. 17. n. 3. & n. 9.* vbi idem dicit de sententia, quæ sit lata, iudice non sedente pro tribunali, vel de nocte: adde omni-

no quæ scripsi *infra quest. 19. rem. 1. conclus. 6. in fine numer. 114.*

Ratio est, quia causa nullitatis primæ sententiæ confirmatæ cessat in ista secunda sententia confirmante, *Franch. vbi supra.*

121 EXEMPLIFICA II. in processu & sententia, qui post legitimam recusationem sunt nulli, quia nihilominus, dummodo sententia sit iusta, poterit confirmari, vt testando de communi * opinione, scribit *Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 6. de attent. post recusat. iudic. n. 53. tom. 5. fol. 341. quem refert & sequitur Paul. Granut. theore. 17. sub n. 1.*

122 EXTENDE V. vt habeat locum etiam in iudice nullitatis, quia is etiam potest non solum pronuntiare super nullitate, sed potest etiam sententiare super causa principali, *Bar. in l. 19. si expressim, sub n. 14. versus finem, ibi. sed si simpliciter, ff. de appell. & relat. & quod nullitas principaliter intentata deuoluat totam causam, & negotium principale ad superiore, eorum quo est deducta nullitas, scribit Franch. in ca. 63. dilecto, q. 10. vers. circa primum, n. 24. de appell. nam sicut appellatio deuoluit totam causam ad superiore, vt possit sententiam reformare etiã ex noua causa, ita etiam causa nullitatis deuoluit totam causam ad superiore, vt possit primam sententiã reformare, *Bar. in d. l. si expressim, n. 14. in fine, & nu. 15. Alex. conf. 79. prospectis verbis, num. 2. lib. 2. Abb. Felyn. & Tirag. quos reculi & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. conclus. 6. nu. 109. & quod causa nullitatis deuoluat causam iniquitatis, scribit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in glos. fuisse & esse, sub n. 8. fol. 410. & quod sententia nulla quoad merita causæ possit confirmari a iudice nullitatis est communis * Doctorum opinio, quam refert & sequitur Vant. tract. nullit. rubr. vlt. num. 132. tom. 4. fol. vlt. & esse magis communem * opin. quod iudex nullitatis possit confirmare sententiam nullam, refert & sequitur Paul. Granut. theore. 17. ampl. 2. num. 7. & quod causa nullitatis non operetur effectum suspensiuum, nisi volente parte, cui negotij cognitio præiudicaret, scribit *Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. n. 15. fol. 231.***

123 DECLARA hanc extensionem ad vsum praxis, dum loquitur de nullitate principaliter intentata, vt habeat locum coram superiore, qui possit adiri per viam querelæ, quare iudex appellationis, qualis est Archiepiscopus, qui non potest adiri per viam querelæ, sed solum per viam appellationis, non posset cognoscere de causa nullitatis principaliter intentatæ, prætermissis appellationis articulo, vide *infra q. 19. rem. 1. conclus. 6. n. 85. & 86.*

124 DECLARA II. obiter, vt hæc nullitas possit intentari etiam coram eodem iudice, qui sententiã ipsam nullam tulit, vide *infra quest. 19. rem. 1. conclus. 6. num. 73. & 108.*

125 EXTENDE VI. explicando vltierus præcedentem, vt tunc præcipue possit cognoscere de causa principali, & reformare sententiam, quãdo dicens de nullitate sententiæ, seu processus petit in libello, sententiam declarari nullam, & in melius reformari, quia tunc iudex nullitatis poterit cognoscere super causa principali, & reformare sententiam eo, quia super hoc est aditus, *Franch. in cap. 63. dilecto, q. 10. sub num. 24. vers. sed aduerte quia bal. de appell. & Rip. in l. 14. quod iussit, sub numer. 69. ibi. item intellige, ff. de iud. vbi tamen male videtur intellexisse Fran-*

chum: & ita, formata aliter questione, & recensendo varia motiua, & opiniones, scribit breuibus verbis Bald. in l. tale pactum, §. qui prouocauit, il. 2. q. 14. sub numer. 12. ibi. sol. aut est petitum hoc solum, ff. de pact. fol. 141. citatus simpliciter a Franch. vbi supra.

SVBEXTENDE hanc extensionem, vt procedat, ¹²⁶ quando peto principaliter, sententiam ferri de nouo, quia prima fuit nulla: hoc enim casu nullitas cognoscitur incidenter, & super hoc incidenti non est necesse, quod pronuntietur nulla, *Bar. in l. 4. si vt proponis, in fine sub nu. C. quom. & quand. iudex. & alii, quos retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. conclus. 6. sub nu. 113. vers. secus, vbi videat.*

RESTRINGE I. per oppositum eandem regulam, & punctualiter hanc sextam extensionem, vt non procedat, quando libellus fundatur simpliciter super nullitate, & petitur simpliciter, pronuntiare sententiam nullam, quia tunc iudex nullitatis non acquirit iurisdictionem super negotio principali eo, quia non est super hoc aditus, nec est hoc petitum, *Bald. & Franch. in locis supra proxime citatis, & quod si quis petat sententiam principaliter pronuntiare nullam esse, tunc super hoc debeat primo pronuntiare esse, vel non esse nullam, scribunt Bar. in l. 4. si vt proponis, versus finem sub num. 6. ibi. dixi quod debet, C. quom. & quand. iud. Crauer. conf. 270. in causa communitatis, in fine, vers. quinto posito. Vant. tract. nullit. rubr. quoties & intra quod tempus de nullitate & c. nu. 12. tom. 4. fo. 384. & Paul. Granut. theore. 17. num. 20. Et quod iudex appellationis, confirmando sententiam nullam, faciat iniustitiam isto casu, quando pars coram eo opposuit de nullitatibus notorie apparentibus ex actis, seu instetit, pronuntiare omnino super nullitate, scribit *Cæl. de Grass. decis. 9. alias 37. opponeretur, num. 8. & 12. de caus. poss. & prop. fol. 52. & decis. 11. alias 104. nullitas, num. 2. & 3. de sent. & re iud. fol. 149. quæ decisio habet etiam in Rot. diuers. decis. 361. par. 1. Ruginell. tract. de appellat. §. 11. gl. 1. cap. 1. sub num. 36. vers. tertio limita. Et quod sententia nulla ob non præstitum iuramentum calumniæ nõ possit confirmari, parte opponente, tenuit Rot. quam retuli, & sequutus sum *lib. preced. cap. 1. sub nu. 91. vers. restringe primo, & quod de iure, si nullitates sint in actis, & pars petat eas reuocari, & refici expensas debeant tunc nullitates tolli, & declarari, & pronuntiare super expensis reficiendis, scribit Put. decis. 72. in causa messanen. nu. 2. & 3. lib. 3. & quod causa nullitatis sit præiudicialis, & ideo de ea priusquam de negotio principali cognoscendum sit, scribit Vant. de rubr. quoties, & intra quod tempus, sub numero 11. & quod impediatur litis contestationem, & ante litis contestationem opponi possit, scribit Rot. decision. 2. alias 115. nota quod causa nullitatis, de litis contest. in antiq. & decision. 8. alias 107. nota quod vbi aliquis, numero 2. de restitut. spol. in antiq. & quod propterea, pendente causa nullitatis, non currant fatalia appellationis, retuli & sequutus sum *infra questio. 15. articulo. 3. numero 91. sub ill. 3. & quod causa nullitatis operetur effectum suspensiuum in negotio principali, volente parte, sentit Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. numero 15. folio 231. quem retuli, & sequutus sum supra numero 122. extensio. 5. Et quod iudex, aditus super nullitate, debeat prius cognoscere, & pronuntiare super nullitate, tanquam super iudicio prin-****

principaliter intentato, & postea super meritis causæ principalis, scribunt Bar. Bal. Card. Alex. Vestr. & Lancell. quos retuli; & sequutus sum *infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 111.*

Confirmatur hæc restrictio, quia in casu opposito, si in appellatione sit expresse reseruata nullitas, non potest iudex de ea cognoscere, quia ferret sententiam non conformem libello, *Alex. conf. 59. viso titulo, n. 10. vers. sed quando, lib. 4.*

128 **AMPLIA I.** hanc restrictionem, vt etiam sententia iudicis appellationis confirmatoria sententiæ nullæ dicatur nulla, quia habet iniustitiam notoriam ex actis, *Cas. de Grass. decis. 9. alias 37. opponabatur, num. 8. & 12. de caus. poss. & propriet. fol. 52. quem refert, & sequitur Paul. Granut. theor. 17. sub nume. 20. & retuli, & sequutus sum d. cap. 1. sub nume. 91. vers. sic. extende hanc.*

129 **AMPLIA II.** vt procedat etiam si nullitas haberet in se euidentem calumniam; & moueor, quia licet iudex possit spernere exceptionem, quam vehementer suspicatur opponi causâ morandæ litis; & licet ille appellet, nihilominus non irritabitur sententia, si exceptio opponebatur calumniose, *Innoc. in cap. 7. post electionem, nume. 3. in verbo. quæ institutio. de concess. preben. Bal. in l. 2. peremptorias, column. 6. in fine, not. 4. nume. 42. C. sent. rescind. non poss. Anchar. conf. 158. ex narratis, column. penult. sub nume. 19. ibi. vbi si iudex. Dec. in cap. licet causam, not. 6. nu. 42. de probat. Marf. in pract. crim. §. opportune, num. 87. in fine, & 88. & sing. 686. calumnie petita, & Io. Redin. tract. de Maieft. princ. seu in princ. Instit. imperatoriam, & c. vers. sed etiam per legitimos tramites, & c. num. 135. & 137. tom. 16. fol. 165. licet pariter euidentem calumnia habeatur loco libelli inepti, *Par. de Put. tract. de synd. in verbo. iudex, nume. 16. tom. 7. fol. 276. & Varr. tract. nullit. rubr. de nullit. ex defect. process. & c. num. 23. in fine vers. nota etiam, tom. 4. fol. 414. & libellus ineptus reijciatur: & hoc dummodo non agatur de præiudicio irreparabili, Marfil. d. sing. 686. versus finem.**

130 Tamen non sequitur ex hoc, quod possit cognoscere de negotio principali, super quo non acquisiuit iurisdictionem, *per ea, quæ dixi supra nume. 127. restrict. prima.*

131 **AMPLIA III.** vt procedat etiam in Curia Romana, & etiam quod nullitas intentata non sit ex illis tribus, quia nihilominus dico, quod iudex, si sit aditus super nullitate, non potest confirmare sententiam alias iustam. Et ratio est eadem, quia non acquisiuit iurisdictionem super negotio principali: & quod dixi *lib. preced. cap. 1. sub nume. 91. vers. sic. subrestringe*, intelligitur, quando iudex non fuit simpliciter aditus super nullitate, licet hæc intelligentia nõ bene ibi colligatur.

132 **AMPLIA IV.** vt maxime procedat, quando rescriptum, seu commissio mandaret, vt prius procederetur super nullitate, *Put. decis. 60. in causa Messanen. nume. 1. lib. 3. & Paul. Granut. theor. 17. numero 18. limit. 2.*

133 **DECLARA** eandem primam restrictionem, vt idem iudex, cognita nullitate, possit deinde aggredi, & cognoscere de negotio principali, quia causâ nullitatis deuoluit etiam causam iniquitatis, vt retuli, & sequutus sum *supra extens. 5. n. 122.* Et ratio est in promptu, vt euitetur circuitus.

134 Verum; an isto casu debeant coram iudice, qui pronuntiat sententiã nullam, renouari actus, vel po-

tius debeat iudicare ex eisdem actis; distingue: Aut omnia acta sunt nulla, vtputa quia litigatum est cã minore sine curatore: & debent omnia reintegrari: Aut nullitas est solum in sententia, vtputa, quia est lata die feriata, & tunc iudicabit ex eisdẽ actis: Aut nullitas consistit in quadam parte actorum, vsq; ad sententiam, vtputa quia reus decessit post litem cõtestatam, & processum est contra mortuum vsq; ad sententiam; & tunc omnia acta a die, quo reus est mortuus, & sententia sunt nulla, & ideo omnia ista acta, quæ sunt nulla, debent rescribi, seu recenseri, vt declarat Bar. in l. 4. si vt proponis, nume. 5. C. quom. & quan. iud. quæ referunt & sequuntur Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. Suisse & esse, nu. 9. vers. superest, fol. 410. Crauet. conf. 270. in causa communitatis, sub n. 7. vers. sed pramissis, & Vestr. in prax. lib. 8. c. 1. in fine sub nu. 16. fol. 231. & adde, quæ scripsi *infra q. 17. limit. 19. nu. 11. vers. tertius effectus.*

RESTRINGE II. vt non procedat, quando nullitas surgit ex fundamento iudicij, puta quia libellus seu processus sit ineptus; tunc enim iudex habet simpliciter pronuntiare sententiam, & processum nullum, quia reformare, seu aliter validare nõ posset, etiam si nullitas sit deuoluta per viam appellationis, *Franch. in c. 63. dilectio, q. 10. nu. 24. in fine, vers. postremo addo, de appel. Felyn. in c. 9. in literis, sub n. 5. declar. 3. de off. & potest. iud. deleg. & quod iudex appellationis non possit supplere defectum iudicis a quo, quando processus est ineptus, & teneatur cassare sententiam, scribit Bal. in l. 2. q. 14. num. 18. C. de rescind. vendit. & quod iudex appellationis non habeat reformare sententiam nullam, quando nullitas procedit ex defectu processus in substantialibus, scribunt Dec. in conf. 483. pro resolutione litis, n. 8. Varr. tract. nullit. rub. de nullit. ex defect. process. & c. n. 7. & sub n. 22. vers. & de isto defectu, tom. 4. fol. 414. Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub nume. 15. fol. 231. Hier. Gabr. conf. 49. si sententia vltima, sub nu. 5. lib. 1. & Paul. Granut. theor. 17. nume. 11. & 12. vers. ideog. infertur, & vers. sicut etiam, & de opin. communi * testantur, & sequuntur Alex. conf. 79. prospectis verbis, n. 1. lib. 2. vbi, testando de commun. * opinione, scribit sententiam nullam posse reformari, si nullitas, seu defectus concernit ipsam sententiam, secus si concernit reliqua substantialia processus, vt apertius declarat n. 3. ibi, est verum. Nat. conf. 138. magnifici, nu. 10. lib. 1. & Ruginell. tract. de appell. §. 11. gl. 1. c. 1. sub num. 36. vers. quarto limitatur, & quod si nos teneamus, sententiam latam, omisso termino ad producendum omnia, esse nullam ipso iure; tunc talis sententia nõ possit confirmari, videtur sentire in puncto iuris A. M. Papaz. in addit. ad Rot. decis. 2. alias 33. quando, sub n. 38. & 39. iuncto n. 37. de rescrip. in non. dicens, sententiã nullam posse confirmari, si vitium esset tantum in sententia, & non in processu.*

EXTENDE hanc restrictionem, vt iudex appellationis isto casu, etiam non suspensio negotio, & etiã parte non opponente, non possit sententiam reformare, *Vestr. d. lib. 8. c. 1. sub n. 15.*

Ratio huius restrictionis est, quia idem vitium nullitatis diceretur esse in sententia confirmante, *Hier. Gabr. d. conf. 49. nu. 5. & 8. & Marches. tract. de commiss. part. 2. de commiss. sanar. nullit. c. 1. cap. 3. sub num. 94. fol. 353. in secunda impressione, referens ex Signatura, primam sententiam ipso iure nullam non posse confirmari in causâ appellationis, cum idem esset error in secunda sententia, qui est in prima.*

137 SVBRESTRINGE I. seu declara hanc restrictionem, ut non procedat, quando coram iudice appellationis renouarentur acta substantialia, & fieret nouus, & aptus processus, quia tunc posset confirmare sententiam nullam iudicis a quo, si sit iusta quoad merita causae: & moueor ad hanc subrestrictionem quia in simili dicimus, quod licet iudex appellationis non possit confirmare sententiam, quae sit nulla eo, quod sit lata post peremptam instantiam, ut retuli & sequutus sum *infra restr. 5. nu. 144.* tamen, si renouentur acta, potest illam confirmare, ut retuli & sequutus sum *ibidem nu. 145. in declaratione.*

Confirmatur primo haec subrestrictio, quia iudex, cui causa committitur de nouo, non debet iudicare ex eisdem actis, quando acta sunt nulla: nam quandoque defectus, ex quo sententia est nulla, respicit uniformiter acta, sicut sententiam, ut puta si litigatum est cum minore non habente curatorem, & tunc omnia acta debent reintegrari: Quandoque causa nullitatis respicit solum sententiam, ut puta, quia est lata die feriata, & tunc iudicabitur ex eisdem actis: Quandoque est talis defectus, qui respicit sententiam, & partem actorum, ut puta quia reus decessit post litem contestatam, & processum est contra mortuum usque ad sententiam, & tunc sententia, & omnia acta a die, qua reus est mortuus, sunt nulla, & ideo omnia, quae sunt nulla, debent rescribi, seu recenseri, ut retuli, & sequutus sum *supra nu. 134.*

Confirmatur secundo, quia secundus iudex potest confirmare sententiam nullam primi iudicis, quando causa, inferens nullitatem primae sententiae, cessat in secunda sententia confirmatoria, ut retuli, & sequutus sum *infra restr. 4. nu. 143.* sed causa inferens nullitatem primae sententiae est, quia non adest fundamentum, super quo sententia potuerit ferri, *Rip. in l. 14. quod iussit, nu. 69. in fine vers. tertio intellige, ff. de re iud. & ista causa nullitatis cessat in sententia confirmatoria, quia renouatur idoneus processus: ergo potest confirmare.*

Contra istam subrestrictionem: quod enim adhuc iudex appellationis non possit confirmare sententiam nullam: adducitur, quia etiamsi iudex appellationis seruaret omnes terminos, nihilominus non potest confirmare sententiam, quae esset nulla ex omissione alicuius termini, *Ant. M. Papaz. in addit. ad Rot. decis. 2. alias 33. quando, n. 37. 38. & 39. de rescrip. in nou. dicens, quod ommissio termini ad producendum omnia vitiat processum, & sententiam, & ideo, inquit, si teneamus ex omissione dicti termini sententiam esse nullam ipso iure, Auditor tertiae instantiae non potest eam confirmare, quamuis ipse seruet omnes terminos.*

Non recedas a subrestrictione.

Non obstant adducta contra eam: nam contrariata opinio; nimirum, quod, seruando omnes terminos, possit eam confirmare; uti a quietem sequitur A. M. Papaz. *vbi supra.*

138 DECLARA istam subrestrictionem ad vsum praxis, ut possit practicari solum coram superiore, qui a deatur per viam querelae, seu nullitatis simpliciter, & non habeat iurisdictionem limitatam, quia is superior, qui non habet iurisdictionem limitatam, potest cognoscere de nullitate, & denuo pronuntiare, iuxta ea quae retuli, & sequutus sum *infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 85. declar. 7. secus est si sit superior qui possit adiri solū per viam appellationis, quia is,*

si processus, vel libellus, seu modus agendi sit ineptus, non potest nisi cassare sententiam, reseruato iure apte agendi, teste Franch. quem retuli, & sequutus sum *supra artic. 3. declar. 2. nu. 24.* Quare Archiepiscopus, quia habet limitatam iurisdictionem in causis appellationum, non potest cognoscere de nullitate, vide *infra q. 19. remed. 1. concl. 6. nu. 86.*

SVBRESTRINGE II. eandem restrictionem, ut non procedat, quando ex aliqua parte actorum deprehenderetur confessio aduersarij, quia tunc iudex appellationis posset confirmare sententiam quamuis nullam, latam contra ipsum aduersarium; & moueor, quia confessio sanat omnes defectus, & nullitates processus, *Innoc. & alij in cap. 24. qualiter & quando, il secundo, de accus. Bar. in l. 5. si confessus, num. 2. ff. de custod. & exhibit. reor. Alexand. consil. 19. circa primum, num. 2. & 6. lib. 7. Neuz. consil. 18. in causa nobilis causidici, num. 17. Becc. consil. 70. executio, n. 1. & 9. versus finem, lib. 1. Affl. decis. 372. fuit lata, nu. 7. & 8. Mathesil. sing. 53. nota vtil. m. Cardin. Alexand. in cap. 63. dilecto. nu. 6. ibi, imo plus, de appell. Ang. tract. de malcf. in verbo, qui dominus iudex videns quod dicti inquisiti, nu. 32. Hercul. tract. de negat. proban. versi. duodecimus modus, sub nu. 196. tom. 4. fol. 22. Vant. tract. nullit. rub. vlt. n. 126. vers. postremo generaliter, eod. tom. 4. fol. vlt. Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 5. cap. 16. num. 10. Prosp. Farinac. in qq. crim. quest. 11. nume. 34. lib. 1. Mascard. tract. de probat. conclus. 344. nume. 4. lib. 1. Mancin. tract. de confess. cap. 1. nume. 10. vers. purgat. & scripsi supra lib. 1. cap. 97. sub nume. 126. vers. quinto ex eo, & de communi * opin. testantur las. in l. 83. * inter stipulantem, §. Stychum, num. 11. ff. de verborum oblig. & alij, quos referunt, & sequuntur Clar. & Flam. Cart. quos citavi, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 76. nume. 9. versus finem, vers. si in secunda, & ex hac communi opin. firmat regulam, & ampliando exornat Prosp. Farin. in qq. crim. tit. de reo confess. & conuict. q. 81. num. 66. & seqq. de qua etiam ampliando, scripsi aliqua *infra quest. 19. rem. 1. concl. 5. ampl. 8. num. 61. & seqq.* & quod ex confessione possit ferri sententia, non obstante ineptitudine processus, refert, & sequitur Alex. Stiat. in pract. iudic. cap. 19. num. 49. quicquid in contrarium consuluerit Ang. per eum citatus *ibid. sub nu. 50. & 51.**

Ratio est, quia confessio inducit notorium, & in notoriis ordo est non seruare ordinem.

DECLARA istam subrestrictionem, ut procedat in confessione vera, secus in ficta, quia confessio ficta non sanat defectus processus, & in hoc differt confessio vera a confessione ficta, ut retuli & sequutus sum supra lib. 1. c. 97. sub nu. 126. vers. quinto ex eo, & lib. preced. c. 7. n. 516. vbi videas.

RESTRINGE III. ut non procedat quando esset expressus error in sententia, quia tunc iudex appellationis non potest eam confirmare, & confirmando, utraque esset nulla, *Bartol. in l. 1. sub num. 9. ibi, breuiter videtur mihi, & in fine nume. 21. C. quan. pronoc. non est necess. Franch. in c. 63. dilecto. q. 41. n. 94. & 95. de appell. Alex. cons. 79. prospectis verbis, nu. 4. lib. 2. Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 6. c. 1. nu. 40. vers. hec ego intelligo. Paul. Granut. theorem. 17. sub nu. 16. vers. sed quid dices, & Surd. cons. 160. remedium, nu. 76. lib. 4. & communiter * omnes. **

Ratio secundum Barto. & alios est, quia esset error in secunda, sicut in prima; nam confirmatoria refert se ad confirmatam, & consequenter error, qui est in confirmata, est in confirmatoria, *Alex. vbi supra.*

DECLARA

142 **DECLARA** hanc restrictionem, ut error expressus, qui facit nullam tam ipsam sententiam, in qua est expressus, quam sententiam confirmatam, debeat esse talis, ut oculo corporali legatur in ipsa sententia, & non sufficit, quod ex mente comprehendatur, *Alex. cons. 79. prospectis, nu. 5. & 6. lib. 2. vbi habes optimum exemplum in casu, quo ipse consuluit.*

143 **RESTRINGE IV.** ut non procedat, quando causa, inferens nullitatem primæ sententiæ, non cessat respectu sententiæ confirmatorie, quam profert iudex appellationis, quia tunc etiam confirmatoria esset nulla, *Franch. in cap. 63. dilecto, quæst. 41. nu. 94. de appell. Secus est quando illa causa nullitatis cessat in sententia confirmatoria, quia tunc potest iudex appellationis confirmare sententiam nullam, Franch. vbi supra, & declaravi infra art. 8. conclus. 4. sub num. 195. & 196. versicu. extende, vbi videas intelligentiam, & exempla huius restrictionis, ne inutiliter hic repetam.*

144 **RESTRINGE V.** ut non habeat locum in sententia, quæ est nulla eo, quod est lata post peremptam instantiam, quia iudex appellationis non potest illam confirmare, *Crauet. cons. 270. in causa communitatis, sub nume. 7. vers. sed præmissis. Paul. Granut. theor. 17. nu. 26. vers. sed nunquid, & Ruginell. tract. de appell. §. 11. gl. 1. c. 1. sub n. 36. limit. 2.*

Contra hanc restrictionem tenet *Alex. consil. 181. in causa & lite, nume. 14. & 15. versic. tertio respondeo, lib. 6. dum sustinendo sententiam latam post tempus decreti, respondet, quod iudex appellationis; si sibi constat de aequitate sententiæ, debet illam confirmare, quamvis sit nulla.*

145 **RETENTA** restrictione, quæ est vera, & Alexandro respondet *Crauet. supra citatus.*

DECLARA confirmando eadem restrictionem, ut sit vera, quando iudex appellationis, seu alius iudex iudicaret, non renouatis actis ordinatorijs, quia tunc talis sententia esset nulla, ut ex *Bar. Salyc. Alex. Ias. & alijs retuli & sequutus sum infra q. 15. art. 11. nu. 350. eo, quia deficerent substantialia iudicij, ut declaravi eodem art. 11. nu. 348. & ideo non potest iudicari ex eisdem actis, Franch. in c. 63. dilecto, q. 39. n. 90. de appell. & Crauet. vbi supra.*

Secus si renouarentur acta ordinatoria, quia tunc posset confirmare sententiam latam post peremptam instantiam, iuxta doctrinam quam ex *Bar. Alex. Marian. Socc. & alijs retuli & sequutus sum infra q. 15. art. 11. n. 335. & ita, respondendo ad Alex. scribit Crauet. d. cons. 270. versus finem sub nu. 7. versic. quarto in terminis, in fine.*

146 **RESTRINGE VI.** ut non procedat in sententia interlocutoria, quia, si sit nulla, non potest iudex appellationis eam confirmare, *Paris. consil. 107. non obstat, num. 15. lib. 4. Paul. Granut. theor. 17. nume. 17. & Ruginell. tract. de appell. §. 11. gl. 1. c. 1. sub nu. 36. vers. conclusio prædicta.*

147 **RESTRINGE VII.** ut non procedat quando sententia nulla esset mandata executioni, quia tunc non posset confirmari, nisi prius reuocatis attentatis, *Paul. Granut. theor. 17. nume. 19. limit. 3. & Ruginell. tract. de appell. §. 11. gloss. 1. c. 1. num. 36. in fine, vers. quinto confirmari.*

¶ **DVODECIMVM** dubium. Nunquid iudex appellationis possit confirmare, vel infirmare sententiam, quæ per desertionem casu transiit in rem iudicatam.

Satisfeci huic dubio *infra quæst. 15. sub nume. 202.*

& an possit infirmare, aliqua habes *infra in hac ead. q. nu. 194. & 196.*

¶ **DECIMUMTERTIVM** dubium. Vbi iudex appellationis ab interlocutoria pronuntiauerit confirmando, vel infirmando interlocutoriam iudicis a quo, quis eorum procedat in negotio principali?

Huic dubio satisfeci *infra q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 1. & seqq.*

ARTICVLVS V.

AD QVINTVM articulum. An pronuntiatio desertionis sit necessaria, & quis iudex debeat pronuntiare super re iudicata, seu desertione appellationis; an iudex a quo, vel iudex ad quem?

Respondeo distinguendo duos casus.

Primus casus est, quando res iudicata procedit a pluribus sententijs conformibus, facientibus rem iudicatam: & isto casu concludo, nullam pronuntiationem esse necessariam, sed iudex, qui profert ultimam sententiam, debet eam exequi, ut ex *Bar. Vestr. & Mandos. extendendo & restringendo retuli, & sequutus sum infra art. 7. num. 162. & seqq. quia non requiritur pronuntiatio, etiam parte opponente non extare tres conformes, & dato quod posset videri requiri aliquam pronuntiationem, dico quod sufficeret tacita pronuntiatio, quia iudex eo ipso, quod exequitur, intelligitur ordine intellectus pronuntiare, ad esse rem iudicatam.*

Secundus casus est, quando res iudicata procedit a desertione causæ, & in isto concludo similiter, non esse necessarium, quod pronuntietur appellationem esse desertam, *Card. Alex. in c. 8. ex ratione, sub nu. 44. vers. in contrarium, de appell. vbi testatur de opin. communi, * & loquitur generaliter & indefinite; sed ego pro clariori intelligentia distinguo rursus tres species desertionis.*

Prima desertio est, quando appellatio nullatenus fuit interposita, & ideo sententia transiit in rem iudicatam: & in ista desertione dico similiter, non esse necessarium, quod pronuntietur super desertione, & ita evitabitur magnus circuitus, ut in casu sequentis desertionis retuli & sequutus sum *infra art. 7. restr. 3. num. 167. dato tamen, quod pronuntiatio esset necessaria, concludo indubitanter, pronuntiationem hanc spectare ad iudicem a quo, ut ex Vestr. & Mandos. retuli & sequutus sum infra art. 7. n. 166. quia iudex appellationis non habet cognitionem aliquam, nisi per viam appellationis, & ideo, cessante appellatione, superflue quærimus, an ipse possit cognoscere, & pronuntiare, imo, cessante appellatione, deficit iudex ad quem.*

Secunda desertio est, quando fuit interposita appellatio, sed tamen nec appellans, nec appellatus unquam introduxit causam appellationis coram iudice ad quem, & sic neque in termino, forsitan assignato ab homine, id est, a iudice a quo, neque in termino assignato a iure fuit facta aliqua prosecutio: & concludo similiter, quod potest adiri iudex a quo, & is debet pronuntiare appellationem esse desertam, *Franch. in cap. 8. ex ratione, sub nume. 67. vers. quoad primum concludo, & Card. Alex. nu. 49. vers. sexta est quæstio, de appell. i.*

Verum, cum isto casu sit interposita appellatio, concludo, posse etiam adiri iudicem ad quem, & peti quod pronuntiet appellationem desertam, & condemnet appellantem in expensis, *Franch. d. n. 67.*

in fine, & Cardin. Alex. sub d. nume. 49. ibi, tamen etiam quando.

Aduerte tamen, quod neque iudicis a quo, neque iudicis ad quem pronuntiatio desertionis est necessaria secundum eundem Cardin. Alex. quem retuli & sequutus sum nu. preced. vers. secundus, & Felyn. que retuli & sequutus sum infra art. 7. n. 167. restr. 3.

151 Tertia desertio est, quando causa appellationis fuit introducta coram iudice ad quem: Et in ista concludo, quod pronuntiatio spectat ad iudicem ad quem, quia is ratione dubij, an appellans fuerit legitime impeditus, vel non, & consequenter an appellatio sit deserta, vel non, debet cognoscere & pronuntiare super desertione, cum is fuerit semel aditus, Franch. in c. 8. ex ratione, sub n. 67. vers. quoad primum concludo, ibi, si vero causa fuit introducta, & sub nu. 99. vers. septimo & ultimo queritur, de appell.

152 Confirmatur hæc conclusio, quia appellanti datur pro cautela, ut adeat iudicem ad quem, & petat inhiberi iudici a quo; & deinde coram eodem iudice ad quem prosequatur causam appellationis, & si opponatur de desertione, replicet de impedimentis, & petat restitutionem in integrum, & sic iudex ad quem cognoscat, & poterit pronuntiare, appellationem non esse desertam, & reuocare per viam attestati executionem, quam fecisset iudex a quo, & hæc esse utilem cautelam, & menti tenendam in practica aduersus executionem, quam appellatus in casu desertæ appellationis peteret coram iudice a quo, scribit Franch. in d. c. 8. ex ratione, sub n. 100. vers. dubium tamen facit, col. antepen. in fine, de appell.

153 Confirmatur secundo, quia si ex forma statuti tempora appellationis prosequendæ essent utilia, ut puta, quia statutum mandet, causam appellationis expediri infra 30. dies utiles, tunc licet causa appellationis ob non prosequutam appellationem efficiatur deserta, tamen sententia non potest mandari executioni, nisi prius pronuntiatum sit, appellationem esse desertam, quia tempora utilia regulariter non currunt impedito, & ideo inquirendum prius est de lapsu temporis, seu de facto, ut scribit Bal. in l. 6. eos, col. 3. n. 10. vers. ex his apparuit. C. de appell. quem referunt, & sequuntur Franch. eod. c. 8. ex ratione, n. 101. & Card. Alex. ibidem sub nume. 44. vers. in contrarium, & pronuntiandum esse per iudicem ad quem scribit Franch. vbi supra, & quod tempora utilia non currant impedito facto iudicis scribunt Paris. cons. 124. presentis, n. 1. lib. 1. & Balb. tract. de prescrip. in 1. par. 4. par. princ. q. 6. n. 4. tom. 17. fol. 71.

Sed licet, quod etiam tempora continua appellationum ob quadam impedimenta non currunt, iuxta ea, que retuli, & sequutus sum infra quest. 15. nu. 44. & seqq. art. 3. per totum. Ergo prius inquirendum est de istis impedimentis, & pronuntiandum super desertione.

154 Contra hanc conclusionem (quod enim pronuntiatio super desertione seu non desertione non sit necessaria) tenet Card. Alex. in d. c. ex ratione, sub n. 44. vers. in contrarium est communis, de appell. vbi generaliter loquendo, & testando de communi, * firmat, istam pronuntiationem non esse necessariam.

Contra eandem conclusionem; præsupposito etiam, quod pronuntiatio sit necessaria, nihilominus quod appellatus possit adire iudicem, qui sententiam tulit, & petere ab eo, ut exequatur sententiam, & si appellans opponat de pendentia appel-

lationis, possit appellatus replicare de desertione; de qua iudex aditus pro executione sententiæ habebit cognoscere tanquam de emergenti, & ideo non requiritur quod prius feratur sententia super desertione per iudicem ad quem, refert & sequitur idem Franch. d. c. ex ratione, sub nu. 99. vers. septimo & ultimo queritur, dicens, quod iudex a quo, constituto sibi de desertione, potest sententiam exequi.

Quid dicendum? Concludo primo, pronuntiationem super desertione non esse necessariam, per ea, quæ generaliter loquendo, adducit Card. Alex. citatus nu. precedenti.

Amplio istam conclusionem, ut sit vera etiam si tempora prosequendæ appellationis sint utilia ex forma statuti, quicquid in contrarium scribant Bal. Franch. & Card. Alex. supra citati: nam dico contra eos ex sententia eiusdem Baldi in ead. l. eos, col. 2. sub num. 7. vers. modo querit. C. de appellat. quod etiam ante biennium, quod est tempus continuum ad finiendam appellationem, potuerunt interuenire impedimenta, quorum probatio, vel reprobatio consistit in facto, & ideo est dubium: unde vel utroque casu requiritur pronuntiatio, vel neutro, quia in utroque militat illa ratio inquisitionis facti.

Concludo secundo, quod si demus pronuntiationem esse necessariam; sed dubitemus, an iudex a quo, vel iudex ad quem debeat pronuntiare; tunc est distinguendum: Aut enim appellans non declinat iurisdictionem iudicis a quo; faciendo ei inhiberi per iudicem ad quem; & isto casu procedit hæc opinio contraria, quod iudex a quo potest cognoscere de desertione: Aut appellans declinat eius iurisdictionem; faciendo ei inhiberi per iudicem ad quem; & isto casu non potest iudex a quo cognoscere; & ita procedit prima opinio.

Retenta hæc distinctione.

Declaro primum eius membrum, in quo dixi, posse iudicem a quo, appellante non declinante eius iurisdictionem, cognoscere de desertione, ut habeat locum solum in cognitione emergenti; secus in cognitione principali, quia iudex a quo non potest adiri principaliter super desertione, vel pronuntiatione desertionis appellationis, sed solum potest de ea cognoscere emergenter, dum principaliter aditur super executione sententiæ, ut declarat Franch. in d. c. ex ratione, sub n. 99. vers. septimo & ultimo, de appell.

Retenta rursus conclusione, posita in ista tertia desertione; quod iudex ad quem debeat pronuntiare super desertione.

Extende primo, ut habeat locum etiam in delegato, ut dixi infra sub nu. 176. vers. contra.

Extende secundo, ut iudex ad quem utiliter pronuntiet, appellationem esse desertam etiam si sententia, a qua fuerit appellatum, sit ipso iure nulla, Rot. decis. 48. alias 361. fuit dubitatum, de appell. in nou.

ARTICVLVS VI.

AD SEXTVM articulum. Quis iudex possit condemnare ad expensas desertorem appellationis.

Respondeo, inharendo quasi in totum distinctioni precedentis articuli, considerandas esse duas species desertionis.

Prima desertio est, quando appellans nullo modo fuit prosequutus causam: & tunc debet condemnari per iudicem a quo; poterit tamen condemnari etiam per iudicem ad quem, ex quo partes post interpolatam

positam appellationem habent coram eo comparere, ut refert & sequitur Franch. in cap. 26. reprehensibilis, in fine num. 15. versic. extra gloss. de appell. & ita concludunt communiter * Doct.

Confirmatur hæc conclusio, quia qui potest pronuntiare, appellationem esse desertam, potest etiam condemnare ad expensas, ut ex Franch. & Card. Alexand. retuli & sequutus sum infra nume. 177. versicu. extende.

Sed tam iudex a quo, quam iudex ad quem potest in ista specie desertionis pronuntiare, appellationem esse desertam, ut ex eisdem Franch. & Card. Alex. retuli & sequutus sum art. preced. num. 150. vers. secunda. Ergo.

Et potest condemnare non solum iudex ordinarius appellationum, sed etiam iudex delegatus, ut retuli & sequutus sum infra nu. 177.

161 Secunda desertio est, quando causa fuit cœpta coram iudice ad quem: & in ista desertione condemnatio expensarum debet fieri per eundem iudicem, licet appellatio sit desertata, Franch. in d. c. 26. reprehensibilis, in fine sub nu. 15. de appell.

IN F E R O corroborando, & declarando resolutionem huius articuli, quod appellans, si deserat appellationem commissam, & appellatus prosequatur, debet ipse appellans condemnari in expensis, quas appellatus fecit in prosequendo appellationem, si misit procuratorem, vel alium propter appellationem; secus est si appellatio non sit commissam, & ideo nullas appellatus fecerit expensas in eius prosecutione, sed solum ratione desertionis, quia ad istas appellans non tenetur, testibus Rot. Ant. de Butr. & alijs, quos retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 2. princ. versus finem, n. 144. ubi videas.

DECLARA hanc illationem, ut quamvis condemnatus in expensis simpliciter a iudice appellationis intelligatur condemnatus tam in expensis causæ appellationis, quam in expensis causæ principalis, ut ex Felyn. Dec. Rebuff. & Put. retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 21. nu. 53. vers. declara, tamen illud procedit, quando iudex appellationis profert sententiam in negotio principali: secus est quando pronuntiat solum super desertione, quia isto casu condemnatio in expensis intelligitur de expensis factis in prosecutione appellationis.

A R T I C U L U S VII.

162 AD SEPTIMUM articulum. An iudex a quo, vel iudex ad quem debeat exequi rem iudicatam.

CONCLVDO, loquendo de iure communi, quod si sumus in tribus conformibus, seu duabus ex dispositione statutorum, ordinarius appellationum, qui ultimam tulit sententiam, exequitur eam, Bart. in l. 15. a diuo Pio, nume. 15. versicu. quero & reuoco, ff. de re iud. & in l. 32. precipimus, §. officijs, sub nume. 1. not. 2. & sub nume. 2. ibi, quandoque sententia confirmatur per sententiam iudicis. C. de appell. & consult. dicens, quod iudex, ad quem appellatur, mandat sententiam executioni, non iudex primus, Franch. in cap. 3. Romana, §. fin. cum autem, sub nume. 3. versicu. aliquando sententia diffinitiva, de appell. in 6. hancque Bartoli doctrinam sequuntur omnes, * ut testantur Vestr. in prax. lib. 8. cap. vlt. sub nu. 9. vers. sed dices, ibi, quod si non tempore, & Mandos. in formul. commiss. in commiss. 23. executor, in verbo, presato R. D. Auditori, fol. 126. & quod ita sequantur * communiter * Doct. testatur Franch. supra citatus.

Et quod si secunda sententia fuit expresse confirmatoria primæ, tunc secunda mittatur executioni per iudicem appellationis, si est ordinarius, scribit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. causis & rationibus, nume. 3. fol. 426. & quod quando iudex appellationis cognouit de appellatione, & confirmavit, vel infirmavit sententiam, vel aliquid immutavit, tunc ad illum iudicem appellationis spectet executio, scribit Rebuff. tract. de senten. execut. art. 7. gl. 9. n. 5. tom. 1. fol. 364. & quod iudex appellationis exequatur si confirmat, scribit Mynling. in sing. obseru. cent. 5. obseru. 94. in causis.

Ratio est, quia quando prima, seu secunda sententia fuit confirmata, agitur ex sententia confirmante, & non ex confirmata, Papien. in pract. d. gl. causis & rationibus, sub nu. 2. fol. 426. Franch. in c. 8. ex ratione, col. antepenult. in fine n. 98. de appell. & in loco supra hic citato, Cassad. decis. 13. habuerit, nu. 3. de rescript. fol. 269. & Vestr. sub d. n. 9. vers. sed dices.

EXTENDE hanc conclusionem ut procedat etiam in Principis delegato, cui causa sit delegata in tertia instantia, quia si is confirmaverit duas priores, seu priorem in casu statuti mādantis, quod duæ conformes faciant rem iudicatam, poterit exequi suam sententiam, Bart. in d. l. a diuo Pio, q. 2. sub nu. 2. ff. de re iudic. & faciunt, quæ motiuando adducit Mandos. in formul. commiss. 23. executor, in verbo causarum auditori, fol. 124.

Ratio est, quia delegatus Principis potest tam de iure ciuili, quam de iure canonico exequi suam sententiam, dummodo exequatur intra annum; & potest etiam si vult committere ordinario, ut eam exequatur, Spec. rit. de execut. senten. §. nunc dicendum est, nu. 3. vers. hoc autem certum est, fol. 179. lib. 2. Maran. in suo spec. par. 4. dist. 5. differ. 18. n. 45. fol. 105.

DECLARA & intellige hanc extensionem ex his, quæ subrestringendo scripsi infra nume. 172. & seqq.

RESTRINGE I. hunc eandem conclusionem, dum diximus, quod iudex ad quem, & non iudex primus, potest exequi rem iudicatam, id est, sententiam ultimam; ut illa conclusio non procedat, quando prima, seu secunda sententia est confirmata per consensum partium, recedentium ab appellatione, quia isto casu potest vterque iudex exequi sententiam, videlicet iudex a quo, & iudex ad quem, Bart. in d. l. a diuo Pio, sub nu. 15. ibi, quandoque pars sua sponte, ff. de re iud. & in d. l. precipimus, §. officijs, sub n. 2. C. de appell. & consult. & Vestr. in prax. lib. 8. c. vlt. sub nu. 9. vers. sed dices, ibi, si vero non tempore, fol. 267. & quod quando appellans renuntiat, vel acquiescit appellationi possit iudex a quo exequi sententiam, refert & sequitur Rebuff. d. art. 7. gl. 9. sub nu. 6. fol. 364.

RESTRINGE II. declarando, ut procedat, quando pro executione sententiæ imploratur officium iudicis, quod ex sententia producitur, & habet paratam executionem; secus si intentaretur actio iudicati, vel in factum, quæ oritur ex sententia, quia isto casu poterit intentari etiam coram iudice a quo, cū possit intentari coram quolibet iudice ordinario, licet & quælibet alia actio, Franch. in c. 3. Romana, §. fin. cum autem, sub n. 2. vers. limita tamen, de appell. in 6.

RESTRINGE III. ut non procedat, quando sententia transit in rem iudicatam ob non interpositam appellationem infra legitima tempora, quia tunc iudex, qui sententiam tulit, eam exequitur, Franch.

in cap. 1. Romana, §. fin. cum autem, nume. 3. versicu. aliquando prima sententia, de appell. in 6. Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 7. gloss. 9. nume. 6. tom. 1. fol. 364. Vestr. d. lib. 8. cap. vlt. sub num. 9. vers. sed dices, ipsemet enim pronuntiabit causam desertam, & sententiam exequetur, Mandos. in formul. commiss. in commiss. 23. executor, in verbo, ob non prosecutionem, & in verbo, prefato R.D. Auditori, fol. 125. & 126.

167 **RESTRINGE IV.** vt non procedat, quando appellatio efficitur deserta ob non prosecutionem interpositae appellationis; quia isto casu potest victor appellatus adire iudicem, qui sententiam tulit, & petere, vt mandet illam executioni, citato appellante ad contradicendum, cur non sit executioni mandanda, & tenetur appellans comparere, & docere de prosecutione; & si non comparet, vel non docet, potest ad executionem deueniri; nec est opus, quod pronuntiet super desertione, & ita evitabitur magnus circuitus, Felyn. in c. 12. ex parte, il. 2. nu. 9. versic. secundo declara, de rescript. Et quod, deserta appellatione, primus iudex habeat exequi, praesertim quando appellatio est deserta, non interveniente aliqua pronuntiatione iudicis ad quem, scribit Franch. in c. 8. ex ratione, col. antepenult. nu. 95. vers. sexto queritur deserta appellatione, de appell. & quod si iudex appellationis non cognoverit de causa, tunc ad primum iudicem spectet executio, ac si non esset appellatum, unde si appellans non releuet appellationem intra tres menses, vel eam non prosequatur, & siue iudex appellationis eam proferat desertam, vel non recipiendam, vel frustratoriam, ad primum iudicem a quo spectet executio, scribit Rebuff. d. art. 7. gl. 9. nu. 6. tom. 1. fol. 364. Et quod non sit necessarium, vt iudex ad quem pronuntiet super desertione, refert & sequitur Franch. d. c. ex ratione, sub nu. 99. vers. septimo & ultimo queritur. Et quod non sit necessarium, vt iudex ad quem remittat iudicem a quo, refert & sequitur Mandos. in formul. commiss. in commiss. 23. executor, in verbo, ob non prosecutionem, fol. 125. Et quod si prima sententia fuit tacite confirmata per lapsum instantiae, aut per aliam solemnitatem omissam, tunc primus iudex ipsam primam sententiam mandet executioni, scribit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. causis & rationibus, sub nu. 3. fol. 426.

Ratio est, quia sententia isto casu non confirmatur a iudice appellationis, sed confirmatur ex cursu temporis diuersum fatalium, vt loquuntur Barto. in d. La diuo Pio, sub nu. 15. & in d. l. precipimus, §. officijs, nume. 2. versic. breuiter, & Vestr. d. lib. 8. cap. vlt. nu. 9. vers. sed dices.

168 **EXTENDE I.** hanc restrictionem, vt procedat, etiam si iudex a quo detulisset appellationi, quia adhuc poterit exequi: quare licet delegatus detulerit appellationi, tamen, appellatione deserta per lapsum termini, potest causam reassumere, Franch. in c. 33. ad aures, sub nu. 1. de appell. & ratio est, quia delatio appellationis non priuat iudicem habitu iurisdictionis ipsius causae, sed solum exercitium transfertur ad superiorem; unde, deserta appellatione, iudex a quo potest de causa principali cognoscere, Franch. in c. 5. cum appellationibus, §. si vero, nume. 3. in fine, de appell. in 6.

169 **EXTENDE II.** hanc restrictionem, vt procedat, etiam si iudex ad quem declararet, appellationem esse desertam, quia nihilominus non iudex ad quem, sed iudex a quo debet exequi sententiam, vt loquuntur

Bar. & Vestr. in locis supra proxime citatis, Franch. in d. cap. ex ratione, num. 96. versicu. quid autem si iudex, de appell. Rebuff. d. art. 7. gloss. 9. sub nu. 6. quem retuli, & sequutus sum supra sub nu. 167. & Mynsing. in sing. obseru. cent. 5. obseru. 94. in causis.

Ratio huius extensionis est, quia licet iudex appellationis, declarando appellationem esse desertam, confirmet sententiam latam, & agi debeat ex sententia confirmante, non ex confirmata, per ea quae retuli, & sequutus sum supra sub nu. 162. vers. ratio, tamen haec sententia declaratoria desertionis est interlocutoria, ex qua nulla oritur actio, vel obligatio ad dandum, seu faciendum, neque confirmat sententiam, quia iam erat confirmata a iure ob lapsum temporis, sed solum declarat, vt dixi, & scribunt Franch. vbi supra, & Vestr. d. lib. 8. c. vlt. n. 9. vers. sed dices.

EXTENDE III. vt procedat, etiam si iudex pronuntiarerit, appellationem esse desertam, & expresse confirmaret primam sententiam, quia adhuc executio pertineret ad iudicem a quo; imo pertineret ad iudicem a quo, etiam si pronuntiarerit, bene iudicatum, Franch. in d. c. 8. ex ratione, col. antepen. q. 6. vers. sed dubitatur, nu. 97. de appell.

Ratio secundum eundem est, quia, appellatione deserta, superuacuo adiungitur confirmatio per iudicem ad quem, cum ipsa sententia sit a iure confirmata, & ideo superflua iudicis ad quem pronuntiatione non debet ad eum executio deuolui.

Non obstat, quod debeat agi ex sententia confirmante, & non ex confirmata; quia resp. hoc esse verum, quando sententia confirmans debuit cognoscere de meritis, & iustitia sententiae, secus si solum super desertione, Franch. d. c. ex ratione, n. 98. de appell. & quod si prima sententia sit tacite confirmata per lapsum instantiae, seu per aliam solemnitatem omissam, tunc prima sententia sit mittenda executioni, & ex ea agendum, scribit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. causis & rationibus, sub nu. 2. fol. 426.

DECLARA I. has restrictiones, vt iudex primus, seu iudex a quo, qui debet exequi sententiam in casibus dictarum restrictionum, sit ille, qui tulit sententiam, a qua vel non est appellatum, vel deserta est appellatio, siue sit prima, siue secunda sententia, Vestr. sub d. n. 9. vers. sed dices.

DECLARA II. extendendo, vt si iudex appellationis infirmauerit sententiam iudicis a quo, etiam si infirmauerit pronuntians simpliciter, bene esse appellatum, & male iudicatum, quia isto casu videtur tacite condemnare, si iudex a quo absoluisset, & similiter si non infirmauerit in totum, sed emendauerit, quia utroque casu ipse iudex ad quem exequetur sententiam, praesupposito quod sententia veniat exequenda, vel quia non sit appellatum, vt in tertia restrictione posita supra nume. 166. vel quia non fuerit facta prosecutio appellationis, vt in quarta restrictione posita supra nume. 167. Gemm. in cap. 3. Romana, §. fin. cum autem, sub nu. 2. vers. in fine gl. & clarius Franch. sub nu. 2. ibi. si vero loquimur in civilibus, de appell. in 6. & Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 7. gl. 9. n. 5. tom. 1. fol. 364. quem refert, & sequutus sum supra sub nume. 162. & intellige proprie istam declarationem, quando sententia primi iudicis a quo fuisset absolutoria, alias, si fuisset condemnatoria, & sententia iudicis ad quem esset absolutoria, frustra tractaretur de executione, quia absolutoria trahit secum executionem, Franch. vbi supra.

SVBRESTRINGE I. has restrictiones, dum in eis diximus, quod iudex vltimus exequitur sententiam, vel iudex a quo secundum diuersitatem casuum; vt illa doctrina, de qua in dictis restrictionibus, non habeat regulariter locum in Curia Romana, quia in ea, vt testantur *Vestr. Mandos. & Marches. infra citati*, stylus est, vt litigator, præcedens ex quouis capite habere rem iudicatam, adeat Signaturam iustitiæ, eique porrigat supplicem libellum executionis, seu, vt vocamus, commissionem executorialem, cuius commissionis summam ponunt *Vestr. in prax. lib. 8. cap. vltimo num. 9. vers. sed hodie. & num. 11. vers. generalis vero. fol. 268. Marches. tractat. de commiss. par. 2. de commiss. restitut. in integr. capit. 2. numer. 44. fol. 211. & per extensum ponit Mandos. in formul. commiss. 23. executorialis.*

173. EXTENDE I. hanc subrestrictionem, vt habeat locum etiam in iudicibus ordinariis, quia non possunt exequi suas sententias sine speciali commissione, & ita videtur sentire *Vestr. in prax. lib. 8. cap. vltimo sub num. 9. vers. sed hodie. fol. 268. dum loquitur generaliter, & sine distinctione.*

Ratio est, quia in Curia Roman. propter præsentiam Papæ omnes iudices dicuntur delegati secundum opin. eorum, quos citavi *supra lib. 1. cap. 22. sub num. 4. & infra. q. 19. rem. 1. concl. 6. sub num. 79. versic. contra.* Sed in delegatis, lata sententia, expirat iurisdicção, quæ reuertitur ad Papam, vt, ratiocinando in ista materia, scribit *Marches. d. commiss. restit. in integr. cap. 2. sub n. 48 fol. 212.*

Contraria opinio est vera, & seruatur inuicibiliter: nam Auditor Cameræ, Vicarius Sanctissimi, & Gubernator, aliique iudices ordinarii, si sententiam tulerint, ab eaque non sit intra legitima tempora appellatum, vel sit appellatum, & nõ sit commissã causa appellationis, possunt eam sine vlla commissione exequi, & ita videmus passim seruari, quia habent ordinariam iurisdictionem, vt expresse in hoc articulo scribit *Marches. d. commiss. restit. in integr. cap. 2. n. 49. fol. 212. & quod hi habeant ordinariam iurisdictionem, retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 22. sub num. 4. cap. 23. num. 1. & cap. 25. num. 1. & quod etiam Camerarius sit iudex ordinarius, retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 21. num. 1. & similiter Senator Vrbis dixi eod. lib. 1. c. 24. in fine vers. aduertendum est. & latius infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 79. vers. confirmatur.*

Et in processu huius executionis seruatur illi quatuor termini, de quibus scripsi *infra sub num. 200. vers. quod si commiss. o. concl. 5.*

174. RETENTA hac opinione contra extensionem.

DECLARA eandem opinionem, vt si agatur de exequenda sententia, lata hic in Curia ab aliquo iudice ordinario, tunc non requiratur commissio, siue illa sententia sit lata in prima instantia, & ob non interpositam, seu nõ prosecutam appellationem transferit in iudicatum, siue quia sit vltima conformis: quare Auditor Cameræ potest exequi suam sententiam in casu, de quo *num. precedentis, vers. contraria.* & casu quo ad eum deuoluta esset causa per viam appellationis ab aliqua sententia, lata hic in Curia, puta a sententia, lata a iudice Curie Sabellorum, & coram eo causa desertaretur, posset Curie Sabellorum ordinarius, qui sententiam tulit, illam exequi sine commissione, *per ea qua dixi supra num. 167. & seqq. ad illum.* & similiter in casu, quo Auditor Cameræ in causa ad eum deuoluta de partibus per viam appel-

lationis vltimam ferret conformem sententiam, ipse eam sine alia commissione exequeretur, quia sunt sententiæ latæ in Curia ab ordinariis.

Secus est, si ageretur de exequenda sententia lata extra Curiam, quia requireretur commissio: quare si a sententia de partibus sit appellatum ad Auditorem Cameræ, & coram eo ob non prosecutam appellationem sententia de partibus transferit in iudicatum, requiritur commissio executorialis, quia Auditor Cameræ eam non remittit ad iudicem a quo, neque eam exsequitur sine commissione.

EXTENDE II eandem subrestrictionem, vt habeat locum in delegato Papæ, & sic in Rotæ Auditoribus, quia Auditor Rotæ, qui est delegatus, non potest exequi suam sententiam sine speciali commissione Papæ, *Cassad. decis. 13. habuerat. numero quarto, de rescript. & latus Mandos. in formul. commiss. in commiss. 23. execut. in verbo. causarum auditore fol. 124. hodie tamen, vt scribit Marches. tractat. de commiss. par. 2. in commiss. restitut. in integr. capit. secundo. sub numer. 49. fol. 212. & in 2. impress. numer. 40. fol. 397. & sub numer. 43. ibi, sed pro husus. fol. 398. habent ampliores facultates, quam antea.*

Ratio est, quia, lata sententia, expirat iurisdicção delegati, vt scripsi *supra sub num. 173. vers. ratio.*

Ratio rationis est, quia delegationes causarum in Rom. Curia, vt ex earum tenore inspicimus, mandant solum decissionem causarum, & non executionem, *Marches. d. cap. 2. n. 47 fol. 212.*

SVBEXTENDE I. hanc extensionem, vt Auditor Rotæ non solum non possit exequi sententiam, sed neque possit pronuntiare super desertione causæ sine speciali commissione, *Felyn. in c. 12. ex parte il secundo. sub num. 10. vers. declara tertio. de rescript. & Mandos. d. commiss. 23. in verbo. causarum auditore in fine. fol. 124.*

Ratio secundum *Felyn.* vbi supra est, quia articulus desertionis est diuersus a negotio principalis, quod est delegatum.

Contra hanc subextensionem: quod enim delegatus in causa appellationis possit pronuntiare super desertione, tenent *Franch. in cap. 8. ex ratione. num. 69. ibi, quantum autem ad iudicem delegatum. & Card. Alex. num. 50. vers. septima & vltima est quasi o. de appellat. & probatur ea præsertim ratione, quod commissiones dantur cum incidentibus, emergentibus, dependentibus &c. Sed desertio appellationis est incidens; Ergo potest super ea pronuntiari, dummodo appellans comparuit coram iudice ad quem, alias non, *Felyn. d. cap. ex parte. sub num. 10. ibi. & quia omnis. & quod negotium desertionis stet accessione ad negotium appellationis, seu sit pars appellationis, retuli, & sequutus sum in alio casu supra sub numer. 56. vers. secus est.**

RETENTA hac contraria opinione in terminis iuris communis.

EXTENDE eam, vt delegatus possit etiam condemnare ad expensas desertionis appellationis, quod enim ille iudex, qui potest pronuntiare, appellationem esse desertam, possit etiam condemnare ad expensas non distinguendo, an is sit ordinarius, vel delegatus, scribit *Franch. in c. 8. ex ratione. sub num. 72. vers. circa tertium. ibi, sed contrarium & in fine dicit n. 72. & sub num. 75. & seq. & esse magis communem * testatur; & sequitur ibidem *Card. Alex. sub nu. 57. ibi. tamen magis communis. de appell. & scribit hoc procedere, siue sit iudex a quo, siue iudex ad quem.**

SUBEXTENDE II. ut delegatus non possit exequi, etiam si is, cui causa est delegata, sit iudex ordinarius; unde licet Auditor Camere uti iudex ordinarius possit exequi suam sententiam, ut dixi supra n. 173. vers. contraria. & numer. 174. tamen non potest in causa sibi delegata, & hoc non habet difficultatem, & servat praxis regulariter.

178 **RESTRINGE** nunceandem secundam extensionem, positam supra num. 175. ut non habeat locum in delegatis extra Curiam Romanam, quia delegatus Papæ extra Curiam potest suam sententiam exequi sine speciali commissione, & ratio est, quia extra Curiam cessat præsentia Papæ &c. *Marches. tract. de commiss. par. 2. commiss. restit. in integr. cap. 2. sub num. 49. fol. 112.* & succedunt, quæ scripti supra sub num. 162. vers. ratio est.

179 **SUBRESTRINGE II.** seu declara, ut si ultimus delegatus sit delegatus non a Principe, sed ab ordinario, tunc non delegatus, sed ordinarius, qui delegavit, possit exequi sententiam, quia delegatus ordinarii non potest exequi suam sententiam, sed eam exequitur ordinarius, *Maran. in suo spec. par. 4. distim. 5. differ. 18. num. 45. fol. 105.* & potest ordinarius exequi etiam non requisitus, *Ias. quem retuli, & sequuntur sum supra lib. 1. cap. 63. sub n. 6.*

180 **DECLARA** ulterius subrestrictionem positam supra num. 172. ut Signatura petitam executionem sententiæ solet committere eidem iudici, qui illam protulit sententiam, *Cassad. decis. 13. habuorat. in fine sub numer. 4. de rescript. Vestr. in prax. lib. octavo, cap. ultimo sub numer. 9. vers. sed hodie. & numer. 10. ibi. quæ ratione. fol. 268.*

181 **EXTENDE** hanc declarationem, ut habeat locum etiam si a sententia, cuius executio petitur, fuisset appellatum, & appellatio esset deserta, quia nihilominus executionem committeret iudici, qui sententiam tulit, *Vestr. d. vers. sed hodie.*

182 **RESTRINGE** hanc extensionem, ut non procedat, si causa appellationis esset alteri commissa, quia tunc Signatura consuevit rescribere iudici ad quem, etiam si prætenderetur desertio appellationis, *Vestr. ubi supra, dicens, quod Signatura solet hunc articulum executionis committere iudici ad quem cū clausula, servatis quatuor terminis in similibus servari solitis, vel præfixo illorum loco aliquo brevi, & peremptorio termino, de cuius clausulæ significatu, & natura vide Mandos. in formul. commiss. in commiss. 23. execut. in verbo. servatis quatuor terminis fol. 127.*

Quod si is, qui daret commissionem pro executione, peteret a Signatura committi iudici a quo, Signatura solita est rescribere eidem iudici ad quem, quod servatis dictis quatuor terminis, seu unico illorum loco, ut supra præfixo, inhibitionem suam, si modo inhibuisset, moderetur, & causam ad iudicem a quo remittat, *Vestr. d. lib. 8. cap. ultimo sub num. 9. vers. & si appellationis. fol. 268.*

Resumendo eandem conclusionem positam supra n. 162. & proseguendo eius restrictiones.

183 **RESTRINGE V.** eam, ut non procedat in sententia corporali, qui iudex a quo exequitur eam, quamvis fuerit confirmata a iudice ad quem, maxime quia hodie non fit remissio, *Ang. tract. de malef. in verbo presente dicto Caio &c. num. 26. quem refert & sequitur Guid. Pap. tract. de appell. num. 29. in fine tom. 5. fol. 61. imo debet exequi iudex a quo, quia reus debet remitti ad locum delicti, Franch. in cap. 3. Romana.*

S. cum autem. sub num. 2. vers. in gloss. in verb. ante sententiæ. de appell. in 6. & quod in criminalibus, etiam si iudex appellationis cognoverit, remittat executionem ad primum iudicem, ut delinquens puniatur in loco, in quo scelus perpetravit, scribit Rebuff. tract. de senten. execut. art. septima, gloss. nona, sub numer. 6. tom. 1. fol. 364.

Contra istam restrictionem urget distinctio, quæ refert, & sequitur August. ad Ang. ubi supra, dicens, quod si iudex a quo habet ius in criminoso, puta quia deliquit in sua iurisdictione, & sic habet ius tale, quod ubicunque sit, potest criminosum petere, ut sibi remittatur, tunc ipse iudex a quo exequitur sententiam, quia solatium est cognatus, & affinibus offensorum, ut videant offendentes punitos: Si vero iudex a quo nullum ius habet in criminosum, nisi ratione originis, vel domicilii, & tunc iudex appellationis mandabit sententiam executioni.

An iudex a quo, vel iudex ad quem condemnet ad expensas, deserta appellatione; vide Franch. in cap. 44. sape. quest. 2. num. 45. & seqq. de appell. & an iudex ad quem possit in causa appellationis condemnare ad expensas factas coram iudice a quo, & multa alia de materia expensarum in isto proposito vide apud Franch. d. cap. sape. num. 52. qu. 7. & seqq. & infra. quest. 17. limit. 21. num. 47. & seqq. & quod iudex a quo possit taxare expensas, pendente appellatione, dixi supra quest. 3. num. 54.

ARTICVLVS VIII.

Ad octauum articulum. Quo ordine procedatur ad 184 executionem rei iudicata?

Respondeo, procedendo cum infra scriptis quinque conclusionibus:

Concludo I. ad usum praxis, quod tu, qui obtinisti rem iudicatam trium conformium, vel duarum, de quibus scripsi supra num. 162. non debes intentare actionem rei iudicatæ, quia in ea requiritur libellus, litis contestatio, & ordo iudiciarius, ut scribunt Cyn. in l. 5. ab executione. sub numer. 2. ibi. si eligitur actio iudicati. C. quor. appell. non recip. fol. 474. & Affl. decis. 348. in quadam causa. sub num. 9. & 10. sed expedir, ut intentes officium iudicis nobile, ut admonet Spec. quem referunt, & sequuntur Vestr. in prax. lib. 8. cap. ultim. sub num. 2. & Mandos. in formul. commiss. in commiss. 23. executoriali. in verbo. in rem transiuit iudicatam. fol. 126. & quod melius sit petere executionem officio iudicis, quia nec libellus, nec litis contestatio requiritur, secus si petatur via actionis, scribit Andr. de Ifern. quem referunt, & sequuntur Mandos. ubi supra, & Grauat. in annot. ad Vestr. dict. lib. 8. capit. ult. numer. 24.

Concludo II. quod ante executionem sententiæ, quæ ob non prosecutionem appellationis transiuit in rem iudicatam, possunt emergere duæ difficultates: Prima est, an sit prius pronuntianum super desertione: Secunda, quis iudex debeat super ea pronuntiare; an iudex a quo, vel iudex ad quem, quarum difficultatum resolutiones posui supra num. 148. & seqq. art. 5. ideo non repeto.

Concludo III. quod in decreto, & mandato, quo committitur, & relaxatur executio contra condemnatum tribus sententiis conformibus, citatio non est necessaria, secundum ea quæ scribunt Maran. in suo spec. par. 6. alt. 3. princip. in verbo. post omnia aduertatur circa executionem. numero 17. vers. secunda conclusio.

conclusio. fol. 521. Vestr. in prax. lib. 8. cap. vlt. num. 3. vers. quamobrem. fol. 264. & Afin. in prax. iudicior. §. 7. cap. 5. limit. 9. num. 1. licet enim isti Doctores loquantur simpliciter de executione sententiæ, tamen sunt necessario intelligendi, vt loquantur de executione sententiæ, quæ meretur executione, qualis in primis est illa, quæ habet alias duas conformes, seu est aliter in appellabilis, quia dum de vno disputamus, debemus præsupponere terminos habiles.

Ratio huius conclusionis est, quia in prolatione vltimæ sententiæ, cui dari debet executio, adhibetur omnis necessaria cognitio, quæ debet præcedere mandatum executiuum, seu decretum de exequendo, ne alias lites ex litibus seruantur: Vnde practica debet esse, quod in eadem sententia decernatur, & relaxetur mandatum executiuum pro contentis in ipsa sententia.

Contrariam opinionem, quod enim requiratur citatio, tenet indistincte Cyn. in l. 5. ab executione. ibi. nam si eligitur actio iudicati. C. quor. appell. non recip. fol. 474. dicens, quod si eligitur actio iudicati, datur libellus, & sic processus iudiciarius, & si eligitur officium iudicis, tunc, inquit, similiter pars debet citari, quia iudex antequam exequatur debet pronuntiare interloquendo, in quibus rebus fiat executio, hancque contrariam opinionem, non punctatis verbis, tenet Rebuff. tractat. de sentent. execut. artic. 7. gloss. 9. numer. 7. & seqq. tom. 1. fol. 365. & tractat. de sentent. prouis. art. 2. gloss. vltim. vers. quomodo. eodem tom. fol. 269. & punctualiter, eam figendo pro regula, multis tuerur rationibus, dict. arti. 7. gloss. 11. numer. 10. & seqq. eod. tom. 1. fol. 370. eamque esse veriore, seruatiq; in Regno Franciæ testatur ead. gloss. 11. numer. 16. ampl. 4. & in eadem opin. potest etiam allegari Ang. Aret. in l. 4. ab executore. sub num. 12. vers. alius modus. ff. de appellat. & relat.

Non recedo a conclusione, quia non obstat, quod aduersus executionem possint opponi multæ exceptiones: nam respondeo, quod non possunt opponi contra executionem faciendam vigore sententiæ conformium, & rei iudicatæ, sed poterunt opponi contra executionem factam, & ita seruatur.

187 **RETENTA** conclusione.

EXTENDE I. eam, vt maxime procedat, quando præcessisset cognitio super executione, & non restaret nisi executio facti, quia tunc necessariam non esse citationem, & posse tunc iudicem ad petitionem partis committere nuntio, vt exequatur, nulla facta partis citatione, concedit etiam ipse Rebuff. d. gloss. 11. limit. 1. n. 10. fol. 371.

EXTENDE II. vt procedat de stylo & consuetudine Curiarum Delphinalium, in quibus non fiunt citationes, si sententia exequatur intra vnum annum, secus si post, Guid. Pap. decis. 329. de iure. sub nu. 2. vers. & super. in fine, & Rebuff. dict. gloss. 11. limitat. 2. sub num. 19.

EXTENDE III. vt maxime procedat, quando citato aduersario, esset facta executio de parte, quia tunc, si in alia parte fiat executio, non requiritur citatio, Rebuff. d. gloss. 11. num. 21. licet dubitet in Francia propter stylum.

EXTENDE IV. eam vt procedat tam in executione, quæ fit in actione personali, quam in ea, quæ fit in actione reali, maxime si fiat in illa met re, in qua est lata sententia, & maxime si exequeretur ille iudex, qui tulit sententiam exequendam, & exequere-

tur contra eundem condemnatum, & constaret iudici, quod condemnato nulla competeret defensio, quia, his concurrentibus, cessant aliquæ difficultates, quæ adduci solent contra conclusionem.

Quicquid scripserit in contrarium Rebuff. d. tract. de sent. execut. art. 7. gloss. 11. num. 13. 14. 15. 16. & 18. tom. 1. fol. 371. dicens, ampliando opinionem contra conclusionem, quod etiam in prædictis casibus requiritur citatio: Nam ego respondeo, quod sicut non est vera opinio, quam firmat contra conclusionem, ita neque sunt veræ illæ ampliationes, quæ sunt inseparabiles a conclusione, & in quibus ipsa conclusio præcipue potest verificari: Neque obstant auctoritates, quas adducit, quia respondeo, quod procedunt in re iudicata, orta ex appellationis desertione, de qua, limitando conclusionem, scripsi infra num. 192. & dum dicit requiri citationem, etiam si constet, condemnato nullam competere defensionem, loquitur de stylo Franciæ, quia alias in terminis iuris communis loqueretur contra communes doctrinas, & contra rationem, siquidem citatio adhibetur, vt citatus possit se defendere.

EXTENDE V. vt non sit considerandum, an executio fiat in rebus, cum tamen sententia condemnet ad pecunias, quia nõ propterea dicitur fieri in alia re, quam in re contenta in sententia; secus tamen est si sententia condemnet non ad pecuniam, sed ad aliquam aliam rem, & executio fieret in alia re, quia tunc proculdubio requireretur citatio, & causæ cognitio, & sic intelligo Innoc. in capit. 17. cum super. versus sinem. num. 10. vers. rationabiliter. ibi. sed contra de sent. & re iud.

Contra hanc extensionem: quod enim executio dicatur fieri in alia re, si sententia condemnet ad quantitatem, & executio fiat in rebus, seu in persona, sentiunt Franch. in cap. 8. ex ratione. sub num. 89. vers. quinto queritur. de appell. Maran. d. act. 3. princip. num. 19. vers. superest modo. & Afin. d. limit. 9. sub limit. 4. num. 8. dum aiunt, hunc casum esse dubium, & Franch. allegat Innocentium, qui tamen non loquitur de quantitate, seu pecunia.

Distingue & adhaereas extensioni: Aut loquimur de captione & subhastatione pignorum; & citatio saltem in captione pignorum non est necessaria, & ista est executio: Aut loquimur de adiudicatione pignorum, & tunc omnino requiritur citatio, Maran. d. act. 3. princip. sub numer. 19. ibi. pro solutione tamen. l. doc. tract. de subhastat. cap. 3. sub num. 20. & num. 37. tom. 6. par. 1. fol. 79. & 80. & quod secundum decretum debeas interponi vtraque parte præsentate, scribit Spec. tit. de secundo decreto. §. nunc dicimus. sub numer. 1. lib. 2. fol. 49. & de hac citatione locutus sum supra lib. 1. cap. 96. n. 9. 11. & sub n. 21. versus sinem, hancque distinctionem facit etiam Maran. vbi supra.

DECLARA I. eandem conclusionem, vt ad tollendas lites expediat citare; nam, quod eiusmodi citationes ad abundantiam possint fieri, patet ex his, quæ scribit Vestr. in prax. lib. 8. cap. vlt. sub num. 3. vers. quamobrem. & quod hæc sit practica tuta, vt executio fiat, præmissa citatione, refert & sequitur Card. Alex. in cap. 8. ex ratione. sub n. 61. vers. secundum caput est. de appell. Et quod generaliter in omni executione tutius sit quod fiat citatio, refert & sequitur Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 7. gloss. 11. num. 16. vers. quarto amplia. tom. 1. fol. 371. & quod de communi stylo Franciæ citetur condemnatus, etiam si appareat, ei

nullam competere defensionem, testatur Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. gloss. 11. num. 18. tom. 1. fol. 371.

DECLARA II. vt in executione non sufficiat citare procuratorem, quia, cum iam instantia sit finita, non censetur amplius esse procurator, Rebuff. tractat. de sentent. execut. art. 7. gloss. 11. numer. 22. tom. 1. fol. 372. dicens hoc non procedere in parlamentis, quia is, qui occupauit, tenetur comparere in taxandis expensis, &c.

DECLARA III. vt quamuis non sit necessaria citatio, & sit res iudicata super aliqua certa re, tamen non potest actor illam rem propria auctoritate occupare, & occupando incideret in pœnam, Rebuff. d. gloss. 11. in fine num. 23.

189 LIMITA I. eandem conclusionem, vt non habeat locum in curia Capitolina, quia in ea ex forma statutorum lib. 1. ca. 87. de executione sententiarum, &c. præfigi debet condemnato terminus octodierum ad parendum sententiæ, intra quos si non paruerit, aut non docuerit de causa rationabili, quare parere non debeat, relaxatur contra eum citatum mandatum executionis, vt etiam scripsi supra lib. 1. cap. 96. sub num. 21. vers. sed grauamen.

Hocque statutum est conforme practicæ, quam docet Ang. Arct. in l. 4. ab executore. num. 12. vers. quare de forma. ff. de appell. & relat. & ex Bar. refert & sequitur Card. Alex. vbi supra. dicens tutam esse practicam Bartoli, quod fiat præceptum in condemnatum, vt satisfaciatur sententiæ ex officio iudicis cum clausula iustificatiua (si senserit se grauatum) quia tale præceptum, parte non veniente, habebit executionem, & veniente, resoluetur in simplicem citationem.

190 LIMITA II. vt neque habeat locum in aliis Curii Ciuilibus, in quibus ad habendam executionem dantur Principi commissiones executoriales, prout dantur hic in Vrbe, præterquam in tribunali Camera, in quo Papa non solet rescribere: quando enim datur commissio executorialis, illa obtenta, citatur pars ad dicendum contra eam, &c. vt scripsi infra nu. 200. per totum, vbi videas, quia scripsi totum modum procedendi.

191 LIMITA III. vt non procedat quando executio est facienda contra non nominatum in sententia, puta contra successorem condemnati, quia tunc citatio est necessaria, Maran. d. act. 3. princip. nu. 18. vers. tertia conclusio. Asin. d. limit. 9. n. 6. & Vestr. d. lib. 3. cap. ult. sub n. 4. vers. quatenus.

192 LIMITA IV. quando agitur non de executione rei iudicatæ plurium sententiarum conformium, sed de executione sententiæ, quæ ob non interpositam, vel non prosecutam appellationem transiit in iudicatum, quia tunc omni casu in executione sententiæ requiritur causæ cognitio, & partis citatio, non solum quando a sententia fuit appellatum, & appellatio est deserta, sed etiam si nulla fuit appellatio suspensa, & etiam siue executio habeat fieri in eadē re, siue in diuersa, Franch. in d. cap. 8. ex ratione. qu. 4. sub num. 86. & quest. 5. nu. 89. & 90. ibi. in contrariam vero partem. & num. 91. de appell. Et quod fuit appellatum & appellatio est deserta, requiratur citatio, alias executio non valeat, scribunt Dec. cons. 97. in casu proposito. col. 2. sub numer. 2. ibi. & etiam si executio. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. gloss. 11. numer. 17. vers. quinto procedit. tom. 1. fol. 371. Maran. d. act. 3. princip. sub num. 16. vers. an autem in executione. fol. 521. & Asin. dict. limit. 9. sub numer. 1. vers. hac autem limitatio. & hanc esse

communem * testatur Maran. vbi supra, & requiri citationem etiam si executio sit facienda super eadem re scribit Asin. vbi supra.

Praxim citandi, & procedendi ad executionem in casu huius limitationis hic in Curia Romana habes infra sub num. 200. vers. quod si commissio. siue procedatur vigore commissionis executorialis, vt ibidem locutus sum, siue procedatur sine commissione executoriali, quia agatur coram iudice, qui possit exequi sine commissione executoriali, vt locutus sum supra sub n. 173. vers. contra.

Et hæc sufficiunt de citatione circa commissionem executionis.

De citatione in venditione, & adiudicatione executionis, vide quæ scripsi supra, lib. 1. cap. 96. sub nu. 21. & infra cap...

CONCLVDO IV. quod si tu obtinueris rem iudicatam per tres sententias conformes, vel duas, quæ faciant rem iudicatam ex lege municipalis, vel aliter; & tuus aduersarius expediat commissionem ordinariam appellationis, & appellationum; consilium est, vt cum primum tu fueris citatus coram iudice delegato, non solum opponas de re iudicata, & protestaris de non consentiendo in iurisdictionem, sed ulterius des commissionem reformatariam ad tollendas difficultates, & laqueos: nam si tu non opponeres de re iudicata, & iudex delegatus proferret sententiam contra tuam rem iudicatam, incideres in difficultatem; an talis sententia teneat: & si tu opponis de re iudicata, seu desertione, & reuocetur in dubium de re iudicata, incidet similiter in controuersiam, an sententia postea lata sit valida; & demum concedamus, quod sententia vtroque casu sit ipso iure nulla, tamen oportet, vt facias committi causam nullitatis huius sententiæ, & transpotes acta, & dato deinde, quod iudex, cui committitur causa nullitatis, declaret sententiam esse ipso iure nullam, tamen aduersarius appellabit, & transibit per alias conformes, & interim tu non habebis executionem, & ita praticatur in Vrbe; quare expedir vndique dare commissionem reformatariam in Signatura iustitiæ, prout quotidie praticatur.

Videamus tamen, an sententia, lata contra rem iudicatam, possit valere, seu sit ipso iure nulla?

Vt huic difficultati satisficiam, considero duos casus principales.

Primus casus est: quando fuit exceptum, & probatum de re iudicata: & isto casu dico, quod sententia, lata contra rem iudicatam, est nulla, Bald. in l. 1. col. 2. num. 5. vers. ex predicto. C. quand. prouoc. non est neces. & in cap. 65. sua nobis. & ibidem Franch. numer. 12. vers. sed quaritur. de appell. & hanc esse communem * opin. testatur, & sequitur Franch. in cap. 63. dilecto. qu. 41. sub num. 94. eod. tit. de appell.

Extende hunc primum casum, vt non solum sit nulla prima sententia, lata contra rem iudicatam, sed sit nulla etiam secunda sententia, quæ confirmaret illam nullam, si etiam coram isto iudice confirmante oppositum, & probatum sit de re iudicata, quia non potest iudex secundæ appellationis confirmare sententiam, quæ sit nulla eo, quia fuerit lata contra rem iudicatam, non attenta exceptione, & probatione dictæ rei iudicatæ, si etiam coram eo opponatur de re iudicata: quare si tertius iudex, coram quo etiam opponatur de re iudicata, confirmaret secundam sententiam, quæ sit nulla eo, quia non obstante exceptio-

exceptione rei iudicatæ fuit lata contra primam, quæ fecerat transitum in rem iudicatam, erit nulla etiam ista sententia confirmatoria, lata a tertio iudice: Do exemplum: reus habuit sententiam absolutoriam, quæ transiit in rem iudicatam, actor appellauit ab ista sententia, & reus coram iudice appellationis opposuit, & probauit de re iudicata, nihilominus iste bonus secundus iudex appellationis tulit contrariam sententiam, qua condemnauit ipsum reum, qui fuerat absolutus a iudice a quo, & reus appellauit, & tertius iudex, non obstante exceptione rei iudicatæ etiam coram se opposita, confirmauit sententiam secundi iudicis, certe ista etiam sententia erit nulla: Ratio est, quia licet secunda sententia non habeat errorē expressum, & ideo videatur dicendum, quod hæc tertia sententia potuerit illam confirmare, nihilominus aliter est dicendum, quia causa, inferens nullitatem secundæ sententiæ, non cessat respectu tertiæ sententiæ, quæ eam confirmat, & ideo dicimus, quod iste tertius iudex non potuit confirmare sententiam nullam secundi iudicis, *Franch. d. cap. 63. dilecto. q. 41. sub num. 94. de appell.*

196 Secundus casus est, quando non fuit probatum, neque exceptum de re iudicata: & in isto casu sunt opiniones.

Opinionem affirmatiuam, quod sententia lata contra rem iudicatam sit valida, tenent Bal. in d. l. 1. col. 2. num. 5. vers. ex prædictis. C. quan. prouoc. non est necess. & in cap. 65. sua nobis. quem ibidem refert, & sequi videtur Franch. numer. 12. vers. sed quaritur. de appellat. & tenet aperte idem Franch. in dict. cap. 63. dilecto. quæst. 41. sub num. 94. ibi, si vero causa nullitatis prima sententia. eod. tit. de appell. & Put. decis. 120. in vna legione. num. 4. lib. primo. dicens, quod si alicui esset commissa causa, & non opponeretur de re iudicata, tunc secundus iudex potest pronuntiare, & pronuntians præiudicat primæ rei iudicatæ ita, vt dicatur illa prima res iudicata eneruata, & infirmata, & decis. 202. fuit resolutum, lib. 2. & Ruginell. tract. de appell. §. vndecimo, gloss. prima capit. 1. numer. 38. vers. & ad id quod, fol. 283.

Confirmatur hæc opinio affirmatiua, quia contra rem iudicatam possunt recipi, & examinari testes, parte non opponente, vt refert, & sequitur Arelet. in additio. ad Alciat. tract. de præsumpt. par. 2. num. 10. tom. 4. fol. 306. & aduertit Menoch. tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 67. num. 53. vers. quartus est casus. & scripsi lib. præced. cap. 7. sub num. 209. & pars non opponens videtur renuntiare rei iudicatæ, quæ consequenter redditur nullius momenti, Mohed. decis. 4. alias 39. dubitarunt, de senten. & re iudicat. Caputaque. decis. 278. alibi 280. oppositio. & 281. opponens. part. 2. & dixi dict. capit. 7. numer. 209. in fine, & consequenter si victus probauerit de iniustitia sententiæ & rei iudicatæ, illa sententia, & res iudicata retractabitur, *Arelet. vbi supra.*

Extende hanc opinionem affirmatiuam, vt procedat, & habeat vim etiam confirmandi sententiam, quæ sit nulla eo, quia fuerit lata contra rem iudicatam, sprete rei iudicatæ exceptione, & probatione, quia nihilominus si coram iudice confirmante non sit opposita exceptio rei iudicatæ, potest confirmare sententiam nullam, & confirmando præiudicare rei iudicatæ: quare licet coram iudice primæ appellationis sit exceptum, & probatum de re iudicata, & consequenter sententia ipsius iudicis primæ appellationis,

lata contra rem iudicatam, sit nulla, tamen si coram iudice secundæ appellationis non sit exceptum, neque probatum de re iudicata, & ferat sententiam confirmatoriam sententiæ iudicis primæ appellationis, talis sententia confirmatoria valebit, quia iudex appellationis potest confirmare sententiam nullam, quando causa nullitatis illius sententiæ confirmatæ cessat in sententia confirmante, *Franch. in c. 63. dilecto. q. 41. sub num. 94. de appell.*

Declara, vt is dicatur opponere de re iudicata, qui dicit generalia contra productionem, & admissionem iurium, quia impugnando productionem potest intelligi, quod hæc impugnatio fiat, quia productioni obstat res iudicata, *Caputaq. d. decis. 281.*

Secus est si opponat generalia contra instrumenta producta, & postea nihil aliud opponatur, *Caputaq. decis. 280. & decis. 281. sub n. 1. par. 2.*

Et licet hæc declaratio videatur sibi met pugnans, vt aduertit Mancin. tract. de confess. cap. 6. num. 24. & 25. & sit fulcita sola Rotæ auctoritate, tamen mihi videtur satis iuridica, quia is, qui opponit generalia contra instrumenta, videtur consentire productioni, & si consentit, renunciat rei iudicatæ.

Opinionem negatiuam contrariam, quod enim sententia, lata contra rem iudicatam, sit nulla etiam si non sit probatum, neque exceptum de re iudicata, tenent Franch. sibi met contrarius in capit. 39. directa. conclus. 8. sub num. 10. de appell. vbi magis sentate loquitur, & Anch. cons. 345. iam deserta appellatione. qui considerant, quod iudex appellationis est incompetens, stante re iudicata, *Franch. Crauet. Cas. de Grass. & Rebuff. quos retuli & sequutus sum infra quæstione 15. art. 10. num. 202.*

Comprobatur hæc opinio negatiua ex his, quæ scripsi q. seq. ampl. 10. num. 100. & seqq. in quibus habes, quod appellatio recepta post decem dies, & sententia super ea lata, etiam parte non opponente, sed imo consentiente est nulla.

Non recedo a prima opinione affirmatiua, quæ etiam seruatur in praxi.

Retenta tamen hac opinione negatiua in via disputatiua,

Extende eam, vt sententia lata contra rem iudicatam sit non solum nulla, sed ipso iure nulla, etiam si vtraque pars consentiret, vt sententia ferretur, & multo magis si altera pars tacuerit, vt retuli & sequutus sum infra q. 15. art. 10. num. 203. vers. imo.

Restringe primo eandem opin. negatiuam, vt non procedat, quando iudex fuit aditus per viam nullitatis, quia tunc is potest procedere, & pronuntiare super nullitate: imo vbi pars non opponat de re iudicata, posset procedere super negotio principali, vide infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 112. vers. subdeclara.

Restringe secundo, vt non procedat, quando reuocaretur prius in dubium de ipsa appellatione, & iudex pronuntiaret, se competentem, & partes litigarent coram eo, quia tunc sententia, quam ferret, non diceretur nulla eo, quod esset lata contra rem iudicatam, *Franch. in cap. 39. directa. num. 10. conclus. 8. vers. finem de appel. quod etiã, respondendo ad Innoc. videtur admittere Anch. cons. 345. iam deserta appellatione. sub nu. 1. & quod vbi non appareat euidenter de desertione, sed sit dubium, tunc nisi iudex pronuntiet causam esse desertam, ipse remaneat iudex super negotio principali ratione dubii, scribit Addition. ad Rot. decis. 14. alias 98. licet appellatio. de appell. in nou.*

Quare ex hac restrictione vides, quod non est omnino tutum excipere de re iudicata, quia si iudex super ista exceptione assumit cognitionem, & disputando de viribus appellationis, pronuntiat se competentem, posset valide ulterius procedere.

Ex quibus omnibus vides, bonum esse consilium, & praxim, qua utimur reformandi commissionem, *vt dixi supra n. 193.*

CONCLVDO V. quod tu, qui iuxta stylum Rom. Curia habuisti commissionem executorialem, directam iudici delegato siue in prima instantia, quia non sit appellatum, siue in secunda, quia appellatio non fuerit profecuta, & vis executionem, debes postea citare aduersarium ad dicendum contra commissionem ultimo loco in actis presentatam, & ubi hæc citatio fiat contra absentem, ab Urbe, debet in ea inseri tenor dictæ commissionis, *Vestr. in prax. lib. 8. cap. vlt. num. 11. in fine vers. impetrata. fol. 269.* hæcque citatio est necessaria, in quavis specie rei iudicatæ simus.

Aduersario citato, reproductaque citatione in actis, debes videre, an commissio præcise rescribat (quod tamen nunquam facit, sed si faceret procederet immediate ad rescripti executionem) an vero rescribat sub aliqua clausula conditionali, vt semper facit, vt puta *constitio de trib. conformibus*, seu *re iudicata*, siue *assertis*, quia in hac specie debes in primis docere de conditione, videlicet de tribus conformibus, aut alia conditione apposita, & satis docebis per repetitionem actorum, si ex eisdem actis posset constare, alias debes docere per alias congruentes probationes, citata tamen vtroque casu parte, quia verbum *constitio* in iudicialibus includit partis citationem, *Vestr. d. lib. 8. cap. vlt. num. 12. & 13. fol. 269.* Quare erit necessaria secunda citatio ad dicendum contra iura producta & repetita, & in termino huius citationis debet is, qui citauit, repetere in actis sententias, & rem iudicatam, & similia, ex quibus probetur conditio, seu modus, sub quo Signatura rescripsit.

His absolutis, debes videre, an commissio tradat ulterius aliquem modum procedendi, vt puta qui datet, vt seruarentur quatuor termini soliti, vel quod illorum loco vnicus præfigeretur terminus, quia seruanda erit ad vnguem illius forma.

Quod si commissio certam non præscribat formam, tunc aduerte de qua executione agatur.

Aut enim agitur de executione rei iudicatæ vnus sententiæ, quæ fecerit transitum in rem iudicatam ob non interpositam, seu ob non profecutam appellationem infra legitima tempora, & isto casu consueuimus seruare quatuor terminos substantiales quatuor audientis, citando aduersarium quatuor vicibus, & separatis citationibus, videlicet, ad docendum de legitimis appellatione, diligentis, & profecutione primo pro prima dilatione: secundo pro secunda: tertio pro tertia: & deniq; quarto pro quarta dilationibus, vt docent *Vestr. d. lib. 8. cap. vlt. sub num. 13. vers. & si commissio. fol. 270. & clarus lib. 5. capit. 10. vers. quandoque etiam. fol. 104. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 23. executor in verbo. seruati quatuor terminis. & Marches. eod. tractat. in commiss. restit. in integr. cap. 2. num. 45. par. 2. fol. 213.* qui termini seruantur singuli ad primam, *Vestr. d. c. 10. in fine fol. 104.*

Aut agitur de executione trium sententiarum conformium, vel de alia sententia inappellabili, & isto

casu citatio, & termini supradicti non seruantur, quia non congruunt, & ideo *Vestr. d. c. vlt. sub n. 13. vers. & si commissio.* cum mysterio, & sentate loquitur, dum ait, quod præfati termini sunt seruandi, quando sumus in casu, in quo seruati debeant. & postea *vers. sequenti.* his peractis, inquit, quod seruata tela iuxta suos casus necessaria, quasi dicat, non in omnibus vnam, eandemque seruandam esse: quare in isto casu trium conformium, vel vnus inappellabilis fiet hæc alia citatio ad videndum taxari, & moderari singulas expensas, sicut late docent *Vestr. in prax. lib. 8. ca. vlt. n. 14. & Mandos. d. commiss. 23. executor. in verb. omnes & singulas expensas.*

Nunquid autem executoriales decretæ, non seruatis quatuor terminis in casu, quo rescriptum mandet eos seruati, vel alias seruandi essent de stylo, sint valida.

Respondeo, quod si ex actis constet de re iudicata sustineri possunt executoriales pro validis, vt tenuit Rot. quam refert, & sequitur *Mandos. tract. de commiss. in commiss. 23. executor. in verbo. citatione procedente. vers. primo igitur. versus finem. ibi. concluderunt. fol. 129.*

Explicitis qq. de essentia appellationis, de ordine appellandi, & de processu appellationis, sequitur vt agamus de temporibus appellationis.

QUESTIO XII.

ARGUMENTVM.

Appellatio infra quantum tempus debeat interponi.

SUMMARIA.

APPELLATIO infra quantum tempus interponi debeat de iure Digestorum & Codicum, nu. 1. — Sed hodie infra decem dies, num. 2. — Infra quantum tempus in Francia, n. 3. — In foro Capitolino, n. 4.

Statutum, consuetudo, seu stylus alterans tempus appellandi est validum, nu. 5. — Etiam si statutum sit conditum a Ciuitate recognoscente superiori, n. 6.

Tempus, quod datur ad appellandum, quando incipiat currere a die habita notitia sententiæ lata, sub num. 7. & 13. & seqq. in quibus habentur extensiones, restrictiones, intelligentia, & declarationes vsque ad n. 59. — Et quando incipiat a die lata sententiæ, n. 9. & seqq.

Terminus, quem Iudices Romana Curie de stylo habent pro seruato, quantum dures, n. 8.

CONCLVSIO de appellando infra decem dies, vt in nu. 2. habet seqq. ampliationes & limitationes.

Ampliatur I. etiam si quis vellet in causa appellationis probare nullitatem sententiæ, num. 59. — Subampliatur etiam si vellet probare nullitatem ex defectu iurisdictionis, num. 60.

Ampliatur II. vt appellans teneatur etiam probare omnia formalia appellationis, etiam si & c. num. 62. — Subampliatur num. 63. & 64.

Ampliatur III. etiam si quis vellet probare notoriam iniustitiam sententiæ, num. 67.

Ampliatur IV. vt non solum principales teneantur appellare infra decem dies, sed etiam tertii, volentes adherere eorum appellationi, debeant adherere infra eosdem decem dies, n. 69. — Subampliatur, n. 70. — Declaratur eadem amplia-

ampliatio multipliciter, nu. 71. & seqq. — Restrigitur eadem quarta ampliatio multipliciter, num. 76. & seqq.
 Ampliatur V. ut sicut ampliatio debet fieri infra decem dies, ita etiam infra eosdem decem dies debeat ratificari, num. 79. — Declaratur, num. 80.
 Ampliatur VI. in sententiis, qua non transeunt in rem iudicatam, num. 81. — Inferitur, n. 82.
 Ampliatur VII. etiam in supplicatione, n. 83.
 Ampliatur VIII. in appellatione ab interlocutoria, nu. 84. — Subampliatur, n. 85. — Declaratur ampliatio multipliciter, n. 86. & seqq.
 Ampliatur IX. in fisco, num. 99.
 Ampliatur X. ut neque de partium consensu possit admitti appellatio post decem dies, num. 100. — Subampliatur, n. 101. & seqq.
 Ampliatur XI. in causa beneficiari, num. 103. — Restrigitur num. 104. & 105.
 Ampliatur XII. in omni appellatione etiam quod appelletur ab actu extraiudiciali, n. 106.
 Ampliatur XIII. in protestatione interponenda coram honesto viru, num. 107.
 Ampliatur XIV. in appellatione coram iudice ad quem, num. 108.
 Ampliatur XV. in intimatione appellationis, n. 109.
 Ampliatur XVI. etiam pendente compromisso, n. 110.
 Ampliatur XVII. in sententia conditionali, n. 111.
 Ampliatur XVIII. in sententia arbitri, n. 114. — Subampliatur, num. 115. & seqq.
 Ampliatur XIX. in sententia lata, presente procuratore, quia adhuc dominus absens non potest appellare post lapsos decem dies, n. 118. — Subampliatur, num. 120. & 122. — Declarantur omnia, num. 123. & seqq. in quibus habentur omnia necessaria usque ad nu. 141.
 Ampliatur XX. in eo, qui fuit restitutus ad appellandum, num. 141.
 Ampliatur XXI. in actu dependente a sententia, n. 142.
 Ampliatur XXII. in sententia lata contra infirmum, seu aliter impeditum, sub num. 142.
 Ampliatur XXIII. in causa feudali, sub n. 142.
 Ampliatur XXIV. in causa criminali, sub n. 142.
 Ampliatur XXV. ut lapsis decem diebus non possit appellari, licet nondum fuerit declarata desertio appellationis, num. 143.
 Limitatur I. eadem conclusio de appellando infra decem dies ut non procedat in grauamine successiuo, num. 144. & seqq. in quibus dantur exempla, & restrictiones usque ad num. 153.
 Limitatur II. ut non procedat quoad effectum ratificandi, num. 153.
 Limitatur III. in appellatione tertii, num. 154. — Exemplificatur, num. 155.
 Limitatur IV. in appellatione a statuto, nu. 156. — Declaratur, num. 157. & 158.
 Limitatur V. in comminationibus, n. 159.
 Limitatur VI. in preceptis, qua fiunt a iudice absque causa cognitione, n. 160.
 Limitatur VII. in appellatione a delatione iuramenti, &c. num. 161.
 Limitatur VIII. in sententia lata dolo iudicis, sub nu. 161.
 Limitatur IX. in paupere &c. n. 162. — Ampliatur, n. 163. — Exemplificatur, n. 164. & seqq.
 Limitatur X. quando immensitas ventorum, vel fluminis inundatio impediuerunt appellaturum, num. 167. — Declaratur, n. 168.
 Limitatur XI. quando agitur principaliter de nullitate, num. 169.

Limitatur XII. pendente articulo, an appellatio sit deserta, num. 170.
 Limitatur XIII. in causis criminalibus, ne innocens puniatur, n. 171. — Contrarium, n. 172.
 Limitatur XIV. ut non procedat quoad alia remedia, num. 173.
 Limitatur XV. in reductione arbitramenti, n. 174. — Declaratur, num. 175.

OLI M de iure Digestorum, & Codicis appellatio erat interponenda infra duos dies in causa propria, & infra tres in causa aliena, hoc est principalis; si causam agebat per se ipsum, habebat duos dies ad appellandum, sed si eam agebat per procuratorem habebat tres dies a die latae sententiae, l. 6. eos. §. si autem. C. de appell. & consult. & l. 1. §. biduum. & §. dies. & §. in propria. ff. quan. appellan. sit. Ioan. Ferrar. tractat. de appellat. lib. 2. capit. 4. numer. 134. tom. 5. fol. 68. Rebuff. tractat. de appellat. artic. primo gloss. 1. numer. primo, tom. 3. fol. 482.

Hodie tamen sufficit, quod interponatur infra decem dies tam de iure authenticorum, auth. hodie. C. de appell. quam de iure canonico, ca. 28. anteriorum. 2. qu. 6. & cap. 32. cum dilectus. in fine, de elect. & cap. 15. quod ad consultationem. de sent. & re iud. & cap. 8. concertationis. de appell. in 6. & quod sit appellandum infra decem dies, scribunt Spec. tit. de appell. §. restat videre. in princip. lib. 2. fol. 189. Azo. in sum. C. tit. quor. appell. non recip. num. 1. & Salic. in d. auth. hodie. in princip. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis. sub num. 12. fol. 406. Card. Alex. in cap. 4. personas. sub num. 2. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo & quandoque appellatur. qu. 3. princ. n. 213. & 214. fol. 488. Iacob. Nouell. tract. de iur. prot. homis. §. 6. num. 27. & 28. fol. 43. Mynsing. in sing. obseru. cent. 3. obseru. 11. non solum num. 1. dicens, id esse dispositum etiam ordinatione Camerae, Menoch. tractat. de presumpt. libr. 2. presumpt. 95. num. 1. Odd. tract. de rest. in integr. par. 2. quest. 69. num. 2. Ioan. Ferrar. d. cap. 4. num. 135. tom. 5. fol. 68. & quod facultas ista appellandi non viuat ultra decem dies, refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 50. princip. num. 38. tom. 5. fol. 378. & par. 3. cap. 26. de probat. attent. numer. 17. & 18. fol. 440. Et hæc conclusio est nota omnibus * in foro versantibus, & etiam non versantibus, cum qua nos, loquendo in materia criminali, transuimus simpliciter supra lib. 1. cap. 97. numer. 129. & quod in Curia Romana debeat schedula appellationis presentari infra decem dies, refert, & sequitur Ruginel. tractat. de appell. §. 4. cap. 1. num. 18. vers. si quis appellauit fol. 157.

In patria tamen consuetudinaria statuit Rex Francie, ut illico appelletur, id est simulatque prolata est sententia, vel iudice adhuc sedente pro tribunali, & antequam ab auditorio discedat, Rebuff. d. art. 1. gloss. 1. num. 4. tom. 3. fol. 483.

Item in foro Capitolino ex dispositione statutorum lib. 1. c. 166. debet appellari infra octo dies, quod etiam notat M. Ant. Bard. tract. de temp. util. cap. 3. num. 1. tom. 5. fol. 212.

Nota ex his postremis valere statutum, consuetudinem, vel stylum augentem, vel diminuentem tempus appellandi, Franch. in c. 5. cum sit Romana. num. 8. vers. ex hoc etiam inferitur. de appell. Rebuff. d. gloss. 1. num. 7. tom. 3. fol. 483. & M. Ant. Bard. d. cap. 3. sub num. 1. tom. 5. fol. 212. & quod statutum, seu consuetudo possit

disponere, vt valeat, & possit appellari etiam post decem dies, qui dantur de iure communi, refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princ. nu. 164. vers. 5. fol. 380.

6 Et procedit hoc notabile de statuto, etiam si conditum sit a Ciuitate recognoscens superiorem, quia licet Ciuitas, superiorem recognoscens, non possit ex toto tollere appellationem, tamen potest per statutum diminuere, seu elongare tempus appellandi, Franch. vbi supra.

7 Contra istam conclusionem in eo, quod dixi esse interponendam infra decem dies a die sententiæ, oppono dupliciter.

Primo, quia sufficit, quod interponatur infra decem dies a die, quo habetur notitia seu scientia latæ sententiæ. Specul. tit. de appell. §. 1. sub n. 6. vers. illud autem. ibi; ceterum licet. lib. 2. fol. 184. & quod decem dies, dati ad appellandum, computentur a die notitiæ, scribit Rebuff. tract. de appell. in prefat. n. 69. & art. 1. gl. 1. sub num. 3. tom. 3. fol. 480. & fol. 482.

Imo ad hoc, vt incipiat currere terminus ad appellandum, non satis est, quod appellaturus sciat, latam esse sententiam, sed requiritur, quod sciat etiã, quomodo fuerit lata, an pro, vel contra, & donec hoc non sciat, non incipit currere terminus, Card. Alex. in cap. 4. personas sub n. 2. ibi nec sufficit scias. de appell. Felin. in c. 15. quo ad consultationem. num. 22. vers. postremo circa cursum. & clarius n. 32. vers. 12. conclusio, de sent. & re iud. Affl. tract. de iur. protomis. §. 2. nu. 4. tom. 17. fol. 7. & Nouel. §. 7. num. 17. fol. 44. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo & quandoque appellatur. q. 3. princip. vers. limita. n. 215. fol. 488. Nat. conf. 51. viso processu. n. 1. lib. 1. & conf. 348. videtur primo. nu. 1. & 2. lib. 2. vbi quod debet certificari de qualitate, & tenore ipsius sententiæ. M. Ant. Bard. tract. de temp. viil. cap. 3. sub n. 1. vers. hoc autem. in fine tom. 5. fol. 212. Odd. tract. de rest. in integr. q. 69. art. 1. num. 2. in fine, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princ. nu. 158. ibi. hac autem. tom. 5. fol. 380. & ideo, donec non potuerit habere copiam sententiæ, tempus ad appellandum non currit, Franch. in cap. 8. ex ratione. sub n. 2. de appell. & quod intimans sententiam debeat illam legere aduersario, cui eam intimat, sed tamen non teneatur ei copiam relinquere, scribit Franch. in cap. vlt. si iustus. n. 48. ibi, sed an sufficiat quod intimans. de appell. & quomodo hoc sit verum declaravi vna cum eodem Lancell. infra num. 30. vers. restringe.

8 Secundo oppono de stylo Curia Romanæ, vbi iudices, reproducta citatione ad sententiam in termino citationis, dubii adhuc de qualitate sententiæ, proferendæ, solent habere illum terminum citationis pro seruato pro vtraque parte, qui terminus pro seruato durat diuersimode: nam coram iudicibus ordinariis, & eorum delegatis, & subdelegatis, & similiter coram delegatis ad vniuersitatem causarum durat per decem dies, ideoque debent præfati iudices ante vltimam diem decendii, seu ipsa saltem vltima die sententiam proferre, & coram Auditoribus Rotæ durat per quindecim dies, & in vltima audientia per mensem, sed coram aliis delegatis, seu subdelegatis Papæ iste terminus pro seruato durat sine termino, ideoque potest delegatus subscribere sententiam quandocunque, & pars debet appellare infra decem dies, inchoandos non ex die sententiæ, sed ex die termini habiti pro seruato, quia ad illum diem retrahitur sententia, quæ postea fertur durante

termino pro seruato, vt enarraui infra questione 17. limit. 21. numer. 23. & 24. & sic in terminis primæ oppositionis non est necessarium, quod appelletur infra decem dies a die latæ sententiæ, & in terminis secundæ oppositionis est necessarium, quod appelletur ante latam sententiam.

Vnum aduerte obiter, quod si causa delegeretur ordinario in Romana Curia, ille ordinarius habet terminum pro seruato non tanquam delegatus, sed tanquam ordinarius, vel quia in modo procedendi ordinarius delegatus seruat stylum sui tribunalis, vt retuli lib. præcedenti cap. 3. n. 275. vel quia in definiendo remanet ordinarius secundum Paul. de Caltr. quem retuli, licet non sequutus sim, supra q. 8. num. 51. & n. 86. in fine, & propterea in hoc non disputatur, an eius iurisdictio fuerit excitata, vel fuerit delegata, prout posset disputari in aliis terminis, per ea quæ scripsi d. q. 8. sub n. 86. vers. extende secundo.

Pro solutione oppositionum, & concordia considera duos casus.

Primus casus est, quando quis est citatus personaliter ad sententiam: & in isto casu falsa est prima oppositio, quia terminus ad appellandum incipit currere a prolatione sententiæ, si feratur in termino citationis, vt scribunt Capic. decis. 139. in causa Hieronymi. sub n. 1. & seqq. Caputaq. decis. 130. seu 17. sententia transiuit. par. 3. & Vestr. in prax. lib. 7. capit. 3. sub numer. 21. & quod citatus personaliter non possit appellare a die notitiæ, dicit Rot. diuersi. decis. 758. Bellicen. num. 3. par. 3. lib. 3. fol. 204. vel incipit currere a termino habito pro seruato, vt in secunda oppositione.

Neque obstat, quod dicebam, requiri scientiam tenoris sententiæ, quia resp. paria esse, quod sciuerit tenorem sententiæ, vel neglexerit scire, quia cum fuerit citatus personaliter poterat sententiam audire, videre, & legere, Odd. tract. de rest. in integr. q. 69. art. 3. vers. si demum. dicens, isto casu non succurri non appellanti.

Idq; multo minus obstat in Curia, quia in ea propter stylum, a me relatam supra sub num. 8. est appellandum infra decem dies, etiam penitus ignoratæ qualitate sententiæ.

Minus obstat, quod Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 4. num. 137. vers. insuper. tom. 5. fol. 69. scribat tempus decem dierum supputari a sententiæ die, modo, præfente principali, vel eius procuratore, sententia proferatur.

Quia respondeo, citatum personaliter haberi pro præfente.

INTELLIGE I. istum primum casum cum præsupposito, quod citatus comparuerit, alias, si non comparuerit, diceretur verus contumax, qui non audiretur appellans, etiam si vellet appellare infra decem dies, & hoc de iure, sed de consuetudine etiam verus contumax auditur appellans, dummodo appellet infra decem dies, computandos a prolatione sententiæ, vide quæ de tota hac intelligentia scripsi infra qu. 17. limit. 3. n. 12. & seqq.

INTELLIGE II. vt procedat, cessante impedimento ad appellandum, alias secus, per ea quæ scripsi infra num. 162. & 167.

Intellige III. vt procedat contra ipsum citatum personaliter, secus contra eius heredem, quia terminus ad appellandum non currit heredi, nisi a die notitiæ, Vnde licet defunctus fuerit citatus personaliter, tamen si, lata sententia decesserit, heredi non currit

currit tempus ad appellandum, nisi a die notitiæ, *Franch. in c. 8. ex ratione. n. 94. de appell.*

13 **SECUNDVS** casus est, quando non est citatus personaliter, sed est citatus domi, & isto casu procedit prima oppositio, quia terminus decem dierum non incipit currere a die prolatae sententiæ, sed a die notitiæ, & scientiæ latae sententiæ, ut declarant *Card. Alex. in cap. 4. personas. sub num. 2. de appell. F. lin. in cap. 15. quoad consultationem. numer. 23. vers. considera duos. de sensen. & re iudic. Tiraq. tractat. de retraiçt. lignag. §. 9. gloss. 2. numer. 42. versic. ex iis autem. fol. 242. Rot. diuers. decis. 55. fuit conclusum. numer. 2. par. 1. Lancellott. tract. de attent. par. 2. capit. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princip. numer. 143. tom. 5. fol. 380. Capic. Caputaq. Vestr. in locis citatis supra numer. 9. vers. primus. & Marches. tractat. de commiss. par. 1. de commiss. super diuers. capit. 28. numer. 62. ibi. succumbens. fol. 304. in secunda impressione. quibus adde Gloss. vl. imam in athen. hodie C. de appellat.*

Ratio est quia citatus domi dicitur fictus contumax, qui potest appellare quandoque infra decem dies a die scientiæ, ut explicauimus num. seqq.

Aduerte hic obiter, quod citatio debet fieri non in domo, sed ante domum; eo enim inuito non debet domum ingredi quia faceret ei iniuriam, *Gloss. in clem. 3. causam. in verbo in domo. & Petr. de Anch. num. 11. vers. vndecimo nota, de elect. &c.* quam aduertentiam citandis etiam inuitis, seruant Cursores, & Mandatarii in Curia Romana, quia non tantum abstinere ab ingressu domus citandi, sed vix copiam citationis nunquam legibilem, per rimulas hostii de sero immittunt & abeunt, & citationem quandoque in vicini hostio relinquunt.

14 **EXTENDE I.** generaliter istum secundum casum, ut habeat locum in quocumque ficto contumace, quia is potest semper appellare infra decem dies, inchoandos a die habitæ notitiæ, & non arctatur appellare a die prolacionis sententiæ, *Rot. decis. 28. alias 351. licet ficto contumax de appell. in nou. & Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. duodecimo, de attent. & innou. appellat. pend. limit. 50. princip. num. 142. tom. 5. fol. 300. & in casu appellationis intimatæ iuxta clem. 3. causam. de lib. & secuta deinde sententia quod in Rota sæpius a sententia secuta recepta sit appellatio interposita infra decem dies a tempore scientiæ, quando appellatio in casu dictæ clem. causam. non fuit intimata appellato, vel suo procuratori personaliter apprehento, sed ad domum vel in ecclesia cathedrali, quia tunc reputatur ficto contumax, qui bene auditur, testatur *Rot. decis. 22. alias 137. appellat. in fine de appell. in nou.**

15 **EXTENDE II.** in eo, qui fuit citatus in loco beneficii quia dicitur fictus contumax, ac si fuisset citatus domi, *Felin. in cap. 15. quoad consultationem. sub num. 23. vers. considera duos casus. de senten. & re iudic. quem refert & sequitur Lancell. dict. limit. 50. numer. 145. fol. 380.*

16 **EXTENDE III.** ut iste secundus casus habeat locum etiam in citatione per contradictas, *Marches. tractat. de commiss. par. 1. de commiss. appell. super diuers. cap. 28. numer. 63. fol. 304. in 2. impress. licet enim citatio per contradictas requirat ad sui validitatem quod præcesserit citatio personalis, quia alias citatio per contradictas esset nulla, Caputaq. decis. 107. citatio execut. num. 3. in fine, & nu. 4 par. 1. & processui per contradictas non est locus, nisi antecedat citatio perso-*

nalis, *Marches. d. cap. 28. sub num. 65. & citatus personaliter & contumax excludatur ab appellatione tam post lapsos decem dies, quam ante; quia est vere contumax; tamen Rota de æquitate admittit eius appellationem etiam infra decem dies a die scientiæ, Rot. decis. 22. alias 137. appellat. in fine de appell. in nou. & sic habet locum etiam in citatione per audientiarum contradictarum, in qua loquuntur *Rot. d. decis. 22. & Rot. diuers. decis. 55. fuit conclusum. n. 2. par. 1. Marches. vbi supra. & Lancell. d. limit. 50. num. 146. quia citatio per audientiam contradictarum est eadem cum citatione per contradictas.**

RESTRINGE hanc extensionem, ut non procedat, si prius fuerit citatus personaliter semel initio causæ, & constituerit procuratores, qui se absentauerint, quia licet deinde procedatur ad condemnationem per audientiam contradictarum, tamen non dicitur fictus, sed verus contumax, & consequenter non posset appellare, nisi infra decem dies a die prolatae sententiæ, & non a die habitæ notitiæ, *Lancell. d. limit. 50. num. 147 fol. 380. sed esset audiendus via restitutionis, Lancell. d. limit. 50. num. 148.*

EXTENDE IV. ut habeat locum etiam in citatione per edictum, quia & si citatio per edictum arctet sicut citatio personalis, ideoque citatus per edictum possit excommunicari, cum tamen is, qui non est citatus personaliter, non possit excommunicari, iuxta ea, que scripsi supra lib. 1. cap. 45. dub. 5. num. 21. nihilominus citatus per edictum ad sententiam poterit appellare, sicut citatus domi, a tempore habitæ notitiæ, *Rot. decis. 16. alias 364. cum iura. numer. 1. & 2. de dol. & contum. in nou. Franch. in capit. 51. bona memoria. num. 22. de appell. Capic. d. decis. 139. sub num. 3. ibi. secundus casus est. Lancell. d. limit. 50. num. 144. fol. 380. & Marches. vbi supra. & quod citatus per contradictas, vel per edictum dicatur in ficta contumacia, & ideo, relictis expensis, sit audiendus contra rem iudicatam, tenuit *Rot. de qua Caputaq. decis. 118. citatus par. 1. hæc enim citatio per edictam non differt a citatione per audientiam contradictarum, nisi in eo, quod citatio per audientiam contradictarum legitur in ipsa audientia contradictarum, & per eam quis citatur a die prima Octobris vsque quo indicantur feriæ generales. per edictum vero citatur tempore feriarum generalium a die nempe, quo de mense Iulii indicatur vsque ad calendas Octobris, ut latius scripsi supra lib. cap. 45 sub num. 14. & 15.**

EXTENDE V. ut habeat locum etiam in citatione, quæ fit per diligencias, quia sic citatus poterit appellare infra decem dies, computandos a die habitæ notitiæ & non a die prolatae sententiæ, & si enim hæc citatio non fiat, nisi contra eum, qui semel saltem fuerit personaliter citatus in Curia, & ideo videatur verus contumax, tamen adhuc debet admitti ad appellandum, & infra decem dies a die habitæ notitiæ, per ea que de citato per contradictas scripsi supra.

RESTRINGE easdem omnes extensiones, ut non procedant in eo qui dolo non permittit se citari personaliter, quia is, cum non debeat ex dolo reportare commodum, debet haberi pro citato personaliter, *Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. num. 290. fol. 502. & quod citatio habeatur pro facta, cum citandus facit, ne citetur, late scribit *Tiraq. tract. de retraiçt. lignag. §. 2. gloss. 1. num. 9. vers. & idem. fol. 194. & quod contra citandum personaliter, qui malitiose se absentasset, & laicaret, sufficiat citatio publica ad domum,**

domum, id est, sufficiat publicum edictum, scribant
Gloss. Abb. Mathesil. & alii quos retuli & sequutus
sum *lib. preced. cap. 8. n. 196.*

20 EXTENDE VI. vt procedat etiam quando so-
lus procurator est citatus personaliter, vt dixi *infra sub*
num. 121. vers. contra.

Sed verior est opinio cōtraria, quam firmaui *ibid.*
num. 120. & sub n. 121. vers. non recedat.

21 EXTENDE VII. vt procedat etiam coram Au-
ditore Cameræ in causis ordinariis, quia & si in eis
executio citationis, facta domi, sit valida, tamen tem-
pus ad appellandum non currit a die latæ sententiæ,
sed a die notitiæ.

22 SVBEXTENDE hanc extensionem, vt procedat
etiam in causis executiuis, considerata appellatione
deuolutiua; quæ e si Auditor Cameræ sub citatione
executa domi decernat, & relaxet mandatum exe-
cutiuum vigore obligationis cameræ, appellatio
deuolutiua potest interponi infra decem dies a die
scientiæ, de qua appellatione deuolutiua scripsi *infra*
q. 17. limit. 9.

23 LIMITA I. nunc eundem secundum casum, po-
situm *supra num. 13.* vt non procedat, quando citatus
domi comparet in termino citationis ad sententiam
in actis, quia illa comparitio tribuit effectum citatio-
nis personalis, & ideo habetur ac si fuisset citatus per-
sonaliter; nam comparitio faciat hunc defectum,
quando requireretur citatio personalis.

LIMITA II. vt non procedat in foro Capitoli-
no, quia citatus ad sententiam non potest appellare
post lapsos octo dies a die latæ sententiæ, *lib. 1. statut.*
cap. 106. vbi contumax fictus non distinguitur a con-
tumace vero; ideoque indistincte prohibetur allega-
tio ignorantia; vt scribit *Luc. Pat. in pract. Cap. lib. 5. ca.*
1. in fine num. 28.

DECLARA hanc limitationem esse verã, dum-
modo ad sententiam fuerint citati tam principalis,
quam procurator, vt *in eod. lib. 1. cap. 53. & latius scripsi*
lib. preced. cap. 8. num. 697. & seqq. vbi videas multa ne-
cessaria, & dummodo sententia fuerit promulgata in
loco publico, vt *in d. c. 106.*

Quid dicendum, quando principalis litigaret per
se ipsum; & ideo ipse solus citaretur domi?

Dic quod isto casu poterit appellare infra octo di-
es, a die scientiæ, secus si citaretur personaliter, quia
vterque iste casus est omissus a statuto, & ideo reman-
et sub dispositione iuris communis, de quo scripsi
supra.

Quid si principalis haberet procuratorem, & v-
nus solus eorum citaretur, sed personaliter, alter ve-
ro nullatenus citaretur?

Dic quod isto casu sententia esset nulla, quia care-
ret citatione, nihilominus per viam appellationis nõ
posset de nullitate cognosci, nisi appellaretur infra
octo dies, a die latæ sententiæ.

24 INTELLIGE I. eundem secundum casum, vt
appellato incumbat onus probandi notitiam senten-
tiæ latæ, quando appellans asserit, se non prius ha-
buisse notitiam: nam in dubio præsumitur, appella-
tionem esse interpositam infra legitima tempora, a
tempore habitæ notitiæ, *Franch. in c. 51. bona memoria.*
nu. 20. de appell. Rot. diuers. decis. 55. fuit conclusum. in fine
nu. 3. par. 1. & Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss.
appell. super diuers. cap. 28. num. 64. fol. 304. in 2. impress.
quare absens, qui appellat post 20. dies, a tempore
latæ sententiæ, præsumitur appellare infra 10. dies, a

tempore scientiæ, quia non præsumitur scientia, se-
cundum *Bellam. decis. 349. sicut præsumitur. num. 1. Felin.*
in cap. 15. quoad consultationem. sub num. 25. vers. secunda
conclusio. in fine, de sent. & re iud. & Menoch. tract. de præ-
sumpt. lib. 2. præsumpt. 95. vers. declaratur secundo. num. 7.
& quod in dubio præsumatur ignorantia, nisi scien-
tia probetur, scribit *Franch. vbi supra.*

Contra istam intelligentiam tenent *Card. Alex.*
in cap. 4. personas. sub num. 2. ibi. & si vult dicere. de appell.
& *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in-*
non. appell. pend. limit. 50. princip. num. 179. & seqq. tom.
5. fol. 380. dicens, præfatam declarationem esse parum
tutam, & propterea de ea valde subsistendum videri,
& facit quod ex *Rot. refert. & sequitur Gabr. in con-*
clus. lib. 2. tit. de appell. concl. 5. num. 2. dicens, quod nõ
præsumitur appellatio interposita infra decem dies
a tempore notitiæ, nisi probetur.

Quid dicendum in hac contrarietate. nõ *Franch.*
citatus pro declaratione allegat pro declaratione
Rot. decis. 316. alias 39. si professor venificij. de appell. in non.
& *Card. Alex. citatus contra declarationem allegat*
contra declarationem eandem decisionem.

Non recedo ab intelligentia, & pro explicatione
aduerte, quod aliud est præsumi notitiam sententiæ,
aliud probari veram notitiam sententiæ, quia notitia
præsumpta sententiæ est ficta, & non excludit ab ap-
pellatione, & ideo licet citatus domi præsumatur ha-
bere ex illa citatione notitiam sententiæ, tamen ista
præsumpta, & ficta notitia operatur solum validita-
tem sententiæ, sed non excludit ab appellatione;
quia ad exclusionem appellationis requiritur nõ no-
titia præsumpta, sed notitia vera, quæ notitia vera
non præsumitur ex citatione facta domi, vide *Franch.*
in d. ca. bona memoria nu. 21. & 22.

Quomodo appellatus possit probare notitiam
sententiæ latæ dixi *infra num. seqq.*

INTELLIGE II. vt notitia si sufficiens intelliga-
tur probata a tempore intimatæ sententiæ, etiam si
intimatio sit facta domi; quia ex illo die, quo inti-
matur ad domum, incipient curtere decem dies ad
appellandum, licet citatio ad sententiam, & eius inti-
matio fuerit exequuta domi, *Franch. in cap. 51. bona*
memoria. sub numer. 22. ibi non obstat prædictis. & in cap.
ultim. si iustus. num. 43. vers. sed aduerte. de appell. Felin.
in capit. de imo quinto, quoad consultationem. sub num. 23.
vers. considera ibi istum casum. de senten. & re iud. Capic.
dict. decis. 139. in causa Hieronymi. numer. 4. & Lancell.
tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 50. princip. num. 156.
tom. 5. fol. 380. & M. Ant. Bard. tract. de temp. visil. cap.
3. sub numero primo, vers. hoc tamen. in fine, eodem tom. 5.
fol. 215.

Ratio huius intelligentiæ est, quia & si notitia
præsumpta, & ficta, quæ oritur ex citatione facta do-
mi, non excludat ab appellatione, vt *retuli & sequu-*
tus sum supra n. preced. in fine, tamen fallit, quando con-
currit duplex præsumptio, prima ex citatione facta
ad domum ad audiendam sententiam; & secunda ex
notificatione postea facta ad domum de ipsa senten-
tia, vnde inducitur sufficiens notitia ex duplicata
præsumptione, vt scribit *Franch. in d. ca. 51. bona memo-*
ria. sub num. 22. de appell.

INFERO ex hac intelligentia, bonũ esse stylum, 26
quo vitur Auditor Cameræ in executiuis, decernen-
do mandata executiua, nisi ad primam diem cum
intimatione; quia debetores citantur domi, & non
personaliter, quare tempus appellandi respectu de-
uolutio-

uolutionis curret a die intimationis, & addè quæ scripsi *infra num. 31.*

27 EXTENDE eandem intelligentiam, vt procedat æqualiter in omnibus fictis contumaciis, quibus sententia intimatur in eisdem locis, in quibus fuerunt citati ad sententiam, *Felin. d. cap. 15. quoad consultationem. sub num. 23. vers. considera ibi istum casum. de sent. & re iud. & Lancell. dict. capit. 12. limit. 50. princip. num. 156.*

28 NOTA ex his pro appellato contra appellantem, quod ad probandum, appellantem habuisse notitiam sententiæ sufficit ostendere intimationem factam eius domi de sententia lata, quia ex die intimationis probatur notitia sententiæ, *Lancell. d. limit. 50. num. 156. & seq. fol. 380.*

29 SUBINTELLIGE I. hanc secundam intelligentiam, vt procedat, dummodo intimatio contineat non solum sententiam esse latam, sed contineat sic, & sic esse latam, vt ex *Card. Felin. Affl. Nouell. Maran. Nat. Odd. & Lancell. retuli, & sequutus sum supra sub nu. 7. vers. imo ad hoc.* Imo de sententia fieri debet aduersario fides per publicum sigillum aut instrumentum, vt refert & sequitur *Nat. conf. 51. viso processu. num. 1. lib. 1. & conf. 348. videtur primo. sub. n. 1. & 2. lib. 2. & Lancell. d. limit. 50. num. 159.*

Confirmatur hæc subintelligentia ex his, quæ scripsi *lib. preced. ca. 2. num. 35.* vbi in multis casibus ostendi, quod denuntiatio facienda debet continere certam, & plenam scientiam.

30 RESTRINGE hanc subintelligentiam, vt sit vera quando denunciatio sit sine auctoritate iudicis, secus quando intimatio sit auctoritate iudicis, quia tunc sufficit intimare sententiam esse latam contra eum, licet tenor sententiæ non inferatur, teste *Nat. d. conf. 348. num. 2. in fine, & n. 3. lib. 2.* quem refert & sequitur *Lancell. d. limit. 50. n. 180. & 161. fol. 380.* & pro hac restrictione facit, quod scripsi de intimatione litis motæ *supra lib. 1. c. 30. sub nu. 9. ibi neque obstat.* sic que ex hac restrictione habes declarationem ad primam oppositionem positam *supra sub num. 7.*

31 INFERO ex hac restrictione bonum esse stylum Auditoris Camere, dum decernit mandata executiua nisi ad primam diem cum intimatione, quia tunc illa intimatio fit auctoritate iudicis, & ideo non est necessarium inferere tenorem sententiæ, alias, si fieret sine iussu & auctoritate iudicis, deberet inferi tenor sententiæ, vt dixi, nec sufficeret illa relatio, in qua dicimus (*& alias prout in actis*) testibus iis, quos retuli, & sequutus sum *lib. preced. cap. 3. n. 36.*

32 SUBINTELLIGE II. vt notitia sufficiens possit sufficienter probari etiam sine intimatione, & ideo talis intimatio sententiæ non est necessaria, quando pars habet et notitiam sententiæ, & tenoris illius, *Lancell. d. limit. 50. num. 162. fol. 390.* & quod intimatio sententiæ non sit necessaria, quando pars est certa de ea, scribit *Franch. in cap. vlt. si iustus. nu. 46. vers. vlt. rime dubitatur. de appell.*

33 INFERO ex hac subintelligentia, quod si quis citatur domi coram Aud. Camere ad videndum decerni, & relaxari mandatū executiuum, &c. & Auditor Camere in die citationis decernat mandatū, nisi ad primam diem cum intimatione, iuxta stylum illius tribunalis; & citatus die sequenti post decretum mandatū appelleret & deinde causam appellationis non cōmittat, quia exspectet intimationem, causa efficitur deserta, quia iam habuit se pro intimato de sententia

Intellige III. vt intimatio non sit necessaria, si dum quis se præparat ad intimandam sententiam, aduersarius, cui est intimanda, non vult audire, quia tunc ei imputatur, ex quo non stetit per denuntiantem, *Franch. in cap. vlt. si iustus. num. 47. vers. quid autem si quis de appell.*

Intellige IV. ad usum praxis, vt, data commissio-³⁵ ne appellationis infra decem dies a die habitæ notitiæ, Signatura committat causam appellationis cum clausula *prout de iure*; quæ clausula operatur, vt si appellatus probauerit, appellantem non appellasse infra decem dies a die habitæ notitiæ, commissio, & appellatio sint nullæ, & sententia sit mittenda executioni, *Marches. tractat. de commiss. par. 1. de commiss. appell. supr. diuers. cap. 28. num. 66. & 67. fol. 304. & 305. in 2. impress.*

Intellige V. vt in causis, in quibus non datur ap-³⁶ pellatio, nihil referat, citationem esse executam personaliter, vel domi, quia, si non datur appellatio, frustra queritur a qua die currat tempus ad appellandum, cum non entis nullæ sint qualitates *vulg. iur.* similiter in executiuis, & possessoris respectu appellationis suspensivæ nihil refert, quod citatio sit executata domi, cum appellatio suspensiva denegetur, vt late scripsi *infra quæst. 17. limit. 9. princip. num. & limit. 6. memb. num.*

Intellige VI. vt iste secundus casus, de quo *supra*³⁷ *num. 13.* non practicetur hic in Vrbe in causis delegatis, & Rotalibus, quia in eis citationes non admittuntur, nisi sint executæ personaliter, præterquam citationes per audientiam contradictarum, seu per edictum, aut per diligencias in suis casibus.

Firmata iam conclusione, quod appellandum sit infra decem dies a die latæ sententiæ, si citato ad sententiam fuerit executata personaliter, vbi die habitæ notitiæ, si non fuerit executata personaliter cū suis peculiaribus intelligentiis, de quibus supra.

NOTA differentiam appellationis interpositæ post decem dies a die prolatae sententiæ, sed infra decem dies a die habitæ notitiæ prolatae sententiæ, quia isto casu attentata per iudicem, seu executorem post lapsos decem dies a tempore prolationis sententiæ, & ante interpositam appellationem valent & tenentur nec reuocantur per modum attentati, seu nullitatis, sed solum beneficio iniustitiæ, docto & cognito de ea in causa appellationis, *Rot. decis. 28. alias 351. licet si de de appell. in nou.*

Secus est si sint attentata, pendente termino decem dierum, inchoandorum a prolatione sententiæ.

His absolutis.

DECLARA I. eandem conclusionem sic firmatam, vt citatione personaliter executata, terminus decem dierum, qui dantur ad appellandum, incipiunt currere a die, ad quam quis est citatus ad sententiam, siue illa die feratur sententia, siue non feratur, sed habeatur pro seruato, quia adhuc appellatio debet interponi infra decem dies a die habiti terminæ pro seruato; & ita seruatur: vnde stylus & praxis inoleuit appellandi a sententia quatenus contra, prout scribit *Vestr. in pract. lib. 7. capit. 3. sub numer. 29. vers. amplius. fol. 203.* vbi, loquendo de more Auditorum Rotæ, qui pronunciant prout in schedula, & plerunque instat decimus dies antequam subscribare schedulam, inquit, cum isto casu non satis certi sumus, an sententia sit futura fauorabilis, vel cōtra, inoleuit practica, qua huic incertitudini occurrimus, appellando

lando non alias simpliciter, sed cum clausula (*quatenus contra partem nostram*) de qua proxi appellandi quatenus contra, & in parte, & partibus, vide quæ scripsi *infra q. 17. limit. 21. nu. 19. & seqq.* & de præfato stylo habendi terminum pro seruato, & difficultatibus eius vide *infra q. 14. n. 9. & 10.*

Difficultas oritur in casu huius declarationis: quid si iudex ordinarius habuit terminum pro seruato, & pars dedit intra terminum decem dierum schedulam appellationis, & iudex intra terminum pro seruato habitum non pronuntiavit, & sic est circumductus ille terminus: nunquid, cum denuo iudex habeat terminum pro seruato, erit denuo danda alia schedula appellationis, seu repetenda illa; an vero sufficiet, iam data in antecedenti termino habito pro seruato?

Respondeo. esse denuo appellandum, vel repetendam schedulam appellationis, quia ille terminus habitus pro seruato est circumductus, & cum nuit, sicut dicimus de citatione circumducta quod est denuo faciendum, & cum ille terminus habitus pro seruato sit circumductus, sequitur, vt sententia non dicatur lata, & consequenter non potest appellari, quia si non est lata sententia, nullum fuit adhuc illatum grauamen, & non illato grauamine, cessat appellatio, *per ea, quæ dixi supra quest. 5. n. 101. & ideo illa prior appellatio est inutilis, & nulla, quia fuit interposita ante sententiam. vide infra q. 17. limit. 21. sub n. 23.*

39 EXTENDE VI eadem praxis appellandi quatenus contra infra decem dies sit utilis, & necessaria in quolibet loco, in quo seruaretur præfatus stylus pronuntiandi, prout in schedula, sicut seruatur in Curia Romana.

40 DECLARA II. non satis esse appellanti probare se appellasse, sed debere etiam probare, se appellasse infra legitima tempora, *Gemin. in cap. 3. Romana. §. si vero. numer. 2. & 7. & Franch. sub num. 4. de appell. in 6. rursus idem Franch. in capit. 38. cum in ecclesia. sub numer. & not. ultim. & Dec. not. 2. numer. 4. de appellat. Card. Alex. in cap. 4. personas. sub num. 2. eodem tit. d. appell. Franch. Aret. in cap. 36. significauerunt. numer. 6. de testib. Felin. cap. 15. quoad consultationem. num. 25. vers. secunda conclusio. de senten. & re iudic. Lancell. tractat. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. limit. 50. num. 47. & seqq. tom. 5. fol. 378. & My sing. in sing. obseru. cent. 3. obseru. 15. circa appellationem. & clarus obseru. 11. non solum. num. 2. dicens quod iudex ad quem non debet inhibere, neque procedere ante quam sibi de hoc sit facta fides, & alii, quos refert, & sequitur Menoch. tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 95. sub num. 3. Et ratio est, quia appellare intra decem dies est quedam solemnitas extrinseca quæ non preiudicatur, vel appellare infra decem dies est de substantia appellationis, ideoque qui se sic appellasse asserit debet probare, Menoch. dict. num. 3. & 4. Surd. cons. 287. quest. o. proposita. num. 4. & 10. lib. 2.*

Comprobatur hæc declaratio, quia etiam in restitutione in integrum is, qui eam petit, debet probare, se eam petisse infra legitima tempora, nempe intra quadriennium *Surd. d. cons. 287. questio. num. 4. & seqq. lib. 2.*

Praxis ideo est, vt notetur dies, quo datur appellatio, vt scripsi supra questio. 4. numer. 57. & hora diei, quando datur vltima die, vt scripsi supra num. 50. & deinde ad docendum appellationem fuisse interpositam infra decem dies, appellans tenetur producere appellationem, & ipsam sententiam, a qua appellat,

cum alias non possit bene probari, quod appellauerit intra decem dies a die sententiæ, nisi fidem faciat de sententia, & de die latæ sententiæ, *Franch. in d. ca. 38. cum in ecclesia. sub num. 3. de appell. & Gemin. in cap. 3. Romana. §. si vero. sub num. 7. vers. quare quare. de appell. in 6.*

Quod si appellans non habeat apud se istam sententiam, neque de facili possit habere, poterit petere ad aduersario, qui sententiam obtinuit, vt illam exhibeat: Imo; quod plus est, si appellatus recuset edere sententiam, negando ipsam habere apud se, iudex appellationis poterit pronuntiare, quod si in futurum vnquam producat, nullum habeat effectum, vt ex Innoc. refert, & sequitur, testans vterius de communi opinione *Dec. in d. cap. 38. cum in ecclesia. num. 6. & 7. in fine, licet contra eam stungat Fed. de Sen. quem citat.*

EXTENDE I. istam declarationem, vt procedat, etiam si pars appellata confiteretur, fuisse appellatum, quia adhuc tenetur vtrumque probare, etiam appellato non opponente; & ratio est, quia quis, etiam partem non habens, tenetur probare omnia constitutiva formaliter iuris sui, sine quibus ius habere non potest, *Bellam. decis. 683. quanquam. sub num. 3. & quod ad effectum reuocandi attentata non satis sit, partem appellatam confiteri appellationem fuisse interpositam, sed debeat constare fuisse appellatum infra decem dies, quia non sequitur: fuit appellatum: ergo fuit appellatum infra decem dies, Rot. decis. 30. alias 199. quoad reuocationem. de appellat. in nou. quam post Franc. citat, & sequitur Couar. pract. qq. cap. 23. num. 1. in fine vers. secundo. fol. 517.*

Ratio meo iudicio potest esse, quia hæc confessio appellati venit producenda ab appellante qui se fundat in ea; sed confessio dubia intelligitur non contra confidentem, sed contra producentem, vt ex *Glof. Rot. & Alex. retuli, & sequitur sum lib. præced. capit. 11. num. 442. & 443.*

Ergo, cum confessio non contineat infra quantum tempus fuerit appellatum, remanet obscura, & ideo interpretanda contra producentem.

Contra istam extensionem firmat *Lancell. d. limit. 50. ampl. 8. num. 99. f. l. 379. & citantur Bellam. decis. 349. si ut præsumitur. num. 1. & Rot. decis. 39. al. as 316. si prof. de appellat. in nou. quæ non facit ad rem, & tenet etiam Menoch. tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 95. versic. declaratur primo. sub numer. 6. allegans Bellam. d. decis. 683. & Rot. d. decis. 30. dicens, quod ita sentit Bellam. et Felin. in d. cap. quoad consultationem. num. 25. aliter intellexerit ipsum Bellam.*

Retenta extensione, a qua non discedo propter rationes in ea adductas.

Intellige, & restringe eam, vt non procedat in confessione tacita, de qua habes *infra n. 44.*

EXTENDE II. eandem declarationem, vt non satis sit appellanti docere, se appellasse infra legitima tempora, sed debet etiam docere, appellationem fuisse interpositam a persona idonea, id est, quæ habuerit potestatem, *Rot. dict. decis. 30. quoad reuocationem. de appellat. in nou. & vide quæ scripsi supra questio. 5. numer. 26. & 27. & fuisse intimatam in suis casibus, de quibus scripsi supra questio. 6. numer. 30. & seqq. & fuisse datam schedulam appellationis in scriptis infra decem dies, quia non sufficeret, fuisse appellatum viua voce, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. in præfat. numer. 57. tom. 5. fol. 347. & demum.*

& demum debet probari, quod appellatio habeat omnia alia eius extrema, & formalia requisita, *Breder tract. de appell. par. 1. tit. 12. col. 41. in principio.*

44 **RESTRINGE** eandem declarationem, ut non procedat in casu confessionis tacitæ, habentis actum positivum, qui supponit appellationem validam, quia tunc dicerentur omnia probata ex confessione partis aduersaræ, ut puta si appellatus daret commissionem, qua impetraret iudicem super appellatione aduersarij, de qua tamen non constaret, & postmodum coram iudice impetrato daret etiam libellum, in quo peteret pronunciari, male appellatum, & confirmari sententiam, quia ex his videretur confessus, appellationem fuisse legitime interpositam, *Bellam. d. decis. 683. quamquam, in princip. quæ refert, & sequi videtur Felyn. d. cap. 15. quoad consultationem, sub nume. 25. versicu. secunda conclusio, de sent. & re iud. licet alleget Rotam in contrarium; eandem restrictionem firmat Lancel. d. limit. 50. ampl. 8. sub num. 100. ibi, quod tanto magis, fol. 379.*

Aduerte, quia ista restrictio forsan non procederet, quando is, qui sic est confessus appellationem, molestaretur pro reuocatione attentatorum, quia forsan deberet aliter probari appellatio, per ea, quæ retuli, & sequutus sum *supra num. 42. versicu. extendit primo.*

45 **EXTENDE** istam restrictionem, ut procedat, etiam si reus condemnatus dedisset commissionem, & actor postea, non aliter constituto de appellatione, commissionem appellationis expediri curaret, ac, præsentata commissione in actis, instaret, procedi ad vteriora, & pronunciari male appellatum, & bene iudicatum, quia tunc videretur fateri, fuisse debito tempore appellatum, ideoque poterit iudex sine alia probatione appellationis pronunciare, *ut refert & sequitur Marchol. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. super diuers. c. 28. nu. 1. versus finem, fol. 298. in secunda impressione.*

46 **DECLARA III.** ut neque satis sit reperiri scriptum in actis: *Ego a decem diebus proxime præteritis citra habui notitiam sententia, a qua appello*, quia & si de æquitate Domini de Rota tenuerint, præsumi appellatum intra decem dies, *Rot. decis. 39. alias 316. si possessor. de appell. in nou. quam referuat, & sequuntur Franch. in cap. 8. concertationi. in fine, sub nume. 7. versicu. quid autem, de appell. in 6. Felyn. in c. 27. 15. quoad consultationem, sub nume. 25. versicu. tertia conclusio, de sent. & re iud. & Menoch. tract. de presump. lib. 2. presump. 95. vers. extenditur, sub nume. 4. tamen de rigore iuris aliter esset dicendum, quia præsumeretur appellatum post lapsos decem dies, ut, citando *Rot. in ead. decis. 39. referunt & sequuntur Felyn. vbi supra, & Balb. tract. de præscript. in 4. & ult. part. princip. quest. 2. princip. sub num. 10. tom. 17. fol. 120.**

Secus est quando, addendo copulam (&) dixissem, *a decem diebus proxime præteritis, & citra*, quia tunc præsumeretur appellasse intra decem dies, *Rot. Felyn. & Menoch. in locis supra proxime citatis.*

47 **DECLARA IV.** ut appellans non cogatur adire iudicem a quo ultimo momento decendij, sed potest quandoque adire intra decendium; & vbi non inuenit iudicem, & ideo appellauerit coram honesta persona, non tenetur amplius redire & perquirere iudicem, *Cassad. quem retuli & sequutus sum supra q. 6. nu. 25. declar. 5. vbi videas.*

48 **DECLARA V.** ut hoc tempus decem dierum

fit utile quoad sui initium, quia non incipit currere nisi a tempore scientiæ, quare non currit ignorantibus, nisi sit vere contumax; item non currit ei, qui est impeditus adire iudicem a quo, vel iudicem ad quem; sed quoad sui progressum est continuum, ut declarant *Spec. tit. de appellat. §. restat. sub n. 1. vers. sed nunquid, lib. 2. fol. 189. Felyn. in d. c. 15. quoad consultationem, n. 26. vers. quarta conclusio, in fine, de sent. & re iud. Ioan. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 4. num. 137. vers. in super, tom. 5. fol. 69. & Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 50. nume. 40. fol. 378. & ita tenent Bart. & ceteri communiter * in l. 1. §. dies, ff. quan. appell. fit, & quod ita obseruetur * in Camera, ut hoc tempus decendij ad appellandum sit ab initio utile, & quoad progressum continuum, testatur *Mynsing. in sing. obseru. cent. 2. obseru. 2. in fine.**

49 **DECLARA VI.** decem dies, datos ad appellandum, numerari non solum a recitatione sententiæ, *cap. 28. anteriorum, 2. q. 6. Rebuff. tract. de appell. art. 1. gl. 1. sub nu. 2. tom. 3. fol. 482. Io. Ferrar. d. cap. 4. nume. 137. vers. in super, tom. 5. fol. 69. sed eorum initium, seu alterius temporis statutarij, dati ad appellandum, incipere ab illo puncto, & momento, quo recitatur sententia, & currere vsque ad vltimum punctum & momentum decendij, licet tempus istud ad appellandum currit de momento ad momentum, *Gloss. in l. 1. §. dies, in verbo, subtraxisse, & Bar. nu. 3. ibi. uem quarit, ff. quan. appell. fit. Spec. tit. de appell. §. restat. col. 3. sub nume. 3. ibi, tu dicas, fol. 190. Gloss. in clem. sicut, in verbo, a die, de appell. Salyc. in auth. hodie, in princip. C. de appell. Felyn. in c. 15. quoad consultationem, nume. 26. versicu. quarta conclusio, de sent. & re iud. Card. Alex. in cap. 4. personas, nume. 2. versicu. & antequam, in fine, ibi, sit tamen cautus, de appell. Hier. Gig. ad Dec. in c. 8. ex ratione, in 1. addit. in verbo, currat, eod. tit. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. actu. 2. princ. in verbo & quandoque appellatur, nu. 214. in fine fol. 488. Mynsing. in sing. obseru. cent. 3. obseru. 11. non solum, sub n. 1. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 139. n. 4. in fine & n. 5. Luc. Pat. in pract. cap. lib. 5. cap. 1. num. 11. & 12. Moder. tract. de proc. execut. par. 1. cap. 2. num. 1. Tiraq. infra citatus; & dixi supra lib. 1. cap. 32. sub num. 19. & hoc eod. c. q. 4. sub n. 57. & de comuni * opinione testatur Collegium Patavinum in cons. Alex. cons. 87. nos Doctores, n. 1. lib. 7. quem refert & sequitur Lancel. tract. de attent. part. 2. c. 12. limit. 50. n. 41. & 42. fol. 378. vbi firmat hanc regulam, & quod seruetur in Camera Imperiali, testatur *Mynsing. in sing. obseru. cent. 6. obseru. 12. fatalia, nu. 1. & 2. & quod in dubio omne tempus semper currat de momento ad momentum, & semper dies termini computetur in termino, nisi in casibus, in quibus a iure est expressum contrarium, scribit Franch. in c. 12. super eo. il 2. n. 22. de appell. & quod hoc sit commune omnium temporum, ut fiat computatio de momento ad momentum, nisi aliud exprimat, vel nisi sit tempus utile, quod habet suas interapedines, scribunt ij, quos cumulat Tiraq. tract. de retrai. lignag. §. 1. gl. 11. sub n. 20. vers. alij, & n. 21. fol. 126. & 127. & quod etiam 30. dies, qui assignantur pro apostolis, currant de momento ad momentum, scripti q. seq. nu. 42. in fine.***

Habes ex ista declaratione, quod dies appellationis computatur in numero decem dierum, *Spec. d. §. restat. num. 3. vers. sed nunquid dies, fol. 189. & similiter dies late sententiæ computatur in termino, Tiraq. d. gloss. 11. num. 56. vers. & hoc quoque, fol. 131. loquens de biduo, quod dabatur prius ad appellandum.*

30 **IN FERO I.** ex ista declaratione quod is, qui appellat in vltima die, debet exprimere horam diei, qua appellat, *Cardin. Alexand. in cap. 4. personas, nume. 2. versicu. & antequam, in fine, ibi, sit tamen cautus, de appell. Felyn. in cap. 15. quo ad consultationem, num. 26. concl. 4. de sent. & re iud. Hier. Gig. ad Dec. in d. cap. ex ratione, in prima additione, Casar Barz. in Bonon. decis. 52. lat. a fuit, nu. 5. & ex Ang. Aret. & alij retuli & sequutus sum supra q. 4. sub num. 57.*

31 **IN FERO II.** quod appellatio potest interponi quolibet tempore tam non feriato, quam feriato, *Gloss. in l. 1. §. dies autem, in verbo copiam, ff. qui en. appell. sit, Papiens. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. cor. am. vobis, n. 6. fol. 404. & sic etiam feriato in honore Dei, Ang. Aret. in d. §. dies autem, n. 6. vers. in ea gl. in fine not. & Franch. in c. vlt. si iustus, q. 8. sub nu. 29. de appell. & quod per constitutiones Marchie sit dispositum, vt, imminente lapsu decem dierum ad appellandum, possit notarius rogari in die feriato ad honorem Dei de interpositione appellationis, retuli lib. precedenti cap. 5. sub num. 42. & potest interponi etiam de nocte, Franch. vbi supra, & Las. in l. more Romano, nu. 13. vers. vltimo adde, ff. de fer. & scripsi eod. lib. preced. c. 3. n. 329. vers. comprobatur octavo.*

Ratio huius illationis non est ea sola, quia appellatio sit actus extraiudicialis, qui, si periculum sit in mora, potest exerceri etiam tempore feriato, & de nocte, vt considerat Franch. vbi supra, sed potest etiam esse, quia hoc tempus ad appellandum currit de momento ad momentum, & sufficit, quod appelleretur antequam transeat vltimum momentum; ergo debet posse appellare in vltimo momento, siue sit tempus iudicium, siue feriatum, siue de die, siue de nocte: ergo non attenditur qualitas temporis in appellatione.

Ceterum in materia indifferenti, & in pluribus casibus, an & quando dies termini computetur in termino, vide Mil. in repert. in verbo terminus, fol. mibi 373. Vant. tract. nullit. rubr. de nullit. ex defect. iuris. nume. 160. tom. 4. fol. 392. Petr. Peck. tract. de iure sisten. cap. 37. nume. 9. tom. 3. part. 2. fol. 174. Rot. diuers. decis. 75. Stephanus, nume. 3. & 12. part. 2. fol. 48. & Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 11. a num. 17. vers. sed vt huius, vsque ad num. 62. fol. 126. & seqq. qui, supposita vtraque opinione, quod scilicet non computetur in termino, & quod computetur, multas ad vtramque opinionem subiicit limitationes. Et opinionem, quod dies termini non computetur in termino, sequutus sum supra lib. 1. cap. 32. sub num. 19.

32 **SVEDECLARA** eandem declarationem, vt in casu dubio, quando non constaret aperte, an esset lapsus vltimum momentum decendij, debeat iudicari non esse lapsus, & consequenter appellationem non esse desertam, & moueor ex eo, quod in dubio est pronuncianum, appellationem non esse desertam, ne ius alterius pereat, *Rebuss. tract. de appell. in prefat. nu. 75. tom. 3. fol. 481. Moueor etiam ex eo, quia si in dubio est deferendum appellationi, vt retuli & sequutus sum infra q. 17. ampl. 14. num. 60. Ergo etiam in dubio debemus pronunciare, appellationem non esse desertam.*

33 **RESTRINGE I.** eandem declarationem in eo, quod dixi initium temporis ad appellandum incipere a momento, & puncto recitate sententiae, vt non seruetur Romae ex dispositione bullae Innocentij Ceterati sub datum Romae apud S. Petrum Anno

Domini 1487. Idus Ianuarij, quia satis est appellare vltima die decendij, etiam si lapsus sit vltimum momentum; sicut ex ead. bulla Innocentiana referunt testando de stylo Palatij *Vestr. lib. 7. c. 3. vers. veru est, sub n. 26. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. cap. 3. sub nu. 1. vers. hoc tamen tempus, tom. 5. fol. 212. & Menoch. tract. de praesumpt. lib. 2. praesumpt. 95. sub num. 6. Quare licet sententia feratur die prima Maij hora 13. & die 11. eiusdem mensis eadem hora 13. finiant decem dies, ita quod, illa hora 13. elapsa, non possit appellare de iure communi, tamen in vim dictae bullae potest appellari vsque ad extremum punctum illius diei artificialis, vt declarat Bard. vbi supra, dicens, quod non attenditur, si tamen eadem die momenti interposita sit.*

EXTENDE I. istam restrictionem, vt prefata bulla in hoc seruetur de consuetudine passim in toto statu Ecclesiastico; nullibi enim vidi intra statum Ecclesiasticum obseruari ista momenta, sed solum attendi quod interponatur ante vltimum momentum decimi diei, & quod iste stylus sit seruandus in caeteris curijs Pontificijs, aduertit etiam Menoch. d. praesumpt. 95. sub num. 6.

EXTENDE II. vt in tantum non attendatur istud momentum ad momentum, vt propterea dies termini non computetur in termino, hoc est, dies, quo profertur sententia, non numeratur in termino, vltima tamen dies ad appellandum durat vsque ad extremam partem diei ante tempus noctis; & ita seruatur, alias inspicere deberet momentum, ne vni, vel alteri parti fieret prauiudicium.

RESTRINGE II. vt non procedat quando statutum ordinaret, vt posset appellari intra decem dies a die latae sententiae, quia tunc dies latae sententiae non computatur in termino, *Alexand. cons. 87. nos Doctores, num. 10. lib. 7. & ita de statuto Romano scribit Luc. Pat. in pract. Caput. lib. 5. cap. 1. nume. 12. & 13.*

Ratio huius restrictionis est, quia istae dictiones **A**, **AB**, **EX**, regulariter excludunt, vt dies ipse a quo non computetur, *Tiraq. tract. de retract. lignag. §. 1. gl. 11. nu. 51. limit. 7. & nu. 54. fol. 130. & quod dictio A, vel AB, ponatur exclusiue in termino, cui adiungitur, & ideo quando terminus adiungitur numero dierum, vel mensura cum prefata dictione, puta infra mensem, a die praesentationis litterarum, vel a die contestationis litis, tunc illa dies non computetur in termino, refert, & sequitur Franch. in cap. 12. super eo, il secondo, sub nume. 22. de appell. & quod dictio, A, faciat separationem, referunt, & sequuntur Dec. in cap. 8. ex ratione, not. 1. nume. 3. & Hier. Gig. in addit. ad eum, littera B. verbo, littera, de appell. colligentes, quod annus datus ad finiendam causam appellationis incipit a die appellationis exclusiue, sed plura de natura huius dictionis, A, vide apud Hier. Gig. vbi supra, & de dictione EX, quod excludat diem cui adiungitur, & significet post illum diem, vide Tiraq. d. gl. 11. n. 54. vers. de dictione, & n. 55. fol. 131. & de dictione, EX TVNC, quod de sui natura denotet extremitatem temporis, cui adiungitur, ideoque fiat computatio de momento ad momentum, & tam dies feriatum, quam non feriatum computentur, scribit Franch. d. c. super eo, num. 20. & 21. de hac dictione vide, quae scribit Tiraq. d. gl. 11. num. 59.*

DECLARA VII. vt appellatio, quae debet interponi infra praefatos decem dies, possit interponi etiam tempo-

tempore scripto, & de nocte, ut retuli, & sequutus sum supra num. 51.

59 **AMPLIA I.** nunc eandem conclusionem de appellando infra decem dies positam supra num. 2. ut procedat, etiam si quis in causa appellationis vellet probare nullitatem sententiæ, quia adhuc succumberet, nisi doceret, se appellasse infra legitima tempora; licet enim potuisset deducere nullitatem absque appellatione, & satis fuisset probare nullitatem simpliciter, tamen quando nullitas deducitur per viam appellationis debet appellans necessario probare, se appellasse infra legitima tempora, quia non sufficit probare nullitatem simpliciter, lo. Andr. in c. 63. dilecto, col. 2. in verbo, & inanem, nu. 5. & ibid. Franch. num. 3. & 4. vers. ex quibus, & Card. Alex. in q. 9. num. 61. de appellat. dicens, quod appellans a sententia nulla non obtrinet in causa appellationis, etsi prober notorie nullitatem, nisi iustificet eius appellationem, probando fuisse legitime interpositam, quod ibidem scribunt Abb. n. 6. & ceteri communiter * & ex Franch. supra citato refert, & sequitur Vant. tra. 7. nullit. rubr. a quo, & quibus modis, & c. sub nu. 20. vers. & quod diximus, in fine, tom. 4. fol. 383.

60 **SVBAMPLIA** hanc ampliationem, ut procedat, etiam si appellans vellet probare nullitatem ex defectu iurisdictionis iudicis a quo, vel quia is fuerit excommunicatus, vel quia deficiat litis contestatio, quia hæc non veniunt in prosecutione appellationis secundum Innoc. quem refert, & sequitur Ioan. And. d. cap. 63. dilecto, num. 7. de appellat. Verum iudex ipse, videns nullitatem, non potest exequi sententiam, quamvis non sit appellatum infra legitima tempora.

61 Nunquid si fuerit dictum de nullitate infra decem dies, etiam nullitate pendente, labantur decem dies ad appellandum, possit adhuc appellari post lapsos decem dies, quia, pendente iudicio nullitatis, non currat tempus ad appellandum; vide infra limit. 9. n. 169. & infra q. 15. n. 91. & seqq.

62 **AMPLIA II.** ut appellans teneatur probare formalia suæ appellationis etiam si appellatus confiteretur ore proprio de non iure ipsius appellati, & sic notorie constaret de non iure appellati, quia adhuc iudex appellationis non posset pronuntiare pro appellante, si causa fuit deducta per viam appellationis, Franch. in c. 63. dilecto, nu. 6. vers. verum hu non obstantibus, de appell. & sic tenetur omnino probare, se appellasse infra legitima tempora, quia hoc est de formalitate appellationis.

63 **SVBAMPLIA I.** ut procedat etiam si causa appellationis esset devoluta ad Papam, quia adhuc is, aditus per viam appellationis, non posset pronuntiare pro appellante, prout in his terminis loquitur Franch. vbi supra.

64 **SVBAMPLIA II.** ut, cum appellatio iudicialis a futuro grauamine careat formalibus appellationis, iudex, aditus per viam appellationis, non possit pronuntiare ad fauorem appellantis, etiam si de eius iure constaret per confessionem appellati, quia, cum a futuro grauamine non liceat appellare, & consequenter appellatio nullam deuoluat iurisdictionem ad iudicem ad quem, sequitur ut quamvis ex confessione ipsius appellati proberur intentio appellantis, tamen iudex appellationis non potest pronuntiare pro appellante, Card. Alex. in cap. 63. dilecto, nu. 6. de appell.

Ratio huius ampliationis, & subampliationum est, quia confessio partis licet faciat notorium, ut scribunt Franch. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis, & dixi infra q. 17. limit. 4. nu. 1. & 30. licet etiam sanet omnem nullitatem processus, etiam si nullitas proueniret ex defectu formæ mandati, siue propter ineptum modum agendi, siue propter non seruatum ordinem iudicarium, siue quia sententia sit lata post peremptam instantiam, ut scribunt Franch. in d. c. 63. dilecto, nu. 5. vers. & ex predictis, & Card. Alex. num. 6. de appell. & scripsi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 126. vers. quinto ex eo.

Tamen non sanat nullitatem ex defectu iurisdictionis, seu maius dicere, hæc omnia procedunt, data iurisdictione iudicis in modo agendi intentati, Franch. in d. c. 63. dilecto, nu. 6. vers. verum hu non obstantibus, & Card. Alex. nu. 6. de appell.

AMPLIA III. ut procedat etiam si quis vellet in prosecutione appellationis probare notoriam iniustitiam, & manifestam iniquitatem sententiæ, quia adhuc non audiretur, nisi appellasset infra decem dies, Rebuff. tract. de appellat. art. 1. gl. 2. num. 18. tom. 3. fol. 485. dicens quod posset appellare si Princeps releuaret istum appellantem; alioquin, inquit, post tempus sine Principis beneficio non posset.

Confirmo, & respondeo tacite obiectioni, quia etsi sententia, quæ continet manifestam, seu euidenter iniquitatem, non transeat in rem iudicatam, Coniar. in l. vnica, limit. 9. num. 42. C. si de mom. poss. quia notoria iniustitia, & nullitas æquiparantur, ut dixi lib. preced. cap. 3. num. 292. & sententia nulla non meretur nomen sententiæ, & ideo non transit in rem iudicatam, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. nu. 195. Tamen etiam a sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, debet appellari infra decem dies, Abb. in cap. 65. sua nobis, sub num. 7. versicu. vel dic, de appellat. quem retuli, & sequutus sum infra quæst. 17. limit. 1. num. 6. versicu. extende tertio, & ex pluribus refert, & sequitur Maran. in suo spec. part. 6. in 3. & vlt. part. in verbo, & demum fertur sententia, num. 155. fol. 449. quem retuli & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub num. 131. ibi, respectu temporis, dicens, quod sententiæ, quæ non transeunt in rem iudicatam, in nihilum differunt ab alijs quoad remedium appellationis, & ipse Maran. in eodem verbo, num. 141. casu 12. loquutus est de sententia iniqua, & satis patet veritas huius ampliationis ex eo, quod sententia nulla non transit vnquam in rem iudicatam, & tamen ab ea non potest appellari elapsis decem diebus, testibus ijs, quos citavi, & sequutus sum supra num. 59. ampliatione prima.

Cautela tamen pro eo, contra quem est lata sententia notorie iniqua, & non appellauit infra decem dies est, ut dicat de nullitate sententiæ, per ea, quæ scripsi infra q. 19. rem. 1. concl. 2. num. 1. & seqq. & commissa causa nullitatis, paulatim doceat de iniustitia sententiæ; quoniam si constaret de præfata euidenti iniquitate, licet nullitas non probaretur, tamen sententia, quæ alias transisset in rem iudicatam, poterit reuocari per viam notoriæ iniustitiæ; quia hoc casu valet secunda sententia contra primam, ut refert & sequitur Coniar. in l. vnica, limit. 9. sub num. 48. vers. hinc sit cautus, & num. 49. C. si de moment. poss. & retuli etiam & sequutus sum infra q. 17. limit. 6. memb. 2. nu. 38. vers. antellige.

Cautela etiam erit, ut notorietatem iniustitiæ

opponat in executione sententiæ per ea, qua dixi in-
fra q. 17. l. i. n. ...

- 69 **AMPLIA IV.** eandem conclusionem, vt non lo-
lum principales litigantes teneantur appellare in-
fra decem dies, sed etiam tertij, volentes adherere
appellationi, tenentur adherere infra eodẽm de-
cem dies, Rot. decis. 5. alias 225. adherentes, de sent. ex-
comm. in nou. Mil. in repert. in verbo, appellatiõ ab alio,
fol. 18. in prima pag. & in verbo, excommunicatus petens,
fol. 118. pag. 1. Salyc. in authent. hodie. quæst. 9. sub nume. 4.
C. de appell. dum scribunt, adherentem appellationi
interposita ab alio, & excommunicatum post ad-
hæsiõnem, non debere audiri, si petat absolutio-
nem ad cautelam, nisi doceat, se intra decendium,
quo poterat appellare, adhæsisse, Socin. consi. 45. visa,
sub nume. 10. vers. quinta dubitatio, lib. 1. Guid. Pap. tract.
de appell. q. 75. num. 51. tom. 5. fol. 59. Lancell. tract. de attent.
par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 50. prin-
cip. ampl. 1. num. 50. tom. 5. fol. 378. & quod intra tem-
pus appellandi debeat quis appellationi adherere,
& non postea, scribit Rebuff. tract. de appell. art. 1. gl. 1.
in fine, n. 12. tom. 3. fol. 483.

Ratio huius ampliatiõnis adducitur a Socc. d.
cons. 45. sub nu. 10. vers. quinimo.

- 70 **SVBAMPLIA** hanc ampliatiõnem, vt procedat
etiam in eo, qui semel adhæsit appellationi, & post-
ea renuntiavit adhæsiõni, quia, si velit iterum ad-
hætere, debet adherere infra eodẽm decem dies,
Socc. d. cons. 45. sub nume. 10. vers. sexta declaratio, lib. 1. &
Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. ap-
pell. pend. limit. 50. princ. n. 51. tom. 5. fol. 378.

- 71 **DECLARA I.** eandem ampliatiõnem, vt non
satis sit adherere simpliciter appellationi, sed debet
ipsa adhæsiõ intimari iudicia quo, Mil. vbi supra, &
debet intimari debito tempore, Rot. d. decis. 5. & Lan-
cell. d. c. 12. ampl. 12. n. 7. fol. 319.

- 72 **DECLARA II.** vt hæc adhæsiõ non possit habe-
re locum, nisi in eo, qui habet interesse, Mil. vbi supra,
& Lancell. d. ampl. 12. nu. 7. & 9. fol. 354.

Ratio est aperta, quia tertius non potest appella-
re, nisi habeat interesse, vide supra q. 5. sub nume. 57.
vers. secus, & est regula generalis, quod non audian-
tur nisi hi, quorum interest, vt dixi d. q. 5. n. 95. & quod
tertij, qui admittuntur ad appellandum, admit-
tantur solum pro eorum interesse, satis scripsi d. q. 5.
nu. 71. & nu. 31. & seqq. & quale interesse requiratur
dixi ead. q. 5. nu. 73.

- 73 **DECLARA III.** vt adhæsiõ debeat esse expressa,
Mil. vbi supra.

- 74 **DECLARA IV.** vt adhæsiõ remaneat firma et-
iam si principalis, qui appellauit, renunciat appella-
tioni, seu moriatur, quia adherens poterit nihilo-
minus prosequi appellationem in sua adhæsiõne,
Salyc. in d. auth. hodie, q. 9. sub nu. 4. C. de appell. & in litis
conforte retuli, & sequutus sum infra n. 78.

DECLARA V. vt adherenti nihil debeat adiudi-
cari, quia nihil petitur, sed solum peritur, quod ei
non præiudicetur, si causam reperit iure defendis-
se, Salyc. d. q. 9. sub nu. 4.

- 75 **DECLARA VI.** magistraliter restringendo am-
pliatiõnem, vt procedat in duobus casibus. Primus
est, quando ipse tertius vult appellare, quia debet
appellare infra decem dies, Gail. in pract. obseru. lib. 1.
obseru. 122. sub nume. 5. vers. tertius casus. Secundus ca-
sus est, quando tertius vult posse prosequi appella-
tione, etiam si appellans nollet illam prosequi,

neq; introducere coram iudice appellationis, quia
isto casu, & ad hunc effectum debet adhæsisse ap-
pellationi, eamque ratam habere infra decem dies,
datus ad appellandum vt sentit Gail. d. obser. 122. sub
num. 4. 701. secundus casus, iunctis ijs, quæ scribit sub n.
1. & eod. nu. 4. vers. intellige hanc.

Secus est quando non intendit appellare, neque
prosequi appellationem, sed solum adherere pro-
secutioni appellantis, quia isto casu, seu ad hunc ef-
fectum sufficit etiam si adherat post lapsos decem
dies, & hoc est, quod sentit Gail. d. n. 1. & 4. vers. intel-
lige hanc, dicens, quod tertius, qui habet interesse,
potest prosequi appellationem, ab alio interposita,
licet ipse non appellauerit, quia per appellationem
principalis suspensa est sententia, & omnibus, qui-
bus grauamen est illatum, via est aperta ita, vt non
sit opus alia appellatione, quia ipsemet appellatus
potest adherere appellationi appellantis, & dedu-
cere sua iura, antea non deducta, perinde ac si ab in-
itio ipsemet debito tempore appellasset, & hæc om-
nia, inquit, dummodo causa appellationis sit per
appellantem introducta coram iudice appellationis.

DECLARA VII. vt decem dies, intra quos tertius
tenetur appellare, incipiant a die habitæ notitiæ, vt
retuli, & sequutus sum infra nu. 154.

RESTRINGE I. eandem quartam ampliatiõnem,
vt non procedat quo ad præiudicialia contra adhæ-
rentem, quia quoad ea tenet adhæsiõ, extra tempus
facta, vt refert, & sequitur Lancellot. dicta limitat. 50. nu.
52. fol. 378.

RESTRINGE II. vt non procedat in litis confor-
tibus, quia licet vnus, seu aliqui eorum non appel-
lent infra decem, neque postea, tamẽ sufficit, quod
appellauerit vnus eorum, quia appellatio vnus
prodest alijs non appellantibus, quando causa est
communis, & vna eademque omnium defensio,
Bart. Petr. de Bellap. Ruin. Ioan. Ferrar. Paris. Gail. Ruginell.
Lancel. & Proff. Farin. quos retuli & sequutus sum supra q.
5. num. 58. Imo si idem sit negotium, & eadem causa
defensionis, & iure communi inuentur, & vnus li-
tis consortium appeller, & obtineat, hoc alij, seu ali-
is proderit, qui fuerant condemnati pro parte, c. 72.
vna sententia, & ibi Ant. de Butr. Abb. Franch. & alij nu. 1.
de appell. & Spec. tit. de appellat. §. 1. num. 11. versicu. item si
plures, lib. 2. fol. 184. & sic licet consors neque infra
decem dies, neque alio tempore adhæserit appella-
tioni, neque eius prosecutioni, tamen sententia, &
victoria obtenta proderit ei, Farin. in quæst. crimin. lib.
3. q. 101. ampl. 8. num. 17. vbi nihil firmat, & Guid. Pap.
tract. de appell. nume. 97. vers. sed an appellatione interpo-
sita, tom. 5. fol. 61. dicens, quod, appellatione inter-
posita ab vno ex consortibus, non potest fieri exe-
cutio contra alios, qui non appellarunt in casum, in
quem victoria vnus prodest alijs; quinimo secun-
dum eundem Guid. Pap. ibidem sub nume. 95. & 96.
etiam victoria postea obtenta in causa appella-
tionis prodest alijs consortibus, qui non appellarunt,
fallit tamen hoc in multis casibus, quos notat Guid.
Pap. vbi supra. Et quod victoria tertij appellantis
pro suo interesse regulariter prosit principali iam
antea victo, scribit Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru.
122. num. 7. & quod appellatio vnus prosit alij litis
conforti, scribunt Rot. diuers. decis. 729. contra senten-
tiam, num. 3. & num. 3. in fine part. 1. & Mandos. tract. de
inhibit. q. 48. num. 2. & 3. & num. 1. vbi quod etiam in-
hibitio prodest tom. 5. fol. 94.

Secus tamen foret, si non esset eadem omnium defensio, vide supra quæst. 5. sub nume. 58. versicu. aduerte.

78 EXTENDE istam restrictionem, vt appellatio vnus ex litis consortibus in tantum profit alijs, vt licet is, qui appellauit, composuerit se cum actore, tamen poterit alius litis consortis exercere causam appellationis, nec audiretur actor, si diceret; Non potes, quia non appellasti, & ille, qui appellauit, se composuit mecum, *Spec. Abb. Franch. & Achil. personal. quos retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 2. sublimit. 4. num. 96.* & ex *Salyc. loquente non in litis consorte, sed in tertio retuli & sequutus sum supra nu. 74.*

RESTRINGE III. illatiue ex præcedenti secunda restrictione, vt non procedat in eo tertio, cui sententia ferenda parat præiudicium, quia iste tertius potest adhærere appellationi etiam post lapsos decem dies, per ea, quæ scribit *Oldr. consi. 255. contra prouisionem, sub num. 2. versi. præterea, ibi, sed in casu nostro contrarium.* Et ratio est, quia regula iuris est, quod cuius officium officit, eius factum proficit: quo enim succumbente alteri præiudicium generatur, eodem appellante a sententiæ præiudicio reparatur, *Oldr. d. consi. 255. n. 3. dicens, quod in populari actione factum singularis personæ actionem in iudicium deducens, & succumbentis officit cuilibet de populo, & propterea, inquit, appellatio prodesse debet cuilibet de populo.* Præterea, vt idem *Oldr. eod. consi. 255. nu. 4. ait, nullum dubium est, & omnes fatentur, quod omnes, quorum interest, durante causâ, possunt venire ad causam, & admittuntur in statu, in quo eam inueniunt, & causâ dicitur pendere per appellationem.*

79 AMPLIA V. vt sicut appellatio debet fieri infra decem dies, ita etiam debet fieri infra eosdem decem dies ratificatio appellationis; interposita ab alio nomine eius, qui vult ratificare, *Socc. consi. 45. visa, sub num. 10. versi. quinimo, lib. 1. Guid. Pap. tract. de appellat. q. 76. sub num. 51. tom. 5. fol. 59. & alijs, quos refert, & sequitur Lancell. d. limit. 50. ampl. 2. n. 53. fol. 378.*

Contra istam quintam ampliacionem; quod enim sufficiat ratificatio infra decem dies a die scientiæ, & sic etiam post decem dies a prolatione sententiæ, tenuerunt *Spec. tit. de appell. §. 1. n. 7. versi. porro, lib. 2. fol. 184. Oldr. consi. 130. omissa prolixitate, nume. 12. versi. nunc transeamus, & Mil. in repert. in verbo, ratificatio appellationis, fol. 338. ad quos se remittit Lancell. tract. de attent. d. limit. 50. nu. 54. fol. 378.*

Ratificatio commissionis impetratæ an sit necessaria vide *sup. q. 5. sub nu. 74. versi. declara.*

80 DECLARA istam ampliacionem, vt quamuis ratificatio, interposita extra tempus, non teneat ad fauorem ratificantis; tamen in eius præiudicium, & pœnam attenderetur, vt ex *Bero. consi. 25. visis, nu. 24. lib. 3. refert, & sequitur Lancell. d. limit. 50. sub num. 54. & 55. fol. 378.* est enim de natura ratificationis, vt præiudicet ratificanti, etiam si ratificatio non teneat; quare licet quis ratum habere non possit, quod suo nomine gestum non est, *c. 9. ratum, de reg. iur. in 6. tamen hoc est verum quoad sui commodum; secus autem quoad sui incommodum & præiudicium, l. 3. mater, & ibi Gloss. & Bal. C. de rei vend. cum alijs allegatis per Tiraq. tract. de retract. lignag. §. 1. gl. 9. nume. 248. versi. sed id quod, fol. 96. Negus. tract. de pignor. part. 2. princ. in 2. membro sub n. 56. tom. 6. par. 1. fol. 197. in fine, & 198. Osasch. decis. 138. anno. n. 8. Lancell. d. tract. de attent. par. 1.*

c. 1. de attent. a par. nu. 66. tom. 5. fol. 291. & Gramm. decis. 103. illustr. num. 11. & 12. & quomodo hoc procedat declarant Cyn. in l. vnica, nec si maior nu. 1. C. si in comim. eademq. cau. in integr. & r. fol. 95. Bar. in l. 1. §. sed & si cum quis, sub n. 2. ibi, tu vero dicas aliter, ff. de vi & vi arm. Dec. consi. 281. viso puncto, sub nume. 3. Osasch. d. decis. 138. sub num. 18.

AMPLIA VI. vt procedat etiam in sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, quales sunt illæ, de quibus egi *supra lib. 1. c. 97. sub n. 131.* quia licet post lapsos decem dies possit aduersus eas institui querela, vt, loquendo de sententia, lata in causâ matrimoniali, scribunt *Ant. de Butr. infra citatus, dicens, quod sententia, lata in causâ matrimoniali, non transit in rem iudicatam quoad finem, ne possit rescindari, & retractari, & Abb. infra citato c. sua nobis, sub num. 7.* sicut etiam in eodem genere sententiarum, quæ non transeunt in rem iudicatam, querelam institui posse aduersus tres cõformes ex eisdem *Abb. & Ant. de Butr. retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 1. num. ...* tamen post lapsos decem dies non admittitur appellatio, sicque non potest superior adiri via appellationis, *testibus Ant. de Butr. in c. 7. lator presentium, versus finem, ibi, aduerte tamen in quantum, & Abb. sub n. 10. ibi, primo enim scias, de sent. & re iud. rursus Abb. in cap. 65. sua nobis, sub num. 7. ibi, sicut in simili dicimus, de appell. Franch. in c. 39. directæ, sub nu. 8. concl. 6. eod. titu. de appell. nam sicut appellationi obstat res iudicata trium cõformium, vt ex eod. *Abb. & Gabr. retuli & sequutus sum d. limit. 1. nume.* ita quoque debet ob stare res iudicata ob non interpolitam appellationem in tempore.*

INFERO; declarando hanc ampliacionem in eo, quod dixi, aduersus sententiam, a qua non potest appellari, posse proponi querelam; vt non possit proponi apud superiorem, habentem limitatam iurisdictionem in causis appellationum tantum, & ideo, si non appellatur ab Episcopo, non potest causa deferri ad Archiepiscopum, sed debet deferri per viam querelæ ad superiorem non habentem limitatam iurisdictionem, *Abb. in d. c. lator, sub num. 10. ibi, primo enim, de sent. & re iud.*

AMPLIA VII. vt procedat etiam in supplicatio- ne, *Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 4. c. 3. n. 270. & seqq. tom. 5. fol. 77. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 139. nume. 4. & Lancell. d. limit. 50. nu. 56. & seqq. tom. 5. fol. 378. & 379. vbi declarat.*

AMPLIA VIII. vt procedat etiam in appellatione a sententia interlocutoria, quia debet interponi infra decem dies, sicut quando appellatur a diffinitiva, *Paul. de Castr. consi. 334. visa appellatione, n. 3. versi. breuiter circa hoc, lib. 1. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoq. appellatur, q. 3. princ. n. 213. fol. 488. Salyc. in auth. hodie, in princip. C. de appell. & Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 50. princ. ampl. 4. n. 64. tom. 5. fol. 379. & probatur ex text. in c. 3. Romana, §. si vero, de appell. in 6. alias transiret in iudicatum, vt in interlocutoria lata super competentia, seu incompetencia ex *Rol. a Vall. & Becc. retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 47.* Et declarauimus *seqq. & quod interlocutoria, a qua non est appellatum, transeat in rem iudicatam quoad partes, scribit etiam Franch. in c. 39. directæ, conclus. 4. n. 6. de appell. ratio est, quia interlocutoria in eo articulo, quem definit, vtputa cum pronunciat, libellum, seu articulos non esse admittendos, vel esse**

admittendos, habet vim diffinitiuam, *Paul. de Castr. vbi supra*; habet, inquam, vim diffinitiuam quoad partes, sed non quoad iudicem, nisi fuerit executioni mandata, vt declarauit infra *num. 95.* & restrinxi infra *q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 58.*

85 **SUBAMPLIA** istam ampliationem, vt procedat etiam in interlocutoria tacita, puta quia pars opponat exceptionem, impediens processum, & nihilominus iudex procedat ad vltiora, quia procedendo ad vltiora, tacite reijcit illam exceptionem, a qua tacita reiectione, seu processu ad vltiora debet appellari infra decem dies, vt, loquendo de tacita interlocutoria, notant expresse *Franch. in cap. 68. intinasti, sub nu. 8. vers. tu aduerte, de appell. que refert, & sequitur Lancell. d. limit. 50. nu. 65.* & in terminis tacite interlocutorie loquuntur *Roland. a Vall. & Becc. quos retuli, & sequutus sum d. q. 17. lim. 6. memb. 7. num. 47.*

86 **RESTRINGE** declarando istam subampliationem, vt licet quis per lapsum decem dierum sit exclusus ab appellatione, quam potuisset interponere a tacita interlocutoria non admissionis exceptionis, seu articulo, tamen poterit pars de nouo proponere eandem exceptionem, seu instare pro admissione eorundem articulo, & si iudex pronunciet, seu iterum procedat ad vltiora, poterit quasi a nouo grauamine appellare infra decem dies, *Paul. de Castr. conf. 334. visa appellatione, n. 5. vers. interdum vero, & n. 6. li. 1. quem sequitur Lancell. d. lim. 50. princ. ampl. 4. nu. 66. tom. 5. fol. 379.* secus est secundum *Castrensem vbi supra*, si fuisset interlocutoria expressa, quia exclusus ab appellatione per lapsum decem dierum non posset de nouo appellare, quamuis iudex iterum expresse, vel tacite interloqueretur super noua instantia admissionis articulo, seu exceptionis.

87 Et ratio diuersitatis secundum *Castrensem* est, quia tacita non est tanti effectus, quanti est expressa; nam tacita voluntas, seu tacitus actus non est late interpretandus, sicut est late interpretandus actus expressus; quare actus tacitus eatenus est interpretandus, quatenus se extendit id, ex quo resultat ille tacitus actus *l. 1. §. Iulianus, ff. de itm. act. q. priu. in illis verbis: Iulianus ait quousque ingressus est fundum, eo vsque ei competere interdictum*; sed actus, seu voluntas expressa censetur generalis quoad omnes actus, qui fieri possunt, & sic in rem, *Paul. de Castr. vbi supra*, & quod expressum sit extensibilis, quam tacitum, notat *Euerar. in loco a ratione legis lar. amp. seu gener. nume. 78. versus finem fol. 482.* & in loco ab express. ad tacit. num. 19. fol. 216. citans vtrobique *Castrensem*, vti singulariter loquentem in citato consilio, hocq; probatur ex eo, quod scribunt *Gl. in clem. sape, in fine, in verbo partibus, de verbor. significat. dum firmat, quod, si partes expresse consenserint, quod iudex seruaret ordinem iudicium, non poterunt postea, inuito iudice, qui ordinate incepit procedere, poenitere; quod si non consenserint expresse, sed solum tacite, non contradicendo; tunc in postea occurrentibus possunt contradicere, Spec. & Ant. de But. quos retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 2. nu. 640. vers. confirmatur tertio, dum scribunt, quod licet passus sim, me semel trahi ultra duas dietas; tamen, si iterato trahar, possum appellare, quasi iterato sim grauatus, & absurdum sit dicere, q. semel grauatus possum semper grauari.*

88 **DECLARA** extendendo eandem octauam ampliationem, vt procedat etiam, quando iudex sine

expressa, & sine tacita interlocutoria grauatur partem, vtputa quia inchoando ab executione facit aliquem capi, & detineri, vel ponit aliquem in tenentia bonorum, vel citat ad locum non tutum, vel assignat terminum nimis breuem, his enim casibus potest appellari etiam post decem dies, quandoque durante grauamine illato; quia isti casus differunt a casu precedentis restrictionis, quia licet, large loquendo, iudex dicatur et istis casibus interloqui, tamen talis interlocutoria non sapit diffinitiuam, quia non declarat aliquod dubium, sicut declarat interlocutoria expressa, vel tacita, lata super aliqua instantia, facta a parte; vtputa si pars peteret, admitti articulos, & iudex interloqueretur, non esse admittendos, seu procederet ad vltiora, vt egregie declarat *Paul. de Castr. conf. 334. visa appellatione, nu. 4. vers. interdum iudex, lib. 1. & sentit Spec. tit. de appell. §. restat, nu. 4. vers. sed quid dices, lib. 2. fol. 190.*

89 **DECLARA II.** restringendo, vt non procedat in eo actu, qui non habet vim sententie, quia tunc grauatus in illo actu potest appellare quandoque etiam post lapsos decem dies; Et ratio est, quia cum ille actus non habeat vim sententie, non potest dici, quod sententia fecerit transitum in rem iudicatam; vnde hic est obiter aduertendum pro corroboracione huius declarationis, quod non omnis vox iudicis est sententia, *Spec. tit. de appell. §. restat, vers. sed quid dices, nume. 4. fol. 190. Anton. de Butr. in cap. 29. dilectus filius, il secondo, nume. 12. versicu. plus late, de rescript. & Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princ. nume. 68. & 69. tom. 5. fol. 379.*

Contra istam declarationem facit, quia omnis vox iudicis, faciens ad causam, dicitur saltem interlocutoria, vt ex *Gloss. Bal. Ang. Alex. & Maran. retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 57. nume. 3.* & sic redditur falsa corroboratio huius declarationis; & omnis actus factus a iudice in ordine, & processu causae habet vim tacite interlocutorie, a qua tacita interlocutoria an, & quando possit appellari dixi supra in subampliatione, & preced. declaratione, sicque ista declaratio redditur superflua.

90 **DECLARA III.** vt in casu, quo quis non appeller, sed petat solum interlocutoriam contrario imperio reuocari, & iudex illam interlocutoriam non reuocat, sed confirmat, possit tunc appellare ab illa confirmatoria etiam post decem dies a die primae interlocutorie, & talis appellatio deuoluet causam ad iudicem ad quem, vt possit etiam cognoscere de illa interlocutoria, a qua non fuit appellatum, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 108. n. 73. tom. 5. fol. 60.* quem refert, & sequitur *Lancellot. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princip. sub nume. 120. d. tom. 5. fol. 380.* & pro hac declaratione *Guid. Pap. citat Innoc. in cap. penult. significantibus, versus finem de nou. oper. nunt.* qui tamen non dicit hoc, quod si iudex a quo nolit reuocare interlocutoriam, possit pars appellare, etiam post lapsos decem dies a die primae interlocutorie, sed dicit solum, quod is, contra quem iudex protulit interlocutoriam, debet post latam dictam interlocutoriam producere probationes, quas si iudex sine iusta causa recusa uerit recipere, potest appellare, quod si eas receperit, & is iam appellauerit ab illa interlocutoria, iudex appellationis poterit ex illis reuocare interlocutoriam, si appellationem iustificent.

RETEN-

RETENTAHACDECLARATIONE pvera, put existimo.

SVBDECLARA eandem, vt reuocatio interlocutorie debeat peti infra decem dies, & appellatio debeat interponi infra alios decem dies a die, quo iudex confirmat, alias appellans non est audiendus, quia licet iudex non reuocet, sed confirmet interlocutoriam, quæ transiuit in rem iudicatam, tamen si illa interlocutoria fuerit expressa, non potest pars a confirmatoria appellare, teste Paul. de Cast. quæ retuli, & sequutus sum *sup. sub n. 86.* Et ratio est euidentis, quia non quæ non reuocat, grauat partem, cum iudex ad instantiam partis non cogatur reuocare interlocutoriam, quæ transierit in iudicatum, teste Abb. quem retuli, & sequutus sum *infra num. 96.* minus grauat si illam confirmet, quia non est iudicandum contra rem iudicatam: si non grauat: ergo frustratorie appellat: quare reuocatio debet peti antequam transeat in iudicatum ad effectum, vt possit appellari a confirmatoria.

91 DECLARA IV. vt non procedat, quando sententia non transit in rem iudicatam, & iudex prouocatus, & requisitus pro reuocatione sententiæ non reuocat sententiam, quia tunc potest appellari etiam post lapsos decem dies, quia non appellatur a sententia; sed appellatur a non reuocatione, vt refert & sequitur Ant. de Butr. in cap. 29. dilectus filius, il secundo nu. 12. vers. plas late, in fine de rescript. & ex eo Lancell. d. limit. 50. n. 70. & 71. fol. 379.

Aduerte quæ aut hæc declaratio recipit præcedentem sub declarationem, aut sub declaratio non esset vera.

92 Quæ sint sententiæ, quæ non transeunt in rem iudicatam, vide *supra lib. 1. ca. 97. sub n. 131. & supra n. 81.*

93 DECLARA V. vt licet lapsis decem diebus non possit ab interlocutoria lata super aliqua exceptione appellari, tamen in causa appellationis a diffinitiuâ poterit coram iudice, ad quem est appellatum, agi de eadem exceptione, non obstante illius re iudicata, dummodo illa exceptio tangat negotium principale, seu reddat processum ipso iure nullum, vt in effectu concludit Innoc. in cap. 15. quoad consultationem sub n. 4. vers. iudicare, ibi. aliis aliter, de sent. & re iud. quem in hac re citat etiam Paul. de Cast. in l. 2. ante sententiam, q. 5. nu. 2. ff. de appell. recipien. vel non. quod clarius declarat Franch. in cap. 60. cum cessante, nu. 26. limit. 13. & sub num. 29. de appell. vbi loquitur in exceptionibus peremptorijs, & dilatorijs, quæ reddunt iudicium ipso iure retronullum, & concludit, quod res iudicata interlocutoria super eis lata potest retractari in appellatione a diffinitiuâ, ac si non transisset in rem iudicatam, quod ego etiam explicauit q. preced. sub n. 45. vers. extende primo, & n. 54. & 55.

Secus est si exceptio non tangat negotium principale, vt, loquendo de condemnatione ad expensas, scribunt Innoc. in d. cap. quoad consultationem sub n. 4. ibi. ad rationes autem, & Franch. in loco quem retuli, & sequutus sum *quæst. preced. sub n. 17. vers. quæntimo.*

Contra istam declarationem facit, quia vbi interlocutoria fuerit bis confirmata, sicq; ad sit res iudicata, iudex appellationis interposita deinde a diffinitiuâ non potest de illa interlocutoria amplius cognoscere, Franch. & Dec. quos retuli & sequutus sum *infra q. 17. limit. 1. n. 5.* & hoc siue articulus de casibus per interlocutoriam tangat, siue non tangat negotium principale; ergo idem dicendum est in re iudicata ob non interpositam appellationem.

Non discedo a declaratione.

Non obstant aliquæ alie oppositiones, quas facit Innoc. in d. cap. quoad consultationem, sub n. 4. quia ipse easdem soluit, & partim tolluntur ex distinctione, contenta in ista declaratione, qua attenta declarat etiam, q. scribit Franc. in c. 39. directa, n. 6. concl. 4. de appell. dicens, quod grauamen illatum per interlocutoriam, quæ fecerit transitum in rem iudicatam ob non interpositam appellationem infra legitima tempora, potest reparari in appellatione a diffinitiuâ; nã hoc procedit quando tangit negotium principale, seu reddit iudicium retronullum ipso iure, secus in alijs.

EXTENDE eandem declarationem, vt iudex appellationis possit reuocare, non solum dando licentiam appellanti proponendi easdem exceptiones, vt loquitur Innoc. vbi supra, quæ refert & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 13. sub n. 41. & 42. C. si de momen. poss. sed etiam sine datione licentiæ & absq; quod proponantur eadem exceptiones, quia iudex appellationis debet cognoscere de omnib. meritis, respicientib. principaliter, vel conexè inseparabiliter negotium principale, ad eum deuolutum per viam appellationis, & de eo, de quo sibi notorie constat ex actis, potest cognoscere, & decidere etiam nemine instante, per ea, quæ scripti *quæst. preced. sub n. 34. vers. contraria, & vers. amplia quarto.*

DECLARA VI. vt licet respectu partis sententia interlocutoria transeat in rem iudicatam post lapsos decem dies, vt scripsi in ampliatione, n. 84. tamen non transit respectu iudicis, vt ex Gl. Franch. Socc. & alijs retuli & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 97. n. 105.*

RESTRINGE I. hanc declarationem, vt licet iudex possit ex se etiam post lapsos decem dies reuocare interlocutoriam, tamen non potest reuocare ad instantiam partis, quia respectu partis, per lapsum decem dierum transit in iudicatum, Abb. in c. 60. cum cessante, sub n. 9. ibi. nota istam, de appell.

RESTRINGE II. vt non procedat, quando interlocutoria fuisset per binam appellationem confirmata, quia tunc illa interlocutoria transit in rem iudicatam tam quoad partes, quam quoad iudicem, vt retuli & sequutus sum *infra q. 17. limit. 1. num. 4.*

RESTRINGE etiam alijs modis, de quibus egi *infra q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 37. & seqq.*

DECLARA VII. vt non procedat in interlocutoria, lata sine causæ cognitione, quia nunquam transit in rem iudicatam etiam quoad partes, Franch. in c. 60. cum cessante, sub nu. 10. de appell. & adde quæ scripsi *infra n. 160. lim. 6.*

AMPLIA IX. vt habeat locum etiam in fisco; quia non potest appellare post lapsos decem dies: nã fiscus non dicitur habere prærogatiuam, nisi in his, in quib. expresse reperitur priuilegiatus, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 50. princ. n. 126. ampl. 18. tom. 5. fol. 380. & q. in causis fiscalib. debeat appellari intra decem dies, scribit Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 139. n. 3.

AMPLIA X. vt neq; de consensu partiũ possit recipi appellatione post lapsos 10. dies, Felin. in cap. 15. quoad consultationem, n. 26. vers. quarta concl. vers. si. de sent. & re iudic. Guid. Pap. tract. de appell. q. 114. sub n. 76. to. 5. f. 60. & Lancell. d. lim. 50. princ. amp. 5. n. 72. to. 5. f. 379. Quare licet appellas, & appellat' psequeretur appellationis causam coram iudice ad quæ, tamen talis psequutio non haberetur in consideratione, vide *infra n. 102. sub ampl. 2.*

SVBAMPLIA I. istam ampliationem, vt procedat etiam si tertius adhæsisset huic appellationi, eamq; vellet prosequi, quia prosecutio nihil releuaret,

Salyc. in auth. hodie, quest. 9. sub nu. 4. C. de appell. & Lancel. d. limit. 50. n. 74. fol. 379.

SUBAMPLIA II. vt procedat etiam si appellas & appellatus sponte, & scienter processissent super appellatione, & desuper ferretur sententia, quia ille processus & sententia non valent, Bal. in auth. hodie num. 5. vers. quero quid si est appellatum, & Salyc. q. 6. num. 2. in fine C. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub num. 241. fol. 495. Osasch. decis. 7. lata sententia, n. 6. & 7. Et quod partium consensu non possit prorogari tempus decem dierum, datum ad appellandum, refert & sequitur Afm. in prax. iudic. §. 2. cap. 9. num. 1. Quare licet appellatus non opponat contra appellationem interpositam post decem dies, tamen sententia, quae ferretur, non valeret, Mynsig. in sing. obseru. cent. 3. obser. 11. non solū, n. 2. & quod approbatio & prosecutio appellationis, facta per ambas partes, non habeatur in consideratione, scribit Lancell. tract. de attent. d. ca. 12. limit. 6. princip. n. 42. fol. 364. adde quae scripsi infra q. 15. art. 10. n. 199. & seqq.

Ratio huius subampliationis, totiusque ampliationis est, quia sententia, a qua non fuit appellatum infra decem dies, transiit in rem iudicatam, quae partes non potuerunt impedire, Osasch. vbi supra, & sententia, lata contra rem iudicatam, est nulla, vt ex Crauet. Glos. Caccialup. Cas. de Grass. & Rebuff. retuli & sequutus sum infra q. 15. art. 10. n. 202.

Contra hanc decimam ampliationem eiusque subampliationes oppono tripliciter.

Primo oppono, quia, parte non opponente, admittuntur articuli contra rem iudicatam, & inducitur renunciatio rei iudicatae, vt retuli & sequutus sum lib. precedenti cap. 7. sub num. 209. & q. preced. nam. 196. & consequenter sententia, quae postea feratur contra rem iudicatam, est valida, vt ibidem retuli & sequutus sum.

Secundo oppono, quia attestations testium, non rite receptae, possunt de consensu partium approbari, & ratificari, vt ex Spec. Bar. Bal. Felyn. & Rot. retuli d. lib. preced. cap. 8. nu. 589. & loquendo de consensu expresso sequutus sum eodem cap. 8. num. 592. & ca. 9. n. 697. & seqq.

Tertio oppono, quia licet appellatio efficiatur deserta ob non prosecutionem ipsius, tamen iudex ad quem potest multis casibus sententiam reuocare, vt retuli & sequutus sum infra quest. 15. art. 10. nu. 205. & seqq.

His oppositionibus obstantibus, multum dubitari potest de ista ampliatione, eiusque subampliationibus.

AMPLIA XI. vt habeat locum etiam in causa beneficii, quia sententia etiam in causis beneficiis transit in rem iudicatam, Franch. in cap. 5. cum sit Romana, col. vlt. sub num. 16. vers. sed dubitatur, & vers. sed aduerte, & ca. 45. constitutus, n. 2. vers. 2. tenementi, de appell. & dixi infra n. 122. sub ampl. 2. & quest. 15. art. 2. num. 9.

RESTRINGE I. istam ampliationem vt non procedat respectu superioris, quia licet sententia lata in causa beneficii transeat in rem iudicatam quoad praerudicium ipsarum partium, tamen non transit quoad praerudicium superioris, quare deserta appellatione per negligentiam appellantis, superior iudex appellationis potest inquirere de meritis causae appellationis, Frac. in d. c. 45. constit. n. 2. de appell.

RESTRINGE II. vt non procedat quando labitur terminus hominis, quia tunc appellatio in causa beneficii non efficitur deserta, vide infra q. 15. art. 2. num. 21.

AMPLIA XII. vt procedat in omni appellatione siue appelletur ab actu iudiciali, siue extraiudiciali, cap. 8. concertationi, & ibi Anch. sub num. 1. not. 2. de appell. in 6. Abb. in cap. 51. bone memorie, sub num. 10. differ. 13. & Franch. sub num. 19. vers. 8. de appell. rursus idem Franch. in cap. 5. cum sit Romana, vers. vltimo nota, num. 5. & in cap. 1. sub num. 10. vers. sed de notabiliter, eod. tit. de appell. Misig. in sing. obseru. cent. 3. obseru. 11. non solum, sub num. 1. Et quod procedat etiam quando appellatur ab actu extraiudiciali, quia debeat appellari infra decem dies, scribit Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, q. 3. princ. num. 213. in fine, fol. 488. & Ruginell. tract. de appellat. §. 2. ca. 3. n. 13. 15. & 16. fol. 72. & quod in appellatione extraiudiciali debeat etiam intra decem dies appellari a die illati grauaminis, siue quis velit appellare verbo, siue facto, & in specie, quod arreptio itineris, quando habet vim appellationis, debeat fieri infra decem dies post illatum grauamen, refert & sequitur Nat. cons. 606. approbo. num. 5. vers. circa aliud fundamentum.

Contra istam ampliationem tenent Rebuff. tract. de appellat. in praesat. num. 69. & 70. tom. 3. fol. 408. vbi notando differentiam inter appellationem iudicalem & extraiudicalem, ait, ab extraiudiciali posse appellari etiam post lapsos decem dies, quia extraiudicialia non transeunt in rem iudicatam, & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 50. princip. fall. 3. n. 137. & seqq. tom. 5. fol. 380. vbi, reprobato Myling. dicit in extraiudicialibus, puta ab electionibus, postulationibus, prouisionibus, & similibus posse appellari etiam post decem dies ab illato grauamine, dummodo appelletur intra decem diem a die scientiae.

Quicquid dicant Rebuff. & Lancell. in hoc non est differentia inter appellationem iudicalem, & appellationem extraiudicalem quia in appellatione extraiudiciali dantur decem dies a die scientiae, & non plures, textus est ad litteram in d. cap. concertationi, & totidem a die scientiae dantur in appellatione iudiciali, & ideo ex d. cap. concertationi, superflua redduntur etiam nonnulla, quae scribit Spec. tit. de appell. §. restat. nu. 7. & 8. vers. sed quid dices, lib. 2. fol. 190.

Verum tamen est, quod exclusus ab appellatione extraiudiciali propter lapsum decem dierum potest recurrere ad viam querelae, vt declarat Franch. in locis supra proxime citatis.

RETENTA ergo ampliatione.

SUBAMPLIA eam, vt praecipue procedat, si grauamen, a quo appellatur, haberet vim sententiae diffinitivae, vel interlocutoriae, quia hoc casu deberet appellari infra decem dies a die grauaminis, vt puta si appellandum sit a confirmatione electionis, quia confirmatio electionis continet vim sententiae, Lancel. d. limit. 50. n. 140. & 141.

AMPLIA XIII. vt procedat etiam in protestatione, quae interponi debet coram honestis viris, quia est interponenda infra decem dies, vt ex Franch. retuli, & sequutus sum supra q. 6. n. 11.

AMPLIA XIV. vt procedat etiam in appellatione, quae interponi debet coram iudice ad quem, seu coram

coram honestis viris in casu quo non potuerit interponi coram iudice a quo, *vt retuli, & sequutus sum supra d. q. 6. num. 37.*

109 **AMPLIA XV.** vt etiam intimatio appellationis debeat fieri infra decem dies, vide supra d. *quest. 6. num. 32.*

110 **AMPLIA XVI.** vt procedat etiam si intra eodem decem dies fiat compromissum super illa causa, duraturum ultra illos decem dies, quia adhuc sententia transit in rem iudicatam, si non appelletur infra illos decem dies, quare compromissum hoc casu non retardat cursum temporis præfixi ad appellandum, *Rot. decis. 2. alias 360. fuit dubitarum, sub nu. 2. de dilat. in nou. Franch. in cap. 8. ex ratione, num. 20. vers. tertio queritur, an tempus decem dierum, Cardin. Alex. sub num. 16. vers. circa tertiam speciem, ibi. quid de tempore decem dierum, & Felin. sub num. 3. de appell. Guid. Pap. decis. 115. compromissum, ad quam se remittit tract. de appellat. q. 23. sub num. 2. fol. 58. Maran. in suo spec. par. 6. actu 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, n. 2. fol. 495. Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 7. cap. ult. sub num. 42. in verbo, licet tempora, fol. 124. Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de arbitr. conclus. 4. in fine num. 6. Odd. tract. de restit. in integr. quest. 70. art. 4. limit. 3. num. 26. late M. Ant. Blanc. tract. de compromiss. quest. 6. de effect. compromiss. numer. 27. vers. quarto intellige, tom. 3. par. 1. fol. 180. quem refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 12. limit. 50. ampl. 6. num. 75. in fine, & num. 76. & seqq. fol. 379. & huius ampliacionis rationem assignat Blanc. vbi supra, & quod hoc tempus appellandi non possit partium consensu produci, scribunt etiam Franch. vbi supra, & Ioan. Ferrar. tractat. de appellat. lib. 2. capit. 9. numero 156. tom. 5. folio 70. & quod non possit prorogari, quia non possunt facere partes, quod deuoluatur iurisdictio ad non habentem, nec facere, ne sententia transeat in rem iudicatam, scribunt Bal. *auth. ei qui appellat. num. 10. vers. quero nunquid tempus appellandi. C. de tempor. appellat. & Felin. in cap. penult. venerabilis, declar. 2. num. 14. de iudic. & quod iudex non possit, etiam accedente partium consensu, prorogare tempus decem dierum, datum ad appellandum, scribit Dec. in cap. 5. cum sit Romana. num. 46. ibi. ex prædictis infertur, de appell. & casum huius ampliacionis excipit a generalitate, qua vsus est Vestr. in prax. lib. 7. capit. ult. num. 18. fol. 18. fol. 219. dicens, quod licet tempora appellationum non possint ad longiora prorogari, tamen, inquit, cursus potest suspendi per compromissum; debet enim Vestr. intelligi de tempore petendi apostolos, & prosequendi causam appellationis, quia de istis loquitur.**

Contra istam ampliacionem tuit iudicatum in Ciuitate Lucana, *vt ex Paul. de Castr. referunt præcitari M. Ant. Blanc. & Lancellotti.*

Contra eandem ampliacionem facit, quia fatalia non currunt, pendente compromisso, testibus Anch. Fossan. Maran. Lancellot. & Blanc. quos retuli, & sequutus sum *lib. præceden. cap. 2. num. 679. in fine, & infra q. 18. art. 3. cas. 3. n. 105.*

Primæ opposicioni respondeo, quod fuit iudicatum contra communem &c.

Secundæ opposicioni satisfacit Blanch. *d. quest. 6. num. 27. vbi reddit rationem differentie inter fatalia, data ad prosequendum & tempus præfixum ad appellandum.*

111 **AMPLIA XVII.** vt procedat etiam si sententia sit conditionalis, quia adhuc debet ab ea appel-

lari infra decem dies, vt habetur expresse in l. 1. §. *biduum, in fine. ff. quan. appell. sit, quod est canonizatum in cap. 29. biduum. 2. quest. 6. Bar. in d. §. biduum, Franch. in cap. 40. præterea, num. 9. ibi. sed in aliis sententiis, de appell. Card. Alex. in cap. 4. personas, sub nu. 2. ibi. in sententia autem condicionali, eod. tit. de appell. Tirag. in tract. de retract. lignag. §. 1. glos. 10. sub num. 44. q. 8. fol. 110. & sub nu. 51. vers. finem, & latius num. 52. vers. ego autem, & num. 53. & 54. fol. 111. Mising. in sing. obseru. cent. 5. obseru. 95. not. iuris est, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princ. ampl. 10. numer. 104. & seqq. tom. 5. fol. 379. & Ruginell. tract. de appell. §. 4. capit. 1. num. 19. vers. an autem, fol. 158. & de communi opin. * testatur Franch. vbi supra, & ita, loquendo de sententia banni, tenui supra lib. 1. ca. 97. sub n. 66. q. 10.*

Contra hanc ampliacionem oppono, quia regulariter tempus non currit in actis conditionalibus, nisi a die conditionis extantis l. 7. cum notis §. *illud. C. de præscrip. 30. ann. & motiuando in simili difficultate, scribit Ant. de Butr. in cap. 15. quosdam consultationem, sub n. 11. vers. venio ad gl. de sent. & re iud.*

Huic opposicioni respondeo, quod in actionibus non currit tempus, nisi a die conditionis existentis, quia ante diem, vel conditionem non est orta actio, ideoque agi non potest, & consequenter cessat negligentia: at in sententijs grauamen contrahitur a die sententiæ, & a grauamine appellandum est: ergo a die sententiæ, *Ant. de Butr. d. vers. venio ad gl. ibi. nõ obstat quod.*

RE TEN TA ampliacione.

112 **LIMITA** eam, vt nõ procedat in sententijs censuræ, quia in istis sententijs conditionalibus potest appellari quodcumque etiam post decem dies, dummodo ante euentum conditionis, quia si appellaretur post euentum conditionis, appellatio non suspenderet, licet deuolueret, quodcumque interponeretur post decem dies, *Franch. in d. c. 40. præterea, n. 8. vers. in ead. gl. de appell. Et quod tempus appellandi a sententia excommunicationis, lata sub conditione, incipiat currere non a die prolationis, sed a die existentis conditionis, refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 21. princ. n. 35. f. 371. & limit. 50. princ. n. 176. & 177. fol. 380. & quod a sententia censurarum, lata sub conditione, possit appellari post decem dies, scribit ead. limit. 50. n. 108. fol. 379.*

Neque huic limitationi contradicit Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub nu. 21. dum, loquendo de tempore ad appellandum a sententijs conditionalibus, scribit, appellandum esse infra decem dies, numerandos a momento, quo profertur sententia conditionalis, quæ exemplificat in sententia excommunicationis quia aduertendum est quod ponit sententiam excommunicationis ad exemplificandum sententiã conditionalem, sed non ad exemplificandum sententiam, a qua debeat appellari infra decem dies, licet hoc non admonuerim supra lib. 1. ca. 97. sub n. 66.

113 **AMPLIA XVIII.** vt habeat locum etiam in laudo; seu sententijs arbitri electi ex forma statuti, seu legis, a qua sententia appellandũ esse infra 10. dies scribit in terminis M. Ant. Blan. tract. de compromiss. q. 10. sub n. 17. f. 204. & Lancell. infra citatus, & sentiunt aperte Bar. de S. Blas. tract. de arb. & arbitr. q. 71. n. 44. 10. 3. par. 1. f. 306. & Lancell. tract. de attent. par. 2. li. 50. princ. n. 111. & 112. f. 379. dũ scribũt, sententiã arbitri tacite iure 10. dierũ homologari; nã si spatio 10. dierũ homologat laudũ

arbitrorum voluntariorum; a fortiiori igitur debet intra decem dies appellari a sententia arbitri necessarii, electi ex forma statuti.

Comprobatur ista ampliatio, quia arbiter necessarius dicitur habere iurisdictionem, & ferre proprie sententiam, ut retuli, & sequutus sum *lib. preced. ca. 2. n. 5. & seqq.* Ergo sicut a sententia debet appellari infra decem dies.

SVBAMPLIA I. hanc ampliacionem, ut procedat etiam in laudo arbitri voluntarij, quia taciturnitate decem dierum homologatur, & illis elapsis, reductio peti non potest, *testibus Abb. & Maran. quos retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 2. n. 439.*

DECLARA hanc ampliacionem, & eius extensionem, ut sint veræ quando laudum non continet manifestam iniquitatem; secus si continet iniquitatem manifestam, quia potest peti etiam postea, ut declaravi *ead. c. 2. n. 440.*

SVBAMPLIA II. ut in foro Capitolino procedat etiam ex forma statutorum, ut notaui *d. cap. 2. num. 439. in fine.*

AMPLIA XIX. ut habeat locum etiam si sententia sit lata præsentente procuratore, cum quo causâ agebatur; quia adhuc procurator, seu dominus debet appellare infra decem dies a tempore latæ sententiæ, quamvis dominus fuerit absens, & non fuerit citatus, alias, si non appeller infra decem dies, sententia transit in rem iudicatam, licq; negligentia, seu contumacia procuratoris in non appellando nocet domino, ut scribunt *Specul. tit. de appellat. §. 1. num. 6. vers. illud ubi dicitur, cum licet lib. 2. fol. 184. Salyc. in auth. hodie, num. 1. C. de appell. Felin. in cap. 1. sub num. 6. vers. si procurator, & vers. adverte tamen dupliciter, ut lit. non contest. quem refert, & sequitur Nicell. tract. de concord. gl. concord. 6. fall. 18. num. 54. & seqq. & n. 57. to. 18. fol. 193. Affl. decis. 344. fuit dubitatum, num. 1. Et isto casu quando lis agebatur cum procuratore procedit communis opinio, de qua testatur Felin. ubi supra, & ex eo refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. ca. 12. de attent. & innov. appell. pend. limit. 50. princip. ampl. 7. nu. 80. & seqq. tom. 5. fol. 379. Et quod procurator, non appellando infra decem dies, possit præiudicare domino, scribit Caph. *cons. 185. in causa, nu. 34. lib. 2.* & quod imputetur domino, si elegit procuratorem negligentem, qui non sit prosecutus appellationem, & possit procurator tacite, non appellando vel non proseguendo appellationem, renuntiare appellationi, & contumacia procuratoris sit apta ad nocendum domino etiam quoad pœnam excommunicationis, scribit Franch. *in cap. 64. Nicolao, vers. 7. quaritur, n. 11. & seqq. de appell.**

Ratio est, quia contumacia procuratoris in non appellando non reputatur delictum, prout reputatur contumacia in non comparendo, & cum non reputetur delictum potest præiudicare domino secundum doctrinam, quam ex Bar. & alijs retuli, & sequutus sum *infra n. 121. vers. tamen.*

Contra hanc ampliacionem videtur sentire Rebuff. *tract. de appell. art. 1. gl. 2. nu. 1. tom. 3. fol. 484.* dum ait, quod post lapsum tempus ad appellandum non recipitur appellatio, nisi interuenierit dolus procuratoris; & subdit, quod in dolo versatus videtur, si non prouocauerit, & postea *num. 14.* ait, hodie, quia esset difficile probare dolum, fraudem, vel collusionem, ob id sufficit, dolum, vel collusionem re ipsa docere interuenisse, ut quia iustam causam age-

bat, & tamen fuit condemnatus, & habebat potestatem prouocandi, & non prouocauit, & sic secundum Rebuff. potest indistincte appellari, quia præsumitur dolus, & stante dolo potest appellari.

Comprobatur hæc opinio contra ampliacionem, quia procurator non potest expresse renuntiare appellationi, per ea quæ retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 2. num. 105. sublimit. 1.* ergo neque tacite per lapsum decendij, quia expressum habet maiorem vim, quam tacitum, per ea quæ dixi *supra n. 87.*

Non recedas ab ampliacione.

Non obstat, quod scribit Rebuff. quia resp. quod potest allegari etiam pro ampliacione, dum *ead. gl. 2. num. 4.* scribit, quod, si procurator bona fide cessauit appellare, quia putabat sententiam iustam, non poterit postea dominus appellare, & *num. 9.* scribit, dolum esse probandum ab ea parte, quæ illum allegat.

Respondeo etiam comprobationi, quod licet procurator non possit renuntiare expresse, tamen potest renuntiare tacite, & ita videmus passim, & similes casus, in quibus magis operatur renuntiatio tacita per lapsum temporis, quam expressa, *cumulauit las. in l. 3. cum quid, num. 10. & 11. ff. sicert. pet. in 2. lect. & post eum latius Tiraq. tract. de legibus connub. gl. 7. in verbo, expres. num. 73. in fine. & nu. 74. & seqq. & ad hunc locum remissive in tract. de retract. conuent. §. 1. gl. 2. n. 52. in fine fol. 432. vide etiam Gramm. dec. 13. lata sententia, sub n. 1.*

SVBAMPLIA I. hanc ampliacionem, ut habeat locum etiam si sententia sit lata contra procuratorem, qui sit verus contumax, quia licet contumacia vera procuratoris non excludat dominum a beneficio appellationis, *testibus Rebuff. Bar. Felin. Nicel. & alijs, quos retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 3. nu. 8.* tamen debet dominus appellare infra decem dies a die latæ sententiæ, & non a die scientiæ, *Rol. decis. 27. alias 313. nota quod ubi procurator, versus finem, de appell. in antiq. dicens, quod licet procurator, qui est vere contumax, non audiatur appellans, tamen auditur dominus infra decem dies a tempore sententiæ, Franch. in cap. 64. Nicolao, sub num. 19. vers. sed difficultas est an tempus, de appell. Spec. tit. de appellat. §. 1. num. 6. vers. illud autem, ibi. sed si ibi per procuratorem, & etiam in fine, dum hanc ultimo loco refert, quod factum, scientia, & dolus procuratoris post litis contestationem noceat domino, Felin. d. cap. 1. sub num. 6. vers. adverte tamen ibi. sed si agitur est. Nicell. d. fallen. 18. sub num. 57. Affl. d. decis. 344. num. 2. ibi. ego autem, Rol. a Vall. *cons. 91. egregius, num. 8. iunctis num. precedentib. lib. 4. & Lancel. d. limit. 50. num. 80.* Et pro hac subampliacione possunt etiam allegari *Innoc. in d. cap. 1. num. 5. in verbo, sciens, ut lit. non contest. Ant. de Butr. & Imol. quos tres postremos, & Speculatorem citat, sed non sequitur Additionator ad Felin. in d. cap. 1. num. 6. vers. si procurator est verus contumax. pro eadem subampliacione potest allegari Bar. citatus infra vers. tamen, & Caple. qui eum citat, & sequitur dec. 139. in causa Hieronymi. in fine sub num. 5.**

Ratio est, quia licet procurator non possit facere incidere dominum in pœnâ delicti, quia nunquam censetur mandatum procuratori, ut delinquat, nisi ad hoc appareat mandatum speciale, per ea quæ in his terminis retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 3. sub. n. 8. vers. ratio.*

Tamen potest procurator facere incidere dominum

num in alia præiudicialia, quæ possunt emanare sine delicto, sed non posse appellare post lapsos decem dies, potest non esse pœna. Ergo, quando non est pœna, potest dominus culpa procuratoris priuari facultate appellandi ad tradita per Bar. in l. 1. §. si aduersus, sub n. 2. ff. quan. appell. sit. quem referunt & sequuntur Felin. d. cap. 1. nu. 6. vers. si procurator, vt lit. non contest. Nicell. d. fall. 18. num. 52. & 53. fol. 193. & Affl. decis. 344. fuit dubitatum, sub n. 1.

Contra hanc subampliationem: quod enim dominus possit appellare infra decem dies a die scientiæ latæ sententiæ, licet lapsum sit decendium a die latæ sententiæ, refert & sequitur Addition. ad Felyn. vbi supra, dicens hoc esse æquius.

Non recedas a subampliatione, quæ est communis* & fundata in bona ratione: Neque allegatio, quam facit Addition. vbi supra, est bona: nam inter alios, quos allegat, Rot. decis. 22. alias 137. appellatus, de appell. in nou. quam citauit & secutus sum supra, sub n. 16. & pro qua citone ipse citat dec. 32. de procur. & decis. 49. alias 163. ex hoc insurrexit, de appell. in nou. quam similiter erronee allegat in tit. de procur. non faciunt ad rem, & Abb. d. ca. 1. nu. 25. & 26. vt lit. non contest. videtur potius sequi subampliationem; nam loquitur de prohibita appellatione simpliciter, & de prohibita appellatione post decem dies, & dum loquitur de prohibita post decem dies videtur tenere, quod contumacia vera procuratoris noceat saltem, quando cum eo fuit lis contestata iuxta distinctionem, quæ refert ex Compostel. quam distinctionem ex cod. Compost. Gemin. & Lap. refert etiam, sed non videtur sequi Franch. d. cap. Nicolao, n. 19. vers. sed difficultas, in fine.

121 SVBAMPLIATIO II. vt habeat locum etiã in causa matrimonij, in causa status, infamiæ, & in causa beneficii, quia si in his causis procurator sit negligens absq; malitia, & dolo, noceret domino, Franch. in c. 44. sepe, n. 2. vers. & adde vnam, in fine de appell.

Confirmatur hæc subampliatio in beneficialibus causis, quia sententia etiam in eis transit in rem iudicatam, vt ex eod. Franch. retuli & sequutus sum infra quest. 15. art. 2. nu. 9.

122 RETENTIS igitur ampliatione, & subampliationibus.

DECLARATIO I. restringendo eas vt non procedant, quando lis non agebatur cū procuratore, sed agebatur cum domino, qui isto casu licet procurator fuerit contumax verus, ideoq; nullatenus ipse possit appellare, per ea, quæ retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 3. n. 1. & seqq. tamen dominus potest appellare non solum infra decem dies, per ea, quæ retuli & sequutus sum supra in subampliatione, n. 120. sed etiã post lapsos decem dies, dummodo appellet infra decem dies a die scientiæ, vt distinguendo scribit Felyn. d. cap. 1. sub n. 6. vers. aduerte tamen, vt lit. non contest. quem refert & sequitur Nicell. d. fall. 18. n. 57. ibi assignat etiam fol. 193. & ita ex Innoc. sentit Affl. d. decis. 344. fuit dubitatum, n. 2.

124 DECLARATIO II. vt procedant quando procurator est soluendo, quia tunc dominus, cui præiudicauit, potest præiudicium reparare agendo contra procuratorem ad interesse, Rol. a Vall. conf. 91. egregius, n. 14. vers. hæc tamen, lib. 4. & loquendo aduersus procuratorem, cuius dolo, aut negligentia deseritur appellatio, scribit Cassad. dec. 5. regula iuris, n. 1. & 2. de appell. f. 313. Benint. dec. 26. princ. n. 3. 6. & 7. & Odd. trac. de

restit. in integ. q. 29. art. 4. n. 13. vers. limit. & q. 69. art. 4. sub nu. 24. vers. sed vera, tenetur enim procurator ad interesse, quia procurator tenetur de omni culpa l. 13. a procurato. C. m. ad. & tenet etiã de leuissima culpa quãdo est procurator ad iudicia, Aret. Institut. de m. ad. §. m. ad. n. 3.

Secus est si procurator non est soluendo, quia tunc dominus possit appellare, Bar. in l. 1. §. si aduersus, in ff. ff. quan. appell. sit, Fely. in d. c. 1. sub n. 6. vers. 2. aduerte, vt lit. non contest. Affl. d. dec. 344. n. 1. in fin. in 3. fall. Rol. d. conf. 91. n. 14. Lancel. trac. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 50. ampl. 7. n. 86. f. 379. & aduerte quod potest appellare infra 10. dies a die habitæ notiæ, & non postea, restit. Fely. in d. ca. 1. n. 7. ibi bene erit vt puto. vt lit. nõ contest. Guid. Pap. trac. de appell. q. 77. n. 52. f. 59. Vestr. in prac. lib. 7. c. 3. n. 24. vers. rursus finge, & Rol. a Vall. d. conf. 91. n. 15.

SVBDECLARATIO primum membrum huius declarationis, vt in praxi sit parum vsitatum, nusquam enim vidi, principales egisse contra procuratores negligentes, & multo minus vidi, procuratores negligentes cõdemnari, adeo quod de consuetudine non seruetur, vt dominus agat contra procuratorem.

Ratio huius consuetudinis potuit esse multiplex. Prima, quia imputet sibi, qui negligentem & non idoneum procuratorem elegit. Secunda, quia difficilis est admodum ad vsum praxis æstimatio interesse caussati a negligentia procuratoris. Tertia, quia, vt scribit Rebuff. tract. de rest. art. 1. glos. 2. nu. 23. tom. 3. fol. 125. quem refert & sequitur Odd. tract. de rest. in integ. q. 69. nu. 24. facilius posset erui claua de manu Herculis, quam quicquam exigi a procuratoribus.

Si tamen primum membrum præcedentis declarationis practicaretur, deberet principalis docere de suo bono iure, quod habebat contra suum aduersarium, & iudex iuxta qualitatem dicti boni iuris deberet condemnare procuratorem ad interesse.

SVBDECLARATIO etiam secundum membrum dictæ declarationis, dum dixi dominum posse appellare, quando procurator non est soluendo, quia hoc procedit non ipso iure, sed impetrata prius restitutione in integrum, Salyc. in auth. hodie. n. 1. in fine vers. querit 3. & num. 2. vers. sed dubium. C. de appell. & esse comm. opinionem* scribit Odd. d. q. 69. art. 4. sub nu. 24. vers. sed vera, & clarius aperit Addition. ad Felyn. in d. cap. 1. num. 7. in verbo, si procurator non est, & ita in terminis desertionis loquuntur Cassad. d. decis. 5. n. 3. Benint. d. dec. 26. n. 3. vers. fin. Grammi. conf. 117. redemptoris, versus finem sub num. 7. Lancel. d. limit. 50. n. 87. fol. 379. & Vestr. d. lib. 7. cap. 3. sub num. 24. fol. 201. dicens hanc restitutionem esse petendam coram iudice a quo, & in nostris terminis Rebuff. tractat de appellat. artic. 1. gloss. 2. sub numer. 14. vers. hodie, tom. 3. fol. 485. dicens, quod allegatis illis causis, quas ipse recenseret in litteris, Princeps, non obstante omissione appellationis facta per procuratorem, indulget, vt liceat appellare.

Contra istam subdeclarationem; nam, cessante dolo procuratoris, denegatur etiam restitutio in integrum, Mohed. decision. 2. alias 78. Nicolai, versus finem, de appellat. folio 152. Rot. diuers. decision. 156. in causa Calaguritan. numer. 4. & 5. par. 3. lib. 2. folio 41. & decision. 439. petebatur, sub numero 2. & seqq. ead. par. 3. lib. 3. Cassad. d. decision. 5. numero 1. de appellat. Lancell. d. limitat. 50. numer. 88. fol. 379. & Vestr. in prac. lib. 7. cap. 3. num. 24. versus finem fol. 201. dicens, sic seruari in Palatio, vt non admittatur ad

appellandum, neque restituarur in integrum ad appellandum, & in hac sententia videtur etiam relidere Spec. tit. de appellat. in princip. n. 6. vers. illud autem in fine, dum ultimo loco recitat eorum opinionem, qui dixerunt, quod factum, scientia, & dolus procuratoris post litem contestatam nocet domino; hancq; sententiam refert contra eos, qui dixerunt, subueniendum esse domino, quando procurator non est soluendo; & adde quae scripsi supra num. 121. vers. non recedas.

Contra eandem subdeclarationem facit, quia esto, quod procurator non sit soluendo, tamen domino concedi non debet restitutio in integrum, quia, si sententia est iniusta, dominus habet viam agendi in syndicatu contra iudicem vt ex Bar. & alijs retuli & sequutus sum infra questio. 19. rem. 4. num. 1. & licet in praxi non seruetur, vt ibidem dixi, nu. 4. & 5. tamen subdeclaratio adhuc non est vera.

Contra eadem, loquendo in causis beneficiabilibus, facit, quia in eis non potest considerari an procurator sit soluendo, siue non soluendo; vnde ex isto capite non videtur danda seu neganda restitutio, quia causae beneficiales non recipiunt estimationem, vide infra q. 19. rem. 2. sub n. 129. vers. quid dicendum.

¹²⁹ DECLARA III. restringendo vt procedant, quando procurator, colludendo & per fraudem, omiserit appellare. Bar. in l. 1. §. si aduersus, sub n. 2. ff. quan. appell. fit. Guid. Pap. tract. de appell. q. 77. nu. 52. fol. 59. Afflict. decis. 344. fuit dubitatum, sub n. 1. Lancell. d. limit. 50. num. 86. in fine fol. 379. & quod, si procurator dolose omiserit appellare, dominus possit postea appellare, cum ad eius notitiam peruenierit, scribit Rebuff. tract. de de appell. art. 1. gl. 2. n. 10. to. 3. fol. 484.

Confirmatur ista declaratio, quia principalis potest appellare post lapsos decem dies, quando intercessit dolus procuratoris, hoc est, restituitur in integrum ad appellandum; Odd. tract. de rest. in integr. q. 69. art. 4. sub nu. 22. vers. sed videtur, & quod interueniente dolo, seu malitia procuratoris, detur restitutio in integrum prout de iure, scribunt Staph. & Vestr. quos citavi infra q. 19. rem. 2. n. 129. vers. sublimita, & tenet sub verbo dubitatio R. Or. quam similiter citavi d. rem. 2. sub numer. 129. vers. quid dicendum, & quod, vbi interuenierit dolus procuratoris, recipiatur appellatio etiam post effluxum tempus, scribit Rebuff. tract. de appellat. art. 1. gl. 2. n. 1. to. 3. fol. 484.

Contra istam declarationem facit, quia sicut dominus non excusatur a desertione appellationis, quamuis sit deserta dolo procuratoris, neq; ei conceditur restitutio in integrum, nisi casu, quo procurator non esset soluendo, Cassad. dec. 5. regula. n. 1. de appell. f. 313. ita etiam non excusatur, & non restituitur, si non fuerit appellatum.

¹³⁰ RETENTA declaratione; respondeo ad Cassad. quod est verum in dolo praesumpto, qui praesumitur ex eo solo; quod fuit negligens in appellando, secus est si dolus aliter appareat, & ita procedat declaratio.

¹³¹ SUBDECLARA eandem declarationem vt dolus procuratoris non probetur ex eo solo quod omiserit appellare; nam si hoc esset verum, sequeretur, quod dominus indistincte possit appellare, quando procurator omiserit appellare; sed hoc est falsum, vt patet ex his, quae scripsi supra num. r. 118. & 120.

Confirmatur haec subdeclaratio, quia ad pro-

bandum dolum debet ultra omissionem appellationis apparere, quod is agebat iustam causam, secundum ea, quae scribit Rebuff. quem retuli supra sub num. 118. vers. contra hanc, & excusatur procurator qui bona fide omisit appellare secundum Rebuff. quem citavi infra num. 138. declar. 6. & an bona, vel mala fide omiserit appellare, residet in corde procuratoris, & cor soli Deo patet, vt scripsi lib. proced. c. 9. n. 312. ideo difficilis est probationis.

EXTENDE I. hanc tertiam declarationem, vt idem sit, si procurator per fraudem, seu collusionem omiserit appellare, quia poterit tunc dominus appellare a die notitiae, Rebuff. d. art. 1. gl. 2. num. 11. & 12. tom. 3. fol. 485. quamuis haec extensio videatur superflua, cum sit in effectu eadem cum declaratione, posita supra nu. 129. sed eam vti diuersam ponit Rebuff. citatus, & nos in gratiam eorum, qui omnia desiderant in terminis terminantibus.

EXTENDE II. vt idem sit, si gratia euidenter interuenierit, Rebuff. d. glos. 2. n. 13. fol. 485.

EXTENDE III. vt praecipue procedat in causa matrimonii in causa status, infamiae, & in causa benefici, & similib. quae non recipiunt interesse pecuniarium, seu extimationem, quia in his dolo, vel malitia procuratoris nullo casu noceret domino, ex quo dominus in huiusmodi causis non posset habere regressum contra procuratorem, Franch. in c. 44. sape, n. 2. vers. & adde vnam, de appell. & quod causae beneficiales non recipiant extimationem, scribunt Cassad. & Marchel. quos citavi, & sequutus sum infra q. 19. rem. 2. sub n. 130. vers. quid dicendum.

DECLARA IV. restringendo, vt non procedat, quando principalis ex legitima causa fuisset absens, quia tunc poterit appellare post decem dies, Bar. in l. 1. §. si aduersus, in fine, ff. quand. appell. fit. Afflict. decis. 344. numer. 1. in fine, & clarius Grammat. conf. 117. redemptoris, numer. 2. qui aperte loquitur in absentia principalis, licet Bar. & Afflict. videantur loqui de absentia procuratoris.

DECLARA V. quando procurator fuisset legitima causa absens, quia tunc principalis poterit appellare a die scientiae, Bar. in l. 1. in ultimis verbis dicta legis ff. quan. appell. fit. & Rebuff. tract. de appell. art. 1. gl. 2. sub n. 13. tom. 3. fol. 485.

DECLARA VI. quando procurator bona fide omiserit appellare, quia tunc dominus non potest appellare, Rebuff. tract. de appell. art. 1. gl. 2. num. 4. tom. 3. fol. 484.

Contra istam declarationem; quod enim domino, si ei consultum non sit via agendi contra procuratorem, eo quia soluendo non sit, dari tunc debeat restitutio in integrum ad appellandum, refert, & sequitur ex veriori, & communi* sententia Odd. tract. de rest. in integr. q. 69. art. 4. sub numer. 25. in quam sententiam titubando videtur iussisse Felin. in capit. 1. sub n. 6. versus finem, vers. pulcre, vt lit. non contest.

DECLARA VII. quando ex actis euidenter constat, quod procurator debuit appellare, & non appellauit, quia tunc dominus forsitan admittitur ad appellandum; & ratio est, quia isto casu procurator, non appellando, delinquit, & delictum nunquam censetur ei mandatum, nisi habeat speciale mandatum, Bar. in l. 1. §. si aduersus, sub n. 2. ff. quan. appell. fit.

Et quia in huiusmodi ampliationis materia Doctores colute, & intricate loquentes nihil certi videntur concludere, & si quid concludant illud non concludunt,

cludunt, nisi prius, vagando extra casum, (quod facere solent, qui quo tendant, ignorant, vel qui dilatando sperant illustriorem fieri intellectum) integram Bartoli, & aliorum quorundam famosissimorum Iurisconsultorum doctrinam referant, ut faciunt Felin. in c. 1. n. 6. vers. si procurator. ut lit. non contest. & Affl. decis. 344. fuit dubitatum, n. 1. & seqq. & quod ipse Felin. supra citatus confuse processerit, notat Apostill. ad eum d. n. 6. ideo, si quid a me concise, aut confuse hac in re dictum tibi videatur, tu audisti.

AMPLIA XX. in eo, qui fuit restitutus ad appellandum; nam & is tenetur appellare infra decem dies a die latae sententiae super restitutione in integrum ad appellandum, ut ex Vestr. & Lancell. vetuli, & sequutus sum in q. 19. rem. 2. n. 80. vers. declara.

AMPLIA XXI. ut intra decem dies sit appellandum non solum ab ipsa sententia, sed etiam ab actu, qui dependet ab ipsa sententia, alioqui si, lapsis decem diebus, iudex procedat ad aliquem actum executionis sententiae, & pars, contra quam procedit, appellet, non auditur, quia debebat appellare infra decem dies ab ipsa sententia, Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. in non appell. pend. limit. 50. princ. n. 118. & seqq. 10. 5. f. 380. vide ad hanc ampliationem ea, quae scripsi infra q. 17. limit. 10. n. 6. & limit. 47. memb. 1. n. 143.

AMPLIA XXII. ut habeat locum etiam in sententia, lata contra infirmum, seu aliter impeditum, qui citatus non allegaverit impedimentum, sed miserit procuratorem, quia illius infirmitas non retardabit cursum decem dierum, & ideo, nisi appellaverit infra decem dies, transibit in rem iudicatam, Mohed. dec. 2. alias 78. Nicolaus, de appell. mittendo enim procuratorem, poterat illum mittere etiam ad appellandum, & si infirmitatis impedimentum erat remotum, & quando impedimentum potest remoueri, tunc non habetur in consideratione per ea, quae dixi infra q. 15. n. 1.

Pro pinguiori, ac veriori explicatione huius ampliationis distingue deos casus principales.

Primus casus est, quando infirmus citatus misit executorem, qui allegavit infirmitatem, & de impedimento infirmitatis certioravit iudicem; & isto casu distingo duo membra: Aut enim causa, pro qua citatur, est gravis, & talis, ut in ea non possit constitui procuratorem; & tunc dico, quod non solum non curret ei tempus ad appellandum a sententia, quam iudex contra ipsum ferret; sed quod plus est, sententia ipsa esset ipso iure nulla. & in his terminis procedit indubitate conclusio, quae ex Bar. lat. Oud. & comm. opin. vetuli & sequutus sum, simpliciter loquendo, lib. praed. c. 9. n. 19. 09. Aut causa est talis, in qua tenetur constituere procuratorem; & tunc citatio arctat, & impedimentum non excusat, Franc. inc. 55. dilectis, not. c. n. 2. de appell. qui & si non omnino firmet, sed declinat cogitandum, tamen ego firmo, & moueor, tum quia impedimentum, quod potest remoueri, non habetur in consideratione, per ea, quae dixi infra q. 15. n. 1. sed quando potest constitui procurator, tunc remouetur impedimentum infirmitatis. Ergo sententia transit in iudicatum isto casu, tum etiam quia ita seruamus in praxi; nunquam enim audiretur excusator ad impediendam litem, sed solum ad impetrandam aliquam dilationem, eo, quia procurator non esset plene informatus, neque posset informari propter grauem forsitan principalem infirmitatem; Vnde decisio Rotae, & consequenter haec vigesima secunda ampliatio ex ea for-

mata inaniter considerant non allegatum impedimentum, & missionem procuratoris, cum, siue alleget impedimentum, siue non, & siue mittat procuratorem, siue non, sententia in causis civilibus, in quibus loquitur Rota, indistincte transeat in rem iudicatam, ex quo impedimentum infirmitatis remoueri potest, comparando per procuratorem.

Secundus casus est, quando iudex non fuit certioratus de impedimento: & isto casu facio duas conclusiones.

Prima conclusio est, quod sententia mero iure, & indistincte tenet, siue causa sit talis, in qua possit constitui procurator, siue sit talis, in qua non possit constitui, & ita indistincte intelliges Rot. per Mohed. d. decis. 2. de appell. ceterosque Doctores, dum simpliciter, & communiter scribunt, valere sententiam ut vetuli, & sequutus sum lib. praed. cap. 9. num. 1908. in fine.

Secunda conclusio est, quod in ijs causis, in quibus tenetur constituere procuratorem, transit similiter iudicatum per ea, quae dixi in primo casu. In his vero, in quibus non potest constituere procuratorem, non transit, quia impedito non currit tempus, per ea, quae scripsi infra q. 15. num. 1.

AMPLIA XXIII. in sententia, lata in causa feudali, Jacob. de S. Georg. tract. de feud. versus finem, in verbo. & dicit vasalli pro dictis rebus, n. 38. vers. nunc descendendo, tom. 10. par. 1. fol. 223. & esse opinionem communiam testatur, & sequitur Curt. iura. tract. de feud. in 7. & ult. par. princ. q. 13. n. 33. tom. 10. par. 2. fol. 92.

AMPLIA XXIV. in sententia, lata in causa criminali; quia debet appellari infra legitima temporis. 7. adductos, in fine. C. de episc. aud.

AMPLIA XXV. conclusionem de appellando infra decem dies a die latae sententiae, ut, lapsis decem diebus, sententia transeat in rem iudicatam ipso iure, etiam non sequuta aliqua iudicis declaratione super re iudicata, & desertione, & ideo non audiretur volens appellare eo, quod non dum esset declarata appellatio deserta, vide quae scripsi supra lib. 1. ca. 97. n. 75. vers. quae ampliatio, & in his terminis intellige text. in cap. 15. quoad consul. ationem, de sent. & re iud. Mart. & ceteros, dum communiter aiunt, quod lapsis decem diebus sententia transit in rem iudicatam, ut scripsi infra q. 17. limit. 1. n. 69.

LIMITA I. eandem principalem conclusionem positam supra num. 1. & 2. de appellando infra decem dies, ut non procedat in grauiamine successiuo, per ea, quae scribunt Doct. citat. in seqq. exemplis.

EXEMPLIFICA I. hanc limitationem in captiua, & carceratione; licet enim captus, & carceratus non appellauerit infra decem dies a tempore interlocutoriae, seu decretae captiuae, tamen poterit appellare etiam post quandoque, donec durat grauiamen, per ea, quae scribunt Bal. in l. 2. vers. secundo quaro, numer. 7. C. de episc. audien. Nicell. tract. de concordat. gloss. concord. 6. fallen. 27. numero 69. tom. 18. fol. 194. Paul. de Castr. cons. 334. vis appellacione, numer. 4. voc. interdum, lib. 1. Franch. in capit. 12. super eodem. il secundo, colum. 1. numer. 4. & in capit. 47. ex parte tua, numero 9. de appellat. Felin. in capit. 25. quod ad consulacionem, numer. 9. vers. nona conclusio, de sent. & re iudic. Lancellott. tractat. de attent. par. 2. capit. 12. limitat. 50. princ. numero 131. limitat. 2. tom. 5. folio 380. Vestr. in prax. lib. 7. capit. 3. numero 23. Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appellat. super diuers. capit. 28. numer. 71. &

62. folio 305. in 2. impress. & Ruginell. tract. de appellat. §. 2. capitu. 3. numero 17. fol. 83. & Casar. Barz. in Bonon. dec. 47. in causa vertente, n. 29 & 34.

Ratio est, quia is, qui continuatim grauiatur continuatim dicitur esse infra decem dies, datos ad appellandum, *Franch. ubi supra.*

146 **RESTRINGE I.** istam exemplificationem, ut non procedat, quando quis declaratur legitime carceratus; quia is debet appellare infra decem dies, a tempore declarationis, ut scribunt *Franch. in d. ca. super ea, il. secundo, & cap. 47. ex parte, il. primo, sub num. 9. ibi. aliam limitationem, de appell. Grauat. in annot. ad pr. xx. Vestr. d. lib. 7. cap. 3. num. 56. & Ruginell. d. §. 2. ca. 3. num. 176. & scribit Lancel. d. limit. 50. princ. n. 134. ibi. secundo nisi. fol. 380.*

147 **RESTRINGE II.** ut non procedat, quando carceratus dedisset fideiussores de soluendo; vel de redeundo ad carceres, quia sic consentit carcerationi, *Bar. in q. 6. Lopus, sub num. 18. vers. secundo casu. ideoque non diceretur grauiatus, Socc. cons. 113. quoniam, nu. 3. in fine, & 4. lib. 3. & Magon. in Floren. decis. 126. num. 2. & consequenter non posset appellare, etiam si appellaret infra decem dies, Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 177.*

148 **RESTRINGE III.** ut non procedat in eo, qui est carceratus pro causa inappellabili, vel pro causa, pro qua captura est permessa, quia non auditur appellans, etiam si appellaret infra decem dies, *Ruginell. d. c. 3. n. 178. & quod testis carceratus, ut prohibeat testimonium, non possit appellare a carceratione ex dispositione statutorum Mediolanensium lib. 1. c. 98. refert Ruginell. d. c. 3. nu. 952. f. 142. quod ego credo esse etiam ex dispositione iuris communis, & generalis consuetudinis, quæ non aliter seruat.*

149 **RESTRINGE IV.** ut non procedat, quando appellaret præterito grauiamine, & allegaret causam grauiaminis de præterito, quia tunc non posset appellare post lapsos decem dies; quare sit cautus appellans, ut appellet ex causa grauiaminis de præterito, *Franch. in c. 47. ex parte tua, sub n. 9. de appell.*

150 **EXEMPLIFICA II.** in citato ad locum non tutum, quia is potest appellare, ut retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 47. mem. 1. n. 8, 11. & seqq. Et licet is citatus non appellet in prima, neq; in secunda citatione, tamen poterit appellare in tertia, seu quarta, quoties citatur ad locum non tutum, toties grauiatur, & ideo, si non appellat a primo grauiamine, potest appellare a secundo, quasi grauiamen sit successiuum.

RESTRINGE hanc exemplificationem, ut non procedat, quando iudex pronuntiaret, locum esse tutum, quia tunc appellandum est infra decem dies a die pronuntiationis, *Franch. in ca. 47. ex parte tua, 9. versus finem, de appell.*

EXEMPLIFICA III. in excommunicatione, quia excommunicatio non transit in rem iudicatam, etiam si nunquam ab ea appelletur; imo licet ab ea fuerit appellatum, & appellatio sit deserta, tamen non per hoc remanet firma & valida, sed poterit adhuc cognosci de ea, *Franch. in ca. 25. qua fronte, sub n. 13. not. 8. de appell.*

Ratio huius exemplificationis est non solum ea, quia sententia, in qua tractatur de periculo animæ, nunquam transit in rem iudicatam, *Maran. in suospec. par. 3. par. 6. in verbo, & demum fertur sententia, cas. 18. n. 147. fol. 449.* sed etiam ea, quia sicut carceratus quotidie carcere grauiatur, ita & excommunicatus quodam animæ

carcere quotidie excommunicatione grauiatur.

EXTENDE hanc exemplificationem, ut præcipue procedat, quando quis petit reuocari sententiam excommunicationis, quia quoad non reuocatur, poterit appellare etiam post lapsos decem dies post petitionem reuocationis, *Franch. in ca. 60. cum cessante, sub n. 6. vers. aliquando & quarto. de appell.*

EXEMPLIFICA IV. in processu, quem facit iudex, qui est allegatus suspectus; nam licet is, qui cum allegauit suspectum, non appellauerit infra decem dies a processu, seu actis, quæ facit post allegationem suspicionis, tamen satis est, quod appellat quandoque post allegatam suspicionem infra decem dies, numerandos a die actorum, a quibus vult appellare, & ideo licet non posset appellare ab illis actis, quæ fecisset per decem dies ante appellationem, tamen poterit appellare ab illis, quæ faceret postea, dummodo appellet infra decem dies, numerandos a die actorum, a quibus appellat, quia iudex, procedendo postquam est allegatus suspectus, successiue grauat in quolibet actu, quem facit.

LIMITA II. ut non procedat quoad effectum ratificandi gesta per factum procuratorem, quia hunc effectum operaretur etiam post lapsos decem dies, vide de ista limitatione infra q. 17. limit. 19. n. 14.

LIMITA III. in appellatione interponenda a tertio, quia is ratione sui interesse potest appellare infra decem dies a die notitiæ & scientiæ, & non arctatur a die latæ sententiæ, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 50. princip. n. 168. & seqq. vers. septimo limita. tom. 5. fol. 380. & ita sentiunt Rot. Mil. & Salyc. quos retuli & sequutus sum supra num. 69. dum scribunt, quod tertius debet adhæsisse appellationi intra decem dies, intra quod potuisset appellare, & facit, quod retuli supra q. 5. sub num. 36. vers. contrarium, & n. 38. & sub n. 59.*

Et potest adhærere quandoque, si sententia proferenda sit ei præiudicialis, & sic potest adhærere etiam post lapsos decem dies, ut ex Old. retuli & sequutus sum supra sub n. 78. restrict. 3.

EXEMPLIFICA hanc limitationem in sententia lata contra heredem, quia nihilominus legatarius poterit ab ea appellare, quandoque infra decem dies a die scientiæ latæ sententiæ secundum communem opin. quam refert, & sequitur *Couar. pract. qq. cap. 15. sub n. 2. per totum, & sub n. 4. vers. non obierit. hancque opin. ex eod. Couar. & Rugin. sequutus sum supra q. 5. num. 38.*

LIMITA IV. ut non procedat in appellatione, quæ interponitur a statuto, quia satis est, quod contradicatur statuto, & non requiritur appellatio infra decem dies, *Rot. diuers. decision. 50. dubitanti in causa Bononien. sub numero 13. par. 2. quæ enim sunt extraiudicialia, prout est statutum, non transeunt in rem iudicatam; Quare fortior est sententia iudicis, quam statuti. Verum tamen ista facultas appellandi a statuto non est perpetua, sed durat solum per annum, Dec. in capit. 6. cum omnes, not. 5. sub numero 15. & sequentibus usque ad numerum 18. inclusiue, in 1. lection. de constit.*

DECLARA I. istam limitationem, ut procedat quoad facultatem impugnandi, & contradicendi statuto, quæ durat etiam post decem dies a die conditi statuti, sed non quoad facultatem appellandi, quia facultas appellandi, non durat, nisi

infra decem dies, prout dicimus in sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, quia possunt per viam querelæ impugnari etiam post decem dies, sed per viam appellationis non potest agi, nisi fuerit appellatum infra decem dies, vide supra num. 81. ampliat. 6. & scribit Brederod. tract. de appell. par. 1. col. 522. in fine, & 523. in princ.

158 **DECLARA II.** consequenter ex præcedenti, vt de iniquitate statuti possit agi non solum per viam appellationis, sed etiam post tempus constitutum ad appellandum possit reclamari per viam querelæ, & recursus, sed infra annū, vt scribit Dec. in c. 29. consuluit. il. 3. nu. 30. & 34. vers. postremo, & vers. & ultimo, de appell. quem & alios refert, & sequitur Breder. tract. de appell. par. 1. colum. 521. sub littera, A, & B.

Contra istam declarationem videtur prius sensisse idem Dec. d. cap. consuluit. vers. postremo, nu. 32. dicens, ab iniquitate statuti posse semper supplicari. Et ratio huius contrariæ opinionis potest esse, quia statutum iniquum dicitur nullum, quia lex, & sic etiam statutum, debet esse iusta: ergo si statutum nō sit iustum, sed sit iniquum, non erit statutum, Abb. in c. 6. cum omnes, n. 2. de constit. & in d. c. 29. consuluit. il. tertio, n. 4. de appellat. At de nullitate potest dici vsq; ad mille annos. Ergo.

159 Non recedas a declaratione, quia contra Abb. tenentem statutum esse nullum tenent communiter * Doctores, prout de communi testatur Dec. d. cap. consuluit. nu. 32. in fine, & n. 33. de appell. & Brederod. tract. de appell. par. 1. col. 521. sub littera B. licet ipse conetur conciliare.

LIMITA V. vt non habeat locū in cōminationib; q; a, ex quo cōminationes nō habēt vim sententiæ transeunt in rem iudicatam, poterit ab eis appellari etiam post decem dies, vt refert & sequitur Franc. in c. 60. cum cessante, n. 6. versus fin. vers. aliquando & quarto, de appell.

160 **LIMITA VI.** vt non habeat locum in præceptis; quæ fiunt a iudice absque causæ cognitione, quia non transeunt in rem iudicatam, & ideo potest ab eis appellari quodcumq; etiam post decem dies, Franch. in d. cap. cum cessante, num. 6. in fine. & sub n. 10. de appell. & quod etiam quoad partes non transeant in rem iudicatam, scribit sub n. 10. & quod interlocutoria, lata absq; causæ cognitione, nunquam transeat in rem iudicatam, dixi supra n. 98.

SVBLIMITA hanc limitationem, vt non habeat locum in monitorio, seu præcepto ad soluendum mercedem regesti, quia quamuis fiat cum clausula iustificatoria, & sic sine causæ cognitione, tamen, lapsis tribus diebus, transit in rem iudicatam, vt retuli & sequutus sum infra q. 20. n. 39.

161 **LIMITA VII.** in appellatione a delatione iuramenti secundum stylum Camerae Imperialis, quia licet non appelletur infra decem dies a decreto de deferendo iuramento, tamen potest appellari postea quando pars est parata iurare; vide Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. limit. 50. princ. n. 175. limit. 9. fol. 380.

Hæc limitatio procedit de stylo, sed de iure communi nō pcederet, per ea, quæ loquendo de admissione articulorū, scripsi infra q. 17. limit. 47. mē. 1. n. 140.

162 **LIMITA VIII.** vt non procedat in sententia lata dolo iudicis, quia potest ab ea appellari etiā post lapsos decē dies, vt retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 6. princ. memb. 7. n. 78

163 **LIMITA IX.** vt non procedat in paupere, qui ob

suam paupertatem non potuit appellare intra decem dies, vt puta si in interpositione appellationis debeat fieri aliqua impensa, quia tunc paupertas, & sic impossibilitas, seu difficultas excusat a mora, Gui. Pap. trac. de appell. q. 15. n. 21. to. 5. f. 58. Vestr. in pract. lib. 7. cap. vlt. in fine sub nu. 20. dicens, hoc esse verum, non obstante ratione de modica impensa, & Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. ampl. 1. n. 55. in fine & 56. fol. 351. & limit. 50. princ. n. 116. & 117. f. 379. & quod hæc sit firma propositio, testatur Cassad. dec. 6. firma est, n. 1. de appell. f. 313.

Confirmatur hæc limitatio ex his, quæ scripsi infra q. 15. art. 3. nu. 45. de eo, qui propter paupertatem non profecutus fuit appellationem interpositam.

AMPLIA hanc limitationem vt procedat etiam in cāussis criminalibus, Boer. decis. 247. nunc ad secundam, sub n. 16. & Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. ampl. 4. princ. n. 9. to. 5. fol. 352.

EXEMPLIFICA I. hanc limitationem quando appellans tenetur soluere gabellam pro appellatione, vt ex forma statutorum Ciuitatis Lucensis li. 5. c. 13. de datia & c. quo cauetur, vt appellans teneatur ipsa die motæ appellationis, vel saltem infra tres dies proxime, & immediate sequentes soluere maiori, & generali Camerario, vel saltem Camerario prouentuum, & gabellarum pro datia dictæ appellationis denarios 12. pro qualibet libra quantitatis contentæ in sententia, prout sic exemplificat Cassad. vbi supra.

Aduerte obiter, quod istud exemplum non potest adaptari in appellationibus in foro Capitolino, quia etsi ibidem ex forma statutorum lib. 1. c. 169. 170. & 171. debeat appellans facere depositum certæ quantitatis, prout in dictis capitulis, tamen non potest cogi ad aliquam solutionem, sed solum causa efficitur deserta, & ideo paupertas excusaret forsitan a prosecutione appellationis, sed non ab interpositione appellationis, at in Ciuitate Lucensi excusaret etiam ab omiſsa appellatione, quia appellans, timens cogi ad solutionem datia, non appellat, nec enim posset a solutione dictæ datia se defendere ex cap. 23. de datia soluenda, in fine lib. 1. vbi statutū est, quod a pauperibus nihil exigi debeat pro datia, quia aduertendum est, quod illud capitulum loquitur expresse in datia pro decretis, & auctoritatibus interpositis extra iudicium.

EXEMPLIFICA II. in appellatione ad Papam pro impetrando iudice, quia in formanda, & rehabenda commissione a banco Cursorum requiritur impensa, & solutio, de qua meminit etiam Cassad. decis. 4. de more, sub n. 2. de appell. fol. 312.

EXEMPLIFICA III. in appellatione, pro qua aduocatus debet facere libellum, nam requiritur impensa pro aduocato, Cassad. vbi supra.

Verum hoc exemplum non potest adduci sine iniuria aduocatorū, quia gratis patrocinari debent, ad idq; officio iudicis cogi possunt, vt refert, & sequitur Benin. de paup. & eius priu. q. 7. n. 9. f. 147. & aduocatus, qui reuuit pauperi gratis patrocinari, saluari nō potest, quia abscondit talentū domini sui, vt ex Diuo Gregorio super homil. Matth. 15. refert Benincas d. q. 7. n. 10. & in foro cōscientiæ peccat qui a paupere pecuniā scienter recipit, teste Alber. quem similiter refert, & sequitur Benincas. vbi supra.

An & quando aduocatus & procurator teneatur gratis patrocinari pauperib; dixi infra q. nu. .

- Contra aduocatos, ceterosq; iustitiae ministros quidos, vide quae dixi *supra* l. i. c. 50. n. 23. & c. 100. sub n. 8.
- 167 **LIMITA X.** quando immunitas ventorum, vel fluminis impetus, & inundatio, aut, quum mare erat in nauigabile, appellantes detinuerunt, ne appellatione interponendam prosequeretur, *Thef. Fos. sen. dec. 10. instantia, cas. 6. n. 8.* & quod tempus appellandi non currat ei, qui est impeditus adire iudicem a quo, vel iudicem ad quem scripsi *supra* n. 48. *declar. 5.* & quod possit appellari etiam post lapsos decem dies quando non potest haberi copia iudicis a quo, neq; iudicis ad quem, vide *supra* q. 6. n. 38. *vers. contra.*
- 168 **DECLARA** hanc decimam, & praesedentem limitationem, vt non satis sit impedimentum, sed debeat impediri protestari de impedimento, iuxta ea, quae de protestatione, facienda ab eo, qui impeditur appellationem prosequi non potest, dixi *infra* q. 15. art. 9. n. 181. & seqq.
- 169 **LIMITA XI.** si aliquis agendo principaliter de nullitate dicat sententiam nullam, quia pendente causa nullitatis, non currit tempus decem dierum ad appellandum, quamuis agens succumbat, dummodo non egerit calumniose de nullitate, aut ex causa improbabili, *Cyn. in l. 16. contra iuratos, n. 7. C. de inoffic. testam. Franch. in c. 63. dilecto. q. 6. n. 11. de appell. & Marsil. sing. 152. succumbens, quem refert, & sequitur Thef. Follan. dec. 10. instantia, cas. 8. n. 10. secus si calumniose, aut ex causa improbabili, quia tunc curreret tempus; nam temeritas sua non debet ei prodelle, *Franch. vbi supra.**
- Confirmatur haec limitatio ex his, quae scripsi *infra* q. 15. art. 3. n. 91. vbi omnino videas.
- Contra hanc limitationem tenet Guid. Pap. *tract. de appell. q. 65. sub n. 47. tom. 5. fol. 59. quem refert, & sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 50. princ. n. 127. eod. tom. fol. 380.*
- Non discedo a limitatione.
- 170 **LIMITA XII.** pendente articulo, an appellatio sit deserta, vel non; & moueor, quia terminus non currit, vbi disputatur super eo, quod expediendum est, *Thef. Follan. ead. dec. 10. cas. 4. n. 6.*
- 171 **LIMITA XIII.** in causis criminalibus, quia ne innocens puniatur potest tertius appellare quando cunque, *Rebuff. tract. de appellat. art. 1. gl. 2. n. 15. tom. 3. fol. 485. nota* tertius potest appellare etiam si condemnatus acquiescit sententiae. *l. 6. non tantum. ff. de appell. & relat. ergo licet condemnatus, non appellando infra legitima tempora, acquiescat sententiae, tamen poterit tertius appellare pro eo etiam inuito, vt latius scripsi *supra* q. 5. n. 44. & etiam si condemnatus appellationi renuntiasset, vt dixi *ead. q. 5. sub n. 51. vers. ampl.**
- Confirmatur haec limitatio, quia si tertius admittitur ad appellandum vt tertius, debet posse appellare infra decem dies a die habitae notitiae, etiam si principalis non possit appellare propter lapsum decem dierum, *per ea quae dixi supra* n. 154.
- 172 **Contraria opinio** videretur verior, quia *supra* n. 142. ampliando diximus etiam in criminalibus appellandum esse infra legitima tempora; & haec contraria opinio seruaretur in practica, quia si veniret tertius post lapsa tempora ad appellandum, cum tractaretur de executione, certe non admitteretur.
- Haecq; contraria opinio praesertim procedit in casibus in quibus a iure, vel a consuetudine est prohibita appellatio, quia tunc neq; intra tempus, neq; post tempus, neq; principalis, neq; tertius potest appellare, vide *supra* q. 5. sub n. 51. *restrict. 1.* & admittit ipse *Rebuff. d. gl. 2. num. 16.*

Non obstant adducta pro limitatione, quia respondeo, quod tertius potest appellare etiam condemnato inuito, dummodo appellet infra legitima tempora, & non potest appellare postea vt tertius, quia & si possit appellare vt tertius, tamen appellat pro reo condemnato ratione solius humanitatis, & non pro suo interesse, & sic cessat confirmatio.

LIMITA XIV. vt non procedat quoad alia remedia extraordinaria, quia ea possunt intentari etiam post lapsa tempora ad appellandum; quare licet quis non possit appellare post lapsos 10. dies, tamen potest agere de nullitate etiam vsque ad 30. annos, vt scripsi *infra* q. 19. rem. 1. concl. 1. & 7.

Item licet quis sit prohibitus appellare, tamen poterit implorare officium iudicis, vt refert, & sequitur *Rebuff. d. gl. 2. num. 20. fol. 485.*

Similiter licet quis non possit appellare post lapsos 10. dies ab actu extraiudiciali, tamen potest agere per viam querelae, *retuli, & sequutus sum infra* q. 19. re. 3. n. 1.

Item licet quis prohibeatur appellare, tamen potest petere restitutionem in integrum iuxta ea, quae scripsi *infra* q. 19. rem. 2. n. 1. & seqq.

LIMITA XV. demum, vt non procedat in reductione arbitramenti arbitratoris ad arbitrium boni viri, quia & si reductio ad arbitrium boni viri sit similis appellationi, & sequutus sum lib. *praced. c. 2. n. 469.* tamen non est similis in hoc, quod appellatio debet interponi infra 10. dies, & reductio ad arbitrium boni viri ab arbitramento potest peti infra 30. annos, vt ex *Cyn. Bal. Oldrad. Bapt. de S. Blas. M. Ant. Blac. Assl. Versil. Soc. Dec. Laufr. de Ornan. Tiraq. Maran. & Lancel. retuli, & sequutus sum lib. praced. c. 2. nu. 447.*

Infra quantum tempus peti debeat in foro Capitolino dixi lib. *praced. c. 2. n. 444.*

DECLARA postremo, vt appellatio, quae de iure potest interponi post lapsos 10. dies a die prolatae sententiae, nunquam operetur, vt ea, quae sint gesta ante appellationem, sed post lapsos 10. dies a die prolatae sententiae reuocentur per viam attentati seu nullitatis, sed solum per viam iniustitiae docto, & cognito de ea, vt loquendo in appellatione ficti contumacis, interposita post lapsos 10. dies a promulgatione sententiae, scribit *Rot. quaeruli, & sequutus sum supra* lib. nu. 38. *vers. nota, & Marsil. sing. 87. licet ficte, & generaliter loquendo in quolibet casu, in quo possit appellari post praefatos 10. dies, Vestr. in prax. l. 8. c. 4. sub n. 9. fol. 252. & Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. limit. 50. princip. n. 183. vers. 2. declara. tom. 5. fol. 381.*

Hincq; *Vestr. vbi supra* sumit ansam admonendi procuratores, vt desinat in commissione attentatorum apponere illa verba, vt reuocet per viam attentati. Nam inquit, si veniant reuocanda per viam iniustitiae, vt in casu huius declarationis, illa commissio, & modus agendi esset inutilis.

Vidimus in hac questione de primo tempore appellationis, videlicet, ad appellandum, sequitur vt videamus de secundo, ad consequendum apostolos

Q V A E S T I O XIII.

A R G V M E N T V M.

De Apostolis.

S Y M M A R I A.

APOSTOLI vnde dicitur. n. 1. Et quid sint, n. 2. — Et quia sit in eis exprimenda causa, eod. n. 2.

APOSTOLORVM species sunt quinque, n. 3. & seqq. in quibus declaratur singula, & ponuntur diuersi modi quibus iudex respondere dicitur modo de vna specie, & modo de alia vsque ad num. 23.

APOSTOLORVM petitio est necessaria, num. 24. & seqq. in

quibus dantur multa extensiones, & restrictiones vsque ad num. 37.

Apostoli sunt pars appellationis, & de forma, & substantia appellationis, sub num. 24. vers. ratio.

Apostoli nisi petantur, iudex eos tradere non tenetur, & appellatio euanescit, n. 25.

APOSTOLI nunquid sint necessario petendi in simul in appellatione, vel infra quantum tempus, n. 38. & seqq. in quibus dantur multa declarationes vsque ad n. 41.

APOSTOLIS petitis in ipsamet appellatione, an cogatur iudex omnino de illis respondere, & infra quantum tempus, num. 42. & seqq. in quibus declarantur multa necessaria vsque ad nu. 48.

APOSTOLORVM petitio per se sola nõ sufficit ad euadendam appellationis desertionem, nu. 49. & qua alia requirantur declaratur per extensiones, & restrictiones, num. 50. & seqq. vsque ad n. 57.

IUDEX debite requisitus pro apostolis in termino prefixo, si det alium terminum, seu proroget iã datum, & appellans non redeat, non potest procedere in causa, n. 58. & seqq. in quibus extenditur & declaratur sub multiplici casuum distinctione, vsque ad n. 73.

PENDENTE termino ad redeundum pro apostolis, an possit impetrari iudex appellationis, num. 74. & 76. & seqq. in quibus generaliter tractatur de alijs gestis pendente dicto termino, an valeant, & dantur ampliationes, & limitationes, vsque ad n. 82.

TERMINVS iuris triginta dierum, qui dantur parti iudici, incipit currere a die interpositæ appellationis, num. 83. & seqq. in quib. declaratur, & restringitur vsque ad n. 86.

IUDEX, dando apostolos dimisorios, potest appellanti presigere terminum ad se presentandum cum apostolis coram iudice appellationis, numer. 87. & seqq. vsque ad nu. 90.

APOSTOLORVM dispositio & usus an habeant locum etiam in appellatione ab interlocutoria, n. 91. Vbi distinguuntur plures casus.

APOSTOLORVM terminus, petitio, & concessio in Regno Neap. & in foro Capitolino qualis sit, n. 92. & seqq. declarantur multa necessaria vsque ad n. 99.

IUDEX, non deferens appellationi, & non respondens de Apostolis, puniatur, & qua pena de iure civili, numero 100. — Et qua pena de iure canonico, numer. 101. — Declaratur multipliciter qualitas pœne, & secundum diuersitatem casuum n. 102. & seqq. in quibus etiam quando pena non habeat locum vsque ad n. 113.

APOSTOLLARIUS expensis concedantur & mittantur, n. 114.

HANC questionem al. soluã quatuordecim articulis.

PRIMO. Unde dantur apostoli, & quid sint.

SECUNDO. Quot, & quæ sint Apostolorum species.

TERTIO. An appellans debeat necessario petere apostolos.

QUARTO. An apostoli sint petendi in ipsamet appellatione, &c.

QUINTO. An appellatione legitime interposita, petitisq. in ea apostolis, iudex debeat statim de illis respondere, &c.

SEXTO. An ad euadendam desertionem appellationis satis sit petere apostolos, habere a iudice terminum iuris, & redire pro apostolis.

SEPTIMO. Si iudex a quo appellanti, redeunt in termino prefixo pro apostolis, det alium terminum, seu proroget datum, & appellans ulterius nõ redeat, an possit iudex procedere, &c.

OCTAVO. An pendente termino iuris, seu alio dato ad redeundum pro apostolis, possit impetrari iudex appellationis.

NONO. Quando incipiat currere terminus iuris, qui datur pro apostolis, &c.

DECIMO. An iudex, dando apostolos dimisorios, possit appellanti presigere terminum ad se presentandum, &c.

VNDECIMO. An disposita de apostolis habeant locum etiam in appellatione ab interlocutoria.

DVODECIMO. Qualis sit terminus iuris, intra quem apostoli debent peti, & concedi in Regno Neap. & in foro Capitolino.

DECIMOTERTIO. An iudex, non deferens appellationi in casu, quo debet deferre, & non tradens apostolos, puniatur, & qua pena.

DECIMO QUARTO. Cuius expensis debeant concedi, & mitti apostoli.

A R T I C V L V S I.

AD PRIMVM articulum: Unde dantur apostoli, & quid sint?

Apostoli dicuntur ab *ap*, quod est, de, & *stoli*, quod est missio, quasi missio, quam facit vnus iudex ad alium: Sic etiam dicimus de Apostolis, quod a Deo, vel de cælo missi sunt, vt ex Hosti ens. & Pet. referunt & sequuntur Io. And. in addit. ad Glos. in c. 1. in verbo, petat apostolos, & Gemin. n. 16. vers. an fin. gl. & dicunt, de appel. in 6. seu dicuntur apostoli ab *ap*, quod est supra, & *stoli*, id est, missio, quasi literæ missæ ad superiorem, vt ex Card. in clem. 2. quamuis, in princ. an 2. q. de appell. & ex Gl. sup. citata, ref. r. & sequitur Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appell. in 3. q. princ. nu. 226. f. 490. & concordat Dec. in c. 51. bona memoria, n. 24. & 25. in 4. differen. de appel. & ita dicunt a verbo Græco, quod significat mittere; sunt enim literæ quædam, missæ a iudice a quo ad iudicem ad quem, quibus rotius appellationis negocium breuiter narratur. l. vnica, ff. de libell. dimiss. c. 24. ab eo, & ca. 31. 2. q. 6. Grauat. ad praxim Vestr. lib. 7. c. 3. n. 60. seu vt dicit ipse Vestr. eod. c. 3. n. 32. dicuntur ab *ap*, quod est mittere seu nuntiare, quasi sint nuntij, seu literæ nuntiatoriæ, quibus iudex nuntiat iudici superiori, in tali causa appellatum esse a sua sententia, seq. appellante dimittere, vel nõ dimittere; quod ex Vestr. refert, & sequitur Marchet. trac. de commiss. par. 1. in commiss. appell. c. 1. n. 15. fol. 30.

Apostoli ergo; quicquid sit de eorum nomine; sũt literæ, seu instrumentũ, quo iudex significat iudici ad quem, in detulerit, vel nõ detulerit appellationi.

DECLARA ex his, quod in apostolis est exprimenda causa non solum delationis, vel non delationis, sed etiam causa ipsius appellationis, c. 1. §. in quib. & ibi Frac. & Gemin. n. 1. & latius sub n. 4. ibi ego credo q. vtraq. de appel. in 6. & adde q. scripsi infra n. 23. & quod sit exprimenda in apostolis refulatorijs, refuli, & sequutus sum infra n. 23. & hi apostoli habent diuersa nomina a diuersitate cause, quæ in eis exprimitur vt patet ex his, quæ scripsi infra n. 10. in fin. & num. 18.

SUBDECLARA vt sit exprimenda causa, quare iudex non desit appellationi, vt puta non detero appellationi, quia est friuola, sed non tenetur exprimere causam causæ; quare non tenetur assignare causam, quare sit friuola, Gemin. in cap. 5. c. appellationis sub n. 1. vers. nota argumentum, de appel. in 6.

A R T I C V L V S II.

AD SECUNDVM articulum. Quot & quæ sint Apostolorum species.

Respondeo, apostolorum species esse quinque. 3

PRIMA species dicuntur apostoli conuentionales, quando scilicet pars admittit appellationem siue in iudicio, iudice refutante, vel tacente, siue extra iudicium; quibus apostolis debet appellatus apponere suum sigillum, licet hoc non sit expressum in iure. Spec. tit. de apostol. in rubr. sequitur videre, numer. 1. libr. 4. fol. 73. Vestr. in prax. libr. 7. capit. 3. sub numer. 32. ibi. alii denique fol. 204. & Luc. Pat. in pract. Capit. libr. 5. capit. 2. numero 1. & quod si pars appella-

ca deferat appellatōni, sit idē, ac si detulisset iudex, scribit Lancel. quē retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 6. me. 7. n. 93. & q. pars appellata possit ap. phare appellatōne, licet iudex nolit deferre. scribit Rot. dec. 32. alias 104. appellatus, seu manus attendere initium, ex pramissis, in sine, de appel. in nou. & potest appellatus petere etiam, quod appellans intra terminum iuris veniat cum omnibus actis, & monumentis ad Curia, vel mittat procuratorem instructum &c. Rot. d. decis. 32. appellatus, in principio.

DECLARA I. extendendo ut pars dicatur admittere non solum quando admittit expresse, sed etiam quando admittit tacite, ut puta si post appellatōnem aduersarij, a iudice non admissam, constitueret procuratorem simpliciter ad illam causam, nec alias diceret, quatenus deuoluta sit; imo isto casu adeo sufficit ista tacita admissio partis, ut frustra prestaretur procurator constitutus in acceptatione mandati, q. non acceptat, nisi quoad causas deuolutas; quia satis dicitur deuoluta per cōstitutionē procuratoris, Vestr. d. c. 3. sub n. 32. f. 204. & q. pars appellata, cōparendo coram iudice ad quem, & non reclamando, sed patiendo eū procedi, dicatur deferre appellatōni, scribit Lancel. quē retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 93.

DECLARA II. ut quando pars appellata cōsensit appellatōni interposita ad Papā, tūc siue iudex deferat, siue nō, appellatō deuoluit negotiū appellatōnis, aliosq; esse actus appellatōnis producit, Vestr. d. lib. 7. c. 3. sub n. 32. ubi alii denique, fol. 204.

SECUNDA species dicuntur testimoniales, quia testificant de appellatōne facta corā iudice, vel coram publicis, vel honestis personis, Specul. tit. de apost. sub n. 1. & nu. 11. vers. hoc etiam scias, lib. 4. f. 73. Maran. in suo spec. par. 6. actū 2. princ. in verbo, & quandoque appell. q. 3. princ. sub n. 225. f. 490. Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. sub nu. 32. ubi alii etiam, Luc. Pat. in pract. Ca. lib. 5. c. 2. sub n. 1. & latius cap. 1. sub num. 25. Henric. Bouer. sing. 8. rub. de appellat. fol. 203. col. 4. tom. 1.

ADVERTE I. ad vsum praxis, quod isti apostoli testimoniales habent locum, quando appellatur in absentia iudicis, quo casu appellans potest illos ad eautelā petere ab eisdem honestis personis, corā quibus appellat, & sufficit, quod protestetur, se libenter appellaturū, & apostolos petiturū, prout in scheda, quā in manib. habet, si iudicis copiā haberet, & propterea requirit notariū ibidē presentē, ut de eius diligentia fidē faciat, & ipse de apostolis respōdeat, qui notarius dare debet testimoniales, id est, debet de predictis omnib. conficere publicū instrumentum, secundum ea quae scribunt Franch. in cap. vlt. si iustus, q. 13. n. 35. & seqq. de appell. Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. sub n. 32. & Luc. Pat. in pract. cap. lib. 5. c. 1. n. 25. vers. corā iudice.

ADVERTE II. q. hi apostoli testimoniales operantur, ut appellans non cogatur, iudice reuerso, eū adire & apostolos petere, Arch. & Io. Andr. quos referunt & sequuntur Franch. d. cap. vlt. si iustus quast. 13. in sine sub num. 38. de appell. & Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appel. in prima instan. in verbo, pro apostolos forsā dato, folio 104. & hęc est communis, * & seruatur.

Contra; quod, reuerso iudice, teneatur ad eura redire tēporis momento & petere apostolos; motuat Cassad. decis. 8. appellauerat, num. 1. sine, & 2. de appell. ex praxi, qua cauti procuratores vtuntur in Curia, hi nanq; cūnt ad domum iudicis tempore mo-

menti, & si nequeunt habere eius copiam petunt responderi de apostolis coram quocumque notario, & testibus cum protestatione de absentia, aut impedimento, quasi, inquit Cassad. stylus innuat, non esse satis ita appellasse, si in momento, data iudicis copia non redeat ad ipsum appellans pro apostolis.

Reliqua motiua, quae adducit idē Cassad. vsq; ad n. 6. exclusiue retuli supra q. 6. n. 26. vers. contrariam.

Pro resolutione vide quae scripsi d. q. 6. sub num. 25. vers. hac confirmatio, & n. 26.

Nota obiter, quod Abb. in cap. 51. bona memoria, n. 9. differt. 5. de appell. colligendo differentias inter appellatōnem iudicalem, & appellatōnem extraiudicalem, scribit, has duas species apostolorum cōventionalium scilicet & testimonialium dici simpliciter extraiudiciales, reliquas vero sequentes species, nempe dimissorios, refutatorios, & reuerentiales dari in iudicio.

Sed cum reuerentia Abbatis ego aliter censeo; nam etiam in iudiciali appellatōne datur testimoniales, & etiam in extraiudiciali, quando appellatō interponitur a iudice, dantur dimissorios, refutatorios, & reuerentiales.

TERTIA species dicuntur dimissorios, per quos reapparet, quod iudex detulit appellatōni, sicque appellantem a sua potestate & iurisdictione dimittit, Specul. tit. de apost. in rub. sequitur videre, sub n. 1. lib. 4. f. 73. Franch. in c. 55. dilectus, not. 12. n. 10. in sine de appell. & in c. 1. §. in quibus, sub n. 1. de appell. in 6. Maran. in suo spec. par. 6. actū 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, 3. q. princ. sub n. 225. f. 490. Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. sub n. 32. ubi apostoli diuersimode, Luc. Pat. in pract. Cap. lib. 5. cap. 2. sub n. 1. & Mandos. tract. de commiss. in 17. commiss. appell. in prima instantia, in verbo, pro apostolis forsā dato, fol. 104. Quare eo ipso, quod iudex exprimit qualiter appellatō est recepta & eius causam, censentur apostoli dimissorios, seu delatorij, ut scribit Frac. in d. §. in quibus.

DECLARA ut si iudex dixerit, dabo apostolos, & nullum assignauerit terminum, habeatur pro expresse denegante in tantum, quod licet iudex potest intra terminum iuris citat appellantem ad recipiendum apostolos, tamen appellans non tenetur comparere, nec ipse iudex vltius refutatorios dare poterit, quia, cum expresse denegauerit, habeatur ac si detulisset appellatōni quoad hunc effectum ut ab eo sit abdicata iurisdictione, & non possit vltius procedere, Franch. in c. 6. ab eo, §. illud autem, n. 2. vers. in tex. ibi. expresse, de appell. in 6. & hoc est, quod dicit, citando eundem Franc., Luc. Pat. in pract. cap. lib. 5. c. 2. n. 4. dicens, quod habeatur pro deferente.

EXTENDE I. istam declarationē, ut idē prorsus sit dicendū, quando iudex, requisitus per apostolos, nihil respōderet, quia est, ac si expresse denegaret dare apostolos, & consequenter careret deinde iurisdictione, & nō posset vltius procedere etiā si veller dare apostolos, quia non posset, Franc. in d. cap. ab eo, §. illud autē, n. 2. de appell. in 6. addē, quae ex Rot. Vestr. Mandos. & Lancel. retuli & secutus sum infra nu. 56. & 57.

EXTENDE II. istā declarationē ut si iudex, respōdēdos simpliciter appellatū, dicat (de apostolos) seu simpliciter notificet iudici ad quē, qualiter appellatū est in tali causa, cēseat detulisse appellatōni, Anch. in c. 55. dilectus filius, n. 7. not. 11. de appell. & Luc. Pat. in pract. cap. lib. 5. c. 2. n. 5. & 6. & cōsequēter cēset dedisse apostolos dimissorios, seu reuerentiales, ut dicit Luc. Pat. ubi supra.

13 EXTENDE III. vt idem sit, quando iudex loco apostolorum reuerentialium daret acta, quia censeatur detulisse appellationi, licet non utatur verbo, defero, Rot. & Lancell. quos retuli & sequutus sum infra quæst. 17. limit. 6. memb. 7. nume. 92. Franch. in cap. 5. cum appellationibus, §. si vero, versus finem sub nu. 11. de appellat. in 6. & Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 5. cap. 2. num. 7.

Imo hodie communiter dantur acta pro apostolis, & in ipsis actis scribitur, an iudex deferat, vel non deferat appellationi, vt testatur Franch. in cap. 1. §. in quibus, ibi, hodie tamen, de appell. in 6. & cenleo, quod, si simpliciter daret acta pro apostolis, censeatur detulisse.

14 EXTENDE IV. vt si iudex dicat; recipio appellationem; censeatur deferre appellationi, Franch. in c. 44. saepe, num. 4. de appell.

15 DECLARA hanc extensionem, vt sit vera, quando iudex ita dicit post lectam appellationem, quia tunc illa verba, recipio appellationem, important admissionem appellationis, secus si iudex dicat illa verba in actu receptionis antequam illam legerit, quia tunc illa verba non important admissionem appellationis, teste Paul. de Leaza, quem refert & sequitur Gemin. in cap. 1. §. in quibus, nume. 5. de appellat. in 6. & hæc declaratio procedit, siue dixerit simpliciter, quod recipiebat appellationem, siue addiderit, quod recipiebat reuerenter, Gemin. vbi supra, quæ refert & sequitur Franch. in c. 5. cum appellationibus, §. si vero, nu. 10. de appell. in 6.

SVBDECLARA vt idem sit dicere; recipio appellationem; vel admitto appellationem; quare, quod dixi de receptione appellationis, habet locum in admissione appellationis, Gemin. in cap. 5. cum appellationibus, §. si vero, num. 5. versicu. quæro an sola, de appellat. in 6.

16 Sed quid si reperiat scriptum in actis; quam appellationem iudex benigne recipit, an censeatur detulisse appellationi.

Dico quod sic, Franch. in cap. 57. oblata, sub nume. 1. not. 2. de appell. quia, si aliud non probetur, præsumitur, quod ita fuerit scriptum postquam iudex legerit appellationem.

17 EXTENDE V. vt si iudex præfigat appellanti terminum ad proseguendam appellationem, id est, ad committendam causam, censeatur detulisse appellationi, vt retuli & sequutus sum, q. seq. num. 16. versicu. subdeclara, & infra quæst. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 91.

18 Quando iudex admittit appellationem cum clausula, si & in quantum, vel quando dicit, non admitto, nisi si & in quantum de iure tencor, an censeatur detulisse appellationi, vide infra q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 100.

QUARTA species dicuntur reuerentiales, seu reuerendi, quando scilicet deferuntur appellationi propter reuerentiam superioris, Spec. titu. de apost. nume. 1. versicu. alij sunt reuerendi, lib. 4. fol. 73. & Franch. in cap. 1. §. in quibus, sub nume. 1. de appellat. in 6. dicens, quod, in causa admissionis appellationis expressa a iudice in apostolis fuit propter reuerentiam superioris, erunt reuerentiales, Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, in 3. quæst. princip. sub nume. 225. fol. 490. dicens, quod illis apostolis significatur, appellationem, alias non admissionem, esse admissionem propter reuerentiam supe-

rioris, Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub nume. 32. ibi, aut ob superioris reuerentiam, fol. 203. Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 5. cap. 2. sub nume. 1. dicens aduersus Spec. admissorios non differre a reuerentialibus; sed tu dic, quod reuerentiales differunt a dimissorios in eo, quod dimissorios dantur, cum iudex non dubitat appellationi esse deferendum: at reuerentiales dantur, cum iudex dubitat, an appellationi sit deferendum, in quo dubio debet deferre, quia melius est errare, deferendo, quam non deferendo, cum deferendo exhibeat reuerentiam superiori, & hanc considerationem accepi a Franch. in cap. 59. vt debitus, sub nume. 43. versicu. in eadem, de appellat. dum scribit, quod iudex a quo in dubio debet deferre appellationi, & ipsam admittere propter reuerentiam superioris; quare licet dimissorios, & reuerentiales conueniant in hoc vno, quod deferunt appellationi; differunt tamen in hoc, quod dimissorios deferunt in casu certo, & reuerentiales in casu dubio, & sub qua forma concedi soleant hic in Vrbe illi apostoli reuerentiales, scripti q. seq. sub num. 7.

QUINTA species dicuntur refutatorij, per quos apparet, quod iudex non deferat appellationi, Spec. titu. de apost. numero 6. versicu. alij dicuntur, lib. 4. fol. 73. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, quæst. 3. princip. sub numer. 225. fol. 490. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub numer. 32. fol. 203. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appell. in prima instantia, in verbo, pro apostolis forsitan dato, fol. 104. & Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 5. cap. 2. numer. 1. in fine, & formulam istorum apostolorum, seu litterarum ponit Specul. vbi supra.

DECLARA I. vt si iudex, requisitus pro apostolis, det terminum iuris, & deinde eidem appellanti, redeunti in termino iuris, det alium terminum iuris, non censeatur detulisse appellationi, & habeatur ac si dedisset refutatorios, secundum Lancellot. quæ retuli infra num. 60. & quæst. seq. nu. 32. adde quæ scripti supra nu. 11.

DECLARA II. vt si iudex, requisitus pro apostolis, responderit se daturum, nullo certo termino assignato, habeatur tunc pro expresse denegante, & idem si nihil responderit, in tantum, quod si iudex postea citauerit appellantem intra terminum iuris ad recipiendum apostolos, tamen appellans non tenetur comparere, neque ipse iudex posset ulterius dare refutatorios, quia cum iudex nihil respondendo, habeatur pro expresse denegante, & qui expresse denegat videt deferre, sequitur, quod iudex a quo amplius se intromittere non possit, Franch. in cap. 6. ab eo, §. illud autem, nume. 2. de appellat. in 6. idem etiam est, si dixerit, quod audiebat, & nihil ultra responderit, quia censebitur tunc denegasse apostolos, vt scribunt Mandos. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum infra art. 6. in fine nu. 57.

Imo si nihil respondet, sed obmutescit, neque aliud facit ad propositum dicitur iustitiam denegare, vt in alio proposito retuli infra d. art. 61. num. 56.

Contra istam declarationem tenet Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 5. cap. 2. numer. 3. dicens, quod iudex tacens habetur pro deferente, adeo quod si postea vellet dare refutatorios non posset, & faciunt quæ dixi supra nu....

SVBDECLARA has declarationes, & opinionem contra secundam, si eam teneas, vt habeant

locum, quando iudex deest respondere in termino, & tempore congruo, secus si deest respondere postquam dedit terminum iuris, & appellans rediret ante ultimum momentum, quia tunc licet iudex non respondeat, tamen appellatus tenebitur redire ultima die, quia, cum non redierit congruo tempore, habetur, ac si non redisset.

23 **DECLARA III.** ut iudex a quo, volens rejicere appellationem, & dare refutatorios super appellatione a diffinitiva, debeat in eis inferere causam quare appellationi non deferat, *Contar. in l. v. nica, quest. 1. versus finem, nume. 61. C. si de moment. possess. & quod non admittendo ab interlocutoria appellationem, vel ei deferendo forsitan ex superioris reuerentia, debeat utroque casu iudex a quo in apostolis exprimere cur non admittat, vel ex superioris reuerentia deferat, disponit cap. 1. de appell. in 6.*

DECLARA IV. ut si sint plures iudices discordantes in qualitate tradendorum apostolorum, quia eorum vnus deferat appellationi, & alter non, & simus in casu, in quo vnus sine altero procedere non possit, & ille, qui defert appellationi, perseveret in eadem voluntate, tunc neuter potest procedere, quia si vnus non potest procedere sine altero, is qui detulit, non potest procedere, quia detulit, & is, qui non detulit, non potest procedere, quia collega non vult procedere, etiam si non detulisset, quia satis est ad impediendum collegam, quod perseveret in eadem voluntate deferendi: quod si is, qui detulit appellationi, non perseveret in eadem voluntate, tunc, cum talis delatio non sit legitima, quia ex duobus iudicibus factum per vnum non valet, non abdicat iurisdictionem ab ipso deferente, nec transfert eam in superiorem; poterit se poenitere se detulisse, & vna cum collega dare apostolos refutatorios, & postea simul procedere; verum si vnus poterat sine altero procedere, tunc is, qui detulit, non poterit procedere, sed bene poterit poenitere: at is, qui non detulit, potest procedere, dummodo prius dederit apostolos refutatorios, *Franch. in cap. 5. cum appellationibus, §. si vero, sub nume. 5. & 6. versicu. quid autem si sunt plures, & versicu. si vero ipse, de appell. in 6. & ita ante eum plenius, sed confusius concludit in effectu ibidem Gemin. sub nume. 8. versicu. sed quid si erant dati duo iudices, & cum hac declaratione videtur concordasse Rot. decis. 20. alias 222. nota ubi appellatur, de appell. in antiq.*

SVEDECLARA I. restringendo hanc declarationem, ut non procedat, quando a grauamine fuerit appellatum a tribus iudicibus, delegatis in causa per Sedem Apostolicam, & vnus deferat appellationi, & remittat causam ad Sedem Apostolicam, & terminum praefigat ad proseguendum appellationem, alij vero non deferant, quia causa isto casu censetur deuoluta ad Curiam propter reuerentiam Sedis Apostolicae, *Rot. decis. 55. alias 569. vtrum si a grauamine, de appell. in antiq.*

SVEDECLARA II. ut si ex duobus iudicibus, habentibus iurisdictionem in solidum ita, ut vnus possit procedere sine altero, inceperit vnus solus procedere, & ab eo appelletur, & is deferat appellationi, tunc eius delatio deuoluet causam ad superiorem, & collega praeccludet viam procedendi, quia non poterit collega reuocare delationem;

& ideo a fortiori si vicarius episcopi ceperit procedere, & ab eius sententia fuerit appellatum, causa deuoluitur ad metropolitanum, & nec ipse, nec episcopus poterunt reuocare delationem, *Franch. in d. cap. 5. cum appellationibus, §. si vero, nume. 6. vers. si vero ipse, versus finem de appell. in 6.*

Formulam litterarum scribendarum iudici ad quem, quando iudex a quo dat apostolos, indicant *l. v. nica, ff. de libell. dimiss. cap. 24. ab eo, & cap. 31. 2. quest. 6. & ponit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. seu in form. libell. appell. in gl. spectabilis, fol. 420. in fine.*

ARTICVLVS III.

AD TERTIVM articulum. An appellans debeat necessario petere apostolos.

Respondeo, quod sic, *cap. 6. ab eo, de appell. in 6. & 24. clement. 2. quamuis, de appellat. Franch. in cap. 1. sub nume. 3. versicu. secundo debent, & in cap. 4. ut super, numer. 2. not. 3. de appellat. in 6. & quod in appellatione iudiciali necessario peti debeant apostoli, scribit Abb. quem retuli, & sequutus sum supra quest. 2. nu. 40. differ. 5. Et haec est conclusio communis, quae elucebit, dum ex eorum non petitione quasdam infra deducemus illationes, magisque elucebit ex extensionibus infra dicendis.*

Ratio quare apostoli sint petendi est, quia apostoli sunt pars appellationis, *Rot. seu verius Collector decis. 41. alias 357. fuit dubitatum, de appellat. in nou. Franch. in cap. 1. sub nume. 3. versicu. secundo debent, de appellat. in 6. Marian. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, nume. 417. in fine fol. 517. Cassad. decis. 8. appellauerat, nume. 8. in fine de appellat. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. versus finem sub numer. 37. fol. 205. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appell. in 1. instant. in verbo, pro apostolis forsitan dato, versicu. quarto, fol. 104. Luc. Pet. in pract. Capit. lib. 5. cap. 3. nume. 6. Cancellor. tract. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 50. princip. nume. 202. tom. 5. fol. 381. & latius cap. 13. num. 19. fol. 385. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 6. nume. 143. tom. 5. fol. 69. & Marches. tract. de commiss. part. 2. de comm. appell. cap. 1. num. 17. fol. 30. & in 2. impressis. 12. de apost. petiti. nu. 5. versus finem fol. 105.*

Vel sunt de forma appellationis, *Spec. titu. de apost. in rubr. sequitur videre, sub nume. 12. versicu. in summa, lib. 4. fol. 73.*

Aut sunt de substantia appellationis, *Rot. decis. 50. alias 29. si appelletur, nume. 3. de appell. in nou. & Lancell. d. limit. 50. num. 201. qui loquuntur copulatiue, quod sint pars, & de substantia.*

Ergo sunt omnino necessarij in appellatione.

Non obstat, quod Arch. quem retuli, & sequutus sum *infra sub num. 38.* dicat, apostolos non esse de substantia appellationis, & ei nullam det responsionem *Gemin. in cap. 6. ab eo, in fine sub num. 11. de appell. in 6.* quia respondeo ego, quod Arch. dicit, non esse de substantia, quod petantur in ipsa appellatione, id est, infra illos eosdem decem dies, intra quos est appellandum, & vere loquitur.

Minus obstat, quod vnus ex Dominis de Rot. diceret, petitionem apostolorum non esse multum necessariam in appellatione a diffinitiva, ex quo iudex in appellatione a diffinitiva non potest dare alios apostolos, quam reuerentiales, *Rot. decis. 50. alias 29. quam si appelletur, sub n. 2. vers. praeterea vnus, de appell. in nou. Quia respondeo, Rotam tenuisse contrarium, & aliter & bene respondet Gemin. in d. c. ab eo, in sit.*

An apostoli sint petendi in ipsa appellatione dixi
infra num. 38.

FIRMATA conclusione, quod apostoli sint ne-
cessario petendi.

INFERO I. corroborando eam, quod si non fue-
rint petiti, iudex non tenetur eos tradere, *Gemin. in
cap. 4. ut super, numer. 3. versicu. nota quod iudex, & Franch.
num. 3. in ultimis verbis, rursus idem Franch. in c. 1. num. 11.
de appell. in 6.*

Restringe hanc illationem, prout restrinxi infra
num. 37.

INFERO II. quod is, qui appellavit & non pe-
tit sibi de apostolis responderi infra terminum iu-
ris, præsumitur renuntiare appellationi, *cap. 6. ab eo,
& ibi Gloss. 1. & in casus figuratiōe, & Gemin. numer. 3. de
appell. in 6. Spec. ritu. de apost. in rubr. sequitur videre, num.
13. versicu. debet autem, lib. 4. fol. 73. Cassad. decis. 8. appella-
uerat, sub nume. 1. de appellat. Et quod appellans dica-
tur renuntiasse appellationi, si in termino præfixo
non petierit cum debita instantia apostolos, dixit
Rot. decis. 57. alias 460. si auditor, versus finem sub nume.
4. ibi, nam ex quo, de appell. in nou. & est opinio commu-
nis, * & nota.*

Et adeo præsumitur renuntiare, vt non possit
probari contrarium, quia est præsumtio iuris & de
iure, *Franch. in d. c. ab eo, num. 3.*

Seu appellatio efficitur deserta, & expirat illius
effectus, *Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in ver-
bo, & quandoque appellatur, nume. 416. versicu. quarto ca-
sus, fol. 516. quod idem, loquendo secundum consti-
tut. Regni Neap. repetit ibidem sub nume. 417. & Lan-
sell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. in præfat. nume. 52. tom.
5. fol. 347.*

Vel censetur non appellasse, *Franch. in cap. 1. sub
nume. 3. versicu. secundo debent, de appellat. in 6. Cassad. d. de-
cis. 8. appellauerat, num. 9. & Addit. ad Rot. decis. 50. alias
29. si appelletur, de appell. in nou.*

Aut, inquam, appellatio sine apostolorum peti-
tione est inualida, & nulla, *Guid. Pap. tract. de appell. q.
4. nu. 13. tom. 5. fol. 58.*

25 EXTENDE I. eandem communem conclusio-
nem firmatam nume. precedenti, vt apostoli sint non
solum petendi, sed debeant pluries, & instantissi-
me peti, *l. vnica, ff. de libell. dimiss. & cap. 6. ab eo, de appell.
in 6. Ioan. Ferrar. tract. de appellat. lib. 2. cap. 6. nume. 143. in
fine fol. 69. Marches. tract. de commiss. part. 2. in commiss. ap-
pell. cap. 1. num. 17. in fine & nume. 18. fol. 30. Lancell. tract.
de attent. part. 2. c. 12. limit. 50. nu. 196. fol. 381. Lucernan-
quis. not. 22. fol. 334. tom. 11. par. 2.*

Ratio quare apostoli sint petendi cum tantis in-
stantiis est, vt iudici deferatur debitus honor, & ip-
se non leatur ad reuocandum grauamen, si grauauit,
quod forte non faceret, si talis instantia non fie-
ret, *Rot. decis. 46. alias 351. si appelletur, de appell. in nou. &
sicut tunc præcipue sunt instantius petendi, quando
iudex potest reuocare sententiam.*

26 TEMPERA I. hanc extensionem, vt licet sint pe-
tendi instantier, instantissime, tamen hodie suffi-
cit, quod vnico contextu fiat ista multiplex instan-
tia, quamuis de iure antiquo esset facienda inter-
polatis, seu renouatis vicibus, vt scribunt *Rot. decis. 57.
alias 460. si auditor, versus finem de appellat. in nou. Luc.
Pat. in pract. Capit. lib. 5. cap. 1. nume. 18. Cass. decis. 8. appel-
lauerat, nume. 10. de appell. dicentis, quod hodie sufficit
vnica petitio.*

27 TEMPERA II. vt non procedat in regno Neap.

quia ibi non est necessarium petere apostolos in-
stantissime, *Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in
verbo, & quandoque appellatur, nu. 418. fol. 517. & Caran.
super ritu 260. num. 11.*

28 TEMPERA III. vt licet apostoli fuerint peti-
ti, sed non instantier saltem vnico contextu, tamen
si iudex incontinenti detulerit appellationi, & ter-
minum præfixerit ad prosequendum, quem appel-
lans acceptauerit, valebit acceptatio, & appella-
tio, *Rot. decis. 46. alias 351. si appelletur, de appellat. in nou.
quam refert & sequitur Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 5. cap. 1. nume. 18. versicu. sed etsi, adde quæ scripsi in-
fra num. 37.*

Ratio est, quia, cum iudex detulerit appellatio-
ni, videtur delinisse esse iudex, & ideo amplius eos
dare non potest, vltra quod superfluum esset apo-
stolos datos iterato petere, *Rot. vbi supra; nam, defe-
rendo appellationi, videtur iam dimissionos dare
apostolos.*

29 EXTENDE II. vt non satis sit apostolos petere
in ipsa appellatione instantier, instantius, & instan-
tissime, vt moris est, sed debeat appellans redire pro
eorum responsione in termino, quem iudex ei præ-
figet, & si nullum ei præfigeret terminum, sed tace-
ret, debet redire ultimo momento triginta dierum,
qui dantur iudici ad respondendum de apostolis,
*secundum ea, quæ scribit Collect. decis. 57. alias 460. si audi-
tor, sub n. 4. de appell. in nou. vbi, reprobata opinione a-
liquorum, qui credebant, sufficere primam petitio-
nem, quam facit appellans tempore appellationis,
scribit, quod, si appellans non redeat pro apostolis
in termino sibi præfixo a iudice, censetur renuntias-
se appellationi, & consequenter, sublata appella-
tione, iudex non dat apostolos; hanc extensionem
copiosius habes infra art. 6. nume. 49.*

30 EXTENDE III. eandem conclusionem, vt pro-
cedat etiam si appellaretur in absentia iudicis,
quando non potuit inueniri, seu aliter eius copia
haberi, quia etiam secundum aliquos, quando appel-
latur extra iudicium, non sit necesse peti apostolos,
cautela tamen est etiam, quod ab aduersario pe-
tantur, *Spec. ritu. de apost. in princ. sub num. 11. versicu. hoc et-
iam, lib. 4. fol. 73.*

31 Contra istam extensionem adducuntur duo. Pri-
mo adducitur ipsemet *Spec. loco citato*, quia ait, ad
cautelam peti. Secundo adducitur *Bal. in l. 2. his qui,
nume. 2. versicu. tertio qualiter, & ibidem Angel. C. de his
qui propt. met. iudic. non appell. quo loci inquit Bal. non
est necesse petere apostolos, quia nec refutatorios,
nec delatorios alius, quam iudex a quo dare potest,
quis enim, inquit, potest a sua iurisdictione dimit-
tere, nisi ipse? & ideo subdit, quando appellatur co-
ram iudice ad quem, quia non potest haberi copia
iudicis a quo, non est necesse, quod apostoli petan-
tur; in hancque sententiam videtur iussisse *Cassad. d.
decis. 8. sub nume. 8. & 9.**

Quare concludo, petendos esse necessario apo-
stolos, quando appellatur in presentia iudicis a quo,
vt scribit *Cassad. vbi supra*, sed quando appellatur in
absentia possunt peti ad cautelam: vnde apostoli te-
stimoniales non est necessarium quod petantur,
sed possunt peti ad cautelam, vt retuli & sequutus
sum supra num. 7.

Pro vltiori intelligentia & resolutione vide,
quæ scripsi supra q. 6. n. 25. & 26.

EXTENDE IV. vt apostoli peti debeant etiam

in appellatione ab interlocutoria, vt scribunt Gemin. in c. 1. nu. 3. vers. nota hic tria solemnita, & Franch. nu. 3. vers. secundo debent, de appell. in 6.

SUBEXTENDE hanc extensionem, vt peti debeant etiam si appelletur ab interlocutoria extraiudiciali, vt aperte sentiunt ydem Gemin. & Franch. quos citauit & sequutus sum supra quest. 4. in fine, numer. 58.

32 EXTENDE V. declarando, vt apostoli peti debeant etiam in appellatione extraiudiciali, id est, si appelletur a iudice procedente extraiudicialiter, quia tunc extat qui illos dare possit, scilicet iudex; secus est si appelletur a parte, quia tunc non extat qui illos dare possit, & ideo eorum petitio non est necessaria: tutius tamen est, vt petantur sub conditione, scilicet si extet qui illos dare possit, Franch. in cap. 51. bona memoria, nume. 18. versicu. sexto requiritur, de appellat. & in cap. 1. sub nume. 11. versicu. in gloss. in verbo petat, de appellat. in 6. & ex eo referunt, & sequuntur Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, in 3. quest. princip. nu. 227. fol. 490. & Nat. consil. 606. approbo, sub nume. 4. & ita intelligas Abb. in d. cap. bona memoria, nume. 8. in fine differ. 4. & Card. Alexand. num. 54. versus finem differ. 10. Et quod fit cautela vt petantur etiam ab aduersario, quando appellatur extra iudicium, retuli & sequutus sum ex Spec. supra nu. 30. & 31.

33 RESTRINGE I. eandem conclusionem vt non habeat locum in rustico; vide infra declar. 4. n. 41.

34 RESTRINGE II. vt non procedat in termino prorogato; quare si iudex appellanti, & apostolos petenti, praefigat certum terminum ad dandum, & recipiendum apostolos, & illos appellans in termino certo praefixo petat, & iudex iterum proroget eundem terminum ad aliam certam diem, in qua die nec appellans compareat, nec iudex det; tamen non dicitur appellans renuntiasse suae appellationi. Et ratio est, quia non tenetur appellans plus petere apostolos; interest enim appellantis, ne toties grauetur in eundo, & in petendo, Rot. decis. 57. alias 460. si auditor, nu. 1. & 2. de appell. in nou.

35 AMPLIA hanc restrictionem, vt habeat locum etiam in termino anticipato; quare si iudex assignauit terminum iuris, siue vltimam diem termini iuris ad dandum & recipiendum apostolos, & deinde, volens illos dare ante praedictum terminum iuris, facit appellantem citari ad certum diem ante dictum terminum iuris, in quo appellans non comparet, & iudex dat apostolos refutatorios in contumaciam citati non comparentis tunc, nec in termino iuris; tamen appellans non dicitur renuntiasse suae appellationi, quia sicut non tenebatur petere in termino prorogato, ita nec in anticipato, Rot. d. decis. 57. sub nu. 2.

36 RESTRINGE III. vt non habeat locum in Regno Franciae; nam ibi sublata est iuris solemnitas petendi apostolos, & statutum est, eos petendos non esse, vide constitutionem, & Rebuff. ad eam tract. de appell. art. 10. gl. vna, tom. 3. fol. 511.

Ratio cur in Regno Franciae sit sublata apostolorum petitio, est, quia apostolorum petitio videtur introducta ad excludendum appellantes, multaq; dabantur cautela ad illaqueandos appellantes, eosque excludendum ab eorum appellationibus, vt refert, & sequitur Rebuff. vbi supra.

Hac ratio non tuetur constitutionem Franciae,

quia vbiq; Principis est malitijs hominum obuiare, etiam cum malitia, quia clauum clauo trudere possumus, & cretizare contra Cretensem, teste eod. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. gloss. 8. tom. 1. fol. 363. Sed sic est, quod partes per longas appellationes amittunt ius, vel saltem eorum ius opprimitur, teste eodem Rebuff. d. art. 7. gloss. 7. fol. 363. & multi per malitiam, & fraudem passim appellant, teste eodem Rebuff. d. art. 7. gloss. 1. sub nume. 1. fol. 358. Ergo licet apostolorum petitio sit ad illaqueandos appellantes, tamen est laudabilis, & iuridica illaqueatio, quia alias ius canonicum, quod multa de apostolorum petitione ordinauit, fuisset parum aequum, quod dicere est absurdissimum.

RESTRINGE IV. eandem conclusionem, in qua dixi supra nume. 24. apostolos esse omnino petendos, vt non procedat, quando iudex recepit appellationem, quia tunc tenetur tradere apostolos, etiam non requisitus, Gemin. in cap. 1. nume. 12. vers. quare an iudex. Franch. num. 11. in fine, & Pet. de Anch. not. 5. nu. 4. & idem Franch. in cap. 4. vt super, nume. 3. in fine, de appellat. in 6. Quare si iudex detulerit appellationi, sustinetur appellatio, etiam quod non petantur apostoli, Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. limit. 50. prom. nu. 202. & 203. fol. 381.

ARTICVLVS IV.

AD QVARTVM articulum. An apostoli sint petendi in ipsamet appellatione, vel possint peti quandocunque infra triginta dies.

Respondeo, non esse necessarium, quod apostoli petantur in ipsa appellatione, sufficit enim quod petantur postea separatim ab appellatione, dummodo petantur intra terminum iuris, videlicet dierum 30. vt, sub diuersis verbis loquendo, scribunt Gloss. 1. in cap. 6. ab eo. & in casus figuracione, Gemin. & Franch. omnes sub nu. 1. de appell. in 6. & idem Franch. in c. 1. sub num. 3. vers. secundo debent, eod. titu. de appell. in 6. Spec. titu. de apostol. in rubr. sequitur videre, in fine, nume. 15. versicu. sed nunquid in libello, lib. 4. fol. 73. Archid. in cap. 6. ab eo. versicu. debent, de appellat. in 6. dicens, quod petitio apostolorum non est de substantia appellationis, quia, si esset, appellans haberet necesse petere apostolos infra decem dies, sicut infra illos appellare tenetur. Vnde, inquit, licet non petat apostolos in appellatione ipsa, appellatio ex hoc non vitatur; verumtamen inquit, si non petat infra triginta dies, reputabitur non appellans, Bart. in l. 1. §. libelli, num. 8. versicu. querit gloss. ff. de appell. & relat. Feder. Schen. tract. de appell. nume. 30. fol. 56. dicens, sufficere quod appellans petierit intra tempus, Maran. in suo spec. part. 6. actu 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, nume. 416. versicu. quartus casus, fol. 516. dicens, quod appellatio efficitur deserta de iure communi, si appellans non petierit apostolos infra 30. dies, Ioan. Ferrar. tract. de appellat. lib. 2. cap. 6. sub nume. 143. fol. 69. & Luc. Pet. in pract. Capit. lib. 5. cap. 1. nume. 17. & Marches. tractat. de commiss. part. 1. cap. 12. de apostol. petut. sub nume. 4. fol. 105. in 2. impress. dicens, quod apostoli debent peti intra triginta dies, & licet Gloss. vlt. in l. 1. §. fin. ff. de appell. & relat. hoc non sit ausa libere affirmare, sed solum sub verbo, forte, tu tamen hoc sine vilo scrupulo teneas.

Cautum tamen est, quod petantur insimul in ipsa appellatione, Franch. in d. cap. 1. sub nume. 3. versicu. secundo debent, de appell. in 6. & communiter obseruari,

vt in-

vt instantè petantur in ipsa appellatione, testatur Bar. in d. §. libelli, sub nume. 8. quem refert, & sequitur Luc. Pat. d. lib. 5. c. 1. num. 17. in fine, & ita nos videmus passim in omnibus tribunalibus.

Ratio huius communis obseruantie est, quia, si appellatio est a diffinitiuâ, iudex post petitos apostolos non potest vltèrius procedere, nisi prius dederit refutatorios, etiam si appellatio esset manifeste friuola, vt retuli & sequutus sum infra num. 63. & ita seruatur, sed non petitis apostolis posset procedere, quando appellatio esset manifeste friuola: Vltèrius non desunt, qui tenuerint post petitos apostolos etiam in appellatione ab interlocutoria iudicem nulliter procedere, quamuis eorum opinio communiter non teneatur, vide infra sub nume. 91. versic. quartus casus.

Et aduerte, quod quamuis peti possint, & peterentur ex interuallo post appellationem, tamen sunt semper pars appellationis, vt scribunt Doct. quos retuli, & sequutus sum supra nume. 24. versic. ratio.

39 DECLARA I. vt appellans debeat eos petere ante vltimam diem, & sic non debet expectare trigesimam diem ad petendum apostolos, quia sequeretur absurdum, quod iudici nullus remaneret terminus ad illos concedendum, Marches. d. cap. 12. de apost. petit. & concess. sub num. 12. fol. 106. in 2. impress.

Contra istam declarationem faciunt duo. Primum, quia in tempore triginta dierum, qui dantur ad petendos apostolos, includitur etiam vltima dies, vt scribunt Gemin. in cap. 6. ab eo, nume. 6. versic. quare an in termino, & Franch. sub num. 1. de appellat. in 6. dummodo non sit feriata, quia requiritur tempus congruum, vt ponderat Franch. vbi supra. Secundum, quia terminus apostolorum est communis tam appellanti, quam iudici, vt scribunt Gemin. in d. cap. 6. ab eo; nume. 2. & Franch. nume. 2. not. 2. de appellat. in 6. dicens, quod ideo iste terminus incipit æqualiter currere tam appellanti, quam iudici, & ita communiter omnes in d. cap. ab eo, in principio. Quare iudex post interpositam appellationem debet cogitare de responsione, danda petitorio apostolos, & ad cogitandum habet triginta dies, & ideo debet stare paratus, & credere, quod appellans petet respondendi de apostolis, hancque contrariam opinionem hac ratione motus tenet Anch. in d. cap. ab eo, in principio, quæ opinio eo magis placet, quod non reperitur in iure determinatum, qua die debeat appellans præfatos apostolos petere.

Confirmatur hæc opinio contraria, quia alias sequeretur, quod ad habendam responsionem apostolorum concederentur sexaginta dies; triginta enim concederentur appellanti, & triginta iudici; quod est falsum, quia infra triginta dies sunt petendi, & infra dictum tempus a iudice debent exhiberi, cap. 6. ab eo, de appellat. in 6. & l. 24. iudicibus, C. de appellat. & terminus triginta dierum est communis, vt dixi.

Hæc controuersia cessat hic in Curia, attento stylo, de quo scripsi q. seq. nu. 26. vers. sublimis.

DECLARA II. vt apostoli peti debeant per appellantem, & non per appellatum, Gemin. & Franch. in cap. 6. ab eo, vterque num. 1. de appell. in 6. & satis patet ex præcedentibus duabus declarationibus: & ideo non releuaret appellantem, quod peterentur ab appellato.

Ratio huius declarationis est duplex. Prima quia apostoli sunt pars appellationis, vt retuli, & sequutus sum supra nume. 24. sed appellatus, qui non sit grauatus in sententia, non potest appellare, per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra quest. 5. nume. 94. Ergo neque potest petere apostolos, qui sunt pars appellationis. Secunda, quia apostolorum vsus est inuentus pro appellantibus: ergo non possunt peti, nisi ab appellantibus.

DECLARA III. vt omni casu, quo requiritur appellatio in scriptis, debeant similiter in scriptis peti apostoli, quia sunt pars appellationis, Ioan. Ferrar. tract. de appellat. lib. 2. cap. 6. nume. 143. fol. 69. & tunc hac distinctione intelligas Gemin. in cap. 6. ab eo, nume. 7. versic. quæro an sit necesse, & Franch. nume. 1. in fine, de appellat. in 6. dum scribunt simpliciter, non esse necesse, quod petantur in scriptis.

DECLARA IV. limitando, vt non procedat in rustico, quia licet is non petierit apostolos, ex quo nescit eos petere propter eius simplicitatem, tamen iudex, videns illam simplicitatem, potest apostolos, quamuis non petitos, concedere, dummodo incontinenti concedat, & confirmabitur appellatio, secus si eos non concedat incontinenti, Guid. Pap. tract. de appell. q. 4. nu. 13. fol. 58.

ARTICVLVS V.

AD QVINTVM articulum: An, appellatione legitime interposita, petitisque in ea apostolis, iudex debeat statim de illis respondere, vel infra quantum tempus?

Resp. quod iudex tenetur quidem petitos apostolos exhibere, cap. 1. & cap. 4. vt super, de appellat. in 6. & tenetur indistincte, siue receperit appellationem, quo casu tenetur illos tradere, etiam si non essent petiti, vt retuli & sequutus sum supra nume. 37. vers. restringe 4. siue non receperit appellationem, quo casu tenetur, si apostoli fuerint petiti, vt in isto articulo, alias non tenetur, testibus Gemin. & Franch. quos citauit, & sequutus sum supra sub nume. 24. & sub prædicta distinctione in his terminis scribit Gemin. in cap. 1. nu. 12. vers. quæro an iudex, de appell. in 6.

Sed tamen non tenetur illos tradere incontinenti, quia lex concedit iudici triginta dies, vt intra eos possit deliberare, an debeat admittere, vel reiicere appellationem, l. 24. iudicibus. C. de appellat. & relat. cap. 6. ab eo, de appellat. in 6. & element. 2. quamuis, de appellat. Muran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, quest. 3. princip. nume. 219. fol. 489. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appellat. in prima instant. in verbo, termino iuris, fol. 103. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. nume. 32. in fine, & nu. 33. fol. 204. Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 5. cap. 3. nume. 1. Feder. Schen. tract. de appell. nu. 31. fol. 56. Lancellot. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. in præfat. versic. secundo ob non reditione, num. 53. fol. 347. & cap. 13. de attent. pend. temp. apostol. peten. num. 1. fol. 385. & Marches. tract. de commiss. part. 2. in commiss. appell. cap. 1. nu. 18. in fine, & nu. 19. fol. 30. Et hæc est conclusio indubitata, & isti 30. dies, qui a iure indulgentur iudici, dicuntur terminus iuris, vt vocat præcitati Doctores, & notant in specie Marches. d. cap. 1. nume. 16. fol. 30. Et iste terminus iuris datur, vt iudex dubius possit cogitare quam responsionem debeat dare, Luc. Pat. d. lib. 5. cap. 2. in fine, nume. 11. & sunt communes iudici, & appellanti, vt retuli & sequutus sum supra sub num. 39. vers. contra.

Et isti triginta dies currunt de momento ad mo-

mentum, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 28. num. 28. fol. 58.*
& Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 6. nu. 145. versicu. ad-
uertendum, tom. 5. fol. 69. prout currunt illi decem di-
es, qui dantur ad appellandum, de quibus scripti q.
pract. n. 49. versu. declarata sexto.

DECLARA I. ad usum praxis, ut appellanti, pe-
 tenti in appellatione, vel post interpolitam appel-
 lationem sibi responderi de apostolis, iudex debeat
 ei assignare terminum ad recipiendos apostolos pe-
 titos, *Franch. in cap. 4. personas, sub num. 23. versu. quarto*
assignat, de appell. & alij, quos citat & sequitur sum. num.
seq. Quare si appellans petit in ipsa, vel appellatione,
ut moris est, sibi concedi apostolos, & iudex vult
frui spatio istorum triginta dierum, debet mone-
re appellantem, ut redeat infra terminum iuris, vel
solet impliciter dare terminum iuris, & potest etiam
assignare alium breviorum terminum, monen-
do appellantem, ut in fine illius termini redeat pro
apostolis, sed si omnia ista monitione appellatio non
efficeretur defecta.

Et sub qua forma iudex præfigat hunc termi-
 num ad reddendum pro apostolis scribit *Papen. in*
pract. in form. appellat. sent. diffin. in gloss. supra scriptus,
fol. 418.

44 **DECLARA** II. ut cum iudex potest, si velit, ci-
 tius respondere de apostolis ante trigessimum diem,
 possit propterea præfigere terminum breviorum c-
 ius ante, ut scribit *Maran. in suo spec. part. 6. act. 2.*
princip. in verbo, & quandoque appellatur, num. 223. fol.
490 & latius num. 207. limit. 21. fol. 486. ubi, quartus est,
& num. 412. fol. 576. Grotius in annot. ad pract. Vestr. lib. 7.
cap. 3. num. 71. & cap. 4. in no. num. 24. fol. 220. lo. Ferrar.
tract. de appellat. lib. 2. cap. 6. sub num. 144. versu. in super, ubi,
præter hoc, fol. 69. & quod possit hunc terminum ab-
breviare, dixit Rot. decis. 57. alias 460. si auditor. nu. 2.
versu. finem de appellat. in nou. & quod possit præfige-
re etiam longiorem, dixit ead. Rot. d. decis. 57. sub nu.
2. dicens, quod sicut iudex potuit prorogare, &c. &
quod possit hunc terminum abbreviare, seu etiam
prorogare, scribit Lancel. tract. de attent. part. 2. cap. 13.
de attent. pend. tem. apost. num. 49. versu. quid autem,
tom. 5. fol. 186. & quod iudex quandoque proroget,
seu det alium terminum, patet ex his, quæ scripti q.
seq. num. 60 & confirmatur ex eo, quod potest præ-
figere arbitrium, nam quod possit præfigere ar-
bitrium, scribit Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. in
præf. in 53. fol. 47. & quod iudex a quo possit præ-
figere breviorum terminum ad proseguendum, ten-
tur aperte Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in
verbo, & quandoque appellatur, num. 235. loquens de fa-
talibus.

Adverte, quia quod dixi, iudicem posse proro-
 gare terminum iuris non est tutum, & ideo non fir-
 mo. Et quod in foro Capitolino iudex non possit
 longiorem præfigere, seu prorogare terminum quin-
 que dierum, qui dantur pro termino iuris, disponit
 statuta *Vrbis, lib. 1. cap. 167. & quod non possit iudex*
longiorem præfigere, scribit lo. Ferrar. d. lib. 2. c. 6. sub
n. 144. versu. tamen si, fol. 69. & quod non possit proro-
gare, facit, quod scripti infra sub n. 87. & n. 93. versu. de-
clarata primo, & satis comprobatur ex eo, quod scripti
infra n. 60. ubi illa prorogatio, seu nova datio termi-
ni est iuris, ac si non esset data, & de facultate iu-
dicis, abbreviando, vel elongando termino dato
atque, vide quos citat lib. pract. c. 3. n. 87. & quæ co-
probatius scripti infra q. 15. art. 10. nu. 214. & seqq.

EXTENDE hanc declarationem, ut neque par-
 tes possint suspendere, seu prorogare hunc termi-
 num, *lo. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 9. sub nu. 156. tom.*
5. fol. 70. & ideo licet fecerint compromissum, ta-
men terminus currit, sicut curret terminus decem
dierum ad appellandum, Odd. tract. de restit. in integr.
q. 70. art. 4. limit. 3. num. 26. & de termino ad appel-
landum, quod currat, etiam pendente compromis-
so, scripti q. pract. nu. 110. ampl. 16.

Ratio huius extensionis est, quia, cum iste termi-
 nus non præfigatur partibus, non possunt partes eum
 prorogare, quam rationem adduxi etiam *infra quæst.*
15. artic. 3. sub nu. 106.

Contra hanc extensionem tenent *Balin. auth. ho-*
die, §. apostolos, num. 15. versu. modo. hic quero de tali qua-
stione, C. de appellat. Franch. in cap. 8. ex ratione, quæst. 5. sub
num. 22. ubi, sed Bal. de appellat. & ibidem Card. Alex. sub
num. 16. versu. circa tertiam speciem, ubi, sed quid de tem-
pore ad dandum apostolos, de appellat. dicens, quod istud
tempus suspenditur per compromissum, Vestr. in pract.
lib. 7. cap. vlt. num. 17. in fine, fol. 219. & Lancell. tract. de
attent. part. 2. cap. 13. de attent. pend. temp. apost. in fine num.
52. & 53. fol. 386.

Sequor hanc contrariam opin. quia partes pos-
 sunt suspendere fatalia, ut dixi *infra q. 15. art. 3. nu. 105.*
& art. 10. num. 188. sed fatalia incipiunt a die inter-
posita appellationis: merito tempus post interpo-
sitam appellationem comprehenditur in suspen-
sione, & non tempus ad appellandum.

DECLARA III. ut iudex, intra terminum iuris
 requisitus congruo loco, & tempore pro responsio-
 ne apostolorum, teneatur necessario de eis respon-
 dere, dando eos, alias si eos non daret, & procede-
 ret, processus esset ipso iure nullus, *c. 4. vt super, & c. 6.*
ab eo, de appellat. in 6. & similiter esset nullus, si expres-
se negaret illos dare, vel malitiose, aut negligenter
illos tradere prætermitteret, vt in d. cap. ab eo, de appel-
lat. in 6. & Gloss. in cap. 1. in verbo exhiberi, eodem titu.
de appellat. in 6. & quod si iudex taceret, & postea pro-
cederet, processus esset nullus, retuli, & sequutus
sum supra num. 11.

SVBDECLARA I. restringendo hanc declaratio-
 nem, ut non procedat, quando pendet appella-
 tio ab interlocutoria, & iudex appellationi non
 detulit, & infra tempus petendorum apostolorum
 reuocat grauamen, quia tunc potest ad vltiora
 procedere, & non tenetur amplius tradere aposto-
 los petitos, *Gemin. in d. cap. 4. vt super, num. 7. versu. sed*
quid si iudex, de appellat. in 6.

SVBDECLARA II. ut procedat, quando appella-
 tio non est ipso iure nulla; secus quando est ipso iu-
 re nulla, ut puta, quia sit appellatum ab interlocu-
 toria sine scriptis, quia tunc licet appellans pete-
 rit apostolos, & nihilominus iudex, apostolis non
 datis, processerit, valet processus, quia appellatio
 non tenet, sed tunc ipso iure nulla, & quod de iure
 non tenet, non præstat impedimentum, *Gemin. in c.*
1. §. quod si appellat. num. 7. versu. sed pone quod appella-
tur, & in cap. 4. vt super, in fine, de appellat. in 6. & ibidem
Franch. num. 6. & ex Rot. in fort. & sequitur Lancell. tract.
de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. li-
mit. 2. num. 63. fol. 39. adde, quæ pro clariori intelli-
gentia scripti infra sub n. 91. versu. secundus.

DECLARA IV. ut si duo iudices simul tulerint
 sententiam, non possit vnus solus eorum dare apo-
 stolos, *Franch. in cap. vlt. si iustus, quæst. 7. num. 27. in fine,*
de ap-

de appell. nam sicut non potest ab vno eorum tantum appellari, restibus iis, quos retuli, & sequutus sum supra quæst. 6. num. 2. & 3. ita etiam ab vno solo dari nequeunt apostoli.

Quod si discordent in qualitate tradendorum apostolorum, vide supra sub n. 23. vers. declara quarto.

48 SVBDECLARA hanc declarationem, vt si horum duorum iudicum vnus det apostolos delatorios, alter vero contrarios, talis datio apostolorum nõ valet, quia apud eos discordes nulla est iurisdictio; & ideo est ac si apostoli non essent dati, secundum Franc. in d. cap. si iustus q. 6. n. 28. vers. quid autem.

ARTICVLVS VI.

49 Ad Sextum articulum. An ad evitandam desertionem appellationis satis sit petere apostolos, habere a iudice terminum iuris, & redire pro ipsis apostolis?

Respondeo, quod hæc non sufficiunt, nisi appellans redeat pro apostolis in termino sibi præfixo, alias appellatio efficitur deserta, Franch. in cap. 4. personas. sub num. 3. vers. quarto assignat. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur. q. 2. l. mit. 21. sub num. 205. ibi quartus. fol. 486. & quod, si non reuertatur pro apostolis, censeatur non appellans, scribit Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. versus finem sub nu. 37. fol. 205. & Mandos. tract. de commiss. in 17. commiss. appell. in 1. instan. versus finem, in verbo. redire non teneatur. fol. 104. Lancell. tractat. de attent. par. 2. cap. 12. in prefat. vers. secundo ob non redisionem. nu. 53. & 55. fol. 347. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. versus finem sub num. 37. fol. 204. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 1. sub n. 21. fol. 31. & ex Collectore decis. 57. de appellat. in nou. retuli, & sequutus sum supra art. 3. n. 29. extens. 2. Et in foro Capitolino per stat. Urbis lib. 1. cap. 168. est dispositum, quod si appellans non repræsentauerit appellationem infra terminum quinque dierum, datum a statutis, censeatur renuntiasse appellationi, & hæc sit conclusio.

50 EXTENDE I. hanc conclusionem, vt non solum teneatur redire pro apostolis, sed teneatur etiam expectare vltimum momentum termini sibi dati, & in eo redire, & non prius, vel postea, quia, si rediret ante iudex non cogitur respondere, Vestr. d. lib. 7. cap. 3. num. 33. in fine, & 34. fol. 204.

Contra istam extensionem faciunt ea, quæ disputando adducit Cassad. decis. 8. appellauerat. de appell. dicens in vltimis verbis decisionis, quod vtilis esset Principis declaratio, & contra istam extensionem tenet aperte Luc. Pat. in pract. cap. lib. 5. c. 1. n. 26. dicens, sic vidisse seruatum, & in foro Capitolino habemus statuta Urbis lib. 1. cap. 167. quo disponitur, vt sufficiat redire pro apostolis in quacunque parte quinti diei; vide quæ scripsi quæst. seq. num.

51 DECLARA & concordabis etiam extensionem, quod iudex a quo potest appellanti tribus modis assignare terminum ad recipiendam apostolos. Primo potest ei assignare certum, & clarum terminum, vt puta, redeas die decima huius mensis: & tunc appellans debet illa die accedere, alias appellatio efficitur deserta, Franch. in cap. 4. personas. sub num. 5. vers. circa secundum. ibi. & aduerte. iuncto n. 3. vers. quarto assignat. de appell. Secundo potest ei assignare, vt compareat ad recipiendum apostolos infra terminum iuris: & tunc satis est comparere in quacunque parte termini iuris. Tertio potest ei assignare terminum ad recipiendos apostolos in termino iuris: & tunc non po-

test appellans quodocunque infra terminum comparere, sed debet in vltima die termini comparere, alias sua appellatio efficitur deserta, Franch. d. c. personas. sub n. 5. vers. aliquando non assignat. quem in hoc referunt, & sequuntur Felin. ibidem sub n. 1. col. 2. & Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 5. c. 3. sub n. 12.

ADVERTE I. circa hunc tertium modum; quod idem est assignare in termino, & assignare ad terminum; quare citatus ad articulandum ad octauam, non potest ante vltimam diem dare articulos, Paul. de Castr. in l. 18. item illa. col. 2. sub num. 5. & 6. ff. de consil. pecun. quem refert & sequitur Luc. Pat. in loco supra proxime citato.

ADVERTE II. quod in isto tertio modo assignandi terminum sufficit appellanti comparere penultima die termini secundum Franch. vbi supra.

Contrarium tenuit & bene Luc. Pat. vbi supra, dicens, quod comparens penultima die non satisfacit termino, nisi appellans fuerit monitus ad penultimam diem.

EXTENDE II. vt adhuc non sufficiat rediisse pro apostolis in termino præfixo, sed requiratur vltterius, vt habeantur ipsi apostoli, vel, si non dentur, fiat protestatio contra iudicem, alias appellatio efficeretur deserta, Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. quæstio. 3. princip. num. 219. fol. 489.

RESTRINGE I. conclusionem, eiusque extensiones, vt non procedant, quando appellans faceret causam committi, & inhiberi intra terminum sibi præfixum ad redeundum pro apostolis, quia tunc licet non redierit pro apostolis, tamen appellatio non diceretur deserta, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. in prefat. num. 55. & 56. fol. 347. & commissio iudicis valide impetratur, vt ex Rot. & aliis retuli & sequutus sum quæst. seq. n. 26. vers. sublimita.

RESTRINGE II. primam extensionem, vt non procedat in casu, quo iudex præfixisset appellanti certum terminum, puta terminum iuris, & addidisset clausulam (& interim quodocunque) prout ex inueterato & benigno stylo Curia solent semper iudices addere talem clausulam, quia tunc non cogitur appellans expectare vltimum momentum termini, sed posset redire quodocunque intra terminum, Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub num. 34. fol. 204. & Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appell. in 1. instan. in verbo. termino iuris. fol. 103. in fine.

ADVERTE pro vltiori intelligentia huius restrictionis, & clausulæ, quod dempta hac clausula, si appellans redierit pro apostolis ante trigessimam diem, potest iudex a quo dicere, prout practicatur, si velit differre (nolo adhuc respondere quia sum in termino) cum possit intra terminum iuris tenere impeditum appellantem, Cassad. decis. 8. appellauerat. num. 4. in fine. & num. 5. de appell. & appellans cogetur redire & expectare vltimum momentum, vt ex Vestr. retuli. & secutus sum supra extens. 1. n. 50.

Secus est quando fuit assignatus terminus iuris cum præfata clausula (& interim quodocunque) quia tunc, appellante redeunte pro apostolis ante trigessimam diem, & iudice nihil respondente, vel monente ad alium terminum, non tenetur appellans amplius redire, per ea, quæ scripsi n. seq. & infra n. 60.

RESTRINGE III. declarando, vt cum appellans redierit semel in termino pro apostolis, & iudex non respondeat appellanti de apostolis, vel tacet, vel

ulterius terminum prorogat, tunc appellans non tenetur amplius redire, Rot. decis. 57. alias 460. si auditor. num. 1. i. sine & n. 2. de appell. in nou. & Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub n. 34. ibi. item appellans fol. 215. & Lancel. quē retuli & sequutus sum inf. a num. 60. hæcque resitctio in foro Capitolino procedit ex expressa dispositione statutorum lib. 1. cap. 167. nam est, ac si iudex expresse denegaret tradere apostolos, & consequenter iudex in illa causa remaneret priuatus iū iurisdictione, vt retuli, & secutus sum supra num. 11.

57 **RESTRINGE IV.** confirmando præcedentem, vt si appellans insteterit pro apostolis, & iudex solum dixerit, quod audiebat, & nihil ultra responderit, tunc appellans non tenetur amplius redire pro apostolis, Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appell. in prim. instant. in fine fol. 104. Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. in prefat. num. 54. tom. 5. fol. 347. & cap. 13. de attent. pend. temp. apostol. num. 47. vers. 5. fol. 386.

Ratio est, quia iudex, tacendo, vel habetur pro tacente, & tunc censetur denegasse apostolos, & ideo appellans non tenetur redire, vel non habetur pro tacente, & tunc ex quo non dat terminum iuris, habetur similiter pro negante, Mandos. & Lancel. post Rotā, quam allegant.

ARTICVLVS VII.

AD Septimum articulum. An si iudex a quo appellans lenti, redeuntis in termino præfixo pro apostolis, det alium terminum, seu proroget datum, & appellans ulterius non redeat, possit iudex procedere in causa, ac si appellans sua appellationi renuntiasset, ex quo non rediit in secundo termino.

Resp. quod si iudex, etiam non requisitus non dederit apostolos in secundo termino per ipsum præfixo, nō potest ulterius procedere in causa, quia amittit iurisdictionem, Rot. decis. 57. alias 460. si auditor. nu. 3. in secundo dubio. de appell. in nou. & audacter Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub num. 36. fol. 204. dicens, quod appellans non solū non tenetur amplius redire, sed ipse iudex a quo, qui in termino iuris dato non respondet de apostolis, amittit iurisdictionem ita, quod non remanet amplius iudex, & appellans censetur a iurisdictione sua dimissus ita, quod absque alio potest coram iudice ad quem appellationem suam prosegui. Et hæc videtur communis * conclusio.

Ratio huius conclusionis est, quia cum iudex a quo, non redeunte appellante in termino pro apostolis, possit exequi sententiā, quasi appellans renuntiauerit appellationi, iudices malitiose nouū dabant terminum appellanti ad redeundum pro apostolis, sic appellantem defatigarent, donec quandoque oblitus, aut impeditus non redierit, & quandoq; tacebant, & non respondebant: vnde lex, volens eiusmodi iudicum malitiis obuiare, eos, nō respondentes de apostolis in termino, priuat iurisdictione & annullat processum, quem facerent, sicut dixi nu. seq. vers. confirmatur. 2 & est optima medicina.

Confirmatur primo hæc conclusio, quia hæc duo non possunt simul stare: quod appellans in casu huius articuli non teneatur amplius redire; & quod iudex a quo possit procedere; quia nulla ratione suaderi potest, vt procedatur contra eum, qui non teneatur comparere: sed appellans in casu huius articuli, quando iudex prorogat terminum, non tenetur redire, testibus iisdem Rot. & Vestr. quos retuli, & sequutus sum supra num. 56. vers. restringe tertio. Ergo &c.

Confirmatur secundo, quia si iudex requisitus non exhibuerit apostolos, ex tunc, si in causa procedat, eius inualidus & irritus est processus, cap. 4. vt super. de appell. in 6. &, loquendo de appellatione ab interlocutoria, scribit Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. num. 60. & seqq. tom. 5. fol. 359. Quod procedit cum iudex super hoc cum debita instantia, loco, & tempore congruo requisitus eos expresse denegat, vel infra tempus præfixum malitiose, aut negligenter illi tradere prætermittit, cap. 6. ab eo. de appell. in 6. & Gloss. in cap. 1. in verbo exhiberi. eod. tit. de appell. in 6. & apertius explicauit inf. a sub n. 91. vers. quartus casus.

At is, qui congruis loco & tempore requisitus de apostolis non dat eos, sed dat alium terminum iuris, malitiose aut saltem negligenter tradere eos prætermittit. Ergo si procedat, nulliter procedit.

Contrariam opinionem: quod enim isto casu, quo iudex dat alium terminum iuris, censetur non detulisse appellationi, etiam si appellatus intra terminum prorogatum obtinuerit dari reuerentiales cum termino decem dierum ad proseguendum in forma, & hoc fuerit appellanti intimatum; & ideo licet appellans non redierit amplius pro apostolis, nec causam committat in termino, tamen non dicitur renuntiare appellationi & potest causam vsque ad annum, & ex causa biennium prosegui, scribit Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appellat. pend. in prefat. num. 71. fol. 348. & apertius limit. 13. princip. sub num. 5. fol. 368. & quod prædicto casu appellans non teneatur amplius redire pro apostolis, & perinde sit, ac si dati essent refutatorii, scribit in vlti. impress. l. ca. 12. in prefat. n. 78. Et quod sicut appellans non cogitur redire pro apostolis in tempore prorogato, ita etiam pendentia dicti termini prorogati nō sit habenda in consideratione respectu attentatorū, scribit idem Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 13. de attent. pendent. temp. apostol. in fine sub num. 51. vers. vnde sicut tom. 5. fol. 386. Et quod si fiat aliquid durante termino apostolorum prorogato, non dicatur attentatum, scribit eod. cap. 13. num. 50. Ergo, si dando alium terminum iuris, habetur ac si dedisset refutatorios, & gesta pendente termino prorogato, non reuocantur vt attentata, clarum est, quod non amittit iurisdictionem.

RETENTA conclusione pro vera, tum quia est bene fundata, tum quia Lancel. ex aduerso adductus non potest allegari, nisi ad hoc, quod appellans non censetur renuntiasse appellationi, & quod potest commissionem causæ impetrare intra terminum iuris communis; & in hoc bene loquitur, sed non potest allegari ad hoc, quod iudex censetur respondisse de apostolis ad effectum, ne amittat iurisdictionem: & tamen etiam in prædicto casu, in quo potest allegari, nihil boni allegat.

EXTENDE I eandem conclusionem, vt licet iudex a quo post lapsum terminum prorogatum daret apostolos, tamen adhuc non posset procedere, quia iam semel amisit iurisdictionem, quam sine noua commissione non recuperat, semel enim extincta iurisdictione non reuiuiscit, Rot. d. decis. 57. alias 460. si auditor. nu. 3. in fine, & n. 4. de appell. in nou.

SVB EXTENDE hanc extensionem, vt etiam si iudex in termino secundo per eum prorogato daret apostolos etiā petenti in isto eodem termino & recipienti, nihilominus iurisdictionem amisit, ex quo in primo

primo termino per eum præfixo apostolos non dedit appellanti petenti, ut ostendit Rot. vbi supra.

Hæc subextensio; quicquid sit in puncto iuris; in Palatio & Curia non seruatur, testibus Rot. vbi supra, & Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. n. 36. in fine.

63 EXTENDE II. ut procedat, etiam si alias appellatio non valeat, ut puta quia erat manifeste friuola, cui merito non erat deferendum, quia adhuc iudex, non exhibens apostolos, & procedens, facit processum nullum: licet enim appellationi manifeste friuolæ deferendum non sit, tamen tunc dandi sunt apostoli refutatorii, in quibus exprimi debet causa, quare appellationi minime delatum sit, Archid. in ca. 3. vt super. vers. irritus. de appellat. in 6. & satis probatur ex capit. primo, de appellatio. in 6. vbi iubetur iudici, vt det apostolos, in quibus debeat exprimere, cur appellationem non admiserit, sicq; apparet, dandos esse etiã apostolos refutatorios; & ideo non excusatur iudex a non traditione, eo quod appellatio nõ esset admittenda, teste etiam Gemin. quem retuli & sequutus sum infra sub n. 91. vers. secundus. vbi videas.

64 DECLARA eandem conclusionem, distinguendo tres casus.

Primus casus est quoad renuntiationem appellationis: & in isto casu concludo, quod licet appellans non redeat amplius in termino prorogato pro apostolis, tamen non dicitur renuntiasse appellationi, Rot. quam retuli, & sequutus sum supra n. 34. art. 3. restr. et. 2. Et ratio est, quia iudex debet dare apostolos in primo termino, & non debet grauare appellantem in eundo, & redeundo, & ideo appellans non tenetur amplius redire, Rot. & Vestr. quos retuli & sequutus sum sup. art. 6. n. 56. & propterea non valet argumentum, quod sicut appellans non rediens in primo termino præfixo pro apostolis, dicitur renuntiare appellationi, ita etiam censeatur renuntiare non rediens in termino prorogato, & consequenter possumus inferre, quod iudex a quo non potest procedere ex isto capite, quia appellans renuntiauerit appellationi, eo quia non redierit in termino prorogato.

65 Secundus casus est quoad tempus impetrandi iudicem, expediendiq; commissionem appellationis: & in isto concludo, quod appellans habet annum ad impetrandum iudicem, ac si iudex a quo dedisset refutatorios, etiam si appellatus obtinuisse t intra terminum prorogatum dari appellanti reuerentiales in forma, & dictos reuerentiales intimaret, vt ex Lancel. retuli & sequutus sum supra num. 60. & 61. & questio. seq. numero 32.

Ratio est, quia, postquam malitiose iudex aut negligenter prætermittit dare apostolos in termino præfixo, amittit iurisdictionem, & processum, quem facit, est irritus & nullus, vt dixi supra n. 58. Ergo non potest apostolos dare (quicunque illi sint) post lapsum terminum, & congruam requisitionem, vt illos daret, & dando est datio nulla, & consequenter appellans illis apostolis non arctatur, sed remanet in terminis

66 iuris communis, quod indulget annum.

Tertius casus est quoad validitatem processus, quem faceret iudex a quo, pendente termino prorogato: & in isto distinguo in primis inter ius, & stylo. Si loquimur de iure, concludo, quod processus est nullus, & irritus, vt dixi supra in hoc articulo n. 58. & 59. Si loquimur de stylo, adhibendæ sunt duæ inspectiones: Prima inspectio est, quando causa est appellabilis: & in ista concludo processum esse nullum, &

attentatium: Secunda est, quando est inappellabilis: & concludo processum esse validum

Pro intelligentia huius tertii casus in ista secunda inspectione, in qua concludimus, processum esse validum de stylo, aduertendum est, quod hodie apostolorum vsus multipliciter recessit a Curia, vt ostendã.

Primo enim nos habemus, quod de iure, pendente termino ad redeundum pro apostolis, non potest impetrari commissio causæ appellationis, Rot. siue Collector, Vestr. & Mandos. quos retuli & sequutus sum art. seq. num. 74. & tamen de stylo valide impetratur, quasi ius deferat appellationi, vt ex Rot. Vestr. & aliis retuli & secutus sum q. seq. n. 26.

68 Secundo nos habemus, quod non petitis apostolis infra terminum iuris, appellans censeatur renuntiasse appellationi, etiam si vaderet, aut mitteret ad appellationem prosequendam, c. 6. ab eo. de appell. in 6. Et tamen si hic in Curia litigator appellaret simpliciter, non petendo apostolos, daret que, & expediret commissionem infra decem dies a die latæ sententiæ, commissio haberetur pro bona: & coram Auditore Camera etiam non aliter appellatione interposita coram iudice a quo, dantur inhibitiones in vim appellationis, quæ coram eo interponitur, vt de hoc stylo scripsi supra q. 3. n. 12. vers. restringe hanc.

69 Tertio habemus in iure, quod iudex a quo appellanti, & petenti apostolos, id est, literas missiuas, tenetur illos exhibere, & in eis narrare qualitatem causæ, & cur appellationi non detulerit, vel si detulerit, an ex superioris reuerentia sit delatum l. vnica. ff. de libell. dimiss. & cap. 1. de appell. in 6. & ratio est, quia, cū iudex ad quem non sit informatus de meritis causæ, & ideo non possit esse certus, an debeat, vel non debeat admittere appellationem, & retardare, vel non retardare executionem, & eiusmodi informationem a nemine magis idoneo possit habere, quam a iudice, qui sententiam tulit, & ad quem spectat etiam aliquantulum ista cognitio, vt retuli, & sequutus sum supra quest. 11. num. 1. & seq. & num. 12. merito appellans debet accedere cum apostolis, dandis a iudice a quo: & loquendo de appellatione ad Principem, ratio est, quia, cum appellationis commissio signetur, appellato non citato, conuenit, vt Princeps ex literis iudicis a quo cognoscat qualitatem causæ, & rationem, quare ipse appellationi non detulerit; ne appellatus cogatur venire ad Urbem pro reformatione commissionis; & tamen de stylo, dum de partibus, aut a iudicibus Romanæ Curie non exceptis appellamus ad Auditorem Camera tanquam iudicem ordinarium appellationum, nunquam iudicis a quo apostolos deferimus, neq; pro apostolis ad eum prius redimus, & similiter, dum Signaturam adimus pro commissione causæ appellationis, nunquam ad Signaturam apostolos, seu literas iudicis a quo deferimus; neque quid iudex a quo responderit narramus, neque diem latæ sententiæ exprimimus, sed solum dicimus, infra legitima tempora esse appellatum.

70 Quarto, supposita sententiã inappellabili; & quod propterea iudex a quo possit exequi, non obstante appellatione, debet adhuc iudex respondere de apostolis refutatoriis alias exequendo, nulliter procederet, quamuis appellatio esset manifeste friuola, vt citato textu in cap. 1. de appell. in 6. ex Arch. retuli, & sequutus sum supra num. 63. extens. 2. & tamen de stylo, si iudex in causa inappellabili procederet ad executionem, pendente appellatione, & nõ data responsione

apostolorum, & appellans recurreret ad Signaturam, & Signatura agnosceret, sententiam esse inappellabilem, nullam haberet rationem de non data apostolorum responsione, & propterea neque daret commissionem attentatorum, sed solum committeret causam appellationis sine præiudicio legitimæ executionis, seu ad effectum deuolutiuum tantum; quia Signatura ubi agnoscit bonum ius, & id, quod est factum, si non esset factum, fore ut fieret, illud non annullat, quia odit inanes circuitus.

71 Comprobantur conclusio, & dicta de stylo pro dictæ conclusionis intelligentia, quia processus factus a iudice a quo, pendente termino apostolorum, dicitur validus, ut tenuit Rot. quam refert & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 13. de attent. pend. temp. apost. limit. 2. sub n. 32. tom. 5. fol. 386. dicens, quod cum esset appellatum ab interlocutoria, per quam iudex pronuntiauerat, se competentem, & datus terminus iuris, & index, eo pendente processerit, Domini reputarunt processum pro valido, & reddit Lancell. rationem, quia pendentia huius termini apostolorum non debet plus operari, quam ipsa appellatio, attento quod apostoli sunt pars, & accessorium quoddam appellationis; unde inquit, si ipsum principale, appellatio scilicet ab interlocutoria, non impedit processum, multo minus debet accessorium illum impedire.

72 Ratio, quate apostolorum usus, & lex de eis lata recesserit a Palatiis, est multiplex.

Prima, quia superior certius de qualitate causæ, & de rationibus admittendæ, vel non admittendæ appellationis informatur a partibus, quam a iudice, qui in eius apostolis posset vel incitia, vel nequitia, mendacem facere informationem: Vnde hic in Curia is, qui fauorabile, inappellabilemque obtinuit sententiam, habet duo remedia, ne aduersarius a Signatura, non informata de qualitate causæ, & de rationibus non admittendæ appellationis (cum cessat usus apostolorum) commissionem appellationis obtineat: Primum remedium est, ut, lata sententia, det ut vocant (nihil transeat) quia tunc aduersarii commissio non signatur, nisi parte citata: Secundum remedium est, ut faciat commissionem reformari vtraque parte informante; & hæc est certior, ac securior praxis, quæ praxis apostolorum, & vltreius moderno stylo introductum est, ut in his, quæ concernunt appellationem a decretis, & sententiis R. P. Domini Locumtenentis Illustrissimi Auditoris Camerae, informetur etiam idem Locumtenens, & assistat Signaturæ.

73 Secunda ratio est, quia stylus Curie Romanæ tolerat, ut iudices delegati possint tenere terminum pro seruato ad sententiam, & sic sententiæ prolationem differre per plures dies, menses, & annos ad eorum libitum, ut dixi q. preced. num. 8. & infra quæst. 17. limit. 21. nu. 24. & consequenter, cum nondum sint certi, & resoluti de qualitate sententiæ proferendæ, & an contra vnam, vel contra alteram partem sint eam laturi, non debent posse cogi ad respondendum de apostolis; quia cui conceditur antecedens, intelligitur concessum necessarium consequens, sed iudicibus conceditur, ut possint deliberare de sententia, ergo concessum etiam intelligitur, ut possint deliberare de apostolis: quia absurdum esset, ut teneretur respondere de apostolis, antequam deliberauerint de sententia proferenda.

Tertia ratio est, quia, stante hoc stylo, de quo dixi

in hac præcedenti ratione, illud remedium, de quo scripsi supra sub num. 58. vers. ratio huius. inductum contra malitiam iudicis, nutrirer malitiam appellantis, qui rediret in termino pro apostolis, & quia iudex nondum esset certus de sententia proferenda, dare quasi ex necessitate alium terminum, sicque iurisdictionem amitteret, dato etiam, quod esset executor rei iudicatæ.

ARTICVLVS VIII.

AD OCTAUM articulum. An pendente termino iuris, seu alio dato ad redsundum pro apostolis, possit impetrari iudex appellationis?

Respondeo, quod non potest impetrari, & commissio signata non teneret, Collector decisionum in decis. 41. alias 357. fuit dubitatum circa medium, de appell. in nou. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. num. 37. fol. 205. Mandos. tract. de commiss. in comm. 17. appell. in 1. instan. in verbo. termino iuris. in sine fol. 104. & Ruginell. 1. act. de appell. §. 6. gloss. 4. sub numer. 7. vers. & aduertendum. fol. 209. & satis probatur ex capit. 6. ab eo. de appellat. in 6. Et quod pendente termino iuris, nihil omnino possit innouari per iudicem, neque per partem, est dispositum per statutum Urbis, lib. 1. cap. 167. in sine. & hæc videtur regula.

Ratio huius regulæ est, quia apostoli sunt pars appellationis, ut retuli, & sequutus sum supra art. 3. num. 24. & antequam appellans illos obtineat, vel habeatur pro obtentis, status appellationis pendet, ex quo si non reuertatur pro apostolis, appellatio circunducitur, & censeatur non appellans, merito super eo, quod non habet adhuc statum in natura, non potuit aliquid fieri, neque iudex impetrari, Vestr. d. lib. 7. cap. 3. sub num. 37. fol. 205.

Contra istam regulam oritur difficultas ex illo articulo: an gesta pendente termino ad dandum, vel recipiendum apostolos, sint nulla? qui articulus non parum contorsit Doctores, ut ostendat Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 13. de attent. pend. temp. apost. pend. num. 5. fol. 385. ad quem locum se remittit eod. tract. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appellat. pend. limit. 1. numer. 85. fol. 359. & ideo in eo, quod ibi dicit, non est faciendum aliud fundamentum.

Prima enim opinio est, quod processus valet, ut refert Lancellot. dict. cap. 13. num. 6. hancque tenuit Rot. decis. 19. alias 128. si iudex. de appellat. in nou. quæ est eadem cum decis. 37. alias 406. nota quod si iudex. de appellat. in antiq. & late ita firmat Bellamer. decis. 621. processus factus per iudicem a quo est appellatum pendente termino. numer. 1. & seqq. hancque esse opin. commun. * quod iudex a quo possit, pendente termino iuris, vel hominis, procedere, & processus teneat, scribunt Boer. Gabr. & Foller. quos retuli lib. preced. cap. 3. num. 178. & quod hanc opinionem teneat Palatium, testatur Aegid. vbi supra, & quod ita teneat Rota, testatur Vant. quem citavi d. cap. 3. num. 178. in sine. & hæc opinio placet Ioanni Andr. reprobata opinione contraria Hostiensis, ut habes in Gloss. in cap. 4. vi supra in verbo. ex tunc. in addit. de appell. in 6.

Secunda opinio est in contrarium, quod non valet, ut refert Lancellot. eod. cap. 13. num. 7. & hanc tenuit Collector decisionum in d. decis. 19. alias 128. si iudex. de appell. in nou. Felin. in cap. 4. personas. num. 4. vers. pendentibus istis. de appell.

Tertia opinio distinguit: aut iudex, a cuius sententia est appellatum, processit post sententiam, & pendente

dente termino ad recipiendos apostolos, & postea detulit appellationi, & processus isto casu non valet: aut non detulit, & processus valet, *vs refert Lancell. vbi supra num. 8.* hæcque opinio deducitur ex distinctione, quam vacillando tradit Io. de Lign. sed eam tamen non sequitur, teste *Collectore in d. decis. 19. alias. 128. in fine de appell. in nou.*

Quarta opinio similiter distinguit: aut sumus in iudice delegato; & gesta per eum hoc tempore non valent: aut sumus in ordinario, & valent, *Lancellot. vbi supra num. 9.* hæcque distinctio latius colligitur ex dictis per Rot. *decis. 77. alias. 570. iudici delegato, de appell. in antiq.*

Quinta opinio distinguit etiam: aut non fuerunt petiti apostoli per appellantem, & tunc processus iudicis a quo non est irritus: aut fuerunt petiti, & iudex præfixit appellanti terminum ad illos recipiendum, & tunc eius processus non valet, *Collector decisionum in decis. 41. alias 357. fuit dubitatum. de appell. in nou. & refert Lancell. d. cap. 13. n. 10. fol. 385.*

Sexta opinio, quam etiam format Lancell. *d. cap. 13. num. 11.* procedit similiter distinguendo duo membra. Primum membrum est, quando est appellatum a diffinitiva, & dubitatur, an pendente hoc termino possit appellans impetrare iudicem appellationis, & coram ipso impetrato procedere, & tenet, quod tam ipsa impetratio iudicis, quam processus coram eo factus valeat, *Rot. decis. 54. alias. 734. nota quod quando. de appell. in antiq. & decis. 41. alias 357. fuit dubitatum. ibid. nam ex quo. de appellat. in nou.* Secundum membrum est, quando est appellatum ab interlocutoria, & tunc tenet, quod valeat non solum impetratio iudicis, & processus coram eo factus, sed quod valeat etiam processus, qui fieret coram iudice a quo, *Rot. & Lancellot. quos retuli, & sequutus sum infra. nu. 81. & quæst. num. 31. vers. contra.*

76 Quid dicendum?

CONCLVDO ex regula, quod, pendente tempore apostolorum recipiendorum, omnia, quæ geruntur, siue a parte, siue a iudice a quo, siue a iudice ad quem, sunt nulla, & attentata, *Lancell. vbi supra nu. 15. & seqq. fol. 385.* & quod si iudex assignauerit terminum ad audiendum responsum an appellatio sit admittenda, vel non, vel ad apostolos recipiendos, siue terminum ad iter arripiendum, seu ad audiendum responsum super receptione apostolorum, quilibet istorum terminorum faciat, quod interim officium iudicis conquiescat, refert, & sequitur *Franch. in cap. 4. personas. col. vlt. num. 20. de appell. & pro hac conclusione, loquendo de appellatione a diffinitiva, vide infra sub num. 91. vers. quartus casus.*

77 AMPLIA I. hanc conclusionem (dum dixi, quod pendente termino, conquiescit officium iudicis) vt habeat locum etiam in termino, quem iudex præfixisset ad prosequendam appellationem, & retenta etiam opinione, quod non propter huius termini præfixionem censeatur detulisse appellationi, quia adhuc quamuis non detulerit, tamen non potest procedere contra appellantem, *Franch. in eod. cap. personas. n. 18. vers. sed dubitatur primo. de appell.*

78 AMPLIA II. notabiliter, vt pendente termino, seu dilatione assignata appellanti ab interlocutoria, iudex a quo non possit contra ipsum appellantem procedere; licet enim in appellatione ab interlocutoria iudex a quo non teneatur super sedere, imo, etiam pendente appellatione, possit procedere in caus-

sa ante inhibitoriam secutam, & etiam ipso appellante ulterius non citato, tamé quando iudex a quo statuit terminum appellanti, etiam si nullatenus detulisset appellationi, non poterit, termino pendente, procedere, *Franch. in eod. cap. personas. col. vlt. num. 19. de appell.*

Contra hanc ampliationem tenent Rot. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum *infra limit. 3. n. 81.*

LIMITA I. istam conclusionem, vt non procedat in actu impetrationis iudicis ad quem, & in processu, qui postea fit coram ipso iudice impetrato, quia erunt validi, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 3. num. 26. & 27.* & in pluribus decisionibus Caputaq. quos retuli, & sequutus sum *quæst. seq. num. 26. vers. sublimita. vbi videas.*

LIMITA II. eandem conclusionem, vt non procedat, quando in assignatione certi termini ad recipiendum apostolos, vel ad audiendum responsum iudex addidisset clausulam (*& postea quandoocunque*) quia tunc, elapso termino certo assignato, terminus amplius non durat, quia ista clausula (*& postea quandoocunque*) non facit terminum, seu dilationem, & ideo, & pars, & iudex possunt libere procedere, *Franch. in eod. cap. 4. personas. col. vlt. num. 21. ibi. & adde prædictis. de appell.*

LIMITA III. vt non procedat, quando sumus in appellatione ab interlocutoria & tractatur de validitate processus iudicis a quo, qui hoc casu processus factus coram iudice a quo, pendente hoc termino apostolorum, est validus, *Rot. quam refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 13. de attent. pend. temp. apost. num. 32. & 33. tom. 5. fol. 386.* & in casu huius limitationis ait Lancell. procedere decisiones allegatas pro prima opinione. & hanc limitationem tenent Gemin. & Franch. quos retuli & sequutus sum *infra sub num. 91. vers. prima opinio, vbi videas.*

Reliquas limitationes ad hanc conclusionem ponit Lancell. *d. cap. 13. n. 32. & seq. fol. 386. vide eum.*

Iuxta præfatam conclusionem inuenta est praxis; vt appellatus, volens amputare appellanti protractionem litis, & expedire ipse commissionem, citet appellatum ad videndum sibi responderi de apostolis, vt recenset *Marchef. tract. de commiss. par. 1. capit. 26. de commiss. appell. vig. cap. oblata. num. 10. fol. 285. in secunda impress.*

Verum ista praxis quantum ad ipsum appellantem, vt possit commissionem impetrare non est necessaria, cum possit illam impetrare, etiam pendente termino, vt dixi *supra nu. 79.* & quantum ad appellatum, vt possit præuenire appellantem, restringitur vt procedat solum quando causa venit committenda hic in Curia, quia in Curia non habet locum. *ca. 57. oblata, de appell. de non praueniendo appellantem in impetratione rescripti. testibus Rot. Franch. Dec. & Marchef. quos retuli & sequutus sum quæst. seq. numer. 46.* secus si causa venit committenda extra Curiam, quia tunc appellatus non potest præuenire, *per ea, quæ scripsi dict. quæst. seq. num. 46. & 56.*

ARTICVLVS IX.

AD Nonum articulum. Quando incipiat currere terminus iurii, qui datur pro apostolis, hoc est, nunquid tringinta dies, qui dicitur terminus iurii, & conceduntur appellanti ad petendos apostolos, vt dixi *supra art. 4. n. 37. & seqq.* & conceduntur etiam iudici a quo ad respondendum de apostolis, vt dixi *supra num. 42. art. 5. incipiant currere tam*

respectu partis, quam respectu iudicis a die interposita appellationis, vel a die sententiae?

Respondeo, quod incipiunt currere a die interpositae appellationis, secundum. Host. in cap. 1. de appell. in 6. Rot. decis. 5. alias 29. fuit dubitatum. de appellat. in nou. Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 5. cap. 3. sub num. 1. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appellat. in prima instan. in verbo termino iuris. fol. 104. dicens, quod hac opinione utitur, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 13. de attent. pend. temp. apostol. petend. num. 2 & 3 fol. 385. & de ista obseruantia testatur etiam Rota d. decis. 5. in fine, quam refert etiam Franch. in capit. 6. ab eo. numer. 5. vers. si vero queritur. de appellat. in 6. & quod fatalia incipiant currere a die appellationis, scribit Luc. Pat. in pract. cap. lib. 5. cap. 1. numer. 5. & haec est communis * conclusio.

Contra istam conclusionem: quod enim incipiant currere a die sententiae, disponit text. in l. 24. iudicibus. C. de appell. & tenent Gloss. in l. vnica, in verbo intra tempus. ff. de libell. dimiss. & in cap. 6. ab eo qui appellat. in verbo xxx. dies. de appell. in 6. 10. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 6. sub num. 143. & 145. fol. 69. & videtur communis opinio * de qua testantur & sequuntur Guid. Pap. tract. de appell. quest. 27. num. 27. fol. 58. & Mysing. in sing. obseru. cent. 4. obseru. 36. quando aliquis.

Alii, nempe Ioan. de Lign. quem referunt Rot. d. decis. 5. num. 2. de appell. in nou. & Franch. in cap. 6. ab eo. sub num. 4. versus finem, de appell. in 6. distinguit, ut si appellans habuerit notitiam sententiae latae currat sibi terminus a die latae sententiae, si vero non habuerit notitiam, currant a die scientiae, quo poterat appellare, hancque distinctionem Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. sub num. 220. fol. 489. testatur, teneri magis communiter, * & esse aequam, quia alias, si tempus petendi apostolos curreret simpliciter a die latae sententiae, posset ob ignoratam sententiam transire totum tempus petendi apostolos, hancque distinctionem videtur sentire Gloss. in d. cap. ab eo qui appellat. in verbo. 30. dies. de appell. in 6. dum scribit, hos 30. dies currere a die sententiae quando appellatum est infra decem dies, alias, inquit, si poneremus, appellatum esse post triginta dies, impossibile foret computari tempora a die sententiae, verum ista distinctio cessat, si teneamus illam opinionem, quod incipiant a die interpositae appellationis, quia tunc necessario excluditur ignorantia.

Aliam distinctionem referunt Io. Ferrar. & Guid. Pap. supra citati, quam poteris videre.

84 Ego excogitavi vnam distinctionem non minus veram, quam facilem; & est ista: Aut loquimur de iudice, qui tenetur dare apostolos infra triginta dies, ut dixi supra art. 4. num. 39. vers. 10. firmatur. & concludo, quod indistincte debet eos dare infra triginta dies a die sententiae, textus est clarus in d. l. 24. iudicibus. C. de appell. quare iudex postquam tulerit sententiam debet se parare, ut infra triginta dies a die latae sententiae possit dare apostolos, quia in eo non potest considerari illa distinctio, an sciuerit vel ignorauerit, quia cum ipse ferat sententiam, habet indubitata scientiam: Aut loquimur in appellante: & concludo in eo posse adaptari controuersiam, & opiniones relatas; nam textus in d. l. iudicibus. aperte disponens, numerandos esse a die sententiae, aperte loquitur in iudice, & non in appellante; & in ista controuersia ego rursus distinguerem: Vel pars fuit citata personaliter; & dicerem idem, quod dixi in iudice: Vel non fuit

citata personaliter; & dicerem quod currunt a die scientiae, & indubitate a die appellationis, quae probat scientiam.

Et haec procedunt de iure.

Praxis tamen & communis obseruantia seruat opinionem Hostiensis, quam adduxi primo loco, ut tam iudici, quam parti incipiant currere a die interpositae appellationis, ut testatur decisionum Collector, quem refert etiam Franch. in c. 6. ab eo. sub nu. 5. vers. si vero queritur. de appell. in 6. & in foro Capitolino ex dispositione statutorum Vibis, lib. 1. cap. 167. quinque illi dies, qui dantur ad redeundum pro apostolis, incipiunt currere a die appellationis.

DECLARA I. istam conclusionem, ut dies, quae 85 est interposita appellatio, non computetur in termino triginta dierum, seu quinque dierum ad vltim Capitolinum, Luc. Pat. in pract. Cap. lib. 5. ca. 4. n. 1.

DECLARA II. ut si quis statim lata sententia 86 appellauerit viua voce, reseruando sibi facultate appellandi in scriptis, & deinde iterum appellet in scriptis infra legitima tempora, tunc fatalia incipient currere non a die primae appellationis, sed a die secundae, ut refert & sequitur Luc. Pat. in pract. Cap. lib. 5. cap. 1. num. 8 & 9.

RESTRINGE istam declarationem, ut non procedat quando iudex eo tempore, quo fuit appellatum viua voce, praefixit appellanti certum terminum ad redeundum pro apostolis, quia tunc, nisi redeat pro apostolis infra illum terminum praefixum, appellatio efficitur deserta, quamuis non essent lapsa tempora ad appellandum in scriptis, Luc. Pat. d. cap. 1. n. 10.

ARTICVLVS X.

AD Decimum articulum. An iudex dando apostolos 87 dimissorios, possit etiam appellanti praefigere terminum ad se presentandum cum apostolu coram iudice appellationis?

Respondeo quod potest, ut refert & sequitur Cotar. in l. vnica, limit. 13. sub num. 20. C. si de momen. poss. Quare si dum iudex dat apostolos dimissorios praefigat appellanti terminum ad se presentandum vna cum apostolis coram iudice ad quem, tunc debet appellans se infra terminum sibi assignatum presentare; alias si terminus sibi assignatus sit competens, quia habeat congruum spatium, & appellans intra illum terminum non se presentauerit coram iudice ad quem, appellatio efficitur deserta; secus est si terminus assignatus sit indiseretus sine congruo spatio, quia appellatio non efficeretur deserta, Franch. in cap. 4. personas. sub num. 3. vers. tertio potest. de appell. nam quod iudex a quo possit appellanti praefigere terminum ad se presentandum coram iudice ad quem, scribunt Franch. dict. cap. 4. personas. sub numero 3. vers. secundo ad presentandum. & d. vers. tertio. & sub numero 5. vers. circa secundum. ibi. sed in secundo termino. Rebuff. tractat. de appellat. in praefat. numer. 51. fol. 479. tom. 3. & retuli & sequutus sum infra questio. 15. artic. 2. sub numero 15. vers. nota primo. & quod iudex possit praefigere appellanti certum tempus ad introducendam eius appellationem coram iudice ad quem, ita, quod si eam intra tempus praefixum non introduxerit, appellatio efficiatur deserta, neque possit iudex terminum hunc a se praefixum prorogare, durante termino, scribit Guid. Pap. tract. de appell. qu. 39. sub n. 34. tom. 5. fol. 59. & quod non possit hunc terminum prorogare, licet possit eum praefigere, refert, & sequitur ex eo Lancell. tract.

tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 13. princip. num. 6. eod. tom. 5. fol. 308.

88 **C**ontra istam communem conclusionem de termino ad se præsentandum coram iudice appellationis viget consuetudo, de qua testatur Rebuff. loco supra proxime citato, dicens, quod præfata præfixio termini non est consueta in Curia secularibus.

89 **R**ETENTA conclusione.

DECLARA obiter eam quoad terminum, qui præfigeretur appellanti ad se præsentandum coram Domino nostro Papa, ad quem esset appellatum extra Curiam, quia sufficit comparere coram Auditore deputato super impetratione litterarum sicut est Auditor contradictarum, qui habet iurisdictionem ordinariam, & facit idem auditorium, seu consistorium cum Papa, *Fed. de Sen. conf. 108. punctus. n. 1. in fine, & num. 2. quem referunt, & sequuntur Felyn. in cap. 4. personas. num. 2. in fine, & numer. 3. & Franch. num. 7. vers. ultimo quando. de appellat. licet Franch. non loquatur in Audite contradictharum, sed in Audite generali caussarum, qui est in Curia.*

INTELLIGE I. hanc declarationem, ut hodie, remota omni controversia, procedat in Audite Camera, qui ex eius facultatibus potest tanquam iudex deputatus a Papa cognoscere, & decidere causas appellationum interpositarum ad Papam, *ut dixi supra quest. 8. num. 112. & in alio num. ibidem citatis.*

Nec obstat decisio Rotæ, quam nos citavimus eadem quest. 8. sub num. 125. vers. contra hanc. quamque refert, & sequitur Felin. d. cap. 4. personas. sub num. 3. vers. limita dicens, quod Auditor Camera non potest se intromittere de appellationibus interpositis ad Sedem Apostolicam, quia solent tractari, & committi in Palatio Apostolico per D. Vicecancellarium.

Quia respondeo, quod Rot. & Felyn. qui eam sequitur, loquuntur eo tempore, quo Auditor Camera non habebat istas facultates, quibus venit reiicienda illa decisio, *ut scripsi dicta quest. 8. sub num. 125. vers. non discedas.*

90 **R**ESTRINGE eandem declarationem, & intelligentiam, ut non procedat, quando Auditor Camera non posset procedere in illa causa sine speciali commissione, quia tunc non satis est, se præsentare coram Audite Camera, *Franch. in d. capit. personas. numer. 7. in fine, & Felyn. numer. 3. vers. limita de appell.* Vnde is, qui debet se præsentare conspectui Apostolico non sufficit se præsentare coram Cathedra Papali, sed debet se præsentare coram præsentia ipsius Papæ, quam habere non valens debet protestari, *Franch. in eod. c. personas. n. 8. & Felyn. sub d. num. 3.*

ARTICVLVS XI.

91 **A**D Vndecimum articulum. *An disposita de apostolis habeant locum etiam in appellatione ab interlocutoria.*

Respondeo, considerando quinque casus.

Primus casus est: *An appellans ab interlocutoria debeat petere apostolos: & concludo indistincte, petendos esse, ut ex Gem. & Franch. retuli, & sequutus sum supra numer. 31. vers. extendi quarto. ubi quod sunt petendi etiam in appellatione extraiudiciali, & probatur ad litteram ex cap. 1. de appell. in 6. & hoc de iure canonico procedit etiam ea ratione, quod de iure canonico potest appellari ab interlocutoria, ut retuli, & sequutus sum infra questio. 17. limit. 47. memb. 1. num. 73.*

Hocque procedit etiam attento iure civili, quia

& si de iure civili sit prohibita appellatio a mera interlocutoria, ut retuli, & sequutus sum infra d. quest. 17. limit. 47. memb. 1. num. 1. & seqq. & ideo iudex possit, sprete appellatione procedere ad ulteriora, ut scripsi ead. limit. 47. memb. 1. num. 28. tamen is, qui appellat, tenetur petere apostolos, alias appellatio esset nulla, quia apostoli sunt indistincte pars appellationis, ut retuli, & sequutus sum supra sub num. 24.

Secundus casus est: *An in petitione, & traditione apostolorum ab interlocutoria sint seruanda eadem tempora qua seruantur in apostolis a diffinitiva: Et dico quod sic, quia non reperio, quod iura faciant aliquam differentiam, & in specie quod iudex teneatur respondere, & tradere apostolos petitos, etiam quando est appellatum ab interlocutoria, disponit ad litteram textus in cap. 1. de appellat. in 6. licet enim iudex possit prætere, appellationem esse iniustam, & ideo illam reiiciat, tamen tenetur tradere apostolos petitos, ut retuli, & sequutus sum supra sub num. 42. vers. respondeo. dummodo enim appellatio sit valida, quia non peccet in forma, & ideo dummodo non sit ipso iure nulla, tenetur iudex exhibere apostolos, ut declarat Gemin. in d. cap. 1. §. quod si appellator. versus finem, sub num. 7. de appell. in 6. & ex Arch. retuli, & sequutus sum supra num. 63. secus autem si appellatio esset ipso iure nulla, ut retuli, & sequutus sum supra sub n. 46. vers. subdeclara secundo. ubi videas.*

Tertius casus est: *an interposita appellatione ab interlocutoria, & non petitis apostolis, possit iudex a quo, pendente appellatione, & termino ad petendum apostolos, procedere: & concludo absque difficultate, quod potest, per ea qua dixi infra q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 28.*

Quartus casus est: *an interposita appellatione ab interlocutoria, & petitis apostolis, possit iudex ante traditionem apostolorum procedere in causa? Et isto casu sunt duæ opiniones.*

Prima opinio est, quod iudex possit procedere, & in hoc differt appellatio a diffinitiva ab appellatione ab interlocutoria, quod, pendente appellatione a diffinitiva, processus, quem faceret iudex a quo, est ipso iure nullus, & retractatur per viam attentati ex hoc solo, quod fuit processum pendente appellatione, & termino ad petendos apostolos, sed nullitas processus, quem faceret iudex a quo, pendente appellatione ab interlocutoria etiam cum petitione apostolorum, pendet a futuro euentu, quia, si appellans obtinebit in causa appellationis ab ipsa interlocutoria, retractabitur processus, alias non, *Franch. in cap. 4. ut super. sub num. 4. ibi. si vero appellatur ab interlocutoria, & latius ante eum Gemin. sub num. 8. vers. glo. super verbo ex tunc. & n. 9. vers. sed quaritur de appell. in 6. & pro hac opinione vide omnino supra sub num. 75. vers. prima enim. & versic. sexta opinio. in fine, & num. 81. vers. limita tertio.*

Secunda opinio est in contrarium, quo iudex non possit in aliquo procedere ante quam sint exhibiti apostoli, & procedendo licitissimus processus; & hanc opin. tenuit Host. in cap. 1. de appellat. in 6. & pro hac opin. vide quæ scripsi supra n. 75. vers. secunda opinio.

Non discedas a prima opinione.

Imo amplia eam, ut iudex possit procedere non solum pendente petitione apostolorum, & termino iuris, sed etiam pendente termino assignato a iudice ad redendum pro apostolis; & in his terminis loquuntur Gemin. & Franch. in locis supra proxime citatis.

Quintus casus est: quando iudex a quo expresse denegat dare apostolos, vel in termino iuris illos non exhibet, & postea procedit: & isto casu concludo, quod processus, quem facit, est ipso iure nullus, & hoc probatur ex textu in cap. 4. vt super. & ibi. Gl. in verbo. ex tunc. & in cap. 6. ab eo. de appell. in 6. & scribit aperte Franch. in dict. cap. 4. vt super. num. 5. vers. sed ipsa expressa de appell. in 6.

Aduerte tamen tu ex Regno Neap. quod in Regno tempus prosequendæ appellationis, & sic tempus etiam apostolorum non habet locum in appellatione ab interlocutoria, sed solum in appellatione a diffinitiva, vt resuli & sequutus sum infra num. 97.

ARTICVLVS XII.

91 AD Duodecimum articulum. *Qualis sit terminus iuris, intra quem apostoli debent peti, & concedi in Regno Neap. & in foro Capitolino.*

Respondeo, quod in Regno Neap. ex constitut. appellationum tempora. rubr. 45 lib. 2. & tit. 198. non dantur illi triginta dies, de quibus scripsi supra art. 4. & 5. sed dantur simpliciter quinquaginta dies ad prosequendum coram iudice appellationis, quare sufficit, quod appellans petierit apostolos quandoque post sententiam, dummodo eos præsentet iudici appellationis vna cum processu ante lapsum quinquaginta dierum, vt scribunt Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, numer. 221. & 222. fol. 489. & num. 243. vers. vltimo quia. fol. 495. Caraut. super ritu 260. in princip. & per totum, quem citant etiam Mandos. tract. de commiss. in 17. commiss. appell. in prima instan. in verbo. termino iuris fol. 103. & Lancell. tract. de assens. par. 2. cap. 12. in prefat. sub numer. 53. fol. 347. & hi quinquaginta dies incipiunt non a die sententiæ, sed a die appellationis, Maran. d. n. 222.

Et praxis in Regno est, vt appellans debeat ista omnia expedire infra quinquaginta dies, videlicet, præsentare appellationem, processum, & apostolos iudici ad quem, & habere congruum responsum a iudice appellationis, & licentiatus recedere, Maran. in d. verbo. & quandoque appellatur. num. 222. fol. 491. & num. 417. vers. collige ergo. fol. 517. & apertius Caraut. d. ritu. 260. n. 9. in 2. not. qui recenset, quid seruetur de licentia, habenda a iudice appellationis.

93 DECLARA I. istam praxim; vt iudex possit quidem breuiare, sed non elongare hunc terminum quinquaginta dierum, Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. sub num. 412. vers. tertius casus est. fol. 516.

Contra istam declarationem scribit Caraut. super ritu 251. sub num. 4.

94 DECLARA II. vt, lapsis 50. diebus, & non præsentato processu, vt dixi supra, appellatio dicatur deserta, Maran. in d. verbo. & quandoque appellatur. num. 411. vers. secundus casus. fol. 516. & Caraut. super ritu. 260. numer. 1.

95 EXTENDE I. istam declarationem, vt procedat etiam in casu, quo iudex ad quem breuiasset præfatum terminum, quia si appellans non præsentauerit processum, aliaque necessaria non fecerit infra terminum breuiatum, appellatio efficitur deserta, Caraut. rit. 251. sub num. 5. & 6.

96 EXTENDE II. vt appellatio efficiatur deserta ipso iure, & sententia transeat in rem iudicatam tantum, quod partes iudicis consistunt solum in declarando, appellationem esse desertam, Caraut. su-

per ritu 260. sub num. 2. & licet hæc extensio moderetur de stylo sacri Regii Consilii Neap. vbi admittitur præsentatio processus etiam post lapsos quinquaginta dies, & cognoscitur causa ex eisdem actis, dummodo appellatio non sit pronuntiata deserta, tamen iste stylus, quia est contra ius commune, non potest seruari in aliis Curis, quæ sunt inferiores, Caraut. d. ritu 260. num. 6. & seqq.

RESTRINGE eandem praxim, vt procedat solum in appellatione a diffinitiva, quia dicta constitutio regia loquitur præcise de appellatione a diffinitiva; quare non habet locum in appellatione ab interlocutoria, quia in ea statum dispositioni iuris communis, vt declarat Maran. in suo spec. par. 6. actu in princ. in verbo. & quandoque appellatur. num. 243. fol. 495. nisi ista interlocutoria haberet vim diffinitivæ, Maran. eodem n. 243. in fine.

In foro Capitolino ex dispositione statutorum Urbis lib. 1. cap. 167. terminus iuris non sunt triginta dies, sed sunt quinque, & in hoc statutum sequutum est dispositionem cap. 24. ab eo a quo. 2. qu. 6. quare appellans, monitus a iudice ad terminum iuris, debet redire quinta die a die appellationis; Vide Luc. Pat. in pract. cap. lib. 5. cap. 4. nu. 1. & hæc quinta dies datur non solum ad redeundum pro apostolis, sed ad præsentandam appellationem coram Capitaneæ appellationum in actis notarii, vt disponitur in statutis Urbis lib. 1. cap. 168. & disputando in terminis antiquorum statutorum resoluit Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 5. cap. 3. num. 3. & seqq. & num. 8. vers. ex hi. ibi. quicquid tamen. & num. seqq. Verum tamen est, quod in ista præsentatione appellationis nulla requiritur solemnitas, & ideo sufficit, quod detur instrumentum appellationis notario causæ, qui illius præsentationem notabit in actis, nec requiritur decretum iudicis, Luc. Pat. d. cap. 4. sub num. 1. & quod sufficiat in quacunque parte quintæ diei apostolos petiisse, & sic non teneatur appellans expectare vltimum momentum, & quod, iudice semel requisiti in d. quinta die, siue apostolos dederit, siue non, appellatio possit representari, quia sufficit, apostolos fuisse petitos, scribit Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 5. c. 3. n. 9.

Illud quoque obiter aduertimus, quod, si tempore præsentandæ appellationis vacaret officium Capitaneatus, posset ex dispositione statutorum antiquorum præsentari Conseruatoribus, Luc. Pat. d. lib. 5. cap. 4. num. 3. & 4.

ARTICVLVS XIII.

AD Decimum tertium articulum. *An iudex, non 100 deferens appellationi in casu, quo tenetur deferre, & non tradens apostolos, puniatur, & qua pena.*

Circa primum respondeo, quod iudex a quo, non deferendo iustæ appellationi, punitur, Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus. num. 1. lib. 2. fol. 193. Franch. in cap. 53. pastoralis. sub num. 5. vers. quinto operatur. & in cap. 59. vt debitus. num. 42. vers. in gloss. in verbo extrationabili. & sub num. 43. vers. in eadem. & clarius in cap. 31. de priora. in princ. de appell. & Contar. in l. vnica, limit. 27. num. 8. C. si de momen. poss.

Et hoc procedit etiam, quando non vult dare apostolos, quia iudex requisitus tenetur præcise dare apostolos, alias non dando illos, processus non solū est nullus, seu venit annullandus iuxta distinctionem, quam adduxi supra num. 91. sed vltius iudex venit puniendus, vt sentit Gemin. in cap. 4. vt super. numer. 5. vers.

vers. quæro an non tradens. de appell. in 6. quare non sufficit deferre appellationi, sed requiritur etiam traditio apostolorum, & utramque sub pœna.

Circa secundum; qua pœna puniatur; respondeo distinguendo inter ius civile, & ius canonicum; nam de iure civili puniatur non solum iudex, sed puniatur etiam eius officialis, si ei non contradixerit. & puniatur triginta pondo auri. *L. 21. quoniam iudices. C. de appell. Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus. num. 1. lib. fol. 193. Sed Franch. in cap. 31. de priore. sub num. 3. vers. in gloss. fin. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque apella:ur. num. 210. fol. 487. & nu. 399. in 6. quæst. princip. fol. 514. & Lancell. tract. de attent. cap. ult. de pœn. attentat. num. 250. & 251. fol. 465. vltius distinguendo, scribunt hanc pœnam habere locum in causa civili, sed si causa est criminalis, tunc secundum eisdem Franch. & Maran. puniatur pœna arbitraria, Bal. tamen in l. addictos. 1. post medium, vers. sed si esset appellatum. C. de episcop. audien. scribit, quod iudex, qui post interpositam appellationem, exsequitur sententiam capitalem, puniatur etiam ipse capitaliter, quia paria sunt occidere innocentem, & occidere eum, qui fugit ad iustam iuris defensionem. Lancell. dist. cap. vltim. num. 242. & 243. fol. 465. scribit quod in criminalibus in certis casibus grauibus est introducta pœna deportationis. nam iudex, qui post appellationem procedit, tenetur pœna legis Iulie de vi publ. Guid. Pap. tract. de appell. qu. 2. num. 11. fol. 58. & qu. 120. num. 89. & 94. fol. 61. Lancell. vbi supra. & Rebuff. tract. de senten. execut. in prefat. num. 22. tom. 1. fol. 307. & quod iudex, qui in criminalibus appellationem non admittit, teneatur pœna d. Iulie, de vi publ. & sic condemnatus sit infamis, refert & sequitur Farinac. in qq. crimin. lib. 3. q. 101. ampl. 3. num. 1.*

201 De iure canonico, si causa est civilis, puniatur pœna arbitraria, Franch. in cap. 31. de priore. num. 3. vers. in gloss. fin. de appell. & Maran. vbi supra. Si est criminalis, deponitur, Franch. & Maran. locis citatis, Boer. decis. 153. certum est enim. nu. 4. Lancell. d. cap. vltim. num. 243. fol. 465. & ex his apparet communis * conclusio, quod iudex non admittens appellationem puniatur tam de iure civili, quam de iure canonico, & quod non deferens appellationi interpositæ ad Papam, mittatur cum literis ordinarij ad Curiam puniendus, disponit text. in dist. cap. 31. de priore, quia debet ei deferre ob reuerentiam superioris, ne dum vbi certum est, appellationem ipsam fore probabilem, sed etiam vbi dubitatur, an sit probabilis, vt scribit Conrat. in l. vnica, quæst. 19. num. 3. vers. item puniatur. C. si de momen. poss.

202 **DECLARA I.** istam conclusionem, vt ista pœna depositionis, quæ imponitur a iure canonico, habeat locum contra clericos, aliosque religiosos non admittentes appellationem, cap. 11. decreto. 2. q. 6. & Gloss. vltima in cap. 31. de priore. de appell.

Ratio huius declarationis est, quia clerici alique religiosi non proferunt sententias sanguinarias, ideo sufficienter prouisum est per depositionem.

203 **DECLARA II.** vt prædictæ pœnæ habeant locum, quando iudex non solum denegat appellationem, sed etiam procedit ad vltiora in exsequutione, secus est quando non procedit ad vltiora, quia isto casu imponerentur pœnæ mitiores, & ratio est, quia, qui procedit vltius, lædit grauius partem, Lancell. tract. de attent. cap. vltimo. de pœn. attent. num. 244. & seqq. fol. 465.

DECLARA III. vt istæ pœnæ in causis civilibus, quando exsequutio est retractabilis, non seruetur in praxi, quia solum reuocantur attentata contra partem attentantem, quia factum iudicis censetur factum partis, & ita vidi sæpe seruari, nunquam punito iudice,

SVBDECLARA I. istam declarationem, vt si iudex attentaret, & procederet ex se sine partis instantia, tunc deberet in primis condemnari ad interesse & damna partis; secundo deberet priuari officio tanquam nimis imperitus, nam iudex potest ex officio reuocare attentata sine partis instantia, sed non debet ea committere.

SVBDECLARA II. vt si vltra appellationem intercesserit etiam inhibitio iudicis ad quem, tunc debeat condemnari in pœnis contentis in inhibitione, in qua iudices solent comminari varias pœnas, Lancell. tract. de attent. cap. vlt. num. 253. & seqq. fol. 465. quamuis causa sit civilis, vel saltem debet puniri aliquantulum arbitrio iudicis, sed hic Romæ solet vexari potius aduersarius, quia principalis solet facere instantiam contra aduersarium, & iudicibus non solet intimari inhibitio.

DECLARA IV. vt si iudex a quo non admittitur appellatione in causa capitali, processerit ad exsequutionem, cum tamen appellatio esset admittenda, debet etiam ipse eadem pœna capitali puniri, Ang. Arct. in l. 6. non tantum. numer. 3. ff. de appell. & vlt. & Boer. decis. 153. certum est enim. num. 5. vers. tamen. Quare in Francia tres latrunculores, quos Præpositos Marescallorū vocant, fuerunt capite truncati, eo, quod, non obstante exceptione fori opposita a reo, & post appellationem ad Senatum emissam, exsequutionem fecerant, & Iordanus de Lisle, qui neptem Papæ desponsauerat, suspensio vitam Parisi finit eo, quod suspensio fecerat Siguinum, & Renatum Valere, cum appellassent ad Senatum, & appellationi nolissent renuntiare, vt recenset Rebuff. tract. de sent. execut. in prefat. sub num. 24. tom. 1. fol. 307. Verum hoc exemplum, relatum a Rebuff. non procederet forsitan, quando illi appellantes meruissent illam pœnam, quia tunc iudex, quia non admisset appellationem, posset condemnari in aliqua pœna pecuniaria, vt seruatum fuisse contra quatuor iudices refert Boer. decis. 153. certum est. num. 15.

EXTENDE I. hanc declarationem vt non solum teneatur ipse iudex, qui committit huiusmodi exsequutionem, sed teneantur etiam eius subditi, commissarii, & seruientes ita, vt iussus iudicis non excuset teste Mansuet. quem refert & sequitur Lancell. tractat. de attent. par. 2. capit. 12. de attent. & innouat. appell. pend. ampl. 4. princip. numer. 11. vers. quarto amplia. fol. 352.

Ratio huius extensionis potest esse, quia per appellationem ablata est iurisdictio iudicis a quo, vt scribit Bald. in l. 7. addictos. sub num. 2. vers. item adde. C. de episcop. aud. & sic iudex a quo post interpositam appellationem efficitur incompetens, ex quo negotium deuoluitur ad superiorem; vnde ei tanquam non iudici non est parendum, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 20. princ. num. 2. fol. 357.

Contra istam extensionem facit, quia auctoritas superioris excusat, Crauet. cons. 6. plura videnda. sub num. 95. vers. nec obstat Quare Mithridates Attilium, qui ei insidias struxerat, supplicio assecit, & seruos eius

eius impunitos esse voluit ob parendi necessitatem, vt recenset Gail. in pract. obseruat. de pac. publ. lib. 1. cap. 4. sub num. 14.

Facit etiam, quia actus tribuitur ordinanti, & non exsequenti, testibus iis, quos retuli & sequutus sum infra quæst. 17. limit. 10. num. 3. & 4. vers. ratio.

Huic oppositioni patet solutio ex allegatis supra in ratione extensionis; nam non dicitur superior, stante appellatione, & sic cessat argumentum.

109 EXTENDE II. eandem declarationem, vt in Regno Franciæ procedat, etiam si subesset iusta causa non recipiendi appellationem, quia adhuc iudex debet expectare, quod iudex ad quem hoc pronunciet, & remittat executionem faciendam, Boer. d. decis. 153. num. 6. nam in Francia omni appellationi est deferendum ob superioris reuerentiam, siue causa sit civilis, siue criminalis, Rebuff. tract. de senten. execut. in prafat. num. 23 & 24. tom. 1. fol. 307. & adde quæ scripsi infra quæst. 17. limit. 47. memb. 3. sub num. 26. & limit. 48. sub num. 47. vers. imo.

110 RESTRINGE istam extensionem vt non procedat duobus casibus Primus est, quando periculum esset in mora. Secundus est, quando iudex est talis, a quo non potest appellari; quia quolibet istorum casuum potest procedi ad executionem etiam in Regno Franciæ, Boer. d. decis. 153. num. 6. & 7. Tertius casus erat in delinquente capto in ipso maleficio. Quartus erat in sponte confesso; sed hodie etiam in istis recipitur appellatio, vt scribit Rebuff. subd. num. 24. & quod iudex possit procedere in adducto primo casu ad executionem, quando periculum est in mora, scribit Boer. d. decis. 153. sub num. 5. quem refert, & sequitur Lancellott. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampliat. 4. princip. numer. 16. vers. secundo. fol. 352. & limit. 6. princip. num. 24. fol. 364. & latius limit. 43. fol. 376. & adde, quæ scripsi infra quæst. 17. limit. 38. num. 1. & seqq. & limit. 48. num. 36. & 37.

111 Aduerte declarando istam restrictionem, quod licet iudex a quo, quando imminet periculum moræ, possit procedere ad executionem, tamen debet postea superiori scribere causam, quare appellationem non receperit, & si illa causa est legitima non punietur, si autem non reperiatur legitima, & debuisset appellationi deferre, tunc tenetur, Boer. d. decis. 153. certum est. sub num. 5. vers. tamen vult. & adde quæ scripsi infra quæst. 19. rem. 1. concl. 4. num. 82. & 83. & ideo aduertat iudex, quod casus sit clarus, ne alias ponat se in aliquo magno periculo.

112 DECLARA V vt omnes pœnæ cessent, quando iudex non admisit appellationem, quæ non debebat admitti, quia tunc potuit impune procedere ad vltiora, Franck. in cap. 31. de prior. in princ. vers. nota a contrario sensu. de appell. quod intellige, donec ei fuerit inhibitum, sed quandoque etiam si fuerit ei inhibitum, vt in casu confessi, & conuicti, de quo scripsi infra quæst. 17. limit. 4. num. 13. & limit. 48. num. 25.

113 EXTENDE I. hanc declarationem, vt non solum cessent pœnæ, sed iudex, qui admitteret appellationem iniustam, seu friuolam, peccaret, vt scripsi infra q. 17. limit. 4. n. 3. & limit. 36.

EXTENDE II. vt procedat etiam quando probabiliter dubitari posset, an appellatio esset admitenda, quia ratione probabilis dubii excusatur, Franc. in c. 59. vt debitus. sub num. 42. vers. in glos. in verb. ex rationabili. de appellat. & Contar. in l. vnica, quæst. 19. num. 5. vers. limita nisi. C. si de momen. poss.

DECLARA VI. vt cessent pœnæ, quando iudex non admittendo vsus est clausula (nisi si & quatenus,) quia tunc non habetur pro reiecta simpliciter, vide infra q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 160.

DECLARA VII. vt hodie dictæ pœnæ non sint in vsu, tum quia in rescriptis apponitur clausula (appellatione remota) tum quia non dantur commissiones contra iudices, Contar. in l. vnica, q. 19. num. 10. & 11. vers. ceterum. C. si de momen. poss.

Hæc declaratio est nimis vaga, ideo tempera eam ex his, quæ scripsi infra q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 78.

ARTICVLVS XIV.

AD decimum quartum articulum, Cuius expensis 114 debeant mitti, seu dari apostoli?

Respondeo, dandos esse expensis petentis, Bal. in auth. hodie §. apostolos. num. 13. vers. quæri consuevit. C. de appell. & quod Doct. teneant, esse tradendos expensis appellantis, scribit Gemin. in cap. 1. num. 13. vers. sed an apostoli. de appell. in 6. & esse communem * conclusionem, scribit Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. nu. 224. fol. 490. & quod apostoli, seu literæ dimissoriæ debeant dari expensis petentis tantum, refert, & sequitur Alexan. Striat. in pract. iudic. cap. 14. n. 2. in fine.

Confirmatur ista communis conclusio ex his, quæ dixi lib. preced. cap. 8. n. 849. & seqq.

Egi in hac quæstione de secundo tempore causæ appellationis, videlicet, de tempore petendi apostolos, sequitur, vt videamus de tertio, nimirum de tempore impetrandi iudicem, & committendi causam appellationis.

QVÆSTIO XIV.

ARGVMENTVM.

Infra quantum tempus sit committenda causa appellationis.

SVMARIA.

COMMISSIO causa appellationis impetranda consideratur in quinque casibus, qui reducuntur ad duos, n. 1.

APPELLANS habet in quatuor casibus annum ad committendum causam appellationis, sub num. 1. vers. in primo, & num. 2. 3. & 4. — Iudex potest prafigere terminum breviorum, n. 5.

COMMISSIO causa appellationis a sententia diffinitiva, lata in Curia, debet secundum stylum impetrari infra decem dies, numero 6. & 7. — Extenditur, numer. 8. & seqq. in quibus agitur de commissione impetranda post habitum terminum pro seruato ante subscriptionem sententia, vsque ad num. 11. — Infertur quo termino priuari non possit appellans, commissurus causam ex stylo Romana Curia, numer. 12. & 13. — Declaratur multipliciter stylus Romana Curia committendi causam infra decem dies, num. 14. & seqq. vsque ad num. 23. — Limitatur multipliciter idem stylus committendi causam infra decem dies, numer. 24. & seqq. vsque ad finem quæstionis — Prima Limitatio est, quando causa est inappellabilis, quia tunc non procedit stylus deservendi cuiuslibet appellationis, numer. 24. — Secunda Limitatio, quando iudex, requisitus de apostolu, moneret ad terminum iuris, numer. 25. & seqq. in quibus multa discutuntur de commissione impetrata, pendente termino iuris, deq. illius

illius subreptione, validitate, & invaliditate cum distinctione plurium casuum vsque ad num. 31. — Tercia limitatio, quando iudex dedit secundum terminum iuris. numer. 32. — Quarta limitatio, quando per appellansem non fit, quominus committatur infra decem dies, numer. 33. & seqq. in quibus dantur multa exempla vsque ad numer. 45. — Quinta limitatio, quando appellans prouenit appellansem in committendo causam, quia tunc causæ appellatio- nis non deferretur, licet appellans eam non fecerit committi, numer. 46. & 47. — Sexta limitatio, quando appellatio interponitur a sententia, lata extra Curiam, numer. 48. & seqq. in quibus dantur multa declarationes vsque ad numer. 59. — Septima limitatio, quando dantur apostoli testimoniales, numer. 60. — Octava limitatio, quando causa fuit commissæ saltem die undecima, numer. 61. — Nona limitatio, quando appellatur a iudice suspecto procedente, numer. 62.

QUONIAM in aliquibus casibus appellatur ad Principem, & hic in Curia Rom. sunt multi iudices, a quorum sententiis non potest appellari, nisi ad Papam, de quibus iudicibus scripsi supra questio. 8. numer. 127. & seqq. artic. 6. & quia Princeps committit causam proceribus dirimendam, & Papa, ad quem appellatur non cognoscit ipse, sed delegat, ideo videndum est infra quantum tempus debeat appellans impetrasse commissionem causæ appellatio- nis.

Pro absoluta resolutione sunt considerandi quinque casus, qui tamen possunt reduci ad duos.

Primus casus est, quando iudex a quo statim reijcit appellationem.

Secundus casus est, quando nec reijcit, nec admittit, sed dat terminum iuris, vel alium ad redeundum pro apostolis petitis in appellatione; & deinde appellanti, redeunti in termino iuris, dat apostolos refutatorios.

Tertius casus est, quando dantur apostoli testimoniales.

Quartus casus est, quando admittit appellationem, seu illomet tempore, quo datur appellatio, dat simpliciter apostolos reuerentiales sine aliqua termini præfixione ad prosequendam appellationem.

Quintus casus est, quando iudex eodem tempore, quo admittit appellationem, vel in termino, dato ad redeundum pro apostolis, dat reuerentiales cum aliquo termino ad prosequendam appellationem, id est, committendam causam: nam quod iudex possit appellanti assignare terminum ad prosequendam appellationem, scribunt Franch. & Maran. quos retuli, & sequutus sum questio. seq. artic. 2. sub numer. 15. vers. quinto.

IN PRIMO, ET SECUNDO casu (quando iudex reijcit appellationem, seu in termino iuris dato respondet de apostolis refutatoriis) concludo, quod appellans habet integrum annum ad committendam causam appellationis, eamque finiendam, & ex causa biennium, & per viam restitutionis in integrum etiam triennium: ratio est, quia, cum iudex ab initio reijcit appellationem, vel reijcit in termino iuris, dando apostolos refutatorios, nullum ipse dat terminum ad prosequendam appellationem, quia, reijciendo eam, videtur incompatible, quod ipse diceretur præfixisse aliquem terminum ad prosequendam appellationem, quam ipse voluit de medio tollere, & consequenter appellans remanet in ter-

minis iuris communis: sed de iure communi appellans, volens prosequi suam appellationem, debet eam prosequi & expedire infra annum, vt dixi, & ex causa infra biennium, capit. 5. cum sit Romana. & ibi Doct. de app. lit. quia in iure non est aliter determinatum illud tempus faciendi committi, & prosequendi causam, nisi vt supra, videlicet, infra annum, & ex causa infra biennium, Bal. & Card. Alex. quos retuli & sequutus sum quest. seq. art. 2. num. 2. & 12. declarat. 1. vers. sextum tempus. & vers. septimum. & ideo sufficit, quod appellans faciat eam committi quando- cunque, dummodo intra annum faciat non solum committi, sed etiam expediri, si non fuerit impeditus, iuxta ea, quæ declarando scripsi quest. seq. art. 2. num. 27. & seqq. & art. 8. num. 179. nam causæ appellatio- nis interpositæ non dicitur de terra, nisi lapso anno, & ex causa impeditenti biennio, per ea, quæ retuli & sequutus sum questio. seq. dict. artic. 8. sub numero 179. & 180.

Neque obstat, quod iudex a quo non detulerit seu non admiserit appellationem, quia non per hoc est in eius potestate tollere effectum, & vigorem appellationis; imo remanet in suo vigore quoad eius prosequutionem, vt ex Franch. retuli & sequutus sum supra quest. 11. art. 1. num. 10.

EXTENDE conclusionem huius secundi casus, vt habeat locum etiam si appellanti, redeunti pro apostolis in termino iuris, præfixerit alium terminum, intra quem appellans obtinuerit dati reuerentiales &c. vide casum huius extensionis quest. præced. num. 60. & infra num. 32.

IN Tertio casu (quando sunt dati apostoli testi- moniales) concludo, vt in præcedenti, quod appel- lans habet annum ad faciendum committi causam appellationis, vt retuli infra limit. 7. num. 60.

EXTENDE vtramque conclusionem vt in tan- tum detur annus ad faciendum committi causam appellationis, vt iudex non possit breuiare hunc ter- minum, quia si non admittit appellationem, non potest appellanti præfixere terminum ad eam prosequendam, Rot. Vestr. & Dec. quos retuli & sequutus sum infra n. 15. vers. declara secundo.

IN Quarto casu (quando iudex admittit appellationem, seu dat apostolos reuerentiales, nullo præfixo termino appellanti ad prosequendam appellationem) concludo, vt in præcedentibus, quod appellans habet vnum annum ad prosequendam appellationem, Franch. in cap. 57. oblata. sub num. 4. col. 3. vers. prima est quando nullus. de appellat. militans enim eadem rationes, quæ militant in præcedentibus casibus.

Quare, vt vides, omnes hi quatuor casus possunt reduci ad vnum quia omnes habent hanc conclusio- nem, quod appellans habet vnum annum ad faciendum committi causam appellationis.

Contra hanc conclusionem, quando iudex appellationis impetrari debet a Principe, oppono: videtur enim, quod appellans tunc habeat tempus indefinitum; quia commissio causæ appellatio- nis conueneratur inter fatalia, seu est pars fatalium, nam fatalia inchoantur ab origine appellationis, vt ex Bal. & Card. Alex. retuli & sequutus sum o. s. q. art. 2. n. 12. vers. declara primo. quare fatalia incipiunt currere non a die commissio- nis causæ, sed a die interpositæ appellationis, vt retuli, & sequutus sum quest. seq. art. 7. n. 172.

Sed in auditorio Principis fatalia non currunt, seu

#00

leu causa appellationis non efficitur deserta, etiam si staret per mille annos in consistorio Principis, *Abb. Card. Alex. Dec. Odd. & alij, quos retuli & sequutus sum. q. seq. n. 131.* Et in specie, quod in causa appellationis, introductæ in consistorio Principis, non currant fatalia, donec Princeps constituat quis cognoscat, scribit *Affl. quem retuli, & sequutus sum q. seq. art. 3. cas. 4. sub num. 131.* & quod appellans excusetur a protectione appellationis, si Principi notificauerit appellationem interpositam, & petierit sibi dari iudicem ad quem, & Princeps distulerit dare iudicem, scribit *Ios. Cumia, quem retuli, & sequutus sum vbi supra,* quod appellans dicatur impeditus facto Principis ante commissionem, scribit *Thef. Fossan. quem retuli & sequutus sum infra d. cas. 4. sub num. 133. vers. subrestringe.*

Resp. huic oppositioni, quod appellanti non currunt fatalia, quando apud Principem vitur diligentia debita pro causæ commissione impetranda, alias, si nõ vitur diligentia debita, fatalia currunt, & causa efficitur deserta, *vt ex Alex. M. Ant. Bauer. Gramm. & Thef. Fossan. retuli & sequutus sum num. seq. & nu. 6.*

5 IN Quinto, & ultimo casu (quando iudex a quo admittit appellationem, & præfigit appellanti terminum ad committi faciendum causam appellationis) concludo, quod appellans isto casu debet infra terminum sibi præfixum fecisse committi causam appellationis, vel saltem adhibuisse solidam diligentiam, vt committeretur, alias appellatio efficitur deserta, & ideo introduendum est, quod appellantes vadunt ad Cameram Principis, & sollicitant potestatum, & pulsant ad Cameram pro introducenda appellationis causa, & faciunt rogare notarium coram testibus, quod non possunt habere aditum, *vt ex Ang. in auth. sed l. C. de tempor. appell. referunt & sequuntur Alex. cons. 104. viso processu causarum. sub num. 5. ibi, vnde dicit Ang. lib. 2. & M. Ant. Bauer. tract. de mora, par. 1. in 4. temperam. sub n. 12. ibi. facit quod pul. bre. tom. 6. par. 2. fol. 406.* & quod appellans debeat requirere superiorem cum opportunitate, vt causam appellationis committat, sicut dicimus, quando requiritur iudex, vt det apostolos, alias appellatio efficitur deserta, scribit idem *Alex. cons. 19. viso processu. num. 3. vers. circa secundum.* & ibi, vnde debuerunt priores. lib. 1. & magis correcte *d. cons. 104. sub nu. 1.* & quod appellans debeat facere debitam diligentiam pro commissione causæ, sentit *Thef. Fossan. decis. 10. instantia. cas. 1. num. 3.* Et quod in consistorio Principis, si appellans fuerit negligens, vt causa committatur sibi sit impunitum, refert, & sequitur *M. Ant. Bard. tractat. de temp. vtil. cap. 4. sub n. 3. vers. sed redeundo. tom. 5. fol. 214.* & quod si appellatur in Curia, tunc debeat appellans ne dum arripere iter versus Cancellariam, sed debeat ad ipsum Vicecancellarium; vel eius Locumtenentem accedere, si poterit, alioquin de hoc debet protestari, & presentare commissionem signandam, & recipere super hoc publicum instrumentum, quia, hoc facto, si commissio non fuerit signata vel presentata infra terminum appellanti præfixum ad proseguendum appellationem, non sibi nocebit, testatur *Rot. decis. 25. alias 155. si certus terminus. sub nu. 1. ibi. hac procedunt. de appell. in nou.*

Nec sufficit, quod appellans semel attentauerit adire superiorem pro impetranda commissione causæ, & ipsum requisierit, & postea discesserit superior, quia tenetur, cum superior reuersus fuerit, redire

ad eum, & denuo requirere, quia sola absentia non excusat & appellantes, qui accedunt ad Sedem Apostolicam, si non possunt habere copiam Papæ, oportet, quod protestentur de impedimento, *Ant. de Burr. in cap. 8. ex ratione. num. 8. vers. ex his deciditur. de appell. quem ref. vt & sequitur Alex. d. cons. 19. sub nu. 3. vers. circa secundum. lib. 1.* & quod non sufficiat semel adire superiorem pro impetranda commissione, & esse impeditum, nisi impedimentum perseverauerit, & perseueret, scribunt idem *Ant. de Burr. & Alex. vbi supra,* & *M. Ant. Bauer. d. par. 1. sub num. 13.* quia si appellans non potuit hodie habere copiam Papæ, habebit cras, *Ant. de Burr. & Alex. vbi supra,* & quod appellans debeat instantet, & instantissime petere commissionem causæ, scribit *Alex. d. consil. 104. viso processu causarum, num. 5. lib. 2.* ita quod non sufficeret semel initerisse scribit etiam *Gramm. decis. 13. lata sententia sub num. 4.*

EXEMPLIFICA, declarando practicabilem conclusionem huius quinti casus, in appellatione legitime interposita, & infra legitima tempora a sententia diffinitiva, lata hic in Curia, quia ex inueterato, & uniformi stylo iudex a quo eam admittit cum termino decem dierum ad committendam causam appellationis, alias appellatio efficitur deserta, *Cassad. decis. 4. de more, in principio. de appell. fol. 312. Caputaq. decis. 31 appellatio & decis. 32. & die, par. 1. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. num. 6. sur. cdu. precedentibus. & late Lancell. dr. & de attent. par. 2. capit. 12. de attent. & in nou. appell. pend. in prefatione, num. 59. & seqq. vers. 4. finitur, tom. 5. fol. 347.*

Ratio huius styli est, quia mos Palatii, seu Curia Rom. est, vt appellanti a diffinitiva dentur apostoli reuerentiales, & hoc cum termino decem dierum in forma solita, quia ius defert appellationi, *Cassa d. decis. 4. in principio,* & quod in appellatione a diffinitiva delatio iudicis a quo nihil operetur, quia iudex ex debito tenetur deferre, & quia ius defert ipsi appellationi a diffinitiva, scribunt *Franch. in capit. 44. sape, sub num. 30. vers. in eadem gl. ibi statim, & Card. Alex. num. 35. de appellat. & quod ius deferat appellationi a diffinitiva & terminum statuatur, dixit Rot. decis. 41. alias 357. fuit dubitatum, de appellat. in nou. & quod non sit in consideratione, an iudex deferat appellationi a diffinitiva, cum ius deferat, scribit *Pur. dec. 103. in vna Gerund. sub num. 1. & 2. lib. 3.* & quod ius deferat appellationi a diffinitiva, & iudex non deferens puniatur, scribit idem *Cassad. ead. decis. 4. de more, in principio & decis. 8. appellauerat. num. 10. de appell. fol. 312. & 316.* & quod ex stylo Palatii intelligantur semper dati reuerentiales, scribit *Caputaq. decis. 157. commissio appellationis, nu. 2. par. 1. seu quia appellanti a diffinitiva lex ipsa defert, & quia appellationes in Rom. Curia semper ad Sedem Apostolicam emittuntur, & iudex, qui eiusmodi appellationi non deferret, puniretur. Solent propterea iudices Romanæ Cur. in appellatione a diffinitiva dare apostolos reuerentiales in forma; & forma, quam postea notarius extendit est ista, *memoratus D. iudex dedit reuerentiales apostolos quatenus a diffinitiva, & intra decendum, ac quatenus a legitima persona, alias refutatorios.* Et quia iudex a quo potest appellanti præfigere terminum ad proseguendam appellationem, vsu receptum est in Sacro Palatio, vt iudex eodem contextu, quo dat præfatos apostolos reuerentiales, præsignat terminum decem dierum ad proseguendam appellationem, *vt enarrat Vestr. d. lib. 7. cap. vlt.***

ult. numer. 1. & 2. & quod apostoli reuerentiales den-
tur sub prædicta forma, scribit etiam Cassad. decis. 7.
quamuis auditor. num. 5. de appell. fol. 315. & de præfato
stylo, & obseruantia Sacri Palatii testatur rursus idē
Vest. ead. prax. lib. 3. cap. 5. num. 4. fol. 56. vocans hunc
terminum decem dierum terminum ipsius iudicis,
& hominis ad prosequendam appellationem. Et cū
hac praxi præfigendi terminum decem dierum ad
prosequendam appellationem concordat casus, quē
ponit Rot. decis. vltim. 66. al. as. 488. si papa, de appell. in
nou. & concordant, quæ scribit Crescent. decis. 1. al. as.
25. tempus. de appellat. fol. 140. & quod mos sit, vt iudex
præfigat terminum decem dierum, scribit Rot. de-
cis. 41. alias 357. fuit dubitatum. de appellat. in nou. &
quod, datis reuerentialibus in Curia, censeatur et-
iam per iudicem datus terminus decem dierum ad
committendam causam, scribit Lancell. d. cap. 12. in
præfat. nu. 59. & 60.

Contra hanc exemplificationem, seu stylum op-
pono tripliciter.

Primo, quia in auditorio Principis fatalia nō cur-
runt, & ideo causa non efficitur deserta, iuxta ea, quæ
retuli & sequutus sum quæst. seq. num. 31. art. 3. cas. 4. sed
tempora committendi causam sunt de temporibus
fatalium, vt retuli & sequutus sum ead. q. seq. sub num. 12.
art. 2. vers. tertium tempus ergo.

Hæc oppositioni respondi supra numer. 4. in fine,
num. 5. & 6.

Secundo oppono, quia, si iudex a quo defert ap-
pellationi, iam abdicat a se omnem iurisdictionem
quoad illam causam, vt ex Bar. Soc. Felyn. Maran. &
Lancell. retuli & sequutus sum infra quæstio. 17. limit. 47.
memb. 1. nu. 41. vers. refringe quæ nō. Ergo cum defert
appellationi non potest appellanti præfigere termi-
num, quia terminum præfigere importat habere iurisdictionem.

Hæc oppositioni respondet Franch. in cap. 5. cum
appellati inibus. & si vero. sub num. 8. de appell. in 6. dicens,
quod iudex non potest præfigere terminum ex iurif-
dictione, quam habebat in causa principali, quia il-
li est a se abdicata, sed potest, quia in hoc est sibi cō-
cessa iurisdicção a iure, vt in iuribus citatis a Franch.
Et quod iudex a quo postquam detulit appellationi
possit terminum præfigere, scribit etiam Gemin. quæ
retuli, & sequutus sum infra quæstio. 17. limitat. 47.
memb. 1.

Tertio oppono, quia, quod iudex a quo præfigat
terminum appellanti ad prosequendam appellatio-
nem, est imponere legem superiori, quod inferior
facere non potest, testibus Abb. Franch. Dec. & aliis,
quos retuli & sequutus sum quæst. art. 10. decl. 2. n. 218.

Resp. quod iudex a quo præfigit terminum ap-
pellanti ad faciendam diligentiam cōmittendi cau-
sam, & non ad committendam, sicque præfigit par-
ti. & non superiori, quod facere potest, vt declarauit
ibidem.

RETENTA exemplificatione & stylo.

8 EXTENDE I. eundem stylum, seu potius illius
rationem admittendi omnem appellationem, vt ser-
uetur etiam in Regno Franciæ: nam ibi omni appel-
lationi defertur ob reuerentiam superiorum; lauda-
bile enim est, superioribus honorem, & reuerentiam
deferre, & iudex debet velle, si malam & in quam
protulerit sententiam; vt superior eam reformet, ne
pars condemnata remaneat læsa. & iose in foro ani-
mæ teneatur: licet quidam damnati, & corrupti iu-

dices odio prosequantur appellantes, vt ex Franch.
Rebuff. & Capic. retuli infra quæst. 17. mem. 3. sub num. 26.
vbi videas.

EXTENDE II. eandem exemplificationem seu 9
stylum committendi causam appellationis infra de-
cem dies, vt procedat etiam si sit habitus terminus
pro seruato coram iudice delegato, coram quo ter-
minus pro seruato potest durare ultra annum, vt scri-
psi supra quæst. 12. num. 8. quia nihilominus appellatio
debet interponi infra decem dies a die habitu termi-
ni pro seruato, & iudice deinde appellationi defe-
rente, & dante reuerentiales in forma, debet appel-
lans ex tunc infra alios decem dies sequentes expe-
dire commissionem causæ appellationis; quamuis
sententia nondum sit subscripta.

Contra hanc extensionem & stylum oppono tri-
pliciter, & erunt oppositiones vti ad habendam
veram notitiam styli.

Primo oppono, quia causa appellationis non po-
test committi ante latam sententiam, quia non gra-
uatus non appellat; si non appellat, ergo non potest
committere causam appellationis, Marib. tractat. de
commiss. par. 1. de commiss. appellat. super diuers. capit. 28.
numer. 1. & 2. fol. 298. in 2. impress. imo neque potest
committi post latam sententiam, nisi sit etiam inter-
posita appellatio infra legitima tempora, vt scripsi
supra quæst. 3. num. 3. vers. primus. & elapsis decem die-
bus, appellans non est amplius in tempore ad appel-
landum & consequenter neque ad faciendum com-
mitti causam appellationis.

Sed, attento præfato stylo, quod iudex possit pro-
ferre sententiam post decem dies quocumque,
pars appellatet ante latam sententiam, & non dum
confulto, an esset grauata: ergo impossibile videtur,
quod pars arctetur ad impetrandum commissionem
causæ appellationis, cum forsitan sententia subscribe-
tur in eius fauorem, & ideo velit illam approbare, &
non appellare.

Resp. huic oppositioni, negando assumptum, quia
sententia præsumitur, seu fingitur lata eo die, quo
terminus est habitus pro seruato, & ideo ex tunc ex-
stat sententia & consequenter ex tunc adest graua-
men, & stante grauamine potest interponi appella-
tio, & interposita appellatione, sequitur a primo ad
vltimum quod possit causam appellationis com-
mittere, & commissione vti quatenus sententia sub-
scribatur contra se; Vnde praxis est. vt detur com-
missio ordinaria: Dignetur S. V. causam & causas ap-
pellationis, & appellationum a quadam asserta sententia
diffinitiva, vt dicetur lata, per Auditorem Camera inter
Seiūm actorem ex vna. & Tuum reum, conuentum, S. V.
oratore ex altera de, & super & c. rebusque aliis & c. in
prima instantia, & sine obligatione camera & c.

Et vultis videre, quod sententia fingatur lata in
die habitationis termini pro seruato, seu præsumatur
ea die lata, sitque præsumtio iuris, & de iure, quæ
probationem non recipit in contrarium; respicite
hoc, quod R. P. D. Locumtenens in ciuilibus Audi-
toris Camera habet plures terminos pro seruatis in
die iuridica, quos tamen postea publice declarat in
die informationis notarii etiam si illa dies non sit di-
es iuridica, & tamen nunquam est auditum, quod il-
la decreta, & sententiæ possint impugnari, quia fue-
rint lata in die non iuridico, finguntur enim lata in
die termini, qui fuit habitus pro seruato.

Hincque procurator frustra post terminum ha-

bitum pro seruato, accedit ad notarium vna cum testibus, & non reperta sententia in actis, allegat iudicem suspectum; quia nihilominus sententia, quæ postea subscribitur, dicitur fuisse antea lata, & sic dicitur allegatus suspectus post latam sententiam.

Hinc etiam vana reddi potest cautela procuratoris, qui, cum ad instantiam partis aduersæ sit habitus terminus pro seruato ad sententiam, & valde timeat, sententiam subscribi contra suum clientulum, citat partem aduersam ad dicendum contra iura producta ad effectum, vt iudice admittente illa iura, circumducatur terminus habitus pro seruato, & si causa est delegata, & est vltima audientia, differatur vsque ad nouas audientias de mense Octobris, & noua requiratur citatio, quia iudices, obuiantes his procuratorum subterfugiis, admittere solent iura sine præiudicio termini habitus pro seruato, & frustra tunc procurator niteretur probare, quod sententia non erat subscripta; quia, si daretur hæc probatio, de facili notarius, qui sententiam scribit sub die termini habitus pro seruato, conuinceretur de falso.

Minusue obstat, quod possit contingere, vt sententia subscribatur in eius fauorem, quo casu nollet appellasse: quia respondeo, quod potuit appellare quatenus contra, vt dixi infra.

Secundo oppono, quia si appellatio non est pura, sed conditionalis puta si aliquis protestaretur, se non molestari in sua possessione, & possessionem ab eo non auferri, & quatenus auferretur appellaret, & conditione non adimpleta, procedatur super tali appellatione, processus dicitur inualidus ex eo, quia huiusmodi appellatio conditionalis, non adimpleta conditione, nihil ponit in esse, & consequenter processus non habet vbi se fundet: vnde sicut processus est nullus ob nullitatem appellationis, ita etiam, si quid, pendente huiusmodi appellatione, fuerit gestum, non debet censeri attentatum, cum appellatio nulla non possit operari effectum attentatorum; quare si quis appellauerit, quatenus contra eum subscribatur sententia, & omni meliori modo, talis appellatio dicitur nulla, & cessant attentata, vt deducit, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appellat. pend. limit. 50. princip. numer. 192. & seqq. vers. quinta causa. tom. 5. fol. 381. pro qua oppositione Lancell. citat Achil. decif. quam ego retuli, & sequutus sum supra quest. 5. sub num. 115. vers. aduerte. & quod appellatio conditionalis a futuro grauamine non teneat, scribunt Franch. Corn. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra dict. quest. 5. numer. 103. & seqq.

Sed appellans ab eiusmodi sententiis appellat conditionaliter, quatenus contra, vt dixi supra eadem questio. 5. sub numer. 111. ergo eiusmodi appellatio non tenet.

Huic secundæ oppositioni respondeo, verum esse, quod si procederetur super appellatione conditionali, non prius adimpleta conditione, processus appellationis esse nullus; sed in casu, de quo agimus, appellatio dicitur interposita post latam sententiam, & in ipsa causa appellationis non proceditur, nisi post latam sententiam, quia licet appellans expediat commissionem appellationis, eamque redimat a Curforibus, & producat in officio archiuii, tamen nunquam citat partem ad dicendum contra commissionem, nisi cum fuerit subscripta sententia, & quia sententia posset esse subscripta in omnibus, &

per omnia ad eius fauorem, potest commissione non vti, ex quo appellauit quatenus contra.

Tertio oppono, quia dato isto stylo, quod iudex delegatus possit habere terminum ad sententiam pro seruato vsque ad biennium, & sententiam deinde subscribere, sequeretur duo absurda. Primo enim sequeretur quod iudex, antequam subscriberet sententiam, non cogeretur respondere de apostolis, per ea, qua considerauit quest. preced. num. 73. sicque redderentur vana illa iura, quæ iudici imponunt necessitatem respondendi de apostolis infra triginta dies, de quibus iuribus scripsi ead. quest. preced. num. 42. 46. art. 4. & num. 59. art. 7. & sub num. 100. art. 13. Secundo sequeretur necessario desertio causæ, quia si iudex non subscriberet sententiam, nisi post lapsum biennium, sequeretur necessario lapsus fatalium, & ex lapsu fatalium desertio, sicq; esset in potestate iudicis fere sententiam inappellabilem.

Huic tertiæ oppositioni respondeo, euacuando vtrumque absurdum.

Ad primum absurdum respondeo, quod iudex delegatus, requisitus pro apostolis, dabit terminum iuris, & requisitus in fine termini solet dare alium terminum iuris, & sic deinceps, quoties requiretur, donec subscriberet sententiam, & quia, dando secundum terminum iuris, appellans non tenetur amplius redire, teste Rot. & aliis, quos citavi, & sequutus sum quest. preced. num. 34. & 56. & ipse iudex vltimus apostolos de iure dare non potest, Rot. quam citavi eadem quest. preced. num. 62. & habetur, ac si dati essent refutatorii, vt scripsi eadem questio. preced. numer. 60. vers. contrariam. & num. 65. cessat absurdum, quia censentur dati refutatorii, & consequenter potest committere causam appellationis, vt dixi quest. preced. num. 65.

Ad secundum absurdum respondeo dupliciter. Primo respondeo, quod isto casu appellans impediretur facto iudicis, ne posset prosequi appellationem, & ideo aut fatalia ipso iure non current, præsertim si appellans protestaretur de isto impedimento, aut restitueretur aduersus lapsum fatalium, vt latius declaravi quest. seq. art. 3. cas. 4. numer. 123. & 9. numer. 181.

Secundo respondeo, quod appellans isto casu debet facere instantiam apud iudicem pro aperitione termini habitus pro seruato, vt post Rot. sentit Lancellot. tractat. de attent. par. 2. capit. duodecimo, de attent. & innou. appellat. pend. in prefat. num. 29. vers. amplia primo. tom. 5. fol. 347. dicens, quod fatalia currunt, & ob illorum lapsum appellatio censetur deserta, etiam si intra fatalia fuisset per iudicem habitus terminus pro seruato, & deinde antequam pro parte appellantis fuisset facta instantia pro aperitione termini, lapsum esset quadriennium, & demum ad instantiam appellati terminus fuerit resolutus quia sententia dicitur transisse in rem iudicatam, subdens, quod fatalia currunt, etiam si sententia non fuerit subscripta.

Aduerte, quod hæc tertia oppositio non potest considerari in iudicibus ordinariis, qui possunt habere terminum pro seruato solum per dies decem, etiam si sint delegati; neque in iis delegatis qui possunt habere terminum pro seruato solum per quindecim dies, aut vsque ad mensem, quales sunt Auditores Rotæ, vt scripsi supra quest. 12. num. octauo. quia isti si infra decem dies a die termini habitus pro seruato detur

detur appellatio, & requirantur pro apostolis, possunt dare terminum iuris, qui est vnus mensis, & tunc appellanti redeunti possunt dare apostolos, quia tulerunt iam sententiam, & sic cessat sententiæ incertitudo, quam in aliis delegatis consideravi *quæstione ræced. num. 73.*

RETENTA extensione.

INFERO, quod appellans a sententiis, latis in Curia Rom. non potest priuari termino viginti dierum ad committendam causam appellationis a die latæ sententiæ; lata enim sententia, habet primos decem dies ad appellandum, sicque potest appellare vltima die decendii, & alios decem habebit ad committendam causam, si iudex appellationi detulerit, dederitque incontinenti reuerentiales in forma; quod si non fecerit eam committi intra hos decem dies, sufficit, quod fecerit annotari præsentatam commissionis, vt dixi *infra nu. 36.* & ex tunc habebit mensem, vt dixi *infra n. 37.*

INTELLIGE eandem exemplificationem, & stylum, eiusdemque secundam extensionem, vt iste stylus Rom. Curia committendi causam infra decem dies a die appellationis importet vno tantum casu necessitatem, ita vt si appellans eam non commiserit, seu non fecerit diligentiam committendi infra dictos decem dies, efficiatur deserta: & casus est iste, quando iudex defert appellationi, datque incontinenti apostolos reuerentiales in forma, vt in præcedenti illatione.

At in aliis casibus iste stylus non importat necessitatem, sed solum dat licentiam appellanti, vt possit nihilominus, si voluerit, committere infra eisdem decem dies, non expectato termino vnus anni a iure sibi indulto, aut alio sibi a iudice præfixo ad redeundum pro apostolis.

Ratio, quare de stylo possit committi infra decem dies etiam in istis casibus, est, quia licet iudex det appellanti terminum iuris, seu non detulerit appellationi, tamen eam admittit ius, & ideo idem stylus est, vt causa possit committi infra dictos decem dies, ac si iudex appellationi detulisset, & dedisset apostolos reuerentiales in forma.

DECLARA I. eandem exemplificationem, & stylum, vt appellans dicatur causam commisisse infra decem dies, dummodo ante lapsum tempus decem dierum commissio sit in banco Cursorum, quia satis dicitur tunc appellans prosecutus causam appellationis, cum non sit necessarium, commissionem fuisse præsentatam iudici, cui committitur, *Cassad. decis. 4. de more. numer. 1. de appell. Pus. decis. 389. in vna Gienon. sub numer. 1. lib. 2. & apertius Crescen. decis. 1. alias 25. tempus. & decis. 8. alias 66. libr. 2. commissionem de appell. neque fuisse redemptam a Cursoribus, Rot. diuers. decis. 799. oscen. par. 3. lib. 3. fol. 208.*

Ratio huius declarationis est, quia isti decem dies, qui dantur ad expediendam commissionem dantur ad inchoandam prosecutionem appellationis, vt retuli & sequutus sum *infra sub numer. 39.* & non ad se præsentandum coram iudice appellationis; terminus enim ad inchoandam prosecutionem appellationis est tempus ad appellationem subleuandam, id est, ad præsentandum apostolos iudici ad quem, de quo tempore scripsi *quæstio. seq. sub numer. 12. vers. tertium tempus.* & differt a tempore, quod datur ad præsentandam appellationem iudici ad quæ, vt retuli, & sequutus sum *d. q. seq. sub n. 12. vers. quartum tempus.*

DECLARA II. dum dicimus, quod iudex præfigit terminum appellanti ad proseguendam appellationem, id est, ad committendam causam appellationis, vt hoc procedat in terminis, in quibus loquitur conclusio, videlicet, quando iudex a quo defert appellationi, quo casu iudex potest præfigere terminum appellanti ad proseguendam appellationem, vt disputando late firmat, pluribus rationibus adductis, *Gemin. in capit. 5. cum appellationibus. §. si vero. nu. 7. vers. sed quero an postquam, de appell. in 6.* Secus si appellationi non deferat, quia tunc non potest terminum præfigere ad proseguendam appellationem, *Rot. decis. 16. alias. 282. nota quod iudex. de appellat. in antiq. Gemin. in capit. 1. §. in quibus. sub numer. 4. ibid. sed dicit hic. & Franch. in §. post hac. sub numer. 1. de appell. in 6. Dec. in cap. 5. cum sit Romana. sub numer. 15. vers. subiicit etiam, de appell. Vestr. in prax. libr. septimo cap. vltim. sub numer. 3. ibi. dixi autem, Lancell. tractat. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 13. numer. 4. & 5. fol. 368. & hanc esse communem * opin. testatur, & sequitur disputando Dec. dict. cap. cum sit Romana. sub numer. 17. versus finem, vers. secundus casus. & numer. 18. & seqq. sunt enim hæc incompatibilia, vt iudex præfigat terminum appellanti ad proseguendam appellationem, & appellationi non deferat, *Vestr. vbi supra.**

Contra hanc declarationem; quod enim iudex possit præfigere hunc terminum, etiam si appellationi non detulerit, videtur probari *ext. in cap. 1. §. post hoc appellatori. de appell. in 6. vbi post exhibitos apostolos dimissorios, vel refutatorios subdit de præfixione termini ad proseguendam appellationem. Et ita ex illo textu notat ibi in summario Gemin. & refert & sequitur Franch. in capit. 4. personas. sub numer. 10. vers. sed dubitatur. ibi. sed ipse idem. de appellat. hancque contrariam opinionem arbitratur veram esse Gemin. sibi met contrarius in dict. cap. cum appellationibus. §. si vero. numer. 7. in fine. vers. sed quid e conuerso. de appell. in 6. & videtur eam sequutus dum eam vltimo refert loco Guid. Pap. tractat. de appellat. d. quæst. 88. numer. 57. tom. 5. fol. 59. eamque esse veriorum testatur, & sequitur Moder. prax. Cur. Archiep. Neap. cap. 70. numer. 5. vers. sed difficultas.*

RETENTA declaratione, si placet in via disputandi.

SUBDECLARA illatiue, vt eo ipso, quod iudex præfigit terminum ad proseguendam appellationem, censeatur admittere appellationem, licet appellatio ab initio non fuerit recepta, *Rot. decis. 21. alias 242. nota quod in causa profana. de appellat. in antiq. & Vestr. in prax. libr. 7. cap. vltimo sub numer. 3. ibi. dixi autem. Et quod iudex censeatur admittere appellationem, quando simpliciter præfigit terminum, non admittendo, nec reiiciendo appellationem, scribit Dec. in dict. cap. 5. cum sit Romana. sub numer. 19. ibi. vel locum habent. de appellat. & apertius soluendo contraria in dict. cap. 57. oblata. nota. 2. numer. 2. & quod huiusmodi termini præfixio habeat vim delationis, scribit Lancell. tractat. de attent. par. 2. capit. 12. de attent. & in nou. appell. pen. limit. 1. numer. 59. tom. 5. fol. 359. quem latius retuli & sequutus sum *infra q. 17. limit. 6. memb. 7. numer. 91.**

Ratio est, quia, qui vult consequens, necesse est, vt velit antecedens necessarium.

Contra eandem subdeclarationem tenent *Abb. in cap. 44. sape. num. 22. vers. an iudex præfigendo. de appell.*

Franch. in cap. 4. personas. numer. 11. vers. & aduerse. de appell. & in cap. 5. cum appellationibus. §. si vero. num. 8. vers. in ea gloss. de appell. in 6. & quod delatio appellationis, & assignatio termini sint diuersa, & per assignationem termini non videatur iudex a quo deferre appellationi, scribunt idem Franch. in cap. 57. oblat. sub numer. 1. not. 2. eod. tit. de appell. & esse communem * opinionem testatur idem Franch. in cap. 64. Nicolao. sub n. 4. vers. in gloss. 1. de appell.

17 RETENTA subdeclaratione, quæ est vera.

EXTENDE eam, vt præfixio termini operetur tres effectus, quos operatur etiam admissio appellationis. Primus effectus est, quia purgat suspicionem, quæ poterat resultare contra appellantem, quod appellaret causa differendi iudicium. Secundus effectus est, quia non poterit appellans præueniri ab aduersario in impetratione iudicis. Tertius effectus est, quia appellans non comparens, seu non prosequens in termino condemnatur in expensis absque aliqua citatione; si appellatus non instat pro processu ad vltiora in causa appellationis, secus si instat procedi in causa appellationis, quia tunc non condemnatur in expensis, quamuis contumax, sed debet expectari diffinitiuam, Abb. in d. cap. 64. Nicolao. num. 7. Franch. numer. 6. vers. secundo queritur. & Card. Alex. num. 7. vers. habitus secundo. de appell.

18 RESTRINGE eandem subdeclarationem, vt non procedat quoad effectum introducendi causam in Curia, quia delatio, admissio, seu receptio appellationis habita a iudice, vel a parte operatur, vt causa dicatur esse in Curia, vt loquendo de appellatione ab interlocutoria, & a diffinitiuam, declarant Franch. in cap. 64. Nicolao. num. 5. vers. sed queritur primo, & vers. aliquando & quinto. & apertius Card. Alex. sub num. 6. de appell. & idem Franch. in cap. 70. interposita. §. eidem. not. 2. num. 2. eod. tit. de appell.

Sed sola præfixio, seu assignatio termini non deuoluit causam ad Curiam, sed requiritur vltra quod appellatio sit recepta a iudice, vel ab appellato, Franc. d. cap. Nicolao. sub num. 4. vers. in gloss. 1. ibi. & ideo host. de appell. & de communi * opinione testatur ibidem Dec. nu. 27. vers. in gloss. 1. & ante eum ipsemet Franch. & quod ista sit veritas & communiter * sequantur scribentes, testatur ibidem Card. Alex. num. 6. vers. in verbo, appellationi sua.

19 UTILITAS huius restrictionis est, quia in primo casu tenetur appellans prosequi causam in Curia, vel ad eam transmittere procuratorem cum sufficienti mandato ad prosequendam: in secundo vero casu tenetur solum appellans impetrare, seu mittere procuratorem ad impetrandum in Curia iudicem appellationis, qui cognoscat in partibus, & non in Curia, vt clare explicat Card. Alex. vbi supra. Et quod appellatio, cui non sit delatum per iudicem, vel per partem, deuoluat causam ad Curiam, ad finem vt tractetur in Curia, scribit idem Franch. in cap. 70. interposita. §. eidem. not. 1. num. 1. eod. tit. de appell. & vide supra q. 5. restr. 3. num. 28.

20 SUBRESTRINGE declarando eandem restrictionem vt habeat locum in causis prophanis, non in beneficialibus, vide Franch. in dict. cap. 64. Nicolao. num. 4. in fine, ibi. & intellige prædicta in aliis causis quam in beneficialibus. & Card. Alex. sub n. 8.

Secus ergo in causis beneficialibus, quæ de sui natura tractandæ sunt in Curia, quia illæ per appellationem semper sunt tractandæ in Curia, & proin-

de sola etiam præfixio termini deuoluit ad Curiam, Franch. & Card. Alex. vbi supra.

DECLARA III. vt iudex a quo, volens præfixione appellanti terminum ad prosequendam appellationem, debeat illum præfixione eodem contextu, quo appellationem admittit, quia post admissam appellationem non posset deinde infra tres dies præfixione ei aliquem terminum, cum post admissam appellationem totum negotium, tam principale, quam accessorium videatur deuolutum ad superiorem secundum vnam opin. quam refert Rot. decis. 40. alias 356. si appelletur a diffinitiuam. de appell. in nou. quam refert, & sequitur Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. sub num. 3. vers. dixi quoque.

Contrariam opin. quod enim iudex possit post admissam appellationem præfixione etiam ex intervallo terminum ad prosequendam appellationem, tenent Gemin. in cap. 5. cum appellationibus. §. si vero. sub num. 7. de appellat. in 6. Franch. in cap. 4. personas. sub num. 9. vers. non obstat. & vers. & procedunt prædicta. de appell. & esse communem * opin. testatur, & sequitur Dec. in cap. 5. cum sit Romana. sub nu. 15. in fine, vers. subiicit etiam. de appell. hancque opin. in casu, quo iudex præfixione terminum post tres dies, sequuta est Rot. vbi supra.

DECLARA IV. vt iudex possit, si vult, præfixione hunc terminum, sed non cogitur præfixione, Franch. in cap. 4. personas. sub num. 2. vers. in gloss. 1. & in cap. 27. ad hac. num. 1. vers. tene menti. de appell. & Dec. in cap. 5. cum sit Romana. sub num. 19. ibi. & erat hoc in potestate, eod. tit. de appell.

DECLARA V. vt nihil referat commissionem appellationis esse expeditam per principalemmet, seu per procuratorem, vel aliam quamuis personam, & non habentem mandatum, etiam si esset excommunicatus, vel filius familias, quia commissio, seu iudex potest impetrari a quolibet etiam sine mandato, vt ex Spec. & Rot. retulis. & sequutus sum supra q. 5. num. 7. sub declar. 2. & sub num. 74. extens. 30. vbi videas.

LIMITA I. nunc eandem exemplificationem deferendi cuiuscumque appellationi, & dandi apostolos reuerentiales, vt non habeat locum in obligationibus formæ Cameræ, aliisque materiis, & causis executiuis, quia si iudex in his decernat mandatum, & debitor appellet, iudex dat refutatorios in forma, etiam si appellatio interponatur ad Papam, & licet, nulla data de apostolis responsione, procederet ad executionem, substineretur tamen de stylo executionis, dummodo constaret Signaturæ de obligatione in forma Cameræ, seu materiam esse executiuam, per ea, qua dixi quasi proced. num. 70.

LIMITA II. declarando eundem stylum, de quo supra num. 6. cogentem ad committendam causam infra decem dies a die appellationis, ita quod si non fuerit commissa, appellatio efficiatur deserta, quia hoc procedit duobus tantum casibus. Primus est, quando iudex a quo expresse præfixione appellanti terminum decem dierum. Secundus casus est, quando eidem appellanti, & petenti apostolos responderet de apostolis reuerentialibus in forma, quia moris est, vt intelligantur concessi decem dies ad committendam causam appellationis, vt dixi supra num. 6. & 7.

Secus est, quando iudex, requisitus de apostolis, daret terminum iuris ad redeundum pro apostolis, quia, cum terminus iuris sint triginta dies, vt, citatio iuribus, & Maran. Mandos. Vestr. & aliis, scripsi questio. præced.

præced. sub num. 22. art. 5. vers. sed tamen. tunc appellans tenetur expectare ultimum momentum trigesimi diei, & in eo ultimo momento debet redire pro responsione apostolorum, & habita responsione, intrat alius terminus secundum qualitatem apostolorum, quos dabit iudex: aut enim dat reuerentiales in forma, & tunc debet causam committere infra decem dies, ut sapius dixi. Sed si daret reuerentiales cum alio longiori termino, sufficit, quod eam committat infra illum longiorem terminum assignatum: aut dat reuerentiales simpliciter, seu refutatorios, seu testimoniales, & sine aliqua præfixione termini: & tunc habet annum ad committendum; ut dixi supra num. 1.

Ratio huius limitationis est, quia pars, appellans, & monita ad terminum iuris, est impedita, & non potest causam committere pendente termino, & si aliter diceremus, quod appellans deberet intra eundem terminum redire pro apostolis, & præsentare appellationem iudici ad quem, posset iudex a quo semper opprimere appellantem, detinendo eum usque ad ultimum momentum: item quia sunt distincta tempora, ut hæc omnia in casu statuti Urbis considerat Luc. Pæt. in præct. cap. lib. 5. cap. 3. num. 4. & seqq. Quare, pendente termino iuris, seu alio assignato a iudice, non potest impetrari iudex appellationis, seu committi causa, quia, pendente termino, nihil est innovandum, Rot. Vestr. Mandos. & Rug. null. quos retuli, & sequutus sum quæst. præced. num. 74. art. 8.

26 **SUBLIMITA** hanc limitationem in eo, quod dicimus, appellantem non posse impetrare iudicem appellationis, pendente termino ad redeundum pro apostolis sibi dato, quia hoc non procedit in Curia; quare potest appellans; non aliter expectato responso super apostolis, facere committi causam appellationis, Rot. decis. 54. alias 734. nota quod quando. de appell. in antiq. & decis. 41. alias 357. fuit dubitatum, paulo post principium. ibid. nam ex quo. de appellat. in nou. Caput. 19. decis. 38. appellatio bona. la seconda. numer. 1. par. 1. decis. 157. commissio appellationis. ead. par. 1. & decis. 115. feti 4. iudex si dedit. par. 2. Vestr. in præx. lib. septimo, cap. 3. in fine in ultimis verbis, sub numer. 37. fol. 206. Lancell. tractat. de attent. par. 2. cap. 13. de attent. pend. temp. apost. sub numer. 27. ibi, impetratio enim iudicis. tom. 5. fol. 385. Marches. tract. de commiss. in 2. par. in commiss. appell. cap. 1. sub num. 21. fol. 31. ideoque licet de stylo soleat apponi clausula in commissione, ac termino iuris pro apostolis forsitan dato, ita quod pro illis ulterius redire non teneatur, attento quod a diffinitiva, ut notant Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appellat. in 1. instans. in verbo. termino iuris. fol. 103. in fine. Vestr. in præx. dict. lib. 7. cap. 3. versus finem sub numer. 37. & Marches. d. capit. 1. sub num. 21. fol. 31. tamen ista etiam clausula non est necessaria, quia, ut dixi, appellans potest impetrare iudicem etiam pendente termino recipiendorum apostolorum, Lancellot. dict. caput. 13. numer. 28. & seqq. fol. 385.

Ratio huius sublimitationis est, quia lex ipsa deferat appellationi a diffinitiva, Rot. d. decis. 41. ibid. nam ex quo ius. Cassad. decis. 4. de more. in principio, de appellat. fol. 312. Vestr. d. lib. 7. capit. 3. in ultimis verbis. & late cap. ult. num. 1. & 2. & quod ius deferat appellationi a diffinitiva, ideoque iudex non deferens puniatur, tetuli, & sequutus sum supra num. 7. vers. ratio.

27 **EXTENDE** obiter eandem sublimitationem, ut commissio impetrata, pendente termino ad redeundum pro apostolis, non solum teneat iuxta prædictam

sublimitationem; sed (quod plus est) commissio, præsentatis literis, impedit iudicem a quo, ne possit procedere ad executionem, etiam si notorium esset, appellationem non tenere, lo. Andr. in capit. 28. pastoralis. sub num. 11. versus finem. ibi. vel melius dicas. de offic. & potest. iud. deleg. & Contar. in l. vnica. quæstio. 3. num. 1. C. si de momen. poss. seu notorium esset, quod appellatione fuerit illegitime interposita, quia cognitio, verbi gratia, an Papa fuerit certificatus, quod sententia esset lata in iudicio momentaneæ possessionis, seu esset iudici a quo commissio causa cum clausula, appellatione remota, non spectat ad iudicem a quo, sed ad iudicem, cui committitur causa appellationis, Contar. d. q. 3. num. 8. vers. quinimo.

Contrariam opinionem; quod enim commissio causæ appellationis non valeat, quando est subreptitia eo, quod in ea non fuerit expressum, quod causa fuerat delegata iudici a quo cum clausula, appellatione remota; tenent Abb. in cap. 28. pastoralis. §. præterea. sub numer. 4. & alij Canonista de offic. & potest. iud. deleg. quia si Papa sciuiisset, non ita de facili admisisset appellationem, & consequenter non dicitur concessisse ex certa scientia, sed per ignorantiam, & subreptionem, Abb. vbi supra, & quod iurisdicatio primi delegati tunc sit suspensa interim quoad executionem, quando Papa scienter admisit appellationem interpositam a suo delegato, dato cum clausula, appellatione remota, scribunt Felyn. in d. §. præterea. numer. 14. & alij, quos refert, & sequitur Contar. in d. l. vni. a quæst. 3. num. 4. & seqq. usque ad num. 8. C. si de momen. poss.

Confirmatur hæc opinio contraria, quia rescriptum, seu commissio auocatoria causæ, si sit subreptitia, est ipso iure nulla absque ope exceptionis, & ideo nullam tribuit iurisdictionem, testibus Vaut. & Vestr. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 64. num. 9. in fine.

Sed commissio causæ appellationis, quando sententia est inappellabilis saltem quoad effectum suspensiuum, importat auocationem causæ quoad executionem, quia auocat executionem a iudice a quo.

Ergo, cum talis commissio sit subreptitia, erit ipso iure nulla quoad illum effectum suspensiuum: si est ipso iure nulla, non tribuit iurisdictionem quoad illum effectum: si non tribuit iurisdictionem, iudex a quo indubitanter potest procedere ad vteriora in executione.

Corroboratur hæc illatio, quia in simili videmus datū esse in facultatibus Reuerendissimo Auditori Cameræ, ut, si in commissione appellationis, ab obligatione camerali non sit facta expressa mentio obligationis cameralis, possit, non obstante commissione procedere ad executionem, ut in eius facultatibus nu. 27. vers. & non obstantibus. concessis a Greg. XIV. Anno Domini 1590. pridie idus Decembris, & notat Mandos. tract. de inhib. q. 93. sub numer. 2. tom. 5. fol. 107. quas facultates ex allegatis supra sub nu. 27. vers. confirmatur. & nu. 28. cenfeo non esse contra mentem iuris communis.

28 **QVI** D dicendum? Pro aliquali concordia, maiori intelligentia, declaratione, & praxie eorum, quæ dicta sunt in extensione, & contra extensionem, considerandi sunt septem casus, quos quasi per modum decisiuum ponam, quia habent adeo copiosam materiam, ut ea incidenter tractari non possit sub hæc extensione.

Primus casus est: quando appellatio non est interposita infra legitima tempora, vel causa erat delegata, appellatione remota, & nihilominus est impetrata commissio appellationis, & impetratio est notificata iudicia quo, dum pars, quae impetrauit commissionem appellationis, citata coram ipso iudice a quo, excepit de secundis literis, seu secundo rescripto impetrato: & isto casu secundum ea, quae ex Ant. de Butt. refert, & sequitur Abb. in cap. 3. ceterum. sub n. 10. ibi si autem est facta ad instantiam partis. de rescript. processus factus post exceptionem est nullus: sed secundum Felyn. ibid. num. 17. extens. 2. non sufficit excipere, sed si iudex procedat, non obstante exceptione, requiritur appellatio a reiectione exceptionis; & ita, generaliter loquendo, quando iudex expresse pronuntiat rescriptum subreptitium, vel pronuntiat tacite, procedendo ad vteriora, & reiiciendo obiecta, scribit Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. sanat. nullis. cap. 1. sub num. 26. fol. 367. in secunda impres. & quod si iudex a quo non superseseat in executione, postquam Papa concessit literas super appellatione interposita, pars, quae literas impetrauit, possit appellare, ex quo grauatur, & debeat appellare, quia licet iudex procedendo faciat male, tamen processus tenet, & via nullitatis succurri non posset, scribit Contar. in l. vnica, quest. 3. num. 1. 2. & 3. C. si de momen. poss.

Ratio est, quia iudex, coram quo excipitur de commissione causae, potest, ut dixi, expresse, vel tacite pronuntiare commissionem esse subreptitiam, quo casu eius processus tenet, nisi appelletur.

Nec dicatur, quod haec cognitio; an rescriptum sit subreptitium; pertinet ad iudicem appellationis.

Quia respondeo, quod potest pertinere etiam ad iudicem a quo, si non coram iudice ad quem, sed coram ipso de eo controuertatur.

Secundus casus est: quando Princeps in secundis literis, seu commissione appellationis apposuit clausulam decreti irritantis, vel alia verba, per quae appareat, Principem velle reuocare ex tunc quicquid fuerit agitatum per primum iudicem: & isto casu processus est ipso iure nullus, etiam data ignorantia iudicis, Abb. in capit. 3. ceterum. sub num. 10. ibi, ego aliter soleo dicere. de rescript. & isto casu procedit extensio.

Tertius casus est, quando commissio appellationis est impetrata super appellatione legitime interposita, & in causa appellabili: & isto casu non est dubium, quod iudex a quo non potest vterius procedere, quia eius manus sunt ligatae etiam sola appellatione absque commissione, & procedendo, processus esset nullus ipso iure, & reuocaretur per viam attentati, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. in prafat. num. 12. tom. 5. fol. 347.

Quartus casus est, quando commissio appellationis est impetrata in causa inappellabili, & iudici a quo nondum est notificata commissio impetrata: & isto casu potest valide procedere; siue illa commissio sit subreptitia, siue non, per ea quae scribit Abb. in dict. cap. ceterum. num. 10. versus finem ibi. aut reuocatio est facta simpliciter. de rescript. nisi sit facta motu proprio cum clausula irritanti, quia tunc sumus in secundo casu.

Quintus casus est: quando rescriptum ad lites, non tamen auocatorium causae, est subreptitium, seu obreptitium, & dubitatur an sit validum: & concludo, quod est validum, & quod ideo tribuit iurisdic-

nem, donec pronuntietur, esse subreptitium. March. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auocat. caus. cap. 4. n. 21. fol. 487. in secunda impressione; non enim est nullum ipso iure, sed vitiatum ope exceptionis, ut retuli & sequutus sum supra lib. 1. cap. 64. sub num. 9. & adde, quae scripsi infra numer. 53. & quod iudex habeat iurisdictionem, quamuis contra literas impetrationis iudicis obiciatur exceptio falsi, non quod ipsae literae sint falsae, sed quod in eis narratum sit mendacium a parte, scribit Bar. & Innoc. quos retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 55.

Sextus casus est: quando rescriptum auocatorium causae est subreptitium, seu obreptitium, & dubitatur, an sit ipso iure nullum, & concludo, quod sic, per ea, quae scripsi supra contra extensionem.

Septimus casus est: quando oritur controuersia super subreptione, & obreptione rescripti in praedictis, & aliis casibus, & dubitatur quis debeat cognoscere praefatam controuersiam; & concludo, quod debet cognoscere is, coram quo de eo agitur; quare si is, qui rescriptum obtinuit, citet aduersarium coram iudice, ad quem rescriptum est directum, is de eo cognoscet; sed quia iudices, ad quos spectat arbitrari, an omissio, seu expressio sit talis, ut induxerit Principem ad rescribendum, nolunt diuinare mentem Principis praesentis in Curia, ideo in Vrbe optimus viget stylus, ut is, qui praetendit rescriptum esse subreptitium, adeat eundem Principem, citato aduersario, pro reformatione illius rescripti, ut retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 64. num. 11. in fine, & sic materia subreptionis in Curia non praeticatur, nisi coram eodem Principe.

RESTRINGE eandem sublimitationem, post tam supra num. 26. dum diximus, causam appellationis posse committi etiam ante dationem apostolorum, ut non procedat in appellatione ab interlocutoria, Rot. decis. 54. alias 734. nota quod quando, ibid. secus autem de appell. in antiq. & decis. 41. alias 357. fuit dubitatum. de appell. in nou. & quod Signatura non soleat dare commissiones appellationum, pendente termino ad redeundum pro apostolis, nisi in appellatione a diffinitiva, ideoque in clausula, qua petitur in commissione derogari obstaculo pendentiae dicti termini, debeat exprimi, attento quod a diffinitiva, scribunt Vestr. & Marches. quos retuli supra sub n. 26.

Contra hanc restrictionem: quod enim commissio impetrationis iudicis teneat etiam in interlocutoria, & ideo sublimitatio procedat indistincte, tam si sit appellatum a diffinitiva, quam si sit appellatum ab interlocutoria; tenebat vna pars Dominorum Rotae decis. 53. alias 564. vtrum si appellatur. de appell. in antiq. hancque veram credit illius decisionis Collector, & uti veriore, & communiorem * sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 13. de attent. pend. temp. apostol. petend. numer. 34. & 35. vers. amplia ut non solum. tom. 5. fol. 386. reprobatis decisionibus, citatis in restrictione, & inconstantia Boerii, & Neuizani, quos citat, & idem tenet cod. cap. 13. sub nu. 11. 12. & 13.

LIMITA III. ut multo minus procedat, quando iudex dedit appellanti terminum iuris, videlicet triginta dies ad redeundum pro apostolis, & deinde eidem, redeunti pro apostolis in termino, dat alium terminum iuris, intra quem postea appellatus obtinet, appellanti dari reuerentiales cum intimatione, quia licet appellans in casu huius limitationis non fecerit causam committi intra decem dies a die intimatione-

inationis, tamen appellatio non dicitur deserta. *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innov. appell. pnd. in prasat. nu. 71. tom. 5. fol. 348. & fufius l. m. 13. prin. sub n. 5. fo. 308.* dicens, quod licet iudex appellati, redeunt pro apostolis in termino iuris, dederit alium terminum iuris, intra quem appellatus obtinuerit dari reuerentiales cum termino decem dierum ad prosequendum in forma, & hoc fuerit appellanti intimatum, tamen appellans, quamuis non redeat ultra pro apostolis, nec in termino causam committi faciat, non dicitur renuntiare appellationi, & potest causam vltq; ad annum, & ex causa vltque ad biennium prosequi, ex quo iudex hoc casu non censetur appellationi detulisse. & in vltima impressione *in prasat. d. 6. 12. n. 78.* ait, quod appellans non tenetur amplius redire pro apostolis, & perinde est ac si fuissent dati refulatorii de qua re vide *q. preced. sub n. 60. & 61.*

33 **LIMITA IV.** vt non procedat, quando non stat per appellantein, quominus causa committatur infra terminum decem dierum sibi prefixum ad eam committendam, quia satis est, quod eam faciat committi quandoque poterit: paria enim sunt ad evitandum desertionem appellationis facere causam committi, vel adhibere diligentiam, quod committatur, vt ex exemplis infra positis clare apparebit.

34 **DECLARA** hanc limitationem circa probationem diligentie, vt relinquatur arbitrio iudicis, quando dicatur fuisse adhibitam diligentiam, quia si appellans dicit, se adhibuisse diligentiam, & tamen non potuisse facere, quod causa committeretur, necesse est, vt etiam dicat, se fuisse impeditum, & consequenter teneatur probare legitimum impedimentum, cuius probatio relinquatur arbitrio iudicis, vt, loquendo etiam de excusatione desertionis causæ propter impedimentum, retuli, & sequutus sum *q. seq. n. 147. art. 4.*

35 **SUBDECLARA** hanc declarationem, vt iudicis arbitrium cesset in casibus, decisis a iure, vel a iudiciorum vsu, vel a statuto, vel a communi Doctorum interpretatione, & demum in rebus clavis; quare arbitrium potest versari solum in ambiguis, iuxta ea quæ scripti *lib. preced. cap. 9. num. 31. 535. & seqq. & cap. 11. num. 378. 379. & 381.* & quod arbitrium iudicis cesset in iis, in quibus habemus consuetudinem, vide quæ refert, & sequitur *Beninc. tract. de pauper. quæstio. 6. num. 39. & 40. tom. 18. fol. ...* & quod propterea in pœnis arbitrariis illud dicatur certum, quod est vsitatum, scribit *Bar. in l. 33. seruuum quoque. §. publice. num. 2. ff. de procur. & quod id, quod est consuetum fieri, non dicatur arbitrarium, sed necessarium, scribit *Bal. in l. 4. quicumque. not. 4. versic. scias autem. num. 17. in fine C. de seru. fugis.* Et quod iudex in imponendis pœnis debeat sequi consuetudinem, & imponere pœnas solitas receptas a consuetudine, non minores, quodq; in faciendis compositionibus debeat attendere modum consuetum, qui probatur per libros pronentium Curie, vide *Par. de Put. tract. de synd. in verb. an si potestas. num. 7. tom. 7. fol. 234.* Et quod iudex, non seruans in arbitrariis consuetudinem, faciat litem suam, vide eundem *Parid. de Put. eod. tract. in verbo. potestas qui habet. num. 3. fol. 245. & Beninc. vbi supra, & quod pœna arbitraria habeat solum locum, quando deficit ius commune, vel statutum, aut consuetudo. scripti supra *lib. 1. cap. 12. num. 86.* & multa cumulat *Euer. in locis argumentorum, in loco ab vsitato, seu solito. folio 630.***

36 **EXEMPLIFICA I.** hanc eandem quartam li-

mitationem sic subdeclaratam, quando appellans adiuerit Regentem Cancellariæ pro impetratione iudicis, & commissione causæ infra illos decem dies. *Rer. decis. 25. alias 155. si certus terminus. & decis. 41. alias 357. fuit dubitatum. de appell. in nou. dicens, quod in appellationibus a sententiis, latis in Curia, debet appellari ire ad Cancellariam, vel eius Locumtenentem, seu Vicecancellarium, & ei debet porrigere schedulam commissionis, *Cassad. decis. 4. de more. sub n. 2. de appell. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. num. 5. in fine, fol. 216. & lib. 3. cap. 5. sub num. 4. fol. 56.* dicens, diligentiam committendi causam appellationis probari, ne dum si probetur, commissionem causæ fuisse infra terminum Curforibus, & banco suo presentatam, verum etiam si prebetur, quod appellans in termino adiuerit eum, qui signat commissiones, & ei suam commissionem presentauerit, *Lancell. tract. de attent. par. 2. ca. 12. in prasat. num. 65. tom. 5. fol. 348. & in vlt. impress. num. 71.* dicens, quod debet accipere fidem presentationis commissionis a Prefecto Signaturæ, vel a D. Regente Cancellariæ *Crescent. decis. 8. alias 66. lib. 2. commissionem causa. numer. 4. in fine, & num. 4. de appellat. fol. 146.* quem refert & sequitur *Marchef. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 1. num. 67. fol. 17.* qui quatuor vltimi ad vsu hodiernum scribunt sufficere, quod appellans adeat Regentem Cancellariæ, vt is sua manu apponat in calce commissionis diem presentatæ commissionis per ista verba *presentata die 14. Julij 1610.* ad effectum, vt per hanc eius subscriptionem constet de diligentia appellantis; & ad hanc praxim reducitur hodie doctrina, quæ tradit *Ror. dict. decis. 25. si certus terminus. de appellat. in nou.* quam latinis retuli, & sequutus sum *supra sub num. 5. vers. in quinto. ibi. & quod si appellatur.**

Vtilitas, oriens ex hac presentata, est duplex.

Prima, quia causa præseruatur a desertione, quæ 37
uis commissio non fuerit expedita infra decem dies, *Vestr. in prax. lib. 3. cap. 5. sub nu. 4. & hoc seruatur quotidie sine controuersia.*

Secunda, quia de stylo prorogat ad eam committendam infra mensem a die presentatæ, *Marchef. tract. de commiss. vbi supra, & in secunda impress. par. 1. cap. 4. de offic. & auct. vicecanc. num. 16. fol. 38.* sed est exhibenda saltem eadem decima die in actis notarii iudicis a quo, vt is se abstineat ab executione, cum per illam exhibitionem sibi certo constet de diligentia appellantis in prosequendo appellationem.

Contra hunc stylum, seu secundam vtilitatem de prorogando tempus ad vnum mensem facit, quia, si stylus arbitrat; tempus decem dierum a iudice congrue dare in apostolis reuerentialibus ad committendam causam appellationis; inconsideratè in vim presentatæ prorogat ad mensem, siquidem de natura dilationis, quæ datur ei, qui ob iustum impedimentum non expedit actum, est, vt ad summum reintegretur dilatio à capite, vt ex *Bar. Bal. & Paul. de Castr. retuli & sequutus sum lib. preced. c. 3. n. 75. declar. 4. & qu. seq. sub num. 227.* vnde sensate videtur loquutus *Put. decis. 389. in vna Giennen. in fine numer. 3. lib. 2.* dicens, quod quis non dicitur prosequi appellationem debita diligentia, vt tenetur, nisi penes Regentem loco Vicecancellarii insteterit pro signatura commissionis obtinenda, & ad Cursores perferenda intra viginti dies post appellationem, quare, si commissio postquam fuerit presentata Regenti steterit per viginti dies antequam venerit ad bancum Curforum appella-

tio efficitur deserta, *Put. d. decis. 389. sub num. 1.* quasi aperte dicat *Put.* quod si commissio post presentatam non expediatur infra alios decem dies, qui constituunt numerum viginti dierum a die appellationis, in qua fuerunt dati reuerentiales, causa efficitur deserta.

His non obstantibus, rationabilis est stylus, quia tempus decem dierum ad committendum causam appellationis procedit solum, quando sunt dati reuerentiales in forma, quo casu sciendum est, quod *Regens Cancellariae*, habita fide notarii iudicis a quo in calce commissionis de apostolis reuerentialibus, potest ipse commissionem signare, & rescribere absque Referendario, & absque Illustrissimo Cardinali Praefecto Signaturae, & absque alicuius ministri reuisione, & signatam immediate transmittere ad bancum Curforum, sicque facilis, & breuis est ista via, & ideo stylus arbitrat, tempus decem dierum esse congruum; At quando appellans esset negligens, vel nollet istam fidem notarii, sibi que magis satisficeret, commissionem expediri via ordinaria, tunc est in primis ad eundem Referendarius, qui videat commissionem, & de more nomen suum in capite apponat, & deinde ad eundem est Reuisor commissionum, quem *Tuafcum* hodie dicimus, qui illam vel reicit melius formandam, vel portat ad Illustrissimum Cardinalem, qui apponit rescriptum, & deinde portatur ad *Io. Finalem*, qui est substitutus Regentis, inde ad Regentem ipsius Cancellariae, qui apponit iudicem, iterumque reuertitur ad *Finalem*, qui commissionem annotat ad librum suum, & demum illam transmittit ad bancum Curforum, & saepe, dum ambulat per manus istorum, euenit aliquod impedimentum, ita quod non prius expediri possit, quam per mensem.

Aduerte, quod haec diligentia committendi causam non probatur ex libro *Baccodii*; primo, quia non probat certam diem &c. ut in casu, de quo loquitur *Caputaq. decis. 31. appellatio. par. 1.* secundo quia non probat, ut per eundem *decis. 32. & die. num. 3. ead. par. 1.* & quod non sufficiat diligentia, quod in libro *Martini Lupi*, qui solet portare commissiones ad signandum, reperitur nomen appellantis, &c. dixit *Rot. diuers. dec. 790. Ofcen. par. 3. lib. 3. fol. 208.* & aduerte quod ista sunt nomina Reuisorum, qui eo tempore reuidebant commissiones & hodie praenominati loco eorum.

EXTENDE I. eandem exemplificationem, ut procedat, etiam si haec presentata non sit facta in commissione originali, sed in eius copia, quia nihilominus praeseruetur a desertione, vnde in casu, quo die 18. mensis Iunii fuerant dati reuerentiales, & die 4. sequentis mensis Iulii fuerat Iudici presentata commissio, & ex copia commissionis apparebat de diligentia manu D. Regentis, & dubitabatur, an causa esset deserta, *Rot. tenuit non esse desertam, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. in prafat. num. 66. tom. 5. fol. 348.*

40 Ratio huius exemplificationis sic extensa est quia decem dies, qui dantur ad prosequendam appellationem, non dantur ad complendam prosequutionem appellationis, sed dantur ad inchoandum prosequutionem, *Rot. diuers. decis. 790. Ofcen. par. 3. lib. 3. fol. 208. & Crescen. decis. 8. aliae. 66. lib. 2. commissionem. num. 3. & seqq. de appell. & vide infra num. 59.*

EXTENDE III. ut praefata diligentia, facta coram Vicecancellario, seu Regente Cancellariae post interpositam appellationem a diffinitiva, sufficiat et-

iam si fuerit facta antequam iudex dederit apostolos, & terminum praefixerit ad prosequendum, & etiam quod iudex ipse a quo detulerit deinde appellationi, & terminum decem dierum praefixerit ad prosequendum, quia nihilominus appellans non tenetur post delationem appellationi facere iterum praefatam diligentiam, quia sufficit illa prima, ex quo ius detulit appellationi, *Rot. decis. 41. alias 357 fuit dubitatum. de app. in nou. li. et ibi contrarium teneat Collector.*

DECLARA nunc eandem primam exemplificationem, ut, si appellans adiuerit Regentem Cancellariae, sed is vel non fuit repertus, vel fuit repertus impeditus, & ideo non potuit annotare diem presentatae commissionis, appellans debeat isto casu protestari, & super hoc recipere publicum instrumentum, quia alias non sufficeret illa diligentia ad eundem Regentem, *Rot. decis. 25. alias 155. si certus terminus. de appell. in nou. & decis. 20. eodem tit. in antiquior. Cassad. decis. 4. de more. n. 2. eod. tit. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vii. sub m. 5. ibi. vel curia vsique. fol. 216. & Lancell. d. cap. 12. in prafat. num. 64. tom. 5. fol. 348.*

EXEMPLIFICA II. eandem quartam limitationem, & diligentiam in casu, quo quis est impeditus a feriis, ut puta, die prima Iunii est lata sententia, die 9. eiusdem sunt dati reuerentiales & deinde 19. eiusdem fuit facta diligentia coram Regente Cancellariae, de qua diligentia constabat per manus eiusdem, & deinde die 27. Iulii commissio fuit presentata in banco Curforum, & ultimo loco die 26. Octobris eiusdem anni fuit citatus appellatus ad dicendum contra; nam isto casu licet a die 19. Iunii, quo fuit facta diligentia coram Regente Cancellariae vsque ad diem 27. Iulii intercesserit spatium ultra mensem; tamen, quia superuenerunt feriae, quae indici solent de mense Iulii circa principium, ut scripsi lib. *praced. cap. 5. num. 185.* & sic materia incidit in tempore feriarum, & non fuerunt lapsi nisi 38. dies a die diligentiae vsque ad transmissionem commissionis ad bancum Curforum, sicque negligentia consistit in octo diebus, quibus iam superuenerant feriae; excusatur delectio, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. in prafat. num. 67. fol. 348.*

EXEMPLIFICA III. in casu, quo quis dat commissionem Reuisori commissionum infra tres dies a die datorum reuerentialium, & postea redit ad eundem Reuisorem pro expeditione dictae commissionis, & reperit, quod aduersarius accepit dictam commissionem tanquam suam, & dum ipse appellans laborat pro illius recuperatione, labitur tempus decem dierum; certe isto casu appellatio non efficitur deserta, ex quo ei, qui est impeditus facto aduersarii, non currit tempus, iuxta ea quae scripsi *quasi. seq. art. 3. cas. 2. num. 61. & seqq. & signanter sub num. 66. & ita vidi practicum.*

EXEMPLIFICA IV. quando quis obtinuit rescriptum a Signatura cum aliqua clausula, quae sibi non placet, & ideo vult nouam dare commissionem, quia, si interim labatur tempus, non attenditur lapsus, ex quo satis constat de diligentia.

EXEMPLIFICA V. in quouis alio iusto, seu legitimo impedimento, quia, stante iusto impedimento, causa non efficitur deserta, vide *Lancellot. tract. de attent. par. 2. cap. 12. in prafatione, num. 70. & 73. fol. 348.*

LIMITA V. eundem stylum Romanae Curiae, arctantem appellansem ad committendum causam appel-

appellationis infra decem dies, seu alium terminum, appellanti assignatum, ut non procedat hic in Curia, quando appellatus, præueniendo appellantem, faceret causam committi intra eosdem decem dies, quia *cap. 57. oblata. de appell. de non præueniendo appellantem in impetratione rescripti per appellatum non habet locum in Curia, ubi statim, datus apostolis, appellatus potest impetrare commissionem super appellatione, cuius commissionis vigore appellans, tenetur procedere, nisi ipse præuenierit appellatum in faciendo committi causam appellationis, Rot. decis. 16. alias 104. capitulum. num. 1. de appell. in nou. Franch. in d. cap. oblata. in fine, num. 12. vers. ultimo aduerte. Card. Alex. sub num. 7. vers. aduertendum. & Dec. not. 3. num. 7. Marches. tract. de comm. p. 1. cap. 26. de comm. appell. vig. cap. oblata, num. 9. fol. 285. in secunda impress. & hoc est notum in Curia.*

Secus si iudex impetraretur extra Curiam, quia tunc appellatus non posset præuenire appellantem, *d. cap. oblata. & ibi Franch. in fine sub d. num. 12. Card. d. num. 7. vers. nota ex text. & Dec. d. not. 3. num. 6.*

Ratio diuersitatis est triplex. Prima, quia in Curia datur iudex ex officio arbitrio Regentis Cancellariæ, sed extra Curiam datur quem impetrans vult, nisi contradicatur in Audientia, *Rot. d. decis. 16. num. 2. Franch. & Card. supra proxime citati, & Marches. dict. cap. 26. num. 11. 12. & 14.* Secunda ratio est, ut liti finis celerior imponatur, & euitetur circuitus, *Rot. ubi supra. & Marches. d. cap. 26. num. 7. & 8. fol. 285.* sed hæc rationes non videntur tutæ, quia etiam extra Curiam posset dari iudex ex officio, & ubique lites sunt celeriter quoad fieri potest expediendæ. Tertia igitur ratio, quam excogito, est, quia quando causa committitur in Curia consideratur stylus iudicum, qui appellationi deferunt cum termino decem dierum, *ut dixi supra num. 6. & 7.* qua consideratione attendita, nullum appellanti infertur præiudicium, si appellatus causam in eo termino committat, imo potius res ipsi grata agitur, tñ quia expensas appellationis, quas ipse teneretur facere, facit appellatus, tum quia onerosa est diligentia committendi causam intra tam breuem terminum, a qua releuatur per appellatum, hæcque consideratio dilatata est etiam si causa committatur a sententia, lata extra Curiam, dummodo causa committatur in Curia: At quando causa committitur extra Curiam supponere debemus, etiam sententiam latam esse extra Curiam, quia non conuenit, ut sententiæ, latæ in Curia, reuideantur extra Curiam; & in appellationibus a sententiis latis extra Curiam cessat hic stylus deferendi appellationi cum termino decem dierum, & consideratur in eis terminus iuris, qui est annus; qua consideratione attendita, inferretur appellanti præiudicium, si appellatus posset præueniendo committere causam, & procedere, quia interest appellantis habere dilationem vnus anni *Rot. decis. 32. alias 104. appellatus. sub nu. 1. de appell. in nou. & clare Anch. d. cap. oblata. nu. 4. & 5.*

INFERO ex prima ratione restrictionem huius limitationis, dum dixi, in Curia posse appellantem præueniri ab appellato, ut non procedat quando iudex daretur, quem pars peteret in commissione, quia isto casu etiam in Curia non teneret impetratio, non facta mentione de termino, *Franch. in d. cap. 57. oblata. in ultimis verbis.*

EXTENDE hanc limitationem, ut sicut commissio causæ appellationis, impetrata ab appellante,

efficitur communis appellato, *Cas. ubi aq. decis. 36. appellatio licet. num. 4. par. 1.* quem retuli, & sequutus sum *lib. preced. cap. 3. num. 214. in fine,* etiam si appellatus non appellauerit, *Capit. ubi supra,* nam, & ipsa appellatione efficitur communis appellato, qui propterea potest illi adhærere, & deducere iura sua antea nõ deducta, perinde, ac si ipsemet initio debito tempore appellasset, *Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 122. nu. 3. & Mynsing. in sing. obseru. cent. 2. obseru. 21. num. 2. ubi de communi opin. & cõprobatur ex his, quæ scripsi d. cap. 3. num. 209 & seqq. & potest prosequi appellationem, etiam appellante inuito, Rot. decis. 47. alias 507. nota quod si appellatus. de appell. in antiq. & decis. 7. alias 65. si appellatus. eod. in nou. uno, vna parte appellante, altera prohibetur appellare, quando est vnicum negotium, seu sunt plura connexa, ut declarauit supra qu. 10. sub num. 5. vers. prima. & vers. & hoc. & infra quæst. 17. limit. 21. num. 25. & seqq. ubi videas.*

Ira etiam appellationis commissio, quæ appellatus impetrat in Curia infra terminum præfixum appellanti, efficitur communis, & prodest ipsi appellanti, *Bellam. decis. 259. præfixo termino. & in fortioribus terminis Rot. citata in seqq. subextens.*

SUBEXTENDE I. confirmando, ut si vigore commissionis impetratæ ab appellato fuerit processum vsq; ad conclusionem, & deinde appellans doceat de diligentia prosecutionis, per eum facta infra terminum sibi præfixum, processus teneat etiam si commissio fuerit ab appellato impetrata post terminum, *Rot. decis. 37. alias 44. si appellatus. de appell. in nou. & decis. 7. alias 65. si appellatus. eod. in antiq.*

SUBEXTENDE II. ut procedat etiam si appellans, citatus ab appellato ad dicendum contra commissionem, dixerit generalia contra, seu dederit exceptiones generales, dummodo in eis non persistat, neq; propterea appellet, *Rot. d. decis. 7. de appell. in nou. & decis. 47. alias 507. nota quod si appellatus. eod. in antiq. Dec. in cap. 4. personas. num. 45. vers. vlt. Abb. de appell. & Vestr. in pract. lib. 7. cap. vlt. num. 7.*

DECLARA I. restringendo eandem limitationem, dum dicimus, in Curia posse appellatum, præueniendo appellantem, committere causam appellationis, ut hoc procedat, dummodo obrineat committi, ut appellatus, secus si liqueret de contratio in supplicatione, quod magis committeret, ut appellans, quia talis commissio non teneret, *Cas. de Grassi. decis. 8. alias 2. fuit resolutum. num. 9. & 10. vers. nec obstat. de rescript. fol. 13.*

DECLARA II. ut si appellatus impetrauerit commissionem intra terminum, nihilominus appellans, si fuisset legitime impeditus, poterit prosequi appellationem. *Abb. in cap. 4. personas. num. 13. vers. vlt. quæro de appell. & quoties appellatus instaret pro confirmatione suæ sententiæ vigore literarum, quas impetrauerit, toties appellans poterit prosequi suam appellationem, licet deserta esset per lapsum termini assignati ab homine, Abb. d. cap. personas. sub num. 13. ibi. aut appellatus vult prosequi. & Dec. num. 45. vers. vlt. abb. quia rescriptum efficitur commune, & ideo, si appellatus eo utitur, potest etiam eo uti appellans, & dicitur eo uti, quando illud præsentauit iudici, & partem citauit, Dec. eod. cap. personas. num. 46. & 47.*

Secus si appellatus resisteret, nolletq; eo uti, & appellans non fuisset legitime impeditus, quia isto casu non posset appellans prosequi suam appellationem iam desertam, *Abb. sub d. num. 13. ibi. aut non fuit impeditus.*

nam & appellatus non posset adherere appellationi appellantis, nisi appellans eam introduxerit coram iudice appellationis, *Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 122. n. 4. vers. intellige hanc.*

Reliqua quædam desideranda in isto articulo de appellato præueniente in committendo causam appellationis vide *infra num. 53. & 56.*

Aduerte obiter circa eandem limitationem, dum dixi in Curia non dari iudicem ad voluntatem partis, sed arbitrio R. P. D. Regentis Cancellariæ, quia cautela impetrandi vnum ex aliquibus magis confidentem est, vt in commissione petatur committi alicui Prælato, vel iudici ordinario in Romana Curia commoranti, vel, si magis placet, D. N. de meritis causæ magis informato, quia, si agatur de causâ pendente aliquo modo ab alia, pendente coram illo, solet illi delegari, vnde hac indirecta via pars sæpe obtinet quem vult iudicem, & alias non haberet, *Marches. tract. de commiss. par. 1. cap. 26. de commiss. appell. vig. c. oblata. n. 13. fol. 285. in 2. impressione.*

48 **LIMITA VI.** eandem declarationem, seu stylum, de quo *supra num. 6. & 7.* de expedienda commissione infra decem dies, vt non procedat in appellatione interposita in partibus ad Curiam, quia, si iudex a quo præfigat appellanti terminum ad prosequendam appellationem, sufficit appellanti iter arripere infra terminum sibi præfixum ad prosequendum appellationem, licet super illa non impetret rescriptum infra eundem terminum, quia, iter arripiendo, facit diligentiam in prosequendo: debet enim parare factinulas ad viam, & causam ita, quod si infra dictum terminum non prosequatur, non est sibi imputandum, *Rot. decis. 13. alias 94. si iudex in partibus. nu. 1. de appell. in nou. & quod si certus terminus præfigatur per iudicem extra Curiam ad prosequendum appellationem sufficiat appellanti iter infra illud tempus arripere, quia, cum terminus assignatur ad prosequendum duntaxat, sufficit inchoare, vel incipere vltima die, scribit *Rot. decis. 25. alias 155. si certus terminus. sub num. 1. & decis. 66. alias 488. si papa. de appell. in nou.* quas retuli, & sequutus sum *infra n. 59. vers. excede eandem.* & *Franc. in cap. 4. personas sub nu. 5. vers. quantum vero. de appell. & quod propterea non sit necessarium, quod appellans se infra dictum terminum præsentet coram iudice ad quem, & ei libellum, seu supplicationem præsentet, quia licet terminus ad prosequendum videatur plus importare, quam simplex terminus ad iter arripendum, tamen quod ita seruetur in practica, & sit opinio, quæ procedit etiam de iure, vt satis sit iter arripere vltima die termini dati ad prosequendum, scribit *Franch. sub d. num. 5. vers. quantum vero. in fine,* & quod ad euitandam desertionem sufficiat sola itineris arreptio, scribunt *Rot. d. decis. 66. & Vestr. in pract. lib. 7. cap. vlt. num. 5.* Et ratio est, quia illud tempus decem dierum non ad prosecutionem appellationis complendam, sed ad eius inchoationem statuitur, *Rot. d. decis. 66. de appell. in nou.* Quare in casu huius limitationis illi decem dies, dati ad faciendum committi causam, vel saltem ad inchoandam diligentiam coram Regente Cancellariæ, iuxta ea quæ scripsi *supra num. 36. vers. exemplifica.* non incipiunt currere, nisi a die, quo verisimiliter potuit appellans facere committi causam appellationis in Curia, vt refert, & sequitur *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. in prefat. num. 49. tom. 5. fol. 347.* vnde si quis appellat ex Hispania ad Romanam Curiam, tempus appellationis**

prosequendæ, id est, biennium non incipit currere a die interpositæ appellationis, sed a die, quo verisimiliter causa potuit committi, attentis impedimentis bellorum secundum ea, quæ scribunt *Put. decis. 151. in vna Hispanen. num. 2. in fine. & num. 3. & decis. 154. causa Hispanen. lib. 2. & Lancell. d. cap. 12. in prefat. num. 46. fol. 347.* & quod in casu huius limitationis fatalia non incipiant currere, nisi a die, quo appellans potuerit verisimiliter facere committi causam appellationis in Curia, vltra *Put. & Lancell.* hic citatos scribunt *Mandof. & Ruginel.* quos retuli, & sequutus sum *q. seq. num. 175. art. 7. vers. tempera secundo.* & quod appellans a sententia lata extra Romanam Curiam, ei non assignato termino a iudice, neque a semetipso appellante, habeat annum ad committendam, seu prosequendam appellationem in Curia, & ex causa biennium, patet ex text. in *cap. 57. oblata & cap. 4. personas. & cap. seq. de appell. & notat Marches. tract. de commiss. par. 1. cap. 26. de commiss. appell. vig. cap. oblata. num. 2. fol. 284. in 2. impressione.*

Nota ex dictis in hac limitatione, quod terminus ad prosequendum appellationem aliter sumitur in appellatione interposita extra Curiam, & aliter in interposita in Curia.

DECLARA I. istam limitationem, vt ad effectum introducendi appellationem iudex a quo posset præfatum tempus vnus anni, seu biennii recisus moderari secundum locorum distantiam & personarum, & negotii qualitatem, *c. 5. cum sit Romana. & late ibi Gloss. in verbo. recisus. de appell. sed non potest prorogare, cap. 57. oblata. eod. & dixi quasi. seq. n. 214. art. 10. vers. limita quarto.*

DECLARA II. vt iudex a quo possit appellanti præfigere terminum ad prosequendum appellationem, id est, ad introducendam causam appellationis coram iudice ad quem, vt retuli & sequutus sum quasi. *seq. sub num. 218. vers. tamen. art. 10. sed non ad finendum, expediendumq; prosecutionem, & causam appellationis, quia esset imponere legem iudici ad quem, quod iudex a quo non potest facere, quia est inferior, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum d. num. 218. vers. declara 2. art. 10.*

DECLARA III. vt si a iudice, vel a semetipso appellante fuerit præfixus terminus (nam potest de iure appellans sibimet præfigere terminum breuiorem) tunc appellatus non potest, præueniendo appellantem, impetrare iudicem, seu commissionem causæ, nisi in ipsa commissione faciat mentionem de termino, quia, non facta ista mentione, commissio seu rescriptum esset subreptitium, & ideo non valeret, *cap. 44. sape in fine, & d. c. oblata. de appell. & quod literæ impetrationis, id est, rescriptum non valeat, scribit *Franc. in d. c. sape n. 41. vers. in gloss. in fin.**

SUBDECLARA I. hanc declarationem, vt procedat quando impetratur iudex extra Curiam, secus si impetratur in Curia, quia tunc potest impetrari, nulla etiam facta mentione de termino, *Franch. in ca. 57. oblata. in fine. sub n. 12. de appell.*

SUBDECLARA II. vt commissio impetrata ab appellato, præueniente appellante, non sit nulla ipso iure, sed veniat annullanda ope exceptionis, & ideo si pars opposuerit, processus erit nullus, quia illa commissio stante oppositione non tribuit iurisdictionem, secus si pars non opposuerit, quia tunc, quamuis sit subreptitium, tribuit iurisdictionem, & ideo processus valeret, *Put. decis. 241. dis. 2. Marij lib. 2. Crescens. decis.*

decis. 4. alias 72. rescriptum. de rescript. & decis. vltima, qua est 9. alias 45. lib. 2. de appellat. & March. tract. de commiss. par. 1. cap. 26. de commiss. appell. vig. cap. oblata nu. 3. & 4. f. l. 284. in 2. impress. dicens quod, si non opponat de subreptione, videbitur ratificasse impetrata. & adde quæ scripsi sup. sub n. 30. vers. quintus casus.

54 EXTENDE eandem declarationem, sic subdeklararam, vt non solum non possit appellatus impetrare iudicem ante terminum ab appellante met, vel a iudice præfixum, sed neque possit ipse appellans, nisi fiat mentio in commissione de termino præfixo, *Gloss. in d. cap. 44. sape. in verbo. car. at impetrat. ut app. & in casus figuratiōe in d. cap. 57. oblata. num. 20. in fine eod. notans, quod terminum statutum a iudice, vel ab appellante neutra pars potest præuenire, Abbas in eod. cap. oblata, in principio, & sub num. 4. not. 4. & Franch. num. 10. & 11. limit. vlt.*

55 SVBEXTENDE eandem extensionem, vt non solum appellans non possit impetrare ante tempus, sibi a iudice præfixum, & impetratio literæ impetrationis sint nullæ vt dixi, sed etiam patitur pœnas contumaciæ si recesserit ante terminum, sed si exspectauerit finem termini, non censetur contumax, *Franch. in d. c. 44. sape. num. 41. de appell.*

INTELLIGE tamen, quod & si literæ impetratæ sint nullæ & patitur pœnam contumaciæ, tamen non propterea priuabitur commodo appellationis; vnde si datus esset mensis ad prosequendum, seu ad præsentandum se coram iudice ad quem, & appellans præsentet se xx die, & literas impetret, & recedat, literæ non valent, sed tamen dicitur satisfecisse termino sibi assignato per iudicem a quo, & potuit in quacunque parte termini prosequi, & sic appellatio non est deserta, *Franch. vbi supra.*

56 DECLARA IV. vt si appellanti nec iudex, nec appellans met præfixerit sibi terminum, & ideo remaneat terminus legalis, de quo dixi supra nu. 1. vers. in primo. appellatus possit, præueniendo appellantem impetrare iudicem, & commissionem causæ, nec cogitur aliquam expressionem termini legalis facere in commissione, dummodo nimium non festinet, vt appellantem in commissione supplantet, & iudicem sibi amicum impetret, *cap. 57. oblata. de appell. & ibidē Gloss. in figuratiōe casus, & in verbo. præcurrat. dicens, quod nemo debet præuenire diligentiam alterius captiose, & Franch. limit. vlt. sub nu. 11. Gloss. in cap. 44. sape. in fine, in verbo, præueniens, de appellat. Alex. in consi. 19. viso processu. nu. 5. lib. 1. & March. de commiss. par. 1. cap. 26. sub n. 2. f. l. 284.*

57 SVBDECLARA hanc declarationem, vt arbitrio iudicis relinquatur, quando dicatur appellatum nimium præcurtisse, & festinasse in impetranda commissione causæ, & debet iudex in hoc arbitrio considerare qualitatem personæ, qualitatem causæ, & distantiam loci, *Anch. in d. cap. oblata. not. 5. nu. 5. & Abb. sub num. 10. ibi concludit ergo Alex. d. consi. 19. viso processu. sub num. 5. ibi. & secundum. lib. 1. & his consideratis, arbitrabitur, appellatum nimium præcurtisse. quando appellans nondum videtur fuisse negligens, secus autem, si potest arbitrari, appellantem fuisse negligentem in impetranda commissione, quia isto casu nõ diceremus, appellatum nimium præcurtisse, Alex. vbi supra. & hanc esse veram opin. in puncto iuris testatur Franch. in fractat. ut.*

Contra hanc subdeklarationem: quod enim non sit arbitrarium; tenet alii, sed diuersimode sub diuer-

sis opin. quas omnes refert Franch. in cap. 57. oblata. col. 3. sub num. 4. in secunda difficultate vers. circa secundam. de appell. vbi, in posita difficultate, nunquid appellatus possit, inuito vel negligente appellante, prosequi appellationem, adducit quinque opiniones, quarum prima est, vt cum appellatus non possit nimium præcurrere appellanti in prosequenda appellatione, relinquatur arbitrio iudicis, quando dicatur nimium præcurrere ex quo non est determinatum in iure, & opinionibus relatis, concludit hanc opin. licq; subdeklarationem esse in puncto iuris veram, vt testatur sub n. 4. vers. prima opinio. & sub num. 6. vers. tertio & vltimo aduerte.

Sed tamen quatuor argumentis tuetur secundam opin. quæ tenet, non esse arbitrarium, ex quo tempus est a iure determinatum, dicens, quod appellatus tenetur expectare vsque ad vltimum mensem secundum facialis. hancque secundam opin. adducit sub d. nu. 4. vers. secunda fuit. hancque opin. contra Io. And. B. l. Ant. de Butt. & Moder. respondendo rationibus contrariis tuetur, & vti veriore, & communem * sequitur Dec. in d. cap. oblata. num. 20. vers. in gloss. in verb. pars appellata.

In hac controuersia statuo tres conclusiones, quibus opiniones possunt conciliari.

Prima conclusio est, quod hæc controuersia cessat, quando causa committitur in Curia, vt retuli, & sequutus sum supra sub num. 46.

Secunda conclusio est, quod si appellatus impetrat iudicem in vltimo mense anni nõ dicitur nimium præuenisse, & in hoc cessat penitus arbitrium, quia est determinatum in iure, & ita procedat opinio, quæ firmat Dec.

Tertia conclusio est, quod, si appellatus vult impetrare iudicem ante vltimum mensem anni, tunc relinquatur arbitrio iudicis, an & quando dicatur nimium præcurrere, & ita procedat subdeklaratio.

NOTA ex hac declaratione, & subdeklaratione, 58 quod tam appellans, quam appellatus potest impetrare iudicem super appellatione prosequenda: appellans enim debet impetrare super reuocatione sententiæ, & appellatus super confirmatione suæ sententiæ, & debet facere mentionem de appellatione partis aduersæ, alias literæ essent subreptitiæ, *Franch. in cap. 57. oblata. not. 3. sub num. 1. de appell.*

EXTENDE eandem limitationem multipliciter 59 deklararam, vt habeat locum etiam si sit appellatum in Curia, sed Papa cum Cancellaria existat in aliquo loco extra Curiam, vt puta Papa, & Cancellaria existunt in Anania, & Auditores Palatii in Roma, & Auditor in Roma fert sententiam, & parti condemnatæ, viua voce illico ab eadem sententia appellanti, datis apostolis reuerentialibus, præfigit terminum decem dierum ad prosequendam appellationem, & appellans infra decem dies arripit iter per se, vel per alium ad Ananiam pro impetranda commissione super dicta appellatione, talis itineris atreptio, & prosecutio est sufficiens, & excusat desertionem, quia illud tempus non ad prosecutionem appellationis complendam, sed ad eius inchoationem statuitur modo inchoet prosequi &c. *Rota decis. 13. alias 94. si iudex & decis. 25. alias 155. si certus terminus. & decis. 66. alias 488. si Papa. qua. si vii. de appellat. in nou. & decis. 48. alias 538. nota si certus. de appell. in antiq. cum aliis, quas citat, & sequitur Crescen. decis. 8. alias 66. lib. 2. commissionem, num. 3. & 4. de appell.*

LIMITA VII. vt non procedat, quando sunt dati apostoli testimoniales, quia tunc appellans habet annum ad faciendum causam committi, *Put. decis. 371. in vna Fauentina. lib. 2. & Marches. tractat. de comm. ff. par. 2. de commiss. appell. cap. 2. sub numer. 10. ibi at quando dantur testimoniales. fol. 29.*

Ratio huius limitationis est illa eadem, quam adduxi supra sub num. 1. videlicet, quia iudex, dando testimoniales, nullum praefigit terminum ad prosequendam appellationem, & consequenter remanet terminus iuris, qui est vnus anni, *capit. 3. cum sit Romana. de appell. vt dixi supra sub d. n. 1.*

61 LIMITA VIII. quando causa fuit commissā saltem die vndecima, quia appellatio non dicitur deserta, quamuis non sit commissā infra decem dies, *Lancell. tract. de attent. cap. 12. in profat. num. 72. tom. 5. fol. 348.*

62 LIMITA IX. vt non procedat, quando, iudice allegato suspecto procedente, appellatur ab eius processu quia isto casu processus postea ab eo factus est inualidus, etiam si appellans non prosequatur appellationem, *A. chl. de Grass. decis. 3. alias 205. pro. effum. de except. fol. 95. quam refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. de attent. post recusat. num. 17. vers. tertio amplia. f. l. 340.* Quare appellans isto casu nō cogitur infra decem dies, neque postea expedire commissiōem causae, quia non tenetur prosequi causam appellationis, & si extet iudex ordinarius appellatum, non tenetur coram eo prosequi, quia sola appellatio impedit iudicem a quo.

Aduerte postremo loco, quod terminus, quem iudex a quo praefigit ad committendam causam appellationis, debet praefigi vel principali causam agēti, vel eius legitimo procuratori; alias causa non efficeretur deserta, Quare si procuratori simpliciter constituto in aliqua causa sit praefixus terminus per iudicem a quo ad committendam causam appellationis, & is eam non commiserit, tamē causa appellationis non efficitur deserta, *M. hed. decis. 6. alias 226. fuit dubitatum. n. 1. & seqq. de procur. duplicata in Rot. diuers. decis. 1124. fuit dubitatum. par. 3. lib. 3. fol. 250.*

In hac questione vidimus de tertio tempore appellationis, videlicet de tempore committendi causam appellationis, quod est tempus ad inchoandam prosecutionem appellationis, sequitur, vt videamus de quarto tempore. nimirum de tempore prosequendi, & finiendi appellationem.

QVÆSTIO XV.

ARGVMENTVM.

De fatalibus, & instantiis causarum.

SVMARIA.

QVÆSTIO hac quo casu, & quam magnam habeat difficultatem, dicitur in exordio questionis.

FATALIA vnde dicantur, num. 1.

FATALIA sunt duo anni, intra quos appellans debet inchoare, & terminare causam appellationis, num. 2. — Extenditur multipliciter in diuersis speciebus causarum, n. 3. & seqq. vsque ad num. 11. — Declaratur primo in quot partes, seu tempora diuidantur fatalia, num. 12. & seqq. vsque ad num. 26. — Declaratur secundo, vt fatalia dentur ordine successiuo, & non ab initio, n. 27. — Declaratur tertio, vt primū fatale detur simpliciter ipso iure, sed

secundum conceditur ex causa, num. 28. & seqq. in quibus dantur subdeclarationes, illationes, & intelligentia, vsque ad num. 35. — Declaratur quarto, vt eadem fatalia, quae seruantur in secunda instantia, seruentur in vltioribus, numer. 36. — Declaratur quinto, vt non habeant locum in reductione ad arbitrium boni viri, num. 37. — Declaratur sexto, vt non habeant locum quando a Principe vel a statuto breuiantur, numer. 38. & seqq. in quibus dantur exempla vsque ad numer. 42. exclusiue. — Declaratur septimo, vt in consistorio Principis sint perpetua, numer. 42. — Declaratur octauo, non habere locum in iudice, habente liberum arbitrium, num. 42.

IMPEDITO in prosecutione appellationis ex facto proprio conceditur secundum fatale ipso iure, sub num. 44. — Exemplificatur multipliciter vsque ad num. 57. — Limitatur n. 58. & seqq. vsque ad n. m. 59.

Impedito ex facto appellati non currit tempus, num. 61. — Declaratur, & inferuntur multa cum aliis declarationibus, & restrictionibus necessariis, num. 62. & seqq. vsque ad num. 104.

Impedito mixtim ex facto ipsius appellantis, & appellati non currit tempus, num. 105. — Exemplificatur, extenditur, restringitur, & declaratur multipliciter, numer. 107. & seqq. vsque ad num. 121.

Impedito ex facto iudicis currit primum fatale, sed conceditur secundum ipso iure, num. 122. & seqq. — Declaratur quando causa dicatur deserta facto iudicis, numer. 125. — Extenditur hac declaratio num. 126. & 127. — Restringitur, numer. 128. & seqq. vsque ad numer. 135. exclusiue.

Impedito ex facto tertis datur actio ad interesse contra ipsum tertium, eoque non existente soluendo, datur restitutio in integrum, n. 135. — Extenditur, & declaratur vsque ad n. 145. exclusiue.

Impedito ex casu fortuito currit primum fatale, si datur ipso iure secundum, n. 145.

IMPEDIMENTI probatio pertinet ad appellantem, qui se fundat in eo, numer. 146. — Et quomodo probetur, numer. 147.

IMPEDIMENTVM quantum esse debeat, vt appellans habeat secundum fatale, numer. 48. & seqq. vsque ad num. 156. exclusiue, in quibus recensentur aliquot casus, & varia opiniones.

Impedimentum remouibile non excusat, num. 156. & seqq. — Inferuntur aliqua, num. 160. & 161.

FATALIA incipiunt currere a die appellationis, numero 162. — Declaratur primo quando ex intervallo interponerentur plures appellationes, numer. 163. & seqq. vsque ad num. 170. — Declaratur secundo, vt non computetur dies appellationis, numer. 171. — Declaratur tertio tam in appellatione iudiciali, quam in extrajudiciali, num. 172. — Infertur, & temperatur, num. 173. & seqq. vsque ad num. 179. exclusiue.

PROTESTATIO de impedimento an sit necessaria, ne sequatur desertio causae, nu. 181. & seqq. in quibus distinguuntur species impedimenti, dantur extensiones, restrictiones, & declarationes vsque ad n. 187.

FATALIA possunt a partibus de communi consensu prorogari, numero 188. & seqq. — Extenditur, vt a fortiori possint breuiari, numero 195. — Limitatur primo, vt non possint prorogari postquam sunt lapsa, numer. 196. 197. & 198. — Infertur, sententiam, quam iudex ad quem ferret super merito post desertam appellationem, esse nullam, numer. 119. & seqq. — Declaratur hac illatio multipliciter, numero 204. & seqq. — Limitatur secundo, si procurator non habeat speciale mandatum, num.

numer. 212. Limitatur tertio, vt prorogatio non possit fieri sine scriptura, numer. 213. — Limitatur quarto in iudice, quia non potest augere, seu prorogare tempus prosecutionis, numer. 214. — Neque minuere tempus, nu. 215. — Declaratur multipliciter hæc quarta limitatio, numer. 217. & seqq. — Et præsertim in Auditoribus Rotæ, num. 220. & seqq. in quibus tractatur necessaria de commissione prorogationis fatalium vsque ad n. 240.

FAT ALIA in quibus differant ab instantiis, nu. 241. & seqq. 303. & seqq. 330. & seqq. 339. & seqq. 346. & seqq.

Intantia durat triennio in civilibus, & in criminalibus breuiter, num. 241. & 242.

Ampliatur hæc conclusio multipliciter — Primo in causis summariis, num. 244. & seqq. — Secundo in causis executiuis, sed cum distinctione, num. 248. & seqq. — Tertio in causis civilibus, in quibus proceditur per officium iudicis, num. 253. — Quarto, vt instantia criminalis habeat locum etiam in processu per inquisitionem, num. 254. — Quinto coram iudice delegato, numer. 298. Tertio in causis syndicatuum, numero 299. 255. — Sexto coram arbitris, numero 256. — Septimo in iudice, coram quo petitur reductio ad arbitrium boni viri, num. 258. — Octauo etiam si litigator, pendente lite, moriatur, num. 260. — Nono etiam si partes velent prorogare, quia non possunt, num. 263.

Limitatur in multis casibus, in quibus potest esse longior — Primo in causis fiscalibus, nu. 264. & 265. — Secundo in consistorio Principis, n. 266. & seqq. — Tertio in iudice habente liberum arbitrium, num. 271. — Quarto quando iudex moreretur, num. 273. — Quinto de iure canonico, num. 275. & seqq. in quibus habentur multe declarationes vsque ad n. 282. exclusiue.

Declaratur etiam in multis casibus, in quibus potest esse breuior — Primo quando per statutum seu rescriptum Principis est breuiata n. 282. & seqq. in quibus de instantiis statutariis plurium locorum vsque ad n. 297. — Secundo quando de communi consensu partium breuiatur, numer. 300. — Quarto in causa naufragij, num. 301. — Quinto in causis discussionum, n. 302.

Intantia cursus non retardatur eisdem prorsus impedimentis, quibus retardatur cursus fatalium, num. 303. & seqq.

Impedito ex facto proprio in prima instantia currit tempus, sed restituitur sub n. 304. vers. capio. — Extenditur, restringitur, declaratur, & exemplificatur, n. 305. & seqq. vsque ad n. 315.

Impedito propter subterfugia rei non currit tempus prime instantie, sub n. 316. & seqq. — Declaratur, n. 319. & seqq. vsque ad n. 321.

Impedito ex facto mixto vtriusque partis instantia currit, sub num. 322. & 323.

Impedito ex facto iudicis currit instantia, sed datur restitutio sub n. 324. & seqq. vsque ad n. 327. exclusiue.

Impedito ex facto tertij currit instantia, sed datur restitutio, num. 327. & 328.

Impedito casu fortuito currit instantia, sed datur restitutio, num. 329.

Intantia iuris communis non potest etiam de partium consensu prorogari, sub nu. 330. — Extenditur, & restringitur multipliciter, n. 331. & seqq. vsque ad n. 338.

Intantia incipit a die litis contestate, sub num. 339. — Declaratur multipliciter, nu. 340. & seqq. vsque ad n. 346. exclusiue.

Intantia licet pereat, tamen remanet integrum ius iterum agendi, n. 346. & seqq. in quibus declarantur multe necessaria vsque ad finem questionis.

Hæc quæstio, præsertim in 3. casu quinti articuli de quo egi infra n. 148. habet materiã difficile, vt refert Neuius, cons. 41. sciunt etiã, n. 3. & Ant. de Butr. in c. 8. ex ratione, n. 2. de appel. recenset, & Io. Andr. in addit. ad Spec. in vlt. parte scribit, quo dũ ad curiam portasset dictã decretalem, & occurrisset quæstio de factõ perfectus sensus extrahi non potuit ex his, quæ ipse Io. Andr. scripsit in ipsa decret. & sub n. 9. q. 6. ibi. ista sunt cõclusiones, relatis varijs sententijs in materia illius sextæ quæstionis, subdit; istæ sunt cõclusiones, quas olim posuit hic Io. Andr. quas recitare placuit, vt possis, si vis in antiquis speculari, & vt ipse fateatur, cum portasset librum ad Curiam, dicit, quod ex dictis suis nihil boni potuit concludi. Abb. vero in ead. decret. ex ratione, nu. 12. vers. ad quintam quæstionem, refert, quod Ioann. Andr. tot opin. & tam confuse recitauit in d. decretali, ex ratione, vt ipsemet fateatur in addit. ad Spec. tit. de appel. in 2. par. super rubr. quod, dum casus dubius circa hanc materiã contigisset in Curia Romana, non potuit decidi per scripta sua in dicta decretali; de hac eadem difficultate Ioannis Andréæ loquitur Neuius, d. cons. 41. sub n. 17. dicens, quod hodie interpretatio, quam dedit practica post Ant. de Butr. tollit, illam difficultatem, quam Ioan. Andr. in vltima parte Spec. in rubr. de appel. dicit adduxisse in Curia, & nihil potuisse eruere, de qua, si viderentur scripta sua in d. cap. ex ratione in nouella, quã tunc secum detulit licet nõdum correxisset, nec publicasset, quis inueniret se perplexum: sed ego, his accuratius referendo, dico, quod Io. Andr. in addit. ad Spec. in rubr. de appel. lib. 4. par. 2. fol. 70. recenset quemdam casum de lapsu fatalium, quem, dum ipse esset in Curia, refert sibi fuisse narratum, & scribit, quod ipse dicebat, quod illa quæstio nauigabat alto mari, & turbido, & quia audierat, quod compositores clemẽtinarũ, qui circa huius materiæ dubia cõmendabiliiter terminarunt, hoc aggressi, non occurrit eis definitio, quæ non esset parum eis grata: de quo casu relato a Io. Andr. egi infra art. 5. Volui hoc præfari, vt attentiores simus, addendo etiam, quod hæc materia, vt scribit Natt. quem citat Neuius, d. cons. 41. sub n. 3. & n. 27. est male intellecta a mero Canonista, & peius a mero Legista.

QVÆSTIONEM hanc sequentibus vndecim articulis absoluiam.

PRIMO. Fatalia vnde dicantur.

SECUNDO. Quæ sint fatalia.

TERTIO. An appellanti impedito currat tempus primi fatalis, ideoque debeat ei concedi secundum.

QUARTO. Cui incumbat onus probandi impedimentum, & quomodo probetur.

QUINTO. Quanti temporis exigatur impedimentum, vt appellans habeat secundum fatale, & vt non habeat quanti temporis exigatur negligentia.

SEXTO. An impedimentum, quod appellans potuisset remouere, & non remouit, sufficiat ad habendum secundum annum, & cuitandum desertionem causæ.

SEPTIMO. Quando incipiant currere fatalia.

OCTAVO. An, lapsõ primo fatali, sententia transeat in rem iudicatam, vel requiratur etiam lapsus secundi fatalis.

NONO. Nunquid appellans impeditus debeat protestari, alias, protestatione ommissa, tempora fatalium currant.

DECIMO. An tempora fatalia possint prorogari, seu breuiari.

VNDECIMO. In quibus differant fatalia ab instantiis prime causæ.

ARTICVLVS I.

1 AD PRIMVM articulum. Fatalia vnde dicantur.

Respondeo, fatalia dici a fato, sumendo hic factum pro morte iuxta textum in l. 2. *meminimus*, in prin. C. *quan. & quib. quar. pars*, lib. 10. ibi, *fati munus implentium*, l. 2. C. *de temp. in integr. restit. ibi*, *pater tuus in fata concessit*, l. 3. *quoties*, C. *de naufr. lib. 11. ibi*, *qui si fatali sorte defuerint*, Plin. in *paneg. in principio*, *qui electo successor. fato concessit*, sicque fatalia dicuntur; quasi mortalia, id est, mortem inferentia; vnde dicimusensem fatalem, & similia: dicuntur ergo fatalia, quia appellationi mortem inferunt, vt explicant per diuersa verba Bald. in l. *fin. nume. 5. versicu. modo restat*, C. *de tempor. appellat. Abb. in cap. 8. ex ratione*, sub nume. 8. ibi, *sed contra hanc. Franch. nume. 7. & Cardin. Alexand. sub nume. 1. versicu. tertio premitto*, de *appellat. Maran. in suo spec. part. 6. actu 2. princip. in verbo*, & *quandoque appellatur*, numero 232. *versicu. tertio pondero*, fol. 492. *Neutz. cons. 41. sciunt etiam*, nume. 23. *Beninc. tract. de pauper. & eius priuileg. q. 9. spec. 3. in iudic. nume. 2. tom. 18. fol. 149. Mandos. tract. de commiss. in 18. commiss. fatal. prorog. in verbo*, *fatalia*, fol. 105. *Marches. eod. tract. part. 1. in 7. commiss. prorog. fatal. 6. 1. nume. 2. fol. 197. & Ruginell. tract. de appell. §. 10. gloss. 1. sub num. 14. vers. primum*, fol. 260. & communiter omnes in diuersis locis.

ARTICVLVS II.

2 AD SECVNDVM articulum. Quae sint fatalia.

Respondeo, quod fatalia sunt illa tempora, intra quae debet inchoari, & terminari causa appellationis, alias efficitur deserta, quae tempora, quanta essent olim, habes in l. 35. *in offerendis*. C. *de appellat. l. 2. & l. fin. C. de temp. & repar. appell. eaque recenset Bar. in authent. sed lus qua*, nume. 2. & *seqq. C. eod.* & ego omitto ea recensere, quia sunt correctae, vt scribit Bar. in *authent. qui appell. ut. sub n. 2. C. eod.*

Tempora ergo, seu fatalia, quae seruantur hodie ad finiendam causam, sunt duo anni, qui dantur ad prosequendum, & finiendum causam appellationis, *cap. 5. cum sit Romana*, & ibi omnes *Canonista de appell. quae causa*, si intra hos annos non fuerit terminata, efficitur deserta, & mortua, quasi fato cesserit, vt *declaro num. seqq. ideoque omnis terminus*, cuius lapsu appellatio efficitur deserta, dicitur fatalis, *Card. Alex. in cap. 4. personas*, nume. 9. *vers. & est aduertendum*, de *appellat.* & demum omnis terminus statutus a iure est fatalis *secundum Bal. in l. 2. tempora*, not. 2. *nam. 2. C. de tempor. & repar. appellat.* & haec sit certa, & indubitata conclusio.

3 EXTENDE I. hanc conclusionem, vt habeat locum etiam in illis causis, quarum prima instantia, nullo etiam interueniente impedimento, durat ultra triennium, seu est perpetua, quare licet de iure canonico instantia sit perpetua, vt retuli, & sequutus sum *lib. preced. cap. 2. nume. 687. & latius infra nume. 275.* tamen fatalia non sunt perpetua, sed sunt biennialia, haecque extensio non indiget alio testimonio hic in Curia, quia omnes sciunt, quod instantia coram primo iudice est perpetua, attento iure canonico, vt dixi *sub d. nu. 275. & 281.* (dempta Curia Capitolina, vbi durat per biennium, vt dixi *infra sub nu. 282. vers. nam hic in vrbe*,) & tamen fatalia non sunt perpetua, sed biennialia, vt nullus cauidicus, quantumuis tyro sit, ignorat.

4 EXTENDE II. vt habeat locum tam in diffini-

tiua sententia, quam in interlocutoria, *Ar. ut. de Butr. in cap. 8. ex ratione, q. 1. nume. 3. & Franch. sub n. nume. 5. de appellat.*

EXTENDE III. vt habeat locum etiam in causis criminalibus, quia & si instantia sit breuior, vt dixi *infra art. 11. num. 242.* tamen non reperio, quod fatalia sint breuiora.

EXTENDE IV. etiam si appellans mori pendente appellatione, quia tenentur caussae prosequi eius haeredes, alias sententia transiret contra eos in rem iudicatam l. 1. C. *si pend. appell. mors adduntur tamen haeredibus quatuor menses* l. *ult. C. eod.* & similiter, si moriatur appellatus, debet nihilominus appellans prosequi causam appellationis, quia alias fatalia labuntur contra appellantem, *Mohed. decis. 8. alias 190. lite pendente, sub nume. 2. & de appellat. nam & instantiam continuari in haerede retuli, & sequutus sum infra num. 260. vide etiam ad materiam huius extensionis Crescen. decis. 4. alias III. quia fatalia, de appell.*

EXTENDE V. vt haec fatalium tempora habeant locum, siue prima instantia sit triennialis, siue sit breuior, siue ex dispositione iuris communis, siue ex dispositione statutorum, quia quantumuis sit breuis instantia, tamen in causa appellationis seruatur illa eadem fatalia, quae seruantur in causis, quae haberent longam instantiam, & ita vidi seruari in Ciuitate Lucensi.

EXTENDE VI. vt habeant locum etiam in appellatione extraiudiciali; quare si labatur terminus iuris, illud grauamen, a quo fuit appellatum, transit in rem iudicatam, *Franch. in cap. 5. cum sit Romana, sub num. 15. vers. sed certe, & Card. Alex. nu. 7. de appell. & adde, quae scripsi infra num. 172. & 174.*

EXTENDE VII. vt habeant locum etiam in causis beneficialibus, & moueor, quia sententia etiam in beneficialibus transit ex negligentia appellantis in rem iudicatam, *Franch. in c. 45. constitutus, il primo, n. 2. de appell.*

RESTRINGE hanc extensionem, vt non procedat respectu iudicis appellationis, quia is potest inquirere de meritis causae appellationis; licet enim sententia in beneficialibus transeat in rem iudicatam respectu partium, tamen non transit respectu superioris, *Franch. in d. c. 45. constitutus, il primo, nume. 3. de appell.*

EXTENDE VIII. vt habeant locum etiam in appellatione a grauamine futuro, quia etiam ea per lapsum termini, iuris efficitur deserta, *Franch. in eod. c. cum sit Romana, sub n. 14.*

EXTENDE IX. vt habeant locum etiam in sententia super declaratione iuris, vt retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 22. nu. 37.*

EXTENDE X. vt habeant locum etiam in causis summariis, & executiuis, a quibus executiuis potest appellari ad effectum deuolutiuum: nam, cum fatalia habeant locum etiam in causis, in quibus instantia non consideratur, seu est perpetua, vt retuli, & sequutus sum *supra sub num. 3.* sequitur quod debeant habere locum etiam in causis summariis, & executiuis, etiam si teneremus, quod in eis instantia non haberet locum, de qua re scripsi *infra, num. 244. & 248. & 249.*

EXTENDE XI. vt habeant locum in causa feudali, *Iacob. de S. Georg. tract. de feud. versus finem, in verbo, & dicti vasalli pro dictis rebus, nu. 38. tom. 10. part. 1.*

* part. 1. fol. 22. & esse comm. * conclusionem testatur, & sequitur Curt. l. un. eod. tract. in 7. & ult. par. prin. q. 13. n. 33. tom. 10. par. 2. fol. 92.

EXTENDE XII. vt habeant locum etiam in causa coram Principe, quia et si coram eo fatalia non currant, seu sint perpetua, vt retuli, & sequutus sum infra nume. 131. tamen illud videtur non ex eo, quia non habeant locum fatalia, sed quia, stante legitimo impedimento, fatalia non currunt, quare, data negligentia appellantis, posset tentari, quod desertio haberet locum per ea, que in alijs terminis scripsi quæst. preced. nu. 4. in fine, & nume. 5.

12 DECLARA I. vt hæc fatalia diuidantur in septem partes, seu septem tempora fatalia, de quibus scribunt Cardin. Alex. in cap. 4. personas, sub nume. 2. & seqq. versicu. & antequam, & Bero. in cap. 5. cum sit Romana, nume. 23. de appellat. nam, vt ait Bal. in l. fin. sub nume. 1. versicu. nota quatuor actus, ibi, considera quod appellatio. C. de tempor. appellat. appellatio habet plures partes, sicut per similitudinem via longa habet principium, medium, & finem.

Primum tempus assignatur in origine appellationis, & hoc est decem dierum, Bal. & Card. Alex. vbi supra, & de hoc egimus supra quæst. 12. Sed hoc tempus proprie non est de primo, & secundo fatali, seu primo & secundo anno, qui dantur instantiæ causæ appellationis, quia incipiunt a die appellationis exclusiue, vt retuli, & sequutus sum infra num. 171. dicitur tamen tempus fatale, quia eius lapsu finitur facultas appellandi.

Secundum tempus est ad appellationem in esse productam fomentandam, & hoc est triginta dierum ad petendos apostolos, Bal. d. l. fin. sub num. 1. ibi, secunda pars, & Card. Alex. vbi supra sub num. 3. & de hoc egimus supra q. 13.

Tertium tempus est ad appellationem subleuandam, id est, ad præsentandum apostolos iudici ad quem, & istud est arbitrium, Bal. d. l. fin. sub num. 1. ibi, tertia pars. C. de tempor. appellat. & Cardin. Alex. d. cap. personas, nume. 4. versicu. tertium est tempus, de appellat. & hoc tempus non est a lege definitum, neque * in iure est expressa pœna, sed Doct. cõmuniter * tenent, quod pœna contumacis sit, quia videtur appellationi renuntiare, Bal. vbi supra, & istud est illud tempus, quod iudices de stylo Romanæ Curie assignant appellanti ad committendum causam appellationis, de quo tempore, seu termino scripsi, q. preced.

Quartum tempus est, quod assignatur post appellationem subleuatam ad introducendam eam effectualiter, videlicet, ad offerendum libellum, id est, ad præsentandam ipsam appellationem iudici ad quem, & informandum ipsum iudicem ad quẽ, Bal. in d. l. fin. sub num. 1. ibi, quarta pars, & Card. Alex. vbi supra nu. 5. vers. quartum.

Quintum tempus est ad incoandam causam appellationis, quæ incoatio non potest fieri, nisi postquam constituerit appellationem esse legitimã, quia tunc iudex incipiet procedere in ipsa causâ, cognoscendo, an sit iusta vel iniusta, Cardin. Alex. vbi supra, num. 6.

Sextum tempus est ad eam prosequendam, & hoc etiam non est certum, dummodo faciat intra annum, Card. Alex. d. e. 4. personas, nume. 7. vers. sextum, sed Bal. in d. l. fin. hoc numerat quintum tempus, & dicit in isto fieri articulos & probationes.

Septimum tempus est ad finiendam causam appellationis, & hoc est tempus vnius anni, & ex iusta causâ biennij, Cardin. Alex. vbi supra num. 8. versicu. septimum, & de hoc ultimo tempore particulariter agimus in hac quæst.

Verum hæc septem partes, seu tempora bene reducuntur ad quatuor tantum, prout reduxit etiam Ruginel. tract. de appell. §. 10. gloss. 1. nume. 4. & nos ea tractauimus per quatuor quæstiones; nam tertium, quartum, quintum, & sextum tempus non sunt tempora iuris, sed sunt tempora hominis, id est, iudicis, seu sunt quædam breuiationes, seu distinctiones temporis annalis, dati a iure, quas breuiationes, & distinctiones possunt facere iudices, apud nos tamen non sunt in vsu, nisi illa, quæ respicit tertium tempus ad committendam causam appellationis, de quo diximus q. preced.

SVBDECLARA, vt omnia tempora fatalium 13 reducuntur ad duos terminos, videlicet ad terminum iuris, & ad terminum hominis, & sicut per lapsum termini iuris deseritur appellatio, ita & per lapsum termini hominis etiam in appellatione a diffinitiuâ: vnde non expectatur tunc lapsus termini iuris, Franch. in cap. 5. cum sit Romana, not. 3. nume. 3. de appellat. Et quod sententia firma remaneat ex solo lapsu termini hominis, non expectato vltimo lapsu termini iuris, refert, & sequitur ibidem col. 2. num. 12. in vltimis verbis, versi. in ead. gl. in fine.

Quid in causis beneficialibus vide infra sub num. 21. versi. rursus.

AMPLIA I. hanc subdeclarationem, vt hæc duo 14 tempora, seu termini fatalium, ad quos reducuntur omnia, habeant locum etiam in appellatione extraiudiciali, Franch. in d. cap. cum sit Romana, colum. 2. in fine, nume. 13. versicu. & aduertit, de appellat. dicens, quod grauamen illatum extraiudicialiter transit in rem iudicatam per lapsum termini hominis, sicut per lapsum termini iuris.

AMPLIA II. vt habeat locum etiam in appellatione a grauamine futuro, vide supra extens. 8. num. 11.

Nota primo obiter circa eandem primam de- 15 clarificationem, quod hæc tempora, quæ non sunt determinata a iure, solet iudex a quo octo, seu nouem modis assignare ad illaqueandum ipsum appellante, vt appellatio efficiatur deserta, vt aduertit Franch. in cap. 4. personas, nume. 2. in fine, versicu. tertio & vltimo, & num. 3. versicu. circa primum, de appellat. sed est laudabilis illaqueatio, vt scripsi supra quæst. 13. sub nume. 36. in fine.

Primo ergo potest assignare tempus ad iter arripendum.

Secundo ad præsentandum se coram iudice ad quem.

Tertio potest ei, petenti apostolos, assignare terminum, infra quem cum apostolis se repræsentet coram iudice ad quem.

Quarto assignat terminum ad recipiendum apostolos petitos.

Quinto statuit terminum ad prosequendum appellationem, & de his scribit Franch. d. nume. 3. vsque ad num. 4. quem in omnibus refert, & sequitur Maran. citatus infra versic. nono, scribit etiam idẽ Franch. in cap. 50. ex insinuatione, sub nume. 1. eod. titu. de appellat. in quibus tamen videtur præposterare ordinem, quia primo loco videbatur dicendum de termino

ad recipiendum apostolos, & ipse de hoc dicit in quarto loco, & deinde videbatur dicendum de alijs, respiciendo progressum ordinatum.

Sexto quandoque statuit terminum ad redendum cum literis impetratis, sed hoc non potest, quia esset imponere legem superiori.

Septimo quandoque statuit terminum ad faciendum sibi fidem de prosecutione, sed neque hoc potest.

Octavo iudex a quo aliquando in praefixione dicti termini ad faciendum fidem comminatur, quod si in termino praefixo non fecerit fidem, appellatio efficietur deserta, sed neque hoc facere potest.

Nono, & ultimo quandoque iudex a quo praefigit terminum ad finiendam causam appellationis, sed neque hoc potest facere, quia esset imponere legem superiori, *Franch. in cap. 50. ex insinuatione, num. 1. de appellat. & de his singulis vide eundem Franch. in d. cap. 4. personas, n. nume. 4. usque ad num. 5. exclusiue, a quo ista summarie, prout ipse ponit, retuli, prout ex eod. ante nos retulit Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub num. 205. limit. 21. fol. 486.*

16 Aduerte, quod terminus praefixus ad finiendam appellationem habetur, ac si esset praefixus ad prosequendam appellationem, quia terminus ad finiendum includit in se etiam terminum ad prosequendum, quia non posset finire, si non prosequeretur: unde, si terminus ad finiendum non valuit respectu finis, valet respectu prosecutionis, & sic, si non valet dilatio, ut ago, valet, ut valere potest, quia dilatio, assignata ad plura, si non potest operari quoad omnia, operatur quantum potest, quia in effectu duo videntur mandata, videlicet, ut prosequatur, & ut finiat, & ideo licet vnum non teneat, debet tamen adimpleri alterum, quod tenet, *Franch. in d. c. 50. ex insinuatione, sub n. 1. not. ult. de appell.*

17 Nota secundo, quod licet, pendente appellatione, nihil sit innovandum, & sit suspensa iurisdictio iudicis a quo, tamen iudex a quo quando appellanti praefixit terminum prolixum, aut nullum, potest de nouo statuere terminum competentem ad prosequendum appellationem, aut ad praesentandum se coram iudice ad quem, quia non intelligitur suspensa iurisdictio iudicis a quo in concernentibus faciliorem expeditionem ipsius causae appellationis, *Franch. in cap. 4. personas, in princ. vers. secundo nota, & sub num. 9. & in c. 17. cum teneamur, sub num. 21. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. actu 2. in verbo, & quandoque appellatur, num. 205. limit. 21. fol. 486. Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innov. appell. pend. limit. 4. princip. num. 5. tom. 5. fol. 363. & adde, quae scripsi supra quaest. 3. nume. 20. Et quod, appellatione pendente, possit iudex a quo praefigere diuersos terminos, puta, ad iter arripiendum, ad praesentandum se superiori, ad prosequendum, aut ad docendum de prosecutione, & praesentatione; & sic iste actus praefixionis etiam appellatione, pendente factus non sit attentatus, refert, & declarat Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innov. appell. pend. limit. 13. nu. 1. & seqq. & limit. 14. num. 1. tom. 5. fol. 368. & quod possit assignare terminum appellanti ad arripiendum iter, & ad prosequendum, quia ista tendunt ad faciliorem expeditionem causae appellationis, scribit *Franch. in d. cap. 17. cum teneamur, num. 3. in fine, & Vestr. in prax. lib. 8. c. penult. sub nu. 3. fol. 250. in fine.**

Extende hoc notandum, ut procedat etiam si sit iudex delegatus, quia etiam iudex delegatus a quo potest appellanti assignare terminum ad arripiendum iter & ad prosequendum, *Franch. in cap. 33. ad arre, n. 1. de app. ll.*

Nota tertio, quod sicut *Franch. vbi supra in 1. not. 19* ad augendum numerum temporum, multa addidit, quae iudex non potest assignare, ita etiam vnum tempus ad se praesentandum cum apostolis coram iudice ad quem, in duo superflue diuisit tempora.

Nota quarto, quod omnis terminus, assignatus a iudice ad prosequendam appellationem, erit semper pars anni assignati a iure ad finiendam appellationem, quare terminus iuris currit, & non retardatur termino assignato a iudice, quia terminus hominis venit ad abbreviandum terminum iuris, *Franch. in c. 8. ex ratione, sub num. 5. de appellat. quare illi triginta dies, qui dantur ad redendum pro apostolis, computantur in anno, qui datur a iure ad prosequendam & finiendam appellationem.*

Nota quinto aliqua necessaria circa haec tempora.

Circa primum tempus ad arripiendum iter, quando appellans dicatur satisfecisse huic termino, vide *q. preced. limit. 6. num. 48. & alia de itineris arreptione, vide supra q. 6. declar. 12. num. 41. & seqq.*

Adde obiter, quod vbi appelletur a sententia lata in magno feudo, dantur sex hebdomadae appellanti ad arripiendum iter ad Regem, & appellans cogit iudicem venire personaliter ad Regem ad discutiendam causam, nec sufficit alium mittere, secus in aliis feudis, *Marin. Frecc. tract. de subfeud. lib. 3. rubr. differentia inter feuda regalia, differ. 8. nume. 1. fol. 432.*

Rursum aduerte, quod, etsi iudex in causis beneficialibus assignet terminum appellanti ad arripiendum iter, & prosequendam appellationem & appellans nihil faciat, nihilominus appellatio ex lapsu huius termini assignati a iudice non efficitur deserta, quia iudex non potest in beneficialibus assignare alium terminum, quam expressum in c. 1. de elect. in 6. sic contra Lap. scribit Anch. in clem. 1. versus finem, vers. de appell. nisi terminus assignaretur de consensu partium, vel ipsis non contradicentibus, secundum *Franch. in c. 45. constitutus, al. in 3. & latius in c. 5. cum sit Romana, n. 16. de appell.*

Circa secundum, & tertium tempus ad se praesentandum cum apostolis coram iudice ad quem vide eadem *q. 13. art. 10. num. 87.*

Circa quartum tempus ad recipiendum apostolos, vide, quae scripsi eadem *q. 13. n. 43. & seqq.*

Circa quintum tempus ad prosequendam appellationem aduerte, quod sub isto tempore includitur tempus ad faciendum committi causam, de quo tempore egi *q. preced. cas. 5. n. 5. ideo vide ibi.*

Circa septimum tempus, omisso sexto, num. 22 quid iudex possit appellanti praefigere terminum ad faciendum sibi fidem de prosecutione appellationis.

Concludas, quod potest, & hoc in tantum seruatur de consuetudine, ut si appellans deficiat facere istam fidem, & ipsi iudici aliter non constet de prosecutione, possit sine poena, & reprehensione exsequi suam sententiam, *Feder. de Sen. cons. 28. punctus quaestio- nis, sub n. 1. & in fine, Rot. decis. 13. alias 94. si iudex in partibus, num. 1. & 2. de appell. in nou. Franch. in d. c. 4. personas, sub*

sub nume. 4. versicu. septimo, ibi, sed aduerte, de appellat. & Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 14. num. 1. & seqq. Addit. ad Rot. decis. 25. alias 155. si certus terminus, nume. 3. de appellat. in nou.

23 Infero ex hac conclusione, quod executio sententiæ non poterit retractari per viam attentati, sed pendebit ex futuro euentu ipsius causæ appellationis, Franch. in d. cap. personas, sub nume. 4. versu. septimo aliquando, de appellat. & Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 14. nume. 4. ibi. & talis executio, tom. 5. fol. 368. & ita sentiunt Federic. de Sen. d. consil. 28. sub nume. 2. dicens, talem executionem non debere retractari, sed pendere a futuro euentu causæ appellationis, & Rot. d. decis. 13. in fine, de appellat. in nou. dicens, quod si appellans obtinuerit in causâ appellationis infirmam sententiam, cassabitur & eius executio.

Contra hanc illationem: quod enim debeat executio retractari per viam attentatorum, tenuit Guid. Papiens. tract. de appellat. quæst. 14. nume. 20. in fine tom. 5. fol. 58.

Non recedas ab illatione, sicut contra Guid. Pap. admonet Lancell. vbi supra.

24 Tempera primo, vt hæc conclusio non sit vera, quando appellans contradixit huic termini assignationi, quia tunc non tenetur obedire illi termino, Franch. in d. cap. personas, sub nume. 4. versu. sed dubitat, & Lancell. d. cap. 12. limit. 13. num. 3. & d. limit. 14. nu. 8. tom. 5. fol. 368.

25 Tempera secundo, vt licet appellans non faciat fidem, tamen appellatio non per hoc efficitur deserta, Rot. decis. 13. alias 94. si iudex, nume. 3. de appellat. in nou. Fed. de Sen. d. consil. 28. num. 2. in vltimis verbis, Franch. d. cap. personas, sub nume. 4. versu. sed dubitat. Addition. ad Rot. d. decis. 25. sub nume. 3. de appellat. in nou. & Guid. Pap. tract. de appell. q. 14. sub n. 20. fol. 58.

26 Extende hoc temperamentum, vt sit verum, etiam si iudex, assignando terminum ad faciendum fidem, comminatus fuerit, quod, si in termino fidem non fecerit de prosecutione, appellatio ipsa sit deserta, quia, hac comminatione non obstante, appellatio non erit deserta, Franch. d. c. personas, sub nu. 4. versu. octauo iudex, de appell. & Guid. Pap. d. q. 14. sub n. 20. ibi, dicit tamen, qui alios allegant.

Contrarium: quod enim isto casu appellatio sit deserta, tenuit Lap. quem citant præfati, & sequitur Addition. ad Rot. d. decis. 25. alias 155. si certus, sub num. 3. ibi, nisi iudex in termini præfixione, de appellat. in nou. dicens non fore desertam ipso iure, sed opus esse sententia.

Non recedas ab extensione.

27 DECLARA II. vt ista tempora, seu fatalia non dentur omnia ab initio simpliciter, nisi primus annus, secundus autem datur ex causâ, prout de primo, & secundo anno loquuntur text. in auth. ei qui appellat. & ibi Bart. & alij. C. de tempor. appell. cap. 5. cum sit Romana, & ibi Gloss. Ioan. Andr. Card. Alex. & ceteri de appell. Spec. titu. de appell. §. nunc breuiter, in princ. lib. 2. fol. 192. Franch. in cap. 8. ex ratione, sub nume. 6. de appell. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoq. appellatur, sub num. 228. versu. sequitur modo videre fol. 491. Vestr. in prax. lib. 3. cap. 5. num. 2. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 70. art. 1. num. 1. Hæc tamen fatalia, seu secundus annus potest vterius protrahi per viam restitutionis ob iustum contingens impedimentum, vt lo-

quitur text. in d. c. 8. ex ratione, & ibi Gloss. & Doct. de appell. Specul. Maran. & Odd. in locis supra proxime citatis, & Doct. citati num. seq. sicque potest via restitutionis ex iusta causâ dari tertius annus: & horum trium annorum primus dicitur primum fatale, & sic deinceps, secundum & tertium fatale, Franch. vbi supra, & Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 232. versu. tertio pondero, fol. 492.

DECLARA III. vt primum fatale, id est, primus annus concedatur simpliciter & integer ipso iure a lege sine ministerio iudicis, & sine alia consideratione: secundus vero annus concedatur etiam ipse integer, & ipso iure a lege, sed tamen ex causâ, vt in d. auth. ei qui appellat. & d. c. cum sit Romana, & scribunt communiter * Doct. citati in præced. 1. declarat. nume. * 12. hancque differentiam inter primum & secundum annum, quod primus concedatur simpliciter, & secundus ex causâ, adnotat etiam M. Ant. Bard. tract. de temp. vit. c. 6. nu. 1. fol. 215. & causâ, ex qua concedi debet secundus annus, dicitur impedimentum iustum, vt late explicauimus infra num. 44. & seqq. At tertius annus datur non ipso iure, sed a iudice per viam restitutionis in integrum d. cap. ex ratione, & ibi Io. Andr. sub num. 17. versu. sed quid si tertio. Abb. sub num. 3. ibi, ex quo infero. Franch. sub nume. 64. versu. secundo casu quando impedimentum, ibi, secunda fuit opinio, & Card. Alex. nume. 6. versu. not. ex text. de appellat. Guid. Pap. tract. de appellat. q. 101. sub num. 65. versu. attamen, & num. 6. versu. est ergo dicendum, fol. 60. Maran. d. verbo, & quandoq. appellatur, sub num. 228. M. Ant. Bard. d. cap. 6. num. 2. versu. tertius, fol. 215. Et quod tertius annus competat per restitutionem in integrum officio iudicis ex clausula, si qua mihi iusta causâ, refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 10. gl. 1. n. 19. versu. existente, fol. 261.

SUBDECLARA I. hanc declarationem ad vsum praxis, vt, stantibus iustis causis, id est, impedimentis, propter quæ veniat concedendus secundus vel tertius annus, non sit appellanti necessarium ante omnia adire iudicem appellationis, & petere declarari, ipsum appellantem fuisse impeditum, & sibi competere vterius tempus, sed satis erit, cautiusq. aget, si prosequatur suam appellationem, & si ei opponatur de desertione, replicet de impedimento, & poterit procedi in causâ, cognoscendo de impedimento, licet nulla alia sententia interlocutoria præcedat, Franch. in c. 8. ex ratione, num. 65. versu. circa tertiam dubitationem, punctualiter, n. 66. ibi, sed dubitatur, & Card. Alex. sub nu. 33. versu. sed punctus est, ibi, in contrarium est veritas, de appell.

INFERO Lex eadem declaratione, quod, cum secundus annus concedatur ipso iure, non potest ante lapsum primi anni concedi per viam restitutionis in integrum aliquod tempus aduersus lapsum dicti primi anni, Neuz. cons. 41. si iunt etiam, nume. 18. 19. & seq. & esse communem * conclusionem testatur, & * sequitur Odd. tract. de restit. in integr. qu. 70. art. 6. & 7. sub n. 35. & 36. vbi quod restitutio est superflua.

INTELLIGE hanc illationem, vt licet restitutio in integrum, concessa aduersus lapsum primi fatalis ad totum illud tempus, in quo appellans fuit impeditus in illo primo fatali, non operetur effectum restitutionis, & ideo illud tempus computabitur in secundo fatali, quia non debet vltra secundum annum habere tempus, ad quod fuit data restitutio in integrum; & hoc est, quod consuluit Neuz. vbi supra, dicens sub n. 21. versus finem, quod dato, quod concessio

secundi fatalis, & restitutio in integrum simul concurrerent, tamen, pendente iudicio super vno, tempus curret etiam in alio.

Tamen restitutio operabitur, vt censetur probatum impedimentum, quo ipso iure conceditur secundus annus.

32 **INFERO II.** quod tertius annus, qui concedi potest via restitutionis in integrum propter impedimentum, quod fuit in secundo anno, non debet esse integer, sed solum ad tantundem tempus, quantum fuit impedimentum, *Franch. in c. 8. ex ratione, sub num. 64. vers. secundo casu, de appell.*

33 **INFERO III.** quod procuratores in causis appellationum debent in primo anno esse diligentes, in secundo diligentiores, in tertio diligentissimi, *Bald. in cap. 8. ex ratione, nume. 8. de appellat. Neuz. d. consil. 41. nume. 1. M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. cap. c. 6. sub num. 2. vers. tertius, fol. 215. & Maran. in suo spec. par. 6. actu 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, sub nu. 232. vers. tertio pondero, ibi, sexto ad hoc, fol. 492.*

34 **SVBDECLARA II.** eandem declarationem, vt secundum fatale non concedatur, nisi concurrentibus quatuor. Primo, quod appellans non potuerit ex necessitate, seu iusta causa impeditus prosequi, & terminare appellationem in primo fatali, *cap. 8. ex ratione, & cap. 5. cum sit Romana, & ibi Anton. de Butr. nu. 2. Abb. in princ. & num. 2. not. 2. & Card. Alex. nu. 2. de appellat.* ita quod non sufficit probare solum impedimentum tempore primi fatalis, nisi etiam probetur, quod tale impedimentum fuit immediata causa, quare non potuit prosequi appellationem tempore debito, ideoque debet docere, se fecisse debitam diligentiam, *Staph. tract. de signat. liter. iust. de claus. cautione prestanda iudicis arb. nu. 3. fol. 301. in impress. Romana; imo debet fecisse diligentiam remouendi impedimentum, quia, facta diligentia, si remanet impedimentum, tunc dicitur ex iusta, & necessaria causa impeditus, vt retuli, & sequutus sum infra art. 5.* Et quod restitutio in integrum aduersus prescriptionem statutariam non detur impedito, qui potuisset impedimentum remouere, dixit *Rot. diuers. decis. 603. omnes domini, sub n. 2. par. 1.* probato autem impedimento, conceditur secundus annus, quia probato impedimento prima dilatio, conceditur secunda dilatio, vt ex *Gloss. Paul. de Castr. Inf. & alij retuli & sequutus sum lib. preced. c. 3. sub n. 67. vers. exemplifica.* Secundo, quod ipsa causa necessaria, & iusta sit euidentissima, *§. illud, ibi, euidentissimis probationibus, C. de temp. appel. & d. cum sit Romana, & ibid. 10. And. nu. 2.* dicens, eam esse probandam, nisi sit notoria, aliter, inquit, non habebit biennium, *Ant. de Butr. Abb. & Card. Alex. ibid. n. 2. Ruginell. tract. de appellat. §. 10. gloss. 1. sub nume. 9. & 10.* Nam, vt propter impedimentum primae dilationis concedatur secunda dilatio, requiritur, quod impedimentum fuerit efficax, & magnum, vt retuli, & sequutus sum d. cap. 3. sub num. 71. Tertio, quod, si non fuerit toto tempore impeditus, fecerit aliquid in primo anno, vtputa fecerit committi causam, praesentauerit commissionem, citauerit partem, & fecerit aliquem alium actum, & hoc de stylo Curiae Rom. retuli & sequutus sum infra versicu. confirmatur, nam ei, qui nihil procurauit agere in prima dilatione, negatur secunda, *testibus Beninten. & Alex. Stat. quos retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 3. sub nume. 153.* Quarto, quod lapsus sit primum fatale: nam, eo non elapso, non conceditur secundum, *Ruginell. sub d. nu. 9. &*

13. & de primo, secundo, & quarto requisitis loquitur *Guid. Pap. tract. de appell. q. 101 sub num. 64. fol. 60. referens, & sequens, quod, finito primo anno, debet appellans probare causam impedimenti, quae si iusta sit, iudex declarabit ei competere secundum annum, datum a lege.*

Contra primum, & secundum requisitum huius subdeclarationis oppono, quia sententia non transit in rem iudicatam, seu non confirmatur per lapsum primi anni, nisi lapsus sit biennium, *Bart. Bald. Alex. Felyn. Iter. Gag. & Neutz. quos citauit infra articu. 8. numero 179.*

Ergo non requiritur causa, & multo minus requiritur eius probatio.

Confirmatur haec oppositio ex stylo Curiae Romanae, vbi ad habendum secundum annum sufficit, fuisse inceptam prosecutionem appellationis, vt, loquendo de stylo Rotae, refert *Odd. tract. de restit. in integr. q. 70. art. 5. vers. & dicit propterea, sub num. 32. vel saltem sufficit, quod appellans in primo anno fecerit aliquam diligentiam, & actum in causa ultra commissionem causae impetratae, vt scribunt *Cassad. Mandos. Vestr. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum infra art. 5. num. 151. & 153. & M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. cap. 6. sub num. 2. vers. tertius, fol. 215. quem etiam refert, & sequitur *Odd. d. art. 5. versicu. & in his terminis, sub nume. 32. quasi illa aliqualis diligentia, & processus post commissionem causae habeatur ex stylo, & obseruatione palatii loco causae, quae de iure communi requiritur ad habendum biennium, vt retuli, & sequutus sum d. art. 5. nume. 151. & quod de stylo Rotae semper detur triennium, quando aliquid post commissam causam factum fuit, tenuit *Rot. diuers. decis. 181. in causa Parmen. num. 3. par. 3. lib. 2.****

RETENTA subdeclaratione, quae est vera.

35 **SVBDECLARA III.** continuando materiam huius praecedentis subdeclarationis, vt necessaria, seu iusta causa concedendi secundum fatale possit euenire quinque, seu sex modis, de quibus egi *art. seq. nu. 44. & seqq. vbi videas.*

36 **DECLARA IV.** vt haec fatalia habeant locum tam in secunda, quam in tertia instantia, quia dicuntur fatalia appellationum, & appellatio datur tam in secunda, quam in tertia instantia, *Mandos. tract. de commiss. in commiss. 18. fataliu prorogationis, in verbo, secunda instantia, fol. 105. & in hoc non reperio aliquem, qui dubitauerit.*

37 **DECLARA V.** vt secundum vnam opin. quam retuli *infra num. 258. vers. contra,* habeant locum etiam in reductione ad arbitrium boni viri.

38 **DECLARA VI.** restringendo, vt non habeant locum, quando a Principe, vel a statuto essent breuiata fatalia appellationis, quia tunc seruantur illa tempora praeterita a Principe, seu statuto, sicut, loquendo de instantia, scribit *Maran. in suo spec. part. 5. limit. 4. nu. 17. fol. 241.*

39 **EXTENDE** hanc declarationem, vt fatalia possint breuiari etiam de communi consensu partium, vt ex *Cyn. & Alex. retuli, & sequutus sum infra art. 10. nu. 195. vers. extende tertio.*

40 **EXEMPLIFICA I.** eandem declarationem in statuto Capitolino, quo disponitur, vt fatalia in secunda instantia sint sex mensium, *lib. 1. statut. c. 81. & quatuor in tertia, eod. lib. l. c. 181.*

Ratio, qua moti esse debent statuētes, est, quia dilatio secunda debet esse breuior prima, & tertia breuior

uior secunda, iuxta, ea quæ scripsi lib. preced. cap. 3. numer. 153.

41 **EXEMPLIFICA** in provincia Marchiæ Anconitanæ, ubi ex illius constitutionibus lib. 6. cap. 9. si sit appellatum ab interlocutoria in causa civili, debet expediri infra duos menses: si a diffinitiva, intra tres menses, sed si causa sit criminalis, debet expediri infra mentem, si causa non reuideatur in alio loco, sed si reuideatur in alio loco, infra duos menses.

EXEMPLIFICA vterius in Abbazia Sublacensi, quia, ut habetur in fine statutorum in eorum reformationibus, cap. 8. causæ appellationum debent expediri infra duos menses.

INTELLIGE istas exemplificationes, ut feruentur in suis tribunalibus, sed non in alijs, quia dispositio municipalis circa fatalia, & tempora appellationum est de ordinarijs, ut scripsi lib. preced. cap. 2. numer. 456. & 457. & loquendo de appellationis admissione, scripsi etiam infra q. 18.

42 **DECLARA VII.** ut in consistorijs Principis fatalia sint perpetua, & nunquam currant, vide art. seq. cas. 4. nu. 131.

43 **DECLARA VIII.** ut non procedat, quando iudici appellationis datum esset a lege, vel a Principe arbitrium liberum procedendi, & sententiandi, quia tunc sicut instantia durat post triennium, ut scribit Maran. in suo spec. par. 5. limit. 3. num. 16. fol. 141. ita videtur posse dici de fatalibus in causa appellationis.

Hæc declaratio, loquendo in fatalibus, non est veraper, ea quæ scripsi supra n. 3. & 11. extens. 10.

ARTICVLVS III.

44 **AD TERTIVM** articulum. An appellanti impedito currat tempus primi fatalis, adeoque debeat ei cõcedi secundum?

Respondeo, considerando sex modos, seu casus, quibus appellans potest impediri, prout considerauit etiam Franch. in cap. 8. ex ratione, num. 8. vers. circa primum, de appell. quos, dempro sexto, declarat etiam Abb. in d. cap. 8. ex ratione, num. 4. vers. venio ad primum, & ex eo refert, & sequitur ibidẽ Dec. n. 14. 15. & seqq. vers. prima quæstio.

Primo potest impediri ex facto proprio, seu ex impedimento, concernente personam propriam appellantis.

Secundo ex facto appellati.

Tertio ex facto mixto, videlicet appellantis, & appellati.

Quarto ex facto iudicis.

Quinto ex facto tertij.

Sexto, & vltimo ex casu fortuito: ad quos sex modos reduci possunt illi decem modi, quos enumerat Card. Alex. in cod. cap. ex ratione, n. 7. vers. primum.

CONCLVDO, capiendo primũ modum, quando impedimentũ processit ex facto proprio, seu concernente propriam personam, & dico communiter * teneri, q. ipso iure concedatur secundũ fatale, Abb. d. cap. ex ratione, n. 4. in fin. de appell. quã comm. conclusiõnẽ disputando sequitur ibidẽ Dec. n. 15. & seqq. & signanter sub n. 18. vers. inherendũ est igitur conclusiõni. Et q. hoc impedimentũ nõ impediatur cursum primi fatalis, sed habeat ipso iure secundũ fatale a iure absq. alia restitutione, scribit ibidẽ Franc. n. 15. vers. circa tertium princ. & ideo ipso iure currit primus annus, ut aperte scribit Card. Alex. cod. ca. ex ratione q. 4. princ. n. 13. & q. ex cõmuni * sententiã cõcedatur secundũ fatale, scribit Mynsing in sing. obseru. cent. 5. obser. 98. nu. 1. & 2.

EXEMPLIFICA hanc conclusiõnẽ, quando appellans non potuit propter inopiam, seu paupertatem prosequi causam appellationis, Abb. d. cap. ex ratione, n. 5. vers. & inter cetera, & Dec. n. 18. in fine, vers. & inter alia, & n. 19. de appell. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. in fi. n. 20. M. Ant. Bard. tract. de temp. util. c. 4. n. 2. vers. de impedimento, tom. 5. f. 213. Thes. Foss. dec. 10. instantia. cas. 3. n. 5. Ios. Cum. super ruiibus. Sicil. c. 89. n. 57. & latius Beninc. tract. de pauper. & eius priuileg. q. 9. spec. 3. in iudicijs, n. 14. & seqq. vers. fauore tamen paupertatis, tom. 18. fol. 150. & in casu huius exemplificationis loquit Mynsing. supra citatus.

Confirmatur iste casus paupertatis ex his, quæ de eo, qui propter paupertatẽ non potuit appellare, scripsi supra q. 162. limit. 9.

Contra hanc exemplificationem: nam, cum notarij, procuratores, aduocati, & ceteri teneantur gratis inferuire pauperibus, ut retuli, & sequutus sum infra n. 51. & hæc exemplificatio non procedat in loco, vbi acta, scripturæ, & patrocinia gratis pauperibus subministranda sunt, ut ex Ios. Cumia, Thes. Fossan. retuli, & sequutus sum infra n. 50. sequitur quod paupertas non excuset.

Respondeo, quod licet exemplificatio in puncto iuris non videatur vera, tamen est vera in facto, quia in facto notarij, procuratores, & aduocati gratis non feruiunt.

RETENTA ergo exemplificatione.

INERGO ex ea, quod appellantes ad Curiam Rom. & propter inopiam non prosequentes causam intra annum, ex iusta causa consequuntur biennium, Abb. & Beninc. vbi supra.

EXTENDE hanc exemplificationem, ut habeat locum non solum in inopia, de qua loquitur text. in §. 1. Auth. de his, qui ingred. ad appel. sed etiã in paupertate, licet inops dicatur is, qui nihil penitus habet, pauper vero is, qui parũ habet, Dec. in d. c. 8. ex ratione, n. 19. in fine, vers. aduerte, n. 20. & 21. in paupertate loquuntur Abb. M. Ant. Bard. & ceteri citati in exemplificatione.

RESTRINGE I. declarando eandem exemplificationem, ut procedat, dummodo pauper sapius protestetur, q. propter paupertatẽ, & pecunię inopiã nõ potest causam appellationis prosequi, & ipsam paupertatẽ iureiurando testetur, quia licet paupertas excuset a prosecutione causæ, non tamẽ excusat ab ista prestatione, Thesaur. Fossan. dec. 10. instantia, cas. 3. sub n. 5. & ex Ios. Cumia retuli, & sequutus sum seq. restrict.

Contra hanc restrictionem: quod enim paupertas excuset etiam a protestatione, scribunt Fely. in c. 8. si quis testium, sub n. 10. ibi. ad idem vide, de testib. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 28. art. 3. sub n. 20. limit. 1. & q. protestatiõ nõ sit necessaria, nisi in impedimento, q. procedit ex facto iudicis, & non in alijs impedimentis, ex Franch. & alijs retuli, & sequutus sum infra n. 181. & seqq. & num. 185.

Contra eandem restrictionem facit, quia licet impeditus facto iudicis debeat protestari secundũ communem * opin. quã retuli infra sub n. 124. & 181. art. 9. tamen contrariã opin. q. protestatiõ sit ad cautelã, & nõ necessaria, secuta est Rota, ut retuli & sequutus sum sub d. n. 181. vers. opinionem negatiuã, & maxime debet procedere ista opinio in impedimento paupertatis, cui magis fauendum est.

RETENTA hac contraria opin.

EXTENDE eam, ut sine difficultate procedat, quãdo paupertas est notoria, quia tunc protestatiõ

nem non esse necessariam, refert, & sequitur idem Thef. Foss. vbi supra.

50 **RESTRINGE II.** eandem exemplificationem, vt non procedat in loco, vbi pauperibus, vel ex statutis, vel ex Principis prouisione, seu alias gratis & amore Dei scripturæ, & omnia necessaria dari debent, prout ita in Regno Siciliae prouisum esse per ritum scribit Ios. Curnia in ritib. Sicilic. cap. 88. sub nu. 59. & in Senatu Pedemontano scribit Thef. Fossan. decis. 10. instantia, cas. 3. num. 5. in fine, & in Curia Delphin. conductores, seu firmarij, & grapherij compelluntur mittere ad iudicem appellationis, & conficere acta miserabilium gratis, Guid. Pap. quem etiam citat Rebuff. vbi supra, & in tribunali Auditorum Rotæ copia actorum est concedenda gratis pauperibus ex dispositione bullæ 6. Ioannis XXII. reformatio auditorum &c. ibi. item quod si aliquis, fol. 37. & de copia indiciorum danda ante torturam depositum est in motu proprio 74. Pij IV. reformatio tribunalis auditoris camerae, vers. insuper presatus, fol. 736. quem allegat etiam Flam. Cart. pract. interrog. 100. li. 3. cap. 3. num. 55. in fine, quia isto casu, cum pauperes habeant gratis scripturas, & patrocina, non conceditur eis secundum fatale ex capite paupertatis, nisi vbi notarij recusarent gratis dare, & pauperes protestati sint, quia paupertas non excusat a protestatione. Ios. Cum. d. cap. 88. num. 59. in fine, & 60. & Thef. Fossan. d. cas. 3. sub n. 5.

Hæc restrictio non videtur tuta, quia aduocati, ceteriq; causidici ex præcepto operis misericordiae, & ex dispositione iuris communis, tenentur gratis inferuire pauperibus litigantibus, vt dixi nu. seqq. & tamen paupertas reputatur impedimentum legitimum per ea, quæ dixi in exemplificatione, num. 45. Ergo idem dicendum est, cum teneantur vigore publici salarij, quia sicut non obediunt legi vniuersali, ita neq; legi particulari; nam & si salariati sint, tamen pauperibus litigantibus non est omnino consultum.

Quicquid sit de ista restrictione,

51 Attendite, notarij, procuratores, aduocati, ceteriq; causidici, quod etsi in loco, vbi munus vestrum exercetis, sint statuti, aliaque Principis ordinatione deputati certi salariati aduocati, & procuratores pro patrocinijs causarum pauperum; tamen etiam vos qui non estis salariati, ad id tenemini, vt ex communi omnium recentiorum scribit Fr. Mich. Sal. ad D. Thom. 2. 2. quæst. 7. art. 1. controuers. 1. in fine, fo. 500. & multo magis tenemini, si isti ex publico salario constituti non sint, nam in primis vos, egregij notarij, debetis copiam gratis dare, l. 21. tam dementis, in fine, & ibi Glos. in verbo prægrauetur, Cale. episc. aud. Dec. de. 1. num. 211. & seqq. de probat. Assl. in consuet. appellat. dicitur temporaria, not. 5. num. 18. lib. 2. Caueni. super rit. 290. num. 10. Foller. in pract. crimin. in verbo, & si confitebuntur, in 3. par. 3. part. num. 55. Beninc. tract. de pauper. & eius priuil. q. 7. spec. 1. in iudicis, num. 14. tom. 18. fol. 148. Prosp. Farin. in qq. crimin. lib. 2. q. 39. numer. 159. Neutz. cons. 44. quod debeat, num. 13. Rebuff. tract. de senten. priuileg. art. 3. gl. vlt. num. 26. & 27. tom. 1. fol. 298. & scripsi supra lib. 1. ca. 100. sub nu. 8.

Nec excusamini, quod euentis officium, Fr. Mich. Sal. d. q. 17. art. 1. in fine, concl. vlt. fol. 502.

52 Et vos, Domini Procuratores, tenemini gratis pauperibus inferuire, Beninc. d. q. 7. spec. 1. numer. 14. fol. 148. Vos etiam, excellentissimi Aduocati, ad id

tenemini, quia patrocinari pauperi pertinet ad opera misericordiae, Fr. Mich. Salon in 2. 2. D. Thom. q. 17. art. 1. fol. 499. & nisi patrocinemini gratis pauperi in extrema necessitate, peccatis mortaliter, vt late explicat Salon dicto art. 1. controuers. 1. vers. obseruemus secundo, fol. 499. in fine, & quod ideo inuiti officio iudicis cogi possitis, & Aduocatus, qui renuit pauperi patrocinari gratis, saluari non possit, quia abscondit talentum Domini sui, & in foro conscientiae peccet, qui a paupere scienter pecuniam recipit, retuli supra q. 12. sub n. 166.

Sed hæc iuris communis dispositio non solum a notarijs non seruatur, sed fit totum oppositum, vt testantur Neutz. d. cons. 44. num. 13. dicens, quod notarij faciunt totum oppositum, quia diuiti dant gratis, & pauperi non sine mercede, & Rebuff. vbi supra, dicens, quod hodie potius eriperetur Herculis claua, quam a Scribis, & Phariseis acta sine pretio, cum ex diabolica eorum usurpatione triplex soleat percipere salarium, quod non fieret, inquit, si acrimonia iuris in eos exerceretur, sed nostri tolerant abusus illorum. Hæc Rebuff. Procuratorum etiam, & Aduocatorum charitas frigescit; imo erubescunt, etiam sibi mercede soluta, pauperum clientelam sumere aduersus diuites, & nobiles, quasi tuentes pauperum causas parui aestimentur. Iudices quoq; pauperum causas cum mora negligunt, diuitum vero cum instantia promouent, in illis rigorem ostendunt, in istis ex mansuetudine dispensant, illos cum difficultate respiciunt, istos cum facinore tractant, illos negligenter audiunt, istos subtiliter auscultant, vt retuli etiam supra lib. 1. cap. 90. sub nu. 1. adeo, quod vere Poeta ille, Curia pauperibus clausa est, &c. quæ retuli infra q. 17. limit. 40. num. 7. & loquendo de causis criminalibus, vere inquit aliter Poeta, dat veniam coruis, vexat censuram columbis, relatus a Boss. tract. crim. tit. de par. supp. sub num. 18. Claud. Cantium. tract. de offic. iudic. lib. 2. cap. 7. nu. 29. in fine to. 3. par. 1. fol. 83. & a Petr. Bel. tract. de remiss. tit. 2. num. 14. tom. 16. fol. 342. qui, loquendo de fiscalibus, inquit, quod habent retia, quæ tendant columbis, & non miluis.

Aduerte tamen, quod Aduocato non est præceptum ind. hinc, quod patrocinetur gratis pro paupere, & sub præcepto peccati mortalis, quia, cum hoc sit opus misericordiae, & mandetur præcepto affirmatiuo, tale præceptum non obligat semper, & pro semper, sed seruatis conditionibus, quas recenset Fr. Mich. Sal. ad D. Thom. 2. 2. q. 17. art. 1. fol. 499. & adhibita distinctione necessitatis pauperis litigantis, considerata in triplici specie per eundem Sal. art. 1. controu. 1. & considerato statu aduocati, vt per eundem Sal.

EXEMPLIFICA II. quando per errorem fuit, 53 omisso medio, appellatum ad superiorem, quia interim dum disputatur, an sit iudex competens, & instatur pro remissione causæ, dicitur appellans factio proprio impeditus, & consequenter conceditur ei ipso iure secundum fatale, & ita intelligas Thef. Fossan. decis. 10. instantia, cas. 5. num. 7. quem retuli, & sequutus sum supra q. 7. num. 98. dum scribit, quod instantia appellationis non currit, si per errorem ad superiorem appellatum fuerit, omisso medio.

EXEMPLIFICA III. quando appellans fuit 54 carceratus, loquitur Ant. de Butr. in cap. 8. ex ratione, sub num. 6. seu quando fuit infirmus, seu absens, Dec. ibid.

ibid. num. 15. in ultimis verbis, de appel. & de infirmitate, alioque casu fortuito loquitur M. Ant. Bard. tract. de temp. vitil. cap. 4. num. 2. vers. de impedimento, tom. 5. fol. 213.

55 EXTENDE eandem conclusionem sic exemplificatam, ut habeat locum etiam quando impedimentum tangit personam suorum nuntiorum, seu procuratorum, Card. Alex. d. cap. ex ratione, q. 5. princ. in 7. impedimento n. 25. & de impedimento nuntij in itinere loquuntur Gwid. Pap. tract. de appell. q. 91. nu. 58. to. 3. fol. 59. & Thess. Fossan. decis. 10. instantia, sub nu. 11. vers. de iugue, licet ipse hoc impedimentum nuntij, ponat esse impedimentum tertij, & Card. Alex. vbi supra inter impedimenta casus fortuiti.

56 SVB EXTENDE ut idem dicendum sit quando non potuisset habere instrumenta, facientia ad causam, quia is non diceretur negligens; seu fuisset impeditus in producendis testibus, Franch. in d. cap. ex ratione, num. 56. ibi. secundo quaritur quid si fuerit, de appell. licet non omnino explicet; quo etiam dicendum arbitror, quando appellans, vel appellatus haberet testes in liti quibus partibus, & peteret dilationem excedentem metam fatalium, per ea, quæ loquendo de prima instantia retuli, & sequutus sum lib. præced. c. 3. n. 201. & 202.

57 DECLARA eandem extensionem, ut habeat locum, quando impedimentum procedens ex facto procuratoris, seu nuntij procedit casu fortuito, quia tunc excusatur appellans, & conceditur secundum fatale, ac si impedimentum occurrisset in propria persona ipsius appellantis, Franch. in d. cap. 8. ex ratione, n. 54. vers. circa sextum & ultimum impedimentum de appell.

Secus si procedat ex negligentia, aut dolo, ut retuli, & sequutus sum *infra* cas. 5. n. 136.

58 LIMITA I. nunc eandem conclusionem, ut non procedat, quando impedimentum appellantis sonaret in propriam culpam, & negligentiam, ut puta, quia non fuerit expedita eius dimissoria iam decreta, quia isto casu currunt fatalia, & inducitur desertio, Caputaqu. decis. 12. seu 1. fatalia currere, n. 1. & 3. in sine par. 2.

59 Quid in casu, quo considerari posset factum mixtum, vide eundem Caputaqu. dec. 11. seu 1. fatalia appellantis, n. 1. par. 2. & vide *infra* n. 67.

60 LIMITA II. generaliter ut non procedat in impedimento iniusto, id est in impedimento, quod vel procedit a sola voluntate appellantis, de quo dixi *infra* art. 6. illat. 1. num. 160. vel procedit a mera eius negligentia, & ideo non excusat, ut puta impedimentum feriarum ordinarium, quod est iniustum, cum sit imputandum appellanti, qui debet sibi providere in tempore iuridico, Franch. in cap. 8. ex ratione, nu. 55. vers. sed circa hoc quaritur, de appell. quare debet esse inevitabile, & ex causa necessaria, ut retuli; & sequutus sum *supra* num. 34. art. 2. vers. subdeclara secundo, & *infra* n. 156. & seqq. art. 6.

DECLARA eandem conclusionem, ut, lapso etiam secundo anno, tertius non detur ipso iure, sed per viam restitutionis in integrum, & absque refectione expensarum.

61 CONCLVDO capiendo secundum casum, quando impedimentum processit ex facto appellati: & dico, quod tunc tempus non currit, sicque appellans remanet illegis, Abb. in c. 8. ex ratione, sub n. 8. vers. quandoque impedimentum provenit ex facto solius appellati. & Dec. nu. 38. vers.

quartus casus, de appel. Neuz. cōf. 41. sciūt etiā, sub n. 1. Odd. trac. de restit. in integr. q. 70. art. 4. limit. 7. n. 31. Mynsing. in sing. obser. cent. 5. obser. 98. n. 5. cas. 4. Caputaqu. dec. 11. seu 1. fatalia appell. n. 1. & 2. par. 2. & ita cum sequenti declaratione cōcludit etiam Card. Alex. in ea citatus.

Ratio huius conclusionis est, quia tempus fatalium labitur culpa, & facto aduersarij, & desertio debet fieri contra culpabile, & negligentem, & non contra impeditum, Cassad. dec. 9. an esset, sub n. 9. de appell. loquens in casu, de quo *infra* n. 67. vers. confirmatur. 2.

Contra hanc conclusionem Abb. vbi supra adducit Innocentiū (quē ego in libro meo nō inueni) dicentē, quod impeditus habebit annū, & dicit postea *vers. ego enim*, quod ipse teneret hanc, vel præcedere cōclusionem, ut tenet Rot. quā nos citamus *seq. illatione*, & ita cū Abb. sequēte præfatā conclusionē, & Rotā relidet Card. Alex. d. q. 4. princ. n. 13. in ultimis verbis.

RETENTA cōclusionem, quæ pbat ex *infra* radicē dis. 62

DECLARA restringendo hanc conclusionem esse veram, quando impedimentum est iudicialiter illatum, quia tunc tempora non currunt, Card. Alex. in d. cap. ex ratione, q. 4. princ. sub n. 13. ibi. circa secundam speciem, & ibi. quodā est impedimentum, & patet ex *seq. illationib.*

Secus autem quando impedimentum est de facto, quia tunc secundum Imol. & alios, quos citat, & sequitur Card. Alex. vbi supra, currunt tempora, sed ipse appellatus, qui impedit, si est soluendo, tenetur dolo ad damna, & interesse eidem appellanti, quod si non sit soluendo, restituuntur tempora ipsi appellanti; & ab hac distinctione non videtur multum discessisse Franch. in eod. cap. ex ratione, sub n. 36. vers. circa tertium impedimentum.

Contra hanc declarationem, seu distinctionem (quod enim indistincte fatalia non currant, etiam si impedimentum sit illatum extraiudicialiter) ostendunt sequentes prima, & secunda illatio, in quibus impedimentum est extraiudiciale, & tamen impeditio non currit instantia.

RETENTA ergo simpliciter conclusionem. 63

INFERO I. ex hac cōclusionem sic declarata, quod, si appellatus efficiatur familiaris iudicis ad quē, appellanti non debent currere fatalia, durante magistratu, officio, seu iurisdictione illius iudicis, per ea, quæ loquendo de prima instantia, & de regia constitutione, scribunt Affl. in constitutione, iustitiarum per prouincias, not. 6. sub n. 6. & seqq. li. 1. & Maran. in suo spec. par. 5. limit. 14. n. 37. f. 244. dum scribunt, quod si aliquis litigator est familiaris officialis, coram quo ventulari debet causa, non currit instantia.

INFERO II. quod si appellatus, pendente appellatione, efficiatur priuilegiatus, adeo quod appellanti, durante illo priuilegio, denegetur audientia, nō current ipsi appellanti fatalia, per ea quæ loquendo de instantia, refert, & sequitur Maran. in suo spec. par. 5. limit. 17. n. 40. f. 244. dicens, quod si aliquis impeditur agere impedimento iuris, ut quia reus conuētus est interim effectus priuilegiatus, adeo quod non possit conueniri, non currit instantia.

INFERO III. quod fatalia ad psequendū, & finiendū appellationem nō currūt appellati, quod psequitur, & agit sup attētatis; imo illud tempus, & etiā tempus executionis finiendū post sentētiā sup attētatis latas, est de fatalib. subducendū, quia licet appellans possit appellationem suā, & negotiū principale, & causā attētatorū simul psequi, tamē ad hoc nō arctat; imo a lege sibi indultū est, ut ante omnia audiatur iuper attētatis;

Rot. decis. 13. alias 102. fatalia ad prosequendum, de appell. in nou. & decis. 10. alias 89. nota quod ubi, num. 3. & decis. 79. alias 448. nota quod fatalia, de appell. in antiquis, quas decisiones citant, & sequuntur Abb. Dec. & Odd. citati supra in conclusione, Franch. in cap. 36. dilecto. q. 6. vers. tertio modo, num. 13. in fine, de appell. Felyn. d. cap. ex ratione, num. 4. vers. quarto dum dicunt, de appell. Crescen. decis. 10. alias 242. regula de annali, num. 3. de caus. poss. & propriet. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. sub numer. 19. ibi. quæ ration. idem, fol. 219. & ita cum declarationibus, de quibus infra num. 69. & seqq. tenent Franch. in d. cap. ex ratione, sub num. 36. vers. circa tertium impedimentum, & punctualiter num. 37. & Card. Alex. quæst. 14. princip. sub num. 13. vers. finem, ibi. & ideo si appellatus aliquid attentauit, de appell.

66 Confirmatur primo hæc illatio, quia instantia non perit, quando actor fuit impeditus facto rei, Abb. in cap. penult. venerabilis, sub num. 9. ibi. aduertetamen, de iudic. & quod instantia non currat impedito per cauillationes, & subterfugia aduersarij, scribunt Dec. in cap. 8. ex ratione, cas. 4. num. 39. de appellat. Io. de Amic. conf. 6. in sacro regio, num. 9. vers. sed contra, & consil. 139. non est opus, num. 1. Maran. in suo spec. par. 5. limit. 11. num. 30. fol. 242. Ios. Cumia super ritibus Sicil. cap. 88. nu. 64. vers. accedat pro predictorum, & hanc videri magis communem opinionem, vt instantia non labatur, testatur, & sequitur A sin. in prax. iudic. §. 2. cap. 7. in princ. quod ubi quis per aduersarium impeditur producere ad finem excusationem, & transacta sunt tempora, possit sine noua causa, seu instantia procedere ad excusationem, quod facit ad quæstionem, nunquid sententia lata post terminum sit ipso iure nulla, scribit Bar. in l. 42. si cum ipso, ff. de excusat. tut. & q. tempus, infra quod debet causa expediri, non currat ei, qui impeditur facto aduersarij, scribit Catald. quem retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 3. num. 95. & quod instantia non currat, & appellatio non pronuntietur deserta, si culpa partis subterfugientis, & cauillantis causa protelata fuerit, quia, stante culpa partis subterfugientis, restituitur appellans in integrum aduersus cursum instantiæ, scribit Theff. Follanen. decis. 10. instantia, n. 11. cas. 8. & faciunt, quæ scripsi d. c. 3. n. 91. vbi videas.

Contra tamen hanc confirmationem scribit Alex. consil. 72. videatur prima facie, num. 16. vers. non obstat igitur, lib. 3.

67 Confirmatur secundo, quia appellanti non currunt fatalia, pendente remissoria concessa appellato ad examinandos testes secundum opinionem, quæ placet Cassadoro decis. 9. an esset, numer. 4. in fine, & num. 5. & seqq. de appell. fol. 317. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. sub num. 18. vers. rursus singe appellatum remissoriam, & nu. 19. fol. 219. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 71. art. 1. limit. 7. n. 13.

Contra tamen istam confirmationem tenebat altera pars dominorum forsitan maior, vt recenset Cassad. d. decis. 9. nu. 1. ibi. pars alia, quem refert, & sequitur Caputaq; decis. 12. seu 1. fatalia currere, num. 1. par. 2. mota pluribus fundamentis, quorum tria, quæ fortiora videntur, refero. Primo, quia debet imputari parti, quæ patitur concedi tantam dilationem. Secundo, & hoc conuenit peculiariter Rotæ auditori, qui potest petere prorogationem fatalium. Tertio, quia terminus fatalium præfigitur non liti sed iurisdictioni, & ideo prorogari non potest. Adde quartum, quo corroboro primum, quia ab interlocuto-

ria, qua iudex concedit reo tantam dilationem, quæ excedit tempus instantiæ, potest appellari, ex quo grauamen est irreparabile, Guid. Pap. tract. de appell. q. 74. n. 50. tom. 5. fol. 59.

Confirmatur demum ex pluribus, quæ scripsi lib. preced. cap. 3. num. 91. & seqq. in quibus ostendi, quod tempus non currit ei, qui est impeditus facto aduersarij.

EXTENDE eandem illationem, vt procedat, etiam si appellans potuisset vna causa attentatorum prosequi, & expedire causam appellationis, quia adhuc dicemus, quod ei fatalia non currunt, Rot. Abb. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra in illatione, num. 65.

Contra hanc extensionem, multa adducendo, tenet in casu suo quando attentat appellans, Io. de Amic. conf. 6. in sacro regio, num. 18. & seqq. vers. confirmo prædicta.

Sed quicquid consuluerit Io. de Amic. non recedas ab extensione, quæ est vera, & seruetur in practica, & Io. de Amic. non considerat Rotæ a nobiscitatæ.

DECLARA I. eandem illationem esse veram, quando appellans, volens in primis prosequi causam principalem appellationis interpositæ a sententia diffinitiuæ, & negotio principali, petit ante omnia in libello reuocationem attentatorum, vel etiam in medio litis, quia his casibus appellanti non currunt interim fatalia super causa principali: secus quando litigat primo, & principaliter super attentatis, non incoata prosecutione in causa appellationis principalis, quia isto casu, si non prosequitur causam appellationis infra terminum iuris, appellatio sit deserta, & currunt tunc fatalia causæ principalis, licet litigetur super attentatis secundum Innoc. in cap. 66. dilecti, sub num. 2. vers. nobis non videtur, de appell. quem ibidem refert, & sequitur Franch. q. 4. nu. 8. dicens in fine, hoc esse menti tenendum, quia est passus, qui non reperitur alibi.

DECLARA II. eandem illationem vt habeat locum ante desertam appellationem, secus postea. Quare, si appellans vellent agere pro reuocatione attentatorum post desertam appellationem, non audiretur, & sic causa attentatorum impedit, sed non tollit cursum fatalium iam absolutum, id est, si appellans ante desertam appellationem agit pro reuocatione attentatorum, non currunt fatalia, sed vbi fatalia lapsa sint, non inuatur appellans, deducendo quod pendente appellatione, fuit attentatum, Lancell. tract. de attent. par. 2. ca. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 1. princip. num. 17. 18. & 19. limit. 5. tom. 5. fol. 350. Quare attentata appellatione pendente a diffinitiuæ post ipsius desertionem non veniunt per modum attentati reuocanda, tum quia legitime factum non debet reuocari, tum quia, sublato principali, sublata videntur omnia priuilegia, quæ possunt accessorie sequi ex illo, tum etiam, quia res deuenit ad eum statum, a quo potuit habere efficaciam principalem, Rot. decis. 1. alias 1. attentata, num. 1. & 2. de appellat. in nou. quam refert, & sequitur Lancell. d. ampl. 1. num. 8. tom. 5. fol. 350. Et quod non possit dari postrem iudicatam de attentatis commissis, pendente appellatione, quia, cum non opposuerit de attentatis, & passus fuit procedi in causa principali, videtur illis renuntiasse, tenuit Rota, de qua Crescen. decis. 7. alias 140. non potest, de sent. & re iud. quam citat Cæs. de Crass. decision. 2. alias 108. domini dixerunt, nu. 3. de appell.

71 **SUBDECLARA** I hæc declarationē pcedere, quādo exactis clare cōstat de desertione, quia tūc appellās petēdo reuocationē attentatorū, submouet p regulā, Dolo petis, quod restitutus es, *Rot. d. decis. 1. n. 3.* itē quia appellatione deserta, iudex appellationis non est amplius iudex, sed remanet iudex ille, qui tulit primam sententiam; Si igitur iudex appellationis vellet pronuntiare super attentatis, eius sententia tanquam lata a non suo iudice non teneret, *Rot. sub d. n. 3. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 1. princ. n. 3. in fine, & n. 8. limit. 1. to. 5. fol. 349. & 350. & faciunt, quæ scripsi infra n. 209. art. 10. declar. 6.*

Secus est si exactis notorie non constaret de prædicta desertione, sed pars ipsam allegans vellet probare, tunc enim propter priuilegium attentatorum, quæ in concursu omnium aliarum causarum sunt reuocanda, iudex posset eā reuocare, non obstante desertione appellationis allegata, sed nondum probata, *Rot. d. decis. 1. sub numer. 3. de appell. in nou. & Lancell. d. ampl. 1. princip. limitat. 1. numer. 8. fol. 350.*

72 **SUBDECLARA** II. vt quamuis appellans renuntiauerit appellationi, aut appellatio sit deserta, & ideo non possit agi pro reuocatione attentatorum, iuxta ea, quæ dixi in declaratione, tamen non propterea sequitur, quod attentata ex se non sint alias nulla, vnde succumbens in appellatione posset prosequi nullitatē attentatorum, agendo per viam nullitatis; nam attentata sunt ipso iure nulla, *Franc. in cap. 34. ad audientiam, in fine, num. 6. de appell. & hoc est, quod sentit idem Franch. in cap. 18. consuluit. il 2. in fine, sub num. 10. eod. tit. de appell. dum scribit, qd appellans, excipiens de nullitate attentatorum, potest probare de veritate causæ appellationis, quantumcunque renuntiaffet appellationi, aut sua appellatio sit deserta, quia innouata post appellationem iudicalem sunt nulla, & non reconualescunt, dato quod appellatio sit deserta, aut sit renunciatum appellationi, idq; latius explicat in cap. 44. sape, sub num. 30. vers. in gl. in ver. rata, & ibidem Card. Alex. n. 36. eod. tit. de appell. rursus idem Franch. in cap. 51. bona memoria, num. 39. eod. tit. de appell. & Lancell. tract. de attent. par. 3. c. 21. n. 36. & 37. fol. 421.*

73 **EXEMPLIFICA** pro maiori intelligentia istam subdeclarationem in sententia excommunicationis, lata post interpositam legitimam appellationē, quæ sententia ideo est nulla, vt retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 22. num. 54. & cum sit nulla, non reconualescit ex eo, quod appellatio sit deserta in tantum, quod appellans poterit post desertionem docere de veritate causæ appellationis ad finem obtinendi nullitatem sententiæ, & aliorum attentatorum post appellationem legitimam; Nam si præcessit legitima appellatio, iurisdictio iudicis fuit suspensa a deo, quod appellās dicitur exemptus a iurisdictione iudicis a quo: si fuit suspensa iurisdictio: ergo attentata sunt nulla, *Franch. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis.*

74 **FIRMO** ex hac subdeclaratione, quod licet, deserta appellatione, attentata non veniant reuocanda per modum attentati, quia priuilegium attentatorum non durat, deserta appellatione, & ita procedit declaratio, & decisio Rotæ in ea citata; tamen remanet remedium agendi via ordinaria de nullitate principaliter, & sic, licet cesset priuilegium

illud agendi summarie absque litis contestatione ad reuocationem attentatorū, tamen non cessat remedium agendi principaliter via ordinaria, *Franch. in d. c. 44. sape, sub n. 30. vers. in glos. in ver. rata, & Card. Alex. n. 37. de appell.*

LIMITA I eandem declarationem, vt non procedat in processu facto per iudicem recusatum post appellationem, quia eiusmodi processus est adeo nullus, vt licet recusans non fuerit prosecutus appellationem, nihilominus dicitur esse inualidus, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 1. princip. num. 9. tom. 5. fol. 350.*

LIMITA II. eandem declarationem distinguendo, quod aut attentata sunt perpetrata intra decem dies, datos ad appellandum, quamuis & appellatum non fuisset, & tunc reuocantur etiam lite deserta, non quidem per viam attentatorum, sed per viam nullitatis: aut sunt commissa post prædictos decem dies, & sic post terminum, datum ad appellandum, & tunc, lite deserta, non reuocantur, sed obstat res iudicata, *Cas. de Grass. decis. 2. alioquin 108. domini dixerunt, nu. 5. de appell. & isto secundo casu distinctionis intrant decisiones allegatæ supra num. 70. in 2. declar. & hanc distinctionem in primo casu, quod factum infra decem dies datos ad appellandum nō reuocetur per viam attentati, & cessent attentata, si non fuerit appellatum; retuli, & sequutus sum supra quest. 3. nu. 52. quia tamen istud factum infra decem dies datos ad appellandum potest reuocari via nullitatis, ideo dicimus, quod reuocatur, & non conualescit, quamuis non fuerit appellatum, *Mohed. decis. 11. alias 150. papa contulit. nu. 2. de præben. Rot. diuers. decis. 834. Brachinonen. num. 1. & seq. decision. 1149. dum Andreas, nu. 1. & decis. 1322. in Veronen. par. 3. lib. 3. fol. 215. 255. & 272. in quibus concluderunt Domini, quod collatio beneficij facta per Papam, vel per ordinarium infra decem dies datos ad appellandū a sententia priuatoria beneficij, non tenet, quamuis appellatio a dicta sententia non interponatur, seu deseratur; intellige enim tu has decisiones de reuocatione per viam nullitatis.**

Contra hanc limitationem, seu distinctionem, cōquallando eam, vrget sub declaratio posita supra nu. 72. & seqq. vbi, citatis Franc. & Card. Alex. in pluribus locis, dixi indistincte, quod, commissis attentatis etiam post decem dies datos ad appellandum, potest agi ad eorum reuocationē via nullitatis, licet causa appellationis sit deserta, quia, vt ibi dixi, licet appellās succumbat in appellatione, tamen potest deinde agere de nullitate attentatorū: præterea Rota citata pro limitatione nullā adducit rationem differentię.

RESTRINGE I. nunc eandem illationem esse veram, quando attentat appellatus, vt declaravi in seq. secunda restrictione.

Secus est si attentat appellans, & appellatus agit pro reuocatione attentatorum, quia tunc fatalia currunt appellanti, ex quo tunc appellans dat causam edicto, & ipse præstat impedimentum sibi ipsi, & non debet ei propria culpa, & dolus suffragari, *Ioan. de Amic. consil. 6. in sacro regio, numero 17. iunctis, numer. 15. & 16. Quare procedit, si appellatus obtinet, Gramm. in crimina. consilio 54. in causa syndicatus, sub numero 20. ibi. accedat insuper, alias quilibet appellans, qui esset in possessione, posset attentare, vt, dum appellatus ageret pro*

reuocatione attentatorum, fatalia sibi non curre-
rent diutiusque sic moraretur in possessione.

77 **SVBRESTRINGE** hanc secundam partem restrictionis, vt non procedat, quando appellans, euentus de attentatis, obtinet in causa attentatorum, quia tunc ei non currunt fatalia, *Gram. d. consil. 54. in causa syndicati, versus finem, sub num. 20. ibi. accedat insuper decisio. Et ratio est, quia si obtinet, non attentauit, & consequenter impedimentum processit ab appellato, qui indebite eum vexauit.*

78 **RESTRINGE II.** esse veram, quando appellatus attentat, & appellans obtinet in causa attentatorum, quia tunc ex victoria ista subsecuta apparet, quod appellatus fuit in culpa litis super attentatis, *Abb. in cap. 8. ex ratione, sub num. 8. ibi. vnde dicunt quod si appellatus, Franch. sub num. 37. & 38. & Dec. nu. 42. de appell. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. num. 19. versus finem ibi. que tamen intelligas si appellas, fol. 220. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 71. art. 1. num. 8. vers. sublimitando.*

Secus si obtinuit appellatus, & appellans succumbit, quia tunc appellans sibi met impedimentum dicitur prestitisse, & dolose egisse, sicq; fraus, & dolus sibi prodesse non debent, *Abb. Franch. Felyn. Dec. Vestr. & Odd. citati supra in illatione, & hic, & Rot. decis. 15. alias 102. fatalia ad prosequendum, in fine appell. in nou. Crescen. dicta decis. 10. alias 242. regula de annali, sub num. 3. de caus. poss. & propt. & propterea fatalia tunc currunt, & facit, quod scripti infra sub illatione 1. num. 86.*

79 Confirmatur hæc secunda pars restrictionis, quia subiecto regulæ de annali, qui tenetur causam expedire infra biennium, non subducitur tempus, quo, suspensio per aduersarium petitorio, proceditur super spolio, si in eo succumbit, *Crescen. d. decis. 10. num. 1. & 2. quia, vt dicit d. num. 2. hoc impedimentum litis super spolio, seu possessorio, in quo succumbit, poterat ipse remouere, cedendo spolio, sicque non dicitur impeditus, qui potest impedimentum remouere, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum infra n. 158. & seqq. art. 6.*

80 **SVBRESTRINGE** hanc ultimam partem restrictionis eiusque confirmationem, vt non procedat quando appellans habuisset iustam, & probabilem causam litigandi, quia tunc etsi appellans succumbat, tamen fatalia non currunt, *Felyn. in cap. 8. ex ratione, sub num. 4. vers. limitant. ibi. tu hanc limitationem intellige, de appell. quia sicut victus excusatur ab expensis, si habuit iustam causam litigandi, ita etiam excusatur iste, Dec. d. cap. ex ratione, nu. 42. in fine, ibi. quod tamen verum intelligitur, Odd. dict. quæst. 71. art. 1. sub num. 8. & quod excusetur, & interim non currat tempus, sentit Rota, de qua Cresc. d. dec. 10. versus finem, sub num. 3. ibi. tamen propter iustam causam, & sic isto casu paria sunt obtinere, vel habuisse iustam, & probabilem causam litigandi super attentatis.*

81 **DECLARARE** hanc subrestrictionem, vt appellas dicatur habuisse iustam causam litigandi, *Felyn. d. cap. ex ratione, sub num. 4. seu 5. ibi. ista limita de appell.*

82 **INFERO IV.** quod terminus non currit quamdiu pender articulus, an instantia sit perempta, vel non, quia terminus non currit, vbi disputatur super eo, quod expediendum est, *10s. Cumia super ritibus Sicil. c. 88. num. 65. & Thes. Fossan. decis. 10. instantia, cas. 4. numer. 6.*

83 **INFERO V.** & generaliter, quod de tempore appellationis prosequendæ subducuntur omnia tempora emergentis, vel incidentis cuiuscunque arti-

culi, moti ab appellato, intra quæ iste articulus examinatur, si appellatus succubuit, *Franch. in cap. 8. ex ratione num. 38. & Card. Alex. q. 4. princip. sub n. 13. ibi. & ideo facite regulam, de appell. & quod super quouis articulo incidenti disputaretur, subducatur illud tempus disputationis de cursu fataliu, scribunt Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. sub num. 19. ibi idem si super quouis alio incidenti, fol. 220. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 71. art. 1. limit. 6. n. 11.*

EXEMPLIFICA hanc illationem, quando appellante prosequente causam appellationis interpositæ a sententia lata super negotio principali, & iudice in ea interlocuente, appellatus appellat ab illa interlocutoria, quia tunc tempus, quod consumitur in decidenda causâ appellationis illius interlocutoria, non computatur in fatalibus, *Vestr. d. lib. 7. cap. vlt. sub n. 19.*

INTELLIGE hanc exemplificationem esse veram cum grano salis, de quo loquitur illatio, videlicet quando appellans ab interlocutoria succumbit, quia tunc vere ipse præstat impedimentum; secus si obtineat, quia tunc impedimentum processit a parte, quia factum iudicis censetur factum partis, prout declarat, & intelligit sub generali sermone Vestr. vbi supra, & clare Franch. in cap. 8. ex ratione, sub numer. 39. ibi. que omnia sunt menti tenenda, de appell.

INFERO VI. quod fatalia super petitorio non currunt, quandiu durat lis super possessorio, *Rot. diuers. 857. Vicentin. n. 2. & 3. par. 3. lib. 3. fol. 220.*

SVBINFERO I. ex istis illationibus, & declarationibus, quod si appellans formauerit libellum ineptum, super quo fuerit diu disceptatum, & tandem pronuntiatum super ineptitudine, istud spatium non reputabitur tempus impedimenti, ideoque istud tempus frustratorium curret, *Bal. in auth. ei qui appell. num. 2. vers. quero appellans, C. de tempor. appellat. quem referunt, & sequuntur Card. Alex. d. cap. ex ratione, n. 14. vers. & per prædicta, & Franch. num. 39. de appell. idem Franch. in cap. 63. dilecto, q. 6. nu. 14. de appell. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 71. art. 1. in fine, n. 14.*

EXTENDE I. hanc subillationem, vt procedat etiam quando appellans misisset procuratorem non idoneum, & diu disputatum fuerit de mandato, & tandem fuerit pronuntiatum, mandatum non sufficere, quia tempus tunc appellanti currit sua propria culpa, *Bal. d. auth. ei qui appellat. num. 3. vers. quero si appellans misit, quem similiter refert, & sequitur Card. Alex. vbi supra, & Franch. d. cap. 63. dilecto, q. 6. sub num. 14. vers. pone, de appell. 10. de Amic. cons. 6. in sacro regio, nu. 5. & Odd. d. q. 71. art. 1. in fine, n. 14.*

INTELLIGE hanc subillationem, & eius extensionem, vt procedant, quando in prædictis non fuit iusta causa litigandi, alias secus, *Franch. d. q. 6. sub num. 14.*

EXTENDE II. vt procedat etiam quando disputatur de nullitate sententiæ, vel alia nullitate processus, opposita contra appellantem, *Card. Alex. eod. cap. ex ratione, n. 14. in fine, de appell.*

EXEMPLIFICA notabiliter hanc extensionem, ego obtineo contra te sententiam validam, tu appellas, & obtines contra me sententiam, quæ reuocat in eam, latam ad mei fauorem, ego dico de nullitate tuæ sententiæ, & apparet nullitas; utique in eadem sententia prima, lata contra te, dicitur transisse in rem iudicatam ob lapsum fataliu, quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum

fectum, & paria sunt inualide factum, & non factū, & ideo sicut fatalia dicerentur lapsa, si non fuisset lata sententia, ita dici debent lapsa, si nulliter sit lata, secundum motiua quæ adducit Mandos. tract. de commiss. in 18. commiss. fatal. prorogat. in verbo, proroget. q. 2. fol. 108. & ex eo refert Marches. ead. commiss. cap. 1. sub nu. 35. par. 1. fol. 204.

Contra istam exemplificationem tenuit Rota, & exemplificatio procedit, quādo nullitas est ex defectu iurisdictionis, quia fuit pronuntiatum post iā lapsa fatalia, Mandos. & Marches. vbi supra.

90 SVBINFERO II. oppositū, q. si in casibus de qb. in dicta subillatione, eiusq. extensionibus succubuerit appellatus, tempora illa subducuntur, Card. Alex. d. cap. 8. ex ratione, q. 4. princ. num. 14. vers. & per predicta, de appell. seu non sunt interim decursa fatalia, Gramm. consil. crimin. 54. in causa syndicus, versus finem, n. 19. & 20. ibi. accedit predictis.

91 SVBINFERO III. ex hac quinta illatione, ortam forsan esse illam praxim dicendi simul de nullitate, & appellandi, in hunc modum, dico sententiam nullam, & si que est appello, quem modum ex Card. Alex. Ias. Euer. Couar. & alijs retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 3. nu. ... vers. secundus modus, quia, attenta illatione, dum cognoscitur, & disputatur de nullitate sententiæ, non currunt fatalia appellationis, Bar. in l. 19. si expressim. num. 7. vers. quandoque iste dua causa, ff. de appell. & relat. & in l. 1. sub nu. 8. versus finem, ibi. sed si causa appellationis, C. quand. prouoc. non est neces. Bal. in l. 16. contra maiores, versus finem, num. 4. vers. etce aliam questionem, C. de inoff. testam. Franch. in cap. 63. dilecto, q. 6. num. 12. vers. secundo modo, de appell. Vant. tract. nullit. rubr. quoties & intra quod tempus de nullitate & r. numer. 12. tom. 4. fol. 384. dicens, quod, pendente cognitione nullitatis, conquiescit, ac dormit causa negotij principalis, & appellationis, & Addition. ad Felyu. in cap. 8. ex ratione, sub num. 4. in litera D. de appell. Et quod si quis, agendo principaliter de nullitate, dicat sententiam nullam, & probabiliratione id ostendat, non currat interim ei tempus ad appellandum, quamuis de iure communi habeat decem dies ad appellandum, scribit Thes. Fossan. decis. 10. instantie, cas. 8. num. 10. faciunt quæ scripti supra q. 12. n. 109. limit. 10.

92 DECLARA I. hanc subillationem esse veram, quia uel causa nullitatis, & causa appellationis sunt incompatibiles, ut puta quia descendant ex eodem fonte, contrarijs tamen modis: ecce exemplum: dico sententiam nullam, quia ille, cuius auctoritate fui in iudicio, non erat meus curator, & dico iniquam, seu appello per ea, quæ sunt facta ab illo eodem meo curatore: sum enim in hoc exemplo mihi contrarius, ideoque non possum audiri in prosecutione, & ideo, donec prosequor causam nullitatis, non currunt tempora in causa appellationis, Bar. in d. l. si expressim. sub num. 7. & ita sentit Cyn. in d. l. contra maiores, num. 7. ibi. item ex præmissis, C. de inoff. testam.

Ratio est secundum Cyn. in d. l. contra maiores, nu. 1. & seqq. & d. num. 7. quia non valenti agere non currit præscriptio; sed non potest procedi in appellatione, dum proceditur super nullitate incompatibili.

93 EXEMPLIFICA eandem declarationem, quando ipsa nullitas deducitur coram eodem iudice, qui tulit sententiam, quia appellatione interposita corā

eo, ut in precedenti tertia subillatione, tempora ad prosecutionem appellacionem non possunt currere, quia tunc non possunt coram eodem iudice simul tractari nullitas, & appellatio, nā licet corā iudice a quo possit dicere de nullitate, & prosequi nullitatem, non tamen potest prosequi appellacionem corā eo: quare litiganti super nullitate tanquam super principali non debet tempus currere in causa appellacionis, Franch. in cap. 63. dilecto, quæst. 6. sub num. 12. vers. secundo modo, de appell.

DECLARA II. extendendo eandem subillationem, ut procedat non solum in casu, quo prosecutio nullitatis, & appellacionis non possit simul fieri, ut in casu præcedentis declarationis, & exemplificationis, sed etiam in casu, quo possit simul fieri, prosecutio utriusque, ut puta, quia ista duo remedia non sunt sibi inuicem contraria, & proceditur coram iudice appellacionis, coram quo potest procedi super utroque remedio, Franch. in cap. 63. dilecto, q. 6. n. 13. vers. tertio modo, de appell.

Contra hanc declarationem, quod enim currant fatalia quando utraque causa, nullitatis scilicet, & appellacionis sunt compatibiles, quia tunc potest fieri simul prosecutio utriusque sentit Bar. in d. l. si expressim, sub num. 7. & in d. l. 1. sub num. 8. nam cessat illa ratio, quod non valenti agere, non currat præscriptio. Neque dicatur, quod etiam in causa attentatorum potest utraque causa simul cognosci, & tamen, pendente causa attentatorum, non currant fatalia appellacionis, testib. ijs, quos citavi, & sequutus sum supra in prima illatione; quia respondeo, illud procedere in odium attentatorum, hancq. opinionem simpliciter firmat, non habita distinctione; an nullitas sit compatibilis, vel non compatibilis, 10. de Amic. cons. 6. in sacro regio, num. 29. & seqq. & sub n. 35. vbi de communi.*

RETENTA declaratione.

SVBDECLARA eandem declarationem, ut sit vera quando is, qui appellauit eo modo, de quo in precedenti tertia subillatione, postea prosequitur separatim, & solam causam nullitatis, tunc non currunt tempora quoad instantiam appellacionis, nec e contra, quia vna ante aliam debet intentari, illa scilicet, quam elegit, ut refert & sequitur Franch. d. q. 6. n. 13. ibi. sed quando quis elegit primo.

Secus si simul & penititum prosequitur causam nullitatis, & iniustitiæ, quia tunc currunt simul tempora, licet instantia nullitatis duret triennio, Franch. vbi supra.

DECLARA III. restringendo eandem subillationem, ut procedat quando litigans super vno remedio nullitatis, vel appellacionis, habuit iustam causam litigandi, & fuit probabili ratione motus, quia tunc ei non currunt tempora, alias currunt, Franch. d. q. 6. n. 13. in fine, & Thes. Fossan. vbi supra.

EXTENDE eandem subillationem, ut non solum non currant fatalia prosecutione appellacionis, sed neque currat tempus decem dierum ad appellandum, Cyn. Franch. Mars. & Thes. Fossan. quos retuli, & sequutus sum supra q. 12. num. 169. limit. 11. vbi videas; sed intellige ut supra.

RESTRINGE I. eandem subillationem, ut non procedat quādo dicēs de nullitate fuit improbabili ratione, & temerario modo motus, quia tunc currunt fatalia appellacionis, quia temeritas sua non debet sibi prodesse, Bal. in d. l. contra maiores, vers. fin. sub n. 4. C. de inoff. testam.

& alii, quos refert, & sequitur *Vant. tract. nullit. rubr. quoties, & intra quod tempus &c. num. 13. vers. quod intellige, & vers. prout formaliter, tom. 4. fol. 384.*

Comprobatur hæc restrictio ex his, quæ dixi supra, loquendo de attentatis, n. 78. 79. & 80.

100 EXTENDE hanc restrictionem, ut procedat non solum quando causa nullitatis, & causa appellationis sunt compatibles, quo casu est minor difficultas, sed etiam quando sunt incompatibiles, ut temeritas utroque casu puniatur.

101 RESTRINGE II. ut non procedat in nullitate, quæ stat incidenter, & inhærenter appellationi, de qua nullitate, quæ stat adhærenter, scripsi infra qua. 19. remed. 1. concl. 3. n. 11. quia currunt fatalia appellationis, & utraq; causa efficitur simul deserta, *Card. Alex. c. 63. dilecto, q. 15. princ. n. 97. de appell. Vant. d. rubr. quoties, & intra quod tempus, sub n. 8. versus fin. vers. quicquid tamen, fol. 383. & Io. de Amic. d. conf. 6. in sacro regio. sub n. 29. 30. & 31. & hoc non habet dubium, neque nos in subillatione loquimur de ista nullitate.*

102 ADVERTE I. circa eandem subillationem q. licet de nullitate possit agi intra 30. annos, ut ex *Bal. Salyc. Card. Alex. Rebuff. & Vant. retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 7. n. 1.*

Tamē instantia nullitatis durat, quātū durat alia instantia, videlicet triennio, ut scribunt *Bal. in l. tale pactum, §. qui provocavit, il secundo, q. 13. n. 12. ff. de pact. f. 141. Franc. in c. 63. dilecto, q. 6. n. 13. & Card. Alex. q. 15. princ. sub n. 96. de appell. fol. 101. Vant. d. rubr. quoties, & intra quod tempus &c. sub n. 8. vers. quicquid tamen, & Io. de Amic. d. conf. 6. n. 33. Quare instantia nullitatis perit, sicut in alijs iudicijs, *Franc. d. cap. dilecto, q. 5. n. 10. & in appellatione habebit fatalia, sicut alia appellationes, quæ nullibi reperitur in iure cautum, quod causa nullitatis habeat diversam instantiam.**

103 ADVERTE II. q. fatalia, de quibus locutus sum supra in causa nullitatis, non habent locum in causa nullitatis, quæ procedit ex defectu potestatis iudicantis, *Bal. & Vant. quos retuli, & sequutus sum infra n. 208. art. 10. declar. 5.*

104 ADVERTE III. quod non habent locum in nullitate, quæ debet incontinenti probari, iuxta ea quæ, loquendo de nullitate opposita ad impediendam executionem rei iudicatæ, retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 25. & seqq. quia illa nullitas debet probari infra tēpus executionis, seu aliud breve tempus secundum varias opin. quas retuli *ead. q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 65. & seqq.*

105 CONCLVDO capiendō tertium casum; quando impedimentum est mixtum, procedens ex facto appellantis, & appellati, ut puta, quia pendente appellatione fecerint compromissum; & dico, quod tempus non currit ipso iure, ideoq; non datur secundus annus, *Abb. in c. 8. ex ratione, n. 7. de appell. & quod isto tertio casu non currat ipso iure tempus, tenent etiā Ant. de Butt. ibidem sub n. 6. Franc. n. 16. vers. quid autem sit de secundo, Card. Alex. num. 16. vers. circa tertiam, & q. 6. princ. sub n. 31. & Dec. n. 27. in fine, vers. tertius est casus, & num. 28. & seq. Mynsing. in sing. obseru. cent. 5. obser. 98. n. 4. cas. 3. Caput. q. dec. 11. seu 1. fatalia appellationis, n. 1. par. 2. hancq. esse regulam testatur, & sequitur *Odd. trac. de restitu. in integr. q. 70. art. 4. n. 18. & quod biennium, datum appellanti a lege ad prolequendam appellationem, non currat quamdiu litigatur coram arbitris, quia totum illud tempus detrahitur ex biennio incepto coram iudice appellationis, etiam si**

tempus, quo litigatur coram arbitris decies mille excederit biennium, dicit rex. in auth. si ramentum, versus finem, *C. de tempor. & repar. appellat. prout retuli etiam, & sequutus sum lib. preced. cap. 2. sub num. 673. & num. 679. Et quod instantia appellationis non currat quamdiu durat compromissum, scribunt *Rot. decis. 2. alias 360. fuit dubitatum, sub nume. 2. ibi. praterea pro parte, de dilat. in nou. Mohed. decis. 8. alias 190. lite pendente, n. 1. de de appell. Gabr. in conclus. lib. 2. de arbitr. conclus. 4. num. 1. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limitat. 3. numer. 24. fol. 242. & par. 6. act. 2. in verbo, & quandoque appellatur, numer. 242. fol. 495. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 18. fatal. prorog. in verbo, proroget, vers. quero A. fol. 108. Thes. Fossanen. decis. 244. fatalia, num. 6. vers. ampliatur hæc. Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 12. de attent. & innou. appell. pend. in prefat. numer. 31. & 32. & limit. 5. ampl. 6. numer. 76. folio 379. & capit. 15. numer. 65. fol. 389. Ruginell. tract. de appell. §. 10. gloss. 1. num. 57. Et quod omnes Doct. concludant, hanc instantiam appellationis suspendi per compromissum, & de hoc non sit difficultas, testatur *Blanc. tract. de comprom. q. 6. de effect. comprom. num. 23. tom. 3. par. 1. fol. 180. & quod tempus compromissi in calculo fatalium subducatur, & tempus præcedens compromissum coniungatur cum sequenti, scribit *Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. sub num. 17. & quod instantia appellationis non currat, quamdiu durat compromissum siue instantia sit legalis, siue statutaria, scribit *Anch. conf. 284. Ioannes Andreas, num. 1. quem refert, & sequitur *Thes. Fossan. decision. 10. instantia, cas. 2. nem. 4. Et quod in Senatu Parisiensi fuerit decisum, ut tempus compromissi, quod duravit ultra tres menses, non computetur in tempore trium mensium, qui datur in Regno Franciæ ad releuandum appellationem, testatur *Rebuff. tractat. de appellat. art. 4. gloss. 1. numero 10. tom. 3. fol. 492.*******

Ratio huius conclusionis est, quia potest per pactum impediri cursus fatalium, quod interim non currant usque ad certum tempus, *Franch. in capit. 8. ex ratione, nu. 17. vers. sed iuxta prædicta, de appell. & quod possit partium consensu prorogari, seu differri, ita quod medio tempore non currant fatalia, scribit *Guid. Pap. tract. de appell. quest. 38. num. 34. tom. 5. fol. 58.**

Ratio rationis est, quia tempus prosecutionis appellationis datur utrique parti, ideo communis consensus facit cursum eius dormire, ut refert, & sequitur *Rot. d. decision. 2. numero 2. in fine de dilation. in nou. quod non est in tempore dato ad appellandum, quia datur vni tantum parti ad suspendendam sententiam, vel grauaminis effectum, & ideo eius cursum etiam communis partium consensus non retardat, *Rot. ubi supra.**

EXEMPLIFICA I. hanc conclusionem non solum in compromisso, in quo loquuntur Doctores citati, sed etiam in casu, quo ambæ partes expresse consentirent pendente appellatione ire utraque ad Sanctum Iacobum, quia, pendente tempore huius iterationis, non curreret tempus ad prosequendum, *Card. Alex. in dicto capit. ex ratione, sub numero 16. vers. circa tertiam, de appellat.*

Contra hanc exemplificationem videtur sentire *Alin. in prax. iudic. §. 2. cap. 11. sub numer. 30. ibi. quando-*
quidem

quidem dicens, quod si appellatus, & appellans conuenierunt peregre in externas, & longinquas regiones proficisci, vel alio modo causam differre, fatalia current, & appellanti imputabitur.

108 **EXEMPLIFICATA II.** quando causa est commissa consilio sapientis, quia tunc impediri cursum fatalium refert, & sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de arbitr. concl. 4. n. 2.

109 **EXTENDE I.** conclusionem huius tertij casus, vt procedat etiam si fatalia sint determinata a statutis, Card. Alex. Anch. & Rebuff. vbi supra, Franch. in c. 8. ex ratione, num. 23. vers. sexto quaritur, & sub n. 24. de appell. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 70. art. 4. ampl. 3. num. 23. & de communi * conclusione testatur sub num. 28. vers. sed hac limitatio, & quod fatalia statutaria subrogentur loco fatalium iuris, & ideo regulentur, & sortiantur naturam fatalium iuris communis, scribunt Franch. in d. cap. ex ratione, q. 6. sub n. 24. de appell. & Neuz. conf. 41. sciunt etiam, sub n. 3.

Pro vltiori intelligentia, & limitatione huius extensionis vide, quæ scripti infra numer. 192. & 193. art. 10.

110 **SVBEXTENDE** hanc extensionem, quando tempus statuti est breuius, vt retuli, & sequutus sum infra n. 191. art. 10. extens. 2.

111 **RETENTA** conclusionem exemplificata in compromisso.

EXTENDE II. vt procedat etiam si in compromisso fuisset tantum deductum negotium principale, non etiam appellationis causa, quia pendente compromisso, non current fatalia causæ appellationis, Franch. in cap. 8. ex ratione, col. 7. vers. quarto queritur, nu. 21. de appell. quem refert, & sequitur Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. sub num. 17. vers. sed hic fatalium, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. in prax. n. 33. fol. 347.

112 **RESTRINGE I.** eandem conclusionem, vt non habeat locum in causa matrimoniali, vel alias priuilegiata, quæ compromisso suspendi non potest, Ruginell. tract. de appellat. §. 10. gl. 1. num. 59. vers. fallit conclusio.

AMPLIA hanc restrictionem, vt procedat in omnibus causis, quæ compromitti non possunt, & quæ sint istæ causæ, quæ compromitti non possunt, scripsimus lib. praced. cap. 2. n.

113 **RESTRINGE II.** eandem conclusionem vt non habeat locum in eo tempore, quo stat compromissum sine acceptatione, quia illud tempus antequam arbiter acceptet, currit & connumeratur in fatalibus, vt referunt, & sequuntur Dec. in cap. 8. ex ratione, n. 29. & 30. de appell. Odd. tract. de restit. in integr. q. 70. art. 4. limit. 1. n. 24. Ruginell. tract. de appellat. §. 10. gl. 1. sub n. 59. fall. 3. & hanc restrictionem, præmissis opinionibus, & disputando sequitur M. Ant. Blanc. tract. de compromiss. q. 6. princ. n. 34. vers. iuxta præmissa, & vers. in hac q. to. 3. par. 1. f. 181. & eandem videtur sequutus Gabr. in conclus. li. 2. de arbitr. concl. 4. n. 3. & sub n. 4. vers. contrarium.

114 **AMPLIA** hanc restrictionem, & confirma, quia non solum requiritur acceptatio compromissi, sed requiritur etiam quod causa ceperit agi coram arbitro secundum * magis communem * opin. de qua testatur, & sequitur Gabr. in d. concl. 4. n. 5. vers. & pro ista.

115 **RESTRINGE III.** vt non procedat in conuentione, seu pronuntiatione de faciundo compromisso, Alex. conf. 72. videtur prima facie, n. 9. sub vers. secundo ad idem, & n. 10. li. 3. Dec. eod. ca. ex ratione, n. 31. & Odd. d.

art. 4. limit. 2. n. 25. & hæc restrictio non habet difficultatem, præsupposita præcedenti pro vera, quia si non habet locum post factum compromissum donec fuerit acceptatum, multo minus habet locum in compromisso faciundo, M. Ant. Blanc. d. q. 6. princ. nu. 35. vers. infertur ex prædictis, fol. 181.

RESTRINGE IV. vt non habeat locum in arbitratoribus, sed solum in arbitris, Dec. d. cap. ex ratione, n. 32. limit. 3. Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. in prax. n. 34. ibi. quam limitationem, tom. 5. fol. 347.

Contra istam restrictionem tenent Card. Alex. in d. cap. ex ratione, sub n. 16. vers. circa tertiam, & Franch. n. 35. vers. postremo queritur, & Odd. d. q. 70. art. 4. limit. 4. sub num. 27. vers. sed de hac, & hanc videtur sequutus Ruginell. tract. de appellat. §. 10. gl. 1. numer. 59. in fine, fallen. 5. fol. 266.

DECLARA I. restringendo eandem conclusionem, vt procedat in consensu, qui vel sit expressus, vel colligatur tacitus ex aliquo facto positiuo, vt puta ex compromisso, quia tunc eiusmodi consensu inducitur prorogatio fatalium, secus est, si consensus colligatur solum ex taciturnitate, & patientia, Alex. conf. 72. videtur prima facie, sub n. 10. & 20. li. 3. & alii infra citari, ideoque si appellans nullo impedimento detentus non fuerit in primo anno prosecutus appellationem, sed prosequatur eam in secundo anno, & appellatus non contradicat, tamen causa appellationis dicetur adhuc deserta, quia illa patientia appellati non inducit consensum, Ojaseh. dec. 28. dubitatum fuit, quem referunt, & sequuntur Odd. tract. de restit. in integr. q. 70. art. 4. limit. 6. n. 30. & Ruginell. tract. de appellat. §. 10. gl. 1. sub n. 47. vers. quarto expresse, & ideo sententia, quæ ferretur super meritis, esset nulla, Neuz. conf. 41. sciunt etiam, sub num. 27. vers. contrariam, & num. 28. & seqq. & quod requiratur consensus expressus, innuit text. in clem. 4. quamdiu de appellat. & quod tacitus non sufficiat, scribit Gl. in ead. clem. in verbo, expresse, vbi ponit exemplum, & ex his ita etiam declarat Io. de Amic. conf. 6. in sacro regio, num. 6. & 7.

Ratio melior, & vera, quam, consulendo in casu huius declarationis, adducit Neuz. d. conf. 41. sciunt etiam, nu. 30. vers. tertio pro ista parte, est, quia, cum causa appellationis est deserta per lapsum temporis, expirata est iurisdictio iudicis quoad cognitionem meritorum dictæ causæ, & partes non possunt per suum processum dare iurisditionem iudici ad quem, secus est, quando causa nondum est deserta, quia tunc stat iurisdictio, quam possunt prorogare secundum opinionem, quam retuli, & sequutus sum infra num. 196. & seqq. art. 10. limit. 1.

Motiuæ contrariæ, vide supra q. 11. n. 196.

DECLARA II. vt quamuis compromisso suspendatur instantia appellationis, etiam si compromissum duraret longum tempus, vt late scripsi supra in conclusione huius tertij casus; tamen pars, cui videtur expeditionem causæ nimis differri, potest, non obstante pendentia compromissi, prosequi causam appellationis, quia per compromissum non impeditur iurisdictio iudicis, ex quo coram arbitro non inducitur litis pendentia, licet arbitria sint redacta ad instar iudiciorum, & ideo coram iudice appellationis non poterit opponi de pendentia litis coram arbitris, Gl. in clem. 4. quamdiu, in verbo, compromissum, de appell. & Franch. in c. 8. ex ratione, q. 7. n. 29. de appell.

120 **SUBDECLARA** hanc declarationem, ut pars, quæ redit ad iudicem, possit quidem, ut dixi, redire; sed tamen tenetur ad pœnam appositam in compromisso, Gloss. & Franch. in locis supra proxime citatis, & comprobatur ex seq. ampliatione.

121 **AMPLIA** hanc declarationem, & subdeclarationem, ut procedant etiam in prima instantia, quia licet pars possit, pendente compromisso, adire iudicem ordinarium, tamen, ad eundem, debet solvere pœnam compromissi. l. 35. si quis rem, ff. de recept. arbitr.

INFERO ex his, quod si compromissum non esset pœnatum, posset pars ad sui libitum adire, seu redire ad iudicem, quia non dubitatur, quod possit redire iudicem, sed solum de pœna.

Reliquas declarationes, & limitationes vide per Franc. d. q. 7. n. 29. & seqq.

122 **CONCLUDO** capiendo quartum casum; quando impedimentum processit ex facto iudicis; & dico tunc concedi secundum annum ipso iure, & sic currit primus annus, Abb. in cap. 8. ex ratione, sub num. 6. versus finem, ibi. si vero impedimen. de appellat. hancq. esse veriore, & communem * opin. quod secundus annus concedatur ipso iure, ostendit ibidem distinguendo tamen Franch. sub num. 45. ibi. sed certe alia opinio. & pœnctualiter ibi. secus si in primo, & esse communem * opinionem testatur, & sequitur disputando Dec. ibidem nu. 25. versus secundo, & sub num. 27. versus sed tamen predictis, & ex Dec. refert, & sequitur Casad. decis. 9. an esset, num. 5. de appel. fol. 317. & ex utroq; refert, & sequitur Beninc. tract. de paup. & eius privileg. q. 9. spec. 3. in iudic. n. 3. tom. 18. fol. 149. & ex Dec. refert, & sequitur cum additione Odd. tract. de restitut. in integr. q. 71. art. 1. sub num. 5. versus sed contrarium, & quod detur secundus annus, & non ultra scribit Mynsing. in sing. de ser. cent. 5. obseru. 98. n. 3. col. 2.

123 **CONFIRMATUR** hæc conclusio, quia si impedimentum causletur facto iudicis, currit instantia causæ principalis, non obstante impedimento, Salyc. in l. 11. properandum, n. 47. versus. quarit glos. C. de iudic. & esse communem * opin. testatur, & sequitur Mar. Socc. conf. 31. prosequen. lo ordinē, nu. 9. l. 1. & in c. venerabilis art. 22. sub n. 42. de iud. inter trac. diuers. f. 99. & esse magis communem * opinionem testatur, & sequitur, citando tamen Doctores, qui loquuntur de instantia fatalium, Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 11. sub numer. 31. fol. 243. & quod hæc sit magis communis * Doctorum sententia, & ab omnibus pene approbata, ut non obstante impedimento tempus labatur, testatur, & sequitur Assin. in prax. iudic. §. 2. capit. 6. versus finem sub num. 5. ibi. quisquid igitur. Et quod tempus instantiæ currat, etiam si steterit per iudicem, testatur, & sequitur communem * esse opinionem Gramm. vot. 31. in causa eiusdem, numer. 12. versus. & quod tempus instantiæ, quem refert, & sequitur Thefl. Follan. decis. 10. instantia, numer. 12. versus finem, & ita communiter * teneri, quod tempus currat, licet detur restitutio, testatur Abb. capit. penult. venerabilis, sub numero 9. ibi. si vero impedimentum, de iudicio. & quid si, dum causa esset prope finem triennij, iudex vel remoueretur ab officio, vel moreretur, vide infra numero 273.

Contra hanc conclusionem Abb. adducit seqq. tres, seu quatuor opiniones, & Card. Alex. d. cap. ex

ratione, numero 21. versus. quinta species, scribit, quod isto casu, quot sunt capita, tot sunt sententiæ.

Prima opinio est, quod tempus non currat ipso iure secundum Gl. quam citat Ant. Butr. d. cap. extratione, sub num. 6. seu secundum Innoc. relatum per Abb. vbi supra, quia negligentia iudicis non debet præiudicare appellanti. Sed ego non reperio in libro meo, quod Innoc. dixerit hoc, sed solum, quod appellanti impedito, vel facto iudicis, vel ob aliam iustam causam subuenitur per beneficium restitutionis in integrum, vide eum d. cap. extratione, sub num. 2. hancq. primam opinionem, quod tempus non currat, & ideo concedatur secundus annus tenet Beninc. vbi supra, & quod tempus non currat, quando stat per iudicem, & non per appellantem, scribit Paul. de Castr. consil. 334. visa appellatione, sub num. 8. versus circa ultimum, lib. 1. & quod non currat ipso iure, videtur * communis secundum ea, quæ citat Ant. de Butr. vbi supra, & eam videtur sequi M. Ant. Bard. tract. de temp. util. ca. 4. sub n. 3. versus impedimentum, tom. 5. fol. 214.

Et maxime procederet hæc opinio, si posset dici, quod fatalia essent tempora vtilia, quia tempus vtile non currit ei, qui est impeditus facto iudicis, Paris. cons. 124. presentis, numero primo lib. 1. & Balb. trac. de prescript. in prima par. 4. par. princ. quest. 6. num. 4. tom. 17. fol. 71. Sed hoc non potest dici, quia fatalia non sunt tempora vtilia.

Confirmatur etiam eadem opinio, si esset verum, quod scribit Par. de Put. tract. de synd. in verbo, iudex qui tenetur, sub numer. 2. versus finem, tom. 7. fol. 271. dicens, quod tempus instantiæ non currit impedito facto iudicis.

Aduerte unam præterquam procedam ad sequentes opiniones, quod Beninc. supra citatus, & alij, si qui sunt, inepte loquuntur, dum scribunt, concedi secundum annum, & primum non currere, quia hæc pugnant, nam si non currit primus, non datur secundus, teste Dec. d. cap. extratione, numer. 22. versus secundus casus, dū loquitur de impedito ex facto Principis.

Secunda opinio est Bartoli in auth. itē si appellatione, num. 3. C. de tempor. appell. qui scribit, quod si steterit per iudicem, tamen tempus currit, sed datur restitutio sine libello, & incidenter, quia dicit iudex, quia talis fuit impeditus facto nostro, ideo cum presentem, & petentem ad tale tempus restituimus, hancq. opinionem tenent Legistis scribit Ant. de Butr. vbi supra, hancq. opinionem, loquendo de cursu temporis instantiæ, refert & sequitur esse communem * Gramm. vot. 31. in causa eiusdem sub num. 12. dicens, quod tempus instantiæ currit etiam si steterit per iudicem, sed tamen dabitur restitutio, subdens, quod hoc intelligit, subsistente iusto impedimento iudicis, & quia ob multitudinem agendorum non potuit terminare, quia, inquit, eo casu deficit omne remedium in syndicatu contra iudicem, quod idem scribit Alex. in d. l. properandum, §. sin autem utraque, n. 3. C. de iud. & quod restitutio detur, quando iudex non est soluendo, secus si est soluendo, quia tunc habet remedium ordinarium agendi contra iudicem, scribit Mar. Socc. d. cap. venerabilis, art. 22. n. 44.

Contra Bar. tenet Alex. ibi in addit. ad eum.

Tertia opinio est Ant. de Butr. in d. ca. extratione, sub n. 6. ibi. potest eligi media via, col. 3. qui scribit, eligendo mediam viam, ut non currat tempus ipso iure, sed tamen non detur biennium.

Quartam addo opinionem, quod appellans impeditus facto iudicis debeat protestari per se non stare, & ideo tempora non currere; qua protestatione stante, si iudex non tollat impedimentum, fatalia non currunt, testib. Franc. Odd. Maran Osas. Thes. Fos- san. Gramm. & Ios. Cum quos citauimus infra nu. 181. art. 9.

Contra hanc opinionem, quod enim protesta- tio non sit necessaria tenent Rip. Rot. & M. Ant. Bard. quos retuli, & sequutus sum infra eod. art. 9. nu. 181. in fine.

225 RETENTA conclusione, quam late defendit Dec. ubi supra.

DECLARA eandem, ut appellatio dicatur deserta facto iudicis, quando infra primum fatale, vel secū- dum appellans conclusit in causa, & fecit instantiā pro sententia, secus si solum conclusit, & non fecit instantiam pro sententiæ prolatione, quia tunc ap- pellatio diceretur deserta facto, & negligentia ap- pellantis, Rot. decis. 38. alias 425. nota postquam fuit, & la- tuis dec. 25. alias 295. nota quod ubi aliquis, de appell. in antiq. Et quod post conclusum in causa currant fata- lia, quia pars debet facere instantiam pro sententiā, etiam si mortuus sit iudex, quia debet petere sen- tentiam coram successore, & etiam Sede vacante, dummodo adsit administrator, scribunt Franch. in 6.8. ex ratione, n. 47. vers. 2. queritur pone, & Card. Alex. sub n. 35. q. 10. princ. de appell. & quod ante lapsum fata- lis secundi anni debeat, citata parte, iūmma ope niti pro sententiæ prolatione post conclusum in causa, refert, & sequitur Vestr. in prax. lib. 7. cap. ult. sub n. 12. vers. at si biennii, fol. 218.

226 EXTENDE I. hanc declarationem, ut non suffi- ciat, fuisse requisitum antecessorem in officio, sed requirendus sit etiam successor in officio, productis actis, & citata parte ad sententiam eorū eo, alias non diceretur impeditus facto iudicis, Franc. in d. cap. ex ratione, n. 48. ubi amplius etiā concludit, de appell. quem refert, & sequitur Vestr. d. lib. 7. cap. ult. n. 12. vers. at si biennii, in fine, & ego formaliter retuli etiam infra sub n. 181. vers. quumimo, art. 9.

227 EXTENDE II. eandem declarationem, ut non so- lum debeat facere instantiam pro sententia, sed ubi iudex haberet terminum pro seruatō, debet facere instantiam pro illius aperitione, quia fatalia currūt, & ob illorum lapsum appellatio censetur deserta, etiam si intra fatalia habitus sit terminus pro serua- to, secundum Lancell. quem citauimus q. preced. sub n. 11. vers. 2. respondeo.

Contra hanc extensionē facit Caputaq. dec. 14. seu 4. fatalia an currant, par. 2. dicens, Dominos fuisse va- rios, an fatalia currerent appellati, postquā Auditor tenuit terminū ad sententiā, licet non subscripserit, si interim fatalia lapsa sint, & fuisse sumptum tem- peramentum, ut videretur de bono iure, & adde quæ scripsi infra n. 174.

228 RESTRINGE I. eandē conclusionē, ut non proce- dat in secundo fatali, quia secundū fatale ipso iure nō currit, hancq; esse veriorē, cōmunē * opin. & æquā distinctionē testatur Franc. in r. 8. ex ratione, sub n. 45. ubi, sed certe alia opinio est de iure verior. de appell.

Contra hanc restrictionē oppono, quia frustra cur- reret primus annus, si non curreret secundus, cū sit idē impedimentū, & esset quædā ordinatio inutilis, ut curreret prim⁹ ann⁹, & daret ipso iure secūdus, q. nō curreret: & ideo censeo hanc restrictionē nō esse veram, prout etiā cōfutatur ex his, quæ scribit Dec.

d. cap. ex ratione, sub numer. 27. ubi, sed tamen ista solutio.

RETENTA hac opinione, quæ est vera, contra re- strictionem.

AMPLIA eā, ut procedat etiam si appellans ad- iuerit superiorem iudicis; & per viam querelæ pe- tierit eum cogi; licet enim Franc. in eod. cap. ex ratio- ne, sub nu. 59. vers. sed ulterius aduerte, volens substinere præcedentem restrictionē, dicat eam esse intelligē- dam, quando appellans impeditus in primo fatali requirit iudicem, & protestatur, quo casu, inquit, datur secundum fatale ipso iure, & deinde impedi- tus etiam in secundo fatali, adit superiorem, & que- relam exponendo, petit, ut eum cogat, & tunc, in- quit, secundum fatale non currit; tamen ego censeo adhuc secundum fatale currere, quia satis diligens fuit in protestando, & requirendo iudicem, & tamē illa diligentia non impedit cursum fatalium, & in iure non reperitur expressum, quod adeundus sit superior, & hac ratione ipsemet Franch. dubitando scribit, secundum fatale non currere.

RESTRINGE II. ut non procedat si iudex delega- tus, cui est commissa definitio causæ infra certum tempus, reperiat tunc excommunicatus post da- tam rescripti, quia isto casu est impedimentum iu- ris, cū nec iudex, nec partes procedere possint, du- rante excommunicatione, & ideo tempus non cur- rit, Franc. in cap. 12. super eo, il secundo, sub nu. 23. vers. sed querit, de appell.

RESTRINGE III. ut non procedat in Principe, sed solum in iudice inferiore, quare, si causa appel- lationis sit introducta coram Principe in eius audi- torio, fatalia nunquam currunt, sicq; perpetua est instantia appellationis coram Principe, & conse- quenter non datur secundus, neque ulterius annus, quia semper manet illæsus etiam si per mille annos impediretur ex facto Principis, Abb. in d. r. 8. ex ratio- ne, sub n. 6. ubi ego euitando, de appellat. quem referunt, & se- quuntur ibi Franc. n. 43. & 44. vers. circa quintum, Card. Alex. sub n. 22. vers. sciatusq. & sub n. 31. in 6. q. princ. hanc- que esse cōmunem * opin. testatur, & sequitur i- terum, atq; iterum Dec. ibid. sub n. 22. & 24. in secundo casu, & ex eo refert, & sequitur Odd. tract. de restit. in integr. q. 70. art. 3. limit. 3. n. 12. & q. 71. art. 1. n. 2. & ita, de- clarando dictum Hostiensis, scribit Rot. dec. 25. alias 295. nota quod ubi aliquis prosequitur, n. 2. de appell. in antiq. dicens, quod in Curia Romana non habet locum desertio, quādo agitur coram Papa, de cuius perso- na non potest haberi copia, secus de aliis iudicibus, & M. Ant. Bard. citatus infra n. 133. Et quod in causa appellationis introductæ in consistorio Principis non currāt fatalia, donec Princeps constituat quis cognoscat, scribit Aff. dec. 78. in causa, sub nu. 3. Et q. appellans impeditus facto Principis excusetur a p- secutione appellationis, si Principi notificauerit ap- pellationem interpositam, & petierit, sibi dari iudi- cē ad quē, & Princeps recusauerit, vel distulerit dare iudicē, scribit Ios. Cum. super ritib. Sicil. c. 88. n. 61. & q. in computatione tēporis ad effectū videndi, an ap- pellatio sit deserta ob lapsum fataliū, sit deducēdū tempus Sedis vacantis, refert, & sequitur fuisse de- cisum in Rota Lahcel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. in prefatione, num. 51. f. 347. & quod impeditus ex facto Principis, ad quem sit appellatum, remaneat illæsus, & sibi tempus non currat, ideoque altero fatale non indigeat; scribit Mynling. in sing. obseru. sent. 5. obseru. 98. n. 3. cas. 2.

131 Confirmatur hæc restrictio, quia, quando causa ventilatur coram Principe, seu in eius consistorio, instantia nunquam perit, & sic durat ultra triennium, *Maran. in suo spec. par. 5. limitat. a. num. 7. 15. fol. 240.* & quod si causa debeat consultari Principi, non currat instantia donec expectatur iussus Principis, refert, & sequitur *Maran. d. par. 5. limit. 15. n. 38. fol. 244.*

132 **SUBRESTRINGE** ergo hanc restrictionem, ut non habeat locum in delegatis Papa, seu Principis, quia coram eis habet locum desertio, & consequenter attenduntur tempora fatalium, ut sentiunt *Rota supra citata. & M. Ant. Bard. tract. de temp. util. capit. 4. sub numer. 3. vers. ob impedimentum, tom. 5. fol. 213.* dicens, quod fatalia remanent intacta, donec Principis causam commiserit, & aperte *Odd. d. q. 70. art. 3. n. 14. vers. & pro exemplo.* & quod appellans non dicatur amplius facto Principis impeditus, cum commiserit causam, sed solum ante commisionem, scribit *Thef. Foss. dec. 10. instantia, casu 1. num. 3.* hæc q. restrictio nota est in Curia.

Confirmatur hæc subrestrictio claro exemplo *Rota*; nam Papa sæpe delegat causam vni ex *Rota Auditoribus*, qui propterea dicuntur delegati in pronuntiando, ut scripsi supra *quæst. 8. numero 20.* & *Rota* tribunal dicitur tribunal ipsius Pontificis, & magistrale, ut dixi supra *lib. 1. cap. 26. sub nume. 4.* & nihilominus data est eis facultas prorogandi fatalia, ut retuli & sequutus sum infra *numer. 220.* quia fatalia currunt etiam in causis coram eis; frustratoria enim alias esset illa facultas prorogandi.

EXTENDE I. hanc subrestrictionem, ut habeat locum etiam in *Sacro Regio Consilio Neap.* vigore regie pragmatice, quam allegant *Affl. decif. 78. in causa viri nani, sub nu. 2. & Vrsil. in annot. ad eum, num. 1.*

134 **EXTENDE II.** ut habeant locum hic in Curiam etiam in *Camera*, quæ & si sit tribunal supremum, & in eo *Signatura iustitiæ* non rescribat, iuxta ea, quæ scripsi supra *quæst. 8. num. 153.* tamen fatalia currunt, & inducitur desertio appellationis etiam in causis, quæ aguntur in *Camera Apostolica.*

135 **CONCLUDO** capiendo quintum casum; quando impeditur pcessit ex facto tertij, & dico, quod tunc datur actio ad interesse contra ipsum tertium, qui si soluendo non sit, restituitur in integrum, *Abb. d. cap. ex ca. iure, num. 8. in fine, ibi quandoque impedimentum, & Dec. cas. 5. num. 44. de appellat. & M. Ant. Bard. tract. de temp. util. cap. 4. num. 7. vers. ultimo loco, tom. 5. fol. 214.* hæc q. esse communem opin. testantur & sequuntur *Abb. ibi supra, & Myning. in 2. g. obseru. cont. 5. obseru. 98. num. 6. cas. 5.* & sic indistincte currunt tempora, non obstante impedimento tertij, *Card. Alex. d. cap. 8. ex ratione, num. 24. vers. sextum impedimentum, & Franc. nu. 40. vers. circa quartum impedimentum.*

136 **EXTENDE** eandem conclusionem, ut habeat locum, etiam si ex dolo procuratoris deserta sit appellatio, quia appellans ager contra procuratorem ad interesse, si est soluendo, alias datur sibi restitutio, *Franc. d. cap. ex ratione, n. 41. & 42. & num. 54. in fine, vers. circa sextum, & adde quæ scripsi supra q. 12. nu. 124. & seqq. & infra q. 19. rem. 2. n. 129.*

Secus est, si appellatio deseratur sine dolo procuratoris, quia tunc distinguo duos casus. Primus est, quando desertio causatur ex negligentia sine dolo; & isto casu datur actio ad interesse, ut in casu do-

li, sed differentia remanet in hoc, quod isto casu non datur restitutio in integrum, quamuis procurator soluendo non sit, per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra *q. 12. num. 128.* & in proprijs terminis, ex vera, & magis commun. opin. tenuit *Rot. coram Crescen. decif. 7. alias 12. lib. 2. procuratore, de appell.* Secundus casus est, quando desertio causatur ex aliquo iusto impedimento, & iste casus non differt ab impedimento cernente propriam personam, ut dixi supra *num. 57.*

DECLARA I. eandem conclusionem, ut habeat locum post lapsum secundum annum; quia, lapso solo primo anno, intelligitur datus secundus annus a iure, ut ex *Bal. refert, & sequitur Card. Alex. in d. cap. ex ratione, sub n. 24. vers. sextum impedimentum, de appell.*

DECLARA II. ut is dicatur esse non soluendo, & non idoneus, qui non habet bona in territorio, vel prope territorium, *Franc. in d. cap. 8. ex ratione, n. 40. vers. circa quartum, in fine, & Dec. num. 45. in 5. cas. de appell. quod Franc. vbi supra dicit esse notandum pro fideiussoribus, & Rol. a Vall. conf. 91. egregius, n. 18. li. 4.*

SUBDECLARA hanc secundam declarationem, ut forsitan non procederet, quando exempli gratia Titius venderet domum emptori in *Ciuitate Bononiæ* cum pacto, quod ipse Titius venditor teneretur conuertere pretium in emptionem prædiorum, quia Titius non potest emere prædia in alio territorio, quam *Bonomiensi*, attento, quod fuit conuentum, quod dicta prædia emantur pro cautione dicti emptoris domus in casu euictionis, *Alex. in l. 7. si fideiussor, §. si necessaria, sub n. 3. ff. qui satisd. cog.*

Ratio differentie inter casum declarationis, & subdeclarationis potest esse, quia in casu declarationis obligatio procedit ex dispositione iuris, & sic ex necessitate, at in casu subdeclarationis promissio emptionis prædiorum loco fideiussionis de euictione procedit ex voluntate, & magis subuenitur ei, qui facit actum ex necessitate, quam ei, qui facit ex voluntate, *d. §. si necessaria, & ibi Bar. Bal. & ceteri.*

Confirmatur primo hæc subdeclaratio, & ratio illius, quia si is, qui tenetur præstare satisfactionem necessariam, potest satisficere alibi, quam in loco iudicij, dummodo satisficet in loco non multum distanti, *Bar. in l. 8. de die, §. vlt. nu. 1. ff. qui satisd. cog. seu dummodo satisficet in loco propinquo, Bar. in l. 13. sciendū, §. 1. nu. 1. ff. eod. & Alex. in cons. 57. ponderatis verbis, sub nu. 5. vers. sed dubium facit lib. 3.* dicens, quod debet attendi solum, an locus, in quo reus vult præstare satisfactionem, sit multum remotus a loco, in quo petitur satisfactio, & si non sit multum remotus, debet, inquit, audiri, alias secus.

Ergo si satisfactio necessaria est illa, quæ potest dari in loco propinquo; satisfactio voluntaria, & ex conventionione debet præstari ipso loco conventionione, alias non remaneret differentia inter satisfactionem necessariam, & satisfactionem voluntariam, contra textum in *d. l. si fideiussor, §. si necessaria, ff. qui satisd. cog.*

Confirmatur secundo, quia licet is, qui sua culpa ardetur ad fideiubendum, ut puta quia deliquit, debet fideiussorem præstare in loco iudicij secundum ea, quæ scribit *Bal. in d. l. si fideiussor, §. si necessaria n. r. vers. not. hic ff. qui satisd. cog.* & ideo si *Aquilanus* fuit in *Magna Curia Vicariæ* inculpatus de homicidio, & obtulit fideiussores in *Ciuitate Aquilæ*, & petit, quod scribat *Capitaneo regio Ciuitatis Aquilæ* quod recipiat fideiussores de iudicio listi in *Magna Curia Vicariæ* & li-

& libere etur a carceribus, non auditur, quia debet fideiussores præstare in Magna Curia Vicariæ, & ita ex his, quæ scribit Alex. in d. §. necessaria, testatur vidisse obseruatum Afflict. in constitut. humanitate, seu rubr. 10. sub num. 5. & 6. lib. 2. quem refert, & sequitur Clar. lib. 5. recept. senten. §. fin. q. 46. vers. pone quod papiensis. Ergo a fortiori tenetur, qui voluntate, & conuentione arctatur ad fideiubendum.

Confirmatur tertio hæc subdeclaratio, quia, quicquid sit in datione fideiussionis, quam; quia difficile quandoque est inuenire præsertim forensibus, Bal. in l. consensisse, §. sed si dubitetur, in fine, ff. de iudic. fol. 245. column. 1. is, cui difficile est satisfacere in vna ciuitate, in aliam mittitur, vt satisfaciat, Gloss. in cap. 11. statutum, in verbo, nec audiantur, in fine, de rescript. in 6. hæc difficultas, seu saltem tanta difficultas non cadit in emptione prædiorum iuxta considerationem, quam facit Ial. in d. l. si fideiussor, §. si necessaria, sub num. 8. ff. qui satisfacit cog.

Contra hanc subdeclarationem adducuntur retorutiones confirmationum.

142 Primo retorquetur prima confirmatio, quia si satisfactio necessaria habet hoc, vt iterum iuramento debentis satisfacere, an possit, vel non possit satisfacere in loco iudicij, & vbi iurauerit, non posse satisfacere in loco iudicij, admittitur, vt satisfaciat in alia ciuitate eiusdem Prouinciæ, dummodo sit consultum aëtori, Bart. in l. 8. de die, §. fin. ff. qui satisfacit cog. seu in quauis alia ciuitate, & loco etiam extra Prouinciam, & quantumuis distanti, & etiam si non sit consultum aëtori, quam satisfactionem si aëtor recuset, tunc reus admittitur ad iuratoriã satisfactionem, qua promittet stare iuri, & iudicatum soluere, & obligabit omnia sua bona, secundum ea, quæ in casu suo consuluit Alex. conf. 57. ponderatis verbis, sub num. 6. & 7. lib. 3. Ergo in satisfactione, quæ est voluntaria, sufficit, quod præstetur in loco prope locum, in quo præstanda esset, dummodo sit consultum parti.

143 Secundo retorquetur secunda confirmatio, adducta pro subdeclaratione: nam sicut is, qui in delictis, & sic sua culpa arctatur fideiubere in loco iudicij, potest satisfacere de ciue, vel forense idoneo, nõ enim repellitur quia forensis sit, dummodo sit idoneus, Bal. in d. §. si necessaria. Imo in fortioribus, quod ista culpa delinquentis non consideretur, quia non erat ad hoc ordinata, & ideo satisfactio in delictis sumatur potius vt necessaria, ostendit Alex. contra Bal. in d. §. si necessaria, sub nu. 4. vers. ultimo secundum, & ideo male Affl. citatus supra in cõfirmatione, n. 141. allegat pro illa confirmatione Alexandrum, & consequenter male etiam Clar. videtur sequutus Afflictum; quasi cæcus cæcum ducens ambo cadunt. Ergo tam is, qui propria culpa, quam is, qui propria voluntate, & conuentione arctatur satisfacere, possunt in alia ciuitate satisfacere, seu forensem dare in fideiussorem idoneum.

Tertio retorquetur tertia, quia ita potest esse difficile inuenire prædia emenda pro iusto pretio, sicut inuenire fideiussorem: nam is, qui emit, vult, etiam fieri reinuestimentum pretij, & sic deinceps, adeo, quod vndique angustia.

144 Quid dicendum? Ego cenfeo, parum esse, quod prædium ematur in territorio domus venditæ, vel in territorio prope territorium domus venditæ, præsertim quando iudex, seu magistratus exercet iuris-

ditionem etiam in territorio prope territorium, & ita ego obtinui declarari a R. P. D. Locumtenente in ciuilibus Reuerend. Dn. A. C.

In omnibus autem debet semper versari rectum arbitrium boni, prudentisq; iudicis, qui arbitrabitur, inspecta qualitate loci, personarum, & factorum, quando locus dicatur vicinus, vt bene isti casu suo scripsit Alex. d. conf. 57. sub n. 6. lib. 3.

§. CONCLVDO, capiendo sextum casum; quando impedimentum procellit a casu fortuito; & dico, quod fatalia currunt, & ideo, elapso primo anno, datur ipso iure secundus, Franch. in c. 8. ex ratione, n. 54. vers. circa sextum, & Card. Alex. n. 25. vers. circa septimum, de appell. & conclusio huius casus nullatenus est diuerfa a conclusione primi casus, quando impedimentum concernit personam appellantis, ideoque Innoc. in d. xap. ex ratione, sub num. 2. col. 1. & Io. Andr. sub num. 14. 13. Ioan. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 9. sub nu. 135. tom. 5. fol. 70. & Greg. Tolos. eod. tract. lib. 6. c. 10. sub n. 10. vers. si prohibitus, fol. 593. promiscue loquuntur de impedimentis concernentibus personam solam ipsius appellantis, vtputa de eius infirmitate, & inopia; & de impedimento casus fortuiti concernente omnium personas, vtputa de tempestate; & demum M. Anton. Bard. tractat. de temp. vtil. cap. 4. nume. 2. eod. tom. 5. fol. 213. promiscue loquitur de quolibet casu fortuito; nam secundum ea, quæ scribit Thes. Fofsan. decis. 10. instantia, cas. 6. nume. 8. potest appellans impediri immensitate ventorum, fluminis inundatione, & impetu, & mare non nauigabili, & adde quæ scripsi infra art. 11. cas. 6. nu. 329. loquendo de isto impedimento in prima instantia, quia faciunt pro ista conclusione.

Contra hanc conclusionem facit, quod si appellans in Hispania venerit tarde propter bella ad committendam causam, ita, quod a die interpositæ appellationis lapsum sit biennium, appellatio non cõsetur deserta, quia biennium non incipiet nisi a die commissæ causæ, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum q. preced. sub nu. 48. limit. 6. & sic apparet, quod fatalia non currunt. Cogita.

ARTICVLVS IV.

AD QVARTVM articulum. Cui incumbat onus probandi impedimentum, & qualiter sit probandum?

Resp. quod incumbit appellanti, qui illud allegat, Franch. in cap. 8. ex ratione, num. 10. vers. circa secundum. Card. Alex. num. 10. vers. circa primam, de appell. & hoc non habet difficultatem, & in alio proposito dixi lib. preced. cap. 9. nume. 1913. imo in tantum tenetur probare impedimentum, vt teneatur etiam probare, se fecisse diligentiam, per ea, quæ scripsi infra n. 136. art. 6.

Sed qualiter debeat probare?

147 Dic, varias fuisse opiniones, quas recensent Abb. in d. c. ex ratione, q. 4. nu. 11. vers. qualiter autem probetur. Card. Alex. n. 12. vers. circa tertiam, & Dec. q. 4. princ. n. 53 & seqq. de appell. videntur tamen cõmuniter concludere, quod relinquatur arbitrio iudicis, qui, considerata distantia loci, qualitate personæ, & similibus, poterit arbitrari an sufficiat iuramentum impediti; & tu poteris in materia indifferenti de probatione impedimenti videre, quæ cumulatuit Mascard. tract. de probat. concl. 885. impedimentum iuramento & c. per totam, lib. 2. & scripsi aliquid in alio proposito lib. preced. c. 9. in fine, nu. 1914. & 1915.

ARTICVLVS V.

AD QUINTVM articulum. *Quanti temporis exigatur impedimentum, vt appellans habeat secundum fatale, & vt non habeat quanti temporis exigatur negligentia.*

Prusquam respondeam huic articulo prae mitto, quod materia huius articuli est illa, in qua Abb. quae citauit initio quaestionis, testatur, quod Io. Andr. recitauit tot, & tam confuse opiniones: & in hoc consistere maiorem difficultatem, quam sit in materia totius cap. ex ratione, testatur Franch. in d. cap. ex ratione, num. 62. vers. videndum est nunc, de appell. & licet Neuz. consi. 41. sciunt etiam, sub num. 17. dicat, quod interpretatio, quam hodie dedit practica post Ant. de Butr. tollit illam difficultatem, de qua loquitur Ioan. Andr. quem nos citauimus initio quaestionis, licet etiam propterea eiusdem Antonij de Butr. vestigia sequenti sint Abb. & Card. Alex. tamen mihi contra distinctiones non probantur, quia videntur potius confundere, quam distinguere.

Hoc praemisso, respondeo constituendo quatuor opiniones.

Prima opinio est Canonistarum, qui considerant tres, seu quinque casus.

Primus casus est, quando appellans fuit toto primo anno impeditus: & isto casu concludo, dari ipso iure biennium, id est, secundum annum in casibus, in quibus datur, Ant. de Butr. d. c. ex ratione, q. 6. sub num. 9. ibi, dic tu excludendo casus, de appell. & ibidem Franch. sub num. 63. vers. circa primum, ibi, aliquando & secundo, & Cardin. Alexan. quaest. 5. sub num. 27. ibi, quandoque & secundo casu.

Ratio est manifesta, quia non potest dari restitutio minor ea, quae contineat tantum pro tanto, etiam si ageretur de termino hominis, cum quo durius agitur, quam cum lege, iuxta ea, quae scribit Franch. in d. c. ex ratione, num. 63. vers. circa primum videtur, de appell.

Secundus casus est; quando appellans non fuit toto primo anno impeditus, sed parum, puta per vnam diem, & semper fuit diligens, & similiter concludo, dari ei secundum annum, Ant. de Butr. & Card. Alex. vbi supra, & Franch. sub eod. num. 63. ibi, nam aliquando & primo appellans fuit diligens.

Imo dabitur ipso iure secundus annus, etiam si nullatenus fuerit impeditus, dummodo toto anno fuerit diligens, quia non stetit per eum, Ant. de Butr. & Card. Alex. vbi supra.

Tertius casus est (& in isto stat difficultas) quando impedimentum durauit tanto tempore, quod fuisset sufficiens ad prosequendum, & finiendum causam appellationis: & isto casu Doctores videntur communiter distinguere tria tempora impediti.

Primum tempus est, quando impedimentum fuit in prima parte anni, & negligentia fuit in secunda parte, quia cessauit impedimentum, & remansit tantum tempus, quo appellans potuisset adhuc causam expedire, & non expediuit: & in isto concludunt, secundum annum non dari, Abb. in d. cap. ex ratione, sub nu. 12. q. 5. princ. de appell. & ita ibidem sentiunt Ant. de Butr. sub d. num. 9. in tertio casu: ibi, si impedimentum fuit a principio, & in hanc sententiam iuerunt Cyn. in auth. ei qui appellat, versus finem, sub num. 4. C. de tempor. & repar. appell. dum motiuando, & postea soluendo inquit: secundum quosdam si tantum tempus fuit

cessationis in negligentia, quod infra illud verisimiliter potuisset appellator causam finire, si fuisset praesens, tunc repellitur in totum: & postea refert aliam opin. & in fine inquit, primam sententiam videri magis amicam dictae authenticae, ei qui appellat, & Card. Alex. d. c. ex ratione, q. 6. sub num. 27. in secundo casu, dum considerat, an tempus, quod superest post cessationem impediti, sufficiat, vel non sufficiat ad finiendam causam; hanc etiam, relata prius contraria opin. tenet ibidem Franch. sub num. 63. vers. aliquando & tertio, ibi, sed Dominus Ant. & Panormit. & vers. ex quibus, & hanc videri communem * opin. scribit ibidem Dec. q. 5. princ. sub nu. 57. & 58. * ibi, & licet ista videatur communis * opinio, & quod * sit communis * opinio scribit Odd. tract. de restit. in integ. q. 70. art. vlt. sub n. 64. vers. sed in contrarium, hancque opin. esse veram sicut et angelium scribit Ang. consi. 310. in proposita quaestione, quem citat etiam Dec. sub d. nu. 58.

Ratio huius communis opinionis est, quia sequens negligentia habet confundere effectum precedentis impediti, sicut dicitur quod vltima mora nocet, Franch. in d. c. ex ratione, sub nu. 63. vers. aliquando & tertio.

Probatum primo haec conclusio, quia appellans repellitur a secundo anno, si per eum steterit, quominus prosequatur, l. fin. §. illud. C. de tempor. appel.

Sed si potuit in secunda parte anni prosequi, & expedire, & non expediuit, dicitur per eum stetisse. Ergo.

Probatum secundo, quia ad hoc vt appellans habeat secundum annum debet summa ope niti in primo anno, d. §. illud, sed si fuit negligens in secunda parte, non dicitur nisi summa ope. Ergo.

Probatum tertio, quia appellanti conceditur biennium ex necessaria, & euidenti causa, cap. 5. cum sit Romana, de appell. Sed necessaria, & euidentis causa cessat, quando potuit in primo anno expedire causam appellationis. Ergo.

Probatum quarto, quia, vt concedatur secundus annus, requiritur causa inuitabilis, auth. de his qui ingred. ad appell. §. 1.

Contra hanc conclusionem: quod enim concedi debeat secundus annus, tenent Bart. in auth. item si appellatione, sub nu. 2. C. de tempor. appel. dicens, quod si appellans impediatur tanto tempore, intra quod potuisset causam expedire, si eam prosequutus fuisset, tunc debet habere integrum biennium, & quia, inquit, lex praesumit, quod causa possit expediri intra mensem, ideo sufficit impedimentum vnus mensis: neque, inquit, attenditur, quod possent forsitan probationes induci ab vtraque parte, & reprobari testes, Dec. d. c. ex ratione, sub nu. 58. ibi, & licet ista videatur, & Neuz. consi. 41. sciunt etiam, nu. 7. & seqq. vers. non obstat. Quare, vt explicant Abb. & Dec. vbi supra ex mente Bartoli, si appellans fuerit impeditus primo mense, dabitur ei secundus annus, licet fuerit negligens in aliis vndecim sequentibus mensibus; & in hanc sententiam videntur iuisse Oldr. consil. 60. est tempus, sub nu. 3. vers. qui si impeditus est, ibi, sed pone quod in princ. vbi in fine concludit, quod attenditur impedimentum, quod fuit in principio anni, & non vltima mora, seu negligentia, quae fuit in fine anni, Card. Alex. sub d. num. 27. in 3. cas. qui sibi propterea videretur parum constans, dum contra Anton. de Butr. Abb.

Abb. supra citatos in conclusione, & contra Imol. & nouissimos scribit, quod datur secundus annus, si fuit a principio diligens, quia cœpit causam agere, & interuenit postea impedimentum, quod fuit tanti temporis, vt intra illud potuisset causa finiri, licet postea cessauerit impedimentum, & remanserit tantum tempus sine impedimento, quod potuisset causam finire.

Confirmatur hæc opinio Bartoli, quia ad hoc, vt appellans habeat secundum annum, sufficit, quod ostendat, quod in illo tempore impedimenti fuisset causam prosequutus, nisi fuisset impeditus; quoniam, si causa appellationis potest expediri vno mense, in potestate appellantis est eligere illum mensem, & si in illo mense exstat impedimentum, dabitur secundus annus, vt defendendo Bartoli opinionem scribit, & respondet contrarijs Dec. d. c. 8. ex ratione, q. 5. sub nu. 58. ibi, & licet ista videatur, de appellat. & quod tempus primi fatalis totum sit in arbitrio appellantis, quando velit incipere procedere, dummodo supersit sibi tempus ad finiendam causam, & ideo non potest dici negligens, etiam si per sex primos menses destiterit, cum supersint alij sex menses, scribunt Doct. citati in seq. membro distinctionis, & bene etiam id aperit Oldrad. consil. 60. est tempus, sub nume. 3. versu. quid si impeditus est, inferens, quod appellatus non potest prosequi, nisi cum superest mensis, quia appellans potest quocumque vult.

Secundum tempus est, quando e contra negligentia appellantis fuit in prima parte anni, & impedimentum in secunda parte anni: & tunc concludunt secundum annum non dari, quia non apparet euidenter, quod non fuerit prosequutus propter impedimentum, præsupponendo, vt loquitur Ant. de Butr. infra citatus, quod appellans nunquam inchoauerit causam: Sed si supponimus diligentiam sicq; quod adeo ante lapsum annum inchoauerit prosequi, quod potuisset causam finire, sed superuenerit impedimentum, & tunc concludunt, dari integrum secundum annum, ex quo habuit tantum tempus post negligentiam, quod poterat expedire, si non fuisset impeditus, Ant. de Butr. d. c. ex ratione, q. 6. sub n. 9. versus finem in 3. cas. ibi, si ab initio fuit negligentia, Abb. q. 5. princ. sub n. 12. ibi, secundo casu quando negligentia præcessit, & Franch. sub nu. 63. vers. aliquando & quinto a principio, dicens, quod si appellans fuit diligens a principio, vel alio debito tempore causam inchoauit, quod potuisset finem accipere, & superuenit impedimentum, habebit secundum fatale,posito etiam, quod nimis se arctauerit in primo fatali, Neuz. cons. 41. sciunt etiam, sub n. 14. vers. quoniam etiam, & quod in hoc concordent omnes, testantur in eod. c. ex ratione. Card. Alex. q. 5. princ. sub nu. 27. ibi, quandoque & quarto casu, & Dec. q. 5. princ. num. 58. in fine vers. secundo Abb. quos refert & sequitur Odd. tract. de restit. in integr. qu. 70. art. 9. sub n. 57. vers. contrarium.

Secus est, quando illud tempus, in quo inchoauit in fine anni, non poterat sufficere ad expediendam causam, quia tunc non daretur ei secundus annus, quia se nimis arctauit, Franch. in d. c. 8. ex ratione, sub n. 63. vers. aliquando & quarto appellans, & Odd. d. art. 9. limit. 1. nu. 58.

Confirmatur hæc conclusio eodem fundamento, quo fuit confirmata opinio Bartoli in præcedenti primo membro distinctionis, videlicet, quia to-

tum tempus est in arbitrio appellantis, Dec. d. nu. 58. in fine.

Limita hanc conclusionem, vt non procedat, quando appellans se nimis restringeret ad illud tantum tempus, quod præcise, & totum esset omnimodo necessarium, quia tunc, cū ex quolibet minimo superueniente impedimento causa non possit expediri, & appellans debeat credere a communiter accidentibus, superuenturum esse aliquod saltem breue impedimentum, dicitur in culpa, seu negligens, si ita se angustauit, Abb. vbi supra, & exornat Card. Alex. vbi supra in quarto casu.

Contrarium: quod enim conclusio prædicta debeat ampliari, vt procedat, etiam si appellans se angustauerit ad tempus, quod integrum, nullo etiam superueniente impedimento, esset necessarium, refert, & sequitur Dec. d. cap. ex ratione, nume. 59. & de communi * opin. testantur Cardin. Alex. sub d. num. 27. in quarto casu, in fine, & Odd. qui aperte sequitur d. quæst. 70. art. 9. num. 62. & vers. sed contrarium, & vers. & ego sequor.

Tertium tempus est, quando impedimenta fuerunt interuallata, seu interpolata ita, vt vno tempore fuerit negligentia, & alio impedimentum: & tunc, si tempora impedimenti eo usque progressa sint, vt non remanserit tempus sufficiens ad inchoandam, & finiendam appellationem, sicq; negligentia non sit in tanto tempore, quantum requiritur pro expeditione causæ, concludunt dari secundum annum, & idem concludunt, si impedimentum durauit tanto tempore, quod fuisset sufficiens ad finiendam causam, Ant. de Butr. & Abb. vbi supra, licet obscure loquantur, & Franch. in d. c. ex ratione, sub n. 63. versus finem, vers. aliquando & ultimo, in fine, ibi, & hæc sit vltima conclusio, dicens, quod si appellans debito tempore inchoauit, sed superuenit impedimentum in primo anno, post quod non potuisset causa expediri, ipso iure datur secundum fatale, dato quod appellans nullam aliam diligentiam fecerit post impedimentum; & multa scribit Dec. ibid. n. 61. & seqq. vers. tertio & ultimo, ad ostendendum, an appellans debeat probare non solum impedimentum, sed etiam diligentiam ita, vt appareat, quod si non fuisset impedimentum, prosequutus fuisset causam appellationis; & licet testetur communem * opin. esse, quod debeat probare diligentiam, tamen ipse sub nu. 68. vers. pro resolutione, concludit contra communem, quod sufficiat probare impedimentum tanti temporis, quod fuisset sufficiens ad prosequendam, & finiendam causam appellationis, quia cum sit in facultate appellantis prosequi in qualibet parte anni, semper poterit dicere, quod impedimentum fuit causa immediata, quod non fuit appellationem prosecutus, ex quo in tali tempore impedimenti habebat facultatem implendi, & implere potuisset.

Secunda opinio est Bartoli in aurb. item si appellatione, sub nu. 2. C. de tempor. appel. qui, vt ait Card. Alex. in saepe citato cap. ex ratione, q. 5. princ. sub num. 27. de appel. se vnico verbo expediuit, dicens in summa, quod si impedimentum durauit tanto tempore, quod intra illud tempus impedimenti potuisset causa expediri, datur secundus annus, prout hanc Bartoli sententiam ex eisdem Bar. Dec. Neuz. Oldr. & Card. Alex. retuli, & sequutus sum supra in 3. casu vers. contra hanc conclusionem. Secus ergo si impedimentum non durauit tanto tempore, quantum requiritur ad finiendam

causam appellationis; sed duravit minus, quia isto casu non daretur secundus annus.

Rationem huius opin. retuli, & sequutus sum supra d. 3. casu, *versu: confirmatur hac opin.*

Difficultas superest in hac opinione, quantum sit illud tempus, intra quod potest expediri causa appellationis: in qua difficultate Bar. vbi supra, Ant. de Butr. in d. cap. ex ratione, sub nume. 9. q. 6. *versu: nem;* Abb. q. 5. sub nu. 12. Card. Alex. q. 5. princip. sub nume. 27. vbi, quandoque & secundo casu, & Dec. q. 5. princip. sub nume. 58. de appell. ex auth. ei qui appellat. C. de tempor. appell. deducunt vnum mensem sufficere, quod etiam sententiae videtur Oldr. *conf. 60. est tempus, sub n. 3.*

150 Tertia opinio est, quod sufficiat impedimentum vnius diei ad habendum integrum secundum annum Paul. de Castr. *conf. 334. visa appellatione, sub nume. 8. versu: praeterea etiam, lib. 1. Felyn. in d. cap. ex ratione, sub nume. 6. versu: quinto dum intricate, de appellat. Neuz. *conf. 41. sciunt etiam, sub nume. 5. & 12. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 70. art. 8. ampl. 1. nu. 46. & 47. vbi quod sufficit etiam impedimentum vnius horae.**

Contra hanc opin. facit, quia nullo iure probatur, & Io. Andr. in d. cap. ex ratione, sub nume. 20. de appellat. quem citant Paul. de Castr. & Odd. d. art. 8. sub n. 45. *versu: sed communis, motuando dicit, quod iusta causa videtur impedimentum vnius diei, sed postea versu: solutio in primo, aliter determinat.*

Retenta hac 3. opinione.

Declara primo, eam procedere in casu, quo impedimentum illius diei impediret diligentiam totius temporis, prout declarat Odd. d. art. 8. nu. 49. & seqq. pro qua declaratione facit quod scripsi lib. *preced. c. 3. n. 80. vbi videas.*

Declara secundo, & melius, vt impedimentum vnius diei sufficiat ad habendum integrum annum, quando appellans cepisset adeo ante finem anni prosequi causam, vt eam verisimiliter portuisset expedire, sed interuenit impedimentum vnius diei, propter quod non potuit expediri, Oldr. *conf. 60. est tempus, sub nume. 3. versu: quid si impeditus, ibi. Innoc. dicit aliter, Ioan. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 9. num. 155. in fine, versu: quod si appellator, tom. 5. fol. 70. & Neuz. d. *conf. 41. sub nu. 12.**

Subdeclara extendendo, vt impedimentum vnius horae dicatur in hoc proposito impedimentum vnius diei, & ita procedant, quae scribunt de impedimento vnius horae Neuz. d. *conf. 41. sub nume. 5. & Odd. d. art. 8. nu. 47.*

151 Quarta opinio est, quod impedimentum praesumatur, & praesumptum sufficiat ad habendum secundum annum, quando appellans vsus fuerit diligentia in faciendo causam committi, & partem citauerit ad dicendum contra commissionem in actis praesentatam, & aliquem alium actum fecerit in primo anno, praesertim ante vltimos dies, puta ante vltimos decem dies anni; quia tunc ad effectum habendi secundum annum non requiritur probatio, neque allegatio alterius impedimenti, quia praesumitur, & est praesumptio iuris, & de iure; & haec opinio fertur de stylo in Romana Curia, quae concedit biennium absque causa, tunc quia in Romana Curia vt plurimum sunt causae forensium, qui non modico indigent tempore ad veniendum, & conducendum testes, ac portandum instrumenta: tum quia in ea est magna multitudo causarum, quae ad ipsam Curiam ex vniuersis Christianorum regionibus deferuntur,

quasi stylus Curiae disponat, ista succedere loco causae, & impedimenti, Cassad. *decis. 6. firma est propositio, nu. 8. versu: sciendum quod licet, de appell. fol. 314. quem etiam refert, & sequitur Put. *decis. 154. causa Hispanen. decimarum, nume. 3. lib. 2. Mandos. tract. de commiss. in 18. commiss. fat. al. prorogat. in verbo, proroget, qu. 3. fol. 108. & tract. de annal. casib. sub n. 134. tom. 17. fol. 214. & Vestr. in prax. lib. 3. c. 5. sub n. 2. & lib. 7. c. vlt. sub nu. 8. ibi, quam concessionem biennij, & sub nu. 10. vsq. ad nume. 11. fol. 217. & 218. De hoc eodem stylo Romanae Curiae testantur Neuz. *conf. 41. sciunt etiam, sub n. 5. & 13. M. Ant. Bard. & Odd. quos retuli, & sequutus sum supra art. 2. n. 34. in fine.* Et quod si causa in primo anno sit non solum commissa, sed sit etiam deuentum ad citationem & ad inhibitionem, tunc causa non fiat deserta, nisi per biennium, tenuit Rot. vt per Achil. de Grass. *decis. 11. alias 237. dubium, de appell. fol. 108. sed sola presentatio commissionis, non facta alia diligentia intra annum, non sufficeret ad effugiendam causae desertionem, Achil. de Grass. vbi supra, & Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. in praefat. nu. 49. & 50. tom. 5. fol. 347.***

Haec opinio, seu stylus Romanae Curiae nititur etiam iure; quia impossibile est, quod appellans non fuerit saltem vna hora legitime impeditus; sed impeditus etiam vna hora intra annum habet biennium, vt dixi supra nu. 50. in 3. opin. Ergo.

Declara tamen hanc quartam opinionem, vt ista diligentia sit necessaria, quando iudex ad quem, sicque Papa est in eadem Ciuitate, in qua est lata sententia, quia tunc requiritur tota ista diligentia, de qua in hac quarta opinione.

Secus est, quando iudex ad quem, non est in Curia, seu in loco, in quo appellat, quia isto casu sufficit arripere iter loco prosecutionis, quare appellans, cui fuit praefixus terminus ad prosequendam appellationem, dicitur prosequutus & satisfecisse termino, si iter arripuerit pro appellatione prosequenda, quia sufficit in termino ad prosequendum inchoare duntaxat, aut incipere etiam vltima die, licet aliter in termino non praesentet se, neque porrigat libellum, vel supplicationem coram iudice ad quem, & ita, reprobata opinione Ioan. Andr. firmat, & in practica seruari testatur Franch. in cap. 4. *personas, sub nume. 5. & 6. versu: quantum vero ad id, & versu: sed limita, de appell. quem, & alios retuli, & sequutus sum q. *preced. num. 48. limit. 6.**

Quid dicendum? Concludo, non esse recedendum a secunda opinione, quam tenuit Bart. & demum videtur communis, quia iidem, qui illam impugnant, videntur sequi, dum ea vtuntur ratione, quod sit in arbitrio appellantis eligere tempus anni, in quo vult appellationem prosequi; & est fauorabilis pro non desertione.

In Curia tamen Romana seruari debet opinio, quam quarto loco retuli propter illius stylum.

Et illa opinio Bartoli procedit indistincte siue impedimentum fuerit initio anni, siue in medio, siue in fine. Et dato quod appellans per vndecim menses fuerit negligens, & postea duodecimo mense inchoauerit causam prosequi, & in isto duodecimo mense superuenerit impedimentum vnius diei, seu vnius horae, dabitur integer secundus annus, vt retuli, & sequutus sum supra sub nume. 150. in 3. opin. *versu: declara 2.*

Aduerte tamen, quia & si Bart. & caeteri, quos citavi

in 2. opin. versic. difficultas, dixerint, vnum
mentum iustificare ad expediendam causam appel-
lationis, tamen ego vna cum Oldr. consil. 60. est tem-
pus, sub num. 3. versicu. quid si impeditus, ibi, Innoc. dicit ali-
ter, censeo relinquendum esse arbitrio iudicis, qui
aestimabit, an verisimile sit, appellansem potuisse
causam prosequi, & finire intra illud tempus, et-
iam nullo succedente impedimento, quod etiam
videtur sensisse Cyn. in auth. ei qui appellat. qu. 3. sub nu.
4. ibi, & hoc iudici committitur. C. de tempor. & repar. ap-
pell. fol. 471.

ARTICVLVS VI.

256 AD SEXTVM articulum. An impedimentum, quod
appellans potuisset remouere, & non remouit, sufficiat ad ha-
bendam secundum annum, & ad euitandam desertionem
causae?

Resp. quod non sufficit: debet enim esse impedi-
mentum inuitabile, quia appellans debet prose-
qui appellationem cum maxima diligentia, & sum-
ma ope litem exercere, vt aperte probatur ex iuri-
bus, quae citavi supra n. 34. & sub n. 148. in 3. casu, & in
isto articulo deducit, & concludit Dec. cons. 677. vi-
sis & consideratis, sub n. 2. vers. sed breuiter his & similibus
non obstantibus, & ita etiam sentit Ant. de But. in c.
8. ex ratione, q. 5. n. 6. versus finem ibi, vbi dixi impotentiam,
de appell. quem refert, & sequitur Alex. cons. 72. videtur pri-
ma facie, num. 12. ibi, & hoc videtur in specie, & sub nu. 17.
lib. 3. & vtrumque M. Ant. Bauer. tract. de mora, part. 1. sub
num. 14. & 15. tom. 6. par. 2. fol. 406. dicens, quod ne-
gligentia iudicis excusat appellansem a prosecutione,
quando sibi prouidere non poterat per recursum
ad superiorem, quia excusatur demum, cum non
habet quid faciat, & M. Ant. Bard. tract. de temp. util. c.
4. sub nu. 5. vers. cauendum tamen est, tom. 5. fol. 214. dicens
quod si potest remouere impedimentum, recurre-
do ad principem, seu superiorem, & non recurrit,
sibi tempus currit sine spe restitutionis in integrum,
quod idem dixerunt Alexan. d. cons. 72. num. 13. & M.
Ant. Bauer. d. nu. 14. in fine, & quod appellanti currant
fatalia, quando sibi patet recursus ad Principem,
seu superiorem, vel alia via sibi prouidere potest, &
non prouidet, etiam si stet per iudicem, quominus
causam terminetur, scribit Marches. tract. de commiss.
part. 1. commiss. 7. prorogat. fatal. cap. 1. sub nu. 16. fol. 200.
Et quod ad hoc, vt dicatur stetit per iudicem, &
consequenter, ne currat tempus in causa appella-
tionis, non sufficiat instare coram iudice, vt causam
expediat, & de sua negligentia protestari, sed debe-
at etiam instare coram superiore, inculando suam
negligentiam, & instando, vt eius negligentiam cor-
rigat, refert, & sequitur M. Ant. Bauer. d. part. 1. num.
14. ibi, fortius est dicendum, tom. 6. par. 2. fol. 406. & quod
vt concedatur secundus annus, & multo magis ter-
tius propter impedimentum, debeat appellans vsus
fuisse omni eius diligentia, vt impedimentum re-
moueret, & quod remouere non potuerit, scribit
Odd. tract. de restit. in integ. q. 71. art. 3. nu. 21. vers. secundo
requiritur. Et quod restitutio in integrum aduersus
praescriptionem non detur propter impedimentum,
quod potuisset remoueri, retuli, & sequutus sum su-
pra art. 2. sub declar. 2. sub n. 34.

Si appellans debet summa ope niti, & exercere
litem, & impedimentum debet esse inuitabile; Er-
go appellans nihil debet omittere, & relinquere in-
tactum, vt litem exerceat, & remoueat impedimen-
tum; quia is dicitur summa ope niti, qui nihil omit-

tit, M. Ant. Bauer. sub d. n. 14. seu non habet quid faciat,
vt loquitur Ant. de Butr. supra citatus.

Confirmatur primo haec resolutio, quia ei, cui est
prohibita electio sine licentia Papae, & ad eligen-
dum est praefixum tempus, currit illud tempus, ne-
que consideratur impedimentum licentiae, quia il-
lam debet querere, & sic potest remouere impedi-
mentum, c. fin. de elect.

Confirmatur secundo, quia, qui potest facere, vt
possit, iam dicitur posse l. 135. qui potest facere, ff. de reg.
iur. & ideo non dicitur impeditus, qui de facili po-
test remouere impedimentum, Bal. in l. sed nec ad eos,
ff. quib. ex caus. maior. 25. ann. restit. fol. 227. Rot. diuers. de-
cis. 104. actum fuit, nu. 3. par. 1. Crescen. decis. 10. alias 242.
regula de annali, nu. 2. de caus. poss. & propriet. quem retu-
li, & sequutus sum supra art. 3. num. 79. & non sufficit
extare impedimentum, sed debet impeditus pro-
curare remotionem impedimenti, alias illud impe-
dimentum non excusat, Put. decis. 327. in vna Toletan.
num. 4. lib. 2. & impeditus, si non agit vt remouea-
tur impedimentum, dicitur volens illud pati, & non
excusatur, Bal. in l. 40. quibus diebus, ff. de condit. & de-
monstr. fol. 126. per illum text. qui optime probat, di-
citur enim ibi, quod testator legauit Titio centum, si infra
decem dies ascenderit Capitolium: legatarius in via pu-
blica impeditur ab aliquo; nisi adeat Praetorem, &
quereletur contra impediendum, elapsis decem die-
bus, conditio dicitur defecta, & non habebit lega-
tum, & has confirmationes late deducit, & corro-
borat in casu suo Ioan. de Amic. consil. 6. in sacro regio,
num. 18. & seqq. versicu. confirmo praedicta, licet male
consulerit in casu suo, vt notavi supra art. 3. in 2. cas.
num. 68.

Confirmatur tertio, quia quis non excusatur pro-
pter locum non tutum, quando potest cum facere
tutum, impetrando litteras salui conductus, M. Ant.
Bauer. d. part. 1. sub n. 15. fol. 406.

INFERO I. ex hac resolutione, quod si impedi-
mentum fuerit voluntarium, puta, si abfuerit causa
commerciorum, non erit sufficiens ad euitandam
desertionem appellationis, quia debet esse impedi-
mentum inuitabile, vt refert & sequitur Ios. Cumia su-
per ritib. Sicil. c. 88. sub nu. 67. vers. primo intellige, & quod
debeat esse inuitabile impedimentum, retuli, &
sequutus sum initio huius articuli, & supra sub n. 34.
art. 2. sub declar. 2.

INFERO II. quod si A. obtinuit sententiam con-
tra B. eum conuentum, qui appellauit, & currenti-
bus fatalibus, A. est mortuus, & in eius locum post
lapsa fatalia successit C. qui praetendit, sententiam
contra B. ob non prorogationem fatalium transi-
uisse in rem iudicatam, dicitur causa deserta, & fir-
ma manet sententia, quia B. appellans tenebatur
prorogare fatalia, non obstante, quod eius aduersa-
rius, pro quo erat pronuntiatum, esset mortuus in-
fra biennium, nullo alio gratiose subrogato, vel ad
litem admisso, quia per obitum vnus ex colligantibus
non finitur lis, & ideo debebat litem prosequi,
citatis sua interesse putantibus per audientiam co-
tradictarum, Mandos. tract. de commiss. in commiss. 18. fa-
tal. prorog. in verbo. proroget, vers. quare A. ibi, pars affirma-
tiua, fol. 108. & Mohed. quem retuli, & sequutus sum
supra nu. 6.

ARTICVLVS VII.

AD SEPTIMVM articulum. Quando incipiant curre-
re fatalia, de quibus loquitur sum art. 2.

Respondeo, quod incipiunt currere a die interpositae appellationis, cap. 12. ex parte ad descript. & clem. 3. sicut, de appellat. Ant. de Butr. in cap. 8. ex ratione, quae 2. num. 4. Abb. not. 3. sub num. 2. Franch. nume. 3. & 5. Card. Alex. not. 1. sub num. 2. & Dec. not. 1. num. 1. de appellat. Bar. in auth. si tamen, num. 2. C. de temp. appellat. Bal. in l. fin. n. 2. versicu. sed dubitatur, ibi, redeo ad primum, C. de tempor. appellat. rursus Franch. in cap. 57. oblata, not. 4. num. 2. de appellat. Put. decis. 56. eadem die, lib. 2. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub nu. 228. versus finem ibi, verum est seculum, fol. 491. Mandos. tract. de commiss. in 18. commiss. fatal. prorogat, in verbo, fatalia, versu. quero quando, fol. 105. Lancetot. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appellat. pend. in prae. fat. n. 47. versu. declara, tom. 5. fol. 347. A sin. in prax. iudic. §. 1. cap. 1. num. 6. Ruginell. tract. de appell. §. 10. gl. 1. num. 22. versu. currit autom. Et haec est omnium communis * conclusio, quae hodie non habet contradicentem.

Quare tempus decem dierum, assignatum ad appellandum, non est de fatalibus, nisi ex ea die, qua interponitur appellatio, quia primum fatale est vnius anni, & secundum fatale est alterius anni, vt retuli, & sequutus sum supra num. 2. & seqq. art. 2. per totum, & fatalia incipiunt currere non a die sententiae, sed a die appellationis, vt dixi supra.

163 **DECLARA I.** vt si appellans interponat ex interuallo duas, aut plures appellationes, infra tamen tempus decem dierum, fatalia inchoentur non a prima, sed ab vltima appellatione, secundum ea, quae refert, & sequi videtur Card. Alex. in cap. 51. bona memoria, sub num. 4. de appell. hancque esse communem * opin. testatur & sequitur ibidem Dec. sub nume. 68. versu. postremo dum, & ita tenuit etiam Ang. quem Franch. in c. 65. sua nobis, nu. 16. & 17. de appell. late examinando articulum huius declarationis, adducit in tertia opinione.

Contrariam opinionem, quod enim appellans debeat prosequi primam, & non secundam appellationem, tenet Bar. in l. 13. cum procurator, §. 1. nume. 3. versu. iuxta praedicta, ff. de oper. nou. nunt. quem refert, & in effectu sequitur Franch. in d. c. 65. sua nobis, nu. 16. & 17. versu. in ea gl. in fine, & n. 23. versu. vltima dubitatio, de appell. & hanc opin. esse magis * communem testatur & sequitur Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 144. fol. 478.

Alij tenuerunt, quod vtraque appellatio sit valida, & quod propterea possit appellans prosequi, quam voluerit, Io. Andr. quae similiter citat Franch. in d. c. sua nobis, sub n. 16. in secunda opin.

Quid dicendum? Respondeo, hunc articulum esse brocardicum; quia aliquando praevalet prima appellatio, aliquando secunda, & quandoque attenditur vtraque; & ideo sunt formandi plures casus.

164 **Primus casus est;** quando clare constat de mente appellantis quod per secundam appellationem voluit recedere a prima; & isto casu proculdubio standum est secundae appellationi; Franch. in d. cap. sua nobis, num. 21. concl. 6.

165 **Secundus casus est;** quando prima appellatio est nulla, & secunda valida; & isto casu sine vlla difficultate attenditur secunda, Franch. vbi supra sub n. 17. in secunda conclusione, & Maran. in d. verbo, & quandoque appellatur, sub n. 144. fol. 478. & adde quae scripsi supra q. 7. n. 27. & q. 10. n. 3. in fine.

166 **Tertius casus est;** quando appellatio geminatur inconiuncti, & succellit eodem tempore; & quia

isto casu tenetur vnica appellatio, non potest dici, quod per secundam sit recessum a prima, Franch. vbi supra, nu. 17. versu. sed aduerte, & consequenter iste casus vagatur extra materiam.

167 **Quartus casus est;** quando secunda appellatio interponitur super alio, quam fuerit interposita prima, vt putat in appellatione ab interlocutoria, & in appellatione a diffinitiuia, quia tunc vtraque appellatio tenet, Franch. vbi supra nu. 13. concl. 3. & iste etiam casus vagatur extra materiam.

168 **Quintus casus est;** quando est rite appellatum ab interlocutoria, expressio grauamine, & infra tempus interponitur alia appellatio cum expressione alterius grauaminis, quod non sit contrarium grauamini expresso in alia appellatione; & isto casu appellans poterit prosequi eam, quam voluerit, Franch. vbi supra n. 19. concl. 4.

169 **Sextus casus est;** quando prima appellatio interponitur ad vnum iudicem, & secunda ad alium iudicem; & isto casu attenditur secunda, per quam videtur esse recessum a prima, Franch. vbi supra nu. 20. concl. 5.

Contra resolutionem huius sexti casus vide eundem Franch. quem retuli, & sequutus sum supra q. 11. sub nu. 3. qui propterea est sibi met contrarius; & dato, quod resolutio praedicta esset vera, tunc adde, quae scripsi supra q. 9. sub n. 11.

170 **Septimus casus est;** quando iudex a quo, prius quam interponatur secunda appellatio, dedit apostolos reuerentiales, seu dimissorios; quia tunc iudex est functus officio suo, & non potest vltius dare apostolos, & sic frustra interponitur secunda appellatio, quia non potest habere apostolos, qui sunt pars appellationis, & consequenter ista appellatio vti imperfecta non attenditur: secus quando secunda appellatio interponeretur antequam traderentur apostoli, vel essent dati refutatorij, qui habent vim interlocutoriae, quam iudex posset reuocare, quia isto casu, an & quando attendatur prima, vel secunda appellatio, recurrendum est ad praecedentes casus, Franch. vbi supra sub nu. 21. versu. vltima conclusio, & n. 26. & seqq. vbi late declarat.

171 **DECLARA II.** extendendo praecedentem, vt neque computetur ipsa dies interpositae appellationis, Franch. in cap. 8. ex ratione, nume. 3. in fine, & num. 4. de appell. quia clem. 3. sicut, de appell. disponit, causam appellationis finiendam esse infra annum a die interpositionis appellationis, & nos fatalia incipere a die interpositae appellationis ex communi * omnium * conclusione firmavimus initio huius articuli sub num. 162.

Sed littera A. facit separationem, vt ex Tiraquel. Franch. Dec. & Hier. Gig. retuli, & sequutus sum supra q. 12. n. 57. versu. ratio. Ergo, & c.

172 **DECLARA III.** extendendo eandem communem conclusionem, vt procedat tam in appellatione iudiciali, quam in extraiudiciali, quae debet similiter finire intra annum a die interpositionis ipsius, clem. 3. sicut, de appellat. & Ant. de Butr. in cap. 8. ex ratione, q. 2. num. 4. in fine, & Franch. sub n. 5. de appell. idem Franch. in cap. 5. cum sit Romana, sub num. 13. versu. & aduerte, eod. tit. dicens, quod interposita a grauamine extraiudiciali, currit annus a die appellationis; quod tu intellige, si est a grauamine illato, vt dixi, quia appellatio extraiudicialis non habet effectum, nisi a tempore illati grauaminis, & tunc incipit currere tempus,

tempus, Rot. decis. 32. alias 376. nota quod vbi. num. 2. de appellat. in antiq. & sic in appellatione extrajudiciali a futuro grauamine non incipit, nisi a die existentis grauaminis, Ant. de Burr. vbi supra & Franch. in dict. cap. cum sit Romana. num. 13. in fine, & num. 14. & dixi latius infra num. 174. vbi vide.

173 INFERO ex eadem communi conclusione, quod, si hic in Curia labatur biennium a die appellationis, licet non a die præsentatæ commissionis, appellatio censetur deserta, Mandos. tract. de commiss. in commiss. 18. fatal. prorog. in verbo fatalia. vers. quero quando fol. 105. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. penden. in præfatione. sub num. 47. vers. declara tom. 5. fol. 347. & Ruginell. tract. de appell. §. 10. gl. 1. sub num. 22 fol. 261. & fuisse decisum in Rota testatur Put. decis. 55. eadem dis. lib. 2.

174 TEMPERA I. eandem conclusionem, vt non procedat in appellatione a grauamine futuro, quia in ea non incipit currere tempus a die appellationis; sed incipit currere a die illati grauaminis: quare & tempus assignatū ab homine in appellatione a grauamine futuro non currit a die assignationis termini sed incipiet currere a die illati grauaminis, Franch. in capit. 5. cum sit Romana sub numero 13. versic. & aduerte cum. & numer. 14. de appellat. & in cap. 8. ex ratione. sub nu. 3. eod. tit. Appellatio enim a futuro grauamine est conditionalis, cuius fatalia nō incipiunt nisi a die existentis conditionis, id est, grauaminis, Put. decis. 311. ead. dis. n. 2. lib. 3. imo, non sequito grauamine resoluitur appellatio a futuro grauamine, & eam propterea nec appellans, nec appellatus potest prosequi, Put. decis. 313. die 13. num. 2. & 3. lib. 3. & adde quæ scripsi supra n. 172. Vnde licet in Curia appelletur cōditionaliter, quatenus contra, quasi a futuro grauamine, dum iudex delegatus habet terminū pro seruato ad sententiam, vt scripsi q. præcedentis n. 9 & supra q. 12. n. 8. tamen appellans non prosequitur appellationem, nisi post secutam sententiæ subscriptionem, vide ead. quæstio. præced. nu. 10. in fine, vers. huic. & ante sententiæ subscriptionem tempus non currit, quod & si alternatiue dixi d. quæst. præced. sub num. 11. vers. primo respondeo. hic tamē ex prædictis simpliciter firmo, & similiter licet Rot. fuerit varia, dubitando, an fatalia lapsa essent postquam Auditor tenuit terminum ad sententiam, licet non subscripserit, vt retuli supra sub nu. 127. vers. contra. tamen ex his, quæ dixi, est resoluendum, quod 175 interim fatalia non currunt.

TEMPERA II. eandem conclusionem, vt non habeat locum in appellationibus interpositis de partibus ad Curiam, quia fatalia non incipiunt currere, nisi a die, quo veritabiliter potuit appellans cōmitti facere causam appellationis in Curia, Mandos d. vers. quero, quando ibi. aut sumus. & Ruginell. vbi supra, & fuisse decisum in Rota testatur Put. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum q. præced. sub n. 48. limit. 6. vbi vide.

TEMPERA III. restringendo particulariter illationem positam hic supra num. 173. vt non procedat, quando statutum, seu decretum mandat, quod eligi debeat certus iudex appellationis, ex numero confidentium, quia isto casu, si partes post interpositā appellationem starent decem annos ad faciendum dari iudicem appellationis, per illos decem annos nunquam curret instantia appellationis, & sic isto casu fatalia non currunt a die interpositæ appellationis, sed a die commissionis ipsius causæ, Lanfranc. in tract. de arbor. num. 17. in fine, & num. 18. tom. 3. par. 1. fol. 207.

quem refert, & sequitur A sin. in prax. iudic. §. 1. cap. 1. num. 7. & alios eiusdem farinae citat, sed non sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 10. gloss. 1. numer. 23. vers. sed quid de iure municipalis.

Contra hoc temperamentum tenet Thef. Fossan. 177 decis. 10. instantia. cas. 7. sub nu. 9. quia, vt inquit, & bene, firmissima est regula, quod quotiescunq; facto ipsius appellantis currit tempus appellationis, instantia labitur cum ipso tempore, & appellans, qui non eligit iudicem, & non instat, est in negligentia.

Confirmatur hæc contraria sententia, quia si quis appellauerit ad dominos Priores, qui ex forma statutorum debeant committere appellationem vni iudici Ciuitatis, neutri parti suspecto, & iudex, cui cōmittitur, debeat causam terminare intra decem dies commissionis, & contingat, quod is, qui appellauit, non sollicitauerit Priores ad committendam causam, & ideo non fuerit commissa, appellatio efficitur deserta, vt ex Ang. refert, & sequitur Alex. conf. 164. vso processu causarum. sub num. 6. lib. 2.

In hac controuersia Ruginell. tract. de appell. §. 10. gloss. 1. sub nu. 23. vers. at contraria adhæret distinctioni, quam refert ex Anguil. vt prior sententia procedat, quando statutum dicit simpliciter, vt eligatur iudex appellationis confidens, & contraria sententia procedat, quando statutum dicit, quod, interposita appellatione, debeat statim iudex committere appellationem, & appellans non vsus sit diligentia pro obtinenda commissione.

RETENTA opinione contra temperamentum, 178 quæ est vera.

DECLARA eam, vt tempus, quod fuerit consumptum in faciendo causam committi, adhibita diligentia solita, & debita, non computetur in tempore fatalium, sed subducatur, si non remaneat tantum tempus, intra quod possit expediri causa, vt puta, quia statutū mandet expediri infra mensem; nam isto casu mensis incipit a die commissionis, & non a die appellationis, dummodo appellans fecerit debitam diligentiam pro commissione causæ, Alex. d. conf. 164. sub num. 4. ibi. aut consideramus. & num. 5. lib. 2.

ARTICVLVS VIII.

AD OCTAuum articulum. An lapsa primo fatali, 179 sententia transeat in rem iudicatam, vel requiratur etiam lapsus secundi fatalis.

Prima opinio est, quod sententia non transeat in rem iudicatam, seu non confirmetur per lapsum primi anni, nisi lapsum sit biennium, Bar. in auth. ei qui appellat. not. 2. num. 6. & ibi Alex. in addit. C. de tempor. appell. & Bal. in l. 6. eos. sub num. 7. vers. modo querit ibi. scias tamen. C. de appell. dicens, quod ex solo cursu temporis non constat de desertione, nisi lapsum sit biennium, quia ante biennium potuerunt interuenire impedimenta, quorum probatio, vel reprobatio consistit in facto, Felyn. in cap. 12. ex parte. il. secundo. col. penult. sub num. 10. vers. & nota duo. de rescript. Hier. Gig. in addit. ad Dec. in capit. 8. ex ratione. in verbo. prædicta. numer. 18. de appell. Neuius. conf. 41. sciunt etiam. sub num. 1. ibi. & licet Alex. hancque opin. videtur sequutus Card. Alex. in cap. 8. ex ratione. quæst. 2. sub numer. 58. vers. in contrarium. dum hanc ultimo ponit loco, & ibidem expressius videtur sequi Franch. sub numer. 85. vers. secundo queritur pone. ibi. sed aduerte. de appellat. & pro hac opinione multa adducit, sed non sequitur Olasc. decis. 28. dubitatum fuit. sub num. 4. vers. in con-

*irarium, vsque ad numer. 12. versus finem, vers. quid dicens. & quod ita teneant communiter Doct. & quod ista opinio videatur magis * communis, scribit, sed non sequitur Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. num. 231. vers. vltimus super ista. fol. 491.*

Confirmatur hæc opinio, quia secundum stylum Curia Rom. datur ipso iure secundus annus, quando in primo fuit factum aliquid, *vs ex Odd. Cassad. Vestr. Lancell. M. Ant. Bard. & Rot. retuli, & sequutus sum supra sub num. 34. vers. confirmatur. art. 2. & n. 151. art. 5. Ergo non sufficit lapsus primi anni.*

Secunda opinio contraria præcedenti est, quod sufficiat lapsus primi fatalis, id est, quod per lapsum primi anni, non exspectato biennto, causa appellationis efficiatur deserta & sententia transeat in iudicatum; hancque opinionem tenent Innoc. in c. 8. ex ratione. in princ. & Ant. de Butr. q. 8. nu. 12. de appell. & late eam defendit, & sequitur Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoque appellatur. sub n. 231. vers. vltimus super ista. ibi. & licet ista opinio. & nu. 232 & 233. fol. 492. & post eum Osasch. d. decis. 28. n. 1. vsque ad n. 4. & n. 13. & seqq. in quibus respondet contrariis.

Quid dicendum? Distinguo duos casus.

Primus casus est, quando appellans fecit diligentiam in primo anno, quia fecit committi causam, præsentavit commissionem, & citavit partem, & fecit aliquem alium actum iuxta ea, quæ loquendo de stilo Curia Rom. retuli, & sequutus sum supra sub d. n. 34. vers. confirmatur. art. 2. Et isto casu concludo, veram esse primam opinionem, quod requiratur lapsus bienntii, quia isto casu conceditur ipso iure secundus annus, vt retuli, & sequutus sum loco, supra citato.

Secundus casus est, quando appellans non fecit ullam diligentiam, vel non fecit prædictam, sed solū appellavit, præsentavit commissionem, & postea nihil fecit infra annū; & isto casu concludo, veram esse secundam opinionem, quod sufficiat lapsus primi anni, ad inducendam desertionem causæ, Rot. diuers. decis. 108. fuit decisum. par. 2. lib. 1. & ita distinguendo, tenet etiam Ruginell. tract. de appell. §. 10. gl. 1. sub n. 31. vers. distinctione. & hanc distinctionem viderat sentire Alex. cons. 19. visoprocesso. sub n. 5. ibi. & si nullus insteterit. lib. 1.

ARTICVLVS IX.

AD Nonum articulum. Nunquid appellans impeditus debeat protestari, alias, protestatione ommissa tempora fatalium currant, & ex cursu inducatur desertio causæ?

Respondedo, dari varias distinctiones.

Prima enim distinctio sit, quod sint consideranda tria impedimenta. Primum impedimentum est ex facto tertii, puta iudicis, aduersarii, vel legis municipalis: & in isto impedimento requiritur protestatio, alias tempus currit. Secundum impedimentum est ex persona eius, qui actum gerere debet, puta ex causa infirmitatis, seu iustæ absentia: & hoc impedimentum excusat absq; protestatione, nisi sit casus, in quo debeat mitti procurator. Tertium impedimentum est ex casu fortuito, puta propter aeris intemperiem, periculum maris, vel discrimina viarū; & in isto impedimento non est necessaria protestatio, sed requiritur solum q; ipse impeditus fecerit præparamenta, ita, q; si non superuenisset impedimentum, potuisset expedire illum actum, & expediuisset, vt loquendo de impedimenti circa interponendam appellationem scribit generaliter Fran. in c. vlt. si iustus. n. 13. vers. in ead. glos. de appell.

Sed, ommissa hac prima distinctione, veniamus ad secundam, quæ peculiarius attingit articulum.

Secunda ergo distinctio est; vt consideremus duas species impedimenti.

Prima species est impedimentum, procedens ex facto iudicis: & in ista specie Doctores sunt contrarii.

Opinionem affirmatiuam; quod protestatio sit necessaria, tenuerunt Franch. in c. 8. ex ratione. num. 13. vers. sed dubitatur. & in sine vers. concludo ergo. & sub nu. 45. versus finem, de appell. & quam plures alii Doctores relati a Crescen. decis. 5. alias. 234. impeditus factio iudicis. nu. 7. de except. fol. 122. & addo Odd. tract. de restit. in integr. qu. 71. art. 1. sub num. 6. vers. mihi. & art. 3. in sine num. 24. & quod omnes Doct. communiter * concludant, quod, quando stat per iudicem, debeat appellans in primo anno protestari, scribit Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. num. 233. vers. octauo pondere. fol. 492. & ita fuisse decisum in Senatu Pedemontano testatur, & sequitur Thef. Fossan. decis. 70. instantia. num. 13. Et quod fatalia non currant, quando stat per iudicem, & appellans non potest habere recursum ad superiorem, neque sibi alia via providere, & ideo protestatur in actis, scribit Marches. tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorog. fatal. cap. 1. num. 15. fol. 209. & hanc esse communem * opinionem testantur plures, quos refert * Odd. tract. de restit. in integr. quest. 28. art. 3. sub num. 11. vers. in contrarium. & sequitur in effectu testando etiam esse veriorem, securiorem, & videri magis communem * opin. sub num. 19. vers. tertio casu.

Imo quod si stat per iudicem debeat appellans protestari, & pluries protestari de impedimento ad hoc, vt dicatur stetitisse per iudicem, quia vnica protestatio, & requisitio, vt causam expediat, non sufficit, tenet Franc. in d. c. 8. ex ratione. sub n. 46. ibi. sed tu teneas in casu nostro de appell. & quod requirantur plures protestationes ad hoc, vt sibi restituatur tempus, scribit pro vera conclusione Maran. d. verbo. & quandoque appellatur. num. 230. vers. sed iuxta hoc quaritur. fol. 491. & quod requiratur multiplex protestatio, & interpellatio contra iudicem, ne sequatur desertio causæ appellationis, scribit Osasch. decis. 12. appellans. sub num. 5. vers. in contrarium. & num. seqq. & secundum hanc opin. tanquam * communem fuisse iudicatum * in Senatu Pedemontano testatur in sine dictæ decisionis num. 11. in sine; Et quod partes non debeant apparere negligentes, id eod; detur consilium, vt partes faciant multiplices protestationes iudici ad hoc, vt eis detur restitutio, & tales protestationes sint necessariae, & debeant apparere in actis, & fuisse factas instantes, instantius, & instantissime ad hoc, vt dicatur stetitisse per iudicem, scribit, loquendo de cursu temporis instantia, Gramm. vor. 31. in causa eiusdem. sub numer. 12. & quod si stat per iudicem, quin causa expediat intra primam instantiam, debeat pars expresse protestari iudici, & debeat in actis apparere de tali protestatione, & talis protestatio sit non solum utilis, sed etiam necessaria, scribit Ias. in l. 11. properandum. §. fin. autem vtraque. nu. 3. vers. nota tamen perpetuo. C. de iudic. & quod factio iudicis non impediatur cursus instantie, si pars non protestatur, & ad superiorem non recurrit, scribit sic intelligendo communem opin. Thef. Fossan. d. decis. 10. instantia. sub n. 12. & quod impeditus aliquid facere infra terminum debeat protestari, & scire, ut protestari, alias non excusetur, & appellatione efficiatur deserta, scribit Ios. Cumia sup. ritib. Sicil. cap. 88.

cap. 88. num. 68. vers. secundo intelligendum. & num. 69. & faciunt, quæ scripti infra q. 17. in ampl. num. 53. vers. contra. ampl. 16.

Quinimo ulterius, quod protestatio facta iudici antecessori in officio non prodesset coram successore, & ideo adeundus sit successor in officio, & coram eo producenda sint acta, & is denuo interpellandus sit de expeditione causæ, & sit pars citanda ad causam, vel ad sententiam, refert, & sequitur Franch. d. c. ex ratione. n. 48. ibi amplius etiam concludit. de appell. & hoc, quod requirendus sit etiam successor in officio post conclusum in causa, retuli, & sequutus sum supra n. 125. & 126. art. 3. cas. 4.

Opinionem negativam contrariam: quod enim protestatio non sit necessaria, late firmat Rip. tract. de pest. tit. de privilegio iudiciorum causa pestis, in 3. partic. 2. partis principal. sub num. 23. vers. contrariam opinionem. & num. 24. & seqq. & signanter n. 26. fol. mihi 46. hancque opinionem contra communem sequuta est Rota; ut testantur, & sequuntur Caput aq. decis. 73. seu 6. impedimentum ad hoc par. 2. & Crescen. d. decis. 5. num. 2. de except. & M. Ant. Bard. tract. de temp. util. cap. 4. sub num. 3. vers. contrariam tamen tom. 5. fol. 214.

182 Retenta hac opinione contraria.

Extende eandem opin. ut præcipue procedat quando impedimentum est notorium, & diligentia in protestando proficua non esset, quia tunc protestationem non esse necessariam scribunt M. Ant. Bauer. tract. de mora, par. 1. sub num. 13. tom. 6. par. 2. fol. 406. M. Ant. Bard. tract. de temp. util. cap. 4. sub num. 3. vers. impedimentum. tom. 5. fol. 214. & Rip. d. tit. de privileg. iudic. causa pestis, sub num. 26. ibi. & hac conclusio maxime vera est. fol. 46. Et quod ubi impedimentum sit notorium, protestatio non sit necessaria, refert ex communi * opin. Odd. tract. de restit. in integr. q. 28. art. 4. sub nu. 25. vers. in contrarium. & sequitur ibidem in fine, vers. aut notorietas. quando impedimentum est insuperabile; secus si sit superabile.

183 Restringe primo eandem opinionem, ut non procedat, quando impeditus vult facere actum in alio loco, & coram aliis personis, quam coram illis coram quibus tenebatur, quia tunc debet protestari, quod ibi, & coram illis per ius actum facit, quia est impeditus coram personis, & in loco a iure deputatis illi actum expedire, vide Rip. sub d. n. 26. vers. fallit primo.

184 Restringe secundo, ut non procedat in casu, quo ex probabilibus indiciis, & coniecturis dubiaretur, animum impediti fuisse, etiam non obstante impedimento, non prosequi, quia tunc protestatio est præcise necessaria, ut refert, & sequitur Odd. tract. de restit. in integr. q. 28. art. 1. sub num. 4.

185 Secunda species est impedimentum procedens aliunde, quam ex facto iudicis: & in ista specie facilius concludo, non esse necessariam protestationem, Franch. in c. 8. ex ratione. n. 13. vers. sed dubitatur. & vers. secus in aliis impedimentis. de appell. D. c. in cap. fin. sub num. 21. ibi. & quod dictum est de protestatione. eod. tit. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. sub num. 235. vers. sed iuxta hoc. ibi. si vero impediatur fol. 491. & Rip. d. tit. de privileg. iudic. caus. pest. sub num. 25. & hæc est communis * opinio, ut, loquendo in impedimento procedente a necessitate naturæ, vel a casu fortuito inevitabili, refert, & sequitur Odd. d. q. 28. art. 2. sub n. 7.

Extende & restringe hanc communem opinionem, prout extendi. & restringi supra in prima specie.

186 Declara eandem opiniones, in quibus diximus, ne

cessariam non esse protestationem, ut licet non sit necessaria, tamen unanimitè tenent omnes Doctores, eam esse utilem quomodo cunque, a quocunque, & quocunque casu fiat, ut in indifferenti materia testatur Odd. tract. de restit. in integr. q. 28. art. 1. n. 1. & quod sit optima cautela in omni casu protestari de impedimento, ne impedito currat tempus, refert, & sequitur Franch. in c. vlt. si iustus. n. 13. in fine de appell.

SVBDECLARA hanc declarationem esse veram 187 quando protestatio fiet ante factum, secus si post factum, quia tunc non releuaret, Odd. d. quæst. 28. art. 1. in fine, num. 6.

ARTICVLVS X.

AD Decimum articulum. An tempora fatalium 188 possint prorogari, seu breuiari.

Capio prorogationem: & concludo, quod partes possunt communi contentu prorogare tempora fatalium, Bar. in l. vltim. cum anterioribus. §. si autem. & apertius Bald. in eod. §. si autem. num. 4. vers. pone quod accepi. in fine, ibi. per istam etiam. C. de tempor. appell. dicens ex illo textu colligi, quod tempus exercendæ appellationis potest augeri, & minui per pactum, And. Barbat. in addit. ibidem ad eum. Bald. in auct. ei qui appellat. n. 11. vers. quare nunquid partes. C. eod. tit. Franch. in cap. 8. ex ratione. num. 18. vers. sed dubitatio est. ibi. sed certe licet. & Felyn. sub num. 2. vers. secundo dum firmat. ibi. dic contra. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. num. 236. vers. secundo limita. & ibi. in ista tamen varietate. fol. 493. Afm. in prax. iudic. §. 2. cap. 9. sub numer. 2. ibi contrariam vero opinionem. Osasc. decis. 28. dubitatum fuit. versus finem num. 16. & ita fuisse decisum in Senatu Pedemontano testatur, & sequitur Theff. Fossan. decis. 244. fatalia. sub num. 2. vers. & hanc opinionem. eandemque videtur sequutus Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 9. num. 156. tom. 5. fol. 70. dicens, hoc tempus produci posse partium consensu, hancque eandem conclusionem in puncto iuris veriore esse, reprobata doctrina Abbat. testatur Dec. in d. cap. 8. ex ratione. num. 33. vers. secunda conclusio. & num. 34. & seqq. & num. 37. versus finem, & appell. & in hanc sententiã videtur iuisse Rot. decis. 2. alias 360. fuit dubitatum. sub num. 2. ibi. præterea pro parte. de dilat. n. nou. hancque opin. cum declaratione videtur sequutus Ruginell. tract. de appell. §. 10. gloss. 1. sub numer. 47. vers. sequendo primam. fol. 265. & quod possint partes concordati consensu, & cum decreto iudicis prorogare scribit Marches. tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorog. fatal. cap. 1. num. 2. in fine fol. 197. & quod partes possint prorogare tempus triu mensium datum in Regno Franciæ ad releuandam appellationem, scribit Rebuff. tract. de appell. art. 4. glo. 1. num. 22. tom. 3. fol. 493. & hæc sententia probatur ex d. l. fin. C. de temp. appell. & clemen. 3. quamdiu. de appell.

Rationes huius opinionis sunt plures, quas ordinate recenset Io. And. in loco citato n. seq. licet ipse eas non sequatur, quia tenet sequentem contrariam opinionem.

Contrariam opinionem: quod enim partes non possint expresse fatalia prorogare, tenuerunt Bar. sibi parum constans in auct. si tamen. num. 3. C. de tempor. appell. 10. And. in addit. ad Spec. tit. de appell. §. nunc breuiter. sub nu. 1. litera F. in verbo ex ratione. ibi. contrarium videtur iustus. lib. 2. fol. 192. Ant. de Butr. in c. 8. ex ratione. q. 5. sub n. 6. col. 3. ibi. dic quod nec terminum hominis. de appell. quæ

ibidem punctualiter refert, & sequitur Abb. sub nu. 8. hancq; contrariā opin. tenuit Alex. in l. 11. properandū. sub n. 13. vers. vtrum autem. C. de iudic. & esse communē
 * testantur, & sequuntur Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. n. 18. & Grauat. in annot. ad eum n. 42. in verbo licet tempora.
 * & esse magis * communem testatur, & sequitur Alex. conf. 24. in spectro processu. in fine, n. 13. lib. 4. & quod videatur
 * tur magis * communis opinio, scribit Neuiz. conf. 41. sciunt etiam. sub n. 32. vers. non obstat dum dicimus. in fine, & qui alii tenuerint hanc opin. recenset Ruginel. d. gl. 1. sub n. 47. vers. negatiuam. & vers. communiorem. & quod ista videatur cōmunis aduertit, sed non sequitur Thef. Fossan. d. decis. 244. sub n. 1. vers. & hanc opinio-
 * nem. in fine; & quod hanc teneant communiter * Canonistæ testatur anceps de veritate Card. Alex. in d. c. ex ratione. q. 14. vers. finem sub n. 41. vers. in contrarium.

Ratio potissima huius opinionis est, quia lex volens obuiare litibus, quibus iudex inquietatur, respublica læditur, partes vexantur expensis, & materia criminibus ex longa concertatione præbetur, præfixit certum terminum, cui partes non debent prorogatione posse renunciare, quia ille terminus concernit reipub. præiudicium, Io. Andr. & Iasius Abb. in locis supra proxime citatis.

Quid dicendum in hac controuersia? nam Card. Alex. in d. c. ex ratione. q. 14. nu. 41. in fine; relata vtraque opinione Doctorum. anceps quam sequi debeat, inquit, in hoc articulo libet dicere istis Doctoribus: nō nostrum est inter vos tantas componere lites. Ego tamen facilius trahor in primam opinionem, quia Doctores vtriusque opinionis concordant, quod partes possint expresso consensu suspendere fatalia, vt aduertit A sin. in prax. iudic. §. 2. cap. 9. num. 3. in fine, ibi. nam cum ipsi fateantur. & probatur ex dict. clem. 3. quamdiu. de appell. sed illa differentia, quam Ant. de Butr. Abb. & ceteri sequaces adducunt inter prorogationem, & suspensionem, non videtur realis ad tradita per Felin. d. c. ex ratione. sub num. 2. ibi, dic contra. & Dec. num. 23. vers. secunda conclusio. de appell. & Maran. d. par. 6. in verbo. & quandoque appellatur sub num. 240. fol. 495. vbi miratur, quod Doctores ita elaborauerint in faciendo eiusmodi differentiam, & A sin. d. cap. 9. num. 4. 5. & 6.

Neque valet argumentum de instantia causæ principalis ad fatalia causæ appellationis iuxta ea que scripsi num. 330. art. seq. in tertia differentia, quia militat ratio diuersitatis, quam retuli. & sequutus sum infra numer. 322. in fine, & numer. 346. in quinta differentia. art. seq.

189 **RETENTA** igitur prima opinione, quod possit fieri prorogatio.

EXTENDE I. eam, vt procedat, quando prorogatio non fit per modum duplicationis, seu triplicationis, aut alterius multiplicationis fatalium, sed fit per conuentionem, quod per tantum tempus, puta, durante tractatu, vel durante absentia, vel per sequētes seprē menses huius anni non currant fatalia, quia sic posse prorogari admittunt etiam Ant. de Butr. & Abb. in d. cap. ex ratione. Alex. in d. l. 11. properandum. sub num. 13. C. de iudic. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. in prefat. num. 35. tom. 5. fol. 347. quia eiusmodi prorogatio est illa suspensio, quam omnes admittunt posse fieri, vt considerat etiam A sin. in prax. §. 2. cap. 9. num. 3. in fine, & nu. 4. prout & hanc suspensionem posse fieri etiam in termino præfixo a statuto admittit Franch. in d. cap. ex ratione.

questio. 6. sub num. 24. ibi. vnde secundo aduerte, de appellat.

SVBEXTENDE hanc extensionem, vt habeat locum etiam in tacita conuentione, que colligitur ex eo, quod partes faciunt actum, qui repugnat profectioni causæ, puta, quia compromittunt causam, seu conueniunt de eundō ad Sanctū Iacobū, vt retuli & sequutus sum supra nu. 107. vers. exemplifica. art. 3. cas. 3.

EXTENDE II. vt habeat locum etiam in fatalibus statutariis, quia ea posse per litigantes prorogari quando tempus est breue, scribit Bal. super feud. tit. de pac. constans. in verbo. hoc quod nos. not. 5. num. 18. quem referunt, & sequuntur Franch. in cap. 8. ex ratione. qu. 6. in fine, num. 28. ibi. item aliam limitationem. de appell. & Rol. a Vall. conf. 21. sententia lata. sub num. 15. & 16. lib. 3. imo quod facilius possint prorogari, refert, & sequitur Thef. Fossan. decis. 244. fatalia. sub nu. 5. vers. ampliatur dicta opinio.

Comprobatur hæc extensio, quia fatalia statutaria suspenduntur ex compromisso partium, vt retuli, & sequutus sum supra art. 3. cas. 3. extens. 1. num. 109.

RESTRINGE I. hanc extensionem, vt non procedat, quando ex verbis statuti constaret, quod vult, instantiam non posse prorogari, Franch. in cap. 8. ex ratione. q. 6. num. 24. de appell. vt puta, si statutum redderet appellationis instantiam ad naturam causæ principalis, obuiando variis astutiis nitentium lites protrahere, vt in statuto, in quo consuluit Anch. conf. 284. Ioannes Andreas. sub nu. 2. vel si statutum assignaret certum tempus, addendo dictiones, & non ultra, vel, tantum, aut expresse prohiberet prorogationem, Ruginel. tract. de appellat. §. 10. gl. 1. sub num. 47. vers. sequendo.

RESTRINGE II. declarando, vt possint prorogari solum vsque ad tempus ordinatum a lege cōmuni, & non ultra, Ruginel sub dict. num. 47. vers. vbi autem.

Confirmatur hæc restrictio; quia sic dicimus in instantia statutaria, quæ si sit breuior instantia iuris communis, potest prorogari de consensu partium vsque ad triennium, & non ultra, Alex. in l. 11. properandum. num. 12. vers. in tempore vero breuiori. C. de iudic. & Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. num. 25. vers. prædicta tamen fel. 242. vbi testatur, istam esse magis communem * opin. quam ex eo refert, & sequitur Rol. a Vall. consil. 21. sententia lata. sub num. 16. lib. 3.

EXTENDE III. vt sicut partes possunt prorogare fatalia, ita a fortiori possunt breuiare, & coarctare, quia, dum breuiant, faciunt actum, qui placet legi, & ideo sicut possent in totum renunciare appellationi, vt retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 2. nu. 1. & seqq. ita multo magis debent posse renunciare in parte, arctando tempora, vt ex Cyn. refert, & sequitur Alex. in d. l. properandum. sub num. 13. vers. vtrum autem. C. de iudic.

LIMITA I. nunc declarando eandem primam opinionem, positam supra n. 188. vt procedat, quando durant fatalia, quia tunc possunt partes prorogare, vt declarant Neuiz. conf. 41. sciunt etiam. sub num. 30. vers. tertio pro ista parte. & Ruginel. tract. de appell. §. 10. gloss. 1. sub num. 47. vers. declara quinto. & ita procedat illa prima opinio.

Secus est, quando nō durant, sed sunt elapsa, quia tunc non possunt prorogari, Bal. in auth. ei qui appellat. numer. 11. vers. quæro nunquid partes. C. de tempor. appell. dicens, partes posse prorogare tempus appellationis profe-

prosequenda, nisi prosecutio esset prius consumpta, *Franch. in cap. 8. ex ratione. num. 18. vers. sed dubitatio est. versus finem, de appellat. Afm. in prax. iudic. §. 2. cap. 9. sub num. 2. Neuz. conf. 41. sciunt etiam. sub numer. 30. vers. tertio pro ista parte, dicens, quod partes post desertam appellationem non possunt dare iurisdictionem, & Ruginell. tract. de appell. §. 10. gloss. 1. sub num. 47. vers. declara quinto. & vers. sexto. & ideo si in Curia detur commissio prorogationis fatalium, & in ea non nartetur, quod fatalia adhuc durant, debet Referendarius addere ista verba, quatenus durent, vt aduertit Marches. tract. de commiss. par. 1. in commiss. 7. prorogat. fatal. cap. 1. num. 26. fol. 202.*

198 Ratio huius limitationis in prima parte est, quia prorogatio dicitur fieri, durante primo tempore, vt extra casum nostrum in materia indifferenti, & in pluribus casibus tractat Gabr. in conclus. libr. 2. de dilat. concl. 2. num. 1. & seqq. & potes, si placent, addere, quæ loquendo de prorogatione dilationis, scripsi lib. preced. cap. 3. num. 51. Et in secunda parte limitationis est, quia per oppositum prorogatio non dicitur fieri, finito tempore, Gabr. d. tit. de dilat. concl. 3. numer. 1. & seqq. & potes similiter, si placent, addere, quæ scripsi d. cap. 3. num. 51.

199 INFERO ex hac limitatione, quod licet iudex ad quem post desertam appellationem procedat in causa appellationis ad instantiam appellantis, citato appellato, & etiam consentiente expresse, quod feratur sententia, tamen sententia, quam feret super meritis causæ, est nulla, quia partes non possunt prorogare dictionem expiratam per lapsum instantiæ, *Neuz. conf. 41. sciunt etiam. sub nu. 27. vers. contrariu. & num. 28. & seqq.*

200 Comprobatur hæc illatio, quia compromissum, & laudum inde secutum post rem iudicatam non valet, quia sicut post res iudicatas non potest transigi super rebus liquidis, & iam per sententiam finitis, ita neque compromitti, *Caccialup. tract. de transact. quest. 9. numer. 1. & 2. tom. 6. par. 1. fol. 32. 10. And. Aut. de Butr. Abb. Alex. Dec. Bec. & Rom. quos retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 2. num. 94. & 95.*

201 EXTENDE hæc illationem, vt multo magis procedat, quando is, qui obtinuit sententiam fauorabilem, a qua aduersarius appellauit, non consentit expresse, sed solum tacite, non opponendo de re iudicata, & de desertione per lapsum fatalium, quia si iudex appellationis ferat sententiã super meritis causæ, talis sententia erit nulla ex defectu iurisdictionis, vt ex *Osfch. Odd. Ruginell. & Neuz. retuli, & sequutus sum supra num. 117. vers. declara primo. art. 3. cas. 3. & faciunt quæ scripsi supra q. 12. num. 102.*

Ratio est, quia consensus tacitus inductus ex sola patientia non sufficit ad prorogandum, iuxta ea, quæ ex eisdem retuli, & sequutus sum sup. d. n. 117.

202 Confirmatur tam illatio, quam extensio, quia sententia, lata contra sententiam, quæ fecit transitum in iudicatum, est nulla, *Franch. in cap. 39. directa. num. 10. concl. 8. de appell. Craues. conf. 103. visis multiplicibus. nu. 4. lib. 1.* Et quod sententia lata contra rem iudicatam trium conformium sit nulla ex defectu iurisdictionis, scribit *Franch. vbi supra, & quod sententia, lata a iudice ad quem post desertam appellationem, dicatur nulla ex defectu iurisdictionis, quia regula est, quod iurisdictionis expirat post desertionem causæ, scribit Cæf. de Grass. decis. 104. alioqui 1. licet regula. nu. 1. & 2. de appellat. fol. 154. & quod appellatione de-*

serta processus postea non valeat, nec sententia, quia est iudex incompetens, bene ostendit *Anch. conf. 345. iam deserta appellatione. per totum, quem etiam refert, & sequitur Rebuff. tract. de appell. art. 5. gloss. vna num. 11. & seqq. tom. 3. fol. 496.*

Imo est ipso iure nulla, etiam si partes consenserint vt ferretur, *Gloss. fin. in l. 14. si diuersa in verbo. agi. C. de transact. quam refert, & sequitur Caccialup. d. q. 9. nu. 5. tom. 6. par. 1. fol. 32. & quod non possit cognoscere etiam de consensu partium, scribit Anch. conf. 345. iam deserta, in fine.*

Contra hanc confirmationem vide supra q. 11. nu. 196. art. 8. concl. 4.

Contra illationem eiusque extensionem positas supra nu. 199. & 201. vide opinionem quam sequutus sum d. q. 11. num. 196.

RETENTIS tamen si placet illatione, & extensione.

DECLARA I. restringendo illationem, eiusque comprobationem, vt non procedant, quando renuntiaretur prius specialiter tali sententiæ, & rei iudicatæ, quia tunc sententia, & compromissum, ac laudum inde sequutum possent valere secundum *Caccialup. Dec. & Becc. quos retuli, & sequutus sum dict. cap. 2. sub num. 95.*

DECLARA II. extensionem, vt non procedat in Magna Curia, & Regiis Audienciis Regni Neap. quia istæ Curie, & Audienciæ supremae priusquam pronuntient super desertione causæ eo, quod processus non sit præsentatus in tempore, faciunt se informati ab aduocatis partium super meritis causæ, citra tamen præiudicium desertionis, & si vident sententiã bene latam, vel saltem ex facto dubio intricatam, deternunt appellationem desertam. Si vero vident male latam esse sententiam, determinant causam principalem, omisso capite desertionis, *Carauit. sup. rit. 260. n. 7. vers. finem, & n. 8. subdens, quod quilibet bonus iudex debet ita facere, imo sicut ab igne cauere pronuntiare appellationem desertã, vbi videt sententiam male latam, sed debet vel ipsam reuocare vel abstinere a decreto desertionis.*

Hæc declaratio potest procedere in iudice ordinario appellationum, & in delegato, cui sit commissæ causa appellationis, quia sententia notorie iniqua nunquam transit in rem iudicatam, *per ea, quæ scripsi supra q. 12. sub nu. 67. & consequenter non consideratur desertio; sed quid in delegato, cui est commissum simpliciter, quod procedat ad legitimam executionem vide infra q. 19. rem. 1....*

DECLARA III. vt non procedat quando pars, contra quam adducitur desertio appellationis, excipit, & allegat impedimentum; tunc enim iudex, si desertio non est clara, & liquida, debet discernere, quod procedatur ad vltiora in causa principali, exceptione desertionis ad merita reservata: quod si desertio est clara, & liquida, & apertissime constat, tunc non obstante impedimento allegato, iudex debet pronuntiare appellationem esse desertam, *Sec. Carauit. d. rit. 260. sub num. 12.*

DECLARA IV. vt non procedat, quando sententia lata esset nulla ex defectu iurisdictionis, quia tempora fatalia non habent locum in nullitate, quæ procedit ex defectu iurisdictionis, quia tunc dicitur appellatum a priuato, *Bal. in l. 1 sub num. 1. not. 3. C. qui pro sua iurisdictione. quem refert & sequitur Vanc. tractat. nullit. rubr. quous & intra quod tempus. & 6. sub*

num. 8. vers. quicquid tamen. in fine. tom. 4. fol. 383. Quare si iudex protulerit sententiam post peremptam instantiam iuris communis, & condemnatus appellaverit, & labi permiserit fatalia, nihilominus appellatio non dicitur deserta, & illa sententia adhuc est nulla ex defectu iurisdictionis.

209 **DECLARA V.** ut iudex appellationis non possit post desertam appellationem pronuntiare super meritis, iuxta ea quae dixi supra num. 202. & 203. infirmando sententiam, tamen potest eam confirmare, si vult. Rot. decis. 14. alias 98. licet appellatio interposita. de appell. in nou. Put. decis. 120. in vna legionen. num. 1. lib. 1. Sententia enim, quae transiit in rem iudicatam, potest confirmari, non autem per sententiam tolli, neque petens confirmari ei renuntiat, Rot. diuers. decis. 1434. quon. par. 3. lib. 3. fol. 278. & fuisse decisum in Rota testantur Mohed. decis. 9. alias 293. in causa legionen. de appell. & Cas. de Grass. decis. 104. al. oqui 1. licet regula. vuln. 4. de appell. fol. 154. praesertim si in commissione sibi facta negotium principale expresse committatur, Rot. d. decis. 14. de appellat. in nou. Et quod iudex tertiae instantiae licet reperiat exactis appellationem a secunda sententia interpositam desertam, tamen, si de hoc non sit quaestio, possit secundam sententiam confirmare, scribit Aeg. de is. 438. iudex, & similiter potest pronuntiare causam esse desertam, ut retuli, & sequutus sum supra q. 11. num. 151. etiam si sententia esset ipso iure nulla, ut retuli, & sequutus sum ibidem numer. 159.

210 **SVBDECLARA** restringendo hanc declarationem, dum dicimus, iudicem appellationis posse post desertam appellationem confirmare sententiam; ut sit vera solum ex stylo Rotae, ut loquitur decisio citata per Cas. de Grass.

Secus ergo de iure, quia, deserta appellatione, habetur ac si nunquam fuisset appellatum, & iurisdictionis est reuersa ad iudicem a quo, sicq; diceretur lata a non habente iurisdictionem secundum Host. quem refert & sequitur Franch. in cap. 8. ex ratione. sub numer. 79. vers. circa octauum membrum. de appell. & quod, deserta appellatione, iudex ad quem non possit iudicare bene, vel male appellatum, vel condemnare, vel absolueri, quia ipso iure iurisdictionis reuoluit ad iudicem primum, refert, & sequitur Addit. ad Rot. d. decis. 14. alias 98. de appell. in nou.

211 **EXCIPE** ab hac subdeclaratione casum, in quo iudex appellationis potest, deserta appellatione, confirmare, vel infirmare sententiam, pronuntians super meritis: Casus est, quando coram iudice appellationis foret reuocatum in dubium de desertione per ipsas partes, & iudex pronuntiauit, appellatorem non esse desertam, & a dicta pronuntiatione non fuit appellatum, quia tunc potest valere sententia infirmatoria lata a iudice appellationis, Franch. sub dict. num. 79. ibi. non sic quando coram iudice. & c. & ante eum Bal. in l. 6. eos sub num. 7. vers. modo querit. ibi. tu dic quod si dubium est. de appellat. quem referunt, & sequuntur Addit. ad Rot. d. decis. 14. de appellat. in nou. & Card. Alex. in capit. 8. ex ratione. sub numer. 49. vers. sexta est quaestio. de appell. dicens, quod si est dubium, an appellatio sit deserta, tunc iurisdictionis ad primum iudicem non redit, ideoque, non pronuntians causam esse desertam, remanet ratione dubii iudex super negotio principali, & hoc, inquit Card. Alex. vbi supra, est magni effectus, quia licet re vera esset deserta, tamen cum in casu dubio habeat iurisdictionem

pronuntians super desertione, & pronuntians uerit pro non desertione, & pars non appellat, potest procedere ad vltiora; secus si ex actis constat de desertione, vide etiam supra quaest. 11. num. 199.

LIMITA II. ut non procedat in procuratore non habente speciale mandatum, quia non potest prorogare seu suspendere fatalia, Felyn. in cap. 8. ex ratione. num. 3. vers. tertio dum dicitur. de appellat. & alii, quos refert, & sequitur Thel. Fossan. decis. 244. fatalia. num. 7. vers. limitatur prae d. & ex eo refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 10. gloss. 1. sub numer. 47. vers. declara secundo. Et quod procurator non possit prorogare tempus trium mensium, datum in Regno Franciae ad releuandam appellationem, scribit Rebuff. tractat. de appellat. art. 4. gloss. 1. num. 21. tom. 3. fol. 493.

LIMITA III. ut non possit fieri prorogatio sine scriptura, Ruginell. d. §. 10. gloss. 1. sub numer. 47. vers. declara tertio. & ita saepius fuisse iudicatum in Senatu Pedemontano, testatur & sequitur Thel. Fossan. d. decis. 244. in fine, sub numer. 7.

LIMITA IV. ut non procedat in iudice, quia is non potest augere tempus prosequendae appellationis, Cyn. in auth. ei qui appellat. in fine, numer. 5. vers. vltimo quari solet. C. de tempor. & repar. appellat. fol. 471. & Tiraq. de retrah. l. gnag. §. 8. gloss. 2. sub numer. 14. vers. sed pro ea. fol. 221. & quod non possit terminum ampliare, scribit Dec. in cap. 5. cum sit Romana. not. 4. nu. 11. de appellat. & quod non possit excedere terminum praefixum instantiae etiam vigore alicuius generalis arbitrii, scribit ibidem num. 43. & 44. fallen. 1. & quod non possit prorogare terminum datum a lege ad prosequendum appellationem scribit num. 45. fallen. 2. & quod non possit de iure communi prorogare fatalia, scribunt Crescen. decis. 3. alias 231. prorogatio fatalium. num. 1. de offic. & potest. iudic. deleg. Neurz. cons. 41. sciunt etiam. sub numer. 27. vers. contrarium teneo. & M. And. Bard. tract. de tem. vtil. cap. 4. sub numer. 9. vers. sed in alia. tom. 5. fol. 214. & quod non alius iudex, quam Auditor Rotae possit prorogare fatalia absque speciali rescripto, scribit Mandos. tractat. de commiss. in commiss. 18. fatal. prorog. in verbo. coram R. D. Aud. Camera. fol. 105. & quod syndicatores non debent posse extendere tempus datum a lege ad syndicandum, scribit Par. de Put. tract. de synd. in verbo. & modo. nu. 2. tom. 7. fol. 237. & quod iudex non possit prorogare terminum datum a lege ad faciendum inventarium, quia iudex non potest reuocare factum legis ex aequitate sui capitis, scribit Rol. a Vall. tract. de confect. inuent. par. 3. vers. vnum etiam. tom. 8. par. 2. fol. 174. & demum quod non possit prorogare tempus, appositum in sententia ad soluendum, nec elongare alia tempora, praefixa a iure sine ministerio hominis, quia sunt tempus decem dierum ad appellandum, tempus biennii ad prosequendam appellationem, & similia, scribit Paul. de Castr. viden. in l. 2. vers. quarto secundum. num. 3. & 4. ff. de re iudic.

Et quod neque possit iudex minuere tempus prosequendae appellationis, scribit Cyn. in d. auth. ei qui appellat. in fine num. 5. vers. vlt. quari solet. C. de temp. appell. fol. 471. & quod non possit arctate, refert, & sequitur Bal. ibidem num. 12.

Et quod non possit minuere tempus statuti, si statutum disponat, quod bannitus, non comparens infra octo dies, habeatur pro confesso, scribunt Dec. in cap. 5. cum sit Romana. fall. 7. n. 54. ibi. vnde si statutum. de appell.

appell. & Rip. in d. l. 2. qui pro tribunali. sub num. 17. vers. limita & declara. ff. de re iudic. quod ipse ex Bal. Alber. Brun. & aliis retuli, & seq. iustus sum etiam supra lib. 1. cap. 97. q. 5. num. 39.

216 Et quod non possit variare, seu breuiare tempus decem dierum, datum a lege ad appellandum, testatur, & sequitur communem esse * opin. Rip. in d. l. 2. num. 19. vers. prima est.

217 DECLARA I restringendo hanc limitationem, ut licet iudex ad quem non possit imponere metam instantiæ appellationis, & fatalibus; tamen, si ei liquet de causa partibus presentibus, potest quando-cunque pronuntiare, & sic imponere terminum, & finire fatalia, Bal. essatu supra num. 215. quem quibusdam ampliativis verbis additis, refert, & sequitur Franch. in cap. 5. cum sit Romana. col. 2. sub num. 12. vers. in eadem gl. de appell.

218 DECLARA II. ut licet iudex a quo non possit in præiudicium superioris ad quem arctare, vel elongare terminum, ut puta præfigendo appellanti terminum finiendi appellationem, cap. 50. ex insinuatione. & ibi Canonista de appellat. & Abb. in cap. 5. cum sit Romana. sub num. 11. & 12. Franch. num. 2. not. 2. & Dec. num. 51. fallen. 5. de appellat. & Rip. in d. l. qui pro tribunali. numer. 21. conclus. 2. ibi. intellige quantum ff. de re iudic. & communiter * omnes, quia finire causam appellationis non est in absoluta facultate appellantis, cum dependeat etiam a iudice appellationis, qui est superior iudice a quo, & inferior non potest imponere legem superiori dict. capit. ex insinuatione. de appell.

Tamen terminum ad proseguendam appellationem potest coarctare, & elongare, quia concernit ius partis, quamvis prosecutio fieri debeat coram superiore, ut declarant Abb. in d. cap. cum sit Romana. sub num. 11. ibi, adverte mihi. & num. 12. & 17. Trinch. sub num. 8. il. primo, & Dec. sub num. 11. ibi. in quo advertendum est. de appell. & quod iudex a quo possit restringere terminum iuris ad proseguendam appellationem, notat idem Franch. in cap. 57. oblata. not. 5. sub num. 2. eod. tit. de appellat.

219 Pro distinctiori intelligentia huius declarationis, dum dicimus, quod iudex potest coarctare, & elongare terminum ad proseguendam appellationem, sunt considerandi tres termini.

Primus terminus est ad inchoandam appellationem, qui est decem dierum, datus a lege sine ministerio hominis, quo elapso, inducitur a iure desertio causæ; & hunc terminum dico a iudice non posse elongari, neque abbreviari secundum communem * opin. quam ex Rip. retuli supra, & amplector, uti veram, quicquid in contrarium scripserint Abb. in d. c. cum sit Romana. num. 13. Franch. sub num. 8. versus finem, & Dec. num. 47. versus ponit tamen tale tempus. de appell. dum scribunt, quod iudex, existente magna causa, puta scandalo, vel alia utilitate publica fradente, potest minuere terminum decem dierum, præfixum a lege ad appellandū, quia non per hoc præfigitur lex superiori, sed ipsi parti, quæ habet appellare.

Secundus est petendorum apostolorū, & iste est 30. dierum, & iudex hunc non potest elongare quia si elongaret, pars non teneretur pro illis redire, vide quæ scripsi supra q. 13. nu. 58. & seqq. potest tamen breuiare, quia datur ipsi iudici.

Tertius terminus est ad præsentandum se coram iudice ad quem, & iudex potest istum elongare, &

breuiare, quia hic est terminus iudicis, & non legis, cum lex in hoc non præfigat aliquem certum terminum separatim, sed solum terminum ad finiendam appellationem.

Circa hunc articulum prorogandi, elongandi, abbreviandi que terminos, datos a lege, multa dicere possem ex his, quæ cumularunt Doct. in d. l. 2. ff. de re iudic. & Canonistæ in d. cap. cum sit Romana. de appell. sed omitto, quia reddunt materiam brocardicam, & potius inoluunt quam dissolvant.

Et in materia indifferenti, an & quando iudex possit prorogare, & abbreviare tempus datum a lege, vide loca, quæ citavi lib. præced. cap. 3. num. 87. vers. occasione.

DECLARA III. sublimitando, ut non habeat 220 locum in Rota, quia Auditoribus Rotæ Romanæ Innocen. VI. concessit facultatem, ut possint prorogare fatalia appellationis semel, bis, ter, & quoties arbitrio Auditoris videbitur, Staph. tract. de signat. liter. iustis. fatalia quo vigore prorogentur. num. 1. fol. 351. in impressione Romana, Mandos. tract. de commiss. commiss. 18. fatal. prorog. in princ. in verbo. lite. foll. 105. Cassad. decis. 7. quamvis auditor. in principio. & num. 2. & 8. de appell. ubi quod potest prorogare etiam sine partis citatione, Vestr. in prax. lib. 3. capit. 5. sub numer. 3. Marches. tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorog. fatal. capit. 1. numer. 8. fol. 198. Ruginell. tractat. de appellat. §. 10. gloss. 1. num. 50. & fuisse decisum in Rota, quia Auditor potest, etiam parte inuita, & contradicente, prorogare, scribit Crescen. decis. 3. alias 231. prorogatio. n. 4. & 5. de offic. & potest. iud. deleg.

SUBDECLARA I. extendendo hanc declara 221 tionem, ut Auditor Rotæ possit in vim præfatæ bullæ Innocentianæ prorogare etiam sine partis citatione, ut scribunt Mandos. Cassad. Vestr. Marches. Ruginell. & Crescen. in locis supra proxime citatis, & M. Ant. Bard. tract. de temp. vit. cap. 4. sub num. 9. vers. quibus tamen. fol. 214.

Confirmatur hæc subdeclaratio, quia, data facultate arbitris prorogandi cōpromissum, possunt prorogare sine citatione, ut refert, & sequitur Afin. in prax. iudic. §. 7. c. 5. limit. 92. fol. 84. licet compromissi prorogatio facta sit partibus intimanda, ut copiose ostendit Bec. conf. 99. compromissum factum. n. 19. lib. 1.

EXTENDE hanc subdeclarationem, ut procedat 222 etiam si citatio esset inepta, seu inualida, ut quia sit citatus procurator putativus, seu alia non legitima persona, Cassad. d. decis. 7. num. 1. & seqq. & n. 8. quia quod non est necessarium, si nulliter adhibeatur, nō vitiat, ut loquendo de libello, & citatione, poteris tu videre, quæ scripsi supra lib. 1. cap. 50. sub num. 16.

RESTRINGE eandem subdeclarationem, ut 224 non procedat, quando Auditor prorogaret in vim commissionis prorogationes fatalium, a parte impetrata; quia isto casu requireretur citatio partis, Cassad. d. decis. 7. quamvis auditor. versus finem, sub num. 8. de appellat. Mandos. d. commiss. fatalium prorog. in verbo. lite & causa. in fine, fol. 105. & Marches. d. cap. 1. num. 8. in fine, fol. 198.

SUBRESTRINGE declarando hanc restrictio- 225 nem, ut in casu, quo extraret commissio prorogationis & tamen Auditor prorogaret nō in vim illius commissionis, sed in vim Bullæ Innocentianæ, prorogatio teneret, etiam parte non citata; & an prorogatio dicatur facta in vim bullæ Innocentianæ, vel in vim commissionis, cognoscitur ex verbis, quibus vitat

in illans pro prorogatione: nam aut petit prorogari in vim bullae Innocentiarum, aut in vim commissionis, *Cassad. d. decis. 7. num. 8.* Quod si non appareret, qua facultate Auditor prorogauerit, debemus in dubio praesumere, eum vsum esse facultate, qua actus est validus, *Cassad. ead. decis. 7. sub num. 1.*

226 **SVBDECLARA II.** vt Auditor possit prorogare, seu denuo concedere, dummodo ante decursum fatale proroget, seu concedat, quia post lapsa tempora sententia transitum faceret in rem iudicatam, ideoque appellans non posset obtinere prorogationem, sed indigeret restitutione in integrum aduersus lapsum fatalium, *Staph. tract. de signat. liter. iust. fatalia quo vigore prorogentur. num. 1. in fine fol. 351. in impressio- nis Romanae, quem refert. & sequitur Marches. tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorogationis fatalium, capit. 1. num. 10. fol. 98.*

227 **SVBDECLARA III.** vt prima prorogatio detur ad annum, & secunda, & vltiores dentur ad sex menses. *Staph. vbi supra, Mandos. tract. de commiss. in commiss. 18. fatal. prorog. in verb. lite & causa fol. 105. & Marches. eod. tract. par. 1. commiss. 7. prorogat. fatal. capit. num. 9. fol. 198.*

Ratio quare prima prorogatio detur ad annum & non vltra, est, quia de natura prorogationis est, vt censeatur facta ad tantundem tempus, & non vltra, & sub eisdem qualitatibus, sicut dicimus in tacita re- conductione, *Traq. tract. de retract. lign. g. §. 1. gloss. 10. nu. 27. & 28. & in terminis nostris M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. cap. 4. sub. n. 8. tom. 5. fol. 214.* Et quod prorogatio debeat fieri cum suis qualitatibus, alias non teneat, & ideo, si appositum est tempus, vt talis causa expediatur intra mensem, potest fieri prorogatio solum ad alium mensem, & non ad duos menses, sed bene potest hodie fieri prorogatio ad vnum mensem & postea ad alium, *F. lya. in cap. 4. de causis. sub num. 2. l. mis. de effie. & potest. 2. iud. di. g. & quod prorogatio compromissi debeat fieri pro tempore, quo factum est primum compromissum, & non ad longius tem- pus, scribit M. Ant. Blanc. tract. de compromiss. q. 7. prin- cip. nu. 51. vers. intellige etiam. & n. 54. tom. 3. par. 1. fol. 185.* sed de iure datur annus ad proseguendam appella- tionem, vt dixi supra n. 2. art. 2. Ego.

228 **DECLARA IV.** sublimitando, vt non proce- dat in Principe, quia is incubitate potest proroga- re, & facere omnia alia, quae respiciunt solemnita- tem processus.

229 **SVBDECLARA** extendendo hanc declaratio- nem, vt ista declaratio habeat locum non solum quan- do ipsemet Princeps cognoscit, quia tunc non est opus prorogare, ex quo coram Principe fatale nunquam currit, iuxta ea quae scripta supra num. 131. art. 3. cas. 4. sed etiam quando cognoscit alius. siue sit ordinarius, siue delegatus, & Princeps ei rescribit, vt proroget, quia tunc potest ille iudex in vim commissionis, & rescripti prorogare fatale, & instantiam iuxta formam rescripti: Quare in Rom. Curia inuenta est commis- sio prorogationis fatalium, cuius formam ponit Ma- dos. tract. de commiss. in 18. commiss. fatal. prorog. fol. 104. in. sine, & quia huius commissionis vsus est frequens in Curia, expedit, vt aliqua notabilia scribamus.

230 Nota primo circa hanc declarationem, quod vsus huius commissionis fuit inuentus praecipue ad tollen- das disputationes, an instantia ipso iure non currat, *Mandos. tract. de commiss. in 18. commiss. fatal. prorog. in verbo. expedire posse. fol. 106.* seu an fatale duret, nec ne,

Mar. hes. tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorog. fatal. cap. 1. sub num. 21. fol. 201. & consequenter ad tollen- das multas alias dependentes controuersias, an im- pedimentum esset necessarium, & ineuitabile, an potuerit remoueri; an appellans illud euidenter pro- bauerit; an fuerit in aliqua negligentia, & similes.

Nota secundo, quod ad impetrandum hanc com- missionem debet orator in ea narrare vel iudicis im- pedimentum propter causarum multitudinem, vel impedimenta propria, puta paupertatem, vel quod testes examinandi sunt in longinquis partibus, & si- milia, de quibus in propolio huius notabilis Mados. tractat. de commiss. in 18. commiss. in fatal. prorog. in verbo. expedire posse. fol. 106. & Marches. tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorog. fatal. c. 1. n. 21. fol. 201.

Nota tertio, quod ad impetrandum hanc com- missionem non est necessaria citatio partis, *Marches. d. commiss. 7. cap. 1. nu. 17. in fine fol. 200.* requiritur tamen, quando praesentatur ad dicendum contra commis- sionem, & videndum prorogari iuxta tenorem dictae commissionis, *Cassad. decis. 7. quamuis auditor. sub num. 8. versic. negatiua vero. & numer. 9. de appellat. vido supra num. 224.*

Nota quarto, quod haec commissio dans facultate- tem prorogandi intelligitur non solum de vna vice, sed de vltiori vice, quia verbum, quod potest referri ad plures actus, tunc refertur ad primum, quando pri- mus actus consumit effectum, alias secundum inten- tionem loquentis intelligitur etiam de vltiori actu, *Mohed. decis. 7. alias 172. in causa Salernitan. de appell.*

Quid si princeps expresse rescriberet iudici in com- missione, vt toties, quoties opus fuerit proroget, nu- quid illa verba importent numerum infinitum, vel restringantur ad duas vices tantum, & non vltius? Est non leuis difficultas, in qua & si Marches. tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorogat. fatal. cap. 1. sub num. 22. fol. 201. ex sententia Mandosii asserat, non posse vltra duas vices prorogari; tamen Mandos. in eodem tract. ead. commiss. in verbo. toties quoties fol. 106. articulo disputato, non magis vni, quam alteri opinioni ad- haerere videtur: & pro hac difficultate possunt adduci, ea, quae scripta lib. preced. cap. 2. n. 638. & seqq. sed, om- missa disputatione, ego sum in ea sententia, quod iu- dex non possit prorogare vltra duas vices, quia rescri- pta Principis debent intelligi, vt habeant conformita- tem cum dispositione iuris communis, & ius com- mune, odio habens lites, concedit secundum annum ex causa, & per viam restitutionis in integrum con- cedit tertium annum: Ergo sic interpretari debemus rescriptum principis: quare data commissione cum praefatis verbis, toties quoties, Referendarius deberet illa delere, quia commissio cum praefatis verbis con- cedi non solet, *Marches. d. tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorogat. fatal. cap. 1. sub num. 24. ibi. & ideo deleantur. fol. 202.* & ideo Gregor. XIII. vt refert idem Marches. sub d. num. 24. mandauit; ne in secunda instantia fata- lia prorogarentur vltra tertiam vicem, & quod non daretur commissio.

Contra hanc opin. facit, quia, data arbitris facul- tate prorogandi toties quoties, vidi in quadam magna causa iudicatum, potuisse arbitros prorogare vltra duas vices, & Auditores Rotae, quibus ex bulla Inno- centiana conceditur facultas prorogandi toties, quo- ties eorum arbitrio, possunt prorogare vltra duas vices.

Non recedas ab opin. firmata, & ad ista contraria respondeo, quod in arbitris militat fauor dirimendae

litis, & in Auditoribus Rorae consideratur, quod sunt priores, & ideo magis de illis confidendum est, *Mandof. vbi supra*, & quia eorum tribunal dicitur tribunal Papae ut dixi supra lib. 1. c. 26. in fine, & coram Papa debet cessare desertio causae.

234 Nota quinto, quod impetrata prorogatione fatalium currente primo anno, non conceditur deinde secundus annus, qui concederetur de iure, si non fuisset impetrata prorogatio, & ratio est, quia petens, & obtinens prorogationem videtur eligere aliam viam, quam viam habendi secundum annum, & ita fuisse decisum in Rota refert & sequitur *Mandol. tract. de commiss. in 18. commiss. fatal. prorog. in verbo proroget. q. 3. ibi. contrarium conclusit. fol. 109.* quare lapsa prorogatione, causa efficitur deserta.

235 Nota sexto, quod terminus prorogationis non incipit a die, qua datur prorogatio, sed incipit a die, qua expirat terminus prorogatus, *Mandof. tractat. de commiss. in 18. commiss. fatal. prorog. in verbo lite & causa. fol. 105.*

236 Adverte tamen, quod prorogans non debet dicere, Prorogamus ad tale tempus, finito isto, quia prorogatio non teneret, quia esset facta relatio ad tempus inhabile, *Felyn. in d. cap. 4. de causis. declarat. 4. n. 4. de offic. & pot. off. iud. deleg. & M. Ans. Blanc. tract. de compromiss. quasi. 7. princ. num. 57. vers. idem dic. som. 3. par. 1. fol. 185.*

237 Nota septimo, quod Referendarius non debet manum apponere in commissionibus prorogationis fatalium, nisi in quibus prima vice ipsa prorogatio petitur ex dispositione bullae Pii IV. super reformatione signaturae iustitiae. *vers. nec etiam manum.*

238 Nota octavo, quod commissio prorogationis fatalium si petatur secunda, vel vltiori vice ultra primam, debet proponi in Signatura gratiae ex dispositione dictae bullae Pii IV. super reformatione signaturae iustitiae. Secus si petatur prima vice, quia potest peti in Signatura iustitiae & ita tu intelligas *Marchef. tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorog. fatal. cap. 1. sub num. 17. fol. 200.* dum promiscue loquitur de vtraque Signatura huius commissionis.

239 EXPEDITIS istis notabilibus.

DECLARA IV. eandem quartam limitationem loquentem de restrictione termini positam supra num. 215. ut quamvis iudex a quo, seu appellans possent forsan restringere hunc terminum; tamen appellatus certo non potest, *Franch. in c. 57. oblata. not. 5. sub num. 2. de appell.*

240 DECLARA V. ut neq; iudex ad quem possit breuiare terminum ad prosequendam appellationem, etiam ad petitionem appellati, cum appellatus non possit nimium praecurrere, & praevenerit appellante, *Franch. in cap. 57. oblata. sub n. 4. not. vlt. de appell.*

Ratio differentiae quare iudex a quo possit abbreviare terminum iuris, & cogere appellantem ad prosequendum, & iudex ad quem non possit, est, quia in iudice, a quo fit praedictum cum suspendatur eius iurisdicatio per appellationem, ideo interest sua; secus est in iudice ad quem, cui non fit praedictum, *Franch. vbi supra.*

ARTICVLVS XI.

241 AD Vndecimum articulum. In quibus differant fatalia ab instantiis prima causa.

Respondeo, differre in multis, quorum ego quinque prosequar.

PRIMA differentia est, quod fatalia habent unum

annum, & ex causa biennium, & deinde per viam restitutionis, ut declaravi supra n. 2. art. 2.

Instantia autem de iure communi durat triennio in civilibus l. 11. properandum. & ibi *Cyn. Bar. Bal. Salic. Alex. & Ias. C. de iudic. Maran. in suo spec. par. 5. num. 2. & 5. fol. 239. & 240. Carauit super rui. 248. num. 1. Asin. in prax. iudic. in princip. cap. 3. num. 15. & ex Spec. Ioan. Bapt. Lanfr. Ant. de Busr. Abb. & Vestr. retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 2. n. 675.*

Et in criminalibus durat biennio d. l. properandum. 242 & *Doct. in ea. Maran. Carau. & Asin. vbi supra, & haec est conclusio communis, * quae non habet difficultatem.*

Haecque eadem instantia iuris communis servari debet in Regno Neap. ex dispositione rit. 248. & ibi *Carau. numer. 1. & notat Maran. in suo spec. par. 5. princ. in verbo. & omnia fiant durante instantia. quasi. 2. num. 5. in fine. fol. 240.*

Ratio cur lex praefixerit certum terminum primae instantiae, est, ut obviet litibus, quibus iudex inquietatur, res publica laeditur, partes vexantur expensis, & materia criminibus ex longa concertatione praebet, ut bene considerant *Io. And. & Abb. quos retuli & sequutus sum supra sub num. 188. vers. ratio potissima.* vix nam iudices id attenderent; video enim lites ex litibus fieri, & euadere immortales, etiam si de re minima agatur.

AMPLIA I. hanc communem conclusionem, & differentiam, ut instantia triennalis habeat locum etiam in causis summariis, *Abb. in cap. penult. num. 22. vers. additio. & Felyn. col. penult. num. 23. vers. instantia in casibus. de iudic. Alex. conf. 50. visis actis. numero 10. vers. ad praedictorum. libr. 2. Socc. conf. 95. capiendo primum. num. 2. lib. 1. Ias. in d. l. properandum, num. 9. & seqq. C. de iudic. Affl. decis. 356. in quadam causa. numer. 7. Bera. conf. 114. circa. num. 4. vers. nec obstat. lib. 3. & hanc esse frequentioribus * calculis receptam, & probabiliorum opin. testatur *Asin. in pract. iudic. in princ. capit. 3. num. 42. multis pro ea citatis sub num. 37. vers. contrariam vero opin. & in hanc opinionem videtur succincte inclinasse Bened. de Barz. tract. de guarantig. par. 2. quasi 5. tom. 6 par. 2. fol. 347.**

Comprobatur primo haec opinio, quia licet in causis summariis non requiratur contestatio litis, *Mar. Socc. in cap. vlt. quoniam frequenter fallen. 18. sub nu. 26. vs lit. non contest. Rot. Card. & Maran. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. vltim. nu. 11. & instantia incipiat a contestatione litis, ut retuli & sequutus sum infra num. 339. vers. quarta differentia.* Tamen in causis, in quibus lis non contestatur, incipit instantia ab ea die, qua coepit tractari de meritis causae, *Cyn. in d. l. properandum. num. 5. Bar. in d. & si quidem. n. 1. Bal. num. 1. vers. nota hic quod tempus. Salyc. num. 1. ibi. sed in casibus. Alex. numer. 2. vers. in causis autem. C. de iudic. Marian. Socc. in cap. venerabilis. art. 8. sub num. 24. vers. vs finem, de iudic. inter tractat. divers. tom. 3. par. 1. fol. 98. Curt. Sen. in l. 1. sub numer. 14. C. de iur. iur. prop. calum. inter tract. divers. tom. 3. par. 2. fol. 131. & ex Bar. Bal. Paul. de Castr. Rom. Ias. & Maran. retuli, & sequutus sum d. libr. 1. cap. vltimo, num. 12. & tenuit Bal. in l. 3. edita. in 1. repetit. vers. vnde dubitari. num. 48. C. de eden. dicens, quod contestatio fit. cum reus contradicit super negotio principali, & in hoc conveniunt communiter * omnes.*

Comprobatur secundo, quia in causis summariis fertur sententia diffinitiva, & tamen sententia diffinitiva fieri non potest sine instantia praecedente, *Ias. in d. l. prop-*

properandum. num. 12. vers. tertio adhuc fortius. quod sententiam etiam Curt. Sen. in d. l. 1. num. 15. C. de iureiur. prop. calum. & Franch. Aret. in cap. penultim. in ultimis verbis, de iudic. dicens, verius esse primum dictum, ut instantia habeat locum etiam in his, in quibus lis non contestatur, si tamen speretur sententia diffinitiva.

Contra hanc communem ampliationem facit, quod scribit Bar. in l. 19. litibus. n. 7. C. de agric. & censit. lib. 11. dicens quod l. properandum. præfigens instantiam causæ, non habet locum in casibus, in quibus lis non contestatur, & multos citat loquendo promissive de causis summaris & executivis, Afm. in prax. iudic. in princip. cap. 3. sub num. 34. vers. verum. & numer. 36. & 37. quos ipse non sequitur in proposita ampliatione, nec ego refero, quia loquuntur in casu sequentis ampliationis.

Confirmatur hæc contraria opinio, quia in causis summaris non sunt necessariae solemnitates iuris civilis, de quibus dixi supra lib. 1. cap. 53. de difficult. 8. num. 11. Sed instantia est solemnitas iuris civilis. Igitur non est necessaria.

Resp. huic confirmationi, quod iurisdictio est de iure naturali, & est substantia iudicii, & iudici, dum præfigitur instantia, tollitur iurisdictio extra instantiam; & datur instantia, ut litium sit finis, præsertim in causis summaris, in quibus lites debent esse breviores: Cum ergo instantia contineat iurisditionem, sequitur, quod iudex tam in ordinariis, quam in summaris debeat servare tempora instantiæ.

247 **RETENTA** Ampliatione, quæ est vera, & communis.

INFERO, quod quamvis causa dotis sit summaria, tamen in ea habet locum instantia iuris communis secundum magis communem * opin. quam refert, & sequitur Afm. in prax. iudic. in princip. cap. 3. n. 68. in fine vers. solent præterea. & num. 74. & esse communem * refert, & sequitur Ios. Cum. super ritib. Sicil. cap. 19. num. 79.

248 **AMPLIA II.** ut habeat locum etiam in causis executivis, puta quando instrumenta habent executionem paratam vel ex iure cõmuni, vel ex iure municipali; Bal. in l. 1. not. 3. num. 3. vers. & hoc facit. in fine, C. de iureiur. prop. calum. quem referunt, & sequuntur Paul. de Castr. ibidem sub num. 5. & 6. & in l. 2. §. observari. C. eod. tit. & in d. l. properandum. & ibidem Alex. sub num. 3. ibi. sed ipsemet. & sub num. 4. ibi. sed verior videtur. & Ios. sub num. 8. vers. breviter tene contrariam. C. de iudi. Alex. in cons. 50. visis actis. sub numer. 7. vers. præterea. & num. 8. & seqq. lib. 2. Socc. cons. 95. vers. capiendo primum. num. 2. lib. 1. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. ampl. 3. numer. 8. fol. 240. & in hanc videtur succincte iuisse. Bened. de Barz. tract. de guarintig. par. 2. q. 5. tom. 6. par. 2. fol. 345. & hanc esse communem * opin. testatur, & sequitur cum limitationibus Affl. in constit. hac lege. sub num. 7. versic. an autem quando proceditur. lib. 1. & esse communem * testatur, sequitur, & defendit Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 4. num. 19. & seqq. vers. quæro circa hoc. & esse magis communem * refert, sed sequitur sub distinctione, de qua inferius, Lancell. tract. de assent. par. 3. cap. 23. quando, & intra quod tempus & c. num. 103. & 105. tom. 5. fol. 426.

Confirmatur hæc ampliatio, quia si iudex pronuntiat, instrumentum esse mandandum executioni, talis pronuntiatio dicitur sententia diffinitiva secundum Alex. Maran. Ios. Cum. & Ruginell. quos citavi,

sed non sum sequutus infra q. 17. lim. 47. memb. 1. sub n. 191. vers. contra utramque. Ergo requiritur, quod præcedat instantia, ut dixi supra n. 246. compr. 2.

Contrariã opin. quod enim non habeat locum instantia quando petitur executio instrumenti, habentis paratam executionem, tenet Bar. in l. 19. litibus. sub num. 7. C. de agricol. & censit. lib. 11. quem refert, & sequitur Bal. in l. 41. tale pactum. §. qui provocavit. sub num. 11. q. 10. vers. adde dicit. in ultimis verbis. ff. de pact. fol. mihi 141. Ang. Aret. in l. 4. ab executore. numer. 11. ff. de appell. & relat. hanc eandem opin. negativam veram putat, & sequitur Ant. de Canar. tract. de execut. instr. questio. 33. sub num. 71. versus finem, tom. 5. fol. 44. eandem videtur sequutus Franch. Aret. in cap. penult. in fine, de iudic. dicens, quod cum in iudicio executivo non speretur sententia diffinitiva, ideo mirum non est, si in eo non datur instantia. Eandem opin. videtur sentire Bal. in l. 8. consentaneum. in fine sub nu. 49. vers. extra quæro. C. quom. & quan. iudic. ubi formata difficultate de præscriptione statutaria contra eos, qui per decennium non petierunt debitum, neque fecerunt fieri executionem, concludit, quod non putat primũ decretum petire lapsu triennii, quia non habet instantiam triennalem, ex quo l. properandum, requirit duo, videlicet, quod lis sit contestata, & quod non sit sententiatum. adde quos citat Afm. in prax. iud. in principio cap. 3. sub num. 37.

Quid dicendũ? Distinguo duos casus principales.

Primus casus est in executione instrumenti habentis executionem paratam, prout in casu isto loquitur ampliatio.

Secundus est in executione sententiæ, & rei iudicatæ.

In primo casu ego tenerem opinionem negativã contra ampliationem, quod executio non habeat instantiam; & ideo concuro cum distinctione, quã adducit Curt. Sen. in l. 1. num. 13. & seqq. & particulariter num. 15. in fine, C. de iureiur. prop. calum. dicens, quod, implorato iudicis officio in executione sententiæ, & pari modo implorata executione publici instrumenti habentis virtutem rei iudicatæ, non datur aliqua instantia, & ideo, num. 16. inquit, diversa est causa summaria ab executiva.

Nisi ageretur via ordinaria actione resultante ex instrumento, & non via executiva, quia tunc haberet locum instantia, ut advertit Ant. de Canar. d. quest. 33. sub numer. 71. & hoc non habet difficultatem, quia agendo via ordinaria renuntiat executioni instrum. eti.

In secundo casu distinguo: Aut executio sententiæ petitur actione in factum, & certum est, quod tunc est instantia, Bal. in l. 1. §. si videtur. versus finem, ibi. si autem agitur actione in factum. ff. si quis ius dicen. non obtemper. Curt. Sen. in d. l. 1. sub numer. 13. ibi. secundo modo. & concludenter, numer. 16. vers. secundo vero casu C. de iureiur. prop. calum. Ant. de Canar. d. quest. 33. sub num. 71. Affl. decis. 346. in quadam causa. sub num. 9. & 10. & inconstit. hac lege. num. 8. vers. sed ista communis. lib. 1. & Afm. in prax. iudic. in principio cap. 3. sub numer. 46. & proprie sub num. 48. ibi. plane si in factum. qui omnes sequuntur Baldum ubi supra; moti ea ratione, quod tunc sit necessarius libellus, & sit necessaria litis contestatio, & ex Afm. refert, & sequitur Lancell. tract. de assent. par. 3. c. 23. n. 105. in fine, & n. 106. tom. 5. fol. 426. Aut executio sententiæ petitur officio iudicis, & tunc sub distinguo. Vel contra petitã executionem nihil opponitur, seu nihil aliud iudex habet pronuntiare quã

exequi

exequi sententiam; & isto casu non est dare instantiam; & in isto casu intelligo Bal. in d. 5. in videtur. vers. finem, ibi. opinio aduocatorum. dum dicit, opinionem aduocatorum esse, quod non sit instantia vbi petitur executio, quia expeditur per interlocutoriam, & hoc, inquit, agitur officio iudicis, Curt. Sen. in d. l. 1. sub n. 13. & 14. Affl. d. decis. 346. n. 9. & ita declarauit Consilium Neapol. teste Affl. d. dec. 346. sub num. 12. Vel iudex habet aliud pronuntiare vltra executionem sententiæ, & tunc est dare instantiam executionis, & ita iudicauit Consilium Neap. Affl. vbi supra. & ita videtur sentire Bal. in l. 2. col. 2. sub num. 3. C. de execut. rei iud. dicens quod, si petendo executionem sententiæ, descenditur ad nouam petitionem, vt quia petitur interponi primum, vel secundum decretum, nõ est officium mercenarium, sed nobile, in quo officio nobili Añ. in prax. iudic. in principio cap. 3. num. 46. in fine, & 50. ait, quod datur instantia, vide omnino Affl. d. consuet. h. l. 2. sub n. 9. limit. 3. & n. 10. vbi declarat.

250 RETENTA distinctione huius secundi casus.

INFERO, quod cum pro reuocatione attentatorum regulariter procedatur officio iudicis mercenarij ad petitionem partis, non consideratur instantia, & ideo lapsu triennij non perit, Lancell. tract. de attent. par. 3. cap. 23. quando & intra quod tempus &c. sub num. 106. fol. 426.

251 ADVERTE I. pro clariori eius intelligentia, quod, vbiunque in executione rei iudicatæ requiritur libellus, & litis contestatio, semper habet locum instantia; & requiritur litis contestatio, quando agitur actione iudicati, seu in factum, Bal. in l. 2. sub nu. 2. ibi d. aut agitur actione iudicati. & numer. 8. vers. modo quarto. C. de execut. rei iud. Affl. d. decis. 346. sub num. 10. vbiunque vero non est necessaria litis contestatio, tunc agitur officio iudicis mercenarij, & ideo instantia non habet locum, quia officium iudicis perpetuum est, Bal. d. num. 8. & quod non habeat locum instantia, quando imploratur officium iudicis mercenarium, refert, & sequitur Lancell. d. cap. 23. sub num. 6.

252 ADVERTE II. quod officium iudicis quo petitur executio sententiæ, & non datur instantia, non habet locum, nisi sententia sit liquida, cui nihil possit opponi; quare, si non est liquida, tunc est necessaria actio in factum, & idem si instrumentum sententiæ casu est perditum, oportet quod libellus offeratur, & hoc verum, si reus petit sibi libellum offerri, alioquin officium iudicis patrocinatur indistincte, Bal. in d. l. 2. sub num. 2. col. 2. in principio, ibi, dicit aliqui, Affl. d. decis. 346. sub num. 11.

253 AMPLIA III. vt habeat locum etiam in causis civilibus, in quibus proceditur per officium iudicis, Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. ampl. 2. num. 7. fol. 240.

254 AMPLIA IV. vt instantia criminalis, quæ est biennij, habeat locum etiam in processu per Inquisitionem ex nobili officio iudicis, vt bene disputando tenet Bal. in l. 11. properandum. sub num. 7. vers. in contrarium videtur. & nu. 8. & seqq. vsque ad finem. C. de iudi. quem referunt & sequuntur Alex. ibidem in fine, num. 25. & Abb. in cap. penult. in fine, num. 23. de iudic. & Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. num. 6. ampl. 1. fol. 240. & rationes, quibus mouetur Bal. sunt multum bonæ.

DECLARA restringendo istam ampliationem, vt procedat in causis, in quibus fiscus, seu accusator

agit ad poenam contra delinquentem; prout in istis terminis loquitur ampliatio.

Secus est in causis fiscalibus, quia in istis instantia est perpetua, & non clauditur triennio, vide infra. num. 264.

AMPLIA V. vt habeat locum tam coram ordi- 255 nario, quam coram iudice delegato. l. 11. properandum ibi. sed omnes iudices. C. de iudic. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. ampl. 4. numer. 9. fol. 240.

AMPLIA VI. vt habeat locum etiam in causis 256 coram arbitris, quia etiam in eis seruatur civilis instantia triennij, vt ex Azo. Spec. lo. Bapt. Lanfr. de Orian. Guid. Pap. Boer. Blanc. Abb. & alius retuli, & secutus sum lib. preced. cap. 2. sub num. 673. versic. secunda. & n. 678.

RESTRINGE hanc ampliationem, vt non pro 257 erdat in arbitratore, quia coram eo non habet locum instantia, Añ. in prax. iudic. in principio cap. 3. num. 69. & seqq. & num. 66. sed ego nihil hic firmo de hac restrictione, ideo vide Salyc. in l. 77. si societatem. q. 4. sub num. 8. ibi. sed in arbitratore. ff. pro soc. & Doct. in cap. 23. quint. auallu. de iure iur. Bapt. de S. Blas. lo. Bapt. Lanfr. de Orian. & Maran. ad quos in isto articulo me remisi lib. preced. cap. 2. num. 694.

AMPLIA VII. notabiliter, vt habeat locum et- 258 iam coram iudice, ad quem petitur reductio ad arbitrium boni viri a laudo arbitri, seu arbitramento arbitratoris, quia coram eo durat, quantum durat instantia causæ principalis secundum communem * * opinionem, de qua testatur, & sequitur Lanfran. de Orian. tract. de arbitr. diuis. 7. quæstio. 21. num. 53. tom. 3. par. 1. fol. 220.

Contra istam ampliationem: quod enim durer, quantum durat instantia causæ appellationis, videntur sentire Gloss & Ang. quos citat Lanfr. vbi supra. & in terminis nostris ita putat Papien. in pract. form. libell. quo agit ad poen. compromiss. in gloss. nec reductio. num. 7. vers. circa predicta. fol. 460.

Alii dicant, quod instantia reductionis ad arbitrium boni viri durabit, quantum durauit compromissum, vt refert Papien. vbi supra.

In foro Capitolino ex forma statutorum Urbis lib. 259 1. cap. 176. causa reductionis ad arbitrium boni viri debet terminari infra tres menses.

AMPLIA VIII. vt habeat locum, etiam si liti- 260 gator, pendente lite, moriatur, quia nihilominus instantia non perit, sed continuatur in heredem, Bar. in l. 78. Lucius. §. rogatus. ff. ad senatucons. trebell. Socc. cons. 31. prosequendo ordinem. num. 8. vers. avertendum est lib. primo. & Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. ampliat. 6. num. 12. & quod instantia incepta per prædecessorem transiat in singularem successorem tenuit Rota, vt testatur, & sequitur Mohed. decis. 1. alias 41. post non paucam. de iudic. quæta refert, & sequitur M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. cap. 13. num. 4. tom. 5. fol. 219. & adde quæ scripsi supra art. 6. num. 161. vbi loquutus sum de instantia fatalium, sed circa totam materiam huius ampliationis potestis tamen videre ea omnia, quæ late cumulauit Añ. in prax. iudic. §. 2. cap. 12. & 13.

AMPLIA IX. vt habeat locum etiam in causa 261 nullitatis, quia & si de nullitate possit agi vsque ad triginta annos, vt retuli, & sequutus sum supra sub nu. 162. & infra qu. 19. rem. 1. concl. 7. nu. 1. tamen instantia iudicii in causa nullitatis ducat triennio, sicut durat reliquæ instantiæ; non enim inuenitur, quod causa nulli-

nullitatis habeat determinatam instantiam per aliam legem, quam per l. 11. *properandum*. C. de iudic. Bald. Franch. Card. Alex. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra sub num. 102. *vers. tamen instantia*. vbi vide.

262 **DECLARA** hanc ampliationem, ut procedat simpliciter, quando intentatur nullitas de per se, seu principaliter cum appellatione, quia tunc eius instantia durat triennio, ut ex Franch. retuli & sequutus sum supra hac ead. q. num. 96. in fine, & currunt simul tempora instantiae appellationis, & instantiae nullitatis, quando fit simul prosecutio, ut ibidem dixi, & sic instantia appellationis absoluetur biennio, & instantia nullitatis triennio.

Secus quando nullitas venit incidenter, & adherenter appellationi, quia tunc perit cum instantia appellationis, vide supra num. 101. & infra qu. 17. limit. 2. in fine sub num. 151.

263 **AMPLIA X.** ut hanc instantiam praefixam a iure communi partes prorogare non possint, testibus Glos. Cyn. Bar. & alijs, quos citavi, & sequutus sum infra num. 330. in tertia differentia.

264 **LIMITA I.** hunc eandem communem conclusionem, positam supra num. 241. dum dixi, instantiam durare solum usque ad triennium, ut non procedat in causis fiscalibus, quae pertinent ad publicas functiones, quia in eis instantia nunquam perit l. 11. *properandum* & ibi Glos. in verbo *fisco*. & in verbo *functiones*. & Cyn. num. 1. C. de iudic. Abb. in cap. penult. venerabili. num. 9. in fine *vers. in causis vero fiscalibus*. de iudic. Mart. Landen. tractat. de fisco. quest. 187. tom. 12. fol. 5. & Francisc. Lucan. tract. de priuileg. fisco. 28. fol. 7. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. limit. 6. numer. 20. fol. 241. Hier. Zannet. tractat. de differ. iuris civil. & canon. differ. 30. num. 44. tom. 1. fol. 201. & Asin. in prax. iudic. in principio, cap. 3. sub num. 34. *vers. verum enim*. & publica tributa dicuntur publicae functiones Glos. & Maran. vbi supra.

265 **EXTENDE** hanc limitationem, ut procedat non solum quando fiscus est actor, quo casu interest fisci instantiam non perire & fauore causarum fiscalium est introducta ista limitatio, Beninten. decis. 76. nota lite numer. 2. sed procedit etiam quando fiscus est reus, ut late deducit, respondendo contrariis. idem Beninten. ead. decis. 76. num. 7. in fine *vers. in contrarium*. & num. 8. & seq.

266 **LIMITA II.** ut non procedat in Consistorio Principis, id est, quando causa ventilatur coram Principe, quia coram eo instantia est perpetua, & nunquam perit, Bal. conf. 217. *ego puto. versus finem*. num. 5. *vers. illud etiam*. lib. 3. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. limit. 2. num. 15. fol. 240. Asin. in prax. iudic. in princip. cap. 3. numer. 28. & Assl. in constitut. hac lege. not. 3. sub num. 6. in fine, ibi sed in contrarium. & numer. 7. libr. 1. & quod instantia in consistorio Camerae Imperialis non pereat triennio, sed duret perpetuo, scribit Mynsing in sing. obseru. cent. 2. obseru. 48. in consistorio. num. 4.

Confirmatur primo haec limitatio, quia instantia appellationis nunquam currit coram Principe propter eius legitima impedimenta, & occupationes, testibus Abb. Franch. Card. Alex. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra num. 131. *vers. restringe tertio*. art. 3. cas. 4.

Ergo idem dicendum est de instantia primae causae, & multo magis secundum Asia. d. cap. 3. sub n. 28.

Huic confirmationi, & Asinio potest responderi, non esse eandem rationem inter instantiam primam,

& instantiam secundam, quia in prima non perit ius partis, sicut perit in secunda, & ideo facilius perit prima, quam secunda.

Confirmatur secundo, quia Princeps habet liberum arbitrium, & qui habet liberum arbitrium non ligatur lege instantiae, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum seq. limit. num. 271.

EXTENDE I. hanc limitationem, ut habeat locum in Rege Francorum, qui francus est a iure Romano, & dedignatur legibus subiecti, non tamen dedignatur sacros canones imitari, Bal. d. conf. 217. sub n. 5. lib. 3. quem refert, & non impugnat Assl. d. constit. hac lege. not. 3. sub num. 6. lib. 1.

EXTENDE II. ut habeat locum etiam in aliis Regibus, qui habeant liberum arbitrium, Assl. vbi supra licet prius ex Glos. quam citat, dixerit contrarium; sed illa Glos. nihil in meo libro.

EXTENDE III. ut habeat locum etiam quando causa est Principi referenda, quia, donec habeatur responsum a Principe, non currit instantia, Luc. de Penn. quem refert, & sequitur Assl. d. constitut. hac lege, not. 3. sub num. 6. lib. 1. & Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. limit. 15. numer. 38. fol. 244. & quod postquam causa est consilio permissa in Parlamento, amplius non sit peremptio instantiae, quia non est in potestate partium, ut causa finiat, scribit Rebuff. tractat. de appell. art. 14. gloss. vna. n. 8. tom. 3. fol. 515.

RESTRINGE eandem limitationem, ut non habeat locum in magistratu, qui iudicat nomine regis, ut puta in sacro regio Conf. Neap. quia in eo currit, & perit instantia, Assl. in d. constitut. hac lege. not. 3. numer. 7. lib. 1. & ita intelligas eum in decis. 283. *dis est*, sub numer. 4. & quod in sacro regio Consilio Neapo. instantia pereat & infusetur in eodemmet sacro regio Conf. testatur Vrul. ad Assl. d. decis. 283. num. 9. *vers. circa etiam*.

Confirmatur haec restrictio, quia licet delegatus Principis iudicet nomine Principis, tamen coram eo currit tempus instantiae.

Confirmatur secundo, quia coram delegato Principis currunt fatalia appellationis, ut ex Rot. M. Ant. Bard. & Odd. retuli, & sequutus sum supra num. 133. *vers. subrestringe*. art. 3. cas. 4.

Confirmatur tertio, quia licet quis possit procedere iure regio, seu manu regia, tamen ab eius sententia potest appellari, licet non possit appellari a sententia lata ab ipso Rege, secundum ea, quae disputando, & respondendo adduxi quest. seq. limit. 1. num. 70. & seqq. sed contra istam confirmationem scripsi ibid. limit. 5. num. 6.

Confirmatur quarto, quia fatalia habent locum in sacro regio Conf. Neap. ut dixi supra num. 134. licet non habeant locum in ipso Rege, per ea, quae dixi supra num. 131. art. 3. cas. 4.

Contra hanc restrictionem firmat Maran. in suo spec. par. 5. in verbo & omnia fiant durante instantia. limit. 2. sub numer. 15. fol. 241. quem refert, & sequi videtur Asin. in prax. iudic. in principio, cap. 3. sub n. 30. & 31.

Non recedas a restrictione.

LIMITA III. ut non habeat locum in iudice, habente liberum arbitrium in procedendo, quia tunc instantia non perit triennio, Alex. conf. 50. *visis altis*. col. 3. num. 5. *vers. pro hoc facit*. & col. fin. sub num. 13. *vers. non obstat*. libr. 2. & Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. limit. 3. num. 16. quod

tenet

sentit etiam Affl. in constit. hac lege. not. 3. num. 6. versus fin. lib. 1. dum scribit, quod Rex non ligatur lege instantiæ, quia habet liberum arbitrium.

272 Secus est, quando iudex habet liberum arbitrium solum in sententiando, quia tunc ligatur instantia, Alex. & Maran. in locis supra proxime citatis, & ita intelligas tu Felyn. in cap. penult. venerabilis. sub numer. 3. vers. adde quod si statutum. de iudic. dum dicit, quod si statutum dat alicui liberum arbitrium, nihilominus tenebitur expedire causam intra instantiam iuris communis.

273 LIMITA IV. vt non habeat locum, quando iudex, coram quo causa fuit incepta, moreretur, vel esset remotus ab officio, & causa esset prope finem triennii, quia isto casu successor daretur alius integer annus, l. 11. properandum. §. si autem vtraque. C. de iudic. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. limit. 9. nu. 28. fol. 244.

274 INFERO ex hac limitatione, iuridica esse statuta Sublacensia lib. 1. cap. 6. dum, ordinando instantias causarum civilium, & criminalium, prorogant instantiam vsque ad certum terminum successor in officio, quoad causas pendentes, & inchoatas coram suo predecessore: aduertendo, quod illi duo menses in civilibus, & ille sesquimensis in criminalibus, assignati successor, intelliguntur, dummodo, computatis temporibus, quibus causa durauit coram predecessore, remaneat integra instantia; secus si non remaneret integra instantia, vt puta, quia coram predecessore steterit causa per decem dies, quia isto casu successor daretur longior terminus ita, vt coniunctus cum primo constitueret integram instantiam: nam, cum statutum intendat augere instantiam ratione mutationis, absurdum esset, quod minueret.

Statuta etiam Lucensia lib. 4. cap. 47. eadem ratione admodum iuridica, & clariora sunt; dum disponunt, quod instantia causarum criminalium coram Prætoribus duret per duos menses, & si, pendente termino predicto, successor habeat, & de termino dictorum duorum mensium non superesset mensis integer, superaddunt ipsi successor tot dies in illa instantia, qui constituent mensem integrum, ideoque si coram predecessore effluxissent quinquaginta nouem dies, tunc Prætori successor intelligerentur superadditi alii vigintinouem dies, sicque haberet vnum diem, qui superest de instantia inchoata coram predecessore, & viginti nouem, qui dantur sibi, qui constituent vnum mensem, quia illa statuta volunt, quod successor non possit habere breuius tempus, quam vnus mensis ad finiendam causam ceptam, & non finitam coram predecessore; quod si de instantia inchoata coram predecessore superest vnus mensis, nulla sit temporis additio ipsi successor, sed debet causam infra illum mensem expedire: Ex quibus resultat etiam conclusio, quod instantia causæ criminalis, agitata coram predecessore, non potest coram successore excedere tres menses: nam si coram predecessore durauerit vsque ad sexagesimum diem, & die sexagesimo habuerit successorem, tunc, quia successor nullum diem habet ex instantia predecessoris, habebit integrum mensem, sicque illa instantia mutatione iudicis habebit vitam trium mensium.

Sed aduertendum est, quod præfata statuta non præfigunt aliquam instantiam causæ, sed solum imponunt pœnas iudici non expediendi causam, &

ideo remanet instantia iuris communis, & consequenter licet lapsa sint præfata tempora statutaria, tamen acta nullatenus pereunt, & sententia potest valide ferri, dummodo feratur intra instantiam iuris communis, quia statuta non corrigunt instantiam iuris communis, sed accelerant iudices metu pœnarum.

LIMITA V. vt non procedat de iure canonico, quia de iure canonico instantia est perpetua, cap. penult. venerabilis. & ibi Canonista de iudic. & ibidem Marian. Soc. sub num. 13. vers. vltimus quæro, & sub num. 14. inter tract. diuers. de iudic. tom. 3. par. 1. fol. 97. Ias. in l. 11. properandum, num. 27. vers. in ea gl. C. de iudic. Cassad. decis. 5. erat in vna. numer. 4. vt lit. pend. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. limit. 1. num. 14. fol. 240. Vant. tract. nullit. rubr. de nullitate ex defectu iurisdictionis & vnde & c. nu. 126. vers. in super aduertias, tom. 4. fol. 390. Gamb. de auth. legat. de later. lib. 3. nu. 469. tom. 13. par. 2. fol. 172. Hier. Zannet. tract. de differen. iur. civil. & canon. differ. 30. n. 43. tom. 1. fol. 201. Mandos. tract. de annual. cas. n. 133. tom. 17. fol. 214. Asin. in prax. iudic. in princip. cap. 3. nu. 22. & alii, quos retuli, & sequutus sum, lib. preced. cap. 2. nu. 687. & de communi * testantur multi ex citatis, & esse communem * retuli, & sequutus sum sub d. num. 687. & ita practicari testatur Ant. de Buttr. in d. cap. venerabilis. sub nu. 9. de iudic. & quod hic in Curia nunquam finiatur causa, nisi per sententiam, scribit Rot. decis. 10. alias 411. si lite pendente, num. 3. vt lit. pend. in nou.

Ratio huius limitationis est, quia de iure canonico potest appellari a qualibet interlocutoria, vt ex Pet. de Bellaper. Cyn. Paul. de Castr. Franch. & aliis retuli, & sequutus sum infra q. 17. limit. 47. membr. 1. num. 73. sublimit. 1. & cum possit appellari a qualibet interlocutoria, instantia causæ principalis debet esse perpetua, quia si esset triennii, vt plurimum periret, prout hanc rationem ex Bal. & Asin. retuli d. limit. 47. membr. 1. num. 74.

Contra hanc rationem insurgit Rom. cui videtur adhærere Ias. in l. 11. properandum. versus finem, sub num. 27. C. de appell. dicens, quod etiam in causa appellationis potest appellari ab interlocutoriis; & tamen, inquit, ius canonicum limitauit instantiam appellationis, vt duraret solum per biennium, sicut disposuit etiam ius civile.

Contra eandem rationem facit, quia dum pœdet lis super emergenti seu incidenti, non currit instantia, testibus Abb. Io. de amic. & aliis, quos retuli, & sequutus sum infra sub nu. 316. in 2. differ. cas. 2. vers. confirmatur. quia reus appellans ab interlocutoria præstat impedimentum, & ideo non currit instantia secundum communem * opin. quam retuli, & sequutus sum d. cas. 2. num. 316.

Contra eandem facit, quia hodie in statu ecclesiastico ex pluribus Apostolicis constitutionibus in materia appellandi ab interlocutoriis seruetur ius civile; & tamen instantia est perpetua.

Ratio igitur, qua potuit moueri ius canonicum, potest esse, quia, perempta instantia, solet disputari de impedimento, eoque probato, datur restitutio in integrum aduersus lapsum instantiæ, etiam non resectis expensis, & quandoque instantiæ cursus dicitur fuisse impedimento retardatus, & aliquando datur restitutio, resectis expensis, & in omnem peiorem casum, resectis expensis, renouatur instantia, prout de istis tgi infra num. 306. & seqq. vbi videas, & 324. &

ideo ex peremptione instantiae non solum non terminantur lites, sed saepe ex ea oriuntur aliae, & protrahuntur, dum de impedimentis, & restitutione disputatur.

276 EXTENDE I. hanc limitationem, ut habeat locum etiam in instantia coram arbitris, ut ex Ant. de Burr. Abb. Corn. & aliis retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 2. nu. 687.

EXTENDE II. ut haec iuris canonici dispositio seruetur in Regno Francia, ubi lites de consuetudine protrahuntur ultra triennium, & quandoque ultra triginta annos tam in Curia Parliamentorum, quam in aliis inferioribus, Rebuff. in repet. l. vnica, not. 1. nu. 5. C. de senten. qua pro eo quod inter. & c. fol. 356.

277 DECLARA I. hanc limitationem, ut quamuis instantia perpetua sit, tamen ex dispositione Sacri Concilii Tridentini, cap. 20. sess. 24. de reformat. omnes causae, ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram ordinariis debent omnino saltem infra biennium a die motae litis terminari, alioquin post id spatium liberum est partibus, vel alteri illarum iudices superiores, alias tamen competentes, adire, qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quamprimum terminari curent.

278 SVBDECLARA I. istam declarationem, ut Concilium Tridentinum non praefigat instantiam causis, & ideo, lapso biennio, acta non pereunt, & partes, si volunt, possunt prosecui litem coram eodem ordinario, & sententia, quam ordinarius proferet, nunquam erit nulla ex lapsu instantiae.

279 SVBDECLARA II. ut Concilium Tridentinum procedat solum in causis spectantibus ad forum ecclesiasticum, in quibus loquitur, & non in causis prophanis, quae idcirco non auocantur ex lapsu biennii, Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. extra Rom. cur. cap. 6. sub nu. 82. fol. 79. in 2. impress.

280 SVBDECLARA III. ut ista auocatio fieri non debeat, nisi praecedente negligentia ordinarii, & ideo debet ordinarius fuisse prius requisitus pro expeditione causae, ut post Marches. retuli, & sequutus sum infra quest. 17. in ampliat. num. 55. ampl. 16. & quod requiratur negligentia Episcopi, alias Nuntii, & Legati non possint se intromittere, disponit idem Concilium Tridentinum, quod ad hoc citavi etiam supra lib. 1. cap. 66. sub numero 12. ubi videas, quia multa scripsi de auocatione causarum propter negligentiam iudicum: Et, an requisitio facta coram antecessore pro expeditione causae constituat successorem in negligentia, vide Marches. eod. cap. 6. numero 79. versus finem, fol. 78. & quomodo debeat fieri requisitio, & quoties vide infra d. quest. 17. ampl. 16. nu. 50. & seqq. & an debeat fieri in actis vide supra hac eadem quest. sub num. 181. vers. imo quod si stat. art. 9.

281 DECLARA II. ut ista limitatio, sicque ius canonicum sit seruandum in Curia Romana, & in quolibet foro ecclesiastico, & in omnibus terris subiectis ecclesiae, prout declaravi lib. preced. cap. 2. nu. 691. & seqq. ubi videas.

ABSOLVTIS limitationibus, quibus prosecutus sum casus, in quibus instantia est perpetua, & ideo durat ultra triennium & biennium: Nunc sequentibus declarationibus prosequar casus, in quibus instantia est minor triennio, & biennio.

282 DECLARA I. ergo eandem conclusionem, po-

fitam supra num. 241. ut non habeat locum, quando instantia est breuiata per statutum, vel rescriptum principis, ut puta quia princeps committit causam finiendam infra tres menses, Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia. limit. 4. num. 17. fol. 241. Et quod instantia possit moderari, & breuiari per statutum, praesupponunt de plano Doctores, citati infra num. 288. in illo articulo, an sententia, lata post lapsam instantiam statutariam, sit valida, & in plerisque locis extant eiusmodi statuta, quae instantiam iuris communis abbreviant, & omnino seruanda sunt, ut scribit Odd. tract. de restit. in integr. q. 67. art. 1. num. 9. & quod communiter contingat, instantiam iuris communis abbreviari per statuta, testatur etiam Mar. Socc. in cap. venerabilis, art. 16. sub nu. 39. in fine, vers. secundo casu, de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 99. & quod instantia, praefixa a iure communi, hodie communiter per statuta terrarum, ac constitutiones locales alteretur, testatur Vant. tract. nullit. rubr. de nullit. ex def. iurisdict. & vnde & c. num. 117. in fine, vers. & quantum, como quarto, fol. 390. & demum quod ubique communiter statuta limitent instantiam causarum vsque ad duos, vel tres menses, testatur Ial. in l. 11. propterandum, sub numer. 23. limit. 5. C. de iudic.

Nam hic in Vrbe ex dispositione statutorum Urbis lib. 1. c. 81. omnes causae civiles, etiam executivae, & summariae, in Curia Capitolina vertentes, infra biennium a die litis contestationis, seu pro contestata habitae computandum terminari debent, quo biennio elapso, instantia perit, & actor condemnatur in expensis, & iudex in poenam viginti quinque aureorum, & nihilominus iudex ad instantiam rei tenetur causam expedire, de quo statuto mentionem etiam feci lib. preced. cap. 2. nu. 710.

Instantia compromissi quantum duret in Vrbe ex dispositione statutorum dixi eod. lib. preced. cap. 2. num. 688.

Quantum duret in Regno Neapol. ex dispositione pragmaticae dixi eod. cap. 2. nu. 689.

In Ciuitate Lucensi instantia in causis criminalibus durat per duos menses, ut retuli supra sub nu. 174. vers. statuta etiam.

Et in territorio, statuque Lucensi durat per quadraginta dies, sed possunt Illustriss. Antiani prorogare vsque ad alios viginti dies, & sic ad duos menses, ut patet ex additionibus ad statuta Lucensia, lib. 4. cap. 1. fol. 1.

Et istae instantiae dierum sexaginta in ipsa Ciuitate, & dierum quadraginta in Comitatu extra Ciuitatem seruantur, quando reus est in fortis Curia, seu comparet, & negat inquisitionem.

Sed quando reus est contumax, tunc instantia videtur restringi ad dies viginti octo, seu ad summum ad dies triginta quatuor: nam, aperta via ad inquirendum ex querela, seu aliis indiciis sufficientibus ad formandam inquisitionem, tenetur Praetor, seu alius iudex criminalis in Ciuitate Lucensi formare inquisitionem infra quatuor dies ex dispositione statutorum lib. 4. cap. 1. vel infra decem dies iuxta dispositionem decretorum additionalium ad dictum lib. 4. malefic. cap. 1. loquentem de processibus formandis a iudicibus criminalibus territorii Lucensis: qua inquisitione formata, citari debet reus inquisitus duabus vicibus, & vtraque vice cum termino non minori trium dierum ad comparendum,

& se excusandum, vt disponunt eod. lib. 4. cap. 19. & cap. 20. lapsis istis sex diebus; & visis citationum relationibus, ponitur in primo banno cum termino octo dierum ad comparandum, & se defendendum, &c. & elapsis octo diebus, habetur pro vero contumace, & pro confessio, vt in d. cap. 20. & tenetur iudex infra alios decem dies immediate sequentes proferre sententiam ad bancum iuris, prout de sententia proferenda disponunt eadem stat. lib. 4. cap. 21. & de termino decem dierum disponit decretum additionale ad dictum cap. 20. lib. 4. reo sic condemnato, debet iudex eundem expectare sex diebus integris a die latæ sententiæ computandis, & si comparuerit, debet audiri, & totum tempus, quod steterit contumax in primo, seu secundo banno detrahi debet de tempore instantiæ duorum mensium; quod si infra dictos sex dies non comparuerit, sententia transit in rem iudicatam, vt disponunt eadem statuta d. cap. 21. lib. 4.

286 Similiter restringitur, quando reus comparet, & fatetur delictum, quia tunc, assignatis octo diebus post confessionem secundum quod disponunt statuta eod. lib. 4. cap. 39. non debent iudices expectare, prout expectabant, finem instantiæ ad ferendam sententiam, sed debent eam proferre infra sex dies immediate sequentes ex dispositione decreti additionalis ad d. cap. 39. lib. 4.

287 Statuta illa, seu verius eorum additionalia decreta habent etiam in quibusdam casibus criminalibus, breuiiores instantias; nam in causis pallinorum, aliorumq; instrumentorū ad interficiendos columbos instantia est dierum quindecim ex dispositione decretorum additionalium ad cap. 183. lib. 4. statutorum fol. 79. & ex forma statutorum Fondaci, lib. 3. cap. 6. in fin. fol. 112. est dierum viginti quinque.

In causa impediti sequestri instantia durat per quatuor dies ex dispositione dictorum decretorū additionalium ad cap. 116. lib. 4. statutorum fol. 54. in fin. & 55.

In causa fracti sequestri instantia durat per quindecim dies ex dispositione eorundem decretorum ad cap. 116. lib. 4. fol. 56. & 57.

Verum decreta præfata additionalia sunt sæpe ad tempus, quod est notatum in eorum margine.

In causis damnatorum datorum instantia durat centum diebus continuis, cap. 179. lib. 4. statutorum.

In Abbacia Sublacensi quanta sit instantia ex dispositione statutorum dixi lib. præced. cap. 2. nu. 711. & hic supra limit. 4. vers. infero. nu. 274.

288 SVBDECLARA I. hanc declarationem, vt in his instantiis, quæ vel a statuto, vel a lege ipsa in aliquo particulari casu breuiiores præfiguntur ea, quæ est generaliter præfixa in omnibus casibus a l. 11. properandum C. de iudic. sint multum consideranda verba statuti, seu legis; quia tempus potest præfigi parti, potest præfigi causæ, potest præfigi iudici, & potest præfigi actioni iuxta longam declarationem, quam faciunt Bar. in d. l. properandum numero sexto, vers. quero quid si sententia, Bal. numero sexto, ibi. modo quero quid si statutum, & Salyc. sub numero 3. ibi. ideo & notabiliter attende. & ego eorum vestigia sequutus complexus sum infra num. 341. 351. & seqq. & sub breuiori distinctione lib. præced. cap. 2. num. 709. & 711. & quando instantia est præfixa causæ, seu liti, sententia lata post instantiam est nulla, secus si est præfixa iudici, quia est valida, dummodo sit lata intra instantiam iuris

communis, vt retuli, & sequutus sum d. cap. 2. nu. 709. & seqq. & infra differentia 4. nu. 353.

Quomodo cognosci possit, an instantia sit præfixa iudici, vel instantiæ tantum, quando ex verbis legis, seu statuti clare non apparet, & quid in dubio præsumendum sit, vide infra num. 356. vers. sed ad.

SVBDECLARA II. vt prædicta statuta, quæ 289 dum præfigunt instantiam iudici, imponunt ei pœnam, si non expediuerit causam infra illum terminum statutarium, non habeant locum, nisi petita fuerit iustitia a parte cum protestatione contra iudicem, Par. de Put. tract. de syndic. in verbo, an & quando, nu. 3. & 4. tom. 7. fol. 240. & in verbo. negligentia, nu. 3. & 4. fol. 286. & quod statutum non habeat locum, nisi iudex fuerit requisitus, scribunt Franch. in cap. 8. ex ratione, in vltimis verbis, de appell. Felyn. in cap. 11. significauerunt. sub numer. 4. ibi. bene facit, de except. & in cap. penult. venerabilis, numero 20. vers. & nota quod iudex. de iudic. l. 1. in l. 11. properandum, numero 15. vers. si tamen statutum. C. de iudic. & Rip. in l. vlt. num. 6. & 7. vers. quarto infertur. ff. de damn. infec. & communiter * omnes in diuersis locis scribunt, quod statutum, mandans iudici, quod teneatur determinare lites intra certum tempus sub tanta pœna, intelligitur, si fuerit requisitus, vt licet cognoscere ex pluribus ad id cumulatis per Afm. in prax. iudic. §. 2. cap. 17. numero 1. & 2. fol. 33. & pro hac subdeclaratione vide etiam, quæ scripti lib. præced. cap. 1. nu. 59.

SVBDECLARA III. vt quamuis iudex requi- 290 situs etiam cum protestatione non determinauerit causam, tamen non incurrit pœnam sequentibus casibus.

Primus casus est, quando iudex ex iusta, & necessaria causa, concernente eius personam impeditus non potuit causam expedire, vt puta, quia fuerit infirmus, vel ex necessaria causa fuerit absens; & generaliter loquendo de quolibet impedimento. scribit Franc. Aret. in cap. penult. venerabilis, sub numer. 8. ibi. aduerte tamen quia licet. de iudic. Ratio, qua moueor, est, quia, quod de iure non tenet, nequit pœnæ vinculo alligari, Rot. Ioan. Dilect. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 57. sub numero 6. sed præceptum factum a statuto, quod iudex impeditus faciat, quod facere non potest propter impedimentum, non tenet, & est ipso iure nullum, quia obligat, & continet impossibilia, Papien. & Neurz. quos retuli, & sequutus sum d. cap. 57. numero 6. & quæ impossibilia sunt siue de facto, siue de iure nullatenus attenduntur, Abh. & Jacob. de Zoch. quos retuli, & sequutus sum eod. cap. 57. numero 6. Ratio etiam est, quia statuta puniunt negligentiam iudicis; at iudex, qui est impeditus, non dicitur negligens: ergo non punitur; & ideo Par. de Put. tract. de synd. in verbo. negligentia intra quantum tempus, numero sexto, tom. 7. fol. 286. dicit, quod iudex non dicitur negligens, seu non stare per iudicem, quando esset impeditus multitudine causarum, vt in curia principis, subdens sub numero 7. & 8. quod per ista poteris fauere iudici in syndicato.

Secundus casus est, quando fuit impeditus facto 291 partium, vt puta, quia sapius appellauerint ab interlocutoriis, quo casu instantiam suspendi, retuli & sequutus sum infra sub numer. 316. vers. confirmatur, & quod impedito ex facto aduersarij non currant fatalia, retuli, & sequutus sum supra numer. 61. & seqq. artic. 3. cas. 2. & quod actori impedito ex facto rei

non currat instantia, retuli & sequutus sum ex cōm-
opin. infra num. 316. vers. tamen in secunda differentia. Igi-
tur durante instantia non efficitur locus pœnæ. Et
quod instantia non currat, si testes accusentur de
falso, refert, & sequitur Catald. tract. de synd. num. 46.
in fine, tom. 7. fol. 353. & quod capitaneus, qui tenetur
sub pœna intra quinquaginta dies continuos cau-
sas criminales terminare, non incurrat pœnam, si
accusatus de homicidio testes intra eodem quin-
quaginta dies accusauerit de falso, & ista fallitatis
querela non appareat calumniosa, refert, & sequi-
videtur Par. de Put. tract. de synd. in verbo, dicit constitu-
tio principis, in princ. tom. 7. fol. 270. & tenet aperte Ma-
rian. Socc. in cap. venerabilis, articu. 23. sub numero 45.
vers. sed quero circa predicta, de iudic. inter tract. diuers. tomo
3. part. 1. fol. 100. vbi hoc limitat, nisi remaneat suffi-
ciens numerus testium ad eum condemnandum,
& quod instantia trium mensum præfixa causæ
non se extendat ad eam causam, in qua pereretur
dilatio ad examinandos testes vltimarios, seu
existentes in longissimis partibus, quia, durante di-
lacione, non currit illa instantia, retuli, & sequutus
sum lib. preced. capit. 3. numero 201. & 202. vbi declara-
ui; & demum, quod vbi iudex non fuit in culpa,
non expediendo processum, non debeat esse in pœ-
na, & excusetur iudex, qui non potuit causam ex-
pedire intra tempus statutum, refert, & sequitur
Catald. tract. de synd. numero 49. d. tomo 7. folio 353. &
quando iudex excusetur, si non potuit expedire
causam, vide Par. de Put. tract. de synd. in verbo, an si
partes fuerint impeditæ, numero 1. & seqq. & in verbo, iudex
qui tenetur, sub nu. 2. fol. 271.

²⁹² Quia tamen non expedit iudici disputare in syn-
dicatu de istis impedimentis, & excusationibus,
dantur multæ cautelæ, vt se liberet ab istis vexatio-
nibus.

Prima cautela est, vt iudex, videns breuitatem
instantiæ, præfigat vnico contextu terminos ad pro-
ducendum positiones ad articulandum, proban-
dum, & ad instrumenta producendum, & excipi-
endum, replicandum, & similia, ne currat terminus
iudicii, infra quem instantia debet perire, Bal. in l. 11.
properandum, num. 2. vers. an textu. Salyc. sub nu. 1. ibi, item
ex verbo, Alex. num. 6. vers. item nota ex textu. & Ias. not. 8.
num. 14. C. de iudic. & in nostris terminis Catald. tract.
de synd. nu. 46. tom. 7. fol. 353. Amod. eod. tract. in verbo, in-
choata & formata fuit, numer. 183. fol. 344. & Par. de Put.
eod. tract. in verbo, iudex qui tenetur, num. 2. vers. & isto ca-
su propter breuem, fol. 271.

²⁹³ Secunda cautela est, vt iudex dicat in sententia:
absoluo absoluendum, & condemno condemnandum, seu
vt ex Butr. refert Bal. in l. 11. cum iudex, numero sexto,
vers. quero quid si iudex non potuit examinare, C. de senten.
& interloc. omn. iudic. dicet, absoluo reum, si ex probationi-
bus factis apparet absoluendum, & condemno, si apparet con-
demnandum, & ex Butr. referunt & sequuntur Ant.
de Butr. in cap. penult. sub num. 11. ibi, vbi autem iudici im-
ponitur, Abb. sub nu. 20. vers. item nota aliud singulare, &
Felyn. num. 21. vers. signa cautelam, de iudic. Ias. in l. 11. pro-
perandum, nu. 26. versus finem, ibi, nota etiam in materia,
C. de iudic. Catald. tract. de synd. num. 89. vers. adde si sta-
tutum, tom. 7. fol. 355. & Asin. in prax. iudic. §. 2. cap. 17. sub
num. 4. & 5. fol. 33.

Vel secundum eundem Butrig. posset iudex ad-
dere in sententia, absoluo reum, si ex probationibus factis
& faciendis, &c. quod tamen impugnat Bal. vbi supra,

dicens hoc esse falsum, & ex Bal. refert, & sequitur
Felyn. vbi supra.

Tertia cautela est, vt iudex absoluat reum ab ob-
seruatione iudicii, adiecta causâ, quia sibi de meri-
tis causæ non liquet, vt refert, & sequitur eum de-
claratione Felyn. d. c. venerabilis, sub num. 21. vers. datur
& alia, de iudic. hancq; negatiuam, quod sibi de cau-
sæ meritis non liquet, debet iuramento proprio as-
serere, Catald. d. tract. de synd. numer. 89. in fine, & Par. de
Put. eod. tract. in verbo, dicit constitutio principis, sub num. 1.
eod. tom. 7. fol. 270. & Asin. d. cap. 17. sub num. 5.

Quarta cautela (supposito statuto, quod non
soluens decimam non debeat audiri in causa, &
sententia, quæ pro eo ferretur, non valeat: & eue-
niat casus, vt reus decimam non soluerit, & actor in
causâ nihil probauerit, & instantia labatur, & iudex
sub pœna teneatur sententiam proferre) isto casu,
cum iudex non possit cōdemnare reum, quia actor
non probauit, neq; possit absolueri, quia decimam
non soluit, Bal. cons. 128. statuto cauetur quod non soluens,
num. 4. vers. ad horum intelligentiam, lib. 5. præmissa ele-
ganti disputatione in causâ appellationis a senten-
tia, qua iudex condemnauerat reum, dicit, quod iu-
dex, coram quo vertitur prima causâ, debet absol-
uere reum de facto, cum de iure non possit, vel de-
bet pronuntiare, se propterea pro actore pronun-
tiare non posse, quia non probauit, neque pro reo,
quia non soluit decimam, & per hanc pronuntia-
tionem, inquit, iudex euadet pœnam statuti, hanc-
que cautelam ex Bal. refert, & sequitur Asin. in prax.
iudic. §. 2. cap. 17. sub num. 21. vers. non est etiam, & num. 22.
& seqq. fol. 34.

Alias cautelâs recenset Felyn. quem poteris vide-
re in d. cap. penult. venerabilis, sub num. 21. de iudic.

Neque obstat, si diceres, sententias, vt in dictis
cautelis latas, esse nullas, & paria esse, nullatenus a-
liquid fieri, & nulliter fieri, & consequenter iudex,
qui nulliter pronuntiat, non excusatur a pœna.

Quia respondeo, quod dato, & non concesso, ²⁹⁶
quod sententia in aliquo casu esset nulla, tamen di-
co, quod sententia quamuis sit nulla excusat a lapsu
fatalium, vt tenuit Rot. de qua Put. decif. 374. in vna
Queren. num. 1. & seqq. lib. 2. ergo excusat etiam a lapsu
primæ instantiæ.

Quinta cautela est, vt iudex pronuntiet, prout in ²⁹⁷
schedula, quia talis sententia est valida, vt scribit Bal. in
l. 1. C. de senten. ex breuic. recit. quem retuli, & sequutus
sum infra q. 17. limit. 21. num. 23. vers. hac praxis, & supra
quest. 12. numer. 38. vers. declara, & vbi ex forma statuti
tenetur pronuntiare secundum consilium sapien-
tis, & illa die sibi traditum non sit consilium, pote-
rit pronuntiare hoc modo, Pronuntio secundum consi-
lium ferendum; Bal. in l. 11. cum iudex, numer. 5. vers. quero
quid si iudex per formam statuti, C. de senten. & interl. om. n.
iud. & Maran. in suo spec. par. 5. princ. in verbo, & omnia fi-
ant durante instantia, limit. 18. sub nu. 41. fol. 245. quem
refert etiam Asin. in prax. iudic. §. 2. cap. 11. numer. 24. in
fine, & nu. 25. fol. 23.

DECLARA II. eandem conclusionem, posi-
tam supra numer. 241. vt non procedat, quando in-
stantia est de partium communi consensu breuiata,
quia tunc debet terminari intra illud tempus, quod
partes conuenerunt, quia partes possunt breuiare
tempus instantiæ, quia hoc casu pactum est conso-
num publicæ utilitati, & non contra publicam uti-
litatem, Alex. in l. 11. properandum, numero 18. vers. sicul.

vrum

verum autem instantia possit abbreviari, & l. 1. sub num. 23. vers. quarto limita quod licet C. de iudic. Felin. in cap. penult. venerabilis, declarat. 4. numer. 12. in fine, de iudic. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 8. ann. 22. fol. 242.

299 **DECLARA III.** vt non procedat in causis syndicatus officialium, quia in eis instantia durat quinquaginta dies l. 1. C. vt omnes iudices tam ciuiles quam militares, & l. 3. consiliarios, C. de assess. & §. necessitatem. Auth. vt iud. sine quoque suffrag. Bal. de Perus. tract. de synd. num. 24. q. 3. tom. 7. fol. 225. Par. de Put. eod. tract. de synd. in verbo, & modo videndum est, tom. 7. fol. 237. & Mar. Socc. in cap. venerabilis, sub num. 22. fallen. 7. de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 97. Quorum quinquaginta dierum triginta dantur ad querelandum, & reliqui viginti ad finiendum causam syndicatus, secundum Par. de Put. in d. verbo, & modo videndum est, numer. 1. fol. 237. vel quinquaginta ad querelandum, & alii viginti ad finiendum, vt scribit Bal. vbi supra, & videtur probari ex d. l. 1. C. vt omnes iudices, & c. & syndicatores, qui intra hos viginti dies non terminant, puniuntur decem libris auri, vt disponit textus in d. l. 1. versus finem C. vt omnes iudices tam ciuiles, quam criminales, & hunc terminum syndicatores neque augere, neque minuere possunt, Par. de Put. d. tract. de synd. in verbo, & modo videndum est, numero secundo, tomo septimo fol. 237. etiam de consensu partium, Catald. eod. tract. num. 69. in fine, fol. 354.

Cæterum in plerisque locis Italiae, & forsan in omnibus statuta breuiorem præfigunt instantiam; nam qualis præfigi debeat in Vrbe ad syndicandos iudices Capitolinos habes in lib. 1. cap. 13. & 14. sed nullatenus syndicantur, vt dixi infra q. 19. rem. 4. numer. 4. & seqq. In Regno Neapol. qualis instantia præfigatur, scribit Par. de Put. tract. de synd. in verbo, & modo videndum est, sub num. 2. tom. 7. fol. 237. In statu ecclesiastico habes ex constitutione Piccena lib. 2. cap. 40. In ciuitate Lucensi habes ex capitulis Rotæ c. vlt.

Et in multis locis præfigitur terminus ad querelandum arbitrio syndicatorum attento, quod officiales stant in officiis aliquando anno, aliquando biennio, & triennio, & aliquando plus ad arbitrium Principis, Par. de Put. vbi supra.

300 Finito ergo officio iudicis, debet iudex stare in syndicatu tempore prædicto, & syndicari debet de iure communi a Præfecto Prætorio, & Episcopo, §. necessitatem, Auth. vt iudic. sine quoque suffrag. Bal. de Perus. tract. de synd. num. 17. tom. 7. fol. 225. Aug. de Perus. eod. tract. numer. 1. fol. 226. August. Dulcet. eod. tract. numero 13. tom. 7. char. penult. & Par. de Put. eod. tract. in verbo, suspicio an syndicatores, sub numero primo, folio 313. dicens, quod de iure communi syndicatores sunt Præfectus prætorio, & Episcopus, seu Vicarius, vel successor in officio.

Verum de consuetudine, & ex dispositione statutorum alii, quam isti, eliguntur syndicatores, maxime, quia hunc Præfectum prætorio in Vrbe non habemus, & iurisdictio Episcopi ad syndicandum non est in vsu, Aug. Dulcet. vbi sup. & quod iurisdictio Episcopi recesserit in hoc ab aula testatur etiam Bal. de Perus. d. tract. de syndic. sub. n. 17. fol. 225. & vbi a statuto, vel consuetudine non est prouisum, successor in officio est syndicator, Bal. d. Perus. de tract. de syndic. n. 18. & 19. fol. 225. vel quilibet Præses Prouinciae, August. Dulcet. vbi supra sub. n. 13. sed qui hodie habeantur loco Præfecti prætorio vide infra q. 16. limit. 9. num. 3.

DECLARA IV. vt non procedat in causa naufragii, quia debet terminari infra biennium, l. penult. de submersis, C. de naufrag. lib. 11. Marian. Socc. in cap. venerabilis, sub num. 22. fallen. 10. de iudic. inter tract. diuersorum tom. 3. par. 1. fol. 97.

DECLARA V. vt non procedat in caussa discussionum, quæ agitur inter creditores, quia eius instantia est trium mensium inter presentes, & quoad absentes citra montes est sex mensium, & quoad absentes ultra montes est nouem mensium ex bulla 84. Pii IV. reformatio signaturæ iustitiæ, in bullario, fol. 774.

§ **SECUNDA** differentia est, quod non omnino eiusdem impedimenti, quibus retardatur cursus fatalium, videtur retardari cursus primæ instantiæ: imo illa distinctio impedimentorum, quam in fatalibus retuli, & sequutus sum supra num. 44. art. 3. in prima instantia, videtur omnino cessare, quia in prima instantia impedito currit omnino tempus irreparabiliter, vt scribunt Felin. in cap. penult. venerabilis, in 1. conclus. num. 4. de iudic. & in omnibus casibus. Socc. conf. 31. prosequendo ordinem, num. 9. & 10. vers. & similiter, & num. seqq. lib. 1. Capic. decis. 11. in caussa Federici, num. 14. in fine, vers. secundo respondetur, & num. 15. & 16. Et ratio differentiæ est, quia, vt loquendo de impedimento præcedente ex facto iudicis, considerat Cyn. in aurb. item si appellatione, q. 2. nu. 2. C. de tempor. & repar. appell. fol. 471. & post eum Paul. de Castr. in aurb. si tamen, C. eod. ign. in l. 3. §. eleganter, num. 85. ff. ad senat. sc. Syllan. & Asin. in prax. iudic. §. 2. cap. 6. num. 5. appellans per lapsum fatalium perdit ius suum, ex quo sententia lata transit in rem iudicatam, & ideo impedimentum debet facilius retardare cursum fatalium; At lapsus primæ instantiæ non tollit ius partis, sed solum perit instantia, & ideo difficilius debet impedimentum retardare eius cursum, & consequenter videtur indistincte concludendum, quod tempus impedimenti nunquam subducatur de tempore instantiæ.

Contra istam secundam differentiam facit, quia Boer. decis. 247. nunc ad secundam, num. 13. & 14. vers. & circa vltimam, & Asin. in prax. iudic. §. 2. cap. 6. numer. 2. & in cap. 7. & alii alibi, dum disputant, an tempus instantiæ currat ei, qui est impeditus, promiscue citant iura, & Doct. loquentes de cursu fatalium.

RETENTA differentia, discuro sex casus impedimenti, vt appareat veritas huius secundæ differentiæ.

Primus casus est, quando actor impeditur ex facto proprio, id est, concernente suam personam, vt puta propter infirmitatem, carcerationem, & similia.

Secundus casus est, quando impeditur ex facto aduersarii, puta propter eius cauillationes, & subterfugia.

Tertius: quando impeditur ex facto mixto vtriusque, puta quia fecerunt compromissum.

Quartus: quando impeditur ex facto iudicis.

Quintus: quando impeditur ex facto tertii, puta procuratoris, vel &c.

Sextus: quando impeditur per casus fortuitos, puta propter discrimina viarum, propter vim ventorum, & similia.

CAPITO primum casum: quando impedimentum processit ex facto actoris, id est, prosequentis causam: & concludo, quod licet appellans impeditus in primo fatali habeat ipso iure secundum sine

ministerio restitutionis in integrum, vel ipso iure non curat secundum varios casus impediendi, iuxta ea, quae scripti supra numer. 44. & sequentibus. art. 3. cas. 1.

Tamen in prima instantia tempus currit, sed datur restitutio, Abb. in c. penult. venerabilis, sub numer. 9. versus finem, ubi si vero stat per eum, & Marian. Socc. art. 23. sub nu. 44. vers. circa primum, de iudic. idem Socc. d. conf. 31. num. 10. vers. & similiter, lib. 1. & Capic. d. decis. 11. num. 15. & in hanc conclusionem potest etiam allegari Felyn. in d. cap. penult. venerabilis, conclus. 1. numer. 4. de iudic. dum scribit indistincte, quod impedito currit irreparabiliter tempus in prima instantia, & de opin. * communi * testatur Abb. ubi supra.

Ratio differentiae est, quia ex lapsu fatalium appellans amittit ius, secus est ex lapsu instantiae, quia pereunt solum acta, ut reruli, & sequutus sum supra num. preced. & infra nu. 322. in fin. vers. ratio.

Imo fatalia, & prima instantia in hoc non videntur differre, quia tempora fatalia sunt breuiora, & tamen, lapsu secundo anno, tertius non datur, nisi per viam restitutionis in integrum, iuxta ea, quae scripti supra sub num. 27. & 28. art. 2.

Ergo, si in fatalibus, in quibus tempus est breuius, & agitur de maiori praesudicio, currit tempus secundi anni, a fortiori debet currere in prima instantia.

Contra hanc conclusionem faciunt multa; quod enim actori impedito infirmitate, vel carceratione non curat tempus instantiae, suadetur ex tribus.

Primo ex regula generali; quia non valenti agere non currit praescriptio, Balb. & Rot. diuers. quos reruli, & sequutus sum lib. preced. cap. 3. num. 95. in fin. sed is, qui est impeditus infirmitate, aut alia simili causa, non valet agere, & prosequi: ergo non debet ei currere instantia triennalis, quae est in effectu praescriptio quaedam.

Secundo, quia lex docet, melius esse in tempore occurrere, quam post exitum vindicare; sed omnes admittunt, dari isto casu restitutionem in integrum aduersus lapsum instantiae: Ergo opportunus prouideret lex, si statueret tempus non currere.

Tertio, quia non est absolute verum, quod tempus currat irreparabiliter in quolibet casu impediendi, ut patet ex his, quae scripti infra nu. 316. & seqq.

RETENTA conclusionem, quae communiter tenetur.

305 EXTENDE eam, ut procedat non solum in casu, quo est legitime impeditus, sicut in isto casu loquuntur Abb. in d. cap. venerabilis, sub numer. 9. & Mar. Socc. sub numer. 44. vers. circa primum, de iudic. etiam quando non fuit legitime impeditus, quia adhuc daretur ei restitutio in integrum, relictis tamen expensis, ut in cas. seq. restrictionis.

306 RESTRINGE I. declarando eandem, ut impedito detur restitutio in integrum aduersus lapsum instantiae, relictis tamen expensis, argumento textus in l. 11. properandum, §. sin autem alterutra, & l. 13. sancimus, C. de iudic. A fin. in prax. iudic. §. 2. cap. 16. num. 9. in fine, & num. 10. fol. 32. & quod si adhit negligentia petentis restaurationem instantiae, consueuerit tunc Regia Curia eam concedere, relictis tamen expensis, ita quod aliter is agere non possit, testatur Andr. de Ifern. quae referunt, & sequuntur Boer. decis. 247.

nunc ad secundam, sub nu. 11. vers. sed ubi fuisset, & Gramm. decis. 69. in causa nobilis Caroli, sub nu. 3. & quod si currit instantia per negligentiam partis, tunc non restituitur, nisi relictis expensis, disponit pragmat. Regu. Neapol. instantia rubr. de instantia non restituenda, & c. fol. 424. quam etiam citat, hoc idem dicendo, Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 11. nu. 31. & quod, perempta instantia, soleat actor adire Regem, vel sacrum Regium Consilium, ut auctoritate regia infufllet spiritum, refert, & sequitur Maran. eadem limit. 11. numer. 32. fol. 243. & quod Princeps, quando concedit petitam instantiae prorogationem, pars, quae illam obtinet, teneatur parti ad expensas, refert & sequitur Caballin. ad constit. Marchiae lib. 6. cap. 11. num. 9.

Ratio est, quia, perempta instantia, iudex debet 107 actorem condemnare ad expensas, quia licet sit perempta instantia, tamen remanet iudex, quantum ad condemnationem expensarum, Bar. in d. l. properandum, §. illo proculdubio, in fine n. 4. & Bal. q. 2. sub n. 4. C. de iudic. Mar. Socc. in cap. venerabilis, art. 23. sub n. 44. vers. circa primum, de iudic. inter trac. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 100. & art. 30. sub n. 59. fo. 101. Mar. d. part. 5. nu. 47. in fine fol. 245.

Ratio rationis est, quia, perempta instantia, reus absoluitur ab obseruatione iudicii, ut refert, & sequitur A fin. in prax. iudic. §. 32. cap. 2. ampl. 17. num. 1. fol. 198. & reo absoluto ab obseruatione iudicii propter peremptam instantiam, si actor vult denuo agere, cogitur in primis reficere expensas, Maran. & Grauat. quos reruli, & sequutus sum, lib. 1. cap. 94. nu. 3. in fine.

Confirmatur extensiuè haec restrictio, quia con- 308 tumax non auditur, nisi relictis expensis, d. l. 13. sancimus, & ibi pulchre examinat Ias. C. de iudic. & Carau. super rit. 298. nu. 1. idque procedit etiam si habuisset iustam causam litigandi, quia in contumacia non potest includi iusta causa litigandi, Salyc. in d. l. properandum, §. sin autem alterutra, sub num. 37. Alex. num. 8. Ias. limit. 3. sub num. 7. C. de iudic. & Conar. pract. qq. cap. 27. sub nu. 3. vers. idem erit. sed actor, qui est negligens in prosequendo causam, dicitur quodammodo contumax in non prosequendo.

Contra hanc restrictionem, dum in ea dicimus, dari restitutionem, etiam si culpa, aut negligentia actoris lapsa sit instantia, tenet Mar. Socc. in cap. venerabilis, art. 23. sub num. 44. vers. circa primum, de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 99. dicens, quod ei non datur restitutio, sed condemnatur in expensis.

Contra eandem restrictionem in eo, quod dici- 309 mus, dari restitutionem in integrum, relictis expensis, oppono, quia actor, relictis expensis, potest ipso iure sine ope restitutionis denuo agere, quia contumax auditur, relictis expensis, d. l. sancimus, C. de iudic.

Respondeo huic oppositioni, quod restitutio est necessaria ad hoc, ut remaneant acta, quia licet actor possit audiri etiam sine restitutione in integrum, quando reficit expensas, tamen debet denuo reiterare omnia acta ordinatoria, ut scripti infra, quod non erit, si fuerit restitutus in integrum.

RETENTA ergo restrictione de reficiendis ex- 310 pensis, quando conceditur restitutio.

EXTENDE eandem restrictionem de reficiendis expensis, ut procedat, etiam si Princeps, puta sacrum Consilium Neapolitan. infuflaret, nulla facta mentione de expensis, quia tunc posset pars aduersa opponere, quod non audiatur, nisi re-

fectis

fectis expensis, quia privilegium, seu rescriptum Principis debet intelligi sine præiudicio tertii, *Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia sicut durante instantia limit. 12. nu. 33. fol. 243.*

311 **DECLARA** eandem restrictionem, ut procedat quando peremptio instantiæ causatur a negligentia actoris, qui tunc is non restituitur, nisi in primis reficiat expensas, & ita loquuntur expressè multi ex citatis in restrictione, *nu. 306.* & in his terminis procedit etiam extensio posita supra, & ex processu debet cognosci, an fuerit causata ex eius negligentia, *Maran. d. par. 5. sub num. 33 fol. 243.* & quod vbi allegatur aliqua causa colorata, ex qua perpenditur aliqua negligentia partis in prosequendo, vel in protestando, tunc concedatur insufflatio cum refectione expensarum, refert & sequitur *Maran. d. par. 5. nu. 32. versus finem.*

Secus ergo si sit perempta sine negligentia actoris, quia tunc daretur ei restitutio in integrum absque refectione expensarum, *Gramm. decis. 69. in causa nobilis. sub num. 3. Boer. decis. 247. nunc ad secundam, num. 10. vers. & primo, in fine, Caball. ad constit. March. lib. 6. cap. 11. in ultimis verbis,* & quod si lapsus instantiæ processerit ex aliqua iusta causa, tunc restitutus non teneatur ad expensas, scribit etiam *Maran. d. par. 5. limit. 12. nu. 33. in ultimis verbis fol. 243.*

Ratio, quare non teneatur ad expensas, est, quia sicut is, qui citatus non comparuit eo, quia fuit impeditus sine sua culpa, & sic non videtur fuisse contumax, non tenetur ad expensas, sicut etiam non teneretur ad pœnam promissam saltem ope exceptionis, quia fuit impeditus, ne sisteret, *l. qui bene deducit, & probat in l. 13. sancimus, limit. 2. sub num. 7. C. de iudic.* ita etiam non debet posse condemnari ad expensas actor, qui sine sui culpa fuit impeditus, ne posset prosequi causam.

Imo secundum aliquos sunt aliqui casus, seu aliqua impedimenta, in quibus actor non indiget restitutione, quia instantia nõ diceretur lapsa, de quibus casibus, & impedimentis scripsi, *infra num. 316. & seq.*

312 **EXEMPLIFICA I.** hanc secundam partem huius declarationis, quando sunt plures iudices, qui habent simul votare, & iudicare in causa, quia ista multitudo iudicum habet excusare actorem, ut nõ teneatur ad expensas, si perempta est instantia, & insuffletur per Regem spiritus vitæ in causa, dummodo actor protestatus fuerit de dicto impedimento, *Affl. in constit. sepe contingit, num. 1. & 4. rubr. 68. lib. 1. quem refert & sequitur Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia sicut durante instantia, numero 32. in fine, folio 243.*

313 **INTELLIGE** hanc exemplificationem, dum *Affl.* requirit protestationem, ut procedat secundum illam communem opinionem, quæ requirit protestationem impedimenti, ne curant fatalia, quam communem nos supra *sub num. 181. vers. opinionem negatiuam,* sequuti non sumus.

314 **EXEMPLIFICA II.** quando actor fuisset impeditus a iudice, seu facto iudicis, quia tunc actor restituatur, etiam non refectionis expensis, *Boer. decis. 247. nunc ad secundam, num. 10. vers. & primo, versus finem, & Gramm. decis. 69. in causa nobilis Caroli, sub num. 3. de hac exemplificatione vide infra num. 324. cas. 4.*

315 **EXEMPLIFICA III.** in impedimento infirmitatis, carcerationis, paupertatis, compromissi

pendentiæ, longioris dilationis petitiæ, negligentiaë procuratoris, item si iudex noluit, vel non potuit in causa procedere, item in casu fortuito contingente in itinere, sicut hæc omnia impedimenta considerat *Affl. d. constit. sepe contingit, not. 2. numero 3. lib. 1. vel quia sit effectus furiosus, ut hoc impedimentum considerat Marian. Socc. in cap. venerabilis, artic. 23. sub num. 44. vers. circa primum, de iudic. inter tract. divers. tom. 3. par. 1. fol. 99.*

Confirmantur hæc secunda & tertia exemplificatio, quia, quicquid sit de restitutione concedenda, vel non, iudex, absolvendo reum ab observatione iudicii, non debet condemnare actorem in expensis, si sine eius culpa perit instantia, sicut non debere iudicem condemnare reum in expensis, si neque eius culpa instantia perierit, scribit *Mar. Socc. d. cap. venerabilis, art. 30. sub nu. 59. fol. 101.*

Contra has secundam, & tertiam exemplificationem, quod enim in aliquo impedimento non detur restitutio, & in aliquo non sit necessaria, quia ipso iure non currit instantia, vide infra.

CAPITO secundum casum: quando impedimentum processit ex facto rei, puta propter eius subterfugia, & cavillationes: & concludo, quod licet in fatalibus sit expeditum, quod tempus non currat, per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra *numer. 61. & seqq. art. 3. cas. 2.*

Tamen in tempore primæ instantiæ videntur extare opiniones, de quibus *Abb. in cap. penult. venerabilis, sub num. 9. & post eum Mar. Socc. art. 23. sub nu. 44. vers. circa primum de iudic.* eorum tamen illa est communis, quod tempus non currat, quam retuli supra *num. 66. vers. confirmatur art. 3. cas. 2.*

Confirmatur hæc communis opinio, quia si reus appellet a pluribus interlocutoriis habentibus vim diffinitivæ, & in eis succumbat, absurdum videretur, quod actori diligenti periret instantia in sententia diffinitiva, cum totum illud tempus consumptum in disputatione incidentium, & emergentiæ culpa rei conueni detrahi debeat de triennio instantiæ, *lo. de Amic. cons. 139. non est opus, in fine principii, ibi, quibus stantibus, & latius, ac melius Abb. in cap. penult. venerabilis, numer. 10. vers. additio, de iudic.* dicens, quod si propter multas appellationes protrahitur lis ultra terminum præfixum instantiis a iure communi, vel statuto, sententia potest fieri ultra terminum, *Par. de Put. tract. de synd. in verbo, dicit constitutio, num. 4. tom. 7. fol. 270.* dicens, quod si fuerit appellatum a multis interlocutoriis, propter quod protelata fuerit instantia, poterit propter hoc impedimentum deinde pronuncari, nisi fuerit inhibutum per superiorem, quia suspenditur instantia.

Et quod ideo, si pendente quæstione coram laico, excipitur, quod instrumentum est usurarium, vel de defectu natalium, sicq; articulus ille incidens remittatur ad iudicem ecclesiasticum, qui inhibeat seculari, ut interim non procedat in negotio principali, sicq; terminus instantiæ labatur, antequam finiat ille articulus incidens, quod, inquam, isto casu possit iudex causam finire post terminum, scribunt *Abb. vbi supra, Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia sicut durante instantia, limit. 16. num. 39. fol. 244. & Mandos. tract. de inhib. quest. 50. tom. 3. fol. 95.* & licet *Capic. decis. 11. in causa Federici, num. 14. in fine, & num. 15. in secunda responsione,* dicat contrarium, quod instantia currit, tamen bene loquitur *Abb. & quod in*

incidentibus & emergentibus post litem contestationem non requiratur litem contestatio, & in istis emergentibus instantia sit perpetua, scribit Hier. Zann. tract. de diff. iur. civil. & canon. diff. 30. sub numer. 46. & 47. tom. 1. fol. 201. & quod instantia suspendatur, scribit Alin. in prax. iudic. §. 2. cap. 11. num. 1. & seqq. fol. 22.

318 Et quod propterea, si accusatus, & conuictus per testes de homicidio accuset eosdem testes de falso, instantia causae super homicidio interim non currat, retuli, & sequutus sum supra sub numer. 291. versic. secundus casus.

Et quod, pendente lite super hereditate, non currat tempus conficiendi inuentarium, scribit Phanuc. tract. de inuent. par. 1. num. 14. tom. 8. par. 2. fol. 268. quod tamen declaratur non esse verum, si haeres adiuit, & possidet hereditatem, quia tunc currit tempus conficiendi inuentarium, Rol. & Vall. eod. tract. de inuent. par. 3. vers. queritur quo tempore, sub nu. 5. ibi, intellige tamen, fol. 174. quem refert & sequitur Monticul. eod. tract. cap. 7. num. 6. fol. 212.

Et maxime procedit haec confirmatio, quia etiam instantia interlocutoriae habet triennium.

319 DECLARA I. hanc conclusionem esse veram, quando reus succumbit in exceptionibus.

320 DECLARA II. ut actor, qui videt, cauillationibus reilem protrahi, & non posse expediri, & instare iam finem triennii, protestetur sapius, instantiam labi facto, & culpa ipsius rei, & postea, lapsa instantia, compareat, & petat, pronuntiarum instantiam peremptam facto, & culpa rei conuenti, & faciat illum condemnari in expensis, Mar. Socc. in cap. venerabilis, art. 23. sub num. 44. vers. circa primum, ibi. arbitrator tamen, quod optima sit cautela, de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 100. & quod iudex debeat condemnare in expensis eum, cuius culpa instantia perit, siue sit actor, siue reus, declarat rursus idem Mar. Socc. eod. cap. venerabilis, versus finem, articul. 30. sub num. 59. fol. 101.

321 SVBDECLARA hanc declarationem habere locum, & praticari, quando teneremus illam opinionem, quod curreret instantia, sed actori daretur actio de dolo ad damna, & interesse contra reum, sicut, tenendo hanc opinionem, scribit Marian. Socc. sub d. num. 44. vers. circa primum.

322 CAPIO tertium: quando impedimentum processit ex facto mixto vtriusque, puta quia fecerunt compromissum: & concludo, quod licet fatalium tempus non currat, secundum ea, quae retuli, & sequutus sum supra num. 105. art. 3. cas. 3.

Tamen tempus instantiae currit, laf. in l. 11. properandum, num. 23. limit. 1. vers. tu aduertere, C. de iudic. Franch. in cap. 8. ex ratione, q. 2. num. 19. de appell. Felyn. in cap. penult. venerabilis, declar. 3. sub num. 11. de iudic. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 8. num. 24. fol. 242. & par. 6. actu 2. princip. in verbo, & quando cum quo appellatur, num. 237. vers. ego autem, & nu. 338. fol. 494. Capic. decis. 11. in causa Federici, in fine sub numer. 17. & hanc esse veriore opinionem testatur, & sequitur Abb. in d. cap. venerabilis, sub num. 14. in additione, ibi, sed primum dictum, & hanc esse communem opinionem, testatur & sequitur Salic. in d. l. properandum, sub numero 6. vers. quare an per modum compromissi, C. de iudic. & quod tempus instantiae neque per compromissum prorogari possit, testantur Spec. Io. And. Rom. Lanfr. de Orian. & M. Ant. Blanc. quos retuli, & se-

quutus sum lib. preced. cap. 2. numer. 680. vbi etiam de communi opinione.

Ratio differentiae est, quia perempta instantia, non perit actio, & remanet saluum ius iterum agendi, sed, peremptis fatalibus appellationis, totum ius est peremptum, quia sententia transit in rem iudicatam, Abb. Salic. Franch. laf. & Maran. in locis supra proxime citatis, & quod perempta instantia non pereat causa, neque ius partis, sed possit actor de nouo causam incipere, & nouam instantiam fabricare, scribit, & sequitur esse comm. opin. Maran. in suo spec. par. 5. prin. in verbo, & omnia fiant durante instantia, num. 47. vers. quarto per inceptiorem causam, fol. 245.

DECLARA extendendo hanc conclusionem, ut quauis terminus, assignatus a iudice vtrique parti ad probandum, non currat, pendente compromisso, ut refert & sequitur Franch. in d. cap. ex ratione, numero 26. vers. & adde praedictis, de appell. tamen currit instantia, quia tempus instantiae non retardatur compromisso; licet ille terminus sit assignatus intra tempus instantiae, alias aperiretur via eludendi dispositionem iuris.

RESTRINGE eandem conclusionem, ut non procedat, quando vna cum instantia periret etiam ius partis, quia tempus non curreret secundum ea, quae ex Bal. Mar. Socc. & Felyn. retuli, & sequutus sum seq. 3. diff. restr. 1. nu. 332.

CAPIO quartum casum: quando impedimentum processit ex facto iudicis: & concludo, quod, & si in fatalibus variae circumferantur opiniones, & ea nobis probata sit, quod secundus annus concedatur ipso iure, & ideo restitutio in integrum non sit necessaria, iuxta ea, quae scripsi supra num. 122. & seqq. art. 3. cas. 4.

Tamen tempus instantiae currit quidem secundum communem opinionem, quam sequor, & retuli supra num. 123. vers. confirmatur hac conclusio, art. 3. cas. 4. sed datur impedito restitutio in integrum, si impedimentum fuerit iustum, ut sequor, & retuli supra sub num. 124. vers. secunda, & datur isto casu absque refectione expensarum, ut puta, quia iudex fuerit infirmus, vel ex necessitate absens, vel detentus multitudine causarum, vel ob aliam similem iustam causam impeditus, Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 11. versus finem, sub numero 32. fol. 243. & quod detur restitutio, si iudex propter multitudinem causarum non potuit expedire causam, scribit Alex. in l. 11. properandum, §. si autem vtraque, numero tertio, C. de iudic. secus si non fuerit iustum, quia tunc non datur, ex quo tunc competit sibi recursus, seu actio contra iudicem in syndicato, & ita intelligas Salic. in d. l. properandum, sub numero 47. dum sequitur opin. quod isto casu maiori non detur restitutio, & cum hac distinctione intelligas illam magis communem opinionem, quam refert, sed non sequitur Odd. tract. de restit. in integr. quest. 67. art. 5. sub numero 32. vers. in contrarium, dum ait, quod si posset dari recursus contra iudicem, non daretur restitutio in integrum; ipse enim nu. 33. tenet, quod siue possit dari recursus, siue non, indistincte detur restitutio in integrum.

Sed in Regn. Neap. ex dispositione pragmatica, instantia cautae, rubr. de instantia non restituenda, &c. fol. 424. intelligitur ipso iure restituta instantia, dummodo actor protestatus fuerit, & ideo non cogitur adire Regem, neque sacrum Consilium pro insufflatione,

stantione, *Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia sunt durante instantia, nu. 34. fol. 244.*

326 **RESTRINGE** declarando hanc conclusionem, ut per iudicem stetit dicatur in Regno Neap. quando processus fuit conclusus per duos menses ante triennium cum petitione, & protestatione deveniri debere ad expeditionem causæ, *Maran. d. par. 3. sub nu. 31. fol. 243.*

Secus forsitan si processus stetit penes consultorem, quia tunc, an interim currat instantia, disputant *Maran. d. par. 5. limit. 18. num. 41. fol. 244. & Afin. in prax. iudic. §. 2. cap. 11. num. 23. & seqq. fol. 23.* quos poteris videre.

LIMITA eandem communem conclusionem, ut non procedat quando lis esset coram Principe, seu in eius Consistorio, quia ibi nunquam perit instantia, sed perpetuo durat, ut dixi supra num. 132. vers. confirmatur, art. 3. cas. 4.

327 **CAPIO** quintum casum: quando impedimentum processit ex facto tertii: & concludo, differentiam non esse inter fatalia, & primam instantiam, quia sicut currunt fatalia, & datur actio ad interesse contra tertium, & in subsidium daretur restitutio, ut retuli, & sequutus sum supra num. 135. art. 3. cas. 5. ita etiam dicimus, quando instantia perierit facto, & culpa tertii, quia currit tempus instantiæ, sed datur actio ad interesse contra tertium, si est soluendo, sin minus datur restitutio ad litem, *Glos. in Auth. ut sponsalitia largitas, §. hoc quoque sancimus, in verbo, præiudicium, ibi, in causa vero principali. Abb. in capit. penult. venerabilis. sub numero nono, versus finem, & Marian. Socc. art. 24. sub nume. 46. vers. circa primum casum, ibi, si vero stetit, de iudic. inter tract. divers. tom. 3. par. 1. † Et quod si facto tutoris, curatoris, actoris, vel procuratoris pupilli, aut minoris pereat instantia, non detur restitutio, nisi in subsidium, sed agatur contra tutorem, curatorem, actorem, procuratorem, vel fideiussorem, eorumque hæredes, sicque currat, & pereat instantia, scribit Socc. d. vers. circa primum casum, inter tract. divers. tom. 3. par. 1. fol. 100.*

Et isto casu, quando daretur restitutio, esset danda, etiam non reffectis expensis.

329 **CAPIO** sextum casum: quando impedimentum processit casu fortuito, ut puta, quia superuenit pestis: & concludo, differentiam non esse, quia sicut currunt fatalia, ut dixi supra num. 145. art. 3. cas. 6. ita etiam dico, quod currit, & perit instantia, sed datur restitutio in integrum, *Bertach. tract. de gabel. par. 2. de locatione gabellarum, numer. 47. in ultimis verbis tom. 12. fol. 58. Afin. in prax. iudic. §. 2. capit. 11. numer. 34. fol. 23. & loquendo generaliter in quolibet casu fortuito, scribit Marian. Socc. conf. 31. prosequendo ordinem, num. 12. vers. in super etiam, lib. 1. & quod sit necessaria restitutio scribit idem Mar. Socc. in cap. venerabilis, art. 24. sub num. 46. ibi, si vero instantia perit, de iudic. inter tract. divers. tom. 3. par. 1. fol. 100. & quod fatalia appellationis currant, non obstante impedimento pestis, sentit *Glos. in clem. 3. quamdiu, in verbo, vel alias, de appell. & ibi Additiuncula, citato Panormitano, notat in margine.**

Et isto casu datur restitutio sine refectione expensarum, quia peremptio instantiæ non est causata a negligentia actoris, iuxta ea, que scripsi supra.

330 **TERTIA** differentia est, quod fatalia possunt partium consensu prorogari, ut retuli, & sequutus sum supra numer. 105. & seqq. art. 3. cas. 3. & specialiter, num. 188. art. 10.

Instantia autem iuris communis neque partium consensu potest prorogari, *Glos. in l. 11. properandum, in verbo, triennium, Cyn. sub num. 4. Bar. num. 2. & seqq. vers. circa hanc legem. Bal. numer. 4. Salyc. num. 6. vers. quæro an terminus, Alex. num. 10. & las. nu. 19. 22. & 23. C. de iudic. & multis aliis citatis, quos omitto, sequitur Afin. in prax. iudic. §. 2. cap. 8. nu. 1. & esse communem * opin. * testantur, & sequuntur *Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia sunt durante instantia, limit. 8. sub num. 23. vers. an autem possit, fol. 242. & Carau. super rit. 248. num. 7. vers. quæro primo, & hanc esse communem * opin. * quod neque expresso, neque tacito partium consensu possit prorogari, testatur & sequitur Marian. Socc. in cap. venerabilis, sub nume. 38. art. 16. de iudic. inter tract. divers. tom. 3. par. 1. fol. 99.**

Rationem huius differentiæ adduxi supra numer. 322. in fine vers. ratio.

EXTENDE hanc communem opin. ut procedat etiam si prorogatio fieret cum iuramento, quia adhuc non teneret, quia est contra publicam utilitatem, *Bar. in d. l. properandum, num. 4. ibi, ex prædictis apparet, C. de iudic. quem referunt & sequuntur Ant. de Butt. in cap. penult. venerabilis, versus finem, sub num. 12. & Mar. Socc. num. 38. art. 16. de iudic. las. in d. l. properandum, sub num. 21. vers. tertio amplia. & hoc idem referunt, & sequuntur ex aliis Abb. in d. cap. venerabilis, numero 15. & Felin. numer. 13. declar. 5. de iudic. & Vant. tract. nullit. rubr. de nullit. ex defect. iurisdic. & vnde & c. sub num. 127. vers. intellige in super, tom. 4. fol. 390.*

RESTRINGE I. eandem communem opinionem, ut non procedat, quando vna cum instantia periret etiam ius partis, quia tunc illa ratio permittæ prorogationis in causa appellationis, seu in fatalibus, de qua dixi supra sub numer. 322. cas. 3. militat etiam in prima instantia, ut argumentatur *Bal. in d. l. properandum, num. 4. vers. venio ad questionem, in fine, C. de iudic. quem referunt, & sequuntur Marian. Socc. in cap. venerabilis, art. 16. princip. sub numer. 39. fallen. 2. & Felyn. sub num. 4. conclus. 1. ibi, fallit hoc, de iudic.*

RESTRINGE II. eandem communem opin. ut non procedat in instantia statutaria, quæ sit brevior ea, quæ est de iure communi, quia poterit prorogari usque ad eam, quæ est de iure communi, *las. in d. l. properandum, sub numer. 23. limit. 5. C. de iudic. Felyn. in cap. penult. venerabilis, numer. 10. declar. 2. de iudic. Maran. in suo spec. par. 5. in verbo, & omnia sunt durante instantia, numer. 25. vers. prædicta tamen intellige, fol. 242. & hæc restrictio est communis. **

RESTRINGE III. ut non procedat in iis casibus, in quibus instantia facto rei, vel iudicis non curret, quia esset quedam impropria species prorogationis, de quibus casibus vide, quæ scripsi supra num. 316. cas. 3. & num. 132. art. 3. cas. 4. & vide pro hac restrictione fallentias, quas ponit *Mar. Socc. in d. cap. venerabilis, art. 16. princip. sub nu. 38. & 39. de iudic. inter tract. divers. tom. 3. par. 1. fol. 99.*

RESTRINGE IV. & est restrictio impropria, ut non habeat locum, quando partes vnicò contextu, seu vnicò actu repeterent omnia acta, quia tunc iudex potest etiam post peremptam instantiam ferre validam sententiam, *Bar. in l. 11. properandum, sub nu. 5. ibi cogito quod vnus, Alex. num. decimosextimo, vers. vtrum autem, & las. sub numer. 23. limit. 2. C. de iudic. Maria. Socc. in cap. penult. venerabilis, articul. 16. princip. sub numero 31. vers. quarto modo, & latius art. 16. princip. sub num. 38. vers. primo fallit, & Felyn. num. 12. declar. 4. de iudic. & Maran. in*

suo spec. par. 5. princip. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 21. num. 45. fol. 245. & Crauet. cons. 270. in causa communitatis, versus finem sub numer. 7. vers. tertio quod talis.

Contra hanc restrictionem dubitavit Ant. de Butt. d. cap. venerabilis, in fine, sub num. 12. ibi, dicit secundo, dicens, quod illa nouatio actorum non esset tuta, si, perempta instantia, perempta esset actio, vel causa, item, inquit, forte cum in aliquibus exigatur formalitas, non sufficeret illud generaliter recenseri; & ex Ant. de Butt. refert & sequitur ibidem Abb. sub num. 16. dicit tamen posse dari, addens, quod de facili illuderetur illi constitutioni, & daretur materia figmentis: subdit tamen, nota dictum Bartoli in practica, & tene semper menti.

Sed dubitationibus Butri potest responderi, & responderet Alex. in d. l. properandum, sub n. 17. & dictum Bartoli, reprobata dubitatione Butrii, esse verissimum, & sapissime practitari, & obseruari testatur Mar. Socc. d. art. 16. sub num. 38. & motiuo Abbatis de figmentis responderet Felyn d. num. 12. in fin.

336 **RETENTA** ergo restrictione.

NOTA, eius practicam esse, vt actor producat libellum, iudex admittat in forma consueta, reus producat exceptiones iam productas, & actor replicationes suas, repetat, & iterum actor, & reus repetant litem contestationem, si facta fuit, & iuramentum calumniae, si fuit delatum, fiat etiam productio positionum, & sic attestationum, actor omnia acta sua, & reus sua, & iudex suo debito ordine, & loco, & si forte esset aliqua termini assignatio facta per iudicem, partes illi renuntient, prout haec omnia tradit Mar. Socc. d. art. 16. sub nu. 38. vel, vt dicit Alex. sub d. nu. 17. actor dicat reo: libellum, quem alias tibi obtuli, reoffero: & reus dicat, & ego respondeo, prout alias respondi, & sic de singulis.

337 **DECLARA I.** eandem restrictionem, vt ista non sit prorogatio instantiae, sed renouatio, seu inchoatio nouae instantiae, Alex. Ias. Fely. & Maran. in locis supra proxime citatis, & Mar. Socc. d. art. 16. num. 39. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 99.

338 **DECLARA II.** subrestringendo, vt non procedat quando talis est causa, in qua, perempta instantia, perimitur ius, vt in actione de dolo, & similibus, quia tunc non esset renouanda instantia, Bar. in d. l. properandum, sub num. 5. ibi praedicta intellige, C. de iudic. & in hac restrictione bene locutus est Ant. de Butt. citatus supra vers. contra hanc restrictionem, nu. 335.

339 **QVARTA** differentia est, quod fatalia incipiunt a die interpositae appellationis, prout declarauit supra nu. 162. art. 7.

Instantia autem incipit a die litis contestationis, l. 11. properandum, in illis expressis verbis: non ultra triennii metas post litem contestatam, & ibi Bal. in fine principii ante num. 1. ibi, & per hoc apparet quod instantia. Salyc. num. 1. Alex. num. 2. & Ias. num. 5. not. 3. C. de iudic. Marian. Socc. in cap. venerabilis, art. 8. sub nu. 24. de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 98. Maran. in suo spec. par. 5. princip. in verbo, & omnia fiant durante instantia, num. 3. vers. quarto igitur primo, fol. 239. Et haec est communis conclusio, quae procedit de plano, & sine contradicte, & hanc conclusionem, loquendo de instantia coram arbitris, retuli, & sequutus sum ex Spec. Io. Bapt. Lanfr. de Ornan. Guid. Pap. Boer. Blanc. Bapt. de S. Blas. & aliis lib. preced. cap. 2. sub numer. 673. vers. secunda opinio. & num. 675.

DECLARA I. hanc conclusionem, vt in causis, 140 in quibus lis non contestatur, incipiat ab eo actu, qui sequeretur immediate post contestationem litis in cognitionem meritorum, id est, cum incipit cognosci de meritis, vt ex Cyn. Bar. Bal. Alex. & aliis retuli, & sequutus sum supra numer. 245. vers. comprobatur primo.

DECLARA II. restringendo eandem communem conclusionem, vt non procedat quando a statuto praefigitur certus terminus instantiae, inchoanda ante litem contestatam, vel ab aliquo actu post litem contestatam, & ideo attendenda esse ad hunc effectum verba statuti, vtum loquantur per verbum, causa, vel per verbum, controuersia, aut, petito, seu, lis, vel, questio, vel per alia similia verba, quia tunc incipiet currere secundum significationem illius verbi, admonet Mar. Socc. in cap. venerabilis, art. 8. sub num. 26. vers. sed quero circa praedicta. & nu. 27. de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 98. de quorum verborum significatione in articulo petendi compromissi, & initiandae instantiae coram arbitris vide, quae scripsi lib. preced. cap. 2. num. 43. & seqq. & nu. 719. quia illa bene inseruiunt huic declarationi.

DECLARA III. restringendo, vt non procedat de instantia, quam Princeps praefigit iudici delegato ad terminandam causam, quam ei committit, quia incipit a die praesentatae commissionis, text. est ad literam in cap. 12. super eo in fine de appell. Mar. Socc. in cap. venerabilis, art. 8. sub num. 27. vers. vltimus queritur, de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 98. Franch. in d. cap. 12. super eo. l. 2. not. 4. num. 7. & 8. de appell. dicens, quod tempus datum ad finiendam causam non incipit a die datarum literarum, sed a die, quo praesentantur iudici; & ideo, inquit, tempus non currit donec literae praesententur.

EXTENDE hanc declarationem, vt procedat etiam in casu, quo causa fuit delegata de consensu vtriusque partis, & reus praesentat rescriptum, vt praediceret actori, faciendo ei currere tempus a die praesentationis, & praecipue est vera haec extensio, si reus praesentauerit rescriptum sine malitia, non praueueniendo nimium actorem, quia tunc imputatur actori, qui fuit negligens, quod si malitiose nimium praueueniendo praesentauerit, tunc currit quidem tempus, sed delegans prorogabit tempus, vel iudex condemnabit reum in expensis, Franch. d. cap. super eo. in fin. num. 24. & 25.

RESTRINGE subdeclarando eandem declarationem, vt procedat, quando in rescripto apponitur tempus per dinumerationem dierum, puta quod causa debeat expediri infra triginta dies, infra mensem, vel infra annum; secus si tempus esset dinumeratum ad certam diem, puta quia mandatur, causam expediri ante pascha, vel ante Kalend. Ianuarii, quia isto casu non habet locum declaratio, sed tempus incipiet currere a die datarum literarum, & semper labitur, etiam si nunquam praesentarentur literae, vt refert, & sequitur Franch. d. cap. super eo. sub num. 8.

INFERO notabiliter ex hac communi conclusione sic declarata, quod instantia nunquam currit in illis, quae aguntur ante litem contestatam, seu ante initium ipsius instantiae, & consequenter possunt partes ante contestationem litis litigare per mille annos super exceptionibus, & personarum legitimatione, & semper remanebunt tres anni in civilibus,

bus, & duo in criminalibus post contestatam litem ad finiendam causam, secundum Bal. in l. 73. & post editum, §. penult. in fine ff. de iudic. quem referunt & sequuntur Alex. in l. 11. properandum, nu. 5. ibi ex hoc textu etiam inferitur, & Ias. num. 6. not. 6. C. de iudic. & Maran. in suo spec. par. 5. princip. in verbo, & omnia fiant durante instantia, sub num. 3. ibi binc pulchre, fol. 239. & ex Azo. Spec. lo. Bapt. & Guid. Pap. retuli, & sequutus sum lib. præced. cap. 2. nu. 683. Et quod in istis emergentibus ante litis contestationem instantia sit perpetua, retuli & sequutus sum ex Hier. Zan. supra sub num. 317. vers. & quod ideo, differ. 2. cas. 2.

NOTA hanc illationem, quia potest euenire in praxi, vt litigetur non solum per annos decem ante litiscontestationem, sicut loquitur Bal. vbi supra, sed etiam per annos triginta, sicut in facto testatur Spec. in titul. de appell. §. nunc breuiter. vers. item iusta causa, num. 4. dicens, in quadam decimarum Anglicana causa, quæ tunc coram eo pendeat, fuisse disputatum vltra triginta quatuor annos priusquam deueniretur ad litiscontestationem, & ex Spec. referunt Ias. in d. l. properandum, not. 6. num. 6. C. de iudic. vbi miratur, quod Spec. tam breui tempore ætatis suæ iam euasisset in tam summum virum, subdens, nobiscum dici posse illud diui Ambrosii: *Quid nos ventris animalia vnquam tale fecimus, quos si secunda hora vigilantis offenderit, oscitamus, & manibus faciem defricamus.* & alii, quos citauit infra quæst. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 77. vers. inferitur.

346 ¶ **QVINTA** differentia est, quod, lapsis fatalibus, causa efficitur deserta, sententia transit in iudicatum, & consequenter perit ius appellantis, vt ex Abb. Salyc. Franch. & aliis retuli, & sequutus sum supra sub nu. 322. in fin. in 2. differen. cas. 3.

Instantia autem perempta, remanet ius iterum agendi, vt considerant iudem Abb. Salyc. & Franch. supra citati, & hæc est conclusio communis, * quæ procedit de plano, & sine contradictore.

347 **LIMITA** hanc communem conclusionem, vt non procedat in causa criminali, quia in ea, perempta instantia, actor non admittitur ad renouandam instantiam, testibus Bal. Salyc. Alex. & aliis, quos retuli, & sequutus sum infra quæstio. 17. limit. 49. num. 6. vers. extendende quarto.

348 **DECLARA** I. eandem communem conclusionem vt, perempta instantia, pereant omnia acta ordinatoria iudicii, Bar. in l. 11. properandum, sub nu. 6. ibi quandoque tempus statuitur instantia, C. de iudic. seu acta ordinatoria litis vt loquitur Franch. in cap. 63. dilecto. q. 39. nume. 9. de appell. seu vt dicit Abb. in cap. penult. venerabilis, sub num. 14. vers. quæro quæ acta pereunt. de iudic. pereunt acta iudicii, non autem acta causæ, seu litis, Maran. in suo spec. par. 5. princip. in verbo, & omnia fiant durante instantia, numer. 55. fol. 247. quem retuli, & sequutus sum lib. præced. cap. 2. num. 704. vers. primus effectus. & ex Ronchegallo refert & sequitur Afin. in prax. iudic. §. 14. cap. 3. nu. 9. fol. 108.

349 **SVBDECLARA** I. hanc declarationem, vt acta ordinatoria iudicii sint ista; libelli oblatio, citatio, litiscontestatio, satisfactio, iuramentum calumniæ, delatio iuramenti, & similia, quæ pereunt, perempta instantia, Alber. de Ros. tract. de statut. par. 1. quæst. 56. num. 2. tom. 2. fol. 10. Franch. in cap. 63. dilecto. q. 39. nu. 90. de appell. Mar. Socc. in cap. venerabilis, art. 27. nume. 51. conclus. 2. de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 100. & Maran. in suo spec. par. 5. princip. in verbo, & omnia fiant

durante instantia, sub nu. 55. vers. istis præsuppositis, fol. 247. de quibus actis ordinatoriis, seu actis iudicii, quæ sint vide etiam Afin. d. cap. 3. nu. 7. & 8.

INFERO I. ex hac subdeclaratione, rationem, quare sententia, lata post peremptam instantiam, sit nulla, esse quia deficiunt acta substantialia iudicii, Bar. in l. 11. properandum, sub num. 6. ibi ratio quia sententia non valet, C. de iudic. Ias. & Mar. Socc. infra citati, & dixi lib. præced. cap. 2. numer. 706. & quod sententia lata post peremptam instantiam sit nulla, scribunt Glos. in d. l. properandum, in verbo triennii, ibi, item quid si sententia lata est. Bar. numer. 6. vers. quæro quid si sententia. Salyc. numer. 7. vers. quæro quarto. Alex. nu. 19. vers. in eadem, & Ias. num. 26. vers. in quinta parte, C. de iudic. Franch. in cap. 63. dilecto q. 39. nu. 90. de appellat. Mar. Socc. in cap. venerabilis, art. 15. num. 35. in vltimis verbis, & num. 36. de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 99. & ex Alex. Afflict. Maran. & Carau. retuli, & sequutus sum d. cap. 2. nu. 705. vers. secundus effectus, vbi de communi * opin. & adde * quæ scripti eod. cap. 2. num. 712. vers. capio secundum.

RESTRINGE istam illationem, declarando aliquos casus.

Primus casus est: quando tempus statuitur parti: 350 & isto casu dico, quod pars, lapsa tempore, non auditur, Bar. in d. l. properandum, sub num. 6. ibi, primo casu. Bal. sub numero 6. vers. circa istam autem materiam, Salyc. sub numero 3. ibi ideo & notabiliter attende, C. de iudic. Alber. de Ros. tract. de statut. par. 1. quæst. 56. sub num. 6. ibi aut tempus præfigitur parti, tom. 2. fol. 10. & ita sub breuiori distinctione tenui lib. præced. cap. 2. sub numer. 709. & 712. in secundo casu.

Secundus casus est, quando tempus statuitur iudici, & iurisdictioni: & isto casu iudex, finito illo tempore, non potest aliquid facere, Bar. Bal. Salyc. & Alber. de Ros. in locis supra proxime citatis, & sub breuiori distinctione dixi d. cap. 2. sub num. 709. & 712. in secundo casu.

Tertius casus est, quando tempus statuitur iudici tantum: & isto casu, quod iudex facit post tempus, valet, sed ipse punietur, Bar. Bal. Salyc. & Alber. de Ros. in locis supra proxime citatis, & quod isto casu sententia possit ferri, perempta instantia, scribunt Bald. Paul. de Castr. Alex. Maran. Carau. Et quod hæc opinio sit multum in vsu, & communiter * approbetur, & quod hæc distinctio videatur satis bona, testantur iudem, & quod hæc opinio probetur ex l. vnica §. sciant autem, C. vromnes iudices tam ciuiles, quam militares. & quod ideo causa syndicatus possit expediri etiam lapsa tempore præfixo, scribit Par. de Put. quæ omnia, & quos omnes retuli, & sequutus sum d. cap. 2. sub numero 709. vers. capio primum, vbi videas.

Quartus casus est, quando tempus statuitur instantiæ, hoc est, non præfigitur tempus circa substantiam actionis, sed circa litis instantiam; & quia isto casu, finito tempore, finitur instantia ipso iure, concludo, quod illud, quod iudex facit, finita instantia, non valet, quia non potest pronuntiare, Bal. in d. l. properandum, sub numero sexto, versus finem, cas. 4. & Salyc. sub numero tertio, versic. quandoque lex præfixit, C. de iudic. Alber. de Ros. tract. de statut. par. 1. quæstio. 56. sub numero sexto, versus finem, ibi aut non præfigitur tempus, tomo secundo, folio vndecimo, & isto casu intelligendi sunt ii, quos retuli, & sequutus sum supra in illatione.

Aduerte, quod isto casu iudex potest de nouo cognoscere, & iudicare, sed non vigore primæ

instantiæ, Bal. & Alber. in locis supra proxime citatis.
 355 Quintus casus est, quando tempus statuitur actioni: & isto casu iudex non potest aliquid facere finito tempore, quia finita est actio, Bar. in d.l. 11. *properandum*, num. 6. in ultimis verbis, Bal. sub nu. 6. *vers. circa istam autem, in tertio casu, C. de iudic. Alber. de Ros. tract. de statut. par. 1. q. 56. sub numero. 6. ibi. tertio casu, tom. 2. fol. 11. Salyc. vero in eadem l. properandum, sub nu. 3. vers. quando tempus præfigitur actioni, intelligit, hoc esse verum, quando præfigitur actioni, & eius instantiæ.*

Aduerte, quod hoc est verum, quando lapsus temporis finit actionem ipso iure, ut dicit Bal. vbi supra, quod Sal. vbi supra declarat ulterius, ut procedat, quando aduersus actionem opponitur exceptio intentionis, vel facti, qua opposita ait, actionem non posse deduci in iudicio, ea autem non opposita, tenent, inquit, processus, & sententia: & in hoc sunt contrarii Bal. & Salyc. super qua contrarietate cogita.

Secus, inquit Bal. si lapsus temporis finit actionem ope exceptionis, quia licet quis sit tutus exceptione, tamen sententia lata valet, & in hoc a fortiori concordat Salyc. sub d. nu. 3. in fin.

256 Sed ad cognoscendum, quando lex, seu statutum præfigat tempus parti, vel iudici, aut instantiæ, aut actioni, consideranda sunt verba, quibus loquitur lex, seu statutum, de quibus verbis ad hunc effectum vide, quæ scribunt Salyc. in d.l. *properandum*, nu. 4. *vers. quando autem C. de iudic. Vant. tract. nullit. rubr. de nullit. ex defect. iurisd. & vnde & c. num. 118. vers. in primis, & num. seqq. & num. 122. tom. 4. fol. 390. & Afm. in prax. iudic. §. 2. cap. 1. nu. 3. & seq. cap. 2. per totum, & cap. 3.*

357 Et quod in dubio præsumi oporteat, tempus esse præfixum causæ, & instantiæ, referunt, & sequuntur Alex. in d.l. *properandum*, num. 20. *vers. sed dubium est, C. de iudic. & Vant. d. rubr. de nullit. ex defect. iurisd. & vnde & c. num. 119.*

358 INFERO II. quod, perempta instantia, liberantur fideiussores de iudicio listi, & iudicato soluendo, etiam si omnia acta vnico cõtextu post peremptam instantiam repeterentur, ut refert, & sequitur Mar. Socc. d. art. 27. in fine, sub num. 58. *concl. 4. fol. 101.*

359 SVBDECLARA II. ut non pereant quo ad effectum, ut probent, sic fuisse facta, quia hunc effectum retinent quocumque, ideoque, si fuerint in publicam formam redacta per notarium, fidem facient, quod ita fuerit actum non solum inter eadem personas, sed inter quascunque alias, & in quacunque causa, Marian. Soc. in d. cap. *venerabilis*, art. 27. sub nu. 50. *de iudic.*

260 SVBDECLARA III. ut acta ordinatoriæ percaant quoad effectum, ut ex eis in futurum sequi non possit sententia: secus quoad alios effectus extra sententiam, & instantiam iam causatos ab ipsius actis ordinatoriis, quia quoad istos effectus remanent valida, seu, inquam, isti effectus causati durant, & ideo perpetuatio actionis facta per litis contestationem remanet valida, & similiter mala fides possessoris, a contestatione litis causata, remanet in suo esse, ut limitando, & disputando declarat Mar. Socc. d. art. 27. sub numero 51. 52. & seqq. ad quem vos remitto, quia non intendo super hoc passu ulterius hic insistere.

361 DECLARA II. ut acta litis decisoria non pereant, perempta instantia, Franch. in cap. 63. *dilecto.*

quest. 39. num. 90. *de appell. vel dic. quod acta probatoria, seu ad veritatis indaginem pertinentia non pereunt, perempta instantia, Marian. Soc. in cap. venerabilis, art. 27. conclus. 3. sub num. 55. & 56. de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. par. 1. fol. 101. Maran. in suo spec. par. 5. princip. in verbo, & omnia fiant durante instantia, sub num. 55. fol. 247. & hoc est, quod sentit Abb. in d. cap. venerabilis, sub nu. 14. quem retuli, & sequutus sum declar. preced. n. 348. dum ait, quod non pereunt acta causæ, seu litis; Et hæc est declaratio communis.*

SVBDECLARA hanc declarationem, ut acta decisoria, seu probatoria, quæ non pereunt, sint depositiones testium, instrumenta, confessiones, & similia, Franch. in d. cap. 63. *dilecto. quest. 39. numer. 90. de appellat. Maran. vbi supra: & an cõfessio ficta, vide Mar. Socc. d. art. 27. nu. 56. in fine, & nu. 57. vers. aduerte tamen. & an attestaciones non publicatæ, vide per eundem sub eod. nu. 57. vers. secundo infertur. fol. 101.*

Q V Æ S T I O X V I

A R G V M E N T V M.

A quibus iudicibus liceat, & a quibus non liceat appellare.

S V M M A R I V M.

APPELLATIO est permessa regulariter a quolibet iudice, num. 1. — Redditur ratio, num. 2. & seqq.

Ampliatur I. hæc regula, ut habeat locum in Clarissimo, nu. 5. — Ampliatur II. in Preside num. 6. — Ampliatur III. in Duce, nu. 7. — Ampliatur IV. in Pratoribus, Urbano & Peregrino, nu. 8. — Ampliatur V. in Proconsulibus, & Comitibus, nu. 9. — Ampliatur VI. in Prefecto Aegypti, nu. 10. — Ampliatur VII. in Comite Orientis, nu. 11. — Ampliatur VIII. in Vicariis & c. num. 12. — Ampliatur IX. in Procuratore Caesaris, nu. 13. — Ampliatur X. in Viceprefectis nu. 14. — Ampliatur XI. in Spectabili, nu. 15. — Ampliatur XII. in Illustri, num. 16. — Ampliatur XIII. in delegato Imperatoris. nu. 17. — Ampliatur XIV. in Antianis, nu. 18. — Ampliatur XV. in Assessore, num. 19. — Ampliatur XVI. in Collegio, & Rectore Collegii, nu. 20. — Ampliatur XVII. in iudice duelli, & c. nu. 21. — Ampliatur XVIII. in sententia Legati, nu. 22. — Ampliatur XIX. in Baronibus, alijsq. Domicellis, qui non sunt Principes, nu. 23. — Ampliatur XX. in quolibet, a quo non sit expresse prohibita appellatio, num. 25. — Et vnde colligantur alia ampliationes, ibidem, vers. reliquas.

REGULA est, quod a quolibet iudice potest appellari, ut scribunt Specul. tit. *de appell. §. videndum restat. in prin. lib. 2. fol. 187. Bar. in l. 19. a proconsulibus, nu. 3. C. de appell. And. Barbat. tract. de card. leg. de lat. q. 5. sub. nu. 12. & 13. tom. 13. par. 2. fol. 141. Maran. in suo spec. par. 6. art. 2. princip. in verbo, & quandoq. appellatur. vers. quarto princip. auter. num. 246. fol. 496. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 3. in prin. fol. 68. Marches. trac. de commis. par. 2. in comis. appell. cap. 1. nu. 56. fol. 12. dicens, posse appellari tam a iudicibus ordinariis, quam a delegatis, quod scribit etiam Spec. vbi supra.*

Ratio respectu iudicum est, quia & si obediendū sit iudicibus, tamen sunt iudices alii aliis ita subordinati, ut ex inferioribus liceat recurrere ad superiores, Fr. Mich. Sal. in 2. 2. D. Thom. quest. 69. art. 3. *concl. 1. fol. 474.*

Ratio vero respectu appellantis est, quia sicut iure naturæ cuique conceditur, ut possit se defendere, ne occidatur; quæ naturæ defensio non tantum iure ciuili, sed etiam iure cæli est comprobata, ut contra

contra Accurs. bene scribit Couar. in clemen. si fario-
sus. par. 3. §. vnico, nu. 1. de homic. non enim est necessa-
rium ad salutem, vt quis actum moderatæ tutelæ
prætermittat ad euitandam occisionem, quia plus
tenetur homo vitæ suæ prouidere, quam vitæ al-
terius: hæc enim lex non est scripta, sed nata, eam
non didicimus, non accepimus, non legimus, sed
ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus,
ad eam non docti, sed facti, non instituti, sed imbu-
ti sumus, vt si vita nostra in aliquas insidias, si in
vium, in tela, aut latronum, aut inimicorum incide-
rit, omnis honesta ratio erit expediendæ salutis; si-
lent enim inter arma leges, Couar. vbi supra. Quare si
quis a clerico intulante aliter se defendere non
posset, licitum esset ei illum interficere, vt ex com-
muni opin. refert, & sequitur Clar. in infra citato §.
homicidium, vers. præterea, imo etiam Cardinalem, vt
ex Ang. in l. 3. vt vim, ff. de iust. & iur. refert, & sequitur
ibidem Dec. in m. 7. & sentit Gloss. in c. fin. in verbo p. r-
cesserit, de pen. in 6. Et hoc procedit etiam in foro co-
scientiæ secundum communem opin. Theologo-
rum, Sot. lib. 5. de iust. & iur. q. 1. art. 8. Nauar. in manual.
confess. cap. 15. num. 3. Couar. vbi supra, & Clar. lib. 5. recep.
sent. §. homicidium, vers. excusatur autem, in fine, & sa-
cerdos, qui ad sui necessariam defensionem suam
occidit inuasorem, irregularitatem non contrahit,
late Couar. d. §. vnico, in princ. & num. 1. & seqq. in tan-
tum, quod sacerdos, interficiens aggressorem, dum
celebrat, potest proficere qui celebrationem, Mars. in l.
1. num. 28. & seqq. ff. ad l. Corn. de Sicar. & consi. 4. num. 4.
& 5. & Bertaz. consi. 1. num. 3. lib. 1. criminalium; & mo-
nachus potest assumere arma ad defensionem con-
tra Abbatem, qui ipsum odio haberet, & grauaret,
vt ex Card. refert, & sequitur Dec. in c. 3. ad nostram, num.
4. de appell.

Ita etiam ab eodem fonte nature oritur defensio
quam ius posituum constituit in appellatione ad-
uersus grauamen, quod sine violentia est reparabi-
le; nulla enim honestiori via grauatus se tueri po-
test, quam via recursus ad superiorem, qui potest
grauamen reuocare, Fr. Mich. vbi supra.

Vnde, cum appellatio sit species defensionis l. 1.
ff. de appellat. & cap. 61. cum speciali, §. porro, de appellat.
Bisig. decis. vlt. num. 3. de appellat. Socc. consil. 39. capio pri-
mum, num. 9. ibi, est enim appellatio, lib. 4. Alexand. consil.
113. viso themate, num. 1. lib. 5. Maran. in suo spec. part. 6. in
verbo, & quandoque appellatur, num. 247. fol. 496. &
quod appellatio concernat defensionem ab iniu-
sta sententia, & sit inducta ad prælidium innocen-
tiæ, scribit Franch. in rubr. num. 24. vers. sed tamen dubi-
tatur, de appellat. & quomodo appellatio sit defensio;
vide supr. quæst. 3. sub nu. 1. & infra limit. 1. sub nu. 21. me-
rito a quocunque inferatur grauamen, debet esse
permissa.

Hæc regula, vti aliarum legitima soror, est dota-
ta suis ampliationibus, quas & si superflue enume-
rare videatur, qui singulas niteretur prosequi limi-
tationes: alterum enim necessarium est, vel ponere
singulas ampliationes, vel singulas limitationes,
seu exceptiones, quia exceptio firmat regulam con-
trariam in cæteris, vt retuli, & sequutus sum lib. præ-
ced. c. 10. num. 2.

Nos tamen, etsi singulas limitationes saltem ne-
cessarias, aut frequētiores ponere conemur; nihilo-
minus aliquas ex ijs, quæ antiquos respiciunt magi-
stratus, seletas, ideoque nobis non familiares am-
pliationes non omnino omitemus.

AMPLIA I. igitur hanc regulam, vt appellare-
tura Clarissimo l. 32. præcipimus, in illis verbis, & si a
sententia clarissimorum, &c. C. de appellat. & ex Gloss. &
Azo. retuli, & sequutus sum supra quæst. 8. sub
num. 1.

AMPLIA II. vt appellaretur a Præside, Ruginell. 6
tract. de appellat. §. 2. cap. 2. nam. 49. dicens, quod a Du-
ce, eodemque Præsidi appellatur, quod satis patet
ex his, quæ scripsi supra quæst. 8. num. 2. & ex eo, quod
Diuus Paulus appellauit a Fœlice Præsidi Prouin-
ciæ ad Cæsarem, & eius appellatio fuit admissa, vt
legitur in apostol. act. cap. 25. & 26. & notauit Greg. To-
los. tract. de appell. lib. 3. cap. 14. in fine fol. 345. & quod Fe-
stus Paulum, Cæsarem appellantem, ad Cæsarem
remiserit, notant etiam Oldr. cons. 89. episcopus, sub nu.
3. Salon in 2. 2. D. Thom. quæst. 69. art. 3. concl. 1. in fine, fol.
474. Card. Iacobat. tract. de concil. lib. 10. art. 1. sub nu. 10.
vers. ad quod, tom. 13. part. 1. fol. 351. & Card. Alex. in cap. 6.
cum ad verum, dist. 96. colum. 3. in princ. in 8. & vlt. argum.
& ibidem versus finem dicti cap. in responsione ad octa-
uum argumentum declarat, quod appellauit ad
Cæsarem tanquam superiorem non suum, sed su-
periorum illius, a quo Paulus iniuriam acceperat.

AMPLIA III. vt appellaretur a Duce, vt retuli, & 7
sequutus sum supra q. 8. sub n. 2.

AMPLIA IV. vt appellaretur a Prætoribus Vrba- 8
no, & Peregrino, l. 17. si apud vtrumque. C. de appellat. &
consult. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 3. c. 14. nu. 1. fol. 345. &
Rugin. eod. tract. de appell. §. 2. c. 2. n. 44. dicens, quod ap-
pellatur a Prætoribus Romanis.

Aduerte, quod loco istius Prætoris Urbani habe-
mus hodie Senatorem, vt ex Vestr. & Greg. Tolos. retuli
infra limit. 4. sub num. 2.

AMPLIA V. vt appellaretur a Proconsulibus, & 9
Comitibus, & ijs, qui vice Præfectorum cognoscunt,
siue ex appellatione, siue ex delegatione, siue ex or-
dine iudicauerint l. 19. a proconsulibus, & l. 32. præcipi-
mus, C. de appell. Greg. Tolos. tract. de appellat. lib. 3. c. 13. num.
1. & 3. & Rugin. d. §. 2. cap. 2. num. 51. & quod a Vicepre-
fectis appellaretur, scribit rursus idem Rugin. eod. §.
2. c. 2. num. 54.

AMPLIA VI. vt appellaretur a Præfecto Ægypti 10
l. 1. C. de postul. & l. 32. præcipimus, C. de appellat. seu Præse-
cto prætorio augustali, Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 3. c. 12.
sub nu. 4. fol. 342.

AMPLIA VII. vt appellaretur a Comite orientis 11
d. l. præcipimus, C. de appell.

AMPLIA VIII. vt appellaretur a Vicariis eorum, 12
de quibus in duabus præcedentibus ampliationib.
d. l. præcipimus, & Rugin. d. §. 2. c. 2. n. 53.

AMPLIA IX. vt appellaretur a Procuratore Cæ- 13
saris l. 5. cum eorum, iuncta Gloss. in verbo procurator, C. de
sent. & interloc. omn. iud. Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 2.
num. 52.

AMPLIA X. vt appellaretur a Vicepræfectis, vt di- 14
xi supra ampl. 5. num. 9.

AMPLIA XI. vt appellaretur a Spectabili, vt retu- 15
li, & sequutus sum supra q. 8. sub num. 2. ibi, quod si dux,
& num. 4. & 5.

AMPLIA XII. vt appellaretur ab Illustri, vt dixi d. 16
q. 8. num. 4.

AMPLIA XIII. vt appelleretur a delegato Impera- 17
toris eo ordine, quem retuli supra q. 8. sub n. 10.

AMPLIA XIV. vt possit appellari ab Antianis, vt 18
ex Breder. refert, & sequitur Rugin. tract. de appell. §.
2. cap. 2. num. 55.

19 **AMPLIA XV.** vt possit appellari ab Assessore si grauet, *Specul. titu. de assessor. §. debet autem, nume. 1. lib. 1. fol. 40.*

20 **AMPLIA XVI.** vt possit appellari a Collegio, & a Rectore Collegij, vide supra q. 8. n. 121.

21 **AMPLIA XVII.** vt possit appellari a iudice duelli, etiam si is sit Dux exercitus, vel Capitaneus armorum, vel magnus Contestabulus, quia isti sunt officiales Imperij, Regum, vel Ducum, & appellabitur ad eorum superiorem, *Par. de Put. tract. de re mil. c. vlt. an a sententia lata, &c. sub nu. 1. & sub n. 3. tom. 16. fol. 428. ad quem se remittit Iac. de Castil. tract. de duell. c. vlt. in extremis verbis, tom. 12. fol. 293.*

Sed ampliationem hanc recenseo, vt te admo-
neam, quod duellum iure optimo est prohibitum,
vt retuli lib. preced. c. 9. n. 1711. & 1712.

22 **AMPLIA XVIII.** vt possit appellari a sententia Legati, quia appellatur ad Papam, vt dixi supra qu. 8. sub nu. 99. vers. a legato, & loco Papæ potest appellari ad Auditorem Camere, vt habetur in eius facultatibus n. 9. concessis a Greg. XIV. de quibus dixi d. q. 8. sub n. 125. vers. tertio concludo.

Contra hanc ampliationem faciunt ea, quæ de Legati de latere potestate consideravi infra limit. 10. Sed tamen nõ recedat ab ampliatione, quam reiecta etiam illa limitatione, ibidem amplexus sum.

23 **AMPLIA XIX.** vt possit appellari a Baronibus, aliisque Domicellis, qui non iunt Principes, etiam si non recognoscereut Imperatorem, *Alb. Brun. in feud. conf. 154. attento in princ. lib. 1. Imo etiam si sit Princeps, qui principatum habeat in feudum, idem Alb. Brun. in conf. 200. circa primum, in fine, ibi. post scripta, eod. lib. 2. & quod semper remaneat ius appellandi ad eum supremum superiorem, a quo deriuatur inuestitura, vide supra q. 8. sub n. 111. vers. oppono secundo, & nu. 112. & quod a non recognoscens superiorem appelletur ad Papam, scripti infra limit. 1. n. 126. vbi vide.*

24 **SVBAMPLIA.** vt multo magis possit appellari ab eorum Vicariis, Potestatibus, Locatenentibus, & Gubernatoribus. Licet enim ab istorum Dominis non possit appellari, tamen potest appellari ab ipsis, *Alber. Brun. d. conf. 154. attento, lib. 2. & fact. quod scripti infra lim. 1. n. 71. Et licet idem Alb. Brun. vbi supra dicat, quod ab istis Potestatibus non potest appellari ad eorum Dominos, quia est idem tribunal, tu tamen vide, quæ scripti supra q. 8. nume. 103. & 106. & seqq.*

Quia contra hanc ampliationem, & subampliationem possent multa allegari, ideo pro concordia, & absoluta intelligentia vide quæ scripti infra lim. 1. n. 110. III. & seqq. vsq. ad n. 115. exclusiue.

25 **AMPLIA XX.** vt possit appellari a maioribus, & minoribus iudicibus, *Bald. in l. 19. c. proconsulibus. C. de appellat. & a quolibet, a quo non sit expresse prohibita appellatio per ea, quæ dixi supra nu. 1.*

An possit appellari ab exsecutore, ab arbitro, ab arbitratore, & aliis quibusdam, videbis q. seq. limit. 11. 13. & 14.

Reliquas ampliationes omitto, quia supra quæst. 8. dum egi ad quos iudices appelletur, satis dixi a quibus appellentur, quia terminus ad quem habet terminum a quo.

LIMITATIO I.

SYMARIA.

APPELLARI non potest a sententia Principis, nu. 1. & 2. & hæc est limitatio regula.

Extenditur I. hæc limitatio, loquendo in Papa, vt procedat etiam si appellaretur ad Concilium generale, nu. 3.

Extenditur II. loquendo de Imperatore, etiam si appelletur ad Papam, nu. 4. — Restringitur hæc extensio, nu. 5. & 126.

Extenditur III. in quolibet non recognoscens superiorem, nu. 6.

Extenditur IV. vt a sententia Papa non solum nõ appelletur, sed neq. possit allegari suspectus, n. 7. & 8. — Subextenditur hæc extensio, nu. 9. 10. & seqq. in quibus habetur, qui possint & qui non possint allegari suspecti.

Extenditur V. etiam in sententia duelli, lata ab Imperatore, &c. num. 19.

Extenditur V. vt sicut non potest appellari a Principe, ita neque possit appellari a sententia iudicis dati a Principe cum clausula (appellatione remota) n. 20. & seqq. in quibus an & quomodo Princeps possit tollere appellationem vsq. ad n. 25. — Subextenditur primo, vt hæc clausula precipue operetur in causa possessoria, n. 26. — Subextenditur secundo contra ipsum, qui clausulam impetrat, n. 27. — Subextenditur tertio, vt clausula, quib. appellatio intelligitur sublata, sint multe, quarum viginti duæ hic recensentur & n. 28. vsq. ad n. 77. inclusiue — Declarantur multipliciter natura, & effectus clausula, qua remouetur appellatio, n. 78. & seqq. vsq. ad n. 106. exclusiue. — Restringitur extensio explicando, qui Princeps possit dare iudicem cum clausula (appellatione remota) & qui non possint, nu. 106. & seqq. in quib. de potestate Baronum, vsq. ad n. 116. inclusiue.

Extenditur VII. vt appellatio a Principe sit prohibita ad vtraque effectum, nu. 117.

Extenditur VIII. in fidelissimis Proceribus, &c. sub eod. nu. 117.

Extenditur IX. vt Princeps sicut potest dare iudicem, remota appellatione, ita etiam possit dare, remota recusatione, n. 118. — Declaratur, subextenditur, & restringitur multipliciter, a n. 119. vsq. ad n. 125. inclusiue.

Sublimitatur I. vt non procedat in sententia, qua contineret manifestam iniquitatem, quia tunc et a sententia Imperatoris potest appellari ad Papam, n. 126. & seqq. — Ampliatur, vt Papa possit cognoscere causam appellationis, pertinentem ad Curiam Imperatoris, quando appellans propter impotentiam non posset recurrere ad Imperatorem, sub nu. 128. Sublimitatur II. vt non procedat in sententia, quam Papa, seu Imperator proferret ex relatione, n. 130. — Sed est appellandum ad eundem Papam, n. 132. — Extenditur hæc sublimitatio, n. 133. — Restringitur multipliciter, num. 134. & seqq.

Sublimitatur III. in sententia lata a iudice secundum rescriptum Principis, num. 138. — Declaratur cum distinctione quatuor casuum, nu. 139. & seqq. vsq. ad num. 147.

— Extenditur eadem sublimitatio multipliciter, n. 148. & seqq. vsque ad nu. 152.

Sublimitatur IV. quando appellaretur a Principe male informato, nu. 153.

Sublimitatur V. in sententia lata a delegato Principis, num. 154. — Restringitur hæc sublimitatio, nume. 155.

LIMITA I. eandem regulam, vt nõ habeat locum in Principe nõ recognoscens superiorem, quia ab eius sententia nõ datur appellatio, l. i. ff. a quibus appell. non lic. & quidem stultum est, illud admonere a Principe appellare fas non esse, cum ipse sit, qui prouocatur, & c. 17. cuncta per mundum, 9. q. 3. Azo in summ. C. tit. de appell. nu. 15. vers. porro quidam. *Spec. tit. de appell. §. videndum restat, in princ. lib. 2. fol. 187. Archid. in cap. 28. anteriorum, sub nu. 1. 2. q. 6. Franch. in rubr. tit. 9. de appell. & in rub. sub n. 2. ff. reperitur tamen, eod. in G. Ias. in l. 5. si quis aduersus, sub nu. 1. C. de precib. imper. offer. Claud. Cantuanc. tract. de offic. iudic. lib. 2. c. 4. n. 5. fol. 81. Nicol. tract. de concord. gl. concor. 6. fall.*

6. fall. 19. nume. 60. fol. 139. Mar. an. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, n. 248. lim. 1. fol. 496. lo. Ferrar. tract. de appel. lib. 2. c. 3. a cuius iudicis sententia, n. 130. tom. 5. fol. 68. Rebuff. tract. de appel. art. 7. gl. 2. n. 27. vers. decimo tertio, tom. 3. fol. 504. Rolan. a Vall. conf. 94. pres. apposit. a. n. 1. lib. 1. Rot. divers. decis. 50. dubitanti in causa Bonon. n. 4. par. 2. & Rugin. tract. de appel. §. 2. c. 2. num. 20. vers. a sententia principis.

2 Declara istam limitationem, dum loquitur de Principe, ut intelligatur de Papa, & Imperatore, ut declarat Spec. vbi supra, & loquitur Mart. Laud. tract. de princ. q. 266. licet a sententia, tom. 16. fol. 208. & de Papa loquitur Franch. in rub. sub n. 2. vers. reperitur tamen, de appel. in 6. & de Papa, & Imperatore loquunt Rebuff. tract. de appel. art. 3. gl. vna n. 8. & 10. tom. 3. fol. 489. & Farin. in q. crim. q. 101. lim. 14. n. 72. & de sententia Papæ loquitur Rugin. tract. appel. §. 2. c. 2. n. 9. vers. regula. & de sententia Imperatoris loquitur eod. c. 2. n. 15. vers. a sententia Imperatoris.

Ratio huius limitationis sic declarate est, quia de substantia appellationis est, ut fiat a minori ad maiorem iudicem, ut dixi supra q. 2. n. 1. & sub n. 6. vers. ratio rationis. Sed Papa, & Imperator non habent superiorem; Ergo &c. Et quod ideo non possit appellari a Papa, quia non habet superiorem in mundo, scribit Rebuff. d. artic. 3. gloss. vna, nume. 8. & quod hac ratione non possit appellari a sententia Principis, quia non habet superiorem in iurisdictione, scribit Franch. in rubr. sub numer. 2. vers. reperitur tamen, de appellat. in 6.

3 EXTENDE I. hanc limitationem loquentem in Papa, ut procedat etiam si appellaretur ad Conciliū generale, vide supra q. 8. n. 63. vbi quod est error hæreticalis tenere contra hanc extensionem.

4 EXTENDE II. eandem limitationem, loquentem in Imperatore, ut procedat etiam si ab Imperatore appellaretur ad Papam, quia appellatio non teneret, ex quo Imperator non habet superiorem in temporalibus, Franch. in rubr. nu. 13. vers. & ex prædictis, de appell.

5 Restringe hanc secundam extensionem prout restrinxi infra vers. sublimita 1. n. 126.

6 EXTENDE III. ut habeat locum in quolibet, qui non recognoscit superiorem, Franch. in rubr. sub nu. 9. de appell.

7 EXTENDE IV. ut litigantes non solum non possint appellare a sententia, & processu Papæ, iuxta ea, quæ dixi hic supra, sed neque possint cum vti suspectum recusare, Franch. in cap. 36. postremo, nume. 14. qu. 6. in fine, & in cap. 61. cum speciali, q. 11. num. 32. de appell. & Lancellor. tract. de attent. part. 2. cap. 6. de atten. post recusationem, n. 34. & 35. fol. 340.

8 Ratio est, quia appellatio, & recusatio a pari procedunt, Franch. in cap. 43. nouit. nume. 4. in fine de appell. & Felyn. in cap. 1. sub nume. 6. column. 3. ibi, tamen dicitur, de iudic.

Confirmatur primo ista extensio, quia suspicio secundum praxim, & generalem consuetudinem proponi debet coram superiore, ut patet ex his, quæ retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 101. sub n. 28. vers. in reliquis causis, & vers. in regno. Sed Papa non habet superiorem. Ergo, &c.

Confirmatur secundo, quia Papa potest de plenitudine potestatis committere causam sine facultate recusandi secundum communem opinionem, quam retuli, & sequutus sum infra n. 118. vers. extende octavo.

Retenta illa ratione, posita supra sub n. 2.

Subextende primo hanc quartam extensionem, ut habeat locum in Imperatore, & quolibet Principe, non recognoscente superiorem: & quod Princeps non possit recusari suspectus, quia nullo modo præsumitur, quod faciat iniustitiam, ideoque Imperator possit esse iudex in causa propria, scribit Franch. in c. 61. cum speciali, q. 11. n. 32. de appell.

Retenta etiam ratione eiusdem extensionis, posita supra nu. 8.

Subextende secundo, ut procedat etiam in meo executor, quia si tunc ab executeore non appellatur, ita nec potest allegari suspectus, Franch. in c. 43. nouit. not. 2. nu. 2. de appell. quia appellatio, & recusatio a pari procedunt, secundum Franch. & Felyn. quos retuli, & sequutus sum supra num. 8.

Restringe hanc subextensionem, ut non habeat locum in executeore mixto, habente iurisdictionem quia tunc potest grauare, & ideo potest vti suspectus recusari, Franch. in d. c. nouit. n. 5. de appell.

Infero primo ex hac restrictione, quod executor, deputatus ad examinationem testium, vel ad audiendum, & referendum, potest recusari suspectus, quia potest occulte grauare partem, Franch. in d. cap. 43. nouit. num. 7. de appell.

Infero secundo, quod executor in literis beneficialibus, si assumit partes iudicis, potest recusari suspectus: secus si est deputatus in dando possessionem beneficii, quia tunc non potest recusari, nisi possessionem tradere debeat, parte citata, & citato possessore, quia tunc posset partem occulte grauare, & ideo posset recusari, Franch. d. c. nouit. num. 8. vers. sed dubitatur.

Infero tertio generaliter, quod executor, qui potest occulte grauare partem, potest suspectus recusari, ut in præcedentibus illationibus.

Secus si non potest grauare, quin notorie constet de grauamine, quia tunc non potest vti suspectus recusari, Franch. in d. c. 43. nouit. num. 7. in fine, & nu. 8. in fine.

Aduerte obiter circa materiam huius quartæ extensionis, quod si principales sunt suspecti, reliquum potest haberi pro suspecto, Alber. Brun. in feud. conf. 200. circa primum, vers. sed prædicta, lib. 2.

Quare si Metropolitanus est suspectus, potest tota Synodus haberi suspecta, Alber. Brun. vbi supra, & quod Synodus, seu Concilium provinciale possit vti suspectum recusari, ex quo potest errare, vide Franch. in cap. 36. postremo, nume. 16. de appell. & latius Felyn. in cap. 1. sub nume. 6. de iudic. & Boer. detis. 269. an curia suprema, nume. 1. & seqq. qui procedunt declarando.

Similiter si est suspectus Rector potest totum Consiliū haberi pro suspecto, & non est absurdum, quod possit vna patria haberi pro suspecta, Alber. Brun. vbi supra.

Et quod quæcunque vniuersitas, & omne collegium, vel rectores, & consules collegiorum possint ex iusta causa suspensionis recusari, scribit Franch. in d. c. 36. postremo, q. 3. n. 17. & c. 61. cum speciali, q. 10. nu. 31. de appell. & vide Boer. vbi supra loquentem de Vniuersitate, Parlameto, & Cardinali, & alios, ad quos se remittit Lancel. tract. de attent. part. 2. cap. 6. de atten. post recusat. nu. 35. & seqq.

Quod Cardinalis non possit recusari ratione suspensionis, scribunt Anch. in cap. 43. nouit. not. 4. nu. 4.

de appellat. & Franch. d. cap. 56. postremo, quest. 7. nu. 15. de appell.

Certusienfis, vel alius religiosus bonae obseruationis non potest recusari, vide Franch. eod. cap. postremo, q. 6. nu. 12.

Conciliū generale non potest recusari, maxime quando praesent Papa, quia Ecclesia tota non potest errare, Franch. in d. c. 36. postremo, quest. 8. nume. 16. de appell. ad quem locum se remittit in c. 61. cum specialibus, num. 30. q. 7. rod. tit.

18 Qui alij possint, vel non possint uti suspecti recusari, vide eundem Franch. d. c. postremo, n. 15. & seqq. & in d. c. cum specialibus, n. 29. & seqq.

19 EXTENDE V. eandem limitationem positam supra num. 1. ut procedat etiam si sententia fuerit lata super duello, quia si Imperator, Rex Franciae, vel alter Rex, Princeps, vel Dux Monarcha in Regno suo, qui per pugnatōres fuerit electus pro iudice, & dederit campum, tunc ab eius facto, vel sententia non appellabitur, Par. de Put. tract. de re milit. in fine cap. ult. an a sententia lata, sub nume. 2. tom. 16. fol. 428. ad quem se remittit Jacob. de Castil. de duell. c. vlt. & in ultimis verbis, tom. 12. fol. 293.

Sed haec extensio a nobis recensetur, ut dicamus, quod duellum est iure execratum, ut dixi lib. preced. c. 9. nu. 1711.

20 EXTENDE VI. ut sicut non potest appellari a sententia Principis, ita neque possit appellari a sententia iudicis data a Principe cum clausula, appellatione remota, ff. interdum ff. a quib. appell. non lic. cap. 53. pastoralis, & ibi communiter Canonista de appellat. Spec. tit. de appellat. §. in quibus, nume. 15. versic. duodecimo, lib. 2. fol. 185. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub nu. 9. versic. quaritur ultra, fol. 405. Franch. in rubr. sub nu. 1. versic. aliquando vero, de appell. in 6. Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 68. nu. 108. fol. 196. & 1011. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 3. de cuius iudicis sententia, num. 130. tom. 5. fol. 68. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 28. nume. 336. Feder. Schen. tract. de appellat. sub num. 38. versic. quarto. Rebuff. tract. de appell. art. 7. gl. 2. nu. 26. versic. duodecimo, tom. 3. fol. 504.

21 Ratio huius extensionis est, quia Princeps potest per rescriptum tollere appellationem, & rescribere, appellatione remota, Rebuff. tract. de appell. in praefat. num. 82. tom. 3. fol. 481. & quod Princeps possit per rescriptum tollere appellationem, scribunt Moderni tract. de process. execut. part. 4. cap. 1. sub nume. 19. fol. 746. Anguiss. consil. 76. de tribus, num. 5. versic. quod sic, nume. 15. & 18. lib. 1. Breder. tract. de appell. part. 1. titu. 11. column. 24. & seqq. & est communis opinio, de qua restatur Couar. pract. qq. c. 23. n. 8. versic. non negamus, versic. quinto probavi, & versic. sexto quando qualitas, vol. 2. fol. 521.

Contra hanc rationem insurgo duobus medijs.

Primo, quia appellatio est species defensionis, ut retuli, & sequutus sum supra initio huius q. num. 3. versic. scilicet appellatio. & ideo appellatio non denegatur excommunicato, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum supra quest. 5. num. 5. versic. extende tertio. At defensio est de iure naturali, & quae sunt de iure naturali tolli non possunt, quia inferior non potest tollere, quod facit superior. Ergo, &c.

Secundo, quia consuetudo, seu statutum, quod non liceat appellare, non valet, testibus ijs, quos citavi q. seq. limit. 48. nu. 14. sub n. 1.

Ad primum medium respondeo multipliciter.

Primo respondeo, quod in appellatione sunt duae partes: Prima pars est appellationis substantia, quae est, ut iustitia reddatur aduersus iniquitatem, vel imperitiam iudicis, hancq; partem appellationis Princeps non potest tollere, quia est de iure naturali. Secunda pars est appellationis formalitas, hancq; potest Princeps tollere, quia est de iure positio, ut scribit Abb. in rubr. nume. 7. versic. ex quibus, de appell. que refert, & sequitur Breder. tract. de appellat. d. titu. 11. col. 16. littera D. Dico ergo, quod quando Princeps tollit appellationem, praesumit, sententiam esse iustam vel propter excellentiam iudicis, vel, &c. & sic non tollit substantiam appellationis.

Secundo respondeo, [& sonant haec secunda, & seqq. responsiones in idem] quod licet appellatio sit defensio, tamen est defensio iudicialis, quae potest tolli, ut firmat Alber. tract. de stat. lib. 4. quest. 53. sed quid sit, num. 3. in fine, & nume. 4. & seqq. tom. 2. fol. 74. & scribunt Franch. in c. 53. pastoralis, quest. 4. nume. 20. de appell. & Rebuff. d. tractat. de appellat. in praefat. numer. 84. tom. 3. fol. 481. dicens, quod Princeps non potest tollere defensionem inuentam a iure naturali, sed potest, inquit, tollere defensionem inductam a se; & sentiunt Abb. d. rubr. versic. ex quibus, sub nume. 7. versic. finem, & Felyn. sub nume. 3. versic. circa tertiam, de appellat. dum scribunt, quod sicut lex, confidens de iustitia trium sententiarum conformium, tollit appellationem, praesumens, quod admissio appellationis esset abusus appellationis; ita etiam in aliquibus casibus potest confidere de iustitia vnus sententiae, ideoque in multis casibus denegat etiam primam appellationem.

Tertio respondeo, quod licet non possit tolli defensio, tamen potest tolli modalitas, seu forma defensionis, Anguiss. d. consil. 76. de tribus, num. 15. & 16. lib. 1.

Quarto respondeo, quod non ex eo, quod tollit appellatio tollitur defensio, quia potuit condemnari antequam condemnaretur, se plene defendere in prima instantia, Rebuff. d. tract. de appell. in praefat. sub nu. 84. versic. nec refragatur, tom. 3. fol. 481.

Quinto respondeo, quod Princeps potest tollere defensionem quoad formam suam, & iuris positivi solemnitatem, sed non quoad eius substantiam, prout est de iure naturali, Asin. in prax. iudic. §. 31. cap. 34. sub nume. 6. versic. in contrarium, & sub nume. 7. & ideo condemnatus, qui non potest appellare, poterit post solutam condemnationem repetere conditione indebiti, sicut in eo, qui, sublata sibi omni exceptione, fuit coactus soluere, scribit Asin. sub d. num. 7. & ego retuli, & sequutus sum infra num. 49. versic. defenditur primo.

Ad secundum argumentum patet solutio ex eisdem, quae scripsi supra sub nu. 22. 23. & 25. & in eadem citata limit. 48. sub nu. 172.

Retenta extensione, quae est vera.

Subextende primo eam, ut si ista clausula, appellatione remota, sit apposta in rescripto iudicij possessionis, tollat appellationem etiam in casu, quo a iure commune concederetur, ut retuli, & sequutus sum q. seq. limit. 6. mens. 7. n. 1. & 2.

Subextende secundo, ut non solum tollat appellationem, quam potuisset interponere is, contra quem impetratum est rescriptum cum dicta clausula, sed tollat etiam appellationem, quam potuisset interponere is, qui rescriptum impetrauit, ut scribunt Felyn.

Felyn. & Contar. quos citavi quæst. seq. limit. 7. numer. 24.

28 Subextende tertio eandem extensionem, ut appellatio possit tolli non solum præfata clausula, de qua supra nume. 20. quæ habet verba aperta, & propria, sed etiam alijs clausulis, quæ non habent verba ita aperta, ut advertit etiam Lancel. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innov. appell. pend. limit. §. princ. n. 2. in fine, & n. 3. fol. 365. & patet ex seqq. & quæ sint istæ clausulæ, quibus appellatio intelligitur sublata, ordinate discutamus.

I. Clausula erit ista, *sententia firmare maneat, & executioni mittatur*, quæ verba tollunt facultatem appellandi. Rugin. tract. de appell. §. 2. gl. 2. n. 2. vers. primo igitur, & sentiant Ias. in cons. 137. circa primum, nu. 23. ibi. similiter & contra. lib. 2. Contar. in l. unica in notabilibus, n. 20. C. si de mom. poss. Anguis. cons. 76. de tribus, n. 9. lib. 1. dices, appellationem censeri prohibitam, quando statutum vult, quod sententia mandetur executioni.

29 II. Clausula, & est similis præcedenti, *sententia fortiatnr effectum suum*, Rugin. tract. de appell. §. 9. gl. 2. nu. 4. & Contar. in d. l. unica, in notabilibus, num. 18. 19. 20. & sub nu. 23. & 25. C. si de mom. poss. dum narrando, quod effectus sententiæ est executio, & quod tunc dicitur sententiâ fortita effectum, quando est deducta ad executionem, infert, quod lex tollit appellationem, quando mandat executionem fieri, adeo quod amplius de eius iustitia, vel iniustitia cognosci non possit, & expressius Ios. Lud. in Perus. decis. 20. *domina Martiana*, n. 17. ibi. *lata sententia*, dicens, quod præfata verba (*lata sententia fortiatnr effectum*) habebant illis temporibus, Bartoli scilicet, communem intellectum, quod sententia transiret in iudicatum quoad utrunque effectum, & num. 18. dicens, quod post illa tempora, scil. Bartoli, habuerunt hunc magis communem intellectum, quod admitteretur appellatio quoad effectum devolutivum, non recedat ad executionem, de hac re vide, quæ late scripsi q. seq. lim. 6. memb. 7. si. 16. & seqq.

30 III. *Non audiatnr*, quibus verbis sublata esse appellationem scribunt Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub n. 22. vers. trigesimo secundo, lib. 2. fol. 186. Nicell. tract. de concord. gl. concord. 6. fall. 62. n. 98. fol. 195. Contar. in l. unica, in notab. sub n. 20. vers. ideoque, & nu. 21. C. si de momen. poss. Marches. tract. de commiss. part. 1. de comm. cum clausula, appell. rem. c. 10. nu. 17. fol. 101. in 2. impress. loquens de clausula, *Nullatenus audiatnr*, & quod, denegata audientia, intelligatur prohibita appellatio, quia audiretur appellando, scribunt Franch. in rubr. num. 25. de appell. Rebuff. tract. de appell. art. 7. gl. 2. nume. 36. tom. 3. fol. 505. & Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innov. appell. pend. limit. §. princ. n. 16. fol. 378. & part. 3. c. 28. n. 78. & 79. fol. 447.

Contrarium refert, & sequitur Cas. Barz. in Bonon. decis. 150. in urdua, sub nume. 6. versicu. nam id diluitur.

Retenta prima opinione.

31 Declaramus veram esse, quando denegatur audientia tam agendo, quam defendendo, Franch. in rubr. n. 25. in fine, de appell. & Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. limit. §. n. 3. fol. 365. & d. limit. §. 50. sub nu. 18. fol. 378. Secus si denegatur audientia simpliciter, quia tunc appellatio non censetur sublata; & ratio est, quia appellatio est defensio, quæ non censetur sublata, eo quod sit sublata actio; quare licet excommunicato denegetur actio, seu audientia agendo, ut dixi

supra q. 5. num. 6. in fine, tamen poterit appellare, ut ex Spec. Franch. Rebuff. & alijs vetuli, & sequutus sum d. q. 5. n. 5. extens. 3.

Retenta hac declaratione.

32 Extende eandem primam opin. ut, denegata audientia, sit sublata etiam facultas petendi restitutionem ad possessionem, ut ex Afflic. refert, & sequitur Contar. in l. unica, in notabilibus, sub nu. 21. C. si de momen. possess.

IV. Imponatur perpetuum silentium, quibus verbis prohiberi appellationem scribunt Nicell. tract. de concord. gl. concord. 6. nu. 100. in princ. & in ultimis verbis, tom. 18. fol. 195. Rugin. d. §. 9. gl. 2. nu. 7. vers. quarto. Et quod, imposito silentio, non possit audiri, vide Lancellot. tract. de attent. part. 3. c. 23. nu. 84. fol. 447. & quod non possit peti restitutio in integrum, vide Capic. decis. 69. in causa Ioannis, sub n. 13. in 3. resp.

V. *Absque lite snt restitutio*, his verbis sublata esse appellationem scribunt Bald. & Boss. quos citat, & sequitur Contar. in l. unica, in notabilibus, nume. 22. C. si de mom. poss. Et quod verba, *sine lite*, & *caussa cito expediatnr*, importent, quod, sequuta declaratione iudicis, nulla detur appellatio. scribit Cornaz. in Lucen. decis. 193. in causa N. nu. 2. in fine, sequitur Baldum consil. 330. num. 7. lib. 1. & quod verba, *sine lite*, & *litigio*, tollant appellationem, refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 9. gl. 2. q. 16. n. 46.

VI. *Non possit querelare*, quibus verbis sublata esse appellationem, scribunt Dec. in c. 4. personas, not. 4. in fine, n. 7. de appell. Contar. in d. l. unica, in notab. sub n. 23. C. si de mom. poss. Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innov. appell. pend. limit. §. princ. nu. 4. fol. 365. & Rugin. d. §. 9. gl. 2. nu. 8.

VII. *Non possit contradicere*, seu, *sit remota omnis contradictio*, hæc verba tollunt appellationem, Dec. d. cap. personas, not. 4. n. 6. de appell. Contar. in d. l. unica, in notabil. nu. 23. C. si de momen. poss. Lancell. d. limit. §. nu. 4. fol. 365. & Rugin. d. §. 9. gl. 2. n. 14.

Declara hæc verba, distinguendo tres casus, ut per Crot. quem citat, & sequitur Rugin. tract. de appell. §. 9. gl. 2. nu. 15. Primus est in istis verbis: *Procedas absq. contradictione*, & conceditur appellatio; quia intelligitur de eo, qui facto contradicit. Secundus est in illis: *Remota quacunq. contradictione*, & denegatur appellatio, quia illa dictio, *Quacunq.*, non patitur præfata restrictionem. Tertius est in istis, *Absq. aliqua contradictione*, vel, *nulla contradictione recepta*, seu, *nulla prorsus contradictione recepta*, & censetur omnino prohibita appellatio.

38 Extende secundum, & tertium casum huius declarationis, ut idem sit quando statutum diceret, *nulla exceptione, vel appositione*, quibus verbis sublata esse appellationem scribit in terminis statuti Mediolanensis Ruginell. d. gloss. 2. num. 37. versic. duodecimo quæro.

VIII. *Procedas sine ordine iudicario*, quibus verbis sublata esse appellationem deducit Anguis. cons. 76. de tribus, num. 6. vers. quo stante, lib. 1. Idem dicendum est de verbis: *Procedas citra omnem iudicij formam*, Anguis. d. consil. 76. sub nume. 10. Idem a fortiori dicemus de verbis: *Procedas libere*, & *citra omnem iudicij formam*, prout in istis aperte loquitur Anguis. vbi supra. Idem dicemus etiam de verbis: *Procedas libere*, nam his verbis intelligi remotam appellacionem scribit Anguis. eod. cons. 76. nume. 11. sed declarat. ut infra nu. 41. versic. decimo, & quod verba, *Sine streptu*

iudicij, excludant appellationes, refert Olafsch. decis.
1. sub nume. 14.

40 IX. Non possit se defendere, his verbis appellationem tolli patet manifeste, quia appellatio est species defensionis, iuxta ea, quae dixi initio huius q. nu. 4. Sublato ergo genere, sunt sublatae species, Ruginell. tract. de appell. §. 9. gl. 2. nu. 9. versic. sexto.

41 X. Libere facias, vel libere expeditis, quibus verbis sublata esse appellationem scribunt Bal. & Anton. de Butr. in c. 13. irrefragabili. in princ. de offic. ordin. & las. in l. 19. si filium, versus finem, sub n. 9. vers. secundo facit. C. de in-offic. testam.

Verum Franch. in rub. nu. 26. vers. sed quid si, de appell. videtur tenere, quod possit appellari, vbi foret iusta causa appellandi.

Quid dicendum? Dec. in c. 1. n. 17. vers. nam dictum eorum, de rescript. reprobans dictum Franchi, scribit naturam dictionis, libere, esse, vt tollat appellationem saltem quoad interlocutoriam, secus quoad diffinitivam, cui distinctioni videtur adherere Rugin. tract. de appell. §. 9. gl. 2. n. 11.

42 Declara hanc distinctionem, vt in casu, quo addita essent alia verba, puta, libere, & sine lite, tunc, atenta geminatione, semper intelligitur sublata appellatio, Rugin. d. gl. 2. sub n. 12.

43 XI. Sine aliqua censura, & oppositione, quibus verbis tolli appellationem saltem in casu statuti Mediolanen. scribit Ruginell. tract. de appellat. §. 9. gloss. 2. nam. 17.

44 XII. Ad satisfactionem condignam facias observari, quibus verbis sublata esse appellationem scribit Rugin. sub d. n. 17. vers. decimam. Rota tamen, quam citat, nihil in libro meo.

45 XIII. Nulla exceptione obstante, vel remota omni exceptione, quibus verbis sublata esse appellationem sentit Ruginell. d. §. 9. gloss. 2. quest. 11. nume. 18. motus earatione, quod praefata verba habeant eandem vim, quam habent verba, nulla contradictione, vel oppositione obstante, de quibus verbis loquutus sum supra nume. 37. versicu. declara, quicquid enixe consulat Alexand. consil. 113. viso themate, sub nume. 12. lib. 5. dicens, aliud esse, quod statutum dicat, contra sententiam iudicis condemnantis ad poenam non posse excipi, & aliud, quod dicat, vt iudex absque condemnatoria compellat illum, omni exceptione remota.

46 Confirmatur primo declaratio istorum verborum, quia, statuto disponente, contra laudum nullam posse opponi exceptionem, censetur sublata etiam reductio ad arbitrium boni viri secundum Bal. in l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. & in addit. ad Spec. tit. de arbit. vers. sed quid si statutum dicat, quem citat Alex. d. cons. 113. nu. 10. in fine, & num. 11. lib. 5.

Contra hanc confirmationem multa adducit Alex. d. cons. 113. sub n. 11. dicens, quod reductio ad arbitrium boni viri expeditur iudicis officio, quod a praefato statuto non censetur sublata.

47 Confirmatur secundo, quia, stante statuto, quod nulla alia exceptio, vel defensio admittatur, non potest implorari iudicis officium, Bar. in l. 1. §. & parui, n. 8. ibi, sed si statutum, ff. quod vi aut clam, & ex Barbat. cons. 44. col. 4. & cons. 79. col. 6. lib. 3. & alijs plurib. refert, & sequitur Alin. in prax. iud. §. 31. c. 34. nu. 1. & 6. in fine. Si censetur remotum officium iudicis, quod est maius, Mars. in pract. crim. §. opportune, n. 62. Ergo a fortiori censetur remota appellatio, quae est minor.

Contra hanc secundam confirmationem facit 38 illa communis opinio, quae vult, vt, remota omni exceptione; non sit sublatum officium iudicis, Alin. in dicto §. 31. cap. 33. nume. 1. & quod statutum, excludens exceptionem, non excludat facultatem implorandi officium iudicis saltem vbi alia pars locupletaretur cum aliena iactura, refert, & sequi videtur Alex. d. cons. 113. viso themate, num. 12. ibi, ergo vbi statutum, lib. 5.

Defenditur primo haec secunda confirmatio, quia 49 si caetera remedia deficient, ideoq; quis locupletaretur cum aliena iactura, tunc forsitan officium iudicis non intelligeretur sublata, sed concessum in vltimum subsidium; & in istis terminis potest saluari communis opinio; secus est, quando non deficient alia remedia, & quis cum aliena iactura non locupletatur, quia tunc censetur remotum officium iudicis: quare si condemnato sit permessa indebiti repetitio, vt euenit condemnato in vim obligationis cameralis, censetur sublata etiam officium iudicis, quia statutum non tollit exceptiones in totum, sed differt, los. Cumia in rit. magn. cur. Sicil. cap. 17. nume. 12. & seqq. quem refert, & sequitur Ruginell. tract. de appellat. §. 9. gl. 2. sub num. 24. Et quod is, cui ex forma statuti est sublata omnis defensio, & exceptio, possit, facta solutione, solutum repetere conditione indebiti, declarat Bar. in l. 1. §. & parui, nu. 9. vers. quod ergo erit remedium, ff. quod vi aut clam, dicens, quod si antequam solvam opposui exceptionem; dolo facis cum petas, quod restitutus es; & ista exceptio non fuit admilla, poteris tunc soluere, & repetere actione mihi competente, quia non fuit in primo iudicio examinatum, an essem debitor, vel ne, eo quia tui coactus executiue ad soluendum vigore praeccepti, seu statuti, vel iuramenti; secus, inquit, si in primo iudicio fuisset examinatum, quia tunc non posses infringere iudicis sententiam; hancque esse communem opin. refert, & sequitur Alin. d. §. 31. c. 34. n. 23. & 4. Et quod, si ex forma statuti contra instrumentum nulla potest opponi exceptio, possit solvens postea repetere per conditionem indebiti, quia non videtur renuntiasse iuri suo, ex quo cogebatur praecise soluere, scribunt Franc. Aret. in c. 36. significauerunt, sub nume. 14. in fine, de testib. & Felyn. in cap. 15. quo ad consultationem, sub num. 7. limit. 2. de sentent. & re iudic. quod idem ex Gallef. & Moder. retulit, & sequutus sum quest. seq. limit. 9. numer. 54. versicu. minus.

Defenditur secundo, & melius, respondendo, 50 quod illa communis opinio, de qua Alin. d. §. 31. cap. 33. nusi. loquitur, quando est remota omnis exceptio; sed confirmatio loquitur in fortioribus terminis quando est remota omnis exceptio, & omnis defensio, prout hanc differentiam aduertit Bar. in l. 41. plane, in fine, num. 5. ff. de petit. hered. quo casu cum censetur remotum etiam officium iudicis, poterit, si sublit aequitas naturalis, ne quis contra naturam, & cum peccato lucretur, intentari contra eum denuntiatio euangelica, Alin. d. c. 34. nume. 7. in fine, vers. est etiam, & nu. 8.

Contra eandem secundam confirmationem facit, 51 quia aut illa verba: Nulla audiatur exceptio, sunt apposta in rescripto emanato ad obseruantiam iuris communis; & tunc intelliguntur sublatae solum exceptiones inuolae: aut reperiuntur in lege; & tunc remouentur omnes praeter expresse permissas in aliqua

Qua lege, seu legibus: aut reperiuntur in statuto præter, vel contra ius commune: & tunc statutum est præcise obseruandum, ut aliquid addat legi, *Alex. in add. ad Bar. in d. d. plane, ff. de petit. hered. in vltima additio- nis, ubi ego dico, & Ruginell. tract. de appel. §. 9. glos. 2. sub n. 24. vers. præterea.*

52 Contra eandem facit; quia licet statutum disponat, ut is, qui negauerit positiones, pendentes a factō proprio, incidat in pœnam centum, & iudex debeat eum cogere omni iuris & facti exceptione remota, & absq; condemnatione ad eam soluendam infra decem dies numerandos a die, quo apparebit, positiones esse veras: tamen is, qui negauit eas, poterit appellare, si rationabiliter appellet, ut puta, quia dicat, se innocentem a culpa, & delicto; quia statutum, reiiciens omnem exceptionem, non reiicit effectualiter exceptionem innocentiae, *secundum Alex. cons. 113. visio themate, sub num. 7. vers. nunc solum, & num. 8. lib. 3. quem refert, & sequitur Ruginell. d. §. 9. glos. 2. num. 27.*

53 Contra eandem obstat etiam, quia, sublata exceptione, non intelligitur sublata defensio, *secundum multos, quos citat Afm. d. §. 31. cap. 62.* At appellatio est defensio, ut scripsi supra initio huius q. n. 4. ergo, sublata exceptione, non intelligitur sublata appellatio, *Ruginel. d. gl. 2. n. 28. & 29.*

54 Pro resolutione, & declaratione, omiſſis multis, considero tres casus.

Primus casus est, quando negatur id, cuius petitur executio, & ex facie instrumenti, seu sententiæ, habentis executionem paratā, non apparet, ut puta locator agit pro expulsionē de domo, & euacuatione, & inquilinus negat, esse finitum tempus, & an sit finitum non apparet; quia in instrumento, seu sententia non est definitum tempus, quo debeat durare locatio: seu agitur de tacita reconductione: & isto casu potest inquilinus appellare, per ea, quæ ex Alciat. in l. 1. §. & præsens, n. 25. ff. de ver. obligat. refert, & sequitur Ruginell. d. glos. 2. sub nu. 26. & 30. vers. idē.

55 Secundus casus est, quando actor non egit via executiua, in qua statutum negat appellacionem: & tunc similiter potest appellari, quia actor non videtur se fundasse in statuto, *Ruginell. d. gl. 2. n. 31. & 32. & ego retuli supra lib. 1. c. 76. sub n. 9. & dixi infra limit. 9. n. & in his duob. casib. cessat effectus verborū, de quibus supra n. 45. vers. decimotertio.*

56 Tertius casus est, quando constat, inquilinū esse in casu instrumenti habētis executionē paratā, seu in casu statuti, seu legis mandantis procedi ad executionē, nulla exceptione obſtante, & isto casu denegat appellatio, & ita pcedūt, q̄ scripsi supra d. n. 45.

Exemplifica hunc tertiu casum, quando locator, finito tēpore locationis, agit contra conductorem; quæ, supposito dicto statuto, denegabitur appellatio, per ea, quæ scribit Ruginell. d. gl. 2. n. 25. & 26. vers. prædicta.

Quinimo, circumducto etiā statuto, denegabitur appellatio in casu huius exemplificationis, ut retuli, & sequutus sum q. seq. limit. 6. memb. 6. exempl. 3.

57 XIV. Prout tibi videbitur, vel, arbitrio, seu iudicio tuo, his verbis, an & quando intelligatur sublata appellatio, vide q. seq. limit. 15. n. 1. & seqq.

58 XV. Sit extra protectionem ciuitatis, & iudicis, his verbis in statuto appositis, excludi appellacionē refert, & sequit Ruginell. d. §. 9. gl. 2. q. 15. n. 45. & pbat̄ur ex textu in c. 34. ad audient. de appel. vbi ista verba in sensu affirmatiuo (submitto me, & mea bona protectioni Papa)

important appellacionē ad Papā, ut retuli, & sequutus sum supra q. 4. n. 19. ergo in sensu negatiuo, si q̄ sit positus extra p̄tectionē ciuitatis, & iudicis, dicitur priuatus facultate appelladi; imo hoc sentiūt etiam Franc. in dicto ca. ad audientia, sub n. 2. ibi, quid autē si dicta verba, & Card. Alex. n. 5. dū scribūt, q̄ dicta verba denegāt audientia, seu ius non debere reddi, aut q̄ sit bannitus, quæ singula verba, & præsertim quod sit bannitus, excludunt appellacionem.

Declara tamen hæc esse vera, loquendo de appellacione extraiudiciali; de ea enim loquuntur Doct. in dicto cap. ad audientia, quia appellatio extraiudicialis habet naturam conuentionis, & modum agēdi, & bannitus non potest agere, per ea, quæ dixi supra q. 5. sub n. 84. lm. 5. secus est, loquendo de appellacione iudiciali, quia illa est defensio, & non est sublata, per ea quæ dixi supra sub n. 31. vers. declara eam. vbi videas.

XVI. Mox, statim protinus, incontinenti, illico, confestim, sine mora, sine interuallo, sine vlla iudificatione, & sine vlla procrastinatione, quolibet istorū verborū sublata esse appellacionē scribit Rugin. tract. de appel. §. 9. gl. 2. q. 18. n. 49. qui sunt verba, quæ desiderant celeritatē, & quæ desiderant celeritatem non recipiūt appellacionē l. fin. ff. de appel. recip. & dixi q. seq. an plurib. limitat. & locis, & præsertim limit. 7. n. 1.

Declara quod dixi de istis verbis, ut procedat, si ex ipsis verbis positus in statuto possit inferri ad executionem, & fiat processus executiuus, & cetera, quæ sunt in statuto, seruentur, *Ruginel. d. gl. 2. sub n. 49. versus finem vers. omnia enim.*

XVII. Celeriter, siue alia similia verba, quæ celeritatem important, excludunt appellacionem, ut ex Castren. & aliis refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 9. glos. 2. q. 17. num. 48. & videtur sentire Bal. consil. 330. statuto cauetur, sub num. 7. ibi. debeat sic velociter procedi, li. 1. in impress. de anno 1543. typis Vincentii de Portonarius, & Cornaz. an Lucen. decis. 193. in causa N. sub nu. 2. vers. primo quia, & n. 4.

XVIII. Procedatur sine processu, appellacionem his verbis prohibitam esse refert, & sequitur ex Carpan. ad statut. Mediol. super stat. ad causas crim. cap. 368. n. 9. Cornaz. d. decis. 193. n. 5.

XIX. Procedatur de plano, hæc verba important, quod possit procedi sine processu, Cels. Vgon. tract. de claus. num. 80. fol. 495. Redoan. tract. de spol. eccles. q. 11. nu. 17. tom. 14. fol. 253. Ergo tollunt appellacionem per ea, quæ scripsi num. præced.

XX. Procedatur de facto, quibus verbis sublata esse appellacionē scribunt Bal. cons. 330. statuto cauetur, sub n. 7. li. 1. Anguis. cons. 76. de trib. n. 12. & seq. li. 1. Cornaz. d. dec. 193. in causa, sub n. 2. vers. primo quia, & Ruginell. tract. de appel. §. 9. gl. 2. q. 21. n. 60. ita tenēt cōmuniter Doct. Ratio huius cōmunis opin. est, quia illa verba (procedatur de facto) excludunt litem, & his non excluderetur, si admitteretur appellatio.

Cōfirmat primo, q̄ pcedere de facto est idē, q̄ pcedere manu regia, Bar. Bap. de S. Blas. Menoch. & Anguis. quos retuli, & sequutus sum supra li. 1. c. 53. n. 41. in fin.

Sed a sentētia Regis nō datur appellatio, rescribit Corset. Nicol. Laud. & alius, quos retuli, & sequutus sum infra lim. 5. n. 1. ergo neq; dat̄ a sentētia alterius iudicis qui possit pcedere manu regia, secundum ea, quæ scripsi infra d. limit. 5. extens. 3. n. 6.

Cōfirmat secūdo, q̄ prædicta verba (procedatur de facto) tribuūt liberā, & absolutā potestate, ut refert, & sequitur Meno. tract. de arbit. iud. li. 1. q. 7. n. 69. vers. 9. liberā.

Sed a sententia iudicis, qui habet liberum, & ab-
solutum arbitrium, non datur appellatio, testibus Fe-
lyn. M. noch. Farm. & Ruginell. quos retuli, & sequutus sum
q. seq. limit. 15. n. 1. Ergo &c.

Confirmatur tertio, quia a sententia, seu arbitra-
mento arbitratoris non datur appellatio, testibus Soc.
Alex. Bar. Bal. & aliis, quos retuli, & sequutus sum d. q. seq.
limitat. 14. numer. 1.

66 At arbitrator dicitur is, cui partes dant potesta-
tem procedendi de iure, & de facto, ut scribit Paul.
de Castr. in l. 57. qui procuratorem, n. 7. vers. sed quid si sit,
ff. de procurat. & defens. Ergo &c.

67 Confirmatur quarto, quia licet appellatione pro-
cessus, & sic actorum non contineatur sententia; i-
deoque is, cui partes dant facultatem in compro-
misso, ut possit procedere de iure, & de facto, possit
illam facultatem exercere solum in processu, & non
in sententia, quia illud verbum restringitur ad pro-
cessum; cum sit contra ius commune, & odiosum,
quod possit auferri de iure vnius & dari alteri etiam
in modica quantitate; tamen quando praedicta fa-
cultas datur a lege, & sic quando illud verbum, pro-
cessus, & acta, profertur a lege, tunc appellatione
processus venit etiam sententia, ut habetur in l. 46.
actorum verba, ff. de re iud. & ut supra distinguendo
docet Paul. de Castr. in d. l. 57. qui procuratorem, num.
7. ff. de procurat. & defens. idemque cautelate ad tollen-
dam disputationem partes quando compromittunt
de iure, & de facto solent, restringendo, exprimere,
in procedendo tantum, sed in sententiando de iure;
cum sine ista expressione, & ignorata praedicta
distinctione, satis obstat d. l. actorum verba: Ergo si
iudex procedat de facto ex dispositione legis, vel
statuti, poterit etiam hac facultate uti in sententi-
ando.

68 Contra istam communem conclusionem addu-
co multa.

Primum, quia quodlibet iudicium habet duas
principales partes: prima est in procedendo; secun-
da in decidendo; sed statutum, seu rescriptum, quod
dat arbitrium, & potestatem in procedendo, non
conferretur eam dedisse in sententiando, & deciden-
do, vel e contra, quia sunt diuersa, & vno concessio;
non conferretur concessio alterum, Bal. in d. l. qui procura-
torem, vers. & faciunt, & vers. pone quod ff. de procurat. & de-
fens. dicens, quod si datur arbitrium potestati proce-
dendi de iure, & de facto, non videtur data licentia
decidendi de iure, & de facto, & ideo decidendo,
debet seruari ius commune, Soc. cons. 195. circa pri-
mum sub num. 1. ibi alio etiam modo, & sub num. 2. lib. 2.
vbi consuluit, quod licet a sententijs iudicis gabel-
la satis super datijs non possit appellari, tamen po-
test appellari sententia delegati Illustrissimi Ducis
Mediolanensis potestate procedendi more datia-
rio, quia, ut inquit, potestas procedendi non exten-
ditur ad decisoria.

Sed quod sit in totam prohibita appellatio, est
de decisorijs, ut ex eodem Soc. Aret. Franch. Dec. & Go-
za. retuli, & sequutus sum infra quasi 18. nu. 11. vers. secus.

69 Imo non solum totalis prohibitio appellatio-
nis dicitur de decisorijs, sed etiam non totalis, ut
patet quia prohibetur, ne liceat secundo prouoca-
re secundum Rotam, quam refert, & sequitur Mar-
cheti. tract. de commiss. per. 2. de commiss. resista. in in-
ter. 2. caput. 2. caput. 3. sub numero 150. folio 417. in secunda
impressione, dicens, quod statutum Urbis, dispo-

nens, quod duae sententiae conformes faciant
rem iudicatum, comprehendit etiam sententias
Rotales: quod tu intelligas ideo verum esse,
quia statuta Urbis sunt seruanda in omnibus tri-
bunalibus quo ad decisoria, secus quo ad ordina-
toria: Ergo appellatio uti de decisorijs non ve-
nit in commissione, quae respicit modum proce-
dendi.

Secundum, quia possunt remoueri omnes con-
firmationes adductae pro contraria opinione.

Prima enim confirmatio remoueretur dupliciter. 70

Primo ex ijs, quae scribunt Bar. in l. 19. a proconsu-
libus, num. 2. C. de appellat. & Bertach. tract. de episc. lib.
4. par. 7. q. 11. num. 13. tom. 33. par. 2. fol. 357. qui dicunt,
quod licet Episcopus esset priuilegiatus, ut a sua
sententia non appelletur, tamen potest appellari a
sententia eius Vicarij, Franch. in cap. 66. dilecti. quest.
6. num. 41. de appell. dicens, quod priuilegium, con-
cessum dignitati alicuius iudicis, ut ab eius senten-
tia non possit appellari, non extenditur ad eius Vi-
carium, & Soc. d. cons. 195. sub n. 1. vbi ostendit, quod
potest appellari a sententia subrogati, licet non pos-
set appellari a sententia eius, in cuius locum subro-
gatur, rursus idem Bar. in d. l. a proconsulibus, sub num.
2. dicens, quod licet statutum disponderet, quod a
sententia talis Potestatis non posset appellari, tamen
quando sententia fertur ab eius Vicario potest ap-
pellari, hancque esse communem scribit & sequi-
tur Soc. cons. 59. capto priuilegium, num. 13. vers. sed quando,
lib. 4. adde quod scripsi infra n. 109.

Secundo, quia quatuor delegatus possit proce-
dere more datarij, tamen ab eius sententia potest
appellari, quamuis non possit appellari a sententia
datarij & sic licet non possit appellari a sententia
Regis, tamen potest appellari ab eo, qui potest pro-
cedere manu regia, licet etiam dicimus, quod licet
non possit appellari a sententia Principis, tamen po-
test appellari a sententia eius delegati, ut dixi infra n.
154. vers. sublimitate quanto. Et ratio est in promptu, quia
in principe delegante deficit possibilitas appellan-
di, ex quo non adest superior, qui sententiam possit
corrigere, sed in substituto, subrogato, seu delegato
non deficit, quia potest corrigi a suo superiori: Vi-
demus pariter, quod licet ab arbitratore non detur
appellatio, tamen a iudice ordinario, qui cognouit
per viam reductionis ad arbitrium boni viri, datur
appellatio, ut retuli quest. seq. limit. 14. num. 2. vers. sub-
limitate.

Secunda confirmatio remouetur ex ijs, quae ipse-
met Menoch. eadem q. 7. num. 70. & seq. & nos scri-
psimus supra lib. 1. cap. 33. num. 30. & 35. dum diximus,
quod ipsemet Princeps debet seruari leges, & po-
test solum deserere modum rigorosum proceden-
di, & solemnitates processus, sed non potest in de-
finiendo mutare ius posituum, quod sapit natura-
lem aequitatem.

Sed sic est, quod appellatio est de decisorijs, &
est species defensionis, ideoque continet, & sapit na-
turalem aequitatem: Ergo &c.

Tertiam confirmatio remouetur, quia Bar. & Rom.
tenent contrarium, & Alex. non ausus est definire,
quos citavi quest. seq. limitat. 14. sub num. 1. versic. con-
tra istam, dum scribitur, dari appellationem ab arbi-
tratore.

Quarta confirmatio potest remoueri, quia licet
esset verum, quod processus includeret etiam sententias,
tamen

tamen non propterea tollit appellationem: Præterea ista quarta confirmatio videtur optime sublata ex ijs, quæ scribunt Bal. & Soc. quos adduxi supra nu. 63. vers. contra istam, dum ostendunt, quod facultas data circa modum procedendi non se extendit ad modum sententiandi, & loquuntur etiam ipsi in facultate data a lege.

73 Tertium, quia quando Princeps delegat causam iudici cum præcepto, quod faciat, quod iuris est, licet eidem tribuat facultatem procedendi de facto, tamen non censetur prohibere appellationem, quia appellatio permittitur de iure, & in decisorijs vult, vt faciat, quæ sunt de iure, Soc. d. conf. 195. sub n. 1. & 2.

Sed sic est, quod quamuis Princeps, seu statutum non dicat in delegatione, vt faciat, quod iuris est, censetur tamen dixisse, quia Princeps præsumitur velle, quod iustum est.

Ergo nunquam censetur prohibere appellationem, nisi id expressis dixerit verbis.

Quartum, quia quodcunque arbitrium, & potestas detur iudici in procedendo, & etiam in pronuntiando, tamē intelligitur in ijs, quæ ipse iudex facere debet, sed non in ijs, quæ parti essent quæ sita de iure gentium.

Sed pronunciare, an appellari possit, vel nō, pertinet ad iudicem ad quem.

Igitur hoc non venit in arbitrio, & potestate data, Soc. d. conf. 195. n. 4. ibi. nam quæcunque potestas, lib. 2.

74 His non obstantibus, tenenda est conclusio, quod non possit appellari, tum quia est communis, vt dixi, tum quia est validis argumentis confirmata, tum etiam quia adducta contra eam facile tolluntur.

Ad primum enim responderetur, quod licet iudici non censeatur data facultas sententiandi de facto per ea, quæ scribunt Bal. & Soc. quia re vera lex, seu Princeps nunquam potest intendere, vt iudex possit sententiando excedere leges, & facere iniustitiam; tamen non tenet ista consequentia: iudex non potest sententiando facere iniustitiam; & definire de facto; ergo appellatio non intelligitur prohibita; nā si teneret, teneret etiam ista: statutum, & Princeps, committendo causam, remota quacunque appellatione, & nullitatis dictione, non tribuunt facultatem iudici, vt possit sententiando excedere leges, & facere iniustitiam: Ergo neque isto casu dicitur prohibita appellatio; & tamen ista consequentia non tenet, sed est falsissima, quia appellatio est aperte prohibita; & ratio quare non teneat, est, quia illa verba, de facto, de sui natura important executionem, seu processum executiuum, vt bene, & aperte innuit Bal. d. conf. 330. sub numer. 7. lib. 1. & in executiujs non datur appellatio.

Nec obstat conf. Soc. quia ad illud patebit responsio ex sequenti responsione.

75 Ad secundum dico, quod non obstant adducta contra primam confirmationem; nam respondeo, quod licet a delegato detur appellatio, & nō detur a delegato; item licet detur a delegato more datarij, & non detur a datario; tamen dico, quod hoc procedit, quando reuocatio appellationis consideratur respectu iudicis, quo casu non militat eadem ratio in delegato, quæ militat in delegante, quia delegans consideratur, vt iudex supremus; secus est quando appellatio remouetur non ratione personæ iudicantis, sed ratione celeritatis, quæ delide-

ratur in causa, quia tunc procedit confirmatio, eo quod tam in delegante, quam in delegato militat ratio celeritatis: Sed sic est, quod in casu nostro desideratur celeritas per illa verba, procedatur de facto. Ergo sicut non appellatur a sententia Regis propter eminentiam Regis, ita etiam non appellatur ab eo, qui iudicat manu regia propter celeritatem, quæ desideratur in causa; cum manu regia idem sit quod de facto, & de facto celeritatem importet; fateor tamen, quod non est tuta illa argumentatio deducta in prima confirmatione, si velimus admittere conf. Soc. cui tamen posset multipliciter responderi, sed non est necessarium.

Non obstant adducta contra secundam confirmationem, quia respondeo, quod illa conclusio, quod Princeps non possit tollere appellationem, maxime per viam legis est falsissima, & in testem adduco experientiam.

Non obstant adducta contra tertiam confirmationem, quia respondeo, quod illa opinio contra confirmationem non est vera; nam communis opinio est, quod ab arbitratore non detur appellatio, per ea, quæ retuli, & sequutus sum q. seq. limit. 14. nu. 1.

Minus obstat adducta contra quartam confirmationem, quia respondeo licet facultas data in procedendo nō extēdat in sententiando, tamē id est verū, quādo illa facultas in procedendo importaret iniustitiam in sententiando, & ita procedant, quæ sunt dicta contra confirmationem; secus quando non importarent iniustitiam: sed sic est, quod verbum, de facto, prout respicit processum executiuum non importat iniustitiam in sententiando: ergo appellatione processus potest contineri sententia.

Ad tertium responderetur, quod licet appellatio sit de decisorijs, & ideo regulariter nō veniat in modo procedendi, tamen venit exclusiue, quando modus procedendi est executiuus, requirens celeritatem, quia alias non posset stare processus executiuus, & celeritas causæ, si non excluderetur appellatio, & ideo satis expressis verbis dicitur appellatio prohibita, quando lex mandat procedi executiue.

Ad quartum respondent inueterata praxis, incōcussus stylus, & nota experientia, quæ passim in omnib. tribunalib. seruant, vt a sententia iudicis, cui sit data facultas procedendi executiue, non detur appellatio per ea, quæ late scripsi q. seq. limit. 9. & 10.

Et per hæc, dum essem Prætor Ciuitatis Lucensis, concludēbā, non dari appellationem ei, qui fuerat condemnatus ob delationem pallistorum, ex quo statuta Fordaci lib. 3. cap. 6. in fine mandant procedi de facto, & ita tenuit Rot. Lucensis, vt in eius decisionib. testatur Cornaz. dec. 193. in causis N.

XXI. Procedatur sola facti veritate inspecta, quibus 76
verbis sublata esse appellationem sentio ex eo, quod ista verba important manu regia, Achil. Person. trac. de pet. heredit. n. 561. f. 282. sed a sententia Regis nō datur appellatio: Ergo neq; a processu facto manu regia, per ea, quæ scripsi supra num. 64. vers. 20.

XXII. Sine lite statim, & ex officio, quib. verbis sublata 77
esse appellationem refert, & sequitur Lançel. trac. de attent. par. 3. c. 28. n. 69. vers. sexto, tom. 5. fol. 447.

Declara primo nunc sextam extensionem, positam 78
supra n. 20. seu naturam clausulæ, appellatione remota, vt licet Princeps referibat eū dicta clausula, tamen illa clausula nō operatur contra tertium; & ideo tertius poterit appellare per ea, quæ retuli, & sequutus

sum q. seq. limit. 6. memb. 4. numer. 78. versic. confirmatur primo.

Declara secundo, vt clausula, appellatione remota, seu alia similis posita in medio literarum respiciat solum precedentia, non autem sequentia, nisi fuerit in fine literarum, & hoc, si negotia sint separata, cap. 71. inquisitioni, & ibi Canonista. de appellat. & quod clausula (appellatione remota) posita in vno articulo rescripti continentis plures articulos habeat locum in omnibus illis articulis, scribit Franch. in cap. 41. secundo requis. in summano, de appell. quia clausula in principio, vel in medio, seu in fine posita debet referri ad omnia, quando non est dare rationem diuersitatis, quare magis ad vnum, quam ad reliquum referatur, Franch. in cap. 41. secundo requis. numer. 3. & Card. Alex. num. 7. in fine, & seqq. vbi declarat, & quod clausula posita inter plura capitula, vel in principio, vel in fine referatur ad omnia capitula, quando non est ratio, quare magis referatur ad vnum, quam ad aliud, quia si existeret ratio, quare ad quaedam non posset referri, ad ea non referretur, scribunt Bar. in l. 30. talis scriptura. §. hanc autem, sub num. 3. ff. de leg. 1. & Affl. in constit. vt de successiombus, sub nu. 64. lib. 3. fol. 145. vbi materiam declarat, & vide Aret. in l. 3. & si peperit, sub num. 9. versus finem, ibi. adde primo, & num. 10. ff. de liber. & posthum. & quod non possit dari certa doctrina, scribit Franc. in d. cap. 71. inquisitioni, nor. vlt. num. 3. de appellat. & an clausula posita in vno capitulo videatur repetita in alio, vide Papien. in pract. in form. libell. pro leg. rei sing. in gl. coram vobis, num. 28. fol. 386. & Soc. lun. conf. 109. num. 59. lib. 2. nam quod clausula posita in dispositione vnius capituli referatur ad illud solum capitulum, & non ad precedentia, vel sequentia, scribunt Bar. in d. §. hanc autem, sub nu. 3. ff. de leg. 1. & Affl. sub d. num. 64. ibi. fallit nisi clausula, dicens, quod si sit in fine posita continuata ad proxima, tunc non refertur ad connexa tantum, & Aret. in ead. l. talis scriptura, sub num. 4. versus finem, ibi. & ad primum adde, allegans contra istam doctrinam casum in l. 5. & qui data. §. 1. ff. ex quibus caus. mat. & postea soluendo, ait, quod ibi non est sumendum argumentum a contrario sensu, nisi forte in eo casu, in quo qualitas adiecta in vno capitulo videtur repetita in alio.

80 Declara tertio eandem clausulam, vt non operetur, quando a iure esset specialiter concessa appellatio. Vide quae scripsi infra n. 100. vers. restringe idē temperamentum, & quod clausula (appellatione remota) non impediatur reuocationem attentatorum, quando appellatio interponitur ex causa expressa in iure, retuli & sequutus sum infra n. 105. vers. aduertit.

81 Subdeclara, vt appellatio dicatur expresse approbata a iure, & ideo possit appellari, non obstante dicta clausula, in casibus, de quibus Spec. Abb. Franch. & Dec. quos citavi infra sub n. 100. vers. casus.

82 Declara quarto, vt non intelligatur prohibita ab interlocutoria, Felyn. Rot. & Brederod. quos retuli, & sequutus sum q. seq. limit. 6. memb. 7. n. 31.

Intellige istam declarationem cum distinctione, quam posui eadem limit. 6. memb. 7. n. 37.

83 Declara quinto, vt non habeat locum, quando iudex dolo malo, vel lata culpa protulit sententiam, vt retuli, & sequutus sum quae. seq. limitat. 6. memb. 7. sub n. 76. vers. restringe quinto.

84 Declara sexto, dummodo non adit notorium grauamen, quia clausula (appellatione remota) non

excludit grauamen notorium, Caputaq. decis. 33. appellatione, par. 1. seu dummodo sententia non sit euidenter iniusta, Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 3. sub num. 17. & Rot. 5. fol. 68. Felyn. in cap. 14. causam quae, sub num. 3. de sent. & re iudic. dicens, quod clausula (appellatione remota) non operatur, vbi est iniustitia notoria, idem per similia verba scribunt Lancell. tract. de appell. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 8. princip. num. 24. fol. 365. & Breder. tract. de appell. 1. tit. 11. col. 27. versus finem sub litera D.

85 Extende primo istam declarationem, vt iudex in casu huius declarationis teneatur deferre appellationi, licet alias non teneatur, procedendo cum ista clausula, appellatione remota, Contar. in l. vnica, limita. 9. num. 5. vers. idque adeo verum, & latius quae. 16. n. 7. C. si de moment. poss. iunctis his, quae dicit num. 6. & 10. dicens, quod talis appellatio operatur vtrumque effectum.

Extende secundo, vt possit appellari etiam si per rescriptum Principis de partium consensu esset sublata omnis appellatio, quia nihilominus, si appareat de euidenti iniquitate sententiae, poterit appellari, nunquam enim eiusmodi iniquitas censetur permessa, & nec Princeps, nec partes verisimiliter intellexerunt de appellatione ab euidenti iniquitate.

Contra hanc extensionem tenet Ruin. conf. 82. viso ac percepto, sub nu. 3. vers. est & alius casus, ibi. sed in contrarium, lib. 5. Ratio est, quia sicut alienatio, prohibita a lege, & ab homine, intelligitur prohibita etiam in illis casibus, in quibus non intelligeretur prohibita, si vnica tantum prohibitione esset prohibita, ita etiam appellatio intelligitur prohibita etiam in illis casibus, in quibus non intelligeretur prohibita, si vnica tantum prohibitione esse prohibita, Ruin. d. conf. 82. num. 4.

Ego non discedo ab extensione, nam ratio Ruini confutatur ex sequenti subextensione.

Subextende vt maxime procedat, quando intercessisset dolus iudicis, quia tunc posset appellari, quamuis per rescriptum Principis de partium consensu esset sublata omnis appellatio, quia dolus remitti non potuit, Ruin. d. conf. 82. n. 3. vers. est & alius, in fine, lib. 5. sed dolus non dicitur propter modicam laesionem, sed propter enormissimam, vel nimis magnam, Ruin. d. conf. 82. n. 5.

Tempera eandem extensionem, vt si iniquitas sententiae apparet in re minima, tunc non admittatur appellatio, quia de minimis non habetur ratio, & sic remanet sub arbitrio recti iudicis.

Subdeclara eandem declarationem, vt appellari debeat infra decem dies, per ea, quae dixi supra q. 12. nu. 67. vbi videas.

86 Declara septimo, vt hanc clausulam possit Princeps concedere ex gratia, sed non ex iure, ideoque eam non dabit Signatura iustitiae, sed solum Signatura gratiae, March. f. tract. de commiss. par. 1. de commiss. cum clausula, appellatione remota, cap. 10. n. 1. & 2. f. 99. in 2. impress. Et ita seruetur.

Contra hanc declarationem facit, quia appellatio respicit ordinaria iudicia, vt retuli, & sequutus sum infra q. 18. n. 3. & seqq. Sed Signatura iustitiae potest tollere ordinem iudicium, & ideo committit causas summarie, & sola facti veritate inspecta. Ergo.

Retenta declaratione, quae seruetur in praxi.

87 Restringe eam, vt non procedat, quando signeretur de eorum partium consensu, quia tunc illa concedere

debet etiam Signatura iustitiæ, *Marches. d. c. 10. sub. n. 7. fol. 99. & an procuratoris consensus sufficiat, vide q. seq. limit. 2. n. 110. vers. secundus casus.*

88 Declara octavo, ut non procedat, quando offertur probatio parata continenti ad iustificandam appellationem, quia clausula (appellatione remota) non tollit hanc appellationem, *Contar. in l. unica, limit. 12. n. 2. & 3. C. si de nom. poss.*

89 Declara nono, ut commissæ causa cum clausula (appellatione remota) non intelligatur prohibita recusatio iudicis, nec intelligitur causa commissæ, recusatione remota, *cap. 36. postremo, de appell. & hanc esse communem opin. quia quando sunt duo iura separata, remoto vno, non sequitur remotio alterius, scribit Bar. in l. fin. in ultimis verbis, C. de senten. & interl. omn. iud.*

90 Extende hanc declarationem, ut sit verâ etiam de iure civili, quia separatorum separata est ratio, *Frâc. in c. 12. super eo, il secundo, col. 3. sub n. 18. de appell. q. appellatio & recusatio sunt separata patet ex plurib., de quib. Franc. cod. cap. super eo, nu. 17. vers. an gl. in verbis sicut appell.*

Primo enim sunt separata, seu differunt in hoc, q. ab exsecutore non appelletur, & tamen recusatur.

Secundo, quia a iudice non appellatur, nisi grauet, & tamen recusatur, ut suspectus, etiam si non grauet.

Tertio, quia a iudice, in quem quis consensit, potest appellare, & tamen eum non potest reculare, nisi ex noua causa.

Quarto, quia a Vicario Episcopi non appellatur ad Episcopum, & tamē recusatur coram Episcopo.

Contra hanc extensionē in delegato putat Abb. in eod. cap. super eo, n. 10. versus finem, de appell. dicens q. sicut non licet sine causa appellare, ita nec reculare.

Non recedas ab extensione, & contra Abb. firmavit Franch. vbi supra.

91 Declara decimo, ut non habeat locum in casibus in quibus appellatur ex rationabili causa; quia in eis potest appellari, quamuis in rescripto sit inhibita appellatio; & hi casus sunt plures, quos ponit Spec. in de appell. §. in quibus, num. 28. per totum, vers. sed quam dices, lib. 2. fol. 187.

92 Declara vndecimo, ut clausula (appellatione remota) & quæuis aliâ similis clausula non ita efficaciter tollat, ac remoueat appellationem, prout tollit, & remouet ius committæ, seu statutû, quia fortior est remotio induceta a statuto, seu a lege, quam induceta per rescriptû Principis, *Dec. in c. 1. sicut Romana, not. 1. vers. fm. n. 18. ibi. & ad predicta notandum est, de rescrip. & Rugin. tract. de appell. §. 5. gl. 2. c. 8. n. 6. vers. postea fol. 200.*

93 Declara duodecimo, ut hæc clausula, appellatione remota, tollat solam appellationem friuolam, *Spec. tit. de appell. §. in quibus, num. 15. vers. duodecimo, lib. 2. fol. 185. dicens; quod censetur remota sola appellatio friuola, Bar. in l. 1. §. parui, sub num. 3. ibi. pro hoc facit. ff. quod vñ aut clari, Felyn. in cap. 18. causam que, num. 21. vers. similiter dicit, de rescrip. Rebuff. tract. de appell. art. 7. gl. 2. sub nu. 26. vers. decimotertio, tom. 3. fol. 504. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 8. princip. numer. 40. tom. 5. fol. 366. dicens, quod solet dici, quod talis clausula tollit solam friuolam, non autē legitimas appellationes, & a iure permissas; Marches. tract. de continis. cum claus. appell. remot. capit. 10. num. 18. referens quod intelligitur remota friuola, & non legitima, & num. 12. fol. 99. in secunda impress. di-*

cens, quod si præfata clausula apponitur in literis, quæ expediuntur sine causæ cognitione non tollit, quin appellatio interponatur; secus erit, si sint expedita, causa cognita, *Socc. cons. 39. capio primum, nu. 10. lib. 4. dicens, quod statutum, seu rescriptum tollens appellationem, saltem quoad effectum suspensiuum non intelligitur de appellatione iusta, & rationabili.*

Ratio quare censetur remota sola appellatio friuola, prout ita limitate loquuntur Spec. & ceteri supra citati, & plerique alij, est, quia mens Principis apponentis istam clausulam est tollere solum iniustas appellationes, *Franch. c. 41. secundo requisit. not. 2. nu. 2. de appell.* Vnde hæc clausula sonat potius in quâdam monitionem, videlicet, ut non deferatur appellationi frustratorie, quam quod in aliquo deroget iuri communi, consequenter apponitur potius de stylo generali, quam de mysterio speciali, *Lancell. d. limit. 8. princip. num. 39. tom. 5. fol. 366. & Rugin. tract. de appell. §. 6. gl. 2. c. 8. n. 7. fol. 200.* Et quod hæc clausula soleat apponi in vulgari, & vendibili rescripto conquestus, non aliter adhibito maturo consilio Principis, & quali in seio, scribit idem Lancell. d. limit. 8. princip. limit. 10. nu. 38. fol. 366. & adde quæ scripsi infra sub num. 109. in 4. cas.

Subdeclara, ut hæc declaratio habeat locum de iure canonico, quia canones de facili permittunt appellationem, & sic rescriptum de iure canonico operatur remotionem appellationis friuolæ, secus de iure civili, quia operatur remotionem appellationis etiam non friuolæ, ex quo leges ipsæ sine rescripto reiiciunt appellationem friuolam, *Glos. in l. 1. §. interdum, in verbo, ab eo prouocare. ff. a quib. appellat. non lic.* & quod de iure civili nullatenus possit appellari, residet Franch. in cap. 53. pastoralis. nu. 13. vers. circa secundum, de appell. vbi, agendo quid operetur hæc clausula de iure civili, & relatis varijs dictis, scribit, tenendum videri, quod quando dicta clausula apponitur a Principe, nullatenus possit appellari, etiam si iusta causa in appellatione inferatur, & hoc inquit, tam in definitiua, quam in interlocutoria; & demum subdit, quod hæc clausula tollit omnes appellationes etiam iustas, dummodo non sint specificæ a iure permissæ.

Contra hanc subdeclarationem, & in specie contra Glos. insurgit Bar. in d. §. interdum, num. 1. dicens, quod etiam de iure civili potest multis casibus appellari ante sententiam definitiuam, quasi dicat, istas appellationes ante definitiuam sententiam esse friuolas, & tamē permitti etiam de iure civili; & concludendo, non esse in hoc differentiam inter ius civile, & ius canonicum, subdit, delegationem, seu commissionem causæ, appellatione indistincte remota, esse prohibitam de iure civili, ideoque talem delegationem non valere; quare, replicando idem, inquit, si committatur causa, appellatione remota simpliciter, commissio non valet nec secundum leges, nec secundum canones; sed si, inquit, committatur, remota appellatione definitiua, valet commissio, & secundum leges, & secundum canones.

Contra eandem subdeclarationem: q. enim hæc clausula etiâ de iure canonico remoueat appellationem et ex iusta, & rationabili causa interpositâ, sentit Frâc. in d. c. 53. pastoralis, sub n. 3. ibi. operatur ergo, de appell. dicens, q. licet de iure canonico p. omni causa grauaminis, quantumcunq. minima, possit appellari, dummodo

do litigationabilis causa illius grauaminis, tamen, inquit, ubi apponitur clausula (appellatione remota) ex nulla causa poterit appellari etiam iusta, & rationabili, & pro qua alias regulariter esset permilla appellatio, nisi talis causa, propter quam appellatur, sit in iure expressa ita; quod a iure specialiter sit permilla appellatio in illo casu.

96 Retenta hac subdeclaratione; quod saltem de iure civili censeatur prohibita etiam appellatio interposita ex iusta, & legitima causa.

Extende eam, ut maxime procedat, quando esset appositae clausula (omni, & quacunque appellatione remota) prout communiter solet apponi, quia tunc omnino denegatur appellatio, *Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. cum claus. appel. rem. cap. 10. nu. 18. in fine, & num. 19. fol. 101.* Et facit quod de clausula (remota omni exceptione recusationis) lecti ipsi infra nu. 118. extens. 9.

97 Tempera eandem subdeclarationem, ut sit vera respectu iudicis a quo, qui, stante hac clausula, non tenetur deferre appellationi, quacunque appellatio sit, dummodo non sit expresse a iure concessa, quare potest in vim dicte clausulae appellationi cuiusque non deferre, nisi velit, *Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub num. 32. vers. est autem, ibi. tu dic quod dicitur, li. 2. f. 187.* & quod clausula (appellatione remota) tollat omnem appellationem etiam ex legitima, & probabili causa interpositam, quoad necessitatem deferendi tali appellationi, quia iudex non tenetur deferre, scribit *Franch. in d. cap. pastoralis, n. 1. not. 1. & 2.* & quod iudex a quo non teneat deferre appellationi ideoque appellatio non suspendat eius iurisdictionem, sed possit iudex exequi suam sententiam ante quam recipiatur a superiore, scribit *Abb. in eod. cap. pastoralis, num. 9. in primo effect. &* quod non teneatur deferre, scribit etiam *Contar. quem retuli, & sequutus sum vers. seq. in fine.*

98 Secus est respectu iudicis ad quem, sicque respectu deuolutionis negotij ad superiorem, quia hec clausula (appellatione remota) non tollit, quominus appellatio ex legitima causa interposita habeat effectum deuoluendi negotium ad superiorem, ut sic possit per eum reuocari, & emendari grauamen per viam appellationis, secundum communem intellectum ad dictam *cap. pastoralis*, ut scribit *ibidem Franch. not. 2. & late sub nu. 6. vers. sexto operatur.* Et quod pars possit appellare licet grauamen non sit expressum in iure, & superior reuocet illud grauamen, quod fuerit commissum post appellationem, licet iudex a quo appellationi non detulerit, eique causa fuerit commissa, appellatione remota, scribit *Spec. ubi supra, & hoc sentiunt etiam Abb. in d. cap. pastoralis, num. 3. 13. & 15. & Franch. num. 5. vers. finem, vers. aduerte tamen, & de magis communi opinione testatur Abb. d. num. 15. & quod dicta clausula nihil operetur quoad partes, quominus semper ex iusta causa possint appellare, sed operetur quoad iudicem, ne teneatur deferre, refert, & sequitur *Contar. in l. vnica, v. 16. nu. 6. vers. vlt. non obstat. C. si de mom. poss.**

99 Imo iudex ad quem non solum potest per viam appellationis reuocare grauamen, sed tenetur reuocare ex debito iustitie in tantum, quod faciendo aliter, diceretur inferre iniustitiam, & ex hoc posset appellari, quia intentio apponentis clausulam (appellatione remota,) est, ut iniustitia consequatur effectum: si ergo iudici appellationis constat de grau-

mine, cessat ratio prohibitionis, *Franc. in d. cap. pastoralis, sub n. 6. vers. finem, vers. dubitatur tamen.*

Contra hoc temperamentum: quod enim iudex a quo debeat deferre appellationi, & superfedere, quando appellans colorat suam appellationem, inferendo in ea causam iustam, scribit *Contar. in l. vnica, q. 1. n. 9. iunctis, n. 4. & 5. C. si de mom. poss.*

Restringe idem temperamentum, dum dicimus, 100 quod iudex a quo non tenetur deferre appellationi, ut hoc non habeat locum in casibus, in quibus causa, propter quam appellatur, est expressa in iure ita, ut in iure sit propterea in eisdem casibus expresse etiam permilla appellatio: tunc enim, quamuis sit in rescripto inhibita, poterit appellari, *Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub n. 28. vers. finem, ibi. in his ergo casibus, lib. 2. fol. 186. in fine, Abb. in cap. 53. pastoralis, nu. 1. & ibidem Franch. num. 1. & sub n. 3. ibi. operatur ergo, de appell. Contar. in l. vnica, q. 16. in fine, num. 10. C. si de mom. poss. & Breder. tract. de appell. par. 1. & latis probatur ex ipso textu in d. cap. pastoralis.*

Casus in quibus iura expresse permittunt appellari, seu causas rationabiles appellandi expresse in iure ita, ut in ipsis possit appellari, etiam si in rescripto sit inhibita appellatio, docent per regulas *Abb. in cap. 53. pastoralis, num. 14. vers. ad secundam questionem, Franch. q. 9. num. 28. & Dec. num. 39. vers. secundo queritur, de appellat. sed latus, ponendo casus, enumerat Spec. in d. §. in quibus, numer. 28. vers. sed quam dices, fol. 186. & aliquos casus habes supra in 1. 4. & 5. declar. nu. 78. 82. & 83.*

Declara decimo tertio, ut quamuis iudex a quo tenetur deferre iustae appellationi, alias puniatur, ut ex *Spec. Franch. & Contar. retuli & sequutus sum quest. seq. in ampliat. 17. num. 61. vers. confirmatur primo, tamen non putatur, si causa esset ei commissa cum clausula, (appellatione remota) Abb. in d. cap. 53. pastoralis, n. 10. vers. secundus effectus. & Franc. sub n. 5. vers. quinto operatur, de appell.*

Subdeclara istam declarationem, dummodo 102 causa appellandi, seu appellatio non sit expresse permilla in iure, *Franc. ubi supra.*

Declara decimo quarto, ut licet attentata post 103 appellationem a diffinita reuocentur ante omnia per viam attentati, ut ex *Abb. Franc. Dec. Contar. & Lancelot. retuli, & sequutus sum supra q. 3. num. 48. effect. 4. tamen non veniant reuocanda per viam attentati, si causa erat commissa, appellatione remota, Abb. in cap. 53. pastoralis, nu. 11. vers. tertius effectus, Franc. num. 6. vers. sexto queritur, de appell. & late Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. §. princip. num. 1. & seq. tom. 5. fol. 365. quia iudex vigore huius clausulae potest exsequi sententiam, non obstante appellatione, *Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub num. 34. ibi. tunc est, lib. 2. fol. 187. Abb. in d. cap. 53. pastoralis, sub num. 9. vers. prius quod ubi, & Franch. n. 4. vers. quarto operatur, & nu. 6. vers. sexto operatur. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 28. num. 336. in fine, f. 507. & Rot. diuers. decis. 1258. Peregrinus par. 3. lib. 3. fol. 268.**

Aduerte tamen, quod & si non veniant reuocanda per viam attentati, tamen possunt reuocari per viam querelae, agendo ordinarie coram superiore, *Abb. & Franch. in locis supra proxime citatis.*

Aduerte vltimis, quod in quibusdam casibus 104 reuocantur etiam per viam attentati, non obstante dicta clausula.

Primus est, si forent attentata post inhibitionem, Franch. ubi supra, & Lancell. tract. de attent. d. limit. 8. n. 9. limit. 2.

Secundus est, si essent gesta post receptam appellationem ex certa scientia a Papa, Franch. ubi supra, & Lancellot. d. limitat. 3. numer. 10. limitat. 3. tom. 5. fol. 365.

Tertius casus est, quando esset appellatum ex causa expressa in iure, quia isto casu appellatio operatur omnes effectus, & sic de uoluntate, & suspensum, & consequenter attentata veniret reuocanda privilegio attentatorum, Franch. in d. cap. 53. pastoralis, sub n. 6. vers. sexto operatur, de appell. & Lancell. d. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 8. princip. nu. 13. & 14. limit. 4. tom. 5. fol. 365. & iste tertius casus comprobatur ex his, quæ dixi supra num. 100. vers. restringe idem.

Quartus casus est, quando hæc clausula esset apponita in vulgari, & vendibili recepto conquestus, quia cum non sit apponita, sciente Principe, & maturo consilio, non impedit reuocationem attentatorum, Rot. diuers. d. decis. 1258. peregrinus, par. 3. lib. 3. quam refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 8. princip. num. 38. fol. 366. adde quæ scripsi supra, num. 94. Vnde clausula appellatione remota in literis executorialibus, quæ expediuntur per contradictas, quia passim in talibus literis, & sine causæ cognitione apponitur, nihil operatur, & ideo reuocantur attentata, Put. decis. 328. in vna Hispanen. lib. 2. adde quæ scripsi supra n. 93. & 94.

Declara decimo quinto, ut hæc clausula tollat appellationem quoad necessitatem deferendi, non tamen tollit quoad effectum deuoluendi negotium ad superiorem, qui poterit grauamen emendare, & reparare, vide quos citat Contar. in l. vnica, limit. 13. num. 16. C. si de mem. poss. & sic tollit effectum suspensiuum, sed non deuolutiuum, & adde, quæ scripsi supra nu. 98. vers. secus est, & extenderem hanc declarationem etiam in clausula omni, & quacunque appellatione remota.

Reliquas declarationes, seu effectus huius clausulæ, si qui sunt, non prosequor, poteris tu eos videre apud Franch. in cap. 53. pastoralis, sub num. 3. ibi operatur ergo, & num. 4. & seqq. vsque ad num. 12. inclusiuo, de appell. qui enumerat decem, & septem effectus, & apud eos, ad quos se remittit Cbuat. pract. qq. cap. 23. num. 6. in fine, vers. effectus, tom. 2. fol. 522. & Lancellot. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limitat. 8. princip.

106 Restringe nunc eandem sextam extensionem, positam supra n. 20. in qua dixi principem posse dare effectum cum clausula appellatione remota, ut non procedat in alio inferiore, quia nullus inferior a Principe potest committere causam appellatione remota, etiam si esset Legatus de latere, quia iste est casus reseruatus soli Principi, Franch. in rubr. num. 23. vers. aduerte tamen, & in cap. 36. postremo, sub num. 5. vers. tertio & ultimo, versus finem, & in cap. 53. pastoralis, num. 15. 16. & 18. vers. secundo quaeritur, & ibidem Dec. num. 10. de appell. & rursus idem Franch. in rubr. sub num. 5. vers. aliquando vero, de appell. in 6. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limitat. 8. princip. num. 15. 16. & 17. tom. 5. folio 365. ubi de opinione communi, * & probatur ad litteram ex l. 1. §. interdum, ff. a quibus appellari non liceat.

107 Ratio est, quia non potest inferior præiudicare

iurisdictioni superioris, Bar. in d. §. interdum, sub num. 2. ff. a quibus appell. non lic. & Franch. in d. cap. 53. pastoralis, sub numero 18. vers. secunda fuit opinio, de appellat.

Confirmatur hæc restrictio, quia de iure communi inferior Papa, seu Principe non potest delegare causam summarie cognoscendam, Gig. tract. de de crimin. les. maieft. par. 2. quest. 5. numer. 3. tom. 11. par. 1. f. 50. & loquendo in Bar. in bus, Par. de Put. tract. de synd. in verbo, est tamen, tom. 7. fol. 308. & quod nullus inferior a Principe, etiam si sit Legatus de latere, possit committere causam summarie, de plano, & c. scribit Franch. in cap. 36. postremo, num. 5. vers. tertio & ultimo, in fine, de appellat. & de hac confirmatione poteris videre, quæ scripsi supra lib. 1. c. 53. sub num. 13. vers. secundam.

Extende hanc restrictionem, loquentem in Legato de latere, ut procedat etiam si Papa concessisset Legato legationem cum clausula (omni appellatione remota) quia licet dicta clausula operetur, quoad sententias ferendas per eum, tamen Legatus non poterit hoc concedere suo delegato, Bal. quem citat, & sequitur Franch. in d. cap. pastoralis, nu. 17. & adde quæ scripsi supra n. 70. & 71. ubi vide.

Subrestringe primo eandem restrictionem, ut non habeat locum in inferiore, qui tamen non recognoscat superiorem, quia is potest dare iudicem, appellatione remota, Bar. in l. 1. §. interdum, num. 3. ff. a quibus appell. non lic. & Dec. in d. cap. 53. pastoralis, nu. 12. ibi & quod dictum est. de appell. quamuis non de iure, sed de facto solum non recognoscat superiorem, quare licet sit inferior a Principe, tamen potest dare iudicem cum clausula (appellatione remota,) ut Rex Franciæ, & alij plerique, & quædam Ciuitates Italiæ, quia isti vtuntur iure Principis, Abb. in d. cap. pastoralis, n. 5. Franch. q. 5. n. 21 & Dec. n. 13.

Extende hanc restrictionem, ut habeat locum etiam in inferioribus, qui recognoscunt superiorem, sed tamen habent dignitatem, & administrationem iure proprio in perpetuum, ut sunt Duces, Comites, & Marchiones, qui propterea videntur esse Principes in terris suis, & quo ad suos subditos possunt omnia, quæ potest ipse Imperator, Dec. in d. cap. pastoralis, numer. 15. & seqq. ibi. idem dicendum videntur, & Rol. a Vall. consil. 86. illustris domine, numero 16. lib. 1.

Comprobatur hæc extensio, quia Duces, Comitibus, seu Marchiones perpetuo inuestiti censentur Principes in eorum ducatu, comitatu seu marchionatu, & in eorum subditos possunt omnia, quæ possent Imperator in toto orbe, ut, citatis Paul. de Castr. Alex. & Barbat. scribit Curt. Iun. tract. de feud. par. 2. princip. inter qq. de personis laicis, quest. 2. princip. num. 6. tom. 10. par. 2. fol. 58. & quod Duces, Comites, Barones, & reliqui Principes perpetuo inuestiti dicantur habere iura Imperij, & possint in terris suis, quod potest Imperator in toto orbe, & ideo possint etiam reseruata specialiter Imperatori, refert, & sequitur, citato Bellon. consil. 51. & 59. num. 8. pro communi opinione, Clement. tract. de patr. potest. effect. 2. sub numer. 41. fol. 106. Et quod Duces Marchiones, Comites, & alij Barones possint in eorum terris, quod potest Imperator in suo regno in tantum, quod Baro dicitur Princeps ciuitatis, & territorij, referunt Carau. super rit. 49. numero 9. & Rol. a Vall. consil. 29. num. 24. & sequentibus lib. 1. & quod isti domini tempo-

tales velint posse omnia in eorum territorio, & ita de facto seruetur, & esset reuolare mundū, si potestas istorum dominorum temporalium reuocaretur in dubium, refert, & assentitur *Corn. cons. 299. viso rescripto, col. vlt. sub num. 7. lib. 1. & cons. 178. visa copia, sub num. 3. ibi nec videtur obstarē, lib. 3.* Et quod Dominus Pandulfus de Malatestis, quamuis recognosceret Papam in superiore, tamen teneret in terris suis locum Principis, & omnis Rex habeat in regno suo plenitudinem potestatis, etiam si regnum habeat in feudum ab alio Rege, sicq. recognoscat superiorem, & quod hodie Reges in regnis suis de facto obtineant vicem Imperatoris, & quod etiam isti alij domini temporales perpetui fungantur saltem de facto vice Principis in eorum terris, & quod etiam Vicarij perpetui, Duces, Comites, vel Barones possint facere in terris suis omnia, quæ Imperator potest facere de iure per totum orbem, refert, & sequitur, consulendo super donatione facta a Domino Iulio Cæsare de Varano Domino Camerini, *Corn. d. cons. 299. num. 6. versus finem, & numer. 7. lib. 1.* & quod habentes iurisdictionem iure proprio, & in perpetuam dignitatem, & administrationem cognoscant primas, secundas, & tertias causas, retuli, & sequutus sum *supra quest. 8. num. 119. vers. quintus casus.*

111 Contra hanc extensionem: quod enim isti non possint dare iudicem, appellatio remota, probatur, tum quia ab ipsimet Comitibus, Ducibus, & Baronibus potest appellari, vt scripsi *supra in ampliat. num. 23. & 24.* tum quia in iure aliter non cauetur, nec Doctores, citati in comprobatione extensionis, allegant iura probantia eorum dicta, *Corn. sibi met in hoc contrarius cons. 200. videtur prima facie, num. 3. ibi dato etiam sine præiudicio, lib. 1.*

114 Quid dicendum pro veritate, & resolutione? nam Doctores loquuntur in isto articulo placentia eorum Dominis, & Baronibus.

Distingue duo membra.

Aut enim isti inferiores dant iudicem, appellatione remota, in præiudicium superioris, ad quem deuolui debet appellatio: & dico, quod non possunt; quare licet Baro habeat quantumuis amplam concessionem cum mero, & mixto imperio, tamen nunquam ei intelligitur concessa illa iurisdictione, quæ reseruat ipsi concedenti in casu, quo inuestitus faceret iniustitiam, seu negligeret facere iustitiā per se ipsum, vel per officiales, etiam si in eum translata esset omnis potestas, & iurisdictione, vide ad hoc quæ ex Couar. retuli, & sequutus sum *supra q. 8. nu. 111. opposi. 2. & n. 112.*

Aut dant iudicem sine præiudicio iurisdictionis superioris, vt puta quia in eorum inuestituris habent primas, & secundas causas, seu etiam tertias, de quibus Baronibus, habentibus tales inuestituras, dixi *supra q. 8. n. 118. vers. quartus casus,* sed tamen nolunt dare appellationem, quia nolunt in eorum iurisdictione amplius, quam semel illam causam cognosci, non tamen volunt tollere appellationem deuoluendam ad superiorem: & isto casu dico, quod possunt, & sic appellabitur omisso medio.

Et hæc distinctio potest stare in Baronibus habentibus merum, & mixtum imperium, sed si non habeant merum, & mixtum imperium non possunt derogare iuri communi, *Phanut. de Phanut. tract. de dot. gl. 5. n. 41. tom. 9. fol. 428.*

Subrestringe secundo, vt non procedat, quando inferior puta Legatus haberet in commissione ipeccialem facultatem delegandi cum clausula, (appellatione remota) quia tunc posset, *Franch. in c. 53. pastoralis, sub n. 16. de appell.*

Declara hanc subrestringentem, vt commissio per Principem, seu Papam alicui vniuersitate causarū, cum plena, & omnimoda potestate; non intelligitur per hoc concessa potestas subdelegandi cū dicta clausula, *Franch. in d. cap. pastoralis, num. 18.*

Subrestringe tertio, vt non procedat in appellatione ab interlocutoria, quia etiam inferior potest apponere istam clausulam, & tunc non potest appellari ab interlocutoria, etiam si alias appellari potuisset de iure, *Glos. 1. & Gl. vlt. in l. fin. C. de sent. & interl. omn. iudic. quam ibidem refert & sequitur Bar. sub num. 4.*

Contra hanc subrestringentem: quod enim per hæc clausulam, appositam ab inferiore, non possit prohiberi appellatio in casibus a iure permissis, quia inferior non potest prohibere appellationem in præiudicium superioris, tenent Bar. sibi met contrarius in l. 1. §. interdum, n. 2. ff. a quib. appell. non lic. dicens, & si legitime appellatur ab interlocutoria, non posset per inferiorem remoueri, quia per hoc præiudicaret iurisdictioni maioris ad quem deueniret, *Franch. in cap. 53. pastoralis, sub n. 18. in secunda opin. de appell. & ab hac opin. nõ esse recedendum, testatur ibidē Dec. n. 11. in fine, vocans eam communem; * quare inferior non potest apponere istam clausulam, etiam loquendo de interlocutoria, nisi ad finem, vt intelligatur secundum dispositionem iuris, sicq. ad deseruendum iuri, *Franch. in d. cap. pastoralis, sub n. 20. q. 4.**

EXTENDE VII. Vt a Principe, eiusq. delegato cum clausula, (appellatione remota) sed præsertim a Principe, appellatio sit prohibita non solum quoad effectum suspensiuum, sed etiam quoad effectum deuolutiuum; quia æque militat in vtroque effectu defectus superioris, ad quem possit appellari, & præsumptio iustitiæ sententiæ latae, vt scripsi etiam q. seq. *lim. 1. n. 14. vers. confirmatur.*

EXTENDE VIII. Vt neque possit appellari ab Auditorio florentissimorum Procerum, qui cognoscebant causas appellationum a viginti libris supra, de quibus in l. 35. in offerendis, C. de appell. & consult. & dixi *supra quest. 8. num. 8. & 9.* nam reminisci oportet, quod, vt dicebam *supra quest. 14. in princip.* Imperator non cognoscit ipse met, sed alij eius nomine; quare cum Auditorium florentissimorum Procerum sit Consistorium ipsius Principis, vt scribunt Bar. & Salyc. in *summario dictal. in offerendis,* merito ab eis non potest appellari, quia iudicant nomine Principis.

EXTENDE IX. Vt sicut Princeps potest dare iudicem sine appellatione, sic a fortiori potest dare sine recufatione, dummodo in rescripto remoueat omnem exceptionem recufationis, quia minus grauat pars, cum tunc sibi non desit remedium appellandi, licet causa comittatur, recufatione remota, cū per remotionem vnius iuris non sit sublatum alterum ius, *Franch. in c. 36. postremo, n. 5. vers. tertio & vlt. de appell. & q. Princeps possit de plenitudine potestatis dare iudicem cum clausula (appellatione remota) refert sequitur Franch. in dicto c. 36. postremo, sub n. 5. vers. tertio & vlt. & esse commune * opin. q. Papa possit de plenitudine potestatis committere causam sine facultate recufandi iudicē, refert & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2.*

cap. 6. de attent. post. recusat. sub num. 32. tom. 5. fol. 340. & quod Princeps possit prohibere omnem exceptionem in reculationis; & tunc iudex recusari non possit, etiam si recusatio non esset frivola, refert & sequitur Franch. in rubr. sub num. 27. vers. secundo aduerte. ubi. si tamen ipse princeps, de appell.

Contra istam extensionem: quod enim Papa non possit tollere exceptionem suspitionis, quia continet defensionem, scribit Mart. de Caraz. tract. de princ. q. 385. princeps, tom. 16. fol. 210. & qui alij secuti sunt hanc opin. contra extensionem, & quibus rationib. moti sint, scribit Franc. in d. e. 36. postremo. n. 3. de appell.

119 Retenta extensione, quæ est vera, & communis.

Declaro primo, eam esse veram, quando Princeps tollit exceptionem reculationis, ut in extensione, secus si non tolleretur, sed solum daret iudicem notorie suspectum, quia isto casu, quamvis illi daret ex certa scientia, tamen posset recusari, Franch. in rubr. num. 27. vers. secundo aduerte, & in cap. 6. ad hac, col. ult. sub nu. 9. vers. tamen tamen, & in d. e. 36. postremo. not. 2. n. 1. & latus n. 4. de appell.

120 Declaro secundo, ut dato iudice cum clausula (recusatione remota) intelligatur remota, recusatio frivola, non autem recusatio iusta, Spec. quem refert & sequitur Franch. in d. rubr. sub num. 27. & d. cap. 36. postremo, sub num. 5. vers. tertio & ultimo, de appell. & quod dicta clausula intelligatur de frivola tantum suspitione, & non de quacunque suspitione, refert & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 6. de attent. post. recusat. num. 33. fol. 340. Secus est quando iudex daretur cum clausula ampliori (remota quacunque suspitione) ut dixi supra in extensione n. 118.

121 Declaro tertio, extensionem esse veram, quando Princeps ex iusta causa remouet omnem exceptionem suspitionis, quia tunc tollit etiam non frivola exceptionem, & potest tunc tollere exceptionem suspitionis, quamvis talis exceptio cernat defensionem, & fundetur in æquitate & ratione naturali; secus si Princeps eam tolleretur sine causa, vide Frac. in d. rubr. sub n. 27. de appell.

122 Sed quis dicet Principi, quod facit sine causa?

Subextende eandem extensionem, ut etiam inferior Principe possit dare iudicem notorie suspectum, cum saltem semper sit ius reculationis, Frac. in cap. 6. ad hac, col. ult. num. 8. & sub num. 9. vers. dubium tamen, & in d. cap. 36. postremo, not. 2. num. 1. & num. 4. de appell. quare si non recusetur, processus per eum factus tenet, Franch. d. cap. ad hac, sub num. 9. de appell.

123 Restringe primo hanc subextensionem, ut non procedat quando iudex esset notorie suspectus, eo quod ab eo sit appellatum, & eisdem sit commissæ causa appellationis, quia tunc, si causa sit ei commissæ per inferiorem Principe, commissio, seu delegatio causæ est ipso iure nulla, nec est opus, quod allegetur suspicio secus si esset commissæ per Principem, ut retuli & sequutus sum supra q. 8. n. 75. vers. declaro secundo.

124 Restringe secundo, ut non procedat, quando iudex procederet contra contumacem, quia tunc processus factus a iudice notorie suspecto, & dato per inferiorem Principe, esset ipso iure nullus, quia contumax non censetur in eum consentire, Franch. in d. cap. ad hac, vers. finem, sub n. 9. vers. dubium tamen, & quod contumax nunquam intelligatur prorogare iurisdictionem in iudicem, nec in ipsum iudicem consentire; & ideo semper possit dici de nullitate, procedente ex defectu iurisdictionis, refert & sequitur, lo-

quendo de iudice incompetente, idem Franch. cap. 7. si duobus, col. 6. in princ. n. 19. de appell.

Restringe tertio, ut non possit committere causam cum clausula (remota suspitione) quia nullus inferior potest tollere reculationem iudicis, Franc. in cap. 36. postremo, sub n. 5. vers. tertio & ult. de appell. aliud enim est dare iudicem suspectum, & hoc potest, quia parti remanet ius recusandi ut dixi in subextensione, & aliud dare iudicem cum clausula (remota suspitione) quia ista clausula importat, ut non possit recusari.

De appellatione a iudice suspecto vide supra q. 5. n. 116. vers. amplius secundo.

SUBLIMITA I. nunc eandem primam limita-

tionem, positam supra n. 1. loquentem de Imperatore, seu alio Principe non recognoscente superiore, ut non habeat locum, si sententia contineret manifestam iniquitatem, quia tunc ab istorum sententia posset appellari ad Papam, quia Papa ratione peccati est iudex competens contra omnes, non recognoscentes superiorem, Dec. in rubr. sub n. 40. de appellat. Franch. in e. 7. si duobus, §. denique, limit. 3. nu. 14. eod. tit. Corset. tract. de potest. par. 3. q. 22. n. 22. tom. 16. fol. 134. Alber. Bruñ. in feud. co. §. 15. articulo. in princ. li. 2. & quod a superiore non recognoscente superiore possit appellari ad Papam, refert, & sequitur Guid. Pap. tract. de appell. concl. 7. sub n. 5. fol. 57. & q. 119. nu. 81. tom. 5. fol. 61. loquens de superiore laico; & in temporalibus aperte Abb. in d. rubr. sub n. 9. vers. ad quintum, in fine, & ibidem Franc. n. 14. vers. sed limita de appell. dicens quod, si sententia Imperatoris, Regis, seu aliorum non recognoscentium superiorem contineat iniustitiam manifestam, tunc potest appellari ad Papam, quia est iudex competens contra omnes non recognoscentes superiorem ratione iniustitiae, & peccati, & Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur, numero 276. vers. unum tamen adde. f. 500. & quod possit appellari a sententia Principis, si contineat manifestam iniquitatem, refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. n. 6. vers. tertius, & n. 70. vers. appellabitur, dicens, quod potest appellari quocunque iudice doloso, & iniustitiam notorie committente, etiam si talis iudex sit Rex, & Princeps; & adde quod scripsi de appellatione, seu recurru a sententia Consilij Neap. ad Papam infra limit. 15. n. 3. vers. restringe.

Ratio huius sublimitationis est, quia Ecclesia Romana est refugium Christianorum oppressorum; nam sicut Rex David tuba Spiritus sancti, erat recursus oppressorum, ut patet in 1. libr. Reg. capit. 22. & omnis, qui opprimebatur a Saule, recurrebat ad David, ita Summus Pontifex non debet auertere faciem suam ab oppressis, Afflict. in preclud. ad constitut. questio. 21. numero 9. & Conrar. in l. vnica, limitat. tertia sub nu. 17. c. si de mom. poss.

Aduerte circa hanc sublimitationem, quod Papa non debet esse onerosus, nec delicatus in admittenda, vel non admittenda appellatione; nec enim debet querere colorem absorbendi iurisdictionem Regum, nec de facili debet credere appellanti, sed debet adhibere maximam causæ cognitionem, considerando cuius natura sit Rex, an sit iustus, & solitus facere iustitiam, vel potius sit solitus opprimere subditos, & iniustitiam facere, an causa sit magna, vel parua, an contra iudicem laboret aliqua suspicio fordis, an præce, vel amore, aut odio sit motus, ut ex Afflict. d. questio. 21. num.

11: refert, & sequitur Contar. d. limitat. 3. numero 16. & 17.

Amplia notabiliter hanc sublimitationē, ut in tantum possit ab Imperatore appellari ad Papam, ne remaneat notoria iniustitia, ut si subditus recipiat iniustitiam a Domino feudatario, qui recognoscat Imperatorem in superiorem, quia ab eo feudum habeat, & ille subditus, & Dominus feudi, qui grauat, sint valde remoti a Curia Imperatoris, & causa non sit magna, & subditus grauatus non sit ita diues, ut possit recurrere ad Imperatorem propter nimiam distantiam, possit isto casu recurrere ad Papam, ut ex Maran. Socc. refert, & sequitur Alber. Brun. in feud. cons. 154. attento quod. vers. sed stat. difficultas, lib. 2. Vel saltem, ne iste subditus propter impotentiam recurrendi ad Imperatorem remaneat grauatus, debet posse recurrere ad Episcopum, aut ad alium superiorem proximū, cū quo Dominus feudatarius habeat adhaerentiam, Alber. Brun. vbi supra.

Confirmatur hæc ampliatio, quia si iudex mediatus denegat iustitiam, seu sit negligens, potest recurri ad superiorem, ut retuli, & sequutus sum supra quest. 7. num. 43. similiter potest appellari ad superiorem, si medius sit absens, ut dixi eadem quest. 7. num. 111. & vacante Imperio, appellatur ad Papam, ut retuli, & sequutus sum d. q. 7. num. 112. ad Papa est dignior, maior, & superior Imperatore, ut scripsi supra lib. 1. c. 11. n. 6. & iurisdiclio ecclesiastica est longe dignior, quam secularis, ut etiam, & sequutus sum supra d. q. 8. sub n. 100. vers. prima ratio, & n. 101.

Sed in casu huius ampliatiois grauatus non potest propter inopiam, & longam distantiam recurrere ad Imperatorem, & longe maior esset sumptus pro recurſu ad Imperatorem, quam valor totius causæ, & ideo medius iudex non quidem verbaliter, & formaliter, sed in effectu, & realiter dicit denegare iustitiam, & esse negligens, absens, & vacare imperium quoad ipsum grauatū, & ne esset negligens, deberet pauperibus litigantibus constituere ordinarium iudicem appellationum in Prouincia, ad quem possent recurrere, prout constitutum esse in Regno Neap. scripsi supra d. q. 8. sub n. 110. versus fin. Ergo, cum ad id non possit medius iudex, debet posse adiri superior, qui est Papa, seu alius iudex ecclesiasticus, qualis est Auditor Cameræ, ne quis ex defectu iudicis mediæ remaneat indebite grauatus, & grauas in peccato, ad quod remouendum Ecclesia semper habet potestatem.

Hæc ampliatio & si verissima sit, & Deo, ac Christianæ religioni admodum grata, eius tamen vsum an vnquā inuenieris nescio: etenim, cum ageretur de negligentia Imperatoris, & de denegata iustitia, & propterea de immittendo falcē in eius messem, materia redditur scabrosa, quia in primis deberet apparere de negligentia, de longa distantia, & de impotentia partis grauatae, in quibus fundata est ampliatio, quorū omnium phatio respicit etiā interesse Imperatoris, & cum pauper nō valet contra partē recurrere ad Imperatorem, multo difficilius valebit contra Imperatorem, qui pauperibus &c. ut dixi q. præcedenti sub n. 52. vers. sed tūc.

72.9 Infero confirmando eandem sublimitationē, quod Princeps secularis nō recognosces superiorē nō potest statuere in suo regno, aut pmittere, quod Iudæi habeant, vel habere possint mancipiū christianū, neq;

potest pmittere, quod Iudæi nō deferant signum, & habitū distinctum, p quē publice a Christianis dignoscantur, quia Principes seculares, quantumcunque non recognoscat superiorē, subsunt Papæ in concernentibus periculū anime, aut decore, & honestatē Christianæ religionis, Franch. in c. 29. consuluit, il tertio not. 2. n. 2. de app. quē ibid. refert & seq. Dec. not. 3. n. 15. & 16. & ideo, si Princeps aliter in his faceret, posset appellari ad Papam.

Subdit tamen Dec. vbi supra, quod vbi in loco esset aliqua consuetudo, quod Iudæi nō deferrent aliquod signum, seruaretur consuetudo, & quod Papa potest aliquo in loco id concedere per priuilegium.

Subinfero a contrario sensu ex ista illatione, quod Christianis permittitur habere Christianum mancipium, quod est notandū contra opinionē vulgariū, qui credūt, seruum effici liberum statim, quod est baptizatus; nam hoc est falsum, quia Christianus nō prohibetur habere seruum Christianum, Dec. in cap. consuluit, il tertio, n. 5. & 6.

SVBLIMITA II. ut nō procedat in sententiā, quā Papa, seu Imperator profert ex relatione alterius, quia datur appellatio, Rom. cons. 521. circa propositam, n. 1. & 2. Socc. cons. 195. circa primū consultationis articulū, vers. postre. posito, n. 4. in si. & n. 5. li. 2. Nicel. tract. de cōcor. gl. cōcor. 6. fol. 19. n. 60. v. 18. f. 193. Dec. in c. 68. intimaſti, sub n. 18. vbi vnde a sententiā princ. de appel. Gram. dec. 35. cū fuisset, n. 2. Rugin. tract. de appel. §. 2. c. 2. n. 2. vers. sed etiā, & n. 11. vers. appell. vbi loquitur de sententiā Papæ, Casar. Barz. in Bononien. decis. 150. in ardua, n. 7. & quod sit magis communis, testatur Gabr. in conclus. lib. 2. de appel. conclus. n. 1. & 3. in si. Contar. in l. ynic. limit. 2. in princ. versus finem, sub n. 48. C. si de mōm. poss. & Franch. in qq. crim. q. 101. n. 75.

Ratio huius sublimitationis est, quia videtur potius pronocari aduersus possibilem calumniam, seu errorē relatoris, quā aduersus sententiā Principis, seu Pontificis, Rom. d. cōf. 521. & Gram. d. decis. 35. sub num. 2. & 3.

Extēde primo hanc sublimitationē, ut procedat etiā nisi si Princeps sententiā proferret ad relationē Cardinalis, Rom. & Gram. in locis supra proxime citatis.

Extēde secundo eandē sublimitationē, ut procedat etiā si pars, contra quā fuit lata sententiā, habuisset copiam relationis, quia adhuc potest appellari, Gabr. d. conclus. 1. n. 3.

Declara eandem sublimitationem, ut isto casu appellandum sit ad Concilium generale, Nicel. tract. de concord. glos. concord. 6. fallen. 19. sub num. 60. som. 18. fol. 193.

Contra hanc declarationem facit, quia licet possit appellari propter relationem, tamen, si sententiā est lata a Papa, non potest appellari ad Concilium generale, quia esset constituere duo capita, & esset hæresis, per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra questio. 8. numero 63. vers. infero secundo. Quare caue ab ista declaratione, & a dicto Nicelli, quia ipse est lapsus.

Dic ergo, appellandum esse ad eundem Papam, seu Imperatorem melius informandos, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum supra d. q. 8. num. 65. vers. declara has.

Restringe primo declarando eandem secundam sublimitationem, ut licet possit appellari, tamen Princeps non tenetur appellationi deferre, Gabr. d. conclus. 1. n. 4. & Rugin. tract. de appella. §. 2. c. 2. n. 4.

Restrin-

135 Restringe secundo, ut talis appellatio non impedat executionem, Gabr. d. conclus. i. limit. 2. n. 5. Farin. in qq. crimin. d. quæst. 101. nu. 76. & quod eiusmodi appellatio non suspendat pronuntiatum, scribit etiam Card. Iacobat. tract. de conc. lib. 10. num. 60. tom. 13. par. 1. fol. 353.

136 Restringe tertio, ut non procedat, quando pars cõsensisset relationi, factæ Principi, quia tunc, cum approbaverit illam relationem, non potest appellare a sententia Principis, secundum ea, quæ ex Bar. & Dec. loquentibus de sententia iudicis, lata secundum rescriptum Principis super relatione, & consultatione ipsius iudicis retuli infra sub n. 138. vers. contra.

Contra hanc restrictionem facit opinio contraria eorum, qui tenent, adhuc posse appellari a sententia, quam iudex profert secundum consilium, seu responsionem Principis; quamvis partes consentierint relationi iudicis, quorum opinionem retuli infra n. 138. vers. sublimita tertio.

Non recedo a restrictione.

137 Restringe quarto in Rep. Lucensi, quia si Excellentiss. Consilium generale Lucense approbat relationem D. Prætoris, seu alterius delegati, nulla prorsus datur appellatio, neque vidi unquam toto tempore mearum relationum, dum essem Prætor Civitatis Lucensis, fuisse prædicatum, quod supplicari posset ad idem Consilium tanquam male informatum.

138 SUBLIMITA III. ut non habeat locum in sententia, quam iudex profert secundum rescriptum Principis, seu secundum consilium Principis, seu responsionem Principis, factam relationi, seu consultationi iudicantis, quia a tali sententia potest appellari, ut loquendo de sententia lata secundum rescriptum, scribit Bar. in l. 1. §. quæsitum est, in princ. & rursus de sententia lata secundum rescriptum, & consilium ibidem num. 6. ibi. tertio, ff. de appell. & loquendo de sententia lata secundum consilium, scribit ibidem Bar. in l. 2. num. 1. C. de appell. & loquendo de sententia lata secundum responsionem, seu consultationem, scribunt Salyc. in d. l. 2. num. 3. Abb. in cap. 68. intimasti, sub n. 5. vers. quartus actus, de appell. & Rugin. trac. de appell. §. 2. cap. 2. n. 3. & quod detur appellatio etiam si iudex pronuntiaret secundum consilium Principis, & etiam quod iudex diceret in sententia criminali, facta verbo cum Sanctiss. scribit Farin. quem retuli, & sequutus sum infra num. 134. vers. sublimita quinto, & quod a rescripto Principis non appelletur, sed appelletur a sententia inde sequuta, scribit Bal. in l. 3. 4. ubi venis, in princ. C. de appell.

Contra hanc sublimitationem motuant Bar. in d. §. quæsitum est, num. 3. vers. opp. & fortius sub num. 6. ibi. sed contra hoc, dicens, quod si non potest appellari a rescripto Principis; ergo, inquit, neque a sententia secundum rescriptum Principis lata: non enim potest pars conuenire de facto, quia consultationem approbavit, nec de iure, quod Princeps sic consuluit quod est ius, & Dec. in d. cap. intimasti, sub num. 18. ibi. sed aduertendum est, de appell. dicens, quod sicut non potest appellari a responsione Principis, neque a sententia ipsius Principis, ita neque posse appellari a sententia lata ex eius responsione.

139 Retenta sublimitatione si placet.

Declata eam, distinguendo quatuor actus, ut distinguant Abb. & Salyc. infra citati. |

Primus actus est interlocutio iudicis de consultatione faciendâ, & ab ista interlocutoria non appella-

tur. Bar. in l. 1. §. quæsitum est, n. 5. ibi. primo, Bal. in l. vii. si quando, sub num. 5. ibi. primus est actus, C. de rebat. Salyc. in l. 2. num. 6. ibi. primus est interlocutionis, C. de appell. Abb. in cap. 68. intimasti, sub num. 5. ibi. primus, Franch. sub num. 5. vers. primus, & Dec. sub num. 18. vers. gl. circa finem, de appell. & communiter omnes, & ratio est, quia per eam nemo grauatur, Bar. Bal. & Dec. ubi supra, posset tamen appellari, si iudex malitiose referret, ut evitaret cõnus iudicandi, Franch. ubi supra, ut puta quia casus esset clarus, quia tunc posse appellari, scribit Dec. ubi supra, & dicitur relatio malitiosa, quando res est clara, Dec. d. ca. intimasti, sub numer. 6. ibi. & quod dictum est. Quare sicut non valet statutum, disponens, quod iudex teneatur committere causam consilio sapientis, etiam si calumniose petatur, Dec. eod. cap. intimasti, num. 8. ita etiam non potest iudex malitiose, seu calumniose causam referre, & referendo, poterit appellari.

Nota primo pro intelligentia huius primi actus; quod multis ex causis iudex refert causam superiori. Quandoque ex natura ipsius causæ, ut puta, quia est reservata superiori, & in hac relatione cessat materia istius sublimitationis; quia causa remanet in auditorio Principis. Quandoque fit relatio virtute delegationis iam factæ, ut quia Princeps delegavit causam cognoscendam, & instruendam, & instructam remittendam ad eum, vel simpliciter commisit, ut intra certum tempus remitteretur instructa, vel non instructa, & pariter in hac relatione cessat materia huius sublimitationis, quia totus processus remittitur superiori, & statur processui, & non verbis iudicis. Quandoque fit relatio superiori, causa consulendi eum de aliquo dubio in iure, & hic est casus huius sublimitationis; nam hoc casu non remittitur totus processus ad Principem, ne fatigetur, sed solum elicitur ex actis punctus dubius, Abb. in d. cap. intimasti, n. 2. de appell.

Nota secundo, quod ad hoc, ut relatio iudicis p- 140 bet, & non possit impugnari debet fieri partibus consentientibus, vel non contradicentibus, ut ex Abb. & aliis retuli, & sequutus sum infra num. 143. quod si partes discordent in formatione puncti, transmittendi, iudex potest eas ad concordiam reducere, & si noluerint concordare, poterit interloqui, factum sic se habere, prout ipse format, & nisi appelletur, statbitur interlocutoria sua, Abb. d. cap. intimasti, sub numer. 2. & 3. & quod ubi causa sit committenda consilio sapientis, & partes discordent in formatione dubij, seu puncti, debeat iudex ipse tunc punctum formare, notat ibidem Dec. not. 3. num. 11. & debet punctus, seu articulus dari partibus, ut videant, an sit plene formatus, Franch. in d. capit. 68. intimasti, sub num. 2. & num. 5. vers. & aduerte, & Dec. n. 10. not. 3. quæ copia, & exemplum dicti articuli, seu relationis debet dari partibus publica manu tabelionis, vel munita sigillo authentico, ne possit aliquid diminui, vel exprimi in præiudicium partis, Franch. sub d. numero secundo. & potest dari clausa, vel aperta, quia utroque modo fieri potest, Franch. sub numero octavo, vers. sic. quarto principaliter queritur.

Infero ex hoc notabili, quod consulte agit Rotæ Auditor, tui causæ est commissa, dum studet, ut partes concordent de dubio; nam, si nolent concordare, teneretur ad instantiam properantis ad expeditionem interloqui, dubium esse

sic formandum, & a tali interlocutoria daretur appellatio.

¹⁴³ Secundus actus est ipsa relatio, seu litera, quae mittuntur Principi pro consilio, & ab istis potest appellare, qui se grauatum in eis sentit, si in eis mendacia inseruerit, vel veritatem taceat, Bar. in d. §. *quasitum est*, sub n. 5. ibi. *secundo*. Bal. in d. l. *si quando*, sub num. 5. ibi. *secundus est actus*, C. de *relat.* Salyc. in d. l. 2. sub num. 6. ibi. *secundus est*, C. de *appell.* & Abb. d. cap. 68. *intimasti*, sub num. 3. ibi. *secundus actus est*, de *appell.* loquuntur tamen diuersis verbis, nam Bar. loquitur iisdem verbis, quibus usus sum, Bal. inquit, quod si fuerint asserta aliqua falsa, vel simulata, vel tacita veritas, eo absente, vel contradicente, potest appellare, quia ab interlocutoria, quae ingerit difficultatem circa causae decisionem, potest appellari, Salyc. ait, quod si relatio, quae mittitur ad Principem, est secundum veritatem, & displicet, non appellatur, sed causa altera reclamatur, & refutatur, Abb. inquit, quod a principio potest appellari, si iudex verum non exprimit, sed si partes consenserunt, non possunt contradicere ante sententiam: Sed tu ex his, quae quasi confuse, & titubando videtur locutus Franch. in d. cap. *intimasti*, sub num. 5. & sub num. 8. collige duos casus. Primus casus est: quando partes, seu pars expresse consentit relationi, seu puncto formato, & isto casu non possunt appellare seu non potest appellare is, qui consentit expresse, & ita intelligas Abb. *ubi supra*, & ita scribunt Franch. d. n. 8. *vers. aliquando* & primo, & Dec. *sub n. 18. vers. gl. circa fin. ibi. secundus actus est*, & dicitur consentire non solum, quando expressis verbis consentit, sed etiam quando est praesens, & tacens, & facit aliquem actum posituum, tendentem ad consensum, Franch. *sub d. n. 5. vers. & aduerte*. Secundus casus est: quando relatio fit, partibus praesentibus, scientibus, tacentibus & non contradicentibus, & in isto casu Franch. videtur titubare, nam *sub d. num. 5* inquit, quod pars videtur consentire, punctum fuisse bene formatum, & ideo, inquit, non posset postea appellare a formatione puncti, sed postea subdit, quod licet praesens, & tacens in iudicijs habeatur pro consentiente, tamen, limitando, inquit, hoc non procedit, in sententijs definitiuis, vel interlocutorijs, quia sibi non praedicit in appellando, nisi taceat per decem dies, quod aperte repetit *sub d. num. 8. vers. tu aduerte*, dicens, quod praedicta debent intelligi nisi, pars, quae fuit praesens, & tacuit, appellet postea infra decem dies, quia, inquit, cum relatio sit quaedam interlocutoria, taciturnitas non nocet, & post quandoque appellari intra decem dies.

Contra hanc resolutionem, quam tenet Franch. firmat Dec. in eod. cap. *intimasti*, num. 16. & *seqq. ibi. sed tamen*, dicens, quod ex quo partes requiruntur ad hoc, vt consentiant, nisi contradicant habentur pro consentientibus: tu super hoc cogita.

Debet autem appellans ab ista relatione in appellatione exprimere rationem grauaminis, scilicet, quod falsum sit insertum, verum omissum &c. Bar. in d. §. *quasitum est*, sub n. 5.

¹⁴⁴ Oppono contra hunc casum, quia grauamen, quod inferitur per mendaciam relationem, potest reparari per appellationem a definitiua, vt scribit Bar. in d. §. *quasitum est*, sub numero sexto, a qua definitiua posse appellari, retuli & sequutus sum *infra n. 47. vers. quartus*.

Respondet huic oppositioni idem Bar. *ubi supra*, dicens, quod istud grauamen non potest reparari per appellationem a definitiua sine magno prauidicio partis, quia post consilium Principis datum diuor est causa nostra, quia iudices fauent consilio Principis, tacite etiam responderet Bal. quem retuli, & sequutus sum *num. precedenti*, dicens, quod potest appellari ab interlocutoria, quae ingerit difficultatem circa causae decisionem, & facit, quod scripsi *quest. seq. limitat. 6. membr. octauo, numero tertio versic. extende secundo*, *ubi videas*.

Tertius actus est responsum, seu rescriptum a Principe emanatum, & ab hoc non appellari scribunt Salyc. in l. *secunda*, sub numero 6. ibi. *tertius est*, C. de *appell.* Abb. & Franch. in cap. 68. *intimasti*, sub numero 5. *vers. tertius actus*, & Dec. *sub numero 18. de appellat.* & quod a rescripto Principis non appellatur, scribunt Bal. & Salyc. in l. 3. 4. *iubemus*, C. de *appellat.*

Declaro, resolutionem huius tertij actus esse *veram*, si pars habuit, & approbavit copiam consultationis missa ad Principem; secus si non habuit, vel, si habuit, reprobauit, Salyc. *ubi supra*, seu & clarius vt dicunt Franch. & Dec. *ubi supra*, non potest appellari, nisi Princeps sit circumuentus narratione facti.

Quartus, & vltimus actus est sententia definitiua, lata secundum rescriptum Principis, a qua sententia posse appellari scribunt Bar. Salyc. Abb. & Ruginell. quos retuli, & sequutus sum *supra numero 138. in sublimitatione*, & Franch. in eod. cap. 68. *intimasti*, n. 6. *vers. quartus, de appell.*

Retenta ergo sublimitatione posita *supra n. 138.* in isto vltimo actu.

Extende primo eam, vt procedat etiam si pars habuerit copiam relationis, quia adhuc poterit appellare, vt in casu, quo Princeps ipse profert sententiam ex relatione alterius, scribit Gabr. quem retuli, & sequutus sum *supra numero 133. vers. extende*, non enim video considerabilem diuersitatem inter hunc, & illum casum.

Extende secundo, vt procedat etiam si pars consenserit relationi, quia adhuc poterit appellare a sententia, secundum *Glos. 1. sed confuse in l. 2. C. de appell. & Bar. in l. 1. §. quasitum est*, sub num. 6. *ff. de appellat. & relat.* *ubi ait*, quod etiam si pars non decepta consenserit relationi potest appellare, vt causa reparetur ex nouis probationibus, & allegationibus, & Abb. in cap. 68. *intimasti*, sub num. 5. ibi. *secundus actus*, dicens, quod si partes consenserint relationi non possunt contradicere ante sententiam, & aperte ibi. *quartus actus, de appell.*

Ratio huius extensionis est, quia in causa appellationis poterit probari, quod punctus non fuit bene formatus, & quod per errorem consenserit: item poterit causam instruere nouis actis; nam habet locum, non probatum probabo, Abb. *ubi supra*, & quod possit causa reparari ex nouis probationibus, & allegationibus, scribit Bar. *supra citatus*.

Contra hanc extensionem tenet Cyn. & Jac. Butr. quos citat, & titubando sequitur Salyc. in l. 2. *sub n. 5. & sub n. 6. in fi. C. de appell.* dicens quod si pars habuit copiam, & approbavit non potest appellari.

Comprobatur haec opinio, quia si ratio, quam assignant Bar. & Abb. *supra citati*, esset vera, sequeretur etiam, quod a sententia, lata a Principe indistincte posset appellari, quia semper posset in causa appellari.

appellationis probari non probatum: sed hoc consequens est falsum, quia a sententia lata a Principe non appellatur, iuxta eam, quæ scripsi supra num. 1. Ergo falsa est ratio huius extensionis: Ergo, si non subsistit ratio extensionis, non subsistet extensio.

Non recedas ab extensione, quia a sententia Principis non appellatur, eo quod ipse non habet superiorem, ad quem possit appellari, & sic appellatio est prohibita ratione iudicis: secus est, quando iudicat alius iudex inferior, quia tunc ratione illius iudicis conceditur appellatio.

150 Retenta eadem sublimitatione, posita supra nu. 138. infero alias duas clariore extensiones.

Extende tertio, quando iudex pronunciat, non expectata responsione Principis, quia posset appellari, vel dici de nullitate, *Salyc. in d. l. 2. sub nume. 6. C. de appellat. & in l. 3. si quando, nume. 1. C. de relat. dicens, quod sententia non valet, & Franch. in cap. 68. intimasti, sub numero 10. versicu. aliquando & secundo, ibi, tu adverte, de appell.*

151 Subextende primo hanc extensionem, ut in casu, quo relatio fuerit præsentata Principi, procedat etiam si iudex de consensu utriusque partis recederet a relatione, & eam reuocaret, quia nihilominus postquam relatio fuit præsentata non potest eam reuocare, sed solum antequam sit præsentata potest, accedente consensu utriusque partis, reuocare, & unius solius consensu non sufficeret, *Franch. d. cap. 68. intimasti, num. 9. versicu. quinto & ultimo queritur, & sub num. 10. ibi, & intelligi omnia prædicta procedere antequam relatio, de appell.*

Declarata istam subextensionem, ut habeat locum in iudice ordinario, secus in delegato, quia postquam semel retulit causam ad superiorem, indistincte abdicata est iurisdictio ab eo, quam etiam de consensu partium reassumere non potest, *Franch. sub d. num. 10. ibi, si vero iudex erat delegatus.*

Extende quarto, quando iudex non pronunciauit secundum rescriptum, quia tunc eo magis potest appellari, *Salyc. vbi supra, quinimo secundum Bald. d. l. si quando, sub numer. 4. versicu. quæro an grauat, versus finem, C. de relat. non appellatur, quia sententia non valet.*

152 Restringe nunc eadem sublimitationem, ut procedat in terminis, in quibus loquitur, quando scilicet Princeps respondet super informatione, seu puncto sibi transmissio, quia tunc potest appellari a sententia iudicis, ut dixi in d. sublimit. nu. 138.

Secus autem si Princeps ex se ipso mandauerit, quia tunc a sententia iudicis, qui iudicauit secundum, quod Princeps mandauit iudicari, non datur appellatio, *Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. numer. 2. 4. & seq. versicu. hinc notandum, & sub num. 26. versicu. quod intelligas.*

153 SVBLIMITA IV. ut non procedat si appelletur a Principe male informato, quia appellatio permitteretur ad eundem Principem, ut dixi supra q. 8. art. 3. nu. 65. versi. declara has.

154 SVBLIMITA V. ut non procedat in sententia, lata a delegato Principis, quia ab ea datur appellatio, ut dixi supra quæst. 8. sub nume. 10. & nume. 14. & 15. & hoc nos quotidie practicamus in Curia, vbi passim appellationes interponuntur a sententiis, quas proferunt delegati, etiam si sint Rotæ Auditores; & quod detur appellatio etiam si iudex pronuntiaret secundum consilium eiusdem Principis, refert;

& sequitur *Prosop. Farin. qq. crim. part. 2. tom. 1. qu. 101. nu. 78. & adde quæ scripsi supra num. 130. admonetq; insuper Farin. vbi supra procuratores criminales in Romana Curia, non ideo esse prohibitam appellationem, quia iudices criminales apponant illa verba, facto verbo cum Sanctissimo, licet, ut inquit, propter illa verba non possit recurri, nisi ad Signaturam gratiæ ex quo Papa manum appoluit.*

Hæc ratio, quia Papa manum apposuit, non est perpetuo vera; nisi quando ageretur de re noua, prout in casu isto, si daretur commissio appellationis, secus si ageretur de re iam semel concessa a Papa, ut puta, quia Papa; id est, eius Signatura gratiæ delegasset causam, etiam cum clauisula (appellatione remota) & postea is iudex remitteret causam ad Cancellariam, quia isto casu non esset necessarium denno adire Signaturam gratiæ, quæ alium subrogaret iudicem, sed esset ad eundem Regens Cancellariæ, seu Signatura iustitiæ, quia Papa iam concessit, & ita seruetur.

Restringe hanc sublimitationem, ut non procedat in eo delegato, cui Princeps causam delegaret cum clausulis, tollentibus appellationem, iuxta eam, quæ late prosecutus sum supra num. 20. & seqq.

LIMITATIO II.

SVMMARIUM.

A Concilij generalis sententia non appellatur.

LIMITA II. ut non procedat in Concilio generali, quia ab eo non datur appellatio per ea, quæ scripsi supra q. 8. sub n. 100. versi. limita primo.

Declarata istam limitationem, ut procedat in Concilio, cui præfuerit Papa, ut ibidem dixi, & in Concilio generali legitime congregato super contentione papatus, ut dixi sub eod. nume. 100. versi. limita secundo. Secus est in aliis Conciliis, quia ab illis appellatur ad Papam, ut dixi ead. quæst. 8. nume. 100. vbi satis locutus sum de materia huius limitationis.

LIMITATIO III.

SVMMARIUM.

A Cardinalium sententia non appellatur, num. 1. — Secus est a sententia unius Cardinalis, nu. 2.

LIMITA III. ut non procedat in sententia lata a cœtu Cardinalium, *Martin. Laudem. tractat. de cardin. quæst. 66. tom. 13. part. 2. fol. 62. & Ruginell. tractat. de appellat. §. 2. cap. 2. nume. 27. versicu. a sententia cœtus Cardinalium.*

Ratio est, quia cœtus Cardinalium est Senatus Ecclesiæ, cap. 7. ecclesiæ, 16. q. 1. Sed a Senatu non appellatur: Ergo, &c.

Ab unius tamen Cardinalis sententia posse appellari scribunt *Card. Alex. in rubr. nume. 40. de appell. & Martin. Laudem. tract. de cardin. quæst. 67. dubitatum est, tom. 13. part. 2. fol. 62. & hoc esse verum etiam si esset Legatus Papæ, ut retuli, & sequutus sum supra quæst. 8. sub num. 99. versi. a legato, imo ab eo posse appellari ad Audit. Cameræ dixi supra in ampl. num. 22. ampl. 18.*

LIMITATIO IV.

SVMMARIUM.

A Regis sententia non appellatur, nu. 1. — Declaratur limitatio multipliciter, num. 2. & seqq.

LIMITA IV. ut non procedat in sententia Senatus l. 1. ff. a quib. appellat. non lic. Sciendum est appellari non posse a Senatu ad Principem, & cap. 7. ecclesiæ, 16. q. 1.

h. 20 in sum. C. de appellat. versi. porro quidam sunt, num. 15. Spec. ritu. de appell. §. videndum restat, in princ. lib. 2. fol. 187. Cyn. in l. fin. sub nume. 1. C. de petit. hered. Archid. in cap. 28. anteriorum, sub nume. 2. q. 6. Mart. Laud. tract. de tardin. q. 66. tom. 13. part. 2. fol. 62. Franch. in rubr. sub nu. 2. versi. reperitur tamen, de appellat. 6. Ias. in l. 5. si quis aduersus, sub n. 1. C. de prac. imper. offer. Claud. Cantu. tract. de off. iud. lib. 2. c. 4. sub n. 4. & 5. tom. 3. par. 1. fol. 81. Cardin. Iacobat. tract. de concil. lib. 10. art. 2. n. 3. tom. 13. par. 1. fol. 354. Nicel. tract. de concord. gl. concord. 6. fall. 91. n. 133. tom. 18. fol. 197. Rol. a Vall. cons. 94. praesupposita, n. 1. lib. 1. Farin. in qq. crim. par. 2. tom. 1. q. 101. lim. 4. n. 72. Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 2. n. 20. versi. sententia principis.

Vnde Mandol. tract. de commiss. in commiss. appellatio. 17. in prima instantia, in verbo, alicui alteri, fol. 102. adducit per modum dubitationis, quod a sententia Senatoris Urbis non esset appellandum, pro qua dubitatione facit Cyn. in d. l. fin. sub num. 1. dicens, videri, quod non possit appellari a sententia vnius Senatoris, qui est in Vrbe, quia ius collegij remanet etiam in vno, & ex Cyn. referunt, & sequuntur Ioan. And. in addit. ad Spec. ritu. de appellat. §. videndum restat, in l. addit. in verbo separatim, lib. 2. fol. 187. & Franch. in rubr. sub nume. 12. versicu. & aduerte quia a sententia senatoris, de appell. & in rub. num. 3. versicu. quod autem, eod. in 6. sed (quicquid isti dicant) contrarium de facto feruari credunt Ang. Aret. in l. 1. sub num. 1. versi. sed verum de facto, ff. a quibus appell. lic. vel non. & Alber. Brun. in feud. consil. 200. circa primum, versus finem additionis, ibi, ad praedicta, lib. 2. & errasse Cynum scribit Gregor. Tolos. et al. de appellat. lib. 3. cap. 11. sub nume. 4. versus finem, versicu. & proinde, fol. 338. dicens, quod Senator Urbis vera est potius Praetor urbanus, & ideo, inquit, deprehenditur error Cyni, qui dicebat, Senatorem Urbis habere eandem auctoritatem, quam habuit olim totus Senatus, Vestr. quoque in prac. lib. 2. cap. 15. nu. 1. scribit, quod Pontifex cuius Romanis dedit Praetorem Urbanum, quem Senatorem vocamus, & hodie de hoc non disputamus, quia ab eius sententia appellari ex forma statutorum clare legitur supra q. 2. sub n. 22.

Ratio huius limitationis est, quia Princeps erat de numero Senatorum, l. 8. ius senatorum, & ibi Bart. in summario, C. de dignit. lib. 12. & Alb. Brun. in feud. d. consil. 200. circa primum, versicu. sed in contrarium, lib. 2. & ideo Senatores, qui repraesentant Principem faciunt expeditiones nomine Principis, vnde & Consiliarij Consilij Neap. sententiam ferunt sub nomine Regis, vt scripsi infra lim. 15. num. 2. versi. ratio, ergo si appellaretur ab eorum sententia ad Principem, appellaretur ab eodem ad eundem.

2. DECLARA I. hanc limitationem habere locum in Senatoribus Imperatoris, ac supremi Principis, vt explicat Alber. Brun. in feud. consil. 200. circa primum, versicu. sed in contrarium, lib. 2.

3. DECLARA II. extendendo, vt habeat locum generaliter in omnibus Senatoribus, & Consiliariis, quorum Dominus, seu caput est tantae praecminentiae, vt ab eius sententia non possit appellari, quia tunc est, quod neque potest appellari a sententia aliorum Senatorum, qui sunt pars ipsius Principis, vt retuli, & sequutus sum supra sub nume. 1. versi. ratio.

Secus est in Senatoribus, & Consiliariis alieuius Ducis, Marchionis, & similis, a cuius sententia potest appellari, quia tunc tanto magis potest appellari

a sententia eorum Senatorum, vt bene deducit Alber. Brun. d. consil. 200. in fine, ibi, post scripta, lib. 2. iunctis dictis antea, & hoc caret omni difficultate.

DECLARA III. vt habeat locum in Senatoribus, & Consiliariis, qui faciunt expeditiones sub nomine Principis, vt dixi infra lim. 15. n. 2. secus si faciant, & iudicent sub nomine Consilij, & Senatus, quia tunc daretur appellatio, vt considerat Alberic. Brun. d. consil. 200. versi. sed in contrarium.

DECLARA IV. vt sententia Senatus, a qua non licet appellare, debeat esse prolata ab omnibus Senatoribus, qui erant numero centum, secus si esset prolata ab vno eorum, Spec. ritu. de appell. §. videndum restat, in princ. lib. 2. fol. 187.

Restringe hanc declarationem, vt hodie non procedat, quia non extat numerus illorum Senatorum, sed minor, & non requiritur quod sit prolata ab omnibus, sed sufficit quod sit prolata a maiori parte secundum diuersas ordinationes locales, de quibus dixi aliqua num. seq.

DECLARA V. Senatorum Collegium, quod olim erat in Vrbe, hodie amplius non extat, & illius speciem conseruatam esse in vno tantum Senatore, de quo loquutus sum supra nu. 1. & multi Principes, & Duces in eorum dominijs constituunt Senatum, a cuius sententia non licet appellare, & hoc quando a sententijs ipsorum Principum non posset appellari, vt dixi supra num. 3.

Primo enim extat Senatus Mediolanensis, a quo non datur appellatio iuxta constitutionem, seu decretum Mediolani, scribunt Ias. in l. 5. si quis aduersus, sub nume. 3. ibi, & ita alias, C. de pracib. imper. offer. & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 2. sub num. 20. versicu. a sententia principis.

Secundo extat Senatus Pedemontanus, qui est constitutus numero viginti Senatorum, quos ponit Theff. Fossan. initio suarum decisionum, & a sententia lata a maiori parte eorum non datur appellatio, scribit idem Theff. decis. 1. & 2. dicens eorum sententiam equiparari sententiae Praefecti praetorio.

Tertio extat Senatus Taurinensis, Delphinatus & Montisferrati, Rugin. vbi supra.

Sed a Senatoribus Marchionis Excellentiae Montisferrati, de qua loquitur Alber. Brun. in feud. consil. 157. isti homines, lib. 2. posse appellari late consuluit idem Alber. Brun. consil. 200. circa primum, versi. sed in contrarium, & consil. 201. eod. lib. 2.

Sed quicquid consuluerit Alberic. Brun. isti Duces, qui habent amplum dominium, & sunt valde potentes, constituunt Senatum, a cuius sententia non appellatur.

Quarto extat Consilium Neap. a cuius sententia non datur appellatio, quia illius Consiliarij equiparantur Senatoribus, scripsi infra lim. 15.

Quinto extat Senatus, seu Consilium generale Rep. Lucensis, in quo magis, quam in praedictis conseruatur species Senatus: sunt enim numero centum, & ipsi simul congregati in illo Senatu, hoc est, tota illa congregatio in actu consulendi est ipse Princeps, qui tamen quicquam non potest decernere, neq; sententiam proferre, nisi ex quatuor partibus tres conueniant, & cum ex quatuor partibus tres conueniunt, nulla profus datur appellatio, & habent facultatem legis condendae vt Princeps.

Sunt multa alia loca, quae habent Consilia, Parliamenta, & Arceha, a quorum sententijs non datur appel-

appellatio, sed ad intelligentiam declarationis sufficienter retulisse adducta.

LIMITATIO V.

SUMMARIUM.

A Regis sententia non appellatur, nu. 1. — Extenditur multipliciter, nume. 2. & seqq. — Sublimitatur, nume. 9. & 10.

1 LIMITA V. in sententia Regis, quia ab ea non appellatur, Ant. Corset. tract. de potest. reg. part. 3. quest. 22. nume. 18. tom. 16. fol. 134. Nicell. tractat. de concord. gloss. concord. 6. fallen. 19. numer. 60. tom. 18. fol. 193. Mart. de Car. Lauden. tract. de princip. quest. 402. a sententia regis, tom. 16. fol. 210. Anguiss. consil. 76. de tribus, nume. 13. lib. 1. & Farin. in qq. crimin. lib. 3. quest. 101. limit. 14. nume. 72. & quod a Rege Francorū non appelletur, scribunt Spec. titu. de appell. §. videndum restat. nume. 3. vers. item a sententia lata, lib. 2. fol. 187. Franch. in rub. sub nume. 9. de appellat. & in rub. nume. 2. in fine, eod. in 6. Rebuff. tract. de appellat. art. 3. gloss. vna, nume. 11. tom. 3. fol. 489. & Par. de Put. tract. de remittit. cap. penult. an a sententia, num. 3. tom. 16. fol. 428.

2 EXTENDE I. hanc limitationem, ut procedat etiam si Rex sit subditus Romano Imperio, quia adhuc non appellatur ab eius sententia, Rugin. tract. de appell. §. 2. x. 2. n. 18. vers. a sententia regis.

3 EXTENDE II. & fraternizat cum præcedenti, ut sit vera etiam si Rex recognosceret superiorem, quia adhuc ab eius sententia non posset appellari, Dec. in cap. 63. pastoralis, numer. 17. ibi, & ideo a sententia regis, de appellat. Roland. a Vall. consil. 86. illustris, nume. 17. & 18. lib. 1. & Paris. consil. 118. domina Luchina, nume. 1. lib. 1. & quod Rex habeat supremam potestatem, & æquiparetur Imperatori, & ab eius sententia non appelletur etiam in regno, quod habet in feudum, scribit Alber. Brun. tract. de statut. artic. 13. numer. 15. & seqq. tom. 2. fol. 238. & 239. & dixi supra qu. 8. sub nu. 110.

4 Ratio huius quintæ limitationis sic extensæ est, quia illa ratio, quare non appelletur a sententia Præfecti prætorio, neque a sententia Senatus, quæ retuli, & sequutus sum infra limit. 9. militat multo magis in sententia Regis.

Falsa igitur est illa ratio, quam assignant aliqui, videlicet, quia Rex Præfecti de facto non recognoscat superiorem: licet enim Doctores asserere videantur, quod de facto Rex Franciæ, Rex Hispaniarum, & Rex Angliæ non recognoscant Imperatorem in superiorem, & al. in consil. lib. 5. titu. de acquir. rer. domin. concl. 3. m. 3. & seqq. & quod Rex Francorū saltem de facto non recognoscat Imperatorem, Neutz. consil. p. nult. num. 3. & dixi supra lib. 1. cap. 16. num. 3. & quod Rex Francorū, & Rex Hispaniæ non recognoscant Imperatorem in superiorem, vide Corset. tract. de potest. reg. part. 5. & vit. nume. 66. tom. 16. fol. 144. & de Rege Franciæ, quod nec de facto, nec de iure recognoscat superiorem, vide Oldr. consil. 169. consuevit dubitari, in fine, sub num. 12. & quod non habeat in temporalibus superiorem, scribit Rebuff. tract. de appell. art. 3. gl. vna, in fine, num. 11. tom. 3. fol. 489. & quod Reges Franciæ in eorum consecrationibus consuenerint vngi ampulla, quam apportavit de cælo columba cum chrismate rostro suo, vide Ad. Altioni. ad Spec. titu. de appell. §. nunc tractet huius, in princip. in fine additionis.

5 Tamen, quod Imperator sit dominus mundi, omnes

provinciae sint sub eo, & omnes habitus ei subiant, omnes Principes, & omnia sint in eius potestate, & ita tenendum sit de iure communi, scribit Franch. in rub. sub numer. 9. vers. finem, de appellat. & quod sit huius mundi machinæ dominus, retuli, & sequutus sum ex * commun. opin. citatis Franc. * Zoan. & Restaur. Castal. lib. præced. c. 9. nume. 1609. & 1610. vbi videas, & quod etiam Sclavi, & Francigenæ sint sub imperio Romano, refert, & sequitur Franch. d. rub. de appell. sub num. 9.

Ergo, loquendo de iure, illa ratio est falsa.

EXTENDE III. eandem limitationem, ut procedat etiam in sententia, lata a iudice in causa, in qua ex forma statuti, vel ex tenore delegationis, & rescripti potuit procedi manu regia, quia non poterit appellari secundum ea, quæ scribit Anguiss. consil. 76. de tribus, nume. 12. & 13. lib. 1. dum ait, ideo non posse appellari, quando potest procedi de facto, quia procedere de facto intelligitur, id est, manu regia, sed ut dixi a sententia regis non potest appellari; ergo neque a sententia iudicis, qui potest procedere manu regia, & quod procedere de facto sit idem quod procedere manu regia, vide supra, lib. 1. cap. 53. nu. 41. in fine, & quod appellatio non solum non haberet locum, sed esset incognita, quando procedebatur manu regia, illo primæuo sæculo, refert, & sequitur Marches. tract. de commiss. part. 1. rub. diversa, de appell. c. 27. n. 1. & 2. fol. 288. in 2. impress.

Declara istam extensionem, ut procedat cum consideratione, quam feci supra limit. 1. num. 75. vbi vide.

Subextende istam extensionem, ut procedat in iudice, qui ex forma statuti, seu rescripti processit de facto, quia ab eius sententia non dari appellationem scribunt Bal. Anguis. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra limit. 1. nu. 64.

SUBLIMITA I. eandem limitationem, ut non procedat si Rex tulerit sententiam, tanquam Comes, quia tunc appellabitur ab eo ad Ducem, seu, inquam, superiorem comitatus, Bar. in l. 1. §. si quis in appellatione, in fine, num. 15. ff. de appell. & in l. 36. si quando duciano, nu. 1. C. de appell. & consil. Franch. in rub. nu. 38. vers. secundo infertur, de appell. Barbat. tractat. de præstant. cardin. quest. 1. num. 32. in fine, tom. 13. par. 2. fol. 66. Henric. Boer. sing. 9. tit. de appell. fol. 203. colum. 4. tom. 1. Guid. Pap. tract. de appell. q. 36. nume. 33. tom. 5. fol. 58. Crauet. tract. de antiq. temp. rub. antiquum in præscriptione, sub nu. 34. tom. 17. fol. 163. Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 10. in verbo, regibus, fol. 167. & Contar. in l. vna, limit. 3. vers. quinimo, nu. 11. in si. C. si de momen. poss. fol. 270. & quod ratione feudi a Principe, & Rege, qui feudum habet, possit appellari ad dominum feudi, refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. x. 2. n. 19. vers. ratione.

Confirmatur hæc sublimitatio ex his, quæ scripti supra quest. 8. sub nume. 92. vers. restringe primo, vbi videas.

Contra istam sublimitationem videtur facere limitatio, quam ponit Thes. Fossan. decis. 14. reductio a laudo, in fine, nu. 10. dicens, quod si causa sit compromissa personæ illustri, puta, Præfidi, Senatori, aut magno Cancellario seu Consiliario ducali, appellatur ab eo ad Principem, vel ad Senatum.

Contra eandem sublimitationem, si eam poneremus etiam in Principe, prout loquitur Ruginell. supra citatus, faciunt illa inconuenientia, quæ adduxi lib. præced. c. 9. n. 1602. & 1603.

Non discedo a sublimitatione.

- 10 **SVBLIMITA** II. vt non procedat in sententia Regis dormitantis, vel minus sobrii, quia ab eo potest appellari ad eundem expectatum, vel sobrium, Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 2. sub num. 16. versic. a sententia regis, in fine.

LIMITATIO VI.
SVMMARIVM.

A fortuna, seu sortis iudicio non appellatur, n. 1. — Extenditur, & subextenditur, n. 2. — Sublimitatur, n. 3.

- 1 **LIMITA VI.** vt non habeat locum in Fortuna, seu sorte, qui a sententia, lata iudicio sortis, seu fortunæ, non appellatur: Cum enim partes in re controuersa supponunt se iudicio fortunæ, assumunt ipsam fortunam pro voluntate diuini numinis, & consequenter fortuna ipsa non potest habere superiorem, Bald. in l. fin. C. commun. de leg. Franch. in rubr. num. 10. ibi, & adde prædictis, & Cardin. Alex. num. 46. versic. & per prædicta, Dec. num. 39. de appellat. art. 3. in rubric. sub num. 3. versic. quid autem, cod. in 6. Par. de Put. tract. de re milit. in fine, nu. 2. tom. 16. fol. 428. Rebuff. tract. de appell. art. 3. gl. vna, num. 5. tom. 3. fol. 489. Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 4. num. 86. tom. 18. fol. 195. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 257. limit. 6. fol. 497. & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. num. 887. & nam. 453.

Comprobatur hæc limitatio, quia fors non est aliquid mali, sed est res in dubitatione humana diuinam iudicantis voluntatem, cap. 1. 16. q. 2. & hæc limitatio, eiusque comprobatio procedunt in sorte licita, quæ sit necessitatis causa ad dirimendam controuersiam, alias fors illicita est prohibita.

- 2 **EXTENDE** hanc limitationem, vt a bonorum diuisione, quæ sorte quandoque fit inter fratres, non detur recursus, Franch. in d. rubr. num. 10. de appell. & quod bonorum diuisiones, quæ sorte interdum fiunt, non soleant reuocari, scribit Rebuff. tract. de appell. art. 3. gl. vna, nu. 6. tom. 3. fol. 489. & quod a iudicio sortis non possit peti restitutio in integrum, scribit Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, sim. 6. n. 258. fol. 497.

Subextende hanc extensionem, vt restitutio in integrum aduersus iudicium sortis denegetur etiam minori, Franch. in d. rubr. sub num. 11. versic. sed dubitatur an ratione minoris ætatis, Gig. in addit. ad Dec. ibi d. in sub numer. 39. in verbo, dirimantur sorte, de appellat. Rebuff. d. art. 3. gloss. vna, num. 6. tom. 3. fol. 489. & in hac videtur residere Breder. tract. de appell. part. 1. col. 519. in fine, & col. 520.

Ratio est, quia quod fato contingit, posset cuius patrifamilias quantumuis diligentissimo contingere, Rebuff. vbi supra, & ideo non potest attribui imbecillitati eius ætatis, Gig. vbi supra.

- 3 **SVBLIMITA** seu declara eandem limitationem, vt non procedat, si adesset enormis læsio, quia tunc vel potest implorari officium iudicis, & peti, quod sententia in melius reformetur, vt loquuntur Franch. in d. rubr. num. 10. in fine, de appell. & in rubr. sub num. 3. versic. quid autem, cod. in 6. Rebuff. d. art. 3. gloss. vna, n. 7. tom. 3. fol. 489. & Breder. d. par. 1. col. 519. sub litera, C. Vel potest appellari, vt loquuntur idem Breder. d. col. 519. litera D, & Rugin. d. §. 2. c. 2. num. 453.

Sed ego arbitror, magis proprie peti restitutionem, quam appellari, & in hac petitione restitutio-

nis in integrum non debet minor allegare se læsum iudicio sortis, sed potius malitia & dolo aduersarij, qui dolus, seu malitia ad hunc effectum probatur re ipsa ex eo solo, quod extat magna læsio, Rebuff. d. art. 3. gl. vna, nu. 7. tom. 3. fol. 489.

Contra hanc sublimitationem oppono dupliciter.

Primo, quia quando ex aliquo actu quis potest consequi damnum, sicut lucrum, tunc non consideratur læsio etiam in minore, Rot. diuers. decis. 590. fuit resolutum, num. 3. part. 1. & de læsione non consideranda in venditione spei, alijsque actibus, qui habent dubium euentum, vide, quæ scripsi lib. præced. c. 2. num. 476.

Sed minor in iudicio sortis sentisset lucrum, si habuisset alteram partem, nam est consequentia inuitabilis, quod si in vna fuit læsus, in altera habuisset lucrum, & alter, qui secum contraxit, diceretur læsus, Ergo deneganda est restitutio.

Secundo, quia si iudicium sortis, seu fortunæ assumitur pro voluntate diuini numinis, vt dixi supra num. 1. ergo non potest allegari læsio, seu iniustitia, quia Deus non lædit, & est summa iustitia, & scit, quod agit.

His non obstantibus, non recedo a sublimitatione, quia sub specie iudicij sortis & fortunæ potest aliquis, qui sit valde malitiosus, & callidus, diuidentem, seu contrahentem secum decipere, vnde, cum apparet de enormissima læsione, præsumitur deceptus & non læsus iudicio sortis, quia fors non lædit, cum se æquialiter habeat ad vtrumque extremum, & ita tolluntur adducta in contrarium.

LIMITATIO VII.
SVMMARIVM.

A Dictatoris sententia non appellatur.

LIMITA VII. in sententia lata a Dictatore, quia ab eo non dabatur appellatio, Valent. Forster. de hist. iur. ciu. Rom. mut. 2. dictator creatus, & versic. initio dicam, tom. 1. fol. 29. col. 3. Liu. lib. 2. cuius verba formalia ponit Ruginell. tract. de appell. in præfat. nu. 15. & 17. & aperte probatur ex l. 2. §. post de iud. ff. de orig. iur. Interdum, re exigente, placuit maiori potestatis magistratum constitui, itaque Dictatores proditi sunt, a quibus nec pronocandi ius fuit, & quibus etiam capitis animaduersio data est, &c. & quo crearetur iste Dictator, & quod maiori quam Coll. potestate imperaret, & quod ob summam potestatem, quam habebat, non erat fas eam ultra sextum mensem retinere, recitasset Forster. vbi supra, & multa etiam enarrat Schedul. magistrat. ciuil. tom. 16. fol. 184. col. 3. & fol. 185. vbi de Dictatore, & Comitabili Francia.

LIMITATIO VIII.
SVMMARIVM.

A Decemviri sententia non appellatur.

LIMITA VIII. in sententia lata a Decemuiro, quia ab eo non appellabatur, l. 2. §. exactis deinde regibus ff. de orig. iur. placuit publica auctoritate decem constituis viros, & c. datumq. est eis ius & c. neq. pronocatio ab eis, sicut a reliquis magistratibus fieret, & quod Decemviri crearentur sine pronocatione scribunt etiam Forster. de hist. iur. ciu. Rom. mut. 4. decem viri creati, versic. finis decemviriatus, tom. 1. fol. 32. col. 1. Azm. Riual. de hist. iur. ciuil. lib. 2. nu. 121. tom. 1. fol. 15. & Ruginell. d. tract. de appell. in præfat. num. 16.

Et quod p̄ius erat, si quis collegam appellasset, ab eo, ad quem venerat, ita discedebat, vt p̄ceneret prioris decreto non steterit, vt ex *Lim. lib. 3. recenset Rugin. vbi supra.*

De iutorum Decemviroꝝ origine, magistratu, & demum de eorum insolentia ac tyrannide, vide, quæ scribunt Forst. *vbi supra*, & *Conrad. Brun. tract. de fedr. lib. 2. c. 6. n. 3. tom. 11. par. 1. fol. 112.*

LIMITATIO IX.
SYMMARIA.

A Præfetti prætorio sententia non appellatur, n. 1. — Declaratur, num. 2. & 3.

LIMITA IX. in sententia lata a Præfetto prætorio l. 19. a proconsulibus, & ibi Bart. nume. 1. C. de appell. Gloss. in l. 9. episcopale, in verbo vestris. C. de episc. zuanen. Az. in sum. C. de appell. art. officia p̄ro quidam sunt, na. 15. Spec. tu. de appell. §. videndum restat, in princ. lib. 2. fol. 187. Archid. in cap. 28. anteriorum, nu. 1. 2. quæst. 6. Salyc. in l. 1. nu. 2. C. ne lic. in vna eademque caus. & Nicell. tract. de concor. gl. concor. 6. fall. 20. niem. 61. tom. 18. fol. 193. Guid. Pap. tract. de appell. q. 44. num. 36. tom. 5. fol. 59. Rol. a Vall. conf. 94. præsupposita, num. 1. lib. 1. Alber. Brun. in feud. conf. 154. attento, in princ. lib. 2. Farin. in qq. crim. q. 101. lim. 14. nu. 72. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 3. a cuius iudicij sententia, num. 130. tom. 5. fol. 68. Gregor. Tolos. eod. tract. lib. 3. cap. 12. num. 1. fol. 340. Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 2. nu. 35. versic. a sententia præfetti prætorio, & Cantuunc. tract. de offic. iud. lib. 2. cap. 4. sub nume. 5. tom. 3. part. 1. fol. 81. hanc reddens rationem in sententia Senatus, & Præfetti prætorio, quod Princeps, eos, qui ad magnitudinem huius officij promouentur, credit nō aliter iudicatuꝝ, quam ipse iudicaret.

2 Declara, quod sententia Præfetti prætorio habet executionem media cautione, *Thef. Fossan. decis. 2. sententia senatus, sub num. 1.*

3 Hodie Imperator non habet in curia Præfettum Prætorio, *Salyc. quem citauit supra q. 8. num. 11.* qui tamen iudices hodie habeantur pro Præfettis prætorio erantur *Io. Ferrar. tract. de appell. d. lib. 2. nu. 30. tom. 5. fol. 68.* dicens esse Principes sacri Imperij electores, & Cardinales apud Papam, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 44. nu. 36. eod. tom. 5. fol. 59.* dicens, ideo non appellari a sententia curia Parlamenti, quia illa curia habetur loco Præfetti prætorio, & *Fossanen. d. dec. 2.*

LIMITATIO X.
SYMMARIUM.

A Legati de latere sententia non appellatur.

LIMITA X. in sententia, lata a Legato de latere: & moueor, quia eo solo, quod est Cardinalis equiparatur Regi, & Præfetto prætorio, vt refert *Cardin. Alex. in rubr. num. 39. vers. sed quid de cardinalibus, de appell.* Sed a sententia Regis, & a sententia Præfetti prætorio non appellatur, testibus ijs, quos citauit, & sequutus sum *supra limit. 5. & limit. præced.* Ergo neque appellatur a sententia Cardinalis: Moueor virgentius, quia loquimur non solum in Cardinali, sed in Legato qui habet regiam potestatem in prouincia sibi commissa, *Andr. Gambar. tract. de leg. de lat. lib. 2. in princ. nume. 13. & seqq. tom. 13. par. 2. fol. 154.* Sed a sententia Regis non appellatur, testibus ijs, quos citauit *supra lim. 5. num. 1.* Ergo neque a sententia Legati.

Item habet maiorem potestatem, quam Præfettus prætorio, sed a Præfetti prætorij sententia non appellatur, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum

limit. præced. & quod habeat maiorem potestatem colligitur ex his, quæ scribit *Andr. Gamb. d. num. 13. & seqq. & num. 30.* vbi quod Legatus de latere dicitur superillustris, &c.

Hæc limitatio non est vera, per ea, quæ dixi *supra in ampliat. sub nume. 21. ampl. 18. & supra limit. 3. versic. ab vnius.*

LIMITATIO XI.
SYMMARIUM.

A Mediolani Ducis sententia non appellatur.

LIMITA XI. in Duce Mediolani, quia etsi habeat inuestituram ab Imperatore, & cum ideo recognoscatur, tamen est in quasi possessione agendi, & faciendi, vt Princeps non recognoscens superiorem, *Mohed. decis. 6. alias 45. Anno 1545. de sent. & re iud. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. num. 18. versic. nec a duce.*

LIMITATIO XII.
SYMMARIUM.

A Veneticarum Ducis sententia non appellatur.

LIMITA XII. in Duce Veneticarum, a quo non datur appellationem scribunt *Franch. in rubr. sub nu. 9. de appellat. & in rubr. num. 3. vers. quid autem, eod. in 6. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 4. nume. 254. fol. 496. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 2. n. 17. vers. idem etiam.*

LIMITATIO XIII.
SYMMARIUM.

A Parlamenti sententia non appellatur.

LIMITA XIII. in Curia Parlamenti, quia, cum habeatur loco Præfetti prætorio, potest solum supplicari, *Guid. Pap. decis. 436. q. 45. nu. 53. & quod a Parlamenti non appelletur, scribit Rebuff. tract. de appell. art. 7. gloss. 2. num. 27. versic. decimotertio, tom. 3. fol. 504. & quod a Curia parlamentorum in Gallia non appelletur, refert etiam Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 2. nu. 22. vers. idem dicimus.*

LIMITATIO XIV.
SYMMARIUM.

A Curia suprema sententia in Francia non appellatur.

LIMITA XIV. in Curijs supremis Francia, vt in Curijs Generalium iustitiæ, magni Consilij, & similibus, a quibus non posse appellari testatur *Rebuff. d. art. 7. gloss. 2. nu. 27. fol. 504.*

LIMITATIO XV.
SYMMARIA.

A Consilij Neap. sententia non appellatur, nu. 1. & 2. — Restrigitur, num. 3.

LIMITA XV. in sacro regio Consilio Neapol. quia ab illius sententia non datur appellatio, *Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 251. & 252. in 3. lim. fol. 496. Lancel. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & in nouat. appell. penden. limit. 28. princip. fol. 373. Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 14. vers. sed hodie. C. si de mom. poss. referens ex Afflict. quod hodie Consilium cognoscit etiam de primis causis, & post eius sententiam supplicatur, quia repræsentat personam Regis, & *Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 2. nu. 21. vers. idem etiam.**

Ratio huius limitationis est, quia illa sententia

ferrat nomine regia Maiestatis, ut scribunt Afflict. de-
cis. 190 pulchrum, in fine, & decis. 283 licet hodie, sub num.
8. & Maran. ubi supra: sed a sententia Regis non ap-
pellatur, testibus ijs, quos citavi, & sequutus sum
supra limit. 5. Ergo neque a sententia Consilij, & iu-
re quidem proferunt sententias nomine Regis,
quia Domini de conf. Neap. æquiparantur Senato-
ribus. Maran. in d. verbo, & quandoque appellatur, nume.
253. & Senatores sunt pars Principis, quia Princeps
est de eorum numero, ut scripsi supra limit. 4. sub num.
2. versi. ratio.

3 Restringe istam limitationem, ut non procedat,
quando sententia sacri Consilij contineret noto-
riam iniustitiam, & causa esset magna, puta, de vna
baronia, vel de vno magno Castro, vel de maiori
parte bonorum, vel de crimine capitali, quia tunc
posset de iure haberi recursus ad Papam, ut ex Afflict.
in titu. qua sint regal. in rubr. nume. 60. refert, & sequitur
Contar. in l. vnica, limit. 3. nume. 14. in fine, & nume. 15. C.
si de mom. poss.

LIMITATIO XVI.

SUMMARIUM.

A Ducis Sabaudia sententia non appellatur.

4 LIMITA XVI. in sententia, lata a Serenissimo
Duce Sabaudia, quia ab ea non appellari consuluit
Paris. conf. 118. domina Luchina, n. 1. lib. 1.

LIMITATIO XVII.

SUMMARIUM.

Ab arbitri & arbitratoris laudo an appellatur.

1 LIMITA XVII. in laudo arbitri, & arbitramen-
to arbitratoris, ut scripsi quest. seq. limit. 13. & 14. num. 1.
& seqq.

LIMITATIO XVIII.

SUMMARIUM.

Ab Episcopi laudo an appellatur.

1 LIMITA XVIII. in Episcopo, in quem est factum
compromissum, quia ab eo non appellatur de iure
ciuili; secus de iure canonico secundum Speculatorem
titu. de appell. §. in quibus, versu. vigesimo secundo, sub num.
19. imo hec limitatio procedit non solum in Episco-
po, sed in iudice indistincte secundum Anton. de Burr.
in cap. 23. quæst. auallis, column. 7. versus finem, versu. ad
primum, sub nume. 36. ibi, idem si compromissum est in iudi-
ce, de iure iur. ubi sic citat Specul. supra adductum,
quem impugnat, dicens, posse appellari de iure ca-
nonico, quia de iure canonico potest compromitti
in iudicem; sed de iure ciuili, inquit, non potest
appellari, quia de iure ciuili non valet compromis-
sum in iudicem, postea rursus variando scribit, spe-
ciale esse in Episcopo, cuius iurisdictio est proroga-
ta a laico, ut non possit appellari, & hos refert, & se-
quitur Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fol. 21.
nu. 62. fol. 193. & quod ab Episcopo, cuius iurisdictio
de consensu partium sit prorogata per laicum, non
appellatur, refert, & sequitur Rugin. tract. de appell. §.
2. c. 2. num. 31. vers. non appellatur, & hæc limitatio vide-
tur colligi ex l. 18. si qui ex consensu, C. de episc. aud. in il-
lis verbis, arbitri more, nam si est veluti arbiter, & ab
arbitro non appellatur: Ergo neque ab episcopo.

Quicquid scribant isti, de consuetudine hæc li-
mitatio non seruetur, quia potest, & non potest ap-
pellari a laudo episcopi arbitri, sicut a laudo alteri-
us arbitri.

LIMITATIO XIX.

SUMMARIUM.

A Patriarchæ sententia an appellatur.

LIMITA XIX. in sententia Patriarchæ, quia ab
ea non datur appellatio, argumento textus in §. si
quis vero. Auth. de sancti episcop. colat. 9. & notant Lal-
terd. tractat. de Rom. sed. orig. cap. 13. & plit. nume. 8. tom. 1.
& Ruginell. tractat. de appellat. §. 2. cap. 2. nume. 28. versu. a
patriarcha, & pro intelligentia huius limitationis vi-
de omnino, quæ scripsi supra q. 8. sub nu. 98. declar. 3.

Hæc limitatio non est vera, quia a sententia Pa-
triarchæ datur appellatio, ut ostendi d. quat. 8. sub
nume. 98. declar. 3. & ad quem appellatur dixi ibidem
num. 99.

LIMITATIO XX.

SUMMARIUM.

Ab Auditorio florentissimorum Procerum non appellatur.

LIMITA XX. in Sacro Auditorio florentissimo-
rum procerum, quia ab eis non appellatur, cum iu-
dicent nomine Principis, & faciant Consistorium
Principis, ut scripsi supra limit. 1. sub nume. 117. extens. 8.
ubi videas.

Aduerte solum hic, quod & si Ruginel. in tract. de
appell. §. 2. cap. 2. nume. 37. ponat vnam limitationem,
quod ab Auditorio sacro non datur appellatio, & n.
41. ponat alteram, quod a Proceribus florentissimis
non datur appellatio, & pro vtraque alleget text. in
l. fin. C. de appell. tamen (sic eius pace dictum) vide-
tur, quod Sacrum Auditorium, & florentissimi Pro-
ceres sint vnum, & idem, & quod ideo non due, sed
vnica constituenda sit limitatio, & que non ex l. fin.
sed ex l. 35. in offerendis, comprobetur, prout dixi supra
d. limit. 1. sub nu. 117. extens. 8.

LIMITATIO XXI.

SUMMARIUM.

A Consiliarijs Principis non appellatur.

LIMITA XXI. in Principum consiliarijs, qui
causam examinant, quia ab eis non appellatur l. 34.
iubemus. C. de appellat. & consult. Ruginell. d. cap. 2. num. 38.
versu. a consiliarijs.

LIMITATIO XXII.

SUMMARIUM.

Ab Vniuersitatis studij Parisi sententia, lata inter Scholares,
an appellatur.

LIMITA XXII. ut non procedat in sententia, la-
ta inter Scholares ab Vniuersitate studij Parisiensis,
quia ab ea non appellari scribit Rebuff. tract. de pri-
uileg. scholar. priuileg. 18. num. 2. tom. 18. fol. 60. quem refert,
& sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 2. nu. 39. versu.
ab vniuersitate. Rebuff. tamen subdit, hodie appella-
ri, sed non sine reatu per iurij, ad Senatum.

LIMITATIO XXIII.

SUMMARIUM.

A iudicibus, qui iudicabant in Palatio Imperatoris, non ap-
pellabatur.

LIMITA XXIII. in omnibus iudicibus Sacri Pa-
latij Imperatoris, qui habebant iurisditionem, ha-
bita ratione æstimationis litis; alij enim iudicabant
in causis a certa summa infra, & alij a certa alia in-
fra, & ab istis nõ dabatur appellatio, quia etiam iudi-
ces

ces Sacri Palatii, prout habetur in l. 35. in offerendis. C. de appell. & latius, ac clarius in cap. 28. anteriorum, 2. q. 6.

LIMITATIO XXIV.

S V M M A R I A.

Ab executore non appellatur. — Quid in iudice habente liberum arbitrium. — Quid in iudice, qui iudicat secundum suam conscientiam, nu. 1.

Extenduntur limitationes, ut sint vere tam in effectu suspensiuo, quam in deuoluitiuo, nu. 2.

Sublimitantur I. quando sententia esset lata simul a duobus coniudicibus, & ab vno eorum posset appellari, num. 3.

Sublimitantur II. quando sententia contineret notoriam iniustitiam, num. 4.

LIMITA XXIV. in executore, a quo appellari non posse scribunt Spec. Abb. Alex. Maran. & alii, quos retuli, & sequutus sum q. seq. limit. 11.

A iudice, habente liberum arbitrium, an possit appellari, vide infra q. seq. limit. 15. num. 1. & seqq.

A iudice, qui debet iudicare secundum suam conscientiam, an possit appellari, vide d. quæst. seq. limit. 15. nu. 3. vers. extende secundo.

EXTENDE I. nunc omnes adductas limitationes, ut quoties appellatio est prohibita ob excellentiam iudicis, qui iudicat, tunc appellatio censeatur prohibita non solum quoad effectum suspensiuum, sed etiam quoad effectum deuoluitiuum, quia in vtroque effectu militat prohibitionis ratio, quæ est, quia præsumitur, quod iuste, & recte iudicauerit, ut, loquendo in Principe, scripsi supra limit. 1. sub numero. 117. extens. 7. & loquendo in sententia Senatus, & Præfecti prætorio, scripsi supra limit. 9. numero primo in fine.

SVBLIMITA I. easdem singulas limitationes, ut non procedant, quando cum iudice, a quo non potest appellari, iudicaret simul iudex, a quo posset appellari, quia tunc quoad potentiam appellandi attenderet persona iudicis, a quo posset appellari, secundum ea, quæ scribit Rebuff. tract. de priuil. scholar. priuil. 106. versiculo decimosexto, numero 16. folio 53. licet is loquatur solum de sententia arbitri iuris, & alterius iudicis, a quo non posset appellari.

SVBLIMITA II. ut non procedant, quando sententia contineret notoriam iniustitiam, quia tunc potest semper appellari ad Papam, vide supra limit. 1. nu. 126. vers. sublimita primo.

Vidimus in hac quæstione, a quibus iudicibus possit, & a quibus non possit appellari, sequitur, ut videamus, a quibus sententiis possit, & a quibus non possit appellari.

Q V Æ S T I O XVII.

A R G V M E N T V M.

A quibus sententiis possit, & a quibus non possit appellari.

S V M M A R I A.

APPELLATIO regulariter permittitur a qualibet sententia, num. 1. & seqq.

Ampliatu I. hæc regula in causis maioribus, numer. 5. —

Ampliatu II. in causis minoribus, numer. 6. —

Ampliatu III. in causis summaris, numer. 7. & seqq. —

Ampliatu IV. in causis piis, numer. 10. Infertur, & restringitur, numer. 11. & 12. —

Ampliatu V. in causis minimis, numer. 13. Restringitur, numer. 16. & seqq.

— Ampliatu VI. in sententiis, quæ habent vim diffinitiuæ num. 19. — Ampliatu VII. in pluribus sententiis interlocutoris, num. 20. — Ampliatu VIII. ut possit appellari a delegatione, quando &c. num. 21. — Ampliatu IX. etiam in arbitrariis, num. 22. — Ampliatu X. in criminalibus, numer. 23. Subampliatu multipliciter, num. 24. & seqq. Restringitur, nu. 27. — Ampliatu XI. in manifestis, num. 28. — Ampliatu XII. in sententia lata in vim instrumenti publici, numer. 29. Extenditur, & restringitur multipliciter, numer. 30. & seqq. — Ampliatu XIII. in quolibet grauamine, nu. 35. Subampliatu, restringitur, & declaratur, num. 36. & seqq. — Ampliatu XIV. de iure canonico in grauamine inferendo &c. num. 42. — Ampliatu XV. ut appellatio extrajudicialis possit interponi etiam a grauamine illato a parte, nu. 43. & 44. — Ampliatu XVI. ut possit appellari a tarditate, & negligentia iudicis, numer. 46. & seqq. Exemplificatur, numer. 49. Declaratur, & subdeclaratur multipliciter, num. 50. & seqq. — Ampliatu XVII. ut in dubio sit deferendum appellationi, & sit admittenda, num. 60. & seqq. Extenditur dupliciter, nu. 64. & seqq.

APPELLATIO est permessa regulariter ab omni sententia, l. 1. ff. de appell. & scribunt Spec. tit. de appell. §. in quibus in princ. lib. 2. fol. 184. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, nu. 9. vers. quaritur ultra, fol. 405. Alex. cons. 113. viso themate, nu. 3. vers. hoc præmissis, lib. 5. Soc. cons. 195. circa primum, n. 1. lib. 2. & cons. 39. capio primum, nu. 1. lib. 4. Mar. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoq. appellatur, nu. 278. fol. 501. Osase. decis. 61. actor iuramentum, nu. 6. vers. in contrariam. Tiraq. tract. de mort. saisit leuif. declar. 6. n. 9. vers. nec illud. fol. 120. & Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. n. 1. & dixi supra lib. 1. cap. 97. sub n. 52. & ita pro regula post relatas quasdam intricaciones scribit Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. n. 15. vers. ut ergo, tom. 18. fol. 191. Surd. trac. de alim. tit. 8. priuil. 6. n. 1. Et quod regula sit, ut grauatus per diffinitiuam sententiam possit appellare in omni causa, scribit Par. de Put. trac. de synd. in verbo, appellatio. n. 16. vers. an a sententia lata, tom. 7. fol. 242. & quod appellatio censeatur permessa omni casu, nisi reperiatu expresse prohibita, scribunt Franch. in rubr. num. 18. vers. tertio præmitte quod regulariter, de appell. & rursus in rubr. nu. 2. vers. tertio præmitte, eod. in 6. Surd. cons. 163. arbitror, sub n. 3. vers. secundo fundatur, & n. 4. lib. 2. Lancell. trac. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 5. n. 8. fol. 352. & par. 3. cap. 30. nu. 108. fol. 455. quem refert, & sequitur Brederod. trac. de appell. par. 1. tit. 11. col. 21. sub lit. D. & quod a quacûq. sententia, & in omnibus casibus, si a iure nõ inueniatur prohibita, receptatur appellatio, scribit Rebuff. trac. de appell. in præfatione, nu. 72. tom. 3. fol. 480.

Contra hanc regulam adduco vnum nouum argumentum.

Quod potest æqualiter se habere ad bonum, & ad malum, debet prohiberi, & non permitti, ut, loquendo de negotiatione, scribi Bar. &, loquendo indistincte, notat Abb. quos retuli, & secus sum supra lib. 1. cap. 12. nu. 49.

Sed appellatione potest obuiari iniustitiæ, & iustitiæ, quia licet sit instituta ad bonum finem, videlicet, ad corrigendas malas sententias, & iniquitates iudicium, tamen vsu compertum est, quod litigantes ea sæpe vtuntur ad protelandas lites, & ad defatigandum, ut scripsi supra q. 3. nu. 2. Ergo.

Respondeo huic argumento, quod ea, quæ de sui

natura bona sunt, vt dare eleemosynā, ieiunare, & similia, licet possint fieri mala ex circumstantiis, tamen non prohibentur, sed sunt laudabilia, & de praecepto, *Abb. in cap. 8. cum ab omni. sub num. 2. de vit. & honest. cleric.* Sed appellatio de sui natura est bona, quia est species defensionis. Ergo licet possit fieri iniuste; tamen non est prohibenda.

4 Retenta igitur regula.

Infero ex hac regula, quod is, qui dicit aliquo casu non posse appellari, tenetur id ostendere, quia regula est in contrarium, *Franch. d. rubr. sub num. 19. de appell. & in d. rubr. sub num. 2. eod. in 6. & Soc. d. conf. 39. sub num. 1. lib. 4.*

5 **AMPLIA I.** eandem regulam, vt procedat in causis maioribus, *Nicol. tract. de concor. glos. concor. 6. nu. 15. ver. vt ergo, tom. 18. fol. 191. & Menoch. tract. de recuper. poss. remed. 5. versus finem, quest. 22. nu. 8. & haec ampliatio non habet difficultatem.*

6 **AMPLIA II.** vt habeat locum in causis minoribus, *Nicel. & Menoch. vbi supra, & haec ampliatio probatur ex seq. 5. ampliat. vbi, quod etiam in minimis potest appellari.*

7 **AMPLIA III.** vt habeat locum in causis summaris, *Contar. in l. vnica, in 1. opposit. num. 1. & 2. C. si de momen. poss. & Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 4. cap. 2. num. 16. & comprobatur ex seqq. & quod in summaris causis detur appellatio, etiam si praedictum sit reparabile in alio iudicio, scribit *Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 897.**

8 Infero, quod in causis, quae sunt summariae ex forma statutorū *Vrbis lib. 1. c. 88. potest appellari: quare statuta in eis non prohibent appellationem, & quando non prohibent cēsentur permittere, vt retuli, & securus sum supra num. 1.*

9 Restringe hanc ampliacionem, & illationem, vt sint multae causae, quae sunt summariae, & non admittunt appellationem, non eo quia sunt summariae, sed eo, quod vel requirunt celeritatem, vel agitur de praedictum reparabili in alio iudicio, huiusmodi sunt causae alimentorum, & causae possessoriae, quae & si summariae sint ex dispositione iuris communis, & statutorum, vt in d. lib. 1. cap. 88. tamen in eis non admitti appellationem scripsi *infra limit. 7. & 6.*

10 **AMPLIA IV.** vt habeat locum etiam in causis piis, quia a sententia in eis lata regulariter non censetur prohibita appellatio, *Franch. in rubr. num. 21. de appell.*

11 Infero quod potest appellari a sententia lata pro libertate, *Franch. d. rubr. de appell. num. 20. ibi, hinc est.*

12 Restringe hanc ampliacionem, vt non habeat locum in causis piis, quae celeritatem desiderant, quia in eis denegari appellationem scripsi *infra limit. 8. nu. 11. iunctis aliis dictis in num. antecedentibus.*

13 **AMPLIA V.** vt habeat locum in causis minimis, *Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub nu. 20. vers. vigesimo quinto, in fine lib. 2. fol. 186. Alex. conf. 113. viso themate, num. 3. vers. hoc praemisso, lib. 5. Tiraq. tract. de iudic. in reb. exig. vers. nono facit, tom. 3. fol. 98. & Contar. in l. vnica, in ratione dubitandi, num. 2. C. si de momen. poss.*

14 Contra hanc ampliacionem vide eundem *Spec. d. numer. 20. Nicel. tract. de concord. glos. concord. 6. fall. 57. num. 95. fol. 195. Maran. in suo spec. par. 6. actu 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 326. limit. 21. fol. 507. qui allegant, quod in causis minimis & breuioribus non appellatur.*

15 Concorda istam contrarietatem, vt ampliatio

fit vera de iure canonico, & haec opinio contraria fit vera de iure civili, testibus iisdem *Spec. Nicel. & Maran. supra citatis.*

Et quod haec ampliatio sit vera de iure canonico, retuli, & sequutus sum *infra limit. 40. numer. 17. vers. sublimita secundo.*

Restringe primo hanc ampliacionem, vt in *Curia non detur appellatio in causis non excedentibus summam duc. 16. Camera, iuxta ea quae scripsi infra limit. 43. nu. 1. vbi videas.*

Restringe secundo eandem ampliacionem, vt in *foro Capitolino non habeat locum in causis a scutis decem infra iuxta ea, quae scripsi infra limit. 42. nu. 1. & seqq. vbi videas.*

Restringe tertio in regno Neapolitano, vt non *habeat locum in causis duarum vnciarum ciuilitate petitarum, iuxta ea, quae scripsi infra limit. 44. nu. 1.*

AMPLIA VI. vt habeat locum in sententiis, *19 quae habent vim definitiuae, quia ab eis posse appellari, retuli & declaravi infra limit. 47. memb. 1. nu. 171. vers. sublimita quarto.*

AMPLIA VII. vt habeat locum in multis sententiis interlocutoriis: de hac ampliacione vide quae scripsi *infra limit. 47. memb. 1. num. 73. & seqq. vers. sublimita primo.*

Limita multipliciter istam ampliacionem prout limitavi *infra eadem limit. 47. memb. 1. vbi habes materiam.*

AMPLIA VIII. vt possit appellari a delegatio- *21 ne, ne delegatus procedat &c. Franch. Card. Alex. & clare Abb. in cap. 30. ad hoc de appell. cum enim quis mittit nuntium ad Curiam antequam sit citatus, vel antequam habeat notitiam literarum, non potest pro illa causa, pro qua misit, conueniri in patria, vide supra q. 6. in fin. sub nu. 44. vers. aduerte secundo, ergo si delegatus velit procedere, potest appellare.*

AMPLIA IX. vt possit appellari etiam in arbitriis, vt retuli *infra limit. 15. sub num. 2. vers. contra, vbi videas.*

AMPLIA X. vt de iure communi possit appellari etiam in criminalibus, *Franch. in cap. 5. cum sit Romana, §. praeterea, in princip. de appell. & quod possit appellari tam in ciuilibus, quam in criminalibus, scribunt Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. coram vobis, n. 9. vers. quaritur ultra, fol. 405. Nicel. tract. de concord. glos. concor. 6. nu. 15. vers. vt ergo, fol. 191. & Robuff. tract. de appell. in praefat. nu. 72. tom. 3. fol. 480. & quod possit appellari in criminalibus probatur ex l. 6. non tantum, ff. de appell. & ex aliis iuribus, citatis a Gail. tract. de pac. publ. lib. 1. cap. vltim. nu. 36. vbi testatur de comm. * o * pin. & late Farin. in qq. crim. quest. 101. num. 1.*

Subamplia primo hanc ampliacionem, vt in *causis capitalibus, & vbi ageretur de poena mortis in tantum sit permessa appellatio, vt non solum ipse condemnatus, sed etiam quilibet alius absque villo mandato, imo, etiam inuito, & contradicente ipso condemnato, possit appellare, vt retuli, & sequutus sum supra quest. 5. nu. 44. vers. extendo decimo quinto, & num. 51. & 52. vbi videas.*

Subamplia secundo, vt, pendente appellatione, *25 sententia non possit mandari executioni, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. ampl. 4. princ. num. 1. & seqq. tom. 5. fol. 352.*

Subamplia tertio, vt non admittens appellatio- *26 nem, & eius ministri, & executores possint puniri, vt scripsi supra quest. 13. nu. 100. & 108.*

Restringe

27 Restringe, & declara hanc ampliationem, prout restrinxi, & declaravi *infra limit. 4. illat. 3. num. 76. & seqq. & limit. 48. num. 1. & seqq.*

A decreto torture an, & quando possit appellari, vide *infra limit. 47. memb. 1. numer. 148. vers. exemplifica decimotertio.*

28 AMPLIA XI. vt possit appellari etiam in manifestis, vt retuli, & sequutus sum *infra limit. 4. num. 99. vers. sublimita octauo.*

29 AMPLIA XII. vt habeat locum etiam in sententia, lata in vim instrumenti publici; quia, cum instrumentum publicum de iure communi non habeat executionem paratam secundum communem ^{opin.} de qua testantur plures, quos retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 62. sub nu. 1. & ideo agi debeat via ordinaria, producendo libellum, contestando litem, & deueniendo ad sententiam diffinitiuam, vt scribit Franc. Becc. conf. 17. in casu presenti, n. 1. & 2. & sub num. 7. vers. non obstat. lib. 1. sequitur: quod a sententia lata pro instrumento publico possit appellari.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia licet instrumentum publicum faciat notorium iuris; tamen etiam in notorio iuris dari appellationem, retuli & sequutus sum *infra limit. 4. num. 72. & 75.*

30 Extende primo hanc subampliationem, vt procedat etiam in instrumentum esse iuratum, quia cum nihilominus non habeat executionem paratam secundum communem ^{opin.} quam retuli, & sequutus sum *d. cap. 62. sub num. 10. dabitur appellatio.*

31 Extende secundo, vt habeat locum etiam si sententia sit lata pro deposito, de quo appareat instrumentum publicum, quia nihilominus, cum de iure communi non habeat executionem paratam secundum comm. ^{opin.} quam retuli, & sequutus sum *d. cap. 62. sub numero vndecimo, vers. contrariam, datur appellatio.*

32 Subextende hanc extensionem, vt multo magis procedat, quando depositum probaretur non per instrumentum, sed per testes, quia tunc multo minus haberet executionem paratam, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum *d. cap. 62. sub num. 11. vers. secundo, & ideo daretur appellatio, per ea, quæ loquendo de obligatione in forma Camerae retuli, & sequutus sum infra limit. 9. numero 32. vers. sublimita septimo.*

33 Restringe primo eandem duodecimam ampliationem, eiusque primam, & secundam extensionem, vt non habeant locum in instrumento testamenti non rasi, & non cancellati, quia non dari appellationem retuli, & sequutus sum *infra limit. 6. memb. 4. num. 6. & seqq.*

34 Restringe secundo, vt non procedant, stante statuto, quod instrumenta publica habeant executionem paratam, *iuxta ea, quæ scripsi infra limit. 9. num. 2. 3. & seqq.*

35 AMPLIA XIII. vt habeat locum in quolibet grauamine, *Spec. tit. de appell. §. in quibus, in princ. libr. 2. fol. 184. & præsertim de iure canonico, Franch. in rubr. sub num. 17. ibi, sed de iure canonico, de appell. & loquendo in actu iudiciali, potest appellari non solum, si sit interlocutoria, sed etiam a quolibet grauamine illato, vel comminato, vt ex lo. Andr. refert, & sequitur Franch. in cap. 1. not. 2. num. 2. de appell. in 6.*

36 Subamplia declarando, vt habeat locum tam in grauamine iudiciali, quam in extraiudiciali, Marjan

suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoq; appellatur, num. 278. fol. 501.

Restringe hanc subampliationem, vt quoad grauamen extraiudiciale sit vera de iure canonico, secundum quod potest appellari a grauamine extraiudiciali, vt sentiunt Franch. in rubr. sub num. 17. ibi, sed de iure canonico, de appell. & Feder. Schen. tract. de appell. sub num. 1. tom. 5. fol. 55.

Contra eandem restrictionem, quod enim a grauamine extraiudiciali possit appellari etiam de iure ciuili, firmant Franch. in cap. 51. bone memoria, sub n. 23. & præsertim in fin. vers. nono an de iure ciuili, de appell. & Contar. in l. vnica, limit. 25. nu. 7. vers. contraria tamen, sub nu. 8. & seqq. C. si de mom. poss.

Retenta hac opinione contra restrictionem.

Declara primo eandem, vt in omnibus casibus in quibus posset adiri iudex, & implorari eius officium, in eisdem possit a grauamine appellari, & attentata venient reuocanda, dummodo appellatio fiat inserta iusta causa, *Franch. in cap. 51. bone memoria, sub n. 23. vers. nono an de iure ciuili, de appell. vel declara, quod ita demum de iure ciuili in extraiudicialibus, possit appellari, si illa extraiudicialia fiant per modum iurisdictionis, vt in officiis publicis auctoritate, & utilitate, vel auctoritate tantum, vel in his, quæ fiunt a pluribus, vt vniuersis; alia autem, quæ neq; auctoritate, neq; utilitate publica sunt, si tendunt ad impediendas lites, admititur appellatio extraiudicialis: vbi autem non est iurisdictionis, nec sententia diffinitiuæ, si vnus actus perficitur, & consumatur, non potest appellari, vide Contar. d. limit. 25. nu. 20. & 21. & quando ab actu extraiudiciali possit appellari declarat etiam Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 1. cap. 12. n. 1. & seqq. fol. 92. quem poteris videre, si placet, & aliquos casus, in quibus habet locum appellatio extraiudicialis, ponunt Franch. vbi supra, & Contar. d. limit. 25. nu. 8. & seqq. & viginti quinque cumulauit Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 18. & seqq. vsq; ad nu. 43. exclusiue, & vnum in notabili effectu vide supra q. 3. eff. 4. numero 71.*

Declara secundo, vt eiusmodi appellatio, proprie loquendo, dicatur prouocatio, & non appellatio, *iuxta ea, quæ scripsi supra q. 1. nu. 5. & q. 2. sub nu. 33.*

Declara tertio, vt pro grauamine extraiudiciali competat duplex remedium. Primum est appellatio interponenda infra decem dies, vt dixi supra question. 12. ampl. 12. numer. 106. Secundum est querela, quæ potest interponi etiam post decem dies, quia licet lapsus decem dierum præcludat viam omnibus appellationibus etiam extraiudicialibus, tamen appellationes extraiudiciales possunt quandoque retractari etiam post lapsos decem dies per viam querelæ, sed non per viam appellationis, quia actus extraiudiciales nunquam transeunt in rem iudicatam, *Franch. in cap. 1. sub num. 10. vers. sed dic notabiliter, & in cap. 51. bone memoria, sub numer. 19. vers. octauo debet appellare, de appell. & Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 3. princip. nu. 1. tom. 5. fol. 362.*

AMPLIA XIV. vt de iure canonico possit appellari non solum a grauamine illato in iudicio, vel extra; sed etiam a grauamine inferendo, vel comminato, *Franch. in rubr. sub num. 17. de appell. adde. quæ scripsi supra question. 2. sub numer. 2. in quarta, & quinta diffinitione.*

Contra hanc ampliationem vide supra q. 5. n. 102. vers. subamplia eam.

43 **AMPLIA XV.** vt appellatio extraiudicialis possit interponi non solum a grauiamine illato a iudice procedente extraiudicialiter, sed etiam a grauiamine illato a parte, vt ex Franch. Maran. & alius retuli, & sequutus sum supra quaest. 2. num. 38. art. 3. differem. 4.

44 Declara hanc ampliationem, vt haec appellatio, quae interponitur a grauiamine illato a parte quandoque habeat vim citationis, vt in beneficialibus, Franch. in cap. 51. bona memoria, sub num. 17. vers. sed concludit sic. de appell. Maran. in suo spec. par. 6. actu 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, numero 279. folio 501. & Gregor. Tolos. tract. de appellat. lib. 1. cap. 11. sub numero tertio, vers. prima differentia, folio 86. Et quod appellatio extraiudicialis in praesentia appellati interposita in beneficialibus deuoluat causam ad Curiam, & habeat vim citationis, dixerunt Domini de Rot. Caputaq. decis. 35. appellauerat, numero 1. part. 1. & quod appellatio extraiudicialis habeat vim citationis, scribit Achil. de Grass. decis. 14. petebat, numer. 2. de appellat. fol. 109. & quod deuoluat, & habeat vim citationis, & quando hoc non sit verum, scribit idem Achil. de Grass. decis. 5. alias 231. appellatio extraiudicialis, num. 1. & 2. de appell. fol. 106. & quod appellatio haec habeat vim conuentionis coram ordinario in prima instantia, scribit Gail. quem retuli & sequutus sum supra quaest. 7. num. 52. & 53. vers. extende hanc, & dixi supra q. 2. sub num. 46.

45 Subdeclara, vt appellatus teneatur comparere coram iudice ad quem sine alia citatione, alias procedi potest in eius contumaciam in illa causa, vt notabiliter scribit Maran. d. num. 279.

Imo non solum habet vim citationis contra appellatum, sed habet vim citationis contra appellantem, quia appellans extraiudicialiter per ipsam appellationem se ipsum citat, Put. decis. 517. in vna Salamantin. nu. 7. lib. 2. & licet sit informiter interposita, tamen deuoluit causam, appellato volente, alias non, Put. ead. decis. 517. nu. 2. & seqq.

De materia huius appellationis scripsimus supra in pluribus locis, fere in singulis quaestionibus, prout inuenies in huius operis indice.

46 **AMPLIA XVI.** vt possit appellari non solum a sententia, quae grauiamen inferat, sed etiam a non sententia, quando eo, quod sententia non profertur, infertur grauiamen; quare potest appellari a tarditate iudicis non procedentis, quia iudex, ter humiliter congruis loco, & tempore requisitus facere, si non facit, dicitur denegare iustitiam, licet non respondeat, & ideo potest appellari a denegata iustitia. Io. Andr. in cap. 63. dilecto, sub numero tertio, ibi, sed quid si iudex semper est in deliberando, de appell. Abb. in capit. 67. ex parte, il 2. numero tertio, ibi, quid autem si iudex, & Dec. sub numero vndecimo, ibi, & idem si iudex tertio, cod. titul. Felyn. in cap. 11. pastor alius, sub numero sexto, vers. considero tertio, ibi, & vbi episcopus ter requisitus, de offic. iudic. ordin. & alii plures, quos refert & sequitur Neuiz. conf. 97. quia intelligo, sub numero 15. & 16. vers. septimo facit, ibi, quod puto procedere. O. f. sch. decis. 12. appellans, vers. in contrarium, num. 6. Rot. diuers. decis. 514. dubitauit de validitate, numero 4. part. 1. quae est superflue duplicata in decis. 259. part. 2. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 2. cap. 28. numero 1. & 2. folio 265. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. numer. 73. vers. a quocumque, & ita intelligas Franch. in cap. 8. ex ratione, num. 60. ibi, non tamen propter hoc, de appell. vbi & si prima facie videatur loqui sine determinatione, tamen in effectu tenet, posse appellari a graua-

mine illato in non faciendo, subdens, & teneas, vt dixi, sic etiam intelligas Card. Alex. in eod. cap. 8. ex ratione, numero 23. vers. sed opera pretium, dum, adductis contrariis, subdit, pro ista ampliatione maiores esse auctoritates, & maiori etiam niti ratione, praesertim de iure canonico; inquit enim Bal. in cap. vnico, num. primo, versicul. nota quod de milu. vasal. qui contum est, qui non loquitur, & obmutescit, iustitiam denegare videtur, & ex Bal. refert, & sequitur Franch. in d. cap. ex ratione, num. 49. dicens, quod si iudex est requisitus de iustitia, aut de expeditione, & ipse nihil respondet, aut obmutescit, aut nihil facit ad propositum, dicitur tunc iustitiam denegare.

Comprobatur haec ampliatio, quia iudices, recusantes ministrare iustitiam clericis post trinam requisitionem, iurisdictione priuantur, auth. statumus, C. de episc. & Cler. Felyn. in cap. 11. ex literis, sub num. 3. fallen. 2. de constit.

Comprobatur secundo, quia si arbitri nolunt pronuntiare super suspitione iudicis, appellatur ad Papam, Gl. fin. in fine, in cap. 2. legitima, de appell. in 6.

Non obstat, quod Bal. & Felyn. quos citavi infra vers. declara secundo, num. 56. & alii quos citat Neuiz. d. conf. 97. num. 15. dicant, a tarditate iudicis non posse appellari, sed debere adiri superiorem per simplicem querelam, eo quod differre non est proprie grauare. Quia respondeo, hanc opin. posse procedere, quando iudex non fuerit ter humiliter requisitus congruo loco, & tempore, vt ex Felyn. & Neuiz. retuli, & sequutus sum, infra n. 58. vers. subdeclara secundo.

Exemplifica notabiliter istam ampliationem, quando reus opponit exceptionem, non esse procedendum ad vltiora, & iudex post oppositam exceptionem non procedit, sed tamen reus vltimus instat, & ter requirit, seu monet iudicem, vt pronuntiet, non esse procedendum ad vltiora, quia si iudex non pronuntiet, licet supersedeat, & non procedat, potest reus appellare, vt consuluit Corn. conf. 80. in decis. suis, sub num. 3. ibi, accedat ad praedicta quod not. lib. 1. sunt enim aliqui mali iudices, qui supersedent in causa, vt excipientem vexent, & ideo potest tunc, praemissa trina monitione, appellari, imo, praemissa vnica tantum, Franch. in cap. 67. ex parte M. numero 6. vers. quid autem si iudex, de appell.

Declara primo extendendo eandem ampliationem, vt possit sufficere triplex requisitio vnico contextu facta, quia reputantur tres requisitiones, vt in requisitione pro Apostolis determinat clem. 2. quamuis de appell. & in specie tenet Rom. quem titubando refert, & sequitur Felyn. d. cap. ex literis, sub num. 3. fallen. 1. versicul. sed hanc fallentiam, de constit. & quod Felyn. sequatur hanc declarationem scribit Dec. in d. cap. 67. ex parte, il 2. sub num. 11. ibi, & mod. sequuntur, de appell. & ab hac declaratione non viderur discedere Greg. Tolos. d. cap. 28. num. 4. vers. secundo requiritur, dicens, tutius esse, quod saepius fiat requisitio, & hanc esse veritatem, vt sufficiat vna interpellatio, nisi in casibus generaliter expressis, scribit, citatis praefatis Rom. Fel. & Dec. Additionator ad Alex. conf. 81. stantibus, sub num. 1. in verbo, trina, lib. 4.

Comprobatur primo haec declaratio, quia, stante statuto, quod instantia pereat quinque mensibus, nisi per actorem non steterit, si actor semel interpellat iudicem, quod proferat sententiam, satis est, vt perpetuo videatur stare per iudicem, Bar. in l. 89. Titia Seio, §. vsuras, in fine, nu. 4. ff. de leg. 2. cum alii, quos refert,

refert, & sequi videtur Alex. d. conf. 81. stantibus, num. 1. in fine, & num. 2.

Et licet Bal. in auth. item appellatione, in fine, C. de tempor. appell. sentiat contra dictum Bartoli supra citati in instantia causæ appellationis, quia tunc appellans debet summa ope niti, tamen extra casum instantiæ appellationis non videtur dissentire a Bar. teste Alex. vbi supra.

52 Comprobaturo secundo, quia vbi requirantur tres citationes, potest vna peremptoria sufficere pro omnibus secundum communem, & magis communem * opin. de qua testatur, & sequitur Affl. decis. 289. serenissimus, sub num. 6. & 7. & ex eo retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 91. numer. 35. in fine, versic. ceterum.

53 Contra hanc declarationem firmat multa deducendo M. Ant. Bauer. tract. de mora, par. 1. sub num. 6. ibi, contrarium tenuit, vsque ad nu. 9. inclusiue, tom. 6. par. 2. fol. 406. hancq; testatur esse * comm. opinionem, & sequi videtur Dec. d. cap. ex parte, il. 2. sub num. 11. ibi, sed saluando communem opin.

54 Confirmatur primo hæc opinio ex text. in cap. 1. de supplen. negl. prelat. vbi negligentia prelatorum conuincitur trina humili requisitione, & ita sentit etiã Gl. in clem. 2. dudum. vers. si vero iudem, in verbo, recusarint, de sepultur. quæ similiter ad conuincendam prelati negligentiam requirit trinam monitionem, seu requisitionem.

55 Confirmatur secundo ex his, quæ scripsi supra q. 15. sub num. 181. vers. ammo quod si stat. art. 9.

Confirmatur tertio hæc communis opinio ex stylo Signaturæ iustitiæ, quæ non solum non committit causam, nisi iudex fuerit pluries requisitus, Marches. tract. de commiss. part. prima, de commiss. appell. extra Rom. cur. cap. 6. sub numero 81. folio 78. in 2. impress. sed vltimus priusquam committat, solet præfigere quatuor, aut sex menses ordinario ad expediendam causam, Marches. eod. cap. 6. num. 82. & in Regno Neapol. quando per negligentiam iudicis, vel per dilationes partis causa protrahitur in longum, potest fieri comminatio per magnam Curiam Vicariæ, vt infra duos menses causam expediat, alias, quod ipsa magna Curia causam ad se auocabit, Ioan. Ant. de Nigr. in capit. regn. capit. 83. sub numero octauo, & similis stylus seruatur in Regno Franciæ, vt scripsi infra numer. 57. & huic confirmationi adde quæ scripsi supra quest. 15. nu. 289. art. 11.

56 Declara secundo, vt, dato, quod non posset appellari, poterit recurri per viam querelæ ad superiorem, quia hoc nemo negat, teste Neuz. conf. 97. quia intelligo, num. 19. vers. tamen. nam quod a tarditate iudicis possit recurri ad superiorem per viam querelæ, licet propter tarditatem non possit appellari, scribit Bal. in l. fin. §. illud, num. 4. vers. nota literam, C. de tempor. appell. quem refert & sequitur Felyn. in cap. 11. pastoralis, sub num. 6. vers. considero tertio, ibi, quod autem a tarditate, de offic. iud. ord. & ex Bal. refert etiam Franch. in cap. 8. ex ratione, nu. 60. de appell.

57 Subdeclara primo hanc declarationem, vt quamuis superior non possit auocare causam per viam appellationis, tamen potest adiri per viam querelæ, vt iudici præfigat certum tempus, in quo causam determinet, & ita in Regno Franciæ impetrari literas a Cancellaria, quibus præcipitur magistratui, vt causam determinet, & decidat infra tale tempus, scribit Rebuff. tract. de euocat. in presat. q. 5. nu. 55. & 56.

tom. 1. fol. 442. Quare si Archiepiscopus sit aditus per viam querelæ, remitter causam Episcopo, astringendo eum, vt faciat iustitiam, sicut declarat Felyn. in d. cap. 11. pastoralis, sub num. 6. vers. finem, de offic. ordin. nisi ageretur de peccato, vel esset periculum in mora, vt per eundem Fely. vbi supra.

Subdeclara secundo, vt per viam querelæ, & nõ 58 per viam appellationis possit adiri superior, quando inferior non fuit prius ter requisitus; secus si fuerit prius ter requisitus, quia tunc potest appellari, vt declarat Felyn. d. cap. pastoralis, numero 6. vers. finem, de offic. iud. ordin. & Neuz. conf. 97. quia intelligo, sub num. 15. & 16. quia, cum est ter requisitus, & non facit, dicitur denegare iustitiam, Neuz. vbi supra.

Declara tertio, vt in iure, & municipalibus dif- 59 positionibus sint determinata certa tempora, intra quæ si iudex causam non expediat, dicitur negligens, de quibus temporibus, non est hic locus, videto interim aliqua quæ scripsi supra lib. 1. cap. 66. num. 12. & supra q. 15. nu. 277. & seqq.

Declara quarto, restringendo eandem ampliationem, dum dixi, requiri trinam requisitionem, vt non sit vera, quando iudex in prima requisitione expresse recusauerit, quia tunc non requiritur alia requisitio, Alex. conf. 81. stantibus, nu. 3. lib. 4. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 2. cap. 28. sub nu. 4.

AMPLIA XVII. vt in dubio sit deferendum 60 appellationi, Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus, nu. 2. in fine, & sub num. 6. & num. 8. vers. item appellatione, lib. 2. fol. 194. Franch. in cap. 31. de priore, num. 1. ibi, aut sumus in dubio, cap. 45. constitutus, nu. 18. & in cap. 59. vt debitus, sub nu. 43. vers. in eadem ibi in tali dubio, de appell. Card. Alex. in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 16. vers. tertio si allegat. eod. tit. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. glos. 1. numer. 3. tom. 1. fol. 359. Tiraq. tract. de mort. saisit. leuis, par. 6. declar. 6. num. 10. fol. 120. Anguis. conf. 76. de tribus, sub num. 1. & 2. lib. 1. Surd. tract. de alimen. tit. 18. priuil. 60. sub numer. 1. & 2. & conf. 163. arbitrator, num. 5. vers. tertio vbi, lib. 2. Marches. tract. de commiss. par. 2. commiss. appell. cap. 1. num. 7. fol. 5. & quod in dubio debeat fieri interpretatio, quod appellatio procedat potius, quam non procedat, scribit Alex. conf. 113. viso themate, num. 2. lib. 5. & quod vbi de iure vel de facto est dubium, nunquid appellatio teneat, tunc iudex a quo debeat supersedere in executione, scribunt Spec. d. §. nunc dicamus, num. 8. Io. Andr. in cap. 28. pastoralis, n. 10. in fine, de offic. & potest. iud. deleg. & quod tunc nihil debeat innouare, scribunt idem Spec. vbi supra, & Franch. in d. cap. 45. constitutus, sub num. 18. & quod in dubio sit deferendum potius appellationi, quam sententiæ, scribit Spec. d. §. nunc dicamus, sub num. 6. vers. dicunt autem quidam, vers. finem, lib. 2. fol. 194. & quod præsumatur quod appellatio præcesserit sententiam excommunicationis in foro iudiciali, & sic præsumatur pro validitate appellationis contra validitatem sententiæ excommunicationis, retuli, & sequutus sum infra limit. 22. num. 57. vers. declara obiter, & adde infra limit. 9. sub num. 77. vers. quarto quia.

Confirmatur primo hæc ampliatio ex eo, quod 61 si iudex a quo non deferat iustæ appellationi puniatur, vt ex Spre. Franch. & Contar. retuli, & sequutus sum supra quæstion. 13. sub numero 100. & tamen non puniatur, si deferat appellationi iniustæ, seu cui non erat deferendum, Franch. in cap. 59. vt debitus, sub num. 43. vers. in eadem, & in cap. 31. de priore, in princ. de appell. & Contar. in l. vnica, limit. 27. numer. 8. C. si de woman. posses.

- Ergo in dubio expedit admittere appellationem.
- 62 Aduerte, quod non punitur, si deferat appellationi, cui non erat deferendum, quando casus erat dubius; sed si casus non esset dubius & deferret appellationi frivola, seu iniusta, cui non est deferendum, puniretur, *Franch. d. cap. vi. de debito, sub numero 43. vers. in eadem, rursus, sed in epte idem Franch. in cap. 31. de priore, in princ. & Cardin. Alex. in d. cap. 59. vt de debito, numero 23. vers. in gl. in ver. ex rationabili, de appell. & retuli, & sequutus sum supra q. 11. sub num. 4. sub illat. 1.*
- 63 Confirmatur secundo, quia potest appellari non solum ex causa probabili, sed etiam ex causa dubia, *Contar. d. l. vnica. q. 1. sub num. 42. vers. & idem.*
- 64 Extende primo hanc ampliationem, vt procedat etiam in casu, in quo appellatio sit regulariter prohibita, puta in causa possessoria, quia nihilominus, si adsit dubitatio circa admissionem, vel non admissionem, debet admitti, *Surd. d. cons. 163. arbitror, num. 6. lib. 2. & Contar. d. limit. 27. nu. 1. & seqq. & quast. 1. nu. 43. in fine, & nu. 44. C. si de molen. poss.*
- Quicquid contra hanc extensionem consuluerit *Dec. cons. 28. in fine, nu. 8.*
- Non obstat, quod in dubio sit adhaerendum regulae, quae appellationem prohibet in causis possessoriis, vt argumentatur *Dec. vbi supra: Quia respondeo, retorquendo obiectionem, quod regula de non appellando in causa possessoria est limitatio ad regulam, quod in qualibet causa possit appellari, & ideo nos ex causa possessoria deduximus ad hanc regulam limitationem, quam posuimus sexto loco: ergo, inhaerendo regulae, appellatio debet esse permessa.*
- Minus obstat, quod concurrentibus duabus causis, permissiua scilicet, & prohibitiua, debeat attendi potius prohibitiua, vt dixi *lib. preced. cap. 7. numero 89. Quia resp. hoc esse verum, quando de prohibitiua constat aperte, secus quando est dubia, quia tunc debemus adhaerere regulae.*
- 65 Minus etiam obstat, si diceres, quod in dubio praesumitur pro iustitia sententiae, quia praesumitur pro validitate actus, vt dixi *supra q. 2. nu. 29. vers. secundario, & supra lib. 1. cap. 97. numer. 78. in fine principii. Quia resp. hoc non esse verum, quando est appellatum a sententia, quia tunc in principio est fauendum appellationi, & praesumendum, quod appellatio sit iusta, & sententia iniusta: at in medio est aequaliter vtrique fauendum; in fine autem est fauendum sententiae, & in dubio iudicandum pro sententia, vt bene declarat *Franch. in d. cap. 31. de priore, sub num. 2. ibi, aduerte tamen, de appell. & de appellatione in principio intelliges Ferrer. & Lancel. qui eum refert, & sequitur in tract. de astent. part. 2. cap. 12. de astent. & in nou. appell. pend. nume. 118. tom. 5. fol. 349. dum scribunt, appellationem esse magis fauorabilem, quam sententiam; quia pro appellatione magis praesumitur, & quando non praesumatur pro sententia dixi etiam *infra limit. 22. sub n. 58. vers. neq. obstat.***
- 66 Extende secundo, vt iudex dubitando an teneatur deferre appellationi, debeat conferre cum peritis, & a parte potest peti consilium sapientis, &c. secundum vnam opinionem, quam retuli, sed non sum sequutus *supra q. 11. nu. 7. in fine.*
- Declara eandem ampliationem, vt procedat in casu, quo adsint rationes pro vtraque parte, & non faciles ad resoluendum, *Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub nu. 289. fol. 93.*

Reliquas ampliationes colliges ex sparsim dictis in limitationibus, & praesertim in limit. 47.

LIMITATIO I.

S V M M A R I A.

- APPELLATIO a tertia sententia conformi non datur, num. 1.
- ¶ Extenditur I. vt nec Princeps possit ex ordinaria potestate eam concedere, nu. 2. Secus per viam privilegii, &c. nu. 3.
- Extenditur II. siue sententia sit diffinitiva, siue interlocutoria, num. 4. Subextenditur, nu. 5.
- Extenditur III. in sententiis, quae non transeunt in rem iudicatam, num. 6. & 7. Declaratur, infertur, & subdeclaratur, num. 8. 9. & 10.
- Extenditur IV. vt ad effectum suspensiuum non possit appellari etiam in casu, quo daretur tertia appellatio, nu. 11.
- Extenditur V. vt appellatio, pendens ab aliqua interlocutoria, non retardet effectum trium conformium diffinitiuorum, nu. 12.
- Extenditur VI. vt sit prohibita ad vtrumq. effectum, numer. 13. & 14.
- Extenditur VII. vt neq. sit permessa supplicatio, num. 15. Restrigitur, num. 16.
- Extenditur VIII. vt neq. tertius possit appellare, nu. 17. Subextenditur, & restringitur, ibidem.
- ¶ Declaratur I. vt in dubio sit pronuntiandum, sententiae non esse conformes, nu. 18. Extenditur, num. 19.
- Declaratur II. vt etiam sententia tertia dicatur conformis cum prima, quia, &c. num. 20.
- Declaratur III. quae sententia dicantur conformes, num. 21. Exemplificatur multipliciter haec declaratio, num. 22. & seqq. in quibus ponuntur varii casus sententiarum vsq. ad num. 30. inclusiue.
- Declaratur IV. vt sententia, conformes in aliqua parte, appellationem in ea parte non recipiant, nu. 31. Exemplificatur multipliciter num. 32. & seqq. vsq. ad num. 36.
- Declaratur V. quando sententiae dicantur non conformes, nu. 37. Extenditur haec declaratio, nu. 38. & 39.
- Declaratur VI. vt a sententiis diuersis non conformibus datur tertia, quarta, & vltior appellatio iuxta numerum sententiarum, num. 40. & 41.
- Declaratur VII. vt vna pars non possit ter appellare, vtraque tamen pars potest bis appellare, num. 42. Infertur, numero 43.
- Declaratur VIII. vt in eo, in quo sententiae non sunt conformes, possit appellari, nu. 44. Exemplificatur multipliciter, num. 45. & seqq.
- Declaratur IX. vt possit appellari a sententia, qua declaratur, sententias latis esse conformes, num. 49.
- Declaratur X. vt licet quis non possit appellare, tamen potest adhaerere appellationi aduersarius, num. 50. Extenditur, & restringitur, nu. 51. & seqq.
- Declaratur XI. vt licet quis non possit appellare a tertia sententia conformi, tamen potest dicere de nullitate, & deinde a sententia super nullitate appellare & sic litem protrahere in infinitum, numer. 55. Subdeclaratur, nume. 56. & 57. Restrigitur, num. 58. & seqq. in quibus habes necessaria ex clem. vt calumnius.
- Declaratur XII. vt licet quis non possit appellare, tamen potest dicere de notoria iniustitia, nu. 62.
- Declaratur XIII. vt tertius possit appellare etiam a tertia sententia conformi, nu. 63.
- Declaratur XIV. vt qui non potest appellare, possit tamen experiri alia remedia, num. 64.
- ¶ Ampliatur L. omnia praedicta, vt procedant in secunda sententia

sentia conformi, quando statutum disponit, a secunda conformi non posse appellari, num. 65. Exemplificatur, nu. 66. Declaratur, num. 67. & 68. vbi quomodo soleat rescribere Signatura, & num. 69.

Ampliantur II. etiam in casibus, in quibus semel tantum licet appellari, num. 70.

Ampliatur III. etiam in vnica sententia, quæ transferit in iudicatum, num. 71. Declaratur nu. 72 & 73.

POST ampliationes agendum est de limitationibus, quæ sunt numerosæ, & ideo non omnes comprehenduntur illis versibus, quos ponunt Tanc. & alii, vt refert Io. And. in addit. ad Spec. tit. de appell. §. in quib. vers. 27. in verbo, cessante, lib. 2. fol. 186. & Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 19. col. 213. litera C. in fine, vbi eodem explicat:

Appellare vetant scelus, excellentia, pacta,
Contemptus, minima res, interdictio facta,
Arbitrium, res quæ perit, & sic longius acta.

LIMITA I. eandem regulam, vt non procedat in tertia sententia, quæ habeat duas alias præcedentes conformes, quia ab ea non appellatur l. vnica, & ibi Gl. Cyn. Bar. Bal. Salyc. & Paul. de Castr. C. ne lic. in vna ead. caus. Spec. tit. de appell. §. quoties. in princ. lib. 2. fol. 193. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quando appellatur, nu. 280. lim. 1. fol. 501. Nicol. tract. de concord. gl. concor. 6. fall. 25. nu. 67. tom. 18. fol. 194. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. vers. generaliter, nu. 19. & Crauet. cons. 183. regula, nu. 1. & de ista limitatione sunt alia iura concordantia, citata a Gl. & Spec. vbi supra, & non habet contradictionem, & hoc est, quod citati Doct. & Rebuff. tract. de appell. art. 7. gl. 2. nu. 29. vers. decimo quinto, to. 3. fol. 504. aliq; cõmuniter, imo ipsa rubr. C. supra citata aiunt, nõ licere tertio appellare, seu puocare.

EXTENDE I. hanc limitationem, vt neque Papa, seu Princeps per viam rescripti ex ordinaria potestate possit concedere tertiam appellationem, Franch. in cap. 39. directa, numer. 9. conclus. 7. & cap. 65. sua nobis, num. 13. vers. secundo queritur, de appell. Addition. ad Salyc. in l. 1. an 1. addit. C. ne lic. in vna eademque caus. & c. quem refert & sequitur Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. super nullit. cap. 2. sub num. 1. fol. 140. & facit quod scripsi infra quæst. 19. rem. 3. num. 29. conclus. 4. & adde, quæ scribit Tes. Fossan. decis. 122. tertio prouocare, num. 3. vers. hoc autem decretum.

Declara hanc extensionem, vt licet Princeps nõ possit per viam rescripti indulgere tertiam appellationem, tamen per viam priuilegii ex certa scientia potest concedere tertiam appellationem, quia tunc videtur vti plenitudine potestatis, Franch. vbi supra, vnde qui vult obtinere a Principe tertiam appellationem debet adire Signaturam gratiæ, quia Signatura iustitiæ non potest eam concedere.

EXTENDE II. vt sit vera tam in sententia diffinitiuâ, quam in interlocutoria, Spec. tit. de appell. §. quoties. initio, & numer. 1. lib. 2. fol. 193. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quando appellatur, limit. 1. nu. 280. fol. 501. Et quod tit. ne liceat vna eademque causa tertio prouocare, habeat locum etiam quando appellatur ab interlocutoria, scribunt Bal. in l. vnica, sub num. 5. not. 3. C. ne lic. vna eademque caus. & c. Abb. in cap. 39. directa, nu. 8. de appell. & sentit Ant. de Butr. quem retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 63. vers. ratio.

Quare bis tantum & non vltra potest interlocutoria reuocari, Abb. Card. Alex. Dec. Fely. Alex. Rip. & Bar.

quos retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 61. vers. limita quarto.

Subextende hanc extensionem, vt in tantum tertia appellatio sit prohibita ab interlocutoria, quod neq; postea in appellatione a diffinitiuâ possit super ea audiri, Franch. in cap. 39. directa, sub num. 6. concl. 4. & Dec. in cap. 65. sua nobis, num. 14. ibi, & procedit ista conclusio, de appell. quod etiam scribit aperte Bal. supra citatus.

Contra hanc subextensionem facit, quod scripsi supra q. 11. nu. 55. & sub nu. 45. extension. 1. vide supra q. 12. sub num. 93. vers. contra.

EXTENDE III. vt procedat etiam in sententiis, 6 quæ non transeunt in rem iudicatam, quia etiam in eis habet locum tit. ne liceat in vna eademque causa tertio prouocare; quare is, qui fuit per tres sententias conformes condemnatus, non potest vterius per viam appellationis audiri, Abb. in cap. 65. sua nobis, numero 7. vers. vel dic. de appell. & in cap. 6. fraternitatis, num. 21. vers. vltimo ponderabis, de frigid. & malef. Franch. in eod. cap. sua nobis, sub num. 10. vers. in gl. 2. versus finem, & cap. 39. directa, num. 8. concl. 6. de appell. Ruin. cons. 79. queritur primo, num. 1. lib. 5. Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de execut. rei iudic. concl. 1. ampl. 6. nu. 13. & loquendo in causa matrimoniali, Surd. cons. 223. publicatis, num. 31. lib. 2.

Confirmatur hæc extensio, quia desertio appellationis extraiudicialis tollit viam appellandi, quia appellatio efficitur deserta etiam in grauaminibus, & negotiis, quæ non transeunt in rem iudicatam, vt ex Abb. refert Franch. in cap. 5. cum sit Romana, col. 3. num. 15. ibi, tamen dicit hic, de appell. dicens, quod deserta appellatione extraiudiciali appellans non auditur per viam appellationis, & in cap. 39. directa, sub nu. 8. concl. 6. versus finem, eod. tit. de appell. dicens, quod licet huiusmodi sententiæ non transeant in rem iudicatam, si tamen sit appellatum, ita deservitur appellatio, sicut in aliis.

Declara hanc extensionem, vt licet non possit 8 audiri per viam appellationis, tamen poterit per viam querelæ proponere iniustitiam sententiæ, & ita poterit agere, Abb. d. cap. fraternitatis, sub numero 21. vers. vltimo ponderabis, & ita poterit causam de nouo inchoare, Abb. d. cap. 65. sua nobis, sub n. 7. & Franch. sub nu. 10. de appell. & quod sententia, quæ non transit in rem iudicatam, possit retractari coram iudice cõpetente via nullitatis, vel querelæ, vel restitutionis in integrum, scribit Ant. de Butr. in cap. 7. lator, versus finem, de sent. & re iud. & quod causa possit de nouo agitari, scribit Ruin. d. cons. 79. queritur primo, nu. 1. li. 5.

Contra hanc declarationem, loquendo in casu præcedentis confirmationis, tenet Franch. d. cap. cum sit Romana, num. 15. vbi contra Abb. qui tenet ibidem nu. 22. quod deserta appellatione extraiudiciali, appellans iterum audiatur super iure suo per viam querelæ; scribit, hoc dictum Abbatis non transire sine dubio, quia generalis regula est, quod non prosequens suum grauamen in termino iuris vel hominis, quantum ad se non auditur amplius super illo, ex quo ius dat ei electionem, an velit prosequi per viam appellationis, vel querelæ: vnde, inquit, si elegit viam appellationis, & succubuit, quia sit deserta eius appellatio per lapsum terminum iuris, vel hominis, non videtur quod amplius possit deducere illud grauamen postea per viam querelæ, quia viam, quam elegit, hæc sibi pateat.

Retenta si placet declaratione.

Infero ex hac extensione, sic declarata, quod iudex appellationis non est iudex competens, quia non potest adiri per viam querelæ, nisi sit talis, qui non habeat iurisdictionem limitatâ, *per ea, quæ scripsi infra q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 85. & 86.*

10 Subdeclata eandem declarationem, ut ista facultas inchoandi causam de nouo duret vsque ad triginta annos; quia tot annis præscribitur omnis actio, & præscribitur etiam iuri dicendi de nullitate, *vt ex Bal. Salyc. V. ant. & Maran. retuli & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 7. num. 1. nisi sit causa, in qua versetur animæ periculum, vt ibidem dixi nu. 2.*

11 EXTENDE IV. vt tertia appellatio non admittatur quoad effectum suspensiuum, etiam si essemus in aliquo casu, in quo liceret appellare a tribus sententiis conformibus, quia nihilominus appellatio non impediret executionem, ideoque iudex a quo posset exequi, non obstante appellatione, nec competeret appellanti remedium attentatorum, *Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 45. princip. nam. 1. fol. 376. ideoque iudex, cui causa appellationis committeretur post latus tres sententias conformes, non statim inhiberet. Lancel. d. limit. 45. nu. 2.*

Ratio est euidentis, quia euitanda est legum correctio; vnde tolerabilior erit correctio, in vno effectu, quam in duobus.

In quibusdam regionibus Regni Franciæ tertio appellatur; scilicet vbi sunt domini habentes iurisdictionem primæuam, cui præest Præpositus, a quo appellatur ad Bailliū eiusdem domini, postea ad alium Bailliū, seu Seneschallum Regium, demū ad Parlamentum, sed hoc rarum est, *Rebuff. tract. de appell. art. 7. glos. 2. num. 30. tom. 3. fol. 504. Dubitari potest, an hæc extensio habeat ibi locum: hoc dubium illis relinquo, qui debent in hoc habere determinatum stylum.*

12 EXTENDE V. vt sicut appellatio a negotio principali post latus tres sententias conformes non impedit executionem, ita etiam non impedit appellatio pendens ab interlocutoria, id est, quamuis pendeat causa appellationis ab interlocutoria, tamen tertia sententia lata in negotio principali mandabitur executioni, *vt retuli & sequutus sum infra quest. 19. rem. 1. concl. 5. nu. 53.*

13 EXTENDE VI. vt, dempto casu præcedentis quartæ extensionis, appellatio sit prohibita non solum quoad effectum suspensiuū, sed etiam quoad effectum deuolutiuū, quia exceptio rei iudicatæ est exceptio litis finitæ: Ergo, si lis est finita, cessat appellatio, & prodicuntur solum remedium nullitatis, restitutionis in integrum, & similia, de quibus dixi *infra q. 19. rem. 1. & seqq.*

14 Confirmatur primo notabiliter hæc extensio, quia quod appellatio intelligatur prohibita solum quoad effectum suspensiuum non potest considerari, nisi quando appellatio prohibetur eo, quod sententia, seu res, de qua agitur, celeritatem desideret, & paratam habeat executionem, vt in causa alimentorum, mercedis, & similia, & in instrumentis publicis habentibus executionem paratam, de quibus scripsi *infra limit. 7. nu. 27. limit. 8. nu. 9. & 18. in quibus causis dicemus potius, dari executionem paratam, seu posse procedi, etiam appellatione pendente, quam prohiberi appellationem: quæ ideo procedit sine retardatione executionis.*

Secus est in sententiis, a quibus appellatio prohibetur eo, quia non habent superiorem, qui eas possit reuocare, vt in sententia lata a Principe, vel eo, quia præsumuntur iuste latæ, vt sunt tres sententiæ conformes, vel sententia Senatus, aut Præfecti prætorio, quia ab istis appellatio intelligitur prohibita ad vtrumque effectum, videlicet tam suspensiuum, quam deuolutiuum; nam in vtroque effectu militat excellentia iudicis, qui sententiam protulit, & præsumtio, quod sententia sit iuste lata, & consequenter in vtroque effectu militabit prohibitio appellationis.

Confirmatur secundo, quia quando conceditur tertia appellatio intelligitur solum ad effectum deuolutiuum, *vt dixi supra nu. 11. ergo quando non conceditur, cessat etiam quoad istum effectum.*

EXTENDE VII. vt sicut a tribus sententiis, seu re iudicata non potest appellari, *per ea, quæ dixi supra num. 1. ita etiam non possit supplicari, quia reputatur impossibile, imo supplicans punitur, vt scribunt Bal. Jaf. & Boss. quos retuli & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub nu. 131. vers. sententia qua transiit, & dixi infra q. 19. rem. 3. nu. 19. vers. extende tertio.*

Restringe hanc extensionem, vt non sit vera in eo genere sententiarum, quæ non transeunt in rem iudicatam, qualis est sententia lata in causa matrimoniali, quia potest supplicari, *vt retuli, & sequutus sum infra d. quest. 19. rem. 3. num. 21. vers. restringe primo.*

EXTENDE VIII. vt neque tertius, puta venditor possit appellare a tertia sententia, lata contra emptorem, quia sicut ab ea non posset appellare emptor, ita etiam non potest appellare venditor, *Conar. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra quest. 5. nu. 36. vers. declara secundo.*

Subextende hanc extensionem, vt procedat etiam si tertius fuisset admissus ad causam in tertia instantia, quia adhuc non poterit appellare, vide *infra limit. 6. memb. 4. nu. 99.*

Restringe declarando eandem extensionem, vt procedat, quando tertius sciuit ante sententiam, quod causa agitabatur, quia tunc tertius non potest tertio appellare; imputet enim sibi, quare sibi prius non prouidit, *Bar. Abb. Dec. Put. Conar. & alii, quos retuli, & sequutus sum infra limit. 6. princ. memb. 4. num. 100. Secus si ignorauit, quia tunc potest appellare, ex quo sine culpa sua non debet damnificari, Abb. in cap. 17. cum super numer. 26. ibi, sed dubium est, de sent. & re iud. Dec. in cap. 65. sua nobis numer. 25. vers. quarto fallit, de appell. Put. decis. 71. Iacobus Cordellus, in fine, lib. 3. Conar. pract. qq. cap. 15. sub numero octauo, vers. hæc tunc ergo, & Conar. in l. unica, limit. 23. sub num. 5. & num. 7. in fin. ibi, intellige etiam, C. si de mom. poss. & quod tertius possit appellare a die scientiæ, licet sententia transierit in rem iudicatam contra victum, eo quod non appellauerit infra legitima tempora, scribunt Caph. & Lancel. quos retuli, & sequutus sum supra quest. 5. sub numero 36. vers. conu. contrariam, & numero 59. & quod tertius non teneatur appellare, nisi a die notitiæ, & non a die lata sententiæ, dixi supra q. 12. nu. 154. & 155.*

DECLARA I. principaliter eandem limitationem, vt in dubio sit pronuntiandum, sententias non esse conformes; prout in dubio pronuntiandum est, appellationem non esse desertam, *Rugiel. tract. de appell. §. 12. glos. 1. numero 26. vers. si dubium, fol. 298. & quod in dubio sit pronuntiandum pro non desertione,*

sertione refert, & sequitur Tiraq. tract. le mort. faist leuis. par. 6. declar. 6. in fine, sub n. 10. fol. 120.

Ratio est, quia, quod prædicatur de genere, prædicatur de singulis speciebus illius, vt scripsi supra lib. 1. cap. 49. num. 1. sed de regula generali prædicatur, quod in dubio sit appellationi deferendum, vt late scripsi supra in ampliat. num. 60. ampl. 17. ergo, in quavis specie loquamur, eligenda erit via, per quam appellationi fauamus.

19 Extende hanc declarationem, vt præcipue procedat, quando statutum mandat, duas sententias conformes haberi loco trium, & facere rem iudicatam, quia hoc statutum corrigit ius commune, & ideo si interpretatio pro conformitate tanquam odiosa reiiicitur in dispositione iuris communis, a fortiori debet reiiici in dispositione statuti, quod corrigit ius commune, Dec. conf. 385. iuridicam, sub nu. 2. ibi, & etiam si res esset dubia, quicquid in fine dicti consilii dicat, quod tale statutum potest dici fauorabile, vt litibus finis imponatur.

20 **DECLARA II.** principaliter, vt sententia dicatur conformis cum prima, etiam si non sit sententia secunda, sed sit tertia, quia licet non sit continuata de prima in secundam, sed sit interpolata, tamen remanet conformitas, Dec. d. conf. 385. sub numero secundo, ibi, & ulterius, Couar. præct. qq. cap. 25. sub numer. 3. vers. quarto. fol. 529. Gabr. in conclus. lib. 2. de execut. rei iudic. concl. 1. ampl. 5. num. 12. & Tess. Fossan. decis. 122. tertio prouocare, num. 16.

21 **DECLARA III.** principaliter, vt illæ sententiæ dicantur conformes, quæ conueniunt in qualitate, & substantia, vt refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 12. glos. 1. num. 10. vers. omnesque, & quod conformitas in substantia, & in effectu sit attendenda, scribit Tess. Fossan. decis. 228. tres sententiæ, sub num. 2. & quod res iudicata dicatur quando concurrat identitas rei, causæ, & personarum, scribit Rot. diuers. decis. 100. ex nouem, numer. 3. in fine, & num. 4. par. 1. fol. 35. & quod conformitas ad sit, quando adest identitas rei, causæ, & personæ, vel vere, vel interpretatiue, refert, & sequitur Ruginel. d. glos. 1. nu. 9. vers. hinc Soc. sen. & quod conformitas sententiarum consideretur magis ex effectu, quam ex verbis, scribunt Dec. d. conf. 385. sub num. 2. §. 1. his tamen non obstantibus, & alii, quos refert, & sequitur Ruginel. d. glos. 1. num. 8. vers. quicquid sit fol. 297. & facit quod scripsi lib. præced. cap. 7. num. 457. & quod ideo non attendatur ex qua via, seu modo sint latæ sententiæ, dummodo conueniant in substantia, & in eo, quod principaliter agitur, scribit Tess. Fossan. d. decis. 228. sub numer. 1. vers. item quia, & numero 2.

22 Exemplifica primo hanc declarationem; quando prima, & secunda sententia sunt latæ super negotio principali, & tertia est lata supra desertione appellationis interpositæ a secunda; quia adhuc dicentur tres sententiæ conformes, vt ex pluribus, reiecta aliorum opinione, referunt, & sequuntur Tess. Fossan. decis. 122. tertio prouocare, num. 12. vers. quinto dicentur, & Ruginel. tract. de appell. §. 12. glos. 1. nu. 13. vers. tertio conformes, fol. 297.

Contra hanc exemplificationem tenent Rot. decis. 3. alias 21. nota quod vbi, de sent. & re iud. in antiq. Corn. conf. 38. sub num. 3. lib. 4. Crauet. conf. 183. regula quod appellatio, & Couar. in præct. qq. cap. 25. num. 5. dicens, isto casu posse opponi exceptionem nullitatis, vt impediat executio, quia non sunt tres conformes.

Retenta exemplificatione, si placet.

23 Extende eam, vt habeat locum etiam quando prima est lata super negotio principali, & secunda super desertione appellationis interpositæ a prima, attento statuto quod duæ conformes faciant rem iudicatam, vt contra decisionem Auenionensem refert, & transire videtur Fossan. d. decis. 122. num. 12. in fine.

24 Exemplifica secundo, quando sunt latæ duæ sententiæ conformes super negotio principali, & postea fertur tertia, quæ pronuntiat, illas duas fuisse nullas; & postea fertur quarta, quæ reuocat tertiam, & confirmat duas primas, quia sic remanent tres sententiæ conformes & consequenter erit locus clementinæ 1. vt calumniis, de sent. & re iud. Couar. præct. qq. capit. 25. sub numero quinto, vers. nono, ibi, contrariam, & quod dicantur conformes etiam si sententia fuerit nulla, sed fuerit confirmata valide, refert, & sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de execut. rei iudic. concl. 1. ampl. 7. num. 14. & quod non possit dici de nullitate primæ sententiæ, quando de eius nullitate fuit dictum coram iudice appellationis, qui nihilominus tulit sententiam confirmatoriam, quæ transiit in rem iudicatam, consuevit Paris. conf. 109. omisso, in principio, & num. 1. & 2. lib. 4.

Contra hanc exemplificationem dubitat, & non resoluit Rot. decis. 14. alias 424. de sent. & re iud. in antiq. sed resoluit & tenent Rot. diuers. decis. 863. in eadem Calasora par. 3. lib. 3. fol. 221. vbi, cum A. obtinisset duas sententias canonizatorias sine titulo, & B. aduersarius postea produxisset suum titulum anteriorem, fuerunt reuocata dictæ duæ sententiæ, & A. produxerit deinde titulum suum anteriorem, & ideo fuerit pro eo lata tertia sententia, Rota tenuit, quod illa sententia non erat tertia, sed prima, ex quo illæ duæ nullæ non poterant confirmari, quia constabat, quod erant latæ sine titulo, Tess. Fossan. d. decis. 228. nu. 2. in vltimu verbis, & num. 3. Ruginel. tract. de appell. §. 12. gl. 1. num. 22. vers. secundo prima, fol. 298. & Granut. theor. 17. sub nu. 20.

In hac contrarietate ego pro omnium concordia distinguem tres casus.

Primus casus est, quando in tertia instantia fuit processum per viam appellationis; & isto casu erit vera exemplificatio, vt dicantur conformes; quamuis in eis sit pronuntiatum de nullitate, & validitate, Couar. vbi supra.

Secundus casus est, quando non fuit processum per viam appellationis, sed fuit solum dictum de nullitate; & isto casu non dicentur conformes, ex quo duæ vltimæ non sunt latæ super negotio principali, Couar. vbi supra.

Tertius casus est, quando per nouas productiones notorie constat de iniustitia primæ sententiæ; & isto casu quia extat notoria iniustitia, quæ nunquam confirmari, aut sanari potest, ideo sententia, quæ illam confirmaret, non posset habere nisi rationem primæ sententiæ, & in his terminis procedit Rot. diuers. supra citata.

25 Exemplifica tertio, quando duæ sententiæ sunt latæ absolutoriæ super negotio principali, & vna est lata absolutoria ab obseruatione iudicii, quia adhuc dicentur tres sententiæ conformes, a quib. propter ea non licebit appellare, Tess. Fossan. d. decis. 122. tertio prouocare, nu. 9. vers. secundo locum, & Ruginel. tract. de appellat. §. 12. glos. 1. numero 14. vers. cul. quarto, fol. 297.

26 Exemplifica quarto, vt dicantur conformes etiam si vna earum dicat, stantibus actis prout stant, seu alio non apparente, *Thef. Fossan. d. decis. 122. nu. 13. vers. sexto, & Rugin. d. glos. 1. nu. 15. vers. quinto.*

Contra hanc exemplificationem facit, quod scribitidem Rugin. eod. tract. §. 1. cap. 2. numer. 44. vers. quid vero, fol. 25. dicens, eiusmodi sententiam non esse definitiuam, neque interlocutoriam meram, sed esse interlocutoriam mixtam, habentem vim definitiuam.

Infero, quod non est conformis, quia alia, seu alia sententia sunt definitiuam.

Non recedo ab exemplificatione, quia ego sentio adhuc esse definitiuam, vt scripsi infra limit. 47. memb. 1. num. 189. exempl. 9. vers. contra.

27 Exemplifica quinto, vt dicantur conformes etiam si vna earum sit lata in contumaciam, *Thef. Fossan. d. decis. 122. tertio prouocare, nu. 13. vers. octauo, & Rugin. d. gl. 1. num. 16. vers. sexto.*

28 Exemplifica sexto, vt dicantur tres conformes etiam si secundus iudex dicat, male iudicatum a primo iudice, sed tamen ex nouiter productis confirmet eius sententiam, & tertius iudex confirmet hanc secundam, quia nihilominus dicuntur tres sententiae conformes, *Thef. Fossan. decis. 228. tres sententiae, vsq. ad num. 3.*

29 Extende hanc exemplificationem, vt praecipue sit vera, quando in causa potest procedi sola facti veritate inspecta, *Fossan. d. decis. 228. sub numer. 1. vers. in contrarium facit.*

30 Restringe eandem exemplificationem, vt non procedat, quando sententia confirmata esset declarata nulla, seu esset notorie nulla, quia tunc non facit numerum, & consequenter cessat conformitas respectu ipsius, *Rer. diuers. Thef. Fossan. Granur. & Rugin. quos citauit supra sub nu. 24. vers. contra hanc. vbi vide de veritate huius restrictionis.*

Exemplifica septimo quando vltimus iudex pronuntiat, sententiam esse exequendam, quia haec sententia dicitur conformis, quicquid in contrarium scripserint *Corn. consil. 38. numer. 3. vers. his tamen, lib. 4. dicens, quod haec vltima sententia non dicitur lata super negotio principali, sed super processu primi iudicis, & consil. 144. viso dicto themate, in fine, num. 3. lib. primo, & Crauet. consil. 183. regula quod appellatio, numero primo, in fine, vers. similiter. frivola enim sunt rationes Cornei, quia inferrent, quod lex non rebus, sed verbis esset imposita.*

31 DECLARA IV. principaliter, vt sententiae, quandoq; respectu certae rei, seu articuli, vel quantitatis sint conformes, & ideo respectu illius, in quo sunt conformes, non licet tertio prouocare, *Alex. consil. 77. in causa & lite, num. 1. lib. 2. sed mitti debent executioni, quae, licet opponatur de earum nullitate, non retardatur, Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de execut. rei iudic. concl. 1. ampl. 2. num. 5. ideoque quoad id, in quo sunt conformes, habebit locum lex, seu statutum, loquens de conformibus: & per oppositum, si respectu certae rei, certi articuli, seu quantitatis sint difformes, cessabit in eo lex, seu statutum, loquens de conformibus, sicque sententia in vna parte sui erit inappellabilis, & in alia erit appellabilis, & non considerabitur, vt indiuidua, sed vt diuidua in isto proposito, vt patet in exemplis infra scriptis.*

32 Exemplifica primo hanc declarationem, quando prima sententia condemnat in plus, quam secun-

da, & secunda in plus, quam tertia, quia omnes dicentur conformes in ea quantitate, ad quam condemnat tertia, & sic in minori summa, vt ex *Affl. Couar. & Fossanen. retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 2. n. 576. vers. confirmatur, & consequenter a tertia sententia seu a summa, ad quam condemnat tertia sententia, non datur appellatio, sed a summa maiori, ad quam condemnat prima, & secunda, datur appellatio, quia in ea maiori non sunt conformes.*

Exemplifica secundo, quando statutum mandat, rem iudicatam fieri duabus conformibus, & prima sententia dicit, tenutam esse nullam, & reos esse absoluedos cum reservatione iterum agendi, & probandi, & tertia sententia dicit, tenutam debere remanere pro valida, & esse suspendendam, & reos conuentos non debere molestari, non factis aliis probationibus, quia sunt conformes in hoc, quod rei non sint molestandi, donec actores melius non probauerint, licet sint difformes quoad validitatem, & inualiditatem tenutae, *Dec. consil. 385. iuridicam, sub num. 2. vers. hic tamen non obstantibus.*

Exemplifica tertio, quando omnes tres sententiae conformiter condemnant ad certam summam, seu in negotio principali, sed vna earum condemnat etiam ad expensas, quia tunc respectu illius certae quantitatis, seu negotii principalis non admittitur appellatio, vt patet in precedentibus 1. & 2. exemplificatione, sed quoad condemnationem expensarum potest appellari, quia est nouum grauamen, & erit prima appellatio, vt ex *Alex. Dec. Contar. Couar. & Tess. Fossan. retuli, & sequutus sum infra numer. 45. declar. 8. vers. exemplifica primo.*

Exemplifica quarto, quando omnes tres sententiae conformiter condemnant ad interesse, sed tertia vltius liquidat illud interesse, quia tunc licet a condemnatione interesse non detur appellatio per praedicta; tamen dabitur a liquidatione tertiae sententiae, vt retuli, & sequutus sum infra limit. 10. numero 54. vers. exemplifica quinto, & num. seqq. vbi videas materiam huius exemplificationis.

Extende eandem declarationem, cuiusque exempla, vt in Vrbe procedant etiam ex dispositione statutorum *cap. 178. & 180. lib. 1. & similiter in ciuitate Luceni ex suorum statutorum ordinatione, cap. 4. lib. 5. & cap. 29. & 31. in capitulis Rotae.*

DECLARA V. principaliter per oppositum, vt sententiae non dicantur conformes, quando vna absoluit a toto eo, ad quod alia condemnat, quia tunc pugnant de diametro: & hoc non habet difficultatem.

Extende primo hanc declarationem, vt dicantur non conformes, etiam si vtraque condemnet, sed tamen vna condemnet ad vnam rem, & alia ad aliam rem, *Rugin. tract. de appell. §. 12. glos. 1. num. 24. vers. quarto, licet enim sint conformes in condemnando; tamen, quia haec condemnatio simplex in abstracto sine substantia rei nullam potest recipere executionem, neque liquidationem, talis conformitas non attenditur: & prout non remanet in abstracto, sed habet substantiam rei, habet difformitatem, merito datur omnino appellatio tanquam ab omnino difformibus.*

Extende secundo vt dicantur non conformes etiam si vtraque condemnet ad eandem rem, sed tamen vna condemnet simpliciter, & altera infra certum tempus, vt puta, vnus condemnat in scitis 300

& alius

& alius in eisdem scutis 300. soluendis infra tres menses, *Alex. conf. 77. in causa & lite, num. 2. & 3. lib. 2.* quem refert, & sequitur *Ruginel. tract. de appell. §. 12. glos. 1. num. 23. vers. tertio sententia, fol. 298.*

Contra istam extensionem non timeo firmare, quamuis magna sit Alexandriauctoritas, & vrgens adducat pro se fundamentum: censeo ergo, has sententias esse conformes: nam sententia, quæ condemnat simpliciter ad scuta 300. condemnat tam infra tres menses, quam postea, & semper donec soluat, & sic si continet omne tempus, continet etiam tempus trimestre, ergo remanebit conformis in tempore trimestri, sicut dicimus de sententia, quæ continet maiorem summam, quia remanebit conformis in minori summa.

40 **DECLARA VI.** principaliter eandem limitationem, vt licet ab vna eademque sententia, seu articulo non possit tertio appellari, tamen a diuersis potest millies appellari, si millies grauaretur etiam in vna eademque causa *Spec. tit. de appellat. §. 4. notis, numero 1. vers. sine finem, ibi, item non licet tertio, lib. 2. fol. 193. Abb. in cap. 65. sua nobis, num. 7. vers. veldic. Franch. in cap. 39. directa, sub num. 5. eod. tit. de appell. & Maran in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 280. limit. 1. fol. 501. & quod licet semel, bis, & tertio quis succubuerit super eodem negotio, tamen possit appellare, quando alia feratur de nouo sententia, quæ inferat nouum grauamen, quia non erit tertia appellatio, sed prima, refert, & sequitur *Cæsar Barz. in Bononien. decis. 55. dominus, nu. 8.**

41 Dicitur vna eademque sententia, quando sine diuersitate personarum litigantium, & sine varietate rei controuersæ sententia lata a primo iudice est confirmata a secundo, & tertio, quia licet, consideratis iudicibus, actis, terminis substantialibus, & instantiis, sint tres sententiæ, tamen, considerata determinatione rei controuersæ, est vnica: & per oppositum diuersæ dicuntur illæ, quæ habent diuersam determinationem rei controuersæ, vt latius patebit ex sequentibus declarationibus.

Nec obstat, quod rubr. C. supra citata dicat, in vna causa non posse tertio prouocari. Quia respondeo, sumi causam pro sententia.

42 **DECLARA VII.** principaliter, vt vna eademque pars non possit tertio appellare, vtraque tamen potest bis appellare, *Abb. d. cap. 65. sua nobis, sub num. 7. Franch. sub num. 10. vers. in glos. 2. & Dec. numero 17. ibi, prædicta conclusio. idem Franch. in cap. 39. directa, sub numero 5. vers. secunda conclusio, de appell. & Socc. conf. 39. capio primum, sub num. 16. & 17. lib. 4. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub numer. 280. in fine, fol. 501. & *Surd. conf. 163. arbitrator, numer. 1. in fine, & num. 2. lib. 2.* Pone casum clarum. A. in prima instantia obtinet sententiam fauorabilem contra B. a qua B. appellat, & iudex appellationis confirmat sententiam latam pro A. rursus B. appellat, & sic bis appellauit, & A. duas obtinuit sententias conformes, iste iudex secundæ appellationis, interpositæ a B. reuocat duas sententias, latas ad fauorem A. & fert sententiam pro B. a qua sententia reuocatoria A. appellat, & iudex tertiæ appellationis confirmat eandem sententiam, latam ad fauorem B. rursus A. appellat, & sic etiam ipse bis appellauit, & vterque duas habet sententias fauorabiles conformes, necesse est modo, vt iste vltimus iudex quartæ appellationis confirmet vnã ex istis sententiis, & quamlibet*

confirmet, erunt tres conformes, a quibus non licet amplius appellare, vnde excluditur quinta appellatio.

Intero ex hac declaratione, quod statutum mandans, non posse in aliqua causa nisi semel appellari, debet intelligi, vt ab eadem parte non possit bis appellari, sed solum semel: secus est quo ad vtramque partem, quia poterit bis appellari, cum vtraque possit semel appellare, *Socc. d. conf. 39. num. 16. vers. secundo potest, lib. 4.* quod idem per diuersum modum loquendi scribit supra num. 14. dicens, quod præfatum statutum debet intelligi, quando sententia, lata in causa appellationis, fuerit confirmatoria primæ, non autem, quando fuit diuersa, aut contraria, *Surd. d. conf. 163. arbitrator, nu. 2. in fine, & sub nu. 3. lib. 2.*

DECLARA VIII. principaliter, vt non liceat tertio appellare in eo, in quo sententiæ sunt conformes, per ea quæ retuli, & sequutus sum supra nu. 31. vers. declara quarto, secus in eo, in quo non sunt conformes, quia in eo toties potest appellari, quoties fertur sententia; quare si in tertia sententia legatur aliquod capitulum, quod in primis duabus non inuenitur, admittitur appellatio circa illud capitulum, *Alex. conf. 77. in causa & lite, sub n. 1. lib. 2. Crauet. conf. 183. regula, nu. 1. & ideo, si in tertia sententia, seu in iudicio executionis primæ sententiæ inferatur nouum grauamen, poterit appellari infra decem dies ab executione dictæ sententiæ, *Ruin. conf. 78. in questione, sub num. 1. ibi, & istud clarius, lib. 5.* quod satis patet ex dictis supra nu. 40. & in seqq. exemplis.*

Exemplifica primo hanc declarationem, quando tertius iudex, ferendo sententiam conformem primæ, & secundæ, adiicit condemnationem expensarum, de quibus non fuit habita consideratio per primos iudices aliarum sententiarum, quia tunc poterit a condemnatione expensarum appellare, quia licet appellet tertio, tamen quo ad expensas est prima appellatio, *secundum Franch. in c. 39. directa, sub nu. 5. vers. tertia conclusio, Dec. in cap. 65. sua nobis, num. 20. vers. conclusio, de appell. & ex Ang. & Franch. referunt, & sequuntur Maran. vbi supra, nu. 281. fol. 501. Contr. in l. vnica, limit. 19. nu. 16. in fine, nu. 17. & seqq. C. si de momen. poss. & ex Ang. refert, & sequitur *Couar. pract. 99. cap. 25. sub num. 6. vers. decimo, fol. 530. vol. 2.* & cum hac declaratione transiisse Senatium Pedemontanum testatur *Tess. Fossanen. decis. 122. tertio prouocare, sub num. 6. vers. in oppositum, & numer. 7. in fine.* & quod a condemnatione expensarum ratione victoriæ possit appellari, scribit, loquendo simpliciter de appellatione a condemnatione expensarum, *Salyc. in l. 11. properandum, num. 45. vers. quero an a condemnatione expensarum, C. de iudic. & quod de hoc non sit dubium, scribit *Ias. in l. 13. sancimus, num. 17. q. 5. C. eod. tit. de iudic. & quod licet quis non appellauerit a sententia definitiva, vel interlocutoria, tamen possit appellare a condemnatione expensarum, quando habuit iustam causam litigandi, scribit *Franch. in cap. 44. supra q. 9. num. 55. in fine, de appell.****

Exemplifica secundo, quando is, qui non potest tertio prouocare, dicit de nullitate tertiæ sententiæ iuxta practicam, quam late retuli supra num. 55. quia, si in dictione nullitatis succumbat, poterit appellare eo, quod est nouum, & diuersum grauamen, sed in ipsa appellationis causa poterit cognosci solum super nullitate, & non de iniustitia sententiæ, *Franch. quem refert, & sequitur *Cæsar Barz. in Bononien. decis. 55. dominus, nu. 9. & dixi infra n. 56. & si iudex**

appellationis pronunciauerit contra eum, qui dixit de nullitate, poterit is denuo appellare, & demum, cum non amplius admitteretur ad appellandum, poterit iterum dicere de nullitate illius sententiae, a qua non potest appellare, & sic deinceps, vt latius, ponendo exemplum, scripsi *infra d. nu. 55.*

47 Exemplifica demum in omnibus iisdem casibus, in quibus exemplificaui praecedentem septimam declarationem.

48 Subdeclara eandem octauam declarationem, vt non satis sit aliquid de nouo fieri, nisi de nouo pars grauetur, quare si illud, quod de nouo fit, non intert nouum grauamen, sed est pars executionis, non poterit appellari, & ideo a declaratoria censurarum ob non partitionem rei iudicatae non datur appellatio, quia censetur pars executionis rei iudicatae, testibus *Contar. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum infra limit. 22. num. 44. vers. restringe primo*, adde, quae scripsi *supra q. 12. nu. 142. & infra limit. 10. nu. 6.*

49 **DECLARA IX.** principaliter, vt licet non possit appellari a tribus, seu duabus conformibus, tamen poterit appellari a sententia declarante, sententias esse contormes, *Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 218.*

Contrarium est verum, per ea, quae loquendo de pronuntiatione super executione instrumenti dixi *infra limit. 10. nu. ...*

50 **DECLARA X.** principaliter, vt licet quis non possit tertio appellare in eadem causa; tamen potest inherere appellationi aduersarii, eaq; vti, ac si ipsemet potuisset appellare, l. 37. *amplioem, C. de appell. Franch. in cap. 39. directa, nu. 7. concl. 5. de appell. Dec. in cap. 65. sua nobis, num. 17. & 18. ibi, & tali casu pars qua, eod. tit. de appell. & ex Maran. retuli, & sequutus sum lib. praeced. cap. 3. sub num. 216. vers. adde.*

51 Extende primo istam declarationem, vt habeat locum, etiamsi statutum prohiberet, vt in eadem causa non liceret appellare nisi semel, quia intelligitur ab eadem parte, vt retuli, & sequutus sum *supra nu. 43.* quare poterit inherere appellationi alterius partis, quamuis ipsa semel appellauerit, *Dec. cos. 49. praestantissime, sub num. 1. & in d. cap. sua nobis, d. n. 18. & 19.* dicens, quod non potuit obtinere istam extensionem Senis, quia ibi inoleuerat practica erronea.

52 Extende secundo, vt habeat locum etiam in eo, cui prohibita est appellatio eo, quia non detulit appellationi sui aduersarii, hoc est, in nouauit, & spoliavit, pendente appellatione aduersarii, quia nihilominus poterit aduersarii appellationem proseguere: quare pone, quod in causa beneficii sit appellatum, & intimata appellatio secundum formam *elem. 3. causam, de elect.* & ego non detuli tuae appellationi, imo feci per meos executores fieri processum contra te appellantem, & tandem, quia non proficiebant, volo proseguere tuam appellationem, certe potero, vt firmat, & bene *Franch. in cap. 42. an sit deferendum, sub num. 1. vers. secundo limita, de appell.*

53 Restringe primo eandem declarationem, & extensionem, vt non habeant locum in regno Francie, vbi de stylo curiarum est opus vtramq; partem appellare, alioqui appellatio nihil proderit ei, qui non appellauit, nec sententia quoad eum reformabitur, *Robuff. tract. de appell. in praefatione, nu. 26. tom. 3. fol. 477. & Boer. decis. 73.* quem retuli formaliter *infra limit. 21. num. 18. vers. sub limita secundo.*

54 Restringe secundo, subdeclarando eandem de-

clarationem, & eius extensionem, vt non sint vere in appellatione, quae est interposita in parte, & partibus nociuis ipsi appellanti; quia tunc appellatus non potest illi adhaerere in partibus facientibus ad fauorem appellantis, & contra ipsum appellatum, quia ab illis non est appellatum, *Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. sub nu. 29. vers. amplius, & n. 30. fol. 203. & Luc. Pat. in prac. Capitol. lib. 3. cap. 3. sub n. 19. & seqq. hicq;* modus appellandi est utilis ad excludendum appellatum, ne possit adhaerere huic appellationi, vt dicunt praefati, & vt dicit *Vestr.* inoleuit iste modus in Curia, quia iudices pronunciant vt plurimum, prout in caedula, & vt plurimum instat decima dies antequam subscribatur, & aperiatur caedula, cumq; sit ne futura fauorabilis, vel contra ignoretur, litigantes appellant conditionaliter, quatenus contra.

Hac restrictio indiget alia declaratione, de qua vide omnino quae scripsi *infra limit. 21. nu. 25. & seqq. & num. 29.*

DECLARA XI. principaliter, vt licet non possit appellari tertio, quia, vt dixi, tres sententiae de iure communi, & duae secundum statuta Urbis faciunt rem iudicatam: tamen potest per indirectum appellari: nam is, qui bis appellauit, & succubuit, poterit dicere de nullitate, & a sententia, quae fertur super causa nullitatis, poterit appellare, & sic licet in infinitum protrahere secundum antiquam praxim, quam ex *Huber. de Bob. & Io. de Deo* referunt *Spec. Vant. & Contar. quos citauit infra, & quod possit dici de nullitate, licet non possit tertio appellari, refert, & sequitur ex pluribus Dec. d. cap. sua nobis, versus finem, num. 30. vers. postremo, de appell. & quod haec declaratio sit vera de iure ciuili, probat Bal. in l. 1. num. 2. vers. ex hoc pono, C. ne lic. tert. prouoc.*

Ratio huius declarationis est, quia oppositio nullitatis conquassat numerum trium conformium, quia sententia nulla non est sententia: ergo, si cessant tres conformes seu res iudicatae, lis non dicitur finita, iuxta ea quae scribit *Vant. tract. null. rubr. quoties & intra quod tempus & c. nu. 3. & 4. fol. 483.*

Pone exemplum protrahendi litem in infinitum per hanc viam dicendi de nullitate: tu fuisti condemnatus per tres sententias conformes, ideoque non vales vltius appellare; tu dicis, vltimam sententiam, vel primam, vel secundam esse nullam, iudex aditus super nullitate pronuntiat, esse validam, tu appellas, & secundus iudex similiter pronuntiat, esse validam, tu appellas, & tertius iudex pronuntiat similiter esse validam, & sic tu non potes vltius appellare ab istis tribus: tu rursus dicis, vnam ex his tribus esse nullam; & sic deinceps, quoties in iudicio nullitatis sunt prolatae tres sententiae conformes, quae declarant, sententiam esse validam, tu, cum vltius non potes appellare, dicis, nullam esse vnam ex vltimis sententiis; vide *Spec. tit. de except. & replicat. §. viso, sub numer. 50. vers. item nota, ibi, is enim qui appellat, fol. 70. in princ. & tit. de appell. §. quoties num. 1. in fine, lib. 2. fol. 193. Vant. tract. nullit. rubr. quoties & intra quod tempus, num. 4. fol. 383. & Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 39. C. si de momen. possess.*

Hanc praxim, & cautelam infinitandi litem vituperat *Spec. d. §. viso sub nume. 50. & seqq.* & eius auctores dicit fuisse *Huber. de Bobio & Io. de Deo*: At *Io. Andr. in addit. ad eum* scribit, se non inuenisse, quod *Huber. de Bob.* scripserit hanc fraudem, & subdit, quod forsitan alter scripsit, & illi attribuit, & allegat *Hier.*

Hier. ad Furiam B. dicentem quod aliqui, quod ab eis egreditur, ab aliis audiuisse se simulant; allegat etiam Diogenem, qui dicenti sibi, quod eius amicus de ipso certa mala protulerat, respondit: *an ille hoc dixerit, mihi dubium, te autem hoc dixisse, mihi certum est.*

Sed quisquis fuerit ille, qui hanc praxim inuenit, malam docuit doctrinam, & peiorem docuit Io. de Deo, qui, si Speculatori d. nu. 50. in fine credimus, docuit litigatorem, ut semper insidietur iudici, & inuenta occasione appellet, & non timeat expensas, si diues est; quia, ut inquit, *grata superueniet, quæ non sperabitur hora.* sed tu caue ab his Doctoribus, quia doctrina mala, ut ait Spec. d. 8. viso. num. 51. testis est malitiæ doctoris; nam, ut dicit textus in cap. 4. conuenientibus. 1. quæst. 7. malorum doctorum mala est doctrina.

Imo male egerunt primi, qui recenserunt hanc malam doctrinam, quia ut habetur in textu in cap. 95. pro dilectione. de consecr. dist. 2. doctor non erudiendorum, sed perdendorum discipulorum fit is, qui, quod male didicit, cæteris insinuat, & contra hos urget quandoque illa suspicio, quam considerat Io. Andr. supra relatus.

Hæc praxis, & cautela non est tuta, nisi quando in rei veritate sententia esset nulla, alias non suffragaretur, quia tandem, dicens de nullitate, succumberet, & condemnaretur in expensis, secundum Imol. in cap. 65. sua nobis. num. 9. de appell. & Franch. in cap. 39. directa. concl. 9. num. 11. in fine. eod. tit. de appell. quos refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 7. nu. 49. vers. tamen C. si de mom. puss.

56 Subdeclara primo eandem declarationem, ut licet detur appellatio an sententia proferenda super nullitate sententiæ, tamen in ista appellatione non poterit cognosci de iniustitia sententiæ, sed solum super nullitate, Franch. d. cap. directe. n. 11.

Ratio huius subdeclarationis est, quia, cum iste iudex possit adiri solum super nullitate sententiæ, nõ potest, nisi de ea cognoscere, vide supra q. 11. num. 127.

57 Subdeclara secundo, ut iudex huius cautelæ, & malitiæ protrahendi litem in infinitum possit obuiare, quando videt nullitatem opponi calumniose ad differendam litem, quia tunc potest ea sprete, procedere ad executionem, ut retuli, & sequutus sum infra q. 19. remed. 1. concl. num.

Coram quo iudice sit agendũ de nullitate scripsi d. q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 1. & seqq.

Intra quantum tempus agi possit de nullitate, vide d. quæst. 19. rem. 1. concl. 7. num. 1.

58 Restringe istam declarationem, ut non sit vera de iure canonico nouissimo propter clem. vt calumniis. de sent. & re iud. qua pronisum est, ut condemnatus tribus sententiis conformibus non admittatur ad agendum de nullitate ipsarum, vel alicuius ex eis, nisi prius sententiæ fuerint plenarie mandatæ executioni, & notant Bal. vbi supra, Franch. in cap. 63. dilecto. num. 27. vers. adde & limita de appell. fol. 42. dicens, non retardari executionem etiam si incontinenti offeratur probatio nullitatis, Vant. tractat. nullit. rubr. qualiter sententia & processus qui dicuntur nulli. num. 14. fol. 421. & fusius in rubr. quoties & intra quod tempus. numer. 3. & 5. & seqq. fol. 383. dicens, illi antiquæ praxi opponendi de nullitate contra tres conformes per quam oppositionem lis fiebat immortalis, & sententiæ tot expensis & laboribus obtentæ, reddebantur illusoria, fuisse prouisum per allegatam clem. vt calumniis.

Vest. in prax. lib. 8. cap. 1. num. 7. ibi quod si appellatio. & ibi. & inter istos casus hac dumtaxat. & Couar. pract. 44. cap. 25. n. 1. vers. huic vero. fol. 328. fol. 2.

Nota igitur ex hac restrictione, quod pendentia executionis retardat processum in causa nullitatis; nõ enim actio nullitatis cognoscitur, nisi postquam tres sententiæ conformes fuerint plenarie executioni demandatæ, ut apparet ex citata clem. & sentiunt omnes * Doctores, & apertis verbis Vant. vbi supra; de mandatis autem sententiis plenarie executioni potest libere agi de nullitate sententiæ: vnde inquit Bal. in l. vnica, num. 15. vers. item nota quod licet exceptio. C. ne lic. vna eademque caus. ter prouoc. quod licet exceptio nullitatis dubia non impediatur executionem; tamen non repellitur interim exceptio, sed repellitur modus excipiendi; quare iudex interloquetur, interim exceptionem non obitare, & faciet executionem.

Subrestringe eandem restrictionem, & dictam clem. vt non procedat in nullitatibus notoriis, quia nullitas notoria potest opponi, & opposita impedit executionem sententiæ, etiam si sint tres sententiæ conformes, & sic limitatur d. clem. vt calumniis. prout late hanc subrestrictionem explicauimus, ampliando, restringendo, & declarando infra q. 19. memb. 1. rem. 1. concl. 4. num. 25. & seqq. & concl. 5. n. 23. & seqq.

Infero ex eodem notabili, & restrictione, quod clem. vt calumniis. non tollit prius illam cautelam, & praxim protrahendi lites in infinitum, sed prouidet solum, ut tres sententiæ conformes mandentur executioni priusquam possit agi de nullitate earum, seu alicuius ex eis, quando nullitas non est notoria: at postquam fuerint mandatæ executioni, remanet in suo robore illa mala praxis protrahendi litem in infinitum; de qua mala praxi post factam, & consummatam executionem non habetur ratio, quia tunc cauillofus litigator exanimatur.

DECLARA XII. principaliter, ut licet non possit tertio appellari, tamen potest dici de notoria iniustitia, quia nullitas, & notoria iniustitia æquiparantur, ideoque sententia, quæ est notorie iniusta, potest dici nulla, ut retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 3. num. 292. & consequenter de vna ad aliam tenet illatio, dummodo iniustitia sit notoria; secus si non sit notoria, quia res iudicata tollit disceptionem super iniustitia, ut ex Gabr. refert, & sequitur Cas. Barz. in Bononiens. decis. 55. dominus. n. 5.

DECLARA XIII. principaliter, ut non procedat quoad tertium, quia is potest quandoque appellare, licet non possint partes, seu pars: vide de materia huius declarationis supra sub num. 17. & infra limit. 6. memb. 4. n. 41. & seqq. nu. 96. n. 100. & seqq. in quibus plene declarauimus.

DECLARA XIV. & ultimo, ut licet a tribus sententiis conformibus non possit appellari, tamen potest aduersus eas intentari remedium restitutionis in integrum tam coram iudice ordinatio, quam in Signatura gratiæ, & Signatura iustitiæ, ut ordinate, sed breuiter enarraui infra q. 19. rem. 2. n. 1. & seqq.

De supplicatione, de querela, de reuisione causæ, & de recursu, quæ sunt remedia subsidiaria aduersus sententias inappellabiles, scripsi dicta quæst. 19. remed. 3. vbi videas.

AMPLIA I. nunc præfata omnia, quæ dixi de prohibita facultate appellandi a tertia sententia quæ confirmet alias duas præcedentes, de concessa facultate dicendi de nullitate, petendi restitutionem in

integrum, ac aliis vtendi remedijs contra tres sententias conformes; vt eadem omnia procedant regulariter etiam in secunda sententia, quæ confirmet primam si extet statutum, quod non liceat bis appellare, sed semel tantum, quia, stante hoc statuto, duæ conformes faciunt rem iudicatam, sicut tres conformes, vt retuli & sequutus sum *infra n. 67. vers. declara primo.*

66 Exemplifica primo igitur hanc ampliationem in Vrbe, & toto eius districtu ex dispositione statutorum Vrbe lib. 1. cap. 178. quod seruandum esse etiam inter districtuales propter verba ipsius statuti, dixit Rot. diuis. decis. 452. domini conclusorunt. in fine. par. 1. & eodem cap. 178. & 180. cauetur, vt ab ea tantum parte sententiæ liceat appellare, quæ non esset conformis primæ.

Exemplifica secundo in ciuitate Lucensi vigore statutorum lib. 5. cap. 4. & capitulorum Rotæ cap. 29. & 31. In ciuitate Mediolani vigore constitutionum, quas citat Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 217. fol. 87. Et in pluribus Italiae, & extra Italiam locis, quæ longum, & inutile esset recensere.

67 Declara primo, quod etsi duæ conformes ex dispositione præfatorum statutorum faciant rem iudicatam, sicut tres faciunt rem iudicatam de iure communi, & ideo statuta prædicta sunt comprehensa in clem. 1. vt caluennius. de sent. & re iud. vt ex Paris. cons. 109. omisso pronunc. num. 15. ibi. & cum vigore statutorum vrbe lib. 4. refert & sequitur Marchel. tract. de commiss. part. 2. de commiss. restituit. in integr. capit. 1. numer. 66. fol. 197.

68 Tamen Signatura non solet rescribere simpliciter de executione, sed conditionaliter, quatenus statuto locus sit, quia videndum est, an is, contra quem latae sunt duæ sententiæ conformes, sit districtualis, & subiectus statuto, vt scribit Marches. d. cap. 1. num. 65. fol. 197.

69 Declara secundo, vt licet statutum disponat, non posse appellari a duabus conformibus, tamen statutum præfatum non se extendit, vbi adfit notoria iniquitas secundum Riminal. quem refert & sequitur Contar. in l. vnica. limit. 9. numer. 4. vers. mouetur. in fine C. si de momen. poss.

70 **AMPLIA II.** vt habeant locum etiam de iure communi in casibus, in quibus semel tantum licet appellare, & casus sunt isti.

Primus casus est, quando sententia lata ab Episcopo fuit confirmata a iudice appellationis, quia tunc non licet vltius appellare, Spec. tit. de appell. §. quoties in fine, numer. 6. vers. item licet regulariter. lib. 2. folio 193. dicens quod semel tantum licet appellare, & non bis.

Secundus casus est in duabus sententijs conformibus liquidatorijs, quia faciunt rem iudicatam, sicut tres, vt scripsi *infra limit. 9. num. 65. vers. verum aduerte. & limit. 10. num. 69.*

Et quod in aliquibus casibus sit speciale, vt liceat semel tantum appellare, scribit Suid. cons. 163. arbitror sub num. 1. lib. 2.

71 **AMPLIA III.** vt habeant locum in vnica sententia, a qua non sit appellatum infra legitima tempora, seu aliter transitum fecerit in rem iudicatam, iuxta ea, quæ late scripsi *supra quest. 12. præsertim num. 143.* Quare sicut, latis tribus sententijs conformibus, potest dici de nullitate, ita etiam dici potest, de certa appellatione, vt scripsi *limit. seq. n. 125. & 129.*

72 Declara tamē hanc ampliationem, dum dicimus,

posse opponi de nullitate aduersus rem iudicatam, quia facilius opponitur de nullitate aduersus rem iudicatam vnus sententiæ quam trium sententiarum conformium, prout explicauis *infra q. 19. rem. 1. conclus. 4. num. 71. & 72. vers. declara secundo.*

Pro intelligentia huius tertiæ ampliationis scire debes, quod sententia, a qua non appellatur infra legitima tempora transit in rem iudicatam, etiam si haberet alias duas præcedentes contrarias, quia, transeundo in rem iudicatam, eas inficit: quare interponenda est appellatio semper donec ferantur tres sententiæ conformes, alias ea sententia, a qua non fuerit appellatum, transibit in iudicatum.

Difficultas potest insurgere in Curia Lucensi, quando iudex primarum instantiarum absoluit reum, & actor appellat ad Rotam (quæ constituitur vrbe iudicibus) & duo ex eis infirmant eodem tempore sententiam, condemnando reum, & alius confirmat iuxta casum, de quo loquuntur capitula Rotæ Lucensis cap. 29. nam, cum quilibet litigantium habeat eodem tempore duas conformes sententias, & duæ conformes faciunt rem iudicatam in illa Curia, vt dixi *supra num. 66. vers. exemplifica secundo.* dubitatur, quis eorum sit potior, stante re iudicata vtriusque, vel quis eorum debeat appellare.

Resp. quod idem reus absolutus debet appellare, quia inquit citatum Rotæ cap. 29. Si vero fuerint infirmata, seu reformata in totum, vel pro parte a duobus ex eis tantum, tunc *infra tempora a statuto permissa* possit appellari dicta a sententia infirmata. &c. Sed sententia, infirmata in casu propositæ difficultatis, est sententia absolutoria, lata pro reo: Ergo reus debet appellare: & ita in illa Curia sine controversia passim seruetur.

Ratio est triplex. Prima, quia absolutio, confirmans primam sententiam latam, retinet naturam primæ sententiæ, a qua iam fuit appellatum. Secunda, quia condemnatio contra reum est omnino secunda sententia per appellationem interpositam. Tertia, quia cōdemnatio est lata a duobus iudicibus secundarum instantiarum, & absolutio ab vno tantum ex iudicibus secundarum instantiarum.

Nec obstat, quod aliter videatur sentire Spec. tit. de appell. §. quoties. num. 2. vers. sed secundum præmissa lib. 2. fol. 193. vbi posito casu, quod vnus habuerit pro se duas sententias confirmatorias, & alter pro se alias duas, & dubitetur quis sit prior, cum nulli eorum liceat vltius appellare, concludit, eum esse potiorē, qui prius sententiam obtinuit, siue sit reus, siue sit actor, quia præsumitur pro sententia, quam difficultatem ex Spec. refert etiam Abb. in cap. 65. sua nobis n. 8. de appell. dicens, quod Spec. reliquit disputationi.

Quia respondeo, quod in casu Speculatoris fuerant iam super eodem negotio interpositæ quatuor appellationes, & quinto non licebat appellare, & sic prima sententia fuerat bis confirmata, vt loquitur Abb. & consequenter nulla superest difficultas, quod is, qui habuit rem iudicatam trium conformium, est potior *per ea quæ scripsi supra nu. 1.* nam, si supponimus quatuor appellationes, necessario pro altera parte sunt tres sententiæ. Quod si Spec. supponat extare duas sententias pro vtraque parte, & ab vltima non esse appellatum, tunc similiter res est clara, quod illa vltima, a qua non fuit appellatum, fecit transitum in rem iudicatam, & sic omni ex parte difficultas caret difficultate in casu Speculatoris.

LIMITATIO II.

SUMMARIA.

RENUNTIANS appellationsi non potest appellare, & hac est secunda limitatio, num. 1.

Extenditur I. hac limitatio etiam si renuntiaverit sine scriptura, num. 2.

Extenditur II. ut possit renuntiari appellationsi etiam in beneficialibus, num. 3.

Extenditur III. ut simplex renuntiatio extendatur etiam ad appellationsem ab interlocutoria, n. 4.

Extenditur IV. ut procedat in renuntiatione expressa, nu. 5. — Exemplificatur hac extensio, ampliatur, declaratur & subdiclaratur multipliciter, n. 6. & seqq.

Extenditur V. ut procedat in renuntiatione tacita, nu. 12. — Subextenditur, num. 13. — Exemplificatur primo hac extensio quando appellans redit ad iudicem a quo, nu. 14. — Ampliatur multipliciter hac exemplificatio, num. 15. & seqq. — Restrigitur primo, secundo, & tertio eadem exemplificatio, num. 20. & seqq. — Infertur Auditorii Camera stylus concedendi terminum ad soluendum, nu. 29. & seqq. — Restrigitur quarto, num. 43. & seqq. — Restrigitur adhuc multipliciter, num. 51. & seqq. usque ad numer. 67. inclusivæ. — Exemplificatur secundo, & ulterius eadem extensio, num. 68. & seqq. usque ad num. 83. inclusivæ.

Extenditur VI. ut renuntians appellationsi non possit adhaerere nulli aîi inclusa in appellationse, num. 84.

Sublimitatur I. eadem limitatio, ut non procedat quando renuntiat procurator, numer. 85. — Extenditur hac sublimitatio multipliciter, num. 86. & seqq. — Restrigitur in quibusdam casibus, num. 99.

Sublimitatur II. in causis criminalibus, num. 91. — Extenditur, & restringitur, num. 92. & 93.

Sublimitatur III. in causis matrimonialibus, & status, numer. 94.

Sublimitatur IV. ut non procedat in præiudicium tertij, sed solum in præiudicium renuntiantis, num. 95. & seqq. in quibus late explicatur, & agitur de expensarum condemnatione usque ad n. 124. inclusivæ.

Sublimitatur V. ut renuntiationis appellationsi non se extendat ad nullitatem, num. 125. — Extenditur, infertur, & declaratur, num. 126. & seqq.

LIMITA II. quando appellationsi est renuntiatum, quia non potest is, qui renuntiavit, appellare, l. i. in fine principii. ff. de quib. appell. non lic. Si quis ante sententiam professus fuerit, se a iudice non provocaturum, indubitate provocandi auxilium perdidit. Spec. tit. de appell. §. in quibus, num. 13. vers. nono. lib. 2. fol. 185. Azor. in summa C. tit. quor. appell. non recipian. sub num. 7. Bal. in l. 41. tale pactum. §. qui provocavit. sub nu. 10. vers. querit gloss. ff. de pact. fol. 140. col. 4. & ibidem las. num. 7. fol. 179. dicens, non esse dubium, quod per pactum expressum potest renuntiare appellationsi futuræ, Vital. tract. de clausul. in rubr. an reductioni ad arbitrium boni viri, numer. 18. tom. 18. fol. 449. Guid. Pap. tract. de appell. quest. 118. num. 85. tom. 5. fol. 61. Feder. Schen. eod. tract. num. 38. versic. tertio. fol. 56. late Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. num. 22. vers. quarto fallit. & fallen. 102. nu. 142. tom. 18. fol. 191. & 197. & latius Rebuff. eod. tract. de appell. artic. 15. gloss. 1. num. 1. & seqq. tom. 3. fol. 516. & quod possit per pactum renuntiare appellationsi, scribunt Lanfr. tract. de arbitr. divis. 7. num. 38. tom. 5. par. 1. fol. 218. Alber. tract. de statut. lib. 2. quest. 54. nu. 2. tom. 2. fol. 63. Moran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 29. numer. 341. fol. 508. &

Rebuff. d. art. 15. gloss. 1. num. 6. vers. certum enim. fol. 516. & quod appellatio effectum aliquem non operetur, si appellationsi fuerit expresse renuntiatum, refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 79. fol. 75. & quod non possit appellare in civilibus is, qui renuntiavit beneficio appellandi, scribit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis. sub num. 9. vers. queritur ultra. fol. 405.

EXTENDE I. ut procedat etiam si renuntiatio sit facta sine scriptura, quia in facto, quo renuntiat appellationsi, non est necessaria scriptura secundum communem * opin. quam refert, & sequitur Franc. * in cap. 70. interposita. §. ille denique. num. 21. vers. sed dubitatur. de appell.

EXTENDE II. ut partes possint renuntiare appellationsi etiam in beneficialibus, Franch. in capit. 5. cum sit Romana. col. vlt. sub num. 16. vers. sed adverte. de appell. & facit quod scripti supra q. 15. n. 9.

EXTENDE III. ut renuntiatio simplex appellationsis extendatur tam ad appellationsem a diffinitiva, quam ad appellationsem ab interlocutoria, quare si quis simpliciter renuntiat appellationsi, intelligitur renuntiasse tam appellationsi a diffinitiva quam appellationsi ab interlocutoria, Franch. in cap. 70. interposita. §. ille denique. q. 5. nu. 6. de appell.

EXTENDE IV. declarando limitationem, ut procedat in renuntiatione expressa, ut indicat text. in d. l. 1. ff. de quib. appell. non lic. & prout loquuntur multi ex Doctoribus in ea adductis, & quod appellationsi interponendæ ab interlocutoria, vel a diffinitiva possit renuntiare per pactum expressum, scribit Rot. decis. 2. alias 287. licet appellationsi. num. 1. de renuntias. in nov. vbi in fine dicitur num. 1. scribit, quod hoc procedit in renuntiatione expressa per pactum.

Exemplificatur primo hanc extensionem, quando quis per pactum, vel alias expressim renuntiat appellationsi, Rebuff. tract. de appell. art. 15. gloss. 1. num. 3. vers. expressa. tom. 3. fol. 516. & quod dicatur renuntiatum expresse, quando adest pactum de non appellando, ipsiq; appellationsi interponendæ renuntiatum est, & præcipue si tale pactum iuratum sit, refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 9. gloss. 1. cap. 1. num. 4. & seqq. vers. expressi. & hæc exemplificatio nullam potest recipere dubitationem.

Amplia hanc exemplificationem, ut procedat non solum quando pactum est reciprocum, sed etiam quando pactum est appositum ex parte unius tantum, quia adhuc valebit, Franch. in cap. 70. interposita. §. ille denique. n. 22. vers. secundo dubitatur. de appell.

Intellige hanc ampliationem iuxta ea, quæ dixi infra num. 9. vers. declara. & subdecl. 2.

Exemplificatur secundo in omnibus casibus, in quibus apertis verbis per pactum renuntiat appellationsi, interpositæ, vel interponendæ.

Alios nonnullos casus renuntiationis expressæ ponit Ruginell. tract. de appell. §. 9. gloss. 1. cap. 1. a num. 4. usque ad num. 15. quos ego omitto, quia videntur convenire potius renuntiationi tacitæ, ut patebit ex seq. exemplis.

Aduerte circa hanc quartam extensionem, quod renuntiatio appellationsis non probatur ex eo, quod is, qui appellavit, dixerit postea, quod vult renuntiare appellationsi, aliud enim est velle renuntiare, & aliud renuntiare, Rebuff. tract. de appell. art. 15. gloss. 3. num. 3. tom. 3. fol. 521.

Declara eandem extensionem, loquentem de re

nuntiatio expressa, vt si fiat per pactum habeat locum tam in appellatione interposita, quam in appellatione interponenda, quia etiam interponenda potest renuntiari per pactum, *Rot. d. decis. 2. alias 287. licet appellationi. de renunt. in nou. & tam post illatum grauamen, seu latam sententiam, quam antea, & tam cum scriptura, quam sine, & tam in iudicio, quam extra, dummodo fiat per pactum, & consensum vtriusque partis Franch. in cap. 70. interposita. §. ille denique nu. 2. vers. queritur primo. de appell.*

Secus si non fiat per pactum, quia renuntiatio expressa sine pacto tenet quoad appellationem interpositam, sed non quoad appellationem interponendam, quia iuri de futuro non potest quis renuntiare simpliciter, sed solum per pactum, *Rot. d. decis. 2. alias 287. sub num. 1. & quod hæc sit communis * conclusio Doctorum, quod ante sententiam, vel grauamen nõ valeat renuntiatio appellationis vnus partis tantum facta extra iudicium testatur Franch. in d. cap. 70. interposita. §. ille denique. sub num. 2. versus finem. de appellat. & quod renuntiatio simplex sine pacto nõ extendatur ad futura, patet ex l. 1. C. de pact. & ex Neapod. & Tiraq. in alio casu retuli, & sequutus sum lib. proceden. cap. 5. num. 163. in fine. & in his terminis intelligi debet Rebuff. in tract. de appell. art. 15. gl. 1. n. 4. & seqq. tom. 3. fol. 516. cum citet eandem Rotam d. decis. 2. alias non bene loqueretur.*

30 Subdeclara primo extendendo hanc declarationem loquentem de pacto, vt procedat indistincte, siue pactum fiat ante litem contestatam, siue post; siue ante sententiam, siue post, quia per pactum semper potest renuntiari etiam appellationi interponenda, *Rot. d. decis. 2. sub num. 1. & Franch. vbi supra.*

31 Subdeclara secundo, distinguendo inter pactum factum in iudicio, & pactum extra iudicium de non appellando, vt in primo casu valeat factum per vnus partium tantum, etiam in absentia alterius: in secundo vero casu, quando fit extra iudicium, non valet, nisi ambæ pacificentur, vel sit saltem præsens etiam altera pars, *Rot. d. decis. 2. num. 1. in fine. de renunt. in nou. & Franch. d. §. ille denique. num. 2. in fine.*

32 EXTENDE V. eandem limitationem, vt habeat locum in renuntiatione tacita, quia renuntiatio appellationis potest fieri expresse, & tacite, vt scribunt *Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. num. 341. limit. 29. fol. 508. Rebuff. tract. de appell. art. 15. gloss. 1. sub num. 2. tom. 3. fol. 516. & Lancellos. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. in præfatione, numer. 15. & 19. vers. primo renuntiatione. tom. 5. fol. 347. & ampl. 2. princ. num. 14. & 15. fol. 351. hæcque extensio satis comprobatur ex sequentibus exemplificationibus, & ex his, quæ scripsi infra num. 69. & seqq.*

33 Subextende hanc extensionem, vt in aliquibus casibus, de quibus scripsi infra num. 71. & sub num. 90. possit renuntiari tacite, & non expresse.

34 Exemplifica primo eandem quintam extensionem, quando appellator redit, comparando coram iudice, a quo appellauit, quia tunc, comparando in eadem causa, tacite renuntiat appellationi, *Franch. in cap. 17. cum teneamur. sub num. 4. vers. vltimo tenementi. & in cap. 54. sollicitudinem. quest. 6. nu. 10. de appell. Rebuff. tract. de appell. art. 15. gl. 1. nu. 7. vers. tacite. tom. 3. fol. 517. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 29. num. 342. vers. secundo modo. fol. 508. & numer. 424. cas. 10. fol. 517. Gabr. in conclus. lib. 2.*

*de appell. concl. 2. num. 1. Caputaq. decis. 29. appellationi. num. 1. par. 1. Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. in præfatione, num. 15. & seqq. vers. primo renuntiatione. tom. 5. fol. 347. & ampl. 2. princ. num. 4. & 5. fol. 351. Ruginel. tract. de appell. §. 9. gloss. 1. cap. 1. num. 41. vers. insuper. Cas. Barz. in Bononien. decis. 154. alia. n. 2. & quod appellatio non valeat, quando appellans consentit post appellationem coram illo iudice, a quo appellauit, litigare, scribit *Nep. a Montalb. tract. de except. artic. 24. contra appellationes, num. 10. tom. 3. par. 2. fol. 120.**

Comprobatur hæc exemplificatio, quia si reus opponat contra iudicem exceptionem incompetentiæ, & post oppositam exceptionem incompetentiæ compareat, & litiget coram eo, censetur renuntiasse illi exceptioni, vt scribit *Lancell. tractat. de attent. par. 2. cap. 6. de attent. post recusat. nu. 28. vers. secundo quando. fol. 340. & ex Abb. Alex. Maran. Curt. & Ios. Cum. retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 101. sub nu. 19. vers. hac conclusio. vbi de communi * opin.*

Amplia primo istam exemplificationem, vt procedat etiam si iudex nihil fecerit, quia sufficit, quod pars coram eo comparuerit, vt ex *Felyn. in cap. 5. cum sit Romana. sub n. 10. vers. tertio considera. de appell. refert, & sequitur Gabr. in concl. d. concl. 2. ampl. 2. nu. 3. fol. 264.*

Amplia secundo, vt procedat etiam si compareat non coram iudice a quo, sed coram alio illius superioris, ad quem tamen non sit appellatum, *Abb. in cap. 54. sollicitudinem. nos. vlt. seu penult. n. 4. de appell. quem referunt, & sequuntur Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 29. vers. secundo modo. n. 342. in fine. fol. 508. & Gabr. in concl. lib. 2. tit. de appell. conclus. 2. ampl. 1. num. 2. & quod si appellans adit inferiorem a iudice, ad quem appellauit, superiorem tamen iudice a quo, videatur renuntiare appellationi, scribit *Aufr. ad Capel. Tholol. decis. 194. an pars grauata. num. 3. versus finem, vt puta cum quis a sententia Episcopi appellat, omisso medio Archiepiscopi, ad Papam, & pendente appellatione, comparet pro eadem causa coram Archiepiscopo.**

Contra hanc ampliacionem in isto exemplo motiua *Dec. in d. cap. 54. sollicitudinem. n. 13. not. 6. & tenet postea in fine, n. 24. vers. postremo. dicens, quod censetur renuntiatum appellationi quoad Papam, sed nõ quoad partem, quæ appellauit.*

Non discedo ab ampliacione, quia hæc appellationis variatio non permittitur, vide *supra q. 10. num. 3.*

Subamplia, vt a fortiori procedat, si appellans comparauisset coram iudice æquali illi, a quo appellauit, qui æqualis ideo etiam potuisset cognoscere de causa principali, quia censetur renuntiare appellationi, ac si comparet coram eodem iudice a quo, *Dec. d. cap. sollicitudinem. in fine. de appell.*

Amplia tertio, vt procedat ne dum in principali, sed etiam in eius procuratore, qui comparet coram iudice a quo, *Bellamer. decis. 137. procurator. dicens, qd si procurator post præsentatam appellationis commissionem, & seruatum per eundem terminum compareat citatus coram iudice a quo, dicitur renuntiasse appellationi, & potuisse renuntiare, & ex Bellam. refert, & sequitur Gabr. in concl. lib. 2. de appell. conclus. 2. amp. 3. num. 4.*

Cõfirmatur primo hæc ampliatio, quia sicut principalis, idest condemnatus, petendo terminum ad soluendum censetur acquiescisse sententiæ, & renuntiasse appellationi, vt refert, & sequitur *Gabr. in concl. lib. 2. de appell.*

appell. concl. 3. num. 1. & dixi infra restri. 3. ampl. 1. nu. 28. ita etiam dicimus, si, procurator terminum petierit ad soluendum, quia censebitur renuntiasse appellationi in præiudicium domini, *Felyn. in cap. 15. quoad consultationem. sub num. 7. versus finem, vers. limita etiam text. ibi. adde etiam. de sentent. & re iud. & Gabr. d. concl. 3. num. 2.*

Confirmatur secundo, quia hæc est tacita renuntiatio, ut patet ex his. quæ scripsi supra in hac quinta extensione, eiusque prima exemplificatione nu. 12. & 14. sed procurator potest tacite renuntiare, ut retuli, & sequutus sum infra n. 71. & sub n. 90. vers. tertius.

Contra hanc ampliacionem tenent in terminis Rota, de qua Caputaq. decis. 29. appellationi licet. num. 1. & 2. par. 1. & Ursil. ad Affl. decis. 78. in caussa firmiani. nu. 9. & vide quæ scripsi lib. preced. cap. 7. num. 487. in fine, & infra sublimit. 1. num. 87.

20 Restringe primo nunc quintæ extensionis eandem primam exemplificationem, positam supra n. 14. ut non procedat, si iudex, postquam grauauit, & pars appellauit, citet appellante ad videndum se aggruari, & reaggruari, & appellans compareat, & petat prorogari terminum, quia tunc non censebitur renuntiatum appellationi tenuit Rot. ut scribit Achil. de Grass. decis. 21. alias 247. appellationi. num. 1. de appell. fol. 113. quem refert, & sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. penden. ampl. 2. princip. numer. 11. tom. 5. fol. 351.

Ratio huius restrictionis est, quia iste actus tendit ad remouendum grauamen, & est factus metu censurarum, & ideo non censebitur renuntiasse appellationi, *Achil. de Grass. d. decis. 21. num. 2. & seqq.*

21 Restringe secundo generaliter, extendendo præcedentem restrictionem, ut non censeatur renuntiare, quoties appellans comparet coram eo pro reuocatione grauaminis, & ad docendum de grauamine, quia, cum isto casu tendat ad iudicis iurisdictionem declinandam, non potest præsumi, quod velit renuntiare appellationi, quia comparitio isto casu tendit ad eundem finem, ad quem intendit appellatio, & propterea non potest dici, quod iste faciat actum contrarium appellationi, *Glos. in c. 10. si a iudice. in verbo. ceneris. de appell. in 6. Rot. decis. 2. alias 287. licet appellationi. in fine, ibi crederem quod si actus. de renunt. in nou. Franch. in cap. 54. sollicitudinem. sub n. 13. limit. 4. de appell. Felyn. in cap. 20. gratum. sub num. 8. vers. secundo limita. de offic. & potest. iud. deleg. Aufr. ad Capel. Tholos. decis. 194. an pars grauata. sub num. 4. fallen. 6. & 7. & Gabr. in conclus. lib. 2. de appell. concl. 2. limit. 3. num. 14. qui alios allegat, & hanc esse communem * opin. testantur & sequuntur Soc. conf. 21. abunde & diffusa. sub num. 3. vers. confirmo hoc. lib. 4. & Dec. in cap. 54. sollicitudinem. in 6. not. sub num. 13. de appell. quicquid aliter de ipso Dec. sentiat Gabr. vbi supra imo iste actus comparitionis pro reuocatione grauaminis tendit ad augmentandum desiderium appellantis, *Felyn. vbi supra.**

22 Subrestringe primo, declarando istam restrictionem, ut procedat, & sit vera, quando appellans comparet coram iudice a quo ad effectum, ut is desistat a processu, & alio futuro grauamine, quod appellans timet, ut puta, si ille, qui a sententia diffinitiuâ, contra eum per Auditorem Camere lata, ad sedem Apostolicam appellauit, & post appellationem comparet coram Auditore, & producit sua iura, ut ei ostendat, suam sententiam fuisse iniustam ad istum finem, ut idem Auditor a dictæ sententiæ executione rece-

dat; nam isto casu suæ appellationi renuntiare non videtur, *Rot. decis. 63. alias 476. si ille, de appell. in nou. quam referunt & sequuntur Franch. in cap. 17. cum teneamur. sum num. 4. vers. ultimo tene menti. ibi. secus si litigat vel petat. de appell. Felyn. in dict. cap. gratum. sub num. 8. limit. 2. de offic. & potest. iud. deleg. & Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. in fine. nu. 425. fol. 517. & inepte eandem referunt & sequuntur Gabr. d. concl. 2. num. 27. & Aufr. ad Capel. Tholos. dict. decis. 194. vterq. fall. 12. sed forsan est corrupta impressio, seu quando appellans comparet coram eo per modum simplicis informationis, ut loquuntur Gemin. in d. cap. si a iudice. num. 4. de appell. in 6. Felyn. d. limit. 2. Dec. in eod. cap. gratum. sub num. 21. limit. 2. & Gabr. d. concl. 2. limit. 3. num. 15. vers. sed domi. & num. 31. limit. 15. quia isto casu dicitur aditus extrajudicialiter, & ideo non potest dici, quod sit renuntiatum appellationi iuxta ea quæ scripsi infra num. 24. & nu. 73. vers. contra.*

Secus est, si appellans comparet coram eodem iudice, ut procedat ad aliquem actum, qui non possit expediri, nisi virtute iurisdictionis, & eiusmodi iurisdictionio sit suspensa, quia tunc, faciendo actum contrarium appellationi, videtur velle renuntiare appellationi, alias videretur velle esse sibi contrarius, quod in dubio non creditur, & in expresso non permittitur: & ideo in casu præcedenti, posito initio huius subrestrictionis, si appellans peteret ab Auditore Camere, a quo appellauerat, ut pronuntiaret super executione non faciendâ, vel citaret partem ad dicendum contra, diceretur renuntiare suæ appellationi, quia tales actus sunt contrarii suspensioni iurisdictionis, *Rot. d. decis. 63. si ille. in fine. de appell. in nou. & quod comparando iudicialiter coram eodem iudice ad finem reuocandi grauamem, dicatur renuntiasse appellationi, quamuis illa comparitio tenderet ad eundem finem, ad quem tendit appellatio. tenet Dec. in d. c. 20. gratum sub n. 21. limit. 2. de offic. & potest. iudic. deleg. & quod appellans, comparando post appellationem coram iudice a quo, & petendo reuocari grauamen per interlocutoriam, & acceptando dilationes cum monitionibus, dicatur renuntiare appellationi, quia sunt actus, qui non possunt fieri sine iurisdictione, tenuit Rot. ut testatur Achil. de Grass. decis. 19. alias 245. appellationi. num. 1. & 2. de appell. fol. 112. & sic apparet, quod, si appellans procedat iudicialiter coram eodem iudice ad aliquem actum, qui non potest exerceri sine iurisdictione, censebitur indistincte renuntiare appellationi, quia per appellationem suspenditur iurisdictionio, & procedendo iudicialiter ad aliquem actum in eadem caussa iurisdictionio non potest stare in suspensio.*

Ratio rationis, quia sicut protestatio, contraria facta, non tenet per ea, quæ dixi infra restri. 4. n. 43. quia plus est factum, quam verba, & voluntas magis facta quam verbis exprimitur, *cap. 52. dilecti filij, & ibi communiter * Canonista, de appell. & Rot. diuers. decis. 811. dubitatus n. 20. vers. plus. & n. 21. par. 1. res enim magis quam sermo loquitur, Tiraq. tract. de retract. conuent. ad finem. sub n. 76. vers. sed ut densus. ita etiam appellatio, quæ consistit in verbis tollitur per actum contrarium.*

Confirmatur prima pars huius subrestrictionis, quia si iudex, a quo appellatum fuit, adiretur non tanquam iudex, sed tanquam bonus vir, ut reducat partes ad aliquam compositionem, seu concordiam, non diceretur renuntiatum appellationi. *Felyn. in d. cap. 20.*

gratum. limit. 9. n. 11. de offic. & potest. iud. deleg. Anfr. ad Capell. Tholos. decis. 194. an pars grauata. fillen. 4. sub n. 4. & Gabr. in concl. lib. 2. de appell. concl. 2. limit. 6. num. 20.

Contra secundam partem huius subrestrictionis: quod enim appellans possit super grauamine illato, & super innouatis pendente appellatione comparere coram eodem iudice a quo, & non solum coram eo docere iudicialiter de grauamine, sed petere expresse reuocari grauamen, & super reuocatione pronuntiarum, citata parte, tenuit contra Rot. supra citatam Franch. in d. cap. 17. cum teneamur. num. 5. vers. sed dubitatur. & latius in cap. 54. sollicitudinem. sub num. 13. limit. 4. eod. tit. de appell.

Non recedas a restrictione, quæ tenetur communiter. *

25 Subrestringe secundo, ut procedat in casu, de quo scripsi infra num. 60. ubi etiam illum declarauimus.

26 Restringe tertio, ut non habet locum in appellatione interponenda, quia licet quis, comparando coram iudice a quo, censeatur regulariter renuntiare appellationi interpositæ, tamen non censeatur renuntiare appellationi interponendæ; quare si quis, lata sententia, & pendente termino ad appellandum, compareat coram iudice, qui sententiam tulit, non dicitur renuntiasse appellationi interponendæ; id est, iuri appellandi, Felyn. in d. cap. 20. gratum. sub n. 7. vers. not. ibi. de offic. & potest. iud. deleg. & alij, quos refert & sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. de appell. concl. 2. limit. 1. num. 5. & 6. ubi testatur, & sequitur esse communem * opinionem, & quod videatur communis * testatur, licet non sequatur Dec. in d. cap. gratum. sub nu. 19. vers. sed aduertendum est, iuncto num. preced. & quod si quis ante interpositam appellationem, sed pendente tempore ad appellandum, compareat, & litiget coram iudice, qui tulit sententiam, non dicatur renuntiare, seu deferere appellationem, tenet etiam Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. nu. 424. cas. 10. fol. 517.

Contra hanc restrictionem; præmissa disputatione, & relata quadam distinctione, concludit Rot. decis. 2. alias. 287. licet appellationi. in fine. ibi. crederem quod si actus. de renunt. in nou. dicens, quod si feratur contra me interlocutoria, & ego infra decendum mihi datum ad appellandum compareo coram prædicto iudice, qui interlocutoriam protulit, & coram eo produco testes, vel facio aliquem actum, censeor renuntiasse iuri appellandi a dicta interlocutoria, quia si ista renuntiatio censeatur facta, etiam si appellatio esset interposita, a fortiori censebitur facta appellationi interponendæ; quia facilius renuntiat iuri quærendo, quam quæsito; dummodo actus, quem facio non sit actus declinatorius iurisdictionis, sed potius approbatorius, hancque eandem opin. contra restrictionem tenet etiam Dec. d. cap. gratum. sub nu. 19. vers. sed aduertendum. & num. 20. de offic. & potest. iud. deleg. & quod facilius renuntietur iuri quærendo, quam quæsito, late comprobatur Titac. tract. de retract. lign. §. 1. gloss. 9. num. 125. vers. imo videmus. fol. 74. & latius patet ex his, quæ scripsi lib. preced. cap. 2. sub num. 290. & seqq. vers. restringe eandem.

Comprobatur primo hæc opinio contra restrictionem, quia paria sunt, pendere appellationem, & terminum ad appellandum, ut ex Ang. de Aret. refert, sed non omnino sequitur Felyn. in cap. 15. quoad consultationem. sub num. 5. vers. propter difficultatem. in fine, de sent. & re iud. & quod paria sunt, & ideo iudex sicut

non potest procedere, pendente appellatione, ita non potest procedere, pendente termino ad appellandum, scribunt Gloss. Bal. Corset. & alij, quos retuli & sequutus sum lib. 1. cap. 97. n. 47. vers. paria.

Comprobatur secundo, quia præsumptio renuntiationis ex actu gesto coram iudice oritur ex contrarietate, quæ resultaret inter appellationem, & actum gestum; quia per appellationem declinatur iurisdictionis iudicis, & per actum coram ego gestum inducitur consensus in iurisdictionem, quæ cum sint incompatibilia, vnum excludit alterum, sed quia actus factus post appellationem est quid facti, & posterior, merito excludit appellationem, tum quia voluntas magis facta quam verbis ostenditur, tum quia posteriora derogant prioribus: Sed hæc contrarietas, & incompatibilitas consideratur etiam in appellatione, quæ posset interponi, quia grauatus, dum redit ad iudicem grauantem a quo posset se eximere, & declinare eius iurisdictionem, consentit in eundem iudicem grauantem: Ergo non potest ei remanere ius appellandi, quod esset contrarium huic consensui; & hæc confirmatione vitur Dec. ubi supra.

Retenta, si placet, hac opinione contra restrictionem.

Amplia primo hanc opin. ut maxime procedat, quando actus, quem facit appellans, concernit ipsam sententiam, & tendit ad executionem ipsius, quia tunc certius videtur renuntiare iuri appellandi secundum distinctionem, quam ex lo. de Lign. refert Rot. d. decis. 2. licet appellationi. versus finem, ibi, dominus & pater, de renunt. in nou. Abb. in cap. 54. sollicitudinem. in fine. sub n. 10. vers. ulterius aduerte. ibi. concludit sic, & Franch. sub num. 14. limit. 5. vers. non obft. text. de appell. Felyn. in d. cap. gratum. sub num. 7. vers. intellige primo. & Dec. sub num. 20. ibi. & hoc fatetur ipse. de offic. & pot. iud. deleg. Anfr. ad Capell. Tholos. decis. 194. an pars grauata. sub n. 2. & alij, quos refert & sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. de appell. concl. 2. n. 7. vers. primo sublimita.

Pone primo casum huius ampliacionis in sententia diffinitiuâ iuxta l. 5. ad solutionem. C. de re iud. ubi dicitur, quod si condemnatus petat tempus ad soluendum id, in quo condemnatus est, videtur acquiescisse sententiæ, nec potest appellare, prout hoc exemplum adducunt & tenent Rot. d. decis. 2. sub num. 2. Abb. in c. 15. quoad consultationem. numer. 15. vers. & tam circa primam, Felyn. numer. 6. & 7. limit. 1. & 2. de sent. & re iud. Abb. in d. cap. 54. sollicitudinem. in fine, sub num. 10. de appell. Rebuff. tract. de appell. art. 15. gloss. 1. num. 16. tom. 3. fol. 517. Gabr. in concl. d. conclus. 2. num. 8. vers. prout in recipiente. & quod soluens vel aliud faciens sponte iuxta sententiam latam dicatur renuntiare appellationi, scribit Petr. de Bellap. in l. 11. cum ex causa. sub n. 2. ff. de appell. & relat. & ita sentit etiam Card. Alex. in cap. 61. cum speciale §. porro. sub num. 10. post medium. ibi, nisi talis confossus. de appell. dicens, quod si debitor meus veniat ad iudicium, & ad mei instantiam confitetur debitum, & sponte suscipit præceptum de soluendo penes acta, non potest postea infra decem dies appellare.

Pone secundo casum in interlocutoria, qua iudex admittit articulos; seu mandat examinari testes, & pars, contra quam mandat examinari, petit terminum ad dandum interrogatoria, vide infra sub num. 55. vers. pono.

Infero, ex hac ampliacione ortum esse stylum Auditoris Camere concedendi sponte petentibus terminum triginta dierum ad soluendum, quia, petendo termi-

terminum, renuntiant iuri appellandi, siq; licet creditor videatur grauari in concessione termini, tamē recompensatur in hoc, quod debitor, suscipiendo terminum, confitetur debitum, & renuntiat iuri appellandi; non enim conceditur terminus, nisi prius eodem contextu fateatur debitum.

- 30 Dilata primo hunc stylum, vt procedat etiam si lapsi sint illi decem dies, quos notarius præfixit debitori in præcepto guarantigiæ, quia de stylo adhuc posset iudex concedere alium terminum, vt scripsi supra lib. 1. cap. 62. sub num. 18. versus finem.
- 31 Dilata secundo vt procedat etiam si debitor expresse in instrumento renuntiauerit susceptioni termini, quia nihilominus Auditor Cameræ, siue eius Locumtenens in ciuilibus potest arbitrio suo præfatum terminum triginta dierum concedere.
- 32 Dilata tertio, vt Auditor Cameræ possit cōcedere præfatum terminum debitoribus, etiam in aliis tribunalibus conuentis, & condemnatis, & vigore dicti termini suscepti inhibere, & suspendere executiones durante dicto termino.
- 33 Dilata quarto vt præfatum terminum possit Auditor Cameræ concedere etiam post factam executionem, sed sub hac conditione; quia debitor subhastationi, & deliberationi pignoris consensit, qui consensus idem importat, quod renuntiare etiã termino, qui solet assignari ad reuendendum.
- 34 Tempera eundem stylum, vt nō procedat, quando debitor suscepisset alium terminum, siue coram alio iudice, siue coram Auditore Cameræ; qui ideo terminum solet concedere, quatenus alius terminus non sit susceptus; quia, si esset susceptus, posset creditor debitore citare ad videndum mandari exequi, attento, quod ipse debitor alias terminum suscepit, quia citatione reproducta, obtinet mandari exequi, nisi ad p. d. cum intimatione: & similiter si esset facta executio, & terminus esset susceptus sine prædicto consensu de subhastatione, & deliberatione pignoris, procederetur ad executionem, vt supra.
- 35 Subamplia primo eandem primam ampliationē, vt procedat etiam si appellans nō suo spontaneo motu terminum petierit, sed acceptauerit terminum, seu præceptum, sibi a iudice factum de aliquid faciendo infra talē terminum; quia per hanc acceptationē dicitur similiter renuntiare iuri appellandi, Franch. in cap. 54. sollicitudinem. sub num. 14. vers. aliquando & quarto. de app. & Card. Alex. quem retuli, & sequutus sum supra sub nu. 28. vers. pone primo. in fine, loquentem in eo, qui sponte suscipit præceptum, sibi factum a iudice, & clarius Felyn. in cap. 15. quoad consultationem. num. 7. limit. 2. ibi. sed certe negari non potest. de sent. & re iudic. & Dec. in cap. 20. gratum. sub num. 20. ibi. & hoc fateatur ipse. de off. deleg. dicens quod idem videtur esse, sponte terminum petere, vel acceptare terminum, sibi datum a iudice, quia non necessitabatur illum acceptare, ex quo poterat, appellando, recedere a iudice, & sic actus, inquit, semper videtur esse voluntarius.
- Pono hunc casum in ista subampliatione: Iudex nudiustertius mandauit, me contradicente, concedi literas remissoriales ad examinandos testes: hodie præfigit mihi terminum duorum dierum ad dandū interrogatoria; & ego do interrogatoria: certe, dando interrogatoria, renuntiatio facultati appellandi a concessione literarum subsidialium secundum hanc subampliationem; & bene probatur iste casus ex his,

quæ scribunt Host. & Ioan. Andr. quos retuli, & sequutus sum infra nu. 43. vers. 7. stringe quarto.

Contra hanc subampliationem tenet Io. de Imol. in cap. 15. quoad consultationem. num. ... de sent. & re iud. quem referunt, & sequuntur Franch. Aret. in cap. 36. significauerunt. col. 3. sub num. 14. de testib. Felyn. in d. cap. gratum num. 8. vers. secundo intellige. & Gabr. in conclus. lib. 2. de appell. concl. 3. num. 4. & latius concl. 2. sub num. 9. vers. contrarium.

Confirmatur hæc opinio contra subampliationē, quia facienti actum ex necessitate succurritur; & ideo coacte soluens potest solutum conditione indebiti repetere, vt ex Bar. Aret. Franch. Aret. Felyn. & alii retuli, & sequutus sum quasi. preced. limit. 1. num. 49. vers. defenditur primo. & obligato ad satisfaciendum ex necessitate magis subuenitur, quam obligato ex voluntate, secundum ea, quæ retuli supra quæst. 15. num. 139. in fine, & num. 140. & iudicans inter duos super re, pertinente ad ipsum, ferendo sententiam pro vno, non præiudicat sibi, quia hoc facit ex necessitate officii, ad notata per Canonistas in cap. 21. suborta. de senten. & re iud. Franch. Aret. in d. cap. significauerunt. num. 14. & Felyn. d. cap. quoad consultationem. limit. 2. sub num. 7. & quod vbi gubernator ciuitatis interponit decretū in transactione ipsius ciuitatis non præiudicat iuri suo, quod habet in bonis, contentis in transactione, quia tale decretum interponitur ex necessitate officii, scribit Paul. de Castr. in cons. 423. quia scio. sub num. 2. vers. secundo videndum. & vers. nec obstat. l. b. 1. & clarius Crauet. tract. de indemn. mulier. sub num. 2. tom. 6. par. 2. fol. 281. licet ipse num. 38. fol. 283. contrarium dicat in aduocato, dicens, quod si filius exheredatus aduocauerit, seu patrocinium aduocati præstiterit pro legatario, censetur approbare testamentum, nec potest illud querelare, quia licet officium aduocati sit publicum, & cogatur pro alio patrocinari, tamen non cogitur postulare pro alio contra se ipsum, de qua re potes videre, quæ latius scribit Tiraq. tract. de retrah. lignag. §. 1. gloss. 9. num. 267. & 268. fol. 99.

Confirmatur secundo, quia actus, qui consistunt in patiēdo, non arguunt consensum, & consequenter nō inducunt renuntiationem appellationis, Ant. de Butr. Felyn. & alii, quos retuli, & sequutus sum infra nu. 56. restrict. 8.

Quidam distinguunt inter susceptionem termini sine acceptatione, vt isto casu non dicatur renuntiare appellationi, ex quo iste actus sonat in pati: & inter acceptationem termini, vt isto casu dicatur renuntiare appellationi, prout hos duos casus tanquam diuersos considerat Franch. in cap. 54. sollicitudinem. sub num. 14. limit. 4. vers. aliquando & tertio. & vers. aliquando & quarto. de appell.

Alii similiter, neutram opinionem simpliciter sequentes, vtramque federe distinctionis conciliari videntur: Aut enim, suscipiendo terminum, facit actum, tendentem ad executionem grauaminis; & dicitur renuntiare facultati appellandi, Ant. de Butr. in cap. 15. quoad consultationem. sub numer. 13. vers. oppono quod per susceptionem termini. ibi. si suscipit ad executionem sententia. de senten. & re iudic. & videntur cum eo sentire Abb. ibidem, sub num. 13. vers. an autem per hoc. & in cap. 54. sollicitudinem. in fine, sub nu. 10. ibi. aut sponte non egit, de appell. & Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 194. an pars grauata. sub num. 2. dum Abb. vtroque loco, & Aufr. aperte innuunt, quod, ne renuntiet facultati appellandi, quando suscipit terminū sibi præfixum, nō

debet facere actum executiuum grauaminis præteriti. Aut, suscipiendo terminum, non facit actum tendentem ad executionem grauaminis, & tunc nõ dicitur renũciare facultati appellandi, *Ant. de Butr. Abb. & Afr. in locis supra proxime citatis*; quare acceptando terminum ad deliberandum absque dubio non censetur renuntiare appellationi interponendæ, nec cõsentire in iudicem, *Franch. in d. c. 54. sollicitudinem. sub n. 14. limit. 4. vers. primo quod. de appell.*

Contra hanc conciliationem; quod enim indistincte non dicatur renuntiare facultati appellandi is, qui coacte suscipit terminum siue tendat ad executionem præcedentis grauaminis, siue nõ; tenent *Imol. & Aret. in locis supra proxime citatis, Felyn. in d. cap. grati. num. 8. & Soc. in cons. 104. visis comprom. sso. in fine, nu. 24. vers. confirmatur. lib. 4. qui loquuntur de termino ad soluendum, qui est actus tendens ad executionem sententiæ, & tamen dicunt, quod si sit præfixus a iudice, & acceptatus a condemnato, non per hoc renuntiat appellationi interponendæ.*

37 Quid dicendum? Ego teneo indistincte subampliationem; siue actus tendat ad executionem grauaminis siue non, dummodo sit in eadẽ causã, & actus sit iudicialis, & moueor, quia paria sunt, petere terminum seu actum sponte facere, vel suscipere terminum præfixum, *vt retuli in ipsa ampliatione*: sed quando terminus petitur, seu sit alius actus sponte, indistincte renuntiat facultati appellandi. *per ea, que retuli, & sequutus sum supra contra tertiam restrictionem in secunda comp. obatione. num. 27. & clarius infra num. 42. ampl. 2. ergo.*

Nec multum curandum est de quibusdam auctoritatibus in contrarium adductis: nam *Felyn. qui in d. cap. gratum. n. 8. tenet contra hanc subampliationem*; postea, re maturius discussa, tenet subampliationem *in cap. 15. quoad consultationem. prout eum citati in ipsa subampliatione, & Gabr. quem etiam citauit contra subampliationem, male allegat ipsum Felynum in d. 6. quoad consultationem. & Soc. quem citat, & nos citauimus hic supra contra conciliationem male videtur citare Antonium de Butr. & Abb. quare, cũ Doctores in hac difficultate confuse loqui videantur, & non fideliter allegentur, in hærendum est rationibus & grauioribus auctoritatibus.*

38 Subamplia secundo eandem ampliationem, vt censetur renuntiare iuri appellandi non solum quoad effectum suspensiuum, sed etiã quoad effectum deuolutiuum, præsertim in casibus, in quibus a iure, vel statuto prohibetur appellatio suspensiva.

39 Subamplia tertio, vt per susceptionem termini censetur renuntiare non solum iuri appellandi, *vt dixi*, sed etiam iuri agendi, & repetendi solutum conditione indebiti.

40 Intellige primo restringendo has ampliationem, & subampliationes, vt procedant, quando appellans facit illum actum executiuum sententiæ ex certa scientia, vt puta, quia ex certa scientia petit terminum ad soluendum; secus autem si eum petat per errorem, quia, petendo per errorem, nõ renuntiat appellationi, aut iuri appellandi, *Felyn. in c. 15. quoad consultationem. num. 7. versus finem, vers. limit. etiam. de sent. & re iud. & Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appell. concl. 3. limit. 4. num. 12.*

Ratio est, quia ad inducendam renuntiationem, requiritur consensus: sed nihil magis contrarium consensui, quam error.

41 Intellige secundo restringendo, vt procedant,

quando condemnatus suscipit sponte terminum ad soluendum, ad quem suscipiendum nullo iure cogitur, & ita procedunt, quæ scripti, seu sponte offert se soluturum, *Gabr. d. concl. 3. ampl. 3. num. 5.*

Secus autem est, quando condemnatus sine alia termini susceptione soluit, & sumus in casu, quo ex forma statuti debet soluere, & postea, si vult, repetere; quia isto casu, soluendo etiam sine vlla protestatione, non censetur renuntiare appellationi, quia facit actum ex necessitate, *Gabr. eadem concl. 3. num. 10. & 11. & Vrsil. in annot. ad Affl. decis. 78. in causa firmani. sub numer. 7. ibi. aduerte rogo. & quod soluens coacte non dicatur renuntiare appellationi, scribit Petr. de Bellap. in l. 11. cum ex causa. sub num. 2. ff. de appellat. & relat. & facit ad hoc confirmatio contra primam subampliationem, quam posui supra num. 36.*

Ratio diuersitatis est manifesta, quia is, qui soluit coacte, non consentit solutioni, & renuntiatio præsumitur ex consensu; Cessante ergo consensu nõ potest præsumi renuntiatio: At is, qui suscipit sponte terminum, consentit susceptioni.

Infero ex hac secunda intelligentia, quod condemnatus, si solueret in casu, quo posset non soluere, diceretur, ex illa spontanea solutione acquiescisse sententiæ, & renuntiasse appellationi etiã futuræ, *Gram. decis. 103. illustr. marchionissa. num. 40. in fine, & num. 41. & Gabr. d. concl. 3. ampl. 4. nu. 7. & quod solutio, idest, diuisio bonorum, facta post sententiam, inducat recessum a reclamatione, scribit Affl. decis. 78. in causa Firmani. sub num. 3. vers. item quia.*

Amplia secundo eandem opin. retentam supra 42 sub num. 26. vt procedat etiam in condemnato, qui sponte petit terminum a iudice super alio articulo, quia hoc ipso censetur renuntiare facultati appellandi, *vt ex Rot. & Abb. refert, & sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. de appell. conclus. 2. sublimit. 2. num. 10. & hanc esse communem * opin. testatur, & sequitur Franch. in capis. 54. sollicitudinem. sub num. 14. vers. aliquando & sexto. de appell.*

43 Restringe quarto eandem primam exemplificationem, positam supra n. 14. vt non procedat quando comparens coram iudice a quo protestatur, quod propterea non intendit renuntiare appellationi, quia hæc protestatio operatur, ne censetur renuntiatum appellationi *Host. & 10. And. in ca. 36. significauerunt. sub nu. 3. in verbo. infra 10. dies. de testib. dum scribunt, quod si iudex me grauauit per aliquam interlocutoriam, & postea assignauit mihi aliam diem ad aliquem articulum expediendum, & ego accepto dilationem, caute faciam, si dicam: Domine, grauastis me per talem interlocutoriam; quare diem istum recipio, saluo mihi iure appellandi infra decem dies, Cyn. in l. 5. ad solutionem. C. de re iudic. fol. 463. dicens quod, si quis petat dilationem sub protestatione, non consentit condemnationi, quia protestatio declarat contrarium consensum, & ex Cyn. refert, & sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appellat. concl. 3. limit. 5. num. 13. & in propriis terminis scribunt Guid. Pap. tract. de appell. q. 58. num. 44. tom. 5. fol. 59. & latius decis. 364. si quis coram iudice, Gabr. dict. lib. 2. de appella. conclus. 2. limit. 10. num. 24. & Afr. ad Capell. Tholos. decis. 194. an pars grauata. num. 3.*

44 Comprobatur hæc restrictio, quia licet comparens, & litigans coram iudice, coram quo prius opposuerat exceptionem incompetentiæ, censetur renuntiasse illi exceptioni, vt dixi supra nu. 14. vers. comprobatur.

probatur. tamen, si compareat cum protestatione, quod per illum actum, quem facit, non intendit aliquo modo consentire in eius iurisdictionem, nisi si & quatenus ardeat iure, non censetur renuntiasse illi exceptioni, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 6. de attent. post recusat. nu. 29. tom. 5. fol. 340. & ex Ias. Becc. & Matuer. retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 101. sub num. 19. vers. an autem.*

Contra istam restrictionem sentit, re non bene discussa, *Ruginell. tract. de appell. §. 9. gloss. 1. cap. 1. num. 41. vers. insuper.*

45 Confirmatur hæc opinio contraria restrictioni, quia protestatio tollitur per factum contrarium protestationi, ut ex regula firmat *Felyn. in cap. 9. cū N. Ferrariensis. par. 5. num. 77. de constitut. & quod protestatio tollatur per factum contrarium, quando factum explicatur, id est, perficitur, declarant Abb. in cap. 54. sollicitudinem. sub nu. 8. ibi. sed tu dic vt dixi supra. & Dec. nu. 21. & 22. vers. in gloss. & vers. an autem protestatio ibi. secus si factum contrarium. & ibi, secundus casus. de appell. & Put. decis. 380. in vna Placentin. sub num. 1. & 4. ibi sed secus est. lib. 1. vbi de magis communi * opin.*

46 Retenta restrictione.

Amplia eam, ut nullo casu quis per actum contrarium appellationi censetur renuntiare appellationi interpositæ, vel interponendæ, quando ita protestatur, *Franch. in cap. 54. sollicitudinem. nu. 17. vers. tertio & ultimo adde. de appell. licet enim protestatio sit contraria facto, tamen iuuat protestantem quousq; reiciatur per iudicem, & non audiatur, & in his, quæ dependent a solo animo protestantis, sed potest sibi in futurum denegari audientia, tanquam sibi met contrario: satis tamen est, quod si audiatur, valet protestatio in iudicialibus, *Franch. in d. c. sollicitudinem. sub n. 18. quare licet alias excommunicatus, petendo ab absoluteionem coram iudice a quo, censetur renuntiare appellationi interpositæ, tamen si protestatur quod non intendit renuntiare appellationi, poterit petere, & obtinere absoluteionem a iudice a quo absq; renuntiatione appellationis, & hoc vigore dictæ protestationis, *Franch. in d. c. sollicitudinem. n. 16. vers. 2. adde.***

Contra istam ampliationem possent multa adduci ex dicendis in sequentibus subrestrictionibus, id-

47 eo de ea magis dubito, quam confido.

Retenta igitur rursus restrictione sine ista ampliatione.

Subrestringe primo, declarando eandem restrictionem, ut procedat quando compatens non explicat, seu, inquam, non perficit actum, pro quo comparet, sicque remanet sola comparitio cum protestatione; quia tunc protestatio, contraria facto, valet, ut scribunt *Abb. Dec. & Put. in locis supra proxime citatis; ut puta quia factum contrarium a principio non admittitur, seu a principio opponitur illi de contrarietate, & ideo impeditur, ut loquuntur iudem Abb. & Dec. & quod non dicatur renuntiatum appellationi, quando, præmissa protestatione, aliquid geritur coram iudice a quo, & aduersarius opponit, quod actus non procedit ratione contrarietatis, scribit *Aufr. ad Capel. Tholos. decis. 194. an pars grauata fallen. 1. nu. 4.**

Secus est, si actus, contrarius protestationi, perficitur, nemine opponente, quia tunc protestatio dicitur facto contrario sublata, ut ex *Abb. Dec. & Put. retuli & sequutus sum præced. confirmat num. 45. Quare si reus prius recusauerit iudicem, & deinde comparuerit coram iudice recusato citra consensum in iurisdictione-*

nem, & obtinuerit, iurare testes, aliosq; fecerit actus semper cum protestatione, dicitur renuntiasse reculationi, & protestatio vitiatur, ex quo iudex cum non repulit, & consequenter processus & actus, facti post reculationem, sunt validi, prout decisum fuisse in Rota testatur, & sequitur *Put. d. de. is. 380. sub num. 1. & seq. lib. 1. sic dicimus etiam, quod si comparuerit, & actum perfecerit iudicialiter post interpositam appellationem, dicitur renuntiasse appellationi, non obstante protestatione.*

Amplia primam partem huius subrestrictionis, ut procedat, etiam circumscripta protestatione, quia eo ipso, quod actus, quem appellans volebat facere, fuit a parte, vel a iudice impeditus, seu impugnatus, non dicitur renuntiatum appellationi, quia non potest pars aduersa se fundare in eo, quod impugnauit, restibus *Ant. de Butr. Abb. Felyn. & alia, quos in hoc puncto retuli, & sequutus sum restrict. seq. nu. 51.*

Amplia etiam secundam partem huius subrestrictionis, ut maxime procedat, si is, qui appellauit, compareat postea sponte, & ipsemet instet pro processu ad vteriora, quia tunc dicitur, non obstante protestatione, renuntiasse appellationi, & mouet ex eo, quia si is, qui recusauit iudicem, postea cum protestatione comparet, instando, dicitur renuntiasse reculationi, *Put. dicta decis. 380. in fine, lib. 1.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia actus, qui consistunt in agendo, arguunt consensum, ut ex *Felyn. Dec. & alia retuli, & sequutus sum infra nu. 56. restr. 8.*

Subrestringe secundo, declarando, ut procedat, quando in quolibet actu, qui fieret post appellationem, repetetur protestatio, quia tunc protestatio conseruaret appellationem, & ita procedit restrictio.

Secus, si fierent plures actus, & protestatio non repeteretur in quolibet actu, quia tunc appellatione euanesceret, sicut in protestatione citra consensum, quam esse repetendam in quolibet actu, alias protestationem euanescere, & ceteri exceptioni incompetentiæ, seu reculationi, prius oppositæ renuntiauit, scribunt *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 6. de attent. post recusat. iudic. sub num. 30. fol. 340. & Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. super diuers. cap. 28. n. 38. fol. 301 in 2. impress.*

Restringe quinto, ut non procedat quando iudex a quo reicit comparitionem, quam facit is, qui appellauit ab eo, quia tunc remanet appellatione in suo robore, *Ant. de Butr. in cap. 20. gratum. not. 4. sub numer. 4. Abb. sub num. 7. vers. adde aliam solemnem. & num. 8. Felyn. sub num. 8. limit. 3. & Dec. limit. 3. num. 22. de offic. deleg. Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 194. an pars grauata fallen. 14. num. 4. in fine, & Gabr. in conclus. libr. 2. de appellat. conclus. 2. limit. 5. num. 19. & ita tenent communiter * omnes.*

Ratio huius restrictionis est, quia aduersarius non potest se fundare in eo, quod impugnauit, *Felyn. & Dec. vbi supra, & quod nemo possit se fundare in actu, quem impugnauit, late deduxi lib. præced. cap. 11. num. 470. & seqq.*

Amplia hanc restrictionem, ut procedat, siue comparitio fuerit impugnata a iudice, ut loquitur *Ant. de Butr.* siue fuerit impugnata a parte, ut loquitur *Franch. in cap. 54. sollicitudinem. quæst. 6. num. 11. limit. 2. de appell. & Aufr. vbi supra;* siue fuerit impugnata ab utroque, quia tanto magis; nã sufficit, quod fuerit impugnata, prout sentiunt *Abb. Felyn. Dec. & Gabr. in locis citatis, dum non expriment, a quo debeat esse impugnata.*

Restringe

53 Restringe sexto, vt non procedat, quando is, qui appellauit, comparet coram iudice a quo pro reuocatione attentatorum, quia non per hoc censetur renuntiare appellationi, *Abb. in ca. 17. cum teneamur. not. 2. num. 2. & Franch. num. 3. sub num. 4. vers. vltimo tene menti. & num. 19. & 20. vers. secundus intellectus. de appell. & Gabr. in conclus. libr. 2. de appell. concl. 2. limit. 13. nu. 29. & 30. vbi ex Paris. quod appellans non renuntiat appellationi, si post appellationem petat a iudice a quo, vt prouideat, ne ipse appellans turbetur in sua possessione: Eandem restrictionem ex *Cassan. consil. 68. vifis processibus. num. 75. refert, non determinando, Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampliat. 2. princip. sub num. 5. tom. 5. fol. 351.**

Contra hanc restrictionem motiuauit *Dec. in eod. cap. cum teneamur. not. 3. sub num. 6. dicens, quod hæc restrictio procedit solum, si comparet per viam simplicis informationis, secus est si compareat iudicialiter; sed postea ait, hoc motiuum procedere, quando ageretur de articulo appellationis, secus quando ageretur de attentatorum reuocatione, quæ est articulus separatus.*

54 Restringe septimo, vt non procedat, quando iudex a quo detulit appellationi, quia tunc licet appellans redeat ad eundem, tamen remanet appellatio in suo robore, *Rot. decis. 49. alias 363. ex hoc insurrexit. nu. 3. in fine, & num. 4. de appell. in nou. quam referunt, & sequuntur Socc. cons. 21. abunde. sub numer. 1. lib. 4. Franch. in cap. 54. sollicitudinem. quest. 6. num. 12. limit. 3. de appellat. Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 194. an pars grauata. num. 2. fallen. 10. & Gabr. in conclus. libr. 2. de appell. concl. 2. limit. 4. num. 17.*

Contra hanc restrictionem, & *Rotæ* decisionem arguit, & nihil determinat *Felyn. in cap. 20. gratum. sub num. 9. limit. 5. de offic. & potest. iud. deleg. & contra eandem tenet Dec. in eodem cap. gratum. limit. 5. nu. 31. & seqq. motus iisdem argumentis adductis a Felyn. & motuat, dubitando, Franch. vbi supra.*

55 Reverta restrictione, si placet, Substringe eam, vt non procedat in ordinatio, *Rot. d. decis. 49. in fine, Aufr. ad Capell. Tholos. d. decis. 194. fall. 10. & Gabr. d. concl. 2. num. 18.*

56 Restringe octauo, declarando, vt procedat quando actus, factus coram iudice a quo, sonat in agere, quia tunc censetur per illum actum renuntiatum appellationi; secus est, quando sonat in pati, quia tunc non censetur renuntiatum appellationi, vt puta, cum excommunicatus a iudice appellat, sed tamē abstinere a prohibitis excommunicato, sicq; videtur tolerare, & acquiescere præcepto excommunicationis; non enim per hoc dicitur renuntiasse appellationi, quia actus consistentes in pati non arguunt consensum, sicut actus consistentes in agendo, *Ant. de Butr. in c. 20. gratum. not. 4. n. 4. fol. n. 8. vers. finem, vers. vltra abb. & Dec. lim. 4. sub n. 26. & seqq. de offic. & potest. iud. deleg. Franch. in c. 54. sollicitudinem. q. 6. sub n. 10. limit. 1. de appell. Aufr. ad Capell. Tholo. decis. 194. an pars grauata. sub n. 4. fallen. 11. & Gabr. in conclus. libr. 2. de appell. concl. 2. lim. 9. n. 23. & concl. 3. lim. 1. n. 8. Quare licet episcopus excommunicet subditum si accesserit ad certum locum, vel si turbauerit alium in certa possessione, & subditus pateat sententiæ, quia non accedit, nec turbat, tamen ex quo talis actus sonat in pati, non intelligitur propter hoc renuntiasse appellationi, quamuis seruauerit excommunicationis præceptum, & sententiam iudicis, *Franch. vbi supra.**

Restringe nono, vt non procedat, quando iudex a quo dolose induxisset appellante ad comparandum, & faciendum actum, quia ex illo actu non sequitur renuntiatio appellationis, *Felyn. in c. 20. gratum. limit. 6. n. 10. de offic. & potest. iud. deleg. quia præsupposito dolo, cessat consensus, & remoto consensu, deest fundamentum renuntiationis.*

Restringe decimo, vt non procedat, quando actus fieret ab aliquo appellantis amico seu filio, ipso appellante non mandante, neque ratum habente, quia ex tali actu non sequitur renuntiatio appellationis, *Felyn. d. cap. gratum, sub num. 10. limit. 7. & ista restrictio nullam profus habet difficultatem.*

Restringe vndecimo, vt non procedat, quando tedit ad iudicem a quo pro apostolis, seu pro alio actu, qui esset necessarius ad inchoandam, & perficiendam appellationem, *Felyn. eod. cap. gratum. sub n. 11. limit. 10. de offic. & potest. iud. deleg.*

Infere ex hac restrictione, quod si excommunicatus comparet coram iudice, qui excommunicauit, & petit ab eo absolutionem, seu, vt reuocet grauamen excommunicationis, vt possit pendente appellatione, comparere, & interim non maneat in excommunicatione, non dicitur renuntiatum appellationi interpositæ ab ipsa excommunicatione, *Abb. in cap. 21. quest. num. 5. in fine, & n. 6. de appell. quem referunt, & sequuntur Franch. in cap. 25. qua fronte. n. 26. vers. vel potest dici septimo. eod. tit. Gabr. in conclus. libr. 2. de appell. concl. 2. nu. 27. & ita intelligas Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 194. an pars grauata. fallen. 2. sub num. 4.*

Hocq; multo magis procedit, si protestatur, quod non intendit renuntiare appellationi, *Franch. in d. cap. qua fronte sub n. 26.*

Secus est, si petat absolutionem, tanquam ipse iudex sit cogniturus de iustitia, vel iniustitia causæ, quia diceretur renuntiatum appellationi, *Abb. d. cap. quest. sub num. 5. Gabr. vbi supra, & ita intelligas Innoc. in d. cap. questionis. & in cap. qua ratione. de appell.*

Ratio est, quia iudex a quo non potest cognoscere de hac iustitia, seu iniustitia, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 4. princip. in fine, n. 29. fol. 363. & ideo necesse est, vt appellans renuntiet appellationi.*

Item secus est, si absolutionem petat simpliciter, quia censetur renuntiare appellationi, *Franch. vbi supra.*

Restringe duodecimo, vt non procedat, quando appellans turbatur non ab appellato, sed ab aliquo tertio in sua possessione, & ipsum tertium turbantem conuenit coram iudice, a quo appellauit, quia ex hoc non dicitur renuntiare suæ appellationi; imo iste tertius non potest conueniri per viam attentati, & consequenter non potest conueniri coram iudice appellationis, quia iudex appellationis non habet iurisdictionem, nisi inter ipsum appellantem, & appellatum, non autem contra tertium innouantem, ideoque debet super innouatione, facta a tertio, adiri alius ordinarius, *Franch. in cap. 17. cum teneamur. nu. 15. 16. & 17. de appell. & quod tertius non dicatur attentare, neq; comprehendatur sub prohibitione iuris de non innouando appellatione pendente. scribit Lanc. trac. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. lim. 10. princ. sub num. 1. tom. 5. fol. 415. & quod contra tertium non possit procedi via attentatorum, sed sit procedendum via ordinaria coram iudice ordinario, late prosequitur *Lancell. eod. tract. de attent. par. 1. cap. 3. de attent. a tert. sub num. 2. & seqq. fol. 293.**

Declara

- 62 Declara qui dicatur tertius in materia huius restrictionis, prout declarat Lancell. d. c. 3. n. 1. & 2.
- 63 Amplia eandem restrictionem, prout ampliat Lancell. eod. cap. 3. num. 9. & seqq.
- 64 Limita eandem in multis casibus, in quibus tertius dicitur attentare, vt ostendit Lancell. eod. tract. de attent. par. 1. cap. 3. n. 16. & seqq. tom. 5. fol. 293. De materia huius duodecimæ restrictionis vide supra quæst. 3. nu. 62. & seqq.
- 65 Restringe decimotertio, vt non procedat, quando fuit actum petitorio, & a sententia in eo lata fuit appellatum, & appellans fuit, pendente appellatione, spoliatus, seu turbatus in possessione ab appellato, quia isto casu poterit appellans agere contra appellatum via ordinaria coram iudice a quo pro recuperatione, seu manutatione possessionis, quia licet pendeat causa super petitorio, tamen agendo de possessione est diuersa causa, & licet pendentia in petitorio non obstat agenti in possessorio, & e conuerso, & ideo agendo nõ dicitur renuntiare suæ appellationi, Franch. in c. 17. cum tentamur. nu. 19. vers. secundus intellectus. & num. 20. in fine, de appell.
- 66 Restringe decimoquarto, vt non procedat, quando iudex a quo geritur etiam vicem iudicis ad quem, qualis est Legatus in partibus, qui ex priuilegio habet facultatem cognoscendi etiam causas appellationum, interpositarum ad Papam; quia si appellans a Legato redeat ad eundem Legatum nõ dicitur renuntiasse appellationi; quia tunc videtur aditas tanquam iudex ad quem, & non tanquam iudex a quo, Felyn. in cap. 20. gratum. sub nu. 10. limit. 8. de offi. & potest. iud. deleg. Aufr. ad Capel. Tholos. decis. 194. an pars grauata. sub n. 4. fall. 8. & Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appellat. concl. 2. limit. 8. num. 22.
- Ratio rationis est, quia renuntiatio est strictissimæ naturæ, vt retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 5. sub num. 163. vers. comprobatur. & ideo quælibet leuissima causa sufficit, vt quid non dicatur renuntiatum, vt dixi sub eod. num. 163. vers. comprobatur tertio.
- Confirmatur hæc restrictio, quia quando vna persona gerit vicem duarum, potest ab eadem ad eandem appellari, vt retuli & sequutus sum q. 8. sub num. 60.
- 67 Restringe decimoquinto & ultimo generaliter, vt nõ procedat in illis casibus, in quibus iudex a quo potest procedere, & expedire, non obstante appellatione, quia si appellans redeat in illis casibus ad iudicem a quo non censetur renuntiare appellationi, de quibus casibus, seu multis eorum scripsi supra q. 3. nu. 23. & seqq. vers. limita primo.
- Et hæc sufficiant circa primam exemplificationem, positam supra nu. 14.
- 68 Exemplifica secundo eandem quintam extensionem, positam supra nu. 12. quando appellans post interpositam appellationem, accipit terminum ad soluendum id, quod erat in sententia pronuntiatum, vt solueret, quia hoc ipso censetur appellationem deserere, & sententiæ acquiescere, Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. nu. 423. cas. 9. fol. 517. & differt iste casus ab eo, de quo egi supra restr. 3. sub num. 28. vers. pone primo, quia in eo renuntiat appellationi futuræ.
- 69 Exemplifica tertio, quando condemnatus nõ appellat infra legitima tempora, quia tunc dicitur tacite renuntiasse facultati appellandi, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. ampl. 2. princip. num. 6. tom. 5. fol. 352. & dicitur confirmata

sententia, Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis. sub num. 3. vers. queritur quot modis. fol. 404. & ideo sententia transit in rem iudicatam, cap. 15. quoad consultationem. & ibi communiter * Canonistæ, de sent. & re iudic. & Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. n. 214. in fine, fol. 488. & cõmuniter omnes in diuersis locis sine difficultate, adde, quæ scripsi supra q. 12. nu. 81. 93. & 103.

Exemplifica quarto, quando appellans non petit 70 apostolos, seu non redit pro eis, seu omittit expedire commissionem appellationis, seu eam prosequi, & finire, quia quoties permittit, labi tempus, seu tempora appellationum, & causa efficitur deserta, dicitur tacite renuntiasse appellationi, vt patet ex h. 5, quæ scribunt Rebuff. tract. de appell. art. 15. gloss. 1. nu. 11. & seqq. vers. si appellans iuncto n. 7. tom. 3. fol. 517. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 18. prorogat. fatal. in verbo. labi contingat. fol. 105. & Ruginell. tract. de appell. §. 9. gloss. 1. cap. 1. num. 15. & seqq. vers. tacite appellationis. fol. 242. de quibus singulis speciebus tacite renuntiationis, & desertionis scripsi supra q. 13. 14. & 15.

Extende hanc exemplificationem, vt habeat locum etiam in procuratore, quia licet procurator non possit expresse renuntiare appellationi, testibus Bald. Franch. & aliis, quos retuli, & sequutus sum infra num. 85. vers. sublimit. 1. tamen potest tacite renuntiare, non prosequendo appellationem, Franch. in cap. 8. ex ratione. num. 40. vers. circa quartum impedimentum. & punctualiter sub num. 42. & Card. Alex. num. 18. vers. & ex predicto. de appell. idem Franch. in cap. 64. Nicolao. quæst. 7. num. 13. eod. tit. de appell. & quod possit tacite renuntiare appellationi, permittendo, labi tempus, scribit Vesill. in annos. ad affl. decis. 78. in causa firmari. num. 9. in fine, & quod possit tacite renuntiare appellationi, puta non appellando infra decem dies, vel patiendõ causam desertari, scribit idem Franch. in cap. 70. interposita. §. ille denique. q. 6. num. 9. de appell. & faciunt, quæ scripsi supra q. 12. num. 121.

Exemplifica quinto, quando quis expresse approbat 72 sententiam; tunc enim confirmat sententiam, Papien. in Pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis. num. 3. vers. queritur quot modis. fol. 404. si confirmat: ergo renuntiat appellationi.

Exemplifica sexto, quando quis promittit parere 73 sententiæ, seu mandatis iudicis, quia tunc dicitur tacite renuntiare appellationi, vt ex Lancell. & Ruginell. retuli infra limit. 12. princip. restr. 1. nu. 11. (& quod hæc obligatio, seu promissio sit de iure valida, refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. in prefat. num. 21. tom. 5. fol. 347.

Contra hanc exemplificationem; quod enim isto casu non censetur renuntiatum appellationi, probat text. in l. penult. cum apud. ff. iud. solu. vbi responsum est, quod licet defensor rei stipulatione cauerit de soluendo iudicatum, tamen, inquit, Iure consultus, stipulatio non est commissa eo, quia a sententia appellatum sit: & ita cõtra istam exemplificationem sentiunt Bal. in l. 41. tale pactum. §. qui prouocauit. sub nu. 10. vers. querit gloss. ff. de pact. fol. 140. dicens, quod licet quis promiserit de stando iuri, & iudicatum soluendo, tamẽ hæc promissio intelligitur, si bona fide fuerit pronuntiatum, secus si dolo malo, vel lata culpa, ideoque non obstante promissione, poterit appellare, l. 1. in eod. §. qui prouocauit. sub num. 7. dicens, quod ista promissio habet tacitam conditionem, quod soluet iudicatum, nisi appellauerit, Franch. in c. 20. ad hæc num.

num. 4. & seq. vers. quarto tenementi. de appell. dicens, quod licet partes promiserint cum iuramento stare, & parere sententiae iudicis, tamen possunt, non obstante tali promissione, & obligatione, appellare; & idem, si promiserint soluere iudicatum, scribitur 6. rursus in cap. 70. interposita. §. ille denique. num. 3. qu. 2. de appell. dicens, quod licet pars, vel partes cum iuramento promiserint stare sententiae ferendae, & mandato ipsius iudicis, tamen non censetur renuntiatum iuri appellandi. Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fallen. 102. sub num. 142. tom. 18. fol. 197. ibi, *modera non procedere.* dicens, quod promittens simpliciter soluere iudicatum, seu sub poena habere ratum, & soluere, vel stare sententiae ferendae secundum consilium sapientis, non dicitur renuntiare appellationi, Socc. c. 1. §. 24. visis ac diligenter. sub num. 2. & 3. lib. 1. dum in calu suo considerat, quod partes intendebant seruare consilium ferendum, & illud adimplere, dummodo esset iustum consilium, subdens, hanc clausulam subintelligi, *Vrsil. ad Affl. decis. 78. in causa firmari.* in vltimis verbis, num. 11. & quod possit appellari, scribit Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 1. numer. 98. & seq. & §. 9. gloss. 1. cap. 1. sub numer. 44. vers. tacite. fol. 294. & confirmatur haec opinio ex seq. ampliat num. 75. Et ita video passim seruari, etiam si promissio esset vallata obligatione camerali; licet enim pars, fideiubendo in iudicio, de stando iuri & iudicatum soluendo seu de soluendo simpliciter ad omne mandatum domini, obligauerit se in ampliori forma Camerae, tamen poterit appellare a sententia, quam iudex profecerit; nam neque poena, neque obligatio in forma Camerae mutant naturam promissionis, sed solum eam arctiorem reddunt; Quare cum quis promiserit soluere iudicatum, & iudicatum euanescat per appellationem secundum Bal. vbi supra, dicitur euanescere etiam promissio, & cum euanescat promissio, euanescent etiam poena, & obligatio in forma Camerae, quae sunt accessionae: & quod appellans non incidat in poenam, quamvis promiserit soluere iudicatum sub certa poena, scribit Franch. d. cap. ad hac. sub n. 6. de appell.

74 Confirmatur haec opinio contra exemplificationem, quia si compromittens promisit, & iurauit stare mandato arbitratoris, tamen arbitramentum adhuc potest reduci ad arbitrium boni viri, quasi in promissione insit haec conditio, si aequae fuerit arbitratus, *Spec. tit. de arb. & arbitr. §. 1. arbiter est.* sub n. 4. vers. sed pone, lib. 1. & quod promissio etiam iurata de stando arbitrio alicuius intelligatur, si iuste arbitratus fuerit, retuli, & sequutus sum ex M. Ant. Bauer. libr. preced. cap. 2. n. 368. vers. confirmatur. & faciunt quae dixi dicto cap. 2. sub n. 362. 364. & seqq.

75 Retentia hac opinione contra exemplificationem. Amplia eandem opinionem, ut procedat etiam si quis promississet stare sententiae iudicis, qualiscunque erit sententia, quia adhuc poterit appellare, secundum ea, quae refert, & sequitur Socc. c. 1. §. 24. visis ac diligenter. sub num. 3. ibi, *aut partes non dant certam formam.* lib. 1. & in hac ampliatione videtur inisse Pac. Scal. tract. de consil. sapien. lib. 4. cap. 19. ibi, *sed ego ut acquiescam.* tom. 3. par. 1. fol. 350. & clare in hanc iuit, quando quis conuenit, ut iudex sequi debeat Consilium qualecunque sit.

Contra hanc ampliationem, loquendo in consilio sapientis, tenent Bal. Franch. Alex. Felyn. Catald. & Nicel. quos retuli in fra. limit. 12. num. 11.

76 Restringe eandem opinionem, ut non procedat,

quando pars, seu partes promitterent stare sententiae iam latae, quia tunc viderentur ea et mologare, *Fr. anc. in cap. 70. interposita. §. ille denique. qu. 2. num. 3. in fine, de appell.*

Nota obiter circa istam exemplificationem, in 77 qua locutus sum de promissione standi & parendi sententiae iudicis, quod fideiussor, qui accessit huic promissioni, statim, lata sententia, & interposita appellatione, est liberatus a fideiussione, & amplius non tenetur, quia per appellationem sublata est vis sententiae, cui fideiussor stare promiserat, *Franch. in c. 20. ad hac num. 2. de appell. & de communi opinione testantur Paris. cons. penult. 171. banna. num. 30. lib. 4. Boer. decis. 315. & quoad secundam. sub num. 1. Clar. lib. 5. recept. sentent. §. fin. qu. 46. vers. sis tamen cautus, & Gabr. in concl. lib. 3. tit. de fideiuss. concl. 4. ampl. 1. sub num. 2. & quod appellatio mutet omnes cautiones, & nouas cautiones iudiciales requirat, quia cautio de iudicio sisti finitur in prima instantia, scribunt Card. Alex. in rubr. num. 81. effec. 11. de appell. & Rebuff. tract. de appell. art. vltim. gloss. vna. num. 46. & 45. tom. 3. fol. 538. & quod cautio de iudicatum soluendo, mutato iudice, quo gubernante, fuit praestita, perimatur, vide Paul. de Cast. in l. 2. n. 10. C. de iureiur. prop. calum. & quod mutatio iudicis faciat hanc cautionem exspirare, scribit Vrsil. in annot. ad Affl. decis. 182. quia regia. n. 4. & 5. & ideo caute Gubernatores solent initio officii citare omnes fideiussores, qui fideiusserunt de non offendendo, & qui aliter fideiusserunt pro inquisitis; & magis caute faciunt, qui in stipulatione fideiussionis apponi faciunt clausulam, quod fideiussor promittit stare, & soluere quamcumque condemnationem, quae fieret contra eius principalem etiam in causa appellationis, ut aduertunt Boer. & Clar. in locis supra proxime citatis. & latius Ang. tract. de malef. in verbo. pro quibus & quolibet eorum & c. nu. 2. & sub num. 4. ibi idem si esset fideiussor.*

Contra hoc notabile, communemque opin. quod enim cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo duret post latam primam sententiam in aliis instantiis, tenuerunt alii, quibus magis adhæret Rota, ut testatur Cas. de Grass. decis. 142. alioqui. 2. placuit dominis. sub n. 7. vers. tamen. & n. 8. de loc. & conduc. fol. 207.

Retento notabili.

Extende, ut non solum fideiussores de iudicio sisti liberentur post latam sententiam, sed etiam post peremptam instantiam, vide supra q. 15. n. 358.

78 Declara primo idem notabile esse verum, quando appellat stipulator, quia tunc censentur liberati fideiussores, ne teneantur in causa appellationis, *Gul. de Cun. quem refert, & sequitur Bal. in l. 11. Iulianus. col. 3. nu. 2. vers. secundo queritur. ff. qui sat. cog.*

Secus si appellat promissor, quia tunc eius fideiussor tenetur etiam in causa appellationis; esset enim absurdum, quod is per friuolam appellationem posset liberare fideiussores, Bal. vbi supra, dicens hanc opinionem esse multum æquam, & ex eo refert, & sequitur Boer. d. decis. 315. sub nu. 1. dicens quod si reus condemnatus appellat, & iudex ad quem confirmat, ista secunda sententia videtur eadem cum prima, & ideo tenetur fideiussor illi parere, ne alias sit in potestate rei liberare se & suos fideiussores per simplicem interpositionem appellationis; & ita refert fuisse iudicatum.

Subdeclara secundum membrum huius declarationis, 79 ut procedat quando iudex appellationis simpliciter confir-

confirmat primam sententiam, quia tunc fideiussor tenetur, ex quo est eadem cum prima, secus si iudex appellationis diminuat, vel addat, quia tunc non esset eadem cum prima, Bald. vbi supra, & August. ad Ang. tractat. de malef. in verbo, pro quibus & quolibet eorū, & c. num. 3.

Ego censeo istam subdeclarationem esse veram quoad illud, quod iudex appellationis adderet, quia fideiussor ad illud non tenetur, secus quoad illud, in quo remaneret conformis cum prima sententia: tu tamen cogita.

80 Declara secundo, vt procedat, quando fuit expressum nomen proprium iudicis, cuius sententiæ promiserunt stare; secus si non sit expressum nomen iudicis, quia tunc fideiussor tenetur etiam in causa appellationis, vt ex Mart. Sill. ref. vt, & sequitur Boer. d. decis. 315. sub num. 1. & Gabr. d. conclus. 4. sub num. 2. versic. contrarium.

Contra hanc declarationem, quod enim fideiussor sit liberatus etiam si non fuerit expressum nomen iudicis, adducit, & videtur firmare August. ad Ang. in d. verbo, pro quibus & quolibet eorum, & sub numer. 2.

Non recedo a declaratione.

81 Declara tertio confirmando etiam præcedentem declarationem, vt non procedat, quando fideiussor promittit parere mandatis ecclesiæ, quia tunc tenetur etiam in causa appellationis ad differentiã eius, qui fideiubet parere mandatis iudicis absoluentis, Franch. in c. 20. ad huc, num. 2. de appell. quare si fideiussor promittat parere Curie, & nõ certo iudici, tenebitur etiam in causa appellationis.

Contra hanc declarationem tenet Ang. in d. verbo, pro quibus & quolibet eorum, sub nu. 4. dicens, quod si fideiussor promittit stare, parere, & obedire mandatis Curie, & dicti iudicis, liberatur per sententiam.

Non recedo a declaratione.

82 Declara quarto, vt non procedat, quando fideiussor promittit de stando iuri, & iudicatum soluendo, vt communiter recipi solent fideiussiones: & moueor, quia iudicatum proprie dicitur, quando a sententia appellari non potest, quia transiit in rem iudicatam, Gemin. in cap. 7. non solum, nu. 11. & Franch. num. 9. versic. in ead. gloss. de appellat. in 6. & consequenter isto casu fideiussor tenetur in quacunque instantia extiterit res iudicata, quia promittit soluere iudicatum, & res iudicata, seu iudicatum non dicitur, nisi sententia fuerit per alias conformes in numero sufficienti, vel per desertionem confirmata, & sic ex propria significatione vocabuli, sub quo concepta est fideiussio, tenetur fideiussor in quauis instantia rei iudicatæ.

Reliqua, pertinentia ad istud notabile, videbis apud Ang. in d. verbo, pro quibus, & Gabr. d. concl. 4.

83 Exemplifica septimo, quando appellans pendente sua appellatione, innouat in præiudicium sui aduersarij, quia tunc censetur suæ appellationi renuntiasse, Franch. in cap. 42. an sit, num. 2. versic. secunda regula, de appellat. Quare si appellans, pendente appellatione, spoliat appellatum, censetur renuntiasse appellationi, ex quo suamet appellationi non detulit, Maran. in suo specul. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, numer. 422. cas. 8. fol. 517. & Mynsing. in sing. obseru. cent. 2. obseru. 50. quando, adde, quæ scripsi supra q. 5. n. 75. limit. 1.

Reassumendo extensiones, omittas supra, nu. 12.

EXTENDE VI. eandem secundam limitationem, vt renuntians appellationi non solum censetur renuntiare appellationi, & ideo amplius non possit appellare, seu prosequi, sed neque possit adherere nullitati, inclusa in appellatione, quia renuntians appellationi censetur renuntiasse etiam nullitati, quæ stat accessorie ad appellationem, non tamen nullitati, quæ non stat accessorie, vide infra num. 125. sublimit. 5. vbi sufficienter prosequutus sum materiã huius extensionis.

SUBLIMITA I. hanc eandem secundam limitationem, vt non procedat, quando renuntiauit procurator, quia tunc principalis poterit appellare, nõ obstante, quod procurator renuntiauerit appellationi; quod enim procurator non possit expresse renuntiare appellationi, scribunt Bal. in l. fin. §. vltimo, num. 7. versic. sed nunquid procurator. C. de tempor. appellat. Franch. in cap. 8. ex ratione, nume. 42. ibi, licet enim procurator, & Cardin. Alex. num. 18. versic. & ex prædictis, de appellat. idem Franch. in cap. 64. Nicolao, q. 7. sub nume. 13. & c. 70. interposita, §. ille denique, quest. 6. nume. 9. eod. titu. de appellat. Vrsil. in annot. ad Affl. decis. 78. in causa firmani. sub num. 9. & quod procurator non possit præiudicare domino, renuntians appellationi, scribit Cassad. decis. 3. sepe contingit, sub num. 2. de rescript. referens ex Felyn. quod Rota concorditer tenuit, quod consensus procuratoris non sufficit, quando Papa committit causam, appellatione remota, dummodo accedat consensus partium, Mohed. decis. 3. alias 89. contra capitulum, sub num. 1. & 2. de appellat. Caputaq. decis. 29. appellationi licet, num. 2. part. 1. Brederod. tractat. de appellat. par. 1. titu. 11. colum. 30. in verbo procurator, sub littera B. & Rugin. tract. de appell. §. 9. gl. 1. c. 1. num. 13. versic. syndicus, fol. 242.

Extende primo hanc sublimitationem, vt procedat etiam quoad appellationem interpositam per ipsummet procuratorẽ, quia nec illi potest expresse renuntiare, Franch. in loco supra proxime citato, & quod non possit renuntiare sine speciali mandato, scribit idem Mohed. d. decis. 3. alias 89. contra capitulum, versus finem, de appell.

Extende secundo, vt procedat, etiam si procurator esset effectus dominus litis, quia adhuc nõ possit expresse renuntiare, Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique, q. 6. sub n. 9. de appell.

Extende tertio, vt habeat locum etiam in syndico, quia is non potest renuntiare expresse appellationi, quia est donare, Rugin. d. cap. 1. nume. 13. versic. syndicus.

Extende quarto, vt habeat locum etiam in prælatis ecclesiarum, qui tenent medium inter simplicem procuratorem, & dominum, Bal. in l. fin. §. vltimo, sub numer. 7. versic. sed nunquid procurator. C. de tempor. appell. quem refert, & sequitur Franch. in d. c. 8. ex ratione, sub num. 42. & in cap. 70. interposita, §. ille denique, q. 6. nu. 9. de appell.

Restringe hanc sublimitationem, vt non sit verã sequentibus quatuor casibus.

Primus casus est, quando procurator habet mandatum speciale ad renuntiandum, vt sentit Card. Alex. vbi supra, dũ ait, quod procurator non potest expresse renuntiare appellationi, quia procurator nõ habet potestatem donandi, nisi sit expresse mandata: & iste casus non habet difficultatem.

Secundus casus est, quando procurator, habens mandatum cum libera, consentit, vt Signatura nulli-

tia committat causam cum clausula (*appellatione remota*) prout sepe solent consentire procuratores in Rom. Curia, & maxime procedit iste casus, quando res est dubia, an præfata clausula sit futura favorabilis, vel nociua, & procedit etiam quando principalis, causa commissa, comparuerit, vel scienter eam agi passus fuerit, per ea, quæ refert, & sequitur *Marchel. tractat. de commiss. part. 1. de commiss. cum claus. appell. rem. cap. 10. nume. 8. & 9. in fine, fol. 99. in secunda impressione, vbi testatur, quod videtur verior opinio, & in prima impressione part. 2. de commiss. appell. cap. 5. sub num. 41. fol. 95.*

Tertius casus est, quando tacite renuntiat appellationi, omittendo appellare, quia isto casu præiudicat domino, & potest sic tacite renuntiare, *vt retuli, & sequutus sum supra n. 69. 70. & 71.*

Quartus casus est, quando procurator vult renuntiare appellationi ex noua, & magna causa, quæ causa sit talis, quod verisimiliter dominus renuntiaret, quia isto casu procurator potest renuntiare appellationi, *Card. Alex. in c. 8. ex ratione, sub nu. 18. vers. & ex prædictis, de appellat. & quod renuntiatio appellationis, facta per procuratorem ex iusta causa, valeat, refert, & sequitur Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique. q. 6. n. 9. in fine, de appell.*

SVBLIMITA II. vt non procedat in causis criminalibus, quia in eis non potest renuntiare appellationi, *Bal. in l. fin. §. ultimo num. 5. vers. opponitur quod non possit renuntiare. C. de tempor. appell. Franch. in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 6. vers. ex prædictis, de appell. Gicil. Pap. tract. de appell. q. 120. sub num. 85. tom. 5. fol. 61. Rebuff. tract. de appell. art. 15. gloss. 2. nume. 25. tom. 3. fol. 518. & de communi * opin. testatur Prosp. Farin. in qq. crim. par. 2. tom. 1. q. 101. ampl. 9. num. 20. & quod non possit expresse renuntiare, scribunt Affl. decis. 78. in causa firmiani, num. 3. & Rugin. tractat. de appell. §. 9. gloss. 1. cap. 1. num. 14. vers. in criminalibus, & quod neque expresse, neque tacite possit renuntiare, refert, & sequitur Lancelot. tractat. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 2. princip. nume. 8. fol. 351. Quare licet condemnatus ad mortem festinaret mori, & ideo nollet appellationem interponi; tamen potest interponi, & superfedebitur in executione, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 119. n. 82. in fine.**

92 Extende hanc sublimitationem, vt procedat, siue agatur de morte naturali, siue de morte ciuili, siue de membri abscissione, *Guid. Pap. d. n. 85. & quod non possit renuntiare appellationi in causa status, scribit Bal. in d. §. ultimo, sub nu. 5.*

93 Restringe primo eandem sublimitationem, vt nõ procedat, quando delinquens esset notorius, vel esset confessus, & conuictus, vel taliter conuictus, quod delictum non posset negare, quia posset his casibus renuntiare appellationi, *Farin. d. q. 101. n. 22.*

Restringe secundo, vt non procedat in renuntiatione tacita, quæ inducitur ex desertione appellationis, non appellando, seu non prosequendo infra legitima tempora, iuxta ea, quæ scripsi supra num. 69. & 70. quia cum etiam in causis criminalibus debeat appellari infra legitima tempora, vt innuit text. in l. 7. addictos, in fine. & ibi Gloss. C. de episc. aud. quod scripsi etiam supra quest. 12. nume. 142. in fine, & in eis locum habeant fatalia, vt scripsi supra quest. 15. num. 5. certum est, quod potest tacite renuntiare appellationi in causis criminalibus, quod clare scripsit Franch. in loco infra proxime citato.

Quicquid in contrarium scripserit inaduerte-
ter Lancel. a nobis relatus supra sub num. 91.

Confirmatur hæc restrictio, quia procurator appellationi non potest renuntiare expresse, & tamen potest renuntiare tacite, vt dixi supra nu. 85. & 71.

SVBLIMITA III. vt non procedat in causis matrimonialibus, vel in causa status, quia in istis non valet pactum, siue renuntiatio: intellige expresse, quia tacite potest renuntiare, *Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique, in fine, n. 23. de appell.*

SVBLIMITA IV. vt non procedat quoad præiudicium tertij, quia licet appellans possit libere, & quandoque renuntiare appellationi, etiam inuito appellato, & quocunq; alio; tamen illa renuntiatio tenet, & operatur quoad commodum, quod appellans potuisset consequi ex illa appellatione, sed non quoad commodum & utile, quod ex illa potest consequi eius aduersarius, quia non potest appellans, renuntians appellationi, præiudicare iuri, quod eius aduersarius acquisiuit, mediante illa appellatione, *Bar. in l. 28. si quis libellos, n. 1. C. de appell. & consulte. quem referunt, & sequuntur Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique, q. 8. sub n. 12. & Card. Alex. sub nu. 7. fallen. 7. de appell. & quod appellans non possit renuntiare appellationi in præiudicium aduersarij, scribit Papien. in præc. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. occasione cuiusdam, in fine, sub num. 4. fol. 408. & quod in hoc differat causa principalis a causa appellationis, quod in causa principali, oblato libello, potest actor renuntiare liti, inuito reo, sed, interposita appellatione, non licet, parte inuita, appellationi renuntiare, scribit idem Papien. vbi supra, in gl. coram vobis, sub nu. 8. fol. 404. & quod Legistæ teneant, quod appellans possit renuntiare ad sui commodum, sed non ad incommodum appellati, scribit Ant. de But. in d. §. ille denique, sub nu. 2. & hæc sublimitatio tenetur communiter * ab omnibus, vt testatur Felyn. in c. 12. ex parte, il secundo nu. 5. de rescript. nemo enim potest mutare consilium suum in alterius iniuriam, l. 76. nemo potest, ff. de reg. iur. & cap. 33. mutare consilium, eodem in 6.*

Ratio est aperta, quia appellatio efficitur communis, vt retuli, & sequutus sum supra q. 14. num. 47. vers. extende, ideoque appellatus potest exercere illam appellationem, sicut appellans, & petere sententiã in melius reformari in sui fauorem, l. 37. amplioem. & ibi Bar. Bal. & Salyc. C. de appell. & consult. & quod iudex appellationis possit reformare sententiã etiam in fauorem eius, qui non appellauit, scribit Rol. a Vall. conf. 41. primo quidem, sub num. 42. lib. 1. Sed in re communi non potest vnus solus disponere, nisi respectu suæ partis, ergo appellans non potest renuntiare, nisi quoad suum commodum.

Et quod appellans non possit renuntiare appellationi in præiudicium eius, qui ei adhæsit pro suo interesse, & sic in præiudicium tertij pro suo interesse prosequentis, & aliorum adherentium, scribit Franch. in c. 72. vna sententia, n. 4. de appell.

Et quod non possit renuntiare suæ appellationi, vel quid simile tacere in præiudicium litis consortis, qui non appellauit, scribit Aretin. in l. 4. ab executore, §. alio condemnato, not. vlt. nume. 6. ff. de appellat. & relat.

Et quod, si vnus ex pluribus condemnatis appellauit, & alijs scientibus, & tacentibus, elapsis decem diebus, componit se cum ei' aduersario, talis compositio

lucio tanquam personalis non nocet aliis post ius
 questum per illam appellationem, & ideo possunt
 prosequi appellationem, scribunt *Spec. tit. de appel.*
§. 1. quis possit, num. 12. versic. sed quid si ille, lib. 2. fol. 184.
 & ibi Addition. in littera D. in verbo, si iudex. *Franch. in*
d. cap. 72. vna sententia, num. 3. versic. sed queritur primo, de
appellat. & quod etiam tertius possit pro interesse suo
 prosequi appellationem interpositam per reum
 principalem, aliter pro se non appellando; imo et-
 iam si reus principalis transigeret cum actore, po-
 test nihilominus iste tertius prosequi quoad ius su-
 um, scribit *Abb. in cap. 17. cum super. nume. 27. versic.*
quero nunquid tertius, de sent. & re iud. & quod tertius
 possit prosequi appellationem, licet condemnatus
 se concordauerit cum actore, scribit *Achil. Person.*
tract. de adpisc. poss. nume. 339. versic. qua conclusio. tom. 3.
par. 2. fol. 269.

97 Aduerte, quod *Abb. Franch. & alij in d. §. ille deni-*
que, vt declararent hanc sublimitationem excogi-
 tarunt varias distinctiones, & intelligentias inter
 appellationem a diffinitiuam, & appellationem ab
 interlocutoriam; & inter renuntiationem, quæ fit, re
 integra, & renuntiationem, quæ fit, re non integra;
 quas distinctiones, quia post adhibitam circa illas
 maturam examinationem reperii, quod habent in
 se aliquam terminorum æquiuocationem, & lon-
 gam difficultatem, omittam, & alio, vt spero; cla-
 riori ordine explicabo, prosequendo tamen omnia
 membra eorum distinctionum, & singulas fallen-
 tias, & casus.

Declaro primò igitur, qui sint hi casus, in quibus
 venit interesse appellati, seu alterius, & ideo nõ po-
 test appellans renuntiare appellationi in præiudi-
 cium iuris, quod appellatus, vel alius acquisiuit ex
 appellatione ipsius appellantis.

98 Primus casus est, quando victus appellata senten-
 tia, contra se lata in negotio principali, & deinde,
 lapsis decem diebus, sedato animo, & melius cogi-
 tans, deliberat renuntiare appellationi eo, quia in
 sententia fuit ommissa condemnatio expensarum, a
 qua ommissa condemnatione expensarum potuisset
 victor appellare, nisi iam appellasset victus: & in hoc
 casu concludo, quod appellans non potest renun-
 tiare appellationi in præiudicium appellati; quare
 appellatus poterit, non obstante dicta renuntiatio-
 ne, prosequi appellationem quoad expensas, ac si i-
 psem appellasset, vt ex *Spec. Abb. Felyn. & alijs retuli, &*
sequutus sum infra limit. 21. extens. 2. n. 7. & ratio est eui-
 dens, quia lex eo ipso, quod appellauit victus, pro-
 hibet victorem, ne possit appellare, quia sufficit ap-
 pellatione vnitis pro vtroque, ne ex superfluis appel-
 lationibus fiat iniuria iudici a quo, vt ex *Spec. Rot. & alijs*
retuli, & sequutus sum d. limit. 21. n. 1. Quare, si lapsa de-
 cendio posset appellans renuntiare appellationi, ita
 vt appellatus propter illam renuntiationem non
 posset prosequi appellationem quoad ommissam cõ-
 demnationem expensarum, appellatus remaneret
 deceptus, vt ex *Ioan. Andr. Ant. de But. & Felyn. retuli, &*
sequutus sum d. limit. 21. n. 3. vers. ratio melior.

De materia huius primi casus late scripsi *d. limit.*
21. videas ibi.

99 Secundus casus est, quando vnus ex litigatori-
 bus appellat simpliciter a sententia, eaque senten-
 tia in aliqua parte est contra appellantem, & in ali-
 qua parte est contra appellatum: & isto etiam casu
 concludo, quod appellans non potest in præiudi-

cium appellati renuntiare appellationi, quam inter-
 posuit, etiam si renuntiet re integra, videlicet, ante-
 quam ipse appellans inchoauerit protequi appella-
 tionem; quare appellatus poterit appellationem pro-
 sequi quoquomodo sententia ipsam leserit; siue quia
 sententia non condemnauerit appellantem ad in-
 tegram quantitatem, seu ad totum illud, quod ap-
 pellatus petierat, siue e contra; quia sententia nõ
 absoluert appellatum in omnibus, per ea, quæ scri-
 bit *Bar. in l. 28. si quis libellos, sub nu. 2. C. de appell. & co-*
sult. quem referunt, & sequuntur Card. Alex. in c. 7
interposita, §. ille denique, sub n. 7. fol. 7. de appell. & Felyn.
in c. 12. ex parte, il secundo n. 5. de rescript. dñ scribit, quod
 ille, contra quem est interposita appellatio, potest
 ea appellatione viu, vt rescindatur sententia, si in ali-
 quo eum læsit, & *Papient. in pract. in form. appell. a sent.*
diffin. in gl. xorum vobis, sub num. 8. fol. 404. dicens, quod
 is, qui obtinuit potest prosequi appellationem, cui
 renuntiauerit ille, qui eam interposuit, dummodo
 appellatum sit simpliciter, non distinctis, neque de-
 terminatis capitulis.

Comprobatur iste casus, quia in simili dicimus,
 quod is, cui est concessa dilatio, non potest illi re-
 nuntiare in præiudicium alterius partis, quæ pro-
 pterea poterit vti eadem dilatione, non obstante,
 quod pars illi renuntiauerit, testibus *Spec. Bal. & Dec.*
quos retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 3. nume. 217. et-
 iam si res esset integra secundum *Bal. quem citauit*
eod. c. 3. nu. 218.

Contra istum casum; quod enim appellans a sen-
 tentia, quæ nocet appellato aliter, quam propter o-
 missam condemnationem expensarum, possit re-
 nuntiare appellationi in præiudicium appellati ita,
 quod non possit appellatus prosequi appellationem,
 quoad illam partem, in qua sententia est sibi noti-
 ua; tenet *Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de app. §. in qui-*
bus, n. 24. in verbo, in fine, in fine additionis lib. 2. fol. 168. di-
 cens, quod in casu, quem ponit *Spec. cod. tit. de appell.*
§. 1. n. 13. vers. sed pone, fol. 184. præiudicat renuntiatio;
 quia poterat appellare ab illa parte, in qua succu-
 buerat unde, inquit, sibi imputet, si non appellauit,
 & casus, quem ponit *Spec.* est iste, (ego peto ab aduersa-
 rio centum; iudex condemnat eum in quinquaginta, & ab-
 soluit in alijs quinquaginta; ille appellat, & non ego, quiritur,
 quid iuris) dic, inquit *Spec.* quod, si ex eadem causa
 petij centum, poterò coram iudice appellationis
 petere integre centum, & ex *Ioan. Andr. referunt;*
 & videntur sequuti *Ant. de But. in d. §. ille denique,*
sub num. 4. & Abb. num. 4. in fine, & nume. 5. & 6. & hoc
 idem sentit idem *Io. Andr. in addit. ad Specul. nume. 13.*
vers. sed pone, in verbo ampliore, dicens, quod in rela-
 to casu ex *Spec.* ego possum coram iudice appella-
 tionis petere integre centum, si appellans protequi-
 tur; & sic, vt vides, *Io. Andr.* sentit, quod renuntia-
 tio præiudicet appellato, quia admittit, vt is tunc
 solum possit petere integre centum, quando appel-
 lans prosequitur appellationem: ergo, si appellans
 non prosequitur, appellatus non potest.

Pro resolutione huius secundi casus sunt adhi-
 bendæ duæ inspectiones.

Prima inspectio est, quando sententia continet
 vnicum negotium, seu vnum capitulum, aut plura
 capitula connexa, & appellans vult renuntiare, &
 certiorare appellatum de renuntiatione ante lapsos
 decem dies ad appellandum, ita quod appellatus
 est in tempore ad appellandum: & in hac inspectio-

ne concludo, quod appellans potest renuntiare, inuito appellato, & in eius praedictum; & ratio est, quia appellatus est in tempore ad appellandum, & sic potest reparari praedictum, & cessat deceptio legis, quam consideravi in praecedenti casu, ut, concordando opiniones, scribunt Franch. & Card. Alex. *infra citati*.

Secus est, si velit renuntiare post lapsos decem dies, quia tunc non potest renuntiare in praedictum appellati; & ita distinguendo consideravi Invol. quae, concordando controuersiam opinionum in isto secundo casu referunt, & sequuntur Franch. *in d. §. ille deniq.*, q. 8. sub n. 12. *versus finem*, & Card. Alex. *sub nu. 7. fallen. 7. in fine*; & in ista inspectione quando sententia continet vnicum capitulum, seu plura connexa, & appellans vult renuntiare post lapsos decem dies procedit comprobatio, in qua *infra limit. 21. nu. 6.* ex Bal. Franch. Dec. & Ruginel. retuli, & sequutus sum, quod appellatus non potest appellare, quia haec secunda appellatio esset superflua, loquendo in casu, quem ex Spec. retuli *n. preced.*

Ratio in ista inspectione est illa, quam retuli, & sequutus sum supra in primo casu; videlicet quia appellatus remaneret deceptus sub prohibitione legis; nam, quod in connexis appellatio vnius deuoluat totum negotium, retuli, & sequutus sum *d. lim. 21. vers. contra hanc, nu. 25.* & quod ideo efficiatur communis, retuli, & sequutus sum supra *q. 14. n. 47. vers. extende, & d. limit. 21. sub nu. 30. vers. casus primus*; & facit, quod dixi supra *limit. 1. n. 50.* & quod appellans non possit limitate appellare, patet ex his, quae dixi *d. lim. 21. sub n. 25.*

100 Secunda inspectio est; quando sententia continet plura capitula separata, & appellans appellauit simpliciter, & vult renuntiare appellationi, & consideramus praedictum contentorum in dicta sententia; & in hac inspectione latet maior difficultas, quia tot capita, tot sententiae, & ideo vtraque pars potest appellare a noxiis contentis in dicta sententia, & consequenter, qui non appellat sibi imputet: tamen concludo prorsus idem, quod in praecedenti inspectione quia illa simplex appellatio refertur ad omnia capitula quantumuis separata, ideoque deuoluit totum negotium, *ut retuli, & sequutus sum infra limit. 21. num. 12. extens. 5.* & consequenter appellatus superflue interponeret secundam appellationem, quia iam prima appellatio partis aduertit deuoluit totum negotium.

Secus est si appellans appellauerit in parte, & partibus, quia tunc potest renuntiare, & renuntiando, appellatus non potest prosequi appellationem, nisi in ea parte, & partibus, seu capitalis, a quibus fuit appellatum, & non in aliis a quibus non fuit appellatum, *Papient. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub num. 8. fol. 40. 4. in fine*, & in eis ratione expensarum, *ut dixi supra num. 98.* sed non quod ad alia, quia illa appellatio non deuoluit, nisi in fauorem appellantis, & propterea appellans potest renuntiare illi appellationi, inuito appellato, *Franch. in d. cap. 70. interposita, §. ille deniq.*, q. 8. nu. 13. *vers. omnia tamen, de appell.*

Ratio est euidentis, quia isto casu poterat etiam appellatus appellare a capitalis noxiis; quare si non appellauit, sententia quoad illa capitula transiit in rem iudicatam, *ut retuli, & sequutus sum infra limit. 21. n. 19. vers. sublimita tertio.*

Tertius casus est, quando res non est integra, & 101 ideo appellatio est facta communis appellanti, & appellato, quia tunc appellans non potest renuntiare appellationi in praedictum appellati, *Abb. in cap. 70. interposita, §. ille deniq.*, not. 1. num. 2. *de appellat.* & quod, re non integra, appellans non possit renuntiare appellationi suae a diffinitiva, inuito appellato, scribit ibidem Franch. *quest. 9. nu. 14.* & comprobatur, quia si non potest renuntiare, re integra, tanto minus potest, re non integra.

Confirmatur iste casus, quia in simili dicimus, quod, concessa dilatione vni parti, non potest illa pars renuntiare dilationi in praedictum alterius partis, si res non est integra, *testibus Bart. Salyc. & Aret. quos retuli, & sequutus sum lib. preced. 3. n. 219.*

Iste casus mihi non placet ex pluribus.

Primo, quia Doctores videntur communiter declarare, rem dici non integram, quando appellans inchoauit vti appellatione, & tamen nos vidimus, quod in primo casu posito supra *n. 98.* appellans non inchoauit vti appellatione, & nihilominus non potest renuntiare appellationi, & sic iste tertius casus non est casus, quia etiam re integra non potest appellans renuntiare, *teste eodem Franch. d. §. ille deniq.*, q. 9. n. 14. aut iste terminus (re non integra) non est idoneus terminus in hac materia.

Secundo, quia quando res non est integra, adhuc videndum est, an appellatus receperit appellationem, quia licet res non sit integra, tamen, si appellatus impugnauit appellationem, potest appellans renuntiare appellationi, inuito appellato, *ut retuli, & sequutus sum infra n. 108. vers. secundus casus*, & sic iste terminus, seu casus vndiq; claudicat.

Tertio, quia ratio, quare appellans possit, vel non possit renuntiare appellationi, inuito appellato, est illa; quia appellatus non habet, vel habet interesse; quia, si appellatus non pretendat interesse, appellans sine dubio potest renuntiare appellationi, inuito appellato, siue res sit integra, siue non, quia exceptio, tua non interest, repellit appellatum, *Franch. in d. §. ille deniq.*, q. 9. sub nu. 15. *vers. aliquando & tertio, & Card. Alex. versus finem, sub n. 7. fallen. 10.* dicens, quod vbicunq; dictum est, appellantem non posse renuntiare appellationi, inuito appellato, procedit, si appellati interest, ut non renuntietur, alias, inquit, si appellati non interest, poterit semper renuntiare: vnde ego colligo, quod illa ratio, seu potius regula & consideratio, an res sit, vel non sit integra, est a posteriori, collecta ab ista praecedenti, & ideo est fallax & non adaequata.

102 Quartus casus, seu tertius, confutatur iam isto adducto, *n. preced.* est, quando iudex a quo detulit appellationi ab interlocutoria; & isto casu non potest appellans renuntiare appellationi, inuito appellato, in praedictum iudicis appellationis, ad quem translata est tota iurisdictio quoad illam causam: vnde licet appellans renuntiet appellationi, tamen iudex a quo non recuperat iurisditionem, *Bar. in l. 28. si quis libellos, n. 3. C. de appell. & consult. Abb. in c. 70. interposita, §. ille deniq.*, sub num. 4. *vers. primo casu*, & Card. Alex. *versus finem, sub n. 7. fallen. 10. de appell.* & non dissentit ibidem Franch. *nu. 17. vers. aliquando & sexto.*

Confirmatur iste casus, quia quando iudex a quo detulit, tunc licet iudex ad quem pronuntiet male appellatum, & bene iudicatum, tamen causa non redit ad iudicem a quo, nisi iudex ad quem reuertat causam

causam ad eum, & in potestate ipsius est remittere, vel non remittere, postquam iudex a quo per delationem appellationis abdicavit a se totam illam causam, *vt scripsi infra limit. 47. memb. 3. num. 34.*

Contra hunc casum; quod enim appellans possit renuntiare, & eius consensus solus sufficiat, dummodo non interfit appellati, scribit Card. Alex. *in c. 60. cum cessante, sub n. 40. fallen. 6. de appell.*

Non recedas a casu; nam, præsupposito etiam, quod appellati non interfit, *vt loquitur Card. Alex.* tamen deest iurisdicção, & adest interesse iudicis, ad quem deuoluta est causa.

Extende eundem casum, vt procedat etiam si accedat consensus appellantis, & appellati, quia nihilominus non potest rediri ad iudicem a quo.

Contra istam extensionem tenent Doct. & communis opin. quos retuli & sequutus sum *infra limit. 47. memb. 1. sub nu. 43. vers. contra hanc extensionem.*

104 Quintus casus est, quando appellatio est interposita in causa beneficiati, vel alia maiori causa; quia licet appellans renuntiet appellationi, tamen renuntiatio facta, inuito appellato, non operatur, vt causa tractetur coram iudice a quo, seu in partibus, quia statim atq; appellatio est interposita, causa est deuoluta ad Papam, & sic renuntiatio appellationis non præiudicat Curia Papæ, *Franch. in c. 70. interposita, §. ille deniq; q. vlt. n. 18. de appell.*

Sed aduerte, quia non sufficit, appellationem esse interpositam, sed requiritur etiam, quod appellatio sit præsentata Papæ, & tunc partes non possunt ulterius recedere, *Gl. in c. 10. quamuis, in verbo partibus, de elect. in 6. & satis probatur ex ipso c. quamuis, in fine principij; rursus Gl. ibidem in verbo presentata, & bene faciunt, quæ scripsi infra limit. 47. memb. 3. n. 23. & seq.* Alias, si appellatio non sit præsentata Papæ, potest appellans renuntiare appellationi, etiam inuito appellato, dummodo ei satisfaciatur de suo interesse, *Gl. in d. verbo partibus, quæ refert, & sequitur Card. Alex. in d. §. ille deniq; sub n. 7. fallen. 2. in fine.*

105 Sextus casus est, quando appellationis causa est iam delegata, quia tunc non potest appellans renuntiare appellationi, inuito appellato in præiudicium iudicis appellationis, *Card. Alex. in d. §. ille deniq; sub n. 7. fallen. 3. in fine, & colligitur a contrariis sensu ex d. §. ille denique.*

Præcipue procedit iste casus, quando emanasset citatio coram iudice appellationis, *Card. Alex. sub d. n. 7. fallen. 5.*

Confirmatur iste casus, quia vbi iudex ad quem receperit appellationem, cui detulerit iudex a quo, non potest ad ipsum iudicem a quo amplius rediri etiam de vtriusque partis consensu; *Arch. in cap. 5. de appellationibus, sub num. 5. ibi, sed videtur contra, de appellat. in 6.*

106 Septimus casus est, quando appellatus recepisset appellationem, quia tunc non potest ab ea recedi, nisi de consensu partium, & sic sola renuntiatio appellantis non valet, *Card. Alex. in d. cap. 70. interposita, §. ille denique, sub nu. 7. fallen. 4. & Franch. q. 7. sub nu. 11. vbi sic saluat dictum Bartoli, & q. 5. sub n. 15. vers. aliquando & quinto, de appell.*

107 Declara secundo qui sint casus, in quibus non venit interesse appellati, & propterea appellans potest renuntiare appellationi, inuito etiam appellato.

Primus casus est, quando appellatio nondum est præsentata superiori, vel nondum est oblatas libel-

lus, vel licet sit præsentata, & admissa appellatio per iudicem appellationis, & oblatas libellus, tamen quia poterit appellans retrahere quandoctunq; ante citationem aduersarij, cum ante citationem rescriptum præsentatum non sit commune, & potest retrahi, & lacerari; consequenter isto casu potest appellans renuntiare appellationi, *Franch. in c. 70. interposita, §. ille deniq; q. 7. n. 10. & 11. de appell. & in isto casu potest procedere, quod scribunt Abb. eod. §. ille denique, sub n. 4. vers. si vero non fuit delatum, & idem Franch. q. 9. n. 14. in fine, dum aiunt, quod si res est integra, appellans potest renuntiare, etiam inuito appellato.*

Secundus casus est, quando appellatus impugnavit appellationem; & isto casu appellans potest renuntiare appellationi, inuito appellato, tum quia appellatus non potest se iuare ex eo, quod impugnavit, *Abb. in c. 70. interposita, §. ille deniq; sub n. 4. vers. si vero res non est integra. Franch. q. 9. n. 15. ibi, aliquando & secundo, & Car. Alex. versus sinem sub nu. 7. fallen. 10. de appellat. & quod quis non possit se tueri ex actu, quem impugnavit, latius scripsi lib. preced. c. 11. nume. 470. & seqq. tum quia appellatus non habet interesse in ista renuntiatione; nam impugnando appellationem, vult tollere appellationem, sed per renuntiationem tollitur: ergo consequitur, quod vult, & sic non potest contradicere, siue res sit integra, siue non integra, *Franch. vbi supra.**

Tertius casus est in appellatione ab interlocutoria; & in isto potest appellans sine dubio renuntiare appellationi, inuito etiam appellato, *secundum Franch. in d. §. ille denique, sub n. 11.*

Ratio est multiplex. Prima, quia si appellans renuntiat appellationi ab interlocutoria, appellatus nullum potest prætereendere interesse, cum causa veniat remittenda ad iudicem a quo, quam rationem adducit etiam *Abb. in d. §. ille deniq; sub nu. 4. ibi, sed in appellatione ab interlocutoria, nam appellatus ab interlocutoria instat pronuntiar bene sententiarum, & male appellatum, quo casu remittenda est causa ad iudicem a quo, & sic nullum habet interesse ex renuntiatione appellationis.* Secunda ratio est, quia appellans potest non prosequi, seu non iustificare appellationem; & sic venit remittendus ad iudicem a quo: ergo potest expresse renuntiare appellationi, etiam inuito appellato, quoad hoc, vt iudex a quo habeat cognoscere de causa principali. Tertia ratio est, quia quod causa principalis veniat tractanda coram iudice ad quem, si apparebit fuisse bene appellatum, iuxta ea, quæ scripsi *infra limit. 47. memb. 3. n. 1.* est in fauorem ipsius appellantis, quia dicto casu iudex a quo foret sibi suspectus, quam suspicionem non potest allegare appellatus: ergo appellans debet posse renuntiare huic suo fautori, quas omnes rationes adducit etiam *Franch. sub citato n. 11.*

Extende hunc casum, vt procedat etiam si res non sit integra, quia militabit rationes adductæ, *Franch. in d. §. ille deniq; n. 11. in vltimis verbis, & dummodo reficiantur expensæ, vt scribit ibidem q. 9. sub n. 15. licet corrupte in libro meo.*

Extende secundo, vt procedat etiam si appellatus receperit appellationem, & res non sit integra, quia adhuc appellans poterit renuntiare appellationi, vt, mutata sententia, firmat *Abb. in d. §. ille denique, sub nu. 4. ibi, si vero appellatus recepit.*

Contra hanc extensionem refert, & sequitur ibidem *Franch. q. 9. sub n. 15. ibi, aliquando & quarto, in fine.*

quia, vt inquit, ex quo appellatio est approbata ab vtraque parte, causa est deuoluta ad iudicem appellationis.

111 Declara tertio, vt in quouis casu, in quo appellans posset renuntiare appellationi, etiā inuito appellato, siue res sit integra, siue non, & appellatus prosequendo appellationem, quouis modo eam protecutus esset, coactus fuerit facere aliquas expensas, debeat tunc appellans, renuntians appellationi, condemnari in dictis expensis, c. 70. interposita, §. ille deniq., in fine, & ibi Abb. Franch. & ceteri nu. 1. de appell.

Ratio huius declarationis est, quia ex pœnitentia præsūmitur, quod temere appellauerit, merito condemnatur in expensis, vt refert, & sequitur Dec. in d. §. ille denique, nu. 2.

113 Amplia primo hanc declarationem, vt etiā si appellatus non receperit appellationem, tamen appellans, renuntians appellationi, re etiā integra, debet condemnari in expensis, Addit. ad Felyn. in c. 12. ex parte, n. 2. nu. 5. de rescript. & quod renuntians appellationi etiā re integra sit condemnandus ad expensas, scribit Franch. vbi supra.

114 Amplia secundo, vt similiter teneatur ad expensas ille, qui cedit liti, Dec. d. c. 70. interposita, §. ille deniq., num. 4. de appell. & quod renuntians liti condemnatur in expensis, refert, & sequitur Afim. in prax. iudic. §. 32. c. 2. ampl. 2. fol. 196.

115 Amplia tertio, vt etiā renuntians petitorio teneatur ad expensas; non enim erroris correctio admittitur, nisi resectis expensis, Dec. in d. §. ille denique, num. 3. & quod transiens de petitorio ad possessorium, & tacite, vel expresse renuntians petitorio condemnandus sit in expensis, scribit & declarat Afim. in d. c. 2. ampl. 60. fol. 205.

116 Amplia quarto demum, vt omnis mutatio actionis, seu libelli post litem contestatam trahat secum condemnationem ad expensas, quia non licet actori post litem contestatam mutare actionem, seu libellum, nisi reficiat omnes expensas, quibus teum defatigauit, Bar. in l. 3. edita, num. 30. in fine, & n. 31. Bal. in prima reperit. num. 55. vers. de secunda, & in secunda repetitione in studio Patauino, n. 113. vers. secundo quero. Salyc. sub num. 13. ibi, respondeo quia. Alex. num. 21. vers. in gl. & num. 22. Ias. num. 37. vers. primam habes, & Dec. nu. 95. vers. in ea gl. C. de eden. Bal. conf. 3. per statutum, in fine, n. 5. lib. 2. dicens, non debere audiri, nisi resectis expensis liquidis, & satisfato de non liquidis, Afim. in prax. §. 32. c. 2. ampl. 14. & 15. & in foro Capitolino est dispositum per statuta Urbis lib. 1. c. 59.

117 Subamplia primo hanc ampliationem, vt habeat locum etiā in muliere, quia non excusatur ab istis expensis, Bar. in d. 3. edita, num. 33. in fine, ibi, mulierem. Ias. num. 39. & Dec. nu. 96. C. de eden. & Afim. d. §. 32. c. 2. ampl. 16.

118 Subamplia secundo, vt habeat locum etiā in causis summaris, quia non licet actori mutare actionem intentatam, nisi reficiat expensas, per ea quae ex Bart. Bal. Salyc. & Alex. retuli, & sequutus sum supra q. 11. sub n. 33. vers. ad adducta, vbi videas, & idem de iure dicendum est in executiuis, quia militat eadē rationes; esset enim contra naturalem rationem, vt actor posset temere litigare via summaria, hancque subampliationem censeo habere locū etiā in foro Capitolino; nam & si statutum lib. 1. c. 59. loquatur in causis ordinariis, in quibus fit contestatio litis, tamen habebit locū etiā in summaris, primo quia,

si excluderet causas summaras, inique foueret in eis temeritatem litigatoris: secundo quia eodē lib. 1. c. 81. dum disponit, vt condemnatio expensarū propter peremptam instantiam fiat in causis ordinariis, sicut in summaris, & executiuis, considerat etiam in eis liti contestationem.

Restringe primo eandem quartam ampliationem, vt non procedat, quando ex parte eius, qui mutauit iudicium, nulla potuit considerari temeritas, & habuit causam iustissimam litigandi, vt puta, quia agebatur de articulo valde implicito, Put. decis. 374. in causa Romana, lib. 3. fol. 757.

Restringe secundo, quando pendente iudicio, superuenit ius ex causa de preterito, quia tūc illud ius habet cōvalidare iudicium sine alia mutatione, vt retuli, & sequutus sum supra q. 5. sub n. 27. vers. secunda, & licet de iure teneretur ad expensas factas vsque ad superuenientiam illius iuris, si temere vsq, illuc litigasset, tamen de consuetudine non seruaretur.

Restringe tertio, vt non procedat in secunda instantia, quia in ea potest mutari causa, & probari non probatum, vt retuli, & sequutus sum supra q. 11. art. 4. dub. 8. n. 84. nullis tamen resectis expensis.

Limita primo nunc eandem declarationem positam supra num. 112. vt non procedat, quando appellans habuisset iustam causam appellandi, quia tunc iusta causa litigandi excusaret ab expensis, Franch. in c. 70. interposita, §. ille deniq., sub num. 1. limit. 1. & Dec. limit. 1. num. 5. de appell. & quod hęc limitatio magis procedat in reo appellante, quam in actore, qui nota de facili excusatur ab expensis, & quod etiā reus appellans non excusetur ab expensis propter iustam causam litigandi, vide Dec. vbi supra n. 6.

Limita secundo, vt non habeat locum in eo, qui renuntiat appellationi conditionaliter, dummodo grauamen reuocetur, vt puta, quia appellans diceret, iudicem esse bonum virum, & non grauasse ex proposito, & contentaretur, quod ipse iudicaret, dummodo grauamen reuocaretur, quia isto casu non condemnatur ad expensas, testibus Io. Andr. & Imol. quos refert, & sequutus Franch. in c. 70. interposita, §. ille deniq., lib. 2. sub n. 7. & post eum Dec. sub n. 7. de appell.

Limita tertio, vt declaratio habeat locum in expensis, quas appellatus fecit, prosequendo appellationem, vt puta, quia miserit procuratorem ad Curiam ad prosequendam appellationem, quia si appellans renuntiet appellationi, & petat se remitti ad iudicem, a quo appellauit, quod sibi licet, dummodo id petat ante presentationem appellationis superiori faciendam, seu verius ante commissionem super appellatione impetratam, debet condemnari ad expensas: secus si appellatus nullas expensas fecerit occasione appellationis, sed duntaxat occasione desertionis, quam appellanti licuit deserere, istiq, renuntiare tacite, & expresse, re integra, appellato etiā inuito, & contradicente, quia appellans non tenetur ad istas expensas, Rot. decis. 22. alias 425. sed pone, sub n. 1. ibi, sed supposito quod valeret, de re iud. in nou. Ant. de Bar. inc. 70. interposita, §. ille deniq., n. 5. ibi, sed est dubium, Franch. sub n. 1. limit. 3. Cay. Alex. n. 5. vers. nos. ex tex. ibi condemnandus, & Dec. n. 8. vers. tertio conclusio. de appellat.

SUBLIMITA V. vt renuntiatio appellationis non se extendat ad nullitatem, quia appellatio & nullitas sunt duo remedia separata, & ideo, vno eorū sublato, ue manet alterū, Franch. inc. 63. de re iud. q. 49. n. 109.

110. Et cap. 70. interposita §. ille denique, quæst. 4. num. 5. in fine; de appell. & quod sint duo remedia iuris ad inuicem separata, ideoque prohibitus appellare non censeatur prohibitus dicere de nullitate, scribunt Grauat. Vant. & Marchef. quos retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 2. sub n. 7. vers. 1.

116 Extende primo hanc sublimitationem, ut procedatur etiam in renuntiatione tacita per lapsum temporis ad prosequendum appellationem; quare si nullitas est expresse eumulata, & deducta in appellatione: puta; dico, sententiam nullam, & si qua est, appello, deserta postea appellatione, remanet nullitas. Bal. in l. 41. tate pactum §. qui prouocauit, il. 2. quæst. 13. sub numer. 12. ibi. sed si expresse, ff. de pact. fol. 141. & Franch. d. cap. 63. dilecto, quæst. 49. sub num. 114. & clarus & susius q. 58. num. 171. & seqq. de appell. & Luc. Pat. in præll. Cap. lib. 6. n. 41.

127 Intellige & declara istam extensionem, ut declarauit supra quæst. 15. n. 92. art. 3. sub illat. 3. & nu. 262. vers. declarabant.

128 Extende secundo, ut procedat quantumuis renuntiatum prius dicatur appellationi, & consequenter nullitati accessoria ad ipsam appellationem iuxta sequentem declarationem, quia nihilominus non censetur factum præiudicium, si nullitas postea principaliter deducatur, cum sint iura separata, & diuersa, Franch. in d. c. 63. dilecto, quæst. 49. sub num. 114.

129 Infero primo comprobando totam hanc sublimitationem, & extensiones, quod quamuis appellans renuntiauerit appellationi, aut appellatio sit deserta, & ideo non possit agi ad reuocationem attentatorum, tamen attentata adhuc sunt nulla, & appellans, qui succubuit in appellatione, poterit prosequi nullitatem attentatorum, agendo per viam nullitatis, ut retuli, & sequutus sum, & exemplificauit, quando sententia excommunicationis est lata post interpositam legitimam appellationem supra q. 15. n. 72. & 73. art. 3. ubi videas.

130 Infero secundo, quod renuntians appellationi non censetur renuntiare liti & iuri suo, seu causæ, quia renuntiatio est strictissima naturæ, & ideo in ea non veniunt nisi expressa, vide, que scripsi lib. præced. cap. 5. num. 163. licet Franch. de hac illatione remissive sine determinatione loquatur in d. §. ille denique, q. 3. num. 4.

131 Declara eandem sublimitationem, ut habeat locum quando nullitas stat principaliter, & in his terminis loquuntur Franch. Vant. & alij, citati in sublimitatione.

Secus est in nullitate, quæ stat adhærenter, & accessorie inclusa in appellatione, quia renuntians appellationi dicitur renuntiare in consequentiam nullitati, inclusa in ipsa appellatione, cum in omni appellatione tacite sit inclusa causa nullitatis, seu causa nullitatis sit articulus accessorius ad appellationem, & libellum ipsius, ideo, si renuntietur principali, censetur renuntiatum nullitati accessorie ipsius appellationis, ut referunt, & sequuntur Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique, q. 4. n. 5. & in c. 63. dilecto, q. 49. n. 114. de appell. & Rip. in l. 4. §. condemnatum, fallen. 3. sub n. 18. ff. de re iudic. fol. 36.

Et ideo, deserta causa appellationis, dicitur deserta etiam causa nullitatis, quæ tacite inhærebat appellationi, quia si deseritur expressum, ergo deseritur tacitum, ut ex Gul. de Cun. refert & seq. Bal. in l. 41.

cale pactum, §. qui prouocauit, il. 2. q. 13. sub n. 12. ff. de pact. fol. 141. Quare non possit iudex appellationis, qui fuit aditus via appellationis, cognoscere de nullitate sententiæ, cum nullitas sit accessorie ad appellationem; & ideo remedium est, ut appellans redeat ad iudicem ordinarium, a quo appellauit, qui potest cognoscere de nullitate suæ sententiæ secundum opin. quam refert & seq. Guid. Pap. tract. appell. q. 82. n. 54. tom. 5. fol. 59. & quod iudex ordinarius possit cognoscere de nullitate suæ sententiæ, scripsi late infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 2. & seqq. & n. 73. & seqq.

LIMITATIO III.

SUMMARI.

CONTUMAX versus non appellatur, hæc est limitatio, num. 1. & 2. — Et qui dicatur versus contumax, n. 3.

Extenditur I. hæc limitatio, ut habeat locum in singulis actibus, in quibus est contumax, n. 4.

Extenditur II. in eo, qui est contumax in citatione ad sententiam, nu. 5.

Extenditur III. etiam in sententiis, quæ non transeunt in rem iudicatam, nu. 6.

Extenditur IV. ut neque supplicet, n. 7.

Sublimitatur I. ut principalis possit appellare, quamuis eius procurator sit contumax versus, n. 8. & 9.

Sublimitatur II. quando lex fingit aliquem actum in odium contumacis, nu. 10.

Sublimitatur III. in minore, muliere, & rastico, n. 11.

Sublimitatur IV. de stylo Rota, & totius status ecclesiastici, n. 12. — Ampliatur, & declaratur, n. 13. & seqq.

Sublimitatur V. ut non procedat in contumace, qui compareret, iudice adhuc sedente pro tribunali, vel &c. numero 16.

Sublimitatur VI. ut contumax in non agendo possit appellare, num. 17.

Sublimitatur VII. ut contumax in non prosequendo appellationem possit appellare, n. 18.

Sublimitatur VIII. ut versus contumax possit appellare in his, quæ veniunt ex accidenti extra naturam iudicii, numero 19.

LIMITATIO III. in sententia lata contra verum contumacem, quia is non auditur appellans, Spec. tit. de appell. §. in quibus, num. 1. lib. 2. Rot. decis. 16. alias 364. cum iura, num. 1. de dol. & contum. in nou. Pap. in præll. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub n. 9. vers. queritur ultra, fol. 405. & Masuer. in addit. ad eum, in 1. addit. in verbo, in vero contumace, fol. 406. Franch. in c. 64. Nicolao, n. 18. vers. postremo queritur; de appell. Soc. in reg. 24. appell. in qualibet causa, fall. 6. Nicell. tract. de concord. gl. concord. 6. fall. 18. n. 51. fol. 193. Curt. Sen. tract. de iur. reur. propt. salum. §. quod si act. sub n. 12. & 13. to. 3. par. 2. f. 134. Dec. cons. 34. n. 1. & seqq. Rebuff. tract. de appell. art. 7. gl. 2. n. 7. & seqq. 10. 3. fol. 502. Capic. dec. 139. n. 2. Maran. in suo spec. par. 6. membr. 2. n. 19. & act. 2. print. in verbo, & quandoque appell. n. 14. & nu. 284. fol. 462. & 502. & dixi supra lib. 1. c. 97. sub n. 42. & quod de rigore iuris non appellet, scribit Rot. decis. 22. alias 137. appellatus, de appell. in non. & probatur ex textu ad literam in l. 11. propter audum, §. fin. autem reus, ibi. cum ei, qui contumaciter, &c. Cod. de iudic. & in l. 1. c. quorum appellat. non recip. & est dispositum in constitut. Marchie. lib. 6. capit. 2. & hæc est communis * limitatio, aqua sacra Congregatio Episcoporum die 13. Octobris 1600. facta prius relatione Papæ Clem. VIII. ac de eius mandato viue vocis oraculo detuper habito, non discessit, sed statuit per hæc verba formalia; a sententia etiam

diffinitiva contra verum contumacem prolatam appellatio non recipiatur, nec inhibitio, aut alia quacumque provisio, quamdiu appellans in huiusmodi vera contumacia persistit, concedatur.

Ratio huius limitationis est, quia contumax, qui non vult parere iudici, est rebellis, large sumpto vocabulo, ut sentiunt Baran extrauag. qui sint rebelles, in verbo, rebellando, sub num. 2. dicens, quod is, qui in causa criminali, vel civili est contumax, dicitur largo modo rebellis, & non incidit in illam constitutionem, & Dec. in cap. 11. sane, il 2. uot. 4. num. 20. & seqq. de offic. & potest. iudic. deleg. dicens, quod rebellis dicitur etiam is, qui non vult parere iudici, quia rebelles intelliguntur omnes, qui sunt in proterua, & notoria inobedientia, quia verbum rebellis, est vocabulum generale pro quolibet subdito contradicente dicto, vel facto superioris &c. & multa ad hoc propositum scripsi supra lib. 1. cap. 93. num. 1. Cum igitur sit rebellis, non debet posse appellare, quia beneficium appellationis conceditur ei, qui est oppressus a iudice, per ea, quae dixi d. lib. 1. cap. 97. sub num. 119. vers. finem, & lib. preced. cap. 2. numer. 285. & supra q. 3. sub num. 1. & non ei, qui est contumax aduersus iudicem, quia contra contumacem omnia iura clamant, ut retuli d. cap. 93. in fine principii, & sic clypeus appellationis debet protegere oppressum a iudice, & non eum, qui vult opprimere, & contemnere iurisdictionem iudicis.

Declara hanc limitationem, ut verus contumax dicatur is, qui fuit citatus personaliter, ut scribit Alex. in l. 11. properandum, §. si autem reus, num. 10. vers. extra glos. C. de iudic. & Maran in suo spec. par. 6. act. 2. principii in verbo, & quandoque appellatur, num. 285. fol. 502. vel fuit citatus domi, & citatio ad eius notitiam legitime puenit, Alex. & Maran. vbi supra, & vide supra lib. 1. capit. 97. sub numer. 101.

Requiritur tamen, quod fuerit peremptorie citatus, alias poterit appellare, quamuis sit verus contumax, Alex. in d. §. si autem reus, num. 12. vers. veritas conclusio, quem refert, & sequitur Maran. in d. verbo, & quandoque appellatur, n. 286. vers. finem, folio 502.

Dicitur etiam contumax verus ille, qui curat, ne citatio ad eum possit pervenire, ut scribit Alex. in d. l. properandum, §. si autem reus, num. 14. concl. 3. C. de iudic. & loquendo de tempore dato ad appellandum ei, qui est citatus personaliter, retuli & sequutus sum ex Maran. & Pirag. pro q. 12. n. 19.

Quae citationes habeant vim citationum personalium, & quae non, vide eadem q. 12. n. 15. & seqq.

EXTENDE I. hanc limitationem, ut habeat locum quoad omnes, & singulos actus, in quibus quis esset verus contumax, quia ab eo actu, seu actibus, in quibus est contumax, non potest appellare, sine sit contumax in sententia, siue in alio actu processus, quicquid in contrarium scripserint Maran. in suo spec. par. 6. act. secundo princip. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 284. & 286. fol. 502. Paul. de Castr. in auth. principales, §. quod si actor, num. 6. & Curt. Sen. nu. 13. inter tract. divers. tom. 3. par. 2. fol. 134. C. de iur. iur. prop. calu. vbi ait, quod verus contumax non auditur appellans, si fuit verus contumax ad sententiam, secus si ad alios actus processus.

EXTENDE II. ut habeat locum etiam in eo, qui est contumax in citatione ad sententiam, & in hac extensione conveniunt Paul. de Castr. Curt. Sen. & Maran. citati numero precedent. & ita contra Fulg.

& Raph. Cum firmat Alex. in l. 11. properandum, §. si autem reus, sub numero 18. conclusio. 8. Cod. de iudic.

Contra hanc extensionem, sequendo Raph. Cui & Fulg. tenuit Dec. in cons. 34. n. 2. versus finem, ubi non obstat si dicatur, & n. 3.

Non discedo ab extensione.

EXTENDE III. ut habeat locum etiam in sententijs, quae non transeunt in rem iudicatam, ut refert & sequitur Franch. in cap. 64. Nicolao, n. 20. vers. adde etiam quod verus, de appell.

EXTENDE IV. ut sicut prohibetur appellare, ita quoque prohibeatur supplicare, ut referunt, & sequuntur Alex. in l. 11. properandum, §. si autem reus, nu. 23. conclus. 22. in fine, C. de iudic. Dec. cons. 34. sub num. 1. & Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. sub num. 14. fol. 462. & dixi infra q. 19. rem. 3. num. 12. vbi videas totam materiam huius extensionis.

SUBLIMITA I. eandem limitationem, ut non habeat locum, quando procurator est verus contumax, quia tunc dominus poterit regulariter appellare, Rob. ff. tract. de appell. art. 7. glos. 2. num. 10. tom. 3. fol. 503. & latius explicant Bar. in l. 1. §. si aduersus, sub num. 2. vers. quero circa, ff. quand. appell. sit, Franch. in cap. 64. Nicolao, num. 18. & seqq. vers. postremo queritur, de appell. Fel. in cap. 1. num. 6. vers. si procurator, ut lit. non contest. Alex. in d. §. si autem reus, num. 24. conclus. 13. & Nicol. tract. de concord. glos. concord. 6. fallen 28. num. 51. & seqq. fol. 193. & q. ita teneant Bar. ant. de Burr. Abb. Capol. & communiter omnes, testatur & sequitur Addit. ad Fel. vbi supra, nisi dominus tuit sciens, & negligens, ut refert, & sequitur Guid. Pap. tract. de appell. q. 87. n. 56. fol. 59.

Ratio est, quia esse verus contumax, seu vera contumacia est delictum; sed hoc, quod procurator delinquit, nunquam praesumitur fuisse mandatum: merito dominus non prohibetur appellare, quia prohibitio appellationis datur pro poena contumaciae verae, ut scribunt Bar. Fel. & Nicell. in locis supra proxime citatis, quod etiam retuli & sequutus sum supra q. 12. num. 20. vers. subamplia, in fine, & quod procurator non possit facere incidere dominum in poenam delicti, quia nunquam censetur mandatum procuratori, ut delinquat, nisi ad hoc appareat mandatum speciale, retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 1. sub numer. 119. & cap. 3. sub num. 129. & adde infra limit. 4. membr. 3. nu. 8.

Declara istam sublimitationem infra quantum tempus dominus possit appellare ex his, quae in terminis scripsi supra quest. 12. n. 118. & seqq. ad illum.

SUBLIMITA II. ut non procedat, quando propter contumaciam lex, seu statutum fingit factum esse aliquem actum positivum a contumace in sui graue damnum, & praedudicium, ut puta, si fingat, ipsum contumacem esse confessum positiones, seu delictum; nam, cum isto casu potuisset lex, seu statutum fingere, quod censoretur negasse, sicque potuisset aduersarius deinde procedere ad examen testium, seu ad productionem scripturarum, & nihilominus fingat, ipsum esse confessum; satis est putatus, ideo non debet ulterius puniri etiam in hoc, ut non possit appellare a declaratoria, quia iudex pronuntiat ipsum haberi pro confessio, quia puniretur duplici poena, vide, quae scripsi lib. preced. cap. 7. q. 16. num. 545. Et quod verus contumax in non irritando de calumnia possit appellare, scribunt Bal. in l. 1. n. 1. C. quor. appel. non recip. Paul. de Castr. in auth. principales

pales, §. quod si actor, sub num. 6. Salyc. ante n. 33. vers. que-
ro an ab eiusmodi. C. de iur. prop. calum. Alex. in l. 11.
properandum, §. sin autem reus, n. 21. concl. 10. C. de iudic.
& Curt. Sen. tract. de iur. prop. calum. d. §. quod si actor.
n. 13. tom. 3. par. 2. fol. 134.

Contra hanc sublimitationem sentiunt Foller in
pract. crim. in verbo, & si consitebuntur, 4. part. 3. part. vers.
octavo operatur, nu. 35. fol. 324. & Flam. Cart. qui eum re-
fert, & sequitur tract. de execut. senten. capto bann. cap. 1. n.
58. 60. & seqq. dicens ex distinctione Nelli, quod
habitus pro confesso, si fuit vere contumax non ap-
pellat, non ex vi confessionis inductæ, sed ex natura
veræ contumaciæ; hancque esse communem * cõ-
clusionem refert, & sequitur ex Burfat. per eum
citato.

Non recedas a sublimitatione.

11 SVBLIMITA III. vt non procedat in minore,
muliere, neque in rustico, qui et si sint veri contu-
maces, tamen non repelluntur ab appellando, Frac.
in capit. 64. Nicolao, sub nu. 20. de appellat. Mars. sing. 377.
contumax. Vrsil. ad Afflic. decis. 344. fuit dubitatum, num.
5. & Rugin. tract. de appel. §. 2. c. 3. n. 226. fol. 88.

12 SVBLIMITA IV. vt non procedat de obser-
uantia Rotæ, quia secundum eam potest appellare
etiam verus contumax, dummodo appellet infra
decem dies a die latæ sententiæ, vt testatur Rot. decis.
16. alius 364. cum iura, in fine, de dol. & contum. in nou. quæ
refert, & sequitur Felyn. in cap. 1. sub num. 7. vers. vnum
etiam, vt lit. non contest. & ex Fely. refert & sequitur
Nicol. tract. de concord. gloss. concord. 6. fallen. 18. sub num.
58. ibi subiiciens, tom. 18. fol. 193. & de eadem obseruan-
tia Rotæ testatur, citata eadem decis. Fel. in cap. 15.
quoad consultationem, num. 28. de sent. & re iudic. & hæc
restrictio seu obseruantia Rotæ est fundata in equi-
tate canonica, secundum quam etiam verus contu-
mox potest appellare, Ferret. cons. 216. vertitur q. nu. 3.
& ita seruatur tam in Curia Romana, quam in toto
statu ecclesiastico, omni prorsus difficultate remota.

13 Amplia primo hanc sublimitationem, vt proce-
dat etiam in locis, in quibus seruantur constitutio-
nes Marchiæ, quia licet in eis lib. 6. cap. 2. disponatur,
vt verus contumax non possit appellare, & in capit.
38. eod. lib. 6. disponatur, vt potius obseruentur ipsæ
constitutiones, quam iura canonica; tamen vsus iu-
diciorum seruat firmam sublimitationem.

14 Amplia secundo, vt procedat siue fuerit contu-
mox apparenter tantum, siue etiam existenter, quia
potest appellare, quicquid, distinguendo, scribat
Felyn. in cap. 15. quoad consultationem, sub num. 24. vers.
secundus casus, de sent. & re iudic. dicens, contumacem
verum existenter non appellare; hancque amplia-
tionem ex obseruantia Rotæ tenet ibidem Felyn.
sub n. 28. concl. 8.

15 Declara restringendo eandem quartam subli-
mitationem, vt non procedat in casu, quo appella-
tus extraiudicialiter in causa beneficii iuxta for-
mam cap. 1. statuimus, de elect. in 6. & intimatus iuxta
formam clemen. 3. causam, eod. tit. prosequitur appel-
lationem in contumaciam appellantis, & fauorabi-
lem reportat sententiam, quia isto casu is, qui appel-
lauit, si velit appellare non auditur, nisi per viam re-
stitutionis in integrum, qua via vt possit audiri de-
bet docere de iusta causa &c. Rot. dec. 53. alias 384. fuit
dubitatum, de appell. in nou. quæ decisio licet loquatur
in eo, qui prius appellauerat extraiudicialiter, & in
causa beneficii, vt dixi, tamen multæ eius ratio-

nes concludunt etiam in appellatione iudiciali, &
in prophanis.

Neque obstat, quod, si venisset ipse appellans, &
prosecutus fuisset in veram contumaciam appella-
ti, & sententiam obtinisset, nihilominus appella-
tus potuisset appellare, Rot. dec. 22. alias 137. appellatus
in causa beneficii, de appell. in nou.

Quia respondeo, maiorem esse contumaciam a-
ctoris, quam rei, Rot. d. dec. 53.

SVBLIMITA V. vt non procedat, quando vere re
contumax comparet, iudice adhuc sedente pro tri-
bunali, seu in continenti atque recessit a tribunali,
quia appellans audiretur, vt refert, & sequi videtur
Alex. in l. 11. properandum, §. sin autem reus, nu. 23. concl.
12. C. de iudic.

SVBLIMITA VI. vt verus contumax in non ve-
niendo nõ possit appellare, secus si sit verus cõtumax
in non agendo, quia is potest appellare, vt in iudi-
cio iactationum, & diffamationum referunt, & se-
quuntur Franch. in cap. 64. Nicolao, in fine, n. 23. de ap-
pell. & Alex. in l. 11. properandum, §. sin autem reus, sub nu.
21. concl. 10. C. de iudic.

SVBLIMITA VII. vt non procedat in eo, qui
appellauit, & fuit contumax in non prosequendo
appellationem, quæ propterea est deserta, & ideo
non auditur amplius, quia, si iste compareat coram
eodem iudice a quo, & sic purget suam contuma-
ciam, & deinde grauetur ab eodem iudice, poterit
ex nouo grauamine iterum appellare, nec potest
excludi vigore primæ contumaciæ, & appellationis
desertæ, quali de cætero non debuerit audiri appel-
lans, nam istud procedit, nisi contumax purgauerit
illam contumaciam, comparando coram iudice a
quo, Franch. in capit. 39. directa, sub numer. 1. &
sub numer. 4. de appell. Quare illa comparitio, & pur-
gatio contumaciæ operatur, vt possit appellare ab
alijs nouis grauaminibus, cum alias, non purgata il-
la prima contumacia, non esset audiendus appel-
lans etiam ex nouo grauamine, quia diceretur ad-
huc contumax, qui non auditur appellans, Franch.
sub d. num. 4.

SVBLIMITA VIII. vt non procedat in his, 19
quæ veniunt ex accidenti extra proprium finem, &
intrinsicam naturam iudicij, vt puta in multa, quæ
non potest imponi, nisi ratione veræ contumaciæ,
quia in istis etiam verus contumax potest appella-
re, Franch. in cap. 64. Nicolao, num. 21. vers. adde in mate-
ria veri contumacis, de appell. vbi declarat, condemna-
tionem, & absolutionem in negotio principali ve-
nire ex intrinseca natura iudicij, & in his verum
contumacem non posse appellare.

Infero ex hac sublimitatione, quod condemna-
tus ad expensas propter veram contumaciam po-
test appellare, Alex. in l. 11. properandum, §. sin autem
reus, n. 22. concl. 11. C. de iudic.

De contumace in non exhibendo, quod possit
appellare, vide text. & ibi Doct. in l. ult. creditor, §. aus-
sus a iudice, ff. de appel. & relat.

Declara restringendo has sublimitationes, & in-
herendo limitationi, vt cõtumax in causis crimina-
bus, siue sit verus, siue sit fictus nõ audiatur appellans,
nisi se cõstituat in carcerib. vide infra limit. 48. nu. 28.

Reliqua de materia huius limitationis, loquedo de
cõtumace bannito, late scripsi sup. q. 5. n. 86. vsq; ad n. 92.

De contumace non audiendo, nisi relectis expen-
sis, vide infra limit. 21. n. 67.

De contumace restituto aduersus lapsum instantie non audiendo, nisi relictis expensis, vide supra q. 15. art. 10. n. 306.

De expensis reficiendis in multis casibus vide limit. præced. n. 113. & seqq.

In materia huius limitationis, vide que scribit Graeu, cons. 10. lib. 1.

LIMITATIO IV.

SUMMARI.

NOTORIVM non recipit appellationem, n. 1.

¶ Infertur primo, confesso, & conuicto denegari appellationem, n. 3. & seqq.

Extenditur I. in quinque criminibus exceptis n. 6.

Extenditur II. in omnibus delictis, n. 7. Subextenditur multipliciter, n. 10. & seqq.

Extenditur III. in causis civilibus, n. 9. Subextenditur multipliciter, n. 10. & seqq.

Extenditur IV. in delictis attentatis, n. 13.

Extenditur V. in confesso post litem contestatam, nu. 14.

Restringitur I. quando in appellatione exprimitur rationabilis causa n. 15. Contrarium, n. 16.

Restringitur II. ut non procedat in confesso metu tormentorū, n. 17. — Extenditur, & declaratur, nu. 18. & sequentibus.

Restringitur III. in probationibus dubiis, n. 23. — Extenditur, n. 24. & 25.

Restringitur IV. ut iudex a quo debeat supersedere si iudex ad quem coeperit cognoscere, & inhibuerit, n. 26.

Restringitur V. ut si iudex a quo detulerit appellationi, non possit exsequi, n. 27.

Restringitur VI. in Regno Francia, n. 28. Declarantur omnia renuissive, n. 29.

¶ Infertur secundo, confesso regulariter denegari appellationem, nu. 30.

Extenditur I. de iure canonico, n. 31.

Extenditur II. de iure civili, n. 32.

Extenditur III. in criminibus grauissimis, nu. 33.

Extenditur IV. in qualibet causa criminali, n. 34.

Extenditur V. in causa civili, n. 35.

Extenditur VI. si confessus acquiescat sententia, num. 36. & seqq.

Extenditur VII. in confesso post litem contestatam, num. 39.

Extenditur VIII. in confessione defuncti de usuris, nu. 40. — Declaratur, n. 41. & 42.

Extenditur IX. in constitutionibus Marchia, n. 43.

Extenditur X. in constitutionibus apostolicis, n. 44.

Restringitur I. in confesso metu tormentorum, nu. 45.

Restringitur II. quando in appellatione exprimitur causa probabilis, num. 47. — Declaratur, & extenditur, nu. 48. & seqq.

Restringitur III. ut quamuis confesso denegetur appellatio, tamen appellatio tenet, nu. 55.

Restringitur IV. in confesso post sententiam, num. 59.

Restringitur V. in fide confesso, n. 60. & seqq.

Restringitur VI. in confessione procuratoris, n. 67. — Extenditur multipliciter, n. 68. & seqq.

¶ Infertur tertio, conuicto testibus denegari appellationem, n. 72. Contrarium, n. 73.

Extenditur I. contraria opinio in notorio per samam, numero 74.

Extenditur II. etiamsi testes sint publicati, & conclusum in causa, n. 75.

Restringitur in multis delictis, num. 76. & seqq. Subrestringitur, nu. 84.

¶ Infertur quarto, denegari appellationem in notorio fictio-

nis, numero 86.

¶ Infertur quinto, condemnato ex presumptione iuris, & de iure denegari appellationem, n. 87.

¶ Infertur sexto, capto in flagranti crimine denegari appellationem, nu. 88.

¶ Infertur septimo, admissionem, & non admissionem appellationis pendere multum ex arbitrio iudicis, num. 89. — Declaratur, n. 90.

Sublimitatur multipliciter hæc quarta limitatio, numero 91. & sequentibus vsque ad finem limitationis.

LIMITATIO IV. in notorijs, quia in eis non dari appellationem probatur ex cap. 5. cum sit Romana, in fine capit. 13. peruenit, cap. 14. consuluit, cap. 61. cum speciali, §. porro, & ibi Host. Io. Andr. Ant. de Butr. Abb. Franch. Card. Alex. & communiter ceteri Canonista, de appell. cap. 3. Romana, eod. in 6. & scribunt Gl. Archid. Innoc. Bar. Bal. Ant. de Butr. Franch. Rom. Det. Afflict. Maran. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra libr. 1. capit. 97. nu. 119. Et procedit hæc limitatio tam in civilibus, quã in criminalibus, ut retuli, & sequutus sum ibidem, vbi videas, & scripsi infra numero nono & 35.

Contrariam opinionem tenet Franch. in capit. 22. proposuit, versus finem, illat. 5. sub numero 10. vers. ex quibus omnibus, de appellat. concludens, quod in crimine quantumuis notorio poterit habere locum appellatio; hancq. opinionem seruari in Regno Francia testatur Rebuff. tract. de appellat. art. 7. gl. 2. n. 22. tom. 3. fol. 504.

Ratio huius opinionis est, quia, quando pœna in notorio crimine est arbitraria, potest appellari, ex quo posset inique arbitrari, Franch. in eodem cap. proposuit, numero septimo, & in notorio facti transeuntis sunt iumentæ probationes super ipso notorio, & dum iudex eas assumit, posset grauare partem, ut dixit Franch. eod. cap. proposuit, sub numero octauo, vers. ex his inferri, si posset grauare; ergo debet posse appellari: & demum debet posse appellari in notorio, quia vel pœna imponenda est arbitraria, & debet posse appellari, quia iudex posset excedere, & inique arbitrari, ut dixi supra, & quod ab excessu pœne etiam in notorijs possit appellari, scribunt Lancellor. & Prosp. Farinac. quos retuli, & sequutus sum infra numero 96. sublimit. 5. vel pœna est determinata a iure, & debet similiter posse appellari ab excessu, ut ex eisdem Lancell. & Farin. retuli, & sequutus sum d. sublimit. 5. n. 96.

Non difcedo a limitatione, quæ tenetur communititer.

Sed ut faciliori, quo possum, ordine eandem explicem, & omnia necessaria attingam, deducam ex ea sex principales illationes, quibus in singulis notorij speciebus ostendam, quomodo procedat, & quando non procedat hæc limitatio: & prima illatio erit in notorio confessionis, & probationis: secunda in notorio solius confessionis: tertia in notorio solius probationis: quarta in notorio fictionis, seu presumptionis: quinta in notorio presumptionis iuris, & de iure: sexta in notorio ex flagranti crimine: & demum ponam sublimitationes ad hanc limitationem.

¶ INFERO I. ex hac limitatione, confessum, & conuictum non admitti ad appellandum, testibus Gloss. Bar. Bal. Satyc. & Paul. de Castr. in l. 2. C. quorum appellat. non recip. & Guid. Pap. tractat. de appellat. questio. 120. numero 90. in fine, tom. 5. fol. 61. & alii,

liis, quos retuli, & sequutus sum d. capit. 97. sub numero 126. vers. sed vere, vbi de opin. communi.*

Ratio huius illationis est, quia sumus in duplici notorietate, videlicet confessionis, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. capit. 76. sub numero secundo, & aliarum probationum, de quarum notorietate vide infra sub n. 72.

Imo peccaret iudex, qui appellationem admitteret, vt ex Ang. Guid. Pap. Clar. Rol. a Vall. Masuer. & Lancellor. retuli, & sequutus sum infra limitat. 36. num...

Contra istam illationem sentit Azò in sum. C. quor. appell. non recip. sub num. 5. ibi, item non appellat quidam criminosi, dum ad excludendum condemnatum de delicto a beneficio appellationis requirit tria, videlicet, quod sit confessus, quod sit conuictus, & quod sit argumentis superatus, prout sic ipsum intellexerunt Glos. in capit. 3. Romana, §. si autem, in verbo, vel de quo, & Archid. numero 10. de appellat. in 6.

4 Retenta illatione, quæ communiter tenetur, & est vera.

Subintero, quod iudex a quo potest exsequi sententiam, non obstante appellatione, Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus, numer. 8. vers. item appellatione, lib. 2. fol. 194. & Prosper. Farin. in qq. crimin. par. 2. tom. 1. quest. 101. num. 114. & dixi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 124. & executio non potest reuocari per viam attentati, Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 12. ampl. 4. principali, num. 12. tom. 5. fol. 352. & limit. 9. princip. numer. 2. & seqq. fol. 366. & quod in casibus, in quibus est prohibitum appellare, iudex a quo possit exsequi sententiam, non obstante appellatione, scribunt Spec. vbi supra, & Franch. in cap. 45. constitutus, num. 18. de appell. & faciunt, quæ scripsi supra qu. 11. sub numer. 6. vers. tertius casus.

5 Declara eandem illationem, vt ad effectum denegandi appellationem dicatur confessus, & conuictus non solum is, qui est conuictus ex plenis, & concludentibus probationibus, sed etiam is, qui solum conuincitur ex indubitatis indicijs, p. ea, quæ scribit Bal. in l. 7. addictos, sub num. 1. ibi, hoc fallit in notorijs, C. de epis. audien. dicens, quod in notorijs non retardatur executio per appellationem, vt puta, inquit, si sit notorium per vehemens indicium, quod per hoc efficitur notorium ipsum maleficio, vt quia interfector cum sanguinolento gladio visus est fugere per plateam in conspectu populi, & ex plurib. refert, & sequitur Prosp. Farin. in qq. crimin. q. 101. nu. 128. ampl. 5.

6 EXTENDE I. eandem illationem, vt sine dubio procedat in quinque criminibus exceptis in l. 2. C. quor. appell. non recip. de quibus loquutus sum etiam supra lib. 1. cap. 97. sub numer. 126. vers. sed vere, & in hac extensione conueniunt Doctores, quos mox citabo, & cæteralij communiter, præter Azonem, supra citatum, qui secundum Glos. & Archid. quos retuli supra sub numer. 3. vers. contra, requirit illa tria etiam in istis criminibus exceptis, & maxime procedit etiam hæc extensio in delictis grauissimis, vt in confesso dixi infra sub n. 33. extens. 3.

7 EXTENDE II. vt habeat locum in omnibus delictis cuiusuis speciei sint, Glos. in l. 2. in verbo, propria, C. quorum appellat. non recip. & ibidem Bar. sub numero 3. dicens, se credere hanc partem veram,

& Bal. numero 2. vers. quero numquid, & quod ita teneat Dyn. refert ibidem Cyn. vers. querit gloss. sub num. 2. & quod hodie communis * opinio legistarum teneat, quod tam in ciuilibus, quam in criminalibus ita demum quis repellatur ab appellando, si sit confessus, & conuictus, testatur Ant. de Buttr. tract. de notor. art. 4. sub num. 56. tom. 4. fol. 56. & quod de iure ciuiliis, qui est plene conuictus, & sponte confessus in iudicio non possit appellare, siue caussa sit ciuilis, siue criminalis, & hæc sit communis * sententia, testantur, & sequuntur Ang. Aret. in l. vlt. §. iussus, num. 16. vers. ad primum respondeo, ff. de appell. & relat. & Card. Alex. in capit. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 10. ibi, ad primum respondeo, & Franch. sub num. 5. ibi, sed tu pro declaratione, de appellat. hancque communem opin. ex Imol. Buttr. Dec. Clar. Masuer. Ios. Cui. Lancell. & Flam. Carrar. retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub numer. 126. vers. sed vere confessus, & refert, & sequitur Farin. in qq. crimin. quest. 101. num. 116. ampl. 1.

Ratio est, quia illa l. 2. C. quor. appell. non recip. loquens de illis quinque criminibus, est fauorabilis, & æquissima in quantum confessis, & conuictis denegat facultatem appellandi, vt delicta sine dilatione puniantur; est enim vehementissima præsumptio, quod confessus, & conuictus appellet frustratorie, & caussa differendi, & Reipublicæ valde expedit, delicta puniri, & frustratorias appellationes nõ admitti. vnde, redeundo ad propositum, cum d. l. 2. sit fauorabilis, & æquissima, est extendenda, Ang. Aret. & Cardin. Alex. in locis supra proxime citatis.

Priusquam vltius procedam in explicatione appellationis interpositæ a confesso, vel a conuictis, & confesso, illud hic obiter aduerto, quod sufficeret, nos allegare Ang. Aret. vel Card. Alex. quia Card. Alex. in d. §. porro, a num. 10. vers. & ideo, ibi, materia ista, vsque ad num. 20. exclusiue ad illa verba (& in casibus, in quibus in criminalibus) omnia sum sit ex Ang. Aret. in d. §. iussus, a num. 16. vsque ad num. 21. & licet ipse initio dicat, quod illa distinctio est de mente Angelii Aretini, tamen ipse omnia transcripsi de verbo ad verbum, & sunt tres bonæ columnæ, de qua longa formali transcriptione, sub assertione mentali, & sub quadam intextura, quod nemo crederet, illa omnia esset transcripta, ego aliquando miratus sum in viro tam celebri, quia & si nobis liceat ex alienis scriptis componere nostra, imo, vt nobis credatur, ad id teneamur, tamen id facere debemus, adhibito modo, quem tradit Seneca epist. 85. libr. 12. dum ait, Nos quoque apes debemus imitari, & quacunque ex diuersa lectione congesimus separare; melius enim distincta seruantur, deinde adhibita ingenii nostri cura, & facultate, in vnum saporem varia illa libamenta confundere, vt etiam si apparuerit, vnde sumptum sit, aliud tamen esse, quam vnde sumptum est, appareat, quod in corpore nostro videmus sine vlla opera nostra facere naturam, alimenta, quæ accipimus, quamdiu in sua qualitate perdurant, & solida innatant stomacho, onera sunt, at cum ex eo, quod erant, mutata sunt, tunc demum in vires, & in sanguinem transeunt: idem in his, quibus aluntur ingenia, prestemus, vt quacunque hausimus non patiamur integra esse, ne aliena sint, sed concoquamus illa, &c.

8 Et quod leges, & canones concordent in eo, qui est plene conuictus, & confessus, scribunt Ang. Aret. in l. ult. §. iussus, num. 17. vers. nunc secundo, ff. de appell. & relat. & Card. Alex. in d. §. porro, num. 12. vers. nunc secundo, & quod inter crimina excepta & alia crimina non sit facienda differentia quoad facultatem appellandi, sentit etiam Az. in summ. C. rubr. quor. appell. non recip. sub num. 3. licet ipse non videatur bene loquutus in reliquis.

9 EXTENDE III. vt habeat locum etiam in causis civilibus, seu pecuniarijs, Gloss. in d. l. 2. in verbo, propria, Bal. numer. 9. vers. quaro vtrum in pecuniarijs, C. quor. appellat. non recip. & de eommuni opin. testantur Ang. Aret. Ant. de Butt. Cardin. Alex. & Dec. citati in precedenti extensione, num. 7. & Farin. in qq. crimin. q. 101. nu. 118. ampl. 2. & nu. 120. vers. tu tamen, & quod de iure canonico confessus, & conuictus non audiatur appellans, sentit clare Ant. de Butt. in cap. 61. cum speciali §. porro n. 6. de appell.

Contra hanc secundam & tertiam extensionem; nam quod, exceptis illis quinque criminibus, in ceteris, alijsque causis confessus & conuictus possit appellare, tenet Gloss. in l. ult. §. annus, ff. de appell. & relat. secundum Dyn. tract. de gloss. contrar. num. 3. tom. 18. fol. 187. & Nicell. de concord. gloss. concord. 6. sub n. 9. fol. 190. sed aduerte, quod illa gloss. non est in §. annus, vt citat Dyn. neque in §. Iulius, vt citat Nicell. quia illi §§. non adsunt, sed est in §. iussus, in verbo, appellandi.

* Aduerte etiam, quod illa Gloss. male a praefatis, alijsque Doctoribus citatur, quia non loquitur de confesso, & conuicto, sed solum de confesso, & condemnato, quem ait posse appellare, nisi in casibus, de quibus in d. l. 2. C. quor. appellat. non recip. sed, quidquid sit de citatione illius Gloss. contra Gloss. & Bar. licet contra extensionem tenent alij, vt scribit Paul. de Castr. in d. l. 2. sub num. 2. C. quor. appell. non recip. & quod confessus, & conuictus appellet in pecuniarijs, tenet Iac. Butt. quem citat, sed non sequitur Bal. in d. l. 2. num. 2. vers. quaro nunquid, & numer. 9. vers. quaro vtrum in pecuniarijs, & ita tanquam equius tenuit Pet. quem in effectu videtur sequutus Cyn. in d. l. 2. sub n. 2. vers. querit gloss. fol. 474. dicens, quod confessus, & conuictus regulariter appellat praeterquam in casibus dictae legis 2. licet etiam tenet Salyc. in ead. l. 2. nu. 7. vers. quaro successiue, dicens, quod confessus, & conuictus non auditur appellans in causis criminalibus, secus, inquit, in causis civilibus, & redditrationes, quas ex eo refert etiam Franch. in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 6. versus finem, ibi. secundo casu, de appell. & hanc sententiam Petri, & Buttrig. vti veriore sequitur Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. sub num. 10. ibi. tamen in alijs, tom. 18. fol. 191. & poteris videre Farin. qui alios allegat, sed non sequitur in qq. crimin. quest. 101. numer. 117. & 119. vers. & licet.

10 Retenta vtraque extensione pro communi.

Subextende primo vtramque extensionem vt maxime procedat, si sit confessus & conuictus, & etiam argumentis superatus, quia tanto certius non auditur appellans, Spec. tit. de confession. §. postremo, vers. sed nunquid confessus, num. 8. lib. 2. fol. 101. dicens, quod confessus, & conuictus potest appellare tam in civili, quam in criminali, si non admittitur ad probandum errorem, secus inquit, si sit confessus, conuictus, & argumentis superatus, quia is non potest appellare, etiam si non admittatur ad pro-

bandum errorem, Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. numer. 20. vers. tertio, tom. 18. folio 191. Abb. in capit. 61. cum speciali, §. porro, sub numero 5. ibi, unde dicerem, de appellat. dicens, quod isto casu nec iudex ad quem debet recipere appellationem, quia videtur interposita causa subterfugij, & maxime procedit haec subextensio in illis quinque criminibus, exceptis, in quibus loquitur d. l. 2. C. quor. appellat. non recip. quam legem, paucissimis verbis mutatis, posuerunt Gratianus in cap. ultimo, §. nullus etiam, 2. qua. 6. & Specul. in tit. de appell. §. in quibus, vers. secundo homicida, n. 2. lib. 2. fol. 184.

Subextende secundo, vt procedat in conuicto, sponte confesso, & condemnato de delicto, quia is non potest appellare, Cardin. Alex. in capit. 61. cum speciali, §. porro, sub numer. 7. ibi. vos tamen primo facite, de appellat.

Subextende tertio, vt si quis fuerit confessus depositum, & deinde condemnatus appellet, exprimendo causam in appellatione, quod ipse soluit depositum, seu sibi factum fuit pactum de non petendo, adhuc iudex a quo non tenebitur appellationi deferre, licet iudex ad quem possit, & debeat recipere talem appellationem, si appellans ante omnia fidem faciat semiplenam & summarie de solutione, seu de pacto de non petendo, Ang. Aret. in l. vltima, §. iussus, numero 16. in fine, vers. aduertat tamen, ff. de appell. & relat. & Cardin. Alex. in capit. 61. cum speciali, §. porro, numer. 11. vers. sed tunc queritur, de appellat.

EXTENDE IV. vt confessus, & conuictus non appellet etiam si agatur de delicto attentato, & non consumato, vt ex Bal. Salyc. & Carrer. refert, & sequitur Prosper. Farin. in qq. crimin. quest. 101. numer. 122. & 123. ampl. 3.

EXTENDE V. vt non solum non appellet is, qui est confessus ante litem contestatam, sed neque is, qui est confessus postea, si sit etiam conuictus, vide infra num. 39.

RESTRINGE I. nunc eandem illationem, omninesque eius extensiones, & subextensiones, vt non procedant, si confessus & conuictus exprimat rationabilem causam in appellatione, quia tunc non solum tenet appellatio, sed iudex a quo tenetur deferre, & superfedere in executione; nam confessus, & conuictus per modum notorij auditur appellans, quando in appellatione exprimit iustam causam, quae offuscet notorium, vel confessionem, alias, licet possit appellari in notorijs, tamen iudex a quo potest interim facere executionem, antequam superior de appellatione cognoscat, & ei inhibeat, Franch. in capit. 61. cum speciali, §. porro, numer. 7. vers. sed aduerte, de appell. & quod confessus, & conuictus possit appellare, si in eius appellatione deducat aliquam causam, propter quam offuscatur, seu excusatur appellantis confessio, & probatio contra ipsum existens, vt puta, si diceret, occisum fuisse bannitum, & propterea impune potuisse occidi, vel occidisse ad iui defensionem, refert, & sequitur Prosp. Farin. in qq. crimin. quest. 101. num. 143. limit. 6. & adde quae scripsi supra lib. 1. cap. 97. num. 127. & quae, loquendo generaliter in appellatione a notorijs, scripsi infra nu. 93. sub limit. 3.

Confirmatur haec restrictio, quia, expressa rationabili causa in appellatione confessa, iudex debet appellationi deferre & superfedere, vt retuli, & se-

& sequutus sum *infra sub numer. 47.* & ratio est, quia etiam in notorijs iudex tenetur deferre appellationi, in qua est expressa causa rationabilis, ut scripsi *infra sub numer. 93.* ergo, cum confessus, & conuictus sit notorius, debet iudex deferre etiam eius appellationi, si sit in ea expressa causa rationabilis.

Contra hanc restrictionem, dum Franch. videtur sentire, quod iudex a quo non possit exsequi, quando in appellatione est expressa rationabilis causa, scribunt clare Ang. Aret. *in l. vi. §. iussus sub numer. 16. versus finem, vers. ad istas tamen, ff. de appell. & relat. & Card. Alex. *in d. §. porro, num. 10. in fine,* dicens uterque, quod iudex a quo, non obstante appellatione confessi, & conuicti, potest exsequi suam sententiam, si tamen, inquit, videretur sibi appellationem predictam habere probabilem, & verisimilem causam appellandi, honeste faceret ei deferre, & supersedere in executione, licet ad hoc non teneatur; & sentiunt aperte, & in fortioribus terminis *idem Ang. Aret. *in d. §. iussus, sub numero 17. vers. nunc secundo,* & Card. Alex. *in d. §. porro, sub numero 12. vers. nunc secundo,* dum loquendo de appellatione confessi tantum, & non conuicti (cuius appellatione non est adeo prohibita, prout est appellatione confessi, & conuicti,) scribunt, quod licet in ea sit expressa rationabilis, & verisimilis causa, & iudex a quo, non deferendo, faciat male, & ideo possit puniri pena, qua puniuntur non deferentes appellationi, tamen executio, quam faceret ante inhibitionem iudicis ad quem, teneret, & non retractaretur, nisi postquam esset obtentum in causa appellationis, quantumvis in appellatione esset expressa rationabilis causa, at postquam obtentum esset in causa appellationis, tunc declararetur, omnes actus factos per iudicem a quo post interpositam appellationem fuisse nullos ipso iure.**

Comprobatur hæc opinio contraria, quia confessus & conuictus de deposito licet appellando dicat se soluisse, tamen iudex a quo potest exsequi sententiam, ut retuli, & sequutus *supra numero 12.*

Non obstant adducta de appellatione confessi, quia respondeo, facilius tolerari appellationem confessi, quam conuicti, & confessi, unde iudex a quo potest deferre, & non deferre appellationi confessi, sed appellationem conuicti, & confessi debet conijcere, quia habet maiorem notorietatem, ut hæc omnia retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 97. num. 124.*

Deduco ex hac contraria opinione, quod si confessus, & conuictus de homicidio, & condemnatus ad mortem appellauerit, expressa rationabili causa, & pendente appellatione fuerit decapitatus, & postea contingat obtineri in appellatione, quia probetur, testes fuisse falsos, & confessionem erroneam, declarabitur executionem prius factam fore nullam ipso iure, & sic censebitur, talem hominem decapitatum fuisse integræ famæ, & testamentum suum validum remanere, & eius bona non remanebunt confiscata, & iudex a quo, si fuisset in dolo, deberet puniri, prout hanc deductionem tenent in confesso, & in terris ecclesiæ, in quibus de iure canonico confessus non appellat, Ang. Aret. *in d. §. iussus, numer. 18. vers. & ex predictis,* & Cardin. Alex. *in d. §. porro, numer. 15. vers. & ex predictis,* & ego

hanc deductionem posui in confesso, & conuicto; quia si hæc deductio in appellatione confessi est vera in terris ecclesiæ eo, quod eius appellatione est prohibita de iure canonico, ergo erit vera ubique in appellatione confessi, & conuicti, quia eius appellatione est utroque iure prohibita.

Declara nunc limitando hanc eandem contrariam opinionem, ut non procedat, quando confessus, & conuictus non solum appellaret, expressa rationabili, & verisimili causa, quæ iustificaret appellationem, sed offerret etiam alius probationem incontinenti, quia isto casu censeo, quod iudex a quo teneretur omni modo deferre appellationi, & supersedere, & maxime, ageretur de executione irtractabili & nulla vrgenti immineret necessitas celeris executionis; nam oblata probatione incontinenti tollit presumptionem malitiæ appellantis, ut, loquendo in excipiente, scribunt Fr. Rich. *in cap. 75. interposita, sub numero 4. limitat. 15. de appell. & Abb. quost. 27. & sequutus sum supra quæst. 11. num. 68. in fine,* & confesso & conuicto ea ratione denegatur appellatione, quia præsumitur frustratorie appellare, ut ex Ang. Aret. & Cardin. Alex. retuli, & sequutus sum supra sub numer. septimo vers. ratio, & hæc presumptio tollitur, ut dixi, ex oblata probatione incontinenti: unde si confessus, & conuictus de homicidio, & condemnatus appellaret; & in appellatione exprimeret, quod occisus erat capitaliter bannitus, & offerret ostendere bannum infra quattuor horas, dicens, quod in termino defensionis non deduxit, quia ignorabat, illum esse bannitum, nescio, si iudex essem, quomodo possem non expectare illas quattuor horas, quia si bannum non produceret, possem libere exsequi, & si produceret, deferrem appellationi, & gauderem abstinuissè ab executione, quia licet quis occiderit bannitum, quem ignorabat esse bannitum, tamen excusatur a pena homicidij, Clar. lib. 5. recept. sent. §. homicidium, vers. fuit etiam.

Confirmatur hæc declaratio, quia clausula (*appellatione remota*) non tollit appellationem, quam appellans offert se incontinenti iustificatiuum, vide in q. precedenti, limit. 1. n. 88.

Hanc declarationem dubito, quod adhuc vix tu obtineres in praxi, præsertim quando esset causa criminalis, in qua a statuto esset prohibita appellatione, quia tunc concurreret duplex prohibitio, quæ operatur exclusionem appellationis etiam in eo casu in quo non esset exclusa, si vnica tantum esset prohibitio, ut in simili argumentatur Ruin. quem citavi *d. q. preced. limit. 1. sub num. 85. vers. contra,* & præsertim quando ex retardata executione timeretur vel tumultus populi, vel impedimentum iustitiæ, quæ omnia lex ex necessitate debet committere prudentis iudicis arbitrio; sicut enim pictura singula, quæ extra corpus depictum extensa, ac cum distantia porrecta sunt, exprimere non potest, sed eius iudicio, qui depictum corpus aspicit, committuntur, eaque in pictura is non intelliget, nisi prius naturalia, aut artis picturæ præcepta agnouerit; sic etiam lex non omnia statuere potest, quæue statuere non potest ignorabit is, qui alias iurisprudentiam, ac legis dogmata non vidit, non agnouit.

Si tamen hæc declaratio esset vera, haberet vtilem effectum, quia, deuoluta causa ad iudicem appellationis, is omnia in primis reuocaret per

viam attentati priusquam inciperet cognoscere de meritis causae appellatae.

- 17 **RESTRINGE II.** eandem illationem, ut non procedat in eo, qui est confessus metu tormentorum, quia is, quamuis sit etiam plene conuictus, potest appellare, *Azo in sum. C. quorum appell. non recip. num. 5. in fine, Bal. in l. 2. vers. quero vtrum, numer. 9. in fine, C. eod. dicens, quod si constaret de tortura non esset prohibitum appellare, & ibid. Paul. de Castr. in fine, Franch. in capit. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 5. ibi. hoc intellige, de appellat. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub numer. 292. fol. 503. Prosp. Farin. in qq. crimin. quest. 101. numer. 132. limit. 2. & aperte numer. 135. vers. limita rursus, & sentit Gloss. in d. l. 2. in verbo. propria, & Bar. ibidem, quem citavi infra n. 20.*
- 18 **Extende istam restrictionem, ut procedat etiam si quis non fuerit tortus, sed timuerit torqueri, Paul. de Castr. in d. l. 2. num. 4. not. vlt. C. quor. appell. non recip. & Farin. d. quest. 101. numer. 123. limit. 2. & hoc videtur sensisse Gloss. in capit. 3. Romana, §. si autem, in verbo, vel de quo, de appell. in 6. dum, ut confessus non possit appellare, requirit, quod non sit formidine tormentorum territus.**
Hæc extensio de consuetudine non seruetur, quia tu non inuenies istos simplices, qui fateantur delicta, nullo imminente metu tormentorum, nec inuenies iudicem, qui confessi, & conuicti appellationem admittat sub hoc prætextu, quod istimuerit tormentum, quamuis in sua conscientia sciat, quod ille non fuisset confessus, nisi timuisset comminata tormenta.
- 19 **Declara primo eandem restrictionem, ut non procedat in leui tortura, quia leuiter tortus non habetur pro torto, Bal. in l. 2. numero 4. C. quorum appellat. non recip. & alii, quos citavi, & secutus sum supra lib. 1. c. 42. sub n. 5.**
- 20 **Declara secundo ut non procedat in eo, qui post torturam perseverauit in confessione, quia confessio perseverata habetur pro spontanea, ut sentiunt Bar. in d. l. 2. numer. 3. C. quor. appell. non recip. dicens, quod confessio facta metu tormentorum non nocet, nisi in ea perseveretur, & Paul. de Castr. ibidem sub num. 4. vers. utem oppono, dicens, quod confessio facta in tortura dicitur spontanea, si in ea perseveretur, & aufert beneficium appellandi, & sentiunt aperte Carrer. Clar. Vulp. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. capit. 97. sub numer. 118. vers. tantum operatur, & addo hic Flam. Cart. tract. de execution. sent. capto bann. capit. 1. numer. 13. & Farin. in qq. crimin. par. 2. tom. 1. questio. 101. numer. 133. sublimit. 3. & in tantum dicitur spontanea, ut ista, sicut spontanea, faciat notorium iuris, ut dixi supra lib. 1. c. 76. sub n. 2.**
- 21 **Subdeclara istam declarationem ut confessio dicatur perseverata quando confessus in tortura, seu metu tormentorum ratificat confessionem die sequenti ad bancum iuris extra locum tormentorum, ut refert, & sequitur Clar. libr. 5. receptorum sentent. §. fin questio. 64. versic. & circa hanc, & sentit Farinac. dict. questio. 101. numero 134. vers. limita rursus, qui ulterius ait procedere, quando tortura, & ratificatio legitime præcesserunt.**
- 22 **Extende eandem declarationem sic subdeklaratam, ut maxime sit vera in eo, qui est tortus**

ex indicijs grauibus, & indubitatis, quia tunc licet sit confessus propter tormenta, tamen si intercedat debita ratificatio, non appellat, *Farinac. d. questio. 101. numer. 136. sublimitat. 2. & numer. 137. vers. verum.*

RESTRINGE III. ut non procedat quando probationes non sunt claræ, sed sunt semiple-næ, seu aliter dubiæ, quia tunc licet sit etiam sponte confessus, tamen potest appellare, *Bal. in l. 2. sub numero 2. vers. quero nunquid. C. quorum appellat. non recip. Ang. Aret. in l. vltima, §. iussus, sub numer. 16. vers. ad primum, ibi. aliquando loquimur, ff. de appellat. & relat. Franch. in capit. 61. cum speciali, §. porro, sub numer. 5. ibi. item tunc non auditur, & Cardinal. Alexand. sub nu. 10. ibi. aliquando loquimur, de appellat. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub numero 292. fol. 503. & Farin. d. questio. 101. numero 141. & 142.*

Extende primo istam restrictionem, ut in casu huius restrictionis iudex a quo teneatur deferre appellationi, tam in causis civilibus, quam in criminalibus, Ang. Aret. in l. vlt. §. iussus, sub numer. 16. ff. de appell. & relat. & Card. Alex. d. §. porro sub n. 10. ibi. aliquando loquimur in confesso tantum.

Extende secundo ut maxime teneat appellatio, si in ea sit expressa probabilis causa, Franch. d. §. porro, sub n. 5. ibi. item tunc non auditur appellans.

RESTRINGE IV. ut licet iudex a quo debeat reijcere appellationem confessi, & conuicti, si tamen iudex ad quem cœperit cognoscere, an appellatio sit admittenda, & inhibuerit, debet iudex a quo supersedere, & parere inhibitioni, ut ex communi * opinione testatur, & sequitur Prosper Farin. in qq. crimin. par. 2. tom. 1. q. 101. n. 109. sublimit. 3. licet enim iudex a quo possit exequi sententiam latam contra notorium, puta contra confessum, & iudex ad quem non possit ei inhibere, ne exsequatur, tamen postquam cognoscere cœperit, an appellatio sit recipienda, vel non, & vtrum sit casus, in quo possit appellari, potest inhibere, cap. 3. Romana, §. si autem de appellat. in 6. Rot. dec. 68. alias, 181. sciendum, n. 2. de appell. in antiq.

Confirmatur primo hæc restrictio, quia inhibitiõ superioris ligat manus iudicis a quo etiam in casibus, in quibus iudex a quo nõ tenetur deferre appellationi, & in casibus, in quibus posset procedere, & exsequi, non obstante appellatione, ut puta in appellatione ab interlocutoria, ut retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. num. 53. Ergo licet iudex a quo non teneatur deferre appellationi confessi, & conuicti, & possit exsequi sententiam, non obstante appellatione, tamen, si sit ei inhibendum, debet supersedere, & parere inhibitioni.

Confirmatur secundo, quia inhibitiõ, siue iusta, siue iniusta, est timenda, Rot. decisio. 26. alias 307. nota quod audentia in fine, de appellat. in antiq. & Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 12. limitat. 50. princip. numero 130. folio 380. & capit. 20. ampl. 11. numero 1. tom. 5. fol. 410.

Contra hæc restrictionem; quod enim iudex a quo possit exsequi sententiam contra confessum, & conuictum, non obstante inhibitione iudicis ad quem, tenet Guid. Pap. decis. 74. in causis, in fine, quem referunt, & sequuntur Mandos. tract. de inhibitiõ. quest. 97. num. 2. tom. 5. fol. 108. & Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 12. de attentat. & in nou. appellat. pend. ampl.

ampl. 4. nu. 14. tom. 5. fol. 352. hocq; esse verius arbitratum capit. 20. de attent. post inhib. ampl. 12. in fine fol. 411.

Comprobatur hæc contraria opinio, quia iudex ad quem non debet admittere appellationem confessi, & conuicti, *Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, sub num. 2. & Couar. pract. qq. cap. 23. nu. 5. vers. prima conclusio*, si non debet admittere; ergo multo minus debet inhibere, & propterea eius inhibitiō uti non canonica potest impune sperni per ea, quæ dixi infra vers. *subrestringe*.

Retenta restrictione pro vera.

Extende eam, ut si inhibitiō emanauerit vigore specialis rescripti, vel quia Papa viua vocis oraculo mandauerit, causam appellationis cognosci, & interim inhiberi, tunc non est dubitandum, q̄ debet superleberi in executione, *Mandos. d. q. 97. vers. fin.*

Subextende primo hanc extensionem, ut habeat locum etiam si iudex ad quem non ceperit cognoscere de causa, & in his terminis loquitur *Mandos. vbi supra*, & non habet difficultatem.

Subextende secundo ut in inhibitionibus Rotæ procedat similiter etiam si inhibitiō esset iniusta, ut late scribit *Lancell. d. cap. 20. ampl. 11. num. 4. 5. & seqq. fol. 410.* quare licet inhibitiō emanauerit virtute commissionis, in qua non sint narratæ tres sententiæ latæ, & appellatiō non sit iustificata, tamen facta post inhibitionem rotalem sunt attentata de stylo Rotæ, *Achil. de Grass. decis. 29. aliis 255. attentata, numer. 1. de appell. & licet commissio sit signata conditionaliter, & iudex delegatus, etiam non verificata conditione, inhibuerit, tamen parendum est inhibitioni, Rot. diuers. dec. 22. quia fuerat, par. 3. lib. 1.*

Ratio huius subextensionis est, quia si inhibetur in Curia, facile est adire Principem pro reformatione commissionis, ut considerant Papæ. *in addit. ad Rot. decis. 2. alias 33. quando, num. 30. de rescrip. in nou. & Achil. de Grass. & Rot. diuers. supra citati*, si vero inhibitiō sit extra Curiam, non est aperienda via inferioribus iudicandi super inhibitionibus superiorum, quia facile negligenterentur. *Achil. de Grass. d. decis. 29. num. 5. & 6. & ex eo Lancell. supra proxime citatus.*

Attenta hac ratione, hæc subextensio videtur habere locum in omnibus inhibitionibus, emanatis a delegatis Papæ.

Subrestringe eandem restrictionem, ut non procedat in inhibitionibus non canonice ab alijs, quæ a prædictis in extensione, & subextensione emanatis, quia nõ suspenderent iurisdictionem iudicis a quo, & possent impune sperni, *cap. 7. non solum, de appell. in 6. Rot. decis. 58. alias 412. si appellatur, de appell. in nou. Vant. tract. null. rubr. de null. ex defect. iurisd. ordin. sub num. 141. in fine, tom. 4. fol. 397. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 20. ampl. 11. num. 2. fol. 410. & latius limit. 1. nu. 3. & seqq. fol. 413. & late ex Spec. Alex. Rol. a Vall. & alijs retuli, & sequutus sum supra lib. 1. capit. 97. sub num. 53. vbi sed aduerte, & in istis terminis potest procedere opinio contra restrictionem.*

Corroboratur hæc subextensio, quia etiam nuntiatio noui operis, si sit notorie iniusta, potest impune sperni, ut retuli, & sequutus sum supra lib. 1. capit. 30. num. 27.

27 **RESTRINGE V.** ut licet iudex a quo non teneatur deferre appellationi eius, qui est confessus, & conuictus, & ideo possit exsequi sententiam, non obstante appellatione, tamen, si detulo-

rit appellationi, suspenditur eius iurisdictionis, *Franch. in capit. 3. Romana. §. si autem, sub numero 5. vers. quid autem, ibi. quando tamen iudex, de appellat. in sexto, & retardatur executio, Lancellot. tractat. de attentat. par. 2. capit. 12. limitat. 1. princip. numero 79. & 80. tom. 5. folio 359. & loquendo in confesso, & in notorijs, scribunt idem Franch. & Prosper. Farinac. quos retuli, & sequutus sum infra numero 57. & 95.*

Confirmatur ex his, quæ scripsi infra limit. 6. mem. 7. n. 87. & seqq. restrict. 9. & limit. 47. membr. 1. num. 41. restr. 5.

RESTRINGE VI. ut non procedat in regno Franciæ, vide infra limitat. 48. numer. 46. sublimitat. 6.

Reliquas restrictiones colliges ex his, quæ sublimitando generaliter totam hanc quartam limitationem, scripsi infra n. 91. & seqq.

29 Declara nunc generaliter totam istam illationem, ut ea omnia, quæ perficiunt seu inficiunt confessionem in confesso tantum, eadem perficiant, & inficiant confessionem in confesso, & conuicto.

30 **IN F E R O II.** quod confessus regulariter non appellat, arg. tex. in capit. 61. cum speciali, §. porro, de appell. & cap. 3. Romana, §. si autem, & ibi Glos. in verbo, vel de quo, eodem tit. de appellat. in 6. Felyn. in cap. 26. querenti, numer. 4. fallen. 2. de offic. & potest. iudic. deleg. & hanc opin. videtur sequutus; præmissa disputatione, *Franch. in d. §. porro, sub numer. 5. & 8. & tenet ibidem Dec. num. 18. vers. secunda conclusio. Guid. Pap. tract. de appell. quest. 120. sub num. 89. tom. 5. fol. 61. & quod ita debeamus facere nobis regulam, scribit Card. Alex. in d. §. porro, num. 9. & quod hæc sit communis, seu magis communis opinio, retuli, & sequutus sum supra lib. 1. capit. 97. sub num. 118. vers. tantum, & quod hæc opinio obseruetur testantur ijs, quos refert, & sequitur *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. ampl. 4. num. 13. tom. 5. fol. 352. & ego retuli, & sequutus sum d. cap. 97. sub num. 118. vers. tantum, & post nos Farin. in qq. crim. q. 101. num. 154. vers. contrarium.**

Deducitur hæc illatio ex hac eadem quarta limitatione, videlicet, quia in notorijs non datur appellatio, testibus ijs, quos citavi supra n. 1.

Sed confessus dicitur notorius, testibus ijs, quos citavi d. c. 97. n. 120. Ergo &c.

Contra istam illationem sentit *Gloss. in d. §. porro, in verbo, confessione*, dum ultimo loco refert, quod sola confessio non impedit appellationem in criminali, licet, inquit, impediatur quando agitur extra ordinem ad correctionem; & quod ita sentiat *Gloss. aduertit ibidem Abb. num. 5. contra eandem illationem sentiunt cum declaratione Archid. in cap. 3. Romana, sub num. 10. & 11. de appell. in 6. & alij, quos retuli, & sequutus sum infra num. 55. Spec. tit. de confession. §. fin. vers. sed nunquid confessus, num. 8. lib. 2. fol. 101. dicas, confessum posse appellare tam in causa criminali, quam in ciuili, si non admittitur ad probandum errorem; clare & simpliciter *Gloss. in l. 2. in verbo, propria, Cyn. & Bar. vtr. que numer. 1. & Salyc. numer. 3. oppos. 2. C. quor. appellat. non recip. rursus Gloss. in l. vlt. §. iustus, in verbo, appellandi, ff. de appell. & relat. quam adduxi supra sub numer. 9. vers. contra hanc, & ex Franch. retuli infra sub numer. 60. vers. confirmatur secundo, sic etiam sentiunt *Maran. in suo spec. par. sexta, actio. secunda, princip. in verbo, & quandoque appellatur. sub num.***

292. fol. 503. dicens, requiri copulatiue ista duo, videlicet, quod sit confessus, & conuictus, & alij, quos citauit d. cap. 97. num. 118. & quod hæc sit communis * opinio legistarum, scribit Ant. de Buttr. tract. de notor. art. 4. sub numer. 56. tom. 4. fol. 56. & hanc opinionem contra illationem videtur amplexus Nicel. tract. de concord. glos. concord. 6. num. 10. in fine vsque ad num. 20. tom. 18. fol. 191. qui & si confuse videatur loquutus, tamen persistit in diffinitione, quod in isto notorio iuris, resultante ex confessione, non sit prohibita appellatio, multa que promiscue adducit, & ita aperte, & sine difficultate refert, & sequitur Farin. in qq. crimin. par. 2. tom. 1. quest. 101. numer. 62. & quod confessus non conuictus possit appellare refert ex pluribus idem Farin. in d. quest. 101. num. 150. limit. 10. & nos quoque multos citauimus d. cap. 97. sub num. 118.

Hæc opiniones sunt forsitan diuersæ potius, quam contrariæ, & ideo possunt distinguendo concordari: Aut enim appellatio est simplex, nulla rationabili causa in ea expressa, & tunc appellatio vel non tenet, vel saltem iudex a quo non tenetur illi deferre, & ideo potest, appellatione non obstante ante superioris inhibitionem, exsequi sententiam, & in his terminis procedit illatio, quod confessus non appellat: Aut appellatio est cum expressione rationabilis causæ, & tunc non solum tenet appellatio, sed iudex a quo tenetur illi deferre, & in istis terminis procedit opinio contraria, quod confessus potest appellare; hæcque distinctio communiter tenetur, vt patet ex his, quæ scripsi num. seq. & infra nu. 47. & ita etiam tenet Prosp. Farin. post hæc scripta a me visus in qq. crimin. quest. 101. num. 157. & 158. qui aduertit, sic etiam nos tenuisse supra lib. 1. cap. 97. sub num. 118. & 125. dicens, tam de iure ciuili, quam de iure canonico causam esse inferendam in appellatione, non ad effectum, vt appellatio sustineatur, quia etiam sine causa sustinetur, sed ad effectum, vt iudex a quo prohibeatur exsequi suam sententiam.

RETENTA illatione cum relata communi distinctione, & concordia.

EXTENDE I. eandem illationem cum eadem distinctione, vt sit vera de iure canonico, secundum quod confessus non potest appellare, vt patet in iuribus adductis in illatione, & scribunt Ant. de Buttr. in capit. 61. cum speciali, §. porro, sub numer. 6. ibi. de iure canonico, de appell. dicens, quod, si appellans vult reuocare confessionem, & illam erroneam allegat, potest de iure canonico appellare, sed simplex appellatio non necessitat ad deferendum, quia a iure remota est appellatio, & ibidem Abb. numer. 5. versus finem, & num. 6. dicens, quod iudex a quo neutro iure tenetur deferre appellationi, si appellans nullam exprimit causam confessionis obfuscatiuam, Ang. Aret. in l. fin. §. iussus, sub n. 17. ff. de appellat. & relat. & Cardin. Alex. in d. §. porro, sub nu. 12. vers. nunc secundo, dicens vterque per eadem formalia verba, quod appellatio confessi tantum in causis criminalibus, vel ciuilibus, in quibus tractatur de correctione criminum, in se est valida, sed iudex a quo non tenetur illi deferre, nisi in appellatione, sit expressa rationabilis causa, & Boss. tractat. criminal. titu. de appellat. sub numero 27. & loquendo etiam in causis ciuilibus, communem esse opinionem, quod de iure canonico confessus non appellet, testantur

& sequuntur per eadem formalia verba Ang. Aret. in d. §. iussus, sub numero 19. vers. quero quando, ibi. secundo casu, & Cardinal. Alexandr. in d. §. porro, sub numero 16. vers. quero quando, ibi. secundo casu, & esse communem * opinionem testantur ij, quos citat, & sequitur Flam. Cartar. tract. de execut. sent. capto bann. capit. 1. sub numero 72. & 73. & hanc communem opinionem retuli, & sequutus sum supra libr. primo capit. 97. sub numero 118. vers. tantum, & non habet difficultatem, & sequitur cum distinctione Farin. in qq. crimin. questio 101. numero 155. & 158. sed, vt vides, Doctores loquuti sunt confusis & promiscuis verbis.

EXTENDE II. vt sit vera etiam de iure ciuili 32 secundum Abb. quem retuli, & sequutus sum in præced. extensione, & cum Abb. facta mentione Antonij de Buttr. infra citari, tenet Franch. in sepe citato capit. 61. cum speciali, §. porro, numer. 5. versus finem, de appellat. & tenet Farinac. d. questio. 101. numero 156. & 158. & quod ista sit magis communis * opinio testatur Boss. quem refert, & sequitur Flam. Cartar. tractat. de execut. sent. capto bann. capit. 1. numer. 72. & ego retuli, & sequutus sum d. cap. 97. sub nu. 118. vers. tantum.

Contra hanc extensionem tenent Ant. de Buttr. in d. §. porro, sub num. 6. ibi. si est confessus tantum, & ibidem Card. Alex. sub numer. 10. vers. ad primum, & vers. aliquando loquitur in confesso tantum, & numer. 14. in fine, dicens esse contra ius ciuile, quod confessus non possit appellare, Ang. Aret. in l. vlt. §. iussus, sub n. 16. vers. ad primum, vbi loquitur de iure ciuili, & deinde sub eodem nu. 16. ibi. aliquando loquimur in confesso, & nu. 17. in vltimis verbis, ff. de appell. & relat. a quo Cardin. Alexan. in d. §. porro, hæc & multa alia de verbo ad verbum transcripsit, vt aduertit supra sub numer. 7. & patet ex ipsismet verbis, quibus loquuntur, & in istam sententiam possumus citare Spec. Gloss. Cyn. Bar. & Salyc. quos adduxi supra sub numer. 30. vers. contra.

Quid dicendum? Arbitror, inter ius ciuile, & ius canonicum nullam esse differentiam, nisi in hoc, quod ius canonicum tanquam posterius videtur declarasse, confessum non posse appellare, quod de iure ciuili non videbatur ita clare apertum; vnde ijdem Doct. qui constituerunt hanc differentiam, deinde per declarationes, quas adhibent, reducunt istum articulum ad vnam consonantiam, & vnum ius, ideoque bene Abb. in d. §. porro, sub num. 5. Boss. tract. crimin. tit. de appell. sub numer. 27. & Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub num. 292. fol. 503. recte procedunt, dum disputant articulum huius secundæ illationis, nulla per eos constituta differentia inter ius canonicum, & ius ciuile.

Imo dico hoc amplius, quod neque est multa cōtrarietas inter Doct. nisi in modo cōstituendi cōclusionem; nam qui constituunt conclusionem negatiuam, quod nimirum confessus non appellet, restringunt, vt in quibusdam casibus appellet, & in illis casibus loquuntur illi, qui constituunt affirmatiuam, vt patebit ex infra dicendis, sed hoc est, non tantum ex eo, quia homines sunt proni ad dissentiendum, vt in alio proposito scribit Corn. conf. 50. videtur in hac consultatione, n. 2. lib. 1. sed etiam quia vnus non videt, vel non considerat, q̄ scribit alius.

RETENTA vtraq. extensione neq. de iure canonico 33 neq.

neque de iure civili possit confessus appellare.

EXTENDE III. ut maxime procedat in criminibus grauiissimis, quia in eis debet esse celer executio, denegato beneficio appellationis, *Azo in sum. C. rub. quor. appell. non recip. num. 4.* vbi recenset ista crimina grauiissima, *Saly. in l. i. num. 1. C. de rapt. virg. Aug. tract. de malef. in verbo, present. d. C. no. num. 20. & in l. ult. §. iussus, sub num. 16. vers. ad primum, ibi. aliquando loquimur in confesso, ff. de appellat. & relat. & Card. Alex. in cap. 61. cum sp. ciali, §. porro, sub num. 10. ibi. aliquando loquimur in confesso, de appell. Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. sub num. 86. 87. 88. & 90. fol. 61.*

34 EXTENDE IV. ut procedat generaliter in omnibus delictis, & sic in qualibet causa criminali, *Abb. in d. §. porro, sub num. 5. in fine, dicens, quod rationes, quare confesso denegetur appellatio, militant tam in causa civili, quam in criminali, & quod in criminali loquitur ille tex. & sentit Glos. in capit. 3. Romana. §. si autem, in verbo, vel de quo, de appell. in 6. ibi, & hoc tam in civili quam in criminali, & de communi* * *opin. tam in causis criminalibus, quam in civilibus testantur Couar. pract. qq. cap. 23. sub num. 5. vers. secunda conclusio, fol. 521. Vm. in comm. opin. in verbo, appellans, opin. 51. inter comm. opin. d. v. tom. 2. lib. 7. tit. 24. num. 5. quem refert & sequitur Fläm. Cartar. tractat. de execut. sent. cap. ban. cap. 1. sub numer. 99. & quod ista extensio sit vera de iure canonico in causis criminalibus, & in causis civilibus, in quibus tractatur de correctione criminum, scribunt Ang. Aret. in l. ult. §. iussus, num. 17. vers. nunc secundo. ff. de appell. & relat. Card. Alex. in d. §. porro, num. 12. vers. nunc secundo, dicens vterque, quod iudex a quo non tenetur deferre appellatiõem; & loquendo in causis criminalibus pecuniarijs, habemus constitutionem, seu modum proprium Pij V. in Bullario par. 2. fol. 1182. in ordine aliarum constitutionum 180. qua cautetur, quod si reus carceratus, vel non carceratus (loquitur enim illa bulla generaliter) condemnatus sit ex sua propria confessione, tunc nullatenus executionem condemnationis impediatur ex quacunque appellatione interposita; quam bullam in istomet proposito considerat etiam Fatinae. in qq. crimin. lib. 1. quest. 33. num. 23.*

Contra istam extensionem sentit Glos. in d. §. porro, in verbo, confessione, dicens, consuetum esse dici, quod sola confessio non impedit in criminali, quin possit appellari, hancq. Glos. aduertunt ibidem Ant. de Butr. in 6. Card. Alex. num. 7. vers. aliquid habetis, & Franch. num. 5. vers. anglos. & ita tenet Felyn. in cap. 14. si cautio num. 24. in fine in 4. declar. de sub. instrum. dum scribit, quod confessus appellat in causa criminali.

Non recedas ab extensione.

35 EXTENDE V. ut procedat etiam in causa civili, in qua confessus non appellat, *Abb. in cap. 61. cum speciali, §. porro, num. 5. in fine, de appell. Gemin. in cap. 3. Romana, §. si autem sub num. 6. ibi. sed dominus meus, de appell. in 6. vbi censet hanc partem esse veram, Felyn. in cap. 14. si cautio, num. 24. in fine, declar. 4. fallon. ult. que est post fall. 15. de sub. instrum. quem refert & sequitur Nicel. tract. de concord. gloss. concord. 6. n. 21. in fine, tom. 18. fol. 191. Et quod confessus nec in civilibus, nec in criminalibus appelleret, licet testibus conuictus non sit, testatur esse communem* * *opin. Couar. pract. qq. cap. 23. sub n. 5. vers. secunda conclusio, fol. 521. Et quod de iure canonico teneatur communiter ista opinio, te-*

statur Card. Alex. in d. §. porro, sub num. 16. vers. secundo casu, & hanc communem * *opin. refert & sequitur ex Couar. vbi supra Rügmei. tract. de appell. §. 2. capit. 3. sub num. 206. vers. prout, in fine, hancq. extensionem ex Maran. & Rot. diuers. tenui supra lib. 1. cap. 97. sub num. 52. ibi. exemplificat tertio, & quod non detur appellatio a confessione debiti disponunt statuta Urbis lib. 1. cap. 177. nam, ut inquit Card. Alex. supra citatus, si denegatur appellatio in causa criminali, a fortiori potest denegari in causa civili.*

Contra istam extensionem sentiunt Glos. in d. §. porro, in verbo, confessione, & Ant. de Butr. num. 6. & apertius tract. de notor. art. 4. sub num. 58. fol. 56. dicens, quod non reperit textum, qui immutet iura antiqua civilia, quæ exigunt conuictum, & confessum, sed quia, inquit, in causa civili militat eadem ratio, quæ in criminali, in qua confessus non appellat, erit, inquit, in potestate iudicis a quo non detur appellatio, & apertius Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 9. princ. num. 11. vers. quarto, fol. 366. dicens, quod in notorio confessionis licet aliqui dicant appellantem non audiri nisi expressa legitima causa; tutius tamen inquit est tenere indistincte, appellationem habere omnem effectum etiam suspensiuum.

Non recedas ab extensione.

EXTENDE VI. ut maxime procedat, si confessus 36 acquiesceret sententiæ latæ, ut scribunt Ang. Aret. in l. ult. §. iussus, sub numer. 16. vers. ad primum, ubi, nisi talis confessus acquiescerit sententiæ, ff. de appell. & relat. Card. Alex. in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub numer. 10. post medium, ubi, nisi talis confessus acquiescerit sententiæ, de appellat. dicens vterque, quod si debitor meus veniat ad iudicium, & ad mei instantiam confitetur debitum, & sponte suscipit præceptum penes acta, de soluendo, non poterit postea etiam infra decem dies appellare, & secundum Ang. & Cardinalem supra citatos hæc extensio procedit, etiam retenta conclusione, quod confessus appelleret de iure civili, quia in istis terminis loquuntur.

Subextende primo, ut procedat etiam si appellans 37 exprimeret causam appellationis, quia adhuc non audiretur, & moueretur, quia acquiescens sententiæ renunciat iuri appellandi, ut patet ex his, quæ scripsi supra limitat. 2. sub numer. 28. vers. pone primo, & num. 29.

Subextende secundo hanc extensionem ut pro- 38 cedat etiam si reus non fateatur ab initio, sed solum post contestatam litem, & deinde sponte recipiat sententiam definitiuam, quia non poterit amplius appellare, etiam si teneremus opinionem, quod confessus potest appellare de iure civili, Ang. Aret. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis.

EXTENDE VII. ut procedat etiam in eo, qui 39 ab initio negat, & deinde post contestatam litem confitetur, quia adhuc dicitur sponte confessus, & non timore probationum, ideoque vti sponte confessus non appellat, & hoc verius arbitratus est etiam Farin. qui alios citat in qq. crim. quest. 101. nu. 147. & 148. limit. 8.

EXTENDE VIII. ut confessio propria defuncti de 40 commissis vltis & rapinis, operetur etiam contra heredem, ne possit appellare, Ant. de Butr. in cap. 61. cum speciali, §. porro, n. 6. vers. in fine, ubi, per qua dicit. Abb. n. 7. vers. sed quero an heres. Fr. inc. q. 3. n. 10. & Card. Alex. n. 20. vers. sed pro complemento, de appell.

Contra istam extensionem videtur residere Dec. in d. §. porro, numer. 25. ibi, videtur tamen, dicens, quod hæres debet posse appellare pro suo interesse casu, quo defunctus potuisset appellare, si viueret; & certe ego nescio videre quomodo hoc, quod dicit Dec. non si verum, quod refert, & sequitur etiam Rug. tract. de appell. §. 2. capit. 3. num. 207. quod hæres possit appellare a sententia lata super confessione defuncti, scribit simpliciter idem Ant. de Butr. in tract. de notor. art. 4. n. 59. tom. 4. fol. 56.

Nec obstant quæ scribunt Ant. de Butr. & alij, citati supra in extensione, quia respondeo, quod loquuntur in casu, de quo in sequenti declaratione.

Retenta extensione.

- 41 Declara primo, restringendo eam, ut procedat in casu, quo defunctus confessus esset coram episcopo, seu vicario, se exercuisse vsuras, & commisisse rapinas, promiseritque se restitutum, quia secuta declaratione ad fauorem alicuius, qui petierit restitutionem, & docuerit de vsuris, hæres condemnatus non potest appellare, testibus Ant. de Butr. Abb. Franch. & Card. Alex. citatis supra in extensione, nisi ostendatur apertum grauamen, ut loquitur Ant. de Butr. supra citatus, vel nisi prætendat iustam causam grauaminis ut loquitur Abb. vel nisi doceat de errore confessionis, ut loquitur Franch.

Ratio in casu huius declarationis est, quia cum ultra confessionem interuenierit promissio de restituendis vsuris, videtur acquiescere præcepto episcopi, amanato in vim dictæ confessionis, & sic procedunt quæ dixi supra num. 36. vers. extende sexto.

- 42 Declara secundo, restringendo, ut non procedat in confessione ficta, quia ista non nocet hæredi seu alteri successori, Card. Alex. in cap. 61 cum speciali, §. porro, sub num. 21. vers. & ideo, & Franch. num. 11. vers. quid autem in ficta, & facit quod scripsi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 126. vers. tertio ex eo, vbi dixi, quod patet tenetur soluere legitimam filij, quando delictum probatur vere: secus si ficte.

Quamuis contra hanc declarationem teneat Dec. in cod. §. porro, sub n. 26.

- 43 EXTENDE IX. ut habeat locum etiam consideratis constitutionibus Marchiæ, quia confessus adhuc non appellat, vide quæ scripsi supra lib. 1. cap. 97. num. 121. vbi allegaui pro & contra, & firmaui hanc extensionem.

- 44 EXTENDE X. ut habeat locum etiam consideratis motibus proprijs, & constitutionibus apostolicis, de quibus scripsi d. lib. 1. capit. 97. num. 122. & hic supra num. 34. versus finem, vers. extende quarto, & infra limit. 48. nu. 13.

- 45 RESTRINGE I. nunc eandem illationem, positam supra num. 30. ut non habeat locum in confessione facta metu tormentorum, quia illa non impedit appellationem, Ang. Aret. in l. vlt. §. iustus, sub nu. 19. vers. quero quando ibi, tertio si allegat ff. de appell. & relat. Card. Alex. in cap. 61 cum speciali, §. porro, sub num. 9. fall. 1. de appell. & hæc restrictio procedit etiam in eo, qui esset conuictus, ut ex Azo. Bal. Paul. de Cast. Maran. Franc. Gloss. & Bar. retuli, & sequutus sum supra n. 17.

- 46 Extende, declara, & subdeclara iuxta ea, quæ scripsi supra n. 18. & seqq.

- 47 RESTRINGE II. ut non procedat, quando in appellatione exprimitur probabilis causa appellandi, quia tunc confessio non impedit eiusmodi appellationem, rationabili causa vestitam, Gl. in cap. 5.

Romana, §. si autem, in verbo vel de quo, de appell. in 6. dicens, quod confessus posset appellare, si vellet allegare, se facti errore esset confessus, quem errorem velit corrigere, Bal. cons. 141. præmissis, sub num. 1. lib. 1. dicens, quod si appellans talē causam allegat, quæ si esset vera, appellatio procederet, verbi gratia, si dicit se confessum per metum, vel altera pars dicit contra appellantem esse notorium facti, & appellans negat notorium, id est, per se notum, vel actis indubitanter clarum; cum ergo causa delatiua appellationis, & e contrario eam infringens sunt in dubio, semper debet præsumi pro appellante quo ad iurisdictionem deferendam, Ant. de Butr. tract. de notor. art. 4. num. 58. fol. 56. & in cap. 61 cum speciali, §. porro, sub num. 6. vers. oppon. glos. de appell. dicens, quod de iure canonico potest confessus appellare, si vult confessionem reuocare, & illam alleget erroneam, & ibidem Dec. num. 18. vers. secunda conclusio, & Cardinal. Alex. sub nu. 8 & 9. fallen. 2. & Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, num. 4. & quod sit communis* conclusio Doctorum, ut confessus possit appellare a præcepto sibi facto post confessionem, si alleget, confessionem fuisse erroneam, testatur Gallet. ad form. camer. oblig. par. 3. rubr. de liquidat. num. 19. tom. 6. par. 2. fol. 361. quem etiam refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 206. & quod hæc restrictio sit communis* patet ex his, quæ scripsi supra lib. 1. capit. 97. sub numer. 118. & sub numero 125.

Et, loquendo de appellatione in notorijs, vide infra n. 93. sub limit. 3.

Et loquendo generaliter in quavis appellatione, quæ sit contra ius, vel manifeste friuola, quod non debeat admitti, & tamen debeat recipi, si allegetur aliqua causa rationabilis in casu speciali permitta, vide quæ retuli, & sequutus sum infra num. 84. vers. subrefringe.

Secus est, quando nõ allegatur rationabilis causa in appellationis libello, quia tunc confessio impedit appellationem, & iudex a quo ei deferre non debet, testibus iisdem Glos. Archid. Ang. Aret. Card. Alex. & Franch. quos retuli, & sequutus sum num. seq. & infra num. 55. restr. 3. vbi videas & Contar. in l. vnica, limit. 3. sub num. 42. vers. alias, C. si de momen. poss. & quod sicut in causa criminali confessus non auditur, nisi expressa legitima causa, ita neque audiat in causa civili, nisi expressa legitima causa, scribit Franch. in ca. 3. Romana, §. si autem, sub num. 5. vers. de confesso de appellat. in 6.

Declara primo hanc restrictionem, ut iusta causa, vel verisimilis, propter quam iudex a quo tenetur omnino deferre appellationi interpositæ a confessio, & condemnato in causa criminali, dicatur multipliciter. Primo quando allegaret, se confessum esse, occidisse Titium, quia credebatur eum mortuum ex vulnere, quod ei intulit, & nunc paratus est incontinenti summarie fidem facere semiplenam iudici a quo, quod dictus Titius viuit. Secundo si allegaret, se positum ad torturam, nullis præcedentibus indicijs saltem legitimis, & ideo confessionem postea secutam cum tormentis sibi non præiudicare; tunc enim iudex a quo, si, perpenalis indicijs videt ea non fuisse legitima, vel saltem super hoc esse probabile dubium, tenetur in dubio deferre appellationi.

Tertio si allegat, se metu tormentorum fuisse confessum, & suam confessionem in iudicio ratificasse; tunc enim si iudex a quo scit hoc esse, vel probabiliter dubitat, ut quia fuit tortus a suo prædecessore, & coram eo confessus, vel dubitat, ne nimis cito fuerit ductus postea ad bancum iuris ad ratificandum, tunc in dubio debet deferre appellationi, *Ang. Aret. in l. ult. §. iussus, sub num. 19. versicu. quero quando, ff. de appell. & relat. & Cardin. Alex. in c. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 16. versu. quero quando, de appell.* Quarto quando allegaret, cum, quem occidit, fuisse bannitum, ut dixi supra num. 15.

Subdeclara, ut si iudex a quo scit, causam allegatam esse falsam, ut quia sibi bene constat, & in actis apparent inditia sufficientia præcessisse, & se moderate malefactorem torisisse, & confessionem esse sponte factam, & non metu tormentorum, & congrua quiete, & dilatione interueniente, tunc non tenetur deferre appellationi, ipse enim de facto suo, & actis suis debet esse certus, *Ang. Aret. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis.*

Declara secundo eandem restrictionem ad usum praxis, ut appellans non dicat, *appello a confessione mea, vel, appello ab errore meo*, sed dicat, *appello a iudicis sententia*, non obstante confessione mea, quia fui confessus per errorem, vel per metum, quem intendo probare coram iudice appellationis, *Bald. in cap. 61. cum speciali, num. 19. de appellat. quem refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 40. C. si de momen. poss.*

49 Extende primo eandem restrictionem, ut, expressa causa rationabili, appellatio non solum sit in se valida, sed iudex a quo teneatur illi deferre, *Gl. in c. 3. Romana, §. si autem, in verbo mandetur, & Archid. sub nu. 10. & 11. de appell. in 6. Ang. Aret. in l. ult. §. iussus, sub n. 20. ibi, sed ubi in appellatione, ff. de appell. & relat. Card. Alex. in c. 61. cum speciali, §. porro, sub nu. 7. ibi si vero pars appellat, & sub num. 19. ibi, sed ubi in appellatione, de appellat. & ibidem Franch. sub num. 5. ibi, sed aduerte quod confessus, ubi postquam scripsit, quod confessus non appellat, deinde sequendo doctrinam Archidiaconi supra citati, inquit, quod si in appellatione est expressa causa erroris confessionis, iudex a quo tenetur deferre appellationi, *Aufr. ad Capel. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, num. 4.**

Et, loquendo de appellatione in notorijs, scripsi *infra nu. 93. sublimit. 3.*

Et loquendo indistincte, quod si pro causa grauius allegaretur aliqua specialis causa, quæ si esset vera, deberet legitima reputari, tunc appellationi sit deferendum, scribit idem Franch. *in c. 31. de priore, in principio, ibi, tu intellige nisi pro causa, de appellat. & quod expressio causæ in appellatione, quamuis non sit de forma appellationis, operetur, ut iudex a quo deferat appellationi, cum alias non teneatur admittere appellationem, quando prima facie est contra ius, scribit idem Franch. in cap. 29. consuluit, n. 3. not. ult. & in c. 61. cum speciali, §. porro, nu. 6. versu. ex prædictis nota. de appell.*

50 Extende secundo, ut teneatur deferre ante inhibitionem iudicis ad quem, ut scribunt in terminis *Ang. Aret. in l. ult. §. iussus, sub nu. 20. ibi, sed ubi in appellatione, ff. de appell. & relat. & Card. Alex. in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub numer. 19. ibi, sed ubi in appellatione, de appellat. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quando appellatur, sub n. 292. versus finem, fol. 503.*

Extende tertio, ut in tantum teneatur deferre, ut, si non detulerit, malefaciet, & debet puniri ea pœna, qua puniuntur non deferentes appellationi, *Ang. Aret. in d. §. iussus, sub n. 17. versu. nunc secundo, & Card. Alex. in d. §. porro, sub n. 12. versu. nunc secundo.*

Extende quarto, ut licet non deferat appellationi, tamen eius iurisdictio est suspensa & non potest exsequi sententiam, quando in appellatione est expressa causa, quæ habet offuscare notorium, *Couar. pract. qq. cap. 23. sub num. 5. versu. secunda conclusio. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 9. princip. nu. 4. tom. 5. fol. 366. & Prosp. Farm. in qq. crim. q. 101. num. 158. &*, loquendo generaliter de appellatione in notorijs, retuli, & sequutus sum *infra sub n. 93. in fine sublim. 3.*

Contra hanc quartam extensionem tenent *Ang. Aret. & Card. Alex. quos citavi supra nu. 16.*

Contra eandem extensionem sentiunt *Archid. in cap. 3. Romana, sub nu. 11. de appell. in 6. & Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 45. C. si de mom. poss. quos retuli infra num. 55. dum scribunt, quod expressio causæ rationabilis operatur leuiorem receptionem appellationis, & inhibitionem faciendam, & sic videntur sentire, quod de se non suspendat.*

Retenta extensione, quæ est vera.

Subextende eandem extensionem, ut in tantum suspendat, quod iudici, volenti exsequi in causa criminali pœnam irretractabilem, non obstante appellatione interposita cum expressione rationabilis causæ, possit impune resisti de facto; & moueor ad hanc subextensionem, quia quando appellatio interponitur in casu permissio, & nihilominus iudex vult exsequi pœnam irretractabilem, potest resisti de facto, etiam si appellatio fuisset interposita a tertio, & poterit reus extrahi sibi de manib. si velit de eo facere executionem, *Bal. in l. 7. addictos nu. 2. versu. item adde. C. de episc. aud. Card. Alex. in c. 61. cum speciali, §. porro, sub n. 19. de appell.*

Limita primo, declarando hanc quartam extensionem, quod & si hæc appellatio cum expressione rationabilis causæ impediatur executione sententiæ, latæ contra sponte confessum, ut dixi in extensione, & cõdemnatus admittatur ad appellandũ infra decem dies, tamen iudex potest eam exsequi, non expectatis decem diebus, qui dantur condẽnatis ad appellandũ; & ratio est, quia terminus ad appellandũ cõceditur quando ex regula datur appellatio, sed quando ex regula denegatur appellatio, tunc non conceditur terminus, quia, sublato principali, tolluntur tendẽtia ad illud, quare, cũ appellatio cõfessi regulariter sit prohibita, & per modum fallentiæ sit permissa, quãdo in ea est expressa causa rationabilis, iudex stabit in regula, & donec sibi per fallentiam non inferatur impedimentum, potest quocumq; exsequi, & hæc est veritas, & ita seruetur.

Limita secundo, ut non procedat in appellatione confessi, & conuicti, quia quamuis in ea exprimat causa rationabilis, tamen non suspendit iurisdictio- nẽ iudicis a quo, qui propterea poterit exsequi sententiam, non obstante eiusmodi appellatione, & moueor ad istam limitationem hac vnica ratione.

Contra id, quod est probatum, & confessione propria, & testium depositionibus, nulla potest recipi probatio, quãtumuis allegaretur error cõfessionis, quia tunc probationes sunt luce clariore, & ideo non dicitur errasse in confessione, quia veritas con-

sonat cum confessione, unde non potest confessionem reuocare, Bal. in l. 2. sub num. 2. vers. quero nunquid. C. quor. appell. non recip. quem refert & sequitur Rol. a Vall. cons. 73. si vidissem, n. 26. lib. 3.

Confirmatur primo hæc ratio, quia confessio praeualet dictis testium, quos confessus examinaret contra suam propriam confessionem, Felyn. in c. 31. present. in c. sub n. 6. ibi, & certum est, de testib. Gram. decis. 103. illustr. nu. 61. 10. Mar. Monticel. in repert. de testib. fol. 298. col. 3. in principio, tom. 4. Caput aq. decis. 20. seu 283. testes examinati, num. 6. & 7. par. 3. Casale Grass. decis. 6. alioqui, 75. quatuor, n. 2. de testib. fol. 110. etiam si essent mille testes, vt scribunt Io. de Amic. cons. 16. factum, num. 16. cons. 33. in causa & lre, nu. 3. & cons. 45. in causa agitata, n. 3. Gabr. in conclus. lib. 1. tit. de testib. concl. 4. n. 77. Imo testes contrarij confessioni non sunt reducendi ad concordiam cum confessione, licet essent reducendi ad concordiam cum aliis testibus, Innoc. in c. 36. cum contingat, n. 2. vers. sed dices, de offic. & potest. iud. deleg. quem referunt & sequuntur Abb. ibidem, sub num. 7. Bar. in l. 2. §. creditum, num. 7. in fine, ibi, fol. dicit, & nu. 8. 1. as. nu. 11. vers. nota tamen, & Dec. nu. 8. ff. si cer. pet. Felyn. in c. 16. cum tu. conclus. 5. num. 9. de testib. hoc idem scribunt Crauet. consi. 171. Magister Ioan. num. 10. vers. infero. Petr. tract. de fidei. q. 12. n. 1214. & seq. & Caput aq. vbi supra.

Ergo multo magis praeualebit confessio, quæ habet concomitantiam testium concordantium cum ipsa confessione.

Et licet assumptum huius confirmationis non videatur verum in causa criminali, quia si quis fateatur, se tali die occidisse talem, & testes deponant, istum confessum ea die neminem occidisse, quia illa die fuerunt semper cum eo ita, vt non potuisset illum occidere, quin vidissent, talis inquit de homicidio debet absolui, vt scribunt Aret. in c. 35. ex tenore, n. 7. de testib. & Boss. tract. crim. tit. de confess. n. 70. tamen erit indubitare verum, quando adsunt confessio, & testes.

Et maxime procedit hæc ratio, quando testes iam fuerunt publicati, quo casu alij examinari non possunt, Nucch. tract. de concor. gloss. concor. 6. num. 9. in fine, & num. 10. tom. 18. fol. 191. qui loquitur in proprijs terminis.

Confirmatur secundo ex his, quæ scripsi lib. prae. tit. c. 7. nu. 684. vbi dixi, quod quis non potest reuocare positionem probatam in actis.

Contra hanc rationem faciunt ea, quæ scribit Franch. in c. 61. cum speciali, §. porro, sub nu. 6. versus finem, de appell. & quæ scripsi supra sub num. 16. vers. deduco, in quibus locis ponitur pro possibile, quod in causa appellationis reprobenunt dicta testium, & probeatur error confessionis.

Quicquid sit de veritate rationis, vera est limitatio, a qua non discedo.

55 **RESTRINGE III.** seu declara, vt quamuis iudex a quo non teneatur deferre appellationi confessi, & possit exequi sententiam ante inhibitionem, quando in appellatione non est expressa causa, tamen appellatio in se est valida, & ideo poterit appellans eam prosequi coram iudice ad quem, ex quo deuoluitur causa ad eum, vt, concordando opiniones, scribit Archid. in c. 3. Romana, sub nu. 10. & 11. ibi, vnde dicitur, de appell. in 6. dicens, quod appellans non adstringitur exprimere causam, quin appellatio teneat, tamen, inquit, tenetur exprimere, quoad leuiorem receptionem appellationis, & inhibitionem faciendam, & ex eo

refert, & sequitur clarius Franch. in c. 14. consuluit, in vltimis verbis, & in c. 61. cum speciali, §. porro, sub nu. 5. ibi, querit archid. de appellat. & quod licet notorium tollat necessitatem deferendi appellationi, non tamen per omnia tollat eius effectum, quia scilicet nihilominus appellatio in se est valida, & causæ expressio sit necessaria solum quoad leuiorem receptionem appellationis, & inhibitionem faciendam, refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 3. sub n. 44. vers. interim, & n. 45. C. si de mom. poss.

Ratio quare appellatio sit valida est, quia in appellatione a diffinitiuâ non est necessaria expressio causæ, testibus Archid. Abb. Franch. & Spec. quos retuli, & sequutus sum supra q. 4. nu. 25. & quare nihilominus sit exprimenda est, quia expedit appellanti, vt eam exprimat, quia si non exprimat, iudex a quo non tenetur deferre appellationi, & ideo potest exequi ante inhibitionem, & executio tenet, vt scribit Gemin. in cap. 3. Romana, §. si autem, versus finem, num. 7. de appell. in 6. & quod in omnibus casibus, in quibus a iure est prohibita appellatio a sententia diffinitiuâ, debeat exprimi causa in appellatione, non quia ipsa sit de forma appellationis, sed ad hoc vt iudex a quo deferat iudici ad quem, scribit Franch. in d. cap. consuluit, versus finem, sub num. 6. & in d. §. si autem, in fine, num. 6. vers. & nota.

Contra hanc restrictionem; quod enim appellatio in se valida non sit, & ideo non deuoluat, & non possit appellans eam prosequi coram iudice ad quem tenet Cardin. Alex. in d. §. porro, num. 18. vers. vnum tenementi, in vltimis verbis, dicens, quod contrarium communiter non tenetur.

Retenta restrictione, quæ est communis.

Nota primo illatim ex his, quæ dixi initio huius 56 restrictionis, quod iudex ad quem potest inhibere iudici a quo in causa appellationis, quando condemnatus est solum confessus, & non conuictus, & iudex a quo tunc non potest vterius procedere, Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, sub n. 6. Char. lib. 5. recept. sent. §. si. q. 94. circa finem principij, & ita sentiunt Ang. Aret. in l. vlt. §. iussus, sub n. 17. vers. nunc secundo, ff. de appell. & relat. & Card. Alex. in d. §. porro, sub num. 12. vers. nunc secundo, versus finem, dum scribunt, quod tenebit executio facta ante legitimam inhibitionem iudicis ad quem, & est communis, quia difficultatem faciunt Doctores solum in confessione, & conuictio.

Nota secundo, quod licet iudex a quo non teneatur 57 deferre appellationi in notorijs, & quando quis est confessus, nisi sit in appellatione expressa causa rationalis, vt dixi in restrictione, tamen, si detulerit, negotium deuoluitur ad superiorem, vt scribit Franch. in cap. 5. cum appellationibus, §. si vero, in vltimis verbis, sub num. 11. de appell. in 6. adde quæ scripsi infra l. 6. memb. 7. nu. 87.

Extende eandem restrictionem, dum dicimus, 58 causæ expressionem, seu insertionem non esse necessariam quoad validitatem appellationis, vt procedat etiam in illis casibus, in quibus ius prohibet appellationem, Franch. in cap. 14. consuluit, al. primo, versus finem, sub num. 6. ibi, non tamen intelligas quod expressio, & clarius, ac fufius in cap. 61. cum speciali, §. porro, num. 6. vers. ex praedictis not. de appellat. & satis probatur hæc extensio ex dictis supra numer. 55. in restrictione.

RESTRINGE IV. vt non procedat in confessio post 59 senten-

sententiam, quia poterit appellare, *Paul. de Castr. in l. 2. num. 3. vers. & no. C. quor. appell. non recip. Franch. in c. 3. Romana, §. si autem, nume. 5. versicu. quid autem in fine, de appellat. in 6. & Cardin. Alexand. in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub numer. 9. fallen. 3. de appellat. Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fallen. 3. in fine, num. 21. tom. 18. fol. 191. & Farin. in qq. crimin. quæst. 101. num. 138. vers. limita tertio, & num. 139. vbi, loquendo in causis civilibus, refert aliquid in contrarium, & hanc restrictionem esse veram in causis criminalibus, in quibus quis non potest sibi præiudicare in facultate appellandi, scribit Franch. d. §. porro, sub nu. 6.*

Ratio est secundum Paul. de Castr. vbi supra, quia sententia non dicitur lata virtute confessionis.

60 **RESTRINGE V.** vt non procedat in fictæ confessione, quia is potest appellare, *Franch. in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub nume. 8. versic. sed queritur primo. Cardin. Alexand. fallen. 5. sub nume. 9. & 10. de appell. Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, in fine nume. 11. & idem tenet sub verbo, credo, Ant. de Butr. tract. de notor. artic. 4. numer. 58. in vltimis verbis, tom. 4. fol. 56. Farin. in qq. crim. quæst. 101. limit. 7. num. 146. & quod fictæ confessus, & condemnatus, quia fuit contumax in non respondendo positionibus, possit appellare, & excusare suam contumaciam, scribit Franch. in c. vlt. in fine, de confess. in 6.*

Confirmatur primo ista restrictio in fortioribus, quia, si esset fictæ confessus, & conuictus, disponente statuto, quod contumax habeatur pro confessus, & conuictus, posset adhuc appellare, *Bald. in l. 13. ita demum, nume. 6. versicu. restat vnum, C. de procurator. & in l. 1. num. 1. C. quor. appellat. non recip. Guid. Pap. tractat. de appellat. quæst. 120. numer. 91. tom. 5. fol. 61. Farin. in qq. crim. q. 101. nu. 146. limit. 7. & alij, quos citauit supra lib. 1. c. 97. nu. 126.*

Confirmatur secundo, quia verè confessus potest appellare, *Franch. in d. §. porro, sub nu. 8. Gl. Spec. Cyn. Bar. & alij, quos citauit supra nu. 30. vers. contra. Ergo a fortiori potest appellare fictæ confessus, & ita argumentantur Franch. & Card. Alex. supra citati.*

Contra istam restrictionem firmavimus nos supra lib. 1. cap. 97. sub num. 118. vers. tantum, quod rursus amplexi videmur lib. preced. c. 7. sub nu. 545. vers. nec obstat, & infra lim. 48. n. 26.

Comprobatur hæc contraria opinio, retorquendo secundam confirmationem adductam pro restrictione; nam dico, quod vere confessus non appellat, testibus his, quos retuli, & sequutus sum d. c. 97. sub n. 118. vers. tantum, & dixi supra n. 30. & 31. ergo neque appellabit fictæ confessus.

Quid dicendum? Respondeo, istam contrarietatem posse concordari duplici distinctione. Prima distinctio est, vt si appelletur cum expressione rationabilis causæ, tunc procedit restrictio; secus si appellet sine expressione rationabilis causæ, hancque distinctionem retuli, & sequutus sum supra sub n. 30. vers. hæc opiniones, & in proprijs terminis habes infra n. 62. Secunda distinctio est, vt si appelletur a declaratoria confessionis, hoc est, ab illa interlocutoria habente vim diffinitivæ, qua contumax ob sui contumaciam declaratur pro confessus, seu pro confessus, & conuictus, possit appellari, per ea, quæ dixi limit. preced. n. 10. & latus supra q. 5. sub nu. 91. vers. restringe, & lib. preced. c. 7. num. 545. & ita procedit restrictio; secus est, si appelletur postea a sententia diffinitiva lata super negotio principali, quia ab ista nõ appellatur,

per ea, quæ, soluendo eiusmodi contrarietatem, scripsi d. lib. preced. cap. 7. num. 545. vers. nec obstat, & in his terminis procedit opinio contraria, & nota hanc distinctionem, quia eam alibi non reperies, & est multum æqua, quia, si non appellat a declaratoria, quæ infert hoc præiudicium, non potest appellare a diffinitiva, quæ in hoc grauamen nullum infert.

Retenta opinione contra restrictionem cum distinctione relata.

Extende eam, vt procedat etiam in sententia, lata contra eum, qui ob suam contumaciam in non recognoscendo manus suæ scripturam, qua est obligatus, fuit prius pronuntiata pro recognita, & deinde iuxta obligationem condemnatus, per ea, quæ scripsi lib. preced. c. 11. num. 1055. quia licet potuisset appellare a pronuntiatione, quod habetur pro recognita, tamen, si deinde appellet a sententia diffinitiva, non debet audiri, licet non audiretur, si vere recognouisset, cum in ipsa scriptura adsit confessio, sed male hæc extensio seruatur hic Romæ, vbi vidi sæpius admitti istam appellationem, sed certe non deberet admitti, nisi ad effectum deuolutiuum.

Limita primo eandem opinionem, eiusque extensionem, vt non procedant si in appellatione allegetur iusta, seu rationabilis causa, quia tunc poterit appellare, sicut declarant *Ang. Arer. in l. vlt. §. iustus, sub num. 9. & seqq. ff. de appell. & relat. & Franch. in d. cap. 61. cum speciali, §. porro, vers. queritur primo, sub num. 8. vbi, sed aduerte quia, de appell. & non habet difficultatem, quia procedit etiam in confessione vera, vt ex pluribus retuli, & sequutus sum supra nu. 47. vers. restringe secundo.*

Limita secundo, vt de stylo non seruentur hic in Curia, quia passim appellatio, nulla etiam expressa rationabili causa, recipitur.

Hic stylus in foro Capitolino sustinetur ex dispositione statutorum, quia, cum statutis prohibita sit appellatio a declaratoria super fictæ confessione, & recognitione, vt dixi remissive infra nu. 66. a qua de iure permitteretur, vt dixi supra nu. 60. in fine, debet concedi a diffinitiva, lata super negotio principali, ne statuta nimis odiosa sint.

Limita tertio, vt non procedant in appellatione a declaratione, qua declaratur pro confessus antequam feratur sententia diffinitiva, quia ab ista potest appellari, etiam non expressa causa, vt distinguendo dixi supra sub n. 60. in fine.

Confirmatur hæc limitatio a simili, quia a declaratione notorij datur appellatio, licet non detur a notorio, *Franch. in cap. 13. peruenit, nu. 13. in vltimis verbis, & num. 14. de appellat. Felyn. in cap. 10. cum non ab homine, colum. penult. nu. 12. versic. & not. de iudic. Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fallen. 2. num. 18. tom. 18. fol. 191. & Lancellor. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. limit. 9. princ. in fine, nume. 13. fol. 366. & faciunt, quæ scripsi de declaratoria incurtus in excommunicationem infra limit. 22. num. 36. vers. sublimita secundo.*

Fallit hæc limitatio in foro Capitolino, quia ab ista declaratoria non datur appellatio, iuxta ea, quæ scripsi supra lib. 1. c. 96. nu. 21. & retuli lib. preceden. cap. 7. num. 546.

RESTRINGE VI. vt non procedat in confessione procuratoris, quia eius confessio non impedit appellationem, *Ant. de Butr. tract. de notor. art. 4. n. 58. in fine tom. 4. fol. 56. & in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub*

num. 6. vers. aduerte tamen. Franch. nu. 14. vers. vltimo queritur, & Card. Alex. num. 22. vers. sed quid de confessione, de appell. Bal. in l. 2. num. 14. vers. deinde nota. Paul. de Cast. n. 2. vers. in tex. & Salyc. nu. 1. C. quorum appell. non recip. Farin. in qq. crim. par. 2. tom. 1. q. 101. nu. 140. limit. 4. Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 208. & hoc sentit tex. in d. l. 2. in illis verbis, voce esset propria.

68 Extende primo istam restrictionem, vt maxime procedat in procuratore, habente mandatum generale ad negocia, quia is, comparando in malicicis, non solum non potest confitendo praeiudicare domino, sed dicitur falsus procurator quo ad maleficia, Bal. in d. l. 2. num. 3. vers. item nota. C. quor. appell. non recip.

69 Extende secundo, vt procedat etiam si habuisset speciale mandatum ad confitendum, quia adhuc dominus posset appellare, Paul. de Cast. d. l. 2. n. 2. C. quor. appellat. non recip. & Farin. d. quæst. 101. num. 140. limit. 4.

70 Extende tertio, vt sicut viuæ vocis confessio, facta a procuratore non impedit appellationem iuxta ea, que scripsi supra nu. 67. ita multo minus impediatur confessio ficta, Cardin. Alex. in cap. 61. cum speciali, §. porro, num. 22. vers. sed quid de confessione, in fin. de appellat. & sentit ibidem Franch. q. vlt. num. 14. dum ait, quod confessio procuratoris etiam vera non praeiudicat domino, quod appellare non possit.

71 Extende quarto, vt procedat etiam si ultra confessionem procuratoris extaret plena probatio per testes, quia dominus adhuc posset appellare, Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. sub n. 208.

72 ¶ INFERO III. quod conuictus tantum testibus, contra quos nihil fuit oppositum, dicitur notorius, ac si esset confessus, vt sentit aperte Io. Andr. in cap. 61. cum speciali, num. 14. in verbo, alio modo, de appellat. & quod probationes faciant notorium, sicut sententia, refert, & sequitur ibidem Abb. §. porro, num. 4. & quod probationes faciant notorium post conclusum in causa, quia tunc non potest contra eas opponi, scribunt Ant. de Butr. tract. de notor. artic. 2. sub n. 24. & 25. vers. venio ad exempla. tom. 4. fol. 52. Abb. in cap. 24. cum olim, sub num. 3. de verb. signif. Contar. in l. vnica, limit. 9. num. 21. 23. 24. & 31. vers. quod pariter. C. si de momen. poss. & quod faciatur notorium, scribit Curt. Sen. tractat. de iureiur. prop. calum. nume. 4. tom. 3. part. 2. fol. 130. & ex aliis retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 76. sub nume. 8. vers. si sumus in secundo, & consequenter testibus conuictus non potest appellare, quando nihil oppositum fuit, nisi aliqua iusta causa allegetur, per quam iustificetur appellatio, vt scribit, sed corrupte, in libro meo Dec. in d. §. porro, nume. 13. ibi, nisi dicamus quod quando nihil, &c. & quod Host. & Io. Andr. in d. cap. cum speciali, senserint, in notorio probationis non auditi appellantem, scribit sed non sequitur Ant. de Butr. tract. de not. art. 4. sub nume. 56. vers. hec omnia, tam. 4. fol. 56.

Ratio huius illationis, & consequentia est, quia paria sunt, esse conclusum in causa, vel esse latam sententiam, vt referunt, & sequuntur M. Ant. Blanc. tract. de compromiss. quæst. 5. princip. sub numer. 5. tom. 3. part. 1. fol. 177. & Contar. in d. limit. 9. sub num. 25. ibi, facit quod alias.

Sed sententia, contra quam non opponitur, inducit rem iudicatam, & res iudicata notorium, a quo appellari non potest, per ea, que scripsi supra lib. 1. cap. 76. sub nu. 2. & supra q. 12. n. 143. & hac q. 17. lim. 2. n.

69, ergo idem dicendum est, si non opponitur contra probationes.

Contrariam opinionem; quod enim detur appellatio, tenet breuiter Ant. de Butr. d. tract. de notor. art. 4. n. 56. tom. 4. fol. 56. dicens, planum esse, quod in notorio probationis admittitur appellatio, & quod vbi datur appellatio, notorium, resultans ex probationibus, non tollat beneficium appellationis, quia appellatio ipsa suspendit effectum conclusionis in causa, & omnium probationum, refert, & sequitur Rot. diuers. decis. 100. ex nouem, sub n. 9. part. 1. & quod in notorio probationis planum sit, quod appellans audiatur, & appellatio operetur effectus suos, refert, & sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. lim. 9. princ. nu. 12. vers. quinto, fol. 366. & quod conuictus tantum per testes, vel alias probationes possit sine dubio appellare, scribit Franch. in d. cap. 61. cum speciali, §. porro, sub nume. 5. ibi, aliquando quis est tantum conuictus per testes, de appell. Et certe hæc sententia est communis, & recepta in praxi vbiq;: & in isto notorio intelligo Card. Alex. in cap. 13. peruenit, nume. 6. in fine, de appellat. & Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fallen. 2. sub numer. 16. fol. 191. dum ait, in notorio iuris admitti appellationem, & ita clare refert, & sequitur, loquendo aperte de notorio iuris, Farin. in qq. crimin. quæst. 101. num. 62. & nume. 131. limit. 1. hæcque opinio contra illationem potest deduci ex d. l. 2. C. quor. appell. non recip. & a Gratiano fuit aperte recepta in c. vlt. vers. in occultis autem, 2. q. 6. & hodie hæc contraria opinio in tantum seruetur vbiq; vt qui tentaret contrarium, haberetur pro elementario praxis.

EXTENDE I. hanc contrariam opinionem, vt possit appellari etiam in notorio per famam, Lancel. qui alios citat, tractat. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 9. princip. sub num. 12. tom. 5. fol. 366.

EXTENDE II. vt procedat etiam si testes sint publicati, sit conclusum in causa, sint factæ defensiones, & contra testes non sit oppositum, quia adhuc potest a sententia appellari, per ea, que in istis terminis retuli, & sequutus sum supra num. 73. quia habet locum illud (non probatum probabo) & non ex eo, quod quis in prima instantia non impugnaverit testes, dicitur acceptasse eorum dicta.

RESTRINGE eandem contrariam opinionem, vt non procedat in aliquibus criminibus grauissimis, quia in eis conuictus non appellat, l. 16. constitutiones, & ibi Gloss. vlt. ff. de appell. & relat. Salyc. in l. 2. oppos. 3. nu. 4. & 6. C. quorum appell. non recip. & quod in istis grauissimis delictis non detur appellatio, scribunt simpliciter Az. Salyc. Card. Alex. & alij, quos retuli, & sequutus sum supra sub nu. 33.

Primum delictum grauissimum, in quo non datur appellatio, est hæresis, Guid. Pap. tractat. de appell. q. 120. sub n. 87. tom. 5. fol. 61. Rol. a Vall. cons. 73. si vidissem, n. 10. lib. 3. Prosp. Farin. in qq. crim. q. 101. n. 45. limit. 2. & nu. 46. Gl. Archid. Eymmer. Pegn. Felyn. Maran. Gundiff. Jo. Roy. & Simanc. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. n. 98. vbi citavi etiam iura.

Secundum delictum grauissimum est raptus virginis, in quo denegatur appellatio, Salyc. in l. 1. n. 1. C. de rapt. virgin. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoq; appellatur, limit. 6. n. 295. fol. 503. & alij, quos refert, & sequitur Farin. in qq. crim. part. 2. tom. 1. q. 101. lim. 4. n. 48. vbi ex Decian. de commun. * opin. *

Declara

Declarata istam communem opinionem, ut procedat in principali raptore, secus in sociis & auxiliatoribus: Item si sit plene conuictus per claras probationes, secus si probationes non sint claræ: Item quando mulier fuit rapta, & etiam cognita, secus si rapta, & non cognita, vide Farin. d. q. 101. num. 49. 50. & 51.

78 Tertium delictum grauissimum, in quo non datur appellatio, est crimen læsæ Majestatis, Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. sub n. 86. & seqq. fol. 61. Nicol. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 115. nu. 149. tom. 18. fol. 197. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, lim. 8. num. 297. fol. 503. Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, n. 8. & 10. Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. c. 2. nu. 33. fol. 34. & Prosp. Farin. in qq. crim. q. 101. n. 10.

Contrariam opinionem; quod enim admittatur appellatio in crimine læsæ Majestatis, tenuerunt Gl. Aret. Carter. Lauden. & alij, quos referunt, & sequuntur Clar. lib. 5. recept. sent. §. fin. qu. 94. versus finem principij, & latius Rol. a Vall. conf. 73. si vidissem, n. 10. in fine, vers. sed premisus, & nume. 11. & seqq. lib. 3. & Farin. * d. quæst. 101. num. 9. & 11. vbi de opin. * communi. & quod in Francia recipiatur appellatio condemnati de crimine læsæ Majestatis, & condemnati de falsâ moneta, dummodo non sit condemnatus a Rege, vel a suprema eius curia, vel Marefcallo, vel a iudicibus deputatis a Rege, scribit Rebuff. in proœm. cons. gl. 5. n. 116. vers. non seruatur, tom. 1. fol. 42.

Quid in crimine barattariæ, vide infra limit. 16. sub num. 3.

79 Quartum est insigne latrocinium, quia insignes latrones statim puniri, nõ admissa appellacione, interest Reipub. l. 16. constitutiones, ff. de appellat. & relat. Innoc. in cap. 28. pastoralis, sub nume. 3. versus finem, vers. cu. ad hoc ita, de offic. & potest. iud. deleg. Guid. Pap. tractat. de appell. quæst. 120. sub numer. 87. tom. 5. fol. 61. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 7. num. 296. fol. 503. Marches. tract. de commiss. part. 2. in commiss. appell. c. 2. sub nu. 32. seu 33. fol. 34. & Farin. in qq. crim. q. 101. lim. 6. n. 53. & quod famosus latro non appellet, etiam attempta benignitate iuris canonici, refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. limit. 25. nu. 25. fol. 372. & qui dicantur insignes latrones, vide Farin. d. lim. 6. n. 54.

80 Quintum est concitatio seditionis, in qua non datur appellatio, d. l. constitutiones, ff. de appell. & relat. Innoc. in d. c. pastoralis, n. 3. versus fin. de offi. & pot. iud. deleg.

81 Sextum est ductio factionum, quia duces factionum condemnati non appellant, dicta l. constitutiones. Rol. a Vall. conf. 73. si vidissem, nu. 24. lib. 3. & Prosp. Farin. in qq. crim. q. 101. limit. 2. nu. 12. & aduerte, quod factio sumitur pro prodicione, quæ fit contra Principem, vel Remp. Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. numer. 87. fol. 61. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 8. num. 297. fol. 503. & qui dicantur insignes latrones, concitatores seditionum, & duces factionum, declarat Farin. d. q. 101. num. 54. & Rolan. a Vall. vbi supra, dicens, quod dux factionis, qui ordinaret, ut Ciuitas rebellaretur, non potest appellare.

82 Septimum est crimen simoniæ, Guid. Pap. d. q. 120. sub n. 87. fol. 61. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo & quandoque appellatur, lim. 9. n. 298. fol. 504. & Farin. in qq. crim. par. 2. tom. 1. q. 101. lim. 3. nu. 47. vbi recenset Rotæ decisionem distinguentem.

Octauum est falsæ monete, l. 1. & ibi Salyc. C. de fals. 83. mone. Spec. titu. de appell. §. in quibus, vers. 29. num. 11. Ang. tract. de malef. in verbo, presente d. Caio, sub nu. 20. fol. 263. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, lim. 5. n. 294. fol. 503. Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, num. 10. Marches. citatus supra sub n. 79. & Farin. d. q. 101. lim. 5. n. 52.

In Francia non seruatur, teste Rebuff. quem citauimus supra sub n. 78. vers. contrariam.

Sunt & alia delicta graua, videlicet, homicidium, veneficium, ars maleficia, seu incantatio, adulterium, & manifesta violentia, in quibus denegari appellacionem homicidis, veneficis, magis, seu maleficis, adulteris, & ijs, qui manifestam commiserunt violentiam, scribit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. coram vobis, n. 9. in fine, ibi, de criminalibus, fol. 405. & quod in crimine veneficij non detur appellatio, scribit Prosp. Farin. in qq. crim. par. 2. tom. 1. q. 101. nu. 56. lim. 8.

Contrarium est verum; possunt enim isti omnes appellare, nisi sint confessi delictum, textus est clarus in l. 2. C. quor. appell. non recip. & ita loquutus sum supra sub nu. 33.

Et licet Farin. d. q. 101. nu. 58. lim. 10. dicat, condemnatum de homicidio non posse appellare, attentis constitutionibus apostolicis, quas citat, & postea n. 59. declarat, id esse verum, si sit condemnatus, & bannitus in contumaciam pro homicidio; tamen hæc declaratio requirit adhuc longiorem declarationem, de qua vide infra lim. 48. nu. ...

Similiter in crimine assassini non admitti appellacionem scribit Farin. d. q. 101. n. 55. lim. 7. sed ego hic sine determinatione pertransco.

SUBRESTRINGE eandem restrictionem positam supra nu. 76. ut non procedat si in appellacione exprimeretur causa rationabilis, quia tunc arbitror, appellacionem dari etiam a sententia, lata contra victam de illis delictis exceptis; & moueor ex limitatione generali, & ex limitatione particulari; ex generali, quia licet appellatio, quæ fit contra ius, vel aliter friuola, non debeat admitti, tamen ex generali limitatione admittitur, si in ea exprimaturs causa rationabilis, ut sentiunt Innoc. in c. 28. pastoralis, sub n. 3. vers. ad hoc ita, in fine, & n. 4. vers. sed dices, de offic. & pot. iud. deleg. Abb. in c. 14. consuluit, versus finem, & Franch. n. 6. de appell. idem Franch. in c. 29. consuluit, n. 3. eod. tit. Roman. conf. 323. in proposita, n. 7. Alex. in addit. ad Bar. in l. vlt. sub n. 2. in verbo, adiecta causa, ff. de appell. recip. vel non, Dec. in c. 3. ad nostram, nu. 30. de appell. Couar. pract. qq. c. 23. sub nu. 5. vers. secunda. Tirac. tract. de mort. saisit. leuis. par. 6. declar. 6. n. 4. in fine, vers. sed iã quod, fol. 119. & tract. de pen. temper. in prefat. n. 69. vers. his quoque, fol. 9. Contrar. in l. vnica, lim. 3. nu. 44. vers. & quod in notorijs, C. si de momen. poss. & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. nu. 179. in verbo, causa, qui scribunt generaliter, quod si in calibus, in quibus prohibetur appellatio, exprimaturs causa rationabilis, quare appelletur, non denegatur appellatio: moueor etiam ex limitatione particulari, quia & si conuictus per testes dicatur notorius delinquens, & notorio delinquenti in prædictis delictis denegetur appellatio, tamen & in notorijs datur appellatio, si exprimaturs causa rationabilis, ut loquendo in confesso, retuli & sequutus sum supra num. 47. & loquendo generaliter de notorio, retuli & sequutus sum infra nu. 93.

An in istis delictis, in quibus non datur appellatio 85

tio a sententia diffinitiva, detur ab interlocutoria, vide, quæ scripsi *supra lib. 1. c. 97. sub nu. 98.* vbi de interlocutoria in delicto hæresis, & de decreto torture, & *infra limit. 6. memb. 7. nu. 35.*

Debitor fisci, id est, privati ærarij Principis, si sit aperte, manifesteque conuictus, an audiatur appellans, vide *infra limit. 17. nu. ...*

86 ¶ INFERO IV. quod in notorio præsumptionis, & fictionis, prout surgit a facto notorio non admittitur appellatio, *Ant. de Butr. tract. de notor. art. 4. n. 56. fol. 56. de hoc notorio præsumptionis & fictionis ponit exempla Ant. de But. eod. tract. art. 2. sub n. 35. & 36. fol. 53. & nos posuimus supra lib. 1. c. 76. nu. 3.*

87 ¶ INFERO V. & est similis illationi præcedenti, quod condemnatus ex præsumptione iuris, & de iure non appellat, *Paul. de Castr. in l. 2. num. 2. in fine, C. quor. appell. non recip. Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 3. nu. 21. fol. 191. Menoch. tract. de præsumpt. lib. 1. q. 76. nu. 1. & 2. Rug. tract. de appell. §. 2. c. 3. in verbo præsumptio, num. 829. & Farin. in qq. crim. par. 2. tom. 1. q. 101. nu. 124. ampl. 4. secus est, si sit condemnatus ex sola præsumptione iuris, quia potest appellare, Farin. vbi supra n. 125. & Menoch. d. q. 76. n. 3.*

88 ¶ INFERO VI. quod captus in fragranti crimine non appellat, & moueor, quia dicitur notorius delinquens, vt retuli, & *secutus sum supra lib. 1. c. 78. num. 3. & vti notorius delinquens potest statim cõdemnari, & condemnatio exsequi, iuxta ea quæ scripsi eod. lib. 1. cap. 46. sub num. 28. & cap. 71. sub num. 3. versicu. si vero sumus, & d. cap. 78. num. 19. vbi dixi, quod iudex in leuibus delictis potest delinquentem repertum, & captum in fragranti crimine ponere ad earenam, vel berlinam sine processu, & in specie, quod captus in fragranti crimine non appellet, scribunt Cornaz. Lucen. decis. 193. in causa N. sub n. 4. vers. tertio, & March. tract. de commiss. in commiss. appel. par. 2. c. 2. sub n. 33. fol. 34. licet Bal. quem citat, nihil dicat in libro meo.*

89 ¶ INFERO VII. quod delatio, & non delatio appellationis potest multũ p̄dere ex arbitrio iudicis. Probatum primo hæc illatio, quia quando aliquid dicatur, vel non dicatur notorium, non est clare determinatum in iure, & ideo, loquẽdo more consueto, remanet arbitrarium, vt dixi *lib. 1. c. 76. sub nu. 5. & lib. præced. c. 8. nu. 344.* sed, an sit deferendum vel non deferendum appellatiõni, pendet ab hoc, an sit notorium, vel non. Ergo ab arbitrio iudicis pendet, an sit, vel non sit deferendum appellatiõni.

Probatum secundo, quia licet appellatio, in qua exprimitur causa rationabilis, sit admittenda, quãuis esse in notorio, per ea, quæ retuli, & *secutus sum supra nu. 47. vers. restringe secundo, & infra n. 93. vers. sublimita tertio, & cognitio ipsa an sit admittenda spectet ad iudicem ad quem, vt scripsi supra q. 11. nu. 12. & non ad iudicem a quo; tamen hoc est verum, quando res est dubia, sed quando res est clara, vtputa, quia sumus in casu, in quo a iure definitum sit, appellatiõnem non esse legitimam, & ideo nõ admittendam; tunc, stante notorio iuris, non est recurrendum ad alium iudicem, sed ipse iudex a quo, cognoscens causam esse falsam, & in ea non dubitans, potest exsequi sententiam, vt scribunt Card. Alex. in c. 61. cõ speciali, §. porro, sub n. 36. de appel. Spec. Io. Andr. Franch. Ang. Aret. Rol. a Vall. Rot. diuers. & Caputaq. quos retuli, & *secutus sum supra q. 11. n. 11. declar. 8. & consequenter cum iudex a quo habeat cognoscere, an res sit notoria, & an causa, expressa in appellatiõne, sit legi-**

tima ad effectum, vt valeat deliberare, an debeat exsequi, vel se abstinere ab executione, iuxta ea, quæ *latius scripsi d. q. 11. nu. 1. & seqq.* tota hæc controuersia circa admissibilitatem appellatiõnis ad effectum suspensiuum subijcitur arbitrio iudicis a quo ante inhibitionem iudicis ad quem.

Ratio quare subijciatur arbitrio iudicis est, quia aliter fieri non potest; nam, dum lex ad refrænandã appellantiũ temeritatem negat eis in re notoria appellatiõnem, quibusdam non bonis iudicibus præbet occasionem, vt hoc notorietatis velo instructi appellatiõnem grauando denegent, cumque lex vt iudicibus grauaturis obuiet, decernat appellatiõnem etiam in re notoria esse admittendam, si in ea exprimaturs causa rationabilis, appellantis malitia excitatur ad exprimendam rationabilem causam, quãuis falsam; demum cum lex huic malitiæ velit mederi, iudici committit, vt de causa expressa in appellatiõne cognoscat, sicut dixi n. præced. licq; tandem oportet, quod lex semper confidat aliquid de iudice, eumq; fore bonum præsumat, quia non omnia potest lex exprimere, vt in alio proposito dixi *supra nu. 16. versus finem*, vnde iudicem propitiũ oportet habere, qui vult litem exercere, quia non est tanta iuris peritia, quanta est hominum malitia.

Declarata istam illationem, vt iudex in dubio debeat se credere arbitrium pro admissiõne appellatiõnis, vt late retuli & *secutus sum supra initio huius quæstionis in ampl. 17. num. 60. & sit cautus, ne decipiat in cognitione adhibenda circa notorium, quia multa dicuntur notoria, quæ non sunt, vide lib. præced. c. 8. n. 340.*

Absolutis illationibus huius quartæ limitatiõnis, accedamus ad sublimitationes.

SVBLIMITA I. nunc generaliter eandem quartã limitatiõnem, omnesq; eius illationes, in quibus diximus, non dari appellatiõnem propter notorietatem, vt non procedant quo ad effectum deuolutiuum, quia ad istum effectum potest appellari etiã in notorijs; regulariter enim appellatiõ in notorijs non operatur effectum suspensiuum, sed tantum deuolutiuum, *Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & in nou. appel. pend. limit. 9. princ. num. 3. in fine fol. 366. & refert & sequitur Farin. in qq. crim. par. 2. tom. 1. q. 101. num. 63. & facit quod scripsi supra n. 16. vers. contrariam, & vers. deduco.*

SVBLIMITA II. vt non procedant in appellatiõne a declaratione notorij, quia licet non detur appellatiõ in notorio, tamen datur a notorij declaratione, vt retuli, & *secutus sum supra num. 65. versicu. confirmatur, limit. 3.*

SVBLIMITA III. vt non procedat si in appellatiõne exprimaturs causa rationabilis, quæ habeat offuscare notorium, quia tunc etiam in notorijs datur appellatiõ, secundum ea, quæ scribunt *Abb. in cap. 14. consuluit, in fine, Franch. num. 6. & Dec. num. 8. de appellat. Roman. consil. 323. an proposita, numer. 4. in fine, Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 293. limit. 4. fol. 503. Tiraq. tract. de pœn. temper. in præfat. n. 69. vers. his quoque, fol. 9. & Contar. in l. vnica, limit. 3. n. 44. vers. & quod in notorijs, dicens, in appellatiõne a diffinitiva in notorijs necesse esse causam inferere, & faciunt quæ scripsi supra n. 12. subexten. 3. & n. 47. & 84. & quæ in materia possessoria scripsi *infra limit. 6. memb. 7. n. 103. vers. restringe vndecimo.**

Extende hanc sublimitatiõnem, vt iudex a quo teneatur

teneatur de ferre huic appellationi, eiusq. sententia executionem, appellatione pendente, differre *Contar. in l. unica, limit. 3. nu. 8. vers. sed magis. C. si de mom. poss. & quod hæc appellatio habeat effectum suspensuum, quia tunc offuscatur notorium, refert & sequitur Farin. in qq. crim. par. 2. tom. 1. q. 101. nu. 64. & quod si notorius criminofus appeller, expressa legitima causa, valeat appellatio non solum, ut deuoluat iurisdictionem ad iudicem ad quem, ut cognoscere possit, sed etiam, ut iudex à quo deferre debeat, & poterit iudex ad quem inhibere postquam cœperit cognoscere de appellatione, scribit Franch. in cap. 3. Romana §. si autem. sub num. 5. ver. quid autem si sit confessus, ibi, quando vero notorius, de appellat. in 6.*

94 Declara istam extensionem, ut si eiusmodi sit notorium, ut eius sententia executione appellatio non suspendatur, quamuis in ea sit expressa causa rationabilis, suspendatur forsitan, si offeratur probatio incontinenti, ut dixi supra sub nu. 16. vers. declara nunc. vel detur aliquis famus de ipsa causa per ea, quæ de expressione causæ in appellatione ab executione scripsi infra limit. 10. nu. 94.

95 SVBLIMITA IV. ut licet in aliquibus casibus appellatio sit prohibita, tamen iudex à quo potest ei deferre, & deferendo, sunt sibi ligatæ manus, Farin. in d. q. 101. nu. 106. & 107. & dixi supra nu. 27. restr. 5. & nu. 57. not. 2.

96 SVBLIMITA V. ut non procedat quoad excessum pœnæ, quia ab illo excessu potest appellari etiam in notoriis, Farin. in qq. crim. par. 2. tom. 1. q. 110. ver. sublimita 4. & quod in notorio confessionis si iudex in imponenda pœna, à iure determinata, vel etiam arbitraria, excesserit modum, teneat appellatio quoad omnem effectum tam deuolutiuum, quam suspensuum &c. refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 9. prim. nu. 10. fol. 366. & adde quæ scripsi supra num. 2.

97 SVBLIMITA VI. ut licet in aliquibus casibus sit prohibita appellatio, tamen non est, prohibita dictio de nullitate, cuius causa pendente, non fit executio sententia criminalis, continentis pœnam irretractabilem, etiam si cognitio nullitatis requireret altiore indaginem, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. conclus. 4. num. 75. & quod in notoriis, in quibus est prohibita appellatio, non sit prohibita supplicatio, querela, seu recursus ad Principem, seu superiorem, scribit Prosp. Farin. d. q. 101. nu. 105.

98 Contra istam sublimitationem pugnant multa: nam, loquendo de recursu, seu supplicatione, obstant ea, quæ scripsi infra q. 19. rem. 3. num. 5. vbi dixi, supplicationem esse prohibitam, quando prohibita est appellatio ex natura causæ, & non propter excellentiam iudicis; sed in notoriis appellatio prohibetur ex natura causæ, videlicet, propter notorietatem: Ergo &c. & loquendo de nullitate, obstat, quia in notoriis non datur nullitas, & sic neq. querela.

99 SVBLIMITA VII. ut in omnibus casibus, in quibus est prohibita appellatio, censeatur permiffa, quando sententia esset notorie iniusta, Farin. d. q. 101. nu. 112. ver. sublimita 6. adde quæ in materia postessoria scripsi infra limit. 6. memb. 7. nu. 79.

100 SVBLIMITA VIII. ut non procedat in ma-

nifestis, quia in eis dari, appellationem scribunt Franch. in cap. 5. cum sit Romana §. praterea sub nu. 2. ver. in gloss. de appell. & ex Mil. in repert. refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. in verbo. manifestum. num. 598. quia aliud est notorium, & aliud manifestum, & ideo hæc non est proprie sublimitatio.

SVBLIMITA IX. ut non procedat in notorio probationis, quia in eiusmodi notorio admittitur appellatio, ut firmaui supra sub nu. 73. illat. 3. vers. contra istam.

LIMITATIO V.

SUMMARIUM.

A sententia, qua mandat, testamentum aperiri, non datur appellatio, nu. 1. & 2. — Extenditur, nu. 3.

LIMITA V. in sententia, seu pronuntiatione de aperiendo testamentum, à qua non dari appellationem probatur ex l. vlt. ff. de appell. recip. vel non. & ex l. 6. quisquis. & ibi Bart. Bald. Saly. & Paul. de Cast. C. quorum appell. non recip. quam l. quisquis. Gratianus posuit in c. vlt. vers. si quis etiam ausus fuerit. 2. q. 6. Innoc. in ca. 28. pastoralis. nu. 3. versus finem. vers. ad hoc ita. de off. & potest. iud. deleg. Archid. in d. c. vlt. nu. 16. vers. in gloss. quia. 2. q. 6. Spec. tit. de appell. §. in quibus. num. 10. vers. octauo. lib. 2. Maran in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoq. appellatur, limit. 19. nu. 322. fol. 506. Rebuff. tract. de appella. art. 9. gloss. vna. nu. 10. tom. 3. fol. 507. & Menoch. trac. de adipisc. poss. rem. 4. nu. 7. fol. 23.

Ratio huius limitationis est duplex. Prima quia apertura testamenti requirit celeritatem, d. l. vlt. ff. de appell. recip. vel non. Secunda quia nemini præiudicat, Bal. & Saly. vbi supra.

Contra istam limitationem oppono, quia in iudicio missionis heredis in possessionem, cum sit possessio momentanea, non datur appellatio à diffinitiuâ, testibus iis, quos citavi, & sequutus sum lim. seq. memb. 3. num. 3. Sed quando non datur appellatio à diffinitiuâ, datur ab interlocutoria, ut scripsi supra, lib. 1. cap. 97. sub num. 98. & limit. seq. memb. 7. num. 28. & ista pronuntiatio de aperiendo testamentum est mera interlocutoria: Ergo debet dari appellatio.

Non recedas à limitatione, quia iura citata sunt clara.

Extende eandem limitationem, ut non solum sit prohibita appellatio, sed contra appellantem sit imposita pœna, d. l. quisquis. C. quor. appell. non recip. Rebuff. d. art. 9. gloss. vna. nu. 11. & non solum contra appellantem, sed etiam contra iudicem, qui appellationem receperit, ut habetur in ead. l. quisquis. & scribit Rebuff. d. gloss. vna. nu. 10. & 11.

Infero ex hac extensione, quod procurator, qui non habeat speciale mandatum, duplici ratione non admittitur ad appellandum à decreto de aperiendo testamento, prima quia nec principalis admittitur per iura citata supra num. 1. secunda, quia cum principalis appellans incidat in pœnâ, ut dixi, procurator non potest appellare sine speciali mandato per ea, quæ dixi supra q. 5. sub nu. 28. restr.

Sed, quicquid sit de iure, de consuetudine hæc pœna non seruatur, vide quæ, loquendo de appellatione in executiuis, scripsi supra d. q. 5. sub numer. 28. restr. 4.

LIMITATIO VI.

Sextæ Limit. Memb. I.

SUMMARIÀ.

- A SENTENTIIS** possessorii non datur appellatio nu. 1. & quare sit potius formanda limitatio, quam regula, sub eod. nu. 1. vers. licet.
- Possessorium interdictum, seu iudicium diuiditur in duas species principales, & quæ sint, nu. 2. & 3.
- Ordinarium possessorium subdividitur in tres species, num. 4. & seqq.
- Qualibet species possessorii ordinarii subdividitur in plures alias nu. 7. & seqq.
- Adipiscende possessionis sunt octo species, sub nu. 10. vers. prima. vsq. ad nu. 17.
- Retinenda possessionis sunt multa species, de quibus nu. 18. & seqq. vsq. ad nu. 25.
- Recuperanda possessionis sunt viginti quatuor species, & ultra de quibus nu. 26. & seqq. vsq. ad nu. 55.
- Summarium possessorium vocatur diuersis nominibus, numero 56.
- Ordinarium possessorium vocatur multis modis, nu. 57.
- Momentaneum possessorium vocatur etiam aliis nominibus, num. 58.
- ¶ Summarium possessorium quod dicatur, nu. 59.
- Ordinarium, nu. 60.
- Momentaneum nu. 61.
- Perpetuum, nu. 62.
- Mixtum, nu. 63.
- Adipiscende possessionis interdictum est pratorium, numero 64.
- ¶ Quorum bonorum interdictum cui datur, nu. 65.
- Saluanum, nu. 67.
- Officium iudicis, nu. 68.
- Remedium legis 3. C. de pign. nu. 69.
- Remedium legis fin. C. de edic. diu. adr. toll. nu. 70.
- Ne vis fiat ei, nu. 71.
- Vtrubi, nu. 72.
- Vti possidetis, nu. 73.
- De superficie, nu. 74.
- De itinere actus priuato, nu. 75.
- De aqua quotidiana, & aestiua, nu. 76.
- De riuis, nu. 77.
- Officium iudicis, nu. 78.
- Vnde vi, nu. 79.
- De reliquis interdictis recuperanda possessionis qui scripserint, num. 80.

LIMITATIO VI. in sententiis latis in causis possessorii, à quibus appellationem regulariter de iure civili denegari testantur cõmuniter * Doctores, vt scribit Rip. in cap. sepe. num. 3. vers. expræmissis. derestit. spol. & alii, quos citati infra in 2. & 3. memb. num. 1. & 3.

Verum quia huius limitationis materia habet multa æquiuoca, & confusa; quæ æquiuocatio, & confusio vt plurimum euenire solent, quia plura sunt negotia, quam vocabula, vel quia minutissimas differentias etiam oculati iurisperiti quandoque non vident, quo fit, vt veluti inexperti medici, nescientes distinguere inter lepram, & leprã, perniciose pro diuersis morbis vnico vtamur medicamento, vel quia res inordinate agitur, ideo limitationem hanc, ordinate procedendo, diuido in nouem membra.

In primo membro præmittam aliqua ad maiorem intelligentiam, euitanda scilicet æquiuocationes valde vitiosas.

In secundo ponam primam extensionem huius sextæ limitationis in possessorio summario cum suis peculiaribus subextensionibus, & restrictionibus.

In tertio ponam secundam extensionem in possessorio ordinario momentaneo cum suis subextensionibus, quarum vltima continebit singulas tres species possessionis.

In quarto exemplificabo eandem secundam extensionem, seu verius vltimam eius subextensionem in prima specie, videlicet in possessione adipiscenda cum suis extensionibus, & restrictionibus.

In quinto exemplificabo eandem secundam extensionem, seu verius vltimam eius subextensionem in secunda specie, videlicet in possessione retinenda.

In sexto exemplificabo in tertia specie, videlicet, in possessione recuperanda.

In septimo eandem secundam extensionem, positam in tertio membro, restringam generaliter in multis casibus, applicabilibus cuiuslibet speciei possessorii.

In octauo sublimitabo hanc sextam limitationem, vt non procedat in possessorio ordinario perpetuo.

In nono sublimitabo, vt non procedat in possessorio mixto.

AGREDIOR primum membrum, quod continebit solum nonnulla præmittenda ad euitandas æquiuocationes terminorum, & ad clariorem intelligentiam eorum omnium, quæ in hac sexta limitatione sum dicturus.

PRÆMITTO I. igitur, quod licet D. Cæf. Contar. in solemnibus eius repetitione ad l. vnicam, in ampliationibus in princ. & sub num. 2. & sub num. 4. vers. & ideo. C. si de momen. poss. dixerit, tantam esse sterilitatem dicitur. l. prohibentis appellationem in possessione momentanea, vt vix vnã parturire potuerit extensionem, quia, inquit, generalitas verborum, sub qua d. l. fuit concepta, omnem ampliationis speciem respicere videtur.

Tamen ego ex variis casibus, decisis formabo extensiones, vt solent formare nostri interpretes, quia hodie non sufficit allegare regulam, cum in tanta librorum multitudine non sit verisimile non reperiiri decisionem in terminis, vel saltem calui longe magis propinquã, quam regulam, & ideo iudices non libenter acquiescunt regulæ, cum sæpe etiam vnus casus videatur de regula, & non sit.

Licet etiam ipse Contar. in possessorii formet regulam prohibitiuam appellationis, & ad eam faciat limitationes.

Tamen ego, inhærendo regulæ, quod in qualibet causa sit permilla appellatio, feci oppositum; vnde formam limitationem etiam in possessorii, per ea, quæ scripsi supra hac ead. 17. q. in ampl. sub n. 64. ampl. 17. quam limitationem extendam, & sublimitabo, dixi hic supra in diuisione limitationis.

PRÆMITTO II. interdictum, seu iudicium possessorium in genere sumptum posse diuidi in multas, & multas species; sumendo tamen hic speciem non more dialecticorum, sed more legistarum, qui capiunt speciem pro eo, quod quouis modo est diuersum ab alio, vt admonet etiam Contar. in d. l. vnica, in rubr. nu. 53. vers. id tamen. Sed quia omnis bona diuisio debet esse bimebris, vel saltem reducibilis ad eam, vt scripsi lib. præced. c. 9. n. 1380. ideo possessorium iudicium diuido in duas species principales; prout post alios diuidunt Ios. Ludou. perus. decis. 20. do. mima. Martiana. n. 1. par. 1. Menoc. tr. de recup. poss. in præludis n. 24. vers. possessio iudicium duob. modis. & Ios. Cumia super ritib. Sicil. c. 38. n. 110. fol. 196. qui alios citant.

Prima

3 Prima species dicitur possessorium summariū, quod semper est momentaneum, habetq; locum tam in adipiscenda possessione, quam in retinenda, *vt declarauit memb. seq. nu. 9. & 10. & hoc possessorium non subdiuitur; quare Doct. quos citauit, & sequutus sum infra memb. 3. n. 35. versus finem, ibi. & quod possessorium diuidunt solum possessorium ordinariū non autem possessorium summariū, de quo Ios. Cum. super ritib. Sicil. c. 38. nu. 110. & seqq. fol. 196. & alii citati memb. seq. nu. 1. & seqq. & nu. 9. & seqq. dum tractant, nullum faciunt verbum de diuisione.*

4 Secunda species dicitur possessorium ordinariū & hæc subdiuiditur in tres alias species.

Prima species dicitur possessorium ordinariū momentaneum, de qua egi *infra memb. 3.*

5 Secunda dicitur possessorium ordinariū perpetuum, de qua egi *infra memb. 8.*

6 Tertia dicitur possessorium mixtū, de qua egi *infra memb. 9.* nam possessorium mixtum esse specie distinctam scribit Contar. *in d. l. vnica. limit. 2. in pr. nu. 41. & 48. in fine, C. si de momen. poss.*

7 Rartus quælibet ex his tribus speciebus continet sub se alias sequentes species.

Prima species dicitur possessorium adipiscendæ de qua, omissis lectoribus, & consulentibus scripserunt inter alios Maran. *in suo spec. par. 4. dist. 7. prim. a num. 2. vsq; ad num. 14. fol. 130. & seqq. Menoch. tract. de de adipisc. poss. Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 38. num. 197. vers. possessorium ergo, & nu. 18. & seqq. fol. 204. & Achil. Per/on eod. tract. tom. 3. par. 2. fol. 246. & nos agimus infra memb. 4.*

8 Secunda species dicitur possessorium retinendæ, de qua inter alios scribunt Maran. *d. dist. 7. a nu. nu. 14. vsq; ad nu. 28. exclusiue fol. 123. & seqq. Menoch. tract. de retinen. poss. Ios. Cumia d. c. 38. nu. 200. vers. possessorium vero retinenda. & n. 201. & seq. fol. 205. & 206. & Virgin. de Boccat. tract. de interd. vt possid. tom. 3. par. 2. fol. 300. & nos agimus infra memb. 5.*

9 Tertia species dicitur interdictū recuperandæ, de qua scripserunt Phil. Franch. *tract. de disput. petit. lib. 3. vers. pro parte vero negativa. nu. 13. & seqq. vsq; ad nu. 44. tom. 3. par. 2. fol. 326. Maran. d. dist. 7. a num. 28. vsq; ad num. 62. Menoch. tract. de recuper. poss. Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 38. num. 206. in fine & 207. seqq. fol. 206. Ioan. Bapt. Pont. tract. de spol. tom. 14. fol. 270. & nos agimus infra memb. 6.*

10 Hinc adductam tripartitam interdictorum diuisionem faciunt communiter *Doct. *vt refert & sequitur Reginel. tract. de appellat. §. 2. ca. 3. sub nu. 638. vers. illudq; fol. 116. ad quas tres species reducuntur ceteræ omnes; ideoque quælibet istarum continet sub se plures alias.*

¶ Prima enim species adipiscendæ continet sequentes alias.

11 Prima species adipiscendæ dicitur interdictum quorum bonorum, de quo interdicto vide, quæ scripsi *infra nu. 65. & memb. 4. nu. 1. & alia tibi occurrentia apud Doct. ibi à nobis citatos.*

12 Secunda species adipiscendæ interdictum quorum legatorū, de quo interdicto vide, quæ scripsi & quos allegaui *infra nu. 66. & memb. 4. nu. 2.*

13 Tertia species dicitur interdictum Iulianum, de quo vide, quæ scripsi, & allegaui *infra num. 67. & memb. 4. nu. 3. & memb. 9. nu. 88. & seqq.*

14 Quarta species consistit in imploratione officii iudicis, de quo vide, quæ scripsi, & quos allegaui *infra nu. 68.*

Quinta species consistit in remedio legis *3. C. de pignor. de quo remedio vide, quæ scripsi, & quos citauit infra nu. 69.*

Sexta dicitur remedium legis *fin. C. de edict. dia. ad. 15 toll. de cuius natura vide, quæ scripsi, & quos citauit infra num. 70.*

Septima dicitur ea, quæ datur ex primo decreto, de cuius natura scripsi quædam *infra memb. 4. nu. 123. & seqq.*

Octaua dicitur *ex l. in rem. ff. de rei vendic.* de qua scripsi *infra memb. 4. nu. 132.*

¶ Secunda etiam species, videlicet, retinendæ plures continet species.

Prima enim species retinendæ dicitur interdictum, *Ne vis fiat ei,* de quo interdicto vide Menoch. quem citauit *infra nu. 71.*

Secunda dicitur interdictum *Virubi* de qua scripserunt Maran. & Menoch. quos citauit *infra nu. 72.*

Tertia dicitur interdictum, *Vti possidetis,* de quo scripserunt idem Maran. & Menoch. quos citauit *infra nu. 73. memb. 5. nu. 3.*

Quarta dicitur interdictum, *De superficie,* de quo scripsi Menoch. quem citauit *infra nu. 74.*

Quinta dicitur interdictum, *De itinere, actusq; priuato,* de quo idem Menoch quem citauit *infra nu. 75.*

Sexta dicitur interdictum, *De qua quotidiana,* & *estiuæ,* de quo scripsi Menoch. quem citauit *infra nu. 76. & adde, quæ scripsi infra memb. 5. nu. 6.*

Septima dicitur interdictū *Deriuus,* de quo scripsi idem Menoch. quem citauit *infra nu. 77.*

Octaua, & vltima consistit in iudicis officio, *vt cū videt plures rixantes, &c.* de quo vide, quæ scripsi & quos citauit *infra n. 78. & memb. seq. nu. & seqq.*

¶ Tertia quoq; species, videlicet recuperandæ multas continet species.

Prima enim species dicitur interdictum, *Vnde vi* de qua vltra legentes, & consulentes in diuersis locis scripserunt Franch. *tract. de disputat. petit. dub. 1. sub n. 36. vers. decimum. tom. 3. par. 2. fol. 328. Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. n. 29. vers. primum igitur fol. 134. Menoch. tract. de recuper. poss. rem. 1. & Ios. Cumia super ritib. Sicil. ca. 38. sub nu. 207. vsq; ad nu. 264. fol. 206. & seqq. quos in singulis seqq. speciebus citabimus, & nos de natura huius interdicti scripsimus aliqua *infra nu. 79. & late, loquendo de appellatione, infra memb. 6. nu. 2. & seqq.**

Secunda species dicitur *ex l. 7. si quis intantam C. vnde vi,* de cuius materia scripserunt Franch. *d. dub. 1. n. 41. vers. decimum octauum fol. 329. Constan. Roger. tract. de remed. poss. n. 2. fol. 245. vterq; tom. 3. par. 2. Maran. d. dist. 7. nu. 51. vers. tertium decimum fol. 137. Menoch. de recuper. poss. rem. 9. Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 38. rem. 35. nu. 333. fol. 218. & nuper Prosper Farinacius in luculentissimo suo tractatu, de furtis tit. 17. q. 175. par. 1. & nos scripsimus aliqua *infra memb. 6. nu. 55.**

Tertia dicitur condictio *ex l. 6. meminerint, C. eod.* de qua scripserunt Franch. Const. Roger. Maran. Menoch. & alii in locis à me citatis *infra memb. 6. nu. 14. 64. & seq.*

Quarta dicitur Condictio *triticaria,* de qua scripserunt Franch. Maran. Menoch. Ios. Cum. & Conta. *in locis à me citatis infra memb. 6. nu. 20. & seq.*

Quinta dicitur Condictio *indebiti,* de qua scripserunt Franch. Maran. Menoch. Ios. Cum. & Conta. *in locis à me citatis infra memb. 6. nu. 18. & 22. & nuper Andreas Cludius, insignis Academiae Iulæ Cifmontanæ Professor, peculiarem & elegantem*

- commentariū edidit Francofurti in Collegio Pal-
thiano impressum.
- 31 Sexta est ex l. *in uia* C. vnde vi, de qua scripserunt
Bar. Franch. Const. Rogg. Maran. Menoch. Ios. Cu.
& Contar. in locis à me citatis infra memb. 6. n. 25. & seqq.
- 32 Septima est ex cap. 18. *sape*. de rest. spol. vbi Abb. Ripi
& ceteri Canonistæ, & scripserunt de eo Franch.
tract. de disput. petit. dub. 1. num. 37. vers. vndecimum. fol. 329.
Constan. Rog. de remed. poss. sub nu. 5. ibi ceterum quia. fol. 245.
vterq. tom. 3. par. 2. Maran. d. dist. 7. n. 55. vers. decimum sep-
timum. fol. 137. Menoc. tract. de recuper. poss. rem. 16. Ios. Cu.
super ritib. Sicil. c. 38. rem. 20. n. 340. fol. 219. & ego scripsi
infra memb. 6. nu. 31.
- 33 Octaua est ex l. 14. *si coloni*. C. de agris. & cens. lib. 11. de
qua scripserunt Franch. Constan. Rog. Maran. Men-
och. Ios. Cu. & Contar. in locis à me citatis infra mem.
6. num. 32.
- 34 Nona est ex l. 25. *si quis cōsultionis*. C. loc. de qua scrip-
serunt Franch. vbi supra. sub nu. 39. vers. decimum quar-
tum. fol. 329. Const. Rog. tract. de remed. poss. sub n. 5. fol. 245.
vterq. tom. 3. par. 2. Maran. d. dist. 7. n. 49. vers. vndecimum
remedium. fol. 136. Cumia d. c. 38. rem. 12. n. 329. fol. 218. &
ego scripsi infra memb. 6. nu. 37.
- 35 Decima est ex l. *fin*. C. de acq. poss. de qua scripserunt
Franch. Const. Rog. Maran. Menoc. Ios. Cu. & alii
in locis à me citatis infra memb. 6. nu. 42.
- 36 Vndecima dicitur conditio incerti, de qua scripse-
runt Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. nu. 40. vers. tertium
remedium. fol. 135. & Ios. Cumia super ritib. Sicil. c. 38. n. 322.
vers. quintum remedium. fol. 217.
- 37 Duodecima est actio in factum, de qua scripserunt
Franch. d. tract. de disp. petit. dub. 1. num. 43. vers. vigesimum
quartum. fol. 329. Const. Rog. de remed. poss. sub nu. 7. ibi, ca-
terum quia. fol. 245. vterq. tom. 3. par. 2. Maran. in suo spec.
par. 4. dist. 7. prim. n. 42. vers. quintum. fol. 135. Ios. Cu. d. c. 38.
rem. 8. nu. 325. fol. 218. & ego scripsi infra memb. 6. nu. 52.
- 38 Decima tertia est officium iudicis, de quo scrip-
serunt Franc. vbi supra, Constan. Rog. de remed. poss. sub n.
7. ibi. ceterum quia. tom. 3. par. 1. fol. 245. Maran. d. dist. 7. n.
43. vers. sextum. fol. 135. Menoch. d. tr. de recuper. poss. rem. 17.
& Ios. Cu. super ritib. Sicil. c. 38. rem. 23. n. 358. fol. 221. & of-
ficium iudicis, & actio in factum sunt in effectu v-
num, & idem.
- 39 Decima quarta est remedium ex æquitate legis
32. *si me & titium*. ff. si cert. pet. de qua scripserunt Bar.
Franch. Mar. Menoch. & Ios. Cum. in locis à me citatis
infra memb. 6. nu. 15.
- 40 Decima quinta est conditio ex l. *au*toritate. C. vnde
vi. de qua scripsit Mar. d. dist. 7. n. 47. vers. nonum reme-
dium. fol. 136. Ios. Cu. super ritib. Sicil. c. 38. rem. 9. num. 327.
fol. 218.
- 41 Decima sexta est conditio ex l. 33. *conductores*. C.
loc. de qua scripsit Mar. d. dist. 7. nu. 52. vers. quartum re-
medium. fol. 137. Ios. Cumia d. cap. 38. rem. 13. num. 331. fol.
218.
- 42 Decima septima est conditio ex l. 7. *cum à te*. ff. de
vi & vi arm. de qua scripsit Mar. ead. dist. 7. nu. 53. vers.
quintum decimum. fol. 137.
- 43 Decima octaua est conditio ex l. *fin*. cum quereba-
tur. C. vnde vi, de qua scripserunt Franch. d. tract. de di-
sp. petit. dub. 1. sub num. 40. vers. de imum sextum. fol. 329.
Const. Rog. de remed. poss. nu. 2. in fine, & nu. 3. & 4. fol. 245.
vterq. tom. 3. par. 2. Maran. d. dist. 7. n. 54. fol. 137. Menoch. d.
tract. recuper. poss. rem. 13. & Ios. Cu. super ritib. Sicil. c. 38.
rem. 14. nu. 332. fol. 218.
- 44 Decima nona est ex dispositione cap. 1. *frequens*. de
rest. spol. in 6. de qua scripserunt in eo Canonistæ,
Maran. d. dist. 7. nu. 56. fol. 137. & Ios. Cumia d. c. 38. rem. 22.
nu. 341. fol. 219.
- Vigesima est conditio ex c. *reintegranda*. 3. qu. 1. de 49
qua scripserunt Franch. d. dub. 1. num. 17. vers. quartum.
fol. 327. Const. Rog. de remed. poss. num. 5. vers. finem. ibi, sed
quia per hoc. fol. 245. vterq. tom. 3. par. 2. Maran. d. dist. 7. nu.
58. vers. decimum nonum. fol. 138. Menoch. d. tract. recuper. pos-
s. rem. 15. Ios. Cumia d. cap. 38. rem. 22. num. 342. fol. 219. &
scripsi aliqua de eo infra memb. 6. n. 71. & seqq. & mem.
7. nu. 2. & seqq.
- Vigesima prima est in Regno Neap. de qua vi- 46
de Maran. d. dist. 7. nu. 61. fol. 139.
- Vigesima secunda est similiter in Regno Neap. 47
de qua vide eundem Maran. ead. dist. 7. numero 62.
fol. 139.
- Has viginti duas species congeffit Mar. d. dist. 7. à
nu. 28. vsq. ad n. 62. inter quas ponit duas penultimas
quæ non sunt de iure communi, sicque enumerat
species viginti.
- At Boer. decis. 42. alia in super. sub nu. 16. quem citat
Contar. in l. *vnica*, limit. 4. sub num. 18. vers. Boer. C. si de
mom. possess. scribit se reperiisse prodita esse viginti-
quatuor remedia possessoria, ex quibus à iure con-
ceditur posse recuperari possessionem deperditā,
& totidem scribit se reperiisse Philip. Franch. tract.
de disput. petit. dubio primo, sub nu. 13. vers. pro parte vero ne-
gatiua. quæ singula viginti quatuor remedia decla-
rat à dicto nu. 13. vsque ad n. 43. inclusiue fol. 327. & seq.
tom. 3. par. 2.
- Quatuor ergo aliæ species, quas enumerat Fran-
vbi supra, sunt istæ.
- Prima est conditio sine caussa, de qua scripse- 48
runt Franch. Alex. & Bar. in locis à me citatis, infra
memb. 6. nu. 18.
- Secunda est ex c. 51. *bona*. de app. de qua Franch. d. 49
dub. 1. n. 22. & seqq. vers. sextum. fol. 328.
- Tertia est, quid metus caussa, de qua Franch. vbi 50
supra n. 38. vers. duodecimum. fol. 329. & ego scripsi de in-
terdicto vnde vi infra memb. 6. n. 2. & seqq.
- Quarta est per actionem de dolo, de qua Fran. 51
d. 1. dub. n. 39. vers. decimum tertium. fol. 329.
- Imo sunt & aliæ.
- Quinta ergo est ex l. 10. *non abs re*. C. vnde vi. de qua 52
idem Franch. cod. dub. 1. nu. 40. vers. decimum quintum. fol.
329. Const. Rog. tract. de remed. poss. sub num. 5. ibi, & contra
eosdem. fol. 245. vterq. tom. 3. par. 2. Menoch. tract. de recuper.
poss. rem. 11.
- Sexta est ex l. 13. *extat*. ff. quod mot. caus. de qua Fran. 53
d. dub. 1. nu. 41. vers. decimum nonum. fol. 329. Menoch. d. trac.
de recuper. poss. rem. 5. & Ios. Cu. super ritib. Sicil. c. 38. rem. 16.
nu. 334. fol. 218.
- Septima est ex l. 4. *si constiterit*. C. fin. regund. de qua 54
Franch. d. dub. 1. sub num. 41. vers. vigesimum primum. fol.
329.
- Octaua est ex l. 1. C. *si per vim vel alio mod.* de qua 55
Franch. vbi supra nu. 42. vers. vigesimum secundum. Const.
Rog. de remed. poss. nu. 7. fol. 245. vterque tom. 3. par. 2. & Ios.
Cumia d. c. 38. rem. 19. nu. 339. fol. 219.
- PRÆMITTO III. quod possessorium sum- 56
matium vocatur diuersis nominibus: Quidam e-
nim vocant lammarium, Beninten. decis. 79. mota lite.
num. 1. in fine. & num. 2. Mandos. tract. de inhib. quest. 118.
num. 7. & per totam, tom. 5. fol. 112. & 113. Franch. Becc.
conf. 21. dubitatum. num. 9. in fine. & num. 10. & Ios. Lud.
Menoch. & Ios. Cumia, quos, diuidentes iudicium
posse-

possessorium, retuli, & sequutus sum supra, sub nu. 2. Quidam vero vocant illud summarissimum, Menoch. tract. de recuper. poss. in pralud. nu. 31. in fine. & tract. de retinen. poss. remed. vlt. numi. 4. & apertius d. tract. de recuper. poss. rem. 15. q. 32. num. 413. fol. 113. & summarissimum vocat etiam Virgin. de Boccac. tract. de interd. vti possid. cap. 14. de probationibus, &c. numi. 43. vers. testium reprobatio. tom. 3. par. 2. fol. 309. & ita hodie & voce, & scriptis, cõsoluendo, & iudicando appellamus. Alii illud vocant extraordinarium, Beninten. d. decis. 79. nu. 1. & 2. Ios. Ludou. Perus. decis. 20. domina martiana. num. 7. vers. quod autem. & Ruginel. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. sub nu. 641. vers. hoc ipsum. Quidam vocant momentaneum. Quidam preparatorium ad aliud iudicium possessorium plenarium, Menoch. tract. de retinen. poss. rem. vlt. num. 3. & 7. & Ios. Cumia super ritib. sicil. cap. 38. sub nu. 112. fol. 197. & nu. 160. fol. 202. Hispani vocant hoc iudicium, INTERIM. Menoch. tract. de recuper. poss. in pralud. num. 28. in vltimis verbis, & nu. 29. & tract. de retinen. poss. remed. vlt. num. 6. Galli vocant, recedentiam. Menoch. in eisdem pralud. nu. 28. & d. rem. vlt. nu. 5. Vocant etiam, Casum nouitatis, Menoch. d. nu. 5. Alii vocant, Nouam prouisionem, Menoch. in eisdem pralud. de recuper. poss. num. 29. & antiqui, Vindicias, appellarunt, Menoch. in eisdem pralud. u. nu. 31. & tract. de retin. poss. remed. 3. nu. 8. qui in singulari allegat.

Nos tamen censemus, summarissimum, rectius, quam summarium vocandum esse, quia iudicium summarium ad differentiam iudicii ordinarii potest habere solum breuiores dilationes, vt dixi supra lib. 1. cap. 53. nu. 14. & ideo non potest stare sine libello ceterisq. solemnitatibus per ea, qua dixi ibidem & infra nu. 60. vnde requiruntur etiam in eo probationes plenæ vt retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 9. n. 489. & 490. Ad hoc iudicium potest stare sine præfatis solemnitatibus, & sine ordine iuris, vt retuli, & sequutus sum infra nu. 59. Ergo non summarium, sed summarissimum vocandum.

57 Possessorium ordinarium multis quoque synonymis vocatur. Quidam enim vocant, vt dixi, Ordinarium. Quidam Plenarium, Ios. Ludou. d. decis. 20. n. 13. vers. plenarium. Quidam Plenum. Quidam Merum, Ruginel. d. cap. 3. sub nu. 642. & dicitur Merum quando in eo non venit alia contentio possessionis. Ruginel. eod. cap. 3. nu. 643.

58 Momentaneum possessorium à quibusdam vocatur merum, & à quibusdam simplex.

59 PRÆMITTO IV. aliqualem cognitionem singulorum prædictorum possessoriorum, & interdictorum.

Summarissimum igitur possessorium dicitur illud, in quo, implorato iudicis officio, proceditur summarie, & iuris ordine nõ seruato, Nat. conf. 121. in caus. possessorii num. 2. & seqq. lib. 1. Menoch. tract. de recuper. poss. in pralud. nu. 24. & seqq. fol. 2. & Ruginel. tract. de appellat. §. 2. c. 3. nu. 641. vers. summarium. quare proceditur in eo sine libello, sine contestatione litis, sine plenitudine probationum, & sine sententia diffinitiuã, Beninten. decis. 79. mot a lite num. 2. Nat. vbi supra, Mandos. tract. de inhib. q. 118. sub num. 7. tom. 5. fol. 113. & quæ alia sint, quæ sunt de ordine iudicij, & non requiruntur in isto summarissimo, docent Ios. Ludou. decis. 20. domina Martiana sub nu. 2. par. 1. late Menoch. tract. de retinen. poss. rem. vlt. q. 11. & seqq. à nu. 39. vsq. ad nu. 44. Couar. præsertim ad vsum Hispanum pract. qq. cap. 17. per totum fol. 491. vol. 2. & nos scripsi-

mus aliqua lib. preced. c. 7. sub nu. 297. limit. 19. & cap. 8. nu. 193. in futura impres. & quod in adipiscenda possessione ex remedio officij iudicis non sit necessarius libellus, sed sufficiat qualis qualis petitio, scribit Menoch. tract. de adip. sc. poss. rem. 6. nu. 8.

Ordinatum dicitur illud, in quo proceditur iuris ordine seruato, Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 642. licet enim saluianum interdictum dicatur iudicium summarium, Rot. diuers. decis. 43. in caus. Rom. fructuum. vers. finem sub nu. 5. par. 1. & similiter omnes causæ possessorie sint de iure summarie, tamen in eis requiruntur libellis, litis contestatio, & sententia diffinitiuã, vt refert & sequitur Ios. Cumia super ritib. sicil. cap. 38. num. 164. & seqq. vsq. ad num. 170. fol. 203. & quod in possessorio recuperandæ sit necessarius libellus, & litis contestatio, scribit Franch. quem retuli, & sequutus sum infra limit. 47. memb. 1. num. 1. vers. nota. & quod in omnibus causis possessoris requiratur regulariter libellus, scribit Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 57. & seqq. nu. 468. & seqq. & quod etiam in causis summaris requirantur libellus, litis contestatio, & alia solemnia, scripsi supra, lib. 1. cap. 53. nu. 14.

Momentaneum dicitur illud, quod ordinatur ad aliud iudicium, seu cuius grauamen potest de facili reparari in alio iudicio, vt dicam suo loco.

Perpetuum dicitur per oppositum, quando nõ ordinatur ad aliud iudicium, ideoque eius grauamen non potest reparari in alio iudicio.

Mixtum dicitur illud, quod deducitur simul cum proprietate, Contar. in l. vnica, limit. 2. in princ. nu. 11. ibi. quomodocunque. C. si de mom. poss. & Ruginel. d. cap. 3. n. 644. fol. 117. Potest autem esse mixtum vel sui natura, vel ex accidenti: mixtum sui natura habet ex propria natura annexam causam proprietatis, Contar. d. limit. 2. in principio. num. 42. & Ruginel. d. cap. 3. num. 645. & quæ possessoria sunt mixta natura ipsa explicat, Contar. d. limit. 2. §. 7. Mixtum ex accidenti dicitur, quando causa proprietatis interuenit de voluntate partium, agendo, vel excipiendo, Contar. d. limit. 2. in princ. num. 10. & sub num. 48. & Ruginel. d. cap. 3. nu. 646. Item erit mixtum siue agatur principaliter de possessione, & incidenter de hereditate, siue è contra principaliter de hereditate & incidenter de possessione, Ruginel. eod. c. 3. n. 647. & siue agatur principaliter de possessione, & incidenter de validitate, seu nullitate contractus, vel è conuerso, vt patet ex his, quæ scripsi infra memb. 9. nu. 61. 62. & seq.

Aggredior tres species possessionum, seu interdictorum, quas posui supra nu. 7.

Adipiscendæ possessionis interdictum est prætorium, Menoch. tract. de adipisc. poss. in pralud. nu. 1. estque interdictum restitutorium, quo adipiscimur possessionem, quã antea non habuimus; nam si habuissemus antea, hoc interdictum non competeret Maran. in suo spec. par. 4. distinct. 7. nu. 5. Menoch. vbi supra in pralud. nu. 9. in fine. & nu. 10. & Ios. Cumia super ritib. sicil. cap. 38. n. 179. vers. possessorium ergo fol. 204. & datur tam pro possessione vacua, quam pro non vacua, & sub isto interdictio continentur infra scriptæ septem species, quas posui supra nu. 10. & seqq.

Quorum bonorum datur ei, cui ex prætoris edicto data est bonorum possessio aduersus possidentem pro herede, vel possessore, vt ab eo consequatur possessionem illorum bonorum, quæ tempore mortis habebat testaturatio cuius bonis succedens.

- cessit l. i. ff. *quor. bonor.* & §. *adipiscendo*. Inst. de interd. Menoch. vbi supra in praludis nu. 12. & competit tam ei, cui est delata hereditas ex testamento, quã ei, cui delata est ab intestato, Maran. in suo spec. par. 4. distinc. 7. sub nu. 2. Ios. Cum d. cap. 38. nu. 185. fol. 204. & Rugmel. tract. de appell. §. 2. cap. 2. nu. 633. & quomodo actor debeat concipere libellum, vide Constan. Roger. tract. de remed. poss. sub nu. 13. tom. 3. par. 2. fol. 245. Maran. de dist. 7. nu. 4. & de isto interdico vide, quã late cumulat Menoch. d. tract. de adipisc. poss. remed. 1. per totum. & in quib. differat hoc interdico à remedio legis si. C. de edic. diu. atr. toll. & à petitione hereditatis, vide Constan. Roger. d. tract. de remed. poss. nu. 12. & 13.
- 66 Quorum legatorum competit heredi ad auocandam possessionem legati à legatario, qui auctoritate propria occupauit rem legatam, iacente hereditate, de quo interdico scribunt Constan. Rog. d. tract. de remed. poss. nu. 14. Maran. distinc. 7. nu. 10. vers. secundo Menoch. de adipisc. poss. in praludis num. 13. Ios. Cum in super ritib. Sicil. ca. 38. nu. 191. fol. 205. Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 1. nu. 16. & seqq. C. si de momen. poss. & scripsimus aliqua lib. preced. cap. 9. nu. 1272. Competit etiam heredi aduersus fideicommissarium, qui, hereditate iacente, occupasset hereditatem: nam is tenetur eam restituere heredi intentati præfatum interdico, Contar. d. §. 1. n. 19. ver. his consequens. nam aduersus legatarium agit, vt detrahat falcidiam, Contar. d. §. 1. nu. 16. & aduersus fideicommissarium, vt detrahat trebellianicam. Et quod interdico quorum bonorum, & quorum legatorum sint adipiscendæ possessionis, scribunt Maran. & Menoch. in locis supra citatis, & Contar. d. l. vnica, limit. 1. §. 1. n. 38. vers. hæc ex ea. C. si de momen. poss. de hoc interdico late scribit Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 2.
- 67 Interdico saluianũ competit domino fundi ad adipiscendam possessionem bonorum &c. Maran. d. par. 4. distinc. 7. nu. 11. vers. tertio. Menoch. tract. de adipisc. poss. in praludis, nu. 14. & rem. 3. Ios. Cum in d. cap. 38. nu. 197. & 198. fol. 205. & aliqua scripsi in f. a. memb. 9. num. 88. & seqq.
- 68 Officium iudicis imploratur ab eo, cui facta est collatio alicuius beneficii, vt mittatur in possessionem, Maran. d. distinc. 7. n. 13. Menoch. vbi supra in praludis n. 18. in fine. & de eo plene scribit rem. 6. n. 34. & seqq. vsq. in finem, Ios. Cum in d. c. 38. n. 199. fol. 205.
- Imploratur etiam ab eo, qui succedit ab intestato, cum ei denegaretur remedium legis si. C. de edic. diu. atr. tollen. vt retuli, & sequutus sum infra memb. 4. num. 4.
- 69 Remedium ex l. 3. C. de pignor. datur creditori ex pacto inito inter ipsum, & debitorem, vt possit ingredi, & apprehendere possessionem rei debitoris, de quo remedio scripsit Menoch. in praludis, de adipisc. n. 17. & late remed. 5. & aliqua scripsi lib. 1. c. 62. n. 23. & 24. & memb. seq. n. 39. & memb. 9. n. 96.
- 70 Remedium legis si. C. de edic. diu. atr. tol. competit heredi scripto in testamento, quo producto in publica forma, non abolito, & non cancellato, datur heredi missio in possessionem hereditatis, Maran. d. distinc. 7. nu. 12. & Menoch. tract. de adipisc. poss. in praludis nu. 15. & late de eo scribit rem. 4. & aliqua nos scripsimus supra lib. 1. c. 62. n. 8. vers. tertio fallit. & lib. preced. c. 9. nu. 127E. & infra memb. 4. n. 6. & seqq. & in quibus differat remedium huius lib. interdico quorum bonorum, vide Constan. Roger. de remed. poss. sub n. 12. & 13. tom. 3. par. 2. fol. 245. & quomodo actor debeat concipere libellum in remedio huius legis indifferentiam libelli in interdico quorum bonorum, vide undem Constan. Roger. sub eod. n. 13. vers. dico quid fol. 246.
- Quod singulæ enarratæ species sint adipiscendæ, scribunt Maran. & Menoch. in locis supra citatis.
- Possessio ex primo decreto datur actori contra reum contumacem &c.
- Retinendæ possessionis interdico continet 71 illas octo species, quas habes supra nu. 18. & seqq.
- Interdico, ne vis fiat ei, cõpetit eis, qui sunt missi in possessionem contra eos, quorum dolo malo fit, vt non possideant, vt habetur in l. i. ff. ne vis fiat ei, de hoc late scripsit Menoch. tract. de retinen. poss. rem. 1. nu. 1. & seqq.
- Interdico, Vtrubi, datur pro retinenda possessione rerum mobilium, quas quis possedisset maiori parte anni, de quo interdico scripserunt Maran. in suo spec. par. 4. distinc. 7. n. 14. vers. secundum fol. 132. & Menoch. tract. de retinen. poss. rem. 2. n. 1. & seqq.
- Interdico, Vti possiditis, datur pro retinenda possessione rerum immobilium, vt, notando differentiam inter hanc, & præcedentem speciem, scribunt Maran. loco supra proxime citato, & Menoch. d. rem. 3. nu. 1. & late de hoc interdico scribit eod. tract. rem. 3.
- Interdico, De superficie, datur habenti vtili dominium, & sic superficiem terræ, sicut habet emphyteota, vel alius similis conductor, de quo interdico multa scribit Menoch. tract. de retinen. poss. rem. 4. nu. 1. & seqq.
- Interdico, De itinere, actus, priuato, datur pro tuitione rusticarum seruitutum, in quo interdico sufficit quod actor probet, se nõ vi, aut clam vsum esse hoc anno itinere actusque priuato, de quo interdico late scribit Menoch. eod. tract. de retin. poss. rem. 5. nu. 1. & seqq.
- Interdico, De qua quotidiana, & estiuæ, datur ei, qui non vi aut clam, aut precario aquam hoc anno duxit per fundum, seu prædium alienum, de quo interdico multa scripsit Menoch. tract. de retin. poss. rem. 6. nu. 1. & seqq.
- Interdico, Deriuus, datur ei, qui est in quasi possessione ducendi aquam per riuum, de quo interdico multa scripsit Menoch. d. tract. de retin. poss. rem. 7. nu. 1. & seqq.
- Officiũ iudicis interponitur ab ipso iudice, cum videt duos seu plures contendentes, & rixantes de aliqua possessione, & vnusquisque prætendit, se esse in possessione, & posse alium arcere, de quo officio iudicis multa scribunt Mar. in suo spec. par. 4. dist. 7. num. 14. & seqq. Menoch. tract. de retin. poss. rem. vlt. nu. 1. & seqq. & nos scripsimus aliqua lib. preced. c. 3. sub nu. 275. & c. 8. sub n. 393.
- Et quod singulæ enarratæ species sint retinendæ possessionis, scribunt Maran. & Menoch. in locis supra proxime citatis.
- Recuperandæ possessionis interdico continet 72 illas species, quas habes supra nu. 16. & seqq.
- Interdico, Vnde vi, inter alia particularia habet, vt in libello debeat inseri tempus deiectionis, & deinde formaliter probati, eo quod iudiciũ de vi est famosum, Contar. in l. vnica, in ampliat. n. 15. & sub num. 16. vers. licet. C. si de nomen. poss. & debet pariter probati vis illata, Contar. sub d. nu. 16. vers. licet. Item hoc interdico non datur pro re mobili, Mar. in suo spec. par. 4. dist. 7. n. 29. & Men. tract. de recupe. poss. rem. 1. q. 2. num. 94.

num. 94. & seqq. nam interdicta non dantur pro re mobili, sed datur actio vi bonorum raptorum, & dantur alia remedia possessoria, quæ non sunt interdicta. *Maran. d. dist. 7. n. 29.* Neque datur aduersus singularem successorem, *Phil. Franch. tract. de disput. petit. in 1. dubio, sub n. 36. vers. decimum tertium. tom. 3. part. 2. fol. 329. Menoch. d. rem. 1. q. 13. n. 150. & seq. & Contar. in d. l. vnica. in ampliatur. num. 72. & 30. & in his differt à remedio canonis reintegranda, quia in remedio dicti canonis non debet narrare se spoliatum, sed solum se possedisse, & quod possessio indebite est penes talem, & consequenter non cogitur probare spoliationem, vt cogitur probare ille, qui intonat remedium interdicti vnde vi, *Contar. sub d. nu. 16. vers. & licet.* Item remedium dicti canonis datur etiam pro re mobili, *Menoch. d. tract. de recuper. possess. rem. 15. q. 16. n. 193. & seqq.* Et datur etiam contra singularem successorem, vt notat idem *Menoch. h. eod. rem. 15. q. 13. n. 67. & seqq.* & dixi lib. preced. c. 7. num. 163. Item datur non solum pro possessione, sed etiam pro quasi possessione in corporalibus, *Gram. decis. 59. catholicus Rex. n. 45.* dicens, quod in corporalibus datur quasi possessio, & ideo dantur remedia quasi possessoria iurium incorporalium, vide *Rugiel.* qui alios citat *tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub n. 694. fol. 123.* nam remedium canonis, reintegranda, est pinguius, *Maran. d. par. 4. dist. 7. n. 58. & Menoch. d. rem. 15. q. 2. n. 5.* & datur etiam pro rebus prophanis, & in foro ciuili, vt retulisti, & sequutus sum infra memb. 7. n. 4.*

80 De reliquis interdictis recuperandæ possessionis vide *Phil. Franch. d. tract. de disputat. petit. in primo dubio à num. 13. vsque ad num. 43. inclusiue tom. 3. par. 2. fol. 327. Maran. d. dist. 7. à num. 28. vsque ad num. 62. Menoch. tract. de recuper. poss. per totum, & multa nos indicauimus infra in propriis locis eorum.*

81 PRÆMITTO V. appellationis vsum esse duplicem: Aut enim appellamus ad effectum deuolutiuum tantum, & non quoad effectum suspensiuum: Aut ad vtrumque effectum, vt patebit ex dicendis infra in discursu.

82 PRÆMITTO VI. in admittenda, & reiicienda appellatione in iudiciis possessoriis aliud esse dispositum de iure ciuili, & aliud de iure canonico, vt patebit ex dicendis infra in discursu.

83 PRÆMITTO VII. quod Doctores indagantes, quæ remedia possessoria sint inuenta à iure canonico, non omnino concordant; nam *Anch.* quem citat *Contar. in l. vnica. limit. 4. num. 27. in fine. & num. 28. C. si de mom. poss. assignat à iure canonico fuisse introducta tria remedia. Primum est ex cap. conquerente. de restit. spol. quod remedium datur his, qui spoliantur à iudice ordine prætermisso. Secundum remedium est ex cap. sape contingit. eod. tit. Tertium est ex cap. reintegranda. 3. q. 1.*

Sed *Bal.* quem similiter citat *Contar. d. limit. 4. num. 12. vers. non obstat.* videtur sentire, duo tantum remedia fuisse inuenta à iure canonico, dum scribit, remedium canonis reintegranda. & cap. sape. de restit. spol. nunquam fuisse cognita à iure ciuili, & cum eo videtur concordare *Bereng. Fernan. in §. nihil commune. sub vers. as quarta. à num. 114. vsque ad num. 117.* dum seriose enumerando possessoria iuris ciuilis, & iuris canonici, inter remedia introducta à iure canonico non ponit, nisi prædicta cap. sape. & cap. reintegranda. vt refert *Contar. ead. limit. 4. sub num. 28. vers. bereng.*

Menoch. tract. de recuper. possess. in praludiu num. 60. quem etiam citat *Contar. sub. d. num. 28. vers. & an. quærit, an cap. accedet s. il i vt lit. non contest. & cap. bone. de appell. sint remedia possessoria inuenta à iure canonico.*

Ego tamen vniuersam hanc indagationem, vti parum necessariam nostro instituto, omnino prætereo.

SEXTÆ LIMIT. MEMB. II.

S V M M A R I A.

IN S V M M A R I O possessorio non datur appellatio, num. 1. & 2. & hæc est extensio.

¶ Subextenditur I. vt neque detur ad effectum deuolutiuum, num. 3.

Subextenditur II. vt neque de iure canonico detur ad effectum suspensiuum, num. 4.

Subextenditur III. vt iudex non possit reuocare præceptum, nisi, & c. num. 5. — Ampliatur, num. 6. — Declaratur, num. 7.

Subextenditur IV. vt neque detur restitutio in integrum, num. 8.

Declaratur in quibus speciebus possessionis habeat locum possessorium summarium, num. 9 & seqq. — Infertur primo, à sententia de mittendo heredem in possessionem non dari appellationem, num. 13. — Infertur secundo, à sequestro non dari appellationem, num. 14. & seqq. & quasi praxis procedendi ad sequestrum, num. 18. & seqq. Declaratur primo, & subdeclaratur hæc secunda illatio num. 28. & seqq. — Infertur tertio, à sententia de fractano non dari appellationem, num. 36. — Infertur quarto, à sententia lata super præcedentia, & c. non dari appellationem, num. 37. & 38. — Infertur quinto, à decreto, quo creditor mittitur in possessionem vigore pacti, & c. non dari appellationem, num. 39.

Restringuntur I. eadem extensio, & illationes, vt non procedant de iure canonico ad effectum deuolutiuum, n. 40.

Restringitur II. in Regno Francia, & c. n. 41.

Reliqua restrictiones indicantur remissiuè, sub eod. n. 41.

EXTENDE I. nunc hanc sextam limitationem, in qua initio ipsius diximus, in iudiciis possessoriis non admitti appellationem, & sequendo nostrum ordinem positum memb. preced. num. 3. vt maxime habeat locum in prima specie, nempe in possessorio summarissimo, seu, vt vocant alii, summario, in quo denegari appellationem vni-formiter, & in diuersis casibus scribunt * omnes; nam, quod, duobus vel pluribus contenditibus de possessione, ita, vt dubitari debeat, quod verifimiliter veniant ad rixas, & ad arma, debeat tunc iudex ex officio celeriter obuiare, & providere, & ab hac prouisione non liceat appellare, scribit *Menoch. tract. de retinen. possess. rem. vlt. q. 17. num. 48. iuncto num. 1.*

Et quod à præcepto, ne quis accedat ad possessionem, seu, ne quis molestet aliquem in possessione, cum agitur possessorio summarissimo, non detur appellatio, refert & sequitur *Achil. Person. tract. d. adipisc. poss. sub n. 29. vers. quam conclusionem. & sub nu. 37. tom. 3. par. 2. f. l. 246.* & quod si pars, prohibita ab ingressu possessionis, appellaret, iudex non debeat admittere, scribit *Par. de Put. tract. de synd. in verbo. iudex, vt non arguatur ne negligentia. num. 2. vers. si tamen pars. tom. 7. fol. 287.* & quod à præcepto, qd quis manentur, seu non molestetur in possessione, non

Ec 4 detur

detur appellatio, refert & sequitur Ruginel. tract. de appellat. §. 2. c. 3. num. 691 & 694. in fine, vers. ex his fol. 123. & quod ab inhibitione, seu præcepto de non molestando non detur appellatio, refert & sequitur idem Ruginel. eod. c. 3. num. 688. vers. 22. & num. 689. & quod appellatio non admittatur, nec deuoluatur à sententia, qua dictum sit, esse inh. bendū, & inhiberi sub pœna, ne turbet, seu molestet aliquem in possessione bonorum hereditariorum, adepta in vim testamenti, tenuit Rota Bononien. vt refert Cas. Barz. d. decis. 71. appellat. onem. in pri. c.

Comprobatur primo ista extensio ex l. vnica, C. si de momen. poss. vbi prohibetur appellatio à momentanea possessione secundum communem intellectum, vt in eius intellectu num. 1. testatur Contar. Sed nulla est magis momentanea possessio, quam ea, quæ determinatur in possessorio summarissimo, & ideo licet Doct. controuertant, an appellatio sit prohibita in possessorio ordinario, eo quod secundum aliquos non sit momentaneum, tamē, quod sit prohibita in summarissimo, eo quod sit momentaneum non est, qui reuocet in dubium iuxta ea, quæ recenset Contar. in d. l. vnica, in prima ratione decidendi. sub num. 14. & 16. in fine, & num. 17. & in quarta ratione decidendi num. 6. C. si de momen. poss.

Comprobatur secundo effica.issime ex sequentibus subextensionibus.

2 Ratio, quare in isto summarissimo possessorio non detur appellatio, est duplex.

Prima, quia damnum in eo illatum potest dupliciter refarciri, videlicet, in possessorio ordinario, & in petitorio, Contar. in d. l. vnica, lim. 16. n. 9. in fi.

Secunda, quia sententia in eo lata dicitur mera interlocutoria, Casar. Barz. d. decis. 71. num. 1. & quod sententia, lata in possessorio summario, pronuntiando quod talis pars sit in quasi possessione, & non debeat turbari, lite pendente, sit interlocutoria, & non daret eius effectus, nisi quousq; lis durabit super proprietate, vel possessione, scribunt Paul. de Castr. consil. 3. in causa que. n. 1. in fine, lib. 2. Ang. Aret. in l. 2. ante sententiam. nu. 16. ff. de appell. recip. vel non, Contar. pract. qq. c. 17. n. 1. in fine, vers. primum fol. 492. vol. 2. & Benint. decis. 73. orta sub n. 7. & decis. 79. mota lite. num. 2. & 7. & communiter ceteri Dd. & quod sententia lata super possessione dicatur interlocutoria, quando iudex absque libello mandat, quod nulla fiat nouitas possessori, scribit Franch. in cap. 60. cum iussente. n. 57. vers. vigesimo primo. de appell.

Sed à sententia interlocutoria non datur appellatio per ea, quæ scripsi infra limit. 47. Ergo, &c.

Quando sententia lata super possessorio sit diffinitiva, vide infra memb. 3. n. 5.

3 SVBEXTENDE I. hanc extensionem, vt habeat locum etiam quoad effectum deuolutiuum, & sic ad vtrumque effectum, Ios. Ludou. in Perus. decis. 20. domina. Martiana. num. 9. vers. propterea. par. 1. Caball. ad constitut. March. lib. 6. cap. 2. in verbo. ciuil. num. 11. Menoch. tract. de retinen. poss. rem. vlt. q. 13. num. 50. quem refert, & sequitur Alex. Sentiat. in pract. iudic. c. 12. n. 16.

Hæc subextensio non videtur carere ratione; nam, si in possessorio ordinario denegatur appellatio suspensiuæ, quia eius grauamen potest reparari in petitorio per ea, quæ dixi memb. seq. num. 6. in summario debet denegari deuolutiuæ, quia potest reparari in ordinario per ea, quæ dixi num. præcedenti, & conuenit, vt inter possessionum ordinarium, &

possessorium summarium remaneat aliqua differentia quoad facultatem appellandi.

SVBEXTENDE II. vt à decreto, quo iudex prouidet, ne partes veniant ad arma, appellatio suspensiuæ prohibeatur etiam de iure canonico, Benint. decis. 79. mota lite, num. 6. & apertius, num. 7. Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 48. & si C. si de mom. poss. Ios. Ludou. in Perus. decis. 20. domina. Martiana. num. 11. vers. de iure vero canonico. par. 1. & Menoch. tract. de retinen. poss. rem. vlt. q. 17. na. 49. & quod etiam de iure canonico sit prohibita appellatio in possessorio summario, & extraordinario, dummodo in eo iudicio fuerit pars citata, & adhibita causæ cognitio, refert & sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & inuou. appell. penden. limit. 25. princip. num. 26. fol. 372. & certe, quando imminet suspicio rixæ, si diceremus aliter, ius canonicum esset iniquum.

SVBEXTENDE III. vt non solum pars non possit appellare, sed neque iudex possit reuocare præceptum emanatum super hoc summarissimo possessorio, nisi causa plene, & ordinate cognita, & sic, portecto libello super ista reuocatione, vt scribunt Spec. tit. de libel. concept. §. nunc. dicendum. cas. 12. sub num. 14. lib. 4. fol. 24. Nat. consil. 121. in causa poss. s. s. s. sub num. 2. Menoch. tract. de adipsi. poss. rem. 6. num. 20. & Achil. Person. tract. de adipsi. c. poss. num. 8. in fine, & num. 35. tom. 3. par. 2. fol. 246. & quod eiusmodi præceptum de non molestando non possit reuocari, refert & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 690. & quod iudex non possit reuocare interlocutoriam, qua determinat possessorium summarissimum, testatur, & sequitur esse veriore opin. Menoch. tract. de retinen. poss. rem. vlt. q. 21. sub num. 56. vers. ceterum. & quod succumbens in hoc possessorio summarissimo possit iuari hoc remedio, vt offerat libellum, & petat reuocari sequestrum seu præceptum, scribit Contar. in l. vnica limit. 16. num. 13. C. si de mom. poss.

Confirmatur hæc subextensio, quia quando iudex iubet alterum ex contendentes esse in possessione, & alteri inhibet, ne ad possessionem accedat, est interlocutoria, quæ secum trahit executionem, ideoque iudex eam reuocare non potest, Menoch. de tract. de retinen. poss. rem. vlt. q. 21. sub num. 56. vers. ceterum ego. vbi supra & quod iudex non possit reuocare interlocutoriam, quæ secum executionem trahit, scribunt Alex. Ial. Card. Alex. & Tiraq. quos retuli, & sequutus sum infra limit. 47. memb. 1. num. 62.

Amplia istam subextensionem, vt sententia reuocatoria lata sine libello sit nulla, Spec. vbi supra, & Menoch. d. rem. 6. n. 20.

Declara primo, restringendo hanc tertiam subextensionem, vt sit vera, quando iudex fecit præceptum, capta prius summaria informatione; secus si, ea non capta, præcepisset possessori ne accederet ad possessionem, quia isto casu vel posset tacite reuocari iuxta practicam, quam tradit Achil. Person. d. tract. de adipsi. c. poss. num. 35. & 36. vel est dicendum, quod vt de facto factum, de facto potest reuocari, vt dicit idem, num. 37. & quod libellus tunc sit necessarius quædo sequestrum fuit factum, seruatis seruandis, alias possit reuocari sine libello, & sine citatione, si ea in sequestri concessione fuerit omissa, dummodo non fuerit omissa ex causa vrgenti, scribit Contar. in l. vnica, limit. 16. num. 14. & seqq. C. si de momen. poss.

Nec

Nec prædictis obstat, quod Rot. *diu. decis.* 641. *quoad primam. n. 9. par. 1.* & aliis pluribus decisionibus. quæ manuscriptæ circum feruntur dixerit, quod iudex mandatū de manutenendo, quod concessit, possit indistincte reuocare, quodocumq; constet de possessione alterius, quia est interlocutoria, quæ quoad iudicem nō transit in rem iudicatam.

Quia respondeo, Rotæ decisionem esse intelligendam, præsuppositis terminis habilibus, qui sunt hi, de quibus *supra num. 5.* & isto *num. 7.* alias posset reprehendi à sapientibus.

Multo minus cōstat, si tu diceres, quod Rota, aliique iudices in Romana Curia reuocant mandata de manutenendo, etiam si ea concesserint, seruatīs terminis substantialibus.

Quia respondeo, quod ego, saluis semper eorum honore & reuerentia, auderem dicere, quod faciunt contra ius, quia tunc non sumus in possessorio summarissimo, sed in ordinario, & consequenter licet sententia, lata in possessorio summario, dicatur interlocutoria, *vt scripsi supra n. 2.* & dato quod iudex possit eā reuocare in terminis, in quibus locutus sum *supra d. nu. 5.* & *hic num. 7.* tamen illa sententia, quæ fertur, seruatīs terminis substantialibus, non est interlocutoria, sed est diffinitiuā, *per ea, quæ scribunt Paul. de Castr. cons. 3. in causa quæ vertitur. sub n. 1. lib. 2. & Benint decis. 73. orta. sub num. 7. & ex Bal. Franch. & Contar. retuli, & sequutus sum memb. seq. nu. 5.* & iudex non potest reuocare sententiam diffinitiuā, & in hoc vidi aliquos errare.

Declara secundo, subextensionem esse veram, cum quis absolute petit reuocari, vt si dicat se absolute possessorem; secus si allegaret se possessore, & peteret sic declarari, & mandari aduersario, ne eum turbet, donec discussum fuerit plenariū possessorium, vel iudicium petitoriū, quia hoc casu libellus non erit necessarius, *Zuchar. in l. vult. nu. 224. C. de adipisc. poss. quem refert, & sequitur Menoch. de adipisc. poss. rem. 6. sub nu. 20.* ego tamen non audeo firmare hanc declarationem.

8 SVBEXTENDE IV. vt neque detur restitutio in integrum, *Menoch. & Contar. quos retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 2. n. 24. vers. restringe eam.*

9 RETENTIA extensione cum subextensionibus positīs *supra n. 1. 3. & seqq.* in quibus dixi non dari appellationem in possessorio summarissimo, seu, vt vocant alii summario.

DECLARA, hoc possessorium summarium esse illud in quo proceditur, non seruatīs substantialibus iudicii ordinarii, *vt dixi memb. proceden. num. 59.* quia eeleriter est expediendum.

Hoc possessorium summarium habet locum in duplici specie possessionis.

Prima species est adipiscendæ, & in ista occurrunt tres casus.

Primus casus est, quando scriptus hæres petit ex remedio legis *fin. C. de edic. diu. Adr. toll. se mitti in possessionem vacantem, quo casu, nullo seruato ordine iudicii ordinarii, debet mitti in possessionem, quia est iudicium executiuum, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 62. n. 8.*

Secundus casus est, quando quis ex pacto, & contractu debet mitti in possessionem, *vt retuli, & sequutus sum infra num. 39.*

10 Tertius casus est, quando partes ita de adipiscendâ possessione contendunt, vt verisimiliter dubi-

tari possit, quod procedent ad arma, iniurias & offensiones, quo casu summario possessorio inter eas procedendū est, vt, loquendo de adipiscendâ possessione, scribunt Ios. *Cumia super ritib. Sicil. c. 38. nu. 113.* vbi, si possessio est vacua, vt quia possessor sit mortuus, & vtraque pars prætendat, se esse hæredem, & vult ingredi possessionem, & nemo vult offerre libellum, nec esse actor, sed reus, & timor est, ne deueniant ad arma, tradit hæc praxim, vt iudex etiam ex mero suo officio motu proprio se informet, quis sit scriptus hæres in vltimo testamento, non cancellato, nec abolito, & illum mittat in possessionē bonorum, quæ defunctus possidebat tempore mortis, etiam si diceretur bona nō fuisse defuncti, hancque missionem in possessionē faciet cum clausula (*falsio iure competitorū in agendo tam in possessorio plenario quam in petitorio*) & Ios. Ludou. *in Perus. decis. 20. domina Martiana. n. 2. par. 1.* dicēs summarium possessoriū esse, cum, mortuo possessore duo contendunt de adipiscendâ possessione, prætendens quilibet eorum se esse hæredem; quo casu Paul. de Castr. *in l. fin. nu. 2. C. de edic. diu. Adr. toll. excogitauit, consilium esse, quod quis præueniat occupando bona, sed si simul concurrant, debet, inquit, inhiberi vtrique, ne accedant ad possessionem, ad idem consilium Par. de Put. *tract. de synd. in verbo iudex, vt nō arguatur. sub nu. 1. vers. si autem contendunt. tom. 7. fol. 287.* dicens, quod si possessio est vacans, & vnus præuenit alium in possessione occupanda, ille qui præuenit, habetur loco possessoris, nec potest vim pati, nec per iudicem expelli, nisi cōueniatur, & Achil. *Person. tract. de adipisc. poss. num. 22. vers. quæ conclusio. tom. 3. par. 2. fol. 246.* dicens, quod iudex debet obuiare scandalis, *Par. de Put. in dicto verbo. iudex, vt nō arguatur. num. 1. tom. 7. fol. 287.* vbi, loquendo generaliter, scribit, quod ne iudex arguatur de negligentia in syndicato, si est contentio inter plures armata manu de adipiscendâ possessione, cuilibet prohibere debet accessum ante cognitam rationem.*

Secunda species est retinendæ possessionis, cum partes contendunt de ea retinenda, & in hac loquuntur Paul. de Castr. *consil. 3. in causa quæ vertitur. sub num. 1. lib. 2. Const. Rog. de remed. possess. num. 15. tom. 3. par. 2. fol. 246. Nat. consil. 121. in causa possessorij sub num. 2. lib. 1. Capic. decis. 55. in causa honorabilis. & plenius decis. 13. in causa illustris. & Ios. Cum. d. c. 38. sub num. 111. f. 196.* dicens, quod si possessio non est vacua, iudex ex officio potest, & debet summarie sine libello, & capitulis motu eius proprio se informare, quis de presenti possideat, ad hoc, vt cognoscatur quis reus, & quis actor esse debeat in causa possessorii plenarii, & possidentem de presenti tenebitur, & reum constituet in causa possessorii ordinarii, & alteri mandabit, ne inferat violentiam, sed dirigat se via sua, videlicet, interdicto *vti possidetis.* & nouisse Cæf. Barz. *in bonon. decis. 47. in causa vertente. n. 1. & 2. sed late, & ordinate totam eius naturam explicauit Menoch. tract. de retin. poss. rem. vlt. n. 1. & seqq. & n. 7. vers. habet se. dicēs, quod hoc iudiciū ad iudiciū principale possessoriū retinendæ se habet. vt illud iudicium principaliter retinendæ ad iudiciū de proprietate, quod petitoriū appellatur; & multa alia scitu necessaria scribit, quæ poteris videre. Quare, accedēdo ad praxim, videmus passim, q̄ cum vnus ex contententibus extiaudialiter de possessione defert querelā contra aliū de turbata possessione, iudex*

- iudex videns, extare periculum rixæ, quia neuter vult dare libellum possessorium, prætendens quilibet eorum esse in possessione, statim se summam informat, & ubi ex informatione potest constare qui sit possessor, constituit illum possessorem, præcipiendo aduersario, ne illum turbet, sed quod agat iudicialiter, dando libellum retinendæ, vel recuperandæ, prout ipse aduersarius voluerit. Quod si non constet qui sit in possessione, procedit ad sequestrum, vt declarauit *infra n. 18. vers. praxis.*
- 12 Similiter summarium possessorium in hac specie retinendæ locum habet, quando aduersarius turbat possessorem, lite pendente, quo casu iudex debet illi aduersario inhibere, ne molestat, *Couar. pract. qq. cap. 17. in princ.* debetque inhibere, etiam si nulla extet suspicio rixæ, sufficit enim turbatio aduersarii, & possessio petentis inhibitionem.
- 13 INFERO I. ex hac declaratione, exemplificando extensionem positam *supra num. 1.* quod à pronuntiatione lata ad fauorem hæredis scripti super adipiscenda possessione vacante ex remedio legis fin. *C. de edic. diu. adr. toll. non datur appellatio, quia agitur possessorio summario sine ordine iudicii; imo non datur appellatio etiam si ageretur seruatō ordine iudicii, quia est possessio momentanea, vt retuli, & secutus sum infra memb. 4. n. 6.*
- 14 INFERO II. exemplificando, quod à sequestro possessionis, factō à iudice, ne partes veniant ad arma, nō potest appellari. Primo quia sequestrum est possessorium summariissimum, & modici præiudicii, *Contar. in l. vnica, limit. 16. num. 3. in fine, & nu. 5. C. si de momen. poss. & in possessorio summariissimo non datur appellatio, testibus iis, quos citati; & secutus sum supra num. 1. Secundo quia quando decernitur possessio per modum prouisionis, ne partes veniant ad arma, non datur appellatio, *Bal. in l. vnica, sub nu. 3. in fine, ibi, tu dic quod ratio. & Saly. sub nu. 3. vers. us finem, ibi dicit ergo. C. si de momen. poss. Alex. Stiat. in pract. iudic. c. 12. sub num. 3. Caroc. tract. de sequest. par. 4. q. 8. vers. contrarium ad quem se remittit Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. in verbo, sequestrum. n. 877. Tertio, quia non datur appellatio, quando grauamen, quod inferitur in possessorio potest reparari in possessorio ordinatio, seu petitorio iuxta ea, quæ scripsi. ... his, & aliis cumulatis rationibus sic firmavit Contar. in d. l. vnica, limit. 16. n. 2. & seqq. C. si de momen. poss.**
- 15 Contra hanc illationem tenet Ang. *cons. 107. dicta constitutio. num. 3. Duar. reg. 44. limit. 2. Maran. in suo Specul. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. num. 207. limit. 2. fol. 506. Menoch. tract. de adipisc. possess. remed. 6. num. 20. in fine, & videtur sentire etiam Bal. quem citavi infra limit. 47. memb. 1. num. 216. vers. sublimita sexto.*
- Confirmatur primo hæc opinio, quia, si à sententia sequestri nō daretur appellatio, sequestrum posset citra vitium attentatorum decerni, etiam pendente appellatione, quia actus, à quo non datur appellatio, potest fieri etiam appellatione pendente, vnde absolutio à sententia excommunicationis potest dari etiam pendente appellatione à sententia excommunicationis, eo quod ab absolute non datur appellatio, vide *infra limit. 22. nu. 23. vers. subextende primo.*
- 16 Sed hoc, quod sequestrum possit citra attentatorum vitium decerni, etiam appellatione pendente, est falsum; quia sequestrum in causâ prophaha, decretum à iudice à quo, pendente appellatione, reuocatur per viam attentati, etiam si fuerit decretum per modū prouisionis in possessorio summariissimo ad euitandum scandalum, & timorem armorum, *Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 7. n. 1. & 2. tom. 5. fol. 353.*
- Ergo falsum est etiam, quod à sequestro non detur appellatio.
- Corroboratur hæc prima confirmatio ex casu 17 magis dubitabili, quia licet condemnatus in iudicio possessorio ad restituendam possessionem naturalem non possit appellare, quia est iudiciū possessorium, si tamen appellauerit, dixeritque de nullitate sententiæ, & iudex appellationis, pendente lite, & appellatione, propter timorem armorum sequestrauerit possessionem, & iste condemnatus petat in primis reuocari sequestrum vt attentatū, & iudex non reuocet, sed det ei terminum ad docendum de nullitate sententiæ, iste potest appellare à non reuocatione sequestri secundum motiua, adducta per Affl. & decis. 98. pulchrum. n. 1. & 2. & sic saltem potest appellare à nō reuocatione sequestri facti lite pendente, quia peruertitur ordo per ea, quæ scribit Affl. d. decis. 98. n. 3. & quando peruertitur ordo, potest appellari etiam in possessorio, in quibus est prohibita appellatio, vt retuli, & sequutus sum *infra memb. 7. n. 113. vers. restringe duodecimo.* Item iudex, non reuocando ante omnia attentata, facit iniustitiam, *Affl. ibid. n. 5.* ego addo, quod facit iniustitiam notoriā, & à notoria iniustitia potest appellari etiam in possessorio, vt retuli, & sequutus sum *infra d. memb. 7. n. 79. vers. restringe sexto.*
- Verum tamen est, quod in casu huius corroborationis, in quo loquitur Affl. non fuit reuocatum sequestrum, neque fuit processum in causâ appellationis, sed fuit prouisum quod ille, qui petebat dissequestrari, allegaret infra sex dies causas, quare sententia lata cōtra eum non deberet mandari executioni, & allegaret nullitates, & hoc maxime, quia remedium attentatorum ad instantiam partis non habet locum, quando notorie constat de non iure petentis reuocationem attentatorum, *Affl. d. decis. 98. in fin. n. 6.*
- Confirmatur secundo, quia præceptum iudicis, quo mandat, rem aliquam sequestrari, est interlocutoria mera, per ea, quæ retuli *supra nu. 2.* Sed ob interlocutoria in iudiciis possessorio datur appellatio, vt retuli *infra memb. 7. n. 28. vers. restringe tertio.*
- Retenta illatione, quæ est vera, nota praxim 18 procedendi ad sequestrandum.
- Praxis est, vt cum duo, vel plures contendunt de possessione, & non constat quis eorum sit in possessione, & est timor, ne veniant ad arma, tunc iudex procedat ad sequestrum, *Guid. Pap. decis. 578. si agatur. dicens, prædictis tribus cōcurrentibus, posse decerni sequestrum. Benint. decis. 73. ort. n. 1. & seqq.* Seu praxis est, vt iudex assumat summarias informationes, & si ex iis assumptis, & adhibita omni diligentia, non posset sibi constare, quis sit prior in possessione, tunc iudex, factō sequestro, possessionem ad se auocabit; quod idem faciet, cum ambo æque de possessione probarent, donec fuerit ordinarie cognitum de possessione, vel super proprietate, *Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 6. sub n. 32. ibi. se vero omni. & quod, cum iudex non potest cognoscere, quis duorum litigantium sit in possessione, & pe-*

& periculum imminet, ne veniant ad arma, auocet ad se possessionem vna cum fructibus, & vtrique parti præcipiat sub certa pœna, ne accedat ad possessionem, donec ordinarie super possessorio, vel petitorio de iuribus eorum cognitum sit, scribunt Achil. *Perf. tract. de adipisc. poss. n. 56. vers. si vero. fol. 247.* & *Mand. tract. de inhib. q. 118. sub nu. 4. fol. 113.* & quod, heredibus contententibus de adipiscenda possessione, & imminete scandali & rixæ timore, ac suspitione, iudex debeat etiam non requilitus se intrromittere, & illis contententibus iubere, vt arma deponant, & ad possessionem adipiscendam non accedant, & interim possit apud se fructus ex prædiis percipiendos sequestrare, scribit Menoch. *d. remed. 6. n. 12. in fin. & n. 13.* & quod si sis nondum est cœpta inter contententes de possessione, & iudex videt, seu quomodolibet veritiliter intelligit aliquid, propter quod dubitat, ne partes veniant ad arma, tunc debeat statim ad se auocari possessionem, de qua contendunt, & partibus inhibere, ne ad illam accedant, donec aliud per ipsum fuerit ordinatum, & semper in his decretis, præceptis, & inhibitionibus debeat adiicere, & per notarium scribi facere in actis, se talia facere citra præiudiciũ iurium partium, quia sic animus iudicis declaratur, quod non vult priuare aliquem sua possessione, nec alicui præiudicare, & semper debeat mandare, vt infra certũ breue tempus eis assignandum debeant hinc inde dare ipsi iudici summarias informationes super possessione facti, scribit Alex. *Stiat. in pract. iudic. c. 12. n. 1. in fin. n. 2. & seqq.* & quod in decreto super sequestro ponatur clausula (citra præiudiciũ possessionis, & proprietatis) refert & sequitur *Contar. in l. vnica. limit. 16. n. 4. C. si de mom. poss. eadem praxis sequestrandis, & prohibendi vtriq; parti, ne accedant ad possessionẽ, donec probetur de proprietate seruiabitur, cum vtraque pars pariter probat, Par. de Put. tract. de synd. in verbo. iudex, vt non arguatur. sub n. 1. vers. si autem contendunt. tom. 7. fol. 287.*

19 Nota primo, declarando totam praxim, quod ad hoc, vt iudex possit procedere ad sequestrum, debet sibi prius constare de suspitione rixæ inter partes, vt referunt & sequuntur *Benint. decis. 73. orta. n. 3. & 4. Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 6. n. 14. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 23. vers. & iudex. tom. 3. par. 2. fol. 246. & Alex. Stiat. d. c. sub n. 9. alias, cessante suspitione rixæ, debet etiam cessare officium iudicis, qui non debet de facto se intrromittere, Benint. d. decis. 73. num. 9.*

Ratio est, ne quis fingeret rixam mouere, vt eius aduersarius priuaretur commoditate possessionis, & fructuum, *Benint. de decis. 73. n. 4.*

Et in tantum debet constare de rixæ, vt iudici afferenti adesse periculum rixæ, seu armorum non credatur, *Benint. d. decis. 73. n. 3. in fin. Menoch. d. remed. 6. n. 15. & seqq. in quibus soluit motiua, Achil. Person. vbi supra, & Alex. Stiat. eod. c. 12. n. 3. & quod iste timor armorum non habeatur indistincte in qualibet persona, sed qualitas personæ sit per iudicem attendenda, refert & sequitur *Par. de Put. tract. de synd. in verbo. iudex, vt non arguatur. n. 1. tom. 7. fol. 287. & debet etiam constare, quod inter partes sit contentio super possessione, Alex. Stiat. eod. c. 12. n. 11.**

20 Nota secundo, quod requiritur etiam, vt iudici non constet, quis contententium possideat, alias, si constaret quis eorum esset in possessione, debe-

ret illum manutenerere, *Paul. de Castr. consil. 3. in causa que vertitur. sub n. 1. lib. 2. Nat. consil. 123. in causa possessorii. n. 1. in fin. & n. 2. lib. 1. Alex. Stiat. in pract. iudic. c. 12. n. 1. & dixi lib. preced. c. 3. sub nu. 275. vers. dec. ara. & c. sub n. 130. vers. at qui. & ideo non possit deuenire ad sequestrum, Benint. d. decis. 73. orta. n. 6. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 39. vers. & non. tom. 3. par. 2. fol. 247. Mand. tract. de inhib. q. 118. n. 1. & seqq. fol. 112. Quare iudex stante timore rixæ debet incontinenti capere informationem, quis sit in possessione, & illum debet manutenerere, inhibendo ei, qui non est in possessione ne possessori molestiam inferat, pendente lite, vt ex *Paul. de Castr. refert & sequitur Benint. d. decis. 73. sub nu. 7. & 8. seu debet in libera alteri, ne accedat ante cognitam quætionem, Par. de Put. tract. de synd. in verbo. iudex, vt non arguatur. sub nu. 1. vers. si autem contendunt. tom. 7. fol. 287. & debet illum manutenerere, quamuis possessio esset alinaria, Achil. Person. de adipisc. poss. num. 38. fol. 247. & deueniendo ad sequestrum, peruerteret ordinem, à qua perueisione datur appellatio, vt retuli, & sequitur sum infra, n. 34. vers. exemplifica istam.**

Extende primo hoc notabile, vt procedat etiam si immineret suspicio, ne partes veniant ad arma, quia nec ad tollenda scandala potest, lite pendente, fieri sequestrum, *Benint. d. decis. 73. orta. sub n. 4. in fin. & nu. 5. & Lancell. tract. de attent. par. 1. c. 4. de attent. lit. pend. ampl. 2. princ. sub n. 1. & seqq. fol. 319. & quod ob periculum armorum à iuris tramitibus recedendum nõ sit, & ideo iudex debeat manutenerere possessorem in possessione, scribit Achil. *Perf. vbi supra.**

Contra hanc extensionem tenet *Bero. cons. 116. pendente appellatione. lib. 3. sibi parum constans, vt notat Lancell. d. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. lim. 12. princ. n. 22. vers. quartus casus. fol. 368.*

Pro concordia distingue, vt extensio procedat si agatur de sequestratione facienda ad instantiam partis, quia ad eius instantiam non potest: opinio contra extensionem procedat, si ex officio iudicis decernatur sequestrum, *Lancell. d. limit. 12. princ. num. 22. in fin. & num. 23.*

Extende secundo, vt procedat etiam si sequestrum fieret contra possessorem condemnatum in iudicio possessorio ad restituendam possessionem naturalem, quia licet is condemnatus non possit appellare, nihilominus si appellauerit, dixeritque de nullitate, & iudex appellationis, pendente appellatione, sequestrauerit possessionem propter timorem armorum, tale sequestrum debet in primis reuocari, vt latius hunc casum retuli supra n. 17. vbi videas, quia fuit pronisum contrarium.

Declarata hoc secundum notabile, vt cum constat, vnum possidere ciuilitè, & alterum naturaliter, mandatum de manutenerendo in hoc possessorio summarissimo concedi debeat possidenti naturaliter, & non possidenti ciuilitè, *Couar. pract. qq. c. 17. sub n. 5. vers. ego vero. Menoch. tract. de reu. poss. rem. vlt. n. 17. & Cas. Barz. bononiens. decis. 47. in causa vertente. n. 3. Secus si agatur possessorio ordinario retinendæ interdecto vti possidetis, quia retinens ciuilem possessionem possit obtinere, vt retuli & sequitur sum lib. preced. c. 7. n. 115. & 116.*

Nota tertio, quod cum iudex reperit possessorem in isto possessorio summario, & eum vult manutenerere, debet interloquendo dicere (saluo tamen iure alteri parti in plenario & antiquiori possessorio, & petitorio) los.

Gumia.

- Cumia super ritib. scil. quem citati, & sequutus sum supra sub n. 9. Ios. Lud. Perus. decis. 20. domina Martiana. n. 4. par. 1. & Rugiel. tract. de appell. §. 2. x. 3. n. 648.*
- 25 Nota quarto, quod is, qui manuteneretur in possessione. potest petere ab aduersario fideiussionem de nō molestando vterius, & iudex debet cogere ad præstandam petitam fideiussionem, iuxta ea, quæ adducit *Contar. in l. 1. in notabilibus n. 15. C. si de momen. poss.*
- 26 Subnota ex præcedenti secundo notabili cautelam pro eo, qui timet, præueniri in apprehēdenda possessione, vt suspiciat arma ad adipiscendam possessionem eaq; ita suscipiat, vt verisimiliter dubitari possit de futura rixa, & certo modo p̄curet, id ad iudicis notitiā deuenire, quia tunc iudex statim, constito sibi de scandali, seu rixæ suspicione per informationes, quas ex suo officio nobilitentur assumere parte citata, vel non, habito respectu ad timorem imminentis scandali, vt dixi *infra n. 28. & 29.* debet præcipere partibus, ne accedant ad possessionem accipiendam sub certa pœna, & possessionem ad se auocabit, fructusq; sequestrabit, & sic iubenietur ei, vt remaneat in pari gradu cum suo aduersario, *Benint. d. decis. 73. oria. nu. 15. Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 6. sub n. 19. ibi hinc cautelam. & Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 27. vers. & ille tom. 3. par. 2. fol. 246.* iecus est, quando nulla extat futuri scandali suspicio, quia tunc iudex nō requisitus non debet se intromittere, si iudē eorum vnus posset alterum p̄uenire, atq; ita possessionē adipisci, & ideo in possessionem manutendendus foret, *Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 6. n. 12. & sub n. 14.*
- 27 Nota quinto ex hac praxi, quod licet iudex regulariter non possit procedere ex officio in causis civilibus, testibus iis, quos citati, & iecus sum *supra lib. 1. c. 68. nu. 2.* tamen iecus est quando partes contendunt de possessione, & subest timor scandali, quia tunc iudex potest, & debet procedere ex officio, quamuis agatur de interesse civili inter partes, quia eius officium est occurrere & providere, inhibendo, & c. vt scribit *Paul. de Castr. conf. 3. in causa qua versitur. sub nu. 1. lib. 2.* & quod eiusmodi causa sit expedienda iudicis officio, patet ex congestis à *Menoch. tract. de retinen. poss. rem. vlt. in princ. & n. 4. & seqq. & tract. de recuper. poss. in praludis. n. 24. & 25. vers. possessorium. & presertim. n. 31. in fin. & rem. 15. n. 413. & Ios. Cum. super rit. scil. c. 38. sub num. 111. & 113. quem retuli & sequutus sum supra nu. 9. & quod debeat motu proprio, & ex suo officio, ab aliqua partiū non implorato, procedere, scribit idem *Cumia. eod. c. 38. n. 137. vers. hac quidem.* & quod possit etiam ad partis petitionem ex suo officio, à parte implorato procedere, scribit *eod. c. 38. n. 152. vers. p̄test. etiam.* & quod eius officium sit occurrere, ne rixæ exoriantur, ex quibus aliquando credes orti consueuerunt, scribunt *Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 22. vers. qua conclusio. tom. 3. par. 2. fol. 246. Alex. Stiat. d. c. 12. n. 2. & faciunt, quæ scripsi supra lib. 1. c. 58. sub n. 2. & dixi etiam eod. lib. 1. c. 68. sub n. 6. vers. quinto & quod, heredibus contententibus de adipiscenda possessione, & imminente timore scandali, & rixæ, debeat iudex etiam nō requisitus se intromittere, iisq; iubere, vt arma deponant & adipiscendam possessionem non accedant, scribit *Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 6. sub num. 12. in fine,* imo quod, etiam vtraque parte contradicente, debeat ex officio sequestrare, & deinde secundum probationis exitum procedere, scribit *Benint. d. dec. 73. oria. sub n. 2.* Declara primo eandem secundam illationem positam *supra n. 14. vt li. 28* cet non detur appellatio, tamē potest dici de nullitate sequestri, *Ang. conf. 107. dicta constitutio. n. 1.* quia & si hoc sequestrum habeat solum possessorium summarissimum, tamen non debet fieri sine causæ cognitione, & sine citatione partis, ad videndum assumi informationes, iurareque testes super verisimili timore scandali, *Ang. d. consil. 107. n. 1. & 3. in fin. Alex. conf. 6. ponderatū. n. 9. lib. 4. Alex. Stiat. d. cap. 12. n. 5. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 23. vers. & iudex. tom. 3. par. 2. fol. 246.* debet enim, parte citata, discuti, an adsit metus armorum, *Ang. d. consil. 107. in fine. Benint. d. dec. 73. oria. num. 3. & Contar. in l. vnica limit. 16. num. 10. C. si de momen. possess.* & quod sine controuersia possit dici de nullitate, refert & sequitur *Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 6. num. 20. in vltimū verbis,* & quod sequestrum concessum ex abrupto, non seruatis his, de quibus *supra num. 19. & seqq.* debeat de facto reuocari, refert & sequitur *Benint. d. dec. 73. num. 4. & quod in iudicio etiam summarissimo, vti possidetis, requiratur citatio ad videndum examinari testes, si hoc iudicium inchoatum sit cum citatione, scribit *Virg. n. de Bocat. tract. de interd. vti poss. cap. 14. de probation. num. 44. vers. & Menoch. tom. 3. part. 2. fol. 309.****
- Confirmatur hæc declaratio, quia in iudiciis possessoris, in quib⁹ negatur appellatio. datur facultas dicendi de nullitate iuxta ea, quæ declarati *infra q. 19. rem. 1. concl. 2. n. 3.*
- Contra hanc declarationem in eo, quod dici-
mus requiri citationem, sentiunt plerique, quos
citatur *Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 24. vers. imo. tom. 3. par. 2. fol. 246. Rol. à Vall. Malcard. & Neuz. quos citati lib. preced. c. 8. num. 393.* dum scribunt, in possessorio summarissimo posse examinari testes, parte non citata.
- Retenta declaratione.
- Subdeclara primo eam, vt procedat in sequestro, decreto sine imminente periculo, quia tunc debet decerni præmissa citatione, vt dixi in declaratione, iecus est, quando periculum esset in mora, quia tunc citatio non est necessaria, *Benint. decis. 73. oria. n. 14. ibi, nam ibi est dubitatio. Ios. Ludou. Perus. decis. 20. domina Martiana sub nu. 2. Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 6. n. 19. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub nu. 24. vers. quod ego. tom. 3. par. 2. fol. 246. & num. 38. vers. & si duo fol. 247.* vbi, distinguendo an cesset periculum rixæ, vel non cesset, concordat opiniones, *Alex. Stiat. d. c. 12. sub n. 5. & quod non sit necessaria citatio quando imminet suspicio fugæ, refert & sequitur Alex. d. consil. 6. n. 10. lib. 4. nam vbi periculum est in mora, potest, & debet iudex monere, præcipere, & inhibere sine causæ cognitione, quia tunc non obligamur regulis iuris, per ea, quæ retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 58. sub num. 2. & supra q. 13. num. 110. & consequenter non potest impugnari ex defectu citationis, aut alterius ordinis, sed solum posset impugnari, quod fuerit decretum, nulla præcedente verisimili suspicione rixæ, quo casu sequestrum esset nullum, per ea, quæ retuli, & sequutus sum, num. 19.**
- Exemplifica hanc subdeclarationē, vt periculum dicatur non adesse, quando sc̄mina, puer, vel alius nō armigerus præparat adipisci possessionē, quia tunc non facile orti posset scandalū, & cessat
umor

timor armorum, & propterea isto casu iudex non debet procedere ad capiendas informationes, seu sequestrandum, nisi partibus prius citatis per ea, quæ scribit Paris. cons. 41. optimum. sub nu. 31. & seqq. lib. 1. quem sequitur Achil. Person. trac. de adipisc. poss. nu. 16 vers. & periculum fol. 246. & attendendam esse qualitatem personæ in isto proposito retuli, & sequutus sum ex Par. de Put. supra not. 1. sub num. 19.

Subdeclara secundo, vt possit dici de nullitate principaliter tantum, & non adhærenter appellationi, testibus Paul. de Eleaz. Bal. Salyc. & Addit ad eum, Contar. & aliis, quos, loquendo in possessorio, retuli, & sequutus sum infra quest. 19. remed. 1. conclus. num. ...

32 Subdeclara tertio, vt quamuis essemus in casu, in quo posset dici de nullitate sequestri, tamen nullitatis dictio non suspendit executionem sequestri, nisi sit notoria, & euideus iuxta ea, quæ scripsi infra quest. 19. rem. 1. concl. 4. num. 1. & 25. concl. 5. num. 1. & 23.

An hæc nullitas sit proponenda coram eodem iudice, vel coram superiore, vide quæ scripsi d. q. 19. remed. 1. conclus. 6. num. ...

Nunquid à sententia sequestri, quæ sit nulla possit ex hac causa, quia est nulla, & ideo vt à notorie iniusta appellari, vide quæ loquendo generaliter in sententia possessorii, scripsi infra limit. 19. num. ...

33 Declara secundo, restringendo eandem secundam illationem vt possit appellari, quando subuertetur ordo petitorii, & possessorii, Contar. in l. unica, limit. 16. num. 11. & 12. & lim. 18. sub num. 21. & 22. C. si de uom. poss. & qui à peruersione ordinis possit appellari, scripsi infra memb. 7. num. 113. & seqq.

34 Exemplifica istam declarationem quando Titius probat, se possidere, & eius aduersarius nihil vel minus sufficienter probat, & iudex nihilominus, neglecta probatione Titii, procedit ad sequestrandam possessionem; etenim, cum iudex debet ipsum probantem tueri in possessione, & remittere ad iudicium ad petitorium, & ipse faciat oppositum, peruertit ordinem causæ ad causam, & peruertendo grauat, à quo grauamine datur appellatio, Contar. d. limit. 16. sub num. 11. & 12. quia est grauamen notorium, & à notorio grauamine, seu notoria iniustitia datur appellatio etiam in possessorio, vt scripsi infra memb. 7. num. 15. & quod iudex tunc possit deuenire ad sequestrum, & non alias quando ei non constat quis sit in possessione, dixi supra num. 20. vers. nota secundo.

35 Declara tertio, vt condemnatus, omiſſa via dicendi de nullitate, & appellandi, volens reuocari sequestrum debeat offerre libellum coram eodem iudice, & petere reuocari sequestrum, seu præceptum, per quod ei interdicitur, ne accedat ad possessionem, vt retuli, & sequutus sum supra num. 5. & seqq. vbi vide as.

36 INFERO III, exemplificando, quod à sententia sfracando lata contra scholare, qui turbat socium, puta alte legendo, ne possit studere, seu contra fabrum malleantem prope Doctores, qui ideo non possunt legere, seu prope Sacerdotes, qui non possunt propterea orare, ad neutrum effectum potest appellari, Contar. in l. unica, q. 20. non. 2. vers. contrarium. & num. 3. C. si de uom. poss. & quod in prædicto casu scholaris turbantis socium, ne pos-

sit studere, non detur appellatio, quia studium dilationem non patitur, scribit Bal. in ead. l. unica, num. 1. vers. quid si vnus. vide omnino quæ scripsi lib. præced. cap. 5. num. 53. & seqq.

Extende hanc illationem, vt biblio Pola, aut alius condemnatus ad relaxandam possessionem librorum alicui aduocato, aut procuratori, seu leetori non possit appellare, imo etiam si esset condemnatus ad tradendos libros non poterit appellare suspensiuè, sed deuolutiuè tantum, quia studium non patitur dilationem; nam sicut in alimentis, quibus aluntur corpora, denegatur appellatio suspensiuè, vt dixi limit. seq. ita etiam in alimentis, quibus aluntur ingenia.

INFERO IV. ad quæstionem, quæ sæpe occurrit in facto inter vxores duorum nobilium, quarum vna tanquam nobilior vult prima sedere in ecclesia & offerre, & alia se præferri contendit, & nobilior implorat officium iudicis, vt minus nobili inhibeat, ne prima sedeat, vel ne prima offerat, prout scribit Io. Fab. in §. aliam vero. Inst. de bonor. poss. & iudex præuia aliquali informatione inhibet; quo casu ea, cui inhiatum est, non est appellare, Ruginal. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 698. vers. vigesimus septimus. & nu. 699.

Extende hanc illationem, vt maxime procedat quando Episcopus determinat præcedentiæ controuersias, quæ per sepe cum scandalo oriuntur inter religiosos tam sæculares, quam regulares, cum in processionibus publicis, tum in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in similibus, quia ab Episcopi determinatione non datur appellatio, vide in Concil. Trident. cap. 13. controuersias. sess. 25.

INFERO V. quod si creditor mittitur in possessionem pignoris vigore pacti de ingrediendo eam propria auctoritate, debitor non potest appellare, testibus iis, quos citauit, & sequutus sum infra memb. 9. num. 80. vers. declara secundo.

RESTRINGE I. nunc eadem subextensiones, & illationes, vt non procedant de iure canonico quoad effectum deuolutiuum, quia de iure canonico ad effectum deuolutiuum potest appellari etiam in possessorio secundum eos, quos citauit infra memb. 4. num. 33. vers. contrarium.

Non tamen desunt, qui reuocent contrarium, videlicet, neque ad effectum deuolutiuum possit appellari, vide quæ scripsi d. memb. 4. num. 32.

RESTRINGE II. non procedant in regno Franciæ, quia ibi potest appellari etiam à recedentiæ sententia, lata super possessorio, sed non obstante appellatione, sententia mandabitur executioni, Rebuff. tract. de appell. art. 7. gl. 2. num. 17. tom. 3. fol. 503. & recedentiæ in Francia est possessorium summarissimum, vt dixi memb. præcedenti sub num. 56.

Reliquas restrictiones, diuersis contingentibus casibus opportunas, colliges ex d. c. tis infra memb. 7. vbi per restrictiones cumulauit casus, in quibus datur appellatio à sententia, lata super possessione monumentanea.

Vnum postremo admoneo, quod si euenerit casus, in quo dubitetur, nunquid sit intentatum possessorium ordinariæ retinendæ, vel summarium, & extraordinarium, poteris tu in isto dubio videre ea, quæ scripsit Palet. consil. 142. in causa illorum.

SEXTÆ LIMIT. MEMB. III.

SUMMARIUM.

A SENTENTIA lata in possessorio ordinario non datur appellatio, & hac est extensio, num. 1. 3. & seqq. in quibus agitur de nomine momentanea possessionis, & de ratione huius extensionis.

Subextenditur I. hac extensio, ut in Provincia Marchie procedat ex constitutione, quam vocant egidiana, numero 8.

Subextenditur II. ut procedat in toto statu ecclesiastico, num. 9. — Secus extra statum ecclesiasticum, num. 10. — Ampliatur primo hac subextensio ut Curia Romana procedat etiam si litigantes in ea non essent immediate subiecti Ecclesie Romanae, num. 11. — Ampliatur secundo, ut procedat in quolibet possessorio, num. 12. — Restrunguntur primo eadem prima, & secunda subextensiones ut non habeant locum in causis beneficiis, & ecclesiasticis, num. 14. — Restrunguntur secundo, ut non habeant locum inter personas ecclesiasticas, num. 15. — Impugnantur istae restrictiones num. 16. & seqq. — Restrunguntur tertio, ut non habeant locum, ubi adsunt statuta particularia, num. 19.

Subextenditur III. ut sit vera quoad effectum suspensivum, numero 20. — Ampliatur & declaratur hac subextensio numero 21. Infertur, quod executio facta appellatione pendente, non dicitur attentata, numero 22. — Extenditur primo hec illatio, ut multo magis procedat in executione facta pendente termino ad appellandum, num. 23. — Extenditur secundo, ut procedat etiam si executio fiat postquam inhibuit iudex, cui causa fuerit commissum clausula (sine prauidicio legitima executionis, quatenus egidiana locus sit) numero 24. — Restrungitur hac secunda extensio, ut non habeat locum si inhibuerit iudex ordinarius appellationis, numero 25. — Limitatur hac tertia subextensio, ut non procedat in casibus, in quibus ius civile admittit appellationem, quia in illis retardatur executio, numero 26. — Ampliatur hac limitatio, ut idem sit, attentata constitutione egidiana, num. 27.

Subextenditur IV. ut procedat tam in possessione rerum corporalium, quam in quasi possessione incorporalium, num. 28. — Exemplificatur hac subextensio, numero 29. & 30.

Subextenditur V. ut procedat in feudis, num. 31.

Subextenditur VI. in sententia lata contra fiscum, numero 32.

Subextenditur VII. in sententia lata contra minorem, numero 33.

Subextenditur VIII. in sententia lata contra aliam personam privilegatam, num. 34.

Subextenditur IX. ut habeat locum in qualibet specie possessionis ordinarii momentanei, num. 35.

EXTENDE II. principaliter eandem sextam limitationem ut habeat locum in prima specie possessionis ordinarii.

Pro explicatone huius extensionis praeimitto, quod possessio momentanea dicitur illa, quae aptitudine est duratura momento, seu quia agitur de possessorio momento, ut explicat *Glos. in l. unica in verbo momento. C. si de mom. poss. vel est duratura momento apud possessorem, hoc est, quando quaeritur de possessione locum causa ordinandi litem circa iudicium petitorium, & hoc est iudicium retinendae possessionis secundum omnes, * ut explicat *Bar. in l. 2. ante sententiam, num. 3. versus finem, ibi & ideo text. &**

*numero 4. ibi. & hoc est iudicium ff. de appell. recipien. vel non. & Osach. decis. 25. mortuo intesto. sub num. 7. & spinas euelit Bal. in d. l. unica, num. 1. versus oppono quod possessio. dicens, quod licet possessio duret longo tempore, donec retinetur animo, & corpore, in tantum quod praescriptio sumat ab ea initium, tamen dicitur momentanea per accidens, quia de facili potest euelli in petitorio, & hoc esse magis commune rationem assignatam a Doct. testatur *Contar. in repetit. d. l. unica. in rub. sub numero 8. & 9. & num. 25. in fine, & num. 26. Quod si plura vis sciue de significato, & etymologia huius verbi, momenti, & momentariae possessionis, vide *Contar. in d. l. unica, in rub. num. 3. & seqq.***

Nota tria occasione huius etymologiae,

Primum quod licet haec possessio dicatur momentaria, ut in rub. C. si de momen. poss. ubi illud verbum, momentaria, & non refertur ad modum agendi; licet etiam dicatur iudicium possessionum momentarium; tamen non dicitur iudicium momentarium, *Contar. de rub. sub numero 29* & quod illud verbum, momenti, non referatur ad litem, seu causam, sed ad possessionem, ut sit sensus momentanea possessionis, notat idem *Contar. in ead. l. unica, in 5. oppositione sub numero 5. & in primo notabili num. 1. & 2.*

Secundum, quod licet iudicium momentarium, si ita vocaretur aliquod iudicium, sit summarium, ut ex *corn. & Salye. refert, & sequitur *Contar. in de rub. numero 29. in fine, & num. 30. tamen iudicium possessionum momentarium, non dicitur summarium, sed ordinarium, sicque momentarium prout respicit possessionem, seu possessionum iudicium non importat id, quod importat, quando respicit solum iudicium.**

Tertium, quod omnis possessio, cuius grauius me possit reparari, siue in petitorio, siue aliter dicitur momentaria, & e contra illa sola possessio, cuius grauius non potest reparari in petitorio, neque aliter, dicitur possessio simpliciter, seu non momentaria secundum ea, quae refert, & sequitur *Contar. de rub. num. 42. 44. & seqq. & apertius in ratione decidendi num. 14.*

Hoc praemisso, extensionem sic deduco.

In possessionibus momentaneis non datur appellatio *l. unica, & ibi communiter Doct. & praesertim *Contar. in rub. numero 74. C. si de momen. poss. & in hac possessione intelligas *Spec. tit. de appell. §. in quibus numero 8. versic. sexto. lib. 2. Bart. in l. 2. ante sententiam. numero 2. in fine versic. quare qua ratio. & numero 3. & 9. ff. de appellat. N. cell. tract. de concord. glos. concord. 6. fall. 6. numero 16. roll. 18. fol. 191. Marcell. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appellat. capit. 2. numero 36. Osach. decis. 25. mortuo intestato. sub numero 4. versic. contrarium. qui multos cumulat, & Rot. diuers. decis. 120 fuit resolutum numero 2. par. 1. dum scribunt esse prohibitam appellationem, & regulariter a sententia lata in iudicio possessionum prohibitam esse appellationem, scribit *Lancellot. tract. de attent. part. 2. capitul. 12. de attent. & inou. appell. pend. limita. 25. prin. ip. numero 1. & sequent. fol. 372. & ita, notando differentiam inter leges, & canones, scribit *Glos. in capit. 15. cum ad sedem. in verbo. interdictum. versus finem, de restitut. spol. & ita loquendo de iure civili, dicunt omnes, * ut scribit *Bal. in l. 2. versiculo ultimo quaeritur. num. 22. C. de epis. audien. & quod haec sit conclusio, scribit *Vestr. in pract.*******

*in pract. lib. 7. cap. 3. numero 2. hancq. esse opin. com-
munem * de iure civili refert, & sequitur Vant.
tract. null. rub. quis poss. dic. de null. num. 34. vers. & propte-
rea fol. 376. & quod regula legis vnica, C. si de mom.
poss. prohibentis appellationem non restringatur
ad iudicium solum possessorium summariissimum
neque ad iudicium retinenda possessionis tantum
vt aliqui ex antiquis Doct. restringebant, sed pro-
cedat in quocunque iudicio possessorio, testatur,
* & sequitur ex communi omnium * opinione Con-
tar. in d. l. vnica, in prima rat. decidendi, num. 16. in fine, &
num. 17. & certe, loquendo de iure civili, nemo est,
qui contradicat huic extensioni, cui poteris adde-
re quæ scripta infra membr. 7. numero 19. vers. ul. con-
trariam.*

Sed omnis possessio, cuius grauius non potest
reparari in petitorio, dicitur possessio momenta-
nea, etiam si non sit summariissima, vt aduersus
Cognol. & Plot. scribit Contar. in l. vnica, in prima ra-
tione decidendi, numero 14. 16. in fine, & numero. 17. C.
si de moment. an. poss. & dixi supra numero proceden. in fi-
ne, & grauius non potest reparari in petitorio.

Ergo in eo non datur appellatio.

Rationes huius secundæ extensionis variis vari-
as reddunt, quas omnes studiose congressit, & ple-
nis commentariis prosecutus est Contar. in repe-
tit. l. vnica, C. si de mom. poss. ego earum vniam, aut alte-
ram prosequar.

Prima ratio est, quia sententia, lata super mo-
mentanea possessione, est interlocutoria, vt credi-
derunt antiqui secundum Odo. in l. vnica, C. si de
mom. poss. relatum ibidem à Contar. in secunda ra-
tione decidendi initio.

Confirmatur primo hæc ratio auctoritate Gra-
tiani in cap. vlt. vers. de possessione etiam 2. q. 6. vbi hanc
sententiam latam super possessione momentanea
dicit esse interlocutoriam.

Confirmatur secundo ex ratione, quia senten-
tia lata super possessione momentanea conuenit
in multis cum sententia interlocutoria. Primo e-
nim conuenit in hoc, quod sicut interlocutoria
non definit negotium principale, ita etiam hæc
sententia non ex toto definit negotium, cum pen-
deat à petitorio, vt considerat Contar. in d. l. vnica,
in secunda ratione decidendi num. 2. C. si de mom. poss. Se-
cundo conuenit in hoc, quod in appellatione ab
hac sententia est exprimenda causa, sicut in appel-
latione ab interlocutoria, vt retuli, & sequitur sum-
ma infra membr. 7. num.

Hanc primam rationem reprobant Bar. in l. 2.
ante sententiam numero 2. in fine vers. vlt. quero quæ est ra-
tio & num. 3. ff. de appellat. recip. dicens rationem qua-
re non possit appellari non esse eam, quia sit inter-
locutoria, & apertius Bal. in l. vnica, numero 3. in 3. op-
po. & si de moment. poss. dicens, hoc esse falsum, quia est
sententia diffinitiva, tum feratur lite contestata,
nam vt scribant idem Bal. in l. 9. post sententiam. col. 2.
num. 9. vers. quero an sententia C. de sententia & interlocu-
toria omni iud. & Franch. in cap. 60. cum cessante. numero 57.
vers. vigesimo primo an sententia. de appellatione quando
sententia super possessione est lata, oblato libello,
& ideo requiritur litis contestatio, & incipit pro-
pterea tunc instantia iudicii possessorii, dicitur sen-
tentia diffinitiva, & Contar. in l. vnica, quæst. 1. num.

2. dicens, quod etiam Canonistæ tenent, quod
sententia super possessione sit diffinitiva, & rur-
sus in ead. l. vnica, in secunda ratione dicendi numero 9. &
sub numero 18. vers. predictis, & num. 19. & sequentibus
dicens esse diffinitivam, cum iudicium possessio-
nis fuerit principaliter, & non propter aliud, &
via actionis, & non exceptionis intentatum, &
quod hæc ratio communiter * reprobetur, testa-
tur & sequitur ibidem num. 4.

Verum reprobatio huius rationis, fundata in eo
quod hæc sententia sit diffinitiva, ex quo procedi-
tur, oblato libello, contestante lite, & seruato or-
dine iuris, non videtur rata, quia omnis sententia,
in qua proceditur, iuris ordine seruato, est diffini-
tiva, neque omnis sententia, in qua proceditur,
iuris ordine non seruato, est interlocutoria, Contar.
in d. l. vnica, in secunda ratione decidendi num. 5. & 6. C. si de
mom. poss.

Ego non discedo à communi opinione, quæ
reprobatur hanc primam rationem.

Neque obstat prima confirmatio, fundata in au-
thoritate Gratiani, quia respondeo, quod Gratia-
nus non habuit potestatem legis condendæ, vi-
de infra membr. 7. sub num. 2. vers. non recedas. neque est
tantæ auctoritatis, vt ei omnino in omnibus cre-
dere debeamus, si vera sunt quæ contra eum scri-
bit Couar. var. resolut. lib. 4. cap. 13.

Quando tamen sententia, lata super momen-
tanea possessione, sit interlocutoria, & sic saluetur
opinio Gratiani, vide Ang. Aret. in l. 2. ante sen-
tentiam numero 21. vers. quero an sententia ff. de appellat.
recip. vel non & membr. præceden. in numero 2. vers. ratio & mem.
seq. num. 10. & seq. & infra membr. 7. sub num. 36. vers. sic
in d. 26. & in quo conueniat cum interlocutoria dixi
supra sub num. 4. in secunda confirmatione.

Secunda ratio est, quia sententia, lata in posses-
sione momentanea patit modicum præiudicium,
Bar. in d. l. 2. numero 2. in fine & 3. & hanc sequuntur
communiter * omnes, vt testatur O. sch. decis. 25.
mortuo intestato sub numero 5. ibi altera ratio à qua se-
cunda ratione non videtur discrepare alia ratio,
quam Contar. amplectitur in vltima ratione de-
cidendi, videlicet, quod prohibetur appellatio
fauore litium abbreviandarum, ex eo quod ple-
nius poterunt singula tractari in questione pro-
prietatis.

Et licet contra hanc secundam rationem scri-
bant Rip. in cap. sape col. 1. numero. 3. vers. ex præmissis de
rest. spol. & O. sch. vbi supra; ego tamen non rece-
do ab ea.

Tempera hanc rationem, vt sit vera, dummodo
damnum, quod inferitur, possit reparari in peti-
torio; alias enim diceretur magni præiudicii, &
consequenter posset ab ea appellari per ea, quæ
scripsi infra membr. 8. num. 1. & seqq. & ideo secundum
ea, quæ refert, & sequitur Contar. in l. vnica. in vlti-
ma ratione decidendi num. 6. ibi, quibus auctoritatibus. C.
de momen. poss. ad hoc, vt donegetur appellatio in
possessorio, decet apparere, seu probari aliqua spes
seu præparatio, quod damnum, illatum in posses-
sorio, sit reparabile in petitorio; imo, quod sit de
facili reparabile, vide infra num. 3. & seqq.

SUB EXTENDELI. hanc eandem secundam
extensionem, vt hæc dispositio iuris civilis, pro-
hiben-

hibentis appellationem in possessione momentanea, habeat locum in Prouincia Marchiae ex constitutione, quam vocant Aegidianam, lib. 6. cap. 2. *constit. March.* quae reducit nos ad terminos iuris civilis, ut scribunt *Caput. aq. decis. 223. constitutio Aegidiana. sub num. 2. & decis. 226. constituto Aegidiana num. 3. per. 1. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub num. 54.*

SUBEXTENDE II. ut habeat locum in toto statu, & terris ecclesiae, quia licet praefata constitutio Aegidiana fuerit condita pro Prouincia Marchiae Anconitanae, tamen fuit deinde confirmata a Papa, ut aduertit Mehed. *decis. alias, 47. quamuis. de constit. & quod fuerit confirmata, & extensa a Sixto IV. ad omnes terras ecclesiae. scribit Caput. aq. decis. 226. constitutio Aegidiana. num. 4. par. & latius Io. Bapt. Pontan. tract. de spol. lib. 4. cap. 3. sub num. 42. vers. quas quidem. tom. 14. fol. 305. & tam Sixti IV. quam Pauli III. motum proprium confirmatorium dictae constitutionis habes impressam initio constitutionum Marchiae, & seruatur dicta constitutio tam Curia, & Vrbe, ut testantur Rot. *diuer. dec. 120. resolutum. numero 2. par. 1. & Pontan. d. cap. 3. sub num. 42. vers. quas quidem. fol. 303. seu, & distinctius, in reliquis prouincijs Rom. Ecclesiae immediate subiectis, ideoque seruatur etiam in ciuitate Auenionensi, ut scribunt Caput. aq. & Pontan. in locis supra proxime citatis.**

10 Secus quoad loca, quae sunt extra terras ecclesiae, Mehed. *d. decis. 5. alias 47. in fine de constit. quem refert, & sequitur March. tract. de commiss. appellat. cap. 2. in fine, secus etiam est quoad loca, quae sunt mediate subiecta Ecclesiae Romanae, quia in illis non seruatur constitutio Aegidiana, sed seruatur statuta, & ius canonicum, Contar. in l. vnica. limit. 3. numero 11. & quest. 8. Aegidiana. numero 1. & sub numero 7. C. si de momen. poss. quare non habet locum in ciuitate Parmae & Placentiae, Rot. *diuer. decis. 181. in causa parmen. sub numero 4. & 5. par. 3. lib. 2. & quod non habeat locum in ciuitate Parmae, scribit, referendo allegatam decisionem, Contar. d. q. 6. Aegidiana. sub num. 7. vers. & ad. neque in ciuitate Urbini, & multo minus in terris Imperii.**

Neque concilium Lateranense, dum approbat dictam constitutionem Aegidianam, extendit eam ultra loca, in eadem expressa, Pontan. *d. cap. 3. num. 48. in fine fol. 305.*

11 Amplia primo hanc subextensionem, dum loquitur de obseruantia dictae Aegidiana in Curia, ut habeat locum etiam si ii, qui litigarent in Curia, non essent immediate subiecti Ecclesiae Romanae, quia nihilominus, litigando in Curia, litigatur dicta constitutio Aegidiana: in iudicijs enim quasi contrahitur, & ratione quasi contractus non substitutus efficitur subditus; & haec ampliatio est vera respectu appellationis, quae interponeretur a sententia, quae ferretur in Curia, secus respectu appellationis, quae interponeretur a sententia lata in partibus, quia attenditur locus, ubi lata est sententia, vide *q. seq. num.*

12 Amplia secundo, ut praefata constitutio Aegidiana habeat locum in quolibet possessorio, cum sit fauorabilis reductiua ad terminos iuris,

communis, Ioann. Bapt. Pontanus *tract. de spol. lib. quart. capitul. 3. numero 43. in fine fol. 306. & quod constitutio Aegidiana, quamuis loqui videatur de momentanea tantum possessione, tamen comprehendat etiam quaecunque plenaria possessoria; scribit Io. Ludouic. perus. decis. 20. domina martiana. num. 21. par. 1.*

Praxis in Romana Curia, ut excludat appellationem a sententia lata in causa possessoria, obseruetur, ut is qui sententiam fauorabilem obtinuit, repetat in actis notarii constitutionem Aegidianam, tanquam notariam absque aliqua alia illius reali productione; cuius praxis obseruantia, & utilitas potest etiam colligi ex Rot. *diuer. decis. 656. domini concluderunt numero 3. par. 1. dum ait, fuisse dictum, quod a sententia lata in mero possessorio non dabatur appellatio stante repetita constitutione Aegidiana.*

Haec praxis seu repetitio Aegidiana nunquam est necessaria.

14 Restringe primo easdem primam, & secundam subextensiones, ut habeant locum in causis beneficialibus, vel alijs ecclesiasticis, quia Aegidius Cardinalis, qui condidit dictam constitutionem, non habuit facultatem in istis, & Pontifices illam simpliciter confirmarunt, nulla facta mentione de causis ecclesiasticis, ut specie requirebatur Marches. *tract. de commiss. par. 2. in commiss. appellat. capitulo secundo numero 55. 63. & 67. ubi plures adducit Rotae decisiones, quae sunt vulgatae idque sentiunt etiam Velle. in prax. libro septimo capitulo tertio numero 5. vers. amplius dum ait, a Sanctis Pontificibus receptam fuisse praefatam constitutionem in possessorio rei prophanae, & Io. Ludouic. in perus. decis. 20. domina martiana. sub numero 21. par. 1. dicens quod dicta constitutio obseruatur quoad prophana; & dixi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 54. in futura impressione.*

Restringe secundo, ut non habeat locum inter istas personas ecclesiasticas; nam si non habet locum in rebus, multo minus habet locum in personis, quia personae sunt digniores rebus.

Contra hanc secundam, & tertiam restrictionem oppono dupliciter.

16 Primo oppono, quia licet hi qui condiderunt statuta Romana, seu nouas reformationes, non haberent facultatem disponendi super personis ecclesiasticis, tamen illa statuta, quia sunt confirmata a Papa, ligant etiam personas ecclesiasticas, nempe clericos, Rot. *diuer. in causa Romana bonorum de rufinis numero 3. & decis. 452. domini concluderunt numero 1. per. 1. quas decisiones retuli, & sequutus sum etiam lib. preced. cap. 2. num. 206. ubi alios citauit.*

19 Sed constitutio Aegidiana est confirmata a Papa, ut dixi, imo est confirmata a postremo Concilio Lateranen. ut enarrat Paul. III. in reuocatione literarum Sixti IV. confirmatoriarum dictae constitutionis Aegidianae, & recenset Pontan. *tract. de spol. lib. 4. cap. 3. num. 41. in fine fol. 305.*

Ergo haec constitutio debet ligare etiam personas ecclesiasticas, & ligando personas, multo magis ligabit res.

18 Secundo oppono, quia sententiâ lata super possessione momentanea est saltem quandoque mera interlocutoria, iuxta ea, quæ scripsi memb. præced. sub num. 2. & mem. seq. num. 20.

Sed sacrum Concilium Tridentinum cap. 20. sess. 24. de reformat. quod est seruandum tam in rebus prophanis, quam in ecclesiasticis, & tam in laicis, quam in clericis, prohibet appellationem ab interlocutoria non habente vim diffinitiuæ, & cuius grauumen potest reparari per appellationem à diffinitiuâ.

Ergo appellatio erit prohibita saltem quandoque etiam in rebus ecclesiasticis.

19 Restringe tertio, vt non habeat locum, vbi adsunt statuta particularia, quia attendi debent statuta, vt retuli, & sequutus sum q. seq. mem. ...

20 SVBEXTENDE III. eandem secundam extensionem, vt sit vera quoad effectum suspensiuum, quia appellatio non impedit executionem, ideoque sententiâ sortitur effectum suum, vt dicit textus in l. vnica, C. si de momen. poss. Bar. in l. 2. col. 2. sub numero 6. ibi possimus etiam dicere. ff. de appellat. recip. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 9. gloss. 5. numero 7. vers. & sic possessorie. tom. 1. fol. 481. licque non admittitur appellatio quoad effectum suspensiuum, Com. ar. pract. qq. capit. 25. numer. 8. vers. primam equidem. fol. 522. volum. 2. Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. limit. 25. prin. numero 3. fol. 372. Marches. tractat. de commiss. appell. capit. 2. sub num. 39. fol. 37. Maran. Gal. Osasch. Grauat. Caball. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. capit. 97. sub numero 54. & quod omnes * fateantur hanc regulam, quod appellari nequeat quoad effectum suspensiuum, scribit Bero: q. 9. in questione sub num. 1.

21 Amplia hanc subextensionem, vt sicut condemnatus non potest appellare suspensiuæ, per ea, quæ dixi hic in subextensione, sed solum deuolutiuæ, per ea, quæ retuli, & sequutus sum infra memb. 7. num. 16. ita quoque nec victor, qui in appellatione deuolutiuâ condemnatur, poterit appellare aliter quam effectum deuolutiuum, quia mutatio instantiæ non mutat naturam causæ, ideoque victor, qui in prima instantia fuit missus in possessionem, cogitur, si fuerit condemnatus in secunda, eam dimittere, tum quia in iudiciis seruanda est æqualitas, tum quia sumus in sententiâ possessoria, à qua, cum celeritatem desideret, non datur appellatio suspensiuâ, & ita practicatur.

Pro integra intelligentia huius ampliacionis considerandi sunt tres casus.

• Primus casus est, quando appellans habet se pro spoliato, eo quia iudex à quo, seu verius appellatus, nulliter procedendo, spoliavit ipsum appellantem, & iudex appellationis pronuntiat, appellantem esse reintegrandum ad possessionem, & iudicem à quo nulliter processisse, seu processum esse nullum; & isto casu propter mixturam nullitatis oritur difficultas, an appellatio sit admittenda, in qua difficultate vide quæ scripsi infra memb. 6. num. 64. & seq. Et quid si omiserit pronuntiare super nullitate, vide infra memb. 9. sub numero 12. vers. tertium.

Secundus casus est, quando appellans non habet se pro spoliato, eo quia licet iudex à quo miserit appellatum in possessionem, tamen ipse ap-

pellans non dimisit possessionem ciuilem, immo illam animo retinuit, & præten dit, se potius turbatum, eo quia iudex, seu verius appellatus, nulliter procedendo, processerit de facto; & isto casu licet practica Curia Romana seruet, vt iudex appellationis possit appellanti dare mandatum de manutenendo, hoc est, retinendæ possessionis, nullamque admittat appellationem, tamen iste casus laborat eadem difficultate, qua laborat præcedens, ex quo iudex appellationis virtualiter, & tacite pronuntiat, iudicem à quo nulliter processisse, quia alias non posset dare mandatum de manutenendo, & consequenter videnda sunt ea, quæ scripsi infra memb. 9. num. 63.

Tertius casus est, quando iudex à quo valide processit, licet in causa fecerit iniustitiam; & isto casu non potest appellanti competere remedium reintegrandæ, vide infra memb. 6. numero 69. neque remedium retinendæ, quia si iuris ordine seruato, fuit eiectus è possessione, non potest dici, quod turbatus retinuit ciuilem; sed poterit ei competere solum remedium adipiscendæ, & in isto remedio cessant difficultates consideratæ in aliis duobus remediis; de quibus in præcedentibus primo, & secundo casu.

22 Infero corroborando eandem subextensionem eiusque ampliacionem, quod executio, facta appellatione pendente, à sententiâ lata super possessorio, non dicitur attentata, quia iudex à quo potest, non obstante appellatione, procedere ad executionem citra vitium attentatorum, Lancell. tractat. de attent. par. 2. capit. 12. limit. 25. nu. 1. & seq. fol. 372. vide etiam supra q. 3. num. 69.

23 Extende primo hanc illationem, vt executio multo minus dicatur attentata, si fuerit facta, pendente termino ad appellandum Lancell. d. limit. 25. num. 12.

24 Extende secundo, vt nec executio, quæ fieret post inhibitionem, dicatur attentata, si iudici, qui inhibuit, fuerit commissa causa appellationis cum clausula, sine præiudicio legitimæ executionis, sine, Lancell. d. limit. 25. nu. 31. fol. 373.

Ratio huius extensionis est; quia inhibicio est in præiudicium legitimæ executionis, cui commissio causæ appellationis noluit præiudicare.

Confirmatur hæc extensio; quia quando cum prædicta clausula est commissa causa nullitatis rei iudicata, iudex à quo potest exequi, non obstante inhibitione iudicis ad quem, vt retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 15.

25 Declara, restringendo hanc extensionem, vt procedat in iudice delegato, cui causa est commissa cum prædicta clausula; secus in iudice ordinario appellationum, quia eius inhibicio impedit, ne possit procedi ad vltiora, Lancell. d. limit. 25. nu. 16. & 17. vers. tertio fol. 372. Ratio est, quia iurisdicchio ordinarii non est restricta iudicis delegati ex forma rescripti, vt procedat sine præiudicio legitimæ executionis.

Comprobatur hæc declaratio, quia quando causa nullitatis rei iudicata, committitur sine prædicta clausula, iudex à quo non potest exequi, stante inhibitione superioris, vide infra q. 19. rem. 1. concl. 4. sub num. 12. vers. contrariam.

26 Limita nunc eandem tertiam subextensionem, positam supra num. 10. ut non procedat in casibus, in quibus ius civile admittit appellationem à sententia lata in possessorio, quia appellatio in illis casibus suspendit executionem, ut pluribus argumentis ostendit *Ias. conf. 187. col. 5 & seq. lib. 2.* quæ argumenta ordinate recenset, sed non sequitur *Oialc. decis. 25. mortuo intestato num. 15. vers. secundum.* hancque limitationem tenet *Caball. ad constit. march. lib. 6. capit. 2. in verbo civili. in fine, nu. 1. fol. 371.*

Confirmatur, seu, proprius loquendo, ostenditur ad oculum veritas huius limitationis hæc unica, & inconuincibili instantia, quia nos videmus, quod quando ius civile admittit appellationem à possessorii sententia cuius grauiamen non possit reparari in petitorio, ut late prosequutus sum infra memb. 8. & similiter à sententia continente mixturam, ut late prosequutus sum infra memb. 9. tunc illa appellatio suspendit, & retardat, ut dixi in dicto mem. 8. & 9. & è conuerso videmus, quod quando ius civile non admittit appellationem, ut in possessorio momentaneo, iuxta ea quæ scripsi supra hoc est. memb. 9. num. 3. tunc appellatio non suspendit, sed tamen deuoluit secundam vnam communem opinionem, quam retuli, & sequutus sum infra mem. 7. num. 16. & sic cessat comprobatio, quam adduxi infra pro contraria opinione, & cessant considerationes, & rationes, quibus mouetur *Oialc.* pro contraria opin. infra citatus.

Contrariam opinionem; quod enim executio non impediatur per appellationem; tenet *Nicel. tract. de concord. glos. concor. 6. fall. 6. num. 34. vers. nota tamen. tom. 18. fol. 192.* & firmat *Oialc. d. decis. 25. num. 19. vers. contrariam.*

Comprobatur hæc cõtraria opinio, quia de iure civili à sententia lata in possessorio est prohibita appellatio ad vtrumque effectum, ut ex communi opinione retuli infra memb. 7. numero. 19. vers. contrariam.

Ergo retenta hæc communi opinione, quando ius civile permittit appellationem in aliquibus casibus, intelligitur permittere solum ad effectum deuolutiuum, quia debemus interpretari, ut sequatur minor correctio.

Retenta limitatione,

27 Amplia eadem limitationem, ut habeat locum, etiam attenda constitutione *Ægidiana*, quia dicta constitutio *Ægidiana*, reducit nos ad ius civile, ut retuli, & sequutus sum supra num. 8. vers. subextende primo.

28 SVBEXTENDE IV. eandem secundam extensionem, ut procedat non solum in possessione momentanea rerum corporalium, sed etiam in quali possessione rerum incorporalium, ut loquuntur *Contar. & Ruginel. infra citati.*

29 Exemplifica primo hanc subextensionem in alimentis, *Contar. in l. unica, in ampliat. num. 140. & sequentib. C. si de momen. poss. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 684. vers. decimonono. & num. 675. fol. 123.* Rationem tamen, quam sub distinctione refert, & sequitur *Contar. num. 141. ego te. eci limita. seq. sub num. 18.*

30 Exemplifica secundo in quasi possessione exigendi datium quia si iudex mandat, pendente lite continuari, non datur appellatio, *Bosinten. decis. 79. mora lite. initio, & num. 1. quicquid in contrarium*

consuluerit *Mrcabr. citatus à Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 692. & 693.*

Quod etiam in præstationibus annuis mere personalibus detur remedium possessorium, secus vero in aliis, quæ proueniunt ex aliquo iure reali fundato super certa re, vel persona, vid. *Ruginel. d. §. 2. cap. 3. num. 694.*

SVBEXTENDE V. ut habeat locum etiam in feudis, *Caput. aq. d. deces. 213. constitutio Ægidiana num. 6. par. 1. & licet loquatur in terminis constitutionis Ægidianæ, tamen idem sentit aperte in terminis iuris communis, ut dixi num. seq.*

SVBEXTENDE VI. ut habeat locum etiam in sententia lata contra fiscum, quia licet fiscus sit privilegiatus in multis; tamen in possessorio non licet ei appellare, quia in hoc non reperitur privilegiatus, & non habet plura privilegia, nec alia, nisi ea quæ reperiuntur expressa in iure, *Caput. aq. decis. 213. constitutio Ægidiana. num. 3. & 4. par. 1. licet enim loquatur in terminis constitutionis Ægidianæ, tamen idem sentit aperte in terminis iuris communis, dum in ead. decis. sub num. 2. ait quod dicta constitutio nil aliud facit, nisi reducere nos ad terminos iuris civilis, & aperte *Contar. in l. unica, q. 12. fiscus num. 2. vers. his tamen & num. seqq. C. si de momen. poss. dice. ita fuisse resolutum in Rota.**

SVBEXTENDE VII. ut habeat locum etiam in sententia lata contra minorem, quia etiam minor ligatur dispositione dictæ *l. unica, salic. in ea sub num. 4. q. 3. Contar. limit. 8. sub num. 12. C. si de momen. poss.*

SVBEXTENDE VIII. confirmando præcedentem, ut habeat locum etiam in sententia lata contra personam privilegiatam, puta contra viduam, quia quando est privilegiata causa, tunc nec vna, nec altera pars quamuis privilegiata sit potest appellare *Ios. Cumia super rit. fiscal. cap. 44. in fine, num. 18. vers. secundo quero fol. 186.* loquens de causis summariis ex dispositione ritus illius regni.

SVBEXTENDE IX. ut habeat locum in qualibet specie possessorii ordinarii momentanei; quare appellatio denegatur tam à sententia lata super possessione adipiscenda, quam retinenda, & recuperanda. *Bar. in l. 2. col. 2. num. 4. ubi & hoc est iudicium si. de appell. recip. & apertu. Gl. in l. unica, in verbo momento & ibidem Bar. q. 1. num. 3. Salyc. op. pos. 2. num. 3. C. si de momen. poss. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo & quandoque appellatur limit. 6. numero 305. fol. 504. M. Ant. Cucch. tract. de men. ien. circa poss. num. 420. vers. quid vero. tom. 3. par. 2. fol. 300. Lancell. tract. de attens. par. 2. cap. 12. de attent. & in u. appellat. quod. limita. 25. princip. numero 10. fol. 372. & via sentu. Marches. tract. de comm. miss. par. 2. in ommiss. appell. cap. 2. sub numero 37. & 38. fol. 37 & de communi opin. testantur, & sequuntur *Rol. à Vall. conf. 77. viso & bene num. 9. lib. 2. & Contar. in l. unica, in intellectu, sub num. 1. vers. vnde is. C. si de momen. poss. & de magis communi opin. testatur, & sequitur *Ios. Cumia super rit. fiscal. cap. 80. num. 66. fol. 253. & esse approbaram à Rota refert idem *Contar. in d. l. unica, in ampl. numero 3. in fine & loquendo in interdico quorum bonorum referunt, & sequuntur hanc subextensionem *Achil. Person. tract. quorum bonorum. numer. 792. in fine. & numer. 493. ubi læpius, & præsertim ibi, tamen ego bene dico & in fine, ubi de crebriori opinione. to. 3. par. 1. fol. 179. & aliquos citat *Mench. tract. de adips. poss. rem. 1. in fine, num. 115. quibus******

quibus addo Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 653. in fine fol. 119. & quod à sententia lata super possessio-
rio non appelletur, scribit simpliciter Rebuff. tract. de appell. art. 7. gl. 2. num. 16. vers. sexto tom. 3. fol. 503. & quod in iudicio possessionis adipiscende, vel recup-
erandæ non sit admittenda appellatio, refert & sequitur Covar. pract. qq. cap. 23. num. 8. vers. primum. & quod possessorium ordinarium seu plenarium sit tantum triplex, & non contineat plures species, scribit Ios. Cumia super rubr. fiscal. cap. 38. num. 163. vers. aliud est fol. 202. & aperte sentiunt Bar. Glor. à Vall. & ceteri hic citati.

Verum tamen quia hæc ultima subextensio in singulis his tribus speciebus comprehendit mul-
tos casus, & in aliquibus recipit restrictiones, ideo in seqq. 4. 5. & 6. mem. ponam in vnaquaque specie aliqua propria exempla, & peculiare cuiusque re-
strictiones, inchoando ab adipiscenda possessione quia ut refert & sequitur Vant. tract. null. rubr. quoties & intra quod tempus de nullitate & c. num. 69. fol. 385. verio-
res redduntur sermones nostri, cum vniuersalibus cognitis, ad particularem descendimus; nam opina-
mur tunc vnumquodque cognoscere, cum causas cognoscimus primas, & prima principia vsque ad elementa, & ut inquit Senec. epist. 6. de malo spei & timoris lib. 1. quem post Papien. citauit etiam supra lib. 1. cap. 68. sub nu. 9. longum iter est per præcepta, bre-
ue, & efficax per exempla.

SEXTÆ LIMIT. MEMB. IV.

SUMMARIA.

- A SENTENTIA lata in interdicto, quorum bonorum non datur appellatio, numbro 1. — Etiam si si lata sit in utili interdico quorum bonorum, eod. num. 1.
- IN INTERDICTO quorum legatorum non datur appellatio, num. 2.
- IN SALVIANO interdico non datur appellatio, numbro 2.
- IN OFFICIO iudicis ad adipiscendam possessionem non datur appellatio, num. 4.
- IN REMEDIO legis 3. C. de pignor. non datur appellatio, num. 5.
- IN REMEDIO legis fin. C. de edic. diu. adr. toll. non datur appellatio, & hoc est sextum exemplum adipiscende possessionis, nu. 6.
- Extenditur primo hoc sextum exemplum ut non solum non datur appellatio, sed puniatur appellans, & iudex num. 7. — Extenditur secundo declarando, ut remedium dictæ l. competat etiam si testamentum sit nuucupatiuum non publicatum tempore ipsius testamenti, numbro 9. — Extenditur tertio ut competat etiam venientibus ab intestato, numbro 10. Contrarium, ibidem — Sed tamen datur eis officium iudicis, numbro 11. & 12. — Extenditur quarto, ut remedium dictæ l. detur filie instituta heredi, volenti adipisci possessionem bonorum feudaliuum, num. 13. 14. 15. & 16. in quibus subexten-
ditur, limitatur, & declaratur. — Extenditur quinto, ut competat filie instituta heredi, volenti adipisci possessionem bonorum emphyteoticariorum, num. 17. — Ex-
tenditur sexto ut non detur appellatio etiam si contra-
dictor opponat, testamentum esse rasum, vel quod defun-
ctus non possidebat tempore mortis, num. 18. — Ex-
tenditur septimo etiam si haeres institutus esset extraneus num. 19. — Extenditur octauo, ut maxime cesset ap-
pellatio, quando heredi instituto datur possessio sine con-

tradictore, num. 20. & seqq. — Extenditur nono, ut nõ detur appellatio etiam si extet statutum, quod permittat, poss. semel appellari, nu. 23. & seqq. & nu. 30. vbi subex-
tenditur, & restringitur — Extenditur decimo, ut ne-
que de iure canonico appelletur ad effectum s. spensuum, numero 31. — Et quid in effectum deuolutiuo, numero 32. & seqq.

Restringitur primo, ut procedat quando possessio est vacans & c. secus si sit plena, & opponatur legitima exceptio n. & c. num. 35.

Restringitur secundo, ut non procedat quoad effectum deuolutiuum, quia ad hunc effectum datur appellatio, nu. 36. Contrarium nu. 37.

Restringitur tertio, quando iudex pronuntiat negatiue contra heredem, num. 38. — Extenditur hac restrictio, num. 39. & 40.

Restringitur quarto, ut non procedat respectu tertij non cita-
ti, quia is potest appellare, num. 41. & seqq. — Exten-
ditur primo hac restrictio etiam si condemnatus nollet, hunc tertium admitti ad appellandum, nu. 44. — Ex-
tenditur secundo, ut possit prosequi appellationem pro suo interesse, quamuis principales se concordauerint, num. 45. — Extenditur tertio, ut appellatio tertij impediatur ex-
ecutionem, num. 46. — Subextenditur primo hac exte-
nsio, ut tertius possit appellare, & appellando impediatur ex-
ecutionem, etiam si sententia habeat vim rei iudicatis, on-
tra condemnatum num. 47. — Subextenditur secundo, ut iudex ad quem ob tertij appellationem possit reuocare interlocutoriam, & c. num. 48. — Subextenditur ter-
tio, ut possit appellare ad excludendum vtrumq. ligan-
tem num. 49. — Subextenditur quarto, ut ab que ap-
pellatione possit impedire executionem cum distinctione quatuor casuum, num. 51. Primus casus est quando ter-
tius allegat, se esse in possessione, num. 52. & seqq. in qui-
bus ampliatur vsque ad num. 69. & restringitur nu. 70. & seqq. Secundus casus est, quando opponit de inhabili-
tate litigantium, num. 73. Tertius est quando possessio est vacans, num. 74. & seqq. in quibus ampliatur, & re-
stringitur. Quartus est quando agitur actione reali, num. 78. & seqq. in extenditur, declaratur, & restringitur vs-
que ad num. 86. ¶ Limitatur primo hac eadem quarta re-
strictio, ut non procedat quando appellatio, seu oppositio tertij præsumeretur calummosa, quia tunc non redarda-
ret executionem, num. 87. & 88. vbi declaratur. — Li-
mitatur secundo, quando tertius est intrusus, lite penden-
te, num. 91. & seqq. in quibus ampliatur, & sublimitatur — Limitatur tertio declarando, ut tertius, volens adhe-
rere appellationi, debeat adherere, seu appellare vsque de-
cem dies, num. 96. & seqq. in quibus declaratur, & sub-
declaratur, vsque ad nu. 98. — Limitatur quarto, quan-
do tertius venit ad causam in tertia instantia & c. num. 99. & seqq. in quibus extenditur, & declaratur vsque ad num. 104. — Limitatur quinto, quando tertius appellat conditionaliter, n. 105. — Limitatur sexto, quando ter-
tius non exprimit causam sui interesse propter quod appel-
lat, num. 106. & seqq. in quibus ampliatur vsque ad num. 109. — Limitatur septimo, quando in causa beneficia-
li est decretum sequestrum in sententia lata contra pos-
sessorem, quia sequestrum non impeditur, num. 110. — Limitatur octauo, ut terminus ad appellandum non iuuat tertium ideo & c. num. 111. — Limitatur nono, quando sententia ita vim habet contra tertium, sicut contra prin-
cipalem, numer. 112. & 113. vbi similiter — Notan-
tur tria practicabilia circa appellationem tertij, nu-
mero 114.

Restringitur quinto, quando sententia est euidenter iniusta num. 115.

Restringitur sexto, quando sententia fuit lata sine causae cognitione, num. 116.

Restringitur septimo, cum alius ostendit parum titulum &c. num. 117.

Restringitur octavo, quando sententia declarat, quem esse heredem, num. 118. & 119.

Restringitur nono, quando damnum esset irreparabile, numero 120.

Restringitur decimo, quando iudex desert appellacioni, numero 121.

Restringitur undecimo, quando sententia continet mixturam, num. 122.

A PRIMO decreto, quo actor mittitur in possessionem, non datur appellatio numer 123. & 124. — Limitatur in quinque casibus, numero 123. & seqq. vsque ad num. 129. — Et quod detur appellatio a secundo decreto, numero 130.

MENDAX in possessione non appellat, nu. 132.

Appellatio denegatur in singulis speciebus possessionis adipiscenda, num. 135.

EXEMPLIFICA I. igitur eandem secundam extensionem, de qua memb. praeced. in prima specie possessorii ordinari momentanei, videlicet, adipiscenda, de qua in ultima subextensione memb. praeced. li. nu. 35. in interdicto, quorum bonorum, in quo non datur appellacionem, quia est quodammodo quaestio momentanea possessionis, refert & sequitur Rol. à Vall. *conf.* 77. *visò & bene* nu. 10. *lib.* 2. & quod non detur appellatio, scribunt Maran. in suo *spec. par.* 6. *act.* in princip. in verbo. & quandoque appellatur num. 323. *fol.* 508. & Ios. Cumia super ritib. *sicil. cap.* 38. num. 187. *fol.* 204. dicens, non appellari ad effectum retardandae executionis; & latius, loquendo de isto interdicto, Achil. Perli. *tract.* de adipisc. *poss.* sub num. 493. *vers.* sed quicquid. iunctis num. 485. 487. & 409. in quibus apparet, quod loquitur in isto interdicto; & motiuande scribit & firmat Contar. in l. *uicica*, *limit.* 2. §. 1. num. 129. 14. & 18. C. si de *moment.* *poss.* & non appellari refert, & sequitur ex eo Rugin. *tract.* de appell. §. 2. *cap.* 2. nu. 653. *vers.* hac remedia *fol.* 119.

Extende hanc exemplificationem, ut habeat locum etiam in utili interdicto, quorum bonorum, quia in eo non datur appellacionem, retuli, & sequutus sum *infra* memb. 9. num. 79.

EXEMPLIFICA II. in interdicto, quorum legatorum, in quo non datur appellacionem, scribunt Contar. in d. *uicica*, in secunda ratione decidendi numero 32. & in *ampliat.* numero 34. & 35. & in 2. *limita.* §. 1. numero 16. & 17. in fine *vers.* tamen. *recept.* *sumum.* & Rugin. *tract.* de appell. §. 2. *cap.* 3. numero 454. in quarto *casu* *fol.* 110.

EXEMPLIFICA III. in saluiano interdicto, in quo non datur appellacionem scripsi *infra* memb. 9. num. 88. *vers.* *secus.*

Huius saluiani interdicti remedium hodie in Palatiis magis frequentatur, quam actio hypothecaria, teste Negus. *tract.* de pignor. *par.* 8. *princip.* *memb.* 3. nu. 26. *fol.* 258. & praefectim praeticatur in Curia Romana ubi agendo hoc interdicto, inchoamus, ut in ceteris aliis iudiciis non executiuis, à monitorio sub simili formula. De mandato illustri. & Reuerendi. D. Auditoris Camerae, siue R. P. D. in ciuilibus Locumtenentis,

& ad iustitiam Domini M. principalis monasterii N. ex adverso principalis detentor, & possessor vineae sita, &c. iuxta &c. & alios suos notorios confines, in actis & processu cause suo loco & tempore latius specificandos; quatenus infra triduum proximum sub mille ducatorum auri Camerae, p. s. locis arbitrio domini applicandorum, ac mandati exequutui, & in subsidium excommunicationis, aliq. penis &c. debeat possessionem realem, actualem & corporalem vineae praedictae, illiusq. iurium & pertinentiarum eidem D. instanti dimisisse, & relaxasse donec ei fuerit de scuto 250. per Dominum O. vigore instrumenti obligationis in forma camerae sub die &c. recepti debitis satisfactum, & pro quibus dictum O. dictam vineam, & alia sua bona instanti praedicto obligauit & hypothecauit: quoniam fuit pro parte dicti D. instantis comparitum, & allegatum, se velle virtute dictae hypothecae, & in vim utilis saluiani interdicti, a alterius cuiuscumq. remedii possessori imponi, & immitti in possessionem dictae vineae, ut supra retinenda donec &c. & ideo si senserit &c. comparat &c. alioqui.

Et quia saluianum interdictum est iudicium sanimarum, & possessionum, ut dixit Rot. diuers. *decis.* 22. in cau. *aromana* fructuum 50000. inter sub num. 5. *vers.* ad illud *par.* 1. ideo in eo seruantur solum illi quatuor termini substantiales, qui seruatur in cau. *sum. matris*, ut dixi *lib. praeced.* *cap.* 3. num. 219. & 241.

EXEMPLIFICA IV. in officio iudicis, in quo non datur appellacionem suadetur primo ex regula, quae est species adipiscenda, & in adipiscenda, singulisq. eius speciebus denegari appellacionem retuli & secutus sum *infra* num. 135. in fine *huius* *memb.* *ubi*, *vers.* *demum* Suadetur secundo, quia si quis, omisi facultate, quam habet capiendi possessionem propria auctoritate, eam ceperit cum associatione, quam obtinet, implo rato iudicis officio parte etiam non citata, non datur appellatio, Rugin. *tract.* de appell. §. 2. *cap.* 3. n. 701. *vers.* 28. *fol.* 124.

EXEMPLIFICA V. in remedio l. 3. C. de pig. in quo non datur appellacionem scripsi *infra* memb. 9. sub num. 96. *vers.* *contra.*

EXEMPLIFICA VI. in remedio legis *fin.* C. de *edict.* *du. ad. toll.* quando iudex pronuntiet, heredem scriptum in testamento esse mittendum in possessionem, quia ab ista sententia non datur appellatio l. *ult.* ff. de *appel. recip.* & l. 6. *quisquis*, C. *quorum* *appel. non recip.* & ibi Rot. Bal. Paul. de Cast. & Saly. citati in *praeced.* *limit.* hancque l. *quisquis*, registat Gratianus in *cap.* *ult.* *vers.* si quis etiam *aut.* *u.* fuerit. 2. q. 6. & ibi Achil. num. 16. *vers.* in glo. quia Glas. in d. l. *fin.* in verbo. *missus* est. & ibidem Bar. sub num. 21. *ubi*. quando tempore primi C. de *edict.* *du. ad. toll.* Innoc. in *capit.* 28. *pastoralis* num. 3. *vers.* *finem*, *vers.* *ad hoc* ita de off. & pot. *st. in au. deleg.* *Spec. tit.* de *appel.* §. in quibus num. 10. *vers.* octavo. *lib.* 2. Paul. de Cast. *conf.* 39. quod à sententia *lib.* 1. Ni. ell. de *concou.* *glos.* *concor.* 6. *fall.* 5. *non.* 25. *fol.* 191. Maran. in suo *spec. par.* 6. *act.* 2. num. 322. *fol.* 506. & alii plures, quos refert, & sequuntur Tiraq. *tract.* *le mort.* *susit.* *le vis.* *par.* 6. *decl.* 6. *vers.* est autem. num. 2. *fol.* 119. & Menoch. *tract.* de *adipisc.* *poss.* *rem.* 4. q. 100. nu. 8. 6. *fol.* 52. Maribed. *tract.* de *commisi.* *par.* 2. in *commisi.* *appel.* *cap.* 2. num. 56. *fol.* 40. & quae à sententia lata in remedio legis *fin.* C. de *edict.* *du. ad. toll.* non datur appellatio, scribit Rolan. à Vall. *conf.* 77. *visò & bene.* num. 12. *vers.* *similiter* *lib.* 2. Rot. diuers. *decis.* 659. *domini* *conclis.* *serunt.* nu. 3. *par.* 1. late Achil. *Person.* *tract.* de *adipisc.* *poss.* num. 130. *vers.* *deinde* *quarto.* & num. 13. & seqq. *tom.* 3. *par.* 2. *fol.* 268. & Rugin. *tract.* de *ap.* §. 2. *cap.* 3. n. 649. *vers.* *secundus* *sumarius* *fol.* 118. & de communi omnium opin. testatur Menoch. *ubi* *supra*, & quod constitutio Egidiana habeat locum

locum in ista exemplificatione legis sin. scribit Caputaq. decis. 223. constituto Aegidiani. nu. 1. par. 1.

Ratio huius exemplificationis est, quia causa missionis hæredis in possessionem dilationem non recipit d. l. vlt. ff. de appell. recip. vel non, Contar. in l. vnica, in 4. ratione decidendi, numero 1. & melius sub numero 4. ibi quæ ratio. & limita. 17. sub numero 18. & seqq. C. si de mom. poss.

Ratio etiam est illa, quia in hoc possessorio, prout est summarium, agitur de momentanea possessione, quæ non est præiudicialis, nisi donec durat lis super possessorio plenario, vt scribit Ios. Ludovic. decis. perus. 20. domina mariana num. 3. & 5. par. 1. qua ratione iudex solet his verbis concipere interlocutoriam, saluo iure alteri parti in plenario, & antiquiori possessorio, & petitorio, vt refert. & sequitur Ios. Lud. decis. 20. num. 4. de qua clausula scripsi etiam supra membr. 2. sub num. 10.

Intellige hanc sextam exemplificationem vt sine dubio procedat quoad appellationem suspensiuam per ea, quæ scripsi membr. præced. numero 20. & infra num. 31.

7 Extende primo hanc sextam exemplificationem, vt non solum sit prohibita appellatio, sed sit etiam appellanti imposita pœna. d. l. 6. quisquis. C. quor. appell. non recip. Rebuff. tract. de appell. art. 9. gl. vna. nu. 10. & 11. tom. 3. fol. 507. Roll. à Vall. cons. 26. circa principalem. num. 24. lib. 2.

Subextende hanc extensionem, vt eadem pœna sit imposita iudici, qui appellationem recipe- ret, & procederet in causa appellationis, d. l. quis- quis Rebuff. vbi supra, & Contar. in l. vnica, in vlt. ratione decidendi, num. 24. C. si de mom. poss. licet nunquam re- pertum fuerit, quod iudex talem pœnam soluerit, Marsch. d. cap. sub numero 56. de isto non vsu pœna- rum contra friuole appellantes vide infra limita. 36. num.

8 Infero ex hac extensione, & subextensione, quod procurator, non habens speciale mandatū prohibetur appellare non solum eo, quia in hac causa non admittitur appellatio, sed etiam, quia, cum hoc casu appellans incidat in pœnam, requiritur in procuratore mandatū indiuiduum ad appellandum, Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 115. C. si de momen. poss. adde quæ scripsi supra quæst. 5. sub num. 18. rest. 4.

Aduerte quod hodie ista pœna non est in vsu, & ideo etiam procuratoris appellatio ex isto ca- pite de quo dixi in illatione, non reiceretur, vide in d. q. 5. sub nu. 28. vers. contraria opinio. & vers. amplia.

9 Extende secundo declarando eandem sextam ex- emplificationem, vt remedium dictæ l. fin. compe- tat non solum quando agitur de immissione ex testamento in scriptis condito, aut ex testamento nuncupatiuo à notario in scriptis redacto, lecto, & publicato tempore ipsius testamenti coram te- statore, & testibus, vt moris est; & in hoc non est controuersia, Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 13. num. 91. sed procedat etiam quando agitur de im- missione ex testamento nuncupatiuo facto corā testibus, non tamen in scriptis tunc redacto; quia isto casu, examinatis testibus ad perpetuam rei me- moriam, præmissa citatione contra eos, quorum interest, & facta testiū publicatione, notarius de commissione, & auctoritate iudicis potest il- lud testamentum redigere in scriptis, & exinde v-

ri in sumario possessorio paratam habebit exe- cutioem, eiusque hæres mittetur in possessionem ex remedio dictæ l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub nu. 169. vers. & hac ratione & vers. & sicuti testamentum, tom. 3. par. 2. fol. 253. vbi de opin. * communi, de qua magis recepta opin. testatur, & sequitur etiam Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 24. nu. 96. & seqq. vbi respondet contrariis. Sed in remedio dictæ l. fin. & in possessorio summario, quod habet executionem paratam, non datur ap- pellatio per ea, quæ scripsi supra initio huius sextæ limita- tionis, & memb. 3. nu. 3. ergo clarum est, quod in casu huius extensionis non datur appellatio.

Contra hanc extensionem faciunt, quæ scripsi infra limit. 9. nu. 32. & seqq.

Non recedas ab extensione.

Extende tertio declarando, vt remedium adi- piscendæ possessionis habeat locum etiam quan- do agitur de successione ab intestato, cum plures adsunt prætendentes, se esse hæredes, & iudex sum- matie. & absque libello post sumptas informatio- nes eum, qui primum obtinet locum, puta filium, filiam, fratrem, vel sororem mittit in possessionē bonorum, quæ defunctus possidebat tempore mortis, saluo iure aliorum competitorum, Ios. Cum ritib. sicil. cap. 38. num. 114. vers. si vero ab intestato & Rugi- nel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 649 in fine, vers. tertius casus. & num. 650. & sub num. 651. vers. & in hac. dicens, hoc esse possessorium summarium, & non dari ap- pellationem.

Contra hanc extensionem; quod enim hæredi venienti ab intestato, non competat remedium dictæ l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. tenent Bal. in cap. de con- tent inter masc. & fem. num. 1. vers. quæro si possessio. quem referunt, & sequuntur Præpos. ibidem in princip. & Paris. cons. 22. illustrissimum. num. 67. lib. 1. & consideramus num. 1. lib. 3. & ita communiter * Doct. quos referunt, & sequuntur Tiraq. tract. le mort. saist. le mis pau. 2. de- clar. 7. sub num. 13. vers. sed & huius fol. 82. Menoch. de a- dipisc. rem. 4. q. 9. num. 64. & Achil. Person. tod. tract. num. 4. & seqq. tom. 3. par. 2. fol. 246.

Ad adductam tertiam extensionem respondeo quod aliud est dare possessionem officio iudicis, & ex æquitate iuxta ea, quæ scripsi num. seq. vers. declara; & in his terminis procedit extensio, & quod scri- bunt Ios. Cum. & Rugin. in ea citati, vel posset et- iam procedere in illa possessione, quæ datur in summarissimo, dum duo, vel plures contendunt de adipiscenda possessione iuxta ea, quæ scripsi supra memb. 2. num. 9. & aliud est dare possessionem ex re- medio dictæ l. fin. & in his terminis redditur fal- sa extensio, & procedit opinio contra extensio- nem.

Amplia hanc opinionem contra extensionem, vt procedat etiam si successurus ab intestato exa- minauerit testes, probaueritque ex illis, sibi, peten- ti missionem in possessionem hæreditatis, deberi successorem ab intestato, quia adhuc ei non com- petet remedium dictæ l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. Menoc. d. rem. 4. q. 11. num. 85. & 86.

Declara eandem opinionem, & ampliationem 11 vt quamuis hæredi ab intestato non competat re- medium dictæ l. C. de edic. diu. adr. toll. vt dixi supra, ta- men datur ei officium iudicis adipiscendam posse- sionem, vt scribunt Bal. Præpos. & Paris. citati numero præcedenti, vers. contra, Roll. à Vall. cons. 1. numero 50. in vltimis

ut in his verbis & nu. 54. & seqq. lib. 1. & Achil. Person. tract. de adipisc. poss. num. 7. tom. 3. par. 2. fol. 246. maxime datur hoc officium iudicis filio venienti ab intestato, prout in his terminis loquuntur Bal. Præp. & Achil. Person. vbi supra.

- 12 Ratio huius declarationis est, quia quoties viget ratio, vtei, pro quo non reperitur proditum remedium à lege, subueniendum sit ad instar eius, Pro quo reperitur proditum, tunc supplet ex æquitate officium iudicis, quod datur, quando deficit actio, vt in his terminis scribit Rol. à Vall. d. conf. 1. num. 54. & 55. quem refert, & sequitur Achil. Person. vbi supra; vnde nos videmus, quod ei, cui est collatum beneficium, & non potest ad illius possessionem adipiscendam competere remedium dictæ l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. datur ad instar illius officium iudicis, vt retuli, & sequutus sum supra memb. 1. num. 13. & 68. & pluribus de facto, & cum imminenti iuxta contendentibus de retinenda possessione, iudex ex officio celeriter assumit informationem, quis eorum sit in possessione, vt illum in ea manuteneat, vt dixi eod. memb. 1. num. 25. & memb. 2. num. 10. & si niliter ei, cui deficient interdictiones possessionis ad recuperandam possessionem, datur officium iudicis, vt scripsi d. memb. 1. numero 38. & datur demum remedium ex æquitate legis, si me & titium, vt retuli, & sequutus sum d. memb. 1. numero 39. & sic in singulis speciebus interdictionis possessionis datur in subsidium officium iudicis.

- 13 Extende quarto declarando, vt remedium dictæ l. fin. detur etiam filie institutæ hæredi pro adipiscenda possessione bonorum feudaliū, lo. Andr. in addit. ad Spec. tit. de testam. §. sequitur. num. 39. in fine in verba personam lib. 4. fol. 137. Meo h. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 47. numero 375. & seqq. & Achil. Person. eod. tract. num. 184. vers. que conclusio. tom. 3. par. 2. fol. 249.

Subextende primo hanc extensionem, vt habeat locum etiam in femina transuersalis lineæ, vt in sorore; nam etiam soror, si instituta sit hæres, mitti debet in possessionem feudaliū ex remedio dictæ l. fin. Menoch. d. q. 47. num. 378.

Subextende secundo, vt procedat etiam si notorie constaret, bona esse feudalia, & filia nullam produceret inuestituram, neque consuetudinem probaret, quia adhuc filia deberet mitti in possessionem: & ratio est duplex, prima quia alias destruerentur extensio, & eius subextensio, quæ, cum loquantur de feud. lib. 15, præsupponunt hos terminos, quod sint feudalia, & sic quod certum sit, esse feudalia: secunda ratio est, quia, cum sint aliqua feudalia, quorum etiam femina est capax, vt bene discurrendo scribit Dec. conf. 424. proponitur sub numer. 10. 11. & seqq. non possumus dicere, quod iura deo resistant huic possessioni, quod femina teneatur docere de inuestitura, de titulo, aut de retinenda possessione, scripsi lib. precedenti cap. 7. sub num. 131. & de recuperanda, num. 294. & 295.

Quæquid contra hanc extensionem teneant Ios. Cum. d. cap. 38. num. 116. & seqq. & Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 650. vers. nisi agnatus.

- 14 Subextende tertio, vt procedat etiam si alius, seu alii agnati opponerent, filiam, seu sororem esse incapacem bonorum feudaliū, quia nihilominus mitteretur in possessionem, Osach. decis. 26. dis-

cussis, numero 14. Achil. Person. d. tract. de adipisc. poss. num. 105. Ios. Cum in ritib. sicil. cap. 38. num. 115. & Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 650. & præsertim si filia allegaret pro se inuestituram, aut consuetudinem, quia tunc magis mitteretur in possessionem, cum clausula tamen (saluo iure agendi agnato ordinarie in possessorio vel petitorio si aliquod sibi ius in d. feudo competat) Achil. Person. d. tract. de adipisc. poss. num. 115. & Ios. Cum vbi supra.

Limita hanc subextensionem, vt non procedat, quando agnatus esset incontinenti patatus docere de iure suo, quia tunc femina non mitteretur in possessionem, Pur. decis. 229. aloysia num. 5. & 6. lic. 1. Menoch. d. rem. 4. quest. 47. num. 381. & latius Achil. Person. eod. tract. de adipisc. poss. num. 109. 112. & seqq. fol. 349. vbi sublimitat.

Declara hanc quartam extensionem, vt quamuis Dec. conf. 424. proponitur, sub num. 10. & 11. Tiraq. in tract. l. mort. iussit le vis, par. 4. decl. 5. sub num. 20. & 21. fol. 108. Osach. decis. 23. secundus, numero 36. Ios. Cum in rit. sicil. cap. 38. num. 115. & alii, quos omitto, dicant simpliciter, quod filia, seu soror vel alia femina hæres debeat mitti in possessionem bonorum feudaliū & non distinguant, an sit hæres ex testamento, vel ab intestato, neque an debeat mitti ex remedio legis fin. C. de edic. diu. adr. toll. aut officio iudicis.

Tamen eorum dictum recipit hanc distinctionem, vt si sit hæres ex testamento, competit ei remedium dictæ l. fin. vt scribunt Io. And. Menoch. & Achil. Person. citati supra num. 13. in extensione, secus si sit hæres ab intestato, & venit vt competit hæres in inuestitura, quia tunc mittitur in possessionem officio iudicis, vt scribunt Ba. in cap. 1. numero 1. vers. quæro si possessio, & Præp. initio de ontrouer. inter masc. & fem. Rol. à Vall. conf. 1. num. 49. in fine, num. 50. 54. & 55. lib. 1. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. numero 106. tom. 3. par. 2. fol. 246. & Rugin. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. numero 651. vers. duplex. Et quod in regno Sicilia femina descendens, puta filia, vel neptis, si est in proximiori gradu, mittatur in possessionem feudaliū bonorum ab intestato, scribit Ios. Cum. d. cap. 38. num. 120.

Redeundo, vnde decissi, ad tertiam extensionem, concludo, quod siue loquamur de missione ex remedio legis fin. siue de missione ex officio iudicis, siue in rebus allodialibus, siue in feudaliibus, non datur appellatio, Rugin. sub num. 651. vers. & in hac sumus enim in possessione momentanea, in qua non datur appellatio, ex quo eius præiudicium potest reparari in possessorio ordinatio, seu in petitorio vt sapius dixi.

Extende quinto, vt filia femine, institutæ hæredi detur hoc remedium legis fin. C. de edic. diu. adr. toll. etiam quoad bona emphyteorica, Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 48. num. 385. & 386.

Extende sexto, vt procedat etiam si contradictor opponeret, testamentum esse ratum, vel quod defunctus tempore mortis non possideat alia bona, quia adhuc iudex poterit pronunciare, hæredem scriptum in testamento esse mittendū in possessionem, saluo iure aliorum ius in prætendendum in possessorio plenario, & in petitorio; & ab ista pronuntiatione non datur appellatio, Contar. in l. vnica, in ampliat. sub num. 109. & 110. C. si de momen. poss. & Rugin. d. §. 2. cap. 2. sub num. 649.

Sed de hac exceptione, quod testamentum est ratum

ratum, abolutum, cancellatum, & de similibus, an, & quando impediatur, hæres mittatur in possessionem, vide Achil. Person. tract. de adipisc. poss. num. 121. & seqq. num. 3. par. 2. fol. 249.

19 Extende se primo etiam si iste hæres descriptus in testamento esset extraneus, quia nihilominus esset mittendus in possessionem, sprete appellatione, Ruginel. d. cap. 3. num. 649. quamuis enim excipiens negaret, institutum hæredem esse filium testatoris, & quamuis filius à parte in testamento præteritus sit, & alius institutus, & filius excipiat, testamentum esse nullum, tamen, si institutus petat, se mitti in possessionem bonorum, est mittendus, nisi in testamento filius præteritus pro filio nominatus, quia tunc vitium visibile legitur, & ideo hæc exceptio impediret institutionem in possessionem, Achil. Person. de adipisc. poss. sub num. 121. vers. & hac ratione, tom. 3. par. 2. fol. 249.

20 Extende octavo ut maxime cesset appellatio quando sententia de mittendo hæredem in possessionem fertur sine reo, seu contradicatore, quia isto casu denegatur appellatio non solum eo, quod sumus in adipiscenda possessione, in qua non datur appellatio, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum memb. præced. num. 35. & hoc memb. nu. 1. & seqq. sed etiam ex eo, quia hæc pronuntiatio est mera interlocutoria ad differentiam eius, quæ fertur cum contradicatore, quæ dicitur diffinitiva, prout hanc differentiam notant Menoch. tract. de adipisc. poss. remedia. q. 98. per totam, nu. 802. & sequenti. Achil. Person. eod. tract. num. 353. vers. & quando. tom. 3. par. 2. fol. 270. & quod sit interlocutoria scribit etiam Contar. in l. unica, in 2. ratione decidendi num. 45. C. si de momen. poss. & Cesar. Barz. quem retuli, & sequutus sum supra memb. 2. num. 2. vers. ratio. & quod, si non appareat contradicitor, & iudex pronuntiet, hæredem esse mittendum in possessionem bonorum, & deinde iubeat nuncio Curie, ut illum mittat in possessionem & is missus sit & mox compareat contradicitor, & velit appellare ab ista interlocutoria, non possit appellare, scribit aperte Achil. Person. tract. de adipisc. poss. nu. 355. vers. si vero contradicitor. fol. 169. item denegatur appellatio, quia non extat quis appellet, & sic frustra quæritur de appellatione, cum pronuntietur ad favorem hæredis actoris sine contradicatore, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum infra memb. 9. sub num. 51. vers. quid dicendum.

21 Nota primo ex hac extensione distinctione quod si interlocutoria feratur antequam appareat contradicitor, dicatur mera interlocutoria; secus si apparuerit antea contradicitor, quia esset interlocutoria habens vim diffinitivæ, ut refert & sequitur Contar. in l. unica, in 2. ratione decidendi, num. 45. vers. aut agitur C. si de momen. poss.

Contra primum membrum huius notabilis, sicque contra secundam rationem præcedentis extensionis, dum dicimus, esse meram interlocutoriam, si fuerit lata sine contradicatore, tenent Menoch. d. rem. 4. q. 99. num. 820. vers. extenditur. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 649. vers. non etiam fol. 118. asserentes, esse interlocutoriam, quæ sapit & habet naturam, & effectum diffinitivæ.

22 Nota secundo obiter aliam doctrinam generalem ad cognoscendum quando sententia lata super possessorio, dicatur interlocutoria ultra cognitionem datam in hac extensione, & supra memb. 2.

num. 1. quod in omni casu possessorii intentatur, incidenter est interlocutoria, Franch. in cap. 60. cum cessante sub num. 37. vers. vigesimo primo. de appell. & quod sententia lata, super possessione tunc sit interlocutoria, quando incidenter, & excipiendo fuit tractatum de possessione refert & sequitur esse communem opin. Contar. in l. unica, in ratione decidendi, num. 10. vers. tunc vero. C. si de momen. poss.

23 Extende nono eandem exemplificationem ut procedat etiam si statutum simpliciter permittat, posse semel appellari in causis possessoriis, prout permittit statutum Bononiense quia adhuc non licebit appellare à sententia de immittendo hæredem scriptum in possessionem, Bero. quest. 44 si statuto per totam, quem referunt, & sequuntur Achil. Person. tract. de adipisc. poss. num. 333. vers. quæ regula tom. 3. par. 2. fol. 268. Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 649. vers. scilicet secundus in fine, ubi, citando eundem Bero. ait, prohibitam esse appellationem ad utrumque effectum, licet ipse non loquatur in terminis statuti.

Ratio huius extensionis potest reddi multiplex.

Prima enim ratio erit, quia isto casu habemus 24 leges speciales, quæ favore testamentorum prohibent appellationem, ut patet in d. l. quisquis. C. quor. appell. non recip. & in l. ult. ff. de appell. recip. vel non & tantum prohibent, quod iudicem, admittentem appellationem puniunt pœna pecuniaria, ut dixi limit. præced. num. 3. quod non est, si admittat appellationes ab aliis possessoriis sententiis: Sed statutum, permittens posse semel appellari in causis possessoriis, est generale: ergo prædictæ leges speciales derogant huic statuto generali, quia regula est; quod species derogat generi, cap. 34. generi de reg. iur. in 6. & l. 81. in in toto iure. ff. eod. & dixi supra lib. 1. cap. 66. nu. 9. † Quæ regula procedit, siue species sequatur, siue præcedat, Jacob. de Aren. in de l. in toto. & ibidem Dec. sub nu. 7. vers. & ista conclusio. & sub num. 13. vers. & ampliatur. quia manuarum speciale derogat generali, etiam si generale sit ultimo loco concessum, 25 Glos. in cap. 1. in verbo. mandatum. de rescrip. † Et procedit hæc regula tam in legibus, quam in statutis, Dec. in d. l. in toto. sub num. 7. vers. & ista conclusio. † Procedit 27 similiter in rescriptis seu mandatis, Dec. d. l. in toto. num. 15. vers. eodem modo. Imo procedit singulariter in rescriptis secundum oppositionem, & solutionem quam tradit Io. de Anan. in cap. 1. nu. 2. de re prescrip. † Procedit etiam ista regula siue derogatio sit in eadem dispositione, siue in diversa. dum modo species, & genus inter se contradicant, Dec. in d. l. in toto. num. 10. vers. procedit ista regula.

28 Secunda ratio potest esse, quia, quæ notatu digna sunt, requirunt specialem mentionem l. 15. item apud Labeonem. §. hoc edictum ff. de iniur. & hoc est generale ut lex, aliquid noviter statuens, non procedat in casibus specialibus, & privilegiatis, nisi de eis fiat expressa mentio, Tirag. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. num. 93. fol. 159. & quod lex nova corrigens veterem, non intelligatur eam corrigere in casu, quo specialiter prouidit, scripsi lib. præced. cap. 9. num. 17. 34. 1736. & seq. ergo statutum loci, in quantum simpliciter, & generaliter permittit posse in causa possessorii semel appellari, locum non habebit in hoc speciali, in quo maior simplicitatis ratio adesse quam in aliis possessoriis, Bero. d. q. 44. num. 1. ibi ex quibus infero.

Tertia ratio potest esse, quia etiam ipsum ius canonicum, quod liberalius est admittendis appellationibus a sententiis possessoriis, prohibet appellationem in isto possessorio, Bero. d. q. 44. num. 3. allegans textum in cap. vlt. §. si quis etiam 2. quest. 6. sed in hoc decipitur Bero, quia dispositio illa in d. §. si quis etiam, non est textus iuris canonici, sed sunt verba Gratiani, qui non habuit facultatem condendi legem canonicam iuxta ea, quae scripsi infra memb. 7. sub num. 1. vers. non recedas.

Quarta ratio est quia statutum, loquens simpliciter, & generaliter, non comprehendit casum poenalem, sed alios, in quibus poena adiecta non est per ea de statuto, mandante compromitti causas, scribunt Bar. in l. 37. non distinguemus. §. iulianus & in §. de liberali. ff. de recep. arbitr. Rom. cons. 262. idem in h. nu. 2. & cons. 299. seu 285. hic iuliana. num. 6. & seqq. de qua re late nos lib. pract. cap. 2. num. 66. & seqq. & num. 73. & seqq. ergo statutum non comprehendit hunc casum poenalem, Bero. d. q. 44. num. 4.

30 Subextende hanc extensionem, ut nec suspensivae, nec devolutive possit appellari. Bero. ead. q. 44. si statuto, in fine principii, dicens, quod appellatio non devolvit, & in fine, sub nu. 5. dicens, quod nunquam nec ullo casu potest appellari.

Ratio est, quia hoc statutum non corrigit ius commune, per ea, quae dixi supra num. 24. & seqq. sed ius commune prohibet appellationem etiam quoad effectum devolutivum, quando agitur de adipiscenda possessione per viam possessorii summarii, ut retuli, & sequutus sum supra memb. 2. num. 3. & infra sub num. 37. vers. contrarium. & vers. contrarietas.

Restringe hanc nonam extensionem, eiusque subextensionem ut procedant in adipiscenda possessione prout loquuntur ex remedio legis fin. C. de edic. diu. ad toll. Secus in aliis possessoriis, quia in aliis statutum intelligitur permittere appellationem tam devolutivae, quam suspensivae; & in istis aliis possessoriis intelligo eundem Bero. quest. 19. in questione fructuum. sub nam. 1. & 2. & Rot. diversis divis. 330. resoluunt. num. 4. par. 2. dum scribunt, quod statutum Boniense, permittens, posse semel appellari in causis possessoriis, intelligitur tam devolutivae, quam suspensivae.

Quamvis Menoch. tract. adipisc. poss. rem. 4. q. 100. num. 86. sentiat posse appellari solum ad effectum devolutivum, a cuius sententia discedendum est quia vel loquitur in adipiscenda possessione ex remedio dictae legis fin. & tunc male sentit, quia nec ad effectum devolutivum potest appellari, per ea, quae dixi in subextensione, vel loquitur in aliis possessoriis & tunc male sentit, quia potest appellari etiam ad effectum suspensivum, ut scribunt Bero. & Rot. supra citati.

31 Extende decimo, loquendo de effectu suspensivo ut procedat etiam de iure canonico, quia neque de iure canonico potest appellari quoad effectum suspensivum, nisi ex iusta, & evidenti causa, quae appareat ex actis secundum Bal. cons. 141. praemissis num. 1. vers. ad evidentiam lib. 1. & cons. 203. pronuntiatum fait. in fine lib. 4. dum inquit, concludendum est iuris rigore, appellari non posse; propter communem enim appellantium malitiam legum duritia hoc introductum est, sed aequitate canonica ex evidenti, & iusta causa, quae ex actis appareat, appellari potest, Couar. pract. qq. cap. 23. sub nu. 8. vers. tria

conclusio fol. 523 dicens quod non tantum iure civili, sed & pontificio appellatio admittenda non est ad suspensionis effectum ab ea sententia, quae fertur in iudicio possessorio ex constit. vltima, C. de edic. diu. ad toll. & Menoch. de adipisc. poss. remed. 4. q. 100. num. 840. qui duo sic sensisse Baldum colligunt ex eo, quod inquit de iure canonico posse appellari si ad sit iusta causa apparens ex actis: ergo secundum Bal. si non adest iusta causa apparens ex actis, non potest appellari, & certe intelligendus est Bal. ut loquatur de appellatione suspensiva, prout eum aperte intelligunt iudem Couar. & Menoch. supra citati. & ita etiam intelligere debemus Bero. de q. 44. si statuto num. 3. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 25. vers. tertio fol. 372. dum scribunt, quod neque de iure canonico admittitur appellatio in isto possessorio summarissimo legis fin. C. de edic. diu. ad toll. nam quoad effectum devolutivum poterit appellari non solum de iure canonico, ut dixi infra nu. 33. sed secundum unam indistinctam opin. potest appellari etiam de iure civili, ut retuli infra memb. 7. num. 6.

Contra hanc extensionem videtur facere hoc solum argumentum, quod in corpore iuris canonici non reperitur textus, qui prohibeat appellationem, nisi in d. §. si quis etiam. qui, ut dixi, non est textus iuris canonici, sed sunt verba iuris canonici, & Doct. qui tenet istam opinionem contra extensionem, allegant Canonistas, nempe Innoc. & non allegant iura, aequae allegant Innoc. qui dicit, hoc esse de iure canonico, sed supponunt, quod loquatur de iure canonico.

Contra eandem extensionem facit, quia de iure canonico datur appellatio etiam quoad effectum suspensivum, ut retuli, & sequutus sum infra memb. 7. nu. 10. sed adverte, quia non est verum in possessione ex remedio dictae legis fin. ut dixi eod. memb. 7. nu. 12.

Subextende hanc decimam extensionem, loquentem etiam de iure canonico, ut neque possit appellari quoad effectum devolutivum Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 706. vers. quod ego fol. 125. ubi rejicit sequentem contrariam opinionem: & in ista subextensione videtur residere Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. cap. 12. de attent. & innov. appell. pendilimit. 25. princip. num. 20. iuncto num. 27. fol. 372. dum loquendo de appellatione prohibita secundum ius canonicum in possessorio adipiscendae secundum terminos legis si. C. de edic. diu. ad toll. ait, regulare esse, quod ubi appellatio prohibetur, censeatur prohibita quoad utrumque effectum, tam devolutivum, quam suspensivum, & videtur probari haec subextensio ex relatione legis, quam facit Gratianus ad suae assertionis confirmationem in cap. vlt. vers. de possessione. 2. q. 6.

Ratio huius subextensionis est, quia in possessorio summario agitur de modico praedicio, & reparari, & de possessorio intentato per modum provisionis in ordine ad alterum iudicium, & ut aliqua remaneat differentia inter iudicium possessorium summarium, & possessorium plenarium, seu ordinarium, convenit, ut si in plenario admittitur appellatio solum ad effectum devolutivum, in isto summario denegetur, Rugin. sub num. 706. & prius num. 648. in fine.

Contrariam opinionem; quod enim de iure canonico possit appellari ad effectum devolutivum tenent

tenet aperte Ios. Ludou. Perul. de iis. 20. domina Martiana. num. 11. vers. de iure vero canonico. par. 1. dicens, in summariissimo possessorio, & sic ab interlocutoria, & à quocunque grauamine etiam minimo posse appellari quoad effectum deuolutiuum, & Menoch. tract. de adipiscen. possess. remed. 4. quæst. 100. num. 840. & tacite tenet etiam Benint. decis. 79. mortua lite. sub num. 7. dum, loquendo de possessorio extraordinario, scribit, de iure canonico non posse appellari quoad effectum suspensiuum, quasi dicat à contrario sensu, posse appellari quoad effectum deuolutiuum, quia inclusio vniusest exclusio alterius; & ita ipsum intellexit Contar. in l. unica. limit. 3. num. 48. & 49. C. si de momen. possess. & licet idem Beintent. ead. decis. 79. num. 6. dicat, non posse de iure canonico appellari, saltem quoad effectum suspensiuum, non tamen per hoc sequitur, quod ipse pro certo teneat, non posse appellari quoad effectum deuolutiuum. & in isto effectu suspensiuo locutus sum supra membr. 2. num. 4. Imo, loquendo in possessorio ordinario, Ios. Ludou. & alii, quos citavi, & sequutus sum infra membr. 7. num. 10. tenent de iure canonico posse appellari ad vtrumque effectum.

34 Confirmatur hæc contraria opinio, quia licet ius civile, & ius canonicum diuersimode disponant in aliquo casu, tamen habent eandem regulas; sed regula iuris civilis est, vt eo casu, quo prohibet appellationem, intelligatur prohibere quo ad effectum suspensiuum, secundum ea, quæ retuli infra num. ... vers. ... nisi essent in casu, in quo prohibuisset sub genere, & postea prohiberet etiam in specie, quia tunc, vt prohibitio in specie operetur, intelligitur prohibere etiam quoad effectum deuolutiuum, vt scripsi infra num. 37.

Ego quando ius canonicum prohibet appellari in casu legis fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen. intelligitur prohibere quo ad effectum suspensiuum tantum.

Nota ex ista contraria opin. quod cum Benint. videatur tenere hanc contrariam opin. vt deduxi, & eam aperte teneat Ios. Ludou. à me citati, & Berro. in q. 44. si statuto, non loquatur aperte, etiam Menoch. d. n. meos d. q. 100. num. 841. citat pro altera opin. quod non possit appellari de iure canonico quoad effectum deuolutiuum, & proinde errat ipse, dum dicit, eos esse raste verum:

Opere in longo fas est obrepere somnum,
vt inquit Horat. est propterea excusatione dignus,
prout sic eundem in alio articulo excusauit Contar. in l. unica, in fin. C. si de momen. poss.

35 Restringe primo, declarando eandem sextam exemplificationem, vt procedat quando heres scriptus in testamento, quamuis sit heres extraneus, agit ad adipiscendam possessionem vacantem, & ostendit testamentum non cancellatum, neque abolitum, & est in eo descriptus heres, & in his terminis procedunt deducta in exemplificatione, num. 6.

Secus si agat ad possessionem plenam, & opponantur legitimæ exceptiones, eiusque non attentis, iudex eum mittat in possessionem, quia tunc datur appellatio, vt patet ex his, quæ dixi infra num. 55. & similiter si producerentur plura testamenta, vel aliter disputaretur de petitorio, quia

semper daretur appellatio, vt declaravi in suis propriis locis.

Restringe secundo declarando eandem sextam exemplificationem, vt procedat solum quo ad effectum suspensiuum, sed non quo ad effectum deuolutiuum, quia ad hunc effectum deuolutiuum datur appellatio secundum magis receptam sententiam, de qua, loquendo in adipiscenda possessione ex remedio huius l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen. testatur Menoch. & loquendo generaliter in possessorio, testantur alii, quos omnes citavi, & sequutus sum infra membr. 7. num. 16. & ita tenere plerisque in hoc ipso interdicto adipiscendæ ex remedio dictæ l. fin. testatur, sed non sequitur Achil. Person. tract. de adipisc. poss. num. 131. vers. dico igitur. tom. 3. par. 2. fol. 268.

Contrariam opin. quod enim appellatio prohibeatur etiam quoad effectum deuolutiuum, tenuerunt quamplures, quos etiam citat, & sequitur Achil. Person. d. tract. de adipiscen. poss. num. 132. vers. alii. dicens, quod alii indistincte conueniunt, ab immissionis sententiæ regulariter possessori non dari appellationem, & hoc fauore testamenti, vltimæque voluntatis; & hanc contrariam sententiam, quod appellatio intelligatur prohibita quo ad vtrumque effectum in casu adipiscendæ possessionis ex l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen. refert & sequitur Ruginel. traB. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 649. vers. secundus. hancque esse communem opin. testatur Contar. in l. unica, in vltima ratione decidendi, sub num. 26. vers. non dispiceret. C. si de momen. poss. & Ios. Ludou. Perul. decis. 20. domina Martiana. num. 9. vers. praterea. & num. 10. part. 1. hancque tam in spolio, quam in omni alio possessorio esse communio-tem sententiam testatur Ioan. Bapt. Pont. tract. de spoli. libro quarto, capit. 3. sub num. 39 fol. 305. & loquendo generaliter in possessorio, scribunt & testantur esse communem, & magis communem opin. plures, quos citavi infra membr. 7. num. 19. vers. contrariam.

Confirmatur hæc contraria opinio hoc nouo argumento, quia alias sequeretur, quod lex, puniens appellantem, de qua scripsi supra num. 7. redderetur elusoria, tum quia appellans temper diceret, quod appellauit ad effectum deuolutiuum, tum quia sufficiebant leges, quæ generaliter prohibeant appellationem in causis possessoris, qualis est l. unica C. si de momen. poss.

Contrarietas ista posset conciliari, vt restrictio procedat in sententia lata in possessorio ordinario, in quo potest appellari quoad effectum deuolutiuum, Ios. Ludou. d. decis. 20. num. 14. vers. quod ad rem nostram. & num. 15. 16. & 18. vb. de magis communi opinione & alii, quos retuli, & sequutus sum infra membr. 7. num. 16. vbi videas; opinio vero contra restrictionem procedat in sententia lata super possessorio summario, seu, vt alii vocant, summariissimo, in quo nullatenus, & ad nullum effectum datur appellatio, testibus ead. Ios. Ludou. & aliis, quos citavi, & sequutus sum supra membr. 2. num. 3. & Ruginel. quem retuli supra sub numer. 32. vers. ratio huius.

Contra istam conciliationem facit quod referunt, & sequuntur Bieder. tractat. de appellat. part. 1. tit. 11. colum. 21. sub litera D. dicens, quod, prohibita appellatione, censetur prohibita ad vtrumque effectum,

effectum, & Cæsar Barz. in bonon. decis. 71. appellatio-
nem num. 3. dicens, quod ubicunque appellatio per-
mittitur, vel prohibetur, intelligitur quoad v-
trumque effectum.

Non recedas ab ista conciliatione.

Restringe tertio, vt non procedat quando iu-
dex pronunciat contra actorem, videlicet, non ef-
se mittendum in possessionem, quia à pronuncia-
tione negatiua datur appellatio, Ang. in l. 6. quisquis.
num. 3. C. quor. appell. non recip. dicens, se multoties ita
præcasse, Iacobin. à S. Georg. in l. fin. num. 30 & Zuc-
char. num. 443 C. de edic. diu. Adrian. tollen. Tiraquell. tra-
ctat. le mort saisi le vis. part. 6. declar. 6. numero tertio. vers.
id autem. Duen. regul. 44. fallen. 1. Menoch. tractat. de ad-
piscen. poss. remed. 4. quaest. 100. num. 876. vers. secun-
dus fol. 54. Surd. tract. de alimen. tit. 8. priuileg. 60. numero
vigesimo sexto, in fine, & num. 27. Lancell. tractat. de at-
tent. part. 1. cap. 28. num. 89 fol. 448. Achil. Person. tract.
de adipiscen. poss. num. 344. vers. vel & quoque. fol. 269.
& Rugin. tractat. de appellat. §. 2. cap. 3. sub num. 649. ver-
sus finem. vers. appellabitur. & adde. quæ scripsi limit. seq.
numero decimo nono, vers. declara tertio. & num. 20. &
seqq.

Contrariam opinionem; quod enim appella-
tio æqualiter prohibita sit reo, contra quem pro-
feratur sententia de immittendo actorem in pos-
sessionem & actori, cui sententia denegat missio-
nem in possessionem, seruata æqualiter distinctio-
ne, an damnum illatum sit reparabile in petitorio,
vt tunc vtrique æqualiter denegetur appellatio,
vel non sit reparabile, vt tunc vtrique conceda-
tur, late defendit Contar. in l. vnica, limit. 17. num. 4.
& seqq. C. si de momen. poss. hancque contrariam opi-
nionem videtur secutus Put. decis. 316. in vna astatem.
libro secundo. quem referunt, & sequuntur Contar.
d. limit. 17. num. 17. in fine, & March. tract. de commiss. par.
1. de commiss. in poss. salu. & c. cap. 21. num. 28. fol. 235. in 2.
impress. dum scribit, quod Egidiana sicut habet lo-
cum quando sententia est lata in spolio contra
spoliatorem, ita etiam habet locum, quando est
lata contra spoliatum actorem; huiusque contra-
riæ opinionis fundamentum, seu rationem late
prosequutus sum limit. seq. num. 23. & sequentib. vbi
videas.

Quid dicendum? Distinguo duos casus.

Primus casus est, quando appellatio denegatur
ei, quia sententia celeritatem desiderat, vt in l. 6.
quisquis C. quor. appell. non recip. & in l. fin. C. de edic. diu.
tollen. de qua est nunc sermo nolter; & isto casu ve-
ra est restrictio, quia ratio quare denegatur appel-
latio in casu d. l. quisquis & l. fin. Cod. de edic. diu. Adrian.
tollen. non est illa, quod eius damnum possit repa-
rari in petitorio, sed est, quia executio testamen-
torum requirit celeritatem, vt scripsi supra sub num. 6.
vers. ratio. quæ ratio celeritatis cessat quando pro-
nunciatur contra heredem, cum vulneretur testa-
mentum, quo vulnerato, non potest considerari
executio ipsius, quia nullius entis nullæ sunt qua-
litates; vnde, attenda diuersitate rationis, potest
appellatio vni denegari, & alteri permitti.

Secundus casus est, quando appellatio in pos-
sessorio iudicio denegatur non eo, quia res celeri-
tatem desideret, sed eo, quia eius grauamen possit
reparari in alio iudicio, & isto casu vera est contra-
ria opinio, præsupposito, quæ ratio militet tam in
in actore, quam in reo.

Vel breuius, & magis sapienter dicimus, restrictio-
nem esse vanam, qua appellatio, quæ conce-
ditur actori, non potest habere, nisi effectum de-
uolutiuam, ad quem effectum appellatio conce-
ditur etiam reo in possessorio ordinario, vt rotuli &
sequutus sum infra memb. 7. num. 16. & 25. ergo in acto-
re nihil est speciale, ex quo sumi possit restrictio, &
verbum Angeli, qui in ea fuit antesignanus, male
Iacob. à S. Georg. quem sequuti sunt Tiraq. & Lan-
cel. in ea citati; vocat verbum stupendum, cum sit
potius verbum vanum.

Retenta restrictione in suo casu.

Extende primo eam, vt procedat etiam in casu, 39
quo actor produxisset vnum testamētum, peten-
do, se mitti in possessionem, & aliud produxerit
reus, & iudex pronunciat, non esse locum sum-
mario possessorio, sed esse agendum possessorio
ordinario, ideoque absolueret reum ab observa-
tione iudicii, quia ab ista pronunciatione contra
actorem datur appellatio, Contar. in l. vnica, in am-
pliat. num. 113. vers. non esset. C. si de momen. poss. & Rugin.
tract. de appellat. §. 2. cap. 3. sub num. 649. vers. secus vero.
fol. 118.

Extende secundo etiam si appareat contradi-
ctor, qui petat, immisionem reuocari, & dispute-
tur de validitate testamenti tam ex capite præteri-
tionis filii, quam quod testator esset manifeste v-
surarius, & feratur sententia reuocatoria posses-
sionis, & supernullitate testamenti contra here-
dem, cui fuerat decreta missio in possessionem,
quia dabitur appellatio ab ista reuocatoria, Rugin.
§. 2. c. 3. sub n. 649. vers. appellabitur.

Restringe quarto eandem sextam exemplifica-
tionem, vt non procedat respectu tertii non cita-
ti, quia is potest appellare à sententia, seu de reo
de immittendo heredem in possessionem bono-
rum vt ex Zuchar. in l. fin. num. 446. C. de edic. eden diu.
Adrian. tollen. refert & sequitur Menoch. tract. de ad-
piscen. poss. remed. 4. quaest. 100. num. 845. vers. declaratur
primo fol. 53 & post eum Lancell. tract. de attent. part. 2. cap.
12. ampliat. 14. sub num. 3. & 4. fol. 354. Contar. in l. vnica,
limit. 23. num. 1. C. si de momen. poss. & Achil. Person. tract.
de adipiscen. poss. num. 339. vers. vel & quoque. tom. 3. part.
2. fol. 269.

Confirmatur primo ista restrictio, quia, appel-
latione prohibita in aliqua causa, prohibitio non
se extendit ad tertium, sed solum ad personas prin-
cipales; quare si Princeps delegat causam, appel-
latione remota, tertius poterit appellare, Bart. in l.
1. §. interdum. numero quarto, vers. quare Imperator. ff. à
quib. appell. non lic. Franc. Aretin. in cap. 38. veniens. numero
decimo quinto. & Felyn. colum. 3. sub num. 5. ubi. prima con-
clusio de testib. idem Felyn. in cap. 17. qualiter & quando. sub
num. 13. vers. limita tamen. de accusationib. Franch. in cap.
35. pastoralis. num. 25. vers. septimo. quaritur. & sub num.
26. de appellationib. Maran. in suo spec. part. 6. actu 2. prin-
cip. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 28. num. 339.
fol. 508. Couar. pract. qq. cap. 15. numero quarto. in fine vers.
quarto si ad amissim. & numero quinto. fol. 482. Menoch.
tractat. de adipiscen. poss. remed. 4. quaest. 100. num. 847.
Lancell. tractat. de attent. part. 2. cap. 12. ampliat. 14. princip.
num. 6. & 7. fol. 354. & limit. 8. princip. in fin. num. 46. &
47. fol. 366. & Breder. tract. de appellat. part. 1. tit. 11. in ver-
bo. princeps. colum. 27. sub litera B. & de hoc est text. satis
clarus in cap. 15. super eo. in fine, de offic. & potest. iud. deleg.
& ratio est, quia virtus clausulæ (appellatione remota)
non

non se extendit, nisi ad personas inscripto nominatas, *Bar. Franch. & Couar. vbi supra.*

Idem est, quando statutum prohiberet appellationem à sententia consultoris, quia nihilominus tertius poterit appellare, *vt scribit Anton. de Butr. quem referunt & sequuntur Felyn in d. cap. super eo. sub num. 1. & alij, quos refert & sequitur Contar. d. limit. 23. num. 3. ibi, facit quod.*

Et quod tertius possit appellare ab executione instrumenti, seu sententiæ, in quo, seu in qua non est nominatus, licet aliis nominatis sit à statuto, seu consuetudine prohibitum appellare, scribunt *Franch. d. cap. 33. pastoralis. num. 26. de appellat. Rebuff. tract. de lit. oblig. artic. 1. glos. 10. num. 1. & 11. tom. 1. fol. 77. & 78. & Contar. in l. vii. ca. limit. 23. num. 4. C. si de momen. poss. & quod appellatio, quæ à mandato de exequendo non admittitur inter eadem personas, inter quas fuit lata sententia, & datum mandatum, admittatur quoad tertium, qui comparet, & opponit de iure suo, tenuit Rot. vt refert, & sequitur Caputaq. decis. 40. appellatio non admittitur. part. 1.*

Et è conuerso, si sententia feratur pro tertio, poterunt partes principales, seu altera earum appellare propter eandem rationem, vt, loquendo de clausula (appellatione remota) tenuit Rot. coram Put. decis. 147. fuit resolut. in lib. 2. quare tertius nec active, nec passive comprehenditur in rescripto, seu alia dispositione emanata inter alias personas; & de iure, quod tertius possit appellare, licet non possint principales, scribit *Tiraquel. tit. res inter alios acta, & c. limit. 1. in fin. de lar. 3. fol. 107.*

43 Confirmatur secundo, quia vbiunque conceditur priuilegium instrumento contra ius commune, illud intelligitur concessum quando ex contrahentibus comprehensis in instrumento vnus vtitur instrumento contra alterum, seu contra eius heredes; secus autem si contrahens vtatur illo contra tertium: vnde statutum, quod contra instrumentum guarantigiæ non possint opponi, nisi certæ exceptiones, habet locum, quando agitur contra illum, cum quo est factum instrumentum, non autem contra tertium, cum quo non est factum illud instrumentum, *Alexan. consil. 83. viso themate. colum. vlt. num. 11. ibi, ideo dico. & consil. 84. in caus. 4. qua vertitur. num. 8. lib. 3. & quod, si à statuto tributa sit parata executio instrumento guarantigiato, non intelligitur habere eam vim contra tertium, refert & sequitur Menoch. tract. de adipiscen. possess. remed. 4. quest. 100. num. 848. & quod is, qui habet debitorem obligatum ex instrumento guarantigiato, & hypothecata bona illius, quæ nunc possideantur per tertium, non possit contra tertium agere executiue, quamuis extaret statutum, quod in causis vterentibus super instrumento guarantigiato procedatur executiue, quia præceptum, vel personalis persecutio non sequitur fundum, scribit *Bened. de Barz. tractat. de guarantig. quest. 9. vers. aliquando vero. tom. 6. part. 2. fol. 344. quem retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 62. num. 25. in fin. & quod hoc instrumentum non habeat locum contra tertiam possessorem, etiam si ageretur hypothecaria, quia confessio priuilegiata posita in dicto instrumento non sequitur fundum, seu fundi possessorem, scribit *Alex. in l. §. si heres. sub num. 1. ff. ad Senatus. cons. Trebell. Galles. ad formam. Cam. obligat. in qq. ad pri-***

mam. part. q. 2. num. 3. fol. 352. & quod instrumentum, habens executionem paratam, non habeat eam contra tertium possessorem, refert & sequitur Caroc. in tract. de loc. & conduc. in qq. de vsufruct. quest. 16. sub num. 11. vers. vnde instrumentum. fol. 88. & adde quæ copiosius scripsi dict. cap. 62. sub num. 24. vers. sed difficultas.

Extende primo hanc quartam restrictionem, 44 vt procedat, etiam si principalis condemnatus recusaret, nolletque permittere, quod hic tertius posset appellare, quia adhuc poterit appellare, *Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub nu. 339. vers. quæ conclusio. tom. 3. par. 2. fol. 269.*

Extende secundo, vt tertius possit prosequi appellationem pro suo interesse, licet condemnatus se concordauerit, & transegerit cum actore, vt ex *Spec. Franch. Abb. & Achil. Person. retuli, & sequutus sum supra limit. 2. num. 96. sub limit. 4.*

Imo tertius potest appellare, etiam si principales non appellent à sententia inter eos lata, vel appellationi, quam interposuissent, renunciaissent, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 14. num. 8. & 9. fol. 354. & hoc non habet difficultatem per ea, quæ dixi in num. seqq.*

Extende tertio, vt tertii appellatio impediat 46 executionem sententiæ latæ contra condemnatum, *Anton. de Butr. in cap. 18. veniens. num. 10. vers. oppono quod non impediatur. & Franc. de Aret. colum. 3. num. 15. de testib. Abb. in cap. 17. cum super. num. 5. in fin. & 16. in fin. ibi, si vero scuit. de sent. & re iud. Rebuff. tract. de lit. oblig. artic. 1. glos. 16. num. 11. tom. 1. fol. 78. Couar. pract. qq. cap. 16. in fine principij, & sub num. 1. Menoch. de adipiscen. possess. remed. 4. quest. 100. num. 849. fol. 53. Contar. in l. vnica. limit. 23. num. 17. C. si de momen. poss. & hanc pro regula ponit Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 14. num. 2. & impedit executionem, quia operatur effectum suspensiuum, *Lancell. d. ampl. 14. sub num. 4. & 5. fol. 354. & videtur probari ex cap. 15. super eo. in fin. de off. & pot. iud. del. & quod filcus possit vti tertius impedire executionem sententiæ latæ contra feudatarium super castro, eo quia habet interesse, tum quia tenetur de euictione, tum quia feudatarius solvere pro feudo, tenuit Rota coram Capisucco, vt refert Caputaq. decis. 331. seu 6. executionem. part. 1.**

Verum, quia materia huius extensionis est difficilis, & in iudiciis admodum frequens, & tamen à Doctoribus non est, prout deberet, bene digesta; nam est de materia *cap. 17. cum super. de sent. & re iud. vbi Abb. sub nu. 1. scribit, illam decretalem semper sibi visam fuisse difficilem, tum propter ipsius difficilem materiam, tum propter intricatum modum tradendi ipsam per Commentatores, ideo operæ pretium me facturum existimaui, si pro mea tenui facultate, nitar aliquid scribere ad tollendam obscuritatem, & intricacionem, qua nostrates hac in re loquuti videntur, & quo facilius id consequar procedam per subextensiones-declarationes & restrictiones.*

Subextende primo igitur hanc tertiam extensionem, vt procedat non solum in casu, quo tertius appellat priuquam sententia habeat vim rei iudicatæ, & cuius executionem posset propterea etiam condemnatus appellando impedire; quo casu nullum dubium est, quod si tertius admittitur ad appellandum pro suo interesse, suspendit vim sententiæ; sed procedat etiam in casu, quo

appellat postquam sententia lata contra condemnatum habeat vim rei iudicatae, vel quia condemnatus ab ea non appellauerit, & lapsus sit tempus ad appellandum, vel quia sit tertia, & ultima sententia conformis, quia nihilominus tertius poterit appellare, & appellando impedit executionem, ut in casu iam conformium loquitur Rugg. nel. tract. de appell. §. 2. cap. 1. num. 49. & isto casu sunt intelligendi Doctores, quos citavi num. preced. in exceptione.

Comprobatur primo ex eo, quia dum Doctores, quos citavi, & sequutus sum supra num. 41. restr. 4. scribunt quod tertius potest appellare à sententia lata in iudicio possessorio, à qua non potest appellare principalis victus, necessario intelligunt de appellatione suspensiva, quia, à tertia devolutiva solita, non retardata executione, potest appellare etiam victus, ut loquendo generaliter in materia possessoria, adduxi infra membr. 7. num. 16. vers. secundo. Et similiter Doctores, quos citavi, & sequutus sum supra sub num. 42. & 43. dum scribunt, tertium posse appellare ab executione instrumenti, à qua non potest appellare nominatus in instrumento, intelligunt etiam de appellatione suspensiva, quia devolutivam, non retardata executione, scribunt concedi etiam nominatis in eo, ut, loquendo de obligato in forma camerae, scripsi infra limit. 9. num. 18. sub limit. 3. & de aliis instrumentis executivis limit. 10. num. 22. sub limit. 4. Unde si potest appellare tertius, & non victus, debemus necessario intelligere de appellatione suspensiva.

Comprobatur secundo, quia si oppositio tertii impedit executionem rei iudicatae, ut ex Rot. divers. & aliis retuli, & sequutus sum infra num. 51. ergo tanto magis oppositio per viam appellationis.

Comprobatur tertio ex doctrina, quam tradit Abb. in cap. 17. cum super. sub num. 16. in fine, de sent. & re iud. dicens, quod si tertius citatus in causa agit, & à sententia appellavit, causa est integra, & ideo per eius appellationem legitime interpositam suspenditur sententia.

Hæc subextensio recipit multas limitationes, de quibus infra num. 87. & seqq.

48 Subextende secundo, ut tertii appellatio non solum possit impedire executionem, ut in præcedentibus num. sed operetur, ut quamvis iudex non possit revocare sententiam interlocutoriam, à qua fuerit bis appellatum, & bis fuerit confirmata, per ea, quæ ex Abb. Cerd. Alexan. Duc. Felyn. Alex. & Rip. retuli, & sequutus sum infra quest. 19. remed. 1. concl. 6. nu. 61. neque iudex appellationis à diffinitiva possit de illa interlocutoria amplius cognoscere, testibus his, quos retuli & sequutus sum supra limit. 1. num. 4. & 5. tamen poterit revocare interlocutoriam, si comparuerit tertius, qui ignoravit causam agi, & appellauerit, & docuerit de suo interesse, Felyn. in cap. 17. qualiter & quando sub num. 13. fallen. 3. limit. 2. de accus.

49 Subextende tertio, ut procedat non solum in tertio qui appellat ad defendendum condemnatum, sed etiam in tertio, qui appellat ad excludendum utrumque litigantem à iuribus, de quibus agitur, quia ut tertius admittatur ad appellandum, satis est, quod sua interest, iuxta ea, quæ scripsi supra q. 5. num. 68. 69. & 71.

Pro intelligentia huius subextensionis reminisceri oportet, quod tertius potest duplici via se opponere liti. Prima via est, quando assistit liti ad defensionem unius ex partibus litigantibus, puta, cum venditor, suscipit defensionem liti mortæ contra emptorem, ex quo ei succumbenti tenetur de evictione, vel cum legatarius assistit liti mortæ contra heredem super invaliditate & rescissione testamenti, ut explicat euditus Couar. pract. qq. c. 13. initio, & sub num. 1. & 3. Secunda via est, quando tertius accedit ad litem, ut excludat verumque litigantem à iuribus, de quibus agunt, Couar. d. c. 13. initio, & c. 14. num. vers. quandoque tertius.

Et licet, ut dixi, non sit differentia inter primam, & secundam viam quoad amissionem eius appellationis, tamen quoad admissionem ad litem, & causam differunt, nam in prima via, quando assistit, ut defendat unum ex litigantibus, admittitur in statu, & terminis, in quibus causa reperitur, ut explicat Couar. d. c. 13. num. 1. & quotidie ita servat praxis, & consequenter iste tertius potest allegare, & probare omnia, quæ principalis omisit allegare & probare, ut ex communi opin. refert & sequitur Couar. d. c. 13. sub num. 1. vers. primum. & num. 2. ubi hoc declarat.

Secus est in eo, qui accedit ad litem, ut excludat utrumque, quia cum eo lis initianda est à capite, & omnia sunt ex integro repetenda, ut explicat Couar. eod. c. 13. initio, & ex opin. communi refert & sequitur cap. 14. num. 3. vers. usque in finem, vers. hætenus. non tamen interim retardatur lis inter actorem & reum, Couar. eod. cap. 14. sub num. 4. vers. quandoque tertius, ibi, nos vero contrariam.

Subextende quarto, ut quamvis tertius nolit, & vel non possit appellare, eo quia non sit in tempore, tamen poterit sine appellatione se opponere, & impedire executionem secundum ea, quæ scribunt Roman. consil. 69. viso questionis themate. in fine, Alexan. consil. 15. viso & considerato. num. 5. lib. 6. & quod tertius opponens, si incontinenti, & in promptu doceat de iure suo, impediatur executionem, scribit ex regula Boer. decis. 79. breuiter. num. 1. & quod audiatur ad impediendam executionem trium sententiarum conformium, & quod ei non obstat Clem. vi. calumnias. quia procedit inter ipsos litigantes, scribunt Rot. Vant. & alii, quos remissive sequutus sum infra num. 66. ampl. 9.

Verum quia hæc subextensio, ita generaliter posita, habet multas difficultates, & fallentias, quæ ipsam subvertunt, ideo necesse est, ut veniamus ad quatuor casus particulares, quibus ipsam declarem.

Primus casus est, quando, lata sententia in appellabili, seu latis tribus sententiis conformibus, aut lato decreto in materia executiva, victor vult procedere executionem, & tertius se opponit, allegando, quod ipse est in possessione rei, super qua actor vult exequi, & isto casu tertius possessor impedit executionem, Ang. Arct. in l. 5. à sententia. num. 7. vers. aduersus tamen. ff. de appell. & relat. & ita indubitate respondet Couar. pract. qq. cap. 16. sub num. 3. vers. tertia solet.

Ratio est, quia iste tertius possessor rei petitiæ nondum fuit victus ab eo, qui petit executionem, alioqui non fieret executio contra victum, sed contra ipsum tertium, qui nunquam litigavit,

Conar. vbi supra, quam rationem adduxit Bar. in l. 15. à dno pio. §. si super rebus num. 3. vers. oppono extra in fine. ff. de re iud. licet is loquatur, quando fuit actum actione personali, & ideo fit executio super re non petita.

Verum iste casus videtur indigere ulteriori explanatione; nam Ant. de Butr. in cap. 38. *veniens num. 10. in fine, de testib.* scribit, quod si res est possessa ab isto, qui comparat pro suo interesse, fiet executio ad præiudicium tantum eius, contra quem agitur, & exceptum censetur præiudicium tertii.

Et Franc. Aret. *ibid. num. 20. vers. quinto adde.* non contentus distinguit duos casus. Primus est, inquit, quem ponit Anton. de Butr. cum scilicet tertius prætendit, se esse in possessione; & hanc rursus distinguit: aut tertius sciuit, causam agi per eum, contra quem petitur executio, & tunc videtur quod fiat executio in possessione etiam quoad præiudicium ipsius quoad possessionem, licet nõ quoad proprietatem, & postea hoc non determinat: aut ille tertius ignoravit, causam agi cum illo, contra quem petitur executio, & tunc, inquit, admittitur ad impediendam executionem, quæ ideo non fiet sine præiudicio possessionis, *vt dicebat Ant. de Butr.* Secundus casus est, quando tertius possidet, & tunc, inquit, non datur tenenda de re per eum possessa, tanquam de re per alium possessa, unde, vt vides, Aret. distinguit inter eum, qui prætendit se possidere, & eum qui possidet; quæ sane distinctio in casu, de quo agimus, est insipida, quia nihil refert, an prætendat se possidere, vel possideat quoad effectum impediendi executionem: rursus idem Aret. adducit Antonium de Butr. loquentem in primo casu distinctionis, videlicet in eo, qui prætendit se possidere, & tamen Anton. de Butr. loquitur in possessore.

Retenta conclusione, quod impediatur executio.

53 Amplia primo eam, vt procedat non solum quando fuit actum actione personali, & executio fieret contra tertium possessorem, quo casu tertius possessor impedit executionem, vt consuluit Rolan. à Vall. *consil. 5. videtur. num. 8. & seqq. lib. 2. & sentit Ang. Aret. in l. 5. à sententia. sub num. 7. vers. aduertat tamen. ff. de appellat. & relat.* dicens quod tertius admittitur indistincte ad impediendam executionem, quando fieret in alia re, quam super ea, in qua est sententiatum, & in his terminis bene procedunt primus casus, & ratio adducta *num. preced.* non enim potest dici, quod fuerit vnquam cognitum de iure huius rei, quæ nunquam fuit petita, & ideo facile impeditur illius executio, vt considerat Bar. in d. §. si super rebus num. 3. in fine, sed procedit etiam si actum esse actione reali, ideoq; ageretur de executione facienda super ipsa re petita; militat enim adhuc illa ratio adducta supra, quod executio fieret non contra victum sed contra tertium, qui nunquam litigauit, & licet dicatur, quod fuerit cognitum de iure illius rei petite, quia fuit petita, & super ea actum, tamen non fuit cognitum vnquam de iure possessionis possessoris, & is nunquam fuit victus, aut condemnatus,

54 Amplia secundo, vt procedat etiam si simpliciter alleget, seu probet, se esse in possessione, licet non allegent, neque probet de iustitia possessionis, & ratio est, quia in dubio præsumitur

iusta, cum delicta dolus, & fraus non præsumatur.

Amplia tertio, vt in tantum impediatur executionem, quod si iudex, non obstante hac tertii oppositione, pronunciet, executionem esse faciendam, tertius poterit appellare per ea, quæ disputando scribit *Conar. in l. vnica, q. 24. tertius an appellat. sub num. 1. & sub num. 5. vers. quibus tamen. & num. 6. C. si de momen. poss. & etolucine Achil. Person. tractat. de adipiscen. poss. ff. sub num. 340. vers. bene autem. & vers. vel & quoque. & versic. sed ego quidem. tom. 3. part. 2. fol. 269.*

Hæcque appellatio debet recipi tanquam ab excessu executionis, quia in executiuis committitur excessus, si reiiciantur exceptiones, quæ de iure reiici non possunt, *iuxta ea, quæ scripsi infra limit. 10. num. 34.*

Amplia quarto, vt maxime procedat, quando tertius possessor ignoravit, causam agi, quia tunc licet possessor habeat notitiam post lapsum tempus ad appellandum, tamen nullum ei fuit factum præiudicium, & ideo potest ante executionem occurrere, vt, testando de opin. communi, * scribit Abb. in cap. 17. *cum super num. 16. de sent. & re iud. & ibidem Felyn. sub num. 12. vers. stat difficultas. ibi. quod autem domino ignoranti. nam si ei nullum fit præiudicium etiam quoad possessionem, vt dicunt, necesse est, vt possit impedire executionem, alias fuisset ei factum præiudicium*

Amplia quinto, vt procedat etiam si sciisset, 57 causam agitari, & non contradixerit, neque appellauerit, quia nihilominus nullum ei dicitur factum præiudicium etiam quoad possessionem, hancque ampl. post Card. Zab. reiectu communi opin. firmat. Abb. in d. c. cum super sub num. 17. *versus finem, & num. 18. de sent. & re iud. & ita videtur reside- re Felyn. ibid. num. 12. & in vers. stat difficultas. vbi ait, quod Alexan. qui arguit contra Zab. & Abb. non responderat rationibus Abb. tis; eandem ampl. contra communem vt de iure veritatem, & quietem, & magis practicabilem sequitur *Conar. pract. qq. cap. 13. sub num. 9. vers. ceterum quod. unde si ei præiudicium non fit etiam quoad possessionem, vt dicunt præfati, necesse est, quod possit impedire executionem, alias reciperet præiudicium in possessione.**

Quamuis opinio communis, de qua testantur Abb. & Felyn. in locis supra pro. me citatis, sit vt sententia lata, tertio sciente, præiudicet ei quoad possessionem, licet non quoad proprietatem, quam communem refert & sequitur *Conar. in l. vnica, limit. 23. num. 9. C. si de momen. poss. sed ego non dilcedo ab ampliatione, & quamuis Ang. Aret. in l. 5. à sententia. sub num. 7. vers. sin autem. ff. de appell. & relat. dicat, quod si tertius sciuit, causam agi, tunc non videtur quod possit impedire executionem, nisi app. llet.*

Amplia sexto, vt multo magis procedat quado 58 tertius possessor allegaret etiam, se esse dominum, quia tunc impedit executionem per ea, quæ scripsi supra in præcedentibus ampliationibus, & ex communi * opin. in terminis huius ampliationis: refert & sequitur *Conar. pract. qq. cap. 16. sub num. 4. vers. sed huic distinctioni & ultra quod impedit executionem, transfert etiam in eum, qui vult exequi, onus probandi, cõdemnatum habere dominium illius rei,*

- quia ex quo tertius reperitur in possessione, ipse praesumitur etiam dominus. *Couar. d. cap. 16. num. 4. vers. quartus casus. vers. primum. vbi vers. secundum. & vers. tertium. & quod, si possideat tertius, tunc incumbat onus probandi ei, qui vult mitti in possessionem, scribit Bar. in L. 15. à diuo Pio. §. si super rebus. num. 4. in fin. ff. de re iudic.*
- 59 Sub amplia hanc ampliationem, vt procedat etiam si victor, qui vult exequi, vellet summarie in isto iudicio executionis probare, quod condemnatus est dominus rei, quam possidet tertius, quia adhuc impediretur executio, donec tertius possessor ordinario iudicio conuincatur, *Couar. sub d. num. 4. vers. sed huc distinctioni.*
- 60 Declara hanc subampliationem, vt in casu quo victor, agens ad executionem, probet summarie contra tertium possessorem, quod victus, & condemnatus est dominus rei, de cuius executione agitur, fiat tunc executio hunc in modum, vt victor mittatur in possessionem, seu quasi possessionem ipsius domini, & actionis in rem, quae potest, & poterat victo competere, vt ea actione possit agere contra ipsum tertium possessorem, sicut potuisset agere ipse victus & condemnatus, sicque fiet ista executio, & missio in possessionem sine prauiudicio ipsius tertii possessoris contradictoris, vt refert & sequitur *Couar. pract. qq. cap. 16. sub num. 4. vers. quartum.*
- 61 Extende hanc declarationem, vt procedat etiam si tertius possessor fateretur, condemnatum esse dominum rei, de cuius executione agitur, sed tamen ipse probaret, se possidere, & iustam causam possessionis allegaret, quia erit isto etiam casu facienda executio absque prauiudicio possessoris, licet non probet iustam causam possidendi, quia praesumitur, si allegetur, *Couar. d. cap. 16. sub num. 4. vers. quintum.*
- 62 Restringe hanc extensionem, vt non procedat, quando iste tertius possessor fateretur, condemnatum esse dominum, & probat se possidere, sed tamen nullam allegat iustam causam suae possessionis, quia tunc praesumitur possessio iniqua; & ideo executio debet fieri etiam quoad possessionem, non obstante ipsius tertii contradictione, *Couar. d. cap. 16. sub n. 4. vers. sextum.*
- 63 Amplia septimo, vt procedat etiam si iste tertius possessor possideret iniuste quoad alios, sed tamen iuste quoad condemnatum, quia impediret executionem, essetque propterea manutendus quoad victorem, qui venit ex persona condemnati, cuius respectu possessio non est iniusta, per ea, quae scribunt *Natt. consil. 535. quoniam num. 1. & Contar. in L. vnica, quest. 24. tertius an appellet. num. 15. C. si de nomen. possess. adde quae scripsi lib. praeced. cap. 7. num. 405. & seqq.*
- 64 Amplia octauo, vt tertius possessor, qui, opponendo se executioni, allegat se retinere rem ratione melioramentorum, impediat executionem sententiae, quia iuste possidet, si rem retinet ratione melioramentorum, *Contar. d. q. 24. num. 15. in fin. vers. idem. & num. 16. & seqq.*
- 65 Comprobatur haec ampliatio, quia exceptio melioramentorum impedit executionem obligationis in forma cameræ, *Galles. ad formul. camer. oblig. ad 4. part. quest. 2. num. 12. & 13. fol. 355. dicens, hoc fuisse obseruatum, etiam si aduersarius, qui petit executionem, offerret cautionem de soluendo illa, cum fuerint liquidata, dummodo tamen constet adesse melioramenta; vide Visil. ad Affl. & de cas. 205. quidam clerici. num. 6.*
- Contra tamen hanc approbationem; quod enim non retardetur executio, dummodo offeratur praefata cautio, tenuit *Rot. diuers. decis. 659. domini conluserunt in princ. & num. 1. par. 1. & quod haec opinio, quando melioramenta non sunt liquida, sit vera, patet ex his, quae scribit *Contar. d. quest. 24. sub num. 17. & seqq.**
- An & quando quis possit retinere rem, in qua sunt facta melioramenta, seu expensæ, vide *Surd. tract. de alim. tit. 8. priuil. 62. & Caroc. tract. loc. & conduc. fol. 243. col. 3. in fin. & 4.*
- Amplia nono, vt procedat, etiam si latae essent contra condemnatum tres sententiae conformes, quia nihilominus tertius possessor posset impedire executionem ratione sui interesse, per ea, quae scripsi supra in 4. & 5. ampl. licet condemnatus per tres sententias conformes non possit, opponendo nullitatem, impedire executionem; tamē tertius poterit, vt ex *Rot. Alex. Felyn. Vant. Couar. & Hier. Gabr. retuli, & sequutus sum infra quest. 19. remed. 1. conclus. 4. num. 99. vers. restringe duodecimo.*
- Amplia decimo, vt procedat etiam si statutum mandaret, quod sententia Potestatis mitteretur executioni, omni exceptione remota, quia nihilominus non potest mitti executioni contra tertium possessorem, *Fel. in cap. 17. qualiter, & quando num. 13. in fin. de accusat.*
- Amplia vndecimo, vt executio impediatur etiam si is, qui petit executionem, vellet caute de restituenda possessione ipsi tertio possessori iuxta formam *L. 58. is à quo. ff. de rei vend.* quia illa lex de praestanda cautione procedit quando possidet condemnatus, & non quando possidet tertius, qui non fuerit citatus, *Caputaq. decis. 327. seu 2. executio sub num. 2. & 3. part. 1. praeterquam in casu, de quo supra sub num. 65. vers. contra.*
- Restringe primo nunc, declarando eundem primum casum, positum supra num. 52. omnesque eius ampliationes, in quibus dixi, quod tertius ratione suae possessionis potest impedire executionem, vt hoc sit verum, dummodo incontinenti doceat de sua possessione, quia tertius debet incontinenti docere de suo interesse, si vult admitti ad impediendam executionem, per ea, quae, loquendo de tertii appellatione, retuli, & sequutus sum infra num. 106. & 108. alias, si non doceret de suo interesse, non impediret, quia is, cuius non interest, non audiat.
- Restringe secundo, declarando, vt tertius possessor possit se opponere executioni duplici modo: Primus modus est per viam appellationis; & tunc debet appellare infra legitima tempora, vt retuli & sequutus sum infra num. 96. limit. 3. & debet legitime appellare, alias non audiretur per viam appellationis, & sic non impediret executionem, quia, quod de iure non tenet, nullum sortitur iuris effectum: Secundus modus est per viam alterius oppositionis, & contradictionis iudicialis; & isto modo potest impedire, & in isto modo procedunt omnia, quae scripsi in 1. casu, & ampliationibus, num. 52. & seqq. vsque huc.
- Restringe tertio eundem primum casum, possi-

rum *supra* n. 52. in quo diximus, quod tertius possessor impedit executionem, ut non procedat si sit possessor clandestinus, violentus, aut interitus lite pendente, aut aliter vitiosus, qui non impediret executionem per ea, quae de eiusmodi intrusi appellatione retuli, & si quutus sum *infra* n. 91. vbi videas.

- 71 Restringe quarto, ut non procedat, quando essent sententiae ex illis, quae possent praedecidere etiam tertio possessori non vocato, ac si esset vocatus; multae enim sunt sententiae, quae contra regulas iuris praedecidunt etiam non vocatis, & eorum citatio ideo necessaria non est, de quibus sententiae scripserunt Tiraq. *in tract. seu rubr. res inter alios &c. limit.* 18. 20. 23. 25. & Couar. *pract. qq. cap. 13. nu. 5. & seq. ver. secundo praenotandum.* & de sententia, lata contra heredem, an, & quando noceat substituto, & fideicommissario, Hier. G. b. *conf.* 42. *laudum. lib. 2.* Quare si aliqua reperitur sententia eiusmodi naturae, tunc tertius possessor non potest impedire executionem, quam impedire non potest condemnatus, Couar. *pract. qq. cap. 16. initio.* Inter has autem sententias, quae nocent etiam tertio non vocato, & ideo contra eum, reiecta omni eius oppositione, mandatur executioni, ex illa, quae fertur contra venditorem, qui vendidit rem litigiosam, seu contra eum, a quo tertius possessionem vitiosam habuit, *ut scripsi infra, numero nonagesimo secundo. ampl. 1. vbi vide.*

Adde pro ista restrictione ea, quae scripsi *infra, num. 112.*

- 72 Aduerte primo obiter circa eundem primum casum, quod haec praxis agendi contra principalem debitorem, omissio possessore, habet circuitum, quia, cum in executione citabitur tertius possessor ad opponendum, quare sententia non debeat mandari executioni, & is se opponat, & impediat executionem, lis erit cum eo initianda, *per ea quae ex Couar. retuli, & sequutus sum supra nu. 50. subextensione 3. in fine.* & ideo haec praxis non est bona, si possit agi aliquo iudicio possessorio contra tertium possessorem, puta saluiano interdicto, quod ideo frequentatur in curiis, & palatiis, *ut dixi supra, num. 3.*

Aduerte secundo, quod haec praxis citandi possessorem ante adeptionem possessionis est necessaria ad euitandam poenam l. 6. *mennerim. Cod. vnde vi, ut explicauimus supra libro primo. cap. 34. numero trigesimo tertio.*

Et licet ad euitandam poenam sufficiat citatio, tamen ad apprehendam possessionem sine vitio spoliis requiritur ordo iudiciarius, alias tertius possessor poterit agere de spolio, *ut retuli & sequutus sum infra memb. 6. nu. 14. & 68.*

Restringe quinto declarando, ut quamuis tertius possessor possit impedire executionem sententiae latae contra condemnatum; tamen, si sit actum cum ipso, & sit condemnatus, sitque successor vniuersalis, id est haeres eius, qui condemnatus non, potuisset appellare; non poterit impedire executionem contra se faciendam, quia, quando poterat executiue conueniri debitor, potest etiam executiue conueniri haeres, ut, loquendo in pacto, seu licentia data a debitore creditori de ingrediendo possessionem propria auctoritate, scribunt Bar. *in l. 3. creditoris. num. 21. vers. quid in successore v-*

*niuersali. C. de pign. & conf. 96. dico partes num. 2. Affl. in consil. regn. pacis cultum. num. 23. vers. an autem ista liceat. rub. 8. lib. 1. & Adm. ad eum, & loquendo de executione parata, concessa per statutum instrumento guarintigato contra debitorem, scribunt Bar. *in l. 44. postulante. num. 1. ff. ad senatuscon. trebell. Bened. de Barz. tract. de guarintig. 9. vers. redeundo. ibi. sed in contrariam partem. tom. 6. par. 2. fol. 344. & Ant. de Canar. tract. de executio. instr. quasi. 30. tom. 5. fol. 43. & scripsi supra, lib. 1. cap. 62. num. 24. quasi. 11. Ergo licet non possit appellare ipse debitor, ita neque poterit appellare haeres debitoris.**

Declaro primo subrestringendo hanc restrictionem, ut sit vera, quando pactum, seu statutum considerat debitum, & non personam, secus si considerat personam, ut puta, quia dicatur, quod instrumentum habeat executionem paratam contra eum, qui promisit, quia isto casu haeres forsitan non conueniretur executioni, *Ant. de Canar. & fusius Bened. de Barz. in locis supra proxime citatis.*

Declaro secundo obiter, ut quamuis haeres possit conueniri executioni, tamen debeat semper citari, etiam si debitor, cuius est haeres, potuisset non citatus conueniri, & adstringi, *Bened. de Barz. in loco supra citato & dixi d. c. 62. nu. 24.*

Extende hanc restrictionem, ut procedat etiam in successore singulari, id est in tertio possessore, qui rem habeat a debitore, qui se constituerit eam possidere nomine creditoris & conueniatur ex remedio, *legis fin. C. de acquir. poss. quod est remedium executium, & possessorium recuperandae, ut retuli & sequutus sum infra memb. 6. num. 48. vbi omnino videas, quia isto casu tertius possessor condemnatus non potest appellare suspensiuè, seu aliter impedire executionem.*

Intellige primo istam extensionem, ut procedat solum, quando agitur ex remedio dictae *l. fin.* secus si non agatur ex remedio illius legis, quia tunc sine habuerit causam ab alio, siue ab ipso debitore non poterit executiue conueniri, *per ea, quae scripsi supra sub nu. 43.*

Intellige secundo, ut procedat, quando tertius rem habuit a debitore, sed si habuerit ab alio & sic per alias manus sine fraude, tunc quamuis ageretur ex remedio dictae *l. fin.* an possit agere executiue actione spoliis, est articulus, in quo nihil firmavi, *infra membr. 6. sub nume. 48. versio. subextende secundo.*

Secundus casus quartae subextensionis, positae *supra* n. 51. est, cum tertius non opponit de sua possessione, sed opponit de inhabilitate personarum litigantium, quod non possunt stare in iudicio, ipso tertio inuito, puta, si duo filii in patris potestate constituti, vel duo monachi sine licentia Abbatis litigassent, & isto casu, opponente parte, seu Abbate, concludo, quod ipsi litigantes impedirentur appellare, *Ruginel. tract. de appell. d. 2. cap. 1. nu. 50. & sic patris seu Abbatis oppositio, qui sunt tertii, impediunt iudicium ipsum, & consequenter multo magis executionem.*

Tertius casus est, quando nec tertius, nec alius possidet, sed possessio est vacans, & isto casu concludo, quod tertius, opponendo, & docendo de suo interesse, impedit executionem, *Inno. in c. 38. veniens. sub nu. 1. Ant. de Butr. sub nu. 10. vers. oppono quod non impediatur. ibi, si autem petitur executio. de testibus. Ang. Aret.*

in l. 5. à sententia. num. 7. vers. aduert. as tamen ff. de appell. & reat. Couar. pract. qq. cap. 16. sub num. 3. vers. secundus casus. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 14. num. 14. 15. & 56. tom. 5. fol. 354. Contar. in l. vnica. limit. 1. num. 93. vers. his proximum. C. si de nomen poss. ita etiam sentit Abb. in cap. 17. cum super. num. 16. de sent. & re iud. & Innocentium supra citatum uti ponētem pulcherrimam distinctionem sequitur Bar. in l. 15. à diuopio. §. si super rebus. num. 3. vers. oppono extra ff. de re iud. & quod omnes sequantur Iano. entium in loco citato, testatur ibidem Felyn. col. 3. num. 5. ibi tractat hic solemniter. & sub num. 9. ibi. de lara secundo & quod tertius non citatus appellare, quando bona hereditaria sunt vacantia, & à nemine possessa quia tunc ipsius tertii interest, ne possessio apprehendantur ab herede cum eam facilius possit consequi non occupatam, quam occupatam; ideoque, comparando postuissum, sed ante institutionem, debeat audiri ad impediendam executionem sententiae, dummodo doceat incontinenti de suo interesse: saltem apparente, & si non audiat, possit appellare. scribit Achil. Person. t. act. te adip. poss. sub num. 340. vers. vel & quoque. tom. 3. par. 2. fol. 269.

Ratio huius casus est manifesta, quia, quando possessio vacans transfertur in aliquem, causam tertii redditur difficilior, quia facilius quis potest consequi possessionem vacantem, quam non vacantem, Innoc. Ant. de Butr. Bar. Felyn. Achil. Person. supra citari & alii communiter.*

75 Amplia resolutionem huius casus, ut praecipue procedat, quando tertius ignorauit, causam agitari, quia tunc licet tempore, quo tertius habet notitiam, sit lapsum tempus ad appellandum, tamen ei nullum sit praerudicium; unde potest ante executionem occurrere & docere de iure suo, hancque esse communem* opin. testatur, & sequitur Abb. in d. c. 17. cum super. nu. 16. vers. aduert. quia, de sent. & re iud.

76 Restringe primo eandem resolutionem, ut non procedat, quando tertius sciuisset, causam agi, & potuisset allamere defensionem, quia tunc non impedit executionem, Cur. quem refert, & sequi videtur Abb. in d. cap. cum super. sub num. 17. vers. us sinem, de sent. & re iud. Felyn. in cap. 38. veniens. sub num. 10. post 3. conclus. fallen. 2. de testib. & in his terminis possumus intelligere, ut loquantur Ber. decis. 79 breuiter. num. 3. fallen. 2. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 14. num. 13. vers. tertio quando. fol. 354. dum scribunt simpliciter, quod si tertius tenuit, causam agi & non comparuit, sed solum appellauit à sententia, praesertim contra praesentem lata, non impedit executionem.

77 Restringe secundo, ut non procedat, quando tertius haberet praerudicium calumniae contra se, qui tunc non impediret executionem sententiae, sed solum praestaretur sibi cautio de restituenda re. Felyn. in d. cap. 38. veniens. col. 5. nu. 5. de testib. & adde quae scripti generaliter infra sub num. 87. limit. 1. vers. ratio.

78 Quartus casus est, quando agitur actione reali contra eum, qui possidet, & fertur sententia pro auctore; & isto casu concludo, quod tertius non impedit executionem, sed solum tenetur victor, qui facit exequi sententiam, cauere pro indemnitate possessoris, & tertii de restituendo eidem possessori condemnato rem, super qua facit executionem,

Innoc. in cap. 18. veniens. sub num. 1. Ant. de Butr. sub num. 10. vers. oppono quod non impediatur. versus sinem, ibi, si res est ab illo possessa contra quem agitur. Franc. Aretin. num. 19. vers. quarto adde. & Felyn. sub num. 7. vers. tertia conclusio. & apertius num. 9. declar. 2. de testib. Bar. in l. 15. à diuopio. §. si super rebus nu. 3. vers. oppono extra ff. de re iud. Bald. in marg. ad Innoc. in verbo. sententia debet mandari executioni. Ange. Aret. in l. 5. à sententia suo num. 7. vers. aduert. as tamen. ff. de appell. & reat. Osasch. decis. 28. obtenta sub num. 3. vers. contraria Couar. pract. qq. cap. 16. num. 2. in fine. vers. huius tandem. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 14. num. 9. in fine. vers. limit. fol. 354. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. de appell. cap. 6. nu. 32. & seqq. fol. 119. & quod si hereditas possideatur, & iste possessor fuerit ab herede citatus, & non tertius, tunc tertius, volens impedire executionem, non audiat, quia sua non interest, ex quo eodem modo, quo possessionem potuisset auocare à primo possessore, poterit etiā auocare ab herede. scribit Achil. Person. tract. de adipisc. poss. num. 441. vers. si hereditas. tom. 3. par. 2. fol. 269. & quod creditor, qui praetendit se esse anteriorem & potioris, & facit committi causam iuxta antenotitiam, & potioritatis, non impediatur executionem, quam facit alius creditor contra bona debitoris, data tamē per illum alium creditorem procedentem ad executionem cautione in forma depositi in euentum succumbentiae, refert & sequitur Creic. dec. 11. alias 14. beatrix de rescript.

Ratio huius casus est, quia tunc praerudicium tertii non est considerabile, quia poterit consequi ab vno, sicut ab alio, Bar. vbi supra. Abb. in cons. 3. nitar. num. 2. in fine lib. 3. Felyn. in d. cap. veniens sub num. 9. & Achil. Person. supra relatus, & ita communiter* omnes.

Quod si tertius allegaret suum praerudicium esse, quia possessio transfertur in diuorem aduersarium, tunc vide infra nu. 83. vers. subdeducta.

Extende primo hunc casum, ut procedat etiam si iste tertius ante latam sententiam interactorem & reum mouisset litem contra eundem reum possessorem, quia adhuc non retardaretur executio, sed solum victor caueret de restituenda re, ut dixi supra in hoc casu & declarauit infra nu. 82.

Extende secundo, ut procedat etiam si tertius allegaret, quod reus victus tenet illam rem in depositum, seu locationem ab ipso tertio, quia et si ex hac allegatione concludat, & dicat, se esse possessorem, tamen tenetur hoc probare incontinenti, ex quo res reperitur in potestate victori, Couar. pract. qq. ca. 16. sub nu. 4. vers. vel suo. alias si incontinenti non ostendat, fiat executio sine praerudicio iudicii possessoris.

Extende tertio, ut procedat etiam si tertius appellaret, quia nihilominus praestita cautione, de qua supra & infra pluribus in locis loquutus sum, posset procedi ad executionem, quae non reuocaretur per viam attentati, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 14. n. 10. limit. tom. 5. fol. 354. licet nemo ex his, quos citat, loquatur in terminis appellationis, & attentatorum.

Declarata primo restringendo hunc casum, dum dixi, praestandam esse cautionem, ut hoc sit verum quando tertius, qui se opponit executioni, prius egisset ita, quod penderet iudicium inter ipsum, & reum; secus si non egisset, quia victori daretur possessio absque praedicta cautione, Abb. in cap. 17.

cum

cum super. sub nu. 15. vers. tunc quæro. de sent. & re iud. Cresc. de cas. 20. alias 23. cautio. sub n. 1. de sent. & re iud. & clarius Franc. Aret. Felyn. & Couar. infra citati; & ratio differentie est duplex: prima quia si tertius prius egerit, & transferatur possessio in alium sine cautione, oportebit, quod inchoet nouam instantiam, & nouum iudicium contra victorem, in quem transfertur possessio; quæ ratio cessat, si nondum egerit contra reum; omnino enim contra possessorem haberet instituere nouum iudicium: secunda ratio est, quia si reus possessor non faceret sibi præstari hanc cautionem, posset conueniri à secundo agente, quasi dolo desisset possidere, vt ex Bar. refert & sequitur Franc. Aret. in d. cap. 38. veniens. sub num. 18. vers. quarto adde. & ex viroq. Felyn. nu. 8. vers. declara primo. de testib. & de communi *opin. testatur idem Aretin. vbi supra. quam ex eo refert & sequitur Couar. pract. qq. cap. 16. nu. 3. sub vers. his tandem. & in terminis huius declarationis intelligas Boer. decis. 79. breuiter. numero 2.

83 Subdeclara hanc declarationem, vt quamuis tertius non prius egerit contra reum possessorem, & ideo ei præstanda non sit cautio, quia non sentit præiudicium considerabile, per ea. que dixi supra, sub num. 78. vers. ratio. & hic num. preced. nihilominus si allegaret possessionem transferri in duriorum aduersarium, & ita iudici videretur, posset cogere victorem ad præstendam prædictam cautionem, Felyn. in cap. 38. veniens. sub nu. 9. cas. 1. & Couar. d. cap. 16. sub num. 3.

84 Declara secundo, quod in omnem casum, quo executio non possit impediri, & siue executio fiat, data prædicta cautione, siue absque dicta cautione, semper erit facienda sine præiudicio iurium tertii, qui se opposuit ante executionem, per ea, que scribunt Boer. decis. 79. breuiter num. 1. in fine, & Anton. de Butr. quem in alio casu citavi supra sub num. 52. vers. verum.

85 Restringe eundem quartum casum, vt nõ procedat, quando executio est facienda super alia re, quam super re petita, & controuersa, quia tunc tertius debet audiri etiam si condemnatus possideat illam rem, vnde si est lata sententia de quantitate pecuniæ, vt puta, quia actam sit actione personali & tertius se opponat, & doceat, quod habet ius in ea re, in qua actor vult exequi, certe impedit executionem, Immo. in cap. 38. veniens. il secundo num. 2. vers. sed contra. de testib. Bar. in l. 15. à duo pio. §. si super reb. sub num. 3. vers. oppono extra. ibi, si vero sit misso ff. de re iud. Felyn. in d. cap. 38. veniens. colum. 5. sub nu. 9. ibi. secundus casus. & hanc esse communem *opinionem scribit, & tenet Alex. cons. 15. viso & considerato. col. 2. nu. 5. lib. 6. vnde si Seius primus creditor Titii habeat obligata omnia bona, iura, & actiones Titii, & Sempromius secundus creditor, & cessionarius eiusdem Titii agat contra Meuium debitorem eiusdem Titii, & habita sententia fauorabili, velit illam exequi contra dictum Meuium, poterit Seius primus creditor Titii se opponere sententiæ, & executioni relaxatæ contra Meuium, quia, cum ipse Seius primus creditor Titii ex obligatione illa generali acquisierit vtilem actionem contra Meuium debitorem dicti Titii, & penes ipsum Titium remanserit actio directa, non potuit Titius debitor transferre vtilem illam in Sempromium, sed solum potuit, cedendo illi suam creditum contra Meuium

transferre exercitium directæ actionis in eum, tãquam in simplicem procuratorem in rem propriam, quare, cum postea concurrunt habens vtilem actionem, & habens directam ad eundem effectum, præfertur habens vtilem, etiam si habens directam seu eius exercitium obtinisset pro se sententiam, dummodo non sit facta executio, seu exactio, & habens vtilem contestatus sit litem contra dictum Meuium debitorem sui debitoris, vel aliquam partem debiti ab eo receperit, vel saltem ei denunciauerit, ne soluat habenti directam actionem, eo quia ipse denuntians habet vtilem actionem quæsitam ex tali causa, faciendo ei notitiam de iure suo, & sufficit, quod talis denuntiatio fiat ei quandocumque etiam post sententiam, quæ tranierit in rem iudicatam, dummodo fiat ante factam executionem, vt consuluit idem Alex. d. cons. 15. & cons. 17. requisilib. 1. quem refert & sequitur Felyn. in cap. 17. cum super. col. penul. num. 17. ibi, vnde tertius. de sent. & re iud. & quod si sententia, lata super actione personali, mittatur executioni in rebus, quæ victor asserat esse ipsius victi, & condemnati, & tertius alleget, & statim probare velit, se esse dominum illarum rerum, tunc facilius impediatur executio, & ipsi victori, petenti executionem, incumbat onus probandi, victum esse dominum, si tertius sit in possessione, alias incumbat tertio, scribit Couar. pract. qq. c. 16. n. 3. in fine, vers. quartus casus. & nu. 4.

Declara hanc restrictionem, vt procedat in terminis, in quibus loquitur, quando tertius allegat, se habere ius in re; secus si allegaret solum, se habere ius ad euincendam possessionem, & in ipsa possessione, nec allegat, se possidere, quia isto casu si condemnatus possideat, tertius non impediret executionem, Ioan. Faber in l. 1. ad finem, C. de priuileg. fisci. quem refert & sequitur Couar. pract. qq. cap. 16. nu. 4. in fine, vers. de imo.

Nec obstat, quod Glof. 1. in d. §. si super reb. in verbo, controuersia fiat. quam ibidem refert & sequitur Bar. nu. 4. & nu. 5. vers. quæro secundo. dicat, quod ita impeditur executio, si moueatur controuersia de proprietate, sicut si moueatur de possessione.

Quia respondeo, quod hoc est verum, quando tertius dicit, se possidere, & ita loquitur Glof.

Absolutis iam quatuor casibus quartæ subextensionis, positæ supra nu. 51. explicitisque extensionibus quartæ restrictionis positæ, supra num. 41. & subextensionibus tertie extensionis, positæ, supra num. 46. reliquum est, vt accedamus ad limitationes eiusdem quartæ restrictionis, eiusdemque tertie extensionis, & subextensionum, in quibus egimus de appellatione tertii admittenda ad impediendam executionem.

Limita primo igitur, vt non procedat, quando appellatio, seu oppositio tertii præsumeretur calumniosa, quia tunc eius appellatio, & oppositio non retardat executionem, Contar. in l. vnica. limit. 7. sub nu. 45. vers. facitq. & limit. 23. nu. 18. C. si de momen. pos. & esse opin. communem *testatur, & sequitur Couar. pract. qq. cap. 16. n. 2. vers. verum quous & quod frequenter tertii opponant, & plerumque dolo, & fraude, testatur idem Couar. c. 14. in fine, adde quod scripsi supra cas. 3. restrict. 2. nu. 77.

Ratio huius limitationis est, quia concedenda, non sunt concedenda, si calumniose petantur, iuxta ea, quæ cumulant Dec. in c. 9. licet causam. not. 6. n.

42. & seqq. de probat. & Mars. in pract. crim. §. opportune. n. 75 & seqq. vsq. ad num. 90. & adde, quæ de remissoria non cõcedenda, quando calumiose petitur, scripsi lib. preced. cap. 8. nu. 823. nam quando calumnia est evidens habetur loco libelli inepti, vt retuli, & sequutus sum supra q. 11. sub num. 129. & libellus ineptus reuocatur, vt scripsi supra lib. 1. cap. 51. num. 5. 8. & 9. & adde multa, quæ de calumnia dixi, dict. quest. 11. numero 127.
- 88 Declara hanc limitationem, vt præsumptio calumniæ cesset, quando appellans, seu opponens offert, se probaturum incontinenti de suo interesse, quia tunc tollitur præsumptio calumniæ, & consequenter retardanda est executio, vt ex Abb. refert, & sequitur Couar. in loco supra proxime citato.
- 89 Subdeclara primo hanc declarationem, vt sine cõtrouersia procedat quando offertur plena probatio interesse, vt scribit Felyn. in ca. 38. veniens sub nu. 10. fallen. 1. de testibus. & Couarru. pract. qq. cap. 16. sub numero 2.
- Secus quando non offertur plena probatio, sed solum semiplena, quia non sufficeret, & ratio est, quia semiplena est necessaria etiam quod non extet præsumptio calumniæ, nam eo ipso quod tertius vult appellare seu opponere, debet semplene, & summarie docere de suo interesse, vt scripsi infra num. 106. limit. 6. ergo, quando extat aliqua præsumptio calumniæ, requiritur maior probatio.
- 90 Subdeclara secundo, vt non sit necessaria oblatio realis cum scripturis in sacco parato, & testibus ad latus, sed sufficiat oblatio verbalis, vt, loquendo de probanda incontinenti exceptione ad iustificandam appellationem, retuli, & sequutus sum supra q. 11. num. 79. Quare in vniuersa hac specie probationis, tam circa qualitatem ipsius probationis, quam circa tempus ipsam, intra quod debeat fieri, multũ erit tribuendum arbitrio boni, ac discreti iudicis, vt admonet Couar. d. cap. 16. sub nu. 2. vers. verum quoties. in fine, & quando aliquid dicatur probari incontinenti, vide infra limit. 9. nu. 6. & q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 65. & 66. & quæ scripsi lib. preced. cap. 7. sub nu. 974.
- 91 Limita secundo, vt non procedant, quando tertius est lite pendente intrusus in possessionẽ, quia tunc eius appellatio, seu oppositio non impedit executionem, Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. n. 22. in fi. & n. 23. uncto nu. 6. par. 1. Crescen. decis. 19. alias 216. intrusus. de sent. & re iud. fol. 138. & Lancel. tract. de attent. par. 2. 6. 12. ampl. 14. n. 17. tom. 5. fol. 357.
- Confirmatur hæc limitatio ex seqq. ampliatio-nibus.
- Ratio huius limitationis est, quia, cum executio, seu executoriales comprehendant etiam lite pendente intrusos, idem est, ac si sententia, & executoriales essent latæ contra intrusum, quo casu certum est, quod possessor intrusus non posset impedire executionem, & quod cessat prædicta cautio. Crescen. d. decis. 19. & d. decis. 20. vtrobiq. in fine, de sen. & re iud. & Lancel. d. ampl. 14. nu. 18.
- Imo intrusus, lite pendente, non habetur pro possessore, Crescen. d. decis. 19. num. 3. merito vndique deficit in eo possibilitas impediendi executionem.
- 92 Amplia primo eandem limitationem, vt procedat in tertio, qui clam, vel violenter possessionem obtineret, vel aliter ad eum per fraudem possessio deuenisset, quia his casibus non audiretur, per ea, quæ scribit Contar. in l. vnica, q. 24. n. 12. & 13. C. si de momen. poss. & ideo in ea re fieret executio contra eum, in quem res illa fore alienata, lite pendente, Contar. d. q. 24. num. 14. & quod sententia veniat exequenda contra eum, qui rem emit litigiosam, eoq; vitio affectam, etiam si ignorauerit vitium, scribit Couar. pract. qq. 15. n. 7. vers. his vt cum q.
- Amplia secundo, vt procedat etiã si iste tertius intrusus appellaret infra legitima tempora, quia adhuc is non impediret executionem, Crescen. decis. 19. alias 216. intrusus initio, de sent. & re iud. esto enim quod tertius possessor, in quem sit translata res litigiosa, possit appellare à sententia, modo appellet infra decem dies antequam sententia transeat in rem iudicatam, vt scribit Couar. pract. qq. cap. 15. num. 7. versus finem, vers. illud vero. contra quæ obicure sentit Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 14. n. 20. tom. 5. fol. 355. tamen hæc appellatio non retardabit executionem.
- Amplia tertio, vt eiusmodi appellatio, seu oppositio non solum non retardet executionem, sed neq; oportet, vt præstetur cautio, quare fiet executio, nulla etiam ipsi possessori præstita cautione de restituenda re in casu succumbentis, Crescen. decis. 20. alias 236. cautio de sent. & re iud. quem non benecitat Lancel. d. ampl. 14. nu. 11. & sub nu. 20. loquens de nõ recipienda cautione, quam vellet præstare ipse possessor intrusus.
- Amplia quarto declarando, vt si eiusmodi possessor appellans nõ doceat de alio interesse, quam de eiusmodi possessione, tunc excludatur non solum ab appellatione suspensiuã, sed etiã ab appellatione deuolutiuã; quia ex eiusmodi possessione vitiosa nullum prorsus debet sentire commodum: secus si doceret de alio suo interesse, quia tunc admitteretur appellatio deuolutiuã.
- Sublimita declarando eandem limitationem, vt procedat solum quando fuit actũ actione reali, sicque quando fuit alienata res ipsa perita in iudicio, secus si fuerit actum actione personali, quia isto casu licet reus conuentus alienauerit, pendente lite, aliqua bona, seu aliquam rem in fraudem actoris, & dolo deserit possidere, quia post motam sibi litem alienauit, tamen limitatio non habet locum, & non potest fieri executio contra tertium possessorem, Rot. à Vall. conf. 5. videtur. nu. 8. & seqq. vers. quibus non obstantib. lib. 2. Quare contra hunc tertium erit agendũ actione reuocatoria, probando fraudem debitoris, qui alienauit, vt refert & sequitur Rot. à Vall. d. conf. 5. sub nu. 10.
- Limita tertio declarando, vt tertius, volens adherere appellatiõni, debeat adherere infra decem dies, vt ex Rot. Mil. & aliis retuli, & sequutus sum supra q. 12. nu. 69. ampl. 4. & volens ipse appellare debeat similiter appellare infra decem dies, vt ex Gail. retuli, & sequutus sum d. q. 12. sub nu. 75.
- Declara vltterius hanc limitationem, vt appellatio tertii admittatur, & impediatur executio, quando appellat infra legitima tempora, id est, infra decem dies, computendos à die scientiæ, quia ante scientiam, & donec ignorat, sententiam esse latam, non currit sibi tempus ad appellandum, per ea, quæ scripsi supra q. 5. sub nu. 36. vers. contrariam. & q. 12. num. 75. in fine. num. 154. & 155. & ratio est vigena, quia

quia si ei, qui est in lite, & fuit citatus domi, & ideo est fideus contumax, non currit tempus ante scientiam, & propterea potest appellare quandoque infra decem dies à die scientiæ, *vt retuli, & sequutus sum supra d. quæst. 12. num. 13 & 14.* multo minus debet currere tertio, qui non fuit in lite, non fuit aliquo modo citatus, & consequenter nullatenus est contumax, & ideo is multo magis debet posse appellare quandoque infra decem à die scientiæ.

Similiter etiam tertius, donec ignorat, causam agitati, non excluditur ab appellatione, quamuis in causa inter actorem, & reum sint latæ tres sententiæ conformes, *testibus Abb. Dec. Put. Couar. & Contar. quos retuli, & sequutus sum supra hac ead. q. limit. 1. sub n. 17.* & consequenter admitti debet eius appellatio.

Secuserit, quando appellaret post lapsa legitima tempora ad appellandum, nempe post decem dies à die scientiæ, quia appellatio non posset admitti, tenetur enim appellare infra decem dies à die scientiæ, *vt late probat Couar. pract. qq. cap. 15. num. 2. vers. nocet equidem. & sub num. 4. versic. tertio deducitur.* & dum Lancel. & idem Couar. quos citaui, & sequutus sum supra quæst. 12. nu. 154. & 155. & Cæph. & idem Lancell. quos citaui supra q. 5 sub num. 36. vers. contrariam. scribunt, quod tertius, qualis est venditor, seu legatarius, potest appellare infra decem dies à die scientiæ, necessario sentiunt, quod post illos decem dies non potest appellare, quia sicut quod ad tempus prohibetur, post tempus censetur permissum l. 8. *imperator ff. de postul. & l. 18. Imperator. ff. de stat. hom. & scribit Rebuff. de senten. ex sta. art. 10. gl. 1. num. 10. tom. 1. fol. 404. & Io. le Cier. tract. de primogen. lib. 1. q. 21. nu. 5. tom. 10. par. 1. fol. 34.* ita in casu contrario quod ad tempus conceditur, post tempus censetur denegatum, hocq; in facultate appellandi clare patet ex his, quæ scripsi supra q. 12. nu. 2. sub num. 81. 93. & 100.

Secus etiam est, si tertius habuerit notitiam, quod causa agebatur, & sibi non prouidit antequam ferretur tertia sententia conformis, quia, ea lata non potest amplius appellare, *testibus Innoc. Abb. Dec. Couar. & aliis, quos retuli, & sequutus sum infra n. 100. vers. extende.*

97 Subdeclara primo hanc declarationem, dum dixi, quod tertius potest appellare à die habitæ notitiæ, vt in dubio præsumatur ignorantia, & consequenter ipsum appellasse infra legitima tempora, & ei, qui aliter diceret, incumberet onus probandi per ea, quæ loquendo de appellatione ipsius condemnari, retuli, & sequutus sum supra q. 12. num. 24. & ideo cautela illa iurandi, quam ex Ang. Aret. Felyn & aliis retuli infra num. 104. vers. infero. non est necessaria.

98 Subdeclara secundo, vt cum difficile sit probare hanc notitiam, ex quo non sufficit notitia, quod sententia fuerit, lata sed requiritur notitia qualitaris sententiæ, vt scribunt Card. Alex. Nat. & Franch. quos citaui & sequutus sum supra q. 12. sub num. 7. vers. imo. ideo solet indistincte tertius admitti ad appellandum quandocunque, saltem cum iuramento, de quo scripsi infra d. nu. 104. vers. infero.

Reliqua, quæ desideras in hac limitatione, habes infra in extensione seq. limitationis, nu. 100.

99 Limita quarto, vt non procedat quando tertius

venit ad causam in tertia instantia, & fuit in ea admissus in statu, & terminis in quibus causa erat, quia licet sententia ferenda sit prima quoad ipsum tamen, quia ipse fuit admissus in statu, & terminis in quibus repetitur, sortitur naturam tertiæ tam quo ad principalem, quam quo ad tertium, qui propterea non poterit appellare, si fuit conformis aliis duabus, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. amplia. 14. vers. sexto. nu. 22. fol. 355. Contar. in l. vnica, limit. 23. n. 6. versus finem. ibi, intellige. & nu. 7. C. si de momen. poss. Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 1. nu. 36. & pulchre Put. decis. 71. Iacobus Cordellas, sub nu. 1. lib. 3. fol. 577. repræhensio Felyn. vti sibi met repugnante, in cap. cum super. de sent. & re iud. & quod author non possit appellare à tertia sententia contra emptorem, cum ipse venerit ante conclusionem, scribit Rot. diuers. dec. 1495. Puteus. par. 3. lib. 3. fol. 381.*

Extende hanc limitationem, vt procedat etiam ¹⁰⁰ si non venerit ad causam, sed tamen sciuerit, quod causa agitabatur, quia, si velit appellare post latam tertiæ sententiam conformem, non auditur; imputet enim sibi, qui sciebat, suam causam agi, & non prouidit, *Bart. in l. 5. à sententia num. 8. vers. quero quid si primus. ff. de appell. & relat. Innoc. in cap. 17. cum super. num. 1. vers. sed quid si abbas. Abb. num. 26. vers. sed dubium est. de sent. & re iud. Dec. in cap. 65. sua nobis. sub num. 15. vers. tertio locum habet. de appell. Put. d. decis. 71. in fine. lib. 3. Achis. Person. tract. de adipisc. poss. sub num. 339. vers. & quod de tertio. tom. par. 2. fol. 269. Couarru. pract. qq. cap. 15. num. 4. sub vers. tertio deducitur. & clarius, num. 8. vers. hæcenus. Contar. in l. vnica, limit. 23. num. 5. ibi, his finituum. & num. 7. in fine. ibi, intellige etiam. C. si de momen. poss. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 1. num. 37. vers. non admittitur. vide etiam supra limit. 1. princ. sub num. 17. vers. restringe.*

Secus est si ignouerit, causam agitari, quia isto casu poterit appellare etiam post latas tres sententias conformes, *Abb. Put. Couarru. & Contar. quos retuli, & sequutus sum, dicta limit. 1. sub num. 17. vers. restringe.*

Declara primo hanc extensionem, dum dici- ¹⁰¹ mus, quod tertius excluditur ab appellatione eo, quod habuerit notitiam, quod causa agitabatur, vt hoc procedat siue notitiam habuerit in prima, siue in secunda instantia, *Ang. Aret. in l. 5. à sententia. sub num. 16. vers. quero quando. ff. de appell. & relat. Felyn. in d. e. 17. cum super. num. 11. vers. quoties tertius. siue etiam in tertia instantia, dummodo sciuerit ante conclusionem causæ in tertia, seu vltima instantia, secus si non sciuerit ante conclusionem causæ in tertia instantia; Quare, si ignorauerit vsque ad conclusionem in vltima instantia, poterit appellare, quia eo tempore non poterat ius suum ad defensionem deducere, *Ang. Aret. vbi supra. & Couar. pract. qq. cap. 15. sub num. 8. vers. hæcenus.* & idem forsan, si sciuerit ante conclusum in causa, dummodo sciuerit solum ante vltimam sententiam, *Innoc. in d. e. cum super. sub nu. 1.**

Declara secundo, vt modus probandi notitiam ¹⁰² & scientiam ipsius tertii non sit in iure determinatus, neque Doctores, quos videtis, de eo quicquam scripserunt, & ideo ego censeo, quod possit probari per scripturas, & per testes, sicut alia probabilia.

Declara tertio, vt volenti excludere tertium ¹⁰³ à facultate appellandi incumbat onus probandi, quod

quod sciuerit causam agitari, quia scientia non praesumitur per ea quae loquendo similiter de praesumenda ignorantia sententiae latae, retuli, & sequutus sum supra q. 12. nu. 24.

104 Infero ex hac declaratione, non esse necessarium, quod tertius appellando dicat, iuro ad sancta De. Evangelia, me nuper infra decem dies sciuisse, & ad mei notitiam deuenisse talem sententiam pro tali contra talem in hac, vel simili formali latam, quam mihi praedictum facit, saltem quale quale, & me grauat, unde appello, licet Ange. Aretin. in d. l. a sententia. num. 17. ff. de appell. & relat. Felyn. in cap. 17. cum super. num. 11. de sentent. & re iud. Dec. in cap. 55. sua nobis. num. 25. & 26. de appellat. Achil. Person. tract. de adipsic. poss. sub num. 339. vers. & quod de tertio. tom. 3. par. 2. fol. 269. & Rugin. tract. de appellat. §. 2. cap. 1. num. 38. vers. ad uitandam. tradant pro cautelo, ut tertius appellando inter sub praedicta forma.

Verum quamuis tertius possit appellare, eo quod ignorauerit causam agi, tamen eius appellatio non impedit executionem, si condemnatus sit in possessione, & in hoc sunt dicenda, & repetenda illa eadem quae dixi supra num. 78. & seqq. in 4. 6. f. imo haec tertii appellatio nullatenus impedit executionem rei iudicatae quoad principale condemnatum, quia principalis nullatenus tertii appellacione releuatur, Innoc. in c. 17. cum super. num. 1. in fine. de sent. & re iud.

105 Limita quinto, ut non procedat, quando tertius appellat conditionaliter, ut puta, quatenus contra, quia appellatio conditionalis non tenet, & ideo non facit attentata, Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 14. num. 23. vers. septimo. fol. 355. & latius limit. 50. princ. num. 192. vers. quinta causa. tom. 5. fol. 381. quem refert & sequitur Rugin. tract. de appellat. §. 2. cap. 1. num. 43. vers. non poterit tertius. & cap. 4. num. 53. vers. tertius autem. & de appellacione condicionali vide etiam supra q. 5. nu. 115.

Nec obstat, si dicas, etiam appellacionem conditionalem quatenus contra esse validam praesertim de stylo Rom. Curiae, ut scripsi saepius supra d. q. 5. n. 111. q. 12. nu. 8. & infra limit. 21. nu. 12. & 24.

Quia respondeo, hoc posse tolerari in curia, quia, cum stylus dilpeniet iudici, ut possit habere terminum pro seruato, & sic pars non possit scire, quam subscribet iudex sententiam, & tamen tenetur appellare infra decem dies, debet ei necessario permitti, quod possit appellare conditionaliter, at secus est, sublato stylo, quia tunc pars scit, vel potest scire qualitatem, & tenorem sententiae, merito debet appellare pure, & simpliciter, & in his terminis, circumducto stylo, procedit limitatio, sicque concordabis contrarietatem, & de isto stylo Rom. Curiae, illiusque ratione vide supra, q. 14. num. 8.

106 Limita sexto, ut non procedat, quando tertius appellans non exprimit aliquam causam, propter quam dicat, sua interesse, quia tunc eius appellatio non admittitur, l. 5. a sententia. & ibi Bar. in fine principi. sub nu. 9. ff. de appell. & relat. & quod tertius, quamuis appellat a diffinitiuam, debeat in appellacione exprimere causam ad iustificandam appellacionem, scribit Abb. in cap. 17. cum super. nu. 5. de sent. & re iud. & quod tertius, appellans pro suo interesse a diffinitiuam, debeat exprimere causam, & docere summam, & aliquam de suo interesse, scribit

Card. Alex. in cap. 61. cum speciali. §. porro. num. 8. in fine, de appell. & quod debeat non solum exprimere causam legitimum, sed debeat etiam ea saltem semiplene verificare priusquam procedatur in causa appellacionis, scribunt Ang. Aret. in d. l. a sententia. sub num. 1. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. num. 10. & Contar. in l. vnica. limit. 23. num. 17. ibi, declarata tamen. & num. 13. C. si de momen. poss. ff. & ita communiter * scribunt omnes.

Ratio huius limitationis est, quia quod appellatur a sententia, inter alios lata, regulariter non permittitur; unde appellando debet exprimi causa, Abb. Card. Alex. & Ang. Aret. vbi supra, & Couar. pract. qq. cap. 15. vsu 110.

Sed ego faciliorem rationem dicerem esse, quia a sententia non appellat, nisi is, cuius interest, ut scripsi supra q. 5. nu. 68. & 95. & ideo tertius potest appellare propter interesse, ut dixi ead. q. 5. num. 71. & q. 12. sub num. 71. vers. ratio. ergo si appellacionis permissio fundatur in interesse, necesse est, ut in primis constet de interesse per ea, quae loquendo in simili de enormi lesione probanda antequam concedatur reductio ad arbitrium boni viri, quia semper debeat in primis probari id, quod est fundamentum, scripsi lib. preced. cap. 2. num. 466. & 478. & loquendo de probanda lesione antequam concedatur restitutio in integrum, scripsi eod. cap. 2. nu. 467. Quare is, qui fuit condemnatus in sententia, cum constet ex condemnatione de interesse appellare; secus in tertio, quia non fuit condemnatus in sententia, quia debet aliquam de docere de interesse.

Amplia primo hanc limitationem, ut in tantum teneatur tertius docere de suo interesse, quod si de eo non docuerit, & nihilominus iudex admittet eius appellacionem, possit principalis, qui est in causa, appellare a talis remissione, Contar. in l. vnica. q. 24. num. 26. vers. sed quid si iudex C. si de momen. poss. & Achil. Person. quem citauis, & sequutus sum supra sub nu. 74. in 3. cas.

Ratio huius ampliacionis est, quia iste articulus an tertius habeat interesse, est articulus praedictialis, & ideo prius examinandus, Ang. Aret. in l. 5. a sententia, sub nu. 1. ff. de appell. & relat. Rol. a Val. con. §. videtur sub num. 3. lib. 2. & Contar. in l. vnica. q. 24. nu. 36. C. si de momen. poss. Sed quando perueratur ordo potest appellari, Contar. vbi supra, & quod etiam in iudicio possessorio, in quo est prohibita appellatio, possit appellari a peruerione ordinis scripsi infra memb. 7. num. 113.

Amplia secundo, ut tertius appellans teneatur non solum docere de iusta, seu legitima causa appellandi, puta propter suum interesse, sed debeat etiam de ea docere statim & continenti, ut scribunt Ang. Aret. in d. l. a sententia sub num. 1. ff. de appell. & relat. & Couar. pract. qq. cap. 16. sub num. 1. & quod tertius, opponens de sua possessione, debeat offerre, se velle illam in continenti probare, scribit Contar. in l. vnica. q. 24. n. 11. vers. intellige. C. si de momen. poss. & quod ad iustificandam appellacionem a non admitta exceptione debeat prius obtulisse in continenti probationem exceptionis, vide quae scripsi supra q. 11. n. 68. & 79. & quod si offeratur probatio parata in continenti ad iustificandam appellacionem, tunc clausula (appellacione remota) non operatur, scripsi q. preced. limit. 1. num. 88.

Declara hanc ampliationem, vt in appellatione suspensiuua hæc probatio interesse faciendâ incontinenti requiratur ad impediendum executionem, *Couar. pract. qq. cap. 16. num. 1. in fine*, & in his terminis loquuntur *Glos. in cap. 38. veniens, in verbo, incontinenti*, & *Innoc. numero primo, de testib. Boer. decis. 79. breuiter, numero 1. & Achil. Pers. quem retuli, & sequutus sum supra sub numer. 74. in 3. cas.* & in appellatione deuolutiuua requiratur ad hoc, vt admittatur, & deuoluatur, quia antequam constet aliquo modo summarie de interesse non debet admitti vllatenus appellatio, quicquid dicat *Couar. d. cap. 16. num. 1. in fine*, scribens, quod sufficit quod proberetur, & iustificetur in ipsa causa appellationis.

109 Amplia tertio, vt, si tertius non docuerit de suo interesse, executio fiat sine præiudicio iurium tertii, *Lanc. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 14. n. 25.*

110 Limita septimo, vt non procedat, quando virtute sententiæ, latæ in causâ beneficiâ contra possessorem in prima instantia, deuenitur ad sequesterium possessionis, decretum in dicta sententiâ, quia appellatio, seu oppositio tertii non impedit hoc sequesterium; imo neque appellatio principalis, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 14. numer. 12. fol. 354. & limit. 12. num. 8. vers. quarto, tom. 5. fol. 354.*

111 Limita octauo, declarando, vt quamuis appellatio, & terminus ad appellandum a pari procedant quoad reuocationem attentatorum, vt scripsi supra quest. 3. num. 50. & 51. tamen hoc est verum in principali cõdemnato, secus est in tertio, quia licet principalis possit reuocare gesta, pendente termino decem dierum ad appellandum, tamen si principalis condemnatus non petat reuocari, tertius non potest petere, quia illa pendentia termini consideratur solum respectu condemnati in sententiâ, & non respectu tertii, *Rot. quam citat, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. ampl. 14. num. vigesimo septimo, vers. tertio quod licet, tomo quinto, folio 355.*

Declara istam limitationem, dum dicimus, quod principalis, qui fuit in causâ, potest petere reuocari gesta, pendente termino ad appellandum, vt procedat in termino dato a die sententiæ, non a die scientiæ, vide supra q. 12. sub num. 38. vers. nota.

112 Limita nono quando sententiâ ita vim habet ad lædendum tertium, sicut habet ad lædendum principalem, qui fuit in lite, quia tunc, si talis sententiâ potest mitti executioni contra principalem, potest mitti etiam contra tertium; casus est in fideiussore iudicii, cui sententiâ, lata contra principalem debitorem, ita præiudicat, vt possit contra ipsum exequi sine alio processu, vt late disputando in fideiussore de iudicatum soluendo, concludit *Bar. in l. 1. nu. 1. & 2. ff. iud. sol. quem referunt, & sequuntur Ang. Aret. in l. 5. a sententiâ, numer. 2. vers. ex quo infertur, ff. de appell. & relar. Papien. in pract. in form. exec. sent. diffin. in glos. sapiens, nu. 27. fol. 435. A sin. in prax. iudic. §. 31. cap. 2. ampl. 22. nu. 1. fol. 174. col. 1. & nu. 9. vers. illud. col. 4. Moder. tract. de proces. execut. par. 2. cap. 2. nu. 6. Boss. tract. crim. tit. de carcer. fideiuss. commit. num. 60. Clar. recept. sentent. §. fin. lib. 5. q. 95. in princ. ibi, si veroprestitit, & idem tenet Tiraquel. in tract. seu rubr. res inter alios acta, &c. limit. 1.*

* vers. & id quidem, fol. 107. & de communi opin. testantur *Ang. Aret. & Clar. vbi supra, & Cornaz. in Lucen. decis. 128. in present. causa, num. 5. & de magis communi opin. Mysing. quem refert, & sequitur Lan-*

cel. tract. de attent. par. 2. cap. 20. limit. 6. princip. num. 13 & 14. tom. 5. fol. 414.

Vnde, si potest exequi contra principalem, quia transierit in iudicatum, seu quia sit materia executiuua, fideiussor non potest appellare, *Boss. d. tit. de carcer. fideiuss. comm. num. 60. in fine, & scripsi supra q. 5. sub n. 32. vers. hæc declaratio.*

Quare poterit exequi contra fideiussorem etiam non citatum, *A sin. d. §. 31. cap. 2. ampl. 22. numer. 10. fol. 174. col. 4. licet enim Clar. d. q. 35. in princip. dicat, quod vocatur fideiussor, vt soluat, & contra eum, si non soluit, conceditur executio, tamen dico, quod potest ex vrbaniitate vocari extraiudicialiter, & ita ex vrbaniitate, & secundum bonos mores debet seruari, & posset etiam ad cautelam citari iudicialiter, sed neutrum de rigore iuris est necessarium.*

Nec obstat, si dicatur, quod licet contra fideiussorem de iudicatum soluendo non requiratur nouus processus, tamen requiritur summaria cognitio, eo quia fideiussor posset habere aliquas exceptiones, quas non habet principalis, *Bar. in d. l. 1. sub nu. 2. ff. iud. sol. & ideo requiritur citatio.*

Quia respondeo, quod illæ exceptiones, quas fideiussor haberet, possunt examinari in illa summaria cognitione, quæ fit tempore executionis, *Bar. sub d. num. 2. versus finem.*

Adde pro hac limitatione ea, quæ scripsi supra numero 71.

Sublimita hanc limitationem, vt non procedat in fideiussore contractus, quia sententiâ, lata contra principalem debitorem, non potest exequi contra hunc fideiussorem, sed requiritur nouus processus, *Bar. in d. l. 1. sub num. 1. ff. iud. sol. Ang. Aret. & Papien. supra citati, Nat. cons. 345. Constantinus, num. 1. A sin. d. §. 31. cap. 2. ampl. 22. nu. 2. fol. 174. qui alios citat, & de communi opin. testantur Bar. Ang. Aret. & Moder. in locis supra proxime citatis, & ideo iste fideiussor potest appellare, quamuis non posset appellare debitor principalis, dummodo appelleret infra legitima tempora appellandi, de quibus temporibus scripsi supra nu. 96. limit. 3. vbi vide.*

De fideiussore de iudicio fisti an sit dicendum idem, quod de fideiussore, de iudicatum soluendo, de quo scripsi supra num. precedenti, hoc est, an sententiâ, lata contra principalem, possit exequi contra hunc fideiussorem etiam non citatum, vide *Bar. in l. 1. nu. 3. vers. quero an in fideiussorem, ff. iud. sol.*

Caveant tamen officiales, quando volunt condemnare eum, qui debet sistere in iudicio, id est, debet representari, vt prius citent fideiussorem ad representandum, & vbi non representet, condemnent prius fideiussorem, & postea procedant contra reum representandum, quia alias, si prius condemnarent reum, quem fideiussor teneretur representare, fideiussor esset liberatus, ex quo facto iudicis diceretur factus irrepresentabilis, *Moron. tract. de treu. fid. & pac. q. 28. nu. 11. & seqq. vers. at practici, tom. 11. par. 2. fol. 442.*

Explicatis his, quæ pertinent ad admittendam, vel non admittendam appellationem tertii, & ad retardandam, vel non retardandam executionem; reliquum est, vt non omittamus quædam notabilia necessaria ad vsum praxis circa eandem tertii appellationem.

Nota primo igitur, quod sicut sententiâ potest dupliciter præiudicare tertio, videlicet, parum &

plene, seu omnino; ita etiam duplici modo tertius debet formare libellum in causa appellationis; nam si sententia ei inferat quale quale præiudicium, ut puta, quia cum fuerit lata, ipso tertio ignorante, non potest ei, nisi aliquo modo, præiudicare, tunc tertius debet in appellationis libello petere, & concludere, quod iudex appellationis pronuntiet, & declaret, illam sententiam sibi præiudicium non inferre etiam quale quale, non autem debet concludere ad rescissionem sententiæ; sed si sententia inferat plenum præiudicium, ut puta, quia fuerit lata, ipso tertio seruatis seruandis citato, vel quia sit alia sententia de sui natura, quæ plene præiudicet tertio etiam non citato; & tunc debet in appellationis libello concludere, sententiam fuisse, & esse iniquam, & petere eam rescindi, & se condemnatum absolui, ut scribit Ang. in l. 29. si suspecta, in fine principii, nu. 4. vers. sed tunc restat. ff. de inoff. test. quem refert & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 23. num. 61. C. si de mom. poss. admonens, hoc esse perpetuo notandum, & ex eo refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 1. num. 42. & hoc notabile colligitur ex traditis per Innoc. in cap. 17. cum super, de sent. & re iud. dum scribit, quomodo iudex appellationis debeat pronuntiare in causa appellationis, interpositæ a tertio; de qua re habes in not. sequ. nam ex forma pronuntiandi colligitur, qualis esse debeat forma petendi, ut in isto met proposito scribit Abb. in d. cap. cum super n. 10. in fine, qui propterea tradit solum formam pronuntiandi, & ex forma pronuntiandi, quæ tradit, colligitur aperte hæc eadem forma tradita in isto notabili; & vnã formam per extensum, quædo tertius est in possessione, ponit Innoc. in d. cap. cum super sub nu. 6.

Nota secundo, quod si defensio causæ principaliter spectabat ad tertium, & sic sententia ei plenum parat præiudicium, tunc iudex debet absolueret tertium, & sententiam ipsam reuocare: lecus est, quando sententia ei non præiudicat, nisi quoad præsumptionem, & sic inferat quale quale præiudicium, ut dixi in præcedenti notabili, & tunc debet solum pronuntiare, illam sententiam ei non præiudicare etiam quoad quale præiudiciũ, Innoc. in d. cap. 17. cum super in principio, & sub num. 2. vers. sed dices, & latius Abb. sub n. 8. præsertim, ibi, conclude ergo, de sent. & re iud.

Nota tertio, quod sententia lata in fauorem tertii aliquando prodest, & aliquando non prodest victo, prout late declarant Bar. in l. 5. a sententia, ff. de appellat. & relat. Abb. in cap. 17. cum super numero 9. vers. sic. an autem sententia, de sent. & re iud. Ang. tract. de malef. in verbo, præsertim dicto Caio. num. 33. & ibi August. in addit. ad eum, Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. nu. 96. tom. 5. fol. 61. & Ruin. cons. 84. queritur vtrum, sub num. 1. & cons. 121. in dubium, in fine num. 9. lib. 5. & aliquid tetigi supra q. 12. num. 77. & hic non in isto, quia satis dixi ap. præced. de sententiis, vbi videbis, si Deo placuerit, quod prodeat in lucem.

Nota quarto, & vltimo, quod tertius, si vult pro suo interesse inchoare nouum iudicium, teneretur libellum offerre, litem contestari, & alia necessaria facere, ut sentit Innoc. in cap. 17. cum super, sub numero 6. vers. & nota quod cum tertia, versus finem, ibi sed si episcopus Oueten. de sent. & re iud. dicens, quod, si omissa causâ appellationis velit causam incipere a capite in casu, in quo potest, puta si ignorauit primam causam agi, vel eam non defendit, vel aliis consimilibus,

tunc, si translata est possessio in actorem, ordinabit, inquit, causam, sicut si nunquam actum fuisset, & aperte scribit ibidem Abb. nu. 31. vers. vltimo hic quero. & hoc habebit locum etiam in quouis casu, in quo tam principali, quam tertio denegetur appellatio, quia tenebitur libellum offerre, & alia, inchoando ab initio, facere, ut loquendo in tertio, qui vult agere, postquam hæres est missus in possessione, scribit Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 342. vers. & si tertius, tom. 3. par. 2. fol. 269. Idem est etiam in causa appellationis, quando tertius admittitur ad appellandũ, & vult prosequi appellationem, quam i. se tertius interpoluit, quia debet dare libellũ appellationis, & facere alia incumbentia, Innoc. in d. cap. cum super, sub n. 6. ibi, si autem appellationem a se commissam, sed in hoc vide ibidem Abbatem sub num. 31. & 32. qui sequitur distinctionem Antonii de Butrio.

Secus est si prosequatur litem cœptam per alium, quia tunc non est necesse offerre nouum libellum, nec facere alia, quæ sunt facta ab illo, qui litem principaliter sustinet, & idem si velit prosequi appellationem per alium interpositam, Innoc. in d. cap. cum super nu. 6. & Abb. nu. 31.

An iste tertius, qui prosequitur litem cœptam, seu appellationem interpositam ab alio, possit testes examinare post publicatas attestaciones, vide Innoc. in d. cap. cum super sub nu. 6. & Abb. nu. 30.

Restringe quinto eandem sextam exemplificationem politam supra nu. 6. ut non procedat quando sententia, qua declaratur, hæredem esse mittendum in possessionem, est euidenter iniqua, seu iniusta, quia tunc potest appellari, ut ex Zuchar. Menoch. & Achil. Pers. retuli, & sequutus sum infra memb. 7. num. 79. vbi hanc restrictionem posui generaliter in tota materia possessoria, vide ibi.

Restringe sexto, quando hæc sententia fuisset lata sine causæ cognitione, quia potest ab ea appellari, Menoch. tract. de adip. poss. rem. 4. quaestio. 100. declar. 3. num. 855.

Restringe septimo, ut non procedat, cum is possessor conuentus asserit se pariter hæredẽ scriptum in testamento solemni, atque ita parem titulum ostendit, quia is potest appellare a sententia contra se lata, Nicell. tract. de concord. glo. concord. 6. fall. 6. sub nu. 27. vers. decimo quinto. fol. 192. Menoch. d. q. 100. declar. 4. num. 856. & quod docens de æquali, vel potiori titulo possit appellare, scribit etiam Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 649. vers. secus vero, & confirmatur hæc restrictio, quia hæres potest appellare a sententia contra se lata, ut dixi supra nu. 38. & 39. restr. 3. sed hic asserit se hæredem. Ergo.

Restringe octauo, ut non procedat in sententia, qua quis declaratur hæres, quia ab ista declaratoria detur appellatio, per ea quæ in casu statuti, disponentis, possessionem defuncti continuari in heredem, scripsi infra memb. 9. exempl. 16. numero 114. vbi videas.

Intellige istam restrictionem, ut procedat quando agitur principaliter ut declaretur hæres; secus si hæc declaratio veniat faciendã uti medium, & necessarium antecedens ad id, de quo principaliter agitur, in eaque non requiratur plena probatio, sed sufficiat summaria, & semiplena, quia isto casu, cum eiusmodi probatio non præiudicet petitorio, non datur appellatio; remanet enim iudicium merum possessoriũ, & non efficitur mixtum, per ea quæ loquentur

loquendo de interdicto unde vi, quorum bonorū, & quorum legatorum, deducit Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 1. num. 3. vers. finge, num. 8. & 9. vers. rursus, & nu. 11. 12. 16. & 18. C. si de mom. possess. nam, vt inquit, & si agens istis interdictis debeat summam probare, se esse heredem, & sic dominum, tamen non dicitur possessorium mixtum, sed merū, quia, quod agitur principaliter debet attendi, non quod venit consecutiuē. per ea quæ dixi infra membr. 9. num. 67. adde pro confirmatione huius intelligentiæ, quod in remedio ex l. inuasor. retuli infra membr. 6. sub num. 26.

120 Restringe nono, vt non procedat, quādo ex sententia lata in isto possessorio afferretur damnum, quod non posset reparari per sententiam, in petitorio, quia tunc potest appellari, Menoch. d. q. 100. declar. 5. num. 863. vide quæ scripsi infra membr. 8. numero primo, & seqq.

121 Restringe decimo, vt non procedat, quando iudex defert appellationi, quia tunc appellatio tenet, & operatur effectum suum, vt, loquendo generaliter in materia possessoria, retuli, & sequutus sum infra membr. 7. num. 87. restr. 9. & nu. 88. & seqq. vbi vide, & loquendo in confesso, & conuicto, & in notorio, retuli, & sequutus sum supra limit. 4. num. 27. vbi habes alias remissiones.

Contra istam restrictionem motiuat Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 4. q. 100. sub num. 868. declar. 6. sed tamen non se firmat, quia esset opinio noua.

122 Restringe vndecimo, vt non procedat, quando sententia contineret etiam condemnationem fructuum, quia tunc ratione fructuum, & interesse potest appellari, Menoch. d. q. 100. declar. 7. num. 869. folio 54. vide ea, quæ scripsi infra membr. 9. numer. 24. vers. exemplifica quarto.

Reliquas restrictiones colliges ex restrictionibus generalibus, quas in materia possessoria habes infra membr. 7. per totum, & hæc sufficiant de hac sexta specie, & exemplificatione adipiscendæ, posita supra num. 1. & 6. transeamus ad alias.

123 **EXEMPLIFICATIO VII** in primo decreto de mittendo actorem in possessionem contra contumacē, quia ab isto primo decreto non dari appellationem scribit Dyn. in l. 15. si finita, §. plures, quæst. 8. ff. de damn. infect. quem refert, & sequitur Bar. in l. 2. sub numero 18. vers. sexto quæro, ff. de appell. recip. & ex eis, & aliis refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 16. num. 8. & 9. & quæstio. 17. num. 2. & seq. C. si de momen. poss. Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 680. vers. ab hoc, fol. 122. & sentit etiam Marc. Ant. Cucch. tract. de montien. circa poss. sub num. 420. & seqq. vers. quid vero, tom. 3. par. 2. folio 300. dum prius num. 408. & seqq. agit de huius primi decreti possessione, & postea, loquendo specialiter de possessione ex l. vlt. in rem. ff. de rei vend. concludit generaliter, in quolibet possessorio esse prohibitam appellationem.

Ratio huius exemplificationis potest reddi multiplex.

Prima ratio est, quia in momentanea possessione non datur appellatio, per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra membr. 3. num. 3. sed possessio, in quam mittitur actor ex primo decreto, licet sit possessio, vt ex cōmuni* opin. refert, & sequitur M. Ant. Cucch. d. tract. de montien. circ. poss. numer. 413. & ex Alex. Socc. & Moder. retali, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 96. nu. 7. tamen est possessio momentanea: Ergo non datur appellatio.

Imo possessio, in quam mittitur actor ex actione personali, non est possessio, sed est quadam nuda detentio, vt considerat etiam M. Ant. Cucch. d. trac. de montien. circ. poss. num. 409. fol. 300. & ex pluribus retuli, & sequutus sum d. lib. 1. cap. 96. sub num. 7. in 3. differentiā, & in actione personali debet intelligi Contar. d. q. 17. num. 5. Quæ nuda detentio causā rei seruandæ est minor, quam possessio, & ideo tanto minus datur appellatio.

Secunda ratio est, quia passus primum decretum, aut est contumax verus, & tunc loquendo de iure non appellat, quia est verus contumax, per ea quæ dixi supra limit. 3. numer. 1. aut non est verus contumax, nec latitat, & similiter adhuc non appellat, quia licet primum decretum habeat materiam exclusiuam a processu, nisi satisfidetur, reus tamen potest purgare contumaciam, & recuperare bona; quod si non fecerit, sibi imputet, vt refert, & sequitur idem Contar. d. q. 17. sub num. 6. versus finem: & quando superest remedium ordinariū coram eodem iudice, non debet concedi appellatio, iuxta ea, quæ scripsi supra quæst. 5. sub num. 88.

Tertia ratio est, quia missio in possessionem ex primo decreto est interlocutoria, nec absorbet ius alterius, quia veniens postmodum recuperat possessionem, Dyn. quem refert Bar. in d. l. 2. nu. 18. vers. sexto quæro, ff. de appell. recip. & ex Bar. in l. 15. si finita, §. sed si forte, ff. de damn. infect. refert Contar. d. quæst. 17. num. 7. vers. huius, & in eadem l. in 2. ratione decidendi, num. 41. & quod sit interlocutoria, scribit etiam Fel. in rubr. sub num. 15. vers. & si pronuntiat, de sen. & re iud.

Confirmatur hæc septima exemplificatio ex his, quæ in causā damni infecti scripsi infra limit. 30. numero 1. & 4.

Quæ contra istam exemplificationem possent adduci, diluit Contar. d. q. 17. sub num. 8. vers. prout, & nu. 9. 10. & 11.

Limita primo eandem exemplificationem, vt non procedat de iure canonico, quia de iure canonico datur appellatio, Bar. in l. 2. nu. 18. vers. sexto quæro, ff. de appell. recip. Contar. d. q. 17. nu. 12. vers. limita modo.

Limita secundo, vt non procedat, quando missio in possessionem ex primo decreto acquiritur ius quærendi fructus, Bar. in d. l. 2. sub numero 18. vers. sexto quæro, ibi, hoc tamen, ff. de appell. recip. Contar. d. q. 17. num. 13. vers. limita rursus, & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 680. vers. appellabitur.

Casus, in quibus actor, missus in possessionem ex primo decreto, facit fructus suos, sunt plures.

Primus casus est; quando est missus in possessionem ex actione reali, vt retuli & sequutus sum supra lib. 1. cap. 96. sub num. 7. Secus est si sit missus in possessionem ex actione personali, quia tunc non lucratur fructus, sed eos compensat cum debito, Glos. in l. 15. si finita, §. si plures, in verbo, prius, versus finem, ff. de damn. infect. ad quam se remittit Bar. in ead. l. si finita, §. Iulianus, num. 50. vers. quæro vtram missus ex primo decreto, Papien. in pract. in form. respons. rei conuenti, in glos. in termino, versus finem, num. 18. vers. vltimo quantum, fol. 175. & hæc est communis* sententia. * 1

Secundus casus est; quando statutum vel consuetudo disponderet, quod missus in possessionem ex primo decreto etiam ex actione personali lucraretur fructus, Addit. ad Bar. in d. §. Iulianus, sub num. 50. in verbo, non est bona, Felyu. in cap. 10. consultationibus, numero 9. fallen. 2. de off. & pot. iud. deleg. & quod, statuto

permittente, possit lucrari fructus, scribit M. Ant. Cucch. in l. vlt. in rem seu tract. de mentien. circa possess. numer. 412. tomo 3. par. 2. fol. 300. & quod licet de iure actor, missus in possessionem rei seruandae causa, deberet reddere fructus medii temporis, tamen secundum consuetudines terrarum eos lucretur, testatur Gloss. in §. si vel semel, in verbo, seruandi, Auth. de exhib. reis. quam refert & sequitur Bal. in l. 11. si is qui bona, §. si antiphona, vers. in gl. not. ff. de pign. & hypoth. & ex Bal. refert & sequitur Masuer. ad pract. Papien. in form. libel. act. real. in gl. in termino, in vltima addit. fol. 179. & quod valeat statutum, vt missus in possessionem lucretur fructus ad rationem decem pro centenario, scribit Felyn. in d. cap. consultationibus, num. 10. vers. valet statutum, vbi ponit etiam limitationes ad hoc statutum.

Tertius casus est; quando iudex mandat in sententia, vt actor lucretur fructus, Pap. in pract. in form. libel. act. real. in gl. in termino, in fine, num. 18. fol. 175. & Felyn. in d. cap. 10. consultationibus, sub num. 9. vers. ob nimiam, de off. & pot. iud. deleg. vbi, adductis contrariis, testatur, & sequitur hanc esse communem * opin. que probari potest ex l. 7. Fulcinius, §. vlt. ff. quib. ex caus. in poss. eat.

127 Limita tertio, vt non procedat, quando reus condemnatus veniret, & vellet audiri sine refectione expensarum, & allegaret causam, propter quam non deberent refici expensae, & iudex pronuntiaret, ipsum non esse audiendum, nisi refectionis expensis, quia poterit appellare, Bar. in l. 2. sub num. 19. ff. de appell. recip. vel non, Contar. in l. vnica, q. 17. sub nu. 13. vers. limita rursus, versus finem, C. si de momen. poss. & Ruginel. trac. de appell. §. 2. cap. 3. sub nu. 680. vers. appellabitur, nam remissioni oportet, quod is, contra quem facta est missio in possessionem ex primo decreto, potest comparere, & reficere expensas, vt declarari supra lib. 1. cap. 96. num. 8.

127 Limita quarto, vt non procedat, quando iudex mulctaret reum, vel condemnaret eum ad interesse, eo quod non permisisset, actorem mitti in possessionem ex primo decreto lato a iudice, quia tunc reus condemnatus posset appellare, Bar. in d. l. 2. nu. 20. Contar. d. q. 17. num. 14. & Ruginel. sub d. num. 680. vers. aut si pars.

129 Limita quinto, vt non procedat quando compareret tertius, & petit tenentiam datam ex primo decreto reuocari, ex quo fuit data in sui possidentis prauiudicium, & iudex pronunciat, non esse reuocandam, quia tunc potest tertius appellare secundum opin. quam ex Iac. Butrig. refert Bal. in l. 7. ante sententiam, num. 7. vers. quero de tali questione, C. quor. appell. non recip. & ex eo Contar. in l. vnica, q. 18. sub num. 1. C. si de momen. poss. & ratio est secundum Butrig. quia licet inter actorem, & reum expectetur alia diffinitiuia sententia, tamen inter istum tertium non expectatur.

Verum hac in re, sicut in caeteris aliis, varie loquuti sunt Doctores: nam Iac. Butr. in d. l. 7. ante sententiam, prout eum refert, & sequitur Ang. in l. 2. ante sententiam, num. 3. in fin. ff. de appell. recip. vel non, tenet posse appellari ob praedictam rationem siue pronuntietur, tenentiam non esse reuocandam, siue esse reuocandam. At Bal. vbi supra distinguit, vt haec opinio sit vera, si contradictor intentat proprietatem, aut proprietatem, & possessionem simul; secus si intentat solam possessionem, vide Contar. vbi supra, cui placet ista distinctio, quam ex eo vltimo loco re-

fert Ruginel. trac. de appell. §. 2. cap. 3. sub d. numer. 680. vers. quid si tenuta.

Ego tamen; discedendo ab istorum sententia, dico resolutionem huius articuli iudicandam esse ex his, quae late de tertii appellatione scripsi supra nu. & seqq.

Diximus de primo decreto.

Quero, an liceat appellare a secundo decreto?

130 Resp. quod sic, Bar. in l. 15. si finita, §. si forte, in fine, nu. 7. ff. de damn. infec. & in l. 2. sub num. 18. vers. sexto quarto, ff. de appell. recip. & alii, quos referunt, & sequuntur Menoch. tract. de recuper. poss. rem. 8. q. 6. nu. 86. Contar. in l. vnica, q. 17. num. 15. vers. a secundo, C. si de momen. poss. & Ruginel. trac. de appell. §. 2. cap. 3. num. 681. vers. a secundo decreto, & est opinio communis. *

Ratio huius communis opinionis est, quia licet secundum decretum sit sententia interlocutoria, ex quo fertur contra absentem, & lite non contestata, cum diffinitiuia non possit ferri, non contestata prius lite, testibus iisdem Doct. supra citatis, & Iac. quem retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 6. sub numer. 24. tamen, quia haec interlocutoria absorbet ius partis, permittitur appellatio; non enim speratur alia diffinitiuia, in qua possit reparari, Bar. Menoch. Contar. & Ruginel. supra citati, & dicitur habere vim diffinitiuam, vt scribunt Bal. in l. 2. question. 10. sub numero 12. ff. si ex noxal. caus. agat. Alex. in l. 14. quod iussit, num. 18. vers. ex hoc infertur, & Iac. sub num. 34. ibi, sed aduerte, ff. de re iud. Felyn. in rubr. num. 9. vers. limita dupliciter, versus finem, & sub num. 15. vers. & si pronuntiat, de sent. & re iud. Maran. in suo spec. 3. par. 6. par. princip. in verbo, & demum fertur sententia, nu. 42. in fine fol. 438. & Contar. in d. l. vnica, in 2. ratione decidendi, num. 42. & ita intelligas Franch. in cap. 60. cum cessante, nu. 50. vers. quatuordecimo, de appell. Quod tamen retineat naturam interlocutoriam, quia iudex, qui eam protulit potest eam reuocare; retuli, & sequutus sum infra q. 19. remed. 1. concl. 6. nu. 49.

Nota ex ista septima exemplificatione posita supra num. 123. inter possessoria adipiscendae numerari etiam istud, quod iudicis officio datur contra contumacem non se defendentem, qui idcirco patitur primum, vel secundum decretum, vt aduertit M. Ant. Cucch. tract. de mentien. circa possess. num. 408. & seqq. versic. accedere potest, tom. 3. par. 2. fol. 300.

EXEMPLIFICA VIII. in casu l. vlt. in rem. ff. de rei vendic. nempe quando reus negat, se possidere, vt eujtet actionem realem contra se, & postea conuincitur de mendacio, probante actore, quod possidet; quo casu actor mittitur in possessionem, vt explicant Ruginel. infra citatus, & copiose M. Ant. Cucch. in repet. dictae l. vlt. numer. 31. inter tract. diuers. de mentiente circa possessionem, tom. 3. par. 2. fol. 293. & ab hac immisione non datur appellatio, M. Ant. Cucch. d. tract. sub nu. 419. vers. quid vero, & nu. 420. fol. 300. maxime si priusquam reus negauerit, fuerit ei, dum interrogabatur, comminatum, quod priuabitur possessione, si non dixerit veritatem, Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 687. vers. vigesimus primus.

133 Declara restringendo hanc exemplificationem, vt licet reo non detur appellatio, iuxta ea, quae dixi in exemplificatione, tamen dabitur actori, si iudex pronuntiet, eum non esse mittendum in possessionem, M. Ant. Cucch. tract. de ment. circa possess. sub numero 417. vers. superest, & num. 418. fol. 300. & nu. 321. fol. 298. vbi mouetur hac vnica ratione, quod ab aliis possessionis

essoris præsertim recuperatoriis ad istud valeat argumentum; sed in possessorio recuperatorio quando iudex denegat restitutionem possessionis datur appellatio, ut scribit idem M. Ant. Cucch. quem citavi *infra memb. 6. numero 76.* Ergo datur etiam in isto.

Hæc declaratio laborat illa superfluitate, quam, loquendo de adipiscenda possessione ex remedio legis *fin. C. de edic. diu. Adr. toll.* notavi *supra sub numero 38. vers. vel.*

134 Nota ex ista exemplificatione, remedium huius l. *in rem.* esse possessorium adipiscendæ, quod Maran. & alii, qui in enumerandis adipiscendæ possessionis remediis studium adhibuerunt, præterierunt, ut aduertit M. Ant. Cucch. *tract. de mentien. civ. poss. numero 403. & seqq. vers. postremo, fol. 300.* & consequenter non accurate videtur a Ios. Cumia *super ritib. Sicil. capit. 38. remed. 18. n. 337. fol. 219.* positum inter remedia recuperandæ possessionis.

135 Demum (ut finem imponam exemplis) quod in singulis speciebus possessionis adipiscendæ sit prohibita appellatio, scribit Io. Bapt. Pontan. *tract. de spol. lib. 4. cap. 3. sub num. 40. rom. 14. fol. 305.*

Transeamus ad species possessionis retinendæ.

SEXTÆ LIMIT. MEMB. V.

S V M M A R I A.

A SENTENTIA, lata in interdicto ne vis fiat ei, non datur appellatio, num. 1.

IN INTERDICTO *ut rubi,* non datur appellatio, nu. 2.

IN INTERDICTO *uti possidetis,* non datur appellatio, num. 3.

IN INTERDICTO *de superficie,* non datur appellatio, num. 4.

IN INTERDICTO *de itinere, actûq; priuato,* an detur appellatio, num. 5.

IN INTERDICTO *de aqua quotidiana, & æstiuâ,* an detur appellatio, num. 6.

IN INTERDICTO *de riuis,* non datur appellatio, n. 7.

In his interdictis denegatur præsertim appellatio, si agatur possessorio summario, num. 8.

EXEMPLIFICA I. in interdicto. *Ne vis fiat ei,* in quo non dari appellationem suadetur tum ex regula, quia est species retinendæ possessionis, ut scripsi *supra memb. 1. num. 71.* & in retinenda possessione non dari appellationem scribunt Glol. Bar. Salyc. Maran. & alii, quos retuli, & secutus sum *supra memb. 3. num. 35.* tum ex fallentia, quia in eo non attingitur ius proprietatis, non tractatur de damno irreparabili, neque de perpetua possessione: suadetur etiam ex eo, quia si appellatio non potest impedire; ne quis mittatur in possessionem, *per ea quæ dixi memb. præced.* multo minus debet posse impedire, ne manuteneatur, quia turpius euicitur, quam non admittitur hospes, & minus malum est tueri vitiosum possessorem, quam admittere, ut in alio proposito scripsi *lib. præced. cap. 7. nu. ...*

Declarat, ut si reus fuerit condemnatus ad interesse, tunc detur appellatio, ut ex Bar. & Contar. retuli, & sequutus sum *memb. præced. num. 128.* & latius generaliter prosequutus sum *infra memb. 9. num. 25. & seqq.* nam reminisci hic oportet, quod hoc interdictum datur etiam pro interesse prohibitionis, id est, ad tantum, quanti interest actoris, non potuisse possidere, Menoch. *de retinen. poss. rem. 1. q. 15. nu. 81. & 82.*

EXEMPLIFICA II. in interdicto *ut rubi,* in quo non dari appellationem suadetur tum ex allegatis in præcedenti exemplificatione, tum propinquius ex eo, quod hoc interdictum non differt ab interdicto, uti possidetis, nisi in eo, quod hoc datur pro rebus mobilibus, ut dixi *supra memb. 1. numero 72.* & illud pro rebus immobilibus, ut notando hanc eandem differentiam, scripti *d. memb. 1. num. 73.* sed in interdicto, uti possidetis, non datur appellatio, testibus his, quos citavi, & sequutus sum *num. seq.* Ergo neq; dabitur in isto.

EXEMPLIFICA III. in interdicto, *Uti possidetis,* in quo non dari appellationem, nisi deuolutiuam, quæ non suspendat executionem, refert & sequitur Menoch. *tract. de retinen. poss. rem. 3. q. 104. num. 843. fol. 110.* & quod in isto interdicto non detur appellatio, sentit aperte, argumentando ab isto interdicto ad interdictum unde vi, Contar. *in l. vnica, in ampliât. sub nu. 10. C. si de moment. poss.*

EXEMPLIFICA IV. in interdicto de superficie, quia est interdictum retinendæ, ut scripsi *supra memb. 1. num. 74.* & in retinenda possessione denegari appellationem scripsi *supra memb. 3. nu. 35.*

EXEMPLIFICA V. in interdicto de itinere actûque priuato, quia est interdictum retinendæ, ut scripsi *supra memb. 1. num. 75.* & ideo denegatur appellatio, *per ea quæ dixi supra memb. 3. nu. 35.*

Contraria sententia; quod enim detur appellatio, probatur, quia in eo debet doceri de iure, ut refert & sequitur Menoch. *tract. de retinen. poss. rem. 6. quest. 1. in 1. requisito, num. 10.* Ergo, cum habeat admixtam causam proprietatis, admittitur appellatio, *per ea quæ dixi infra nu. seq. vers. contrariam.*

Huic contrariæ sententiæ vrgenter obstat eadem oppositio, quam habes *d. num. seq. vers. hæc opinio.*

EXEMPLIFICA VI. in interdicto de aqua quotidiana, & æstiuâ, quia est species possessionis retinendæ, ut scripsi *supra memb. 1. nu. 76.*

Contrariam opinionem; quod enim in isto interdicto detur appellatio, refert, & sequitur Menoch. *tract. de retinen. poss. rem. 6. q. 38. num. 164. & 165.* & ratio est, quia licet in eo agatur de possessione retinenda, tamen in primis requiritur, quod actor habeat ius ducendi aquam, & sic habet annexam proprietatem, quia debet constare de titulo, Menoch. *d. remed. 6. num. 11.*

Hæc opinio Menochii non est tuta, quia etiam in interdicto, unde vi, in interdicto *quorum bonorum,* & *quorum legatorum,* debet agens docere se esse heredem, & sic dominum, & tamen non datur appellatio, quia debet per modum antecedentis, & necessarij mediij docere summam se esse heredem, vide *memb. præced. nu. 119.*

EXEMPLIFICA VII. in interdicto, de riuis; nam est retinendæ possessionis, & in eo agitur solû de quasi possessione ducendi aquam, & non requiritur, ut doceatur de iure, Menoch. *tract. de retinen. poss. rem. 7. num. 1. & seqq. & numero 10.* & ideo non datur appellatio.

Extende hæc omnia exempla, in quibus dixi non dari appellationem, ut maxime sint vera, quando procederetur per viam possessorii summarij, eo quod partes, armis susceptis, vel aliter rixaturi, contentionem de retinenda possessione prepararent, quia isto casu omnis prorsus appellatio prohibetur, ut ex Menoch. Achil. Pers. Par. de Put. & alij retuli, &

Sequutus sum supra memb. 2. num. 1. vbi late egi de hac extensione.

SEXTÆ LIMIT. MEMB. VI.

S V M M A R I A.

- A** SENTENTIA lata in interdico recuperande possessionis non datur appellatio, nu. 1. vbi quod hæc est conclusio.
- ¶ Exemplificatur I. hæc conclusio in sententia lata in interdico, vnde vi, nu. 2. — Extenditur hæc exemplificatio multipliciter, nu. 4. & seqq. vsq. ad nu. 13.
- Exemplificatur II. in sententia lata super remedio l. meminerint, C. vnde vi, nu. 14.
- Exemplificatur III. in sententia lata super remedio, l. si me & Titium, ff. si cer. pet. nu. 15. — Extenditur, nu. 16. — Declaratur extensio, num. 17.
- Exemplificatur IV. in sententia super interdico, sine causa, n. 18. — Et in quibus differant conditio, sine causa, conditio triticaria, & conditio indebiti, nu. 19.
- Exemplificatur V. in sententia super remedio l. 2. ff. de condict. trit. nu. 20.
- Exemplificatur VI. in sententia lata in condictione indebiti, nu. 22. — Extenditur nu. 23. & 24.
- Exemplificatur VII. in sententia lata in remedio l. inuasor, C. vnde vi, num. 25. & 26. — Temperatur, num. 30. — Et in quo differat l. inuasor, a l. fin. C. eod. nu. 27. & seqq.
- Exemplificatur VIII. in sententia lata super remedio cap. saepe, de restit. spol. nu. 31.
- Exemplificatur IX. in sententia super remedio l. si coloni, C. de agr. & cens. lib. 11. nu. 32. — Extenditur, nu. 33. & 35.
- Exemplificatur X. in sententia lata super remedio l. si quis condictionis, C. loc. num. 37. — Extenditur, & ponuntur illustrationes, nu. 38. & seqq. — Limitatur, nu. 41.
- Exemplificatur XI. in sententia lata super remedio l. fin. C. de acquir. poss. nu. 42. & seqq. in quibus extenditur vsq. ad nu. 48.
- Exemplificatur XII. in sententia, qua, finito usufructu, sen precario, fertur contra olim usufructuarium, & eum, qui possidebat nomine precario, turbantes dominum, ne possideat, nu. 49.
- Exemplificatur XIII. in sententia lata ad fauorem coloni, depositarii, similisq. detentoris spoliati, nu. 50. — Declaratur, & extenditur, num. 51. & 52.
- Exemplificatur XIV. in sententia lata super actione in factum, num. 53.
- ¶ Restringitur I. eadem conclusio posita nu. 1. vt non procedat, quando esset actum ad declarandum spoliatorem incidisse in penas, &c. num. 54. — Infertur difficultas, & resolutio, an a sententia, lata super remedio l. si quis in tantam, detur appellatio, num. 55. & seqq. vsq. ad num. 62. in quibus ponuntur plures modi intentandi hoc remedium, dantur etiam declarationes, & ampliationes.
- Restringitur II. quando sententia contineret de petitorio, num. 63.
- Restringitur III. in sententia, qua declaratur prima nulla, nu. 64. — Ampliatur, & declaratur remissive, ibidem, & nu. 65. & seqq. vsq. ad nu. 70.
- Restringitur IV. vt non procedat in sententia lata super remedio cap. reintegranda, 3. q. 1. nu. 71. — Extenditur etiam si ageretur in terris Imperii, nu. 72. — Contrarium, ibidem, vers. contrarium, & num. 73.
- Restringitur V. in sententia super spolio attentato, quia datur appellatio, nu. 75.
- Restringitur VI. in sententia lata contra actorem spoliatum, quia is potest appellare, nu. 76. — Et quid, attenda consuetudine AEgidiana nu. 77.

A SENTENTIA, lata in interdico recuperandæ possessionis, non dari appellationem scribunt Glof. Bar. Salyc. Maran. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra memb. 3. nu. 35. & hæc est conclusio communis, & denegari appellationem regulariter in singulis speciebus recuperandæ possessionis, seu in singulis eius remediis scribit Contar. in l. vnica, in ampl. sub num. 34. C. si de momen. poss.

EXEMPLIFICATIO I. hanc communem conclusionem in sententia, lata in interdico, vnde vi, aduersus eum, qui vim intulit, quia ipse condemnatus ad restituendam possessionem non potest appellare, Glof. 1. & Salyc. qui eam sequitur in l. 8. momentaria, num. 4. vers. tertia vtilitas est, C. vnde vi, dum, notando differentiam inter l. 7. si quis in tantam, C. eod. & interdico vnde vi, scribunt, a sententia lata super constitutione dictæ l. si quis in tantam, posse appellari, secus autem a sententia lata super interdico, vnde vi, quia ab ea non potest appellari, hancq. opinionem videtur in effectu secutus Dec. cons. 28. sub num. 4. col. 4. ibi, secundo non obstat. dum eo loci respondet Federico de Senis infra citato, dicens, cum loqui de iure canonico, & contra communem, dum scribit, posse appellari in possessorio recuperandæ, hancq. eadem opin. tenet Contar. in l. vnica, in ampl. nu. 8. vers. continetur, nu. seqq. & nu. 32. & lim. 2. §. 1. nu. 3. & seqq. & nu. 8. C. si de momen. poss. & videtur tenere Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 673.

Contrariam opinionem; quod enim condemnatus ad restituendam possessionem in interdico, vnde vi, possit appellare, tenet Fed. de Sen. cons. 76. domino auditori. Nicol. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 6. sub num. 33. vers. decimonono, fol. 192. & ratio secundum eos est, quia ex sententia, lata in eiusmodi possessorio, infertur ei præiudicium super proprietate: nam in petitorio poterit ei obiici, quod cecidit a iure suo propter violentiam, quæ probatur ex sententia lata super possessorio.

Retenta exemplificatione.

Extendere primo declarando eam, vt interdico, vnde vi, competat non solum contra ipsum vt spoliatorem, sed etiam contra mandantem, & ratum habentem, Abb. in cap. 18. saepe, n. 8. de restit. spol. Phil. Franch. tract. de disput. petit. in primo dubio sub num. 36. vers. decimum tertium, fol. 329. Constan. Rog. de remed. possess. num. 2. fol. 245. vterq. tom. 3. par. 2. Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 38. sub num. 208. ibi, & hoc interdico, fol. 206. & Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 26. vers. ex parte vero, C. si de momen. possess. ergo neq. hi, aduersus quos competit, poterunt appellare.

Hæc extensio licet in puncto iuris possit sustineri, si sententia simpliciter dicat, spoliatum esse reintegrandum ad suam possessionem, tamen ad vsum praxis non subsistit, cum is in executione sententiæ veniat condemnandus ad æstimationem, vt dixi num. sequen. & ab æstimatione detur appellatio, vt dixi eod. num. seq. vers. contra.

Extende secundo, vt hoc interdico vnde vi, in tantum competat contra spoliatorem, vt competat etiam si non possideat, neque dolo delierit possidere, quia a principio fuit in culpa, spoliando, & ideo spoliatus poterit ab eo consequi saltem æstimationem, Abb. d. cap. 18. saepe, nu. 10. ibi, nec obst. & latius sub nu. 21. de restit. spol.

Ratio, quare non possit appellare, est, quia æstimatio succedit loco rei: Ergo, licet restituendo rem non

non appellat, ita neq; appellabit soluendo æstimationem: quia quod spoliator non sit in possessione rei non processit ex facto spoliati.

6 Contra hanc extensionem, eiusq; rationem facit, quia æstimatio, quæ succedit loco rei, habet in effectu naturam interesse, quod etiam succedit loco possessionis, seu rei pro illo tempore, quo actor non possedit, & tamen a sententia, lata super interesse, datur appellatio, etiam suspensiva, *vt retuli, & sequutus sum infra memb. 9. numer. 24.* quia in æstimatione, sicut in interesse, requiritur semper quædam liquidatio, a qua semel semper licet appellare, vt, loquendo de condemnato vigore obligationis in forma Camerae, retuli, & sequutus sum *infra limit. 9.*

7 Retenta hac contraria opinione.

Amplia enim in casu, de quo loquutus sum *infra sub nu. 62. extens. 2.* vbi habes, quod quamuis spoliatus recuperauerit possessionem a singulari successore, tamen potest adhuc agere contra spoliatorem.

8 Extende tertio eandem primam exemplificationem, vt procedat etiam in interdicto, vnde vi, quod est vtile, & competit spoliato a filiofam, vel mercenario contra patrem, vel dominum, etiam ignorantem, *Ios. Cumia super ritib. Sicil. capit. 38. sub numer. 208. ibi, vtile vero, folio 206.* Ergo nec pater, nec dominus poterunt appellare.

9 Vtile interdictum, vnde vi, competit etiam ei, qui non violenter est expulsus, sed fuit suspicatus, posse expelli, quo casu perdit possessionem civilem, *vt refert & sequitur Ios. Cum. d. cap. 38. sub nu. 208. ibi, vtile etiam, fol. 207. initio.*

10 Extende quarto eam, vt procedat etiam in interdicto, quod vi aut clam, quod competit aduersus eum, qui vi, aut clam opus aliquod fecit, seu destruxit, vt opus factum, seu destructum restituat; nam est remedium mere possessorium, competens ratione solius possessionis, *vt declarat Bero. q. 3. cum princeps, & q. 4. agitata, quem refert, & sequitur Rug. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 696.* vbi in fine scribit, non dari appellationem.

11 Aduerte, quod & si hoc interdictum habeat effectum recuperandi pristinam possessionem, secundum ea, quæ scribit Bero. *d. q. 4. sub num. 2.* tamen differt ab interdicto recuperandæ, quia in interdicto, quod vi aut clam, sufficit actori probare possessionem, quamuis reus doceret de suo bono iure; secus est in spolio, & c. *secundum ea, quæ scribit Bero. d. quest. 3. num. 4. & 5.*

12 Extende quinto, vt hoc interdictum competat etiam ei, qui nunciauit nouum opus, quia & si iste videatur facto proprio cecidisse a possessione, eum possessio amittatur etiam per nuntiationem noui operis, & ei, qui facto proprio amisit possessionem, non datur remedium ad recuperandam possessionem: nihilominus, hoc non obstante, datur ei interdictum vnde vi ad recuperandam possessionem, quia is, qui facit nouum opus, dat causam, vt ei nuntietur nouum opus, & sic ipse impellit ad nuntiandum, & consequenter possessio, quæ in ipsum transfertur per nuntiationem, est violenta, & ideo nuntianti competit interdictum vnde vi ad recuperandam possessionem, *vt refert & sequitur Constan. Roger. tract. de remed. possess. sub numero 9. tom. 3. part. 2. fol. 245.*

Cautela tamen pro eo, cui denuntiatur nouum opus, est, vt det satisfactionem de demoliendo opere, quia per hanc satisfactionem non est amplius violentus possessor, *Const. Rog. vbi supra.*

Hoc interdictum vnde vi in quibus differat a remedio can. *reintegranda*, vide supra *memb. 1. numero 79.*

Vt hoc interdictum competat, quot, & quæ requirantur, vide post alios *Ios. Cumia. super ritib. Sicil. capit. 38. sub numero 208. & numero 215. versicul. secundo requiritur, vsque ad numerum 264. folio 207. & sequentibus.*

EXEMPLIFICATIO II. in remedio l. 6. *meminerint C. vnde vi*, quod datur aduersus eum, qui auctoritate nulli, & inualidi decreti, rescripti, vel sententiæ inualis est possessionem alienam, possessore non citato, nam cadit a iure suo, & tenetur restituere possessionem, *Franch. tract. de disput. petit. dubio primo, sub numero 42. versicu. vigesimum tertium, folio 329. Constan. Roger. de remed. possess. sub numero secundo, ibi, sed quia, folio 245. vterque tomo 3. parte 2. Maran. in suo spec. parte 4. dist. 7. numero 48. versicu. decimum remedium, folio 136. Menoch. tract. de recuper. possess. remed. 8. numero primo, & sequentibus. & Ruginel. infra citatus, & quod tertius possessor, qui fuerit e possessione eiectus, iuris ordine non seruato, & ipso non citato, possit agere de spolio, refert, & sequitur Contar. in l. vnica, questio. 24. numero 32. C. si de mom. possess. & quod remedium recuperandæ possessionis competat etiam ei, qui fuit spoliatus a iudice, nulliter procedente, scribunt Addition. ad Affl. decis. 302. aliud dubium, sub numero primo, & Ios. Cumia super ritib. Sicil. capit. 38. numero 280. versicul. tertium remedium, & sequentibus. & numero 290. folio 214. & quod remedium iuris canonici in cap. conquerente, de resit. spol. detur his, qui sunt spoliati a iudice, ordine prætermisso, refert & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 4. sub numero 28. C. si de mom. possess. & dixi *infra numer. 68. versicu. limita primo.* Ideoque, si spoliatus agat ad possessionem meram, non dabitur appellatio, secus si agat etiam ad priuationem, quia dabitur appellatio ratione mixturæ, *Ruginel. d. §. 2. cap. 3. num. 713. versicu. idem iuris, folio 126. & de materia huius legis mentionem etiam feci supra lib. 1. cap. 35. sub num. 17. & sub num. 23. & ad eius materiam vide, quæ scripsi *infra num. 65. & sub num. 69.***

EXEMPLIFICATIO III. in remedio l. 32. *si me & Titium*, ff. si cert. pet. cuius l. conditione is, qui erat bonæ fidei possessor, & a possessione cecidit sine iusta causa, potest agere contra possidentem titulo lucratiuo, *Bart. in l. 14. si coloni, sub numero primo, C. de agric. & censit. libro 11. Maran. suo spec. parte 4. dist. 7. numero 44. versicu. septimum remedium, folio 136. sed fufius de natura huius conditionis vide Bar. in d. l. si me & Titium. ff. si cert. pet. per totam. Franch. tract. de disput. petit. dub. 1. numero sexto, & sub numero decimotertio, versicu. pro parte, tomo tertio, parte secunda, folio 327. Menoch. tract. de recuper. possess. remed. 4. & Ios. Cumia super ritib. Sicil. capit. trigesimo octauo, num. 326. remed. 9. fol. 218.*

Extende exemplificationem huius l. *si me & Titium*, vt habeat locum etiam aduersus eum, qui possideret vigore sententiæ notorie iniustæ; quare si tu obtinuisti sententiam notorie iniustam contra me, quæ transiit in rem iudicatam, & eius executione consequutus es aliquod meum prædium: ego possum contra te agere ex reme-

dio dictæ l. si me & Titium, ad recuperandam possessionem, Contar. in l. vnica, limit. 9. num. 62. & 63. in fine C. si de mom. poss. quia quamuis favore dirimendarum litium cesset hoc remedium quando quis possidet auctoritate sententiæ, Alex. in d. l. si me & Titium sub n. 3. vers. in gl. in ver. peruenit. tamen hoc non est verum quando sententiæ est notorie iniusta, quia tunc sententiæ non transit in rem iudicatam, Contar. d. nu. 63.

18 Declara istam extensionem, vt sicut iudex potest multis modis spoliare; ita etiam multa prodita sint remedia ad recuperandam possessionem. Aut enim iudex processit, reo non citato, & tunc datur remedium ex l. 6. meminerint, C. vnde vi, vt dixi supra nu. 14. Aut processit, reo citato, sed tamen inordinate, & tunc datur remedium ex cap. conquerente, vt dixi supra sub num. 14. Aut fuit spoliatus iuris ordine seruato, sed tamen per sententiæ notorie iniustam; & tunc datur remedium dictæ l. me & Titium.

EXEMPLIFICA IV. in condictione sine causa, quam esse remedium possessorium recuperandæ possessionis scribunt Philip. Franch. in tract. de disput. petitorii, dubio primo, num. 35. vers. octauum remedium, tomo 3. part. 2. fol. 328. Alex. conf. 1. Christi nomine, num. 24. vers. circa tertium, lib. 4. quare, si res mea ad te peruenit, nec est causa, quare apud te debeat remanere, eam certi condictione, vel sine causa condicam, Bar. in l. 32. si me & Titium, nu. 1. ff. si cert. pet. hacque condictione agi ad recuperandam possessionem, indebitum in aliquem translata, scribit Alex. vbi supra, loquens de re alienata ex contractu nullo, seu inutili; quo casu consuluit, posse agi triplici actione, videlicet condictione sine causa, vel triticaria, vel condictione indebiti ad possessionem recuperandam.

19 Differunt hæc condictiones, videlicet conditio sine causa, de qua in ista exemplificatione; conditio triticaria; & conditio indebiti, de quibus in seqq. exemplis; differunt, inquam, ab aliis remediis possessorii in multis.

Prima differentia est, quod hæc condictiones dantur etiam ei, qui facto proprio cecidit a possessione, dantur enim ei, qui contractu nullo, seu inutili alienauerit, Alex. vbi supra, & loquendo de condictione indebiti, idem Alex. vbi supra, & Contar. in l. vnica, in ampl. num. 37. 38. & 41. C. si de momen. poss. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 672. in 11. casu, & de triticaria idem Alex. vbi supra. Et tamen alia remedia ad recuperandam possessionem non dantur ei, qui facto proprio cecidit a possessione, Soc. Alex. Caputaq. & alii, quos retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 9. numero 1280.

Secunda differentia est, quod cum actor, agens ad recuperandam possessionem ex contractu nullo, non se fundet super dominio, vel possessione, obtinebit absque alia probatione dominii, vel possessionis, Contar. d. l. vnica, in ampl. num. 39. Et tamen in aliis regulariter debet probari possessio.

Tertia differentia est, quod reus non potest referre questionem dominii, non solum ea communi ratione, quod exceptio dominii reiicitur in causis possessorii, vt retuli & sequutus sum lib. preced. cap. 7. n. sed etiam ea peculiari ratione, quod in casu huius exemplificationis reus habet causam ab actore, Contar. vbi supra.

Ex hac tertia differentia infertur necessario sequens quarta.

Quarta differentia est, quod conditio indebiti,

actionis triticariæ, incerti, & etiam l. si me & Titium, ff. si cert. pet. nunquam habent locum, nisi quando aliquod negotium esset gestum inter actorem, & reum, Philip. Franch. tract. de disput. pet. dub. 1. sub nu. 35. vers. nonum remedium, tomo 3. par. 2. fol. 328. & Contar. in l. vnica, in ampliat. nu. 40. C. si de momen. poss. idemq; in actione sine causa scribit idem Franch. vbi supra.

EXEMPLIFICA V. quando agitur ex l. 2. ff. de 20 condic. tritic. cuius remedium est ad recuperandam possessionem, quod datur ei, qui vi deiectus est e possessione, seu ei, cui res aliena, quam bona fide possidebat, est furto subtracta: sed tamen non est dominus illius rei, neque in ea vllum ius habet, sed solum est, vt dixi, bonæ fidei possessor, ideoq; quia non est dominus, non habet condictionem furtiuam ad eam rem, sed agit conditione triticaria, vt possessio illius rei sibi restituatur, vt latius explicant Franch. tract. de disput. pet. dub. 1. numero 7. & 15. vers. secundum remedium, fol. 327. Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. numero 39. vers. secundum principale, fol. 135. Menoch. tract. de recuper. poss. rem. 3. numer. 1. & seq. 105. Cum a super ritib. Sicil. cap. 38. num. 335. & 336. rem. 17. fol. 218. & Contar. in l. vnica, in ampliat. numer. 66. vers. ex eadem, C. si de momen. poss. & dicitur iudicium momentaneæ possessionis, Contar. vbi supra, & dicitur possessorium recuperandæ, quod datur etiam ei, cuius possessionem interuertit is, qui eius nomine possidebat, alienando rem in alium, & ideo si in isto remedio simplicem possessionem deducam, nõ datur appellatio; secus si prætendam me quoque dominum illius rei, & iudex pronunciet etiam super dominio, quia daretur appellatio, Contar. in d. l. vnica, in ampliat. sub num. 68. vers. erit igitur, & Ruginel. trac. de appell. §. 2. cap. 3. num. 659. in 7. casu.

Nota obiter, quod conditio triticaria est generalis, competens ad omnia, præterquam ad pecuniam, & inter cetera competit ad possessionem, Corn. conf. 56. licet in hac, sub num. 3. & clarius nu. 17. vers. & per hac, lib. 2. & Menoch. d. rem. 3. num. 2.

EXEMPLIFICA VI. in condictione indebiti, 22 puta, quando ego soluissem tibi indebite alienos nummos, quia posui illos a te condicere condictione indebiti ex l. 15. indebiti, §. sed etsi nummi, ff. de condic. indeb. & explicant Franch. tract. de disput. pet. dub. 1. sub numero 35. vers. icul. nonum, tomo 3. part. 2. fol. 328. Maran. in suo spec. parte 4. dist. 7. numero 41. vers. quartum remedium, fol. 135. Menoch. tract. de recuper. poss. rem. 2. num. 1. & seqq. 105. Cum in ritib. Sicil. cap. 38. nu. 324. rem. 7. fol. 218. Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 37. vers. intelliges tamen, C. si de momen. poss. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 672. in 11. casu: dicitur enim possessorium momentaneum, secundum ea que scribit Contar. in ampliat. vbi supra num. 34. nam ideo condicere potest possessionem, & non proprietatem, quia proprietatem, quam non habebat, non potuit transferre, Maran. vbi supra, & in casu huius exemplificationis non dari appellationem scribit Ruginel. d. cap. 3. nu. 672. in fine.

Verum si indebite soluissem nummos meos, eosq; vellem repetere per condictionem indebiti, iudicium esset petitorium, Contar. eod. nu. 37.

Extende hanc exemplificationem, seu hoc re- 23 medium, vt habeat locum, quoties possessio translata est ex contractu nullo, seu inutili, vt puta si minor, vel ecclesia alienaret sine solemnitatibus, quia possent possessionem recuperare condictione indebiti, Alex. conf. 1. Christi nomine, num. 24. vers. circa tertium

tiam, lib. 4. Maran. sub d. num. 41. Ios. Cumia super rit. Sicil. cap. 38. num. 324. rem. 7. Contar. d. l. vnica, in ampl. sub nu. 37. & 38. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 672. in 11. cas. fol. 121.

24 Et cautela est, vt petatur declarari contractum nullum, & contrahentem, qui alienauit, non teneri ad illius obseruantiam, & possessionem restitui, vt ex Plot. referunt, & sequuntur Contar. d. numer. 38. & Ruginel. d. num. 672.

Neq; in casu huius exemplificationis eiusq; extensionis potest competere remedium can. reintegranda, neq; interdictum vnde vi, quia ista non competunt ei, qui facto proprio cecidit a possessione, Soc. Alex. Caputaq. Menoch. & alii, quos retuli, & sequutus sum li. preced. c. 9. n. 1280. & seqq. & in specie vide Contar. d. l. vnica, in amplia. sub n. 40. vers. sed interim, & n. 41.

25 EXEMPLIFICA VII. in remediol. §. inuasor, C. vnde vi, quod datur domino rei aduersus eum, qui ignoranter, & iusto errore lapsus; seu iusta causa ductus credens, rem esse suam, & ideo sine dolo possessionem vacantem illius rei occupauit, vt in eadem l. not. ait Bar. & ceteri, Franch. tract. de disput. petit. dub. 1. n. 41. vers. vigesimum remedium, fol. 329. Const. Roger. de remedi. poss. num. 3. in fine. & num. 4. fol. 245. vt ergo, tom. 3. par. 2. Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. num. 50. vers. duodecimum remedium fol. 136. Menoch. tract. de recuper. poss. rem. 7. nu. 1. & seqq. & num. 13. Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 38. nu. 328. rem. 11. fol. 218. Contar. in l. vnica, in ampl. num. 125. & 126. C. si de mom. poss. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 674. in 13. casu, & est inter iudicia momentaneæ possessionis, & restituendæ possessionis, vt refert & sequitur Contar. d. n. 125. seu recuperandæ possessionis, Maran. d. nu. 50. & Menoch. d. rem. 7. qui ponunt inter remedia recuperandæ possessionis.

Verum Pontan. tract. de spol. lib. 1. cap. 12. num. 107. & 108. tom. 14. fol. 276. sentit, remedium huius legis esse anomalum, eo quod non sit proprie adipiscendæ, neque retinendæ, neque recuperandæ, sed sit quædam quarta species quasi recuperandæ, licet enim ipse loquatur in remedio legis fin. C. eod. tamen inter hanc legem, & l. inuasor, non constituit aliam differentiam, quam eam, quam scripsi infra num. 27. quæ huic sententiæ nullatenus obstat.

26 Circa istam exemplificationem dubitatur de pluribus.

Primo (& hoc attinet ad nostrum institutum) an a sententia lata super remedio dicta l. inuasor. detur appellatio.

Videtur respondendum negatiue, quod non datur, & hanc opin. tenet Contar. in d. l. vnica, in ampl. sub num. 128. in fine, & 129. & Ruginel. d. cap. 3. num. 674. in 13. casu, & mouetur Contar. ea ratione, quod possessorium non efficitur mixtum ex eo, quod ex parte actoris sit probandum dominium, quia, inquit, sufficit, quod probetur præsumptiue ex possessione: Ideoq; inquit, cum deducatur incidenter, non efficitur possessorium mixtum.

Confirmatur hæc opinio, quia licet interueniat summaria cognitio proprietatis; tamen interuenit per modum antecedentis, & medii necessarii, seu consecutiue, & ideo sufficit summaria probatio, quæ non præiudicat proprietati, & attenditur id, quod principaliter agitur, non quod venit consequitiue, per ea, quæ scripsi infra memb. 9. num. 67.

Contraria opinio, quod detur appellatio, suadetur hac vnica ratione, quia, quando agitur de do-

minio, & de proprietate, iudicium possessorium efficitur mixtum, & in mixto possessorio datur appellatio, vt retuli, & sequutus sum infra memb. 9. nu. 1.

Sed dominus rei occupatæ, agens ex d. l. inuasor, seu ex l. fin. C. vnde vi, de qua videtur specialiter loquutus Rugin. vbi supra, non potest obtinere in isto iudicio possessorio, nisi ratione domini, quod debet probare, vt scribit Bart. in dicta l. inuasor. ibi, dices tu ad quid, dum, motiuando contra dictam l. ait, dictam legem ad nihil esse bonam, quia dominus debet probare, se esse dominum, & possessionem vacantem, quibus probatis, inquit Bar. posset dominus obtinere etiam in iudicio rei vendicationis, & postea, soluendo motiuum, respondet, in hoc possessorio procedi magis summarie, & non requiri probationes ita liquidas, sicut requirerentur in rei vendicatione.

Ergo in isto possessorio datur appellatio.

Non discedo a prima opinione negatiua, quia dominium, vt medium necessarium, & accessoriu, probatur summarie tantum, vt dicit Bar. pro contraria opinione citatus; quæ summaria probatio non causet mixturam.

Secundo dubitatur; in quo differat dicta l. inuasor, a l. fin. C. vnde vi, & in quo differant istæ duæ leges ab interdicto, vnde vi.

Respondeo: differunt in hoc, quod dicta l. inuasor, habet locum contra eum, qui occupat ignoranter, & sine dolo possessionem rei alienæ vacantem, vt dixi, & l. fin. habet locum contra eum, qui dolose occupat possessionem vacantem rei alienæ, & eo ipso quod scit, non esse suam, dicitur esse in dolo præsumpto, quia debet credere, esse alienam, Bar. infra citatus, & Pontan. citatus supra num. 25. in fine: differt etiam vtraque istarum legum ab interdicto vnde vi, quia interdictum vnde vi habet locum contra occupatorem cum violentia, commissa contra personam, Bart. in d. l. fin. nu. 4. vers. quæro & nunc, illæ vero leges habent locum contra occupantem sine violentia.

Tertio dubitatur; ad quid seruiat ista differentia.

Respondeo: seruiat in hoc, quod in casu l. inuasor, potest forsan procedere vfucapio, & præscriptio propter bonam fidem, & titulum putatiuum, per ea quæ scribit Balb. in l. 27. Celsus, ff. de vfuc. inter tract. de præscrip. num. ... tom. 17. fol. 111. At in l. fin. non potest procedere, quia adest mala fides, & dolus. Item in d. l. fin. possessor non potest facere fructus suos; secus est in l. inuasor, & c.

Quarto dubitatur: quomodo possit remedium istarum legum collocari inter remedia recuperandæ possessionis, si actor non erat possessor tempore inuasionis, seu occupationis.

Respondeo, quod in hoc consistit specialitas istarum legum, vt aduertit Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. num. 50. vel, vt ex Pont. retuli & sequutus sum supra sub num. 25. ideo non dicitur proprie recuperandæ possessionis.

Tempera nunc eandem exemplificationem, vt non procedat respectu fructuū, & interesse, ad quos occupator in casu dictæ l. inuasor. tenetur, vt scribit Contar. in l. vnica, in amplia. sub n. 126. C. si de momen. poss. quia a condensatione fructuū, & interesse debet dari appellatio, per ea, quæ scripsi infra memb. 9. n. 24. vers. exem.ifica quarto, licet non per hoc desinat remediū dictæ l. esse possessorium, Contar. vbi supra num. 127.

31 **EXEMPLIFICA VIII.** in remedio cap. 18. *sape de restit. spol.* quod datur contra quemlibet tertium possessorem, qui non spoliavit, sed tamen scienter habuit a spoliante, sciens esse rem vitiosam, a quo non appellari scribit Ruginel. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 675. in decimo quarto casu, in fine.*

32 **EXEMPLIFICA IX.** in l. 14. *si coloni, C. de agric. & cens. lib. II.* quae providetur, ut si servus adscriptitius aufugiat a Domino, seu a bonae fidei possessore, & alius dicti servi aufugientis possessionem occupaverit, possit tunc dominus, seu bonae fidei possessor implorare iudicis officium, petendo, ut faciat sibi illius possessionem restitui, quia est paratus fidem facere, quod illum possidebat, & quod aufugit; quo casu iudex sine mora, sumpta celeri informatione, debet cogere illum ut restituat, & sic est remedium recuperandae possessionis, *Franch. tract. de disput. petit. dub. 1. num. 11. & 29. vers. septimum remedium, fol. 328. Constan. Rog. de remed. possess. num. 5. in fine, & nu. 6. fol. 245. uterque tom. 3. par. 2. Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. numer. 45. & 46. vers. octavum remedium, fol. 316. Menoch. tract. de recup. poss. rem. 10. nu. 1. & seqq. iof. Cum. super ritib. Sicil. cap. 38. num. 323. remed. 6. Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 116. & 121. vers. & est remedium restitutorium, C. si de momen. poss. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 676. in 15. casu, & a sententia lata super conditione huius legis non dari appellationem scribit Ruginel. *vbi supra*, & nos confirmamus ea ratione, quia in meris possessoris prohibetur appellatio, ut retuli, & sequutus sum *supra memb. 3. num. 3. vers. in possessoris. sed hoc iudicis officium, quod imploratur in casu dictae l. si coloni, est possessorium momentaneum, ut notat Contar. d. nu. 116. vers. item iudicis, ergo est prohibita appellatio.**

33 Extende primo hanc exemplificationem, ut remedium dictae l. *si coloni*, extendatur & habeat locum etiam ad recuperandam possessionem animalium irrationalium, & ideo competit etiam quando aufugiunt canes, equi, vel falcones, & similes, ut refert, & sequitur *Contar. in d. l. vnica, in ampliat. numer. 117. & 118. & ex eo Ruginel. sub d. nu. 676. in 15. casu.*

34 Contra istam extensionem sentiunt Abb. in capit. 18. *sape, sub num. 10. de restit. spol. & Corn. conf. 56. licet in hac, numero 18. versicul. nec competit, lib. 2.* dum scribunt, quod in casu dictae l. *si coloni*, colonus censitus, seu adscriptitius vitio fugae transierat ad alium, & negabat se adscriptitium illius, a quo propria auctoritate recesserat; unde spoliaverat priorem dominum possessione sua, sicque ibi fit potius restitutio contra colonum fugientem, quam contra secundum possessorem: secus, inquit, in re inanimata, quae sine sui dolo pervenit ad manus alterius: Imo secundum Corn. servus fugitivus committit furtum sui ipsius, & d. l. *si coloni*, loquitur in illis colonis, in quibus alia in illo titulo specialia inducuntur ob favorem publicum saltem secundarium, ideo remedium illius legis non debet extendi ad alios casus.

35 Reverta extensione, quae est vera, & servatur.

Extende secundo, ut competat etiam pro rebus inanimatis, & pro mobilibus, & immobilibus, secundum comm. * opin. de qua testantur & sequuntur *Rip. d. cap. sape, nu. 31. vers. secundo quero, & Maran. d. dist. 7. sub nu. 46. fol. 136.*

Nota primo obiter unam differentiam inter remedium dictae l. *si coloni*, & interdictum unde vi, quod remedium dictae l. non datur nisi bonae fidei

possessori, sed interdictum unde vi, datur etiam praedoni deiecto, sicut refert, & sequitur *Maran. d. rem. 8. numero 46. in fine, & quod remedium dictae l. non competat malae fidei possessori, notat etiam Contar. in d. l. vnica, in ampliat. numero 119. & 120. in fine, eandem differentiam habet cum remedio canonis, reintegranda, quod dari etiam malae fidei possessori notat Contar. *vbi supra in ampl. numero 121. vers. & est remedium.**

Item datur remedium dictae l. cuilibet, qui a possessione cecidit, licet non probetur spoliatio, *Contar. d. num. 119.*

Nota secundo, quod pro remedio dictae l. non competit actio, sed datur iudicis officium, secundum ea, quae scripsi *supra num. 32. in fine.*

Si vis autem cognoscere quando ex conditione legis, seu canonis nascatur actio, & quando officium iudicis, vide Abb. in cap. 18. *sape, numero undecimo, versicul. sed quia, de restit. spol.* *vbi refert & sequitur doctrinam Bartoli.*

EXEMPLIFICA X. quando agitur actioe locati, vel conditione legis *si quis conductionis, C. loc. ad relaxandam possessionem rei locatae ob finitam locationem defectu lineae, vel tempore, quia si reus opponat, rem esse suam, & iudex pronuntiet, ut reus restituat, & dimittat, non poterit reus appellare, Gramm. decis. 58. magnifica, num. 14. in fine, & num. 15. Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 71. vers. item, & sub numero 80. versicul. ex quibus, C. si de momen. possess. Marches. tract. de commiss. par. 1. de comm. appell. a mand. de euacuan. cap. 20. num. 1. fol. 217. & cap. 21. num. 12. folio 218. in vltima columna in 2. impress. Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 656. in quinto casu, fol. 119. & §. 9. glos. 2. num. 34. & seqq. & Cesar Barz. Bononien. decis. 115. in causa recursus, num. 10. & qui scripserint de hac conditione dixi *supra memb. 1. num. 34.**

Ratio est, quia est possessorium momentaneum, ut loquitur *Contar. vbi supra, & in pluribus aliis num. seqq. & Rugin. d. cap. 3. numero 657. vers. possessorium*, seu quia materia locationis dicitur summaria, & celeris expeditionis, ut loquitur *Magon. Lucen. decis. 15. in iure, numero 29. seu, quia remedium dictae l. si quis conductionis, est restituendae possessionis, in quo remedio non potest refricari quaestio dominii, cum spoliatus sit ante omnia restituendus, & is, qui negat restituere rem locatori, dicitur spoliare locatorem, Contar. d. num. 71. 72. & 74. & Ruginel. d. numero 656. & 657. & quod non possit obicere de dominio etiam proprio, secus tamen si conveniretur in actione spolii, sed actione locati, scribit *Constan. Rog. tract. de remed. possess. sub numero 5. ibi, sed quia per praemissa, tom. 3. par. 2. fol. 245.**

Et maxime procedit haec exemplificatio, quando conductor est obligatus in forma camerae, quia licet conductor contra locatorem allegaret, & praetenderet multa, quae respiciunt petitorium, tamen non esset audiendus, finito tempore locationis &c. *Contar. vbi supra nu. 73. & Ruginel. d. num. 657.*

Maxime etiam procedit in civitate Lucensi ex dispositione statutorum *lib. 1. cap. 167.* quo expresse, & stricte denegatur appellatio.

Extende hanc exemplificationem, ut procedat in ceteris contractibus, & negotiis, quorum occasione vnus detinet rem alterius, habens ab illo altero causam, eiusque nomine possidens; & sic commodatarius, depositarius, gestor negotiorum, tutor,

tor, curator, & similes possunt conueniri vtili actione dictæ l. si quis conductionis, ad restituendam possessionem, quam eo ipso, quod sine iusta causa negant restituere, dicuntur spoliare, Salyc. in d. l. si quis conductionis, in fine, & alii, quos referunt, & sequuntur Contar. d. l. vnica in ampliat. numer. 75. & 76. vers. amplia, & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub numero 657. vers. possessorium.

39 Infero primo ex hac exemplificatione, eiusque extensione, quod remedium dictæ l. si quis conductionis, non habet locum aduersus emphyteotam, quia licet emphyteosis sit similis locationi, tamen differt in eo, quod emphyteota possidet sibi, & non domino directo, & ideo, cum deficiat possessio, cessat remedium dictæ l. si quis conductionis, Rim. Sen. conf. 94. num. 20. lib. 1. Contar. d. l. vnica, in ampliat. nu. 76. & Ruginel. d. cap. 3. sub num. 657. vers. limitat vero.

Hæc illatio videtur se cōquassare cum extensione, posita infra num. 46. & 47. ideo eam non firmo.

40 Infero secundo, quod hoc remedium non competit locatori, si conductor conduxerit ab eorem propriam, quamue ipse conductor met possidebat, quia, si locator non erat in possessione, non potest dici spoliatus, & consequenter cessat remedium dictæ l. si quis conductionis. & quia isto casu conductor potest opponere exceptionem dominii, Contar. d. l. vnica, in ampliat. num. 77. & 78. & Ruginel. vbi supra, ideo, si eam opposuerit, dabitur propter mixturam appellatio, Rugin. vbi supra.

Casus huius illationis potest considerari, & euenire, præsertim in eo, qui ignoranter conduxit rem propriam, quia, conducendo ignoranter, non perdit dominium, neque possessionem, Caroc. tract. de loc. & conduc. par. 3. rubr. de re propria. fol. 140. col. 3. numero 1. & 3. secus tamen est, si scienter eam conduceret, quia licet non amitteret dominium, tamen amitteret possessionem, Caroc. vbi supra nu. 4. 6. & 7.

41 Limita eandem exemplificationem, vt non procedat in casu, quo conductor conuentus posset refricare quæstionem dominii, vt puta si exciperet de notorio eius dominio, de quo potest obiici, quia tunc ratione mixturæ non prohibetur appellatio, Contar. d. l. vnica, in ampliat. num. 81. C. si de momen. poss. & Ruginel. d. §. 2. cap. 3. sub nu. 657. vers. limitat.

Extende forsân istam limitationem, vt procederet etiam in casu statuti Lucensis supra citati, quia recipit interpretationem a iure communi, maxime quia illud statutum videtur voluisse declarare ius commune: ergo in eo, in quo non declarauit, vt sequamur eius mentem, debemus nos sequi ius commune, nec statutum dicitur superfluum, tum quia operatur circa dilationem assignandam, tum quia tollit difficultatem.

42 EXEMPLIFICATIO XI. quando agitur ex l. fin. C. de acquir. poss. qua prouisum est, vt si seruus, vel colonus, per quem dominus possidebat, derelinqueret illam possessionem, & alius eam occupauerit, nihilominus poterit dominus aduersus illum occupatorem agere ad recuperandum possessionem, vt explicant Franch. tract. de disput. petis. dub. 1. sub nu. 40. vers. decimum septimum, tom. 3. par. 2. fol. 329. & Const. Rog. de remed. possess. num. 9. versus finem, fol. 245. vt etq. tom. 3. par. 2. Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. nume. 59. vers. vigesimum remedium, fol. 318. Menoch. tract. de recuper. poss. rem. 14. num. 1. & seqq. & Ios. Cum. super ritib. Sicil. cap. 38. num. 266. fol. 212. quia remedium d. l. est recuperandæ pos-

sessionis secundum communem * opin. quam referunt, & sequuntur Menoch. d. rem. 14. nu. 3. & sub nu. 8. vers. veruntamen, & nu. 9. & Ios. Cum. dicto cap. 38. nu. 265. & quod sit remedium momentaneæ possessionis, & restitutorium, refert & sequitur Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 82. & 83. C. si de mom. poss. Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 660.

Fuit inuentum remedium dictæ l. quia in casu dictæ exemplificationis nulla vis committebatur, & ideo dominus non competebat interdictum, vnde vi, nam seruus, seu colonus quorum corpore mediante dominus possidebat, consentiunt possessionis translationi, Contar. d. l. vnica, in ampliat. num. 84.

Verum ad hoc vt dicatur intentatum remedium dictæ l. debet factum ita esse narratum, vt comprehendi possit, fuisse intentatum prædictum remedium, Contar. d. l. vnica, in ampliat. sub numero 85. versicul. oportet.

Extende primo istam exemplificationem, vt procedat non solum in casu, quo possidens nomine alieno derelinquit possessionem, vt in casu exemplificationis, sed etiam in casu, vbi realiter eam alicui tradidit secundum magis communem, * & prævalentem opin. quam refert, & sequitur Contar. d. l. vnica, in ampliat. numero 92. vers. quærum C. si de mom. poss. & post eum Rugin. d. cap. 3. sub numero 668. versicul. & generaliter.

Infero ex hac extensione, quod si famulus scholaris pignoret Codicem, seu alium librum scholaris alicui feneratori, ignorante scholari, item si seruator alicuius Cardinalis, pignoret Hebræo vasa argentea ipsius Cardinalis, ignorante Cardinali, competeret ipsis dominis remedium recuperandæ possessionis ex d. l. fin. Contar. d. l. vnica, in ampliat. numer. 86. & 87. C. si de momen. poss. & Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 661. & seqq. fol. 120. & loquendo de famulo scholaris, refert, & sequitur Ios. Cum. super rit. Sicil. cap. 38. nu. 277.

Extende secundo, vt habeat locum etiam in casu; quo emphyteota alienaret rem emphyteoticam in tertium, quia domino directo competeret remedium præfatum, Contar. d. l. vnica, in ampliat. num. 90. vers. competit. fol. 90. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 664. fol. 120.

Item competit domino feudi, quando baro, seu vasallus interuertit possessionem ciuilem, Ios. Cum. super rit. Sicil. cap. 38. nu. 278. & 279. & Ruginel. d. cap. 3. num. 665.

Extende tertio, vt remedium d. l. fin. cōpetat cui libet creditori, cui debitor obligauit cum clausula constituti omnia sua bona, & postea alienat in alium, tradendo ei possessionem, quia creditor potest agere ad recuperandam possessionem, etiam contra tertium possessorem, & non excusso principali debitore, Papien. in pract. in form. respons. libell. in act. hypot. in glos. exceptionem excussionis, numero nono. fol. 782. Ias. in §. item si quis, numero 77. limit. 3. Instit. de act. folio 33. Constan. Rog. tract. de rem. poss. numero 10. tom. 3. par. 2. folio 245. admonens, vt nunquam exeat e memoria, quod semper in hypotheca generali facias apponi constitutum, Negus. tract. de pign. par. 8. memb. 1. fallen. 4. sub numero 17. tomo 6. parte 1. folio 252. dicens, requiri hæc duo: primum, quod bona possiderentur a debitore tempore obligationis cum constituto seu præcario: secundum, quod creditor intentet remedium legis fin. C. de acquir. possess. & non hypo-

thecariam, *Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. n. 59. rem. 20. fol. 138. Rol. a Val. conf. 9. in presenti, n. 19. vers. secundo respondetur, lib. 1. Ios. Cum. in ritib. Sicil. cap. 38. num. 266. fol. 212. Tess. Fossan. dec. 215. excusio, num. 2. versus finem, Contar. in l. vnica, in ampliat. sub num. 90. vers. quinimo, & nu. 91. C. si de momen. poss. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 667. vers. datur etiam, & ita reprobato intellectu Barbatia restringentis dictam l. fin. retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 62. sub num. 24. vers. & quidem, & vers. contrarium, & in his terminis intelligas tu Bar. in l. 3. creditores, sub num. 25. C. de pign. & Menoch. tract. de recuper. poss. rem. 14. q. 7. nu. 28.*

Secus est, si intentetur actio hypothecaria, quia est deterioris conditionis in quatuor.

Primo, quia in ea regulariter requiritur prius excussio principalis debitoris, *Negus. d. par. 8. memb. 1. numero vndecimo, & numero 17. in fine fol. 252. & 253. Tess. Foss. decis. 53. posito numero quarto, & est omnium communis * regula.*

Secundo, quia in actione hypothecaria non potest agi executiue, testibus his, quos retuli, & sequutus sum supra mem. 4. sub num. 43. At in remedio huius legis non requiritur excussio, & agitur executiue, & possessorio iudicio ad recuperandam possessionem, vt retuli, & sequutus sum supra.

Tertio, quia in actione hypothecaria datur appellatio, vt retuli & sequutus sum infra memb. 9. nu. 86. & seqq. secus est in remedio huius legis, vide infra d. memb. 9. num. 92. vers. secus.

Quarto, quia actioni hypothecariae praescribitur spatium decem, vel viginti annorum, sed remedio huius l. fin. non praescribitur, nisi spatium triginta annorum, *Ios. Cum. d. cap. 38. num. 267. & 268. vide omnino Menoc. de recuper. poss. rem. 14. in fine, quest. 19. nu. 68. & seqq.*

Subextende primo hanc extensionem, vt procedat etiam si debitor alienauerit animo non fraudandi creditorem, quia nihilominus creditor, tanquam spoliatus sua possessione, poterit agere ad recuperandam possessionem, *Ios. in d. §. item si quis, nu. 77. in fine, Instit. de action.*

Subextende secundo, vt procedat etiam si iste tertius possessor non habeat causam suae possessionis a debitore, sed ab eo, qui eam habuit a debitore, vel alio iuniori, etiam si res transierit per tres, seu quatuor manus, quia nihilominus creditor poterit ex remedio huius l. agere contra possessorem ad recuperandam possessionem; & ratio est, quia actio spoliati competit etiam contra possidentem iusto titulo, & bona fide, quia in actione spoliati non potest reus probare titulum, inuito actore, & possessio iunior respectu possessionis antiquioris praesumitur clandestina, & vitiosa, vt latius deduxi, & firmaui *lib. praeced. cap. 7. num. 162. & 163. sed remedium huius l. fin. C. de acquir. poss. est remedium, quod datur spoliato ad recuperandam possessionem. Ergo &c.*

Contra hanc subextensionem vrgēt multa, quae, ne nimis diuertat, omitto, & nihil firmo.

Restringe declarando eandem extensionem, vt ad hoc vt remedium huius l. fin. competat requiratur, quod constitutum, seu praecarium fiat praesenti ad hoc, vt transferat possessionem in ipsum constitutarium, *Tiraquell. tract. de iur. constit. possess. limit. 30. numero primo, fol. 189. secus est si constitutum, seu praecarium fiat absenti, quia tunc non operatur in eum translationem possessionis, Tiraquell. ubi su-*

pra, & consequenter si interim antequam constitutarius ratum habeat expellatur constituens, ipsi constitutario non competit remedium recuperandae possessionis; etiam si postea ratificet, *Tiraquell. d. limit. 30. nu. 2. & 3. fol. 190.*

Et haec sufficiant circa hanc vndecimam exemplificationem, reliqua de eius materia videbis apud *Menoch. tract. de recuper. poss. rem. 14.*

EXEMPLIFICATIO XII. quando, finito usufructu, seu finito praecario, ago contra detinentem rem, qui non patitur, me, qui habeo civilem possessionem, possidere, quia si non patitur, dicitur me turbare, seu molestare, imo dicitur me spoliare, *Contar. in l. vnica, quest. 15. num. 16. vers. facitque, & num. 17. C. si de momen. possess. quem refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 658. ponens hunc casum pro sexto casu possessorii summarii.*

EXEMPLIFICATIO XIII. in spolio commisso contra colonum, depositarium, similesque detentores, quia isti, si spolientur, possunt agere possessorio recuperandae, praecipue contra vitiosos possessores, & a sententia non dabitur appellatio, *Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. numero 697. vers. vigesimus sextus, folio 124. licet enim detentoribus non detur remedium possessorium, quia vere non possident, iuxta ea, quae scribit Contar. in l. vnica, limit. 21. numero 8. C. si de momen. possess. tamen eis succurritur remedio can. reintegranda, quia eius remedium datur non tantum spoliatis; sed etiam vi deiectis, Contar. d. limit. 21. numero 11. hancque esse communem * opin. * quod detur remedium canonis reintegranda, pluribus citatis, refert, & sequitur Caroc. tract. de depos. parte prima, tit. de casu, numero vigesimo octavo, & 29. folio 43.*

Contra istam exemplificationem facit, quia ei, qui se constituit possidere nomine alterius praecario nomine, non datur mandatum de manutenendo contra eum, cuius nomine se constituit possidere, *per ea, quae scripsi lib. praeced. cap. 9. n. 1285. Si enim non datur mandatum de manutenendo: ergo nec dabitur restitutio ad recuperandam possessionem.*

Contra eandem facit fortius, quia istis, si spolientur, non succurritur per aliquod remedium possessorium, quia non possident, & ideo, si spolientur a domino, competit eis actio ex locato ad interesse; si autem spolientur a tertio, habent actionem contra dominum, vt eis cedat interdictum, *Rip. in cap. sepe, quest. 6. num. 17. & 18. de restit. spol. & Contar. in l. vnica, limit. 21. nu. 9. & 10. C. si de mom. poss.*

Retenta exemplificatione, quae est vera, & communis.

Declaro primo eam, vt licet istis non competat interdictum vnde vi ad recuperandam possessionem, tamen possunt implorare officium iudicis, vt eis res restituatur pro suo interesse, vt refert, & sequitur *Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 40. ampl. 7. num. 111. fol. 257. & quod ex aequitate detur eis officium iudicis quamuis non competat remedium possessorium, declarant Rip. d. cap. sepe, q. 16. num. 18. & Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. princip. nu. 43. vers. sextum, fol. 135. & quod eis competat remedium canonis reintegranda, retuli supra, & sequor ex communi opinione.*

Declaro secundo, si placet, prout declarat *Caroc. d. par. 1. tit. de casu, num. 31. fol. 44.*

Extende hanc exemplificationem sic declarata, vt conductoribus, & inquilinis concedatur etiam manda-

mandatum de manutentione in detentione, implo-
rato iudicis officio, Alex. Sicut. in pract. iudic. capit. 12.
num. 18.

53 EXEMPLIFICA XIV. in actione in factum,
quam esse ad recuperandam possessionem scribunt
Philip. Franch. in tract. de disput. perit. primo dubio, num.
43. vers. vigesimum quartum. tom. 3. par. 2. folio 329. Ma-
ran. in suo spec. 4. distinct. 7. num. 42. in 5. remed. fol. 135.
Quinimo, ut refert, & sequitur Contar. in l. vnica, in
ampl. numer. 59. C. si de momen. possess. hodie statutum
est, loco interdictorum posse agi actione in factum
in omnibus casibus, in quibus olim agebatur ex in-
terdictis.

54 RESTRINGE I. nunc eandem conclusionem,
positam supra num. 1. in hoc 6. membro, ut non proce-
dat, quando esset actum non solum ad recuperan-
dam possessionem, sed etiam ad declarandum, spo-
liatorem incidisse in pœnam facientis vim, Contar. in
l. vnica, in ampliat. numer. 10. in fine C. si de momen. poss.
& ita sentit Ruginel. tractat. de appell. §. 2. capit. 3. num.
673. in fine.

55 Infero primo, quod a sententia, lata super reme-
dio l. 7. si quis in tantam. C. vnde vi, potest appellari,
Gloss. in l. vnica, in verbo. momento. & ibidem Bald. col.
pœnult. num. 16. vers. quero quid in conditione. C. si de momen.
poss. referens vltimo loco opinionem eorum, qui scri-
bunt, posse appellari tam a pœna, quam a possessione,
ne continentia iudicii diuidatur, & quia iudicium est
mixtum, & Salyc. in l. 8. momentanea. sub nu. 5. vers. quid
igitur dicemus. C. vnde vi, dicens, quod si ex constitu-
tione l. si quis in tantam. fuerit actum ad restitutionem
& ad pœnam, poterit appellari a tota sententia, ad-
ducendo quatuor rationes; ita etiã sentit, * & com-
munem vocat Ioan. Bapt. Pont. tract. de spol. lib. 4. cap.
3. num. 47. vers. indeque inferatur. tom. 1. fol. 306. quod
sentit etiam Contar. in d. l. vnica. limit. 2. in princ. nu. 8. C.
si de momen. possess. & scribunt indistincte Bar. ibidem
numer. 2. in fine, oppos. 3. Rebuff. tract. de senten. execut. art.
9. gloss. 5. vers. item quando. num. 10. tom. 1. fol. 401. & O-
sascb. decisi. 25. mortuo intestato. numer. 10. volentes, pos-
se appellari a sententia lata super remedio l. si quis in
tantam. Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. numer. 711.
* vers. quorum. & hanc esse communem * opinionem
testatur, & non audet ab ea recedere in iudicando
Rip. in cap. sape. col. vltima sub numer. 102. de restit. spol.
hancque communem opinionem refert, & sequitur
Lancell. tract. de attent. par. 3. cap. 28. num. 101. in fine, fol.
448. eandemque opinionem late amplectitur Con-
tar. in d. l. vnica, limit. 2. §. 3. num. 1. & seqq. & præser-
tim sub num. 6. vers. rursus. C. si de momen. poss. & confir-
mat ex argumentis Saliceti, quæ ab eo, inquit, mu-
tuo accepit Rip. vbi supra.

Contra istam illationem facit distinctio, quam
tradit Bald. num. 16. dicens, quod, si agens ex condi-
tione l. si quis in tantam. agit tanquam dominus ad
recuperandam possessionem, poterit reus condem-
natus ad restituendam possessionem appellare, quia
iam dominium est in lite; sed si nõ agit tanquam do-
minus, tunc non potest appellare a condemnatione
de restituenda possessione, sed poterit appellare a pœ-
na, ad quam condemnaretur, & demum consulit, ut
dentur duo libelli separati, quorum vno petatur re-
stitutio possessionis, & altero pœna, hocq. Baldi con-
silia, ut dentur duo libelli separati, refert & accom-
modat casui suo Dec. consil. 28. col. 3. sub num. 2. & se-
quitur Contar. in sape citata. l. vnica, limit. 2. §. 3. num.

15. vers. hinc Bal. C. si de momen. poss. & Ruginel. tract. de ap-
pell. §. 2. cap. 3. n. 715. vers. pratorea.

Quid dicendum? Distinguo tres modos agendi,
& cessabit contrarietas.

Primus modus est; quando quis agit simpliciter
ex d. l. si quis in tantam. & tunc concludo, dari appella-
tionem, & ita procedet exemplificatio, & ita intelli-
gas Gl. Bal. Salyc. Bar. & alios in ea adductos, & ita
clare loquitur Dec. d. cons. 28 sub num. 2. dicens, quod
si agatur simpliciter conditione dictæ l. & feratur
sententia, potest appellari, quia mixta est causa pos-
sessionis cum proprietate.

Ratio est, quia illa l. loquitur etiã de proprietate.

Secundus modus est, quando expresse agitur ad 56
recuperandam possessionem, & ad pœnam; & tunc
a fortiori concludo dari appellationem, Contar. in l.
vnica, limit. 2. in princ. sub num. 7. vers. quæ conclusio. & nu.
8. C. si de momen. poss.

Tertius modus est; quando agitur limitate ad re- 57
cuperandam possessionem; & tunc concludo, non
dari appellationem, Spec. tit. de appell. §. in quibus vers.
sexto non appellatur. sub num. 8. lib. 2. Dec. dict. cons. 28. sub
num. 2. vers. si vero limitate. Contar. d. limit. 2. §. 3. num. 10.
vers. restringenda. & quæst. 15. sub numer. 2. vers. aliud iuris
est. Io. Bapt. Pont. tract. de spol. lib. 4. cap. 3. sub nu. 47. vers.
indeque. fol. 306. & ita sentit Bal. supra citatus, dum dat
consilium, ut dentur duo libelli, alios citat Contar.
vbi supra, quos tu poteris videre.

Extende conclusionem huius tertii modi, ut pro- 58
cedat in omni alio iudicio mixto, in quo limitate a-
geretur respectu possessionis tantum, quia non pos-
set tunc appellari, testibus iis, quos refert & sequitur
Contar. in d. l. vnica. limit. 2. §. 3. nu. 13. vers. idque non tan-
tum. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 714.

Declara hanc extensionem, ac vniuersam præce- 59
dentem distinctionem, ut ad cognoscendum mixtu-
ram iudicii sint attendenda quatuor; videlicet, libel-
lus, conclusio libelli, prosecutio, & sententia; quorum
vnum est potentius alio; nam conclusio præualet
libello; quare licet in libello esset narratum illud,
quod respicit proprietatem, tamen, si concluderetur
in sola possessione, attenderetur conclusio, eaque nõ
alteraretur ex narratione facta de proprietate, Dec.
cons. 28. col. 3. sub num. 2. ibi, quod autem. & nu. 3. & Con-
tar. in l. vnica. quæst. 15. numer. 2. & seqq. C. si de momen.
possess. vbi conciliat Ias. cum Decio, & conatur expli-
care istam declarationem: Prosequutio præualet cõ-
clusioni; nam licet esset intentatum possessorium, &
petitorium simul, si tamen fuerit facta prosequutio
solius possessorii, hoc solum erit attendendum, & id-
eo denegabitur appellatio. ut refert, & sequitur Cõ-
tar. in d. l. vnica, limit. 2. §. 3. num. 16. & 17. C. si de momen.
poss. quem refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell.
§. 2. cap. 3. num. 720. Sententia præualet omnibus; nam
ab ea pendet facultas appellandi, ut retuli, & sequutus
sum infra memb. 9. num. 6. vbi vide.

Subdeclara hanc declarationem, ut in casu, quo 60
sententia esset ambigua, & reciperet varias inter-
pretationes, debeat interpretationem recipere a pro-
secutione potius, quam a libello, aut conclusione li-
belli, & in casu, quo eam commode recipere non
posset a prosecutione, debeat eam recipere a con-
clusioni libelli.

Nunquid sententia, lata non conformis libello,
& prosequutis, sit valida, vide infra memb. 9. sub num.
19. sub decl. 8.

61 Amplia primo nunc eandem illationem positam supra num. 55. & dicta in ea, ut habeant locum etiam in casu, quo statutum ultra amissionem possessionis imponeret aliquam pœnam, aut requireret satisfactionem de non turbando in futurum, Glos. communiter * approbata in l. 8. si momentaria. ad finem. C. unde vi, quam refert, & sequitur Rug. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 712.

62 Amplia secundo, declarando, ut quamvis spoliatus recuperaverit a successore singulari re sibi vi ablatam, tamen possit adhuc agere contra spoliatorem conditione dicta l. si quis in tantum. ut scilicet priuetur dominio illius rei, si erat dominus, Abb. in cap. 18. sape, versus finem sub nu. 21. de restit. spol. quod si spoliator non erat dominus, poterit nihilominus loco amissionis condemnari ad æstimationem, Abb. vbi supra, & utroque casu dabitur appellatio, per ea quæ dixi supra num. 6.

63 RESTRINGE II. quando sententia iudicis continet de petitorio, seu de dominio, quia tunc ratione mixturæ datur appellatio, quamvis ex natura actionis intentatæ non daretur, iuxta ea, quæ scripsi infra memb. 9. num. 6.

64 RESTRINGE III. ut non procedat in sententia, qua pronuntiatur, iudicem nulliter processisse, ideoque spoliasse, & spoliatum esse reintegrandum, quia ab hac sententia datur appellatio, Pus. decis. 108. quando pronuntiat. lib. 3. Contar. in l. unica, limit. 24. num. 39. C. si de momen. poss. & Marches. tract. de commiss. par. 1. in commiss. appell. super divers. cap. 28. sub nu. 46. fol. 302. in 2. impress.

Amplia hanc restrictionem, ut procedat etiam si iudex omiserit pronuntiare super nullitate, quia nihilominus datur appellatio, ut retuli, & sequutus sum infra memb. 9. num. 69.

Declara hanc restrictionem, eiusque ampliationem distinguendo duos casus, quos, agendo de mixtura possessorii, & petitorii, explicavi in casu huius restrictionis, & ampliationis infra d. memb. 9. nu. 65. & seqq. & num. 74. qui casus necessario sunt videndi, quia in vno restrictio, & ampliatio sunt veræ, & in alio sunt falsæ.

65 Pro fundamento, & absoluta intelligentia huius restrictionis sunt præmittendæ tres conclusiones, quarum una dependet ab altera.

Prima conclusio est, quod iudex, nulliter procedendo, spoliat, ut refert & sequitur Cas. de Grass. decis. 1. numer. 4. de constit. fol. 2. & testantur citati in sequenti conclusione.

Secunda conclusio est, quod, procedendo nulliter, spoliat, & spoliatus est restituendus, Abb. in c. 7. conquerente n. 1. de restit. spol. Felyn. in cap. 27. dilectus. sub n. 1. fallen. 2. de rescrip. Crauer. cons. 18. Andreas. sub nu. 8. Boer. decis. 238. & videtur. num. 4. vers. quinimo spoliatus.

& de communi * opinione testatur Menoch. tract. de recuper. poss. rem. 8. declar. 3. num. 19. in fine, hancque communem refert, & sequitur Caputaq. decis. 112. seu prima, iudex nulliter. par. 2. & adde, quæ scripsi, & quos citavi supra num. 14.

Tertia conclusio est, quod, ut restituatur, competit ei remedium recuperandæ possessionis, ut ex pluribus, & in specie ex Addit. ad Affl. Ios. Cum. & Contar. retuli, & sequutus sum supra num. 14.

66 Amplia primo hanc secundam, & tertiam conclusionem, ut procedant etiam si reus conuentus de spolio prætenderet rem iudicatam, quia adhuc spo-

liatus posset agere de spolio, ut fuisse decisum in Rota in causa Vibeuetana castri refert Io. Bapt. Pont. tract. de spol. lib. 2. cap. 16. sub num. 182. tom. 14. fol. 291. & quod remedium l. 32. si me & Titium. ff. si cert. pet. quod est introductum ad recuperandam possessionem, ut scripsi supra memb. 1. num. 39. detur, non obliatæ prætensione rei iudicatæ, si sententia sit notorie iniusta, scripsi supra num. 16.

Amplia secundo, ut hoc remedium recuperandæ possessionis cōpetat etiam si fuerit spoliatus a Principe, Vrsil. ad Affl. decis. 361. monasterium. num. 1. & 49. & quod spoliatus vigore rescripti, vel literarum Regis debeat restitui, & cauere debeant iudices simplices, qui recipiant literas Regis sigillatas, in quibus dicitur, quod talis narrauit Regi, qualiter alius tenet & possidet rem ipsius supplicantis, ideo fecit mandari tali officiali, quod compellat possessorem ad restituendam ei possessionem; quoniam intelligitur, etiam si non dicatur, quod citet partem, & mandet restitui possessionem cum clausula iustificatoria, & procedat, iuris ordine seruato, Ios. Cum. in rub. Sicil. cap. 38. num. 295. & seqq.

Amplia tertio, ut in tantum competat actio de spolio, & remedium recuperandæ possessionis, quando iudex, nulliter procedendo, spoliavit, ut spoliatum sit purgandum, ut retuli & sequutus sum memb. seq. numer. 122.

Limita primo declarando eandem conclusionem, ut hoc remedium recuperandæ possessionis competat aduersus partem, quæ fuit missa in possessionem, quia factum iudicis, qui processit nulliter, reputatur factum partis, l. 13. si ob causam. de euect. Socc. cons. 15. insignis doctor. num. 6. lib. 4. Benint. decis. 93. in quadam causâ. num. 7. Tirac. tract. de retract. lignag. §. 1. gloss. 14. num. 13. vers. & has. & consequenter spoliatus a iudice, parte instante, dicitur spoliatus a parte, Dei. cons. 125. in causa spoliationis. num. 1. quem refert & sequitur Benint. d. decis. 93. num. 8. Ergo hoc remedium competit contra partem, & non contra iudicem, testis Staph. quem retuli, & sequutus sum infra numer. 78. vbi videas.

Limita secundo, ut non procedat, quando quis fuit iuris ordine seruato, spoliatus a iudice suo, quia tunc non restituatur ante causæ cognitionem, quia prima facie statuitur sententiæ iudicis, ut ex Host. refert. & sequitur Felyn. in cap. 27. dilectus. sub num. 1. fall. 1. de rescrip. licet enim quis sit per sententiã iniustam eiectus e possessione, tamen non potest dici spoliatus, & consequenter non cōpetit ei remedium recuperandæ possessionis, sed competit solum remedium appellationis, ut refert, & sequitur Ios. Cum. in rub. Sicil. cap. 38. n. 287. & seqq. & hæc limitatio sicut tenetur cōmuniter * ab omnibus; ita etiam est recepta vbiq; in praxi, & ideo nullam habet difficultatem.

Difficultas consistit, quando iudex processit non seruato iuris ordine, an tunc dicatur spoliasse, & cōpetat remedium recuperandæ possessionis ita, ut ante omnia sit restituendus ad possessionem: In qua difficultate sunt distinguendi duo casus principales.

Primus casus est, quando iudex processit extraiudicialiter, & isto casu dicitur spoliatus, & venit ante omnia restituendus, Felyn. in dict. cap. 27. dilectus. sub num. 1. fall. 1. Negus. tract. de pignor. membr. 2. 2. part. numer. 22. tom. 6. par. 1. fol. 217. quia cum processerit, ut priuatus, concludunt omnes, * quod est in primis restituendus, ut, citatis Cyn. Alber. Abb. & aliis pluribus.

vibus testatur Menoch. tract. de recuper. possess. remed. 8. numer. 8.

Secundus casus est, (& isto venit declarandus præcedens) quando iudex nulliter processit, & isto casu Abb. Felyn. Crauet. Boer. & Caputaq. quos citavi, & sequutus sum *supra num. 65.* tenent idem, quod in præcedenti, & esse opin. communem * testantur iidem Caputaq. & Menoch. ibidem citati; si enim nulliter procedit, dicitur extraiudicialiter procedere, & adde, quæ scripsi, & quos citavi *supra num. 14;* & facit, quod scripsi *supra num. 16.*

Alii, sentientes in hoc casu difficultatem, distinguunt.

Prima distinctio est, ut si iudex, qui nulliter seu minus rite processit, dederit postea licentiam parti, ut vigore sui processus, & decreti ingrediatur possessionem, tunc spoliatio dicatur facta non iudicialiter, sed priuate, & habet locum iste secundus casus, ut dicatur violentus possessor, & incidat in pœnam, *l. meminere. C. unde vi;* Secus si vigore sententiæ non rite lata mittatur in possessionem per executores, quia tunc non dicitur violentus possessor, *Negus. dicto memb. 2. 2. part. sub num. 22.*

Secunda distinctio est, ut si nullitas consistit in defectu citationis, ut puta quia iudex, possessore non citato, tulit sententiam, & eum de possessione eiecit, & tunc procedit secundus casus, quia dicitur processisse, ut priuatus, *ut refert, & sequitur Menoch. de recuper. poss. rem. 8. qu. 1. sub num. 23. & 24.* Secus si nullitas consistit in omissione litis contestationis, vel quid similis, *Menoch. ead. q. 1. num. 27.*

Ego, omissis istis distinctionibus, censeo cum cõmuni opin. quod, ubi iudex nulliter processerit, cõpetat remedium recuperandæ possessionis.

Declara tamen eam, ut procedat, quando nullitas est notoria apparsens ex actis, prout in his terminis loquitur Felyn. *in cap. 27. dilectus. sub num. 1. fallen. 2. de rescript. alias secus;* quare si iudex protulit sententiam nullam, quam verisimiliter putabat valere, ductus probabili errore facti, & quis fuerit vigore huius sententiæ spoliatus, agendum est de nullitate sententiæ, & non de restitutione, *Dec. dict. cons. 125. col. penul. n. 8.*

71 **RESTRINGE IV.** ut non procedat in remedio recuperandæ possessionis ex cap. 3 *reintegranda 3. q. 1.* quia in eo daretur appellatio, ex quo est inuentum a iure canonico, & de iure canonico datur appellatio, *ut dixi memb. seq. num. 1.*

72 Extende hanc restrictionem, ut procedat non solum in terris ecclesiæ, sed etiam in terris imperii, & in foro sæculari, quia, cum dictum remedium sit de iure canonico, is, qui illo vitur, debet eo uti cum suis qualitatibus, *Bal. in cap. 24. querelam. num. 16. de elect. Papien. in pract. in form. libell. in causa spol. poss. in gloss. per vestram. sub num. 3. & 4. fol. 807.* testans, reprobata contraria opinione, hanc esse veriorē, quam sequuntur Ios. Cum. *super ritib. Sicil. cap. 38. sub num. 188. & 189. fol. 205.* & alii plures, quos citat, & sequitur Menoch. *tract. de recuper. poss. rem. 15. quest. 42. num. 642. & 643.* eamq; frequentiori calculo videri comprobata scribit Contar. *in l. vnica. limit. 4. sub nu. 1. vers. qua opinio. C. si de mom. poss. & uti tutissimam sequitur Achil. Person. tract. de adip. poss. sub nu. 346. & 347. vers. & si. som. 3. par. 2. fol. 209.*

Contra istam extensionem; quod enim in terris imperii non daretur appellatio; multa adducit argumenta Contar. *d. limit. 4. sub num. 1. vers. qua opinio.*

& num. seqq. & respondet contrariis sub num. 12. vers. superest. & num. 25. vers. ultimo. & firmat sub num. 26. vers. ex quibus. ibi, & credo me dixisse. hancque contrariam opin. esse communem * refert, & sequitur Io. Bapt. Pont. *tract. de spol. lib. 4. cap. 3. num. 43. fol. 305.* allegans Alex. *in cons. 2. consideratiõ. nu. 15. vers. quantum autem lib. 3.* & Baldum non expresso consilio, sed Addit. ad Papien. *in form. libell. in caus. spol. poss. in verbo. per vestram. sub num. 4. litera B. fol. 8. 9.* dicit esse *cons. 321. incip. ad euidentiã. lib. 3.* verum licet Alex. bene allegetur, nam is *in eo cons. num. 10. in fine vers. & dato,* vult supponere esse intentatum remedium *cap. reintegranda. & postea d. nu. 15.* ait, a sententia lata super dicto possessorio non posse appellari in terris imperii, secundum communem * opinionem, tamen Bal. in eo *cons. nihil de hoc, neq; eius consilii initium est. ad euidentiã. & ideo meo iudicio allegatur forsan. in cons. 141. premissis. num. 1. vers. & ad euidentiã. lib. 1.* sed tamen adhuc nihil de hoc, cum dicat solum, quod de iure canonico potest appellari a quolibet possessorio.

Confirmatur, quia idem esset dicendum in opposito; videlicet, quod appellatio non detur, quando quis in foro ecclesiastico intentaret remediũ inuentum de iure ciuili, quia deberet eo uti cum suis qualitatibus, sed tamen non est ita, quia quando appellatio respicit modum procedendi, seruatur, & attenditur ius fori, in quo proceditur, *ut refert, & sequitur Contar. in d. limit. 4. num. 1. in fine, & seqq. & ex eo, & aliis retuli, & sequutus sum q. seq. num. 3. & 4.*

In hac contrarietate circumferuntur aliquæ distinctiones.

Prima distinctio est: Aut in eo casu, in quo est intentatum remedium canonis *reintegranda,* seu aliud remedium iuris canonici, est etiam proditum aliud remedium a iure ciuili; & isto casu non datur appellatio a sententia lata super remedio iuris canonici etiam in foro sæculari, quasi remedium iuris canonici suscipiat naturam remedii iuris ciuilis: Aut in eo casu est inuentum remedium a iure canonico solo, & non a iure ciuili: & isto casu a sententia, lata super illo remedio iuris canonici, datur appellatio; unde a sententia lata super conditione *reintegranda.* quando succedit loco interdicti, deneganda est appellatio secus est, quando succedit loco actionis quod merus causa, vel de dolo, quia tunc datur appellatio, ut ex eod. Bal. *in d. cap. querelam. num. 16. vers. sed nunquid.* deducit & sequi videtur Contar. *d. limit. 4. num. 28. vers. insuper.*

Secunda distinctio est: Aut sumus in sententia interlocutoria; & tunc non datur appellatio, quia appellatio prout est ab interlocutoria, respicit ordinatorem iudicii, & in ordinariis attenditur ius fori, in quo lata est sententia: Aut sumus in sententia diffinitiva, & tunc, si teneamus opinionē, quod appellatio etiam a diffinitiva respiciat ordinatorem iudicii, dico idem, quod dixi in sententia interlocutoria; secus si teneamus, quod respicit decisoriam; quia tunc dicendum est, admitti appellatorem, ex quo non attenditur ius fori, *Contar. d. limit. 4. num. 7. vers. huius. & vers. quod si.* Sed an, & quando appellatio respiciat decisoriam, vel ordinatorem, vide q. seq.

Ego, reiectis istis distinctionibus, censeo indistin- 73
cte esse tenendam hanc opinionē negatiuam, quod non detur appellatio, eamq; video seruari in praxi.

Nec obstat, quod utens aliquo remedio, debeat

illo uti cum omnibus suis qualitatibus; Quia respondeo, quod forum seculare seu ius civile admittit dispositionem iuris canonici quoad remedium recuperandae possessionis, illudque admittit cum omnibus suis qualitatibus, in quibus loquitur ipsum cap. reintegranda. quia pinguius prouidet; sed non admittit aliam partem iuris canonici separatam de admittenda appellatione a qualibet sententia, quia in hoc ius canonicum minus prouidet, quam ius civile, *Contar. d. limit. 4. num. 25. vers. ultimo non obstat.* imo ius canonicummet consentit, ut in ordinatoriis seruetur ius civile, si agatur in foro seculari, quamuis alias esset seruandum ius canonicum, *Contar. d. limit. 4. sub num. 12. vers. superest. & sub num. 13.*

74 Ad tollendas difficultates, quae possunt oriri circa intellectum dicti cap. reintegranda. super admittenda, vel non admittenda appellatione, in curia fiunt commissiones, per quas deducuntur omnia remedia oratori competentia *Contar. d. limit. 4. num. 31.*

Nota obiter ex ista restrictione, seu potius opinione contra restrictionem, posita *supra sub nu. 72.* quod remedium canonis reintegranda, potest intentari etiam in foro seculari, & pro rebus prophanis, quamuis sit remedium iuris canonici, *ut refert, & sequitur Contar. in d. l. vnica, limit. 4. num. 12 in fine, & n. 13. C. si de momen. poss.*

Sed nunquid hoc remedium possit intentari inter Romanos, stante statuto *lib. 1. cap. 42.* quod inter eos iudicetur secundum ius civile, vide *Put. decis. 180. Antonius. in principio. lib. 2.* qui motiuat negatiue.

75 **RESTRINGE V.** ut non procedat in spolio attentato, quia in eo dabitur appellatio secundum communem * opin. quae videtur recepta in praxi, eamque retuli & sequutus sum *infra limit. 47. memb. 1. nu. 172. vers. exemplifica primo.*

Contrariam opinionem, quod a sententia lata super attentatis non detur appellatio, uti veriorem in puncto iuris, ponit, & comprobat sexdecim argumentis *Lancell. tract. de attent. par. 3. cap. 28. num. 49. & seqq. fol. 447. & num. 86. & de num. sub num. 95. ibi, quod si quis. fol. 448.* eamque defendit respondendo argumentis adductis pro ista restrictione *sub eod. num. 95. vers. ad primum. vsque ad num. 98. inclusiue,* hancque contrariam opinionem comprobat, & sequitur *Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 37. C. si de momen. poss. ff. quem sicco pede refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. § 2. cap. 3. num. 684 fol. 123.* qui tamen *Ruginell.* in hoc sibi parum constans *eod. cap. 3. num. 86. fol. 75. ex eod. Lancell. refert, & sequitur contrariam opin. sicut notauit infra limit. 47. memb. 1. numer. 172. vers. exemplifica primo.*

Pro concordia adducuntur duae distinctiones. Prima est, ut restrictio sit vera quoad effectum deuolutiuum, & opinio contraria sit vera quoad effectum suspensiuum, *Lancell. d. cap. 28. numer. 91. & seqq. vers. quarta opinio. fol. 448.* Secunda distinctio est illa, quam tenui *l. mit. seq. sub num. 22. vers. hinc oritur.*

Quid dicendum? Omisso multiloquio, dico, me vidisse restrictionem vsu & praxi receptam hic in Vrbe. Limitationes tamen ad eam ponit *Lancell. d. cap. 28. num. 99. & seqq. fol. 448.* de quarum veritate non aliter hic nobis querendum est.

76 **RESTRINGE VI.** ut non habeat locum in sententia, lata contra actorem spoliatum, quia is potest appellare, *ut scribit M. Ant. Cucch. tract. de mentiente circa possessionem, sub num. 418. tom. 3. par. 2. fol. 300. & licet*

Ang. Felyn. & Crauet. quos citat, loquantur in diuersis terminis, nempe quando iudex admittit exceptionem rei, sicut ex eod. Crauet. & aliis retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 7. num. 145. tamen ego non dubito de veritate huius restrictionis, sed cenleo esse vanam, & superfluum per ea, quae dixi *supra memb. 4. sub n. 38. vers. vel breuius.*

Retenta tamen hac restrictione in suis terminis.

Subrestringe eandem, ut non procedat, attenta 77 constitutione Aegidiana, qua vtrique prohibetur appellare, *ut dixi supra memb. 4. sub numer. 38. versic. contrariam.*

Aduerte obiter, quod actio spolii, seu interdictum 78 recuperandae possessionis non datur contra iudicem, quate Signatura non dat commissiones contra iudices, vel executores iudicialiter procedentes, licet pars dicat, se laesam, vel alias indebite spoliata, *Staph. tract. de liter. iustit. signatura non dat. num. 1. fol. 305. in impressu Roma de anno 1587. & quod Signatura in Curia non det commissiones contra iudices, vel executores, auctoritate iudicialia procedentes, licet pars dicat, se enormiter laesam, vel alias indebite spoliata, refert, & sequitur ex Staph. supra citato Contar. in l. vnica, qu. 19. num. 10. in fine, & num. 11. C. si de momen. poss. quem retuli etiam, & sequutus sum supra q. 13. sub num. 113. declar. 7.*

Quamuis in puncto iuris dicendum forsitan esset, quod posset agi de spolio contra iudicem, *ut scribit Io. Bapt. Pont. tract. de spol. lib. 2. cap. 16. numer. 183. tom. 14. folio 291.*

Ratio est duplex.

Prima, quia, si passim darentur eiusmodi commissiones, non inuenirentur iudices, vel executores, quia timerent, se in posterum posse molestari; sicque semper se exonerarent ab isto onere; nam iudicare est onus, *Staph. d. num. 1. & 2.* ideoque iudices non findicari nisi de dolo, & barattaria, quia nulli vellent iudicis officium subire, retuli, & sequutus sum *infra q. 19. remed. 4. num. 9.*

Secunda ratio est, quia factum iudicis censetur factum partis *l. 13. si ob causam. C. de iur. & scribunt Soccin. Beninten. & Dec. quos retuli, & sequutus sum supra num. 68. vers. limita primo. & consequenter spoliatus a iudice, parte instante, dicitur spoliatus a parte, ut ex eisem Dec. & Beninten. retuli & sequutus sum vbi supra.*

Extende istam aduertentiam, ut procedat non solum dum est iudex, sed etiam post finitum officium, & tempore syndicatus, quia nunquam poterit aduersus eum agi actione spolii.

Tempera eandem aduertentiam, ut non procedat quando iudex, non obstante appellatione, & inhibitione, processisset in causa, nimis fauendo parti, quia tunc, attenta maxima proteruitate, & inobedientia iudicis daretur commissio contra partem, & iudicem, *Staph. d. n. 2. ibi, credo tamen qui ibidem attestatur, sic se obtinuisse contra quemdam Leonardum de Datis Florentinum, & ex Staph. refert, & sequitur Contar. in l. vnica, q. 19. in fine, num. 11. C. si de momen. poss.*

Nota obiter, imponendo finem huic sexto membro, in quo egi de remediis recuperandae possessionis in ordine ad materiam appellationis, quod possessio amittitur multipliciter: quandoque enim amittitur per egressum possessionis: quandoque per negligentiam: quandoque mortui illatione: quandoque obliuione: quandoque per inundationem aquarum: quandoque propter

propter vanum timorem, & quandoque per noni operis nuntiationem, vt scribis, citando iura, Constan. Rog. tract. de remed. possess. num. 1. tom. 3. par. 2. fol. 245. sed non pro quacunque possessione amissa competit interdictum recuperanda.

Expeditis iam subextensionibus ad secundam extensionem positam supra membr. 3. num. 1. accedamus ad eiusdem restrictiones.

SEXTAE LIMIT. MEMB. VII.

S V M M A R I A.

CONCLUSIO communis, quod appellatio denegetur in causa possessoria, habet multas restrictiones, hoc dicitur initio huius membri.

Restrigitur I. hac conclusio, vt non procedat de iure canonico, nu. 1. — Extenditur quinque modis, num. 3. & seqq. vsque ad num. 13. — Subrestringitur, num. 14. & 15.

Restrigitur II. vt non procedat quoad effectum deuolutiuum, num. 16. & seqq. — Extenditur, & subrestringitur, num. 25. & seqq.

Restrigitur III. vt non procedat in sententia interlocutoria quia ab ea potest appellari in momentanea possessione, numer. 28. & seqq. Contrarium vti verius defenditur, num. 32. & seqq. vsque ad num. 36. — Subrestringitur primo, & secundo, num. 37. & 38. — Declaratur secunda subrestrictio primo, & secundo, num. 39. & 40. — Exemplificatur secunda declaratio multipliciter, nu. 41. & seqq. vsque ad num. 74.

Restrigitur IV. in sententia lata super inepto libello, n. 75.

Restrigitur V. in sententia lata per iniuriam, seu dolum, num. 76. & seqq. in quibus extenditur.

Restrigitur VI. in sententia euidenter iniusta, nu. 79. & seqq. in quibus extenditur.

Restrigitur VII. quando statutum, vel consuetudo aliter disponit, num. 82.

Restrigitur VIII. quando appellatus consentit appellationi, n. 83. & seqq. in quibus declaratur.

Restrigitur IX. quando iudex a quo desert appellatio, num. 87. & seqq. in quibus extenditur multipliciter vsq. ad num. 99. — Subrestringitur, n. 100. & seqq.

Restrigitur X. quando iudex ad quem inhibuisset &c. num. 102.

Restrigitur XI. quando in appellatione exprimitur iusta causa, num. 103. & seqq. in quibus extenditur, & declaratur multipliciter vsque ad n. 112.

Restrigitur XII. quando iudex procedit inordinate, num. 113. & seqq. in quibus declaratur quando processus inordinatus reddat, & quando non reddat sententiam nullam, exemplificatur cum multis extensionibus, & ampliatur multipliciter vsq. ad n. 132. inclusiu.

Restrigitur XIII. quando appellans offert, se incontinenti iustificaturum appellationem, num. 133.

Restrigitur XIV. vt non procedat respectu tertij, num. 134.

Restrigitur XV. quando dubitatur de admissione, vel non admissione appellationis, num. 135.

Restrigitur XVI. in sententia negativa, lata contra actorem, num. 136.

Restrigitur XVII. quando grauamen sententia non potest reparari in petitorio, num. 137.

Restrigitur XVIII. quando possessorium est mixtum, num. 138.

Restrigitur XIX. in appellatione extraiudiciali, nu. 139.

Dubitatur, an ista restrictiones procedant, quando statutum prohibet appellationem in causis possessorijs, n. 140. & 141.

Dantur cautela, vt adhibeatur diligentia in expedienda commissione, num. 142. & 143.

ABSOLUTA iam conclusione cum eius extensionibus, & exemplificationibus quod in causa possessoria non detur appellatio, reliquum est, aggrediendo septimum membrum, vt per viam restrictionum ponamus casus, in quibus appellatio conceditur.

RESTRINGE I. igitur eandem secundam extensionem, positam supra membr. 3. num. 1. & 3. omnesque eius subextensiones, & exemplificationes, politas memb. precedenti, vt non procedant de iure canonico, quia secundum ius canonicum potest appellari etiam in momentanea possessione, Gloss. penult. in cap. 15. cum ad sedem. in verbo. interdictum. versus finem, de restit. spoliat. Spec. tit. de appell. §. in quibus. num. 8. vers. sexto. lib. 2. Bar. in l. 2. ante sententiam. col. 3. num. 19. ibi, de iure canonico. & Addition. ad eum. ff. de appellat. recip. Abb. conf. 55. in causa qua. circa principium, lib. 2. Papien. in pract. in form. appell. ab interloc. in gloss. vltima, qua incipit, in his scriptis. numer. 9. fol. 384. Guid. Pap. tract. de appell. quest. 83. num. 55. tom. 5. fol. 59. Maran. in suo spec. par. 6. 2. act. princip. in verbo. & quandoque appellatur. n. 306. fol. 501. Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. num. 2. Capell. Tholos. decis. vlt. num. 2. Cabal. ad conslit. Marib. lib. 6. cap. 2. in verbo, ciuili. num. 1. fol. 370. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 25. numer. 18. vers. quarto. fol. 373. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. num. 344. vers. vel & quamuis. tom. 3. par. 2. fol. 269. & de opinione communi testantur Abb. in d. cap. cum ad sedem. sub num. 3. Papien. vbi supra. Alex. conf. 99. vltis processibus. col. 2. num. 2. vers. & prasupposito. lib. 5. Negus. tract. de pignor. par. 8. memb. 1. sub num. 3. fol. 252. loquens is in mero possessorio, Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. sub num. 26. fol. 191. Benint. decis. 79. mora lite. sub num. 1. late Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 1. & 2. C. si de mom. poss. & quod in foro ecclesiastico possit appellari, refert ex voto totius consilij Afflic. decis. 269. iudices. sub num. 2. & quod a diffinitiva sententia in possessione momentanea detur appellatio de iure canonico scribit Bal. in l. 2. num. 22. vers. vltimo queritur. C. de episc. audien. & quod detur etiam ab interlocutoria scribit idem Bal. in d. l. vnica, nu. 4. vers. or. modo. in fine, C. si de mom. poss. & quod Canonistae communiter dicant, de iure canonico posse bis appellari in mero possessorio, testatur Bero. q. 44. si statuto. sub num. 3.

Contra istam restrictionem sentit Archid. in cap. vltimo, sub nu. 17. ibi, sed contra potest dici. 2. q. 6. dicens, illam l. vnicam, C. si de momen. poss. esse canonizatam per dictum cap. vltimum; vnde secundum eum tam de iure ciuili, quam de iure canonico reicitur appellatio a sententia momentaneae possessionis, & respondet ad dictum cap. cum ad sedem, ex quo videtur probari restrictio.

Non recedas a restrictione, quia illa pars cap. vlt. 2. q. 6. vers. de possessione etiam. non est tex. iuris canonici, sed sunt verba Gratiani, qui compilauit decretum, & verba Gratiani non habent vim canonis, ideoque non canonizant, Ioan. Andr. in additionibus ad Spec. tit. de appellat. §. in quibus. vers. sexto. sub num. 8. in verbo, conuisione. Feder. de Sen. conf. 76. domino auditori. sub nu. 1. Menoch. tract. de ad. pisc. poss. rem. 4. q. 103. n. 842. & 843. fol. 53. & Contar. in l. vnica, in secunda ratione decidendi, num. 31. C. si de mom. poss.

Extende primo istam restrictionem, vt procedat etiam in interdicto recuperanda possessionis, quia de iure canonico permittitur appellatio etiam in causa reintegranda, & a qualibet sententia, Menoch. tract. de

- recuper. poss. rem. 15. qu. 2. num. 640. & 641. & quod in spolio detur appellatio de iure canonico, eo quod experientia compertum sit, magnam esse utilitatem possessionis &c. scribit Io. Bapt. Pont. tract. de spol. lib. 4. cap. 3. n. 41. vers. verum. tom. 14. fol. 305. & dari appellationem scribit etiam Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 346. vers. & quamuis. fol. 269. & plures alii, quos citat & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 5. & limit. 4. num. 1. C. si de mom. poss. & ita, limitando, sed non firmando pro vero, scribit Caball. ad constitut. March. lib. 6. cap. 2. in verbo, civili. limit. & num. 10. folio 371. quem refert, & sequitur Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. nu. 53. fol. 39. secundum primam impress. & par. 1. de commiss. in poss. salu. mand. de manu. &c. cap. 21. limit. 26. num. 86. fol. 242. in 2. impres. & quod de iure canonico in quolibet genere spoliū admittatur appellatio, refert & sequitur Ioan. Bapt. Pont. vbi supra, dicens ita fuisse seruatum in Roma vsque ad illa tempora, sicut patet ex aliquibus decisionibus, quas citat, nulla habita consideratione constitutionis Egidianæ.
- 4 Subextende hanc extensionem, vt si quis inrentaret in foro seculari, & in terris imperii remedium canonis reintegranda 3. q. 1. dari debeat appellatio, vt retuli memb. preced. num. 72.
- Contrariam opinionem firmaui supra eod. memb. preced. num. 75.
- 5 Limita eandem primam extensionem, vt nō procedat in sententia lata contra notorium spoliatorem, quia nec de iure canonico liceret ab ea appellare, cap. 5. cum sit Romana. §. praterea. de appell. Rip. in cap. sape. sub num. 3. ibi, veruntamen. de rest. spol. Contar. in l. vnica. limit. 3. num. 35. C. si de mom. poss. & quod notorius & manifestus raptor, aut famosus latro, nec attenda benignitate iuris canonici, possit appellare, refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 25. n. 25. fol. 372.
- 6 Ratio huius limitationis est in promptu, quia in notoriis non datur appellatio, iuxta ea, qua scripsi supra limit. 4. vel, vt dicit Contar. d. limit. 3. nu. 36. quia in notoriis iudiciis pronuntiatio non est proprie sententia, sed quædam iuris executio, a qua non licet appellare.
- 7 Sublimita primo declarando hanc limitationem esse veram, dummodo talis sit notorietas, vt nulla subsit excusatio, puta quia sit notorium euidentia rei, vel confessione iudiciali, vel probationibus, contra quas nihil opponitur, Contar. d. limit. 3. num. 38. & vide quæ scripsi supra limit. 4. num. 72.
- 8 Sublimita secundo declarando eandem limitationem, vt non sit vera si appellans exprimat causam in eius appellatione, quæ causa debeat legitima reputari, & per quam notorietas obscuretur, vt puta, si alleget suam confessionem esse erroneam, vel si eam declaret, vt refert, & sequitur Contar. eadem limit. 3. num. 39. vide etiam quæ scripsi supra limit. 4. princip. num. 48. vers. declara ad vsu.
- 9 Extende secundo eandem primam restrictionem, positam supra num. 1. vt procedat in quocunque remedio possessorio, Contar. in l. vnica, limit. 3. n. 5. vers. amplia. C. si de mom. poss.
- 10 Extende tertio, vt sine controuersia procedat quoad effectum deuolutiuum; nam plerisque constituentibus differentiam inter ius pontificium, & Cæsareum placuit, vt de iure pontificio appellatio in iudicio possessorio admittatur omnino quoad vtrū-

que effectum suspensionis, & deuolutionis, vt refert, & sequitur Contar. in loco citato n. seq.

Extende quarto eandem restrictionem vt procedat etiam quoad effectum suspensiuum, Alex. cons. 99. visis processibus. num. 1. & 2. lib. 5. Couar. pract. qq. cap. 23. sub n. 8. vers. primum. versu finem, ibi, nec tamen. & vers. prima conclusio. Osasch. decis. 25. mortuo intestato. n. 18. in fine, vers. plura. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 25. nu. 18. vers. quarto. fol. 372. Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 2. C. si de mom. poss. 10f. Ludou. in Perus. decis. 20. domina Martiana. n. 19. & 20. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. num. 49. fol. 38. & nu. 54. fol. 40. dicens quod de iure pontificio potest appellari ad vtrumque effectum; ideoq; Couar. & Marches. bene reprobant Gozad. qui tenebat contra itam extensionem, & possumus dicere, quod Menoch. in tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 100. num. 840. fol. 53. non debet interpretari Baldum in l. vnica, vers. or modo. num. 4. in fine, C. si de mom. poss. quod sentiat, vt de iure canonico possit appellari solum quoad effectum deuolutiuum in possessione momentanea a sententia diffinitiva, quia ex ista interpretatione Bal. esset reprehendendus, sicuti etiam contra Menoch. notauit Contar. d. limit. 3. num. 2. in fine.

Limita istam extensionem, vt non procedat in possessione, quæ petitur ex l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. quia ad effectum suspensiuum non datur appellatio, testibus Bal. Couar. & alii, quos retuli & sequutus sum supra memb. 4. n. 31. in princ. & fine.

Quicquid scribat Contar. d. limit. 3. nu. 6. & 7. sentiens non esse constituendam differentiam inter remedium huius l. & alia remedia possessoria.

Extende quinto, vt de iure canonico in tantum possit appellari etiam quoad effectum suspensiuum, vt retuli, & sequutus sum extens. precedentis, vt pendente ipso tempore ad appellandum, sit suspensa iurisdicatio, quia paria sunt appellare, vel pendere terminum ad appellandum, Alex. dict. cons. 99. visis processibus. num. 1. lib. 5. & Lancell. dict. limit. 25. num. 23. fol. 372. & num. 24. vbi ampliat, etiam si iudex a quo reiecit appellacionem, & de ista paritate scripsi etiam supra lib. 1. cap. 97. num. 47. & de materia huius extensionis poteris videre, quæ scripsi supra quest. 3. numer. 50. & 52. & infra limit. 47. princ. memb. 1. n. 154. & seqq. & num. 213.

Subrestringe primo, declarando eandem primam restrictionem, positam supra nu. 1. vt procedat, si in appellatione exprimat causam, quia alias etiam de iure canonico non admitteretur appellatio, vide infra num. 105.

De materia huius subrestrictionis, quando expressa causa admittatur appellatio, quæ alias non admitteretur, vide, quæ late scripsi infra num. 103. & seqq. restr. 11.

Subrestringe secundo, declarando eandem restrictionem, eiusque extensiones, vt habeant locum in terris, quæ sunt mediate subiectæ Sanctæ Rom. Ecclesiæ, vt in ciuitate Parmæ, quia in eis non seruatur ius ciuile, neque constitutio Egidiana, testibus his, quos citavi, & sequutus sum supra memb. 3. num. 10. & ideo seruatur in eis dispositio iuris Canonici, Contar. in l. vnica, limit. 3. n. 11. C. si de mom. poss.

Item habent locum indistincte, quando agitur de re ecclesiastica, vel inter personas ecclesiasticas, secundum eos, quos citavi d. memb. 3. num. 14. & 15.

Secus est in terris Imperii, quia, cum non agatur de ciuita-

de evitacione peccati, sed de admittenda appellacione, seruantur leges, & non ius canonicum, Paul. de Cast. cons. 39. quod a sententia. vers. in finem, vers. ex quibus etiam. in fine. lib. 1.

Secus etiam est in terris, immediate subiectis Ecclesie Romanæ, quia in eis seruatür constitutio Ægidiana quæ tollendo appellacionem, reducit nos ad dispositionem iuris ciuili, vt retuli, & sequutus sum supra d. memb. 3. num. 8. & 9.

Nisi ageretur de re ecclesiastica, aut inter personas ecclesiasticas, quia in eis non habet locum constitutio Ægidiana, sed seruatür ius canonicum, vt dixi vbi supra.

16 **RESTRINGE II.** vt non procedat quo ad effectum deuolutiuum, quia ad hunc effectum datur appellatio etiam de iure ciuili, vt sentit Bar. in l. 2. ante sententiam. sub num. 6. ibi, possumus etiam dicere. ff. de appell. recip. quem refert, & sequitur Abb. in cap. 15. cum ad sedem. sub num. 30. ibi, & inter cetera dicit. de restitut. spol. & quod a sententia, lata super possessorio ordinario seu plenario, detur appellatio deuolutiua, scribunt aperte Ios. Ludou. in Parus. decis. 29. domina martiana. num. 14. 15. & 18. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 706. & hanc esse magis communem * testatur & sequitur Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. prim. in verbo. & quandoque appellatur. num. 305. in fine, & 306. limit. 16. fol. 504. hancque vti communem, & magis communem * opinionem retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub num. 54. & quod hæc sententia Bartoli sit frequentiori * consensu recepta, scribunt Couat. pract. qq. cap. 23. sub num. 8. vers. secunda conclusio. folio 523. loquens indistincte in quolibet possessorio, & Ios. Ludou. d. decis. 20. numer. 17. in fine, & num. 18. & hanc Bartoli sententiam vti veriore firmat Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. quest. 100. num. 828. & tract. de recuper. possess. rem. 9. quest. 49. num. 322. in fine. & quod hæc opinio Bartoli fuerit seruata in cons. Neap. refert & sequitur Afflict. decis. 269. indices. in fine, quos omnes refert, & sequitur Lancell. tract. de assens. par. 2. cap. 12. limit. 25. numer. 3. & seqq. fol. 372. adde, si placet, quos citat Contar. in repet. l. vnica, in intellectu numero 2. & 3. C. si de momen. poss. ff. & quod vsus ita obseruet in quolibet possessorio, testatur M. Ant. Cucch. tract. de mensien. cir. poss. numer. 422. tom. 3. par. 2. fol. 300. & quod detur appellatio ad effectum deuolutiuum, scribit Marchel. tract. de comm. ff. par. 2. in comm. appell. cap. 2. num. 39. fol. 37. & quod respectu possessorii appellans non audiatur, nisi quoad dimissionem possessionis patito sententia scribit relatus verbis idem March. in eod. tract. in secunda impress. par. 7. de comm. in poss. salu. &c. cap. 21. numer. 33. fol. 236. & quod opinio Bart. sit approbata in regno Franciæ, quamuis sit reprobata per Doctores, scribit Rebuff. tract. de sens. execut. ars. 5. gloss. 3. sub num. 1. & 2. tom. 1. fol. 348. & hæc restrictio seruatür passim in curia Marcetanensi, & in toto statu ecclesiastico, etiam attentæ constitutione Ægidiana, vt dixi d. cap. 97. sub n. 54.

17 Confirmatur primo hæc restrictio ex illis verbis, tamen lata sententia sortiatur effectum suum, quæ sunt in d. l. vnica, C. si de momen. poss. quia illa verba non excludunt appellacionem, sed solum disponunt, quod per appellacionem non impediatur executio, vt aduertunt Abb. cons. 55. in caus. qua. circa principum lib. 2. & alii, quos adducit, sed non sequitur Ioan. Bapt. Pont. tract. de spol. lib. 4. cap. 3. sub num. 39. tom. 14. folio 305.

Confirmatur secundo ex eadem l. dum dicit, Ita tamen possessionis reformationem fieri oportet, vt integra omni proprietatis causa seruetur, ex quibus verbis Rebuff. d. art. 5. gloss. 3. sub num. 2. colligit, quod post executionem sententiæ debet in causa appellacionis ita reformari sententia possessionis, vt remaneat integra causa proprietatis, sicque post executionem adhuc cognoscetur de possessione, & ex isto intellectu retorqueretur intellectus Papiensis in pract. in form. appell. ab interloc. in gloss. vltim. sub num. 9. fol. 384. & aliorum, qui scribunt, quod relata verba clare demonstrant, solum reseruatam esse ius agendi super proprietate, cum illa l. non dicat, reseruatam esse ius super possessione.

Contrariam opinionem; quod enim de iure ciuili sit prohibita prorsus appellatio, etiam quoad effectum deuolutiuum; tenent Bal. in d. l. vnica, num. 3. in 3. opposit. ibi, alij dicunt. & Salyc. sub num. 3. ibi, quinto dicit. C. si de momen. poss. Rol. & Vall. cons. 77. viso & bene. sub num. 15. vers. in finem, ibi, sed quia. & numer. 16. & 17. libr. 2. Papien. in dict. gloss. vltim. sub numer. 9. fol. 384. & Dec. cons. 28. pro tenuis facultate mea ac temporis. col. 3. in fine, sub num. 4. qui duo postremi testantur etiam de opinione communi, * & quod eorum opinio magis communiter * reprobetur, dum in ea sunt mente, quod de iure ciuili a sententia, in possessorio lata, appellari possit, licet eorum opinio non reprobetur in eo, quo dicunt per appellacionem sententiæ late executionem minime impediri, scribit Osasch. decis. 25. mortuo intestato. sub numer. 19. vers. contrariam. & quod sit magis communis, * testantur Ioa. Bapt. Pont. tract. de spol. lib. 4. cap. 3. sub num. 39. ibi, sed communiter. fol. 305. & alij, quos refert, & sequitur Contar. in dict. l. vnica, in intellectu, sub numero 4. per totum & seqq. concludens numer. 5. non esse recedendum in iudicando ab ista opinione, & in ista residet in fine numer. 8. quam sequitur etiam limitat. 17. numero 25. & 26. C. si de momen. poss. ff. hancque negatiuam tenuerunt etiam Achil. Person. tract. de adipisc. poss. num. 332. vers. alij autem. fol. 208. referens, Bar. tenentem contrarium, esse communiter * reprobatum, M. Ant. de Amat. decis. 15. sub numer. 15. vers. nec dicatur. licet is postea decis. 88. testetur de contrario stylo illius tribunalis, Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 705. vers. tunc enim. & quod hæc opinio contra restrictionem seruetur in foro capitulino, testatur Luc. Pæt. in prac. Capitul. lib. 4. cap. 3. numer. 5. quem in hoc refert & sequitur Contar. in intellectu dict. l. vnica, sub numer. 4. testans seruata fuisse etiam in Rora. Et quod hæc opinio fortius iure regio Hispaniarum sit seruanda refert, & sequitur Ruginel. dict. numer. 705. in fine. & quod ante Bar. hæc fuerit communis * opinio, vt appellatio denegaretur ad vtrumque effectum, recenset Ios. Lud. Perus. decis. 20. domina Martiana. num. 16. in fine, & numer. 17. hancque esse opinionem veram, & receptissimam, * & obseruatam, vbi seruatür ius ciuile, testatur Hier. Gabr. cons. 35. Terentius. in fine principij, & num. 1. lib. 1. quem refert & sequitur M. Ant. de Amat. dict. decis. 15. sub numer. 16. & quod plerisque placuerit constituere hanc differentiam inter ius Cæsareum, & Pontificium, vt secundum Cæsareum appellatio minime admittatur nec ad effectum suspensionis, nec ad effectum deuolutionis, refert Couat. pract. qq. cap. 23. sub num. 8. vers. primum. fol. 523. & quod hæc opinio, quæ fuit veterum quorundam, fuerit olim communis, * & hodie quibusdā *

adhuc videatur refert eod. cap. 23. sub nu. 8. vers. secunda. licet ipse procedat, distinguendo per tres conclusiones, hancque opin. esse frequentiori * calculo Doctorum tam in legendo, quam in consulendo approbaram, testatur, & defendit Contar. vbi supra, & adde, quæ loquendo in adipiscenda possessione, retuli supra memb. 4. n. 37. vers. contrariam.

20 Comprobatur primo hæc opinio ex d. l. vnica, C. si de momen. poss. in illis verbis: *sententia sortiatur effectum*: sortiri enim effectum dicitur sententia, quando transit in rem iudicatam, vt scribunt Bal. & alij citati supra. Sed, quando sententia transit in rem iudicatam, denegatur appellatio etiam ad effectum deuolutiuum. Ergo &c.

21 Comprobatur secundo, quia, prohibita appellatione, censetur regulariter prohibita ad vtrūque effectum, vt ex Breder. & Cas. Barz. v. tituli supra memb. 4. sub n. 37. vers. contra.

22 In praxi apud nos; quicquid sit in puncto iuris, seruetur restrictio, quam seruatus sum etiam supra lib. 1. cap. 97. sub num. 54. vt admittatur appellatio deuolutiua, non retardata executione, hancque praxim accipimus quotidie a Signaturæ iustitiæ tribunal, omnium supremo, dum causas appellationum, interpositarum a sententiis latis in causis possessiuiis, delegat quoad effectum deuolutiuum, rescribens o. cū clausula; *sine praiudicio legitima executionis*, quam clausulam dicit esse solitam Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 25. princip. numer. 31. fol. 373. de hac etiam praxi in tribunali Rotæ Maceratenis testatur M. Ant. de Amat. decis. 88. & quod ita obseruetur constitutio Ægidiana, retuli infra nam. 25. vers. extendere eam.

Neque apud me difficultatem facit, quod hodie in commissione reformatoria plerunque apponi soleant in fine eiusmodi verba: *Vel, si magis placet, committatur eidem, quod exequatur, quatenus sit locus constitutioni ægidiana, sin minus causam appellationis cognoscat, & Signatura rescribat, placet de secunda parte, quali Signatura committat causam appellationis, quatenus Ægidiana locus non sit, alias eam nullatenus committat, sed committat solum executionem.*

Quia respondeo, quod huic difficultati occurrit altera species rescripti supra relata, & praxis, quæ aliter seruat, vt dixi.

Hancque eandem praxim delegandi quoad effectum deuolutiuum seruat Signatura in appellationibus a mandatis decretis, & relaxatis vigore obligationis in forma cameræ, & a cæteris aliis sententiis, latis super re, quæ celeritatem desiderat, quia eas semper delegat cum clausula, *sine praiudicio legitima executionis*, vt scripsi infra limit. 9. sub nu. 18.

Reliqua, pertinentia ad stylum rescribendi super eiusmodi sententiis latis in causa possessoria, vide infra num. 142. & 143.

24 Vfus huius praxis admittendi appellationem quoad effectum deuolutiuum habet magnam vtilitatem, & æquitatem; nam quis facilius forsitan poterit obtinere in possessorio, quam in petitorio, sicut considerat M. Ant. Cuch. tract. de mentien. circa poss. num. 424. tom. 3. par. 2. fol. 300. Etenim, si in possessorio, in quo forsitan posset in causa appellationis, melius probando, seu melius deducendo iura sua, obtinere, non admitteretur hæc appellatio deuolutiua, & in petitorio deficerent ei probationes, remaneret omnino exclusus.

Retenta restrictione, praxique admittendi appellationem quoad effectum deuolutiuum.

Extende eam, vt procedat etiam vbi extat statutum, seu constitutio prohibens appellationem in possessoriis momentaneis, prout in prouincia Marchiæ extat constitutio lib. 6. cap. 2. quæ ab Ægidio Cardinali eius auctore vocatur constitutio Ægidiana, vt latius enarrant literæ confirmatoriæ dictæ constitutionis, & Ioan. Bapt. Pontan. tract. de spol. lib. 4. cap. 3. num. 42. tom. 14. fol. 305. nam obseruantia dictæ constitutionis est, vt admittatur appellatio deuolutiua, sicut admitteretur de iure ciuili, vt retuli, & secutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub num. 54.

Contrariam opinionem; quod enim, attenta dicta constitutione Ægidiana; sit sublata prorsus omnis appellatio, etiam deuolutiua, tenent Grat. quem citavi d. cap. 97. sub num. 54. Ios. Lud. decis. Perus. 20. domina Marriana. nu. 22. & 23. & tenit Io. Bapt. Pontan. tract. de spol. lib. 4. cap. 3. sub num. 42. fol. 305. dum ait, quod dicta constitutione dum renouauit iuris ciuilis sanctionem, sed eam vberiore reddidit.

Comprobatur primo hæc opinio, quia alias d. cōstitutio, si disponderet prorsus idem, quod disponit ius ciuile, videretur superflua per ea quæ retuli dict. cap. 97. sub num. 54. sed huic comprobationi patet solutio ibidem.

Comprobatur secundo, quia constitutio Ægidiana non prohibet simpliciter appellationem, vt prohibet ius ciuile, sed vterius prohibet iudici ad quem, ne eam aliqualiter recipiat, & iudici a quo, ne illi in aliquo deferat. Ergo prohibet etiam appellationem deuolutiuam, quia recipere appellationem deuolutiuam esset aliqualiter eam recipere.

Comprobatur tertio, quia, si constitutio Ægidiana disponderet idem prorsus, quod disponit ius ciuile superflue, imo non vere Rot. Rom. aliique Doct. quos citavi supra memb. 3. num. 10. declarassent, quod constitutio Ægidiana non extenditur ad loca, quæ sunt extra terras ecclesiæ; nam dico, si constitutio Ægidiana disponit idem, quod ius ciuile, & ius ciuile seruetur extra terras ecclesiæ, ergo superflue, & nõ vere dicimus, quod constitutio Ægidiana non seruetur extra terras ecclesiæ.

Quid dicendum?

Respondeo, quod licet hæc opinio contra extensionem non possit subuerti, præsertim in Ægidiana; tamen in praxi seruetur extensio.

Subrest inge eandem secundam restrictionem positam supra num. 16. vt non procedat in illis possessoriis, in quibus appellatio non solum est prohibita, sed est etiam appellanti imposita pœna, quia in illis, loquendo de iure ciuili, nec ad effectum deuolutiuum potest appellari, vide quæ scripsi supra memb. 4. num. 34. & sub num. 37. vers. confirmatur.

Nota ex hac subrestrictione, quod tanta opinionum contrarietas potest conciliari, vt opinio affirmatiua procedat in possessoriis, in quibus appellatio est prohibita sine pœna; & opinio negatiua procedat in possessoriis, in quibus appellatio est prohibita cum pœna.

RESTRINGE III. vt non procedat in interlocutoria, quia ab ea potest appellari in iudiciis possessoriis, Dec. in cap. 53. pastoralis. num. 28. ibi, vnde licet. de appell. M. Ant. Blanc. tract. de compromiss. quest. 4. in verbo; *causa emergens*. sub numer. 21. vers. quarto adducitur. in fine, tom. 3. par. 1. fol. 167. Nat. conf. 121. in causa poss. s. 2.

possessorii, sub num. 4. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 20. princ. num. 5. fol. 370. Contar. in l. vnica, limit. 5. num. 1. & seqq. & quest. 26. num. 1. C. si de mom. poss. Maran. Vestr. Grauat. & los. Cum. quos citauit lib. 1. cap. 97. sub num. 98. & esse verissimam restrictionem testatur Contar. d. limit. 5. sub n. 1. vers. est tamen verissima.

Ratio huius restrictionis est duplex.

Prima ratio est, quia in materia odiosa non est idem iudicium de causa principali, & de articulis ad hærentibus, quia debet fieri stricta interpretatio, vt refert, & sequitur Contar. in dicta limit. 5. num. 2. vers. huius autem. sed dispositio, quæ prohibet appellationem, est odiosa. Ergo debet strictè interpretari.

29 Secunda ratio est, quia quando grauamen, quod infertur per interlocutoriam, non potest reparari per appellationem a sententia diffinitiuâ, tunc potest appellari ab illa interlocutoria, Cyn. in l. 7. ante sententiâ, ibi, tu ergo dicas. fol. 475. Bar. numer. 2. & Paul. de Cast. num. 2. C. quor. appell. non recip. Bar. in l. 2. in princ. & n. 2. & 26. & Paul. de Cast. sub num. 1. ff. de appell. recip. vel non, Bal. in l. 2. num. 4. vers. modo quaro. C. de episcop. audien. & in l. 9. post sententiâ, vers. pone ergo. num. 7. & 8. C. de sent. & interloc. omn. iud. Franch. in cap. 12. super eod. il secondo, not. 2. numer. 2. & sub numer. 4. vers. concludite ergo. de appellat. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. num. 308. limit. 3. & num. 306. vers. ultimo pro complemento. folio. 511. Becc. conf. 31. quod appellari. numer. 2. Et quod ideo appellatio ab interlocutoria, quæ continet grauamen irreparabile, & executionem irreparabilem, liget statim manus iudicis a quo absque alia inhibitione, refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. numer. 92. & seqq. fol. 360. & late dixi etiam supra lib. 1. cap. 97. num. 81. & quod hoc procedat in interlocutoria super possessorio, si non posset reparari grauamen in diffinitiuâ, scribit Osalch. decis. 25. mortuo intestato. sub nu. 14. vers. contrarium. & ita transit Contar. in dict. l. vnica, limitat. 5. numero 3. vers. sed an ratio. C. si de momen. poss.

Sed grauamen, quod infertur per interlocutoriam in causis possessoriis, non potest reparari per appellationem a diffinitiuâ, quia a sententia diffinitiuâ in causa possessoria est prohibita appellatio, Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. num. 308. limit. 3. fol. 505.

Ergo ab interlocutoria lata in causa possessoria potest appellari.

30 Confirmatur primo hæc restrictio, quia licet statutum prohibeat appellationem a sententia potestatis, tamen debet intelligi de appellatione a sententia, quæ est strictè diffinitiuâ, vt ex Bal. in l. 1. in princ. ff. de offic. præfect. prætor. & in addit. ad Spec. tit. de senten. referunt & sequuntur Soc. conf. 39. capio primum. num. 12. vers. præterea vt inquit. lib. 4. & late Alex. conf. 50. visis actis. sub num. 2. lib. 2. Vnde a sententia, quæ habet vim diffinitiuâ, poterit appellari, quia non dicitur strictè diffinitiuâ, & dispositio, quæ loquitur de sententia in materia tam odiosa, debet intelligi simpliciter, & in suo priori significato, Soc. d. conf. 39. nu. 12. in fine.

31 Confirmatur secundo, quia rescriptum, quo committitur causa appellatione remota, intelligitur remota solum a diffinitiuâ in negotio principali, & nõ in incidentibus, & accessoriis, Felyn. in cap. 18. causam

qua versus finem, sub num. 27. vers. & dum. de rescript. Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. num. 10. in fine, & numer. 11. par. 1. & Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 11. col. 23. in fine, & col. 24. in princ.

Contratamen istam confirmationem de directo, quod nimirum censeatur prohibita ab interlocutoria, & non a diffinitiuâ, vide Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 8. vers. sexto. num. 20. & 21. fol. 365.

Confirmatur demum ex conclusione generali, quod, prohibita appellatione a sententia diffinitiuâ, non censeatur prohibita ab interlocutoria, testibus Bar. in l. 2. in princ. ff. de appellat. recip. Bal. Ang. Felyn. M. Ant. Blanc. Neuz. Maran. Grauat. & los. Cum. quos citauit d. cap. 97. sub n. 98. vbi etiam de communi opin. & dixi etiam infra limit. 16. num. 5. vers. 5.

Ratio generalis istarum omnium confirmationum est, quia appellatione sententiæ in dubio intelligitur de diffinitiuâ, & non de interlocutoria, & sic in priori significato, Cyn. in l. 7. ante sententiâ. C. quor. appellat. non recip. & quod intelligatur de diffinitiuâ, & non de interlocutoria, & sic in potiori significato, & ideo si statutum requireret, vel permitteret consilium sapientis in sententia, in dubio intelligatur in diffinitiuâ, & non in interlocutoria, refert, & sequitur Franch. in cap. 5. cum appellationibus. §. si vero nu. 3. vers. vltimo nota. de appell. in 6.

Contrariam opinionem; quod enim minus potest fit appellari ab interlocutoria, firmat Bal. in l. vnica, num. 4. vers. or modo. C. si de mom. poss. & pluribus comprobatur, & sequitur Menoch. tract. de ad. pisc. poss. rem. 4. quest. 99. num. 813. & seqq. ibi, ceterum in multis. & nu. 816. & Rot. diuers. decis. 241. domini tenuerunt. numer. 5. par. 1. qui scribunt, quod prohibita appellatione a sententia intelligitur prohibita ab omni eo, per quod peruenitur ad sententiâ, dummodo tangat negotium principale.

Comprobatur primo ista contraria opinio, quia si in interlocutoria militat eadè ratio prohibitionis, quæ militat in diffinitiuâ, tunc æque ab vna, sicut ab altera censeatur prohibita appellatio, Bened. a Plumbino in l. etiam. §. absens. ff. de manumiss. vind. quem refert, & sequitur Menoch. vbi supra, & ante eum Alex. conf. 50. visis actis. numer. 12. lib. 2. & latus Felyn. in cap. 18. causam qua. sub num. 27. vers. & dum dicit. de rescript. Achill. Person. tract. de adipisc. poss. numer. 336. vers. ego bene fateor. tom. 3. par. 2. fol. 269. & quod statutum, loquens de appellatione a diffinitiuâ, militet in interlocutoria, quando in casu est eadem ratio, scribit Paul. de Cast. cum quo transit Franch. in capit. 53. pastoralis. questio. 6. in fine numer. 24. de appellat. & quod data identitate negotii principalis, & incidentium, clausula (appellatione remota) operetur in omnibus, scribit Rot. diuers. dict. decis. 100. numero 20. vers. sexto. part. 1. & quod si præiudicium, quod infertur per interlocutoriam, possit reparari in iudicio petitorio, tunc qua ratione non potest appellari a diffinitiuâ lata super possessorio, eadem ratione, & fortiori non possit appellari ab interlocutoria, cum sit minoris præiudicii, quam diffinitiuâ lata super possessorio, scribit Contar. in l. vnica, limit. 5. nu. 4. vers. limita modo. C. si de mom. poss.

Sed militat eadem & maior ratio, quia sicut grauamen sententiæ diffinitiuæ potest reparari in petitorio, & ideo prohibetur appellatio, ita etiam in eodem petitorio potest reparari grauamen interlocutoria, vt dixi infra num. 36.

Ex hæc

34 Ex hac comprobatione domini de Rota deciderunt, quod statutum Urbis, quo cautetur, post annum non posse dici de nullitate sententiæ, intelligitur etiam de nullitate interlocutoriæ, ex quo videtur inconueniens, quod citius terminetur diffinitiuæ, quam interlocutoriæ, *Put. decis. 274. die 5. Maii. num. 3. lib. 3. quem refert & sequitur Conrar. d. limit. 5. num. 6. in fine.*

35 Comprobatur secundo, quia licet, prohibita appellatione a sententia in tali causa, censeatur prohibita solum a diffinitiuæ, & non ab interlocutoriæ, tum quia appellatione sententiæ intelligitur diffinitiuæ, *vt dixi supra sub num. 31. vers. ratio.* tum quia debet striete intelligi prohibitio, quominus legetur ius commune.

Tamen secus est, quando appellatio non prohibetur a sententia in tali causa, sed prohibetur simpliciter in tali causa, quia tunc ita intelligitur prohibita appellatio a diffinitiuæ, sicut ab interlocutoriæ, *Franch. in cap. 70. interposita. §. ille denique. vers. sed si queratur. num. 7. de appell. Felyn. in cap. 18. causam qua. vers. finem, sub num. 27. de rescri. & Dec. cap. 53. pastoralis. sub numer. 30. ibi, sed considerandum est. de appellat. & quod, si statutum prohibeat appellationem a sententia alicuius officialis, intelligatur prohibere solum a diffinitiuæ; secus si disponat, ne possit appellari a potestate, quia intelligitur prohibere etiam ab interlocutoriæ, scribunt Abb. in d. cap. 53. pastoralis. numer. 6. vers. item adde aliam. & Franch. sub num. 22. quasi. 6. rursus idem Franch. in eutato §. ille denique. num. 7. vers. sed si queratur. in fine.*

In simili, si statutum dicit, quod in causis damnorum datorum sufficiat probatio per sacramentum, tunc quicquid quocumque modo incidenter tangit causam damni dati, potest probari per sacramentum, secus est, si statutum diceret, quod in causis damnorum datorum possit probari damnum datum per sacramentum, quia isto casu potest solum damnum datum probari per sacramentum, & non alius articulus emergens in causa damni dati, *Bar. in l. 3. selens. n. 16. ibi, ex hoc aduerte. ff. de alim. & cabar. leg. quem referunt, & sequuntur Franch. d. §. ille denique. sub num. 7. Felyn. d. cap. causam qua. ad finem, Dec. d. cap. pastoralis. num. 31. & 32. Socc. Iun. in cons. 300. in causa interpellationis. num. 6. in §. q. ibi, pro hoc adduco. lib. 2. & commaniter * omnes in diuersis locis.*

Sed iura citata supra in §. limit. principali. num. 1. & in hac limit. 6. memb. 3. num. 3. prohibent simpliciter appellationem in causa missionis in possessionem bonorum, nulla facta mentione de sententia, sicut aduertit Menoch. d. q. 99. sub num. 814.

Ergo appellatio ita censeatur prohibita ab interlocutoriæ, sicut a diffinitiuæ.

In hac opinionum contrarietate Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub num. 334. vers. ego autem. tom. 3. par. 2. fol. 628. in fine, loquens in sententia de immitendo aliquem in possessionem, censeat posse distinguere; vt si interlocutoriæ de immitendo aliquem in possessionem sit lata, non citata parte, & non seruato ordine, tunc sit vera restrictio, quod possit appellari ab interlocutoriæ; secus si interlocutoriæ de immitendo in possessionem sit lata, citata parte, & seruato ordine, quia tunc procedit opinio contraria, huicque Achillis distinctioni assentitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 649. vers. ab interlocutoriæ. in fine fol. 118.

Sed parcat mihi Achil. Person. quia ipse videtur errare in duobus: Primo quia, dum ipse considerat, an sit seruatus, vel non seruatus ordo, nihil speciale constituit in interlocutoriæ, cum etiam a diffinitiuæ possit appellari, quando non seruatur ordo, vt late prosequutus sum *infra num. 113. & seqq.* Secundo videtur errare, quia ipse discedit a terminis, nam Doctores loquuntur de interlocutoriis, quibus admittuntur, vel non admittuntur in iudicio contentioso testas, iura, & similia, ipse vero loquitur de missione hæredis in possessionem, contradictore non existente, cui missioni non adaptatur interlocutoriæ, de qua loquuntur Doctores, tum quia & si non ad sit contradictor, tamen habet naturam, & effectum diffinitiuæ, & ideo non potest ab ea appellari, *Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. num. 820. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 649. vers. non etiam.* tum quia missio hæredis in possessionem ex remedio legis fin. C. de edic. diu. Adr. toll. habet executionem paratam, a qua non datur appellatio, *Menoch. d. num. 820. & 821. & dixi supra num. 12.*

Ego adhæreo simpliciter opinioni negatiuæ contra restrictionem, quod non possit appellari, & moueor tum ex allegatis num. præcedenti in secunda comprobatione, tum ex sequenti responsione.

Non obstant aduicta pro restrictione, & præsertim secunda ratio, aduicta *supra num. 29.*

Quia, retorquendo illam rationem, respondeo, quod grauamen interlocutoriæ potest reparari tum per appellationem deuolutiuam a sententia diffinitiuæ, quia ad effectum deuolutiuum potest appellari, retuli & sequutus sum *supra num. 16. & seqq. & num. 25.* tum quia, data pro vera opinione quod esset prohibita appellatio etiam quoad effectum deuolutiuum, superest iudicium petitorium, in quo sicut potest reparari præiudicium sententiæ diffinitiuæ latae in possessorio, ita etiam debet posse reparari præiudicium, & grauamen interlocutoriæ, & consequenter non debet posse appellari, *Paul. de Castr. in cons. 39. quod a sententia lata. lib. 1. Dec. in l. fin. numer. 50. in fine, ibi, nam non potest appellari. C. de edic. diu. Adr. toll. & Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. quest. 99. sub num. 817. & 818. & quod a sententia lata super possessorio non possit appellari eo quia eius grauamen potest reparari in petitorio refert & sequitur Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. sub num. 305. limit. 16. fol. 504.*

Hæc opinio negatiua contra restrictionem non solum est vera ex prædictis rationibus, sed seruatur etiam in praxi.

Retenta tamen restrictione, non quia sit vera, sed quia per subrestrictiones, & declarationes potest reduci ad concordiam pro his, quibus placet formare restrictionem.

Substringe primo eandem restrictionem vt non procedat, quando appellatio prohibetur eo quod res, seu sententia celeritatem desideret, vt in casibus legum, de quibus scripsi *supra memb. 4. sub numer. 38. vers. primus.* quia, cum celeritas ita impediatur per appellationem a diffinitiuæ, sicut per appellationem ab interlocutoriæ, appellatio ita intelligetur prohibita a diffinitiuæ, sicut ab interlocutoriæ, vt etiam aduertit Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 99. num. 813. & ita est seruandum, ne leges calliditate hominum reddantur vanæ.

Substringe secundo, vt non procedat, quando
graua-

grauamē interlocutoriaē est reparabile, quia tunc nō conceditur appellatio; sicut enim non conceditur a diffinitiuā quando eius præiudicium potest reparari in iudicio petitorio, ita & multo minus cōceditur ab interlocutoria, cum sit minoris præiudicii, *vt considerat Contar. in d. l. vnica, limit. 5. num. 4. vers. limita modo. C. si de mom. poss.*

59 Declara primo hanc subrestrictionem, vt grauamen interlocutoriaē, lata in iudicio possessorio, possit reparari quinque viis. Prima via est, vt reparatur in possessorio plenario, & hæc via procedit solum in interlocutoria possessorii summarii. Secunda via est, vt reparatur in ipsa sententia diffinitiuā, quia & si iudex grauet aliquem in interlocutoria, tamen potest deinde sententiam diffinitiuā proferre totaliter ad illius fauorem, & sic euanescit præiudicium illius interlocutoriaē. & ista via procedit tam in interlocutoria possessorii ordinarii, quam in interlocutoria summarii. Tertia via est, vt id, quod iudex interlocutus est non esse sufficiens, seu non esse legitimum, mutetur, & denuo fiat ita, vt non possit impugnari de insufficientia, seu non legitimitate, vt puta, si iudex pronuntiauerit, non esse legitimum procuratorem, seu libellum esse ineptum, quia poterit constitui nouus procurator, & formari nouus libellus; & licet, dum tollitur impedimentum, quod præstabat interlocutoria, ne posset procedi ad vltiora, insurgat grauamen, vt debeat nouus constitui procurator, & nouus formari libellus, tamen hoc non attenditur, quia est adeo modici præiudicii, vt ius ciuile non cōcedat posse appellari. Quarta via est, vt reparatur in iudicio petitorio, & ista similiter procedit tam in interlocutoria possessorii summarii, quā in interlocutoria possessorii ordinarii. Quinta via est, vt reparatur per viam appellationis deuolutiuā a sententia diffinitiuā, & ista procedit solum in interlocutoria lata in possessorio ordinario; quia in summario denegatur appellatio etiam ad effectum deuolutiuum, *vt dixi supra memb. 2. num. 3.* & quacunque istarum via possit reparari, dicendum est, non posse appellari ab interlocutoria, quia esset appellatio superflua, cum possit reparari, vt declarat, non tamen ita explicite, *Contar. in l. vnica, limit. 5. sub num. 12. vers. limita etiam. C. si de momen. poss.*

Secus est in iudicio petitorio, quia in eo potest appellari ab interlocutoria quoties eius grauamen non possit reparari per appellationem a diffinitiuā.

Infero ex hac declaratione; quod si reus absoluitur in iudicio possessorio ab obseruatione iudicii, actor non potest appellare, quia eius grauamen potest reparari in iudicio petitorio, & potest etiam reparari, inchoando denuo iudicium.

Quicquid in contrariū scripserit *Contar. in l. vnica, limit. 26. num. 1. & 2. C. si de momen. poss.* quia eius ratio, dum dicit, posse appellari, quia est interlocutoria, confutatur ex prædictis, quia licet sit interlocutoria, tamen ab ea non potest appellari, si possit reparari in petitorio, vt testatur ipsemet *Contar.* a me citatus *supra in hac prima declaratione*; vnde ex eiusdemmet armis vulneratur hæc sua opinio; sed aliud est in petitorio, *vt dixi infra limit. 47. memb. numer.*

Extende hanc illationem vt sit vera etiam in Ciuitate Lucensi, quia & si illius Ciuitatis statuta *lib. 5. cap. 5. vers. ab interlocutoria vero.* disponant, vt possit appellari ab interlocutoria, quæ non expectat post se

sententiam diffinitiuā, tamē procedit hoc in iudicio petitorio, non autem in possessorio, in quo remanet iudicium petitorium, quo potest reparari grauamen illius interlocutoriaē absoluentis ab obseruatione iudicii possessorii.

Limita eandem primam declarationem, vt non sit vera in interlocutoria possessorii iudicii, quæ feratur cum plena causæ cognitione super aliqua exceptione, quæ concernat proprietatem, & ideo pariat præiudiciū etiam in petitorio iudicio, nisi ab ea fuerit appellatum, quia tunc potest ab ea appellari, per ea quæ scribit *Contar. in l. vnica, q. 13. caducitas. sub num. 26. vers. sed vt tandem. & in alio termino limit. 24. n. 48. & 49. C. si de mom. poss.* quia vbicunque grauamen illatum in possessorio non potest reparari in petitorio, tunc potest appellari, vt ex communi * omnium opinione scribit *Contar. in d. l. vnica, limit. 1. num. 1.*

Nec obstat, quod possit reparari per appellationem deuolutiuā a sententia diffinitiuā, ferenda in possessorio.

Quia respondeo, quod vbicunque ita agitur de proprietate, vt ei fiat præiudicium, tunc non remanet merum possessoriū, sed assumit naturam petitorii, in quo non attenditur reparabilitas per viam appellationis deuolutiuā a diffinitiuā, sed datur simpliciter appellatio suspensiuā.

Subdeclara obiter hic eandem primam declarationem, vt in iudicio petitorio tripliciter eueniat, quod grauamen interlocutoriaē non possit reparari per appellationem a diffinitiuā. Primo potest euenire ex eo, quod appellatio a diffinitiuā sit prohibita, *vt dixi supra in declaratione, vers. secundo* & nunquid dicatur non posse reparari, quando est prohibita solum suspensiuā, sed est concessa deuolutiuā, hic non determino. Secundo potest euenire ex eo, quod interlocutoria sit lata super exceptione, quæ non reddat iudicium retrouulum ipso iure, quo casu necessaria est appellatio, alias illa interlocutoria transit in rem iudicatam, & postquam transiit in rem iudicatam, reuocari a modo non potest, & de hac irreparabilitate vide, quæ scripsi *supra q. 11. num. 55. & sub num. 45. extens. 1.* Tertio potest euenire eo, quia interlocutoria non expectet post se aliam diffinitiuā, a qua possit appellari, qualis est interlocutoria absolute ab obseruatione iudicii, de qua videnda sunt, quæ scripsi *infra limitat. 47. memb. 1. numer. 27. exempl. 3.*

Declara secundo eandem secundam subrestrictionem illatue ex ipsa, vt, si grauamen interlocutoria sit vndique irreparabile tam per viam appellationis, quam per viam iudicii petitorii, tunc appellatio ab ista interlocutoria omnino concedatur, & in hoc omnes * conueniunt, quia ratio est euidens, & ita procedat restrictio posita *supra num. 28.*

Exemplifica primo hanc declarationem in interlocutoria, qua iudex admittit testes post lapsū terminum, vel testes inhabiles, quia grauamen huius interlocutoriaē non potest reparari, & ideo potest ab ea appellari, vt, loquendo in materia indifferenti, scribunt *Bar. in l. 2. versu finem, nu. 25. vers. tertio quero pone. ff. de appell. recip. Bal. in l. 2. n. 19. q. 13. C. de episc. aud. Bellam. in cap. 12. super eo num. 23. quasi. 21. de appell. Corn. cons. 35. circa primum. in princ. lib. 1. Fulu. Pacc. tractat. de probat. libr. 1. cap. 58. numer. 42. in fine, & sub numer. 47. & Grauat. in annot. ad prax. Vestr. libr. 3. c. 10. n. 6. & loquendo in causā possessorii, scribunt *Bal. in l. 9. post sen-**

post sententiam. num. 7. & 8. vers. pone ergo. C. de sentent. & interloc. omn. iud. Aufr. ad Capel. Tholos. decis. vltima numer. 3. Ofsch. decis. 25. mortuo intestato. sub num. 14. vers. contrarium. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub numer. 8. vers. & quamuis. & Contar. in l. vnica, limit. 5. sub nu. 13. C. si de mom. p. ff. ff.

Et quod hæc interlocutoria contineat grauamen irreparabile, scribunt Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 10. gloss. 1. num. 7. tom. 1. fol. 403. & Fulu. Pacc. d. cap. 58. num. 47.

Ratio quare grauamen huius interlocutoria sit irreparabile estea, quia non potest reparari per appellationem a diffinitiuâ. Bal. in d. l. 9. post sententiam. n. 8. & alii communiter * in diuersis locis, sed hæc ratio non est bona.

Ratio ergo est quia licet possit appellari a diffinitiuâ ad effectum deuolutiuum; licet etiam possit, ommissa appellatione, recurrat iudicium petitorium, tamen damnatum est irreparabile; quia licet testes inhabiles, qui non debuissent admitti, non probent, quia iudicis ignorantia, vel dolus non debet posse lædere iura parium, tamen adhuc facient aliquale iudicium, in tantum quod si, datis hinc inde paribus probationibus superexistat pro vna parte isti inhabiles, utiq; sufficient ad victo: iam tam in prima, quã in vltiori instantia, vt bene considerat Bar. in d. l. 2. sub num. 25. q. 3. ff. de appell. recip. sicque illud grauamen non solum non reuocatur in causa appellationis, sed operatur, vt grauatus denuo succumbat, & confirmetur sententia; similiter potest de facili euenire casus, vt condemnatus in possessorio non possit habere probationes sufficientes in petitorio, & sic vndiq; remanebit exclusus propter admissionem illorum testiu, Abb. in cons. 55. in causa qua. circa principium, lib. 2. & Rip. in cap. 18. sept. col. 1. in fine vers. ex pramissis. num. 3. de restit. spol. fol. 31. & quod hac ratione is, qui amittit possessionem, patitur magnum damnum, quia, si obscura fuerint vtriusque iura in questione proprietatis, pronuntiabitur pro possessore, scribit in questione, an minori detur restitutio, Gloss. ltim. in l. vnica, in verbo reformationem. C. si de mom. poss.

Contra hanc exemplificationem; quod enim non possit appellari, eo quia grauamen potest reparari in petitorio, tenet Menoch. tract. de adipsi. poss. ff. remed. 4. q. 99. sub num. 816. & 817.

Retenta exemplificatione.

Amplia primo eam, vt procedat etiam si interlocutoria esset negatiua, videlicet, testem seu testes non esse admittendos, quia poterit similiter appellari, vt in materia indifferenti scribit Spec. tit. de testi. §. 1. nu. 42. vers. recepta autem. lib. 1. folio 112. quem refert, & sequitur Fulu. Pacc. tract. de probat. lib. 1. capit. 58. sub num. 42. & idem scribit Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 3. cap. 10. sub num. 6. Et, loquendo in causa possessoria, scribunt Bal. in l. 9. post sententiam. sub num. 8. C. de sentent. & interloc. omn. iud. Nicol. tractat. de concord. gloss. concor. 6. fall. 6. moder. 4. sub num. 26. tom. 18. fol. 191. Aufr. ad Capel. Tholos. decis. vlt. num. 3. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub num. 8. vers. & quamuis. & Ofsch. decis. 25. mortuo intestato. sub num. 14. vers. contrarium.

Et quod ab interlocutoria, qua iudex excludit a probando, possit appellari, scribit, loquendo in materia indefinita, Bal. in l. 9. arbitrio. sub num. 4. vers. tu ergo scias. ff. qui satisd. cog. & loquendo in causa possessoria, scribunt idem Bal. in margar. ad Innoc. in verbo, appellatur ab interlocutoria. & Ofsch. vbi supra.

Contra hanc ampliacionem tenet Menoch. r. ach. de ad. pis. poss. rem. 4. q. 99. sub nu. 816. & 817. dicens, non posse appellari, quia eius grauamen potest reparari in iudicio petitorio.

Ego censeo, hanc opinionem contra ampliacionem esse veram, sed non censeo veram rationem, quã adducit Menoch quia potest euenire casus, quod sibi deficient testes circa proprietatem, & illos, quos haberet circa possessionem, non posset amplius examinare quoad iudicium possessionis, quia iam est terminatum, & sic præiudicium remaneret irreparabile; vnde dico, ratione esse, quia grauamen potest reparari per appellationem deuolutiuâ a sententia diffinitiuâ, ferenda super possessorio; cum in causa appellationis possit iudex ad quem illos testes admittere: & posse appellari quoad effectum deuolutiuum a sententia, lata in possessorio iudicio, retuli, & sequutus sum supra num. 16. & seqq. & nu. 25. & interlocutoriam, latam super exceptione peremptoria, posse reuocari, & reparari per appellationem a diffinitiuâ, quamuis non appelletur ab interlocutoria, & transeat in rem iudicatam, scripsi supra q. 11. sub n. 45. extens. 1. & seqq. & hæc interlocutoria est lata super exceptione peremptoria, quia non admissio probationum potius perimit, quam differat; & nota hæc, quia ea alibi non inuenies, cum sit consideratio nostra, & valde legalis.

Amplia secundo, vt sicut potest appellari ab interlocutoria admissionis testium, vt dixi, ita etiam possit appellari ab admissione articulorum, testibus iis, quos citauit, & sequutus sum infra tit. 47. princ. memb. 1. n. 137. & similiter ab interlocutoria non admissionis articulorum, seu capitulorum, Nat. cons. 172. in causa & quast. sub n. 2. lib. 1. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 86. & 166.

Hæc ampliatio, quoad interlocutoriam non admissionis articulorum, non est tuta, quia eius grauamen potest reparari per appellationem a diffinitiuâ, vt dixi in precedenti.

Limita eandem exemplificationem, vt non procedat, quando probationes non admittendæ essent omnino impertinentes, quia tunc licet admittantur, tamen pars non grauatur, Bar. in l. 2. num. 25. vers. tertio quæro ff. de appell. recip. & Bal. in l. 2. nu. 19. qu. 13. C. de episc. aud. si non est grauata: Ergo non appellat, Bal. vbi supra, & quod non grauatus non appellet, late sequutus sum supra q. 5. nu. 94. & seqq. Et quod pars isto casu non sit grauata, patet, quia probationes, omnino impertinentes, nullum faciunt iudicium.

Exemplifica secundo eandem secundam declarationem positam supra num. 40. in interlocutoria, qua iudex pronuntiat super competentia, seu incompetencia; quia ab ea potest appellari, vt loquedo in materia indefinita, scribunt Bar. in l. 2. ex quacunque. num. 10. vers. quæro vtrum a sententia. ff. si quis in ius voc. non ierit. & in eiusdem repetitione num. 14. vers. iuxta hoc quæro. & in l. 2. vers. secundo quæro. numer. 13. ff. de appell. recip. vel non, Bal. in l. 2. num. 13. vers. septimo quæro. C. de episc. aud. Bellam. in cap. 12. super eo. q. 14. sub num. 16. de appell. Guid. Pap. decis. 10. si iudex pronunciet. num. 1. & decis. 75. sed circa hoc. sub num. 2. & tract. de appell. quast. 60. num. 45. tom. 5. fol. 59. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 10. gloss. 1. numer. 9. vers. octauo. tom. 1. fol. 404. Mynsing. in singul. obseru. cent. 3. obseru. 35. appellatio. num. 1. & Fulu. Paccian. tract. de probat. lib. 1. cap. 58. num. 47. & de communi * testantur Becc. cons. 21. dubitatum fuit. in fine, num. 42. & cons. 31. quod appellari. num. 2. & 2. lib. 1. Roll & Vall &

Vall. & Masuer. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 101. nume. 18. & tenui eod. lib. 1. cap. 97. sub num. 58. & loquendo in causa possessoria, scribit Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 99. num. 822. & 823. versic. declaratur primo.

Ratio huius exemplificationis est, quia, si iudex pronuntiat, se non esse iudicem, per eiusmodi interlocutoriam non speratur alia, & si pronuntiat, se esse iudicem, non potest reparari per appellationem a diffinitiva, quia statim sequitur coactio, & executio: talis enim coactio litigandi coram non suo iudice non bene potest postea reparari, Bart. & Bellam. in locis supra proxime citatis, & quod, lata pronuntiatione super competentia, vel incompetencia, non expectetur alia sententia, scribit Rebuff. loco supra proxime citato, & quod asserat grauamen, quod non potest reparari per appellationem a diffinitiva, & ideo concedatur appellatio, deducunt Rol. a Vall. consil. 33. articulus, num. 1. in fine, nu. 2. & 7. lib. 4. & Becc. d. consil. 31. numer. 2. & 3. & quod debeat posse appellari, ne iudices incompetentes trahant ad se omnes causas, refert & sequitur Ruginell. tractat. de appell. §. 2. cap. 3. in verbo, competentia, sub num. 186. fol. 84.

48 Hæc exemplificatio (loquendo in iudicio petitorio) & si in utroque casu communiter teneatur, & vera sit ratio in casu, quo iudex pronuntiat negative, se non esse competentem, quia tunc, cum non expectetur alia sententia, potest appellari, vt retuli, & sequutus sum etiam infra limit. 47. memb. ... nume. ... tamen ratio, quam Bart. Bellam. Rolan. a Vall. & Franc. Bec. supra citati assignant in altero casu, quando pronuntiat affirmative, se esse competentem, mihi nunquam satisfecit, quia licet coactio rei conuenienti ad litigandum non possit formaliter reparari per appellationem a diffinitiva, quia sicut tortus, quamuis deinde appellet a sententia diffinitiva, non potest reparare, quin fuerit tortus; sic etiam is, qui fuit coactus litigare, quamuis appellet a diffinitiva, non potest reparare, quin fuerit coactus, quia non potest fieri, vt quod factum est, non fuerit factum; tamen (quicquid sit in tortura, cuius damnum non habet idoneam reparationem) satis est, quod illa coactio ad litigandum potest reparari per idoneum æquipollens, videlicet, si aduersarius condemnatur ad expensas, damna, & interesse; quod si aliter diceremus, reus posset a qualibet citatione appellare, quia, dum citatur ad contestandum litem, ad videndum sibi præfigi dilationes, ad iurandum; ad declarandum, & ad similia, semper cogitur litigare; imo etiam in quolibet iudicio possessorio concedenda esset reo appellatio, ex quo illa coactio ad litigandum de possessione non potest per appellationem deuolutiuam, aut in iudicio petitorio formaliter reparari, & proinde, si vera esset hæc ratio, destrueretur theoria, & praxis, qua reo citato, & condemnato in mero possessorio denegatur appellatio.

49 At in iudicio possessorio videtur indistincte dicendum, hanc exemplificationem non esse veram, quia si non datur appellatio ab ipsa sententia diffinitiva, eo quia eius præiudicium potest reparari in iudicio petitorio, multo minus dari debet ab interlocutoria, quæcunque illa sit, dummodo non tangat de dominio, quia si potest reparari præiudicium diffinitivæ, necesse est vt possit reparari interlocu-

torix, quæ est in ordine ad diffinitiuam; & ita seruandum est in praxi, quicquid scripserit Menoch. citatus supra sub nu. 47.

Retenta tamen exemplificatione in petitorio iudicio, & in his casibus, in quibus procedere potest 50

Extende primo eam, vt sit vera etiam de iure civili, quia etiam de iure civili potest ab eiusmodi interlocutoria appellari, Bart. in d. l. 2. num. 13. ff. de appell. recap. Bellam. d. cap. super eo, sub num. 16. quest. 14. de appell. Franch. in cap. 7. si duobus, sub nume. 22. ibi, secundo queritur quid si iudex, eod. titu. & Guid. Pap. d. decis. 10. num. 1. & decis. 75. sub nu. 2.

Extende secundo, vt procedat non solum quando iudex pronuntiat expresse se competentem, sed etiam quando pronuntiat tacite per processum ad vltiora, quia pars potest appellare, vt ex Franc. Becc. testante de communi opin. in locis citatis supra, sub numer. 47. resuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 101. num. 18.

Extende tertio, vt in tantum possit appellare, vt teneatur appellare, alias, non appellando ab interlocutoria lata super incompetencia, talis interlocutoria transit in rem iudicatam, Franch. in cap. 7. si duobus, sub num. 22. vers. secundo queritur quid si iudex, de appell. Rolan. a Vall. consil. 33. articulus iste, nu. 5. lib. 4. & Franc. Becc. consil. 31. quod appellari, nume. 3. in fine, & numer. 6. lib. 1.

Amplia hanc extensionem vt procedat etiam si iudex per processum ad vltiora tacite pronuntiauerit, se esse iudicem competentem, quia, non appellando, talis sententia transit in rem iudicatam, & tenet iudicium, Dec. in consil. 107. in causa que nomine, in principio, & Becc. d. consil. 31. sub numer. 6. lib. 1.

Declara eandem tertiam extensionem, & ampli- 51

pliationem, distinguendo tres casus principales. Primus casus est, quando is, qui pronuntiat, se esse competentem iudicem, nullius generis iurisdictionem habet: & isto casu concludo, extensionem, eiusque ampliationem non esse veras, quia siue pars appellet, siue non, siue opposuerit de incompetencia, siue non, siue iudex pronuntiauerit tacite, siue expresse, totum id, quod facit, est ipso iure nullum, Innoc. in cap. 20. super literis, num. 5. vers. forsitan. in fine, de rescript. dicens, quod si nullam haberet iurisdictionem, non teneret sententia, qua pronuntiauerit suam iurisdictionem, & sub nume. 7. versic. & si queratur, dicens, melius dici, quod non teneat sententia, & ex Innoc. refert, & sequitur Afflict. decis. 354. in causa reuocationis, nume. 14. versic. nec obstat, dicens, quod sententia, lata a iudice omnino incompetenti; qui pronuntiauerit se competentem, non potest facere eum iudicem, qui non est, etiam quod pars non appellauerit, & sub nume. 15. versic. interdum apparet, dicens, quod sententia & processus est nullus, si apparet, iudicem esse omnino incompetentem in illa causa, & pronuntiauit se competentem.

Comprobatur conclusio huius primi casus, quia si literæ impetrationis iudicis non sint literæ Principis, sed sint falsæ, & iudex delegatus earum vigore processerit, processus est nullus, & semper potest obijci, quia semper obijcitur exceptio falsi, Bart. in repetitione l. 2. ex quacunque, sub nume. 16. vers. breuiter vos domini, ff. si quis in ius voc. non ier. & in isto exemplo loquitur Innoc. supra citatus.

54 Secundus casus est, quando habet aliquam iurisdictionem, & ideo iudex est, sed tamen est omnino, & ipso iure incompetens: & in isto casu Franch. in cap. 7. si duobus, sub numer. 30. versicu. ex quibus omnibus, de appellat. facit vnam longam distinctionem, quam omitto, quia iudicio meo melius tractatur constituendo vnam certam conclusionem, & eiusdem ampliationes, & declarationes: Concludo ergo in isto casu, quod si iudex pronuntiat expresse, se esse competentem, pronuntiatio tenebit, & transibit in rem iudicatam, si non fuerit appellatum, & processus, & sententia erunt validi, & ita procedat tertia extensio, Innoc. in d. cap. super literis, sub nume. 5. versicu. forsan, dicens, quod, si opponitur contra literas de falsa suggestionem, vel veritatis suppressione, non per hoc negatur iurisdictionem, quia etiam per tales literas datur iurisdictionem, & ideo sententia, quam hic iudex tulerit, faciet ius inter partes, nisi appelletur, & sub numer. 7. ibi, sed debes respondere, dicens, quod, cum hic vere sit iudex, bene teneat sententia, & in cap. 2. praterea, nume. 1. in fine, versicu. sed si postquam, de dilat. dicens, quod pronuntiatio, quod sit sua iurisdictionem, procedet in principali, nec postea poterit obijci, quod sententia sit lata a non suo iudice, cum sit super hoc iudex, scilicet, quod cognoscat, si sua est iurisdictionem, & cognouit, & sententiauit, & non est appellatum, Bart. in dicta. 2. sub numer. 7. in fine, dicens, quod si iudex pronuntiavit se competentem, talis sententia faceret ius, nec postea posset disputari de errore, vel dubietate partium, Franch. in d. cap. 7. si duobus, sub numer. 22. ibi, secundo queritur, de appellat. dicens, quod valeret processus in causa principali, posito quod iudex aliter non fuisset iudex competentem, & posito, quod contumax non censeatur prorogare iurisdictionem, nec in iudicem consentire, quia fallit, inquit, quando iudex pronuntiat expresse se competentem, & ideo refert, & sequitur, valde utile esse, quod semper iudex pronuntiet expresse se iudicem competentem, & sub numer. 30. versicu. ex quibus omnibus, dicens, quod si iudex est omnino, & ipso iure incompetens, & processus sit contra presentem, vel contumacem, in quo processu iudex expresse pronuntiaverit se iudicem competentem, & a tali interlocutoria non fuerit appellatum, non poterit, inquit, de cetero amplius dici de incompetencia, & las. in d. l. 2. nume. 39. versicu. in quarta parte, ff. si quis in ius voc. non ier. dicens, quod si partes citentur coram iudice non suo, & nihil opponant, valebit processus, eo quia per tacitum consensum intelligitur prorogata iurisdictionem adeo, quod non potest amplius de incompetencia opponi.

55 Comprobatur conclusio huius secundi casus, quia licet contra literas impetrationis iudicis obijciatur exceptio falsi, non quod ipsae literae sint falsae, sed quod in eis narratum sit mendacium a parte, quae eas impetrauit, tamen iudex per tales literas habet ipso iure iurisdictionem, Bart. in repetit. d. l. 2. nu. 16. in fine, ff. si quis in ius voc. non ier. & Innoc. in d. cap. super literis, nu. 5. versicu. forsan. de rescrip. dicens ulterius, quod sententia, quam tulerit, ius faciet inter partes, nisi fuerit appellatum.

56 Amplia primo conclusionem huius secundi casus, ut procedat etiam si processus fieret contra contumacem, quia illa pronuntiatio facit ius inter partes, & cetera illius iudicij procedent, Bart. in

d. l. 2. ex quacunque, nume. 8. versicu. sed si fuerit quid si processum, ff. si quis in ius voc. non ier. & Franch. d. cap. si duobus, sub numer. 22. quem citavi, & sequutus sum supra num. 54. versu. secundus.

Amplia secundo conclusionem huius secundi casus, ut sit vera, etiam si iudex pronuntiaverit tacite per processum ad ulteriora, & ita procedit secunda extensio, posita supra n. 51.

Declaro primo, hanc ampliationem esse veram, si partes comparuerunt, & sciterunt, illum non esse iudicem, quia tunc videntur prorogasse illius iurisdictionem, Bart. in l. 2. ex quacunque, sub nume. 7. versicu. procedo in gloss. & in repetitione sub num. 5. versicu. sed iuxta hoc quero, & las. sub num. 39. limit. 2. ff. si quis in ius voc. non ier. Franch. in cap. 7. si duobus, col. penult. sub nume. 30. ibi, aliquando & quarto, de appell.

Secus si partes ignorauerint, seu dubitauerint, quia tunc non videtur prorogata iurisdictionem, Bart. & las. vbi supra.

Declaro secundo, veram esse, quando processus fit contra presentem, qui opponit de incompetencia, quia isto casu iudex, procedendo ad ulteriora, censetur tacite pronuntiasse, se esse competentem, Franch. in d. cap. si duobus, sub numer. 30. versicu. ex quibus, ibi, aliquando & tertio processus, de appellat. Dec. in consil. 107. in causa qua nomine, in principio, Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de except. concl. 1. nu. 2. ampl. 1. & nu. 6. & Bec. cons. 31. quod appellari, sub nu. 6.

Secus si procedat contra contumacem, ut in seq. 3. declarat.

Contra hanc declarationem (quod enim requiratur declaratio expressa, & processus ad ulteriora non sufficiat) tenent Anton. de Butr. in cap. 20. super literis, volum. 21. de rescript. & Paul. de Castr. in d. l. 2. ex quacunque, quos ibidem in effectu refert, & sequitur las. sub num. 45. versicu. iuxta praedicta, & nume. 46. ff. si quis in ius voc. non ier.

Nec obstat, quod iudex, procedendo ad ulteriora, censetur reiecit exceptiones dilatorias oppositas, & ista sit dilatoria, quia responderi las. vbi supra, quod hoc procedit in alijs exceptionibus dilatorijs, quia in illis constat iam, iudicem esse iudicem, sed in exceptione incompetenciae dubitatur, an sit iudex, ideo ratione incertitudinis processus redderetur nullus, nisi prius pronuntiaret se competentem, dato etiam, quod esset competentem.

Retenta declaratione, quae videtur communis, 60 quando proceditur contra presentem, qui opponit de incompetencia.

Subdeclaro eandem secundam declarationem, ut sit vera quando iudex de opposita incompetencia exceptione cognouit, alias si non cognouisset, non censeretur pronuntiasse super ea, & ideo processus foret nullus, las. in d. l. 2. sub num. 46. versus finem, & Franch. in c. 67. ex parte M. sub nu. 9. ibi, ideo si questio emergens sit super iurisdictionem, & in d. c. si duobus, col. penult. sub num. 30. ibi, intellige quando iudex de exceptione cognouit, de appell. vbi sic declarat Innocentium in c. 2. praterea, de dilat.

Confirmatur haec subdeclaratio, quia si iudex, exceptione opposita, procedat incontinenti ad ulteriora ita, quod de illa exceptione in tanta temporis breuitate verisimiliter cognoscere non poterit, dicetur super ea non pronuntiasse, & consequenter processus, seu actus gestus per iudicem dicetur nullus, uti factus sine causa cognitione, quae est de substantia.

substantialibus iudicij, Franch. qui generaliter loquitur in qualibet exceptione in d. cap. 67. ex parte, sub nume. 10. ibi, super hac difficultate potest sic concludi, & vide infra limit. 47. princip. memb. 1. num. 96. & seqq. & in specie, num. 99.

- 61 Declara tertio limitando, non esse veram, quando processus fit contra contumacem, & iudex non pronuntiat expresse se iudicem competentem; quia tunc per processum ad vltiora non censetur pronuntiasse super competentia, & ideo processus esset nullus, ex quo iudex erat ipso iure incompetens; nam isto casu contumax non censetur consentire in iudicem, seu prorogare illius iurisdictionem, Bar. in dicta l. secunda, ex quacunque, sub nume. 8. ibi, sed si hoc non pronuntiaret, & las. numer. 39. limit. 1. ff. si quis in ius voc. non. ter. Franch. in d. cap. 7. si duobus, sub numer. 30. ibi, aliquando & secundo processus, & sub numer. 22. ver. us finem, de appell. & Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de except. co. n. l. 1. n. 7. versic. secus vero.
- 62 Amplia hanc declarationem, vt procedat etiam quando processus fit contra praesentem, nihil excipientem de incompetencia, quia tunc processus non valet, ex quo non censetur tacite pronuntiatum super competentia per processum ad vltiora, cum de ea non fuerit oppositum, Franch. d. cap. si duobus, sub numer. 30. ibi, aliquando & quarto processus.
- 63 Limita eandem ampliationem, vt non procedat quando iurisdicchio esset prorogabilis, & fuisset scienter litigatum, Franch. vbi supra.
- 64 Declara quarto, vt non procedat, quando iurisdicchio esset omnino improrogabilis, vt puta, quia sit iudex secularis, & agatur de causa clerici, quia tam pronuntiatio super competentia, quam processus, qui fieret, essent nulli, quia clericus nec expresse, nec tacite potest consentire, seu prorogare iurisdictionem iudicis laici, c. 4. ut si clericus, de iudic. & de materia huius declarationis late egi supra lib. 1. c. 11. n. 36. 38. & seqq.
- 65 Tertius casus est; quando iudex est ipso iure competens, sed eius iurisdicchio potest per exceptionem elidi: & isto casu, quem ponit Franch. pro secundo casu in d. cap. si duobus, sub numer. 30. versicu. ex quibus omnibus, de appellat. concludo, pronuntiationem expressam super competentia nullo casu esse necessariam, & tacitam per processum ad vltiora semper sufficere, & esse appellandum, Franch. sub d. numer. 30. versus finem, ibi, secundo casu principali.
- 66 Limita eandem secundam exemplificationem positam supra nume. 47. vt non procedat, quando, orta discordia inter duos iudices ordinarios, vel delegatos, superior, vel arbitri electi super ista discordia pronuntiant, quis eorum sit competens, quia ab hac pronuntiatione partes non possunt appellare, Angel. in l. 2. nume. 8. versicu. & an ab hac ff. si quis in ius voc. Paul. Ant. del Bene. sing. 13. a sententia, & alij, quos refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 188.
- 67 Exemplifica tertio eandem declarationem, seu verius irreparabilitatem grauaminis, de qua supra num. 39. in fine, versicu. tertio potest, vt non procedat in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, procuratorem non esse, vel esse legitimum, quia ab ista interlocutoria datur appellatio, Bart. in dicta l. 2. nume. 15. versic. tertio quia, ff. de appellat. recip. vel non, Bal. in d. l. 2.

n. 14. versic. octauo queritur. C. de episc. aud. Bellarm. in c. 12. super eo, q. 15. sub n. 16. de appell. Menoch. de adipisc. poss. rem. 4. q. 99. n. 824. versic. declaratur secundo. Fulu. Pacc. tract. de probat. lib. 1. c. 58. n. 47. Contar. in l. vnica, lim. 5. sub nu. 13. versic. reliquum est. C. si de momen. poss. & quod detur appellatio, quando iudex non admittit procuratorem, scribit Rug. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 63. fol. 74. & quod licite appellatur, si non admittitur exceptio, quod procurator non habet legitimum mandatum, probat tex. in cap. 48. significat. de appell. & ibi Doct. in summario.

Procedit haec restrictio etiam de iure ciuili, Bar. in l. 2. q. 3. nu. 15. ff. de appell. recip. vel non, quem referunt, & seq. 1. in cur Bellam. c. 12. super eo, q. 15. sub n. 16. & Franch. in c. 67. ex parte, not. 5. n. 4. in fine, & nu. 5. de appell.

Ratio est, quia si pronuntiat, non esse procuratorem, non speratur alia diffinitiva, si vero pronuntiat, esse procuratorem, & non sit, ex hac pronuntiatione, & non efficitur, & consequenter acta cum eo non prauidicant domino; vnde aduersarius remanet grauatus in hoc, quod ex actis nullis non potest vincere, & hoc grauamen non potest reparari per appellacionem a diffinitiva, Bar. & Bellam. supra citati.

Exemplifica quarto, vt non habeat locum in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, tutorem esse, vel non esse legitimum, quia datur appellatio, Bart. in d. l. 2. sub nu. 15. versic. tertio quia, ff. de appell. recip. vel non, Bal. d. l. 2. num. 14. versic. octauo queritur, C. de episc. aud. Bellam. d. cap. super eo, quasi 15. sub num. 16. de appell. Signorol. cons. 14. num. 5. Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 99. num. 824. & 825. & Fulu. Pacc. tract. de probat. lib. 1. c. 58. sub nu. 47. & quod detur appellatio, si iudex non admittit tutorem, refert, & sequitur Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. nu. 63. fol. 74.

Declara hanc exemplificationem, vt non procedat quando iudex, pronuntians esse tutorem, adijceret, decernens ratum esse, quod eo auctore factum erit, quia isto casu non potest appellari, ex quo non grauatur, quoniam valent gesta per eum, Bar. & Bellam. supra citati, & Beninten. decis. 79. mora lite, versus finem, sub nu. 10.

Infero ex hac declaratione, quod si tu agis contra me, & ego nomino Titium in patronum principalem, & tu opponis, dictum Titium non esse admittendum, & iudex pronuntiat, esse admittendum, tu non potes appellare, quia acta, quae tu facies contra Titium, sine dubio valebunt contra me, & sic cessat grauamen, Beninten. d. decis. 79. mora lite, versus finem.

Exemplifica quinto in interlocutoria, qua pronuntiat super idoneitate fideiussionis, quia datur appellatio, Bar. in d. l. 2. sub numer. 15. ff. de appellat. recip. Contar. in l. vnica, lim. 5. sub numer. 13. C. si de momen. poss. Fulu. Paccian. tract. de probat. lib. 1. cap. 58. sub nume. 47. & quod si iudex pronuntiet fideiulsores idoneos, & non sint, possit appellari, scribit Guid. Pap. decis. 75. sed circa, sub num. 2. & quod, si pronuntiet esse idoneos, grauamen dicatur irreparabile, & possit appellari, scribit Rebuff. tract. de sent. execut. art. 10. gl. 1. num. 5. versic. quarto, tom. 1. fol. 403.

Exemplifica sexto in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, pecuniam esse soluendam minori sine tutore, Guid. Pap. d. decis. 75. sed circa, sub numer. 2. seu sine curatoribus, vt loquitur Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 10. gloss. 1. nume. 5. versicu. quarto, in fine tom. 1. fol. 403.

72 Exemplifica septimo in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, principalem componentem non habere, vel habere legitimam personam standi in iudicio, quia datur appellatio secundum Bal. in d. l. 2. numer. 14. quest. 8. de episc. audien. Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 3. cap. 10. sub nume. 6. fol. 68. & Menoch. qui loquitur generaliter d. q. 99. in fine n. 823. & quod ab interlocutoria, lata super legitimatione personae actoris, possit appellari, refert, & sequitur Fulu. Pacian. tract. de probat. lib. 1. c. 58. sub n. 47.

Ratio est, quia interlocutoria super legitimatione personae dicitur continere damnum irreparabile, Rebuff. tract. de sent. execut. art. 10. gl. 1. v. 5. vers. quarto, tom. 1. fol. 403. & Contar. in l. vnica, limit. 5. nu. 13. vers. reliquum est. C. si de momen. poss. nam si iudex pronuntiat habere legitimam personam, & non habet, aduersarius, quamuis vincat, non vincit, quia acta sunt nulla, vt dixi supra nu. 67. in fine.

Declara istam exemplificationem, vt non procedat, quando quis est minor, sed tamen iudex ex falsis probationibus per minorem factis pronuntiat, eum esse maiorem, & debitor, credendo, & acquiescendo huic pronuntiationi, soluit illi minori, quia licet minor consumer pecunias solutas, tamen debitor non potest amplius conueniri, & similiter, si curator ignoranter credidit pronuntiationi, ideoque rationem reddidit, amplius eo nomine conueniri non potest, l. 33. minor 25. annu. ff. de minor. 25. ann. Vnde, cum isti non remaneant grauari hoc decreto, quia debitor recte soluit, & curator potest sine suo damno cessare ab administratione, non possunt appellare, Bar. in d. l. 2. nu. 15. vers. tertio, in fine, ff. de appel. recip.

Subdeclara hanc declarationem ex his, quae dixi num. seq.

73 Extende eandem exemplificationem, vt habeat locum non solum, quando super legitimatione personarum pronuntiat in litis ingressu, sed etiam quando pronuntiat in executione, quia adhuc poterit appellari, per ea quae scribit Bal. in l. fin. num. 5. vers. quero quomodo. C. de fideicom. libert. dicens, quod licet confessus non possit obijcere de non ordine iudicij; tamen potest obijcere, quod persona non est legitima in iudicio, & nota, inquit, quod lex in appellatione non considerat interesse, sed quod quaedam iniuria fit ei, cui non seruantur praecpta legum, vnde quod dicitur (non solent audiri appellantes, nisi quorum interest) debet intelligi, nisi contra eos sit processum praeter legis dispositionem, & hanc doctrinam sumpsit Bal. ex textu satis notabili in l. 7. ait praetor, vers. permittitur etiam, ff. de minor. 25. annis, vbi habetur, quod si praetor decernat, soluendam pecuniam minori sine curatoribus, quamuis debitor allegauerit, creditorem esse minorem, debitor erit securus, sed, si nollet soluere, posset quasi aduersus iniuriam appellare, hancque doctrinam censeo propterea habere locum, etiam si debitor esset obligatus in forma camerae, & quamuis debitor sit plene conuictus, & confessus, & censeo, quod appellatio esset admittenda, etiam ad effectum suspensiuum, & sic nota, quod quis isto casu potest appellare, quamuis sua non intersit, & iudex appellationis, vt inquit Bal. reuocabit praecptum tanquam non rite interpositum.

Subrestringe tertio eandem restrictionem positam supra nume. 28. vt non procedat in possessorio sum-

marissimo, quia a sententia in eo lata non datur appellatio, per ea quae scripsi supra memb. 2. nume. 1. & tamen illa non est sententia diffinitiva, Ios. Cum. super ritib. Sicil. cap. 38. nume. 112. imo est mera interlocutoria, vt retuli, & sequutus sum supra memb. 4. num. 20. extens. 8.

Subrestringe quarto, vt non procedat, quando interlocutoria tangit negotium principale, quia ab ea non potest appellari, Contar. in l. vnica, limit. 5. numero 7. vers. limita secundo, C. si de mom. poss. & in his terminis loquuntur Bal. Menoch. & Rot. diuers. quos citavi supra nu. 32.

Contra istam subrestrictionem de diametro videntur tenere Rebuff. tract. de sent. execut. artic. 10. gl. 1. numer. 4. vers. tertio, tom. 1. fol. 403. & Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 3. cap. 10. sub num. 6. dum scribunt, quod si iudex pronuntiat, aliquem esse minorem, vel maiorem, prodigum, vel alias inhabilem, potest appellari, quia ex toto annullatur actus, & tangit factum principale.

Non discedo a subrestrictione, quia, quod scribit Rebuff. & Grauat. potest procedere in interlocutoria, lata in causa petitoria.

Amplia has omnes subrestrictiones, vt in eorum casibus appellatio intelligatur prohibita tam ad effectum suspensiuum, quam ad effectum deuolutiuum, quia satis est, quod appellatio ad effectum deuolutiuum concedatur a sententia diffinitiva, & quod in illius appellatione possit reparari damnum interlocutoriae, sicut si appellaretur ab ipsa interlocutoria.

De interlocutoria, qua iudex pronuntiat, esse procedendum ad vltiora, vide infra lim. 47. memb. 1. num. 94. vers. exemplifica secundo.

Et quid in casu contrario, quando pronuntiat, non esse procedendum, vide in eadem limit. 47. memb. 1. num. 190.

An causa grauaminis sit exprimenda in appellatione ab interlocutoria, & an appellatio debeat iustificari ex causa expressa, vide infra nu. 106. & 112.

RESTRINGE IV. quando fertur sententia super inepto libello in fauorem libellantis, quia tunc potest appellari, Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. vers. octauo, sub n. 26. tom. 18. fol. 191.

RESTRINGE V. quando sententia fuisse lata per iniuriam, seu dolum, quia tunc potest appellari, Bal. consi. 217. verba libelli, in fine, sub nume. 9. vers. concludendo, lib. 2. Nicell. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. vers. nono, sub nume. 26. fol. 191. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 9. gloss. 5. num. 9. vers. fallit quando, tom. 1. fol. 401. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, lim. 10. num. 315. fol. 506. late Contar. in l. vnica, limit. 10. num. 1. C. si de mom. poss. & quod a lege, seu statuto, sublata appellatione, non censeatur prohibita facultas appellandi, vbi aut dolo iudicis, aut etiam partis sententia lata extitit, refert, & sequitur Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 11. in verbo lex, col. 23. & ante cum Contar. d. limit. 10. n. 3.

Comprobatur haec restrictio, quia licet a sententia iudicis, cui de communi partium consensu sit commissa causa cum clausula (appellatione remota) non possit appellari, quasi propter excellentiam ipsius iudicis, iuxta ea, quae scripsi quest. preced. limit. 1. nume. 20. vers. extende sexto, tamen, si iste iudex pronuntiet dolo malo, poterit appellari, vt ex Bal. refert

Et sequitur Contar. in d. l. vnica, limit. 10. sub num. 1. & 2. C. si de mom. poss.

77 Extende primo hanc restrictionem, vt habeat locum etiam si sententia sit lata per latam culpam, quia æquiparatur dolo, Contar. d. limit. 10. n. 1. & sub n. 2. ibi, tantundem erit.

78 Extende secundo, vt possit appellari etiam post lapsos decem dies, quia talis sententia, lata per dolum iudicis, nunquam transit in rem iudicatam, Contar. d. limit. 10. n. 7. vers. quummo etiam.

Dolus iudicis quomodo probetur dixi lib. preced. c. 2. sub n. 438. vers. sed dolus.

79 **RESTRINGE VI.** vt non procedat, quando sententia est euidenter iniusta, quia tunc potest appellari etiam a sententia meri possessorij, Bal. in l. vnica, colum. 2. nu. 5. vers. denno quæro. C. si de mom. poss. Abb. conf. 55. in caussa que patulo post perniciam, lib. 2. Mar. an. in suo spec. par. 6. a. l. 2. princ. in verbo, & quandoq. appellatur, lim. 6. nu. 31. fol. 50. & vtr. in prax. lib. 7. c. 3. vers. et vbi, sub nu. 6. ibi, idem si conf. vtr. sola 95. Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 25. princ. num. 15. vers. secundo, fol. 372. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub nu. 347. vers. præterea dato, tom. 3. par. 2. fol. 269. Io. Bapt. Pontan. tract. de spol. lib. 4. c. 3. nu. 50. vers. quocumque, fol. 306. dicens, quod respectu notorie iniquitatis non intelligitur vnquam prohibita appellatio, late Contar. in l. vnica, limit. 9. n. 2. C. si de mom. poss. Et est de mente Bartoli in l. 2. nu. 5. in ultimis verbis, ibi, præterea video, ff. de appell. recip. dicens, quod possum appellare, si contra iustitiam auferatur mihi ius possessionis, & loquendo de sententia, qua pronuntiat, heredem scriptum esse mittendum in possessionem, scribunt Zuech. in l. fin. n. 447. C. de edic. diu. Ad. toll. Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. qu. 100. declar. 2. nu. 850. & Achil. Person. d. tract. de adipisc. poss. sub nu. 334. vers. ego autem, fol. 268. in fine, & 269. dicens, q. si post latam sententiam de imittendo heredem in possessionem, non citato contradicte, comparet contradicte ante executionem sententiæ, id est, ante missionem in possessionem, & incontinenti probaret de iure suo, tunc iudex tenetur illum admittere, & si non admittit potest ille appellare a nõ admissione, cum dicta pronuntiatio sit euidenter nulla, & iniusta, & scripti supra memb. 4. n. 106. & loquendo de notorio, a quo est prohibita appellatio, scripti supra limit. 4. nu. 99.

Ratio huius restrictionis est, quia dispositio generalis non trahitur ad ea, in quibus est euidentis iniquitas, Crauet. conf. 3. iudex habens, nu. 18. vers. vndecimo facit, quare, reiecta appellatione, non censetur reiecta, quando euidenter constat de iniquitate sententiæ, Contar. qui plures citat in l. vnica, limit. 9. nu. 4. vers. mouetur. C. si de mom. poss. nam illa præsumptio, quod quis appellet, vt impediatur, & differat executionem, cessat quoties grauamen est notorium, Contar. d. limit. 9. n. 14. vers. horum autem, & facit, quod scripti infra q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 26. vers. comprobatur primo.

80 Extende primo istam restrictionem, vt procedat etiam si statutum tolleretur appellationem, & nullitatem, Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub nu. 347. vers. præterea, versus finem, fol. 270. & quod procedat etiam si statutum prohiberet appellationem, refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 9. nu. 6. vers. idq. procedit, C. si de mom. poss.

81 Extende secundo, vt possit etiam implorari officium iudicis, & impediri executio sententiæ, quando

sententia est euidenter iniusta, vt refert, & sequitur, & remissus declarat Contar. d. limit. 9. n. 11. & 13. vers. & quia, potest enim, & debet superior per officium suum emendare omnem sententiam, quæ continet manifestam iniquitatem, etiam si sit ab arbitris lata, cui alias sit standum, Contar. d. limit. 9. sub n. 18.

Sententia quando dicatur notorie, & euidenter iniusta, vide Franch. in cap. 63. dilecto, q. 55. nume. 153. & seqq. de appell. & Contar. in l. vnica, limit. 9. num. 34. C. si de mom. poss. Et quando dicatur iniusta, sed non euidenter & notorie iniusta, vide eundem Contar. ead. limit. 9. nu. 50. & seqq.

RESTRINGE VII. vt non procedat, quando statutum, seu consuetudo aliter disponent, Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. vers. vndecimo, sub nu. 26. fol. 192. adde quæ scripti supra memb. 4. sub nu. 30. vers. restringe.

RESTRINGE VIII. vt non procedat, quando appellatus consentit appellationi, quia tenet appellatio, vt scribit, & comprobatur Nicell. d. fall. 6. nu. 27. vers. duodecimo, fol. 192. & Contar. in d. l. vnica, q. 22. sub n. 2. & seqq. C. si de mom. poss.

De lata primo istam restrictionem, vt si pars appelleret a sententia quatenus contra, & postea pars appellata, contra quam subscribitur sententia, appelleret, non dicitur appellare de consensu alterius partis, quæ appellauit quatenus contra, ideoque non tenetur appellatio in possessorio; & ratio est, quia illa appellatio, quatenus contra, potest intelligi, quatenus non fieret condemnatio ad expensas, vel ad fructus, hæcque non infertur consensus permittendæ appellationis ad totam causam, Achil. de Grass. decif. 8. alias 234. appellauerat, de appellat. fol. 207. quæ referunt, & sequuntur Contar. d. q. 22. sub nu. 5. vers. quibus, & n. 6. & 7. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. c. 2. n. 40. fol. 37.

De lata secundo, vt consensus dicatur adesse, quando appellatus non contradicit, vide Caball. ad constit. March. lib. 6. cap. 2. in verbo, civili, nu. & limit. 6. fol. 371. Marches. d. cap. 2. nu. 48. limit. 6. fol. 39. & Achil. Person. tract. de adipisc. poss. nu. 337. vers. præterea, fol. 269. qui scribit, in causa mera possessoria, quæ sit momentanea, non permitti appellationem, parte opponente, & contradicente, secus si pars non contradiceret, quia permetteretur appellatio.

De lata tertio, vt consensus præstitus in prima appellatione non porrigatur ad secundam; & ideo licet causa fuerit facta appellabilis, tamen non durat appellabilis secundum plures decisiones, loquentes de constitutione Aegidiana, quas refert, & sequitur Contar. in l. vnica, q. 13. petitorium quid sit, sub nu. 106. & latius in qq. Aegidiana, q. 4. sub nu. 4. vers. contrariam. C. si de mom. poss.

Confirmatur hæc declaratio, quia licet semel passus sim, per rescriptum apostolicum me trahi ultra duas dietas, tamen iterato tractus ibidem poterō excipere, & si necesse fuerit, appellare, spec. tit. de appel. §. restat, sub n. 6. ibi, item ex præmissis, lib. 2. fol. 190. & Ant. de But. in c. 29. dilectus filius, il secundo, nu. 10. vers. secundo circa, de rescript.

Contra istam declarationem facit, quia causa semel effecta appellabilis remanet appellabilis, vt in terminis alimentorum scribit Pontan. tract. de aliment. c. 19. nu. 6. & 7. tom. 8. part. 1. fol. 455. Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. limit. 25. num. 18. fol. 271. in ultima impressione, & Rug. tract. de appel. §. 2. c. 3. n. 279. fol. 42. sicut

res semel effecta alienabilis, perpetuo remanet alienabilis, vt scripsi lib. preceden. c. 2. n. 644.

In hac contrarietate vide, quæ scripsi infra lim. 47. memb. 1. nu. 113.

87 **RESTRINGE IX.** vt non procedat quando iudex a quo detulit appellationi, quia tunc potest appellans in eo obtinere, Bal. in l. 9. post sententiam, colum. 2. versic. pone ergo, sub num. 8. C. de sent. & interloc. omn. iud. quem referunt, & sequuntur Alex. conf. 2. consideratus his, versus finem, sub nu. 15. lib. 2. in l. 8. patre furioso, col. 3. n. 12. vers. primo facit, ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. & in l. 1. num. 5. vers. tu tamen. C. de bonorum possess. secund. tabul. hancq; eandem restrictionem ponunt Nicel. de concord. gl. concor. 6. fall. 6. sub nu. 26. vers. decimo, fol. 191. Rol. a Vall. conf. 77. viso & bene, num. 1. in fine, & num. 2. lib. 2. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. nu. 337. vers. permittitur, tom. 3. par. 2. fol. 269. Caballin. ad constit. March. lib. 6. c. 2. nu. & limit. 8. fol. 371. Marches. tract. de commiss. part. 2. in commiss. appel. c. 2. nu. 50. lim. 8. fol. 39. & late Contar. in l. vnica, lim. 13. nu. 1. & seqq. C. si de momen. possess. & quod hæc restrictio habeat locum etiam in appellatione a notorio vide supra lim. 4. nu. 27. & 57.

88 Extende primo hanc restrictionem, vt habeat locum etiam si appellatio esset friuola, quia appellatio, cui esset delatuta, ligaret, vt dixi infra lim. 36. princip. num. 2. vers. declara, & ideo licet a sententia lata contra confessum, & conuictum, non detur appellatio, si tamen iudex a quo detulit appellationi, suspenditur eius iurisdictionis, vt retuli, & sequutus sum supra lim. 4. princ. nu. 27.

89 Extende secundo, vt in tantum procedat, vt si iudex ad quem receperit appellationem, tunc etiam de vtriusq; partis consensu non possit rediri ad iudicem a quo, vide supra lim. 2. sub n. 103.

90 Extende tertio eandem restrictionem, vt propterea acta, facta post appellationem, & delationem, sint ipso iure nulla, etiam si appellatio fuerit friuola, & acta fuerint facta ante inhibitionem, Rol. a Vall. d. conf. 77. sub nu. 2. lib. 2. & quod sint nulla, & veniant reuocanda, scribit Paril. conf. 106. Bonifacius, nu. 6. lib. 4. quos refert, & sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. lim. 1. num. 50. & 66. & seqq. fol. 359. & adde quæ scripsi infra limit. 47. princip. memb. 1. n. 41. vers. restringe quinto.

91 Extende quarto, declarando, vt procedat non solum quando iudex detulit expresse, sed etiam quando detulit tacite, quia delatio etiam tacita, impedit iudicem, ne possit vltius procedere, cuius tacitæ delationis pono hic tres casus.

Primus casus est; quando iudex appellanti præfixit terminum ad proseguendam appellationem, vel ad audiendum responsum; quia tunc pendente appellatione etiam a mera interlocutoria iudex a quo non potest vltius procedere, quia huiusmodi præfixio termini habet vim delationis, Lancel. d. c. 12. lim. 1. n. 58. & 59. fol. 359. & vide, quæ scripsi supra q. 14. n. 16. vers. subdeclara.

92 Secundus casus est; quando iudex dat acta pro apostolis, Rot. decis. 8. alias 70. si iudex det acta pro apostolis, de appell. in nou. Lancell. d. limit. 1. num. 75. & Franch. & Luc. Pet. quos retuli, & sequutus sum supra q. 13. numer. 13. vel quando nihil respondet, Lancell. d. limit. 1. nu. 77. fol. 359.

Tertius casus est; quando iudex, requisitus de apostolis, expresse negat illos tradere, vel saltem nõ tradit in tempore, quia vtroque casu est, ac si detu-

lisset appellationi quoad suspendendum exercitium iurisdictionis, vt retuli, & sequutus sum infra limit. 47. princip. memb. 1. sub num. 42. versu. subextende secundo.

Extende quinto, etiam si pars ipsa appellata detulerit, quia est, ac si iudex a quo detulisset, per ea que refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. d. cap. 12. limit. 6. principali, num. 36. 37. & 38. fol. 365. dicitur autem pars appellata deferre appellationi, quando comparet coram iudice ad quem, & non reclamando, patitur procedi in causa, Lancell. vbi supra, & scripsi supra q. 13. sub num. 4. vers. declara primo.

Extende sexto, vt procedat non solum si ipse iudex detulerit, sed etiam si detulerit subdelegatus ab eo cum clausula (donec vices suas duxerit reuocandas) si ante reuocationem detulit, Lancell. ead. limit. 1. nu. 79. & lim. 6. nu. 22. fol. 364.

Extende septimo, vt procedat etiam si appellatio esset sine causa, Lancell. d. lim. 1. nu. 69. fol. 359. vide infra lim. 36. n. 3.

Extende octauo, etiam si esset interposita sine scriptis, Lancell. ead. limit. 1. num. 70. vide infra lim. 36. num. 3.

Declara hanc extensionem, vt procedat in appellatione ab interlocutoria, cui si iudex detulerit, fatit deuolui totum negotium ad superiorem, vt retuli, & sequutus sum infra limit. 47. memb. 1. num. 42. secus est in appellatione a diffinitiva, in qua non delatio, sed appellatio deuoluit, nisi esset appellatum incontinenti, Achil. de Grass. decis. 2. alias 228. appellatio sine scriptis, de appell. fol. 104.

Extende nono, etiam si non essent petiti apostolici, Lancell. ead. limit. 1. numer. 71. vide infra limit. 36. num. 4.

Extende decimo, vt delatio operetur etiam quo ad articulos separatos, quia iurisdictionis iudicis a quo remanet suspensa in tota causa, licet sit appellatum ab vno articulo separato, Alex. conf. 89. diligenter consideratis, sub nu. 9. vers. quantum vero ad capitula separata, lib. 1. & Franch. in c. 10. super eo, col. 2. num. 4. vers. primus si iudex, de appellat. dicens, hunc casum esse clarum, & Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. lim. 2. princ. n. 37. fol. 361.

Contra hanc extensionem optime argumentatur Lancell. d. limit. 2. n. 38. dicens, quod delatio debet restringi ad id, a quo est appellatum, quia in eo, in quo non est appellatum, non potest dici, quod sit delatum appellationi.

Retenta extensione.

Subextende eam, vt procedat etiam si delatum fuerit friuolæ appellationi ab interlocutoria, & quamuis fuerit delatum ob reuerentiam, quia nihilominus iurisdictionis defertur ad superiorem quo ad totam causam, Franch. in c. 5. cum appellationibus, §. si vero, n. 2. not. 3. de appell. in 6.

Subrestringe primo declarando eandem restrictionem, vt non procedat quando iudex admisit appellationem, cum clausula (si & in quantum de iure teneor, & aliter non) seu (si & in quantum de iure debeo) quia hæc clausula est utilis, & operatur, vt si iudex non debeat deferre appellationi, iudex a quo perseuerat in iurisdictione, Bal. in l. edita, n. 98. vers. ut dubitatur si iudex. C. de eden. in repet. Patavina, quare si appellatio non est admittenda, nõ intelligitur admittenda, Franch. in c. 44. sepe, sub n. 3. vers. si autem, & Card. Alex. n. 14. ubi, quid autem si iudex, de appell. idem Franch. in c. 5. cum

cum appellationibus, §. si vero, num. 11. vers. sed limita. ibi. secundo limita, eod. tit. in 6. Dec. in capit. 57. oblate, not. 2. nu. 4. de appell. Rol. a Vall. d. cons. 77. nu. 17. in fine, & num. 18. lib. 2. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. limit. 1. numer. 82. in fine, & 83. tom. 5. folio 359. Marches. tractat. de commiss. par. 2. in commiss. appellat. capit. 2. sub num. 50. & 51. limit. 8. fol. 39. & Caball. in d. verbo, ciuili, sub numer. 8. fol. 371. & quod si appellatio interponitur ex causa rationabili, iudex dicatur ei detulisse, secus si sit irrationabilis, referunt, & sequuntur Felyn. in cap. 36. cum contingat, nu. 12. in fine, vers. vltimus, & num. 13. de off. & potest. iudic. del. & Contar. in l. vnica, q. 19. num. 6. & late limit. 13. num. 17. & seqq. C. si de mom. poss. & quod, si appellatio a diffinitiuâ interponatur ex causa probabili, iudex dicatur ei detulisse; secus autem si sit irrationabilis, vt puta quia appellata sententia, quam transiisset in rem iudicatam constet ex inspectione ipsius sententiæ, quia tunc iudex a quo dicatur perseuerare in iurisdictione, scribit Benint. decision. 1. sub numero 1.

Nec illa clausula (si & in quantum,) inducit suspensionem, quia habet in se latentem veritatem; vt, si appellatio sit rationabilis, dicatur admissa, alias non, Felyn. Benint. & Contar. in locis supra proxime citatis.

Subrestringe secundo, vt multo minus procedat, quando iudex non admitteret, nisi cum hac clausula negatiua, Non admitto nisi, si, & in quantum de iure teneor, quia tunc nunquam videretur deferre, teste Cardinali Zabari. in clem. 2. quamuis, in fine, vers. tertio quero, de appell. quem refert, & sequitur Franch. in capit. 5. cum appellationibus, §. si vero, nu. 11. vers. sed limita. de appell. in 6.

Aduerte, quod hæc secunda subrestricção non debet esse diuersa a prima præcedenti, & ideo de dicto Cardinalis dubitauit Fel. in d. cap. cum contingat. nu. 13. in fine, nam licet illa prima verba negatiua, non admitto, non deferant, & negent, tamen illa sequentia, nisi si & in quantum, ponunt aliquid affirmatiue, vt tenuit Senatus Pedemon. relatus ab Ofasch. decis. 131. decreto, num. 2. & ex eo refert, & sequitur Contar. d. limit. 13. num. 23. & 24. C. si de mom. poss. & tenet Luc. Pæet. in pract. Capit. lib. 5. cap. 2. sub num. 10. vers. vidi aliquos, in fine, dicens idem est, ac si responderet cum verbis affirmatiuis.

Declara easdem subrestricções, vt quamuis iudex admittat appellationem cum clausula (si & in quantum) tamen non potest, spreta appellatione, procedere ad vltiora, quia attentaret, ac si appellationem simpliciter admisisset, vt ex Rot. refert & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 12. ampl. 5. princip. nu. 7. fol. 352. nam dato etiam, quod virtus dictæ clausule operaretur nõ admissionem appellationis tñ attēta, appellatione pedēte, essent reuocāda, quia, appellatione interposita, siue recepta sit, siue non, nihil medio tempore innouari oportet, l. 1. ff. nih. nou. appell. interp. & l. 6. sciendum, ff. de appell. recip. & dixi supra q. 3. num. 19.

Subdeclara hanc declarationem, vt nihilominus admissio, seu non admissio appellationis cum præfata clausula (si & in quantum) sit utilis, quia operatur tam effectus appellationis admissæ, quam appellationis non admissæ: effectus appellationis admissæ sunt duo. Primus, vt iudex retineat iurisdictionem, de qua scripti supra q. 15. sub n. 15. & seqq. vsque ad n. 23. & in specie quod retineat iurisdictionem quoad dandum apostolos, & quoad assignationem termini ad

prosequendam appellationem scribit Contar. in l. vnica, limit. 13. nu. 20. C. si de mom. poss. nam licet iudex simpliciter admittat appellationem, tamen remanet ei iurisdictione ad præfigendum appellanti terminos ad prosequendam appellationem, & tamen, si non admittat, ei non remanet, secundum communem* opin. quam citavi supra q. 14. num. 15. Secundus effectus est quod iudex euitat pœnas impositas contra iudicem non admittentem appellationem, quia habetur pro admissa, Contar. in d. vnica, q. 19. n. 6. Tertius effectus est quia sicut appellans potest, inuito appellato renuntiare appellationi interpositæ ab interlocutoria, & renunciando, iudex a quo recuperat iurisdictionem, & vbi non renuntiet, & iudex appellationis pronuntiauerit, male appellatum, & bene iudicatum, causa redit ad iudicem a quo absque alia remissione causæ; & tamen, si iudex a quo detulisset appellationem, caret hæc recidiua iurisdictione, vt retuli, & sequutus sum supra hæc ad quæst. limit. 2. princ. num. 103. ita etiam erit quando iudex admittit appellationem cum præfata clausula, quia non dicetur appellationi detulisse, Benint. dec. 1. n. 1. in fine. & n. 2.

Subrestringe tertio, declarando eandem nonam restrictionem, vt procedat, appellato non opponente, secus si opponat & reclamet, quia tunc delatio non est valida, & potest propterea iudex a quo procedere, & sufficit oppositio per modum recursus ad superiorem, vt, loquendo de appellatione in causa mercedis, a qua non poterat appellari, tenuit Rot. diuers. decis. 774. domini stante, par. 1. delatio enim iudicis a quo non præiudicat parti reclamanti, si delatio sit irrationabilis, Casar. Barzæus in Bonon. dec. 41. egerat, n. 4. & 12.

RESTRINGE X. vt non procedat, quando iudex ad quem inhibuisset iudicia quo, quia tunc appellatio suspendit, & iudex a quo non potest ad vltiora procedere, Aufr. ad Capel. Tholos. decis. vlt. sub n. 5. ibi, & hoc nisi per iudicem ad quem, & ex eo refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 12. limit. 25. princ. n. 6. & 17. fol. 372. & de communi* obseruantia Aufr. vbi supra.

Et declarando adde, q̄ scripsi supr. mem. 3. n. 24. & 25.

RESTRINGE XI. vt non procedat, quando in appellatione exprimitur iusta causa appellandi, patens ex actis; quia tunc appellatio debet admitti non solum ad effectum deuolutiuum, sed etiam ad effectum suspensiuum, Bar. in l. vltima, num. 2. vers. sequitur hic tex. ne testamentum, ff. de appellat. recipien. Bal. in l. 6. quisquis, numero 1. in fine C. quorum appellat. non recipit. & alii in locis citatis a Tiraq. tractat. de mort. saisit. leuis. par. 6. declar. 6. numer. 4. vers. sed id quod, fol. 119. & quod etiam in possessorio admittatur appellatio, si ratio appellandi sit in promptu, scribunt Gul. de Cui. Bal. Nicel. Aufr. Ofasc. & Contar. quos retuli, & sequutus sum infra num. 133. v. str. 13. & quod in terminis l. vnica, C. si de momen. possess. quæ loquitur de possessione momentanea, sit recipienda appellatio, si sit in ea expressa rationabilis causa grauaminis, refert, & sequitur Contar. in l. vnica, quæst. 1. num. 8. vers. & in terminis, & n. 10. iunctis his, quæ tradit n. 5. & loquendo de appellatione in notorijs, retuli & sequutus sum supra limit. 4. n. 93. & licet præcitati loquantur simpliciter appellationem esse admittendam; seu posse appellari, tamē sunt intelligendi, vt loquantur de appellatione suspensiuâ, quia

deuolutiua admittitur, etiam causa non expressa, per ea, quae dixi supra num. 16. vers. restringe secundo, & nu. 22. nam quod appellatio in se valida sit, & deuoluat, etiam causa non expressa, & in casibus, in quibus appellatio est prohibita, retuli & sequutus sum supra limit. 4. numer. 55. sic in casu huius restrictionis intelligo etiam Innoc. in cap. 28. pastoralis, num. 3. in fin. vers. ad hoc ita, de offic. & potest. iudic. deleg. dum ait, quod si sine vlla causa appellaret, ne scriptus heres in possessionem mittatur &c. prout eum intellexit Bal. conf. 203. pronuntiatum fuit, in fine, lib. 4. quem retuli etiam & sequutus sum supra membr. 4. num. 31. & ita expresse tenet Contar. in d. l. vnica, q. 1. an causa in appellatione, sub num. 4. & 5. sic ipse quoque intelligens Innocentium.

Secus si causa, quae exprimitur, esset friuola, quia tunc executio sententiae non retardaretur, Contar. d. q. 1. n. 11. vers. intellige, quia paria sunt nullam causam exprimere, vel exprimere friuolam, idem Contar. ead. q. 1. n. 12. & dicitur appellatio friuola, si in ea non sit inserta causa rationalis, Contar. eadem q. 1. num. 37. vers. facitque, vel causa legitima, vel si legitima, tamen manifeste falsa, vel calumniosa, Contar. ead. q. 1. num. 39. & 40. ubi ait, non posse defini: quae appellationes dicantur friuolae, & ideo relinqui iudicis arbitrio, sed tu vide supra q. 2. n. 48. & 50.

Infero hinc, optimam esse practicam Dominorum de Rota, qui sententiam laram super possessorio, seu ab Auditore Camerae, a qua non licet appellare suspensivae, non exsequuntur, nisi prius eis constet de meritis iudicij possessorij, & de bono iure, quando appellans expressit iustam causam in appellatione, Contar. in d. quest. 1. num. 47. vers. hic tamen, imo, ut testatur simpliciter, non solent Domini de Rota exsequi sententias laram extra Rotam, nisi appareat de bono iure.

104 Extende primo istam restrictionem, ut sit vera de iure civili, in quo loquutos intelligo Doctores in ea citatos; quid quid in contrarium scripserit Zucc. in l. fin. nu. 441. C. de edic. diu. Adr. roll. concludens, quod de iure civili non licebit appellare etiam cum insertione causae, cuius dictum refert, sed non sequitur Contar. in l. vnica, limit. 3. n. 31. vers. at hic exoritur, C. si de mom. poss. & bene declarat quest. 1. num. 55. dicens, quasi conciliando, quod si exprimat causa, quae non constituat limitationem regulae de non appellando in causa possessoria, tunc nihil operatur expressio causae; secus si exprimat causa, quae, si vera esset, constitueret limitationem, ut puta, quia exprimat, damnum illatum per sententiam non posse reparari in petitorio.

105 Extende secundo eandem restrictionem, ut precipue procedat de iure canonico, Bal. conf. 141. praemissis verbis, num. 1. vers. ad euidentiam, lib. 1. & conf. 203. pronuntiatum fuit, in fine, lib. 4. quem referunt, & sequuntur Couar. pract. qq. cap. 23. sub num. 8. vers. tertia conclusio, in fine, & Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 100. sub num. 840. & apertius numer. 844. fol. 53. & hos adhuc effectum citavi etiam supra membr. 4. num. 31. vers. extende decimo, & quod de iure canonico causa sit exprimenda in appellatione a sententia, lata super momentanea possessione, refert, & sequitur Contar. dicta q. 1. in principio, & quod secundum canones non liceat appellare, sicut non licet de iure civili, nisi in appellatione sit expressa rationalis causa appellandi, refert & sequitur Contar. ead. l. vnica, limit. 3. n. 28.

in fine, & num. 29. & quod neque de iure canonico admittatur appellatio, nisi sit expressa causa, scribit Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 345. vers. quam conclusionem, to. 3. par. 2. fol. 269.

Intellige primo hanc extensionem, ut, inspecto iure canonico, sufficiat expressio cuiuslibet grauaminis, etiam si non sit tale grauamen, quod constituat fallentiam, & faciat causam appellabilem Contar. d. limit. 3. n. 32. in fin. ibi, de iure vero canonico, & n. 33. debet tamen esse in specie expressum.

Secus tamen est, inspecto iure civili, quia requiritur expressio alicuius causae, quae per modum limitationis faciat, sententiam esse appellabilem, ut admonet Contar. ead. limit. 3. num. 32. & q. 1. num. 55. & sentit Rot. diuers. dec. 120. fuit resolutum, sub n. 2. par. 1. & dixi supra n. 104.

Intellige secundo, ut, inspecto iure canonico, appellatio cum expressione causae, seu grauaminis procedat etiam si notorie non constet de grauamine, Contar. d. limit. 3. n. 32. in fin. & n. 33.

Secus est inspecto iure civili, quia, si grauamen expressum in appellatione non constituat limitationem iuxta ea, quae scripsi supra sub num. 106. debet esse notorium ex actis; quia, si erit notorium ex actis dicitur notorie constare de iniustitia; quo casu admittenda est appellatio, Contar. sub d. nu. 32. nam iniustitia notoria constituit de per se limitationem, ut retuli, & sequutus sum supra n. 79. restr. 6.

Contra hanc intelligentiam, quod de iure etiam canonico debeat grauamen esse manifestum, & per se notum, tenet Bal. quem retuli, & sequutus sum supra num. 105. & ex eo refert, & sequitur Menoch. de adipisc. poss. rem. 4. q. 100. sub num. 840. & tenet Contar. sibi parum constans d. limit. 3. sub num. 33. dicens, quod ius canonicum non attendit, an grauamen illatum in sententia possessorij possit retardari, vel non in alio iudicio, sed, an aliquo modo de grauamine constet in actis.

Ego non discedo ab intelligentia.

Exemplifica hanc opinionem, quae est contra intelligentiam, quando iudex misisset heredem in possessionem ex testamento, quod iuris rationibus non subsistit, & hoc ante missionem in possessionem liquide esset probatum, & ex actis appareret, quia isto casu datur appellatio, Bal. conf. 141. praemissis verbis, sub num. 1. lib. 1. & Menoch. d. q. 100. sub num. 840. circa medium, vel quando constaret per acta, quod testamentum est ruptum, irritum, & vituperatum, vel non solemne, Bal. conf. 203. pronuntiatum fuit, lib. 4. quae utroque loco citavi supra n. 105.

Declara primo nunc hanc vndecimam restrictionem, ut expressio causae in appellatione a diffinitiva non requiratur tanquam de substantia appellationis, sed requiratur ad effectum, ut iudex a quo teneatur illi deferre, & supersedere in executione, Contar. in d. l. vnica, q. 1. num. 3. C. si de mom. poss. quod idem, loquendo de appellatione ab excessu executionis, scribit limit. 19. sub num. 27. dicens, esse exprimendam ad hoc, ut iudex sciat, an debeat deferre appellationi, & quod expressio causae in appellatione a diffinitiva non sit de substantia, retuli, & sequutus sum supra q. 4. n. 25. & hac ead. q. 17. limit. 4. nu. 55. vers. restringe tertio.

Secus est in appellatione ab interlocutoria, quia requiritur non solum expressio causae, sed requiritur nominatim expressio, ut, loquendo in materia indiffe-

indifferenti, retuli, & sequutus sum supra d. q. 4. nu. 30. vers. venio ad secundam.

An iudex possit exsequi, non obstante appellatione cum expressione causæ, quæ non appareat ex actis notorie, vide supra d. limit. 4. sub num. 50. vers. contra.

Amplia primo hanc declarationem in secunda parte, loquendo de interlocutoria, ut procedat non solum inspecto iure civili, sed etiam inspecto iure canonico, per ea, quæ dixi infra limit. 47. membr. 1. sub numero 79.

Amplia secundo, tempera, inferas, & accommoda ea omnia, quæ scripsi supra q. 4. n. 30. & seqq.

112 Declara secundo eandem restrictionem, ut appellatio ab interlocutoria non possit iustificari ex alia causa, quam ex nominatim expressa in ea, Bar. Franch. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra quæst. 11. num. 87.

Amplia & limita multipliciter hanc declarationem, prout ampliaui, & limitaui d. quæst. 11. num. 88. & seqq.

113 **RESTRINGE XII.** ut non procedat, quando iudex procederet inordinate, quia in possessorio iudicio datur appellatio ab inordinato processu, Bal. in cap. 10. ex conquestione, ubi dicitur de restit. spol. & late in l. 1. C. de appellat. & consult. Ias. in l. 1. num. 3. limitat. 2. & Dec. num. 6. ibi, quinto ab inordinato processu, C. de bonor. poss. secun. tab. rursus idem Dec. in cap. 53. pastoralis, num. 29. ibi, & notat etiam, de appellat. Couar. pract. qq. capit. 23. sub num. 8. versus finem, vers. ceterum licet, folio 524. Nat. cons. 121. in causa possessoria, vers. quarto presuppono, num. 4. lib. 1. Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 99. num. 308. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub num. 336. vers. ego autem benefactor. & sub n. 337. vers. vel & quæque, fol. 269. Caball. ad constit. March. lib. 6. capit. 2. in verbo, civili, limit. & num. 4. fol. 370. Contar. in l. unica, limit. 7. sub num. 9. ibi, & licet aliquando, & latius limit. 18. nu. 1. & seqq. & sub num. 21. & 22. C. si de mom. poss. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. num. 46. limit. 4. fol. 38. & quod ex peruersione ordinis causæ ad eandem causam processus reddatur nullus, & ex eadem peruersione grauetur pars, & ideo detur appellatio, scribit Gramm. dec. 65. excellens comitissa, sub n. 82. & quod ex peruersione ordinis ad eandem causam processus reddatur nullus, vel saltem detur appellatio, scribit Abb. cons. 14. in diuina trinitatis. nu. 2. versus finem, lib. 1.

Ratio huius restrictionis est, quia grauamen inordinati processus non potest reparari per appellationem a diffinitiuâ super possessorio, quia a possessorijs sententia non datur appellatio, & quando grauamen non potest reparari per appellationem a diffinitiuâ, datur tunc appellatio ab illo grauamine, Contar. d. limit. 18. sub n. 22.

Hæc ratio confutatur, quia licet non possit reparari per appellationem a diffinitiuâ, tamen sufficit, quod possit reparari in petitorio, ut scripsi supra mem. 3. sub n. 6. vers. secundum.

Ratio melior erit, quia etiam in possessorijs seruandus est ordo iuris, Vant. tract. null. rubr. de null. ex desec. process. num. 5. tom. 4. fol. 413. quem refert & sequitur Contar. ead. limit. 18. num. 24. si igitur iudex eum non seruat, facit iniustitiam, & quia iniustitia ordinis non seruati est euidenter ex actis, & a sententia euidenter iniusta potest appellari etiam in possessorijs, ut retuli, & sequutus sum supra numero 79. se-

quitur, ut ab inordinato processu possit appellari.

Declara istam restrictionem, ut ordo, a cuius per- 114 uersione potest appellari, sit duplex.

Primus est ordo, qui traditur ab homine.

Secundus est ordo, qui traditur a iure, & iste est triplex.

Primus ordo, qui traditur a iure, est vnus causæ in se ipsa, & est ordo substantialis.

Secundus ordo, qui traditur a iure, est etiam vnus causæ, sed non est substantialis.

Tertius ordo, qui traditur a iure, est vnus causæ ad aliam causam; in quibus singulis necesse est, ut veritatem huius restrictionis breuiter ostendam, quia in eius materia Doctores confuse, & intricate loquuntur.

Capio primum ordinem, qui traditur ab homi- 115 ne: & concludo, quod si iste ordo peruertatur, id, quod fiet, ipso iure non tenebit, Bal. in l. 1. sub num. 1. not. 3. C. de appell. & consult. & consequenter ab ista peruersione ordinis potest appellari, quia etiam ab actu nullo, seu sententia nulla potest appellari, ut retuli & sequutus sum infra limit. 19. n.

Quare si Princeps dat ordinem, ille ordo semper est substantialis, & ideo non distinguimus, utrum sit ordo vnus causæ ad seipsam, vel ad aliam, & consequenter id, quod fit contra ordinem datum, est ipso iure nullum, Bal. in l. 4. prolatam, num. 12. vers. & nota quod princeps, C. de interl. omn. iudic. unde si iudici delegeretur, ut prius cognoscat de possessione, quam de proprietate, & is delegatus contra formam rescripti cognoscat cumulatiue de utroque, processus & sententia erunt nulli, quamuis pars in processu non opposuerit, Alex. in l. 12. naturaliter, §. nihil commune, num. 94. vers. adde casum, quem ibidem refert & sequitur Ias. num. 164. vers. tertio vltra, ff. de acquir. poss. & ex his Caputaq. decis. 143. seu 30. sententia lata super petitorio, num. 2. in fine, & num. 3. & seqq. par. 3. quia forma mandati est diligenter attendenda per delegatum, Ias. vbi supra.

Hunc ordinem idem Bal. in dict. l. prolatam, numero secundo, in fine, diuidit, ut alius dicatur datus pro simplici instructione, & alius pro forma.

Contra conclusionem huius primi ordinis vide infra limitat. 10. sub numer. 24. in fine, quia nihil in iure est ita determinatum, ut controuersiam non habeat.

Capio alium primum ordinem, qui traditur a iu- 116 re, & est vnus causæ, & est substantialis, & concludo, ut in præcedenti, quod ista peruersio causæ nullitatem, l. 4. prolatam, & ibi Bal. & Salyc. & Paul. de Castr. C. de sent. & interl. omn. iud. & a sententia nulla potest appellari, ut retuli, & sequutus sum infra d. limit. 19. num.

Ratio differentie inter hunc ordinem, & ordinem vnus causæ ad alteram causam, de quo habes infra nu. 118. est, quia ordo vnus causæ in se ipsa est veluti ordo membrorum in vno corpore in diuino, a quo si remoueatur, seu subuertatur aliquod membrum principale, totum corpus perit; sed ordo vnus causæ ad aliam causam est ordo vnus corporis separati ad aliud corpus separatum, Bal. in l. 4. prolatam, nu. 9. vers. sed opponitur, C. de sent. & interl. omn. iud.

Exemplifica primo hunc ordinem, quando iudex profert prius sententiam, & postea illam scribit, nam peruertit ordinem, quia ordo est, ut prius scribatur, & postea legatur, Bal. in dict. l. prolatam, sub

n. 4. vers. demum, & sub nu. 7. in 4. exemplo, & Salyc. sub n. 2. ibi, sed videamus.

Exemplifica secundo, quando iudex prius fert sententiam, & deinde recipit probationes, quas antea noluit recipere, quia est ordo substantialis, ut prius cognoscatur, & deinde definiatur, Bal. in d. l. prolatam, n. 5. in 3. exemplo.

Exemplifica tertio in casu executionis factae non seruatō ordine, si teneamus opinionem, quod ille ordo sit substantialis, vide infra limit. 10. num. 24. & seqq.

Amplia hunc ordinem, ut multo magis sententia dicatur nulla, quando ordo substantialis omnino omittitur in processu, ut puta quia, nullo dato libello, seu nō contestata lite, iudex procedit ad sententiam diffinitiuam, Paul. de Castr. in d. l. prolatam sub num. 3.

117 Capiō secundum ordinem, qui traditur a iure in causa ad se ipsam, sed non datur pro fama, seu substantia iudicij: & concludo, quod sententia tenet, sed potest appellari, & ita potest saluari communis opinio, quae tenet executionem factam peruerso ordine esse validam, si teneamus illum ordinem non esse substantialem, vide infra limit. 10. sub n. 24. vers. contraria.

118 Capiō tertium ordinem, qui traditur a iure inter diuersas lites, ut loquitur Bal. in d. l. 4. prolatam, sub nu. 1. vers. item prae mitto, C. de sent. & interl. omn. iudic. seu traditur vnius causae ad alteram separatam, ut loquuntur Bal. ibidem, num. 9. vers. sed opponitur, Salyc. nu. 4. in sine, vers. oppono nunc, & Bar. & Paul. de Castr. in l. 1. numer. 1. C. de appellat. seu ut loquitur idem Paul. de Castr. in d. l. prolatam, num. 2. traditur vnius iudicij ad aliud. Et isto ordine concludo, quod licet peruertatur, tamen sententia tenet, scribunt Bal. Salyc. & Paul. de Castr. in locis supra proxime citatis, sed tamen iudex male facit, & ideo potest appellari ut notant Bar. Bal. Salyc. & Paul. de Castr. in d. l. 1. C. de appellat. & consult. per illum textum, & nos late explicamus numero seqq.

119 Exemplifica primo hunc ordinem: actor agit contra reum interdicto vnde vi ad recuperandam possessionem fundi, quo reus spoliavit actorem; reus opponit, quod fundus erat suus, & offert probationes; actor replicat, quod reus non est audiendus, quia spoliatus ante omnia debet restitui, iudex non obstante actoris replicatione, recipit probationes rei conuenti super proprietate fundi, & adhibita cognitione, absoluit reum; certe actor poterit appellare non solum ex regula, quod actor potest appellare a sententia negatiua, ut retuli, & sequutus sum supra memb. 4. n. 38. sed etiam ea peculiari, & propria ratione, quod iudex peruertit ordinem, l. 1. C. de appell. & consul. Prius de possessione pronuntiare, & ita crimen violentiae excutere praeses provinciae debuit quod cum non fecerit, iuste ab eo prouocatum est. & ibidem Paul. de Castr. sub num. 1. quem refert & sequitur Contrar. in l. vnica limit. 18. num. 2. C. si de momen. poss. debet enim prius terminari praambulium, quam id, cuius est praambulium, Bal. in d. l. 1. in princ.

120 Extende primo hanc exemplificationem ut procedat etiam si reus conuentus de spolio obtulisset probationes incontinenti de dominio, quia adhuc, actore contradicente, non posset audiri, testibus Gl. Ant. de Butr. Abb. Dec. & alius, quos retuli, & sequutus sum lib. precedenti capit. 7. n. 134. & seqq. Ergo, si iudex audi-

endo peruertat hunc ordinem, dabitur appellatio.

Extende secundo, ut procedat etiam si esset terminatura iudicium spolij, quia nihilominus, nisi fuerit etiā facta plenaria restitutio, & purgatum spoliū tā quoad possessionem, quam quoad fructus, & expensas, reus spoliator non potest audiri in negotio principali, Caput aq. decis. 171. spoliatus, per totam, decis. 176. spoliū, & decis. 185. spoliū licet, num. 1. par. 3. & priusquam possit audiri, tenetur restituere vsque ad obolum, Thess. Fossan. decis. 15. possessorij, num. 2. seu vsq; ad vltimū quadratē, Mobed. dec. 1. alias 117. episcopus, num. 1. de solut. Vrsil. in annot. ad Afflict. decis. 98. pulchrum, num. 1. & multa cumulat Paris. cons. 1. visa facti narratione, num. 144. & seqq. lib. 1. haecq. extensio est communis, & sine contradictione; quare si iudex ad instantiam rei, inuito actore, procederet super proprietate, non purgato spolio, posset actor appellare.

Subextende hanc extensionem, ut procedat etiam si spoliū esset commissum a iudice nulliter procedente, & hoc esset declaratum, quia esset purgandum spoliū, Caput aq. decis. 186. spoliū dicitur, par. 3. Ergo, si iudex procedat, eo non purgato, erit locus appellationi.

Extende tertio, ut ab ista ordinis peruersione possit appellari etiam si Signatura iustitiae dedisset, ut procederetur simul super spolio, & proprietate, quia adhuc poterit appellari, cum Signatura iustitiae non possit dare, ut cognoscatur simul de spolio, & proprietate, ex quo obstat dispositio iuris communis, scaph. tract. de signat. liter. iust. rubr. de sanat. contrac. inual. sub nu. 4. vers. similiter in ista, sol. 286. in paruis, & Sarnen. in reg. de non tollen. iur. quasq. 6. nu. 9. vers. hinc est.

Comprobatur haec extensio, quia loquendo in spolio attentatiuo, commissio impetrata, quod procedatur ad vltiorem executionem, prout iustum fuerit, non tollit neque impedit iudicium attentatorū, eo quia causa attentatorum est priuilegiata, & in primis super attentatis est pronuntiandum in ordium attentantis: nec obstat commissio praedicta, quia Papa in ea nihil disponit circa attentata, nec derogat regulae de iure quaesito non tollendo, cum propter attentata, & per sententiam latam super eis fuerit ius quaesitum parti, & ideo cum iuri quaesito non fuerit derogatum per Papam, Rota intelligit hanc commissionem de iure sine prauiudicio attentatorum, maxime quia rescripta ad lites sunt stricti iuris, & strictissime interpretanda, Caput aq. dec. 154. commissio impetrata, par. 1.

Contra istam extensionem videtur firmasse Tes. Fossan. decis. 15. possessorij, num. 4. & 5. dum plurimum auctoritate ostendit, quod Princeps potest etiam de potestate ordinaria concedere, ut, non purgato spolio, procedatur super petitorio.

Confirmatur haec contraria opinio, quia quod spoliū purgetur antea, vel post, respicit ordinem, super quo ordine rescribit etiam Signatura iustitiae, dū delegat causas, sola facti veritate inspecta, prout ex Olafsch. refert, & sequitur Fossanen. d. decis. 15. sub num. 4. & tanto magis quod respicit ordinem non substantialem, sed congruitatis, ut retuli, & sequutus sum infra num. 127.

Extende quarto (& est extensio notabilis) ut in tantū detur appellatio, ut iudex appellationis possit reuocare sententiam absq; quod eam examinet, quia

quia eo ipso, quod fuit peruersus ordo debet reuocari, Paul. de Castr. in l. 1. sub num. 1. C. de appell. & consult. quem refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 18. n. 2. & 3. C. si de momen. poss.

126 Intelligit istam exemplificationem positam supra num. 119. eiusq. extensiones, vt quamuis iudex non debeat peruertere ordinem causæ ad causam, nihilominus si reus conuentus de spolio excipiat de domino, & actor replicet, reum non esse audiendum super dominio, & proprietate, nisi prius fuerit cognitum super spolio, illudq. purgauerit, & iudex, spreta oppositione actoris, processerit, & pronuntiauerit super dominio, processus & sententia sunt validi, quia iste ordo non est ordo substantialis iudicij, sed est ordo congruitatis, vt scribunt Io. Monach. Io. Andr. & Gemin. omnes in cap. 1. in fine, de accus. in 6. & aperte Paul. de Castr. in l. 1. sub num. 1. C. de appell. & consult. Aret. in l. 12. naturaliter, §. nihil commune, sub num. 9. vers. quod si opponitur, in fine, ff. de acq. poss. vbi citat etiam Carl. de Hispania in quadam apostilla in cap. 1. de restit. spol. Felyn. in cap. 20. inter monasterium, sub num. 23. vers. tempera tamen, ibi, forte tamen est necessaria, de sent. & re iud. Crauet. conf. 248. iniustitia, numer. 4. vers. amplius, conf. 299. Antonius, sub num. 8. & conf. 302. in hac causa, sub num. 6. vers. sed dicit aliquis, Contar. in l. vnica, limit. 2. in princ. num. 16. ibi, quod si iudex, & limit. 33. num. 39. ibi, quod vbi opponitur, C. si de momen. poss. & scripsi lib. preced. cap. 7. num. 145. Vnde debet actor appellare, alias processus & sententia tenent, Paul. de Castr. Aret. Felyn. Crauet. & Contar. supra citati. Et quod oppositio non proffit, & ideo pars debeat appellare, scribit Iacob. Cancer. variar. resolut. par. 1. cap. 18. de except. in fine, num. 37. dicens, sic se in facti contingentia vltim esse.

Confirmatur hæc intelligentia, quia quando peruertitur ordo vnus causæ ad alteram causam, sententia non est ipso iure nulla; imo est valida, & tenet, Bar. in d. l. 1. & ibidem Bal. not. 2. & sub numer. 1. vers. oppono quod ipso iure, Salyc. sub numer. 4. in 2. opposit. Paul. de Castr. num. 1. C. de appellat. & consult. Ant. de Butr. in capit. 6. cum dilectus, sub num. 11. de caus. poss. & propr. Bellam. in capit. 1. sub num. 2. de sentent. & re iud. & communiter omnes in diuersis locis. Et ratio est, quia iste ordo est ordo extrinsecus, & ad corpus separatum, Bal. in l. 4. prolatam, num. 9. vers. sed opponitur. C. de sent. & interl. omn. iud. seu est ordo, qui non concernit solemnitatem iudicij, sed concernit causam, & iustitiam partis, Paul. de Castr. & Salyc. quos citauit, & sequutus sum supra num. 118. vers. capio tertium, & non est ordo substantialis, Bellam. vbi supra, Io. Monach. Io. Andr. & Gemin. citati supra vers. intellige.

Sed causa possessionis est diuersa a causa proprietatis, vt sentiunt præcitati Doctores: Ergo præpositio ordinis in eis non causat nullitatem, late Contar. in l. vnica, limit. 18. n. 1. in fin. & n. 2. 7. in fine, n. 8. & 9. C. si de momen. poss. vbi quod talis ordo non est essentialis, & ideo, si postponitur, quod debet præmitti, non reddit sententiam nullam, sed iniquam.

Contrariam opinionem; quod enim ista sententia sit nulla, quamuis nõ fuerit appellatum; quia sufficit dissensus; tenuit Hier. Gabr. conf. 54. receptum est, num. 6. lib. 1. dicens, hanc esse communem, & veram opinionem, & notata per Aret. citatum pro contraria parte, posse procedere in habente iurisdictionem & facultatem reiiciendi exceptionem oppositam; secus in non habente iurisdictionem, vt in casu, quo

est suspensum petitorium, cum tunc, inquit, cesset iurisdictione.

Comprobatur hæc opinio contraria, quia vbi ratione ordinis, vel prelationis iudicia non concurrunt, qualia sunt petitorium, & possessorium, debet opponi exceptio, quia alias iudicia non sunt nulla, Bar. in l. 12. naturaliter, §. nihil commune, questio. 2. num. 30. ff. de acq. poss. quem formaliter refert & sequitur Ant. de Butr. in cap. 6. cum dilectus, sub numer. 10. vers. versus finem, vers. quero an in casibus, de caus. poss. & propr. quasi aperte dicat Bar. quod, opposita exceptione, iudicium est nullum, & ex Bar. referunt, & sequuntur ibidem Alex. n. 91. vers. querit secundo & las. n. 156. vers. 2. principaliter, & ex his, & alijs, loquendo aperti, refert, & sequitur Caputaq. dec. 143. seu 30. sententia lata, par. 3. dicens, quod sententia, lata super petitorio, & possessorio, petitorio tamen suspensio per partem, est nulla in totum, quia cumulatio petitorij, & possessoriij, parte opponente, non admittitur, & si iudex processerit super vtroque, processus est nullus, & in hoc dicit, Bartolum supra citatum, esse approbatum communiter, & Bellam. in cap. 1. sub num. 2. de sent. & re iud. dicens, quod ordo vnus causæ ad aliam causam non est essentialis, & ideo sententia valet, & est appellandum, quod, inquit, est verum, nisi suspensio petitorio in eo procederet, quia tunc processus in petitorio factus esset nullus, & ex eo refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 18. n. 11. C. si de de momen. poss.

Ratio huius comprobationis est, quia sententia, lata non conformis libello, & sic extra rem petitam, est nulla, quia in ea deficit litis contestatio, & defensio, vt retuli, & sequutus sum supra quest. 11. sub numero 33. vers. contraria, & latius cap. precedent. quest. num. sed, si petitorium est suspensum, & iudex fert sententiam super eo, sententia dicitur non conformis libello, & lata extra rem petitam, sicq; sine libello, & sine contestatione litis, & consequenter erit nulla.

His vtrunque vrgentibus, adhuc non discedo ab intelligentia, firmata supra numero 127.

Ad Hier. Gabr. citatum pro ista opinione contra intelligentiam respondeo, quod ipse loquitur de processu iudicis post desertam causam, quo casu dicit, processum esse nullum ex defectu iurisdictionis, quia iudex ad quem est iudex appellationis, & ideo cessante, seu deserta appellatione, cessat ei iurisdictione, quam partes nõ possunt ei dare; vnde processus est nullus, etiam si partes consentirent, quod procederet, & multo magis est nullus, si pars dissentiat, & protestetur, licet non appellet, Felyn. in cap. 11. quoniam contra, num. 30. de probat. & loquendo isto casu, bene testatur de communi, & vera opinione, sed si hoc idem sentiret in casu intelligentiæ, positæ supra n. 127. non bene opinaretur, & eius auctoritas, alioqui non aspernanda, cessat, vbi contra se habet tot partes.

Secundo respondeo, conuincendo eum inuincibili ratione; nam licet in casu suo, quando iudex procedit infirmando sententiam post desertam appellationem, dicatur processus nullus ex defectu iurisdictionis; tamen non est ita quando iudex procedit, non purgato spolio, quia tunc habet iurisdictionem, & ideo pars debet appellare, & volumus videre, quod habeat iurisdictionem, attendamus

hoc, quod certum est, quod partes non possunt dare iurisdictionem, & tamen, si iudex procedat, non purgato spolio, & partibus non contradicentibus, procedit cum iurisdictione: Ergo habet iurisdictionem, quia si eam non haberet, ex non contradictione partium eam non acquireret, quia partes eam neque expresse, neque tacite dare possunt, sicque Hier. Gabr. mouetur inepto fundamento.

Ad comprobationem, cuius aculeus non pendet, nisi ex ratione, quam nos pro ea adduximus, respondeo dupliciter.

Primo respondeo, quod Bellam. Caputac. & Contar. pro ea citati, non remouent opinionem illam, quod sententia lata, peruerso ordine causae ad causam, est valida, quamuis fuerit oppositum contra peruersionem, imo non solum non remouent, sed de ea in hoc puncto non videntur habuisse cognitionem, cum de ea nullam fecerint mentionem, & tamen debuissent, quia vigeret obstat, cum sit communis, & valida ratione fulcita: & non tuta est nauis, quam gubernator per incognitos sibi scopulos, & sirtes incaute ducit. Ultra quod Bar. Alex. & Iaf. quos citat Caputaq. non possunt allegari, nisi per subauditos intellectus, qui subauditum non debent, quando habent repugnantiam opinionis communis.

Secundo respondeo, distinguendo, & declarando tres casus, quos diligenter nota, quia alibi non inuenies.

Primus casus est: quando actor agit possessorio iudicio; reus excipit de proprietate, & dat de ea articulos; actor replicat, non esse admittendos, nihilominus iudex eos admittit, testes recipit, examinat, cognoscit de illis, & tandem reum absoluit a petitione actoris, non tamen pronuntiat super proprietate: & isto casu sententia est valida, quia licet iudex peruertat ordinem causae ad causam, audiendo reum super petitorio, quod per replicationem, & oppositionem actoris intelligitur suspensum, tamen cum sententia sit lata solum super possessione, dicitur conformis libello, & non dicitur lata super petitorio suspensio, & ideo actor debet appellare ab illa peruersione ordinis, quando reum audit super proprietate, vel debet appellare a diffinitiva, quia fuit peruersus ordo: & isto casu procedit intelligentia, posita supra nu. 127. quod sententia lata peruerso ordine est valida.

Secundus casus est; quando actor dat libellum de possessione, & reus conuentus dat alium libellum super proprietate, & iudex procedit super utroque libello, & actor, qui dedit libellum de possessione, opponit, non esse procedendum super proprietate, nisi prius fuerit terminata causa possessionis, quae est praedicialis, & de qua ideo prius cognosci debet l. 13. ordinarij, C. de rei vend. & nihilominus iudex, sprete oppositione actoris, procedit super proprietate, & fert sententiam super utroque; & isto casu dico idem, quod in praecedenti, quia, cum sententia sit conformis libello, & sit lata, seruatis solemnitatibus, & substantialibus iudicij, est valida, & pars debet appellare a peruersione ordinis; & his duobus casibus procedit intelligentia, seu opinio; posita supra nu. 127.

Tertius casus est: quando reus conuentus in iudicio possessorio auditur super exceptionibus proprietatis, inuito & contradicente actore, & deinde non

solum absoluitur, sed declaratur dominus: & isto casu sententia, lata super petitorio suspensio per illam contradictionem actoris, est nulla, eo quia non solum non est conformis libello, sed dicitur lata sine libello, & sine contestatione litis, vt retuli, & sequutus sum supra q. 11. sub n. 33. vers. contraria, & consequenter est nulla, non eo quia sit peruersus ordo causae ad causam, sed eo quia est lata sine solemnitatibus, & substantialibus iudicij; & isto casu procedit comprobatio, seu opinio, de qua supra sub n. 127. quod sententia lata super petitorio suspensio, est nulla.

Secus forsitan est, si actor non contradiceret, quia tunc videretur de consensu actoris institui quasi nouum iudicium, & fieri mutationem prioris libelli de consensu vtriusque, & consequenter valida esset sententia, quae ferretur super proprietate.

Exemplifica secundo conclusionem tertij ordinis vnius causae ad alteram causam, positi supra n. 118. reus conuentus de spolio excipit de praescriptione, allegando, quod remedium cap. reintegranda, intentatum non competit actori, quia sit tempore sublatum, & hanc exceptionem liquidat ex solo temporis lapsu, vel potest statim liquidare, & iudex, sprete hac exceptione, procedit ad sententiam: certe reus isto casu potest appellare, ex quo iudex subuertit ordinem causarum diuersarum inter se, quia ordo iuris est, vt reus non cogatur ad contestandum litem, si opponat exceptionem liquidam, seu statim liquidabilem, quae impediatur litis ingressum, sed potius imponatur actori super eius petitione perpetuum silentium, & ideo iudex debet prius cognoscere illam exceptionem, & non cognoscendo peruertit ordinem, Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 4. n. 18. ibi, tunc autem, & nu. 19. & seqq. C. si de momen. poss.

Restringe primo istam exemplificationem, vt non procedat, si teneremus illam opinionem, quod remedium dicti cap. reintegranda, sit impraescriptibile, quia tunc recte reijcitur hac exceptio, & proceditur ad vltiora, vide Contar. d. §. 4. n. 23.

Restringe secundo generaliter, vt non procedat quomocumque hac exceptio praescriptionis non sit admittenda in iudicio spolij, quia tunc iudex recte procedit ad sententiam.

Explica istam restrictionem, vt exceptio praescriptionis non sit admittenda quando opponitur tanquam ad merita causae ad finem, vt excipiens declaratur dominus, quia si ita opponatur non est admittenda, Contar. d. §. 4. sub num. 13. & 14. & ita debet intelligi Bal. cons. 331. super praedicto, versus finem, lib. 1. dicens nullo iure caueri, quod a possessorio, cui obijcitur exceptio praescriptionis, possit appellari, quia inquit, metimur ius ex persona actoris, nec potest reus excipiendo mutare naturam iudicij, vide Contar. d. num. 13. vers. verum, & n. seqq. & consequenter, si iudex isto casu reijciat exceptionem praescriptionis, non debet reus posse appellare, quia non peruertitur ordo, & iudex non posset declarare, reum esse dominum iure praescriptionis, quia metiretur in sententiando ius ex persona rei, & ferret sententiam non conformem libello, & propterea esset nulla.

Secus est si opponatur ad processum, ad finem, vt impediatur processus, & reus simpliciter absoluitur, quia isto casu exceptio debet admitti, & a non admissione daretur appellatio, vt dixi supra in exemplificatione.

129 Exemplifica tertio, quando legitime cumulantur petitorium, & possessorium ita, ut & utrumque debeat vnica sententia terminari, quia licet iudex non terminet vnica sententia, tamen sententia est valida; Crauet. consilio 248. iniustitia, sub numero 4. in fine, vers. amplius dico, & esse magis communem opinionem post allegata remissive concludit Alex. in l. 12. naturaliter, §. nihil commune, versus finem, num. 98. vers. tangit hic, ff. de acquir. poss. quem referunt, & sequuntur Rot. diuers. decision. 34. conclusum fuit, sub numero 10. vers. & sententiam, par. 2. & Contar. in l. vnica, limitat. 18. num. 13. C. si de mom. poss. & est de aperta mente Negusantij tract. de pign. par. 8. membr. 3. sub num. 26. quem retuli, & sequutus sum infra membr. nono, num. 106. & ratio est, quia est ordo vnus causæ ad aliam, & ideo sententia non est nulla, sed oportet appellare, Contar. vbi supra.

Exemplifica demum in quouis possessorio, & petitorio, quia quoties omittitur ordo petitorij & possessoriij potest appellari, Bar. in l. 2. numero quinto, in fine ibi, præterea video, ff. de appellat. recipien.

Alia exempla particularia habes apud Contar. d. limitat. 18. num. 14. 15. 16. & seqq. ego in eis non immoror, quia late omnia prosequutus sum cap. præced. de sententiis, si placuerit Deo, ut prodeat in lucem.

130 Amplia primo nunc eandem restrictionem positam supra numero 113. sic declaratam, & exemplificatam, ut habeat locum etiam in sententia interlocutoria, inordinate lata, quia etiam ab ea in causâ possessoria posse appellari, scribit Achil. Person. tractat. de adipisc. poss. numero 334. vers. ceteri autem, tom. tertio, par. 2. folio 268. quia quælibet peruersio, seu præposteratio ordinis in processu dicitur interlocutoria; nam eo ipso, quod iudex procedit, interlocuitur tacite, vel expresse, vnde eo ipso, quod appellatur ab inordinato processu, appellatur ab interlocutoria inordinata, sicque hæc ampliatio videtur superflua, quia conuertitur cum restrictione.

131 Amplia secundo, ut procedat non solum in processu inordinato super possessorio ordinario, seu plenario, sed etiam in processu inordinato super possessorio summario, seu ut vocant, summarissimo, quia & si in eo non requiritur ordinem iudicii scripserim supra membr. 1. num. 59. tamen requiritur quædam ordinata cognitio, de qua late scripsi supra membr. 2. num. 19. & sequentibus, qua ommissa, daretur etiam in eo appellatio, ut scripsi eod. membr. 2. num. 33. 34. & 17. & loquendo in adipiscenda possessione ex remedio legis fin. C. de edict. diu. Adr. toll. & prout est possessorium summarium, iuxta ea, qua scripsi supra membr. 2. num. 10. & membr. 4. sub num. 6. vers. ratio etiam, & sub num. 30. vers. ratio, requiritur citatio, alias si omitteretur, potest appellari, ut dixi supra sub num. 35. vers. in hac, & vers. sed parcat.

132 Amplia tertio, ut non solum detur appellatio deuolutiua, sed etiam suspensiuua ita, ut interim impediatur executio, & processus ad vltiora, ut ex Cagn. & Hier. Grat. refert & sequitur Contar. in l. vnica, limitat. 18. numer. 23. ibi, & consequenter, C. si de mom. poss.

133 **RESTRINGE XIII** ut non procedat, quando appellans offert se incontinenti iustificaturum appellationem, quia tunc ex quo ratio appellandi est in

promptu, iudex debet deferre appellationi, ut ex Gul. de Cun. in l. si ex causa, §. nunc videndum, ff. de min. refert & sequitur Bal. in l. 8. consentaneum, num. 23. vers. quero nunquid a tali missione, C. quom. & quando iud. & ex Bal. referunt & sequuntur Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. sub num. 26. in l. moderat. fol. 191. Aufr. ad Capell. Tholos. decis. vlt. sub numero 2. ibi, idem quando ratio. Osasch. decision. 25. mortuo intestato, numero 13. & Contar. in l. vnica, limitat. 12. num. 1. C. si de mom. poss. qui citat alios.

Confirmatur primo hæc restrictio; quia clausula (appellatione remota) non tollit appellationem, quam appellans offert se incontinenti iustificaturum, Rip. in capit. 1. sub numer. 2. de rescrip. & Contar. quem retuli, & sequutus sum q. præced. limitat. 1. numero 88. & sentit Gloss. in capit. 6. suscitata, verbo, sententia, de in integr. restit. dicens, quod sententia debet mandari executioni, non obstante aliqua exceptione, nisi incontinenti probetur exceptio.

Confirmatur secundo, quia oblatio probationis incontinenti tollit præsumptionem calumniæ, ob quam solet denegari appellatio, ut retuli, & sequutus sum supra limit. 4. princip. sub numer. 16. vers. declarare nunc.

Declarare istam restrictionem, ut ratio appellandi in promptu, seu probatio incontinenti ad iustificandam appellationem dicatur, cum appellans ostendit scripturam, vel aliud documentum, nondum de actis, quod & si requirat aliquam discussionem, seu causæ cognitionem; tamen facit magnam præsumptionem pro appellatione; vnde non requiritur, quod ex actis præteritis doceatur de iniquitate sententiæ; quia si requireretur, hæc restrictio esset superflua, quia esset eadem cum posita supra num. 79.

Quicquid in contrarium scripserint Osasch. d. decision. 25. nu. 13. & Contar. d. limitat. 12. sub numer. 14. dum aiunt, quod ratio appellandi in promptu dicitur esse, si ex actis resulet evidens iniquitas sententiæ.

RESTRINGE XIV. ut non procedat respectu tertij, licet enim principalis non possit appellare, tamen non prohibetur tertius, per ea, quæ loquendo in remedio adipiscendæ ex l. si. C. de edict. diu. Adr. toll. retuli, & secutus sum supra membr. 4. n. 41. & seqq. vers. restringe quarto.

RESTRINGE XV. ut non habeat locum, quando dubitatio esset de admittenda, vel non admittenda appellatione a sententiâ lata super possessorio quia tunc ratione dubij esset admittenda, ut retuli, & secutus sum supra hac ead. q. 17. in ampliatio. n. 64. ampl. 17. vers. extende primo.

RESTRINGE XVI. ut non procedat in sententiâ negatiua, lata in possessorio adipiscendæ, quia ab ea, lata contra actorem, datur appellatio, ut ex Ang. Iacobin. Zuccar. Tiraq. Duen. & alius retuli supra membr. 4. num. 38. vers. restringe tertio, & similiter a sententiâ negatiua, lata in possessorio recuperandæ, datur actori spoliato appellatio de iure communi, ut retuli membr. præced. num. 76. licet secus attenda constitutione Aegidiana, ut retuli d. membr. 4. sub eod. n. 38. vers. contrariam.

Hæc restrictio est superflua, vide supra d. membr. 4. sub n. 38. vers. vel breuius.

RESTRINGE XVII. ut non procedat, quando grauamen sententiæ latæ in possessorio non

possit reparari in petitorio, quia tunc datur appellatio, prout late scripsi membr. seq. numero 1. & sequentibus.

RESTRINGE XVIII. vt non procedat, quando possessorium est mixtum, & mixtura consideratur in sententia, vt late scripsi, & declarati infra mem. 9. n. 1. & seqq.

RESTRINGE XIX. vt non procedat in appellatione extraiudiciali, quia posse appellari extraiudicialiter in possessione momentanea arbitrat, & tueretur Contar. in l. vnica, limit. 25. nu. 1. & seqq. C. si de mom. poss.

SUBRESTRINGE easdem omnes precedentes restrictiones, vt nō procedant in loco, vbi exstat statutum prohibitorium appellationis in causis possessorijs, quia hoc statutum, ne reddatur elisorium, debet intelligi, vt prohibeat appellationem in casibus, in quibus est permessa a iure communi, Negus. tract. de pignor. par. 8. membr. 1. n. 3. fol. 252. vbi refert ad constitutionem ægidianam Marchiæ Anconitanæ, qua constitutione prohibetur appellatio in causa possessorij, & ex eo refert, & sequitur Put. det. 293. in causa Placentin. sub n. 2. lib. 2. Contar. in l. vnica, in ampl. n. 131. C. si de mom. poss.

CONFIRMATUR hæc subrestrictio, quia si clausula (appellationis remota) apponatur in rescripto iudicij possessorij, operatur, quod nullatenus appelletur, etiam vbi alias appellaretur in aliquo casu speciali; ampliatur enim naturā possessorij, & remouet obstaculum, vt sic aliquid operetur, Franch. in ca. 53. pastoralis, num. 12. in fine, q. 17. de appell. & Contar. in d. l. vnica, in ampl. nu. 134. C. si de mom. poss.

Contrariam opinionem censeo veriore, & moueor, quia vel istud statutum fit in Terris Ecclesiæ, & tunc satis est, quod per eiusmodi statutum reducatur ad dispositionem iuris ciuili, per ea quæ, loquendo de eadem constitutione ægidiana, scripsi supra lib. 1. capit. 97. sub numer. 54. vel sumus in Terris Imperij; & tunc dico, quod inter Doctores est controuersia, de qua scripsi supra num. 16. & seqq. an de iure appellatio sit prohibita etiam ad effectum deuolutiuum; vnde hoc statutum, tollendo hanc controuersiam, vel potius corrigendo ius commune, prohibet eam etiam ad effectum deuolutiuum; sicque non est frustratorium, per ea, quæ dixi d. cap. 97. sub numer. 54. & corrigendo ius commune in hoc, quod tollit appellationem deuolutiuam, non debemus illud extendere, vt tollat etiam appellationem in casibus, in quibus de iure ciuili est permessa, quia statutum, quod potest stare correctorie in vno, vel in duobus, debet intelligi, vt corrigat in vno tantum, vt retuli, & sequutus sum lib. precedent. capit. 8. numer. 411. adde, quæ scripsi supra numero 25. & 25.

NOTA praxim, & cautelam, qua sagax reus condemnatus in causa possessorij, vitur ad defatigandum aduersarium, eumque intricandum, ne possit exsequi sententiam; is enim videns, quod in causa possessorij non potest per appellationem impedire executionem, iuxta ea quæ scripsi initio huius sextæ limitationis, & membr. 2. num. 1. & membr. 3. numer. 3. & aliis pluribus in locis, dat commissionem ordinariam appellationis, & appellationum, tacendo sententiam esse latam super mero possessorio; Signatura causam delegat simpliciter, & iudex delegatus ad instantiam appellantis statim inhibet; vnde appella-

tus, vt remoueat obstaculum inhibitionis, & commissionis, cogitur, parte citata, adire, & informare totam Signaturam, eiq. dare commissionem, vt vocant, reformatariam, præinserta commissione aduersarij reformanda: Signatura deinde informata, si gustat, per appellationem non esse retardandam executionem, rescribit eidem iudici a quo, cū clausula (vt exequatur quatenus sit locus constitutioni ægidiana:) si vero adest aliqua difficultas, seu aliqua causa bene visa Signaturæ, rescribit eidem iudici ad quem, cui reus appellans fecit committi causam appellationis, eiq. rescribit cum clausula (vt quatenus ægidiana locus sit, in primis, & ante omnia exequatur, sin minus causam appellationis cognoscat) vt refert Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appellat. capit. 2. sub numer. 58. fol. 40.

Quare si victor non sit diligens, sed præueniatur a condemnato in dando commissionem, victor sentit duplex damnum: Primum, quia cogitur, parte citata, dare commissionem reformatariam, quo casu res plerumque controuersiam recipit, vt dicit Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub numer. 5. vers. amplius, Secundum, quia, si Signatura rescribat iudici ad quem victor tenetur in primis facere registrum actorum, eaque transportare, & tanta est regesti impensa, vt si sit pauper, cogatur deserere causam; vnde Signaturæ facilitas ad rescribendum iudici ad quem, quando causa est inter pauperes, est paupertati onerosa.

Quod si procurator, qui sententiam condemnatoriam obtinuit contra reum, sit diligens in impetrando commissionem contra reum pro executione sententiæ, Signatura rescribit, vt iudex, qui sententiam protulit, eam quatenus ægidiana constitutioni locus sit exequatur, Vestr. vbi supra, & lib. 8. capit. vlt. sub n. 6. ibi. consuevit signatura, vel alijs casibus (quatenus executioni locus fiat,) Vestr. sub d. n. 6.

Quibus remedijs possit subueniri ei, qui in possessorio iudicio est appellationis auxilio destitutus, scripsi quæst. seq. ibi poteris videre.

SEXTAE LIMIT. MEMB. VIII.

SUMMARIÆ.

LIMITATIO, quod non appellatur a sententia lata in causa possessoria sublimitatur, vt non procedat, quando grauius sententia non potest reparari in petitorio, numero 1.

Extenditur primo hæc sublimitatio etiam si possit reparari, sed non in toto, n. 2.

Extenditur secundo etiam si possit reparari, sed cum magna difficultate, n. 3. Subextenditur explicite hæc extensio, n. 4. & seqq.

Extenditur tertio, vt appellatio admittatur etiam ad effectum suspensiuum, n. 8.

Exemplificatur I. eadem sublimitatio in sententia lata contra eum, qui detinet rem ratione expensarum &c. n. 9. Declaratur, n. 20.

Exemplificatur II. in sententia lata vigore contractus ad tradendum possessionem, n. 11.

Exemplificatur III. remisiue, n. 12.

Exemplificatur IV. in sententia lata contra eum, qui prius succubuit in petitorio &c. n. 13. & seqq.

Exemplificatur V. in sententia lata super actione hypothecaria, n. 17.

Exemplificatur VI. in sententia lata contra eum, qui non habet aliud remediū, quā remediū retentionis, n. 18. — Infertur dari appellationem a sententia lata super actione ad exhibendū. num. 19.

num. 19. — Declaratur illatio, nu. 20. & sequentibus. Exempli gratia VIII. in sententia lata contra possessorem facti, seu dicitur, n. 23. & 24.

CVBLIMITA I. eandem sextam limitationem positam supra initio, & memb. 3. num. 3. ut non procedat, quando grauamen sententiae latae in iudicio possessorio non potest reparari in iudicio petitorio, quia tunc potest appellari a sententia lata in possessorio, Bal. in l. 2. sub num. 22. vers. ultimo queritur, C. de epis. aud. Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appel. capit. 2. num. 45. fol. 38. Rot. divers. decis. 356. dominum erant. nu. 6. in fine, & n. 7. par. 1. & hanc esse communem* opin. etiam de iure civili testatur, & sequitur Contar. pract. qq. capit. 23. sub num. 8. vers. sic denique, quem refert & sequitur Contar. in l. unica, limit. 1. n. 1. infra, C. si de mom. poss. & est sublimitatio angularis, & nota.

Comprobatur haec sublimitatio, quia in causa possessoria potest idcirco appellari ab interlocutoria, quia, cum appellatio sit prohibita a diffinitiva, non potest reparari per appellationem a diffinitiva, secundum eos, quos citavi memb. preceden. num. 29. & hoc procedit generaliter in qualibet interlocutoria cuius grauamen non possit reparari per appellationem a diffinitiva, vide infra limit. 47. memb. 1. num. 84. & seqq.

EXTENDE I. hanc sublimitationem, ut procedat etiam quando potest reparari, sed non in toto, seu plene, Contar. in d. limit. 1. num. 6. per ea, quae in alius terminis scribitur Bal. in l. 1. C. de integ. restit. post. & Felyn in cap. 17. cum super, sub num. 17. vers. scias etiam, ibi, vnde verius, de sent. & re iud. & facit, quod scripti supra mem. 4. sub n. 74. & 83.

Confirmatur haec extensio, quia licet ab interlocutoria non possit appellari, tamen si inferat grauamen, quod non possit perfecte reparari in diffinitiva poterit appellari, Rebuff. tract. de senten. execut. art. 10. gl. 1. num. 11. vers. nono intellige, tom. 1. fol. 404. & quod possit appellari, quando eius grauamen non potest reparari per appellationem a diffinitiva sine magno prauiudicio, retuli & sequutus sum preced. limit. 1. n. 144. vers. oppono.

EXTENDE II. ut procedat etiam si possit reparari, sed cum magna difficultate, quia tunc permittitur appellatio, Menoch. tract. de adips. poss. rem. 49. 100. sub num. 866. Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appel. c. 2. n. 52. limit. 9. fol. 39. & latius Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, n. 312. limit. 7. fol. 505. Gasp. Caball. ad constit. March. lib. 6. cap. 2. in verbo, civili, numer. 10. & Contar. in l. unica, limitat. 1. numer. 7. & 15. C. si de mom. poss.

Confirmatur haec extensio, quia licet appellatio ab interlocutoria sit prohibita, tamen, si eius grauamen non possit reparari, nisi cum magna difficultate, appellatio permittitur, Rebuff. tractat. de sent. execut. art. 10. gl. 1. num. 12. tom. 1. fol. 404. & Lancellor. tract. de senten. par. 2. capit. 12. limitat. 1. numer. 97. fol. 360. & quod possit appellari ab interlocutoria quando ingerit difficultatem circa decisionem causae, scribit Bal. quem citavi, & sequutus sum q. preced. limit. 1. n. 143. & 144.

Subextende primo hanc extensionem, ut procedat, quando difficultas procedit tam ex natura rei, quam ex dispositione iuris, ut puta si sententia feratur inter duas vniuersitates litigantes super possessione herbarum, nemorum, aquarum, confinuium, & humilium, quia, cum ut plurimum

propter temporis antiquitatem non soleant habere instrumenta diuisoria territorij, & si habent, sint quandoque murata vocabula, & loca confinium sint obscura, & ideo sententia, quae inter eas fertur super possessione, infert damnum irreparabile in petitorio, ex quo non possunt habere probationes de dominio, Maran. Gasp. Caball. & Contar. in locis citatis num. precedenti, & Mysing. in sing. obseru. centur. sexta, obseruat. 13. quod pro regula, numero quinto, & septimo.

Declara hanc subextensionem, ut relinquatur arbitrio iudicis, quando probatio circa petitorium dicatur facilis, aut difficilis, Contar. in l. unica, limitat. 1. n. 13. & 14. C. si de mom. poss. vbi etiam declarat quando dicatur facilis.

Subextende secundo, ut haec appellatio admittatur etiam ad effectum suspensiuum Maran. vbi supra, Osaleh. decis. n. 25. mortuo intestato, n. 8 & Menoch. de adips. poss. tom. 4. n. 867.

Pro & contra hanc subextensionem vide infra num. 8.

Subextende tertio, ut procedat etiam quando difficultas reparabilitatis procedit ex parte aduersarij, qui mitteretur in possessionem, ut puta si ageretur de missione in possessionem alicuius Castellij, seu Fortilicij ita muniti, ut de facili recuperari non posset, quia tunc admitteretur appellatio, ut ex communi* opinione refert, & sequitur Contar. in l. unica, limit. 1. sub n. 79. vers. atem non est, & n. 80. C. si de mom. poss.

Secus est, si de facili posset recuperari, quia tunc non daretur appellatio, quare si partes litigantes essent sub eodem principe adeo potenti, quod de facili posset mittere executioni sententiam ferendam in petitorio, sine dubio non haberet locum haec extensio, & denegaretur appellatio, Contar. ead. limit. 1. sub n. 81. vers. verum quia, & pro hoc facit, quod refert, & sequitur Barth. Socc. in l. 2. fideiussor, sub num. 9. vers. in gl. ibi, ff. qui satisd. cog. dicens, quod idoneus fideiussor dicitur etiam ille, qui est in tutissimo loco, puta in turri, vel castello, positus sub custodia ipsius fideiussoris, dummodo ad sit superior, cuius mandato possit facile fieri executio etiam in illo tutissimo loco.

Secus etiam est, quando is, qui mitteretur in possessionem, daret idoneam fideiussionem de restituendo fortilitium in euentum, quod edoem naretur ad restituendum, Contar. in ead. limit. 1. n. 84. vers. cessaret.

Declara hanc subextensionem, ut relinquatur arbitrio iudicis quando ad sit, vel non ad sit difficultas reparabilitatis ob potentiam eius, qui mittitur in possessionem, Contar. in l. unica, limit. 1. num. 100. vers. credent.

EXTENDE III. ut admittatur appellatio ad effectum suspensiuum, ut, loquendo in casu, quo dñum non potest reparari, nisi cum magna difficultate, scribunt Maran. Osaleh. & Menoch. quos citavi supra num. 5.

Confirmatur haec extensio, quia si admitteretur appellatio solum ad effectum deuolutiuum, nulla constitueretur differentia inter sententiam, quae posset reparari, & sententiam quae non posset reparari, quidem appellatio deuolutiua admittitur a qua liber sententia diffinitiva lata in possessorio ordinario, ut ex pluribus retuli memb. precedenti numero 16. &

consequenter tam hæc prima sublimitatio, quam eius extensiones essent superflue.

Contra hanc extensionem, & in specie contra Marantam tenet Couar. *pract. qq. cap. 23. sub num. 8. vers. secunda conclusio*, dicens, quod hoc grauamen potest breui manu reparari per appellationem deuolutiuam coram iudice ad quem, cum appellatio deuolutiua permittatur, *vt dixi supra*, & consequenter non debet retardari executio. Sed contra Couar. defendendo Marantam scribit Osasch. *quem citauit supra n. 5.*

Corroboratur hæc contraria opinio, quia, tenendo illam alteram communem opinionem, quam late retuli *d. membr. preced. numer. 19.* quod appellatio sit prohibita etiam ad effectum deuolutiuam a sententia lata in causa possessoria, cessat confirmatio adducta pro extensione, & satis esset, quod grauamen, quod non potest reparari in petitorio, posset reparari per appellationem deuolutiuam, quæ non admitteretur, nisi deficeret reparabilitas in petitorio.

Non discedo ab extensione. Primo, quia cum in praxi recepta sit opinio, quod appellatio deuolutiua concedatur etiam a sententijs, quarum grauamen potest reparari in petitorio, *vt retuli membr. preced. num. 16. & num. 22.* debemus, vt aliquam constituamus differentiam, tenere quod, vbi grauamen non potest reparari in petitorio, concedatur appellatio etiam suspensiuam, alias non solum hæc extensio redderetur falsa, sed tota hæc prima sublimitatio redderetur superflua. Secundo, quia cum condemnato in possessorio deficiat via reparandi se in petitorio, & possessorio meliores forsitan non habeat probationes in secunda instantia, quam habuerit in prima, æquum est, vt hæc via, quæ sibi superest appellandi, liberalior concedatur ad vtrumque effectum.

9 **EXEMPLIFICA I.** eandem sublimitationem in sententia lata in iudicio possessorio ad fauorem domini fundi contra eum, qui in eo ædificauit, seu fecit impensas, quia, cum ei pro dictis impensis competat solum ius retentionis, *l. 33. si in area. in vltimis verbis. ff. de condic. indeb.* idcoque competat ei solum ius ad condicendam possessionem, seu detentationem, casu quo fundam, non recuperatis expensis, tradidisset domino, *l. 40. qui exceptionem. §. si pars ff. eod.* & nullum ius habeat circa proprietatem dicti fundi, sequitur, quod dari debeat ei appellatio a sententia lata in iudicio possessorio, *Bar. in l. 2. sub n. 3. vers. quæro quæ est ratio. ibi, exemplum. ff. de appell. recip. Capic. decis. 34. in causa magnifici Andrea, num. 3. & alii, quoscitat. & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 1. n. 17. vers. quæ conclusio, & sub num. 19. C. si de mom. poss. adde, quæ scripti nu. 18. exempl. 6.*

10 Declara istud exemplum vt habeat locum in eo, qui in re aliena expendit bona fide tanquam in re propria, quia iste, cum non impenderit animo obligandi dominum illius rei, habet solum ius retentionis, vt dixi, secus si impenderit scienter animo repetendi, quia isto casu, si rem restituat, poterit adhuc petere expensas condictione indebiti, quasi plus soluerit, & ideo non datur ei appellatio in possessorio, *Contar. d. limit. 1. num. 19. in fine vers. intellige, & num. 20. is quoque, qui impensas fecisset auctoritate iudicis, poterit scondicere, Tiracq. de retract. conuent. §. 7. gl. 1. n. 8. d. r. 4.*

11 **EXEMPLIFICA II.** in sententia lata con-

tra eum, qui ex contractu se obligauit tradere possessionem, quia is a sententia, qua condemnatur ad eam tradendam, potest appellare, *vt retuli, & sequutus sum memb. seq. numer. 78. & seqq. vers. exemplifica vndecimo.*

EXEMPLIFICA III. in casu, quem posui *memb. seq. n. 124. vers. contra.*

EXEMPLIFICA IV. quando quis prius egit iudicio petitorio, & in eo succubuit, & sententia transiit in iudicatum, & postea agit possessorio, quia si contra eundem feratur sententia in possessorio, poterit ab ea appellare, ex quo non habet remedium in petitorio, cum sententia in eo lata transiuerit in iudicatum, sicque possessio non est momentanea, *Bar. in l. vnica, sub num. 1. C. si de momen. poss. Dec. conf. 28. col. 2. sub num. 2. ibi, si autem actum, Osasch. decis. 25. mortuo intestato, sub num. 11. ibi, hoc etiam in casu, Contar. in l. vnica, limit. 1. num. 75. vers. rursus, C. si de mom. poss. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 772. vers. secundum exemplum.*

Extende hanc exemplificationem, vt procedat, etiam si sententia lata in petitorio non transierit in rem iudicatam, quia *Ang. Aret. in l. 2. sub num. 12. ibi, egit petitorio. ff. de appell. recip. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. num. 8. vers. addo alios casus, Caball. ad constit. March. lib. 6. cap. 2. in verbo simili. sub num. 2. in fine, & num. 3. limit. 3. & Marches. tract. de constit. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. num. 45. fol. 38. dum scribunt, eum, qui succubuit prius in petitorio, posse appellare a sententia, quæ contra eum fertur in possessorio, non expriment, quod sententia, qua fuit condemnatus in petitorio, transierit in rem iudicatam.*

Declara eandem exemplificationem, eiusque extensionem, vt procedant in casibus, in quibus sententia lata petitorio non præiudicat possessorio, iuxta ea, quæ, late discurrendo per oppositiones, & distinctiones, colligit *Alex. in l. 12. §. nihil commune, sub n. 8. vers. gl. plurib. mod. & vers. ex hac prima, & sub n. 9. vers. sed contra, ibi, Bar. dicit, & sub n. 10. & seqq. ff. de acq. poss.*

Secus est in casu, in quo sententia lata in petitorio præiudicat possessorio, hoc est, quando petitorium præualet, & absorbet possessorium, quia tunc exemplificatio, & extensio redduntur vanæ, & ventosæ, vt loquendo in alijs terminis, dicit *Put. decis. 82. in vna Sabinen. num. 1. lib. 1. & consequenter frustra queritur de appellatione a sententia, ad quam deueniri non potest.*

Qui sint casus, in quibus petitorium absorbet possessorium, seu sententia, lata in petitorio, obstat volenti agere possessorio, est articulus perplexus, in quo *Alex. in d. §. nihil commune, num. 10. in fine, post relatam quandam longam Bartoli distinctionem, inquit, passum esse difficilem: Ergo summatim loca & distinctionum capita indicabo, quia non est præsentis indaginis, vt ad ea accedamus. Aliqui distinguendo aiunt, quod sententia, lata super petitorio pro reo, eo quod actor non probauerit intentionem suam, non præiudicat eidem actori volenti agere possessorio, quia talis sententia non tribuit ius; secus est, si fuerit lata, eo quia reus probauerit se dominum, quia tunc præiudicat, vide *Contar. in l. vnica, questio. duodecima, numero primo & sequentibus C. si de momen. poss. & latius Menoch. tract. de retinen. poss. rem. tertio, questio. 105. num. 845. & sequentibus. Sed contra hanc distinctionem vide, quæ refert Alexandr.**

in d. §. nihil commune, sub num. 9. vers. sed Bar. iterum opponit. & num. 10. ubi recenset sub distinctionem inter possessorium, quod sapit causam proprietatis, & possessorium, quod non habet admixtam causam proprietatis, & rursus subdistinguit, & demum num. 11. vers. sequitur, & num. 12. & seqq. diffuse prosequitur: vide etiam Put. decis. 82. in vna Sabinen. lib. 1. ubi ait, fuisse resolutum, quod petitorium absorberet possessorium, & quod executio sententiæ latæ super possessorio, quamvis transisset in rem iudicatam, non erat facienda, vide etiam Contar. d. questio. 12. nu. 7. & 8.

17 **EXEMPLIFICA V.** quando creditor agit hypothecaria contra tertium possessorem, quo casu, quia possessio videtur perpetuo duratura apud creditorem, datur appellatio, ut retuli, & sequutus sum membris seq. numero 86. & sequentibus; vers. exemplifica decimo tertio, & n. 96. vers. extendæ secundo.

18 **EXEMPLIFICA VI.** in iudicio possessorio, in quo reus condemnatus habeat solum remedium retentionis, quia tunc potest appellare, Bar. in l. 2. colum. 2. numer. 5. ibi sed sed si actor succubuerit, Ang. Aret. sub num. 12. ff. de appell. recip. vel non, Bal. in l. 2. col. ult. & n. 22. vers. ult. queritur, C. de epis. audien. & in l. vlt. ca. col. penultima sub num. 14. vers. quero quid si non agitur, C. si de momen. poss. Nicol. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. sub nu. 30. in fine, vers. decimo septimo, & num. 31. fol. 192. Dec. conf. 28. col. 2. num. 2. ibi, nam tunc denuum. O. f. sch. decis. 25. mortuo intestato, sub num. 11. ibi, similiter dicimus, Reb. aff. tract. de sent. exec. art. 9. gloss. 5. num. 11. tom. 1. fol. 41. Menoch. tract. de a. l. p. poss. rem. 4. quest. 102. num. 865. & 866. fol. 54. & de opinione communis, * a qua non sit recedendum in iudicando, restatur Nicol. sub d. n. 31.

Ratio, qua mouentur isti Doctores, est, quia iste, qui detinet rem, puta vi colonus, vel aliter loco possessoris, ut in causa legis 27. Aquilinae, ff. de a. u. non potest reparare damnum in petitorio, quia petitorium non speratur; quod non est in iudicio possessorio; quia reus potest reparare damnum in petitorio; unde euenit, quod quamuis in iudicio detentorio agatur de minori præiudicio, quam in possessorio, tamen in detentorio datur appellatio, ut dixi, & non in possessorio, Bar. ubi supra, & Bal. in d. l. vnica, sub numer. 14. vers. quero quid si non agitur, C. si de momen. poss. & late Contar. in ead. l. vnica, limit. 21. numer. 1. & sub numero tertio, & sequentibus dicens, quod in iudicio detentorio datur appellatio ea ratione, quod ibi nullum petitorium speratur, & sic detentoribus, si denegaretur appellatio, nullum superesset remedium, quo damnum illatum respectu detentionis posset in alio iudicio reparari.

19 Infero extendendo, quod ob eandem rationem potest appellari a sententia lata in actione ad exhibendum, Bar. ubi supra, dicens posse appellari, quando deuenitur ad estimationem, Bal. in l. vnica, sub nu. 15. vers. quero quid si agatur, in fine, C. si de momen. poss. dicens, quod actio ad exhibendum sapit naturam realis iudicij, cum in ea iuret in litem, & ideo, inquit, potest appellari, Nicol. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. moder. 13. sub num. 27. fol. 192. O. f. sch. decis. 25. mortuo intestato, numero vndecimo. & Contar. in dicta l. vnica, limitat. 14. numero 20. vers. supra dicta. Imo secundum Bal. consilio 330. statuto cauetur, sub numero quarto, vers. tertio queritur, lib. 1. in impresis de

anno 1543. datur appellatio etiam in actione ad exhibendam, quæ est præparatoria ad iudicium possessorium.

Declara hanc illationem, ut sit vera in duobus casibus.

Primus casus est, quando reus condemnatur ad interelle, eo quia non exhibuit rem, ad quam exhibendam fuerat condemnatus, ut puta, si dolo delierit possidere, quo casu propter interelle subiacet periculo iuramenti in lite, quod periculum est graue periculum petitorij, & ideo datur appellatio, Spec. tit. de appell. §. in quibus, n. 12. vers. sed nunquid, ibi, si vero, Contar. in l. vnica, oppos. 4. numero 2. 4. & 5. & latius limitat. 14. numero 22. & 24. C. si de momen. poss. lo. de Amic. consil. 147. super dubio, n. 3. ibi, item in actione, & Ruginel. trac. de appell. §. 2. c. 3. n. 695. vers. 24. in fine.

Secundus casus est, quando exhibitio trahit secum, rem ipsam esse restituendam petenti exhibitionem, Spec. d. §. in quibus, sub numero 12. vers. finem; ibi, item appellare, Contar. d. oppos. 4. sub numer. 5. & d. limit. 14. numero 23. & Ruginel. d. §. 2. capit. 3. sub numero 695.

Verum licet doctrina istorum duorum casuum sit vera, tamen videtur inepta, quia aliud est appellare a sententia lata super actione ad exhibendum; aliud appellare a sententia lata super interelle, pro ut tacite aduertunt Contar. d. limitat. 14. numero 24. & lo. de Amic. ubi supra, & a sententia lata super exhibitione, quæ secum trahit restitutionem.

Demptis ergo his duobus casibus, firmo conclusionem in contrarium, quod a sententia lata in actione ad exhibendum, non potest appellari, quando scilicet condemnatus habet facultatem exhibendi, & agitur de sola exhibitione, quia tunc non appellatur, cum tale iudicium non debeat dilatum mora differri, Spec. d. §. in quibus, numer. 12. vers. sed nunquid, quem refert, & sequitur Maran. in sua spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 25. numero 351. lo. de Amic. d. consil. 147. numero tertio, Contar. d. limit. 14. num. 21. vers. intellige, & sub numero 24. & 25. & d. oppos. 4. num. 3. ubi inquit, si non appellatur in possessorio, quod est maioris præiudicij, multo minus admittenda est appellatio a præcepto, seu sententia de exhibendo.

Ostendo istam conclusionem in tribus casibus, in quibus: cum actio ad exhibendum sit præparatoria ad aliud iudicium, ideoque in eo agatur de modico præiudicio, non appellatur.

Casus primus est, quando petitur exhiberi rem, ut recognoscatur a testibus, ut ponit Contar. d. limit. 14. n. 27. quem refert, & sequitur Ruginel. d. §. 2. c. 3. sub n. 695.

Casus secundus est, quando hæres non cauet de restituendo legatum, seu fideicommissum, quod est restitutum in diem, vel sub conditione; quo casu legatarius, seu substitutus potest agere ad exhibendum, ut ad se transferatur possessio: nam isto casu dicitur iudicium possessorium momentaneum, Contar. d. limitat. 14. sub numer. 31. & 32. & Ruginel. ubi supra.

Casus tertius est, quando agitur ad exhibendum, ut in hæredem transferatur possessio, ut is detrahere possit falcidiam per interdictum quorum legatorum; quo casu quia agitur de modico præiudicio, & quia non grauat, non datur appellatio,

Contar. d. limit. 14. num. 34. & Ruginel. d. §. 2. capit. 3. sub num. 695.

23 **EXEMPLIFICA VII.** eandem sublimitationem, positam supra num. 1. in possessore mere naturali, seu possessore facti, & detentore, quia is potest appellare a sententia contra se lata, ut bene refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 21. num. 1. 3. 6. & seqq. C. si de mom. poss. & ex eo & alijs retuli, & sequutus sum supra sub n. 12. vers. ratio.

24 **Extende hanc exemplificationem**, ut procedat etiam in conductore ad longum tempus: & moue-or, quia licet in eum transferatur utile dominium, & naturalis possessio, & censeatur proprie, & vere possidere, ut late refert & sequitur Tirag. in tractat. de retract. lignag. §. 1. gloss. 14. num. 79. vers. quastionis. fol. 156. & ex eo refert & sequitur Contar. in d. limit. 21. n. 27. & 28. vers. limita modo, tamen is non potest reparare damnum possessionis in petitorio, quia ei non competit iudicium proprietatis, & licet ei competat iudicium vtilis dominij (quicquid sit hoc utile dominium) tamen est consecutum ad possessionem, quia est longa possessio: & ita teneo, quicquid senserit Contar. vbi supra, dum, limitando, scribit, quod isto casu non procedit opinio Baldi.

SEXTAE LIMIT. MEMB. IX.

S V M M A R I A.

LIMITATIO, quod non appellatur in possessorio, sublimitatur, ut non procedat, quando possessorium habet mixturam, n. 1. & seqq.

Extenditur primo eadem sublimitatio, ut procedat in mixtura contenta in sententia n. 6. Declaratur hac extensio multipliciter, n. 8. vsque ad n. 19. inclusive.

Exemplificatur I. hac extensio in sententia lata super maintenance possessionis, & super dominio, n. 20.

Exemplificatur II. quando quis condemnatur ad libere dimittendam possessionem, n. 21.

Exemplificatur III. in sententia, qua habet annexam condemnationem fructuum, seu interesse, n. 22. & seqq. in quibus explicatur vsque ad n. 33. — Ampliatur primo in fructibus futuris, num. 34. — Ampliatur secundo etiam si condemnatio fructuum non sit per caput separatum, n. 35. & seqq. — Ampliatur tertio, ut possit appellari a sententia, eo quia non continet mixturam &c. num. 38. Restrigitur eadem quarta exemplificatio, numero 39.

Extenditur secundo in mixtura, qua procedit in processu ex mutuo consensu vtriusque partis, n. 42.

Exemplificatur I. quando reus conuentus super possessione ex-cipit de proprietate, & iudex, veluti exceptione non obstante, condemnat reum, n. 42. Declaratur, & subdeclaratur, n. 43. & seqq.

Exemplificatur II. in casu opposito, quando iudex, veluti exceptione obstante, absoluit reum, n. 46.

Extenditur tertio in mixtura, qua procedit ex natura rei, iuncta dispositione legis, n. 48.

Exemplificatur I. in sententia lata super remedio legis, si quis in tantam, n. 49.

Exemplificatur II. in sententia lata super remedio legis, si meminerint, n. 50.

Exemplificatur III. in bonorum possessione contra tabulas, ceterisque aliis possessionibus ordinariis, & quid in bonorum possessionibus extraordinariis, & quid in possessione trahita a colono, stante statuto, &c. vsque ad n. 56. inclusive.

Exemplificatur IV. in possessoriis iuris, numer. 57. & seqq. in quibus explicatur, quae sint possessoria iuris, & quae possessoria facti, vsque ad n. 59.

Exemplificatur V. in sententia lata super interdito vnde vi, num. 60.

Exemplificatur VI. in sententia lata ad restituendam possessionem ad effectum prosequendi societatem, numero 61.

Exemplificatur VII. in missione in possessionem bonorum iure hereditario ex testamento, tertio possessore petente, reuocari missionem in possessionem, &c. n. 62.

Exemplificatur VIII. in sententia lata super possessione, & nullitate sententiae, seu contractus, num. 63. & seqq. in quibus explicantur & ampliuntur duo casus principales, vsque ad n. 75. inclusive.

Exemplificatur IX. in sententia lata super petitione hereditatis, n. 76.

Exemplificatur X. in sententia, qua possessor ob mendacium priuatur possessione, n. 77. Contrarium est verum, ibidem.

Exemplificatur XI. in sententia, qua vigore contractus, seu pacti condemnat ad tradendam possessionem, num. 78. & seqq. in quibus ponuntur restrictiones.

Exemplificatur XII. in sententia lata contra heredem super falsitate testamenti, n. 84. & 85.

Exemplificatur XIII. in sententia lata super actione hypothecaria, n. 87. & seqq. & num. 91. Aliud est in Saluiano interdito, num. 88. & seqq. — Ampliatur hac exemplificatio loquens de appellatione a sententia lata in actione hypothecaria, num. 95. & 97. — Restrigitur, num. 98. & seqq. in quibus ponuntur illatio, & subrestrictiones, vsque ad n. 107. inclusive.

Exemplificatur XIV. in sententia lata super possessione, cui repugnat ius commune, nisi ostendatur titulus &c. num. 108. Contraria opinio est verior, num. 109. & 110. Ampliatur hac opinio contraria, n. 111. & 112.

Exemplificatur XV. in sententia lata super agnitione possessionis bonorum, n. 113.

Exemplificatur XVI. in sententia lata super possessione, pronouente ex beneficio statuti &c. num. 114. & seqq. vsque ad finem membri, in quibus ponuntur illatio, & duplicata limitationes, & ampliaciones.

SUBLIMITATIO II. eandem sextam limitationem, positam supra initio ipsius limitationis, & memb. 3. num. 3. ut non procedat in possessorio, quod habet mixturam petitorij, quia runcdatur appellatio, Bal. in l. vnica, num. 8. vers. quero quid si possessorium, & sub nu. 16. vers. quero quid in conditione, in fine, ibi, item quia, C. si de mom. poss. Nicol. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. sub nu. 27. vers. decimo quarto, tom. 18. fol. 192. & possunt addi, quae late scribit Contar. in d. l. vnica, limit. 2. & limit. 24. & Rot. diuers. dec. 356. dominierant, sub n. 6. par. 1. & quod ita teneant omnes * Doct. restatur Bal. conf. 331. statuto cauetur, sub num. 4. lib. 1. in impressione de anno 1543. Et quod in possessorijs mixtis detur appellatio ad vtrumque effectum, deuolutiuum scilicet, & suspensiuum, refert, & sequitur Ruginel. trac. de appell. §. 2. ca. 3. n. 708. vers. prout etiam.

Ratio huius sublimitationis est, quia causa proprietatis vti maior trahit ad se causam possessionis vti minorem, Bal. in d. l. vnica, num. 8. vel ut ex Guid. de Suz. & alijs refert & sequitur Contar. in d. l. vnica, limit. 2. in princip. n. 19. & 20. quia vbi agitur petitorio, & possessorio simul, causa possessionis venit accessorie ad causam proprietatis, & ideo sequitur naturam petitorij, quod est principale.

Confir-

Confirmatur hæc sublimitatio, quia statutum, prohibens appellationem ab interlocutoria, non intelligitur de interlocutoria mixta, & quæ habet vim definitivæ, vide *infra* *lim. 47. memb. n...*

3 Pro declaratione huius sublimitationis, in qua Doctores, ut explicarent, quæ mixtura sit appellabilis, complicarunt distinctiones, modo superfluas, & modo contrarias adeo, ut difficiliorem redderint mixturæ explicationem, præmittendum est, quod & si possessorium concurrat cum petitorio examine iudiciali quatuor modis: *Primo* per modum cumulationis: *Secundo* per modum mixti iudicij: *Tertio* per modum exceptionis: *Quarto* per modum mutue petitionis, & reconventionis, ut considerat Bal. in l. 3. *incerti*, nu. 17. *versum* *quædam sunt, in fine*, C. de *interd.* quem refert & sequitur Contar. d. *limit. 2. §. 4. num. 12.* † tamen mixtura, prout reddit causam appellabilem, consideratur solum in sententia, ut explicatur *infra* *num. 6. & seqq.* & hæc mixtura sententiæ est triplex.

Prima mixtura est illa, quæ stat principaliter, & expresse in sententia sine ullo partium, aut iuris adminiculo.

Secunda mixtura est illa, quæ stat consecutivè ad sententiam, & oritur in processu causæ ex mutuo partium consensu, tacito, vel expresso.

Tertia mixtura est illa, quæ expresse, vel virtualiter stat in sententia vigore legis, aut statuti, aut contractus: harum trium mixturarum secundam, & tertiam considerat etiam Contar. in l. *vnica, limit. 2. §. 7. in princ. C. si de momen. posses.* dicens, quod prius explicavit iudicia, quæ habent annexam causam proprietatis factæ, & voluntate litigantium, & deinde in eo §. explicat ea, quæ lege, vel statuto mixta sunt, & omittendam censeo distinctionem, quam facit in d. *vnica, lim. 2. §. 4. nu. 12.* dicens, quod illa limitatio 2. §. 4. differt a limitatione 2. principali, quia in ea agitur particulariter de mixtura iudicij possessorii, in limit. vero 2. §. 4. agitur tam de mixtura petitorij, quam de mixtura alterius actionis, puta, personalis.

6 EXTENDE I. nunc eandem sublimitationem, ut habeat locum in prima mixtura, nempe, quando sententia iudicis continet principaliter, & expresse mixturam possessorii, & petitorij, quia tunc datur appellatio a sententia; imo tota facultas & impotentiæ appellandi procedunt non a mixtura contenta in libello, seu articulis, & probationibus, sed a mixtura contenta in sententia, *Cor. conf. 10. præsupposito statuto, n. 3. versus finem, & nu. 4. lib. 4.* quem referunt, & sequuntur *Rot. divers. decis. 34. conclusum, n. 5. 8.* & apertius *nu. 9. par. 2.* dicens, a sententia, manifeste lata in possessorio, non posse appellari, licet utrumque, petitorium scilicet, & possessorium fuerit intentatum in petitione, & articulis, subdens rationem, quia non appellatur ab articulis, seu petitione, sed a sententia, & cum non pronuntiauerit super deductis in articulis, & petitione, debeat appellari ab omissione, & latius Contar. in l. *vnica, lim. 2. §. 5. sub num. 11. versus aliquando, & num. 12. & seqq. C. si de momen. poss.* dicens, quod respectu concedendæ, vel depegandæ appellationis a sententia lata in iudicio possessorio non considerantur libellus, aut probationes factæ super dominio, quia non a libello, aut probationibus datur appellatio, sed a sententia; Unde, inquit, licet in libello, vel articulis accumulatur petitorium cum possessorio; tamen, si iudex pronun-

tiet super possessorio tantum, non erit admittenda appellatio; & quod sit attendenda sola sententia demonstrat ulterius *num. 15. & 17.* dicens, quod in casu contrario si esset intentatum solum possessorium recuperandæ, & sententia per iudicem extraheretur ad constitutionem legis, si quis in tantam, posset appellari.

7 Oppono contra istam extensionem, quia ad agnoscendam iurisdictionem iudicis circa quantitatem controuersam non est inspiciendus exitus controuersæ per sententiam, sed est inspiciendus libellus, & petitio, quia non quid debeat, sed quid sit petitum inspicitur, Doct. communiter in l. *penult. cum quadam, §. ultimo, ff. de iurisd. omn. iud. V. ant. tractat. nulli. rubr. qual. senten. & process. num. 70. versic. & notabilis vnum, fol. 424. & Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 10. nu. 7. in fine, & obseru. 31. nu. 2.*

Confirmatur hæc oppositio, quia ius metimur ex parte actoris, ut ex Bal. retuli, & sequutus sum *supra* *memb. 7. sub nu. 128. vers. explica.*

Confirmatur secundo ex his, quæ scripsi *infra* *nu. 17. versic. declara sexto*, ubi dixi, non dari appellationem a sententia continente summam appellabilem, quando in petitione fuerunt separatim politæ summæ inappellabiles, quia attenditur petitio, & *num. 81. vers. restringe tertio*, ubi dixi, esse inspiciendum modum agendi.

8 Retenta extensione, quæ est vera, & seruatur.

Declara primo, restringendo eandem extensionem, ut non procedat in sequentibus casibus, quia in eis magis attenduntur ea, quæ sunt extra sententiam, quam ea, quæ sunt expressa in sententia.

Primus casus est, quando sententia est lata simpliciter super aliquo remedio possessorio, quod habet indiuisibiliter admixtam causam proprietatis, iuxta ea, quæ scribit Contar. in l. *vnica, lim. 2. §. 9. sub n. 2. ibi, aliud iuris. C. si de momen. poss.*

Secundus casus est, quando sententia est generalis, quia tunc restringitur ad profecuta, l. 2. *licet. C. de iud. Franch. in cap. 64. dilecto, sub nume. 107. quasi. 48. de appell. & Contar. d. l. vnica, limit. 2. §. 4. numer. 42.* adde quæ scripsi *supra* *memb. 6. sub nu. 59. & 60.* Tertius casus est, quando sententia potest recipere diuisionem iuxta formam petitionis, quia tunc sententia regulatur a petitione, & idcirco quot sunt capita in petitione, tot censentur sententiæ, ut patet ex his, quæ scripsi *infra* *nu. 17.* Quartus casus est in appellatione actoris, prout declaravi *infra* *n. 14.* ubi videas.

9 Declara secundo, ut sententia sit inspicienda in verbis dispositiuis, & non in verbis enuntiatiuis, *Rot. coram Caputaq. in vna Anagnin. spoliij, quam referunt, & sequuntur Rot. divers. decis. 34. conclusum, num. 12. versic. sententia, part. 2. & Contar. in dicta l. vnica, limit. 2. §. 5. nume. 19. C. si de momen. poss.* Quare si verba sententiæ, in quibus exprimitur creditum, & hypotheca, non stent dispositiue, sed enuntiatiue, non faciunt sententiam appellabilem, *Rot. divers. d. decis. 34. nume. 11. in fine, versic. quia omnis, quia non omne verbum iudicis in sententia prolatum vim sententiæ obtinet, Contar. d. limit. 2. §. 5. nume. 19. & Rot. d. decis. 34. sub numer. 12. versic. & non omne verbum.*

Verba sententiæ, quando dicantur stare dispositiua, declarat *Rot. ead. decis. 34. sub nume. 12. versic. tunc autem.*

10 Restringe hanc declarationem ut non procedat,

quando verba enunciatiua sunt prolata per modum causae de praesenti, & enuntiatiua sunt plene cognitum, ut puta si iudex pronuntiet, spoliatum esse restituendum, quia sententia, virtute cuius agens de spolio fuit spoliatus, est nulla: nam, si de nullitate sit plene cognitum, sententia dicitur lata etiam super nullitate, & sic poterit appellari, *Contar. in l. vnica, limit. 2. 4. num. 45. 46. & 47. C. si de momen. poss. & quod verba enunciatiue emissa per modum causae de praesenti inducant dispositionem in sententia, ideoque si iudex pronuntiet male appellatum, eo quia sententia sit nulla, sententia disponat super nullitate, scribit Bal. in l. 65. emptor. §. ancilla, in princip. ff. de rei vendic. in 2. lectura, & Contar. vbi supra.*

11 Declara tertio, ut ad cognoscendum, an sententia sit appellabilis, debeamus considerare ea, quae sunt expressa in sententia, & non ea, quae colliguntur ex sententia, quia, cum sententia transeat in rem iudicatam quoad ea, quae sunt expressa in sententia, & non quoad ea, quae non sunt expressa, habemus ex hoc certum argumentum, quod censetur lata quoad expressa, & non quoad non expressa; unde si iudex ad quem confirmet expressae sententiam iudicis a quo, & ab hac sententia confirmatoria non appelletur, & ideo faciat transitum in rem iudicatam, non potest amplius is, contra quem est confirmata, dicere de nullitate sententiae confirmatae, ex quo confirmatoria est expressa, & transit in rem iudicatam; quamuis etiam iudex ad quem summarie tantum, & incidenter cognouerit de nullitate, *Franch. in cap. 63. dilecto. quest. 48. sub num. 107. & 108. de appellat. adde quae scripti supra quest. 11. nume. 115. & 116. Secus est, si tacite confirmauerit, puta, quia pronuntiauerit solum, esse male appellatum, sed non pronuntiauerit, esse bene iudicatum; quo casu tacite solum confirmat sententiam latam; & ideo poterit appellans dicere de nullitate sententiae, tacite confirmatae; quamuis sententia, quae tacite eam confirmauit, pronuntiando, fuisse male appellatum, transierit in iudicatum, eo quia ab ea non fuerit appellatum, *Franch. eod. c. dilecto, sub nume. 108.**

Confirmatur primo haec declaratio, quia interlocutoria expressa magis excludit a facultate appellandi, quam interlocutoria tacita, *ut ex Paul. de Cast. & Lancellot. retuli & secutus sum supra q. 12. nu. 86. & 87. vbi videas.*

Confirmatur secundo, quia sententia est stricti iuris, & non intelligitur, nisi quatenus verba ex propria significatione important, *Cas. de Grass. decif. 3. alias 23. fuit resolutum, nume. 9. de restit. in integr.*

Subdeclara hanc declarationem, ut sit vera, quando id, quod colligitur tacite ex sententia; non inferitur necessario ex sententia; secus si inferretur necessario, & quia fuerit de eo plene cognitum, quia tunc appellabilitas penderet etiam ex eo, quod de necessitate colligeretur ex sententia, quod proba multipliciter.

12 Primo, quia verba sententiae non tantum operantur quatenus inferunt, sed etiam quatenus explicitis necessario inferunt, *Contar. in l. vnica, limit. 2. 4. nu. 35. C. si de momen. poss. & sentiunt Dec. consi. 348. de duobus, versus finem, num. 6. dicens, quod verba sententiae debent stricte interpretari, & ex verbis sententiae plus*

inferri non debet, quam ex eis necessario inferatur, & *Cratet. consi. 174. nobilis Guido. nume. 2. dicens, quod etiam in materia stricti iuris, puta in sententia, qui vult consequens, censetur velle omne necessarium antecedens.*

Secundo, quia si iudex condemnat reum, contentum de spolio, ad restituendam possessionem, veluti exceptione dominij non obstante, reus potest appellare, *Bal. & alij, quos citant infra nu. 42. & tamen sententia super dominio non est expresse lata, sed solum tacite.*

Tertio, & confirmo primum, quia quando, vno expresso, sequitur necessario tacitum, illud tacitum habetur pro expresso etiam in sententia, *ut retuli, & sequutus sum infra num. 70. vers. confirmatur, vbi omnino videas.*

Quarto, quia sicut potest appellari ab interlocutoria expressa super competentia; ita etiam potest appellari ab interlocutoria tacita super competentia, *ut retuli, & secutus sum supra memb. 7. numer. 47. & 51.*

Nec obstat, quod iudex appellationis, pronuntiando male, seu bene appellatum, in necessariam consequentiam intelligatur absolueret, vel condemnare, *ut retuli, & sequutus sum supra quest. 11. sub num. 112. & consequenter censetur tacite confirmare, vel infirmare sententiam, & tamen haec tacita confirmatio, seu infirmatio non habet vim sententiae, per ea, quae scripsi nu. praeced.*

Quia respondeo, quod haec tacita confirmatio, seu infirmatio non inferitur necessario, cum possit iudex pronuntiare male appellatum, eo quia non fuerit appellatum in tempore, vel omissa sint alia requisita ad appellationem, & ideo non censetur in necessariam consequentiam confirmare sententiam.

Declara quarto, ut mixtura petitorij contenta in sententia non consideretur duobus casibus. Primus casus est, quando petitorium stat accessorie, *iuxta ea, quae retuli, & secutus sum infra nume. 83. vers. secus, & sub num. 109. & 110. vers. contrariam.* Secundus casus est, quando de causa proprietatis, seu petitorij non fuit plene cognitum, sed solum summarie, *iuxta ea, quae scripsi d. nu. 110. & quae loquendo de cognitione nullitatis, retuli & secutus sum infra num. 69. & seqq.*

Declara quinto, praesupposito statuto, quod mandet, a certa summa infra non posse appellari, & loquendo de appellatione actoris, ut ad cognoscendum, an actor possit appellare, non sit consideranda quantitas, ad quam condemnat sententia, sed sit consideranda quantitas, ad quam iudex, omisit condemnare ex quantitate petita; Quare si residuum summae petita, ad quam iudex omisit condemnare, constituat summam appellabilem; ut puta, statutum mandat, a scutis decem infra non posse appellari, & actor petijt scutos viginti duos, & iudex condemnauit reum ad scutos nouem; vel actor petijt scutos duodecim, & iudex condemnauit ad scutum vnum, actor vtroque casu poterit appellare. Et ratio est, quia sententia non grauat actorem in ea summa, ad quam condemnauit reum, sed grauat in ea summa, ad quam non condemnauit, quae est summa appellabilis, quia excedit summam leuorum decem, vnde potest appellare ab omissa condemnatione.

Secus est, si residuum summae petita non consti-

tuat summam appellabilem, vt puta si actor petierit scutos quindecim, & iudex condemnauerit ad scutos nouem, seu petierit scutos centum, & iudex condemnauerit ad scuta nonaginta quatuor, quia cum scuti sex, ad quos omisit condemnare, non constituent summam appellabilem, actor non potest appellare, cum non sit grauatus in summa appellabili.

Ratio totius subdeclarationis est, quia appellatio non datur, nisi propter grauamen, *per ea, qua scripsi supra quæst. 5. sub num. 94. versic. ratio*, sed grauamen quoad actorem non consistit in sententia, prout condemnat, sed consistit prout omittit condemnare. Ergo appellabilitas quoad actorem debet considerari in summa, ad quam iudex omittit condemnare, & non in summa, ad quam condemnauit, & sic isto casu non est vera doctrina, quam ex Rot. retuli, & sequutus sum *supra sub n. 6.*

16 At, loquendo de appellatione condemnati, constituo contrariam conclusionem, videlicet, attendendam esse quantitatem, ad quam sententia condemnat, & non quantitatem omissam ex quantitate petita; Quare si actor petijt scutos centum, & iudex condemnat reum ad scutos nouem, vtique reus non potest appellare, quia summa, in qua potest reus prætere se grauatum, non est appellabilis, & ita procedat declaratio, quam posui *supra num. 6.* dum dixi, attendendam esse sententiam; Habet enim locum respectu appellationis interponendæ a condemnato, & ita sæpissime obseruauit, & scio fuisse obseruatum ab alijs Prætoribus Ciuitatis Lucensis, qui ad excludendos reos ab appellatione condemnant ad summam inappellabilem, quando ex iusta causa possunt arbitrando diminuere pœnam.

Quæ possent disputando deduci contra istam declarationem omitto, quia, cum hæc declaratio habeat vndique magnam æquitatem, ab ea nullatenus potest in praxi recedi.

Subdeclara postremam conclusionem huius declarationis, dum dixi, appellationem condemnati non esse admittendam, si summa, ad quam est condemnatus, non est appellabilis, vt hoc procedat, quando est vnica sententia; sed, quando sunt plures sententiæ conformes, quæ constituunt rem iudicatam, & vna ex ipsis sententijs excedit summam aliarum, sed id, in quo excedit, de per se consideratum non est summa appellabilis, nunquid poterit adhuc ab illa summa excedente appellare, ex quo est coniuncta, & terminata cum alia summa, & sententia, quæ fuit appellabilis, *vide infra lim. 43. n.*

17 Declara sexto, vt si ego locauerim tibi domum pro tribus annis, & annua pensione scutorum nouem pro quolibet anno; & in fine triennij petiero a te integram pensionem triennij, videlicet scutos viginti septem, distinguendo in petitione scutos nouem pro primo anno, & alios nouem pro secundo, & reliquos nouem pro tertio anno, & iudex vnica sententia condemnauerit te ad integram summam scutorum 27. & statutum disponat, prout disponit in foro Capitolino, quod in causis, non excedentibus valorem scutorum decem, non detur appellatio, tunc censentur tot sententiæ, quot sunt anni, & pensiones distinctæ in petitione, & ideo a dicta sententia non dabitur appellatio, sed mandabitur executioni pro integra summa scutorum 27. vt ex Rebuff. tract. de senten. execut. art. 16. gloss. 5. nu. 2. tom. 1. fol.

217. loquente de locatione seruitiij famuli, refert & sequitur Carauit. *super ritu 257. n. 10. q. 3.*

Confirmatur hæc declaratio, quia quot sunt termini, & solutiones, tot sunt actiones, & ideo tot sunt necessariae præscriptiones actionum pro annuis pensionibus, seu prestationibus, quot sunt pensiones, vt referunt, & sequuntur Foller. tractat. de censib. in verbo, census, nume. 105. & seqq. tom. 6. part. 2. fol. 416. & Virgin. de Bocc. tract. de interd. vt possid. cap. 18. nu. 67. tom. 3. part. 2. fol. 321.

18 Declara septimo, vt qualitas sententiæ non attendatur, quando causa iam est effecta appellabilis, quia tunc non amplius consideratur qualitas sententiæ, sed attenditur solum qualitas causæ iam factæ appellabilis. *per ea, qua retuli, & sequutus sum infra lim. 47. princip. memb. 1. sub num. 111. & seqq. vers. 1. amen, & num. 116.*

19 Declara octauo vt si sententia contineret mixturam, ideoque non esset conformis libello, qui esset super simplici possessione, possit reo esse consultum non solum via appellationis propter mixturam appellabilem, sed etiam possit ei esse consultum via nullitatis, quia sententia non conformis libello est ipso iure nulla, vt in his terminis refert Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 5. numer. 21. C. si de momen. poss. Et quod sententia ferri non possit super eo, quod non est petatum, scripsi *supra quæst. 11. sub nume. 33. versic. contraria.* Et quod sententia debeat esse conformis libello, & petitioni, quia iudicis officium non se extendit vltra petita, scribit Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 2. cap. 15. num. 9. & quod debeat esse conformis libello in tribus, in re, in causâ, & in actione, scribit Balan. l. 1. num. 11. versic. extra oppono. C. si plur. vna sent. & quod debeat esse conformis conclusioni ipsius libelli, retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 51. sub num. 25.*

Pro vltiori explicatione huius declarationis, dum dixi, posse dici de nullitate sententiæ, vide quæ scripsi *supra q. 11. num. 33. & hac ead. lim. memb. 7. n. 129. & infra lim. 21. n.*

His absolutis, pro firmiori doctrina, vsu, & praxi accedo ad exempla.

20 Exemplifica primo eandem primam extensionem politam *supra nu. 6.* in sententia, qua iudex pronuntiat, Titium esse possessorem & dominum talis prædij, & vt possessorem esse reintegrandum, seu manutenendum, quia ab hac sententia, cum contineat mixturam appellabilem, potest aduertarius appellare; quamuis in libello, petitione, & articulis actum esset mero possessorio retinendæ, seu recuperandæ possessionis, *per ea, qua scribunt Bal. in consil. 367. ad euentiam, in fine, versic. prætereâ si in sententia, lib. 1. & Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 5. num. 17. versic. prout e contra, & num. 18. & 20. C. si de momen. poss. dum scribunt, quod si in sententia exprimitur petitorium, potest ex hac adiectione appellari.*

21 Exemplifica secundo in sententia, qua quis condemnatur ad libere dimittendam possessionem, quia tunc sententia dicitur continere mixturam cum petitorio, & ratio est, quia non potest dici libere dimissa, qua per petitorium potest auocari, Rot. diuers. decis. 356. domini erant varij, num. 3. part. 1. & adde quæ scripsi *infra num. 78.* Qua ratione datur appellatio etiam in actione hypothecaria, quia possessionem, quæ traditur creditori, non potest debitor recuperare in petitorio, iuxta ea, qua scripsimus

infra numer. 86. & seqq. versicu. exemplifica decimo tertio.

22 Exemplifica tertio, quando sententia habet annexam condemnationem fructuum, seu interesse, quia tunc datur appellatio, *Bart. in l. fin. §. iussus, in fin. nume. 4. ff. de appellat. & relat. Bal. loquens de condemnato ad interesse in l. vnica, column. 2. nume. 9. versic. sed pone, & Salyc. in fine*, loquens de fructibus, & interesse, *C. si de mom. poss. dicens*, quod si quis in possessorio est condemnatus ad interesse, vel ad fructus, sed iniuste, potest ab ista condemnatione interesse appellare, quia istud damnum non est reparabile in causa proprietatis, & sic non est momentaneum, *Nicell. tractat. de concord. gloss. concord. 6. fallen. 6. moder. 2. sub num. 26. fol. 191. & Anst. ad Capell. Tholos. decis. ult. sub num. 2. & est exemplificatio communis, & canonizata a constit. Egidiana inter constitutiones Marchie lib. 6. cap. 2. in quibus casibus appellatio non valet, in fine.*

23 Explica istam exemplificationem, vt condemnatus quoad possessionem, & quoad fructus, seu interesse possit appellare, & suspendere executionem quoad condemnationem fructuum, seu interesse; secus quoad possessionem, & hæc sit prima opinio, quam tenent *Rip. in cap. sape, col. vltima vers. tertia fuit, ibi, & propter hoc, sub nu. 102. de restit. spol. fol. 36. Afflict. decis. 77. fuit satis, sub n. 8. & 9. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoq. appellatur, num. 309. versicu. quarto notabiliter, fol. 505. Rol. a Vall. conf. 77. viso & bene, nu. 13. lib. 2. Contar. pract. qq. 6. 23. n. 8. in fine vers. idem erit, fol. 524. volum. 2. Vrsil. in annot. ad Afflict. decis. 269. iudices, sub n. 1. Menoch. tract. de adu. c. poss. rem. 4. q. 100. de cla. 7. n. 869. & 870. Contar. in l. vnica, lim. 1. n. 28. vers. quibus tamen, & sub n. 36. vers. cum igitur. C. si de mom. posses. Crescen. decis. 5. alias 120. doctrina, de appellat. fol. 142. & Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. sub numer. 8. versicu. addo alios casus, fol. 195. dicens, quod non audiretur in appellatione quoad fructus, nisi prius paritum fuerit sententia quoad possessionem; quod etiam refert, & sequitur *Marchei. tractat. de commiss. part. 2. in commiss. appell. cap. 2. sub num. 60. fol. 41. illud addens, ne per appellationem se confoueret in spolio, seu possessione, & Ruginel. tractat. de appell. §. 2. cap. 3. num. 723. vers. hinc domini, & in hanc sententiam potest etiam allegari Cæsar Barz. in Bonon. decis. 45. peritæ, numer. 1. & 2. dum in suo casu scribit, quod licet sententia continerent etiam condemnationem fructuum, nihilominus respectu possessionis non dabatur ulterior appellatio, cum omni casu separationem recipeant, & Rot. diuers. decis. 43. in causa Romana fructuum 50000. inter. in princ. part. 1. dum refert ille auditor, quod lata sententia in Saluano interdicto ad fauorem dominæ Magdalena, in qua domina Portia erat condemnata ad damna, & interesse, & fuerat pro parte dictæ dominæ Portiæ appellatum, causa appellationis fuit sibi commissa super articulo condemnationis damnorum, & interesse.**

Comprobatut hæc explicatio ex l. ii. si idem, ff. de iuris. omn. iud. vbi si iudici sit data iurisdictio infra certam summam, & actor petat plures summas, consideratur quælibet summa de per se.

24 Secunda opinio contraria; quod enim detur appellatio a tota sententia; viderur de mente omnium, quos citavi supra nu. 22. in exemplificatione. Nam ipsi non distinguunt, & sentiunt, quod appellatio, quæ alias non daretur, admittatur propter conde-

mnationem fructuum, & ita aperte tenet Salyc. quem ibidem citavi, & licet Crescen. & Contar. citati supra in eadem explicacione dicant, doctrinam Salyceti fuisse damnatam in Rota, quia Bal. quem citat, non dicit, posse appellari a tota sententia, licet etiam Rip. citatus supra in explicacione audacter affirmet, quod Bal. hoc non dicit, tamen videtur esse de mente Baldi, hancq; opin. quod detur appellatio a tota sententia, approbavit d. constit. Egidiana, in constit. March. lib. 6. c. 2. in fine, quod ibi notat Gasp. Caball. in verbo fructuum, nu. 2. fol. 369.

Confirmatur primo hæc opinio contra explicacionem, quia quando vnica actione petuntur plures summæ separatim, quarum nulla de per se constituit summam appellabilem, & coaceruata constitunt, capiuntur coaceruata, quare cum ad Principem non appelletur, nisi causa excedat 20. libras auri, & vna actione petita sint plures summæ, quarum nulla de per se excedit, sed omnes coaceruata excedunt, capiuntur coaceruata, vt possit appellari ad Principem, l. 10. si qui separatim, §. si quis cum vna, & ibi Gl. in verbo, & poterit, & Petr. de Bellap. n. 1. ff. de appell. & relat. & in casu statuti, quod a decem scutis infra non possit appellari, si actor vnica actione ex causa venditionis vini petat octo, & ex causa venditionis frumenti petat sex, dabitur appellatio, quia omnes summæ vnica actione exempto sunt petita, Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 4. c. 6. nu. 4.

Imo hoc videtur indistincte verum, quia appellatio dicitur materia fauorabilis, vt in suo casu considerat Alex. conf. 113. viso themate, nume. 6. in fine, lib. 5. Nam appellatio est species defensionis, vt retuli, & sequitur sum quæst. preced. num. 4. sed in materia fauorabili fit coaceruatio summarum, vt habeantur pro vna summa appellabili, secus in materia odiosa, late Alex. d. conf. 113. sub num. 3. dicens, quod si extaret statutum, quod bannitus in centum possit impune offendi, & vnus ex vna causa sit bannitus in quinquaginta, & ex alia in aliis quinquaginta, non poterit offendi, & de communi opin. testatur Clar. lib. 4. 5. recept. senten. §. homicidium, vers. sed queritur, vbi eam declarat.

Confirmatur secundo, quia si in iudicio possessorio contineantur duæ causæ inter se complicatae, quarum vna respuat appellationem, & alia admitat, & sententia feratur super vtraq; causa, conceditur appellatio a tota sententia, & sic ab vtraq; causa, Contar. in l. vnica, limit. 2. in princip. nu. 45. C. si de mom. poss. Imo conceditur appellatio, etiam si non sint ad eam complicatae, quin vna ab alia possit separari, vt ex Rota refert, & sequitur Contar. in d. l. vnica, lim. 24. num. 20. & 21.

Tertia opinio; quod imo prorsus sit prohibita appellatio etiam a condemnatione fructuum, & interesse; suadetur tribus argumentis.

Primo, quia si non potest appellari a sententia lata super principali, eo quod transferit in rem iudicatam, minus poterit appellari a sententia lata super accessorio, puta super condemnatione expensarum, Ant. de Butr. in cap. 23. Quintauallis, sub nume. 48. versic. sed est dubium, de iureiur. dicens, quod is, qui succubuit in reductione ad arbitrium boni viri, & ideo incurrit pœnam, non euadit illam pœnam, quamuis velit docere de iniquitate sententiæ, nisi, docendo de iniquitate sententiæ, intendat solum docere, quod habuit iustam causam petendi reductionem;

nem; nam non ad alium finem admittitur ad docendum de iniquitate sententiæ, ex quo sententia de principali obstat in accessorio, etiamsi velit ostendere nouam causam iniquitatis, quia nouiter reperti, &c. & subdit, quia non appellatur a sententia expensarum, *Alexand. in l. 20. patris, sub numer. 4. ff. de vulgar. & papill. substit. Bos. tractat. crimin. titu. de appell. numer. 10. & Contar. in l. vnica, limit. 1. numer. 24. C. si de momen. poss. & multa cumulat disputando Ruginell. tract. de appell. §. 12. gloss. 2. c. 5.*

29 Secundo, quia articulus incidens, & accessorius regulatur secundum suum principale; quare si causa principalis est summaria, omnes eius articuli sunt summarij, *Marf. sing. 17. accessorium, numer. 2. Nat. consil. 121. in causa possessorij, numer. 12. lib. 1. Carpan. ad stat. Mediol. cap. 25. numer. 18. fol. 35. & Contar. in d. limit. 1. numer. 25. quia accessorium sequitur naturam sui principalis, c. 42. accessorium, de reg. iur. in 6.*

30 Tertio, quia fructus sequuntur naturam iudicij possessorij, quando veniunt accessorie ad illud, *Contar. in d. lim. 1. sub n. 25. vers. in hanc quoque.*

31 His utcumque urgentibus, communiter tenetur prima opinio, id est explicatio, quod possit appellari solum quoad fructus, interesse, & expensas, a qua communi non est recedendum in iudicando, quia habet æquitatem, & est fauorabilis ad decurtandas lites.

32 Ad adducta pro secunda opinione respondeo, coaceruationem summarum posse fieri, quando proficiuntur ex vnica causa, seu actione, ut loquuntur Doctores pro ea citati supra numer. 25. secus est si proficiantur ex diuersis causis; Quare licet quis vnica sententia condemnetur pro vna causa ad aliquam summam inappellabilem, & pro alia causa ad aliam summam, quæ simul coaceruatæ faciant causam appellabilem, tamen non poterit appellare, *Rebuff. tract. de senten. execut. art. 13. vers. quero quid si quis, tom. 1. fol. 409. quem refert, & sequitur Carauit. super rit. 257. numer. 11. & 12. quest. 4. quia, ut aiunt, tot sunt sententiæ, quot sunt capita: Vnde in Regno Franciæ non fit coaceruatio summæ principalis & expensarum ad impediendam executionem; sed vtraque summa consideratur separatim, *Rebuff. d. tract. de senten. execut. art. 16. gloss. 7. numer. 3. tom. 1. fol. 419. & similiter in Regno Neap. licet feratur sententia, quæ contineat sex, vel octo ducatos, vel aliam summam non excedentem duas vncias, infra quas non licet appellare, & contineat etiam condemnationem expensarum, quibus computatis summa excedat duas vncias, tamen non poterit appellare, quia attenditur summa negotij principalis, & pro ea datur executio, *Carauit. super d. rit. 257. n. 4. in fine, vers. secundo, & numer. 5. & adde quæ scripsi supra n. 17.***

Ad reliqua poterit quisque ex suo ingenio facile respondere.

33 Praxis Dominorum de Rota in appellatione a sententia lata in causa possessionis momentaneæ, & condemnationis fructuum & expensarum est, ut appellanti dent apostolos refutatorios quoad possessionem; quo vero ad fructus, & expensas deferunt appellationi, *Contar. in l. vnica, limit. 1. nu. 29. in fine, & nu. 30. C. si de momen. poss. seu deferunt appellationi quoad fructuum, & expensarum condemnationem, quo vero ad possessionem exsequuntur, *Marches. tractat. de commiss. part. 1. de commiss. in poss. salu. & c. 21. n. 32. & 33. fol. 236. in 2. impress.**

Amplia primo eandem tertiam exemplificationem sic explicatam, ut procedat etiam respectu fructuum futurorum, quia si quis ita mittatur in possessionem, ut interim lucratur fructus, potest aduersarius appellare, *Ang. conf. 253. visis statutis, sub numer. 2. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 8. numer. 113. fol. 505. Mynsing. in sing. obseru. cent. 6. obseru. 13. quod pro regula, numer. 8. Achil. Pers. tractat. de adipisc. poss. nu. 343. vers. redeundo, fol. 269. & Ruginell. tractat. de appellat. §. 2. c. 3. sub nu. 649. vers. appellabitur quoque, in fine.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia si per primum decretum acquireretur missio in possessionem ius quærendi fructus, daretur appellatio, ut reruli, & sequutus sum supra memb. 4. numer. 126. vers. limita secundo.

Amplia secundo, ut procedat non solum quando sententia continet condemnationem fructuum seu interesse per capitulum separatum, quo casu facilius admittitur appellatio quoad fructus tantum, quia non obstat connexitas, & inseparabilitas sententiæ, sed procedit etiam quando sententia vnico capitulo condemnat in possessione, & fructibus, quia adhuc poterit appellari solum quoad fructus, & non quoad possessionem; nam *Rip. Affl. Maran. Rol. a Vall. Crescen. & alij citati supra numer. 23. dum tenent, posse appellari quoad fructus, nullam faciunt vim, an condemnatio sit per capitulum separatum, sed solum in eo, quod damnum non est reparabile per sententiam in petitorio.*

Contra istam ampliacionem; quod enim appellatio detur limitate quoad fructus, seu expensas, & non quoad possessionem, quando sententia est lata per capitula separata, videtur sentire *Vestr. lib. 7. cap. 3. sub nume. 8. vers. addo, quem refert & sequitur Ruginell. tractat. de appellat. §. 2. cap. 3. sub num. 723. vers. ratione, dum ait, quod admittitur appellatio, si sententia condemnet non solum ad possessionem, sed etiam ad fructus per capitula distincta; faciunt enim vim, quod condemnatio sit facta per capitula distincta, & aperte *Contar. in l. vnica, lim. 1. sub n. 30. vers. primus, & nu. 31. & 32. vers. ex quibus, & nu. 33. & seqq. C. si de momen. poss. & apertius *Marches. tract. de commiss. part. 2. in commiss. appell. n. 59. & 60. fol. 41. secus autem quando sententia super possessione, & fructibus est vnico capituli, & orationis cõtextu lata, quia tunc propter connexitatem, & vnitatem datur appellatio a tota sententia, sicq; etiam quoad possessionem, *Contar. d. lim. 1. nu. 33. & *Marches. vbi supra, dicens, quod isto casu debet admitti appellatio a tota sententia quoad vtrumque effectum.*****

Non videtur discedendum ab hac opinione; quia cum hac distinctione reducuntur ad concordiam constitutio *Ægidiana citata supra sub num. 24. quæ disponit, ut possit appellari a tota sententia, & illa communis opinio recepta a praxi, quod possit appellari solum quoad fructus.*

In hac controuersia multa prolixè scribit *Contar. d. limit. 1. a num. 23. vsque ad num. 73. C. si de momen. poss. & in effectu num. 34. & seqq. concludit, dari appellationem quoad fructus, sed non quoad possessionem, quia fructus sunt separati a possessione, postea num. 46. & seqq. limitat istam conclusionem, ut non procedat, si vna cum iudicio possessorio concurrat petitio fructuum æque principaliter debitorum, ut puta, cum quis promisit fructus nascituros ex aliqua*

re; nam isto casu fructus veniunt principaliter, ex quo sunt promissi per stipulationem, nec isto casu, inquit, possunt peti accessorie, cum non veniant ex natura actionis propositæ pro re principali, & sic firmat, quod, si causa fructuum sit æque principaliter cum causa possessionis non denegatur appellatio etiam a capitulo possessionis.

36 Concludo, recedendum non esse ab ampliatio-
ne, quia connexitas, seu separatio non consideratur in verbis, aut in structura orationis, quicquid senserint Vestr. Rugin. Cont. & Marchel. citati sub nu. precedenti, vers. contra. sed consideratur in rebus, seu ex parte rerum; quare licet sententia propter unitatem chartæ, & temporis sit vna; tamen, si sit lata super diuersis articulis, seu causis, & actionibus. sunt plures sententiæ, Abb. in c. 6. cum dilectis, num. 3. vers. nota quod sententia, de caus. poss. & propr. & e contra licet sententia contineat plura, & diuersa capitula, tamen, si sint connexa, reputantur vnum capitulum, & vnica sententia, vt loquendo in alijs terminis, scribunt Fräch. Card. Alex. & Dec. quos retuli, & sequutus sum supra q. 10. num. 6. & facit quod scripsi supra sub num. 3. & quod in re facti non debeat valere ars verborum, sed debeat attendi connexitas rerum, scripsi lib. precedentis c. 11. nu. 375.

At fructus, & expensæ sunt res separatae a possessione, quia essentiali differentia, & ratione ab ea separantur; nam præiudicium, quod per sententiam infertur possessioni, potest reparari in iudicio petitorio, vt retuli, & sequutus sum supra memb. 3. sub nu. 6. vers. secunda, & nu. 7. sed præiudicium, quod infertur expensis & fructibus, non potest reparari in petitorio, testibus his, quos citavi, & sequutus sum supra nu. 22. Ergo substantiali differentia separantur in materia appellandi.

37 Probatür etiam separatio fructuum & expensarum ex eo, quod sententia absolutoria lata super re principali non præiudicat quo ad fructus, cum sint diuersi a re principali, & potest stare, quod debeat restitui res, & non debeant restitui fructus, & aliud est vendere rem, aliud vendere fructus, & aliud perceptionem fructuum, Contar. in l. vnica, limit. 1. nume. 34. 35. & 36. C. si de momen. poss. & quod fructus, & expensæ sint separati a sorte principali, patet ex eo, quod si summa principalis contenta in sententia non sit de per se appellabilis, seu commissibilis in Rota, non efficitur appellabilis aut commissibilis per cumulationem fructuum, & expensarum; quia non cumulantur, Marchel. tractat. de commiss. part. 1. in commiss. appellat. sup. diuer. cap. 28. num. 30. fol. 300. in 2. impress.

38 Amplia tertio notabiliter vt a sententia possit appellari non solum, eo quia contineat mixturam, vt hucusque dixi, sed etiam eo quia non contineat mixturam, si eam continere debuisset, & sit omissa; quare si iudex omiserit condemnare victum ad fructus, expensas, & interesse petita in libello, poterit victor appellare ab hac non condemnatione, per ea quæ scripsi supra num. 14. & infra lim. 21. num. 33. & sub num. 34. vers. primus.

Confirmatur hæc ampliatio, quia si vnus det libellum super possessione, & alius det libellum super proprietate, & iudex debeat vtrumque terminare vnica sententia, & tamen terminet vnum solum, sententia quidem est valida, vt retuli, & sequutus sum supra memb. 7. nu. 129. sed poterit appellari, vt decla-

rat Contar. in l. vnica, lim. 2. §. 5. nu. 29. & 30. C. si de momen. poss. & dixi vbi supra.

Contra hanc confirmationem vide, quæ scribit & tenet Papien. in pract. in form. appell. ab interl. in gloss. vlt. in fine, sub num. 22. vers. amplius queritur, fol. 384. & cogita.

Restringe eandem tertiam exemplificationem 39 positam supra num. 22. vt non procedat in possessorio recuperandæ quoad fructus pendentes, quia, non obstante appellatione, fiet executio etiam in fructibus, quia sunt pars soli, Afflict. decis. 77. fuit satis, in fine, & Contar. in l. vnica, limit. 1. num. 68. & 69. C. si de momen. poss. etiam si fructus essent maturi, Contar. sub d. num. 69.

Aduerte primo, quod quamuis condemnatus 40 de spolio ad restituendos fructus perceptos possit appellare, vt dixi, tamen non potest audiri in petitorio, nisi prius restituerit fructus perceptos vna cum expensis, testibus ijs, quos citavi, & sequutus sum supra memb. 7. nu. 121.

Aduerte secundo, quod & si condemnatus pos- 41 sit appellare a condemnatione fructuum, tamen ista appellatio non impedit iudicem a quo, vt non possit taxare fructus, quia taxatio non est noua condemnatio, sed est duntaxat prioris declaratio, quæ declaratio potest fieri, non obstante appellatione, vt refert & sequitur Guid. Pap. tract. de appell. q. 116. nu. 78. fol. 60.

Pro & contra istam aduertentiam vide quæ, loquendo de taxatione expensarum, scripsi & firmavi supra q. 3. n. 54. & 55. & ad illa me hic remitto.

EXTENDE II. eandem sublimitationem, post- 42 tam supra nu. 1. vt habeat locum in secunda mixtura, nempe quando ex tacito, vel expresse consensu vtriusque partis iudex cognoscit etiam super proprietate, quia dabitur appellatio.

Exemplificæ primo hanc extensionem, quando reus, conuentus possessorio iudicio, excipit de dominio, & iudex, veluti exceptione non obstante, pronuntiat contra reum ad restituendam possessionem, quia causa sapit petitorium propter exceptionem, & ideo datur appellatio, Bal. in l. vnica, col. penult. num. 14. vers. quæro quid in possessorio. C. si de momen. poss. quem referunt, & sequuntur Contar. ibidem limit. 2. §. 4. num. 4. & 5. Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. sub num. 6. ibi, idem si petitorium, & Aufr. ad Capel. Tholos. decis. vlt. sub n. 2. ibi, idem nisi.

Oppono contra istam exemplificationem, quia sic esset in potestate rei facere causam appellabilem; Posset enim semper opponere exceptionem dominij, quod est absurdum, cum debeam⁹ metiri ius ex persona actoris, & non ex persona rei, Bal. quem retuli, & secutus sum supra memb. 7. sub n. 128. vers. explicita, esset etiam in potestate iudicis, qui, pronuntiando super exceptione, faceret causam appellabilem.

Respondeo huic oppositioni, non esse in potestate rei, nisi quatenus a iure ei conceditur; quare vel reus offert incontinenti docere de dominio, & tenetur iudex admittere exceptionem; vel non offert incontinenti docere, & tunc iudex non tenetur eam admittere, iuxta ea, quæ retuli & sequutus sum in alio proposito supra quest. 11. numer. 68. & seqq. Et licet metiamur ius ex persona actoris quoad intentionem fundandam respectu libelli, ac etiam respectu iuris ex persona agentis; tamen quantum ad condemnationem moderandam inspicitur factum ex persona rei,

rei, prout etiã ex parte rei metiri debemus ius defendendi & excipiendi: Quare si via exceptionis admissibilis iudicium alias possessorum motum de sui natura reddatur mixtum, utiq; victo hoc casu non erit deneganda appellatio, *Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 4. num. 8. 9. & 10. C. si de mom. poss.* Nec est nouum, quod iudex potest ita sententiam proficere, vt faciat causam appellabilem, quæ de sui natura, & attenta petitione, non erat appellabilis, *iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum supra nu. 6.*

43 Declara istam exemplificationem, vt respectu rei causa efficiatur appellabilis, si iudex debebat admittere exceptionem, & nihilominus, veluti illa exceptione non obstante, pronuntiavit contra reum, quia tunc reus condemnatus poterit appellare, & ita loquitur Bal. si eius verba non vulgari trutina ponderentur, *in d. l. vnica, num. 14. C. si de mom. poss.* prout nos admonet ibidem *Contar. limit. 2. §. 4. num. 4. & 5. & sub nu. 7. vers. altera.* & ita eundem Baldum intellexit Dec. *con. 128. num. 6. vers. tertio non obstat.* & ratio illa etiam reddi potest, quia iudex, non admittendo, peruertit ordinem, à qua peruersione ordinis datur appellatio *vt retuli & sequutus sum supra membr. 7. numero 128.* & loquendo generaliter *num. 113.*

44 Subdeclara primo illatiue hanc declarationem vt non procedat in sequentibus casibus, quia in eis non datur appellatio.

Primus casus est, quando exceptio non erat admittenda, quia tunc licet iudex pronuntiet, veluti illa exceptione non obstante, tamen causa non efficitur appellabilis, *Contar. d. limit. 2. §. 4. n. 6. vers. sed hæc contrarietas.* & sentit aperte Dec. *vbi supra, & dixi d. memb. 7. sub nu. 128. restr. 2.*

Secundus casus est, quando iudex non pronuntiat contra exceptionem dominii oppositam à reo, sed illam solum dilatat, & differt, quia tunc ex mente Baldi sic profundius considerata per *Contar. d. limit. 2. §. 5. num. 18. vers. vsq; finem,* non dabitur appellatio.

45 Tertius casus est, quando iudex non reprobat expressè exceptionem dominii oppositam à reo, quia tunc non datur appellatio. Et ratio est, quia possunt hæc duo simul stare, quod actor iustam causam foueat in possessorio, & tamen reus sit dominus: Vnde, nisi iudex expressè reprobet exceptionem dominii, remanet ius rei inuulneratum, & consequenter, cum non expressè reprobatio ei non noceat in petitorio, non debet posse appellare, *Contar. ead. limit. 2. §. 6. num. 1. in vltimis verbis, & nu. 2.* Nam quæ non sunt expressè in sententia, sed colliguntur tacite, non habent vim sententiæ, & ideo non conceditur appellatio, *per ea, quæ dixi supra num. 11.*

Subdeclara secundo, vt non procedat, quando iudex non exprimit, neque ex actis colligitur, quod reprobet seu reiiciat exceptionem, eo quia non sit vera, quia, si hoc non exprimit, neque colligitur ex actis, præsumitur in dubio quod reiiciat, eo quia non sit probata, & isto casu non datur appellatio, *Contar. in d. l. vnica, limit. 2. §. 6. num. 4. & 9.* secus est si reiiciat expressè seu ex actis colligatur, quod reiicit, eo quia non sit vera, quia tunc tangeret negotium principale, & præiudicaret, & ideo daretur appellatio, *Contar. eod. §. 6. numero 4. & sequentibus.*

Quicquid sit de veritate istarum subdeclaratum in appellabilitate proficiscente ex mixtura contenta expresse vel tacite in sententia aduerte, quod, si ex expressa vel tacita reiectione exceptionum admittendarum resultet inordinatus processus, dabitur ex hoc capite appellatio, *vt retuli, & sequutus sum supra memb. 7. nu. 128.* & loquendo generaliter, *nu. 113.* & idem si ex tacita reiectione necessario colligeretur præiudicium in petitorio, quia tunc habetur pro expressa, *iuxta ea, quæ in aliis terminis scripsi supra sub num. 12. & infra num. 70.* Et idem si à tacito grauamine posset appellari, sicut ab expresso ita, quod tacita pronuntiatio transiret in iudicatam, sicut expressa, quia ex hoc etiam capite posset appellari, *vt in aliis terminis scripsi supra memb. 7. nu. 51.* Vnde prima subdeclaratio in secundo & tertio casu, & secunda subdeclaratio licet possint esse tutæ in appellabilitate proficiscente ex mixtura, tamen non sunt tutæ in appellabilitate proficiscente ex his aliis capitibus.

46 Exemplifica à secundo eandem extensionem in casu opposito, quando scilicet iudex reum absoluit, veluti exceptione ab ipso opposita obstante quia tunc poterit actor appellare etiam si exceptio fuerit ipso actore consentiente admissa, *vt refert, & sequitur Contar. dict. limit. 2. §. 6. num. 31. C. si de mom. poss. §.*

Ratio huius exemplificationis est duplex.

Prima ratio est, quia, si actor non posset appellare ab hac sententia possessorii, remaneret exclusus à petitorio, quia obstarat ei sententia, *secundum Baldum refert & sequitur Contar. vbi supra.*

47 Secunda ratio est, quia actor appellat ad effectum deuolutiuum, *vt dixi supra memb. 4. sub num. 38. vers. vel breuius.* sed ad effectum deuolutiuum datur appellatio etiam in possessorio momentaneo, *vt retuli, & sequutus sum supra memb. 7. nu. 16.* & quod appellatio detur actori, quia appellat à pronuntiatione negativa, vide quæ scripsi supra d. memb. 4. n. 38. *vers. restringe tertio.*

48 EXTENDE III. eandem secundam sublimitationem positam supra n. 1. vt habeat locum in mixtura, quæ procedit ex natura rei, mediante dispositione legis aut statuti, aut contractus.

49 Exemplifica primo hanc extensionem in sententia lata super remedio legis 7. *si quis in tanti. m. C. vnde vi,* à qua sententia dari appellacionem late scripti & declaravi supra memb. 6. num. 35. quia est possessorium mixtum, *vt scribit Contar. & Regia quos citauit ibidem.*

50 Exemplifica secundo in sententia lata super remedio l. 6. *meminerit. C. vnde vi,* quando agitur etiam ad priuationem, quia tunc datur appellatio, *vt retuli & sequutus sum supra memb. 6. nu. 14.*

51 Exemplifica tertio, quando petitur decerni bonorum possessionem contra tabulas, causa cognita, quia tunc datur appellatio à sententia, *Bald. in l. vnica, col. penul. num. 18. vers. sed quid si petitur, C. si de mom. poss. quem ibidem refert & sequitur Contar. limit. 15. sub nu. 7.* & quod si quis perat sibi decerni bonorum possessionem decretalem, & appareat contradictor, & iudex super ea pronuntiet, possit à pronuntiatione appellari, scribit Salyc. *in d. l. vnica, vers. vsq; finem, q. 7. sub nu. 6.* quem refert & sequitur ibidem *Contar. in 2. oppositio. sub num. 2. & 6.* & quod in bonorum possessione contra tabulas sit necessarius libellus,

scribit Spec. tit. de libell. concept. §. nunc dicendum. vers. 30. nu. 22. in fine. lib. 4. fol. 24.

Ratio huius exemplificationis est, quia bonorum possessio contra tabulas est possessio ordinaria, quae confertur in proprietate, & in possessione. Petr. de Bellap. in l. 1. nu. 16. vers. habetis. C. qui admitt. fol. 1. 5. & ideo sententia lata contra petentem hanc bonorum possessionem praedudicat ei in petitorio, ut dixi infra nu. 54.

Hæcque bonorum possessio contra tabulas dicitur possessio ex testamento, ut dixi infra, sub nu. 53. non quia nitatur testamento, imo contra testamentum, sed tamen dicitur ex testamento, quia non habet locum, nisi factis testamento, Gloss. vlt. in l. 5. certum est. in verbo. non vrgentur. C. vnde legit. & vnde cognati.

52 In quibus casibus detur hæc bonorum possessio contra tabulas, vide Gloss. hic proxime supra citatam, quae ponit tres casus.

Infero primo ex hac ratione posse appellari etiam in bonorum possessione secundum tabulas, quia est possessio iuris & facti, Cyn. in l. 1. in 4. oppos. C. de bonor. possess. secundum tabul. & Contar. in d. oppos. 2. nu. 1. & 6. & d. limit. 15. sub nu. 9. iunctis his, quae scribitur num. 1. & sequentibus. Nam quod hæc possessio secundum tabulas sit etiam ipsa possessio ordinaria, quae conferat ius in proprietate & possessione, scribit Petr. de Bellap. citatus, sub numero. praecedenti vers. 110.

53 Infero secundo, posse appellari in cæteris possessionibus ordinariis, Contar. in l. unica, limit. 15. nu. 9. ubi ultimo limita. iunctis, nu. precedentibus, C. si de mom. possess. Et ratio est, quia tribuunt ius in proprietate & in possessione, ut retuli & sequutus sum infra hoc eod. nu.

Hæc possessionis ordinariæ in vniuerso sunt sex, duæ enim sunt ex testamento, altera secundum tabulas, & altera contra tabulas, & reliquæ quatuor sunt ab intestato: Vnde liberi: Vnde cognati: Vnde legitimi: Vnde vir & vxor, Gloss. vlt. in l. 5. certum est. in verbo. non vrgentur. C. vnde legit. & vnde cogn. Petr. de Bellap. in l. 1. sub nu. 6. C. qui admitt. fol. 1. 5. & Contar. vbi supra. Nam istæ etiam quatuor, quæ sunt ab intestato, tribuunt ius in proprietate & in possessione, Petr. de Bellap. & Contar. supra proxime citati.

Et dicantur possessiones iuris, quia in eis habetur respectus ad ipsam vniuersitatem, non autem ad ipsas res particulares: quare bonorum possessor dicitur etiam si nihil sit corporale in bonis defuncti ad instar hereditatis, quæ consistit in iuris intellectu, non autem in corporibus hereditariis, vnde petitorio bonorum possessionis æquiparatur petitioni hereditatis, ut hæc omnia scribit Contar. in leg. unica, limit. 15. numero. 4. 5. & 6. Cod. si de mom. possess.

54 Ratio generalis, quare à sententia lata in his possessionibus ordinariis detur appellatio, est, quia si is, qui petit bonorum possessionem, sit repulsus per sententiam iudicis ad instantiam legitimi contradictoris, talis sententia praedudicat ei in petitorio, & in bonorum possessionis hereditatis petitione, ad quam non admittitur propter denegatam bonorum possessionem, Salyc. in l. 9. post sententiam. nu. 3. C. de senten. & interl. omn. iud.

Infero tertio ex eadem ratione posita supra, sub nu. 51. contrariam conclusionem in possessionibus

extraordinariis, nempe in eis non dari appellationem, Contar. in l. unica, limit. 15. nu. 10. & seqq. C. si de mom. poss. Et ratio est, quia istæ possessiones extraordinariæ non conferunt ius in possessione, & proprietate, Petr. de Bellap. in l. 1. sub nu. 15. vers. habetis. Cod. qui admitt. & Contar. dict. limit. 15. sub numero. 10.

Restringe declarando istam illationem, ut possessiones extraordinariæ secundum Petr. de Bellap. in l. 1. sub nu. 16. qui admitt. sint quatuor: Prima est possessio carboniana: Secunda est possessio, quæ datur ventris nomine: Tertia, quæ datur gratia agnoscendæ litis, Gloss. vlt. in l. 5. certum. in verbo. non vrgentur. C. vnde legit. & vnde cogn. & Petr. de Bellap. vbi supra, & quia istæ non tribuunt ius in proprietate, sed in possessione tantum, Gloss. Petr. de Bellap. & Contar. supra citati, ideo in eis vera est illatio, quod non appellatur; & quod in Carboniana non detur appellatio, late contra Baldum insitit Contar. dict. limit. 15. nu. 13. & sequentibus. Quarta possessio extraordinaria dicitur illa, quæ datur, quoties ex nouis legibus datur hereditas ex testamento, vel ab intestato, ideoque dicitur extraordinaria, quia non habet certam sedem ex testamento, vel ab intestato, Gloss. & Petr. de Bellap. supra citati, & quia ista confertur in proprietate, & possessione, ut scribit Petr. de Bellap. & est de mente Gloss. supra citati, ideo in ea datur appellatio, sicut in cæteris ordinariis, & ideo Gloss. supra citata hanc speciem possessionis adicit lex speciebus possessionis ordinariæ; Quare in hac quarta possessione non est vera illatio.

Ratio quare in istis tribus speciebus possessionis extraordinariæ non detur appellatio ea etiam reddi potest, quia sunt possessiones facti, & non possessiones iuris, Contar. d. limit. 15. nu. 25. vers. adde quod. & in possessionibus facti non dari appellationem scribit etiam Cyn. in l. 1. sub nu. 1. in 4. oppos. C. de bon. poss. secundum tabul. fol. 353.

Infero quarto, attenda hac ratione, quod si conductor alienauerit predium conductum, & locator agat ad possessionem, & non ad proprietatem, & feratur sententia pro locatore agente, non poterit reus appellare, stante statuto, quod conductor alienando, vel tradendo, non priuet dominum possessione, quia licet videatur possessio iuris municipalis tamen est possessio facti, Bal. cons. 330. statuto cauetur. in prin. & sub nu. 1. & n. 7. in fine. & nu. 8. lib. 2. quæ referunt. & sequuntur Contar. in l. unica, limit. 15. nu. 8. & in alio proposito limit. 2. §. 2. nu. C. si de mom. poss. dicens, quod Bal. in d. cons. multa sub obscure allegauit, & Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub nu. 682. vers. 17. & nu. 683.

Quamuis Bal. multum se fundet in eo, quod statutum suum loquebatur cum clausulis, (abiq; lite) & (statim) quibus clausulis excludi appellationem scripsimus, quæst. praeced. limit. 1. numero. 34. 42. & 77.

Ratio huius illationis est, quia titulus locationis non probat dominium inter contrahentes, sed solam possessionem, & inter alios neutrum probat: Præterea titulus locationis non ordinatur ad aliud, quam ad aliqualem possessionem, seu detentionem cum facultate percipiendi fructus quamdiu soluatur pensio, Bal. d. cons. 330. sub nu. 1. & 2. & nu. 7. in fine.

57 Exemplifica quarto generaliter in omnib. possessorii iuris, quia in eis datur appellatio. *Cyn. in l. 1. sub nume. 1. in 4. oppos. C. de honor. poss. secum. tab. & ex Bald. Salycet. & aliis retuli, & sequitur sum infra, num. 85. & 113.*

58 Nota obiter vnum singularissimum modum explicandi possessoria iuris, & possessoria facti, quod possessorium iuris vocatur bonorum possessio, & possessorium facti possessio bonorum, ut scribunt *Azo in sum. C. tit. de honor. poss. & c. nu. 2. fol. 106. Cyn. in l. 5. certum. nu. 4. C. unde legit. fol. 356. & Contar. in l. vnica, limit. 15. nu. 1. in fine. & nu. 2. C. si de mom. poss.* Quare bonorum possessio significat merum ius hereditatis, & possessio bonorum significat merum factum possidenti & tamen quilibet diceret, hæc inter se non differre nisi in peruerfione modi loquendi; quia dicere solemus, quod tantum distat iste locus ab illo, quantum ille ab isto.

59 Confirmatur hoc notabile ex eo, quia aliud est iusta agere, & aliud iuste agere, ut bene scribit *Arist. in Ethic. lib. 2. cap. 4. & ibi interpretes*, & tamen quilibet diceret, quod sunt idem.

60 Exemplifica quinto in sententia lata super caducitate ex interdicto unde vi; sed de hac exemplificatione pro & contra vide quæ scripsi supra mem. 6. nu. 2. & 3.

61 Exemplifica sexto, quando iudex sententiatur, aliquem esse restituendum ad possessionem ad effectum prosequendi societatem initam, quia dabitur appellatio propter mixturam: nam complicatur aliquid ultra possessionem, & ideo iudicium non remanet merum possessorium, sed efficitur mixtum, *Contar. d. l. vnica, limit. 2. 4. nu. 12. in fine. & nu. 13. & 15. & num. 17. vbi quod duæ causæ simul complicatæ habentur pro vna, maxime quando respiciunt vnicum effectum, & nu. 18. vbi quod quando vnum propter alterum vtrobiq; tantum vnum.*

62 Exemplifica septimo, quando quis est missus in possessionem bonorum defuncti, tanquam heres ex testamento, & tertius possessor petit, prædictam immisionem reuocari; & in hoc iudicio reuocationis disputatur etiam de meritis testamenti, videlicet de eius nullitate, tam ex capite præteritionis filii, quam ex eo, quod testator fuisset manifestus usufructarius, & fertur sententia tam super reuocatione possessionis, quam super nullitate dicti testamenti; quia ab ista sententia datur appellatio, secundum *Bal. quem refert & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 2. 4. nu. 1. & 2. C. si de mom. poss.*

Ratio secundum eundem est, quia licet à sententia respectu possessionis non daretur appellatio, tamen respectu nullitatis testamenti datur, & ideo dabitur à tota sententia, quia, ut scribit *Contar. ead. limit. 2. 4. n. 19. in fine. & 20. debet reputari tota causa appellabilis, quia sic fauorabilis est, & ideo in dubio appellationi deferendum.*

Verum ista sexta, & septima exemplificationes continent potius mixturam primæ & secundæ extensionis positarum supra nu. 6. & 42.

63 Exemplifica octauo, quando quis petit se mitti in possessionem rei, alicui traditæ, attentata nullitate contractus, & contra tertios possidentes vigore sententiæ nullæ, seu contractus nulli; nam potest quis ita petere, & iudex ex officio tenetur, nullitate inspecta, reformare sententiam, & restituere possessionem etiam contra tertios extraneos posses-

sores occupantes prætextu sententiæ nullæ, ut scribit *Franch. in cap. 63. dilecto. nu. 35. & seqq. vers. adde etiam. de appell. & vbi iudex pronunciauerit super nullitate contractus, seu sententiæ, & simul super articulo possessionis, condemnatus poterit appellare propter nullitatis mixturam, quæ habet materiam appellabilem, ut scribit *Contar. in l. vnica, limit. 2. 4. nu. 11. C. si de mom. poss.* Unde si iudex pronuntiat super spolio & super nullitate laudi; potest condemnatus appellare, seculus si super spolio tantum, *Put. Contar. & Marches. quos allegauit supra memb. 6. nu. 64. & adde ampliativæ, quæ scripsi supra nu. 10.**

Declara ulterius hanc exemplificationem, distinguendo duos casus principales: 65

Primus casus est, quando quis in petitorio iudicio super negotio principali obtinet tres sententias conformes favorabiles, vel vnam, à quo non fuerit appellatum, sicq; habet rem iudicatam, cuius vigore fuit missus in possessionem, & aduersarius, exclusus propterea à facultate appellandi, per ea, quæ dixi supra limit. 1. n. 1. & seqq. & n. 71. adit superiorē per viam nullitatis, iuxta praxim, quam recensui, ead. limit. 1. nu. 46. & 55. cuiusq; medio intentat actionem spolii, & petit, se reintegrari ad possessionem, per ea quæ scripsi supra memb. 6. n. 65. vbi videas, & iudex, aditus, super nullitate, sententiatur iudicem nulliter, & de facto procedendo, spoliasse, & ideo spoliatum esse reintegrandum ad possessionem: & isto casu concludo, quod aduersarius potest tam deuolutivæ quam suspensivæ appellare, & in his terminis quando sententia, de cuius nullitate agitur, est lata super petitorio, procedit exemplificatio, quia; rescissa sententia lata super petitorio, vulneratur petitorium, à cuius vulneratione posse appellari nemo est, qui neget.

Confirmatur resolutio huius primi casus, quia possessio isto casu fuit tradita via appellabili. Ergo via appellabili debet adimi, quia nihil tam naturale est, quam dissolui eodem genere, quo colligatur, l. 36. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. & præsertim quando possessio est data vigore rei iudicatæ trium conformium; quo casu iudex aditus super nullitate sententiæ posset, sprete appellatione, adimere possessionem, datam ex iudicio trium iudicum, sequerentur tria absurda: Primum, quod vnus testis præferretur tribus, cum sententia vnus prævaleret sententiæ trium, & consequenter illis iudicibus, & parti fieret iniuria, & ex iniuriis turbatur quies, sine qua, Resp. non bene valet: Secundum, quod imbellis vinceret fortem, quia imbellis est vnus contra tres: Tertium, quod illa praxis dicendi de nullitate post rem iudicatam, cui esset obuiandum, quia, cum sit suspecta de calumnia, est mala praxis ut scribunt *Doctores, quos citavi supra limit. 1. sub nu. 55. vers. hanc praxim. augetur ac facilius in dies sumeret vires.*

Contra resolutionem huius primi casus oppo- no, quia attendi debet, quod principaliter agitur, & non quod stat accessorie, seu consecutiue, & in consequentiam l. 4. si quis nec causam & ibi exornat *Ias. num. 3. & seqq. ff. si cert. pet. per Tiraq. in rubr. seu tract. res. inter alios, & c. vers. sed hæc multis. & vers. sic & semper. & seqq. colum. 1. & 4. fol. 104. & scripsi lib. proced. cap. 2. num. 173. & sub nu. 296. vers. ratio. & solemus dicere, quod clausulæ accessorie non mutant, non alterant, neque ampliant dispositionem principalem, *Natt. conf.**

372. in questione. nu. 14. & 16. lib. 2. & latissime in cons. 582. verba inuestituræ. num. 1. & seqq. vsque ad num. 9. lib. 3. Bec. cons. 24. cum magnificus. num. 21. & cons. 117. & si perlectis. num. 25. & cons. 88. cum feudum. num. 50. vbi declarat, & Contar. in l. vnica. l. mit. 2. §. 1. num. 2. C. si de mom. possess. & adde, quæ scripsi lib. præced. cap. 2. num. 625. Et quod in casu, quo nullitas continetur accessorie in sententia, victus non possit appellare, quia tunc cessat ratio mixturæ, seu complicationis causarum, scribit Contar. in d. l. mit. 24. sub nu. 38. Et quod appellabilitas sententiæ pendeat ab eo, quod principaliter agitur, & non ab eo, quod venit incidenter, scribit Paul. de Castre. cons. 39. quod à sententia. vers. ex quibus tollitur. lib. 1. vide etiam supra membr. 4. num. 119. vers. intellige.

Sed principaliter agitur de possessione, quia nõ agitur de possessione, vt cognoscatur, seu declaretur super nullitate, sed agitur de nullitate, vt cognoscatur super possessione.

Ergo à sententia, qua iudex pronuntiat, dicentem de nullitate esse reintegrandum, quia fuit spoliatus à iudice nulliter procedente, non potest appellari.

Hæc oppositio retorquetur, tum quia ex nullitate seu nõ nullitate sententiæ pendet spoliū, & non è contra, & sic nullitas est principale; tū quia nullitas in casu, de quo agimus, debet probari plene & euidenter, & sic eius cognitio præiudicat, & nõ potest reparari in alio iudicio, secus esset quando sufficeret summatia, & semiplena probatio, vt dixi supra membr. 4. num. 119. & clarius infra, num. 109, in fine, & nu. 110. & seqq.

69 Retenta resolutione huius casus.

Amplia eam vt procedat etiam si iudex aditus super nullitate, seu super spolio pronuntiatit solū super spolio, & reintegratione possessionis, quia adhuc diceretur pronuntiasse super nullitate, vt in simili scribit Bald. in l. 2. si cum pater. num. 3. vers. nota ergo. C. si aduers. rem iud. dicens, quod si ego in libello dicerem (ego de facto te emancipauit, dico emancipationem nullam esse, qui iudex fuit incompetens, quare peto declarari, te remansisse in mea potestate, & emancipationem nullam esse) satis erit, quod iudex alterum pronuntiet, vel te in potestate esse, vel emancipationem nullam, quia vtrumque includitur de necessitate, hancque ampliationem diuersis motiuis tenuit Roc. quam citat Contar. in l. vnica, limit. 24. sub num. 22. C. si de mom. poss. ff.

70 Confirmatur primo hæc ampliatio generalitacione, quia quando vno expresso sequitur necessario tacitum, illud tacitum habetur pro expresso, quare licet sententia non sit lata super toto eo, quod fuit petitum, sed solum super vna parte, & licet sententia debeat profertur expresse & de scripti recitatione, & ideo impossibile sit, quod tacita valeat, tamen isto casu sententia est valida, quia si condemnauit reum in parte, in aliis dicitur tacite absoluisse, & quia hæc tacita absolutio sequitur necessario ex eo, quod est expresse, habetur pro expressa, Bald. in l. 1. num. 3. vers. oppono dicitur hic. C. si aduers. rem. iud. Et quod ideo declaratio expressa super contumacia non sit necessaria, quia iudex, interponendo primum decretum, videtur tacite pronuntiare super contumacia, scribit Franc. Arer. in l. 35. exitus. in fine. ff. de acquir. poss. Huiusque confir-

mationis veritas late fulcri potest ex his, quæ scribunt Alex. in rub. sub num. 2. vers. sus finem. & num. 3. vers. ad idem. C. qui a limit. ad honor. possess. Felyn. in cap. 6. inter dilectos. num. 1. de fid. instru. & Contar. in l. vnica, limit. 24. num. 28. & seqq. & q. 15. vers. & quod si. C. si de mom. poss. dum scribunt, quod si quis petat condemnari reum ad restitutionem alicuius rei, & ista condemnatio ad restituendum non possit fieri, nisi rescisso prius contractu, censetur per eundem petita prius contractus rescisso: & petens vt latius restitui sibi rem, quam vendidit, censetur prius petuisse restitutionem in integrum ad rescindendam venditionem: & agens rei venditione ad recuperandum aliquid, censetur petere à iudice, vt eum declararet esse dominum, quia petitio consequenti, censetur petitum antecedens, & ideo sustinetur libellus.

Confirmatur secundo, quia alias lex videretur magis imposita verbis, quam rebus.

Contrariam opinionem, quod enim non censetur pronuntiasse super nullitate, sed solum super spolio, & ideo nõ datur appellatio, tenuit Rota in alia decisione, quam citat, & sequitur idem Contar. ead. limit. 24. num. 39. & motiuis contrariæ decisionis citatæ pro ampliatione respondet, ead. limit. 24. num. 22. in fine, num. 23. & seqq. vsque ad num. 38. in clausula.

Comprobatur hæc cõtraria opinio, quia quod sententia sit appellabilis, vel non appellabilis pendet ab expressis in sententia, & non ab iis, quæ tacite colliguntur ex sententia, per ea, quæ scripsi supra, num. 11. vbi videas.

Hanc opinionem, & decisionum contrarietatem nititur sub variis distinctionibus reducere ad concordiam Contar. ead. limit. 24. numero 40. & sequentibus.

Verum ego, omisis hic illis distinctionibus, motiuis, & solutionibus adductis à Contar. quia si veritatem dicere debeo, plus implicant, quam explicent, vt tu, si videris, fateberis, non discedo ab ampliatione, & illis distinctionibus supra, & infra aptioribus locis vsus sum, prout materia requirit.

Secundus casus est, quando quis agit iudicio possessorio, siue sit adipiscendæ, siue retinendæ, siue recuperandæ, & obtinet sententiam fauorabilem & aduersarius appellat deuolutive tantum, & in causa appellationis obtinet, declarari sententiã iudicis à quo nullam, & ipsum appellantem vti spoliatum esse reintegrandum ad possessionem: & isto casu concludo contra exemplificationem, quod condemnatus non potest appellare nisi deuolutive, prout potuit appellare aduersarius condemnatus in prima instantia, sicut dixi membr. præced. num. 21. tum quia si sententia super cuius nullitate pronuntiat, versata est solum super mera possessione, necesse est, vt etiam nullitas ipsius ad aliud se non extendat, & cõsequenter sententia lata super nullitate nihil habebit commune cum proprietate, tū quia, vt tenetur æqualitas si non licuit condemnato in prima appellare suspensiuè, non debet licere condemnato in secunda.

Amplia resolutionem huius casus, vt procedat etiam si nullitas sententiæ sit deducta, & intentata principaliter, quia militat eadem rationes.

Exemplifica nono in petitione hereditatis, quia à sen-

à sententia lata super ea datur appellatio, ex quo continet petitorium, Rip. in l. fin. nu. 10. ff. quor. bon. Maran. in suo spec. par. 4. dist. 7. sub nu. 9. ibi, quod secus. fol. 131. Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 38. nu. 190. fol. 205. & Contar. l. vnica, limit. 2. §. 1. num. 10. & §. 2. num. 1. & seqq. C. si de movi. poss. & bene probatur ex his, quæ scripsi infra num. 114.

77 Exemplifica decimo in sententia, qua, reo negante se possidere, & conuicto de mendatio, transfertur possessio in actorem, qui cum fecerat interrogari in iudicio, an possideret, iuxta l. ult. ff. de re. vendic. quia ab ista sententia datur appellatio, secundum Barbat. quem citat, sed non sequitur Contar. in l. vnica, q. 14. num. 3. C. si de momen. poss. Et faciunt pro hac exemplificatione duo: primo, quia translatio possessionis in casu huius exemplificationis infert maioris damnum, quam alia quamuis translatio possessionis ut ostendit M. Ant. Cucchi. tract. de mentien. circa pos. nu. 224. 226. 335. & 336. secundo, quia hæc translatio possessionis fit in pœnam.

Contraria sententia est vera, quam late asseruit Contar. d. q. 14. nu. 4. & seqq. & ego iam absolui supra memb. 4. nu. 132. & seq. vbi videas.

78 Exemplifica vndecimo, quando agitur ad possessionem ex contractu præambulo, quia tunc potest appellari, ut scribit Bal. cons. 210. punctus infra scripti, in fine. num. 5. lib. 5. & in l. vnica. colum. 10. vers. & nota. ibi, & si quis promissit. C. si de momen. poss. dicens, quod si quis promissit mihi tradere nunciam possessionem, & iudex sententiet, eam mihi tradi, potest condemnatus appellare, quia nullum superest ei petitorium contra pactum. Idem inquit, est si possessorium instipulatione deductum sit, & idem si quis petat se inuestiri de feudo, quia agit ex contractu, Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. moder. 6. sub nu. 26. fol. 191. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur limit. 11. num. 316. fol. 506. Osasch. decis. 25. mortuo intestato. sub nu. 11. ibi, appellari idem potest. Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. nu. 49. fol. 39. Gasp. Cabal. ad consil. March. lib. 6. cap. 2. in verbo. civili. num. & limit. 7. fol. 371. Contar. in l. vnica, limit. 1. num. 7. & vers. aliud exemplum. & late limit. 14. nu. 1. & seq. C. si de momen. poss. & Rot. duers. decis. 356. domerant varii. nu. 8. par. 1. De condemnato ad libere dimittendum possessionem, quod possit appellare etiam ex eo, quod continet mixturam, vide supra, numero 21.

79 Restringe primo hanc exemplificationem in eo, quod dixi, dari appellationem à sententia, qua pronuntiat, aliquem debere inuestiri de feudo, ut non sic vera, quando hæc sententia inuestituræ fertur ad fauorem filii, qui peteret inuestituram per vile interdictum quorum bonorum, Bal. vbi supra, quem refert & sequitur Contar. in l. vnica. limit. 14. n. 2. vers. vltimo infert. notans n. 4. in fine. ex ista restrictione, totam vim consistere in modo practicandi.

80 Restringe secundo, ut non procedat, quando creditor mittitur in possessionem rei, quam debitor constituit se possidere nomine creditoris. quia tunc debitor non potest appellare, Paul. de Castr. in cons. 43. videtur lib. 1. vbi prius adducit obstantia, & postea numer. 4. vers. breuiter. firmat istam restrictionem.

Ab hac restrictione videtur discrepare Bald. in cons. 210. punctus, in fine, num. 5. lib. 5. dicens, quod si emptor fuerit missus in possessionem rei emptæ

vigore contractus, in quo venditor dederit licentiam emptori ut posset propterea auctoritate capere possessionem, venditor potest appellare, & huic Baldi opinioni videtur adhaerere Contar. in l. vnica, limit. 14. num. 7. ibi, sed an deneganda sit, & n. 8. ibi, quæ sane opinio. C. si de momen. poss.

In hac discrepantia ego distinguerem: aut creditor agit vigore constituti ex remedio legis fin. C. de acquir. poss. & dico, quod debitor non potest appellare, per ea, quæ scripsi supra memb. 6. nu. 48. uncto nu. 42. & seqq. & ita procedit restrictio, & consilium Pauli de Castro: Nam debitor, nolens tradere possessionem, videretur spoliare creditorem, per ea, quæ scripsi d. memb. 6. nu. 37. 38. & 49. & creditor non agit de spolio, seu alio interdicto possessorio, sed agit actione hypothecaria: & tunc datur appellatio, per ea, quæ scripsi infra nu. 86. 87. & 91. Et idem si ageret ex contractu, & in vim contractus: Scita procedit consilium Baldi, & hæc distinctio confirmatur ex sequenti restrictione.

Restringe tertio, & generaliter cum declaratione, ut exemplificatio procedat, & sit vera duobus casibus.

Primo, quando agitur immediate ex ipso contractu, non intentando aliquod remedium possessorium ordinarium, Contar. d. limit. 14. sub nu. 2. ibi primum & n. 6. quia tunc possessorium substantiat ex contractu, & sic est inspiciendus modus agendi Contar. sub d. n. 6. ibi, limitatio autem. Et licet in eo agatur etiam de possessione, tamen, quia principaliter agitur ex contractu, dicitur possessorium saltem mixtum cum proprietate, à quo mixto possessorio dari appellationem scripsi, & declaravi supra initio huius membri nu. 1. & seqq.

Secundo, quando de validitate, & inualiditate contractus plene cognoscitur, & sic dicitur negotium principale, quia tunc etiam si non sit immediate actum ex ipso contractu, sed sit actum immediate ex interdicto possessorio, tamen dabitur appellatio, quia est possessorium mixtum.

Secus si agatur immediate aliquo interdicto possessorio, quia tunc licet accessorie, seu in consequentiam deducatur contractus, tamen non datur appellatio, Contar. d. limit. 14. nu. 3. licet dicitur in simili de possessorio acquir. sciendæ, seu alio simili, in quo accessorie ad possessionem deducatur titulus seu proprietas, quia tunc nihilominus remanet merum possessorium, ut retuli, & secutus sum lib. preced. cap. 7. nu. 112. vers. declara & vers. exemplifica & ideo in eo non datur appellatio, Contar. in d. l. vnica, limit. 2. §. 1. nu. 8. 9. & sub nu. 17. vers. tamen, & nu. 18. C. si de momen. poss. Dummodo tamen de ipso contractu non sumatur inter partes maior cognitio ea, quæ requiritur ad consequendam possessionem: Alias enim, si de eo plene disenteretur, efficeretur possessorium mixtum, à quo daretur appellatio, ut dixi hu. supra.

Exemplifica duodecimo, quando causa possessoria habet complicatam causam fallitatis, quia tunc appellatio admittitur, & suspendit non solum sententiam latam super fallitate, sed impedit, ne interim peti possit bonorum possessio secundum tabulas l. 1. & ibi Bal. & Saty. C. de bon. poss. secundum tab. vbi scriptus hæres in testamento petuit se mitti in possessionem bonorum secundum tabulas, & proximior se opposuit, accusando testamentum de

falso, & lata sententia contra heredem, quod testamentum erat falsum, heres scriptus appellavit, & proximior volebat possessionem bonorum ab intestato, quae ei denegatur propter appellationem interpositam in causa falli, *Bal. in l. 9. post sententiam. col. 2. nu. 6. vers. opponitur quia. C. de sent. & interloc. omn. iudic. Nicell. tract. de concord. glos. concor. 6. fall. 6. sub nu. 26. moder. 3. fol. 191. & Rot. diuers. decis. 323. domini dixerunt. n. 1. par. 1. dicens, quod in causa spoli admittitur appellatio, si habeat complicatam causam falsitatis instrumenti, constituens regulam, quod ubi cunq; sunt duae causae complicatae, quarum altera admittit appellacionem, & altera non admittit, tunc semper admittitur in utraque. Et quod in causis complicatis appellatio admittatur a tota sententia scribunt *Ruginel. tract. de appell. §. 2. 6. 3. n. 204. & Couar. quem citauit supra nu. 27.**

85 Ratio huius exemplificationis est, quia in possessorio iuris, cum includat causam proprietatis, admittitur appellatio, & suspenditur executio, *Cyn. in d. l. 1. sub nu. 1. in 4. oppos. Bal. col. 2. am. 4. vers. opponitur. Salyc. nu. 3. ibi, oppono ab extra. & las. not. 3. nu. 4. C. de bon. poss. secund. tab. idem Bald. in l. vnica, colum. penult. nu. 27. vers. quero an a sententia. & nu. 18. in fine, C. si de mom. poss. Nicell. tract. de concord. glos. concord. 6. sub nume. 34. vers. vigesimo fol. 192. Contar. in l. vnica, limit. 15. nu. 1. & latius in oppos. 2. nu. 1. & 3. C. si de mom. poss. & Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. sub nu. 6. in fine, ibi, idem denique. & nu. 7. exemplificans possessionem iuris in possessione decimandi, collectandi, & si quae similia sunt, in quibus non satis est probare actus possessorios, sed amplius desideratur iuris adminiculum, ut, loquendo de possessorio iurisdictionis, reuli etiam, *infra, nu. 109. exempl. 14. & vide quae scripsi supra nu. 58. & seqq.**

Sed possessorium in casu huius exemplificationis est possessorium iuris, *Cyn. Bal. & Saly. supra citati: Ergo.*

86 Exemplificatio decimotertio in sententia lata ad fauorem creditoris, agentis actione hypothecaria ad auocandum pignus, quia poterit aduersarius appellare, *Bart. in l. 1. in fine principii, nu. 4. ff. de salu. interd. Bald. in l. vnica, colum. penult. nu. 15. vers. quero quid si agatur hypothecaria. & Salyc. q. & nu. 6. vers. quero an a sententia. C. si de mom. poss. clare Corn. consi. 190. ad euidenciam colum. 2. nu. 1. in fine, ibi, his praesuppositis lib. 1. Aret. in §. item Seruiana, colum. 6. sub num. 18. & las. colum. 16. nu. 94. & 95. vers. & existit differentia. Instit. de action. fol. mibi 40. Nicell. tract. de concord. glos. concor. 6. fall. 6. nu. 27. moder. 13. fol. 192. Negus. tract. de pign. par. 8. memb. 1. nu. 1. & 2. tom. 7. par. 1. fol. 252. Rol. a Vall. consi. 14. quoniam nu. 5. lib. 1. Osasch. decis. 25. moruo intestato. nu. 11. Contar. in l. vnica, limit. 14. nu. 8. C. si de mom. poss. & Rot. diuers. decis. 43. in causa Romana fructuum 50000 inter. sub nu. 3. par. 1.*

87 Ratio huius exemplificationis est, quia iudicium hypothecariae, seu seruianae est petitorium, *Bart. in l. 1. sub nu. 1. vers. quero quid differt. C. de prec. & salu. interd. las. & Negus. vbi supra, & Rot. diuers. d. decis. 43. nu. 3. par. 1. & communiter omnes, & dicitur petitorium, quia in hypothecaria auocatur possessio ratione iuris hypothecae, *Bart. las. & Negus. in locis supra proxime citatis, sicque possessio datur loco pignoris, ut sit perpetuo remansura penes creditorem, donec sibi satisfactum fuerit de credito, Rota diuers. decis. 356. domini erant vari. nu. 2. & seqq. par. 1. Vade, cum in**

actione hypothecaria bona dentur loco pignoris, ideoque creditor possit obtinere, ut pignus distrahatur, in necessarium antecedens discutendum prius est de crediti validitate, in qua discussione debitor auditur, opponendo, quod non constat de credito, & sic de necessitate deuenitur ad petitorium, *Rot. d. decis. 43. nu. 4. vers. neg. obst. ibi, quia in actione, par. 1. Et quod in actione hypothecaria principaliter deducatur dominium, scribit Socc. consi. 112. viso processu. nu. 22. lib. 4. & adde quae explicauit, *infra nu. 91.**

Secus est saluiano interdicto, quia, cum in eo agatur de mero possessorio, reus condemnatus non potest appellare, *Bar. Corn. Aret. las. & Negus. in locis supra proxime citatis, Rolan. a Vall. d. consi. 14. nu. 4. lib. 1. & consi. 77. viso & bene. nu. 11. lib. 2. Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 3. quast. 33. nu. 186. Ioan. Bapt. Pont. tract. de spol. lib. 4. cap. 3. nu. 40. vers. eademq; ratione. fol. 305. Contar. d. limit. 14. nu. 10. & 17. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. limit. 15. princip. numer. 11. fol. 372. Marbhes. tract. de commis. par. 2. in commis. appell. cap. 2. ad finem, fol. 44. Rot. diuers. d. decis. 43. in causa Romana fructuum. 50000. inter. sub nume. 3. par. 1. & decis. 34. conclusum. sub num. 2. & nu. 3. par. 2. & Caputaq. decis. 141. seu 28. sententia lata. nu. 1. par. 3. & de communi testatur Gomel. quem refert & sequitur Menoch. vbi supra, & ex Menoc. refert & sequitur Ruginel. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. sub numer. 671. in 10. casu.*

Ratio huius differentiae est, quia siue creditor agat directo interdicto saluiano, quod datur locatori contra conductorem praedii rustici pro adipiscenda possessione rerum mobilium tacite obligatarum pro pensione, seu affictu, & inductarum in praedium de scientia domini earum, iuxta textum, *in l. 1. ff. de salu. interd. & C. de precar. & salu. interd. & prout declarant las. infra proxime citatus, & clarius Negus. tract. de pign. par. 8. memb. 8. membr. 1. nu. 4. tom. 6. par. 1. fol. 252. siue agat interdicto utili, quod scilicet non ex verbis legis, sed ex mente legis datur locatori praedii urbani contra inquilinum, & etiam cuilibet creditori contra debitorem pro adipiscenda possessione bonorum debitoris, creditori obligatorum: item siue dicta bona obligata existant apud ipsum debitorem, eaque velit extrahere, siue existant apud tertium, ut scribit idem Negus. d. memb. 1. nu. 5. vers. & quando. & membro 3. nu. 19. in 7. conclus. fol. 257. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 671. in 10. casu fol. 121. semper satis est creditori docere de possessione debitoris, ut scribunt *Bart. in l. 1. nu. 3. ff. de salu. interd. & in l. 1. versus finem, C. de prec. & salu. interd. Paul. de Castr. in l. 4. rem alienam. sub nu. 10. ff. de pign. act. Socc. consi. 112. viso processu. nu. 6. lib. 4. Rol. a Vall. consi. 14. quoniam sub nu. 6. ibi, secundo quia. lib. 1. & est omnium communis opinio, quare aut agit contra ipsum debitorem, & sufficit probare, quod ipse possidet: aut agit contra tertium possessorem, & sufficit probare quod debitor possidebat tempore obligationis, vel postea, per ea, quae scribit *Negus. d. par. 8. memb. 3. n. 19. & quod Doctores omnes transeant in hoc, quod sufficiat probari possessionem, testatur, & loquendo de saluiano interdicto directo, quod datur contra conductorem, & eius heredem, quia sufficit probari possessionem conductoris, cum ipse conuentus non possit referre quaestionem dominii, sequitur las. in §. item seruiana. nu. 91. vers. in secundo.***

fol. 39. Et licet loquendo de utili saluiano interdicto, quod datur contra tertium extraneum possessorem aliter sentiat idem Ias. d. num. 91. in fin. & num. 92. dicens, quod ipse credit, non sufficere, quod creditor probet de possessione principalis conductoris, quando tertius possessor non habet causam à principali conductore, vel habet causam onerosam; tamen testatur, quod omnes * Doctores sequuntur contrariam opinionem, quod sufficiat probare solam possessionem.

90 Ratio rationis, quare sufficiat probare possessionem coloni, seu inquilini, vel debitoris, est, quia in saluiano interdicto agitur solum de quasi pignore, vel quasi hypotheca in sola possessione debitoris pignorantis, & non de pignore, vel hypotheca super ipsa re, quia hoc saluianum interdictum non fundatur in proprietate, vel dominio rei, sed fundatur, ut dixi, in possessione pignorantis, ut declarant Corn. consil. 190. ad evidentiam. paulo post principium, lib. 1. Negul. d. membr. 1. num. 6. in 3. differentia, & Contar. d. limit. 1. 4. num. 14. Et quod in saluiano interdicto bona non dentur retinenda loco pignoris, & ideo non possit missus in possessionem bonorum deuenire ad rerum distractionem, quia in eo non discutitur de validitate crediti, scribit Rot. diuers. decis. 43. in causa Romana fructuum 50000. inter sub num. 4 par. 1.

91 At in actione hypothecaria non solum est probanda possessio, sed in ea venit etiam agendum de dominio rerum obligatarum; nam vel agitur contra ipsum debitorem; & tunc in primis est probandum, quod ipse possidebat illam rem specialiter obligatam tempore obligationis, sed si sit obligatio generalis sufficit probare, quod eam rem possederit post contractam obligationem, ut declarat Negul. tract. de pignor. part. 8. membr. 3. sub num. 6. fol. 316. & ultra possessionem debet etiam actor allegare in libello, & positionibus dominium debitoris, quæ allegatio sufficit, quia ex possessione resultat præsumptiua probatio domini adeo, quod non tenetur actor aliter probare de dominio; sed si actor non allegaret dominium, succumberet, ut bene declarat Negul. d. num. 6. Et hæc quando agitur contra ipsum debitorem: vel agitur contra tertium; & tunc similiter debet probari possessio, ut est dictum supra, & debet etiam probari dominium, seu quasi dominium ipsius debitoris, ut scribit Aret. in 5. item Seruiana. sub num. 18. Instit. de actionib. Alexan. consil. 98. viso & considerato num. 6. ibi, præterea lib. 2. & de opinione communi * testatur Soc. d. consil. 112. sub num. 7. ibi, nam inter alia lib. 4. & quod sit * magis vera opinio testatur Negul. d. part. 8. membr. 3. num. 8. & 9. fol. 256. quem refert & sequitur Contar. in l. unica, limit. 1. 4. num. 12. C. si de mom. poss. & cum hæc distinctione intelligas Rolan. à Vall. d. consil. 14. quoniam num. 6. lib. 1. & Caputaq. decis. 141. seu 28. sententia lata num. 3. & 4. part. 3. dum paucis verbis assignant differentiam.

92 Secus etiam est, quando intentatur remedium l. fin. C. de acquir. possess. contra tertium possessorem, iuxta ea, quæ scripsi supra memb. 6. nu. 48. quia est remedium possessorium, in quo non agitur de dominio, sed solum de possessione momentanea.

93 Contra hanc decimam tertiam exemplificationem in eo, quod dixi, non dari appellationem in saluiano interdicto, tenet Sarmien. tract. de reddit.

eccles. par. 3. cap. 2. num. 23. vers. tamen, ut ego existimo. dum firmat, non posse agi saluiano, nisi prius causa debiti principalis nõ summarie, sed plenissime, non vnica, sed tribus sententiis terminata fuerit, quod repetit nu. 25. vers. nunc autem. concludens, non posse deueniri ad executionem in Saluiano, nisi prius de debito sufficienter constet, & non dici sufficienter constare, nisi per rem iudicatam; Vnde num. 26. prope finem, vers. negari tamen non potest. & num. 27. tenet in Saluiano interdicto non posse appellari, non ratione Saluiani, quod est possessorium, sed ratione quæstionis incidentis de debito, cui sic præiudicium in proprietate.

Confirmatur hæc opinio, quia in actione hypothecaria datur appellatio ex eo, quod non agitur de possessione momentanea, sed de possessione perpetuo duratura, donec ipsi creditori sit satisfactum de eius credito, ut retuli, & sequutus sum supra num. 87. iuncto num. 86.

Sed in utili interdicto saluiano creditor petit se 94 mitti in possessionem perpetuo duraturam, donec sit ei satisfactum de credito, ut patet ex libelli, seu monitorii formula, quam iuxta Curie stylum retuli supra memb. 4. sub num. 3. vers. huius. & iuc. ex etiam sic eundem mittit in possessionem, ut passim videbis in sententiis apud notarios Curie. & de hæc sententiæ formula loquitur Rot. diuers. decis. 43. in causa Romana. sub num. 3. vers. nec vrget. & vers. neque obstat par. 1. & decis. 34. conclusum fuit nu. 2. in fin. & nu. 11. versus finem, vers. quia omisit par. 2. Ergo appellatio est concedenda etiam in Saluiano, cum in eo non agatur de possessione momentanea, sed de possessione duratura, donec, &c.

Nec obstant differentie, quas Doctores communiter assignant inter actionem hypothecariam, & Saluianum interdictum.

Quia eas reprobat Ias. in 5. item Seruiana. num. 96. Instit. de action.

Non discedo ab exemplificatione, quod à sententia, lata supra Saluiano interdicto, non detur appellatio: & moueor tum quia Sarmienti fundamentis responderet Rot. diuers. d. decis. 34. sub num. 13. vers. ultimo non obstat. & num. 15. & seqq. par. 2. & confirmationi satisfacit eadem Rot. diuers. d. decis. 34. sub num. 3. vers. nec vrget. & vers. neque obstat. part. 1. Et differentiam inter actionem hypothecariam, & Saluianum interdictum patet ex his, quæ retuli supra numer. 87. & seqq. tum quia (quicquid possit dici disputando) hæc opinio est communis, & eam passim, sublata omni disputatione, seruant iudices Rom. Curie.

Nec dicas, quod attenda hæc opinio & praxi, ut creditor, agendo saluiano interdicto, consequatur creditum suum, sicut si ageret actione hypothecaria, & debitori detur appellatio in hypothecaria, & non in Saluiano, actio hypothecaria redditur inutilis, & vana, tanto magis, quod in hypothecaria debet probari dominium, & in Saluiano sufficit probare possessionem.

Quia respondeo, dari casum, in quo creditori nõ competit Saluianum interdictum, sed competit actio hypothecaria, & sic non redditur vana, & casus est iste, quando debitor hypothecauit rem, quæ erat in suis bonis, sed eam non possidebat, & sic obligauit ius proprietatis, & non ius possessionis, quo casu creditor nõ potest agere Saluiano

interdicto, quia saluianum non datur, nisi pro possessione obligata, *Paul. de Castren. in l. 41. rem alienam. num. 9. versus finem, ibi, & si dicatur fatuus est. ff. de pignor. act. & latius Neg tract. de pign. par. 8. memb. 3. num. 19. vers. & si quispiam. tom. 6. par. 1. fol. 257. vbi explicat.*

Vtenuis in actione hypothecaria potest deueniri ad venditionem pignoris, secus in saluiano interdicto, vide supra sub num. 87.

95 Amplia primo nunc eandem decimamtertiam azeimplificationem, vt sicut tertius possessor potest appellare a sententia lata ad fauorem actoris in actione hypothecaria per ea, quae dixi supra; ita quoque possit appellare actor a sententia lata ad fauorem tertii possessoris, quia militat eadem ratio petitorii & domini; imo tanto magis in appellatione actoris per ea, quae scripsi supra memb. 4. num. 38. restr. 3. ex quo appellatio actoris habet solum effectum deuolutiuum, ad quem effectum conceditur appellatio etiam in causis momentanea possessionis, vt retuli, & sequutus sum supra memb. 7. n. 16.

96 Amplia secundo, vt procedat, etiam quando creditor agit hypothecaria contra principalem debitorem ad adipiscendam possessionem pignoris quia debitor condemnatus potest appellare. Et ratio est quia hypothecaria est iudicium petitorium, & in ea non agitur de possessione momentanea, sed de possessione duratura, donec ei sit satisfactum de credito, vt dixi supra, num. 87. & retinet hanc naturam, quamuis agatur contra principalem debitorem, vt motiuat *Contar. in l. vnica, limit. 14. num. 19. vers. possit tamen. C. si de momen. poss. licet ipse, relictis illis rationibus sub eod. n. 19. ibi, non est tamen, videatur adhucere sequenti opinioni contrariae.*

Contrariam opinionem; quod enim debitori principali denegatur appellatio, quando conuenitur a creditore ad restituendum pignus & ipse debitor contradicit, eo quia intendit statim soluere debitum, & tamen iudex pronunciat pignus esse restituendum, quia debitor tunc non potest appellare, & ratio est quia, soluendo, potest statim possessionem recuperare, *Achid. in cap. ei qui. §. de possessione. 2. q. 6. Abb. in cap. 15. cum ad sedem colum. penult. sub num. 30. de restit. spol. dicens, quod si iudex praecipiat debitor, vt restituat pignus creditori agenti per hypothecariam, & debitor appellet, non auditur eius appellatio, quia agitur de modico prauidicio, & de possessione momentanea, quia creditor, soluto sibi credito, statim debet relaxare debitori pignus* *Marian. in suo spec. par. 6. act. 2. principali, in verbo. & quantoque appellatur. num. 318. vers. decimo octauo. fol. 506. Ofasch. decif. 25. mortuo intestato sub num. 7. & num. 11. & Contar. d. limit. 14. num. 18. vers. limita quod. & sub d. num. 19. ibi, non est tamen. Ne tu labores in inueniendo citatam Achidiaconi auctoritatem, vide eum in c. vlt. sub num. 16. vers. in gl. 1. 2. q. 6. quem Archid. male refert Contar. in d. l. vnica, ut rationibus decidendi in 2. rationibus decidendi in 2. ratione num. 34. vers. idem is. & Couar. male refert & sequitur Rugnel. tract. de appell. §. 1. c. 3. n. 655. vers. qui Contar. fol. 119.*

97 Non recedo ab ampliatione, quia illa solutio debiti, facienda a debitore, importat proprietatem, & etiam tertius possessor possit, offerendo solutionem, retinere pignus.

98 Restringe primo nunc differentiam illam, in qua supra num. 88. & seq. dixi a sententia lata in saluiano interdicto non dari appellationem, vt hoc

procedat, quando de locatione, vel aliter de credito liqui le, & clare constat per instrumentum, vel alia notoria via ita, vt, nisi reus doceat de solutione, nulla remaneat dubitatio super credito, *Mench. tract. de adipiscen. poss. ff. rem. 3. q. 33. num. 188. in fine. & num. 189. & 190.*

Secus est, cum is, qui experitur saluiano interdicto, non habet apparentem probationem, sed ei opus est solemniter probare suam intentionem, quia isto casu dabitur appellatio, & in his terminis potest procedere opinio Sarmienti contra exemplificationem, posita supra num. 39. prout explicat *Mench. d. q. 33. sub num. 190. & 191.*

Confirmatur haec restrictio, quia licet in remedio legis *fin. C. de edic. diu. Adrian. tollen.* non detur appellatio, quando producit testamentum non cancellatum, & non abolitum, & is, qui agit, est in eo descriptus heres; tamen secus est, cum venit disputandum de viribus testamenti, vt scripsi supra memb. 4. num. 35. & similiter licet in remedio legis *fin. C. de acquir. poss.* non detur appellatio per ea, quae scripsi supra num. 92. tamen dabitur, si sit disputandum de validitate contractus & constituti, quia tunc possessorium efficitur mixtum, *Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 95. vers. vltimo intellige. C. si de momen. poss. & Rugnel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 669. vers. ab hac remedio.*

Restringe secundo, vt non procedat, quando iudex pronunciat in fauorem creditoris tanquam ius praecedens etiam super petitorio, puta, quod reus condemnatur ad restitutionem possessionis retinenda in causam pignoris & hypothecae, donec, & quousque fuerit creditori integre solutum, quia tunc licet fuerit intentatum saluianum interdictum, tamen reus potest appellare, *Corn. consil. 190. ad euidenciam. num. 2. lib. 1. & Contar. in l. vnica, limit. 14. num. 17. vers. intellige modo. C. si de momen. poss.* Et ratio est euidentis, quia haec sententia habet formam sententiae, quae fitur super actione hypothecaria, vt aduertit *Contar. vbi supra.* Et patet ex his, quae scripsi supra num. 78. & a sententia super hypothecaria posse appellari scripsi supra num. 86.

Restringe tertio, vt non procedat, quando is, qui reus hypothecauit, erat verus dominus & possessor illius rei, quia isto agens saluiano interdicto habet retinere possessionem in causam pignoris, & hypothecae donec sibi satisfactum fuerit de credito; & consequenter licet sententia feratur super possessorio adipiscenda, tamen censetur lata tanquam res fuerit hypothecata a vero domino, & possessore, & sic sententia generat condemnato prauidicium non solum in possessorio, sed etiam in petitorio, in quo etiam verba sententiae verificantur, & licet prauidicium non sit praecisum, sed quale quale, tamen causat appellabilitatem etiam de iure ciuili, *Corn. consil. 190. ad euidenciam sub num. 2. ibi, non enim est dubium. lib. 1. Contar. in l. vnica, limit. 14. sub num. 17. ibi, intellige item. C. si de momen. poss. & Rugnel. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. sub num. 671. vers. & quando.*

Declara hanc restrictionem, vt procedat, quando agens saluiano interdicto dixit in libello, quod illa res erat in bonis debitoris, & possidebatur per eum tanquam sua; quia isto casu actor diceretur intentasse actionem hypothecariam, & interdictum saluianum, vt explicant *Paul. de Castren. in l. 41. rem alienam.*

alienam versus finem, sub num. 10. ff. de pign. act. & Negus. tracta. de pignor. part. 8. memb. 3. sub num. 26. vers. aduerte. tom. 6. par. 1. f. l. 259. Et t. consequenter licet isto casu iudex proferat simpliciter sententiam super possessione retinenda, donec creditori fuerit integre solutum creditum, & non dicat, possessionem esse retinendam in causa pignoris & hypothecæ, tamen dicetur lata super actione hypothecaria, quia sententia generalis recipit interpretationem à libello, & prosequitur, ut dixi supra memb. 6. num. 60. & hoc eod. memb. sub num. 8. vers. secundus, & ita procedat, quod scribunt Doctores citati in restrictione.

105 Secus est, quando agens dixisset in libello, quod res possidebatur tempore obligationis, & non dixerit, quod erat in bonis, quia isto casu diceretur intentasse solum Saluianum, ut explicant Paul. de Castren. & Negus. supra proxime citati, & consequenter isto casu à sententia lata super possessione retinenda, donec creditori fuerit solutum creditum, non posset appellari, quia, sumpta interpretatione à libello, diceretur lata super interdicto Saluiano, in quo non dari appellationem scripsi supra n. 87.

106 Infero obiter ex prima parte huius declarationis, quod actio hypothecaria, & Saluianum interdictum possunt in eodem libello simul cumulari, quia petitorum potest intentari simul cum possessorio ad piscendam, Paul. de Castren. in d. l. 8. rem alienam. versus finem sub num. 10. ff. de pign. act. & Negus. d. par. 8. memb. 3. sub num. 26. & scripsi supra, q. 11. sub num. 30. vers. nec obstat. Et procedit libellus, quia non sunt remedia contraria; quare licet actor, qui cumulauit utrumque, non probet, rem fuisse in bonis, & sic non probet in hypothecaria, si tamen probet, ipsum possedisse tempore obligationis, obtinebit in Saluiano interdicto, Paul. de Castren. & Negus. supra proxime citati & Rot. diuers. decis. 34. conclusum fuit. num. 8. vers. & in terminis. par. 2.

107 Substringe eandem tertiam restrictionem sic declaratam, ut non procedat in casu, quo actor, qui simul intentasset hypothecariam, & Saluianum interdictum, suspendisset postea petitorium, quia isto casu sententia lata simpliciter super possessione retinenda donec fuerit solutum debitum, diceretur lata in solo Saluiano, & sic esset inappellabilis. Rot. diuers. d. decis. 34. sub num. 3. & 4. & ratio est, quia isto casu, stante suspensione petitorii, non potest sumi interpretatio à libello.

Hæcque suspensio petitorii potest fieri, etiam stante commissione, ut procedatur simul super petitorio & possessorio, Rot. d. decis. 34. num. 7. vers. imo prædicta.

108 Et praxis suspendendi petitorium, ut aliquando vidi in facto, est, ut principalis compareat citra, &c. vel procurator, & dicat: Ego declaro, quod intendo in iudicio agere solo iudicio possessorio, & si quid in eo factum fuerit, quod concernat petitorium, declaro, id solum fuisse ad effectum coadiuandi & colorandi ipsum iudicium possessorium; quare petitorium ex nunc suspendo, & pro suspensione habui, & habeo, & per quemcumque actum faciendum in hac causa non intendo ab hac suspensione recedere, nisi de hoc fecero expressam mentionem, & ita expresse protestator.

Exemplum decimoquarto: omni sententia lata super possessione, cui repugnat ius commune, nisi ostendatur aliquis titulus, puta si agatur de possessione iurisdictionis, quia tunc dicitur habere mixtam proprietatem, & ideo datur appellatio, Osa sch.

decis. 25. mortuo intestato. num. 10. in fine, Gzff. Caball. ad constit. March. lib. 6. cap. 2. in verbo, ciuili. limit. 2. num. 2. fol. 370. & Marchis. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. num. 44. limit. 2. fol. 38. Et quod in poss. florio iurisdictionis desiderentur iuris adminicula, & ideo sit mixtum possessorium, scribit Bal. in l. vnica, num. 7. versus finem. colum. 2. C. si de momen. possess. & pro ista exemplificatione faciunt, quæ scripti lib. præced. cap. 7. num. 31. vers. restringe quarto. vbi dixi, non dari mandatum de retinenda possessione in corporabilibus, nisi ostendatur titulus, & satis probatur ex his, quæ scripsi supra num. 85. vers. confirmatur.

Contrariam opinionem; quod appellari non possit, tenent Rota, ut per Achil. de Grass. decis. 20. alias 246. appellationi in possessorio. de appell. fol. 112. dicens, non appellari dummodo titulus allegetur solum pro colore, &c. & Contar. in l. vnica. limit. 2. §. 8. num. 21. in fin. vers. quibus. & n. 22. 27. 28. & 29. C. si de momen. poss.

Confirmatur primo hæc contraria opinio, quia licet dominium incidenter, & limitate deducatur respectu possessionis, tamen adhuc erit locus Egidiana, ut fuisse resolutum in Rota scribit. Put. decis. 292. in causa Placentin in fin. num. 6. lib. 2. Et quod ostendens titulum ad consequendam possessionem principaliter petitam, non dicatur agere possessorio mixto, sed possessorio simplici & mero, ideoque in eo non detur appellatio, late deducit Contar. d. limit. 2. §. 1. num. 2. & seqq. & num. 32. ostendens, quod possessorium causæ beneficalis, & matrimonialis, quamuis contineat causam proprietatis, tamen non definit esse merum possessorium, & latius in d. §. 8. num. 14. dicens, quod possessorium in causa beneficali non est sui natura mixtum, sed tamen dicitur mixtum, quia in eo commiscetur quædam iustificatio seu color ipsius possessionis, quod non facit iudicium possessorium desinere esse merum possessorium; Aliud enim est intentare petitorium, & aliud possessorium iustificare ex titulo, vbi natura requirit, ut in causa beneficali.

Confirmatur secundo, quia interdicta quorum bonorum, & quorum legatorum sunt simpliciter possessoria, & non mixta, quamuis in eis probari debeat titulus heredis, Rot. diuers. decis. 34. conclusum fuit. num. 16. in fine, & num. 17. par. 2.

Confirmatur tertio, quia in omni possessorio, quatumuis summario, prius legitimari debet persona, & ideo licet in causa possessoria incidenter deduceretur causa illegitima, per hoc tamen non efficitur locus appellationi, Put. decis. 278. in vna Anagnina, num. 3. & 5. lib. 1.

Ratio omnium est, quia sententia, lata super possessorio, in quo ex necessitate actor fuit coactus docere summario de titulo ad colorandum possessionem, non parit exceptionem rei iudicatæ in proprietate, id est in iudicio petitorio. Bellam. in c. 5. pastoralis. sub num. 13. de causis. poss. & propr. Ergo iudicium in effectu non est mixtum: Ergo damnum potest reparari in petitorio: Ergo, si potest reparari, non datur appellatio.

Retenta hac opinione contraria.

Amplia primo eam, ut habeat locum etiam si ageretur possessorio alicuius castri, seu territorii, qua appellatione castri venit iurisdictionis, ideoque, vendito castro, venit iurisdictionis coherens castro, Contar. d. §. 8. num. 30. & seqq.

Amplia

112 Amplia secundo, ut habeat locum etiam in feudo, in quo non datur appellatio à sententia lata super possessorio, *Contar. d. §. 8. num. 34.*

113 Exemplifica decimo quinto, quando sententia est lata super agnitione possessionis bonorum, an sit iure agnita, necne, quia ab eiusmodi sententia potest appellari, *Bal. in l. unica. colum. penult. sub num. 17. vers. sed si questio sit. C. si de momen. possess. Nicol. tract. de concor. glos. concor. 6. fallen. 6. sub num. 30. vers. decimo sexto. fol. 192. O. asch. decis. 25. mortuo intestato. sub num. 11. vers. similiter sit lata.* Ratio est, quia in eo agitur de possessione iuris, in qua datur appellatio, ut retuli & sequutus sum supra n. 85. vers. ratio.

114 Exemplifica decimo sexto in possessione proveniente ex beneficio statuti, disponentis, possessionem defuncti ipso iure transire, & continuari in heredem; quo casu licet sententia feratur ad favorem heredis, tamen dabitur appellatio, quia, cum istud statutum sit correctorium iuris communis, debet intelligi proprie, & stricte de eo, qui probat se heredem, & sic possessorium est mixtum iure domini, *Bal. consil. 330. statuto caeteris. num. 4. ibi, tertio queritur. lib. 1. in impressis de anno 1543. & Rot. divers. decis. 34. conclusum. num. 20. in fine, vers. quo vero. & num. 21. & 22. part. 2. Menoch. tract. de adipisen. poss. remed. 4. num. 859. & 860. & Ruginel. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. sub num. 683. vers. vel si statuto. & clarus num. 744. vers. quando agitur. & late examinat, probat, & sequitur Contar. in l. unica, limit. 2. §. 2. num. 1. & seqq. C. si de momen. possess. & quod heres debeat probare se vere heredem scribit Bal. consil. 141. pramissis. vers. tertio est pramittendum. num. 3. lib. 1. loquens de statuto Mediolani, & tu habes stat. Urbis lib. 1. cap. 147. & probando se heredem, probat se dominum, quia heres dicitur ab heres, qui est dominus, *Paul. de Castr. in l. 129. gallus. §. etiam. num. 4. si de lib. & posth. & Contar. in d. limit. 2. §. 1. sub num. 3. vers. finge.**

Ratio ergo huius exemplificationis erit triplex.

Prima, quia in eiusmodi possessorio concurrunt necessario mixtura domini, ut dixi.

Secunda est ratio, quia dum agit, ut declaretur heres, agit instar eius, qui agit petitione hereditatis, ut deducit *Contar. in d. limit. 2. §. 2. sub num. 3. ibi, quia agens & num. 4.* sed in petitione hereditatis datur appellatio, ut scripsi supra num. 76. Ergo datur etiam in casu huius statuti.

115 Tertia, quia hæc possessio, quæ ex dispositione statuti continuatur in heredem, est ficta, impropria, & civilissima, ut advertit *Contar. in d. l. unica, limit. 2. §. sub num. 14. 16. & 17. in fine.* Ergo, cum sit ficta, & impropria, non debet comprehendi in lege, quæ prohibet appellationem in causis possessoriis, *Contar. d. §. 2. num. 13. in fin. 14. 15. & 21. in fine.*

Contra hanc exemplificationem obscuris allegationibus loquitur *Tiraq. tractat. de mort. saisit. leuis. part. 6. declar. 6. num. 1. fol. 118.*

Retenta exemplificatione.

116 Nota obiter pro maiori intelligentia huius exemplificationis, quod de iure communi possessio defuncti non transit in heredem, *Tiraq. tract. de mort. saisit. leuis, in prefat. declar. 3. num. 2. & 3. fol. 65. Gabr. & 10. 2. cap. Pont. quas retuli, & sequutus sum lib. precedentis, cap. 9. num. 1239. etiam si is, qui est heres, esset filius, *Aret. in §. sui autem. Instr. de hered. qual. & differ. & late Tiraq. d. declar. 3. num. 5. & seqq. & num. 10. & dixi, d. num. 1239. quia existentia sui heredis facit quem suum here-**

dem, sed non possessorem, *Bal. in l. sub num. 2. vers. item ex hoc. C. de edict. diu. Adr. toll.*

Amplia primo hoc notabile, ut procedat etiam si heres adeat hereditatem, quia per hereditatis aditionem non dicitur adipisci possessionem rerum hereditariarum; *Natt. quem citavi, & sequutus sum, lib. precedent. c. 9. sub num. 1240.*

Amplia secundo, etiam si heres ipso iure acquireret dominium, quia adhuc possessio ipso iure non transiret in heredem, *Maran. in suo spec. part. 4. distinct. 7. num. 3. vers. & præsuppono.*

Amplia tertio, ut neque transeat possessio civilis, quamvis adita hereditate, transeat in heredem iura hereditaria, & possessio civilis consideretur, ut ius, *Natt. quem citavi, & sequutus sum, ubi supra.*

Infero ex ultima ratione assignata pro exemplificatione, quod heredi antequam apprehendat actualem, & corporalem possessionem rerum hereditariarum, non competit remedium recuperandæ possessionis adversus eum, qui possessionem apprehendit, hereditate iacente, quia possessio illa impropria, & ficta continuata in heredem virtute statuti non comprehenditur in lege, quæ loquitur de propria, & vera possessione, *Ios. Cum in ritib. sicil. cap. 40. ampl. 4. sub num. 92. fol. 256. & esse magis communiter receptam, & secundum eam decisum esse in Rota, & durum esse in practica obtinere contra eam, ostendit, refert & sequitur Contar. in l. unica, limit. 2. §. 2. num. 17. vers. unde nimirum. & vers. & secundum.* Quare debet isto casu heres agere remedio adipiscendæ, *Contar. d. num. 17.*

Contrariam opinionem tenent multi, quos refert & sequitur *Menoch. tract. de recuper. possess. remed. 1. quest. 37. num. 397. & seqq. vers. contrariam. & tract. de retinen. possess. remed. 3. num. 59. in fine,* hancque opinionem ultimo loco refert *Ios. Cum super ritib. Sicil. cap. 38. sub num. 373. fol. 222. qui ex hoc possit videri parum constans, cum aperte loco supra proxime citato teneat contrarium.*

Declarata primo eandem illationem, ut non procedat in statuto, & stylo, de quibus scripsi infra num. 127.

Declarata secundo, ut non procedat in spolio commissio contra defunctum, dum viveret, quia heres potest non solum in viam prædicti statuti continuantis possessionem, sed etiam de iure communi, citum scripto statuto, agere possessorio recuperatorio, & interdicto unde vi ex persona defuncti spoliati contra spoliatorem, quia hæc vi remedia in rem scripta transeunt in heredem, *Franc. Becc. consil. 75. remedium canonis. num. 9. & 13. in fin. vers. ex quibus. & num. 14. lib. 1. Sed debet heres duo probare; primum, se esse heredem spoliati, Contar. in l. unica, limit. 2. §. 1. num. 3. vers. finge. C. si de momen. possess. secundum, quod defunctus fuerit spoliatus dum viveret, Becc. d. consil. 75. sub num. 14. & 17. & Contar. d. §. 1. num. 6. & 7. alias si spolium fuisset commissum post mortem, & ante adeptam possessionem competere solum interdictum adipiscendæ, Contar. in d. §. 1. num. 7. Et quæ dico de interdicto unde vi, habent locum etiam in remedio can. reintegranda. 3. quest. 1. competit enim heredi pro spolio commissio contra defunctum, Contar. d. §. 1. num. 23. & Becc. d. consil. 75. num. 17.*

Restringe hanc declarationem, ut non procedat in tur-

inhibitione commissa contra defunctum, dum
 uideret, quia heres non potest agere interdicto uti
 possideis pro illa turbatione commissa contra
 defunctum, *Ioan. Fab. in §. retinenda sub num. 9. vers. sed
 queritur versus finem Insti. de interd. dicens, quod ali-
 quis non potest agere interdicto retinendæ, nisi
 possessionem realem habuerit, quamuis præde-
 cessor, vel author suus habuisset, quod postea li-
 mitat, ut non procedat de stylo Curiz Franciz in
 succedentibus vniuersaliter ratione sanguinis, Alex.
 in l. 23. cum heredes. sub num. 9. vers. gl. super verbo non perti-
 net. ibi, excepto illo effectu. ff. de acqui. poss. dicens, quod
 heres dicitur possidere quantum ad hunc effectum,
 ut possit agere contra turbantem, & Menoch tract. de
 reum poss. remed. §. 9. 6. num. 56.*

Oppono contra hanc restrictionem, quia inter-
 dicta sunt origine personalia, in rem tamen scri-
 pta, *l. 1. in fine, ff. de interd. & dicuntur personalia, sed
 in rem scripta instar actionum personaliū in rem
 scriptatam, quæ ab origine sunt personales, eo
 quia nascuntur ex contractu, vel quasi, ex malefi-
 cio, vel quasi, sicut ceteræ personales, tamen quia
 semper comitantur possessionem rei, sicut actiones
 reales, ista ratione dicuntur in rem scriptæ, *l. 1. in §.
 omnium autem, num. 6. & 7. vers. personales. Insti. de action.*
 Ergo sicut interdictum unde vi, aut aliud recupe-
 ratorium transit in heredem, eo quia est in rem
 scriptum, ut ceteri, & sequutus sum num. præce-
 denti, ita etiam interdictum uti possidetis, cum sit
 etiam ipsam in rem scriptam.*

Resp. differentiam esse inter interdictum recu-
 peratorium, & interdictum manutentorium, quia
 in recuperatorio possessio est penes reum, & ideo
 heres spoliati bene potest agere recuperatorio,
 quamuis non sit adhuc adeptus possessionem, sed
 in manutentorio possessio debet esse penes acto-
 rem, sed nos loquimur, quando heres non dum
 adeptus est possessionem, & tamen vult agere ex
 persona defuncti, quasi possessio defuncti transie-
 rit in ipsum heredem; & certe non potest, quia
 possessio defuncti non transit in heredem sine a-
 ctuali apprehensione, testibus his, quos citavi, &
 sequutus sum supra num. 116.

Extende primo hanc restrictionem, ut, proce-
 dat etiam si heres adeptus sit possessionem, quia
 nihilominus, cum alia sit possessio defuncti, &
 alia possessio heredis, non competit heredi inter-
 dictum uti possidetis pro turbatione possessionis,
 commissa contra defunctum, *Menoch. vbi supra, qui
 videtur clare loqui in his terminis, dum confide-
 rat, aliam esse possessionem defuncti, & aliam pos-
 sessionem heredis.*

Extende secundo ut procedat etiam stante sta-
 tuto, quod possessio defuncti intelligatur conti-
 nuata in heredem, & adhæro fundamento, & ra-
 tionem illationis positæ supra num. 110.

Quamuis *Menoch. d. tract. de retinen. poss. remed. §.
 9. 6. num. 59. declar. 1. in hærendo opinioni, quam te-
 net contra illam illationem, teneat etiam contra
 extensionem.*

Substringe eandem restrictionem, eiusque ex-
 tensiones, ut non procedant de stylo Curiz Fran-
 ciz, vide infra num. 128.

124 Limita primo eandem exemplificationem po-
 sitam supra num. 114. ut non procedat in casu, quos
 reus conuentus tateretur, quod actor est heres, &

perseuerat in ista confessione, quia talis confessio
 facit notorium, & ideo vndique excludetur ab ap-
 pellatione, quia prout hoc iudicium respicit pro-
 prietatem, & ideo potuisset appellare, non potest
 propter eius confessionem, quæ facit notorium,
 & prout respicit possessionem, non potest, quia in
 possessoris non datur appellatio, *Bal. consil. 331. super
 prædicto lib. 1. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. num. 686,
 vers. 20. & num. 746. vers. vel si ageretur.*

Contra hanc limitationem scribit, & videtur
 residere *Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 2. num. 21. in fine,
 & num. 22. C. si de momen. poss.*

Non discedo à limitatione, cum petitorium ab-
 sorbebat possessorium.

Limita secundo, ut non procedat, quando iu-
 dex in sententia non declarat, eum esse heredem,
 sed declarat solum, esse possessorem; nam *Bal. ci-
 tatus supra in exemplificatione loquitur, quando
 quis in sententia fuit declaratus heres & possessor,
 quo casu ait posse appellari, secus ergo si non fue-
 rit declaratus heres, Rot. diuers. decis. 34. conclusum fuit,
 sub num. 22. vers. accedit etiam par. 2.*

Limita tertio, ut non procedat quando statu-
 tum diceret, quod possessio defuncti continueretur
 in heredem scriptum, quia tunc illa possessio niti-
 tur quodammodo remedio legis fin. *C. de edict. diu.
 Adr. tollen. & consequenter denegatur appellatio, si
 credimus Ruginello tract. de appellat. §. 2. c. 3. num. 245.
 vers. nisi statutum fol. 128.*

Limita quarto, quando statutum diceret, quod
 censeatur continuata vera possessio ita, ut possit
 heres uti omni remedio possessorio & spoliatorio,
 prout disponit cap. Regis Ferdinandi, num. 43. fol. 205.
 & recenset *Ios. Cumia in rit. regni. Sicil. c. 38. num. 372.
 & 37 quia tunc non potest appellari, Ruginel. tract. de
 appell. 2. c. 3. num. 747. vers. vel tertio. & in casu huius
 statuti competere heredi remedium spoliū scribit
 Cumia vbi supra, & cap. 40. ampl. 4. num. 90. & seqq.
 fol. 255.*

Limita quinto, ut non procedat de stylo curiz
 Franciz, quia ibi heredes se dicunt saisitos, & tur-
 bari in possessione, & ratio styli est, quia fingitur,
 transferri veram possessionem, præsertim, decreta
 bonorum possessione, unde possunt agere ad re-
 cuperandam possessionem, & hoc seruat Curia
 Franciz in succedentibus vniuersaliter ratione san-
 guinis, de quo stylo Franciz testatur *Io. Fab. in §.
 summa, num. 2. & in §. retinenda, sub num. 9. vers. sed queri-
 tur. Insti. de interd. & lacius Guid. Pap. decis. 552. in materia
 possessorij, num. 1. & seqq. & nu. 3. vers. circa primum quem
 referunt & sequuntur Rebuff. tract. de materia posses-
 sorij, art. 2. gl. 3. nu. 10. & in tom. 3. fol. 262. & Menoch. tract.
 de retinen. poss. rem. §. 9. 6. n. 59.*

LIMITATIO VII

SUMMARIUM

ALIMENTORVM sententia non admittit appella-
 tionem, num. 1.

§ Extenditur I. etiam si sententia sit super parte alimentorum,
 num. 2.

Extenditur II. in singulis casibus, in quibus alimenta decer-
 nuntur ad sustinendam vitam, n. 3.

Extenditur III. in sententia lata super pensione, n. 5.

Extenditur IV. in subsidio charitativo, n. 6.

Extenditur V. in alimentis præstandis clerico suspenso, n. 7.

Extensio

Extenditur VI. in frumento pro annona vsus militum, numer. 8.

Extenditur VII. etiam si alimenta non expresse, sed virtualiter comprehendantur in causa, numer. 9.

Extenditur VIII. in alimentis, quibus aluntur ingenia, numer. 10.

Extenditur IX. ut appellatio prohibeatur etiam ab interlocutoria numer. 11.

Ratio cur in alimentis denegetur appellatio, numer. 12. & in quibus causis ob eandem rationem denegetur appellatio, numer. 13.

§ Declaratur I. ut sententia alimentorum admittat appellationem, quando est lata super alimentis proteritis, numer. 14. & que dicantur alimenta futura, numer. 15.

Declaratur II. ut sententia alimentorum admittat appellationem, quando alimenta debentur iure actionis, numer. 16. & seqq. in quibus reuocatur declaratio, & datur distinctio.

Declaratur III. ut agens ad consequenda alimenta possit appellare numer. 19. & seqq.

Declaratur IV. ut appellatio denegetur ad effectum suspensiuum, secus ad effectum deuolutiuum, numer. 27.

LIMITA VII. in sententia lata fauore alimentorum, à qua non dari appellationem scribunt Martin. de Fan. relatus à S. e. ul. infra citato Bart. & Ang. Aret. in l. fin. numer. 1. ff. de appellat. recip. vsus Bart. in l. 24. meli. sub numer. 5. ff. de alimen. & cibari. leg. & in tract. de alimen. numer. 47. ibi, quæro an à sententia fol. 129. vbi prius ait, posse appellari, & deinde in contrariam sententiam allegat Dom. Franc. Tig. de P. Soc. in reg. 24. appellatio in qualibet causa, fall. 21. Nicell. tract. de concor. glos. concor. 6. fall. 6. numer. 35. Rebuff. tract. de appell. artic. 7. glos. 2. numer. 19. vers. octauo. tom. 3. fol. 503. Sardi. tract. de alimen. tit. 8. priuil. 60. numer. 5. & de veriori opinione testatur sub numer. 8. hæcque limitatio videtur bene probat. ex d. l. fin. ff. de appellat. recip. dum appellationem denegat in his, quæ celeritatem desiderant, & in Curia Capitolina denegatur ex dispositione statutorum lib. 1. capit. 85. de execut. instrumentorum. Nam illud statutum disponit de executione alimentorum illud idem, quod disponit de executione instrumentorum, aliorumque documentorum, ex quibus debeatur aliquid sub nomine, & occasione dotis; & loquitur de instrumentis, & aliis quibuscunque documentis dotalibus; disponit quod præmissa citatione, statim atque exhibita fuerint mandentur executioni, nullaque contra dicta instrumenta exceptio opponi possit præter exceptionem falsitatis, solutionis, siue satisfactionis, quas exceptiones disponit posse admitti, & probari infra decem dies, quibus elapsis, & exceptione non probata, disponit, instrumentum dari executioni realiter & personaliter, quæ verba tollunt appellationem, ut ostendit l. m. it. seq. numer. 4.

Non desunt, qui tenuerint contrarium, nempe quod in causa alimentorum possit appellari, ut testantur Spec. tit. de appellat. §. in quibus. sub numer. 11. vers. sed nunquid quando iudex. lib. 2. fol. 185. & Tirag. tract. de priuil. p. causa priuil. 153. fol. 47.

In hoc articulo Doctores variis vsi sunt distinctionibus, & Vital. tract. de clau. ul. vers. sed an iuri alimentorum sub numer. 10. ibi, sed quaritur an à sententia. tom. 18. fol. 487. colum. 3. oblcute; & intricate loquitur, allegando, quod Dom. Franc. Tig. dicit, quod indistincte potest appellari; & tamen Bart. quem ci-

tavi pro limitatione, allegat eum, quod non possit appellari.

Ego non discedo à limitatione, quam tamé infra suis locis multipliciter declarabo.

Extende primo hanc limitationem, ut sit vera etiam in sententia lata super parte alimentorum, puta super vestibus, vino, vel frumento, quia ab ea non potest appellari, Sardi. d. priuil. 60. sub numer. 12. vers. & procedit & numer. 13.

Nota pro intelligentia huius extensionis, imo totius huius septimæ limitationis, quod alimentorum appellatione veniunt cibaria, vestitus, & habitatio, quia sine his corpus ali non potest, Rebuff. tract. de sent. prouis. artic. 1. gl. 2. sub numer. 1. tom. 1. fol. 248. & late Ios. Cum videndus. in rub. Sicil. cap. 38. numer. 71. & seqq. fol. 193. & an & quando medicamenta veniant appellatione alimentorum, vide eundem Rebuff. d. artic. 1. gl. 4. numer. 1. fol. 256.

Extende secundo eandem limitationem, ut procedat in omnibus casibus, in quibus alimenta decernuntur ad sustinendam litem, quia sententia, qua decernuntur, dicitur sententia prouisionalis; nam sicut bonus medicus prouidet infirmo, & pater filio, ita & bonus iudex, qui subditorum dicitur pater, debet illis prouidere. Rebuff. tract. de senten. prouis. in prefat. sub numer. 12. vers. ob id. & numer. 10. quest. 2. tom. 1. fol. 225. & 226. Quare sententia, quæ feruntur super alimentis præstandis, sapit Rebuff. in d. tract. prouisiones vocat, ut videbis sub numer. seq. Sed à sententia prouisionali non datur appellatio suspensiuæ. Rebuff. d. tract. de senten. prouis. in prefatione numer. 16. fol. 225. dicens, quod sententia prouisionalis in hoc superat sententiam definitiuam, ut, non obstante appellatione, exequi possit, & numer. 142. fol. 246. dicens, quod in casibus, in quibus à iure prohibetur appellatio, iudex debet per modum prouisionis pronuntiare & exequi sine præiudicio appellationis, & tract. de ent. exe. ut. artic. vlt. gl. 1. numer. 12. in fin. ca. 6. tom. 1. fol. 429. dicens, quod omnes casus prouisionales exequi possunt.

Casus prouisionales, in quibus alimenta decernuntur ad sustinendam litem, occurrunt plures.

Primus casus est, quando litigant liberi, & interim pater cogi debet ad præstandum illis alimenta, ne interim lite pendente, fame pereant; quare siue agat filius contra patrem, siue pater contra filium, cogitur pater eum interim alere, & sic per prouisionem fit diminutio ex bonis vel eorum pupilli causa; hæcque prouisio super alimentis facienda est etiam, cum filius agit de successione bonorum patris, ut scribit Rebuff. tract. de senten. prouis. artic. 1. gl. 2. numer. 1. & 2. tom. 1. fol. 248. & quia est sententia prouisionalis, ut scribit Rebuff. vbi supra, & eod. tract. in prefat. n. 92. vbi ponit etiam hunc casum & postea sub numer. 142. ait se posuisse illos casus prouisionales, tanquam frequentiores; & à sententia prouisionali non appellari retuli ex eodem, & sequutus sum numer. precedenti. Ergo, &c.

Secundus casus prouisionalis est in alimentis præstandis monacho, accusante Abbatem suum, si monachus aliunde non habeat, quia Abbas voluntarie non aleret aduersarium, Rebuff. d. tract. de senten. prouision. in prefat. numer. 103. fol. 239. hæc enim sententia est prouisionalis, Rebuff. vbi supra, iuncto numer. 36. fol. 229. & à sententia prouisionali non datur appellatio suspensiuæ, sed fit executio sine præiudicio

dicio appellatōnis, *Rebuff. quem retuli, & sequutus sum. num. procedenti.*

Tertius casus prouisionalis est in alimētis præstandis canonico regulari, litiganti contra suum superiorem, & cuiuslibet alteri religioso, qui pro utilitate monasterii accusaret, vel reformationem monasterii peteret; secus si propriam causam prosequeretur, *Rebuff. d. tract. de senten. prouis. in præfat. num. 106. & 170.*

Quartus casus est in alimentis præstandis vxori litiganti cum marito, & obtinenti sententiam pro validitate matrimonii, à qua sententia si maritus appellet potest vxor, pendente appellatione, petere à viro alimenta, licet ea non petierit in prima instantia, vt fuisse resolutum in *Conf. Neap. testatur Afflict. decis. 152. fuit dubitatum.* quem refert & sequitur *Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 24. princ. nu. 1. fol. 371.* Et quod prouisio alimentorum possit peti tam ante litem contestatam, quam postea, possit peti & decerni etiam in causa appellationis refert, & sequitur *Rebuff. tract. de senten. prouis. in præfat. num. 25. & 26. vers. sexto dubitari. tom. 1. fol. 227.*

Quintus casus est in alimentis præstandis ei, qui accusatur de crimine, pro quo confiscantur bona, quia est sententia prouisionalis, *Rebuff. tract. de sent. prouis. in præfat. nu. 113. tom. 1. fol. 241.* & à sententia prouisionali non datur appellatio, *Rebuff. quem retuli, & sequutus sum. num. procedenti.*

Sextus casus est in alimentis præstandis mercatori extero, cuius bona sint in aliquo loco arrestata, quia pendente lite, debet ali ex illis bonis, *Rebuff. d. tract. de senten. prouis. in præfat. n. 116. tom. 1. fol. 242.*

Reliquos casus, in quibus litiganti subministrari debent alimenta, inuenies apud *Rebuff. d. tract. de senten. prouis. in præfat. lib. 1.*

5 Extende tertio eandem septimam limitationem, vt procedat etiam in pensione, si sit reseruatã pro alimentis, quia tunc non licebit appellare, *Gig. tractat. de pension. q. 95. num. 3. tom. 15. par. 1. fol. 364. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 277.*

Imo solutio pensionis, quando est rite imposita, nunquam retardatur propter litem, sed condemnatur illius debitor per modum prouisionis, & sufficit quoad hoc, si appareat, fuisse impositam à Papa, & videatur prima facie rite imposita, licet petatur reformari, vel allegetur resignationem esse falsam, aut quid simile, de quo nõ possit ex tempore apparere; vnde Papa, quãdo committit pensionis causam, solet dicere (Cognoscat N. sine pensionis retardatione,) *Rebuff. tract. de sent. prouis. in præfat. num. 125. tom. 1. fol. 243.*

6 Extende quarto, vt procedat in subsidio charitatis imposito per Episcopum pro suis alimentis, *Gig. d. q. 95. num. 4. fol. 364.* nisi tamen Episcopus indebite arbitraretur, *Ruginell. d. c. 3. num. 278.*

7 Extende quinto, vt procedat in alimentis præstandis clerico suspento à beneficio, quia est sententia prouisionalis, *Rebuff. d. tract. de sent. prouis. in præfat. num. 110.* & à sententia prouisionali non datur appellatio, *Rebuff. quem retuli, & sequutus sum supra sub num. 3.*

8 Extende sexto, vt habeat locum quando agitur de conuertendo frumentum in vsum militum in subsidium annonæ, quia isto casu appellatio non permittitur *l. fin. ff. de appell. recip. vel non.*

Extende septimo, vt procedat etiam si agatur de alia causa, quam de causa alimentorũ; & ideo alimenta non petantur, sed tamen ita virtualiter, & consecutiue in ea comprehendantur, vt ipsa causa videatur pro alimentis, quia tunc denegatur appellatio, vt puta, si agatur de causa mercedis pauperis, vel de dote per ea, *qua scripsi limit. seq. num. 8. & num. 3. & seqq.*

Extende octauo, vt habeat locum etiam in alimentis, quibus aluntur ingenia, vide *limit. proceden. memb. 2. sub n. 36. vers. extende.*

Extende nono, vt appellatio prohibeatur non solum à sententia diffinitiuã in causa alimentorum, sed etiam ab interlocutoria, vt scripsi infra sub n. 13. illat. 3.

Ratio huius limitationis, eiusque extensionum est, quia, si res dilationem non recipiat, non permittitur appellare, *l. fin. ff. de appell. recip. Gl. in c. 25. qua fronte. in verbo. decedat. & Abb. num. 15. vers. secunda ratio. de appellat.*

Infero primo ex ista ratione, quod faber, condemnatus ad recedendum à cõtrada scholarium, non potest appellare, quia studium dilationem non patitur, *Rebuff. tract. de priuil. schol. 6. tom. 18. fol. 34. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 282.*

Amplia hanc illationem, vt procedat contra quemlibet, qui turbat scholarium, ne possit studere, quia, si is turbator expellatur non potest ab expulsionem appellare, quamuis ipse etiam esset scholaris, vt ex *Bal. retuli, & sequutus sum limit. proceden. memb. 2. num. 36.* quia hoc privilegium conceditur scholari studenti, & non scholari impediendi studium, & ideo non potest dicere, quod privilegiatus non vitur privilegio contra privilegiatum.

Infero secundo, idem esse in causa, Doctoris legentis, quia non admittitur appellatio, vt ex *Albenf. consil. 744. n. 13. lib. 3. refert & sequitur Ruginell. tract. de appes. §. 2. c. 3. n. 283. in fin. & ex Contar. retuli, & sequutus sum limit. proceden. memb. 2. n. 36.*

Infero tertio, minus posse appellari ab interlocutoria, quia quando appellatio prohibetur propter celeritatem, ita intelligitur prohibita ab interlocutoria, sicut à diffinitiuã, vt loquendo de interlocutoria in causa possessoria, retuli & sequutus sum *limit. proceden. memb. 7. num. 37. subrestr. 1.* quia ratio prohibitionis ita militat in diffinitiuã, sicut in interlocutoria, & ideo æqualiter in vtraque intelligitur prohibita, vt in aliis terminis retuli, & sequutus sum *d. memb. 7. nu. 33.* & consequenter, quia res celeritatem desiderat, appellatio intelligitur prohibita potius in causa, quam à sententia, & quando appellatio est prohibita in causa, ita intelligitur prohibita à sententia diffinitiuã, sicut ab interlocutoria, vt retuli, & sequutus sum, *d. memb. 7. sub num. 35. vers. tamen.*

Reliquas illationes omitto, quia longum esset recensere omnes casus, quia celeritatẽ desiderant.

Declaro primo restringẽdo eandem septimam limitationem, vt procedat solum quoad alimenta futura, in quibus prohibetur appellatio suspensiuã, non autem deuolutiuã, *Caputaq. decis. 39. appellatio super alimentis part. 1. & decis. 145. seu 32. sententia lata super alimentis part. 3. Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 24. princip. num. 7. tom. 5. fol. 372. & Contar. in l. vnica. limit. 3. sub num. 54. & seqq. vers. ad hæc. C. de momen. poss.*

Secus quoad alimenta præterita, quia à sententia super eis lata potest appellari, Rot. diu. decis. 764. domini cum præsupposito sub num. 3. vers. & licet. & num. 4. par. 1. Lancel. d. limit. 24. sub num. 8. fol. 372. Surd. tract. de alimen. tit. 8. priuil. 60. sub num. 14. vers. intellige. & num. 15. & 16. quialios citat, & ultra eos adde Guid. de Suz. ut quem refert Io. Andr. in addit. ad Spec. tit. de appell. §. in quibus. sub num. 11. vers. sed nunquid in verbo, aliorum. hanc eadem declarationem, testando de communi opinionione, recenser Contar. supra citatus.

Confirmatur hæc declaratio tum ex his, quæ scripsi lib. præcedenti c. 5. n. 49. vbi ex sententia Iasonis, & aliorum scripsi, quod in alimentis præteritis cessat ratio pietatis, & consequenter cessant priuilegia, quæ conceduntur solum pro alimentis præteritis & futuris, tum ex his, quæ scripsi infra limit. 17. num. 2.

15 Subdeclara istam declarationem, vt alimenta futura dicantur non solum ea, quæ currunt post latam sententiam, sed etiam ea, quæ currebant ante sententiam à de motæ litis, Rot. diuers. d. decis. 764. num. 5. Caput. ag. decis. 24. alimont. 4. par. 1. Lancell. d. limit. 24. n. 8. fol. 372. Surd. d. priuil. 60. n. 15. in fine, & n. 16. & Rugimell. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 273.

16 Declara secundo restringendo, vt procedat quando alimenta petuntur officio iudicis, quia tunc non datur appellatio; secus quando alimenta petuntur iure actionis, quia tunc datur appellatio, Specul. tit. de appellat. §. in quibus n. 11. vers. sed nunquid quando. lib. 2. fol. 185. Bar. & Ang. Arot. in l. fin. n. 1. ibi pro hoc facit ff. de appellat. recip. Vt illi tract. clausul. in verbo, an iuri alimentorum. sub n. 10. ibi, sed quaritur. tom. 18. fol. 487. col. 3. circa medium. Contar. in l. vnica in ampliat. nu. 141. C. si de mōmen poss. Lancell. tract. de attent. part. 3. c. 28. sub n. 65. & seq. fol. 4. 7. Osa. ch. decis. 25. mortuo intestato. n. 20. Cordub. in l. si quis à liberis. §. si vel parens. n. 28. ff. de liber. agnosc. & Surd. tract. de alimen. tit. 8. priuil. 60. sub nu. 21. vers. 3. & n. 22. & Gul. de Cun. quem citant Bar. & Vital. supra allegati. Et cum hac declaratione videtur transire Rot. diuers. dec. 764. domini. n. 1. par. 1.

17 Veram ego, reiecta hac declaratione de alimentis petitis officio iudicis, & de petitis iure actionis, distinguerem duos casus principales: Primus casus est in alimentis præteritis; & in isto dico dari appellacionem indistincte, vt scripsi sub num. 14. vers. secus. Secundus casus est in alimentis futuris; & in isto subdistinguo: Aut enim adest inopia petentis alimentis; & concludo generaliter non dari appellacionem, siue alimenta petantur officio iudicis, siue iure actionis, quia tunc inopia excludit dilationem: Aut non adest inopia; & concludo, dari appellacionem, siue petantur officio iudicis, siue petantur iure actionis: & hanc distinctionem videntur sentire Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de appellat. §. in quibus. sub num. 11. in verbo. aliorum. lib. 2. fol. 185. dum recensendo plura, refert ex Guid. de Suz. quod potest appellari in alimentis præteritis, secus in futuris, & deinde subdit, quod in isto secundo membro potest procedere distinctio prædicta, quam ego intell. go esse eam, an alimenta petantur officio iudicis, vel iure actionis; demum scribit, posse appellari, quando is, pro quo lata est sententia aliunde se alere potest, alias, inquit, æquum est, quod appellans interim illi præbeat alimenta, & ex Io. Andr. referunt & sequuntur Alex. in addit. ad Bar. vbi supra, & Bal. Nouell. tract. de dot. par. 9. priuil. 7. sub n. 2.

tom 9 fol. 252. Quare licet alimenta petantur iure actionis, vt puta, quia sint legata, tamen, si sint legata alicui inopi, isque ea petat, non dabitur appellatio, Bal. Nouel. vbi supra; Et hoc est, quod sub obscura, & non omnino vera distinctione sentiunt Bar. & Rot. diu. citati num. precedenti, & Surd. d. priuil. 60. num. 22. versus finem, dum scribunt, in alimentis, quæ petuntur officio iudicis propter inopiam, non dari appellacionem, secus in alimentis, quæ petuntur iure actionis, quia non petuntur propter inopiam: nã hæc distinctio decipitur in eo, quod sentit, alimenta, quæ petuntur iure actionis, non peti propter inopiam, quod non est absolute verum, quia, vt ex Bal. Nouel. dixi supra, etiam alimenta debita iure actionis possunt deberi inopi; Processit autem hæc deceptio ex eo, quod petitio alimentorum ex officio iudicis non habet locum, nisi in alimentis futuris, non autem in alimentis præteritis; vnde si filius, qui debebat aliã patre, se aliunde aluerit, non potest illa alimenta reperere à patre, quia sibi debebantur officio iudicis, Bart. in l. 18. liberis quos sum. 3. vers. hæc lex ff. de alim. & cib. leg. apert. tit. Alexan. in l. 8. de alimentis. C. de tran. act. & Surd. tract. de alimen. tit. 9. quest. 4. num. 7. secus est in alimentis, quæ debentur iure actionis, quia illa quamuis præterita sint, vt puta, quia is, cui alimenta ex testamento debebantur, aliunde se aluerit, tamen repeti possunt, Alexan. vbi supra. sicque cum alimentis, quæ petuntur officio iudicis sint alimenta futura, quæ debentur ei, qui aliunde se alere non potest; & alimenta præterita sint ea, quæ possunt peti iure actionis, & respectu alimentorum præteritorum non consideretur inopia, Doctores formarunt hoc membrum dictionis, quod alimenta, quæ petuntur iure actionis, non petuntur propter inopiam, quasi iure actionis non petantur nisi alimenta præterita, quod, vt dixi, non est verum, quia etiam alimenta futura possunt peti iure actionis, & deberi, vt dixi, pauperi inopi; sicque Bar. & cæteri bene sentiunt, sed male explicant.

Confirmatur hæc distinctio ex his, quæ scribit Surd. quem retuli, & sequutus sum lib. præced. c. 5. num. 51. dum firmat, quod ita potest procedi tempore feriato in causa alimentorum, quæ debentur officio iudicis, sicut in causa alimentorum, quæ debentur iure actionis, dummodo debeantur pauperi, quia, vt inquit, priuilegium alimentorum non consistit in modo, quo debentur, sed in paupertate eius, cui debentur.

Et ex his constat doctrina Gul. elmi de Cun. 18. quam refert & sequitur Contar. in l. vnica in ampliat. num. 141. C. si de mōmen poss. dicens, quod si alimenta petantur officio iudicis, non potest appellari, quia, inquit, iudiciũ est possessorium; nam ex sola quasi possessione filiationis debentur alimenta, & ita non potest appellari; secus, inquit, si petantur iure actionis, quia tunc iudicium est petitorium, & ideo potest appellari.

Declara tertio restringendo, vt non procedat 19. quando sententia est lata contra eum, qui petit alimenta, quia is potest appellare à sententia negatiua, Ang. in l. fin. sub n. 1. ff. de appell. recip. quem referunt, & sequuntur Contar. in l. vnica, limit. 17. nu. 19. C. si de mōmen. poss. Surd. tract. de alimen. tit. 8. priuil. 60. n. 24. in fine, vers. postremo. & n. 25. & seq. signanter, n. 33. in fine, & Rugimell. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 68.

Confir-

LIMITATIO VIII.

SUMMARIA.

PIÆ causa sententia non admittit appellationē, n. 1. -- Ex-
tenditur quando quis condemnatur ad reddendas rationes
loci pii, num. 2.
Infertur primo, non appellari in causa dotis, num. 3. & seqq. in
quibus extenditur & restringitur.
Infertur secundo, non appellari à sententia lata in causa mer-
cedis, num. 8. & seqq.
Infertur tertio, non appellari à sententia, qua quis datur tu-
tor, seu curator, num. 11. Contrarium, n. 12.

LIMITA VIII. in sententia lata in causis piis, 1
Qua ab ea non datur appellatio, Alex. in addit. ad
Bart. in l. 14. mala. in verbo appellatio. ff. de alim. & cib. leg.
dum ultimo loco refert, non appellari, & Nicol.
tract. de concord. gloss. concord. fall. 9. num. 39. tom. 18. fol. 192.
dicens, quod causa pia cōcernit hæc tria; primum,
circa alimenta; secundum circa animam; tertium
circa miserabiles personas; quorum omnium, in-
quit ratio finalis non est dissimilis, ideo, arguen-
do à simili, posset idem dici.

Ratio huius limitationis potest esse, quia, quod
est pium est celeriter executioni mandandum, sed
quod requirit celerem executionem, non recipit
appellationem, l. fin. ff. de appell. recip. vel non. E. 10.

Contrariam opinionem, nempe quod etiam in
causis piis possit appellari, tenet Franch. in rubr. sub
num. 2. vers. tertio pramitte. de appellat. in 6. & ita videtur
residere Tiraq. tractat. de priuil. caus. pia. priuil. 153. licet
desinat sub verbo, Cogita. Vide F. in ampl. n. 10.

Retenta limitatione.

Extende eam, ut sicut non appellatur à senten- 2
tia lata in causa pia, ita etiam & multo minus ap-
pelleetur à sententia, qua quis cōdemnatur ad red-
dendas rationes alicuius loci pii, vide infra limit. 29.
num. 1.

Infero primo, cōfirmando hanc limitationem, 3
quod in causa dotis, quæ dicitur pia, denegatur
appellatio, Bal. Nouell. tract. de dot. par. 9. priuil. 7. num. 1.
tom. 9. fol. 242. Afflict. decis. 261. est ritus. sub n. m. 1. ve. si.
que autem. & Osasch. decis. 25. mortuo intestato. num. 20. &
scripsi supra lib. 1. c. 97. sub num. 25. ibi exemplifica secundo.

Extende primo hanc limitationem, ut hic in Vrbe 4
procedat etiam ex dispositione statut. Vrhis lib. 1.
cap. 85. dum illud statutum mandat, quod instru-
menta dotalia, & quæcunque alia documenta, ex
quibus aliquid debeatur sub nomine, & occasione
dotis, statim, atque exhibita fuerint, citato de-
bitore, mandentur executioni, & nulla possit op-
poni exceptio præter quasdam, ibi enumeratas,
& illis oppositis, & non probatis infra decem dies,
disponit, dicta instrumenta mandari realiter, &
personaliter executioni: Vnde in hoc statuto pon-
dero tria; primum, quod loquitur de quibuscun-
que documentis, & sic etiam si non adsit instru-
mentum; secundum, quod pondero, sunt illa ver-
ba, quod statim mandentur executioni, nam illa
dictio (statim) tollit appellationem, ut retuli, & se-
quutus sum quæst. preceden. limit. 1. n. 59. & similiter il-
la verba, quod mandentur executioni, tollunt ap-
pellationem, ut retuli, & sequutus sum ead. q. precedenti,
limit. 1. num. 29. Tertium, quod pondero, sunt illa
verba, quod nulla possit opponi exceptio, quæ
verba similiter indicant prohibitionem appella-
tionis,

Na 2 tionis,

20 Confirmatur primo hæc declaratio, quia po-
test appellari à pronuntiatione; qua est dictum
annonam non esse distribuendam in usum mili-
tum, Ang. in d. l. fin. sub num. 1. quem referunt & sequuntur
Contar. vbi supra, & Ruginel. d. c. 3. nu. 70. & tamen non
posset appellari, si pronuntiatio esset affirmatiua
de distribuenda annona militibus, vide supra n. 8.
extens. 6.

21 Confirmatur secundo, quia & si non detur ap-
pellatio à sententia lata super dote ad fauorem
mulieris, tamen si feratur contra mulierem potest
mulier appellare, ut retuli, & sequutus sum lim. seq. n. 7.

22 Confirmatur tertio, quia à decreto ad fauorem
heredis de immittendo ipsum in possessione non
datur appellatio, per ea, quæ scripsi limit. preced. memb. 4.
num. 6. & tamen à decreto lato contra heredem de
non immittendo potest heres appe- lare, ut dixi su-
pra eod. memb. 4. num. 38. restr. 3.

23 Contra istam declarationem facit vulgata lex
naturalis; quod quisque iuris in alium statuerit,
eodem iure ipse vii debet, ff. quod quisque iur. Contar.
in l. vnica, in qq. Aegid. q. 4. num. 3. C. si de momen. p. fess. &
actori non debet licere, quod reo denegatur, c. 32.
non licet actori. de regul. iur. in 6. & l. 42. non debet. ff. eodem.
Quare si non licet appellare in causa conuentio-
nis, eo quia causa sit commissæ, appellatione re-
mota, neque licebit in causa reconuentionis, c. 2.
& ibi Gloss. & Abb. de mut. petit. Franch. in cap. 53. pastoralis.
sub num. 7. vers. decimo operatur. de appellatio. Contar. in d. l.
vnica, limit. 17. num. 5. & 6.

24 Confirmatur primo hæc contraria opinio, quia
si quis impetret rescriptum, per quod remoueatur
appellatio intelligitur remoueri etiam quoad im-
petrantem, d. cap. 2. Felyn. in rubr. de rescript. num. 2. Con-
tar. in d. l. vnica, limit. 17. num. 9. C. si de momen. possess.

25 Confirmatur secundo, quia, prohibita appella-
tione in vno ex correlatiuis, censetur prohibita et-
iam in altero, Magon. decis. Lucens. 38. in causis Vincentij.
num. 6. & decis. 62. stat. statutum. num. 8. & Ruginel. tract.
de appell. §. 2. c. 3. n. 130.

26 Non discedo à declaratione, quia quando ap-
pellat actor à sententia negatiua appellatio habet
solum effectum deuolutiuum, ad effectum potest
appellare etiam reus à sententia affirmatiua.

27 Declara quarto, ut appellatio in causa alimen-
torum possit denegari solum quoad effectum sus-
pensiuum, & si non datur appellatio, quia non
retardatur executio, secus quoad effectum deuol-
utiuum, quia ad hunc effectum datur appellatio,
Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 54. & 57. C. si de momen. poss.
tract. de alimen. tit. 8. priuil. 60. sub num. 6. vers. secundo. &
num. 19. Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & in-
nou. a. pell. penden. limit. 24. num. 6. & 7. fol. 372. & dixi
supra lib. 1. cap. 97. sub num. 52. & ita seruati in Regno
Franciæ scribit Rebuff. tract. de appell. art. 7. gloss. 2. num.
19. & 20. tom. 3. fol. 504. Quare in alimentis futuris,
in quibus denegatur appellatio, non denegatur,
nisi quoad effectum suspensiuum, sed quoad effe-
ctum deuolutiuum conceditur, ut ex Caputaq. & re-
tulis. & sequutus sum supra num. 14. declar. 1.

Ratio huius declarationis est, quia quando ap-
pellatio est prohibita ad finem, ut celeriter deue-
niatur ad executionem, extra illum finem cessat
prohibitio, quasi mandetur executio, sed non pro-
hibeatur appellatio, vide supra limit. 1. princ. sub num.
24. vers. confirmatur.

tionis, ut retuli & sequutus sum ead. q. preced. limit. 1. n. 38.

Imo hoc statutum disponit non solum contra principales debitores, sed etiam contra tertios possessores, etiam non habentes causam ab eis, dummodo probetur, quod illæ res obligatæ possiderentur à debitore tempore obligationis.

Extende secundo, ut habeat locum in fructibus dotis, quos esse soluendos, non obstante reclamazione, fuit determinatum in Cons. Neap. ut refert Afflic. decis. 93. si fuit actum. quem refert, & sequitur Lancell. tractat. de attent. part. 2. capit. 12. limit. 24. princip. in fin. numero decimo, fol. 372. quia inter dotem, & eius fructus nulla est differentia, cum sicut dos datur, ut ex ea alatur vxor, & sustineantur onera matrimonii; ita etiam debentur dotis fructus pro alimentis, & pro sustinendis operibus matrimonialibus, & in dote non dari appellationem scripsi num. preced. & in alimentis scripsi limit. precedenti; qui fructus debentur marito à die mortis, & hoc non habet difficultatem per ea, quæ allegat Vrsil. in annot. ad Afflic. decis. 284. an soluto. num. 1. & seqq. Et in Vibe est statutum, quod pro quolibet centenatio, & anno taxentur ad rationem septem cum dimidio post moram non solutæ dotis, marito promissa ut in stat. 6. 137. lib. 1. & in Ciuitate Neap. ad rationem duorum centenorum pro qualibet vicia, Afflic. decis. 93. si fuit actum.

Sed nunquid heres mariti possit petere fructus dotis, quos omisit petere maritus, sunt opiniones; nam quod non possit, vide Gomes. in §. actiones autem. n. 6. in fin. Instit. de action. fol. 44. Contrarium, quod possit, vide Vrsil. ad Afflic. d. decis. 284. n. 5. Et quando non debeantur marito, eo quia censeantur ab eo remissa & donari, vide la. in l. 4. quæ dotis. n. 19. & seqq. ff. sol. matr. Ego enim nihil determino.

Subextende hanc extensionem, ut habeat locum etiam in fructibus, soluendis viduæ, soluto matrimonio, casu, quo heredes mariti ad eos condemnari possent donec dotem non restitueret, quia etiam illi fructus haberet naturam alimentorum, in quibus an & quando possit admitti appellatio, dixi supra in plurib. num. & præsertim limit. preced.

Sed an, & quando de iure communi debeantur viduæ fructus dotis, vide Lup. tractat. de usur. §. 4. sub num. 22. & 23. tom. 7. fol. 119. Afflic. decis. 284. an soluto. num. 1. & seqq. & Vrsil. in annot. ad eum. num. 6. & seqq. & Crauet. consil. 189. quando femina sub n. 7.

Hæc difficultas cessat hic in Vibe, quia post iudicalem interpellationem per viduam factam debentur ex tunc ad rationem septem cum dimidio pro centenatio, ut in Vrbis stat. lib. 1. cap. 137. Cessat pariter in Ciuitate Neap. quia ex consuetudine debentur ad rationem septem pro centenatio, Afflic. d. decis. 284. in principio. Sed quod hoc statutum Vrbis, & consuetudo Neap. non valeant, vide Roch. Curr. in c. fin. 11. post præfat. num. 19. de consuet. inter tract. diuers. tom. 2. fol. 349.

6 Extende tertio, ut appellatio denegetur non solum in causa dotis, ut dixi supra nu. 3. sed etiam in causa, quæ descendit à dote præterita, vel futura; concurrète paupertate mulieris; quare si dos reparatur à vidua, ut possit se remaritare, vel inde se alere, vel peratur à puella, ut inde possit nubere & feratur sententia ad fauorē mulieris, non poterit aduersarius appellare suspēsiue, sed deuolutive tantū, Bal. Nouel. tract. de dot. par. 9. priuil. 7. n. 3. to. 9. fol. 142.

Restringe eandem illationem, ut non procedat in sententia lata contra mulierem, quia ipsa potest appellare, Surd. tract. de alimen. tit. 8. priuil. 60 sub num. 25. & Bal. Nouel. tract. de dot. par. 9. priuil. 7. versus finem, sub num. 3. tom. 9. fol. 242. Quod clare sentit etiam num. 1. dum ait, non posse appellari à sententia lata in fauorem mulieris.

Infero secundo, confirmando eandem limitationem, quod sententia, lata in fauorem petentis mercedem, est in appellabilis, si is sit pauper non in genere, sed eo respectu, ut eo non habeat unde se alat, Rot. diuers. decis. 764. domini cum præsupposito in princip. & num. 3. part. 1. quam refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 280. Et hæc illatio caret difficultate, quia, præsupposita tanta paupertate, merces habet rationem alimentorum futurorum, cum ex illa mercede habeat se alere.

Confirmatur hæc illatio ex his, quæ scripsi lib. precedenti cap. 5. num. 61. vers. septimus. vbi dixi, quod in causa salarii debiti famulo pauperi potest procedi tempore feriato in honorem Dei, ex quo illud salarium succedit in locum alimentorum, quorum causa dicitur pia.

Amplia hanc illationem, ut procedat etiam si non constet de paupertate famuli, seu operarii petentis mercedem, quia adhuc denegabitur appellatio. Et ratio est duplex. Prima, quia scriptum est in iure diuino: non morabitur opus mercenarij tui apud re usque ad mane, Rebuff. tractat. de senten. prouis. artic. 3. glos. 7. num. 1. tom. 1. fol. 289. & alia loca eiusdem sacre scripturæ, vide lib. preced. cap. 5. num. 63. & ob mercedem Neptuni, & Apo'lini retentam in constructione murorum Troiæ successit illius demolitio, ut retuli, d. cap. 5. num. 63. Vnde forsitan euenit, quod & ii, qui procuratoribus, & Aduocatis patrocinij mercedem, seu verius, honorarium non soluunt, quandoque succumbant in causa, aut illius finem, consumpto iam causæ valore, vix tertij heredes videant. Secunda ratio est, quia operarii paupertas, vti qualitas naturalis, præsumitur. Beninc. tractat. de pauper. & eius priuil. quest. 6. num. 1. tom. 18. fol. 164. nam diuitiæ inferunt mutationem, quæ non præsumitur, nisi probetur, Mascard. tract. de probat. conclus. 1154. num. 1. & seqq. lib. 3. sed quilibet nascitur pauper, & nudus, Infantem nudum cum te natura creauit, teste Catone, & maxime præsumitur paupertas in famulis, & operariis, qui ut plurimum ex sudore vultus viuunt; Quare ex Regiis constitutionibus Franciæ executio sententiæ, qua quis condemnatur ad soluendum salarium famulis, seu operariis, fit non obstante appellatione, nulla habita consideratione an mercede indigeant ad se alendum, vel non indigeant, Rebuff. dict. artic. 3. glos. 7. num. 1. & 2. Et Signatura iustitiæ hic in Curia, quando agitur de mercede promissa, vel de mercede inter eum, qui est solitus locare operas suas, & eum, qui est solitus conducere, non solet rescribere in commissione appellationis, nisi cum clausula (sine prauudicio legitime executionis) aut (sine retardatione executionis) præsertim quando sententia est lata in Tribunali Reuerendissimi Domini Gubernatoris Vrbis, Marches. tractat. de commiss. part. 1. in commiss. appell. in. caus. merced. capitulo decimo nono, num. 22. & 23. fol. 216. impress. Quod si agatur de mercedibus non conuentis, neq; inter solitos locare, & conducere, Signatura solet rescribere, & committere causam cum

cum clausula (si quid exequendum) Marches. d. c. 19. n. 24. Et ubi agatur de mercede non conuenta, sed inter solitos locare, & conducere, & Signatura sentiat, radicem à quo excessisse in taxatione mercedis, solet in aliqua parte dare executionem, & in alia appellationi simpliciter deferre, aut aliter suo arbitrio sub diuersis temperamentis rescribere, Marches. d. cap. 19. num. 25. Et cum hac ampliacione, nulla habita ratione, an petens mercedem sit pauper, videtur transire Magon. in Floren. decis. 12. dominus. num. 11.

11 Infero tertio, quod à sententia, qua quis datur tutor, seu curator, non appellat, l. 1. §. si quis. ff. quan. appell. sit. Rebuff. tract. de senten. provis. artic. 3. glos. 2. num. 1. tom. 1. fol. 276. & tract. de appell. art. 7. glos. 2. num. 18. vers. septimo. tom. 3. fol. 503. & Ruginello. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 246. nam quia dare tutorem, seu curatorem est actus pius, ideo potest dari etiam tempore feriato in honorem Dei, ut scripsi lib. precedenti, c. 5. num. 102. & 163.

12 Hæc illatio non est vera, quia text. in d. §. si quis. non prohibet appellationem, sed ait, quod non oportet appellare, eo quia debet is prius intra tempora præstituta allegare excusationem, quasi fuerit repulsa, tunc, inquit, appellabit, quia antea frustra appellaret, & pendente appellatione, interim pupillo dabitur curator, Rebuff. d. artic. 3. glos. 2. sub num. 1.

In causis decimarum an, & quando liceat appellare, vide infra limit. 18.

LIMITATIO IX.

SUMMARI A.

EXECUTIV A excludunt appellationem, num. 1. & seqq. in quibus multipliciter comprobatur hæc limitatio.

Ampliatur I. hæc limitatio, ut si agatur in foro, ubi statutum concedat paratam executionem instrumentis, denegetur appellatio, etiam si instrumentum sit celebratum in loco, ubi non extet eiusmodi statutum, num. 9.

Ampliatur II. ut procedat in obligationibus, quibus in ducatu Mediolanensi partes paciscuntur, ut debitor possit conveniri coram executoribus in forma Camera, & c. numero 10.

Ampliatur III. ut appellatio denegetur non solum obligato in instrumento, sed etiam ratificanti, sed hæc ampliatio explicatur distinguendo duos casus, num. 11. & seqq.

Ampliatur IV. ut habeat locum etiam si instrumentum, seu obligatio Cameralis non essent liquida, quia adhuc daretur executio parata, num. 24. & seqq. in quibus declaratur multipliciter.

Ampliatur V. ut non possit appellari ab interlocutoria, numero 43.

Sublimitatur I. eadem limitatio, ut non procedat, quando fuit actum via ordinaria, quia tunc datur appellatio, num. 44. — Ampliatur hæc sublimitatio, ut actor non possit relinquere viam ordinariam, & agere via executiva, num. 45. — Et quid si actor vult rescire expensas, num. 46. — Et quid si reus fuerit consumax, num. 47. — Et quid si actor protestatus esset, quod sibi reservabat viam agendi executivæ, num. 48. — Et quid si in instrumento extaret pactum, quod creditori liceret variare, num. 49.

Sublimitatur II. ut non procedat in creditore agente, quia is potest appellare à denegata executione, num. 50.

Sublimitatur III. ut non procedat quoad effectum devoluti-

tium, quia ad hunc effectum datur appellatio, num. 51. — Extenditur primo hæc sublimitatio etiam si obligatus renunciaisset appellationi, num. 56. — Extenditur secundo in Regno Francia, num. 57. — Extenditur tertio, ut actor à revocatione executionis possit appellare non solum devolutivæ, sed etiam suspensivæ, num. 58. — Subextenditur, ut etiam reus possit appellare suspensivæ, si in prima instantia fuerit absolutus, & deinde in secunda condemnatus, & ampliatur ibid. — Extenditur quarto etiam si causa appellationis à sententia Auditoris Camera fuerit commissæ, quia, non facta mentione de obligatione Camerali, commissio operatur solû effectum suspensivum, num. 59.

Sublimitatur IV. ut non habeat locum in mandato de extendendo obligationem Cameralem secundum dicta testium, num. 60.

Sublimitatur V. quando reus opponit exceptionem admissibilem, & iudex non admittit, quia à non admisione potest appellari, num. 61.

Sublimitatur VI. quando in appellatione exprimitur iusta causa appellandi, num. 62.

Sublimitatur VII. quando instrumentum seu obligatio Cameralis venires probantur per testes, num. 63. & seqq. in quibus dantur declarationes, & exempla declarationum, usque ad finem.

LIMITA IX. ut non procedat in executis, quia in eis non appellatur, Nicell. tract. de concord. glos. comor. 6. fol. 8. num. 37. tom. 18. fol. 192. & non est opus ad hanc limitationem probandam plura allegare, quia satis probatur ex allegatis in sequentibus duabus limitationibus, quæ sunt synonymæ, seu omnino connexæ cum ista: & ex dictis hæc eadem limitatione, num. seqq.

Comprobatur hæc limitatio multipliciter.

Primo, quia in his, quæ celeritatem desiderant, & ideo expedienda sunt sine dilatione, non admittitur appellatio l. fin. ff. de appell. recip. Maran. in suo spec. par. 6. alt. 2. princip. in verba. & quandoque appellatur, limit. 24. num. 330. fol. 507. & quæ sint ista, quæ celeritatem desiderant, habes in d. l. fin. & ponit Spec. tit. de appell. §. in quibus. vers. octavo. n. 10.

Sed ista dicuntur executiva. Ergo in executivis non datur appellatio.

Secundo, quia à sententia, quæ fecit transitum in iudicatum, eo quia non fuerit appellatum, vel eo quia sint tres sententiæ conformes, non datur appellatio per ea, quæ scripsi supra limit. 1. num. 1. & 65. & seqq. Sed res iudicata est materia executiva. Ergo in executivis non datur appellatio.

Tertio, quia in causis mercatorum, quando agit de literis cambi, vel priuatis scripturis non admittitur appellatio, si credimus Ruginello, tract. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 93. cum Soc. Iun. quem citat in consil. 138. num. 8. lib. 3. non loquatur simpliciter, sed in terminis statuti. Sed eiusmodi causæ sunt executivæ. Ergo in executivis non admittitur appellatio.

Quarto, quia ab obligatione formæ carteræ non datur appellatio, Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub num. 17. vers. amplius. ibi, quam theoreticam. Galles. ad form. obli. camer. par. 3. rubr. de liquid. in fine. num. 20. tom. 6. part. 2. fol. 361. & in rubr. seq. reliqua de processu, num. 44. fol. 353. & latius & distinctius seq. in qq. process. inciden. num. 7. & seqq. fol. 364. dicens, admitti appellationem solum ad effectum devolutivum, non retardata

executione *Lancoll tract. de attent. par. 2. cap. 21. de at-*
tent. & vancou appell. penult. limit. 53. princip. in fin. num. 59.
tom. 5. fol. 38. Toff. Foffan. decis. 26. instrumenta. num. 11.
fall. 5. Mari. bel. tract. de omni. f. par. 2. in commiss. appell. cap.
2. num. 17. & 28. fol. 33. & cap. 5. num. 7. & seqq. & num.
10. & seq. fol. 87. & seqq. & Rugine. tract. de appell. §. cap.
3. num. 117. & 130. Sed obligatio Cameralis est exe-
cutiva, quia habet executionem paratam, vt late
prosequutus sum supra lib. 1. cap. 62. num. 17. q. 4. Ergo in
executiuis non datur appellatio.

¶ Ratio, quare ab obligatione formæ Cameralis non admittatur appellatio, est, quia licet obligatio Cameralis non habeat executionem paratam vigore alicuius statuti, vel consuetudinis, tamen habet eam, & non admittit appellacionem, quia componitur ex materia, quæ de iure communie est exclusiua appellacionis: Primo enim componitur ex confessione iudiciali debitoris, & deinde ex præcepto facto contra ipsam debitorem confessum, vt loquendo de guarantigia, & de praxi Curie Romanæ, scribit Paul. de Cast. in l. 36. post rem iudicatam. n. 3. ff. de re iud. &, loquendo de obligatione formæ Camere scribunt Galle. in tract. ad form. Camer. oblig. par. 1. q. 2. nu. 11. & seqq. tom. 6. par. 2. fol. 351. Vestr. d. c. 3. sub n. 17. & 18. & Rugine. d. §. 2. c. 3. n. 130. & latius explicauimus supra lib. 1. c. 62. n. 17. & qui condemnatur ex propria confessione non appellat, Abb. Gemin. Felyn. & alij quos citauimus, & sequutus sum supra limit. 4. n. 35. & quia notarius, coram quo debitor in instrumento confitetur debitum, non habet administrationem, & ideo potest dubitari de viribus confessionis, vt dicit Paul. de Cast. vbi supra, & consequenter magis dubitari potest de viribus præcepti, quod faceret, si formula Cameralis obligationis obseruabat, vt hæc omnia fieret coram ipso Auditore Camere vt patet ex formulis, quas recēset Galle. d. par. 1. & ex his, quæ scriptæ d. c. 62. sub n. 17. Secundo componitur ex susceptione præcepti ad soluendum, vt patet ex his, quæ scriptæ d. c. 62. sub n. 17. & apertius ex ipsa Cameralis obligationis formula, quæ olim fuit, & est etiam hodie in vtu; Vnde licet confessus possit, allegando confessionem essetioneam, appellare à præcepto, seu sententiâ, Gl. Bal. Am. de Butr. Card. Alex. Dec. & Galle. quos citauimus, & sequutus sum supra limit. 4. sub n. 47. restr. 2. tamen suscipiendo præceptum, nõ potest appellare, quia per susceptionem, seu acceptationem præcepti dicitur renuncia e iuri appellandi, vt ex Fran. Card. Alex. Felyn. & De. retuli, & sequutus sum supra limit. 2. n. 35. & 37. quia accipiendo præceptum acquiescit præcepto, & confessus acquiescens sententiæ non potest amplius appellare. Ang. d. et. & Card. Alex. quos citauimus, & sequutus sum d. limit. 4. nu. 36. extens. 6. Tertio componitur ex susceptione censurarum, & mandati executiui, vnde sic obligatus habetur, ac si esset iudicialiter confessus, vel de debito constaret per rem iudicatam. Har. Gabr. consil. 67. celsio. n. 8. lib. 1. quem post Turret. refert & sequutus Rugine. tract. de appell. §. 2. c. 3. nu. 98. Quarto componitur ex pacto, & expressa renunciatione, quod debitor iureiurando promittit, & renunciat appellacioni, & iuri appellandi, quod pactum, & renunciatio tollit appellacionem, vt late scripsi, & de arauis supra limit. 2. d. 1. & seqq. & hoc pactum est valde vtile, quia, cum hodie illa praxis constituendi procuratores ad confitendum, & accedendi ad Auditorem confitendum receſſerit ab aula, & solum fictissime seruetur

quando obligatio Cameralis est concepta cum clausula constitutionis procuratorum, quod citatur debitor ad confitendum, confiterique videndum, & actor in termino citationis obtinet, mandari confiteri & nullam confessionem: & quando est concepta sine dicta clausula, & deo est consensus in mandatum, citatur ad videndum relaxari mandatum, quod si non sit consensus in mandatum, citatur ad videndum decerni, & nulla interuenit vera, vel ficta confessio, possit propterea dubitari non solum, an esset concedendo executio parata, cum deficiat confessio vt ex Paul. de Cast. retuli supra, sed etiam possit dubitari, quod processus esset notorie iniustus.

¶ Quinto, & ultimo comprobatur, quia à præcepto executiuo, vbi ex vi statuti datur parata executio, denegatur appellatio, Moder. tractat. de process. execut. par. 4. cap. 2. sub num. 18. & seqq. sed iste est casus executiuus. Ergo, &c. & quod statuta communiter concedant instrumentis publicis executionem paratam, scribit Paul. de Cast. in l. 56. post rem iudicatam. sub num. 3. ff. de re iud. & ergo latius ostenditur, vt lib. 1. c. 26. num. 13. & seqq.

¶ Ratio, quare non datur appellatio ab executione publicorum instrumentorum, potest esse, quia videtur grauamen modici præiudicii, cum possit reparari in iudicio petitorio, vel in causa appellacionis deuolutæ, nam admittitur appellatio deuolutiua, vt considerat Casar. Baz. in Bonon. decis. 41. egerat. sub num. 1. nec videtur solutum, quod creditori auferri potest per ea, quæ cumulat Coutar. in vnicâ in vltima ratione decidendi num. 7. & seqq. C. si de momentum. ff. & potest de facili auferri, quia debitori referuntur in alio iudicio omnes exceptiones & defensiones, vt diximus supra sub num. 52.

¶ Ratio in hoc potest esse, quia quando lex, seu statutum datur instrumentis seu laudo executionem, tunc appellatio videtur inefficax appellare ab executione, & appellatio ab executione non regulariter non admittitur, præsertim quoad effectum penaliuum, ideoque possit, pendente reductione, peti executionem laudi, si laudum ex forma statuti habeat executionem paratam, argumentatur Lanc. tract. de attent. par. 2. c. 16. de attent. reduct. c. n. 37. & 38. fol. 39; & quod ab executione non datur appellatio latius prosecutus sum limit. seqq.

¶ AMPLIA I. hanc limitationem præsertim in hac quinta, & vltima comprobatione, vt si agatur in foro, vbi extet statutum, quod concedat paratam executionem instrumentis publicis, tunc denegatur appellatio, etiam si instrumentum publicum sit celebratum in loco, in quo non extet hoc statutum, de concedenda parata executione instrumentis publicis, quia statutum, quod instrumenta publica habeant executionem paratam, respicit ordinatoria, non decisoria iudicii Ben. de Baz. de guarantig. par. 1. q. 8. tom. 6. part. 2. fol. 343. & alij quos refert, & equitur Casar. Baz. in Bonon. decis. 41. egerat. sub nu. 12. vers. ad secundum & n. 13. & 14. & patet ex eo, quod prohibitio appellacionis quoad effectum suspensiuum respicit ordinatoria, vt retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 2. n. 461. in fin. & q. seq. n. 3. & seqq. & statutum in ordinatoriis ligat etiam exteros, vt retuli, & sequutus sum d. c. 2. sub n. 651. & q. exteri & iudex gaudeant beneficio statutorum in ordinatoriis scribit Casar. Bon. d. decis. 41. n. 14. & 15. & quod liget quamlibet personam dixi d. c. 2. n. 535.

AMPLIA

01 **AMPLIA II.** ut procedat in obligationibus, quibus inducatu Mediolanensi contrahentes paciscuntur, ut debitor possit conveniri coram Executoribus in forma Camerae, & fortius si paciscantur, ut possit ita conveniri ac si esset debitor ipsius Camerae, quia eiusmodi obligatio, & pactum recipit robur ex ordine Senatus Mediolanensis, edito anno 1580. & relato per Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 122. vers. verum si forte. & denegatur tunc debitori appellatio, Ruginell. d. cap. 3. nu. 159. inunctis nu. 115. & seqq.

Ratio huius ampliationis est, quia debitor, qui ita paciscitur, in effectu, & virtualiter renuntiat iuri appellandi, quia huiusmodi debitorum, qui exiguntur ab Executoribus Camerae Mediolani, non possunt appellare, per ea, quae scribit Ruginell. d. §. 2. cap. 3. num. 95. & seqq. & num. 132. & quae scripsi infra limit. 7. Ergo debitor, paciscendo, ut possit conveniri coram Executoribus in forma Camerae, renuntiat appellatiioni, prout in simili hic in Vrbe, qui se obligat in forma Camerae, censetur renuntiare iuri appellandi, ex quo formula Cameralis obligationis componitur ex pacto, & renuntiatione appellatiionis, ut dixi supra num. 5. Vnde licet in obligatione non sit extensum istud pactum, seu renuntiatio, sed simpliciter debitor se obligauerit in forma Camerae cum clausula (& cætera) tamen hæc clausula extenditur ad renuntiationem appellatiionis.

An tamen partes possint se submittere iurisdictioni illorum Executorum Camerae Mediolani hoc non disputo.

11 **AMPLIA III.** ut appellatio denegetur non solum obligatio in instrumento, sed etiam ratificanti instrumentum, seu obligationem Cameralem, sed pro exacta declaratione distinguendi duo casus principales.

Primus casus est, quando ratificans fuit prius ab eo, qui actum gessit, obligatus in instrumento, licet ad eum obligandum nullum præcesserit mandatum: & isto casu concludo, quod ratificans potest executivè conveniri, ac si ipsemet expressis verbis se obligasset, ut tenuit Rot. de qua Mohed. decis. 8. alias 188. de procur. & ideo non poterit appellare ad effectum suspensivum.

12 Confirmatur hæc conclusio, quia ratificatio æquiparatur mandato, cap. 10. ratihabitionem. de reg. iur. in 6. l. fin. C. ad senatus maced. & æquiparatur mandato speciali. l. 27. quod si de speciali. ff. de minor. 25. an. Mandos. tract. de inhibiti. q. 33. nu. 3. fol. 92. & surd. decis. 231. capitulum num. 11.

13 Secundus casus est, quando actus non fuit gestus nomine ratificantis, sed fuit gestus nomine eius, qui actum ipsum gessit: & isto casu possunt adduci opiniones.

Negativa enim opinio, quod contra ratificantem non possit agi executivè, deducitur multipliciter.

Primo, quia neq; in instrumento, neq; in ratificatione est obligatus executivè. Ergo.

14 Secundo, quia ratum quis habere non potest, quod suo nomine gestum non est, cap. 9. ratum. de reg. iur. in 6. Ergo, cum contractus obligationis non sit gestus nomine ratificantis, non potest ratum haberi.

15 Neque valet responsio ad hoc argumentum, quod non potest ratificare ad sui commodum, &

alterius præiudicium, sed quoad suum præiudicium potest ratificare actum etiam suo nomine non gestum, ut ex pluribus retuli, supra q. 12. n. 80. vers. declarastam.

Quia huic responsioni replicatur, quod & si quis, ratificando, sibi præiudicet, tamen non potest conveniri ex illo actu ratificato tanquam si ipse, aut alius eius nomine fecisset illum actum, Cyn. in l. unica, nec si maior. nu. 1. C. si in communi eadem. que causa. in integr. rest. postul. fol. 95. & clarus Bar. in l. 1. §. sed et si cum quis. sub num. 2. ibi, tu vero dicas aliter. ff. de vi, & vi arm. dum scribunt, quod si tu pignoraisti, rem meam nomine tuo, & ego ratifico pignus, tamen non possum conveniri actione pignoratitia, Dec. cons. 281. viso puncto. sub nu. 3. Osaich. decis. 138. anno. sub num. 18. vers. non obstat. & è conuerso neque poterit actione pignoratitia agere, Cyn. & Bar. ubi supra, non enim illa ratificatio transfert actum in ipsum ratificantem, quare remanet suum præiudicium in eo, quod si veller vendicatione agere repelleretur, eo quod ratificauit.

Tertio, quia via executiua datur solum pro his, quæ expresse leguntur in instrumentum obligationis Cameralis. Rot. diuers. decis. 741. domini dixerunt. num. 11. par. 1. & non competit pro his, quæ veniunt ex interpretatione iuris, Galles. de oblig. Camer. rubr. de vi instr. oblig. Camer. n. 14. & 13 fol. 360. Rot. diuers. decis. 132. licet ageres. nu. 8. vers. quinto non obstat. par. 2. & d. decis. 741. domini dixerunt. num. 12. par. 1. idque tunc procedit, quando id, quod venit ex interpretatione iuris, deducitur per modum agendi, Rot. dictis decis. 741. sub nu. 2. vers. quia id verum est. & decis. 132. n. 19. & seqq.

Sed ratificans non est obligatus in instrumento obligationis Cameralis, & potest solum intelligi obligatus ex interpretatione iuris, quia ratificando, videtur approbare, & deducitur per modum agendi. Ergo non potest agi via executiua.

Confirmatur primo hoc argumentum, quia in 16 instrumentum mandatur executioni in his, quæ in instrumento continentur, non in his, quæ tacite aguntur, cum hæc non debeantur iure actionis ex eodem instrumento, sed officio iudicis metcenario, Corn. cons. 141. in hac consultatione sub nu. 6. lib. 3.

Confirmatur secundo, quia in tacita recondu- 17 ctione non dicitur reuocata via executiua, quare licet is, qui conduxit usque ad certum tempus sub obligatione Camerali, vel alio instrumento, habente executionem paratam, si finita illa locatiione, continuet, censetur reconducere sub eisdem pactis, & convenientibus, tamen non remanet obligatus in forma Camerae, seu alia forma habente executionem paratam, Galles. ad form. Came. oblig. rub. de vi instr. oblig. Camer. n. 18. fol. 360. & Canar. tract. de execut. instr. q. 44. n. 82. tom. 5. fol. 44.

18 Quarto, quia prohibitio appellatiionis, & processus executivus exorbitant à iure communi, ergo in dubio est respondendum potius pro appellatiionis admissiione.

Affirmatiua opinio, contraria præcedenti, pro- 19 batur ex his, quæ scribit Gram. decis. 103. illustr. nu. 11. & 12. dicens, quod etiam si illa comitissa obligasset non nomine Don Artalis, sed nomine proprio, ratificando postea Don Artalis, obligatur, & habetur perinde ac si ab initio se obligasset, neque, inquit, obstat quod id, quod non est gestum nomine

meo, ratum habere non possim, quia illud procedit quoad commodum ipsius ratificantis, sed quoad praedictum suum potest quis ratificare id, quod non est gestum nomine suo.

- 20 Retenta priori opinione negatiua, quae est vera quicquid scripserit Gram. qui non omnino declarat, & potest eius doctrina procedere in casu sequentis limitationis.

Limita eandem opinionem negatiuam, ut non procedat, quando quis ultra ratificationem declarat, obligationem, quam ratificat, fuisse factam de suo ordine, & mandato, & ideo de se eam ratificare quia tunc posset exequutivie conveniri, ac si ipsemet ab initio contraxisset illam obligationem, & ratio est, quia tunc ratificat actum suo nomine gestum; etenim fuisse eius nomine, seu de eius mandato gestum, probatur eiusmet confessione, quae est maior quocumque publico instrumento *B. sl. conf. 192. proponitur. sub n. 8. vers. sed superest. lib. 2. Crauet. conf. 61 dominus sub n. 3. & conf. 217. n. 9. in fine.* & ideo succedit quod scripsi supra in primo casu.

Confirmatur primo haec limitatio, quia tantum est dicere, ego ratifico istam obligationem, quia fuit facta de meo ordine, & mandato, quantum dicere, ego me obligo ad haec omnia, quae continentur in isto instrumento, quod propter ea ratifico, & sic adest obligatio.

Confirmatur secundo quia ratificando, & confitendo non venit ex interpretatione iuris, sed ex sua propria confessione, & sic cessat tertium argumentum adductum pro contraria opinione.

- 21 Extende declarando hanc limitationem, ut procedat etiam quando quis ratificando diceret, quod obligatio, seu instrumentum, quod ratificat, fuit factum ab illo contrahente, uti suo institore, seu agente, quia est idem, ac si diceret, fuisse factum de suo ordine, & mandato.

- 22 Subextende istam extensionem, ut maxime procedat, quando ultra verbalem ratificationem accederet etiam ratificatio in facto per aliquem actum positivum, puta, recipiendo ad sui utilitatem, & soluendo, vel aliter adimplendo obligationem, quia tunc tanto magis posset contra sic ratificantem exequutivie procedi, prout istum casum habui in facto & obtinui coram Reverendissimo A. C. & reo appellante, ac recurrente ad Signaturam iustitiae, fuit commissa causa appellationis sine praedictio legitima exequutivis.

- 23 Confirmatur primo haec subextensio, quia eo ipso, quod institor contrahit, & infert in apothecam domini, ipso domino praesente, & sciente, tenetur ac si ipsemet contraxisset, *Bar. conf. 79. quidam vendidit. sub nu. 3. ibi. praeterea multum facit. lib. 1.*

Confirmatur secundo, quia non solum interuenit ratificatio simplex, quo casu procederet, quod scripsi supra sub n. 15. vers. quia huic. sed interuenit solutio, & agnitio debiti, confitendo actum esse gestum ad sui utilitatem, quo casu videtur ad se transferre obligationem contractam.

Confirmatur tertio, quia nos videmus, quod institores, & factores possunt contrahere, & obligare banchum, apothecas, seu mensam talis, & tunc ille talis potest conveniri, ac si obligasset, licet sit obligatum eius banchum, & non ipse expresse, per ea, quae scribit *Rot. divers. decis. 132. licet agentes. nu. 13. & sub nu. 23. par. 2.*

AMPLIA IV. ut habeat locum etiam si instrumentum, seu obligatio cameralis non essent liquidanda, sed veniret liquidanda, quia adhuc creditor non cogere via ordinaria, sed posset agere via executiva, & facta liquidatione, haberet paratam executionem, *Bar. in l. 1. vers. finem nu. 17. ibi. & per hoc. ff. de leg. 2. dum scribit, quod si in instrumento sit pro illius interesse, vel quid aliud incertum, potest illius instrumenti peti executio ex forma statutorum, sicut contineret certam quantitatem, & postea, inquit, in iudicio declarabitur quantitas, & in l. 2. num. 5. vers. sed quarto. & num. 6. in l. 2. que scribit num. 2. C. de sent. que sine cert. quant. dum scribit, quod in his casibus, in quibus valet sententia incerta, ut puta, super petitione hereditatis, tutelae, vel negotiorum gestorum & similibus, pro quibus datur actio generalis: item super petitione interesse, pro quo datur actio singularis, sententia, super eis lata, licet sit incerta, habet executionem paratam, facta liquidatione: nam actor peret mandari executioni sententiam, in quata-
lis est condemnatus ad interesse, seu ad praestandam indemnitate; & incontinenti faciet articulos ad probandam quantitatem interesse, nec est necessaria libelli oblatio, nec litis contestatio, & sic procedit ut summarie secundum formam, l. a duo Pio. 6. si super rebus. ff. de re iudic. sicut etiam, inquit, in sententia lata in iudicio vniuersali, in qua quis est condemnatus ad restituendam hereditatem simpliciter, quid enim sit in hereditate declarabitur in executione, & subdit, & ista est practica hodie, quod instrumenta, quae sunt guarantigionata, vel confessata, mandentur executioni, sicut sententia diffinitiva, quare, si instrumentum non est liquidum peto executionem summarie, & facio articulos ad probandum, & hoc, quod dicit *Bar.* non esse necessariam contestationem litis in liquidatione sententiae incertae, facienda per testes retuli, & sequutus sum *infra num. 36. vers. tempera. Ba. in l. 4. cum testamento. in fine, C. de testam. manum. dicens, quod licet instrumenta guarantigionata, quae habent conditionem re vera purificatam, sed in iudicio nondum probatam, dicantur instrumenta pura, & non conditionalia, tamen non potest procedi ad executionem facti, donec liquet iudici, l. 1. in l. 1. nu. 29. vers. tertia conclusio. & nu. 30. & 31. ff. de eden. dum declarando Bartolum, sed non in omnibus sequendo, scribit, quod secundum *Bar.* in petitione hereditatis procedit libellus, in quo peto, me declarari heredem, & aduersarium cogi ad restituendam hereditatem, & postea in executione examinabitur de ipsis rebus; Vnde inquit, nota quod potest peti executio sententiae non liquidae, & postea fiet liquidatio in executione, & ex hoc notet etiam illationem, quam facit *Bar.* ad statuta, concedentia executionem paratam instrumentis publicis, quod si in instrumento promissisti mihi satisfacere de damnis, & interesse, possum petere executionem talis instrumenti, quamuis interesse non sit liquidum, quia satis est, quod postea in processu liquidetur, *Alex. conf. 188. viso processu. num. 1. lib. 2. dicens, quod talia instrumenta non habent executionem paratam, nisi prius sint liquidata, Bened. de Barz. tract. de guarantig. par. 1. q. 2. in pluribus locis, & particulatim ibi, sed non debet iudex. fol. 340. Galles. ad form. camer. obligat. par. 3. cap. de liquidatione. num. 6. vers. tertia, q. fol. 361. & eadem***

par. 3. cap. de vi instrumenti obligationis Cameralis. nu. 2. & 4. fol. 359. & quod non concedatur captura pignorum, nisi prius sit facta liquidatio, & sequitur Moder. tract. de process. execut. par. 3. cap. 1. num. 32. vers. ceterum referens, quod doctores, quos citat, tenent executionem non tantum pro sorte, sed etiam super interesse non solum per partem peti, sed etiam per iudicem expediri, & recte decerni posse, quia sufficit secundum eos, interesse postea liquidari in in processu, & termino executiuo antequam capiantur pignora: & licet postea ipse Moder. sub nu. 32. quem referit nu. 26. vers. contra. tenendo contra istos Doctores, dicat, super interesse non liquidato non posse procedi, tamen ex hoc tanto magis confirmat, quod Doctores scribunt, & ipse sequitur, quod non possit deueniri ad actum executionis, & certe hæc ex communis * opinio, quæ non habet contradicentem, præter Paulum de Castro, quem bene probat Couarru. vers. restit. lib. 2. c. 11. nu. 1. vers. ceterum. quinimo in tantum admittunt omnes, quod non possit deueniri ad actum executionis ante factam liquidationem, ut aliqui de quibus dicimus infra seq. declar. voluerint, quod neque peti possit executio, nisi prius fuerit facta liquidatio.

Infero ex dictis in hac ampliatione, verum non esse, quod scribit Moder. tract. de process. execut. par. 3. cap. 1. sub num. 33. & 34. & cap. 5. num. 25. dicens, quod si quantitas non est liquida, iudicis officium est remittere creditorem super eo, quod non est liquidum, ad ordinarium processum, videlicet oblato libello & lite demum contestata, & expectata demum sententia diffinitiva, & tunc dabitur, inquit, executio.

25 Declara primo eandem ampliationem, videlicet iudex non debeat concedere executionem instrumenti, nisi prius sit liquidatum iuxta prædicta, tamen debet admittere actorem ad petendam executionem, & debet condemnare reum ad damna, seu interesse, vel quid simile, Bart. in locis citatis in præcedenti ampliatione, Bened. de Barz. d. par. 1. q. 2. ibi, sed tamen fol. 341. quem refert & sequitur Gallef. d. c. a. de liquidatione nu. 6. in fine, fol. 361. & quod hæc opinio sit communis * testatur las. in d. l. sub nu. 31. ibi, ego etiam. & n. 32. in ultimis verbis. vers. tenendo communem ff. de eden. & de comuni etiam restatur in ad Bar. Pa. il. quem citat Moder. tract. de process. execut. par. 3. cap. 1. num. 32. in fine.

26 Confirmatur hæc declaratio ex stylo, quia citamus aliquem, uti heredem, ad soluendum, & c. & illo opponente nihil fieri, nisi legitimitatis personis nos legitimamus personas, & deinde procedimus ad vltiora in petitione executionis, facta ante legitimationem personarum, quæ legitimitas est liquidatio instrumenti, quare Bened. de Barz. d. q. 2. in fine. vers. venio ad quintum tom. 6. par. 2. fol. 341. & Moder. tract. de process. execut. par. 4. c. 1. sub n. 118. scribunt, quod reus potest opponere exceptionem instrumenti non liquidi, siq; præsupponunt petitionem executionis ante liquidationem, & tamen nullum dicunt verbum, quod debeat postea, facta liquidatione, renouari petitio.

Contra istam declarationem, quod imo executio peti non possit, tenet Bal. in l. 1. in 2. lectura, colu. 4. vers. non obstat in fin. ff. de leg. 2. dicens, verius esse, quod debeat prius peti declaratio, quam petatur execu-

tio, las. in d. l. 1. sub nu. 31. ibi, ego etiam teno & sub nu. 32. ibi, unde tutius ff. de eden. dicens, tutius esse, quod ante omnia fiat liquidatio per iudicem, citata parte, quantum sit damnum, vel interesse, & postea, facta liquidatione, procedat ad executionem. & Moder. d. par. 3. c. 1. sub n. 33. dicens, hanc opin. lasonis esse communem, * quod videlicet super interesse nondum * liquido non debeat procedi ad decretum paratæ executionis, de qua, inquit, cum hodie agatur, hodie constare debet, & non aliter.

Confirmatur hæc contraria opinio, quia in ob- 27 ligatione Camerali nunquam deuenitur ad executionem, nisi præcesserit liquidatio: Aut enim obligatio Cameralis est sine censurarum, & mandati susceptione, & tunc in primis requiritur liquidatio, quia cum obligatio Cameralis non habeat vim executiuam, nisi vigore præcedentis confessionis, ut scripsi supra num. 5. & confessio per procuratorem fieri non possit, non liquidatio prius negotio, super quo est facienda confessio, remanet indubitabile, quod ante omnia, & separatim per se est facienda liquidatio, Gallef. ad form. Camer. oblig. par. 3. cap. de liquidatione, num. 7. & 8. tom. 6. par. 2. fol. 361. & cap. quæst. post process. incidit. num. 12. 33. & 34. fol. 361. & 364. imo ante factam liquidationem deficit mandatum procuratori, & iudici iurisdicatio. Gallef. d. n. 34. Aut obligatio Cameralis est cum susceptione censurarum, & tunc vltus habet, quod, producto, vel repetito instrumento, adducuntur probationes super liquidatione, & ea perfecta, petitur relaxari censuras, & mandatum executiuum. Gallef. d. cap. de liquidatione, num. 12. fol. 361. sicque liquidatio vbi que præcedit executionem obligationis Cameralis.

Non discedo à declaratione.

Neque obstat opinio contraria, quia respon- 28 deo, quod potest procedere in executione facti, nam cum quis petit executionem generaliter super aliquo iure vniuersali, ut puta super hereditate vel super alio debito velato, quam nos vocamus executionem iuris, iudex potest eam decernere, quamuis non sint liquidatæ res hereditariæ, seu quantitas velata, at cum is, qui obtinuit decerni executionem, vult venire ad executionem particularem super tanto, seu super certa re, quam vocamus executionem facti, tunc debet liquidari, citata parte, & non facta liquidatione, non debet deueniri ad actum executionis.

Minus obstat confirmatio sumpta ex his, quæ 29 scribit Gallef. de obligatione Camerali, non enim placet, præsertim in primo membro, dum ait, quod obligatio Cameralis habet vim à confessione, quod hodie non est verum, cum habeat potius vim ex pacto, & conuentione partium, ut scripsi supra sub nu. 5. & dato, quod haberet vim à confessione, ut dicit Gallef. tamen posset procurator confiteri, extare damna, & interesse, non determinata quantitate, & consequenter Auditor posset condemnare, & decernere executionem ex illa confessione.

Declara secundo, extendendo eandem amplia- 30 tionem, ut parata executio detur etiam si in promissione adsit pactum, quod si apparuerit, non deberi tantum, quantum promittitur, debeat solū illud, quod apparuerit, esse debitū, ut puta, si promittis scutos mille cū pacto, quod si, facto calculo apparebit, deberi minorem quantitatem, illa sola minor

minor quantitas debeat; tamen, calculo etiam non facta, dabitur executio parata pro quantitate expressa scutorum mille, & deinde fiet liquidatio, *Galles. ad form. cam. oblig. post tert. part. cap. de vi instrumenti obligat. camer. vers. secunda consideratio. nu. 3. tom. 6. par. 2. fol. 359.*

31 Infero generaliter ex hac declaratione, quod si tu promiseris mihi aliquid in genere, & simpliciter ex causa iam inesse deducta tempore contractus, ut puta, promiseris mihi satisfacere de omnibus damnis illatis, pro quibus obligaueris omnia tua bona dando mihi facultatem capiendi eorum possessionem propria auctoritate, etiam liquidatione non facta, ego potero eam capere, non aliter liquidatis damnis, quia sic est conuentum inter nos ex causa iam esse deducta tempore contractus, *Bar. in l. 3. cred. tores in 2. lectura q. 3. n. 16. vers. respondeo. C. de pign. & Gallef. ad form. camer. oblig. par. 3. c. de liquidatione n. 10. tom. 6. par. 2. fol. 361.*

32 Secus est, si promittatur ex causa nondum in esse deducta, ut puta, si tu promiseris mihi non contrahere sub pena scutorum mille, pro quibus obligas omnia tua bona, dando etiam mihi licentiam capiendi eorum possessionem propria auctoritate, quia licet tu contraueris, tamen ego non possum ingredi possessionem, nisi prius liquidauero, quod tu contraueris, *Bar. in d. l. 3. conditores q. 3. num. 14. concludens, quod si non praecesserit aliqua liquidatio iudicis, vel patris, non potest sustineri illa lex, & Gallef. d. ca. de liquidat. nu. 1. vers. quod si. fol. 361.*

33 Restringe hanc illationem in ista ultima parte, dum dixi, requiri liquidationem iudicis, ut non procedat, quando liquidatio deducitur in notorium per ipsum exercitum ita, quod actoris intentio est fundata, nisi per aduersarium probetur aliud, ut quando capior in ipso loco, in quo est prohibitum morari, quia isto casu non requiritur liquidatio iudicis, *Bar. d. l. 3. quast. 3. sub num. 14. ibi, quandoq. debitum.*

34 Declara tertio, ut quamuis instrumentis executiuis detur executio parata, etiam non facta liquidatione, ut retuli, & sequutus sum supra num. 24. & seqq. tamen liquidatio facienda ante executionem facti, iuxta ea, quae scripsi supra num. 28. admittit omnes exceptiones, admissibiles de iure communi in negotio liquidationis, sicut si ageretur via ordinaria, quia negotium liquidationis est diuersum, & non habet privilegium executiuum, *Gallef. ad form. camer. oblig. par. 3. cap. de liquidat. num. 3. tom. 6. par. 2. fol. 361.*

35 Tempera hanc declarationem, ut quamuis aduersus liquidationem possint opponi omnes legitimae exceptiones iudicii ordinarii, ut dixi, & in eorum discussione requirantur citatio partis, & legitimae probationes, ut dixi infra nu. 41. & 42. tamen non est necessarius ordo iudicii ordinarii, & ideo requiruntur libellus, contestatio litis, & alia similia, sed proceditur summarie, &c. ut, loquendo de liquidatione sententiae incertae, & de liquidatione instrumenti, scribit *Bar. in l. 2. num. 5. vers. sed quare. & num. 6. de senten. qua sine cer. quant. quem referunt & sequuntur Felyu. in cap. 16. sicut. sub nu. 4. versus finem. de sent. & re iud. & Gall. d. cap. de liquidat. nu. 5. fol. 361. & ego supra j. b. nu. 24.*

Quamuis idem *Bar. in l. 3. creditores. q. 3. n. 15. vers. sed*

qualiter. C. de pign. in 2. lectura, scribat, liquidationem esse faciendam, parte citata solemniter, libello oblato & lite contestata.

Declara quarto illatione ex tertia praecedenti declaratione, quod etiam instrumentis executiuis detur executio parata, etiam non facta liquidatione, ut dixi, tamen ab excessu liquidationis dabitur appellatio per ea, quae, loquendo de appellatione ab excessiua taxatione in re iudicata, scripsi *limit. seq. n. 28. & nu. 55. & seqq. & quod a sententia super liquidatione instrumenti possit appellari scribit Ruginell. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 549. in verbo. liquidatio.*

Extende hanc declarationem, ut sit vera etiam in obligatione Camerali, quia in eo, quod est excessus, deficit res iudicata, & deficit instrumentum: quia alias non esset excessus.

Nec obstat, quod *Gallef. ad form. camer. oblig. par. 3. cap. 3. quest. post proces. inciden. nu. 12. tom. 6. p. r. 2. fol. 364. quem etiam citant supra sub num. 24. libat, quod cum de natura obligationis Cameralis sit, ut non procedatur ad executionem, nisi prius interuenierit liquidatio, & deinde confessio, non potest considerari excessus, ex quo iudex dat executionem dumtaxat pro summa per partem, seu eius procuratorem confessata.*

Quia respondeo dupliciter. Primo, quod ille usus, seu stylus confitendi debitum hodie non seruatur, & dato, quod seruaretur, est quod adam confessio imaginaria, ut scripsi sub num. 5. ibi, quarto componitur. Secundo respondeo, quod etiam confessus potest appellare, si exprimat iustam causam, ut retuli, & sequutus sum supra, *limit. 4. princip. numero 47.*

Subdeclara eandem declarationem, ut semel tantum, & non bis liceat appellare, *Felyu. in cap. 15. quoad consultationem. num. 20. vers. nihilominus primam opm. versus finem, ibi, scias etiam quod ubi appellatur ab executione excessiua. de senten. & re iud. & Vesi. in prax. lib. 7. cap. 3. sub num. 12. vers. imo. ibi, ad monito tamen fol. 197. ubi alios citat, & ita seruatur hic in Curia, quantumuis liquidatio sit magna, quia liquidatio venit in executione, & ab excessu executionis semel tantum potest appellari, ut retuli, & sequutus sum *limit. seq. num.**

Liquidatio quibus probationibus fieri possit, vide *Bened. de Barz. tract. de guarantig. par. 1. q. 2. vers. ad secundum. fol. 341. & Gallef. ad form. camer. oblig. par. 3. cap. de liquidatione sub num. 2. & 4. fol. 361. uterq. est in tom. 6 par. 2.*

Quod in liquidatione requiratur citatio partis vide eundem *Bened. de Barz. d. q. 2. vers. modo hoc. fol. 341. & Gallef. d. c. de liquidat. n. 2. fol. 361.*

Nunquid requiratur declaratoria iudicis super liquidatione, vide eundem *Bened. de Barz. dict. q. 2. vers. descendo. & Gallef. d. cap. de liquidat. sub num. 13. & 15. fol. 361. mihi enim placet opinio contra communem, quam videtur amplexus *Gallef. ubi supra, videlicet, quod non sit necessaria, reiecta distinctione Barzii, nam eo ipso, quod iudex procedit ad ulteriora, videtur interlocutus, cum in istis executiuis non requiratur solemnitas iuris positiui, qualis est solemnitas pronuntiationis super liquidatione, *Gallef. d. cap. de liquidat. num. 9. fol. 361.***

AMPLIA V. ut neq; possit appellari ab interlocutoria, seu alia pronuntiatione, tum quia obligatio

gatio in forma Camere habet paratam executionem, & ideo celeritatem desiderat, quo casu appellatio ita censetur prohibita à diffinitiva, sicut ab interlocutoria, cum ita per appellationem ab interlocutoria, sicut per appellationem à diffinitiva impediretur celeritas, ut in causis possessoriis scripsi supra limit. 6. princip. memb. 7. nu. 37. tum quia appellatio est prohibita in instrumentis publicis, & obligationibus formæ Camere, & sic in tota causa, & non restrictivè in decretis diffinitivis, vide pro hac ampliatione supra limit. 6. memb. 7. nu. 35. vers. comprobatur secundo.

44 **SVBLIMITA I.** eandem limitationem, ut non procedat, quando iudicium, quod poterat instrui via executiva, fuit instructum, & terminatum via ordinaria, quia tunc dabitur appellatio per ea, quæ loquendo de obligatione formæ Camere, & testando, se ita obtinuisse in Signatura iustitiæ, scribit Cont. in *Lymica limit. 14. num. 5. C. si de mom. possess.* & ex eo refert & sequitur Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 163. & quod si iudex in aliquo casu potuisset ex dispositione statuti procedere ad executionem absque condemnatione, & tamen non processerit, sed pronuntiauerit, & condemnaverit, possit tunc reus appellare, eo quia iudex non est secutus viam statuti, scribit Alex. cons. 113. *visu themate. sub num. 9. vers. plus dicit. versus finem. ibi, accedit quia. lib. 5.*

45 Amplia hanc sublimitationem, ut sit adeo vera quod actor, qui cepit agere via ordinaria, non possit illam mutare, & agere executivè, quia ad hanc mutationem non admitteretur, & ideo causa remanebit appellabilis.

Ratio huius ampliationis est, quia actor, qui poterat ad sui electionem agere via ordinaria, vel via executiva, si cepit agere via ordinaria, non potest eam deferere, & agere via executiva, Gillos. ad form. Camer. oblig. ad 3. part. q. 2. sub num. 4. tom. 4. par. 2. fol. 353. *Cas. de Grass. decis. 2. alias 191. plures. nu. 2. de sent. execut. fol. 303. Jacob. Can. var. resolut. par. 1. cap. 17. de appell. num. 34. vers. item. & late Moder. tract. de process. execut. par. 3. cap. 5. sub nu. 30. in fine vers. ceterum. & nu. 31. & seq. & scripsi supra lib. 1. cap. 62. in fine, & cap. 76. sub nu. 9. q. 2. quia habens duas vias, quam elegit, illa sibi patere debet. Bal. in l. 1. sub n. 2. C. de execut. rei iud. & Paul. de Cast. cons. 78. super eo. nu. 3. vers. præterea. in fine, lib. 1. & ita tenent communiter omnes.*

Confirmatur hæc ratio, quia si creditor, qui potest ex conventionione, vel ex dispositione statuti ingredi possessionem debitoris propria auctoritate a iudice, sibi præiudicat, ut eam amplius propria auctoritate ingredi non possit, quia via, quam elegit, sibi patere debet, per ea, quæ scribit Bal. in d. l. 1. sub num. 2. C. de execut. rei iud. & in l. 2. sub nu. 29. vers. de uno quæro. C. de venut. & aqu. & in terminis Orlas. h. decis. 34. ex actis. num. 28. & decis. 163. alia sepe. nu. 17. Meno. h. tract. de adipisc. poss. rem. §. q. 23. num. 157. & Jacob. Caner. var. resolut. par. 1. cap. 17. de appellat. num. 35. Quare dominus, qui potest propria auctoritate expellere certo casu emphyteotam, & ingredi possessionem, si adierit iudicem, non poterit deinde, lite pendente, uti illa facultate, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 4. de attent. lit. pend. ampl. 1. num. 2. tom. 5. fol. 318. & intentata via civili, non potest, ea pendente, intentari criminalis, idem Lancell. eod. cap. 4. limit. 23. num. 24. fol. 335. & secundum unam opin.

facta petitione, ut reuocetur sententia, tanquam iniusta, & reuocentur attentata post appellationem, & contestata lite super hac petitione, si postea reuocatio attentatorum ex officio, non auditur ex quo fuit electa via ordinaria. *Gud. Pap. tract. de appell. q. 13. sub n. 18. licet alleget in contrarium. sub nu. 19. tom. 5. fol. 58.*

Contrariam opinionem (quod enim possit, relicta via ordinaria inchoata, transiri ad viam summariam) tenent Bal. in l. 3. si miles. ibi, & ideo est argumentum. ff. de milit. test. & Maran. in suo spec. par. 4. dist. 9. sub nu. 204. vers. contrarium tenet. fol. 178.

Comprobatur hæc contraria opinio ex eo, quia licet creditor habens hypothecam ex instrumento publico, proptereaque valens agere vigore statutorum executivè tam contra bona, quam contra personam debitoris, egerit realiter, & fuerit missus in tenutam bonorum vigore suæ hypothecæ, tamen potest adhuc agere personaliter, faciendo carcerari debitorem, quia quando quis habet plura remedia, eligendo unum, non præcludit sibi viam ad aliud, *Negus. tract. de pignor. par. 8. memb. 3. sub nu. 27. vers. postremo tom. 6. par. 1. fol. 258. & Jacob. Caner. d. cap. 17. num. 38. vers. circa prædicta. & quod in executivis possit actor relinquere viam inceptam, & ad aliam recurrere, refert & sequitur Caputaq. decis. 30. attentare non dicitur iudex. num. 5. par. 1. & quod coram eodem iudice plures viæ executivæ simul competentes, possint simul, vel successivè intentari, etiam si iam vno modo facta sit executio, & hoc sit indubitatum, & idem sit, si contingat, has diversas vias intentari coram diversis iudicibus, scribit Gall. form. Cam. obl. par. 2. q. ad tert. part. q. 2. num. 2. tom. 6. par. 2. fol. 353. & quod in executivis non possit opponi litis pendentia, scribant Neuz. cons. 4. de vultu. in fine. sub nu. 12. vers. & dicit. Franc. Bec. cons. 17. in causa. nu. 3. in fine. lib. 1. Mandos. tract. de inhib. q. 121. num. 6. tom. 5. fol. 113. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 4. limit. 2. nu. 50. & 76. vers. quinto similiter fol. 326. & limit. 15. nu. 4. fol. 330. & dixi supra lib. 1. cap. 22. sub nu. 29. & 30. & quod missus in possessionem ex primo decreto possit antequam sibi acquiratur possessio per lapsum anni petere debitum, scribit Dec. cons. 12. p. assertum nu. 3.*

Restringitur ampliatione.

Restringe primo eam, ut non procedat, quando actor, renuntiando actioni, seu iudicio moto, reficeret reo ante omnia expensas factas in causa, quæ tunc posset, relicto illo iudicio agere via executiva. *Robuff. tract. de liter. oblig. art. 6. glo. 5. sub nu. 7. vers. contrarium videtur. tom. 1. fol. 138. Moder. tract. de process. execut. par. 3. c. 5. n. 36. in fine. & n. 37. & Jacob. Caner. var. resolut. c. 17. de appell. sub nu. 37.*

Ratio huius restrictionis est, quia actor potest refectis expensis mutare, & emendare libellum, & actionem, seu iudicium, per ea, ex Bar. Bal. & aliis re-tuli & sequutus sum supra q. 11. sub num. 33. vers. ad adducta, & in 36.

Contra sententia videtur verior ex duplici fundamento.

Primo, quia ubi partes expresse consenserunt, quod iudex servet ordinem iudicialium, non possunt postea, inuito iudice, qui ordinate inceptit procedere, pœnitere, vide supra q. 12. nu. 87. Ergo licet refectio expensarum operaretur idem, quod consensus rei, tamen adhuc, inuito iudice, non possunt recedere ab ordine inchoato.

Secundo,

Secundo, quia si actor potest, inuito reo, renuntiare instantiæ quando processus est nullus, & iudex admittit istam renuntiationem, eo quia videt, quod propter libelli ineptitudinem, aut similem processus nullitatem debet se qui absolutoria ab obseruatione, vt scribit *Alex consi. 112. super eo. num. 1. lib. 5.* Et certum est, quod renuntiano tenetur reficere expensas, per ea, quæ dixi d. q. 11. sub nu. 33. vers. ad adducta. & nu. 36. Ergo in casu opposito quando processus est validus non potest renuntiare, etiam si velit reficere expensas, imo licet quando processus est nullus, seu perempta est instantia possit refectis expensis renouare acta ordinatoria, vt scripsi supra q. 15. nu. 31. & 348. tamen debet renouare acta ordinatoria iudici ordinarii, & non executiui.

Ego vellem, quod in praxi seruaretur restrictio, tum quia in re ambigua adherere debemus opinioni, quæ decurrat lites, tum quia adductis contra restrictionem potest responderi: nam ad primum respondeo, esse plusquã verisimile, quod is, qui potest facili, & breui via consequi suum non procedat difficili, & longa, nisi per ignorantiam, & per errorem, qui error excludit consensum, & licet fiat primum fundamentum. Ad secundum respondeo iudicium iudicis admittentis renouationem iudicii refectioem expensarum, eo quia videt nullitatem iudicii instituti, possit decipi, quia nos videmus, post latis sententias multum disputati super nullitate processus, & sententiarum, & consequenter non est tuum fundamentum, quod eo casu solo iudex admittat mutationem iudicii.

Declara limitando eandem restrictionem vt non procedat, quando reus in processu ordinatio probasset aliquid, quod vulnerasset vim instrumenti, etiam si probasset aliquam exceptionem, quæ in via executiua non fuisset admittenda, quia tunc actor non posset amplius executiue agere, stante vulneratione instrumenti.

47 Restringe secundo, vt non procedat quando reus fuisset contumax, quia tunc actor, quamuis expresse intentauerit iudicium ordinatum, poterit illud relinquere, & agere iudicio executiuo, & reus non posset allegare pendentiam litis ordinariæ, quia si reus fuit contumax, deest eius expressus consensus, qui est necessarius. *Galles. ad form. Camer. oblig. ad tertiam par. q. 2. nu. 7. tom. 6. par. 2. fol. 353.*

48 Restringe tertio, vt non procedat quando actor agendo, via ordinaria, protestaretur quod reseruat sibi facultatem agendi via executiua, *Iacob. Cancr. tract. var. resolut. par. 1. ca. 17. nu. 36. vers. predictam. & dixi supra lib. 1. c. 76. sub nu. 9. q. 2. ibi. contraria opinio. & facit, quod scribit Dec. cons. 146. sub nu. 8. & 9.*

49 Restringe quarto, vt non procedat quando in instrumento adesset pactum, quod creditori liceret variare de vna via ad aliam, *Vrsill. in annot. ad Affl. dec. f. 326. fuit vocatum. sub nu. 2. Iacob. Cancr. d. cap. 17. nu. 37. & scripsi supra lib. 1. cap. 76. sub nu. 8. ibi. contraria opinio.*

50 SVBLIMITA II. vt non procedat respectu petentis executionem, quia is à non concess. executione potest appellare per ea, quæ collectiue scripsi supra limit. 7. nu. 19. 20. 21. & 22. vbi videas, quia res est clara, & non intelliget alia auctoritate, & ita seruatur sine controuersia, & quod creditor semper possit appellare, si ei denegetur petita executio

vigore obligationis Cameralis, refert licet non videatur figere pedes, *Ruginell. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 157.*

Quæ possent motivari contra hanc sublimitationem habes, *limit. seq. nu. . . sub limit. 3.*

SVBLIMITA III. declarando, vt quod initio limitationis dixi, non dari appellationem, procedat quoad effectum suspensiuum, sed ad effectum deuolutiuum datur appellatio, vt, loquendo in obligatione Camerali, retuli, & sequutus sum supra sub nu. 4. & patet ex his, quæ scripsi supra limit. 1. nu. 14. vers. confirmatur. & nos videmus passim, quod Signatura iustitiæ causam appellationis ab obligatione Camerali comittit cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) quod etiam notauit *Galles. ad form. Cam. oblig. par. 3. cap. 9. post proces. inciden. num. 10. fol. 364. & plumbus non inlusto, quia hoc cuiuslibet caudico, quantumuis tyroni, est notum hic in Curia.*

Ratio huius sublimitationis est, quia obligatus executiue, vt puta in forma Camera, non potest opponere, nisi tres exceptiones, de quibus dixi supra lib. 1. cap. 62. nu. 17. vers. finem & eas debet probare incontinenti per publica instrumenta, cum quia conuenit, vt sicut actor, volens agere executiue pro obligatione Camerali, debet eam probare nõ per testes, sed publico instrumento, ita etiam reus, volens impedire illius executionem, debet non tantum opponere exceptionem admissibilem, sed debet etiam eam incontinenti probare publico instrumento, vt ostendit *Moder. tract. de process. execut. par. 4. cap. 2. nu. 12. & seqq. si exceptio non sit admissibilis. reici debet etiam incontinenti posset probari, Galles. ad form. Camer. oblig. par. 3. q. ad q. art. partic. nu. 15. & seqq. fol. 355. & par. 3. q. post proces. inciden. num. 9. fol. 364. tum etiam, quia quando executio instrumenti fieri realiter, & personaliter ad voluntatem creditoris, non admittitur alia exceptio, quam ea, quæ momento probari possit forsitan per aliud publicum instrumentum, *Ant. de Canar. tract. de execut. instru. q. 9. sub nu. 19. tom. 5. fol. 41. reliquæ ergo exceptiones, quæ non sunt admissibiles, vel, si sint admissibiles non possunt incontinenti probari reuertantur reo instantia post executionem, Moder. de tr. de process. execut. par. 4. cap. 2. num. 16. vers. ideoque. neque hæc reuertatio continet in iustitiam, Moder. d. par. 4. cap. 1. sub nu. 31. Ergo ex necessitate debet admitti appellatio deuolutiua, vt reseruatæ exceptiones audiantur.**

Non obstat, si diceres, quod cum obligatio Cameralis componatur ex susceptione præcepti ad soluendum, cesset obligatus renuntiasse etiam appellationi deuolutiue per ea, quæ scripsi infra, num. . . .

Quia respondeo, longe efficaciorẽ esse renuntiationem, quæ sit per susceptionem præcepti post discussam, & terminatam causam, ea, quæ sit causa non discussa, & ideo ficto quodam modo, & erronee, cum vere nullum procedat hodie præceptum iudicis.

Minus obstat, si diceres, hanc appellationem deuolutiuam esse superfluum, eo quod condemnato consultum sit, vt possit solatũ repetere per conditionem indebiti iuxta illud vulgatum (solue & repetere) ad tradita per *Galles. ad form. Camer. oblig. par. 3. c. quest. post proces. inciden. sub nu. 1. fol. 363. & Moder. tract. de pro-*

de process. execut. par. 1. cap. 1. sub. num. 31. quæ facultas repetendi solui videretur etiam facundior, cum appellatio possit interponi solum vsq; ad decem dies, & facultas repetendi daret vsque ad triginta annos.

Quia respondeo, viam appellationis breviorē esse via repetitionis.

55 Aduerte obiter, dum in ratione huius sublimitationis dixi, quod reus debet incontinenti per publicum instrumentum probare exceptionem, quæ sit de illis tribus, quia satis erit, si probaret per confessionem actoris, cum paria sint, probare per instrumentum, vel per confessionem, Moder. dict. par. 4. cap. 2. nu. 12. Vnde si reus daret meras positiones ad probandum pactum de non petendo, actor non obtineret mandatum, nisi prius responderet positionibus.

56 Extende primo eandem sublimitationem, vt appellatio deuolutiua concedatur etiam si in instrumento renunciatum sit appellationi, & iuri appellandi, & ita videmus passim seruari, quia in formula obligationis Cameralis semper extenditur clausula renunciationis appellationis, & tamē passim datur appellatio deuolutiua, & ratio potest esse, quia renunciatio est strictissime nature, vt scripsi sub preced. 5. sub nu. 163. vers. comprobatur. & ideo satis est, quod renunciatio verificetur in appellatione suspensiua.

57 Extende secundo, vt habeat locum in Regno Franciæ, vbi et si in materia prouisionali, & executiua non detur appellatio suspensiua, tamen admittitur appellatio deuolutiua, quare iudex à quo non obstante appellatione, & sine eius præiudicio exequitur sententiam, & appellans post factam executionem prosequitur suam appellationem, Reuss. tract. de appellat. in prefat. num. 73. & 74. tom. 3. fol. 481.

58 Extende tertio, declarando eandem sublimitationem politam supra sub n. 51. vt si reus condemnatus in prima instantia soluerit, & appellauerit, & in causa appellationis deuolutiue iudex ad quem reuocando sententiam iudicis à quo, absoluerit, & condemnauerit actorem appellatum ad restituendum, quod sibi à reo fuit solutum; actor sit condemnatus poterit appellare non solum ad effectum deuolutiuum, prout potuit reus in prima instantia sed etiam ad effectum suspensiuum: Et ratio differentie est, quia sententia, qua fuit condemnatus reus nititur obligationi, seu instrumento habenti executionem paratam; at sententia, qua condemnatur actor, non solum non nititur, sed vulnerat obligationem, seu instrumentum.

Confirmatur hæc extensio, quia quamuis reo condemnato denegatur appellatio, quando res celeritatem desiderat, tamen non denegatur actori à sententia negatiua, vt, loquendo in prima instantia, & in possessione in possessionem, scribunt Ang. Iaco. à S. G. org. Zucch. Tirag. Duen. & alii quos citauit supra limit. 6. memb. 4. nu. 38. restr. 3. sed hæc secunda sententia, lata à iudice ad quem, virtualiter est negatiua, dum absoluit reum, & mandat restitui solutum, quia virtualiter declarat, reum non esse obligatum: ergo actor poterit appellare: vnde nota, quod doctrina Angeli, & aliorum, quam, loquendo de appellatione à sententia in prima instantia, dixi esse vanam dict. memb. 4. sub numer. 38.

vers. vel breuis, loquendo de appellatione à sententia in secunda instantia, dico esse seriosam, & notabilem.

Contraria sententia, quod possit appellare solum ad effectum deuolutiuum, suadetur multipliciter.

Primo, quia actori non debet licere, quod reo denegatur, iuribus citatis supra limit. 7. num. 23. & in iudicis seruanda est æqualitas per ea, quæ scripsi supra nu. 52. Sed reo non licet appellare suspensiue. Ergo neq; licebit actori.

Secundo, quia causa, aliquo modo effecta appellabilis, debet eodem modo remanere appellabilis, per ea, quæ scripsi infra limit. 47. memb. 1. sub num. 116.

Tertio, quia sententia iudicis ad quem potius est superior, quam inferior sententia iudicis à quo: ergo sicut sententia iudicis à quo habet executionem paratam, ita etiam debet eam habere sententia iudicis ad quem.

Quarto, quia sententia lata in materia executiua videtur habere naturam sententiæ latæ in merito possessorio, per ea, quæ scripsi supra nu. 7. Sed à sententia, lata in merito possessorio contra actorem in secunda instantia, quæ sit reuocatoria primæ actor non possit appellare suspensiue, per ea, quæ scripsi supra limit. 6. memb. 9. num. 74. vers. secundus casus, Ergo &c.

His non obstantibus, non recedo: b. extensione, quæ seruatur in praxi, & adducta in contrariū cessant, quando militat ratio differentie, prout militat in casu huius extensionis.

Subextende eandem extensionem, vt habeat locum etiam in casu contrariio, quando scilicet reus in prima instantia fuerit absolutus, sicque fuerit vulneratum instrumentum executiuum, seu obligatio Cameralis, & actor appellauerit, & in causa appellationis iudex ad quem, reuocando sententiam absolutoriam, condemnauerit reum, quia reus poterit appellare suspensiue, prout etiam sentit Rot. diuers. decis. 122. licet agentes. numer. 11. in fine. vers. in primis iuncto pro intelligentia initio eiusdem decisionis. par. 2. dum tacite admitteudo motiuum, quod obligatio Cameralis vulneretur per sententiam iudicis, responderet, quod in casu suo vulneratio erat restricta ad mandatum executiuum relaxatum, & propterea non erat extendenda obligationem Cameralem, & scribit aperte Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. à Camer. oblig. cap. 16. num. 19. fol. 169. in 2. impress. dicens, quod si est pronunciatum contra obligationem habentem formam Cameræ, & succumbens appellat committitur causa appellationis, quia causa per illam vulnerationem est effecta ordinaria, & appellabilis, & debet is intelligi vt loquatur de appellabilitate suspensiua, quia deuolutiua habet locum etiam in obligatione Camerali non vulnerata.

Amplia hanc subextensionem, vt procedat etiam in sententia reuocatoria lata ab Auditore Cameræ, vt iudice ordinatio appellationum à sententiis latis in partibus, quia & si ipse in vim suarum facultatum sit iudex priuatiue cum clausula annullatiua contra obligatos in forma Cameræ, & ideo possit auocare eiusmodi causas coram alio pendentes, & non teneatur aliquam rationem habere sententiæ latæ ab alio iudice iuxta ea, quæ scripsi supra

lib. 1. cap. 22. sub num. 18. quia iurisdictio sic priuatiue concessa non potest à partibus prorogari, *Capit. decis. 9. in causa vertente numero 15. & 16.* & consequenter videatur iudicare, vt in prima, & non vt in secunda: tamen dico, quod adhuc seruari in praxi, quod ab eius sententia reuocatoria possit iuspensiuè appellari, quia obligatio Cameralis diceretur vulnerata per sententiam iudicis de partibus, cum eius facultates annullatiuè videantur restringi in Curia, vt in eiusdem facultatibus, numero quinto.

Intellige eandem subextensionem, vt instrumentum vulneretur quando causa cognita super meritis, puta in prima instantia vt in terminis subextensionis, reus absoluitur, & ita videtur clare sentire etiam Rot. d. decis. 132. sub numer. 12. vers. deinde. secus est quando reuocatur mandatum vt nullum, reseruato iure melius agendi, quia isto casu non dicitur vulneratum instrumentum, & ideo à mandato, quod denuo valide decerneretur, non dabitur appellatio iuspensiuè, per ea, quae firmanit Rot. d. decis. 132.

59 Extende quarto, declarando eandem sublimitationem, vt procedat etiam si causa appellationis à sententia, lata ab Auditore Camerae, fuerit commissa per speciale rescriptum Signaturae iustitiae, quia si in commissione non sit facta mentio specialis de obligatione Camerali, commissio operaretur solam effectum deuolutiuum: quare Auditor Camerae, non obstante commissione, & sine illius reformatione procederet ad vltiora, *Mandos. tract. de inhiuit. quest. 93. sub numer. 2. tom. 5. fol. 107.* & ita colligitur ex ipsius Auditoris Camerae facultatibus nu. 5. vers. ita vt quascumq; & nu. 27. vers. non obstantibus.

Subextende hanc extensionem, vt procedat etiam si iudex commissarius inhiberet, quia nihilominus pars, & Auditor Camerae possent: vltiora procedere, cum iudex delegatus non habeat maiorem facultatem ea, quae sibi data est in commissione, sed commissio, vt dixi, non se extendit ad effectum suspensiuum: ergo iudex non habet facultatem inhiibendi: & ita seruetur.

Confirmatur hæc subextensio ex his, quae tenuit Rota, de qua Achil. de Grass. decis. 33. alias 259. attentata noluerunt. de appella. fol. 118. dicens, quod si in signatura dicebatur (quatenus causa non sit instructa, citet, & inhibeat) & sententia erat lata, potuit ille iudex à quo exequi, non obstante inhibitione iudicis commissarii.

Restringe non eandem sublimitationem, vt non habeat locum, quando debitor post motam litem & multo magis, quando post decretum mandatum executiuum compareret in actis, & confitendo debitum suscipit in se mandatum executiuum, quia tunc denegabitur etiam appellatio deuolutiuè, & ratio est, quia suscipiendo mandatum, renunciat appellationi, vt retuli & sequutus sum supra limit. 2. prin. sub nu. 28. vers. pone primo. & nu. 35. sed condemnatus vigore obligationis Cameralis habet solum ius appellandi deuolutiuè, vt dixi supra nu. 22. Ergo renunciando iuri appellandi, dicitur renunciare appellationi deuolutiuè, quia renunciatio trahitur ad ius, cui possit adaptari.

Amplia hanc restrictionem vt habeat locum etiam si causa appellationis reperiretur in com-

missa cum clausula solita (sine praiudicio legitima executionis) quia, si deinde reus suscipiat terminum, censetur renūciare appellationi deuolutiuè, quia susceptio termini post decretum mandatum, seu post motam litem inducit renunciationem appellationis præsertim interpositæ, per ea, quae retuli, & sequutus sum supra limit. 2. sub nu. 9. & 16.

SUBLIMITA IV. vt non habeat locum in mandato de extendendo obligationem Cameralem secundum dicta testium, quia ab hoc mandato datur appellatio, vt scribit Galles. ad form. Camer. oblig. par. 3. c. de praambulis ipsius processus nu. 8. in fine. fol. 358. & datur ad vtrumque effectum, vt scribit Castrac. tract. de societ. c. 40. n. 12. quem refert & sequitur Rugimet. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 141.

SUBLIMITA V. & non habeat locum quando reus opponeret aliquam exceptionem admissibilem ex his, quae possunt opponi contra obligationem in forma Camerae, & iudex eam expresse, vel tacite reiiceret, quia tunc reus posset appellare vt ab excessu executionis, per ea, quae retuli, & sequutus sum limit. seq. n. 34. & seqq. exempl. 3.

SUBLIMITA VI. quando in appellatione exprimitur iusta causa appellandi, quia tunc potest appellari etiā ab executione, vt retuli & sequutus sum limit. seq. nu. 19.

SUBLIMITA VII. vt non procedat, quando obligatio Cameralis, seu aliud instrumentum probaretur per testes examinandos, quia huiusmodi obligatio probata per testes non habet executionem paratam, *Ias. in l. fin. num. 20. in fine. C. de edict. diu. Adr. toll. Felyn. inc. 16. sicut. sub num. 4. ibi, & vide. de sent. & re iud. loquens de guarintigiis, Foller. in tract. de contract. cens. in verbo. tanquam nu. 57. fol. 159. dicens, quod statuta concedunt executionem paratam instrumentis, & non negociis, ideoque inquit, si census probetur per testes, non potest agi executiuè etiam si testes deponerent, fuisse contentum instrumentum de illo censu. Moder. tract. de process. execut. par. 3. c. 1. num. 22. & c. 5. sub num. 26. & par. 4. c. 2. nu. 12. vers. porro. & Galles. ad form. Camer. oblig. par. 3. c. de praambulis ipsius processus. vers. queritur, sub num. 3. & vers. pro euidentiore. num. 4. & 8. fol. 358. & quod hæc sublimitatio sit vera in casibus, in quibus testes non possunt examinari ante contestationem litis, scribit Achil. Personal. tract. de adipisc. poss. sub nu. 169. vers. & ha. ratione. tom. 3. par. 2. fol. 253.*

Contrariam opinionem, quod enim, si instrumenta habeant ex forma statuti executionem paratam, & examinentur testes, qui deponant, contrahentes se obligasse, & promississe in forma guarintigiæ, seu alterius instrumenti habentis executionem paratam, & eorum dicta redigantur in scripturam, detur parata executio, licet non fuerit confectum instrumentum, tenuit Ang. in l. fin. sub nu. 4. C. edict. diu. Adr. toll.

Comprobatur hæc opinio, quia remedium executiuum ex l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. datur non solum publico instrumento testamenti, sed etiam depositionibus testium, post mortem testatoris publicatis, vt ex magis communi opin. retuli, & sequutus sum supra limit. 6. memb. 4. nu. 9.

Hanc Angeli opinionem reprobant Alex. in d. l. fin. n. 21. & lal. nu. 20. quos refert & sequitur Moder. d. c. 5. nu. 26. in fine.

Infero ex hac sublimitatione, quod & si census & ob-

& obligatio in forma Camerae possint probari per testes, ut sentiunt Foller. *ubi supra*, & clare Gallef. *ad form. Camer. oblig. par. 3. cap. de praeambulis ipsius processus. vers. pro evidentiore. num. 1. & seqq. & nu. 4. tom. 6. par. 2. fol. 358.* quia nec instrumentum publicum, nec alia scriptura est necessaria in obligatione Camerali secundum communem opin. quam refert & sequitur Gallef. *d. vers. pro evidentiore. n. 3. fol. 358.* quem se remittit Stracc. *tract. de ass. cur. gl. 37. n. 1. in fine fol. 381.* tamen ita probati non habent viam executivam, sed erit agendum via ordinaria.

Ratio est, quia ubi examinantur testes, requiritur contestatio litis, & ubi requiritur contestatio litis, non potest procedi executive, Gallef. *d. vers. pro evidentiore. num. 4. fol. 358. Moder. tract. de process. execut. par. 3. cap. 1. num. 15. & seqq. & dixi supra lib. 1. cap. 38. sub num. 27.*

65 Declara primo, restringendo hanc sublimitationem, ut non procedat in casibus, in quibus contestatio litis non est necessaria, quia tunc dicta testium deponentium, quod partes se obligaverunt in forma talis instrumenti, habentis executionem paratam, habent eandem vim executivam, quam haberet ipsam instrumentum, Felyn. *in t. 16. sicut. sub nu. 4. ibi. nisi esset in casu de sent. & re iud. Gallef. ad form. Camer. oblig. par. 3. c. de praeambulis ipsius processus. vers. pro evidentiore. nu. 4. in fine. & nu. seqq. fol. 358. & Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub nu. 169. vers. & hac ratione. tom. 3. par. 1. fol. 253.*

66 Exemplifica primo hanc declarationem in negotiis decimalibus, usurariis, & matrimonialibus, quia, cum in iis non requiratur litis contestatio, obligatio Cameralis probata per testes haberet executionem paratam. Gallef. *ubi supra.*

67 Exemplifica secundo, quando contingeret examinari testes senes, valetudinarios, abfuturos, aut tales, qui, etiam lite non contestata, possent examinari ad futuram rei memoriam, Gallef. *d. vers. pro evidentiore. n. 7. fol. 358.* de quibus testibus multa scriptimus *lib. preced. c. 8. n. 120 & seqq.*

68 Exemplifica tertio in liquidatione sententiæ incertæ, quia potest liquidari per depositiones testium, lite non contestata, & consequenter fuit consultum, quod is, qui eam fecit liquidari, poterat iustificare capturam factam de debitore per scripturam dictarum attestacionum, dato quod statutum disponeret, quod captura liquidaretur per instrumentum. Felyn. *in d. c. 16. sicut. sub nu. 4. paulo sup. a siuem, de sent. & re iud.*

69 Exemplifica quarto demum in omnibus causis summariis, in quibus non requiritur litis contestatio de quibus causis vide supra *lib. 1. c. vlt.*

70 Declara secundo restringendo, ut non procedat, quando super negotio gesto extaret instrumentum obligationis in forma Camerae, seu aliud instrumentum, habentis executionem paratam, sed veniret examinandi testes pro liquidatione ipsius instrumenti super aliquo praeambulo, seu conexo, emergente ad ipsum instrumentum; quia, tunc ut patebit in seqq. exemplis, poterit procedi executive.

71 Exemplifica primo hanc declarationem quando testes venirent examinandi super recognitione scripturae instrumenti executivi, ut puta, quando instrumentum obligationis Cameralis non est factum in tribunali Auditoris Camerae, vel est con-

fecta solum apocha, quo casu licet pro liquidatione instrumenti examinarentur testes super recognitione iuxta formulam citandi, de qua scripsi supra, *lib. 1. cap. 96. num. 32.* tamen proceditur executive.

Exemplifica secundo, quando testes venirent 72
examinandi pro legitimanda persona actoris, ut puta qui sit socius, aut cessionarius creditoris, iuxta ea, quae scribit Gallef. *ad formul. Camer. oblig. par. in qq. primam partem, & c. num. 1. & 2. tom. 6. par. 2. fol. 351.* vel è converso venirent examinandi pro legitimanda personae rei, ut puta, quia sit heres debitoris, quia in primis debet actor legitimare personam, cum instrumentum non dicatur liquidum contra personam in eo nominatam, donec non sit prius probatum, & discussum, quod ille est heres, vel socius, & similis, & postea illud instrumentum habebit executionem paratam iuxta ea, quae scribunt Alex. *conf. 188 visoprocessu. n. 1. lib. 2. & Boer. decis. 10. cessionarius.*

Exemplifica tertio, quando producitur ali- 73
quod instrumentum publicum corrolum, vel corruptum in aliqua parte substantiali, quae tamen pars probetur per testes, quia nihilominus datur eius instrumenti executio parata. Bal. *in l. fin. quaestione. num. 13. vers. sed quid si scriptura. C. de fideicom. lib. 6. fol. 147.* dicens, quod scriptura vituperata, solemnitas tamen, & confirmata per viam vocem testium est exequibilis, Gallef. *ad form. Camer. oblig. par. 3. cap. de praeambulis ipsius processus, numero 3. tom. 6. par. 2. fol. 356.*

Contra hanc exemplificationem obstant duo. 74
Primum, quia obligatio Cameralis, seu aliud instrumentum non habet executionem paratam, quando probatur per testes iuxta ea, quae scripsi supra *num. 63.* Secundum, quia pro testamento in aliqua sui parte vitioso non datur missio in possessionem, *ex l. fin. C. de edict. diu. adr. roll.* quamvis illud testamentum testibus comproberetur: quia ubi iudicium est ita summarium, ut oculata fide, seu per solam apparentem probationem iudicandam sit probationes testibus suppleri non possunt. Zuccar. *quem refert & sequitur Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 4. quaest. 84. sub numer. 704. 705. & 706. extens. 2. & tamen, si instrumentum testamenti nullatenus sit factum, sed ipsum testamentum proberetur testibus datur remedium executivum dict. l. fin. C. de edict. diu. adr. roll. ut retuli, & sequutus sum supra *limit. 6. princ. m. 4. nu. 9.**

Ratio diversitatis est, quia scriptura, habens apparentem vitium, testibus adiuvari non potest, quoniam illo infirmatur patenti vitio, quod, si occultum foret, non obesset, Menoch. *d. remed. 4. qu. 14. sub num. 97. ibi, verum hanc considerationi. & num. 98. & 99. fol. 27.*

Retenta exemplificatione.

Restringe primo eam, ut non procedat in sum- 75
mariis, quae requirunt idoneam figuram instrumenti. Butr. *in au. b. si quis in aliquo. C. de edict. quem refert & sequitur Bal. in d. l. fin. quaestione. sub n. 13. vers. contrarium. C. de fideicommiss.*

Restringe secundo, ut non procedat quando 76
instrumentum caret solemnitate, puta quia careat indictione, quia testes non possunt supplere indictionem, sicque eorum depositio non operatur ad solemnizandum instrumentum. Bal. *in d. l. fin. quaestione. nem.*

uen. nu. 12. vers. *quero donec*. C. de fideicommi. vel qui careat an. 10. domini, quia talis nullitas instrumenti, cum sit patens, non indiget probatione, ideoque impedit executionem obligationis Cameralis, Galles. ad form. Camer. oblig. par. 1. q. 3. n. 3. tom. 6. par. 2. fol. 351.

77 Exemplifica quatto, quando testes venient examinandi super liquidatione conditionis, sub qua est concepta obligatio, vel tacite inest, ut in dotis promissione, in qua inest tacita conditio, si sequatur matrimonium l. 4. item quia § huius ff. de pac. l. 8. dotis fructus. in fine cum duabus l. se. q. l. 11. plerumque §. si ante. l. 18. in rebus. l. 41. pramittendo. & l. 49. tali ff. de iure dot. Constan. Roger tract. de d. t. in 3. viden. sub num. 5. & 6. fol. 356 Ba. Nouell. eod. tract. par. 6. priuil. 76. num. 1. in fine. fol. 214. Mentis tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 22. num. 11. Et quod in contractibus dubium non sit, promissionem intelligi factam sub conditione, si sequatur matrimonium, scribit idem Nouell. eod. priuil. 76. sub num. 2. in 3. casu, ibi, nam in contractibus, & quod extraneus dotans repetat dotam per conditionem ob causam, si nuptiae non sequantur, scribit ead. par. 6. priuil. sub nu. 1. fol. 116. & quod si nuptiae non sequantur, dos repetatur, scribit iacob. Batrig. tract. de dot. num. 24. fol. 448. & quod legatum, relictu pro dote sit conditio, si contrahatur matrimonium, testatur & sequitur esse magis communem opinionem in cons. 42. consideratis, sub nu. 2. ibi, aut dicimus lib. 7. cum dos regulariter non sit sine matrimonio. l. 3. ff. de iur. dot. Mentis. d. lib. 11. tit. 22. num. 6. quia haec conditio poterit probari etiam per testes, & probata, dabitur executio, tanquam liquidato instrumento.

Ratio in omnib. istis exemplis potest esse, quia testes in eis non examinantur super negotio principali, cum de eo constet per publicum instrumentum sed examinantur super connexis, & praebulis, & ideo non potest dici, quod antequam examinentur debeat fieri contestatio litis super negotio principali, & sic, cessante litis contestatione, cessat difficultas, seu ratio, de qua dixi supra sub nu. 64.

LIMITATIO X.

SUMMARIA.

EXECVTIO sententia non recipit appellationem, num. 1. & seqq. — Declaratur, numer. 6. — Extenditur, num. 707.

¶ Sublimitatur I. haec limitatio, ut non procedat in pronuntiatione de exequendo instrumentum, quia ab hac pronuntiatione datur appellatio, nu. 8. vbi tamen firmatur opinio contraria extenditur, subextenditur, & restringitur vsq. ad nu. 18. inclusive.

Sublimitatur II. quando in appellatione exprimitur iusta causa appellandi, nu. 19.

Sublimitatur III. ut non procedat in pronuntiatione negativa de non exequendo, nu. 21.

Sublimitatur IV. ut non procedat in appellatione deuolutiua loquendo de executione instrumentorum, nu. 22.

Sublimitatur V. ut non procedat quando perueritur ordo executionis, nu. 23. & seqq. in quibus declaratur.

Sublimitatur VI. in executionis excessu, quia ab eo potest appellari, nu. 28. & seqq. in quibus explicatur, quot modis possit interuenire excessus, dantur exempla excessus, & declarantur, & exponuntur multa de iurisdictione executorum, & ad quos sit ab eis appellandum vsque ad finem limitatis.

LIMITA X. ut non procedat in executione sententiae, quia ab ea non datur appellatio, l. 5. ab executione. & ibi Bal. & Sabyc. in princ. C. quor. appella. non recip. Rom. consi. 41. in praesenti consultatione nu. 1. Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. num. 9. vers. sed & inter alios. Bened. de Barz. tract. de guarantig. par. 2. q. 13. fol. 346. Gabr. in concl. lib. 2. tit. de appell. conclus. 4. in princ. Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. num. 12. in fine, vers. & primo. par. 1. Et hoc est, quod Spec. in tit. de exeq. sent. §. nunc dicendum. num. 7. vers. quid si ab exequutore. & §. breuiter. versus finem principii. ibi hinc est. Abb. in cap. 15. quod ad consultationem. nu. 10. not. vlt. & num. 24. de sent. & re iud. Alex. consi. 95. visis processibus. sub num. 4. lib. 2. & consi. 113. viso themate. num. 10. lia 5. Maran. in suo specul. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. nume. 259. limit. 7. fol. 497. Afm. in prax. iudicior. §. 31. cap. 18. num. 1. fol. 187. Lancell. tract. de a. t. r. par. 2. cap. 16. de ateur. reduct. & c. nume. 38. fol. 393. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. num. 58. vers. non appellari ab exequutore. fol. 52. & textus ipsi in cap. 41. nouit ille. de appell. & in l. 4. ab exequutore. & ibi Bart. & alii. ff. de appell. & relat. scribunt, ab exequutore non dari appellationem: & quod a mandato de exequendo inter easdem personas, inter quas fuit lata sententia, & datum mandatum appellatio non admittatur, scribit ex communi opinione Caputaq. decis. 40. appellatio non admittitur. par. 1. & quod ab exequutore sententiae non detur appellatio, scribunt Gui. Pap. tract. de appell. q. 92. nu. 59. fol. 60. & Rebuff. tract. de appell. art. 7. gloss. 2. nu. 15. vers. quintus. tom. 3. fol. 503.

Ratio est, quia (si quod est grauamen) iudex illud infert, non is, qui iudicis mandatum exequitur, Crauet. consi. 273. nobilis domine. colum. 3. nume. 1. vers. se. undo quia & vers. nec obstat. vbi bene explicat, & Rebuff. vbi supra actus enim tribuitur ordinanti, & non exequenti, Rot. diuers. decis. 167. num. 2. par. 1. Surd. tract. de alim. tit. 7. quest. 38. num. 52. & decis. 8. noua. num. 23. & 24. & decis. 192. Annibal. num. 9. & exequutor est veluti causa instrumentalis, quae secundum Aret. 10 §. cum autem impubes. num. 6. in fine, Insti. de adopt. non disponit, & frustra statuta darent executionem paratam in st. uementis; si permitterent, quod appellatio ab eorum executione suspenderet executionem.

Declarata istam limitationem, ut procedat in executione rei iudicatae, vel instrumenti, vel quid similis, a quo non detur appellatio, quia tunc executio non in plus grauatur, quam grauatur res iudicata, vel instrumentum, quod mandatur executioni; unde sicut non appellatur a re iudicata, seu ab instrumento, ita etiam non appellatur ab eo in executione per ea, quae in pronuntiatione de exequendo retuli, & sequutus sum infra sub nume. 8. vers. contrariam. & tamen in pronuntiatione de exequendo, vel non exequendo poterat esse maior difficultas.

Secus est in executione ante latam sententiam interlocutoriam, vel diffinitiuam, ut cum iudex, inchoando ab executione, facit, aliquem capi, & detineri, vel ponit aliquem interuatum bonorum, quia tunc non solum potest appellari, sed potest appellari etiam post lapsos decem dies, Paul. de Cast. consi. 334. visis appellatione. num. 4. lib. 1. Alexan. consi. 113. viso themate. sub num. 10. ibi, tamen quando nulla praesens sententia. lib. 5. dicens, posse appellari, quando non est lata aliqua sententia super eo, in quo petitur executio.

Secus

Secus etiam est in executione sententiæ appellabilis, quia tunc sicut potest appellari à sententia, ita à fortiori potest appellari ab illius executione, cum executio inducat innovationem, & effectuet grauationem sententiæ.

7 Extende hanc decimam limitationem, ut in tantum sit prohibita appellatio ab executione sententiæ, quod appellans punitur pœna quinquaginta librarum auri, l. 5. ab executione, in fine, C. quor. appellat. non recip.

Ratio autem, quare appellans ab executione puniatur in quinquaginta libris auri, & appellans temere in causa appellabili puniatur solum in expensis, & appellans in casu inappellabili puniatur multa viginti librarum auri, ut notat Rebuff. tract. de appellat. art. 9. gl. vna, n. 3. 10. & 11. tom. 3. fol. 507. est, quia maior videtur temeritas, pertinacia & culpa in appellatione ab executione, quam à sententia, Rebuff. d. gl. vna, n. 8. & 9. fol. 507.

8 SUBLIMITA l. eandem limitationem, ut nõ procedat in pronuntiatione de exequendo instrumentum, quia licet ab executione instrumenti sit prohibita appellatio, ut dixi, tamen à pronuntiatione de exequendo instrumentum, cum iudex pronuntiat, instrumentum esse exequendum, dabitur appellatio, Roman. d. consi. 41. sub n. 1. Ang. consi. 112. quidam petuit quem refert & sequitur Felyn. in cap. 15. quoad consultationem. nu. 13. in fine, & n. 14. & 15. vers. limita primo. de sent. & re iudic. dices, quod propterea cauti aduocati nunquam petunt pronuntiarum super executione instrumenti, ne appelletur à pronuntiatione, sed solum petunt, realiter exequi, Salin Lex. executione. sub nu. 3. ibi, or attende. C. quor. appell. non recip. & Alex. consi. 113. viso themate. sub nu. 10. lib. 5. dum ex Saly. refert & sequitur, quod ab ista pronuntiatione datur appellatio, quando nulla præcessit sententia, quia tunc cessat ratio illa in contrarium, videlicet, ne res protrahatur in infinitum, quod etiam recenset Nicell. tracta. de concord. gloss. concord. 6. fallen. 47. num. 88. fol. 195. Alios plures congerit, sed non sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appellat. conclus. 4. num. 1.

Ratio huius sublimitationis est, quia pronuntiatio de exequendo est interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, cum non expectet post se aliam sententiam, testibus Saly. Alex. Felyn. Capic. & aliis, quos reculi, & sequutus sum infra limit. 47. princ. memb. 1. nu. 191. vers. exemplificatio undecimo. & ab interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, datur appellatio, ut dixi ead. limit. 47. memb. 1. num. 171. vers. sublimita quarto. & quia cessat ratio processus in infinitum, ut dixi.

Confirmatur hæc sublimitatio à simili, quia licet à sententia excommunicationis non detur appellatio, tamen datur à declaratoria incurtus in eam, ut scripsi infra limit. 22. princip. num. 36. vers. sublimita secundo.

Contrariam opin. quod non possit appellari, tenet Ant. de Ganar. tract. de execut. instru. q. 46. num. 83. tom. 5. fol. 44. & quod à pronuntiatione de exequendo rem iudicatam, vel aliam materiã executiuam nõ detur appellatio refert & sequitur ex communi * opinione, & obseruantia Palatii Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. nu. 13. par. 1. & plures, qui loquuntur indistincte, & testantur de communi opinione, refert & sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appell. conclus. 4. sub n. 1. vers. contrariam. & de magis * communi, n. 2.

Comprobatur hæc contraria opinio, quia instrumentum habens executionem paratam, & res iudicata æquipatantur in tantum, quod ab eorum executione non datur appellatio, per ea, que dixi supra in ista limitatione, & hanc æquiparationem facit etiam Bened. de Barz. tract. de garantig. par. 2. q. 13. fol. 346. Imo in instrumento est aliquid amplius quoad hunc effectum, quam in sententia, sicut aduertit Anton. de Canar. tract. de exeq. instru. quæst. 41. sub num. 79. fol. 44. Ergo sicut à pronuntiatione de exequendo rem iudicatam non datur appellatio per ea, quæ firmaui numer. sequent. ita etiam est dicendum in pronuntiatione de exequendo instrumentum, & certe nulla ratio diuersitatis potest assignari.

Retenta hac opinione contra sublimitationem.

Extende eandem opinionem, ut procedat in pronuntiatione de exequendo rem iudicatã quia ab ea non datur appellatio, Spec. tit. de exeq. sent. §. penult. vers. sed secundum eum queritur. num. 5. in fine, & nu. 6. lib. 2. fol. 181. Odofr. quem referunt & sequuntur Cyn. in l. 5. ab executione num. 2. vers. queritur circa. C. quor. appell. non recip. Ioan. Andr. in addit. ad Spec. tit. de appell. §. in quibus. num. 6. vers. & scias. in verbo pronuntiatione & Bar. in l. 4. ab exequutore sub num. 1. ibi, quod non placet ff. de appell. & relat. hoc etiam tenent Bal. in l. 14. si cum exceptione. §. hæc autem actio. ibi adde ex ratione & vers. item nota ex ista gl. ff. quod met. caus. & aperte in d. l. 5. ab executione vers. modo quero. num. 4. Fely. qui alios citat. in cap. 15. quoad consultationem sub nu. 14. ibi, in contrarium. de sent. & re iud. Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. limit. 50. princ. num. 120. fol. 380. Et quod hæc opinio sit verior, testatur Ant. de Canar. tract. de exeq. instrum. q. 46. numer. 83. fol. 44. & hanc esse communem * testantur, & sequuntur Corn. consi. 71. super * primo. num. 5. ibi & licet sit dubium lib. 1. Alex. consi. 95. visto processibus. vers. quod autem à sententia num. 4. & seqq. lib. 2. dicens ab ista communi opinione non esse recedendum in iudicando, Dec. cap. 43. nouit. sub num. 6. ibi sed tamen de appell. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo & quandoque appellatur limit. 7. num. 260. fol. 479. Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 7. gl. 13. num. 16. fallen. ult. tom. 1. fol. 376. & Capic. decis. 1. nu. 17. quem reculi & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. nu. 56. in fine. Et quod hæc sit magis communis * opinio. refert & sequitur Grauat. in annot. ad pract. Vestr. lib. 7. cap. 3. sub num. 43. fol. 207. & hanc communem * opinionem canonizat obseruantia Palatii, de qua obseruantia testatur Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. num. 13. par. 1. & quod à sententia de exequendo non detur appellatio, est opinio communis, * & magis communis, * quam refert & sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. de appell. conclus. 4. sub nu. 1. & 2. vers. contrariam. & vers. & maxime. Et quod non liceat appellare à pronuntiatione de exequendo, refert & sequi videtur communem, veriore, & seruata esse opin. Addition. ad pract. Papiens. in form. appellat. à sent. diffin. in gl. coram vobis. in verbo. in executione fol. 407.

Rationes huius extensionis sunt plures.

16 Prima, ne res protrahatur in infinitum, Cyn. in d. l. 5. ab executione sub n. 2. seu, vsit. finit. litem. Io. Andr. Fely. & Rebuff. vbi supra nu. preced.

Secunda ratio, est, quia quando duæ sententiæ ita se habent, quod secunda est executiua primæ, tunc si non potest appellari à prima, neque poterit

appellari à secunda, Bal. in d. §. hac autem actio. quem refert & sequitur Fely. vbi supra, Capic. d. decis. 1. num. 17. & Contar. in l. vnica, limit. 19. num. 16. C. si de momen. poss. seu quia executio est pars sententiæ, seu declaratio, à qua non appellatur, nisi propter excessum, Bal. in d. l. ab exequutione num. 4. Vnde, si non sit appellatum à pronunciatione, articulos esse admittendos, non poterit postea appellari ab ipsa admissione, Cast. in l. 4. ab exequutore. num. 2. ff. de appell. quem refert & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 85. & 167. quia secunda est exequutio primæ, & prima est, quæ grauat, non autem secunda, idem Ruginell. qui alios citat. d. 6. 3. num. 168.

Tertia & est eadem cum præcedenti, quia quæ ratione non appellatur ab exequutione, videlicet, quia non plus grauat, quam sententia, eadem ratione non appellatur à pronunciatione, Fely. & Rebuff. vbi supra.

13 Quarta, quia, prohibito aliquo, censetur prohibitum omne id, per quod deuenitur ad illud. Alex. d. consi. 95. num. 5. & dixi lib. preced. 6. 9. num. 885. & 886.

14 Quinta, & vltimatio est, quia si diceremus, posse appellari à pronunciatione, & non ab exequutione facti, sequeretur quod lex esset imposita verbis, & non rebus contra l. 2. C. comm. de leg. & 6. 35. com. v. de elect. in 6. hancq; rationem considerant Io. Andr. citatus supra sub n. 9. Alex. d. consi. 95. n. 4. in fine. hacq; ratione supra lib. 1. c. 97. n. 59. confutauit cautelam eorum, qui arbitrati sunt, quod à decreto torturæ, si interponatur cum reus est in pede tondui, non admittatur appellatio, ex quo appellaretur ab exequutione, secus si interponatur prius: etenim est cautela nugatoria, & fabulosa, quasi tortura magis torqueat, magisq; grauet, si decretum interponatur prius, quam si interponatur coniunctim, aut postea.

Contra istam extensionem tenent Glos. 1. in l. 4. ab exequutione. ff. de appell. & relat. & in l. 5. ab exequutione. & ibidem Bar. sub nu. 1. & Salyc. sub nu. 2. & 3. C. quor. appell. non recip. Spec. tit. de appell. §. in quibus. num. 6. vers. & scias. Soc. reg. 26. appellare ab exequutione. num. 5. & reg. 24. fall. 2. & hanc esse communem * opinionem testatur Soc. vbi supra, & Alex. libi non multum constans in consi. 113. viso thomate. n. 9. in fine, & nu. 10. lib. 5. & hanc opinionem in effectu videtur sequutus Rom. consi. 41. in presenti consultatione. num. 1. dum cenet, vltimus non esse exprimendam causam in appellatione, ex quo talis pronunciatio habet naturam diffinitiuam, & decipitur (parcat mihi) doctissimus Fely. in cap. 15. quoad consultationem. sub nu. 18. ibi, oportet exprimere de sent. & re iud. dum scribit, quod Rom. hic citatus tenet per modum fallentis, esse exprimendam causam in appellatione; Nam Rom. dicit hoc in appellatione ab exequutione, sed in appellatione à pronunciatione de exequendo non se declarat, nisi quod videtur sentire contrarium, videlicet non esse exprimendam, & quod ita teneat Rom. in l. 5. in princ. in 4. volum. ff. de verbor. obligat. & testetur se bis ita obtinuisse in Rota, refert & sequitur Addit. ad Abb. in d. cap. quoad consultationem. suo nu. 30. in verbo. appellatione. in fine. Et ratio huius contrariæ opinionis est ea, quam adduxi supra sub num. 8. vers. ratio.

In hac contrarietate Io. de Anan. consi. 26. in causa. colum. 1. vsus est conciliatione, quæ non placet Rebuffo

tract. de sent. execut. art. 7. gloss. 12. sub num. 16. vers. conciliat. tom. 1. fol. 376. & multo minus placet mihi, ideo eam non recenseo. Guid. Pap. decis. 574. an iudex sub num. 3. vers. sed an possit appellari, & num. 5. vers. sed a tali. modo ait, modo sibi que non constans, eam opin. quam num. 3. ponit prima, num. 5. ponit vltimam. Maran. Ios. Cumia, & Ruginell. quos citauit infra limit. 47. princ. sub numer. 191. vers. contra vtramque. contra id, quod retuli, & sequutus sum, supra numero octauo. vers. contrariam. dicunt, pronunciationem de exequendo instrumentum esse diffinitiuam, & de exequendo rem iudicatam esse interlocutoriam meram.

Ego non dilcedo ab extensione, quia est vera, & 19 seruetur in praxi.

Subextende primo eam, vt procedat siue exequutio sententiæ petatur per actionem in facto, siue officio iudicis, quia neutro casu datur appellatio, Ant. de Canar. d. q. 46. nu. 84. fol. 44.

Subextende secundo, vt procedat, siue teneamus huiusmodi pronunciationem esse interlocutoriam meram, siue interlocutoriam habentem vim diffinitiuam, quia semper habet eandem naturam, vt non grauet, & cum non grauet, non admittit appellationem; an tamen sit mera interlocutoria, vel habeat vim diffinitiuam, vide quæ scripsi infra limit. 47. memb. 1. nu. 191.

Subextende tertio, vt citra dubium procedat in 17 executorialibus decretis vigore trium sententiarum conformium, quia tunc non cadit disputatio an executoriales sapiant interlocutoriam, aut diffinitiuam, & an ab illis possit appellari, vel suspendant seu extinguant iudicatum; veniunt enim ad executionem illarum trium conformium, nec appellatio aliqua, vel exceptio admittenda erit Mandos. tract. de commiss. in commiss. 23. executoriali. in verbo. citatione precedente. q. 4. versus finem. fol. 130.

Restringe eandem extensionem, vt procedat 18 dummodo ista pronunciatio contineat solum illud idem grauamen, quod continebatur in prima, id est, continebatur in sententia, à quo non potest appellari, secus quando ex pronunciatione de exequendo inferretur nouum grauamen, quia tunc ab ista pronunciatione daretur appellatio per ea, quæ loquendo de appellatione à tribus sententiis difformibus, scripsi supra limit. 1. nu. 31. & seqq. & n. 44. & 45. quicquid forsan dubitauerit Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appell. concl. 4. in fine, dum scribit, quod à sententia de exequendo non datur appellatio, maxime quando nihil noui inducit, quali sentiat, quod neque detur, si aliquid noui induceret, in quo non bene sentiret.

SUBLIMITA II. eandem limitationem vt non 19 procedat quando in appellatione exprimitur iusta causa appellandi, quia tunc potest appellari etiam ab exequutione, Roman. consi. 41. in presenti consultatione sub nu. 1.

Pro intelligētia huius sublimitationis vide, quæ scripsi infra sub nu. 63. & seqq.

SUBLIMITA III. vt non procedat in pronunciatione negatiua de non exequendo, quia ab ea potest appellari, per ea, quæ de pronunciatione contra heredem scripsi supra limit. 6. princ. memb. 4. nu. 38. vers. restringe tertio. & de pronunciatione contra eum, qui petit alimenta supra limit. 7. princ. num. 19. vers. declara tertio. & de pronunciatione contra creditorem

ditorem petentem executionem vigore obligationis Cameralis limit. preceden. num. 50 sublimit. 2. & quod à pronuntiatione de non exequendo detur appellatio scribunt *Glof. 1. in d. l. 5. ab executione. C. quor. appell. non recip. & Bar. & Salyc. citati supra sub n. 14. vers. contra.* quorū doctrinam licet nos reprobemus in decreto affirmatiuo de exequendo, tamen sequimur in decreto negatiuo de non exequendo.

Contrariam opinionem tenet inaduerterter Bal. in d. l. ab executione. sub num. 4. C. quor. appell. non recip. firmans, à decreto de exequendo, seu non exequendo non dari appellationem, & ex Anton. de Butr. refert, & sequitur Bal. Nouel. tract. de dot. par. 6. priuil. 2. in fine. tom. 9. fol. 193. dicens, quod sicut non potest appellari à decreto de exequendo, ita etiam non potest appellari à decreto de non exequendo, & quod ita pluries vidit seruari de facto in Ciuitate Perusii, stante statuto, quod à sententia lata super executione instrumenti guarintigiati contra debitorem non possit appellari.

Confirmatur hæc contraria opinio, quia statutum, quod instrumentum dotis habeat executionem paratam, procedit non solum quando maritus agit contra socerum, vel alium, qui dotem in instrumento promisit, sed etiam quando vxor, seu socer ex eodem instrumento repetit à marito, vel eius heredibus dotem datam, etiam si in instrumento dotis receptæ per maritum non aliter promittatur restitutio ipsius dotis in casu soluti matrimonii, Bal. Nouel. d. par. 6. priuil. 2. num. 11. vers. in fine, & ratio est, tum quia promissio restitutionis tacite subintelligitur, & venit ex natura contractus Bal. Nouel. vbi supra, tum etiam quia maritus, & vxor sunt correlatiua, & in correlatiuis statutum in vno extenditur ad alium, idem Nouel. eod. priuil. 2. in fine, sub num. 12.

Non recedo à sublimitatione, cuius utilitas non est in prima, sed est in secunda instantia, vt dixi limit. preced. sub num. 58. vers. confirmatur.

Neque obstat confirmatio adducta hic supra pro contraria opinione, quia habet differentes terminos, & diuersam rationem.

22 SVBLIMITA IV. loquendo de executione parata concessa publicis instrumentis, seu aliis causis, requiruntibus celeritatem, vt propterea in istis censetur prohibita appellatio solum quoad effectum suspensiuum, sed non quoad effectum deuolutiuum, quia ad istum effectum datur appellatio ab executione, sicut refert, & sequitur Ant. de Canar. tract. de exeq. instu. q. 47. num. 86. fol. 45. & satis scripsi limit. preced. num. 51. & seqq. vbi videas.

23 SVBLIMITA V. vt non procedat in executione peruersa, id est, quando peruertitur ordo, qui debet seruari in executione ex dispositione l. 15. à diuo Pio. §. in venditione ff. de re iud. quia ab illa peruersione ordinis potest appellari, vt ex Afm. retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 1. num. 59. & sentiunt Doct. infra citati sine controuersia.

Ratio quare possit appellari est duplex. Prima, quia non speratur alia diffinitiuā, in qua possit reparari hoc grauamen. Secunda, quia committitur excessus in exequendo, & ab excessu executionis datur appellatio; quare si nuntius habet in mandatis, vt ponat te possessione vnus rei, & ipse ponit te in possessione alterius rei, potest appella-

ri, vt retuli, & sequutus sum infra numero trigesimo secundo.

Extende istam sublimitationem, vt hoc grauamen in tantum sit appellabile, vt, etiam appellatione non interposita, executio sit nulla, Ioan. de Imol. in d. §. in venditione. Felym. in c. 15. quoad consultationem. sub nu. 12. vers. remedia. ibi, dic contra. de sent. & re iud. Afflict. decis. 358. in causa inter. num. 1. & seqq. & Mar. in suo Spec. par. 6. actu 3. & vit. princip. sub num. 9. fol. ...

Contra istam extensionem; quod enim executio non sit nulla, ideo que sit necessaria appellatio, tenuerunt Bar. Abb. & alii, quos refert, sed non sequitur Ias. in d. §. in venditione. n. 19. ibi, iuxta istam gl. restans, hanc videri magis communem, quam etiam sequitur Luc. Pat. in pract. capitul. lib. 8. c. 2. num. 11. & hanc communem sequuta est etiam Rot. vt testatur Put. decis. 318. in vna Tiburtina. lib. 2. fol. 410. & Mohed. decis. 7. alias 185. castri Tiburtini de sent. & re iudic. qui eam tenent in casu magis dubio, videlicet, etiam si executor peruerteret ordinem executionis sibi commissæ in motu proprio Pontificis; hanc eandem opin. sequitur Afm. à me relatus d. c. 1. n. 59. & tenet alii, quos citat Contar. in l. vnica limit. 18. num. 26. & ante eum latius Gabr. qui tamen eam non sequitur, nisi fœdere concordia in suis conclus. tit. de execut. rei iud. concl. 2. sub num. 1.

Declara primo concordando, vt hæc opinio communis contra extensionem sit vera, quando iudex procedit sine interlocutoria, peruertendo ordinem dicti in venditione. secus si interloqueretur, faciendam esse executionem contra ordinem dicti. §. quia isto casu executio esset nulla, & non indigeret appellatione, & sic procedit extensio, Alex. in d. §. in venditione versus finem. num. 38. in fine, & Ias. sub d. numero 19. & Contar. d. limit. 18. numer. 27. licet Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de execut. rei iud. concl. 2. num. 2. quem ipse Contar. citat pro ista concordia, aliter loquatur. Inquit enim, executio esse nullam, quando iudex in sententia iussit, fieri executionem iuxta ordinem dicti §. inchoando à mobilibus, & executio sit postea contra dictū ordinem.

Declara secundo, vt præfata communis, seu magis communis opinio, quæ tenet, executionem non esse nullam, procedat in iudice, non autem in nuntio, qui exequendo excederet fines mandati, testibus Alex. conf. 5. in causa & lite. sub num. 3. vers. nec obstat. ibi. posito autem quod opinio. lib. 2. & Gabr. d. concl. 2. num. 3. & quod si sententia iudicis mandet nuntio Curia. quod faciat executionem pro certo debito, seruata forma iuris, & nuntius exequatur contra ordinem iuris, executio sit nulla, & sit retractanda, scribit Affl. decis. 358. in causa inter. sub nu. 1. & 2.

Contra hanc declarationem; quod enim communis opinio procedat indistincte tam in iudice, quam in executore, tenet Rot. vt testatur Put. d. decis. 318. in fine, & quod in Regno Francia in forensi iudicio seruetur, vt si iudex committeret nuntio, vt venderet bona, & ipse gratificaret in illis bonis, quos vellent, tunc, & in similibus casibus appellatur à commissione, & ab alijs, quæ sequuta fuerūt scribit Rebuff. tract. de senten. execut. art. 7. gl. 12. num. 18. vers. in forensi. tom. 1. fol. 376.

Declara tertio, vt in causis, in quibus proceditur, sola facti veritate inspecta vigore iuris municipalis, executio non reuocetur etiā si non sit seruatus ordo dicti §. in venditione. Grauat. in annot. ad pract. Vestr. lib. 8. c. 6. vlt. sub num. 27.

Declaro quarto, vt ab inuersione ordinis possit appellare is, cuius fauere est datus ordo, quia is diceretur grauari, siue sit debitor, siue sit creditor per ea, quae scribunt Doct. in l. 15. à duo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & Abb. in cap. 15. quo ad consultationem. num. 27. de sent. & re iud.

Infero primo subdeclarando, quod creditor potest appellare ab executione, quae fiat in rebus immobilibus, omissis mobilibus, & moueor, quia fauore creditoris inductum est, vt executio fiat prius in mobilibus, vt sentit Felyn. in d. c. quo ad consultationem. sub nu. 12. vers. remedia. vers. finem; Quod si dicamus, inductum esse fauore debitoris, adendum esset, quod debitor posset appellare.

Subinfero vltra omnes, quod si teneamus, inductum esse fauore debitoris, & executio fiat super mobilibus iuxta ordinem dictum, in venditione, & debitor opponeret, vt fieret super stabilibus, & iudex nihilominus ad instanciam creditoris procederet in executione mobilium, debitor posset appellare, quia quilibet potest renunciare fori suo, & quod est inductum in fauorem, non debet retorqueri in odium, quod autem sit inductum in fauorem debitoris patet, quia lex vltimo loco concedit, vt executio possit fieri in personam.

Infero secundo, quod ab executione, quae fiat in vna specie rerum, & fiat in re debitori magis damnosa, debitor potest appellare, & moueor, quia executio, quae fiat in vna specie rerum, debet fieri semper in re minus debitori damnosa, siue executio fiat in mobilibus, Glos. in d. §. in venditione. in verbo. animalia. Bart. num. 5. Felyn. d. cap. quo ad consultationem. sub num. 12. Maran. in suo spec. part. 6. in 3. & vlt. act. num. 11. fol. 521. Luc. Pat. in pract. cap. 101. lib. 8. cap. 2. num. 10. & de opin. commun. testatur * & sequitur Ias. in d. §. in venditione. num. 10. siue fiat in stabilibus, Bar. Ias. & Maran. vbi supra.

Quamuis multa possent allegari in contrarium ex his, quae recenset Alexand. in d. §. in venditione. num. 4.

Infero tertio, quod si iudex inciperet executionem à nominibus debitorum, creditor posset appellare, quia esset grauatus, vt ex mente Abbatis refert, & sequitur Felyn. d. c. quo ad consultationem. num. 12. in fine.

38 SVBLIMITA VI. (& est similis quintae praecedenti) vt non procedat in executione excessiua, id est, in excessu, quia ab eo datur appellatio. l. 5. ab executione & ibi Bal. in princ. & Salyc. num. 1. C. quor. appell. non recip. Spec. tit. de execut. senten. §. breuiter. vers. sed secundum eum. ibi. sed ipse responder. sub num. 6. Roman. consil. 41. in praesenti consultatione. num. 1. Abb. cap. 15. quo ad consultationem. sub num. 10. Rot. vlt. num. 27. in fine. de sentent. & re iud. Ant. de Canar. tractat. de execut. instrum. quest. 46. sub num. 85. tom. 5. fol. 44. Nicol. tract. de concord. glos. concord. 6. fallen. 8. num. 37. fol. 192. Guid. Pap. tract. de appellat. quest. 92. num. 59. tom. 5. fol. 60. Maran. in suo spec. part. 6. actu 2. princip. in verbo. & quando quis appellatur. limit. 7. num. 259. fol. 497. Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. sub num. 9. vers. sed & inter alios fol. 196. Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. num. 17. vers. quarto. par. 1. Contar. in l. vnica. quest. 24. tertius an appellat. num. 8. vers. declar. & num. 36. & late limit. 19. ratione excessus. num. 1. & seqq. C. si de momen. possess. intelligatur. Et quod in nullo casu prohibita appellatio ab excessu executionis, scribit Cæsar Barzicus in Bononiensi. decis. 55. dominus. num. 6. & quod nulla sit causa

in mundo, in qua non possit appellari ab excessu modi, refert, & sequitur Rebuff. tract. de sentent. execut. artic. 7. glos. 12. sub num. 4. fallen. 1. tom. 1. fol. 373. & communiter omnes in diuersis locis, prout de communi * opin. testatur G. llof. ad form. Camer. oblig. quest. post proces. incident. sub num. 11. tom. 6. par. 2. fol. 364. & quod ab executore excedente modum possit appellari, vide limit. seq. num. 6.

Ratio est euidentis, quia licet quis consentiat sententiae, tamen non intelligitur consentire excessiui modi, vel formae in exequendo, Rebuff. vbi supra, & sic in excessu cessant omnis res iudicata, & omnis obligatio executiua.

Extende hanc sublimitationem, vt procedat etiam in eo, qui iurasset non appellare, testibus Zaf. consil. 11. num. 58. & Phanut. tract. de in lit. iur. par. 3. cap. 3. sub num. 5. fol. 392. quos refert & sequitur Contar. in l. vnica. limit. 19. sub num. 2. seu 3. C. si de momen. poss.

39 Explic. hanc sublimitationem, vt excessus possit interuenire tot modis, quot modis potest aliquid dici plus. Bal. in l. 14. si cum exceptione §. haec autem actio ibi & tot modis dicitur. f. quod met. caus. & de momen. seu speciebus excessis, vide Glos. in l. 3. ab executione. in verbo. excedat. & ibi Bar. num. 4. C. quor. appell. non recip. Spec. tit. de execut. sent. §. nunc dicendum. num. 7. vers. quid si ab exequutore. Bal. in marg. in verbo. appellari potest à iuramento delegato & alios infra citatos Et quod excessus possit committi tribus modis; primo ratione rei, secundo ratione temporis, tertio ratione exceptionum, quae potuissent de iure opponi contra executionem & factint reiectae, refert & sequitur Cæsar Barzicus d. decis. 55. num. 11.

31 Exemplifica primo excessum executionis quando fit missio in possessionem rei magnae, cum sufficeret missio in possessionem rei modicae, Glos. in d. l. ab executione. in verbo. excedat. & ibidem Salyc. sub num. 5. ibi, & dicitur excedere modum. Contar. in l. vnica. limit. 19. num. 21. C. si de momen. possess. & quod, si seruientes velint capere pignora maioris valoris, quam sit debitum, possit debitor eis resistere, refert Rebuff. tract. de sentent. execut. artic. 7. glos. 14. sub num. 4. tom. 1. fol. 379. Quare exceditur si fiat executio pro maiori quantitate ea, quae continetur in sententia, Glos. & Rebuff. vbi supra. Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. sub num. 9. vers. sed & inter alios fol. 196. & comprobatur ex text. in 8. plus autem. Instit. de act. vbi, qui pro 10. sibi debitis petit 20. dicitur plus petere.

32 Extende hanc exemplificationem, vt idem sit quando executio fit in alia re, quam fuerit iudicata, Rebuff. dicto art. 7. gl. 14. num. 3. vers. secundo. tom. 1. fol. 379. vel quando nuncius habet in mandatis, vt ponat me in possessionem vnus rei, & ipse me ponit in possessionem alterius rei, Contar. vbi supra.

33 Exemplifica secundo quando executio fit ante tempus, puta ante quadrimestre post latam sententiam, Glos. Salyc. & Vestr. vbi supra, & Rebuff. d. art. 7. gl. 14. num. 1. tom. 1. fol. 379. & de hoc quadrimestre locutus sum etiam supra lib. 1. c. 62. num. 18. & quod petens ante tempus dicatur plus petere, patet ex d. §. plus autem. Instit. de action. & hic in Curia diceretur excessus, quando creditor exequeretur ante lapsum terminum susceptum à reo.

Extende istam exemplificationem, vt procedat, quando pendente in integrum restitutione post sententiam, vel literis super supplicatione impetratis, & durante earum comprobatione, quam interi-

interinationem dicunt, vellet exequi, quia tunc prohibetur, & ideo licita esset appellatio, *Rebuff. tractat. de senten. execut. artic. 7. glos. 12. num. 8 fall. 5. tom. 1. fol. 374.*

34 Exemplifica tertio in exequutore, seu iudice, qui exequitur, sprete exceptione, quæ deberet admitti etiam in executione, ut puta, quia exequitur contra personam, quæ non tenetur in plus, quam facere potest, iuxta ea, quæ scripsi lib. preced. c. 7. num. 256. Nam quod possit appellari ratione excessus, quando iudex non admittit exceptiones, quæ sunt aptæ ad impediendam executionem, scribunt *Glos. & Vestr. citatis supra sub num. 31. & Cæsar Barzicus citatus supra sub num. 30. Bart. in dict. l. 5. ab executione. sub num. 4. C. quor. appell. non recip. Abb. in capit. 15. quoad consultationem. sub num. 24. versus finem, & num. 25. de senten. & re iud. Rebuff. tract. de senten. execut. art. 7. gl. 12. num. 2. vers. potest tamen. & gl. 14. nu. 9. fol. 373. & 380. dicens, quod si quis se opponat contra executionem, & executor non admittat illam oppositionem, tunc pars potest appellare, quia executor excedit modum, & *Contar. in l. vnica, limit. 19. num. 6. C. si de momen. poss. dicens, quod & si statutum prohibeat appellari in causis instrumenti guarintigiati, tamen potest appellari, si iudex reiiciat legitimas exceptiones, & q. 24. n. 1. & 10. dicens quod si tertius citatus ad opponendum, quare sententia non debeat exequi, compareat cum sua exceptione, & iudex eam reiiciat, potest appellare ab excessu, & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 2. capit. 11. num. 14. & seqq. in quibus ponit multos casus exceptionum, quibus non admissis, ait posse appellari.**

35 Declara hanc exemplificationem ut sit vera quando is, qui excipit, offert, se velle incontinenti probare exceptionem, quia si non effertet incontinenti se probaturum, non esset admittenda appellatio, *Contar. in d. l. vnica, limit. 19. num. 23. ibi, intellige modo. C. si de momen. poss. quia cum in huiusmodi iudicii summarie procedatur, non admittuntur exceptiones requirentes altiore indaginem, Contar. d. limit. 19. num. 24.*

36 Subdeclara hanc declarationem, ut prædicta oblatio de probando incontinenti exceptionem debeat fieri iudici, & nonmero exequutori, quia, si fieret exequutori, non iustificat appellacionem, cum exequutor non teneatur recipere probationem, *Dec. in c. 70. interposita num. 7. ibi, secundo idem esset. de appell. & Contar. delimit. 19. n. 24. in fin. & n. 25.*

37 Pro absoluta intelligentia huius subdeclarationis distingo tres spes executorum.

Prima species sit executor merus, & loquendo de isto, concludo, quod iste non debet admittere aliquam exceptionem, *Abb. in cap. 5. de cetero. num. 1. & firmitus sub num. 3. ibi, & certe glossa ista Felyn. num. 4. vers. secunda conclusio. de senten. & re iud. dum scribunt, quod executor merus ad lites, datus post liquidatam materiam executionis, ut nuncius datus ad possessionem tradendam, nullam exceptionem audit, rursus Felyn. in cap. 28. pastoralis. §. quia vero sub numero decimo septimo, vers. exequutor merus. de offic. & potest. iud. deleg. & quod hi, qui sunt stricte & meri exequutores, & puri facti, ut nuntii, qui delegantur ad actum executionis, nullam admittant exceptionem, quia in hoc præcessit omnis cognitio, tam respectu sententiæ, quam respectu executionis, concludit Ant. de Butr. d. c. de cetero. sub num. 5.*

ibi, dic quod quidam. & de isto exequutore loquitur etiam *Bar. in l. 15. à diuo Pio num. 10. ff. de re iud.*

Restringe conclusionem positam in hæc prima specie, ut non procedat si exceptio nullitatis sententiæ sit notoria, quia executor quamuis merus potest eam audire, & cognita nullitate sententiæ, potest, sprete sententia, denegare executionem, per ea, quæ scribit *Rom. consil. 51. attentis his. num. 1. & in terminis Felyn. in d. cap. 5. de cetero. sub num. 4. vers. secunda conclusio. de senten. & re iud. & addit. ad Abb. in eodem cap. sub num. 2. rursus idem Felyn. in dict. §. quia vero. sub num. 17. vers. fall. 1.*

Reliquas restrictiones ponit per modum fallentiarum *Felyn. sub d. num. 17. tu poteris eas apud eum videre.*

Secunda species dicitur merus executor, seu minister exequutoris cuius officium est vilissimum, & non dignum elegantia iurisdictionis, & dicitur apparitor, qui nullam habet iurisdictionem, *Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. gl. 12. num. 19. vers. quare si mandetur. tom. 1. fol. 376. & loquendo de isto, concludo, quod doctrinæ supra citatæ non procedunt in eo, quia iste nullam penitus potest audire exceptionem, quia est exequutoris minister, qui non habet, neque videt sententiam, seu decretum, sed solum habet mandatum ab exequutore sententiæ; executor autem sententiæ remanet is, qui decreuit mandatum, vel is, cui delegatur executio sententiæ, qui propterea debet habere sententiam.*

Infero ex hac conclusione, quod si isti executores, id est, birruarii, satellites; & batigelli excedant modum, vel inordinate exequantur, potest reus recurrere ad iudicem, qui mandatum relaxauit, ut corrigat excessum; quod si reus, omisso isto recursum ad eundem iudicem, velit appellare, dico remittendum esse ad iudicem exequentem, qui mandatum relaxauit, quia recursus dari non debet per saltum, & cessat remedium extraordinarium, ubi extat ordinarium.

Tertia species dicitur exequutor mixtus, in quo considero tres casus principales.

Primus casus est in executione, quam lex committit iudici in defectum iurisdictionis, ut puta, quando sententia est lata à delegato, vel ab arbitro; qui suas sententias exequi non possunt; & loquendo de isto casu, concludo, quod habet omnem cognitionem, quæ requiritur in executione, *Bar. in l. 15. à diuo Pio. num. 5. ibi, quandoque est prius ff. de re iud. & ab hac conclusione non discedant in effectu Anton. de Butr. & Abb. in cap. 3. de cetero. de senten. & re iud. alter sub num. 3. ibi, quidam sunt exequutores mixti recipientes. & alter sub num. 4. vers. secundo membro principali.*

Infero ex hac conclusione, quod eiusmodi exequutores possunt non solum cognoscere, & determinare omnes exceptiones, concernentes executionem, sed possunt etiam cognoscere, & pronunciare super nullitate sententiæ & actus, ut aperte scribit *Ant. de Butr. & sub verbo credo, Abb. in locis supra proxime citatis, Commissarius enim isto casu, ut inquit Abb. succedit loco iudicis, & ideo quicquid potuisset opponi coram eo, potest opponi coram isto exequutore.*

Subinfero, quod delegatus executorialis, cui Signatura iustitiæ committit hic in Curia executionem alicuius sententiæ, potest cognoscere, & pronun-

pronunciare super nullitate sententiæ, quia signatura regulariter dat commissionem executorialem, quasi iurisdictio iudicis, qui sententiam tulit, expirauerit, & ideo eam exequi non possit, vt scripsi supra q. 11. sub num. 172. & 173. vers. ratio. & hanc subillationem seruant Prælati Romanæ Curia.

45 Restringe eandem conclusionem, dum dixi, quod delegatus non potest exequi suam sententiam, vt hoc sit verum in delegato ordinarii, secus in delegato Principis, quia delegatus Principis potest, si vult, exequi suam sententiam, vel committere ordinario, vt exequatur, dummodo infra annum, vt retuli, & sequutus sum supra q. 11. sub num. 163. vers. ratio. & ordinarius, cui delegatus Principis committit executionem suæ sententiæ, non potest cognoscere de iustitia, vel iniustitia sententiæ ipsius delegati, cap. 28. pastoralis. §. quia vero. de off. & potest. iud. deleg. neque de nullitate, quia delegatus Principis posset, vt dixi, eam exequi, & ideo non committit eo, quia deficiat sua iurisdictio, & hoc in delegato extra Curiam; at delegatus in Curia non potest exequi, neque committere, vide supra q. 11. sub num. 172. & 173.

46 Secundus casus est, quando is, ad quem recurritur pro executione sententiæ, est superior, vt puta si pro executione sententiæ latae ab Archidiacono recuratur ad Episcopum, vt superiorum; & loquendo in isto casu concludo, quod iste superior poterit à fortiori cognoscere, vt posset executor, de quo scripsi in præcedenti conclusione, Spec. tit. de exeq. sent. §. nunc de end. m. sub num. 5. vers. vt autem, lib. 2. fol. 179. Ant. de Butr. cap. de catero. sub num. 3. versus finem ibi, si autem est illius superior & Abb. sub num. 4. vers. secundo membro. ibi, & idem videtur quando inferior. de sent. & re iud. & licet præfati Doct. v. deantur loqui non in Archidiacono, sed in Archiepiscopo, prout ad literas extensas loquitur Anton. de Butr. in libro meo, tamen id est errore typographi, quia est legendum, de Archidiacono.

47 Tertius casus est, quando committitur executio sententiæ in auxilium iurisditionis post laram sententiam, vt puta, quando vnus iudex requirit aliam iudicem pro executione sententiæ, vel quando à statutis Ciuitatis committitur alicui executione sententiarum, & in isto casu distinguo duas species cognitionum.

Prima cognitio est circa res, in quibus debet fieri executio; & dico, quod executor habet istam cognitionem, Bar. in d. l. 15. à duo Pio. sub num. 6. ibi, nam quadam ff. de re iud. quem refert, & sequitur Abb. d. cap. de catero. sub num. 5. ibi, quandoque committitur. & consequenter habent cognitionem de modo exequendi, & potest admittere exceptiones, modificantes executionem, Anton. de Butr. eod. c. de catero. sub n. 3. ibi, item possum cognoscere. & ideo potest cognoscere, quando possessor dicit, quod illa capta non est illius condemnati, Rebuff. tract. de senten. execut. art. 7. gl. 12. sub n. 19. vers. si vero. tom. 1. fol. 376.

48 Secunda cognitio est super exceptionibus, quæ opponuntur post sententiam; & in istis rursus distinguo.

Quædam enim exceptiones respiciunt merita causæ principalis, & de istis non potest cognoscere, Bar. in d. l. à duo Pio. num. 7. & Abb. d. c. de catero. sub num. 4. ibi, quadam est cognitio. dicens, quod executor debet remittere ad priorem iudicem.

Quædam exceptiones respiciunt solam executionem, & non infringunt sententiam, vt exceptio, ne quis cogatur ultra quam facere potest, & similes; & de istis potest cognoscere, Bar. in d. l. à duo Pio. num. 8. & Abb. d. c. de catero. sub num. 4. ibi, quadam sunt exceptiones quæ solum.

Quædam exceptiones directo veniunt contra sententiam, & eam impugnant, vt exceptio nullitatis, vel prætextu falsorum instrumentorum; & de istis non potest cognoscere, nisi ad finem, vt superseadeat, & remittat ad superiorem, non autem vt super illis pronunciet, Bar. in sepe citata. l. à duo Pio. num. 9. ff. de re iud. Innoc. in d. cap. 5. de catero. sub num. 2. ibi, veritas est quod nunquam. de sentent. & re iud. & ibidem Anton. de Butr. sub num. 3. vers. ultimo residet ibi, quadam est exceptio falsitatis. dicens, quod potest probationes recipere, vt superiorem instructum reddat, & interim superseadeat, si aliquid inueniat, quod eum moueat, sed nunquam debet iudicare, & ibidem Abb. sub num. 4. versus finem, vers. quadam sunt exceptiones, quæ de directo. Et quod iudex, qui sententiam exequitur, non possit cognoscere exceptionem, quæ tangat negotium principale, vt pote, an sententia sit iniusta, habendo respectum ad ius litigatoris, quia potest solum cognoscere quid sit pronunciatum, non quid esset pronunciatum, refert & sequitur Rebuff. d. art. 7. gl. 12. sub num. 19. vers. si autem. tom. 1. fol. 377.

Extende hæc omnia, quæ dixi supra in tertio casu, num. 47. & seqq. vt habeant locum etiam in iudiciis de partibus, quibus pars præsentat mandatum executiuum, laxatum ab Auditore Camera, seu ab alio Papæ delegato, quia si actor coram eo citet aduersarium condemnatum ad videndum subhastari, & delib. rari p. gnora, poterit iste iudex cognoscere ea omnia, quæ dixi sub d. num. 47. & seqq.

Sed nunquid iste executor possit cognoscere de nullitate sententiæ? Respondeo, Bar. vt audiui, si ibi supra, tenet, quod non. Contrarium tamen, nimirum, quod possit parte vocata, cognoscere de nullitate sententiæ, & de aliis exceptionibus à iure permissis, & inde iudicare, an sententia sit exequenda, vel non, tenet Guid. Pap. decis. 574. an iudex. sub num. 1. test. ns, se sic vid. ff. seruati in Curia illius Parlamenti. Sed Ioan. Fab. in l. satis. Cad. leg. Corn. de fals. tenet hoc esse verum, quando ille executor esset superior iudicis requirentis pro executione. At Rebuff. tract. de senten. execut. art. 7. gl. 12. sub num. 19. vers. si autem tom. 1. fol. 377. a. bitur, hoc esse verum, si is per viam appellationis cognosceret, alioqui, inquit, vix posset cognoscere, & annullare, nisi esset Curia suprema, quæ super alias iurisditiones volat, vel nisi appareat de iniustitia ex tenore sententiæ.

Exemplifica quarto eandem explicationem, positam supra num. 30. in eo, qui male interpretatur suam sententiam, quia ab ista interpretatione datur appellatio, Gl. in l. 5. ab executione. in verbo. excedat. in fine, & ibidem Bart. in fine, num. 6. C. quor. appellat. non recip. Salycet. in l. fin. num. 1. in fine, C. quand. prouoc. non est necess. Rebuff. tract. de senten. execut. art. 7. gl. 14. num. 8. fol. 380. est enim executor mistus, à quo potest appellari, Rebuff. eod. art. 7. gl. 12. num. 11. fallen. 8. tom. 1. fol. 374. & Greg. Tolos. tract. de appellat. lib. 2. cap. 11. sub num. 1.

Casus huius exemplificationis est, cum Tholo-
sa quis fuerit condemnatus ad soluendum decem
aureos, & executor fuerit interpretatus de aureis
solis, quia est mala interpretatio, cum de consue-
tudine intelligantur, de aureis paruis æstimatis 27.
solidis turonen. cum dimidio, *Rebuff. ubi supra.*

53 Sed an, & quando iudex possit suam senten-
tiam interpretari, & declarare, vide Bart. qui co-
piose distinguit in l. 4. ab exequutore. num. 5. vers. venia-
mus. ff. de appellat. & relat. & Gabr. in suis conclus. lib. 6. tit.
de reg. iur. conclus. 3. illat. 6. num. 14. & seqq.

54 Exemplifica quinto in eo, qui, exequendo sen-
tentiam, & rem iudicatam, liquidat etiam senten-
tiam, quia cum illa liquidatio non sit facta in sen-
tentia, executor excedit, addendo sententiæ li-
quidationem, à qua liquidatione, uti à re noua, da-
tur appellatio, ut tenebant sex ex Dominis Rotæ,
secundum relationem, quam facit D. Robuste-
rius vnus ex eis in Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. num. 1.
& 2. par. 1. & tenet etiam Cæsar Barzius in Bononiens.
decis. 55. dominus. num. 7.

55 Restringe declarando istam exemplificationem,
ut non procedat quando liquidatio non mutat
substantiam rei iudicatæ, & consequenter non in-
ducit nouum grauamen, quia tunc non potest ap-
pellari, Rot. diuers. dicta decis. 100. num. 28. par. 1. & di-
citur non mutare substantiam, & non continere
nouum grauamen, quando continet declaratio-
nem interpretatiuam sententiæ, non augmentem,
neque minuentem, Rot. eadem decis. 100. nu. 14. huic-
que restrictioni sunt affinia ea, quæ scribit Gabr. in
conclus. lib. 6. de reg. iur. conclus. 2. num. 1. 3. & seqq. & quæ
scripsi supra limit. 1. num. 48. & infra limit. 22. num. ...

56 Exemplifica sexto in eo, qui excedit modum
taxationis expensarum, quia etiam à taxatione ex-
pensarum propter excessum datur appellatio, Bar.
in l. 4. ab exequutore. num. 13. vers. sed iuxta prædicta ff. de ap-
pellat. & relat. Salyc. in d. l. fin. num. 1. in fine, C. quan. prouoc.
non est nec. ff. Felyn. in cap. 15. quoad consultationem. num. 16.
limit. 2. de senten. & re iud. l. 11. properandum. §. fin. au-
tem. sub num. 25. vers. sed nunquid. C. de iudic. Maran. in suo
Spec. part. 6. act. 3. princip. in verbo. post omnia aduertatur.
num. 22. fol. 522. & Guid. Pap. tract. de appellat. quest. 96.
num. 60. fol. 60.

57 In foro Capitolino ex dispositione statutorum
lib. 1. cap. 173. de appellatione ab expensarum taxatione. ap-
pellans à taxatione expensarum non auditur, nisi
summam iudicatam, aut pignora plus valentia pe-
nes personam idoneam infra triduum deposuerit,
etiam quod appellatus non requisierit.

58 Declara primo istam exemplificationem, ut
condemnatus non possit appellare à tota taxatio-
ne, quia esset rescindere pronunciatum, & appel-
lare potius ab exequutione ipsa, quam ab excessu,
secundum Bald. in l. 3. terminato. col. 4. vers. pone quod. num.
17. C. de fruct. & lit. expens. & in margar. in dicto verbo. ap-
pellari potest à iuramento. Lanfr. in cap. quoniam contra. car.
penult. quem refert, & sequitur Nicel. tract. de concord. glos.
concor. 6. fallen. 32. num. 74. fol. 194. Et quod non possit
appellari ab ipsa liquidatione fructuum, seu ex-
pensarum, sed ab excessu liquidationis, exprimendo
certam excessus quantitatem loco causæ, aut
quamuis aliam causam veram, & iustam, scribit
Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. num. 30. vers. non obstat
quod à liquidatione. part. 1. Quare cum præsuppona-
mus, non posse amplius appellari à sententia, in

qua adest condemnatio ad expensas, quia vel
transferit in rem iudicatam, vel adsint tres confor-
mes, non poterit appellari à tota taxatione, quia
esset appellare à sententia, & propterea potest ap-
pellari solum ab excessu.

Contra istam declarationem sentit Innoc. in di-
cto cap. super eo. num. 4. dicens quod is, contra quem
fit taxatio prudenter facit, si appellet propter gra-
uamen taxationis, si in nullo credit se teneri.

Distingue concordando. Aut de condemna-
tione expensarum, se fructuum extat res iudicata,
ut puta cum quis fuit condemnatus per tres sen-
tentias conformes in expensis, seu fructibus, &
tunc procedit declaratio, quod non possit appel-
lare à tota taxatione, seu liquidatione, & ita bene
intran quæ scribit Bald. in dicto verbo. appellari. Aut
non extat res iudicata super expensis, seu fructi-
bus, sed is, qui vult exequi rem iudicatam, seu is,
qui protulit tertiam sententiam conformem, vult
addere condemnationem, & liquidationem ex-
pensarum, & tunc procedit opinio contraria, quod
possit appellare à tota condemnatione & taxatio-
ne expensarum, quia est nouum grauamen, & exe-
cutor excedit, ut dixi supra, num. 54.

Declara secundo illatiue ex præcedenti, ut non
fatis sit appellare ab excessu exequutionis, sed re-
quiratur expressio excessus, id est quantitatis ex-
cessus, alias appellatio non tenet secundum ea, quæ
scribunt Innoc. in cap. vlt. super eo. num. 4. in verbo. taxa-
tione. de his quæ vi met. caus. fiunt, Bald. in l. 3. terminatio. co-
lum. 4. vers. pone quod. num. 17. C. de fruct. & lit. expens. &
in marg. in verbo appellari potest à iuramento. Abb. in cap. 15.
quoad consultationem. colum. fin. num. 33. vers. vnde non pu-
to. & Felyn. num. 18. ibi, oportet exprimere, & num. 19. in
fine. de senten. & re iud. Franck. in d. cap. 44. sepe. quest. 12.
num. 59. de appellat. Dec. in cap. 43. nouit. num. 13. & 14. de
appellat. Nicel. tract. de concord. 6. fall. 32. num. 74. fol. 194.
Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. num. 30. part. 1. quam re-
tuli, & sequutus sum num. præcedenti, Rebuff. tract.
de senten. execut. artic. 7. gl. 12. num. 12. vers. non valeret. tom.
1. fol. 357. & quod causa sit exprimenda nomina-
tim, & non per relationem ad acta, scribit Rot. d.
decis. 100. num. 18.

Contra eandem declarationem scribit exta-
re communem opinionem Vestr. in pract. libr. 7.
cap. 3. num. 12. vers. imo non desuerunt. fol. 197. & lib. 8. cap.
vlt. sub num. 17. vers. & licet. dicens, satis esse, quod
exprimatur excessus in genere, & hoc esse utile,
quia si exprimitur nominatim, appellatio non
suspenderet exequutionem, nisi in excessu no-
minatim expresso, & ita ait seruari in Roman.
Curia.

Non discedo à declaratione, tum quia eam
cenleo esse veriore, ut testatur Felyn. d. cap. quoad con-
sultationem. num. 19. in fine, vers. nihilominus. tum quia
teneretur communiter, prout de opinione communi testatur, &
sequitur Hier. Manfred. tract. de attent. part. 8. num. 32. tom. 5. fol. 238. dicens, errare Ve-
strum, qui asserit, contrariam esse communem, &
ex Hier. Manfred. refert & sequitur Cæsar Barzius
in Bonon. decis. 55. dominus. num. 10.

Declara tertio, ut appellatio ab excessu ex-
equutione habeat vim suspendendi exequutionem,
stante quod in appellatione est expressa causa, vi-
delicet, excessus, sed suspensio aliter fit in immo-
bilibus, & aliter in mobilibus, nã in immobilibus
suspendit.

suspenditur simpliciter: in mobilibus vero & fructibus rei immobilis fit sequestratio, & ita sequestratae debent remanere apud sequestrum appellatione pendente, sed si nulla exprimitur causa, aut exprimitur iniusta tunc appellatione non obstante, fit executio, *Abb. in c. 15. quoad consultationem. col. fin. num. 31. vers. ulterius de sent. & re iud.*

64 Subdeclara hanc declarationem, ut in appellatione ab excessiva executione expressio sola excessus non suspendat executionem, sed requiratur ulterius aliqualis probatio excessus, seu causae allegatae, & hoc propter presumptionem, quia appellans habet contra se; quare Signatura ad obviandum fraudibus, quae fierent in expressione causarum, non solet stare assertioni partis de excessu executionis, sed vult aliquid gustate de gravamine committat causam appellationis suspendi. *Rot. divers. decis. 100. ex nouum num. 19. vers. quoniam. par. 1. & Ruginell. tra. 3. de appell. §. 2. c. 3. num. 181.*

65 Restringe hanc subdeclarationem, ut Signatura de stylo satis aequo causam appellationis a liquidatione fructuum, & expensarum committat, & retardet executionem ab aequo famo de gravamine, ut supremus Princeps reficiat gravamen, quod parti fuit illatum in condemnatione incerta, quae de iure in iudicis particularibus & generalibus fieri non potest, *Rot. d. decis. 100. sub num. 31. par. 1.*

66 Declara quarto, ut si appellatio ab excessu commissa in exequendo interponatur post decem dies datos ad appellandum, non audiatur appellans per viam appellationis. *Abb. in d. cap. quoad consultationem. sub num. 10. not. ultimo ibi. opp. dicitur hic. & Bal. in marg. tr. ad Innoc. in verbo. appellari potest a iuramento. dicens, quod a taxatione expensarum, lapsis decem diebus, non appellatur.*

67 Declara quinto, ut a iudice, excedente modum in exequendo, debeat appellari semper ad superiorem, sed diversimode, quia sunt distinguendi duo casus.

Primus casus est, quando ipsemet iudex executur, & tunc clarum est, quod appellatur ad superiorem suum proximum: idem est si executur, mediante aliquo nuncio, & nunciis executur, prout habet in mandatis, non excedendo fines, quia similiter appellatur ad superiorem ipsius iudicis, qui commisit executionem, & non ad ipsum iudicem committentem, qui est superior nunciis, *Abb. in d. c. quoad consultationem. num. 28. vers. sed quero ad quem appellabitur. de sent. & re iud. & Rebuff. tract. de senten. execut. artic. 7. glos. 13. sub numer. 3. ve. s. fallit. tom. 1. fol. 378.*

Secus est, si nuntius, seu executor grauat, excedendo fines mandati, quia tunc appellabitur ad iudicem, qui mandavit, *Abb. vbi supra. & Rebuff. dicto art. 7. glos. 13. num. 1. tom. 1. fol. 377. quare si iudex, datus a Papam exequendam rem iudicatam, committat nunciis, & executoribus executionem mori facti, & isti excedant, erit recurrendum ad ipsum iudicem datum ad exequendum: Nec dicatur, quod isto casu non est necessaria appellatio, ex quo eo ipso quod excedit fines mandati, actus est nullus quia istam objectionem soluit *Abb. eod. cap. quoad consultationem. num. 24. vers. venio ad glos. ult. & num. seqq.**

68 Secundus casus principalis est, quando iudex

qui tulit sententiam, requirit iudicem alterius territorii, in quo sita est res, super qua debet fieri executio; & isto casu d. stinguo. Aut grauat iudex, qui est requisitus pro executione; & dico, quod tunc appellatur ad superiorem ipsius iudicis requiriti, quia ipse grauat, *Rebuff. d. artic. 7. gl. 13. num. 4. vers. idem dico fol. 378. Et quod si iudex territorii executur, appelletur ad eius superiorem, & non ad superiorem iudicis, qui imploravit eius officium, quia is, qui executur, executur in e proprio. & non, ut delegatus, quia executio est mixti imperii, quod regulariter non potest subdelegari, scribit *Abb. d. c. quoad consultationem. num. 28. in fin. & num. 29. Aut grauat iudex requirens, ut puta quia requirit eum, ut exequatur sententiam in immobilibus, cum debet requirere eum, ut exequeretur in mobilibus; & tunc appellatur ad superiorem iudicis requireris, quia ipse grauat, *Rebuff. vbi supra. Nam dicitur implorasse non eius officium, sed auxilium facti, quo casu appellatur ad superiorem implorantis; unde, si requisitus praestat solam familiam, & sic non excedit fines auxilii petiti, appellatur ad superiorem iudicis, qui petiit auxilium, quia ipse grauat, quare si Potestas praestat familiam Episcopo exequenti, & illa familia excedit modum, appellatur ad Archiepiscopum, quia Episcopus dicitur excedere, & non Potestas. Secus est si imploraret auxilium iuris, ut puta, quod Episcopus pro executione sententiae latae a Potestate procedat ad excommunicationem, quia tunc appellatur ad superiorem Episcopi, *Abb. d. c. quoad consultationem. sub num. 29. & Rebuff. d. artic. 7. glos. 13. num. 5. vers. idem dicunt. fol. 378. Et hoc mihi placet, licet *Abb. ibidem censeat, posse appellari etiam ad superiorem Potestatis.*****

Nota duo singularia in appellatione ab executione excessiva. Primum, quod semel tantum licet ab ea appellare, *Felym. in cap. 15. quoad consultationem. num. 20. vers. nihilominus primam opin. vers. in finem, ibi, scias etiam quod vbi appellatur ab executione excessiva. de sent. & re iud. Dec. in cap. 43. nouit. num. 15. de appell. Nicell. tractat. de concord. gless. concord. 6. fall. 32. num. 74. in fine. fol. 194. & Rebuff. tract. de senten. execut. artic. 7. gl. in fine. num. 20. tom. 1. fol. 377. Quod est etiam dispositum per bullam Pii IV. reformationis Signaturae, editam anno 1562. Kal. Ianuarii, in illis verbis, quodque ab excessiva taxatione expensarum semel tantum appellatio committatur, & duae sententiae habeant vim trium. & facit ad hoc, quia duae conformes faciunt rem iudicatam super liquidatione, ut vult in pract. lib. 7. c. 3. sub num. 12. retuli, & sequutus sum supra: Nec potest in contrarium allegari, quod scribit *Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 81. fol. 75. dum refert, & sequitur, quod, si iudex approbet taxam expensarum ab alio factam, poterit ab ista approbatione appellari: id enim est, si approbet taxationem factam a notario, secus si approbet tanquam iudex appellationis taxam factam per iudicem a quo. Secundum ¶ notandum est, quod ad appellandum ab excessiva executione non sufficit mandatum simplex ad appellandum, sed debet esse speciale ad appellandum ab executione excessiva, *Dec. d. cap. nouit. sub num. 15. & 16.***

Reliqua, quae desideras in hac limitatione, habes limit. seq. quia altera alterius materiam continet.

LIMITATIO X L

SUMMARIA.

AB EXECUTORE non datur appellatio, num. 1. Declaratur in executore mero, nu. 2. Subdeclatur qui sit merus executor, num. 4. 5.

Sublimitatur I. hac limitatio, ut non procedat in executore excedente modum, quia ab eo potest appellari, num. 6. & seqq. in quibus declaratur, & exemplificatur.

Sublimitatur II. quando disputaretur de potestate exequendi, num. 10.

Sublimitatur III. in executore mixto, n. 11. & seq. in quibus declaratur, & infertur.

Sublimitatur IV. quando allegatur & probatur transactio facta post sententiam, n. 16.

LIMITA XI. non liceat appellare ab executore, cap. 43. nouit. illo & ibi Eranch. & Card. Alex. num. 1. & 3. de appell. Spec. Abb. Alex. & alii quos reculi, & sequutus sum limit. practica. in prin. p. Et hæc limitatio fraternizat, seu infertur ex precedenti, ut patet ex his, quæ scripsi in ea in principio.

Declaratur hanc limitationem esse veram in executore mero, qui nullam habet cognitionem, sed tantum executionem, *Glos. in d. c. 43. nouit. iste in verbo ab executoribus.* & ibi in *summario Io. Andr. Ant. de Butr. & Abb. de appell. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. n. 58. & 59. vers. sed istud.* Quare reus, qui torquetur de mandato iudicis, non potest appellare à ministro, qui torquet, sed à decreto tormentæ, lato à iudice: Item captus à birruario, & satellite ex decreto iudicis non potest appellare à captura, quam facit birruarius, sed bene à ceptura illi demandata.

Ratio huius declarationis est duplex. Prima est illa, quam scripsi *limit. preced. n. 3. & 4.* Secunda ratio est, quia, si appellaretur ab executore, appellaretur ad eundem iudicem grauantem, quia iudex superior medietus executoris est ille, qui commisit & delegauit executionem, & appellatio debet fieri gradatim, non omisso medio. *testibus iis quos citauit & sequutus sum supra q. 7. n. 1. & ideo à delegato ad delegantem, ut dixi supra q. 8. n. 14. & seqq.*

Subdeclatur primo, ut merus executor dicatur is cui post lata in sententiam, & post habitam causæ cognitionem super exceptione iudex commisit nudam executionem facti, ut in commissione, quæ sit nuntio, scribit *Aar. in l. 15. à diuo pio. n. 10. vers. quandoque post sententiam ff. de re iudic. quem refert & sequitur Abb. in cap. 5. vers. 3. membro principali. de senten. & re iudic.*

Subdeclatur secundo, ut executor merus dicatur etiam is, qui ex abundantia, & non ex aliqua necessitate citat, aliaq. facit, quæ tendunt ad iustificandam executionem, *Felyn. in ca. vlt. dudum. n. 22. vers. secunda conclusio. de presumption. quem refert, & sequuntur Coutar. in l. ynica. limit. 2. §. 1. in fine n. 44. C. si de moment. poss. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. sub num. 59. vers. sed istud.*

SUBLIMITA I. hanc limitationem, ut non procedat in executore, excedente modum, quia ab eo potest appellari, quamuis sit executor merus. c. 43. nouit. de app. & ibi in *summario Ioan. Andr. Ant. de Butr. Abb. & Eranch. idem Ant. de Butr. in cap. 15. quoad consultationem nu. 8. vers. nota quod ab executoribus. & Abb. sub n. 10. & n. 27. in fine. de senten. & re iudic. Rebuff. tract. de senten. execu. art. 7. gloss. 12. n. 4. fallen. 1. tom. 1. fol. 373. &*

tract. de appell. art. 7. gloss. 2. num. 15. vers. quintus. tom. 3. fol. 503. A sin. in prax. iudic. §. 31. cap. 8. limit. 6. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. num. 64. vers. declara.

Ratio est quia in eo, quo quis excedit, definit esse executor, *Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 2. cap. 11. num. 2. vers. quod maxime.*

Contra hanc sublimitationem: oppono, quid vel executor facit, quod habuit in mandatis sine excessu, & tunc non potest appellari per ea, quæ dixi supra in limitatione, vel facit, excedendo fines mandati & tunc, quod agit, non valet, & sic non est necessaria appellatio, hancq. oppositionem format. *Glos. in de capit. quoad consultationem, & ibidem Ant. de Butr. num. 15. & Abb. num. 24. vers. venio ad glos.*

Huic oppositioni respondent præfati Doct. in locis citatis, quos tu poteris videre.

Declaratur primo hanc sublimitationem, ut non dicatur proprie appellatio, sed recursus ad superiorem. *Rebuff. tract. de senten. execu. art. 7. gloss. 12. sub num. 10. vers. notandum est. tom. 1. fol. 374.*

Declaratur secundo ad quem appelletur ex his, quæ scripsi *limit. precedenti, num. 67. declar. 5.*

Exemplificatur primo hanc sublimitationem quando executor aliquid dolose egerit, vel quando pars dolo sententiam obtinuerit, *Rebuff. tract. de senten. exe. ut. art. 7. gloss. 12. num. 5. fallen. 2. tom. 1. fol. 373. A sin. in prax. iudic. §. 31. cap. 18. limit. 7. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. sub num. 64. vers. 5.*

Exemplificatur secundo, quando executor aliquid iniuriose agit, ut puta si lectos captos, & dolia capta executionis causa, malitiose frigerit, *Rebuff. dicto art. 7. gloss. 12. num. 7. fall. 4. A sin. dicto §. 31. cap. 18. limit. 12. & Ruginell. dicto cap. 2. sub num. 64. vers. 6.*

Exemplificatur tertio, quando faceret executionem in rebus prohibitis, ut puta in libris, breuiario, & similibus, *Rebuff. dicto art. 7. gloss. 14. num. 5. fol. 379. vel in bobus aratoris, aliisq. instrumentis necessariis ad agriculturam, Rebuff. tract. de liter. oblig. art. 2. gloss. 1. nu. 101. & seqq. tom. 1. fol. 98. A sin. in prax. iudic. §. 31. cap. 2. limit. 33. fol. 183.*

& nos de hoc habemus bullam satis notam Pii V. adde quæ scripsi *supra lib. 1. cap. 96. num. 43.*

Exemplificatur quarto, quando quis esset condemnatus ad dandum decem, vel equum, & executor capit similiter equum, quia aufert debitori electionem, quam habet de iure, & sic excedit, *Rebuff. art. 7. gloss. 14. nu. 6. fol. 379.*

Reliqua exempla habes *limit. precedenti num. 30. & seqq.*

SUBLIMITA II. quando disputaretur de potestate exequendi, quia tunc posset appellari ab executore, si credimus *Ruginello tract. de appell. §. 2. cap. 2. sub num. 64. vers. quanto si disputatur.*

Hæc sublimitatio est de materia precedentis, quia, cum dubitatur de iurisdictione, necessario infertur dubitatio de excessu, quia eo ipso quod quis procedit sine iurisdictione dicitur excedere, & in his terminis procedit *Rot. decis. 45. alias 346. si appelletur. de appell. in nou. sed tamen appellatio suspensiva non admittitur, nisi doceatur de excessu, Rot. vbi supra, & facit, quod scripsi supra *limit. precedenti, num. 64.**

SUBLIMITA III. ut non procedat in executore mixto, quia ab eo potest appellari *Ant. de Butr. in c. 43. nouit. n. 6. v. opp. quod ab executoribus. de appell. & Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 2. nu. 60. vers. secus vero.*

Ratio huius sublimitationis est, quia executor mixtus non tantum exquiritur, sed etiam cognoscit de rebus, & de exceptionibus, prout late declaravi limit. precedenti num. 43. & quando executor grauat in non admittendo exceptionem potest appellari, ut dixi infra nu. 13.

22 Declara hanc sublimitationem, ut executor mixtus dicatur is, qui citat, aliaque facit ex necessitate actus, vel quia est datus cum clausula (vocalis vocandis) & ideo debet adhibere causae cognitionem, Felyn. in cap. 5. de cetero, num. 10. ibi quid de clausula. de sensen. & de re iudic.

23 Infero primo ex eadem sublimitatione, seu eius ratione, quod si executor mixtus non admittit exceptiones admittendas, vel admittit non admittendas; poterit à non admissione, seu admissione appellari, Ant. de Butr. in cap. 15. quoad consultationem. sub num. 16. vers. quandoque executor. de sent. & re iudic. & adde quae scripsi limit. precedenti num. 34.

24 Infero secundo, quod si is peruertat ordinem datum in l. à diuopio §. in venditione. ff. de re iudic. poterit appellari per ea, quae scripsi limit. pra. edenti num. 23. vers. sublimita quinta. vel si male interpretatur sententiam, iuxta ea quae scripsi eadem limit. preced. nu. 52.

25 An executor, qui excedit, teneatur parti de dolo, vel actione iniuriae, vide Dyn. quem citat Guid. Pap. tract. de appell. q. 92. num. 59. fol. 60. & quod faciat litem suam, scribit Dec. in cap. 43. nouis. num. 10. ibi, & non solum de appell.

16 **S**UBLIMITA IV. quando pars allegaret transactionem factam post sententiam, & illam statim probaret, quia tunc executor, si exequeret grauariet, & ideo posset appellari, Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 7. glos. 12. num. 6. fall. 3. tom. 1. fol. 373. dicens idem esse, quando pars renuntiasset sententiae, vel esset expresse facta nouatio.

Reliqua quae in ista limitatione forsan desideras, habes in limit. precedenti, quia vna est de materia alterius.

LIMITATIO XII.

SUMMARIA.

SENTENTIA lata de consilio sapientis est inappellabilis, num. 1. — Contraria opinio est v. r. a. nu. 2.

Extenditur multipliciter hac contraria opinio, Primo etiam si sapiens fuerit electus de consensu partium: — Secundo etiam si partes consenserint, formato iudicio, n. 2. — Tertio si etiam iudex teneatur sequi consilium sapientis, n. 3. — Quarto etiam quando partes post redditum consilium requirunt iudicem ut ferat sententiam, n. 4. — Quinto etiam si partes consenserint de stando sententiae, n. 5. — Sexto etiam si consilium esset apertum, nu. 6. & seqq. in quibus declaratur. — Septimo etiam si partes requirant iudicem, ut ferat sententiam secundum formam consilii, nu. 9. — Octavo etiam si partes scirent tenorem consilii, n. 10. — Restringitur multipliciter eadem contraria opinio, num. 11. & seqq.

1 **L**IMITA XII. quando partes consentiunt, ut feratur sententia de consilio sapientis, quia tunc ab illa sententia non appellatur secundum vnam opin. quam refert Nicell. tract. de concord. glos. concord. 9. fall. 11. num. 45. tom. 18. fol. 192.

2 Contraria opinio est vera, quia potest appellari, Bar. in l. 1. §. quae situm est in fine, nu. 7. & ibi Alex. in addit.

ff. de app. §. idem Bar. in l. 23. ex consensu. in fine principii. sub num. 3. ff. eod. & in l. 26. si conuenerit. vers. sus finem, num. 9. ibi, sed antunc. ff. de re iud. Abb. in cap. 14. causam qua. nu. 4. vers. facit enim iste textus. & Felyn. num. 2. vers. non prohibentur. de sentent. & re iudic. Franch. in cap. 68. intima. num. 12. in fine, & Dec. in fine, num. 19. de appell. Catald. tract. de synd. nu. 165. vers. primus. tom. 7. fol. 359. hancq. esse communem * opin. testatur, & sequitur Soc. conf. 24. visis ac diligenter sub nu. 1. lib. 1.

Rationes huius contrariae opinionis sunt plures quas ordinate deducit Catald. dicto tract. de synd. sub num. 165. tom. 7. fol. 359.

Extende primo eandem contrariam opinionem, ut procedat etiam si sapiens, seu consultor fuerit electus de consensu partium, Nicell. dicto tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 73. sub nu. 119. vers. quartus actus est fol. 196. Et quod haec sit communis * opinio, ut possit appellari etiam à sententia lata de communi partium consensu testatur, & sequitur Alex. in d. l. si conuenerit. vers. sus finem, num. 13. vers. uem in quantum. quem refert & sequitur Marches. tract. de commiss. appell. pend. supe. diuers. cap. 28. nu. 46. fol. 302 in 2. impress. & quod possit appellari etiam à sententia arbitri electi de communi partium consensu, retuli, & sequutus sum libro precedenti cap. 2. num. 337. vers. si statatio & possit appellari à sententia iudicis delegati de partium consensu electi, refert, & sequitur Pac. Scal. tract. de consil. sapien. lib. 4. capit. 15. tom. 3. par. 1. fol. 349.

Extende secundo, ut procedat etiam si partes consenserint puncto formato, quia adhuc dabitur appellatio, Franch. in cap. 68. intima. nu. 7. col. 3. ibi ex his notabiliter inferitur, de appell. & Rug. nell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 210. & faciunt quae de relatione ad Principem scripsi q. preced. limita. 1. num. 149. vers. extende secundo.

Extende tertio etiam si iudex ex forma statuti teneatur sequi consilium sapientis, Franch. in cod. cap. in intima. nu. 8. & Pac. Scal. supra citatus.

Extende quarto, ut procedat etiam quando post remedium consilium partes requirunt iudicem, quod ferat sententiam, non tamen exprimunt nec dicunt, quod ferat sententiam secundum formam consilii sapientis, sed simpliciter requirunt super prolatione sententiae, nam isto casu poterit condemnatus appellare, ut scribit Catald. dicto tract. de synd. num. 166. vers. secundus casus. fol. 359.

Extende quinto, ut procedat etiam si partes consenserint expresse de stando sententiae secundum consilium latum, vel ferendum, & sententia feratur prorsus secundum consilium, quia adhuc datur appellatio, Bar. in d. l. 26. si conuenerit, in fine, ff. de re iudic. Felyn. in cap. 14. causam qua. nu. 2. vers. nam prohibetur, de sent. & re iud. Soc. dicto conf. 24. nu. 3. vers. vltimus. lib. 1. Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 102. sub nu. 142. fol. 197. & Pac. Scal. tract. de consil. sapien. lib. 4. cap. 15. tom. 3. par. 2. fol. 349. & adde quae scripsi supra limit. 2. sub n. 73. exempl. 6. vers. contra.

Ratio secundum eosdem Bar. & Felyn. supra citatos est, quia potest stare, quod pars consentiat dari talem sententiam, & bene etiam detur, & tamen non acquiescit, quia speret obtinere in causa appellationis ex nouis probationibus, quas in prima instantia non potuit facere.

Ratio melior est, quia in tali promissione de stando sententiae subintelligitur tacita conditio, si consilii;

consilium iustum fuerit, vt retuli, & sequutus supra dicta limit. 2. sub nu. 73. vers. contra.

Extende sexto, vt procedat, etiam si consilium esset apertum, & partes consentirent, vt secundum illud feratur sententia, quia adhuc possent appellare Bar. Eelyn. Scal. vbi supra, & Soc. dicto cons. 24. vbi ac diligenter nu. 4. quæ conclusio lib. 1.

7 Declara primo limitando hanc extensionem, vt sit vera in sententia diffinitiva, sed non interlocutoria, quia in ea pars non potest sperare victoriam ex nouis probationibus, cum interlocutoria reuideatur ex eisdem, & ideo consilium erat apertum, & notum parti non videtur posse appellari, Felyn. dicto cap. 14. causam quæ sub num. 2. de sentent. & re iudicat. & quod interlocutoria reuideatur ex eisdem actis, vide quæ scripsi supra quæst. 11. num. 89. art. 4. dub. 3.

Contra istam declarationem facit quia satis est, quod possit sperare meliorem informationem faciendam in iure, multi sunt casus, in quibus sententia interlocutoria potest revideri ex nouis probationibus, de quibus casibus dixi supra d. quæst. 11. num. 92. & seqq.

8 Declara secundo limitando, vt procedat, quando partibus esset non solum apertum votum, seu sententia, sed esset eis notus tenor voti, & sententiæ, & promitterent stare illi sententiæ, seu voto, quia tunc pars, quæ sic promittit, non posset appellare, Scab. dicto tract. de consil. sapien. lib. 4. cap. 19. vers. ceterum si lata sententia tom. 3. par. 1. fol. 350. & sentit Soc. dicto cons. 24. sub num. 4. vers. quæ conclusio lib. 1. dum scribit possit appellari, dummodo partes non habuerint notitiam consilii, nam isto casu posset dici, relationem seu consilium sapientis esse factum, partibus consentientibus, & approbantibus, quo casu non dari appellationem, scribit Nicel. quem retuli & sequutus iam infra num. 12.

9 Extende septimo eandem communem opinionem vt procedat etiam, quando potest reddatum consilium clausum iudici vtrique pars requirit ipsum iudicem, vt ferat sententiam secundum formam dicti consilii, quia cum partes, seu pars ignoret quid sit in illo consilio, datur appellatio, & iudex non debet sed qui illud consilium, si sit iniustum, alias tenetur in syndicato, quia intelligitur requisitus à partibus sub conditione, si illud sequi debeat, & dato quod fuisset requisitus sine ista conditione, tamen solum iusta pendentem concedendus est assensus, Catal. d. tract. de synd. num. 167. & 168. vers. tertius casus.

10 Extende octavo, vt procedat etiam si partes, quæ requirunt iudicem vt ferat sententiam secundum formam consilii, scirent quid continetur in dicto consilio, sed tamen ignorarent, an illud consilium esset iustum, vel iniustum, vt puta, quia sint imperiti literarum, quia isto casu est opus appellare, & iudex non tenetur sequi iniustum consilium, Catal. sub dicto nu. 168. vers. alius casus.

11 Restringe primo nunc eandem communem opinionem positam supra num. 2. vt non procedat, quando partes promississent stare consilio sapientis, quæcunque esset, Bal. in l. 4. tale pactum. §. qui prouocauit col. 10. vers. item ex prædictis ff. de pact. quem referunt, & sequuntur Franch. in c. 68. intima sibi in fine, n. 11. in fine & Dec. in fine, nu. 20. de app. Alex. in l. 26. si conueneris. versus finem sub nu. 13. ff. de re iudic. & Felyn. in c. causam quæ nu. 2. in fine vers. li-

mita. communem de sent. & re iudic. quia vt dixi Bal. vbi supra qui promittit parere sententiæ quæcunque fuerit videtur renunciare appellationi, Nicel. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 102. nu. 142. tom. 18. fol. 197. & in hanc sententiam videtur iuisse Cal. tract. de syn. n. 169. vers. 4. casus fol. 360. Quæ enim videtur postmodum dicere in contrarium, sunt extra casum appellationis Et quod dicatur tacite renunciare appellationi quando quis obligat se velle stare sententiæ alicuius, quia talis obligatio habet vim renuntiationis appellationi factæ scribit Lancel. tra. de assent. & innou. app. pend. amp. 2. princ. n. 14. & 15. tom. 5. fol. 351. in fine, Et quod dicatur tacite renunciare appellationi, qui ante sententiam promittit simpliciter parere mandatis iudicis, seu iurat parere, promittitue satisfacere sententiæ, soluere iudicatum, vel ratam habere sententiam, scribit Ruginel. tract. de app. §. 9. gloss. 1. c. 1. n. 25. vers. tacite quoque fol. 243. & de validitate huius promissionis, seu obligationis vide supra limit. 2. nu. 73.

Contra hanc restrictionem: quod adhuc possit appellari, tenent Soc. & Pac. Scal. quos citaui supra limit. 2. n. 75. vers. amplia.

12 Restringe secundo, vt procedat quando ratio consultoris, seu consilium sapientis esset facta de voluntate partium, quia tunc non daretur appellatio, Nicel. de concord. 6. fall. 73. sub nu. 119. vers. 4. est actus fol. 196. Quod intelligo, quando fit de partium voluntate, eo quia approbant illud consilium, & faciunt quæ scripsi supra nu. 8. declar. 2.

13 Restringe tertio, vt non procedat, quando partes, habentes certam notitiam de tenore consilii, & quod non est iustum, consentiant tamen quod iudex sententiam ferat secundum formam dicti consilii, quia tunc non possunt appellare, quia partium consensus purgat illam iniquitatem consilii, Catal. tract. de syn. sub n. 168. ibi certe si partes tom. 7. fol. 360.

14 Restringe quarto declarando vt non procedat in pronuntiatione qua committitur causa consilio sapientis, quia à tali pronuntiatione affirmatiua non appellatur, secus si pronuntietur negative, causam non esse committendam, quia possit appellari Scal. tract. de vers. sap. lib. 3. c. 1. vers. præterea quid magis est to. 3. par. 1. fol. 342. & Rug. tra. de app. §. 2. c. 3. n. 191. f. 84.

15 Tempera hanc restrictionem, vt licet non possit appellari à pronuntiatione affirmatiua, tamen à formatione puncti ut nuntietur ad consultatorem sapientem caute appellabit pars, quæ in ea se videt lædi, & vbi prius contradixerit, Pac. Scal. dicto lib. 3. cap. 9. ibi & quando pars ex huiusmodi puncti, expunctione laeditur tom. 3. par. 1. fol. 343.

A sententia lata secundum consilium, & responsionem Principis, an, & quando possit appellari, dixi quæst. præcedenti limit. nu. 130. & seqq.

16 Restringe quinto, vt non procedat post lapsos decem dies, datos ad appellandum, quia quamuis sententia feratur de consilio iurisperitorum, tamē, nisi appelletur infra legitima tempora, transit in rem iudicatam, sicut transeunt aliæ sententiæ, Abb. in cap. 4. proposuisti sub num. 11. vers. tertio circa hoc ibi, omnia hæc militant etiam in sententia lata ad consilium sapientis de probat. Pac. Scal. tract. de consil. sapien. lib. 4. cap. 21. vers. verior namque semper tom. 3. par. 1. fol. 350. 10. Bap. Lup. tract. de vsur. in 2. comment. ad l. 2. C. de pract. inter empt. & vend. §. 5. sub num. 4. 1. vers. similiter & vers. sed aduertendum tom. 7. folio 134. & Tess. Fossanen. decis. 25. sententia lata. sub

*n. m. 3. vers. Ritr. ibi, imo vt ingenue fateat. & vers. quata-
men ibi. quauis contraria. & ego ita vidi practitari; &
opinio contraria in praxi non admitteretur, teste
Lup. d. vers. sed aduertendum.*

Contrariam opinionem, quod enim sententia
lata ex consilio sapientis non transeat in rem iudi-
catam; tenent Ant. de Butr. dicto ca. proposuisti. Franch.
in cap. 68. intimaisti. in fine num. 12. de appell. Rom. conf. 228.
pro plena num. 16. Dec. conf. 278. non leuis in fine nu. 12. Ma-
ran. in suo spec. 3. par. 6. partis princi. in verbo. & demum ser-
tur sententia num. 130. fol. 448. & nos sequuti videmur
supra lib. 1. cap. 97. sub num. 131. & hanc opinionem. com-
munem * fatentur iidem Lup. Scal. & Tess. Fossan-
nen. in locis supra citatis, licet eam non sequantur, &
* esse communem *, & ab ea propterea non esse in
iudicando, aut consulendo recedendum, testatur
Dec. vbi supra

Confirmatur hæc opinio contraria, quia senten-
tia lata à iudice, adhibito iudicio artificium, seu a-
litter peritorum in aliquo negotio, non transit in
* rem iudicatam secundum communem * opin. nã,
si non transit lata ex consilio sapientis, multo mi-
nus transit lata ex consilio sapientis, multo minus
transit ista, vide Lup. dicto §. 5. num. 41. Maran. in dicto
verbo & demum fertur sententia num. 131. fol. 448. & quæ
scripsi dicto cap. 97. sub num. 131.

Non recedo à restrictione, quæ est vera, & ser-
uatur in praxi.

Declarata eam prout declarant Theff. Fossanen.
dicta decis. 25. sub num. 3. vers. Butr. versus finem & Scal. di-
cto lib. 4. cap. 22.

17 Subrestringe omnes has restrictiones, & om-
nem aliam, in qua dicereinus sublatum esse appel-
lationem, vt non habeant locum in reductione ad
arbitrium boni viri, data enormi læsione, quia nul-
la est inuenta verborum ars, per quam possit tolli
reductio ab arbitrium boni viri, vide quæ scripsi
lib. precedenti cap. 2. num. 443 & 448. & limit. seqq. nu. 11.
& supra q. 12. num. 174:

LIMITATIO XIII

SUMMARIA.

ARBITRI sententia non est appellabilis, num. 1.
¶ Sublimitatur hæc limitatio multipliciter. Primo in sententia
arbitri electi ex necessitate statuti, num. 3. — Secundo in
sententia arbitri electi ex dispositione iuris communis, nu.
4. — Tertio de iure canonico, nu. 7. — Quarto in sen-
tentia arbitri, qui habuit facultatem procedendi solum de
iure num. 9. — Quinto in statuto, & c. nu. 10. — Sex-
to in reductione, quia licet non possit appellari, tamen po-
test peti reductio ad arbitrium boni viri, num. 11. — Se-
ptimo in sententia lata super reductione n. 12. — Octauo
quando compromissum est factum sine pœna nu. 13. —
Nono de consuetudine nu. 14.

1 L I M I T A XIII in sententia arbitri, quia ab ea
non appellatur, l. & ibi Cyn. Bal. Salyc. Paul. de Ca-
str. C. & alii. de recep. arb. Gloss. Bar. Abb. Alex. M. Ant. Blanc.
& alii quos citauimus lib. preced. cap. 2. n. 36. 520. in fine & 529.

2 Extende hanc limitationem, vt non possit ap-
pellari etiam si partes pacto expresso conuenerint
vt possit appellari ab iniqua sententia, Cyn. in dicta
l. C. de recep. arb. Spec. tit. ne app. §. in quibus n. 16. vers. quid si
conuenit. lib. 2.

Contrarium tenuerunt Hug. & Dyn. in l. 16. si cõ-
uen. in prin. ff. de iud. quos reprobat Cyn. sup. citatus.

Conciliatur hæc contrarietas, vt extensio pro-
cedat, loquendo de appellatione proprie sumpta
quia cum per appellationem transferatur iurisdic-
tio de iudice à quo in iudicem ad quem appella-
tio non potest hoc facere in arbitrio, cum is non
habeat iurisdictionem; vnde in appellatione ab
arbitrio non considerantur fatalia desertio, & trã-
fitus in rem iudicatam, quia deficit fundamentum
iurisdictionis; opinio vero Hugutii contra exten-
sionem procedet, loquendo de appellatione im-
proprie, videlicet, vt possint pacisci de appellando
ad effectum vt istud pactum saluet appellantem à
pœna compromissi, Bal. in dict. l. 1. sub n. 4. vers. item
multa. ibi, querit hic. Ant. de Butr. in cap. 23. quintuallis.
col. 7. sub num. 36. vers. ad primum. ibi, idem si voluntate
partium. de iure iur. & Lanfr. de Orian. tract. de arbitr. diuis.
7. q. 38. n. 68. to. 3. par. 1. f. 121. & ab hac concordia for-
san non discedit Socc. in reg. 17. appellare à sententia ar-
bitri fall. 5. dum vltimo loco allegat eos, qui tenent
hanc conciliationem.

Vana est hæc conciliatio, si teneamus quod ap-
pellatio, ea præsertim ratione locum non habeat
in sententia arbitri, quia non sit sententia iurisdic-
tionalis, & non producat actionem, iuxta ea, quæ
scripsi lib. precedenti cap. 2. num. 327. nam, attenda hæc
ratione, licet pactum saluet à pœna, tamen non sa-
luat à defectu iurisdictionis.

S V B L I M I T A I eandem limitationem, vt
non procedat in arbitrio, electo ex necessitate sta-
tuti, qui dicitur arbiter necessarius, quia sententia
eius dicitur proprie sententia, & ab ea appellatur,
Bal. in l. 32. diem proferre. §. statari autem ff. de rece. arbit. Socc.
reg. 14. appellare in qualibet causa fall. 10. in fine, Ant. de Butr.
Alex. M. Ant. Blanc. & alii, quos citauimus, & sequutus sum libro
precedenti cap. 2. sub. nu. 529. vers. ad secundum.

Contrariam opinionem tenuerunt aliqui, quos
citant Socc. reg. 17. appellare à sententia arbitri. fallen.
4. & las. §. omnium sub num. 11. ibi insertur Instit. de
action. & facit pro hac opinione text. in cap. 33. à iu-
dicibus. 2. q. 6. à iudicibus, quos communis consensus elegerit,
non liceat prouocare.

Non discedo à sublimitatione, quia est vera,
& communis, ad textum in cap. à iudicibus. re-
spondeo, quod appellatio potest considerari pro-
pter iniquitatem personæ, & propter iniquitatem
sententiæ; propter iniquitatem personæ non potest
appellari; secus propter iniquitatem sententiæ, quia
licet reprobare dicta, sed non personam, Gloss. 1. in
dicto cap. à iudicibus. & quod à sententia, lata à iudi-
ce, quem partes communiter elegerunt, possit
appellari, scribit Guid. Pap. tract. de appell. q. 70. nu.
49. tom. 5. fol. 59.

S V B L I M I T A II. vt non procedat in arbitrio
electo ex dispositione iuris communis, quia ab e-
ius sententia potest appellari, Bar. in l. 1. §. interdum.
in fine, sub num. 8. ff. à quib. appell. non lic. Ant. de Butr. in
cap. 23. quintuallis. sub num. 38. vers. ad primum. ibi, dis-
si arbiter est iuris. de iure iur. Socc. in reg. 17. appellare à sen-
tentia arbitri fall. 3. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip.
in verbo. & quandoque appellatur. nu. 272. f. 500. & quod
ab arbitrio iuris detur appellatio, scribit M. Ant.
Blanc. tract. de compromis. q. 10. vers. contrarium. tom. 3.
par. 1. fol. 204.

Ratio est, quia arbiter iuris dicitur habere iurif-
dictionem, sicut iudex, vt retuli & sequutus sum lib.
preced. c. 2. n. 5. & seqq.

Declarata

6 Declara restringendo hanc sublimitationem, ut non procedat in tertio arbitrio, qui eligitur inter alios duos discordantes, quia & si eligatur ex necessitate, & dispositione iuris cōmunis, l. 19. si unus §. vlt. ff. de recep. arbit. tamen ab eius sententia non potest appellari, si compromissum sit voluntarium, quicquid in contrarium sentiat Socc. dicta reg. 17. fall. 6. dicens, quod à sententia tertii arbitri electi loco duorum arbitratorum potest appellari, quia eligitur ex necessitate iuris, & licet alleget Io. Andream, allegantem in addit. ad Spec. tit. de arbit. §. sequitur vers. sed nunquid tamen ego, adhibita diligenti lectione hoc in meo libro non potuit inuenire.

7 SVBLIMITA III. ut non procedat de iure canonico, quia de hoc iure potest appellari etiam à sententia arbitri, Bal. in l. 1. sub num. 1. in 3. oppos. C. de recep. arbit. Alex. cons. vlt. abunde num. 7. lib. 6. & hanc esse communem * opinionem referunt & sequuntur Socc. in reg. 17. appellare a sententia arbitri fall. 12. & M. Ant. Blanc. tract. de compromis. q. 10. num. 9. limit. 6. tom. 3. par. 1. fol. 204. & resuli lib. preced. cap. 2. nu. 337. & seqq.

8 Hæc sublimitatio non est tuta, tum quia Glos. 1. in cap. 33. à iudicibus & in verbo ordinarii in fine, 2. q. 6. in qua se fundant omnes loquendo generaliter, tenet contrarium; tum quia hoc contrarium tenent alii, quos citant Socc. & M. Ant. Blanc. supra allegati, & Bal. in l. 53. si feruus plurium §. fin. ibi, & procedit hæc questio ff. de leg. 1. loquitur de reductione ad arbitrium boni viri, & non de appellatione, & Paul. de Castr. in d. l. 1. nu. 2. C. de recep. arbit. ait, quod de iure canonico appellatur a sententia arbitri, sed non est proprie appellatio, unde inquit, v. detur quod fatalia, constituta in vera appellatione, non habent locum ea, vide lib. precedenti cap. 2. num. 340. in in secunda resp. sione.

9 SVBLIMITA IV. ut non procedat in arbitrio assumpto cum clausula, ut possit pronunciare solum de iure quia tunc ab eius sententia potest appellari, Soc. in reg. 17. appellare a sententia arbit. fall. 2. nam isto casu appellatio non remouetur propter pœnam appositam compromisso, iuxta ea, quæ scripsi lib. precedent. cap. sub num. 362. & seqq. & num. 373. & consequenter cessante prouisione hominis, habebit locum prouisio legis, ut possit appellari, per ea quæ dixi eod. cap. 2. num. 431.

10 SVBLIMITA V. quando extaret statutum, quod sententia arbitri, seu arbitratoris mandentur executioni, sicut sententiæ iudicum quia tunc potest appellari, Soc. de reg. 17. fall. 7.

11 SVBLIMITA VI. ut non procedat in reductione ad arbitrium boni viri, quia reductio peti potest, ut explicasi limit. seq. num. 2.

12 SVBLIMITA VII. eandem limitationem, ut licet non possit appellari sententia arbitri, tamen si fuerit petita reductio coram iudice, & is iudex protulerit sententiam appellari, ut ex magis communi * opinione refert, & sequitur Menoch. conf. 217. existimauerim. num. 29. & 30. lib. 3.

Vide in hac sublimitatione, quæ scripsi limitatione sequenti, num. 3. vers. sullimita in fine.

13 SVBLIMITA VIII. ut non procedat quando compromissum fuit factum sine pœna, quia tunc ex sententia arbitri oritur actio, & exceptio, & ideo debet ab ea posse appellari, ut scribit Rebuff. tract. de arbit. & arbit. art. 1. glos. 9. n. 3. vers. secundus casus 10. 3. f. 208. & latius sequutus sum lib. preced. e. 2. n. 379. & 380.

Pro intelligētia huius sublimitationis, vide omnino quæ scripsi eod. c. 2. n. 407. & seqq. & n. 431. & seqq.

SVBLIMITA IX. ut de generali consuetudine possit appellari, siue compromissum sit cum pœna, siue sine pœna & ita vidi seruari passim, & seruari in Regno Franciæ, ut testatur Rebuff. dicta glos. 9. nu. 2. fol. 208. & sic attenda ista sublimitatione, subuertitur omnino hæc decimatertia limitatio.

Pœna appositæ in compromisso, an, & quando sit soluenda ab eo, qui appellat à laudo, seu sententia. vide limit. sequenti, num. 7.

Reliqua, quæ forsā desideras in hac limitatione, habes in sequenti.

LIMITATIO XIV.

SUMMARI.

ARBITRATORIS sententia non est appellabilis, num. 1. vbi etiam extenditur dupliciter.

Sublimitatur hæc limitatio tripliciter. Primo in reductione ad arbitrium boni viri, nu. 2. — Secundo in sententia iudicis aditi super reductione, nu. 3. & seqq. in quibus declaratur, & declaratio restringitur vsque ad num. 14. — Tertio de consuetudine, num. 15.

LIMITA XIV. in sententia, seu arbitramento arbitratoris, quia ab eo non datur appellatio testibus Soc. Alex. & Boer. quos citauit, & sequutus sum num. seq.

Extende hanc limitationem, ut procedat etiam de iure canonico, Bal. in rubr. num. 5. vers. sed nunquid de iure canonico. C. de appell. & de opinione * cum muni testatur, & sequitur Abb. in cons. 77. in questione qua. col. vlt. ibi, vltimum dubium est. lib. 2. quem refert, & sequitur Addit. ad pract. Papien. in form. libell. quo ag. ad pœn. comprom. in glos. nec reductio. sub num. 9. in verbo. contrarium in fine. fol. 461.

Contrariam opinionem, videlicet, posse de iure canonico appellari, tenent Bar. in l. vlt. col. 2. nu. 6. ibi eadem ratione dico. ff. de appell. recip. & Rom. cons. 261. super eo num. 5. vers. superest.

Hanc contrarietatem indecisam reliquit Alex. in l. 1. col. penult. sub num. 16. ibi, potest etiam aliter responderi. ff. de leg. 2.

Ego non discēdo ab extensione.

SVBLIMITA. I. hanc limitationem, ut non procedat in reductione ad arbitrium boni viri, quia reductio potest peti, Soc. reg. 24. appellatio in qua libet causa. fall. 11. Alex. cons. 106. viso themate num. 5. lib. 3. Boer. decis. 284. & dic. secundum sub num. 17. vers. contrarium tamen. & ita intradentes loquitur etiam Rom. cons. 265. in casu proposito & satis hæc sublimitatio patet ex his, quæ scripsi lib. preced. cap. 2. nu. ...

Extende primo hanc sublimitationem, ut quis possit petere reductionem ad arbitrium boni viri, non obstante, quod renuntiauerit reductioni, quia talis renuntiatio non tollit, quin possit eam petere super dolosa latione, Card. Alex. in cap. 63. dilecto. sub nu. 85. q. 13. fallen. 3. de appell. & quod nulla plenitudo verborum tollat reductionem ad arbitrium boni viri, data latione enormi, refert, & sequitur Felyn. in cap. 14. causam qua. num. 3. in fine; vers. de eo qui de sem. & re iud. & quod non valeant cautelæ, datæ à Capol. scribit Rebuff. vbi supra & quod si feratur laudum, seu arbitriū ex dolo, possit appellari, vel haberi recursus ad superiorē, non obstante statuto,

¶ el pacto, scribit Contat. in l. vnica limit. 10. nu. 4. vers. *dem in laudo. C. si de mom. poss. adde quae scripsi lib. precedenti cap. 2. nu. 443 & 446.*

Extende secundo, vt procedat etiam si compromittens promiserit, & iurauerit stare mandato arbitratoris, quia adhuc arbitramentum posset reduci, quia promissio intelligitur, si iustam fuerit arbitrium, vt ex Spec. & M. Ant. Bauer. retuli, & sequutus sum supra limit. 2. num. 74. Et quod quis, allegando dolum arbitri, seu arbitratorum, possit recurrere ad arbitrium boni viri, non obstante, quod medio iuramento renuntiauerit recurrere, quia non tenetur seruare iuramentum contra bonos mores, scribit Rot. decis. 2. alias 2. 11. nota quod quis sub num. 1. de arbit. in antiq. & quod non possit renuntiare reductioni ad arbitrium boni viri, etiam si renuntietur cum iuramento scribit Rebuff. tract. de arbit. & arbit. art. 1. glos. 8. num. 13. 14. & 15. tom. 3. fol. 205. & quod quis possit appellare propter excessus, quamuis iurauerit non appellare, dixi supra limit. 10. nu. 29.

De absolute a iuramento petenda antequam petatur reductio ad arbitrium boni viri, vide lib. precedent. cap. 2. sub num. 368. vers. aduerte.

3 SUBLIMITA II. vt quamuis ab arbitramento, seu laudo non detur appellatio, sed solum reductio ad arbitrium boni viri, vt dixi, tamen si pro ista reductione adeatur iudex ordinarius, & is moderetur laudum arbitratoris, seu confirmet, vel infirmet, datur appellatio, Bal. in l. 1. vers. extra quaritur numero 10. C. ne lic. tert. prouoc. Alex. in l. sub numero 14. vers. ficul. extra glos. ibi, deinde bar. & sub numero 18. versus finem, ibi, item quia iste procedit. & numero 19. si. de legat. 2. Felyn. in capit. 16. super his. numero 13. limit. 7. vers. contrariam sed de accusat. Ant. de Butr. in capit. 23. quint. auallis. col. 13. sub numero 37. ibi, nunquid autem deureiur. sed postea, inconstanter loquitur; hancq. sub limitationem tenuit Bapt. de S. Blas. tract. de arbit. & arbitrat. q. penultim. quest. 99. numero 82. 83. versus finem. fol. 309. licet ipse videatur transire per spinas, multum haesitando, & quod haec sit communis, * verior, & a quior opinio, testatur Alex. consi. 106. viso themate. col. 2. numero 6. vers. sed contrarium. lib. & ex Alex. refert & sequitur Boer. dicta decis. 284. sub numero 18. versus finem, ibi, ideo opus est appellatione. & quod magis sit communis * opinio ex Villalob. inter communes opiniones. lib. 6. vers. reductio refert Addition. ad pract. Papien. in for. libell. quo agit. ad poen. comprom. in gloss. nec reductio sub num. 9. in litera A. in verbo contrarium fol. 461. & sequitur Menochius consi. 217. existimauerim. numero 29. & 30. lib. 3. & Lancell. tract. de attent. pap. 2. capit. 16. de attent. reduct. & numero 29. 30. & 31. in fine fol. 393. eandem sublimitationem confuse, & inconstanter posuit Nicellus tract. de concord. glo. concor. 6. fall. 12. numero 46. folio. 192. contentus relatione, & nuda allegatione Doctorum, hancque sublimitationem sequor obiter libro precedent. capit. 2. sub numero 456. & quod seruatur in regno Francia testatur Addition. ad Alex. dicto consi. 106. sub numero 6. litera B. in verbo appellatio & quod sententia lata per iudicem reductionis detur appellatio maxime quando sententia est lata ad fauorem eius, qui petit reductionem, refert, * & sequitur ex magis * communi opin. Magon. in Lucen. decis. 37. libro numero 4. hancque opinionem veriozem, & ab ea consulendo, & iudicando recedendum non esse existimat Couar. var. resolut. lib. 2. capit. 12. sub numero 5. vers. secundo veriozem. fol. 183. hancq.

opinionem esse veram, & approbatam in Regno Francia testatur Rebuff. tract. de arbitrat. art. 1. glos. 9. num. 8. tom. 3. fol. 209.

Contraria opinionem, quod non possit appellari, tenent Rusticanus in q. petitum fuit 10. And. in add. ad Spec. tit. de appell. §. in quibus sub numero 16. vers. quid si conuenit. in verbo. priuat. vrum Bar. in l. 1. in fine, numero 18. vers. ficul. sed quare ff. de leg. 2. Bal. in marg. ad Innoc. in verbo appellari non potest ab arbitrio Salyc. in l. 77. si societatem sub numero 27. ff. pro soc. vbi adducit septem argumenta, Abb. in dicto capit. quint. auallis numero 40. vers. nec quare de notabili versus finem. & in consi. 38. numero 2. vers. ut m. facit quia lib. 1. Franch. in cap. 63. dilecto q. 19. versus finem, limit. 4. num. 39. in fine de appell. Papien. in pract. form. libell. quo agit. ad poen. compromiss. in gloss. nec reductio num. 9. vers. sed pone fol. 461. Guid. Pap. tract. de appell. quest. 71. sub num. 49. fol. 59. Anguiss. consi. 76. de tribus sub num. 23. & 24. lib. 1. dicens quod licet non potest appellari a sententia arbitratoris, ita neque a sententia iudicis subrogati loco arbitratoris, Lafr. de Orian. tract. de arbit. de us. 7. q. 22. nu. 54. in fine, vers. reor. & num. 55. fol. 220. dicens quod hinc sequentur in iudicando, licet postea sub nu. 59. in fine, perplexus dicat, quod quis non peccaret in Spiritu sancto, si teneret opinionem affirmatiuam, vel negatiuam, ponens electionem in iudice, quam opinionem velit sequi & sic confusus, meo iudicio, cedit difficultati; Couar. etiam dicto cap. 12. sub num. 5. vers. tandem scribit in hac controuersia eo ventum esse, vt pares sint vtriusque partis defensores, & vtraque opinio communis censeatur, postea tamen subdit, quod si authorum numerus, & eorum aestimatio, ac professionis nomen consideranda sint, haec opinio contraria est magis * communis.

Alii vero, vt licet Bal. in l. vnica. col. 2. sub nu. 5. ibi, item dicendum est C. de his qua poen. nom. Rom. consi. 261. super eo quod sub num. 3. in 3. opin. in effectu Alex. d. consi. 106. num. 15. Boer. d. decis. 284. sub num. 18. ibi, tamen Bal. & Addition. ad pract. Papien. in d. glos. nec reductio sub numero 9. in verbo contrarium concordant distinguendo, quod si iudex excedit, laedendo in magna quantitate, tunc procedit opinio affirmatiua, quod possit appellari: si vero excedit in modico, tunc procedit opinio contraria uegatiua, quod ab eo non possit appellari; Quare Bal. in d. l. num. 5. in fine, subdit exprimendam esse qualitatem laesionis in appellatione, alias, ea non expressa, appellatio tanquam indistincta non tenet, & ita cum Bal. videtur reside- re etiam. Socc. in reg. 24. appellatio in quibus bet causa, fall. 15. in fine, dicens, ita seruari in practica, & ab ista distinctione non videtur in fine discrepasse Ant. de Butr. vbi supra, quod videtur aduertisse etiam Abb. supra citatus, dicens quod Ant. de Butr. transit in contrariam sententiam.

Ego non discedo a sublimitatione, quia tenetur communiter, & seruatur in praxi, vt dixi.

Declarata hanc sublimitationem, vt si partes litigantes sint diuersi fori, seu arbitratorum, vel arbitratorum vnus sit clericus, & alter laicus, debeat pro reductione adiri iudex ipsius rei, qui petit reductionem, quia arbitramentum est quaedam transactio, & sic si reus conqueritur de ista transactio, videtur quasi super exceptione sibi competenti prouocare, & a fortiori si conqueritur actor debet sequi forum rei, Bar. in l. 77. societatem §. a rbitratorum n. 19. ff. pro soc. quem refert, sed non sequitur Fran-

in rubr

*in rub. num. 44. vers. ultimo queritur, de app. sicq. ad eundem semper est is iudex, qui esset ad eundem, si, nullo facto compromisso, lis ordinatæ promouetur; Finge ergo quod ego peti à te scutos 1000. & arbitri tulerunt laudum de scutis 400. certe ego volens petere reductionem, debeo eam petere coram tuo iudice, quia tu es reus idem dico si arbitri tulerunt laudem de scutis 1000. petitis, & tu vis petere reductionem, debes eam petere coram tuo iudice ordinario, quia coram eo egisset actor tuus aduersarius, vide præd. hac opin. Telsaur. Fossan. decis. 14. *reductio nu. 1. & 5. vbi plures citat, & testatur de opin. * communi.**

Contrariam opinionem tenuit Ang. quem sequitur Franch. *dicta rubr. de app. sub n. 45. & adde omnino quæ scripsi supra q. 8. sub n. 102. vers. infero tertio.*

In hac controuersia circumferuntur quinque opiniones, quas collegit Fossan. *d. decis. 14. ex quibus ego pro nunc aliquam non eligo.*

6 Declara secundo, vt pendente reductione non possit procedi ad executionem laudi, seu arbitramenti; nam omittis multis, quæ recenset Vital. *trac. de claus. nil nouari pendente recursu. num. 1. & seqq. tom. 18. fol. 382. omittis etiam varietate opinionum, quas recenset Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 16. de attent. reduct. & c. num. 2. & sequentibus fol. 393. non posse procedi tenuerunt Bal. & Abb. quos referunt, & sequuntur Franch. in cap. 63. dilecto. q. 10. versus finem, limit. 4. num. 39. de appell. & Maran. in suo spec. par. 6. in 2. act. princ. sub num. 122. fol. 473. dicens hanc esse verior opinionem, & ex Maran. refert & sequitur Lancell. tract. de attent. dicto cap. 16. de attent. reduct. & c. num. 5. 6. & 10. fol. 393. dicens esse verior, æquior, & frequentiori * calculo approbatam, & quod hæc opinio seruetur in praxi, & de stylo curiarum, testatur Boer. *oecis. 284. & dic. secundum sub nu. 26. quæ similiter refert & sequitur Lancell. vbi supra.**

7 Extende hanc declarationem, vt maxime procedat quoad pœnam conuentionalem soluendam ab eo, qui contrauerit compromisso, quia is non tenetur ad eam, nisi postquam arbitrium fuerit confirmatum, & moueor, quia si arbitrium contineat enormem læsionem, illa promissio non contraueniendi non ligat, & non tenet per ea, quæ dixi supra sub num. 2. *extens. 2. & quod de iure non tenet, nequit pœnæ vinculo allegari Rot. & alii, quos cito supra lib. 1. cap. 57. sub num. 6. Quare cum sit permisus ad arbitrium boni viri, non debet quis pœnam soluere antequam confirmatum sit arbitrium, Rebuff. tract. de arb. & arbitr. art. 1. glos. 8. num. 20. tom. 3. fol. 205. & ita dispositum esse per constitutiones gallicas ostendit Rebuff. *d. tract. de arb. & arbitr. art. 1. glos. 1. num. 1. fol. 193. & ita videtur de mente Bartoli in l. 60. Iulianus num. 7. ff. de condic. in deb. & Abbatis in cap. 23. quint. auallis num. 34. de reuocatur. dum scribunt, quod incidit in pœnam si succumbat, non probando iniquitatem laudi: & ita video passim seruari; imo, etiam confirmato laudo, non video has pœnas exegi**

Quamuis contra hanc extensionem teneat Lancell. *tract. de attent. par. 2. cap. 16. de attent. reduct. & c. num. 35. vers. 3. fol. 395. dicens pœnam conuentionalem appositam in compromisso posse exegi, pendente reductione.*

8 Explica hanc extensionem, vt, confirmato laudo non audiatur appellans ab eo, nisi prius soluerit pœnã Rebuff. *d. tract. de arb. & arbitr. art. 1. glos. 9. n. 8. f. 209.*

Soluta autem pœna, audietur appellans, & vbi declaratur, bene appellatum, etiam restituenda omnis pecunia soluta pro pœna, Rebuff. *cod. tract. de arbitr. glos. 1. num. 1. fol. 193.*

Restringe primo eandem declarationem, vt nõ procedat, pendente reductione à sententia confirmatoria laudi seu arbitramenti, quia ea pendente posset procedi ad executionem, Franch. *in cap. 67. dilecto q. 10. versus finem, limit. 4. num. 39. in fine, de appell. & Boer. quos citat sed non sequitur Lancell. d. cap. 16. num. 28. & seqq.*

Restringe secundo, vt non procedat, quando inter partes actum esset, quod etiam pendente reductione, posset ad laudi executionem procedi, Lancell. *cod. cap. 16. nu. 33. & 34. vers. secundo. fol. 393.*

Restringe tertio, quando laudum ex forma statuti haberet executionem paratam, vide quæ pro, & contra istam limitationem scribit Lancell. *d. cap. 16. nu. 37. & seqq.*

Restringe quarto, quando ex forma statuti haberet executionem paratam, etiam parte reclamante, Lancell. *d. cap. 16. num. 51.*

Restringe multis aliis modis, quos ponit Lancell. *d. cap. 16. nu. 41. & seqq.*

Subdeclara restringendo eandem declarationem, vt procedat, pendente reductione, prout loquitur declaratio; secus autem pendente tempore ad petendam reductionem, quia interim potest deueniri ad executionem laudi, vt retuli & secutus sum lib. precedente, cap. 2. num. 470.

Quamuis contrarium, vt neutro casu possit deueniri ad executionem, teneat Socc. *conf. 27. vbi sub n. 34. & 35. lib. 4. quem refert, sed non ponit pro constanti Lancell. d. cap. 16. num. 25.*

Declara tertio, vt iudex aditus super reductione non debeat arbitrium reuocare, nisi ex considerabili damno, seu læsione, & non ex parua, quia non debet iudicare, sicut in causis appellatio num à sententiis iudicum, Couar. *resolut. lib. 2. capit. 12. sub num. 5. vers. tertio illud. fol. 184.*

SVBLIMITA III. vt non procedat de consuetudine, quia hodie cuilibet grauato, seu oppresso patet via appellandi, siue sit grauatus sententia, siue arbitramento; bene verum est, quod iudex ad quem non debet ita esse facilis ad reuocandum arbitrium, sicut ad reuocandum sententiam, Couar. *supra proxime citatus.*

Quia arbitrator videtur fraternizare cum iudice habente liberum arbitrium, de quo dixi in sequenti limitatione ideo potest hæc limitatio aliqua mutuo accipere à sequenti, quæ hic omittitur viderentur.

LIMITATIO XV.

SUMMARIA

ARBITRIO libero iudicis commissæ causa, non datur appellatio nu. 1.

Extenditur I. etiam in arbitrio simplici; nu. 2. Contrarium firmatur ibidem.

Extenditur II. quando causa est commissæ conscientia iudicis, num. 3. — Restringitur multipliciter hæc extensio; num. 5. & seqq.

LIMITA XV. in sententia lata à iudice habente liberum arbitrium, quia ab ea non datur appellatio, Felyn. *in r. 16. super his l. 1. n. 8. & seqq. de accus.*

Meno: h. tract. de arbitr. iudic. lib. 1. q. 70. num. 13. vers. hac regula Simoncel. tract. de decr. lib. 1. tit. 1. nu. 8. tom. 6 par. 2 fol. 291. Magon in Lucen. decis. 42. statuto. sub num. 21. vers. quia quid Farina. in qq. crimin. lib. 1. q. 17. num. 30. vers. amplius igitur & Ruginell. quos alios citant. tract. de appell. §. 9. gl. 2. q. 4. num. 43. vers. secus tamen & seq. vbi loquuntur de pleno arbitrio, & de meto arbitrio.

3 Extende primo hanc limitationem, ut habeat locum etiam in sententia lata à iudice, habente simplex arbitrium, quia ab ea non dari appellationem scribit Spec. quem citat Rot. decis. 47. alias 353. si auditor n. 3. de appell. in nou. & ita videtur sentire Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. in rom. cur. c. 6. num. 53. & 55. fol. 74. in 2. impress. dum scribit, quod clausula (tam conscientiam oneramus) operatur ut negotium censeatur remissum arbitrio boni viri, & tollit appellationem, & in comm. ff. appell. ab interlocutor. cap. 22. num. 54. fol. 251. dicens quod in arbitrariis non datur appellatio; & hanc opinionem sequitur Menoch. d. q. 70. sub num. 6. vers. contrarium. & num. sexq. & praesertim num. 11. vbi testatur, esse celebriorem; * poteris in materia videre etiam Nicel. tract. de concord. glos. onc. 6. faa 16. nu. 50. fol. 193. licet is eo loci non multum fideliter citet neque multum bene loquatur.

Contra hanc extensionem; quod enim in arbitrariis detur appellatio, scribunt Franch. in cap. 5. cum sit Romana num. 11. vers. & aduerte. in finem, de appell. dicens, quod simile arbitratur, posset appellari etiam in commissis suo arbitrio, & in cap. 19. cum parati sub nu. 36. vers. 2. quaritur. versus finem, de appell. Guid. Pap. tract. de appell. sub num. 95. vbi, si iudex in civili vel in criminali tom. 5 fol. 61. Simoncel. tract. de decr. lib. 1. tit. 1. nu. 8. tom. 6 par. 2 fol. 291. Maron. decis. 42. sub num. 21. Rebuff. tract. de conge. port. vers. ultimo si episcopus. fol. 103. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 12. nu. 5. vers. secundo aduersus fol. 183. hancque esse regulam patet ex his quae scribunt Felyn. d. cap. super his num. 7. & Ruginell. tract. de appell. d. §. 9. glos. 2. sub num. 43. vers. sed de re vera & hanc esse communem testantur ij, quos refert Prosp. Farin. d. q. 17. num. 28. vers. contrarium & sequitur cum distinctione nu. 29. in fine. & ego se ipsi supra lib. 1. cap. 97. sub nu. 62. paulo supra finem; Et quod possit recurri ad iudicem, quando executor, datus in testamento ad maritandas pauperes virgines, male arbitratur, scribit Bal. in auth. praterea. suc. num. 4. C. vnde vir & vxor.

3 Extende secundo, ut sicut non datur appellatio ab eo, cui causa est commissa secundum suum liberum arbitrium, ita etiam non detur ab eo, cui est commissa cum clausula (tuam conscientiam oneramus) Franch. in rubr. num. 11. vbi pro quo in simili de appell. Felyn. in d. cap. super his num. 11. limit. 4. appellatio in qualibet causa fallit. 13. Nicel. tract. de concord. glos. com. 6. fall. 22. nu. 63. tom. 18. fol. 193. Rebuff. tract. de appell. art. 3. glos. vna nu. 2. & 1. tom. 3. fol. 489. quem retuli & sequutus sum supra n. 86. vers. infero Tiraq. de retract. lignag. §. 4. gl. 1. n. 11. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 3. c. 15. n. 1. & seq. fol. 347. Marches. d. commiss. appea. in rom. cur. cap. 6. nu. 53. & 55. fol. 74. in 2. impress. dicens, quod gaudent potestatem subueniri per Papam impetrando quod iudicatum corrigatur & quod clausula (tuam conscientiam oneramus) operatur, ut negotium censeatur remissum arbitrio boni viri, & quod tollit appellationem & demum vide congelta per Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 10. princip. num. 1. & seq. & nu. 10. fol. 367. vbi quod secundum omnes * non

potest appellari quoad effectum suspensiuum, & Ruginell. tract. de appellat. §. 2. capit. 2. numero 67. vers. dabitur appellatio. & quod executor vltimarum voluntatum, cuius conscientia est onerata, possit per ordinarium non per viam iustitiae, & appellationis, sed per viam officii superioris misericorditer implorari discuti, ut reddat rationem distributionis, deducit, & tenet Felyn. in capitulo 15. significasti. il primo, sub num. 4. ibi, nam prima dicit de homicid.

Ratio est, quia Deus solus est superior conscientiae; vnde non potest ad alios inferiores appellari, 4 Franch. vbi supra & Greg. Tholos. d. cap. 15. num. 3. vers. item secundo & sub num. 5.

Reliquas extensiones, seu casus, in quibus non appellatur à sententia iudicis, cuius arbitrio causa est commissa, colliges ex his, quae late cumulat Felyn. in d. cap. super illis sub num. 8. & seqq.

Restringe primo declarando eandem extensionem quod quamuis denegetur appellatio, & ideo iudex à quo non teneatur deferre appellationem, tamen potest recurrere ad superiorem per viam supplicationis. Glos. in dem. 1. in verbo oneramus de iure patr. & in §. se. ista num. 136. vers. ultimo non omitto. Instit. de act. & totam eo poterit probati contrarium, Tiraq. in loco supra proxime citato, & superior, aditus per viam supplicationis, emendabit, quod iudex à quo male gessit. Glos. in d. verbo oneramus. & Felyn. in cap. 16. super his sub num. 11. limit. 4. de accus.

Restringe secundo eandem extensionem, ut non procedat, quando non est simpliciter onerata conscientia iudicis sed appositum est aliquod verbum respiciens iustitiam, puta, ad iudicium tue conscientiae, vel simile. quia tunc posset appellari, Lancell. d. limit. 10. princip. num. 11. fol. 367.

Restringe tertio, quando causa esset magni praedicti iudicij &c. vide Lancell. d. limit. 10. num. 13. vers. tertio. fol. 387. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 2. sub num. 67. vers. dabitur appellatio.

Restringe quarto demum, ut licet in his, quae relinquantur conscientiae alicuius, non admittatur appellatio, tamen, si daretur enormis laesio in declaratione, facta secundum conscientiam, poterit implorari officium iudicis, ut reducat, & emendet, quod esset male octum, Franch. in rubr. sub n. 11. de appell.

Aduerte obiter circa eandem extensionem, quod ille, cuius conscientiae aliquid committitur tenetur iurare, quod ita dicitur sua conscientia; alias non est sibi standum, seu non valet, quod agit, Ias. in eod. §. sed ista nu. 121. vers. nota etiam Iust. de act. & Rebuff. tract. de appell. art. 3. glos. vna nu. 4. tom. 3. fol. 489.

Hanc aduertentiam non video vltu receptam, & ratio quare non sit vltu recepta potest sumi ex his, quae scribit Greg. Tholos. tract. de appell. lib. cap. 15. sub num. 5. vers. ego dubito.

LIMITATIO XVI.

SUMMARIA.

SYNDICATORIS sententia si is sit proprius Rector, non est appellabilis, nu. 1. & seqq. in quibus extenditur.

Sublimatur multipliciter hac limitatio. Primo quando officialis condemnatur ex alia causa seu negotio, quae excansa pertinet ad officium. quia daretur appellatio. n. 5. & seqq. vbi inseruntur multa.

Secundo de consuetudine regni Franciae, — Tertio quando sententia non fertur à proprio Rectore,

Rectore, seu iudice, sed fertur à syndicatoribus, nu. 9. —
Quarto in sententia interlocutoria, nu. 10.

LIMITA XVI. in sententia, lata à Rectore contra suum officialem pro delicto commisso in officio, quia ab ea non appellatur. l. 3. nulli & ibi Bar. Bal. Paul. de Castr. & Salyc. C. quor. appell. non re. ip. & cap. 4. ei qui §. nulli quoque. 2. q. 6. Socc. reg. 24. appellatio in qualibet causa fal. 18. l. 1. in l. 10. qui iurisdictioni sub num. 9. fall. 8. ff. de iuris. omn. iud. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo & quandoque appellatur limit. 12. num. 301. fol. 504. Nicell. tract. de conc. glos. conc. 6. fall. 13. num. 47. fol. 193. Rebuff. tract. de appell. art. 7. glos. 2. nu. 13. vers. tertius 10. 3 fol. 503 & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 5. cap. 2. nu. 2.

Extende primo hanc limitationem, ut procedat etiam de iure canonico secundum ea que allegant Fran. in rubr. nu. 22. ibi & inter cetera, de appell.

Extende secundo ut procedat, etiam si sententia sit lata super delicto graui, quia dummodo delictum sit commissum in officio, & condemnatur à proprio iudice, non potest appellare, cum l. 3. nulli & Doctores citati supra num. 1. dum scribunt, eum non posse appellare, loquantur generaliter nulla constituta differentia, an sit condemnatus pro delicto leui, vel graui.

Subextende hanc extensionem, ut maxime procedat quando officialis esset legitime conuictus, & condemnatus de barataria, commissa in illo officio, quia tunc non appellat, Salyc. in dicta l. nulli C. quor. appell. non recip. quem refert, & non impugnat. Par. de Out. tract. de synd. in verbo. appellatio sub nu. 18. tom. 7. fol. 243. & tenet aperte Nicell. tract. de concor. gloss. conc. 6. fall. 115. nu. 149 tom. 18. fol. 197.

Extende tertio, ut maxime procedat quando **4** Rector officialem aliquem, puta notarium, nuntium apparitorem, vel alium executorem inferiorem, assumptum sine iurisdictione, qui male se gereret in officio, remoueret, quia is non posset à remotione appellare, Par. de Put. in dicto verbo appellatio. sub n. 17. & latius Prosp. Far. in qq. cri. q. 101. n. 85. & seqq.

Extende quarto, ut multo minus possit appellare is, qui condemnatur ad reddendas rationes suæ administrationis, vide infra limit. 29. nu. 1.

SUBLIMITA I. nunc ut procedat quando **5** condemnaretur ex alia causa, seu negotio, quam ex causa pertinente ad officium, quia tunc quamuis condemnaretur à proprio Rectore, seu Potestate, tamen posset appellare, & mouer, quia sicut statutum, habilitans contractus initos cum filiis familias, qui sunt mercatores, habet locum solum in contractibus, initis ex causa mercaturæ, ut retuli & sequutus sum lib. precedenti cap. 11. nu. 150. & statutum de adhibenda plena fide Thesauratio, non habet locum quando non agitur de re pertinente ad officium thesaurariæ, testibus his quos citauit, & sequutus sum dicto cap. 11. nu. 151. ita etiam lex, tollens appellationem officiali, condemnato à proprio Rectore, habet locum solum, quando condemnatur de re spectante ad officium.

Infero in primo ex hac sublimitatione, quod **6** officialis, condemnatus ciuilitè super proprii patrimonii negotio, quod apud proprium iudicem inchoasset, potest appellare, dicta l. 3. nulli C. quor. appell. non recip.

7 Intereo secundo, quod quamuis d. l. 3. nulli loquatur quando negotium est inchoatū apud pro-

prium iudicem, tamen poterit appellare, etiam circumscripta inchoatione, quia latus est, quod nõ agatur de re spectante ad officium, & in his terminis, nullatenus considerata inchoatione, sed totū considerato hoc, quod non agatur de re spectante ad officium, intelligit illam l. Jac. de Raven. qui em. refert, & sequi videtur Par. de Put. tract. de synd. in verbo. appell. sub n. 16. vers. in q. tom. 7. fol. 242. Press. Farm. in qq. crimin. q. 101. sub nu. 87.

Infero tertio, quod si officialis sit condemnatus de adulterio, vel de alio delicto non dependente ab officio, potest appellare, sicut si non esset officialis, G. of. 1. in dicta l. nulli C. quor. appell. non recip.

SUBLIMITA II. ut non procedat de consuetudine Regni Franciæ, quia admitteretur appellatio, Rebuff. tract. de appell. art. 7. glos. 2. n. 13. tom. 3. fol. 503.

SUBLIMITA III. ut non procedat quando **9** non condemnatur à proprio Rectore, seu Potestate, cui in officio inserviebat, sed condemnatur à syndicatoribus deputatis, ut moris est, quia tunc potest appellare secundum * communem, & magis tutam opinionem, de qua testatur, & sequitur Put. tract. de synd. in verbo. appellatio. sub num. 18. tom. 7. fol. 243. & ita videtur de mente Bartoli, & aliorum, dum appellabilitatem dicunt remotam esse a sententia proprii iudicis, prout loquitur dicta l. 3. nulli Maior enim militat, ratio pro sententia lata a proprio iudice, quam pro sententia lata a syndicatoribus.

Contrariam opinionem, quod non possit appellare, confuse posuit Nicell. tract. de conc. glos. conc. 6. fall. 26. n. 68. fol. 194. & videtur de mente Cyni in dicta l. nulli. dum indistincte scribit, denegari appellationem, quia præsumitur contra officiales condemnatos. Et hanc opinionem videtur sine scrupulo amplexus Laacell. tract. de atten. par. 2. c. 12. de att. & in nou. app. pen. lim. 20. princ. n. 1. & seqq. tom. 5. fol. 370. hæcque opinio est approbata in Regno Neap. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo & quandoque appell. lim. 20. n. 204. fol. 486. & lim. 13. nu. 302. fol. 504. & Par. de Put. tract. de synd. in verbo. appell. versus finem, sub nu. 17. fol. 243. dicens quod licet capitulum, editum a Rege Roberto, euauerit eius morte, quia fuerat ad eius beneplacitum, tamen inquit, obseruatur in Regno, & ideo non appellatur, sed fit executio, & postea supplicatur, nisi esset executio intractabilis, quia tunc non fieret executio, sed supplicaretur tanquam si esset facta executio. Hæc eadem opinio est approbata in constitutionibus Marchiæ lib. 6. c. 2. fol. 365. & in Ducatu Mediolani, si credimus Paridi de Put. ubi supra hancque opinionem esse in terminis iuris communis magis communiter * receptam saltem quoad effectum suspensiuū, scribit Prof. Far. in q. crim. q. 101. li. 19. n. 89.

Quicquid sit in puncto iuris & quicquid sit municipalibus legibus statutum, officiales condemnati appellant, & recurrunt ad Curias supremas, a quibus statim impetrant inhibitiones, & aduersarii earum moderationem non obtinent, quia officiales ut plurimum allegant odia, & persecutiones, & dant aliquem famum iniustitiæ; imo sub hoc persecutionis, & odii prætextu quandoque, non expectat à sententia, discedunt, & se præsentant Curie supremæ, & ibi promittunt stare iuri, & iudicatū, soluere, & Curie supremæ id quandoque ex iustis causis admitti, vnde subditi, qui solent quod d-

animi calore syndicatus tempore contra officialem presentem irruere, postea, eo abeunte, sublataque eius presentia, frigescent, & querelas deserunt, nisi ageretur de re graui, & querelantes essent potentes.

Cæterum ubi seruanda esset hæc contraria opinio, præcipue seruari debere in crimine barattaria, quia æquiparatur crimine læsæ maiestatis, *Bal. in auth. nouo iure C. de poen. iud. qui mal. iud. quem refert. & sequitur Nicell. tract. de concord. glos. concord. 6. fall. 115. num. 149. fol. 197.*

Sed in crimine læsæ maiestatis prohibetur appellatio etiam à sententia non lata in syndicatu, secundum aliquos, quos citauit *supra limit. 4. nu. 78.* Ergo tanto magis intelligitur prohibita in crimine barattaria à sententia lata in syndicatu, quia si non sufficit vnum, debent sufficere duo.

10 **SVBLIMITA IV.** vt non procedat in sententia interlocutoria ante diffinitiuam, quia ab ea potest appellari, secundum ea, quæ deducunt, & firmanant *Par. de Put. tract. de synd. in verbo an stante. à num. 1. vsque ad num. 6. fol. 243. & Lan. ell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 20. princip. num. in fine. & num. 4. fol. 370. & faciunt quæ scripsi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 98.*

Rationes & confirmationes huius sublimitationis habes late à me congestas, loquendo de interlocutoria in causa possessoria, *supra limit. 6. memb. 7. num. 28. & seqq.*

Contra hanc sublimitationem valde vrgent ea, quæ scripsi dicta *limit. 6. memb. 7. num. 32. & seqq.* ubi plenam habebis satisfactionem.

Cæterum si non omnino tibi satisfactum erit, dico, quod, quicquid possit dici disputando, si seruaretur hæc sublimitatio, limitatio esset vana, quia sententia diffinitiuam non potest ferri, quin prius feratur aliqua interlocutoria, & officiales libentius appellant ab interlocutoria, quam velint expectare sententiam diffinitiuam.

De quibus sint officiales syndicandi, & aliqua in ea materia, vide *infra quasi. 19. rem. 4.*

LIMITATIO XVII.

SVMMARIA

FISCALIS causa non admittit appellationem, num. 1. & seqq. in quibus extenditur.

Sublimitatur I. vt non procedat quando agitur de poenis, n. 4.

Sublimitatur II. quando allegatur exemptio, num. 5.

Sublimitatur III. in Regno Francia, num. 6.

Sublimitatur IV. quando debitor non est plene conuictus, num. 7.

Sublimitatur V. in Curia, stante actuale deposito, nu. 8.

LIMITA XVII. in sententia lata ad fauorem Fisci, seu Cæsaris super tributis, seu debito fiscali, quia ab ea non datur appellatio, l. 4. abstinendum. & l. ult. C. quor. app. non recip. *Glos. 1. in c. 26. tua nobis in verbo. tributa de decim. Spec. r. de appell. §. in quibus vers. 4. n. app. n. 4. & 5. Ang. Aret. in l. 6. sciendum. n. 4. ff. de app. recip. Soc. reg. 24. appell. in qualibet causa. fal. 3. Nicell. tract. de conc. glos. c. 6. fall. 17. n. 50. in fine, tom. 18. fol. 193. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. prim. in verbo. & quandoque appellatur *lim. 11. n. 300. fol. 504. Reb. tract. de app. art. 7. glos. 2. nu. 14. vers. 4. tom. 3. fol. 503. Prosp. Farin. in qq. crim. q. 101. lim. 15. n. 70. & Rug. tract. de app. §. 2. c. 3. sub n. 95. & seqq. & n. 131.**

Extende istam limitationem, vt procedat etiam in collectis, & publicis fructibus impositis ab vniuersitate ratione onerum presentium, quia cum in illis imminet damnum publicum, proceditur executiue, & datur executio parata, reiecta appellatione; secus tamen est, si agatur de collectis impositis ratione onerum præteritorum, quia cum in illis non imminet damnum publicum, non datur executio parata secundum ea, quæ adducit *O. sach. decis. 86. quæsitum fuit an collecta num. 3. & seqq. & num. 3. & seqq. & num. 8. quem refert & sequitur Lan. cel. tract. de attent. par. 2. ca. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 24. princip. num. 8. in fine, & nu. 9. fol. 372.*

Declara hanc extensionem, vt procedat quando quis non reperitur descriptus in æstimo, seu collecta, quia tunc procederet distinctio inter onera presentia, & onera præterita; secus est quando reperiretur descriptus, quia tunc distincte cogitur sine appellatione soluere, *O. sach. dicta decis. 86. num. 5. & sub nu. 7. ibi aut constat.*

SVBLIMITA I. explicando eandem limitationem, vt procedat quando sententia fertur contra debitorem fiscale, vel debitorem patrimonii Principis, & sic ex causa publici, vel priuati ætarii, prout loquuntur iura, & Doctores citati *supra nu. 1. in limitatione, & agitur de damno euitando; secus quando agitur de lucro captando, vt est in pœuis, quia tunc condemnatus appellat, vt ex Andr. de Ifern. in constitut. intentionis refert. & sequitur Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur *lim. 11. num. 300. fol. 504. & adde quæ scripsi supra hæc ead. quasi. in compl. 10. nu. 23.**

SVBLIMITA II. vt non procedat quando is à quo exigitur tributum, allegat exemptionem, quia tunc admittitur appellatio, vt loquendo in decimis, dixi *lim. seq. nu. 2.*

SVBLIMITA III. vt non procedat in Regno Francia, quia ibi recipitur appellatio, sicut in aliis. *Rebuff. tract. de appellatione art. 7. gl. ff. sub n. 14. to. 3. f. 503.*

SVBLIMITA IV. declarando, vt appellatio denegetur, si debitor sit aperte & manifeste conuictus, l. 4. abstinendum C. q. quor. app. non recip. alias posset appellare, *Ang. Aret. in l. 6. sciendum num. 4. ff. de appell. recip.*

SVBLIMITA V. seu potius declara, vt non procedat quando appellans hic in Curia faceret actuale depositum, quia tunc factum actuale deposito, & dummodo non adsit confessio, & agatur de aliquo debito Camere Apostolicæ, & ciuilitate ex aliquo contractu, datur appellatio iuxta bullas, quas considerat *Farin. in qq. crim. q. 101. limit. 15. num. 80. & iuxta ea, quæ nos diximus supra limit. 48. num. 41. vers. sublimita secundo. & adde quæ scripsi supra q. 8. n. 151.*

LIMITATIO XVIII.

SVMMARIA

DECIMARVM sententia est inappellabilis, n. 1.

Sublimitatur multipliciter hac limitatione. Primo quando allegatur exemptio, vel legitima compositio, n. 2. — Secundo in sententia lata inter duas ecclesias, nu. 3. — Tercio quando collector decimarum excedit modum, nu. 4. — Quarto in effectu deuolutiuo, nu. 5. — Quinto in Regno Francia, num. 6.

LIMITA XVIII. in sententia lata pro soluendis decimis, quia ab ea non datur appellatio, c.

etiam nobis in fine de decim. Spec. tit. de appell. §. in quibus vers. quarto num. 5. ibi. si ergo non appellatur Socc. reg. 2. 4. appellatio in qualibet causa. fall. 3. & 22. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. prin. ip. in verbo & quandoque appellatur, limit. 15. num. 30. 4. Nicell. tract. de concord. glos. concor. 6. fall. 53. num. 92. fol. 195. Rebuff. tract. de appell. art. 7. glos. 2. nu. 14. vers. quar-
tus. tom. 3. fol. 503. & Greg. Tolos. tract. de applic. 2. c. 9. nu. 2.

Ratio huius limitationis est duplex. Prima quia causa decimarum est causa pia, ut sentit Franch. in rubr. num. 2. vers. tertio pramitt. de appell. in 6. & dicit aperte Tiraq. tract. de priuil. pia causa. priuil. 153. fol. 47. & in cau-
sis piis denegatur appellare ut scripsi supra limit. 8. na. 1. Secunda ratio est, quia decimæ sunt tributa ani-
mæ, cap. 66. decima. lb. q. 1. Glos. in d. cap. tua nobis in verbo. tributa de decim. Specul. ubi supra sed in tributis non ap-
pellatur per ea quæ dixi limit. preced. Ergo, &c.

Contrariam opinionem, quod possit appellari, tenent Glos. Franch. & Tiraq. supra proxime citati

Non recedas à limitatione, quia decimæ sunt tributa animæ, ut dixi, & Glossæ supra citatæ, dicenti contrarium, bene respondet Abb. in d. cap. tua nobis num. 9. ostendens, quod procedit per falsa fun-
damenta.

2. **SVBLIMITA I.** declarando istam limitatio-
nem ut procedat quando is quo petuntur decimæ allegaret consuetudinem, seu præscriptio-
nem vel aliam similem iniustam causam ex his quas reiecit textus in d. cap. tua nobis quia tunc ap-
pellatio non admittitur, secus autem si allegaret exemptionem habitam à Papa, seu legitimam cõ-
positionem, quia tunc, si non audiretur in ista allig-
atione, sicq. grauaretur, posset appellare, Io. Andr. in d. cap. tua nobis num. 7. & ibid. Ant. de Butr. vers. secundo opp. num. 7. & Abb. num. 9. & ita potest procedere, quod ex Anguil. cons. 27. refert & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. sub num. 256.

3. **SVBLIMITA II.** ut non procedat in senten-
tia lata inter duas ecclesias contēdentes de iure de-
cimandi, ut declarat. Io. Andr. & Ant. de Butr. in d. cap. tua nobis. vterque nu. 7. in fine.

4. **SVBLIMITA III.** quando collector decim-
arum excederet modum, quia ab excessu potest appellari, Des in cap. 43. nouit. num. 10. de appellat. & faciunt quæ dixi supra limit. 10. num. 28. & limit. 11. nu. 6.

5. **SVBLIMITA IV.** ut non procedat quoad ef-
fectum deuolutiuum; quare debitores decima-
rum condemnati non admittuntur ad appellan-
dum, donec soluerint, Rebuff. tract. de decim. q. vlt. num. 21. vers. decimonono fol. 63.

6. **SVBLIMITA V.** ut non procedat in Regno
Franciæ, quia in eo admittitur appellatio sicut in aliis, Rebuff. tract. de appell. art. 7. glos. 2. sub num. 14. tom. 3. fol. 503. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 2. cap. 9. sub nu. 2.

7. Sed hæc sublimitatio est vera, quando senten-
tia est prolata à iudice ecclesiastico, secus si sit pro-
lata à iudice seculari per modum prouisionis in
casu priuilegiato, quia reciperetur appellatio, sed
ea non obstante, fieret executio Rebuff. tract. de decim
q. vlt. sub nu. 21. fol. 63.

LIMITATIO XIX.

SYMMARIA.

NULLITAS sententia non est appellabilis, num. 1. Con-
traria firmatur opinio, quod à sententia nulla possit appel-
lari, num. 2.

Extenditur I. hac opinio contraria etiam si sententia sit nul-
la ex defectu iurisdictionis, sub nu. 2.

Extenditur II. etiam si sit euidenter nulla, nu. 3.

Extenditur III. etiam si alius à sententia esset prohibita ap-
pellatio, num. 4.

Extenditur IV. in Regno Franciæ, nu. 6.

Extenditur V. ut procurator ad appellandum possit appellare
à sententia nulla, nu. 7.

Extenditur VI. ut appellatio sit necessaria ad omnes effectus
appellationis, præter ad vnam, nu. 8. & seqq. in quibus ex-
plicantur singuli effectus.

LIMITA XIX. in sententia nulla, quia ab ea
non appellatur, l. 1. 2. si constat ff. de appell. & L. unica,
C. qui pro sua iurisd. dat & c. Socc. reg. 2. 4. app. in qualibet cau-
sa. n. 14. Alex. cons. 59. viso titulo col. 3. & vlt. n. 8. & sub n. 17.
ibi, & per consequens. lib. 4. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2.
prin. in verbo & quandoque appellatur. limit. 3. nu. 352. fol.
509. Rebuff. tract. de appell. art. 7. gl. 2. n. 32. vers. 17. tom. 3.
fol. 595 & Greg. Tholos. tract. de app. lib. 2. cap. 16. num. 1.

Confirmatur hæc limitatio, quia lex reiecit ap-
pellationes superfluas, ut scripsi infra limit. 21. & non
vitur superuacuis remediis, Franch. in c. 63. dilecto sub
num. 15. q. 7. de appell. & Greg. Tholos. d. cap. num. 4. vers. ratio
fol. 218.

Sed appellatio à sententia nulla non est neces-
saria, & ideo est superflua, ut patet ex iuribus citatis
& scribunt lac. de Aren. in l. 6. eos sub num. 3. C. de appell.
& Paul. de Castr. in d. l. 12. si constat. num. 1. qui ad mo-
nent propterea iudicem ad quem, ut debeat pro-
nuntiare, sententiam esse nullam, & ideo appella-
tionem fuisse superfluum, seu non necessariam,
Spec. tit. de appell. §. in quibus num. 18. vers. decimooctauo lib.
2. fol. 186. Rot. decis. 29. alias 434. nota vtrum. versus finem,
sub num. 5. de sent. & re iud. in antiq. Nicol. tract. de concord.
glos. concor. 6. fall. 33. num. 64. tom. 18. fol. 194. & Marches.
tract. de commiss. par. 2. in commiss. super nullit. cap. 1. sub nu.
14. & quod à sententia nulla superuacuo appelle-
tur, quia appellatio tendat ad rescissionem, &
quod nullum est rescindi non potest, & tendat et-
iam ad suspendendum, & respectu sententiæ nu-
llæ non inueniat quid suspendat, scribunt Franch. &
Greg. Tolos. supra proxime citati: Ergo à sententia
nulla non potest appellari.

Contrariam opinionem; quod enim possit ap-
pellari à sententia nulla, tenent Innoc. & Io. Andr.
quos refert & sequitur Franch. in d. cap. 63. dilecto q. 7.
sub num. 15. de appell. & esse communem * opin. scri-
bit Raph. Cuman. in l. 19. si expressum ff. de appell. & re-
lat. quem aufert Alex. cons. 59. viso titulo sub numero 1.
16. ibi, ad confirmationem. lib. 4. & de communi * opi-
nionem testatur, & sequitur Brederod. tract. de appell.
par. 1. tit. 12. col. 38. sub litera D. vers. contrarium. & proba-
tur ex d. l. si expressum. in illis verbis unde si quis & c. ubi di-
citur, quod appellatio fuit deserta lapsu fatalium,
ergo præsupponit appellationem tenuisse, quia
priuatio præsupponit habitum, & tamen illa sen-
tentia erat nulla.

Non discedo ab hac opinione contraria, quia
est vera, communis, & seruat.

Non obstant iura & confirmatio adducta pro
limitatione, quia respondeo, verum esse, quod ap-
pellatio non est necessaria à sententia nulla, si con-
sideremus solum effectum transcundi in rem iudica-
tã; nam siue appellatio nullatenus interponatur si-
ue interposita deservatur, sententia tamē nō transi-
it in iudi-

in iudicatum; & attentato hoc solo effectu, appellati superflua non esset admittenda; & quamuis hæc nullitatis exceptio satis tueatur eum, contra quem est lata sententia nulla; tamen quia in appellatione considerantur alii effectus non inutiles, & hos effectus non potest consequi, nisi is, qui appellat à sententia, quantumuis sententia sit nulla, ideo lex considerans, quod is sola nullitatis exceptione est tutus, tollit necessitatem appellandi, & considerans, quod nullitas sententiæ non habet alios effectus, quos habet appellatio, non tollit facultatem appellandi; quare iura tollunt necessitatem non facultatem appellandi, *Franch. in d. cap. 63. dilecto q. 7. nu. 16. in fine, & quo res clarior fiat, effectus istos posui infra nu. 5.*

Extende primo eandem communem contrariam opin. ut procedat etiam si sententia esset nulla ex defectu iurisdictionis, quia adhuc posset ab ea appellari, ut contra Cuman. in d. l. si expressim. col. 9. in princip. ff. de appell. & relat. late firmant *Franch. in d. cap. 63. dilecto q. 7. nu. 16. vers. secundo aduerte de appell. & Brederod. d. tit. 12. col. 39. in fine, & col. 40. vbi respondet contrariis.*

3 Extende secundo, ut procedat etiam quando sententia esset euidenter nulla, ut contra eundem Cuman. vbi supra tenem: *Franch. in d. cap. 63. dilecto q. 7. sub nu. 16. vers. alia & secunda limitatio de appell. & Brederod. de tit. 12. col. 40. vers. alia & secunda.*

4 Extende tertio, ut in tantum possit appellari à sententia nulla, quod à sententia, à qua sit prohibita appellatio, puta à sententia lata in causa possessoria, possit appellari, si allegetur sententiam esse nullam, ut ex *Menoch Bero. & Grat. impugnatiue refert Contar. in l. vnica, limit. 7. nu. 9. C. si de mons. poss.*

Confirmatur primo hæc extensio, quia licet ab aliqua sententia sit prohibita appellatio, tamen si illa sententia sit euidenter seu notorie iniusta, non intelligitur prohibita. *testibus Bal. Abb. Maran. & aliis, quos citavi, & sequutus sum supra limit. 6. memb. 7. nu. 79.*

Sed notoria iniustitia, & nullitas æquiparantur, ut dixi lib. præcedenti cap. 3. num. 292. imo nulla est maior iniustitia, quam nullitas, ut ex *Innoc. in cap. 63. dilecto de appell. referunt & sequuntur Bellam. decis. 343. appellans in fine, & Contar. in d. limit. 7. nu. 13. Vnde iniustitia regulariter non reddit sententiam ipso iure nullam, sicut reddit nullitas, *Contar. ead. limit. 7. nu. 15. vers. quod etiam.**

Ergo sicut potest appellari à sententia notorie iniusta, ita etiam poterit appellari à sententia nulla.

Confirmatur secundo, quia à sententia lata in causa possessoria est prohibita appellatio, ut late *prosequutus sum supra limit. 6. nu. 1. & seqq. & tamen si sit lata sine causæ cognitione potest ab ea appellari, ut retuli & sequutus sum d. limit. 6. memb. 4. nu. 16.*

Sed sententia lata sine causæ cognitione est nulla; ergo à sententia, à qua sit prohibita appellatio, potest appellari, si sit nulla.

5 Contrariam opinionem, quod à sententia, à qua prohibita sit appellatio, sit prohibita etiam si illa sententia dicatur nulla, tenet *Contar. d. limit. 7. nu. 6. & seqq. vbi propterea admonet, cauendum esse à citatis hic in extensione.*

Comprobatur hæc contraria opinio, quia, remouendo principale fundamentum, & confirmationem extensionis, dum dixi, notoriam iniusti-

tiam, & nullitatem æquiparari, dico, distinguendos esse duos casus æquiparationis.

Primus casus est; quando adæquantur inimicem, & tunc, quod est plus in vno, communicatur alteri & è conuerso, quod est plus in altero, communicatur illi vni, ut declarat *Bar. in l. 1. num. 1. ff. de leg. 1. & hoc modo non sunt æquiparata nullitas, & notoria iniustitia.*

Secundus casus est; quando vnum adæquatur alteri, & tunc illud plus, quod est in illo altero, communicatur illi vni, sed non è conuerso, quia, quod est plus in illo vno, non communicatur illi alteri; vnde si nobiles æquiparentur popularibus, nobiles æquiparentur popularibus, nobiles habent id, quod habent nobiles, & quod habent populares, sed populares non habent id, quod habent nobiles *Bar. in d. l. 1. n. 2. & 3. & hoc secundo modo notoria iniustitia æquiparatur nullitati, quia notoria iniustitia habet in se nullitatem & ideo dicens iniustitiam, & probans nullum, habet intentum, *Contar. in l. vnica, limit. 7. nu. 12. & seqq. C. si de mons. poss. sed non è contra, quia nullitas non includit iniustitiam, *Contar. in d. limit. 7. nu. 12. & limit. 9. nu. 41. vers. facit iur.* Vnde agens de nullitate communicationis, & non probans nullitatem, sed iniquitatem, non debet absolui propter defectum in modum agendi secundum comm. * opin. quam refert *Contar. d. limit. 9. nu. 41. & si tu opponas de nullitate, & probas de iniquitate, iudex non potest pronuntiare sententiam iniquam, quia iniquitas non est deducta in iudicio secundum *Innoc. & ant. de Butr. quos refert, & sequitur *Andr. Barbat. in addit. ad Bal. in l. 1. nu. 2. vers. ex hoc pano C. ne lic. tert. prouoc. & tamen, si est dictum de iniquitate, & probatur nullitas, potest iudex pronuntiare sententiam nullam, *Andr. Barb. vbi supra & facit quod retuli ex *Cont. hic supra ibi, vnde agitur.*******

His utcumque urgentibus; & quicquid enixe scripserit *Cont. supra citatus, ut defenderet hanc contrariam opinionem, ego non discederem ab extensione, quia habet æquitatem, & bona fundamenta.*

Extende quarto, ut in Regno Franciæ non solum liceat, sed debeat appellari à sententia nulla, quia sine appellatione non audietur dicens de nullitate, *Rebuff. tract. de appell. art. 7. glos. 2. n. 37. vers. 17. tom. 3. fol. 505. & Greg. Tholof. tract. de app. lib. 2. cap. 16. nu. 5. vers. quam breui.*

Extende quinto, ut procurator constitutus ad appellandum possit appellare etiam à sententia nulla sicut intra dentes contra *Fulgol. sentit Dec. in cap. 63. dilecto sub num. 20. & seqq. de appell.*

Extende sexto declarando, ut appellatio etiam à sententia nulla sit necessaria ad quosdam effectus, & ad vnum effectum sit superflua, & prius explico effectus, ad quos est necessaria, & deinde effectum, ad quem est superflua.

Primus effectus est ut deuoluat cognitionem causæ ad iudicem appellationis, *Iacob. de Aren. in d. l. eos sub u. 3. col. 3. C. de app. fol. 48. Paul. de Castr. in d. l. si constit. sub n. 1. ff. eod. Franch. in cap. 63. dilecto q. 9. sub n. 19. vers. premissis de app. Alex. d. cons. 59. sub n. 1. & 9. ibi, nec his obstat. Dec. in d. c. 63. dilecto n. 23. ibi, & certe app. Nicol. tract. de concord. g. of. conc. 6. fall. 23. n. 64. fol. 194. Greg. Thol. tract. de app. lib. 2. c. 16. sub n. 4. vers. ratio & nu. 6. vers. notat. & Brod. tract. de app. par. 1. tit. 12. col. 41. vers. his premissis.*

Ex isto effectu oritur alius, nēpe, quod licet iudex ordinarius possit cognoscere de nullitate suæ senten-

sententiæ, & eam reuocare; tamen quando tuit ab ea appellatum, amplius non potest, quia illius cognitio, & reuocatio tunc spectat ad iudicem appellationis, vt retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. conclus. 6. num. 2. & seqq. vbi videas.

10 Secundus effectus est, vt, deuoluta cognitione, possit iudex appellationis pronuntiare super nullitate, & non nullitate prout reperiet sententiam, & reperia ea valida, poterit pronuntiare etiam super eius iustitia, vel iniustitia, Alex. d. cons. 59. visor tit. num. 9. in fin. num. 11. & sub num. 12. lib. 4. imo poterit etiam sententiam nullam confirmare, si appareat iusta, & etiam reformare ex noua causa, Alex. d. cons. 59. sub nu. 1. & 3. adde quæ scripsi supra q. 11. num. 114. & seqq. vbi latius habes materiam.

Ratio huius effectus est, quia in appellatione venit nullitas incidenter, vt retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. ... num.

Restringe hunc effectum, vt non sit verus, quando in appellatione est reseruata facultas dicendi de nullitate, quia tunc appellatio non operatur, vt iudex appellationis possit cognoscere de nullitate, & ideo si de ea cognosceret, & pronuntiaret, pronuntiatio esset nulla, quia non esset conformis libello, cum in eo non solum non sit deducta nullitas, sed sit remota, Alex. d. cons. 59. n. 10. vers. sed quando nullitas.

Declara hanc restrictionem, vt iudex appellationis isto casu videns, sententiam esse nullam, non debeat pronuntiare simpliciter male appellatum, quia etsi superflue, & ideo male videatur appellasse is, contra quæ lata est sententia nulla, vt scribunt Tac. de Aren. Paul. de Castr. & alii, quos citauimus supra sub nu. 1. vers. sed appellatio. tamen, ita pronuntians, videretur confirmare illam sententiam nullam, vt scribit Bar. in l. 19. si expressim. q. 2. sub nu. 2. ff. de appell. sicq; interret præiudicium parti appellanti; neq; debet pronuntiare male appellatum, eo quod sententia sit nulla, vt non bene arbitratur Tac. de Aren. vbi supra; quia sententia non esset conformis libello, & ideo esset nulla, & insurgeret controuersia expensarum, quia appellatus diceret appellati; da expensas, quia male appellasti, & appellans replicaret, da tu eas, quia ego obtinui, nã ideo male appellauimus, quia sententia tua est nulla, vt cõsiderat Tac. de Aren. supra citatus: Vnde dicerem, quod iudex debeat pronuntiare bene appellatũ; & moueor, quia etiam à sententia nulla potest appellari, vt retuli, & sequutus sum supra sub num. 1. vers. contrariam, & sic cessat fundamentum, quod dicatur male appellare is, qui appellat à sententia nulla.

11 Tertius effectus est, vt deuoluat non solum causam nullitatis, sed etiam causam ipsius negotii principalis, in tantum quod, iustificata appellatione à sententia nulla, iudex appellationis cognoscat de causa, & negotio principali; vnde appellatio deuoluit ad iudicem appellationis tam causam & articulum appellationis, quam etiam totius negotii principalis, & sic, si sententia erit nulla vitio actorum substantialium, ipse denuo cognoscat negotiũ principale à principio, & omnia ex integro fient: si vero sententia est nulla ex vitio solius sententiæ, ipse reformabit sententiam ex primis actis, Franch. in ca. 63. dilecto. q. 9. numer. 20. vers. secundo operatur de appellat. Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 12. col. 41. vers. secundo operatur, adde omnino quæ scripsi supra q. 11. num. 122. 133. & seqq.

12 Quartus effectus est, vt operetur vitium attentatorum,

si quid fuerit innouatum, appellatione pendente, Franch. d. cap. 63. dilecto. q. 9. vers. 3. appellatio. num. 21. de appell. & Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 12. col. 42. in princ. nam nullitas deducta per viam appellationis assumit sibi naturam ipsius appellationis, & consequenter operatur, vt omnia attentata reuocentur, Franch. vbi supra.

13 Quintus effectus est, vt impediatur exequutionem, omnemque aliam innouationem, Franch. dicto cap. dilecto. num. 22. vers. quarto operatur de appellat. & Breder. d. tit. 12. col. 43. litera B. vers. 4. & iste effectus deducitur ex precedenti.

14 Sextus effectus est, vt si sententia esset nulla ex defectu mandati, vt puta, quia procurator, contra quem est lata sententia, fuerit falsus procurator, sic appellatio interposita à principali sanaret nullitatẽ ex defectu mandati, quia principalis, appellando à sententia, videtur ratificare gesta per procuratorem, siq; tollitur falsitas procuratoris, l. 3. §. falsus. ff. rem rat. hab. & scribunt Bar. in l. 19. si expressim. in princip. ff. de appell. & relat. Card. Alex. in d. cap. 63. dilecto. q. 9. num. 62. & Guid. Pap. tract. de appell. q. 5. n. 14. fol. 58. sed non sanaret alias nullitates, quia nõ intelligitur ratificata provalida quoad alias inualiditates & nullitates, Card. Alex. & Guid. Pap. in locis sup. proxime citatis; Quare licet appellatio confirmet factum procuratoris, tamen non confirmat factum iudicis, Franch. in dicto cap. 63. dilecto. quæst. 8. sub num. 17. & Breder. tract. de appellat. par. 1. tit. 12. col. 40. versu finem.

Aduerte primo, quia quod appellatio produceret istum effectum, etiam si interponeretur post lapsos decem dies, quod tamen pro nunc non firmo.

Aduerte secundo limitando istum effectum in prima parte, dum dixi, ratificari & sanari sententiã, quæ est nulla ex defectu mandati, quia hoc non est verum, quando appellans in sua appellatione protestaretur de nullitate sententiæ, & causam nullitatis cum appellatione vellet prosequi, quia valeret protestatio, & non validaretur sententia, Guid. Pap. d. l. 3. quæst. 5. num. 14. fol. 58.

16 Septimus & vltimus effectus sit, vt impediatur, ne sententia transeat in rem iudicatam, & considerato isto solo effectu, dico, appellationem à sententia nulla esse omnino superfluum, & ideo reiciendam, & considerato isto effectu procedit limitatio, per ea, quæ respondendo latius explicauimus supra sub num. 2. & hic non repeto.

LIMITATIO XX.

S V M M A R I V M.

STATVTVM generale non admittit appellationem etiam si sit iniquum, num. 1. Contraria opinio, num. 2. vbi retenta limitatione, declaratur.

¶ Sublimitatur I. in sententia lata vigore statuti iniqui, num. 3.

Sublimitatur II. in statuto condito in præiudicium vnius persona. seu aliquarum personarum, num. 4. & seqq. in quibus extendendo, subextendendo, & inferendo, late explicatur.

Sublimitatur III. in sententia, qua pronuntiat, statutum esse in viridi obseruantia, num. 12.

Sublimitatur IV. in sententia intemperatiua statuti, n. 13.

Sublimitatur V. declarando, vt quamuis à statuto iniquo non detur appellatio, tamen eius iniquitas non transit in rem iudicatam, nu. 14.

Declaratur ad quem sit appellandum, num. 15.

LIMITA XX. in st turo generali, quia non potest quis ab eo appellare, etiam si diceret, esse iniquum, *Bar. in l. ult. sub num. 3. ff. de appell. recip. Bal. in l. 6. quisquid. num. 2. vers. est & alius C. quor appell. non recip. Socc. in reg. 20. appellare à statuto. & reg. 24. appellatio in qualibet causa. fall. 16. Dec. in cap. 29. consuluit. il. 3. n. 20. & seqq. vers. pradi. 2. a conclusio. de appell. Nicol. tract. de concord. glos. concor. 6. fall. 24. num. 66. fol. 194. Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 2. cap. 22. num. 1. & 3. Brederod. tract. de appell. par. 1. col. 522. sub littera A. Et quod non possit appellari à statuto, seu edicto facto per iudicē, ne portentur gladii, vel arma, refert. & sequitur. Guid. Pap. tract. de appellat. q. 48. num. 29. fol. 59. Brederod. ead. par. 1. colum. 523. littera B. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 83.*

Ratio huius limitationis est, quia de statuto vniuersali non potest quis conqueri, licet nec à dispositione iuris appellatur; Licet ergo statutum durum sit, tamen seruari debet, quia licet statutum non habeat æquitatem in his, quæ sunt iuris p. fitiui, sufficit quod habeat voluntatem, & auctoritatem statuentium: nam tali casu in statutis stat. pro ratione voluntas, *Dec. in dicto cap. consuluit. nu. 22. & seqq. vers. nam de statuto vniuersali. de appell.*

2 Contrariam opinionem, quod enim possit appellari à statuto iniquo, seu aliter inuálido, tenent *Couar. in reg. possessor. par. 2. §. 4. sub num. 7. tom. 1. fol. 500. Rot. diuers. decis. 41. in causa Bononien. sub num. 13. & 14. par. 2. & Ruginel. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 889. & seqq.*

Retenta limitatione

Declara eam, vt procedat quando statutum est conditum à non recognoscente superiorem, quia tunc quamuis sit iniquum, tamen si sit generale non potest appellari, *testibus Bar. Bal. & alius, quos citauit num. preced.* Statutum enim generale quamuis durum sit, tamen seruari debet, *Dec. quem citauit, & sequutus sum dicto num. precedenti in fine,* quod ego intelligo verum esse quando duritia statuti nō continet in se euidens peccatum, quia, si contineret euidens peccatum, Papa esset superior, qui posset adiri, vt in aliis terminis retuli & sequutus sum *quasi. preced. limit. 1. nu. 126. & seqq.*

Secus si sit conditum à domino recognoscente superiorem, præsertim si sit conditum in fauorem ipsius domini, & etiam si esset conditum in fauorem Reipublicæ, sed contra libertatem, vt explicat *Couar. in loco supra proxime citato.*

3 **S**UBLIMITA I. vt dato, quod à statuto iniquo non posset appellari, eo quia sit statutum generale, & conditum à potestate habente, & legi parendū sit, quantumuis sit aspera, tamen poterit appellari à sententia, lata vigore ipsius statuti iniqui, *Socc. dicta reg. 20. appellare à statuto. fall. 1. Brederod. tract. de appell. par. 1. colum. 522. sub littera A. & Rugin. dicto §. 2. cap. 3. num. 889.*

Et licet *Socc. vbi supra* ponat multos casus per modum fallentiarum, in quibus ait posse appellari, tamen eos non recenseo, quia omnes sunt falsi, vel inutiles, quia si sententia est lata vigore statuti iniqui, non potest dari casus, in quo sententia non contineat iniquitatem, & ideo non sit appellabilis.

4 **S**UBLIMITA II. vt non habeat locum in constitutione, seu statuto particulari, condito in præiudicium particularis personæ, quia quantumuis sit conditum à Principe non recognoscente superiorē,

& sic deficiat superior, qui est de substantia appellationis, & à sententia Principis lata inter priuatos, eadem ratione non liceat appellari per ea, quæ arguendo, & dubitando, scribit *Rot. diuers. decis. 50. dubitauit in causa Bononien. num. 2. 3. & 4. par. 2.* Tamen veritas est, quod potest appellari, vt late refert, & sequitur *Rot. dicta decis. 50. num. 6. & seqq. & num. 17. Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 2. cap. 22. sub num. 4. vers. finem, Brederod. tract. de appell. par. 1. col. 520. littera C. & Ruginel. ead. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 891. & quod à statuto facto contra certam personam possit appellari, scribit *Bar. in l. ult. sub nu. 3. ff. de appell. recip.**

Exempla seu casus huius sublimitationis ponunt *Dec. in cap. 29. consuluit. il. 3. num. 17. & 18. de appellat. & Brederod. vbi supra.*

Ratio huius sublimitationis est, quia hoc statutum continet iniquitatem, & non est proprie statutum, quia natura legis, seu statuti est, quod sit commune, *Dec. in dicto cap. consuluit. num. 25. in fine, & num. 26. & præsumitur Princeps male informatus, & circumuentus, Rot. dicta decis. 50. n. 9. & 11. sicq; erit appellatio à Principe male informato ad eundem Principem.*

Extende primo hanc limitationem, vt procedat etiam si statutum sit conditū per verba generalia, quia quantumuis statutum sit prima facie generale, tamē si in veritate est contra vnā personam, vt sæpe accidit, potest per superiorem corrigi, *Bar. in l. fin. sub n. 3. ff. de appell. recip. & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 2. cap. 22. in fine, sub num. 4.* genus enim, quod in vna tantum specie potest verificari, habetur pro specie, & non pro genere, & ideo potest appellari, *Brederod. dicta par. 1. col. 520. sub littera D.*

Extende secundo eandem sublimitationem, vt procedat etiam si statutum non sit conditum in præiudicium vnus solius personæ in indiuiduo, quo casu diceretur potius præceptum, quam statutū, *Rot. d. decis. 50. num. 17.* sed etiam si esset conditum in præiudicium multarum personarum, vt puta, vnus quarterii ciuitatis, quia adhuc diceretur conditum in præiudicium particularis personæ, & ideo posset appellari, *Rot. dicta decis. 50. num. 15. & seqq.* loquens de statuto cogente homines accedere ad molendina ciuitatis in præiudicium dominorum, qui habent molendina extra ciuitatem, *Brederod. tract. de appell. par. 1. col. 521. littera A.*

Subextende primo hanc extensionem, vt non solum possit appellari ab eiusmodi statuto; sed etiam à sententia lata secundum tale statutum *Brederod. tract. de appell. par. 1. col. 521. littera D. & facit primā sublimitatio posita supra num. 3.*

Subextende secundo, vt grauatus possit non solum appellare, sed etiam opponere exceptionem doli contra agentem, si actor participauerit de dolo; alias non, *Brederod. vbi supra.*

Tempera eandem secundam extensionem, eiusque subextensiones, vt non procedant, quando statutum esset factū ex aliqua iusta, & rationabili causa, quia tunc non posset ab eo appellari, *Dec. in cap. 29. consuluit. n. 27. vers. secundo conclusio prædicta. de appell. & Rot. d. decis. 50. dubitauit in causa Bononien. nu. 20. in fine vers. alterum. & num. 21. par. 2.*

Infero, exemplificando hoc temperamentum, vt quod per reformationem ciuitatis potest pronuntari, aliquem esse rebellem, *Dec. d. cap. consuluit. il. tertio, num. 28.* Et quod ideo in odium Domus de Columna

Columna fuerit factam cap. vnicum, ad succidendos, de schismat. in 6. scribit Bredet. d. par. 1. col. 522. in fine, & quod propterea in feruore tempore rebellium fuerit ordinatum per consilia communis, quod eorum vxores essent, & intelligerentur exbannitæ, & ab hoc statuto non posset appellari, & non dicarur nullum, quia expedit publicæ utilitati, & contra publicam utilitatem non procedit appellatio, & statutum etiam post factum emanans, & contra certam personam ex causa, sit validum, scribit Bred. d. par. 1. col. 523. sub littera C. & D.

12 SVBLIMITA III. eandem limitationem, vt nõ procedat in sententia, qua dictum sit, statutum esse in viridi obseruancia, quia à tali pronuntia datur appellatio, vt ex Cauagn ad decret. Montuferrat. decret. 15. §. 4. casu 64. refert, & sequitur Ruginell. tract. de appellat. §. 2. cap. sub num. 891. in fine.

13 SVBLIMITA IV. vt non procedat in sententia interpretatiua alicuius statuti, quia à mala interpretatione alicuius statuti permittitur appellatio, vt ex Rebuff. in l. quod iussit. in prafat. num. 171. ff. de re iudic. refert, & sequitur Ruginell. d. §. 2. cap. 3. n. 507.

14 SVBLIMITA V. declarando, quod et si à statuto non detur appellatio, tamen iniquitas, seu iniustitia statuti nunquam transit in rem iudicatam; vnde quocumque ex interuallo citra remedium appellationis potest peti retractatio iniqui statuti, Frauch. in cap. 29. consuluit. il. 3. in fine, nu. 5. de appell.

15 Declara easdem sublimitationes, in quibus dixi, posse appellari à statuto; vt appellandum sit ad eum qui potest corrigere tale statutum, Dec. in dicto cap. 29. consuluit. num. 19. ibi, & talis appellatio de appell. & reliqua ad hanc declarationem vide supra quæst. 12. nu. 156. & seqq. vers. limita quarto.

LIMITATIO XXI.

S V M M A R I V M.

EXPENSARVM omiffa cõdēnatio non recipit appellatōne si victus in lite principal: appellauerit, n. 1. & seqq.

Extenditur I. hac limitatio in cõdēnatione non omiffa, sed tamen manca, & non sufficienti, num. 5. & 6.

Extenditur II. etiam si victus in lite principali renuntiaret appellatōni interposita, nu. 7. & seqq.

Extenditur III. etiam si victus omittat prosequi appellatōnem & c. num. 10.

Extenditur IV. etiam si victus non appellat, sed solum dicat de nullitate, num. 11.

Extenditur V. etiam si diceretur, expensas esse separatas à negotio principali, num. 12.

Extenditur VI. tanto magis, si diceretur expensas esse connexas, num. 13. & seqq.

Sublimitatur I. eadem limitatio, quando iudex absoluisset expresse victum ab expensis, quia tunc victor posset appellare, num. 15.

Contraria firmatur opinio, num. 17.

Sublimitatur II. in Curia Francie, quia licet victus appellauerit, tamen debet appellare etiam victor ab omiffa cõdēnatione expensarum, num. 18.

Sublimitatur III. quādo victus appellasset in parte, & partibus contra se facientibus, nu. 19. & seqq. in quibus multa de stylo & praxi Romane Curie vsq. ad n. 24. inclusiue.

Contra sublimitationem adducitur consilius quatuor opinionum, num. 25. & seqq.

Resolutio firmatur duabus inspectiōibus, num. 29. & seqq.

Sublimitatur IV. quādo victus non appellat, n. 33. & seqq.

in quibus agitur an, victo non condemnato, neque absoluto ab expensis possit victor appellare, & firmatur affirmatiua vsque ad num. 35. inclusiue. & nu. 36. & seqq. in quibus agitur, an expensa possint iterum peti, si non fuerit appellatum, & an & quando iudex possit post sententiam condemnare ad expensas, & ad quas expensas victus sit condemnandus vsq. ad n. 35. inclusiue.

Infertur ex hac limitatione, quod à cõdēnatione expensarum datur appellatio, num. 56.

Ampliatur, declaratur, & extenditur, nu. 57. & seqq.

Limitatur multipliciter, num. 65. & seqq.

LIMITA XXI. vt non procedat in sententia, à qua victus appellauit, quia licet iudex omiserit eum condemnare ad expensas, tamen, cum appellauerit victus, non potest victor appellare l. fin. & ibi Doct. C. quan. prouoc. non est necess. Spec. tit. de appellat. §. in quibus. sub num. 23. vers. 34. quem citant & sequuntur Rot. decis. 47. alias 353. si auditur. sub num. 3. de appellat. in nou. licet videatur loqui obscure; quia lectio est aliquantulum corrupta; & Felyn. in cap. 11. significauerunt. num. 1. vers. si enim & sub num. 3. limit. 3. de except. Rebuff. tract. de appellat. art. 7. glo. 2. nu. 34. vers. 19. tom. 3. fol. 505. Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 29. num. 71. fol. 194. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 3. nam. 63. & 64. fol. 60. & in terminis huius limitationis debet intelligi Soc. qui nimis generaliter loquutus est in reg. 42. appellatio in qualibet causa. fallen 23.

Ratio huius limitationis est, quia frustra appellat victor, cum in causa appellationis, quam introducit victus, possit obtinere cõdēnationem expensarum, vt scribunt iidem supra citati, & satis colligitur ex d. l. fin. † Et quod lex non deferat secundæ appellationi, quia est appellatio superflua, cum appellatio facta ab vno in parte sententiæ deuoluat totum, quando sententia continet vnū negotium, seu vnum capitulum, scribunt Franc. Alex. Crad. Dec. quos citavi, & sequutus sum supra q. 10. sub num. 5. vers. prima conclusio, & iudici non debet ex superfluis appellationibus iniuria inferri, Franch. in cap. 7. si duobus. sub numero 4. versic. secundo hoc fuit statutum. de appell.

Neque obstat, si dicatur, quod capitulum expensarum est separatū, quia respondeo, quod adhuc deuolutum est totum negotium, vt retuli, & sequutus sum infra nu. 12. vers. extende quinto.

Intero primū effectum ex ista limitatione, quod si iudex ad quem sententiaret, victorem bene appellasse, talis sententia non valeret, quia caret fundamento, Bal. in d. l. fin. num. 1. C. quan. prouoc. non est necess.

Intero secundum effectum, quod fatalia debent computari ex die, quo appellauit victus, qui fuit primus in appellando, & non ex die, quo appellauit victor, Bal. vbi supra.

Extende primo eandem limitationem, vt procedat non solū quando iudex nullatenus cõdēnauit victum in expensis, sed etiam quādo cõdēnauit, sed insufficienter, dicta l. fin. C. quan. prouoc. non est necess. in illis verbis, vel minus quam oportuerat, & ita sentiunt Abb. in dicto cap. significauerunt. sub num. 7. ibi, aduertit hac decortatio. & Felin. ibidem sub n. 2. limit. 1. & ita intelligi debet. vbi supra, & est corrigendus in illa d. c. tione, sed pro eo, debet enim legi, seu pro eo, & in hunc sentū Rot. & Abb. vbi supra, citant eū, & alias

loqueretur contra dictam l. fin. quæ in hoc est clara, & ita teneas, quicquid scribat Salyc. in d. l. fin. sub nu. 1. vers. quæro iudex. dum constituendo differentiam inter limitationem, & extensionem, dicit, quod in casu huius extensionis officium iudicis est corroboratum sententia.

Comprobatur hæc extensio, quia si iudex condemneret aliquem in quinque, & ab aliis quinque absolueret, & reus condemnatus appelleret à condemnatione, & postea appelleret etiam actor ab absolutoria, hæc posterior appellatio est superflua, & ideo non admittitur, Bal. in d. l. fin. num. 5. vers. quæro de tali. & Salyc. sub num. 2. C. quæ. prouoc. non est necess. Franch. in cap. 7. si duobus. sub num. 4. vers. circa primum & Dec. num. 53. & 54. de appell. Et quod si utraque pars velit appellare ab eodem actu, appellatio non debeat admitti, refert, & sequitur Ruginell. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 10. & quod hæc appellatio sit superflua, sentit etiam Spec. in tit. de appell. in principio, nu. 13. vers. sed pone peto. dicens, quod si peto centum ab aduersario meo, & iudex condemnat eum in quinquaginta, & ille appellat, & non ego, tamen, inquit, si ex eadem causa peti centum, poterò coram iudice appellationis petere integre, secus, inquit, si ex diuersis causis non connexis.

Et licet Imol. in dicto cap. si duobus in principio, teneat contra hanc probationem, dicendo, quod utraq; pars potest appellare, quia potuit esse grauata.

Tamen Imol. non bene in hoc loquitur, teste Franch. in eod. cap. si duobus sub num. 4. vers. 2. hoc fuit statutum.

Extende secundo, ut procedat etiam si victus renuntiet appellatiõni, quia nihilominus victor possit per viam appellationis, quam interposuit victus, procedere super omnia condemnatione expensarum, Cyn. in dicta l. fin. in ultimis verbis, num. 3. & Bal. nu. 4. vers. modo quæro nunquid. C. quæ. prouoc. non est necess. Spec. tit. de appell. §. in quibus. vers. 34. num. 24. ibi, quid si victus. lib. 2. fol. 186. Abb. in cap. 11. significauerunt. sub nu. 7. & Felyn. sub num. 5. vers. considera etiam de except. Card. Alex. in cap. 60. interposita. §. ille denique. sub num. 7. fall. 8. de appell. Nicol. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 29. sub num. 71. fall. 194. & Marches. tract. de commiss. appell. cap. 3. num. 65. fol. 60. Et quod isto casu etiam si res dicatur integra, non possit appellans renuntiare appellatiõni ad incommodum appellati, quia est casus, in quo appellatus fuit exclusus à facultate appellandi propter appellatiõnem aduersarii, qui cum præuenit in appellando, scribunt Ant. de Butr. in dicto §. ille denique. sub num. 4. & Abb. num. 4. in fine, ibi, aut res est integra. & num. 5.

Ratio est, quia alias lex deciperet appellatũ; imo strangularet eum, dum infra legitima tempora excludit eum à facultate appellandi, eo quia appellauerit eius aduersarius, & post legitima tempora excludit, eo quia appellatio esset deserta; & multo magis deciperet, si concederet, ut aduersarius posset, renuntians appellatiõni, ei præiudicare, Io. Andr. in addit. ad Spec. tit. de appell. §. in quibus. num. 24. in verbo. in fine dictæ additionis, lib. 2. fol. 186. Ant. de Butr. dicto §. ille denique sub num. 4. & Abb. num. 4. in fine, & n. 5. & 6. & considerauit etiam Felyn. citatus num. seq. & sic in casu huius extensionis appellatio dicitur effecta cõmunis utriusque parti etiam re integra, & sic etiam appellato dicitur ius acquisitum, & consequenter non potest vnus renuntiare in præiudicium alterius, Spec.

& Abb. vbi supra, & addo quæ scripsi lib. precedenti cap. 3. num. 216 & 217.

An & quando appellans in aliis casibus extra casum huius extensionis possit, vel non possit in præiudicium appellati re integra, vel non integra, renuntiare appellatiõni, vide sup. limit. 2. num. 94. & seqq. & num. 99. & seqq.

Subextende hanc extensionem, ut procedat etiam si appellans renuntiet antequam cõcepisset ut appellatiõnem per ea, quæ scribit Felyn. in d. ca. 11. significauerunt. sub nu. 5. vers. considera etiam de except. dicens, quod si teneremus aliter in hoc proposito, esset aperta via fraudandi victorem, instruendo victum ut appellaret, & postea, lapsa decendio, renuntiet appellatiõni antequam inciperet proficere, sicque, inquit, excluderet victorem à spe consequendi expensas; & licet Felyn. teneat hanc subextensionem sub verbo (forte) tu tamen eam teneas libere, quia eandem fraudis rationem, quam considerat Felyn. bene considerant Io. Andr. Ant. de Butr. & Abb. quos retuli, & sequutus sum num. preced.

Extende tertio, ut procedat etiam si victus omittat proficere appellatiõnem, & desinat illam desertari, quia nihilominus desertio illa non nocet victori; dummodo expensas petierit ante desertionem causæ, secus si eas non petierit ante desertionem, quia postea, causa deserta in negotio principali, non audiretur petens illas, Felyn. d. ca. significauerunt. sub nu. 7. vers. demum circa. de exception.

Extende quarto, ut procedat etiam si victus non appelleret, sed solum dicat de nullitate sententiæ, quia nihilominus iudex potest in illa instantia nullitatis cognoscere omittam condemnationem expensarũ, & ad eas condemnare, si victus succumbat in nullitate sententiæ, Bal. in l. fin. num. 2. quem ibi refert, & sequitur Salyc. sub num. 2. vers. quæro pars victa. C. quor. appell. non recip. Felyn. in dicto cap. significauerunt. sub nu. 7. vers. demum circa. & Addition. ad eum sub num. 3. limit. 3. littera A. de except.

Extende quinto, ut procedat etiam si teneamus capitulum expensarũ esse diuersum à negotio principali, quia adhuc simplex appellatio partis victæ deuoluit totum negotium, & ideo victor non appellat ab omittam condemnatione expensarum secundum ea, quæ disputando & respondendo contrariis, scribit, & firmat Franch. in cap. 7. si duobus. num. 6. vers. circa tertium casum. & breuius sub nu. 9. vers. 3. queritur. & vers. sed certe in hoc & idem Card. Alex. & Dec. de appell. quos & sequutus sum supra q. 10. num. 2. quia tunc appellatio deuoluit totum, quod satis etiam senserunt Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. sub num. 29. vers. amplius quia & nu. 30. & Luc. Pet. in pract. capitul. lib. 5. cap. 1. num. 19. vers. quod si forte. & nu. 20. & 21. dum, constituendo differentiam inter appellatiõnem simplicem, & appellatiõnem cum clausula (in parte & partibus) scribunt, quod appellatiõni simplici potest adherere etiam appellatus & eam proficere in capitulis facientibus cõtra ipsum appellatum, non autem appellatiõni cũ clausula (in parte & partibus) suntque necessario intelligendi, ut hanc differentiam constituent, quando sententia continet capitula separata, non autem quando capitula sunt connexa, tunc appellatus potest inherere appellatiõni etiam si sit appellatum cum clausula (in parte & partibus) ut retuli & sequutus sum infra num. 25. vers. prima opinio.

Extende sexto, ut à fortiori procedat si capitulum expen-

expensarum esset connexum negotio principali, quia quando sententia continet plura, & diuersa capitula connexa, appellatio super vno deuoluit totum etiam super aliis capitalis connexis, *Franc. Card. Alex. & Dec. quos citauit, & sequutus sum supra q. 10. nu. 6. vers. 2.*

14 Subextende hanc extensionem, vt procedat etiam si appellatio non esset simplex, sed esset limitata in eo capitulo, quod facit contra appellantem, quia adhuc deuolueretur totum negotium, vt *retuli, & sequutus sum infra sub n. 30. vers. casus primus.*

15 SVBLIMITA L nunc eandem limitationem, vt non procedat quando iudex absoluit r expresse victum ab expensis, quia tunc posset victor appellare etiam si appellasset victus, & non appellando, illa absolutio transferit in rem iudicatam, & consequenter iudex appellationis non posset amplius ad eas condemnare, *Ant. de Butr. in cap. 11. significauerunt, nu. 7. vers. oppono quod col. 1. Felyn. sub nu. 2. limit. 1. de except. & Couar. pract. qq. cap. 27. sub n. 5. vers. ceterum.*

16 Confirmatur hæc sublimitatio, quia potest vtraque pars appellare ab eadē sententia, dicto cap. significauerunt. & ibi Glos. in verbo absoluit. & Abb. sub num. 7. cap. 16. Raynuius. & cap. 18. Raynaldus. de restam. idem Abb. in cap. si duobus. num. 1. & 20. vers. vltimo hic quero. & Dec. sub num. 54. ibi, est ergo. & sub num. 63. ibi, vltimo non obstant iura. de appell. & probatur ista confirmatio ex sublimitationibus sequentibus.

Contrariam opinionem, nempe, appellationem victoris non esse necessariam, tenent Salyc. in d. l. fin. in sumario. & apertius Abb. in dicto cap. significauerunt, sub n. 7. versus finem, ibi, sed ego non video. & mouetur ea ratione, quod si victus est condemnatus ad expensas in decem, cum deberet condemnari in quidecim, videtur ab illis quinque absolutus, & tamen victor nō potest appellare, si appellauit victus per ea, quæ dixi supra n. 5. vers. extende primo. Ergo, inquit Abb. sicut non potest appellare eo calu, in quo adest absolutio in quinque quia sufficit appellatio victi, ita etiam est dicendum, quando adest absolutio in omnibus expensis.

17 Confirmatur hæc opinio contraria, quia si petitis centū, iudex condemnet in quinquaginta, & in aliis quinquaginta absoluat, sufficit appellatio condēnati, vt ex Bal. Salyc. Franch. & Dec. retuli, & sequutus sum supra num. 6. vers. comprobatur.

Omissis quæ possent hinc inde dici disputando, ego non recederem ab hæc contraria opinione, quia appellatio simplex vnus deuoluit totum negotium sententiæ, etiam si sententia contineat capitula separata vt retuli, & sequutus sum supra num. 12. vers. extende quinto.

18 SVBLIMITA II. vt non procedat in Curia Franciæ quia ibi victor debet appellare etiam si victus appellauerit, alioqui iudex nō supplebit nisi p appellationem partiū, *Rebuff. tract. de expens. damn. & interes. art. 3. glos. vna n. 15. in fin. tom. 3. fol. 447. E.* q̄ de stylo Curiarum Franciæ sit opus vtramq; partem appellare, siue super vno articulo, seu capitulo separato ab aliis, siue super vno solū, vel coniuncto appellatum fuerit per vnum ex ipsis tantum, alias non reformabitur, nisi in parte, à qua appellatum fuit, si reformari debeat, restantur Boer. decis. 73. videtur quod sub nu. 8. vers. licet. & Rebuff. tract. de appell. in presat. n. 26. quæ formaliter retuli supra limit. 1. princip. n. 53. restringe primo & de eadem Galliæ consuetudine testatur Gregot. Tolosan. tract. de appell. lib. 5. in fine fol. 520.

SVBLIMITA III. vt non procedat quando victus 19 non appellasset totaliter, sed solū in parte & partibus contra se facientibus; nam isto calu posset etiam victor appellare ob omnia, seu manca condemnatione expensarum, *Abb. in cap. 11. significauerunt. n. 7. infine, & n. 8. & Felyn. limit. 2. n. 3. de except. idem Abb. in cap. 10. cum Ioannes. col. vlt. sub n. 17. ibi, adde etiam ad prædictam. de fid. instrum. Niell. tract. de cōfcor. gloss. concord. 6. fall. 29. n. 71. fol. 194. & Marches. tract. de comm. par. 2. in comm. appell. cap. 3. n. 66. & 67. fol. 60.* Nā si sententia contineat plura capitula, quod tunc possit appellari ab vno, refert, & sequitur Guid. Pap. tract. de appellat. q. 61. n. 46. fol. 59. & quod si à sententiā, continente diuersa capitula separata, pars vna appellet limitate, illa appellatio valeat pro illa parte, & capitulo limitato, & p reliqua parte & capitulo, in quo nō est appellatū, sententiā transeat in rē iudicatā, quia quot sunt res separatæ, tot cēlentur esse sententiæ, scribit Franch. in cap. 7. duobus. nu. 8. vers. 2. quaritur. de appell. Et q̄ idem sit, si appellatū sit non expresse & limitate ab aliquo certo, & expresso capitulo, sed cum clausula (ab ea parte que facit contra appellantem) scribit ibid. n. 9. vers. 3. quaritur. & nu. 10. & q̄ tot sunt sententiæ, quot sunt eius capitula, id eōq; condemnatus possit ab vno capitulo appellare, & in alio consentire, nec talis appellatio sic diuisim interposita profit aduersario quoad capitula non connexa, sed solum quoad connexa, scribit Papien. in pract. in form. appell. à sent. diffin. in glos. occasione cuiusdam sub n. 4. fol. 408. & hanc esse comunem * opin. testatur, * & sequutus sum supra q. 10. sub num. 8.

Ratio huius sublimitationis est, quia appellatio 20 non efficitur communis, nisi prout, & quatenus extat, & sic non potest effici communis, nisi in illis capitulis, in quibus est appellatum, & non in aliis, quia quod nullatenus est, nō particulare, nec commune, quia nullius entis nullæ sunt qualitates, & cōsequenter causa appellationis non deuoluitur ad iudicē ad quem, nisi in capitulis, à quibus est appellatū, *Abb. in d. cap. cum Ioannes. sub n. 17. Imol. col. 8. vers. sic, sed forte istud dictum de fid. instrum. & Felyn. vbi supra, adde quæ scripsi supra limit. 1. princip. n. 54. vers. 1. stringe secundo.*

Hinc redditur utilis ista praxis appellandi in partibus; nam sic excluditur appellatus, ne possit vti appellatione appellantis in capitulis facientib. contra ipsum appellatum, *Abb. Imol. Franch. & Felyn. vbi supra, Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub n. 29. vers. amplius quia & num. 30. fol. 203. Luc. Pat. in pract. capivol. lib. 5. cap. 1. nu. 19. vers. quod si forte. & num. 20. & 21. Marches. dicto cap. 3. sub num. 67. fol. 61. & Contar. in l. vnica, q. 22. sub nu. 5. vers. quibus. & num. 6. & 7. C. si de mom. possess. dicens fuisse resolutum in Rota, quod licet quis in possessorio appellauerit à sententia, quatenus contra, tamen quia talis appellatio poterat verificari respectu expensarum tantum, ideo non potest colligi, q̄ consenserit, vt eius quoque aduersarius posset appellare quoad totam causam; nam, vt inquit, licet alias appellatus possit adhætere appellationi, tamen id non procedit quando appellans appellauit, quatenus contra, etiam si desuper sit sequuta commissio causæ, & ita, inquit, fuit resolutum in Rota. *Achill. de Grassis decis. 8. appellauerat, de appellat. fol. 207. & decis. 1. alias 227. appellationi, eod. fol. 104.**

Quare aduersarius, qui videt aduersarium sic conditionaliter, & diuisim appellasse, caute tunciple quoque sub eadem formula appellabit, vt admonent idem Abb. & Felyn. supra citati.

Aduerte tamen obiter, quod similitudo producendi instrumentum in parte & partibus, qua utitur Felyn. in dicto cap. significauerunt. sub num. 3. limit. 2. & sub n. 5. vers. aduerte etiam de except. non est bona, quia is, qui appellat à sententia, quæ continet plura capitula separata, est in libera potestate appellandi à toto, vel à tanto, & ideo potest sic diuisim appellare; at is, qui producit instrumentum, non potest illud acceptare in aliqua parte, & in aliqua respuere, quia et si instrumentum contineat capitula separata, tamen est vnicum instrumentum, & habet à iure fidem indiuisibilem, quam pars non habet potestatem diuidendi per ea, quæ scripsi lib. precedenti cap. 11. num. 53.

23 Hæc praxis appellandi in parte, & partibus contrariis, seu nociuis, non solum est utilis per ea, quæ scripsi, sed hic in Curia fuit etiã ex necessitate induta, quia cum iudices à pluribus annis ceperint pronuntiare, prout in schedula, seu habere terminum pro seruato, & fere semper instet decimus dies antequam schedulã sententiæ subscribant, seu aperiãt terminum, & interim miseri litigantes non possint scire, an sententiam subscribant fauorabiliter, vel contra, non possunt aliter schedulam appellationis dare, quam cū clausula conditionali (quatenus contra) vt si cōtigerit, sententiã subscribi fauorabiliter, appellatio non censetur interposita, & consequenter condemnatus, qui non appellasset, non possit uti tali appellatione, prout hæc omnia refert Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub n. 29. vers. amplius quia & sub n. 30. Et quod appellatio sic limitata non iuuat non appellantem, & ideo non possit instare pro reuocatione attentatorum, refert, & sequitur Lancellot. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 44. princip. fol. 376. Et quod hæc praxis pronuntiandi prout in schedula seruetur in Curia, & de iure fieri possit, tenet Bal. quæ refert, & sequitur Contar. in l. vnica, q. 22. n. 1. C. si de moment. possess. & nos supra q. 15. sub nu. 297. & de hac praxi habendi terminum pro seruato, & appellandi conditionaliter scripsi etiam supra quæst. 12. num. 8. & quæst. 14. num. 9. & 10.

Et quia ex lite lites; si iudex ordinarius non pronuntiet infra decem dies iuxta ea, quæ scripsi dicta quæst. 12. n. 8. & quæst. 14. n. 11. in fine, requiritur noua schedula appellationis, vel illius repetitio, vt dixi ead. quæst. 12. n. 38. versus finem, dubitatur, an sufficiat repetitio sub simili formula (appello prout in schedula alias in alia data, quæ repeto, & peto de nouo in a 2^{is} inferi) & quidẽ Vestr. dicto cap. 3. sub nu. 28. fol. 202 dicit, quod Palatium non consuevit admittere hanc appellationem pro appellatione data in scriptis.

Verũ ego crederem, eiusmodi repetitionem sufficere, quia non potest negari, quin appellatio sit in scriptis, sed solum esset illa appellatio denuo legenda corã iudice per ea, quæ dixi supra q. 6. n. 1. tamen stylus Romanæ Curia seruat, vt notatius semper scribat (coram Domino, &c.) & ita ego iudicarem, quia nescio videre quid importantia habeat denuo transcribere illam schedulã, vel illam repetere; nã sicut repetitio instrumenti alias producti operatur idem quod ipsa productio, ita etiam dicendum est de schedula appellationis, & remouendæ sunt istæ subtilitates, quæ habent naturam cauillationis.

24 Eadem praxis maiori necessitate fuit excogitata propter causas commissarias in Vrbe, vbi de stylo iudices delegati, producta citatione ad sententiam, habent terminum pro seruato, qui terminus durat per

annum, imo durat donec is remanet iudex, & quandoque is ferat sententiam, scribitur sub illa die, qua fuit citatus ad sententiam, & habitus terminus pro seruato, vt latius declarauit dicta q. 14. n. 10. vbi videas.

In foro tamen Capitolino non seruatur ista praxis, quia iudices in eo foro nunquam habent terminum pro seruato.

Contra hanc tertiam sublimitationem adduco 25 conflictum quatuor opinionum, quarum prima, tertia, & quarta discordant à sublimitatione.

Prima opinio est illa, quã ex Franch. in cap. 7. si duob. col. 4. num. 7. vers. sed queritur primo. de appell. loquente non in articulo expensarum, sed generaliter de sententia continente vnum capitulum, seu plura cōnexa, deducunt Felyn. in cap. 11. significauerunt. sub nu. 5. vers. aduerte etiam de except. & Vestr. dicto lib. 7. cap. 3. nu. 30. dicens, quod appellatio in aliquo ex connexis deuoluit totum negotium, & perisset propterea appellatus vti commissione appellantis; ad hoc scribit Io. Andr. in addit. ad Spec. tit. de appell. §. 1. col. vltima. vers. sed pone. num. 13. dicens, quod si ego petii à te centum, & iudex condemnauit te solum ad quinquaginta, & ab aliis quinquaginta absoluit, & tu appellas, ego inhærendo tuæ appellationi, potero à iudice appellationis obtinere sententiam contra te etiam pro aliis quinquaginta, & sic pro omnibus centum, dummodo omnia centum sint petita ex vna causa, secus si ex diuersis causis non connexis; quare inquit Franch. & Felyn. vbi supra, non potest appellans ita limitate appellare, vt non deuoluat negotium in aliis capitulis connexis, & quod in casu, de quo loquitur Io. Andr. supra citatus, reputetur vnum negotium, & non plura, patet ex eo, quod scribit Ant. de Butr. in d. ca. 7. si duob. sub n. 6. in fine quem ibidem referunt Abb. in fine, n. 20. & Franch. sub nu. 4. vers. 2. hoc fuit statutum. de appell. dicens, quod si, petito fundo, fuit condemnatus reus in dimidio, & vterq; propterea appellat ad diuersos iudices, appellatio vnus præualebit, quia est vnicum negotium, sicq; inter duos iudices appellationis erit iudex ille, qui est superior, quare erit ecclesiasticus, & non secularis; & ratio est, quia connexa reputantur vnum capitulum, & non diuiduntur per ea, quæ in alio casu scripsi lib. preced. cap. 11. n. 346. Et quod ideo appellatio ab vno capitulo efficiatur cōmunis quoad alia capitula connexa, sicut quando esset vnicum capitulum, à quo esset appellatum, refert & sequitur Deo. in d. cap. 7. si duobus. nu. 55. de appell. Hier. Gabr. conf. 38. sententia lata. nu. 1. & seqq. lib. 1. & quod propterea in casu prædicto quando reus fuit condemnatus ad medietatẽ fundi, & ab alia medietate absolutus, & actor appellat à sententiã, quatenus cōtra, huiusmodi appellatio suspendat totam causam, & deuoluat in tantum, quod etiam pro illa parte, in qua nõ appellauit, sententia non potest executioni mandari, scribit Bar. conf. 150. cum prædicta. n. 1. lib. 1. quem referunt & sequuntur Boer. decis. 73. videtur quod n. 6. vers. sed quando. & Lancellot. tract. par. 2. cap. 12. de attent. & in nouat. appell. pend. limit. 2. sub n. 25. & 26. fol. 361. & ad hoc facit, quod scripti infra limit. 47. memb. 2. n. 1. & seqq. vbi videas.

Sed sic est, quod materia expensarum dicitur connexa negotio, seu articulo principali, maxime quando victus est absolutus ab expensis, vel est condemnatus in minori summa expensarum, quam deberet condemnari: Ergo, si victus appellauit, victor non potest appellare.

Secunda opinio colligitur ex his, quæ dicit Felyn. 26 d. cap.

d. cap. significauerunt. sub nu. 5. vers. aduersa. etiam ibi, cogitabam tamen. vbi, defendendo Abbatem, sustinendoque dictam tertiam eius sublimitationem, positam supr. n. 19. scribit capitulum expensarum expressum per absolutionem, vel omissum non dici connexum negotio principali, quia inquit, illa dicitur conexa, quæ continent idem factum inseparabiliter. sed negotium principale, & negotium expensarum non sunt eiusmodi; imo se habent, vt principale, & accessorium separabile, vt dixi inf. n. ... Ergo &c.

27 Tertia opinio erit, quod relinquatur arbitrio iudicis, an is, qui obtinuit in negotio principali absoluto victo ab expensis, possit super absolutione expensarum inhærere appellationi victi, qui appellauit in parte, & partibus contrariis, Et ratio huius opinionis est, quia variæ sunt opiniones de connexis, & separatis in tantum vt secundum vnã opinionem, quæ videtur satis recepta, relinquatur arbitrio iudicis, quæ dicantur connexa, vt patet ex his, quæ scripsi lib. *preced. ca. 11. nu. 362. & seqq. & num. 376. & in terminis appellationis scribit Hier. Gabr. conf. 38. sententia lata. n. 5. in fine, lib. 1.*

28 Quarta opinio erit cum distinctione, Aut enim appellatio est interposita, quatenus contra, & tunc, loquendo secundum stylum Signaturæ iustitiæ, videtur dicendum contra sublimitationem, quod omnia censeantur connexa iuxta ea, quæ refert *Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. sub n. 30.* dicens, quod eiusmodi appellatio non restringit appellationem magis ad vnã, quam ad aliam partem, sed est cõditionalis, vt si sententia feratur in totum fauorabilis ipsi appellati, appellatio habeatur pro nõ apposita, quasi dicat *Vestr.* quod è conuerso, si nõ sit in totum fauorabilis, appellatio censeatur simpliciter interposita, & consequenter deuoluat totum negotium vna cõ absolutione expensarum ad iudicem appellationis: Aut victus appellat expresse ab aliquo capitulo, & istum casum *Vestr.* videtur prætermittere, sed ex rationibus, quas cõsiderat, videtur adhuc concludendum idẽ, quod in præcedenti; nam supposito, quod sententia cõtineat plura capita separata, & quod vterq; litigator appellauerit, vnus ab vno, & alius ab alio capitulo, & quisque ad iudicẽ suũ, tamen Signatura nõquam, vel raro diuideret istas appellationes, quia licet fuerint forsan à principio inuicem separata, tamẽ postea, cũ cumulantur vnico iudicio, & vnica sententia, cõtinentur vnicum negotiũ, vt scribit idem *Vestr. in loco supr. proxime citato*, Et quæquamuis vtraque pars appellauerit, & capita sint separata; tamen causa omnium capitulorum cognosci debeat coram eodẽ iudice appellationis, scribit *Dec. in c. 7. si duobus. num. 59. & seqq. ver. secundus casus. de appell. quem retuli etiam supr. q. 10. nu. 9. in fine.*

Et licet *Abb. in d. c. si duobus. in fine*, quem pro hac opinione citat *Vestr.* vbi supra, loquatur in casu, quo sit appellatũ à sententia, quatenus contra, & contrarium dicat in casu isto, quo vtraque pars appellauit distincte ab articulo separato; licet etiã *Dec.* loquatur inconstanter, & titubando, & contra Abbatem teneant aperte *Franch. & Card. Alex.* quos citauit *d. q. 10. n. 9.* & dato etiam, quod opinio communis, quam ex eodem *Dec.* retuli *d. n. 9.* sit in contrarium.

Tamen ego nõ recederem ab hac quarta opinione, vt causa omnium capitulorum etiam separatorũ debeat cognosci coram eodem iudice appellationis, si vtraque pars appellauerit.

Pro clariori, & breuiori resolutione omnium istarum opinionũ, & determinatiore huius tertie sublimitationis, in qua videmur abunde loquuti, adhibeo duas inspectiones.

Prima inspectio est, quando est appellatum à sententia, quatenus contra, & sententia subscripta est in omnibus ad fauorem appellatis, & in hac inspectione concludo, quod appellatio illa habetur pro nõ apposita, etiam si super ea esset secuta commissio causæ, ideoque appellatus non potest adhærere illi appellationi, *testibus Vestr. vbi supra, Achill. de Grass. decis. 1. alias 227. appellationi. de appellat. fol. mibi 104. & Marches. tract. de commiss. p. 2. in commiss. appell. c. 3. sub nu. 67. fol. 61.*

Secunda inspectio est; quando sententia non subscribitur in omnibus: & in hac distinguo duos casus.

Casus primus est quãdo sententia continet plura capita connexa, seu vnicum capitulum tantum: & isto casu concludo, quod appellatio porrigitur ad omnia, & cõsequenter efficitur cõmunis, vt ex *Franch. Felyn. Vestr. & aliis retuli, & sequutus sum in prima opinione*, & ita procedat illa prima opinio, de qua *supr. n. 25.* & adde quod scripsi *supr. limit. 2. n. 99. in fine.*

Connexa dicuntur ea, quæ sunt inseparabilia, & diuidi non possunt, *Alex. de Neuo in cap. 7. si duobus. numer. 13. ver. quid si appellans. de appell. quem refert & sequitur Fulu. Pacian. tract. de probat. lib. 1. c. 26. nu. 40. & nu. 94. ver. 6. limitatur. vbi eum declarat; tu vide quæ late scripsi lib. precedenti c. 11. n. 362. & seqq.*

Casus secundus est, quando sententia continet capita separata: & concludo, quod non efficitur communis in separatis, quia in eis cessat appellatio, & appellatio vnus non prodest alteri, *Franch. quem retuli & sequutus sum supra in ista sublimitatione*, & ita procedat sublimitatio, de qua *supra numer. 19.* quod si vtraque pars appellet, dico vtriusque appellationem eognoscendam esse coram eodem iudice appellationis, quamuis capita sint omnino separata, vt dixi *supr. n. 28.*

Separata in hoc proposito dicuntur ea, quæ sunt separabilia, & possunt diuidi, licet sint connexa, *Fulu. Pacian. vbi supra; vide quæ scripsi d. c. 11. num. 370. & seqq.*

SUBLIMITATIO V. eandẽ sublimitationem, vt nõ procedat, quando victus nõ appellat, quia tunc cessat casus limitationis, & consequenter victor potest, & debet proculdubio appellare ab expensarum absolutoria; alias sententia transiret in rem iudicatam, *Felyn. in cap. 11. significauerunt. sub nu. 3. limit. 3. de except. & Marches. tract. de commiss. p. 2. in commiss. appell. c. 3. sub n. 68. fol. 61.*

Amplia hanc sublimitationem, vt procedat etiã quando expensarum nulla est facta absolutio, seu condemnatio, sed sunt silentio omissæ, quia adhuc victor potest appellare, *Spec. tit. de appell. §. in quibus. ver. trigesimo quarto. sub num. 25. ibi, sed quid si Rot. decis. 47. alias 353. si auditor. in fine ff. de appellat. in nou. dic. 5.* quod ita seruatur in Curia, *Ant. de Burr. in d. c. significauerunt. sub nu. 7.* dicens, quod licet de hoc fuerint variæ opiniones, veritas tamen est, quod potest appellare, & *ibidem Abb. num. 9. ver. sed circa. & Felyn. limit. 3. sub n. 3. versus finem, de except. & Guid. Pap. tract. de appell. q. 55. sub n. 42. fol. 59.*

Contra istam ampliationem oppono, quia expensæ litis debentur pletumque officio iudicis merce-

natio, *l. in l. ii. properandum. §. siue autem alterutra. ver. tene contra. numer. 34. C. de iudic. & Afm. in prax. §. 32. cap. 2. ampl. 39. num. 8. fol. 202. sed ab eo, quod potest fieri officio iudicis, si non fiat, non appellatur, Spec. tit. de off. omn. iudic. §. impedit. ver. quid si iudex. num. 1. in fine, & num. 2. lib. 1. fol. 57. Abb. in d. cap. significauerunt. nu. 19. & Felin. in cap. 12. exceptionem, ver. it em dum. numer. 2. de except.*

Hoc in articulo, seu ampliatione diuersi diuersa dicunt etiam ex citatis in ea; ideo pro resolutione confidero tres casus principales.

Primus casus est, quando expensæ sunt petite, & isto casu, omiſſa difficultate de qua *infra n. 38. an sententia sit valida*, concludo quod potest appellari, *Spec. citatus supra in ampliatione, & Abb. in d. cap. significauerunt. numer. 10. in vltimis verbis, & Rebuff. tract. de expens. damn. & inter. art. 3. glo. vna, num. 15. tom. 3. fol. 447. Contar. in l. vnica, limit. 1. num. 59. ver. amplia modo. C. si de mom. poss. Et certe hæc est opinio cõmunis, quia multi etiam in casu seq. qui est magis dubius, tenent idem.*

Contraria opinio, videlicet, quod non possit appellari, suadetur dupliciter. Primo, quia iudex quãdo non condemnat victum ad expensas, neq; absoluuit causa expressa, tenetur relarcire de suo, *Rebuff. tract. de expens. damn. & inter. art. 1. gl. vna, nu. 6. ver. i. regula. tom. 3. fol. 438. & ex aliis refert, & sequitur Afm. in prax. §. 32. cap. 2. ampl. 39. nu. 5. & 6. Et hoc est remedium ordinariũ: ergo cessat remedium appellationis. Secundo suadetur ex his, quæ scripsi *supr. sub hoc eod. n. ver. contra.**

Non discedo à prima opinione, quæ est communis, & seruatũ.

Non obstat, quod dicebam, posse agi ex remedio ordinario contra iudicem, qui omisit condemnare; quia respondeo, hoc non esse verum, cum pars potuisset appellare, *Rebuff. dicto tract. de expens. damn. & inter. art. 3. gl. vna, n. 16. tom. 3. fol. 447. & sic retorquendo dico appellationem esse remedium ordinarium.*

35 Secunduſ casus est, quando expensæ non fuerunt petite; & isto casu videtur dicendum, quod victor non possit appellare per ea, quæ post *Bal. in d. l. fin. nu. 3. ver. quæro an per solam.* adducit *Abb. in d. cap. significauerunt. num. 10. referens ex communi* * opinione, quod vbi cumque iudex potest ex officio suo aliquid facere, & illud non facit, nõ potest propterea appellari, quia non grauat, si non interponit officium suũ non petitum, ideoq; si omittit condemnare victum ad expensas non petitas, non tenetur eas de suo refarcire victori; quare, cum ad officiu iudicis spectet condemnare ad expensas nõ petitas, sequitur, quod ab earum omissione non possit appellari: addit *Abb. aliam rationem, videlicet quia iudex appellationis non iudicat, nisi super petitis, & coram eo non potest aliquid de nouo peti; & quod isto casu victor nõ possit appellare etiam victo non appellante, sentit, & defendit Felyn. in d. c. significauerunt. limit. 4. numer. 4. hocq; argumentum confirmatur, quia non grauatus non appellat, testib. *Bal. Franch. & aliis, quos reculi, & sequutus sum supr. q. 5. numer. 94. sed iudex non tenetur sententiare super expensis non petitis, quia non tenetur impartiri officium suum, nisi perentibus, Rebuff. tract. de expens. damn. & inter. art. 1. gl. vna. n. 12. tom. 3. fol. 447. Ergo si non condemnat, non grauat.**

Contrariam opin. quod adhuc possit appellare, tenent *Rot. & Ant. de Butr. quos citauimus. præce-*

dent, ver. amplia. & Ang. & Salyc. quos citat Felyn. vbi supra, & hanc esse veriore opinionem in puncto iuris, testatur Imol. citatus à Felyn. vbi supra.

Quicquid possit dici disputando, ego in praxi nõ recederem ab ista opinione cõtraria, quia iudex potest condemnare ad expensas factas post litem contestatam, quamuis petite non sint, *Ant. de Butr. tract. de not. art. 4. sub nu. 5 in fine, seqq. tom. 4. fol. 35. Rebuff. dicto tract. de expens. & c. art. 3. glo. vna, sub nu. 16. tom. 3. fol. 448. & Couar. pract. qq. ca. 27. nu. 5. ver. 7. Vnde licet actor vel incuria, vel bona fide omiserit petere in libello condemnationem expensarum, eo quia sperabat fore, vt reus, monitus lite conaretur satisfacere actori, vel lis cito terminaretur, tamen non debet omittere iudex, qui nouit perfidiam rei, & omitendo nõ faceret in lite, quod facere deberet, & consequenter male vteretur arbitrio, faceretq; iniustitiã, à qua etiam in arbitrariis licita est appellatio, neq; est necessaria petitio partis in eo, quod iudex ex debito iustitiæ tenetur facere; vnde stat. *vib. s. lib. 1. ca. penult. de expensis litũ.* hac forsan considerata ratione mandãt, vt victus victori reficiat expensas, etiam quod in sententia omiſſa sit earum condemnatio.*

Tertius casus est, quãdo non appellauit *infra de 36* cem dies, supposito quod potuisset appellare; & isto casu dubitatur, nunquid expensas, quarum condemnatio fuit omiſſa; possit verum petere, in quo dubio licet *Spec. Rot. Ant. de Butr. & Abb. supra citati nullum faciant verbum; tamen ex infra scriptis videtur negatiue resoluendum, quod eas vterius petere non possit.*

Primo, quia ab ista omissione, saltẽ quando expensæ fuerunt petite, datur appellatio, *vt ex Spec. Rot. & aliis reculi supr. nu. 34. & iã supponimus, licuisse appellari: ergo præsupponitur sententia diffinitiuã, seu habens vim diffinitiuã, quia alias non potuisset appellari: ergo obstat res iudicata.*

Secundo probatur *ex l. 3. terminato. Cod. de fruct. & 37* *lit. expens. vbi Doct. notant, quod post latã diffinitiuã sententiam in negotio principali non possunt postea peti expensæ si in sententia non sint reſeruatæ, id est, non sit facta condemnatio, & apertius ex l. 4. si deposita. C. de pos. vbi depositarius, condemnatus ad solẽ principalem tantum, potest exceptione rei iudicatæ submouere actorem petentem vltras, & in propriis terminis quod victus, non condemnatus ad expensas, censetur ab eis absolutus, scribit *Afm. in prax. §. 32. ca. 2. limit. 22. fol. 214. & ideo iudex amplius cũ condemnare non potest, nisi condemnet eodem die, Afm. d. c. 2. limit. 33. n. 1. fol. 215.**

Contraria opinio suadetur ex eo, quia in illo ar- 38 ticulo; an sententia, quæ non definit totum negociũ deductum in libello, sit valida, distinguitur, vt si libellus contineat vnicum capitulum, puta, quia petuntur decem, & iudex condemnat simpliciter sine dictione taxatiua ad quinque, sententia est nulla, *per per ea, qua scribunt Bart. in l. 1. sub num. 1. & 2. Bal. nu. 3. & seqq. ver. oppono dicitur. & Salyc. numer. 4. ver. stat igitur C. si aduersus rem iudic. & falius, & distinctius Abb. in cap. 13. cum. inter. col. penult. & vlt. sub num. 24. ver. si vero libellus continet, & de sent. & re iud. & clare Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. gl. 10. nu. 5. tom. 1. fol. 367. & hanc esse opin. communẽ* * testantur & sequuntur *Salyc. & Abb. vbi supra, Secus est quando libellus continet genus resolubile in diuersas, & certas species, seu continet capitula diuersa, & separata, quia tunc sen-*
tentia

tentia tenet super expressis, & in aliis iudex non videtur absolueret, nec condemnare, *Bart. Salyc. Abb. in locis supra proxime citatis, & Marches. tract. de commiss. p. 1. de commiss. appell. supr. diuers. cap. 28. num. 27. fol. 300. in 2. impres.* Et quod legitime cum lato petitorio, & possessorio ita ut vtrumque debeat vnica sententia terminari, tamen sententia, quæ vnicum terminet, sit valida, retuli, & sequutus sum *supra limit. 6. membr. 7. nu. 129.* & quod omiſſa condemnatione super fructibus, sententia lata super condemnatione negotij principalis non censetur absoluisse nec cõdemnasse quoad fructus, scribit *Ror. diuers. quam citauit, & sequutus sum infr. sub n. 40.*

Sed expensæ, quamuis petantur in libello dato super negotio principali, sunt res separata, ut in alio proposito scripsi *supr. d. limit. 6. membr. 9. sub num. 36. ver. at fructus.* & ideo à sententia lata in possessione momentanea vna cum condemnatione expensarum denegatur appellatio quoad possessionem, & conceditur quoad expensas, ut retuli, & sequutus sum *d. membr. 9. sub num. 22. ver. explica. & nu. 31. & seqq.* Ergo licet omittatur in sententia, tamen sententia remanet valida, & super expensis non dicitur lata, & consequenter possunt iterum peti.

29 Et in indiuiduo quod sententia lata super negotio principali, omiſſis expensis etiam petitis, sit valida, quia pronuntiatio super expensis non est de substantia sententiæ diffinitiuæ, scribit *Bal. in l. nu. 6. ver. & sic nõ obstat. C. si aduers. rem iudic. seu quia expensæ sunt accessorium, & sententia lata super principali, omiſſo accessorio, est valida, Felyn. in d. c. 13. cum inter. num. 15. fall. 9. & 10.* & quod expensæ sint accessorium, scribit *Ant. de Butr. quem citauit d. membr. 9. num. 28.* Et quod licet iudex non condemnauerit super fructibus petitis, tamen sententia sit valida, scribit *Bal. in l. cum propria. nu. 4. ver. sed pone. C. si quis alteri vel sibi & c.* Et quod si est omiſſa condemnatio expensarum, lapsus decendij non obstat victori, quia grauamen illud illatum ex omiſſione iudicis non transit in rem iudicatam, refert dubitatie *Felyn. in c. 11. significauerunt, sub n. 3. limit. 3. de except.*

Non obstat primum argumentum adductum pro contraria parte, de appellatione, quæ non potest stare sine sententia, quia respondeo, posse appellari à quocunq; grauamine illato, quod per diffinitiuam reparari non potest, sed non pronuntiare super expensis petitis est grauamẽ, quod non potest reparari per diffinitiuam, ex quo diffinitiuam est lata: ergo debet posse appellari; quare si reus opponat aliquam exceptionem releuantem, & petat à iudice pronuncari, & iudex procedat ad vltiora, nõ aliter pronuntians, potest appellari.

40 In hac cõtrouersia pro resolutione distingue duas species expensarum.

Prima species sunt expensæ, quæ debentur officio iudicis, id est, quæ fiunt post contestatam litem; & in istis concludo veram esse primam opinionem negatiuam, quod amplius peti non possunt, & hoc est, indistincte verum sine expensæ non fuerint petitæ, ut loquendo generaliter de iis, quæ veniunt accessorie, ut fructus, damna, & interesse, scribit *Innoc. in cap. 11. grauis. versic. item si agitur petitione hereditatis. de restit. fol. & loquendo de damnis, & fructibus in iudicio spoliij, scribit Papien. in prac. in form. libell. in caus. spol. poss. in gl. simul sub num. 2. & gl. vlt. sub num. 1. fol. 81. huc fuerint petitæ, ut, loquendo in terminis relatis scri-*

bit *Innoc. vbi supra, & loquendo de fructibus petitis in causa spoliij, scribunt Bald. in d. l. 5. cum propria. nu. 4. ver. sed pone. C. si quis alteri vel sibi. dicens, quod si iudex non condemnauit in fructibus petitis valet sententia, & iterum peti non possunt, quando veniebãt officio iudicis mercenario, Boer. decis. 18. circa primum sub num. 1. & Ror. diuers. decis. 807. quoad primum. sub nu. 3. & 4. part. 1. dicens, quod quamuis iudex, non condemnando ad fructus perceptos, videatur absoluisse, hoc tamen, inquit, non prouenit ex eo, quod iudex pronuntiauerit, sed ex eo, quod, cum fructus petantur officio iudicis mercenario, non possunt peti, terminato negotio principali, quia nulla adest actio, cui officium iudicis possit inferuire.*

41 Limita hanc conclusionem, dum dixi quod officium iudicis expirat post latam sententiam, & quod ideo non potest fieri amplius condemnatio expensarum, ut non procedat in sententia lata contra attentantem super reuocatione attentatorum, quia licet iudex omiserit in sententia condemnationem expensarum, tamen poterit post sententiam ex intervallo condemnare ad expensas, *Ror. decis. 1. alias 13 si iudex reuocet. ut lit. pend. in nou. & decis. 1. alias 474. nota si attentata. de offic. iud. in antiq. Mil. in repert. in verbo, iudex qui reuocauit. 1. fol. 175. quos etiam refert & sequitur Lancell. tract. de attent. c. pen. n. 144. fol. 456. & c. vlt. sub nu. 108. fol. 462.*

42 Amplia primo hanc limitationem, ut possit condemnare non solum eadem die, sed etiam post lapsos decem dies, & sic postquam sententia transierit in iudicatum; imo, si sententia non transierit in iudicatum eo quia ab ea fuerit appellatum, non potest iudex condemnare ad expensas, testibus iisdem Doctoribus, quos citauit, & sequutus sum *infr. numero quarto.*

43 Amplia secundo ut condemnatio expensarum omiſſa in possessorio possit per viam attentari reparari in petitorio, *Bellam. decis. 72. lata sententia Felyn. in cap. 11. significauerunt. sub numer. 7. ibi, scias etiam quod sententia. de except. & Lancell. tract. de attent. part. vlt. c. 30. de priuil. attentat. num. 145. fol. 456.*

44 Restringe eandem limitationem, ut non procedat si à sententia, qua reuocantur attentata, fuerit appellatum quia tunc iudex non potest condemnare ad expensas, *Ror. d. decis. 1. alias 13. ibi, intelligo prædictam conclusionem. ut lit. pend. in nou. Mil. vbi sup. & Lancellot. d. c. vltimo, n. 109. fol. 462.*

45 Secunda species sunt expensæ, quæ debentur iure actionis, id est, sunt debitæ ante contestationem litis, ut puta ex instrumento; Et in istis concludo, quod possunt iterum peti etiam post latam sententiam, *Ias. in §. actionum. Institut. de action. numer. 52. & 53. fol. 83. & post rem iudicatam illius sententiæ, Conar. pract. qq. capit. 27. numer. quinto versus finem, ver. sed & vera. libr. 2. fol. 536.* Et quod etiam fructus, qui debentur iure actionis, possint peti, quamuis iudex eos omiserit in sententia, scribit *Ror. diuers. d. decis. 807. num. 6. ver. vnde quando.* Et quod fructus, qui veniunt principaliter, ut in interdicto vnde vi, possint peti etiam post sententiam scribunt *Abb. in d. c. 11. grauis. num. 20. in fine, & Boer. d. decis. 18. sub num. 2. & quod damna, & cetera accessoria, contingentia ante libellum, vel litis contestationem, possint peti in alio nouo iudicio, sed ante annum, scribit Papien. in d. gl. simul. sub num. 2. fol. 81.*

Redeundo vnde discessi ad ampliationem tertiæ sub-

sublimitationis, positam *supra* num. 34. & *seqq.* in quibus firmavi conclusionem, quod possit appellari ab omiſſa condemnatione expensarum.

Extende nunc eandem conclusionem, ut possit appellari etiam à iudice appellationis, si non condemnauerit in expensis, quia grauatur pars, si fuerint petita, & iudex nō condemnet, *Rebuff. tract. de appell. art. 9. gl. vna, n. 27. ver. & nisi. tom. 3. fol. 509.*

47 Declara primo subextendendo hanc extensionem, ut iudex appellationis debeat condemnare nō solum ad expensas causæ appellationis, sed etiam ad expensas causæ principalis, *Rebuff. d. art. 9. gl. vna, num. 28. ver. imo iudex. tom. 3. fol. 509.*

48 Amplia primo hanc declarationem, ut in tantum iudex appellationis debeat cōdemnare etiam ad expensas causæ principalis, ut si, cōfirmando sententiā, condemnauerit simpliciter victum ad expensas, intelligatur condemnasse non solum ad expensas causæ appellationis, sed etiam ad expensas causæ principalis, *Felyn. in cap. 11. significauerunt, nu. 7. ver. d. m. circa, de except. Dec. in cap. 26. reprehensibilis. col. 3. ver. in gl. in verbo proprium. nu. 22. de appell. Put. decis. 246. in vna Casarungust. lib. 2. & Rebuff. d. gl. vna. nu. 29.*

49 Tempera primo hanc ampliationem, ut non habeat locum, quando apparet, victum habuisse iustā causam litigandi coram primo iudice, quia isto casu non censeretur condemnatus ad expensas coram illo factas; nam quando verba sententię sunt apta cōprehendere plura, vel pauciora, vel habere effectus diuersos, nunquam trahuntur ad illum sensum, per quem iudex videatur facere iniustitiam, & ideo verba sententię restringuntur, & limitantur ex actis *Felyn. vbi supra*, & quod decreta iudicum sint interpretanda, ut non trahantur ad intellectum iniquū, scribit *Crauet. conf. 5. tria sunt. n. 14.* & quod sint interpretanda ita, ut non mereantur reprehendi à sapientibus, scribit idem *Crauet. ibidem, & conf. 3. iudex habens. sub num. 12.* quia lex debet interpretari, vel legislator non mereatur reprehendi à sapientibus, *Bal. consil. 87. per statutum. lib. 4.*

Hoc temperamentum non seruatur in Rota, que semper condemnat in expensis, ut testatur *Put. dicta decis. 246. in fine* & multo minus seruaretur in Curia Franciæ per ea, quæ dixi *infra* n. 54. in fine.

Tempera secundo, ut non procedat quando iudex qui tulit sententiam in causa principali, absoluit ab expensis, *Put. vbi supra.*

Tempera & tertio, ut non procedat, quando iudex appellationis pronuntiat solum super desertione appellationis, vide *supr. q. 11. nu. 161. in fine.*

50 Amplia secundo, ut iudex appellationis in tertia instantia, reuocādo alias duas sententias cōformes, latis in prima, & secunda, teneatur condemnare victum non solum ad expensas corā se factas in tertia instantia, sed etiam ad expensas factas in instantiis præcedentibus, quamuis in illis reportauerit sententias fauorabiles, & ita iudicatum fuisse in Senatu Parisiensi testatur *Rebuff. tract. de appell. art. 9. gl. vna, nu. 30. tom. 3. fol. 509.*

Contrarium tamen videtur dicendum de iure cōmuni per ea, quæ scripsi *infra* sub nu. 54. ver. ratio. & n. 53.

51 Declara secundo nunc restringendo eandem extensionem, & eius ampliationes positas *supra* nu. 46. & *seqq.* ut sint veræ, quando expensæ sunt petita, secus est quoad expensas non petitas coram iudice à quo, quia iudex appellationis non tenetur pronun-

tiare super non petitis, & cōtra eo non potest aliquid de nouo peti, *Abb. in cap. 11. significauerunt nu. 10 & 11. de except. quem latius citavi, & sequutus sum supra* sub nu. 35. unde non debet admittere impertinentia ad causam, neque nouum capitulum, *Guid. Pap. tract. de appell. nu. 2. fol. 57.* & debet cognoscere solum de eo, de quo cognouit iudex à quo, ut late explicauit *supra* q. 11. nu. 17. & *seqq.*

Imo hæc declaratio videtur adeo vera, ut neque sufficiat, expensas fuisse petitas, sed requiratur etiā, quod iudex à quo super eis iudicauerit, alias iudex appellationis non possit se intromittere in expensis, in quibus non iudicauit iudex à quo, *Dec. in cap. 26. reprehensibilis. sub num. 22. & 23. de appellat.*

Ulterius non satis est, fuisse iudicatum, sed requiritur etiam, quod fuerit appellatum, alias iudex ad quem non esset iudex, *Rebuff. d. art. 9. gl. vna, n. 32. vers. intellige. fol. 509.*

Contraria opinio, nempe, quod iudex appellationis possit condemnare etiam ad expensas non petitas coram iudice à quo, suadetur ex eo, quia sicut poterat iudex à quo pronuntiare super expensis ortis post litem contestationem, quamuis petita non essent, ut ex *Ant. de Butr. Rebuff. & Couar. tituli, & sequutus sum supra* sub n. 35. ver. quicquid. de omnibus enim, quæ obueniunt post contestatam litem, & sic de damnis, interesse, & aliis accessoriis potest iudex ex officio cognoscere, & iudicare, quamuis in libello petita nō sint, & sine partis petitoria, *Papien. in pract. in form. libell. in caus. spol. poss. in gl. simul. nu. 2. fol. 810. & 811.* Quare fructus percepti post contestatam litem veniunt restituendi, quamuis petiti non sint, *Dec. in l. 3. edita. nu. 44. C. de eden. Pont. tract. de spol. lib. 4. ca. 2. nu. 26. tom. 14. fol. 304.* & maxime quando agitur de recuperanda possessione, *Alex. conf. 92. viso & opportune. nu. 27. lib. 5.* ita etiam debet posse pronuntiare iudex appellationis per ea, quæ dixi d. q. 11. n. 17.

Ego non discedo ab hac contraria opinione. 53

Declara tertio restringendo, ut procedat quando iudex appellationis infirmat primam sententiam ex eisdem actis, secus si ex nouis, quia tunc non debet condemnare ad expensas secundæ instantiæ, *Rot. decis. 10. alias 251. licet sententia. de dol. & contum. in nou. & Caput. decis. 340. seu 1. expensa litu. num. 3. p. 1. & decis. 142. seu 290. sententia quando. part. 3.*

Ratio est, quia appellatus, cū haberet sententiam pro se in prima instantia, habuit iustam causam litigandi, & ideo nō debet condemnari ad expensas, *Rebuff. tract. de expen. damn. & inter. art. 1. glo. vna num. 39. tō. 3. fol. 441.*

Contrarium seruatur in Regno Franciæ, quia licet quis obtinuerit sententiam in prima instantia, tamen si succumbat in causa appellationis, cōdemnatur in expensis, ut testatur *Rebuff. d. glo. vna, num. 40.* vbi non distinguit, an succumbat ex nouis, vel ex eisdem actis.

Declara quarto restringendo, ut nō procedat, quando is, qui condemnatur in tertia instantia fuisset victor in prima, & secunda, quia tunc esset excusandus ab eis, cōtra tertiæ instantiæ, in qua succumbit, *Rebuff. tract. de appell. art. 9. gl. vna, in fine, ver. maxime. tō. 3. fol. 511.*

Subdeklaranda forsitan erit hæc declaratio, ut procedat, quando succumberet ex nouis actis, secus si ex eisdem actis per ea, quæ dixi num. precedenti.

IN F E R O obiter ex tota hac vigesima prima limitatione, quod sicut datur appellatio ab absolutoria expen-

expensarum, vt retuli, & sequutus sum supr. n. 15. ver. sublimita primo. Ita debet à fortiori dari à condemnatoria expensarum, vt ex Franch. Dec. & alijs retuli, & sequutus sum supra limit. 1. num. 45.

Oppono contra hanc illationem, quia index à quo potest, non obstante appellatione interposita à condemnatione expensarum, taxare expensas, vt retuli supra q. 3. num. 54. limit. 2. Ergo non datur appellatio, nempe suspensiuà, quia, si date: ut, index à quo non posset procedere ad taxationem.

Huic oppositioni respondeo, quod opinio vera, quam ibidem secutus sum sub numer. 55. est in contrarium.

57 Amplia hanc illationem, vt possit appellari etiam à taxatione expensarum, Ias. in l. 11. proferendum §. sin autem alterutra sub nu. 25. not. 2. ver. sed nunquid à taxatione expensarum. C. de iudic. & lo de Amic. cons. 147. super dubio. n. 7.

Contrariam opinionem; nempe à taxatione expensarum non appellari; tenent Batt. in l. fin. not. 2. nu. 2. C. quor. appell. non recip. & Asin. in prax. iudic. §. 32. cap. 21. nu. 1. & seqq. & n. 4. fol. 220.

Pro concordia, vera, & clara resolutione procedã, declarando ampliacionem.

58 Declara primo, eam esse veram quando appellatur à taxatione excessiua, quia tunc potest appellari, Batt. in l. 4. ab executione. n. 13. ver. sed iuxta prædicta quero ff. de appell. & relat. Bal. in l. 3. terminato. sub nu. 8. ver. modo ego quero & num. 17. ver. pono quod C. de fruct. & lit. expens. & in margarita ad Innoc. in verbo appellari potest à iuramento. Maran. in suo spec. par. 6. in 3. & ult. actu, in verbo: post omnia aduertatur & c. nu. 22. fol. 522. Carauit. super tit. 298. num. 22. Asin. in d. §. 32. c. 21. num. 2. & Rugimel tract. de appell. §. 2. cap. num. 922. Et ita procedat ampliatio.

Secus si non appellatur ab excessu, sed appellatur simpliciter à taxatione, quia tunc non potest appellari. & ita procedat opinio contra ampliacionem.

59 Extende primo hanc declarationem in prima parte, dum dicimus, posse appellari à taxatione excessiua, vt procedat etiam si non sit appellatum à sententia lata super negotio principali, neque à sententia condemnationis expensarum, quæ propterea fecerint transitum in rem iudicatam; quia adhuc poterit appellari à taxatione expensarum, si iudex, taxando, modum excesserit, Franch. in ca. 44. sape. nu. 56. q. 10. de appell. quod sentiunt ibidem Innoc. & Abb. à me citati nu. seqq.

60 Extende secundo, vt licet quis sit cõdemnatus ad expensas vigore obligationis cameralis, tamen, si illæ expensæ taxentur vsque ad summam appellabilem, dabitur appellatio ab excessiua taxatione.

61 Extende tertio, vt procedat etiam in excessiua taxatione expensarum, quæ debentur ratione interlocutoria, quia licet ab illa interlocutoria non sit appellatum infra decem dies, & ideo minus possit appellari à condemnatione expensarum, ex quo illa condemnatio expensarum est executio illius pronũtiationis, seu interlocutoria, vt retuli, & sequutus sum inf. n. 65. ver. limita primo. tamen poterit appellari ab excessu taxationis, Innoc. in d. c. sape. sub num. 3. ver. item nota & Abb. ad finem sub n. 25. de appell.

62 Extende quarto, vt procedat etiam si victus fuerit verus contumax in sententia, & etiam in condemnatione expensarum, quia nihilominus potest appellare ab excessu taxationis, sed debet in appella-

tione exprimerè certam quantitatem excessus, alias appellatio non teneret, Franch. in d. c. 44. sape. n. 58. & 59 q. 12. de appell.

Extendè quinto, vt procedat etiam in expensis contumacialibus, quia etsi cõtumax non antea possit audiri, quam refecerit eas, vt retuli, & sequutus sum inf. n. 67. ver. limita secundo. tamen ab earum taxatione excessiua poterit appellare, Bol. in l. 3. terminato. nu. 17. ver. pone quod victus. C. de fruct. & lit. expens. & Ias. in l. 13. sancimus. nu. 17. q. 5. in fine. C. de iudic.

Comprobantur hæ omnes extensiones, quia in nullo casu intelligitur prohibita appellatio ab excessu, & nulla causa est in mundo, in qua non possit appellari ab excessu, non potest appellari etiam si cõ iuramento sit promissum non appellare, vt retuli, & sequutus sum supr. limit. 10. sub nu. 28. & 29.

Declara secundo, vt maxime sit vera, quando cõdemnatio seu taxatio expensarum fuit facta in ipsa sententia diffinitiuà, quia isto casu taxatio est diffinitiuà, cum sit pars diffinitiuæ, Franch. in cap. 60. cum cessante. nu. 53. ver. decimosextimo sententia. de appell. & ideo poterit appellari simpliciter absque eo, quod appellaretur ab excessu.

Limita primo nunc eandem illationem, positam supr. num. 56. vt non procedat, quando iudex protulit interlocutoriam, & in ea non condemnauit ad expensas, sed postea, elapsis decem diebus, condemnat addictas expensas, quia condemnatus non potest tunc appellare à condemnatione dictarum expensarum ratione illius interlocutoria, quia talis condemnatio est executio illius sententia interlocutoria, vnde, non appellando ab illa interlocutoria, videtur acquiescisse in totum, Innoc. in d. c. sape. sub num. 3. ver. item not. Abb. ad finem sub nu. 25. & Franch. sub num. 55. q. 9. de appell. & Asin. in prax. iudic. §. 32. ca. 20. in fine, sub nu. 3. ver. non est etiam fol. 270.

Sublimita hanc limitationem, vt non procedat, quando condemnatus habuisset iustam causam litigandi in illa interlocutoria, quia tunc quandoque condemnatur ad expensas potest à tali condemnatione expensarum appellare, vt scribunt iidem Innoc. Abb. Franch. & Asin. citati num. precedenti.

Limita secundo, vt nõ procedat in expensis contumacialibus, quia contumax, volens audiri, debet eas reficere, & ideo ab illarum condemnatione non potest appellare, Carauit. in rit. 298. not. num. 21. 22. & 23. & Rugimel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 914. ver. in contrarium. & n. 915. & 919. & seqq. quod etiam hac ratione ostenditur.

Is, cui denegatur audientia, non appellat, Specul. Franch. Nicol. Rebuff. & alij, quos retuli, & sequutus sum q. preced. limit. 1. num. 30. ver. tertio illa.

Sed contumax nõ auditur, sicq; ei denegatur audientia, nisi refecerit expensas, l. 13. sancimus. & ibi Ias. n. 5. not. 4. C. de iudic. vbi ponit regulam, Dec. in cons. 34. pro tenui facultate. col. pen. nu. 6. adeo q; si vnus denarius deficeret non debet audiri, Ias. in d. l. sancimus. sub numer. 7. extens. 8. Dec. vbi supra, & Achil. Person. tract. de adipisc. poss. numer. 73. in fine, tom. 3. p. 1. 2. fol. 248. nec sufficeret depositum, Ias. in d. l. sancimus. num. 13. & 14. ver. 3. Dec. vbi supra, & Achil. Person. d. tract. de adipiscen. nu. 74. Ergo contumax non appellat.

Imo contumax potest condemnari ad expensas sine noua citatione, Gemin. in cap. 1. §. quod si appellator. sub numer. 2. ver. nota quod contra. & Franch. nu. 2. not. 3. de appell. in 6.

Adde si placet doctrinam Salyceti, quam refert, & sequi videtur Afm. in *prax. iudic.* §. 32. c. 20. sub num. 3. ver. verum.

68 Amplia primo hanc limitationem ut habeat locum etiam in eo, qui tarde producit instrumentum solutionis, aut alterius tenoris releuantis producētem à petitis, quia cum sit contumax in productione non debet audiri, nisi refusus expensis, *Dec. cons. 241. scripsi alias num. 1. Mars. in pract. crim. §. opportune. num. 91. Rebuff. tract. de expens. damn. & inter. art. 4. num. 4. ver. notandum est. tom. 3. fol. 449. Io. Redin. tract. de maiest. princip. in ver. bo, sed etiam per legitimos. numer. 121. tom. 16. fol. 165. Afm. in prax. iudic. §. 32. ca. 2. ampl. 46 fol. 203. & dixi supra lib. 1. cap. 73. sub num. 2. versic. minus obstat quod tarde. & in pulchro casu, licet non loquatur de tempore reficiendarum expensarum, *Cassad. decis. 3. saepe, num. 1. & seqq. de appell. dicens, fuisse conclusum in Rota, quod condemnatus, & passus fieri executionem, quæ non fuisset facta, si produxisset appellationem, quam fecerat, tenetur ad omnes expensas executionis, quia appellatus, & iudex exequentes in nihilo peccarunt, ignorantibus appellationem, subdens inter alia, quod quis potest habere iustam causam litigandi usque ad certam partem iudicij, & usque ad certam non, quod, inquit, est menti tenendum propter expensarum refecionem, & demum notat, quod omnes expensæ, quæ fiunt ob contumaciam alterius partis, indistincte præstantur, qualemcumque causam litigandi habuerit is, cui præstantur.**

69 Amplia secundo in clerico, qui tarde post latam sententiam allegat priuilegium sui clericatus, quia, cum fuerit contumax in ista allegatione, non debet audiri, nisi prius refecerit expensas, *Bellam. decis. 226. in causa. de for. compet. fol. 59. Cassad. d. decis. 3. num. 5. Dec. d. cons. 241. Gramm. vot. 18. in causa nobilis. sub numer. 14. vers. restat. Luc. Prat. in pract. capit. lib. 2. cap. 1. sub num. 12. vers. sed & eo casu. Vrsil. in annot. ad Affl. decis. 2. num. 4. Afm. in prax. iudic. §. 32. cap. 2. ampl. 61. num. 1. fol. 205. & scripsi d. lib. 1. c. 73. sub. nu. 2. vers. minus obstat.*

70 Et in casu clerici tarde producentis, seu allegantis priuilegium clericatus quomodo teneatur ad expensas &c. vide *Aufr. tract. de potest. secul. reg. 2. sub num. 23. tom. 16. fol. 290. qui declarat, clericum non teneri ad expensas, si iudici constet de clericatu ex ipsamet citatione, ut quia citabatur uti clericus, & Foller. in pract. crim. in verbo. audiantur excusatores. numer. 38. & fol. 60. & vide stat. V. bis lib. 1. c. 61.*

71 Et quod clericus inquisitus debeat facere expensas circa acta, quæ fiunt in remissione coram iudice laico, ac etiam pro seruientibus, qui habent ducere ipsum clericum, & pro copia processus transmittendi ad iudicem ecclesiasticum, credit ex veriori opinione, relatis prius tribus opinionibus, *Carauit. tit. 235. sub num. 13. versus finem, quem totaliter refert, & sequitur Afm. in prax. iudic. §. 32. cap. 2. ampl. 61. num. 2. & seqq. fol. 205.*

72 Limita tertio, ut non procedat in condemnatione expensarum facta in vltima sententia, quæ inducit rem iudicatam, quia sicut non potest appellari ab illa vltima sententia, quia est res iudicata, ita etiã non potest appellari à condemnatione expensarum, contenta in illa sententia, cum condemnatio expensarum isto casu veniat accessorie, & uti executio rei iudicatæ, & in his terminis videtur posse procedere doctrina, quam ex *Ant. de Butr. Alex. Bossi. Contar.*

& *Ruginel. retuli supra limit. 6. memb. 9. num. 28. & nu. 29. & 30. ubi videas. Et ratio est quia, cum quis condemnatur per tres conformes, necessario debet condemnari ad expensas propter notoriam eius temeritatem in litigando, & in notoriis non datur appellatio iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum supra limit. 4. princip.*

Confirmatur hæc limitatio, quia à condemnatione expensarum ratione interlocutoria non datur appellatio, quando non datur ab ipsa interlocutoria, quia fecerit transitum in rem iudicatam, vide *supra num. 56.*

Imo praxis & vsus Curie Romanæ non solum admittit hanc limitationem, ut non detur appellatio, sed admittit, ut iudex executor possit sine alia condemnatione taxare expensas rei iudicatæ, & pro illis relaxare mādaturam executiuam, ut patet ex his, quæ scribit *Vestr. in prax. lib. 8. cap. vlt. num. 14. vers. bis per actū, ubi, nullo facto verbo de condemnatione faciendâ pro expensis, aut de appellabilitate, scribit, vsu Palatij esse, ut post seruatos terminos in commissione rei iudicatæ fiat citatio ad videndum taxari, & moderari omnes, & singulas expensas habitas, & factas, & literas executoriales decerni &c. quasi Vestr. clare supponat pro istis expensis, quæ veniunt accessorie ad rem iudicatam, minus necessariam esse condemnationem, sed solum taxationem, quia expensæ in re iudicata veniunt uti executio, & accessorium inseparabile.*

Contrariam opinionem, nempe posse appellari, quando iudex, qui profert tertiam, seu vltimam sententiam conformem, adiicit condemnationem expensarum tenent *Ang. in l. 1. num. 1. C. ne lic. in vna & ead. cau. ter. prou. Franch. Dec. Maran. Couar. Contar. & Tess. Fossan. quos citavi, & sequutus sum supra limit. 1. prin. n. 45.*

Comprobatur hæc opinio, quia licet à sententia lata super momentanea possessione non detur appellatio per ea, quæ late scripsi supra limit. 6. memb. 1. nu. 1. & memb. 3. tamen datur à condemnatione expensarum, ut retuli, & sequutus sum eadem limit. 6. memb. 9. num. 22. 31. & 33.

Ego non discedo ab hac contraria opinione.

Tempera hanc contrariam opinionem, ut non procedat de stylo Romanæ Curie, seu verius de iure statutorum Urbis, lib. 1. cap. penult. quia, cum illo ca. mandetur refici expensas, quamuis earum condemnatio sit ommissa, nō potest appellari à statuto per ea, quæ dixi supra limit. 20. num. 1. Vnde requiritur sola taxatio, & ita procedit praxis & vsus Curie, de quo supra verit. imo.

LIMITATIO XXII.

S V M M A R I V M.

EXCOMMUNICATIONIS sententia non admittit appellationem, nu. 1. & seqq.

¶ Infertur I. extendendo limitationem, quod appellatio non impedit, quin is, contra quem est lata sententia excommunicationis, possit denunciari excommunicatus, num. 4. & 5.

Extenditur primo hæc illatio, ut possit denunciari non solum ab excommunicati ordinario, licet sententiam excommunicationis non tulerit, sed etiam à delegato &c. num. 6.

Extenditur secundo, ut possit etiam aggravari. nu. 7.

Extenditur tertio, ut possit etiam priuari fructibus sui beneficij

nesi. 9. num. 8. Subextenditur hæc extensio, numer. 9. & seqq.

Restringitur eadem illatio. nu. 12. & seqq.

Infertur II. extendendo. quod multo minus potest appellari ab absolute excommunicatis, num. 20.

Infertur III. extendendo, quod non potest appellari à sententia, qua dicitur, excommunicatum esse absoluendum, præstata cautione, num. 23. & seqq. in quibus extenditur, & restringitur.

¶ Sublimitatur I. eadem limitatio, ut non procedat ad effectum devolutivum, quia ad hunc effectum datur appellatio, num. 34. & 35.

Sublimitatur II. ut non procedat in declaratoria incursum in excommunicationem, num. 36. & seqq.

Sublimitatur III. ut non procedat in præcepto factò subpœna excommunicationis, num. 47. & seqq.

Sublimitatur IV. quando sententia excommunicationis continet patentem errorem, num. 53.

Sublimitatur V. in sententia lata post appellationem, num. 54. & seqq.

Sublimitatur VI. in sententia interdicti respicientis temporalia, num. 60.

LIMITA XXII. in sententia excommunicationis, seu interdicti, quia trahit secum executionem, ideoque per appellationem non suspenditur, cap. 53. pastoralis. §. verum quia de appell. Spec. tit. de appell. §. in quibus sub n. 16. vers. 17. lib. 2. fol. 186. Dec. in cap. 26. reprehensibilis n. 20. de appell. Nicol. tract. de cõcor. gloss. cõcord. 6. fall. 31. n. 73. fol. 194. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoq. appellatur. limit. 32. n. 351. fol. 509. & latius limit. 5. nu. 178. & seqq. fol. 484. & Farinac. in qq. crimin. q. 101. limit. 13. nu. 66. & 68. & est limitatio com-

munis, quæ probatur ex textu in cap. 40. per tuas de sent. excom. & cap. 29. is cui. eod. tit. in 6. & quod effectus suspensivus non habeat locum in sententiis censure, ideoque appellatio in eis non suspendat iudicatum, sicque excommunicatus etiam appellatione pendente remaneat excommunicatus, scribit Franch. in rubr. nu. 32. ibi, si adverte, & in cap. 57. ad hæc quoniam nu. 1. & seqq. & in d. cap. 53. pastoralis. §. verum n. 1. not. 1. de appellat.

Contraria opinio; nempe admittendam esse appellationem etiam suspensivam; suadetur duplici argumento.

2 Primo, quia per appellationem suspenditur effectus sententiæ, etiam si sententia sit talis, quæ trahat secum executionem, in tantum, quod & si sententia sit capitalis, & ultimi supplicii, in qua condemnatus ad mortem fit servus pœnæ, tamen per appellationem suspenditur effectus sententiæ, & ideo interim integer est status appellantis, & similiter licet prælati sit depositus, tamen per appellationem suspenditur effectus sententiæ, & ideo potest interim exercere suam iurisdictionem, ut late retuli, & sequutus sum supra quæst. 3. num. 75. & 74. & seqq. nu. 72. & seqq. Unde non bene ratiocinantur, qui dicunt, sententiam excommunicationis non suspendi per appellationem, eo quia sententia trahit secum executionem.

Secundo, quia licet ab interlocutoria non detur appellatio, per ea, quæ dixi infra limit. 47. num. 1. tamen datur, si contineat gravamen irreparabile, ut retuli & sequutus sum ead. limit. 47. sublimit. 2. num. ...

3 Sed sententia excommunicationis dicitur continere gravamen irreparabile, quia continet executionem, ut pronuntiatum fuisse testatur Rebuff. tract. de senten. execut. tit. 10. gloss. 1. sub nu. 6. versus sine vi. tom. 1. fol. 403. Ergo potest ab ea appellari.

Non discedo à limitatione.

Ad primum argumentum respondeo, speciale esse in sententiâ censuræ, ut trahat secum executionem, & sententiæ effectus per appellationem non suspendatur, & ratio specialitatis est, quia sententiæ censurarum sunt medicinales, & veniunt principaliter ad corrigendum, unde, ne prætextu frivolæ appellationis impediatur correctio, fuit inducta ista specialitas in eis, Abb. in cap. 44. sepe sub num. 15. ibi, sed saluando. de appell. & quod sint medicinales, & non transeant in rem iudicatam, scribit ibidem Franch. num. 33. & quod à correctione non detur appellatio retuli, & sequutus sum infra limit. 26. illat. 2. Quod si hæc ratio specialitatis non placeret, vide Abb. in cap. 53. pastoralis. §. verum quia num. 7. & seqq. vsque ad nu. 14. de appell. ubi conatur recensere decem, seu tresdecimrationes.

Ad secundum poteris tu facile ex prædictis respondere.

Infero primo extendendo eandem limitationem 4 ut licet is, contra quem est lata sententia excommunicationis, appelleret, tamen is, non obstante appellatione, potest denunciari excommunicatus, cap. 53. pastoralis. §. verum quia de appell. Spec. & Maran. in locis citatis supra nu. 1. & idem Spec. eod. tit. de appell. in §. novissime sub num. 1. cas. 5. Franch. in cap. 13. peruenit. not. 4. num. 6. & cap. 56. ut nostrum, sub num. 4. vers. in gl. in ver. reuocamus, de appell. & latius Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innov. appell. pend. limit. 21. princip. num. 1. & firmiter num. 5. in fine, & num. 6. & seqq. fol. 370.

Ratio est, quia denunciatio est consecutiva, & accessoria ad excommunicationem, ideo, etiam interposita appellatione ab excommunicatione, potest fieri, Lancell. d. cap. 12. limit. 40. princip. nu. 6. fol. 375.

Subinfero, quod sicut excommunicatus potest 5 post appellationem denunciari excommunicatus, ut sic evitetur, ita etiam poterit excommunicatus petere se denunciari, & declarari absolutum, & non ligatum, ut sic non evitetur, Abb. in cap. 54. sollicitudinem, not. 2. sub nu. 1. & Franch. not. 2. nu. 2. de appell.

Extende primo nunc eandem primam illationem, 6 ut excommunicatus possit, appellatione pendente, denunciari excommunicatus non solum ab ordinario ipsius excommunicati, quamvis ipse non tulerit sententiam excommunicationis, ut ex Innoc. refert, & sequitur Abb. in cap. 53. pastoralis. §. verum, qui. nu. 22. vers. extra glos. quarto. & Franch. num. 28. quæst. 7. de appell. & Lancell. dicta limit. 21. princip. n. 9. in ultimis verbis, fol. 370. sed possit denunciari etiam à delegato, nisi delegatus detulerit appellationi, aut superior appellationem receperit, quia his casibus delegatus non posset denunciare, Abb. & Franch. in locis supra proxime citatis, & Lancell. dicta limit. 21. nu. 18. & seqq. & num. 28. & 29. fol. 370. & 371.

Extende secundo, ut possit non solum denuncia- 7 ri excommunicatus, sed possit etiam aggravari neq; aggravatio reuocabitur, per viam attentati. Rot. decis. 59. alias 424. ex eodem factò, versus finem, de appell. in nou. Mil. in repert. in verbo attentata post executionem sententiæ, fol. mihi 29. & Lancell. dicto cap. 12. limit. 21. num. 13. fol. 370.

Intellige hanc extensionem ut sit vera, quando aggravatio non excedit fines excommunicationis, alias hæc extensio non procederet, per ea, quæ dixi infra num. 12. restr. prima.

- 8 Extende tertio, ut iudex possit etiam pendente appellatione priuare interim excommunicatum fructibus sui beneficii, & distributionibus quotidianis, *Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 5. num. 179. fol. 484. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 21. princip. num. 1. & fusius limit. 22. num. 1. & seqq. tom. 5. fol. 370. & 371.* Nam excommunicato debent subtrahi fructus, siue redditus sui beneficii quantumcunque dicatur excommunicatio iniusta, & quantumcunque ab excommunicatione pendeat appellatio; nec debet expectari euentus caute, quia, cum sit interim excommunicatus, & denegetur sibi communitio ab ecclesia, est eidem deneganda omnis utilitas ab ecclesia proueniens, *Abb. in cap. 53. pastoralis. §. verum not. ult. num. 6. & Franch. not. ult. num. 4. de appell. & adde quæ scripsi supra q. 3. effect. 4. num. 76.*
- 9 Subextende primo hanc extensionem, ut procedat etiam si in sententia excommunicationis nihil dictum sit de fructibus, *Abb. in d. cap. 53. pastoralis. §. verum. sub nu. 17. ibi. not. bene gl. de appell. & Maran. d. limit. 5. num. 179. fol. 484.*
- 10 Subextende secundo eandem extensionem, ut procedat etiam si excommunicatus non haberet aliud, vnde viueret, quia adhuc ei in nullo esset prouidendum, sed, uti male meritis, debet publica egestate laborare, secundum ea, in quibus residet *Gloss. in d. cap. 53. pastoralis. §. verum. & ibidem Abb. num. 16. de appell. esset tamen ei prouidendum, ne fame periret, ideoque ei facienda est elemosyna si tanta esset necessitas, ut fame posset perire, secus si non esset tanta necessitas, Abb. d. nu. 16. in fine.*
- 11 Subextende tertio, ut excommunicatio inducat non solum priuationem fructuum beneficii, ut dixi supra, sed possit etiam inducere priuationem ipsius beneficii, si excommunicatus, contemnendo excommunicationem, perseveraret in ea post annum, sed non antea, *Franch. in d. cap. pastoralis. §. verum. q. 2. num. 23. de appell.*
- Sed tude eo, qui perseverat per annum in excommunicatione, poteris videre ea, quæ scripsi supra lib. 1. cap. 98. num. 36.
- 12 Restringe primo nunc eandem primam illationem, & in specie secundam eius extensionem, ut non sint veræ, quando excommunicatus per denuntiationem in plus ligaretur, ut puta, quando quis declaratur excommunicatus, ut incendiarius iuxta cap. 19. tua nos. de sent. excomm. ubi postquam quis est declaratus excommunicatus ut incendiarius non potest absolui ab alio, quam à Papa; licet ante declarationem non esset necessaria absolutio Papæ, & sic per denuntiationem, & publicationem in plus ligatur, & consequenter, appellatione pendente à sententia excommunicationis, non potest deueniri ad denuntiationem, testibus *Imol. & Franch. quos refert & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 21. princ. nu. 14. 15. & 16. fol. 370.*
- 13 Restringe secundo, ut non procedat in sententia excommunicationis lata sub conditione, quia hoc casu, si à tali excommunicatione appelletur ante impletam conditionem, non posset deueniri ad denuntiationem ea ratione, quia talis appellatio suspendit excommunicationem, & interim ille non est excommunicatus: ergo non poterit denuntiari; quod procedit etiam si postea impletur conditio, *Lancell. d. limitatio. 21. numero 30. & seqq. fol. 371.*
- Restringe tertio in delegato, qui detulisset appellationi, vel superior appellationem admisisset, quauis delegatus ei non detulisset, *Lancell. quem retuli supra nu. 6. vers. extende primo.*
- Restringe quarto quando quis fuisset excommunicatus ignoranter; nã si talis à die notitiæ appellet, appellatione pendente, non potest fieri denuntiatio, seu publicatio, *Franch. in cap. 53. pastoralis. §. verum quia. quæst. 5. num. 26. de appell. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 21. princip. num. 19. vers. secundo limita. fol. 370.*
- Restringe quinto declarando, ut illatio procedat, quando constat de excommunicatione, quia tunc, non obstante appellatione, potest denuntiari excommunicatio prius lata; secus est quando est dubium de excommunicatione, & sic quando non constat de excommunicatione, quia isto casu appellatio impedit denuntiationem, seu publicationem excommunicationis, cum iudex vellet eam facere super facto non notorio, *Franch. in cap. 13. peruenit. not. 4. num. 6. de appell.*
- Declara obiter, ut excommunicatus debeat denuntiari in publico, ut euitetur, *Abb. in cap. 53. pastoralis. §. verum num. 3. & Franc. not. 2. de appell.* Et quod Christi fideles non teneant vitare excommunicatos, nisi fuerint nominatim denuntiati, retuli, & sequutus sum *lib. preced. cap. 9. num. 235.*
- Subdeclara, ut excommunicatus sit euitandus etiam si non sit denuntiatus, dummodo non sit occulte excommunicatus; quare denuntiatio sit solum propter ignorantes excommunicatum, cum alias non sit necessaria, quia excommunicatio trahit se cum executionem, nec amplius ligat cum denuntiatione, quam sine denuntiatione, *Abb. & Franch. citati num. precedenti.*
- Aduerte etiam obiter ex ista subdeclaratione, quod per denuntiationem excommunicationis non probatur necessario excommunicatio, quia per denuntiationem quis non ligatur, & ipsa denuntiatio potest esse iniusta; vnde necessario non inferitur, quod denuntiatus sit excommunicatus, nisi aliter constet de ipsa excommunicatione, *Abb. d. cap. pastoralis. num. 5. & Franch. not. 3. num. 3. idem Franch. in cap. 55. dilectis. not. ult. sub num. 13. de appell.*
- Infero secundo extendendo hanc eandem vigesimam secundam limitationem, quod multo minus potest appellari ab absolute excommunicationis *Guid. Pap. tract. de appell. q. 110. num. 74. fol. 60. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. in prasat. num. 106. limit. 3. tom. 5. fol. 348. & limit. 21. princip. in fine, sub num. 36. fol. 371. & Ruginell. qui aliorum citat, tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 6. & quod absolutio facta à iudice à quo post interpositam legitimam appellationem, valeat, & appellatio non suspendat talem absoluteionem, scribit Franch. in cap. 25. qua fronte nu. 29. & 35. in fine, de appell. & dixi supra quæst. 3. num. 35. vers. infero nono.*
- Subinfero, quod præferim non potest appellari à sententia, qua dictum sit, excommunicatum, præstita cautione, esse absoluendum, *Card. Alex. in cap. 25. qua fronte num. 10. ibi, not. a ultimo de appell. & Ruginell. d. §. 2. cap. 3. num. 7.*
- Pro intelligentia huius subillationis debes scire, quod absoluendus ab excommunicatione debet in absolu-

absolutione præstare iuramentum de parendo mandatis ecclesie, *cap. 20. ad hac de appell. hoc ex consuetudine potius, quam de iure, cap. 21. quæstioni. eod. tit.* sed licet absolueretur sine isto iuramento, tamen absolutio non esset nulla, sed esset iniusta, *Franch. in d. cap. quæstioni sub num. 1.*

23 Extende primo exemplificando eandem illationem ut sic vera non solum, quando appellatio subsequitur absolutionem, sed etiam quando præcedit absolutionem, quia neutro casu appellatio suspendit absolutionem, & eius effectum, & sic appellatio in tantum non admittitur ab absolutione excommunicationis, ut & ipsa absolutio possit fieri, pendente appellatione à sententia excommunicationis, ut ostendit *Lancell. citatus num. seq.* & quod absolutus ab excommunicatione remaneat absolutus, non obstante appellatione aduersarii interposita ab absolutione, refert & sequitur *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. in præfat. nu. 105. limit. 3. tom. 5. fol. 348.* & patet ex casu relato *infra nu. 26. versic. extende secundo.*

24 Pro faciliori intelligentia huius extensionis sciendum est, absolutionem posse dupliciter contingere. Primo, quando actor obtinuit, excommunicari eum, & instat, eundem denuntiari, & publicari, & reus instat absolui ab excommunicatione, & iudex absoluit, & actor appellat ab absolutione; talis, in qua appellatio non suspendit absolutionem. Secundo potest contingere, quando quis est excommunicatus, & instat pro absolutione, & aduersarius replicat, non esse absoluendum, & quatenus absoluat appellat, & sic isto casu appellatio præcedit absolutionem, & hunc casum ponit etiam *Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 23. princip. sub nu. 2. fol. 371.* vel pone in isto secundo casu alia exemplum quis est excommunicatus, & petit absolutionem ab eodem iudice, qui eum excommunicauit, aduersarius opponit, quod, cum offensa sit manifesta, absolutio concedi non debet, etiam si excommunicatus velit præstare cautionem de parendo iuri, *iuxta cap. 24. ex parte de verb. signif. iudex reiecit oppositionem, & aduersarius appellat, nihilominus iudex, non obstante appellatione absoluit, Dec. in cap. 25. qua fronte, sub num. 17. de appell. vel quis est excommunicatus pro manifesta offensa, & ad hoc ut vere possit absolui, debet impendere aliquam satisfactionem; unde cum excommunicatus petit absolutionem, & aduersarius excipit, non esse absoluendum, nisi impensa satisfactione, & iudex reiecit hanc exceptionem, & iste aduersarius appellat, nihilominus iudex à quo potest, pendente hac appellatione, eum absoluit, & talis absolutio valet, quia sicut excommunicatio etiam iniuste lata ligat, ita etiam absolutio, licet sit iniusta, soluit, quia excommunicatio, & absolutio paribus ambulant passibus; imo à fortiori soluit absolutio, quia est fauorabilior, *Franch. in d. cap. 25. qua fronte. sub num. 35. vers. 4. quaritur. de appell. & Lancell. d. limit. 23. n. 4. 5. & 6.* & quod sit fauorabilior patet ex eo, quod excommunicationis sententia non potest ferri post interpositam appellationem, vide *infra num. 54. vers. sublimita quinto.* & tamen potest ferri sententia absolutionis, ut dixi hic supra, & infra, & quod iudex à quo possit absoluit, pendente appellatione, scribunt *Abb. Franch. Dec. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum supra q. 3. n. 39. vers. infero nono.**

25 Declara istam extensionem, ut quamuis absolu-

tio, lata post appellationem legitimam, non sit nulla sed valeat, tamen ut iniusta, & remedio appellationis potest rescindi, *Franch. d. c. qua fronte. q. 4. nu. 35. in ultimo verbis.*

Extende secundo eandem illationem, ut quamuis excommunicatus pro manifesta offensa, vel contumacia non debeat absolui, nisi prius satisfaciatur, sicut quando quis esset excommunicatus propter rem indicatam, aut in executione instrumenti habentis executionem paratam, tamen, si fuerit absolutus, nulla satisfactione nullaque citatione præcedente, absolutio est valida, licet sit iniusta, *Franch. in d. cap. 25. qua fronte. quæst. 4. num. 35. & sub num. 38. vers. sexto limita. de appell. & quod absolutio teneat, & non suspendatur per appellationem etiam si forma absolutionis non fuerit obseruata, & ideo nihil in præiudicium absolutionis possit innouari, refert, & sequitur *Lancell. d. cap. 12. limit. 21. princip. num. 36. & 37. fol. 371. & d. limit. 23. sub num. 6. vers. ampliari. & num. 7. fol. 371.* dicens, quod cum reformatores fuissent excommunicati, & postmodum absoluti iudicialiter ab Auditore Camere, & eorum aduersarius appellasset ab eiusmodi absolutione, & prætenderet, non fuisse seruata formam absolutionis ob defectum ommissæ cautionis, ideoque assignando cedulones contra dictos reformatores procurasset illos denuntiari excommunicatos, & reformatores instarent pro remotio- ne d. cedulorum, quia nihil poterat innouari per appellatorem in præiudicium absolutionis, cum absolutio etiam iniusta liget, ut dixi.*

Confirmatur hæc extensio, quia sicut tenet excommunicatio, non seruata forma data à iure, ita etiam tenet, & valet absolutio, non seruata forma data à iure, *Franch. in dicto cap. qua fronte. num. 38. vers. sexto limita. & sub numero 43. vers. ultimo dubitatur. de appell. quia excommunicatio, vel absolutio non subiicitur alicui formæ, Franch. ibidem numero 41.*

Declara restringendo hanc extensionem, ut procedat quando non seruatur forma tradita à iure, secus est quando forma esset data ab homine in scripto, quia si Papa, vel Legatus de latere, seu alius ordinarius committeret alicui potestatem absoluendi à sententiis censuræ, dato certo ordine, tunc absolutio, prætermissis illo ordine, non solum esset iniusta, sed esset etiam ipso iure nulla, & idem dicendum esset in excommunicatione, si ferretur ex potestate data ab homine, ut refert, & sequitur *Franch. in d. cap. qua fronte. numero trigessimono limit. 6.*

Restringe primo eandem illationem, ut non habeat locum quando excommunicatio, vel absolutio ferretur à non habente iurisdictionem, quia esset nulla, *Franch. in d. cap. qua fronte. numero 40. de appell.*

Restringe secundo, ut non procedat quando absolutio fuisset obtenta per vim, vel metum, quia esset ipso iure nulla, *Franch. eod. cap. qua fronte. versum finem, num. 45.*

Restringe tertio, ut non procedat in casu præcedentis declarationis, positæ supra num. 28.

Restringe quarto declarando, ut absolutio à sententia excommunicationis dari non debet his duobus casibus.

Primus est, quando quis, præcedente legitima appellatione, fuit excommunicatus, & sic nulliter,

- & vellet hanc excommunicationem reuocari, petendo se absolui & denunciari non ligatum, & cognitio huius absolutionis fieri non posset, nisi cognitio de iniustitia causae principalis; tunc enim talis absolutio dari non debet, *cap. 54. sollicitudinem, & ibi Franch. sub n. 5. vers. in glos. 2. de appell. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 23. n. 7. in fine. & n. 8. fol. 371.*
- 33 Secundus est, quando fuisset appellationi renuntiatum, & peteretur absolutio remedio attentatorum, quasi ista absolutio sit reuocatio actus excommunicationis post, & contra legitimam appellationem latae, *Bellam. decis. 669. si contra quem refert, & sequitur Lancell. dicta limit. 23. num. 9. fol. 371.*
- 34 **SVBLIMITA I.** nunc declarando limitationem, vt appellatio admittatur ad effectum deuolutiuum, in tantum quod superior, ad quem est appellatum, potest excommunicatum absoluere, nec tenetur illum absoluendum remittere ad iudicem a quo; potest tamen remittere, si vult. *Spec. tit. de ap. §. in quib. vers. sed dices. n. 17. fol. 186. lib. 2. & Farin. in qq. crim. q. 101. num. 68. & probatur in cap. 40. per tuas de sent. excom.*
- 35 Declara istam sublimitationem, vt procedat quando superior cognoscit de toto negotio per viam appellationis, quia tunc ipse superior potest eum absoluere, vel remittere absoluendum, secus si ad eum esset reclamatum per viam quare re, quia tunc debet remittere ad d. cæsanum, qui excommunicauit, vt eum absoluat, *Spec. citatus n. preced.*
- 36 **SVBLIMITA II.** vt procedat quando fertur sententia excommunicationis, secus quando fertur declaratoria, hoc est, declaratur incidisse in excommunicationem, quia ab ista declaratoria datur appellatio, quæ suspendit declaratoriam, *Felyn. in cap. 10. cum non ab homine. column. penult. vers. & nota quod sub nu. duodecimo. de iudic. Dec. in cap. 26. reprehensibilis. num. 21. de appellat. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo & quandoque appellatur. limit. 5. num. 180. fol. 484. Put. decis. 271. papa. num. 1. & 4. lib. 3. Rot. diuers. decis. 100. ex nouem. num. tertio & 31. in fine par. 1. loquens generaliter in qualibet declaratoria, Lancell. tract. de attent. par. 2. ca. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 21. princip. num. 21. vers. 3. & num. 22. fol. 371. & Farin. in qq. crim. quest. 101. num. 67.*
- Comprobatur primo hæc sublimitatio, quia licet à pœna iuris non detur appellatio, tamen datur à declaratoria incursum in eam, *Franch. Felyn. & alii, quos retuli, & sequutus sum limit. seq. num. 3.*
- 37 Comprobatur secundo, quia à sententia super declaratione iuris potest appellari, & ideo in ea currunt fatalia, deseritur appellatio, & sententia lata super iure transit in rem iudicatam, *Franch. in cap. 44. sape. num. 9. & 10. not. 5. de appell. & tamen à sententia iuris excludi omnem prorsus appellationem, retuli, & sequutus sum limit. seq.*
- Comprobatur tertio, quia licet is, qui condemnatur diffinitiuè vigore fictæ confessionis præcedentis non possit appellare, stante statuto, quod contumax habeatur pro confesso, & conuicto iuxta ea, quæ secundum vnam opinionem, de qua remissive dixi supra q. 5. sub num. 86. vers. secundus casus. tamen potuit appellare à declaratoria, qua fuit reputatus pro confesso, vt retuli ead. q. 5. sub num. 91. vers. restringe. & vers. seqq. vbi videas.
- Confirmatur quarto, quia licet à notorio non detur appellatio, tamen datur à declaratione notorii, vt scripsi supra limit. 4. num. 65.

Ratio quare à sententia excommunicationis non detur appellatio, & detur à declaratoria incursum, non est ea, quam assignat Lancell. d. limitat. 21. num. 22. fol. 371. dicens, à declaratoria excommunicationis incursum bene dari appellationem, licet ab excommunicatione non detur, quia (sit cum sua pace dictum) hæc ratio videtur omnino eadem cum dicto; ea igitur est ratio, quia sententia excommunicationis non est ferenda ab homine, nisi his duobus concurrentibus; primo quod præcesserit monitio, *cap. 26. reprehensibilis. & cap. 61. cum specialis. de appell. & cap. 48. sacro. de sent. excom. Spec. tit. de teste, rubr. de testium compulsione, num. 6. Franch. in cap. quinto cum sit romana. §. præterea. sub num. secundo vers. in gloss. fin. de appell. & dixi lib. præced. cap. decimo num. 114. secundo quod adit contumacia, quia ab homine pro delicto, etiam si notorium sit, excommunicatio ferri non potest, sed solum pro contumacia, *Franch. dicto §. præterea. num. tertio.* Vnde cum feratur super re manifesta, & re de præsentis, habet naturam sententiæ latæ super notorio, quod idem est, quando excommunicationis sententia fertur ab ipso iure, secus est in declaratoria super incursum, quia fertur super re de præterito, in qua facilius potest errari, & hæc de causa dicimus non appellari à notorio, sed appellari à declaratoria notorii.*

Contrariam opinionem, nempe à declaratoria l. per incursum excommunicationis non dari appellationem, sensit Addit. ad Rot. decis. 2. alias 49. si feratur. n. 5. de dol. & contum. in nou. dicens, quod si appelletur à declaratione iudicis, qui pronuntiat, & declarat, aliquem incidisse in sententiam excommunicationis, is debet, etiam pendente appellatione, euitari tam in actibus iudicialibus, quam in extraiudicialibus, & sic, vt ponderat Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 21. sub n. 23. & 24. appellatio à declaratoria non suspendit excommunicationem, illiusque effectum: si non suspendit: ergo non datur appellatio suspensiuæ, de qua agimus.

Confirmatur hæc opinio contraria, quia sicut non potest appellari ab executione instrumenti, & ab executione rei iudicatæ per ea, quæ dixi supra lim. 9. & 10. vtrobique n. 1. & seqq. ita etiam non potest appellari à declaratione, seu pronuntiatione de exequendo per ea, quæ dixi d. limit. 10. sub n. 8. vers. contrariam.

Non recedas, si placet, à sublimitatione, quæ communiter tenetur.

Nota illatiue ex hac sublimitatione, quod pendente appellatione à declaratoria incursum in sententia excommunicationis, non potest declaratus denunciari excommunicatus, & sic appellatio impedit publicationem *Franch. in ca. 53. pastoralis. §. verum quia q. 6. n. 27. de appell. & Lancellor. d. cap. 12. limit. 21. nu. 21. fol. 371.*

Extende primo hoc notabile, vt procedat siue declaratoria feratur super excommunicatione lata ab homine, siue à iure, *Franch. vbi supra.*

Extende secundo, vt sicut sententia excommunicationis lata post interpositam appellationem redderetur nulla, ita etiam denunciatio esset nulla, si fieret post interpositam appellationem, nisi factum esset notorium, *Franch. in d. cap. pastoralis. §. verum quia. q. 6. sub num. 27. de appell.*

Restringe primo eandem secundam sublimitationem, vt non procedat in declaratoria censurarum ob non paritionem rei iudicatæ, quia talis declaratoria censetur pars executionis rei iudicatæ & ideo

& ideo non datur appellatio, *Contar. in L. vnica, limit. 19. num. 19 in fine, & num. 20. C. si de motu. poss. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 21. princip. num. 27. fol. 371. referens ex resolutione Roæ per eum citatæ, quod appellatio isto casu non suspendit sententiam, & effectum declaratorie.*

45 Restringe secundo, vt non procedat in declaratoria incurtus in excommunicationem, aliasque censuras contra obligatum in forma cameræ, quia appellatio à declaratoria isto casu non suspendit denuntiationem, & publicationem faciendam, *Gallef. ad formul. camer. obligat. in 2. par. 3. princip. in cap. reliqua de process. num. 43. iunctis his, quæ scribit num. 38. & seqq. fol. 363. quæ refert & sequitur Lancell. d. limit. 21. num. 26. fol. 371. Vnde in casibus harum restrictionum potest denuntiari, non obstante appellatione.*

46 Ratio huius restrictionis, assignata à Gallef. non placet Lancellotto *vbi supra: ego dicerem, rationem esse, quia appellaret ab executione, à qua non appellari scripsi supra limit. 10. num. 1. & seqq. Sed declaratio est pars executionis obligationis cameræ: ergo à declaratione non potest appellari, vnde is, qui non appellauerit infra decem dies à sententia appellabili, non potest appellare deinde à citatione, quæ iudex cum monet ad videndum se declarari, & denuntiari, quia illa citatio est actus executionis, Lancell. d. cap. 12. limit. 50. princ. num. 118. & 119. fol. 380.*

47 **SVBLIMITA III.** vt non procedat in præcepto factò sub pœna excommunicationis, quia ab eiusmodi præcepto potest appellari iudicialiter, & extraiudicialiter, & appellatio suspendit, in tantum, quod si iudex excommunicaret, excommunicatio esset nulla, *cap. 52. dilecti. de appell. & ibi Abb. not. 1. num. 2. idem Abb. in cap. 18. consultat. num. octauo vers. ex his. eod. tit. de appellat. Ang. consil. 88. & Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo & quandoque appellatur. limit. 5. num. 181. fol. 484. Et quod possit appellari à sententia ferenda, & sic à comminata excommunicatione, & appellatio suspendat, refert, & sequitur Farin. in qq. criminal. quest. 701. num. 70. Et quod à comminatione iudicis, executiua grataminis iam illati de præterito, puta quando iudex præcepit parti, vt aliquid daret, vel faceret sub pœna excommunicationis, possit appellari, scribit Franch. in cap. 60. cum cessante. not. vlt. sub num. 6. de appell.*

48 Contra istam sublimitationem motuat *Spec. tit. de appell. §. in quibus. vers. sed dices. sub num. 17. ibi, dicunt etiam scribens, quod si Episcopus præcepit alicui, qui dicat, se ad id non teneri, & appellat à præcepto, & Episcopus nihilominus excommunicat, talis sententia tenet, dummodo verum sit, quod ille tenetur.*

Retenta sublimitatione

49 Exemplifica eam; iudex facit tibi præceptum, vt soluas Titio centum infra mensem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ; tu certe potes à tali sententia appellare, *Card. Alex. in cap. 63. dilecto filio. numero nono vers. & per istum textum. de appellat.*

Amplia eandem sublimitationem, vt habeat locum in qualibet sententia censuræ ecclesiasticæ, lata

sub conditione, quia suspenditur, si ante conditionis euentum appelletur, *Franch. in cap. 40. præterea. in summario, & numer. 4. vers. vltimo tene menti. de appell.*

Declara primo obiter eandem sublimitationem, 50 quod licet quis, non appellando, & non parendo præcepto factò sub pœna excommunicationis, sic excommunicatus, tamen non erit excommunicatus, si per impotentiam non paruerit præcepto, *Franch. in cap. 21. questioni. num. 4. vers. vltimo nota. de appell.*

Declara secundo, vt excommunicatus sub conditione non dicatur excommunicatus ante euentum conditionis; quare si iudex dixerit, excommunico te, nisi solueris creditori infra mensem, tu interim ante lapsum mensis non eris excommunicatus, *Franch. in cap. 40. præterea. not. 3. num. 3. vers. conclud. de appell.*

Declara tertio, vt si iudex excommunicauerit 52 debitorem, nisi satisfecerit creditori infra mensem, & creditor proroget terminum debitori, is non incidit in excommunicationem, quia videtur satisfecisse, licet non soluerit, & sententia iudicis, lata in fauorem creditoris, intelligitur cum conditione, nisi creditor velit maius tempus dare, & parte remittente, Deus etiam remittit, *Franch. in d. cap. 40. præterea. sub nu. 5. vers. in gl. 1. de appell. cum quo ego pertransio, licet Innoc. Host. & Io. Andr. ibid. sub nu. 8. teneant contrarium.*

SVBLIMITA IV. quando sententia excommunicationis contineret intolerabilem, & patenter errorem, vt puta, si diceret, *excommunico te, quia facis elemosynam, aut quid simile, quia tunc potest appellari, Farinac. in qq. crim. q. 101. num. 69.*

SVBLIMITA V. vt non procedat in sententia 54 excommunicationis lata post interpositam legitimam appellationem; quia tunc excommunicatio non sortitur effectum suum; & ideo clericus excommunicatus post interpositam legitimam appellationem potest, pendente appellatione, absque aliqua irregularitate celebrare, & prosequi officium suum in diuinis, *Franch. in cap. 16. ad presentiam. num. 3. 4. & 5. de appell. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 26. num. 5. fol. 373. & communicans cum excommunicato post interpositam legitimam appellationem non incurrit excommunicationem, neque litteris superioris denuntiantis excommunicatum, vt euitetur, tenetur obedire, si probabiliter constat, quod fuit excommunicatus post legitimam appellationem, Franch. in cap. 55. dilectis. not. vlt. num. 12. 15. & 24. de appell. imo quod excommunicatio lata post legitimam appellationem sit nulla, notat Franch. in cap. 25. qua fronte, num. 29. & in cap. 44. sæpe sub num. 3. ver. in gl. in vers. rata. de appell. Et quod appellatio, præcedens sententias censuræ, suspendat earum effectus, & eas nullas reddat, scribit idem Franch. in cap. 37. adhuc quoniam. num. 2. in fine eod. tit. & in cap. 52. dilecti filii. num. 2. de appell. Et quod sententia censuræ, vt est excommunicatio, suspensio, vel interdictum, si proferatur post appellationem, sit ipso iure nulla scribit Franc. in cap. 1. dilecti. num. 3. not. 3. de appell. Et quod excommunicatio lata post appellationem legitimam sit nulla, scribit Franch. in d. cap. ad presentiam. sub num. 3.*

Amplia hanc sublimitationem, vt sententia 55

excommunicationis, seu censurę lata post legitimam appellationem sit nulla, etiam si appellatio fuerit extrajudicialis, *Franch. in ca. 1. num. 3. not. 3. & in cap. 53. dilecti filii. num. 2. de appell. dans cautelam, vt ille, qui timet excommunicari à suo Prælato, vel alio superiori etiam extrajudicialiter procedente, appellet à tali futuro grauamine.*

56 Tempera eandem sublimitationem, vt non procedat quando iudex est datus cum clausula (*appellatione remota*) quia tunc iudex potest excommunicare etiam probabiliter appellansem, quando illa appellatio non reperitur expresse approbata à iure in illo casu, sicque excommunicatio, lata post appellationem à iudice dato cum præfata clausula, non est nulla, *Abb. in cap. 53. pastoralis sub num. 9. versus finem, & Franch. n. 7. vers. 2. septimo operatur de appellat.*

57 Declara primo obiter eandem sublimitationem, vt dicens se excommunicatum post appellationem, debeat hoc probare, *Rebuff. tract. de nomin. quest. 14. num. 23. fol. 187.*

Declara secundo, vt si in puncto, & momento simul concurrant excommunicatio & appellatio, præsumitur, quod excommunicatio præcellerit, sicque appellatio redditur sine effectu suspensiuo in foro conscientię, quia in isto foro semper præsumitur pro validitate excommunicationis; at in foro iudiciali præsumitur, quod præcellerit appellatio, quia debet fieri benigna interpretatio, *Franch. in cap. 40. præterea. num. 18. de appell. add. quæ in alio proposito scripsi supra q. 3. num. 4. & supra hac ead. quest. in ampliatis. num. 60. art. 17.*

58 Exemplifica primo hanc declarationem in casu, quo iudex legebat sententiam excommunicationis, & pars antequam iudex proferret verbum (*excommunico*) appellauit, vel econtra dum pars appellabat, exprimendo suam appellationem, iudex excommunicauit eam, *Franch. in dicto cap. præterea. num. 19. quest. 6. & Gemin. in cap. 1. num. 9. vers. sed pone. de appell. in 6.*

Neque dicas, quod in dubio debet præsumi pro sententia, quia respondet *Gemin. dicto cap. 1. num. 9. in fine, hoc esse verum vbi constat de iurisdictione excommunicantis.*

59 Exemplifica secundo, quando iudex diceret, excommunico te, si appellas, seu si appellaueris, quia tunc excommunicatio sequitur appellationem, *Franch. in d. cap. præterea. num. 17. q. 5.*

60 **SUBLIMITA VI.** vt non habeat locum in sententia interdicti, respicientis temporalia, item beneficium, pontificalia, & vltim pallii, quia appellatio suspenderet effectum sententię interdicti quoad ista, vt retuli, & sequutus sum supra quest. 3. numero 67. & 68.

LIMITATIO XXIII.

SUMMARIUM.

POENA imposta à iure non admittit appellationem, n. 1. & 2. vbi redditur ratio. Declaratur, num. 3.

LIMITA XXIII. in sententia, qua est imposta pœna iuris, quia ab ea non potest appellari, l. 242. si qua pœna. ff. de verb. signif. Rom. sing. 216. à pœna legis. & ibi Addition *Franch. in cap. 13. peruenit in fine, num. 14. & in cap. 29. consuluit. num. 4. de appell. Felyn. in cap. 10. cum non ab homine. colum. penult. vers. & no. quod sub num. 12.*

de iudic. & in cap. 2. præterea limit. 4. sub num. 6. de spons. Dec. in cap. 60. cum cessante. num. 30. de appell. Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 36. num. 78. fol. 194. Cornaz. in Lucen. decis. 193. in causa N. sub n. 5. vers. 6. & Farin. in qq. crimin. q. 101. limit. 12. num. 65.

Ratio est, quia ius neminem grauat, hincque dicitur, quod iuris executio non habet iniuriam, ideoque cum neminem grauet, non potest appellari, ex quo causa immediata appellationis est ipsum grauamen, vt hac omnia scribit *Franch. in dicto cap. 29. consuluit. nu. 3. in fine, & nu. 4.*

Declara hanc limitationem, vt sit vera quoad partem sententię, quæ est iuris; quare non potest condemnatus dicere (*ego appello ab hac pœna imposta à iure*) secus est quoad eam partem sententię, quæ respicit factum, processum, & declarationem iudicis super illo facto, & processu, quia ab ista declaratoria iudicis datur appellatio, *Rom. Franch. Felyn. Nicell. & Cornaz. vbi supra, Capit. decis. 1. num. 19. Vnde condemnatus non recte appellaret, si diceret) appello ab ista pœna) sed debet dicere (appello quia non sum culpabilis, vel quia non fuit probatum me incidisse in pœnam) Felyn. vbi supra.*

Comprobatur hæc declaratio ex his, quæ dixi limit. præced. num. 36. & 37.

LIMITATIO XXIV.

SUMMARIUM.

SORTIS sententia non est appellabilis.

LIMITA XXIV. in sententia lata iudicio sortis, quia ab ea non appellari scripsi, & declarauit, præced. limit. 6. num. 1. & seqq.

LIMITATIO XXV.

SUMMARIUM.

FVTVRVM grauamen non est appellabile.

LIMITA XXV. vt non procedat in grauamine futuro, quia ab eo non potest iudicialiter appellari, sed solum à præterito, vel præsentem, vt late declarauit supra q. 5. num. 101. & seq. vbi videas.

LIMITATIO XXVI.

SUMMARIUM.

VISITATIONIS decreta, seu sententia non admittunt appellationem.

¶ **Extenditur I.** vt habeat locum in his, quæ procedunt ex ipsa visitatione, num. 2.

¶ **Extenditur II.** etiam in his, quæ Episcopus non agit in actuali visitatione, nu. 3.

¶ **Extenditur III.** etiam si is, qui appellat, allegaret exemptionem, num. 4.

¶ **Extenditur IV.** in sententia interlocutoria, nu. 5.

¶ **Extenditur V.** vt etiam appellatione, seu querela interposita ad Sedem Apostolicam, seu emanata in inhibitione, possit procedi ad executionem, num. 6.

¶ **Insertur I.** eum, cui Episcopus in visitatione facit preceptum de residendo, non posse appellare, num. 7.

¶ **Insertur II.** monachum non posse appellare à correctione Abbatis, num. 8.

¶ **Ampliatur primo** hac illatio in correctione Episcopi contra clericum, num. 9.

¶ **Ampliatur secundo** in censuris Romanorum, numero 11.

Restrin-

Restringitur eadem illatio, vt non procedat in correctione excessiua, num. 12.

Declaratur, exprimendam esse causam grauaminis, numer. 13.

Et ad quem sit appellandum, numer. 14.

LIMITA XXVI. in visitatione, quam facit Episcopus præsertim ad correctionem moru quia ab ea non dari appellationem disponit Sacrum Concilium Tridentinum *cap. 10. sess. 24. de reformat. & scribunt Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. penden. limit. 18. princip. num. 6. fol. 370. Rugin. tract. de appell. § 2. cap. 3. num. 46. & Marches. tract. de commiss. p. 1. de commiss. appell. extr. Rom. cur. c. 6. n. 78. fol. 78. in 2. impress.*

Ratio huius limitationis est, quia quando agitur de cultu diuino, & aliquid decernitur fauore ecclesie, & ipsius cultus diuini, tunc ne interim diminuat, vel pereat, ab illo decreto vti à decreto per modum prouisionis, non datur appellatio suspensiuæ, *Rebuff. tract. de senten. prouis. in prafat. n. 37. & sub n. 38. in fine, tom. 1. fol. 229.*

Sed in visitatione agitur de cultu diuino, & fauore animarum, Ergo &c.

² Extende primo hanc limitationem, vt neque detur appellatio in his, quæ ex ipsa visitatione procedunt, *Sacr. Conc. Trident. vbi supr. & notat Marches. citatus n. precedenti.*

³ Extende secundo, vt appellatio prohibeatur non solum in his, quæ ordinarius agit in actuali visitatione, & ideo certum est, fuisse decreta in ipsa visitatione, sed prohibeatur etiam in his, quæ ab illis fuerint gesta in ipsa visitatione non constat, nisi per assertionem ordinarij, qui dixerit, ea fieri ratione visitationis; vnde si ab istis appelletur, & Episcopus, appellatione non obstante, exequatur, non dicentur attentata, *Lancell. limit. 18. n. 8. in fine, & n. 9. fol. 370.*

⁴ Extende tertio, vt procedat etiam si is, qui appellat, allegaret, seu allegasset exemptionem, quia nihilominus appellatio non impediret, aut suspenderet executionem eorum, quæ ab Episcopo in visitatione mandata, decreta, aut iudicata fuerint.

Verum tamen est, quod si Episcopus procedat in exemptis, seu alias priuilegiatis contra eorum priuilegia dabitur appellatio, *Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. extr. Rom. cur. c. 6. n. 78. fol. 78. & vbi apparuerit de exemptione, seu priuilegio, illa gesta reuocarentur, Manfr. tract. de attent. appell. pend. libr. 2. concl. 50. fol. 248. & Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. limit. 18. n. 2. & seqq. fol. 369.*

⁵ Extende quarto, vt in causis visitationis, & correctionis, siue habilitatis, & inhabilitatis, nec non criminalibus, ab Episcopo, seu illius in spiritualibus Vicario generali ante diffinitiuam sententiam ab interlocutoria, vel alio quocunq; grauamine non appelletur; quare Episcopus, seu Vicarius appellationi huiusmodi tanquam siuolæ deferre non tenetur, sed ea, ac quacunq; inhibitione ab appellationis iudice emanata, nec non omni stylo, & consuetudine, etiam immemorabili contraria non obstante, poterit ad vltiora procedere, vt disposuit Sacrum Concilium Trident. *c. 1. versus finem sess. 13. de reformat.*

Nec dicas, hanc exemptionem esse superfluam, quia cum Concil. Trident. *eod. cap. 1. in fine* permittat, posse appellari ab interlocutoria quando non potest appellari à diffinitiuæ, & in *cap. 10. sess. 24. de reformat.*

prohibeat simpliciter appellationem in his, quæ spectant ad visitationem, & sic prohibeat appellationem à diffinitiuæ, necessario admittit posse indistincte appellari ab interlocutoria.

Quia respondeo, quod Sacrum Concil. Tridentinum non disponit, posse appellari ab interlocutoria quando non potest appellari à diffinitiuæ, sed mandat, tunc seruari statuta sacrorum canonum, & sacri canones, & ratio euidenter statuunt, quod si appellatio prohibeatur, eo quia res celeritatem desideret, tunc appellatio intelligatur prohibita tam à diffinitiuæ, quam ab interlocutoria, vt retuli, & sequutus sum *supr. limit. 6. memb. 7. n. 37. iuncto n. 33. sed in visitatione agitur de cultu diuino, in quo requiritur celeritas, vt dixi supr. sub n. 1. ver. ratio ergo &c. & sic dispositio Concilij Tridentini d. c. 1. in fine operatur in causis criminalibus.*

Extende quinto, vt non solum appellatio interposita ad superiorem mediatam, sed etiam appellatio, aut querela interposita ad Sedem Apostolicam, & etiam inhibitiō non impediāt, aut suspendat executionem eorum, quæ Episcopus mandat, decernit, aut iudicat in his, quæ spectant ad visitationem, aut morum correctionem, *Concil. Trident. d. c. 10. in fine, sess. 24. de reformat.*

Infero primo ex eadem limitatione, quod si Episcopus in visitatione faciat alicui præceptum de residendo in ecclesia, ille non poterit appellare ab illo præcepto, nisi alleget aliquam rationabilem excusationem, *Franch. in c. 28. peruenit. il secundo, not. vlt. num. 5. de appell. vide Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. in fine, de reform.*

Infero secundo, quod à correctione, quam facit Prælati regularis, puta Abbas in subditum monachum, non datur appellatio, *capit. 3. ad nostram. & ibi Franch. n. 3. & Card. Alex. in pr. & n. 10. ver. vltim. not. 4. & Deo. n. 1. de appell.* Et quod à correctione, seu disciplina ecclesiastica non appelletur, & ideo religiosus non possit appellare à pœna imponenda secundum regulam suam, seu secundum statuta sui ordinis, cum ea statuta sint eis leges factæ, scribit *Franch. in c. 26. reprehensibilis. not. 3. nu. 9. de appell.*

Amplia primo hanc secundam illationem, vt habeat locum etiā in correctione, quam facit superior contra subditum secularem, id est, contra clericum secularem, quia neq; is potest à correctione appellare, *Rebuff. tract. de appell. art. 7. glo. 2. n. 24. versic. 11. tom. 3. fol. 504. & quod hæc ampliatio sit recepta etiam per leges Regni Franciæ, scribunt Rebuff. vbi supra, & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 2. ca. 10. n. 7. ver. in Gallia. fol. 156. dicens, quod si presbyteri, vel alij viri ecclesiastici appellarint tanquam ab abusu ad Parlamentum ratione disciplinæ, & correctionis, potest non obstante appellatione iudex ecclesiasticus corrigere suum subditum, & postea is appellans potest, si vult, prosequi appellationem; adde *Concil. Trident. sess. 22. c. 1. de reform.**

Contrariam opinionem, nempe, quod clericus secularis possit appellare à correctione iudicis ecclesiastici, tenet *Spec. tit. de appell. §. in quib. aut e. casibus. n. 14. ver. n. à correctione. lib. 2. fol. 185. vbi contra Innocentiū distinguit, vt persona regularis non appellet à correctione, secularis autem appellet, Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. pr. in verbo. & quandoque appellatur n. 334. limit. 27. fol. 507. Greg. Tholos. d. ca. 10. n. 6. ver. explicat fol. 155. & Ruginol. tract. de appell. §. 2. ca. 3. nu. 229. in verbo correctio.*

Ratio huius opinionis contraria potest esse, quia maior est potestas Abbatis in monachos, quam Episcopi in clericos suos, & monachus tenetur magis obedire suo Abbati, quam Episcopo, *Franch. in c. 3. ad nostram. sub num. 2. ver. ultimo nota. de appell. & Maran. d. limit. 27. n. 335.* Unde praelatus regularis potest corrigere subditum ipse solus absque capitulo, *Franch. in dict. cap. ad nostram. not. ult. num. 2. & Dec. nu. 13. & aperte num. 16. idem Franch. in c. 26. reprehensibilis. numer. 12. & Card. Alex. n. 16. de appell. sed Episcopus solus sine consilio sui capituli non posset suos clericos punire, licet de consuetudine possit querere sibi hoc ius, *Franch. in d. c. ad nostram. not. ult. n. 2. & in d. ca. 26. reprehensibilis. sub n. 12.**

Ego non discedo ab ampliatione, dummodo Episcopus corrigat mores, vel castiget per modum visitandi; Et ratio est, quia in visitatione, vel agitur per modum provisionis, & sic remanet ius integrum, vel agitur de re, quae aut nullum, aut paruum infert prauiudicium, & requirit etiam celerem executionem, cum agatur de cultu diuino, & utroque casu erit prohibita appellatio suspensiva: quod si ageretur de re graui prauiudicij, & non per modum provisionis, utique erit semper licita appellatio, tamquam ab excessu, quia quae grauia sunt non possunt in visitatione diffinitive terminari, sed solum per viam provisionis, quia si determinentur diffinitive, omittis solemnes iudicij, daretur visitationis excessus, a quo potest appellari, ut dixi *infr. nu. 12.*

11 Amplia secundo illationem, ut habeat locum etiam in censuris Romanorum, quae sine protocatione a censoribus irrogabantur, ut ex Plut. & alijs refert, & sequitur Greg. Tolos. *tract. de appell. lib. 2. ca. 10. n. 5. ver. poterit esse. fol. 155.*

12 Restringe eandem illationem, ut non procedat, quando correctio haberet excessum, quia tunc daretur appellatio, *Spec. d. §. in quibus autem casibus. sub n. 14. Franch. in cap. 31. de priore. sub numer. 2. ver. in glos. 1. ibi, fallit quando modus. de appell. Cardin. Alex. in d. c. 3. ad nostram. num. 3. ver. nota secundo. & Dec. nu. 1. & seqq. de appell. Marant. dict. limit. 27. sub num. 333. Greg. Tolos. d. cap. 10. num. 1. & aperte num. 8. ver. affertur tamen fol. 156. & Ruginel. d. §. 2. c. 3. num. 229. & de excessu Praelati in visitatione vide multa congecta a Panuin. *tract. de visitat. p. 1. q. 10. per totam fol. 189. & seqq.**

Ratio huius restrictionis est, quia nulla est causa, in qua possint prohiberi appellatio ab excessu, vide *supr. limit. 10. sub n. 28.*

13 Declara primo eandem restrictionem, ut in appellatione debeat exprimi causa grauiaminis, siue ad correctionem procedatur in iudicio, siue extra iudicium, siue ante sententiam, siue post sententiam, *Franch. in cap. 3. ad nostram. sub num. 4. de appell.* Et ratio est, quia quando ius resistit appellationi, nisi in certo casu, tunc appellans debet exprimere illum casum, ut sic appareat appellatum in casu concesso, *Franch. cod. c. ad nostram. n. 3. in fine.*

14 Declara secundo, ut appellatio ab excessu, quando Abbas est nimis seuerus in corrigendo, sit interponenda ad capitulum, hoc est debet tunc adhiberi capitulum, *Franch. in c. 26. reprehensibilis. n. 13. & Dec. n. 3. de appell.*

LIMITATIO XXVII.

SUMMARIUM.

CAPITULI maior pars quod fecit, non admittit appella-

tionem, num. 1.

Sublimitatur I. ut non procedat, quando appellatur ex rationabili causa, num. 2.

Sublimitatur II. in Regno Francia, num. 3.

LIMITA XXVII. in eo, quod facit maior pars capituli, quia ab eo non appellatur, cap. 1. de his quae fiunt a maiori par. capit. *Spec. tit. de appell. §. in quibus. sub n. 18. in fine. ver. vigesimo lib. 2. fol. 186. Ant. de Burr. in c. 46. constitutis. sub n. 14. ver. quare quid mouit papam. de appell. Rebuff. tract. de appell. art. 7. glo. 2. n. 33. ver. decimo octauo. tom. 3. fol. 505. & Ruginel. d. cap. 3. nu. 47. fol. 73.*

SVBLIMITA I. hanc limitationem, ut non procedat, quando appellatur ex rationabili causa, ut habetur *in d. c. 1.*

SVBLIMITA II. ut non seruetur in Regno Francia, *Rebuff. citatus supr. n. 1. dicens, quod etiam in his passim in illo Regno appellatur.*

LIMITATIO XXVIII.

SUMMARIUM.

Contractus non admittit appellationem, nu. 1.

LIMITA XXVIII. in contractu, quia ab eo non datur appellatio, *Bald. in l. 1. sub n. 1. in 3. oppos. C. de recept. arbit. Nicol. tract. de concord. gl. concord. §. fall. 88. nu. 125. fol. 196. Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. nu. 49. & scriptis lib. preced. c. 2. sub n. 327.*

LIMITATIO XXIX.

SUMMARIUM.

ADMINISTRATOR seu tutor condemnatus ad reddendas rationes non appellat, num. 1.

Et quid in sententia, qua interdicitur bonorum administratio, nunquid sit appellabilis, num. 2.

LIMITA XXIX. in sententia, qua administrator loci p. j. condemnatur ad reddendas rationes suae administrationis, quia licet is appellet, tamen cogitur eas reddere, non obstante appellatione, ut refertur, & sequuntur *Lancell. tract. de attent. p. 2. ca. 12. de attent. & innot. appell. p. 1. limit. 19. prin. n. 1. & 2. tom. 5. fol. 370. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. sub n. 56. ver. idem. & quod executio sententiae, qua tutor, seu eius heredes condemnantur ad reddendam rationem tutelae non suspendatur per appellationem, scribit *B. Ruginel. tract. de tut. & curat. n. 113. tom. 8. p. 2. fol. 340.**

Infertur ex hac limitatione non appellari a sententia, qua interdicitur administratio bonorum, & cogere ad reddendas rationes administrationis videntur simul ambulare, & vnum sequi alterum, unde, interdicta bonorum administratione, prohibita est alienatio, *l. 10. Iulianus. ff. de curat. fur. Iulianus scribit eos, quibus per Praetorem bonis interdictum est, nihil transferre posse ad aliquem, quia in bonis non habent, cum eis diminutio sit interdicta.*

Confirmatur haec illatio, quia alienatio, facta ab eo, cuius bona propter delictum ipso iure confiscantur, ideoque est etiam ei interdicta bonorum administratio, est ipso iure nulla, ut ex communi opinione refert, & sequitur *Clar. recept. sent. libr. 5. §. fin. q. 78. vers. ceterum post.*

Contrariam opinionem, nempe posse appellari a sententia, qua interdicitur bonorum administratio, scripsit, nulla facta difficultate, *Rebuff. tract. de sent. prouis.*

provis. articul. 3. gloss. 4. sub numero primo tom. 1. fol. 283.

Bene verum est, in Regno Franciæ prohibitam esse appellationem, ut scribit Rebuff. vbi supr. & eodem tract. in prefat. n. 124. cas. 25. fol. 243. & in Ducatu Mediolani, ut refert Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. numer. 56.

LIMITATIO XXX.

S V M M A R I V M.

DAMNI infecti sententia de prestanda cautione non est appellabilis, num. 1. & seqq. in quibus agitur de sententia primi decreti, & de interlocutoria.

LIMITA XXX. in sententia, qua iudex mandat caueri de damno infecto, quia ab ea non datur appellatio, Paul. de Castr. in l. 1. num. 1. ff. de damn. infect. Aug. Aret. in l. fin. sub numer. 5. ver. in gl. 1. ff. de appell. recip. Nicell. de concord. gloss. concord. 6. fallen. 83. numer. 128. fol. 197. Ruginell. tract. de appell. §. 2. capit. 3. numer. 281. & quod hæc opinio sit verior, * testatur Rip. in d. l. 1. sub numer. 5. & probatur ex d. l. 1. ff. de damn. infect. cum res damni infecti celeritatem desiderat, & c. iuncto textu in dict. l. fin. ff. de appell. recip. vel non, si res dilitationem non recipiat, non permittitur appellare.

Confirmatur primo alia via hæc limitatio, quia si iudex mandat domino domus, seu alterius ædificij minantis ruinam, ut caueat damni infecti, & is non caueat, vicinus, cui imminet periculum, & ideo cautionem petit, mittitur in possessionem illius rei ex primo decreto, l. 15. si finita. §. ex hoc edicto. & §. si q. ff. de damn. infect. & scribit Menoch. tract. de retin. poss. rem. 1. q. 7. n. 53. & 54.

Sed hoc primum decretum est sententia interlocutoria, ut scribunt Rip. in dict. l. 1. sub numer. quinto ibi, unde videtur ff. de damn. infect. Dyn. Bar. Felyn. & Contar. quos citavi, & sequutus sum supra limit. 6. memb. 4. num. 124. & à sententia interlocutoria non appellatur, testibus his, quos citavi, & lequutus sum infra limit. 47. & in specie, quod ideo non appelletur ab isto primo decreto de iure civili, quia non absorbet ius partis scribit Bart. in d. l. si finita. §. sed si forte. sub numer. 7. & latius in l. 2. quasi 6. numer. 18. ff. de appell. recip. & scripsi supra d. memb. 4. num. 123. Ergo à fortiori dicetur interlocutoria illa iussio de cauendo damni infecti, cum ordinetur ad hanc missionem exprimo decreto, ideoque ab ea tanto minus licet appellare.

Confirmatur secundo, quia à sententia lata super possessione momentanea non appellatur iuxta ea, quæ scripsi supra limit. 6. princip. memb. 3. numer. 3. ergo neque appellatur à primo decreto, per quod transfertur nuda detentatio, quæ est minoris præiudicij, Bart. in d. quasi 6. numer. 18. & Rip. in d. l. 1. sub numer. 5. ver. confirmatur ff. de damn. infect. & scripsi supr. d. limit. 6. memb. 4. sub n. 123. versic. prima ratio.

Contra istam limitationem tenuerunt Rom. sing. 782. an à sententia. dicens, quod licet non detur appellatio in his, quæ celeritatem desiderant, fallit tamen in causa mixti imperij, & damni infecti, & Alex. in dicta l. prima sub numer. sexto versicul. ex quo ff. de damn. infect. motus ea ratione, quia non potest propter ditationem appellationis pati periculum ille, qui petit caueri de damno infecto, quoniam, inquit, si aduersarius frustratorie appellauit, dato quod, appellatione pēdente, domus rueret, tenebitur appellans ad emendationē damni, ac si cauisset de damno infecto; & in hanc contrariam opinionem posset

forfan allegari Spec. in titu. de offic. omn. iud. §. i. iudicij officium. sub num. 74. ver. sed an in eisdem. lib. 1. fol. 55. dum breuiter more suo scribit vltimo loco, quod alij dicunt posse appellari.

In hac discordia Bart. in l. 4. dies cautioni. §. si intra diem. & in §. hoc autem iudicium, vtrouque in fine. ff. de damn. infect. nihil determinat. At Rip. in d. l. 1. n. 5. versus finem. ff. de damn. infect. distinguendo concordat, ut liceat appellare, quando cautio fuit petita principaliter, sed non liceat appellare à primo decreto, seu missione in possessionem ex primo decreto, & ita cēset concordandas esse opiniones: Sed parcat mihi, imple in hac concordia est partialis, quia adhæret opinioni contra limitationem; siquidem controuersia nō est de primo decreto, sed de cautione, in qua nullam adducit concordiam.

Ego non discedo à limitatione, & retorqueo rationem, qua mouetur Alex. quia si cautio habetur pro prestita, ergo per appellationem non suspenditur effectus sententiæ de cauendo; præterea effectus huius sententiæ est, ut si iussus cauere nō caueat, datur possessio ex primo decreto, sed iste effectus datur etiam quod iussus cauere appellet, ergo non datur appellatio suspensua.

LIMITATIO XXXI.

S V M M A R I V M.

DEMOLITIONIS sententia, & c. non est appellabilis. num. 1.

LIMITA XXXI. in sententia de demoliendo ædificatum post nunciationem, quia ab ea non appellatur. l. 1. §. sed si ff. de nou. oper. nunt. quia ex illo textu colligitur, quod ei, qui contempnit edictum Prætoris, ædificando post nuntiatum nouum opus, denegatur audientia, ut notat Ial. in illo §. num. 1. & 2. & is, cui denegatur audientia, non appellat, teste Iaf. vbi supr. & late scripsi, & declaravi quæst. præced. limit. numer. 30. & 31. & aperte in terminis scribit Lancell. tract. de attent. part. 3. cap. 28. num. 78. tom. 5. fol. 447. quem refert, & lequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 262. fol. 91.

LIMITATIO XXXII.

S V M M A R I V M.

QVORVM bonorum sententia lata contra heredem putatiuum, & c. non est appellabilis.

LIMITA XXXII. in sententia lata contra hæredem putatiuum, qui succubuit in actione interdicti quorum bonorum, quia non potest appellare ratione expensarum factarum ab ipso in rebus euictis, Aug. Aret. in l. 2. ante sententiam. n. 17. ver. vltimus quarit. ibi, ex quo inferitur. ff. de appell. recip. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. ca. 3. numer. 297. quod est notatu dignum, si est verum, quia alias à sententia lata in iudicio possessorio ad fauorē eius, qui est dominus fundi, contra eum, qui in eo ædificauit, datur appellatio ratione expensarum, ut scripsi & declaravi supr. limit. 6. memb. 8. n. 9. & 10. vbi videas.

LIMITATIO XXXIII.

S V M M A R I V M.

ELECTIONIS, seu nominationis sententia ad officium, quod est publicum auctoritate, non est appellabilis, num. 1.

Secus si sit publicum auctoritate, & utilitate, numer. 2. & seqq.

LIMITA XXXIII. in sententia lata super nominatione, seu electione ad munus, seu officium quod auctoritate est publicum, sed ut litate priuati, quale est munus tutelæ, seu curæ, quia ab hac sententia non datur appellatio, l. 1. §. si quis ff. quam appell. fit, Spec. tit. de appell. §. in quibus. num. 9. ver. septimo. lib. 2. fol. 185. Bal. in l. 4. si pater. in fine, nu. 4. C. si pend. appell. mors, & c. Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. n. 324. limit. 20. fol. 506. Rebuff. & Rugin. quos citauit supr. limit. 8. n. 11.

* Hæc limitatio etsi communiter teneatur, mihi tamen videtur limitatio de vento, cum possit appellari post reiectā excusationē, ut dixi dicta limit. 8. n. 12.

2 SVBLIMITA declarando hanc limitat onem, ut non procedat quando officium, seu munus est publicum auctoritate, & utilitate, quia tunc potest appellari, estq; appellandum infra decem dies, restibus Spec. Bald. Maran. & Rebuff. in locū supr. proxime citatis.

3 Infero primo ex hac sublimitatione, quod electus ad consulendum potest appellare, Bal. vbi supr.

4 Infero secundo, quod nominatus in rectorem, seu in scabinum poterit appellare, Rebuff. tract. de nomin. q. 1. n. 20. fol. 119.

LIMITATIO XXXIV.

SVMMARIUM.

IURAMENTVM, cuius virtute lata est sententia, & c. excludit appellationem, n. 1.

Ampliatur primo etiam si condemnatus vellet per rei euidētiā probare contrarium, n. 2.

Ampliatur secundo in iuramento relato, n. 3.

Ampliatur tertio in sententia lata contra nolentem iurare, num. 4.

§ Sublimitatur primo, quando iudex reijcit legitimas exceptiones nolentis iurare, num. 5.

Sublimitatur secundo in sententia lata in causa matrimoniali, num. 6.

Sublimitatur tertio in iuramento necessario, num. 7.

Extenditur, & restringitur hæc sublimitatio, num. 8. & 9.

LIMITA XXXIV. in sententia lata virtute iuramenti præstiti à reo, vel ab auctore de mutuo eorum consensu, altero eorum deferente, quia à tali sententia non datur appellatio, l. 5. non erit. §. dato. ff. de iureiur. & l. 12. generaliter. §. sed iuramento. & ibi Doct. C. de rebus cred. quis n. ferendus est ad appellationis veniens auxilium in his, quæ ipse facienda procurauit, & paulo post in §. siue autem. cum nimis crudele est parti q̄ hoc detulit, ppter hoc ipsum, quod iudex eius petitionem securus est, superesse pronocationē. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 26. num. 332. fol. 507. Menoch. conf. 217. existimauerim sub num. 7. & seqq. num. 21. & seqq. lib. 3. Seraph. tract. de priuil. iuram. priuil. 102. numero primo & seqq. Ruginel. tract. de appel. §. secundo cap. tertio in verbo iuramentum. numer. 512. & seqq. & in terminis huius limitationis quando iuramentum est omnino voluntarium procedunt ea, quæ scribit Osalch. decis. 61. actor iuramentum. in princip. & n. 1. & seqq. vsque ad n. 5.

2 Amplia primo hanc limitationem, ut procedat etiam si condemnatus vellet per euidētiā rei probare contrarium eius, quod est iuratum, quia adhuc

non posset appellare, Seraph. dicto priuil. 102. limit. 2. sub numer. 13. quia, dato iureiurando, non aliud q̄ eritur, quam an iuratum sit, remissa quæstione, an debeatur, d. l. non erit. §. dato.

Ego non firmo pedes in hac ampliatione, quia Boer. decis. 306. confitens. in vltimis verbis scribit, quod sententia potest retractari, si pars confiteatur se deierasse; & tamē probatio per euidētiā rei superat confessionem.

Amplia secundo, ut procedat in sententia lata virtute iuramenti relati, quod is, cui fuit sponte delatum, seu oblatum, retulit oblato deferenti, & is iurauit, quia aduersarius non poterit appellare, Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. pr. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 26. n. 332. fol. 507.

Contrariam opinionem, nempe posse appellari, tenet Seraph. tract. de priuileg. iuram. priuil. 102. limit. 3. nu. 14. dicens, quod si is, cui refertur iuramentum, iurauerit, poterit is, qui retulit, appellare, quia videtur ex necessitate retulisse.

Pro concordia potest distingui, ut ampliatio sit vera, quando relatio iuramenti est facta antequam iudex approbauerit delationem iuramenti, ideoque nondum mādauerit iurari, vel referri, quia tunc, referendo sine iussu iudicis, relatio videtur voluntaria; opinio vero contra ampliationē sit vera, quando refert ex iussu iudicis mādantis iurari, vel referri, quia, attento iussu iudicis, non dicitur relatio voluntaria, sed necessaria, Osalch. decis. 61. actor. nu. 7. & sub nu. 8. ver. & hac ratione. num. 9. & 10. & magis subueniendum est facienti actum ex necessitate, quam facienti ex voluntate, ut retuli, & sequutus sum supra limit. 2. numer. 36.

Ego adhæreo simpliciter ampliationi, siue retulerit suo motu proprio, siue accedente iussu iudicis.

Non obstat, quod si is, cui defertur iuramentum, nolit iurare, necessite iur aut soluere, aut referre iuramentum, l. 9. delata. C. de reb. cred. si q; relatio iuramenti dicatur necessaria, & non voluntaria, quia respondeo, considerandam esse illam liberam facultatem iurandi, quæ est principalis, & non illa relatio iuramenti, quæ venit in consequentiam necessariā, quando non vult iurare, nec soluere; semper enim consideratur quod principaliter agitur, non quod venit in consequentiam, iuxta ea, quæ scripsi lib. precedenti, ca. 2. num. 173. Vnde licet homo, non eligendo viam, quæ ducit ad cælum, in necessariam consequentiam ducatur ad inferos; tamen dicitur ex propria voluntate, & non ex necessitate duci ad inferos, quia consideratur illa propria voluntas, & liberum arbitrium eligendi viam, quæ ducit ad cælum.

Accedat, quod is, cui defertur iuramentum, si iudex mandat iurati, vel referri, potest allegare rationabiles causas non iurandi, neque referendi, quas causas si iudex reijcit, & procedit ad sententiam, poterit appellare, ut dixi infra num. 5. sicque euitatur necessitas.

Præterea actor, deferendo iuramentum reo, eo quia non habet probationes, dicitur deferre ex necessitate, & inopia probationum, & tamen hæc necessitas non consideratur.

Vltorius magis denegāda videtur facultas appellandi ei, qui iuramentum retulit, quia is fuit in maiori facultate eligendi.

Amplia tertio, ut procedat etiam in sententia, qua reus, cui fuit delatum iuramentum, fuerit condemnanda-

demnatus ad soluendum, eo quia noluerit iurare, neque iuramentum referre, quia tunc cogitur soluere l. 9. delata. C. de reb. cred. cum habeatur pro confesso & conuicto, qui non appellat, per ea, quæ scripsi *supr. q. 5. sub num. 86. ver. secundus casus.* & possunt allegari Menoch. & Rugin. citati in seq. sub ampl.

Subamplia hanc ampliationem, ut procedat in casu contrario, quando reus retulerit iuramentum auctori, & auctor noluerit iurare, quia auctor habebitur pro confesso, & conuicto, unde is à sententia lata ad fauorem rei non poterit appellare, *Menoch. conf. 217. existimauerim. sub numero 19. lib. tertio & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. numer. 514. versus finem, ibi, alterum vero.*

5 SVBLIMITA I. eandem limitationem, ut non procedat, quando is, cui defertur iuramentum, allegat rationabiles causas, & exceptiones, quare non teneatur iurare, & iudex, iis reiectis, præcipit iurari, vel referri, quia tunc is potest appellare ab illo præcepto, & à reiectione exceptionum l. 12. generaliter. §. sed iuramento. ver. ipse autem. C. de reb. cred. Menoch. dicto tract. de appell. §. 9. glos. 2. sub num. 42. versiculo appellari. nam licet quis non possit appellare ab aliquo actu, tamen si alleget exceptiones legitimas, ne deueniatur ad illum actum, potest appellare, ut in alio casu retuli, & sequutus sum *supr. limit. 10. num. 34.*

Reliqua circa interlocutoriam iudicis in delatione iuramenti decisiuè habes *infra limit. 47. memb. 1. numer.*

6 SVBLIMITA II. ut non procedat in sententia lata in causa matrimoniali, quia cum talis sententia non transeat in rem iudicatam poterit ab ea appellari, quamuis fuerit decisa per iuramentum, *Seraph. tract. de priuil. iuram. priuil. 102. numero octauo. limit. 1. & quod sententia lata in causa matrimoniali non transeat in rem iudicatam, dixi supra quæst. 12. numer. 81. & libr. 1. cap. 97. sub numer. 131. & hæc sublimitatio potest constitui generaliter in omnibus sententiis, quæ non transeunt in iudicatum, de quibus sententiis locutus sum dict. quæst. 12. num. 81. & dict. cap. 97. sub num. 131.*

Contra hanc sublimitationem facit, quia licet sententia non transeat in iudicatum, tamen in ea potest prohiberi appellatio, ut in casu, quo lapsi sint decem dies ad appellandum, scripsi dicta quæst. 12. num. 81. unde sublimitatio non videtur fundata in bona ratione; quia possunt hæc duo simul stare, quod sententia non transeat in iudicatum, & quod ab ea non possit appellari.

Pro resolutione declara, ut si in causa matrimoniali agatur de peccato, seu interesse animæ, possit saltem per viam querelæ agi contra sententiam, quamuis latam vigore præstiti iuramenti decisiuè per ea, quæ dixi dicta quæst. 12. n. 81. si vero agatur de interesse pecuniario, seu aliter civili, non poterit appellari, neque querelari.

7 SVBLIMITA III. ut non procedat in sententia lata virtute iuramenti necessarij, quia ab eiusmodi sententia potest appellari, *Menoch. conf. 217. existimauerim. sub num. 25. lib. 3. & quod detur appellatio, quando iudex defert alteri ex litigantibus iuramentum ob defectum probationis, scribunt Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 2. c. 13. num. 3. ver. quando vero. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. capit. 3. num. 522. & quod possit appellari quando iuramentum defertur à parte parti auctoritate legis, vel statuti, ut in iuramento*

in litem, scribit *Seraph. tract. de priuil. iuram. priuil. 102. n. 15. limit. 4.*

Iuramentum necessarium dicitur illud, quod iudex inopia probationum defert parti, ut declarat idem *Menoch. eodem conf. 217. numer. 6. & 26. dicens, iuramentum in litem dici iuramentum necessarium, quia iudex illud defert parti ex necessitate legis, & quod eiusmodi iuramentum dicatur necessarium, patet ex his, quæ scripsi lib. præced. cap. 8. num. 377.*

Dicitur etiam necessarium illud, quod defertur in supplementum plenæ probationis, *Maran. in spec. p. 6. act. 9. n. 2. fol. 404.*

Extende hanc sublimitationem, sed cum distinctione, ut possit appellari non solum à sententia lata post iuramentum, ut dixi, sed possit appellari etiam ab illa interlocutoria, qua iudex mandat, admitti probationem iuratiuam; non tamen potest appellari à delatione ipsius iuramenti, quæ est executio admittendæ probationis, quia ab executione non datur appellatio, *Seraph. tract. de priuil. iuram. priuil. 102. nn. 6. & 7.*

Contrarium de stylo cameræ Imperialis vide *supr. q. 12. n. 161. ver. limita 7.*

Restringe eandem sublimitationem, ut non procedat si statum mandet in aliquo casu stari iuramento, ut puta in causa damni dati, quod stetur iuramento damnum passi, quia tunc non poterit appellari à sententia lata vigore illius iuramenti, & multo minus quando statutum mandaret, probationem in contrarium non admitti, per ea, quæ scribit *Seraph. tract. de priuil. iuram. priuil. 102. numer. 16. & seqq. & numer. 19. nam, cum in casu huius statuti non possit probari contrarium, sed sit standum iuramento, non datur appellatio per ea, quæ in alio casu scribit *Nicel. tract. de concord. glo. concord. 6. fall. 81. num. 126. fol. 196. neque potest appellari à statuto, Nicel. vbi supr. & scripsi supra limit. 20.**

Ego adhæreo huic restrictioni in secundo casu quando statutum mandat non posse probari contrarium; secus in primo casu quando mandat simpliciter stari iuramento, quia isto casu statutum corrigit ius commune in hoc, quod habilitat illam probationem, & vult ei stari tanquam perfectæ & plenæ probationi, unde non debet extendi ut corrigit etiam in hoc, quod prohibeat appellationem.

Iurate nolens de calumnia an appellet, vide *libr. 10. præcedenti c. 1. n. 105.*

Ab absolute, seu relaxatione iuramenti an liceat appellare, vide *Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 528.*

LIMITATIO XXXV.

SUMMARIVM.

CALCVLATORIS relatio, seu sententia vigore relationis lata non est appellabilis, n. 1. & seqq. Restringitur cum declaratione num. 5. & 6. Subrestringitur nu. 7.

LIMITA XXXV. in sententia lata à calculatori-
bus, seu à iudice iuxta eorum calculum, quia videtur habere executionem paratam, secundum ea, quæ scribunt *Bar. in l. 2. instar. nu. 3. ibi, queritur vtrum. C. de iur. fisc. lib. 10. dicens, quod computatio, seu assignatio, in qua tabularij, notarij, seu calculatores assignant, aliquem remanere debitorem fisci, vel non remanere, habet vim sententiæ, ita ut ex ea possit fieri executio, &*

tio, & ex ea oriatur actio tanquam ex re iudicata, si fuerit approbata à Procuratore Cæsaris, seu à iudice; & deinde *num. 10. ver. quero quid.* ait, quod calculatio facta inter priuatos à calculatore, electo à iudice ualeat, & facit plenam fidem; & minus obscure Ang. in *l. 2. aduersus. C. de usur. & fruct. leg.* dicens, quod iudex debet partem compellere ad solutionem faciendam secundum relationem calculatoris, & aperte Corn. ibidem, quem infert, & sequitur Neuz *conf. 94. opponitur. n. 18.* dicens, quod statuti tali calculo, facto de commissione iudicis, & quod facit non solum probationem, sed habet executionem paratam.

2 Confirmatur primo hæc limitatio, quia calculator electus de consensu utriusque partis ad calculandum, & reuidendum rationes, censetur esse arbitrator, sicut dicimus in agrimensore, ut scribit Alex. *conf. 21. consideratis num. 8. ver. nunc descendo ad tertium & numer. 12. lib. 7.* & ideo potest non solum calculare, sed etiam discernere, quæ expensæ, & debita sint admittenda, & quæ non, idem Alex. eod. *conf. 21. num. 11. quem refert, & sequitur Strac. tract. de mercat. part. 2. sub nu. 67. tom. 6. par. 1. fol. 292.* & quod isti calculatores, qui dantur inter partes, habeant iurisdictionem, & ex simplici datione, quod habeant videre rationem, & calculare, videantur habere licentiam ferendi sententiam, & cõdemnandi alterum alteri, & quamuis stylus communis, quem seruare cautius est, obseruet, ut calculatores habeant solum videre, & referre iudici, dando ei relationem in scriptis, & iudex pronuntiet, tamen si contingeret ut ipsi iudicarent, quod possit sustineri, scribit Paul. de Castr. in *l. 49. si cui libertas. nu. 3. ff. de condit. & demonstr. quæ refert & sequitur Strac. dicta p. 2. sub n. 66. ver. solent. & n. 67.*

Sed à sententiâ, seu laudo arbitratoris non datur appellatio per ea, quæ scripsi *supr. limit. 14. n. 1.* & licet detur reductio ad arbitrium boni viri, tamẽ, pendente tempore ad eam petendam, potest procedi ad executionem, ut scripsi *dicta limit. 14. nu. 14.* & posset procedi etiam in illis casibus, in quib. locutus sum *dicta limit. 14. n. 9. & seqq.* Ergo &c.

3 Confirmatur secundo, quia calculatio, facta à calculatore communiter electo, est quedam transactio, ut ostendit Alex. d. *conf. 21. n. 9. 10. & 12.*

Sed à transactione, cum sit contractus, non datur appellatio per ea, quæ scripsi *supr. limit. 28.*

4 Contra hanc limitationem videtur consuluisse Hier. Gabr. *conf. 43. eiusdem. n. 3. & precedentibus, libr. 1.* ubi etsi admittat, calculatores aliquando esse arbitros, & aliquando arbitratores, tamen, inquit, eorum relationem non prius nocere, quam fuerit approbata, & confirmata per sententiâ, quæ transferit in iudicatum, & allegat eundem Bart. quem nos citauimus pro limitatione *supr. n. 1.* & quod à peritorum relatione possit appellari, scribit Marches. *tract. de commiss. p. 1. c. 22. nu. 54. fol. 251.*

Retenta si placet limitatione:

5 Declara eam distinguendo, ut procedat quando relatio calculatorum esset approbata per sententiâ iudicis; quia isto casu, aut ante sententiâ pars reclamauit ab illo calculo, seu cõtradixit, & tamen iudex relationem confirmauit, & isto casu à sententiâ iudicis cõfirmantis laudum, seu arbitramentum nõ datur appellatio, seu reductio suspensiuâ per ea, quæ scripsi *supra limit. 14. n. 9.* aut non reclamauit infra decem dies, & ideo homologauit, & acceptauit, & tunc tanto minus potest appellari à sententiâ confirmatoria, & ita intel-

ligo Maran. in suo *spec. par. 6. memb. 9. sub nu. 70. fol. 354.*

Secus quando non est approbata, quia tunc sicut de cõsuetudine potest appellari à sententiâ arbitratoris, ut scripsi *supr. limit. 14. n. 15.* ita etiam & à fortiori poterit appellari à calculo calculatorum.

6 Extende hanc declarationem, ut procedat etiam si calculatores sint electi ex forma statutorum, quia licet hi dicantur iudices, & appellatio ab earum sententiâ sit nulla, nisi in ea sint expressæ causæ grauaminum, ut scribit Ang. *conf. 130. vifis & in appellatione requiratur expressio causæ, quando alias iudex illi appellationi non teneretur deferre iuxta ea, quæ scripsi *supr. limit. 4. sub nu. 55.* tamen de consuetudine adhuc daretur appellatio, ut dixi *supr. limit. 14. n. 15.**

7 Restringe eandem declarationem, ut non procedat in calculatoribus, estimatoribus, seu exequatoribus, quorum officium est singulorum bona describere, censere, atque in æstimum referre, de quib. calculatoribus, & bonis in æstimo ponendis & collectandis, plura scribit Io. Fer. Mont. in *vsus feud. lib. 6. c. 5. ver. & eam ob causam. & seqq. fol. 121 & 122. tom. 1. p. 2.* & ordinate Nicol. Festas. *tract. de æstim. & collect. qui exequatores, seu calculatores executiue procedunt, ut refert, & sequitur Nicol. Festas. dicto tract. de æstim. & collect. par. 3. ca. 1. num. 7. & seqq. tom. 12. fol. 180.* & in his calculatoribus procedit etiam doctrina, quam ex Bart. adduxi *supr. num. 1.* & pro hac restrictione bene facit, quod scripsi *supr. limit. 17. n. 1. & seqq.*

LIMITATIO XXXVI.

S V M M A R I V M.

FRIVOLA appellatio reijcitur à qualibet sententiâ numer. 1.

Ampliatur I. ut appellans friuole ab interlocutoria, non possit appellare à diffinitiuâ, n. 2.

Ampliatur II. ut iudex, deferens friuola appellationi, peccet, num. 3.

Declaratur I. ut si detulerit, liget sibi manus, nu. 4.

Declaratur II. quæ appellatio dicatur friuola, nu. 5.

LIMITATIO XXXVI. quando appellatio est friuola, quia appellatio friuola est prohibita à quavis sententiâ, & illi neque iustitia defert, neque iudex deferre debet, *capit. 5. cum appellationibus friuolis. & ibi Gloss. Anch. Gemin. Franch. & ceteri de appell. in 6. Bart. Maran. & alij, quos citauimus, & sequutus sum supra lib. 1. c. 97. nu. 84. & 100.*

Amplia primo hanc limitationem, ut sit adeo prohibita ab interlocutoria, ut is, qui manifestè friuolè appellauerit ante sententiâ diffinitiuam, sit priuatus iure appellandi post sententiâ, à qua alias sibi licitum fuisset appellare, *Rot. decis. 58. alias 412 si appelleretur manifeste. numer. 4. de appell. in nou. & de aliis pœnis impositis contra appellantes in casu, in quo non potest appellari, vide Rebuff. tract. de appell. art. 9. glo. vna, n. 3. & seqq. tom. 3. fol. 507. & quæ scripsi *supr. q. 2. nu. 52. & q. 5. sub nu. 28. restr. 4. & hac ead. q. limit. 6. memb. 4. n. 7. limit. 10. nu. 7.**

Restringe hanc ampliationem, ut de consuetudine non teruetur, quia friuole appellans punitur solum in expensis; ut scribit Paul. de Castr. in *l. 5. ab executione. num. 6. ibi, & sic nota. C. quor. appell. non recip. & quod ita sit de iure canonico, scripsi *dict. quest. 2. sub num. 52. ver. sed quicquid. & quod pœna pecuniaria, imposita contra appellantem, non sit in vsu scripsi *dicta q. 5. sub nu. 28. & quod non sit in vsu contra appellantem,***

rem, neque contra iudicem scripsi d. limit. 6. memb. 4. sub num. 7.

3 Amplia secundo, ut iudex non solum non teneatur deferre appellationi friuolæ, sed si deferat, peccet. Ang. Aret. tract. de malef. in verbo. presente dicto Caio. num. 19. Card. Alex. in cap. 31. de priore sub num. 3. de appel. Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. sub nu. 89 fol. 61. Rol. à Vall. conf. 73 si vidissem sub num. 26 lib. 3. Clar. recept. sent. lib. 5. §. fin. q. 94. in fine principii, Masuer. in addit. ad pract. Papien. in form. appel. à sent. diffin. in glos. coram vobis in prima addit. in verbo. contumace. in fine fol. 407. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampl. 4. princip. num. 12 fol. 352. & debet puniri, ut dixi supra q. 11. sub n. 4. sub illatione. 1.

4 Declara primo sublimitando eandem limitationem, ut quamuis iudex non debeat deferre, & deferendo, delatio sit iniusta, tamen abdicat à se iurisdictionem, Ang. in l. 21. quoniam iudices sub num. 4. C. de appell. & aperius Franch. in cap. 5. cum appellationibus. §. si vero not. 2. num. 1. & in fine sub nu. 11. de appell. in 6. quare appellatio sortitur effectum suum, & ligat manus iudicis, Franch. in cap. 59. ut debetur. num. 28. vers. vltimo pone. de appell. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 6. princip. num. 20 fol. 364. & dixi supra limit. 6. memb. 7. nu. 88. & infra limit. 47. memb. 1. num. 42. Et quod licet appellatio sit nulla, eo quod sit interposita sine expressione alicuius rationabilis causæ, vel sine scriptis, aut sine petitione apostolorum, tamen si iudex à quo detulerit appellationi friuolæ, & nullæ, abdicet à se omnem iurisdictionem, & deuoluatur ad iudicem ad quem, refert, & sequitur Franch. in locis supra proxime citatis. & quod appellatio, emissa ad Papam sine expressione causæ, & sine scriptis admittitur per iudicem à quo, deuoluit negotium ad superiorem, scribunt Rot. Rot. decis. 54. alias 385 si appelletur ab electione. de appell. in nou. idem Franch. in cap. 1. sub nu. 10. de appell. in 6. & Contar. in l. vnica, q. 1. num. 51. & 52. C. si de mom. poss. Et quod in prædicta appellatione possit procedi, inuito etiam appellante, siue fuerit appellatum ad Papam, siue ad Archiepiscopum, siue ad delegatum ab eis, referunt, & sequuntur Gemin. in d. cap. 1. §. post hoc nu. 14. vers. sed pone quod iudex & Franch. sub num. 7. limit. 2. & addo quæ scripsi supra limit. 6. memb. 7. nu. 87. 88. 94. & seqq.

5 Declara secundo, quæ dicatur appellatio friuola ex his, quæ scripsi supra q. 2. num. 48. & seqq. vbi nu. 49. dixi, relinqui arbitrio iudicis, quæ appellatio dicatur friuola.

6 Nota illatiue ex hac declaratione, quod, si verum est relinqui arbitrio iudicis, quæ appellatio dicatur friuola, friuolæ redduntur tot Doctorum controuersiæ, an, & quando appellatio sit admittenda, & cōsequenter subuertitur tota hæc decimas septima quæstio, in qua de eiusmodi controuersis agimus; quia appellatio friuola reicitur, & quæ sit appellatio friuola relinquitur arbitrio iudicis; ergo quæ appellatio sit admittenda, & quæ non admittenda, remanet sub arbitrio iudicis.

Aduerte, quod appellatio non dicitur friuola, nisi sit manifestè friuola, vide supra d. quæst. 2. num. 50. & vbi à lege, vel à communi Iuris peritorum sententia est declaratum, quæ appellatio sit friuola, & quæ non friuola, cessat arbitrium iudicis.

LIMITATIO XXXVII.

S V M M A R I V M.

LEGATVM, seu fideicommissum relictum in testamento, an recipiat appellationem, n. 1. & 2.

LIMITA XXXVII. in legato, seu fideicommissum, quia hæres, contra quem agit legatarius ex testamento, si appeller, non deferatur appellationi, imo cauere debet de eo restituendo, Spec. tit. de appell. §. nouissime sub n. 1. cas. 2. lib. 2. fol. 198. Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari generalis est sub n. 1. vers. ite fallit cum hæres tom. 18. fol. 380. & Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 34. princip. num. 1. fol. 374. & quod legatarius possit agere executiue, & habeat executionem paratam, tenent multi, quos citat, & sequitur Franc. Becc. consil. 17. in casu presenti num. 5. in fine, vers. verum & num. 6. lib. 1. & ex eo Masuer. in addit. ad pract. Papien. in form. product. instr. in glos. exhibens & producens. vers. cui adde. sub hoc * asterisco fol. 330.

Contrariam opinionem, nempe pro legato non posse agi executiue, tenuerunt multi, quos etiam citat Becc. dicto consil. 17. num. 1. & seqq. vbi de communi * opin. & eam sequutus est Senat. Pedemont. vt testatur Theff. Fossan. decis. 26. instrumenta n. 10. vers. declaratur & ego amplexus sum supra lib. 1. cap. 62. sub n. 9.

Neque obstat auctoritas Speculatoris, & aliorum, qui scripserunt, non esse deferendum appellationi; quia respondeo, quod intelligunt, non esse deferendum appellationi quoad præstationem cautionis, hoc est, hæres quamuis appeller, & appellatio pendeat, tenetur tamen cauere, Lancell. vbi supra.

LIMITATIO XXXVIII.

S V M M A R I V M.

PERICVLVM mora excludit appellationem, n. 1. & seq. in quibus ponuntur exempla.

Ampliatur hæc limitatio, vt periculum mora possit excludere etiam processum, n. 6.

Declaratur eadem limitatio, nu. 7.

LIMITA XXXVIII. quando periculum est in mora, quia tunc iudex à quo potest, nõ obstante appellatione, procedere ad executionem, Nicol. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 72. numer. 117 fol. 196. Afin. in prax. iudic. §. 31. cap. 2. limit. 2. num. 7 fol. 177. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 43. num. 1. fol. 376. Contar. in l. vnica, in 4. rat. decidendi, num. 4. & in 5. rat. deciden. num. 1. C. si de mom. poss. & Rugimet. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 628. Et quod appellatio suspensua sit prohibita etiam de iure canonico, quando imminet periculum inter contendentes de possessione, retuli & secutus sum supra limit. 6. memb. 2. nu. 4. & quod iudex propter periculum moræ, possit, non obstante appellatione, procedere ad executionem in causa capitali, scribit Boer. quem citavi, & sequutus sum supra q. 13. sub num. 110.

Confirmatur hæc limitatio duplici argumento. Primo, quia vbi periculum est in mora, recedimus à regulis ordinariis, Lancel. dicta limit. 43. num. 13. Secundo, quia vbi periculum est in mora, requiritur celeris executio, & vbi requiritur celeris executio, remouetur appellatio suspensua. vt retuli, & sequutus sum supra limit. 7. n. 12. & limit. 30. num. 1.

Sed quo res clarior fiat, accedamus ad exempla.

Exemplifica primo hanc limitationem quando èxcommunicatus est in periculo mortis, quia si is perat absolutionem à iudice, qui excommunicauit, offerendo cautionem, & aduersarius replicet, non esse absolucendum, & appeller, vt habes casum à me

relatum *supralimit. 22. sub num. 24.* tamen iudex potest, non obstante appellatione, absolueret, *vt ex Abb. Franch. Dec. & Lancell. retuli, & sequutus sum supra q. 3. num. 39. & 40.* nam excommunicatio accelerat mortem, *vt ex Abb. Franch. & Dec. retuli, & sequutus sum supra q. 3. num. 41.* cum homo propter peccatum praelumatur citius mori, *Glos. in cap. 25. qua fronte. in verbo de cedat. de appell.*

3 Exemplifica secundo, quando essent examinandi testes abfuturi, seu aliter suspecti de morte propter senectutem seu infirmitatem, quia iudex a quo potest eos examinare, non obstante appellatione, *vt retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 8. num. 105. & seqq. ad eum.*

4 Exemplifica tertio, quando imminet bellum, seu pestis (*libera nos Domine*) quia ij, quibus praecipitur custodia ciuitatis, & portarum, non possunt a praeccepto appellare, etiam si allegarent priuilegium, nisi statim illud ostenderent, vel alias esset notorium, *Rebuff. tract. de senten. prouis. in prafat. num. 100. tom. 1. fol. 239.*

5 Exemplifica quarto, vt aedificia laeciantur, pendente lite super hereditate, vel re sequelstrata, vt reparationes necessariae fiant, *Rebuff. in d. prafat. num. 127. fol. 44.*

Reliqua exempla poteris per te ipsum facile inuenire, & excogitare, & aliqua sumere ex his, quae scripsi *supra limit. 7. num. 1 & num. 13. & seqq.*

6 Amplia hanc limitationem sic exemplificatam, vt si periculum sit adeo imminens, vt qualibet mora sit nocitura, possit tunc iudex non solum exequi, reiecta appellatione, sed possit exequi etiam non formato processu, quem poterit fabricare post factam executionem. *vt ex Bar. refert. & sequitur Boer. de decis. 259. iudex condemnat. n. 5. vers. tunc enim punire, quae refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. ampl. 4. num. 17. vers. secundo. tom. 5. fol. 352.* & iudicis sententia, illiusque executio possit iustificari ex post agitatis, & productis, *Boer. eadem decis. 259. num. 4. vers. in contrariorum. vt in simili proposito scribit Bal. in l. 21. bello. in fine, ff. de excus. tut. fol. 27.* dicens, quod si quis fuerit mortifere vulneratus, & Potestas credens eum mortuum, decapitauerit percussorem, & vulneratus tandem est mortuus, sententia, inquit, potest iustificari ex morte subsequuta, si apud naturam, & iudicem causae cognitorem certum erat, vulneratum fuisse omnino moriturum.

Sed cessante periculo mortis, iustificatio, quae fieret ex post facto, non sufficeret *per ea, quae scripsi supra lib. 1. cap. 97. num. 181.* Vnde extra casum imminentis periculi non placet dictum Baldi supra relatum.

7 Declara eandem ampliationem, vt iudex post factam executionem teneatur statim scribere iudici appellationis, quare appellationem non receperit, *vt retuli, & sequutus sum supra quaest. 13. n. 111.*

LIMITATIO XXXIX.

S V M M A R I V M.

FACTVM proprium non recipit appellationem, n. 1.

LIMITA XXXIX vt ab eo, quod quis procurauit fieri, non possit appellare, *Spec. tit. de appell. §. in quibus. n. 23. vers. trigesima tertio. lib. 2. fol. 186. Nicel. tract. de concord. glos. concord. 6. fall. 63. num. 104. fol. 195. Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 2. cap. 27. nu. 1. & Ruginel. tract.*

de appell. §. 2. cap. 3. num. 394. in verbo. factum. & satis probatur ex textu, cuius verba retuli supra limit. 34. sub num. 1. Et quas consequentias habeat ista limitatio ponunt iidem Doctores supra citati.

LIMITATIO XL.

S V M M A R I V M.

BREVIORES, seu parua causa non admittunt appellationem, num. 1 & 2.

Declaratur I. qualitatem cause quandoque considerari in sententia, & quandoque in petitione, nu. 3.

Declaratur II. quae causa dicatur minima, n. 4. & seq.

Declaratur III. an plures summa minima faciant vniam magnam, num. 15.

Sublimitatur I. eadem limitatio, vt non procedat quoad effectum deuolutiuum, num. 16.

Sublimitatur II. de iure canonico, num. 17.

LIMITA XL. vt non habeat locum in causis minimis, & breuioribus, quia in eis non datur appellatio de iure ciuili, *auth. nisi breuioribus. C. de sent. ex peric. recit. canonizata in cap. 28. anteriorum. 2. q. 6. & notant communiter omnes Canonistae in cap. 11. de appellationibus. Maran. in suo spec. par. 6. act. secundo in in verbo. & quandoque appellatur. limit. 21. num. 326. fol. 507. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 12. gl. 1. num. 5. tom. 1. fol. 407. Caraut. super rit. 257. num. 1. fol. 142. Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 604. in verbo modicum. & communiter omnes in diuersis locis.*

Ratio huius limitationis est, quia non expedit publicae utilitati, vt admittatur appellatio, in qua plus expenditur, quam sit valor totius causae, *Rebuff. Caraut. & Ruginel. in locis supra proxime citatis, & quod leges in non admittendis appellationibus in causis breuioribus non tantum considerant bonum animae, quantum considerant bonum publicum, scribit Card. Alex. in d. cap. de appellationibus. num. 1. in fine; nunquam enim facienda est expensa, quam res non patitur, Franch. ibidem, in fine.*

Declara primo eandem limitationem, vt causa magna, vel minima aliquando consideretur respectu summae contentae in sententia, & aliquando respectu summae contentae in petitione, prout in simili, loquendo de summis minimis in appellabilibus, ex forma statutorum, declarauimus *supra limit. 6. memb. 9. nu. 14. 15. & 16. vbi vidideas.*

Declara secundo, quae causa dicatur minima, & quae magna, quia sunt variae opiniones.

Prima opinio est, quod causa minima, modica, seu breuior dicitur illa, quae non excedit summam duorum aureorum, de qua opinione memini *supra lib. 1. cap. 53. sub num. 15.*

Secunda opinio est, quod causa minima dicatur illa, quae est decem aureorum quas duas opin. adducit *Glos. in d. cap. de appellationibus.*

Tertia opinio est, quod causa modica, seu minima dicatur illa, quae non sufficit ad sumptus iudiciales, & hac in opin. videtur residere *Glos. supra citata, dum eam ultimo ponit, hancque esse veriorum regulam, vt breuioribus causae dicantur illae, in quibus plus in scripturis, itineribus, ac litigando erogatur, quam sit summa principalis, scribit Marchel. tract. de commiss. par. 1. commiss. 2. auocat. caus. cap. 1. num. 9. fol. 68. in fine, & 69.*

Hac opinio est substantialis, sed tamen est genetica,

nerica, & ideo non est adæquata; quare valet dicere: valor huius causæ est maior, quam sint sumptus iudiciales, ergo in ea datur appellatio; sed hodie non valet contra: sumptus iudiciales sunt maiores, quam sit valor causæ, ergo non datur appellatio.

Vtinam ius dicentes considerarent mysterium huius tertiæ opinionis; viderent enim, quod etiam causæ magnæ sæpè sunt minimæ, & consequenter quod etiam in causis magnis deneganda esset appellatio; siquidem hodie tantus est opinionum conflictus, tanta intellectuum varietas, tot excogitantur cavillationes, & imposturæ à principalibus, à procuratoribus, & causidicis, tanta est negligentia iudicū, tanta quandoq; inscitia, adeo eorum frigescit charitas in dirimendis litibus, ut sæpè audiamus, maiores fieri expensas, quam sit valor causæ: ò tempora, ò mores: non imponitur finis liti, nisi alter ex pauperibus litigantibus reducatur ad mendicitatem.

Quarta & vltima opinio est, quod relinquatur arbitrio iudicis, quæ causa dicatur magna, & quæ modica, & minima, Bar. in d. auth. nisi breuieres. num. 1. dicens, hanc esse veram opinionem, quod inspecta qualitate personarum relinquatur arbitrio iudicis; hancque opin. referunt & sequuntur Franch. in cap. 11. de appellationibus. sub nu. 2. versus finem, & Card. Alex. num. 3. de appel. & Carauit. d. rit. 257. sub num. 1. & esse * communem * testantur & sequuntur Bal. in d. auth. nisi breuieres. num. 5. vers. alii dicunt. C. de senten. ex breu. recit. dicens, relinqui arbitrio iudicis, inspecta qualitate personarum, & quantitate litis, las. in l. 31. admonendi. num. 223. ibi, sic etiam in simili. ff. de iureiur. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 1. cas. 72. numer. decimo. Asin. in prax. §. 3. cap. 31. num. 32. Ios. Cumia super rit. Sicil. cap. 38. num. 52. & quod in hoc non possit dari regula, quæ sint causæ maiores, & quæ sint minimæ, aut Curia Romana dignæ, & consequenter arbitrio Signaturæ committendum sit iuxta præfatam communem opin. scribit Marchel. tract. de commiss. par. 1. commiss. 2. auocat. caus. cap. 1. sub num. 10 fol. 69. & dixi d. cap. 53. sub num. 15.

5 Infero ex hac quarta opinione, quod causa, quæ inter pauperes potest esse magna, inter diuites potest esse parua. ut scribit Lanfr. de Oran. tract. de testib. num. 29. tom. 4. fol. 181. & exemplificat las. in plena repetit. l. 31. admonendi. num. 222. ibi. quæ autem dicatur causa magna. ff. de iureiur. Vulp. tract. de promiss. de non offend. q. 79. num. 12. tom. 11. par. 1. fol. 415. & Asin. d. §. 3. cap. 31. sub num. 32. Et quod causa vnius bouis in rustico nõ sit parua quia fortè ille bos est maior pars fortunarum suarum, & idem de causa vnius porcelli, quia porcellus est rustico oculus tuus, scribit & refert Bal. in d. auth. nisi breuieres. num. 2. & 3. & ex eo referunt, & sequuntur Corsett. tract. de minim. sub num. 8. vers. decimotertio tom. 18. fol. 270. & Asin. vbi supra, & nos quoque d. cap. 53. num. 15. versus finem, & quod causa de porcello dicatur magna causa inter rusticos, & pauperes personas, notat etiam Franch. in loco supra proxime citato.

6 Aduerte tamen, ipsi causa, vertens inter diuitem, & pauperem, sit parua respectu diuitis, & magna respectu pauperis, iudicabitur magna, vel parua, prout magis expediet pauperi: cum enim paupertas per se ipsa sit satis oppressa, & onerosa, ut scripsi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 147. indiget subleuatione, ut pauper in hoc habeat electionem per ea, quæ de fauore paupertatis scribit Benincal. tractat. de pauper. & eius priuileg. q. 4. num. 8. & seqq. tom. 18. fol. 142. facit

etiam, quia miserabiles personæ trahuntur iuxta eam quæ scripsi supra q. 7. num. 114. & seqq. & ideo si fuerit condemnatus pauper, debetur ei appellatio, sed si sit condemnatus diues, non debetur diuiti appellatio.

Hæc aduertentia quamuis sit vera, & iuridica, 7 tamen in praxi eam non obtineres, quia priuilegia paupertatis iudices hodie male obseruant: Curia pauperibus clausa est, dat census honores: In pretio pretium nunc est, dat census honores. Census amicitias, pauper vbiq; iacet & retuli, supra lib. preced. cap. 97. sub num. 147. Quare, ut inquit Senec. declam. 1. lib. 2. vers. magnum. nunc facilius est paupertatem laudare, quam ferre, & diuitiæ sunt, quæ in omnibus prævalent, & absorbent omnia priuilegia; nam, ut inquit Senec. vbi supra, Senatorium ad gradum census ascendere facit: census Romanum equitem à plebe discernit: census in castris ordinem promouet: censu in foro index legitur, concludendum est, quod licet paupertas habeat multa bona, tamen possumus dicere cum Glos. quam citat Aret. tract. de malef. in verbo. che hai adulterato. n. 9. in fine, à tali paupertatis bono libera nos Domine.

8 Explica eandem illationem ut etiam arbitrio iudicis relinquatur, quis dicatur pauper, ut, relatis opinionibus, videtur tenere Menoch. quem retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 100. num. 8. in fine, & loquendo in materia indifferenti communem * esse * opinionem, quod relinquatur iudicis arbitrio, qui dicatur pauper, referunt, & sequuntur Benic. tract. de pauper. & eius priuileg. quæst. 6. num. 17. vers. ceterum licet. tom. 18. fol. 147. & Mascard. tractat. de probat. concl. 1154. sub num. 7. vers. quoniam igitur. & num. octauo lib. 3.

9 Verum, re hic diligentius perpenfa, præmitto quod variæ circumferuntur etymologiæ, & definitiones paupertatis, de quibus scripsit Beninc. de tract. de pauper. & eius priuileg. q. 1. num. 28. & seqq. fol. 139. variæ etiam recensentur species paupertatis, quatum tres posuit Beninc. vbi supra q. 2. nu. 1. & seqq. fol. 140. quas etymologias, & definitiones indicasse, sufficiat.

10 Hoc præmissis, pto resolutione, & absoluta intelligentia huius explicationis, ac etiam ad vsum pium, dico, quod sicut tria sunt genera bonorum; quædam enim dicuntur bona fortunæ; quædam bona animi; & quædam bona animæ: ita etiam tripliciter quis potest dici pauper.

Primo modo dicitur pauperis, qui caret pecunia, & bonis fortunæ, ut sentit Menoch. vbi supra, & tenet opinio vulgi, & secundum eiusdem vulgi opinionem carere dicitur, cum illa non habet, siue illa cupiat, siue non cupiat.

Ad secundum veram Philosophorum opin. non dicitur simpliciter pauperis, cui bona fortunæ deficient, sed is, qui plus cupit, sicut scitè docet Senec. in epist. lib. 1. epist. 2. versus finem. fol. ... non quidem parum habet, sed qui plus cupit, pauper est, &c. & epist. 1. versus finem. non puto pauperem, cui quantumcumque superest. & epist. 16. versus finem, lib. 2. si ad naturam viues, nunquam eris pauper, si ad opiniones, nunquam eris diues: exiguum natura desiderat, opinio immensum. idem Senec. tom. 2. in prouerbiis, in litera Q. fol. ... quis est pauper? qui sibi videtur diues. & rursus, quis plurimum habet? is, qui

minimum cupit. *item*, quid refert quantum habeas, multo illud plus est, quod non habes.

- 12 Secundum modo dicitur pauperis, qui indiget ratione, quia ratio dicitur bonum proprium hominis, ut modo adducam, & is dicitur pauper, qui non habet in bonis, seu non habet bona, Senec. in epist. lib. 10. epist. 77. fol. *Omnia suo bono constant, vitam fertilitas commendat, sapor vinum, velocitas ceruum, quam fortia dorso iumenta sint quædam, quorum hic vnus est vsus sarcinam ferre: in cane sagacitas prima est, si inuestigare debet feras, cursus, si consequi, audacia, si mordere, inuadere: in homine optimum quid est, ratio, hac antecedit animalia, Deos sequitur: ratio ergo perfecta proprium hominis bonum est, cetera illi cum animalibus satisque communia sunt, valet, & leones, velox est, & equi & c. hac ratio perfecta virtus vocatur, & c. nauis bona dicitur non qua præstiosis coloribus picta est, nec cui argenteum, aut aureum rostrum est, nec qua opibus regni pressa est, sed stabilis, & firma, & iuncturis aquam excludentibus spissa, ad ferendum incursum maris solida, gubernaculo parens, velox, & non sentiens ventum: Regula non quam formosa, sed quam recta sit, queritur: ergo in homine quoque nihil ad rem pertinet quantum aret, quantum foeneret, à quam multum saluetur, sed quam bonus sit. Vtcrius, qui est bonus, est sapiens, & qui est sapiens, non potest lædi, & sapienti nihil deest, Senec. lib. 2. de tranquill. vit. cap. 7. fol. *Sapiens non potest lædi, non potest quæ ei iniuriam facere: validum debet esse quod lædit eo, quod læditur: non est autem fortior nequitia virtute: non potest ergo lædi sapiens, illud enim iam non est admonendum, neminem bonum esse, nisi sapientem: & secundum eundem Senec. ibidem cap. 8. nec prodesse quidem quisquam potest, & sapienti nihil deest, quod accipere possit loco muneris, & c.**

- 13 Terrio dicitur pauperis, qui caret gratia Dei, & ideo non intrabit in regnum cælorum: hic vere est pauper, miserabilis, & deplorandus.

Ex quibus habes etiam cognoscere, qui dicatur diues, quia contrariorum est eadem disciplina.

- 14 Subdeclara restringendo eandem secundam declarationem, seu eius quartam opinionem, de qua supra sub num. 4. ut non procedat quando per constitutiones, & leges municipales prouisum est, à qua summa infra non liceat appellari, eo quia causa, quæ non excedit valorem illius summæ, sit modica, quia tunc cessat omne arbitrium iudicis, tam respectu quantitatis causæ, quam respectu qualitatis; quæ constitutiones sunt laudabiles, quia oportet, recte positas leges omnia determinare, & quæ paucissima committere iudicantibus, ut ex Arist. refert, & sequitur Bal. in auth. nisi breuiores. in fine. C. de sent. ex peric. recit. & ex eisdem retuli lib. præced. cap. 11. numero 297.

Comprobatur hæc subdeclaratio, quia isto casu videtur privilegiata causa, & quando est privilegiata causa, tunc etiam personæ privilegiatæ est prohibita appellatio, ut retuli, & sequutus sum supra limit. 6. princ. memb. 3. num. 32. 33. & seqq. in quibus dixi, tam hisco, quam minori, & alteri personæ privilegiatæ intelligi prohibitam appellationem à sententia lata in causa possessoria: patet etiam ex eo, quod ab interlocutoria quæ prohibetur appellatio diuiti, & pauperi.

Exemplifica eandem subdeclarationem in constitutionibus & legibus municipalibus, editis pro

tribunali Vicariæ Papæ, pro foro Capitolino, aliisque locis, de quibus scripsi in sequentibus limitationibus 41. 42. 43. & 44.

Declara tertio, an modicitas causæ possit considerari in pluribus summis minimis, quæ simul unitæ faciant summam magnam ex his quæ scripsi supra limit. 6. memb. 9. num. 17. & infra limit. 43. numero 3.

SVBLIMITA I. eandem limitationem, ut non procedat quoad effectum deuolutiuum, quia ad hunc effectum, non retardata executione, admittitur appellatio, etiam à sententia modicæ summæ, ut, loquendo de ritu Neapol. prohibente appellari in causis, non excedentibus valorem duarum viciarum, scribit Caraut. super rit. 257. num. 1. in fine, & num. 2. & seqq. dicens, quod in Regno vidit tribus modis seruari: primo expediri prouisiones, quod veniant acta tantum, & non ligari manus iudicis à quo: secundo committi causam eidem officiali, qui nomine ipsius iudicis ad quem, reassumptis actis, prouideat de iustitia cum consilio alterius Doctoris partibus non suspecti: tertio inhiberi in forma, non obstante quod causa non sit appellabilis; Et ratio huius tertii modi est, quia communiter in omnibus appellationibus appellantes dicunt de nullitate ex eisdem actis; quo casu executio superseditur; verum tamen est, inquit Caraut. quod transmissio processu iudici ad quem, & facta apertura, iudex appellationis dat terminum suo arbitrio competentem duorum forte, vel trium dierum ad discutendum nullitates processus, quibus discussis, & viso, quod non militant, prouidetur, quod eis non obstantibus exequatur sententia iudicis à quo, literis inhibitorialibus expeditis non obstantibus; & datur terminus ad probandum in causa principali: si vero militant nullitates, tunc iudex ad quem assignat terminum in causa ad probandum, tacite interlocuendo nullitates subsistere sub hac, vel similiforma (visis actis & discussis nullitatibus allegatis, fuit datus terminus in causa ad probandum.)

SVBLIMITA II. ut non procedat de iure canonico, quia secundum ius canonicum ita potest appellari in causis minimis, sicut in magnis, cap. 11. de appellationibus. & ibi Glos. Abb. Franch. Præpos. & ceteri Canonista, Maran. Rebuff. & Caraut. in locis citatis supra in limit. & quod de iure canonico possit appellari à quolibet grauamine, etiam minimo, scribit Franc. in rubr. sub num. 17. ibi, sed de iure canonico. de appell. & quod de iure canonico possit appellari pro omni causa grauaminis quantumcunque minima, dummodo exprimat rationabilis causa illius grauaminis, scribit Franch. in cap. 53. pastoralis. sub num. tertio ibi, operatur ergo primo. eod. rit. de appell.

Ratio huius sublimitationis est, quia appellatio non est fundata super quantitate grauaminis, sed super iniustitia sententiæ, iniquitate iudicii, & ideo potest appellari etiam in causis minimis, quia iniustitia, & iniquitas ita possunt accidere in minimis, sicut in maioribus, Glos. in d. cap. de appellationibus. & ibidem Abb. num. 2.

Nec dicatur, quod de minimis non curat Prætor; ideoque pro modica re, seu modica læsione non datur restitutio in integrum iuxta ea, quæ retuli infra q. 19. rem. 2. n. 15. ergo neque debet dari appellatio.

Quia

Quia respondeo dupliciter. Primo, quod restitutio in integrum datur etiam pro minima re, si non præiudicetur maiori rei, ut dixi loco citato: sed in casu nostro non præiudicatur maiori rei: Ergo. Secundo respondeo, quod restitutio in integrum est remedium extraordinarium, & ideo difficilius conceditur, quam appellatio, quæ est remedium ordinarium, & sic Prætor non curat de minimis in restitutionibus, secus in appellationibus, *Franch. in cap. 11. de appellationibus. sub num. 2. vers. nota quod in materia. de appell.*

19 Tempera hanc limitationem, ut ius canonicum permittat istam appellationem tanquam licitam, non autem tanquam expedientem, quia non expedit viro probatissimo appellare in minimis negotiis: expedit enim pro paruo incommodo à strepitu iudiciorum abstinere, & ob hanc causam Apostolus suadet pati iniuriam, & fraudem potius, quam in iudicio cum fratre, idest, cum Christiano contendere, *Abb. in d. cap. de appellationibus. nu. 5. versus finem, & breuius ibidem Card. Alex. sub nu. 1. de appellat.*

20 Quid dicendum, quando summa minima est mixta cum summa magna, an tunc detur appellatio à toto sententia, vide *infra limit. 43. num. 4.*

LIMITATIO XLII.

S V M M A R I V M.

Vicarii S. D. N. sententia lata infra ducatos quinque non est appellabilis, nu. 1.

1 LIMITA XLII. illatiue ex limitatione præcedenti, ut non appelletur in causis à quinque ducatis auri de camera infra inclusiue coram Vicario S. D. Nostri, quia in causis non excedentibus prætatam summam prohibetur litigatoribus quæuis etiam non friuola appellatio, & ius dicendi de nullitate processus, ut recenset *Vestr. in prax. lib. 2. ca. 16. nu. 4. & ex eo Ruginet. tract. de appell. §. 2. cap. 2. nu. 35. & habetur in facultatibus, concessis Vicario per Papam Paulum Episcopo Burgi S. Sepulchri anno Domini 1542. tertio nonas Nouembris. De hac limitatione vide quæ scripsi *infra quæst. 19. tem. 3. n. 13. & seqq.**

Adde quæ scripsi *infra limit. 43. nu. 3. & seqq.*

LIMITATIO XLIII.

S V M M A R I V M.

Senatoris, vel Collateralium sententia lata infra scutos decem est inappellabilis, num. 1.

Ampliatur, num. 2. & 3.

Restringitur, num. 4. & 5.

1 LIMITA XLIII. illatiue ex præcedenti limit. quadragesima, ut non appelletur in causis à decem scutis infra coram Senatore, & eius Collateralibus, quia eiusmodi causæ, omni prorsus appellatione remota, terminari debent ex dispositione statutorum Urbis *lib. 1. cap. 96.*

2 Amplia primo hanc limitationem, ut habeat locum non solum in causis pauperum, & miserabilium personarum, ut ex constitutione Pii III. refert *Luc. Pæt. in pract. capitol. lib. 4. cap. 6. num. 1.* sed etiam in causis diuitum, & personarum non miserabilium, ex stat. Urbis *diso. cap. 96. & hæc extensio seruetur in praxi, ut patet ex his, quæ scribit Marchel. tract. de commiss. par. 1. commiss. 2. auocat. caus. cap. 1. sub nu. 7. fol. 68.*

dicens, quod licet causa decem scutorum, habito respectu ad pauperissimam personam, dicatur magna, tamen non erit talis, ut in ea Signatura rescribat.

Amplia secundo, ut sit prohibita non solum appellatio suspensiva, sed etiam deuolutiua, quia Statutum dicit, omni prorsus appellatione remota.

Restringe primo eandem limitationem, ut habeat locum solum in causis, quæ cognoscuntur coram Senatore, vel eius Collateralibus, secus in causis, quæ cognoscuntur coram aliis iudicibus, *Luc. Pæt. d. lib. 4. cap. 6. nu. 1. in fine, & satis colligitur ex ipso stat. d. cap. 69.*

Restringe secundo, ut non habeat locum in annuis præstationibus, & solutionibus, in quibus controuerteretur fundamentum, à quo oritur obligatio præstationis, quia isto casu diceretur agi de tota summa, ex qua oritur obligatio præstationis, ideoque, si tota summa excederet decem scutos, daretur appellatio, licet præstatio annua esset vnus leuti: secus si controuerteretur solum de ipsa præstatione non vt annua, sed illa tantum, quia si non excederet summam decem scutorum non daretur appellatio, *Luc. Pæt. d. cap. 6. num. 2. & 3.*

Pro maiori explicatione huius limitationis adde, quæ scripsi *limit. seq. num. 3. & seqq.*

LIMITATIO XLIII.

S V M M A R I V M.

S V M M A, seu quantitas inappellabilis, in qua Signatura non rescribit, quæ sit, nu. 1. & 2. vbi cuius quantitas recipere ut olim appellationes.

Extenditur, & declaratur multipliciter hac limitatio, num. 3. & seqq.

1 LIMITA XLIII. illatiue ex præcedenti limitatione quadragesima in causis non excedentibus valorem ducatorum sexdecim auri de camera, quia earum appellationes ex pontificia constitutione, & recepto stylo Signatura non committit, *Marchel. tract. de commiss. par. 1. in commiss. auoc. caus. cap. 1. num. septimo in fine, fol. 68.*

Aduerte primo, quod valor ducati de camera non est semper idem; vnde in casu occurrenti esset videndum quanti valeat die appellationis.

Aduerte secundo obiter, quod appellationes olim ex constitutione Iustiniani Imper. in *Auth. de appell. & intra quæ temp. deb. appell. coll. 4. canonizata in cap. 28. anteriorum. 2. q. 6. vno tantum casu recipiebantur in hac regia Vrbe. videlicet quando ab Imperatore erat datus iudex illustris, vel dux, vel erat delegatus spectabilis à principe; in cæteris autem causis, si non excedebant summam decem librarum auri, appellationes in regia hac Vrbe, non recipiebantur; Verba illius textus sunt sequentia; ideoque sancimus, si quando ex Aegyptiaco tractu, vel adiuncta ei vtraque Lybia provocatio speratur vsque ad decem librarum auri quantitatem, non in hanc regiam Urbem eam venire, sed ad Præsulum Augustalem, qui audiat, & causam dirimat vice Sacri Cognitoris, nulla ei penitus post diffinitiuam sententiam appellatione prorrigenda: similique modo quoties in Asia diocesi, vel Pontica tale aliquid emerferit vsque ad prædictam quantitatem decem librarum auri, appellationes ad viros spectabiles, comites forte, vel procæsules, vel prætore, vel moderatores, quibus specialiter easdem litesper agendas deputatum remittantur, & c. & postea subdit. *Si autem vel illa**

res sint dati à nobis iudices (quibus apices dignitatum super spectabilitatem sunt) vel duces, qui omnimodo spectabilitate decorati sunt, vel hi, qui à Principe delegati sunt, spectabilem habeant dignitatem, eorum appellationes sub quacumq; quantitate in hanc regiam urbem ad competentes antiquo more iudices referuntur, &c.

- 3 Extende primo hanc limitationem, vt procedat etiam si in eodem libello non petatur vnica tantum summa, seu partita inappellabilis, sed petantur plures partitæ inappellabiles, & iudex vnica sententia & capitulo condemnauerit ad vnã integrã quantitatem omnium partitarum, quæ constituent summam appellabilem, quia dummodo sint partitæ separatæ, & sint petitæ, seperatim ex diuersis causis, non dabitur appellatio, Rebuff. tract. de senten. execut. art. 13. glos. 1. vers. quæro quid & vers. tamen. tom. 1. fol. 409. Et ex eodem, & Carau. apertius loquentibus retuli & sequutus sum supra limit. 6. memb. 9. n. 17.

Subextende hanc extensionem, vt procedat etiam si omnes particulæ essent vnico orationis contextu cumulatae in vnica summa, & non per capita separata, quia nihilominus si in effectu sint separatæ, deneganda videtur appellatio per ea, quæ scripsi infra num. 7.

Contrarium, nempe dari isto casu appellationem sentit, loquendo de constitutione Regni Franciæ, Rebuff. vbi supra, & sua detur, præsertim quando vnica petuntur a cione, ex his, quæ scripsi supra limit. 6. memb. 9. num. 25. & 32.

- 4 Extende secundo, v procedat etiam si cum partita, seu summa inappellabili esset mixta alia partita appellabilis, quia adhuc posset, denegata appellatione, dari executio quoad partitam inappellabilem, dummodo sint separatim petitæ, sicut in sententia, quæ condemnet ad possessionem, & ad fructus, dari appellationem quoad fructus, & non quoad possessionem dixi supra limit. 6. memb. 9. nu. 23. vers. explic. & num. 31.

- 5 Subextende hanc extensionem, vt procedat, siue istæ partitæ sint cumulatae in prima sententia, siue in vltima sententia conformi, quæ faciat rem iudicatam, quia adhuc ista vltima sententia habebit omnimodam executionem, nempe quoad summam appellabilem, quia habet rem iudicatam, & quoad summam inappellabilem, quia est summa inappellabilis: nam sicut à sententia, quæ condemnat ad possessionem, & ad fructus, quasi duæ sint sententiæ, datur appellatio quoad fructus, & denegatur quoad possessionem, vt dixi, ita etiã sententia, quæ continet diuersas partitas, videntur plures sententiæ; Vnde si tu peteres scutos nonaginta ex vna causa, & scutos decem ex alia, quæ constituunt scutos centum, & iudex in prima instantia condemnet te in scutis nonaginta, & secundus iudex in causa appellationis confirmet sententiã, & tertius in causa appellationis condemnet in centum petitis, utiq; tu habebis, vt dixi, omnimodam executionem per rationes prædictas.

- 6 Declara primo restringendo easdem extensiones & subextensionem, vt non sint veræ quando peteretur vnica summa appellabilis, sed iudex condemnaret ad summam inappellabilem, quia in terminis huius declarationis sunt considerandi plures casus.

Primus casus est, quando libellus continet vnicum negotium, seu vnica summam, puta scutos viginti quinque, & iudex condemnat ad scutos quin-

decim, & isto casu dico, quod licet ista sententia sit vndique inappellabilis, considerata summa cõtenta in sententiã, iuxta ea, quæ scripsi supra limit. 6. memb. 9. n. 6. 15. & 16. & prædicetur, vt hæc sententia de consuetudine sustineatur pro valida, præsertim stante statuto, seu constitutione, quod non attendantur aliæ nullitates, quam hæc tres; nullitas ex defectu iurisdictionis; ex defectu mandati; & ex defectu citationis, & in his terminis tuto procedunt quæ scripsi dicto memb. 9. num. 15. & 16. tamen, circumductis consuetudine & statuto, hæc sententia est nulla, nisi haberet taxatiuam, vt retuli & sequutus sum supra limit. 21. n. 38. & consequenter quamuis condemnatus sit tutus exceptione nullitatis absq; remedio appellationis, tamen ex hoc solo, quod sententia est nulla, potest appellare, licet à sententia valida non potuisset, testibus his, quos citaui supra limit. 19. n. 4.

Secundus casus est, quando libellus, seu sententia continet diuersas summas, seu res vnico tamen contextu orationis, & isto casu dico, quod in effectu res sunt separatæ vt consideravi supra limit. 6. memb. 9. nu. 35. & 36. & ideo sententia, quæ condemnat in parte, & in parte omittit, erit valida etiã de iure cõmuni, vt dixi supra limit. 21. sub n. 38. & cõsequenter si ea res, seu quantitas, ad quã condemnat, est inappellabilis, nõ poterit condemnatus appellare; sed si pars, seu summa omiffa, sit appellabilis, poterit actor appellare, vt apertius declaravi supra limit. 6. memb. 9. nu. 14. & seqq. vbi videas.

Declara secundo, vt non detur appellatio suspensiuã, sed deuolutiuã esset concedenda per ea, quæ dixi supra limit. 4. n. 91. & limit. 40. n. 16.

Verum Signatura nullatenus solet rescribere.

LIMITATIO XLIV.

S V M M A R I V M.

NEAPOLI à qua summa infra non detur appellatio, num. 1.

LIMITA XLIV. illatiuè ex præcedenti quadragelima limitatione in Regno Neap. in causis, quæ non excedunt valorem duarum vnciarũ, & sunt ciuilitè intentatæ, quia in eis non datur appellatio, tanquã causa sit minima & breuior ex dispositione ritus 257. item causa duarum vnciarum, & ibi Carauit. & licet Maran. in suo spec. par. 6. actu 2. princ. in verbo & quandoque appellatur sub num. 326. limit. 21. in fine, fol. 507. dicat, se nunquam vidisse seruatum istum ritum, tamen Carauit. d. rit. 257. sub nu. 1. testatur esse in viridi obseruantia in omnibus Curiiis Regni.

Praxim huius limitationis retuli supra limit. 40. nu. 16. vers. sublimita 1.

In Ducatu Mediolanensi à libris decem infra, quando sententia est lata absque consilio sapientis, & à libris viginti quinque infra, quando est lata cum consilio sapientis, non appellatur, Ruginet. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub n. 605. vers. de iure statutorum.

LIMITATIO XLV.

S V M M A R I V M.

FVNERALES expensa non recipiunt appellationem, num. 1.

Ampliat in expensis infirmitatis, nu. 2. & 3.

LIMITA

LIMITA XLV. in sententia lata pro solutione funeralium, à qua non debet dari appellatio, quia expedit publicæ utilitati, ne cadauera iaceant insepulta, & homines foetore inficiantur, unde illico procedendum est, & Reipublicæ non minus interest, mortuos humari, quam viuentes seruari, quare si hæredes nolint præstare expensas pro funere, iudex per modum prouisionis debet eos cõdemnare, salua repetitione, si opus sit, quæ repetitio fieri poterit actione funeraticia, late Rebuff. tract. de senten. prouis. in præfatione, num. 39. & seqq. cas. 2. vsque ad numer. 68. tom. 1. fol. 229. vbi scribit de ista actione funeraticia, & quales debeant esse expensæ pro funere.

2 Amplia hanc limitationem, vt habeat locum in expensis infirmitatis, & hæc ampliatio procedit tam contra infirmum, quam contra hæredes infirmi, quia istæ expensæ æquiparantur expensis funeralibus, Rebuff. dicto tract. de senten. prouis. in præfat. num. 95. & 96. casu 7. tom. 1. fol. 238.

3 Subamplia eandem ampliacionem, vt medicus possit petere salarium, quamuis valetudinarium inuitum, medicinas sumere nolentem, curauerit, quia non auditur infirmus perire volens, & quod dico de medico, dico de quolibet alio, qui infirmum curauerit, Rebuff. dicto tract. de senten. prouis. in præfat. numer. 96.

LIMITATIO XLVI.

S V M M A R I V M.

INVENTARII conficiendi sententia non est appellabilis, numer. 1.

LIMITA XLVI. in sententia de conficiendo inuentarium, à qua non dari appellacionem suspensiuam, scribunt Rebuff. tract. de senten. prouis. art. 3. gloss. 3. numer. primo & seqq. tom. 1. fol. 280. & Rugin. tract. de appell. §. 2. capit. tertio, in verbo inuentarium. numer. 508. & suadetur ex §. hinc nobis. Authent. de hæred. & falc. in illis verbis, fiat igitur inuentarium ab hærede &c.

2 Quæ personæ teneantur conficere inuentarium, concessit Rebuff. d. gl. 3.

LIMITATIO XLVII.

XLVII. LIMIT. MEMB. I.

S V M M A R I V M

INTERLOCUTORIA sententia non est appellabilis, numer. 1. & seqq. in quibus ampliatur.

Exemplificatur primo in citatione, à qua non datur appellatio, numer. 5. & seqq. in quibus restringitur, & restrictio extenditur vsque ad numer. 25.

Exemplificatur secundo in dilatione nimis breui, numer. 26.

Exemplificatur tertio in absolutoria ab obseruatione iudicij, numer. 27.

Infertur ex hac limitatione, iudicem à quo posse procedere, non obstante appellatione, & gesta non reuocari per viam attentati, & ponuntur extensiones, & restrictiones, quæ plene declarant hanc illationem vsque ad numer. 72.

Sublimitatur I. hac limitatio, vt non procedat de iure canonico, quia de isto iure potest appellari ab interlocutoria, numer. 73. & seqq. in quibus habentur rationes, extensio, & illationes vsque ad numer. 80.

Restringitur numer. 81. & 82.

Sublimitatur II. in interlocutoria, cuius grauiamen non

est reparabilis per appellationem à diffinitiuam, numer. 83. & seqq. in quibus declaratur, & extenditur vsque ad numer. 89.

Exemplificatur hæc sublimitatio multipliciter.

Primo in interlocutoria, esse respondendum libello, vel &c. numer. 90. & seqq.

Secundo in interlocutoria, esse procedendum ad vltiora, numer. 94. & seqq.

Tertio, quando iudex concedit reo tantam dilationem, quæ excedit tempus instantia, n. 100.

Quarto in denegatione copia, numer. 101.

Quinto in admissione tertij ad impediendam executionem, non docto de eius interesse, numer. 102.

Sexto in non admissione exceptionis litis pendentiæ, nu. 103.

Septimo in non admissione, seu admissione comparentium in causa, numer. 104.

Octauo in interlocutoria super competentia, seu incompetencia iudicis, numer. 105.

Nono quando pronuntiat, deferendū esse appellationi, n. 106.

Decimo quando post oppositam exceptionem pronuntiat, non esse procedendum ad vltiora, numer. 108. & seqq. in quibus discutitur pulcher casus.

Vndecimo in interlocutoria, articulos esse, vel non esse admittendos, numer. 137. & seqq.

Duodecimo in interlocutoria lata super comparatione litterarum, numer. 142.

Decimotertio in decreto de torquendo, nu. 143. & seqq.

Decimoquarto in decreto captura, numer. 156. & seqq.

Decimoquinto in interlocutoria de non admittenda appellatione, numer. 166.

Decimosexto in qualibet interlocutoria, lata post sententiæ diffinitiuam, numer. 167.

Sublimitatur III. in interlocutoria, quæ tangit negotium principale, numer. 168. & seqq.

Sublimitatur IV. in interlocutoria habente vim diffinitiuam, numer. 171.

Exemplificatur multipliciter.

Primo in sententia lata super reuocatione attentatorum, numer. 172.

Secundo in interlocutoria super incompetencia, numer. 174.

Tertio quando iudex pronuntiat, reum debere iurare, vel referre, numer. 176. & seqq.

Quarto in multa, numer. 182.

Quinto quando iudex pronuntiat, hereditatem non fuisse aditam &c. numer. 183.

Sexto quando pronuntiat, non posse tertio appellari, n. 184.

Septimo quando pronuntiat, appellationem esse desertam, n. 185.

Octauo in præcepto desoluendo contra confessum seu conuictum, numer. 187.

Nono in absolutoria, lata rebus stantibus, numer. 189.

Decimo in interlocutoria de non procedendo ad vltiora ob exceptionem peremptoriam, numer. 190.

Vndecimo in interlocutoria super executione instrumenti, numer. 191. & seqq.

Duodecimo in interlocutoria, quæ cõtumax declaratur pro confesso, numer. 196.

Decimotertio quando iudex pronuntiat, debitorem esse admittendum ad cessionem bonorum, numer. 197.

Decimoquarto quando pronuntiat, causam esse, vel non esse compromittendam, numer. 198.

Decimoquinto quando pronuntiat, rem posse alienari, seu &c. numer. 201.

Decimosexto in sententiæ cõseruationis indemnitatæ, n. 202.

Decimosextimo in explanatione puncti transmittendi ad consilium sapientu, numer. 203.

Decimooctauo in secundo decreto, numer. 204.

Decimonono in absolutoria ab obseruatione iudicij, numer.

205.

Vigesimo quando iudex pronuntiat, minorem aetatem esse probatam, vel non probatam in causa restitutionis in integrum, num. 206.

Vigesimo primo in interlocutoria, qua non expectat aliam sententiam, num. 209. & seqq. in quibus ponitur illatio, & illationis extensio.

Sublimitatur V. in interlocutoria, qua ingerit difficultatem circa causa decisionem, num. 215.

Sublimitatur VI. quando iuris presumptione constat de grauiamine interlocutoria, num. 216.

Sublimitatur VII. in appellatione cum expressione rationabilis causa, num. 217. & seqq.

LIMITA XLVII. in sententia interlocutoria ante sententiam diffinitiuam, quia ab ea regulariter non datur appellatio de iure civili.

Amplam huius limitationis materiam vt facilius tradam, limitationem diuidam in tribus membris.

Primum membrum erit: an ab interlocutoria detur appellatio.

Secundum: an appellatio, qua debeat admitti ab interlocutoria, suspendat totam causam.

Tertium: expedita causa appellationis ab interlocutoria, qui iudex debeat procedere in causa principali.

Accedendo ad primum, nunquid à sententia interlocutoria detur appellatio, constituo limitationem, quod ab ea regulariter non datur appellatio de iure civili l. 14. apertissimi. C. de iudic. cum post licet contestatam neque appellare posse ante diffinitiuam sententiam iam statuimus. & l. 7. ante sententia. & ibi Gloss. in verbo discussore. Cyn. Bart. & Paul. de Castr. omnes numer. 1. C. quor. appell. non recip. Spec. tit. de appell. §. in quibus. ver. 14. sub num. 15. Bart. in l. 2. numer. 2. ff. de appell. recip. vel non, Bald. in l. 9. arbitro, sub num. 4. ver. tu ergo scias ff. qui satisd. cog. Papien. in pract. in form. appell. à sent. diffin. in glos. coram vobis. sub num. 9. ver. queritur ultra. fol. 405. Franch. in rubr. sub numer. ibi, secundo est pramittendum. de appell. Socc. in reg. 24 appellatio in qualibet causa fall. 1. Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 10. numer. 40. fol. 192. Carauit. rit. 264. numer. sexto Vestr. in prax. lib. septimo capit. 3. sub numer.

* 1. & quod hæc sit communis * conclusio, scribit Franch. in ca. 12. super eadem il secundo, not. 2. de appell. & quod hæc sit regula, scribunt Bald. vbi supra, Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. limit. 14. num. 303. & 306. fol. 504. Crauat. in annot. ad pract. Vestr. lib. 3. cap. decimo num. 6. & Afm. in prax. §. 1.6. num. 26. fol. 6. & sentiunt omnes, citati infra numer. 73. dum ad differentiam iuris civilis scribunt, quod de iure canonico potest appellari ab interlocutoria: & hæc est limitatio, quæ nõ solum est * communis, * sed caret contradictione: Imo potissimum signum ad cognoscendam sententiam interlocutoriam est, quando ab ea non datur appellatio, vt refert Contar. in l. vnica, in secunda ratione decidendi, n. 1. C. si de mom. poss.

Interlocutoria sententia quæ dicatur, in quot species diuidatur, & quæ sint earum differentia, & quomodo cognoscantur dixi c. preced.

2. Amplia primo istam limitationem, vt habeat locum etiam in causis criminalibus, Franch. in rubr. sub numero decimosextimo versicul. 2. est pramittendum. de appell.

Amplia secundo, vt habeat locum etiam in causis 3 carceratorum, Franch. b. vbi supra.

Amplia tertio, vt habeat locum etiam in foro Capitolino, quia statuta lib. 1. c. 171. prohibent appellari ab interlocutoriis, quæ alias per diffinitiuam, seu in ipsa diffinitiuam possunt reparari.

Exemplifica primo istam limitationem in citatione valida, à qua non potest appellari de iure civili, tum quia ante sententiam non potest appellari, tum quia tale grauamen potest reparari per appellationem à diffinitiuam, Bart. in l. 2. q. 2. numer. 12. versus finem. ff. de appell. recip. vel non, quem refert, & sequitur Bellam. in c. 12. super eod. q. 13. n. 16. de appellat. & Rugmell. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 184.

Restringe primo hanc exemplificationem, vt non sit vera de iure canonico, quia potest appellari à qualibet interlocutoria, vt dixi infr. n. 73.

Restringe secundo, vt neque procedat de iure civili in sequentibus casibus.

Primus casus est in citatione peremptoria, quæ continet nimis breuem terminum, quia tunc citatus dicitur in ea grauatus, & ideo potest appellare, cap. 1. & ibi Glas. & Abb. nu. 7. ver. venio ad glos. & numer. 8. ver. sed circa predicta. & latius num. 12. ver. secundo principaliter. de dilat. qui scribunt, solam citationem peremptoriam sine breuitate termini, vel breuitate termini sine peremptorio non sufficere ad appellandum, Caput aque. decis. 38. la prima, appellatio interposita. par. 1. fol. 15. dicens, appellationem esse legitimam, quando in citatione peremptoria sine expressione causæ abbreviantur dilationes, requisitæ à iure Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 1. ca. 11. sub n. 2. ver. si quis vocetur fol. 86. & ita intelligas Bart. in d. l. 2. q. 2. n. 12. ff. de appell. recip. & Bellam. in d. c. 12. super eod. q. 13. num. 16. de appell. & Rebuff. tract. de senten. execut. art. 7. gl. 5. nu. 4. tom. 1. fol. 262. dum simpliciter scribunt, appellari à citatione, quæ continet terminum breuem.

Restrictio in hoc primo casu non videtur tuta, quia Abb. dicto num. 12. refert, quod Bonaguia, & Archid. scripserunt, quod Curia adhuc non daret literas appellationis, & quod litera, super hoc facta, à Cancellario fuit dilaniata.

Sed Bald. in l. 2. ver. sed hic queritur. n. 8. C. de episcop. aud. quem refert, & sequitur Ang. de Aret. in l. 2. nu. 29. ver. sexto addit. ff. de appell. recip. loquens de termino comparitorio, distinguit, quod si citatus verisimiliter timet de grauamine, si non comparet in termino, puta quia ille iudex procedit de facto, & ex arbitrio sibi concessio, sicut exequutores Camera, & isto casu, inquit, potest appellari: aut de hoc non timet probabiliter, & tunc non potest appellare.

Secundus casus est in citatione ad locum non tutum, seu suspectum, quia isto casu potest citatus appellare, vt ex sententia Canonistarum, & Innocenij in c. 2. prater ea. nu. 3. de dilat. refert Bart. in d. l. 2. n. 12. q. 2. ff. de appell. recip. vel non, & ex Bar. referunt Bellam. d. c. 12. super eo. q. 13. n. 16. de appell. & Guid. Pap. tract. de appell. q. 79. sub nu. 52. fol. 59. & quod isto casu possit citatus appellare coram honestis personis, scribit Bald. in l. 2. sub n. 7. ver. venio ad citationem. C. de episcop. audien. sed aduerte, quod Innoc. quem citant, non loquitur de appellatione.

Contraria opinio, nempe quod nõ possit appellare de iure civili à citatione verbali, suadet, quia vel in ipsa citatione exprimitur aliquid, ppter quod citatus nõ tenetur comparere, & tunc citatio est nulla, vel

vel non exprimitur aliquid tale, & tunc vel iudici est notum, quod citatus non tenetur comparere, & similiter citatio est ipso iure nulla, vel iudici non est notum, & tunc citatio valet, & nullo ex his casibus posse appellari, scribunt Bar. & Bellam. *supr.* citati, & quod ei, qui est citatus ad locum notorie non tutum, non sit necesse appellare, & sequitur Franch. *in c. 47. ex parte tua. sub n. 10. ver. in gl. 1. de appell.*

Imo, quando citatio est nulla, citatus minus tenetur venire ad iudicem ad petendū, sibi assignari locū tutum, sed tamen prudenter faciet, si mittat excusatorem, *Innoc. in dicto c. 2. sub nu. 3. de dilat. seu si appellet coram honestis personis, inserendo causam quare non comparet, quamvis & si i. d. appellet; si locus est notorie suspectus, non tenetur comparere, nec de suspitione loci appellare, Bal. in l. 2. sub num. 7. ver. venio ad citationem. C. de episcop. aud. & quod, si est notoriū, locum non esse tutum, citatus non tenetur comparere, quia citatio est notorie iniusta, & ideo non ardeat citatum, scribit Franch. *in dicto c. 47. ex parte tua. sub n. 10. ver. in gl. 1. de appellat.**

Imo amplius si locus est notorie non tutus, minus tenetur citatus mittere ad allegandum de loco non tuto, sicq; in casu isto notorium excusat non solū ab onere probandi, sed etiam ab onere allegandi, *vt refert, & sequitur Franch. sub dicto n. 10.*

Demum esto miles, quod hæc citatio grauet, tamen quia citatus potest, comparendo, vel mittendo procuratorem, ex sola comparitione reuocare grauamen, frustra daretur ei appellatio, *Bal. in l. 2. sub n. 7. ver. venio ad citationem. C. de episc. aud. & Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. gl. 5. num. 1. tom. 1. fol. 361. & facit quod scripsi sup. q. 5. n. 88.*

Hunc articulum late examinant Abb. *in dicto c. 2. nu. 16. ver. num. veniam. de dilat. & Franch. d. c. 47. ex parte tua. num. 13. & seqq. ver. sed ulterius. quos poteris videre, si placet.*

Retenta prima opinione, quod possit appellari

Intellige eandem opinionem, vt sit vera quando locus nec personæ, nec causæ est tutus, quia tunc potest appellare, secus est si esset tutus causæ & nō personæ, quia tunc posset mittere procuratorem, & cessabit omnis suspitio, *vt ex Ang. de Perus. refert, & sequitur Ang. de Arret. in l. 2. nu. 25. ff. de appell. recip. & hoc est, quod sentit Rebuff. tract. de senten. execut. art. 7. gl. 5. n. 5. fallen. 3. tom. 1. fol. 362. dum ait, quod potest appellare quando nec per se, nec per procuratorem potest comparere.*

Extēde primo eandem opinionem sic intellectā, vt procedat etiam de iure civili, quando quis citatur citatione reali, hoc est, personaliter ducitur ad locū suspectum; nam potest tunc etiam de iure civili appellare, *secundum Bar. quem refert, & sequitur Bellam. in locis sup. proximo citatis, & Bal. in l. 2. ver. canonista dicit. C. de episcop. aud.*

Extēde secundo, vt citatus ad locum non tutum possit statim appellare, etiam si non opponatur exceptio, & etiam si iudex ignorauerit, locum non esse tutum, quia sufficit grauamen re ipsa, licet iudex ex alio grauare non intendat, *vt ex textu in c. 47. ex parte tua de appell. bene notat Franch. ibidem sub n. 13. versic. sed quantum. vbi ex Imol. refert, hunc esse stylū Rom. Curia, quia dat literas super appellatione, absq; eo, quod sit opposita exceptio de loco non tuto.*

Verum si opposita fuerit exceptio de loco non

tuto, non deberet statim appellare, sed deberet expectare, an iudex reiceret exceptio. *vt ē, vel non, secundum Imol. quem similiter refert Franch. vbi supra.*

Extēde tertio, etiam si locus sit notorie non tutus; quia et si isto casu citatus nō tenetur comparere, *Franch. in cap. 47. ex parte tua num. 13. in fine. versic. quando autem. de appell. & alij, quos retuli, & sequutus sum sup. lib. 1. c. 32. n. 26. & dixi lib. preced. c. 9. nu. 1774. & citatio ipsa sit ipso iure nulla, vt ex Bar. & Bellam. retuli, & sequutus sum supra in secunda opin. & ex Affl. retuli, & sequutus sum dicto lib. 1. cap. 32. numer. 32. & processus ipse sit nullus, ex quo citatio non ardeat citatum ad locum notorie non tutum, Franch. in dicto cap. 47. ex parte. numer. 14. versic. sed queritur primo. & ideo appellatio non sit necessaria, quia à sententia nulla non appellatur, secundum Sacc. Alex. Maran. & Rebuff. quos retuli sup. limit. 19. num. 1. vel saltem non est necesse appellare, vt in casu huius extensionis scribit Franch. quem retuli, & sequutus sum sup. sub num. 8. ver. contraria.*

Tamen potest appellari, quia licet appellatio non sit necessaria, tamen non prohibetur secundum ea, quæ scripsi d. limit. 19. sub n. 1. ver. contra.

Subextēde primo hanc extensionem, & dicta in ea, vt habeant locum etiam quando locus non est notorie non tutus, sed tamen est notum iudici, quia tunc habent locum omnia prædicta, vt in sequenti subextensione.

Subextēde secundo, vt procedant in quacunq; alia citatione, quæ exprimeret aliquid iniustum, seu inhonestum, quod multipliciter potest euenire, vt ostendit *Innoc. dicto cap. 2. num. 3. de dilat. qui non facit differentiam, an citatio sit ad locum non tutum, vel contineat aliquid iniustum; quia citatio est nulla, quoties in ea exprimitur aliquid, propter quod apparet manifeste, quod citatus non tenetur comparere, vel iudici est notorium, quod citatus non tenetur ire, Bar. in l. 2. q. 2. prim. sub n. 12. ff. de appell. recip. vel non, Bellam. in c. 12. super eod. quæst. 13. sub num. 15. de appell. ideoque si carceratus citetur pro alia causa potest allegare impedimentum, & eo allegato, non potest contra eum procedi ad condemnationem, & si fuerit processum, condemnatio non valebit, *Affl. decis. 182. quia regia. num. 7. & quod si citatus ad sententiam legitime impeditus nō comparet, & iudex, certificatus de impedimento, sententiam nihilominus ferat, illa sententia sit nulla. tenuit Rot. quam refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. ca. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 15. princip. num. 31. tom. 5. fol. 355. & quod si iudex, habens notitiam, procedat, processus sit ipso iure nullus scribunt Bar. Ias. & Vant. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub numero 40. ver. contrarium. & ex Bar. Bal. Ias. Clar. & Odd. retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 9. num. 1909. versic. secundus effectus. & consequenter sicut potest appellari à sententia nulla, ita etiam potest appellari à citatione nulla, quia citatio est sententia interlocutoria, non tamen appellatio est necessaria.**

Extēde quarto, vt multo magis possit appellari quando non constabat notorie, quod locus non esset tutus, quia tunc processus tenet nisi appelletur, *Franch. in cap. 47. ex parte tua. sub num. 14. versic. sed queritur primo. de appell. vbi quod licet citatus sit passus violentiā ita, quod nō potuerit comparere ad tribunal iudicis, & aduersarius fecerit sibi claudere ostia palatii, ita, quod non potuerit habere accessum ad iudicem,*

dicem, tamen, inquit, valeret processus, & sententia, nisi appelleretur, & remedio appellationis venit irritanda.

Aduerte circa hanc quartam extensionem, quod licet non fuerit appellatum, tamen poterit peti restitutio in integrum, *vt retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 9. n. 1908.*

17 Extende quinto, vt possit appellari etiã si ex propria culpa citati locus non sit tutus, quia licet procedat ex propria culpa, tamen potest allegari locus nõ tutus, *Franch. in d. c. 47. ex parte tua, n. 20. in fine, & n. 21. ver. 3. vide de appell. & adde quæ scripsi supr. lib. 1. cap. 32. numer. 30.*

18 Confirmatur primo hæc extensio, quia licet inimicitia iudicis processerit ex culpa, & facta proprio ipsius partis, quæ allegat ipsum iudicem suspectum, tamen potest pars illum, vt inimicũ, allegare suspectum, & reculare, *Franch. in d. c. 47. ex parte tua, n. 22. & latius in c. 61. cum speciali. q. 19. sub n. 44. ibi, sed certe quoad casum nostrum. de appell.*

Confirmatur secundo, quia licet metus non appellandi processerit ex propria culpa, tamen excusat, *vt retuli & sequutus sum sup. q. 6. n. 15. ampl. 1.*

19 Extende sexto, vt procedat etiam si citato offerretur saluus cõductus, quia adhuc citatus non tenetur comparere, *Ang. de Aret. in l. 2. n. 26. ff. de appell. recip. Franch. in d. ca. 47. ex parte tua, n. 24. ver. in ea gl. de appell. Felyn. Masc. & Gail. quos retuli & sequutus sum supr. lib. 1. c. 32. n. 27.*

20 Restringe primo declarando hanc extensionem, vt procedat, quando locus non est tutus propter inimicitias capitales, quia tunc cautio saluiconductus est fragilis, *Franch. vbi supr. & ex Boss. Clar. & Masc. retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 9. n. 1775.*

Secus est, quando non est tutus propter guerras generales in patria, quia tunc tenetur comparere, si alij consueuerunt tute accedere cum literis saluiconductus, *Franch. vbi supr. Rot. Assl. Masc. & Marches. quos retuli, & sequutus sum supr. lib. 1. c. 32. n. 28.*

21 Restringe secundo, vt non procedat, quando locus nõ esset tutus propter bannum datũ, quia tunc, concessio saluiconductũ; tenetur comparere, *vt retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 9. sub num. 1774. versus finem, & lib. 1. cap. 32. num. 29. & ita sæpissime obseruauit, dum essem Prætor Ciuitatis Lucensis.*

22 Declara primo pro maiori intelligentia huius secundi casus positi *supr. n. 8. locum non tutum dici tribus ex causis.*

Prima propter proprias inimicitias, *Franch. in cap. 47. ex parte tua. nu. 18. ver. 1. vide de appell. & ad hanc causam tendunt quinta extensio, & prima restrictio, posita supr. n. 17. & 20.*

Secunda propter inimicitias propriæ Ciuitatis, *Franch. vbi supra, & ideo si Guelfus citatur ad locũ, in quo regnant Gibellini, vel è contra, locus dicitur non tutus, Franch. in d. ca. 47. ex parte tua. sub n. 20. ver. 3. vide de appell.*

Tertia propter pestem, & intemperiem aeris, *Franch. in d. ca. ex parte tua. num. 23. ver. vltimo queritur. de appell. Hier. Preuidel. tract. de pest. & eius priuil. rubr. de iudic. numer. 1. & seqq. tom. 18. fol. 176. in fine. & 17. Glos. Assl. Gail. & alij, quos retuli, & sequutus sum supr. lib. 1. cap. 32. num. 33.*

23 Declara secundo, vt exceptio loci non tuti possit allegari per quemcumque abque alio mandato, & satisfactione, vt disputando concludit *Franch. in ca.*

*47. ex parte tua. n. 15. q. 2. in fine, ver. concludite ergo. de appell. hancque opin. vti veriore, & communem * lequutus sum lib. preced. c. 9. n. 1912. & poteris videre in isto passu quæ in vtramque partem allegat Gabr. in conclus. libr. 2. tit. de except. concl. 3.*

Et hæc satis, reliqua aliqua huius materiæ habes *d. c. 9. n. 1775. & 1915.*

Tertius casus est, quando citatur non citandus, 24 quia tunc potest appellari à citatione, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 49. sub num. 39. tom. 5. fol. 59. & quod si iudex delegatus, cognoscendo contra expressum in rescripto, velit citare non expressum, possit appellare, scribit Greg. Tholosan. tract. de appell. lib. 1. c. 11. sub n. 2. ver. si quis vocetur. fol. 86.*

Quartus casus est in citatione per edictum, à qua 25 posse appellari, quando iudex civilis citat per edictũ extra casus positos *in clem. 1. de iudic. quia dicitur grauari partem, sentit Bart. in extrauag. ad reprimendum. in verbo. per edicta. dicens, quod si citaret in casibus non permissis posset per iudicem appellationis infringi processus, & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 184. ver. eodem modo, vbi refert, & sequitur, quod à citatione per edictum, & ab omissione citationis potest appellari.*

Contra istum quartum casum motiuat *Imol. in l. 4. §. prætor ait. sub nu. 15. ff. de damn. infect. dicens, quod hoc forte non est verum, quia, si iure permittente, iudex civilis facit citationem per edicta extra casum dictæ clem. ex quo ius civile id sibi permittat, nõ dicitur grauari partem, Alexand. in addit. ad Bartol. in l. 2. ver. secundo principaliter. numer. 12. in verbo. appellare à citatione. ff. de appell. recip. vel non, citat eundem *Imol. sed, nihil determinando, remittit se ad id, quod scribit in d. §. prætor ait. vbi tamen nihil scribit de materia appellationis.**

Exemplifica secundo in interlocutoria, quia iudex 26 præfigit dilationem breuiorem ea, de qua *in l. 1. C. de dilat. quia tunc non datur appellatio, Bart. in l. 2. sub num. 24. quest. 2. ff. de appell. recip. quem refert, & sequitur Bellam. in ca. 12. super eo. quest. 2. sub num. 22. de appell. & apertius idem Bart. ibidem quest. 3. prim. num. 22. dicens, non posse appellari, quia non grauatur; nam si non potest probare in prima dilatione, petet secundam: vel tu dic, rationem esse, quia in abbreviando iudex habet arbitrium, *vt retuli, & sequutus sum lib. preced. ca. 3. nu. 49. & quod totum tempus instantiæ sit constitutum in arbitrio iudicis, dummodo non excedat instantiam præfixam à iure, scribit Bart. d. l. 2. quest. 2. num. 24. in fine, ff. de appell. recip. vel non, quem Bellam. d. ca. 12. super eo. quest. 20. nu. 22. in fine de appell. refert, & sequitur in omnibus, adeo quod de verbo ad verbum eum transcripsit in illa lectura, & potuisset se expedire vnico verbo, dicendo, approbo omnia, quæ Bart. dixit in d. l. 2.**

Contra istam exemplificationem; quando dilatio, seu terminus ad probandũ est nimis breuis, scribit *Bald. in l. 2. nu. 8. ver. sed hic queritur. in fine C. de episc. aud. dicens, quod in probationibus stat tota virtus causæ, ideoque ille, qui nimis arctatur, potest appellare; quia tale grauamen est aptum ad inferendum sibi plenum præiudicium.*

Exemplifica tertio in absolutoria ab obseruatione 27 iudicij, lata propter lapsum instantiæ, seu propter ineptum libellam, seu quia non fuit plene probatum, quia est mera interlocutoria, *vt scribunt Papien. las. Maran. & Gail. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1.*

lib. 1. cap. 93. sub num. 4. Felix in rubr. sub num. 16. versicul. sententia absolvens. versus finem, de sent. & re iud. referens, & sequens, quod est mera interlocutoria omni respectu, & Contar. in l. unica, limit. 26. nu. 2. & 4. in fine. C. si de momen. poss. & quod sententia ab observatione iudicij sit interlocutoria, pulchre ostendit Frach. in cap. 60. cum cessante. num. 60. ver. vigesimo quarto. de appell. & ideo non datur ab ea appellatio, Contar. dicta limit. 26. n. 1. & 2.

Secus si sit lata ex alia causa, quæ concernat merita causæ, ut puta, absoluo te, quia fuisti alias absolutus, quia præscripsisti, trālegisti, vel quia, lite pendente, satisfecisti, vel, absoluo te ab observatione iudicij, & pronuntio, actorem non esse ulterius audiendum, ex quo sæpius fuit cōtumax; nam eiusmodi absolutio dicitur diffinitiva, seu habens vim diffinitivæ, ut ex eisdem retuli, & sequutus sum dicto ca. 93. sub num. 4. & quod si absolutoria imponeret finem controuersie, & de cætero agi non posset, puta, si iudex absoluat reū, quia soluerit, vel quia occisus, seu vulneratus potuerit impune offendi, his, & similib. casibus dicatur definitiva, scribit Franch. dicto c. cū cessante. n. 60. in fine, & ita intelligas doctrinam, quæ refert, & sequitur Felix. sub dicto nu. 16. ver. sententia absolvens. & propterea datur appellatio, Contar. d. limit. 26. nu. 3. & 4. & sub num. 5. & ita intelligas Bart. in l. 2. ante sententiam. ver. quinto quarto. nu. 17. ff. de appell. recip. vel non, Bellam. cap. 12. super eo. quæst. 16. numer. 16. versus finem, & q. 17. num. 18. de appell. & alios quos refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 5. fol. 72. dum scribunt, ab absolutoria ab observatione iudicij dati appellationem, vide eundem Ruginell. §. 1. c. 2. in verbo absolutio. n. 40. & seqq. & n. 43. vbi ponit distinctionem, quam non refero.

Contra primum mēbrum huius exemplificationis oppono dupliciter. Primo quia illa absolutio (propter ineptitudinem libelli) est interlocutoria, habens vim diffinitivæ, Crescens. decis. 6. alias 132. sententia. n. 1. & seqq. de appell. & quod absolutoria ab observatione iudicij semper habeat vim diffinitivæ, scribit Grauat. in annot. ad pract. Vestr. lib. 3. c. 10. num. 6. versus finem, fol. 69. quia absolutoria ab observatione iudicij non sperat aliam sententiam post se, Maran. in suo spec. 3. par. 6. par. prin. in verbo. & demum fertur sententia. sub num. 42. fol. 438. Secundo oppono, quia ab observatione iudicij potest appellari etiam si sit mera interlocutoria, quia vbi interlocutoria sit talis, ut post se non speretur alia diffinitiva, potest appellari, Papien. in pract. in form. libell. act. real. in gloss. per vestram. sub nu. 3. fol. 84.

Quādo, & quomodo possit perueniri ad absolutionem ab observatione iudicij in causis civilibus, vide supr. lib. 1. c. 93. n. 3. ver. hū. cognitū.

De absolutione ab observatione iudicij in causis criminalibus, qualiter, & quando in eis feratur, vide supr. lib. 1. cap. 94. numer. 1. in fine, & nu. 3. & ca. 95. per totum.

De absolutionis sententia in causis criminalibus vide infr. limit. 49.

28 Infero ex hac quadragesima septima limitatione, quod iudex à quo potest procedere, pendente appellatione ab interlocutoria, & procedendo, non dicitur attentare, & ideo non efficitur locus attentatorū reuocationi, ca. 7. non solum. ver. illa vero qua post appellationem. de appell. in 6. Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. penden. limit. 1. nu. 1. & seq. fol. 358.

Et quod in materia attentatorum commissorum appellatione pendente, hæc sit regula, ut siue appellatio sit iudicialis, siue extrajudicialis, dūmodo appellatio non sit à sententia diffinitiva, nunquam reuocentur attentata ante omnia, nisi primo iustificetur veritas causæ appellationis, scribunt Rot. decis. 44. alias 344. licet in causa. num. 1. de appell. in nou. Franch. ex illo textu in cap. 49. significantibus. num. 8. ibi. vltima tenementi. & numer. 10. de appell. & Rebuff. tract. de appell. art. 16. gloss. 1. num. 14. tom. 3. fol. 525. & probatur ex d. cap. non solum.

Extende primo hanc illationem, ut multo magis possit procedere, pendente termino ad appellandū, & ideo gesta post sententiam interlocutoriam, pendente ad appellandum, non sunt attentata, Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 11. de attent. penden. temp. ad appell. limit. 3. n. 30. fol. 345. & c. 12. de attent. & innou. appell. penden. limit. 2. nu. 30. in fine. fol. 361.

Extende secundo eandem illationem, ut iudex à quo possit non solum procedere, pendente appellatione, seu termino, ut dixi, sed possit etiam reuocare ipsam interlocutoriam, & reuocando eam, annullaret processum, qui medio tempore esset factus à iudice appellationis, Lancell. dicta limit. 1. numer. 15. & seqq. fol. 358. & quod iudex possit reuocare interlocutoriam, scribunt Ant. de Butr. Abb. Card. Alex. Dec. Ias. & Rip. quos retuli, & sequutus sum infr. q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 3. ver. confirmatur.

Subextende primo, ut possit non solum reuocare ipsam interlocutoriam, sed possit postea reuocare ipsam reuocationem & sic deinceps, præsertim iuxta stylum Auditoris Camerae, qui videtur hac extensione, & subextensione etiam in decretis diffinitivis, seu habentibus vim diffinitiuorum, reponendo modo vnum, & modo alterum; is enim, contra quem Auditor Camerae interloquitur, solet appellare, & Auditor Camerae solet tunc eum reponere, & aduersarius appellatus solet appellare à repositione, & Auditor Camerae solet eundem reponere à repositione, prout de hoc stylo Auditoris Camerae mentionem feci supr. lib. 1. c. 97. sub num. 105. ver. sed iudex. & infr. q. 19. rem. 1. concl. 6. sub n. 32. ver. confirmatur. & iuxta ea, quæ de reuocatione interlocutorie scribunt Rot. decis. 12. alias 392. si auditor. de probat. in nou. & loquendo de vsu Rom. Curie, Vestr. in pract. lib. 8. c. p. n. ut lit. pend. n. 6. fol. 251. & Galles. ad form. camer. oblv. rubr. reliqua de processu. num. 29. tom. 6. p. 2. fol. 362. & Lancell. dicta limit. 1. n. 13. & 14. tom. 5. fol. 258. de qua late nos infra dicta q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 3. & seqq.

Contra hanc subextensionē oppono dupliciter. Primo, quia secundum aliquos, quos retuli infra dicto rem. 1. concl. 6. n. 63. ver. infero. iudex bis tantum, & non vltra potest interlocutoriam reuocare.

Secundo, quia tam crebra mutatio, & reuocatio non est laudabilis, præsertim in personis ecclesiasticis, elem. cum illusio. de renuntiat. & in personis grauib. ut sunt iudices, Rip. in l. 14. quod iussit. numer. primo ff. de re iud. & in omnibus cap. 21. quod semel de reg. iur. in 6. variatione enim nutriuntur lites, augentur expensæ & labores, & efficitur tandem, ut lis ab importuna sollicitudine litigantium potius, quam à iure pendere videatur.

His oppositionibus potest responderi, quod sapientis est mutare consilium in melius, ut scribunt Franch. in c. 60. cum cessante. not. 3. sub num. 3. & Dec. not. 5. nu. 20. de appell. vnicuiq; n. licet errorē si ū corrigere, Dec.

Dec. eod. not. 5. num. 19. & melius est seipsum corrigere, quam expectare, quod ab aliis corrigatur, Dec. eodem not. 5. num. 22.

34 Subextende secundo, ut in tantum possit reuocare, quod possit appellatorem citare ad audiendam reuocationem, & ubi appellans citatus non compareat, & iudex reuocet in termino interlocutoria, possit ex tunc libere in causa procedere, ac si appellatio interposita non esset, c. 10. si à iudice, in fine, de appell. in 6.

35 Subextende tertio, ut possit interlocutoriam reuocare non solum ante diffinitiuam sententiam, sed etiam post diffinitiuam sententiam, quando illam interlocutoriam ferret cum ipsa diffinitiuam, vel post, & induceret inuolutionem, ut retuli, & sequutus sum supra q. 3. n. 24. ver. infero quarto.

36 Declara istam extensionem, & subextensiones iuxta ea, quae scripsi infra n. 41. & 42.

37 Restringe primo eandem illationem, positam supra num. 28. dum dixi, iudicem à quo posse procedere, non obstante appellatione, ut hoc non sit verum quando in appellatione exprimitur iusta causa appellationis, iuxta septimam sublimitationem, quam posui infra n. 217. & seqq. ubi videas.

38 Restringe secundo, ut non procedat quando iudex ad quem canonice inhibuisset, quia tunc gesta, appellatione pendente, veniunt reuocanda tamquam attentata ante omnia, absque eo quod aliter primo iustificetur causa appellationis, ca. 7. non solum. ver. illa vero de appell. in 6. Franch. in ca. 49. significantibus. nu. 9. de appell. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de atten. & innou. appell. pend. limit. 1. numer. 45. in fine, & numer. 46. fol. 359. & num. 101. ver. 8. fol. 360. nam, sequuta inhibitione, non potest iudex à quo ulterius procedere, adde quae scripsi supra lib. 1. ca. 97. sub num. 53. ibi dico ab appellatione. & supra limit. 4. nu. 26. & limit. 6. memb. 7. num. 102.

39 Restringe tertio, ut non procedat in sententia excommunicationis, & censurarum lata post interpositam appellationem ab interlocutoria, quia non tenet, ex quo fuit lata appellatione pendente, Lancell. d. limit. 1. n. 47. & 48. fol. 359. & n. 90. ver. 6. fol. 360.

40 Restringe quarto, ut non habeat locum in gestis post appellationem interpositam in electione ecclesiarum cathedralium; quicquid enim post d. appellationem fit in huiusmodi electionibus irritum est, & hoc procedit non solum in appellatione ab interlocutoria iudiciali, sed etiam in appellatione extrajudiciali, Lancell. dicta limit. 1. n. 49. fol. 359.

41 Restringe quinto, ut non procedat quando iudex à quo detulisset appellationi, quia per delationem suspendit, seu abdicat à se iurisdictionem, Bart. in l. 4. eius qui q. 2. sub numer. 5. ff. de appell. recipien. & in l. 40. in tra. vtile. verfic. quare de aliquibus. sub num. 2. ff. de minor. 25. ann. Soc. cons. 38. pro decisione. col. 7. num. 11. lib. 1. Felyn. in cap. 17. qualiter & quando. il primo, fallen. 4. numer. 14. de accusat. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo & quandoque appellatur. limit. 2. num. 209. fol. 487. Lancell. d. limit. 1. num. 50. & numer. 66. & seqq. fol. 359. & scripsi supra lib. 1. c. 97. sub nu. 53. & supra limit. 6. prim. memb. 7. n. 87. & seqq. & praesertim num. 99. & adde quae scripsi supra limit. 36. n. 4.

Declara, ut abdicet exercitium iurisdictionis, sed non iurisdictionem, vide supra q. 11. n. 168.

Extende primo hanc quintam restrictionem, dum dixi, quod iudex, deferendo appellationi, abdicat à se iurisdictionem, ut procedat tam in delegato, quam

in ordinario, Franch. in c. 5. cum appellationibus. §. si vero. num. 1. not. 2. de appell. in 6.

Extende secundo, ut in tantum abdicet à se iurisdictionem, ut neque grauamen, seu interlocutoriam possit reuocare, Abb. in cap. 60. cum cessante. num. 15. cas. 5. Franch. numer. 14. limit. 5. Card. Alexand. sub nu. 40. fallen. 6. & Dec. fallen. 6. num. 50. de appell. Gemin. in cap. 4. ut super. sub numer. 6. ver. sed quare an iudex. ibi, in contrarium. de appell. in 6. Alex. in l. 14. quod iussit. fallen. 3. num. 16. luf. sub numer. 36. ver. limita quando. ff. de re iud. Felyn. in cap. 17. qualiter & quando. il primo, fallen. 4. numer. 24. de accus. & Lancell. dicta limit. 1. numer. 20. ibi, 2. nisi fol. 358. & quod iudex post traditionem apostolorum delatoriorum non possit reuocare grauamen, refert, & sequitur Gemin. in c. 1. §. in quibus. n. 4. ver. quare an iudex. de appell. in 6.

Subextende primo hanc extensionem, ut procedat etiam si vellet reuocare grauamen ante tempus tradendorum apostolorum, quia licet non tradiderit apostolos, tamen sufficit, quod detulerit appellationi, nam Bart. & ceteri, citati nu. precedenti in restrictione quinta, loquuntur simpliciter in eo, qui detulit appellationi.

Nec obstat, quod Gemin. c. 1. §. in quibus. n. 4. & ca. 4. ut super. n. 6. ver. sed quare an iudex. de appell. in 6. dicat, quod potest reuocare ante tempus tradendorum apostolorum.

Quia respondeo, hoc esse verum, supposito, quod iudex alias non detulerat.

Subextende secundo, ut procedat post tempus dandorum apostolorum, quia denegatio, vel non datio apostolorum habet vim delationis quoad suspendendam iurisdictionem iudicis, ut, si tunc non priuet iurisdictione, priuet saltem exercitio ipsius, & consequenter processus, quem postea faceret, esset nullus, ut refert & sequitur Gemin. in c. 4. ut super. n. 6. ver. sed quare an iudex. de appell. in 6. & adde quae scripsi supra q. 13. nu. 46. & 59. & ideo, denegatis apostolis, vel non datis, non potest reuocare grauamen.

Extende tertio, ut neque de partium consensu possit grauamen reuocare, Rot. decis. 18. al. as 70. si iudex det. & decis. 49. alias 363. ex hoc insurrexit. de appell. in nou. quas citat etiam Lancellot. tract. de attent. par. 2. capit. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. numer. 72. ver. quarto. fol. 359. & quod ubi fuerit appellatum ante sententiam diffinitiuam, & iudex à quo detulerit appellationi, non possit etiam de communi consensu appellantis, & appellati rediri ad priorē iudicem, scribit Abb. in cap. 70. interposita. §. ille denique sub num. 4. ver. sed ut clare habeas. de appell. & tenuit Rot. supra citata.

Contra hanc extensionem tenent Franch. in cap. 5. cum appellationibus. §. si vero. sub numer. 5. de appell. in 6. idem Franch. in cap. 60. cum cessante. sub nu. 14. limit. 5. ver. secundo aduerte. & Dec. fallen. 6. sub num. 51. ibi, in hoc tamē contrarium. & Card. Alex. sub nu. 40. fallen. 6. de appell. qui testatur, hanc esse opin. comunem. * & eam * extendit, ut sufficiat consensus appellantis; & in hac opinione contra extensionem videtur residere idem Lancell. d. limit. 1. sub num. 74.

Retenta hac opinione contra extensionem:

Amplia primo eam, ut habeat locum in ordinario, prout subrestringendo retuli, & sequutus sum infra n. 50. & scribunt ij, quos citavi in seq. proxima ampl.

Amplia secundo ut habeat locum non solum in ordinario, sed etiā in iudice delegato, & arbitro, Franch.

Franch. vbi supra & quod de communi consensu appellantis, & appellati possit rediri ad iudicem à quo, siue is sit ordinarius, siue delegatus, scribit idem Franch. in cap. 70. interposita. §. ille denique, sub num. 17. vers. aliquando & sexto de appell. reprobata Rot. d. decis. 49. in fine, de appell. in nou. quæ admittit hanc ampliacionem solum in ordinatio, & non in delegato.

45 Amplia tertio, vt re integra possit reuocare, & causam reassumere, etiam accedente solo consensu appellantis, Franch. in d. cap. 60. cum cessante. n. 15. limit. 5. ibi, amplius per prædicta. de appell.

46 Extende quarto etiam si res esset integra, Lancell. ead. limit. 1. num. 74. Nam licet index reuocaret grauamen, tamen non recuperat iurisdictionem abdicatam, Paris. cons. 106 Bonifacius. in fine num. 25. lib. 4.

Contra hanc quartam extensionem adducit & videtur residere idem Lancellot. sub eod. num. 74. & faciunt vrgenter, quæ scribit idem Lancell. quem retuli, & sequutus sum infra num. 50. vers. subrestringe secundo.

47 Extende quinto, vt postquam detulit non possit delationem reuocare, neque causam reassumere, & quod non valeat processus, alias legitime agitatus per iudicem, qui detulit appellationi, cum eius iurisdicatio sit deuoluta ad superiorem, scribit generaliter, non faciendo mentionem, an detulerit appellationi à diffinitiuâ, vel ab interlocutoria, Abb. in cap. 55. dilectis. num. 12. & Franch. num. 7. nos. 7. de appell. & quod non possit amplius delationem reuocare etiam si res sit integra, refert & sequitur Gemin. in cap. 5. cum appellationibus. §. si vero. num. 6. vers. sed pone quod iudex, & Franch. sub num. 4. vers. in glo. in verbo remittenda. de appell. in 6. & quod non possit reuocare delationem etiam si detulisset appellationi friuolæ scribit Lancell. d. limit. 1. sub num. 30. ibi, decimo. fol. 359.

Restringe hanc extensionem, vt non procedat, quando sunt plures iudices, quorum alter non detulit, quia tunc is, qui detulit, potest se pœnitere, vide supra quæst. 13. sub num. 23. vers. declara quarto. Et quod si duo iudices protulissent interlocutoriam, quorum vnus detulerit appellationi, is possit suam delationem reuocare antequam alius detulerit, scribit Lancellot. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 1. numer. 88. vers. quinto. fol. 359.

Extende sexto vt delatio adeo deuoluat iurisdictionem ad superiorem, vt deuoluat etiam si appellationi deficerent aliqua solemnia, & iurisdictionem à se abdicet etiam si delatio sit iniusta, vt retuli, & sequutus sum supra limit. 36. sub num. 4.

48 Declara extendendo quando iudex dicatur detulisse appellationi, prout declarauit supra limit. 6. princ. memb. 7. n. 91. & seqq. vbi videas.

49 Subrestringe primo eandem quintam restrictionem, vt non procedat quando iudex ad quem remitteret ei causam, quia tunc poterit procedere, Rot. decis. 8. alias 70. si iudex & decis. 49. alias 363. ex hoc sub n. 4. de appell. in nou. Fel. in cap. 17. qualiter & quando. il primo. fall. 4. num. 14. de accusat. & Lancell. ead. limit. 1. num. 81. fol. 359. delatio enim iudicis à quo non operatur contra iudicem ad quem, vt remittere non possit, si velit, Franch. in cap. 5. cum appellationibus. §. si vero sub num. 4. vers. in glo. in verbo remittenda. de appell. in 6. adde quæ scripsi infra memb. 3. num. 34. quod si

iudex ad quem receperit appellationem, & eam non remittat, non potest procedere, etiam si vtraque pars consentiret, quod procederet, vide supra limit. 2. sub n. 105. vers. confirmatur.

Subrestringe secundo, vt non procedat in iudice ordinario, vel alio, qui possit adiri per viam querelæ, quia si ab eius interlocutoria appelletur, & is deferat, possunt tamen partes, re integra, coram eo comparere, & procedere, & valebit processus, Rot. d. decis. 49. alias 363. ex hoc. versus finem, sub num. quarto ibi, prima tamen opinio. de appellat. in nou. Card. Alex. in cap. 60. cum cessante. sub num. 40. fallen. 7. in fine, ibi, ha tamen dua limitationes. de appell. Lancell. d. limit. 1. num. 81. in fine & 82. fol. 359. Et licet Lancell. nihil dicat de delatione, tamen sic est intelligendus, quia procedit, limitando quartam regulam, quam posuit supra ibidem num. 66. & in hoc videtur residere Gemin. in cap. 5. cum appellationibus. §. si vero. num. duodecimo vers. sed dubium. in fine, & Franch. sub num. quinto de appell. in 6. quem retuli, & sequutus sum supra sub num. 43. vers. contra. & sub num. 44. vers. amplia secundo. & quod iudex ordinarius possit reuocare interlocutoriam postquam detulit appellationi, scribit Franch. in cap. 60. cum cessante. sub nu. 14. limit. 5. vers. sed aduerte primo. de appell.

Subrestringe tertio, vt non procedat, quando iudex admisisset appellationem cum clausula (si & in quantum) vide quæ scripsi supra limit. 6. princ. memb. 7. nu. 100. vers. subrestringe primo.

Subrestringe quarto, vt licet iudex post delationem non possit procedere ad vteriora in causa, tamen potest præfigere terminum ad proseguendam appellationem, vt refert, & sequitur Gemin. in cap. 1. §. in quibus. sub nu. 4. vers. quæro an iudex de appell. in 6. & ex Franch. retuli, & sequutus sum supra quæst. 14. sub numer. septimo vers. huic oppositioni. Et quod possit, pendente appellatione, præfigere terminum ad proseguendum appellationem, etiam si non incontinenti, sed ex aliquo interuallo id faciat, scribit Lancell. d. limit. 1. num. 86. & 87. fol. 359.

Prosequor restrictiones, omittas supra n. 41.

Restringe sexto, vt non procedat, quando iudex à quo, debite requisitus, non dedit apostolos; tunc enim post requisitionem, & non dationem apostolorum non potest vterius procedere, & procedendo, processus est irritus, vt ex Lancell. retuli, & sequutus sum supra quæst. 13. num. 59. vers. confirmatur secundo. vbi videas.

Extende hanc restrictionem, vt neque possit grauamen seu interlocutoriam reuocare, Card. Alex. in cap. 60. cum cessante, sub num. 40. fallen. 7. de appell. & Fel. in cap. 17. qualiter & quando, il primo, fall. 4. num. 14. in fine, de accusat.

Subrestringe primo eandem restrictionem, vt non procedat, quando esset appellatum viua voce, quia ad hoc, vt procedat restrictio debet esse appellatum in scriptis, vide supra quæst. 13. sub numer. 46. sub decl. 2.

Subrestringe secundo, vt procedat solum in delegato, & non in ordinario, quia ordinarius potest reuocare illam interlocutoriam, Card. Alex. loco supra proximè citato.

Restringe septimo, vt non procedat, quando interlocutoria mandata esset executioni, quia tunc eam amplius reuocare non posset, Bar. in l. 4. quod iussit. numer. 16. vers. quæro an inuitu. Alexand. numer. 24.

- fallen. 9. Socc. numero trigesimo vers. tertia conclusio. & numero quinquagesimo quinto vers. secunda conclusio. Ias. sub numero trigesimo secundo & Rip. sub numero vigesimo nono fallen. 10. & latius numero trigesimo tertio vers. declarata istam conclusionem ff. de re iud. Franch. in cap. 60. cum cessante. limit. 9. numero vigesimo Card. Alex. sub numer. 40. fallen. 12. & Dec. in fine numero sexagesimo de appell. Rom. conf. 226. ultra predicta in princip. Felyn. in rubr. sub num. decimo quinto vers. non obstat gl. de sent. & re iud. & in cap. 17. qualiter & quando il primo. fallen. 5. num. decimo quinto eolum. decima de accusat. Ias. in l. 3. serui electione numero decimo tertio ff. de leg. primo Lancell. d. lim. 1. num. vigesimo tertio ibi, quarto quando. fol. 358. Brederod. tract. de appell. par. 2. tit. 3. col. quinquagesimo octavo limit. 2. columna quinquagesimo nono Menoch. tract. de retin. poss. remed. ult. quaest. 21. numero quinquagesimo sexto & quinquagesimo septimo fol. 130. dicens, quod iudex, qui iusserit, alterum ex contendentes esse in possessione, & alteri inhibuit per modum summarissimi iudicii, cum prepararentur partes ad rixam, non potest interlocutoriam reuocare, tum quia haec causa celeritatem desiderat, tum quia executionem secum traxit, & de communi opinione testatur Card. Alex. & Rip. in locis supra proxime citatis.
- 59 Pone casum huius restrictionis; quando is, qui non est procurator, comparat tanquam procurator, & aduersarius opponit contra eius mandatum, & tamen iudex pronuntiat, eum esse legitimum procuratorem, & consequenter, stante ista pronuntiatione, licet cum eo, ut legitimo procuratore, contestatur; quia isto casu post litem contestationem, quae est executio illius pronuntiationis, iudex non potest illam pronuntiationem reuocare, Socc. in d. l. quod iussit. num. 56. vers. ex quibus. ff. de re iud. & Franch. ind. cap. cum cessante. limit. 9. sub numero vigesimo de appell.
- 60 Pone alium casum, quando iudex interlocutus est, dandum esse fideiussorem, & ita datus est, quia non potest haec interlocutoria reuocari, nisi de partium consensu, Franch. citatus num. precedenti.
- Alios non nullos casus vide apud eundem Franch. vbi supra.
- 61 Extende primo hanc restrictionem, ut procedat siue fuerit executioni mandata a parte, siue a iudice, Card. Alex. & Lancell. in locis supra proxime citatis, & ita in effectu residet Franch. eod. cap. cum cessante, limit. 9. num. 20. vers. in fine.
- 62 Extende secundo, ut procedat etiam si esset talis interlocutoria, quae secum traheret executionem sine facto hominis, sed ex ipsa lege, quia iudex non posset eam reuocare, Alexan. in d. l. quod iussit. fallen. 9. numer. 24. & Ias. sub num. 32. ibi, amplius etiam. ff. de re iud. Card. Alex. d. cap. cum cessante. sub numer. 40. fallen. 13. de appell. & alii, quos refert & sequitur Tiraq. in l. si unquam in verbo reuertatur. num. 309. vers. & in simili. C. de reuocan. donat.
- 63 Ad maiorem huius extensionis cognitionem, & praxim do aliqua exempla.
- Primum exemplum est, quando iudex pronuntiat aliquem non esse audiendum, de quo exemplo scripsi infra q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 38. seu pronuntiat, aliquem non esse admittendum ad probandum, Ias. citatus nu. precedenti.
- 64 Secundum exemplum est, quando iudex pronuntiauit, non respondentem positionibus haberi pro confesso, quia iudex non potest reuocare hanc interlocutoriam, ex quo habet executionem a lege,
- Rip. in l. 4. quod iussit. sub num. 33. ff. de re iudic. & quod iudex non possit reuocare interlocutoriam, quae declarauit contumacem haberi pro confesso, scribunt Paul. de Castr. Cæpol. Bec. Flam. Carc. & Modern. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. numer. 105. vers. contrariam. & vers. secundo confirmatur. vbi dixi esse communem, & seruari in practica.
- Tertium exemplum est, quando iudex in possessorio summarissimo iubet, alterum ex contendentes esse in possessione, & alteri inhibet ne ad possessionem accedat, quia est interlocutoria, quae secum executionem trahit, & ideo iudex non potest eam reuocare, vide supra nu. 58. in fine, & late limit. 6. memb. 2. nu. 5. vers. subextende tertio.
- Subrestringe eandem restrictionem, ut non procedat tribus casibus.
- Primus casus est, quando reuocaretur de consensu partium, quia tunc posse reuocari testantur idem B. r. Alexan. Socc. Ias. Card. Alex. & Felyn. in locis supra proxime citatis in restrictione num. 58. & Bar. in l. 1. §. fin. numer. 4. vers. habes enim ff. de prater. stipul. & Bero. conf. 107. & si vera. numero tertio lib. 3. Et quod ita concordent omnes, quod possit reuocari etiam sine vlla causae cognitione, testatur Franch. in loco supra proxime citato.
- Secundus casus est, quando reuocaretur cum causae cognitione, quia tunc posset reuocari, Bar. Alexan. Ias. Socc. Card. Alexan. Fely. Dec. & Bero. in locis supra proxime citatis, & Lancell. dicta limitat. 1. numero 25.
- Secus si reuocaretur sine causae cognitione, quia tunc, si reuocatur parte citata, posset a tali reuocatoria appellari, ut ex Innoc. refert, & sequitur Franch. dicto cap. cum cessante. limit. 9. sub num. 20. quod si reuocaretur, parte etiam non citata, reuocatoria esset nulla, Franch. ibid. num. 22.
- Tertius casus est, quando interlocutoria fuisset invalida, seu nulla, ut pura, quia fuerit lata sine citatione, sicque absque causae cognitione, quia tunc poterit reuocari, quamuis fuerit executioni mandata, Felyn. d. cap. 17. qualiter & quando. il primo, fallen. 5. num. 15. limit. 3. de accusat. Ias. in l. 4. quod iussit. sub num. 32. vers. limita & intellige. ff. de re iud. & Lancell. dicta limit. 1. nu. 27. fol. 358.
- Restringe octauo, ut non procedat quando iudex ad quem inhibuisset, quia tunc non potest interlocutoriam reuocare, testibus Host. in cap. 60. cum cessante & Card. Alex. sub num. 40. fallen. 10. de appell. Felyn. in d. cap. qualiter & quando. il primo, fallen. 4. sub numero decimo quarto de accusat. & Lancell. d. limit. 1. num. 21. ibi, tertio. fol. 358.
- Contra hanc restrictionem moriatur, dubitando de ea, Abb. in dicto cap. cum cessante. num. 18. cas. 7. & tenent, respondendo omnibus, Franch. limit. 6. num. decimo sexto & Dec. fallen. sub numero quinquagesimo tertio de appell.
- Retenta hac opin. contra restrictionem, si placet:
- Extende eam, ut possit reuocare non solum post inhibitionem, sed etiam post citationem, ut in his terminis loquitur Franch. vbi supra.
- Retenta autem restrictione.
- Subrestringe primo eam, ut procedat quando inhibitio esset legitima, secus si non esset legitima, quia tunc posset iudex, non obstante inhibitione, eam reuocare, ut refert, & sequitur Lancell. d. limit. 1. num. 22. fol. 358.

72 Subrestringe secundo, vt procedat quando sententia interlocutoria esset valida, secus si esset nulla, quia tunc posset iudex eam reuocare, non obstante inhibitione, *Franch. in cap. 60. cum cessante. num. 17. vers. amplius intell. ge. de appell. & Lancell. ead. limit. 1. sub nu. 22. ibi, item intellig. fol. 358.*

73 **SUBLIMITA I.** nunc eandem limitationem, vt non procedat de iure canonico, quia potest appellari etiam ab interlocutoria, *cap. 12. super eo il. secundo, de appell. & cap. 1. cordi. eod. in 6. Petr. de Bellap. in l. vnica. num. 9. vers. caueatis. ff. nil innou. appell. pen. & in l. 17. inuitus. num. 11. in fine, C. de procur. Cyn. in l. 7. ante sententia. & Paul. de Castr. num. 1. C. quor. appell. non recip. Bal. in l. 2. num. 4. vers. quero modo. C. de episc. aud. Ang. Aret. in l. 2. num. 23. ff. de appell. recip. Franch. in rubr. sub num. 17. ibi, sed de iure canonico. & in d. cap. super eo. sub num. 14. & num. 16. vers. ex predictis. de appell. & in rubr. num. 1. in fine, eod. in 6. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo & quandoque appellatur. limit. 14. num. 303. & 306. fol. 504. Capel. Tholos. decis. vlt. num. 2. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub num. 1. & Grauat. in annot. ad eum, lib. 3. cap. 10. num. 6. Carau. in rit. 264. num. 6. & Contar. in l. vnica, in 3. oppos. sub num. 4. vers. & licet iura canonica. & limit. 3. num. 1. C. si de momen. poss. & quod non sit quæstio secundum canones, quod possit appellari ab interlocutoria, scribit Spec. tit. de appell. §. in quibus num. 29. vers. sed nunquid. lib. 2. fol. 187. & quod de iure canonico possit appellari à quolibet grauamine, scribunt Ang. Aret. Franch. & Contar. in locis supra proximè citatis, & adde quæ scripsi supra limit. 40. sub numer. decimo-septimo.*

74 Rationes huius sublimitationis varii varias assignant.

Prima & temeraria est illa ratio, quam excogitauerunt Petr. de Bellap. in l. 5. ab executione. vers. in finem, C. quorum appell. non recip. & latius Cyn. in l. 7. ante sententia tempus. C. eod. dicens, quod iura canonica in hoc sunt iniqua, & non respexerunt nisi extorsionem pecuniæ, & ideo admittunt crebras appellationes, & causas permittunt delegari iure imperitis; sed quod Petr. & Cynus hoc scripserint, non est mirandum, quia sunt procliuēs contra Canonistas, vt, loquendo de Cyno, scripsi lib. preced. cap. 1. num. 109. Brederod. in tract. de appell. par. 1. tit. 3. col. 8. littera B. & C. non adeo licentiose locutus ait, nimis anxia, & superstitiosa cura permissam esse à canonibus appellationem à quibusuis grauaminibus, forte quod melius existimauerint, totum mundum perire, quam non fieri iustitiam, sed populus (inquit) vt solet omnia, finem concessionis illius in contrarium conuertit, eaque non ad oppressionem declinandam, sed ad litium ampliationem, ac iustitiæ interuersionem vsus est.

75 Confutatur primo hæc Petri & Cyni ratio ex textu in cap. primo. cordi. de appell. in 6. vbi ius canonicum, trahendo modum appellandi ab interlocutoria, præfatur, ipsius iuris canonici cordi esse lites minuere, & à laboribus releuare subiectos, vnde Alexan. quem refert, & sequitur Contar. in l. vnica, oppos. 3. sub numero quinto C. si de momen. poss. ait, summos Pontifices id statuisse, vt lites cum iustitia, & sine grauamine pertransirent; & iure optimo Bal. l. 2. numero quarto vers. modo quero. C. de episc. aud. contra Petrum ait, eius dictum esse falsum; quia quod pos-

sit appellari ab interlocutoria, fuit, inquit, introductum à sanctis viris propter æquitatem & iustitiam.

Confutatur secundo ex eo, quod ius canonicum, vt obuiaret malitiis Legistarum praxi dicenti de nullitate sententiæ ad immortalandas lites, de qua praxi scripsi supra limit. 1. num. 55. tulit constitutionem, qua prohibuit, ne aduersus tres conformes diceretur de nullitate, iuxta ea, quæ scripsi dicta limit. 1. num. 58.

Confutatur tertio ex his, quæ scripsi num. seqq. & infra num. 81.

Errauit etiam Cyn. dum dixit, causas delegari imperitis; vide hunc errorem infra memb. 3. numer. 28. & 29.

76 Secunda ratio est, quia, si reparatio grauaminis differatur ad causam appellationis à diffinitiuam, posset euenire, vt interim grauato periret facultas probandi grauamen, supposito, quod de iure liceret probare grauamen etiam aliunde, quam exactis, sicque ius ciuile præberet causam, vt grauamen esset irreparabile; at sancta æquitas iuris canonici, ne sequi possit ista irreparabilitas grauaminis, admittit, posse appellari ante diffinitiuam sententiam, Paul. de Castr. in l. 2. num. 4. ff. de appell. recip. vel non, & Contar. in l. vnica, oppos. 3. num. 7. vers. in finem, C. si de momen. poss.

77 Tertia ratio, quare ius ciuile non admittat appellationem, & ius canonicum admittat, est, quia de iure ciuili instantia durat triennio; ideoque si posset appellari à qualibet interlocutoria, sæpe eueniret inconueniens, vt antequam terminarentur appellationes ab interlocutoria, expiraret instantia causæ principalis, cui inconuenienti cum ius canonicum occurreret, statuendo instantiam perpetuam, ideo permittit appellari ab interlocutoria, vt considerant Bal. in d. leg. 2. numero quarto vers. quero modo. C. de episc. aud. Franch. in d. cap. super eo numero decimo sexto de appell. Rebuff. tractat. de senten. execut. art. 10. gloss. 1. sub numero primo tom. 1. fol. 404. & fusius Afin. in prax. §. primo cap. tertio numero vigesimo quarto in fine, & numero vigesimo quinto fol. 6. vbi testatur de opin. com. * & quod instantia de iure canonico duret * perpetuo, scripsi lib. preced. cap. 2. numero sexcentesimo octuagesimo septimo, & supr. quæst. 15. numero ducentesimo septuagesimo quinto.

Hæc ratio non videtur tuta, si esset indistinctè verum, quod pendente lite super interlocutoriis, non curreret instantia causæ principalis per ea, quæ scripsi dicta q. 15. nu. 316. quia sic cessaret consideratio inconuenientis.

78 Extende istam sublimitationem, vt liceat non solum semel, sed bis appellare, sicut à diffinitiuam, quia in hoc interlocutoria non differt à diffinitiuam; quare à quolibet articulo licet bis appellare, Abb. in cap. 39. directæ in fine, vers. in glos. in verbo appellare. numero octauo & Franch. sub numero quinto ibi, sic ergo super quolibet articulo. de appell. vide reliquos Doct. in eod. cap. Et hoc est, quod sentit etiam Bal. in l. 1. sub numero quinto vers. nota litteram C. ne liceat vna ead. caus. tert. pronoc. dicens, quod ille titulus habet locum etiam quando appellatur ab interlocutoria.

79 Infero primo ex hac sublimitatione, quod in terris Ecclesiæ potest indifferenter appellari ab omni

grauamine, *Franch. in cap. 7. si duobus. §. denique. num. 6. not. 2. de appell. quia, vt inquit ibidem, num. 1. not. 1. in ter- ris de temporali iurisdictione Ecclesiz, data discor- dia inter leges, & canones, debent seruari canones; quod diximus etiam lib. preced. cap. 2. num. 693.*

Hæc illatio hodie non seruatur, quia regula Cancellariæ, & sacrum Concl. Tridentinum, quæ citaui num. seq. disponunt, ab interlocutoria non posse appellari.

80 Infero secundo, quod hæc facilitas admittendi appellationem à singulis interlocutoriis præberet causam, vt lites essent magis immortales, prout de immortalitate litium in Romana Curia testatur Paul. de Castr. in l. principales. §. quod obseruari, num. 15. in fine. C. de iureiur. propt. calum. & in l. 7. ante sententia. num. primo C. quor. appell. non recip. de qua litium immortalitate scribit etiam Spec. in tit. de appell. §. nunc breuiter. *versus iusta causa num. 4.* quem citant etiam Boer. ad finem suatum decisionum, in tract. de auct. mag. cons. sub num. 8 & Contar. in *Lyrica, oppos. 3. num. 8. C. si de momen. poss. & nos citauimus supra lib. 1. cap. ult. in princ.* dicens, in quadam Anglicana decimarum causa, quæ tunc coram eo pendebat, fuisse disputa- tum vltima triginta quatuor annos priusquam deueniret ad liris contestationem.

Sed aliter scribit Bellam. quem citaui *hac ead. limit. infra memb. 3. num. 28 & 29.* dicens, non esse locum ecclesiasticum in mundo, vbi lites ita bene & celeriter terminentur, sicut in Romana Curia.

81 Restringe primo declarando eandem sublimitationem, vt procedat quando in appellatione ab interlocutoria exprimitur iusta causa, quia tunc est, quod ius canonicum admittit appellationem ab interlocutoria, *cap. 62. cum causam. in fine, cap. 63. dilecto. versus finem, & apertius in cap. 59. vt debitus. de appell. & clem. appellanti. eod. tit. Franch. in cap. 18. consu- lit. al. secundo, numero primo & tertio versus amplius etiam de appell. & quod tam de iure civili, quam de iure canonico requiratur expressio causæ in appellatione ab interlocutoria, scribit Marches. tractat. de commis. par. 2. in commis. appell. cap. 1. numer. quadragesimo quinto fol. 12.* Ergo cum ita sit, male Petr. de Bellaper. & Cyn. citati supra nu. 74. obloquuti sunt contra ius canonicum.

82 Nota illatiuè, quod si hæc restrictio est vera, confutatur sublimitatio, quia etiam de iure civili admittitur appellatio ab interlocutoria, si in appella- tione exprimitur iusta causa, vt sentit Bar. in l. 7. ait prator. n. 3. *versus item nota ff. de minor. viginti quinq. ann. dicens, quod de iure civili nunquam appellatur ab interlocutoria, nisi exprimitur iusta causa appella- tionis, & Marches. vbi supra, & late explicat Ang. Aret. in leg. secunda, sub numero sexto ff. de appell. recip. & hoc notabile confirmatur ex eo, quia ius civile reij- cit appellationem in notoriis, vt retuli & sequutus sum supra limit. 4. numer. primo & sequentibus. & tamen admittit, si in ea exprimitur iusta causa, vt retuli ea- dem limit. 4. numero decimo quinto restr. 1. & retuli, & se- cutus sum num. 47. & 93.* Similiter reijcit appella- tionem in quibusdam delictis, vt retuli ead. limit. 4. nu. 76. & tamen admittit, si exprimitur rationabilis causa, vt retuli & sequutus sum ibidem numer. 84. Reij- cit etiam appellationem in iudicio momentaneæ possessionis, vt scripsi supra limit. 6. memb. 3. num. 3. & tamen admittit, si exprimitur iusta causa, vt dixi ibid.

nu. 103. & seqq. Ergo sicut in his reijcit & admittit, si exprimitur iusta causa, ita etiam dicere debemus in appellatione ab interlocutoria.

Restringe secundo, vt non procedat de iure ca- 83 nonico hodierno, quia etiam constitutiones ponti- ficæ prohibent appellationes à mera interlocuto- ria, vt retuli supra *quæst. 7. num. 90. in fine, & regula Can- cellariæ, vt retuli supra lib. 1. cap. 97. sub num. 53. versus fin. & sacrum Concl. Trident. cap. 20. sess. 24. de reformat.*

SVBLIMITA II. loquendo etiam de iure ciui- 84 li, vt non procedat quando grauamen interlocuto- riæ non potest reparari per appellationem à diffini- tiua, quia tunc appellatur etiam ab interlocutoria, vt ex Cyn. Bar. Paul. de Castr. Franch. & aliis retuli, & se- quutus sum supra limit. 6. princip. memb. 7. num. 29. *versus secunda ratio. dixi etiam supra lib. 1. cap. 97. sub n. 53. ver- sus finem, & num. 81.*

Confirmatur hæc sublimitatio ex his, quæ dixi sa- 85 pra dicta limit. 6. princip. memb. 8. num. 1.

Declaro quando interlocutoria dicatur contine- 86 re grauamen irreparabile, prout ampliando, & ex- tendendo declarauimus supra d. limit. 6. memb. 7. sub num. 39. *versus subdeclara. & numer. quadragesimo & pluribus sequent.*

Extende primo eandem sublimitationem, vt pro- 87 cedat etiam si possit reparari, sed cum magna diffi- cultate, seu non sine magno præiudicio per ea, quæ ex Bar. Menoch. Maran. & aliis retuli & sequutus sum supra limit. 6. memb. 8. num. 3.

Extende secundo, vt in tantum possit appellare, 87 vt iudex à quo non possit procedere vltius, appella- tione pendente, & procedendo possit ei impune resisti, vt refert & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. num. 100. ibi, tertio fol. 360.

Aduerte, quod hæc extensio posset procedere quando agitur de exequutione pœnz corporis af- 88 si ciuæ, puta mortis, vt in isto casu loquuntur An- g. l. in l. 29. ad dictos. num. 3. C. de appell. & Felyn. in cap. 27. *querenti sub nu. 6. versus idem si tertius. de off. & potest. iud. deleg. quos & alios citat Lancell. vbi supra: secus ergo si contineat aliud genus grauaminis pecunia redimi- bilis. Vltius adhuc ego nunquam docerem istam praxim, nisi plusquam notorie constaret de iusta & legitima appellatione, quia alias esset praxis peri- culosa.*

Extende tertio, vt in tantum possit appellari ab 88 interlocutoria trahente secum grauamen irrepara- bile per appellationem à diffinitiuam, vt lex, seu sta- tutum, quod contrarium statueret, esset iniquum, quia præstaret occasionem iudicibus perperam in- terloquendi, per ea, quæ scribit Feder. de Sen. consil. 66. *cum secundum quem refert & sequitur Franc. Becc. cons. 31. quod appellari. sub num. 2.*

Extende quarto, vt habeat locum etiam in foro 89 Capitolino, quia statuta *Vrbis lib. 1. cap. 171.* prohi- bent appellationem ab interlocutoriis, quæ alias per diffinitiuam, seu in ipsa diffinitiuam reparari possunt: ergo in aliis, quæ non possunt reparari, permit- tunt.

Exemplifica primo istam sublimitationem in in- 90 terlocutoria, qua iudex pronūtiat esse respondendū libello, vel esse procedendū super eo, non obstantibus oppositis ex aduerso: aut non esse respondendum, seu procedendum, illis obstantibus, quia pars graua- ta potest appellare; nam si pronūtiatio sit negatiua, non

non esse respondendum, seu non esse procedendum, potest appellari, quia non speratur alia diffinitiva, si vero pronuntiatio sit affirmativa, esse procedendum, seu respondendum, adhuc potest appellari, quia grauamen litigandi illatum non potest tolli per appellationem à diffinitiva, *Bart. in leg. secunda, quæst. 4. numero decimosexto ff. de appell. recip. vel non. & Bellam. in cap. 12. super eo quæst. 16. sub numero decimosexto de appell. & quod grauamen vexationis & fatigationis nõ sit reparabile cum appellatione à diffinitiva, & quod interlocutoria tacita, vel expressa, producens aliam fatigationem post se, sit appellabilis, secus si post se non produceret aliam fatigationem, vt puta, quia iudex ante adiudicationem elegit æstimatores, scribit & declarat *Fely. in cap. 21. suborta. sub numero quarto col. m. quarta, de sent. & re iud. & quod, si iudex admittat libellam ineptam, reus possit appellare, ex quo cogitur procedere super facto, quod non potest reparari, scribunt *Bald. in l. 2. quæst. 5. numero vndecimo C. de episc. aud. Fely. vbi supra & Guid. Pap. decis. 75. sed circa numero tertio ibi, sed quid si iudex. & similiter potest appellari, si libellus sit oblicurus, *Bald. dict. leg. secunda, num. 12. Guid. Pap. tractat. de appellat. quæst. 60. numero 45. fol. 59. dicta decis. 75. sub numero tertio Ruginell. tract. de appell. §. secundo cap. 3. numero quinquagesimosextimo. & quod reo petente declarati libellum ab actore, & actore non declarante, possit reus appellare, quia licite appellatur ab incertitudine libelli, scribit *Franch. in cap. 49. significantibus in summario, & numero tertio nam reus potest petere ab actore, quod sibi demonstretur digito, & ad oculum locus, vel fundus petitus, eo, quia non est bene certus ex demonstratione, facta in libello, vt refert, & sequitur *Franch. eod. cap. significantibus, num. 7. & ista exemplificatio procedit non solum de iure canonico, sed etiam de iure civili, testibus *Bar. & Bellam. supra citatis.*******

91 Extende primo istam primam exemplificationem, vt habeat locum etiam in inquisitione male formata, id est, in casu, quo non debet formari, secus si reus diceret, esse male formatam, eo quod ipse est innocens, *Bald. dict. leg. secunda, quæst. 4. numero decimo C. de episcop. aud. quem citat & sequitur *Ang. Aret. in l. 2. numero trigessimoprimo vers. octauo addis. ff. de appell. recip. vel non.**

92 Extende secundo, vt habeat locum etiam in foro Capitolino, si ante hanc interlocutoriam, & litis contestationem fuerit opposita aliqua exceptio, impediens litis ingressum, quia, si iudex grauet partem in aliqua ex dictis exceptionibus, potest pars grauata appellare, seruata tamen forma, vt in *stat. Vrbi, lib. 1. cap. 171.*

93 Declara istam extensionem, vt appellans non audiatur, nisi facto deposito, vide supra *lib. 1. cap. 97. sub nu. 53. vers. sed tu ciuis.*

94 Exemplifica secundo, & fraternizat cum præcedenti, quando iudex iniuste pronuntiat, esse procedendum ad vltiora, quia potest appellari, vt scribunt *Bar. & Paul. de Castr. in l. 4. ciu. qui numero primo & seqq. ff. de appell. recip. vel non. idem *Bar. in leg. 2. ante sententiam vers. quinto quæro. num. 17. ff. eod. dicens possit appellari, si exceptio, quæ opponitur, erat legitima, cum tale grauamen non possit reparari per appellationem à diffinitiva; si enim iudex cogit me litigare tempore, quo non debeo, talis molestia non poterit tolli per appellationem à diffinitiva, quia**

continet grauamen, consistens in facto coherensque personæ, *Bellam. cap. 12. super eo. quæst. 16. num. 16. in fine, & clarius quæst. 17. numero decimooctauo de appell. Fulu. Paccian. tract. de probat. lib. 1. cap. 58. sub num. 40. vers. sed ab hoc & num. 41. & 42. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 299. & quod grauamen dicatur irreparabile in diffinitiva, quando est talis interlocutoria, quæ compellit ad factum, videlicet, vt procedere teneatur, vel aliud facere; quia, cum factum infectum esse non possit, ideo illud grauamen censetur irreparabile, scribit *Rebuff. tract. de sent. exec. art. 10. gl. 1. numero tertio vers. secundo tom. 1. fol. 403. & quod grauamen dicatur irreparabile, quando continet factum, quia, cum infectum fieri non possit, habetur pro irreparabili, scribit *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. num. 96. fol. 360. & quod ideo, quando iudex pronuntiat, nullam de exceptionibus propositis esse admittendam, possit ab hac interlocutoria appellari, scribit *Spec. tit. de appell. §. in quibus numero 30. vers. ceterum. lib. 2. fol. 187. & quod si admittatur, vel reiciatur exceptio peremptoria, possit appellari, quia sit interlocutoria habens vim diffinitivæ, scribit *Maran. in suo spec. in 3. par. 6. par. in verbo & demum fertur sententia. num. 44. vers. sue finem. fol. 438.*****

Amplia hanc exemplificationem, vt habeat locum tam si iudex post oppositam exceptionem dilatoriam, quam si post oppositam peremptoriam pronuntiet, esse procedendum ad vltiora, quia etiam à pronuntiatione super ipsis exceptionibus lata datur appellatio; nam quod in exceptione dilatoria appelletur, scribit *Ang. Aret. in l. g. 2. numer. 36. vers. quæro si opponatur. ff. de appell. recip. & patet primo, quia si iudex pronuntiet super competentia iudicis, datur appellatio, vt retuli, & sequutus sum supra limit. 6. princip. memb. 7. num. 47. vers. exemplifica secundo. & num. 50. Patet secundo in pronuntiatione super legitimitate procuratoris, à qua datur appellationem retuli, & sequutus sum d. limit. 6. memb. 7. num. 67. vers. exemplifica tertio. Patet tertio in pronuntiatione super legitimitate tutoris, à qua pronuntiatione datur appellationem retuli, & sequutus sum eadem limit. 6. memb. 7. num. 68. vers. exemplifica quarto. Patet quarto in pronuntiatione super exceptione præscriptiuitatis, quia si iudex, ea non obstante, pronuntiauerit esse procedendum, datur appellatio, vt deducit *Contar. in l. vnica, limit. 2. §. quarto num. 16. & seqq. & clarius num. 19. & seqq. C. si de mom. poss. dicens, quod si sit opposita exceptio liquidæ præscriptionis, vel statim liquidabilis, impedit litis ingressum, & ideo si iudex procedat, reiecta ista exceptione, poterit appellari: similiter in exceptione peremptoria, quod si iudex, ea non obstante, pronuntiauerit esse procedendum, detur appellatio, innuit idem *Contar. d. §. 4. num. 13. in fine, loquens de exceptione præscriptionis, peremptorie opposita, quod enim exceptio præscriptionis sit peremptoria scribunt *Glos. Ant. de Butr. & Abb. quos retuli, & sequutus sum memb. seq. n. 5. vers. exemplifica secundo.****

Subamplia eandem ampliationem, vt procedat etiam in tacita interlocutoria, reiciente exceptiones, procedendo ad vltiora, nam sicut potest appellari, quando iudex expresse pronuntiat, esse procedendum ad vltiora, non obstante exceptione opposita, ita etiam potest appellari; quando procedit ad vltiora, neglecta exceptione opposita, quia

- ab ista tacita pronuntiatione super exceptione potest appellari; sufficit enim, quod tacite reiiciat, procedendo ad vltiora, licet iudex nihil loquatur verbo, sed solum facto compellat; quia non minus est facere, quam dicere, *Franch. in cap. 67. ex parte M. not. 5. numero quarto & octauo de appell. hæcque est* * communis * opin. quam, loquendo in terminis iuris communis, refert & sequitur *Gallef. ad form. cam. oblig. par. 3. cap. de liquid sub num. 18. fol. 361. quod etiam à tacita reiectione exceptionis, quæ resultat ex processu ad vltiora, licitum sit appellare non minus, quam ab expressa interlocutoria, quæ ferretur super ipsa reiectione.*
- 97 Et maxime poterit appellari ab ista pronuntiatione, de procedendo ad vltiora, quando oppositas exceptiones reseruaret in fine litis, vt scribunt *Abb. conf. 14. in diuidua trinitati. vers. secundo probatur. num. 2. lib. 1. Fulu. Paccian. tract. de probat. lib. 1. cap. 58. num. 50. Ruginell. tract. de appell. § 2. cap. 3. num. 303. & ex Felyn. retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 102. numer. secundo.*
- 98 Ratio est, quia de emergente præiudiciali, & de negotio principali simul tractari non potest, quia esset confundere, & inordinate processum; quæ confusio, & inordinatio processus non potest reparari per appellationem à diffinitiuâ *Bald. in aurb. habit. num. 38. vers. quaro nunquid ab ista. circa medium Codic. ne fil. pro patr. & alii, quos refert & sequitur Becc. conf. 31. quod appellari. sub num. 2. & pro hac ratione adde quæ scripsi supra limit. 6. memb. 7. num. 113. restr. 12.*
- 99 Declara extendendo exemplificationem, de qua supra nu. 94. & eius ampliationem, & subampliationem, vt non solum detur appellatio, vt dixi, sed casu, quo iudex procederet ad vltiora, non adhibita causæ cognitione super exceptione opposita, processus sit nullus, vt retuli, & sequutus sum supra limit. 6. princip. memb. 7. sub num. 60. vers. confirmatur. tutius tamen est ad tollendum omne dubium, vt interponatur appellatio à processu ad vltiora, quia eo ipso quod aliquid reperitur productum, seu oppositum in actis, præsumitur, quod iudex illud viderit, & cognouerit, *Franch. in cap. 67. ex parte M. sub num. 10. vers. finem, col. vlt. de appell.*
- 100 Exemplifica tertio in interlocutoria, qua iudex concedit reo tantam dilationem, quæ excedit tempus instantiæ, quia hoc grauamen est irreparabile, & ideo potest ab ea appellari, vt retuli supra q. 15. sub num. 67. vers. contra tamen.
- 101 Exemplifica quarto, quando iudex denegat copiam, quia potest ab illa negatione copiarum appellari, vt dixi supra lib. 1. cap. 100. num. 9.
- 102 Exemplifica quinto, quando iudex admittit tertium ad impediendum executionem, qui tamen non probauerit suum interesse, quia à tali admissione potest appellari, vt dixi supra limit. 6. memb. 4. nu. 107. vers. amplia primo.
- 103 Exemplifica sexto in non admissione exceptionis litis pendentis, seu præuentionis, quia si, opposita præuentione, iudex nihilominus procedat, potest is, qui eam opposuit, appellare, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 12. num. 71.
- 104 Exemplifica septimo in non admissione, seu admissione procuratoris, seu tutoris, vel alterius comparantis, quia à tali pronuntia datur appellatio, vide supra limit. 6. princ. memb. 7. num. 67. & seqq.
- Exemplifica octauo, quando iudex pronuntiat se competentem, vel incompetentem, vide supra d. limit. 6. memb. 7. nu. 47. & seqq.
- Exemplifica nono, quando iudex pronuntiat, deferendum esse appellationi, quia à tali interlocutoria potest appellari, vt refert, & sequitur *Asin in prax. §. 31. cap. 18. limit. 4. & ex eo refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell. § 2. cap. 3. num. 74.*
- Extende hanc exemplificationem, vt habeat locum etiam in reiectione appellationis; quare si iudex ad quem respuat appellationem, incontinenti poterit appellari, *Bar. in l. 1. in fine, sub num. 3. C. quor. appell. non recip. & alii, quos citavi, & sequutus sum infra num. 166. vbi videas.*
- Exemplifica decimo in sententia, qua iudex ob exceptionem oppositam pronuntiat, non esse procedendum ad vltiora, quia datur appellatio; nam habet etiam vim diffinitiuæ, vt retuli, & sequutus sum infra num. 190.
- Extende primo istam exemplificationem, vt sit cut potest appellari ab interlocutoria, de non procedendo, ita etiam possit appellari ab interlocutoria, reuocatoria, quæ mandat, procedi; quare si iudex appellationis, reuocando interlocutoriam iudicis à quo de non procedendo ad vltiora, pronuntiet, procedendum esse ad vltiora, poterit appellari, & hoc etiam in terminis capitulorum Rotæ Ciuitatis Lucensis, & multo magis in terminis iuris communis, maxime autem quando in eadem interlocutoria sunt reseruata exceptiones in fine causæ.
- Sed huius extensionis occasione, & pro eius praxi, & integra explicatione recensco casum, quem, dum essem Prætor Ciuitatis Lucensis, habui in facto super ista extensione: casus est iste. Reus antelitem contestaram opposuerat coram iudice, actorem non esse audiendum, & consequenter non esse procedendum ad vltiora: iudex, viso quod exceptio de qua reus opponebat, erat de impediendis litis iugitessum, pronuntiauit non esse procedendum ad vltiora; actor appellauit ad Rotam Lucensem ex dispositione capitulorum Rotæ cap. 29. Rota Lucensis admisit appellationem: ex tribus illius Rotæ Auditoribus (hoc enim numero constat) vnus confirmauit sententiam iudicis à quo, & reliqui duo infirmarunt, pronuntiantes, esse procedendum ad vltiora, reseruatis exceptionibus in fine causæ: reus ab ista infirmatoria, lara à duobus, appellauit ad Illustrissimos DD. Antianos, qui appellationem admiserunt in forma, & causam appellationis delegarunt; & iudex delegatus seruatis seruandis, tulit sententiam.
- Fuit dubitatum; an sententia delegati esset nulla ex defectu iurisdictionis, eo quia ab hac interlocutoria non poterit appellari; & quia iudex delegatus Auditorem primarum causarum, qui spreuerat eius inhibitionem, condemnauit in scutis 500. & in illis remanebat bannitus, & ideo suppositus periculo vitæ iuxta illius Reipub. leges contra condemnatos, & bannitos, & causa inter partes excedebat valorem scutorum forsan 30000. Excellensissimum Consilium generale delegauit mihi cognitionem huius dubii cum relatione (vt eius sapientis mos est) facienda eidem Excellensissimo Consilio.
- Retuli, sententiam non subiacere nullitati, & po-

& potuisse appellari, & fundamenta, quibus motus sui, sunt plura, quæ hic pro confirmatione huius extensionis ordinate referam.

110 Primum fundamentum est, quia dictum Rotæ cap. 29. loquendo de sententiis, à quibus fuit appellatum in prima instantia, ait. Si vero fuerint infirmatæ, seu reformatæ in totum, vel pro parte à duobus ex eis tantum, tunc infra tempora à statutis permissa possit appellari à dicta sententia infirmata, & à partibus infirmatis, seu reformatis tantum ad Illustrissimos Antianos. Ex quibus verbis constat, quod, si sententia primi iudicis fuerit per viam appellationis reuocata à duobus ex Dominis Auditoribus Rotæ, datur facultas appellandi parti, contra quam fuit reuocata; cū ergo in casu relato sententia primi iudicis fuerit per viam appellationis reuocata à duobus tantum, sequitur, quod potuerit à reuocatoria appellari.

111 Secundum fundamentum est, quia sicut res non alienabilis, & semel alienata contra prohibitionem testatoris, remanet alienabilis, l. 37. pater. §. quindecim. & ibi Duell. ff. de leg. 3. l. 1. sub numer. 63. versic. secundo iuxta. ibi, pro qua omisso. ff. de off. eim. cui. & c. Curt. lun. tract. de feud. par. 2. quest. 4. principi. ver. secundo adducunt. num. 5. tom. 10. part. 2. fol. 53. Fab. de Mont. tract. de empt. & vend. quest. 4. princip. quest. 22. versic. quinta conclusio. sub numer. 42. fol. 51. Cassad. decis. 8. fuit etiam. sub. n. primo de rescript. Rol. à Vall. consil. 1. num. 85. libr. 1. Redoan. tract. de rebus eccl. non alien. rub. 33. cas. 6. numer. primo & seqq. & ad litteram sub numer. 4. fol. 455. Menoch. de arb. iudic. q. 54. num. 24. Lancell. tract. de attent. part. 2. capit. 4. de attent. lit. pend. numer. 485. fol. 312. & communiter * omnes in diuersis locis, vt dixi lib. preced. cap. 2. numero 644. & sicut etiam causa, semel effecta compromissibilis, remanet compromissibilis, si sit facta compromissibilis ex necessitate legis, seu statuti, vt ex Bald. Rō. Socc. Alex. Dec. & alii retuli, & sequutus sum dict. capit. 2. num. 646.

112 Ita etiam causa, semel effecta appellabilis, remanet appellabilis, Pasarb. consil. 129. in causa nobilium. in fine. numer. 11. & 12. & in terminis alimentorum Pontan. tract. de alimen. cap. 19. numer. 6. & 7. fol. 455. Lancell. tract. de attent. part. 2. capit. 12. limit. 25. numer. 18. fol. 271. in vltima impressione de anno 1598. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 279. Et quod causa, quæ fuit facta appellabilis, remaneat appellabilis etiam si deuenit ad casum, in quo ab initio non potuisset esse appellabilis, vt puta, quia tu promiseris stare vnicæ sententiæ, & non appellare, & quia tu reportasti sententiam fauorabilem, appellauit tuus aduersarius, & in causa appellationis obtinuit sententiam reuocatoriam tuam, vtique tu etiam possis appellare, bene tenuit Rot. diuers. decis. 844. montu. regalis. nu. 3. p. 3. libr. 3. fol. 217. & quod idem, si reus fuerit absolutus in prima instantia, vulnerato instrumento executiuo, & actor appellauerit, & in secunda instantia iudex ad quem tulerit sententiam reuocatoriam, cōdemnando reū possit reus appellare, quamuis, si fuisset condemnatus in prima instantia, non potuisset, scripsi sup. limit. 9. sub nam. 58. ver. subextende. Quod idem dicendum erit in cæteris causis, in quibus reus condemnatus nō appellat, quia, si is fuerit prius absolutus, & deinde cōdemnetur, poterit appellare, quare si iudex pronuntiet contra actorem ad fauorem rei, alimenta nō esse præstanda, seu dotem non esse soluendam, & actor appellet, & in causa appellationis pronuntiet cōtra reum, alimenta esse præstanda, seu dotem esse soluendam,

vtique poterit ex prædictis etiam reus appellare, quare si sententia lata in prima instantia reuocetur in secunda, is, qui obtinuit in prima, poterit appellare à reuocatoria, vt innuit Pontan. d. c. 19. in fine.

Comprobatur primo hoc secundum fundamentum, quia causa semel effecta summaria semper remanet summaria; vt retuli & sequutus sum sup. q. 11. sub num. 17. ver. confirmatur. Quare licet vidua in medio litis nubat, tamen causa, quæ erat summaria, eo quia erat causa viduæ, remanet summaria, & non mutatur, l. 19. cum quedam puella. ff. de iurisd. omn. iud. 105. Cumia super ritibus Sicil. capit. 45. num. secundo fol. 287 & causa summarie commissa ad instantiam actoris, potest etiam reus vti eodem rescripto, & eodem modo procedere, Rot. decis. 32. alias 104. appellans. sub n. 1. de appell. in nou.

Comprobatur secundo, quia tantum operatur propositum in proposito, quantum oppositum in opposito, l. fin. §. & ibi Bar. in summano. ff. de leg. 3. Instit. de hered. instit. §. si plures. in fine, & de action. §. plus aut o. rursus Bar. Ioan. Roy. & Rot. diuers. quos retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 11. nu. 97.

Sed commissa causa in prima instantia, appellatione remota, si nihilominus deinde committatur causa appellationis simpliciter, intelligetur similiter commissa, appellatione remota, prout erat commissio primæ instantiæ, Lancell. tract. de attent. par. secunda capit. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. octaua, princip. sub numer. septimo versicul. quarto videtur. tom. 5. fol. 365. Ergo in opposito, si causa in prima instantia efficiatur appellabilis ex qualitate sententiæ latæ à iudice, vt in casu nostro, debet esse etiam appellabilis in secunda instantia.

Non dicatur, quod hoc fundamentum non procedit, quando causa fuit facta appellabilis de voluntate partis per ea, quæ dixi infra numer. 124. & 125. quia respondeo, quod in casu relato fuit facta appellabilis ex necessitate legis, cum actor, lege permittente, potuerit appellare, etiam reo inuito, vt patet ex his, quæ scripsi supra sub num. 109. versic. sed huius. & infr. num. 120. in fine, hæcque responsio satis confirmatur ex his, quæ de causa semel compromissa scripsi lib. preced. c. 2. n. 637. 645. & 646.

Neque obicias, quod causa ad certum effectum, seu modum effecta appellabilis, ad eundem, & non ad alium debet remanere appellabilis per ea, quæ in simili dixi sup. limit. 6. memb. 9. n. 47. sed, absoluto reo, causa ex parte actoris efficitur appellabilis solū ad effectum deuolutiuum, quia non inuenit quid suspendat; ergo, si condemnetur deinde reus in secunda instantia, debet reus posse appellare solū ad effectū deuolutiuum, & non ad effectū suspensiuum, cum ad hunc effectum non fuerit facta appellabilis; quia respondeo hæc obiectionem non esse absolute veram; siquidē appellatio, sicut cætera instrumenta, operatur plus, & minus secundū subiectā materiā bene dispositā, vnde appellatio ex parte rei condemnati in materia appellabili habet vtrumq; effectū, deuolutiuū scilicet, & suspensiuū, & tamen, si deinde absoluat reus, appellatio actoris habebit solū effectū deuolutiuū, quia nō inuenit quid suspendat; similiter si reus condemnetur in materia executiua cogitur soluere, & admittitur solum appellatio deuolutiua, & tamē si deinde cōdemnetur actor ad restituendum actor poterit appellare etiam suspensiuæ, vt scripsi sup. limit. 9. nu. 58. Vnde apparet, obiectionem nō esse omnino

veram: erit autem vera in casu, de quo loquutus sum dicto memb. 9. n. 74. quia in eo habet idoneas rationes, quas ibi poteris videre.

Minus obstaret argumentum, de quo in seqq. nu. 1. quia ibidem est solutio.

117 Tertium fundamentum est, quia quando supponimus unicam sententiam ad fauorem actoris, & nullam ad fauorem rei, & agitur de re, in qua ius regulariter reuocat appellacionem, tunc nulla urget æquitas, vt appellatio rei admittatur, cum nihil habeat contra sententiam latam: at quando supponimus, quod reus fuerit absolutus, & actor appellauerit, suadet æquitas, vt reus quoq; possit appellare à sententia, lata ad fauorem actoris, per ea, quæ scribunt Cas. ad. decis. 1. de sequens. poss. Vestr. in prax. lib. 7. cap. secundo sub num. 7. Rot. diuers. decis. 634. Martinus num. 2. & decis. 844. montis regalis. num. 4. part. 3. lib. 3. dum aiunt, quod licet actori, qui obtinet sententiam fauorabilem, concedatur sequestrum contra reum condemnatum in petitorio, tamẽ, inquiunt, si reus ante actorem obtinuerit sententiam absolutoriam in petitorio in prima instantia, sequester actori non conceditur, quia illa sententiæ præsumptio, ob quam decernitur sequestrum, eliditur à sententia contraria, antea lata, quod etiam scripsi supr. libr. 1. capis. 38. sub num. 18.

118 Quartum fundamentum est, quia licet à sententia lata super articulo inappellabili non detur appellatio, tamen dabitur, si habeat connexitatem cum articulo appellabili per ea, quæ scripsi sup. limit. 6. memb. 9. n. 24. 25. & 27.

119 At in casu nostro interlocutoria de procedendo ad vltiora, à qua non datur appellatio, habet correspectiuitatem ad interlocutoriam de non procedendo, à qua datur appellatio, quæ correspectiuitas causat inter eas connexitatem, quia correspectiua dicuntur connexa, vt scripsi lib. preced. capit. 11. numero 367. & in materia appellacionis scribit Hier. Gabr. consil. 38. sententia lata. sub numer. secundo libr. primo & quæ dicantur connexa relinquuntur arbitrio iudicis, vt retuli dicto cap. 11. numer. 376. & in materia appellacionis scribit Gabr. dicto consil. 38. n. 5. in fine, & nu. 6. ergo potuit appellare.

120 Quintum fundamentum est, quia licet interlocutoria de non procedendo ad vltiora, præsertim fundata in exceptione peremptoria, habeat vim diffinitiuæ, vt scripsi infr. num. 190. & ideo sit appellabilis, per ea, quæ scripsi infr. num. 171. & sit fortior, ex quo à iudice, qui eam tulit, remoueri non potest, restibus hi, quos citavi & sequutus sum infra quæst. 19. rem. 1. concl. 6. numer. 19. 26. & seqq. & interlocutoria de procedendo ad vltiora non habeat vim diffinitiuæ, sitque mera interlocutoria, ideoque appellabilis, & minus fortis, ex quo potest ab eodem iudice remoueri, vt retuli & sequutus sum ead. quæst. 19. rem. primo concl. 6. numer. 3. tamen, si reuocet, ac lædat sententiam de non procedendo, quæ habet vim diffinitiuæ, ideoq; est appellabilis, necesse est, vt tanto magis ipsa de procedendo sortiatur similem naturam sententiæ habentis vim diffinitiuæ, quia validius debet esse, quod lædit eo, quod læditur, vt scribit Senec. quem citavi supr. limit. 40. sub numer. 12. & facit quod scripsi supra limit. 6. memb. 9. sub num. 66. in primo & secundo absurdo; Vnde dicimus, quod licet aliquis iudex appellacionis sit inferior iudice à quo, tamen dum per viam appellacionis reuocat sententiam iudicis à quo, necesse est,

vt in eo actu sit superior, sicut retuli & sequutus sum supra quæst. 2. numer. 26. & quod vnus iudex possit vno respectu minor, retuli & sequutus sum ead. q. 2. num. 27.

Sextum fundamentum est, quia statutum debet intelligi stricte, quo minus corrigat ius commune, ita vt si statutum possit intelligi, vt contrarietur iuri communi in duobus, vel in vno solo, semper intelligatur, vt contrarietur in vno, vide quæ scripsi lib. precedentis. 8. n. 410. & 411.

Sed ius commune permittit appellacionem etiam quando iudex primarum causarum pronuntiat, procedendum esse ad vltiora, vt scripsi supra numer. 94.

Igitur lex municipalis, seu statutum Lucense, quod, corrigendo ius commune, prohibet, appellari ab interlocutoria de procedendo ad vltiora, debet restringi, vt non habeat locum quædo talis interlocutoria stat reuocando contrariam negatiuam, habentem vim diffinitiuæ; multo minus quædo talis sententia reuocatoria reseruaret etiam exceptiones peremptorias in fine litis, quia tunc tripliciter corrigeret ius commune.

Contraria opinio, nempe à sententia de procedendo ad vltiora non appellari, quamuis sit reuocatoria sententiæ de non procedendo, suadetur dupliciter.

Primo ex stat. Lucensi, lib. quinto cap. 5. in illis verbis. ab interlocutoriis vero ante diffinitiuam sententiam latis in causis ciuilibus non possit appellari, seu de nullitate dici, præcludentes ante diffinitiuam sententiam potentiam appellandi, & de nullitate dicendi, vbi diffinitiuam sententiam speraretur sed grauamina de interlocutoriarum tum nullitatis, quam iniustitiæ volumus posse reparari in appellacione à diffinitiuam. Ex quo statuto remouentur grauamina, quæ considerant Bartol. & alij, quos citavi supra numero 94. Pro quo statuto adduco simile statutum in capit. 45. libr. primo in illis verbis. & si pronuntiauerit se iudicem competentem, à tali pronuntiatione non possit appellari, sed si quod grauamen illatum esset, possit reparari in appellacione à diffinitiuam, &c. & si declaratum fuerit, primum iudicem non fuisse competentem, processus coram eo factus non valeat ipso iure, & quicquid occasione talis processus ab incompetenti iudice solutum, & exactum foret à tali conuento, vel in ius vocato, possit quandoque per eum, vel eius hæredes repeti, &c. adduco etiam capit. 31. Rotæ, de recursu ab interlocutoriis. in illis verbis: si autem sententia diffinitiuam expectetur, tunc siue sententia duorum fuerit infirmatoria sententiæ præcedentis, siue non infirmatoria, nullus vltius recursus admittatur.

Igitur in casu, de quo agimus, non solum non datur appellatio, sed neque recursus, cum interlocutoria de procedendo ad vltiora, expectet post se sententiam diffinitiuam.

Secundo, quia ratio, vt possit appellari à pronuntiatione de non procedendo cessat in pronuntiatione de procedendo etiam si ista de procedendo reuocet aliam de non procedendo: ergo debet cessare possibilitas appellandi per ea, quæ scribit Put. decis. 480. Anton. de burg. per totam, libr. secundo, vbi Comites de Maricano intenterunt spoliū cõtra Liuiam, quæ fuit absoluta, à qua absolutoria appellarunt Comites, & in causa appellacionis reportarunt sententiam fauora-

fauorabilem reuocatoriam; appellauit Liuia, & cau-
 sa appellationis fuit commissa cum clausula (& si
 quid exequendum erit exequatur) & orto dubio, an
 Liuia potuerit appellare, stante superuenientia Egi-
 dianæ constitutionis, quæ prohibuit appellationem
 in iudiciis possessoriis, scribit fuisse resolutum, quod
 Liuia non potuerit appellare, & cōsequenter, quod
 secunda sententia, contra ipsam lata, erat exequen-
 di ex dispositione d. & Egidianæ, & sic ex hac de-
 cisione apparet, quod licet à prima sententia ab-
 solutoria, lata ad fauorem rei, potuerit appellare
 actor, tamen à secunda reuocatoria, lata ad fauo-
 rem actoris, non potest reus appellare, † & similes
 decisiones adducit Contar. in l. vnica, quæst. quarta,
 sub numer. quarto versicul. contrariam. & numer. quinto
 & seqq. inter qq. Egidianas. & quæst. 13. petitorium quid
 sit sub numer. 106. Cod. si de mom. poss. vbi recenset de-
 cisionem repertam in libr. secundo decisionum Pereg.
 sub titul. de Egidiana, sub his verbis, (In vna Ro-
 mana seu Veliterna consinium fuit dubitatum, an esset
 locus Egidiana; fuerat enim lata prima sententia, à qua
 fuerat appellatum, & quia non erat oppositum de Egi-
 diana, iudex appellationis tulerat secundam sententiam, à
 qua cum appellaretur fuerat datum de Egidiana, & di-
 ctum, causam non esse appellabilem, & licet diceretur,
 quod causa, semel facta appellabilis, duraret appellabilis ad
 materiam. l. pater. §. quindecim. ff. de leg. tertio, & l. pe-
 to. §. fratre. ff. de leg. secundo, tamen dixerunt Domini,
 semper tentum fuisse in Rotæ, quod poterat dari de Egidia-
 na, tamen in prima, quam in secunda sententia &c.
 125 Quæ decisiones dum dicunt, causam effectam
 appellabilem eo, quia pars non opposuit de Egi-
 diana, non remanere appellabilem, bene confir-
 matur ex eo, quod licet ego semel passus sim, me
 per rescriptum apostolicum trahi vltra duas dietas,
 tamen iterato vocatus vltra duas dietas possum ex-
 cipere, & si necesse fuerit, appellare, vt retuli supra
 limit. 6. memb. septimo sub numero 86. versicul. confir-
 mar. etiam post litem contestatam, Franch. in capit.
 47. ex parte tua. numer. quinto versicul. primo quod si a-
 126 liquis. de appel. † Item licet quis citatus comparuerit
 tempore feriarum, & non exceperit, tamen po-
 terit excipere in aliis citationibus, vt retuli, & sequu-
 tus sum libr. preced. capit. quinto numero. 168. Item li-
 cet quis voluntarie semel compromiserit, tamen nō
 potest iterato cogi ad compromittendum, Marc. Ant.
 Blanc. Spec. & alij, quos declarando retuli lib. preced. cap. 2.
 sub num. 637.
 127 His non obstantibus. vera est extensio, & firma re-
 manet resolutio, posita supr. nu. 109. & seqq. & adducta
 in contrarium soluo.
 Ad primum de statuto, & capitulis Rotæ dedu-
 ctis sup. n. 123. respondeo tripliciter.
 Primo respondeo, quod illud statutum, & capi-
 tula procedunt in mera interlocutoria, & non in-
 terlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, quia ista,
 cum æquiparetur sententiæ diffinitiuæ, vt retuli, &
 sequutus sum supra quæst. quarto numer. 56. recipit ap-
 pellationem, vt dixi infra nu. 171. & ideo ab interlo-
 cutoria primi iudicis de non procedendo fuit appel-
 latum ad Rotam, vt retuli supra sub numer. 109. quod
 non fuisset, nisi ab habente vim diffinitiuæ daretur
 appellatio; hæcque responsio quoad cap. 3. capitulorum
 Rotæ procedit absque difficultate, quia il-
 lud cap. expressis verbis loquitur de mera interlo-
 cutoria.

Secundo respondeo, quod sicut, sublata appel- 128
 latione, non intelligitur sublata, si iudex procedat
 inordinate, per ea, quæ, loquendo in causa posses-
 soria, scripsi supra limit. sexta, membr. septimo num. 113.
 & seqq. & num. 128. & 130. & seqq. ita etiam statutum,
 tollens appellationem ab interlocutoria, non tollit,
 quando iudex procedat inordinate, seu peruertit
 ordinem.

Sed hæc interlocutoria, quæ mandat procedi ad 129
 vltiora, reseruatis exceptionibus peremptoriis in
 fine litis, peruertit ordinem, non solum loquendo
 de iure communi, sed etiam de iure municipali Lu-
 centi, si exceptio, quæ fuit reseruata in fine causæ, sit
 de exceptionibus, quas statuta Lucensia capit. 24. 43.
 45. 55. 58. & alia libr. primo & capit. 23. libr. quarto, man-
 dant, posse opponi ad impediendum litis ingressum,
 & iudicem debere super eis pronuntiare.

Ergo ab eiusmodi interlocutoria potuit appel-
 lari.

Tertio respondeo, quod illud statutum, præclu- 130
 dendo potentiam appellandi ab interlocutoriis an-
 te diffinitiuam sententiam, eo quia earum grauam-
 en possit reparari in appellatione à diffinitiuæ, est
 conforme dispositioni iuris ciuili; sed de iure ciuili
 grauamen interlocutoria, mandantis procedi ad vl-
 teriora, non potest reparari in appellatione à diffi-
 nitiuæ, testibus Bartol. Paul. de Castr. Bellam. & aliis,
 quos citavi & sequutus sum supra numer. 94. & maxime
 quando interlocutoria reseruatur exceptiones in fine
 causæ, testibus Abb. Felyn. & aliis, quos citavi & sequutus
 sum supra num. 97. Ergo statutum non habet locum
 in ista interlocutoria.

Nec dicatur, quod statutum disposuit, omnium 131
 interlocutoriarum grauamina posse reparari in ap-
 pellatione à diffinitiuæ: quia respondeo, quod hoc
 statutum est impossibile, quia disponit, esse, quod
 non potest esse, veluti, quod cæcus videat, lurdus au-
 diat, & similia; nam Doctores concorditer scribunt,
 non omnium interlocutoriarum grauamē posse re-
 parari per appellationem à diffinitiuæ.

Neque replicetur, quod statutum disposuit, gra- 132
 uamen interlocutoria posse reparari per annulla-
 tionem processus, & refectionem expensarum; quia
 respondeo, quod adhuc, prohibendo appellationē,
 videretur iniquum, vt scripsi supr. n. 88.

Et tandem, si tu diceres, quod huic iniquitati pro-
 uidit dispositio capituli 31. capitulorum Rotæ, con-
 cedendo recursum; ego replico, quod ista prouisio
 habet locum in interlocutoriis meris, in quibus lo-
 quitur; & quicquid possit dici disputando de hac ter-
 tia responsione, satis superque sufficiunt alia duæ
 antecedentes.

Ad secundum, sumptum ex decisione Putei, re- 133
 spondeo dupliciter.

Primo respondeo, quod illa decisio est contraria
 decisionibus, quas citavi supr. n. 112. & 117. à quibus re-
 cedendum non est, quia melioribus nituntur ratio-
 nibus; nam decisio Putei fundatur ea ratione, quod con-
 stitutio Egidiana fuerit condita pro causis futuris &
 pendens, ordinando, quod possessorium termi-
 netur vnica sententia, nisi notorie cōstet de iniqui-
 tate, seu grauamine dictæ sententiæ, & licet dicta cō-
 stitutio, inhibens appellationem, diceretur respicere
 ordinatorem, in quibus regulariter attenditur tempus
 conditæ constitutionis, tamen, si constitutio non est
 noui iuris inductiua, sed alterius cōfirmatoria porri-
 gitur

gitur etiam ad pendentia per appellationem, adeo quod, si confirmatio fiat priusquam constet de iniquitate sententiæ, esset omnino seruanda constitutio confirmatoria, non obstante appellatione interposita; secus tamen; si iam constaret de iniquitate primæ sententiæ, quæ per secundam sit reuocanda, quò calu secunda nō reciperet appellationē; & quia in casu dictæ decisionis fuerat lata prima sententia, & ab ea appellatum ante conditā Ægidianam cōstitutionem, & dicta sententia fuerat nulla, seu fuerat detecta iniqua; ideo Ægidiana ex duplici capite nō poterat effectum suum consequi in prima sententia: primo, quia illa causa dicebatur decisa, & non pendere per appellationem, & sic respectu dictæ primæ sententiæ causa non pendebat: secundo, quia prima sententia erat detecta iniqua, vnde Ægidiana poterat sortiri effectum solum in secunda, quæ considerabatur vt prima, hancq; Putei rationem substantia-liter refert, & sequitur Ioan. Baptista Pontan. *tract. de spol. lib. 4. ca. 3. sub num. 43. tom. 14. fol. 305.* & summa, ac neruus huius rationis cōsistit in hoc, quod cū prima sententia absolutoria, lata pro reo, esset detecta nulla & iniqua, remanebat solum secunda, quæ erat pro actore contra reum, & ideo ista erat executioni mandanda; quæ ratio (sit illius Rotæ pace dictū) cōfutatur dupliciter: primo, quia iudex appellationis, qui dicit, sententiā iudicis à quo esse nullam, seu iniquam, non est sanctus Ioannes Euangelista; vnde si iudex pronuntiet super nullitate sententiæ, & simul super articulo possessionis, condemnatus potest appellare propter nullitatis mixturam, vt scripsi *supr. limit. 6. memb. 9. sub n. 10. 63. & 64.* Secundo, quia sic esset in arbitrio iudicis excludere condemnatum à facultate appellandi; nam licet is, qui conuenitur executiue, si, vulnerata obligatione camerale, absoluitur, & in causa appellationis interpositæ ab actore cōdemnetur, possit appellare etiam suspensiuè in vim illius primæ sententiæ, qua fuit absolutus, vt retuli & sequutus sum *supr. limit. 9. sub n. 58. ver. subextende. tamē iudex ad quem, vt eum excluderet ab hac facultate appellandi, posset prætere, illam sententiam absolutoriam esse iniquam, seu nullam, sicque, vt excluderet, posset semper habere pro nulla sententiam iudicis à quo; quod est absurdissimum.*

134 Secundo respondeo, quod data ista Putei decisione pro vera, nos sumus in casu diuerso, quia in casu decisionis sententia erat detecta nulla, & iniqua, & ideo illius sententiæ nulla erat habenda consideratio: at in casu nostro illa sententia, de non procedendo ad vltiora, non erat detecta nulla, seu iniqua, & ideo iudex ad quem reseruabat cognitionem illius in fine causæ, dū reseruabat exceptiones oppositas, vnde cum remaneat illa prima sententia, cessat applicatio decisionis Putei.

135 Minus obstat decisio, quam allegat Contard. quia respondeo, illam decisionem procedere, quando is, qui appellauit à prima sententia, appellauit non ex necessitate legis, id est, lege permittente, sed solum ex tacito cōsensu aduersarij appellati, qui potuisset, dando de Ægidiana, impedire appellationem, & nō dedit, quia isto casu si rursus velit appellare, à secunda confirmatoria, poterit tunc appellatus dare de Ægidiana, de qua non dedit in prima, & impedire appellationem, quia causa, semel effecta appellabilis ex voluntate partis, non remanet appellabilis ex necessitate legis, iuxta ea quæ, loquendo de causa semel

compromissa ex voluntate partium, scripsi *lib. precedenti cap. 2. numer. 637. 645. & 646.* & in his terminis procedunt quæ ad confirmationem decisionis scripti *supr. nu. 125.*

At nos sumus in casu, in quo à prima sententia, de non procedendo fuit appellatum non ex voluntate appellati, sed ex necessitate legis, quæ deferebat illi appellationi; vnde, retorquendo illam decisionē, dico, quod in casu nostro debet remanere appellabilis etiam ex necessitate legis.

Et his sit absoluta extensio, & casus illius positus *supra num. 109.*

Extende secundo, vt habeat locum quando iudex non verbis, sed facto pronuntiat, de non procedendo, quia tūc à tarditate, seu denegata iustitia potest appellari, vt dixi & declarauit *supr. hac ead. q. 17. nu. 46. ampl. 16.*

Exemplifica vndecimo in pronuntiatione, de admittendis articulis, quia potest ab ea appellari, vt obscure loquendo sentit Rot. *decis. 8. alias 93. iudex admittendo. de testibus in nou. dicens,* quod si pars fuit citata ad dicendum contra, nō grauat postea in ipsa admissione articuloꝝ, ex quo semel suas exceptiones dedit, sed tamen, inquit, poterit appellare ab admissione, vt à repulsione suarum exceptionum, & Paul. de Castr. *in l. 4. ab executione. num. 2. ff. de appell. & relat. dicens,* quod si iudex pronuntiat, articulos esse admittendos, & postea admittit, si non fuit, inquit, appellatum à pronuntiatione, qua pronuntiauit esse admittendos, non poterit appellari ab admissione, quia fit per modum executiuum, & Ruginel. *tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 85. & 167.*

Confirmatur hæc exemplificatio, quia ab admissione testium inhabilium datur appellatio, cum cōtineat grauamen, vt scripsi *supra limit. 6. memb. 7. nu. 41.* ergo multo magis dari debet ab admissione articuloꝝ impertinentium, cum admissio articuloꝝ sit veluti sententia, & examinatio testium super illis sit veluti executio, quæ est minus appellabilis, vt scripsi *infr. n. 140.*

Amplia primo hanc exemplificationem, vt possit appellari etiam à tacita admissione, vt scripsi *lib. precedenti c. 7. sub n. 67.*

Amplia secundo, vt multo magis possit appellari à pronuntiatione negatiua de non admittendis articulis, Paul. de Castr. *vbi supr. qui æqualiter loquitur de admissione, & de non admissione; & quod à nō admissione possit appellari, retuli & sequutus sum supr. limit. 6. memb. 7. n. 45.* & hæc ampliatio non habet difficultatem, quia magis grauat, & concurrat eadē cōfirmatio, quod sicut potest appellari à nō admissione testium, vt retuli & sequutus sum *dicta limit. 6. memb. 7. n. 43. ampl. 1.* ita etiam potest appellari à non admissione articuloꝝ.

Subamplia hæc ampliatio, vt possit appellari à tacita reiectione, seu non admissione, Ruginel. *d. §. 2. c. 3. n. 166.* & non habet difficultatem,

Restringe primo eandem exemplificationem, vt non procedat in ipsa admissione articuloꝝ post interlocutoriam de admittendis articulis, quia nisi fuerit appellatum ab interlocutoria, non potest appellari ab admissione, cum admissio sit executio interlocutorie, à qua executione non dari appellationem retuli & sequutus sum *supra limit. 10. numer. 12.* & facit quod scripsi *de delatione iuramenti supr. limit. 34. sub num. 8.*

Restrin-

141 Restringe secundo, vt non procedat, quando articuli, seu capitula, quæ admittuntur, sunt omnino impertinentia, quia circa probationes omnino impertinentes non cadit appellatio, quia ibi nõ emerit læsio cum ipso iure sint nullæ vt ex Bar. & Bal. retuli, & sequutus sum supr. limit. 6. memb. 7. nu. 46. & maxime procedit hæc restrictio, quando iudex admittit cum clausula (saluo iure impertinentium, & non admittendorum) Ruginel. tract. de appell. §. 2. ca. 3. numer. 169. fol. 82.

142 Exemplifica duodecimo in interlocutoria, lata super comparatione literarum faciendâ, vel non faciendâ, quia potest ab ea appellari, vt refert & sequitur Ruginel. d. cap. 3. numer. 185. in fine, fol. 84. & ratio est, quia ex comparatione literarum resultat, vel non resultat probatio; vnde admittere, vel non admittere comparationem literarum est admittere, vel non admittere facultatem probandi, à qua admissione, & non admissione posse appellari diximus supra in pluribus locis.

143 Exemplifica decimotertio in decreto de torquendo, quia continet grauamen irreparabile in definitiua, & ideo potest ab eo appellari, vt scribunt Ang. Aret. in l. 2. numer. 3. versicul. nota quod ff. de appell. recip. Franch. in capit. 12. super eodem il seculo not. 2. num. 2. de appell. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 10. gloss. 1. num. 2. versic. vnde si quis. tom. 1. fol. 402. in fine, Guid. Pap. decis. 75. sed circa sub nume. 2. Par. de Put. Mars. Caraut. & plures alij, quos citauit, & sequutus sum supra libr. 1. cap. 97. num. 58. versu finem, & numer. 81. Vnde praxis erit, vt, cum quis fuerit citatus ad subeundum tormenta, seu purgandum indicia, compareat, & appellet, Ang. Aret. vbi supra; quæ practica citandi seruatur in locis, in quibus potest deueniri ad torturam etiam si sit imposita pœna pecuniaria, vt in Ciuitate Lucensi, quia tunc reus, prestata fideiussione de stando iuri &c. auditur extra carceres; secus est, quando agitur de pœna corporis afflictiuæ, quia tunc non auditur nisi in carceribus; & ideo non aliter citatur, sed ducitur ad locum tormentorum, & ibi examinatur, & interponitur decretum, à quo debet appellari, cum est interpositum.

144 Amplia primo hanc exemplificationem, vt procedat etiam si non sit sequuta inhibitiõ superioris, quia nihilominus manus iudicis à quo sunt allegatæ, Lancel. tract. de attent. p. 2. ca. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. num. 92. sublim. 7. & nu. 98 tom. 5. fol. 360. Addit. ad Rot. Maran. & alij, quos retuli, & sequutus sum d. c. 97. sub n. 81. in 7. difficultate.

145 Amplia secundo eandem exemplificationem, vt procedat non solum in decreto de torquendo, sed etiam in comminatione de torquendo, vt retuli, & sequutus sum d. c. 97. n. 82.

146 Amplia tertio, vt habeat locum etiam si esset appellatum à decreto torturæ pro habenda præcisa responsione; vide quæ scripsi d. c. 97. nu. 82.

147 Amplia quarto, vt in tantum iudex non possit procedere, pendente appellatione, vt ei, & ministris, volentibus procedere ad executionem, sprete appellatione, possit impunere resisti, vt retuli, & declarauit supr. nu. 87.

148 Limita primo eandem exemplificationem, vt nõ procedat, quando appellatio esset friuola, seu calumniosa, quia tunc potest reuocari, vt retuli, & sequutus sum d. cap. 97. n. 84.

149 Limita secundo, vt non procedat, pendente ter-

mino ad appellandum, quia iudex potest, eo pendente ante interpositam appellationem procedere ad executionem decreti de torquendo, vt dixi eod. ca. 97. sub n. 57. & 58.

Confirmatur hæc limitatio, quia etiam interlocutoria super competentia continet damnum irreparabile, ideoque ab ea potest appellari, vt ex plurib. retuli, & sequutus sum supra limit. 6. memb. 7. num. 47. & tamen iudex potest, pendente termino ad appellandum ab ea, procedere in causa, vt retuli, & sequutus sum d. c. 97. sub n. 58.

Confirmatur secundo, quia idem dicimus, pendente termino ad appellandum ab interlocutoria habente vim definitiuam, vt ex Franch. & Lancelot. retuli, & sequutus sum infra. n. 213.

Contra hanc limitationem in puncto iuris tenet Lancelot. tract. de attent. par. 2. capit. 11. de attent. pend. temp. ad appell. nume. 33. tom. 5. fol. 345. Franc. Marc. decis. 907. sententia lata in principio, Gomez. & Moxey. quos citauit supr. l. 1. c. 97. sub n. 57.

Quicquid possit dici in puncto iuris, de consuetudine seruatur limitatio, vt scribunt iidem Franch. Marc. d. decis. 907. n. 2. Lancell. d. num. 33. in fine, & Moder. quem retuli, & sequutus sum d. c. 97. sub nu. 57.

Limita tertio, vt non procedat secundum plures leges municipales, constitutiones, & consuetudines, quæ non admittunt appellationem à decreto torturæ, de quibus omnibus satis scripsi supr. lib. 1. c. 97. num. 87. ver. si loquamur. vsque ad num. 100. de his etiam constitutionibus, & consuetudinibus prohibentibus appellationem in causis criminalibus. scripsi limit. seq. ideo hic pluribus non insisto.

Declara hanc limitationem in statu Lucensi, vt non procedat, quando pro delicto veniet imponenda pœna pecuniaria, & a sententia definitiua est permissa appellatio; quia tunc potest appellari à decreto de torquendo; secus si agatur de delicto, pro quo sit imposita pœna corporalis, quia tunc sicut non potest appellari à sententia definitiua; ita neque ab interlocutoria de torquendo; similiter si veniat imponenda pœna pecuniaria, sed tamen in eo casu si prohibita appellatio à definitiua, ex stat. libr. 5. c. 5.

Explica eandem exemplificationem, vt quamuis possit appellari à decreto de torquendo, tamen à contrario decreto, de non torquendo, non potest appellari, Ang. Aret. in l. 2. n. 8. ff. de appell. recip. & alij, quos retuli, & sequutus sum supr. lib. 1. c. 97. sub num. 183. ibi, nec mireris.

Restringe hanc explicationem, vt non procedat in decreto de non torquendo iudicis appellationis, qui reuocauerit decretum de torquendo, quia ab isto dabitur appellatio per ea, quæ scripsi supra sub num. 109. & seqq.

Iniusta tortura quomodo operetur exemptionem à iurisdictione iudicis, vide infra memb. 3. sub nu. 3. ver. amplia.

Exemplifica decimoquarto in decreto capturæ, quia potest ab eo appellari, Bald. in l. 2. si clericus. q. 2. numer. 7. Cod. de episc. aud. Franch. in cap. 12. super eodem il seculo, not. 2. numer. 2. in fine, de appell. Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. numer. 172. Et quod si quis appellet super carcere, admittere debet appellatio, quia grauamen est irreparabile in definitiua, scribit Rebuff. tract. de senten. execut. art. 10. gl. 1. numer. 2. ver. vnde si quis. tom. 1. fol. 402. in fine, & quod stare in carcere sit maior pœna, quam laborare in agro, vel in alio opere publico

publico, & carcer sit mala mansio, ideoque sit permissa appellatio, scribit Franch. eod. ca. 12. super eo. nu. 2. & 3.

157 Extende primo hanc exemplificationem, ut pariter possit appellari à decreto, quo iudex declarat, aliquem esse iuste detentum, dummodo appellet infra decem dies, ut scripsi supr. q. 12. n. 146.

158 Extende secundo, ut possit appellari à præcepto iudicis interlocuentis, aliquem, uti suspectum de fuga, esse capiendum pro executione instrumenti guarintigiar, vel sententiar, Ang. Aret. in l. 2. nu. 5. versic. nota secundum ff. de appell. recip. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 174.

159 Contraria opinio suadet dupliciter. Primo, quia in his, in quibus desideratur celeris executio propter moræ periculum, denegatur appellatio suspensiva, per ea, quæ scripsi supr. limit. 7. n. 12. & seqq. Secundo, quia captura cōtra suspectum de fuga potest decerni, etiam appellatione pendente, ut retuli, & sequitur sum supr. q. 3. nu. 27. Ergo si ipsa captura potest decerni, non obstante appellatione interposita; à fortiori decreta non impeditur per appellationem per ea, quæ de absolutione ab excommunicatione scripsi supr. limit. 22. nu. 23.

160 Restringe primo eandem exemplificationem, ut non procedat in decreto capturæ, in captura, & carceratione vigore rei iudicatæ, seu instrumenti habētis executionem paratam, realem, & personale, quia ab isto capturæ decreto, & carceratione non datur aliqua appellatio, cum sit executio rei iudicatæ, seu pars rei iudicatæ, à qua non appellari scripsi sup. limit. 10. n. 1. & seqq. & limit. 1. n. 1. & seqq.

161 Restringe secundo declarando, quod quamvis carceratus possit appellare à captura, & carceratione, tamen iudex à quo non tenetur illum excarcerare, & dimittere, sed debet retinere, non obstante appellatione; considerando duos casus.

Primus casus est, quando quis dum carceratur, appellat à carceratione: & in isto casu Bald. in l. 2. vers. sed incidenter. sub numer. 6. C. de episc. aud. quem citat & sequitur Ang. Aret. in l. 2. numer. 27. ff. de appell. recip. & in tract. de malef. in verbo presente dicto Caio. num. 16. versic. quæro an appellatione. concludit, non esse relaxandū, donec sibi mandetur per iudicem ad quem, quia in appellatione ab interlocutoria non est prohibita innouatio, donec sit prohibitū per superiorem; quod idem in effectu scribit Guid. Pap. tract. de appell. q. 30. numer. 29. tom. 5. fol. 58. dicens, quod si est appellatum ab interlocutoria, custodietur per iudicem à quo donec iudex ad quem pronuntiet, an fuerit bene, vel male appellatum, & ubi pronuntiauerit, bene appellatum, poterit petere carceratum, vel mandare, ut seruetur in carcere iudicis à quo usque ad aliud iū mandatum, & Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 33. princip. numer. 4. fol. 374. qui scribit, non obstante appellatione à captura, & carceratione, esse detinendum in carceribus, quia isto casu licitum, inquit, est innouare, appellatione pendente.

162 Secundus casus est, quando condemnatus de crimine, & detentus in carceribus appellat à cōdemnatione, & stante appellatione, petit se relaxari à carceribus; & isto casu certum est, non esse relaxandum, Spec. ritu. de appell. §. nouissime. sub numer. primo versic. tertio si condemnatus. libr. 2. fol. 198. Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari generalis. sub num. 1. versic. item fallit

quando condemnatus. tom. 18 fol. 380. & Lancell. d. limit. 33. n. 1. & seqq. fol. 374.

Ratio est, quia isto casu potest, appellatione pendente, fieri innouatio, unde reus non potest dare fideiussorem, quin sit in custodia usque quo veniat ad eum, ad quem appellauit, Spec. & Vital. in locu supra proxime citatis, & Maran. in suo spec. par. 6. in 2. actu prim. num. 189. limit. 10. fol. 485. dicens, quod iudex à quo potest isto casu innouare, detinendo condemnatum, qui appellauit.

Verum hæc ratio est inepta, & decipiuntur, dum arbitrantur, per non excarcerationem fieri innouationem, siquidem est totum oppositum, quia relaxatio, seu excarceratio esset innouatio, ut aduertit Lancell. d. limit. 33. n. 3. & 4. fol. 374.

Sed nunquid carceratus, & condemnatus diffinitive sit mittendus ad carcerem iudicis appellationis vna cum actis causæ, habes infr. q. 20. n.

Aduerte tamen, quod si carceratus pro delicto, in quo non sit imposita pœna corporalis, appellat à sententia, debet, præstita fideiussione, relaxari, vide l. 6. eos. §. super his Cod. de appell. & ita intelligas Lancell. dict. limit. 33. numer. primo & sub numer. tertio, ibi, præterea, dato. fol. 374. & ita sæpius vidi seruatum in ciuitate Lucensi. Quod tu intelligas, verum esse, quando potest appellari à sententia.

Carceratus infra quantum tempus possit appellare, vide supr. q. 12. n. 144. & seqq.

Carceratus appellans an debeat interim remanere carceratus apud iudicem à quo, vel debeat remitti ad iudicem appellationis vna cū toto processu, vide quæ scripsi infr. q. 20. n. 26.

Exemplifica decimoquinto in interlocutoria, qua iudex à quo pronuntiat, appellationi non esse deferendum, seu appellationem non esse admittendam, seu aliter reiicit appellationem, quia tunc posse appellari scribunt Franch. in capit. 61. cum speciali. §. porro. numer. octauo in fine, versic. & scias. de appell. & Capit. decis. 34. in causa magnifici Andrea. numer. quinto in vltimo verbo, & num. sexto & 7. & idem quando iudex appellationis reiicit, posse à tali reiiectione appellari, scribunt Ang. de Perus. in l. primo. in fine, Cod. quor. appell. non recip. Natr. cons. 529. iudex ecclesiasticus. numer. 30. & Contar. in l. vnica, quæst. 1. an causa appellationis & c. sub numer. 30. versic. possent tamen. Cod. si de mōmen. poss. & loquendo simpliciter, & non in iudice à quo, neque in iudice ad quem, scribit Bart. in d. l. 1. in fine, C. quor. appell. non recip. Et licet Ang. Natr. & Contar. supra citati allegent eum, dum loquuntur in iudice appellationis, & ita aperte dicat Natr. tamen Franch. vbi supr. allegat eum, loquendo in iudice à quo, & ratio huius exemplificationis est, quia parat plenum præiudicium, & nō reparabile, Ang. de Perus. & Contar. vbi supra, & posse appellari etiam de iure ciuili, scribit idem Ang. loco citato.

Amplia primo hanc exemplificationem ut possit appellari etiam sine expressione causæ, Ang. de Aret. in l. 4. eius qui. nume. 9. ff. de appell. recip. vel non.

Amplia secundo, ut præsertim appellandum sit quando iudex, qui reiicit appellationem ab interlocutoria, declarat, appellationem esse friuolam, quia tunc, nisi reiectus appellaret à reiiectione, excluderetur etiam à facultate appellandi à diffinitiva, Ca. d. Alex. in capit. 59. vt debitus. numero vndecimo vers. & sic habetis. de appell. & facit quod scripsi supr. limit. 36. num. 2.

Declara primò eandem exemplificationem, vt si iudex reiiciat etiam appellationem, interpositam a reiectione appellationis, non teneatur reiectus vltèrius appellare ab ista secunda reiectione, quia esset appellatio superflua, & daretur processus in infinitum, quem lex respuit, vt in restitutione in integrum scribit Abb. in cap. vltim. sub numero 5. de rest. in integ.

Declara secundo, vt iudex possit, non obstante appellatione a reiectione, procedere ad vltèriora, si notorium sit, appellationem esse reiiciendam, per ea, quæ scripsi supra quæst. 11. num. 11. quamuis cautius faceret, si non interlocuendo super admissione, vel non admissione appellationis, procederet ad vltèriora.

167 Exemplifica decimosexto in qualibet interlocutoria, lata post sententiam diffinitiuam, quia ab ea potest appellari, tum quia grauamen non est reparabile in diffinitiuam, quia iam est lata, tum etiam quia, si appellatio est prohibita ante sententiam, post sententiam censetur permissa, quia quod vno tempore est prohibitum, alio tempore videtur concessum, Rebuff. tract. de sent. execut. art. 10. glos. 1. num. 10. vers. & ideo, tom. 1. fol. 404. tum etiam quia habet vim diffinitiuam, vt scripsi infra num. 209.

Aduerte quod, demptis aliquibus exemplificationibus, nempe decimatertia, decimaquarta, & quando admittuntur testes, reliquæ quatuordecim non bene applicantur in iudicio momentaneæ possessionis: per ea, quæ late scripsi supra limit. 6. memb. 7. nu. 38. 39. & signanter nu. 48.

168 SVBLIMITA III. in interlocutoria, quæ tangit factum principale, seu substantiam negotii principalis, quia tunc potest ab ea appellari, quasi contineat grauamen irreparabile, Rebuff. tract. de senten. execut. artic. 10. glos. 1. num. 4. tom. 1. fol. 403. & Contar. in l. vnica, limit. 5. num. 7. vers. limita secundo, C. si de momen. possess.

Explica hanc sublimitationem, vt interlocutoria dicatur tangere negotium principale, quando decidit articulum, a quo dependet tota causa, a qua interlocutoria potest appellari, Paul. de Castr. in l. 2. num. 1. in suo. ff. de appell. recip. Et quod liceat appellare ab interlocutoria, quæ decidit articulum substantialem causæ, refert, & sequitur Maran. in suo spec. in 3. part. 6. par. princ. in verbo, & demum fertur sententia, sub nu. 44. vers. tertia conclusio, fol. 438.

169 Exemplifica istam sublimitationem, seu explanationem in interlocutoria, qua iudex ante diffinitiuam sententiam ferendam super restitutione in integrum pronuntiat, ætatem minorem esse probatam, quia tunc potest ab ista interlocutoria appellari, ex quo totam fere causam determinat, Glos. 1. in fine in l. 40. intra vtile, ff. de min. 25. ann. Mathesil. sing. 39. Contar. d. limit. 5. num. 8. & 14. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 292. seu cum pronuntiat negatiue, ætatem non esse probatam, Maran. vbi supra, & Ruginel. d. cap. 3. nu. 596. pro corroboratione huius exemplificationis, adde quæ scripsi supra limit. 6. memb. 7. sub nu. 74. vers. contra, & infra sub nu. 206. & seqq.

Ratio huius exemplificationis est duplex. Prima, quia hæc interlocutoria tangit negotium principale, imo causam fere totam determinat, Contar. vbi supra. 170 pra. † Secunda, quia interlocutoria lata super ætate in causa petitæ restitutionis in integrum habet vim diffinitiuam, Ias in l. 14. quod iussit, limit. 9. sub nu. 10.

& Rip. sub numer. 27. ff. de re iud. & quod interlocutoria, qua iudex pronuntiat, aliquem non esse minorem, habeat vim diffinitiuam, refert, & sequitur Maran. in suo spec. in 3. part. 6. par. princ. in verbo, & demum fertur sententia, numero 44. versicul. tertia conclusio, folio 438.

Nota ex his rationibus, quod hæc sublimitatio fraternizat cum seq.

Restringe hanc sublimitationem, vt non procedat in causa momentaneæ possessionis, vide supra limit. 6. memb. 7. num. 74.

SVBLIMITA IV. vt non habeat locum in interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuam, quia ab ea datur appellatio, Mathesil. sing. 39. num. 1. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. nu. 4. Asin. in prax. iudic. §. 31. cap. 18. limit. 2. fol. 188. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. numer. 487. in verbo, interlocutoria, & scripsi supra lib. 1. cap. 97. sub nu. 44. & seruat in tribunali Auditoris Camerae, vt scripsi d. lib. 1. cap. 22. sub nu. 2. & seruat etiam Signatura iustitiæ, ad quam dum recurrimus, vt committat causam appellationis, semper in commissione exprimere debemus, appellatum esse a diffinitiuam, vel ab habente vim diffinitiuam, vt patet ex formula commissionis apud Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appellationis in prima instantia.

Confirmatur primo hæc sublimitatio ex sequentibus exemplificationibus.

Confirmatur secundo ea ratione, quia interlocutoria habens vim diffinitiuam regularatur secundum naturam diffinitiuam, vt scribunt Mandos. d. commiss. 17. in verbo, seu vim diffinitiuam habent. fol. 96. & Lancellot. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 1. princ. num. 52. & 53. fol. 359. & ex alius retuli, & sequutus sum d. cap. 97. sub nu. 44. & patet in diuersis casibus ex his, quæ scripsi supra q. 4. nu. 2. 12. 37. in fine, & 56.

Exemplifica primo in sententia, lata super reuocatione attentatorum, quia licet sit interlocutoria, tamen habet vim diffinitiuam, Rot. decis. 11. alias 85. si a sententia, de appell. in nou. Franch. in cap. 60. cum cessante, numero 45. versicu. nono sententia, de appellat. Rip. in l. 14. quod iussit, sub nu. 28. ibi, ex hac fallentia, ff. de re iudic. & Achil. de Grass. decis. 31. alias 257. attentata reuocanda, num. 1. de appell. & ideo ab ea potest appellari, vt ex Mandos. & Lancell. tract. de attent. par. 3. cap. 28. nu. 43. & seqq. vers. secundo queritur, fol. 446. in fine, refert & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 86. hancque exemplificationem seruari, reiecta opinione contraria, scripsi supra limit. 6. memb. 6. sub nu. 75. & eam vidi, & video seruari in Curia Romana, retardata etiam executione; poteris tamen tu pro maiori satisfactione videre, quæ in articulo huius exemplificationis late scribit Lancell. dicto cap. 28. num. 43. 46. & seqq. numero 49. & seq. num. 77. & 91. fol. 447. & 448. & opinionem negatiuam limita, vt per eundem ibidem nu. 99. & vide omnino eundem sub nu. 150. & 151. folio 449. & quod appellatio non retardet executionem vide eundem d. cap. 28. num. 17. fol. 446. vbi de opin. comm. quæ tamen fallit in multis casibus, quos enumerat num. 31. & seq. eod. fol. 446.

Nota obiter ex ista exemplificatione, quod & si, 171 considerato modo agendi, reuocatio attentatorum sit plus priuilegiata, quam possessorum recuperandæ, quia reuocatio attentatorum fit absque libello, & ex puro, & mero officio iudicis, sed in possessorio recuperandæ est necessarius libellus, & litis contestatio, vt scribit Franch. in cap. 18. consuluit, il

secundo, sub numero septimo, & 8. de appell. & quod in reuocatione attentatorum procedatur ex mero officio sine libello, & contestatione litis, & quando agitur possessorio, requiratur litiscontestatio, scribit Hercul. tract. de attent. cap. 21. num. 9. tom. 5. fol. 268. tamen considerata facultate appellandi, plus est priuilegiatum possessorium recuperandæ, quia in eo non datur appellatio, testibus Bar. Gloss. Salyc. Maran. Rolan. a Vall. & aliis, quos referuli, & sequutus sum supra limit. 6. memb. 3. num. 35. & memb. 6. num. 1. & a reuocatione attentatorum datur appellatio, vt dixi numer. preced.

174 Exemplifica secundo in interlocutoria, qua iudex pronuntiat se incompetentem, nam pertalem pronuntiam abdicat a se iurisdictionem, & ideo vim diffinitiuæ habet, Ias. in l. 14. quod iussit, sub numer. 25. vers. secundum exemplum, ibi adde vltra, ff. de re iudic. Maran. in suo spec. in 3. part. 6. part. princip. in verbo, & demum fertur sententia, num. 43. vers. secunda conclusio, in fine, fol. 438. & Luc. Pet. in pract. Capitol. lib. 5. cap. 7. nu. 9.

Ratio huius exemplificationis secundum Maran. vbi supra est, quia omnis interlocutoria, per quam finitur officium iudicis, dicitur habere vim diffinitiuæ.

175 Extende hanc exemplificationem, vt procedat etiam in interlocutoria affirmatiua, cum pronuntiat, se esse competentem, quia dicitur similiter interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, vt scribit idem Ias. sub d. num. 25. in fine, ibi eodem modo sententia, vel saltem continet damnum, quod non potest reparari per appellationem a diffinitiuæ, vide quæ late scripsi supra limit. 6. memb. 7. nu. 47. & seqq.

176 Exemplifica tertio eandem sublimitationem in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, reum debere iurare, vel refertur iuramentum, sibi ab actore delatum, quia hæc interlocutoria habet vim diffinitiuæ secundum ea, quæ scribit Ofsch. decis. 8. actor oblato, sub nu. 4. vers. non obstat, & n. 5. & ideo ab interlocutoria, qua iudex pronuntiat, sibi non videri esse deferendum, cum debeat videri, potest appellari, sicut appellatur in omnibus arbitrariis, in quibus agitur de præiudicio diffinitiuo, Bal. in cap. vlt. iuramentum, sub num. 3.

177 vers. addetertium, de iur. iur. † & quod pronuntiatio, qua iudex dicit, neutri parti litigantium esse deferendum iuramentum litis decisiuum, & ipsarum pars petient, quod aduersarius aut iuret, aut referat, habeat vim diffinitiuæ, refert & sequitur ex Bal. vbi supra Thom. Tiriquis. decis. 4. in vna Iustinopolitana, sub nu. 17. lib. 1.

178 Infero confirmando hanc exemplificationem, quod iudex non potest reuocare interlocutoriam, qua mandat iurari, vel referri, quia nõ potest reuocare interlocutoriam, quæ habet vim diffinitiuæ, iuxta ea, quæ scripsi infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 19. 22. & seqq. Et quod promittens stare iuramento, seu dicto alicuius, non possit promissionem etiam ante declarationem reuocare, tenent Alex. conf. 130. difficultas, in fine, nu. 6. lib. 1. & Ias. in l. 17. ausiurandum, sub nu. 6. vers. in fine, ff. de iur. iur. qui declarat, hoc esse verum, nisi superuenerit iusta causa reuocandi, vt puta, quia is, cui est promissum, sit effectus vnus ribaldus, & Ofsch. d. decis. 8. sub nu. 3. & sub nu. 4. vers. nec obstant. vbi ait ex

* communi* conclusione, non posse reuocari, nisi superuenerit iusta causa reuocandi, vt puta, inquit, si superuenerint probationes, & sub num. 8.

179 Extende primo istam illationem, vt procedat,

etiamsi iuramentum nondum sit præstitum, sed solum sit acceptatum, quia non poterit iudex, seu is, qui detulit, reuocare sine iusta causa delationem acceptatam, per ea, quæ scribit Ofsch. d. decis. 8. nu. 1. & seqq. secus si superuenerit iusta causa, per ea, quæ scribunt Ias. & Ofsch. supra citati.

Extende secundo, vt tanto minus possit reuocare, si is, cui fuit delatum, seu relatum, iurauerit, quia tunc sententia dicitur mandata executioni, & negotium ipsum dicitur iuramento diffinitum, Ofsch. d. decis. 8. sub n. 2. 5. & 8. & quod si promitto stare simplici tuo dicto, vel iuramento, non possum id reuocare postquam tu declaraueris, sentit Bar. quem refert, & sequitur Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone numer. 26. vers. quinquedecimo, ff. de verb. signif. folio 210. dum scribit, quod possum reuocare antequam declaraueris, & hæc extensio non habet controuersiam, quia est sequuta declaratio.

Extende tertio, vt citra omne dubium non possit reuocare sententiam, laram virtute iuramenti litis decisiui, etiamsi haberet arbitrium, quia non potest tollere ius quæsitum parti ex iuramento præstito, quod habet maiorem vim, quam res iudicata, Menoch. de arb. iudic. lib. 1. quæst. 50. num. 1. & seqq. vsque ad numer. 4.

Restringe hanc extensionem, dum dixi, quod iudex, etiamsi haberet arbitrium, non potest tollere ius quæsitum ex iuramento decisiuo, vt non procedat, quando Princeps committeret iudici, vt causam illam iuramento decisiuam, referret Senatui, seu sibi, sola facti veritate inspecta, quia tunc censetur sublata efficacia iuramenti, per ea, quæ scribit Alciat. conf. 301. hac in Castellini, sub num. 5. vers. secundo respondeo, & num. 6. & seqq. vsq. ad finem, in quibus ostendit in primis, quod veritas potest sumi duobus modis, primo prout est, & sic est immobilis, secundo prout præsumitur, & sic dicitur apparere ex actis probatis; & deinde ostendit, quod licet iudex, cui commissa est causa, sola facti veritate inspecta, debeat attendere veritatem isto secundo modo, scilicet, prout est probata in actis, ne alias detur iudicibus materia, & facultas delinquendi, & per illam clausulam intelligantur solum sublata rigorosa solemnitates iuris civilis, vt dicit numero 4. tamen quando ista facultas cognoscendi, sola facti veritate inspecta, datur ei, qui habet referre in Senatu, debet referre eo modo, quo solet iudicare ipse Senatus, qui clarum est, quod iudicat, inspecta veritate primo modo, nullo habito respectu ad acta, quæ veritati, & conscientiæ Senatus repugnant; demum concludit, quod si Princeps sciret, iuramentum fuisse præstitum, & nihilominus committeret causam, intelligeretur, quod voluisset rescindere rem iudicatam, ac si apposuisset clausulam (non obstante) & ex Alciat. refert, & sequitur Menoch. d. q. 50. num. 40. & seqq. de quare vide, quæ scripsi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 151.

Exemplifica quarto in interlocutoria, qua quis mulctatur, quia habet vim diffinitiuæ, vt scribunt Maran. in suo spec. in 3. par. 6. par. princip. in verbo, & demum fertur sententia, sub numero 31. & 32. & numero 42. in fine, fol. 437. & 438. & Nat. conf. 92. motiuum, num. 2. lib. 1. & dixi supra lib. 1. cap. 99. sub num. 6. quare ab impositione mulctæ, & eius excessu potest appellari, Ferrin. qui alios citat, in quæst. crimin. quæst. 101. ampl. 7. nu. 16. & ego ex Bar. & aliis referuli, & sequutus sum

supra limit. 6. princip. memb. 4. nu. 128. & adde, quæ scripli supra limit. 3. num. 19.

183 Exemplificat quinto in sententia, qua declaratum sit, hereditatem non fuisse aditam, stantibus probationibus, & reseruato iure latius probandi, quia ab ea potest appellari, vt refert & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 55. nam hæc interlocutoria definit articulum, a quo potest pendere victoria, & amissio causæ.

184 Exemplificat sexto in sententia, qua pronuntiat, non posse tertio appellari, quia est interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, Io. Monach. in cap. 16. cupientes. de elect. in 6. quem refert, & sequitur Bal. in l. vnica, n. 7. vers. quero an sententia, C. nelic. vna eademq. causa ter. prouoc. qui tamen volunt, in appellatione esse exprimendam causam.

Confirmatur hæc exemplificatio, quia sententia super eo, quod perimit appellationem, & sic super potentia appellandi, vel non appellandi, est interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, vt refert, & sequitur Franch. in cap. 60. cum cessante, num. 42. vers. sexto sententia, & in cap. 65. sua nobis, not. 4. sub nu. 5. de appell.

185 Exemplificat septimo in sententia, qua iudex pronuntiat, appellationem esse desertam, quia est interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, Bal. in l. 2. q. 14. num. 20. vers. vltimus quero, C. de episcop. aud. Franch. in cap. 8. ex ratione, sub nu. 68. ibi, quo ad secundum dic. de appell. vbi corrupte legitur (habet verum diffinire) cum debeat legi (habet vim diffinitiuæ) prout idem Franch. ibidem refert, & sequitur sub nu. 80. vers. circa nonum, & aperte sub nu. 81. licet loquatur de interlocutoria desertionis sententiæ diffinitiuæ, & aperte in cap. 60. cum cessante, num. 44. vers. octauo sententia, eod. tit. de appell. Felyn. in rubr. de sent. & re iudic. num. 11. vers. & si dicitur, & vers. & est alia limitatio. Mysing. in sing. obseru. cent. 3. obseru. 36. & quod sententia, lata super desertione appellationis, habeat vim diffinitiuæ, & concernat merita, refert, & sequitur Tess. Fossanen. decis. 122. tertio prouocare, num. 12. vers. quinto dicentur, & quod habeat vim diffinitiuæ, scribit Maran. in suo spec. in 3. par. 6. par. princip. num. 42. versus finem, fol. 438. & quod possit appellare, quia habet vim diffinitiuæ, & grauat, & non speratur alia diffinitiuæ, & ita obseruetur, scribit Ang. Aret. in l. 2. versus finem, numer. 42. ff. de appell. recip. & sentit etiam Matthes. sing. 39. nota quod ab interlocutoria. num. 3.

Et quod ab ista interlocutoria detur appellatio, scribunt Ang. Aret. vbi supra, Card. Alex. in d. cap. 8. ex ratione, num. 47. vers. quarta est quæstio, & Franch. sub nu. 80. vers. circa nonum membrum, Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 19. vers. & quod possit, num. 201. fol. 486. Mysing. vbi supra, & Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 138. num. 4. & 5. vbi de communi * opinione, quam ex eo refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 265. imo quod possit appellari sine expressione causæ, refert & sequitur Ang. Aret. in l. 4. eius qui, num. 9. ff. de appell. recip.

Contra hanc exemplificationem (quod enim sententia desertionis sit interlocutoria) scripserunt plures, quos citant Doctores in materia, & præsertim Card. Alex. infra citatus, & alii sunt, qui dicunt, esse diffinitiuam, & sic colliguntur tres contrariæ opiniones.

In hac contrarietate circumferuntur etiam distinctiones.

Prima distinctio est: aut sententia super deser-

tione fertur in causa appellationis interpositæ ab interlocutoria, quæ non erat super exceptione peremptoria; & tunc cum prima sententia sit mere interlocutoria, & appellatio pendeat super interlocutoria, sententia desertionis fiet mere interlocutoria: aut appellatio pendeat super diffinitiuæ, vel super interlocutoria, lata super exceptione peremptoria, vel liris finitæ; & tunc, cum prima sententia sit diffinitiuæ, vel pariat effectum diffinitiuæ, quando est super exceptione peremptoria, sequitur in necessariam consequentiam, quod sententia desertionis, ex quo imponit finem negotio, sit diffinitiuæ, Card. Alex. d. cap. 8. ex ratione, sub numer. 45. vers. circa secundam quæstionem, & vers. sed pro concordia, de appellat.

Secunda distinctio est: aut est pronuntiatio super desertione appellationis ab interlocutoria; & tunc dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, Rebuff. tract. de appell. artic. 5. gl. vna, numero 44. vers. sed si super, tomo tertio, folio 500. aut est pronuntiatio super desertione appellationis a diffinitiuæ; & tunc dicitur sententia diffinitiuæ, Rebuff. d. gl. vna, num. 43.

Tu reprobando hanc secundam distinctionem, dic, quod sententia, lata super desertione appellationis a diffinitiuæ, dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, vt scribunt aperte Franch. in d. cap. 8. ex ratione, sub nu. 81. vers. sed queritur primo, & in cap. 60. cum cessante, num. 44. vers. octauo sententia, de appell. & Fely. in rubr. num. 11. vers. & est alia limitatio, de sent. & re iudic. & sententia lata super desertione appellationis ab interlocutoria, dicitur interlocutoria, & non habet vim diffinitiuæ, Franch. sub d. numero 81. & Felyn. sub d. numero 11. versus finem, dicens, sic esse intelligendos Bal. Rot. & Ægid. Bellam. in locis per eum citatis, & ita tu intelligas Rot. diuers. decis. 300. dominire soluerunt, sub numero 7 parte 2. dum ait, dici interlocutoriam, si pronuntiat desertio appellationis ab interlocutoria, secus si pronuntiat desertio appellatio a diffinitiuæ.

Retenta exemplificatione.

Extende eam, vt sicut interlocutoria lata super desertione appellationis, habet vim diffinitiuæ iuxta prædicta, ita etiam interlocutoria, qua pronuntiat, appellationem non esse desertam, Franch. in cap. 65. sua nobis, not. 4. sub nu. 3. de appell.

Declara eandem exemplificationem, vt quamuis habeat vim diffinitiuæ, tamen quo ad iudicem censetur interlocutoria, vnde si auditor pronuntiat super desertione appellationis, & ab hac pronuntiatione appellatur, & interim doceatur de diligentia appellantis, poterit iudex reponere, quia remansit iudex, Rot. decis. 9. alias 74. si auditor. de appell. in nou. imo si causa appellationis ab hac pronuntiatione, appellationem esse desertam, fuerit commissa, & coram iudice commissario doceatur de prædicta diligentia, potest & debet remittere causam iudici a quo, vt ipse in causa appellationis, quam per errorem pronuntiauit desertam, vltius procedat, quia etsi illa pronuntiatio habeat vim diffinitiuæ, quoad hoc, quod clem. appellanti. non habeat locum, & etiam quoad obseruationem terminorum; tamen quoad iudicem, vt possit eam reuocare remanet interlocutoria, Rot. decis. 12. alias 89. si a pronuntiatione, num. 1. eod. in nou.

In foro Capitolino an & quando detur appel-

latio, & quomodo procedatur, pronuntiata defer-
ta causa, vel non deferata causa appellationis, habes
in statut. lib. 1. cap. 174.

187 Exemplifica octavo in præcepto, quod iudex fa-
cit in confessum, seu conuictum, vt soluat, sicq; fa-
cit cum causæ cognitione, quia est sententia diffini-
tiua, vel saltem habet vim diffinitiuæ, cum interue-
niat causæ cognitio, dato libello, & sequuta litis
contestatione, Rot. decis. 7. alias 541. vtrum præceptum,
de litis contest. in antiq. & in istis terminis intelli-
get Rot. decis. 1. an præceptum, de sent. & re iudic. in anti-
quior. dum ait, quod præceptum de soluendo est
eiusdem effectus, sicut sententia, Matth. fil. sing. 39.
nota quod ab interlocutoria, numero 5. & ita latius vide-
tur declarare Maran. in suo spec. in 3. part. 6. par. princip.
in verbo, & demum fertur sententia, quest. 3. numero
27. & 28. folio 435. vbi quod habet vim diffinitiuæ et-
iam si sit factum in confessum, & tenus conuentu,
nullo dato libello.

188 Secus est, quando facit præceptum sine causæ co-
gnitione, quia eiusmodi præceptum non habet vim
diffinitiuæ, Franch. in cap. 60. cum cessante, sub numero
10. ibi, sed aduerte quia tunc de appell. & Maran. d. numero
27. & maxime si sit factum cum clausula iustifica-
toria (si senseris te grauatum compareas) quia tunc,
citato comparente, resoluitur in vim simplicis cita-
tionis, Maria. Socc. tract. de citat. art. 21. sub num. 1. Alex.
Ias. Paris. Maran. Vestr. Grauat. Alex. Stiat. Luc. Pat. & Ad-
dit. ad pract. Papien. quos retuli, & sequutus sum supra, lib.
1. cap. 57. num. 17. vers. & prima. vbi videas etiam, quid
sit, reo non comparente.

189 Exemplifica nono in absolutoria, lata, rebus stan-
tibus, prout stant, quia habet vim diffinitiuæ, seu in-
quam est mixta, vt retuli supra limit. 1. numero 26. vers.
contra.

Contra istam exemplificationem; nam quod sit
proprie diffinitiuæ, præsuppositis dilationibus, sen-
tit Tess. Fossan. quem citavi, & sequutus sum d. limit.
1. nu. 16. & probatur ex eo, quia imponit finem ne-
gotio principali, neque obstat clausula (stantibus re-
bus prout stant) quia omnis sententia virtualiter habet
in se istam clausulam, siquidem certum est, quod
iudices proferunt sententias, stantibus actis, vnde
dicimus, quod iudex debet iudicare secundum ac-
ta & probata.

190 Exemplifica decimo in interlocutoria de non
procedendo ad vltiora propter exceptionem per-
emptoriam, quia habet vim diffinitiuæ, vt bene o-
stendit Felyn. in rubr. sub numero 9. vers. secus quando, de
sent. & re iud. & potest ab ea appellari etiam ex eo,
quia interlocutoria, per quam quis excluditur ab ag-
gendo, dicitur trahere secum executionem, & ab in-
terlocutoria, quæ trahit secum executionem, po-
test appellari, Bal. in l. 9. arbitro. sub num. 4. vers. tu ego
scias, ff. qui satisd. cogan. sed interlocutoria, de non pro-
cedendo, ad vltiora, excludit ab agendo. Ergo, &c.

191 Exemplifica vndecimo in interlocutoria, quæ
fertur super executione instrumenti, quia dicitur in-
terlocutoria, habens vim diffinitiuæ, Rom. conf. 41.
in presenti, in princ. Alexan. in l. 5. stipulationum, num. 4. ff.
de verb. obligat. Felyn. in capit. 15. quo ad consultationem, nu.
13. vers. a pronuntiatione, de sent. & re iud. & Iacob. Cancr.
var. resolut. par. 1. cap. 17. de appell. nu. 30. & in materia in-
differenti scribit Felyn. in rubr. sub num. 4. col. 4. in fine,
ibi, quod autem dictum est, eod. tit. de re iudic. & quod
pronuntiatio de exequendo sententiam sit interlo-

cutoria, habens vim diffinitiuæ, scribunt Salyc. in l.
5. ab executione, nu. 3. ibi, & est ratio, & sub numero quarto,
C. quor. appell. non recip. Alex. conf. 72. in causa & lice, nu. 1.
lib. 7. Capic. decis. 1. nu. 21. Mandos. tract. de commiss. in com-
mis. 23. executoriali, in verbo, citatione precedente, q. 3. versus
finem, fol. 130. & quod decretum executorialium sit
interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, tenuit Rot.
diuers. decis. 208. in causa Salamant. sub nu. 1. par. 3. lib. 2.
decis. 218. eadem die, versus finem, nu. 5. & decis. 228. eadem
die, sub n. 1. ead. par. 3. lib. 3. huicq; opinioni videtur ad-
hærere Alin. in prax. iudicior. §. 31. cap. 15. in fin.

Contra hanc exemplificationem; quod enim sit
interlocutoria, tenent Bal. in d. l. ab executione, num. 2.
vers. secundo modo, in fine, C. quor. appell. non recip. Ang. con-
sil. 115. primo inquiramus, allegatur etiam ab omnibus
(sed male meo iudicio) Corn. conf. 221. in hac consul-
tatione, versus finem, num. 4. vers. ad secundum, lib. 4. quia
is refert & sequitur, non esse meram interlocutoriã,
Boer. decis. 68. quidam nobilis, in fine nu. 7. Menoch. tract. de
recuper. poss. remed. §. q. 6. nu. 85. Luc. Pat. in pract. Capitol.
lib. 3. cap. 2. sub nu. 31. & 32. & quod sit mera interlocu-
toria, tenet Crauet. conf. 273. nobilis domine, col. 3. sub nu.
1. vers. nec obstat.

Contra vtramq; opinionem tenet Maran. in suo
spec. par. 6. actu 1. in verbo, & demum fertur sententia, sub
nu. 24. fol. 435. quem referunt, & sequuntur Ios. Cum
super ritib. Sicil. cap. 19. num. 122. & 123. & Rugi-
nel. tract. de appell. §. 1. cap. 2. sub num. 111. vers. ideo Maran.
fol. 31. distinguens: aut loquimur de executione in-
strumenti, seu guarintigiæ, quam iudex pronuntiat
esse exequendam; & tunc secundum eos & Alex.
infra citatos neutra opinio erit vera, quia non erit
sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ, ne-
que erit mera interlocutoria, sed erit diffinitiuæ, vt
tenuerunt Alex. conf. 50. visis actis, num. 11. vers. pra-
terea, lib. 2. sibi met contrarius, cum aliter scribat in d.
l. stipulationum, num. 4. vbi loquitur de executione in-
strumenti, Maran. in d. verbo, & demum fertur sententia,
sub num. 24. fol. 435. Ios. Cum super ritib. Sicil. cap. 19. num.
122. fol. 122. & Ruginel. vbi supra: aut loquimur de exe-
cutione sententiæ, quam iudex pronuntiat esse exe-
quendam; & tunc secundum Maran. Ios. Cum. &
Ruginel. in locis supra proxime citatis, erit mera interlocu-
toria, & sic isto casu erit vera secunda opinio, pro
quâ adduci etiam potest Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. nu.
11. ibi, altera est, dicens, quod omnis pronuntiatio iu-
dicis post latam diffinitiuam est mera interlocuto-
ria, non habens vim diffinitiuæ.

Quid dicendum?

Concludo primo, exemplificationem sicq; primam
opinionem esse indistincte veram, ad cuius opinio-
nis veritatem ostendendam considero tres casus.

Primus casus est; quando sententia de exequen-
do grauatur, vt puta, quia non est liquida, vel est ap-
pellabilis, puta quia non sunt lapsi decem dies ad
appellandum; vel instrumentum, habens execu-
tionem paratam, nondum est liquidatum: & isto ca-
su non possumus dicere, quod sit interlocutoria, eo
quia ipsa non grauatur, sed grauatur sententia, seu statu-
tum, mandans exequi instrumentum, quia execu-
tio est illa, quæ grauatur, & sic cessat ratio, quæ Crauet.
d. conf. 273. mouetur ad tenendum, quod sit interlo-
cutoria; neq; potest dici diffinitiuæ, quia est execu-
tio sententiæ diffinitiuæ, seu instrumenti, quod æ-
qui paratur rei iudicatæ, vt retuli, & sequutus sum supra
limit. 10. sub numero 8. vers. cul. comprobatur, ergo reman-
net,

net, vt sit interlocutoria, habens vim diffinitiuæ.

192 Secundus casus est; quando instrumentum, seu res iudicata est turbida, vt puta, quia altera pars introduxerit causam appellationis, & prætendat, non extare rem iudicatam: & isto casu, quia iudex, mandando sententiam executioni, virtualiter pronuntiat, appellationem vel esse nullam, vel esse desertam, merito habet vim diffinitiuæ, vt bene aduertit Rot. *diuers. dictis decif. 208. & 228. vbi clarius.*

193 Tertius casus est; quando sententia de exequendo non grauat, vt puta, quia est executio rei iudicatæ & liquidæ, vt in casu, de quo loquitur Crauet. & dico, adhuc habere vim diffinitiuæ, quia possunt reo competere nouæ defensiones, & etiam antiquæ quæ possunt opponi etiam post sententiam, vt scribit Salyc. *in d. l. ab executione, num. 3. versus finem*, quem refert, & sequitur quoad hoc, licet non quoad concessionem appellationis ab interlocutoria de exequendo, Felyn. *in d. cap. quoad consultationem, num. 14. in princ. & versus finem, ibi, cum istis concordat, & ibi, non obstat ratio.*

194 Declara restringendo istam exemplificationem, vt quamuis in primo, & secundo casu detur appellatio; tamen non dabitur in isto tertio, quamuis etiam in isto dicatur habere vim diffinitiuæ, teste Felin. *vbi supra*, qui in hoc reprobatur Salyc. vt dixi; quare non tenet semper hæc consequentia: habet vim diffinitiuæ: ergo est appellabilis; quæ consequentia decipiuntur illi, qui eundem Doctorem allegant pro, & contra, sicut Ruginel. *d. §. 1. cap. 2. sub nume. 111. allegat pro vtraq; opin. Felynum vbi supra*, eo quia vno loco dixerit, habere vim diffinitiuæ, & alio loco dixerit sub eodem num. ab ea non dari appellationem: possunt enim hæc simul stare, quia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, quandoque regulatur, vt diffinitiuæ, & quandoque vt interlocutoria, sicut ex Abb. *cap. 28. peruenit, il secundo, numero octauo, versicu. nota hoc dictum. de appellat. refert, & sequitur idem Felyn. ead. rubr. de sentent. & re iud. sub numero quarto.*

195 Concludo secundo contra Alex. Maran. & eius sequaces, sententiam de exequendo instrumentum non esse vnquam diffinitiuam, quia fertur, lite non contestata, & ante contestationem litis non potest ferri diffinitiuæ, habet tamen vim diffinitiuæ, vt dixi *infra q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 24.*

196 Exemplifica duodecimo in sententia, qua contumax declaratur pro confesso, & conuicto, vt late scripsi, & explicauis supra *questio. 5. sub numero 91. versicul. comprobatur primo, & vers. seqq. in quibus videas, & adde, quæ scripsi supra limit. 3. nu. 10.*

197 Exemplifica decimotertio in sententia, qua debitor admittitur ad bonorum cessionem, quia ab ea potest appellari, vt resolutum fuisse in Signatura de communi omnium voto refert Marchel. *tract. de commiss. par. 1. in commiss. dilat. mor. cap. 2. numero 42. fol. 142. in fine, quem refert & sequitur Ruginel. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 183. & in admissa appellatione consuluit Paris. conf. 80. in hac causa & controuersia, num. 49. vers. nec istis habet, lib. 1.*

198 Quamuis Ruginel. *eod. tract. §. 6. gl. 7. cap. 2. numer. 44. cas. 40. sibi parum constans dicat, non dari appellationem.*

Ratio quare detur appellatio est, quia sunt plures casus, in quibus debitor redditur indignus cessione bonorum; vnde si in aliquo ex his casibus ad-

mitteretur ad cessionem bonorum, creditor grauaretur, & consequenter deberet admitti ad appellandum; & ratio, quare hæc sententia habeat vim diffinitiuæ est, quia non fertur super negotio principali, sed super vno articulo, qui non expectat aliam diffinitiuam.

Exemplifica decimoquarto in sententia, quod causa debeat, vel non debeat compromitti, quia ab hac sententia posse appellari refert, & sequitur M. Ant. Blanc. *tract. de compromiss. quest. 5. numero octauo, tomo tertio, parte prima. folio 177. vbi de communi opinione, & quod possit appellari, quando partes coguntur facere compromissum scribit Rebuff. tract. de sentent. execut. artic. 10. gl. 1. numero sexto, versicul. quinto, tomo primo, folio 403. & quod ista interlocutoria habeat vim diffinitiuæ, scribunt Franch. in cap. 60. cum cessante, numero 58. versic. vigesimo secundo, de appellat. & Blanc. vbi supra.*

Ratio potest esse multiplex: Prima quia ab interlocutoria potest appellari, quando grauamen per eam illatum non potest reparari per appellationem a diffinitiuæ, & dicitur non posse reparari, quando alia diffinitiuæ super eo non est ferenda; sed de faciendo, vel non faciendo compromisso vltimus non est cognoscendum; igitur grauamen remaneret sine reparatione: Secunda ratio, quia ista sententia habet vim diffinitiuæ; Ergo &c. Blanc. *vbi supra*: Tertia, quia huiusmodi interlocutoria meretur executionem, & ideo potest appellari, Rebuff. & Blanc. *in locis supra proxime citatis, & Grauat. in annot. ad pract. Vestr. lib. 3. cap. 10. sub numer. 6. fol. 68. in fine, & 199* quod ab interlocutoria, quæ incontinenti debet mandari executioni possit appellari, scribit Guid. Pap. *decif. 75. sed circa, num. 2. versus finem.* Et ratio huius rationis est, quia, si incontinenti debet mandari executioni, dicitur continere grauamen irreparabile, Rebuff. *vbi supra.*

Restringe istam exemplificationem, vt non procedat, quando ista pronuntiatio fit super causa inappellabili, vt puta, quia statutum disponat, laudum arbitrorum statim mandari executioni, quia tunc sicut non potest appellari a sententia diffinitiuæ, ferenda super negotio principali, sic etiam non poterit appellari ab ista præparatoria ad illam per ea, quæ, sic argumentando, consuluit, corrupte tamē, & ideo obscure in libro meo, *Anch. conf. 78. ex verbis, sub num. 2. ibi, ego contrarium, quem refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 205.*

De materia rationis huius restrictionis vide quæ late scripsi supra *limit. 6. memb. 7. numero vigesimo octauo, & seqq.*

Exemplifica decimoquinto in decreto, quo iudex pronuntiat, rem posse, seu potuisse alienari, seu minorem debere restitui in integrum, quia ab eiusmodi decreto datur appellatio, Ruginel. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 682. qui & si hanc exemplificationem non probet, tamen potest probari, quia si potestas alienandi procedat ex eo, quia iudex pronuntiet, minorem ætatem non esse probatam, datur appellatio, vt scripsi supra sub num. 169. & similiter dabitur appellatio, si pronuntiet, alienantem esse maiorem, & ideo denegandam esse restitutionem in integrum, quia a denegata restitutione in integrum datur appellatio, vt sentiunt Spec. *tit. de restit. in integr. §. quis autem, sub numer. 5. ibi, item si semel, lib. 2. fol. 206. & Abb. in cap. vlt. nume. 1. not. 2. de restit. in integr. & scribit idem**

- Rugin. eod. cap. 3. num. 596. & esse communem * opin. testatur, & sequitur Odd. tract. de restit. in integr. quest. 16. num. 12. & 13. & potest probari ex cap. fin. de in integr. restit. Nam, licet sit interlocutoria, tamen definit totum negotium, Rip. in rubr. num. 11. ff. de re iud. & similiter potest appellari a decreto, quo iudex pronuntiat, minorem esse restituendum, quia sicut potest appellare minor a denegata restitutione, vt scribunt Spec. Abb. & alii, quos citauit hic supra, ita etiam debet posse appellare eius aduersarius a concessa restitutione, quia quod vni conceditur, alteri non debet denegari, per ea quae scripsi supra limit. 7. num. 23. & seqq. & hoc, quando materia non est executiua, per ea, quae dixi dicta limit. 7. num. 1. 12. 19. & seqq. & quod in causa restitutionis in integrum per viam iustitiae detur appellatio, scribit simpliciter Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. restit. in integr. cap. 1. num. 32. folio 189. & ita seruetur passim.
- 202 Exemplifica decimosexto in sententia conseruationis indemnitate, a qua posse appellari refert, & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub n. 223. vers. sententia.
- 203 Exemplifica decimosextimo in explanatione puncti, transmittendi ad consilium sapientis, quia pars, quae se pretendit lesam in puncti formatione, seu explanatione, quam facit iudex, potest appellare, Pac. Scal. tract. de cons. sapient. lib. 3. cap. 9. tom. 3. par. 1. folio 343. quem refert, & sequitur Brederod. tract. de appell. parte 1. tit. 9. col. 16. sub litera A. dum ait, tutius esse appellare, quam contradicere.
- 204 Exemplifica decimo octauo in secundo decreto, quia & si sit interlocutoria, tamen, quia habet vim diffinitiuam, & absorbet ius partis, datur ab eo appellatio, vt retuli, & sequutus sum supra limit. 6. memb. 4. num. 130. vers. diximus, vbi vide.
- 205 Exemplifica decimonono in absolutoria ab obseruatione iudicii, lata ex causa, quae concernat merita, quia datur appellatio, vt retuli, & sequutus sum supra sub nu. 27. exempl. 3. vers. secus, vbi vide.
- 206 Exemplifica vigesimo in interlocutoria, qua iudex in causa restitutionis in integrum pronuntiat, minorem aetatem esse probatam, vel non probatam, vt retuli, & sequutus sum supra nu. 169. & 170.
- 207 Exemplifica vigesimoprimo, & vltimo in omni interlocutoria, quae non expectat aliam sententiam post se, quia interlocutoria dicitur habere vim diffinitiuam, quando non expectat aliam sententiam post se, seu quando per illam expirat iudicis officium, Franch. in cap. 60. cum cessante, num. 9. ibi, sed tamen limita primo, de appell. & retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 37. vers. limita primo, & quod omnis interlocutoria, quae non sperat aliam sententiam post se, dicatur habere vim diffinitiuam, quia videtur facere effectum, quem facit diffinitiuam, cum imponat finem instantiae, scribit Maran. in suo spec. in 3. par. 6. par. princip. sub nu. 42. vers. prima conclusio, fol. 438.
- 208 Infero ex hac sublimitatione posita supra nu. 171. quod iudex a quo regulariter non potest vltius procedere super illo articulo, a quo est appellatum, quia sententia diffinitiuam, & interlocutoria, habens vim diffinitiuam, aequiparantur, vt retuli & sequutus sum supra num. 171. sed, pendente appellatione a diffinitiuam non potest procedere, per ea, quae scripsi supra q. 3. num. 48. ergo neque, pendente appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuam, per ea, quae scripsi supra lib. 1. cap. 97. nu. 48. vers. sed pendente.
- Extende subinferendo, vt ea, quae iudex gesserit, pendente appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuam, veniant reuocanda vti attentata, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 1. princip. num. 51. & seqq. vsq. ad num. 57. exclusiue fol. 359.
- Intellige hanc extensionem, vt sit vera quoad ea, quae iudex faceret super illo articulo, a quo est appellatum, Alex. consil. 89. diligenter, sub num. 9. versic. tamen hu, lib. 1. secus quoad alia, quia illa aut sunt connexa, aut sunt separata, & est recurrendum ad ea, quae scripsi memb. seq.
- Nec obstat, quod Rot. decis. 65. alias 461. si appellatur, versus finem, de appell. in nou. dicat, quod appellatio ante diffinitiuam non impedit, neque suspendit iurisdictionem iudicis a quo, quia respondeo, hoc esse simpliciter verum in appellatione a mera interlocutoria; at in appellatione ab habente vim diffinitiuam erit verum quoad negotium principale, seu alios articulos extra articulum, a quo fuit appellatum.
- Restringe eandem illationem, & extensionem, vt non procedant, pendente termino ad appellandum, quia iudex potest, pendente termino ad appellandum ab interlocutoria habente vim diffinitiuam, procedere ad vltiora, Franch. in cap. 10. super eo, num. 7. vers. secundo aduerte, de appell. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 11. de attent. pend. temp. ad appell. num. 30. vers. tertio, & num. 31. tom. 5. fol. 345. & cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 2. sub num. 30. & 31. fol. 361. & ita etiam firmaui d. cap. 97. num. 49. vers. contrariam, & nu. 57. & nu. 60. versus finem.
- Confirmatur haec restrictio ex his, quae de termino pendente ad appellandum ab interlocutoria, quae continet grauamen irreparabile, scripsi supra n. 149. & seqq.
- Amplia hanc restrictionem, vt procedat, etiam si articulus sit connexus cum causa principali, ratione cuius grauaminis ipsa pars habeat appellare, Franch. vbi supra, & Lancell. d. cap. 11. nu. 32. fol. 345.
- Moderata eandem quartam sublimitationem, vt non procedat in foro Capitolino, quia in eo non potest appellari ab interlocutoria, etiam vim diffinitiuam habentibus, quae alias per diffinitiuam, seu in ipsa diffinitiuam reparari possent, sic disponentibus statuit. Vrbis lib. 1. cap. 171.
- SUBLIMITA V. & fraternizat cum praecedenti, vt non habeat locum, quando interlocutoria ingerit difficultatem circa causae decisionem, quia tunc ab illa interlocutoria potest appellari, vt est in casu, de quo loquitur Bal. quem retuli, & sequutus sum quasi. preced. limit. 1. numero 143. & hac ead. questio. limitat. 6. memb. 8. numero tertio, in fine; nam talem potest ingenerare difficultatem, vt habeat vim sententiae diffinitiuam.
- SUBLIMITA VI. vt non protegat, quando de grauamine, quod infertur per interlocutoriam, constat iuris praesumptione, vt puta, quia iudex mandatur, rem aliquam sequestrari, quia tunc potest appellari, etiam non expressa causa, Bal. in l. 6. minoribus, nu. 5. versus finem, vers. sed in appellatione, & nu. 6. vers. item, sequestratio, C. de his quib. vt indign. dicens, sequestrationem esse regulariter prohibitam, ideoque in re tam aperta superuacua esse expressionem causae, & Franch. in cap. 59. vt debitus, q. 11. nu. 22. & Card. Alex. sub num. 41. versic. stat. ergo regula. fallen. 3. de appell. & rursum idem Franch. in cap. 1. sub num. 7. vers. quarto limita, de appell. in

pell. in 6. vbi de appellatione a sequestro, & a tortura.

De materia huius sublimitationis an & quando possit appellari a sequestro vide *supra* limit. 6. memb. 2. num. 14. & seqq. & an & quando non requiratur expressio causæ in appellatione a sequestro vide *supra* q. 4. num. 34. & 35.

217 **SUBLIMITA VII.** quando in appellatione exprimitur, & probatur iusta causa appellandi, quia tunc debet admitti appellatio, vt patet ex his, quæ scripsi *supra* num. 81. & 82. & loquendo in causa possessoria, *supra* limit. 6. memb. 7. num. 103. & seqq. & quod in appellatione a mera interlocutoria debeat nominatim exprimi causæ grauaminis, late deduxi *supra* q. 4. num. 30. & seqq.

218 Declara primo hanc sublimitationem, quando expressio causæ, seu grauaminis in appellatione ab interlocutoria sufficiat per relationem ad acta ex his, quæ scripsi d. q. 4. n. 31. & seqq.

219 Declara secundo, vt iustificatio appellationis ab interlocutoria coram iudice appellationis non possit fieri ex alia causa, quam ex expressa in appellatione, vide *supra* quæst. 11. numero 87. & seqq. & quid si sint expressæ plures causæ, vide *ibid.* nu. 90.

210 Declara tertio, vt sufficiat, causam, expressam in appellatione, fuisse probabilem, quia tunc, si iudex, appellatione non attendit, tulerit sententiam, illa sententia erit ipso iure nulla, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 1. princip. num. 45. fol. 359.*

Contrarium est verum, vide *supra* q. 11. num. 62. & seqq.

211 Declara quarto, vt si quis opposuerit legitimam exceptionem, & obtulerit incontinenti illius probationem, & iudex nihilominus noluerit illam exceptionem admittere, & ideo is, qui eam opposuit, appellauerit ab ista interlocutoria, seu non admisione, eiusmodi appellatio coram iudice appellationis dicetur satis iustificata eo ipso, quod iudex a quo noluit admittere exceptionem, vt retuli, & sequutus sum d. q. 11. num. 68. & operabitur hæc appellatio deuolutionem negotii, & reuocationem attentatorum, vt scripsi *ead.* q. 11. nu. 70.

XLVII. LIMIT. MEMB. II.

S V M M A R I A.

APPELLATIO ab interlocutoria, lata super articulo, cum quo est connexa tota causa, suspendit in totum iurisdictionem iudicis a quo, num. 1. — Extenditur primo & exemplificatur in interlocutoria, lata ante contestatam litem, num. 2. & 3. — Extenditur secundo, & exemplificatur multipliciter in interlocutoria, lata post contestatam litem, num. 4. & seqq. — Declaratur primo, qualis debeat esse connexitas articuli, vt suspendatur tota iurisdictione, num. 10. — Declaratur secundo qualis sit hæc suspensio, qua causatur ex connexitate, *ibidem* — Inferitur, quod processus, factus in causa principali pendente appellatione ab interlocutoria, lata super articulo connexo, non dicitur attentatus, nu. 11.

Appellatio ab interlocutoria, lata super articulo, qui non est connexus causa principali, suspendit iurisdictionem in illo articulo, & non in tota causa, num. 12. & seqq. — Exemplificatur multipliciter, nu. 16. & seqq. — Inferuntur plura, nu. 23. & seqq. — Limitatur n. 27. & seqq.

1 **SECUNDVM** membrum (an appellatio, quæ debet admitti ab interlocutoria mera, vel interlocutoria habent

re vim diffinitiuam, suspendat non solum articulum interlocutoria, a qua est appellatum, sed totam causam) diuido in duos casus.

Primus casus est: quando interlocutoria habet connexitatem cum causa principali, hoc est, articulus, diffinitus per interlocutoriam, est connexus cum tota causa, licet videatur distinctus; & isto casu concludo, quod appellatio ab illa interlocutoria, seu articulo suspendit iurisdictionem in tota causa, *Ant. de Butr. in cap. 10. super eo. num. 1. de appell. Alex. conf. 89. diligenter, sub num. 9. vers. tamen bis, in fine, lib. 1. Boer. decis. 73. videtur, num. 6. vers. sed vna. Paris. conf. 66. videtur, sub nu. 13. ibi, nec in casu nostro, lib. 1. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. penden. limit. 2. num. 25. in fine, & num. 26. iunctis iis, quæ tradit num. 13. fol. 361. idq; sentit etiam Ant. de Butr. in cap. 29. dilectus filius, sub num. 8. vers. nota quod quoad negotium, de rescript. & hoc est indubitatum, si causa principalis est ita connexa illi articulo, vt sine eo decidi non possit, *Abb. d. cap. 10. super eo, nu. 2. de appellat. & hæc est conclusio communis.**

Confirmatur hæc conclusio, quia capitula connexa reputantur vnum ratione connexitatis, vt scripsi *supra* q. 10. num. 6.

Extende primo hanc communem conclusionem, vt sit vera in appellatione ante litem contestatam, *Glos. in d. cap. super eo, in verbo, appellationem, & Ant. de Butr. & Abb. sub num. 2. & Franch. num. 1. de appell.*

Exemplifica hanc extensionem, quando opponitur, rescriptum esse subreptitium, vel iudicem esse excommunicatum, quia si iudex, interloquendo, grauet, poterit appellari, & appellatio suspendet iurisdictionem in tota causa, *Abb. d. cap. super eo, sub nu. 2. & Franch. sub nu. 1. idem* quando proponitur, actorem esse excommunicatum, vel procuratorem non habere legitimum mandatum, & similia, *Franch. vbi supra.*

Extende secundo in appellatione post litem contestatam, *Glos. Ant. de Butr. Abb. & Franch. supra proxime citati.*

Exemplifica hanc extensionem in exceptionibus peremptoriis, quæ opponuntur post contestatam litem, vt puta, si opponatur exceptio pacti de non petendo, vel consanguinitatis contra petentem uxorem, & similes, *Abb. d. cap. super eo, numero secundo, in fine.*

Exemplifica secundo in exceptione præscriptio- nis, & demum in alia qualibet simili peremptoria, sine qua negotium principale expediri non potest, *Glos. in d. cap. super eo, in verbo, sine illa, Ant. de Butr. & Abb. vterq; sub num. 3. de appell.*

Exemplifica tertio, quando reus, nolens respondere libello, seu positionibus, fuit propter contumaciam declaratus excommunicatus, seu reintrusus, & is appellauit ab excommunicatione, & Auditor appellationis inhiuit Auditoria quo, & nihilominus Auditora quo procedit, quia totus processus erit nullus, nam licet prædicta reintrusio videatur articulus separatus a negotio principali, tamen quia reintrusio fuit facta occasione, & ratione negotii principalis, quia noluit libello respondere, & litem contestari in causa principali, appellatio ipsa suspendit iurisdictionem in tota causa, *Rot. decis. 31. alias 193. si ab excommunicatione, de appellat. in nou. quam referunt, & sequuntur Franch. in capit. 6. ad hæc, sub numero primo, de appellat. & Lancell. tract. de*

attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innouat. appell. penden. limit. 2. sub num. 24. & 25. fol. 361.

- 8 Contra hanc tertiam exemplificationem declarando, & impugnando Rotam in *d. decis. 31. late scribit Dec. cons. 33. sub num. 4. & seqq.* quem refert, & sequitur, aliasq; adducit auctoritates Lancellot. *dicta limit. 2. nu. 28. fol. 361.*

Præterea esto, quod in casu, de quo loquitur Rot. *d. decis. 31.* sit suspensa iurisdictio in tota causa, tamen id non euenit eo, quia adsit connexitas in illo casu, sed eo, quia intercessit inhibitio, vt considerat Lancell. *d. limit. 2. sub nu. 28. ibi, quod si ab ea,* quare, sublata inhibitione, illa decisio non procederet.

Vltterius, vt considerat Lancell. *d. limit. 2. sub num. 28. in casu, de quo num. seqq.* appellatio, quæ interponitur a remissione causæ, interponitur occasione causæ, quæ pendeat coram secundo iudice appellationis, & tamen non suspendit causam principalem.

- 9 Exemplifica quarto in casu, quo appellatur ab aliquo grauamine ante diffinitiuam, & committitur causa appellationis, & iudex, cui est commissa, inhibet iudici a quo, & deinde, seruatis seruandis, pronuntiat, bene processum per iudicem a quo, & male per partem appellatum, & ideo causam remittit eidem iudici, a qua causæ remissione pars iterum appellat, & causa appellationis ab hac causæ remissione iterum alteri iudici committitur, qui iudici primo, a quo fuit primum appellatum, non inhibet, & ideo ille primus iudex, non obstante appellatione interposita a remissione causæ, procedit in negotio principali, quia isto casu & si processus sit validus, vt scribit Rot. *decis. 1. alias 138. si appelletur, de offic. deleg. in nou. & decis. 65. alias 461. si appelletur, de appell. in nou. quas refert, & sequitur Lancellot. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 2. princ. sub num. 28. folio 361. & limit. 29. num. 1. folio 373.* tamen validitas processus penderet a futuro euentu, quia si vltimus iudex appellationis pronuntiabit, bene appellatum, & male iudicatum, reuocabitur totus processus primi iudicis, factus post appellationem, vt dixit Rot. *d. decis. 65. versus finem, & latius scripsi nu. seq. decl. 2.* quæ reuocatio, & annullatio processus non haberet locum, nisi essemus in connexis, per ea, quæ dixi dicto num. seq. *decl. 2.* & quod Rot. *de decis. 65.* habeat locum in connexis, sentit Lancell. *d. limit. 2. num. 40. fol. 362.*

- 10 Declara primo nunc, connexitatem hanc, quæ operatur suspensionem totius causæ, tripliciter considerari.

Primo, quando causa principalis est ita connexa articulo, vt non possit determinari sine illo articulo, vt est casus in *d. cap. super eo, & ibi Ant. de Butr. num. 1. Abb. numero secundo, & Franch. in principio, & num. primo de appellat.*

Secundo, quando articulus, seu exceptio, super qua iudex interloquitur, est præiudicialis, quia de exceptionibus præiudicialibus prius est cognoscendum, & definiendum, quam de ipsa causa principali, *Franch. in cap. 10. super eo, sub n. 1. vers. in gl. de appell.*

Tertio quando sententia, lata in vno, parit exceptionem rei iudicatæ etiam in alio, *Lancell. eadem limit. 2. nu. 27. in fine, vers. sed quia, & num. 28. fol. 361.* exceptio enim processus pendens non obstat iurisdictioni, nisi vbi obstat exceptio rei iudicatæ, *Bal. in cap. 1. versus finem, numero 7. versic. vltimo, extra de controuersi. feud. apud. par. terminan. vbi ponit casum: ego intuli alicui duo vulnera eodem loco, & tempore,*

& in ead rixa, & accusor de vno coram Potestate, & de alio coram Capitaneo; peto me remitti ad Potestatem, & accusator vult me remitti ad Capitaneum, determinat Bal. remitti debere ad eum, qui præuenit, ne diuersitas iudicum perplexitatem inducat, colligendo regulam, quod exceptio perplexitatis impedit processum iudicum.

Declara secundo, vt hæc suspensio, causata ex connexitate, non operetur simpliciter reuocationem processus quoad articulos connexos, sed conditionaliter, & ex futuro euentu, quatenus scilicet iustificetur appellatio, & ideo pronuntietur, bene appellatum, & male iudicatum, quia tunc omnia gesta reuocantur, vt late explicat *Franch. in cap. 10. super eo, num. 8. & sub nu. 9. vers. sed aduerte, & vers. seqq. de appell. in quibus loquitur de articulis connexis, & in his terminis Lancell. declarat Rot. quos citavi num. preced. in fine, & suadetur ea ratione, quia si articuli sunt separati, tunc licet iudex appellationis pronuntient, bene appellatum, & male iudicatum, tamen processus, factus super articulo separato, a quo non fuit appellatum, non irritatur.*

Infero ex his, quæ dixi supra num. 9. in 4. exempl. & ex hac 2. declar. quod licet iudex appellationis, iustificata appellatione, reuocet interlocutoriam, a qua fuit appellatum, tamen processus, factus coram iudice a quo, pendente illa appellatione, non reuocatur per viam attentati, quia iudex a quo potuit procedere, vt ex *Ant. de Butr. refert, & sequitur Franch. in d. cap. 10. super eo, num. 3. vers. in gl. in verbo terminari in fine, & latius sub numero octauo, seu 9. vers. nec obstat quod iustificata.*

Confirmatur hæc illatio, quia si secundus iudex appellationis in casu, quem retuli supra num. 9. in 4. exempl. pronuntiauerit, bene appellatum, tunc reuocatur, quod fecit iudex a quo, vt dixi nu. *preced. decl. 2.* secus autem si pronunciauerit, bene iudicatum, quia tunc stabit processus iudicis a quo, qui non impeditur per malam appellationem, nec appellatio ante diffinitiuam habet impedire, vel suspendere iurisditionem iudicis; secus est in appellatione a diffinitiuam, *Rot. decis. 65. alias 461. si appelletur, de appell. in nou. ergo cum reuocatio, & annullatio processus pendeat a futura sententia iudicis appellationis, ille processus non dicitur attentatus, quia si esset attentatus, reuocaretur in primis, & ante omnia priusquam iudex appellationis procederet in causa appellationis, vt scripsi supra quest. 3. num. 47. & 48. at reuocatur post iustificatam causam appellationis, quia eius iurisdictio non erat suspensa; & consequenter non dicitur attentatus, per ea quæ scripsi memb. *precedenti, nu. 28.**

Nec obstat quod Lancell. *tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 2. princ. num. 39. fol. 362.* referat, & sequatur ex *Alex. quod reuocantur tanquam attentata.*

Quia resp. quod contrarium est verum, vt patet ex adductis nu. *preced. vltra quod Lancell. in hoc loquitur parum accurate, & Alexan. quem citat, non loquitur de attentatis.*

Limita primo hanc illationem, vt, dum dicimus quod processus non reuocatur tanquam attentatus, non procedat, quando iudex appellationis inhibuisset, quia tunc iudex a quo non posset procedere, per ea, quæ dixi infra, num. 27.

Limita secundo quando iudex a quo detulisset appellationi, & iudex appellationis causam ei non remitte-

remitteret, quia tunc iudex a quo non posset procedere, per ea, quæ scripsi memb. seq. in fine, & adde quæ scripsi infra, nu. 29. & hæc de primo casu,posito supra n. 1.

12 Secundus casus est; quando interlocutoria, seu articulus interlocutoria decisius non habet connexitatem cum causa principali; & isto casu concludo, quod appellatio ab illo articulo non suspendit iurisdictionem in tota causa, sed solum in illo articulo, Ant. de Butr. in cap. 10. super eo, numer. 1. & 2. quem refert, & sequitur ibidem Franch. sub num. 3. & vberius sub num. 9. vers. sed aduerte quia, de appell. Dec. conf. 33. viso puncto, sub num. 4. in secundo præsupposito, ibi, secus si articulus, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 2. num. 13. & seq. fol. 361. Et quod communis conclusio videatur esse, quod; si appelletur in vno articulo separato a causa principali, non suspendatur in totum iurisdictione in causa principali, scribit Dec. in cap. 51. bona memoria, nu. 35. ibi, nunquid si appellatur, & sub nu. 36. de appell.

Confirmatur primo hæc conclusio, quia quando sunt distinctæ, & diuersæ causæ, tunc licet sit appellatum ab vna, tamen non retardatur processus in alia, Rot. decis. 31. alias 193. si ab excommunicatione, in fine, de appell. in nou. & latius Lancell. vbi supra, & quod appellatio non suspendat iurisdictionem iudicis a quo, nisi in illa causa, in qua fuit appellatum, & non in aliis, scribit Franch. in cap. 22. præterea, not. 2. numero 1. & cap. 24. proposuit, not. 1. de appell. Nam si appellatur ab vno articulo separato a causa principali, non propterea censetur appellatum a tota causa, nec suspenditur iurisdictione in tota causa, Paris. conf. 66. videtur, nume. 6. in fine lib. 2.

Confirmatur secundo, quia arbiter, pronuntians super vna causa, seu super vno articulo, non perdit iurisdictionem in alia causa, seu in alio articulo, Afgid. Bellam. conf. 18. quem refert, & sequitur Lancell. d. limit. 2. nu. 16. in fine, & 17. tom. 5. fol. 361.

14 Contra conclusionem huius secundi casus, quod enim iudex a quo non possit procedere, etiam si causa principalis possit expediri sine articulo appellationis, sentit Gloss. in d. cap. 10. super eo, in verbo terminari, in fine, de appell. multa etiam contra eandem conclusionem adducit, & firmat Abb. eod. cap. super eo, num. 4. & seqq. vers. his autem præmissis, & num. 9. in fine, vers. ex quibus omnibus, dicens, quod siue articulus, in quo fuit appellatum, sit connexus causæ principali, siue non, nunquam potest iudex procedere ad vltiora, quia, vt dicit d. num. 9. appellatio ab interlocutoria, si est legitima, suspendit iurisdictionem iudicis a quo respectu totius causæ, siue causa principalis sit connexa articulo appellationis, siue non, & in hanc opinionem contra conclusionem videtur iuisse Franch. in cap. 1. sub num. 4. & in cap. 51. bona memoria, nu. 30. & 31. vers. prima quod licet, de appell. quem citauit super q. 2. num. 37. dum scribit simpliciter, quod appellatio iudicialis etiam in vno articulo suspendit iurisdictionem iudicis quoad totam causam, nec considerat, an articulus sit connexus, vel non.

Non recedas in puncto iuris a conclusione, quia Glossæ, & Abb. citatis in contrarium bene responderet Franch. in d. cap. super eo, sub num. 9. vers. sed aduerte, quem ibidem refert, & sequitur Dec. conf. 33. a nobis citatus sup. num. 12. vers. secundus casus, licet idem Dec. in d. cap. bona memoria, similiter a nobis citatus in d. vers. secundus casus. reprobet eundem Franch. aliter ibidem loquentem.

Praxis tamen seruat contrarium, & ratio huius praxis est duplex.

Prima ratio est, quia, cum relinquatur arbitrio iudicis, quæ dicantur connexa, vt retuli, & sequutus sum lib. præced. cap. 11. num. 376. expedit appellato, vt non prosequatur causam coram iudice a quo, quia de facili iudex appellationis inclinabit pro connexitate articulorum, vt aquam trahat ad molendinū, sicq; annullabit totum processum.

Secunda ratio est, quia is, qui appellauit ab aliquo grauamine, potest iudicem, procedentem in negotio principali, allegare suspectum, quamuis interlocutoria sit separata a negotio principali, vt scriptum, sed non sequor memb. seq. num. 4.

Retenta tamen conclusione, quæ vt dixi, est vterior in puncto iuris.

Extende eam, vt præcipue procedat in appellatione extraiudiciali, quia appellatio extraiudicialis suspendit solum ea, quæ geruntur post appellationem, & contra ipsam appellationem, alia vero, quæ non sunt contra ipsam appellationem, non suspendit, quia appellatio extraiudicialis non suspendit facultatem competentem ipsi parti in aliis: satis enim est, quod defendat appellantem, ne opprimatur in eo, a quo appellauit; quare attentata post appellationem extraiudicalem, sed non contra ipsam appellationem, non dicuntur grauare ipsum appellantem, ex quo non sunt contra eius appellationem, Franch. in cap. 1. sub num. 4. vers. vltimo tenementi, & clare, ac fusi in cap. 51. bona memoria, num. 29. versicul. decimo tertio dubitatur, & num. 31. de appell. & adde, quæ scripsi, supra q. 2. num. 36.

Exemplifica primo eandem conclusionem in condemnatione expensarum ratione contumaciæ, a qua condemnatione si condemnatus appellet, appellatio non impedit processum in causa principali, Ant. de Butr. in d. cap. super eo, sub num. 3. in quarto exemplo, Abb. sub numero 3. & Franch. sub nume. 2. vers. sed sunt aliqua, de appell. Dec. in cap. 51. bona memoria, num. 36. ibi, vnde si appelletur a condemnatione expensarum, de appell. & conf. 33. viso puncto, sub num. 4. in 2. præsupposito, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 2. num. 8. fol. 360.

Exemplifica secundo in exceptione, quæ conuenit executionem, qualis est exceptio, modificans executionem, quæ exceptio competit certis personis, ne possint conueniri, nisi in quantum facere possunt, quia appellatio interposita ab interlocutoria, lata super ista exceptione, non impedit expeditionem causæ principalis, Ant. de Butr. d. cap. super eo, sub num. 3. ibi, de exceptionibus autem Franch. sub numer. 2. & Lancell. d. limit. 2. num. 6. fol. 360. & de hac exceptione loquutus sum lib. præced. cap. 7. num. ...

Exemplifica tertio, quando vxor obtinuit sententiam pro validitate matrimonii contra maritum, & maritus appellat, quia nihilominus potest, appellatione pendente, procedi ad instantiam mulieris super præstatione alimentorum, quæ vxor peteret, quia hoc non est de processu causæ, Affl. decis. 152. fuit dubitatum, numero secundo, in fine, & de hoc casu scripsi supra limit. 7. princip. numero 3. & sub numero. 4. versicul. quartus casus.

Exemplifica quarto in exceptione compensationis, vt si petenti debitum opponatur exceptio compensationis, & ea non admitatur, & ideo reus appellet, & nihilominus appellatus petat, procedi

super negotio principali, quia poterit procedi, *Ant. de Butr. d. cap. super eo, sub nu. 3. & Abb. similiter nu. 3. in fine, & Franch. sub nu. 9. vers. quartus & ultimus.*

- 20 Exemplifica quinto, si appelletur, quod Titius non recipiatur in testem, quia est criminofus; nam hæc appellatio nihil obstat, quin alii testes recipi possint, & in causa principali procedatur, cum articulus appellationis videatur separatus a causa principali, ideo causa principalis non intelligitur suspensa, *Dec. in cap. 51. bona memoria, sub numero 34. de appell.*
- 21 Exemplifica sexto in appellatione, & litis pendentia in possessorio, quia non suspendit, neque impedit executionem in petitorio, nec e conuerso, cum hæc sint omnino diuisa, *Lancell. d. limit. 2. numer. 18. ibi, pariter etiam, & num. seqq. fol. 361. & clarius, & apertius cap. 4. de attent. lite pend. limit. 2. principali, num. 8. & sequent. fol. 325. vbi scribit, quod si inter aliquos sit lis super possessione beneficii, & ordinarius per mortem colligantis, aut alias illud beneficium conferat, collatio non dicitur attentata, & sic ordinarius non dicitur attentare, quia collatio beneficii respicit ius, & proprietatem beneficii, de qua non est lis, sed est lis super possessione, in qua ordinarius nihil innouat.*
- 22 Declara istam exemplificationem, vt non procedat, quando ius possessionis possit excludi incontinenti per probationes de dominio receptas in petitorio, quia tunc appellatio in petitorio impediret executionem in possessorio, vt puta, tu obtinuisti sententiam in petitorio, a qua ego appello, & in appellatione doceo de meo dominio; interim tu obtines aliam sententiam in possessorio, a qua ego non appello, tu vis huius sententiæ executionem, dico quod appellatio interposita super petitorio impedit executionem super possessorio, & sic appellatio operatur effectum suum in causa separata; quia exceptio domini potest incontinenti probari, cum sit probata in petitorio, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 2. principali in fine, num. 41. & 42. fol. 362.*
- 23 Infero, quod vbi sententia continet plura capita separata, si appelletur ab vno, in reliquis sententia transibit in rem iudicatam, & mittetur executioni, quia tot capita, tot sententiæ in separatis, vt consuluat *Paris. conf. 66. videtur, num. 3. & seqq. vers. isti tamen non obstantibus, lib. 1. licet enim ea omnia capita sint definita vnica scriptura, & vnico contextu prolationis sententiæ, tamen tot sunt sententiæ, quot sunt capitula, Paris. d. conf. 66. num. 4. vide etiam, quæ scripsi supra quæst. 4. num. 23. & 24.*
- 24 Subinfero primo, quod appellari debet ab omnibus capitibus sententiæ, si volumus totam sententiam suspendere, aut saltem a sententia simpliciter, *Paris. d. conf. 66. num. 5. & 9.*
- 25 Subinfero secundo, quod fatalium tēpus, quod non currit, pendente causa attentatorum, iuxta ea, quæ scripsi supra quæst. 15. num. 65. & seqq. curret in causa, seu articulo separato, ad quem non extenditur appellatio, quare si vnus in eadem sententia fuerit pluribus condemnatus ex diuersis causis, & in appellatione sit ex aduersariis vnus nomen expressum, talis appellatio quoad non nominatos non impedit, quo minus circa vitium attentati possit fieri executio, ea potissimum ratione, quia appellatio est in vna causa, executio autem est in alia,

vt refert & sequitur Lancell. tract. de attent. parte secunda, capit. 12. de attent. & innou. appellat. pend. limit. 2. num. 20. & seqq. fol. 361.

Subinfero tertio, quod etiam inter easdem personas, si sententia contineat capitula separata, non committuntur attentata, nisi respectu illius capituli, seu summæ, a qua fuit appellatum, *Lancell. d. limit. 2. sub nume. 17. fol. 361.* Quare si inter partes litigetur super diuersis prætensionibus, videlicet super diuersis pecuniarum summis, super quibusdam iocalibus, & super quibusdam expensis, & tam summæ pecuniarum, quam iocalia, quam etiam expensæ fuissent distinctæ, & separatim in singulis quantitatis in sententia taxatæ, & pro eis relaxatum mandatum exequutum, & a dicta sententia fuerit appellatum sub ista forma, (appello ab excessiua taxatione iocalium, siue bonorum, & excessiua etiam expensarum taxatione) & commissa appellationis causa, illius vigore emanauerit inhibitio, & post inhibitionem vigore dicti mandati fuisset facta executio pro summis dictarum pecuniarum, non dicitur attentatum, quia appellatio dicitur interposita respectu iocalium, & expensarum, non autem respectu pecuniarum, Rota, quam refert, & sequitur *Lancell. d. limit. 2. sub nu. 22. fol. 361.*

Separatas alias quasdam causas, quæ possent videri connexæ, & ideo haberent difficultatem, ponit in materia attentatorum, *Lancell. d. tract. de attent. part. 2. cap. 20. de attent. post inhib. limit. 5. princ. sub num. 2. & seqq. tom. 5. fol. 414.*

Limita primo nunc conclusionem huius secundi casus, vt non procedat, quando ultra appellationem interpositam super articulo separato iudex ad quem inhibuisset in tota causa, quia tunc illa inhibitio suspenderet iurisdictionem in tota causa, & sic etiam quoad alium articulum separatum, ideoque processus post eiusmodi inhibitionem factus esset ipso iure nullus, *Alex. conf. 89. diligenter, sub numer. 9. vers. quantum vero, lib. 1. & videtur de mente Rota decis. 1. alias 138. si appelletur, de offic. deleg. & decis. 65. alias 461. si appelletur, de appell. in nou. quæ in casu, quem retuli supra num. 9. scribit indistincte, quod processus valet, dummodo vltimus iudex appellationis non inhibuerit, quas decisiones Rotæ refert, & sequitur *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 29. num. 2. fol. 373.**

Contra istam limitationem tenent *Franch. in cap. 10. super eo, colum. 2. versicu. secundus casus, num. 5. de appell. quem refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 2. princip. numer. 35. fol. 361.* motus ea ratione, quia iudex ad quem non potest inhibere, nisi constet, negotium ad eum esse deuolutum, sed per appellationem ab vno articulo separato non deuoluitur negotium principale, neque alius articulus separatus: ergo iudex ad quem non potest inhibere, & inhibendo, non dicitur canonice inhibere, & consequenter inhibitio non canonice facta nullum operatur effectum quoad causam principalem, sed solum quoad articulum: in quo fuit appellatum.

Non obstat Rot. ex aduerso citata, quia respondeo, quod habebit locum in articulis connexis, vt ex mente *Franchi innuit Lancellot. d. cap. 12. limit. 2. princip. num. 40. fol. 362.*

Retenta tamen, si placet, limitatione.

Declara eam, vt sit vera, quando euidenter constat, quod inhibitio est facta super tota causa, & ideo comprehendit etiam alios articulos, & personas

sonas separatas, in quibus non est appellatum, per ea, qua scribunt Dec. cons. 33. viso puncto, in fine, ibi, quia etiam adhuc, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. penden. limit. 2. nume. 35. in fine, & 36. folio 361. secus si sit dubium, an sit inhibitum etiam quoad alios articulos separatos, Lancell. vbi supra.

Verum huic declarationi obstat ratio adducta num præced. contra limitationem vers. contra.

29 Limita secundo, quando iudex detulisset: sed de hac limitatione vide supra limit. 6. princip. memb. 7. num. 99. vers. extende vndecimo, & supra hac ead. limit. 47. memb. præcedenti nu. 41. vers. restringe quinto.

30 Limita tertio, vt non procedat in appellatione interposita a sententia delegati, quia illa interposita in vna causa suspendit iurisdictionem etiam in aliis causis, Rot. decis. 15. alias 163. nota quod vbi, de appell. in antiq.

Contra eandem limitationem, & in specie contra Rotæ decisionem tenent Franch. in cap. 6. ad hæc, num. 2. vers. ultimo nota, de appell. & Gemin. in cap. 3. Romana, §. cum vero, eod. tit. in 6. quos citat & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 2. princip. num. 32. & 33. tom. 5. fol. 361.

XLVII. LIMIT. MEMB. III.

SUMMARI A.

INTERLOCUTORIÆ grauamine iustificato coram iudice appellationis, qui propterea pronuntiet, bene appellatum, tota causa remanet cognoscenda coram eodem iudice appellationis, num. 1. & seqq. in quibus insertur, iudicem, qui grauauit in vna causa, posse allegari suspectum in aliis. — Non tamen potest allegari suspectus ob solam appellationis pendentiam, nu. 4. — Iudex appellationis cognoscit totam causam, siue sit ordinarius, nu. 5. — Siue sit delegatus, num. 6. & seqq. — Et nunquid iudex appellationis possit, omisso articulo appellationis de consensu appellari, cognoscere negotium principale, num. 9. & seqq. — Iudex appellationis, quando non cognoscat negotium principale etiam quod pronuntiet, bene appellatum, num. 14. & seqq.

Interlocutoria grauamine non iustificato coram iudice appellationis, qui propterea pronuntiet, male appellatum, causa redit ad iudicem a quo, num. 19. & seqq. in quibus restringitur multipliciter.

1 TERTIVM membrum (post terminatam causam appellationis ab interlocutoria coram iudice ad quem, quis iudex debeat procedere in causa principali, an iudex a quo, vel ipse iudex ad quem) diuido in duos casus principales.

Primus casus est; quando iudex ad quem pronuntiat, bene fuisse appellatum, & male iudicatum.

Secundus casus est: quando pronuntiat, male appellatum, & bene iudicatum.

In primo casu, quando pronuntiat, bene appellatum; concludo quod causa remanet cognoscenda coram ipso iudice appellationis, quia tunc eam non remittit iudici a quo. Cyn. in l. per hanc, quo est vltima quest. 7. sub num. 11. ibi, si autem pronuntiet, & in fine dicta l. q. 8. sub num. 12. ibi, nam si iudex appellationis, C. de tempor. & reparat. appell. fol. 472. Bar. in l. 4. eius qui q. 6. n. 10. ff. de appell. recip. Franch. in cap. 35. accepta, sub num. 1. de appell. Staph. tract. de signat. liter. iustit. clausula & cum negotio principali &c. sub num. 2. fol. 327. in paruis, & de hoc est textus expressus in iure canonico in cap. 59. vt de bitus, versus finem, & ibi Glos. in verbo, alioquin. Abb. nu. 8.

Card. Alex. num. 12. Dec. num. 21. not. 8. de appell. Et quod iustificata appellatione per appellatorem, causa principalis non possit remitti ad iudicem a quo, inuito appellante, scribit Franch. d. cap. vt de bitus, nu. 46. vers. secundo quaritur.

Ratio huius conclusionis est, quia iudex, qui semel grauauit, redditur suspectus parti, quam grauauit, Franch. vbi supra vtrobique, & Dec. d. cap. vt de bitus, nu. 21. not. 8. & sub num. 70. Nam iudex, qui semel grauauit, est suspectus de iteratione grauaminis, Constat. in l. vnica, opposit. 3. numer. 7. versus finem, C. si de mom. pos. Pro qua suspitione Card. Alex. in cap. 24. proposuit, not. 2. sub num. 10. de appell. adducit hos duos versus.

Qui semel est lesus fallaci piscis ab hamo,
Omnibus ara cibus semper inesse putat.

Infertur ex hac ratione, quod, cum iudex, qui grauauit, reddatur suspectus, poterit allegari suspectus etiam in aliis causis omnino separatis per ea, qua scribit Franch. in cap. 24. proposuit, sub numer. 4. de appell. dicens, quod, probato grauamine iudicis, habet locum recusatio, & sola appellatio non causat suspitionem, nisi constet, iudicem grauamen intulisse, seu iudex grauamen fateatur, aut de eo notorie constet, & rursus in cap. 36. postremo, sub num. 20. versicu. vigesimo septimo, quando a iudice, eod. tit. de appell. dicens, quod si iudex grauauit, tunc est suspectus tam in illa causa, in qua grauauit, quam in qualibet alia.

Amplia primo hanc illationem, vt maxime procedat in grauamine torturæ, quia, si quis fuerit iniuste tortus, illa iniusta tortura adeo operatur exemptionem a iurisdictione torquentis, vt ipse tortus vna cum tota ipsius domo possit declinare iurisdictionem illius iudicis, & totius familiæ tam in causis criminalibus, quam in causis ciuilibus, Ang. Aret. in l. 2. num. 4. ff. de appell. recip.

Amplia secundo, vt ex sola appellationis interpositione in vna causa, seu articulo, grauamine etiam non probato, possit recusari vt suspectus in aliis causis, quia aliqualis iniuria videtur inferti iudici, a quo appellatur, vt considerat Franch. in cap. 6. ad hæc, sub numero 3. versicu. sed Imola, de appellat. & multi prouocantur ad indignationem contra appellantem, vt considerat idem Franch. in cap. 24. proposuit, sub num. 4. & multi iudices damnati & corrupti, odio prosequuntur appellantes, vt scribit Rebuff. tract. de appell. in præfat. sub num. 35. vers. ratio, tom. 3. fol. 478. & Barones carcerant appellantes ad superiores, vt notat Capic. quem retuli supra, q. 8. num. 114. & aliqui iudices adeo indignantur, vt pars grauata timeat appellare, vt scripsi supra, q. 6. nu. 8. & seqq. vnde propter talem indignationem posset dubitari, ne iudex vellet se vlciisci, vt considerat Franch. in d. cap. proposuit, sub num. 4. & consequenter debet posse recusari, vt suspectus.

Contrariam opinionem, nempe quod sola appellationis pendentia non sufficiat, nisi constet, iudicem grauamen intulisse, tenet Ioan. Andr. in d. cap. 6. ad hoc, quem ibidem refert, & sequitur in effectu Franch. sub nu. 3. & in d. cap. proposuit, sub nu. 4. & quod Doctores transeant cõmuniter * cum hac contraria * opinione Ioannis Andreæ scribitur in d. cap. ad hæc, sub nu. 3. & quod appellans nõ possit habere suspectum iudicem, a quo temere appellauit, scribitur Glos. in cap. 59. vt de bitus, in verbo, rationabiliter, Abb. sub nu. 32. in fin. & Card. Alex. nu. 25. vers. glos. in verbo rationabiliter, de ap-

pell. quia, vt dicit Abb. vbi supra, iudex discretus nō pro-
uocatur ex appellatione, & hæc opinio est vera, &
seruatur, l. vnic. ff. apud eum, a quo, &c. vbi Angel. Aret.
notat, quod sententia etiam iniuriola non eximit a
iurisdictione in aliis causis.

5 Extende primo nunc, conclusionem huius primi
casus esse veram in iudice ordinario appellationis,
in quo loquitur textus in d. cap. 59. vt debitus, de appell.
Staph. d. clausula, & cum negotio principali &c. nume. 2. in
fin. fol. 327. & sentiūt aperte omnes infra citati Doct.
& de hoc non dubitatur.

6 Extende secundo, vt habeat locum etiam in iu-
dice delegato, quia, si ei sit delegata causa appella-
tionis ab interlocutoria, & pronuntiet, bene appel-
latum, remanet iudex in tota causa, Innoc. in d. cap. vt
debitus, num. 5. in verbo, alioquin. de appell. hancque opin.
relatis prius contraria opinione Vincentii, & distin-
ctioe Ioannis Andr. vt communem, * & verio-
rem referunt, & sequuntur ibidem Abb. numero 34.
vers. sed queritur, & Dec. sub nume. 69. vers. non tamen, &
* num. 70. & esse communem, * licet de iure non vi-
deatur vera, testatur Card. Alex. sub num. 29. vers. sed
quid in delegato, ibi, imo, hic dicit, & in ista extensione
videtur residere etiam Franch. in d. cap. vt debitus, nu-
mer. 49. vers. sed dubitatur, & quod ista opinio seruaretur
in practica testatur Imol. relatus a Franch. vbi
supra.

7 Comprobatur hæc extensio, quia archiepiscopus
habet limitatam iurisdictionem in causis subdito-
rum sui suffraganei, Card. Alex. sub d. numero 29. &
scripsi infra question. 17. remed. 1. concl. 6. numero 85. &
tamen is, si fuerit bene appellatum, potest cogno-
scere etiam de causa principali, Card. Alex. vbi supra:
Ergo non stat fundamentum sequentis contrariæ
opinionis.

8 Ratio huius extensionis est, quia licet causa prin-
cipalis dicatur causa principalis, tamen, quando
iudex appellationis pronuntiat, male iudicatum,
causa non remittitur iudici a quo, quia expedit, vt
remaneat coram iudice appellationis, qui cœpit
gustare de causa, & habet acta, & ne causa continē-
tia diuidatur; qua consideratione attendita, illa cau-
sa principalis fungitur officio accessorii, ex quo de-
bet sequi causam appellationis ab interlocutoria,
vt considerant Abb. d. cap. vt debitus, sub num. 34. & latius
Dec. sub num. 69. & seqq.

Contra istam extensionem tenuerunt illi, quos
citant Abb. Franch. Card. & Dec. supra allegati, &
illis addo Staph. tract. de liter. iustit. in clausula, & cum
negotio principali, &c. num. 3. fol. 327. in paruis.

Confirmatur hæc contraria opinio, quia alias
stylus superflue adderet in pede commissionis illā
clausulam, quæ communiter apponi solet in com-
missionibus appellationis ab interlocutoria; vide-
licet, vna cum toto negotio principali; sicut considerat
Staph. in loco supra proxime citato, dicens, hanc clausu-
lam habere effectum in casu legitimæ appella-
tionis, quia alias sine ista clausula delegatus, quamuis
pronuntiatet, bene esse appellatum, tamen non co-
gnosceret negotium principale.

9 Retenta extensione, quæ communiter tenetur,
& seruatur, præsertim in Curia Romana, etiam
quod in commissione non sit apposta præfata clau-
sula.

Declara easdem extensiones, constituendo v-
nam notabilem differentiam inter eas, vt in prima

extensione ordinarius appellationum, qualis est Pa-
pa, Legatus, & similis, qui potest adiri via querelæ,
seu non habet iurisdictionem limitatam, possit de
consensu appellati, omisso etiam articulo appella-
tionis ab interlocutoria, cognoscere, & procedere
in causa, & negotio principali: Innoc. capit. 59. vt debi-
tus, num. 4. in verbo, remittat, Abb. numer. 35. vers. extra gl.
Card. Alex. sub nume. 28. vers. alius etiam, de appell. Franch.
in cap. 1. §. post hac, sub num. 9. vers. cul. an tamen, de appell. in
6. & hanc esse opin. communem * testantur iudem *
Abb. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis.

Secus est in secunda extensione, quia licet appel-
latus consentiat, imo appellatus, & appellans con-
sentiant, vt iudex delegatus, omisso articulo appella-
tionis ab interlocutoria, procedat in causa, & ne-
gotio principali; tamen delegatus non poterit pro-
cedere in negotio principali, nisi prius cognouerit
articulum grauaminis, pronuntiaueritque bene
appellatum, quod idem procedit in archiepiscopo,
quem, nisi pronuntiet, bene appellatum, non pos-
se procedere in negotio principali, testantur iudem
Abb. d. cap. vt debitus, sub nume. 35. Card. Alex. sub numero
28. ibi, in archiepiscopo autem, & Dec. numero 81. vers. tertia
conclusio, de appell. Et quod iudex delegatus possit de
consensu partium cognoscere de negotio principa-
li, quando prius cognouerit articulum appella-
tionis, & consensus partium ante determinatum arti-
culum appellationis operetur solum, quando iu-
dex appellationis potest adiri via querelæ, & requi-
ratur adhuc vtriusque partis consensus, scribit
Franch. in cap. 1. §. post hac, sub numero 2. not. 2. de appell.
in 6. & quod si auditor Rotæ de consensu partium
procederet super toto negotio, non iustificato pri-
us grauamine, adhuc liceret partibus redire ad iu-
dicem a quo, refert, & sequitur Staph. tract. de signat.
liter. iust. clausula, & cum negotio principali, sub num. 3. fol.
327. in paruis.

Ratio huius declarationis in prima extensione
est, quia, quod iudex appellationis cognoscat de iu-
sticia appellationis est introductum solum in fauo-
rem appellati, scilicet, vt, si non est iusta causa, ap-
pellans condemnatur in expensis, & ad priorem
iudicem remittatur, & quilibet potest renuntiare
iuri, & fauori pro se introducto, Innoc. d. cap. vt debi-
tus, sub num. 4. vers. cul. remittat, & Abb. sub num. 35. nec
appellans potest tunc conqueri, quia habet inten-
tum; appellauit enim vt se eximeret a iudice, Abb.
vbi supra, & Dec. ibidem sub num. 74. vers. finem, ideoq;
ei conquerenti posset obici illud; quod queris, inuis
habet, Abb. vbi supra, Gemin. in cap. 1. §. post hoc, sub num. 10.
vers. sed nunquid, ibi, appellato ergo perenti, de appell. in 6.
Et ratio est, quia quisque ipsorum potest, inuito ad-
uersario, obtinere id, ad quod ipse aduersarius iam
tendebat, Gemin. d. num. 10. in fine, seu quia quis, ap-
pellando, intendit, quod tota causa deuoluatur ad
iudicem appellationis, nec potest appellans allegare
litis pendentiam coram iudice a quo, cum ipse
appellando, declinet eius iurisdictionem, imo ap-
pellando efficitur eontumax coram iudice a quo,
& contumax non potest allegare litispendentiam,
seu præuentionem iudicii illius iudicis, coram quo
est contumax: præterea ille, qui facto suo procurat
conueniri coram aliquo iudice, nō potest opponere
de litispendentia coram alio iudice, Franch. in d. cap.
59. vt debitus, num. 49. vers. secundo queritur, de appell. &
in d. cap. 1. §. post hac, nu. 9. vers. an tamen, de appell. in 6.

10 Ratio eiusdem declarationis in secunda extensione est, quia iudex non debet excedere limites iurisdictionis sibi datæ, etiam si partium consensus accederet, quia partes non possunt dare iurisdictionem, quam non habent, quia *mal da, chi non ha, dice la campana di S. Pietro*, ut scribit Bar. in l. 15. si vniuersa. C. de legat. quem refert etiam Gram. cons. 17. Andreas, nume. 3. versus finem, fol. 300. in consil. ciuilib. & propterea iudex criminalis, qui habet limitatam iurisdictionem in causis criminalibus, si sententiam ferret in causa ciuili, sententia esset nulla, etiam si illam ferret ex tacita, vel expressa partium prorogatione secundum magis communem * opin. quam refert, & sequitur Crescen. decis. 5. alias 167. actum fuerat, sub num. 3. & 4. de iudic. & ex eo referunt, & sequuntur Farin. in qq. crimin. quæst. 1. num. 65. & Marchel. tractat. de commiss. part. 2. de commiss. auocat. caus. cap. 4. sub num. 40. fol. 466. & quod iurisdictione iudicis maleficiorum non possit prorogari ad causas ciuiles, scribit etiam Tirac. in rubr. res inter alios acta, nume. 14. versicu. cui proxime, fol. 105. colum. 2. sed sic est, quod delegatus in causa appellationis ab interlocutoria, & similiter archiepiscopus in causis appellationum subditorum sui suffraganei habent limitatam iurisdictionem, ut in archiepiscopo retuli, & sequutus sum supra nu. 7. vers. comprobatur.

11 Et quod Metropolitanus in subditos sui suffraganei, etiam ipsis volentibus, nisi suffraganei consensus accedat, nullam habeat iurisdictionem, scribit Rot. quam retuli, & sequutus sum infra q. 19. concl. 6. nu. ... & quod non sufficiat partium consensus in casu dictæ secundæ extensionis, quia agitur etiam de interesse iudicis a quo, ne ab eo sine causa recedatur, scribit Dec. in d. c. vt debitus, num. 80. vers. secunda conclusio. in fine, de appell.

12 Contra istam declarationem tenet aperte Franch. sibi non constans in d. cap. 1. §. post hæc, not. 4. sub n. 2. ibi, sed certe etiam si appelleretur, de appell. in 6. dicens, quod etiam si appelleretur ad eum, qui potest adiri per viam querelæ, tamen, inquit, non potest cognoscere de causa principali, omisso articulo appellationis, nisi de consensu vtriusque partis, quia alias, inquit, casus, in quo iudex appellationis decidit interlocutoriam, non differret a casu, in quo non decidit, cum vtroque casu posset de consensu solius appellati cognoscere de negotio principali, hancq; eandem contrariam opin. & contra vniuersam declarationem motiuat, & sentire videtur Dec. in d. cap. vt debitus, sub nu. 74. vers. extra gl. & num. 77. vers. in contrarium, vbi contra ipsam declarationem primæ extensionis ait, non sufficere consensum appellati, sed requiri etiam consensum appellantis, ut ordinarius appellationum, qui potest adiri etiam via querelæ, possit, omisso articulo appellationis, cognoscere de negotio principali, quia textus in c. 1. de appell. in 6. in quo est fundata declaratio, loquitur, quando accedit partium voluntas.

Tamen ego non recederem a communi opin. quod sufficiat consensus appellati, ut dixi in declaratione, licet enim textus in d. cap. 1. loquatur de consensu, seu voluntate partium, tamen restringitur ad consensum appellati tantum, quia appellans non habet, de quo conqueratur, dummodo prius reuocetur grauamen, Abb. d. c. vt debitus, num. 36. & Franch. sub num. 49. vers. secundo quaritur, ibi, concludit ergo quod etiam inuito.

Licet pariter Dec. eod. cap. vt debitus, sub nu. 80. vers. secunda conclusio. contra eandem declarationem primæ extensionis tueri conetur aduersus Abb. quod solus Papa ex quadam prærogatiua possit de voluntate partium cognoscere super negotio principali, omisso articulo appellationis, quia Papa potest etiam causam auocare ab ordinario.

Tamen ego non recedo a communi opin. quam retuli, & sequutus sum supra n. 9. vers. declara, nempe quod possint etiam Legatus, & alij inferiores, qui possent adiri via querelæ.

Contra eandem declarationem, dum sentit, quod archiepiscopus, alijq; similes iudices ordinarij appellationum, qui non possunt adiri via querelæ, sed solum via appellationis, non possint cognoscere de negotio principali, omisso articulo appellationis, etiam accedente consensu solius appellati, scribit (sibi in hoc parum constans) Franch. in c. 59. vt debitus, q. 5. sub nu. 51. versus finem, de appell. dicens, quod poterit de consensu solius appellati, inuito etiam appellante, cognoscere de causa principali omisso articulo appellationis, ex quo militant eadem rationes, adductæ supra n. 9. & 10.

Contra eandem declarationem secundæ extensionis, nempe, quod delegatus Papæ possit cognoscere de causa principali, omisso articulo appellationis, sicut potest ipse Papa, quia in causa delegata representat vices Papæ, refert, & sequitur idem Franch. d. c. vt debitus, versus finem, q. 6. n. 52.

Non recedo a declaratione, per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra num. 9. & 10. & præsertim, quando iurisdictione non esset prorogabilis, quo casu concordat etiam Franch. vt iudex appellationis non possit cognoscere.

Subdeclara restringendo eandem declarationem in secunda parte supra nume. 9. vers. secus, dum dixi, quod archiepiscopus non potest procedere super negotio principali, omisso articulo appellationis, etiam accedente consensu appellati, restringe inquam, vt non habeat locum, quando iudex a quo detulit appellationem ab interlocutoria, quia tunc archiepiscopus, & quilibet alius iudex appellationis posset procedere, quia per delationem transfunditur iurisdictione in superiorem, vt scribunt Abb. in sepe citato cap. 59. vt debitus, sub num. 35. ibi, sed in alijs superioribus, & Dec. num. 82. vers. tertia conclusio. de appellat. & vide, quæ scripsi supra memb. 1. nume. 41. restr. 5.

Limita primo nunc eadem conclusionem, positam supra sub nume. 1. vt non habeat locum, quando iudex a quo esset mutatus, vel aliter remota esset suspicio tempore, quo iudex appellationis pronuntiaret, fuisse bene appellatum, quia ipse iudex appellationis non procederet, sed causam remitteret ad tribunal a quo, quia, cessante causa, seu ratione suspensionis, cessaret etiam effectus suspensionis, Dec. d. c. vt debitus, num. 21. & 22. not. 8. de appell. & ita ego vidi seruari.

Limita secundo, quando iudex a quo pronuntiaret, non esse procedendum, vel esse supersedendum, & pars appellat, & iudex ad quem pronuntiat, esse procedendum, quia potest remittere causam ad iudicem a quo, cap. 11. significauerunt, in fine, de except. & ratio est, vt refert, & sequi videtur Franch. in cap. 59. vt debitus, sub numer. 46. vers. secundo quaritur, de appellat. vt grauamen reparetur per eius oppositum, ideo fit remissio; sed Gloss. vlt. in d. cap.

significauerunt, dat aliam rationem, videlicet quia voluit appellans.

16 Limita tertio, declarando eandem conclusionem, vt non procedat, quando appellatum esset a pronuntiatione, lata super exceptione incompetentiæ, seu alia ad impediendum processum, & iudex appellationis pronuntiauerit, fuisse bene appellatum quia nihilominus iudex appellationis non potest procedere in causâ principali, neque illam potest remittere, sed debet supersedere in causâ, quia cum ipse succedat in locum iudicis a quo, & pronuntiet, iudicem a quo esse incompetentem, ipse etiam dicitur incompetens argumento textus in cap. 7. olim, de except. & ibi Abb. sub num. 7. & scribit, limitando eandem conclusionem, Dec. in d. c. 59. vt debitus, nu. 23. limit. 2.

17 Limita quarto eandem conclusionem, vt non habeat locum in Curia Lucensi, quia ibi licet Rota pronuntiet, bene appellatum, & male iudicatum, tamen causâ principalis adhuc remittitur ad iudicem a quo, quia, si remaneret in Rota, & vnus ex tribus discordaret, non adesset iudex ordinarius appellationis; quod si omnes essent concordēs, esset res iudicata, quia sunt tres Auditores appellationum a sententijs Auditoris primarum causarum, & sententia illorum trium reputantur tres sententiæ conformes.

Et licet hæc limitatio videatur dura, cum iudex, qui grauauit, sit suspectus, vt retuli, & sequutus sum supra nume. 2. versic. ratio. & Princeps non possit dare iudicem suspectum, Martin. Laudon. quem citauit supra quæst. precedenti limit. 1. nume. 118. versicu. contra. Tamen, quia communis opinio est, quod Princeps possit dare iudicem suspectum, vt retuli d. nume. 118. & 119. extens. 9. præsertim si suspicio sit leuis, ideo de hac limitatione dubitandum non est, cum sit limitatio introducta a Principe Lucensi.

18 Limita quinto, vt non habeat locum in causâ appellationis ab excommunicatione; nam excommunicatus potest remitti absoluentis ad iudicem, a quo appellauit. Et ratio est, quia excommunicatus appellans grauari non potest, imo est eius fauor, Franch. in cap. 35. accepta. nume. 1. in fine, limit. 2. de appellat. sed quando excommunicatus sit remittendus absoluentis ad diæcesanum, qui excommunicauit, dixi supra limit. 22. num. 35. Et hæc de primo casu posito supra sub num. 1.

19 In secundo casu; quando iudex appellationis pronuntiat, male esse appellatum, & bene iudicatum, concludo causam remitti ad iudicem a quo, quia non apparet grauamen, & causâ in prima instantia debet terminari coram iudice a quo, Cyn. in l. per hanc, qua est vltima, q. 7. sub n. 11. C. de tempor. & reparat. appel. fol. 472. Bar. in l. 40. intra utile, in princ. ff. de minor. viginti q. ann. & in l. 4. eius qui, q. 6. n. 10. vers. si vero pronuntiaueretur ff. de appel. recip. Franch. in c. 35. accepta. sub nu. 1. de appellat. Dec. in c. 59. vt debitus, not. 7. nu. 18. & 19. de appell. & Guid. Pap. tract. de appel. concl. 9. n. 7. fol. 57. & Couar. pract. qq. c. 9. n. 5. in fine, vers. quibus.

20 Extende hanc conclusionem, vt procedat etiam si causâ appellationis sit delegata cum toto negotio principali, quia adhuc debet causam remittere, Dec. d. c. vt debitus, nu. 18. & 19. not. 7. & Vestr. in prax. lib. 3. c. 9. sub n. 11. vers. nunquam tamen.

Ratio est, quia commissio negotij principalis in-

telligitur facta quatenus bene fuerit appellatum, Dec. vbi supra, neq; propterea dicitur commissio superflua, quasi istud sit a iure dispositum, quia respondeo, quod delegatus sine ista clausula non posset procedere in negotio principali, etiam si pronuntiauerit, bene fuisse appellatum, secundum Staphil. quem retuli, sed non sum sequutus supra sub n. 8. vers. confirmatur, & Vestr. d. lib. 3. c. 9. sub n. 11. vers. nunquam tamen, ibi, nec propterea dixerit, & rescriptum, quod tollit disputationem, non est superfluum.

Contra hanc extensionem adducit motiuando, & quasi residendo Franch. in dicto c. 59. vt debitus, nu. 45. vers. in gloss. penult. de appell. dicens, quod princeps, committendo negotium principale, videtur adimere iurisdictionem ab illo iudice, coram quo causâ primo pendebat, & ideo causâ debet remanere coram iudice delegato, etiam si non iustificetur appellatio, quia alias commissio negotij principalis nihil operaretur, & ita scribendo relinquit cogitandum.

Retenta extensione.

Restringe primo eandem conclusionem, vt non procedat, appellato nolente causam remitti, cum enim appellans appellando dixerit, se grauatum, & adiuerit iudicem appellationis, non potest recusare iudicem, quem ipse elegit, Bar. in d. Leius qui, q. 6. num. 10. in fine.

Subrestringe declarando, vt possit procedere, quando iudex appellationis potuisset adiri etiam per viam querelæ, licet non habet iurisdictionem limitatam, secus si habeat iurisdictionem limitatam, vt habent delegatus, & archiepiscopus, quia isti, etiam accedente consensu partium, non possunt procedere in negotio principali, non iustificato grauamine, per ea, qua late scripsi supra num. 9. & sub nu. 10. vers. ratio eiusdem.

Restringe secundo, vt non procedat de stylo Curia Romanæ in causis, quæ deferuntur de partibus, quia siue iudex pronuntiet, bene appellatum, siue pronuntiet, male appellatum, regulariter causâ non remittitur iudici a quo, testibus Staph. tractat. de signat. liter. iustit. clausula, & cum negotio principali, sub numer. 3. versicu. audiui tamen, fol. 327. in paruis, Vant. tractat. nullit. rubr. de nullit. ex defect. iurisd. nume. 69. 70. & 71. fol. 388. & Vestr. in prax. lib. 3. cap. 9. sub numer. 11. ibi, quamobrem vsu receptum est, & vide, quæ scripsi supra lib. 1. c. 66. sub nu. 30.

Ratio est, quia causâ semel commissâ in Curia, inde regulariter amplius non extrahitur, Rot. decis. 1. alias 38. in addit. de elect. in nou. decis. 48. alias 387. de rescript. in antiq. & decis. 3. alias 11. fuit dubitatum, decis. 43. alias 321. si appellatus, de appell. in nou. & Auctor pract. cabiliu. Rota Rom. ad finem secunda partis decisionum diuersorum, rubr. de causis, numer. 1. fol. 164. & Franch. in cap. 56. vt nostrum, nume. 12. vers. postremo queritur, de appellat. & Couar. d. c. 9. num. 5. vers. primum, & retuli, & sequutus sum d. c. 66. in fine sub nu. 30.

Nisi extrahatur per rescriptum, & ex certa scientia Papæ, vt scribunt Mohed. decis. 12. alias 320. in eadem causâ, nu. 1. de sent. & re iud. fol. 151. Couar. in loco proxime citato, & quod causâ non possit extrahi sine consensu Papæ refert, & sequitur Put. decis. 240. in vna Bononiensis, n. 2. & 3. in fine, & nu. 4. lib. 2.

Ratio rationis est multiplex. Prima, ne diuidatur continentia causæ, l. nulli, C. 10. de iud. & cap. 1. de sequestr. pos. & fruct. Secunda, vt remoueat omnibus suspi-

suspicio; licet enim appellans non possit habere suspectum iudicem, a quo temere appellauit, & sola appellatio non causet suspensionem, nisi constet, iudicem grauamen intulisse, quia iudex discretus non prouocatur ex appellatione, *per ea, quæ retuli supra nu. 4. vers. contrariam*, tamen non omnes iudices sunt ita discreti, & multi prouocantur ad indignationem

27 contra appellantem, *ut retuli supra sub d. num. 4. Tertia, † quia postquam Papa manum apposuit; non conuenit, ut extrahatur de Curia, Rot. d. decis. 4. alias 11. fuit dubitatum, vers. scilicet. & ideo stylus curia, de appellat. in nou. & Vant. d. rubr. de nullit. ex defec. iurisd. nu. 70. fol. 388. quia propter appositionem manus Papæ, & auocationem causæ a quocunque, æquum est, quod inferior de cætero in huiusmodi causâ non se intro-*

28 mittat, *Rot. d. decis. 3. vers. quibus etiam rationibus. Quarta, † quia non est locus in mundo ecclesiasticus, ubi causæ ita bene, & celeriter terminentur, sicut in Rom. Curia, & hoc facit copia peritorum, quæ ibi est, & disertissimus modus causâs audiendi, consulendi, & decidendi, qui in ea habetur, ut testatur Bellam. decis. 37. ubi appellatur, in fine, quem refert, & sequitur Vant. d. rubr. de nullit. ex defec. iurisd. in me. 71. vers. & hic stylus, fol. 388.*

29 Sileant ergo Perr. & Cyn. quos confutauit supra memb. 1. nume. 74. & seqq. dum arbitratur, Curiam Romanam non remittere causâs, quia velit habere maiorem Curiam, seu quia respiciat extortionem pecuniæ; taceant etiam ij, qui testantur, immortales esse lites in Rom. Curia, quorum memini supra memb. 1. nu. 80. immortalitatem enim hanc non stylo, aut imperitiæ, aut negligentie iudicum Rom. Curie adscribant, sed potius causârum grauati, litigantium absentia, & nimia locorum distantia; bene verum est, quandoq; plus æquo in Romana Curia dilatari lites, eo quia ob multiplices iurisdictionum species sæpe litigantes per viam inhibitionum, non grauentur, eorumq; moderationum, reassumptionumque causârum, & similibus se diutius torquent, & quandoque ob multiplices causâdicorum cauillationes, & subterfugia, quorum aliqui non solum hic in Curia, sed etiam alius in locis sunt adeo rixosi, ut nunquam quiescant, prout de quodam procuratore recenset Rebuff. quem citat Contar. in l. vnica, oppos. 3. num. 9. C. si de momen. poss. dicens, se vidisse quendam procuratorem rixosum septuagesies appellasse in causâ sexaginta solidorum, & causâam protelasse vsq; ad viginti annos, & aliqui fuerunt, qui Dei timore contempto, absentibus principalibus, per quandam quasi collusionem lites faciebât immortales, dum actõis procurator litem prosequi non curabat, ut aduertit Contar. d. oppos. 3. nu. 10.

30 Infero ex hac secunda restrictione, seu illius ratione, corroborando eam, quod si Papa delegauerit causâam vni sub nomine proprio, & iste delegatus postea moriatur, nihilominus ordinarius non poterit se intromittere de illa causâ, quia licet delegatio per mortem delegati sit consumpta, tamen solus Papa habet de illa cognoscere, & disponere, quia causâ, quæ semel intrat Curiam Rom. non exit amplius, nisi Papa remittat eam, *Franch. in c. 56. ut nostrum, n. 12. vers. postremo, de appell.*

31 Restringe tertio, ut non procedat, quando in commissione adest clausula (*vn. a cum toto negotio principali*) vel clausula (*quam, & quas*) quia istæ clausulæ, si causâ committatur in Curia, operantur indis-

ete hunc effectum, ut causâ non redeat ad iudicem a quo, siue fuerit appellatum in partibus, siue in Curia, *secundum ea, quæ refert, & sequitur Martbes. tractat. de commiss. par. 1. de commiss. appell. ab interloc. cap. 22. nu. 22. fol. 247. & par. 2. de commiss. sanar. nullit. c. 1. n. 46. in fine, & seqq. fol. 335. in 2. impress.*

Restringe quarto, ut non procedat de stylo sacri 32 Palatii, quando Auditor Camera tulit sententiam interlocutoriam, a qua appellatur, & causâ appellationis committitur alicui Auditori sacri Palatii, quod cognoscat, an sit male appellatum, quia non propter hoc remittit ei causâam, si pronuntiat hoc impliciter, tacendo omnino de remissione facienda, quia tunc partes impetrant, commissionem fieri alteri Auditori, *Rot. decis. 63. alias 612. dic quod ubi auditor, de appell. in antiq. & decis. 3. alias 11. fuit dubitatum, versus finem, de appell. in nou.*

Ratio etiam huius restrictionis est, quia causâ semel facta rotalis, remanet rotalis.

Substringe hæc restrictionem, ut non procedat, quando iudex a quo esset Coauditor, seu Cardinalis, quia tunc ad hos remittuntur causâ, in quibus pronuntiat, fuisse bene processum, & male appellatum, *Rot. d. decis. 3. in fine de appell. in nou.*

Restringe quinto distinguendo, & declarando: 34 Aut iudex a quo detulit appellationi; & tunc licet iudex ad quem pronuntiet, male esse appellatum, & bene iudicatum, tamen iudex a quo non potest amplius procedere, nisi iudex ad quem per expressam pronuntiationem causâam ad eum remittat, *Franch. in cap. 59. ut debitus, nu. 47. vers. tertio queritur, & Card. Alex. sub n. 28. vers. gl. in verbo alioquin, de appellat. & ita sentire videntur textus in d. cap. ut debitus, in illis verbis, illam ad inferiorem remittat. Gloss. in eod. c. in verbo alioquin, ibi, & remittit partes, & aperte Dec. numer. 20. dicens, quod causâ debet expresse remitti, Additionator ad Rot. decis. 3. alias 11. fuit dubitatum, in fine, ibi, aut iudex a quo detulit appellationi, de appell. in nou. Non tamen cogitur remittere, sed potest remittere, si vult, *Franch. sub d. nume. 47. & Card. Alex. sub d. nu. 28. vers. habes secundo.* Aut iudex a quo non detulit appellationi; & isto casu sufficit, quod iudex appellationis pronuntiet, male appellatum, & ita procedit conclusio, quia pronuntiatio super remissione non est necessaria, *per ea, quæ scribunt Franch. & Card. Alex. ubi supra d. numer. 28. vers. gloss. in verbo alioquin, & Addition. ad Rot. d. decis. 3. versus finem, ibi, sed hic oritur dubitatio, de appellat. in nou.* Imo isto casu iudex a quo potest sine alia remissione procedere, etiam quod ei fuerit facta inhibito pendente appellatione, quia inhibito erat accessoria appellationis, & accessorium sequitur naturam sui principalis, merito, deficiente appellatione, corrumpitur inhibito, *Card. ubi supra, & Addition. ad Rot. ubi supra, & ad Rot. decis. 1. alias 138. si appelletur, nu. 3. de offic. deleg. an non adeoque poterit procedere etiam non reuocata, seu nõ aliter moderata inhibitione, quia satis intelligitur reuocata, cum fuerit pronuntiatum, male fuisse appellatum, Franch. in d. cap. 59. ut debitus, sub num. 47. q. 3. vers. quid autem, versus finem, de appell. & multo magis diceretur remota inhibito, quando iudex appellationis causâam remitteret, *Rot. d. decis. 1. alias 138. si appelletur, in fine, de offic. deleg. in nou. & decis. 65. alias 461. si appelletur, versus finem, de appell. in nou.***

Restringe sexto, quando Princeps delegaret causâam appellationis, & ipsam negotium principale:

quia propter vim illius copule (&) delegatus cognoscet negotium principale, quamvis ab interlocutoria fuisset male appellatum. *Couar. pract. qq. c. 9. sub num. 1. concl. 3.*

LIMITATIO XLVIII.

SUMMARIA.

CRIMINALES causa tam de consuetudine, quam de iure municipali non recipiunt appellationem, nu. 1. & seqq. in quibus ostenditur, quod hac consuetudo est fundata in iure naturali, & in iure communi. — Extenditur haec limitatio multipliciter. — Primo etiam si reus sit solum testibus conuictus, n. 9. & seqq. — Secundo in reo confesso, n. 12. — Tertio in reo confesso, & conuicto, nu. 14. & seqq. — Quarto in reo absente, n. 18. — Quinto in sententijs Reuerendiss. D. Gubernatoris Urbis, eiusq. Locatenentium, nu. 19. — Sexto etiam si pars partim veniret applicanda fisco, & partim parti, n. 20, vbi declaratur. — Septimo in fisco, nu. 21.

Sublimitatur I. eadem limitatio, vt statutum non possit tollere appellationem, nisi sit conditum a non recognoscen- te superiorem, n. 22. & 23.

Sublimitatur II. vt non procedat in reo, qui non sit plene, & clare conuictus, n. 24.

Sublimitatur III. vt statutum tollat necessitatem deferendi appellationi, sed non potentiam, num. 25. & 27. vbi declaratur.

Sublimitatur IV. in reo, qui se constituit in carceribus, attento motu proprio Pij IV. nu. 28. & seqq. in quibus ampliat- tur, & declaratur.

Sublimitatur V. in causis criminalibus pecuniarijs, nu. 34. & 35. vbi declaratur.

Sublimitatur VI. in Regno Francie, nu. 36. & 37.

LIMITA XLVIII. in causis criminalibus, quia in leis de iure municipali, & consuetudine generali fere totius orbis Christiani, praesertim in dominio Imperatoris, in Hispania, Flandria, alijsq. locis, non conceditur appellatio, iuxta ea, qua scripsi supra lib. 1. cap. 97. num. 62. 63. 87. 93. & 95. & maxime in causis criminalibus, in quibus agitur de poena corporali, vt testatur *Couar. pract. qq. c. 23. num. 5. in fine, vers. vsus*, & quod a iure, a statuto, & a consuetudine possit prohiberi appellatio in causis criminalibus, patet ex his, qua scripsi infra n. 9.

Nec obstat, quod *Ang. tract. de malef. in verbo praesente dicto Caio, nu. 25. Franch. in rubr. sub nu. 24. versic. sed tamen dubitatur, de appell. Guid. Pap. tractat. de appellat. nu. 93. versic. quare si per statutum, fol. 61. Couar. dicto cap. 23. sub num. 5. versic. vsus tamen, vol. 2. fol. 521. a quibus non videtur discedere Flam. Cartar. tractat. de execut. sent. capt. bann. cap. 1. sub num. 99. & 100. scribant, appellationem praesertim in criminalibus statuto tolli non posse, eo quia appellatio respicit defensionem, qua est de iure naturali.*

Quia respondeo dupliciter.

Primo respondeo ex his, qua scripsi q. praecedenti, *lim. 1. n. 22. & seqq. vbi videas.*

2 Secundo respondeo, quod hoc statutum, seu veteris consuetudo non deuiat a iure communi, & consequenter neque a iure naturali, imo est fundata in iure communi, quia in causis criminalibus iudex secundum communem consuetudinem ideo exequitur sententiam intra decem dies, datos ad appellandum, quia communiter non damnatur quis ad mortem, nisi fuerit sponte confessus, vel ita in facinore deprehensus, & ita testibus, & argumentis conui-

ctus, vt vix ipse denegare audeat, *Abb. in c. 2. n. 2. & 3. vers. nam in civilibus, de sent. & re iud. vel saltem haec limitatio est fundata in iure Canonico, quod rejicit appellationem rei confessi, vt scribit Card. Alex. in cap. 61. cum speciali. §. porro, nu. 14. vers. item aduertendum est, de appellat. Quare iudices maleficiorum, quamvis habeant haec statuta, & consuetudinem, tamen nunquam, aut raro condemnant inquisitum de re graui, quin habeant prius eiusdem veram, vel fictam confessionem; veram autem confessionem quandoque habent spontaneam, & quandoq; tormentis extortam, & perseveratam, & licet reus sit aliquando iudicij, & testibus conuictus, tamen adhuc confessionem solent tormentis extorquere, sed in hoc male faciunt, vt dixi supra lib. 1. c. 78. sub n. 13. vers. contraria, & c. 97. sub nu. 180. vers. si de tortura ad effectum. quia licet torqueant sub simulato praetextu, quod intendunt scire complices, seu alia delicta, iuxta ea, qua late scripsi d. cap. 97. nu. 180. tamen vel faciunt apparere in actis de interrogatione facta super delicto confessato, & tunc non bene faciunt, tum quia possent facere praerudicium fisco, vt scripsi in d. cap. 97. sub nume. 180. vers. si de tortura ad effectum, tum quia tortura non debet inferri nisi super eo, in quo deficiunt probationes, vt retuli, & sequutus sum d. cap. 78. sub num. 13. vel non faciunt apparere in actis, & tunc adhuc non bene faciunt, tum quia de quo interrogant, debet apparere in actis, tum quia superflue torquent, vt dixi; fictam autem confessionem habent, quia si reus sit absens, & citatus non compareat, reputatur pro confesso, seu pro confesso, & conuicto, & quandoque etiam pro vero contumace, secundum varias leges municipales, & generalem consuetudinem, de quibus scripsi d. c. 97. n. 29. & seqq. & nu. 24. & 38. & c. 96. sub n. 20.*

Sed reus proprie confessus, loquendo etiam de iure civili, non appellat, secundum ea, qua late distinguendo, & concordando scripsi supra *lim. 4. nu. 30. & seqq. minusve appellat contumax verus, per ea, qua late scripsi supra lim. 3. num. 1. & seqq. & supra q. 5. nu. 86. neque appellat ficte confessus, & conuictus, nisi cum distinctione, de qua supra d. lim. 4. sub nume. 60. vers. quid dicendum.*

Et dato, quod deficiat tam vera, quam ficta confessio, sed reus testibus solum conuincatur; tamen appellatio videtur ei adhuc deneganda etiam de iure communi, & de iure naturae, quia in notorijs non admittitur appellatio, iuxta ea, qua scripsi d. *lim. 4. n. 1. sed in causis criminalibus praesertim grauibus reus nunquam potest condemnari, nisi appareat, quod sit notorius delinquens, cum requirantur probationes luce meridiana clariores, & tales, vt certiores haberi non possint, vt ex pluribus retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 63. sub numer. 1. versicu. verum, & cap. 71. sub nume. 3. versicu. quid ergo, & cap. 97. nume. 170. Vnde priusquam reus condemnetur requirantur multa. Primo, quod iudici constet de corpore delicti per rei euidentiam, si qualitas delicti euidentiam recipiat, vt scripsi d. c. 71. sub nu. 3. versic. quid ergo, & cap. 42. nu. 6. Imo debet constare, quod sit scelere commissum, iuxta ea, qua scripsi eodem lib. 1. cap. 83. nume. 3. 5. & 6. † Secundo debet iudex inuestigare causam delicti, quia delictum, seu maleficium non praesumitur commissum sine aliqua causa, *M. Anto. Blanc. tract. de iudic. & tort. num. 255. fol. 273. ideoque falsitas non praesumitur commissa sine causa, Becc. conf. 78. in causa**

caussa inquisitionis, num. 27. & consi. 102. inquitur de falso, nume. 25. & 26. lib. 1. quare non præsumitur commissa sine causa alicuius commodi, secundum ea que scribunt Fulgos. consi. 173. in causa inquisitionis. Socc. consi. 277. visis, col. 1. in fine, ibi, & super hac varietate, lib. 2. Mars. consi. 77. nu. 7. Crauet. consi. 75. accusatur, num. 13. & Rol. a Vall. consi. 11. omisso multiloquio, n. 56. lib. 3. † Et periurium non solet committi sine aliqua causa, aut animo lucrandi aliquid, aut euadendi aliquam penam, seu incommodum, Crauet. consi. 65. sorores, num. 9. in fine, † & dolus non præsumitur, cessante lucro, & maxime quando committitur aduersus personam non maleuolam, Corn. consi. 63. excellentissime, versicu. & ex quo, nume. 9. lib. 3. quem refert, & sequitur Crauet. consi. 6. plura videnda, num. 22. consi. 80. Aymo. num. 13. vers. tertio dolus, & consi. 9. accusatur, nu. 29. vers. quinto dolus, ideoq; si quis sponte fateretur delictum, esset inuestiganda causa, quia confessio de per se non est verisimilis, ideoq; esset suspecta de falsitate scripture, aut de fatuitate confitentis, cum quilibet sanæ mentis abhorreat quod vitam adimit. † Tertio debet iudex ipse omni studio inuestigare defensionem rei, iuxta ea que scribunt Boss. tract. crimin. tit. de fauor. defens. nu. 6. Rol. a Vall. consi. 47. num. 9. 12. & 13. lib. 3. Cartar. tract. de execut. sent. capto bann. in prefat. nu. 50. Quarto debet concedere plures dilationes, quam in ciuilibus, vt dixi lib. præced. cap. 4. num. 40. Quinto debet vitio concedere copiam etiam non petitam. Sexto non debet recipere renuntiationem defensionis; quæ omnia claro nobis argumento sunt, quod reus non condemnatur, nisi appareant probationes, vndiq; illustratæ, quæ ostendant reum notorium, & consequenter hæc limitatio est fundata in iure communi, & in iure naturæ, vt dixi, quia natura nihil frustra operatur, & frustra concederetur defensio ei, cui nullam competere defensionem notorie constat.

8 Nec obstat, si diceret, statutum, & consuetudinem reddi superflua.

Quia respondeo, multa statuta, & consuetudines hodie introduci ad tollendas disputationes, & ad interpretationem iuris, quod pareretur controuersiam, quare dicimus etiam, quod verba satis dicuntur operari, quando tollunt dubitationem, etiam si exprimant id, quod tacite inerat, vt refert, & sequitur Becc. consi. 34. in questione, in fine, sub nu. 32. lib. 1.

9 Extende primo igitur istam limitationem vt procedat etiam in statutam, seu consuetudo denegaret appellationem reo, solum rebus conuicto; nam quod consuetudo in multis locis denegat appellationem reo, qui est solum rebus conuictus, refert Flam. Cart. tract. de execut. sent. capto bann. cap. 1. nu. 99. & quod in criminalibus non admittatur appellatio quando est a iure, vel a consuetudine prohibita, scribit Rebuff. tract. de appellat. art. 1. gloss. 2. num. 16. tom. 3. fol. 485. & quod appellatio possit tolli per statutum, ostendit Alber. de Rol. tract. de statut. part. 4. qu. 53. sed quid si verbis, num. 3. versus finem, & num. 4. tom. 2. fol. 74. & quod possit tolli, & prohiberi, vide eos, quos citat & sequitur Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 10. col. 22. litera B. & sub litera D.

10 Confirmatur primo hæc extensio, quia valet argumentum a rescripto Principis ad statutum, vt dixi lib. præced. cap. 1. num. 126. sed Principis rescripto potest tolli appellatio, vt ex communi opin. retuli, & sequutus sum q. præced. lim. 1. nu. 121. Ergo potest tolli etiam per statutum.

Confirmatur secundo, quia licet reus conuincatur solum rebus, tamen requirantur probationes luce meridiana clariore, ex quibus eliciatur certa, & indubitata veritas per motum notorij, vt patet ex his, que scripsi supra n. 3. & seqq.

Confirmatur tertio, quia lex demum, quantumuis sit aspera, & dura, tamen est seruanda l. 12. prospexit, ff. qui & a quib. manumiss. quod quidem per quam durum est, sed ita lex scripta est. Brun. tractat. de statut. artic. 12. nume. 169. fol. 232. Lancellot. Gal. eod. tractat. in verbo, vltra, que est. 1. num. 9. fol. 328. Natr. consi. 480. consultans, n. 9. Nam, vt inquit Aug. relacus in v. 3. in istis, dist. 4. In istis temporalibus legibus, quamquam de his homines iudicent, cum eas instituunt, tamen, cum fuerint instituta, & formata, non licebit iudici de ipsis iudicare, sed secundum ipsas, & vbi acculantur leges, hæc accusatio huc tendit, vt mutatis opus sit legibus, non vt his, quæ institutæ sunt, non pareamus, Cic. in Rethor. & statutum generale, quamuis durum sit, tamen seruari debet, vt scripsi supra lim. 20. sub n. 2. vers. declara.

Extende secundo, vt magis procedat, quando in statutum denegat appellationem confessio, quia tunc statutum, seu consuetudo non discrepat a iure communi, per ea, que dixi supra sub num. 2. vers. sed reus, & de consuetudine, quæ reo confessio denegat appellationem in criminalibus, vide Flam. Cart. tract. de execut. sent. capto bann. c. 1. n. 99.

Subextende hanc extensionem, vt reus proprie confessus in pœnis pecuniariis non audiat appellans, & executio nullatenus retardetur etiã ex Pij V. motu proprio, vide supra lim. 4. sub n. 34.

Et quid in reo ficto confessio vide infra nu. 17. vers. refringe.

Extende tertio, vt multo magis procedat in reo confessio, & conuicto, quia is etiam in causis ciuilibus, & ex sola dispositione iuris communis non auditur appellans, iuxta ea, que scripsi supra dicta limit. 4. nu. 3. & 9.

Subextende primo istam extensionem, vt non solum non admittatur appellatio a iudice a quo, sed neque a iudice ad quem, quia vtrique est prohibitum a iure admittere hanc appellationem, iuxta ea, que scripsi d. limit. 4. sub numer. 10. vers. subextende primo.

Subextende secundo, vt quamuis iudex ad quem inhiberet iudici a quo, tamen iudex a quo posset, spreta inhibitione, sententiam impune exsequi, vt retuli supra lim. 4. princ. sub n. 26. vers. contra.

Restringe eandem extensionem, vt non procedat in eo, qui esset ficto confessus, & conuictus ob contumaciam ex dispositione statuti, quia iste poterit appellare, vt scripsi supra lim. 4. sub nu. 60. vers. confirmatur primo, & supra q. 5. n. 10. dummodo se constituat in carceribus, & appellet infra decem dies a die sententia iuxta motum proprium Pij IV. quem citat Flam. Cart. tract. de execut. sent. capto bann. c. 1. nu. 97. in fin. & 98. secus si se constitueret, & appellet post lapsos decem dies, sed ante annum, quia tunc non posset audiri per viam appellationis, sed solum coram eodem iudice, vt dixi infra n. 33.

Extende quarto, vt multo magis procedat, quando appellaret reus absens; nam cum reus absens non audiarur, etiam si pro eo compareret procurator, quando causa criminalis est talis, vt veniat agendum de pœna corporis afflictiva, sed debeat ipse personaliter comparere, & se constituere in carce-

ribus, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. quest. 9. num. 148. necessario lequitur, quod prohibeatur appellare, & hoc efficacius ex motu proprio Iulij II. & Pij IV. at si cuncta, sub dat. Romae die 10. Aprilis 1562. & alio motu proprio, licet dudum, sub datum Romae Kal. Iunij, & publicato die 26. Maij 1565. & motu proprio Pij V. de quo in his terminis loquutus sum infra nu. 30.

- 19 Extende quinto, vt respectu sententiarum, latorum a D. Governatore Urbis, seu eius Locumtenentibus, & continentium poenas corporales, procedat indistincte ex constitutione Leonis X. de facultatibus Gubernatoris Urbis, quae incipit, & si pro cunctarum, versi. statuentes, quae est septima inter eius constitutiones, fol. 186. in 1. par. bull. cuius constitutionis vigore Gubernator & eius Locumtenentes non solum exequuntur sententias corporales, non obstante quavis appellatione, sed etiam absq; vlla citatione proferunt sententias, & ita hodie seruatur, vt scribit Farin. in qq. crim. q. 101. lim. 21. n. 98. haec eadem extensio habet locum in Ciuit. Lucensi ex dispositione statutorum, c. 5. lib. 5. & c. 55. lib. 4. licet die, quo proferuntur sententiae, pulsetur prius campana.

Tempera hanc extensionem ex his, quae scripsi supra n. 3. & seqq. & infra nu. 24.

- 20 Extende sexto, vt procedat etiam si poena sit partim applicanda fisco, & partim applicanda parti, quia adhuc reus condemnatus non poterit appellare, neque respectu partis applicandae fisco, neque respectu partis applicandae parti, quia tota causa reputatur criminalis, ex quo magis potens trahit ad se minus potens, Papien. in pract. in form. tibell. pro turb. poss. in gloss. coram vobis, nu. 4. versi. sed quid si pro huiusmodi, fol. 813.

Contraria opinio, nempe, quod reus possit appellare, suadetur ex eo, quia iste est casus mixtus, qui non comprehenditur in statuto prohibente appellationem in casu simplici, quia est statutum exorbitans, & odiosum, & hac ratione istam contrariam opinionem defendit, & sequitur Boss. tract. crimin. tit. de appell. sub nu. 8.

Retenta hac opinione contraria.

Declara eam, vt si in ista mixtura applicationis poenae, vna pars stet principaliter, & altera accessorie, semper attendatur illa, quae stat principaliter, & non ea, quae venit accessorie, & in consequentiam; quare si pars poenae applicandae parti stet principaliter, & pars poenae applicandae fisco stet in consequentiam, tunc tanto magis datur appellatio a tota poena, Boss. d. tit. de appell. n. 9. & e contra, si pars applicandae fisco stet principaliter, & interesse partis veniret in consequentiam, tunc reputaretur tota criminalis ideoq; nullatenus posset appellari, Boss. eod. nu. 9.

- 21 Extende septimo, vt fiscus non appellet a sententia absolutoria, & quid in instigatore vide limit. seq. num. 1. & 11.

- 22 SVBLIMITA I. eandem limitationem positam supra num. 1. declarando, vt statutum possit tollere appellationem, si sit conditum a non recognoscen- te superiore in gradu appellationum, qualis est Princeps, Rola Vall. conf. 29. queritur, nu. 14. & seqq. lib. 1. quia cum is superiorem non habeat, iuxta ea quae scripsi extendendo, & sublimitando q. preced. limit. 1. n. 1. seqq. non potest dici, quod praedictet iurisdictioni superiori, ad quem fuisset appellandum, nisi esset sublata appellatio.

Secus est si sit conditum ab eo, qui recognoscit superiorem in gradu appellationum, quia is non potest praedictare iurisdictioni superiori, ad quem deuolui debet appellatio, vt retuli, & sequutus sum q. preced. limit. n. 107. & sub n. 114.

Amplia hanc sublimitationem, vt procedat in his, qui de facto non recognoscunt superiorem, quia sicut hi possunt dare iudicem, appellatione remota, vt dixi d. quest. preced. limit. 1. num. 110. ita etiam possunt tollere appellationem per viam statuti; quare cum Ciuitas Ianuae habeat iura supremi Principis, vt scribunt Dec. consi. 534. procedendo, num. 1. in fine, & Rola Vall. d. consi. 29. num. 18. & 20. posset hoc statutum condere.

Reliqua, quae possunt contingere circa materiam huius sublimitationis, poteris tu resoluerere ex his, quae scripsi d. q. preced. limit. 1. nu. 110. & seqq. & nu. 126. & seqq. & supra q. 7. n. 54.

SVBLIMITA II. declarando, vt quamuis statutum prohibeat appellari in causis criminalibus, praesertim, quando venit infligenda poena corporis afflictiva, seu ultimi supplicij, tamen non habet locum nisi reus sit plene, & clare conuictus de crimine cum omnibus illis qualitatibus, & circumstantijs, de quib. scripsi supra num. 3. & seqq. & hoc ex triplici ratione; prima, quia statutum ita debemus interpretari, vt non mereatur reprehendi a sapientibus, vt retuli, & sequutus sum supra q. 2. n. 28. sed si hoc statutum tolleretur appellationem reo non conuicto de crimine, aut crimine etiam non probato, mereretur non solum reprehendi, sed diceretur statutum conditum non a Principe, sed a tyranno, barbaro, & Scytha, imo non diceretur conditum ab homine, quia non dicitur homo, qui non utitur ratione, sed dicitur vna bestia, quia homo est animal rationale. Secunda ratio est, quia appellatione prohibita a statuto, non intelligitur prohibita, si sententia sit euidenter iniusta, seu iniqua, vide supra limit. 6. memb. 7. nu. 79. & 80. Tertia ratio est, quia & si statutum, quamuis durum, sit seruandum, vt dixi supra nu. 11. tamen secus est, quando duritia continet euidentis peccatum, quia tunc posset recurri ad Papam, vt dixi supra limit. 20. sub nu. 2. versi. declara, sed statutum hoc contineret euidentis peccatum, quia daret viam, vt iudices possent committere homicidia, dum possent condemnare etiam innocentes: Ergo.

Declara hanc sublimitationem, vt quamuis iudex non debeat condemnare reum, & multo minus condemnationem exsequi, denegata appellatione, quando non est plene, & clare conuictus, vt dixi, sed debeat potius illum torquere, tamen est introducta praxis, vt, si indicia sint valde vrgentia, seu, vt vocat, indubitata, reus possit, considerata qualitate indiciorum, condemnari ad poenam arbitriam, quae ordinaria tanto sit minor, quantum illa indicia distat a plena probatione, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 65. nu. 5. & cap. 93. sub nu. 1. versi. sed praedictum. Et quamuis iudex non debeat vnquam ex indicijs, quantumuis vehementibus, condemnare ad poenam corporalem, per ea quae refert, & sequitur Prosp. Farin. in qq. crim. q. 86. limit. 11. num. 78. & seqq. & poteris videre eundem in q. 40. nu. 35. q. 47. nu. 82. & seqq. & d. q. 86. n. 110. & seqq. & nu. 35. & seqq. & scripsi supra d. cap. 65. num. 5. nisi iste, qui condemnat, habeat iura Principis, Farin. d. q. 86. numer. 78. & seqq. tamen iudices hoc etiam male seruant, & (quod peius est) statutum,

tutum, quod condemnatus ad pœnam corporalem non appellet, seruant etiam in eo, quem ex iudicijs, arbitrata corporali pœna, condemnant, quasi reus quoad illam pœnam, quæ sit mitior ordinaria, sit notorius delinquens.

Ex hacque praxi condemnandi ad pœnam arbitrariam oritur difficultas; an in casu, quo consecutiue ad pœnam veniat interesse partis, debeat reus condemnari etiam ad illud interesse saltem proportionabiliter, sicut fuit condemnatus ad pœnam: & prima faciè videretur dicendum, quod sic, primo quia minores probationes sufficiunt in re pecuniaria, cum agatur de minori præiudicio, & ideo potest iudicari ex præsumtionibus *cap. 2. afferte, de præsumt.* Secundo quia si quis fuerit condemnatus ad mitiorem pœnam, eo quia prouocatus vulnerauerit, seu occiderit, tenebitur ratione excessus arbitrio iudicis ad interesse partis, *Gomez. var. resol. tom. 3. capit. 3. de homic. num. 38. versus finem.* Ergo sicut quando pœna est arbitraria propter prouocationem, debet condemnari in aliquo ad arbitrium iudicis, ita etiam erit, quâdo est arbitraria, ppter imperfectas pbationes.

Contrarium tamen iuadetur ex eo, quia condemnatio ad pœnam toleratur ob publicam utilitatem; & ideo est veluti ex priuilegio, & contra regulas iuris communis: igitur hæc tolerantia non debet trahi in consequentiam, vt possit condemnari etiam ciuilitur, ad tradita per *Anch. cons. 308. probata, sub num. 2. vers. secunda ratio. Cornel. consil. 300. num. 3. versus finem, lib. 3.* quos refert, & sequitur *Bertaz. consil. crimin. 17. licet contra, numer. 10. & 11.* dum scribunt, quod licet mulier, inquisita de adulterio, & contumax habeatur pro confessa, & ideo possit condemnari in pœnam adulterij, tamen non potest condemnari ad amissionem dotis ad fauorem mariti, ad quam posset cõdemnari, si adulterium esset vere probatum; & facit, quod scripsi *supra lib. 1. cap. 97. sub numer. 126. vers. tertio,* & quod iudex possit condemnare reum ad restitutionem, vel damna partis solum, quando condemnat per veras probationes, secus si per hêtas, & sic in contumaciam, scribunt *Clar. recept. sent. lib. 5. §. fin. quæst. 2. vers. & hæc quidem,* & *Prosp. Farin. in qq. crimin. quæst. 1. num. 66. limit. 2.* imo secundum *Bal.* quem citat & sequitur *Rol. a Vall. cons. 30. viso processu, num. 18. & 19. lib. 1.* si condemnatur per testes, & non ex propria confessione, non potest condemnari ad interesse partis.

In hac controuersia *Clar. d. vers. & hæc quidem, versus finem,* quem citat, & sequitur *Prosp. Farin. d. n. 66. in fine,* testatur, se vidisse simul vtramq; condemnationem proferri etiam contra contumacem, si pœna criminalis, & restitutio rei debeantur ex eadem lege, quia non debet diuerso iure censeri.

SUBLIMITA III. declarando, vt quamuis statutum prohibeat, posse appellari, tamen intelligi debet cum clausula, nisi iudici aliter videatur, quia tollit necessitatem, sed non facultatem deferendi appellationi, vnde potest deferre, & deferendo, sunt sibi ligatæ manus, quia & si iudex non debeat deferre appellationi in notorijs, tamen si deferat, sunt ligatæ eius manus, vt dixi *supra limit. 4. numero 27. 57. & 95.* Quare summi Pontifices in eorum motibus proprijs, quos citavi *infra numero 28. & sequentibus,* nihil determinant circa admittendas, vel non admittendas appellationes, quando rei suat in carcere, prout aduertit etiam *Flam.*

Cart. tractat. de execution. senten. capt. bann. capit. 2. sub numero 98. quasi voluerint, quod dependeat ab arbitrio iudicis, & Signaturæ, qui considerent, an reus condemnatus sit ita de crimine conuictus, vt alia ei defensio non superfit.

Ratio huius sublimitationis est, quia & si reus cõfessus, & conuictus non possit appellare p ea, quæ scripsi *supra limitat. 4. numero tertio,* & sequentibus, tamen potest appellare, si exprimat rationabilem causam; si sit confessus metu tormentorum; si probationes non sint claræ, vt scripsi *supra d. limitat. 4. numer. 15. 17. & 23.* Licet etiam confessus regulariter non appellet, per ea quæ scripsi *eadem limitat. 4. numer. 30. & seqq.* tamen quibusdam casibus potest appellare, vt scripsi *ibidem numer. 45. 47. 55. 59. 60. & 67.* Licet demum in notorijs sit prohibita appellatio, vt scripsi *dicta limitat. 4. numer. 1. & seqq.* tamen aliquando permittitur, vt scripsi *ibidem, numer. 92. & 93.* & ideo iudex a quo potest deferre, vt dixi *supra.*

Declara istam sublimitationem, vt hæc facultas deferendi appellationi, quam habet iudex a quo, vel iudex ad quem, non sit libera, sed regulata, & ideo in casibus, in quibus a iure, vel ex communi iuris peritorum interpretatione appellatio clare rejicitur, ipse non debet illam admittere, qui autem sint casus, in quibus debet rejici, vel admitti, habes in hac limitatione, & *supra limit. 4.* ad quam te remitto.

SUBLIMITA IV. vt, attentò motu proprio *Pij IV.* licet dudum, sub dato Romæ Kal. Iunij, & publicato die 26. Maij 1565. circa principium, in illis verbis, aut si sententia esset in pœnam capitis condemnatoria, non admitteretur appellatio; neque aliter audiretur reus, nisi in carceribus constitutus, non procedat in cõdemnato in contumaciam, quia is, & si vigore statutorum habitus fuerit pro confesso, & conuicto, & sit condemnatus etiam in pœna corporis afflictiuæ, tamen si ante annum comparuerit sponte, seq; in carceribus constituerit, audietur appellans, prout notauit etiam *Flam. Cart. tract. de exec. sent. cap. bann. c. 1. num. 98.*

Nec obstant *Pij II.* seu verius *Pij V.* literæ seu bulla generalis contra homicidas, bannitos, & alios facinorosos, ex supernæ, sub datum Romæ anno Domini 1566. tertio nonas Iulij, quibus, confirmando *Pij II.* literas, recenset, quod disponebant sub formalibus verbis, *Vt quacunque appellationes, interposite, vel interponenda ab huiusmodi, vel alijs sententijs, siue grauaminibus contra homicidas latis, vel a processu, contra eos factis, & si lis, vel instantia super eis penderet, & inhibitiones vigore ipsarum emissa forent per Auditorem Camere, vel alium quemcumque ordinarium, vel delegatum, essent nulla, & inualida, nec ad vltiora super his, & ipsarum vigore procedi posset, aut deberet, quinimo lites, & causæ huiusmodi censerentur auocata, extrinsecæ, & inualida, nec potestates, seu officiales, quibus inhiberi foret mandatis, inhibitionibus, litis pendens censuris, & pœnis in eis contentis astringerentur, imo tenerentur, & deberent ad executionem sententiarum latorum procedere, posset tamē in casib. a iure, vel a statuto permisis appellari ad Governatorem Ciuitatis &c.*

Quia respõdeo, quod *Pius V.* loquitur de appellatione absentis, quos nisi sint in carcerib. prohibet appellare, & loquitur solū de appellatione homicidarum; nam recensendo literas *Pij II.* ait, quod statuat, & declarauerat, quod omnes illi, qui pro delicto

huiusmodi forent condemnari, aut alias de ciuitate aliqua, seu districtu ipsius banniti, non possent ad ciuitatem, seu districtum huiusmodi quocunque tempore, seu in eis, vel eorum altero moram trahere, etiam habita pace ab heredibus, & consanguineis, seu filijs ipsius occisi, nec Legatus etiam de latere, aut Gubernator, qui pro tempore foret, vel cuius alius posset auctoritate apostolica, seu ex officio sua legationis aliquem homicidam, seu bannitum rebannire &c. quæ verba, & dispositio conueniunt reo absenti, & non reo constituto in carceribus, quare, si reus sit in carceribus, eadem litera Pij V. ex aduerso allegatae numeri precedenti in fine permittunt, posse appellari, in illis verbis, *Posset tamen in casibus a iure, vel a statuto permisis appellari &c.* casus enim in iure appellabiles sunt, quando reus est in carcere, etiam si esset cõdemnatus de homicidio, dummodo non sit vere, & notorie homicidia, & ita prædictas constitutiones reperi post hæc a me scripta cõsideratas fuisse a Prospero Farin. in qq. crim. q. 101. limit. 10. n. 59.

Minus obstat appellationis prohibitio, contenta in motu proprio Pij IV. Quia respondeo, quod se restringit ad pœnas pecuniarias, vt apparet ex eius verbis, quæ formaliter retuli infra sub n. 34.

31 Amplia primo hanc sublimitationem, vt procedere debeat in toto statu ecclesiastico, quia & si in statu ecclesiastico sint seruandæ constitutiones Marchiæ, & illæ libr. 4. cap. 10. (quarum verba retuli supra lib. 1. cap. 97. sub num. 29.) mandent, vt is, qui nõ compareret, habeatur pro vere contumace, & verus contumax non audiatur appellans, per ea quæ dixi supra limit. 3. num. 1. & seqq. tamen seruatur dispositio motus proprii supra citati, ideoque bannitus comparens ante lapsos decem dies poterit appellare.

32 Amplia secundo, vt in tantum possit appellare is, qui se constituit in carceribus, vt appellatio interposita priusquam se constituerit sit valida, dummodo sit interposita infra decem dies a die latae sententiæ, & ipse se constituat infra eosdem decem dies, vel saltem ante annum assignatum a motu proprio, quia licet illa appellatio non valuerit ab initio, ex quo appellans perseuerabat in contumacia, & quod ab initio non tenet, tractu temporis non conualescat, tamen satis est, quod se constituerit in carceribus, quia illa constitutio, si fuerit secuta infra decem dies, vel habebit effectum reiteratæ appellationis, quia plus est appellare factò, quam verbis, vel facile reconualidabit appellationem, quod si constitutio in carceribus sequatur post decem dies, tunc fauore defensionis, & appellationis æquum est, vt retrahatur ad tempus habile, nempe interpositæ appellationis.

33 Declara eandem sublimitationem, eiusque ampliationes, quod & si reus, qui se constituit in carcere, possit appellare, tamen appellatio non semper deuoluit ad superiorem: aut enim reus condemnatur in carcere, & tunc appellatio, quæ veniret admitterenda, deuolueret ad superiorem: aut condemnatur in contumaciam, & isto casu appellatio de communi consuetudine non deuoluit, quia potest audiri ab eodem iudice, qui eum condemnauit, & sic, cum habeat remedium magis opportunum, & magis ordinarium, debet cessare remedium appellationis deuolutiue, quæ est minus ordinarium, per ea quæ scripta supra questio. quinta, numero 88. & 89. quamuis, si se constitueret ante lapsos decem dies, non esset tutum dicere,

quod non possit deuolutiue appellare ad superiorem, si voluerit.

SVBLIMITA V. vt non procedat in causis 34 criminalibus pecuniarijs, quia in eis, factò actuali deposito, admittitur appellatio, sicut in ciuilibus ex dispositione motus proprii Pij IV. incipien. at si cuncta, sub datum Romæ die 10. Aprilis 1562. & hoc, si condemnatus habeat tot facultates, vt illud facere possit, alias deponere tenetur medietatem, seu etiam minorem summam arbitrio Gubernatoris, dummodo hoc casu præstet cautionem in forma depositi de soluendo residuum, vt habetur in motu proprio eiusdem Pij IV. postea edito, incipien. licet dudum, sub dat. Romæ Kal. Iunii, & publicato die 26. Maii 1565. & notant Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appellat. capit. 2. num. 35. fol. 36. & Farin. in qq. crimin. quest. 101. limit. 22. num. 102. alias non factò deposito, est prohibita omnis appellatio, & declarata nulla quælibet commissio causæ, vt in dicto motu proprio, at si cuncta, & hæc sublimitatio habet locum in toto statu ecclesiastico, vt aduertit Farin. vbi supra, sed non in terris Baronum, nisi in causis appellationum, introductis per viam recursus ad Papam, seu Auditorem Camerae, Farin. d. quest. 101. numer. 104. verba prædicti motus proprii confirmatorij sunt hæc, *Ordinauit quod nulla appellationes, & pro- uocationes in causis criminalibus seu mixtis, at fiscum, & Camerae Apostolicam quomodolibet concernentes, non factò deposito pœna, in qua delinquentes, aut illi, qui pro delinquentibus ipsis fideiussissent, vel ex contractu quoquomodo condemnandi venirent, aut eatenus condemnati fuissent, recipi, & admitti possint, sed appellationes, & pro- uocationes in causis huiusmodi interpositas, & in futurum interponendas, ac appellantes ipsos reuici debere, illas, ac quæ- cunque rescripta, & commissiones similium causarum ad cuiusvis instantiam per quemcunque ad commissiones Signaturæ iustitiæ signandas deputatum etiam per se succes- sores suos Rom. Pont. eatenus signatas, & in futurum si- gnandas, non factò d. deposito, nullius fore, & esse robo- ris, vel momenti, sed illis non obstantibus ad vltiora in causis ipsis vsque ad pœnarum prædictarum effectualem exe- cutionem procedere debere mandauit; Et insuper quod nul- le commissiones fiscum, & Camerae Apostolicam quomo- dolibet concernentes per quemcunque a se & Sede Apostolica ad commissiones in Signatura iustitiæ signandas, vt præfer- tur deputatum, nec etiam per se, & successores suos prædictos signari possent, nisi fiscali, & Camera præfata Procuratore, & Thesaurario Prouincia, de cuius interesse ageretur, si in Romana Curia præfens foret, citatis, & aliter signata, nullius roboris, vel momenti essent.*

Declara istam sublimitationem, vt procedat, 35 si reus non sit propria confessione confessus, quia, si est sic confessus, non retardatur executio ex quauis appellatione interposita, vide supra numero 13.

SVBLIMITA VI. vt non procedat in Re- gno Franciæ, quia ibi differendum est appellationi etiam in criminalibus, vt retuli, & sequutus sum supra questio. 13. sub 109. etiam si agatur de crimine hære- sis, & maiestatis, & falsæ monetæ, dummodo non sint condemnata supremis iudicibus, a qui- bus non licet appellare, Rebuff. tractat. de appellat. articul. septimo glos. 2. numer. 12. tom. 3. fol. 503. & retuli supra limitat. 4. sub numero 78. versus finem, & sub nu- mero 83.

Amplia hanc sublimitationem, vt in Regno 36 Fran-

Franciæ appellatio recipiatur etiam in criminibus notorijs, Rebuff. d. gloss. 2. numer. 23. vers. decimo. fol. 503. vnde etiam deprehensus in ipso maleficio, & confessus potest appellare, vt rotuli d. q. 13. sub nu. 110. ibi, sed hodie.

Imo in Regno Franciæ etiam si appellatio videretur iniusta, tamen, ea pendente, iudex non debet procedere ad executionem, teste Rebuff. quem citavi, & sequutus sum dicta quæstio. 13. numer. 109. & refert etiam Lancelot. tract. de attent. par. 2. capit. 12. limitat. 6. princip. n. 2. 23. & 25. fol. 364. nisi periculum esset in mora, Boer. & Lancell. quos citavi, & sequutus sum d. quæst. 13. sub num. 110. & numer. 111. vbi dixi, quid debeat facere iudex, qui exsequitur propter moræ periculum.

De appellatione a decreto torturæ, vide in limit. preced. membr. 1. num. 143. & sequentibus, & de appellatione a decreto de non torquendo, vide ibidem num. 154. & 155.

De appellatione a sententia banni, vide supra q. 5. num. 84. & seqq. limitat. 5. & de sententia, lata contra contumacem bannitum, vide ibidem sub num. 86. & seqq.

De appellatione a sententia lata super delictis exceptis, vide supra limit. 4. n. 76. & seqq.

De appellatione a sententia lata contra delinquentem notorium, & contra delinquentem confessum, & conuictum; seu contra confessum, vide d. limit. 4. per totam.

LIMITATIO XLIX.

SUMMARI A.

ABSOLVTORIA sententia in causis criminalibus non est appellabilis, num. 1. — Extenditur multipliciter — Primo in Curia Romana, in Regno Neap. & c. num. 2. — Secundo in omnibus locis, in quibus prohibetur appellatio a sententijs latis in causa criminali, num. 3. — Tertio in absolutione ab obseruatione iudicij, num. 4. — Quarto in omnibus decretis, & c. num. 5. — Quinto, absoluto reo propter peremptam instantiam accusator non potest amplius accusare, nu. 6. & seqq. in quibus subextenditur, & restringitur.

Declaratur I. vt quamuis appellatio sit prohibita, tamen procurator fiscalis potest recurrere ad Signaturam, vt appellationem admittat, eiusque causam comittat, & quid in Regno Neap. num. 10. & seqq. in quibus declaratur, & restringitur.

Declaratur II. quando habeat locum in Regno Neap. n. 13.

Declaratur III. vt de iure comuni fiscus possit appellare, n. 14.

LIMITA XLVIII. vt non procedat in sententia absolutoria, lata p reo, quia ab ea iuxta laudabilem consuetudinē hactenus in Curia seruaram nō admittitur appellatio fisci ex dispositione bullæ 74. Pij IV. reformatio tribunalis auditoris cameræ, vers. minus etiam, fol. 755. prout aduertit etiā Farin. in qq. crim. q. 101. n. 32. Et quod fiscus non appellet a sententia absolutoria pœnæ corporis afflictive refert etiam ex d. motu proprio Marches. tractat. de commiss. par. 2. in commiss. appel. 2. sub n. 35. fol. 36.

Extende primo istam limitationem consuetudinariam, vt habeat locum non solum in Curia Romana, sed etiam in Regno Neap. & in tota Italia, vt refert Farin d. q. 101. num. 32. Et quod in Regno Neapolitano non detur appellatio, scribunt Maran. in

suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, n. 328. limit. 22. fol. 507. Carau. super rit. 258. n. 1. & fuisse decisum in Cons. Neap. refert, & sequitur Gramm. dec. 14. in causa magnifici Pyrrri, in fin. & in hoc vigore rituum, quos citat Carau. vbi supra.

Extende secundo, vt habeat locum in omnibus locis, in quibus statuta prohibent appellationem in causis criminalibus, quia eam intelliguntur prohibere etiam fisco, Magon. in Lucen. decis. 58. in causa Vincentii, per totam, Farin. d. q. 101. n. 34. & Ruginell. tract. de appel. §. 2. cap. 3. n. 8.

Extende tertio, vt multo magis habeat locum in absolutione ab obseruatione iudicij ex hucusq; deductis, seu rebus stantibus prout stant, quia hæc absolutio non est omnino diffinitiuæ; Vnde, si nō datur appellatio a sententia absolutionis, quæ est omnino, & absolute diffinitiuæ, a fortiori non dabitur ab ista, quæ est minus præiudicialis, seu minus grauat.

Aduerte obiter, quod si absolutio sit simplex & non dicat, quod absoluit diffinitiuæ, neque ab obseruatione iudicij, seu ex hactenus deductis, tunc talis censetur absolutio, qualis colligitur ex actis, vt rotuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 95. n. 4. in fine.

Extende quarto, vt habeat locum in omnibus decretis, quæ non tractant de absolutione, sed de alijs fisco præiudicialibus, vt puta si decernatur, inquitum esse remittendum ad suum domicilium, vel quid simile, quia fiscus non poterit appellare, Carau. d. rit. 258. sub numer. 2. vbi testatur, ita seruari.

Extende quinto, vt si fuerit absolutus ab obseruatione iudicij propter peremptam instantiam, tunc accusator non possit denuo accusare, Bal. in l. 6. abolitionem, ibi, & nota hic casum, C. ad l. iud. de adul. Salyc. in l. 11. properandum, §. vlt. in princip. sub num. 51. ibi, in criminali vero ille, & Alex. ibidem, nu. 3. vers. item nota, C. de iud. Ioan. de Anan. in cap. 14. licet, num. 9. vers. nunquid autem ille, de accus. Maran. in suo spec. par. 5. princ. in verbo, & omnia fiant durante instantia, num. 48. vers. limita tamen hoc, fol. 245. & Capic. decis. 206. in causa & c. cum per iudicem, n. 3.

Subextende primo hanc extensionem, vt procedat, etiam si accusator veller reficere in primis expensas, Salyc. in l. 1. C. vt intra cert. temp. quem refert, & sequitur Maran. vbi supra, sed ego id non inueni.

Subextende secundo, vt procedat etiam si procederetur per viam inquisitionis, vt dicit Capic. dicta dec. 206. sub n. 1.

Restringe declarando eandem extensionem, vt procedat, quando ex negligentia accusatoris perijt instantia, quia tunc non admittitur ad iterato accusandum, secus si perijt ex negligentia iudicis, quia tunc posset de nouo accusare, vt sentire videtur Salyc. in d. l. properandum, §. vlt. n. 51. in fin. & aperte ex eo Capic. d. dec. 206. sub n. 4.

Declaro primo hanc limitationem, vt quamuis appellatio sit prohibita, tamen hic in Curia Romana procurator fiscalis potest adire Signaturam, & dare commissionem appellationis, citato prius reo absoluto, alias commissio sine citatione esset nulla, & Signatura eius arbitrio rejiceret, vel comitteret causam appellationis, vt disponit in bulla 85. Pij IV. reformatio ordinariorū alimę vrbis, vers. & cū ad signaturam, f. 779. Similiter in Regno Neap. licet fisco nō possit appellare, tñ potest reclamare ad Dominū Prorege. q. cognita aliquo modo iniusticia absolutionis, seu decreti, potest puidere indēbitati fisci, vt, recedendo casū in

facto, scribit Carau. d. rit. 258. sub num. 2. versus finem, & numer. 5. & ubi Aduocatus fiscalis alicuius Regiæ Audientia senserit, fisco illatum esse præiudicium de aliqua prouisione expedita a Magna Curia, vel quia Magna Curia reuocauerit aliquod decretum, latum a Regia Audientia, potest dare supplicationem Præsidenti sacri Consilij, qui ordinabit, ut ipsa Magna Curia det relationem sacro Consilio, quod, habita relatione, & audito Aduocato fiscali Regiæ Audientia, qui supplicauit, providebit, reuocando, aut reformando, quod fecit Magna Curia, vel remittendo ad eandem Magnam Curiam, prout iuris fuerit, Carau. d. rit. 258. n. 5.

11 Subdeclara hanc declarationem, ut quamuis fiscus hic in Curia possit appellare per viam Signaturæ, ut dixi, tamen, si adsit instigator apertus, vel secretus, prosecutio appellationis non habebit locum, nisi instigator dederit prius cautionem de reficiendo expensas tam prioris, quam vltterioris instantiæ in euentum succumbentia, ut disponitur in ead. bulla 85. Pu IV. vers. non prosequatur, fol. 779. & quod si pro suo interesse ciuili instigator, qui in prima instantia adhaesit fisco, voluerit appellare a sententiâ absolutoria, passim detur sibi commissio, apposita tamen clausula in commissione, seruata forma supradicti motus proprii, & non alias, seu, præstita cautione in euentum succumbentia de reficiendo expensas per appellatum factas in omnibus instantiis, scribit Marches. tractat. de commiss. par. 2. de commiss. appell. c. 2. sub n. 35.

12 Restringe istam subdeclarationem de præstanda cautione, ut procedat, reo petente cautionem, & non aliter, per ea, quæ scribit Mars. in pract. crim. §. nunc videndum, num. 2. & seqq. quem citat lib. præced. c. 1. n. 59. & aduertit Prop. Farin. in qq. crimin. q. 101. nu. 33.

13 Declara secundo eandem limitationem, ut in Regno Neap. habeat locum, quando proceditur ex mero officio, seu per denuntiationem, prout in his terminis loquuntur rit. 258. & notat in eo Carau. sub num. 1. Maran. & Gramm. citati supra nu. 2. quia tunc non adest pars offensa, & querulans, quæ possit appellare; sed adest solum fiscus, cui ille ritus 258. noluit appellationem dare, secus est, quando proceditur ad instantiam partis, quia tunc idem Carau. vbi supra, & in rit. 59. not. 4. sub n. 16. videtur tacite innuere, quod pars possit appellare.

14 Declara tertio, ut non procedat in locis, in quibus non exstant consuetudo, seu leges municipales, quia de iure communi fiscus non prohibetur appellare, sic post Innoc. Abb. & Par. de Put. referunt, & sequuntur Carau. super rit. 258. num. 1. in fine, & num. 2. & Prosp. Farin. in qq. crimin. q. 101. n. 30. 31. & 35. ampliat. 11.

Et cum, scribendo hanc quadragesimam nonam limitationem de prohibita appellatione a sententijs absolutorijs, annum ætatis meæ quadragesimū octauum absoluerim, & quadragesimum nonū attingerim, quæstionem hanc decimam septimam hac quadragesima nona absoluam limitatione.

Q V Æ S T I O XVIII.

A R G V M E N T V M.

Diuersorum statutorum de appellatione quod eorum iudex sequi debeat.

S V M M A R I A.

INDEx appellationis sequi debet statuta iudicis a quo in ordinarijs, pertinentibus ad processum eiusdem iudicis a quo, num. 1. — Infertur, quod iudex appellationis in controuersia, an sit admittenda appellatio a sententiâ iudicis a quo, debet sequi statuta eiusdem iudicis a quo, num. 2. & seqq. in quibus extenditur, subinfertur, subinfertur, & declaratur vsque ad n. 12.

Iudex appellationis sequi debet sua propria statuta in ordinarijs pertinentibus ad suum processum, num. 13. & seqq. Iudex quilibet in decisijs debet sequi statuta loci litigantium, num. 17.

PRÆSVPPOSITIS pluribus statutis diuersis, seu contrarijs; vno in loco iudicis a quo, alio in loco iudicis ad quem, alio in loco actoris, alio in loco rei, & alio in loco contractus: dubitatur, quæ ex istis iudex appellationis debeat sequi.

Distinguo duos casus principales.

Primus casus est in ordinarijs: & in isto firmo duas conclusiones.

Prima conclusio est, quod respectu processus, facti coram iudice a quo, & respectu omnium, quæ sunt de illius processu iudex appellationis debet attendere statuta ipsius iudicis a quo, & in his terminis bene loquuntur Bal. in marg. ad Innoc. in verbo, iudex appellationis sequitur, Alex. cons. 164. circa dubitationem, num. 1. & 2. & in terminis num. 8. lib. 6. Guid. Pap. tract. de appellat. questio. 52. sub num. 40. tom. 5. fol. 59. Rebuff. tract. de appellat. art. vlt. gl. vna, num. 44. tom. 3. fol. 538. Nat. cons. 553. cum quidam, num. 10. & Contar. in l. vnica, in qq. Aegidian. quest. 6. num. 8. C. si de mom. possess. dum per diuersa verba concorditer scribunt, quod iudex appellationis debet sequi statuta iudicis a quo.

Infero primo, comprobando, explicando & attingendo scopum nostrum, quod, orta controuersia de admittenda appellatione, & productis statutis iudicis, qui tulit sententiam, prohibente appellari, & statuto iudicis ad quem, permittente appellari, erit attendendum statutum iudicis, qui sententiauit, & ideo de negabitur appellatio, & moueor triplici fundamento, quorum vnum dependet ab altero.

Primo, quia appellationis admissio, seu non admissio est de appenditijs illius instantiæ, cuius est sententia, a qua appellatur, & ideo subiacet statuto illius loci, in quo est lata sententia, Rot. diuers. dec. 330. resolverunt domini, num. 1. & 2. par. 2. Vnde appellatio interponitur coram iudice a quo, ut retuli & sequutus sum supra quest. 6. num. 1. Similiter etiam apostoli petuntur ab eodem iudice, qui potest etiam præfigere terminum, ut retuli, & sequutus sum supra, q. 13. num. 43 & 44. & propterea regestum primæ instantiæ continet in se appellationem, Achil. de Grass. decis. 4. alias 230. appellatio est ac appenditijs, de appell. fol. 206. Adde quos citavi supra questio. 5. sub numero 12. vers. ratio. Ergo debet attendi statutum iudicis quo.

Secundo, quia statutum de appellatione est ordinarium, ut scribunt Arch. in capit. 18. nonita, 2. q. 6. & Abb. in cap. 10. ecclesia S. Mariae, in prima reperit. sub nu. 25. de constitut. quos retuli, & sequutus sum lib. præced. capit. 2. num. 456. dum scribunt, quod clericus, litigans coram iudice seculari, non potest appellare ante laram sententiam, nisi in casibus, in quibus iura ciuilia admittunt appellationem ante sententiam;

tiam; quod latius refert & declarat Dec. in eod. cap. ecclesia S. Maria, num. 151. vers. ex premissa, & n. seqq. post Franch. in capit. 7. si duobus, §. denique, numer. 3. & 4. de appellat. & Aret. in capit. 11. quod clericis, num. 9. & 10. de for. comp. † Et conuerso laicus, litigans in foro ecclesiastico, potest appellare a quolibet grauamine, Franch. in dicto §. denique, num. 2. vers. quid autem si laicus, & esse communem * omnium opinionem refert, & sequitur Contar. in d. l. vnica, limitat. 4. numer. 6. Et quod statutum disponens, quod debeat appellari infra quinque dies, aut quod instantia causæ appellationis duret per duos menses, respiciat ordinatōria, scribit Franch. d. cap. si duobus, §. denique, numero 5. de appellat. & quod statutum, tollens vnam appellationem, seu minuens appellationes, dicatur respicere ordinatōria, non autem decisoria, scribit Rot. diuers. decis. 452. domini concluderunt, numer. 6. par. 1. loquens de statuto Romano, mandante, duas conformes habere vim trium, licet Rot. ibidem in casu dicti statuti aliter deciderit propter verba expressa dicti statuti, sequens decisionem coram Binario 3. Februarij 1571. quam etiam refert, & sequitur Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. restitut. in integr. capit. 2. cap. 3. sub numer. 150. fol. 417. in principio in 2. impress. licet ipse, referendo eam, dicat, quod habet mixtum decisorium, & nihil intersit, an appellatio tollatur in totum, vel secunda, & ego sequendo eandem Rot. diuers. scripsi d. capit. 2. num. 461. vers. quinto. Et quod appellatio sit de ordinatōrijs iudicij, & propterea in ea sit attendendus stylus fori, in quo litigatur, tenuit, & sæpius Rot. vt testatur Achil. de Grass. dec. 12. alias 238. appellationem esse, n. 1. de appell. fol. 108. quam refert, & sequitur Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. sup. diuers. capit. 528. num. 5. fol. 208. in 2. impress. † & quod articulus, an causa sit appellabilis, vel non, respiciat ordinatōria, & ideo in eiusmodi articulo debeant attendi iura, & statuta, in quibus iudicium agitur, dixit Rot. diuers. decis. 181. in causa Parmen. sub num. 6. par. 3. lib. 2. & quod articulus, an sit appellationi deferendum; respiciat ordinatōria iudicij secundum opinionem magis communiter * receptam, & consequenter litigantes in Rota, etiamsi in temporalib. nullo modo essent subiecti Papæ, ligentur constitutione AEgidiana, scribit Contar. in l. vnica, in qq. AEgid. q. 6. sub n. 6. & 7. C. si de mom. poss.

Sed statutum ordinatōrium ligauit eos, qui litigarunt in foro ipsius statuti ordinatōrij, vt retuli, & sequutus sum lib. preced. capit. 2. num. 651. & 652. Ergo, &c.

Tertio (& omnia tendunt ad idem) quia in possibilitate appellandi attenditur stylus, & ordo sui tribunalis, Bal. in l. 1. vers. extra queritur, nu. 10. C. ne lic. ter. prou. Alex. in l. 1. sub numer. 14. vers. extra gl. ibi, deinde Bar. & sub numero 18. vers. finem, ibi, item quia iste procedit, & num. 19. ff. de leg. 2. & Felyn. in cap. 16. super his, nu. 13. limit. 7. vers. sed contrarium, de accusat. & suum tribunal dicit illud, a quo, seu in quo fit appellatio.

7 Extende primo hanc illationem, vt omnino locum habeat in appellatione ab interlocutoria, quia in ea attenditur stylus, & statutum iudicis a quo, prout in his terminis, loquendo de appellatione ante diffinitiuam sententiam, scribunt Arch. Abb. & Dec. citati supra numero tertio, & Franch. in capit. 7. si duobus, §. denique, sub numero 4. de appellat.

Ratio est, quia grauamen interlocutoria potest reparari in diffinitiuam, & ideo eius appellatio respicit ordinatōria, vt refert, & sequitur Casar. Barz. in Bononien. decis. 41. egerat, numero 16.

8 Extende secundo, vt habeat locum, quando appellatio prohibetur quoad effectum suspensiuum tantum, vt in executiuis, quia talis prohibitio appellationis respicit ordinatōria, eo quod remanet ius saluum in meritis, Cas. Barz. ius dicta decis. 41. egerat, num. 16.

9 Extende tertio, vt habeat locum in appellatione a diffinitiuam lata super possessorio; quare si a sententia, lata Bononiæ super possessorio, appelletur ad Curiam Romanam, in qua prohibetur appellatio per AEgidianam, appellatio erit admittenda, quia non attenditur AEgidiana; sed attenditur statutum Bononiense, quo appellatio permittitur, Rot. diuers. dec. 330. resolverunt, vsque ad num. 3. par. 2.

Ratio est, quia appellatio in possessorio respicit ordinatōria, cum grauamen illatum in possessorio possit reparari in petitorio, vt considerat Put. decis. 480. Antonius de Burgos. num. 6. in fine, & num. 7. lib. 2. & est de mente Decij in cap. 10. cum ecclesia, num. 158. ibi, ex quo inferri videtur, de constit. dicens, quod appellatio tunc respicit decisoria, quando appellatur a grauamine irreparabili, alias secus.

10 Subinfero ex eadem illatione, inhærendo huic extensioni, quod in casu opposito, quando statutum loci, vbi iudicauit iudex a quo, admittit appellationem, & statutum loci, vbi iudicat iudex ad quem, prohibet, appellatio erit admittenda ob easdem rationes, quas adduxi supra num. 2. & seqq. Quare si in loco, mediate subiecto Sedi Apostolicæ, in quo seruetur ius canonicum, fuerit a sententia lata super possessorio appellatum ad Curiam Romanam, debet in ea recipi appellatio, quæ tamen a sententia, lata in Curia, non reciperetur, Contar. in l. vnica, in qq. AEgidian. q. 6. sub num. 7. vers. & ad prædictam, C. si de momen. poss.

Infero secundo, quod dum agitur coram iudice appellationis de processu facto coram iudice a quo, an bene, vel male processerit, iudex appellationis debet considerare solum, an seruauerit statuta, & stylum tribunalis, vbi iudicauit, Alex. cons. 164. circa dubitationem, n. 3. & seqq. & n. 8. lib. 6.

11 Declara primo restringendo eandem primam illationem, & subillationem, vt procedant, quando appellatio prohibita non imponit finem liti principali; quare si sit prohibita ab interlocutoria, remanet appellatio a diffinitiuam, si sit prohibita a diffinitiuam ad effectum suspensiuum tantum, remanet appellatio ad effectum deuolutiuum; si sit omnino prohibita a diffinitiuam in possessorio, superest petitorium; in his enim appellationibus procedunt quæ scripsi.

Secus si appellatio imponat finem liti, & negotio principali, quia tunc appellatio nō respicit ordinatōria iudicij, sed decisoria, vt scribunt Franc. in c. 7. si duobus, §. denique, sub num. 4. de appel. Socc. cons. 195. circa primum, col. 2. sub num. 2. ibi, ergo potestas concessa, & ibi, ex quibus omnibus, lib. 2. Aret. in c. 11. quod clericis, num. decimo, de form. compet. quem refert, & sequitur Dec. in capit. 10. ecclesia S. Maria, numero 154. sub vers. ex premissa, ibi, secus videtur, de constit. & vtrumquo

Gozad. conf. 76. queritur si potestas, numer. 15. & alii, quos citat Contar. in l. vnica, limit. 4. nu. 7. & 8. C. si de momen. poss. & consequenter isto casu debet iudex appellationis sequi statutum loci contractus, si in eo loco statutum disponderet de appellatione super illo contractu per ea, quæ loquendo de consuetudine, scribit Alexan. conf. penult. 217. viso quodam, sub num. 5. vers. fortius, lib. 7. & quæ scripsi lib. preced. cap. 2. num. 653. vers. ceterum, & num. 655. sed si non agatur de contractu, aut statutum loci contractus de eo non loquatur, tunc debet sequi statutum loci litigantium, vt in consuetudine deciforia ex communi * opinione refert, & sequitur Alex. vbi supra, & sic debet sequi statutum rei conuerti, quod erit statutum domicilij, aut originis.

12 Declara secundo, restringendo, vt non habeat locum in stat. Urbis lib. 1. capit. 178. quia licet ordinet circa numerum appellationum, & sententiarum, quæ faciunt rem iudicatam, tamen illud statutum non vult ligare, nisi eos, qui sint vel ciues, vel incolæ, vel districtuales, vnde exteri litigantes in Curia, qui non sint ciues, nec incolæ, nec districtuales, non ligantur illo statuto; quia & si statutum de numero appellationum sit ordinatorium, ideoque liget etiam exteros, vt dixi supra num. 3. & seqq. tamen hoc non est verum in dicto statuto Urbis, quia aperte disponit contrarium.

Confirmatur hæc declaratio, quia, si hoc statutum esset ordinatorium, haberet locum solum in suo foro, nempe, Capitolino, & non tribunali Auditoris Camerae, Rotæ cæterisque tribunalibus Urbis, per ea quæ scripsi lib. preced. cap. 2. num. 651. & seqq. sed hoc statutum debet seruari in omnibus Curijs, vt disponitur in eo, & ideo etiam in tribunali Rotæ, Rot. diuers. decis. 452. domini concluderunt, in princip. & in fine, par. 1. Ergo non retinet naturam statuti ordinatorii, quia, si eam retineret, esset seruandum solum in foro Capitolino, vt considerat Rot. d. decis. 452. in fine, num. 6.

13 Secunda conclusio est, quod respectu processus faciendi coram iudice appellationis, & respectu omnium, quæ erunt de illius processu, iudex appellationis debet sequi sua propria statuta, & non statuta iudicis a quo, Alex. conf. 164. circa dubitationem, in vlt. verbis, lib. 6. & fundamenta huius secundæ conclusionis sunt prorsus eadē, quæ adduxi pro prima præcedente conclusione, vnde appellatione a sua sententia debet sequi statuta sua, quia illa appellatio est de appenditijs suæ instatiæ, & de ordine sui processus; quare si ex Ciuitate Bononiæ sit a sententia lata

super possessorio appellatum ad Curiam Romanā, & in Curia Rom. reformetur, seu confirmetur illa sententia, vtique ab ista, lata in Curia, non poterit appellari propter Aegidianam.

Confirmatur primo hæc conclusio, quia si a laudo arbitratoris fuerit petita reductio ad arbitrium boni viri coram iudice, & is iudex reformauerit arbitramentum, poterit a sententia reformatoria appellari, quia attenditur stylus iudicis a quo, quamuis a laudo arbitratoris non potuerit appellari, per ea quæ scripsi q. preced. limit. 14. n. 3.

Confirmatur secundo, quia, si per statutum sit assignatum vnum tempus Capitaneo, & aliud Potestati, & in aliquo casu Potestas sit substitutus Capitaneo, debet Potestas iudicare secundum ordinamenta Potestatis, & non secundum ordinamenta Capitanei, Bal. in l. 5. certum est, sub n. 22. vers. item dubitatur, versus finem, C. vnd. legit. & vnd. cogn. quem refert, & sequitur Soc. conf. 195. circa primum, sub num. 1. & vers. sed præmissis, lib. 2. dicens, quod subrogatus non tenetur seruare statuta eius, in cuius locum subrogatur, sed propria.

Contraria opinio, nempe, dari appellationem, suadetur hoc vnico argumento, quia causa semel effecta appellabilis præsertim ex necessitate legis remanet appellabilis, vt firmaui quest. preced. limitat. 47. membr. 1. sub num. 109. & seqq. Ergo debet posse appellari etiam a sententia iudicis ad quem, & præsertim quando iudex appellationis reuocat sententiam primi iudicis, quo casu a reuocatoria videtur omnino concedenda appellatio, per ea, quæ dixi dicta limit. 47. memb. 1. n. 109. & seqq.

Respondeo huic argumento, quod non procedit, quando vterque iudex habet leges locales, quia tunc vnusquisque seruat legem loci, iuxta illud (Dum eris Romæ Romano viuere more) secus quando leges diuersæ non sunt diuersa ratione locorum.

Et hæc de primo casu posito supra n. 1.

Secundus casus principalis est in deciforijs: & in isto casu breuiter concludo, quod si agatur de aliquo contractu, & de illo contractu loquatur statutum loci, vbi fuit factus contractus, quilibet iudex debebit sequi dispositionem statuti illius loci contractus; quod si non agatur de aliquo contractu, seu statutum loci contractus de illo non loquatur, iudex debet sequi statutum rei conuerti; quare, si appellatio sit omnino prohibita ita vt sit deciforia, iudex debet seruare statutum rei, vt hæc omnia scripsi supra num. 11.

P A R S S E C V N D A.

Q V Æ S T I O XIX. A R G V M E N T V M.

De remedijs, deficiente appellatione.

Quæ appellationis destituitur auxilio, multis subuenitur remedijs, quorum primum ex nostro ordine erit nullitas, cuius materiam, vt facilius explicem, procedam per conclusiones.

Prima conclusio. Quid sit nullitas.

Secunda conclusio. Dux sunt species sententiarum, a

quibus licet non possit appellari, potest tamen dici de nullitate.

Tertia conclusio. Nullitas potest intentari dupliciter.

Quarta conclusio. Nullitas deducta per viam actionis non impedit executionem.

Quinta conclusio. Nullitas deducta per viam exceptionis non impedit executionem.

Sexta conclusio. De Nullitate potest agi coram eodem iudice, & coram superiore.

Septima conclusio. Facultas agendi de nullitate durat vsque ad triginta annos.

XIX. QVÆST. REM. I. CONCL. I.
SUMMARIUM.

Quid sit nullitas, num. 1.

NULLITAS est ius, & commune auxilium ad irritandum, seu irritum nuntiandum actum, de quo quaritur, competens, *Vant. tract. null. in princ. rub. quid sit nullitas, f. 371.* & vocatur non solum commune auxilium, sed etiam remedium, & defensio, *Vant. vbi supra n. 7. vers. quod autem,* vel est iuris remedium, legum tutamen, pœna reimerariorum, auxilium cōmune, & vera defensio oppressorum, ob publicam utilitatem introducta, *vt ex Riminal. refert & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 3. cap. 1. n. 1.*

Declarat, esse auxilium, seu remedium ordinariū, quia competit, siue deficiat, siue nō deficiat appellatio, & ideo potest intentari etiam cum ipsa appellatione, *vt explicavi infra concl. 3. n. 4.*

XIX. QVÆST. REM. I. CONCL. II.
SUMMARIUM.

NULLITAS potest deduci aduersus sententias inappellabiles, *nu. 1. & seqq. in quibus dantur duæ species eiusmodi sententiarum, & in vtraque specie afferuntur exempla: impugnatur; & defenditur conclusio. vsque ad n. 13. inclus. Declaratur I. conclusio, vt procedat in nullitate, quæ deducitur principaliter, secus in ea, quæ stat accessorie ad appellationem, quia ista non potest opponi contra sententiam inappellabilem, n. 14.*

Declaratur II. restringendo, vt non procedat in sententia lata in possessorio summarissimo, n. 17. Contrarium, ibidem. Declaratur III. vt non procedat in Gallia, n. 18.

Declaratur IV. an & quando nullitas possit deduci cōtra sententiam Principis, n. 19. & seqq.

Declaratur V. vt non procedat, quando est prohibita etiam nullitas, n. 33.

DVÆ sunt species sententiarum, quæ & inappellabiles sint, potest tamen dici de eorū nullitate.

Prima dicitur inappellabilis ex natura causæ.

Secunda dicitur inappellabilis propter excellentiam iudicis, qui eam tulit.

Capio primam, quæ est inappellabilis ex natura causæ, & aduersus eam posse dici de nullitate quatuor ostendo exemplis.

1 Exemplifica primo in re iudicata, seu tribus sententiis conformibus, a quibus non potest appellari, *l. vnica, C. ne lic. in vna eademq. caus. & ibi Glos. Cyn. Bar. Bal. Salyc. & Paul. de Castr. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra q. 17. limit. 1. n. 1.*

Et tamen potest dici de earum nullitate, *testibus Huber. de Bob. lo. de Deo, Spec. Vant. & Contar. quos retuli, & sequutus sum ead. q. 17. limit. 1. n. 55.*

2 Exemplifica secundo, quando cumulatim simul appellatione, & nullitate, deseritur postea appellatio, quia nihilominus remanet nullitas, *vt retuli, & sequutus sum supra q. 17. limit. 2. n. 126. & seqq. Quare licet causæ appellationis, & nullitatis accessorie ad eam sit deserta, tamen non dicitur deserta causæ nullitatis principaliter deductæ, seu deducendæ, Corn. cons. 323. animaduertens, n. 4. in fin. & n. 5. lib. 4. & latius declaravi d. limit. 2. n. 131.*

3 Exemplifica tertio in sententia, lata in iudicio possessorio momentaneo, a qua non potest appellari, *testibus Spec. Bar. Nicell. Osa. ch. Lancell. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra quæstio. 17. limit. 6. membr. 3. num. 3.*

Et tamen potest dici de eius nullitate, *Bal. in l. 1. not. 2. nu. 3. C. ne lic. tert. prou. idem Bal. in l. vnica, col. pe-*

*nult. nu. 12. vers. quare nunquid sententia, & Salyc. q. 5. nu. 5. C. si de momen. possess. Abb. cons. 55. in causa qua, paulo supra num. primum, lib. 2. Paul. de Castr. in l. 6. quisquis, C. quorum appell. non recip. las. in l. 1. nu. 6. vers. & per hoc semper, ff. de iust. & iur. Vant. tract. null. rubr. quis poss. dic. de null. sub num. 34. vers. & propterea, fol. 376. Caball. ad constitut. March. lib. 6. capit. 2. an verbo, civili, limit. 5. nu. 5. fol. 370. Achil. Person. tract. de adipis. possess. num. 338. vers. & si hoc, fol. 269. Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 38. sub num. 188. fol. 204. Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. num. 47. limitat. 5. fol. 39. & de receptissima * opin. testatur Contar. in d. l. vnica, limit. 7. n. 9. & n. 1. & seqq. C. si de mom. poss.*

Extende hanc exemplificationem, vt procedat etiam si nullitas non sit euidens, neque resultet ex actis; Doctores enim, quos viderim, dum aiunt, posse dici de nullitate huius sententiæ, non requirunt, quod nullitas sit euidens, quia esse euidens, vel non euidens consideratur solum, quando agitur de retardanda executione.

Quicquid scripserint Caball. & Marches. supra proxime citati.

Exemplifica quarto in sententiâ, lata in causis criminalibus, a qua & si prohibita sit omnis appellatio, & sententia habeatur pro re iudicata, tamen iudex, constituto sibi de nullitate sententiæ, debet eam reuocare, aut saltem supercedere, & cōsulere Principem, *vt late declaravi supra lib. 1. cap. 97. num. 184. & hæc de primâ specie causarum inappellabilium, posita supra sub n. 1. vers. capio primam.*

Capio secundam, quæ est inappellabilis propter excellentiam iudicis, & aduersus eam posse dici de nullitate, multipliciter ostendo.

Primo, quia prohibita appellatione, non censetur prohibita nullitas, *Grat. qui alios citat, in annot. ad prax. Vestr. lib. 8. cap. 1. num. 24. Sunt enim duo remedia iuris ad inuicem separata, ideoque prohibitus appellare non censetur prohibitus dicere de nullitate, Franch. quem citavi, & sequutus sum supra q. 17. limit. 2. num. 125. Vant. tract. null. rubr. quis poss. dic. de null. num. 33. vers. nunquid autem, & num. 34. in fine, vers. siue igitur, & seqq. fol. 376. & Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. super nullit. cap. 1. sub num. 1. fol. 123. & lex, tollens appellationem, vti exorbitans, debet strictè intelligi, & ideo non debet extendi ad nullitatem, quæ est diuersa, Vant. vbi supra. Et quod constitutio, prohibens appellare, non prohibeat agere de nullitate, refert, & sequitur Rebuff. tract. de appell. art. 1. gl. 2. n. 19. vers. quarto, tom. 3. fol. 485. & renuntians appellatiōni non dicitur renuntiare nullitati, quæ stat principaliter, vid. supra d. limit. 2. n. 125.*

Secundo, quia difficilius admittitur remedium contra sententiam inappellabilem ex natura causæ, quam contra sententiâ inappellabilem propter excellentiam iudicis, quare remedium supplicationis non admittitur contra sententiam inappellabilem ex natura causæ, *testibus las. Maran. Ios. Cumia, Boss. Rol. a Vall. & Achil. Person. quos retuli, & sequutus sum infra rem. 3. num. 7. vers. quartus casus. & tamen admittitur contra sententiam inappellabilem propter excellentiam iudicis, testibus iisdem las. Maran. Rol. a Vall. Achil. Person. & Boss. quos retuli, & sequutus sum d. rem. 3. sub n. 2. vers. in primo.*

Ergo cum nullitas admittatur contra sententiam inappellabilem ex natura causæ, vt dixi supra numero 1. & sequentibus, a fortiori admittatur cōtra

tra inappellabilem, propter excellentiam iudicis.

9 Tertio, quia regulariter potest dici de nullitate cuiuslibet sententiae, ut scribit Iafan. l. 1. n. 6. vers. & per hoc semper, ff. de iust. & iur.

Quarto, & attingo in terminis, quia a sententia praefecti praetorio non datur appellatio, Glos. Azo, Spec. Archid. Salyc. Nicell. Gui. Pap. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra q. 16. limit. 9. n. 1.

10 Et tamen potest dici de nullitate sententiae latae a praefecto praetorio, seu a quouis etiam maximo Magistratu, Vant. tract. null. rubr. an qualibet sententia & c. num. 3. & num. 1. in fine, etiam si sit sententia Cardinalis Legati Sedis Apostolicae, Vant. ibidem num. 5. & 6. fol. 378. & quod exceptio nullitatis militet etiam aduersus sententiam Principis, & retardet illius executionem refert & sequitur Lancellot. tract. de attent. par. 2. capit. 17. de attent. null. pend. ampl. 5. num. 59. fol. 396. & tamen non dari appellationem a sententia Principis dicit text. in l. 1. ff. a quib. appell. non lic. & testantur Az. Spec. Archid. Frach. Iaf. & alii, quos retuli, & sequutus sum supra d. quasi. 16. limit. 1. n. 1.

11 Argumentor contra vniuersam hanc secundam conclusionem, quia a quo remouetur genus, remouentur necessario eius species, Euer. de locis argumen. in loco, a genere ad speciem, n. 1. fol. 67.

12 Sed appellatio veluti genus quoddam comprehendit etiam nullitatem, Vestr. in prax. lib. 8. capit. 1. n. 1. & est nomen generale, ut scribit Rugin. tract. de appell. post. praefat. tit. de appell. nu. 2. fol. 11. & quod sub simplici appellatione includatur nullitas, & iniustitia, scribit Alex. conf. 59. viso titulo, sub num. 9. ibi, quia respondeo, lib. 4. ideoque ei, cui committitur causa appellationis, censeri commissam etiam causam nullitatis incidentis declarat Card. Alex. in cap. 63. dilecto, num. 54. & 55. de appell. eumque, qui renuntiavit appellationi, censeri renuntiasse etiam nullitati, quae tacite inest appellationi, retuli, & sequutus sum concl. seq. n. 14. vers. infero tertio.

Ergo, prohibita appellatione, siue ex natura causae, siue propter excellentiam iudicis, intelligitur prohibita etiam nullitas.

13 Huic argumento resp. dupliciter. Primo, quod appellatio est genus quoddam aequiuocum, quod potest sumi in genere, prout continet etiam nullitatem, & potest sumi in specie, prout continet solam appellationem, ut aduertit etiam Vestr. eod. cap. 1. nu. 2. sicut in simili dicimus de pronocatione, de adoptione, de cognatione, & de iure civili, quae potest sumi in genere, & in specie ostendi singularim supra q. 1. num. 9. & seqq. sed in odiosis verba sunt stricta, & potius in specie, quam generaliter intelligenda, & prohibitio appellationis est odiosa: ergo &c. & quod verbum appellare sit aequiuocum scripsi supra dicta q. 1. num. 3. Secundo respondeo, quod appellatio continet eam nullitatem, quae stat accessorie ad appellationem, & in ea concedo argumentum, sed non continet eam, quae deducitur de per se, & principaliter, & de hac intelligimus in conclusione, & ita sentit Bar. in l. 19. si expressim, numer. 3. vers. videndum est, ibi, nec obstat, ff. de appellat. & aperte declarauit Vant. tract. nullit. rubr. quis possit dicere de nullit. n. 36. fol. 376.

14 Firmata hac secunda conclusione in vtraque specie sententiarum inappellabilium.

Declaro primo eam in vtraq. specie, ut procedat,

quando nullitas opponitur principaliter, & de per se, Paul. de Eleaz. in clemen. 1. de iudic. Bal. Salyc. Caballin. Achil. Person. Marches. & Contar. quos retuli, & sequutus sum supra numero 3. vers. & tamen potest, & ita declarauit etiam supra q. 17. limit. 6. membr. 2. sub numer. 31. vers. subdeclara.

Secus si nullitas stet incidenter, & adhaerenter appellationi, sitque eius accessoria, quia ista transit sub prohibitione appellationis, Bal. Salyc. & Caball. hic remissive citati, & Vant. tract. null. rubr. quis possit. de null. sub num. 36. fol. 376. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub num. 338. vers. sed ibi, fol. 269. & Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 6. vers. nullitas enim, & sub numer. 9. ibi, & eorum opinio, C. si de momen. poss. & est opinio communis* omnium; Vnde si sit renuntiatum appellationi, censetur renuntiatum etiam nullitati, inclusa adhaerenter in ipsa appellatione, & deserta causa appellationis, censetur deserta causa nullitatis, quae inhaerebat appellationi, ut ex Franch. Rip. & aliis retuli, & sequutus sum dicta limitat. secunda, sub numero 131.

Ratio est in promptu, tum quia accessorium sequitur naturam sui principalis, ideoque, remota appellatione, censetur remota nullitas, quae stat accessorie ad appellationem, Vant. dicta rubr. quis possit. de null. sub nu. 36. tum quia alias via esset aperta ad illudendam legem prohibentem appellationem, quia non alias posset cognosci de nullitate, nisi vna cum appellatione, quando nullitas stat adhaerenter appellationi, sicque cognosceretur causa appellationis, Contar. d. limit. 7. sub n. 9.

Nullitas quando dicatur deduci principaliter, & quando incidenter, declarauit conclus. seq. numer. 3. & seqq.

Declaro secundo restringendo, ut non procedat in sententia, lata in possessorio summarissimo, quia de eius nullitate dici non potest, cum in eo nullus requiratur ordo, Menoch. tract. de retinen. poss. rem. vlt. q. 18. sub n. 52.

Contra hanc declarationem, quod enim possit dici de nullitate sequestri in possessorio summarissimo, retuli, & sequutus sum supra q. 17. limit. 6. membr. 2. n. 28. & 30.

Nec dicat Menoch. posse dici de nullitate sequestri, quando iudex sequestrat in casu, quo constat, alterum ex contenditibus esse in possessione, aut nullum subesse timorem scandali; secus autem quando, causa cognita, decernit, aliquem eorum esse in possessione.

Quia respondeo, quod etiam isto casu potest euenire, ut decernat, esse in possessione eum, quem constat non esse in possessione, & in summa non potest dari ratio, quare iudex possit magis nulliter procedere sequestrando, quam non sequestrando.

Declaro tertio restringendo, ut non procedat in Gallia, quia, cum ibi non agatur de nullitate, nisi per appellationem, ut scribit Rebuff. tract. de appell. art. 1. glos. 2. numer. 19. vers. quarto, tom. 3. fol. 485. sequitur, quod, remota appellatione, sit sublata nullitas; sed tu aduerte, quod in Gallia facilius admittitur appellatio, ut patet ex his, quae scripsi supra q. 17. limit. 6. membr. 2. numer. 41. & limitat. 48. numer. 36. & 37. & ideo potest semper appellari, quando sententia est nulla, eo quia tunc continet notoriam iniustitiam, & sic per viam appellationis est deducenda nullitas.

- 19 Declara quarto eandem conclusionem in secunda specie, dum *supra sub num. 10.* dixi, posse dici de nullitate etiam aduersus sententiam Principis, quia sunt distinguendi duo casus principales.
- Primus casus est quando nullitas consistit in defectu iuris naturalis, ut puta, quia sententia sit lata, sublati defensionibus, vel non adhibita causæ cognitione; & isto casu conclusio, quod possit dici de eius nullitate, erit vera indistincte, *secundum ea, quæ scribunt Afflic. decis. 283. diu est, num. 7. vers. sunt per totum, & Vant. tract. null. rubr. an qualibet sententia &c. n. 13. quando autem, & nu. 19. vers. & quod fol. 378.*
- 20 Extende istum casum, ut habeat locum, etiam si Princeps procedendo expresserit, quod vult ut plenitudine potestatis, quia nihilominus potest eius sententia impugnari, *Vant. d. n. 13.*
- 21 Infero primo ex isto casu, quod sententia Principis, caræ citatione, redditur inualida, ut ex comm. Doctorum opinione refert, & sequitur *Vant. d. rubr. an qualibet sententia &c. num. 14. vers. idcirco*, ideoque talis nullitas impedit executionem sententiæ latæ a Consil. Neap. sub nomine Regiæ Maiestatis, ut ex voto totius Consil. Neap. refert, & sequitur *Affl. citatus supra sub n. 19.*
- Ratio est manifesta, quia citationis effectus, seu citatio est de iure naturali, & de iure diuino, & respicit defensionem, & ideo citationis defectum Princeps supplere non potest; quare citatio requiritur etiam in sententia Principis, *ut ex pluribus retuli, & sequutus sum supra lib. 1. capit. 88. ampl. 1. n. 2.*
- 22 Infero secundo, quod iniusta, & inualida est sententia Principis, quæ est lata sine causæ cognitione, *ut refert, & sequitur Vant. dicta rubr. an qualibet sententia &c. numero decimoquinto, folio 378.*
- Ratio est, quia discussio, & cognitio causæ est de substantia iudicij, *ut scripsi dicto cap. 88. ampl. 2. num. 2. versus finem*, & Princeps non potest sumere iudicium sine substantia iudicij, quia non potest facere impossibilia.
- 23 Infero tertio, quod inualida est sententia Principis, si deficiat mandatum procuratoris, quia deficeret consensus partium, quem consensum Princeps supplere non potest, *Vant. ead. rubr. an qualibet sententia, &c. n. 16. fol. 378.*
- Ratio est eadem cum præcedenti, quia actor, & reus sunt de substantia iudicij, *ut retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 2. n. 5.*
- 24 Infero quarto, quod inualida esset sententia, quam Imperator ferret contra Episcopum, seu Cardinalem, vel præbiterum, seu alium clericum, quia priuilegium fori, concessum clericis, est de iure diuino, *ut scripsi supra lib. 1. cap. 11. num. 44. vers. ratio*, ideoque Regem, ac imperatorem non posse cognoscere causas clericorum, *retuli & sequutus sum d. capit. 11. num. 32. & 34.*
- 25 Subinfero ex ista illatione, quod neque sententia Papæ, lata super re omnino temporali contra laicum, esset valida, si posset dari casus, in quo ille laicus nullatenus esset subditus Papæ in iurisdictione temporali, eo quia de iure diuino diuisa esset iurisdictionis, *iuxta ea, quæ scripsi supra q. 3. sub num. 100. vers. prima ratio.*
- 26 Aduerte obiter, quod nullitas ex defectu iurisdictionis habet facilius locum in sententiâ, lata a seculari, quam in sententiâ lata ab ecclesiastico, quia iurisdictionis ecclesiastica, uti maior, & amplior iurisdictione seculari, potest facile prorogari ad iurisdictionem, quam habet habitum, *ut scripsi dicto lib. 1. cap. 11. nu. 10. & sub num. 12.* Quare licet Episcopus non se intromittat in casibus, qui absolute spectant ad forum seculare, tamen si laicus coram eo conuentus non declinet eius iurisdictionem, sed prosequatur litæ coram eo, processus, & sententiâ, quam Episcopus ferret, esset valida, *ut scribit Io. de Grass. tract. de arbor. iudic. in 1. princip. n. 9. tom. 3. par. 1. fol. 23.* Et hæc de primo casu,posito supra n. 19.

Secundus casus est, quando nullitas consistit in defectu iuris politici, & tunc subdistingue tria membra.

Aut constat, quod Princeps in procedendo uti voluerit plenitudine potestatis, ut puta, quia hoc expressit, & tunc processus, eiusque sententia non potest impugnari de nullitate, proueniente ex defectu iuris politici, *Vant. tract. null. rubr. an qualibet sententia &c. num. 13. vers. quando autem, fol. 378.* Et in his terminis clare præcedit, quod scribit *Affl. dec. 283. diu est, versus finem, sub num. 7.* licet, ipse loquatur simpliciter non habita consideratione, an voluerit, vel noluerit uti plenitudine potestatis.

Ratio est manifesta, quia Princeps est solutus legibus, *ut scribit, & exornat Vant. d. rubr. an qualibet sententia &c. nu. 7. & seqq. vers. & dubium facit.* Et ciuilibus ratio ciuilia conumpere potest, *Vant. ead. rubr. sub n. 13. fol. 378.*

Aut constat, quod Princeps noluerit uti plenitudine potestatis, & recedere a dispositione iuris communis, & tunc potest contra eius processum, & sententiam opponi etiam nullitas, procedens ex defectu iuris politici, *ut sentit Vant. ead. rubr. an qualibet sententia &c. num. 12. vers. primo casu, fol. 378.* & sic procedit conclusio.

Aut non constat de eius voluntate, sed sumus in dubio, & tunc posse eius processum, & sententiam impugnari de nullitate, procedente ex defectu iuris politici, late ostendit *Vant. d. rub. an qualibet sententia &c. n. 20. & seqq. vers. si vero, & nu. 25. vers. idcirco, fol. 379.*

Ratio est, quia in dubio non præsumitur, quod Princeps voluerit uti plenitudine potestatis, sicut etiam dicimus, quod certa scientia non præsumitur in Principe, sed debet de ea legitime constare, *Vant. ead. rubr. n. 20. & 21.*

Limita, quando actus per Principem factus, præcarer in totum quoad formam iuris, quia tunc ad effectum, ut iste actus valeat, præsumetur, quod Princeps voluerit uti plenitudine potestatis, ac iusti contrario derogare secundum Felyn. quæ refert, sed non omnino sequitur *Vant. ead. rub. n. 29. vers. in præmissis, fol. 378.* relinquens cogitandum.

Extende hæc omnia, quæ dixi de Principe in isto secundo casu, ut habeant locum etiam in Ciuitate, seu alio Domino non recognoscente superiorem in terris suis, ut ex communi opinione refert, & sequitur *Vant. d. rubr. an qualibet sententia &c. n. 10. versus finem, ibi, & quod dicitur, fol. 378.*

Declara quinto, ut non procedat, quando etiam nullitas est prohibita a legē, vel a statuto, quia tunc de ea dici non potest, *Franch. in cap. 63. dilecto, numero 125. q. 42. de appell. & adde, quæ scripsi infra conclus. 4. nu. 45. 47. & 48.* & explicata hanc declarationem ex his, quæ scripsi *ead. concl. 4. n. 49. 56. & seqq.*

XIX. QUÆSTIONIS. REM. I. CON-
CLUSIO III.

S V M M A R I A.

NULLITAS sententia potest dupliciter deduci, numero
1. & 2.

Nullitas duobus modis deducitur principaliter, & qui sint hi
duo modi, n. 3. 4. & seqq.

Nullitas quatuor modis deducitur incidenter, numer. 11. &
seqq.

NULLITAS sententiæ dupliciter deduci po-
test, principaliter scilicet, & incidenter, seu ad-
hærenter appellationi. Bar. in l. 19. si expressim, num. 12.
vers. nunc aliqua videamus, ff. de appell. & relat. Franch. in
capit. 63. dilecto, num. 8. quæstio. 3. & Card. Alex. num. 16.
vers. secunda est quæstio principalis, de appell. Vant. tract. nul-
lit. rubr. quot & quibus mod. nullit. & c. numer. 1. fol. 379.
Lancell. tractat. de attent. par. 2. capit. 17. de attent. nullit.
pendent. nu. 7. vers. redeundo ad primam, fol. 395. & quod
condemnatus possit proponere dupliciter querelâ
de nullitate, videlicet in modum agendi, vel in
modum excipiendi, scribit Papien. in pract. in form.
appell. a sent. diffin. in glos. fuisse & esse nullam, num. 1. & 3.
fol. 409. & ita communiter * omnes in diuersis locis.

2 Contra hanc conclusionem oppono; quia imo
de nullitate potest agi quinque modis. Primo per vi-
am appellationis, quando scilicet appellatur a sen-
tentiâ, quia est nulla. Secundo, quando appellatur
simpliciter, quo casu nullitas venit accessorie, & in-
cidenter in appellatione. Tertio, quando nullitas in-
tentatur æque principaliter cum appellatione, di-
cendo, sententiam esse nullam, & si quæ est appello.
Quarto, quando nullitas intentatur de per se princi-
paliter. Quinto, quando nullitas intètatur per viâ ex-
ceptionis, vt scribunt Franch. in cap. 63. dilecto, num. 148.
& Card. Alex. num. 91. versus finem, vers. in contrarium, de
appellat. & Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 6. c. 1. n. 1.

Resp. quod omnes hi quinque modi reducun-
tur ad duos principales, de quibus dixi in conclusi-
one, vt patebit ex infra dicendis.

Retenta conclusione.

Extende eam, vt procedat etiam si sententia, sen-
alius actus sit nullus ipso iure, quia adhac poterit
de eius nullitate principaliter agi, Franc. in d. c. 63. di-
lecto, n. 9. q. 4. de appell.

3 Principaliter nullitas deducitur duobus modis.

Primus modus est, quando deducitur separatim
& de per se, & in hoc concordant omnes, sed sub di-
uersis verbis; nam nullitatem deduci principaliter,
quando agitur, petendo principaliter pronuntiarî
sententiam nullam, scribit Bar. in d. l. si expressim, num.
12. in fine. Quando nullitas sola allegatur, petendo
sententiam pronuntiarî nullam, scribit Papien. in d.
gl. fuisse & esse nullam, sub numer. 3. ibi, alio modo, fol. 409.
Quando intentatur agendo, siue petendo, vt sen-
tentia declaretur nulla absque eo, quod alia petitio
actoris, siue rei præcedat, scribit Card. Alex. d. cap. di-
lecto, num. 18. Siue quando mouetur de per se separa-
tim ab appellatione, vt loquitur num. 94. vers. quinto
modo, & sub n. 97. vers. sed quæstio eleg. ins. Quando intè-
tatur sola, & a quouis alio remedio separata per mo-
dum agendi (ad eam nobili iudicis officio implora-
to) in iudicium deducitur, scribit Vant. d. rub. quot &
quib. mod. & c. num. 2. vers. principaliter, fol. 379. Quan-
do de ea agitur per viam principalis petitionis, scri-

bit Contar. in l. vnica, limit. 7. numer. 7. C. si de momen.
poss. Quando deducitur, petendo rescissionem ali-
cuius actus, nulla facta appellationis mentione,
quo casu omnes fatentur, nec quisquam hætenus
dubitauit dici principaliter deductam, scribit Co-
uar. pract. qq. capit. 24. sub num. 7. vers. est igitur, in vltimis
verbis. Quare Bal. in l. tale pactum, §. qui prouocauit, q.
12. sub num. 11. ff. de pact. fol. 141. recte querit, an nul-
litas possit de per se sine appellatione intentari co-
ram superiore.

Secundus modus est, quando nullitas deducitur
expressim vna cum appellatione, vt puta (dico sen-
tentiam nullam; & si quæ est appello) qui dicitur
æque principaliter deducta, Card. Alex. in cap. 63. di-
lecto, sub num. 42. & 43. vers. dicite ergo, & sub numer. 92.
vers. tertio modo, de appell. las. in l. 1. sub num. 7. ibi, semper
putauit, ff. de iust. & iur. Euer. de loc. argument. in loco, a na-
tura copule, num. 4. ibi, primo enim, Couar. pract. qq. cap.
24. num. 6. in fine, vers. est igitur, & num. 7. fol. 525. Vant.
tract. nullit. rubr. quot & quib. mod. nullitas & c. num. 11.
& 12. vers. prout etiam, in uerbo num. 9. tom. 4. fol. 379. A-
chil. Person. tract. de adpisc. poss. sub num. 338. vers. sed ibi,
fol. 269. & Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 2. vers. ve-
rum hic, C. si de momen. poss. qui tres postremi referunt
& sequuntur, esse opin. communem, * & quod de
nullitate dicatur principaliter agi, quando venit in-
cidenter ad appellationem interpositam sub præ-
dicta formula, scribit Papien. in pract. in form. appell.
a sent. diffin. in gl. fuisse & esse nullam, sub num. 3. fol. 409.
& quod, commissa causa appellationis, & nullita-
tis, causa nullitatis veniat æque principaliter, tenuit
Rot. de qua A. M. Pap. in addit. ad Rot. decis. 23. alias
237. voluerunt, nu. 9. de rescript. in nou.

Et quod consuetudo admittat eiusmodi appel-
lationem, testatur, & consuetudinem esse iuridi-
cam ostendit Bar. in l. 19. si expressim, q. 3. sub numer. 4.
ibi, dicendum est breuiter, & num. 5. ff. de appell. & relat. &
quod libellus, dico sententiam nullam, & si quæ est, ap-
pello, procedat, tenent communiter * Scribentes, vt
testantur Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl.
& in quantum sit aliqua, sub nu. 3. vers. in super apud scho-
lasticos, fol. 411. Cardin. Alex. d. cap. dilecto, numer. 34. vers.
sed nunquid procedet. Et quod appellatio & nullitas,
licet sint diuersa remedia, & videantur incompati-
bilia, tamen possint eadem commissione, & libello
cumulari secundum magis veram opinionem, te-
statur, & sequitur Vestr. in pract. lib. 8. cap. 1. num. 5. vers.
nec videatur. Et ideo nos passim videmus in Curia
commisiones appellationis, appellationum, nulli-
tatis, & nullitatum & c.

Extende primo hunc secundum modum, vt
procedat non solum in nullitate sententiæ, vt
dixi, sed etiam in nullitate cuiusuis alterius a-
ctus, quia poterit nullitas æque principaliter in-
tentari, & cumulari cum alio remedio, vt pu-
ta, dico testamentum patris mei nullum, eo quod
non fuit rite, & solemniter factum, & quatenus
aliquod apparuerit, dico illud tanquam inefficio-
sum debere rescindi, Vant. dicta rubr. quot &
quibus mod. nullitas & c. numero 5. vers. principaliter, fol.
379.

Idem etiam dicimus, si quis ita libellum daret:
dico, quod tale instrumentum ex defectu talis so-
lemnitatis est nullum, & inualidum, & quatenus sit
validum, dico, me ex eo ultra dimidiam iusti pretij
fuisse deceptum, ac propterea illud rescindi, & rem-
meam

meam mihi restitui, aut illius pretium suppleri debere, *Vant. vbi supra n. 6. & 7. fol. 379.*

Ratio, quare sustineatur hæc cumulatō nullitatis, & appellationis, seu alterius remedij, est, quia vtrūque remedium censetur deductum conditionaliter, & diiunctiue, & nulla infurgit perplexitas, *Vat. dicta rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. num. 8. vers. sustinetur, fol. 379. & Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub numer. 5. vers. nec videatur, sicut in simili sustinetur cumulatō nullitatis, & restitutionis in integrum, Bar. in l. 19. si expressim, nu. 9. vers. quæro quid in causâ restitutionis, ff. de appell. & relat. Bal. in l. 3. edita, num. 86. q. 7. C. de eden. in 2. reperit. & Bellam. decis. 298. de consuetudine, quia possunt intentari simul, non simpliciter, & copulatiue, sed conditionaliter, & diiunctiue, Bal. vbi supra, & quod ista duo remedia, nullitatis, & appellationis possint cumulari sine repugnantia, ostendit Bar. in dicta l. 19. si expressim, n. 7. vers. circa tertium.*

6 Extende secundo, vt non solum possint simul cumulari, sed possint etiam simul, & semel cognosci, *Vant. d. rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. numer. 14. vers. & ne dum, fol. 379. dicens, quod vtraque causa, videlicet, nullitatis, & iniustitiæ potest eodem tempore, ac simul, & semel instrui, & super vtraq; probationes admitti, & Vestr. vbi supra.*

7 Intellige hanc extensionem, dummodo contrarietas, vel repugnantia non resultet, sicut intelligit, & explicat idem Vant. videt. d. rubr. quot & quibus mod. nullitas, &c. sub n. 14. vers. quod intellige, & n. 15.

8 Extende tertio, vt in tantum possint simul cumulari, vt cumulans non teneatur, etiam parte petente, alteram eligere, *Vestr. in prax. lib. 8. c. 1. sub nu. 5. vers. nec videatur.*

9 Declara hunc secundum modum, vt in causis, seu sententijs inappellabilibus remaneat nullitatis oppositio sola, & appellatio nullum operetur effectum, ac si non fuisset interposita, seu cumulata, licet iudex nullitatis pronuntiabit solum super nullitate, quia non est in potestate partis facere sententiam appellabilem, quam lex fecit inappellabilem, *Contar. in l. vnica, limit. 7. nu. 10. vers. & licet, C. si de momen. poss.*

An, & quando currant fatalia appellationis, dum disputatur de nullitate sententiæ, vide supra q. 15. nu. 91. & seqq. & n. 262.

10 Incidenter nullitas deducitur quatuor modis.

Primus modus est, quando appellatur simpliciter a sententia diffinitiva, non aliter expressa nullitate sententiæ, quia tunc causa nullitatis includitur in appellatione, & stat in ea accessorie, & incidenter, *Franch. in cap. 63. dilecto, num. 54. q. 19. & Cardin. Alex. num. 92. vers. secundo deducitur, de appell. Vant. tract. null. rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. num. 18. vers. dicitur, fol. 379. & Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub num. 1. ibi, addo quod etiam, dicens, quod nullitas sub verbo appello censetur non principalis, sed incidenter, & accessorie ad appellationem introducta.*

11 Infero primo ex isto primo modo, quod iudex appellationis potest, examinando appellationem, cognoscere etiam de nullitate, quam vbi videt adesse, poterit declarare sententiam nullam, & eam reformare, vt late retuli, & sequutus sum supra q. 11. numer. 114. & adde quæ scripsi supra quæst. 17. limit. 19. sub nu. 8. 9. & 11. & bene probatur ex l. 42. quædam mulier, ff. fam. herisc. & ex l. vlt. Carmelia, ff. de iure patr.

Amplia hanc illationem, vt habeat locum etiam in commissario, cui sit commissæ causa appellationis, prout loquitur Vant. in loco supra proxime citato.

Infero secundo, quod prohibita appellatione ab aliqua sententiâ, censetur prohibita etiam nullitas, quæ adherat accessorie appellationi, quia nullitas deducta via appellationis assumit naturam ipsius appellationis, *Contar. in l. vnica, limit. 7. numer. 6. vers. nullitas, C. si de momen. possess. seu, & clarius, quia accessorium sequitur naturam sui principalis.*

Infero tertio, quod si quis renuntiat appellationi, intelligitur in consequentiam renuntiasse nullitati, inclusa in ipsa appellatione, vt retuli, & sequutus sum supra q. 17. limit. 2. sub num. 131. vers. secus, & ideo, deserta causa appellationis, dicitur deserta etiam causa nullitatis, quæ accessorie stabat inclusa in ea, vt retuli, & sequutus sum supra q. 15. n. 101. & dicta limit. 2. sub n. 131. vers. & ideo.

Secus est, quando nullitas stat principaliter cum appellatione, quia tunc renuntiatio appellationis non se extendit ad nullitatem, vide supra d. limit. 2. n. 125. & seqq.

Infero quarto, quod licet appellans doceret, sententiam esse notorie nullam, tamen non obtinebit, nisi iustificet appellationem, probando se appellasse infra legitima tempora, & cætera formalia appellationis, vt retuli, & sequutus sum supra q. 12. n. 59.

Limita primo dicta in hoc primo modo, eiusque prima illatione, vt non procedat, quando appellans reseruasset sibi ius dicendi de nullitate, quia tunc non includeretur in appellatione, & consequenter iudex appellationis non potest cognoscere de nullitate, vel validitate sententiæ, & ideo sententia, quam ferret super nullitate, vel validitate sententiæ, non valeret, tanquam non conformis libello, *iuxta ea, quæ congerit Alex. cons. 59. visò titulo. n. 10. & seqq. vers. sed quando, lib. 4.*

Limita secundo, vt dicta in isto primo modo non procedant in appellatione ab interlocutoria, quia illa appellatio non includit nullitatem, *Franch. in cap. 63. dilecto, num. 54. q. 19. de appell. Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub num. 1. ibi, secus vero in appellatione ab interlocutoria, & Grauat. ibidem in annot. ad eum, num. 20. qui alios citant.*

Appellatio a sententia nulla quot, & quos effectus producat, vide supra q. 17. limit. 19. numer. 8. & seqq.

Appellari an possit a sententia nulla vide d. limit. 19. n. 1. & seqq.

Secundus modus est, quando vna partium petit iterum pronuntiarī, dicens, sententiam primò latam esse nullam, *Bar. in l. 19. si expressim, sub n. 12. vers. nunc aliqua, ff. de appell. & relat. seu petit denuo pronuntiarī, quia prima sententia est nulla, Salyc. in l. 6. si præsens, sub num. 6. vers. si vero hoc, C. quom. & quom. iud. Card. Alex. in cap. 63. dilecto, num. 17. vers. secundo modo, de appell. & Affl. decis. 283. diu est, num. 2. seu petit principaliter, & iterum sentietur; sicque, quæstio nullitatis veniet incidenter, *Bar. in dicta l. expressim, sub numer. 14. ibi, ego dico, seu petit ab eodem iudice, iterum pronuntiarī in causa, & deducit nullitatem incidenter, Abb. in cap. nono, in literis, num. 10. quinto, de offic. & potest. iudic. deleg. seu petit sententiam ex eisdem actis reformari, habita prima pro nulla, quia reformatio intentatur principaliter, & nullitas incidenter.**

ter, Felyn. in capit. 40. per tuas, sub numero 8. ibi, sed est alia distinctio, de sent. excomm. & Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit &c. num. 7. vers. si tractabimus, fol. 374. seu cum petita fuerit, quod, cassata, seu habita prima sententia pro nulla, ex integro super negotio principali pronuntietur, ac sententia praedicta reformetur, Vant. tract. null. rub. quot & quib. mod. nullitas &c. nu. 17. vers. incidenter, fol. 379. Et quod deducens nullitatem per viam causae, ut puta, ad appellat a sententia quae est nulla, dicat deducere nullitatem incidenter, scribit Contar. in l. vnica, limit. 7. sub nu. 9. versus finem, ibi, qui vero deducit, C. si de momen. poss. & de hac nullitate, quando quis appellat a sententia, quia est nulla, loquitur Card. Alex. d. cap. dilecto, sub n. 91. versus finem, vers. in contrarium.

19 Tertius modus est, cum ille, contra quem petitur executio sententiae, excipit de nullitate sententiae, Bay. in d. l. si expressim, sub nu. 12. vers. nunc aliqua, ff. de appell. & ratat. Papien. impract. in form. appell. a sent. diffi. in gl. fuisse & esse nullam, sub num. 3. ibi, excipiendo vero, fol. 409. Card. Alex. in cap. 63. dilecto, sub num. 16. vers. secunda est questio, & num. 93. vers. quarto modo, de appellat. & latius Vant. tract. nullit. rubr. quot & quib. mod. nullitas &c. nu. 20. vers. cognoscitur, fol. 379. vbi ponit exempla.

20 Extende hunc tertium modum, ut idem sit, quando nullitas deducitur in replicatione, quia replicatio fortiretur naturam exceptionis, & consequenter nullitas in ea deducta diceretur incidenter deducta, Vant. vbi supra.

21 Exemplifica hanc extensionem: Tu petis restitui tibi domum iure dominij, seu quasi dominij: ego excipio, quod tu mihi eam vendidisti, seu alio contractu in me transtulisti; tu replicas de illius contractus nullitate, Vant. d. rub. quot & quib. mod. nullitas &c. sub n. 20. fol. 379.

Exemplifica etiam: Tu petis a me centum vigente obligationis cameralis: ego excipio, quod obtinui decretum, seu sententiam absolutoriam, tu replicas, quod sententia est nulla.

Quartus modus est, quotiescunque agitur de nullitate notoria, quia notoria nullitas habet naturam, ut indistincte intelligatur deducta incidenter, ut retuli infra n. 27. vers. comprobatur secundo.

XIX. QVAEST. REM. I. CONCL. IV.

SUMMARIA.

NULLITAS deducta agendo non impedit executionem, numero 1.

Extenditur I. hac conclusio in nullitate aduersus tres sententias conformes, n. 3. & seqq.

Extenditur II. in nullitate aduersus vnam, seu duas sententias, quae transferunt in iudicatum, n. 6.

Extenditur III. in nullitate aduersus instrumentum, seu obligationem executiuam, n. 7. & 8. vbi declaratur.

Extenditur IV. etiam si causa nullitatis sit commissa sine clausulis praeseruatius executionis, n. 9.

Extenditur V. si causa nullitatis pensionis, sit commissa sine retardatione pensionis, n. 10.

Extenditur VI. etiam si commissio causae nullitatis non reformetur, n. 11.

Extenditur VII. etiam si iudex, cui committitur causa nullitatis, inhibeat, n. 12. Contrarium, n. 13.

Extenditur VIII. in nullitate aduersus vnicam sententiam, & appellabilem, quia si nullitas deducatur sine appellatio-

ne, non impedit executionem, num. 19. & 20. vbi declaratur.

Extenditur IX. etiam si nullitas diceretur notoria, n. 21. Contraria opinio est vera, n. 25. & seqq.

Extenditur X. etiam si executio esset irrettractabilis, numero 73. Contrarium, numero 74. & seqq. in quibus ampliat.

Extenditur XI. in nullitate aduersus sententiam interlocutoriam, n. 84.

Extenditur XII. in nullitate aduersus testamentum, numero 85.

¶ Restringitur I. eadem conclusio, ut non procedat in nullitate notoria, quia hac impedit executionem, n. 86.

Restringitur II. quando iudex superior inhiberet, numero 87.

Restringitur III. in nullitate aduersus sententiam, latam in possessione momentanea, n. 89. Contrarium, ibid.

Restringitur IV. de consuetudine Florentina, n. 90.

Restringitur V. in Regno Neap. & c. n. 91.

Restringitur VI. in nullitate deducta per viam appellationis, num. 92.

Restringitur VII. quando nullitas postea deducitur per modum exceptionis, n. 94.

Restringitur VIII. in nullitate causata a se aliquo iusto impedimento, n. 95.

Restringitur IX. in nullitate ex defectu iurisdictionis, numero 96.

Restringitur X. in nullitate, causata dolo partis, numero 97.

Restringitur XI. in nullitate respectu terti, numero 98.

NULLITAS deducta per viam actionis non impedit executionem, Rot. decis. 3. alias 280. licet per viam, ibi, tamen huiusmodi executio, de except. in nou. Bal. in l. 1. sub num. 1. C. ne lic. in vna eademque caus. tert. prou. Ang. in l. 1. num. 5. ff. de nou. appellat. pend. Franch. in cap. 63. dilecto, num. 32. q. 10. ibi, sed interim pendente lite, & Card. Alex. num. 66. vers. secundum principale, & in specie num. 72. & 73. vers. secundum est membrum, vbi conciliat Bartolū contrariantē, & n. 74. fall. 1. de appell. Vant. tract. null. rub. quot. & quib. mod. null. &c. sub n. 29. vers. secundo quando, f. 380. V. ital. tract. de clausul. in clausula nil nouari nullitate pendente, in princ. & n. 1. to. 18. f. 381. & Contar. in l. vnica, limit. 7. sub n. 17. & 19. C. si de momen. poss. Et quod isto casu nullitas non operetur effectum suspensiuum, ut sententia non praesumatur iusta, scribit Rebuff. tract. de sent. prouis. art. 1. glos. 9. nu. 7. tom. 1. fol. 262. dicens, quod, nullitate processus pendente, solet exsequi sententia &c. hancque opinionem late profequitur, & defendit Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 17. de attent. nullit. pend. n. 17. vers. secunda sit opinio, & eam esse veriore, & communiore, testatur ibidem, nu. 32. fol. 395.

Ratio huius conclusionis est, quia cum nullitas, quae proponitur agendo, requirat telam ordinariam iudicij, & executio debeat fieri summarie, illa via ordinaria non potest excludere executiuam secundum Bal. in dicta l. 1. sub numero primo, C. ne lic. &c. vel quia, cum nullitas in iudicio ordinario desideret, & expectet sententiam, quae declaret sententiam nullam, non potest statim impedire executionem sententiae, quia esset dare executionem sententiae, priusquam ipsa sententia ferretur contra regulas iuris, Vant. dicta rubr. quot & quibus modis nullitas &c. numero 29. versus finem, folio 380. quem referunt, & sequuntur Contar.

Contra in dicta limit. 7. sub num. 19. vers. alij vero, & Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. nu. 18. in fine, & num. 19. fol. 395. & sub num. 59. limit. 1. & n. 60. fol. 396.

2. Contrariam opinionem, nempe, quod si condemnatus præueniat, petendo, sententiam declarari nullam, & mandari actori, quod lite pendente, nullam faciat nouitatē, impediatur executio, tenent & esse magis communem * testantur Paul. de Castr. in l. 4. §. condemnatum, nu. 3. ff. de re iud. & Couar. pract. qq. c. 24. sub n. 6. vers. tandem in hac, ibi, quandoq; principaliter, fol. 526. Et quod hæc opinio seruetur Florentiæ, quia festinanter dant libellum super nullitate antequam sit implorata executio, & faciunt inhiberi tam iudici, ad quem pertinet executio, quam etiam parti, ne lite pendente super nullitate, procedatur ad executionem, testatur idem Paul. de Castr. in auth. que supplicatio, sub nume. 3. C. de precib. imper. offer. quem referunt, & sequuntur Dec. consi. 103. in causa possessionis, in princip. Rip. in d. §. condemnatum, sub num. 28. Contra d. limit. 7. numer. 23. & Lancell. dicto cap. 17. de attent. nullit. pend. sub limit. 6. num. 83. fol. 397. Et pro hac contraria opin. multos cumulat, sed non sequitur idem Lancell. eod. c. 17. n. 8. in fine, & nu. 9. & seqq. vsq; ad nu. 17. fol. 395.

Hanc Pauli de Castr. opinionem Rip. ubi supra intelligit, concurrentibus quibusdam, sed Ripam impugnat Lancell. d. c. 17. n. 85.

Contra eandem Castrensis opin. dat cautelam Contar. d. limit. 7. num. 24. vers. tamen etiam, quam tu poteris videre, quia cum mihi non satisfaciatur, eam non refero.

Præsupposita sine veri præiudicio hæc contraria opinione Castrensis si duo sint aduertenda.

Primo aduertendum est, quod hæc opinio non procedit, nisi cum hoc præsupposito, quod prius sit intentata nullitas, quam petita executio, quia illa præuentio operatur suspensionem executionis, secus ergo si sit prius petita executio, quia tunc nullitatis obiectio eam non retardaret, & cum hoc grano salis loquuntur Paul. de Castr. & eius sequaces, & ita procedit practica Florentina.

Secundo aduertendum est, quod & si nullitas opposita cum præuentione impediatur executionem, maxime quando intercessit præceptum, seu inhibitiō, tamen, si executio adhuc fuerit facta, non reuocabitur per viam attentati ante omnia, sed solum cum fuerit pronuntiatum, sententiam esse nullam Paul. de Castr. in d. §. condemnatum, sub nume. 3. Et hoc, quando non intercessit inhibitiō superioris, qui cognoscit de nullitate, clare scribit Couar. d. cap. 24. sub nume. 6. vers. tandem, ibi, quod si nouatio, sed si intercessit inhibitiō, tunc vide, quæ scripti infra numer. 12.

In foro Capitolino nullus admitti potest ad dicendum principaliter de nullitate sententiæ late super executionibus facti, seu sententiarum, quibus mandatur executio instrumentorum etiam dotalium, apocharum, testamentorum, & vltimarum voluntatum, sententiarum, & laudorum, nisi dicens de nullitate infra triduum deposuerit summam iudicatam, aut pignora æquivalentia, &c. vt disponitur in stat. Vrbi lib. 1. c. 170.

Retenta tamen simpliciter conclusione, quæ videtur magis communis,

Infero ex ea, quod pendentia litis super nullita-

te principaliter intentata non impedit executionem, & consequenter executio, quæ fit, non dicitur attentata, neque potest reuocari per viam attentati, sed debet expectari finis negotij, & demū, sequuta victoria super nullitate, tunc est, quod omnia interim innouata, & inde sequuta veniunt officio iudicis reuocanda, Franch. in cap. 63. dilecto, sub num. 32. quest. 10. de appellat. Et quod, pendente iudicio nullitatis principaliter intentatæ, possit fieri executio, late probat Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. nu. 17. & seqq. vers. secunda sit opinio, tom. 5. fol. 395.

EXTENDE I. hanc eandem conclusionem, vt procedat in nullitate deducta aduersus tres sententias conformes, quia, nisi prius sint plenarie mandatæ executioni, non potest dici de earum nullitate, clem. 1. vt calumnijs, de sent. & re iud. Bal. Franch. v. ant. & alij, quos retuli, & sequutus sum supra q. 17. lim. 1. nu. 58. & 59. & adde, quæ scripti concl. seq. nu. 15.

Infero ex hac extensione, quod non solum pendentia nullitatis non retardat executionem trium sententiarum conformium, sed ipsa pendentia executionis retardat processum nullitatis, cum exceptio nullitatis non cognoscatur, nisi sententiæ conformes sint prius plenarie executioni mandatæ, vt retuli, & sequutus sum d. lim. 1. n. 59.

Subextende primo hanc extensionem, eiusq; illustrationem, vt habeant locum etiam in nullitate aduersus duas sententias conformes, quæ vigore statuti facerent rem iudicatam, quia etiam in eis procedit clem. vt calumnijs, supra citata, vt retuli, & sequutus sum supra q. 17. lim. 1. n. 67.

Subextende secundo vt habeant locum, etiam in nullitate aduersus tres interlocutorias conformes, quia d. clem. vt calumnijs, habet locum etiam in sententijs interlocutorijs, Rot. decis. 17. alias 417. nota causa. de sent. & re iud. in antiq. Couar. pract. qq. c. 25. sub nu. 3. vers. quinto, & Gabr. in concl. lib. 2. titu. de execut. rei iud. concl. 1. ampl. 8. n. 15. & vers. & tenendo.

Quicquid in contrarium scripserit Crauet. consi. 183. regula quod appellatio, in fine, nu. 5.

De nullitate incidenter deducta, an impediatur executionem, habes in seq. concl.

EXTENDE II. vt procedat etiam in nullitate aduersus vnam, seu duas sententias, quæ tranfierint in iudicatum ob non interpositam appellationem, quia nullitas contra eas opposita non operatur effectum suspensiuum, Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub num. 7. ibi, secus vero si nullitas, & ibi, & isto casu quando nullitas, dicens, quod pendentia executionis non retardat processum in causa nullitatis, ita vice versa causa nullitatis (licet Signatura det commissiōnem, vt in ea procedatur) non operatur effectum suspensiuum, vt interim non possit ad executionem procedi.

Nota differentiam inter hanc secundam, & primam extensionem, quod in casu primæ extensionis causa nullitatis non solum non impedit executionem sententiæ, sed ipsa executio sententiæ impedit causam nullitatis, donec ipsa executio sit plenarie consummata, vt dixi supra num. 3. sed in casu huius secundæ extensionis causa nullitatis non impedit, neque impeditur.

EXTENDE III. vt habeat locum etiam in nullitate aduersus instrumentum, seu aliam scripturam, habentem executionem paratam ex forma iuris comunitis,

vel ex dispositione statutorum, vel ex consuetudine, aut ex conventionione partium, quia nullitas non retardat executionem, & ideo licet ad instantiam debitoris, praeveniendō creditorem, committatur causa nullitatis alicui iudici, tamen creditor potest petere executionem instrumenti coram ordinario, qui potest procedere ad executionem, etiam si delegatus, cui commissa est causa nullitatis, inhibuerit ei, & creditori, ne, nullitatis causa indecisa pendente, procederent, & executio instrumenti valebit, nec reuocabitur via attentatorum, sed solum via iniustitiae, si debitor obtinuerit in causa nullitatis, *Ant. de Canar. tract. de execut. instr. qu. 52. nu. 91. tom. 5. fol. 45. & Galles. ad form. cam. oblig. part. 3. rub. de vi instr. oblig. cam. in fine, n. 26. tom. 6. par. 2. fol. 360. quos refert, & sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 20. de attent. post inhib. lim. 5. princip. nu. 3. tom. 5. fol. 414. & quod nullitas, ordinarie agendo, non suspendat contractum, scribit Franch. in c. 63. dilecto, nu. 32. ibi, sed interim, de appell.*

8 Declara hanc extensionem, vt si nullitas sit evidens, tunc possit debitor illam opponere coram iudice ordinario exsecutore, & retardabit executionem, vt retuli, & sequutus sum concl. seq. num. 30. vers. extendente tertio.

9 EXTENDE IV. vt procedat etiam si causa nullitatis sit commissa absque aliqua ex infrascriptis clausulis, quibus Signatura solet rescribere in commissionibus nullitatum, videlicet (*parito iudicato*) *sine praeiudicio trium conformium*) *sine praeiudicio rei iudicatae*) *sine praeiudicio legitima executionis*) non retardat a legitima executione) quia adhuc executio non retardaretur, per ea, quae ex Rot. refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 17. de attent. nullit. pend. lim. 1. sub nu. 61. & 62. fol. 396. dicens, quod declaratoria Auditoris Camerae p pensionibus decursis, pro quibus agebatur executiue, pendente causa nullitatis pensionis vigore commissionis specialis, eidem A. C. antea praesentatae, erat valida, tum quia de nullitate non constabat incontinenti, tum quia tum nullitas esset opposita coram eodem iudice, & is nihilominus processisset ad ulteriora, videtur eam reiecit, & rursus, & clarius num. 92. vers. decimo tertio, fol. 397. vbi, relatis rationibus, quae faciunt contra hanc extensionem, recesset decisionem Rotae facientem pro ista extensione, quam decisionem allegat etiam sub n. d. 61. & 62. ipse tamen ultimo loco non omnino acquiescit huic extensioni; pro eadem extensione adduco Vest. quem retuli, & sequutus sum extensione praecedentem, quod licet Signatura committat causam nullitatis, tamen non operatur effectum suspensiuum executionis.

Contra hanc extensionem videntur sentire Staphil. & Vanc. infra citati; nam Staph. tract. de signat. liter. austri. rubr. de sanat. contract. inualid. sub num. 10. vers. hinc est, & nume. 11. & 12. fol. 287. in paruis, quem sequitur Marches. tractat. de commiss. part. 2. de commiss. super nullit. cap. 2. sub num. 8. & 9. fol. 141. scribit quod vbi agitur de nullitate, & petitur super ea procedi, non debet addi in signatura clausula (*sine praeiudicio rei iudicatae*) quia, si sententia est nulla, non potest dici iudicatum, sed debet addi (*sine praeiudicio trium sententiarum*) & postea subdit, quod alij aliter dicunt, quia etiam sententiae nullae demandantur executioni, & deinde, relatis his duabus opinionibus, subdit, posse distingui, quia aut ex parte eius, qui petit pro-

cedi super nullitate, nihil est probandum, vt quia dicit, quod non fuit citatus, & tunc procedit prima opinio, quia isto casu non potest dici iudicatum, & exceptio huiusmodi nullitatis impedit executionem, idem, inquit, quando in causa nullitatis est aliquid probandum, sed potest incontinenti probari: Aut, inquit, probatio facienda super nullitate habet altiore indaginem; & isto casu potest procedere secunda opinio, quia tunc, non obstante exceptione nullitatis, sententia potest executioni demandari, & consequenter isto casu debet in signatura addi clausula (*sine tamen praeiudicio rei iudicatae*) quod, inquit, procedit quando executio nondum est facta, alias, si est facta, & aliquid petitur contra eam, non debet in commissione dici (*sine praeiudicio rei iudicatae*) quia iam est facta executio, sed dicitur (*sine praeiudicio legitima executionis*) idem, inquit, si nondum est facta, sed est coepta; ex quibus, vt vides, sentit Staph. quod executio non retardetur, cum apponitur aliqua ex his clausulis, siq; a contrario sensu retardatur, cum non apponitur, & Vanc. tract. nullit. rub. quoties & intra quod tempus, &c. sub nu. 5. vers. idcirco, fol. 383. dum scribit, quod dicens de nullitate est audiendus, cum, opposita nullitate ex defectu iurisdictionis aduersus tres sententias conformes, summarie de exceptione, & de non calumnia coeperit consistare; subdens, quod Signatura rarissime solet rescribere absq; praedicta clausula (*sine praeiudicio trium conformium*) ne praetextu dictarum nullitatum debita executiones impediuntur.

Confirmatur haec opinio contra extensionem, quia Signatura superflue rescriberet cum praefatis clausulis, si etiam sine illis executio non retardaretur.

Non recedas ab extensione.

EXTENDE V. vt maxime procedat, quando in commissione causae nullitatis reservationis pensionis, siue illius reductionis ad instantiam rectoris beneficij grauari adiecta est clausula (*sine retardatione pensionis*) quia tunc executor prius datus a Papa in literis reservationis annuae pensionis non impedit, quominus compellere possit, lite pendente, illum debitorem ad soluendam pensionem, cum eius auctoritati, stante dicta clausula, derogatum non videatur, Gig. tract. de pension. q. 69. sub n. 4. & 5. tom. 15. par. 1. fol. 355. quem refert & sequitur Lancell. tract. de atten. par. 2. c. 17. de attent. nullit. pend. n. 61. fol. 369.

EXTENDE VI. vt procedat, etiam commissione in causa nullitatis non reformata, quia reformatio commissionis non est necessaria, sed est ad bene esse, & ad faciliorem expeditionem, vt in casu praecedentis extensionis in commissione causae nullitatis pensionis resoluisse Rotam, refert Lancel. d. c. 17. nu. 92. paulo supra finem, fol. 397.

Confirmatur haec extensio, quia etiam Auditor Cam. potest exsequi mandatū relaxatū vigore obligationis cameralis, non aliter reformata appellationis omissione, in qua non sit facta mentio obligationis cameralis, vt scripsi supra q. 17. lim. 9. n. 59.

Contra hanc extensionem recenset aliqua fundamenta Lancel. d. nu. 92. lim. 13. quibus ipse recedit ab hac extensione, praeterquam in casu illius decisionis, in quo nullitatis causa erat remissa cognoscenda arbitrio iudicis, &c.

Non recedas ab extensione.

EXTENDE VII. vt procedat etiam si iudex, cui eo- 12
missa

missa est causa nullitatis principaliter intentata, inhiberet, quia adhuc sententia posset mandari executioni, & mandata non reuocaretur uti attentata, Rot. decis. 3. alias 280. licet, de except. in nou. & scribunt Franch. in cap. 63. dilecto, num. 38. quæst. 10. lim. 3. & Card. Alex. sub num. 74. fallen. 3. de appellat. vbi licet referant, quod missa per superiorem inhibitione, inferior non possit exsequi sententiam, tamen postea sequuntur contrarium, Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub num. 7. versus finem, ibi, quod procedit etiam si iudex causa inhi- buisset, Vant. tractat. nullit. rubr. quot. & quibus mod. nulli- tas, & c. nu. 30. fol. 380. quem refert, & sequitur Con- tar. in l. vnica, limit. 7. sub numer. 19. versic. alij vero. C. si de momen. poss. dicens, hanc opinionem præualuisse, & seruari in practica.

Contrariam opinionem; quando causa nullita- tis est commissa sine clausulis, de quibus supra nume. 9. extens. 4. seu sumus in iudice ordinario appellatio- num, & nullitarum, qui inhibeat; quod enim his casibus inhibitiō impediatur executionem, dubitan- do scribit Vant. d. rubr. quot. & quib. mod. nullitas, & c. n. 30. in fine, dicens (quamuis forsitan impediretur, si inhibitiō emanaret simpliciter, & absque clausulis, & declarationibus) & sentit Lancell. tractat. de at- tent. part. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appellat. pend. limit. 25. princ. nume. 16. & 17. fol. 372. quem retuli, & se- quutus sum supra quæst. 17. limit. 6. memb. 3. nume. 25. dicens, quod, sequuta inhibitione iudicis ad quem, non potest iudex a quo exsequi sententiam latam in causa possessorij, & aperte in terminis nostris, cita- tis prius iisdem auctoritatibus allegatis hic in ex- tensione, alijsque superadditis, scribit, & firmat eod. tractat. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. nu. 63. & sub num. 64. ibi, ego tamen simpliciter, fol. 396. & hanc contrariam opin. sequitur Couar. pract. qq. cap. 24. sub nu. 6. vers. tandem, versus finem, & facit quod scripsi in- fra n. 88. vbi vide.

Ratio huius contrariæ opinionis est, quia vel cau- sa est in Curia, & tunc facilis est aditus ad Signatu- ram pro remedio iustitiæ, vel est in partibus, & tunc non est aperienda via inferioribus, ut inhibitiones negligantur, Lancell. eod. c. 17. n. 66.

13 Nos in Curia seruamus hanc opinionem contra- riam; quare instamus coram iudice, ut velit mode- rari suam inhibitionem, quo reuente moderari, & e- currimus ad Signaturam iustitiæ, ut rescribat pro commissione causæ sine præiudicio executionis.

Amplia eam, ut procedat etiam si causa nullita- tis esset commissa cum clausulis, de quibus supra nu. 9. iuxta casuum contingentias, quia adhuc inhibi- tiō iudicis delegati impediret executionem, ut vi- detur firmare Lancell. d. cap. 17. sub numer. 64. ibi, ego tamen simpliciter, & nume. 66. in fine, & videtur sentire Gig. tract. de pensio. d. q. 69. in fine. fol. 355. dicens, quod executor litterarum pensionis, cui sit inhibitiō, non videtur posse procedere, quamuis iudici, qui inhi- buit, sit commissa causa nullitatis pensionis cū clausula (sine retardatione pensionis.)

14 Ratio huius ampliationis est, quia Signatura iu- stitiæ non iudicat, sed delegat causas, & delegan- do, utitur verbis, quæ partium iura non ledant; qua- re aut nos supponimus nullitatem euidentem, ac notoriam; & tunc iudex delegatus potest inhi- bere, quamuis causa sit ei commissa cum clausula (sine præiudicio trium conformium) aut (sine præiudicio rei iu- dicata) vel (sine præiudicio legitima executionis) quia,

attenta notoria nullitate, non dicuntur tres confor- mes, quia sententia nulla non dicitur sententia; non dicitur res iudicata, quia sententia nulla non tran- sit in rem iudicatam, neque esset executio legiti- ma, quia non extat iudicatum; quoties enim nulli- tatis probatio contra sententiam offertur in prom- ptu, potest negari esse iudicatum, Oldr. consi. 106. quod litera, in fine, & Staphil. tractat. de signat. liter. iustit. rubr. de sanatione contractus inualidi, sub numer. 10. & 12. fol. 287. & 288. sicque executio venit retardanda, quamuis sit rescriptum cum prædictis clausulis, quia non verificantur verba, apposita in clausulis: aut non supponimus nullitatem euidentem; & tunc iudex delegatus non debet inhi- bere, quamuis cō- missio causæ sit simplex sine clausula (sine præiudicio legitima executionis.)

Comprobatur hæc ratio, quia, quæcumque clau- sula ponatur in commissione sub quacumque ver- borum forma, nunquam prætextu talis amplæ com- missionis iudex poterit reiicere exceptionem ac- quisitam parti, quantumcunque sit de rigore iuris inducta, las. in l. 78. si sic legatum, num. 38. ibi, item diligē- ter, ff. de legat. 1. & dixi supra lib. 1. cap. 53. numer. 35. versus finem: Ergo, cum nullitatis notoriæ exceptio com- petat ad impediendam executionem, per ea, quæ scripsi infra nu. 25. & seqq. non intelligitur sublata ex clausula (sine præiudicio legitima executionis) posita in rescripto.

Contra hanc ampliationem; quod enim, attentis 15 præfatis clausulis, non impediatur executio, quam- uis iudex ad quem inhi- buerit; tenet Vant. d. rubr. quot. & quib. mod. nullitas, & c. sub n. 30. fol. 380.

Confirmatur primo hæc opinio contra ampli- 16 ationem, quia licet iudex, cui causa appellationis a sententiâ, lata super possessorio momentaneo, est commissa cum clausula (sine præiudicio legitima execu- tionis) inhi- buerit iudici a quo, tamen iudex a quo potest, non obstante appellatione, & inhibitione, procedere ad executionem citra vitium attentato- rum, ut ex eodem Lancellot. qui propterea posset videri sibi parum constans, retuli, & sequutus sum supra q. 17. lim. 6. memb. 3. n. 24.

Confirmatur secundo, quia si commissio causæ 17 nullitatis sit signata (prout de iure,) tunc, non obstâte inhibitione iudicis, potest procedi ad executionem, ut ex Rot. refert & sequitur idem Lancell. eodem c. 17. nu. 67. vers. hac tamen, fol. 396.

Ego non discedo ab hac opinione contra ampli- 18 ationem, quia supposito, quod Signatura commit- tat simpliciter causam nullitatis, & quod iudex de- legatus inhi- beat, & quod propterea is, cui est inhi- bita executio, recurrat ad Signaturam, ut remoue- at obstaculum inhibitionis, Signatura, remouendo illud, non rescribit aliter, quam cum præfata clausu- la (sine præiudicio legitima executionis) ergo cum ab in- itio committit causam cum hac clausula, dicitur ab initio remouisse.

Non obstat ratio, adducta pro ampliatione, quia respondeo, quod Signatura iudicat ea, quæ sunt necessaria ad delegationem causæ, & ad formam delegandi.

EXTENDE VIII. ut procedat, etiâ si nullitas dedu- 19 catur aduersus vnicam tantum sententiâ, & appel- labilem, quia nihilominus, si deducatur principa- liter, & sine appellatione, illa de sui natura non im- pedit executionem, tum quia communis conclu-

fio est, quod nullitas principaliter intentata sine appellatione non impedit executionem, testibus Bal. Rot. Franch. & alijs, quos retuli, & sequutus sum supra nu. 1. tum quia illarum rationes, quas adducunt Franch. in c. 63. dilecto, nu. 31. & 32. versi. circa tertium, q. 10. de appell. & clarius Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. num. 17. & seqq. tom. 5. fol. 395. ad ostendendum, quod nullitas, principaliter intentata, non impedit executionem, bene applicantur in terminis huius extensionis.

20 Declara hanc extensionem, ut non procedat duobus casibus.

Primus casus est, quando nullitas deducitur ante lapsos decem dies, quia tunc, si habuit iustam causam dicendi de nullitate, fatalia appellationis interim non currunt, testibus Cyn. Franch. & alijs, quos retuli, & sequutus sum supra q. 12. nu. 169. limit. 11. neque ad proseguendum, teste Franch. quem retuli, & sequutus sum supra q. 15. n. 92. & seqq.

Secundus casus est generalis, ut donec superest tempus ad appellandum, vel ad proseguendum, non possit fieri executio.

21 EXTENDE IX. ut procedat etiam si nullitas diceretur esse notoria ex actis, quia adhuc executio trium sententiarum conformium non retardaret, Bal. in l. 1. sub num. 1. ibi, si vero non agitur. C. ne lic. vna ead. caus. & c. vbi, notando differentiam inter nullitatem quae proponitur agendo, & nullitatem, quae deducitur excipiendo, inquit, si vero non excipitur, sed agitur de nullitate, tunc indistincte procedit libellus, tamen per ipsum non retardatur executio, & dicit (indistincte) quia in nullitate per modum excipiendi distinguit, an sit nullitas evidens, vel non; eandemque extensionem, loquendo de nullitate evidenti contra tres sententias, tenent ij, quos citavi concl. seq. sub n. 27. versi. contra.

Hec extensio sequentibus probatur argumentis.

22 Primo, quia clem. 1. ut calumnijs, de senten. & re iud. prohibendo, condemnatum per tres sententias conformes nullatenus admitti ad agendum de nullitate ipsarum, vel alicuius ex eis, donec fuerint plenarie executioni mandatae, loquitur de nullitate per modum agendi, eamque prohibet cum dictione (nullatenus) quae est vniuersalis.

Secundo, quia fortius operatur exceptio, quam petitio, & ideo licet debitor per viam principalis petitionis coram Episcopo petat declarari, aliquod instrumentum esse usurarium, tamen non impedit illius executionem, secus est si coram iudice seculari conuentus opponat, excipiendo de usuraria prauitate contra instrumentum, & petat se remitti ad iudicem ecclesiasticum, quia tunc impedit executionem secundum aliqua, quae intra dentes refert Card. Alex. in c. 63. dilecto, sub num. 72. versi. secundum est membrum, de appellat. & facilius admittitur exceptio, quam actio, ut multis comprobavi infra n. 50. & seqq.

23 ¶ & ideo executio facilius impeditur exceptione nullitatis, quam actione nullitatis, Staph. tract. de signat. liter. iustit. rub. exceptio sola plus operatur ad impediendam executionem quam actio nullitatis & c. fol. 289. in paruis, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. sub n. 98. fol. 397. in fin. & quod nullitas, deducta per viam exceptionis, impedit executionem, scribunt Rot. & Vant. & sentiunt Alex. & Rip. quos omnes citavi concl. seq. sub n. 1. versi. contrarium, & n. 2. secus autem si sit deducta per viam actionis, Rot. Bal. Ang. Franch. Card. Alex. & Vant. quos retuli, & sequutus sum supra n. 1.

Sed nullitas, deducta per modum exceptionis, impedit executionem trium conformium, quando ipsa nullitas est notoria, & non alias, Rip. Gabr. & Couar. quos retuli, & sequutus sum concl. seq. nu. 27.

Ergo, ut remaneat aliqua differentia, sequitur, quod nullitas deducta, agendo, non impediatur executionem, etiam si ipsa nullitas sit notoria.

Tertio, quia nullitas per modum agendi seorsum, & principaliter deducta est actio ordinaria, ut scribit Bal. in l. 1. numer. 1. in fine, C. ne lic. in vna eademque caus. & c. & ideo necesse est, quod cognoscatur iuris ordine, ac tela iudiciaria seruetis, ut scribit Vant. tract. nullit. rubr. quot & quib. mod. nullitas, & c. nume. 24. versi. & pro maiori, fol. 379. & nume. 39. & num. 46. versi. sed si nullitas, fol. 380. quia nullitas in iudicio ordinario principaliter proposita desiderat sententiam, ut ex Vant. Contar. & Lancell. retuli, & sequutus sum supra sub nume. 1. versi. ratio, & requirit sententiam diffinitiuam, ut scribit Vant. d. rubr. quot & quib. mod. nullitas, & c. num. 26. fol. 379. & quod, introducta nullitate aequae principaliter, sit necessaria litis contestatio, & plenaria terminorum observatio, iuxta naturam causae, scribit Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub nume. 12. ibi, quod si nullitas, fol. 230. ergo non potest impedire iudicium executionum rei iudicatae, praesertim vigore trium conformium.

Contraria opinio; his non obstantibus; est vera; 25 nam quod nullitas notoria, quamuis sit deducta agendo, impediatur executionem trium conformium, tenet Franch. in cap. 63. dilecto. num. 22. versi. quarto operatur, & num. 27. versi. adde & limita, ibi, nisi nullitas esset evidens, de appell. & sentit aperte Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub nume. 7. ibi, mitigaretur tamen, fol. 228. dum scribit, quod volens agere de nullitate auditur, & sic limitatur d. clem. ut calumnijs, si alleget nullitatem evidentem, & in promptu, & nu. 9. fol. 229. & sentiunt ceteri omnes alij, limitantes dictam clem. ut non procedat in nullitate notoria, prout inter alios limitat Contar. in l. vnica, lim. 7. n. 63. versi. verum. C. si de momen. poss. dicens, quod lex, prohibens, dici de nullitate ad impediendam executionem trium conformium, non procedit, quando nullitas est certa & notoria, praesertim ex actis, & ita, inquit, limitatur text. in d. clem. ut calumnijs. Quinimo in eandem contrariam opinionem possunt allegari ceteri alij, qui, limitando dictam clem. loquuntur de exceptione nullitatis notoriae, ut inter alios loquitur Gabr. in concl. lib. 2. tit. de except. concl. 4. n. 1. dicēs, veriore, & magis communem * opin. esse, ut d. clem. limitetur, ut non procedat in exceptione nullitatis notoriae; nam tam ipsum, quam alios limitantes dictam clem. & loquentes in limitatione de exceptione nullitatis notoriae interpretari debemus, ut capiant exceptionem pro actione propter subiectam materiam rei limitatae, quia limitatio extrahitur ex limitato; sed limitatum, nempe clem. ut calumnijs, est de nullitate per modum agendi: Ergo limitatio etiam debet esse de nullitate per modum agendi, vel (& melius) debemus eos interpretari, ut loquantur de exceptione in genere, quae comprehendit etiam actionem; nam etiam excipiens dicit agere, prout hanc genericam naturam in terminis eiusdem clem. ut calumnijs, considerat Rip. in l. 4. §. condemnatum, sub n. 15. fallen. 2. ff. de re iud. quare, idem Gabr. ead. concl. 4. nu. 1. memor forsitan, quod in isto articulo exceptio, & actio possunt promiscue sumi, eandem veriore, & magis communem * opin. loquentem * de ex-

de exceptione nullitatis notoriæ, postea *num. 2. vers. tenendo*, nullo discrimine considerato, declarat eam, ut procedat, quando intentans nullitatem præuenit, & tamen nos scimus, quod intētare nullitatem, præueniendo, non est excipere, sed agere, & in terminis non esse faciendam differentiam, an nullitas intentetur per viam principalis petitionis, vel per viam exceptionis, sed solum, quouis modo intentetur, considerandum esse, an requirat, vel non requirat altiore indaginem, scribit Socc. *conf. 78. licet, sub n. 4. ibi, respondeo ad hoc dupliciter, lib. 3.*

Multi tamen, considerantes forsā, quod posset fieri aliqua scrupulosa differentia inter nullitatem per modum agendi, & nullitatem per modum excipiendi, loquuntur simpliciter de nullitate, Vitall. *in tract. de clausul. in claus. nil nouari nullitate pendente, n. 2. fol. 381.* inquit, quod si sententia, quæ allegatur nulla, puta sententia banni appareat nulla, tunc nihil debet innouari, *Caputaq. decis. 266. seu 6. nullitas ex eisdem, part. 2.* inquit, nullitas ex eisdem actis resultans impedit executionem, & facit, ut quis audiatur absque partitione rei iudicata.

26 Comprobatur primo hæc opinio, quia ratio, quare clem. ut calumnijs, prohibet nullitatem aduersus tres sententias conformes, est, ut occurratur calumnijs litigantium, quæ ratio cessat, quando nullitas est notoria, ut in terminis huius opin. considerauit Vestr. *d. lib. 8. cap. 1. sub nume. 7. ibi, & communis ratio, fol. 228.* Et in terminis eiusdem clem. loquendo de nullitate euidenti, in promptu, seu notoria, aduertunt Oldr. *conf. 106. quod litera, versus finem, sub numer. 5. Bal. in l. 1. sub num. 2. vers. ex hoc. C. ne lic. in vna eademque, & c. Franch. in cap. 63. dilecto, nume. 27. in fine, vers. adde & limita primo, de appellat. Alexand. conf. 77. in causa & lite, sub nume. 12. vers. nec ad hoc, ibi, sed quando sunt lata, lib. 2. & Rip. in d. §. condemnatum, sub num. 15. fallen. 2.* Sed etiam nullitas, quæ proponitur agendo, potest esse notoria: Ergo etiam in ea cessabit prohibitio dictæ clem.

27 Comprobatur secundo, quia nullitas, quæ resultat ex eisdem actis, & processu, & de se patet, intelligitur incidenter deducta in iudicio, quasi reus dicat, sententiam contra se latam esse nullam, ideoq; petat, eam reformari, *Afflict. decis. 283. diu est, numer. 2. vers. & ista nullitas, quem refert, & sequitur Vant. tractat. nullit. rubr. coram quo possit, & c. num. 13. vers. & est aduertendum, fol. 374. & rubr. quot & quibus modis nullitas, & c. n. 21. fol. 379.* quæ forma dicendi de nullitate conuenit nullitati, quæ incidenter deducitur, ut retuli, & sequutus sum *concl. preced. n. 18. vers. secundus modus.* Sed nullitas notoria deducta incidenter impedit executionem, ut retuli, & sequutus sum, *concl. seq. n. 23. vers. limita primo.*

28 Comprobatur tertio, quia, quod est notorium nunquam comprehenditur in dispositione exclusiva, *Contar. in l. vnica, lim. 9. nu. 17. vers. vel potius. C. si de momen. poss. quia notorium non subiacer regulis iuris, Contar. ead. lim. 9. n. 16.*

Comprobatur quarto, quia in notorijs non requiritur ordo, seu processus, *testibus Ant. de Butr. Spec. Gand. & alijs, quos remisitue retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 9. n. 39. 40. & n. 47. & seqq. & præsertim n. 51. & in nostra specie limitando scribit Vestr. in prax. lib. 8. c. 1. sub n. 12. versus finem, ibi, quod tamen perpetuum non est, fol. 230.* Si non requiritur processus: ergo non potest dici quod eius processus retardetur pendētia executionis.

Soluo nunc adducta in contrarium pro extensione.

Ad primum adductum supra *nu. 22.* respondeo, quod prohibitio illius clementinæ non se extendit ad nullitatem notoriam, *per ea, quæ dixi supra n. 26. & seqq.* Nec obstat ponderatio illius dictionis (*nullatenus*) quia illi ponderationi respondet Oldr. *d. conf. 106. sub n. 5.* quem refert, & sequitur Vestr. *d. lib. 8. c. 1. sub n. 7. ibi, mitigaretur tamen.*

Ad secundum adductum supra *n. 23.* resp. negando illud assumptum, quando nullitas est notoria, tum quia in ea, siue deducatur principaliter, siue incidenter, cessat ratio prohibitionis, *ut ostendi supra n. 26.* tum quia nullitas notoria semper sumitur uti deducta incidenter, *ut dixi n. preced.*

Ad tertium adductum supra *n. 24.* nego similiter assumptum; hæc q; negatio probatur ex his, quæ dixi hic supra in quarta comprobatione.

Firmata hac opinione contra extensionem, pro absoluta eius intelligentia, & eorum omnium, quæ dicturus sum de nullitate notoria, adhibe duas declarationes.

Declara primò, nullitatem notoriam in genere sumptam, prout est manifesta, & euidentis, diuidi in tres species.

Prima species est, quando ex parte eius, qui eam proponit, nihil est probandum, ut loquendo de exceptione nullitatis, scribit Bar. *in l. 4. §. condemnatum, num. 2. ibi, breuiter dic, ff. de re iud.* quem referunt, & sequuntur Vital. *tract. de clausul. in claus. nil nouari nullitate pendente, n. 6. versus finem, tom. 18. fol. 382. & Staph. tract. de signat. liter. iustit. rub. de sanat. contract. inualidi, n. 11. in fine, & 12. fol. 288. in paruis, & de hac possunt intelligi, ut loquantur Rot. Card. Alex. Vant. Gabr. & Lancel. quos ultra citatos retuli, & sequutus sum *concl. seq. n. 23. vers. limita primo.**

Secunda species dicitur, quando potest incontinenti probari, seu paratas habet probationes, ideoque non requirit altiore indaginem, & de hæc loquuntur Bar. Socc. Vital. Staph. & Contar. quos retuli, & sequutus sum *concl. seq. numer. 34. vers. extende quarto.*

Tertia species dicitur, quando requirit altiore indaginem, & de hac specie loquuntur Bar. *in eod. §. condemnatum, n. 3. ibi, quandoq; est aliquid probandum. Vital. d. tract. de clausul. in claus. nil nouari nullitate pendente, sub n. 7. ibi, quandoq; vero, fol. 382. & Staph. d. rub. de sanatione contractus inualidi, sub n. 12. ibi, aut probatio facienda, fol. 288.* & de hac loquuntur etiam Franch. Card. Alex. Alex. idem Vital. Moder. Lancell. Guid. Pap. Boss. Clar. & Prosp. Farin. quos retuli, & sequutus sum *infra n. 75. vers. amplia 2. & Rip. Vant. & idem Lancel. quos retuli, & sequutus sum *concl. seq. n. 44.**

Hac adhibita declaratione.

Amplia primo nunc eandem opinionem firmatā supra *nu. 25. & seqq.* ut habeat locum in prima specie nullitatis notoriæ, quia illa impedit executionem sententiæ, ut pluribus ostendam exemplis.

Exemplifica primo hanc ampliationem in nullitate, apparente ex defectu citationis; hæc enim nullitas, cum ex parte eius, qui eam proponit, nihil sit probandum, impedit executionem, ut scribunt Bar. *in l. 4. §. condemnatum, n. 2. ibi, breuiter dic, ff. de re iud. Vital. tract. de clausul. nil nouari nullitate pendente, n. 6. versus finem, tom. 18. fol. 382. & Staph. tract. de signat. liter. iustit. rub. de sanatione contractus inualidi, nu. 12. ibi, quia aut, fol. 288. in*

paruis, quos etiam citavi, & sequutus sum *concl. seq. n. 23.* & dicitur nullitas evidens ex actis, quia defectus citationis probatur per acta ipsius causæ, quia id, quod ibi non apparet, dicitur non factum, *Vant. tract. nullit. rub. de nullit. ex defect. curat. nu. 14. vers. consuevit. fol. 407.* & quod dicatur nullitas evidens ex actis, scribit *Rot. diuers. quam retuli, & sequutus sum n. seq.* & quod apparet ex actis, dicitur evidens & notorium, idem *Vant. rub. quis possit dicere de nullitate, numer. 51. vers. in super. fol. 377.* seu evidens, & notoria nullitas dicitur quando apparet ex actis, *Contar. in l. vnica, limit. 7. numer. 57. versic. evidens autem. C. si de momen. poss. quia acta inducunt notorium, Rip. in dicto §. condemnatum, num. 15. in vltimis verbis;* hæcque nullitas ex defectu citationis impedit executionem sententiæ, etiam si sit sententia Principis, vt, loquendo de sententia Consilij Neap. retuli, & sequutus sum *supra concl. 2. n. 20. illat. 1.*

34 Comprobatur hæc exemplificatio, quia nullitas ex defectu citationis, vti resultans ex actis, nunquam, quibusuis verbis statutum excludat, seu reiiciat nullitates; censetur exclusa, *Rot. diuers. decis. 666. proposita, num. 2. in fine, & 3. part. 1.* & quod nullitas ex defectu citationis, cum proueniat ex defectu iuris naturalis, non compræhendatur in statuto, excludente nullitates, quia huic nullitati derogari non potest, scribunt *Anch. conf. 211. de iure comuni, sub n. 4. Franch. in c. 63. dilecto. n. 128. & seqq. q. 42. lim. 3. & Card. Alex. sub n. 87. fall. 3. de appell. & Rugin. tract. de appell. §. 12. gl. 2. c. 4. nu. 10. lim. 8.*

35 Intellige hanc exemplificationem, vt habeat locum tam si citatio sit omissa, quam si sit nulliter facta, *Franch. in d. c. 63. dilecto, n. 129. versus finem, q. 42. limit. 3.* & ita video seruari; secus si defectus consistat in ordine, vel in falsa causâ, *Rugin. tract. de appell. §. 4. c. 2. sub nu. 104. vers. quod intelligendum.*

36 Exemplifica secundo in nullitate, apparente ex defectu mandati, quia cum ex parte eius, qui eam proponit, nihil sit probandum, impedit executionem, vt scribunt *Bar. Vital. & Staph. quos retuli, & sequutus sum supra num. 33.* Et quod hæc nullitas ex defectu mandati sit adeo potens, vt impediatur executionem trium sententiarum conformium, refert, & sequitur *Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. sanat. nullit. c. 2. n. 4. fol. 339. in secunda impressione.* Et quod hæc nullitas dicatur evidens ex actis, & consequenter notoria, probatur iisdem medijs, quibus vti sumus in nullitate ex defectu citationis in præcedenti exemplificatione, & sententia, quæ laboret isto defectu, dicitur inualida, etiam si sit sententia Principis, vt scripsi *supra concl. 2. n. 23.*

37 Comprobatur hæc exemplificatio, quia nullitas ex defectu mandati non includitur in statuto, reiiciente exceptiones, *Vant. tract. nullit. rub. de nullit. ex defect. inhabilit. seu mand. nu. 2. fol. 399.* & quod, sublatis per Principis rescriptum generaliter omnibus nullitatibus, non censetur sublata ista ex defectu mandati, nisi specificè fuerit sublata, scribit *Marches. d. c. 2. num. 5.*

Intellige primo istam exemplificationem, vt patia sint deficere mandatū, vel personam comparentem esse inhabilem, per ea, quæ late scribit *Vant. d. rub. de null. ex defect. inhab. seu mand. & c. fol. 399.*

Intellige secundo, vt procedat, quoad impediendam executionem sententiarum; quare si excommunicatus impetrauerit iudicem delegatum, & ab

eo obtinuerit vltimam sententiam fauorabilem, eiusque peteret executionem, poterit impediri, etiam si haberet tres sententias conformes, *Felyn. in c. 12. exceptionem, n. 46. vers. quid autem, de except. & Couar. pract. qq. c. 25. n. 4. in fine, vers. hinc sane.*

Secus est si non agatur de executione petenda ab ipso excommunicato, sed agatur de validitate commissionis in Curia, quia licet sit impetrata ab excommunicato, seu alio non habente mandatum, tamen valet, vt retuli, & sequutus sum *supra q. 5. sub n. 7. subdecl. 2. & sub n. 74. vers. contra.* Et quod sententia lata pro excommunicato valeat, refert & sequitur *Felyn. d. c. exceptionem, sub nu. 46.*

Exemplifica tertio in nullitate, apparente ex defectu iurisdictionis; hæc enim nullitas impedit executionem sententiæ, vt late prosequutus sum *concl. seq. num. 43.* etiam si ageretur de executione trium sententiarum conformium, vt ex *Marf. Dec. Rip. Gabr. Nat. Couar. Lancell. Crescen. & Marches. retuli, & sequutus sum d. concl. seq. n. 45.*

Hæc nullitas dicitur evidens ex actis, quia in primis iudices ordinarii saltem a principio debent ostendere literas, quibus creati sunt iudices, vt scribit *Vant. tract. nullit. rub. de nullit. ex defect. iurisd. n. 15. vers. ideoq. fol. 386.* quæ literæ registrantur apud acta, seu libros solitos patentes, & consequenter ex ipsis literis apud acta registratis constabit, an is, qui sententiam tulit, sit iudex, seu an iudicauerit de re pertinente ad suam iurisdictionem. Similiter iudices delegati absque dubio debent fidem facere de eorum potestate, *Vant. vbi supra, n. 16. vers. & de iudice, & stylus* Vrbis est, quod semper rescriptum, seu commissio delegatoria sit penes notarium causæ.

De hac nullitate vide quæ copiose scripsi *conclus. seq. n. 43. & seqq.*

Exemplifica quarto in nullitate, apparente ex facie sententiæ, nam ea nullitas sententiæ magis quam quæuis alia dicitur evidens ex actis, *Contar. in l. vnica, limit. 7. nu. 66. vers. & multo magis. C. si de momen. poss. §.*

Comprobatur hæc exemplificatio, quia licet statutum præcise prohibeat dici, vel opponi de nullitate, tamen non censetur sublata nullitas, quæ apparet ex facie sententiæ, vide *infra n. 56.*

Exemplifica quinto in nullitate proueniente ex non seruatis terminis substantialibus, quia sententia lata, non seruatis terminis substantialibus, est notorie nulla, & nullitate insanabili, quia termini sunt de substantia, vt firmaui *lib. preced. cap. 3. sub numer. 289. & 290.* & dicitur nullitas evidens ex actis, quia termini sunt de processu, & de actis, & quod nullitas proueniens ex defectu substantiæ actus, vel inobseruatæ formæ statuti impediatur executionem sententiæ, quamuis statutum præcipiat sententiæ executionem, non obstante quauis nullitate, bene deducit *Card. Alex. in c. 63. dilecto, sub nu. 87. q. 14. fall. 2. de appell. licet concludat hanc exemplificationem esse multum periculofam, & restringere totam istam materiam, & adde quæ scripsi *concl. seq. sub nu. 50. vers. primus.**

Subamplia eandem primam ampliationem positam *supra n. 32.* vt habeat locum non solum in nullitate notoria aduersus executionem sententiæ, prout in ea locuti sumus, sed etiam in nullitate notoria aduersus executionem instrumētī, quia, si ex parte eius, qui nullitatem proponit, nihil est probandum, vt

puta quia instrumentum non est publicum, vel caret annis Domini, indictione, vel testibus, aut subscriptione notarii, vel obligatio in instrumento deducta est nulla, utique impediatur executio instrumenti, *Ant. de Canar. tract. de execut. instrum. q. 11. num. 21. tom. 5. fol. 41.* quæ subampliatio innititur doctrinæ Bartoli, & aliorum, quos retuli, & sequutus sum supra sub numer. 29. vers. prima. adde quæ scripsi conclus. seq. sub num. 50.

44 Infero ex eadem prima ampliacione, posita supra num. 32. quod statutum, reiiciens nullitates, non intelligitur reiicere nullitatem notoriam, quæ potest statim ex actis probari, testibus Franch. in capit. 63. dilecto, sub num. 152. quæst. 54. ibi, ex quibus omnibus. Card. Alex. sub numer. 71. fallen. 1. de appell. Felyn. in capit. 9. inter ceteras. col. 6. declar. 6. sub numer. 4. de sent. & re iudic. Vant. tract. nullit. rubr. quæ poss. dic. de null. sub numer. 51. vers. & quod nullitas. fol. 377. Natt. conf. 120. magnifice. numer. 14. Rot. diuers. decis. 666. proposita. numer. 3. par. 1. Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 64. vers. quæ conclusio. C. si de moment. poss. Ant. de Canar. Rol. & Val. Flam. Cartar. & Moder. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. num. 34. & 192. & dixi lib. preced. cap. 3. num. 293. vers. respondeo.

45 Restringe hanc illationem, ut non sit vera, si statutum præfigeret terminum ad dicendam de nullitate, quia, termino illo elapso, non posset agi de nullitate etiam euidenti, & notoria, Natt. d. conf. 120. nu. 15. Rol. & Vall. consil. 83. videtur. sub numer. 16. versic. secundo respondetur. lib. 1. Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. limitat. 5. numer. 129. 130. 131. & seqq. fol. 398. & Contar. ead. limitat. 7. numer. 67. vers. quæ tamen. hancque restrictionem vetiorem esse testatur, & sequi videtur Gabr. in concl. 45. libr. 2. tit. de except. conclus. quarto. numer. 3. & 5. & qui Doctores tenuerint hanc restrictionem latius tacescit Ruginell. tract. de appell. §. 4. cap. 2. numer. 1. & seqq. & signanter num. 46.

Ratio huius restrictionis est. quia permittens, labi terminum præfixum a statuto ad dicendum de nullitate, censetur ita iuti suo renuntiare, ut super eiusmodi nullitate amplius audiri non possit, Lancell. d. c. 17. de attent. null. pend. num. 129. & seqq. fol. 398.

Contra hanc restrictionem: quod enim nullitas notoria possit opponi etiam post lapsum terminum præfixum a statuto, tenent Vant. tract. de nullit. rubr. qui possit dicere de nullitate. num. 54. iuncto num. 52. vers. talis. fol. 377. Gabr. sibi forsitan parum constans in conclus. lib. 6. tit. de statut. conclus. 3. num. 16. vers. contrarium. & ita sub longa & implicita distinctione tenet Franc. in cap. 63. dilecto num. 146. & seqq. vsque ad num. 152. ibi, ex quibus omnibus concludendum videtur. de appellat. dicens, quod si nullitas esset manifesta aliquo modo ex his, de quibus egit in eod. cap. nu. 125. & seqq. quæst. 52. statutum non intelligeretur de illis nullitatibus, de quibus egit per octo limitationes, & postea in fine dictinum. 152. in vltimis verbis, ait, ita se consuluisse illo anno in Ciuitate Cremonæ, & ex eo refert, & sequitur Card. Alex. in eod. cap. dilecto. num. 91. in fine. vers. in contrarium. licet non bene referat, quia ipse Card. Alex. non loquitur de nullitate manifesta, sed solum de nullitate per modum excipiendi, vel per modum agendi, & pro hac parte contra restrictionem multa adducit argumenta, multosque congerit Doctores Ruginell. d. cap. 2. num. 47. & seqq. & num. 81. & scripsi supra lib. 1. cap. 50. num. 6.

In hac controuersia Rot. de qua Cæs. de Grass. decis. 1. fuit dictum. num. 6. & 8. vers. secunda. de constitur. fol. 2. videns difficultatem, cum hinc inde sint doctrinæ, & decisiones per eum allegatæ, ad inuicem pugnantes, maturius super ea cogitandum tunc decreuit.

Ego, ommissa conciliatione, quam adducit Ruginell. eod. cap. 2. num. 32. vers. quid igitur. pro faciliori explicatione non discedo a restrictione, quam tamen extendendo, & subrestringendo explicabo.

Retenta igitur restrictione pro vera.

46 Extende primo eam, loquendo simpliciter de nullitate, sine qualitate, an sit notoria, vel nō, ut procedat tam in nullitate, quæ deducitur per modum agendi, quam in ea, quæ deducitur per modum excipiendi, quia si statutum prohibeat nullitatem post certum terminum, illo elapso, nec agendo, nec excipiendo potest dici de nullitate, Paul. de Castr. conf. 288. ad primum sub n. 2. vers. circa secundum. ibi, sed postquam statutum. lib. 1. Card. Alex. in cap. 63. dilecto. num. 91. vers. sinem, ibi, in contrarium. de appellat. Craues. conf. 179. in causa appellacionis. sub num. 4. ibi, addo circa præmissa. & Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 17. de attent. null. pend. num. 128. & seqq. limit. 5. fol. 398. & quando statutum videtur verbo, dicere, Ruginell. tract. de appell. §. 4. cap. 2. n. 37. & 96. vers. quæntus casus.

Contra hanc extensionem videtur tenere Franc. in d. cap. dilecto. sub num. 150. vers. huius sic præmissis. quæst. 54. de appell. dicens, quod ad hoc ut intelligatur sublata exceptio per statutum, est necesse, quod expresse dicat, agendo, & excipiendo; & pro hac opinione contra extensionem adducit quinque argumenta, sed non sequitur Card. Alex. in d. cap. dilecto. sub num. 90. vers. sed numquid.

47 Subextende eandem extensionem, ut habeat locum quando statutum prohiberet dici de nullitate, quia, cum verbum (dicere) sit generale, aptum comprehendere etiam exceptionē, dicitur prohibita nullitas etiam per modum exceptionis, Ruginell. supra proximo citatus.

Contra hanc subextensionem sentit Franch. quæ loquentem de statuto, vrente verbo, dicere, retuli infra sub num. 49.

48 Extende secundo, ut procedat, si ceptum sit dici de nullitate; & dicens de ea permiserit labi tempus, quia tunc censetur tacite renuntiasse iudicio nullitatis, siue nullitas sit notoria, siue non, Caph. conf. 202. moniales. num. 18. lib. 2. quem referunt, & sequuntur Lancell. d. cap. 17. num. 131. & 132. fol. 398. & Contar. in l. vnica, limit. 7. sub num. 67. vers. quod maxime. Et quod si quis dixerit de nullitate infra tempus præfixum a statuto, sed non fuerit sequuta declaratio iudicis super nullitate infra tempus præfixum a statuto, intelligatur exclusus non solum a via agendi, sed etiam a via excipiendi, & sit, ac si non dixisset, quia suum dicere non habuit effectum, & quod sit clarum, & indubitatum apud omnes, testatur Paul. de Castr. conf. 288. ad primum. sub num. 2. vers. circa secundum. lib. 1. dicens se de hoc nunquam vidisse dubitari.

49 Subrestringe primo eandem restrictionem positam supra num. 45. ut non procedat, quando statutum loquitur verbis, quæ sonant in modum agendi, ut puta, quia dicat (non possit pars, quæ succubuit, appellare, vel nullam dicere) & maxime si statutum subderet (appellans, vel nullam dicens, debeat postea producere libellum inscripserit); quia tunc statutum non includit nullitatem per modum excipiendi, & maxime si statutum

diceret, quod post certum tempus non possit agi de nullitate, seu denegetur actio, *Franch. in cap. 63. dilecto. numer. 150. vers. his sic promissis. quest. 54. de appell. & Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 67. in fine, vers. intellige. C. si de momen. poss.*

50 Ratio huius subrestrictionis est, quia statutum, prohibens agi post annum, non comprehendit excipientem post annum; *Contar. ad. limit. 7. n. 68. vers. statutum.* quia statutum, loquens in agente, non habet locum in excipiente, *Ruginel. d. 9. 4. cap. 2. sub numer. 77. vers. vndecimum. & signanter num. 78. 83. & 84. & differentiam esse, an nullitas deducatur agendo, vel excipiendo, testatur Alex. quem retuli, & sequutus sum concl. seq. sub nu. 2. vers. confirmatur.*

51 Ratio generalior est, quia licet actio de nullitate sit temporalis, tamen exceptio nullitatis erit perpetua, *vt retuli, & sequutus sum infra concl. 7. nu. 4. †* Vnde licet actio aliquo casu sit annalis, tamen exceptio in eod. casu erit perpetua, *vt scripsi & declaravi lib. preced. cap. 8. sub numer. 183.*

52 Vnde licet actio aliquo casu sit annalis, tamen exceptio in eod. casu erit perpetua, *vt scripsi & declaravi lib. preced. cap. 8. sub numer. 183.*

53 Confirmatur quia ius, quod deducitur per modum defensionis, debet esse perpetuum, *vt refert, & sequitur Ruginel. d. cap. 2. sub numer. 55. sed exceptio sapit naturam defensionis. Igitur.*

54 An, & quantum hanc subrestrictio in casu statuti, prohibentis post certum terminum appellari, vel sententiam dici nullam, intelligatur prohibere etiam nullitatem per viam agendi, vide *Franch. in d. cap. dilecto. numer. 151. ibi: si vero queratur an nullitas de appell. vbi suppositis quinque modis agendi de nullitate, a me ex eo relatis concl. preced. n. 2. scribit, non posse agi in illis primis tribus modis; secus in quarto modo, & postea restringit, vt possit agi, si nullitas sit manifesta aliquo ex modis de quibus scripsi supra nu. 56. & seqq.*

55 Explica extendendo eandem subrestrictionem, vt statutum, quod post certum terminum prohibet agi de nullitate, intelligatur etiam prohibere, ne possit replicari de nullitate, quia replicatio habet naturam actionis, *Put. decis. 301. Iulius n. 8. lib. 2. & Contar. in l. vnica, limit. 7. n. 68. in fine, vers. rursus. & num. 69. C. si de momen. poss. & quod replicatio respectu temporis reguletur secundum naturam actionis, quia durat tanto tempore quanto durat actio, referunt, & sequuntur Dec. in c. 9. si autem n. 28. & 29. vers. tertia conclusio. de rescrip. & Rot. diuers. decis. 132. licet agentes. n. 20. in fine, vers. non obstat. & n. 21. & 22. vers. si quidem par. 2.*

56 Non obstat, quod concl. precedenti nu. 20. dixerim, quod replicatio sortitur naturam exceptionis, quia resp. quod hoc est verum quoad alia, in quibus replicatio habet naturam exceptionis, sed non quoad tempus, quia in hoc habet naturam actionis, *Dec. d. c. si autem n. 29. & Rot. diuers. d. dec. 132. n. 22.*

Subrestringe secundo, vt non procedat quando nullitas apparet ex tenore sententiae, quia haec nullitates non censetur exclusa a statuto, excludente nullitates, *Franch. in cap. 63. dilecto. numer. 137. & seqq. quest. 42. limit. 8. de appell. & Dec. conf. 8. viso puncto. sub numer. 7. in 2. responsione; quare haec nullitas potest opponi etiam post lapsum tempus, quia licet partes possint renuntiare nullitati sententiae, & renuntiatio teneat, tamen possunt adhuc dicere de nullitate, quae apparet ex tenore sententiae, *Felyn. in cap. 4. de causis. sub numer. 7. in 4. conclus. fallen. 1. de offic. & potest. iud. deleg. quem refert, & sequitur Lancell. tractat. de assens. part. 2. ca. 17. de assens. null. pend. n. 133. & 136. in fine, fol. 398.**

Amplia hanc subrestrictionem, vt procedat etiam quando nullitas causatur ex ineptitudine libelli, & modi agendi, quia, cum talis nullitas censetur patens per relationem sententiae ad libellum, non intelligitur exclusa per statutum, *Franch. in cap. 63. dilecto. numer. 127. quest. 42. limit. 2. & Card. Alex. sub numer. 87. fall. 2. de appell.*

Subrestringe tertio in nullitate, causata ex perplexitate, seu repugnantia, *Franch. in cap. 63. dilecto. qu. 42. limit. 1. num. 126. in fine, & Card. Alex. sub numer. 87. fall. 1. de appell. Felyn. & Lancell. in fallen. & sublimit. 2. citati. num. precedenti; quare sententia, quae continet repugnantiam, est ipso iure nulla, l. 149. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. Anch. conf. 372. pro declaratione. sub nu. 5. ibi, ex quibus concluditur. Alex. conf. 124. in causa & lite. in fine, numer. 14. vers. posset etiam. libr. 2. & Vans. tract. nullit. rubr. de null. ex defect. process. sub numer. 101. vers. & propterea. in fine, tom. 4. fol. 418. imo perplexitas magis vitiat, quam impossibilitas, *Crauet. conf. 79. quorundam. num. 5. vers. primo ratione. vnde fatuus esset iudex, si diceret in sententia (excommunico te, vel absoluo te) Gloss. in cap. 101. si u. qui. in verbo. cogi. 11. questio. 3. & haec nullitas tolli non potest per statutum, quia lex ad tollendum naturalem sensum actus nullam habet potestatem, Card. Alex. vbi supra.**

Subrestringe quarto, quando nullitas causaretur dolo aduersarii, *Anch. conf. 211. de iure communi. numer. 2. Franch. in d. cap. dilecto. numer. 136. limit. 7. & Card. Alex. sub n. 7. fall. n. 7. de appell. Felyn. & Lancell. in fallen. & sublimit. 3. citati supra numer. 56.*

Subrestringe quinto, vt non habeat locum in nullitate proueniente ab incompetencia iudicis, *Franch. in dict. cap. 63. dilecto. num. 135. limit. 7. de appell. Felyn. & Lancell. in fallen. & sublimit. 4. citati supra numer. 56. & quod non habeat locum in nullitate, proueniente ex defectu potestatis, & iurisdictionis, quia de ea potest opponi etiam post lapsum tempus praefixum a statuto ad dicendum de nullitate, consuluit Becc. conf. 40. viso compromisso. sub numer. 5. vers. promissu tamen. & num. 6. & 7. iunctis his, quae scribit sub numer. 4. vers. nam ad hoc. libr. 1. & hanc subrestrictionem sequitur Gabr. in conclus. lib. 6. tit. de statut. conclus. 3. numer. 17. vers. sed contrarium. & quod possit excipi de iudicis incompetencia, quamuis statutum prohibeat excipi de omni genere nullitatis, scribit Ruginel. tract. de appell. 9. 4. cap. 2. numer. 131. vers. conclusio. & quod retardetur executio, scribit Lancell. d. cap. 17. sub numer. 136. fol. 398.*

Subrestringe sexto in nullitate, proueniente ex defectu iuris naturalis, quia statutum, excludens nullitatem, non intelligitur de tali nullitate, *Franch. in d. cap. 63. dilecto. numer. 128. & 129. limit. 3. & Card. Alex. sub numer. 87. fall. 3. de appell. & adde, quae scripsi supra numer. 34.*

Subrestringe septimo in nullitate, proueniente ex capite alterius statuti, vt declarant iidem *Franch. d. cap. 63. dilecto. numer. 131. limit. 4. & Card. Alex. sub numer. 87. fallen. 5.*

Subrestringe octauo in nullitate procedente ex defectu potestatis, & iurisdictionis, vt puta quia sententia sit lata contra iam decisa, vel super re non comprehensa in compromisso, *Franch. in d. cap. dilecto. nu. 132. & seqq. limit. 5. & Card. Alex. sub numer. 87. fall. 6. & adde, quae scripsi infra concl. 7. num. 3. De nullitate, & exceptione ex defectu iurisdictionis ad impediendam*

dam executionē sententiæ, vide quæ late scripsi *concl. seq. num. 43. & seqq.*

Et hæc de prima ampl. posita *sup. num. 32.*

60 Amplia secundo eandem opin. firmatam *supra num. 29.* vt habeat locum in secunda specie nullitatis notoriæ, quando scilicet nõ apparet euidenter ex actis, sed tamen potest incontinenti probari; de qua secunda specie dixi *sup. num. 30.* quia eiusmodi nullitas impedit executionem, *Bar. Socc. Vital. Staph. & Contar. quos retuli, & sequutus sum concl. seq. num. 34.*

Ratio huius ampliacionis est, quia exceptio nullitatis, seu alia legitima exceptio excluditur propter præsumptam malitiæ fraudem, quæ præsumptio cessat in probatione, quæ offertur incontinenti, *Dec. cons. 424. proponitur. sub num. 6. Vant. & Contar. in locis infra proxime citatis, & quod tollatur suspicio calumniæ, si pars velit incontinenti probare, refert, & sequitur idem Contar. ead. limit. 7. infra citata, num. 46. vers. vbi tamen.*

61 Exemplifica hanc secundam ampliacionem, quando de nullitate constaret per instrumentum publicum; quare habens instrumentum in manibus, ac illud absque alia dilatione ostendens, diceretur incontinenti probare, vt referunt, & sequuntur *Dec. dict. cons. 424. sub num. 7. Vant. tract. nullit. rubr. qui possit dicere de nullitate, sub num. 54. vers. intellige præmissa. fol. 377. & ex Vant. refert, & sequi videtur Contar. in l. vnica, limit. 7. numer. 65. vers. idque verum est. C. si de momen. possess.*

62 Et quod; si nulla exceptio probanda sit admittenda contra instrumentum publicum, habens executionem paratam, nisi ea, quæ momento probari possit; admittatur ea, quæ possit probari per aliud instrumentum publicum, supponit, admonendo eum, qui exceptionem opponit, vt sit cautus & offerat eam incontinenti probare, *Ant. de Canar. tract. de execut. instrum. q. 9. in fine sub n. 19. tom. 5. fol. 41.*

63 Comprobatur hæc exemplificatio; quia instrumentum inducit notorium, inducit rem certam, facit rem manifestam, dicitur probatio probata, probatio patens, euidentis, euidentissima, vt ex *Abb. Taf. Socc. Dec. Dilect. Menoch. & Bal. retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 7. num. 152.*

64 Extende hanc exemplificationem, vt procedat, etiam si opponatur aliquid validi contra instrumentum, quia & si probatio per instrumentum sit euidentis, quando contra instrumentum, nihil opponitur, vel si quid opponitur, incolorate opponitur, vt refert, & sequitur *Contar. in l. vnica, limit. 9. num. 29. vers. idemque. & vers. tamen. C. si de momen. poss. & instrumentum non dicatur liquida probatio quandiu potest impugnari, & non faciat liquidam probationem ante conclusionem in causa, & res efficiatur dubia eo solo, quod instrumenta negantur, & probatio per instrumentum super causa proprietatis nõ impediatur restitutionem possessionis, quando allegatur aliquid contra instrumentum, per ea, quæ scripsi dicto cap. 7. n. 156. & 157.*

Tamen in casu huius ampliacionis sit exemplificata satis est, quod oppositio, & impugnatio instrumenti possit infra tempus executionis discutiri, per ea, quæ dixi *num. seqq.*

65 Pro explicatione huius secundæ ampliacionis, quando nullitas dicatur probari incontinenti, circumferuntur plures opiniones.

Prima opinio est, quod nullitas dicatur probari incontinenti, si probeatur infra illud tempus, infra quod solet examinari: executio, secundum *Bar. in l. 4. §.*

*condemnatum. num. 4. ff. de re iudic. quem citant Franch. in cap. 63. dilecto. n. 29. vers. sed circa prædicta. q. 10. & Card. Alex. sub num. 70. vers. sed opera pretium. de appell. Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub num. 7. circa medium, ibi, & in proposito illa nullitas. hancque vti frequentem, communem, * & æquam opinionem sequitur Moder. tract. de process. execut. par. 4. cap. 2. sub num. 10. vel, & clarius, illæ exceptiones dicuntur non posse probari incontinenti, & requirere altiore indaginem, quæ non possunt examinari intra tantum tempus, intra quantum processus principalis expediretur, etiam si tales exceptiones non opponerentur, *Ant. de Canar. tract. de execut. instrum. q. 9. sub num. 19. tom. 5. fol. 40.**

Infra quantum tempus executio examinatur, vide *de Felyn. in cap. 58. veniens. il secundo sub num. 15. & latus ibidem Arret. sub num. 24. de testib. qui duo postremi testantur, hoc non esse in iure determinatum.*

Secunda opinio est quod nullitas dicatur posse probari incontinenti, si possit probari infra triduum vt ex *Bal. & Lud. Rom. refert Card. Alex. d. cap. 63. dilecto. n. 70. vers. sed opera pretium. de appell.*

Tertia opinio est, quod de consuetudine debeat probari infra decem dies, vt testatur idem *Franch. in d. cap. 63. dilecto. sub num. 29. quest. 10. vers. sed circa prædicta. de appell.*

Quarta opinio est; quod relinquatur arbitrio iudicis, *Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 56. in fine, C. si de momen. poss. Moder. tract. de process. execut. par. 4. cap. 2. num. 6. hæcque opinio est communis, * & seruatur in praxi. vt testatur Arret. d. cap. veniens. sub num. 24. & 26. de testib.*

Comprobatur hæc opinio etiam ex mente eiusdem *Bar. supra citati secundum considerationem, quam facit Card. Alex. vbi supra, quia quando executio fit in eadem re, in qua est facta cõdemnatio, tunc nulla fit discussio executionis: ergo tunc, cum non habeamus aliquod tempus discussionis executionis, a quo possit regulari tempus probationis nullitatis, dicemus, tempus esse arbitrarium; huiusque comprobationis motiuum ad impugnandam eiusdem *Bartoli opinionem considerant in d. c. 38. veniens. il secundo de testib. Abb. sub n. 11. Arret. sub n. 25. & Felyn. sub n. 15.**

Sed huic considerationi, & motiuo, defendendo *Bartolum, respondet Rip. in l. 4. §. condemnatum. sub num. 32. ibi, tu aduerte quod. ff. de re iudic.*

Retenta hac quarta opin. quod relinquatur arbitrio iudicis.

Limita primo eam, vt non procedat, quando executio ex forma statuti potest fieri realiter, & personaliter ad voluntatem creditoris, qui tunc non admittitur alia exceptio nisi ea, quæ momento probari possit forsan per aliud publicum instrumentum, vt *retuli supra q. 17. limit. 9. sub num. 52.*

Limita secundo, vt hoc arbitrium iudicis non debeat esse effrenatum, sed regulatum, vt declarat *Moder. tract. de process. execut. par. 4. cap. 2. num. 8. in fine, & num. 9. Quare in casibus in quibus a iure, vel consuetudine, vel Iurifconsultorum communi opinione est determinatum certum tempus, cessat arbitrium iudicis per ea, quæ in alio articulo retuli, & sequutus sum supra q. 14. num. 35.*

Et hæc de secunda ampl. posita, *sup. num. 60.*

Amplia tertio eandem opinionem positam *sup. n. 25.* vt in duobus casibus procedat etiam in tertia specie nullitatis notoriæ, quando scilicet requirit altiore indaginem; quã tertiam speciem posui *sup. n. 31.*

Primus casus est, quando opponitur contra executionem irretractabilem, vt ex *Franch. Card. Alex. & aliu retuli, & sequutus sum infra num. 75. vers. amplia secundo.* etiam si esset executio trium sententiarum conformium, vt ex *Rip. & Lancell. retuli, & sequutus sum infra num. 76.*

Secundus casus est, quando prouenit ex defectu iurisdictionis, vt *retuli, & sequutus sum conclusio. seq. num. 44.*

In reliquis casibus extra hos duos regulariter non retardat executionem, *Bar. in l. 4. §. condemnatum. nu. 3. ibi, quandoque est aliquid probandum ff. de re iud. Vtal. tract. de clausul. in claus. nil nouari nullitate pendente, sub numer. 7. ibi, quandoque vero per illum. fol. 332. Steph. Couar. Rip. Lancell. & Ant. de Canar. quos retuli, & sequutus sum concl. seq. num. 4.*

Nec dicatur, quod, cum hæc nullitas, seu alia exceptio requirat altiorem indaginem, non potest dici notoria. Quia respondeo, da. i. etiam notoriū, quod requirat altiorem indaginem, vt *patet ex hijs, qua scripsi supra nu. 31. uncto vers. declara. sub num. 29.*

Et hæc de prima declar. posita sup. nu. 29.

71 Declara secundo eandem opinionem firmatam supra n. 25. & seqq. vt non singulæ illæ tres species nullitatis notoriæ, quas posui supra sub num. 29. 30. & 31. retardent quamlibet executionem, sed retardant cū seq. distinctione.

Aut enim agitur de executione trium sententiarum conformium, & tunc executio retardatur solum prima specie nullitatis notoriæ, quæ est manifesta, & euident ex actis, nec sufficit ea nullitas, cuius probatio aliter, quam ex actis, incontinenti offerretur, *Rip. Couar. Gabr. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum concl. seq. num. 6.*

Imo non sufficit, quod sit euident ex actis, sed requiritur etiam, quod aliqua probatione, vel probabili exceptione non reuocetur in dubium, vel nõ recipiat disputationem iuris, vt *retuli d. concl. seq. sub n. 6.*

72 † quia nullitas, quæ potest reuocari in dubium, vere non est notoria, quamuis appareat ex actis, *Felyn. in cap. 9. inter ceteras. declaratione 6. sub num. 4. ibi, soleo quadam alia. de sent. & re iud. & quod nullitas velata, quæ potest habere dubitationem, & disputationem, non dicatur notoria, scribit Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 61. vers. facitque C. si de momen. poss. notoria enim nullitas non patitur disputationem, Ceph. conf. 202. moniales. num. 16. lib. 2. & similiter iniustitia euident, quæ potest impedire executionem, non debet habere aliquod probabile dubium, quia, si haberet, non diceretur euident, *Contar. in d. l. vnica. limit. 9. nu. 9. & 10. vers. debet igitur.* quia euident iniustitia dicitur illa, quæ constat ex actis, quæ non habent disputationem, seu offuscationem, *Contar. ead. l. limit. 9. num. 34. vers. ex quibus.* & ideo licet exceptio notoria possit opponi, non obstare statuto, tamẽ intelligitur, quando exceptio est ita notoria, vt non habeat disputationem, *Contar. ead. limit. 9. sub num. 33. vers. sed hac adiunat.* multa enim dicuntur notoria, quæ non sunt notoria, *cap. 14. consuluit. il primo, de appell. & scribunt Iacob. de Aren. tract. de bannit. num. 14. Felyn. d. cap. inter ceteras. declar. 6. Dec. conf. 402. in caussa illustrissimi. sub nu. 11. & conf. 483. pro resolutione. sub numer. 27. Rol. a Vall. conf. 53. quod legitime. n. 34. lib. 2. Clar. recep. sent. lib. 5. §. fin. q. 9. vers. item quaro. versus finem, Natt. conf. 275. visis motiui. n. 3. lib. 2. Caput aq. decis. 248. alibi 250. seu vnica, notoria. nu. 1. par. 2. & dixi lib. preced. cap. 8. num. 340.**

Aut agitur de executione vnius sententiæ inappellabilis, seu instrumenti habentis executionem per ratam, & tunc executio retardatur non solum nullitate euidenti, & notoria ex actis, sed etiam ea nullitate, quæ aliter quã ex actis potest incontinenti probari, vt *retuli & sequutus sum concl. seq. n. 5. & apertus nu. 34. & in specie, quod probatio per instrumentum impedit, dixi supra num. 61. & seqq.*

Aut agitur de executione irretractabili, & tunc executio impeditur non solum nullitate notoria, & euidenti ex actis, & ea, quæ potest aliunde, quam ex actis incontinenti probari, sed etiam ea, quæ requirit altiorem indaginem, etiam si esset executio triū sententiarum, vt *dixi infra sub nu. 75. ampl. 2. & nu. 76.*

Idem etiam est, quando executio impugnatur ex defectu iurisdictionis, quia hæc nullitas, etiam quod requirat altiorem indaginem, impedit executionem, vt *retuli, & sequutus sum concl. seq. num. 44.*

EXTENDE X. vt procedat etiam si executio sit irretractabilis, quia adhuc nullitas, deducta principaliter per modum agendi, non impedit executionem, nisi is, qui eam deducit, offerat se incontinenti probaturum, attenda clem. vt calumniis. de sent. & re iud. quæ loquitur generaliter, & militat eius ratio, videlicet, calumniæ præsumptio.

Contra hanc extensionem tenent *Franch. in cap. 74. 63. dilecto num. 28. & 73. qu. 10. limit. 2. & Card. Alex. sub numer. 74. fall. 2. de appell. dicens, quod pendentia nullitatis etiam principaliter intentatæ est potens ad impediendam executionem irretractabilem, Ang. tract. de malis. in verbo, presente dicto Caio n. 24. vers. fin autem non appellauit. in fine, & ibi August. Vant. tract. null. rubr. quot & quib. mod. nullitas &c. sub nu. 31. fol. 380. Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub nu. 9. ibi, rursus singe. fol. 229. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. nu. 75. sub limit. 3. fol. 397. & num. 52. & 53. & num. 95. & seqq. testans vtrobiq; de opinione communi,* & loquendo de exceptione nullitatis *Rip. in l. 4. §. condemnatum. num. 21. fall. 4. restr. 1. ff. de re iud. Couar. pract. qq. cap. 25. num. 2. in fine, vers. secunda. fol. 529. & late Card. Alex. d. cap. dilecto. sub num. 71. fall. 5. & sub d. numer. 74. fall. 2. & Lancell. d. c. 17. sub n. 98. & loquendo de exceptione innocentie, Moder. tract. de process. execut. par. 4. cap. 1. n. 129. fall. 30.**

Confirmatur hæc opinio, quia in simili dicimus, quod licet a sententia lata in possessorio momentaneo non detur appellatio, per ea, quæ dixi supra quest. 17. limit. 6. num. 1. & memb. 3. num. 3. tamen si sententia inferat damnum, quod reparari non possit in petitorio, datur appellatio, vt *retuli & sequutus sum ead. limit. 6. memb. 8. num. 1. & seqq. & impedit executionem.*

Firmata hac contraria opinione.

Amplia primo eam, vt habeat locum non solum in executione criminali, & capitali, vt multi Doctores loquuntur, & præsertim *Vital. tract. de clausul. in clau. nil nouari nullitate pendente, sub nu. 4. fol. 381.* sed etiã in qualibet executione irretractabili, etiam in civilibus, quia etiam in civilibus potest considerari irretractabilitas, *Lancell. d. cap. 17. n. 76. & 77. fol. 397.*

Amplia secundo, vt procedat etiã si nullitatis exceptio requireret altiorem indaginem, seu aliunde quã ex actis veniret probanda, quia nihilominus impediret executionem, *Franch. in c. 63. dilecto. n. 28. q. 10. limit. 2. & Card. Alex. sub numer. 71. fall. 5. de appellat. Alex. conf. 17. requisitus. col. 3. numer. 6. libro 1. dicens, quod quando*

quando periculum aliter reparari non potest, exceptio nullitatis admittitur, ubi alias non admitteretur & Addit. ad eum. Vital. tract. de clausul. in claus. nil. nouari nullitate, pendente, sub numer. 4. tom. 18. fol. 381. Moder. tractat. de process. execut. par. 4. cap. 1. fallen. 30. num. 131. iuncto num. 129. fol. 773. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. num. 95. & 96. fol. 397. Et licet præfati omnes loquantur de nullitate per modum exceptionis, tamen isti alii loquuntur simpliciter de pendentia nullitatis, quod impediatur executionem, Guid. Pap. tract. de appell. num. 92. vers. si autem intra fol. 61. & esse communem * opinionem referant, & sequuntur Boss. tract. crim. tit. de nullit. aduersus sententiam sub num. 4. Clar. recept. sent. lib. 5. §. fin. quæstio. 94. vers. scias autem. Lancell. d. cap. 17. de attent. null. pend. ampl. 3. num. 54. & 55. iuncto num. 52. & 53. fol. 396. & Farin. in qq. crim. q. 101. nu. 111. sublimit. 5.

Confirmatur hæc ampliatio, quia si nullitas esset notoria, tunc impediret executionem, siue executio esset retractabilis, siue non: item siue nullitas deduceretur per viam exceptionis, siue per viam principalis petitionis, ut patet ex his, quæ scripsi supra num. 25. & concl. seq. num. 23.

76 Amplia tertio, ut procedat etiam aduersus tres sententias conformes, Rip. in l. 4. §. condemnatum. nu. 21. fall. 4. restr. 1. ff. de re iud. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. num. 98. fol. 397.

77 Limita nunc eandem contrariam opinionem, retentam contra extensionem sup. num. 74. ut non procedat, quando iudex videt, nullitatem calumniose animo solū retardandæ executionis deduci, quia tunc potest, non obstante allegata nullitate, procedere ad executionem, Ang. tract. de malef. in verbo. presente dicto Caio. sub num. 24. vers. fin. autem. fol. 264. Vestr. in prax. libr. 8. cap. 1. sub num. 9. ibi rursus singr. fol. 229. Boss. tract. crim. tit. de nullit. aduers. sentent. nu. 4. in fine, & ita sentit Clar. lib. 5. recept. sent. §. fin. quæst. 94. vers. scias autem. dum dicit, quod, pendente causa nullitatis non calumniosæ, suspenditur bannum Card. Alex. in capit. 64. dilecto sub numer. 71. fall. 5. ibi, quod tamen intelligit, de appell. Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 17. de attent. null. pend. numer. 56. folio 396. & facit quod scripsi rem. seq. num. 89.

78 Ratio in omni materia, & circumscripta irreparabilitate, est, quia iudex, videns se vehementer suspicans, exceptionem calumniose opponi causa morandæ litis, potest eam spernere, nec debet curare de appellatione, quia illa non prodest, nisi probetur veritas causæ, iuxta ea quæ scribunt Innoc. in cap. 7. post electionem. nu. 3. in verbo, qua institutio. de concess. praben. Bal. in l. 2. peremptorias. col. 6. in fine. not. 4. num. 42. C. sentent. rescin. non poss. Anchor. cons. 158. ex narratu. col. penult. sub num. 19. ibi, ubi si iudex. Dec. in cap. 9. licet causam. num. 43. not. 6. de probat. Marfil. in pract. crim. §. oportune. numer. 82. in fine, & numer. 88. Staphil. tractat. de signat. liter. iustit. rubr. exceptio sola plus operatur & c. nu. 3. fol. 290. in pariu. & Io. Redin. tract. de maiest. prime. seu in princ. Instit. imperatoriam & c. vers. sed etiam per legitimos tramites & c. num. 135. & 137. tom. 16. fol. 165. & loquendo de exceptione nullitatis ad retardandam executionem, Rip. in l. 4. §. condemnatum. fall. 1. n. 14. ff. de re iudic. & late Lancel. qui plures cumulat, & sequitur. d. c. 17. limit. 4. nu. 121. & seqq. fol. 398. & quod si allegetur nullitas ex iniusta causa, & calumniose, tunc pendentia nullitatis non impediatur executionem, quia non sunt attendendæ friuolæ defensiones, scri-

bit Vital. tract. de clausul. in claus. nil. nouari nullitate pendente, num. 2. & 3. tom. 18. fol. 381.

Confirmatur primo hæc ratio, quia in simili dicimus, quod licet restitutio in integrum impediatur executionem, ut resuli, & sequutus sum rem. seq. numer. 64. tamen impedit, si sit calumniose petita, Paris. Vestr. Vital. Lancel. & alii, quos resuli, & sequutus sum eod. rem. seq. num. 85.

Confirmatur secundo, quia licet actus facti, lite pendente, dicantur attentati; tamen hoc non est verum, quando lis fuit calumniose, in fraudem, aut dolose instituta, Lancell. trac. de attent. par. 2. c. 4. de atten. lite pendente, limit. 4. princip. n. 1. & seqq. tom. 5. fol. 327.

Contra istam rationem in terminis nostris, quando agitur de executione irretractabili refert, & sequitur Marf. sing. 686. calumniose petita. versus finem, dicens, quod ubi agitur de præiudicio irreparabili non repellitur ex quacunque præsumptione calumniæ.

Non recedas a ratione, quæ est sancta, & utinam iudices præsertim Rom. Curia eam obseruent.

Extende hanc limitationem, ut procedat etiam si 80 nullitas deduceretur per viam exceptionis prout in terminis huius extensionis loquitur Card. Alex. citatus supra num. 77.

Exemplifica eandem limitationem, quando fuit 81 per rei euidenciam facta recognitio cadaveris, seu alterius delicti, reus est confessus, & conuictus, habuit terminum ad se defendendum, fuit citatus ad sententiam, & notoria est iudicis iurisdictio, & competentia, ut puta, quia sententia est lata ab Auditore Cam. & nihilominus reus dicit, sententiam esse nullam, quia isto casu non debet audiri, sed debet procedi ad executionem nisi in specie alleget nullitatem quæ incontinenti cognoscatur, & ita & in dubitabilioti casu seruetur, & seruetur.

Ratio huius exemplificationis est, quia confessio iudicialis, quam in exemplificatione supponimus, sanat omnes nullitates, omnesque defectus processus, ut ex Innoc. Bar. Alex. Neniz. & alii resuli, & sequutus sum supra quæst. 11. num. 139. merito nullitatis oppositio, ut euidenter, & notorie calumniosa, est reiicienda.

Intellige hanc limitationem, ut eius usus, & experientia fiant, & innitantur discrimini, & periculo ipsius iudicis, qui, si postea facta executione appateret de sententiæ nullitate, posset puniri, & iuxta qualitatem casus incurrere periculum, prout in iudice, qui propter moræ periculum, sprete appellatione, procedit ad executionem, scripsi supra quæst. 13. nu. 111. vers. aduerte. quare iudex sit cautus, quia ex futura pronuntiatione super nullitate pendebit eius periculum.

Comprobatur notabiliter ista intelligentia, quia, 83 si, pendente causa nullitatis banni, occidatur bannitus, stante statuto, quod bannicus possit impune occidi, & sequatur sententia contra bannum, quod esset nullum, tunc ille, qui occidit bannitum, puniretur, ut homicida, alias secus, & sic quoad hoc inspicitur veritas, non sola liti pendentia, & hæc comprobatio procedit, etiam si nullitas allegata contra bannum non esset euidens, Franch. in cap. 63. sub nu. 37. q. 10. limit. 2. de appell.

EXTENDE XI. ut maxime procedat in nullitate, quæ intentatur aduersus sententiam interlocutoriam, quia quod fiet, nullitate pendente, non dicitur in nouatum quia sicut appellatio regulariter non facit attentata, quando sententia est interlocutoria,

ita & pendentia nullitatis non facit attentata, Rot. quam refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. numer. 91. vers. duodecimo. tom. 5. fol. 397.

85 EXTENDE XII. vt procedat etiam in nullitate, quae proponitur contra testamentum, nam, si propono testamentum nullum, non impeditur aditio hereditatis ex eo, Vant. tractat. nullit. rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. numer. 29. vers. secundo quando, fol. 380.

86 RESTRINGE I. nunc eandem quartam conclusionem positam supra num. 1. vt non procedat quando nullitas est notoria, quia tunc impedit executionem, vt firmavi supra n. 25. & seqq. vers. contraria opinio.

87 RESTRINGE II. vt non procedat, quando iudex superior, coram quo est introducta causa nullitatis, inhibet inferiori, ne sententiam exequatur, vide supra n. 12. vers. contrariam.

88 Infero extendendo hanc restrictionem, quod si creditor coram iudice seculari petat executionem vigore obligationis cameratis, seu guarintigiae, quae habent executionem paratam, & debitor proponat coram iudice ecclesiastico per viam actionis, quod contractus est usurarius, & ab eo obtineat, iudici seculari inhiberi, non potest iudex secularis ulterius procedere, Card. Alex. in capit. 63. dilecto. sub numero. 72. vers. secundum est membrum, versus finem, ibi, tamen Federicus. de appell. Alex. in l. 4. §. condemnatum. sub num. 17. & 18. & Rip. num. 29. ff. de re iudic. & Vital. tract. de clausul. in claus. nil nonari nullitate pendente, num. 4. & 5. tom. 18. fol. 382. licet omnes loquantur intra dentes, & aliqui dicant solum, quod potest inhibere, & sub poena excommunicationis, vt super executione superseatur, sed aiunt, quod non deberet inhibere, quia nullitatis allegatio non retardat executionem.

An Episcopus possit inhibere, parte non citata, vide q. non comunem opinionem, quam retuli & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub num. 53. sed declara, eam esse veram, quando iurisdictio iudicis secularis non est suspensa, secus si sit suspensa, quia tunc potest inhibere, parte etiam non citata, Vital. tractat. de clausul. in claus. nil nonari nullitate pendente, sub num. 6. tom. 18. fol. 382.

89 RESTRINGE III. vt non procedat in nullitate deducta contra sententiam latam in possessorio momentaneo, quia licet sit deducta principaliter, tamen impedit executionem sententiae secundum comunem opinionem quam refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. num. 58. & 90. fol. 397.

Contra hanc restrictionem tenet in effectu Contar. in l. vnica, limit. 7. numer. 17. & 19. vers. alij vero. C. si de momen. poss. vbi testatur, quod haec opinio negativa praualuit; & quia ego nil magis considerabile reperio in nullitate aduersus sententiam latam in possessorio, quam in nullitate aduersus alias sententias, ideo cenleo hanc restrictionem esse superfluam.

90 RESTRINGE IV. vt non procedat de consuetudine Florentina, quia ibi, dato libello super nullitate ante petitam executionem sententiae, retardatur executio, vt testantur Paul. de Castr. Dec. Conar. & Lancell. quos retuli supra n. 2. vers. contrariam.

91 RESTRINGE V. vt non procedat in Regno Neap. quando nullitas deducitur aduersus decretum affirmatiuum, habens executionem paratam, quia allegatio nullitatis impedit executionem ex disposi-

tione pragmatice incipientis, magnae curiae vicariae ritum, quam citat Affl. decis. 356. fuit dubitatum. num. 1. & ex eo refert Lancell. tractat. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. sublimit. 7. num. 86. fol. 397. & num. 139. & 140. fall. 7. fol. 198.

Et quid seruetur de stylo Curiae Delphinatus, & iure regio in Hispania, vide eundem Lancellot. qui citat. d. cap. 17. num. 87. & 141. fall. 8. fol. 398.

RESTRINGE VI. vt non procedat, quando nullitas deducitur simul cum appellatione, seu per viam appellationis, quia tunc, quamuis nullitas dicatur principaliter deducta, impedit executionem sententiae, Vant. tract. nullit. rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. nu. 34. vers. prout etiam, fol. 380. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. sublimit. 2. n. 68. fol. 397. & Contar. in l. vnica, limit. 7. n. 53. vers. cautius. & nu. 54. C. si de momen. poss. Ideoq; attentata, nullitate pendente, esse isto casu reuocanda scripserunt Couar. pract. qq. cap. 24. sub num. 7. vers. sed & si verum. Contar. d. nu. 54. & Lancell. d. num. 68. & quod deducta nullitate per viam appellationis, interim nihil possit innouari, & attentata sint nulla, & veniant reuocanda via, & priuilegio attentatorum, refert, & sequitur Franch. in cap. 63. dilecto. sub num. 32. ibi, ex quibus omnibus tene menti. q. 10. de appell.

Ratio est quia nullitas acquirit vires ab appellatione, ideoque est potentior, quam si esset deducta sine appellatione, Vant. & Contar. vbi supra, seu quia assumit naturam appellationis Lancell. vbi supra.

Haec restrictio licet verissima sit, tamen quia nullitas non suspendit, vt nullitas, sed vt appellatio, haec restrictio euanescit, cum sit appellatio, quae suspendit, & impedit, ideoque, data causa inappellabilis, nullitas non impedit executionem.

RESTRINGE VII. quando is, qui nullitatem principaliter intentauit, postea dat de nullitate per modum exceptionis, quia tunc, excipiendo, impedit executionem sententiae, seu instrumenti, vt ex lo. de Imol. & Alex. refert, & sequitur Socc. conf. 78. licet. sub nu. 4. ibi, & si dicatur. lib. 3. quod scribunt etiam Franch. in cap. 63. dilecto. sub num. 37. quest. 10. vers. sed aduerse. & Card. Alex. sub num. 74. fall. 1. de appell. Corn. conf. 208. in hac consultatione. sub num. 3. vers. nec obstat. ibi, cum itaq; l. b. 3. dicens, quod licet nullitas fuerit principaliter deducta, & nullitatis deductae causa pendeat, tamen, inquit, si coram eodem iudice adito super executione sententiae, opponatur ne dum exceptio litis pendente super nullitate, sed etiam exceptio nullitatis, offeratque excipiens se incontinenti probaturum nullitatem sententiae, cuius executio petitur ab aduersario, erit, inquit, excipiens admittendus ad probandam nullitatem, & superseaturi debet in executione, & Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 20. vers. ego tamen. C. si de momen. poss.

Quamuis contra hanc restrictionem motiver, & alleger Lancell. tract. de attent. par. 2. ca. 17. de attent. nullit. pend. vers. nono. sub n. 88. fol. 397.

RESTRINGE VIII. vt non procedat in nullitate procedente ex eo, quod quis fuit condemnatus, dum erat absens ex iusta, rationabili, & necessaria causa, vt puta, causa Reip. vel dum alio erat legitimo impedimento detentus, puta, impedimento in finimitatis, quia talis nullitas impedit executionem sententiae, eaq; nullitate pendente, nihil est innouandum, Inno. in cap. 31. cum in iure. sub numer. 2. vers. alij dicunt. de offic. & potest. iudic. deleg. & Lancellot. dict. cap. 17. de attent. null.

Null. pend. sublimit. 4. numero 78. & seqq. folio 397.

Declarat ut ista restrictio possit procedere, supposito, quod iudici antequam ferret sententiam, fuerit notificatum impedimentum, quia tunc sententia est nulla, ut retuli & declaravi supra q. 12. sub num. 142. vers. primus casus. vel quod iudex aliter, esset certus de impedimento, ut retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub num. 25. vers. contrarium. alias si iudex ignorauerit impedimentum, sententia merito iure tenet, ut retuli, & sequutus sum dicta qu. 12. sub num. 142. vers. prima conclusio. & ideo competit solum remedium restitutionis in integrum, ut retuli, & sequutus sum lib. preced. ca. 9. num. 1908.

96 **RESTRINGE IX.** ut non procedat in nullitate ex defectu iurisdictionis, quia eam posse allegari, & deduci, late ostendi concl. seq. n. 43. lib. 3.

97 **RESTRINGE X.** ut non procedat, quando nullitas proponitur ab eo, qui, dum esset absens, fuit condemnatus dolo aduectarii per falsa instrumenta, quia eiusmodi nullitas impedit executionem sententiæ, l. 75. si pater. §. Marcellus ff. de iud. Ang. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. So. c. reg. 122. exceptio nullitatis nu. 4. & titubando, & non figendo pedes, refert Card. Alex. in cap. 63. dilecto. sub n. 71. fallen. 3. de appcl.

Contra hanc restrictionem, quod enim debeat de absentia, & falsitate incontinenti doceri, alias, si requireretur altior indagatio, non supercederetur in executione. sentit Bar. in d. §. condemnatum. sub n. 1. & 2. dū allegando dictum §. Marcellus. distinguit postea, quod executio impeditur, si possit incontinenti probari, & ita expresse tenet Vital. tract. de clausul. in claus. nil novari nullitate pendente, num. 8. in fine fol. 382.

Pro concordia Rip. in cod. §. condemnatum. num. 26. restr. 3. quem sequitur Lancell. tractat. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullis pendens. num. 81. sublimit. 5. & num. 106. fol. 397. distinguit, ut si exceptio falsitatis iuuetur aliqua coniectura, tunc procedat restrictio, alioquin procedat opinio contra restrictionem in cogita.

98 **RESTRINGE XI.** ut non procedat respectu tertii, quia is potest opponere nullitatem, & impedire executionem, etiam trium sententiarum conformium, Rot. decis. 13. alias 441. nota vtrum latus de sent. & re iud. in antiq. Felyn. in cap. 38. veniens. il secondo, nu. 17. nos. 3. de testib. & cap. 17. cum super. col. pensult. numer. 18. vers. item nota. de sent. & re iudic. Vant. tract. nullit. rubr. quis possit dicere de nullitate. num. 19. vers. quonimo. folio 376. Rot. diuers. dec. 320. fust. sub numer. 1. par. 1. & Gabr. cons. 28. quando, num. 42. lib. 2. & de communi opin. testatur, & sequitur Couar. pract. qq. cap. 15. n. 9. vers. hinc apertissime. & quod tertius possit opponere nullitatem, & audiatur pro suo interesse, licet reus, qui succubuit in illis, non possit, refert. & sequitur ex Card. testante de communi opin. Felyn. in ca. 17. qualiter & quando. il primo, limit. 2. nu. 13. de accusat.

99 Declara ampliando hanc restrictionem, ut procedat etiam quod nullitas sit talis, quæ si opponeretur a principali, qui est tribus sententiis condemnatus, non impediret earum executionem, quia nihilominus opposita a tertio impedit, Rot. d. decis. 13. de sent. & re iud. in antiq. Vant. d. rubr. quis possit dicere de nullitate, n. 18. vers. tertio ampliando. fol. 376. & de magis communi opinione testatur, & sequitur Alex. cons. 84. in causa que vertitur n. 8. ibi, vnde videmus. in fine, lib. 3.

100 Subrestringe eandem restrictionem, ut non procedat, quando sententia de sui natura, vel ratione scientiæ præiudicat tertio, quia tunc, si principalis

non possit dicere de nullitate, tertius etiam dicere non poterit; nam sic etiam in appellatione retuli, & sequutus sum supra q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 71. & hoc est, quod sub obsecrationi sermone sentit Couar. d. cap. 15. sub num. 9. vers. ego vero.

Confirmantur hæc vndecima restrictio, & dicta in ea ex his, quæ de appellatione tertii ad impedendam executionem, quæ nemo principales appellare non possint, late retuli, & sequutus sum dicta lib. 6. memb. 4. num. 41. & seqq.

XIX. QUÆST. REM. I. CONCL. V.

S V M M A R I A.

NULLITAS deducta excipiendo non impedit executionem sententiæ, nu. 1. & seqq.

Extenditur I. hac conclusio, quando nullitas non est evidens, num. 4. & seqq.

Extenditur II. in nullitate calumniose opposita, n. 7.

Extenditur III. quando nullitati est renunciatum, n. 8. & seqq. in quibus subextenditur, & restringitur.

Extenditur IV. quando nullitas proponitur coram subdito eius, qui sententiam tulit, num. 13.

Extenditur V. quando statutum disponit, posse procedi ad executionem & c. n. 14. & 15. vbi restringitur.

Extenditur VI. in nullitate aduersus tres sententias conformes, num. 16. & 17.

Extenditur VII. etiam si executio petatur actione iudiciali, num. 18.

Extenditur VIII. quando nullitas, quæ obijcitur contra executionem instrumenti, fuisse disputata in negotio principali, num. 19.

Extenditur IX. ut procedat in nullitate, quæ opponitur contra instrumentam, quod alias habuerit executionem, & c. num. 20.

Limitatur I. eadem conclusio, ut non procedat in nullitate honoraria, quia impedit executionem, num. 23. & seqq. in quibus extenditur.

Limitatur II. quando executio est irretractabilis, n. 41.

Limitatur III. in nullitate ex defectu iurisdictionis, num. 43. & seqq. in quibus extenditur.

Limitatur IV. in nullitate ex defectu consensus, n. 63.

Limitatur V. in nullitate per viam appellationis incidenter, num. 64.

SICUT nullitas deducta principaliter, & per viam petitionis non retardat executionem sententiæ, ita etiam non retardat nullitas deducta per viam exceptionis, Card. Alex. in cap. 63. dilecto. num. 71. vers. facite ergo regulam negativæ. de appellat. Corn. cons. 208. in hac consultatione. num. 2. vers. sed hic non obstantibus. & num. 3. lib. 3. Soc. reg. 122. exceptio nullitatis. Rip. in l. 4. §. condemnatum. numero 15. fallen. 2. ff. de re iudic. folio 36. & Couar. pract. qq. cap. 25. numero 1. & 2. nam etiam sententiæ nullæ possunt mandari executioni secundum aliquos, ut dicit Staph. quem citavi concl. preced. sub n. 9. vers. contra.

Confirmatur hæc conclusio, quia nullitas, principaliter deducta, non retardat executionem, testibus Rot. Bal. & alii, quos retuli, & sequutus sum conclus. precedenti num. 1. sed quoad impedendam executionem non est differentia inter nullitatem, quæ deducitur principaliter, & nullitatem, quæ deducitur per viam exceptionis, teste Soc. quem retuli, & sequutus sum conclus. preced. sub num. 25.

Contrariam opin. nempe, quod nullitas, deducta incidenter per viam exceptionis, impedit executionem rei iudicatz, tenent Rot. *decis. 3. alias 280. licet per viam. de except. in nou. & Vant. tract. nullit. rubr. quot. & quibus modis nullitas &c. num. 32. vers. sed si nullitas. iuncto num. 27. vers. quando autem. fol. 380. in enim numer. 24. & seqq.* volens ostendere differentias inter nullitatem, quæ intentatur principaliter, & eam, quæ intentatur per viam exceptionis, ponit etiam istam, quod nullitas, principaliter intentata, non impedit executionem, sed ea, quæ intentatur per viam exceptionis impedit, vide eum *num. 29. & 32.*

2 Confirmatur hæc opinio contraria, quia clem. vt calumniis. quæ prohibet nullitatem aduersus tres sententias conformes, loquitur de nullitate per modum agendi: ergo non comprehendit nullitatem per viam exceptionis, *Alex. in cons. 77. in causa & lite. sub num. 12. ibi. potest etiam aliter responderi. lib. 2. quam differentiam dubitando considerauit etiam Rip. in dicto § condemnatum. num. 15. fallen. 2.* estque differentia considerabilis, quia facilius admittitur exceptio, quam actio, vt dixi *conclus. precedenti sub num. 22. vers. secundo quia. num. 23. & n. 50. & seqq.*

3 Retenta conclusione, quæ est vera, communis, & seruatur in practica.

Respondeo primo ad Rot. & Vant. quod ipsi loquuntur de nullitate, quæ potest probari incontinenti, & non requirit altiore indaginem, sicque non loquuntur in terminis conclusionis, sed in terminis limitationis, de qua *infra num. 23.* & ideo Vant. non accurate loquutus est, quia volens ostendere differentiam, ostendit conuenientiam.

Respondeo secundo ad hanc confirmationem, quod verbum (*agere*) positum in d. clem. stat large, prout significat etiam (*excipere*) & quia in d. clem. est expressa ratio, ideo ex tali ratione expressa licita est extensio etiam in correctoriis, vt respondendo ad motiuum per verbum (*forte*) scribit Rip. *in d. § condemnatum. sub nu. 15. fallen. 2.* quem etiam citauit *conclus. preced. sub nn. 25.*

4 EXTENDE I. declarando eandem conclusionem, vt procedat, quando nullitas non est euidens, nec potest statim, seu incontinenti probari, & ideo requirit altiore indaginem, quo casu ea non impedit executionem scribunt Bar. *in l. 4. §. condemnatum. num. 3. ibi. quandoque est aliquid probandum. iuncto num. 2. ff. de re iud. Bal. in l. 1. sub numer. 1. C. de lit. in vna ead. caus. &c. Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari nullitate pendente. num. 4. & sub numer. 7. tom. 18. folio 381. & 382. Staph. tract. de signat. liter. iussit. rubr. de sanatione contractus inualidi, sub numer. 12. ibi. aut probatio fienda. fol. 288. in paruis. late Ceuar. pract. qq. cap. 25. in princip. & ex comm. * opinione referunt, & sequuntur Rip. *in d. §. condemnatum. numer. 20. fallen. 4. ff. de re iud. & Lancell. qui plures de ead. communi testantes cumulat in tractat. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. num. 94. ibi. nihilominus quando exceptio nullitatis. folio 397.* & ita loquendo de exceptione probanda contra instrumentum habens executionem paratam, scribit Ant. de Canar. *tract. de execut. instr. quasi. 11. sub numer. 21. ibi. quandoque est aliquid probandum. tom. 5. fol. 41.**

5 Pro intelligentia huius extensionis, quando nullitas dicatur requirere, seu non requirere altiore indaginem, distingue duos casus.

Primus casus est, quando nullitas obiicitur aduer-

sus vnicam sententiam, vel contra publicum instrumentum, habens executionem paratam; & isto casu dico, quod nullitas dicitur requirere altiore indaginem, quoties de ea non constat ex actis, vel saltem non potest aliunde incontinenti probari; nam omnes Doctores, dum dicunt, exceptione nullitatis impediti, retardarique executionem, loquuntur de exceptione nullitatis notorie, apparentis ex actis, vt ex Bar. Rot. Card. Alex. Staph. Vant. Gabr. & Lancell. retulit, & sequutus sum *infra num. 23. limit. 1.* vel saltem incontinenti probabilis, vt ex Bar. Socc. Vital. & Contar. retulit, & sequutus sum *infra num. 34.*

Secundus casus est, quando nullitas obiicitur aduersus tres sententias conformes; & isto casu ad hoc vt nullitas non dicatur requirere altiore indaginem, debet habere has duas qualitates. Prima qualitas est, vt habeat euidenciam ex actis, quia non sufficit, quod excipiens offerat, se incontinenti eam probaturum aliter, quam ex actis, Rip. *in l. 4. §. condemnatum. sub num. 15. ff. de re iud. seu non sufficit, quod offeratur cum probatione, statim, & incontinenti, vt aiunt, assumenda, Couar. pract. qq. cap. 25. sub nu. 2. vers. primum igitur. ibi. ex quibus. seu quod excipiens offerat nullitatem incontinenti verificare, Gabr. in *conclus. lib. 2. tit. de execut. rei iud. conclus. 1. num. 10. vers. tenendo.* & quod pendente nullitatis exceptione, etiam incontinenti probanda aduersus tres conformes, fiat executio, firmat ex mente omnium Doctorum, dicens esse limitationem veram, & tenendam Lancell. *tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. num. 113. limit. 3. folio 398.* Secunda qualitas est, vt quamuis habeat euidenciam ex actis, tamen hoc non sufficit, sed requiritur vltius, quod aliqua probatione, vel probabili exceptione in dubium non reuocetur, alias executionem trium conformium non retardari censuit Rip. *d. §. condemnatum. sub numer. 17. ibi. quam sententiam. quem referunt, & sequuntur Gabr. in *conclus. dicto tit. de executio. rei iudic. conclus. 1. numero nono.* dicens quod si nullitas obiecta recipit disputationem iuris, non impedit executionem, & Contar. *in l. vnica. limit. 7. num. 58. vers. quod tamen. C. si de momen. possiff. & quod nullitas, constans ex actis, non retardet executionem trium sententiarum conformium, quando contra nullitatem datur aliqua exceptio releuans, scribit Achil. de Grass. *decis. 2. alias 214. clementinam, de ser. & re iud. fol. 99.* & quod exceptio altiore censetur requirere indaginem, quando continet iuris subtilitatem, & quando prolixiorum habet tractatum, refert, & sequitur Lancellor. *dicto cap. 17. de attent. null. pend. num. 111. & 112. vers. declara. fol. 398.* & adde omnino, quæ ad hoc cumulauit *concl. precedenti. num. 71. in fine, & num. 72.****

Sed hanc secundam qualitatem male iudices seruant in practica; volunt enim omnimodo prius cognoscere nullitatem apparentem ex actis, quantum longa sit disputatio, & plus æquo retardetur executio.

EXTENDE II. vt maxime procedat quando iudex aliqua probabili causa suspicatur, nullitatis exceptionem per calumniam, vel causa morandæ solutionis fuisse deductam, quia tunc potest, nullitatis exceptione non attenta, procedere ad executionem, vt late retulit, & sequutus sum *conclus. preced. num. 79.* imo procedit hæc extensio, etiam si ageretur de executione irretractabili, vt retulit, & sequutus sum *ead. conclus. preced. num. 77.*

EXTENDE III. vt maxime procedat, quando excipiens

excipiens de nullitate iã renuntiasset huic exceptioni nullitatis, quia tunc executio non retardatur, Rip. in l. 4. §. condemnatum. num. 18. & 19. fall. 3. ff. de re iud. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. limit. 5. num. 128. & quod possit per pactum renuntiari nullitati scribunt Franch. in c. 63. aucto. sub n. 116. & 117. q. 50. & Card. Alex. sub n. 84. vers. sed nunquid, de appell. dicens, hanc esse veritatem. & Felyn. in c. 4. de causis. concl. 4. num. 7. de offic. & potest. iud. deleg. Et quod nullitatis exceptio non retardet executionem obligationis Cameralis, quando in ipso contractu promissum esset non opponere eius nullitatem, scribit Galles. ad form. cam. oblig. par. 1. q. 8. n. 6. to. 6. par. 2. fol. 352.

9 Contra hanc extensionem facit, quia nullitas non causatur nisi ex aliquo defectu substantiali sententiæ, sed substantialia iudicii non possunt partium consensu remitti, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 8. num. 454.

10 Tenendo extensionem, quæ est vera, respondeo huic argumento, quod licet pacto partium non possit confirmari sententia nulla in vim sententiæ, tamẽ intelligitur confirmata in vim qualis qualis conventionis, quia possunt pacisci, quod valeat in vim pacti per ea, quæ scribunt Franch. & Rip. in locis supra proxime citatis; Quare non sequitur consequentia: non possunt confirmare sententiã nullã: ergo non possunt renuntiare nullitati, Franch. & Card. Alex. vbi supra.

11 Subextende hanc extensionem, vt procedat, etiã si tacite renuntiasset, vt puta quia permisit labi terminum, præfixum a statuto ad dicendum de nullitate; eo enim lapso, non auditur excipiens de nullitate, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum lib. 106. precedenti num. 45. & seqq. vbi late prosequutus sum, etiam si nullitas esset notoria.

12 Restringe eandem extensionem, vt non procedat in sequentibus casibus, quia in eis potest dici, & excipi de nullitate, non obstante renuntiatione.

Primus casus est, quando extenore sententiæ apparet error iuris expressus, Franch. in d. cap. 63. iudicio. n. 118. limit. 1. & Card. Alex. nu. 85. fallen. 1. & adde, quæ scripsi concl. preced. sub num. 56.

Secundus casus est, quando nullitas resultat ex repugnantia, Franch. & Card. Alex. vbi supra fall. 2. quæ enim cõtradictionem implicant, etiam apud Deum reputantur impossibilia, & ideo sententia, quæ habet repugnantiam, non habet materiam exequibile, & consequenter renuntiatio nullitatis est vana, quia non potest operari; adde pro intelligentia, quæ scripsi concl. preced. num. 57.

Tertius casus est, quando nullitas causatur ex dolo iudicis, vel partis, Franch. & Card. Alex. vbi supra fall. 3. vide etiam concl. preced. num. 58.

Quartus casus est, quando nullitas procedit ex defectu potestatis, Franch. & Card. Alex. vbi supra fall. 4. & adde, quæ scripsi concl. preced. num. 59. & seqq.

13 EXTENDE IV. vt maxime procedat, quando nullitatis exceptio proponeretur coram iudice, qui esset subditus illi, qui tulit sententiã, de cuius executione agitur, quoniam hic subditus præcisẽ cogitur exequi, non obstante exceptione nullitatis, Innoc. in cap. 31. cum in iure. sub num. 3. ibi, si autem subdito. de off. & potest. iud. deleg. dummodo non sit controuersia de iurisdictione, vt loquitur ibidem, vide Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. limit. 6. numer. 137. & 138. fol. 398. & adde, quæ scripsi concl. seq. num. 78. ideoque cum delegatus apostolicus præcipit or-

dinario, vt suam sententiã executioni mandet, cogitur ordinarius præcisẽ ad executionem sententiæ, & non potest querelam aliquam admittere contra sententiã, sed si suspicabitur sententiã nullam propter aliqua verisimilia, debet consulete iudicantem, & super sedere quousque secundum mandatum recipiat, Vital. trav. de clausul. in claus. nil nouari nullitate pendente. numer. 7. tom. 18. folio 382. Nam inferior, videns iussionem superioris esse iniustam, potest credere eam fuisse per importunitatem, vel subreptitiã obtentam, ideoque potest expectare secundam iussionem, Aurb. vt null. iudic. collat. 9. de qua secunda iussione, & quod misceri Prælati non debeant tantũ timere literas Papæ, vt non audeant reclamare, si eas videãt iniustas, quia reclamatio positus seruiunt Papæ, quam deseruant, late, multa cumulando, scribit Albert. tract. de agnosc. assert. cathol. q. 22. n. 2. & seqq. tom. 11. par. 2. fol. 73.

Qualis tamen debeat esse reclamatio, & vsque ad quantum tempus debeat expectari secunda iussio, & quid si superior non rescribat, dicam forsan alibi.

EXTENDE V. vt maxime procedat, quando rescriptum Principis, seu statutum disponderet posse procedi ad executionem, nullitatis exceptione non obstante, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. limit. 9. n. 143 & 144. fol. 398.

Restringe hanc extensionem, vt non procedat in casibus de quib. egi. concl. preced. n. 56. & seqq. vsque ad num. 60. exclusiue, & ita restringit Lancell. eod. cap. 17. sub num. 145.

EXTENDE VI. vt maxime procedat in exceptione nullitatis aduersus tres sententias conformes, quia, ea non obstante, datur executio, vt bene ostendunt, & sequuntur Rip. in l. 4. §. condemnatum. numer. 15. fallen. 2. ff. de re iud. Conar. præcl. qq. cap. 25. num. 1. vers. huic vero. fol. 528. & Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de execut. rei iud. conclus. 1. num. 1. & seqq. Et quod exceptio nullitatis contra tres sententias conformes opponi non possit, scribit, lic constitueno regulam, Socc. reg. 121. exceptio nullitatis.

Sed quid si nullitas sit notoria, vide infra num. 27. 17 & 29. iuncto num. 23.

EXTENDE VII. vt procedat etiam si exceptio nullitatis opponatur contra petitam actionem iudicati; licet ergo is, qui petit executionem sententiæ actione iudicati, debeat dare libellum, & litem contestari, quia tamẽ summarie proceditur, rei citur exceptio, quæ requirit altiore indaginem, vt verius, reprobata contraria opinione, credit Rip. in l. 4. §. condemnatum. numer. 27. restrict. 4. ff. de re iudic. fol. 36. quom refert, & vt recte loquutum sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. nu. 107. sub limit. 4. fol. 398.

EXTENDE VIII. loquendo de executione instrumenti, vt habeat locum, quando nullitatis exceptio, quæ obiceretur aduersus instrumenti executionem, fuisset cognita, & disputata in negotio principali ante executionem, vt puta, quia in productione instrumenti fuerit disputatũ super validitate mandati, seu processus propter ferias, & nunc in executione denuo opponeretur eadẽ nullitas, Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. limit. 12. num. 151. fol. 398.

EXTENDE IX. vt procedat in nullitatis exceptione, quæ opponeretur aduersus instrumentum, quod alias executionem habuisset, vt puta, quia sit inst. u.

fit instrumentum annuarum præstationum, quæ per plures annos solutæ fuerint, quia debitor, conuentus postea ad soluendam aliam præstationem, non potest ad retardandam solutionem, seu executionem allegare nullitatem, *Lancell. tract. de assent. par. 2. cap. 17. de assent. null. pend. limit. 11. num. 150. fol. 398.*

21 Comprobatur hæc extensio, quia licet disputetur de validate, & nullitate instrumenti seu privilegii, cuius virtute quis est in possessione, seu quasi possessione, aut in usu alicuius rei, tamen non est interim priuandus commodo possessionis, seu usus, *Lancell. tract. de assent. par. 2. cap. 17. de assent. null. pend. limit. 13. num. 152. & 153. fol. 399.* dicens, sicut acriter sensit Dominus de Rota, dum, orto dubio, an possessio capta per Beatricem, iure pendente, diceretur attentata, & ipsa ad illa excusanda inter cæteras rationes fundaret se in instrumento concordie, in quo erat certum capitulum, quod possessio posset capi citra vitium attentatorum; Dominus tenuerunt in casu illo non constare de attentatis.

22 Reliquas extensiones collige ex his, quas firmaui *concl. præced.*

23 **LIMITA I.** nunc hanc eandem quintam conclusionem positam supra num. 1. ut non procedat in exceptione nullitatis, quæ sit euidentis, & notoria exactis, seu non requirat aliam probationem, seu altiore indaginem, quia huiusmodi exceptio impedit executionem, ut scribunt *Bar. in l. 4. §. condemnatum. sub num. 2. & 3. ff. de re iudic. Bal. in l. 7. sub num. 1. vers. sed quid si altera. ibi respondeo in exceptione. C. ne in vna eademque caus. &c. Rot. decis. 3. alias 280. licet. de except. in in nou. Card. Alex. in cap. 63. dilecto. num. 71. fallen. 1. de appell. Staph. tract. de signat. literar. iustitia. rubr. de sanatione contractus inualidi. sub numer. 12. fol. 288. in paruis. Vital. tractat. de clausul. in claus. nil nouari nullitate pendente. numero 6. versus finem, folio 382. Contar. in l. vni. s. limit. 7. numero 56. vers. & pro complemento. C. si de momen. possess. & hanc esse communem * opin. referunt, & sequuntur *Vant. tract. nullit. rubr. quot & quib. modis nullitas. &c. num. 32. vers. sed si nullitas. fol. 380. Gabr. in conclus. libr. 2. tit. de execut. rei iudic. conclus. 1. sub numer. 8. vers. contrarium. & numer. 10. & Lancell. tract. de assent. par. 2. cap. 17. de assent. nullit. pend. num. 93. fol. 397.**

Confirmatur hæc limitatio, quia si nullitas notoria etiam per viam actionis intentata impedit executionem, ut retuli, & sequutus sum supra *concl. præced. num. 25.* a fortiori impediet intentata per viam exceptionis, argumento eorum, quæ scripsi *ead. concl. præced. sub num. 22. vers. secundo. & num. 23.*

Ratio huius limitationis est illa, quam retuli, & sequutus sum *concl. præced. ead. num. 26.*

24 Exemplifica multipliciter hanc limitationem, prout loquendo de nullitate per modum agendi exemplificaui *concl. præced. num. 33. & seqq. vsque ad num. 42. inclusiue, iuncto num. 25.*

25 Nullitas quando non requirat altiore indaginem, & ideo dicatur notoria, & quando non notoria, vide in *concl. præced. num. 29. & seqq.*

26 Extende primo eandem limitationem, ut procedat etiam si iudex vehementer suspicaretur, exceptionem nullitatis esse calumniosam, quia imo ipsa iudicis suspicio videretur calumniosa cum non possint simul stare, quod nullitas sit ita notoria, & sit suspecta de calumnia; notorium enim excludit quamcunque contrariam præsumptionem, etiam iuris, & de

iure, *Rip. in l. 4. §. condemnatum. num. 16. ff. de re iud. fol. 36. & facit quod scripsi *concl. præced. sub n. 60. vers. ratio.**

Secus tamen posset euenire in nullitate, cuius probatio offerretur incontinenti, per ea, quæ dixi *infra num. 35.*

Extende secundo, ut habeat locum etiam aduersus executionem trium sententiarum conformium, ut distinguendo concludit *Rip. in l. 4. §. condemnatum. sub num. 15. ibi, tu clarius distingue. ff. de re iud. & ex communi * opin. referunt, & sequuntur Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de execut. rei iudic. conclus. 1. sub n. 8. vers. contrarium. & n. 9. vers. tenendo. & tit. de except. concl. 4. n. 1. & Couar. pract. qq. cap. 25. num. 2. vers. primum.*

Comprobatur hæc extensio, quia si impedit nullitas notoria per modum agendi, ut retuli, & sequutus sum *conclus. præced. num. 25.* a fortiori impedit nullitas per modum excipiendi, per ea, quæ scripsi *conclus. præced. num. 22. in fine, vers. secundo quia. & num. 23.*

Contrariam opinionem, nempe, quod nullitas etiam notoria non impediat executionem trium conformium, tenent *Imol. Card. & Rom.* quos citant, sed non sequuntur *Rip. sub dicto num. 15. ibi, contrarium tenent. & alii, quos cumulat, sed non sequitur Gabr. d. conclus. 1. num. 8. ampl. 4. & in hanc sententiam videtur inclinasse Card. Alex. in cap. 63. dilecto. sub num. 71. in secunda fallentia, vers. & ideo, de appellat. dum, considerando dictum *Glossæ in clem. 1. in verbo pend. re. de sens. & re iud.* ponit casum, in quo nullitas est notoria, quia fuerat pronuntiatum, bene appellatum ab interlocutoria, & consequenter inde apparebat, iudicem a quo nulliter processisse ad sententiã diffinitiuam, & nihilominus ait illa *Gloss.* quod exceptio huius nullitatis non retardat executionem trium conformium; vnde ipse *Card.* occasione huius *Glossæ*, inhærendo *Petro de Anch.* scribit, esse speciale in casu trium sententiarum conformium, ut nullitas notoria non retardet executionem; secus quando ageretur de executione vnius sententiæ, quæ transiisset in rem iudicatam, vel de executione instrumenti gaurentigiati.*

Confirmatur hæc contraria opinio, quia dispositio dictæ *clem. ut calumnia.* loquens de executione trium sententiarum conformium est specialis; sed nullam haberet specialitatem, si nos admittetemus, quod exceptio nullitatis notoriæ impediat earum executionem, si quidem exceptio, quæ non sit notoria non solum non impedit executionem trium conformium, sed neque impedit executionem vnius sententiæ, & sic nulla remaneret differentia, seu specialitas in re iudicata trium conformium, *Lud. Rom. sing. 291. clem. ut calumnia.* quem refert, sed non omnino sequitur *Rip. d. §. condemnatum. sub num. 15.*

Non discedo ab extensione.

Ad *Gloss.* citatam supra sub n. 27. in qua *Card. Alex.* videtur facere fundamentum, respondeo, quod illa *Gloss.* præsupponit eum, qui habuit tres fauorabiles sententias diffinitiuas, appellasse a pronuntiatione, qua iudex dixit, fuisse bene appellatum ab interlocutoria, quo casu nullitas, causata ex ista pronuntiatione, est obfuscata, quia est suspensa per istam appellationem, sicq; non est notoria; vnde non est mirum, si non impedit executionem. Vel respondeo cum declaratione, quam habes *infra num. 50. & 52.*

Extende tertio, ut habeat locum etiam aduersus executionem publici instrumenti habentis paratam executionem, quia, si pro parte opponentis nullitas

tem nihil est probandum, talis exceptio impedit executionem, siue nullitas respiciat instrumentum, ut puta quia instrumentum non est publicum, vel caret anno domini, vel testibus &c. siue nullitas respiciat contractum, & obligationem principalem, *Gallef. ad form. camer. oblig. par. 1. q. 3. num. 3. & 4. tom. 6. par. 2. fol. 351. & ex Ant. de Canar. retuli, & sequutus sum conclus. precedenti, num. 43.*

31 Declara primo hanc extensionem, ut tunc dicatur nihil esse probandum, quando nullitas apparet ex inspectione instrumenti, vel potest incontinenti probari, ut refert, & sequitur *Gallef. d. q. 3. num. 4.*

32 Declara secundo restringendo eam, dum dixi, quod nullitas notoria contractus, seu obligationis impedit executionem contractus, quia hoc non procedit, quando contractus, seu obligatio inualida fuisset propter appositum in ea iuramentum, ut puta si donatio, quæ inter virum, & uxorem non valet, si iurata; si contractus prodigi, cui sit bonis interdictam; item si contractus pupilli, pubertati proximi, sint iurati, quia licet sint inualidi, tamen, quia sunt iurati, proceditur ad executionem, nõ obstantem nullitate contractus, seu obligationis, ut refert, & sequitur *Gallef. ad form. camer. obl. g. par. 1. q. 3. num. 5. tom. 6. par. 2. fol. 351.*

33 Declara tertio restringendo, ut nullitas obligationis principalis non annulet obligationem fideiussoriam accedentem, quædo nullitas obligationis principalis est inducta aliquo fauore speciali, quia tunc licet tollatur principale, tamen remanet accessorium: quare licet obligatio minoris, non seruata forma statuti, sit nulla, tamen obligatio fideiussoris remanet valida, *Paris. conf. 16. circa presentem, num. 110. & seq. lib. 2. quem refert, & sequitur Gallef. d. quæst. 3. nu. 7. & Crauet. tract. de indemnitatib. mulier. num. 19. vers. quarto principaliter. tom. 6. par. 2. fol. 282. & maxime quando fideiussor se obligat ut principalis, Paris. & Gallef. vbi supra.*

34 Extende quarto, ut extra casum præcedentis secundæ extensionis habeat locum, etiam si nullitas non sit notoria ex actis, sed tamen possit incontinenti probari, quia adhuc impedit executionem instrumenti, seu vnus sententiæ inappellabilis, *Bar. in l. 4. §. condemnatum. sub numer. 3. ibi, si vero incontinenti. ff. de re iud. dicens, quod si exceptio nullitatis possit incontinenti probari, impedit executionem quia in executione sententiæ debet adhiberi cognitio summaria, Socc. in reg. 122. exceptio nullitatis. fall. 1. Vital. tract. de clausul. in claus. n. l. nouari nullitate pendente, n. 7. in fine, & nu. 8. tom. 18. fol. 382. Staph. tract. de signat. lucer. iussit. rubr. de sanatione contractus inualidi. sub nu. 12. ibi, idem quando. fol. 288. in paruis. Contrar. in l. vnica, limit. 7. num. 56. & 57. & numer. 65. vers. & pro complemento. euident. idque, C. si de momen. poss. & Gallef. quem citauit, & sequutus sum supra sub num. 30. & adde quæ scripsi conclus. præcedenti, num. 60. & seqq. & cum hac extensione relidet meo iudicio *Franch. in cap. 63. dilecto, sub num. 26. quæst. 10. vers. circa secundum de effectu suspensionis. de appell. & pro hac extensione adde, quæ scripsi supra num. 5. vers. primus casus.**

35 Restringe hanc extensionem, ut non procedat quando iudex suspicatur, exceptionem nullitatis (quamuis eius probatio offeratur incontinenti) esse calumniosam, & oppositam causa morandæ solutionis, quia iudex tunc potest adhuc procedere ad executionem, *Rip. in l. 4. §. condemnatum. numer. 14. fall.*

1. ff. de re iudic. & adde quæ scripsi conclus. præcedenti, num. 78.

Declara primo, ut hæc suspicio debeat esse talis, ut ex ea iudici constet de calumnia excipientis de nullitate, *Franch. in d. cap. dilecto sub num. 26. vers. tu intellige. quare suspicio debet esse vehemens, quia lenis non sufficit, Contrar. in l. vnica, limit. 7. sub num. 46. vers. poss. tamen. & num. 48. vers. regulariter. C. si de momen. poss. in summaris tamen, & executiuis, in quibus agitur de sola possessione, leuior calumniæ præsumptio sufficit, Contrar. dicta limit. 7. n. 49. & 50. vers. verum.*

Cæterum, nisi constet de calumnia per coniecturas, indicia, & argumenta, iudex non potest de ea suspicari, quando offertur probatio incontinenti de nullitate, *per ea, quæ scripsi concl. præced. sub num. 60. vers. ratio. † & quod requirantur coniecturæ, quæ militent contra oblatam incontinenti probationem, scribunt Rip. in d. §. condemnatum. num. 14. in fine, & Contrar. d. limit. 7. sub num. 46. vers. possit.*

Declara secundo, ut, si de calumniæ suspicionem non appareat in actis, iudex sit cautus, ut faciat redigi apud acta ea, quæ calumniæ suspicionem inducunt, quia alias sibi non crederetur, *Contrar. d. limit. 7. sub nu. 50. & 51. vers. quod si.*

Extende quinto, ut nullitas notoria patens ex actis in tantum possit opponi a parte, & opposita impediatur executionem, ut iudexmet ex officio debeat illam opponere sine partis allegatione, & illam discutere, *Anch. conf. 211. de iure communi. sub num. 4. vers. vltimus aduertendum. & Vant. tract. nullis. rubr. qui possit dicere de nullitate, num. 57. vers. & ne dum. fol. 377. & ita seruatur, nullitas enim, resultans ex actis, & notoria, non indiget aliqua propositione, seu allegatione, sicque limitatur illud, quod dicimus, notorium releuare ab onere probandi, sed non ab onere allegandi, nam debet intelligi de alio notorio; quam de notorio resultante ex actis, *Vant. d. rubr. qui possit dicere de nullitate, num. 52. & 53. & quod notorium releuet etiam ab onere allegandi, quando apparet ex actis, scribit Dec. in cap. 59. vt debitus. numer. 11. & 12. de appell.**

LIMITA II. quando executio sententiæ esset irrettractabilis, quia tunc nullitas, tam agendo, quam excipiendo impedit executionem, *vt lase retuli, & sequutus sum conclus. præced. nu. 47. vbi vide.*

Amplia, & sublimita hanc limitationem, prout ampliaui, & limitaui *concl. præcedenti, nu. 75. & seqq. & num. 77. & seqq.*

LIMITA III. quando exciperetur de nullitate proueniente ex defectu iurisdictionis, quia hæc exceptio impedit executionem, cum non censeatur exclusa ab executione sententiæ, *Card. Alex. in cap. 63. dilecto. sub num. 71. fallen. 6. de appell. & clarius Rip. in l. 4. §. condemnatum. numer. 23. restrict. 2. ff. de re iud. Vant. tract. null. rubr. quot & quib. mod. nullitas &c. num. 33. fol. 380. & Lancell. tract. de assent. par. 2. cap. 17. de assent. nullis. penden. num. 100. sub limit. 2. fol. 398.*

Ratio huius limitationis est triplex. Prima, quia exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis negat, sententiam esse latam, quia sententia non potest ferri, nisi a iudice habente iurisdictionem; sed quantumuis sit prohibita exceptio in aliquo actu, nunquã intelligitur prohibita negatio, seu exceptio, qua negatur actus, *testibus Bar. & Ans. de Canar. quos retuli, & sequutus sum infra sub numer. 50. vers. primus. Et hoc est, quod sentit Gloss. fin. in clom. vnica, de sequestr. poss. & fruct.*

& fruct. dicens, quod potest opponi nullitas, per quam negatur iurisdictionis. Secunda ratio est, quia sequeretur absurdum, ut quilibet iurisdictionem non habens valeret sententiam proferre, *Ruginel. tract. de appell. §. 12. glos. 2. cap. 2. sub num. 1.* & quod alias sequeretur absurdum, ut quis posset habere tres sententias a tribus personis priuatis nullam iurisdictionem habentibus scribit eod. tract. §. 4. cap. 2. num. 137. in fine, & 138. Tertia ratio est, quia hæc nullitas est notoria, ut dixi *conclus. preced. num. 39. vers. hæc nullitas. sed nullitas notoria non est exclusa, & retardat. Ergo &c.*

44 Amplia primo hanc limitationem, ut procedat etiam si exceptio istius nullitatis requireret altiore indaginem, quia nihilominus impeditur executionem, ut scribunt *Rip. Vant. & Lancell. in locis proxime citatis, num. precedenti.*

45 Amplia secundo, ut procedat etiam si ageretur de executione trium sententiarum conformium, ut deducitur ex *Glos. fin. in clem. 1. de sequestr. poss. & fruct. & scribunt Marf. in pract. crim. §. oportune. numero 28. Dec. conf. 8. viso puncto. sub num. 7. Rip. in l. 4. §. condemnatum. sub num. 24. restrict. 2. ampl. 3. ff. de re iud. Gabr. in concl. lib. 6. de statut. conclus. 3. numer. 9. ampl. 7. Vant. tract. nullit. rubr. quis possit dicere de nullitate, numer. 37. folio 376. Nat. conf. 271. concurro in sententiam. numer. 4. Couar. pract. qq. cap. 25. num. 4. folio 529. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. penden. num. 101. fol. 398. Crescen. decis. 22. alias 6. lib. 2. tres sententia. de senten. & re iudic. Marchis. tractat. de commiss. par. 2. de commiss. super nullit. capit. 2. num. 11. in fine, & seqq. folio 142. & seq. quod idem scribit in 2. impressione, cap. 1. numer. 78. in fine, folio 338. & quod d. Gloss. fin. in clem.*

* 1. de sequestr. poss. & fruct. sit communiter approbata testatur, & sequitur *Vant. dict. tract. nullit. rubr. quoties & intra quod tempus &c. sub nu. 5. vers. idcirco. fol. 383.*

46 Amplia tertio, ut procedat etiam si lex diceret, executionem faciendam, non obstante nullitatis exceptione, *Rip. in l. 4. §. condemnatum. sub nu. 23. restrict. 2. ff. de re iudic. fol. 36. adde quæ scripsi concl. precedentis n. 59. sub restrict. 5. & sub restrict. 8.*

47 Amplia quarto, etiam si excipiens promississet cum iuramento non allegare nullitatem, quia nihilominus poterit allegare nullitatem prouenientem ex defectu iurisdictionis, *Franch. in cap. 63. dilecto. nu. 120. & seq. q. 50. limit. 4. & Card. Alex. sub num. 85. fallent. 4. de appell. & alii, quos referunt, & sequuntur Vant. tract. null. rubr. quis possit dicere de nullitate, sub num. 37. ibi, etiam si quis iurasset. fol. 376. & Gabr. in conclus. libr. 6. tit. de statut. ampl. 5. num. 7. hancque ampliationem amplexus est etiam *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. penden. n. 104. fol. 398.**

Contrariam opinionem videtur firmare *Rip. in l. 4. §. condemnatum. num. 24. restrict. 2. ampl. 1. ff. de re iud. fol. 36. dicens, quod sicut is, qui in specie cum iuramento promississet non allegare nullitatem iurisdictionis, non esset audiendus, veniendo contra proprium iuramentum, ita, inquit, non debet audiri is, qui generaliter promississet non dicere de nullitate, quia iuramentum habet, inquit, vim specialis renuntiationis.*

Confirmatur hæc contraria opinio, quia actus nullus sustinetur iuramento, & ideo nullitas in actu iurato non impedit executionem illius actus, vide *supra num. 32. & de efficacia iuramenti, & necessaria illius absolutione vide quæ scripsi lib. precedentis, cap. 2. num. 117. & 118.*

Retenta hac contraria opinione.

Extende eam, ut procedat non solum quando constat, quod renuntians nullitati sciebat iurisdictionis defectum, sed etiam quando est dubium, an sciuerit, quia adhuc non poterit allegare nullitatem; nam cum contrahens teneatur scire conditionem eius, cum quo contrahit, præsumitur, quod sciuerit conditionem eius, qui sententiam erat laturus.

Nec obstat, si dicatur, quod pacto priuatorum non potest dari iurisdictionis; *Rip. in l. 4. §. condemnatum. sub num. 24. ff. de re iud. & dixi lib. preced. cap. 2. sub num. 4. & hic supra q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 10.* Et quod neque potest tolli substantialis ordo iudicii, ita ut sententia valeat, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum eod. lib. preced. cap. 8. num. 454.

Quia respondeo, quod sententia valebit in vim pacti, & in vim pacti mandabitur executioni; vel dic, quod licet partes non possint validare sententiam nullam, tamen possunt pacisci quod mittatur executioni, per ea quæ scripsi *supra sub num. 8. extens. 3.*

Restringe eandem contrariam opinionem, ut non sit vera, quando constat, quod is, qui iuramento renuntiauit nullitati, ignorabat incompetentiam, seu defectum iurisdictionis, quia tunc poterit opponere de nullitate; nam iuramentum non extenditur ad ignorata, quia in ignoratis, & incogitatis deficit consensus, *Bar. las. Rol. a Vall. Neuiz. Nat. & Rom. quos in alio casu retuli, & sequutus sum lib. preced. cap. 2. n. 139. & n. 424. & iuramentum non supplet consensum, Tiraq. in l. si unquam in prefatione, n. 148. vers. hanc posteriorē. C. de reuoc. donat. fol. 40. & tract. de legib. connub. in verbo, experf. glos. 7. num. 154. vers. quod tamen. fol. 331.*

Amplia quinto declarando vniuersam limitationem, distinguendo duos casus principales.

Primus casus est, quando allegatur omnimodus defectus iurisdictionis, eo quia nunquam data fuerit iurisdictionis in causis; & isto casu dico, quod hæc nullitas ex defectu iurisdictionis nunquam videtur exclusa, quia cum sententia, lata a priuato sine aliqua iurisdictione, careat prima substantia, nullatenus est sententia, & lex, seu statutum excludens exceptionem ab aliquo actu, semper admittit exceptionem, qua negatur penitus actus, *Card. Alex. in cap. 63. dilecto. sub n. 71. fallent. 6. & sub num. 87. q. 14. fall. 4. de appell. & quod statutum, prohibens opponi de nullitate, non habeat locum in nullitate, quæ procedit ex defectu totalis iurisdictionis, declarat Paris. Conf. 109. omisso. num. 3. & 4. lib. 4. & quod statutum, prohibens posse opponi exceptiones contra instrumentum publicum, non tollat exceptionem, quod illud non est instrumentum publicum, & consequenter possit opponi contra solemnitates instrumenti, ut sunt, anni domini, indictio, subscriptio notarii, & similia, scribit *Bar. in l. 1. §. & parui. sub n. 3. vers. si la gl. ff. quod vi aut. clam. quem refert, & sequitur Ant. de Cantar. trac. de execut. instrum. q. 11. versus finem, sub n. 22. tom. 5. fol. 41. Quare concordant isto casu omnes * Doctores, quod nullitas possit opponi, & opposita impediatur executionem sententiarum, & isto casu procedant limitatio, & extensio, quas scripsi *supra num. 43. & seqq. in quibus dixi, quod nullitas ex defectu iurisdictionis impedit executionem, etiam si cognitio nullitatis requireret altiore indaginem, & etiam si ageretur de executione trium sententiarum conformium.***

Secundus casus est, quando non allegatur omnimodus defectus, cum iudex habuerit iurisdictionem in illa

in illa causa, sed tamen allegatur defectus iurisdictionis, eo quia protulit sententiam tempore, quo iurisdictionis erat suspensa, & isto casu sunt adhibenda duæ considerationes.

Prima consideratio est; an nullitas opponatur aduersus tres sententias conformes; & in ista consideratione ego concluderem, nullitatis exceptionem non esse admissibilem ad retardandam executionem trium sententiarum conformium, *Glos. Card. Alex. & alii citati num. seq.*

52 Exemplifica primo hunc secundum casum in hac prima consideratione, quando vna ex tribus sententiis diffinitiuis, & conformibus fuit lata, pendente appellatione ab aliqua interlocutoria, & in causa appellationis a dicta interlocutoria fuit pronuntiatum, bene appellatum; quo casu etsi ex ista pronuntiatione, quod sit bene appellatum ab interlocutoria, constet de nullitate illius sententiæ diffinitivæ, quæ fuit lata, pendente appellatione ab interlocutoria, tamen non obstante hac nullitate, tres sententiæ mandantur executioni, *vt latius retuli & explicavi supra num. 27. vers. contrariam* quia iste defectus iurisdictionis superuenit ex accidenti; nam iudex bene habebat iurisdictionem, sed ex accidenti amisit, & ideo hæc nullitas non retardat executionem trium sententiarum conformium, *Card. Alex. d. cap. 63. dilecto sub num. 71. fallen. 7. ibi, aut opponitur de appe. & Contar. (quamuis is in meo libro ob ineptam impressionem confuse, ac sibi contrarius videatur loqui) pract. qq. cap. 25. sub num. 4. vers. 7. versus finem, ibi, at vbi iudex iurisdictionem ab initio habuit, & ita aperte sentit Alex. cons. 77. in causa & lue sub nu. 9. vers. nec obstat si contrarium. lib. 1. vbi respondendo motiuo, declarat, dictam Glos. quæ ostendit, non admitti nullitatem ex defectu iurisdictionis aduersus tres sententias conformes, procedere quando defectus iurisdictionis oritur post latam sententiam; & ita intelligas Ripam in l. 4. §. condemnatum. num. 25. limit. 1. ff. de re iudic. dum allegat eandem, Glos. supra citatum † & a fortiori dico hic obiter*

53 qui sicut nullitas de recta ex eo, quod est pronuntiatum, fuisse appellatum ab interlocutoria, non impedit executionem, ita a fortiori non impedit dependentia causæ appellationis ab interlocutoria, *Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de execut. rei iud. conclus. 1. ampl. 3. num. 6.*

54 Exemplifica secundo, quando vna earum trium fuisset lata tempore feriato in honorem Dei; quo casu licet sententia sit nulla per ea, quæ scripsi lib. *proced. cap. 5. num. 17. & seqq. & in terminis retuli, & sequutus sum eod. lib. proced. cap. 3. num. 288. & 289. & nullitas dicitur apparere ex se, nullo alio examine probato, vt retuli & sequutus sum concl. seq. num. 114. tunc eiusmodi nullitas non est releuans contra iudicatam trium sententiarum conformium secundum doctrinam Cardinalis Alex. Rip. & Conuar. in locis supra proxime citatis, dum scribunt, quod exceptio defectus iurisdictionis qui superuenit ex accidenti, seu nullitas non impedit, si iudex, qui sententia tulit, non carebat omnino iurisdictione, licet esse suspensa, vel exceptione elidibilis, & *Parif. cons. 109. omisso num. 9. lib. 4. dicens quod vbi iudex habebat iurisdictionem, sed illa poterat elidi, exceptio talis defectus iurisdictionis non totalis non potest opponi in causa statuti, prohibentis oppositionem nullitatis.**

Confirmatur hæc amplificatio, quia licet vna sententia sit nulla, tamen si fuerit duabus aliis valide confirmata remanent tres sententiæ conformes, *vt retuli supra q. 17. limit. 1. num. 24. similiter licet sententia sit nulla, si tamen fuerit valide confirmata, & ista confirmans fecerit transitum in iudicatum, non potest amplius quæri de nullitate sententiæ confirmatæ, Additionat. ad Alex. cons. 77. in causa & lue. sub num. 8. in verbo. defectu in fine lib. 2. & Parif. supra proxime citatus & adde quæ scripsi sup. q. 11. nu. 120.*

Contra hanc exemplificationem insurgo, qui *Card. Alex. & alii, a nobis citati supra nu. 52. loquuntur in casu, quo sententia fuit lata valida, sed postea, superueniente sententia super appellatione interposita ab interlocutoria, redditur inualida, imo supra sub nu. 29. vers. non discedo dixi quod eo casu fuerat denuo appellatum a sententia, lata in causa appellationis ab interlocutoria quæ appellatio suspendebat effectum sententiæ, & consequenter nullitas sententiæ erat suspensa: similiter Rip. & Parif. citati supra hoc eodem num. in exemplificatione, loquuntur in casu, seq. exemplificationis, quando iurisdictionis non deficiebat, sed poterat exceptione elidi, qui casus est similiter omnino diuersus, quia si iurisdictionis non fuit elisa, remansit, licet cessat defectus iurisdictionis.*

Ego non aucto recedere ab ista exemplificatione, quia licet casus, in quo loquuntur Doctores citati, habeat particularem rationem, tamen exempla non restringunt regulam; magna est virtus trium sententiarum conformium, & aliud est deficere semper, & omnino iurisdictionem, & aliud deficere quando quid seu suspensam esse.

Exemplifica tertio, quando duo, pluresue iudices habent iurisdictionem cumulativam, qualem habet in causis civilibus Senator vrbis, & duo Collaterales, quia si in causa processerit Collateralis, qui erat præuentio non fuerit opposita, nihilominus Collateralis, reiiciendo expresse, vel tacite præuentionis exceptionem, processerit ad vteriora processus, & sententia non possunt impugnari de nullitate, quia licet Collateralis iurisdictionis in illa causa esset elidibilis per exceptionem præuentionis, tamen is habebat iurisdictionem, *Parif. cons. 109. sub nu. 4. & 5. lib. 2. quem refert & sequitur Conuar. pract. qq. cap. 25. sub num. 4. vers. septima prope finem, fol. 530. & ita sentit Rip. in d. l. 4. §. condemnatum, nu. 25. ff. de re iudic.*

Imo in casu huius exemplificationis cessat nullitas, quia, præuentione non opposita, processus est validus, *vt ex Innoc. Ang. Vant. Affli. & aliis retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 12. num. 67. licet cessat defectus iurisdictionis; opposita autem præuentione si iudex præuentus non distat, potest appellari, vt retuli & sequutus sum eod. cap. 12. num. 71. & erit iusta causa appellandi, vt scribit Ant. de Buir. in cap. 9. cum M. Ferariensis sub num. 59. vers. primus. de constitut. alias non appellando, processus remanet validus, quia iudex, procedendo ad vteriora, videtur tacite pronuntiasse, se esse competentem, a qua tacita pronuntiatione debet appellari, per ea quæ scripsi supra lib. 1. capit. 101. sub numero 17. & 8. & supra quest. 12. numero 84. & 85. & quest. 17. limit. 6. membr. 7. numero 47. & ideo si iudex, allegatus suspensus, procedat, & pars non appellet, processus tenet, vt*

scribit Rot quam citant d. cap. 101. sub nu. 16. vers. con-
trariam.

56 Exemplifica quarto, quando constat de com-
missione causæ, directæ iudici, qui tertiam tulit
sententiam, quia dicitur constare de fundamento
iurisdictionis, & ideo licet non appareat, com-
missionem fuisse illi iudici præsentatam, tamen
sententia est executioni demandanda; com-
enim constet de principio iurisdictionis, &
de sententia dicuntur verificata extrema, qui-
bus verificatis, media præsumuntur, Crescen. decis.
22. alias 6. lib. 2. tres sententia de sent. & re iud. quem re-
ferunt, & sequuntur Lancell. tract. de attent. par. 2. c.
17. de attent nullit pend. num. 103. fol. 398. Rugin. tract. de
appell. § 4. cap. 2. sub num. 144. & Mar. bes. tract. de commis.
par. 2. d. commiss. sanac. nullit. cap. 1. num. 79 fol. 338. in se-
cunda impress. addens, quod si peteretur sanatoria,
non esset de neganda.

57 Secunda consideratio est, an nullitas oppona-
tur contra executionem vnius sententiæ, seu in-
strumenti, habentis executionem paratam; & in
hac consideratione ego, vt aliqua remaneret diffe-
rentia inter tres sententias conformes, & vnicam
sententiam, seu instrumentum, dicerem, nullita-
tem ex defectu iurisdictionis posse opponi, quam-
uis iurisdictionis non omnino, & non ab initio defice-
rit, & in terminis huius considerationis potest pro-
cedere secunda appellatio, & opinio contra secun-
dam limitationem, quas non fingendo pedes, re-
center Gabr. in conclus. lib. 6. de statut. concl. 3. num. 4. &
sub num. 11. dicens, posse dici de nullitate ex defectu
iurisdictionis, quamuis iudex, qui sententiam tu-
lit, non esset omnino incompetentis, quia non ca-
ruerit ab initio iurisdictione: sum expeditus ab
hac quinta ampliatione, posita sup. num. 50.

58 Amplia sexto, vt procedat etiam si statutum
prohiberet, posse dici de nullitate, quia nihilomi-
nus exceptio iurisdictionis, seu potestatis nunquam
videtur à statuto exclusæ, Franch. Card. Alex. quos cita-
uit & sequutus sum conclus. preceden. num. 59. sub restric. 5.
& 8. & alii, quos abundanter refert & sequitur A-
lex. in concl. 77. in causa & lite. sub nu. 8. & 9. lib. 2. & post-
eum late Gabr. in conclus. lib. 6. de statut. conclus. 3. nu.
1. & quod statutum disponens, quod in executione
sententiæ nulla exceptio possit opponi, non in-
telligatur de exceptione, proueniente ex defectu
iurisdictionis iudicis iudicantis, scribit Franch. in
cap. 7. si duobus, col. 6. nu. 20. de appell.

59 Declara vt, si statuto sit prohibita nullitas præ-
ter aliquam, vt puta, præter nullitatem iurisdictionis,
tunc illa debeat expressim allegari, quia alle-
gando simpliciter nullitatem, non admitteretur,
Traq. tract. de pen. temp. in presat. num. 60. vers. sequitur
etiam fol. 8. & Con. ar. in l. vnica, limit. 7. sub num. 69. vers.
item intellige. & num. 70. C. si de momen. poss. vbi tamen
declarat, hoc esse verum, si aduersarius opponat;
alias, eo non opponente, admitteretur simplex al-
legatio nullitatis.

60 Amplia septimo, vt in tantum exceptio nulli-
tatis ex defectu iurisdictionis possit opponi, vt iu-
dex eam attendere debeat, etiam parte non oppo-
nente. Gal. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 113. num. 2. nulli-
tas enim ex defectu iurisdictionis dicitur notoria,
euidens ex actis, & ideo potest opponi à iudice,
etiam parte tacente per ea quæ Anch. & Vant. re-

tuli, & sequutus sum supra numero. 40. vers. extendit
quinto.

61 Amplia octauo, vt nullitas ex defectu iurisdic-
tionis possit allegari etiam si extet confessio eius,
qui nullitatem allegat, sicut scribit Card. Alex. in-
fra citatus, quia & si confessio sanet omnes defectus
processus, vt ex Bar. Alex. Jas. & aliis retuli, & se-
quutus sum conclus. precedenti. nu. 71. vers. ratio. etiam si
nullitas proueniret ex defectu citationis, & ideo
executio relaxata contra confessum non reuoca-
tur tanquam nulla ex defectu citationis, Rot. diuers.
decis. 5. Faustinus num. 5. par. 2. & etiam si nullitas pro-
ueniret ex eo, quod sententia sit lata post instan-
tiam, seu quia non fuerit seruata forma mandati,
vt scribit Card. Alex. infra citatus.

62 Tamen si nullitas processus prouenit ex defe-
ctu iurisdictionis, confessio partis confitentis in-
tentum aduersarii non iustificat processum, Card.
Alex. in cap. 63. dilecto sub num. 6. de appell.

63 LIMITA IV. vt non procedat in nullitate pro-
ueniente ex defectu consensus, & habilitatis per-
sonæ contrahentis, quia talis nullitas potest op-
poni, & opposita impedit executionem contra-
ctus, etiam si in ipso contractu promissam sit non
opponere nullitatem, Galles. ad form. camer. oblig. par.
1. q. 3. nu. 6. par. 2. fol. 352.

64 LIMITA V. vt non habeat locum in nulli-
tate, quæ deducitur per viam appellationis inci-
dentem, & accessorie ad ipsam appellationem iuxta
qua scripsi supra conclus. 3. num. 11. quia hæc nullitas im-
pedit executionem sententiæ, & ea pendente, ni-
hil est innouandum, sed omnia vt attentata veni-
rent euocanda, vt scripsi conclus. præced. num. 92. & 93.
vbi vide.

XIX. QUESTIONIS REML CONCL. VI.

SUMMARIA.

NULLITAS eorum, quæ sunt extra iudicium, deducitur
coram ordinario, nu. 1.
Nullitas sententiæ interlocutorie ante diffinitiuam deducitur
coram eodem iudice, qui interlocutoriam tulit, num. 2.
— Extenditur hoc quinque modis. — Primo vt nulli-
tas de nunc non possit coram superiore, nu. 3. — Secundo,
vt idem iudex possit contrariam interlocutoriam ferre,
num. 4. — Tertius, vt ipse solus possit eam, vt nullam re-
uocare, num. 5. — Quarto, vt neque iudex, ad quem
esset appellatum, possit de nullitate cognoscere, num. 6. &
seqq. in quibus restringitur — Quinto, vt etiam iudex
delegatus possit cognoscere de nullitate interlocutoria, nu. 12.
Inferitur, quod sicut iudex potest cognoscere de nullitate, ita
etiam potest reuocare, num. 13. — Amplia: vt hæc illa-
tio multipliciter, num. 14. & seqq. — Subiunguntur
multa, num. 23. & seqq. — Limitatur eadem illatio vo-
uem modis. — Primo, vt non procedat in interlocutoria
habente vim diffinitiuæ, num. 26. & seqq. in quibus subli-
mitatur, & exemplificatur — Secundo interlocutoria,
quæ post se non expectat aliquam diffinitiuam, num. 37.
& seqq. in quibus exemplificatur, & sublimitatur —
Tertio in interlocutoria super incompetentiâ, num. 45. &
& seqq. in quibus extenditur, & sublimitatur — Quar-
to in interlocutoria bus confirmata, num. 61. & seqq. —
Quinto in interlocutoria appellata, num. 66. — Sexto
in interlocutoria executiui demandata, nu. 67. — Se-
ptimo, quando iudex non dat Apostolos, n. 68. — Octauo
quando

quando iudex ad quem inhibuisset, num. 69. — Nono in interlocutoria lata simul cum diffinitiva, num. 70.

Regula prima est, quod nullitas sententia diffinitiva potest principaliter sine appellatione cognosci tam ab eodem iudice ordinario, qui sententiam tulit, quam à superiore, num. 73. & seqq. in quibus, an & quando inferior possit cognoscere de nullitate — Declaratur decem modis hæc regula — Primo, qui sint iudices ordinarii in Romana Curia numero 79. — Secundo, ordinarios esse Primates, Archiepiscopos &c. numero 80. — Quarto, Episcopus, & Vicarius reputantur unus, numero 82. — Quinto, successor, & prædecessor reputantur unus, numero 83. — Sexto qui sit superior, qui potest adiri via nullitatis sine appellatione, numero 84. & 85. — Septimo procedit regula in nullitate principaliter deducta, secus si incidenter, numero 86. & 87. — Octavo non procedit in nullitate aduersus sententiam latam pro aperitione testamenti &c. numero 88. — nono non procedit, quando in sententia versantur sordis iudicis &c. nu. 89. — Decimo procedit in iudice ordinario non autem in delegato, num. 60. & seqq. in quibus ampliatur, & limitatur multipliciter hæc eadem decima declaratio loquens de delegato.

Regula secunda est, quod qui cognoscit de nullitate sententia diffinitiva, potest, ubi sententia fuerit reperta nulla, eadem reuocare, nu. 109. & seqq. in quibus declaratur.

DE nullitate sententiæ potest agi coram eodem iudice, & coram superiore: hæc conclusio habet innumerabiles declarationes, & fallentias; ego materiam quo faciliori possum ordine explicabo, assumendo in primis duas inspectiones.

1 Prima inspectio est de nullitate eorum, quæ fiunt extra iudicium, puta, contractuum, testamentorum, & similiarum; & concludendo, nullitatem hanc per modum agendi esse deducendam coram iudice loci ordinario competente *Vant tract. nullit. rubr. coram quo possit & debeat &c. num. 1. vers. ex quorum fol. 374. & Mysing in sing. obseru. cent. 5. obseru. 92. illud nu. 3. & quoniam hoc non habet dubium, teste eod. Vant ubi supra & non respicit scopum nostrum non insisto.*

2 Secunda inspectio est de nullitate eorum, quæ aguntur in iudicio, & hanc, quæ respicit scopum nostrum, diuido in duos casus principales.

Primus casus est in nullitate ante sententiam diffinitivam, ut puta, quia intentetur nullitas alicuius decreti, seu sententiæ interlocutoria.

Secundus est in nullitate post sententiam diffinitivam, de quo egi infra num. 73.

3 Capió primum casum in sententia interlocutoria; & concludo, eius nullitatem esse deducendam coram eodem iudice, qui interlocutoriam tulit, ne diuidatur contentia causæ, *Franch. in cap. 63. dilecto sub nu. 67. vers. tertio limit. & Card. Alex. num. 59. ibi. sed quid de interlocutoria. de appell. & quia iudicandum est ex eisdem actis, Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit & debeat &c. sub num. 2. vers. aut agimus. fol. 374. & Mysing. in sing. obseru. cent. 5. obseru. 92. num. 4.*

3 Extende primo hanc conclusionem, ut in tantum nullitas sententiæ interlocutoria sit deducenda coram eodem iudice, ut coram superiore deduci non possit, *Card. Alexan. in cap. 63. dilecto. sub num. 58. ibi. aut loquimur in ordinario de appell. & Vant. eadem rubr. coram quo possit & debeat &c. sub num. 2. vers. & quod isto casu.*

4 Extende secundo, ut is qui eam tulit, possit non

solum cognoscere de eius nullitate, sed possit etiam contrariam ferre per ea quæ scripsi infra num. 19. & sub num. 109. vers. amplia.

Extende tertio, ut intantum possit cognoscere de eius nullitate, ut eam ipse solus, & non alius possit uti nullam reuocare, *Fe'yn in cap. 9. in literis num. 4. in fine vers. primo tandem declara. & n. 5. de off. & pot. iud. del.*

Extende quarto, ut in tantum iudex, qui tulit interlocutoriam, & non alius debeat cognoscere de eius nullitate, ut neq. iudex ad quem fuerit appellatum, possit de ea cognoscere *Vant. d. rubr. coram quo possit &c. sub num. 6. vers. & graue esset. ibi. si vero nullitas. fol. 374. & Mysing in sing. obseru. cent. 5. obseru. 92. illud. sub num. 4. & quæ appellans ab interlocutoria non possit dicere de nullitate coram iudice ad quem, scribunt Guid. Pap. tract. 2. de appell. q. 67. nu. 48. fol. 59. Franch. Vestr. & Grauat quos citant, & sequuntur suum supra conclus. 3. nu. 17. & quod nullitas interlocutoria non possit per se moueri coram superiore, scribit Bal. in l. 3. aduersus sub num. 1. C. si aduersus rem iud. quem refert, & sequitur Rip. ml. 14. quod iussit num. 70. vers. quarto intellige. de re iudic. & quod non possit adiri superior sed solum is, qui iudicauit, scribit Franch. in d. cap. 63. dilecto. sub num. 67. q. 27. limit. 3.*

Restringe primo hanc extensionem, ut non procedat, quando nullitas interlocutoria deducetur expresse simul cum appellatione, quasi per modum causæ, tanquam grauamen pro iustificacione appellationis interpositæ, quia isto casu posset iudex ad quem de ea cognoscere ex quo est annexa, & inseparabilis ab appellatione, *Franch. d. cap. 63. dilecto. sub num. 54. vers. secundo intellige q. 19. & Card. Alex. sub nu. 59. ibi. sed quid de interlocutoria. de appell. & ex aliis refert, & sequitur Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit &c. num. 4. vers. si nullitas. & Mysing in sing. obseru. 92. illud. sub num. 4.*

Intellige hanc restrictionem, ut procedat dummodo in causa appellationis iustificetur illa nullitas, quæ fuit adducta pro grauamine, quia non sufficeret probare aliam nullitatem, *Franch. ubi supra.*

Restringe secundo, ut non procedat in nullitate, quæ incidenter proponitur, quia hæc nullitas, siue respiciat interlocutoriam, siue diffinitivam, proponi debet coram eodem iudice, coram quo pendet causa, siue sit iudex causa principalis, siue causa appellationis, *Papien in pract. in form. appel. à sent. diffin. in glos. fuisse & off. sub num. 7. fol. 410.*

Restringe tertio, ut non procedat, quando appellatur ab interlocutoria, lata per modum attentati, quia tunc potest de eius nullitate per modum attentati cognoscere iudex ad quem, *Franch. eod. cap. dilecto. num. 54. quæst. 19. & Card. Alex. num. 59. in fine, de appellat.*

Extende quarto, ut etiam delegatus possit cognoscere de nullitate suæ interlocutoria, ex quo nondum dicitur functus officio suo, *Caud. Alex. in cap. 63. dilecto. sub num. 58. q. ibi. in interlocutoria autem de appell. & sentit aperte Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit. &c. num. 3. vers. in omnibus. fol. 374. dicens, quod in omnibus præterquam in diffinitiuis potest & debet tam ordinarius, quam delegatus iterum, facere, quod minus rite fecit.*

Subextende hanc extensionem, ut habeat locum etiam in interlocutoris habentibus vim diffinitivæ, si tamen earum prolatione non expitet iurisdictione iudicis delegati, quia isto casu delegatus

poterit de illarum nullitate cognoscere ea ratione quia non dicitur expirasse eius iurisdictio, *Card. Alex. supra citatus*

- 12 Declara eandem extensionem, vt licet iudex delegatus possit cognoscere nullitatem suæ interlocutoria, tamen eo omisso, nullaque etiam appellatione interposita, potest per viam simplicis querelæ adiri superior, qui delegauit, *Bal. in l. 3. aduersus. num. 1. in fine, C. si aduers. rem. iud. Franch. in cap. 63. dilecto. num. 67. in fine. vers. secundo intellige. q. 27. de appell. & Rip. in l. 14. quod iussit. sub num. 70. vers. quarto intellige. ff. de re iudic.*
- 13 Infero ex hac conclusione sic extensa, quod iudex sicut potest cognoscere de nullitate suæ interlocutoria, ita etiam potest eandem interlocutoriam, quam ipse tulit, reuocare, *Ant. de Butr. in cap. 60. cum cessante. sub num. 10. vers. ad primum. ibi, de interlocutoria autem. Abb. nu. 10. vers. quoad primum. Franch. num. 7. & 8. vers. si vero queritur. Card. Alex. num. 40. sit ergo regula. & Dec. num. 32. vers. quoad primum. de appell. Ias. in l. 14. quod iussit. num. 1. & Rip. num. 14. vers. regula est. ff. de re iudic. & pro hac illatione adde, quæ scripsi supra q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 30. & seqq.*
- 14 Amplia primo hanc illationem, vt is, qui interlocutoriam tulit, possit non solum eam reuocare, sed possit etiam contrariam ferre, vt dixi supra nu. 5.
- 15 Amplia secundo, vt non alius, quam ipse possit interlocutoriam, vt nullam reuocare, vt scripsi supra num. 6.
- 16 Amplia tertio, vt iudex possit interlocutoriam reuocare, etiam parte non petente, *Socc. in l. 14. quod iussit. num. 24. & 25. vers. ex hoc. & doct. Ias. num. 30. ff. de re iudic.*
- 17 Amplia quarto, vt in casu, quo reuocatio interlocutoria non est prohibita, iudex possit reuocare inuitus etiam, & contradicentibus ambabus partibus, *Franch. in cap. 60. cum cessante. n. 4. not. 6. de appell.*
- 18 Amplia quinto, vt possit reuocare, etiam si ab ea fuerit appellatum, vide infra num. 28. & 59.
- 19 Amplia sexto, vt possit reuocare, etiam si in deterius reuocet, *Ias. in d. l. quod iussit. sub num. 5. ampl. 4.*
- 20 Amplia septimo, vt possit eam reuocare quandoque vsque ad sententiam diffinitiuam, *Ias. in d. l. quod iussit. sub num. 5. ampl. 5. & Socc. num. 23. & 24. quia interlocutoria quoad iudicem non transit in rem iudicatam, Glos. in cap. 3. Romana § si vero in verbo, interlocutoriam. de appellat. in 6. Franchius in capit. 39. directe. sub num. 6. conclus. 4. & cap. 60. cum cessante. num. 7. de appellat. & dixi supra quest. 12. num. 95. & 96. vbi declarauit.*
- 21 Amplia octauo, vt possit eam reuocare, etiam non relictis expensis, quas fecerit is, qui interlocutoriam obtinuerat, & cuius præiudicium postea reuocatur, *Alex. in d. l. quod iussit. num. 20. fallen. 5. & Ias. num. 9. ampl. 9. vbi testantur, & sequuntur esse communem * opinionem, quam ego sequor cum distinctione, vt sit vera, si is, qui obtinet reuocari, non fuerit in culpa, aut negligentia, quare lata fuerit interlocutoria, secus si is fuerit in negligentia, seu culpa & moueor ex eo, quia tunc ratione negligentia sapiunt naturam expensarum contumacialium, quas negligens debet reficere, vt late scripsi supra q. 17. limit. 21. num. 67. & seqq.*
- 22 Amplia nono, vt etiam iudex delegatus possit suam interlocutoriam reuocare, *Glos. & Bar. in l. 14. quod iussit. num. 8. q. 2. Alex. nu. 4. vers. pro expeditione. Socc.*

num. 7. ibi contrarium. Iason. num. 19. in fine, vers. in prima parte. & Rip. num. 10. not. 1. & sub num. 14. ff. de re iudic. Abb. in capit. 60. cum cessante numero 3. not. 2. Franchius num. 3. vers. secundo tenementi. & Dec. numero. 15. not. 2. de appell. & quod hæc sit regula, quilibet possit reuocare interlocutoriam, etiam si sit iudex delegatus, scribit Felyn. in capit. 17. qualiter & quando. numero 6. vers. venio igitur. & in finem. ibi, & etiam habet locum. de accus.

Amplia decimo in executore mixto, *Rip. in d. quod iussit. sub num. 14. ampl. 3.*

Amplia vndecimo, vt etiam arbiter possit interlocutoriam reuocare, *Rip. in d. l. quod iussit. num. 14. ampl. 1.*

Amplia duodecimo, vt possit non solum reuocare interlocutoriam, sed etiam ipsam reuocationem, hacque ampliatione præcipue vtitur Auditor Cameræ in materia executiua, vt scripsi supra q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 31.

Subinfero primo corroborendo exemplis eandem illationem, quod iudex potest reuocare, & mutare primum bannum, quia interlocutoria, *Ias. in d. l. quod iussit. num. 2. vers. secundo adde. & adde quæ scripsi supra lib. 1. cap. 97. num. 38. & 106. & supra quest. 5. num. 91.*

Subinfero secundo, quod potest reuocare taxationem expensarum, *Iason. in l. quod iussit. num. 6. ampl. 6. etiam si eas taxauerit, præcedente iuramento partis, Franch. in capit. 60. cum cessante. num. 24. limit. 11. & numero 53. vers. decimosextimo. de appell. & Afm. in prax. iudic. § 32. cap. 7. nu. 1. & seqq. fol. 217.*

Tempora hanc sublimitationem, vt non procedat, quando taxatio est facta cum ipsa sententia diffinitiuam, quia iudex non potest eam reuocare, *Franch. d. num. 53. cum etiam illa taxatio sit diffinitiuam, vt ex eod. Franch. retuli & sequutus sum supra q. 17. limit. 21. num. 64.*

Subinfero tertio, quod potest reuocare secundum decretum, id est missionem in possessionem ex secundo decreto, *Ias. in d. l. quod iussit. num. 7. & nu. 33. ibi, adde fortius. ff. de re iud. adde infra numero 49. quia hoc secundum decretum est sententia interlocutoria, vt retuli & sequutus sum supra q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 130. vers. ratio.*

Subinfero quarto, quod potest reuocare sententiam excommunicationis iniuste latam, *Ias. in d. l. quod iussit. num. 8. ampl. 8. & Rip. sub num. 14. ampl. 7. & adde quæ scripsi supra lib. 1. cap. 97. nu. 196.*

Reliquas sublimitationes, quæ possunt esse innumerabiles possunt esse interlocutoria, colliges ex his, quæ scripsi supra quest. 17. limit. 47. memb. 1. vide etiam infra num. 54.

Adde quæ scripsi supra d. limit. 47. memb. 1. num. 34. & 35.

Limita primo nunc eandem illationem, positam supra num. 13. vt non procedat in interlocutoria, habente vim diffinitiuam, quia iudex qui eam tulit, non potest eam reuocare, *Glos. in capit. vlt. in verbo inanes. de appell. in 6. Ant. de Butr. in capit. 60. cum cessante sub num. 10. vers. ad primum. ibi fallit primo. & Franch. num. 9. ibi, sed tamen limita. de appellat. Alexand. in l. 14. quod iussit. numero 17. fallen. 4. Socc. num. 16. not. 9. Iason. sub num. 10. limita. 9. & Rip. num. 27. fallen. 8. ff. de re iudic. Felyn. in capit. 17. qualiter & quando. num. 7. fallen. 1. de accusat. Rom. cons. 358. in presenti. Capic. debis. 1. numero 27. Thom. Trinis. decis. 4. in vna iustitopolit. numero 28. vers. vltra quod lib. 1. Lancell. tractat. de attent. par. 2. capit. 11. limit. 1. num.*

in unbero 18. fol. 359. Brederot. tract. de appellatione par. 2. titul. 3. col. 53. vers. sed tamen litera B. & quod ita tenant omnes * testatur & sequitur Abb. in capitul. cessante. numero 11. vers. hæc regula fallit. quem ibidem refert & sequitur Dec. numero 36. vers. primo conclusio. de qua communi sententia sentit etiam Felynus in d. capit. qualiter & quando. sub numero octavo ibi. & est communis. dicens, communem esse sententiam, quod interlocutoria, habens vim diffinitivæ, regulatur, prout diffinitiva, & testatur expresse, & sequitur Gail. in pract. observat. lib. 1. observat. 130. numero quinto in fine, & ego sequutus sum supra libro primo capitulo 37. sub numero 105. vers. contrariam. & in specie, quod delegatus non possit eam reuocare, quia facilius extinguitur iurisdictio delegati, quam iurisdictio ordinarii, Decius eodem capitulo cum cessante. num. 15. & 16. not. 2.

27 Contraria opinio; nempe quod possit eam reuocare, suadetur dupliciter.

Primo, quia sententia lata super desertione appellationis habet diffinitivæ, & est interlocutoria solum ad effectum, ut possit reuocari, Tess. Foss. decis. 122. tertio prouocare sub num. 12. vers. quinto dicuntur. & b iudex potest reuocare absolutionem ab observatione iudicii, & interlocutoriam, non esse ad vltiora procedendum, & appellationem esse desertam, quæ tamen habent vim diffinitivæ. Maggon. Lucen. Vincentius num. 20. & multæ sunt interlocutoria, habentes vim diffinitivæ, quæ non transeunt in rem iudicatam quoad iudicem, & possunt reuocari, Achil. de Grass. dec. 31. alias 257. attentata reuocanda num. 2. de appellat. fol. 117. & Mandos. tract. de commiss. in 17. commiss. appellat. in 1. instant. in verbo, seu vim diffinitivæ habent. fol. 96. & adde quæ scripsi supra q. 17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 186. vers. declara.

28 Secundo quia Doctores, tractantes quæ interlocutoria possint à iudice reuocari, sunt in diuersis opinionibus, quas hic summam referam, & nunquam considerant, an interlocutoria habeat, vel non habeat vim diffinitivæ, sed solum, an habeat, vel non habeat qualitates, de quibus in eorum opinionibus, nunc à me referendis.

Prima ergo opinio fuit Azonis, qui tenet, quod omnis interlocutoria, quæ non continet, aliquid dari, vel fieri, potest reuocari; sicque sententia momentaneæ possessionis, quæ continet, aliquid dari vel fieri, non potest reuocari, & consequenter omnis interlocutoria, per quã deciditur incidens, vel emergens, potest reuocari; hancque Azonis opin. recensent Glos. in l. 14. quæ iussit. in verbo, prator. Bar. nu. 9. vers. quaro de qua sententia. Alex. num. 5. vers. vltimus potest quari. & las. sub num. 19. vers. in tertia parte. ff. de re iud. & Card. Alex. in cap. 60. cum cessante. num. 39. vers. circa reuocationem de appellat.

Secunda opinio fuit Hugonis, qui tenet quod interlocutoria, lata super aliquo incidenti, vel emergenti, non possit reuocari, sicque in hoc est de directo contrarius Azoni, licet cum eo concordet, quando interlocutoria continet, aliquid dari, vel fieri; hancque Hugonis opinionem recensent etiam Glos. in d. l. quod iussit in verbo prator. Bar. sub d. num. 9. ibi, alia est opin. Alex. sub num. 7. ibi, secunda est principalis opinio. & num. 11. vers. in eadem & las. sub num. 22. vers. secunda principalis opinio. ff. de re iud. & Card. Alex. d. capit. cum cessante. sub numero 39. vers. secunda fuit opinio.

Vltorius hæc secunda opinio, quæ fuit Hugonis, tenet quæ reliquæ interlocutoria, quæ sunt ad præparandam, vel ordinandam litem, possunt reuocari, ut puta quando iudex iubet partibus, seu parti, quod adsit idibus, vel calendis decembris, Glos. Bart. Alex. lasen. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis.

Pro intelligentia huius secundæ opinionis sciendum est, quod incidens, & emergens dicitur tripliciter. Primo dicitur incidens, quod venit ad decisionem incidentis; vnde interlocutoria, qua pronuntiat, esse, vel non esse seruum, dicitur lata, quando pronuntiat, quod testis debeat admitti, vel non admitti, Alex. in d. l. quod iussit. sub num. 22. vers. secunda opinio. & Rip. num. 13. Secundo (& verus) incidens proprie dicitur illud, quod respicit merita causæ, sicque habuit originem ante litem motam, vti opponatur exceptio pacti de non petendo, transactionis, aut compensationis: emergens vero proprie appellatur illud quod respicit processum, & sic non habuit causam vestitiorem ante iudicium, ut si dicatur, dilationem esse, vel non esse dandam, & testem esse vel non esse repellendum, quæ dicuntur emergentia, quia emergunt de nouo in causa, Alex. in ead. l. quod iussit. sub num. 6. vers. tamen in quantum. las. num. 35. vers. in ead. & Rip. d. num. 13. & Rebuff. tract. de expens. damn. & inter art. 2. glos. vna nu. 10. tom. 3. fol. 445. Tertio (& copiosius) incidens quæstio dicitur illa, quæ adiacet alteri, & venit minuculatiue, Bal. conf. 331. super prædicto. lib. 1. Contar. in l. vnica. limit. 2. §. 1. num. 25. C. si de momen. poss. seu ut dicat num. 27. dicitur illa, quæ mouetur per viam exceptionis, vel replicationis, seu triplicationis & concernit negotium principale. ita quod, decisa principali quæstione, in consequentiam censetur tacite etiam illa decisa, & ideo non est necesse, quod decidatur expresse: dicitur etiam incidens quæstio quodam præambulum, per quod deuenitur ad sententiam diffinitivam, vel, ut dicit num. 28. vers. differunt dicitur illa, ex qua pender substantia, vel defectus actionis intentatæ, & petitionis, & ut dicit, nu. 29. dicitur incidens, quia incidit ipsum factum principale: emergens vero quæstio est illa quæ concernit processum, & eius ordinem, vel an personæ sint legitime, vel an sit danda dilatio, & hæc emergentes examinantur seorsim à principali, & super eis est pronuntiandum, quia de eis cognoscitur, & non terminantur vna cum principali, sicut terminantur incidentes, Contar. d. §. 1. sub nu. 28. & emergens dicitur ad decisionem litis, Contar. cod. §. 1. sub num. 27.

Emergens exceptio, & incidens exceptio in quo differant, explicat Fulu. Pacian. tract. de probat. lib. 1. cap. 58. num. 1. & seqq.

Incidens emergens, dependens, annexum, & connexum in causis quid significent explicat Mandos. tract. de commiss. in 2. commiss. caus. benefic. in verbo, incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis & connexis. fol. 17. & seqq.

In Regno Franciæ secundum communem vsum loquendi incidens, & emergens confunduntur, & vnum sumitur pro altero, Rebuff. de art. 2. glos. vna nu. 11. tom. 3. fol. 445. & sic etiam confunduntur apud nos.

Principalis quæstio quæ dicatur, vide Bal. d. conf. 331. in principio, & Contar. d. §. 1. sub num. 27.

Tertia opinio fuit Glossa in l. 2. C. sent. rescin. non poss. qua tenet indistincte, omnem interlocutoriam posse reuocari, hancque tertiam opinionem recenset iude in Bar. in d. l. quod iussit. sub num. 9. ibi, *tertia est opinio* & Alex. supra num. 11. *vers. tertia fuit opinio ff. de re iudic.* & Card. Alex. in capit. 60. cum cessante. sub nu. 39. *vers. tertia fuit opinio. de appell.* hancq. opin. tenent Canonistae secundum Bar. vbi supra, & sequitur Iason. in d. l. quod iussit. numero. 22. in vltimis v. b. ibi, *breuiter concludit* & num. 23. dicens quod regula illius l. generaliter procedit, sicut est generaliter posita, quod quaelibet interlocutoria regulariter potest reuocari, & mutari. siue contineat, aliquid dari, vel fieri, vel quiete possideri, sicque reprobatur primam opin. siue sit decisiva incidentis, vel emergentis, sicque reprobatur secundam opinionem.

Has tres partes opiniones, & quamlibet earum reprobant Bar. in d. l. quod iussit. sub num. 9. *vers. sed certe ego puto.* & Card. Alex. d. capit. cum cessante. sub num. 39. dicens, quod prima opinio communiter reprobat quia etiam in sententiis, quibus iubetur, aliquid dari, vel restitui, admittitur reuocatio, & quae secunda similitel reprobat, & quod tertia opinio est contra textum in cap. significantibus &c.

Quarta, & vltima opinio est Bartol. in d. l. quod iussit. sub num. 9. *vers. certe ego puto.* qui procedit, sic distinguendo: quaedam est interlocutoria, qua lata, iudicis officium non finitur; & ista indistincte potest reuocari: quaedam est interlocutoria, qua lata, iudicis officium finitur; & haec non potest reuocari; quod ex Bart. refert, & sequitur Franch. in capit. 60. cum cessante. num. 11. *limita. 2. de appellat.* hancque opin. videntur caeteri communiter sequuti, vt testatur & sequitur Alex. qui multa pro eius corroboracione recenset in d. l. quod iussit. num. 12. *vers. Barto. hic.* & ab ea non recedit Iason. superius citatus pro tertia opinione, quia subdit, illam opin. esse intelligendam, & limitandam secundum Bar. & alios, nisi sit talis interlocutoria, qua lata, finiatur officium iudicis.

Ex quibus opinionibus apparet, quod facultas reuocandi interlocutoriam non pender ab habere, vel non habere vim diffinitiuam.

31 Retenta tamen limitatione, posita supra nu. 26. quae est communis.

32 Sublimita primo, declarando eam, vt procedat, quando haec interlocutoria, habens vim diffinitiuam, fertur super articulo principali, quia tunc illa sententia, lata super eo, non potest retractari, cum per eam sit finitum iudicium, scilicet si sit lata super articulo incidenti, Felyn. in rubr. sub num. 4. ibi, *hoc intelligit de senten. & re iud. & in cap. 17. qualiter & quando il primo sub num. 8. vers. secundo limita. col. 6. versus finem, de accus.* & ex eo retuli, & sequutus sum supra lib. 1. capit. 87. sub num. 105. *vers. confirmatur etiam.*

Exemplifica primo hanc interlocutoriam super articulo principali, quando iudex pronuntiat, instrumentum esse executioni mandandum, quia haec interlocutoria habet vim diffinitiuam, vt retuli & sequutus sum supra q. 17. *limit. 47. memb. 1. num. 191.* & dicitur prolata super principali deducto, & per eam finitum iudicium: neque potest dici proprie diffinitiuam, quia vbi deficit litis contestatio, omitunturque alia solemnia iudicii, non potest ferri sententia, quae sit proprie diffinitiuam, Bar. in l. 18. *titia num. 4. ibi, vnde pro declaratione. ff. de accus. quem refert*

& sequi videtur Rip. in rubr. sub num. 14. ibi, *vel aliter respondetur. ff. de re iudic.* etiam si per confessionem liqueat de causa, Abb. in cap. 28. *peruenit. sub num. 8. de appell.* nam cum ante litis contestationem causa principalis non dicatur deducta in iudicium, iudex non potest super ea pronuntiare ad tradita per Bal. in autb. qui simul. num. 5. C. quom. & quando iud. & alios. quos refert & sequitur Andr. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 74. num. 14. & obseru. 75. num. 4. quem retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. vlt. q. 7. sub num. 8. & faciunt, quae dixi eod. lib. 1. cap. 97. num. 15. & ideo secundum decretum est interlocutoria, cum fiat, lite non contestata, Iaf. quem citavi, & sequutus sum supra num. 25.

Contrariam opinionem, nempe, quod iudex possit reuocare interlocutoriam, qua pronuntiauit, instrumentum esse executioni mandandum, tenent Rip. in d. rubr. ff. de re iudic. num. 13. & Luc. Prat. in pract. Capitol. lib. 3. cap. 2. num. 31. & 32. moti ea ratione, quod sit interlocutoria.

Confirmatur haec opinio contraria ex ipsa practica & stylo Auditoris Camerae, qui passim decernit mandata executiua, & eadem reuocat, & postea reconfirmat, seu reuocat reuocationem, reponendo modo vnum, & modo alterum, sicut retuli etiam supra q. 17. *limit. 47. memb. 1. sub num. 31. & infra num. 371.*

Non discedo, loquendo in puncto iuris, ab exemplificatione, tum quia habet vim diffinitiuam, vt firmaui supra quest. 17. *memb. 1. sub num. 91. vers. concludo* quod etiam tenuisse videmur supra lib. 1. cap. 97. num. 107. *vers. minus obstat.* tum quia licet aliqui quos citavi d. *limit. 47. memb. 1. sub num. 191. vers. contra dicant,* esse interlocutoriam; tamen non tenet indistincte consequentia, quod ideo possit reuocari; nam si interlocutoria est talis, vt ea finiatur officium iudicis, tunc non potest reuocari, siue eam dicamus habere vim diffinitiuam, siue non patet ex his, quae retuli supra num. 30. *versus finem, vers. quarta & vltima.* in praxi tamen haec exemplificatio apud nos in processu executiuo, & coram iudicibus ordinariis non seruatur.

Exemplifica secundo, quando iudex post oblatum libellum facit praecipuum contra confessum, seu conuictum de soluendo, quia hoc praecipuum habet vim diffinitiuam, & non potest reuocari, Rip. in l. quod iussit. nu. 3. *vers. quandoque & tertio. ff. de re iudic.* & quod iudex non possit reuocare praecipuum, quod fecit parti, quod soluat, quia est interlocutoria lata officio iudicis mercenario, seu proposita actione, quae interlocutoria non expectat aliam sententiam post se scribit Franch. infra proximo citatus.

33 Sublimita secundo declarando, vt procedat, quando talis interlocutoria est lata officio iudicis mercenario, seu proposita actione, quia tunc iudex dicitur functus officio suo, & ideo illam reuocare non potest, Franch. in cap. 90. cum cessante sub num. 9. ibi, *sed sed tamen limita primo. de appell. & Felyn. in capit. 17. qualiter & quando il primo sub num. 8. vers. seil aduertit. ibi, secundo procedit fallentia. de accusat.*

Secus si petitur aliquid officio iudicis nobili, puta super decretis interponendis, Franch. vbi supra.

34 Sublimita tertio, vt procedat, quando illa interlocutoria, habens vim diffinitiuam, expectat post se aliam sententiam diffinitiuam, quia tunc potest reuocari, Alex. in l. 14. quod iussit. fallen. 4. sub num. 7. *vers. dicebat. & Socc. numero. 68. & 69. ff. de re iud. Maran. in sua*

in suo spec. par. 6. actu i. in verbo & demum fertur sententia. num. 46. fol. 438. quos retuli & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub num. 105. vers. non obstant.

35 Sublimita quarto, ut non procedat quando ab interlocutoria, habente vim diffinitivæ, est appellatum, quia tunc etiam si per illam interlocutoriam expirasset iurisdictio iudicis, tamen potest eam reuocare, quia per appellationem videtur remanere iudex, & non videtur expirata iurisdictio, ut in pronuntiatione super desertione appellationis dixit Rot. decis. 12. aliis 89. si à pronuntiatione de appell. in nou. quam referunt & sequuntur Ant. de Butr. in cap. 60. cum cessante num. 12. ibi, ex his deciditur. col. 4. Abb. sub num. 12. ibi hoc tamen. Card. Alex. sub num. 40. fallen. 2. ibi, item hoc verum de appell. Franch. in cap. 8. ex ratione sub num. 82. vers. secundo queritur vers. sed tu limita. & Card. Alex. num. 48. vers. quinta est questio. ibi hoc tamen limita. bis. eod. tit. de appell. Felyn. in cap. 17. qualiter & quando. fall. 2. limit. 2. sub num. 8. col. 7. de accus. & Capic. decis. 1. nu. 27. & 29. quem refert & sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & in nou. appell. pend. limit. 1. princip. num. 18. fol. 358. hancq. sublimitationem tenet etiam Socc. citatus infra vers. sed licet, & tenui supra lib. 1. cap. 97. sub num. 61.

Confirmatur hæc limitatio, quia si sit lata interlocutoria appellabilis, & ab ea sit appellatum, iudex potest eam reuocare, ut retuli, & sequutus sum infra num. 59. vers. sublimita tertio.

Contra hanc sublimitationem de directo tenent Bal. in cap. 60. cum cessante. num. 9. de appell. dicens, quod iudex non potest reuocare, si sit appellatum, Ios. Cal. & Imol. quos refert, & sequitur Alex. in l. 14. quod iussit. sub num. 29. vers. sed 10. cald. de re iud. dicens, quod ista opinio videtur forte verior, & auctoritatibus, quæ adducuntur in contrariam, respondet, & ad hunc locum se remittit idem Alex. in ead. l. quod iussit. fallen. 4. sub num. 17. ibi, item subdit. vide eum, quia admonet, esse menti tenenda, quia inquit, sunt passus notabiles, & putat ab aliis non esse, ut ab ipso, discussos.

Sed licet Alex. credat, se passum hunc bene discussisse, tamen contra eum, defendendo sublimitationem, scribit ibidem Socc. num. 47. & seqq. vers. tertia difficultas.

At Rip. in eadem l. quod iussit. sub num. 18. declarat. 2. citatis Rot. & aliquibus aliis pro sublimitatione postea, nemine citato, eam impugnat, dicens, eam sibi non videri tutam, & ideo super ea esse cogitandum.

36 Retenta sublimitatione.

Intellige, eam esse veram etiam in delegato, prout in delegato loquuntur Franc. & Card. Alex. citati supra in sublimitatione.

37 Infero etiam ex ea ortam esse cautelam, & stylum in tribunali Auditoris Camere, ut is, contra quem Auditor Cam. decernit mandatum, seu aliam profert interlocutoriam habentem vim diffinitivæ, appellet, & Auditor Cam. eum reponat, & aduersarius appellet à responsione, & Auditor Cam. reponat à repositione, quia, attentâ hac sublimitatione possit Auditor Cam. appellantes reponere à decretis habentibus vim diffinitivarum sententiarum prout hanc vim habere videntur omnia decreta, seu mandata, quæ, decernit executive non contestata lite iuxta ea quæ retuli, & se-

quutus sum supra num. 32. vers. exemplifica. & hæc de prima limitatione posita supra num. 26.

Limita secundo eandem illationem positam supra num. 13. ut non procedat, quando interlocutoria non expectat post se aliquam diffinitivam, ut puta, quia iudex pronuntiat, aliquem non esse audiendum, quia tunc per talem pronuntiationem expirat officium iudicis, & ideo iudex non potest hanc interlocutoriam reuocare, Franch. in cap. 60. cum cessante. sub num. 11. limit. 2. & Card. Alex. sub num. 40. vers. sic ergo regula de appell. hæcque limitatio videtur de mente Bartoli, & aliorum, quos retuli supra num. 30. versus finem vers. quarta dum tenent interlocutoriam, qua finitur officium iudicis, non posse reuocari; imo secundum Breder. tract. de appellat. par. 2. tit. 3. col. 153. vers. sed tamen. litera B. interlocutoria ista, quæ non expectat post se aliam sententiam, non potest reuocari, quia dicitur habere vim diffinitivæ, quod etiam ex Franch. retuli, & sequutus sum supra q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 209.

Comprobatur ista limitatio, quando iudex pronuntiat aliquem non esse audiendum, quia eiusmodi interlocutoria trahit secum executionem sine facto hominis, Ios. in l. 14. quod iussit. sub num. 32. ibi amplia etiam ff. de re iudic. sed iudex non potest reuocare interlocutoriam, cui datur executio à lege sine facto hominis, Alex. Iaso. & Card. Alex. quos retuli, & sequutus sum supra q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 62. vers. extende secundo Ergo. & c.

Exemplifica primo eandem secundam limitationem in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, non esse procedendum ad vltiora, quia tunc dicitur finitum officium iudicis, seu dicitur finita iurisdictio iudicis, vel dicitur functus officio suo, & consequenter non potest reuocare, Bar. in d. l. quod iussit. sub num. 9. vers. certe puto & Rip. num. 17. vers. ex ista fallentia. ff. de re iudic. Franch. 10. cap. 60. cum cessante. limit. 2. num. 11. de appella. Felyn. in cap. 17. qualiter & quando il primo. sub num. 8. fallen. 2. col. 7. de accus. quando enim interlocutoria est lata officio iudicis nobili, seu, proposita actione, & non expectat post se aliam sententiam, tunc non potest reuocare Franch. d. cap. 60. cum cessante. sub num. 9. vers. sed tamen limita primo.

Exemplifica secundo quando pronuntiat, absolendum esse reum ab obseruatione iudicii, Felyn. vbi supra & Franch. d. cap. 60. cum cessante. sub num. 11. limit. 2. de appell.

Intellige hanc exemplificationem in delegato, & arbitrio; secus in ordinario, Franch. & Felyn. in loci citatis. & adde supra num. 27. vers. primo quia.

Exemplifica tertio, & est exemplum clarum, quando delegatur vnus articulus incidens, vel emergens, ut puta, an sententia sit exequenda, vel testes sint examinandi, quia cum is delegatus definiendo pronuntiauerit super illo articulo, non potest illam pronuntiationem amplius reuocare, quia functus est officio suo, Rip. in d. l. quod iussit. nu. 25. limit. 2. ff. de re iud.

Intellige hanc exemplificationem, ut in delegato procedat, etiam si interloqueretur conditionaliter, cum intimatione nisi ad primam diem, quare licet iudex executorialis decernat, & relaxet mandatum executiuum, nisi ad primam diem, cum intimatione, & reus in termino intimatione compareat, & aliquid alleget, tamen delegatus

non potest illum reponere, & ita vidi seruatum.

44 Amplia primo eandem limitationem, vt maxime procedat quando iudex pronuntiat, se esse incompetentem, de qua ampliatione, sequutus morem aliorum, formauit sequentem particularem limitationem *infra num. 51. vide ibi.*

45 Amplia secundo, vt interlocutoria in praedictis exemplis reuocari non possit etiam de partium consensu: de hac ampliatione vid. *infra nu. 53.*

46 Declara eandem limitationem, sic exemplificatam, esse veram, quando iudex, aditus actione proposita, pronuntiauit, quia tunc talis pronuntiatio dicitur facta officio iudicis mercennario, & consequenter dicitur functus officio suo, ideo interlocutoriam reuocare non potest, quia est eadem ratio, quae in diffinitiuam, *Bar. in l. 14. quod iussit. num. 20. vers. quero quid in sententia. Alex. nu. 37. vers. vltimus quirit Socc. nu. 66. vers. ex dictis ff. de re iudic. Card. Alex. in cap. 60. cum cessante. sub n. 40. vers. sit ergo regula de appel*

47 Subdeclara hanc declarationem esse veram in interlocutoria, lata ex causa, quae concernat merita causae, vt puta, pronuntio, te non esse audiendum, seu non esse procedendum ad vltiora, aut tuum aduersarium esse absoluendum ab obseruatione iudicis, quia obstat praescriptio, transactio, vel absolutio alias habita, quia eiusmodi interlocutoriae dicitur habere vim diffinitiuarum, & ideo ab eis datur appellatio, vt retuli & sequutus sum *supra q. 17. memb. 1. sub num. 27. vers. secus. & consequenter, attentis etiam limitatione, de qua supra nu. 16. & dictis ea, non potest iudex eas reuocare.*

Secus si sit lata ex causa, quae non concernat merita causae, vt puta, quia libellus est ineptus, vel quia instantia est finita quia isto casu non dicitur iudicis iurisdicatio, seu officium finitum, cum solutis parti expensis, possit dari nouus libellus, & inchoari noua instantia; eodem modo si iudex pronuntiauit, non esse procedendum in causa, eo quia non fuit satisfactum de iudicio fisci, vel de iudicato soluendo, quia haec pronuntiatio non finit officium iudicis, cum possit satisfacti, & in causa procedi, vt motiuando contra *Bar. scribit Ias. in d. l. quod iussit. num. 24. vers. aduerte circa primum. & Rip. nu. 17. vers. ex ista fallentia. ff. de re iud.*

Contra vtramque partem huius subdeclarationis oppono, & primo contra primam, quia *Alex. & Socc. quos retuli, & sequutus sum supra num. 34. sublimit. 3. tenet quod iudex, qui pronuntiauit, exceptionem pacti ob stare, potest illam pronuntiationem reuocare, ex quo post se expectat aliam diffinitiuam.*

Contra secundam partem, defendendo Bartolum, & respondendo motiuo scribunt iidem *Ias. vbi supra quod praefata interlocutoriae, contentae in hac secunda parte subdeclarationis, trahunt secum executionem, quia faciunt, vt non speretur amplius diffinitiuam in illa causa, & ideo, inquit, non potest reuocari, sicut quando esset facta executio per hominem, & *Rip. vbi supra dicens, quod Bar. non facit illationem, quod iudex non possit reuocare praefatas interlocutorias, quia sit finita iurisdicatio, sed quia iudex functus sit officio suo, quae ratio, inquit adaptatur etiam ad casum, quando iudex pronuntiauerit libellum ineptum, & in eo non esse procedendum, quia tunc iudex quoad illud iudicium dicitur functus officio suo.**

Sublimita eandem secundam limitationem positam *supra num. 37. vt non procedat, quando iudex aditus implorato eius nobili officio pronuntiat, quia tunc potest pronuntiationem, id est, interlocutoriam reuocare, vt puta, cum dat tutorem cum interponit decretum super alienatione rei minoris, quia tunc non finitur officium iudicis nobile, & ideo poterit, eo de nouo implorato, adiri, vt, causa cognita, reuocet, *Bar. in d. l. quod iussit. sub numero 20. vers. quero quid in sententia. ibi, si vero iudex, quem ibidem referunt & sequuntur Alex. sub numero 37. vers. vltimus quirit Socc. numero 66. & 70. vers. secunda conclusio. & numero 71. vers. tertia conclusio Ias. sub numero 49. vers. septimo quirit ibi. secunda conclusio. ff. de re iudic. Eslyn. in cap. 17. qualiter & quando il primo fallent. 1. limita. 1. sub numero 8. vers. sed aduerte quia ista fallentia. de accusatione & ex Franchio retuli, sequutus sum supra num. 33. in vltimis verbis.**

Exemplifica hanc sublimitationem in interlocutoria, quam iudex profert, interponendo secundum decretum, quia illam interlocutoriam, vti prolata nobili iudicis officio, posse reuocari, scribunt *Alex. in d. l. quod iussit. sub num. 37. vers. diligenter nota. Iason ampl. 7. numero 7. & sub numero 49. vers. septimo quirit. ff. de re iudic. Cardus Alexand. in capit. 60. cum cessante. sub numero 40. vers. sit ergo regula fallentia. 1. de appellatione & Contar in d. l. vbi a in secunda ratione decidendi, numero 43. vers. intellige tamen. C. si de momen. poss. & quod in ista videatur communis * opinio scribit, impugnando eam, Iasonius in d. l. quod iussit. sub numero 34. ibi, sed aduerte. dicens, quod cum habeat vim diffinitiuam non debet posse reuocari.*

Declara hanc exemplificationem esse veram in iudice ordinatio, secus in delegato, quia is non potest secundum decretum reuocare, *Alex. in d. l. quod iussit. num. 19. vers. imo alius. ff. de re iudic.*

Limita tertio, seu potius exemplifica secundam limitationem positam *supra numero 38. quamuis iudex pronuntiat, se esse incompetentem, quia tunc dicitur finitum eius officium, seu dicitur functus officio suo, & ideo non potest illam pronuntiationem reuocare, Abb. in capit. 60. cum cessante. sub numero 11. & 12. ibi, exemplum Franchii limit. 2. numero 11. & Card. Alex. sub numero 40. fallentia. 2. de appellatione Eslyn. in capit. 17. qualiter & quando il primo. sub numero 9. fallent. 2. col. 7. de accusatione Gui. Pap. tract. de appellatione q. 80. numero 53. tom. 5 fol. 99. Bar. in repetitione. l. 2. ex quacunque sub numero 13. ff. si quis in ius voc. non ier. & in l. 14. quod iussit. sub numero 9. vers. sed certe ego puto. quem sequuntur omnes * vt testantur ibidem Iason. numero 23. vers. secundum exemplum. & Rip. numero 16. vers. limita primo ff. de re iudic. Quare est limitatio communis.*

Ratio secundum praedictos Doct. est, quia per hanc interlocutoriam totaliter extinguitur iurisdicatio iudicis.

Extende primo hanc limitationem, vt in tantum non possit reuocare, quo si reuocet, nulliter reuocet, & non sit necesse appellare a reuocatione, sed poterit agi de nullitate dictae reuocationis *Guid. Pap. in loco citato mem. praecedenti.*

Extende secundo, vt delegatus reuocare non possit etiam de consensu partium, *Ias. in d. l. quod iussit. num. 26. vers. istam conclusionem in fine. ff. de re iudic. & ita sentit Franch. in capit. 60. cum cessante. sub numero vndecimo limita. 2. de appellatione si non oscitanter legatur.*

Extende

84 Extende tertio, ut procedat etiam in interlocutoria, qua pronuntiavit, se esse competentem, quia habet vim diffinitivæ, & ideo eam reuocare non potest *las. in l. 14. quod iussit. sub num. 25. vers. secundum exemplum. in fine. ibi. eodem modo. ff. de re iud.*

Contra istam extensionem, quod enim possit eam reuocare, tenent. *Bar. in repetitione l. 2. ex quacunque sub num. 13. versus finem. ibi. si autem iudex pronuntiat se iudicem esse las. sub num. 38. vers. secundo limita quando ipsemet ibi, an autem iudex. ff. si quis in ius voc. non ier. & firmat Rip. in d. l. 14. quod iussit. nu. 20.*

85 Sublimita primo eandem limitationem, ut procedat in delegato, qui eam reuocare non potest, secus est in iudice ordinario, quia is potest eam reuocare, *Alex. in l. 14. quod iussit. num. 27. fallen. 12. ff. de re iud. Franch. in cap. 8. ex ratione. num. 82. vers. secundo queritur. & Card. Alex. num. 48. vers. quinta est questio. de appell. idem Franch. in cap. 60. cum cessante. sub num. 11. limit. 2. vers. secundo aduerte. & Card. Alex. sub num. 40. fallen. 2. & Dec. num. 43. ibi. prædicta limitatio. de appell. & in hac sublimitatione residet *Bar. in repetit. l. 2. ex quacunque. sub num. 13. ff. si quis in ius voc. non ier. dicens, quod si iurisdicatio sibi competit in veritate, potest reuocare, & simpliciter las. sub num. 38. vers. secundo limita quando ipsemet. ibi, an autem iudex. in fine.**

Contra hanc sublimitationem, nempe quod neque ordinarius possit reuocare, videntur motiva *Alex. vbi supra*, quibus non satisfaciunt responsiones *Felyni*, ideoque in hac contraria opinione, citatis etiam pro ea *Rom. Mar. Socc. & Bal.* videtur residere *las. d. in l. quod iussit. sub num. 26. vers. istam conclusionem. ff. de re iud. & aduerte quod leaura lasonis in libro meo est corrupta, quia verba (reprobat aliter hic) sunt legenda (reprobat *Alex. hic*) in hac eadem contraria opinione videtur residere *Felyni. in cap. 17. qualiter & quando. il primo. sub num. 9. fallen. 2. vers. sed istam fallentiam. de accus. & Rip. in d. l. quod iussit. num. 18. vers. declara modo. dum hanc ultimo referunt loco.**

Non recedo à sublimitatione, tum quia eam defendit *Dec. vbi supra*, tum quia tenetur communiter. 86 Infero ex hac sublimitatione, quod iudex ordinarius potest reuocare interlocutoriam, qua pronuntiavit, causam appellationis esse desertam, *Franch. in d. cap. ex ratione. num. 82. & Card. Alex. nu. 48. de appell. & scripsi supra num. 27.*

87 Sublimita secundo, ut procedat si iudex pronuntiavit, se esse incompetentem super negotio principali, quia tunc non potest reuocare, secus si super aliquo dependente à principale, quia non expirat iudicis officium, *Alex. d. l. quod iussit. fallen. 12. num. 28. vers. item limita. & Rip. num. 19. declar. 3. ff. de re iud. Felyni. in cap. 17. qualiter & quando. il primo. sub nu. 8. limit. 3. col. 7. de accus.*

88 Infero notabiliter ex ista sublimitatione, quod si iudex laicus, coram quo discuteretur emergenter articulus filiationis, & in isto articulo veniret discutienda causa matrimonii, & iudex laicus remitteret causam iudici ecclesiastico, posset remissionem reuocare, *vbi supra dicens, se ita consuluisse.*

89 Sublimita tertio, ut non procedat, quando à tali interlocutoria fuit appellatum, quia tunc poterit reuocare, *Dec. in cap. 60. cum cessante. sub num. 41. & 42. ibi, ista limitatio procedit. de appell. Ant. de Butr. Aba. Franch. Card. Alex. Felyni. Capic. Lancell. & Socc. quos retuli, & sequutus sum supra num. 35. Et quod hæc sit communis restatur, & sequitur, respondendo contra-*

*riis, Dec. vbi supra, & quod si sententia interlocutoria sit appellabilis, & sit ab ea appellatum, possit iudex eam reuocare, scribit *Bar. in leg. 14. quod iussit. nu. 12. vers. quarto vtrum ff. de re iudic. & quod iudex possit reuocare interlocutoriam, non obstante, quod ab ea sit appellatum, scribit *Franch. in d. cap. cum cessante not. 6. num. 5. de appell.***

Nec obstat, si dicatur, quod iudex à quo non potest, pendente appellatione, aliquid innouare.

Quia respondeo, quod potest reuocare grauamen illatum, quia tendit ad faciliorem exitum appellationis, ut refert & sequitur *Lancell. tract. de atten. par. 2. cap. 12. de atten. & innou. appell. pend. limit. 4. princ. num. 7. tom. 5. fol. 363.*

Contra hanc sublimitationem titubando tenent *Rip. in d. l. quod iussit. sub num. 18. declar. 2. ibi, ista declaratio. & sentiunt *Ioan. Calde. Imol. & Alex. quos citavi supra sub num. 35. vers. contra hanc.**

Non recedo à sublimitatione, quia est communis, & procedit etiam in delegato, ut notavi supra nu. 36. vers. intellige.

80 Sublimita quarto, ut procedat in ordinario, seu delegato, principaliter dato ad decisionem causæ, secus in executore, accessorie dato pro executione gratiæ, *Felyni. in cap. 17. qualiter & quando. il primo. sub nu. 10. limit. 4. col. 8. de accusat. & Rip. in d. l. quod iussit. sub num. 19. declar. 4. ff. de re iud.*

Limita quarto eandem illationem positam supra num. 13. quando interlocutoria est bis confirmata, quia tunc sicut ad ea non licet amplius appellare, ita etiam non potest reuocari, *Abb. in cap. 60. cum cessante num. 13. cas. 3. Fran. h. num. 12. limit. 3. Card. Alex. an. sub num. 40. fallen. 3. & Dec. num. 45. fallen. 3. de appell. Felyni in cap. 17. qualiter & quando. il primo. fallen. 3. num. 10. col. 8. de accus. Alex. in l. 14. quod iussit. fall. 6. num. 21. & Rip. fall. 6. num. 25. ff. de re iud. dicens, quod hæc limitatio nullum habet dubium.*

Neque in hac limitatione intelligo de confirmatione, quam idem iudex, dum partes appellant solet facere per viam depositionis, de qua loquitur *Galles. ad form. camer. oblig. part. 3. rubr. reliqua de processu. num. 27. & seqq. tom. 6. part. 2. fol. 362. sed intelligo de confirmatione facta per viam appellationis à iudice ad quem.*

Ratio huius limitationis est, quia licet interlocutoria respectu iudicis sit de illo genere sententiarum, quæ non transeunt in rem iudicatam, de quibus sententiis locutus sum supra lib. 7. car. 94. sub num. 131. tamen, quando confirmata, transit in rem iudicatam & quoad partem, & quoad iudicem, *Ant. de Butr. in cap. 6. fraternitatis. sub num. 32. vers. nota mirabilem. de frigid. & males. & Franch. in cap. 60. cum cessante. sub num. 12. limit. 3. de appell.*

81 Infero ex hac limitatione, quod iudex potest bis tantum, & non ultra reuocare interlocutoriam quia bis tantum potest appellari, *Bar. in d. l. quod iussit. num. 17. vers. quarto an iudex Socc. num. 60. & 61. ff. de re iud. Rebuff. in l. vnica, not. 1. num. 6. C. de sentent. qua pro eo & c. fol. 356. hancque esse communem & magis comm. opin. & Canonistas eam sequi testatur *las. in d. l. quod iussit. num. 43. vers. quarto querit. & num. 46. in fine, & ex eo refert *Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. num. 45. vers. at sunt in fine. ff. de verbo. signif.***

Contra istam illationem, & erit secunda opinio; nempe quod iudex possit sapius, & millies reuocare interlocutoriam, tenuerunt *Ang. & alii, quos*

quos referunt idem Iaf. in di. l. quod iussit. sub num. 43. vers. vnde secunda. & Tiraq. d. §. hoc sermone. num. 43. vers. & in h. ac. hancq. opin. contra illationem seruat Auditor Camerae, vt recenset Galles. d. rubr. reliqua de processu. num. 27. & seqq. & scripsi supra quest. 17. limit. 47. memb. 1. num. 31.

Contra eandem illationem, & contra secundam opinionem; & erit tertia opinio; nempe quæ iudex possit semel tantum suam interlocutoriam reuocare; tenuit Petr. de Boxu. in d. l. quod iussit, vt refert ibidem Iaf. sub d. num. 43. vers. tertia fuit. & ex eo Tiraq. d. §. hoc sermone. num. 45. vers. at sunt. hancq. opin. comprobat Iaf. in d. l. quod iussit. nu. 44. & seqq. dicens, quod est sustentabilis in puncto iuris.

Non recedas ab illatione, à qua, quia est communis, minus videtur recedere ipsemet Iaf. d. num. 46. in fine.

64 Extende eandem limitationem, vt procedat etiam quando semel tantum fuit via appellationis confirmata, quia tunc sine noua appellatione non potest amplius reuocari: Vel enim loquimur in iudice à quo, & is non potest, tum quia reuocatio haberet in se notoriam iniustitiam, cum iam fuerit confirmata, sicut de ea, quæ bis fuerit confirmata, ait Abb. & ex eo refert, & sequitur Felyn. in locis citatis supra num. 61. tum quia per appellationem, deuolutionem illius articuli ipse non est amplius iudex in illo articulo; & maxime quia in eo grauauit: imo eo ipso quod d. tulit appellationi, seu eo ipso quod causa est deuolutiua, non potest illam reuocare, testibus iis, quos remissiuè citauit, & sequutus sum infra num. 66. Vel loquimur in iudice ad quem, & is similiter non potest eam reuocare, quia, cum pronuntiauerit in illo articulo, ipse functus est officio suo, & ideo succedunt ea, quæ scripsi supra num. 51. & num. 30. versus finem, & maxime si confirmauit, quo casu de iure communi redit ad iudicem à quo, vt retuli & sequutus sum supra q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 19: & consequenter expirauit eius iurisdictio.

65 Sublimitationes quasdam huius limitationis poteris, si placent videre apud Felyn. in cap. 17. qualiter & quando, il primo fall. 3. sub num. 10. de accusat.

66 Limita quinto, quando pars appellat ab interlocutoria, & iudex appellationi d. fert, quia postquam appellationi detulerit, non potest interlocutoriam reuocare; hanc limitationem, eiusque extensiones, citatis Bar. Socc. Felyn. Maran. & aliis late posui supra limit. 47. memb. 1. num. 41. & seqq. vers. restringe quinto. ideo hic non repeto.

67 Limita sexto, quando interlocutoria esset executioni demandata, qui tunc iudex non potest illam reuocare; hanc limitationem, eiusque extensiones posui supra q. limit. 47. memb. 1. num. 58. & seqq. in quibus late explicatur.

68 Limita septimo, quando iudex, debite requisitus, non daret Apostolos; vide supra q. 13. num. 59. & q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 54. & seqq. in quibus explicatur.

69 Limita octauo, quando iudex ad quem inhibuisset, vide supra q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 69. & seqq. in quibus explicatur.

70 Limita nono, quando interlocutoria fertur simul cum diffinitiua super negotio principali, quia tunc iudex dicitur functus officio suo, & ideo eam

reuocare non potest, Rip. in l. 14. quod iussit. limit. 4. nu. 23. ff. de re iudic.

Adde pro declaratione quod scripsi supra q. 17. 71. limit. 47. memb. 1. nu. 35.

Reliquas limitationes, seu casus, in quibus iudex non potest interlocutoriam reuocare, non prosequor, tu poteris videre apud Doct. in l. quod iussit. ff. de re iudic. & in capit. 60. cum cessante. de appellat. vbi Franch. numero 8 & seqq. vers. secundo limita. vsque ad numerum 31. posuit quatuordecim limitationes, & Card. Alex. numero 40. congeffit viginti duas fallentias, seu limitationes, & de illis forsitan intellexit Socc. in d. l. quod iussit sub numero 50. vers. secunda conclusio dum inquit, possem e iam ponere vigintiduas limitationes; vide etiam Felyn. in capit. 17. qualiter & quando il primo, de accusatione & vide quæ scripsi supra quest. 17. limita 47. memb. 1. numero 30. & seqq. & hæc sufficienter circa primum casum, positum supra nu. 2.

¶ Capiò secundum casum in sententia diffinitiuâ, positum supra sub d. numero 1. & in hoc firmo duas regulas, & de secunda scripsi infra nu. 109.

Prima: igitur regula est, quod si nullitas deducitur principaliter, seu simpliciter sine appellatione, prout intentari posse retuli, & sequutus sum supra concl. 3. num. 3. vers. principaliter. poterit ea intentari vel coram iudice ordinario, qui sententiam protulit, vel coram superiore, Bar. in l. 19. si expressim. sub numero 14. ff. de appellat. & relat. & in l. 4. si vt proponis. sub num. 3. ibi. aliud. c. quom. & quan. iud. ad el. d. l. ionem eius, qui eam intentat. Abb. in capit. 9. in licoris. versus finem. nu. 6. ibi. aut deducitur nullitas. & Felyn. numero 4. vers. quis dicitur autem de officio & potest iud. deleg. & in capit. 40. per tuas sub numero 8. de sentent. excomm. Franchius in capit. 63. dilecto. sub numero 65. quest. 27. vers. non obstat l. vbi ceptum. & Card. Alex. sub numero 58. q. 8. versus finem, ibi. aut principaliter. de appellat. & ita intelligas Papien. in pract. in form. appellat. à sentent. diffin. in glos. fuisse & ess. sub numero 7. fol. 410. & de comm. * opinione testatur, & sequitur Vaut. tract. nullit. rubr. coram quo possit. & c. numero 7. & 8. fol. 374. & quod possit iudex ordinarius à quo cognoscere de nullitate scribit Guid. Pap. quem retuli, & sequutus sum supra quest. 17. limita. 2. in fine, & quod possit adiri vel ipse ordinarius, qui sententiam tulit, vel eius successor, scribit Franch. supra proxime citatus.

Infero ex hac regula, quod inferior, quamuis sit iudex ordinarius, non potest cognoscere de nullitate sententiæ laræ, à suo superiore, Franch. in d. cap. 63. dilecto. num. 68. & 69. q. 28. & Card. Alex. num. 60. de appell.

Ratio huius illationis est, quia nullitate venit tractanda rescissio sententiæ, quæ, vt loquendo in restitutione in integrum, retuli, & sequutus sum rem. seq. sub nu. 31. vers. ratio. rescindi debet à superiore.

Restringe primo hanc illationem, vt non sit vera quando nullitas est notoria, vel manifesta, apparens per inspectionem ipsius sententiæ, quia tunc nullitas se ipsam demonstrat, & habet vitium patens, ideoque non requiritur solemnis declaratio, & ordinarius posset isto casu cognoscere de nullitate processus, seu sententiæ delegati Apostolici, quamuis delegatus Apostolicus sit maior quocunque ordinario, Franc. d. c. dilecto. n. 70. q. 28. & Card. Alex. sub nu. 60. ibi. quod limit. & Vaut. tract. nullit. rubr. coram quo possit & c. sub num. 13. vers. & est aduertendum. in fine, fol. 374.

Restri-

76 Restringe secundo quando nullitas incidenter opponeretur per viam exceptionis contra executionem sententiæ, quia de ea posset cognoscere is, coram quo opponitur, quamuis sit inferior eo, à quo lata est sententiæ, *Franch. d. cap. dilecto num. 71. limit. 2. & Card. Alex. sub d. num. 60. ibi item limitabis. de appen. & quod de nullitate, quæ opponitur excipiendo, & sic incidenter, cognoscat is, coram quo opponitur, siue iudex causæ principalis, siue causæ appellationis, scribit Papien. in pract. in form. appell. d. sent. diffinit. in glos. fuisse & esse sub num. 3. sub num. 7. iunctis simul fol. 409. & 410.*

77 Extende hanc restrictionem, vt procedat etiam si sententia esset matrimonialis, lata à iudice ecclesiastico, quia adhuc iudex secularis posset cognoscere per viam exceptionis de nullitate dictæ sententiæ, *Franch. de cap. dilecto q. 28. num. 73.*

78 Subrestringe has duas restrictiones, hancque extensionem, vt quamuis coram executore sententiæ, latæ à suo superiore, possit nullitas illius sententiæ opponi, tamen ille executor non debet, nec potest pronuntiare luperilla nullitate, sed debet huiusmodi incidentem quæstionem remittere ad superiorem, & interim, si ei constet de nullitate, debet in executione super sedere, vt refert, & sequitur *Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit & c. num. 22. fol. 375.* Quare exceptio nullitatis opposita coram inferiore eo, qui sententiam tulit, non impedit executionem, & ideo si Papa mandet, sententiam latam exequi, & coram executore opponatur, quod sententia est lata per falsos testes, vel per fraudem, non potest ipse cognoscere, sed debet remittere ad Papam, *Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 36. & 37. C. si de momen poss. & adde omnino, quæ retuli, & sequutus sum concl. preced. num. 13. vers. extende quarto.*

79 Declara primo tunc eandem regulam positam supra num. 73. vt iudices ordinarii, quos dixi posse cognoscere de nullitate sententiæ diffinitivæ, & eam vti nullam reuocare, & iterum sententiarum, sint hic in Curia Camerarius, Auditor Cameræ, Gubernator Urbis, Vicarius, Senator, Marechalus, & Auditor contradictarum, quos idcirco posse eorum sententias nullas reuocare, & ex integro pronuntiare, scribit *Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit & c. num. 18. vers. idcirco fol. 374.*

Confirmatur hæc declaratio, quia quod Auditor contradictarum, & Auditor Cameræ habeant iurisdictionem ordinariam, scribunt *Goffr. & Hostien. in summ. de offic. ordinar. num. 2. Glos. 1. in clem. auditor. de re crip. Spec. tit. de offic. ordinar. §. 1. sub num. 2. & 3. lib. 1. partic. 1. fol. 39. Vant. vbi supra, & quod Auditor Cameræ, & Auditor contradictarum sint ordinarii iudices non à se ipsis, sed à Papa substituti, scribit *Vest. in prax. lib. 3. sub nu. 4. & quod Auditor Cameræ habeat iurisdictionem ordinariam, scribunt etiam Glos. in clem. neromani. §. eo tamen prouiso in verbo. expirare. de elect. & elect. potest. Franch. in cap. 4. personas. sub num. 7. vers. ultimo quantum. de appell. Mandos. tract. de monitor. q. 44. num. 3. tom. 3. par. 2. fol. 67. & Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. restit. in integr. cap. 2. num. 49. fol. 212. & retuli & sequutus sum supra lib. 1. cap. 22. nu. 5. Et quod Camerarius habeat iurisdictionem ordinariam, scribunt *Glos. in d. §. eo tamen prouiso in verbo. expirare. Hostiens. Spec. & Vant. in in locis supra proxime citatis. Et quod Vicecancellarius habeat iurisdictionem ordinariam, scribunt *Hostien. & Spec.****

*vbi supra Marechallus quod habeat iurisdictionem ordinariam, scribunt *Glos. in d. §. eo tamen prouiso in verbo expirare, Spec. d. tit. offic. ordinar. §. 1. sub num. 3. Vant. vbi supra & Vest. in prax. lib. 2. cap. 14. num. 2. Vicarius Domini Papæ quod sit ordinarius, scribunt *Ant. de Præt. vbi infra & Vant. Vest. Marches. vbi supra Gubernator Urbis, & Senator qui sint iudices ordinarii, scribit *Vant. de rubr. coram quo possit & c. sub nu. 18. vers. idcirco. & de Gubernatore Urbis sentit etiam *Marches. loco citato. Quod Præsidentes Cameræ Apostolicæ, Gubernator Urbis, & Vicarius sint ordinarii iudices, non a se ipsis, sed à Papa substituti, scribit *Vest. d. lib. 3. cap. 3. sub num. 4. & nos de singulis scripsimus supra lib. 1. in eorum distinctis capitibus.******

Contra hanc declarationem oppono, quia, vt refert *Archid. in cap. 15. experientia sub num. 3. ibi, sed quicquid dicant. 11. q. 1. Papa VIII. publice interlocutus fuit, quod in Curia Romana nullus est ordinarius, nisi Papa, & licet *Archid. non dica t nomen illius Papæ, tamen fuit *Bonifacius VIII. vt dicunt *Glos. 1. in clem. 3. auditor. de re scrup. & Staph. & Gomez. infra citati; hancque opinionem *Archidiaconi sequuntur *Ant. de Præt. tract. de iuris d. episc. cap. 6. num. 47. tom. 3. par. 2. fol. 367. Granut. theor. 21. ordinarium. nu. 14. Marches. qui posset forsan. videri inconstanter loquutus d. cap. 1. num. 47. versus finem, fol. 212. & Staph. tract. de signat. liter. iustit. in prim. seu preludio, sub num. 7. & 8. fol. 268 in impressis Roma de anno 1587. Gomez. in compen. vtriusque signat. vers. prima quia propter. fol. 506. & 507. Et quod in dubio, si aliud non appareat, vera sit hæc *Archidiaconi opinio, quia hæc plus consistunt in facto, quam in iure, scribit *Card. quem refert & sequitur *Staph. sub d. nu. 7.*********

Comprobatur hæc opinio contraria, quia ille dicitur iudex ordinarius, qui habet certam administrationem respectu territorii, sed præfati iudices Romanæ Cur. deputantur personis: ergo non sunt iudices ordinarii, *Staph. d. tra. de signat. liter. in preludio nu. 8. fol. 278.*

Non recedas à declaratione, quia, quicquid possit dici disputando, in facto reputantur ordinarii.

Declara secundo, vt ordinarii dicantur *Primates, Archiepiscopi, & similes, habentes in ecclesiasticis iurisdictionem ordinariam à Papa, Spec. tit. de offic. ordinar. §. 1. num. 1. lib. 1. partic. 1. fol. 39. & Primates, & Patriarchæ non differuat, nisi quantum ad sonum vocis, *Hostien. in summ. tit. de offic. ordinar. num. 2. vers. quis possit constituere ordinarium.**

Declara tertio, vt *Duces, Marchiones, Comites, & similes, qui habent iurisdictionem vnius Prouinciae, vel loci ab Imperatore, dicantur iudices ordinarii, Spec. citatus num. precedenti.*

Declara quatto vt *Episcopus, & Vicarius non reputentur duo ordinarii, sed vnus ordinarius; ideoq. vnus poterit cognoscere nullitatem sententiæ, latæ ab altero, *Franch. in. ap. 63. dilecto. q. 28. num. 72. de appell. vnde *Episcopus restituit aduersus sententiam, latam à Vicario vt retuli & sequutus sum rem. seq. num. 33. vers. subdeclara secundo. & è contra secundum aliquos, quos citavi eod. rem. seq. numero 34. in fine.***

Declara quinto similiter, vt *successor, & prædecessor reputentur vnus iudex, ideoq. successor restituit aduersus sententiæ, latam à prædecessore, vt ex*

80

81

82

83

vt ex

vt ex Spec retuli, & sequutus sum remed. seq. nu. 32. vers. sub-
declar a primo.

84 Declara sexto superiorem, coram quo potest in-
tentari nullitas principaliter de per se absque ap-
pellatione, dici eum, qui habet omnimodam iurisdic-
tionem, & non limitatam, Felyn. in cap. 9. in li-
teris versus finem, vers. ad dictum de offic. & potest. iud. deleg.
& Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit & c. nu. 20. vers.
insuper fol. 375. Quare lata sententia ab Episcopo, po-
test illius sententiae nullitas principaliter dedu-
ci coram Papa, seu coram Legato vt declarat Card.
Alex. in cap. 63. dilecto, num. 58. versus finem. ibi ideo archie-
piscopus de appell. & sentit aperte Franch. & idem Fe-
lyn. citati num. seq. & probatur ex textu in cap. 1. de offic.
leg. vbi habetur, quod et si Archiepiscopus Centau-
riensis non poterat metropolitico iure audire cau-
sas de episcopatibus, nisi ad eum per appellationem
deferentur; tamen quia etiam legationis iure praer-
erat, poterat legationis obtentu vniuersas causas
Prouinciae per appellationem, vel querimoniam
in sua audentia introductas cognoscere. Et quod
dico de Papa seu Legato, qui eius vices gerit in
Prouincia seu legationi commissa; idem dico de
quolibet alio Principe supremo, Vant. vbi supra.

85 Secus est si is superior habeat limitatam, ac re-
strictam iurisdictionem ad causas appellationum,
quia is non poterit cognoscere de nullitate sen-
tentiae principaliter deductae; vnde Archiepiscopus
qui habet iurisdictionem limitatam solum in
causis appellationum, non potest sine appel-
latione cognoscere de nullitate sententiae,
latae ab episcopo, Franch. in capitulo. primo §.
post haec sub numero septimo. vers. sed aduerte de appella-
tione in 6. & in capitulo 3. dilecto sub numero 67. vers. secundus
casus de appell. dicens quod non potest adiri Archie-
piscopus per viam querelae, seu nullitatis senten-
tiae Episcopi, & ibidem Card. Alex. numero 58. versus
finem, & Felyn. in capitulo. 9. in literis versus finem, vers. se-
cundus casus est de offic. & potest. iud. deleg. Couar. pract. 99.
capit. 9. sub num. 2. vers. secundo constat. & quod iudex
appellationum, qui non potest adiri per viam que-
relae, sed solum per viam appellationis, non possit
cognoscere de causa nullitatis principaliter inten-
tatae, praetermissio appellationis articulo, scribit
Rip. in l. 14. quod insit. sub num. 69. ff. de re iudic. & hanc
esse magis communem * opin. testatur, & sequi-
tur Vant. d. rub. coram quo possit & c. numero 20. vers. insu-
per versus finem fol. 375. & quod habeat iurisdictionem
limitatam dixi supra quest. 17. lim. 47. memb. 3. nu. 7.

Hinc est quod statuta, seu nouae reformationes
statutorum Urbis lib. 1. cap. 166. Cap. aneo appella-
tionum dant expresse iurisdictionem cognoscen-
di causas nullitatum, quia sentiebant, quod de iure
communi, vti iudex appellationum, non erat
iudex nullitatum, quae principaliter intentan-
tur.

Contra istam declarationem in secunda parte
tenent Abb. in d. cap. in literis in fine, de offic. & potest. iud.
deleg. & Felyn. sibi met contrarius qui eum refert
& sequitur in cap. 40. per tuas. versus finem, de sent. excom.
& Abbati videtur adherere Franch. in cap. 63. dilecto
q. 20. sub num. 24. de appellat.

Ratio quae mouentur Abb. est quia remedium
nullitatis est equipollens remedio appellationis,
& vt remouendo motum contrarium inuit Fe-
lyn. vbi supra licet Archiepiscopus non possit adiri

via querelae potest tamen adiri via nullitatis, qua-
re non tenet consequentia a querela ad nullita-
tem; in multis enim casibus subleuat querela, in
quibus non subleuabit nullitas.

Non recedas a declaratione, tum quia est com-
munis, tum quia ratio Abbatis non concludit, &
contra eum tenet in specie idem Franch. in d. cap. 63.
dilecto sub num. 67. vers. secundus casus. & Felyn. est sibi
met contrarius non solum in dicto, vt dixi, sed et-
iam in ratione; nam in cap. in literis prout eum re-
tuli, & sequutus sum infra rem. 3. num. 31. scribit paria
esse dicere de nullitate, vel adire per viam querelae
dixi quod ratio Abbatis non concludit: nunc hoc
dictum ostendo, quia appellatio est remedium se-
paratum a nullitate, & differt ab ea in pluribus, &
primo quia appellatio potest interponi solum in-
tra decem dies, & interposita impedit executionem:
at nullitas potest interponi etiam post lapsos de-
cem dies, & interposita non impedit executionem
testibus iis, quos retuli, & secutus sum supra concl. 4.
& 5. vtr obique nu. 1. & ideo non equipollet: nam et-
iam restitutio in integrum potest secundum do-
ct. nam Abbatis dici remedium equipollens ap-
pellationi, quia tendit ad eundem finem, ad quem
tendit appellatio, & solet impedire executionem,
& tamen non valet consequentia a nullitate ad
restrictionem, teste eodem Abb. quem retuli re-
med. seq. num. 61. vers. ad secundum dum scribit, quod
Archiepiscopus non potest restituere in integrum
aduersus sententiam Episcopi, quia non potest Ar-
chiepiscopus adiri, nisi per viam appellationis.

Declara septimo, dum dixi, nullitatem posse in 86
tentari electiue, vel coram eodem iudice ordina-
rio, qui sententiam tulit, vel coram superiore, esse
veram in nullitate, quae intentatur principaliter,
seu simpliciter prout loquuntur Bar. Abb. Felyn.
Card. Alex. & Vant. citati supra in conclusione, num. 73.
& Mysing. citatus num. seq.

Secus si nullitas veniat incidenter, vt puta quia 87
petam, iterum sentiri, & reformari sententiam ex
eisdem actis, habita prima pro nulla, quia isto casu
cognosceret eadem iudex, qui sententiam tulit, & non
superior, Bar. in l. 19. si expressim. sub num. 14. ibi, ego dico.
ff. de appell. quem referunt & sequuntur Abb. in cap. 9
in literis nu. 5. ibi, sed ipse bar. de offic. & potest. iud. deleg. Fran-
in cap. 63. dilecto sub num. 65 q. 27. vers. sed certe, ibi non ob-
stat. l. vbi captum. & Card. Alex. sub num. 58. versus finem,
ibi, vnde Bar. de appell. & Mysing. in sing. obseru. cent. 5. obseru.
92. illud num. 5. & 6. dicens, quod si praetendens sen-
tentiam nullam, petat principaliter eam reforma-
ri ex eisdem actis, tacita prima pro nulla, iudex,
qui sententiam tulit, debet cognoscere, ex quo
principaliter agitur de reformatione, & inciden-
ter de nullitate: & quod haec sit distinctio, quae com-
muniter * tenetur, testantur, & sequuntur Felyn. in
cap. 40. per tuas. sub num. 8. ibi, sed est alia distinctio de sent.
excommun. & Vant. tract. null. rub. coram quo possit & c. nu.
7. vers. si tractabimus. fol. 374.

Contra hanc declarationem, & praesertim con-
tra secundam partem videtur tenere idem Bar. in l.
4. si proponis num. 3. versus finem, C. quo & quan. iud. & c.
dicens quandoque sibi placuisse opinionem, quod
si petatur, pronuntiari sententiam nullam, & ite-
rum iudicari, debeat id peti coram eodem iudice:
at modo inquit, cum diligenter inspexerim,
non

non videtur mihi forte verū, & puto, inquit, quod indistincte possit adiri superior, vt pronunciet sententiam nullam, & iudicet.

Tu, latius explicando, præmittere quid quinq; modis potest dici de nullitate, quos quinque modos habes *supra concl. 3. num. 2.* hoc præmissio, concludo, in illis primis tribus modis, quos habes, *d. concl. 3. num. 2.* nullitatem, ex quo habet annexionem, & dependentiam cum appellatione, cognoscendam esse coram iudice appellationis, quia illa nullitas deuoluit, sicut ipsa appellatio, *Franch. in ca. 63. dilecto. num. 149. quæst. 54. de appella.* Quare si deducatur nullitas cum appellatione, dicendo (appello, quia sententia est nulla) iudex appellationis habet cognoscere de nullitate, & non ipse iudex ordinarius qui tulit sententiam, *Franch. d. cap. dilecto. quæst. 9. num. 19. & sub d. num. 149. quæst. 54. Guid. Pap. tract. de appella. quæst. 46. num. 37. & quæst. 82. num. 54. fol. 59. & Contar. in l. vñca. limit. 7. num. 21. C. si de momen. poss. & multo magis si appellarem simpliciter à sententia, quia tunc et si in illa appellatione contineatur accessorie, & incidenter nullitas, tamen appellatio deuoluit cognitionem omnimodam, & licet etiam nullitatem ad iudicem appellationis, etiam si ille iudex appellationis haberet limitatam iurisdictionem, prout haberet Archiepiscopus, *Franch. in cap. 1. §. post hæc. sub num. 7. vers. sed aduerte. de appell. in 6.* In penultimo autem modo, quando deducitur principaliter, & de per se concludo, eam posse cognosci, vel ab ordinario met, qui sententiam tulit, vel à superiore, vt sentiant *Bar. & alii citati, supra num. 86. & Franch. sub d. num. 149.* In ultimo vero modo, quando deducitur per viam exceptionis concludo, quod potest cognosci coram quocumque ageretur de executione sententiæ, & sic coram eodem, & coram alio, etiam si sit inferior, vt retuli & sequutus sum *supra num. 9. & 76.* Addo alium modum, quando nullitas deducitur incidenter, petendo principaliter, sententiam reformati ex eisdem, quia sententia lata est nulla, vt latius scripsi *supra concl. 3. nu. 18.* & in isto modo concludo, de nullitate agendum esse coram eodem iudice, qui tulit sententiam, vt dixi *hoc nu. vers. secus.**

Tempera nunc, quod dixi, non iudicem ordinarium, qui tulit sententiam, sed iudicem appellationis cogniturum esse nullitatem, deductam in hærenter appellationi sub formula (appello, quia sententia est nulla) seu (dico sententiam nullam, & si quæ est, appello) vt non procedat hoc, quando appellatus renunciaret sententiæ nullæ, inuito etiam appellante, & peteret, ex eisdem actis sententiam iterum ferri per ordinarium, qui eam tulit; quia isto casu posset ordinarius iterum sententiare, & appellans non posset contradicere, quia habet, quod quætebat; volebat enim, declarari sententiam nullam, & ita iudex à quo fecit, reassumendo causam in eo statu, in quo eam dimisit, *Fedor. de Senis, consi. 243. si à sententia. & latius Franch. in d. cap. 63. dilecto. nu. 124. q. 41. de appell.*

88 Declara octauo, vt non procedat in nullitate aduersus sententiam, latam ad aperiendum testamentum, seu mittendum heredem in possessionem ex testamento scripto, quia de eius nullitate potest dici solum coram eodem iudice, *Paul. de Castr. in l. 6 quisquis. C. quor. appel. non recip.*

89 Declara nono eandem regulam; dum dixi, nul-

litatem posse poni, vel coram eodem iudice, vel coram superiore, esse veram, quando in sententia de cuius nullitate agitur, non versantur sordes, aut malitia, & iniquitas iudicis; secus si versentur, quia quando sententia est nulla propter iniquitatem, seu turpitudinem iudicis, indistincte agendum est de nullitate coram superiore, *Bar. in sape citata l. si expressim. sub num. 14. ibi, aut sententia est nulla. ff. de appell. Franch. in cap. 63. dilecto. num. 65. quæst. 27. vers. sed certe. & Card. Alex. sub num. 58. ibi, vnde Iac. Butr. quæst. 8. de appella. Felyn. in cap. 9. in literis. sub num. 5. vers. quarta declaratio. de off. & potest. iud. deleg. & clarius in cap. 40. per tuas. numero octauo. ibi, & difficultas. de senten. excommuni. & Vant. tract. null. rubr. coram quo possit, & c. numero decimo & vndecimo. vers. & quod iudex. fol. 374. & licet Abb. in dict. capit. in literis. sub numer. 4. dicat, hanc distinctionem non esse communiter traditam à legistis: tamen, quicquid tunc temporis esset hodie ita communiter scribunt, & qui tunc temporis non scripserunt, vel non scribunt, omittunt, sed non negant.*

Ratio secundum *Franch. in d. cap. 63. dilecto. num. 67. vers. hoc præmissio.* est, quia vitium iudicis transfert iurisdictionem in suam superiorem: vel, vt ait *Vant. voi supra,* quia non est verisimile, quod idem iudex pronunciet, ac declaret id, in quo versatur sua turpitudine, & propterea non debet suæ iniquitatis cognitor fieri, sed debet iri ad superiorem: vel secundum *Cardin. Alex. vbi supra,* quia licet iudex possit cognoscere de exceptione opposita contra iurisdictionem suam; tamen non potest cognoscere de exceptione, quæ sigillat personam iudicis, ita quod iurisdictionem non habeat, puta de exceptione infamiae, vel excommunicationis, & similia, de quibus non loquuti sumus, *supra lib. 1. c. 101. num. 29.*

Sed an hæc iurisdicatio cognoscendi de nullitate transferatur in superiorem, qui non potest adiri via querelæ, sed solum via appellationis, qualis est Archiepiscopus, *Franch. supra citatus titubatur.*

Declara decimo, restringendo eandem regulam, vt procedat in iudice ordinario, prout loquitur ipsa conclusio, & loquuntur *Bar. in l. 19. si expressim. sub num. 13. ff. de appel. & relat. Abb. in c. 9. in literis. num. 6. iuncto nu. 4. ibi, in ordinario dicit. & Felyn. nu. 4. iuncto nu. 3. vers. quid de ordinario. de offi. & potest. iud. deleg. Card. Alex. in c. 63. dilecto. sub nu. 58. q. 8. vers. sus finem. ibi, aut principaliter. de appell. & Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit & c. nu. 7. & 8. fol. 374.*

Secus est in iudice delegato, quia is postquam diffinitiuam tulit sententiam dicitur functus officio suo, siue bene, siue male pronunciauerit; & ideo de validitate, vel inualiditate, aut nullitate sententiæ amplius iudicare, vel cognoscere non potest, *l. 4. si vt proponis. & ibi Bar. num. 1. & 3. Bal. num. 7. & 9. & Salyc. sub num. 3. C. quom. & quam. iud. Innoc. in ca. 1. de sentent. & re iud. Bar. in d. l. 19. si expressim. nu. 14. vers. quero coram. ff. de appell. & relat. Franch. in ca. 63. dilecto. num. 64. quæst. 27. & Card. Alex. sub num. 58. q. 8. de appell. Fely. in ca. 17. qualiter & quando il. fall. 8. num. 38. de accus. Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit, & c. num. 14. vers. si autem iudex. fol. 374. & quod hæc sit conclusio, ponit *Rip. in l. 14. quid iussit. nu. 63. ff. de re iudic. Mysing. in sing. obseru. cent. 5. obseru. 92. illud. num. 7.* Et quod iudex delegatus ad vnâ causam non possit sententiam à*

se latam reuocare, quamuis sit notorie nulla, retuli & sequutus sum supra lib. 1. c. 97. n. 190. & quod si inutiliter iudicauerit, non possit iterum iudicare, scribit Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. in limitationib. declar. 4. nu. 20. ff. de verò. sign. fol. 129.

92 Amplia primo hanc declarationem in secunda parte, vt procedat etiam in eo, qui habet iurisdictionem ordinariam in cognoscendo, & delegatam in definiendo, qualis est Auditor Rotæ, Rip. in d. l. quod iussu. sub nu. 63. ff. de re iud. & quod Auditores Rotæ habeant iurisdictionem ordinariam in procedendo, & delegatam in definiendo, ideoq; suas sententias diffinitiuas reformare non possint, quâuis nulliter sententiauerint, retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 26. sub nu. 3.

93 Amplia secundo, vt habeat locum etiam in delegato Principis, quia is non potest reuocare sententiam, quam nulliter protulit, Felyn. inc. 9. in literis. fallen. 1. vers. contrarium. sub numer. 1. de offic. & potest. iudic. deleg. & ca. 17. qualiter & quando il. sub num. 39. vers. sed aduerte. de accus. & hanc esse communem * opinio. reprobata opinione Angeli, testatur, & sequitur Rip. in d. l. quod iussu. sub nu. 63. ampl. 2. ff. de re iud. & de communi * testatur etiam Dec. in d. c. 9. in lit. fallen. 1. sub num. 14.

94 Contra hanc ampliacionem tenent Ang. in l. 55. iudex. nu. 7. ff. de re iud. Boer. decis. 6. iudex delegatus. nu. 3. & seq. quem referi & sequi videtur Vant. tract. null. rub. coram quo p. sit. & c. sub num. 14. vers. quod intellige. in fine. fol. 374. hancq; opinionem videri benigniorem, & secundum eam fuisse iudicatum, testatur Boer. d. decis. 6. n. 6. eamq; conatur tueri Dec. d. c. in literis. n. 15. & seqq.

Non discedo ab ampliacione, quæ est communis.

95 Explica eandem declarationem, hasque duas ampliaciones, vt de nullitate sententiæ delegati debeat cognoscere superior, Bar. in l. 19. si expressim. nu. 14. vers. quare coram. quo iudice. ff. de appell. & relac. & quod debeat cognoscere delegans, & non delegatus, scribit Card. Alexan. in ca. 63. dilecto. sub n. 58. q. 8. de appella & quod eundem sit ad iudicem delegantem, vel alium superiorem iudicem, scribit Vant. tract. nullit. rub. coram quo possit & c. n. 14. vers. si autem iudex. fol. 374.

96 Amplia tertio, vt habeat locum etiam in arbitro, quia si nullam tulerit sententiam, dicitur functus officio suo: & ideo iterum pronunciare non potest, Lanfr. de Orian. trac. de arbitr. diuis. 7. q. 1. sub n. 2. tom. 3. par. 1. fol. 215. quem & alios, testando etiam de communi * opin. refert & sequitur Dec. in c. 9. in lit. fall. 3. sub n. 26. de offic. deleg.

97 Contra istam ampliacionem, loquendo in arbitris ex necessitate legis, seu statuti, facit, qui diuisimodi arbiter dicitur iudex ordinarius, Blanc. tract. de compromiss. q. 9. princip. de senten. & c. sub num. 90. vers. dicas. fol. 202. & ex eod. Blanc. & Surd. retuli, & sequutus sum lib. preced. ca. 2. sub nu. 5. & 6. At iudex ordinarius potest iterum pronunciare, vt retuli & sequutus sum, infra nu. 109. Ergo & c.

98 Retenta ampliacione.

Restringe eam, vt non procedat in arbitratore, quia is potest suam sententiam, quæ sit ipso iure nulla, corrigere, denuo sententiando: secus si non sit ipso iure nulla, sed veniat annullanda ope ex-

ceptionis, quia tunc non possit, Lanfr. de Orian. d. diuis. 7. q. 1. sub n. 2. fol. 215.

Limita primo nunc eandem declarationem in secunda parte, vt non procedat in delegato ad vniuersitatem causarum, quia is potest reuocare sententiam nullam, cum æquiparetur ordinario. Bal. in l. 4. si vt proponis. num. 13. vers. quero quid si est delegatus. & Salyc. sub num. 3. vers. quero igitur. C. quom. & quand. iud. Felyn. in ca. 17. qualiter & quando. il. num. 40. vers. secundus casus. de accus. & in ca. 9. in literis. sub num. 1. fallen. 2. de offic. & potest. iud. deleg. Vant. tract. nullit. rub. coram quo possit, & c. n. 17. vers. ceteri. fol. 374. Rip. in l. 14. quod iussu. n. 64. vers. fallit primo. ff. de re iud. & scripsi supra lib. 1. c. 66. sub nu. 7. & c. 97. n. 188.

Contra istam limitationem motuat, & non determinat post Imol. quem citat Dec. in d. ca. 9. in literis. fallen. 2. sub num. 18. ad num. 21. de offic. & potest. iud. deleg.

Non recedas à sublimitatione.

Limita secundo in delegato, qui nulliter iudicauit per errorem facti, quia is potest sententiam reuocare, & iterum sententiare secundum doctrinam, quam tradit Innoc. in ca. 1. de senten. & re iud. dicens, quod si delegatus, cui mandata est prouisio, prouidit alicui de præbenda non vacante, credens ignoranter, probabili errore ductus, eam vacare, poterit iterum prouidere: secus, inquit, est si prouidit de præbenda, quæ de iure vere vacabat, sed non de facto, quia eam alius occupauerat de facto, & prouisus, execrans lites, noluit eam acceptare, quia delegatus dicitur functus officio suo, & ideo non potest vltius prouidere, & Innocenti sequaces adducit Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. limit. 1. num. 41. vers. sed quod dictum est. fol. 230. quasi Innocen. sic eius doctrina à nobis explicata, dixerit, delegatum posse iterum facere, si error nullum reddat id, quod ipse fecit, secus si error non reddat nullum.

Contra istam limitationem: nempe quod delegatus non possit reuocare sententiam, quam nulliter tulit, quamuis errauerit vel in facto, vel in iure, tenent ipsemet Innoc. in c. 9. in literis. num. 2. vers. si autem sit delegatus. de offic. & potest. iud. deleg. & alii quos refert & sequitur Felyn. in cap. 17. qualiter & quando. il. primo. cas. 4. numero 45. vers. sed aduerte. de accu. hancque opin. tenet etiam Bal. in l. 4. si vt proponis. sub numero 11. vers. opponitur. & videtur. Cod. quom. & quand. iud. quem ibidem refert & sequitur Salycet. num. 5. & vtrumque refert & sequitur Rip. in l. 14. quod iussu. sub nume. 65. fallen. 2. ff. de re iudic. vbi respondet ad Innocen. supra allegatum. Et quod hæc opinio contraria sit verior, testatur, & sequitur Felyn. in d. ca. 9. in literis. fallen. 4. sub num. 2. de offic. & potest. iud. deleg. hancque contrariam opinionem, nimirum quod in sententiis, aliisque iudicialibus actibus, siue sit erratum in facto, siue in iure, non tolleretur reuocatio, sequutus videtur Tiraq. in dict. §. hoc sermone. limit. 1. num. 42. & limit. 21. nu. 6. vers. quid. quod sunt. fol. 243.

Quid dicendum?

Respondeo, vtramq; opin. esse veram in casu suo, quia alius est casus, de quo Innoc. loquitur in d. ca. 1. & alius est, de quo loquitur in dict. cap. in literis. Quare male Bal. & eius sequaces adducunt Innocentium pro ista secunda limitatione: loquitur enim Innoc. in delegato ad prouidendum de beneficiis;

neficio, sicque in extrajudicialibus, respicientibus gratiam, sicut aduertunt Felyn. Rip. & alii, At, cum loquitur de sententiis, in d. c. in literis. Aperte tenet, delegatum non posse iterum sententiarum, quare & Felyn. in d. c. literis, num. 2. ex his duobus casibus format diuersas fallentias, videlicet quartam, & octauam.

101 Retenta hac contraria opinione.

Infero, quod licet delegatus condemnet ream, credens, eum fuisse citatum, & in hoc erret, quia non fuerit citatus, tamen non potest ulterius condemnationem reuocare, Bal. Saly. & Rip. in locis proxime citatis un. precedenti vers. contra.

102 Limita tertio, vt non procedat quando delegatus protulit sententiam contra formam rescripti, seu mandati, quia tunc non dicitur functus officio suo, & ideo poterit iterum sententiarum, Cyn. in l. 4. si vt proponis, sub num. 1. Bald. num. 11. vers. opponitur & videtur. C. quom. & quan. iud. Abb. in ca. 9. in literis sub nume. 4. ibi, ego putarem. de offic. & potest. iudic. deleg. Franch. in c. 63. dilecto. sub num. 64. quest. 27. ibi, tu intellige. de appell. & sentit. Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit, & c. sub num. 14. vers. quod intellige. fol. 374. & plures alios congescit Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. limit. 1. sub num. 51. vers. declara septimo & num. 52. vers. & ita quidem. ff. de verbo. signif. & esse communem * opinionem testantur & sequuntur Card. Alexan. d. ca. 63. dilecto. num. 58. q. 8. Felyn. in ca. 17. qualiter & quando. il primo, cas. 3. nu. 41. & 43. vers. sed tamen. de accusat. & inc. 9. in literis fallen. 3. sub num. 1. vers. pro ista ratione. ibi, sed dicatis sic. de offic. & potest. iud. deleg. & esse communem * testatur, sed non sequitur Rip. in l. 14. quod iussit. fall. 3. numer. 66. ff. de re iud.

103 Confirmatur hæc limitatio, quia etiam arbiter, qui laudum, seu sententiam protulit contra formam compromissi, potest iterum pronuntiare, l. 25. quid tamen. in princ. ff. de recept. nam si de omnibus. poterit mutare, non dum enim dixit sententiam, Abb. Franch. & Card. Alex. supra pro proxime citati, Felyn. in d. ca. 17. qualiter & quando. il primo. cas. 3. num. 41. de accusat. & Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. limit. 1. sub nu. 51. vers. declara septimo. ff. de verb. sign. fol. 231.

Contra hanc limitationem motiuat, nõ determinando, Dec. in cap. 9. in literis fall. 3. num. 22. & seqq. de offic. & potest. iud. deleg. dicens, probabilem videri opinionem eorum, qui tenent, non procedere æquiperationem ab arbitrio ad iudicem, adducendo multas differentias, seu rationes differentiarum; contra eandem limitationem, nouum adducendo motiuum, & respondeo motiui Decii, insurgit sed sine certa determinatione Rip. in d. l. quod iussit. fallen. 3. sub nu. 66.

104 Retenta limitatione, à qua non discedas.

Exemplifica primo eam, quando rescriptum, seu commissio mandat, vt iudex, cui delegatur causa, cognoscat de omnibus simul, & is non iudicat de omnibus simul, quo casu dicitur iudicare non seruata forma mandati, vt, loquendo in arbitrio dicit textus, cuius verba retuli num. precedent. & scribit Saly. in l. 4. si vt proponis. oppos. 4. sub nu. 3. C. quom. & quan. iud.

105 Intellige primo eandem limitationem, vt procedat quando euidenter ex ipsius sententiarum tenore apparet, sententiam esse latam contra formam mandati, vt in casu adductæ exemplificationis, secus si non appareat euidenter ex tenore ipsius sen-

tentiarum, quia tunc non dicitur lata contra formam rescripti, & consequenter non potest delegatus eam reuocare.

Probat hæc intelligentia, quia alias sequerentur duo absurda: Primum, quod communiter sententia iniusta delegati esset ipso iure nulla, quia communiter Papa, delegando causam, rescribit cum clausula (& iustam faciat) vt notauit lib. preced. cap. 2. num. 465. Ergo sententia lata à delegato diceretur contra formam mandati, & consequenter esset ipso iure nulla eo ipso, quod esset iniusta, sicut ratiocinabatur Dominus Ottonis Cardinalis Portuensis, cuius opinionem improbat Felyn. in c. 9. in literis. fallen. 3. sub num. 1. vers. pro ista ratione. de offic. & potest. iud. deleg. & inc. 17. qualiter & quando. il primo. fallen. 8. cas. 3. nu. 42. vers. sed tamen aduerte. de accusat. Secundum absurdum esset, quod delegatus posset iterum pronuntiare.

Intellige secundo, vt non sufficiat, euidenter ex tenore ipsius sententiarum apparere, sententiam latam esse contra formam rescripti, sed requiritur etiam, quod si lata contra formam substantialem mandati, & studiose mandata, alias si illa forma respiceret ius, & fauorem litigantium, & ipsi, seu alter eorum, videns inordinate procedi, non excipit, & non appellat, processus, & sententia tenet secundum doctrinam, quam dat Innoc. inc. 21. prudentiam. sub nu. 9. vers. & ideo dicimus de offic. & potest. iud. deleg. quem refert & sequitur Felyn. in ca. 17. qualiter & quando. il primo, fall. 8. cas. 3. in fine, vers. non obstat. sub n. 43. de accusat.

Comprobatur hæc intelligentia, quia licet sententia lata in causa proprietatis, non terminata prius a iudice spolii dicatur lata contra formam iuris, tamen si spoliatus non exceperit, & non appellauerit, processus, & sententia tenent, vt late retuli, & sequutus sum supra, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 127.

Limita quarto, vt non procedat, quando iudex delegatus non iudicauit super toto, sicque non est perfecte functo suo, quia tunc illud, quod nulliter pronuntiauit, potest reuocare, & iterum pronuntiare, Bar. in l. 4. si vt proponis. num. 3. C. quom. & quan. iud. & Mysing. in sing. obseru. cent. 5. obseru. 92. illud. sub nu. 7.

An iudex delegatus, qui detulit appellationi possit reuocare grauamen, & alia attentata pendente appellatione, vide supra q. 3. nu. 38. vers. restringe iunctis, nu. precedentib. 36. & 37.

Adde, si placet, vndecimam declarationem, quando instantia est perempta, quo casu posse adiri iudicem superiorem super nullitate, etiam incidenter deducta, de qua locutus sum supra num. 87. scribit Franch. in c. 63. dilecto. sub num. 65. q. 27. vers. tu limit. de appellat. dicens, quod isto casu non obstat, l. vbi coeptum.

Et hæc de prima regula posita supra nu. 73.

Secunda regula est, quod superior, qui sit aditus super nullitate sententiarum, poterit non solum cognoscere nullitatem sententiarum diffinitiuarum, sed vbi cognouerit, quod sententia est nulla, poterit eam reformare, seu aliam ferre, & iterum pronuntiare, Bar. in l. 19. si expressim. sub num. 14. & 15. ff. de appell. & relat. & in l. 4. si vt proponis. num. 3. in fine. Cod. quom. & quan. iud. Abb. in cap. 9. in literis. versus finem. sub nu. 6. & Felyn. n. 4. vers. quis dicatur. de offic. & potest. iud. deleg. & in

cap. 40. per tuas. sub num. 8. de sent. excomm. & est opinio communis * vt retuli & sequutus sum supra q. 11. nu. 122. extens. 5.

Ratio est, quia sicut appellatio deuoluit totam causam ad superiorem adeo, quod ipse potest sententiam reformare, ita etiam nullitas principaliter intenta deuoluit totam causam adeo, quod iudex nullitatis potest primam sententiam reformare, Bar. Abb. & Fely. in locis supra proxime citatis.

Amplia primo hanc regulam, vt etiam ipsemet iudex ordinarius, aditus super nullitate suae sententiae, possit eam non solum reformare, & reuocare, sed possit contrariam ferre; quare si primo tulerit condemnatoriam, poterit postea ferre absolutoriam, Fely. in cap. 9. in literis. sub num. 5. declar. 2. de offic. & potest. iud. deleg. & in cap. 17. qualiter & quando. num. 37. fall. 8. de accus. & Tiragu. in l. boues. §. hoc sermone limit. 1. declar. 4. num. 40. ff. de verbo. signif. fol. 229. Et quod iudex ordinarius possit tam ante decem dies, quam postea reuocare sententiam nullam a se latam, retuli, & sequutus sum supra, libro primo. cap. 97. num. 187.

Amplia secundo, vt procedat etiam in delegato, cui Princeps delegauerit causam nullitatis sententiae ab alio latae, quia is etiam, cognito, quod sententia est nulla, poterit procedere in negotio principali, & aliam ferre sententiam: Rationes huius ampliationis sunt plures. Prima ratio est, quia nullitas principaliter intentata coram iudice superiore, qui possit adiri via querelae, deuoluit totam causam, sicut deuoluit appellatio, vt dixi, nu. praeced. vers. ratio. Ergo cum ad Principem, qui potest adiri, via querelae sit deuoluta tota causa, & is causam nullitatis deleget, intelligitur delegasse totam causam: quia idem dicimus, quando ad eum est deuoluta causa per viam appellationis, & is delegat causam appellationis. Secunda ratio est, quia delegatus Papae potest cognoscere sicut posset ipse Papa, vt ex Franck. retuli supra quest. 17. limita. 47. membr. 3. sub numer. 12. versus finem, vers. contra. Tertia ratio est, quia sic videmus in causa restitutionis in integrum: nam ea delegata, iudex delegatus, vbi restituerit in integrum, procedit etiam in negotio principali, vt retuli & sequutus sum conclud. seq. nu. 132.

110 Declara primo eandem regulam, vt is superior possit cognoscere de nullitate principaliter deducta, & reformare sententiam, qui potest adiri per viam querelae, secus si possit adiri solum per viam appellationis, vide supra nu. 84 & 85.

111 Declara secundo, vt iudex, aditus super nullitate principaliter intentata, debeat prius cognoscere, & pronunciare super nullitate, tanquam super iudicio principaliter deducto, & postea super meritis causae principalis, vt distinguendo scribunt Bar. in l. 4. si vt proponis. nam. 6. vers. quero vtrum. C. quom. & quam. iud. Salyc. in l. 6. si praeses. num. 6. vers. quero an iudex. C. eod. Bald. in l. tale pactum. §. qui pronunciauit. qu. 12. sub num. 11. versus finem, ibi, & an teneat processus. ff. de pact. fol. 141. & Card. Alex. in cap. 63. dilecto. numer. 67. vers. sed nunquid de appell. Et ita tu intelligas Vestrium in prax. lib. 8. ca. 1. num. 11. vers. introducta iam causa. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. nu. 13. 35. & 36. vers. ad quintum fol. 395. dum scribunt, quod nullitas habet effectum suspensiuum quoad seipsam, vt is, qui cognoscit de nullitate, non possit in-

terim procedere in negotio principali: adde omnino, quae scripsi supra questio. 11. numero 127. restrict. 1.

Effectus huius declarationis est, quod processus super negotio principali non teneat, si prius non sit pronunciatum super nullitate, Bald. vbi supra.

Subdeclara primo hanc declarationem esse veram, parte instante, quando scilicet is contra quem proceditur, opponit non procedi in negotio principali, nisi sit prius definitiuus articulus nullitatis: secus si iste non opponat, sed permittat procedi super negotio principali, quia tunc posset procedi super negotio principali, omissio articulo nullitatis: quare sit cautus is, contra cuius rem iudicatam committitur causa nullitatis, vt opponat non procedi in negotio principali, nisi terminato prius articulo nullitatis, Vestr. vbi supra, quia licet iudex non debeat peruertere ordinem, tamen si peruertat, parte non contradicente processus tenet, vt scripsi supra q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 127.

Subdeclara secundo, vt sit vera, quando nullitas est principaliter intentata, quia tunc est, quod sententia super nullitate debet praecedere reformato-riam, Bar. d. l. si vt proponis. in fine. sub num. 6. ibi, dixi quod debet. Salyc. d. l. si praeses. sub num. 6. ibi, sed cognito de nullitate. & Card. Alex. vbi supra, & adde quae scripsi supra questio. 11. numero 127. vers. restringe primo.

Secus si nullitas sit intentata incidenter, vt puta petendo principaliter, sententiam ferri de nouo, quia prima est nulla, quia tunc super hac nullitate incidenter intentata, non est necessaria aliqua pronuntiatio, Bar. Salyc. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis, vel si non agitur, sed excipitur de nullitate, Bal. in d. §. qui pronunciauit. sub num. 11. q. 12. versus finem, quia vtroque casu nullitas dicitur deducta incidenter, vt retuli & sequutus sum supra num. 18. & 19. vers. secundus. & vers. tertius. potest tamen pronunciare, si vult, vt dicit Card. Alex. d. c. 63. dilecto. nu. 67. in fine, de appell. sed hic reminiscaris, quod haec nullitas incidenter intentata venit cognoscenda solum ab eodem iudice ordinario qui sententiam tulit, vt scripsi supra n. 87. vers. secus.

Subdeclara tertio, vt non procedat, quando nullitas sententiae apparet manifeste, nullo probato extrinsecus, vt puta, quia est lata die dominico, vel praesente procuratore, & condemnatus est dominus, vel quia aliter apparet nulla, quia tunc iudex poterit de nouo iudicare sine alia cognitione, quia notum est sibi ex dicta sententia, Bar. in d. l. si vt proponis. sub num. 6. vers. quandoque nullitas. & Salyc. in d. l. si praeses. sub num. 6. rursus idem Bar. in l. 62. cum quaerebatur. nu. 2. vers. quero si secundo. ff. de re iud. vide omnino, supra q. 11. nu. 120. art. 4. dub. 10.

XIX. QVÆST. REM. I. CONCL. VII.

SUMMARIA.

NULLITATIS actio, & replicatio praescribitur 30 annorum, n. 1.

Limitatur hoc multipliciter. — Primo, vt non procedat, quando agitur de periculo animae n. 2. — Secundo quando nullitas est notoria, & declaratur per tres casus. num. 3.

— Tertio in nullitate per viam exceptionis, numero 4.

— Quarto quando statutum aliter disponit, numero 5.

— Quinto in instantia nullitatis, nu. 6.

FACVTE

FACULTAS agendi de nullitate sententiæ nõ durat nisi vsque ad 30. annos, Bal. in l. ii. data opera colum. 14. num. 90. vers. sed quid si barmitus. C. qui accus. non poss. & Salyc. in l. 6. si preses. num. 6. versus finem, C. quom. & quand. iud. Card. Alex. in cap. 63. dilecto q. 15. princ. sub nu. 96. & Franch. q. 5. num. 10. de appell. vel vt inquit Bal. loco citato, durabit, donec durat actio. Rebuff. trac. de appellat. art. 1. gloss. 2. num. 19. vers. quarto tom. 3. fol. 485. Vant. tract. nullit. rubr. quoties & intra quod tempus & c. sub num. 8. vers. si vero nullitas. fol. 383. dicens, quod si nullitas deducatur principaliter in iudicio per modum agendi, competit officium iudicis nobile, quod eatenus durabit, quatenus durant reliquæ actiones personales, videlicet triginta annis, sicq; inquit, intra istud tempus triginta annorum remedium nullitatis proponi debet: hancque esse veram conclusionem testatur, & sequitur Maran. in suo spec. par. 6. act. 1. princ. in verbo. & demum fertur sententia. num. 154. fol. 449. quem retuli, & secutus sum supra lib. 1. cap. 79. sub num. 131. Et quod hoc officium iudicis duret tanto tempore, quãto durat actio personalis, scilicet triginta annis, scribit Papien. in prac. in form. appell. à sent. diffin. in gloss. fuisse & esse nullam. num. 3. fol. 409. Et quod actio ordinaria dicatur iudicis officium, scribit, loquendo de nullitate principaliter intentata, Bal. in Lvnica. num. 1. in fine, C. ne lic. in vna eademq. caus. & c. & quod agens principaliter de nullitate, non agat iure actionis, sed solum officio iudicis, cum non sit materia habilis ad producendũ in hac actionem, scribit Papien. in d. gloss. fuisse & esse nullam. fol. 409.

Amplia hanc conclusionem, vt habeat locum in nullitate, quæ deducitur replicando, quia quoad tempus sequitur naturam actionis, per ea. quæ retuli, & sequutus sum supra concl. 4. nu. 55.

2 Limita primo declarando eandem conclusionem vt non procedat in causis, in quibus vertitur animæ periculum, quia in eis perpetuo agi, diciq; potest de nullitate, Vant. d. rubr. quoties & intra quod tempus & c. sub nu. 8. vers. quod remedium fol. 383. Maran. d. verbo, & demum fertur sententia. nu. 154.

3 Limita secundo, vt non habeat locum in nullitate notoria, quia illa perpetuo reddit actam nullum ipso iure, & quæ ipso iure sunt nulla, tractu temporis non conualecunt, Vant. in loco supra proxime citato.

Confirmatur hæc limitatio, quia de nullitate ex defectu iurisdictionis, seu mandati potest agi, vsque ad mille annos, Vant. d. rubr. quoties & intra quod tempus, & c. sub nu. 8. vers. quod remedium.

Declara hanc limitationem, distinguendo tres casus.

Primus casus est: quando actus, seu sententia est nulla ex eo, quod per inspectionem ipsius actus apparet, non interuenisse ea, quæ ipsius actus celebratione erant necessaria ad validitatem ipsius actus: & isto casu dico, quod potest agi de nullitate vsque ad mille annos, quia nulla temporis diuturnitate potest præsumi, quod interuenierit id, quod ex inspectione actus apparet, non interuenisse, & iste casus proprie procedit, quando deest solemnitas intrinseca, vt scripsi lib. preced. cap. 11. num. 687. & sequentibus.

Secundus casus est: quando actus est nullus ex eo, quod non apparet, interuenisse id, quod vel in ipsius actus celebratione, vel postea requiritur ad

validitatem actus, puta, consensus superioris in alienatione, seu transactione rei ecclesiasticæ, & isto casu dico, quod non potest agi de nullitate, nisi vsque ad triginta annos, quia elapsis triginta annis, iste consensus, & similes solemnitates extrinsecæ, quæ possunt adhiberi etiam post factam, tanto temporis spatio præsumuntur interuenisse, vt late in aliis terminis retuli, & sequutus sum dict. cap. 11. numero 681. & sequentibus. & numero 679. & sequentibus. & numero 690.

Tertius casus est (& est declaratio istius secundi) quando constat, solemnitatem interuenisse ex inspectione ipsius, vt puta, quia in præscriptione ostenditur titulus, in rei ecclesiasticæ transactione ostenditur consensus superioris, sed imperfectus, & inualidus: & isto casu dico similiter, vt in primo, quod perpetuo agi potest de nullitate, etiam post lapsos triginta annos, quia nullitas est manifesta: & ideo melius est non ostendere titulum, seu consensum, quam ostendere nullum, & inutilem, quia non ostendo, præsumitur validus, at vbi ostenditur inualidus, non potest stare præsumptio: vide quæ scripsi d. 11. n. 691. & seqq. iunctis quæ scripsi nu. 679. & seqq.

Limita tertio, vt non procedat in nullitate per modum excipiendi, quia de ea potest perpetuo opponi per viam exceptionis, quia ea, quæ ad agendum sunt temporalia, ad excipiendũ sunt perpetua, Franch. in ca. 63. dilecto sub num. 10. q. 5. & sub nu. 150. vers. hu sic præmissis. q. 44. de appell. Vant. vbi supra, & ex Felyn. refert & sequitur Gramm. in ciuil. consi. 165. in causis vniuersitatis. sub n. 1. & 2. & sentit Crauet. consi. 153. vltra iam scripta n. 5. dicens, quod de nullitate saltem per viam exceptionis potest perpetuo dici vsque ad triginta annos.

Limita quarto, quando statutum, seu consuetudo aliter disponeret, Franch. in ca. 63. dilecto sub num. 10. q. 5. de appell. & de statuto, præfigente terminum ad dicendũ de nullitate, vide quæ scripsi supra concl. 4. nu. 46. & seqq.

Limita quinto declarando vt quamuis de nullitate possit dici vsque ad triginta annos: tamen causæ nullitatis instantia, durat solum triennio, vt retuli, & sequutus sum supra q. 15. sub n. 102. art. 3. cas. 2. & nu. 261. art. 11. ampl. 9.

Videretur congruum, vt post nullitatis remedium agerem de notoria iniustitia, sed id non facio, tum quia sententia, quæ alias sit inappellabilis, sit appellabilis, si notoriam contineat iniustitiam, vt retuli, & sequutus sum supra q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 79. & consequenter superest remedium appellationis, tum quia, cū notoria iniustitia, & nullitas fraternizent, & æquiparentur, vt dixi d. q. 17. limit. 19. sub n. 4. vers. sed notoria. quæ dixi de nullitate, nullũ applicari possunt notoriæ iniustitiæ.

XIX. QUÆSTIONIS. REM. II.

ARGUMENTVM.

De restitutione in integrum,

SUMMARIA.

RESTITVTIO in integrum datur aduersus sententiam inappellabilem siue sit inappellabilis ex natura causæ, siue sit inappellabilis propter excellentiam iudicis, nume. 1. & seqq. — Extenditur sex modis. — Primo etiam si à sta-

tuto esset sublat a facultas appellandi & dicendi de nullitate, nu. 6. — Secundo etiam si esset sublat a facultas excipiendi & c. nu. 7. — Tertio datur etiam ecclesie aduersus sententiam latam in possessione momentanea, numer. 8. — Quarto datur cuiilibet contradicitori n. 10. — Quinto — quando ex aliquibus signis potest videri, quod possessio inferat enormissimum damnum, nu. 11. & seqq. in quibus ampliatur etiam si damnum sit modicum. — Sexto datur non solum aduersus sententiam, sed etiam aduersus ommissas probationes, & c. n. 18. — Subextenduntur extensiones loquentes de minore, n. 20. & seqq. — Restringatur & declaratur eadem conclusio, nu. 24. & 25.

Duplex est species restitutionis in integrum, nu. 26. & 27.

¶ Quilibet iudex ordinarius potest restituere in integrum, prout de iure, numer. 28. — Declaratur multipliciter — Primo, ut is iudex ordinarius possit restituere, qui habet administrationem, n. 29. & 30. — Secundo, ut possit restituere aduersus id, quid ipse, vel eius predecessor, seu aqua is fecit, n. 21. & seqq. in quib. subdeclaratur. — Tertio, ut iudex ordinarius, qui habet administrationem, possit restituere tam incidenter, quam principaliter, num. 45. — Inferuntur duo — Primum, quod delegatus non potest restituere, n. 44. & seqq. in quibus limitatur. — Secundum, quod iudex appellatum non potest restituere principaliter, num. 53. & seqq. & 62. & 63. in quibus declaratur.

¶ Restitutio in integrum impedit executionem rei iudicatae, num. 64. — Ampliatur multipliciter — Primo, ut sola petitio restitutionis impediatur, n. 65. & 66. — Secundo impedit etiam missionem in possessionem ex l. si quando offeruntur probationes in promptu, n. 67. — Tertio etiam si probationes non sint in promptu, n. 68. & seq. — Quarto, quando executio est irretractabilis, nu. 73. & seqq. in quibus exemplificatur, & subampliatur — Quinto, in possessione momentanea, nu. 76. — Sexto etiam si causa restitutionis aduersus tres sententias sit commissa cum clausula (si quid exequendum), nu. 77. & 78. — Septimo in restitutione ad appellandum, nu. 79. & 80. — Octavo in restitutione, cuius causa committitur a Signatura, nu. 81. — Nono ampliatur remissive, nu. 83. — ¶ Limitatur multipliciter. — Primo, si restitutio petatur calumniose, nu. 85. & seqq. in quib. extenditur, & secunda extensionis dantur exempla. — Secundo, quando Signatura dat restitutionem cum termino ad docendam de lesione, quia, termino elapso, & non docto de lesione, non suspenditur executio, n. 115. — Tertio quando Signatura dat restitutionem cum clausula (parito iudicato) numer. 116. — Quarto in restitutione contra publicum instrumentum stante statuto, quod non possit aliquid opponi, num. 117. — Quinto in causis beneficialibus, nu. 118. & seq. — Sexto in restitutione gratiosa, nu. 131.

Interlocutoria super restitutione in integrum ex accurata Romana Curia praxi omittitur, & quare, nu. 132. & seqq. in quib. declaratur.

¶ **R**ESTITUTIONIS praeludia, nempe quid sit restitutio in integrum: in quo ab aliis remediis differat: an datur, si competat remedium appellationis & similia, satis exposuerunt, qui de ea solemnes ediderunt tractatus; unde, illis omissis, accedo ad rem nostram, procedendo per quatuor conclusiones.

Prima conclusio. Restitutio datur tam aduersus sententiam inappellabilem ex natura causae, quam aduersus sententiam appellabilem propter excellentiam iudicium.

Secunda conclusio. Quilibet iudex ordinarius potest restituere in integrum, prout de iure.

Tertia conclusio. Restitutio in integrum impedit executionem.

Quarta conclusio. Cōcessa a Signatura restitutione in integrum prout de iure, iudex restitutionis, caute agit, non pronunciando super ea.

CONCLVDO I. igitur, restitutionem in integrum dari aduersus sententiam inappellabilem ex natura causae, quam aduersus sententiam appellabilem propter excellentiam iudicium, quia, prohibita appellatione a statuto, vel a lege communi in aliquo calu, non intelligitur prohibita restitutio in integrum, Odd. tract. de restit. in integr. q. 15. sub num. 31. & 32. art. 2. & latius sub num. 44. vers. sed contra. vbi late de magis communi sententia, & patet ex l. i. C. si aduers. rem. iud. & per totum illum titulum vt scribit Odd. d. tract. de restit. in integr. par. 2. q. 68. sub n. 42. vers. pro qua. art. 6.

Quod restitutio in integrum detur aduersus sententiam inappellabilem ex natura causae, exi dicitur Velt. in prax. lib. 8. c. 3. in princ. & n. 1. id que probatur in triplici sententia.

Primo in sententia, lata super momentanea possessione, a qua minori non datur appellationem scribuntur, quos retuli, & sequutus sum supra qu. 17. limit. 6. memb. 3. num. 33. Et tamen aduersus eam datur ei restitutio in integrum, vt egregie disputando firmat Glos. vlc. in l. vnica, in verbo. reformationem. C. si de momen. poss. quam ibidem referunt & sequuntur Bar. in fine, Bal. colum. penult. num. 13. vers. quero nunquid ecclesia. Salyc. q. 3. sub num. 4. & Contar. limit. 8. num. 1. & seqq. & sub num. 23. vers. ceterum ibi, contrarium. Papien. di. pract. in form. appell. a sent. diffin. in glos. coram vobis sub nu. 9. vers. quaritur ultra fol. 405. & de communi & receptiori opinione testantur Benint. decis. 79. mota lite. num. 9. Menoch tract. de retinen. poss. rem. 3. q. 107. num. 851. fol. 110. & Odd. tract. de restit. in integr. par. 2. q. 68. sub n. 42. vers. sed contra. art. 6.

Secundo in sententia, quae transiit in rem iudicatam, a qua quis non potest appellare, & tamen potest petere restitutionem in integrum, vt ex d. l. i. C. si aduers. rem. iud. scribit Soc. cons. 299. capio primum. nu. 4. versus finem, ibi. praeerea a sententia. lib. 2.

Tertio in sententia lata contra contumacem in non respondendo positionibus, ideoque declaratum pro confesso, quia ab ista sententia non datur appellatio, & tamen conceditur restitutio in integrum, vt retuli & sequutus sum lib. proceden. cap. 7. sub nu. 546.

Quod restitutio in integrum detur etiam aduersus sententiam inappellabilem propter excellentiam iudicis, patet, quia a sententia Principis non datur appellationem scripsi supra qu. 16. limit. 1. num. 1. & tamen datur restitutio in integrum. Abb. in cap. 5. tum ex literis. not. 2. num. 2. dicens, quod potest peti restitutio in integrum aduersus sententiam Papae, & latius nu. 17. vers. extra glo. de restit. in integr. dicens cum distinctione, quam tu poteris videre, quod aduersus sententiam Principis potest peti restitutio in integrum, & ad Abb. se remittit Foller. in addit. ad Matan. in spec. par. 6. actu 2. princip. sub numer. 109. fol. 471.

Extende primo hanc conclusionem, vt procedat etiam in calu, quo statutum tolleretur remedium appellandi, & remedium dicendi de nullitate, quia adhuc eo casu concederetur restitutio in integrum, Soc. d. consi. 299. numer. 4. vers. sed duo faciebant difficult-

difficultatem lib. 2. & Contar. in l. vnica, limit. 8. nu. 15. vers. idque verum est. C. si de momen. poss.

- 7 Extende secundo, vt procedat etiam si tolleretur excipiendi, & dicendi se grauatur, & remedium recurrenti, quia adhuc posset peti restitutio in integrum, *Socin. d. consil. 299. n. 5. & seqq. quem refert, & sequitur Contar. vbi supra.*
- 8 Extende tertio, dum dixi, dari restitutionem aduersus sententiam latam in possessione, vt datur etiam ecclesie, *Contar. in l. vnica, limit. 8. sub num. 12. vers. & ex bis. & num. 13. C. si de momen. poss. & quod ecclesie sit concedenda restitutio in integrum, resoluit, adductis in vtramque partem argumentis, Goffr. quem refert, & sequitur Contar. ead. limit. 8. n. 23. vers. ceterum.*
- 9 Comprobatur hæc extensio, quia ecclesie competunt omnia priuilegia, quæ competunt minori in materia restitutionis in integrum, *Odd. tract. de restit. in integr. par. 1. a. 3. sub num. 16. vers. sed contra. & n. 17. vbi, quod ecclesia restituitur iure minoris, & de opinione * commun.*
- 10 Extende quarto, vt ex iusta causa concedatur cuilibet contradictori, sicut, loquendo in possessione adipiscenda, scribunt Papien. in pract. form. libell. quo petit. hered. ex testam. in gl. quatenus ex officio. in fin. fol. 887. & alii, quos refert, & sequitur Achil. Perion. tract. de adipisc. poss. nu. 348. vers. & quamuis fol. 270. & in possessione ex l. fin. C. de edic. diu. Adr. toll. Menoch. de adipisc. poss. rem. 4. num. 906. q. 103. & generaliter in possessione momentanea *Soc. d. consil. 299. sub num. 4. lib. 2. Menoch. d. q. 103. nu. 907. & Achil. de Grass. decis. 5. alias 83. restitutionem. n. 1. de in integr. restit. fol. 42. in fine.*
- 11 Extende quinto, vt concedatur restitutio in integrum quando ex aliquibus signis potest videri, quod per possessionem infertur enormissimum damnum, quo casu Rot. de qua Achil. de Grass. vbi supra, tenuit dari restitutionem in integrum, non obstante, quod *Soc. consil. 266. in causa qua vertitur. num. 26 lib. 2. dixerit, contentionem de possessione non esse contentionem magnæ causæ, etiam si agatur de possessione magnæ rei.*
- 12 Amplia hanc extensionem, vt concedatur etiam quando damnum, quod infertur, nõ est enormissimum, quia adhuc datur restitutio in integrum, *Contar. in l. vnica, limit. 8. num. 24. vers. hac decisio. C. si de momen. poss.*
- 13 Confirmatur primo hæc ampliatio, quia restitutio conceditur etiam pro modica læsione, seu pro modico damno, vt in restitutione minoribus concedenda scribunt Cin. in l. 1. ibi, ad contraria sic respondetur. fol. 99. Bal. n. 2. C. si aduers. vendit. pignor. fol. 149. & alij citati à Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de restit. in integr. conclus. 1. sub nu. 1. vers. tamen. quibus addo Couar. variar. resolut. lib. 1. c. 3. sub n. 11. ibi, quamobrem pro modica læsione. volum. 1. fol. 24. & Contar. in l. vnica, limit. 8. num. 25. C. si de momen. poss.
- 14 Confirmatur secundo, quia restitutio in integrum datur etiam pro minimo damno, si ex tali restitutione non sequatur rescissio contractus magnæ rei, seu summæ, sed sequatur solum rescissio ipsius modici damni, *Dec. in r. 8. maiorib. sub num. 3. de praben. Gabr. d. concl. 1. in fin. n. 4. & explicat apertius Contar. d. limit. 8. sub n. 25. ibi, vltra quod restitutio. dicens, quod restitutio datur etiam pro minimo in re, quæ absolute de se sit minima, & nullam connexitatem, vel mixturam habeat cum re, vel maiori summa.*

Contra hanc ampliationem, quod enim restitutio in integrum non datur, nisi propter enormissimum damnum, sentit Rot. de qua Achil. de Grass. d. decis. 5. de in integr. restit.

Nec obstant duæ confirmationes supra adductæ.

Ad primam enim; quod restitutio concedatur pro modica læsione; respondeo, quod contrarium tenent *Spec. tit. de restit. in integr. §. 1. num. 37. vers. & scias. lib. 2. fol. 208. & Dec. in cap. 59. vt debitus. not. 2. num. 8. de appellat. & hanc esse communem * opin. quod * pro modica læsione non concedatur, restatur Dec. in d. cap. 8. maiorib. num. 3. vers. primum. de prabend. quam communem, & magis communem refert, & sequitur Gabr. d. conclus. 1. sub num. 1. & in fine, dicti num. 1. vers. tenendo.*

Ad secundam; quod concedatur etiam pro minimo damno; patet responsio ex præcedenti responsione: si enim non conceditur pro modica, multo minus concedetur pro minima, & quod pro minimo damno non datur restitutio, scribunt Bald. in l. 1. num. 2. vers. opp. & videtur. C. si aduers. vendit. pignor. dicens, quod pro minimo damno non conceditur à iure communi, & *Odd. tract. de restit. in integr. part. 1. q. 4. sub num. 102. vers. qui in minima læsione. & sub num. 104. vers. conclusio firma. & sentiunt sine scrupulo illi omnes, qui tenent, restitutionem non dari pro modica læsione.*

Videtur hæc contrarietas conciliari ex l. 4. ff. de restit. in integr. scio illud à quibusdam obseruatum, ne propter satis minimam rem, vel summam si maiori rei, vel summe præiudicetur, audiatur is, qui in integrum restitui postulat: Aut igitur non præiudicatur maiori rei, seu summæ, & datur restitutio: Aut præiudicatur, & non datur.

In hac multiplici opinionum varietate varii varia loquuntur; inter omnes tamen diligentius loquuti hucusque videntur Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 3. sub num. 11. vers. ego sane. & num. 12. fol. 24. & 25. & *Odd. tract. de restit. in integr. d. q. 4. num. 96. & seqq. art. 12. qui, vt rem claram seperet à dubia, distinguit tres casus, & tres inspectiones, quas poteris videre.*

Ego tamen, intuens ex omnium dictis posse læsionem diuersimode considerari, eandemq; vno respectu dici magnam, alio modicam, & alio minimam, adeo quod in ea non potest dari certa doctrina; quia ex eo, quod multiplici subiacet expositioni, certa non potest haberi resolutio; quo factum est, vt qui eam explicauerint, inuoluerint, & veluti ansam soluētes, modum ligarunt, vt loquitur textus in cap. 24. cum olim. de verb. signific. breuiter dico quod in effectu restitutio in integrum conceditur propter læsionē arbitrio iudicis, quia arbitrio iudicis relinquitur, quæ læsio dicatur magna, seu enormis ad effectum, vt concedi debeat, restitutio in integrum, vt restantur Alex. consil. 67. videretur. n. 2. lib. 5. dicens, quod secundum arbitrium iudicis, attenda qualitate personarum, erit iudicandum, quod dicatur grande damnum, addit ad Bal. in l. C. si aduers. vendit. pignor. Couar. var. resolut. lib. 1. c. 3. sub n. 11. vers. ego sane. circa medium. fol. 24. & de comuni * opin. * restantur & sequuntur ii, quos refert, & sequitur *Odd. d. tract. de restit. in integr. q. 4. sub num. 122. in 6. opin. hancque communem * opin. loquendo de læsione. propter quam datur reductio laudi ad arbitriū boni viri, retuli, & sequutus sum lib. preced. c. 2. n. 450.*

Ergo siue dicamus, restitutionem in integrum concedi propter enormem lationem, siue propter modicam, siue propter enormissimam, semper recurrendum erit ad arbitrium iudicis, quia eius arbitri committitur, *vt dixi, quæ latio dicatur talis, & qualis, sicut ratiocinando aduertit etiam Odd. d. q. 4. art. 12. n. 106. vers. ego puto.*

- 17 Iudex vero in hoc arbitrio debet in primis considerare, *vt dixi*, qualitatem personarum, quia, *vt dicit Glo. in l. 52. sed & si suscepit. in §. si liberis. in verbo. modica ff. de iudic.* Comitissa Matilda, donando cuidam ecclesie quasdam terras, quæ extendebantur in viginti milliaria, dixit, quod illi ecclesie concedebat aliquantulum terræ; nam, *vt rationem reddit Franch. in cap. 11. de appellationib. sub num. 2. vers. finem, de appell. modicum est respectu donantis.* Debet etiam iudex considerare qualitatem negotii, & quantitatem lationis: Nam si agatur de aliquo contractu, seu negotio, in quo precia rerum non sint omnino certa, tum quia res vno tempore magis, quam alio valeant, tum quia diuersa sit bonitas, & qualitas rerum, diuersa que subsint pericula, tunc latio modica non dicitur latio; quia etiam prudentes viri in eiusmodi contractibus, & negotiis se inuicem lædunt: Si agatur de pignore, quia expedit hominibus habere creditum, & inuenire pecuniam sub pignore, non dicitur læsus, qui daret maius pignus, nisi sit latio valde enormis: Si agatur de euidenti damno, & nulla subsit compensatiua utilitas, tunc modica latio aestimabitur latio, *vt puta, cum quis clare debet habere decem abanco, & exigit nouem: Si agatur de contractu scutorum mille, tunc latio scutorum viginti poterit esse modica, vel minima: & tamen, si ageretur de contractu scutorum sexaginta, esset latio magna: Si vnde qua que latio sit minima, vt puta, quia agatur de vno nummo æneo, vel de vno ouo, tunc indistincte denegatur restitutio in integrum, quia minimum & nihil æquiparantur, ideoque minima latio non dicitur latio, sicut leuis febricula non dicitur febris, & vulnusculum non dicitur vulnus, & similia, de quibus scripsi *supra lib. 1. cap. 24. sub num. 5.* Quæ cum ita sint, apparet clare, quod restitutio in integrum, concedenda propter lationem, relinquatur arbitrio iudicis, & consequenter frustratoria est illa distinctio de latione enormissimâ, enormi, magna, & modica; sufficit enim latio, quæ, *vt dixi*, si minima sit, non dicitur latio.*

- 18 Extende sexto, *vt minori concedatur restitutio in integrum non solum aduersus sententiam, sed etiam aduersus omissam probationem, sicque ante sententiam, Bald. consil. 208. præmissis, sub num. 1. lib. 1. Contar. in l. vnica limit. 8. num. 13. vers. ilque procedit. C. si de momen. possess. & quod minor restituatur aduersus omissam probationem, etiam post latam definitiuam sententiam, scribit Bald. *vbi supra*, & quod restituatur aduersus conclusionem in causa, & omissas probationes, scribit Odd. *tract. de restit. in integr. q. 65. sub num. 80. & seqq. art. 12.**

- 19 Amplia hanc extensionem, loquentem in minoribus, *vt habeat locum etiam in maioribus, Odd. ead. q. 65. num. 65. art. 12.*

- 20 Subextende primo easdē extensiones, loquentes de restitutione, concedenda minori annis viginti quinque, *vt habeant locum etiam stante statuto, quod maior annis decem & octo possit vali-*

de contrahere absque autoritate alterius personæ, quia nihilominus minori viginti quinque annis, & maiori decem & octo dabitur restitutio, *Odd. tract. de restit. in integr. par. 1. q. 15. sub num. 81. vers. in contrarium. artic. 9. & Contar. d. limit. 8. num. 14. vers. eod. eodem.*

Ratio huius subextensionis est, quia statutum, corrigens ius commune in vno, non debet extendi, *vt corrigat in alio, de quo non loquitur iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum lib. præced. cap. 8. num. 410. & 411.* sed hoc statutum corrigens ius commune quoad validitatem contractus, cum de iure communi contractus, factus à minore sine interuentu curatoris, sit ipso iure nullus, præsertim si sit contractus alienationis rei immobilis, vel mobilis, quæ seruando seruari possit, *iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum lib. præced. c. 2. num. 276. 286. 288. 311. & aliis num.* Ergo statutum non debet extendi, *vt conleatur etiam prohibere restitutionem in integrum; quia sic corrigeret ius commune etiam quoad restitutionem in integrum; nam de iure communi conceditur restitutio, præsupposita validitate contractus, vt retuli, & sequutus sum eod. c. 2. num. 273. 316. & 370. imo secundum Rot. diuers. decis. 180. circumscriptis num. 2. par. 1. & Odd. d. q. 15. sub num. 81. vers. in contrarium & latius quest. 17. sub num. 62.* quando contractus est de per se nullus, cessat restitutio in integrum.

Subextende secundo, *vt procedant etiam si statutum, seu lex haberet minorem pro maiori in aliquo actu, seu simpliciter pro maiori in omnibus; quia nihilominus restituatur ex capite minoris ætatis secundum communem opia, quam refert & sequitur Odd. d. q. 15. sub num. 75. vers. sed contra. art. 9.* Et ratio est eadem, quam adduxi in præcedenti; videlicet, quia statutum habilitat minorem ad contrahendum, sed non per hoc tollit ei restitutionem in integrum, quæ datur in contractu valido, *vt dixi.*

Subextende tertio, *vt procedat etiam si statutum disponeret, quod minor haberetur pro maiori in omnibus, & per omnia, quia adhuc concederetur ei restitutio in integrum secundum Affl. & Mathel. quos refert, & sequitur Odd. tract. de restit. in integr. q. 15. sub nu. 75. l. 2. vers. contrarium in hoc. fol. 149.*

Ratio huius subextensionis est, quia censetur habilitatus in omnibus, & per omnia ad contrahendum sine solemnitatibus, sed non per hoc erit sublata restitutio in integrum, quæ datur minori, quia ius commune quando dispensat, seu habilitat minorem, *vt possit contrahere, remouet solemnitates requisitas in contractibus minorum, sed non remouet restitutionem in integrum: ergo idem dicendum est in statuto, vt recipiat interpretationem à iure communi, & illud non corrigat ultra id, in quo expresse corrigit.*

Comprobatur hæc ratio, quia licet statutum disponat, quod ætas annorum 18. intelligatur ætas perfecta & legitima, prout disponit statutum Florentiæ, tamen non erit ætas legitima quoad alienationem bonorum immobilium, *Odd. d. q. 15. num. 75. vers. limitatur tamen. & Simoncel. tract. de decret. tit. 8. inspect. 3. num. 24. & 26. tom. 6. par. 2. fol. 320. vbi de receptiori, & veriori opin. reddens eandem rationem, quod cum statutum prædictum possit verificari in contractibus, & obligationibus, in quibus agitur*

agitur de minori præiudicio, non debet extendi ad contractum alienationis rerum immobilium, ad hoc, ut ius commune minus lædatur, quam possibile sit.

Contra hanc subextensionem tenent Boer. decis. 350. minor 14. annorum sub num. 4. paulo supra finem, loquens de statuto Florentinæ, & consuetudine Biturigenfi, & alii, quos citat, sed non sequitur Odd. d. q. 15. num. 75. il 2. vers. limitaturque. quibus addo Contar. in l. vnica, limit. 8. num. 17. vers. limita tamen. C. si de momen. possess. & habemus statutum Vibis, sic loquens, quod citauit lib. præ. ed. c. 2. num. 546.

Quid in statuto disponente, & abbreviante ætatem, ut puta, quod minor ætas, quæ de iure communi est 25. annorum, sit annorum 20. vide Odd. d. q. 15. num. 78.

Et quid de aliis statutis, quæ vtuntur diuersis verbis, vide eosdem Odd. d. q. 15. num. 84. & seqq. & Contar. d. limit. 8. num. 19. & seqq.

24 Retenta eadem conclusione, posita supra num. 8. quod detur restitutio in integrum aduersus sententiam inappellabilem, latam super momentanea possessione.

Restringe eam, ut non procedat in sententia, lata in possessorio summarissimo, in quo fuit propter imminens periculum armorum, & rixæ promissum, quis deberet esse actor, & quia reus, quia in eo non datur appellatio, neque restitutio in integrum. Benint. decis. 79. nota lite. nn. 8. Menoch. tract. de retinen. poss. remed. vlt. q. 20. n. 54. & 53. vbi loquitur etiam si restitutio peteretur a minore, & Contar. in l. vnica, limit. 8. n. 22. vers. intellige. C. si de momen. poss.

25 Declara, imponendo finem huic primæ conclusioni, quod licet detur restitutio in integrum, tamen ab ipso decreto de restituendo, datur appellatio, ut retuli, & sequutus sum supra quæst. 17. limit. 47. memb. 1. num. 169.

26 Antequam deueniam ad secundam conclusionem præmitto duo.

Primum, quod restitutio in integrum est duplex: prima, quæ dicitur Gratia: secunda, dicitur Iustitiæ, ut admonent Spec. tit. de restit. in integr. §. 1. n. 34. vers. in summa lib. 2. fol. 208 & Odd. tract. de restit. in integr. par. 1. q. 1. n. 99. & 100. art. 15. de qua duplici specie restitutionis late, & ordinate tractat idem Odd. in 1. & 2. parte. & ideo nos hic in Curia videmus, quod Summus Pontifex habet Signaturam gratiæ, & Signaturam iustitiæ, separatas, ita, ut vna non se intromittat de altera, de qua duplici Signatura scripserunt eruditissimi viri Ludou. Gomef. in compendio vtriusq. signat. Mandos. tract. de commiss. & de signatur. grat. & alii Moderniores sparsim, & nos aliqua notauimus supra lib. 1. cap. 64. n. 3. & seqq. & n. 18. & seqq. & de restitutione in integrum, petenda aliquando in Signatura gratiæ, & aliquando in Signatura iustitiæ scripsit Matchef. tract. de commiss. par. 2. de commiss. restit. in integr. c. 1. n. 4. 6. 29. & seqq. fol. 188. & seq. in prima impress. sed in secunda impress. part. 2. de commiss. restit. in integr. in princ. sub num. 10. fol. 367. & clarus nu. 58 & seqq. fol. 381. & aliquas differentias inter vnam, & alteram notat num. 63 & seqq. fol. 382.

27 Secundum, quod restitutio in integrum gratiosa est petenda a Principe, & non ab inferiore, quia facere gratiosam, est Principis, & non iudicis, Odd. d. tract. de restit. in integr. par. 1. q. 32. num. 29. in fine, & num. 30. & 40. & par. 1. q. 92. in princ.

CONCLVDO II. quod, his sic præmissis, quilibet 28 iudex ordinarius potest concedere restitutionem in integrum, quæ est iustitiæ, & prout de iure, l. 17. in causse. §. fin. cum l. seq. ff. de minor. & l. fin. & ibi Bart. & a'ij. C. vbi, & apud quem. Spec. tit. de restit. in integr. §. videndum restat. in princ. & num. 4. vers. & nota quod ordinarius. lib. 2. fol. 209. Maran. in suo Spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant durante instantia. num. 36. fol. 244. Odd. tract. de restit. in integr. q. 32. sub num. 28. vers. in contrarium. artic. 3. Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 7. c. 1. num. 3. vers. hic igitur. & P. Gregor. Tolos. tract. de appell. lib. 1. cap. 8. sub num. 7. vers. sic quilibet. & hæc est conclusio vera, & communis* & quod restitutio in integrum cõcedi debeat a Præ-tore Ciuitatis scribit Bertach. tract. de episc. lib. 4. par. 5. num. 68. tom. 13. par. 2. fol. 350. & quod peti possit coram magistratibus, ut coram Præ-tore olim, & Præ-side, scribit Gregor Tolos. d. c. 8. num. 7.

Declara primo hanc conclusionem, ut in pro- 29posito iudex ordinarius dicatur is, qui habet etiam administrationem iurisdictionis, alias, si non habet administrationem, non potest restituere in integrum, quamuis habeat iurisdictionem ordinariam, Spec. tit. de restit. in integr. §. videndum restat. num. 2. vers. sed nunquid. lib. 2. fol. 208. Bar. in l. fin. num. 8. C. vbi, & apud. quem. dicens, quod propterea chartulariis non possunt restituere in integrum, Abb. in c. 9. causa restitutionis. sub num. 7. de restitu. in integr. & de communi* opinione testatur, & sequitur Odd. tract. de restit. in integr. q. 32. sub num. 46. vers. contrarium. art. 5. & qui iudices in Romana Curia sint ordinarii, dixi rem. præced. conclus. 6. num. 79.

Subdeclara, ut iudices ordinarii, habentes ad- 30ministrationem, dicantur ii, de quibus scripsi d. rem. præcedenti. concl. 6. num. 79. 80. & seqq.

Declara secundo, ut ordinarius possit restituere 31 in integrum aduersus id, quod ipse, seu prædeces-sor, vel eius æqualis, seu inferior fecit, seu coram ipsis factum est, sed non contra id, quod fecit eius superior, seu coram superiore factum est, Spec. tit. de restit. in integr. §. videndum restat. num. 4. vers. & nota quod ordinarius, Abb. in c. 9. causa restitutionis. num. 7. ibi. & generaliter cum quaritur. de restitu. in integr. 10. Ferrar. tract. de appell. lib. 4. cap. 7. num. 301. vers. interim eorum. tom. 5. fol. 79. & quod possit restit. tuere aduersus propriam sententiam, firmat, & ampliat Odd. tract. de restit. in integr. q. 32. sub num. 131. vers. contra. & num. 132. & seqq. artic. 17. & quod possit restituere aduersus sententiam iudicis sibi æqualis, firmat Odd. ead. quæst. 32. sub num. 152. vers. in contrarium. artic. 20. & quod iudex minor non possit restituere in integrum aduersus sententiam maioris patet ex l. 18. minor autem magistratus ff. de minor. 25. ann. quam citat etiam. Gæg. Tolos. tract. de appell. lib. 1. cap. 3. num. 7. in fine, vers. primo minor. & de opinio. communi* testatur, & sequitur Odd. tract. de restitu. in integr. q. 32. sub num. 144. vers. sed contra. art. 19.

Ratio huius declarationis quare minor non possit restituere aduersus sententiam superioris est, quia in restitutione in integrum venit tractanda rescissio sententiæ, quæ rescindi debet a superiore, Abb. in c. 5. tum ex literis. not. 3. num. 3. de restitu. in integr. etenim non solum impetiri ne cessitas in Rep. bene composita, sed ipsamet natura in functione iudiciaria ordines obseruandos ostendit, ne cum inferior in superiorem vsurpet, iudiciorum auctoritas dissipetur, 10. Ferrar. d. c. 7. num. 301.

Nota primo illatiue ex hac declaratione, quod ordinarius non potest restituere in integrum aduersus sententiam Principis, *Odd. tract. de restit. in integr. q. 32. n. 35. artic. 3. & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. c. 8. sub n. 8. vers. item contra.*

Nota secundo, quod ordinarius non potest restituere aduersus sententiam, latam a delegato Principis, sed solus ipse Princeps poterit restituere, *Abb. consil. 87. dico vnum. sub num. 1. lib. 1. Odd. d. q. 32. num. 34. & sub num. 154. vers. in contrarium. artic. 21. & Greg. Tholos. d. cap. 8. sub n. 8. vers. alius casus. & de opinione * communi Odd. d. n. 34.*

Quare neque Episcopus, neque Archiepiscopus, neque Legatus generalis Papæ potest restituere aduersus sententiam latam a delegato Papæ, *Abb. vbi supra.*

Praxis tamen circa hoc secundum notandum est, quod non ipsemet Princeps restituat, sed quod delegat causam restitutionis, *Abb. vbi supra.* & ita passim videmus seruari hic in Curia.

32 Subdeclara eandem secundam declarationem, ut prædecessor ordinarius, & successor ordinarius reputentur idem iudex, vel saltem sint æquales, ideoque successor potest restituere in integrum contra factum a suo prædecessore, *Spec. tit. de restitut. in integr. §. videndum restat. num. 4.*

33 Subdeclara secundo, ut æquales dici possint Episcopus, & Vicarius, quia Episcopus potest restituere in integrum contra sententiam latam a tuo Vicario, *Abb. in c. 5. tum ex literis. n. 3. in fin. de restit. in integr. Franch. inc. 66. dilecti. q. 9. sub num. 44. de appell. & in c. 3. Roman. sub num. 5. vers. quid autem. ibi. sed an possit supplicari & Gemin. sub num. 6. vers. quero an Episcopus. eod. tit. in 6. Bertach. tract. de Episc. lib. 4. par. 7. quæst. 27. nu. 37. tom. 13. par. 2. fol. 358. Maran. in suo Spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. num. 382. fol. 513. & Odd. tract. de restit. in integr. quæst. 32. num. 156. vers. & conclude. artic. 22. & ideo vnus potest etiam cognoscere de nullitate sententiae latæ ab altero, ut dixi rem. præced. conclus. 6. num. 82.*

34 Vicarius tamen non potest restituere contra sententiam Episcopi, *Abb. vbi supra.* quem vltimo loco refert, & ideo sequi videtur Bertach. d. num. 37. in fine.

Contra hoc tenent Maran. & Odd. supra citati, & Franch. in d. cap. 66. q. 15. num. 48. vers. sed aduerte qui contrarium.

35 Subdeclara tertio, ut sicut inferior non potest restituere in integrum aduersus sententiam latam a suo superiore, ita etiam non possit restituere contractum, in cuius celebratione interuenerit auctoritas iudicis maioris, *Odd. ead. q. 32. num. 145. vers. amplia art. 19.*

36 Extende, & limita vna cum Odd. d. artic. 19. num. 146. & seqq.

37 Nota ex hac subdeclaratione, quod si Episcopus interposuit decretum in actu alienationis rei ecclesiasticæ & ecclesia reperitur læsa, non potest inferior Episcopo concedere restitutionem in integrum, *las. in L. ait prator. §. si maior. num. 13. ff. de iureiur.*

38 Subdeclara quarto, ut iudex ordinarius a quo possit restituere ante diffinitiuam sententiam aduersus id, quod coram ipso factum est, ut puta aduersus omittas probationes, &c. ut declarat Bald. consil. 108. præmissis. sub num. 1. lib. 1. & quod aduersus id, quod male actitatum est in primo iudicio, de-

beat peti restitutio in integrum coram iudice a quo refert & sequitur *Odd. tract. de restit. in integr. quæst. 32. num. 126. art. 16.*

Amplia hanc subdeclarationem, ut coram iudice a quo sit petenda restitutio in integrum aduersus lapsum temporis ad appellandum, *Bart. in l. 5. præses. num. 6. versus finem, C. de appell. & consult. Franch. inc. 8. ex ratione. sub num. 57. vers. circa primum breuiter. ibi. aut nullo modo fuit appellatum & Card. Alexan. q. 8. princip. num. 34. de appellat. Abb. in c. vlt. beneficio num. 6. ibi. quis autem. de restit. in integr. Vestr. in prax. lib. 8. c. 3. n. 13. vers. quod si. fol. 245. & alij, quos refert, & sequitur Odd. d. q. 32. n. 127. vers. exemplum. art. 16.*

Ratio est, quia si non est appellatum, causa non est deuoluta ad iudicem appellationis, & consequenter coram iudice a quo petenda est restitutio in integrum, *Abb. Franch. & Vestr. vbi supra.*

Explica hanc ampliacionem, ut Signatura eam seruet, quando datur commissio simplex restitutionis in integrum aduersus lapsum temporis ad appellandum, quia tunc committeret iudici a quo secus autem, quando datur commissio restitutionis in integrum, & appellationis, prout passim videmus dari commissiones appellationis, appellationum, & restitutionis in integrum, quia tunc Signatura non delegat iudici a quo, sed alteri iudici propter mixturam appellationis, & quod restitutio in integrum possit peti, & cumulari in commissione causæ appellationis, & nullitatis, restantur Bellamer. decis. 298. de consuetudine fol. 65. & latius Marches. tract. de commiss. part. 2. de commiss. restitut. in integr. c. 1. n. 55. & seqq. fol. 194. & ita passim videmus.

Subdeclara quinto, ut iudex ad quem possit restituere aduersus id, quod est gestum coram ipso, & ideo aduersus omittas probationes post latam sententiam ipse restituat, *Bald. d. consil. 208. sub num. 1. lib. 1. & demum restituat aduersus totum illud, quod male gestum, vel omittum est in secunda instantia, Odd. d. quæst. 32. sub num. 127. vers. secundus casus. artic. 16. & restituat etiam aduersus non prosecutionem appellationis, coram se deuoluta, Bart. in l. 5. præses. num. 6. & Bald. sub num. 5. & alij, C. de appellat. & consult. Franch. in cap. 8. ex ratione. sub num. 57. vers. circa primum. & Card. Alex. q. 8. princip. num. 34. de appellat. Abb. d. c. beneficio. sub num. 6. de restitut. in integr. & Vestr. in prax. lib. 8. cap. 3. sub num. 13. vers. quod si. dicens, quod Signatura eidem committeret causam restitutionis, & non iudici a quo.*

Ratio, & bene secundum Card. Alexan. vbi supra est, quia ille iudex dat restitutionem in integrum, qui est iudex competens in actu, in quo cautata est læsio.

Declara tertio eandem conclusionem, ut ordinarius, habens administrationem, possit restituere in integrum tam incidenter, quam principaliter, nam quod possit incidenter, non potest cadere in dubitationem, quia quilibet iudex, coram quo causa agatur, potest restituere in integrum incidenter, ut retuli, & sequentis sum *infra sub num. 45. vers. imo.* & quod possit etiam principaliter non inueni adhuc Iurisperitum, qui repocauerit in dubium, sed omnes præsupponunt, dum quaerunt solum an delegatus possit restituere in integrum principaliter.

Firmata iam, ac declarata conclusione, quod ordinarius restituat in integrum aduersus sententiam

nam suam, vel sui æqualis, aut inferioris, infero multa.

Infero primo, quod delegatus, cum non sit ordinarius, non restituit in integrum, *Bart. in l. fin. sub num. 4. ibi si vero petitur, C. vbi & apud quem. dicens, quod si petitur restitutio principaliter contra sententiam latam in illa causa, non potest restituere delegatus. Franch. inc. 66. dilecti, q. 10. n. 49. vers. hinc est quod delegatus. de appell. Card. Alex. in c. 8. ex ratione. q. 8. princip. sub n. 34. ibi, circa questionem. cod. tit. de appellat. & ita distinguendo scribunt communiter omnes.*

Limita primo declarando hanc illationem, ut sit vera quoad restitutionem principaliter intentandam, sic enim loquuntur *Bart. Franch. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis.*

Secus si intentetur incidenter, quia incidenter potest intentari etiam coram iudice delegato, *Bart. in d. l. fin. sub num. 4. vers. oppono quod ibi, quandoque delegatur causa principalis. C. vbi & apud quem. Abb. in cap. 9. causa restitutionis. sub n. 3. not. 3. de restit. in integr. Franch. in c. 8. ex ratione. num. 57. vers. circa primum breuiter. in fine, & Card. Alex. q. 9. princip. sub num. 34. de appell. Odd. tract. de restit. in integr. q. 32. num. 55. vers. aut loquimur. art. 6. & communiter omnes, & ita intelligas Maran. in suo Spec. par. 5. in verbo. & omnia fiant de trante instantia. nu. 36. fol. 244. dum simpliciter scribit, quod quilibet delegatus potest restituere in integrum.*

Imo restitutio incidenter potest intentari coram quocunque iudice, qui cognoscit de causa principali, ut loquitur *Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 7. c. 1. num. 4.* Quare potest intentari coram ordinario, non habente administrationem, *Abb. in d. c. 9. causa restitutionis. sub nu. 7. ibi, ordinarius autem seu coram iudicibus minimis, videlicet cartulariis, id est, notariis, & similibus, qui habent iurisdictionem sine administratione, Odd. tract. de restit. in integr. quest. 32. n. 49. limit. 2. art. 5. in fine. num. 45. & 46. & coram quocunque iudice etiam pedaneo, las. in l. ait Prætor. §. si minor. num. 14. ff. de iurciur. & coram arbitris secundum commun. opinionem, de qua testatur, & sequitur *Odd. ead. q. 32. sub num. 75. vers. in contrarium. art. 8.**

Ratio est in promptu, quia mandatum iurisdictionale ampliatur ratione incidentiæ, sicut etiam mandatum procuratorum ratione incidentiæ extenditur ad specialiter non commissam, *Abb. d. c. 9. causa restitutionis. not. 3. sub num. 3.*

Quando restitutio dicatur peti principaliter, & quando incidenter, vide *Vestr. in prax. lib. 8. c. 3. n. 19. vers. ceterum. fol. 248. & latius Luc. Pat. in pract. capit. lib. 7. c. 1. num. 5. vers. prius igitur. vbi versus finem dicit, se multum laborasse priusquam intelligeret.*

Hæc cognitio, quando restitutio dicatur peti principaliter, & quando incidenter est necessaria non solum eo, quia iudex delegatus possit restituere solum incidenter, sed etiam eo, quod in restitutione, principaliter petita, requiruntur libellus, litis contestatio, & alia solemnia iudicii ordinarii, ut declarant *Franch. in c. 8. ex ratione. num. 58. vers. de secundo autem. de appell. Luc. Pat. in pract. capit. lib. 7. c. 1. num. 5. vers. prius igitur: & clarius Vestr. in prax. lib. 8. cap. 3. num. 19. vers. ceterum vbi. fol. 248.* At in restitutione, petita incidenter, proceditur summarie sine libello, & sine contestatione litis, ut scribunt *iidem Franch. Luc. Pat. & Vestr. in locis hic citatis.* quod est etiam dispositum per statuta *Vrbis lib. 1. c. 30.*

Sublimita hanc limitationem in eius secunda parte, in qua diximus, quod iudices, inhabiles ad restituendum principaliter, sunt habiles ad restituendum incidenter, ut hoc non procedat, quando restitutio tenderet contra aliquem actum, factum coram superiore, quia neque incidenter possent restituere secundum *Odd. d. q. 32. num. 76. & 77. dum declarat doctrinam Bartoli.*

Limita secundo, ut non procedat in delegato Principis, quia is potest restituere in integrum, *Odd. tract. de restit. in integr. q. 32. n. 53. & 54. art. 6.*

Contrariam opinionem, nempe, quod non possit restituere, tenet *Abb. consil. 87. dico vnum. sub num. 2. lib. 1. conclus. in effectu, delegatum Papæ posse restituere cum incidit causa restitutionis, priusquam functus sit omnino officio suo, & clarius in c. 9. causa restitutionis sub num. 7. ibi, delegatus vero à principe. de restit. in integr. dicens, quod potest restituere in integrum, si veniat incidere in causa sibi commissa, alias non.*

Limita tertio, ut non procedat in delegato, cui causa restitutionis in integrum committitur ab ordinario, habente administrationem, quia is in vim specialis delegationis potest restituere in integrum, *cap. 9. causa restitutionis. de in integr. rest. quare passim hic in Curia Signatura iustitiæ committit causas restitutionis in integrum, prout de iure, & delegatus procedit.*

Infero secundo, quod iudex appellationum, qualis est Capitaneus in foro Capitolino, non potest restituere principaliter in integrum, tum quia non est ordinarius, cum habeat limitatam iurisdictionem, ut scribit *Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 7. c. 1. sub num. 4. vers. ex hoc tu patrone. tum quia non habet aliquam administrationem, Glos. in d. c. 9. causa restitutionis. in verbo, non habent. & Abb. sub principio, ibi, item pone exemplum. de restit. in integr. & Odd. d. q. 32. art. 5. num. 46. vers. exemplificant.* Vnde in confirmatione huius illationis nos videmus, quod in Curia Capitolina restitutiones in integrum petuntur coram Senatore, & Collateralibus, qui sunt iudices ordinarii, & in Curia Lucensi pluries vidi, restitutiones in integrum peti coram Auditore primarum instantiarum, & nunquam coram aliis Auditoribus Rotæ, qui sunt iudices appellationum, & praxis, seu consuetudo est optima legum interpretis.

Comprobatur hæc illatio, quia iudex appellationum, qualis est Archiepiscopus, non potest adiri alia via, quam via appellationis, eius enim iurisdictionis est ita restricta ad causas appellationum, ut in subditos sui suffraganei nullam habeat iurisdictionem, etiam ipsis volentibus, nisi accedat consensus suffraganei, ut in alio proposito scribit *Rot. decis. 3. alias 11. fuit dubitatum. vers. de exceptione. in addit. de appell. in nou. & ideo via nullitatis principaliter intentandæ adiri non potest, per ea, qua scripsi rem. preced. concl. 6. num. 85.* Ergo neque potest adiri via restitutionis principaliter intentandæ.

Contra hanc illationem videntur sex argumenta. Primum, quia delegatus ad vniuersitatem causarum habet regulariter naturam iudicis ordinarii, ut retuli, & sequutus sum rem. preced. concl. 6. n. 99. sed iudex causarum appellationum est delegatus ad vniuersitatem causarum: ergo cessat primum fundamentum, cui innititur *Luc. Pat. dicens, Capitaneum appellationum non posse restituere, quia non est ordinarius.*

Secundum

46 Secundum, & confirmo magis hoc primum, quia delegatus ad vniuersitatem causarum potest restituere, Bart. in l. fin. n. 4. ibi, quandoque delegatur vniuersitas. C. vbi & apud quem. & Abb. in c. 9. causa restitutionis. sub n. 7. ibi. potest addi & tertius casus. de restit. in integr.

57 Tertium, quia licet Capitaneus, seu iudex appellationum non diceretur ordinarius, sed delegatus, tamen non est delegatus ab ordinario, sed à principe, qui delegatus à Principe, attenda opinione, Oddi, quem citavi supra num. 50. potest restituere.

58 Quartum, quia appellatione non interposita infra legitima tempora, sicque causa non deuoluta ad iudicem appellationis, potest nihilominus is adiri, non tanquam iudex appellationis, sed tanquam superior iudice à quo, & vti coram superiore, potest peti restitutio in integrum aduersus non interpositam appellationem, seu lapsum tempus ad appellandum, Card. Alex. in cap. 8. ex ratione sub num. 34. q. 8. princip. ibi. tamen si pars. de appell. qui dicit, casum esse de Brocha in l. 1. C. si sapius in integr. restit. fuer. postul. & ex Card. Alex. refert, & sequitur Oddi tract. de restit. in integr. q. 32. in fin. num. 130. vers. limitatur praedicta. vbi loquendo generalius, scribit, quod coram iudice ad quem potest peti restitutio in integrum aduersus male gesta coram iudice à quo, si talis restitutio petatur coram eo, non tanquam iudice ad quem, sed tanquam superiore.

Quintum, quia illa praxis petendi restitutionem coram Collateralibus, aliisque iudicibus ordinariis primatum instantiatu videtur potius introducta, vt remaneat iudex appellationu, quam quod sit de necessitate; nam si restitutio in integrum petatur coram iudice ordinario primarum instantiarum, isque pronunciat, esse vel non esse concedendam restitutionem, statim potest grauatus adire iudicem ordinarium appellationum; at si petatur restitutio in integrum coram iudice appellationum, isque pronunciet, & à pronunciatione contingat appellari, deficiet iudex appellationis, vel saltem deficiet primus iudex appellationis, quia secundus erit primus, sed non tenet consequentia: est vtile: ergo est necessarium.

59 Sextum, quia, si iudex appellationum, qualis est Archiepiscopus, qui non potest adiri via querelæ, confirmet sententiam iudicis à quo, executio sententiae petitur coram ipso iudice appellationum confirmante, vt retuli, & sequutus sum super q. 11. sub nr. 162. & potest executio coram eo peti non solum officio iudicis, sed etiam intentando actionem iudicati, vel in factum ex ipsa sententia, quæ tamen actio regulariter intertatur coram ordinario à quo, vel coram superiore, qui possit adiri per viam querelæ, Franch. inc. 3. Romania. §. fin. cum autem. sub n. 3. limit. 2. de appellat. in 6. Ergo apparet, quod saltem in his, quæ causantur ex sua sententia, potest adiri tanquam superior, qui potest adiri etiam via querelæ, & consequenter potest in his coram eo peti restitutio in integrum principaliter.

60 His non obstantibus, non est recedendum ab illatione, quæ tenetur communiter, & seruetur in praxi, & ad argumenta in contrarium potest responderi.

Ad primum, & secundum respondeo, quod delegati ad vniuersitatem causarum possunt restituere in integrum in casibus, qui tunc de vniuersitate causarum eis delegata, quia in illis causis ha-

beat iurisdictione generalem, & ideo in illis causis possunt adiri in prima instantia per omnes vias, nempe per viam agendi super negocio principali, per viam nullitatis, querelæ, & restitutionis in integrum; at iudices appellationum habent iurisdictionem limitatam ad causas appellationum, vt dixi supra, num. 52.

Ad tertium respondeo, quod contrariam opin. tenet Abb. quem citavi supra sub num. 51.

Ad quartum respondeo, quod l. i. in qua se fanfiat Card. Alex. loquitur in Imperatore, sicut notat in ea Bar. sicque loquitur de superiore, qui potest adiri etiam sine appellatione, & consequenter potest adiri etiam via restitutionis in integrum, vt explicat Abb. in cap. vlt. in fin. de restit. in integr. vbi declarando Bartol. in l. 5. praes. in fin. C. de appell. & consul. inquit, aut est talis superior, qui potest adiri sine medio appellationis, & procedit opinio Bartoli, dicentis posse etiam coram eo peti restitutionem in integrum aduersus omissam appellationem; aut est talis, qui non potest adiri sine appellatione, vt est Archiepiscopus respectu subditorum Episcopi, & procedit opinio contraria, vt is non possit restituere.

Ad quintum respondeo, quod facile est ordinariæ, vt à iudice appellationum iudicante in prima instantia appelletur ad iudicem ordinarium primæ instantiæ, prout in foro Capitolino à Capitaneo appellationum in prima instantia, appellatur ad Senatorem, vt scripsi sup. q. 8. n. 140. Et in Rep. Lucensi ab vno ex Auditoribus Rotæ iudicante in prima instantia, vt Consultore, seu Syndico, appellatur ad reliquos duos Auditores Rotæ, & ad iudicem primæ instantiæ.

Ad sextam respondeo, quod contra Franchum tenet Arch. quem ipse citat.

Declaro primo eandem illationem, vt iudex appellationis possit restituere incidenter, vt retuli, & sequutus sum supra, num. 41.

Declaro secundo, vt non procedat in iudice appellationum, qui possit adiri etiam via querelæ, quia, cum is non habeat iurisdictionem limitatam, potest restituere in integrum etiam principaliter, per ea, quæ scripsi supra num. 61. iuncto n. 58. nam cessat limitatio iurisdictionis, quæ obstat, ne possit restituere, vt dixi supra n. 53. & 54. & bene applicatur, quæ de nullitate scripsi rem. praed. concl. 6 n. 84. & 85. vbi vide.

CONCLVDO III. quod restitutio in integrum impedit executionem rei iudicatæ. l. vnica. C. de restit. in integr. postul. & c. tit. de restit. in integr. §. vlt. n. 1. lib. 2. fol. 210. las. in l. 4. §. cõdemnatum. sub n. 26. ff. de re iudic. Rebuff. tract. de appell. art. 16. gl. 1. n. 32. tom. 3. fol. 526. & quod hæc sit regula, scribit Vestr. in prax. l. b. 8. c. 3. sub n. 15. vers. at visis. ibi. nihilominus crediderim. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 18. de attent. restit. in integr. pend. n. 10. & seqq. tom. 5. fol. 400. Oddi. tract. de restit. in integr. q. 43. n. 2. vers. regula. art. 1. & esse communem * opinio. testantur, & sequuntur Couar. pract. qq. cap. 25. n. 7. vers. duodecimo fol. 531. Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 7. c. 1. n. 20. vers. est igitur. Mohed. decis. 2. alias 177. in causa Sengobien. de restit. in integr. & esse magis comunem * testatur, & sequitur A sin. in prax. §. 3. c. 2. ampl. 38. limit. 5. sub n. 1. & 2. fol. 178. Et hæc conclusio in foro Capitolino procedit etiam ex dispositione statutorum Urbis lib. 1. c. 50. de causis restitutionis, & c. quia dum mandant in hiberi sine preiudicio duarum conformium, & rei iudicatæ;

quando restitutio in integrum petitur principaliter post cœptam, seu petitam executionem; tacite disponunt quod, si sit petita restitutio in integrum ante cœptam, seu petitam executionem, inhibeatur simpliciter; & licet contra hanc tacitam dispositionem possem multa vrgentia allegare ex his, quæ loquendo de re iudicata, retuli, & sequutus sum *infra num. 95. exempl. 1.* tamen, quia ita praxis interpretatur istud statutum, non inlusto.

65 Amplia primo hanc conclusionem, vt sola restitutionis petitio impediatur executionem, textus est in rubr. C. in integr. restit. post. ne quid nou. fiat. Put. decis. 285. die prima Iunij, 1545. numer. 1. lib. 2. fol. 392. Lancell. tractat. de attent. part. 2. cap. 18. de attent. restit. in integr. *pend. ampl. 2. num. 22. fol. 400. & de opinione * communi testatur idem Put. decis. 456. in vna lacen. sub nu. 1. lib. 2. fol. 491. & quod hæc ampliatio sit indubitabilis, scribit Odd. d. q. 43. sub n. 19.

Confirmatur hæc ampliatio ex seq. subampliatione, & ampliatione.

66 Subamplia hanc ampliationem, vt non solum petitio restitutionis in integrum impediatur executionem, sed etiam arreptio itineris, vel missio nunciij ad Papam ad petendam restitutionem in integrum, Lancel. d. c. 18. ampl. 5. n. 45. Odd. d. q. 43. num. 6. & Contar. in l. vnica. lim. 8. num. 52. vers. amplia. C. si de mom. poss. seu ad aliam superiorem competentem, Lancel. cod. c. 18. nu. 46. Odd. & Contar. vbi supra.

67 Amplia secundo, vt maxime procedat, quando quis per modum exceptionis deducit restitutionem in integrum, & probationes offert in promptu, quo casu impeditur executionem de mittendo in possessionem ex l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen. concedit etiam Menoch. tract. de adipsic. poss. rem. 4. q. 103. nu. 912. in tertio casu, & hæc ampliatio in foro Capitolino seruatur etiam ex dispositione statutorum Urbis, lib. 1. c. 50. dummodo is, qui incidenter petit restitutionem, suam intentionem iustificet intra decem dies viles, vel ad summum intra quindecim.

68 Amplia tertio, vt procedat etiam si petens restitutionem, non habeat probationes in promptu ad docendum de læsione, sicq; restitutio in integrum requirat altiore indagine, quia nihilominus impeditur executionem secundum communem * opinionem, de qua contra Bar. testantur Ias. in l. 4. §. condemnatum, sub num. 26. ibi, sed Ioan. de Imol. & Rip. sub nu. 30. ibi, contrarium tenent Imol. & signanter ibi, & tunc procedat communis * opinio contra Bar. ff. de re iud. Paris. cons. 100. contractus, n. 81. ibi, que distinctio. li. 1. Benint. decis. 85. dubitabatur, nu. 16. in fine, Lancel. d. c. 18. n. 19. & 20. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 43. nu. 63. vers. sed contrariam.

Confirmatur hæc ampliatio, tum quia rubr. C. in integr. restit. &c. non requirit aliud, quam restitutionem esse postulatam, imo sola arreptio itineris ad petendam restitutionem in integrum impedit

69 executionem, vt dixi supra n. 66. † tum quia probationes de læsione non sunt necessariae ad petendam restitutionem, sed sunt necessariae ad obtinendam restitutionem, vt patet ex his, quæ scribunt Vestr. in prax. lib. 8. cap. 3. vers. addo pro breuiori, sub numer. 8. fol. 244. & Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 14. de attent. pend. restit. in integr. ad appell. nume. 3. & seqq. fol. 386. & quæ diximus nos lib. preced. cap. 2. nume. 487. non enim de petitione restitutionis, sed de concessione restitutionis agunt Vestr. & Lancellot. & egimus nos, quan-

do dixim⁹, requiri saltem quales quales summarias probationes de læsione; quare ad vsum totius praxis Curia Romanæ considero sex actus: Primus est quando, parte citata, vel non citata, damus alicui Referendatio commissionem restitutionis in integrum, narrando in ea læsionem, & iustam causam: & in isto actu certum est, quod non requiritur aliqua probatio. † Secundus actus est, cum postea, si casus postulet, informamus Signaturam, puta, quia contendimus de forma committendi: & in isto actu ad facilitandam Signaturam debet is, qui petit restitui, docere, non tamen in forma iudicij de aliquo fumo læsionis. Tertius actus est, cum ipsa Signatura informata, & iustitia suadente causam restitutionis in prophanis committit per hæc verba: Placet de restitutione prout de iure, Staph. tractat. de signat. liter. iustit. clausula, & per breue sanctitatis vestra, nu. 17. vers. in prophanis vero, fol. 311. in paruis, quæ refert, & sequitur Vestr. in prax. lib. 8. c. 3. sub n. 13. vers. quod si nõ beneficiari. fol. 245. Quartus actus est, quando is, ad cuius instantiam commissa est vt supra causa restitutionis, instat coram iudice delegato, vt restituatur in integrum: & in isto actu debet is omnino coram eo docere de læsione summarie, & lemplene, vt restitutionem petitam concedat, & ita procedant, quæ Vestr. & nos scripsimus supra in locis citatis n. 69. & donec iste iudex cognoscit, an sit, vel non sit concedenda restitutio, debet superfedeti in executione, Contar. in l. vnica, lim. 8. nu. 58. C. si de momen. poss. & quod causa restitutionis in integrum commissa prout de iure impediatur executionem, donec de ea discutatur, scribit Marchel. tract. de commiss. par. 2. de commiss. restit. in integr. c. 1. nu. 61. fol. 196. Quintus actus est, cum iudex, constituto sibi summarie de læsione, interloquitur, restitutionem esse concedendam: & in isto actu post latam interlocutoriam tanto magis erit superledendum in executione. Sextus actus est, cum, obtenta restitutione in integrum, proceditur ad annulationem, seu rescissionem sententiæ, aut alterius actus præiudicialis: & in isto actu debet restitutus plene docere de læsione, & de alijs iustis causis, quibus ille actus, seu sententia debeat rescindi, vt breuiter innuit Vestr. in prax. d. lib. 8. cap. 3. sub num. 8. hæcque eadem praxis, quam in tribunali Signaturæ considerauimus, potest accommodari alijs tribunalibus, & iudicibus ordinatis, quia si coram eis petatur restitutio in integrum, debet coram eisdem, vt eam concedant, probari aliquo modo læsio; quicquid dicat Benint. decis. 85. dubitabatur, nume. 4. & seqq. & nume. 9. in fine, testans, magis communem * opinionem esse, vt de læsione debeat plene constare, quando petitur restitutio in integrum, & quicquid magis in specie sub distinctione scribat Odd. tract. de restit. in integr. quest. 36. art. 10. num. 71. 72. & 73. Nam, teste Vestr. vbi supra, Palatium non desiderat plenam probationem; qua læsione probata, restitutionem concedent, eaque concessa, tunc plene erit probanda læsio ad effectum, vt rescindatur actus, aduersus quæ concessa est restitutio.

Et ex his apparet, veram non esse distinctionem Bartoli in l. 4. §. condemnatum, numer. 3. in fine, ibi, & idem si petatur restitutio. ff. de re iudic. & reiiciendam quoque esse conciliationem, quam adducit Odd. tract. de restit. in integr. q. 43. art. 4. sub num. 63. vers. quantum vero.

Restringe hanc ampliationem, vt non procedat, 72

quando restitutio deduceretur per modum exceptionis post petitam executionem de mittendo in possessionem *ex l. fin. C. de edic. diu. Adu. toll.* quia tunc non impeditur executionem, si restitutio requirat altiore indaginem, *Mench. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 103. n. 910. & 911.* in secundo casu, qui mouetur duplici fundamento; primo auctoritate Bartoli; secundo ea ratione, quod hæc missio in possessionem requirat celeritatem.

Contrarium credo verum, quia vtrumq; fundamentum corrumpit; nam contra Bart. quem ipse citat, ** habemus opin. * communem*, quam retuli, & sequutus sum *supra nu. 68.* & contra rationem celeritatis, quam considerat, adduco, quod etiam res iudicata, & quicquid sit, eo ipso, quod habet executionem paratam, dicitur celeritatem desiderare, & tamen restitutio in integrum petita, etiam si altiore indaginem requirat, impedit illam executionem, ** vt ex commun. * opinione sequutus sum supra dicto numer. 64. & 68.* item licet restitutio deducatur post petitam executionem, tamen executio; dummodo non sit facta; impeditur, *vt sequutus sum infra num. 110. & 111.*

73 Amplia quarto, vt magis procedat quando executio esset irretactabilis, vt in causis capitalibus, vel alias esset magni præiudicij, vt ex *Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari in integrum restitutione pendente sub num. 4. tom. 18. fol. 382.* deducit, & tenet *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 18. de attent. restit. in integr. pend. num. 40. & seqq. ampl. 4. fol. 400. & num. 134. & seqq. & ex eo & alijs Odd. tract. de restit. in integr. quest. 43. num. 17. & 98.* Et quod restitutio in integrum impediatur executionem, quæ est irretactabilis, sequitur *Bened. de Barz. tract. de guarantiz. part. 3. cap. 21. ibi, limitatur nisi, tom. 6. part. 2. fol. 349.* & quod executio irrevocabilis non possit fieri pendente restitutione in integrum, scribit *Ant. de Canar. tract. de execut. instr. 9. 21. sub n. 48. ibi, secundo vero casu.*

74 Exemplifica hanc ampliationem, quando debitor vigore instrumenti potest carcerari, quia si is citatus petit restitutionem in integrum, impedit carcerationem, *secundum Bal. Paulum de Casir. & alios, quos refert Caraut. super rit. 166. quest. 4. numer. 52. & 53. quibus adde Anton. de Canar. d. quest. 21. numer. 48. versus finem, fol. 42. Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari restit. in integr. pend. sub numer. 6. fol. 382. Alex. in l. 4. §. condemnatum, numer. 29. versicu. & per istam, ff. de re iud. & Vestr. in prax. lib. 8. cap. 3. sub nu. 16. & 17.*

Contra hanc exemplificationem tenent ij, quos sequitur *Beninten. decis. 85. dubitabat ut, sub numer. 17.* & vigore illius rit. tenet etiam *Caraut. super d. rit. 166. sub num. 53. nisi de ipsa restitutionis causa possit statim, & in ipso instanti constare.*

75 Subamplia hanc ampliationem, vt procedat etiam si contra petentem restitutionem in integrum militaret aliqua præsumptio calumniæ, quia adhuc retardaretur executio, *Abb. in cap. 6. suscitata, numer. 8. de restit. in integr. Vestr. d. cap. 3. sub numer. 16. versicu. addo quod, fol. 247. Lancell. d. cap. 18. numer. 41. ampl. 4. & sentit aperte Vital. vbi supra, & quod stante irretactabilitate executionis, scilicet difficultate retractionis executio impediatur etiam vbi alias non impeditur, sequitur ex communi ** opinione Odd. tract. de restit. in integ. q. 43. sub nu. 98.* & ita tacite disponunt statuta Urbis lib. 1. c. 50. de causis restitutionis, &c. in illis verbis, *si executio irretactabilis non sit.**

Declara restringendo eandem ampliationem, & subampliationem, vt possint procedere in restitutione per viam iustitiæ, vt scribit *Odd. tract. de restit. in integr. q. vlt. n. 5.*

Secus in restitutione per viam gratiæ nondum obtenta a Principe, vt quia bannitus supplicaret Principi pro gratia, & interim incideret in fortiam Curia, quia, non obstante supplicatione data, decapitaretur, *Odd. d. q. vlt. sub nu. 3. & Flam. Cart. tract. de execut. sent. capt. bann. c. fin. sub nu. 407.*

Quicquid possit dici in puncto iuris communis, hæc ampliatio, & subampliatio in causis capitalibus non seruatur; quare licet condemnatus ad mortem peteret restitutionem in integrum, tamen antequam illam obtineret committi, sententia mandaretur executioni; præsertim attentis motu proprio, de quo *supra q. 17. limit. 48. n. 34. in fine*, vbi quod nulla commissio signetur, &c. & statuto *Lucensi lib. 4. c. 55.* quo prohibetur etiam supplicatio, &c. vide quæ scripsi *rem seq. sub n. 9. versu. confirmatur.*

Amplia quinto, vt etiam in possessorio momentaneo restitutio in integrum impediatur sententiæ executionem, *Lancell. eod. cap. 18. num. 47. ampl. 6. fol. 401.* & quia hæc ampliatio nõ habet aliquod singulare, ideo distinctiones, quas, considerando tres casus, facit *Mench. tract. de adipisc. poss. rem. 4. quest. 103. a n. 908. vsque ad nu. 913. exclusiue*, & ex eo refert *Lancell. d. cap. 18. nu. 48.* aut non sunt veræ, aut non sunt magis necessariae in executione sententiæ latæ super possessione, quam in executione alterius sententiæ, licet ante nos per diuersa verba aduertit *Odd. d. qu. 43. sub nu. 12. versu. sed in hac.*

Amplia sexto, vt procedat etiam si causa restitutionis in integrum aduersus tres sententias conformes sit commissæ cum clausula (*& si quid exsequendum fuerit, exsequatur,*) quia si iudex, qui sententiam tulit, exsequatur, executio vti attentata, erit reuocanda, præsertim si iudex causæ restitutionis in integrum inhibuisset, *Lancell. d. cap. 18. num. 54. ampl. 10. fol. 401.* quem sequitur *Odd. d. quest. 43. numer. 7.* & ita vidi seruari in praxi, quia iudex, cui est commissæ causa restitutionis, transportatis coram eo actis a parte, quæ instat pro executione, cognoscet ex eisdem, an sit procedendum ad executionem, & ideo interim suspenditur executio, imò si coram eo producantur noua iura, tunc stylus obseruat, vt ad executionem procedere non valeat sine noua commissione executoria, qui tamen stylus mihi non probat.

Subamplia hanc ampliationem, vt procedat, si causa restitutionis in integrum committatur cum clausula (*Procedat ad legitimam executionem.*) *Odd. d. q. 43. nu. 8.* dicens, se ita accepisse a practicis Urbis curialibus.

Contraria opinio, nempe quod executio non suspendatur, suadetur ex eo, quod clausula (*sine præiudicio legitima executionis,*) & clausula (*procedat ad legitimam executionem,*) videntur importare idem, per ea, quæ in alijs terminis considerat *Rot. diuers. decis. 100. ex nouem, sub n. 12. versu. tres vero, & sub n. 20. versu. sexto, in fine, part. 1.* Sed clausula (*sine præiudicio legitima executionis*) non retardat executionem, *Rot. diuers. sub d. num. 20. &* loquendo in commissione nullitatis, *Staph. tract. de signat. liter. iustit. rubr. de sanatione contractus inuualidi, numer. 12. in fine, versicu. consequenter, & numer. 13. fol. 288. in paruis,* dicens, quod, si executio est facta; aut saltem cõpra, rescibitur cū præfata clausula, &

cum

cum mysterio, inquit, additur verbum, *legitima*, quia si executio non sit rite, & legitime facta, sed contra dispositionem iuris, vel formam sententiæ, non meretur solitum favorem, ideoque quatenus de facto processerit, potest de facto reuocari, etiam parte non citata, & dixi supra q. 17. *lim. 9. n. 51.*

In hac controvertia stylus Romanæ Curie servat hanc distinctionem: Aut causa restitutionis committitur cum clausula (*sine praeiudicio legitime executionis*) & tunc iudex, qui sententiam tulit, exsequitur, non obstantem, quod causa restitutionis in integrum sit commissa, & quod iudex, cui est commissa, inhibuisset, *per ea, quæ scripsi remed. preced. conclus. 4. nume. 15. & seqq.* Aut committitur cum clausula (*procedat ad legitimam executionem*) seu cum clausula (*si quid exsequendum fuerit exsequatur*), & tunc quia executio spectat ad iudicem, cui est commissa causa restitutionis, & is non debet procedere ad executionem, nisi causa cognita, dicimus, quod restitutio retardat executionem, *vt scripsi supra sub nume. 79. quia hæ duæ clausulæ habent eandem vim.*

79 *A*mplia VII. *vt procedat etiã in restitutione in integrum ad appellandum, quia pendentia petitione restitutionis impedit executionem sententiæ, Beninten. decis. 85. dubitabatur, sub nu. 14. Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 18. de attent. restit. in integr. penden. nu. 26. ampl. 7. fol. 401. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 42. sub n. 33. vers. in contrarium, & q. 43. n. 16. ampl. 10.*

Quare executio, & alia gesta, pendente ista restitutione, regulariter dicuntur attentata, & uti talia veniunt reuocanda, *Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 14. de atten. penden. restit. in integr. ad appell. nu. 17. & seqq. fol. 387. quem refert, & sequitur Odd. d. q. 42. sub num. 33. vers. in contrarium.*

80 *D*ecleara hanc ampliationem ultra alias communes declarationes, *vt is, qui obtinet committi causam restitutionis in integrum ad appellandum, pro ut de iure, non debeat tanquam restitutus appellare infra decem dies a die presentatæ commissionis, sed debet prius, docto de suo bono iure, propter quod sit restituendus ad appellandum, restitui ad appellandum, & cum fuerit restitutus, tunc debet infra decem dies a die obtentæ restitutionis appellare, Vestr. in prax. lib. 8. cap. 3. num. 18. ibi, quæ in re memoreris, & Lancell. d. cap. 14. sub numer. 11. fol. 386. & cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princip. nu. 109. vers. 11. fol. 379.*

81 *A*mplia octavo notabiliter, *vt antonomastice procedat, quando causa restitutionis committitur a Signatura, quia tunc executio duplici ratione retardatur: prima, quia restitutio de per se retardat, vt dixi supra in conclusione n. 64. secunda, quia causa restitutionis commissa a Signatura, dicitur commissa a Papa, qui, auocando ad se causam, censetur primo iudici, & partibus inhibere, vt scribunt Rot. decis. 3. alias 11. fuit dubitatum, paulo post principium, ibi, sed pone quod committitur, de appellat. in nou. Mil. in repert. in verbo, executio sententiæ contra quam, fol. 126. in fine, Ant. de Canar. tract. de execut. instrum. quæst. 21. in fine, tom. 5. fol. 42. & Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 18. versus finem, num. 140. fol. 402.*

82 *S*ubamplia hanc ampliationem *vt procedat etiam, quando Legatus committit causam restitutionis, Ant. de Canar. vbi supra, & Lancell. d. cap. 18. in fine, num. 142.*

83 *N*ota hinc tu *Cutialis, duplicem posse dari ra-*

tionem, quare praxis Romanæ Curie causam restitutionis in integrum postulet delegari a Signatura, & non petat coram ordinarijs, demptis tribunali Camera Apostolicæ & Curia Capitolina, in quibus Signatura iustitiæ non solet rescribere, nisi prout notavi supra quæst. 8. n. 133. & 136. Prima ratio est, *vt euitemus illam difficultatem, an omnes Curie Romanæ iudices sint delegati; iuxta eã, quæ scripsi supra numer. 79. qui non possunt restituere per ea, quæ dixi supra num. 44. Secunda ratio est, quia plus impedit restitutio coram Principe, vt dixi hic supra n. 81. & 82.*

*A*mplia nono, *vt ampliat Lancell. dicto cap. 18. 84 qui ponit vsque ad decem ampliationes, quæ ex eo refert, & sequitur Odd. d. quæst. 43. art. 1. vsque ad num. 19. qui constituit ampliationes in numero tresdecim.*

*L*imita primo nunc eandem conclusionem, *vt 85 non procedat, quando restitutio in integrum petitur calumniose, sed adest suspitio, quod petatur calumniose, quia tunc non impedit executionem, c. 6. suscitata, & ibi Abb. num. 8. de in integr. restit. Paris. conf. 109. omisso, n. 18. lib. 4. hancque esse communem limitationem testatur, & sequitur Vestr. in prax. lib. 8. cap. 3. sub num. 15. versic. ac visis, & ita distinguendo, & declarando scribunt Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari restitutione in integr. pendente, num. 4. fol. 382. Lancell. tractat. de attent. par. 2. cap. 4. de attent. lit. pend. limit. 4. princip. num. 4. tom. 5. fol. 327. & c. 18. de attent. restit. in integr. pend. nu. 55. vers. primo quando, & num. 58. & seqq. fol. 401. Odd. tract. de restit. in integr. q. 43. num. 69. & seqq. & clare sentit Rot. de qua Mohed. decis. 2. alias 177. in causa Segobien. in fine, de restit. in integr. dicens, quod restitutio impedit executionem, si cessat suspitio calumniæ, & esse opin. communiter receptam testatur, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 8. sub nu. 50. vers. sed an victo. C. si de moment.*

*I*nfero ex hac limitatione, quasi subuertendo conclusionem, eiusdemq; ampliationes, quod materia huius sextæ conclusionis reduceitur multum ad arbitrium iudicis; quia calumnia consistit in animo, & quæ consistunt in animo, probantur coniecturis, indicijs, argumentis, & præsumptionibus, *vt sequutus sum lib. preced. c. 11. nu. 846. Sed quibus præsumptionibus probetur, & quibus non probetur calumnia in eo, qui petit restitutionem in integrum, non est determinatum in iure: Ergo relinquitur arbitrio iudicis, sicut eandem illationem in litteris compulsozialibus deduxi eod. cap. 11. nume. 847. versicu. infero, quia debet iudex considerare, an petantur calumniose, vt dixi eod. c. 11. n. 840. in fi. & 841. & ideo an litteræ remissoriales debeant concedi, remitti arbitrio iudicis, dixi eod. lib. preced. cap. 8. nume. 822. quia debet is considerare an petantur calumniose, vt dixi eodem cap. 8. num. 823. & quod in casu restitutionis in integrum remittatur arbitrio iudicis, quando adsit, vel non adsit præsumptio calumniæ, sequitur Contar. d. limit. 8. num. 54. vers. que autem, iunctis nume. 53. & 50. & ex Cassad. deducit, & tenet Anton. Bard. tractat. de temp. vtil. cap. 5. sub nume. 2. versic. & hoc idem, tom. 5. fol. 214. & ex Bal. in addit. ad Spec. refert, & non impugnat Beninten. decis. 85. dubitabatur, numer. 14. in fine, hancque esse secutiorum sententiam testatur, & sequitur Odd. d. q. 43. n. 76. in fine, & n. 77.*

*S*ubinfero, ex hac illatione facile potuisse oriri 87 varietatem opinionum, quæ recentè Lancell.

d. 4. 18. numer. 3. & seqq. fol. 400. & varietatem decisionum Rotæ, de qua locutus sum *infra* sub nume. 98. eius enim varietatem ex hoc processisse, quod aliquando arbitrata est, cessare calumniam, & aliquando non cessare, scribit *Cassad. decis. 1. restit. sub nume. 3. de restit. in integ. 10.*

88 Retenta limitatione.

Extende primo eam, ut maxime procedat quando calumnia est manifesta, quia tunc certius executionem non impedit, *Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari restit. in integ. pend. nu. 4. tom. 18. fol. 382. Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 18. de attent. restit. in integ. pend. num. 58. vers. aut calumnia. fol. 401. & Odd. tract. de restit. in integ. q. 43. nu. 69.*

89 Subextende primo hanc extensionem, ut procedat etiam si ageretur de executione irretactabili, seu magni præiudicij, ut sentit *Lancel. d. c. 18. ampl. 4. nu. 42. fol. 400.* dicens, quod retardatur executio, nisi manifeste appareat de calumnia.

Comprobatur hæc subextensio ex his, quæ scripsi *remed. preced. n. 77. & seqq. iunctis nu. preced. 73. vers. contra. & seqq.*

90 Subextende secundo, ut procedat etiam si petens restitutionem in integrum offerat, se incontinenti probaturum læsionem, & causam restitutionis, *Vital. d. claus. nil nouari restit. in integ. pend. n. 4. Lancel. d. c. 18. n. 59. & Odd. d. q. 43. nu. 72.*

91 Restringe declarando istam subextensionem, ut procedat, quando ita esset manifesta calumnia, ut per oblationem probationis incontinenti non cessaret; secus si cessaret, aut obscuraretur, quia tunc posset impediri executio, præsertim si ageretur de executione irretactabili, *Vital. d. claus. nil nouari restit. in integ. pend. sub n. 4. ibi, attamen hoc secundo casu.*

92 Subextende tertio, ut executio fiat, nulla etiam præstita cautione de restituendo in casu victoriae ei, qui restitutionem petit, *Lancel. d. c. 18. n. 58. vers. aut calumnia. fol. 401. & Odd. d. q. 43. nu. 70.*

93 Intellige eandem extensionem, & eius subextensiones, ut relinquantur arbitrio iudicis, quæ calumnia dicatur manifesta, & quæ non manifesta, quia manifestum, & notorium subalternantur, *per ea, quæ dixi supra lib. 1. c. 77. num. 1. Sed quid sit notorium, relinquitur arbitrio iudicis, ut remissius dixi lib. preced. c. 8. n. 344. & 345. sicque magis confirmamus illationem positam supra n. 86.*

94 Extende secundo ut procedat etiam si calumnia esset præsumpta, & non manifesta, quia adhuc fieret executio, *Corn. cons. 111. liceat videatur, sub nu. 4. ibi, sed quando imminet aliqua præsumptio, lib. 1. Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari restit. in integ. pend. sub nu. 4. fol. 382. Luc. Pat. in præct. Capitol. lib. 7. cap. 1. numer. 26. vers. 3. limitatur. Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 18. de attent. restit. in integ. pend. num. 61. vers. aut calumnia non est manifesta, & sub num. 63. fol. 401. & esse communem opin. restatur, & sequitur *Odd. tract. de restit. in integ. q. 43. art. 5. num. 76.**

Declara hanc extensionem, ut isto casu petens executionem teneatur ad instantiam partis idonee cauere de restituendo in casu succumbentiae, *cap. 6. suscitata, de in integ. restit.*

Amplia hanc extensionem, ut, cautione ante executionem non præstita, executio sit nulla, ut, loquendo in supplicatione, scribit *Rebuff. tract. de supplicat. in præfat. n. 38. tom. 1. fol. 510.*

Subdeclara primo restringendo, ut non teneatur

cauere, nisi quando est suspectus de dilapidatione, vel est adeo pauper, ut non sit soluendo, *Rot. decis. 6. alias 435. fuit dubitatum, n. 2. de restit. in integ. in nou. quæ citant, & sequuntur Ant. de Bur. in d. c. suscitata, n. 22. in fine, vers. secundo limitant. de restit. in integ. & testando de vsu Palatij, Vestr. in præx. lib. 8. cap. 3. sub num. 15.*

Quamuis *Abb. in d. cap. suscitata, nume. 9. in fine, teneat indistincte declarationem, reiecta ista subdeclaratione.*

Subdeclara secundo, ut pars admittatur ad cautionem iuratoriæ, si dicat, se non inuenire aliam, ut, loquendo in supplicatione, refert, & sequitur *Rebuff. tract. de supplicat. in præfat. sub n. 38. tom. 1. fol. 510.*

Exemplifica primo eandem secundam extensionem, quando sunt lætæ tres sententiæ conformes, quo casu petens restitutionem in integrum, præsumitur calumniose eam petere, argumento textus *in clem. vt calumnijs, de sent. & re iud.* Nam sicut is, qui dicit, de nullitate sententiæ aduersus tres conformes, præsumitur esse in calumnia ad impediendam executionem, *Rip. in l. 4. §. condemnatum, sub num. 15. vers. fin. m. ff. de re iud.* ita etiam petens restitutionem aduersus tres conformes: & quod oriatur præsumptio, seu orientur indicia contra eum, qui petit restitutionem aduersus plures sententiæ, quæ tranierint in rem iudicatam, scribit *Corn. d. consi. 111. sub numer. 4. lib. 1. & quod ex tribus conformibus resultat præsumptio calumniæ contra dicentem de nullitate, seu petentem restitutionem in integrum, scribit *Lancell. d. cap. 18. numer. 64. & seqq. fol. 401. & contra petentem restitutionem in integrum scribunt Ant. Bard. tract. de tempor. vtil. cap. 5. sub nume. 2. vers. & hoc, tom. 5. fol. 214. & Odd. tract. de restit. in integ. quest. 43. sub nume. 55. vers. secundo adducitur, & quod, lætis tribus sententijs conformibus, restitutio detur miserationis gratia, sed tunc, parito prius iudicato, scribit *Rot. diuers. decis. 778. in causa Toletan. in fine, part. 3. lib. 3. fol. 206. Et quod restitutio in integrum non impediat executionem trium sententiarum conformium, sed sententia debeat exsequi, tenet *Rot. diuers. decis. 884. Romana dotis. par. 3. lib. 3. fol. 224.****

Et quod minor, seu ecclesia non possint petere restitutionem in integrum contra tres sententiæ conformes, nisi facta plenarie executione, tenet *Bal. in l. vnica, num. 16. vers. sed nunquid contra sententiam. C. ne lic. vna eademque caus. tert. prouoc. quem refert, & sequitur *Alex. in l. 4. §. condemnatum, sub nume. 27. fallen. 2. ibi, tamen puto opin. ff. de re iudic. hancque opin. Baldi sequuta est etiam sæpe Rota, ut testantur *Cassad. decis. 1. restitutio. num. 3. de restit. in integ. Paris. consi. 109. omisso, numer. 17. lib. 4. & Lancell. d. cap. 18. numer. 85. fol. 401. hanc eandem opin. sequuti sunt Ant. de Canar. tract. de execut. instrum. q. 21. sub nu. 50. tom. 5. fol. 42. Coüar. præct. qq. c. 25. sub num. 7. vers. duodecimo, ibi, mihi vero potius placet opinio Alexandri, fol. 531. & Ant. Bard. d. cap. 5. num. 2. vers. sed talis, fol. 214. & quod Rota frequentius sequuta sit istam opin. testatur *Marchel. tractat. de commiss. part. 2. de commiss. restit. in integ. cap. 1. sub nume. 41. fol. 191. in prima impressione, & similiter part. 2. de commiss. restit. in integ. in princ. sub numer. 83. ibi, tamen Rota, fol. 383. in secunda impressione, hancque opin. videtur in effectu sequutus *Alin. in præx. §. 31. cap. 2. ampl. 38. limit. 5. nu. 4. vers. verum, & n. 5. in fine, fol. 178. dum hanc ultimo loco adducit opin.*****

Confirmatur hæc opinio, quia quando contra ex-

ipientem sunt lata tres sententiæ conformes, tunc resultat præsumptio calumniæ, quæ est iuris, & de iure contra quam non admittitur probatio, Rip. in l. 4. §. *condemnatum*, n. 15. in fine, ff. de rei iud.

98 Contrariam opin. nempe; quod minor, & ecclesiastica possint petere restitutionem in integrum aduersus sententiam secundæ appellationis, & sic petendo, impedire executionem trium sententiarum; tenuit, reprobata opinione Baldi, Salyc. in ead. l. *vnica*, in fine, an. 8. C. ne lit. in vna eademq. &c. & hanc esse * communem * testatur, & sequitur Luc. Pat. in pract. Capit. lib. 7. c. 1. sub n. 22. & vti verior, & magis communem * sequitur Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 18. de attent. restit. in integ. pend. n. 93. fol. 401. & magis communem * affirmat Odd. tract. de restit. in integ. q. 43. art. 3. sub n. 55. vers. *seil in contrarium*, hancq; affirmatiuam opin. tenuit Capel. Tholof. decis. 34. si lata sint, & videntur sequuti Gabr. in concl. lib. 2. tit. de execut. rei iud. concl. 1. ampl. 9. sub n. 17. vers. *contrarium*, dum hanc ultimo refert loco, & Vestr. vbi supra, & Mil. in repert. in verbo, *executio trium conformium*, circa medium, fol. 127. hancque opinionem sequuta est etiam aliquando Rota, vt testantur Cassad. d. decis. 1. sub nu. 3. ibi, aliquando vero, de restit. in integ. Vestr. in pract. lib. 8. c. 3. sub nu. 15. vers. *at vult*, & Luc. Pat. d. cap. 1. nu. 21. vers. *si inent*, & coram D. Orsilio Cap. 49. decis. 330. seu 5. *executio sententiæ*, n. 3. par. 1. Vnde Rota variavit, vt patet ex allegatis supra n. 96. & testantur ipsamet Rot. diuers. decis. 346. nu. 8. par. 1. & Cassad. Vestr. & Luc. Pat. supra citati, & memini sup. lib. 1. c. 97. sub n. 431. vers. *non obstat quod Rota*.

Ratio huius contrariæ opinionis est, quia minor, qui petit restitutionem in integrum, vult se iuare ætatis beneficio, & non sententiæ impugnatione, qua vult se iuare is, qui dicit de nullitate sententiæ, sicque non valet illatio a nullitate, & clemen. vt calumnijs, *de sent. & re iud.* non potest trahi ad restitutionem in integrum, Salyc. d. l. *vnica*, in fine.

Confirmatur hæc opinio, tollendo fundamentum, in dictum ab Alex. citato pro alia opinione: Inquit Alex. quod nullitas est remedium de iure cõmuni, & tamen tollitur, ne impediatur executionem trium sententiarum conformium: ergo, inquit, multo magis debet tolli remedium restitutionis in integrum, quod est extraordinarium, quia facilius tollitur remedium speciale, quam commune.

Sed hoc Alexandri fundamentum non est verum, quia, licet appellatio sit remedium iuris communis, & restitutio sit iuris specialis, tamè appellatio a sententia lata super possessione momentanea tollitur, & non tollitur restitutio in integrum, Cassad. d. decis. 1. sub n. 3. dicens, quod sic destruitur motiuum Alexandri, eo que destructo, remanet fundamentum Salyceti, quod, inquit, sonuit in aures meas.

In hac opinionum contrarietate aliqui, rei forsan difficultate deterriti, nihil videntur determinasse, inter hos sunt Rip. in l. 4. §. *condemnatum*, sub n. 31. vers. *sed an petito*, ff. de rei iud. fol. 36. qui, relata ultimo loco opinione Baldi, seu Alexandri, relataque responsione eiusdem Alex. ad Salyc. subdit, quod certe responsio Alexandri non cõcludit, Beninten. decis. 35. dubitabat, sub nu. 14. ibi, & licet aduersus, videtur esse nudus relator opinionum sine determinatione.

Alij distinguunt: aut restitutio in integrum petitur eo prætextu, quod sententiæ sint iniustæ, & tunc est vera prima opinio, id est exemplificatio: aut pe-

titur eo prætextu, quod victus sit læsus, vel imprudentia ætatis vel iusto errore, & ignorantia, & ne nõ prætextu alienius defectus, seu iniustitiæ ipsius sententiæ, & tunc opinio contraria est verior, æquior, & seruanda in practica, Odd. d. q. 43. numer. 57. vers. *ego igitur*.

Alij vero distinxerunt, quod prima opinio habet locum quando adest præsumptio fraudis, secunda vero, quando non adest, huicque distinctioni v. detur adhærisse Rota, vt refert Cassad. d. decis. 1. sub nu. 3. & mentionem facit etiam Vestr. d. c. 3. sub nu. 15. & recenset eam Odd. d. q. 43. n. 55. in fine, & 55.

Alij considerant, an damnus seu executio sit reuocabilis, id est, retractabilis, vel non retract. a iudicibus, Odd. d. n. 56. vers. *alij dicunt*.

Ego non recedam ab opinione Baldi negatiua, 99 tunc vt aliquando sit litium iuris, & ne tot sententiæ, cum tanto dispendio, & labore, & tempore habitæ ludibrio sint, vt bene aduertunt Cassad. d. decis. 1. sub n. 3. de restit. in integ. & Beninten. d. decis. 85. sub n. 14. tum quia petitio restitutionis aduersus tres conformes præsumitur calumniosa, vt scripsi supra n. 95. tum quia vt plurimum, qui citantur pro contraria opinione, loquuntur in casu, quo remoueat suspicio calumniæ.

Retenta exemplificatione.

Infero primo ex ea, quod Signatura, delegando 100 causam restitutionis aduersus tres sententiæ, rescribit cum clausula (*paruo iudicato*) seu (*sine præiudicio rei iudicata*) Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. restit. in integ. c. 1. n. 62. fol. 196.

Infero secundo, quod licet Signatura delegando 101 causam restitutionis in integrum contra tres conformes, rescriberet solum cum clausula (*prout de iure*) & hæc clausula soleat apponi, quando executio venit retardanda, donec discutitur an restitutio sit danda, vt scribunt Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 18. nu. 126. lim. 11. fol. 402. & Marches. d. c. 1. n. 61. tamen isto casu iudex, cui delegat, non debet impedire executionem, quia sic est de iure in tribus conformibus.

Nec obstat, quod Princeps, cõmittendo causam restitutionis, dicatur ad se auocare negotium, & consequenter inhibere tacite primo iudici & partibus, vt refert, & sequutus sum infra num. 118. lim. 5.

Qua resp. quod committit, & auocat cum clausula (*prout de iure*) quæ operatur, vt non retardet executionem, quando sunt latæ tres sententiæ conformes.

Extende primo eandem exemplificationem, vt 102 procedat, etiam si petens restitutionem allegaret propriam negligentiam, & non defectum sententiæ; quequid sentiat Salyc. loquens de minore, & quequid post Mynsing. in suis obseru. cent. 3. obseru. 84. distinguendo dixerit Odd. quem citam supra sub nu. 98. vers. *alij distinguunt*.

Extende secundo, vt procedat, tam in causa pro- 103 phana, quam in causa ecclesiastica, vel spirituali, seu criminali, aut mixta, Marches. tract. de commiss. part. 2. de commiss. restit. in integ. c. 1. sub n. 62. fol. 196.

Extende tertio, vt quæ dixi de tribus sententijs 104 conformibus, habeant locum etiam in duabus conformibus, attento statuto, quod due conformes habeant vim trium, & faciant rem iudicatam, Ant. de Catur. tract. de execut. instrum. q. 21. n. 50. ibi, & propterea filiaz. fol. 42. Paris. cons. 109. n. 17. in fine, & 18. lib. 4.

Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 18. de attent. restit. in integr. pend. num. 94. fol. 401. Odd. tract. de restit. in integr. q. 43. num. 61. vers. predicta omnia, & Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 7. c. 1. n. 2. 4. vers. & vnum notabis.

- 105 Restringe primo eandem exemplificationem, vt non procedat, quando executio esset ir retractabilis, & moueor ad hanc restrictionem, quia licet non cesseret praesumptio calumniae, tamen retardatur executio sententiae, quando executio esset ir retractabilis, seu grauis prauidicij. Vital. Lancell. Odd. & alij, quos retuli, & sequutus sum supra numer. 73. ampl. 4.

Vide quae scripsi supra sub n. 73. vers. declara.

- 106 Restringe secundo vt non procedat, quando laesio esset euidentis ex actis, quia tunc sicut nullitas sic euidentis retardat executionem trium sententiarum, vt late comprobauit rem. preced. concl. 4. nu. 25. & seqq. ita etiam debet isto casu retardare restitutio in integrum, quia, constando de euidenti laesione, apparet etiam de notoria iniustitia, quae de per se obstat executioni.

- 107 Exemplifica secundo eandem secundam extensionem positam supra num. 94. in restitutione in integrum aduersus sententiam, latam a Principe, quia restitutio non retardat illius executionem, Alex. in l. 4. §. condemnatum, nume. 27. fallen. 1. & Rip. numer. 30. in fine. ff. de re iud. Vital. tract. de clausul. in claus. nil nosar. restit. in integr. pend. numer. 6. fol. 382. Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 7. cap. 1. num. 25. versic. secundo principaliter. Co. uar. pract. qq. cap. 25. sub nume. 7. versic. duodecimo, ibi item quia sententia principis fol. 331. Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 18. de attent. restit. in integr. pend. nume. 101. & seqq. limit. 5. fol. 402. & hanc esse magis communem testatur Odd. tract. de restit. in integr. q. 43. sub nu. 51. versic. in contrarium, & sequitur cum distinctione sub eod. n. vers. ego puto.

Ratio secundum Alexan. vbi supra est propter praesumptionem sententiae, id est, Principis, seu, vt dicit Couar. propter summam eius auctoritatem, vel, vt dicit Vital. quia ex persona pronuntiantis est praesumptio contra petentem restitutionem in integrum.

- 108 Exemplifica tertio in restitutione in integrum aduersus lapsum fatalium in causis beneficialibus, quia Signatura consuevit rescribere cum magno temperamento, nempe cum clausula (parito iudicato) Steph. tract. de signat. liter. iustit. claus. & per breue sancti uatris vestra, &c. sub nu. 8. fol. 310. in paruis, Io. Bapt. Ferrer. conf. 43. num. 7. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 71. nu. 62. limit. 2. & sub n. 63. versic. sed tu aduerre, & dixi infra nu. 128. & 121.

- 109 Exemplifica quarto in restitutione in integrum, quae postulat post petitam ab aduersario executionem, quia tunc restitutio non retardat executionem, Bened. de Barz. tract. de guar. integ. par. 3. q. 21. tom. 6. part. 2. fol. 348. in fine, Rip. in l. 4. §. condemnatum, sub num. 30. ff. de re iud. Cas. de Grass. decis. 1. alioqui 21. num. 14. de restit. in integr. fol. 34. Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 18. de attent. restit. in integr. pend. nu. 116. limit. 6. fol. 402. Et quod restitutio, principaliter petita per modum agendi post iam requisitam executionem sententiae de immittendo in possessionem ex remedio l. si. C. de edic. Diu. Ahr. toll. non impediatur executionem, scribit Menoch. tract. de ad. i. se. post. rem. 4. q. 103. sub nu. 908. in primo casu. Et quod si victus post petitam executionem excipiendo petat, se in integrum restitui,

non impediatur executionem, nisi allegetur ratio patens, per quam ex actis, vel incontinenti possit apparere de laesione, scribit Contar. in l. vnic. a. limit. 8. sub num. 59. vers. ultimo intellige, ibi, aliud iuris. C. si de momen. poss. quod idem sentit Menoch. d. quest. 103. nu. 910. in secundo casu, dicens, quod si restitutio deducta per modum exceptionis post petitam executionem requirat altiore indaginem, non impedit executionem.

Ratio secundum Barz. vbi supra, est, quia cum executio cognoscatur summarie, & restitutio in integrum, petita per modum conuentionis principaliter, requirat processum ordinarium, & plenariam cognitionem, non conuenit, vt in iudicio executiuo admittatur iudicium ordinarium ad retardandum executiuum, haecque ratio in nullitate fuit a nobis exposita rem. precedenti conclus. 4. sub numer. 1. vers. ratio huius conclusionis, sed haec ratio non est tuta, per ea quae dixi supra nu. 67. ampl. 2.

Ego vero dico, quod ratio huius exemplificationis est, quia, qui tarde petit restitutionem in integrum post petitam, & multo magis post factam executionem, praesumitur esse in calumnia, per ea, quae de producente tarde accusationem, seu alias scripturas retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 73. sub n. 2. vers. non obstat, & vers. minus obstat.

Contra hanc exemplificationem: quod enim restitutio in integrum impediatur etiam executionem iam petitam, dummodo non sit realiter facta, hoc est, consummata, aut saltem coepta, scribunt Beninten. decis. 85. dubitabatur, sub num. 15. & Lancell. d. cap. 18. num. 117. fol. 402. & de executione iam facta loquuntur Ant. de Canar. tract. de execut. instrum. quest. 21. sub num. 48. fol. 42. tom. 5. & Odd. tract. de restit. in integr. qu. 43. sub nume. 89. & quod restitutio debeat esse petita, antequam sit coepta executio, alias si petatur post coeptam executionem, non supersedeatur, scribit Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 7. cap. 1. nume. 23. versic. haec limitatio, & quod diligentia procuratoris in impetranda executoria, & presentatione illius in actis priusquam aduersarius obtineat commissionem restitutionis in integrum nihil prolit, quia opus est, vt ante restitutionis commissionem, si non consummata, saltem coepta sit executio, alias non impeditur executio, scribit Marches. tract. de commiss. part. 2. de commiss. restit. in integ. c. 2. n. 41. & seqq. & praesertim n. 44. in fine, fol. 213.

Retenta hac contraria opinione, quae est vera, & seruetur in praxi.

Extende eam, vt neque satis sit, commissam esse executionem a iudice, quia si nondum est realiter facta, non dicitur executio facta, sed executio iuris, quae impeditur, superueniente petitione restitutionis in integrum, Beninten. ead. decis. 85. sub nu. 16. ibi. propterea si daretur casus. Lancell. eod. c. 18. n. 118. & Marches. d. c. 2. sub n. 44. fol. 213.

Infero ad usum praxis Romanae Curiae, quod si iuvictus obtineret commissionem restitutionis in integrum post factam, seu saltem coeptam executionem, non facta mentione in commissione de executione iam facta, seu coepta, poterit victor dare aliam commissionem reformatariam, & obtinebit reformatariam commissionem aduersarij cum clausula (parito iudicato,) vel (sine retardatione,) seu (sine prauidicio vltioris executionis) Marches. tract. de commiss. part. 2. in commiss. de restit. in integ. c. 3. sub n. 43. fol. 213.

Decla-

113 Declara eandem contrariam opinionem, vt executio dicatur facta, & ideo non retardetur, quando instrumentum, seu sententia, continens annuas solutiones, fuisset iam alias pro præteritis solutionibus demandata executioni, quia si postea debitor peteret restitutionem in integrum, non retardaretur executio, *Lancell. d. c. 18. n. 132. limit. 13. fol. 402. quem refert, & sequitur Odd. d. q. 43. sub n. 91.*

114 Restringe eandem contrariam opinionem, & sequere exemplificationem in foro Capitolino ex dispositione statutorum *Vrbis lib. 1. cap. 50. de causis restitutionis, &c.* quia disponunt, quod si, iam cœpta, seu etiam petita executione, petatur principaliter restitutio in integrum, & inhiberi, concedatur inhibito, & concessa intelligatur sine præiudicio duarum conformium, & rei iudicatæ.

115 Limita secundo eandem conclusionem, quando Signatura, committendo causam restitutionis, mandat præfigi terminum ad probandum, & docendum de læsione, & causis, ex quibus prætendit sibi competere restitutionem, quia tunc, licet Signatura commiserit causam restitutionis, prout de iure, tamen, elapso dicto termino, & aliquo, quod releuet, non probato, iudex potest, & debet exsequi sententias, *Vant. tract. nullit. rubr. quoties, & intra quod tempus, &c. sub numero septimo, vers. in eadem curia, fol. 383. Lancell. tract. de attent. par. 2. capit. 18. de attent. restit. in integr. pend. limit. 3. num. 96. & seqq. fol. 401. Odd. d. quest. 43. num. 37. limitat. 10. & March. tract. de commiss. par. 2. de commiss. super nullit. capit. 2. numer. 10. fol. 141.*

Dupliciter autem contingit, vt Signatura de hoc termino rescribat, videlicet, vel in ipsa commissione restitutionis in integrum, vel postea ad instantiam eius, contra quem causa restitutionis in integrum fuit commissâ; & est aduertendum, quod si causa restitutionis fuerit alteri, quam iudici a quo commissâ, & ille iudex delegatus inhibuerit iudici a quo, debet tunc iudex delegatus, elapso illo termino, & nihil, quod releuet, docto moderari inhibitionem, qua moderata, iudex a quo exsequitur, *Vestr. in prax. lib. 8. capit. 3. sub num. 17. ibi, quoniam obrem solemus fol. 247. quem referunt, & sequuntur Lancell. & Odd. supra citati.*

116 Limita tertio, quando Signatura delegat causam restitutionis in integrum cum clausula (*parito iudicato*), quia tunc executio non retardatur, *restitibus Odd. tract. de restit. in integr. quest. 43. num. 29. art. 1. limit. 8. & Lancell. infra citato*: nam hæc clausula importat, vt orator dimittat possessionem, restituat fructus perceptos, & soluat expensas, *Staph. tract. de signat. liter. iustit. clausula, & per breue sanctitatis vestra, &c. num. 9. fol. 310. in paruis, Vestr. in prax. lib. 8. capit. 3. sub num. 10. vers. alia vero, fol. 244. Lancell. d. capit. 18. num. 127. & 128. fol. 402. & Marches. tract. de com. par. 2. de restit. cap. 1. sub num. 62. fol. 196. & quibus casibus soleat Signatura restituere cum hac clausula, dixi supra sub n. 100. illat. 1. & n. 108. 112. & infra n. 118. & seqq.*

117 Limita quarto in restitutione contra publicum instrumentum, & stante statuto, quod contra publicum instrumentum non possit aliquid opponi, quia tunc nõ potest cõtra instrumentũ peti restitutio in integrum, *Bened. de Barz. tract. de guarantig. par. 3. quest. 21. versus finem, tom. 6. par. 2. fol. 349. quem refert, & sequitur Lancell. d. cap. 18. numer. 121. & seqq. limit. 9. fol. 402.*

Limita quinto regulariter in beneficialibus, quia in eis est duplex stylus, diuersus a prophanis. Primus est, quod Signatura nõ committit in beneficialibus causam restitutionis in integrum, sed ipsa Signatura gratiose restituit, *Vestr. in prax. lib. 8. cap. 3. n. 9. vers. in hac restitutionis specie, fol. 244. & Odd. tract. de restit. in integr. quest. 43. num. 34. vers. cuius distinctionem, at in prophanis Signatura non concedit restitutionem, sed committit causam restitutionis, Staphil. tractat. de signat. liter. iustit. clausula, & per breue sanctitatis vestra, &c. numer. 17. vers. in prophanis, fol. 311. in paruis, Vestr. in prax. lib. 8. capit. 3. num. 13. vers. quod si non beneficiali, fol. 245. & Odd. dicta quest. 43. sub nu. 34. fol. 393.* Secundus stylus est, quod Signatura in causis beneficialibus regulariter non restituit cum clausula (*prout de iure*) sed cum clausula (*parito iudicato*) vt apparet in sequentibus exemplis: At in causis prophanis committit causam restitutionis cum clausula (*prout de iure*) sicut eandem diuersitatem ex eod. *Staph. refert Luc. Pæt. in pract. Capitol. lib. 7. c. 1. n. 21. in fine, & n. 22.*

Ratio huius diuersitatis potest esse, quia in beneficialibus agitur de re, quæ non est in bonis nostris, sed solum est commissâ administrationi nostræ, & dependet tota a superioris gratia, & is, qui eam committit, magis ecclesiæ, quam homini, cui beneficium datur, providere intendit, vt loquendo de non concedendis remissioribus, retuli & sequutus sum *lib. preced. cap. 8. num. 776. limitat. 6. & quia, committendo causam restitutionis in integrum prout de iure, executio retardaretur in præiudicium ecclesiæ, & committendo cum clausula (*parito iudicato*), pars videtur grauari, ideo Signatura adhibet temperamentum, concedendo ei restitutionem, non prout de iure, sed gratiose sine alia disputatione, vt aduertit etiam *Odd. d. quest. 43. sub nu. 34. sic enim vtrique consultum est, iuxta ea, qua dixi d. capit. 8. num. 777.**

Amplia hanc limitationem, seu verius hunc stylum, vt procedat etiam si causa restitutionis in integrum pendeat, in eaque lætæ sint duæ sententiæ conformes, sed tamen suspensæ per appellationem, quia isto casu adhuc executio rei iudicatæ non impeditur, *Caputaqu. decis. 330. seu 5. executio sententia, n. 1. & 5. par. 1.*

Exemplifica primo hanc limitationem, seu pro- prius secundum stylum, in ea positum de causis beneficialibus, quando petiti restitutio in integrum aduersus rem iudicatam, quia, etiam quod non sit res iudicata trium sententiarum, datur restitutio cum clausula (*parito iudicato*), *Staph. tract. de signat. liter. iustit. clausula, & per breue sanctitatis vestra, &c. sub numero octauo, & nono, fol. 310. in paruis, quem referunt, & sequuntur Vestr. in prax. libro octauo, capit. tertio, sub numero nono, vers. in hac restitutionis specie, folio 244. & Lancellor. tractat. de attentat. parte secunda, capit. 18. de attentat. restitutio. in integr. pendent. numero 128. folio 402. quæ clausula quid importet ex eisdem retuli, & sequutus sum supra numero 116. limitatio. tertia. Et quod solum in beneficialibus res iudicata debeat executioni demandari, non obstante restitutione in integrum a maiore postulata, & ita sit de mente omnium, & seruetur in practica, testatur, & sequitur *Caputaqu. dicta decision. 330. numero secundo, parte prima, & quod in beneficialibus procedat decisio,**

quam ex Staph. adducit Io. Bapt. Ferret. *conf. 43. nu. 7.* dicens, quod Signatura in Rom. Curia commiffiones petite restitutionis in integrum aduersus lapsum fatalium non signat, nisi cum clausula (*parito iudicatu, & confitio de bono iure,*) & tunc committitur prout de iure, declarat Odd. *tract. de restit. in integr. quæst. 71. art. 6. n. 62. vers. linc. secundo, & sub nu. 63. vers. sed tu.*

Contra hanc exemplificationem; quod enim lata vnica sententia, quæ transitum fecerit in iudicatu, non detur restitutio cum clausula (*parito iudicato*) quia sit minus dura, sed detur cū clausula (*prout de iure*) aduersus lapsum fatalium, bis tenuit Rota, dicens sic restitutum esse audiendum etiam antequam soluat expensas, quia pendente articulo restitutionis, omnia conuiescunt, *vt restatur Rot. diuers. decis. 778. in causa Toletan. par. 3. lib. 3. fol. 206.* quam citat, & sequitur Marchesan. *tractat. de commiss. par. 2. de commiss. restit. in integr. capit. primo, sub numero 70. & 71. fol. 199.*

¹²² Retenta si placet exemplificatione.

Declara eandem exemplificationem loquentem de re iudicata vnus sententia, vt sit vera, quando sententia fuerit lata, parte, seu procuratore præfente, secus si parte, seu procuratore citato per contradicetas, quia tunc restituitur cum clausula (*refectis duntaxat expensis*) in quibus suum aduersarium non comparando defatigauit, *Staph. eodem tractat. clausula, & per breue sanctitatis vestre &c. num. decimo & vndecimo, vers. sed hoc habet locum, folio 310. in paruis, & Vestr. d. lib. 8. capit. 3. numero 10. vers. alia vero clausula, fol. 244.* Et quod procuratore, seu parte citata per contradicetas, detur cū clausula (*refectis expensis*) refert ex eod. *Staph. & non impugnat Marches. d. capit. 1. numero 67. fol. 197. & quod isto casu restitutus prout de iure non teneatur parere iudicato, tenuit, sequendo Staphileum, Rot. diuers. dec. 1318. die 2. Decembris, & decis. 1459. Peregrinas, par. 3. libr. 3. fol. 272. & 280.*

¹²³ Contra hanc declarationem, & specialiter contra Staph. tenuit Rota, *vt refert, & sequitur Caputaqu. decision. 256. seu 1. dictum Staphilei, par. 1. & decision. 188. Staphilei dictum, par. 3. dicens, quod licet sit lata vna sententia per contradicetas, quæ transit in rem iudicatam, tamen non datur commissio cum clausula (*refectis expensis*), sed cum clausula (*parito iudicato*), quia Rota semper vult, quod pareatur iudicato, quando non est aliqua nullitas resultans ex eisdem actis, vel de qua possit incontinenti doceri.*

¹²⁴ Retenta hac opinione contra declarationem, retentaque etiam, si placeret disputando, declaratione.

Intellige, vt hæc opinio, seu declaratio intret, quando condemnatus per contradicetas fuit citatus personaliter saltem a principio, alias, si domi duntaxat, vel per edictum, seu contradicetas fuerit citatus, non restituitur, quia potest appellare, & Signatura daret commissionem appellationis eo, quia verisimiliter potuit non habuisse notitiam citationis, *Staph. d. tract. de signatur. liter. iust. clausula, & per breue sanctitatis vestre, &c. sub numero 11. fol. 310. in paruis, & apertius Vestr. d. lib. 8. capit. 3. numero decimo in fine, & numero 11. & Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. restit. in integr. capit. 1. sub n. 67. versus finem, fol. 197. quia tempus ad appellandum contra factum contumacem non currit nisi a die scientiæ.*

Exemplifica secundo multo magis quando ad-¹²⁵ est res iudicata trium sententiarum, *Staph. d. clausula, & per breue sanctitatis vestre, &c. n. 8. versus finem, ubi, quæ restitutio, fol. 310.*

Extende hanc exemplificationem, vt procedat¹²⁶ etiam si omnes tres sententiæ sint latæ in contumaciam, quia Signatura adhuc nõ restitueret, nisi cum clausula (*parito iudicato*) propter nimiam partis contumaciam, *Staph. d. clausula, & per breue sanctitatis vestre, n. 12. vers. sed si per contradicetas, fol. 310. & Vestr. d. c. 3. sub n. 11. vers. & predicta, fol. 245.*

Contra hanc extentionem; quod enim sit danda restitutio solum cum clausula (*refectis expensis*) primæ, secundæ, & aliquando terciæ instantiæ, quia eadem sit ratio, si sit lata vna sententia, vel sint latæ plures sententiæ, censuit Marches. *tract. de commiss. par. 2. de commiss. restit. in integr. c. 1. nu. 69. vers. si vero per contradicetas, fol. 198.*

Ego non recederem ab extentione.

Subextende hanc extensionem, vt procedat et-¹²⁷ iam si dux tantum sint sententiæ, *Staph. & Vestr. in locis citatis nu. precedenti.*

Sublimita primo nunc declarando eandem quin-¹²⁸ tam limitationem, seu proprius secundum stylum in ea positum, vt non omnino procedat, quando petens restitutionem narrat paupertatem, quia tunc Signatura restituit cum clausula (*placet, dimissa possessione tantum, & reseruat fructibus, & expensis sine litis, confitio de oratoris paupertate*) *Staph. tract. de signat. liter. iust. clausula, & per breue sanctitatis vestre, &c. sub numero 12. & 13. fol. 310. & Vestr. d. capit. 3. numer. 12. vers. quod si is.*

Sublimita secundo, vt non procedat, quando o-¹²⁹ rator, petens restitutionem in integrum, allegat, quod ipse misit in termino procuratorem ad prosequendum, sed procurator decepit eum, & non iuit, quo casu, quia malitia procuratoris non debet domino imputari, Signatura consuevit etiam in his beneficiis dare restitutionem cum clausula, (*prout de iure*) *Staph. d. clausula, & per breue sanctitatis vestre, &c. n. 14. in fine, & num. 15. fol. 311. & Vestr. eod. capit. 3. num. 12. versus finem.*

Contra sublimitationem videntur tenuisse Rot. *diuers. decision. 156. in causa Calaguritan. num. 4. & 5. par. 3. lib. 2. fol. 41. dicens quod licet procurator constitutus recesserit a Curia, & substituerit duos alios procuratores, qui nunquam voluerint comparere, ideoque fuerit decretus processus per contradicetas, & lata sententia, quæ transit in rem iudicatam, tamen principalis non obtinuit restitutionem in integrum, quia mala electio fuit in culpa, & decis. 439. petebatur, sub n. 2. & seqq. ead. par. 3. lib. 3. dicens, quod sola negligentia procuratoris in non appellando nõ probat iustam causam restitutionis in integrum etiam si probaretur paupertas procuratoris, quia imputandum est Domino, qui debebat eligere diligentiore procuratorem, & clarius Cassad. *decis. 5. regula iuris, num. 1. de appell. dicens, quod si deseritur appellatio dolo, aut negligentia procuratoris, dominus non restituitur in integrum.**

Quid dicendum? Distinguo: Aut loquimur¹³⁰ de negligentia procuratoris, & illo casu tenent omnes pro regula, quod non detur restitutio, *Cardinal. Alexand. in capit. octauo, ex ratione, numero 17. vers. quarta species, de appellat. Rot. diuers. & Cassad. in locis supra proximo citatis, & non dissentiunt Staph. & Vestr.*

Vestr. citati supra, quia loquuntur in sequenti membro: Aut loquimur de dolo procuratoris, & hoc casu stat controuersia. Nam Staph. & Vestr. supra citati tenent, quod detur restitutio, & idem sub verbo dubitatio scribit Rot. diuers. d. decis. 439. num. 4. Contrarium tamen tenet Cassad. vbi supra. Rursus in casu, quo non detur restitutio, distinguunt. Vel procurator est soluendo, & non dabitur restitutio, quia poterit agi ad interesse contra procuratorem. per ea, quæ dixi supra quæstio. 15. num. 135. & 136. art. 3. cas. 5. & numer. 327. & 328. art. 11. cas. 5. & vide supra quæst. 12. n. 124. & seqq. Vel non est soluendo, & datur restitutio, Card. Alex. vbi supra, & Cassad. d. decis. 5. sub nu. 2. & 3. & dixi in locis hic citatis, sed hæc distinctio non admittitur in beneficialibus, quia in istis restitutio non datur, siue procurator sit soluendo, siue non sit soluendo, Rot. decis. 27. alias 313. nota quod vbi procurator, de appell. in antiqu. Cassad. ead. decis. 5. sub num. 3. & seqq. quem refert, & sequitur Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. restitut. in integr. capit. 1. sub numer. 12. & 13. folio 186. quia causæ beneficiales non recipiunt estimationem, Cassad. & Marches. in locis supra proxime citatis. Et quod causæ beneficiales non recipiant interesse pecuniarium, seu estimationem, retuli, & sequutus sum supra quæst. 12. nu. 133. vers. extende tertio. Et quod in spiritualibus non possit agi ad interesse, quia in spiritualibus non cadit interesse, scribit Rot. decis. 8. alias 104. nota quod vbi, numer. 2. de procurator. in antiqu. Ut autem detur restitutio, opus est, ut quis aliquid amittat, nisi restitutio concedatur: ergo, cum in beneficialibus non habeat locum ista consideratio, sequitur, quod in eis non detur restitutio. Contrarium, impugnando dictam Rotæ decis. 27. & dubitando, & sequendo Cardinalem, scribit Fely. in capit. 1. nu. 7. vers. ceterum, ut lit. nõ contest. & ex eo refert, & sequitur Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fallen. 18. sub numer. 55. ibi, subicit tamen, & num. 56. tom. 18. fol. 193. Tu cogita, & vide, quæ scripsi supra quæstio. 12. numero 124. & sequentibus.

¹³¹ Limita sexto in restitutione gratiosa, concessa ex mera gratia Principis, quia ista restitutio non retardat executionem, Corn. cons. 111. licet videatur, num. 3. in vltimis verbis, & num. 4. lib. 1. quem refert, & sequitur Beninten. decis. 85. dubitabatur, sub nu. 11. & 12. dicens, respondendo contrariis, quod in casu suo restitutio in integrum non impediabat executionem, quia erat petita vigore specialis rescripti, & iura specialia, inquit, sunt minus efficacia, quam iura communia, hancque limitationem videtur sentire Anch. in cap. 6. suscitata, num. 4. in fine, vers. sed pro maiori, & num. 5. de restit. in integr. las. in l. 5. si quis aduersus, num. 2. in prima differentia, & versus finem in 5. differentia, & clarius in auth. quæ supplicatio, not. 3. num. 4. C. de præcibus imper. offer. & Odd. tractat. de restitut. in integr. quæst. 43. nu. 30. & 31.

Ratio huius limitationis est duplex.

Prima, quia restitutio gratiosa est species supplicationis, ut sentiunt præcitati Doctores, qui loquuntur de supplicatione; sed supplicatio non retardat executionem, testibus his, quos citavi, & sequutus sum rem. seq. num. 27. Ergo idem dicendum est de restitutione gratiosa, quia quicquid prædicatur de genere, prædicatur de eius specie, Bar. in l. Celsus, num. 3. ff. de usucapio. & ibidem Balb. numer. 31. vers. nunc venio, inter tract. diuers. de præscript. fol. 114. tom. 17. & dixi supra lib. 1. cap. 49. m. 1.

Secunda ratio, quia Princeps non præsumitur, velle tollere ius quæsitum, ideoque quod non tollit expresse, non dicitur substulisse: Sed restituendo in integrum in casu, quo de iure non concedatur restitutio, tollit hoc vnum, quod restitutus possit agere, ergo non tollit hoc aliud, quod impediatur executionem.

¹³² CONCLVDO IV. quod vbi Signatura causam restitutionis in integrum delegauerit, prout de iure, iudex delegatus, præmissa debita cognitione circa causas petite restitutionis, ad fugiendam occasionem appellationis ex accurata, & obseruata diu praxi in Romana Curia, non solet expresse pronuntiare super petita restitutione in integrum, quia ab hac pronuntiatione daretur appellatio, ut retuli, & sequutus sum supra quæstio 17. limitat. 47. membr. 1. nu. 169. sed sine alia pronuntiatione procedit ad vltiora, ut declarant Vestr. in prax. lib. 8. cap. 3. num. 17. fol. 247. & Cæf. de Grassi. decis. 3. alioqui 23. fuit resolutum, num. 13. de restit. in integr. fol. 37. & dec. 150. alioqui 4. quæ est vltima, num. 1. & 2. de appell. fol. 157. dicens, hunc stylum seruari in hac materia sine controuersia.

Declara primo, ut ista praxis contineat quandam ¹³³ laudabilem deceptionem, seu illusionem ad tollendam materiam appellandi, seu ad illaqueandum litigatorem, ut omittat appellare, sed non tamen tollit appellationem, quia nulla ratio suadere potest, ut quis possit appellare a verbis, & non a facto; esset enim imponere legem verbis, & non facto, quod est absurdum: vide pro ista declaratione, quæ loquendo de appellatione ab executione, scripsi supra limit. 10. n. 14.

Declara secundo, ut relata praxis non possit ¹³⁴ accommodari restitutioni in integrum ad appellandum, quia tunc necessario iudex restitutionis, priusquam procedat in negotio principali, debet non solum ipse apertis verbis restituere, sed ipse restitutus debet a die restitutionis in integrum appellare infra decem dies, ut ex Vestr. & Lancell. retuli, & sequutus sum supra n. 80. vers. declara.

XIX. QVAESTIONIS REM. III.

ARGVMENTVM.

De supplicatione, querela, reclamatione, reuisione, & recurſu.

SVMARIA.

Prohibita appellatione propter excellentiam iudicis, conceditur supplicatio apud eundem iudicem, numero primo, 2. & 3.

Sublata appellatione de iure communi ex natura causæ, prohibetur etiam supplicatio, n. 4. & seqq. & n. 7.

Extenditur I. quando appellatio est sublata a iure communi, & a statuto, n. 8.

Extenditur II. etiam si sit sublata a solo statuto, numero 9.

Extenditur III. ut supplicatio aduersus rem iudicatam trium conformium sit prohibita sub pœna, numero 10.

Extenditur IV. quando appellatio est sublata ob desertionem, num. 11.

Extenditur V. ut supplicatio sit prohibita contumaci, numero 12.

Restringitur I. in minoribus, & causis matrimonialibus, num. 13.

Restringitur II. in tribunali Reuerendiss. Gubernatoris, & Illustriss. Vicarii, quando valor causa est in appellabilis, n. 14. secus si sit appellabilis, n. 16. & 17.

Restringitur III. in actibus extrajudicialibus numero 19.

Restringitur IV. in grauamine ex tarditate iudicis, numero 20.

Restringitur V. in supplicatione gratiosa, n. 21.

Restringitur VI. in supplicatione via nullitatis, n. 22.

In causa supplicationis admissa proceditur, sicut in causa appellationis, n. 24. & seq. Supplicatio tamen non suspendit executionem, numer. 27. Neque potest reiterari, numero 28.

Princeps non debet esse facilis in admissione supplicationis contra rem iudicatam, n. 29.

Supplicatio, querela, reclamatio, recursus, & reuifio promiscue vt plurimum sumuntur, n. 30. & seqq. Differunt tamen, n. 34.

TERTIVM remedium est recursus, seu supplicatio, cuius praeludia scripsit Rebuff. tractat. de supplicat. in prafat. tom. 1. fol. 503. ego, illis omissis, remedium hoc sequentibus expediam conclusionibus.

Prima. Sublata appellatione, conceditur supplicatio, seu recursus.

Secunda. Admissa supplicatione, proceditur in ea, sicut in causa appellationis.

Tertia. Princeps non debet committere causas, & negotia iam determinata.

Quarta. Quae dicuntur de supplicatione, possunt applicari querelae, reclamationi, recursui, & reuifioni.

1. **CONCLVDO** I. igitur, quod, sublata appellatione, conceditur supplicatio, seu recursus, vt scribunt Paris. conf. 54. in isto iudicio, sub num. 39. ibi, respondetur alias, lib. 3. Rol. a Vall. conf. 94. praesupposita, nu. 1. & seqq. lib. 1. & conf. 38. de duobus, num. 3. in fine, vers. secundo facit, & num. 4. & 5. lib. 2. Menoch. tract. de arbitr. iudic. quest. 70. num. 22. & 24. lib. 1. Contar. in l. vnica, quest. 8. nu. 4. & 8. vers. quinimo, C. si de momen. poss. & communem * esse opin. quod, sublata appellatione, non sint sublata alia remedia iuris, testatur, & sequitur Vant. tract. nullit. rubr. quis pos. dic. de nullit. sub nu. 33. tom. 4. fol. 376. & quod supplicatio proprie non fiat, nisi ab illis, a quibus non potest appellari, scribit Gem. in c. 3. Romana, sub n. 6. vers. quero an episcopus, de appell. in 6.

2. Declara hanc conclusionem distinguendo duo membra principalia.

Primum membrum est, quando appellatio a sententia est prohibita propter excellentiam iudicis, qui sententiam tulit.

Secundum membrum est, quando appellatio est prohibita ex natura, & intuitu causae.

In primo membro, quando appellatio est prohibita propter excellentiam iudicis, concludo, supplicationem concedi apud eundem iudicem, vt scribunt Ias. in auth. quae supplicatio, sub num. 6. not. 5. C. de precib. imper. offer. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, n. 12. 13. & 14. fol. 462. late Rebuff. tract. de supplicat. in prafat. n. 27. & seqq. to. 1. fol. 508. Rol. a Vall. conf. 38. de duob. n. 1. 2. & sub n. 16. lib. 2. Achil. Person. trac. de adipisc. poss. sub n. 350. vers. & supplicatio, to. 3. par. 2. fol. 270. Boss. trac. crim. tit. de supplic. aduers. rem iud. sub n. 1. f. 314. Ios. Cumia super ritib. Sicil. c. 74. not. 4. n. 42. fol. 375.

& c. 43. n. 14. fol. 183. Contar. in l. vnica, q. 8. nu. 20. vers. nebis obstat. C. si de momen. poss. & est omnium communis * opinio.

Ratio huius conclusionis est, quia etsi propter excellentiam iudicis praesumatur iustitia sententiae, & ideo ab ea nullatenus liceat appellare, tamen, cum possit euenire, vt pars dolo aduersarij, aut propria negligentia fuerit impedita in producendo iura sua, vel erratum sit in facto, debet iterum per viam supplicationis audiri, Paul. de Castr. ml. 5. si quis, sub n. 2. C. de precib. imper. offer.

Infero ex hac ratione ad vsu praxis, quod supplicans non debet conqueri de Principe, seu alio iudice, quia supplicatio non teneret; quare debet allegare propriam negligentiam, vel circumventionem aduersarij, & petere proprii erroris veniam, Rebuff. tract. de supplicat. in prafat. num. 74. tom. 1. fol. 517. Rol. a Vall. d. conf. 38. n. 18. & 19. lib. 2. & conf. 94. praesupposita, sub num. 4. lib. 1. & Achil. Person. d. tract. de adipisc. poss. sub. nu. 349. vers. & aduerte, tom. 3. par. 2. fol. 270. & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. sub num. 2. fol. 35. & 36. nec debet conqueri de errore iuris, quia Senatores, alijque supremi iudices, a quorum sententijs prohibetur appellatio, non solent errare in iure, quia sicut Princeps censetur habere omnia iura in scrinio pectoris, Rebuff. d. tract. de supplic. in prafat. nu. 11. & 70. fol. 515. & Greg. Tholos. d. cap. 6. num. 3. & 4. & dato, quod errarent in iure, tamen in supplicatione, & in sententia ferenda super supplicatione debet dici fuisse erratum in facto, Rebuff. d. num. 70. in fine, & num. 81. turpe enim admodum esset, quod aperiretur error iuris in istis, qui dicuntur habere iura in scrinio pectoris; Quare Philippus Macedonum Rex tum dormitabundus iniuria condemnasset, quendam Machetem, isque ad Philippum recurrisset, Philippus, cognito errore, sententiam non rescissit, sed pecuniam, ad quam Machetem condemnauerat, persoluit, vt ex Plutar. recenset Rebuff. in d. prafat. nu. 51. fol. 512.

Declara, vt, causa commissa cum clausula, quae tollat appellationem, supplicatio non interponatur ad eundem iudicem, sed ad superiorem, qui delegauit, vt scripsi supra q. 17. limit. 15. num. 5. iuncto nu. 3. & quod, causa commissa, appellatione remota, possit supplicari, scribit Rebuff. tract. de supplic. in prafat. nu. 91. tom. 1. fol. 519.

De vsu huius supplicationis, & de probando errore in Curijs Franciae, vide Rebuff. tract. de supplicat. in prafat. n. 16. & seq. to. 1. fol. 506. & Greg. Tholos. trac. de appell. lib. 1. c. 6. n. 8.

In secundo membro, quando appellatio est prohibita de iure communi, ex natura, & intuitu causae, seu materiae, licet Doctores, quos citavi infra nu. 7. communiter scribant, censeri prohibitam esse etiam supplicationem, tamen ego, vt certiore habeamus resolutionem, considero plures casus, in quibus omnibus & si prohibita sit etiam supplicatio, tamen difformiter est prohibita.

Primus casus est, quando appellatio non est omnino prohibita, sed est prohibita solum respectu eiusdem tribunalis, vt puta, ne a Vicario appelletur ad Episcopum, a Locumtenente ad Gubernatorem, seu Viarium Sanctissimi: & isto casu certum est, quod ad idem tribunal, seu eosdem iudices est prohibita etiam supplicatio, & recursus; & ratio est duplex: prima, ne vna via prohibita, alia veniret concessum,

cessum, & sic fieret fraus, *Gemin. in cap. 3. Romana, sub n. 6. vers. quæro an episcopus, de appell. in 6. secunda ratio est, quia cum super sit facultas appellandi ad superiorem, cessat supplicatio, quæ est remedium subsidiarium, Rebuff. tract. de supplicat. in præfat. num. 12. to. 1. fol. 505. & pro maiori intelligentia huius casus vide, quæ scripsi supra q. 8. n. 78. 79. & 80.*

Secundus casus est, quando appellatio est prohibita ad effectum suspensiuum, sed non ad deuolutiuum: & isto casu concludo idem, quod in præcedenti, quia, cum super sit remedium appellandi, quod est ordinarium, frustra desideratur remedium supplicationis, quod est subsidiarium, quod, quamuis concederetur, non suspenderet executionem, testibus his, quos sequutus sum *infra n. 27.*

Verum in causis executiuis Curia seruat praxim, ut idem iudex, dummodo sit ordinarius, quod fecit, & decreuit etiam diffinitiuæ, possit suspendere, & deinde sæpius reuocare, & contrarium decernere, ut dixi supra rem. 1. concl. 6. nu. 37. & q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 31. etiam si mandatum decreuisset per subscriptionem scedule; quia & si, subscribendo scedulam, videatur magis sanctus officio suo, & cum deliberatione animi statuisse, vltius non audire, tamen dummodo executio non sit consummata, & actum sit via executiua, poterit quandocumque super sedere, & etiam reuocare, quia iudex in executiuis est executor cū iurisdictione, qualis est Auditor Camere in obligatione camerale, qui, donec executio sit consummata, semper potest audire, quæ emergunt in ipsa executione, iuxta ea, quæ scripsi supra q. 17. limit. 10. n. 42. ita, ut si debitor ante consummatam executionem ostenderet instrumentum solutionis, vel pacti de non petendo, posset Auditor super sefforiam concedere, & cognita solutione, aut alia satisfactione, parte citata, mandatū etiam subscriptū reuocare: quasi nunquam sit functus officio suo, nisi executio sit consummata, præsertim si teneamus illam opinionem, quod sententia, mandātū exequi instrumentum, est interlocutoria, cum feratur sine libello, & lite non contestata, iuxta ea, quæ scripsi supra q. 17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 191. vers. contra hanc, & n. 195. Et hæc praxis videtur vtilior, quam supplicatio formalis, quia ista noua cognitio cum super sefforia suspendit, & non habet instantiam a lege.

Imo Auditor Camere posset reuocare etiam decreta sui Locumtenentis, quia Auditor Camere habet in facultatibus, ut possit iudicare per suos Locumtenentes; vnde si potest reuocare ipse Locumtenens, ut dixi, debet posse etiam Auditor, cum reputentur vnus iudex, ut, loquendo de Episcopo, & Vicario, scripsi supra rem. 1. conclus. 6. num. 82. & reuocando, potest auocare causam a Locumtenente, qua auocata, Locumtenens non debet vltius in ea procedere, per ea quæ sic dicimus de Vicario, & Episcopo, qui potest reuocare interlocutoriam Vicarij, ut scripsi supra q. 8. sub num. 73. & potest auocare causam ab eo, ut dixi ibidem, num. 57. sed non ita de facili posset Locumtenens reuocare decreta Auditoris, per ea, quæ loquendo de restitutione in integrum, scripsi de Vicario rem. præced. numer. 33. & 34. Laudabiliter tamen Auditor Camere abstinere se ab eiusmodi reuocatione decretorum sui Locumtenentis, sed urbane agendo, quando notoria esset iniustitia, eā significat Locumtenenti, ut ipsemet moderetur, & reuocet; quod raro potest contingere,

quia Papa non assumit ad Locumtenentatus officium, nisi insignem iurisperitum, qui sit literis, & moribus valde conspicuus, cum sit assumptus a Papa, eo magis Auditor cū illo urbane agit, & ne alias, orta inter eos diffentione, nervus iustitiæ, & ecclesiasticæ disciplinæ confundatur.

Restat vnum aduertendum, quod etsi Auditor Camere, seu eius Locumtenens, alijque iudices possint, procedendo in executiuis, reuocare decreta, & mandata de exsequendo; tamen actor potest ab ista mandanti reuocatione appellare, quia ista reuocatio est negatio executionis, sed actor potest appellare a pronuntiatione negatiua, ut dixi supra quæst. 17. limit. 9. num. 50. & sub num. 58. & limit. 10. num. 21. Nam appellatio actoris habet solum effectum deuolutiuum, ad quem effectum potest etiam reus appellare: sed non solet actori expedire appellatio, nisi cum nulla superest amplius spes, quod iudex sit executionem concessurus, quod est, cum is per scedulam reum diffinitiuæ absoluit, quo casu dicitur vulnerasse obligationem executiuam, & causam factam esse appellabilem, ut scripsi d. limit. 9. sub num. 58. vers. subextende.

Tertius casus est, quando appellatio est prohibita eo, quia condemnato referuatur ius in alio iudicio, ut in possessione momentanea, in qua condemnato non datur appellatio, quia superest ei recursus ad petitorium: & isto casu intelligitur prohibita etiam supplicatio, Rebuff. tract. de supplicat. art. 3. gloss. vnica, tom. 1. fol. 534. Contar. in l. vnica, q. 8. sub numer. 14. vers. contraria, C. si de mom. poss. & Greg. Tholos. tractat. de appell. lib. 1. c. 6. sub num. 16. cas. 4. nam quoties superest aliquod remedium ordinarium, cessat supplicatio, quæ est remedium extraordinarium, Rebuff. & Contar. vbi supra, & dixi supra numer. 4. & 5. in 1. & 2. casu.

Hæc ratio prohibetur etiam supplicatio ab interlocutoria, cuius grauamen possit reparari per appellationem a diffinitiuæ, Rebuff. in d. præfat. num. 66. fol. 515. & art. 1. gloss. 26. fol. 528. & gloss. 12. fol. 525. & Greg. Tholos. tract. de appellat. lib. 1. cap. 6. sub n. 16. cas. 10.

Quartus casus est, quando appellatio est prorsus, & omni respectu prohibita: & isto casu firmo eandem conclusionem, quod, prohibita appellatione ex natura causæ, censetur prohibita etiam supplicatio, ut scribunt Ias. in auth. quæ supplicatio, not. 5. sub num. 6. C. de præc. imper. offer. Mar. an. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, n. 14. in fine, fol. 462. Boss. tract. crimin. tit. de supplicat. aduers. rem iudic. sub num. 1. fol. 314. Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 74. not. 4. n. 40. fol. 375. & loquendo in iudicio possessorio, scribit Roll. a Vall. cons. 38. de duobus, num. 10. & eqq. n. 16. & sub numero 20. ibi, sed in casu isto, libr. secundo, quem sequitur Achil. Personal. tractat. de adipiscend. possess. numero 350. vers. & quamuis, tom. 3. part. 2. fol. 270. & quod aduersus sententiam inappellabilem ex natura causæ non possit victus supplicare Principi, nisi per viam gratiosam, & aliis audiri non debeat, scribit Contar. in l. vnica, quæstio. 8. numer. 16. vers. aliud iuris, iunctis, quæ scribit numerus precedentibus, & numero 20. & 21. Cod. si de momen. possessione, & quod, prohibita appellatione de iure communi, respectu causæ, ut puta, quia sint lætæ tres sententiæ conformes, vel quia sit expresse, vel tacite renuntiatum appellationi, intelligatur tunc prohibita etiam supplicatio, scribit Paul. de Castr. in l. quinta, si quis, sub numero tertio, C. de

præcibus imper. offer. & de magis communi * opin. restatur, & sequitur Contar. ead. quest. 8. n. 20. 21. & 22. & quod in possessione summarissimo, quando contenditur, quis sit in possessione, denegetur etiã supplicatio; scribit Menoch. tract. de retinen. poss. rem. vlt. q. 19. n. 53. fol. 130.

Contra hunc casum (dum dicimus, supplicari nõ posse aduersus rem iudicatam trium contormium, neque aduersus sententiam, cuius appellationi sit renuntiatum) tenet Rebuff. tract. de supplicat. in præfat. num. 61. & sub num. 64. & 73. in fine, tom. 1. fol. 514. dicens, quod solet recipi supplicatio, & quod in literis debet exprimi tertia sententia, & quod Princeps potest ex æquitate recipere supplicationem, & dispensare contra ius, subdens, quod etiam si quis renuntiauerit appellationi, potest supplicare, quia renuntians vni remedio, non perdit aliud.

Ego non discedo a conclusione huius quarti casus, quia sententia Rebuffi potest procedere in supplicatione ex mera gratia, quæ semper potest patere, quoties Principi placet, & non in supplicatione per viam iustitiæ.

8 Extende primo conclusionem huius quarti casus, vt multo magis procedat, quando appellatio est prohibita & a iure communi, & a statuto, vt in casu, de quo loquitur Achil. Person. d. nu. 350. vers. & quamuis, vbi de opin. communi.*

9 Extende secundo, vt procedat etiam si appellatio sit prohibita a solo statuto, quia, dummodo sit prohibita intuitu causæ, non poterit supplicari, Paul. de Castro in l. 5. si quis aduersus, in fine. C. de præc. imper. offer. Dec. in capit. 53. pastoralis, num. 38. ibi, secus si a statuto, de appell. & Ios. Cumia d. capit. 74. num. 40. dicens, non posse supplicari, quando appellatio est prohibita de iure communi, vel statuto, ita etiam clare sentit Boss. tract. crimin. tit. de supplicat. aduers. rem. iudic. sub num. 1. dum scribit, contra sententiam criminalem in Ducatu Mediolani non posse supplicari, quia ab ea est prohibita appellatio ex ordinibus illius Ducatus, & tamen clarum est, quod ordines illi sunt leges municipales.

Confirmatur hæc extensio, quia in criminalibus de iure communi licita est appellatio, vt sequutus sum supra quest. 17. num. 23. & seqq. & tamen quia ex legibus, seu consuetudinibus localibus, lata sententia, statim deuenitur ad executionem, & sic statuto tollitur appellatio, non potest supplicari, Rebuff. tract. de supplicat. in præfat. nu. 71. & 90. tom. 1. fol. 516. & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. capit. 6. sub num. 11. in 2. differ. & sub n. 16. cas. 7.

* Nec aduersatur huic confirmationi, quod in criminalibus dentur supplicationes tendentes ad consequendam gratiam delicti.

Quia respondeo, quod in supplicatione gratiosa petitur venia delicti, & sic ante iudicatum, at nos loquimur de supplicatione, quæ tendit ad iustitiam, & in qua allegatur error facti, & ista est, quæ in criminalibus non admittitur, Rebuff. vbi supra.

Minus aduersatur extensioni, quod Dec. consil. 533. iuridicas puto, numero secundo, Roil. a Vall. dicto consil. 38. num. 7. in fine, & 9. & sub num. 20. vers. ad secundum, libr. 2. Menoch. tractat. de arbitrar. iudic. questio. 70. numero 24. libr. primo, Achil. Person. tractat. de adipiscend. poss. numer. 350. vers. & quamuis, folio 270. & Contar. in l. vnica, questio. 8. numer. 9. C. si de momen. poss.

testando omnes de communi * opin. præter Achil. & Contar. scribant, quod, prohibita appellatione a statuto, non censetur prohibita supplicatio.

Quia respondeo, quod id est verum, quando statutum non prohibet appellationem intuitu causæ, secus si prohibet intuitu causæ, vt puta, quia mandet, seruari aliquam solemnitate in appellatione, alias censi tacite renuntiatum appellationi, quia isto casu censetur prohibita etiam supplicatio, & decipitur, qui arbitraretur, appellationem posse a iure communi solo prohiberi intuitu causæ, & non a statuto, imo statutum dicitur ius commune illius loci, in quo extat, vt dixi lib. præcedent. capit. 2. numero 523.

Extende tertio, vt aduersus rem iudicatam triũ conformium supplicatio sit prohibita sub pœna, vt retuli, & sequutus sum supra, quest. 17. limit. 1. numer. 14. extens. 7.

Extende quarto, vt neque possit supplicari aduersus sententiam, quæ ob non prosecutam, seu nõ interpositam appellationem transierit in iudicatum, quia tunc appellans dicitur tacite renuntiasse appellationi, & acquiescere sententiæ; unde, si acquiescit sententiæ, non debet vltius contra sententiam audiri, vide supra sub n. 7.

Extende quinto, vt habeat locum in sententia lata contra verum contumacem, quia is sicut non potest appellare, ita neque potest supplicare, Rebuff. tract. de supplicat. in præfat. sub num. 64. ibi, ideo quando remouetur appellatio, tom. 1. fol. 514. Dec. & Maran. quos sequutus sum supra quest. 17. limitat. 3. num. 7. vers. extende quarto. Et ratio est, quia contra contumacem omnia iura clamant; Ergo etiam iura supplicationis.

Casus, in quibus supplicatio non conceditur, habes congestos apud Rebuff. tract. de supplicat. in præfat. num. 55. & seqq. tom. 1. fol. 513. & seqq. vbi discursit partim de iure communi, & partim secundum constitutiones Franciæ sexdecim casus, quorum vnum, nempe in criminalibus, retuli supra sub numer. 9. vers. confirmatur.

Restringe primo eandem conclusionem, vt nõ procedat in minoribus, & in causis matrimonialibus, quia beneficio ætatis, aut fauore matrimonij potest supplicari, etiam si appellatio esset prohibita de iure communi, vt referunt, & sequuntur Ias. in auth. quæ supplicatio sub n. 6. not. 5. C. de præc. imper. offer.

Confirmatur hæc restrictio, prout loquitur in causa matrimoniali, quia & si sententia, lata in causa matrimoniali, possit, sicut quælibet alia sententia, transire in rem iudicatam ad effectum, ne ab ea vltius possit appellari, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum supra questio. 12. numer. 81. tamen quoad alia remedia non transit in rem iudicatam, & ideo potest reuideri, & retractari per viam querelæ, vt sequutus sum d. questio. 12. numer. 81. & potest supplicari scripsi supra q. 17. limit. 1. num. 15. alias si transiret in rem iudicatam, etiam quoad alia remedia, errassent Doct. qui dicunt, eam non transire in rem iudicatam, & consequenter non differret ab alijs sententijs.

Restringe secundo in tribunali Reuerendissimi Gubernatoris Urbis, & Illustrissimi Vicarij Sanctissimi, quia ex tenore facultatum & inueterato stylo, si non valor causæ non contineat summam appellabilem

labilem, de qua scripsi *supra* quæst. 17. limit. 43. num. 1. a Gubernatoris Locumtenente in ciuilibus datur recursus ad Gubernatorem, & a Vicarii Locumtenente ad Vicariū; & quid feruetur in Regno Neapol. retuli d. quæst. 17. limit. 40. sub num. 16. Et ratio est, quia cum appellatio sit prohibita propter exiguum causæ valorem, ne scilicet maiores sint sumptus litis in transportatione actorum, & in sportulis, quam sit valor rei litigatæ, prout de facili contingeret hic in Curia, si committeretur causa appellationis, siue suspensiuæ, siue deuolutiuæ, vt scripsi *supra* quæst. 17. limit. 40. nu. 1. & 2. & per viam recursus censent istæ expensæ, debet concedi recursus, vt condemnatus non remaneat grauatus.

15 Secus est, si summa sit appellabilis, quia tunc etsi coram Gubernatore agatur de mercede, tamen dabitur appellatio saltem deuolutiua, habita consideratione, de qua *supra* quæstion. 17. limit. 8. numero octauo, & sequentib. cum etiam in alimentis detur appellatio deuolutiua, vt scripsi d. quæst. 17. limit. 7. num. 27. vnde, cum super sit remedium appellationis, frustra postulantur recursus, & supplicatio, quæ sunt remedia subsidiaria.

Secus etiam est in tribunali auditoris Camerae, & in Curia Capitolina, quia in istis tribunalibus, etiam quod summa sit inappellabilis, non datur recursus, nisi in executiuis eo modo, de quo scripsi *supra* numero 5. & 6. & in Curia Capitolina excipie sententias Consulium, & officialium artium, quia si ab eis prohibita sit appellatio per eorum approbata statuta, Conseruatores cognoscunt de earum iniustitia per viam querelæ ex dispositione statut. Urbis lib. 1. cap. 15.

16 Inero primo ex hac restrictione, quod a sententia Locumtenentis Vicarii potest peti recursus non solum a summa quinque ducatorum infra, a qua erat prohibita omnis prorsus appellatio, vt retuli *supra* quæstion. 17. limit. 41. numero primo, sed etiam a summa infra sexdecim ducatos, de qua scripsi *supra* limit. 43. num. 1. Secus est si summa excedat sexdecim ducatos, quia tunc potest appellari, tam deuolutiuæ, quam suspensiuæ, etiam si summa non excedat sexaginta ducatos auri de Camera, quia & si in ista summa possit Vicarius cognoscere, iudicare, & sine debito terminare, summarie, simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, manu regia, sine confectione regeſti, & sicut ei videbitur, vt habetur in Vicarii facultatibus, quas citavi *supra* quæst. 17. limit. 41. tamen non per hoc est sublata appellatio saltem deuolutiua, per ea quæ scripsi d. q. 17. limitat. 40. nu. 16. quicquid sit de suspensiuæ, in qua, consideratis illis clausulis (manu regia,) & (prout ei videbitur) posset dubitari, per ea, quæ scripsi *supra* q. 16. limit. 1. sub n. 64. confirm. 1. & nu. 65. & q. 17. limit. 15. nu. 1. & seqq.

Inero secundo, quod Reuerendissimus Gubernator Urbis non potest concedere recursum, etiam in causa mercedis, si eius valor excedat summam sexdecim ducatorum, de qua scripsi *supra* d. limit. 43. nu. 1. quia facultates, sibi datæ a Sixto V. dum disponūt, quod recursus detur in causis non appellabilibus, & in quibus de iure datur, non possunt habere locum, nisi in causis a sexdecim infra.

17 Nec obstat, quod secundum aliquos modernos in tribunali Gubernatoris vigore indultorum, ei concessorum sit prohibita appellatio in causa mercedis, & sic propter excellentiam iudicis, & fauore

causæ, quia respondeo, hoc non esse verum, quia si summa sit appellabilis dabitur saltem ad effectum deuolutiuum, habita consideratione, de qua in d. quæstion. 17. limitat. 8. num. 8. & seqq. Nam aduertendum est, quod & si Gubernator in causis mercedū, & salarii procedat manu regia, vt scripsi *supra* lib. 1. cap. 23. num. 3. & modo rigoroso, non audiendo citatos, nisi facta actuali deposito a decem scutis petitis infra, & a decem supra, præstita fideiussione idonea in forma depositi, Paul. Granur. theor. 12. Ioannes, sub num. 15. & March. tract. de commiss. par. 1. cap. 19. de appell. in caus. merc. numero 23. fol. 216. in secunda impressione, tamen non propterea intelligitur denegata appellatio saltem deuolutiua, vt scripsi *supra*.

Extende hanc illationem, vt procedat etiam si is, 18 contra quem petitur recursus, non contradiceret, sed pateretur in eo procedi, quia adhuc sententia, quam Gubernator, siue deputatus ab eo ferret, esset nulla, vel ex eo quia contineret repugnantiam, iuxta ea, quæ scripsi *supra* rem. 1. concl. 4. numero 57. cum idem iudex non possit ferre duas sententias contrarias, quæ se mutuo conquassent, vel esset nulla eo, quod esset lata sine iurisdictione; nam Gubernatori data est iurisdictione per viam recursus, quando causa est inappellabilis: ergo extra hunc casum non habet iurisdictionem per viam recursus, etiam partibus consentientibus, per ea, quæ de iurisdic. episcopi scripsi rem. preced. nu. 54.

Restringe tertio in actibus extraiudicialibus, 19 quia licet in eis post lapsos decem dies non possit ex dispositione iuris communis appellari, tamen potest agi per viam querelæ, quia actus extraiudiciales nunquam transeunt in rem iudicatam, & ideo possunt quandocumque etiam post decem dies retractari, sed non per viam appellationis, restibus Franch. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum *supra* q. 17. num. 41. declar. 3.

Restringe quarto, quando quis grauatur tarditate iudicis non procedentis ad expeditionem, quia ab ista tarditate non potest grauatus appellare, sed potest recurrere per viam querelæ ad superiorem, vt retuli, & sequutus sum *supra* quæstion. 17. in ampl. numero 56.

Restringe quinto in supplicatione per viam gratiæ ad Principem, quia licet appellatio sit prohibita quouis modo, tamen in quolibet casu potest Principi supplicari per viam gratiæ, Contar. in l. vnica, q. 8. num. 16. 17. 24. 28. & sub numer. 41. C. si de momen. possess. & de ista supplicatione intelligendi sunt Gemin. in cap. 3. Romana, sub nu. 6. vers. quæro an episcopus, & Franch. sub num. 5. versic. quid autem si episcopus, de appell. in 6. dum scribunt, quod supplicatio non fit, nisi ad Principem, quia, cum sit contra ius, & in præiudicium alterius, nullus inferior Principe posset illam admittere.

Et ideo Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur, sub num. 13. fol. 462. Rol. a Vall. consil. 94. præsupposita, num. 15. lib. 1. & cons. 38. de duobus, num. 17. lib. 2. Ios. Cum super ritib. Sicil. cap. 43. num. 2. & Achil. Person. tract. de adipisc. poss. num. 349. tom. 3. par. 2. fol. 270. describunt, supplicationem esse quandam precum porrectionem, factam Principi, per quam ex quadam benignitate, & gratia restituit supplicatam aduersus sententiam, contra quam non competit remedium ordinarium appellationis; licet Rebuff. tract. de supplic. in præfat. n. 9. tom. 1. fol. 505. & Greg.

Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. nu. 2. fol. 35. reprobata hac descriptione, aliter definiant.

22 Restringe sexto, quando is, qui supplicat seu recurrit, vult dicere sententiam nullam, & in hac sententia nullitate fundat supplicationem, quia licet sit prohibita appellatio, tamen potest dicere de nullitate sententiae tam coram eodemmet iudice, qui sententiam tulit, quam coram superiore, qui tamen possit adiri per viam querelae, vt sequutus sum supra rem. 1. concl. 6. numer. 1. & seqq. vbi habes hanc materiam nullitatis, sed dico, quod inepte intentat nullitatem per viam supplicationis, quia nullitas est remedium iuris ordinarium, & praesertim nullitatem sententiae; vnde si competat remedium ordinarium nullitatis, cessat remedium supplicationis; quae est remedium extraordinarium, & praesupponit sententiam validam, Rebuff. tract. de supplicat. in praesat. num. 13. tom. 1. fol. 505.

23 Contra vniuersam hanc primam conclusionem oppono, quod restitutio in integrum, & supplicatio sunt vnum, & idem, per ea, quae scribit Paul. de Castr. in l. 5. si quis, num. 2. in fine, C. de precib. imper. offer. & quae dixi infra num. 27. & consequenter non sunt duo diuersa remedia; vnde & nos hic in Curia videmus, supplicationem non esse in usu.

Huic oppositioni respondet formaliter Odd. tract. de restit. in integr. quest. 1. num. 68. & seq. & quest. 32. nu. 29. Tu dicas, quod & si supplicatio, & restitutio in integrum gratiosa multum inter se conueniant, vt dixi infra sub d. nu. 27. tamen restitutio in integrum non gratiosa, & supplicatio habent inter se multas differentias, quarum duas solum hic recenseo; primam, quod supplicatio petitur infra decem dies, & tunc petenti datur cautio; vel infra annum, seu biennium, vt scripsi infra sub nu. 27. subdeclar. 1. At restitutio in integrum potest impetrari intra quadriennium, l. fin. C. de tempor. in integ. restit. late Odd. tract. de restit. in integ. quest. 19. secundam, quod restitutio retardat executionem, sicut appellatio, vt scribit Affl. decis. 341. lata est sententia, sub num. 4. & scripsi rem. preced. nu. 64. sed supplicatio nunquam retardat executionem, restibus his, quos secutus sum infra sub d. num. 27. hancque differentiam notat etiam Contar. in infra citata quest. 8. num. 40. & 41. & quod restitutio in integrum pinguis prouideat, quam supplicatio, scribit Contar. in l. vnica, quest. 8. in fine, num. 43. C. si de momen. possess. Et quod restitutio in integrum differat a querela, & a supplicatione, scribit Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. 7. & 8. in quibus egit de istis tribus, tanquam de remedijs separatis, & in cap. 7. numer. 10. & scribit differentias inter supplicationem, & querelam, & in cap. 3. num. 9. scribit differentias inter querelam, & restitutionem in integrum, ex quibus tu cognosces quantum distet supplicatio a restitutione in integrum.

24 CONCLVDO II. quod, admissa supplicatione, proceditur in ea, sicut in causa appellationis: nam vbi cunq; statutum permittit recursum ab aliqua sententia, semper talis recursus debet regulari secundum quod regulatur appellatio, quantum ad tempus exercitii, & determinationis causae, Franch. in cap. 63. dilecto, quest. 56. sub num. 168. de appell. Mars. in pract. crim. §. opportune, numero 65. Menoch. tract. de arbit. iudic. quest. 70. in fine, numero 27. lib. 1. & Contar. in l. vnica, quest. 8. numero 36. versicul. item quod causa, C. si de momen. possess. & quod supplicatio, & appella-

tio a pari procedant, nisi in casibus, in quibus reperitur expressa differentia, qui casus sunt quinque, scribunt Capic. decis. 28. in causa magnifici Ioannis Philippi, versus finem sub num. 11. & Rol. a Vall. conf. 94. praesupposita, nu. 9. vers. sed praemissis, lib. 1.

Infero primo ex hac conclusione, quod sicut in appellatione, ita etiam in supplicatione potest supplicans non deductum deducere, & non probatum probare, Rol. a Vall. d. conf. 64. praesupposita, numero 10. lib. 1. & Contar. in l. vnica, quest. 8. num. 37. vers. rursus non est omittendum, C. si de momen. poss.

Contrarium seruatur in Regno Franciae; debet enim causa reuideri omnino ex eisdem actis; vnde, qui vult supplicare, non debet repetere acta a notario, quia, repetendo, diceretur renuntiare supplicationi, Rebuff. tract. de supplicat. in praesat. sub num. 72. & num. 80. tom. 1. fol. 516. & num. 17. fol. 506. & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. sub nu. 11. differ. 6.

Hae contrarietas conciliatur, quia illatio procedit in supplicatione, generice sumpta, prout continet etiam querelam, at opinio contraria procedit in supplicatione, sumpta in specie, vide infra numero 34. vel haec opinio contraria procedit de iure regio Franciae.

Infero secundo, quod instantia causae supplicationis durat, quantum durat instantia causae appellationis, quia regulatur secundum naturam appellationis, & in hoc non reperitur differentia, Rol. a Vall. d. conf. 94. sub num. 5. ibi, sciendum est an instantia, sub num. 15. ibi, condescendo ad secundum, & signanter nu. 22. & seqq. vers. sed his non obstantibus. Sed quantum duret in Regno Franciae, vide Rebuff. tract. de supplicat. in praesat. nu. 75. & seqq. tom. 1. fol. 517. & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. sub nu. 10. vers. tempus.

Restringe primo eandem conclusionem, vt non habeat locum quoad vim suspendendi executionem, quia in hoc habent diuersam naturam; nam appellatio impedit executionem, imo suspendit, & extinguit iudicatum, vt sequutus sum supra quest. 3. nu. 82. sed supplicatio non retardat executionem, Paul. de Castr. in l. 5. si quis, num. 3. C. de precib. imper. offer. Affl. decis. 231. dicit regia, numer. 2. & decis. 341. lata est sententia, numer. 2. Capic. decis. 28. in causa magnifici Ioannis Philippi, in fine, sub numer. 11. & Contar. in l. vnica, quest. 8. num. 41. vers. nam regulariter, C. si de momen. poss. quia supplicatio est illa species restitutionis in integrum, quae dicitur gratiosa, vt secutus sum rem. preced. sub num. 131. quae gratiosa restitutio non retardat executionem, Anch. las. Corn. & Benini, quos sequutus sum d. numer. 131. Ergo neque retardat supplicatio, vide rem. preced. nu. 75. vers. secus.

Amplia primo hanc restrictionem, vt etiam ad fauorem eius, qui supplicat, fiat executio in capitulis, in quibus non supplicat, Rebuff. tract. de supplicat. in praesat. num. 39. tom. 1. fol. 510. dicens, ita fuisse iudicatum in Senatu Parisiensi.

Amplia secundo, vt executio sit facienda etiam pro expensis, contentis in secunda, Rebuff. dicto tract. de supplicat. in praesat. nu. 40.

Quamuis contrarium dicat Affl. d. decis. 231. nu. 2. in fine.

Declara eandem restrictionem, vt executio fiat, praestita tamen prius cautione de restituendo in casu retractationis, Affl. dicta decis. 231. sub numero 2. Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. nu. 9. & Rebuff. d. tract. de supplicat. in praesat. num. 38. tom. 1. fol. 510. alias executio

erit nulla, *Rebuff. ibid.* qui tamen testatur, in Regno Franciæ cautionem hanc non præstari, quod replicat *sub num. 89.*

Subdeclara primo, ut hæc cautio sit præstanda, si supplicetur infra decem dies, secus si postea, *Greg. Tholos. vbi supra, Rebuff. in d. præfat. sub numer. 89. differ. 6. fol. 519.* Imo supplicans post lapsum biennium, nullatenus auditur, *Rebuff. in ead. præfat. numer. 56. & seqq. fol. 513.*

Subdeclara secundo, ut admittatur cautio iuratoria, si dicat, se aliam non inuenire, *Rebuff. sub eod. nu. 38. & Greg. Tholos. eod. cap. 6. sub nu. 14.*

Tempera eandem restrictionem, ut non sit vera in supplicatione, seu recursu apud Vicarium, & Gubernatorem, de quibus scripsi *supra num. 14.* quia ille recursus retardat executionem; nam recurrens statim citat ad dicendum contra recursum, & videndum inhiberi; & notarii, nullo etiam facto verbo cum iudice, reproducta citatione, ponunt decretum, quod inhibuit. Et in Camera Imperiali quod reuissio suspendat executionem, notat *Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. num. 11. in fine, & cap. 9. sub nu. 6. vers. statuitur.*

28 Restringe secundo, ut non habeat locum quo ad facultatem ulterius supplicandi, quia licet possit bis appellari, ut scripsi *supra q. 16. limit. 1. num. ...* tamen semel tantum potest supplicari, *Paul. de Castr. in l. 5. si quis, num. 3. C. de præcib. imper. offer. Affl. decis. 231. dicit regia, in fine, Guid. Pap. decis. 345. a sententia, numer. 1. & Rebuff. tract. de euocat. artic. 2. numero 125. fol. 453. & tract. de supplicat. in præfat. nu. 43. 69. 88. & 102. fol. 511. tom. 1.* Sed si in causa supplicationis fuerit correctæ sententia, & altera pars diceret, fuisse erratum in causa supplicationis; audiretur etiam ipsa semel per viam supplicationis; quare vna pars potest semel solum supplicare, sed vtraque pars potest bis supplicare, *Guid. Pap. d. decis. 345. num. 2. & Rebuff. d. tract. de supplicat. num. 44.*

An, & quando supplicari debeat infra decem dies, sicut appellari, vide *Lancell. quem ad hoc citavi supra q. 12. nu. 83. ampl. 7. & supra hoc eod. rem. sub nu. 27. sub declar. 1.*

Quæ, & quot sint differentiæ inter appellationem, & supplicationem, vide apud *Rebuff. tract. de supplicat. in præfat. nu. 84. & seqq. tom. 1. fol. 518.* vbi ponit decem differentiæ, quas sequitur *Gregor. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. nu. 11. & seqq.*

29 **CONCLVDO III.** quod Princeps non debet esse facilis in admittendis supplicationibus aduersus res iudicatas, *Rebuff. tract. de supplicat. art. 1. glos. 15. fol. 526. Rol. a Vall. cons. 38. de duobus, sub num. 12. lib. 2. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub num. 350. vers. & male tom. 3. par. 2. fol. 270. & Contrar. in Lyrica, quæst. 8. nu. 32. C. si de momen. poss. & facit, quod scripsi supra quæst. 17. limit. 1. nu. 2. extens. 1. & hoc bene seruat Princeps Lucensis, qui rem semel decifam non amplius committit. Et in Curia Franciæ nemo admittitur ad supplicandum, nisi prius deponat 240. libras Parisienses pro multa in casu, quo succumberet, *Rebuff. tract. de supplic. in præfat. sub nu. 19. tom. 1. fol. 507. & art. 5. gloss. vnica, fol. 534. & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. sub num. 10.**

Quos effectus producat supplicatio vide apud *Rebuff. tract. de supplic. in præfat. num. 96. & seqq. tomo 1. folio 120.*

30 **CONCLVDO IV.** quod secundum Doctores

infra citatos ea, quæ dixi de supplicatione possunt multum applicari querelæ, reclamationi, recursui, & reuissio; quare de supplicatione, & de querela promiscue loquitur *Achil. Person. tract. de adipisc. poss. numero 349. versicul. vel & licet, & sub numero 350. versic. & supplicatio, & numero 351. tomo tertio, par. secunda, fol. 270.* Vel dic, quod ea, quæ dixi supra in primo remedio de nullitate, habent locum in querela, † quia par- 3 1
ria sunt dicere de nullitate, & adire per viam querelæ, *Felyn. in cap. 9. in literis, sub num. 5. declar. 4. vers. & nota de offic. & potest. iud. deleg. †* Item quæ dixi de sup- 3 2
plicatione habent locum in reclamatione; nam de supplicatione, & reclamatione, sumendo vnâ promiscue pro altera, loquuntur *Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoq. appellatur, num. 12. fol. 462. & Ios. Cum. super ritib. Sicil. cap. 43. nu. 27. fol. 284. †* Item habent locum in recursu; nam de supplica- 3 3
tione, & recursu promiscue loquitur *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 19. de attent. pend. recur. numer. 4. & 17. tom. 5. fol. 403. & sape nos supra.* Item habent locum in reuisione causæ: nam de supplicatione, & reuisione causæ promiscue loquuntur *Lancell. d. cap. 19. & Ios. Cum. d. cap. 43. nu. 7. & 9.*

Verum hæc conclusio, & promiscuus vsus lo- 3 4
quendi de istis remediis potest procedere, sumendo supplicationem in genere, sed sumpta in specie differt aliquantulum ab istis; nam querela, & supplicatio habent multas differentiæ, quas congeffit *Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. num. 10. & seqq.* quarum duæ, quæ mihi principales videntur, sunt istæ: prima, quod supplicatio fundatur in errore facti, commisso a iudice, at querela fundatur in errore partium, vel in circumuentione aduersarii, *Greg. Tholos. d. cap. 6. num. 10. in prima differen.* Secunda differentia est, quod causa supplicationis reuidentur solum ex eisdem actis, ut dixi supra sub num. 25. At querela reuidentur etiam ex nouiter repertis, & ex nouis productionibus, *Greg. Tholos. d. cap. 6. sub num. 11. in 6. differ.* Similiter reuissio differt ab istis; quare *Greg. Tholos. d. lib. 1. cap. 9. de ea separatim tractat, & ibi nu. 2. ait, quod iudicatum in vna Curia suprema reuidentur in alia Curia suprema, & reuissio ad differentiam supplicationis retardat executionem, ut dixi supra sub nu. 27. vers. tempera.*

Pluribus non insisto super hoc tertio remedio, quia hic in Curia non est in vsu, præter recursum apud Vicarium & Gubernatorem, ut explicavi supra num. 14. & seqq.

XIX. QVÆST. REM. IV.
A R G V M E N T V M.
De Syndicatu.

S V M M A R I A.

Sublatis viis agendi contra partem, remanet via agendi in syndicatu contra iudicem, nu. 1. & 2. & contra Ciuitatem, quæ ipsum elegit, nu. 3.

De Italia consuetudine officiales non syndicantur, nisi de dolo, aut barattaria, nu. 4. Et ita seruatur Franciæ, nu. 5. In Rep. Lucensi, nu. 6. In Vrbe nullatenus syndicantur, n. 8. Et quid si pars potuisset appellare, & non appellauit, nu. 9. De dolo, & Barattaria syndicari debent etiam in causis, eorum conscientia commissis, nu. 7.

Q V A R T V M remedium est syndicatus, quo
contra iudicem post depositum officium agi-

- mus de iniquitate, & iniustitia sententiæ, ad interesse; quare licet grauatus non appellauerit a sententiâ, & ideo fecerit transitum in rem iudicatam, neque dixerit de nullitate, neq; petierit restitutionem in integrum, nec alio vsus sit remedio, tamen si passus est iniustitiam, habet regressum contra iudicem male iudicantem, *Rebuff. tract. de appell. in prasat. numero 23. tomo 3. fol. 477.* quod sentit etiam *Bar. in l. 1. numero 6. ff. de appellat. & relat.* dum ait, quod licet pars possit appellare, nihilominus habet regressum contra iudicem, male iudicantem, & latius ibi *Alex. in addit. ad eum.* † Et quod grauatus, etiam non appellando in casu appellabili, habeat regressum contra iudicem, & etiam si appellauerit, & sententia fuerit confirmata per iudicem ad quem. sequitur *Rip. in l. 1. 4. quod iussit, sub num. 32. ibi, istam conclusionem, ff. de re iud. & quod si appellans non est persecutus appellationem, aut non appellauit, possit nihilominus agere contra iudicem de iniqua sententia ad interesse, quia licet sententia transeat in rem iudicatam quoad partes, tamen non transit quoad iudicem, sequitur *Franch. in capit. 44. sepe numero 42. & sequentibus. versicul. extra gloss. queritur, de appell. & quod is, qui nullo modo appellat, non prohibeatur agere contra iudicem, sequitur, & defendit ibidem *Dec. num. 21. & seqq. & quod appellans, qui appellationem deseruit, possit nihilominus agere contra iudicem, qui male iudicauit, sequitur, & testatur de opin. communi nu. 20. vers. extra gloss. queritur, & quod possit agi contra iudicem etiam si latae essent tres sententiæ conformes, sed tamen isto casu magna præsumptio iniustitiæ insurgat pro iudice, & ideo videatur excusatus in syndicato, scribit *sub n. 24. & 25. & quod iudex habens arbitrium, faciat litem suam, si non seruauerit consuetudinem, sequitur *Alex. vbi supra. & demum quod vbi a sententia non potest appellari, iudex faciat litem suam, & contra eum possit agi, etiam si sententia fuerit confirmata, sed contra iudicem confirmantem; & non contra primum iudicem, vide *Alexan. vbi supra.******
- 3 Amplia hoc remedium, vt ne dum iudex teneatur in prædictis casibus, sed etiam Ciuitas ipsa, quæ ipsum elegit, *Dec. in d. cap. 44. sepe, n. 26. ibi, & ad supra dicta, de appell.*
- 4 Restringe hoc remedium, eiusq; ampliacionem, vt non seruetur in Statu Ecclesiastico, neque in alia parte Italiae, quia de generali consuetudine officiales non syndicantur, nisi de dolo, & barattaria, *Clar. lib. 5. recept. sent. quest. 73. vers. item iudex, & non de iniuris sententiis, Hier. Giach. in cons. syndic. nu. 46. impresso in sine practatis libri Iulii Clari.*
- 5 Extende primo hanc restrictionem, vt procedat etiam in Regno Francia, quia ibi Magistratus sunt tuti extra tres casus, scilicet, doli, fraudis, & concussionis; ideo, qui non appellauerit in Francia, non ager, nisi dictis tribus casibus, *Rebuff. tract. de appell. in prasat. nu. 24. tom. 3. fol. 477.*
- 6 Extende secundo in Rep. Lucensi, in qua & si in capitulis Rotæ, cap. vlt. 63. statutum sit, quod Dominus Prætor, cæteri q; officiales syndicentur etiam de imperitia, & de iniustitia, etiam sine culpa leui, & leuissima, tamen in practica seruetur eadem consuetudo, vt syndicentur solum de dolo, & barattaria, quia esset magna confusio, & intricatio.
- 7 Subextende has duas extensiones, vt de dolo, & barattaria debeant syndicari etiam in causis, quas

debeant definire secundum eorum conscientiam, vel in quibus non dabatur appellatio; immo in his præcipue debent posse syndicari de dolo, & barattaria, cum grauato defecerint alia remedia.

Extende tertio hic in Vrbe, in qua officiales non solum non vexantur in syndicato de iniustitia sententiæ, sed nullatenus syndicantur, quia habemus Papam præsentem, ad quem potest quilibet grauatus recurrere; hæc q; extensio seruetur etiam in iudicibus Capitolinis, qui etsi ex dispositione statutorum Urbis, lib. 1. cap. 13. & 14. debeant stare syndicati; tamen de consuetudine non syndicantur.

Extende quarto, vt maxime procedat, quando pars poruit appellare, & non appellauit, quia appellatio est remedium ordinarium, vide *supra quest. 17. limit. 21. nu. 34. in fine, vers. non obstat.* & quod ommissio appellationis a sententia purget omnem iniquitatem ipsius sententiæ, quia si non appellatur intra decem dies, sententia transit in rem iudicatam, & de cætero de iniquitate, & iniustitia sententiæ dici non potest, scribit *Franch. in rubr. in fine, sub num. 4. de appell. in 6.*

Contra hanc extensionem stant vrgenter, quæ scripsi *supra sub nu. 1.* quia adducta hic in extensione procedunt quoad ipsas partes, sed non quoad iudicem.

Ratio huius restrictionis, & eius extensionum est, quia alioqui nulli vellent iudicis officium subire, timetes illud sibi fore damnosum, *Rebuff. d. tract. de appell. in prasat. sub nu. 24. tom. 3. fol. 477.* & contra iudices non dari commissiones de spolio, quia non inuenirentur iudices, dixi *supra q. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 78.* nec debet contra eos dari facilis aditus, cum sint positi, quasi signum ad sagittam, & non possint omnibus placere: imo cum ex officio teneantur litigantes plurimos quotidie increpare, in carcerem, & exilium mittere, mulctare, condemnare, ac nonnunquam pœna mortis punire, sæpissime in multorum odium incurunt, & insidias patiuntur. Quare elegantissime *Cic. pro Flacco: O conditiones miseræ administrandarum Ciuitatum, & Prouinciarum, in quibus diligentia plena simulatum est, negligentia vituperationum: vbi seueritas periculosa est, liberalitas ingrata, sermo insidiosus, assentatio perniciofa, frons omnium familiaris, multorum animus iratus, iracundia occulta, blanditia a, erta, venientes Prætores expectant, presentibus inserviunt, abeuntes deserunt.* prout hæc omnia in alio proposito recenset *Simaneh. de cath. inst. tit. 64. de testib. nu. 30. fol. 220.*

Iudex, finito officio, a quo syndicari debeat, vide *supra q. 15. nu. 308.*

Q V Æ S T I O XX. A R G V M E N T V M.

De transportatione, & expensis actorum.

S Y M M A R I A.

Transportatio actorum, qua iustificat validitatem appellationis fieri debet ab appellante, nu. 1. & 2. Extenditur, nu. 3. Restringitur, nu. 4. & seqq.

Transportatio totius processus facti in prima instantia, si agitur intra fatalia, debet fieri regulariter ab appellante, nu. 7. & 8. Declaratur, subdeclaratur, extenditur, & subextenditur, num. 9. & seqq. vsq; ad num. 18. inclusiue: Et quid

- Et quid de transportatione processus post lapsa fatalia, & causa deserta, nu. 19. & seqq.
- Is tenetur probare in causa appellationis, qui tenetur in prima instantia, nu. 23.
- Transportatio actorum in causa appellationis ab interlocutoria a quo debeat fieri, nu. 24.
- Acta, facta coram iudice incompetenti, a quo sint transportanda coram competenti, nu. 25.
- Carceratus appellans an sit remittendus ad iudicem appellationis, nu. 26. & seqq.
- Expensa regesti facti ante latam sententiam soluuntur ab eo, qui facit regestum fieri, nu. 30.
- Regestum in prima instantia non est necessarium, num. 31.
- Notarius an sine precepto iudicis possit partibus dare regestum, nu. 32. & seqq. & nu. 40.
- Notarius tenetur saltem infra mensem tradere copiam actorum, nu. 35.
- Appellatus an, & quando teneatur ad expensas regesti facti ad instantiam appellantis, & e conuerso, nu. 36. & seqq. vsq. ad nu. 39. inclusiue.
- Condemnatus ad soluendam mercedem regesti non appellat, num. 41.
- Notarius ad consequendam mercedem regesti potest agere etiam contra procuratores, num. 42.
- Regestum transportatum remanet in officio notarii, nu. 43.
- Expensa regesti taxantur etiam appellatione pendente, n. 44.
- Regestum debet continere omnia acta vtriusq. partis, nu. 8. 9. & 45. & etiam appellationem, nu. 46.

QUÆSTIONEM hanc duobus absoluam articulis.

PRIMO, A quo producenda sint acta in secunda instantia.
SECUNDO, Cuius expensis confici debeat regestum, & quomodo procedatur ad consequendam eius mercedem.

ARTICVLVS I.

Pro resolutione primi articuli, in quo Doctores variant, vt aduertit Guid. Pap. tract. de appell. q. 1. nu. 8. tom. 5. fol. 57. distinguo quinq. casus principales.

- 1 Primus casus est de actis, quæ iustificunt validitatem appellationis: & in isto casu concludo, quod appellans tenetur ea procedere; is enim debet docere, se appellasse infra legitima tempora in scriptis, petiisse Apostolos, &c. Bar. in l. 1. ff. si tut. vel curat. & in l. 7. hi qui ad ciuilia, sub num. 3. ibi, quandoq. queritur, & Paul. de Castr. not. 3. num. 4. C. de appell. & consult. Ant. de Butr. in cap. 6. in presentia, num. 16. de renunt. Guid. Pap. d. num. 8. Capel. Tholos. decis. 342. item condemnatus, sub nu. 1. Vant. tract. nullit. rubr. a quo, & quib. mod. sub nu. 20. ibi, debet itaq. appellator, tom. 4. fol. 383. & esse communem * opin. testatur & sequitur Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appell. concl. 5. sub num. 1. & adde quæ scripsi supra quæst. 12. nu. 24. & 40. declar. 2. Quare praxis, admittendo hanc conclusionem, seruat, vt is, qui vult sententiæ executionem post lapsum tempus ad appellandum, citet aduersarium ad docendum de legitima appellatione, &c. vt scripsi supra q. 11. sub n. 200. vers. aut.
- 2 Infero corroborando eandem conclusionem, quod si procurator appellauit, tenetur fidem facere de mandato, quia est pars appellationis, per ea, quæ scripsi supra q. 6. sub num. 34.
- 3 Extende eandem conclusionem, vt in tantum sit vera, quod appellanti non sufficeret docere de nullitate, seu grauamine, & iniustitia sententiæ, quia nisi doceret de legitima appellatione, non posset in causa appellationis obtinere, lo. Andr. Franch. & alii, quos sequutus sum supra q. 12. nu. 59.

Restringe primo eandem conclusionem, vt non procedat, quando sententiam, cuius exhibitio esset necessaria ad iustificandam appellationem in tempore, & qualitate, haberet appellatus, & eam non posset appellans aliunde habere, quia tunc appellatus cogeretur eam exhibere, vt cum distinctione quorundam casuum sequitur Gabr. d. concl. 5. num. 5. & seqq. vsq. ad nu. 13.

Restringe secundo, quando appellatus solus instaret, declarari appellationem nullam, quia tunc ipse tenetur fidem facere de appellatione, Anch. in clem. constitutionem, nu. & not. 13. de elect.

Nec obstat, quod appellans debeat docere de legitima appellatione, vt dixi supra num. 1. quia respondeo, hoc esse verum ad obuiandum, ne detur executio sententiæ, sed non est verum ad fundandam intentionem aduersarii.

Restringe tertio, quando prosequitur solus appellatus, qui intendit, causam esse deuolutam ad Curiam, quia tunc is tenetur probare de legitima appellatione, Ant. de Butr. in cap. 6. in presentia, sub num. 16. de renunt.

Secundus casus principalis est de reliquis actis, factis in prima instantia circa iustitiam, & iniustitiam, id est, circa merita causæ, & hunc casum diuido in duo membra.

Primum membrum est, quando agitur inter fatalia pro confirmatione, vel infirmatione sententiæ: & in isto possunt adduci opiniones.

Prima opinio distinguit: Aut vnus tantum prosequitur, & tunc si vult obtinere, debet ipse probare: Aut vtraque pars prosequitur; & tunc quædam est probatio per modum abnegatiuum, vt dico, videas acta, quibus apparet, sententiam fuisse latam, me non citato, vel non adhibita causæ cognitione; & ista probatio incumbit appellanti, conquerenti de sententia, siue sit reus condemnatus, siue sit actor contra reum absolutum: quædam vero est probatio per inductionem testium, & instrumentorum super nouis, vel antiquis articulis; & tunc ille habet probare in causa appellationis, qui debebat probare in prima, Bar. in l. 1. ff. si tut. vel cur. appell. & in l. 7. hi qui ad ciuilia, sub num. 4. C. de appell. & consult. Guid. Pap. tract. de appell. q. 1. numer. 9. tom. 5. fol. 57. Capel. Tholos. decis. 342. item condemnatus, & latius Ant. de Butr. in d. cap. in presentia, sub nu. 16. de renunt.

Secunda opinio est, quam tenuit Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. & in quantum, sub num. 6. ibi, secundo casu fol. 412. qui considerat acta concernentia processum, & acta concernentia merita negotii principalis, & firmat, quod si vnus solus prosequitur causam appellationis, is teneatur producere acta concernentia processum, siue is sit appellans, siue appellatus; si vero vterq. prosequitur, tunc inquit, appellans debet producere sententiam, & acta concernentia processum, cætera vero acta concernentia merita causæ debet, inquit, producere appellatus, sicut facere habuit in principali causa, dummodo, inquit, intentio appellantis non sit fundata de iure communi, alias si sit fundata, tenetur appellatus omnia probare.

Tertia opinio est, quam refert, & sequitur Follet. in pract. crim. can. in miscellanea. nu. 27. vers. alias fuit, fol. 326. dicens, quod si reus condemnatus appellauit, actor appellatus debet ostendere, sententiam esse iustam; si vero, inquit, reus fuit absolutus, &

actor ideo appellauit, tenetur actor appellans probare iniustitiam sententię, ostendendo, quod in prima instantia probauit eius intentionem, & sic secundum istam opinionem actor originarius semper tenetur probare, & cum hac opinione videtur transire Guid. Pap. tract. de appell. nu. 10. dicens, quod actor originarius, qui habet probare in prima instantia, debet producere acta coram iudice appellationis, siue sit appellans, siue appellatus, hancq; opin. testatur seruari in Curia Parlamenti Delphi. quando est appellatum a diffinitiuā: verum tamen est, quod attentis his, quę scribit numero 9. in fine, videtur se restringere ad productionem actorum, quę consistunt in testibus, & instrumentis.

8 Quarta opinio est, quod appellans teneatur transportare, & producere omnia acta primę instantiæ coram iudice appellationis, adeo, quod non sufficeret transportatio partis actorum, & processus, sed requiritur productio omnium actorum etiam facientium contra appellantem, Vant. tract. null. rubr. a quo, & quibus, & c. sub num. 20. & 21. tom. 4. fol. 383. alias iudex appellationis non potest iudicare ex primis actis, nisi producantur, & si iudicaret, non visis, peruerteret ordinem iudicii, & non recte faceret, Bal. in l. 2. is apud quem, num. 5. vers. ex quo nota, C. de eden. & licet æquum statueret, tamen non æquus statueret, per ea, quę de iudice non audiente vtramque partem, scripsi supra lib. 1. cap. 88. sub num. 1. sicut etiam dicimus, quod iudex procedens ad actum, non visa relatione citationis, nulliter procedit, etiam quod postea superueniat, vt sequutus sum eod. lib. 1. cap. 48. sub numero primo, & sententia iudicis lata, non visis actis, non valet, etiam si sententia esset bona, & recte lata, secundum acta, Bar. in d. l. 2. num. 5. vers. tertio modo, & Cassad. decis. 2. num. 10. de appell. & secunda sententia lata coram secundo iudice, nõ reproductis actis primę instantiæ, dicitur nulliter lata, Cas. de Grass. decis. 37. alioqui 9. opponebatur, num. 5. de caus. poss. & propr. fol. 52. & dicitur ipso iure nulla, Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appell. concl. 5. in fine, & hanc opinionem, quod appellans debeat producere acta principalia, siue sit actor originarius, siue non, seruat stylus Curię Arelatensis, vt testatur Guid. Pap. tract. de appell. sub num. 10. tom. 5. fol. 58. & nos eam seruamus ex dispositione Sacri Conc. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 20. §. preterea, fol. 221. quo aperte disponitur, vt appellans teneatur propriis sumptibus coram iudice appellationis transferre omnia acta.

Contrariam opinionem; nempe, appellantem non teneri ad transportandum acta facientia in fauorem appellati, tenent Ang. Aret. in l. 1. numer. 6. vers. sic nam secundum ff. si tut. vel cur. appell. dicens, esse opinionem valde iniquam, quia inquit, absurdum est, appellantem suis sumptibus producere acta, quę faciant pro aduersario, & contra se, Card. Alex. in cap. 59. vt debitus, versus finem, col. vlt. sub num. 52. ibi, sed ista opinio, de appell. Aufr. ad Capel. Tholos. decis. 342. num. 4. Rot. Bonomiensis, vt testatur Casar Barzani. decis. 37. magnificus, nu. 1. & seqq. dicens, quod quando appellans instat, pronuntiarı male, vel nulliter iudicatum, & bene appellatum, sufficit ipsi appellanti producere sententiam iudicis a quo, loco grauaminis, & appellationem coram eo interpositam, nec aliter tenetur docere de iniquitate sententię circa merita, quę iustificare debet actor in prima, ac secunda instantia, cum semper, & omni instantia intentionem suam

iustificare debeat, cum actor nunquam desinat esse, in quacunque instantia reperiatur, & quia non præsumitur pro sententia, neque pro rectitudine, & iustitia ipsius sententię, stante appellatione, ideo ipsa sententia non probat sine actis, & processu, & quando non appareat de actis, & processu, sententia dicitur ipso iure nulla, quare sufficit appellanti probare hæc tria, primum se appellasse; secundum ex causa legitima; tertium infra legitima tempora, & secundum probatur ex causa, quę allegatur in appellatione; hanc eandem opin. videtur sequuta Rot. Rom. vt scribit Caputaqu. decis. 128. seu 15. sententia non probat, par. 3. dicens, quod illi, qui petit, reuocari sententiam, sufficit quod producat appellationem: & seruari de consuetudine, & practicari testantur Aret. & Aufr. supra citati, & seruari Mediolani vigore constitutionum, vt quilibet teneatur producere acta sua, scribit Ruginell. tract. de appell. §. 10. gl. 10. sub num. 25. vers. sextus.

Retenta hac quarta opinione, quod appellans 9 teneatur transportare processum, & omnia acta.

Declara primo eam, vt non teneatur præcise, ita quod possit cogi ad transportandum, sed solum causatiue; vt alias, nisi transportet, iudex non valeat reuocare sententiam iudicis a quo, & elapsis fatalibus, sententia transeat in iudicatum, & ad hos duos effectus requiritur transportatio actorum in appellante.

Declara secundo, restringendo, vt non procedat, 10 quando appellatus instaret pro confirmatione sententię iudicis a quo, quia tunc ipse appellatus transportabit processum, vt scribunt Vant. tract. null. rubr. a quo & quibus, & c. sub num. 20. vers. & premissa, & nu. 21. fol. 383. & Caputaqu. d. decis. 128. in fine, part. 3. dicens, quod petens confirmationem sententię debet producere processum, & ad hoc facit textus in Auth. de his, qui ingrediuntur ad appell. vers. illud quoque, coll. 5. in illis verbis, & ita potiantur victores sententiis, si eas recte habere monstrauerint. & ibi Glos. in verbo, monstrauerint, Et hæc declaratio seruetur.

Ratio est, quia ille tenetur ad expensas actus, qui instat pro illo actu, vt sequutus sum lib. preced. cap. 8. nu. 851. & seqq.

Nec obstat, quod Conc. Trid. citatum, supra sub num. 8. mandet, quod appellans teneatur transportare omnia acta, quia respondeo, quod Concilium respexit, quod frequenter euenit, sed frequenter appellans prosequitur causam, ne sententia transeat in rem iudicatam; cæterum casum hunc, quando appellatus vellet prosequi, omisit, quasi clare decisum a iure communi, quod is teneatur transportare processum.

Subdeclara primo has declarationes, vt si iudex 11 appellationis tulerit sententiam, non transportatis actis, sententia sit nulla, per ea, quę scribunt Bar. Bal. & Cassad. quos sequutus sum supra num. 8. & loquendo in actis probatoriis, tenuit Rot. die 13. Februarii, 1609. in vna anconitana pecuniaria coram R. P. D. Sacrato.

Amplia hanc subdeclarationem, vt in causis ec- 12 clesiasticis procedat etiam ex dispositione Sacri Concil. Trident. citati supra sub num. 8. & nota obiter hanc ampliationem, vt scias, dispositionem Sacri Concil. non habere locum in causis profanis, teste Rot. supra citata.

Subdeclara secundo, vt sententia sit nulla, quan- 13 do acta

de acta non transportata sunt talia, vt de sui natura sint apta reddere sententiam nullam, vel iniustam; secus si non sint talia, vt puta, quia non sint transportata interrogatoria testium, actus conclusionis in causa, vel aliqua citatio non necessaria.

14 Subdeclara tertio, vt nullitas sententiæ ob non integram actorum, & processum transportationem allegari non possit ab eo, qui processum, & acta vti integra transportauit, quia sic posset venire contra factum proprium, quod non licet, *testibus his, quos in alio proposito sequutus sum lib. preced. cap. 9. sub num. 1124. & 1478.* & audiretur contrarius, dum prius professus est, processum esse integrum, & nunc non esse integrum.

15 Declara tertio, vt si appellatus ad retardandum appellansem, ne prosequatur causam appellationis, opponat, acta non esse integre transportata, teneatur id probare, vt ex communi * opin. sequitur Crauet *tract. de antiq. temp. par. 2. numer. 55. tomo 17. fol. 146.* & in terminis huius declarationis late Rot. *diuers. de is. 64. fuit resolutum. num. 3. in fine, & num. 4. & 7. par. 2. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. deuolut. caus. cap. 11. num. 11. in fine, & 12. in secunda impressione, fol. 592.*

16 Extende primo hanc declarationem, vt maxime procedat, quando copia processus esset a notario intitulata (*Copia omnium actorum*) & ita practicatur.

17 Extende secundo, vt procedat etiam si ex lectura processus appareat aliquid deficere, quia adhuc appellato incumbit onus probandi, extare alia acta non transportata, Rot. *diuers. in dissimilibus terminis d. decis. 64. sub num. 8. vers. quinimo.*

18 Subextende hanc extensionem, vt maxime procedat, quando acta, quæ diceret, non esse transportata, essent fauorabilia appellanti, quia verisimile est, quod si extarent, illa fecisset transportari cum aliis transportatis.

Ad euitandas disputationes, & lites praxis est, vt cum appellatus videt aliqua acta sibi fauorabilia non esse transportata, citet appellansem coram iudice appellationis ad videndum mandari corrigi extractum, & iudex in termino citationis mandabit corrigi.

19 Secundum membrum est, quando agitur post lapsa fatalia, & sic post desertam causam appellationis: & in isto membro, loquendo de iure, videtur omnino concludendum, non fore necessariam aliam productionem actorum, sed sufficere solum instrumentum sententiæ. Primo quia, sicut appellans debet docere de appellatione, & de aliis necessariis, quæ appellationem iustificent, vt dixi supra nu. 1. ita etiam debet docere, se prosecutum esse infra legitima tempora. Secundo, quia per desertionem causæ extat res iudicata, & sic præsumptio iuris, & de iure, vt scripsi supra lib. 1. cap. 97. sub num. 231. vers. sententia, & in alio proposito, lib. preced. cap. 7. num. 209. & quod in casu, quo sententia transiit in rem iudicatam, præsumatur pro sententia, si contrarium non probet appellans, scribit respondendo Papien. *in pract. in form. appell. a sent. diffin. in glos. & in quantum, sub numero sexto, versus finem, folio 412.* & res iudicata cognoscitur ex ipsius data sine alio processu. Tertio, quia instrumentum rei iudicatæ habet executionem paratam, vt ex pluribus retuli, & sequutus sum d. libro primo, capite 62. numero duodecimo, & ideo sufficit producere instrumentum sententiæ sine proces-

su, vt refert, & sequitur Vant. d. rub. a quo, & quibus, & c. numero decimo. Demum quod hæc sit vera resolutio, quod sententia post biennium possit exequi, etiam actis non productis, referunt, & sequuntur Vant. *tract. nullit. d. rub. a quo & quibus, numero decimo, vers. sic. factus, folio 382.* & Alin. *in prax. §. 31. cap. secundo, ampl. 8. fol. 170.* vide etiam Gramm. *conf. ciuil. 15. numer. 6. fol. 298.* qui testatur de communi * opin.

Contrarium seruat stylus hic in Curia; vbi enim 20 causa appellationis commissa deseratur, qui vult executionem rei iudicatæ, tenetur transportare omnia acta coram iudice ad quem: & ratio est, quia sententia non probat sine processu, *Caputaqu. decis. 128. par. 3.* & ratio secundum Caputaq. potest esse, quia condemnatus potest dicere, se non fuisse citatum; & quamuis iste stylus sit bono zelo inductus, vt scilicet euitetur retractatio executionis, quia melius est in tempore occurrere, quam post exitum cum magna vtriusque partis impensa vindicare, tamen est valde onerosus pauperibus litigantibus, qui non valentes satisfacere notariis, quandoque maiorem expensam petentibus pro extractu, quam sit valor totius litis, causam diu fluctuantem, postea in portu vident submergi: vnde appellans a turbida obligatione camerali, valde apud Signaturam iustitiæ contendit, vt rescribat cum clausula (*si quid exequendum exequatur,*) & appellans a sententia mixta in momentanea possessione, vt rescribat cum clausula (*quatenus AEgidiana locus sit*) quia cum hæc clausulæ retardent non solum executionem, sed eius cognitionem transferant in iudicem ad quem cum transportatione actorum, vt apud nos ex inueterato stylo notissimum est, appellatus quandoque ob inopiam reluendi acta, & faciendi vltiores expensas litis, causam misere perire desinit, quod non est, si Signatura rescriberet cum clausula (*sine præiudicio legitime executionis*) vel (*non retardata executione,*) quia tunc iudex a quo potest exequi, etiam non obstante inhibitione iudicis ad quem, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 25. princip. num. 31. fol. 373.*

Remedium tamen posset esse, vt appellatus, qui 21 videt causam appellationis desertam, det commissionem in Signatura iustitiæ, petendo, quod rescribat iudici, cui fuit commissa causa appellationis, vt, seruatis quatuor terminis, solitis seruari in articulo executiuo, seu vnico termino illorum quatuor loco præfixo, inhibitionem suam, si modo inhibuisset, moderetur, & causam ad iudicem a quo remittat, hocque remedium est affine dispositioni iuris communis, *Vestr. in prax. lib. 8. cap. vlt. num. 9. versus finem, vers. & si appellationis, fol. 268.* Quatuor autem termini, de quibus feci mentionem, sunt isti: ad docendum de appellatione, ac eius legitima prosecutione, primo pro prima: secundo pro secunda: tertio pro tertia: & quarto denique pro quarta dilationibus, sicut enarrat idem *Vestr. eod. cap. vlt. num. 7. in fine, & num. 8. fol. 265. & apertius sub num. 13. vers. & si commissio, fol. 269.*

Vel remedium ante desertionem posset esse, si 22 daretur commissio, vt terminus ad transportandum acta appellanti assignetur, quo elapso, & ipsis non transportatis, iudici ad quem maderetur, vt moderetur suam inhibitionem: nam multi malitiosi, commissa causa appellationis, possidendo, non curant transportare acta, sed inhibitione sequuta, silent;

ideo datur praefatum remediū, *Marches. tract. de commiss. par. 2. comm. deuolut. caus. ad Rom. cur. cap. 11. num. 16. fol. 592. in secunda impressione.*

23 Tertius casus est de actis, & probationibus faciendis, puta per testes: sed certe iste casus non est de dubio, & resolutio est facilis; nempe quod is tenetur probare in secunda instantia, qui tenebatur in prima ad obtinendam victoriam, vt scribunt *Bar. in l. 1. ibi, quodam est probatio, ff. si tut. vel cur. & in l. 7. qui ad civilia, num. 4. in fine, & num. 5. C. de appell. & consul. Capel. Tholos. decis. 342. versus finem, & Guid. Pap. tract. de appell. q. 1. sub nu. 9. in fine, & nu. 10. fol. 57.*

24 Quartus casus est in sententia interlocutoria: & isto casu secundum *Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. & in quantum, sub num. 6. ibi, primo casu, fol. 412. Guid. Pap. tract. de appellat. quest. 1. sub num. 10. fol. 58. & Aufr. in addit. ad Capel. Tholos. decis. 342. item condemnatus, num. 5.* qui etiam testatur de communi, appellans tenetur producere, & ostendere se ex iustis causis appellasse.

Tu vero dicas, non esse constituendam differentiam inter appellationem a diffinitiuā, & appellationem ab interlocutoria in casu propositi dubii; quare ea omnia, quae dixi in primo, & secundo casu, procedunt etiam in isto; quia appellatio ab interlocutoria non differt ab appellatione a diffinitiuā, nisi in tertio casu, quem posui *supra num. 23.* nam super interlocutoria non solet procedi, nisi exactis iam factis.

25 Quintus est casus, quando acta sunt transportanda coram iudice competenti, eo quod iudex, qui processit est incompetens, puta quia vnus ex litigatoribus erat clericus, & iudex erat laicus: & isto casu distinguo duas facti species.

Prima est, quando clericus opposuit de clericatu, ostendendo literas clericatus, & nihilominus actor, & iudex voluerunt procedere: & in ista non est dubium, quod clericus non tenetur transportare acta, nec ad quicquam tenetur, quia dummodo appareat, quod opposuit, & ostendit clericatum, frustra producitur processus.

Secunda species est, quando clericus non opposuit de clericatu, & si opposuit, non exhibuit literas clericatus: & in ista distinguo: Aut loquimur de actis ordinatoriis, seu decisoriiis; & ista acta non sunt producenda, quia sunt nulla, tanquam facta coram iudice incompetenti, & ideo frustra producerentur. Aut loquimur de actis probatoriis, vt puta, quia sunt producta iura, quorum copia est denuo producenda, & dico, quod tenetur clericus, quia is fuit in culpa istarum expensarum, non deducendo, & non ostendendo clericatum, & sic fuit in praesumpta calumnia, vt defatigaret aduersarium, vt sequutus sum *supra lib. 1. cap. 73. sub num. 2. vers. minus obstat, & supra q. 17. limit. 21. num. 69. & seqq.*

26 Pro intelligentia, dum egi, a quo sint producenda acta coram iudice ad quem, aduerte, quod sub nomine actorum, & processus potest comprehendere carceratus: vnde, si carceratus praesertim pro causa civili appellet, orietur dubitatio, an carceratus debeat remitti iudici ad quem; in qua dubitatione varii varia scripserunt; Nam *Rot. decis. 34. alias 381. nota quod criminofus, de appell. in antiq.* scribit, quod criminofus condemnatus debet remitti ad iudicem, ad quem appellauit, quia etiam male posset iudex causam terminare in absentia accusati, quia etiam

in tali causa non admittitur procurator: Sed sacra congregatio Episcoporum, die 13. Octobris 1600. inter alia, vt refert quaedam moderna praxis Archiepisc. *cur. Neap. cap. 88. num. 43.* statuit, vt causa appellationis pendente, appellans in eodem, quo reperitur carcerari, permaneat, quoad iudex ad quem, visis actis, & causa cognita, aliter dixerit, & tunc si a iudice ad quem decreto, vim diffinitiuā habente fuerit appellatum, nihil mandare, aut pro sui decreti executione attentare poterit, donec per iudicem superiorem aliud fuerit ordinatum.

Ego pro clariori intelligentia distinguo duo membra.

Aut enim est appellatum ab interlocutoria: & isto membro dico, quod non debet remitti, sed debet remanere carceratus iudicis a quo, donec discutatur articulus appellationis, quo discusso, si iudex ad quem pronuntiet, male appellatum, iudex a quo prosequitur processum; si vero iudex ad quem pronuntiauerit, male iudicatum, & bene appellatum: tunc potest iudex ad quem petere, sibi remitti carceratum, vel ad suum mandatum faciet seruari in carcere primi iudicis, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 30. sub num. 29. tom. 3. fol. 58.*

Aut est appellatum a diffinitiuā: & concludo, quod potest carceratus petere se remitti, ex quo tota iurisdictio est deuoluta ad iudicem ad quem, & carceratio dicitur de processu, *Guid. Pap. vbi supra, Ang. Aret. tract. de malef. in verbo, presente dicto Caio, & c. sub numero decimosexto, & Henric. Bouer. in sing. in verbo, carcer, numero tertio, & ideo Diuus Paulus, appellans Caesarem, fuit ad eum remissus, vt scribunt Henric. Bou. vbi supra, & alii, quos citauit supra questione decimasexta, in ampliatis, numero sexto.* Et quod haec conclusio seruetur in praxi, testatur *Ang. Aret. sub d. numero 16. in fine: adde quae scripsi supra questione 17. limit. 47. memb. 1. sub num. 162.*

Confirmatur haec conclusio secundi membri, quia si contingat, sententiam confirmari, executio sententiae pertinet ad iudicem confirmantem, vt retuli, & sequutus sum *supra q. 11. nu. 172. & seqq.*

Contra hanc conclusionem argumentatur *Aret. vbi supra, quem tu poteris videre, & August. ad eum, qui, quasi retorquendo confirmationem, ait, quod potest esse, quod appellans deserat appellationem, & sic executio pertinebit ad iudicem a quo.*

Retenta conclusione, a qua non discedo.

27

Declaro primo eam, vt procedat, quando iudex appellationis esset in eodem territorio; secus autem si esset in alieno territorio, quia isto casu non remittitur, sed remanet sub custodia iudicis a quo, *August. de Ang. vbi supra.*

Declaro secundo & melius, distinguendo duos casus. Primus casus est, quando nondum constat, ad quem debeat pertinere executio: & isto casu remanet sub custodia iudicis a quo, donec constet. Secundus est, quando constat: & isto casu si confirmatur sententia, posset remitti: idem si venient explicandi aliqui actus personales, quia tunc debet remitti, & explicitis illis actis, remittitur iudici a quo, *August. ad Ang. tract. de malef. in verbo, presente dicto Caio, & sub num. 16. fol. 263.*

Appellans a captura, seu a carcere, an debeat relaxari, vide *supra q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 161. & an condemnatus de crimine, vide eod. memb. 1. nu. 162.*

Quid erit dicendum, si quis fuerit prosequutus

29

confi-

confectam appellationem, quam nunquam interposuit, & in disceptatorio examine reportavit victoriam coram ordinario, vel delegato, nunquid valet sententia.

Resp. quod Bal. in cap. super literis, sub num. 28. versi. pone de rescrip. sequutus Io. And. tenet, quod valeat; unde, inquit, non oportet, quod, qui vincit in causa appellationis, ostendat processum primæ causæ, quod dicit esse not. dignum. Tu cogita.

ARTICVLVS II.

Ad secundum articulum: Cuius expensis sit conficiendum regeſtum, seu extractus, & quomodo procedatur ad consequendam eius mercedem.

Agendo resolutiue, distinguo duos casus principales.

30 Primus casus est de regeſto, quod aliqua pars facit fieri ad suam particularem commoditatem, vt ipse, & suæ causæ patroni possideant negotium, & studere valeant punctis, & articulis; & isto casu firmo duas breues conclusiones.

Prima conclusio est, quod expensæ huius regeſti sunt soluendæ ab eo, ad cuius instantiam sit regeſtū, & hoc non habet difficultatem.

31 Secunda conclusio est, quod hoc regeſtum, si fiat ante secundam instantiam, non est necessarium pro expeditione causæ, quia iudex primæ instantiæ potest habere acta a suo notario.

An requiratur præceptum iudicis contra notarium, de conficiendo regeſtum, vide nu. seqq.

32 Secundus casus est de regeſto, quod fit ad prosequendam causam appellationis coram iudice appellationis; & in isto firmo septem breues conclusiones.

Prima conclusio est, quod etiam istud regeſtum fit ad instantiam partis, & præcedente monitione, seu præcepto iudicis appellationis contra notariū, vt illud conficiat, † quia actorum editio, iudice mandante, & non aliter a notario facienda est, Bal. & Paul. de Caſtr. in l. 2. num. 2. & Dec. num. 24. C. de eden. Maran. in suo spec. par. 6. act. 10. in verbo, actorū editio, &c. num. 55. versi. limita hanc, fol. 418. & Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 7. cap. 1. nu. 20. & scripsi supra lib. 1. cap. 100. num. 8. nam illa editio facta de mandato iudicis habet vim publicationis, quæ addit robur, & fidem, & dicta testium sine iudicis iussu pandi nõ debent, per ea, quæ alibi, fauente Deo, dicturus sum.

34 Verum, quicquid sit in puncto iuris, hoc præceptum iudicis contra notarium post latam sententiam non est necessarium, nisi contra notarium recusantem tradere copiam actorum.

Minus etiam est necessarium ad augendam fidem, quia probatio processus pendet a subscriptione, & authenticatione notarii, & non a præcepto iudicis; quare in Ciuitate Lucensi vterque procurator, actoris scilicet, & rei dat Prætori separatam, & integram copiam processus manu copistæ notarii confectam sine aliquo Prætoris præcedente præcepto.

Nec obstat, si dicatur, quod copia actorum, edita sine auctoritate iudicis, non facit fidem, quia exemplis actorum originalium danda erit fides, si fuerint exemplata auctoritate iudicis, vt dicit Anch. in cap. 1. sub nu. 6. not. 9. de appell. in 6.

Quia respondeo, quod auctoritas iudicis requiritur, quando copia est exemplanda ab alio nota-

rio, vt retuli, & sequutus sum lib. præced. cap. 11. num. 603. & 604. & nu. 656. secus est, quando copia exemplatur ab eodem notario, qui fecit originale, vel ab eius successore in officio, quia tunc auctoritas iudicis non est necessaria, per ea, quæ sequutus sum d. cap. 11. sub num. 524. & 525. & licet in prædictis locis non sim loquutus de copia actorum, tamen non est constituenda differentia, per ea, quæ scripsi eod. cap. 11. nu. 32.

Declara primo vt notarius habita congrua mercede, teneatur copiam actorum appellanti quanto citius ad minus intra mensem exhibere, qui notarius, si in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officii administratione arbitrio ordinarii suspenditur, & ad dupli pœnam, quanti ea lis fuerit, inter appellantem, & pauperes loci distribuendam compellitur, & eadem pœna esset puniendus iudex, qui esset conscius, & particeps, sic disponente Sacro Concilio Trid. cap. 20. versus finem sess. 24. de reform.

Declara secundo, vt regeſtum debeat esse subscriptum a notario, Rebuff. tract. de appell. art. 17. glos. vna, numero septimo, tomo tertio, folio 529. quod ego nunquam vidi seruatum in tribunale D. Prætoris Lucensis, cum ei detur copia processus confecta manu copistæ, non aliter a notario subscripta, quia Prætor habet notam manum copistæ sui tribunalis.

Declara tertio, vt licet appellans teneatur satisfacere notario de congrua mercede pro copia actorum transportandorum ad iudicem appellationis, tamen si appellatus comparuerit, & vti voluerit illis actis, cogetur ipse quoque subire expensas copie transportatæ pro sua portione, ex dispositione Sacri Concilii Tridentini d. capit. 20. §. præterea, sess. 24. Et in Camera Imperiali fuisse decisum, quod si vna ex partibus appellantibus, quæ nulla produxerit acta, velit prosequi appellationem, teneatur soluere dimidiam mercedem actorum productorum ab altera parte, licet dicat, se non opus habere actis, & sufficere esse producta, testatur Mynſing. in sing. obseru. cent. 1. obseru. 21.

Subdeclara primo hanc declarationem in eo, quod diximus, appellatum, volentem vti actis transportatis, teneri pro sua rata ad expensas, vt non procedat, quando ex loci consuetudine seruaretur, vt hoc onus integrum pertineret ad appellantem, quâ consuetudinem Sacrum Concil. Trident. supra citatum relinquit in suo robore.

Subdeclara secundo, vt ad expensas regeſti, facti ab Archiuista hic in Curia ad instantiam vnius partis teneatur etiam altera pars pro rata sua, siue velit vti, siue non, nullo etiam præuio monitorio, dummodo causa sit commissa; & ita practicatur passim.

Secunda conclusio est, quod in tribunalibus ordinariis, qui vult confici regeſtum, eodem tempore facit coram iudice delegato fieri monitorium contra notarium de conficiendo regeſtum, soluta sibi mercede, pro qua ei datur harra, & cõtra partem, si adsit, ac etiam contra procuratorem, vt infra triduum satisfaciat de rata mercedis debite notario, cū clausula iustificatoriæ (si quis senserit, &c.) qui sic monitus si compareat infra triduum assignatum, & neget monitorium, dicendo se nolle vti regeſto, protestando idcirco, quod non intendit teneri ad aliquam impensam regeſti, vel adducendo aliam exceptionem, tunc illud monitorium re-

soluitur in vim simplicis citationis, & ideo cogi non potest ad soluendum ratam mercedis; quod si compareat post lapsum triduum, vel nullatenus compareat, solet actor nomine depositi ratam mercedis, debitæ a reo monito, consignare notario, & ubi eam non consignet, possit a notario cogi ad soluendum, seu deponendum, & notarius debet eidem, sic deponenti, seu soluenti facere suamet manu fidem, seu scedulam receptionis depositi, seu solutionis, cuius scedule vigore potest idem actor agere contra reum coram quocumque iudice ordinario ad recuperationem ratæ mercedis solutæ.

40 Nota primo circa hanc conclusionem, quod hoc monitorium contra notarium fit casu, quo propter amicitiam, aut ob aliam causam posset contingere, ut recusaret confectionem regeſti; alias, ut dixi supra nu. 34. hoc monitorium contra notarium non esset necessarium. Et coram iudice delegato solet etiam fieri monitorium contra reum, eo, quod fit simul contra notarium, quem ad conficiendum regeſtum a iudice delegato celerius, quam a proprio eius iudice cogi arbitramur; quod si actor vellet illud facere coram alio ordinario posset, quia est causa mercedis; & licet reus sit monitus coram iudice delegato, tamen deinde regulariter citatur ad soluendum coram Reuerendiss. Governatore Urbis, quia is in causis mercedum procedit manu regia, ut dixi q. præced. rem. 3. sub num. 17. coram quo, producta fide monitorii non negati, datur parata executio.

41 Nota secundo, quod reus, condemnatus ad soluendam mercedem regeſti, non auditur appellans;

quia si non negavit monitorium, videtur illi acquiescisse, & debitum tunc dicitur notorium, & videtur quasi obligatio penes acta, quæ habet executionem paratam, ut dixi supra lib. 1. cap. 62. nu. 2. & quod in causa huius mercedis datur executio parata, scribit Vestr. in prax. lib. 7. cap. 1. sub nu. 2. Et quod in executivis, seu habentibus paratam executionem non datur appellatio, scripsi supra q. 17. limit. 9.

Tertia conclusio est, quod notarius ad confectionem mercedis regeſti potest agere contra principales, & eis absentibus, quasi in subsidium, cogere eorum procuratores, Rot. decis. 23. alias 303. licet procurator, de procur. in nou. quam sequitur Vestr. d. lib. 7. cap. 1. sub nu. 2.

Quarta conclusio est, quod hoc regeſtum factum, & transportatum a notario de mandato iudicis habet plenam fidem, & remanet in officio notarii, qui illud videndum interim commodat partibus, & procuratoribus, habita tamen ab eis semper fide, eorum manu scripta de receptione, ad effectum, ut illud reportent in officio.

Quinta conclusio est, quod expensæ regeſti taxantur, etiam appellatione pendente, & etiã contra heredem defuncti, Lancel. trac. de atten. par. 2. cap. 12. de attē. & innou. appel. pend. limit. 11. princip. nu. 12. & 13. fol. 367.

Sexta conclusio est, quod hoc regeſtum debet continere omnia acta, ut late declaravi supra nu. 8. & 9.

Septima conclusio est, quod regeſtum primæ causæ debet continere appellationem, quia appellatio est de appenditiis primæ, ut sequutus sum supra quæst. 5. sub nu. 12. versi. ratio, & q. 18. nu. 2. versus finem.

Laus Deo, B. Virgini Maria, & omnibus Sanctis.

F I N I S.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

Cæsar Fidelis Viceſg.

EX commissione Reuerendiſſ. P. M. S. Palatii Apostolici Fr. Ludouici Yſtella Valentini Ego Nicolaus Caſſianus S. Theologia, Philoſophia, & V. I. D. vidi totum tractatum de Appellationibus eminentiſſimi Iuriſconſulti Sigismundi Scaccia Aduocati Romani, in quo plene rite, ac recte, & pulchro ordine examinat, frugi ſolidaq; doctrina reſoluit, quicquid ad prædictas appellationes quo quomodo ſpectare, aut contingere poſſit tam quoad praxim, quam quoad theoreticam, diſcurrendo per 20. quaſtiones, & plurimos articulos per omnia tribunalia, ritus, & ſtatuta cuiuſq; Principis, Reipublica, & Ciuitatis, opus dignum ac magni laboris, ita vt nihil intactum relinquere videatur. Et quia nihil continet contra fidem, aut bonos mores, opus eſſe cenſeo impreſſione digniſſimum, ac maxime proficuum, præcipue forenſibus, & I. C. Ideo in gratiam etiam omnium ſtudioſorum typis mandari ſuadeo, & me ſubſcripſi hac die 20. Octobris 1609.

Idem qui ſupra Nicolaus Caſſianus

Imprimatur.

Fr. Thomas Pallauicinus Bononiensis, Magister, & Reuerendiſſimi Patris Fr. Ludouici Yſtella Sacri Palatii Apoſt. Magiſtri ſocius, Ord. Prædicatorum.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

INDEX EORVM OMNIUM QVÆ IN ISTO SVNT TRACTATV, LOCVPLETISSIMVS.

Quæ hoc sequuntur signum ¶ sunt extra appellationis materiam.

A. Ab.

Ab. sunt dictiones, qua regulariter excludunt diem à quo, quest. 12. num. 57.

Abbas, & Monachus

Abbas potest appellare pro monacho, q. 5. num. 54.

Ab Abbate, excessiue corrigente monachum, appellatur ad Capitulum, q. 17. limit. 26. num. 14.

Abbatias potestas in monachos est maior, quam Episcopi in clericos, q. 17. limit. 26. num. 10.

Abbas potest sine mandato defensionem suscipere pro monacho, q. 5. sub num. 63. confirm. 2.

Absens, & Absentia.

Si superior medius est absens, appellatur ad eius superiorem, q. 7. num. 111.

Absens condemnatus in causa criminali non appellat, q. 17. limit. 48. nu. 18 & 30.

Absens, inquisitus de delicto, non auditur per procuratorem, q. 17. limit. 48. nu. 18.

Absolutio, absolutoria, & absolutus.

Iudex à quo potest, etiam pendente appellatione, absoluere excommunicatum, q. 3. nu. 39. Præcipue si excommunicatus staret in articulo mortis, nu. 40. Et quamuis iudex appellationi detulisset, nu. 42. Secus est si sit iudex delegatus, n. 43.

Ab absolute excommunicationis non datur appellatio, vide in verbo. Excommunicatio, vers. à sententia absolute.

Absolutio ab excommunicatione post interpositam legitimam appellationem licet non sit nulla, tamen potest vti iniusta rescindi remedio appellationis, q. 17. limit. 27. n. 25.

Iudex appellationis, si cognoscat de toto negotio per viam appellationis, potest vel ipse absoluere ab excommunicatione, vel remittere, sed si non cognoscat, sed solum sit ad eum reclamatum per viam querelæ, debet remittere ad ordinarium, qui excommunicauit, q. 17. limit. 22. nu. 35.

Fiscus licet de iure communi possit appellare à sententia absolutoria, lata ad fauorem inquisiti, q. 17. limit. 46. nu. 14. Tamen de laudabili consuetudine non appellat, nu. 1. Et seruatur in Curia Romana, in Regno Neap. & in tota Italia, nu. 2. Et in omnibus locis, in quibus est prohibita appellatio in causis criminalibus, nu. 3. Et in absolute ab obseruatione

iudicii ex hucusque deductis, seu stantibus rebus, &c. num. 4. In Curia tamen Romana Procurator fiscalis, qui non potest appellare, ad Signaturam, citato reo, nu. 10. Sed si adsit instigator, fiscus adhuc non auditur, nisi instigator cauerit de resciendo expensis, nu. 11. Petente inquisito, num. 12. Et in Regno Neapol. quid seruetur sub nu. 10. & 13.

Appellans licet aliquando dicatur iustificasse appellationem, tamen non consequitur absoluteionem, q. 11. num. 70.

Absolutus à pena rixæ non potest appellare à non sufficienti pena imposta corrixanti, q. 5. sub nu. 98.

Sententia absolutoria ab obseruatione iudicii facit numerum, & dicitur conformis cum aliis absolutoriis, latis super negotio principalis, q. 17. nu. 11. Et an & quando habeat vim diffinitiuæ, limit. 47. memb. 1. nu. 27.

Sententia absolutoria, lata stantibus actis, prout stant, an dicatur conformis cum absolutoriis latis simpliciter, q. 17. limit. 1. n. 26. Et an habeat vim diffinitiuæ, limit. 47. memb. 1. n. 189.

Absolutus expresse dicitur, qui non est condemnatus, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 70. & limit. 21. num. 37. in fine.

Absolutio ab excommunicatione licet sit iniusta, tamen soluit, q. 17. limit. 22. sub nu. 24.

Est valida etiam non seruata forma absoluteionis, si forma est tradita à iure, q. 17. limit. 22. sub num. 26. & 27. Secus si forma est tradita ab homine, nu. 28. & limit. 6. memb. 7. num. 116. & seqq.

Est nulla, si feratur à non habente iurisdictionem, d. limit. 22. n. 29. Si obtineatur per vim, seu metum, num. 30. Si non seruata forma data ab homine, sub nu. 28.

Absolutio à sententia excommunicationis duobus casibus dari non debet, q. 17. limit. 22. num. 32. & 33.

Absolutus simpliciter in causa criminali an censetur absolutus diffinitiuæ, vel ex hactenus deductis, q. 17. limit. 49. sub nu. 4. vers. aduerte.

Absolutus ab obseruatione iudicii criminalis propter preceptam instantiam, an possit iterum accusari, vide in verbo. Instantia, vers. precepta instantia & ideo.

Excommunicatus pro manifesta offensa non debet absolui, nisi impendat aliquem satisfactionem, q. 17. limit. 22. sub num. 24. Si tamen fuerit absolutus, tenet absoluteio, num. 26.

Excommunicatus ante eius absoluteionem debet iurare de parando mandatis ecclesiæ, q. 17. limit. 22. nu. 22.

AA

Abusus

Index in Tractatum

Abusus.

In Francia ab abusu appellatur à iudice ecclesiastico ad secularem, q. 8. sub n. 100. vers. hanc illationem.

Litigantes saepe abutuntur appellatione, q. 3. sub nu. & q. 17. limit. 1. sub n. 55. vers. sed quisquis.

Accessorium.

Accessoria causa principalis deuoluuntur cum negotio principali ad iudicem appellationis, q. 3. n. 14. & vide in verbo. Connexa. Prohibita appellatione à principali, intelligitur prohibita ab illius accessorio, q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 28.

Articulus accessorius regulariter secundu[m] suum principale, eod. memb. 9. n. 29.

Accessorium sequitur naturam sui principalis, ibidem. Et quando non sequatur, q. 19. rem. 1. concl. 5. n. 33.

Clausula accessoria non alterant dispositionem principale[m], q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 68.

Accidens.

Omitti medium iudicem appellationis est de accidentalibus appellationis, q. 7. sub n. 93. vers. ratio.

Accusatus.

Accusatus de vulnere, si vulneratus, pendente processu, moriatur, an possit condemnari de homicidio in illa instantia, q. 5. sub n. 27. comprob. 1.

Acta.

Acta prima instantia à quo sint transportanda in secunda, q. 20. nu. 1. & seqq.

Appellans tenetur producere acta, validantia appellationem, q. 20. sub nu. 1. Restrigitur tripliciter, nu. 4. 5. & 6. Et quid in appellatione ab interlocutoria n. 24.

Appellans tenetur transportare, & producere omnia acta primae instantiae circa merita, q. 20. nu. 7. 8. & 9. Et quomodo teneatur, ibidem, decl. 1. Et quando non teneatur, numero 10.

Non transportatis actis, sententia iudicis ad quem est nulla, quest. 20. nu. 11. & 12. Declaratur, n. 13. & 14.

Appellato opponenti, acta non esse integre transportata, incumbit omni probandi, q. 20. nu. 15. & seqq. in quibus extenditur.

Deserta causa appellationis, an appellatus, volens executionem sententiae, teneatur transportare acta q. 20. num. 19. & 20. Et ad euitandam transportationem dari solent duo remedia, nu. 21. & 22.

Reliqua vide in verbo. Regestum.

Acta facta coram iudice incompetenti, à quo sint transportanda coram competenti, q. 20. n. 25.

Acta ordinataria iudicii, quae sint, q. 15. n. 349.

Actio.

Appellatio non est actio, & c. q. 2. n. 31.

Actio in causa appellationis an possit mutari, q. 11. num. 28. & seqq. & sub nu. 30. vers. contra & n. 36.

Quando causa appellationis est deserta culpa tertii, datur appellanti actio in interesse, q. 15. nu. 135.

Sublata actione, non censetur prohibita appellatio, q. 16. limit. 1. sub n. 31.

Actio in factam continet remedium recuperanda possessionis, & qui de ea scripserint, q. 17. limit. 6. memb. 1. num. 37. Et hodie in omnibus casibus, in quibus olim agebatur ex interdicitis, agitur actione in factum, d. limit. 6. memb. 6. n. 35.

Actio de dolo continet remedium praedictum, & qui de ea scripserint, eod. memb. 1. n. 51.

Actio quod metus causa, continet idem remedium, & qui de ea scripserint, eod. memb. 1. nu. 50.

Actione deficiente, datur officium iudicis ex equitate, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub n. 12.

Actio reuocatoria datur contra tertium, in quem debitor alienauit, eod. memb. 4. sub n. 95.

Lapsa instantia facto tertii, datur actio ad interesse, q. 15. num. 1 & 328.

Actio inepte expressa non vitiat, & c. q. 11. nu. 28. in fine.

Actio nec in summaris mutatur sine refectione expensarum, q. 11. sub n. 33. vers. ad adducta.

Ex conditione legis quando nascatur actio, & c. q. 17. limit. 6. memb. 6. sub n. 36.

In actione iudicati quamuis requiratur libellus, & alia ordinataria iudicii, quest. 11. sub nu. 184. & quest. 19. rem. 1. concl. 5. num. 18. tamen non admittitur exceptio requirens altiorum indaginem, d. nu. 18.

Actio pignoratitia, vide in verbo. Pignoratitia.

Actor & agens.

Actor ad rem controuersam datus à tutore, tenetur appellare, sed non potest prosequi appellationem, quest. 5. num. 40. sub exten. 1.

Actor ordinatus ad omnia negotia forensia pupilli, tenetur appellare, & prosequi appellationem, q. 5. ne 40. in fine.

Actori datur regulariter appellatio, quae denegatur reo, q. 17. limit. 9. nu. 50. & limit. 6. memb. 4. nu. 38. instr. 3. & nu. 39. & 40. memb. 6. nu. 76. & seqq. & memb. 7. sub num. 119. & limit. 7. nu. 19. & seqq. Et an detur etiam reo in secunda instantia, si in prima fuit data actori, limit. 47. memb. 1. sub nu. 109. & seqq. & nu. 112. & 133. & d. limit. 9. nu. 58 per totum, & d. limit. 6. memb. 9. nu. 74. cas. 2. Et quando denegatur actori, & non reo, d. limit. 47. memb. 1. nu. 154.

Actori non licet, quod reo denegatur, q. 18. limit. 7. nu. 23.

Actor, mutando libellum, aut actionem, vel causam, an & quando teneatur ad expensas, vide in verbo. Expensa. vers. omnis.

Agens ex contractu conditionale ante euentum conditionis recte agit, si ante sententiam eueniat conditio, q. 5. sub nu. 27. comprob. 5. fol. 50.

Actus.

Ab actu tam iudiciali, quam extraiudiciali debet appellari infra decem dies, q. 12. nu. 106.

In dubio sumus pro validitate actus, vide in verbo. Interpretatio. vers. debemus.

Adhaesio, & adhaerens appellationi.

Tertius adhaerens appellationi, debet adhaesione[m] intimare iudici à quo, q. 12. nu. 71.

Adhaesio tertii debet esse expressa, q. 12. nu. 73.

Adhaerens appellationi doret illam prosequi, licet principalis, qui appellauit, renuntiet appellationi, seu moriatur, q. 12. num. 74.

Adhaerent appellationi, nihil debet adiudicari, q. 12. sub nu. 74. decl. 5.

Tertius licet adhaereat appellationi post lapsum tempus, tamen quoad sui praedictum tenet adhaesio, q. 12. nu. 76.

Reliqua vide in verbo. Tempus. & in verbo. Tertius.

Adipiscenda possessio.

A sententia, lata in possessorio ordinario adipiscenda possessionis, non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 3. n. 35. & memb. 4. nu. 1. & seqq. in quibus late de singulis speciebus adipiscendae & nu. 135.

Timens praeniri in adipiscenda possessione, qua cautela utatur, q. 17. limit. 6. memb. 2. n. 26.

Adipiscenda possessionis interdictum, competit heredi contra apprehendentem possessionem rei hereditaria, & c. q. 17. limit. 6. memb. 9. sub nu. 122.

Adipiscenda possessionis interdicta, vide in verbo. Possessorium.

Administratio, & administrator.

Ab interdicta bonorum administratione an detur appellatio, q. 17. limit. 29. nu. 2.

Admini-

Slg. Scaccia, De Appellationibus.

Administrator loci pius, condemnatus ad reddendas rationes, non appellat, q. 17. limit. 29. nu. 1.
¶ *Maior & minor dicitur quis ratione administrationis, q. 2. sub num. 30. vers. & quis.*
Admittere, non admittere, & admissio
Appellatio in dubio est admittenda, q. 3. nu. 4. in fine, q. 11. sub nu. 6. cas. 2. & q. 17. nu. 60. & limit. 1. sub nu. 18. vers. ratio, & limit. 4. nu. 90. Etiam in casu, quo appellatio sit regulariter prohibita, nu. 64.
Licet iudex à quo admittat, tamen iudex ad quem potest illam repellere, & c. q. 11. nu. 15. Similiter licet non admittat, tamen non potest procedere, q. 3. nu. 19. & q. 11. num. 10 & 11. vbi declaratur. Et licet pronuntiet, non esse admittendam, tamen pronuntiatio ista nemini nocet, quest. 11. sub num. 4. subill. 3.
Iudex à quo cognoscit, an debeat admittere appellationem, q. 11. sub nu. 2. Et qua debeat attendere in hoc cognitione, num. 6. & 8. Nec cogitur admittere, sub nu. 4. subill. 2. Nec tenetur hoc conferre cum peritis, nu. 7. Neque debet in hac cognitione interloqui, sub nu. 6. vers. verum.
Quando iudex à quo, & quando iudex ad quem cognoscit, an appellatio sit admittenda, q. 11. nu. 11. 12. & 13. Et quam cognitionem debeat adhibere iudex ad quem, nu. 14.
Interlocutoriam iudici à quo appellationem non esse admittendam, an iudex ad quem reuocet per viam attentati, q. 11. sub num. 4. vers. imo. & vers. estringe.
Admittere appellationem, & deferre appellationi, licet sint in promiscuo vsu, tamen differunt, q. 11. sub nu. 11. declar. 9.
Iudex à quo, volens reuocare appellationem, debet in Apostolis exprimere causam, q. 13. nu. 23.
Iudex non admittendo appellationem, nisi cum clausula (si & in quantum) non incurrit poenam, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 100. vers. subdeclara. in 2. effec.
Iudex ad quem non debet recipere appellationem confessi, & conuicti, q. 17. limit. 4. sub num. 10.
Licet iudex nolit deferre appellationi, tamen pars appellata potest illam approbare, & amittere, q. 13. sub nu. 3. & maxime si sit appellatum ad Papam, nu. 5.
Appellatus dicitur tacite admittere appellationem, si post interpositam appellationem constituat simpliciter procuratorem ad illam causam, q. 13. sub nu. 4. Et dicitur etiam tacite deferre, si compareat coram iudice ad quem, & non reclamet, eod. nu. 4. in fine, & q. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 93.
Iudex non admittens appellationem, an & qua poena puniatur, q. 13. num. 100. & seqq.
Iudex an eo ipso, quod appellanti praefigit terminum ad proseguendam appellationem, censetur admittere appellationem, q. 14. nu. 16.
Appellatio admisa cum clausula (si & in quantum) seu cum clausula (non admitto, nisi si & in quantum) operatur, vt censetur delatum, & non delatum appellationi, prout iuris fuerit, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 100.
A non admissione, seu reiectione appellationis datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 107. Non tamen est necessaria, q. 11. sub nu. 4. vers. extende.
In articulo, an appellatio sit admittenda, attenditur statutum iudicis à quo, q. 18. nu. 2. & 6.
Appellationis admissio, seu non admissio est de appenditiis instantiae sententiae, à qua appellatur, d. q. 18. sub num. 2. vers. 1. quia.
Reliqua vide in verbo. Deferre.
¶ *Admissio iurium cum clausula (sine prauidicio termini habiti pro seruato) praeseruat conclusionem in causa, & citationem ad sententiam, & c. q. 14. sub num. 10. v. hinc etiam.*
Adoptio.
¶ *Nomen adoptionis est equiuocum, q. 1. nu. 10.*

Adsectari.

Adsectari differt ab appellare, q. 1. nu. 3. in fine.

Adulterium.

In crimine adulterij an detur appellatio, nu. 17. limit. 4. sub nu. 83. vers. sunt. Et quid exprimat causa rationabilis, n. 84.

Aduocatus.

Aduocatus potest cogi ad praestandum gratis patrocinium pro paupere, q. 12. sub nu. 166. vers. verum. & q. 15. nu. 25. & vide in verbo. Pauper.

Consulendo pro legatario dicitur approbare testimonio q. 17. limit. 2. sub nu. 36.

Aduocatus pauperum. vide in verbo. Pauper.

Aedificium.

Ab aedificij resarcitione, & reparatione non datur appellatio, q. 17. limit. 38. n. 5.

Aegidiana constitutio.

Constitutio aegidiana in materia appellationis sequitur dispositionem iuris civilis, q. 17. limit. 6. memb. 3. nu. 8. & sub n. 32. Et vbterius prohibet appellationem, memb. 7. sub nu. 25. vers. contrarium. & nu. 26. & disponendo, vt possit appellari à tota sententia, quando continet condemnationem fructuum, reducit ad concordiam cum communi opin. contraria memb. 9. sub nu. 35. vers. non videtur. Et prohibendo appellationem in possessorio respicit ordinariam, q. 18. n. 9.

An & quando tollat appellationem in causis possessoris, vide in verbo possessio. vers. à sententia lata.

Constitutio aegidiana vnde dicitur, & c. q. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 25. Extenditur ad totum statum ecclesiasticum, & non vltra, ead. limit. 6. memb. 3. nu. 9. & 10. Licet sit confirmata à Pontificibus, d. nu. 9. Et à concilio Lateranense, d. n. 10. in fine & nu. 17.

Non habet locum in causis beneficialibus, & ecclesiasticis, q. 17. limit. 6. memb. 3. nu. 14. Et an inter personas ecclesiasticas, n. 15. & seqq.

Aequalis.

Ab equali ad equalem non appellatur, q. 2. n. 6. 9. & 11. Etiam si appelletur ignoranter, n. 13. Sed ab interlocutoria appellatur, & c. n. 18. Et quid in recursu, n. 19. rem. 3. n. 14. & seqq.
Ad equalem superiori tenet appellatio interposita per errorem, q. 2. nu. 27.

Aequiparata, seu adaequata.

Aequiparatio, seu adaequatio vnius ad alterum fit dupliciter, q. 17. limit. 19. sub nu. 5.

Aequiparatio duobus inuicem, quod est in vno, est in altero, sed equiparatio vno alteri, quod est in altero, communicatur illi vni, ad quod est in illo vno, non communicatur alteri, d. limit. 19. sub nu. 5. in 1. & 2. casu.

Aequiuoca & æquiucatio.

Nomina æquiuoca quae sint, q. 1. nu. 9. & seqq.

Æquiuoca praestant impedimentum definitioni, q. 2. n. 21.

Æquiucatio vnde procedat, q. 17. limit. 6. sub n. 1. vers. verum.

Aestimum.

Descriptus in aestimo non appellat à collecta imposta, q. 17. limit. 17. nu. 3. & limit. 35. n. 7.

Actas.

Si in causa restitutionis in integrum iudex pronuntiet actas minorem esse, vel non esse probatam, datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 169. & 170.

Interlocutoria lata super probatione actas habet vim diffinitiuam, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 170.

Agere.

Verbum agere, large sumptum, significat etiam excipere, q. 19. § rrm. 1. concl. 5. n. 3. respons. 2.

Agnitio possessionis.

A sententia lata super agnitione possessionis bonorum datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 113.

Index in Tractatum

Alienatio.

Ab interlocutoria, em posse, seu potuisse alienari, datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 201.

¶ Iudex potest reuocare interlocutoriam, qua pronuntiavit, rem minoris posse alienari, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub n. 48.

Interdicta bonorum administratione, est prohibita alienatio, q. 17. limit. 29. sub n. 2.

Res semel facta alienabilis perpetuo remanet alienabilis, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 111.

Alimenta.

A sententia, lata fauore alimentorum, denegatur appellatio, q. 17. limit. 7. nu. 1. Etiam si sit lata super parte alimentorum, nu. 2. etiam si alimenta decernantur ad sustinendam litim, nu. 3. Etiam quando decernuntur clerico suspensio à beneficio, nu. 7. Et alimentis, quibus aluntur ingenia, nu. 10. Et in quavis causa, qua virtualiter contineat alimenta, nu. 9. Et aequè denegatur à diffinitiuâ, & ab interlocutoria, nu. 11. Denegatur appellatio quoad alimenta futura, & denegatur appellatio suspensiuâ, non deuolutiuâ, secus quod alimenta praterita, nu. 14. Et quid in alimentis, qua petuntur iure actionis, nu. 16. Et quid si non adsit inopia, num. 17. Denegatur reo condemnato, sed non actori petenti, n. 19. & seqq. & nu. 26. Denegatur solum ad effectum suspensiuum, sed non ad deuolutiuum, n. 27.

Appellatio mariti à sententia lata pro validitate matrimonij non suspendit iurisdictionem, quin iudex possit condemnare maritum ad prestanda alimenta, q. 17. lim. 47. mem. 2. n. 18.

Alimentorum nomine qua veniant q. 17. lim. 7. sub n. 2. ver nota. Alimenta quibus casibus decernantur ad sustinendam, q. 17. limit. 7. nu. 4.

Alimenta futura dicuntur à die motæ litis, d. limit. 7. n. 15.

In causa alimentorum quando possit procedi tempore feriato, q. 17. limit. 7. in fine.

Alternatiua appellatio.

Appellans alternatiue cum reservatione electionis potest eligere infra tempus datum ad prosequendum, q. 9. nu. 2. Potest etiam prosequi appellationem coram inferiore, nu. 10. Potest etiam prosecutionem appellationis coram superiore, n. 11.

Appellatio alternatiua siue reseruetur optio, siue non reseruetur, est valida, q. 9. n. 14. & seqq. Et valet etiam de iure canonico, quando in appellante fuit aliqua probabilis dubitatio, & c. nu. 6. Seu quando ex pluribus in appellatione expressis ad vnum tantum potuisset appellari, nu. 7.

Appellatio alternatiua maxime tenet si appellans certificet appellatum infra decem dies datos ad appellandum, q. 9. nu. 5. Sed tenet etiam si non certificet, & sibi opinionem non reseruauerit, n. 8. Et maxime si appellans non recognoscat, nisi Papam in superiorem, q. 9. nu. 4.

Appellatio alternatiua de iure civili intelligitur ad proximum superiorem, q. 19. n. 4.

Amicus.

Amicus potest appellare pro amico absente, dummodo sequatur ratificatio infra tempus, & cum cautione de rato, q. nu. 67.

Annexa vide in verbo connexa.

Annona.

Quando fertur sententia de conuertendo frumentum in vsum militum insubsidium annona datur appellatio, q. 17. limit. 7. n. 8. sed si pronuntietur negatiua, datur appellatio, n. 20.

Antianus.

Ab antiianis appellatur q. 16. n. 18.

Apostoli.

Apostoli conuentionales dicuntur quando pars admittit appellationem, q. 13. sub n. 3.

Apostoli testimoniales dicuntur, quia testificantur de appellatione, & c. q. 13. n. 6. & 7. vbi quando habeat locum,

Datis Apostolis testimonialibus, appellans habet annum ad faci-

endum committi causam appellationis, q. 14. numero, 60.

Si non possit haberi copia iudicis à quo, an, reo reuerso, teneatur appellans eum adire pro Apostolis, q. 6. sub n. 25. vers. confirmatur. & q. 13. n. 8.

Apostoli dimissorii, per quos apparet, iudicem detulisse appellationi, & c. q. 13. n. 10.

Si iudex petenti Apostolos, responderet (dabo Apostolos) an dicatur negare Apostolos, & ideo non teneatur appellans coram eo amplius comparere, q. 13. n. 11. & latius, n. 21. & 22.

Iudex requisitus de Apostolis, si taceat, vel dicat, quod audit, censetur denegare Apostolos, q. 13. n. 57. in fine.

Refutatorios Apostolos an dare possit iudex, qui semel noluit respondere de Apostolis, q. 13. sub n. 11. & sub n. 21. & 22.

Si iudex, petenti Apostolos respondeat (do Apostolos) dicitur detulisse appellationi q. 13. n. 12.

Datis actis pro Apostolis, dicitur delatum appellationi, q. 13. n. 13. Apostoli reuerentiales dicuntur illi, quibus iudex desert appellati oni propter reuerentiam, q. 13. n. 18.

Datis Apostolis reuerentialibus simpliciter, appellans habet annum ad faciendum committi causam appellationis, q. 14. n. 4. Secus si sint dati in forma cum termino decem dierum n. 7.

In Curia regulariter à diffinitiuâ dantur Apostoli reuerentiales, cum termino decem dierum, q. 14. n. 7.

Apostoli an, & quando petentur appellatione extra iudiciali, q. 13. n. 31. & 32.

Apostoli non petuntur, quando grauatus arripit iter ad Papam licet itineris arreptio habeat vim appellationis, q. 6. n. 12.

Si appellauerit in absentia iudicis, & iudex postea reuertatur, an debeat accedere ad eum pro Apostolis, q. 6. sub n. 25.

Apostoli refutatorias sunt, per quos apparet, quod iudex non desert appellati oni, q. 13. n. 9. & seqq. & n. 65. in quibus ponuntur casus apostolorum refutatoriorum. & q. 14. & n. 24. 32.

Datis Apostolis refutatoriis, appellans habet annum ad faciendum committi casum appellationis, q. 14. sub n. 1. vers. in primo.

Iudex in Apostolis refutatoriis tenetur exprimere causam, quare reijciat appellationem, q. 13. n. 23. & sub n. 63.

Si iudices discordent in qualitate dandorum apostolorum, an neuter eorum possit procedere, q. 13. sub nu. 23. decl. 4. Et an datio Apostolorum teneat, n. 48.

Si duo iudices tulerint sententias, vnus solus non potest respondere de Apostolis, q. 13. n. 47.

Terminus ad redeundum pro Apostolis est inductus ad fauorem iudicis, q. 6. sub n. 26. vers. tertia.

Apostoli sunt pars appellationis, q. 13. sub n. 24.

Appellans debet necessario petere apostolos, q. 2. n. 40. q. 4. n. 54. & q. 13. n. 24. alias iudex non tenetur eos tradere, sub eod. n. 24. illat. 1. & nisi eos petat, censetur renuntiare appellationi, sub eod. n. 24. illat. 2. & sub n. 38. Et an sint petendi si appellatur in absentia iudicis, n. 30. & 31. Et sunt petendi etiam in appellatione ab interlocutoria, sub n. 31. extens. 4. n. 91. Et

Et quid in Regno Neap. eod. n. 91. in fine, Et etiam in appellatione extraiudiciali, & c. n. 32. & d. n. 91. Et quando apostoli non sint necessario petendi, nu. 33. & seqq. Et in Regno Francie appellans non tenetur eos petere, n. 36.

Apostoli an, & quando sint pluries, & instantissime petendi, q. 13. n. 25. & seqq.

Appellans tenetur redire in termino pro Apostolis, & an teneatur redire vltimo momento, alias censetur renuntiare appellationi, q. 13. nu. 29. 49. 50. & 51. Et quando appellans non teneatur redire, n. 53. 56. 57. 64. & 68. Et quando non teneatur redire vltimo momento n. 54.

Apostolorum petitio quare fit introducta q. 13. sub n. 36. ver. ratio.

Apostolorum vsus multum recessit à Curia, q. 13. n. 67. & seqq. & nu. 72.

Apostoli an sint petendi in ipsa appellatione, q. 13. nu. 38.

Apostoli peti debent intra terminum iuris, id est intra 30. dies, q. 13. num.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

q. 13. n. 18. Et an peti possunt vltima die, n. 39. Et quid in foro Capitolino, sub n. 44. vers. aduerte. & sub n. 49. & nu. 98. Et quid in Regno Neap. n. 92.

Appellans non appellatus debet petere Apostolos, q. 13. sub n. 39. declar. 2.

Apostoli an, & quando sint petendi in scriptis, q. 13. nu. 40.

Iudex tenetur respondere de Apostolis, q. 13. n. 42. & sub nu. 91. vers. secundus. alias si non respondeat, non potest ulterius procedere, ac si appellationi derulisset, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 91. cas. 1. imo priuatur iurisdictione, d. q. 13. sub nu. 11. & n. 58. & seqq. Et si procederet, processus est nullus, nu. 46. 58. & seqq. Etiam si appellatio esset friuola, n. 63. & sub nu. 70. Et quando sit nullus, sub eod. nu. 46. 66. 70. 81. & 91. vers. secundus.

Iudex non potest dare Apostolos post lapsum terminum prorogatum, q. 13. sub n. 61. extens. Et quid si daret illos termino prorogato, n. 62.

Iudex infra quantum tempus teneatur respondere de Apostolis, q. 13. sub n. 42.

Iudex potest praefigere breuiorem terminum ad redeundum pro Apostolis, & nunquid possit illum prorogare, q. 13. num. 44. 58. & seqq. & q. 15. sub nu. 219. vers. secundus. Et in foro Capitolino, sub nu. 56. Et in Regno Neap. nu. 91.

Partes an possint prorogare terminum Apostolorum, q. 13. n. 45.

Iudex diuersimode assignat appellanti terminum ad redeundum pro Apostolis, q. 13. sub n. 51.

Appellans cui iudex prorogauit terminum ad redeundum pro Apostolis, habet annum ad impetrandum iudicem causa appellationis, q. 13. n. 65. & q. 14. n. 32.

Processus, quem facit iudex a quo, pendente termino Apostolorum, an sit validus, q. 13. n. 71. & late n. 74. & seqq. & n. 91. vers. tertius. & vers. seqq. Et an, & quando valeat, si sit factus pendente termino prorogato, n. 66. & seqq.

Pendente termino ad redeundum pro Apostolis, an possit imperari iudex appellationis, q. 13. n. 67. & late nu. 74. & seqq. & q. 14. nu. 26. & 31.

Terminus iuris qui datur appellanti ad petendum Apostolos & iudici ad respondendum, quando incipiat currere, q. 13. nu. 83. & seqq. Et quid in foro Capitolino, nu. 84. in fine.

Iudex, non dando Apostolos punitur, q. 13. sub nu. 100. vers. & hoc.

Expensas Apostolorum quis teneatur soluere, q. 13. num. 114.

Reliqua vide in verbo. Renuntiatio. in verbo. Tempus. & in verbo. Terminus.

Appellatio, appellare, appellabilis, & inappellabilis. Appellatio quid sit, quotuplex, & quot modis sumatur, vide in verbo. Species. & in verbo. Nomen. & quando sit permissa, & quando prohibita, in verbo. Prohibere. & reliqua, qua de appellatione quaris, vide in praedictis appellationis, & in aliis propriis nominibus, & verbis, quibus, quod quaris de appellatione, potest explicari; vt si quaris, an appellationi friuola sit deservendum, vide in verbo. Friuola. si infra quantum tempus debet appellari in verbo. Tempus si a sententia principis, aut senatus liceat appellare, in verbo. Princeps. in verbo. Senatus si ab interlocutoria, in verbo. Interlocutoria. & sic in aliis, quia si haec, & alia indicaretur sub nomine appellatio, iudex non esset iudex, quod si mixtum cum hoc nomine indicaretur, esset incertus & laboriosus.

Arbitrer, arbitrator, arbitraria, arbitrium, & arbitramentum.

Ab arbitris electis inter Clericum, & Episcopum appellatur ad Papam omisso medio, q. 7. n. 107. Restrigitur, nu. 108.

A sententia arbitratorum, lata, super recusatione iudicis suspecti, potest appellari ad Papam, q. 7. n. 109. Declaratur nu. 110. Et ab ipsis, nolentibus pronuntiare, similiter appellatur ad Papam, q. 17. num. 48.

Ab arbitro Illustri, puta, Praefide vel Senatore, appellatur ad Principem vel ad Senatorem, q. 16. limit. 5. n. 9.

A sententia arbitri non appellatur, q. 16. limit. 17. n. 1. q. 17. limit. 13. n. Et quid si partes pacto expresso conuenerint, vt possit appellari ab iniqua sententia, nu. 2. Potest appellari ab arbitro, si sit electus ex necessitate statuti, n. 3. & 4. Si sit electus ex dispositione iure communis, nu. 5. Dummodo non sit tertius inter alios duos discordantes, nu. 6. Si sit assumptus cum clausula, vt possit pronuntiare solum de iure canonico, nu. 9. Si statutum disponat, quod sententia arbitri mendeatur executioni nu. 10. Si compromissum sit factum sine pena num. 13. De consuetudine inasuetate appellatur, nu. 14. An possit appellari de iure canonico, n. 7. Potest peti reductio, nu. 11. A sententia lata super reductione datur appellatio, num. 12. Et quid in laudo lato ab Episcopo arbitro, limit. nu. 1.

Ab arbitratorum arbitramento non appellatur, q. 16. limit. 17. nu. 1. & q. 17. limit. 14. nu. 1. Etiam de iure canonico sub eod. nu. 1. Potest tamen peti reductio ad arbitrium boni viri, n. 2. Et potest etiam appellari de consuetudine, n. 15.

In arbitrariis datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 176. in fine.

In penis arbitrariis datur appellatio, etiam si agatur de crimine notorio, q. 17. limit. 4. n. 2.

A sententia lata a iudice habente liberum arbitrium non datur appellatio, quae, q. 17. limit. 15. nu. 1. Neque a iudice, cui causa committitur secundum suam conscientiam, nu. 3. & seqq. in quibus declaratur. Et quid si iudex habeat simplex arbitrium, nu. 2.

Arbitramentum non debet reuocari, nisi ex considerabili damno, q. 27. limit. 14. sub nu. 14. declar. 3.

Arbitrator dicitur, si cui partes dant potestatem procedendi de facto, q. 16. limit. 1. nu. 66.

Ab arbitris, quorum vnus est laicus, & alter clericus, petitur reductio ad Episcopum, p. 8. sub nu. 101. ill. 3.

Episcopo & clerico litigantibus sunt eligendi arbitri, q. 7. nu. 107.

Arbiter an possit cognoscere de nullitate sua sententia, q. 29. r. m. 1. concl. 6. nu. 96. & 97. Et quid in arbitratore, num. 98.

Iudicis arbitrium non habet locum in rebus, a iure, vel a consuetudine decis, neque in rebus clavis, & c. q. 14. n. 35.

Iudex si in arbitrariis non sequatur consuetudinem, facit litem suam, q. 14. sub n. 35.

Archidiaconus.

Ab Archidiacono appellatur ad Episcopum, q. 8. num. 52. Et non ad Archiepiscopum, sub n. 99. vers. limit. a. & q. 9. sub nu. 1. vers. prima.

Archiepiscopus.

Archiepiscopus non cognoscit causam appellationis, in qua indicauit, cum esset Episcopus, q. 2. n. 15. & q. 8. sub n. 86. exten. 1.

Archiepiscopus non potest esse iudex in causa appellationis, in qua fuit pars prima instantia coram episcopo, q. 7. sub num. 107.

Ab Episcopo appellatur ad Archiepiscopum, q. 8. nu. 86. & sub nu. 98. declar. 3. Etiam in his, quae Episcopus cognoscit de iure accidentali ex privilegio, sub num. 90. vers. quare. Et vbi in appellatione ab interlocutoria pronuntiet, bene appellatum, remanet iudex in toto negotio principali, q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7. Et an omisso articulo appellationis de consensu partium, possit procedere in negotio principali, nu. 9. & 11. Et quid si Episcopus derulerit appellationi, n. 13.

Ab Archiepiscopo appellatur ad Primatem, seu Patr. archiam, q. 8. nu. 97. Si adsit Patriarcha, cui sit subiectus, alias appellatur ad Papam, sub eod. nu. 97. vers. intellige. Et quot & qui sint Patriarchae, ad quos potest appellari a sententia Archiepiscopi, nu. 68. declar. 1.

Index in Tractatum

Ab Archiepiscopo procedente iurisdictione ordinaria, & Apostolica appellatur ad Papam, q. 8. nu. 98.
 Ad Archiepiscopum non potest appellari, omisso medio, q. 8. sub nu. 99. vers. limita & q. 9. sub n. 1. vers. prima.
 Archiepiscopus in quibus casibus possit se reuocantur de appellatione interposita ad Papam, q. 10. n. 17.
 Archiepiscopus habet limitatam iurisdictionem in causis appellationum, q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7. & q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 85. Et ideo non potest à subditis suffraganeis adiri alia via, quam via appellationis, quia in eos, etiam ipsis volentibus, non habet aliam iurisdictionem, d. q. 19. rem. 2. num. 54.
 Archiepiscopus vnde dicatur, q. 8. sub nu. 86. vers. ratio huius. Est gradatim supra Episcopum p. 8. sub nu. 86. vers. ratio.
 Potest per modum constitutionis excommunicare committentes fraudem ad vsurpandam eius iurisdictionem, q. 8. sub nu. 28.
 Non iudicat in suffraganeos, nisi in casibus expressis iniure, q. 8. sub nu. 98. declar. 4. Quare exercet iurisdictionem in casibus civilibus contra Episcopum, secus in criminalibus, sub eod. nu. 98. declar. 3.
 Aditus per viam querelæ remittit causam Episcopo, astringendo eum ad faciendum iustitiam, q. 17. sub nu. 57.
 In subditos sui suffraganeis, etiam volentes nullam habet iurisdictionem, nisi accedat consensus suffraganei, q. 17. limit. 47. memb. 2. nu. 11.
 Habet iurisdictionem ordinariam, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 80.

Archipresbyter.

Ab Archipresbytero appellatur ad Episcopum, q. 8. n. 52.

Argumentum.

A statuto ad consuetudinem valet argumentum, q. 2. sub n. 29. vers. certia.

A coniugatis, q. 1. nu. 6.

Ars malefica, vide in verbo Maleficus.

Articuli.

A non admissione articulorum in causa possessoria an detur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 45. & limit. 47. memb. 1. nu. 139. Non tamen potest appellari si articuli sint omnino impertinentes n. 141.

Si non sit appellatum à pronuntiatione, articulos esse admittendos, non potest appellari ab eorum admissione, q. 17. limit. 10. nu. 12. & limit. 47. memb. 1. sub nu. 137. & 140.

Ab admissione articulorum super dominio in causa spoliij datur appellatio vide in verbo Dominum, vers. si reus.

Ab admissione articulorum datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 137. Etiam si sit admissio tacita, nu. 138. & 139. in fine.

Affassinium.

In crimine affassinij an detur appellatio, q. 17. limit. 4. num. 83. in fine. Et quid si exprimat iurisdictionem causa, nu. 84.

Affessor.

Ab affessore, si grauet, appellatur, q. 16. nu. 19.

Attentare, & attentata.

Attentare non dicitur, qui pendente appellatione, facit actum continuatum, q. 3. nu. 70.

Iudex à quo procedendo pendente appellatione ab interlocutoria attentat, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 28. Et ideo non reuocantur ex capite attentatorum memb. 2. nu. 11. Sed ex capite iniustitie, iustificata appellatione, q. 3. nu. 47. & d. memb. 1. sub n. 28. Multoque minus reuocantur, quæ sunt gesta pendente termino ad appellandum ab interlocutoria, n. 29. Reuocantur autem ex capite attentatorum quando in appellatione interlocutoria est expressa iusta causa, num. 37. Quando iudex ad quem inhibuisset, nu. 38. & memb. 2. sub nu. 11. limit. 1. & n. 27. Sententia censura, lata post appellationem

ab interlocutoria, d. memb. 1. n. 39. Gesta in electione ecclesiarum cathedralium, n. 40. Quando iudex à quo detulisset appellationem, nu. 31. sed de hoc vide in verbo Delatio, vers. iudex deferendo. Quando debite requisitus non daret Apostolos, n. 54. Dummodo fuerit appellatum in scriptis, & non viva voce, n. 56.

Attenta appellatione pendente à diffinitiva, reuocantur ante omnia, q. 3. n. 47. & 48.

Attenta committuntur solum respectu illius capituli, à quo est appellatum, & non respectu aliorum capitulorum, q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 26.

Reuocatio attentatorum commissorum appellatione pendente debet peti ante conclusionem in causa, q. 3. nu. 81.

Attenta appellatione pendente, non possunt reuocari ab alio, quàm à iudice ad quem, q. 11. nu. 18. & seqq. in quibus limitatur.

Attenta appellatione pendente, non reuocantur, nisi probetur, fuisse appellatum infra decem dies, q. 12. sub n. 42.

Licet iudex à quo admittat appellationem cum clausula negativa (non admitto, nisi si, & in quantum, &c. tamen si interim procedat, diceretur attentare, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 100. vers. declara & q. 3. n. 19. & q. 11. n. 10. & 11.

Executio sententia facta eo, quia appellans non fecerit fidem ad prosecutionem appellationis, non retrahatur per viam attentati, q. 15. n. 23.

Reliqua de executione attentata, vide in verbo Executio.

Attentatorum iudicio pendente, an & quando facia alia non incurant, q. 15. nu. 65. & seqq. & nu. 76. & seqq.

Licet appellans possit simul prosequi causam appellationis, & causam attentatorum, tamen potest prosequi solam causam attentatorum, q. 15. sub n. 65.

Litispendentia super attentato non retardat cursum fatalium, nisi appellans inchoauerit prosecutionem cause appellationis, q. 15. n. 69. Et nisi obtineat in causa attentatorum, nu. 78. Vel saltem habuerit iustam causam agendi de attentato, n. 80. & 81. & sub nu. 87. vers. intellige. Neque retardat cursum fatalium in articulo separato, ad quem non se extendit appellatio, de cuius attentatis agitur, q. 17. limit. 47. memb. 2. nu. 25.

Appellans, agens pro reuocatione attentatorum post desertam appellationem, non auditur pro modum attentati, q. 15. nu. 70. Sed auditur agendo via ordinaria nullitatis, nu. 72. & 74. Et auditur etiam per viam attentati, si ex actis clare non constet de desertione, n. 71. Similiter si à iudice allegato suspecto est factus processus post appellationem, num. 75. Et quid si attentata sunt commissa infra decem dies datos appellandum, eod. n. 75. limit. 2.

Fatalia currunt si appellatus agit pro reuocatione attentatorum, q. 15. nu. 76. Quod non est verum si appellans, conueniens de attentatis, obtinet n. 77.

In possessione momentanea non habent locum attentata appellationis pendente, q. 17. limit. 6. memb. 3. nu. 22. & seqq.

In spolio attentato datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 6. n. 75.

A sententia lata super reuocatione attentatorum datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 172.

Actus facti lite pendente, non dicuntur attentati, si lis fuit calumniose & in fraudem instructa, q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 79.

Causa attentatorum prius terminari debet, q. 15. sub n. 65.

Qui vititur sua possessione, lite pendente, non dicitur attentare, q. 3. sub n. 70.

Instantia non habet locum in causa reuocationis attentatorum, q. 15. n. 250.

Attentatorum reuocatio an sit magis priuilegiata quam actio spoliij, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 173.

Reliqua vide in verbo Gesta, in verbo Inuolare, in verbo Mandatum, vers. mandatum executiuum, in verbo Pendente & in verbo Terminus.

Acti.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Attributa.

Attributa appellationis sunt plura q. 2. n. 2.

Auctoritas.

q. Creditor qui potest propria auctoritate capere possessionem si aduerit iudicem, amplius auctoritate propria eam capere non potest, q. 17. limit. 9. sub nu. 45. vers. confirmatur.

Domini qui potest propria auctoritate expellere emphyteotam, si aduerit iudicem, non poterit, sub d. nu. 45. vers. confirmatur.

Audientia, audiendum, & audientia contra dictatum.

Denegetur audientia, an. & quando intelligatur prohibita appellatio, q. 16. limit. 1. sub nu. 30. & 31.

Iudex non potest reuocare interlocutoriam, aliquem non esse audiendum, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 63. & q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 38.

Interlocutoria, aliquem non esse audiendum, reahit secum executionem sine facto hominis, q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 39.

Audientia contradictarum, vide in verbo. Processus. & in verbo. Citatio.

Auditor Camerae, & contradictarum.

Ab Auditore Camerae, & eius Locumtenentibus appellatur ad Papam, q. 8. n. 144.

Auditoris Camerae suprema est iurisdictio in causis appellationum etiam extra statum Ecclesiae, q. 8. nu. 112. Restrigitur sub nu. 125. vers. resp. & nu. 126. restrict. 2. & sub nu. 99. subdecl. 1. & 2.

Auditor Camerae cognoscit causas appellationum à sententiis feudatorum Sedis Apostolicae etiam si feudatarii haberent investituram cum iurisdictione cognoscendi causas in quacunque instantia, q. 8. nu. 114. & sub nu. 125. subextens. 1. Et potest cognoscere causas appellationum à sententiis iudicum Ferrarum Populi Romani, sub numero. 125. subextens. 2.

Cognoscit etiam causas appellationum à sententiis Gubernatoris Burgi, n. 141. Et à sententiis Iudicis Turris Nona, & Curiae Sabellorum, sub nu. 128. in principio, & sine, Et demum ipse est ordinarius appellationum à sententiis iudicum ordinariarum in Curia, exceptis Vicario, Gubernatore Curiae Capitolinae, & Camera Apostolica, q. 8. sub nu. 125. vers. contra. & n. 128. Et quare sit excepta Camera Apostolica, sub eod. nu. 128. vers. aduerte. Et an cognoscit causas appellationum à sententiis Gubernatoris Urbis si agatur de interesse sibi, sub nu. 142. vers. sed in causis.

Auditor Camerae est iudex ordinarius appellationum interpositarum ad Sanctam sedem Apostolicam, q. 8. sub nu. 99. vers. declara. Et appellationum interpositarum ad Papam, sub nu. 125. vers. tercio concludo.

A Delegato Papae an possit appellari ad Auditorem Camerae, q. 8. sub nu. 16. vers. subextende.

Auditor Camerae non cognoscit appellationes causarum quarum vniuersitas est delegata priuatiue alicui iudici, q. 8. nu. 126.

Auditor Camerae, vt iudex ordinarius, potest sine commissione executoriali exequi suam sententiam, à qua non sit appellatum, q. 11. n. 174. vers. contraria. Et potest exequi sententiam quam ipse confirmando alias profert vii iudex appellationis in vltima instantia, n. 174. Et quid si sit iudex delegatus, sub n. 177. subextens. 2.

A Concilio etiam synodale non appellatur ad Auditorem Camerae, q. 8. sub nu. 99. subdecl. 2.

Auditoris Camerae iurisdictio non se extendit ad appellationes, interpositas à sententiis latis in causis matrimonialibus, q. 8. sub nu. 99. subdecl. 1.

Auditor Camerae admittit appellationes, omisso medio à iudicibus dependentibus à Sede Apostolica, q. 7. n. 90. & q. 8. sub nu. 125. concl. 3. Neque Signatura solet rescribere isto casu contra tribunal Auditoris Camerae, q. 7. n. 91.

Ad Auditorem Camerae potest appellari, omisso medio, sicut ad Papam, q. 8. sub nu. 99. vers. de lara.

Auditor Camerae recipit appellationes, cum clausula expressa (quatenus à diffinitiva, vel vim diffinitiva habente) q. 7. sub nu. 90. vers. aduerte.

Procedis in appellationibus, quamuis non sint interposita coram iudice à quo q. 3. n. 12. & q. 6. sub nu. 40. decl. 11.

Potest procedere ad executionem obligationis in forma camerae, si in commissione cause appellationis non sit facta mentio expressa de obligatione camerale, q. 14. n. 29. & q. 17. limit. 9. nu. 59.

Auditor Camerae non potest decernere monitorium contra Episcopum ad comparandum personaliter, q. 7. sub nu. 99. vers. sed ad facultates.

An facultas concessa Rota Maceratensi praeiudicent facultatibus Auditoris Camerae, q. 8. sub nu. 99. vers. sed an facultas. Facultas Auditoris Camerae in dies augentur, q. 8. sub nu. 125. vers. non discedat.

Auditor Camerae an sit auditor, seu officialis Papae, q. 8. sub nu. 125. vers. contra hanc.

Auditor Camerae est iudex ordinarius, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub nu. 79.

Auditor Camerae reuocat non solum interlocutoriam, sed ipsam reuocationem, etiam si sint decreta diffinitiva, seu vim diffinitiva habentia, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 31. & q. 19. rem. 1. concl. 8. n. 37.

Auditor contra dictatum est iudex ordinarius, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub nu. 79.

Auditor Rotae.

Ab Auditore Rota appellatur ad Papam, q. 8. n. 20.

Auditor Rota an possit sine commissione executoriali exequi suam sententiam, à qua non sit appellatum, vel qua sit lara in vltima instantia, faciat q. rem iudicatam, q. 11. num. 175. Et an sine noua commissione possit pronuntiare super desertione appellationis, n. 176.

Potest prorogare fata eius arbitrio, & sine citatine partis, q. 15. num. 220. & seqq. Et quando requiratur citatio, n. 224. Sed potest prorogare, seu de nouo concedere fata durantia non fat alia lapsa n. 226.

Reliqua vide in verbo Rota.

Iurisdictio Auditorum Rotae quiescit, mortuo Papa, q. 8. sub nu. 160. vers. contra & sub n. 162.

Auditores Rota quare forment dubium de concordia partium, q. 16. limit. 1. n. 142.

Auditorium.

Ab Auditorio florentissimorum procerum non datur appellatio, q. 16. limit. 1. sub n. 117. extens. 8. & limit. 20. n. 1.

Auocatio cause.

Auocatio causa facta à superiora priuat inferiore, ne possit vii iure suo q. 3. sub n. 79.

Auocatio causa propter negligentiam ordinarij quomodo fiat q. 15. nu. 280. Et quod debeat prius requiri ordinarius, & quid seruet Signatura iustitia, & quid Magna Curia Vicaria, & stylus Franciae, q. 17. n. 55. & 57.

Auocatio causa sub reptitia est ipso iure nulla, q. 14. sub nu. 27. vers. confirmatur.

Baiulus.

BAIVLO seu officiali Baronis sententiam ferente, no appellatur ad Baronem, q. 8. nu. 103.

Bannitus, & bannum.

Bannitus non potest appellare, q. 5. n. 84. Extraiudicialiter, sub n. 85. vers. similiter. & vers. & e conuerso. Et in quibus casibus neque iudicialiter, nu. 86. & seqq. in quibus de statutis Lucensibus, & de constitutionibus Status ecclesiae.

Index in Tractatum

Bannitus possit in primo banno, & declaratus pro confesso seu pro confesso, & coniuncto potest appellare, priusquam ponatur in secundo banno, *quæst. 5. sub n. 91. vers. restringe.* Et potest appellare etiam si iudex simul, & semel declaret, & diffinitive condemnet, sub eod. 91. vers. *amplia.* Declarantur hæc, quando non procedunt, sub eod. nu. 91. *declar. 1.*

Occidens bannitum pendente causa nullitate banni, punitur, si sequatur sententia contra bannum, al. as secus, *stante statuto. & c. quæst. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 13.*

Iudex potest reuocare primum bannum, *q. rem. 1. concl. 6. n. 23.*

Barattaria.

Condemnatus de crimine barattaria non appellat, *q. 17. limit. 16. nu. 3. vers. subextende. & sub n. 9. vers. ceterum.*

Baro.

Baro seu feodarius non cognoscit causas appellationum, nisi sit specialiter data iurisdictio cognoscendi, *quæst. 8. num. 113.* Nec sufficit, cum esse inuestitum de moro, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione sub nu. 103. vers. *contraria.* & nu. 108. Et quando habet iurisdictionem cognoscendi causas appellationum n. 106. & seq. & nu. 115. & seqq.

A Barone seu Feudatario appellatur secundum formam inuestiturae, *q. 8. n. 106. & seqq.*

A iudice seu officiale deputato à Barone, an appellatur ad Baronem, *q. 8. num. 107.* in Regno Neap. appellatur ad Praefides Prouinciarum, & c. sub n. 110.

A delegato Baronis in Regno Neap. an possit appellari ad ipsum Baronem, vel ad Magnam Curiam Vicaria *q. 8. sub n. 29.*

Magna Curia Vicaria remittit causas appellationum ad Barones, qui habent privilegia cognoscendi eas *p. 7. n. 101.*

A Domicellis, & Baronibus, etiam si non recognoscant Imperatorem, appellatur, *q. 6. n. 23.* Et ab eorum officialibus potest appellari etiam si ab istis Domicellis non possit, *n. 24.*

A Baronibus, Feudatariis Sedis Apostolica appellatur ad Sedem Apostolicam, *q. 8. nu. 111. vers. oppono secundo.* & sub n. 112. vers. *ad secundam.* Et potest appellari ad auditorem Camerae, etiam omisso medio, sub n. 125. *subexten. 1.*

A Baronibus, & Feudatariis Imperatoris quando possit appellari ad Papam *q. 16. limit. 1. n. 128.*

Baro cognoscendo causas modicas appellationum in Regno Neapol. procedit uti delegatus Regis, & non tanquam ordinarius appellationum, *q. 8. n. 105.*

Barones non habent aliam iurisdictionem, quam ex tenore inuestiturarum, & privilegiorum, *q. 8. sub n. 102. vers. rursus.*

Baro potest prohibere suis vasallis, ne inderogationem suorum privilegiorum, & iurisdictionis vadant ad Curiam Regiam *q. 7. sub n. 33.*

Barones ecclesiastici ex tolerantia cognoscunt causas prophanas privatus *q. 7. nu. 35.*

Barones perpetuo inuestiti sunt tanquam Principes in eorum baronia, & in eorum subditis voluntarie omnia quae potest facere Imperator in vniuerso, *q. 16. limit. 1. sub n. 111. vers. comprobatur.*

Beneficium & beneficiales.

Appellatio in causa beneficiali debet interponi infra decem dies, *q. 12. n. 103. & seq. in quibus restringitur.*

Causa beneficialis an subiaceat lapsui fatalium, *q. 15. nu. 9. & 10. & sub n. 21. vers. rursus.*

In causa beneficiali potest appellari etiam si agatur de positione momentanea, *q. 17. limit. 6. memb. 3. nu. 14.*

Causae beneficiales sunt Rota'es *q. 8. sub n. 99. sub decl. in fine.*

In possessorio causa beneficialis agitur etiam de proprietate, sed tamen iudicium remanet possessorium merum, *q. 17. limit. 6. memb. 9. sub n. 110.*

Bonorum possessio.

A decreta bonorum possessione contra tabulas, causa cognita, &

à decreta bonorum possessione datur appellatio, *q. 17. limit. 8. memb. 9. n. 51.*

A bonorum possessione secundum tabulas datur appellatio, *q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 52.*

In bonorum possessionibus ordinariis datur appellatio, *q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 53. & 54.*

In bonorum possessionibus iuris datur appellatio, *q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 57. & 85.*

In bonorum possessionibus extraordinariis non datur appellatio eod. memb. 9. sub n. 54. *illat. 3.*

In bonorum possessione carboniana non datur appellatio sub eod. nu. 54. *vers. restringe.*

Bonorum possessio contra tabulas est ordinaria, & prauidicat in proprietate, *qu. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 51. vers. ratio.*

Bonorum possessio contra tabulas, quare dicatur possessio ex testamento, sub eod. n. 51. *vers. haecque.*

Bonorum possessio secundum tabulas est ordinaria, & ideo iuris, & facti, conferens ius etiam in proprietate, *q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 52.*

Bonorum possessiones ordinariae in vniuerso sunt sex, & quae *q. 17. limit. 6. memb. 9. sub n. 53. vers. haec possessiones.* Et quare dicantur possessiones iuris sub eod. n. 53. *vers. & dicantur.*

Bonorum possessiones extraordinariae sunt quatuor, & quae *q. 17. limit. 6. memb. 9. sub n. 54. vers. restringe.*

Bonorum possessio & possessio bonorum differunt, *q. 17. limit. 6. memb. 9. sub n. 54. vers. restringe.*

Bonum.

Quod est de sui natura bonum, licet ex circumstantiis possit fieri malum non debet prohiberi, *q. 17. n. 3.*

Breuiore cautela, vide in verbo. *Minime.*

Caducitas.

CADUCITATIS sententia est appellabilis etiam in possessorio iud. *q. 17. limit. 6. sub n. 3. 54. & seqq. & memb. 9. nu. 60.*

Caducitatem incurrit, & c. vide in verbo. *Litipendentia. vers.*

Calulator seu calculum.

A sententia lata iuxta calulatorum calculum non datur appellatio, *q. 17. limit. 35. nu. 1. & seqq. & n. 5.* Sed à sententia calulatorum non approbata à iudice datur appellatio, sub eod. n. 5. *vers. secus.* Etiam si calulatores essent electi ex forma statutorum n. 6. **A calulatoribus** tamen, seu exauctoribus bona in astuum non datur appellatio, n. 7.

Calumnia, & calumniosa.

Appellatio calumniosa qua dicitur, *q. 2. n. 48. & 50. in fine.* Appellans calumniose, temere frustratione, seu fruiole punitur, & quomodo, *q. 2. sub nu. 52. vers. appellatio. & q. 17. limit. 38. n. 2. & limit. 47. memb. 1. sub n. 166. ampl. 2.*

Calumniosa exceptio, vide in verbo. *exceptio.*

De iuramento calumnia, vide verbo. *Contumax. & in verbo. Iuramentum.*

Lit. calumniose, & in fraudem instituta non causat. *actenta. q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 79.*

Calumniae praesumptio cessat in tertio se opponente executioni si constet de eius interesse, vel offerat se de eo incontinenti probaturum, *q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 88. & seqq.* Et oblatio probationis incontinenti tollit praesumptionem calumniae, *d. limit. 6. memb. 7. sub n. 133. confirm. 2.*

Calumnia seu malitia praesumptio cessat in notorio, *q. 19. rem. 1. concl. 4. & n. 26.* Et quid in his, quae possunt incontinenti probari, *d. concl. sub n. 60. vers. ratio. & d. concl. 5. nu. 26. in fine, nu. 35. & seqq.*

Calumnia in petente restitutionem in integrum, vide in verbo. *Restitutio. vers. calumnia.*

Exceptio calumniosa, vide in verbo. *Exceptio. vers. calumniosa.*

Cambii.

Sig. Scacciæ, De Appellationibus.

Cambii.

In literis cambij non datur appellatio, q. 17. limit. 9. nu. 3.

Camera, Camerarius, Clerici Camerae, Thesaurarius Commissarius. Auditor, & obligatio formæ Camerae.

A Camera Apostolica appellatur ad ipsam Camera q. 8. n. 146. & 153.

A Camerario Camera Apostolica appellatur ad Camera, q. 8. num. 150.

A Camera Clericis appellatur ad Camera, q. 8. sub nu. 146. vers. à clericis.

A Camera Thesaurio appellatur ad Camera, quest. 8. num. 151.

A Camera Commissario appellatur ad Camera, q. 8. nu. 152. Auditor Camera vide in verbo. Auditor Camera.

Potes multo casibus appellari ad Camera Imperialem, omissio medio q. 7. n. 31. & 52.

Fatalia currunt etiam in Camera Apostolica, q. 15. num. 134. extens. 2.

A sententia magni Camerarii in Regno Neapolitano non datur appellatio, sed solum supplicatio, q. 8. n. 55.

Ab obligatione forma Camera denegatur appellatio, q. 17. limit. 9. nu. 4. & seqq. Etiam si contrahentes in dominio Mediolanensi conuenerint, ut possint conueneri coram Executoribus Camera & c. n. 10.

Reliqua supple ex dictis in verbo Instrumentum.

¶ Tribunal Camera Apostolica est tribunal suppressum, q. 8. nu. 146. in fine.

Camera Apostolica, eiusque Præsidentum, & Clericorum iurisdictio que sit, q. 8. sub n. 153. vers. de iurisdictione.

Camera Clerici non habent iurisdictionem, ut singuli, sed tantum collegialiter, q. 8. sub n. 145. vers. ratio.

Camera Clericus non potest expedire causam sine voto Camera, q. 8. sub n. 145. vers. nota. Etiam si causa esset illi delegata per speciale rescriptum Papa, sub n. 147.

Causa semel effecta Cameralis, remanet Cameralis, q. 6. sub n. 146. vers. à clericis.

Clericus Camera, cui causa est commissa à Camera, dicitur in ea iudex ordinarius, & non delegatus, q. 8. n. 147.

Clericus Camera quando dicatur delegatus in causa, remissive, q. 8. n. 147. in fine.

Clericus Camera debet expedire causam sub nomine Camerarij q. 8. sub n. 138.

Camerarius Camera Apostolica est iudex ordinarius, q. 8. sub n. 152. vers. contra & q. 16. rem. 1. concl. 5. sub n. 79.

Clerici Camera Apostolica iudicant, expediuntque nomine Camerarij, q. 8. sub n. 147.

Camerarius seu Camera habet iurisdictionem etiam seditante, & quam habeat iurisdictionem, q. 8. n. 168.

Qua sit iurisdictione Commissarii Camera q. 6. n. 152.

De obligatione, & obligato in forma Camera vide in verbo. Obligatio.

Cancellaria.

Appellans si intra decem dies adit Regentem Cancellaria, & ab eo fidem presentata commissionis habuerit, causa appellationis non efficitur deserta, q. 14. n. 36. Etiam si fides non sit in originali commissione, sed in copia, nu. 39. extens. 1. Et etiam si fuerit aditus, pendente termino Apostolorum, nu. 40. Et quid debeat facere appellans, si reperierit Regentem impeditum, vel nullatenus reperierit, n. 42.

Regens Cancellaria, faciendo fidem presentata commissionis virtualiter prorogat terminum ad eam committendam, q. 14. sub n. 36. vers. secunda.

Regens Cancellaria apponit iudicem in commissione cause appellationis, q. 14. num. 38. vers. his non obstantibus. Qui iudex, si causa veniat cognoscenda in curia, datur ex officio

arbitrio ipsius Regentis, sed sit veniat cognoscenda extra Curiam, datur arbitrio appellantis, nisi contradicatur, sub nu. 46. vers. ratio.

Reliqua vide in verbo. Commissio. vers. Regens.

Canonicus.

Canonicus, depositus per sententiam potest appellatione pendente, eligere, & testimonium ferre, q. 3. sub n. 72.

Capita.

Tot capita, tot sententia, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub n. 32. & li. 9. mit. 21. sub n. 19. & limit. 47. memb. 2. n. 23.

Capitaneus.

Capitaneus appellationum cognoscit omnes appellationes, q. 2. n. 22. Et cognoscit etiam nullitates sententiarum Capitolarum, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub nu. 85. vers. hinc est. Est tamen inferior, & minor Senatore, d. q. 2. nu. 23. Quare ab eius sententia appellatur ad Senatorem, & c. eod. nu. 23. & q. 8. n. 139. & 140.

Reliqua vide in verbo. Senator.

Capitaneus appellationum non potest restituere in integrum principaliter, q. 19. rem. 2. n. 53. & seqq. & n. 60. & seqq.

A Capitale Civitatis Pifarum appellatur ad potestatem, q. 3.

Capitaneus iustitiae Civitatis Senarum est maior Rota Senensis q. 2. n. 24. nu. 4.

Capitaneus Civitatis Pifarum est maior Potestate, ibidem.

Capitolinus iudex.

A iudicibus Capitolinis, exceptis Senatore, & Colateralibus, potest appellari etiam à summa infra decem scutos, q. 17. limit. 42. nu. 24.

Capitulum.

Capitulum potest appellare pro episcopo, & c. q. 5. n. 55.

A Capitulo appellatur cum distinctione, q. 8. n. 60. & sub n. 120. vers. à capitulo.

A gestis in Capitulo, in quo Episcopus praesidet, ut Prelatus, non appellatur ad Episcopum, se. ut si Episcopus non interuenit tanquam Prelatus, q. 8. n. 60.

Ab Abbate appellatur ad Capitulum, q. 17. limit. 26. n. 14.

Ab eo quod facit maior pars Capituli, non datur appellatio, q. 17. limit. 27. n. 1. Nisi appelletur ex rationabili causa, nu. 2. Aut in Francia, n. 3.

Capitula.

Si sententia contineat vnicum capitulum, seu negocium, vna tantum pars poterit appellare q. 10. sub nu. 5. vers. prima. Si contineat plura capitula connexa, vna tantum pars poterit appellare, nu. 6. Si vero contineat capitula separata, vtraque pars potest appellare ad diuersos iudices, n. 7. Declaratur, n. 8. & 9. & q. 17. lum. 21. n. 12. & 19. Vide in verbo Positiones

Capitula separata. vide in verbo Res iudicata. vers. sententia.

Capitula iuris Canonici.

In remedio cap. saepe de restit. spol. non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 6. n. 31.

In remedio cap. reintegranda. 3. q. 1. datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 6. n. 71. Et quid si hoc remedium intentetur in terris Imperij, n. 72.

Cap. saepe de restit. spol. continet remedium recuperanda possessio nis, & qui de eo scripserint, q. 17. limit. 6. memb. 1. nu. 32. & contra quem competat, memb. 6. n. 31.

Cap. 1. de restit. spol. in 6. continet, ut supra, & qui de eo scripserint, d. memb. 1. n. 44.

Cap. reintegranda. q. 1. continet, ut supra, & qui de eo scripserint, eod. memb. 1. n. 45. Et in quo differat à conditione indebiti, ead. limit. 6. memb. 6. sub nu. 24. vers. neque. Et remedium dicti cap. reintegranda. potest intentari etiam in foro seculari, & pro rebus prophanis, n. 74. vers. nota. Et an possit intentari inter Romanos stante statuto, & c. eod. n. 74. in fine.

Cap. bona. de appell. continet ut supra, & qui de eo scripserint, eod. memb. 1. n. 49.

Index in Tractatum

Cap. conquerente de restit. spol. continet remedium recuperanda possessionis, & cui competat, q. 17. limit. mem. 6. sub n. 14. & 17.

Capotiones.

Capriones. Sede vacante, exercent quādam iurisdictionem, q. 8 sub num. 159. confirm. 3. & vers. ad tertium. Et quare exercent, nu. 163. & 164.

Captura, captus, carceratio, & carceratus.

Captura contra suspectum de fuga potest decerni, etiam appellatione pendente q. 3. nu. 27.

A decreto captura datur appellatio, quest. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 156. Et a decreto, quo iudex declarat, aliquem esse iuste detentum, num. 157. Et quid in decreto, aliquem vti suspectum de fuga esse capiendum, nu. 158. & 159. Non datur appellatio a decreto captura, a captura, & a carceratione vigore rei iudicata, seu instrumenti executivi, nu. 160. Et a carceratione quando quis possit appellare, vide q. 12. nu. 48.

Licet captus, seu carceratus possit appellare a carceratione, tamen iudex a quo eum non dimittit, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 161. Et vbi fuerit condemnatus non relaxat etiam si velit dare fideiussorem, nu. 162. Sed si agatur de pœna pecuniaria debet, prestita fideiussione, relaxari, nu. 163.

Carceratus, qui non prosequitur causam appellationis in primo fat. ali. ipso iure consequitur secundum, q. 15. nu. 54. iunctis nu. 44. & 45.

Carceratus, & condemnatus pro delicto potest appellare, q. 17. limit. 48. sub nu. 30. 32. & 28. Sed suspensivè, non devolutivè, si fuit condemnatus absens, nu. 33.

Carceratus appellans an, & quando sit remittendus ad iudicem appellationis, q. 20. nu. 26. & seqq.

Cardinalis.

A Cardinalis, & Cardinalium sententia, an & quando possit appellari, q. 18. limit. 3. nu. 1. & 2.

Cardinales, Sede vacante, non sunt iudices appellationum, q. 8. sub nu. 169. vers. vnde.

Cardinalis Alex vide in verbo. Ioannes.

Cardinales licet habeant aequalem dignitatem cum Episcopis, tamen habent maiorem administrationem & sunt digniores q. 2. num. 30.

Cardinalis an possit recusari suspectus, q. 16. limit. 1. nu. 17.

Cardinalis equiparatur Regi, & Prefecto pratorio, q. 16. limit. 10. nu. 1.

Castrum.

A sententia super possessione castri datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 111.

Castri nomine venit iurisdictione, q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 111.

Causa.

Cessante causa appellationis, cassat appellatio, quest. 5. sub n. 117.

Causa expressio an, & quando sit necessaria in appellatione, & quid operetur, vide in verbo. Expressio.

Causa friuola, expressa in appellatione, vitiat etiam appellationem, in expressio causa non erat necessaria, q. 2. sub num. 15. vers. & hoc.

Appellatio quando dicatur sine causa, relinquatur arbitrio iudicis, q. 2. num. 49.

Causa finalis, quare sit inuenta appellatio q. 3. n. 1.

Causa, a quarum sententiis non permittitur appellatio qua sint q. 17. in limitationibus, & earum propriis verbis.

Causa appellationis sequitur naturam causa principalis, q. 11. sub nu. 17. vers. confirmatur.

Appellatio a diffinitiva potest iustificari ex alia causa, quam ex expressa in appellatione, q. 11. nu. 84. & seqq. Secus in appellatione ab interlocutoria, nu. 87. & seqq. Et fallit, vt in num. 92. & seqq.

Iudex ad quem, reformando sententiam iudicis a quo debet exprimerè causas reformationis, q. 11. sub n. 112. vers. aduerso. Fallit, sub nu. 113.

Causa appellationis an possit expediri in vno mense, q. 15. sub n. 140. vers. difficultas, & nu. 155.

Causa semel effecta appellabilis, remanet appellabilis, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 86. & limit. 47. memb. 1. nu. 112. & seqq. & 123. & seqq. & 135. Et an effecta appellabilis ad certum effectum, seu modum, remaneat appellabilis ad eundem tantum effectum, & modum, nu. 116.

Causa criminalis, vide in verbo. Crimen.

Causa feudalis, vide in verbo. Feudum.

Iusta causa litigandi non excusat contumacem ab expensis, q. 15. n. 308.

Qui est absolutus ab expensis, dicitur habuisse iustam causam litigandi, q. 15. n. 81.

Delictum nunquam presumitur commissum sine causa, & ideo iudex confitio de delicto, & delinquente, debet investigare causam delicti, q. 17. limit. 48. nu. 4. & seqq.

Cautio.

Cautio seu fideiussio prestanda pro euictione rei venditæ, an possit prestari alibi, quam in loco vbi extat res vendita q. 15. n. 139

Cautio iuratoria an, & quando sit admittenda, q. 15. nu. 142. & q. 19. rem. 3. sub nu. 27. sub declar. 2.

Sententia Prefecti pratorio habet executionem, media cautio- ne, q. 16. limit. 7. n. 2.

Cautio de restituenda re, quando sit prestanda tertio se oppo- nenti, q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 74. 81. & seqq.

Cautio de restituendo, &c. in causa restitutionis in integrum, &c. vide in verbo. Restitutio. vers. cautio. & in causa sup- plicationis, vide in verbo. Supplicatio. vers. cautio.

Reliqua vide in verbo. Fideiussio. & in verbo. Satisfactio.

Cedula.

Cedula, vide in verbo. Scheda.

Mos pronuntiandi prout in cedula valet, & seruatur in Curia, q. 12. sub nu. 38. de. lar. 1. & nu. 39. & q. 15. num. 297. & q. 17. limit. 21. sub nu. 113. Celeritas, vide in verbo. Dilatio. vers. ab eo.

Censura.

Censura sententia presumitur lata post interpositam appellationem, p. 3. sub nu. 4. confirm. 1.

A censura sententia condicionali potest appellari etiam post lapsos decem dies, dummodo appelletur ante euentum conditionis q. 12. nu. 113.

Appellatio non suspendit effectum sententia censuræ, q. 17. limit. 22. sub nu. 3. Suspendit tamen si sententia sit lata sub conditione & appellatio sit ante euentum conditionis, n. 49.

A censuris Romanorum non dabatur appellatio, q. 17. limit. 26. nu. 11.

Censura sententia trahit secum executionem, q. 17. limit. 22. sub nu. 3.

Sententia censurarum sunt medicinales, q. 17. limit. 22. sub nu. 3.

Sententia censurarum non transeunt in rem iudicatam, d. limit. 22. sub nu. 3.

Census.

Census potest probari per testes, sed ita probatus non habet executionem paratam, q. 17. limit. 9. n. 64.

Certusienlis.

Certusienlis non potest recusari suspectus, q. 16. limit. 1. sub nu. 17.

Cessio bonorum, & Cessionarius.

A sententia, qua debitor admittitur ad bonorum cessionem, datur appellatio q. 17. limit. 47. memb. 1. ou. 197. & 198.

Si cessionarius sit persona miserabilis, an possit vti priuilegio per sona miserabilis, an, q. 7. sub nu. 113. vers. contra.

Christus.

Papa, & Christus in materia iustitiæ habet in terra idem Con- sistorium, q. 8. sub n. 62.

Citatio,

Sig. Scacciae, De Appellationibus.

Citatio & citatus.

- Citatio an, & quando sit necessaria in causa appellationis, q. 11. nu. 56. & 57.**
- Citatio in prorogatione fatalium vide in verbo fatalia.**
- A citatione valida non appellatio de iure civili, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 5. Secus de iure canonico, nu. 6.**
- A citatione peremptoria cum nimis breui termino an detur appellatio etiam de iure civili, d. limit. 47. memb. 1. sub nu. 7. vers. primus.**
- An à citatione ad locum non tutum detur appellatio de iure civili, discutitur ead. limit. 47. memb. 1. nu. 8. & seq. & resoluitur dari, quando locus nec persona nec causa est tutus, secus si est tutus causa, & non persona, nu. 11. Et datur appellatio etiam à citatione reali, sub eod. n. 11. exten. 1. Et potest citatus statim appellare sine alia oppositione, & etiam, quod iudex ignorauerit, locum non esse totum, nu. 12. Et potest appellare etiam si locus sit notorie non tutus, nu. 13. Et idem est quando notum est iudici locum non esse tutum, licet hoc non sit notorium, nu. 14. Et multo magis, quando nec iudici constat, nec aliter est notorium, n. 16. Et potest appellari etiam si ex propria culpa citati locus non sit tutus, nu. 17. & 18. Et quid si ei offeratur saluus conductus, u. 19. & seqq.**
- A quacumque citatione qua contineret aliquod inhonestum, seu notorie iniustum, potest appellari, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 15.**
- A citatione predictum, quando iudex civilis citat extra certos casus, an possit appellari, d. limit. 47. memb. 1. nu. 25.**
- Si citetur is, qui non est citandus, potest appellare à citatione, ead. limit. 47. memb. 1. nu. 24.**
- Citatus ad locum notorie non tutum potest immediate appellare, q. 5. sub n. 16. vers. contra. Non tamen necessitatur appellare, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 8. in fine & sub n. 9. & 13.**
- Citatus personaliter debet appellare infra decem dies à die prolata sententia, q. 12. n. 9. vers. primus.**
- Citatus domi appellat infra decem dies à die notitia & non à die sententia, q. 12. n. 13. Idem in citato in loco beneficii, n. 15. In citato per contradiclas, n. 16. vbi etiam restringitur. In citato per edictum, n. 17. In citato per diligencias, n. 18. Restringitur, n. 19. Limitatur sub n. 23. Et tenetur semper appellare infra decem dies à die intimata sententia, n. 25. & seqq.**
- Citatus domi an & quando teneatur appellatione infra octo dies à die lata sententia in foro Capitolino, q. 12. sub n. 23. limit. 2.**
- Citatus coram Archiepiscopo, an & quando teneatur comparare, quamuis ipse appellauerit ad Papam, & c. q. 10. n. 15. & 16.**
- Citatio notorie iniusta non arctat citatum ad comparandam, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 9. in fine.**
- Citatio dicitur nulla quoties in ea exprimitur aliquid, propter quod manifeste apparet, quod citatus non tenetur comparere, quest. 17. limit. 47. memb. 1. sub n. 15.**
- Citatio ad comparandum personaliter, vide in verbo. Monitoria**
- Citatio an & quando sit necessaria in executione sententia, q. 11. n. 186. & seqq.**
- Est necessaria in adiudicatione pignorem, q. 11. sub n. 187. vers. distingue. Non est necessaria in prorogatione compromissi, q. 15. nu. 222. Neque vbi periculum est in mora, quest. 17. limit. 6. memb. 2. sub n. 30.**
- Debet fieri ante domum, & non in domo, q. 12. sub nu. 13. vers. aduerte.**
- Citatio per contradicla, vide in verbo. Contradicta.**
- Citatio per edictum in quo differat à citatione per contractes, q. 12. sub n. 17.**
- Citatus ultra duas dietas licet in prima citatione non exceperit, poterit excipere in secunda, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 86. vers. confirmatur.**
- Habetur pro citato, qui dolo non permittit se citari, q. 12. num. 19. & 34.**
- Citatus ad locum notorie suspectum non tenetur comparare, q.**

17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 9. Imo non tenetur comparare ad allegandam de loco non tuto, num. 10. Nec tenetur comparare etiam si ei offerretur saluus conductus, n. 19. Si locus est non tutus propter inimicitias capitales, secus est si non tutus propter gueras, nu. 20. Seu propter bannum datum, num. 21.

Clarissimus.

A Clarissimo appellabatur ad spectabilem, q. 8. n. 1. & q. 16. n. 5. Sed mutato isto ordine, appellabatur ad Imperatorem, & solus Praefectus praetoria vice Principis cognoscebat d. q. 8. n. 3.

Clausula.

Appellatio tollitur his clausulis, (appellatione remota) q. 16. li. 1. nu. 20. & seqq. (sententia firma remaneat, & executioni mutatur) sub n. 28. (sententia sortiatur effectum suum,) n. 29. & q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 17. & 20. (non audiatur) d. q. 16. limit. 1. nu. 30. & 31. vbi declaratur. (imponatur perpetuum silentium) n. 33. (absque lite fiat restitutio) n. 34. (non possit querelare) n. 35. (non possit contradicere) (sit remota omnis contractio) n. 36. & seqq. (procedas sine ordine iudiciario) (procedas libere) (citra omnem iudicij formam) sine strepitu iudicij) n. 39. (non possit se defendere) n. 40. (libere facias) (libere expedias) n. 41. (libere, & sine lite) n. 43. (sine aliqua censura, & oppositione) n. 43. (ad satisfacionem condignam facias obseruari) nu. 44. (nulla exceptione opstante) (remota omni exceptione) nu. 45. & seqq. & num. 64. & seqq. vbi declaratur per casu. (prout tibi videbitur) (arbitrio, seu iudicio tuo) n. 57. (sit extra protectionem ciuitatis & iudicij) nu. 58. (mox statim, protinus, incontinenti, illico, sine mora, sine interuallo, sine vlla ludificatione, sine vlla procrastinatione) nu. 59. (celeriter) nu. 61. (procedatur sive processu) nu. 62. (procedatur de plano) nu. 63. (procedatur de facto) nu. 64. & seqq. (procedatur sola facti veritate inspecta) nu. 76. sine lite, statim ex officio) nu. 77. (tuam conscientiam oneramus) q. 17. limit. 15. nu. 3.

Clausula (appellatione remota) operatur etiam in causareconuentionis, q. 17. limit. 7. sub nu. 23.

Operatur, vt non possit appellari, nisi exprimat causa, q. 4. sub nu. 29. cas. 3.

Operatur, vt excommunicatio, lata post appellationem, teneat, q. 17. limit. 22. sub n. 56.

Apposita in commissione cause in prima instantia, censetur repetita in commissione cause appellationis, quest. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 115.

An operetur vt a subdelegato Papa appelletur ad Papam, & non ad delegantem, q. 7. nu. 72.

Tollit appellationem, q. 16. limit. 1. nu. 20. & seqq. Etiam in iudicio possessorio in quo possit de iure communi appellari, n. 26. & q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 141. Et tollit tam respectu eius, contra quem impetratur, quam respectu eius, qui impetrat, d. limit. 1. nu. 27. Tollit respectu iudicis à quo, vs non teneatur deferre appellationi, nu. 97. & quando non tollat, nu. 100.

Non operatur contra tertium, q. 16. limit. 1. num. 78. & q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 42. Et posita in medio literarum, vel in vno articulo, vel in fine, ad qua se extendat, limit. 1. num. 79. Non operatur in his, in quibus appellatio est specialiter concessa à iure nu. 80. Et 81. & qui sint hi casus, sub n. 100. vers. casus. An tollat appellationem ab interlocutoria, q. 17. limit. 5. memb. 7. n. 31. & seqq. Non tollit, si iudex dolo malo, vel lata culpa sententiauit, d. q. 16. limit. 1. n. 83. & sub nu. 85. vers. subextende. & q. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 76. vers. comprobatur. Item si adsit grauamen notorium, n. 84. Imo si constet euidenter de iniquitate sententiae, non tollit appellationem etiam si sit apposita de consensu vniusque partis, sub n. 85. exten. 2. Secus si iniquitas appareat in re minima sub eod. n. 85. vers. tempora. Item tollit, si offeratur probatio

incon-

Index in tractatum

- incontinenti ad iustificandam appellationem, num. 88. & q. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 133. confirm. 1. In casibus in quibus appellatur ex rationabili causa, d. q. 16. limit. 1. num. 91. Item tollit solum appellationem friuolam, non autem legitimam, num. 93. & 94. Et quid de iure civili, num. 95. & seqq. Non tollit appellationem deuolutiuam, nu. 98. & seqq. & sub num. 105. declar. 15. Et quando tollat etiam deuolutiuam, nu. 85.
- Non tollit recusationem iudicis, q. 16. limit. 1. num. 89. & 90. Neque supplicationem ad superiorem, q. 17. limit. 15. num. 5. iuncto, nu. 3.
- Posita in rescripto non tollit ita efficaciter appellationem, prout tollit ius commune, & statutum, q. 16. limit. 1. n. 92.
- Solet apponi in vulgari, & vendibili rescripto conquestus, q. 16. limit. 1. sub num. 94. & sub num. 105. cas. 4.
- An, & quando operetur, ut iudex possit impune non deferre appellationi, quest. 18. limit. 1. num. 101. & 102.
- Operator, ne attentat a reuocentur per viam attentati, q. 16. limit. 1. num. 103. & quibus casibus id non operetur, nu. 105.
- Inferior Principe, etiam si esset Legatus de latere, non potest rescribere cum clausula (appellatione remota) quest. 16. limit. 1. num. 106. & 109. Et quando possit, num. 110. & seqq. & 115. & sub num. 116. subrestr. 3.
- Signatura gratis rescribit cum clausula (appellatione remota) q. 16. num. 86. Et quando rescribat Signatura iustitia, num. 87.
- Clausula (omni, & quacunque appellatione remota) tollit omnino appellationem, quest. 16. limit. 1. sub num. 96.
- Clausula (quam, & quas) operatur, ut commissio appellationis, impetrata ante appellationem, teneat, q. 3. num. 5. Et ut iudex possit, omisso articulo appellationis, amplecti negotium principale, num. 6. Et appellans, deserta causa appellationis, possit prosequi litem connexam cum prima, & c. nu. 7. Non operatur predicta, nisi coram iudice seruentur termini substantialia sicut in prima instantia, num. 10. Non mutat iudicium ceptum, seu viam electam, & c. num. 10. vers. confirmatur.
- Clausula (vna cum toto negotio principali) quid operetur, q. 17. limit. 47. memb. 3. sub num. 8. vers. confirmatur. & clausula (quam, & quas) iuncta cum ista fortius operatur, q. 3. nu. 9. Et quid operentur ista clausula, si causa committatur in Curia d. limit. 47. memb. 3. nu. 31.
- Clausula (exequatur quatenus sit locus constitutione egidiana in primis & ante omnia exequatur, sin minus causam appellationis cognoscat,) quando Signatura vtatur, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 142. & 143.
- Clausula (sine praiudicio legitima executionis) vtitur Signatura committendo causam appellationis ab obligatione Camerali quest. 17. limit. 9. num. 5. in fine.
- Clausula (sine praiudicio legitima executionis,) apposta in delegatione causa appellationis, deuoluit sine suspensione, quatenus sit locus egidiana, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 22.
- Clausula (admitto appellationem si, & in quantum) vel (non admitto nisi si, & in quantum, & c.) est valde utilis, & quos effectus habeat, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 100.
- Clausula (prout de iure) in commissione appellationis, quid operetur, q. 12. num. 35.
- Clausula constituti quid operetur, q. 17. limit. 6. memb. 6. n. 48.
- Clausula (sola facti veritate inspecta) an, & quando tollat efficaciam iuramenti & c. q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 181.
- Clausula (parito iudicato) (sine praiudicio trium conformium) (sine praiudicio rei iudicata) (sine praiudicio legitima executionis) (non retardata legitima executione) licet non sit posita in commissione causa nullitatis, tamen iudex a quo potest procedere ad executionem, q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 9.
- Clausula (sine praiudicio rei iudicata) ponitur, quando non dum est facta executio) q. 19. rem. 1. concl. 4. sub nu. 9. vers. contra.
- Clausula (sine praiudicio legitima executionis) ponitur, quando executio est facta, seu cepta, d. concl. 4. sub nu. 9. vers. contra.
- Clausula (prout de iure) in commissione nullitatis importat, ut iudex possit exequi, non obstante inhibitione iudicis, cui causa est commissa, q. 19. rem. 1. concl. 4. num. 17.
- Clausula (sine praiudicio termini, & c. vide in verbo. Amisio.)
- Clausula in medio vel in fine posita an, & quando referatur ad omnia precedentia, q. 16. limit. 1. nu. 79.
- Clausula accessoria, vide in verbo. Accessorium.
- Clausula in commissione restitutionis in integrum.
- Clausula (placet de restitutione prout de iure,) q. 19. rem. 2. nu. 71.
- (Et si quid exequendum, & c. d. rem. 2. nu. 77.
- (Procedat ad legitimam executionem) Sine praiudicio legitima executionis) n. 78.
- (Parito iudicato) num. 100. 108. 112. 116. 118. 119. 121. vers. contra. 123. & 126.
- (Sine praiudicio rei iudicata) n. 100.
- (Prout de iure) n. 101. 118. 121. vers. contra, & n. 129.
- (Sine retardatione) n. 112.
- (Sine praiudicio vltioris executionis,) ibidem.
- (Resectis dumtaxat expensis, n. 122. & 123.
- (Placet dimissa possessione tantum, & reseruatibus fructibus, & expensis in sine litis, constito de oratoris paupertate,) nu. 128.
- Clauus.**
- Clauum clauo tradimus, quest. 13. sub num. 36. vers. hac ratio.
- Clem. vt calumniis:**
- Clem. vt calumniis, loquitur in nullitate per modum agendi q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 22. & concl. 5. nu. 2. Et non habet locum in nullitate notoria, ead. concl. 4. sub num. 25. & seqq.
- Clericus.**
- Clericus potest appellare pro condemnato ex crimine, q. 5. num. 45.
- A Clerico feudatario secularis appellatur ad illum secularem, q. 8. n. 92.
- A Clerico iudice delegato, ad illum Dominum secularem, q. 8. nu. 93.
- Clericus litigans in foro seculari non potest appellare ante latam sententiam, nisi in casu permissio de iure civili, q. 18. sub nu. 3.
- Venditor laudatus ab emptore, quamuis sit clericus, tenetur sequi forum emptoris, q. 7. sub nu. 123. vers. moueor primo. Et quid si clericus, compareat ante contestationem litis, sub eod. n. 123. vers. ceterum.
- Heres tenetur prosequi instantiam inchoatam coram iudice seculari, licet ipse haeres sit clericus, q. 7. sub nu. 133. vers. confirmatur.
- Clericus ratione feudi, quod habet a seculari, subicitur illius iurisdictioni in concernentibus feudum, q. 8. sub num. 29. extens. 1.
- Si agatur criminaliter contra clericum, Prelatus eius est iudex competens etiam si agatur de feudo, quod clericus teneret a domino seculari, q. 8. sub nu. 92. decl. 2.
- Inuasus potest etiam in foro conscientiae occidere clericum inuasorem, si aliter se defendere non potest, & accidendo non incurrit irregularitatem, adeo, quod potest prosequi celebrationem, q. 16. sub n. 3.
- Clericus tarde allegans priuilegium clericatus, non auditur, nisi resectis expensis q. 17. limit. 21. nu. 69. Et quomodo teneatur & quando non teneatur ad expensas, n. 70.
- Clericus, inquisitus, & remittendus ad iudicem ecclesiasticum, debet soluere expensas, quest. 17. limit. 21. n. 71.
- Clericus Camera, vide in verbo. Camera.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Coaceruatio summarum.

An & quando plures summae separatim petita vnico libello coaceruentur ad constituendam summam appellabilem, vide in verbo. Summa.

Cognatio.

¶ Nomen cognationis est equiuocum, & quid significet, quaest. 1. num. 11.

Cognitio. causae.

¶ Processus factus. nõ adhibita causa cognitione in exceptione opposita contra processum, est nullus, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub. num. 99.

Cohæres.

Cohæres potest appellare à sententia lata contra cohæredem, q. 5. num. 68.

Collateralis.

A Collateralibus appellatur ad Capitaneum, q. 8. num. 136. Sed à s. utis decem infra, si sententia sit lata à Senatore, vel eius Collateralibus, non datur appellatio, q. 17. limit. 42. num. 1. Siue causa sit inter pauperes, inter diuites, num. 2. Et siue appellatur suspensius, siue deuolutiue, num. 3. Et quando datur, num. 5.

Collecta & collector.

Condemnatus ad solutionem collecta imposita ab vniuersitate an, & quando appellet, q. 17. limit. 17. n. 2. & 3. & limit. 35. num. 7.

A Collectore Papae imponente subsidium, appellatur ad Papam, q. 8. num. 23.

Collegium.

Collegij rector, vide in verbo. Rector collegij.

Collusio.

Collusio Procuratoris in non appellando, an & quomodo praeiudicet domino, q. 12. n. 129. & seqq.

Colonus.

Colonus condemnatus in iudicio possessorio potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 8. nu. 18. vers. ratio. vide in verbo. Conductor. & in verbo. Inquilinus.

Comes.

A Comite Orientis appellatur, q. 16. n. 11. Et appellatur ad Illustræm Praefectum pratorio, & Illustræm. Quastorem Palatii, seu Illustrissimam Praefecturam, q. 8. n. 5.

A Comitibus appellatur, q. 16. n. 9.

Comes an possit dare iudicem cum clausula (appellatione remota) (q. 16. limit. 1. num. 111. 113. & 114. & sub. num. 116. sub. n. 3.

¶ Comes habet iurisdictionem ordinariam, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 81.

Comes Orientis est spectabilis, q. 8. n. 4.

Comminatio.

A comminatione de procedendo in causa, non obstante citati contumacia, non datur appellatio, q. 5. n. 106.

A prauitamine comminatio per iudicem potest appellari, quaest. 5. num. 114.

A comminatione potest appellari etiam post lapsos decem dies, q. 12. num. 159.

Commisarius Camerae. vide in verbo. Camera.

Commissio causae appellationis, & committere.

Commissio causae appellationis non potest impetrari nisi prius appellatum sit à sententia lata, q. 3. num. 3. Fallit, quando in commissione est appositae clausula (quam, & quas) num. 5. Sed tunc debet procedi, vt in prima instantia n. 10. Reliqua de ista clausula vide in verbo. Clausula (quam & quas. Et vide in verbo. Interponere. vers. appellatione.

Commissio causae appellationis potest impetrari etiam sine mandato. vide in verbo. Impetrare.

Commissio appellationis praesumitur impetrata post appellationem, & non prius, 3. n. 4.

Commissio appellationis licet non contineat nomen iudicis à quo, tamen est valida, q. 4. n. 45. Secus est si non contineat nomen iudicis cui committitur, n. 50.

Commissio reformatoria commissionis Appellationis à sententia lata in possessorio, datur, & c. q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 142.

Commissionem reformatorem commissionis appellationis in casu non appellabili vtilius est dare, quam opponere de re iudicata coram iudice delegato, q. 11. num. 193. & seqq. & 199. in fine.

Aud. C. potest procedere ad executionem obligationis forma C. etiam non reformata commissione appellationis, si in commissione non sit facta expressa mentio obligationis forma C. q. 14. n. 29. & q. 17. limit. 9. n. 59.

Iudices ordinarij in Romana Curia possunt sine commissione executoriali exequi suas sententias, à quibus non sit appellatum, q. 11. sub. n. 173. vers. contraria.

In commissione causa appellationis debet exprimi à diffinitiva, vel vim diffinitiva, & c. quaest. 17. limit. 47. memb. 1. sub. num. 171.

Commissio causae appellationis signatur cum clausula (prout de iure.) & quare, q. 12. n. 35.

Appellans, cui iudex prorogauit terminum ad redeundum pro Apostolis, habet annum ad impetrandum iudicem seu commissionem causae appellationis, q. 13. n. 65.

Licet de iure non possit impetrari commissio causae appellationis, pendente termino ad redeundum pro Apostolis, tamen de stylo Curiae potest impetrari, q. 13. num. 67. & late, num. 74. & seqq. & num. 79. & 81. vers. verum. & clarius q. 14. num. 26. Et quid in commissione appellationis ab interlocutoria, num. 31.

Appellans in Curia potest impetrare commissionem causae appellationis, etiam si non petierit Apostolos, q. 13. n. 68.

Commissio causae appellationis infra quantum tempus debeat impetrari, q. 14. nu. 1. & seqq. Et in Curia regulariter causa debet committi infra decem dies, n. 6. & seqq. Etiam si sit habitus terminus pro seruato, & c. num. 9. & seqq. & sub. n. 38. vers. his non obstantibus. vbi redditur ratio. Vnde in Curia appellans à die lata sententiae habet ad minus viginti dies ad committendam causam appellationis, q. 14. num. 12. & 13. Et quando possit committi infra longius tempus, num. 25. 32. & seqq. & sub. n. 36. vers. secunda. & n. 60. & seqq. & q. 15. num. 176. Et quid si sit appellatum à sententia lata in partibus, d. q. 14. n. 48. & seqq. Et quid si sit appellatum in Curia sed Papa cum Cancellaria existat extra Curiam, n. 59.

Iudex à quo potest breuiare terminum datum à lege ad committendam causam appellationis, q. 14. n. 50.

Iudex à quo potest appellanti praesigere terminum ad committendam causam appellationis, q. 14. num. 6. & 7. Et quid si non deferat appellationi, n. 15. Et deferendo, an possit praesigere ex interuallo, vel solum eodem contextu, n. 21.

Iudex non cogitur praesigere terminum ad committendam causam appellationis, q. 14. n. 22.

Ad euitandam desertionem causae appellationis paria sunt, quod commissio causae sit praesentata iudici ad quem, vel quod sit in banno Curforum, q. 14. n. 14.

Dato termino ad committendam causam appellationis interposita in partibus ad Curiam, sufficit infra terminum arripere iter, q. 14. sub. n. 48.

Quilibet etiam sine mandato potest, impetrare commissionem causae appellationis, imo etiam excommunicatus potest impetrare, q. 14. n. 23. vide in verbo. Impetrare.

Commissio causae appellationis subreptitia an valsat, & impediatur iudicem à quo, ne possit procedere ad executionem, q. 14. num. 27. & 30.

Regens Cancellaria prorogat terminum ad committendam causam appellationis, q. 14. sub. n. 36. vers. secundo.

Index in Tractatum

- Regens Cancellaria, habita fide à notario iudicis à quo, quod appellanti sicut dati reuerentiales in forma, potest commissio- nem appellationis signare & rescribere absque Referendario, ab absq. Prasello Signatura, & sine alicuius ministri reu- sione, & immediate eam transmittere ad bannum Curso- rum. q. 14. n. 38. vers. his non obstantibus.
- Regens Cancellarie apponit iudicem in commissione appellatio- nis. q. 14. sub n. 38. vers. his non obstantibus.
- Regens Cancellaria, si non sit repertus vel sit repertus impeditus, appellans debet protestari. q. 14. n. 41.
- Commissio appellationis, in qua Regens Cancellaria fecit fidem, quod fuit sibi presentata, debet sa'tem die decima exhiberi in actis notarij iudicis à quo, &c. q. 14. sub n. 36. vers. secunda.
- Commissio causse appellationis, & qualibet alia quo ordine de- tur, & expediatur, q. 14. sub n. 38. vers. his non obstantibus.
- Ad euitandam desc' tionem causse appellationis committenda, sunt eam committere infra legitima tempora, vel vti debita diligentia committendi. q. 14. n. 33. & seqq.
- Commissio causse appellationis efficitur communis, q. 14. n. 47. vers. extende. Et ideo licet sit impetrata ab appellato, tamen prodest appellanti, etiam si appellans citatus dixerit generalia contra, &c. sub eod. n. 47. subext. 2. Licet etiam appellatio sit deserta quo ad terminum prefixum ab homine, tamen potest appellans inherere prosecutioni appellationis impetrata ab appel- lato. sub eod. n. 47. declar. 2.
- Commissio appellationis impetrata ab appellato, preueniendo appellantem, non est nulla ipso iure, sed venit annullanda ope exceptionis, q. 14. n. 53.
- Licet is, qui allegauit iudicem suspectum, & ab eius processu ap- pellat, non faciat committi causam appellationis, tamen ille processus est nullus, q. 14. n. 62.
- Iudex, prefigendo terminum ad committendum causam appel- lationis, debet illum prefigere principali causam agenti, vel eius legitimo procuratori, q. 14. sub n. 62. vers. aduerte.
- ¶ Signatura iustitie in commissione executoriali trium confirmiu rescribit simpliciter, sed in executoriali duarum rescribit cum clausula (quatenus sit locus statuto) q. 17. limit. 1. num. 68. Et quomodo rescribat super executoriali sententia lata in possessorio, limit. 6. memb. 7. sub n. 142. & 143.
- Commissio executorialis an, & quando sit necessaria in Curia, q. 11. num. 172. & seqq.
- In caussa commissionis executorialis quo ordine procedatur, q. 11. num. 200.
- Reliqua vide in verbo Rescriptum.
- Commodatarius.
- Commodatarius, qui negat dimittere possessionem rei commo- data, potest conueniri actione spoli, q. 17. limit. 6. memb. 6. sub num. 38.
- Communis & communitas.
- Appellatio efficitur communis, q. 14. sub n. 47. vers. extende. & q. 17. limit. 2. sub n. 94. vers. ratio. Declaratur, quauo effi- ciatur communis, lim. 21. num. 20. & sub num. 25. & 30. Et quando non efficiatur communis, eod. n. 20. 21. 23. 29. & 32.
- Communitas an habeat priuilegium legis vnica. C. quan. imper. &c. q. 7. sub num. 130. vers. extende.
- Compenfatio.
- ¶ Appellatio à non admissa exceptione compensationis non suspen- dit processum in negotio principali, q. 17. limit. 47. memb. 2. num. 19.
- Competens & competentia.
- Appellatio simpliciter interposita ad iudicem competentem, valet q. 7. sub num. 4. 5. 7. & 14.
- Ab interlocutoria super competentia, vel incompetia datur ap- pellatio, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 47. & 48. Et quid in caussa possessoria, num. 49. Et datur appellatio etiam de iure ciuili, num. 50. & limit. 47. memb. 1. n. 174. & 157. Et etiam à tacita interlocutoria, & non appellando transit in iudicatum, d. limit. 6. memb. 7. num. 51. Sed an, & quando transeat in iudicium, distinguuntur plures casus, num. 52. & seqq. Non tamen partes possunt appellare, si pronuncietur inter ipsos iudices, seu superiores contententes de iurisdictione, & competentia, num. 66.
- Pendente termino ad appellandum, &c. vide in verbo Termi- nus. vers. pendente in fine.
- Interlocutoria super competentia, an contineat grauamen irre- parabile, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 47. vers. ratio. & sub num. 48. Et lata super incompetia, vel competentia dici- tur habere vim diffinitiuæ, limit. 47. memb. 1. num. 174. & 175. Et iudex declarando se incompetentem, non potest eam reuocare, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 44. & 51. Et reuocando nulliter reuocat, n. 52. Et delegatus non potest reuocare etiam de consensu partium, nu. 53. Et quid si declarauerit se compe- tentem, nu. 54. Ordinarius tamen potest eam reuocare, nu. 55. Dummodo non pronunciauerit se incompetentem super ne- gocio principali, num. 57. & 58. Item potest reuocare, si ab ea fuerit appellatum, num. 59. Etiam si sit delegatus, eod. num. 59. in fine. Potest etiam reuocare executor, accessorie datus pro executione gratia, num. 60.
- Complicatio.
- Complicatis duabus causis, attenditur ea, in qua datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 24. & sub num. 84.
- Compromissum.
- Compromissum, factum pendente tempore ad appellandum, non retardat cursum decem dierum ad appellandum, q. 12. n. 110. Sed retardat cursum fatalium, q. 15. n. 105. & seqq. Etiam si in compromisso sit deductum negociu principale, & non caussa appellationis, n. 111. Et quando non retardet, nu. 112. & seqq.
- Licet compromisso suspendantur fatalia, tamen pars potest pro- sequi causam appellationis, &c. q. 15. n. 119. & seqq. in qui- bus de pena compromissi.
- A sententia, causam esse, vel non esse compromittendam datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub num. 198. exempl. 14. Et quando non detur appellatio, num. 200.
- Pendentia compromissi non tollit iurisdictionem iudicis, sed ta- men pars, qua adiret iudicem, incurreret penam compromis- si, q. 15. sub num. 119. & 121.
- Pendente compromisso, non currit terminus datus ad proban- dum, q. 15. num. 323.
- Interlocutoria de faciendo, vel non faciendo compromissum, ha- bet vim diffinitiuæ, q. 17. lim. 47. memb. 1. num. 198. vers. sue finem.
- Compromissum, & laudum inde sequutum post rem iudicatam sunt nulla, q. 15. num. 200.
- Citatio nõ est necessaria in prorogatione compromissi, q. 15. n. 222.
- Compromissum non potest prorogari vltra, tempus compro- missi, q. 15. num. 227. in fine.
- Compromissum non retardat cursum instantia, q. 15. sub num. 322. & 323.
- Licet quis semel voluntarie compromiserit, tamen non potest iterato cogi ad compromittendum, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 126.
- Conciliabulum.
- Concilium non legitime congregatum dicitur conciliabulum, q. 17. sub num. 110. vers. declara.
- Concilium.
- A Concilio non appellatur ad Aud. C. q. 8. sub num. 99.
- A Conc. Prouinc. appellatur ad Papam, q. 8. n. 100.
- A Concilio generali appellatur ad Papam, precipue si non fueris legitime congregatum, q. 8. sub num. 100. ampliat. 2. Limi- tatur sub eod. num. limit. 1. & seqq.
- A Concilio in quo Papa praesuit personaliter, non appellatur, q. 8. n. 110. limit. 1. & q. 16. limit. 2. num. 1.
- A Conc.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

- A Conc. gen. legitime congregato super contentione Papatus non datur appellatio, q. 8. sub n. 100. limit. 2.*
- A Papa non potest appellari ad Concilium, vide in verbo. Hæreticus. vers. asserens.*
- ¶ *Concilium celebratum auctoritate Papa, an habuerit iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, q. 8. sub n. 99. subdeclar. 2.*
- Concilium Prouinciale quod dicatur, q. 8. sub num. 100. vers. Concilium prouinciale.*
- Concilium Synodale quod dicatur, sub eod. num. 100. vers. concilium Synodale.*
- Concilium, non legitime congregatum, non habet iurisdictionem, q. 8. sub n. 100. vers. declara.*
- Si quod dubium emerferit in his, qua decreta sunt in Concilio generali, Papa cognoscat, q. 8. sub n. 100. vers. tempera.*
- Concilium generale, maxime si præest Papa non potest allegari suspectum, q. 16. limit. 1. sub n. 17. vers. concilium.*
- Conclusio.**
- Conclusio in causa appellationis non est necessaria, q. 11. sub nu. 44. vers. conclusio.*
- Conclusio facta in prima instantia non se extendit ad causam appellationis, & ideo possunt examinari testes, q. 11. sub nu. 104. ampl. 2.*
- Facta conclusione in causa, an & quando appellatio efficiatur deserta facto iudicis, & quando facto partis, & quid si sit mortuus iudex, & an sufficiat instantia facta pro sententia coram prædecessore, q. 15. nu. 125. & 126. Et quid si iudex tenuerit terminum pro seruato, n. 127.*
- Vide in verbo. Attentare. vers. reuocatio.*
- Concordia.**
- ¶ *Testes contrarii confessioni reducuntur ad concordiam, q. 17. limit. 4. sub n. 54. confirm. 1.*
- Confirmatus & condemnatio.**
- Condemnatio appellante, victor non potest appellare, q. 17. limit. 21. num. 1. Et ideo si reus condemnatus in quinque, & absolutus ab aliis quinque appellet, actor non potest appellare ab absolutis quinque num. 6. & 17. Secus est in Curia Francie, num. 18. Secus etiam est, quando sententia continet capitula separata, & appellatio est limitata in parte, & partibus, n. 19. Reliqua vide in verbo. Capitula. & in verbo. Expensa. vers. victor.*
- Condemnatus in causa criminali an, & quando audiatur appellans, & debeat se constituere in carceribus, q. 17. limit. 48. n. 17. 18. 28. & 30.*
- De ommissa condemnatione vide in verbo. Ommissa.*
- Condictio triticaria, indebiti, incerti, sine causa.**
- In condictione triticaria an detur appellatio, quæst. 17. limit. 6. memb. 6. n. 20. versus finem.*
- ¶ *Coactio executiue ad soluendum, nulla admissa exceptione, datur condictio indebiti ad repetendum, q. 16. limit. 1. sub n. 49. & q. 17. limit. 2. n. 36.*
- Condictio indebiti est remedium recuperanda possessionis, & qui de ea scripserint, q. 17. limit. 6. memb. 1. num. 30. Et competat quid requiratur, memb. 6. num. 19. in fine, Et cui competat, n. 22. & 23.*
- Condictio triticaria est species recuperanda possessionis & qui de ea scripserint, q. 17. limit. 6. memb. 1. nu. 29. Et vt competat quid requiratur, memb. 6. num. 19. in fine, Et cui, & contra quem detur, n. 20. & 21.*
- Condictio incerti est species recuperanda possessionis, & qui de ea scripserint, d. limit. 6. memb. 1. n. 36. Et vt competat quid requiratur, memb. 6. n. 19. in fine.*
- Condictio sine causa est recuperanda, & qui de ea scripserint, eod. memb. 1. nu. 48. Et cui, & contra quem detur, memb. 6. num. 18. & 19.*
- Condictio indebiti, triticaria, & sine causa differunt ab aliis re-*

- mediis possessoris, q. 17. limit. 6. memb. 6. n. 19. & sub num. 24. vers. neque.*
- Condictio indebiti vide in verbo. Renunciatio.*
- Conditionalis appellatio.**
- Appellatio conditionalis (appello, nisi reuocaueris grauamen) valet, q. 5. n. 109.*
- Appellatio a sententia, quatenus contra, valet, q. 5. n. 111. q. 12. sub n. 38. declar. 1. & n. 39. Et de utilitate huius appellationis, ne appellatus possit ea uti, late q. 17. limit. 21. & 29. Et in Curia praxis huius appellationis fuit ex necessitate inuenta, cum iudices pronuncient, prout in cedula, seu terminum habeant pro seruato, num. 23. & 24. Sed non in foro Capitolino, sub eod. n. 24. in fine. Et quid seruet Signatura de ista clausula (quatenus contra) sub n. 28.*
- Appellatio extraiudicialis conditionalis an valeat, q. 5. n. 115.*
- Appellatio conditorialis a futuro grauamine est nulla, q. 14. sub n. 10. oppos. 2. Vnde non tenent hæc appellationes (oppono exceptionem subreptionis contra rescriptum, & quatenus iudex procedat in causa, appello) q. 5. num. 103. (Ex tunc, prout ex tunc appello, nisi admitteris exceptiones meas) nu. 104. Peto quartam productionem cum solemnitate legali, quam si vos domini iudex denegaueritis, appello) nu. 105. Et licet postea veniat casus, in quo appellauit, tamen appellatio non reconualecit, n. 108.*
- A sententia etiam condicionali appellari debet infra decem dies a die sententia, & non a die conditionis, q. 12. n. 111. & 113. vbi limitatur, & de initio eius serualium, q. 15. sub n. 174.*
- Conductor.**
- Conductor, condemnatus ad dimittendam possessionem, non appellat, q. 17. limit. 6. memb. 6. n. 37. Imo nec is, in quem conductor alienasset, etiam stante statuto, quod & c. memb. n. 55.*
- Conductor etiam ad longum tempus condemnatus in possessorio potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 8. n. 24.*
- Vide in verbo. Inquilinus.*
- Conductor non potest rescicare questionem dominij, & potest summarie & executiue conueniri, q. 17. limit. 6. memb. 6. sub nu. 37. vers. ratio.*
- Conductor quomodo possit agere de spolio, q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 50. & 51.*
- Confessio & confessus.**
- Procuratoris confessio non impedit appellationem, q. 17. limit. 4. num. 67. & seqq. in quibus extenditur.*
- Licet appellatus confiteatur fuisse appellatum, tamen appellans tenetur docere, fuisse appellatum, infra legitima tempora, q. 12. n. 42. Imo licet confiteatur de non iure ipsius appellati, & de bono iure appellantis, tamen nisi appellans doceat, fuisse legitime appellatum, iudex non potest procedere, n. 62. & seqq. Etiam si appellatio esset deuoluta ad Papam, n. 63.*
- Confessus regulariter non appellat, q. 17. limit. 4. nu. 30. Hocque est verum tam de iure canonico, quam de iure civili, n. 31. & 32. Et præsertim in criminibus grauissimis, n. 33. Et generaliter in omnibus delictis, nu. 34. Et uia de consuetudine, limit. 48. nu. 12. Et secundum motus proprios, quando est imposita poena pecuniaria, n. 13. & d. limit. 4. n. 34. Et etiam in causa civili, nu. 35. Et præsertim si confessus acquiescat sententia, n. 36. Etiam si exprimeret causam appellationis, num. 37. Et confiteatur post litem contestatam, nu. 38. & 39. Si defunctus confessus est vsuras & rarias heres non appellat, num. 40. Si defunctus confessus sit coram Episcopo, seu Vicario, promiseritque eas restituere, nu. 41. Secus est in confessione ficta nu. 42. Confessus non appellat, etiam consideratis constitutionibus Marchie n. 43. Et motibus propriis, n. 44.*
- Potest appellare si confessio emanauerit motu tormentorum, nu. 45. & 46. Si exprimat rationabilem causam, sub n. 30. vers. hæc opinioniones, & n. 47. & seqq. & nu. 51. Dummodo ex actis non constet de contrario, sub nu. 48. vers. subdeclara. & licet*

Index in Tractatum

- Iudex à quo non teneatur deferre appellationi, tamen appella-
tio in se est valida. & deuoluit, etiam si in ea non sit caussa ex-
pressa nu. 55. Potest appellare si sit confessus post sententiam,
n. 59. Si sit fide confessus, sed cum distinctione, n. 60 imo sine
distinctione in Casibus, & in foro Capitolino, n. 63. Declaratus
pro confessio potest à declaratoria appellare, nu. 64. Sed non in
foro Capitolino, nu. 66. Confessio procuratoris non impedit,
quando principalis possit appellare, n. 67. & seqq.**
- Contumax reputatus pro confessio. &c. vide in verbo. Contumax.**
- Confessus & conuictus non appellat, q. 17. limit. 4. n. 3. & seqq.**
Præsertim in quinque criminibus exceptis, nu. 6. Et in omni-
bus delictis cuiusvis speciei sint, n. 7. Etiam si ageretur de deli-
cto non consummato, n. 13. Neque in causis civilibus, n. 9. &
12. Item nõ appellat, siue sit confessus ante litem contestatam,
siue postea, n. 14.
- Potest appellare, si exprimat rationabilem causam, & probatio-
nem offerat inconcuncti, secus si non offerat, d. limit. 4. num.
15. & 16. restr. 1. & n. 54. Si sit confessus metu tormentorum,
n. 17. & 18. Non tamen si tortura fuerit leuis, num. 19. Vel si
perseuerauerit, na. 20. & 22. Si probationes sint semiplena,
n. 23. & seqq. Licet iudex à quo non teneatur deferre appella-
tioni confessi & conuicti, tamen si iudex aliquem inhibuerit,
an, & quando tunc debeat supersedere, n. 26. Item licet non
teneatur deferre, si tamen detulerit suspenditur ei ius iurisdic-
tio, n. 27. In Regno Francia confessus & conuictus appellat,
n. 28. Fide confessus, & conuictus appellat, sub num. 60. con-
firm. 1. & limit. 48. n. 17. Confessio procuratoris non impe-
dit, quin principalis possit appellare etiam si esset conuictus d.
limit. 4. 71.**
- Confessus sub qua forma debeat appellare, q. 17. limit. 4. n. 48. in
fine, declar. 2.**
- Confessio spontanea, & confessio metu tormentorum sed perseue-
rata æquiparantur, q. 17. limit. 4. n. 20.**
- Confessio perseuerata seu ratificata que sit, q. 17. limit. 4. n. 21.**
- Confessio, qua habet incomitantiam testium probantium ipsam
confessionem, non recipit probationem in contrarium. & non
potest impugnari de errore, eod. lim. 4. sub n. 4. vers. cõtra id.**
- Testes contrarii confessioni non reducuntur ad concordiam, d. li-
mit. 4. sub n. 54. confirm. 1.**
- Confessio sanat omnes defectus processus, q. 11. nu. 139. Si sit vere
confessio, & non fide, n. 104. Et præter defectum iurisdic-
tionis, q. 12. n. 65. & 66. & q. 19. re. n. 1. concl. 5. n. 61 & 62.**
- Confessio facit maiorem probationem, quam publicum instru-
mentum, q. 17. limit. 9. sub n. 20. vers. limita.**
- Postquam iudex declarauit aliquem pro confessio, non potest hanc
interlocutoriam reuocare, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 64.**
- Confinia.**
- A sententia, lata in caussa possessoria super confinibus antiquis
inter duas vniuersitates, datur appellatio, q. 17. lim. 6. memb.
7. num. 4.**
- Confirmans confirmare**
- A iudice electo & confirmato non appellatur ad eligentem, sed
ad confirmantem, q. 8. sub n. 20. vers. à iudice.**
- Iudex ad quem non potest confirmare sententiam latam super
inepto libello, q. 11. n. 24. & seqq. & n. 153. Et quando possit,
n. 137. & seqq.**
- Iudex appellationis an, & quando possit confirmare sententiam
nullam, omisso articulo nullitatis, q. 11. n. 114. & seqq.**
- Confirmata sententia nulla, & non appellato à confirmante, nõ
potest amplius dici de nullitate sententia confirmata, q. 11. n.
115. & seqq. & vide, q. 17. lim. 1. sub n. 24. & lim. 6. memb.
9. sub n. 11. & q. 19. rem. 1. concl. 5. sub n. 54. vers. cõfirmatur.**
- Aliud est confirmare, pronunciando bene iudicatum, quia tunc si
si non appellatur, non potest vltius dici de nullitate sententia
confirmata, & aliud est sententiare, male appellatum, quia
isto casu licet non appellatur, tamen poterit dici de nullitate,**
- q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 11 & sub n. 12. vers. nec obstat.**
- Licet quis non possit appellare ab interlocutoria eo, quod sint la-
psi decem dies, tamen si iudex requisitus pro reuocatione, de-
nus confirmet, tunc potest appellare, q. 12. n. 90.**
- Conformes & difformes sententiæ.**
- A sententia, qua pronunciat, sententias esse conformes, an datur
appellatio, q. 17. limit. 1. n. 49.**
- Sententia dicitur conformis cum prima, etiam si sit tertia, &
non secunda, q. 17. limit. 1. n. 20.**
- Sententia conformes, qua dicantur, dicta limit. 1. nu. 12. & seqq.
in quibus dantur multa exempla.**
- Sententia possunt in aliquo articulo seu summa esse conformes,
& in aliquo difformes, cad. limit. 1. n. 31. & seqq. vbi dantur
exempla.**
- Sententia difformes in aliquo, qua sint, q. 17. limit. 1. num. 32.
& seqq.**
- Sententia difformes, qua dicantur, cad. limit. 1. n. 37. & seqq.**
- Si secundus iudex dicat, male iudicatum à primo iudice, sed ta-
men ex nouiter productis eam confirmet, & tertius confirmet
hanc secundam, an dicantur tres sententia conformes, q. 17.
limit. 1. n. 28. & 30.**
- Coniugata.**
- Appellatio, & appellare sunt coniugata, q. 1. n. 6.**
- Argumentum à coniugatis valet, q. 1. n. 6.**
- Coniunctus.**
- Coniunctus potest cum cautione de rato appellare sine mandato,
q. 5. num. 66.**
- Connexa & conoexitas.**
- Iudex appellationis potest cognoscere & iudicare, etiam parte non
instante, super annexis notoris, q. 11. sub num. 34. vers. decla-
ra. & seqq.**
- Articuli connexi, in quibus appellatio ab vno suspendit etiam in
aliis, qui sint, q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 3. & seqq.**
- Licet ab aliquo articulo non datur appellatio, an tamen datur si
sit connexum cum articulo appellabili, q. 17. limit. 6. memb. 9.
n. 24. 25. & 27. & limit. 47. memb. 1. n. 118.**
- Connexitas in ratione appellandi non consideratur in verbis, sed
consideratur ex parte rerum, q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 36. Et
relinquitur arbitrio iudicis, limit. 47. memb. 1. sub nu. 119.**
- Capitula connexa, vide in verbo. Capitula.**
- Connexitas, qua causat suspensionem totius iurisdictionis, est tri-
plex, q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 10.**
- Connexa reputantur vnum, q. 17. limit. 21. sub n. 25. Et que di-
cantur connexa, sub n. 30.**
- Conscientia.**
- A sententia iudicis, cui caussa est commissæ cum clausula (tuam
conscientiam oneramus) non datur appellatio, q. 17. limit. 15.
n. 3. Potest tamen recurri ad superiorem per viam supplicatio-
nis, nu. 5. Et potest appellari, si conscientia sit aditum aliquod
verbum, respiciens iustitiam, n. 6. Si caussa sit magni præiu-
dicii, num. 7. Et demum, data lesione, potest implorari offi-
cium iudicis, num. 8.**
- Is, cuius conscientia est onerata, an teneatur iurare, quod ita sibi
dictat conscientia, q. 17. limit. 15. num. 9.**
- Consensus.**
- Si appellatus consentiat appellationi, appellatio tenet, etiam si a-
lias non teneret, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 83. Et quando
pars dicatur appellare de consensu alterius partis, num. 85. Et
quando de non consensu, num. 84. & 86.**
- Consensus, prestus in prima appellatione, an porrigatur ad se-
cundam, q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 86.**
- Iudex, ad quem est appellatum ab interlocutoria, an & quando
possit, omisso de consensu partium articulo appellatiõis procedere
in negotio principali, q. 17. lim. 47. memb. 3. nu. 9. & seqq.**
- Fatalia an, & quando possint partium consensu expresso, vel ta-
cito prorogari, q. 15. num. 117.**
- Conse-**

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Consequens.

¶ Qui vult consequens, vult & antecedens, *quæst.* 2. num. 26. in fine.

Conseruatores Vrbs.

Conseruatores Vrbs per viam querela cognoscunt de sententiis Consulum artium, à quibus appellari prohibitum esset, q. 8. sub num. 134. & q. 19. rem. 3. n. 15.

Consiliarii.

A Consiliariorum Principis sententia nõ appellatur, q. 16. limit. 4. n. 3. & 4. & limit. 2. n. 1.

Consilium.

A sententia, quam iudex profert secundum consilium Principis, an possit appellari, q. 16. limit. 1. n. 38. & seqq.

A Consilio Neap non appellatur, q. 16. limit. 4. sub num. 6. vers. quanto extat. & limit. 15. n. 1. & 2. Appellatur tamen ad Papam, si eius sententia contineret notoriam iniustitiam, &c. num. 3.

Consilium generale Lucense cognoscit iniustitiam sententia Prætoris in causa inappellabili, q. 8. sub n. 120. vers. sed hoc.

A Consilio generali Reip. Lucensis non datur appellatio, q. 16. limit. 4. sub n. 6. vers. quanto extat.

Sapientis consilium an sit concedendum in articulo admittenda appellationis, q. 11. n. 7.

Commissa causa consilio sapientis, fatalia interim non currunt, q. 15. n. 108.

Fatalia currunt etiam in Consilio Neapol. q. 15. n. 134.

A sententia, lata de consilio sapientis ex consensu partium, datur appellatio, q. 17. limit. 12. n. 1. & 2. Etiam si ipsa partes elegerint adientem, sub eod. num. 2. extens. 1. Et consenserit puncto formato, extens. 2. Et iudex teneatur sequi consilium, num. 3. Et parte post redditum consilium requirant iudicem, vt ferat sententiam, num. 4. Et requirant, vt ferat secundum illud consilium, num. 5. Et sciant, quid conuenit in illo consilio, num. 10. Et consentiant de stando sententia secundum consilium, num. 5. Et consilium esset apertum, num. 6. Dummodo sit sententia diffinitiuæ, non autem interlocutoria, num. 7. Et dummodo non sit notus tenor voti, & adhuc promitterent stare sententia, num. 8. Non tamen daretur appellatio, si partes promitterent stare consilio sapientis, qualecunque sit, num. 11. Si consilium esset factum de voluntate partium, num. 12. Si habita certa notitia, quod consilium non est iustum, consenserint nihilominus, quod sententia feratur secundum illius tenorem, num. 13. Si pronuntietur, causam esse committendam consilio sapientis, n. 14.

A sententia, lata de consilio iurisperitorum, non potest appellari post lapsos decem dies, q. 17. limit. 12. n. 16.

¶ Sententia, lata de consilio sapientis, seu peritorum, non transit in rem iudicatam, q. 17. limit. 12. sub num. 16. vers. contrariam.

Sapientis est mutare consilium in melius, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 33.

Constantius.

¶ Constantinus Imperator vniuersum occidentem donauit Siluestro Pape, &c. q. 8. n. 110.

Constitutum.

Condemnatus vigore constituti ex remedio, l. fin. C. de acquir. possess. non appellat, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 80. vers. in hac. & num. 92. & sub num. 100. Appellat tamen, quando disputaretur de validitate contractus, seu constituti, sub eod. n. 100.

¶ Constitutum, vide in verbo. Clausula constituti.

Consuetudo.

Consuetudo non potest inducere, vt à maiori appelletur ad minorem, q. 2. num. 6. & sub num. 27. vers. contra. & num. 28. vbi declaratur. Neque quod ab equali appelletur ad equalem, eod. n. 6. & 9. Etiam si fictè tantum sit equalis, n. 11.

Consuetudo potest inducere, vt iudex alias minor sit maior in actu appellationis, q. 2. n. 26.

Consuetudo, deferendo alicui appellationem, an faciat illum maiorem, q. 2. sub n. 27. vers. contra.

Consuetudo, deferendo alicui appellationem, presumitur scienter eam deferre, q. 2. sub n. 28. vers. difficultas.

Vales consuetudo, quod possit appellari, omisso medio, *quæst.* 7. num. 93.

Consuetudo non potest inducere, vt à Vicario appelletur ad Episcopum, q. 8. n. 59.

Consuetudo potest tollere appellationem, q. 17. limit. 48. sub n. 1. & seqq. & n. 9. & 12.

Consuetudo, vt minor habeat iurisdictionem contra maiorem, non valet, q. 2. sub n. 6. vers. ratio.

Consuetudo non potest tollere substantialia actus, & saluare actum, q. 2. sub n. 6. vers. ratio rationis.

Iudex, si in arbitrariis non sequitur consuetudinem, fasit litenti suam, q. 14. sub n. 35.

Consul & Consules.

A Consule delegato appellatur ad Prefectum, q. 2. n. 25.

A Consulibus agricultura an, & quomodo appelletur, *quæst.* 8. num. 113.

A Consulibus artium appellatur ad Capitaneum, q. 8. nu. 134. Et in causis non appellabilibus habetur recursus ad Conseruatores q. 19. rem. 3. n. 15.

Consul est maior Prefecto, *quæst.* 2. n. 25. Hoc est verum quantum ad dignitatem, sed non quantum ad administrationem, num. 30.

Consultatio.

Ab interlocutoria de consultatione faciende non datur appellatio, q. 16. limit. 1. n. 139.

Contestatio litis.

Appellatio reponit appellationem in statu, in quo erat tempore litis contestata, q. 3. n. 84. & q. 11. sub n. 45. extens. 4. Declaratur sub n. 46. vers. vnum.

Contestatio litis in causa appellationis non est necessaria, q. 11. n. 37. & seqq. in quibus declaratur.

In causis summaris litis contestatio non est necessaria, *quæst.* 15. num. 245.

Contestatio litis requiritur in iudicio possessorio, q. 17. limit. 6. memb. 1. n. 60. Et in iudicio recuperanda possessionis, non tamen in reuocatione attentatorum, limit. 47. memb. 1. n. 173.

Continentia causa.

Causa continentia non diuiditur, q. 17. limit. 47. memb. 3. n. 26. & q. 19. rem. 1. concl. 6. sub n. 2. vers. capio.

Contractus.

In contractu non datur appellatio, q. 17. limit. 28. n. 1.

Condemnatus in iudicio possessorio ex contractu præambulo potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 8. n. 11. & memb. 9. n. 78. 81 & seqq. in quibus declaratur.

Condemnatus ad restituendam possessionem propter nullitatem contractus potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 63.

¶ Qui petit sibi restitui rem, qua non potest restitui, non rescisso contractu, censetur petisse rescissionem, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 71.

Statutum habilitans contractus initos cum filiis fam. mercatoribus non habilitat contractus extra negotium mercatura, q. 17. limit. 16. sub n. 5.

Nullitas contractus iurati non retardat executionem illius contractus, q. 19. rem. 1. concl. 5. sub nu. 32.

Contradictæ.

Vide in verbo. Citatus domi.

Processus per contradictas non potest fieri, nisi antecesserit citatio personalis, q. 12. sub nu. 16.

Citatio per contradictas in quo differat à citatione per aditum, 12. sub nu. 17.

Index in Tractatum

Contumacia procuratoris.

Contumacia vera procuratoris non excludit dominum à facultate appellandi, dummodo appellet infra decem dies, q. 12. num. 120. Et quando possit appellare infra decem à die notitie, num. 123. Et quid si procurator est soluendo, num. 124. & seqq.

Contumacia procuratoris in non appellando nocet etiam in causa matrimonij, status, infamiae, & in causa beneficii, q. 12. num. 122.

¶ Sententia, lata in contumaciam, facit numerum, & dicitur conformis, q. 17. limit. 1. num. 27.

Contumacia vera est delictum, q. 17. limit. 3. sub num. 8. versic. ratio.

Iudex, interponendo primum decretum, tacite pronunciat super contumacia, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 70. in fine.

Contumax.

Contumax verus non appellat, q. 17. limit. 3. nu. 1. & seqq. Quia non dicitur grauatus, q. 5. num. 96. Sed ne possit appellare, debet citari peremptorio d. q. 17. limit. 3. sub num. 3. vers. requiritur. Et prohibetur appellare à quocumque actu, in quo sit vere contumax, num. 4. Etiam si sit contumax in citatione ad sententiam, num. 5. Et quamuis sententia de sui natura non sit transibilis in rem iudicatam, n. 6.

Casus, in quibus potest appellare, sunt, quando procurator est vere contumax, quia tunc potest appellare principalis, nu. 8. Sed debet appellare infra decem dies à die sententiae, q. 12. nu. 118. & 120. Item si lex fingat aliquem actum positivum contra vere contumacem, nu. 10. Minor, mulier & rusticus, licet sint vere contumaces, possunt appellare, n. 11. De observantia Rotae etiam vere contumax potest appellare, n. 12. Haecque observantia procedit etiam in locis, in quibus servantur Constitutiones Marchiae, nu. 13. Et siue fuerit contumax apparenter tantum, siue etiam existenter, n. 14. Non tamen procedit haec observantia quando appellatus, & intimatus prosequitur causam in contumaciam appellantis, quia tunc appellans vere contumax non appellat, n. 15. Item vere contumax appellat, si compareat incontinenti, &c. num. 16. Appellat etiam si sit vere contumax in non agendo, num. 17. Et is, qui fuit contumax in non prosequendo appellationem, & postea grauatur, &c. num. 18. Appellat etiam in his, quae veniunt ex accidenti, num. 19.

Contumax in non respondendo positionibus, ideoque declaratus pro confesso, & conuicto potest appellare, q. 5. sub num. 91. comprob. 1. & q. 17. limit. 3. sub num. 10. Hoc non procedit in Capitolino, d. q. 5. sub eod. n. 91. declar. 3. fol. 65. In Curia Franciae, si fuerit impeditus, admittitur ad respondendum, eod. nu. 91. declar. 5. Et quod super sit remedium, si statutum prohibeat appellationem, sub eod. n. 91. vers. subdeclar. fol. 65.

Contumax in non recognoscendo scripturam manus suae, & ideo, ea habita pro recognita, condemnatus, an appellat, q. 17. limit. 4. sub n. 61.

Contumax in non iurando de calumnia, ideoque declaratus pro confesso & conuicto potest appellare &c. q. 5. sub n. 91. comprob. 2. Extenditur, ut procedat in statuto Lucense, quod prohibet appellari à sententia proferenda contra recusantem iurare de calumnia, sub eod. nu. 91. declar. 4. Et quod super sit remedium, sub eod. n. vers. subdeclar. fol. 65.

Contumax in non exhibendo potest appellare, q. 17. limit. 3. sub n. 19. vers. de contumace.

Contumax ob veram contumaciam multatus potest appellare, q. 17. limit. 3. sub n. 19.

Contumax fictus potest appellare quandocumque infra decem dies à die notitiae, q. 12. n. 14. & seqq. Restringitur, & limitatur, n. 19. & sub n. 23.

Contumax fictus tenetur appellare infra decem dies à die intimatae sententiae, q. 12. n. 25. & seqq.

Contumax à primo decreto, quo aduersarius est missus in possessionem, non appellat, q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 123.

Contumax, largo sumpto vocabulo, dicitur rebellis, q. 17. limit. 9. num. 2.

Non auditur, nisi reflectio expensis etiam si habuerit iustam causam litigandi, q. 15. n. 308. & q. 17. limit. 21. n. 67. & seqq.

Non censetur consentire in iurisdictionem iudicis, q. 16. limit. 1. num. 124.

Non potest allegare litispendentiam, seu praeventionem, q. 17. limit. 47. memb. 3. n. 9. versus finem.

Versus contumax quis dicatur, q. 17. limit. 3. n. 3. Et qui fictus, q. 13. & seqq.

Vbi iudex pronunciauerit, contumacem haberi pro confesso, iudex non potest reuocare hanc interlocutoriam, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub n. 64.

Contumax an, & quando possit simul declarari contumax, & condemnari diffinitive, q. 5. sub n. 91. vers. infero.

Conuictus.

Conuictus testibus, contra quos nihil sit oppositum, potest adhuc appellare, q. 17. limit. 4. n. 72. & 73. Etiam si conuinceretur per famam, nu. 74. Et quamuis testes sint publicati, nu. 75. In aliquibus tamen delictis non appellat, n. 76. & seqq. Et quid secundum statuta plurium locorum, & generalem consuetudinem, limit. 48. n. 9.

Conuictus & confessus, vide in verbo Confessus, & conuictus.

Conuictus dicitur non solum is, qui plenus, & concludentibus probationibus conuincitur, sed etiam, qui conuincitur iudicis indubitatis, q. 17. limit. 4. n. 5.

Conuictus tantum testibus, contra quos nihil sit oppositum, an dicatur notorius, q. 17. limit. 4. n. 72.

Copia.

Copia appellationis intimatae petita nunquid sit danda, q. 6. sub n. 33. sub decl. 9. vers. difficultas.

Copia schedule appellationis, vide in verbo. Schedule vers. copia. A denegata copia datur appellatio, quae, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 101.

Copulatiua.

Appellatio copulatiua ad plures iudices est valida, q. 10. nu. 1. & 3. Et ad quem intelligatur interposita, n. 2.

Correlatiua.

Prohibita appellatione in vno ex correlatiuis, censetur prohibita in altero, q. 17. limit. 7. n. 25. & limit. 49. n. 3.

Correctio.

A correctione, quam facit Praelatus regularis in subditum non datur appellatio, q. 17. limit. 29. n. 8. Et quid in correctione, quam facit alius superior contra clericum, n. 9. & 10. Datur appellatio à correctione excessiua, num. 12. Sed debet exprimi causa grauaminis, n. 13. & q. 4. sub n. 29. cos. 1.

Melius est se ipsum corrigere, quam corrigi ab alio, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub n. 33.

Lex noua, corrigens veterem, non intelligitur corrigere eam in casu, quo specialiter prouidit, quae, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 29.

Creditor.

Creditor an, & quando possit appellare à sententia lata contra debitorem super proprietate rei pignoratæ, q. 5. n. 59.

Creditor, cui debitor obligauit bona sua, cum clausula constituti, potest agere de spolio contra eum, in quem debitor alienauit, q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 48. Etiam si alienauerit sine animo fraudandi, sub eod. num. 48. sub exten. 1. Et quid si iste tertius possessor non habeat causam ab ipso debitore, sub eod. n. 48. sub ext. 2. Et quid requiratur, ut creditor possit agere de spolio, sub eod. n. 48. vers. restringe.

Crimen & criminale.

In causa criminali debet appellari infra decem dies, q. 12. sub nu. 142. ampl. 24. & q. 17. limit. 48. n. 17.

In causis

Sig. Scaccia, De appellationibus.

In causis criminalibus datur appellatio, q. 17. nu. 23. & seq. De iure tamen municipalium plurimum locorum, & generali consuetudine reus condemnatus non appellat. limi. 48. nu. 1. & seq. & nu. 29. Hæc, iura municipalia, & consuetudo generalis sunt fundata in iure communi, nu. 2. & seq. Et quid si poena veniat applicanda partim fisco, & partim parti, num. 20. Quomodo procedant hæc statuta, & consuetudo, tollentia appellationem, nu. 22. & seq. Et quid in Statu Ecclesiastico, quando reus condemnatus in contumaciam se constituit in carceribus, nu. 28. 29. 30. & 32. Et quid in causis criminalibus pecuniariis, nu. 34. & 35. Et quid in Regno Francia, nu. 36. & 37. Et sicut prohibetur appellare reus condemnatus, ita etiam prohibetur appellare fiscus ab absoluteione rei, lim. 49. num. 1. & seq. & ab aliis decretis, inquisito fauorabilibus, num. 5.

¶ Iudex criminalis nulliter profert sententiam in civilibus, q. 17. lim. 47. memb. 3. sub nu. 10.

Intentata via civili, non potest ea pendente, intentari criminalis, q. 17. lim. 9. sub nu. 45. vers. confirmatur.

Culpa.

A sententia, lata per latam culpam, datur appellatio, etiam in causa possessoria, sicut a sententia lata per dolum, seu per iniuriam, q. 17. lim. 6. memb. 7. nu. 77.

¶ Culpa propria non debet prod. ss. vide in verbo. Vidua. vers. vidua que se ipsam viduauit.

Cumulatio.

Plures summa, contenta in petitione, an. & quando cumulentur ad effectum, ut possit appellari a sententia, vide in verbo. Summa.

Cumulatio petitorii, &c. vide in verbo. Petitorium.

Curator.

Curator potest, & tenetur appellare, q. 5. nu. 40.

A sententia deputationis in curatorem an detur appellatio, q. 17. lim. 8. nu. 11. & 12. & lim. 33. nu. 1.

¶ Curator tenetur ad interesse, si eius culpa perat instantia, q. 15. num. 328.

Si, cura finita, negat dimittere possessionem, potest conueniri a ditione spoli, q. 17. lim. 6. memb. 6. nu. 38.

Curia, & curialis.

A Curia Sabellorum iudice ad quem appelletur, quasi. 8. num. 128.

Causa appellationis quando deuoluatur ad curiam, vide in verbo. Deuolutio. vers. causa. & vers. deuolutio. & in verbo. Intimatio. vers. debet fieri.

¶ Curia Romana defenditur a falsa quorundam maledicentia, q. 7. nu. 47. & q. 17. lim. 47. memb. 1. n. 74. & seq. & memb. 3. num. 29. Nec est locus in mundo, vbi ita bene, & celeriter causa decidantur, sicut in Curia Rom. nu. 28. Et quare in ea aliquando lites protrahantur in longum, nu. 29.

Causa semel commissæ in Curia, dicitur effecta curialis, & inde non extrahitur, quasi. 17. lim. 47. memb. 3. num. 24. 26. & seq. Nisi extrahatur per rescriptum Papa, &c. nu. 25. & 30.

Cursorum banchus.

Ad euitandum desertionem appellationis sufficit, quod commissio cause appellationis sit in banchu Cursorum infra decem dies, q. 14. nu. 14.

Custodia portarum, seu Ciuitatis.

Is cui tempore belli, aut pestis precipitur custodia Ciuitatis, non appellat, q. 17. lim. 38. nu. 4.

Damni infecti, damnum, & indemnitas.

DAMNI infecti sententia non est appellabilis, q. 17. limit. 30. nu. 1. & seq.

A sententia conseruationis indemnitas datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 202.

Vide in verbo. Grauiamen. vers. damnum.

Damna interesse, & cetera accessoria contingentia ante libellum, vel litem contestatam possunt peti in alio nouo iudicio, &c. q. 17. limit. 21. nu. 45 in fine. Secus si contingant post litem contestatam sub nu. 40.

Iussio de cauendo de damno infecto est interlocutoria, q. 17. limit. 30. sub nu. 3.

Datia, & datiaritis.

Datia, seu gabella, soluenda pro appellatione, excusat pauperem non appellantem, q. 12. nu. 164.

Datiarius. vide in verbo Gabellarius.

De aqua, &c.

In interdicto de aqua quotidiana, & estua an detur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 5. nu. 6.

De aqua quotidiana, & estua est species retinenda possessionis, q. 17. lim. 6. memb. 1. nu. 23. Et cui competat, nu. 76.

Debitor.

Debitor an, & quando possit appellare a sententia qua creditor mittitur in possessionem vigore constituti, q. 17. lim. 6. memb. 9. num. 80.

Decemuir.

A Decemuiro non appellatur, q. 16. limit. 8. nu. 1.

Deceptio.

Lex non decipit, q. 17. lim. 21. nu. 8.

Decima.

Condemnatus ad soluendam decimam non appellat, q. 17. limit. 18. nu. 1. Potest tamen appellare, si allegat exemptionem, seu &c. nu. 2. Si sententia sit lata inter duas ecclesias contendentes de iure decimandi nu. 3. Ad effectum deuolutum, nu. 5. Et quid in Regno Francia, nu. 6. & 7.

Causa decimarum est pia, q. 17. lim. 18. sub nu. 1. vers. ratio.

Decima est tributum anime, sub nu. 1. vers. ratio.

Decisorium.

Prohibitio appellationis respicit decisoria, q. 16. lim. 1. nu. 68. in fine. & nu. 69. & q. 18. sub nu. 11. vers. secus. Si prohibeatur ad effectum suspensiuum respicit ordinaria, q. 17. lim. 9. sub nu. 9. Et d. q. 18. nu. 8.

In decisorio attenditur statutum loci contractus, &c. q. 18. in fine, nu. 17.

Declaratio, declaratoria & declaratus.

Praxis declarandi, & condemnandi simul contumacem est bona quando appellatio est prohibita, alias secus, q. 5. sub num. 91. vers. infero. fol. 65.

A declaratoria datur appellatio, quamuis ab eo, quod declaratur non daretur, q. 17. lim. 4. nu. 64. & 65. Datur enim a declaratoria notorii, d. nu. 65. A declaratoria excommunicationis, lim. 22. nu. 36. & 38. A declaratoria incursum in poenam iuris, sub nu. 36. in fine. & lim. 23. nu. 3. A declaratoria iuris, d. lim. 22. num. 37. A declaratoria fictæ confessionis, sub eod. n. 37. comprob. 3. Non datur a declaratoria censurarum ob non partitionem rei iudicata, nu. 44. Neg. a declaratoria incursum in excommunicationem contra obligatum in forma camera, nu. 45. & 46.

Declaratus pro confesso, seu pro confesso, & conuicto, an & quando possit appellare, vide in verbo. Contumax. & in verbo. Banuitus. & in verbo. Confessus.

Declinatoria exceptio. vide in verbo. Exceptiones.

Decretum primum, & secundum.

A missione in possessionem ex primo decreto non datur appellatio, q. 17. lim. 6. memb. 4. nu. 123. lim. 30. nu. 2. 3. & 6. Fallit in iure canonico, d. memb. 4. nu. 125. Item quando acquiritur ius querendi fructus, nu. 126. & memb. 9. sub num. 34. vers. confirmatur. In interlocutoria, qua iudex reiecta causa, promittit non audiri, nisi reiectis expensis, d. memb. 4. nu. 127. In multa imposta, &c. n. 128. In pronuntiatione, qua iudex reiecto tertio possessore, promittit, tenentem non esse reuocandam, num. 129.

Index in Tractatum

- A secundo decreto datur appellatio, quasi. 17. limit. 6. memb. 4. num. 130.*
- § *Missio in possessionem ex primo decreto est interlocutoria, q. 17. lim. 6. memb. 4. nu. 24. & lim. 30. nu. 30.*
- Interlocutoria secundi decreti habet vim diffinitiva, q. 17. lim. 47. memb. 1. nu. 204.*
- Primum & secundum decretum transiunt inter possessoria adipsiscenda possessionis, q. 17. lim. 6. memb. 4. nu. 131.*
- Missus in possessionem ex primo decreto potest antequam sibi acquiratur possessio petere debitum, q. 17. limit. 9. num. 45. in fine.*
- Possessio ex primo decreto in actione personali est quedam nuda detentio, q. 17. lim. 6. memb. 4. sub nu. 123. vers. imo. & lim. 30. num. 4.*
- Iudex potest reuocare secundum decretum, q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 25. & nu. 49. Si sit iudex ordinarius, secus si sit delegatus num. 50.*
- Defensio.**
- Appellatio est species defensionis, quasi. 16. num. 3. in fine, & nu. 4. Sed est defensio iudicialis, qua tolli potest, limit. 1. nu. 23.*
- Sublata appellacione, non dicitur sublata defensio, q. 16. limit. 1. num. 24.*
- § *Defensio est de iure natura, q. 16. nu. 3.*
- Modalitas defensionis potest tolli, d. q. 16. lim. 1. num. 23. in fine.*
- Quare defensio potest tolli, quod solemnitates iuris positui, sed non quoad eius substantiam, nu. 25.*
- Deferre, & non deferre appellacioni, delatio, & non delatio.**
- Pars, non deferens appellacioni partis aduersa, vel suamet, non potest appellare, q. 5. num. 75. & q. 17. lim. 2. sub num. 83.*
- Declaratur, d. quasi. 5. num. 79. & 80. & d. q. 17. limit. 1. num. 52.*
- Quamuis iudex detulerit appellacioni, nihilominus potest prohibere partibus, ne aliquid innouent in praesens iudicium appellacionis, q. 3. nu. 36. Contrarium in delegato, nu. 38.*
- Cognitio an sit deferendum appellacioni pertinet ad iudicem a quo, q. 11. nu. 1. Et circa qua versetur hac cognitio, nu. 2. Et ad quem effectum, nu. 3. & 4.*
- Iudex non deferens iusta appellacioni, & deferens friuola, puniatur, q. 11. sub nu. 1. & sub nu. 4. sub ill. 1. & q. 17. lim. 4. sub n. 50. extens. 3. Contrarium, nempe, quod non puniatur, si deferat iniusta appellacioni, q. 17. sub n. 61. & 62. Et qua poena puniatur non deferendo appellacioni, q. 13. nu. 100. & seq. Et quando non puniatur, nu. 111. & seq.*
- Iudex, non deferendo appellacioni, & exequendo ponit se in periculo, q. 13. nu. 11.*
- Licet iudex non deferat appellacioni, tamen potest deferre pars appellata, q. 13. sub nu. 3.*
- Si iudex dicat (do apostolos) dicitur detulisse appellacioni, q. 13. num. 12.*
- Iudex, dando acta pro apostolis, dicitur detulisse appellacioni, q. 13. nu. 13. & q. 17. lim. 6. memb. 7. nu. 92.*
- Iudex ducendo (recipio appellacionem) censetur deferre appellacioni, q. 13. nu. 14. & seq.*
- Iudex, praesigendo terminum ad prosequendam appellacionem, dicitur deferre appellacioni, q. 13. nu. 17. q. 14. n. 16. & q. 17. lim. 6. memb. 7. nu. 91. cas. 1.*
- Si plurium iudicum vnus deferat, & alter non deferat appellacioni, an & quando neuter vltimus procedere possit, q. 13. sub nu. 23. declar. 4.*
- Si iudex detulerit appellacioni, appellans non tenetur petere Apostolos, q. 13. nu. 37.*
- Ius deferat appellacioni a diffinitiva, q. 14. sub nu. 7. & sub nu. 26. vers. ratio.*
- Delatio iudicis in appellacione a diffinitiva non est necessaria, & ideo non operatur, & c. quasi. 14. sub num. 7.*

- Licet iudex deferat appellacioni, tamen potest appellanti praesigere terminum ad prosequendam causam appellacionis, q. 14. num. 6. & 7. Et quid si non deferat, an possit praesigere, num. 15. Et deferendo, an possit ex intervallo praesigere terminum, nu. 21.*
- Iudices in Francia ob reuerentiam deferunt omni appellacioni, q. 14. num. 8.*
- Licet iudex a quo non teneatur deferre appellacioni confessi, & conuicti q. 17. lim. 4. num. 3. & seq. Et iudex ad quem non debeat appellacionem recipere, sub num. 10. Tamen iudex a quo tenetur deferre, si probationes non sunt clarae, num. 24. iuncto num. 23. Et an teneatur deferre, quando conuictus, & confessus exprimit rationabilem causam, num. 15. restric. 1. & nu. 16. vers. contra hanc. Et quid si offerat etiam incontinenti probationem, sub eod. num. 16. vers. declarata tunc. Et tenetur deferre quoties in appellacione exprimitur rationabilis, & verisimilis causa, etiam si alias appellacio esset prohibita, n. 47. 49. & 50. Dummodo ex actis non constet contrarium, sub nu. 48. vers. sub declarata.*
- Iudex a quo, si notorie sibi constet, appellacionem esse iniustam, potest ei non deferre, & exequi, non obstante appellacione, q. 11. num. 11. & q. 17. limit. 4. sub num. 89. vers. probatur secundo.*
- Licet iudex a quo non teneatur deferre appellacioni, si tamen detulerit, suspenditur eius iurisdictio, q. 17. lim. 4. num. 27. & lim. 47. memb. 1. num. 41. Et deuoluitur ad superiorem, d. lim. 4. num. 57. Et ideo appellacio tenebit, & appellatus poterit in ea obtemperare ead. q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 87. Etiam si appellacio esset friuola num. 88. & 89. in fine. Et ad iudicem a quo rediri non potest, num. 89. Et ideo acta post delationem sunt nulla, num. 90. Et reuocantur tanquam attentata, d. lim. 47. memb. 2. num. 11. in fine. Et licet appellacio interponatur sine scriptis, tamen valet, q. 4. num. 6. & 18. restr. 3. & d. lim. 6. memb. 7. num. 96. & 97. Etiam si interponatur ab interlocutoria sine expressione cauae, d. q. 4. num. 36. & d. lim. 6. memb. 7. num. 95. Et delatio operatur etiam si non sint peti apostoli num. 98. & lim. 36. sub num. 4. Et an operetur etiam quoad articulos separatos, d. memb. 7. num. 99. & lim. 47. memb. 2. num. 29. Et delatio potest esse expressa, & tacita, num. 91. & 92. Delatio iudicis non operatur, quando habet clausulam (si & in quantum & c.) nu. 10. Multoque minus operatur, quando habet clausulam negatiuam (non admisit, & c.) sub eod. num. 100. sub restr. 2. Idem si pars appellata contradixerit, sub eod. num. 100. sub restr. 3.*
- Paria sunt, quod appellacioni deferat iudex delegatus, vel subdelegatus, & c. q. 17. lim. 6. memb. 7. nu. 94. Vel quod deferat pars ipsa appellata, nu. 93.*
- Iudex, deferendo appellacioni, abdicat a se iurisdictionem, q. 17. lim. 47. memb. 1. nu. 41. Siue is sit ordinarius, siue sit delegatus, sub eod. nu. 41. extens. 1.*
- Iudex, deferendo appellacioni ab interlocutoria, an possit reuocare interlocutoriam, vide in verbo. Reuocare. vers. iudex a quo.*
- Iudex, deferendo appellacioni ab interlocutoria, non potest vltorius procedere in causa, q. 17. lim. 47. memb. 1. num. 41. Nisi iudex ad quem remitteret ei causam, nu. 49. Aut is, qui defert, esse talis, vt possit adiri via querela, quia possent partes, re integra, comparere coram eodem & processus valeret, nu. 50. Et nisi iudex detulisset cum clausula (si & in quantum) nu. 51. Potest procedere ad praesignitionem terminorum ad prosequendam appellacionem, nu. 52.*
- Delatio appellacioni iudicis a quo operatur, vt iudex ad quem possit de consensu partium, omisso articulo appellacionis ab interlocutoria, procedere in negotio principali, q. 17. lim. 47. memb. 3. num. 13.*

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

A delatione appellationi datur appellatio, q. 17. limi. 47. memb. 1. nu. 106.

A non delatione appellationi, quando iudex pronuntiat, non esse deferendum, seu non esse admittendam, datur appellatio, etiam sine expressione causa, & praesertim si iudex, reiiciendo appellationem ab interlocutoria, adiiceret, esse friuolam, q. 17. limi. 47. memb. 1. nu. 166. Sed ubi quis appellauit à reiectione, & iudex iterum reiiciat appellationem, à reiectione, non tenetur reiectus iterum appellare, sub eod. n. 166. declar. 1. & q. 11. sub nu. 4. vers. extende.

Definitio.

Appellationis definitio quaest. q. 2. num. 1.

¶ Definitio per aequiuoca non est bona, q. 2. sub nu. 21.

De itinere, &c.

In interdicto de itinere actus priuato an datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 5. nu. 5.

¶ De itinere actus priuato est species retinendae possessionis, q. 17. limit. 6. memb. 1. nu. 22. Et cui competat, nu. 75.

Delatio appellationi. vide in verbo. Deferre.

Delegatio, & delegatus.

A delegatione potest appellari, q. 17. nu. 21.

Delegans iussu Principis efficitur iudex appellationis in illa causa etiam si nullam alias haberet iurisdictionem, q. 8. sub nu. 17. extens. 4.

Causa appellationis non potest delegari iudici à quo, etiam si sit appellatum ab interlocutoria, nisi delegetur à Principe ex certa scientia, q. 8. nu. 75. & 76.

Reliqua de delegatione cause, vide in verbo. Commissio.

A Baronis delegato non appellatur ad Baronem, si expresse sit cautum, quod Barones non se intromittant in causis appellationum, q. 8. nu. 29.

A Baronis delegato in Regno Neap. an appelletur ad Magnam Curiam Vicaria, q. 8. sub nu. 29. & 50.

A Consulis delegato appellatur ad Praefectum, q. 2. nu. 23.

A Delegato delegati, nempe à Subdelegato Papa, Principis, Regis, & inferiorum, ad quem appelletur, & quid si sint duo Subdelegati, &c. vide in verbo. Subdelegatus. per totum.

Ab Episcopi delegato appellatur ad Episcopum, vel ad eius Vicarium generalem, quaest. 8. num. 24. Etiam si delegatus sit Vicarius foraneus, num. 26. Imo etiam à Vicario generali in causa sibi delegata appellatur ad Episcopum, num. 125. Non appellatur ad eum, quando Episcopus decessit eo, quia erat suspectus, nu. 27. Seu delegasset in fraudem iurisdictionis Archiepiscopi, nu. 28.

Ab Episcopi delegato potest, omisso medio, appellari ad Papam, item ad Legatum Papae q. 7. nu. 50.

Ab Imperatoris delegato appellatur cum distinctione ad Imperatorem, vel ad Praefectum praetorio, q. 8. nu. 10.

A Legati delegato potest appellari ad Papam, quaest. 7. numero 51.

Ab ordinarii delegato appellatur ad ordinarium, q. 8. n. 18. Nisi delegauerit eo, quia ipse erat suspectus, nu. 19.

A Papa delegato in partibus non potest appellari ad Legatum de latere, q. 8. nu. 16.

A Papa delegato appellatur ad Papam, quaest. 8. num. 16. Et an, & quando possit appellari ad Audistorem Camerae, sub eod. nu. 16. vers. subextende. Et in Prouincia Marchiae an appelletur ad Rotam Maceratensem, sub nu. 49. & sub nu. 49. & sub nu. 99. vers. & licet.

A delegato potest appellari, licet non possit appellari ab eo, cuius est delegatus, q. 16. lim. 1. sub nu. 71. & 154. Et quando hoc non procedat, sub nu. 75.

A Principis delegato appellatur ad Principem, q. 8. nu. 15. & q. 16. limit. 1. nu. 154. Et quid si sit delegatus cum clausula (appellatione remota) nu. 20. & 155. Et quando non appelletur ad Principem, d. q. 8. nu. 49. & seq.

A Principis delegato appellatur ad iudicem ordinarium appellationum à sententiis latis à delegatis Principis, quaest. 8. numero 49.

A Principis delegato in procedendo an appelletur ad Principem, q. 8. num. 51.

A Regis delegato in Regno Neap. an appelletur ad Magnam Curiam Vicaria, q. 8. sub nu. 50.

A Senatoris delegato ad quem appelletur, quaest. 8. numero 138.

A delegato appellatur ad delegantem, quaest. 8. num. 14. & seqq. Siue fit delegatus ad totam causam, siue ad certam partem, num. 17. Etiam si fuerit delegatus iussu superioris. ibidem extens. 3. Etiam si is, qui delegat iussu superioris, non haberet iurisdictionem, ibidem extens. 4. Et etiam si procefferit simul auctoritate ordinaria, & delegata, num. 89. Ampliatur, nu. 30. & seq. Limitatur, nu. 48. & seq. & q. 7. n. 42. ubi quod non appellatur ad delegantem, qui dari, legauit eo, qui erat suspectus.

Ab vniuersitate causarum delegato an possit appellari, omisso medio, q. 7. nu. 36.

Delegatus non potest ad se reuocare causam appellationis, interposita ad Papam à sententia eius subdelegati, si subdelegatus detulerit appellationem, & causa appellationis sit inchoata, appellatio non contradicente, q. 7. nu. 66.

Delegatus non potest reuocare causam appellationis, interposita à sententia eius subdelegati, qui appellationi detulerit, q. 7. nu. 67.

Delegatus in causa appellationis ab interlocutoria, pronuntians, bene appellatum, remanet iudex in tota causa, q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 6. & 9. Et an possit, omisso articulo appellationis de consensu partium, procedere in negotio principali, num. 9. & seq. Et quid si iudex à quo detulerit appellationem, num. 13.

Delegatus Papa gerit personam ipsius Papa, quaest. 7. numero 64. Et representat Papam, quaest. 8. sub numer. 31. vers. ratio.

Delegatus Principis adiunctus ordinario praefertur, quare si proferant duas sententias contrarias, recursus habetur ad Principem, tanquam si vterque esset delegatus, q. 8. sub num. 102. illat. 1.

Si causa delegatur ordinario, an remaneat ordinarius, vel sit delegatus, q. 11. sub nu. 8. vers. vnum.

Quando causa dicatur delegata ordinario, q. 8. sub nu. 86. vers. quando.

Delegatus ad vniuersitatem causarum equiparatur ordinario, q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 99.

Iurisdictio delegati ad vniuersitatem causarum expirat morte delegantis, q. 8. sub nu. 160. vers. extende.

Delegatus à Signatura ad exequendum sententiam, latam ab altero iudice, potest cognoscere, & pronuntiare super nullitate illius sententiae, 17. limit. 10. nu. 44.

Delegatus an, & quando possit cognoscere de nullitate sua sententiae, & eam reuocare, q. 19. rem. 1. conclus. 6. nu. 91. & seqq. vsq. ad num. 109.

Delegatus an, & quando restituat in integrum, q. 19. rem. 2. nu. 44. & seqq.

Processus, factus coram delegato Episcopi, &c. an valeat, vide in verbo. Processus. vers. factus.

Delegatus Papa, delegatus Principis, & delegatus ordinarii, an possint exequi eorum sententias, vide verbo. Executio. vers. delegatus.

Delictum.

Quae sint graua delicta, in quibus est prohibitum appellari, q. 17. limit. 4. 76. & seq. Et quid, si in appellatione exprimaturs causa rationabilis, nu. 84. Et quid si appelletur ab interlocutoria, nu. 85.

Reliqua

Index in Tractatum

Reliqua vide in verbo. Crimen.

¶ Delicta non committuntur sine aliqua causa, q. 17. limit. 48. num. 4. & seq.

Demolitio.

A sententia de moliendo edificatum post nuntiationem non datur appellatio, q. 17. limit. 31. nu. 1.

Denuntiati, denuntiatio excommunicationis, & denuntiatio Evangelica.

Excommunicatus licet appellet à sententia excommunicationis, tamen potest denuntiari excommunicatus, q. 17. limit. 22. num. 4. Et potest denuntiari excommunicatus tam ab ordinario ipsius excommunicati, quamvis ipse non excommunicauerit, quam à delegato, nisi, &c. num. 6. Non tamen potest denuntiari, si denuntiatione in plus ligaretur, nu. 12. Item si sententia excommunicationis sit lata sub conditione, ante conditionis eventum non potest denuntiari, num. 13. Neque potest denuntiari, si delegatus detulerit appellationi, vel superior eam receperit, num. 14. Neque si fuerit excommunicatus ignoanter, & à die habita notitia appellet, num. 15. Item non potest denuntiari, quando non constat clare de excommunicatione, nu. 16.

Excommunicatus potest, etiam pendente appellatione, petere se denuntiari, & declarari absolutum, & non ligatum, q. 17. limit. 22. nu. 5.

Declaratus excommunicatus non potest, pendente appellatione à declaratoria denuntiari excommunicatus, ead. limit. 22. nu. 41. Siue declaratoria sit super excommunicatione hominis, siue iuris, nu. 42. Quod si denuntiaretur, denuntiatio esset nulla, num. 43.

¶ Excommunicatus debet denuntiari in publico, ut euitetur, q. 17. limit. 22. nu. 17. Sed si non sit occulte excommunicatus, debet euitari etiam si non sit denuntiatus, nu. 18.

Denuntiatio excommunicationis non probat excommunicationem, q. 17. limit. 22. nu. 19.

Sublato officio iudicis, datur adhuc denuntiatio Evangelica, si quis locupletetur cum alterius iactura, q. 16. limit. 1. num. 50. in fine.

Depositarius.

¶ Depositarius potest conueniri actione spoli, si non restituat rem depositam, q. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 38.

Depositarius quomodo possit agere de spolio, d. memb. 6. numero 38.

Depositio, depositum, & depositus.

Sententia, à quibus non datur appellatio, nisi facta deposito, vide, quest. 17. limit. 17. num. 8. & limit. 48. numero 34. & 35.

Depositus potest, appellatione pendente, exercere, &c. vide in verbo. Canonicus. & in verbo. Episcopus. vers. Episcopus depositus.

Depositus per sententiam ex delicto, irrogante infamiam potest appellatione pendente, ferre testimonium, eligere, &c. qu. 3. num. 75.

¶ Depositio ab ordine quid sit, d. q. 3. nu. 77. vers. contra.

De riuis.

In interdico de riuis non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 5. num. 7.

¶ De riuis est species retinenda possessionis, ead. limit. 6. memb. 1. nu. 24. Et cui competat, nu. 77.

Deserta, & desertio.

Appellatio efficitur deserta, si sit appellatum sine scriptis, q. 4. num. 8.

Desertio appellationis non inualidat ea, que, appellatione pendente sunt gesta ratione publici officii, sed solum gesta ratione priuati iuris, q. 3. nu. 75. vers. difficultas.

In Regno Neap. quando appellatio efficitur deserta, q. 13. nu. 94. & seqq.

Ne causa appellationis efficiatur deserta, qualis requiratur diligentia ad eam committendam, q. 14. num. 5. Et sufficit adire Regentem Cancellaria, num. 36. & 39. extens. 1. Et sufficit eum adire, etiam pendente termino Apostolorum, nu. 48. Et vbi Reges Cancellaria non fuerit repertus, vel fuerit repertus impeditus, debet appellans protestari, & recipere publicum instrumentum, nu. 41.

Qua impedimenta excusent appellantem à desertione appellationis non commissi infra legitima tempora, q. 14. num. 41. & seqq.

An iudex à quo, vel iudex appellationis debeat pronuntiare super desertione, & an, & quando hac pronuntiatio sit necessaria, q. 11. nu. 148. & seq. Et an Auditor Rotæ possit sine noua commissione pronuntiare super desertione, nu. 176.

Appellationis causa deserta, quis iudex cõdemnet desertorem ad expensas, q. 11. nu. 160. & 161. Et etiam delegatus potest condemnare, nu. 177.

Si causa appellationis, qua debebat committi intra decem dies, sit commissi intra undecim, non dicitur deserta, quest. 14. num. 61.

Si terminus ad faciendum committi causam appellationis, non sit prefixus principali, causam agenti, vel legitimo procuratori, sed simplici procuratori, causa non efficitur deserta, q. 14. sub nu. 62. vers. aduerte.

Appellatio ita efficitur deserta per lapsum termini hominis sicut per lapsum termini iuris, q. 15. nu. 13. Et quid in causis beneficiabilibus, sub nu. 21. vers. rursus.

Ne causa appellationis deseratur lapsu primi fatalis, quid agere debeat appellans, q. 15. nu. 151. & seq. Et quod debeat summa openiti nu. 156. & seq.

Licet appellans non fecerit fidem infra terminum, sibi assignatum, de prosecutione appellationis, tamen appellatio non efficitur deserta, q. 15. nu. 25. & 26.

Impedimentum, causatum ex propria negligentia, non excusat appellantem à desertione causa, q. 15. nu. 58. & 59. Neq. impedimentum iniustum, nu. 60.

Impedimentum, causatum ex culpa, & negligentia appellati excusat appellantem à desertione, q. 15. nu. & seq. in quibus declaratur materia.

Licet appellatus moriatur infra fatalia, tamen causa lapsu fatalium efficitur deserta, q. 15. nu. 161.

Lapsu primo fatali an appellatio efficitur deserta, nõ expectato lapsu secundi fatalis, q. 15. sub nu. 179. & 180.

Appellans impeditus an, & quando ad euadendam desertionem causa debeat protestari, & sapius protestari, quest. 15. numero 181.

Deserta causa appellationis an iudex ad quem possit confirmare illam sententiam, q. 15. nu. 209. & seq.

Deserta appellatione extraiudiciali, &c. vide in verbo. Extraiudicialis. vers. deserta appellatione extraiudiciali.

Appellatione deserta, an, & quando possit agi pro reuocatione attentorum, vide in verbo. Attentare. vers. appellans agens.

Deserta causa appellationis, deseritur etiam causa nullitatis, que stabat adherenter, q. 15. nu. 101. & q. 17. limit. 2. in fine, sub nu. 131. Secus est si nullitas stet aque principaliter, n. 126. 128. & q. 19. rem. 1. concl. 2. nu. 2.

Sententia, lata post desertam appellationem, est nulla etiam si appellatus non contradixerit processui, &c. q. 15. sub nu. 117. & nu. 201. Imo est nulla etiam si appellatus expresse consentiret, nu. 199. & 200.

Deserta causa, expirat iurisdictio iudicis ad quem, q. 15. nu. 118. & sub nu. 202. Et redit ad iudicem à quo, nu. 210. in fine. Et expirat etiam quoad cognoscendum de querela, nullitate & restitutione, si habeat iurisdictiõnem limitatam, q. 17. limit. 1. nu. 9.

In dubio

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

In dubio pronuntiandum est, appellationem non esse desertam, q. 17. limit. 1. nu. 18.

Sententia lata super desertione appellationis facit numerum & dicitur conformis sententia, lata super negotio principali, q. 17. limit. 1. nu. 22. & 23.

Ab interlocutoria, qua iudex pronuntiat, appellationem esse desertam, datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 185. Et idem si pronuntiat, non esse desertam, nu. 186.

Sententia, lata super desertione vel non desertione appellationis, an sit mera interlocutoria, vel habeat vim diffinitivam, aut sit diffinitiva, d. limit. 47. memb. 1. nu. 185. & 186. Et iudex potest eam revocare, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub nu. 27. & 56. Imo potest eam revocare etiam si ab ea sit appellatum, d. memb. 1. sub nu. 186. vers. declarata.

De superficie.

In interdico de superficie non datur appellatio, qu. 17. limit. 6. memb. 5. nu. 4.

De superficie est species retinenda possessionis, q. 17. lim. 6. memb. 1. nu. 21. Et cui competat, nu. 74.

Detentio.

In iudicio detentorio datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 8. nu. 18. vers. ratio. & nu. 23.

Deuolutio.

Appellatio deuoluit causam & iurisdictionem, q. 3. nu. 13. & seq. Etiam si sit appellatum a sententia nulla, nu. 15. & q. 17. lim. 21. sub nu. 8.

Appellatio deuoluit etiam accessoria, q. nu. 14.

Appellatio, si non sit interposita coram iudice a quo, non deuoluit, q. 6. sub nu. 7.

Appellatio licet non sit intimata, tamen deuoluit, quast. 6. numero 30.

Causa appellationis quando deuoluatur ad Curiam, q. 6. sub nu. 33. sub decl. 8. & q. 11. sub nu. 57. cas. 2.

Delatio, admissio, seu receptio appellationis, habita a iudice, vel a parte, deuoluit cognitionem causa appellationis ad Curiam, q. 14. nu. 18. Sed sola prefixio termini ad proseguendam causam appellationis non deuoluit, sed solum operatur, ut appellans teneatur impetrare iudicem, qui cognoscat in partibus, nu. 19.

Appellatio simplex deuoluit omnia capitula sententiae etiam separata, q. 10. nu. 8. & q. 17. limit. 21. nu. 12. Et multo magis capitula connexa, nu. 13. & 25. Etiam si isto casu appellatio esset limitata, nu. 14. & sub d. nu. 25.

Appellatio limitata in capitulis separatis non deuoluit totum negotium, q. 10. nu. 7. & 8. & q. 17. limit. 21. sub nu. 20.

Deuolutiua.

Appellatio etiam deuolutiua denegatur in missione heredis in possessionem ex l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 30. & 37. Sed non de iure canonico, nu. 32. 33. & seq. Denegatur etiam in possessorio summano, memb. 2. sub nu. 1. & 3. & memb. 4. sub nu. 37. vers. contrarietas. Sed non de iure canonico, d. memb. 2. nu. 40. & d. memb. 4. nu. 33. Denegatur etiam in omnibus possessoriis, in quibus appellatio prohibetur cum poena, nu. 27.

Datur in possessorio ordinario, q. 17. lim. 6. memb. 4. sub nu. 37. vers. contrarietas. & latius memb. 7. nu. 16. & seq. & nu. 22. Et quid ex constitutione agidiana, memb. 7. sub nu. 25. vers. contrarium, & nu. 26.

Habet locum in obligatione camerali, quast. 17. limit. 9. num. 51. & sequentibus. Et in notoriis, limit. 4. sub num. 55. 58. & 91.

Potest habere locum etiam si agatur de executione vite hominis, q. 17. lim. 4. sub nu. 16. vers. deduco.

Habet locum etiam in causis breuioribus, q. 17. lim. 40. nu. 16. Et quid in causis a decem infra, limit. 4. 2. n. 3. Et quid seruet Signatura, limit. 43. in fine.

Habet effectum etiam in casu, quo iudex potest exequi non obstante appellatione, q. 17. limit. 4. num. 55. & limit. 9. numero 57.

Appellatio deuolutiua quam habeat vtilitatem, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 24. & limit. 9. nu. 54.

Appellatio deuolutiua non habet locum, quando reus absens condemnatus se constituit in carceribus, quast. 17. limit. 48. num. 33.

Reliqua vide in verbo. Prohibere. & in verbo. Instrumentum.

Dicere.

Verbum (dicere) an sit aptum comprehendere verbum (excipere,) q. 19. rem. 1. concl. 4. num. 47.

Dictator.

A Dictatore non appellatur, q. 16. limit. 7. nu. 1.

Dies.

Dies & hora diei est exprimenda de iure communi in appellatione, & quid de stylo Romana Curia, quast. 4. num. 57. & quast. 12. sub nu. 40. vers. praxis. & clarius, nu. 50. uncto, num. 49.

Dies vide in verbo. Tempus. & in verbo. Terminus.

Dies termini an, & quando computetur in termino, q. 12. sub nu. 51. vers. ceterum. & nu. 56. & 57.

Diffamatus.

Diffamatus coram quo iudice debeat agere, q. 7. sub num. 108. & vers. confirmatur.

Differentia.

Differentias appellationum qui scripserint, q. 2. sub nu. 32. vers. ut singulas.

Differentia inter appellationem iudicalem, & appellationem extrajudicalem sunt vndecim, q. 2. nu. 33. & seq.

Diffinitiva.

A sententia, habente vim diffinitivam, datur appellatio, q. 17. nu. 19. & limit. 47. memb. 1. nu. 171. & seq. Et quid in foro Capitulino, num. 214.

Difformes sententiae vide in verbo. Conformes.

Dignitas.

Nomen dignitatis exprimitur in appellatione loco nominis proprii iudicis a quo, q. 4. num. 44. Et iudicis ad quem, nu. 50. in fine.

Dilatio.

An pendente dilatione seu termino assignato appellanti, ad proseguendam appellationem, iudex possit procedere, q. 13. num. 77. Et quid pendente dilatione assignata appellanti ab interlocutoria, nu. 78. & 81.

In his, quae dilationem non recipiunt, appellatio ita intelligitur prohibita a sententia diffinitiva, sicut ab interlocutoria, qu. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 37.

Ab eo, quod est celeriter expediendum sine dilatione, non datur appellatio, q. 17. limit. 9. sub nu. 2. vers. primo quia, & limit. 7. num. 13. limit. 38. sub nu. 1.

Animis breui dilatione an detur appellatio, quast. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 26.

A dilatione excessiua ita, ut excedat tempus instantia datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 100.

Dilatio assignata ad plura, si non potest operari quoad omnia, operatur quantum potest, q. 15. sub nu. 16.

Dilatoriae exceptiones vide in verbo. Exceptiones.

Diligentia.

Diligentia ad committendam causam appellationis qualis requiratur, q. 14. nu. 5. Et quando dicatur probata, relinquunt arbitrio iudicis, nu. 34. & seq. Et an probetur ex libro Reuisorum commissionum, sub num. 38. vers. aduerte. & nu. 40. & seq.

Diligentia committendi causam appellationis coram Regente Cancellariae sufficit, si fuerit facta etiam ante dationem Apostolorum, & c. q. 14. nu. 40.

Index in Tractatum

Paria sunt committere causam appellationis, vel uti diligentia committendi ad euitandam desertionem, q. 14. numer. 33. & seq.

Procurator in primo fatali appellationis debet esse diligens, in secundo diligentior, & in tertio diligentissimus, quest. 15. nu. 33.

Quae diligentia requiratur in primo fatali, ut detur secundum, q. 15. nu. 34.

Appellans, ut causa non deseratur lapsu primi fatalis, debet summa diligentia, & opem nitere exercere licet, quest. 15. sub num. 156.

¶ Diligentia quando dicatur probata, relinquatur arbitrio iudicis q. 14. nu. 34.

Dispositiua verba.

¶ Verba sententiae quando stent dispositiue, q. 17. lim. 6. memb. 9. num. 9. in fine.

Distributiones quotidianæ.

Excommunicatus, &c. vide in verbo. Fructus. vers. excommunicatus.

Diues.

¶ Qui dicatur diues, q. 17. lim. 40. nu. 13. in fine, iunctis, nu. precedentibus.

Diuisio.

Appellatio diuiditur in plures species, q. 2. num. 32.

Diuortium.

¶ Mulier, quae fecit diuortium, dicitur vidua & habet priuilegium viduae, nisi diuortium fuerit causatum eius culpa, q. 7. sub nu. 116. vers. quod.

Doaneri.

A Doanerio, & Doanerio Patrimonii appellatur ad Praesidem Doanarum q. 8. nu. 145.

Doctor.

A sententia de expellendo eum, qui turbat Doctorem legentem, non datur appellatio, q. 17. limit. 7. sub nu. 13. illat. 2.

Dolus.

A sententia lata dolo, seu per iniuriam iudicis potest appellari etiam in causa possessoria q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 76. Etiam post lapsos decem dies, quest. 12. sub num. 161. limit. 8 & d. memb. 7. num. 78. Idem si sit lata dolo partis, sub eod. num. 78.

Dolus procuratoris. vide in verbo. Fraus.

Domicellus. vide in verbo. Baro.

Dominium.

Si reus, conuentus de spolio, admittatur ad probandum de domino, actor potest appellare, q. 17. lim. 6. memb. 7. nu. 120. & sub num. 127.

Si iudex, veluti exceptione domini non obstante, condemnat reum ad possessionem, reus potest appellare, q. 17. lim. memb. 9. sub num. 42. Declaratur quando possit appellare, num. 43. Subdeklaratur quando non possit, nu. 44. & seq. Actor vero in casu contrario, si iudex reum absoluat, veluti exceptione domini obstante, indubitate potest appellare, numero 46. & 47.

Dominus.

Dominus potest appellare pro suo subdito, q. 5. nu. 56. & 57. vbi declaratur.

Dominus, vel alius eius nomine potest appellare pro seruo condemnato ex delicto, q. 5. nu. 49.

A sententia, qua iudex pronuntiat, aliquem esse possessorem, & dominum, datur appellatio, quamuis in libello esset intentatum merum possessorem, quest. limit. 6. memb. 9. numero 20.

¶ Dominus. vide in verbo. Principalis.

Dominus potest comparare, & defensionem absque mandato suscipere pro vasallo, quest. 5. sub numero 63. confirm. 2.

Domus.

In causa dotis non datur appellatio, q. 17. lim. 8. num. 3. & 4. vbi de statuto Vrbs. Neg. datur in fructibus dotis, sub eod. nu. 4. extens. 2. Etiam si debeantur vidua, num. 5. vers. subextende. Neg. in dotis repetitione, facta à vidua, neg. cum dos petitur à puella. nu. 6. Datur appellatio, si sententia ferretur contra dotem, nu. 7.

Instantia habet locum in causa dotis, q. 15. nu. 247.

Statutum, quod instrumentum dotis habeat executionem paratam procedit non solum in petitione dotis, sed etiam in repetitione. Soluta matrimonio, q. 17. lim. 10. sub num. 21. vers. confirmatur.

Fructus dotis debentur marito à die mora, & ad quã rationem in Vrbe, & ad quam in Ciuitate Neap. q. 17. lim. 8. sub nu. 4. extens. 2.

Heres mariti an possit petere fructus dotis, quos non petiit maritus, suo d. nu. 4. vers. sed nunquid.

Fructus dotis an, & quando debeantur vidua, q. 17. limit. 8. nu. 5. vers. sed an.

Fructus dotis quando censeantur remissi, d. limit. 8. n. 5. vers. sed nunquid.

In dotis promissione semper inest tacita conditio, si sequatur matrimonium seu nuptiae, q. 17. lim. 9. nu. 77.

Dubium, punctus.

Appellatio in dubio est admittenda, vide. in verbo. Admittere.

Potest appellari non solum ex causa probabili, sed etiam ex causa dubia, q. 17. nu. 63.

Iudex ratione probabilis dubii excusatur, si non admittat appellationem, q. 13. sub nu. 113. extens. 2.

A formatione dubii, seu puncti potest appellari, q. 16. limit. 1. sub nu. 141. & 142. & lim. 12. nu. 15. & q. 17. limit. 47. num. memb. 1. nu. 203.

In dubio pronuntiandum est, appellationem non esse desertam, q. 17. limit. 1. nu. 18.

In dubio est pronuntiandum, sententias non esse conformes, q. 17. limit. 1. num. 18. Et praesertim si duae faciant rem iudicatam, num. 19.

Ducatus.

Valor ducati auri de Camera non est semper idem, q. 17. limit. 43. nu. 1. in fine.

Duellum.

A iudice duelli daretur appellatio, q. 16. nu. 21. Et à quibus iudicibus non appelleretur ead. q. 16. lim. 1. nu. 19.

Dux.

Dux, qui sententiauit uti Comes, & ad se appellatur uti Ducem, non potest causam appellationis cognoscere, q. 8. sub nu. 86. vers. confirmatur secundo.

A Duce appellatur, q. 16. nu. 7.

A Duce Praeside appellatur, q. 16. nu. 6.

Dux an possit dare iudicem, appellatione remota, q. 16. limit. 1. nu. 111. 113. & 114. & sub nu. 116. subrestr. 3.

A Mediolani Duce non appellatur, quest. 16. limit. 12. numero 1.

A Saubaudia Duce non appellatur, quest. 16. limit. 16. numero 1.

Dux factionum non appellat, q. 17. lim. 4. nu. 81. Secus si in appellatione exprimat rationabilis causa, nu. 84.

Dux habet iurisdictionem ordinariam, q. 19. rem. 1. concl. 6. numero 81.

Dux dicitur spectabilis, licet de consuetudine dicatur illustrissimus, q. 8. nu. 6.

Ecclesia, & Ecclesiasticus.

ECCLESIA in Regno Neap. potest appellare, omisso medio, q. 7. nu. 130. subrestric. 2. iunctis, nu. preced.

A iudi-

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

A Iudice Ecclesiastico iudicante vti ecclesiastico non potest appellari ad secularem, q. 8. sub num. 100. vers. infero. Et quid in Francia, ibidem vers. hanc illationem.
Ab Ecclesiastico, & Laico, simul iudicantibus appellatur ad superiorem iudicis Ecclesiastici, quast. 8. num. 101. Ampliatur, num. 102. Declaratur, sub eodem numero 102, vers. declarata.
Ecclesia Romana est refugium Christianorum oppressorum, q. 16 limit. 1. nu. 127.
Ecclesia defendit reos sanguinis, q. 5. nu. 45. in fine.
Non prabet immunitatem delinquentibus in Ecclesia, quast. 5. num. 77.
In feudo, quod habet à domino seculari, ligatur lege feudali laicorum, q. 8. sub nu. 92. extens. 1.
Dicitur cultrix, & aucltrix iustitiae, & mater aequitatis, q. 7. num. 49.
An habeat priuilegium legis vnicae. C. quan. imper. &c. quast. 7. num. 120.
Vide in verbo. Electio, vers. ecclesia.
Ecclesia non priuatur feudo propter culpam commissam à Pralato, q. 8. sub nu. 92. declar. 3.
Iudex ecclesiasticus per viam recursus cogit secularem denegantem iustitiam, quast. 7. sub numero 43. 44. & 45. vbi declaratur.
Iudex ecclesiasticus potest repetere subditum à quocumq. iniusto detentore, q. 5. nu. 56. vers. comprobatur.
Persona ecclesiastica est dignior laica, quare, &c. q. 8. num. 101. & 102.
Iudices ecclesiastici, vide in verbo. Pralati.
Effectus.
Quor. & qui sint effectus appellationis, q. 3. num. 3. & seq. & q. 17. limit. 19. sub nu. 8. & seqq. & vide in verbo. Nulla. vers. appellatio.
Appellatio suspendit effectum sententiae, etiam si sententia trahat secum executionem, q. 17. limit. 22. nu. 2.
Aegidiana constitutio. vide in verbo. Aegidiana.
Electio, & electus.
Appellans grauatus, & non appellatus non grauatus, eligit iudicem appellationis, q. 5. nu. 99. & q. 9. sub nu. 2. & sub n. 3. vers. ratio.
Si non est prouisum de iudice appellationem, appellatur ad eum qui iudicem elegit, q. 8. nu. 120.
A Iudice electo à Populo, & confirmato à Domino appellatur ad ipsum Dominum, quast. 8. sub num. 120. vers. à iudice.
Appellatur ad eligentem, vide in verbo. Potestas.
Qui appellauit alternatim cum reservatione optionis potest eligere iudicem infra tempus, datum ad prosequendum, q. 9. num. 2.
Electus ad officium publicum an, & quando possit appellare, qu. 17. limit. 33. nu. 1. & seq.
In dubio censetur electa potius via iuris communis, quam via iuris specialis, q. 7. sub nu. 5.
Ecclesia habet electionem fori, quando fuit spoliata cum aliqua violentia, quast. 7. sub num. 130. subrestric. 1. Sed tamen non potest eligere per saltum, omisso medio, sub eod. nu. 130. vers. verum. Secus in Regno Neap. sub eod. num. 130. subrestric. 2.
Emergens, & incidens.
Litispensentia super emergentibus, seu incidentibus, motis ab appellato, retardat cursum fatalium, q. 15. num. 83. & 84. Et hoc est verum, dummodo appellatus succumbat in emergentibus, nu. 85.
Emergens quod dicatur, q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 30. Et quod dicatur incidens nu. 29. Et quid sit incidens, emergens, dependens, annexum, & connexum, sub eod. nu. 30. remissue.

Instantia in mergentibus, & incidentibus, post lite contestatam est perpetua, q. 15. sub nu. 317.

Articulus incidens regulatur secundum principale, q. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 29.

Emphyteosis, emphyteota.

Filia instituta heredi datur remedium ex l. fin. C. de edic. diu. adi. tollen. etiam quoad bona emphyteotica, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 17.

Emphyteota possidet sibi, & non domino directo, & ideo an possit conueniri de spolio, finita linea, d. limit. 6. num. 39. 46. & 47.

Emptor.

Emptor an teneatur appellare, quast. 5. sub num. 14. & 15. Et an nomine proprio, vel nomine venditoris, num. 34. Et potest appellare etiam si prius appellauerit venditor, sub nu. 35. vers. secus.

Si appellauit, tenetur etiam prosequi, quast. 5. sub num. 15. vers. amplia.

Enuntiatiua.

Verba enuntiatiua sententiae non faciunt sententiam appellabilem, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub nu. 9. Faciunt tamen, si sint prolata per modum causae, &c. sub nu. 10.

Episcopus.

Episcopus si proferat sententiam, à quo appelletur ad Archiepiscopum, & ipse euadat Archiepiscopus, non potest cognoscere causam appellationis, q. 2. nu. 15.

Depositus per sententiam definitiuam potest, appellatione pendente, suum officium libere exercere, &c. quast. 3. numero 72.

Potest appellare pro sua Ciuitate, & suis subditis, q. 5. n. 53. Declaratur, nu. 57.

Ab Archidiacono, Abbate, Presbitero, alioque Pralato subdito Episcopi appellatur ad ipsum Episcopum, quast. 8. sub numero 52.

Potest, omisso Archidiacono, appellari ad Episcopum, quast. 7. num. 106.

Si Metropolitanus egit coram Episcopo contra subditum Episcopi, non appellatur ad Metropolitanum, sed appellatur ad superiorem Metropolitanum, q. 7. sub nu. 107.

Ab Episcopo, qui requisitus à Potestate pro executione sententiae excommunicat, appellatur ad superiorem Episcopi, q. 17. limit. 10. nu. 68. in fine.

Si familia Potestatis, requisita ab Episcopo pro executione sua sententiae, excedat, exequendo, ab illo excessu appellatur ad Archiepiscopum, q. 17. limit. 10. sub nu. 68.

Ab Episcopo appellatur ad Archiepiscopum, q. 8. nu. 86. Extenditur sub eod. nu. 86. Declaratur nu. 87. & seq.

Ab Episcopo, cuius iurisdictionis sit excitata, appellatur ad Archiepiscopum, q. 8. sub nu. 86. extens. 2.

Ab Episcopo, procedente iurisdictione ordinaria, potest appellari ad Archiepiscopum, vel ad Papam quastio. 8. numero 87.

Ab Episcopo, procedente iurisdictione delegata contra exemptos, appellatur ad Papam, q. 8. nu. 87.

Ab Episcopo in causis fidei appellatur ad Papam, quast. 8. numero 88.

Ab Episcopo iudicante etiam in temporalibus appellatur non ad Dominum temporalem, sed Archiepiscopum, quast. 8. num. 90. Subdeklaratur, num. 91. Restrigitur, num. 92. & seqq. Et quid in Francia, num. 94. Et quid in Hispania, num. 95.

Ab Episcopo in feudalibus appellatur ad Dominum directum feudi, & non Archiepiscopum, q. 8. nu. 92.

Ab Episcopo, deputato iudice ordinario ab aliquo Principe, seu Domino seculari, appellatur ad ipsum Principem, seu Dominum secularem, q. 8. nu. 93.

Index in Tractatum

- Ab Episcopo, delegato à Domino seculari, appellatur ad ipsum Dominum delegatum. q. 8. nu. 93.
- Ab Episcopi laudo an appellatur, q. 16. limit. 18. nu. 1.
- A Vicario Episcopi non appellatur ad Episcopum, & quando appellatur, vide in verbo. Vicarius.
- ¶ Episcopi habent aequalem dignitatem cum Cardinalibus, sed non administrationem. q. 2. n. 30.
- Episcopo ligante cum clerico, eliguntur arbitri, quast. 7. numero 107.
- Si sit questio de feudo regio inter Episcopum, & tertium Rex iudicat. q. 8. sub nu. 92. extens. 1. Secus si questio sit inter Episcopum, & Regem, sub eod. num. 92. vers. secus. & vers. declarata.
- Episcopi Metropolitanis, Primates, Patriarcha non iudicant in suffraganeos, nisi in casibus à iure expressis, q. 8. sub n. 98. dec. ar. 4. Quare cognoscunt solum causas civiles, non autem criminales, sub eod. n. 98. declar. 3.
- Episcopus potest dare alium iudicem, si recusetur Vicarius vti suspectus. q. 8. nu. 85.
- Episcoporum causas criminalis quis cognoscat. q. 8. sub num. 98. vers. secus etiam.
- Episcopus si est in studio, tanquam scholaris, sedebit, tanquam scholaris. q. 8. sub nu. 92. vers. similiter.
- Episcopus filius in domo facit reuerentiam patri, q. 8. sub nu. 92. vers. confirmatur tertio.
- Episcopus potest conuenire suum subditum pro molestiis extrajudicialibus coram Metropolitano, quast. 7. sub numero 108.
- Episcopus & Vicarius non sunt duo iudices, sed vnus. q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 82.
- Episcopus potest restituere in integrum aduersus sententiam Vicarii prout posset ipse Vicarius, q. 8. nu. 77. & q. 19. rem. 1. concl. 6. sub num. 82. & rem. 2. num. 33. Sed quid è contra, num. 34.
- Potest cognoscere de nullitate sententiae Vicarii, prout posset ipse Vicarius, q. 8. nu. 77. & q. 19. rem. 1. concl. 6. sub num. 82.
- Potest auocare ad se causam, vel aliud negotium à suo Vicario, q. 8. nu. 57.
- Non habet tricesimas, nec sportulas pro sententia, secus si sententiet vt Baro, quast. 8. sub numero 92. vers. confirmatur primo.
- Episcopo excommunicato, seu suspensio, Vicarius non habet exercitium iurisdictionis. q. 8. nu. 54.
- Episcopo recusato vti suspecto, censetur suspectus Vicarius, q. 8. sub nu. 57. vers. septimo. & nu. 68. Extenditur, nu. 69. Limitatur, n. 70. & 71.
- Iurisdictione Episcopi est maior iurisdictione Vicarii, q. 8. nu. 57. in fine.
- Potest supplicari Episcopo à sententia Vicarii, quast. 8. num. 79. & 80.
- Si Papa deleget causam Vicario sub nomine proprio & dignitatis, vel sub nomine proprio tantum Episcopus non potest illam cognoscere. q. nu. 56. Secus si deleget sub nomine dignitatis tantum, quia tunc, absente, vel mortuo Vicario, potest Episcopus cognoscere. sub eod. nu. 56. vers. intellige.
- Episcopus sedens, seu habens vocem in capitulo tanquam Canonicus, non sedet in primo loco, quast. 8. sub numero, 60. vers. secus.
- Quando dicitur interuenire in capitulo vti Episcopus, & quando vti Canonicus. q. 8. nu. 120. in fine vers. quando.
- Potest reuocare interlocutoriam, lata à suo Vicario etiam generalis, q. 8. sub n. 73. Si illam posset reuocare ipsemet Vicarius, alias non, nu. 74.
- Est iudex reductionis laudi lati à clerico, & laico simul, q. 8. sub nu. 102. illat. 3.
- Est iudex competens scholarium, q. 8. sub num. 124. vers. nota etiam.
- Solus sine consilio sui Capituli non potest punire suos clericos, q. 17. limit. 26. sub nu. 10.
- Potest valide procedere etiam in casibus pertinentibus ad forum secularem, nisi declinetur iurisdictione, q. 19. rem. 1. concl. 2. sub nu. 26.
- Habet iurisdictionem ordinariam, qu. 19. rem. 1. concl. 6. num. 80.
- Episcopus, & Vicarius dicuntur aequales, quast. 19. rem. 2. num. 33.
- Episcopus, vide in verbo. Inhibitio, vers. episcopus.
- Error.
- Error nominis appellati non vitiat appellationem, quast. 4. nu. 41.
- Error de vno iudice appellationis ad alium an, & quando vitiet appellationem, q. 2. nu. 12. 13. & 17.
- Appellatio interposita per errorem, omisso medio, est valida. q. 7. num. 25. & 96. & seqq. in quibus extenditur, & declaratur.
- Appellatio interposita per errorem ad aequalem superiori, ad quem debebat interponi, est valida, q. 2. nu. 17. & q. 7. sub nu. 97. extens. 2.
- Iudex appellationis non potest confirmare sententiam, quae est nulla ob errorem in ea expressum, quast. 11. num. 118.
- Emictio.
- Cautio, praestanda pro euictione rei vendita, an possit praestari extra locum rei vendita, q. 15. nu. 139.
- Ex. extunc.
- Dictiones (ex) (ex tunc) regulariter excludunt diem à quo, vt non computetur, q. 12. nu. 57.
- Exceptio.
- Peremptoria exceptiones possunt opponi, & probari in causa appellationis, etiam si fuerint reiecta in prima instantia, & c. etiam si superuenerint pendente causa appellationis, q. 11. nu. 45. vbi datur restrictio.
- Gratuus in exceptione peremptoria, appellando, suspendit totam iurisdictionem quast. 17. limit. 47. memb. 2. num. 5. & seqq.
- Appellatio gratui in exceptione subreptitii rescripti suspendit iurisdictionem in tota causa, quast. 17. limit. 47. memb. 2. nu. 3.
- Dilatoria, & declinatoria exceptiones non possunt opponi in causa appellationis, q. 11. nu. 46. Extenditur, nu. 47. Restrigitur, nu. 51. & seqq. & nu. 55. vbi de exceptione dilatoria, qua reddi ipso iure processum retronullum.
- Subreptionis exceptio contra literas ad beneficia, si sit omissa in causa principali, an possit opponi in causa appellationis, q. 11. nu. 48. & seqq.
- An admissa legitima exceptione apta ad impediendum executionem datur appellatio q. 17. limit. 10. n. 34. Dummodo probatio exceptionis offeratur incontinenti, n. 35. Et offeratur iudici, non executori, n. 36. Et ab executore mixto non admittente exceptionem datur appellatio, limit. 11. num. 13.
- An admissa vel admissa exceptione impediendo litem ingressum datur appellatio etiam in foro Capitolino & c. q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 92. & seqq. Et potest appellari tam ab expressa, quam à tacita non admissione per processum ad vltiora, nu. 96.
- A reservatione exceptionis in fine litem datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 97. & 98.
- Appellatio interlocutoria, lata super exceptione, ne certa persona teneatur vltra, quam facere possunt, non suspendit iurisdictionem.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

- iurisdictionem in causa principali, q. 17. limit. 47. memb. 2. num. 17.
- Licet appellans probet, se appellasse eo, quia iudex noluerit admittere exceptionem, tamen ex hoc solo non dicitur probare grauamen, quest. 11. sub nu. 61. & 62. Limitatur, num. 63. & seqq.
- Quando grauamen dicatur probatum, & iustificata appellatio eo solo, quod iudex à quo non admisit exceptionem, q. 11. nu. 63. & seqq.
- Calumniosa exceptio, seu suspecta de calumnia potest libere reuocari, q. 11. nu. 129. & q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 78. Et licet appelletur à reuocione, & iudex adhuc procedat ad sententiam non obstante appellatione, tamen sententia non irretractabili, iudex ponit se in periculo, d. concl. 4. nu. 82.
- Sublata facultate excipiendi, an censetur prohibita appellatio, q. 16. limit. sub nu. 47. 52. & seqq.
- ¶ Exceptio, que non est admittenda, non debet admitti etiam si inconueni offeratur probatio ipsius, quest. 17. limit. 9. sub num. 52.
- Quando executio potest fieri realiter, & personaliter ad uoluntatem creditorum, non admittitur exceptio, que non potest momento probari per instrumentum, d. limit. 9. sub num. 52.
- Quas exceptiones iudex possit reseruare ad merita causa, q. 11. num. 76.
- Exceptionibus per rescriptum Principis sublatis, intelliguntur sublata solum friuola, & quid si sint prohibita à lege, & quid si à statuto, q. 18. limit. 1. num. 51.
- Exceptio dilatoria, que per ignorantiam non fuit opposita ante contestationem litis, potest opponi postea, q. 11. sub num. 51. vers. comprobatur. & vers. seqq.
- Exceptio dilatoria, que reddit processum ipso iure nullum, potest opponi etiam post litem contestatam, q. 11. num. 54.
- Exceptiones dilatorie, quando, seu que possint opponi post litem contestatam, q. 11. sub nu. 55. vers. qua.
- Exceptio, qua negatur actus, nunquam intelligitur prohibita, q. 19. rem. 1. concl. 5. sub nu. 43. vers. ratio.
- Exceptio fortius operatur, quam actio, q. 19. rem. 1. concl. 4. sub nu. 22. & 23.
- Exceptio genetrice sumpta comprehendit etiam actionem, d. concl. 4. sub nu. 25.
- Iudex non potest reuocare exceptionem acquisitam parti, quamuis sit inducta de rigore iuris ead. concl. 4. sub num. 14. vers. comprobatur.
- Statutum, prohibens agi post annum, non comprehendit excipientem post annum, q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 50.
- Licet actio aliquo casu annualis, exceptio tamen est perpetua, q. 19. rem. 1. concl. 4. num. 52.
- Reliqua uide in nomine illius exceptionis, de qua quaris. & in uerbo. Actio. vers. in actione iudicati.
- Excessus executionis,
- ¶ Vide in uerbo. Executio. in uerbo. Correctio. & in uerbo. Taxatio.
- Excessus executionis quot modis committatur, q. 17. limit. 9. nu. 30. & seqq.
- Excommunicatio, & excommunicatus.
- Sententia excommunicationis non transit in rem iudicatam, licet ab ea non appelletur, q. 12. nu. 150.
- A non reuocatione sententia excommunicationis potest appellari, q. 12. num. 151.
- A sententia excommunicationis non datur appellatio, q. 17. limit. 22. num. 1. & seqq. Datur tamen ad effectum deuolutiuum, num. 34. Datur etiam à declaratori, num. 36. & seqq. Nisi sit declaratoria censurarum ob non partitionem rei iudicatæ, num. 44. Aut contra obligatum in forma Camera num. 45. & 46. Datur etiam appellatio à precepto facto sub pœna
- excommunicationis, nu. 47. & seqq. Datur etiam à sententia continente intolerabilem, & patentem errorem, num. 53. Et à sententia interdicti respuentis temporalia, beneficium, &c. nu. 60.
- A sententia absolutionis ab excommunicatione non datur appellatio, quest. 17. limit. 22. num. 20. Præsertim si sit absolutio, præstita cautione, num. 21. Et multo magis si excommunicatus sit in periculo mortis, limit. 38. nu. 2. Imo absolutio potest fieri etiam pendente appellatione, d. limit. 22. nu. 23. & 24. Si tamen absolutio sit iniusta, potest appellationis remedio rescindi, nu. 25. Casus, in quibus potest appellari, nu. 29. & seqq.
- Reliqua de absolutione à sententia excommunicationis, uide in uerbo. Absolutio.
- In appellatione à sententia excommunicationis debet exprimi causa, q. 4. nu. 30. in fine.
- Excommunicatio lata post interpositam appellationem, est nulla, q. 17. limit. 22. sub nu. 47.
- Excommunicatio, lata post interpositam legitimam appellationem, non habet effectum, quia est ipso iure uulua, q. 17. limit. 22. nu. 54. Etiam si appellatio fuerit extraiudicialis, nu. 55. Secus tamen est, si sit lata à iudice dato cum clausula (appellatione remota) nu. 56.
- Concurrentibus eodem momento excommunicatione, & appellatione præsumitur, quod excommunicatio præcesserit in foro conscientia, secus in foro fori, d. limit. 22. sub num. 57. de declar. 2.
- Dicens se excommunicatum post appellationem, tenetur hoc probare, q. 17. limit. 22. nu. 57.
- Excommunicatus ante pendente appellatione à sententia excommunicationis possit denunciari, uide in uerbo. Denunciari. an possit grauari, uide in uerbo. Grauari. vers. excommunicatus an possit priuari fructibus & distributionibus, uide in uerbo. Fructus.
- Reperto post datam rescripti, quod delegatus est excommunicatus fatalia non currunt, q. 15. num. 130.
- Appellatio ab excommunicatione, seu reuocatione an, uti articulus connexus, suspendat, q. 17. limit. 47. memb. 2. num. 7. & 8.
- Appellatio grauati in exceptione excommunicationis suspendit iurisdictionem in tota causa, quest. 17. limit. 47. memb. 1. num. 3.
- Excommunicatus potest appellare, quest. 5. num. 5. Hoc procedit in appellatione iudiciali, num. 6. & quest. 2. num. 44. Secus in appellatione extraiudiciali, ibidem. & d. q. 5. nu. 8. Dummodo sit mere extraiudicialis, alias appellare, ead. quest. 5. num. 7.
- Potest appellare iudicialiter in causa propria, sed non in causa aliena, q. 5. num. 9.
- Potest impetrare commissionem, seu iudicem appellationis in Curia, q. 5. num. 7. vers. subdeclara. & q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 37. in fine.
- Potest impetrare rescriptum super appellatione, nulla facta mentione excommunicationis, q. 5. nu. 8.
- A sententia lata ad fauorem actoris excommunicati, potest quilibet tertius, nullum habens interese, & sine mandato, appellare, q. 5. nu. 120.
- Excommunicatus licet appellet post sententiam, tamen remanet excommunicatus, q. 3. num. 65. Unde non potest continuare, num. 76.
- Petendo absolutionem à iudice à quo, dicitur renuntiare appellationi, nisi de hoc protestetur, q. 3. nu. 44.
- Si iudex medius appellationis sui excommunicatus, appellatur, eo omisso, ad magis superiorem, q. 7. nu. 38.
- Excommunicatus potest absolui, etiam pendente appellatione, uide in uerbo. Absolutio.

Index in Tractatum

- Excommunicatio accelerat mortem, & terminos vite hominis,** q. 3. num. 41.
Sententia excommunicationis trahit secum executionem, q. 17. limit. 22. nu. 1.
Sententia excommunicationis continet grauamen irreparabile, d. limit. 22. nu. 2. in fine.
Excommunicatio est nulla, si feratur à non habente iurisdictionem, q. 17. limit. 22. nu. 29.
Homo non excommunicatur, nisi propter contumaciam, q. 17. limit. 22. sub nu. 38.
Excommunicatus non potest agere, seu conuenire, q. 5. sub nu. 6. *vers. confirmatur.*
Excommunicatus prohibetur implorare officium iudicis, qu. 5. sub nu. 83.
Excommunicatus debet priuari fructibus beneficii, & distributionibus quotidianis, q. 17. limit. 22. nu. 8. *Etiamsi non habeat aliud, vnde vivere possit,* nu. 9.
Excommunicatus si perseueret, & inforDESCAT in excommunicatione, possit priuari beneficio, quest. 17. limit. 22. numero 11.
Excommunicatio, ne fame pereat, facienda est elemosina, d. limit. 22. sub nu. 10.
De denuntiatione excommunicate, vide in verbo. Denuntiarum, & reliqua in ceteris aliis suis, edibus.
Qui ob imponentiam non parit precepto sibi facto sub poena excommunicationis, non remanet excommunicatus, q. 17. limit. 22. nu. 50.
Excommunicatus sub conditione non dicitur excommunicatus ante euentum conditionis, d. limit. 22. nu. 51. *Etiamsi euentus conditionis prorogetur à parte,* nu. 52.
Excommunicatus non potest petere executionem sententia, q. 19. rem. 1. concl. 4. sub nu. 37. intellig. 2.
Iudex potest reuocare sententiam excommunicationis, iniuste latam, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub nu. 25. sub illat. 4.
Executio, executiue & exequi.
Ab executione sententia, seu mandato de exequendo non datur appellatio, q. 17. limit. 10. nu. 1. & seqq. *Neque datur à parte executionis,* limit. 1. sub nu. 48. *Hoc est verum in re iudicata, aut in instrumento, vel aliquo simile, à quo fit prohibita appellatio, quia tunc est prohibita etiam ab executione eorum; secus est in sententiis appellationibus,* nu. 6. *Imo appellans ab executione puniatur,* nu. 7. *Datur appellatio, si in ea sit expressa iusta causa,* nu. 19. *Item à pronuntiatione negatiua contra executionem,* nu. 21. *Datur etiam quoad effectum deuoluntarium in instrumentis,* & c. nu. 22. *Ab executionis ordine peruerso,* nu. 23. & seqq. *in quibus declaratur. Datur etiam ab executione excessiua,* nu. 28. *Et iamsi iurasset non appellare,* n. 29. *Sed in appellatione an requiratur expressio quantitatis excessu,* nu. 59. & seqq. & an, & quando expressio quantitatis excessu suspendat executionem, num. 63. & seqq. & an possit appellari à pronuntiatione de exequendo instrumentum, nu. 8. *Et à pronuntiatione de exequendo rem iudicatam non datur appellatio,* num. 9. & seqq. *Siue executio sententia sit pesita per actionem in facto, siue officio iudicis,* num. 15. *Etiamsi pronuntiatione ista esset interlocutoria,* num. 16. *Multo minus datur ab executiualibus decretis vigore trium conformium,* num. 17. *Datur tamen appellatio à pronuntiatione de exequendo, quando ex ea inferretur nouum grauamen,* nu. 18.
Ab executione excessiua semel tantum licet appellare, q. 17. limit. 10. nu. 69.
Ab excessu executionis, non appellatur post lapsos decem dies, q. 17. limit. 10. nu. 66.
A non seruato ordine executionis appellatus, cuius fauore est datus ordo, q. 17. limit. 10. sub nu. 26. decl. 4. *Et quando appelleret creditor, & quando reus,* sub eod. nu. 27. illat. 1. & seqq.
- A secunda sententia, que sit executiua prima non potest appellari, si non potuit appellari à prima, quest. 17. limit. 10. nu. 11. & 12.**
Mandatum simplex ad appellandum non sufficit ad appellatum ab executione excessiua, q. 17. limit. 10. nu. 70.
Iudex à quo potest exequi sententiam contra confessum, non obstante appellatione, q. 17. limit. 4. nu. 4. & seq. *Et quid si in appellatione exprimat causa, & c. nu. 51. Et quid si exprimat in appellatione contra confessum, & conuictum,* nu. 54. *Et quid si in appellatione offeratur probatio incontinenti* sub nu. 16. *vers. declara nunc. Et quid si iudex deculerit appellationi,* num. 27. *Reliqua vide in verbo. Confessus. vbi an & quando appellatio confessi, & conuicti & confessi sit admit-tenda.*
A sententia, qua iudex pronuntiat, instrumentum esse exequendum an, & quando detur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 19. 4. iunctis precedentibus.
Iudex à quo volenti exequi, appellatione pendente, potest resisti, q. 17. limit. 4. nu. 52.
Executio, facta post impetratam restitutionem in integrum ad appellandum, reuocatur tanquam attentatiua, q. 5. sub nu. 27. *vers. hec tamen.*
Iudex attentatiue decernit executionem in sententia, lata in prima instantia, si sententia est appellabilis, quest. 3. numero 25.
Executio an, & quando retardetur per appellationem, vide in verbo. Suspendio.
An, & quando iudex à quo, & quando iudex appellationis debeat exequi rem iudicatam, quest. 11. num. 162. & seq. Et quid si iudex ad quem sit delegatus Principis, num. 163. Et quid seruetur in Curia Romana, nu. 172. & seqq. Et quid si sententia contineat poenam corporalem, num. 183. & q. 10. sub nu. 26.
Iudices ordinarii possunt sine commissione executoriali exequi suas sententias, à quibus non sit appellatum, q. 11. sub nu. 173. *vers. contraria.*
Signatura committit causam executionis eidem iudici, qui tulit sententiam, q. 11. nu. 180. *Etiamsi ab eius sententia sit appellatum, dummodo causa appellationis non sit alteri delegata,* num. 181. *Alias committit ei, cui est delegata, vel, & c. num. 182. Et quando committat executionem iudici à quo in reformatoria commissione appellationis ordinaria,* q. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 142. & 143.
Iudex exequendo, pendente appellatione, an, & qua poena puniatur, q. 13. nu. 100. & seqq. *Et quid in Regno Francia, nu. 109. & seqq. Et an puniantur ministri executores,* num. 108. *Et quibus casibus iudex non puniatur, numero, 111. & seqq.*
Iudex à quo, si constet sibi notorie appellationem esse iniustam, & non admittendam, potest exequi sententiam, non obstante appellatione, q. 11. & nu. 11. & q. 17. limit. 4. sub nu. 89. *vers. prolatum secundo. Et quid in Regno Francia, limit. 48. sub nu. 37. vers. imo.*
Executio facta, appellatione pendente, à sententia lata super possessione momentanea, non dicitur attentata, q. 17. limit. 6. memb. 3. nu. 22. *Et multo minus si sit facta pendente termino ad appellandum,* nu. 23. *Et quid si fuerit facta potest inhibitionem iudicis appellatoris delegati cum clausula (sine preiudicio legitima executionis) nu. 24. Et quid si inhibitiio emanauerit à iudice ordinario, nu. 25.*
Ab executione non datur appellatio, nisi exprimat causa, q. 4. sub nu. 29. cas. 2.
Tertius potest appellare ab executione instrumenti, seu sententia in qua non est nominatus, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub nu. 42. *vers. & quod.*
Tertius an, & quando appellando impediatur executionem sententia

Sig. Scaccia, De appellationibus.

sententia contra condemnatum, vide in verbo. Tertius. vers. tertius appellando.

¶ Executio sententia euidenter iniusta potest impediri officio iudicis, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 81.

Executio parata non datur pro his, quae non leguntur in instrumento, sed veniunt ex interpretatione iuris, q. 17. limit. 9. num. 16.

In executione sententia requiritur cognitio summaria, q. 19. rem. 1. concl. 5. sub nu. 34.

Sententia, lata super executione instrumenti, seu sententia, an habeat vim diffinitivam, an sit in re interlocutoria, vel diffinitiva, quaest. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 191. & seq. Et quid in pronuntiatione de exequendo, limit. 10. sub num. 8. vers. ratio.

Executio facta ordine non servato, an, & quando sit nulla, q. 17. limit. 10. nu. 24. & seqq.

Executionis excessus quot modis fiat, q. 16. lim. 9. nu. 30. & seq. limit. 11. nu. 8. & 9.

Executio pro modico debito non fit in magna re, q. 17. limit. 10. num. 31. Neque in alia re, quam in re iudicata, seu, & c. nu. 32. Neque ante tempus, nu. 33. Nec, si per exceptionem, & c. nu. 34.

Executio quando possit iustificari ex post agitata, & productis, q. 16. limit. 38. sub nu. 6.

Quo ordine procedatur ad executionem sententiae, q. 11. nu. 184. 189. & seqq.

Vilius est petere executionem officio iudicis, quam agere actione rei iudicatae, q. 11. sub nu. 184.

Ordinarius, cui delegatus Principis committit executionem suae sententiae, non potest cognoscere de iustitia, vel iniustitia sententiae, q. 17. limit. 10. sub nu. 45.

Citatio an, & quando sit necessaria in executione sententiae, q. 11. nu. 186. & seqq.

In executione sententiae an sufficiat citare procuratorem, ead. q. 11. sub nu. 188. declar. 2.

Nullitas an, & quando impediatur executionem, vide in verbo. Nullitas.

Restitutio in integrum an, & quando impediatur executionem, vide in verbo. Restitutio in integrum.

Executio, cui se opponit tertius, docens de suo interesse, non fit nisi cum clausula (sive prauidicio iurium tertii) q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 84.

Tertius, opponendo se executioni, an, & quando eam impediatur, vide in verbo. Tertius.

Executio contra tertium possessorem probato, quod victus in sententia est dominus, quomodo fiat, q. 17. lim. 6. memb. 4. nu. 60. & seqq.

Melioramentorum exceptio an, & quando retardet executionem, vide in verbo. Melioramenta.

Executio parata, concessa in instrumento, non habet locum contra tertiam possessorem, d. memb. 4. num. 43. Et an contra tertium possessorem possit agi executivae, vide in verbo. Tertius.

Non potest procedi executivae, ubi requiritur litis contestatio, q. 17. limit. 8. sub nu. 64. vers. ratio.

De vna via executivae potest transiri ad aliam executivam, & utraque cumulari, q. 17. limit. 8. sub num. 45. vers. comprobatur.

Quando creditor possit exequi realiter & personaliter, ibidem.

Via executivae, vide in verbo. Ordinaria.

Delegatus ab ordinario non exequitur sententiam, q. 11. nu. 179. & q. 17. limit. 10. nu. 45.

Delegatus Papa extra Curiam exequitur suam sententiam, q. 11. nu. 178. Secus in Curia, nu. 172. & seqq.

Delegatus Principis potest exequi suam sententiam, q. 17. limit. 10. num. 45.

Iudices ordinarii Romanae Curiae an, & quando possint exequi sententia sine commissione executoriali, quaest. 11. nu. 172. & seqq. Et si sit delegatus, sub numer. 173. vers. ratio, & num. 175.

Signatura quomodo rescribat de executione, vide in verbo Commissio. vers. signatura.

Executoriales decreta, non servatis quatuor terminis, an sint valide, q. 11. nu. 201.

Si ultimus iudex pronuntiat, sententiam esse exequendam, haec pronuntiatio dicitur sententia conformis, q. 17. lim. 1. sub n. 30. exempl. 7.

Iudex, qui exequitur sententiam alterius ex defectu potestatis eius, qui eam tulit, quam habeat cognitionem, q. 17. limit. 10. nu. 42. & seq. & num. 47. & seqq. Et quid in superiore, non considerato defectu testatis, nu. 46.

Executor.

Amero executore executoris appellatur ad iudicem exequentem, qui relaxavit mandatum, quaest. 17. limit. 10. sub numero 41.

Ab executore, qui male interpretatur sententiam, datur appellatio, q. 17. limit. 10. nu. 52.

Ab executore ad quem sit appellandum, q. 17. limit. 10. nu. 67. & seqq.

Amero executore non appellatur, quaest. 16. lim. 1. num. 1. Neque ab executore, ead. q. 16. limit. 24. num. 1. & q. 17. limit. 10. num. 1. in fine, & limit. 11. nu. 1. Sed procedit inmero executore, num. 2. A quo tamen potest appellari, si excedat modum, num. 6. Sed est potius recursus, nu. 7. Potest etiam appellari ab executore mixto, nu. 11. & seqq. Et similiter quando pars post sententiam allegaret, & statim probaret transactionem, num. 16. Et quid si disputaretur de potestate executoris, nu. 10.

Quo ordine sit procedendum coram iudice executorali, quaest. 11. § num. 200.

Executor merus nullam recipit probationem, q. 17. lim. 10. sub nu. 36. Nullamq. audit exceptionem, nu. 37. Nisi sit exceptio notoria nullitatis sententiae, num. 38. Et qui dicatur executor merus, lim. 11. nu. 4. & 5.

Executor merus minister executoris nullam prorsus audit exceptionem, d. limit. 10. nu. 40.

Executor mixtus quam cognitionem habeat, q. 17. lim. 10. nu. 42. & seqq. & lim. 11. sub num. 11. vers. ratio. Et quis dicatur executor mixtus, nu. 12.

Executor dicitur excedere, quando dolose agit, d. limit. 11. nu. 8. Seu iniuriose, aut facit executionem in rebus prohibitis, aut tollit alternativam, nu. 9. exempl. 2. & vide limit. 9. nu. 30. & seqq.

Executor excedendo an teneatur parti de dolo, vel actione iniuriae, q. 17. lim. 11. nu. 15.

Actus tribuitur ordinariis, & non executori, q. 17. limit. 10. nu. 4. & 5.

Exhibere.

A sententia lata in actione ad exhibendum an, & quando detur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 8. nu. 19. & seqq.

Actio ad exhibendum sapit naturam iudicii realis, q. 17. lim. 6. memb. 8. sub nu. 19.

In actione ad exhibendum iuratur in litem, sub eod. num. 19. & sub nu. 20.

Exhibitio rei quandoque petitur, ut fiat recognitio, quandoque vero, ut transferatur possessio, & c. q. 17. lim. 6. memb. 8. numero 22.

Eximere.

Appellatio eximit appellantem a iurisdictione iudicis a quo in causa appellata, q. 3. num. 16. & seq. In quibus sunt ampliationes, & limitationes.

Index in Tractatum

Expensæ.

An iudex à quo, vel iudex appellationis condemnet ad expensas desertorem appellationis, q. 11. nu. 160. & 161. Et ad quas expensas condemnari debeat, d. nu. 161. vers. infero.
Delegatus etiam potest condemnare ad expensas desertorem appellationis, q. 11. nu. 177.
Apostolorum expensas quis teneatur solvere, quest. 13. numero 114.
Expensæ pro remissione causse appellationis à quo sint soluendæ, q. 7. nu. 87.
Appellans, non proseguendo causam appellationis in termino sibi prefixo, potest condemnari in expensis sine alia citatione, & c. q. 14. sub nu. 17.
A condemnatione expensarum datur appellatio, qu. 17. limit. 1. sub num. 45. & limit. 21. nu. 56. Non tamen datur, quando iudex post lapsos decem dies condemnat ad expensas interlocutoria, num. 65. Nisi condemnatus habuisset iustam causam litigandi, nu. 66. Item non datur in expensis contumacialibus, num. 67. Et quid si condemnatio expensarum fiat in vltima sententia conformi, que facit rem iudicatam, nu. 72. & seq. Et quid seruet Curia Romana nu. 73.
Licet condemnatus in negotio principali appellauerit, & renuntiet appellationi, tamen appellatus potest proseguere illam appellationem respectu omissionis condemnationis expensarum, q. 17. limit. 2. nu. 98. vers. primus.
Actore misso in possessionem ex primo decreto, si iudex pronuntiet, reum non audiri, nisi resectis expensis, reus potest appellare, q. 17. lim. 6. memb. 4. num. 127.
Renuntians appellationi tenetur ad expensas, q. 17. limit. 2. nu. 112. & 113. vbi ibi ampliatur, & num. 112. & seq. in quibus limitatur.
Condemnatus ad restituendam domino possessionem fundi, in quo fecit melioramenta, seu expensas an, & quando possit appellare, q. 17. limit. 6. memb. 8. nu. 9. & 10. vide in verbo. Retentio.
Heres putatiuus, condemnatus in interdicto quorum bonorum, non potest appellare, ratione expensarum factarum in rebus euctis, q. 17. limit. 32.
Qui non potest appellare à principali, non potest appellare à condemnatione expensarum, quest. 17. limit. 6. memb. 9. num. 28.
Condemnatio expensarum non coaceruatur cum summa principali, stante lege, qua limitat quantitatem appellabilem, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub nu. 32. & sub nu. 37.
Victor non potest appellare ab omissione condemnationis expensarum, si appellauit victus, q. 17. limit. 21. num. 1. & seq. Neg. ab insufficienti condemnatione, num. 5. & 6. Etiam si victus renuntiaret appellationi, nu. 8. & limit. 2. num. 98. Et antequam inciperet vti appellatione, ead. limit. 2. sub nu. 99. & d. limit. 21. num. 9. Seu ommitteret proseguere appellationem, num. 10. Et etiam si non appellauerit, sed dixerit de nullitate sententia, num. 11. Et etiam si capitulum expensarum sit separatum, num. 12. Et à fortiori, si esset connexum, numero 13. Quamuis appellatio esset restricta ad capitulum quod facit contra appellantem, num. 14. Et quid si victus esset expresse absolutus ab expensis, num. 15. & sequent. Et quid si victus appellaret in parte, & partibus, num. 9. & sequentibus. vsque ad numer. 32. inclusiue. Potest victor appellare, quando victus non appellat, num. 33. Et quid isto casu si expensæ sunt silentio prætermisæ, num. 34. & sequentibus. vsque ad numer. 55. inclusiue. In Regno Francia victor debet appellare, numero 18.
Petens expensas post desertam causam appellationis non auditur, q. 17. limit. 21. sub nu. 10.
A sententia lata pro solutione expensarum funeralium, non datur appellatio suspensiuæ, q. 17. limit. 45. nu. 1.

A sententia lata pro solutione expensarum infirmitatis non datur appellatio, d. lim. 45. nu. 2.
Ab omissione condemnationis expensarum an, & quando detur victori appellatio, condemnatio in negotio principali non appellante, q. 17. limit. 21. nu. 34.
Lata sententia in negotio principali, & ommissa condemnatione expensarum, & ab earum omissione non interposita appellatione infra legitima tempora, si expensæ sunt factæ post litem contestatam, amplius peti non possunt, siue fuerint petita ab initio, siue non, q. 17. limit. 21. num. 37. & sub numero 40.
Ab omissione condemnationis expensarum datur appellatio, qu. 17. limit. 21. nu. 34. Etiam si fuerint ommissæ à iudice appellationis num. 46. & seqq.
Vbi plus expenditur, quam sit valor causse, non datur appellatio, q. 17. limit. 40. enu. 1. & 2.
Iudex appellationis debet condemnare etiam ad expensas causse principalis, q. 17. limit. 21. num. 47. Et ideo si, confirmando sententiam, condemnet simpliciter ad expensas, intelligitur condemnasse etiam ad expensas causse principalis, num. 48. q. 11. num. 161. vers. declara. Quod tamen non est verum si appareat, condemnatum habuisse iustam causam litigandi in prima instantia, & quid in Rota, & in Curia Francia, d. limit. 21. num. 49. Idem si iudex in prima instantia absoluerit ab expensis, sub eod. num. 49. temper. 2. Idem si iudex appellationis pronuntiat solum super desertione, eod. num. 49. in fine. Et an iudex in tertia instantia, reuocando duas priores, teneatur condemnare ad expensas factas in illis reuocatis, nu. 50. & 55.
Licet iudex appellationis teneatur condemnare etiam ad expensas factas coram iudice à quo, quid tamen si non fuerint petita coram ipso iudice à quo, q. 17. limit. 21. & num. 51. & seq. Et quid si iudex appellationis infirmet sententiam ex nouis actis, & quid seruetur in Francia, nu. 54.
A taxatione expensarum an detur appellatio, vide in verbo. Taxatio.
Appellatio à condemnatione expensarum ratione contumacia non suspendit iurisdictionem in aliis, q. 17. limit. 47. memb. 2. num. 16.
Absolutus ab expensis dicitur habuisse iustam causam litigandi, q. 15. nu. 81.
Restitutus aduersus lapsum instantia, quando teneatur in primis referre expensas, ead. quest. 15. nu. 306. & seq. Et quando non teneatur, num. 311. & seqq. & sub num. 334. vers. tamen.
Perempta instantia, reus absoluitur ab obseruatione iudicii, & actor condemnatur ad expensas, ead. q. 15. nu. 307. Et quando condemnetur reus, nu. 320.
Contumax non auditur, nisi resectis expensis etiam quod habuerit iustam causam litigandi, q. 15. nu. 398.
Licet Princeps restituat aduersus lapsum instantia, nulla facta mentione de expensarum refectione, tamen restitutus tenetur ad eas, q. 15. sub nu. 310.
Cedens liti tenetur ad expensas, q. 17. limit. num. 2. 114.
Renuntians instantia tenetur ad expensas, q. 17. limit. 9. sub nu. 46. vers. secundo quia.
Renuntians petitorio tenetur ad expensas, quest. 17. limit. 2. numero 115.
Omnis mutatio actionis, seu libelli post contestationem litis trahit secum condemnationem expensarum, q. 11. sub num. 33. vers. ad adducta, & nu. 36. & q. 17. limit. 2. nu. 116. Etiam si mutans sit mulier, nu. 117. Et in causis summaris, num. 118. Mutans tamen actionem, si nulla potest in eo considerari temeritas, non tenetur ad expensas, nu. 119. Idem si mutatio contingat intrinsece ex iure superuenienti, num. 120. Idem si mutetur caussa in secunda instantia, & c. nu. 121.

Qui

Sig. Scaccia, De appellationibus.

Qui bona fide, ignoranter fecit expensas, seu melioramenta in fundo alieno, habet solum, ius retentionis, quest. 17. limit. 6. memb. 8. num. 9. Sed in cas fecerit scienter animo obligandi, habebit etiam conditionem ad repetendum, num. 10.

Capitulum expensarum an dicatur separatum, vel connexum negotio principali, q. 17. limit. 21. sub num. 25. vers. sed sic. & num. 26. & seqq.

Expense plerunque debentur officio iudicis mercenario, q. 17. limit. 21. sub num. 34. vers. contra. Et dicuntur deberi officio iudicis illa qua debentur post contestatam litem, sub n. 40.

Expense, qua debentur iure actionis, sunt illa qua debentur ante contestatam litem, & c. q. 17. limit. 21. num. 45.

Si iudex non absolvit, causa expressa, neque condemnat victum ad expensas petitas, an teneatur de suo, d. limit. 21. sub nu. 34. vers. contraria.

Victus non condemnatus ad expensas an censetur absolutus, d. limit. 21. num. 37. & 38. utrobique in fine. Sed in Vrbe tenetur ad eas ex stat. Vrbe, quamvis sint omissa in sententia, num. 35. in fine.

Iudex potest condemnare ad expensas factas post litem contestatam, quamvis non sint petite, d. limit. 21. sub num. 35. vers. sed nunquid.

Lata sententia in negotio principali, iudex non potest condemnare ad expensas, qua debentur officio iudicis mercenario, d. limit. 21. sub num. 40. Secus si sit lata super revocatione attentatorum, num. 41. Quo casu potest condemnare etiam post lapsos decem dies, num. 42. Dummodo non sit appellatum, num. 44. At ad expensas, qua debentur iure actionis, condemnare etiam post latam sententiam in in negotio principali, num. 45.

Condemnatio expensarum, omissa in possessorio, potest reparari in petitorio per viam attentari, ead. limit. 21. num. 43.

Tarde producentis tenetur ad expensas factas, d. lim. 21. num. 68. Et ideo clericus, tarde allegans privilegium clericatus, non auditur, nisi refectis expensis, num. 69. & seqq. Et vide in verbo. Clericus, vers. clericus, vers. clericus tarde.

Expressio & expressum.

Expressio cause, seu gravaminis non est necessaria in appellatione à sententia diffinitiva, q. 4. nu. 25. & q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 111. Neque in appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitivae, d. q. 4. num. 28. Etiam si essemus in casu in quo appellatio esset prohibita, d. q. 17. limit. 4. num. 55. & 58. & d. q. 4. num. 27. Et qui sint casus, in quibus appellatio à diffinitiva est nulla, nisi exprimatur causa, num. 29. Secus est in appellatione ab interlocutoria, quia est necessaria, d. lim. 6. memb. 7. sub num. 111. vers. secus. Et requiritur expressio in specie, d. q. 4. num. 30. & seqq. in quibus ampliatur, & restringitur, & rem siue, d. limit. 6. memb. 7. sub d. num. 111. & 112.

Expressio generalis per relationem ad acta non sufficit in appellatione, q. 4. num. 31. Secus est si sit relatio ad certam partem actorum, num. 32.

Expressio cause in appellatione operatur, ut facilius admittatur appellatio & inhibeatur, q. 17. limit. 4. sub num. 55. Imo operatur, ut admittatur etiam in casibus, in quibus appellatio est prohibita, num. 48.

Que alio sint exprimenda in appellatione, vide in verbo. Res & in verbo. Summa.

Causa rationabili expressa, qua pateat ex actis, appellatio admittitur, qua alias non admitteretur, secus si exprimatur causa friuola, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 103. Et hoc procedit tam de iure civili, num. 104. Quam de iure canonico, num. 105. Secundum quod sufficit expressio cuiuslibet gravaminis, num. 106. Et quamvis de eo notorie non constet, nu. 107. Secus de iure civili, num. 108. Et quando dicatur notorie constare, num. 110.

Expressum, vide in verbo. Tacitum.

Expressum plus operatur, quam tacitum, q. 12. num. 87.

Extractus, vide in verbo. Regestum.

Extraiudicialis.

Appellatio extraiudicialis dicitur provocatio, q. 2. num. 33. in fine. Et improprie appellatio, q. 1. num. 5. & d. q. 2. sub num. 33. vers. at appellatio.

Non comprehenditur in rescripto appellationis nec sub nomine appellationis in materia odiosa, q. 1. sub num. 8.

Appellatio extraiudicialis que dicatur, q. 2. sub num. 34. vers. sed appellatio & sub num. 38. vers. at appellatio.

An sit licita etiam de iure civili, q. 2. sub num. 45. vers. sed appellatio.

Est prohibita excommunicatio, q. 2. sub num. 44.

Appellatio extraiudicialis ab vno articulo non suspendit in reliquis, q. 2. sub num. 37.

An, & quando sit intimanda ad inducendum effectum suspensivum, q. 6. num. 33.

Non impedit possessorem, quominus possit vendere, & alienare rem, quam possidet, q. 3. num. 71.

Debet dari in scriptis, q. 4. num. 4.

Quoad solemnita non differt ab appellatione iudiciali ab interlocutoria, q. 4. num. 58.

Potest interponi à futuro gravaminis, q. 5. num. 115. & q. 2. sub num. 43. Et ratione cause defuturo, q. 2. num. 43. vers. extraiudicialis.

Potest feudari in verisimili timore gravaminis, q. 2. sub num. 41. vers. ratio.

Interponitur à iudice, & à parte, q. 2. num. 38. vers. at appellatio.

Quando interponitur à iudice procedente extraiudicialiter, interponi debet coram ipso iudice à quo, q. 6. num. 5. Et infra decem dies, q. 12. num. 106. & q. 17. limit. 1. num. 7. Sed propter iustum metum potest interponi in absentia iudicis, d. q. 6. num. 17. Quando interponitur à parte adversa, procedente sine auctoritate iudicis, tunc debet interponi ad iudicem, coram quo appellans deberet reum convenire in prima instantia, q. 2. sub num. 46. vers. at appellatio. Vnde habet naturam citationis, sub num. 34. vers. sed appellatio & num. 39. & & clarius sub d. num. 46. & q. 17. num. 44. Imo habet vim citationis non solum contra appellatum, ut teneatur comparere sine alia citatione, sed habet vim citationis etiam contra ipsum appellantem, & c. num. 45.

Iustificatio appellationis extraiudicialis quomodo fiat, quest. 2. num. 42.

Intimatio appellationis extraiudicialis debet continere etiam intimationem mandati procuratorii, q. 6. sub num. 34. vers. intellige primo.

Appellatio extraiudicialis in quot, & quibus differat ab appellatione iudiciali, q. 2. num. 33. & seqq.

Deserta appellatione extraiudiciali, appellans non auditur per viam appellationis, q. 17. limit. 1. num. 7. Et an poterit agi via querela, nullitatis, & restitutionis, num. 8.

Non suspendit nisi ea, qua geruntur contra ipsam appellationem, q. 17. limit. 47. memb. 2. sub num. 15.

Extaneus.

Extaneus quilibet an possit appellare pro condemnato civiliter, si sequatur rati habitio infra decem dies, q. 5. num. 43.

Extaneus potest appellare pro condemnato criminaliter, etiam condemnato invito, quest. 5. num. 44. Subextenditur & restringitur, num. 45. & seqq. & num. 51. Imo potest etiam prosequi appellationem, num. 46. Et potest appellare nomine, quo vult, & c. num. 47. Non tamen potest appellare in casu in quo nec ipse condemnatus posset, num. 51. restr. 1. & num. 52.

Reliqua habes in propriis nominibus eorum, qui possunt appellare.

Index in Tractatum

Faber.

FABER malleans prope Doctorem, seu prope sacerdotem, non appellat à sententia de fractando, q. 17. limit. 6. memb. 2. num. 36. Idem si sit condemnatus ad recedendum à contra-da scholarium, limit. 7. num. 13.

Factio.

In duce factionum, id est, duces factionum, qui produnt Principem, vel Remp. non appellant, q. 17. limit. 4. num. 81. Secus tamen si exprimaturs causa rationabilis, n. 84.

Factor. vide in verbo. Institor.

Factum.

Ab eo, qui potest procedere de facto, non appellatur, q. 16. limit. 5. num. 8.

Ab eo, quod quis procuravit fieri, non potest appellare, q. 17. limit. 39. num. 1. Contrarium, q. 5. num. 4.

Factum iudicis censetur factum partis, q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 68.

De facto idem est, quod manu regia, q. 16. limit. 1. sub num. 64. vers. confirmatur.

Hac verba (procedas de facto) tribuunt liberam, & absolutam potestatem, q. 16. limit. 1. num. 65.

Voluntas magis facto, quam verbis exprimitur, q. 17. limit. 2. num. 23. Plus enim est facere facto, quam verbis, quest. 6. sub num. 41.

Falsum.

In crimine falsa moneta non datur appellatio, nisi in Francia, q. 17. limit. 4. num. 83. Et quid si exprimaturs causa rationabilis, num. 84.

In causa possessoria, lata super complicata falsitate, datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 48.

Fama. vide in verbo. Honor.

Familiaris.

Si appellatus efficiatur familiaris iudicis ad quem, appellanti non currunt fatalia, q. 15. num. 62.

Fatalia.

Fatalia currunt à die interpositae appellationis, q. 15. num. 162. & dies appellationis non computatur, num. 171. Et hoc procedit tam in appellatione iudiciali, quam in extraiudiciali, num. 172. Et quando fatalia incipiant currere in appellatione conditionali, seu à futuro gravamine, num. 174. Et quando in appellatione de partibus, num. 175. Et quando in appellatione, qua veniat cognoscenda à iudice eligendo, num. 176. & seqq. Et quando in Auditorio Principis, q. 14. sub num. 48. vers. fin. & d. q. 15. num. 131. & 132.

An incipiant currere à die prima, vel à die secunda appellationis, q. 13. num. 86. & late q. 15. num. 163. & seqq. & q. 17. limit. 21. num. 4.

Currunt, etiam pendente termino habito pro servato, & sic antequam subscribatur sententia, q. 14. sub n. 11. in 2. respons. & q. 15. num. 127.

Non incipiunt currere nisi à die, quo appellans potuit verisimiliter committere causam appellationis, quest. 14. num. 48. in fine.

Fatalia appellationis unde dicuntur, q. 25. num. 1.

Fatalia appellationis qua sint, q. 15. num. 2. Et qua sint in foro Capitolino, num. 40. Et qua in Prouincia Marchia, & in Abbatia Sublacensi, num. 41.

Fatalia appellationis habent locum in causis, quarum prima instantia est perpetua, q. 15. num. 3. In interlocutoria, num. 4. In causis criminalibus, n. 5. Etiam si appellans moreretur, &c. num. 6. Etiam si prima instantia sit breuior, num. 7. In appellatione extraiudiciali, num. 8. & 14. In causis beneficiabilibus, num. 9. & 10. In appellatione à gravamine futuro, num. 11. In sententia super declaratione iuris. In causis summaris, & executiuis. In causa feudali, sub eod. num. 11. Et quid in causa coram Principe, sub eod. num. 11. 131. 132. & 229. Et

coram delegato Papa, num. 133. Et an habeant locum in reductione laudi ad arbitrium boni viri, num. 258.

Fatalia habent locum tam in prima, quam in vltiori appellatione, q. 15. num. 36.

Fatalia distinduntur in septem tempora, q. 15. num. 12. Et qua sint haec tempora, num. 15.

Fatalium tempora non omnia dantur ab initio, & quomodo dentur, q. 15. num. 27. & seqq.

Primum fatale, id est, primus annus datur simpliciter, q. 15. num. 27. & 28.

Ante lapsum primum fatale nullum tempus concedi potest per viam restitutionis, q. 15. num. 30. & 31.

Secundum fatale non datur nisi ex causa, q. 15. sub num. 27. & 18. Et qua requirantur, vt detur, num. 34. & 35.

Secundum fatale non datur ei, cui concessa est prorogatio fatalium, q. 15. num. 234.

Tertium fatale datur ex causa per viam restitutionis, q. 15. sub num. 27. & 28. Et qua vti debeat appellans praxi petendo secundum, seu tertium fatale, num. 29. Et non conceditur vltimer annus, num. 32.

Fatalia possunt breuiari à Principe, à statuto, & à communi parium consensu, & illa sunt seruanda, q. 15. num. 38. & seqq. & num. 195. Et quomodo possint breuiari à iudice appellationis, num. 217. Et iudex ad quem non potest ad instantiam appellati breuiare terminum ad prosequendam appellationem, num. 240.

Fatalia, seu instantia appellationis non currunt, si per errorem fuerit appellatum, omisso medio, q. 7. sub num. 23. vers. sed secundum. Minusue currunt, si fuerit, omisso medio appellatum ad Papam, eod. num. 23. & aperius, q. 15. num. 53.

Fatalia an, & quando currant, & quando non currant, q. 15. num. 44. & seqq.

Fatalia super petitorio non currunt quandiu lis durat super possessorio, q. 15. num. 85. illat. 6.

Fatalia statutaria subrogantur loco fatalium iuris, & ideo dicta de fatalibus iuris procedunt in fatalibus statutariis, quest. 15. num. 109.

Fatalia an, & quando possint suspendi, seu prorogari, vide in verbo. Prorogare.

Citatio an sit necessaria in prorogatione fatalium, q. 15. sub num. 220. & seqq. & 224.

Vt appellanti non tetur secundum fatale quanti temporis exigatur negligentia, q. 15. num. 128. & seqq. Et vt detur sufficit, quod appellans in primo anno fecerit committi causam, & citauerit partem ad dicendum contra commissionem in actis presentatam, num. 151. vbi late declaratur, & num. 153.

Tempus vnus mensis reputatur sufficiens ad expediendam causam appellationis, q. 15. sub num. 149. vers. difficultas, & num. 55.

Lapso primo fatali, an sententia transeat in rem iudicatam, q. 15. num. 179. & 180.

Commissionis prorogationis fatalium vsus in Romana Curia qualis sit, q. 15. sub num. 229. & seqq.

Prorogatio fatalium, qua hic desunt, vide in verbo. Prorogare.

Fatalia in quibus differant ab instantia prime causae, q. 15. num. 241. & seqq. 303. & 339.

Sententia etiam nulla excusat à lapsu fatalium, q. 15. num. 296.

Impedimenta fatalium, vide in verbo. Impedimentum. in verbo. Impeditus. & in verbo. Desertio.

Reliqua vide in verbo. Compromissum. vers. licet. & in verbo. Iter. vers. vlt.

Fatum.

Fatum sumitur pro morte, q. 15. num. 1.

Fauorabilis.

Appellatio est materia fauorabilis, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 26.

Feriz.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Feriae.

Appellatio potest interponi etiam tempore feriato, q. 4. num. 57. sine, & q. 12. sub num. 51.

Feriae excusant à desertione causa appellationis non commissae infra legitima tempora, q. 14. num. 42.

¶ Licet quis citatus comparuerit tempore feriarum, & non exceperit, tamen poterit excipere in aliis citationibus, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 126.

Festinare.

Appellans quando dicatur nimium festinare in committendo causam appellationis, an relinquatur arbitrio iudicis, q. 14. num. 57.

Ficte, & Fictio.

A sententia lata super ficta possessione, datur appellatio, q. 17. limit. 8. memb. 9. nu. 114. & 115. Et quando non detur, num. 124. & seqq. & dixi in verbo. Hæres. vers. à sententia versus finem.

Condemnatus ex fictione iuris, &c. non appellat, q. 17. limit. 4. num. 86.

Ficte confessus & conuictus appellat, quest. 17. limit. 4. sub numer. 60. confirm. 1. Etiam in causis criminalibus, dummodo se constituat in carceribus, &c. limit. 48. num. 17. 28. & 29.

Fideicommissum. vide in verbo. Legatum.

Fideiussor & fideiussio.

Fideiussor potest appellare pro eo, pro quo fideiussit, q. 5. num. 31. 32. vbi de fideiussore iudicij, & q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 113. vbi de fideiussore contractus.

Fideiussor an debeat appellare nomine proprio, q. 5. sub num. 31. vers. difficultas.

Fideiussor venditoris potest appellare, victo emptore, quest. 5. num. 33.

Fideiussor, qui accessit promissioni de stando, & parendo sententiae, sequuta appellatione, statim est liberatus à fideiussione, q. 17. limit. 2. num. 77. Et hoc est verum si appellat principalis, cui est promissum, secus si appellat principalis, qui pro appellationis dimittit, vel addit sententia, num. 76. Et quid misit, num. 78. Et quid si appellauit promissor, sed iudex finem promissione esset expressum proprium nomen iudicis, nu. 80. Et quid si fideiussor promittit parere mandatis Ecclesiae, seu Curiae, &c. num. 81. Et quod non liberetur, si promissio est de stando iuri, & iudicatum soluendo, num. 82.

Fideiussor de soluendo iudicatum non potest appellare à sententia à qua non potest appellare principalis condemnatus, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 112. vers. vnde.

Si iudex pronunciat fideiussorem esse idoneum, datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 8. num. 70.

¶ Forensibus difficile est inuenire fideiussorem, q. 15. sub num. 141. confirm. 3.

Fideiussor forensis an sit idoneus, quest. 15. ibid. & sub numero 143.

Sententia, lata contra principalem, potest exequi sine alio processu contra fideiussorem de soluendo iudicatum, quest. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 112. Et potest exequi sine alia citatione sub eod. num. 112. vers. quare. & quest. 5. sub numero. 32.

Fideiussor de iudicio sisti an possit conueniri executiue ex sententia lata contra principalem, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 113. vers. de fideiussore.

Licet obligatio principalis sit nulla, tamen si sit nulla aliquo fauore speciali, fideiussor, qui accessit obligationi, tenetur, q. 19. rem. 1. concl. 5. sub num. 33.

Sententia, lata contra debitorem principalem, non potest exequi contra fideiussorem contractus, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 113. & q. 5. num. 32.

Iudex, volens condemnare fideiussorem, qui tenetur representare reum, quomodo debeat procedere, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 113. vers. caueant.

Postquam iudex pronunciauerit, dandum esse fideiussorem, & datus est, non potest interlocutoriam reuocare, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 61.

Fideiussor idoneus. vide in verbo. Idoneus.

Fideiussio de stando iuri, & iudicatum soluendo an & quando possit prestari extra locum iudicij, quest. 15. numero 141.

Mutato iudice, euanescent fideiussiones, & cautiones de iudicatum soluendo, & de non offendendo, quest. 17. limit. 2. sub num. 77.

Reliqua vide in verbo. Cantio. & in verbo. Satisfactio.

Filius, filia & soror.

Filius familias potest appellare pro patre, q. 5. sub num. 63. confirm. 1. & vers. conuerso. Et quo nomine debeat appellare, num. 65.

Regulariter non potest appellare, q. 5. num. 64. Et an, & quando possit appellare à sententia contra se lata, numer. 92. limit. 6.

Filio litiganti cum patre, decernuntur alimenta, q. 17. limit. 7. num. 4.

Filius familias potest agere pro patre, contestari litem & producere testes sine mandato, quest. sub numer. 63. confirm. 1.

Filia, seu soror, instituta hæres, potest agere ex l. fin. C. de edic. diui. adrian. tollen. ad adipiscendam possessionem bonorum feudatium, quest. 17. limit. 6. memb. 4. num. 13. & seqq. Et bonorum emphyteuticorum, num. 17. Secus si non sit instituta hæres, sed veniat ab intestato, quia, &c. num. 16. vers. tamen.

Finis.

Ad quem finem sit introducta appellatio, q. 3. num. 1.

Fiscalis & fiscus.

A sententia, lata ad fauorem fisci super tributis, seu debito fiscali, non datur appellatio, q. 17. limit. 17. num. 1. Neque à sententia, lata super collectis, &c. num. 2. Et quid si condemnatus ad collectam non reperitur descriptus in estimo, num. 3. Datur appellatio, si agatur de lucro captando, vt in pœnis, num. 4. Si condemnatus allegat exemptionem, num. 5. Si debitor non sit aperte conuictus, num. 7. Si in Curia appellans faceret actuale depositum, num. 8. Item datur appellatio in Regno Francia, num. 6.

Debitor fiscalis, vel patrimonij Principis non appellat, quest. 17. limit. 17. sub num. 4.

Fiscus debet appellare infra decem dies, q. 12. num. 99.

Fiscus an appellet à sententia absolutoria, lata in fauorem inquisiti, vide in verbo. Absolutio. vers. fiscus. & in verbo. Crimen. vers. in causis. in fine.

Fiscus, laudatus in auctorem, tenetur defendere emptorem coram quo emptor molestatur q. 7. sub num. 123. vers. moucor. secundo.

Fiscus tenetur prosequi instantiam coram iudice, coram qua eam inchoauit is, cuius est hæres, q. 7. sub num. 133. vers. confirmatur.

Fiscus non habet alia priuilegia, quam expressa in iure, q. 17. limit. 6. memb. 3. sub num. 32.

Flagrans crimen. vide in verbo. Fragens.

Flumen.

Fluminis impetus excusat non appellantem infra legitima tempora, q. 12. num. 167.

Feudum & feudatarius.

A Paribus Curia appellatur ad superiorem dominum feudi, q. 8. sub num. 120.

Ad quos,

Index in Tractatum

- Ad quos, & quo ordine appelletur in causis feudalibus, q. 8. sub num. 120. vers. à paribus.*
- In feudalibus appellatur ad dominum feudi etiam si appelletur à personis ecclesiasticis, q. 8. num. 92.*
- Appellanti à sententia, lata in magno feudo, dantur sex hebdomadae ad iter arripiendum, & c. q. 15. sub num. 21.*
- A sententia, aliquem esse inuestiendum de feudo, datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 78. Nisi sit lata per utile interdictum quorum bonorum ad fauorem filij, numero 79.*
- A sententia, lata super possessione feudi, non datur appellatio, q. 17. lim. 6. memb. 3. num. 31. & memb. 9. num. 112.*
- In causa feudali debet appellari infra decem dies, q. 12. sub num. 142. ampl. 23.*
- Rex seu alius dominus secularis an, & quando iudicet de causa feudali, in qua vna pars sit persona ecclesiastica, q. 8. sub num. 92.*
- ¶ Rex iudicat inter Episcopum & tertium de feudo regio, quest. 8. sub numer. 92. extens. 1. Secus si causa sit inter Regem, & Episcopum, sub eodem numer. 9. vers. secus. & vers. declarata.*
- Clericus ratione feudi, quod habet à laico, subiicitur iurisdictioni illius laici in his, que spectant ad feudum, q. 8. sub num. 92. exten. 1. Subextenditur & declaratur, restringendo, sub eodem num. 92. vers. seqq.*
- Licet Prelatus Ecclesie committat aliquam culpam, propter quam sit imposita pena priuationis feudi, tamen Ecclesia non priuatur feudo, q. 8. sub num. 93. declar. 3.*
- In feudalibus quando iudicet Dominus feudi, quando ordinarius, & quando Pares curia, remissive, q. 8. sub num. 120. vers. ceterum.*
- Filia, seu alteri femina transuersa in linea, vt puta, sorori, instituta hæredes, datur remedium ex l. fin. ad adipiscendam possessionem etiam bonorum feudalium, quamuis notorie constet, bona esse feudalium, & filia non probet, se esse eorum capacem, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 13. Etiam si alij agnati opponerent de capacitate, num. 14. Nisi essent parati incontinenti docere de eorum iure, nu. 15. Sed filia, vel alteri venienti ab intestato non datur hoc remedium, sed officium iudicis, num. 16.*
- Feudatarius, vide in verbo. Baro.*
- Formula.**
- Formula appellationis qua sit, q. 2. sub num. 32. vers. de formula. & q. 4. num. 55.*
- Formula sententia in causa appellationis qualis sit in genere, q. 11. num. 112.*
- Fortuna. vide in verbo. Sors.**
- Fragrans crimen.**
- Captus in fragranti crimine non appellat, q. 17. limit. 4. numero 88.*
- Frater.**
- Frater potest appellare pro fratre, & que requirantur, quest. 5. num. 62.*
- Fraus.**
- Fraus, vel dolus procuratoris in appellando an, & quomodo preiudicet principali, q. 12. num. 129. & seqq.*
- ¶ Fraus probatur per coniecturas, q. 8. sub num. 28.*
- Non debet quis ex propria fraude reportare commodum, ibidem.*
- Frequens.**
- Appellandi vsus est frequens, q. 1. num. 1.*
- ¶ Que frequentia sunt, plenius attingi debent, q. 1. num. 2.*
- Friuola.**
- Appellatio friuola qua licatur, q. 2. num. 48. & seqq.*
- Quando iudex debeat, & quando non arbitrari, appellationem esse friuolam, q. 2. num. 50.*
- Iustitia non deferri friuolæ appellationi, neque iudex debet deferre, quest. 2. sub num. 51. vers. at appellationi. & q. 17. limit. 36. num. 1.*
- Iudex, admitteus appellationem friuolam, peccat, q. 2. sub num. 51. vers. inno. Et punitur, q. 11. sub num. 1. & sub nu. 4. sub ill. 1. & q. 17. limit. 36. num. 3. Si tamen detulerit appellationi friuolæ, abdicat, à se iurisdictionem, num. 4.*
- Friuole appellans non auditur, q. 5. num. 100. Et ideo reiicitur etiam postea, quando appellaret à diffinitiuâ, q. 17. limit. 36. num. 2. & limit. 47. memb. 1. sub. num. 166. ampl. 2.*
- Potest tanquam contumax excommunicari, quest. 2. num. 51. in fine.*
- Non dicitur grauatus, sed intendit grauare, quest. 5. num. 100 in fine.*
- Reliqua vide in verbo. Calumniosa.*
- Causa friuolæ appellationis ab interlocutoria potest delegari eisdem iudici à quo, q. 8. num. 76.*
- Causa friuola, expressa in appellatione, vitiat etiam appellationem, in qua non requiritur expressio causæ, q. 2. sub num. 51. vers. & hoc.*
- Iudex à quo cognoscit, an appellatio sit friuola, quest. 11. numero 2.*
- Fructus.**
- Descriptio fructuum conceditur, appellatione pendente, etiam si nulla dissipationis fructuum extet suspicio, q. 3. num. 31.*
- Condemnatus ad possessionem, & fructus potest appellare, quoad condemnationem fructuum, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 22. & seqq. & num. 33. Etiam si sit condemnatus ad fructus futuros, num. 34. Et licet sit condemnatus vnico capitulo, tamen non potest appellare, nisi quoad fructus, num. 35. & 36.*
- In iudicio recuperanda possessionis non potest appellare quoad fructus pendentes, num. 39. Et quoad fructus perceptos licet possit appellare, tamen donec illos non restituerit, non potest audiri in petitorio, num. 40.*
- Si victus in possessorio non sit condemnatus ad fructus, potest victor ab omiſſa condemnatione appellare, q. 17. lim. 6. memb. 9. num. 38.*
- Excommunicatus licet appellet à sententia excommunicationis tamen potest priuari fructibus beneficij, & distributionibus quotidianis, q. 17. limit. 22. num. 8. Etiam si in sententia excommunicationis nihil dictum sit de fructibus, num. 9.*
- Si quis ita mittatur in possessionem, vt interim lucretur fructus, aduersarius potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub nu. 34. Etiam si sit missus ex primo decreto, vide in verbo. Decretum.*
- A liquidatione fructuum Signatura admittit appellationem, q. 17. limit. 10. num. 65.*
- Taxatio fructuum. vide in verbo. Taxatio, vers. appellatio.*
- Missus in possessionem ex primo decreto, quibus casibus faciat fructus suos, quest. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 126. vers. casus.*
- Fructus sequuntur naturam iudicij possessoriij, quando veniunt accessorie, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 30.*
- Fructus est res separata à possessione, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 36. vers. at fructus. & num. 37.*
- Fructus, qui veniunt principaliter, possunt peti etiam post sententiam, q. 17. limit. 21. sub num. 45. Secus est in fructibus, qui veniunt accessorie post litem contestatam, n. 40. & n. 37. vbi de vsuris.*
- Frustratorium.**
- Appellatio frustratoria qua dicitur, q. 2. sub num. 48.*
- Frustra appellat, qui potest ex sola comparatione reuocare grauamen, quest. 17. limit. 47. memb. 1. sub num. 10. vers. de num.*
- Frustratorie appellans. vide in verbo. Calumniosa. & in verbo Friuola.*
- Fune-**

Sig. Scacciae, De Appellationibus.

Funeralia.

In funeralibus non datur appellatio, *quæst.* 17. *limit.* 45. *num.* 1.

Actio funeralitia datur soluenti expensas funerales, & quales debeant esse expensæ, *q.* 17. *lim.* 45. *num.* 1. *in fine.*

Furti actio.

Actio furti non competit ei, qui non est dominus rei, furto subtrahæ, sed si sit bona fidei possessor, ager conditione triticaria, &c. *q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 6. *num.* 20.

Gabellarius.

GABELLARIUM, seu Datarij sententia licet sit inappellabilis, tamen potest appellari à sententia eius, qui potest procedere more datarij, *q.* 16. *limit.* 1. *num.* 71.

Generalis.

Sermo generalis restringitur secundum ordinem iuris, *quæst.* 7. *sub num.* 12.

Dicere generalia contra productionem, & dicere generalia contra instrumenta producta differunt, *q.* 11. *sub num.* 196. *vers.* *declara.*

Genus.

Appellatio est genus, &c. *q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 2. *num.* 12. Et genus æquiuocum, *num.* 13.

Genus quomodo cognoscatur, *q.* 1. *num.* 13.

Remoto genere, remouentur species, *quæst.* 19. *rem.* 1. *concl.* 2. *num.* 11.

Gesta.

Gesta pendente appellatione iudiciali, reuocantur per viam attentati, *q.* 3. *num.* 48. & *q.* 2. *num.* 35. Siue sint gesta contra ipsam appellationem, siue non d. *q.* 3. *num.* 49. & *q.* 2. *nu.* 37. Limitatur multipliciter, d. *q.* 3. *num.* 54. & *seqq.* & *q.* 6. *sub num.* 7. *vers.* *sub infero.* & *num.* 31. vbi quod non reuocantur, si appellatio non est interposita coram iudice à quo.

Gesta pendente appellatione, an & quando inualidentur, sequuta desertione appellationis, & quid, sequuta morte appellantis, *q.* 3. *num.* 75.

Gesta pendente termino ad appellandum, vide in verbo. Terminus. *vers.* *pendente.*

Gesta pendente appellatione extraiudiciali, valent, & non sunt attentata, *q.* 2. *num.* 35. *vers.* *secus.* & *num.* 53. Dummodo non sint gesta contra ipsam appellationem, quia reuocantur, *num.* 36. & 37.

Gesta pendente appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuam, reuocantur, tanquam attentata, *q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 209. Si sint gesta in articulo interlocutoria, *num.* 210. & 211.

Gesta à falso procuratore, censentur ratificata eo ipso, quod principalis appellat à sententia, etiam si appellet post lapsos decem dies, *q.* 12. *num.* 153. & *q.* 17. *limit.* 19. *num.* 14. Nisi appellando protestetur, &c. *num.* 15. Reliqua vide in verbo. Attentata.

Gestor negociorum. vide in verbo. *Negotium.*

Gradatim & gradus.

Appellari an, & quando debeat gradatim, non omisso medio, vide in verbo. *Medius.*

Gradatim appellatum quando dicatur, *q.* 7. *num.* 3. & *seqq.*

Gradatim, nõ omisso medio, dicitur appellari, quando appellatur ad superiorem proximiorẽ illi, à cuius sententia appellatur, *quæst.* 7. *num.* 3. Et est superior subalternatus sub eod. *numero* 3. *vers.* *subdeulara.* Reliqua inuenies in suis specialibus locis.

A iudicibus Romana Curia appellatur gradatim; *quæst.* 7. *num.* 82.

A iudicibus Status Ecclesie appellatur gradatim, *quæst.* 8. *numero* 125.

Appellare gradatim non est de substantia appellationis, *q.* 7. *sub num.* 93. *vers.* *ratio.*

Inter iudicem ecclesiasticum, & iudicem secularem regulariter non est gradus, *q.* 8. *sub num.* 100. *vers.* *prima ratio.*

Gratianus.

Gratianus non habuit potestatem legis condenda, & an sit ei omnino, & semper credendum, *q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 3. *num.* 5. *in fine.*

Grauaamen.

An, & quando grauaamen, expressum in appellatione, debeat probari ad iustificandam appellationem, *q.* 2. *num.* 42.

Appellatio quando dicatur sine grauaamine, relinquatur arbitrio iudicis, *q.* 2. *num.* 49.

Expressio grauaaminis in appellatione à diffinitiuam, & ab interlocutoria an, & quando sit necessaria. vide in verbo. *Expressio.*

Appellatio conceditur propter grauaamen, *quæst.* 5. *sub num.* 94. *vers.* *ratio.*

Appellatio quandoque tendit ad producendum grauaamen, & non ad reparandum, *q.* 3. *num.*

Damnum, seu grauaamen illatum in prima sententia, potest reparari in causa appellationis, *q.* 3. *sub num.* 2.

Reuocato, seu cessante grauaamine, cessat appellatio, *q.* 5. *num.* 82. 94. *in fine.* & 117. Et quando non cesset, *num.* 119.

A quolibet grauaamine potest appellari, & à iudiciali potest appellari etiam si non sit illatum, sed sit comminatum, *q.* 17. *num.* 35. Et an à grauaamine extraiudiciali possit appellari etiam de iure civili, *num.* 36. & *seqq.* Sed dicitur potius prouocatio *num.* 40. Et quid de iure canonico in grauaamine inferendo, seu comminato etiam extraiudiciali, *n.* 24. Et quod de iure canonico possit appellari à quolibet grauaamine etiam minimo, *q.* 17. *limit.* 40. *sub num.* 17.

Potest appellari etiam à grauaamine illato à parte, *quæst.* 17. *num.* 43.

Timens grauari potest appellare, si timor futuri grauaaminis procedit ab alio grauaamine iam illato, *q.* 5. *num.* 113.

A futuro grauaamine non potest quis appellare, *q.* 5. *num.* 101. & *seqq.* in quibus ponuntur exempla. Restringitur, *num.* 110. & *seqq.*

Grauaamen non dicitur probari ex eo solo, quod appellans probet se ideo appellasse, quia iudex noluit admittere exceptionem, *q.* 11. *sub num.* 61. & *seqq.* in quibus limitatur.

Grauaamen notorium. vide in verbo. *Notorium.*

A grauaamine successiuo potest appellari etiam post lapsos decem dies, *q.* 12. *num.* 144. & *seqq.* in quibus dantur exempla, & declaratur, quando debeat appellari antequam labantur decem dies.

Fatalia in appellatione à grauaamine futuro non incipiunt, nisi à die illati grauaaminis, *q.* 15. *num.* 174.

Damnum seu grauaamen in possessorio an sit reparabile per appellationem à diffinitiuam, *quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *sub numer.* 29. *vers.* *sed grauaamen.* & *sub numer.* 36. *vers.* *quia.*

A sententia, lata in causa possessoria, potest appellari, quando eius damnum non potest reparari in petitorio, *q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 8. *num.* 1. Et sufficit, quod non sit reparabile in toto, seu plene, *num.* 2. Seu non sine magna difficultate, *num.* 3. Et sufficit difficultas tam ex natura rei, quam ex dispositione iuris, *num.* 4. Seu ex parte aduersarij, *num.* 6.

Quando grauaamen non est reparabile potest appellari etiam ab interlocutoria, *q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 84. & *seqq.* Etiam si sit reparabile, sed cum magna difficultate, seu non sine magno praiudicio, *num.* 86. Et in tantum potest appellari, vt si iudex velit exequi, non obstante grauaamine, possit eò impune resisti si agatur de executione pena corporalis, *num.* 87. Et statutum, quod statueret, non posse appellari, quando grauaamen est irreparabile, esset iniquum, *num.* 88. Et potest appellari etiam in foro Capitolino, *num.* 89.

Index in Tractatum

- G**rauiamen interlocutoria quando sit irreparabile, & ideo possit appellari ab interlocutoria, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 90. & seqq.
- E**xcommunicatus licet appellet à sententia excommunicationis tamen potest, non obstante appellatione grauari & ag grauari, dummodo non excedantur fines excommunicationis, q. 17. limit. 22. num. 7.
- G**rauius seu oppressus potest appellare, quæst. 3. num. 1. Declaratur & extenditur, num. 2. & seqq. Limitatur, num. 75. & seqq.
- S**i vtraque pars sit grauata, an vtraque possit appellare, q. 10. num. 5. & seqq.
- T**imens grauari non potest appellare iudicialiter, q. 5. num. 2. & 101. Procedit etiam de iure canonico, num. 102.
- G**rauius non sententia iudicis, sed sua propria culpa, quia omiserit probare, potest adhuc appellare, q. 5. num. 3.
- N**on grauius non appellet, q. 5. num. 94. Ampliatur num. 101. & seqq. & q. 10. sub num. 4. vers. primus. Limitatur, d. q. 5. num. 119. & seqq.
- D**ammum seu grauiamen illatum per interlocutoriam in possessorio quot modis possit reparari, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 36. vers. quia. & latius, num. 39.
- G**rauiamen interlocutoria quot modis sit irreparabile in petitorio, quæst. 17. limit. 6. memb. 7. sub. num. 39. vers. sub declarata.
- I**udex non is, qui exequitur iudicis mandatum, infert grauiamen, q. 17. limit. 10. num. 3.
- G**rauius à iudice an possit illum iudicem recusare, vti suspectum in aliis causis, quæst. 17. limit. 47. memb. 3. num. 2. & seqq.

Guarintigia. vide in verbo. Instrumentum.
Gubernator Urbis.

- U**rbis Gubernator cognoscit causas appellationum à sententiis latis à Iudice Curie Sabellorum, q. 8. sub num. 128. vers. ab eodem.
- A** Gubernatore Urbis appellatur ad Papam, q. 8. num. 142. Et quid in causis, in quibus agitur de interesse Fiscus, sub eod. nu. 142. vers. sed in causis.
- A** Locumtenente in ciuilibus Gubernatoris Urbis, si causa est inappellabilis, datur recursus ad Gubernatorem, q. 8. num. 143. Sed si causa est appellabilis, appellatur ad Papam, num. 142. & q. 19. rem. 3. num. 14.
- A** sententiis criminalibus continentibus pœnam corporalem, & latis in tribunali Gubernatoris Urbis, non datur appellatio, q. 17. limit. 48. sub num. 19.
- G**ubernator Urbis est iudex ordinarius, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub num. 79. Et cognoscit causas mercedis, quæst. 20. num. 40. in fine.

Gulielmus Durandus.

- G**ulielmus Durandus, dictus Speculator, fuit vir summa doctrina, q. 15. num. 345. in fine.

Hæreditas.

- H**AEREDITATIS petita sententia est appellabilis, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 76.
- A** sententia, qua declaratur hæreditatem non esse aditam, statutibus, &c. potest appellari, quæst. 17. limit. 47. memb. 1. numero 183.

Hæres.

- I**nstantia appellationis transit in hæredes, q. 15. num. 6.
- A** sententia de mittendo hæredem ex testamento in possessionem ex l. fin. C. de edict. diu. adr. tollen. denegatur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 2. num. 13. & late memb. 4. num. 6. & seqq. Imo appellans puniuntur, num. 7. Et denegatur appellatio siue mittatur in possessionem ex d. l. fin. siue officio iudicis, siue in possessionem rerum allodialium siue feudalium, num. 16. in

fine. Et denegatur etiam si contradictor opponeret, testamentum esse in rasum, &c. num. 18. Et hæres descriptus in testamento esset extraneus, nu. 19. Et maxime denegatur, si sententia ferretur sine contradictore, &c. num. 20. Et denegatur etiam vbi statutum permetteret, semel appellari in causis possessoriis, num. 23. & seqq. & sub num. 30. vbi de intellectu statuti. Et an denegatur etiam de iure canonico, sub nu. 29. vers. tertia. Et quod denegatur ad effectum suspensiuum, num. 31. Et de iure ciuili denegatur ad effectum deuolutiuum, num. 30. Secus de iure canonico, sub num. 32. & 33. Non denegatur appellatio si possessio sit plena, & iudex, non attentis exceptionibus, mittat in possessionem, & similiter si producantur plura testamenta &c. num. 53. vers. secus. An denegatur ad effectum deuolutiuum, num. 36. & seqq. An denegatur quando iudex pronunciat negatiue contra actorem, num. 38. restr. 3. & num. 39. & 40. Tertio non citato non denegatur appellatio, num. 41. & seqq. De tertij appellatione, vide in verbo. Tertius. & in verbo. Executio. Non denegatur appellatio quando missio in possessionem est euidenter iniusta, num. 115. & memb. 7. num. 100. Similiter si sit sine causæ cognitione, memb. 4. nu. 116. Si possessor conuentus ostendat aliud testamentum, in quo ipse sit scriptus hæres, num. 117. Et quid in sententia, qua quis declaratur hæres, num. 118. & 119. Si sententia super missione in possessionem inferat damnum irreparabile, num. 120. Si iudex deferat appellationi, appellatio tenet, nu. 121. Si sententia super missione in possessionem condemnet ad fructus, &c. num. 122. Si sententia feratur super nullitate testamenti, memb. 9. num. 62. Si feratur in fauorem hæredis vigore possessionis facta ex dispositione statuti, continuata in hæredem, num. 114. Non tamen isto casu possit appellare, si reus conuentus fateretur, quod actor est hæres, &c. num. 124. Neque si iudex in sententia omittit declarare eum esse hæredem, num. 125. Nec quando statutum diceret possessionem defuncti continuari in hæredem scriptum, &c. num. 126. Idem quando disponeret, continuari veram possessionem, num. 127. Neque de stylo Francia, num. 128.

Hæres regulariter non vtitur priuilegio in causa inchoata, q. 7. num. 133.

Hæres ex testamento etiam si sit ex testamento nuncupatiuo redigendo in scriptis, &c. agere ex l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 9. Etiam si hæres non sit masculus, sed sit femina, &c. & agatur de bonis feudalibus, num. 13. Et agnati opponant, esse incapaces bonorum feudalium, nu. 14. Seu de bonis emphyteuticis, num. 17. Et etiam si contradictor opponeret, testamentum esse rasum, vel, &c. num. 18. Et quamuis esset hæres extraneus, num. 19.

Hæredi venienti ab intestato non competit remedium executiuum. l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 10. Sed tamen datur ei officium iudicis, num. 11. 12. & 16.

Hæres an possit conueniri executiua, sicut poterat conueniri ille, cuius est hæres, quæst. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 72. restr. 5.

Hæres an, & quando possit agere actione spoliij ad recuperandam possessionem, vide in verbo. Spolium. vers. hæredi.

Hæreticus.

Si iudex mediatus appellationis sit hæreticus, appellatur, eo omisso, ad magis superiorem, q. 7. num. 39.

Afferens, posse à Papa appellari ad Concilium, est hæreticus, q. 8. sub num. 63.

Condemnatus de hæresi non appellat, q. 17. limit. 4. sub nu. 67. vers. primum. Secus si exprimat rationabilis causa, n. 84.

Homicidium.

In crimine homicidij an detur appellatio, q. 17. limit. 4. sub num. 83. vers. sunt. Et quid si exprimat causa rationabilis, num. 84. & limit. 48. sub num. 29. & 30.

Homo.

Sig Scaccia, De Appellationibus.

Homo.

¶ Mitius agitur cum lege, quam cum homine, q. 15. sub num. 48. vers. ratio est manifesta.

Honesti viri.

Appellatio potest interponi coram honestis viris, quando non potest haberi coram iudice à quo, q. 6. num. 18. Hoc procedit quando neque iudex ad quem potest haberi copia, num. 21. Et etiam si eo in loco extet Princeps, num. 22.

Honesti viri, coram quibus appellatur, debent esse duo, vel saltem vnus honestus vir, notarius & testes q. 6. num. 23. Et nunquid sufficiat vnus & notarius num. 24.

Qui appellauit coram honesta persona, eo quia non interuenerit iudicem, an, si iudex redierit, teneatur redire ad appellandum coram eo, q. 6. num. 25. 26 & 27.

Si quis appellauerit coram honestis viris propter metum, & postea cesset metus, tamen non tenetur iterum appellare coram iudice, quasi. 6. sub num. 27. vers. confirmatur secundo.

Honori.

Iudex appellationis debet consulere famam, & honori iudicis à quo q. 11. sub num. 112. vers. aduerse.

Hora. vide in verbo. Dies.

Hypothecaria actio.

Condemnatus actione hypothecaria potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 86. & 87. Etiam si sit principalis debitor num. 96 & 97. Et si ut potest appellare reus condemnatus, ita etiam potest appellare actor ab absolute rei, numero 95.

Actio hypothecaria est minus utilis, quam remedium ex l. fin. C. de acquir. poss. ad recuperandam possessionem, & que requirantur in actione hypothecaria, 17. limit. 6. memb. 6. sub num. 48. vers. secus.

In actione hypothecaria requiritur excusio debitoris principalis, & non potest agi executiue, & datur in ea appellatio, & prescribitur spatium decem, vel 20. annorum, q. 17. limit. 6. memb. 6. sub num. 48. vers. secus.

¶ Actio hypothecaria respicit petitorium, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 87.

In actione hypothecaria quid sit probandum, quasi. 17. limit. 6. memb. 9. num. 91.

Quo casu competat actio hypothecaria, & non interdictum saluianum, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 94. vers. quia respondeo.

Quando dicatur intentata actio hypothecaria, & non interdictum saluianum, 17. limit. 6. memb. 9. num. 103.

Sententia quando dicatur lata super actione hypothecaria, & non super saluiano, eod. memb. 9. sub numer. 101. & 102.

Hypothecaria, & saluianum interdictum possunt cumulari in eodem libello, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 106.

Idoneus.

IDONEUS fideiussor dicitur, qui habet bona in territorio, vel prope territorium & non idoneus, qui non habet, q. 15. num. 138. & seqq. Dicitur etiam idoneus is, qui est in tutissimo loco, dummodo adsit superior, cuius mandato potest facile fieri executio, quasi. 17. limit. 6. memb. 7. sub numero 7.

Ignorans.

Ignoranti non currit tempus ad appellandum, quasi. 12. numero 48.

Illustri.

Ab illustri appellatur ad Superillustrem, quasi. 8. num. 5. in fine.

Vide in verbo. Proconsul.

Impedimentum, & impeditus.

Si appellans non potest habere copiam Principis ad ad intrahendam appellationem, debet protestari de impedimento, nec sufficit quod semel factus impeditus, quia impedimentum debet durare q. 6. num. 26. vers. prima.

Si iudex medius appellationis est longo impedimento detentus, potest appellari ad eius superiorem, secus si impedimentum est breue q. 7. sub num. 11.

Impedimenta excusant non appellantem infra legitima tempora q. 12. num. 167. & 168.

Qua impedimenta excusent à desertione cause appellationis, non committunt infra legitima tempora, q. 14. num. 4. & seqq. Et que impedimenta non excusent à desertione cause, vide infra, & in verbo. Desertio. vers. impedimentum.

Quale debeat esse impedimentum in primo fatali, ut concedatur secundum q. 15. num. 34.

Impedimentum potest diuersimode contingere, q. 15. num. 44. & seqq.

Impedimentum iniustum, causatum culpa & facto ipsius appellantis non retrahat cursum fatalium, quasi. 15. num. 86. & seqq.

Impedimentum causatum ex facto, & culpa iudicis, an retardet cursum fatalium, vel detur ipso iure secundum fatale, & an requiratur protestatio, q. 15. num. 112. & seqq. Et quia in secundo fatali num. 118. & seqq. & sub num. 174. & q. 14. sub num. 11. vers. primo resp.

Impedimentum, causatum ex culpa tertij, non retardat cursum fatalium, sed ipse tertius tenetur ad interesse, vel, &c. q. 15. num. 135. & seqq.

Impedimentum, procedens à casu fortuito, an retardet cursum fatalium, q. 15. num. 145.

Onus probandi impedimentum incumbit appellanti, & qualiter debeat illud probare, q. 15. num. 146. & 147.

Impedimentum, propter quod appellanti datur secundum fatale, quantum, & quale debeat esse, q. est 15. num. 148. & seqq.

¶ Ut appellans habeat secundum fatale propter impedimentum, an requiratur impedimentum incurabile, q. 15. num. 156. & seqq.

Impedimentum voluntarium non excusat à desertione cause, q. 15. num. 160.

Impeditus, seu infirmus an teneatur appellare infra decem dies q. 12. sub num. 142. ampl. 22.

Impedito non currit tempus ad appellandum, quasi. 12. sub numero 48.

Appellanti impedito an currat primum fatale, ideoque ei concedi debeat secundum, quasi. 15. numero 44. 58. & sequentibus.

Appellans potest quinque modis impediri, q. 15. num. 44. Et qui sint isti modi, late examinantur, d. num. 44. & seqq.

Appellans, cuius nuncius, seu procurator fuit impeditus in primo fatali, ipso iure consequitur secundum, q. 15. num. 55. in fine, num. 44. & 45. Dummodo impeditus fuerint casu fortuito, num. 57. Et idem si appellans non potuisset habere instrumenta factentia à causam, num. 56.

Appellanti impedito ex facto, & culpa appellati, non currit fatalia, quasi. 15. num. 61. & seqq. in quibus explicatur materia.

Impeditus prosequi appellationem, an, & quando ad euadendam desertionem debeat protestari, quasi. 15. numero 185.

Non prestat impedimentum quod de iure non sortitur effectum, q. 8. num. 83. & q. 13. sub num. 46. sub decl. 2.

Non satis est probare impedimentum, sed oportet probare, quod propter impedimentum non potuit fieri, & quod impedimentum non poterat remoueri, q. 15. sub num. 34.

Index in Tractatum

- An attendatur impedimentum, si post eius cessationem reman-
sit tempus sufficiens, q. 15. sub num. 148. vers. primum. &
vers. seqq.*
- Impedimentum, ut excuset, an debeat esse inexcusabile, q. 15. num.
156. & seqq.*
- Non dicitur impeditus, qui potest de facili remouere impedi-
mentum, q. 15. num. 158.*
- Impedimentum excusat à poena iudicem, non decidentem caus-
sam infra terminum sibi praefixum, quaest. 15. num. 290.
& seqq.*
- Impedimentum & quando retardet cursum instantia, quaest. 15.
num. 303. & seqq. & 316. & seqq.*
- Impeditus quando restituatur à iudice lapsus instantia, etiam
non refectis expensis, q. 15. sub num. 311. & seqq.*
- Impedimento allegato seu iudice de eo aliter certiorato, non aliter
proceditur contra impeditum, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub
num. Secus si impedimentum ignoretur, num. 16.*
- Imperator.**
- Ab Imperatore non appellatur, quaest. 2. num. 20. q. 16. limit. 1.
num. 2. Et an, & quando appelletur ad Papam, num. 4. &
126.*
- Non potest appellari ad Imperatorem, omisso medio, quaest. 7.
num. 30.*
- In feudalibus ultimo loco appellatur ad Imperatorem, q. 8. sub
num. 120. vers. paribus.*
- A feudatario Imperatoris quando possit appellari ad Papam, q.
16. limit. 1. num. 128.*
- A iudicibus Sacri Palatii Imperatoris non appellatur, q. 16. li-
mit. 23. num. 1.*
- Reliqua vide in verbo. Papa & in verbo Princeps.*
- Imperator habuit iurisdictionem à subditis, ideo non debet in eos
esse ingratus, q. 7. sub num. 47.*
- Sicut aquila, distribuens pradam suam, communicat iurisdic-
tionem, q. 8. num. 13.*
- Est dominus mundi, q. 16. limit. 5. num. 5.*
- Imperator. vide in verbo. Constantinus.*
- Imperialis Camera. vide in verbo. Camera.**
- vers. potest.**
- Imperitia.**
- Imperitia iudicis à quo corrigitur in causa appellationis, q. 3. sub
num. 1.*
- Imperium.**
- Vacante imperio appellatur ad Papam, q. 7. num. 112.*
- impetrare iudicem.**
- Quilibet etiam sine mandato potest impetrare pro alio iudicem
appellationis, q. 5. sub num. 74. vers. extendi. Neque est neces-
saria ratificatio, sub eod. num. 74. vers. contra. & quaest. 14.
num. 23.*
- Appellatus, seu appellans an, & quando possit praueinendo im-
petrare iudicem appellationis. vide in verbo. Praueinatio.*
- Improprie appellare.**
- Appellare improprie quando quis dicatur, q. 1. n. 4.*
- Impugnatum.**
- Nemo potest facere fundamentum in eo, quod ipse impugnauit,
q. 17. limit. 2. sub num. 48. & 108.*
- Inanis appellatio.**
- Appellatio inanis qua dicatur, q. 2. sub num. 48.*
- Incantator. vide in verbo. Malifici.**
- Incendarius.**
- Incendarius postquam est declaratus excommunicatus non po-
test absolui ab alio, quam à Papa, sed ante declarationem
potest absolui ab alio, q. 17. limit. 22. sub n. 12.*
- Incidens. vide in verbo. Emergens.**
- Incompetens, & incompetencia.**
- Ab interlocutoria lata super incompetencia datur appellatio, vi-
de in verbo. Competencia.*
- Processus factus à iudice incompetenti, qui nullius generis habet
iurisdictionem & sententia, ab eo lata, sunt ipso iure nulli &
nunquam transeunt in iudicatum, licet is prius pronuncia-
uerit, se esse competentem, q. 17. limit. 6. memb. sub num. 52.
Vnde si falsis literis, qua non sunt litera Principis, delegetur
caussa processus semper erit nullus, num. 53. At processus fa-
ctus à iudice omnino incompetenti, sed tamen est iudex, &
declarato prius, se esse competentem, & parte à declaratione
non appellante, potest regulariter valere, num. 54. & seqq.
vsque ad num. 64. in quibus ampliatur & declaratur. Et
multo magis tenet processus, quando iudex est competens sed
eius iurisdicchio potest per exceptionem elidi, num. 65.*
- Iudex, procedendo ad ulteriora post oppositam exceptionem in-
competencia, tacite declarat, se esse competentem, q. 17. limit.
8. memb. 7. num. 57. & 59.*
- Incontinenti.**
- Quando dicatur appellatum viva voce incontinenti, q. 4. num.
16. Et quando probatio ad iustificandam appellationem di-
catur in promptu, seu incontinenti, q. 17. limit. 6. memb. 7.
sub num. 133. vers. declara.*
- Probare incontinenti quando quis dicatur, q. 19. rem. 1. con. l. §
4. nu. 61. & seqq.*
- Nullitas quando dicatur probari incontinenti, dicta concl. 4.
num. 65. & seqq.*
- Indicia.**
- Indicia indubitata plene probant, quaest. 17. limit. 4. nume-
ro 5.*
- Inferior.**
- Ab inferiori appellatur ad superiorem, vide in verbo. Minor.*
- Inferior, vide in verbo. Iniustitia. vers. inferior.*
- Infinutum.**
- Res non debet trahi in infinitum, quaest. 17. limit. 10. nume-
ro 10.*
- Infirmus.**
- Infirmus, seu aliter impeditus, antequam appellare infra de-
cem dies, q. 12. sub num. 142. ampl. 22.*
- Informatio.**
- A Principe male informato appellatur ad eundem Principem,
q. 8. num. 65. & 66. & q. 16. limit. 1. num. 153. Et quid in
Rep. Lucensi, num. 137.*
- Reliqua vide in verbo. Relatio facta Principi.*
- Inhabilis.**
- Si iudex mediatus appellationis est inhabilis, potest, omisso me-
dio, appellari ad magis superiorem, q. 7. num. 37.*
- Inhibere, & inhibitiō.**
- Iudex, cui causa appellationis committitur cum clausula (quatenus
& quas, & cum toto negocio principali) potest inhibere et-
iam si non constet de appellatione, neque de sententia, quaest. 3.
num. 9.*
- Iudex appellationis non potest inhibere, nisi prius sibi constet, fuisse
ad se legitime appellatum, alias posset ab ipsa inhibitione
appellari, q. 3. nu. 11. Hoc non seruatur coram Auditore Cam-
dommodo ei constet de sententia, num. 12.*
- Iudex à quo potest, pendente appellatione in causa matrimonij,
inhibere, ne alteri nubat, q. 3. num. 33.*
- Potest inhibere partibus, ne aliquid innovent in prauidicium
appellationis, etiam si ipse appellationi detulerit, quaest. 3. nu-
mero 36.*
- Inhibitio iudicis ad quem impedit executionem sententia, lata
in causa possessoria, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 102. Sed
declaratur, memb. 3. num. 24. & 25.*
- Si causa appellationis sit delegata cum clausula (quatenus non
sit instructa) & sententia sit lata, iudex à quo potest eam
exequi, non obstante inhibitione iudicis delegati, q. 17. limit.
9. sub num. 59. vers. confirmatur.*
- Licet iudex appellationis inhibeat, tamen iudex à quo potest
facere*

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

facere ea, qua tendunt in faciliorem exitum appellationis, q. 3. nu. 24. vide in verbo. Pendente appellatione.

Inhibitio iudicis appellationis non trahitur ad tertium, q. 3. sub num. 62.

Inhibitio iudicis incompetentis, ad quem fuit appellatum, non impedit, quin appellans, & appellatus possint adire iudicem competentem, q. 7. num. 28.

Iudex appellationis an, & quando possit inhibere iudici à quo post interpositam appellationem, q. 11. sub num. 34. vers. ad quartum.

Iudex, non parendo inhibitioni, punitur, q. 13. num. 106.

Iudex ad quem potest inhibere iudici à quo, quando is, qui appellavit, est solum confessus, q. 17. limit. 4. num. 56.

Inhibitio iudicis appellationis an impediatur iudicem à quo, ne possit exequi contra confessum & convictum, q. 17. limit. 48. num. 16.

Processus, factus post inhibitionem iudicis appellationis dicitur attentatus, etiam si inhibitiō emanaverit vigore appellationis, ab interlocutoria, q. 17. limit. 47. memb. 2. sub num. 11. limit. 1. & num. 27.

Processus, factus post inhibitionem, est nullus etiam si pars renunciasset appellationi, quest. 7. sub num. 28. vers. nec obiciatur.

Inhibitio, emanata vigore appellationis interposita ab vno capitulo sententia, non se extendit ad alia capitula, q. 17. limit. 47. memb. 2. num. 26. Et quid si iudex inhibuisset super tota causa, num. 27. Et quid si non clare constet an inhibuerit super tota causa, num. 28.

Inhibitio, emanata vigore appellationis ab interlocutoria, quam iudex ad quem confirmaverit pronunciando, fuisse male appellatum, non impedit ulterius iudicem à quo, quamvis iudex ad quem eam moderatus non sit, q. 17. limit. 47. memb. 3. vers. finem, sub num. 34.

Inhibitio iudicis ad quem, emanata vigore appellationis interposita ab homicidia absente, non impedit iudicem à quo, q. 17. limit. 48. sub num. 29. & 30.

Inhibitio datur loco sequestri pro rebus immobilibus, q. 3. sub num. 29. vers. adverte.

Inhibitio Rotalis est observanda etiam si sit iniusta, q. 17. limit. 4. sub num. 26. subexten. 2.

Inhibitio, emanata à delegato Papa in Curia, debet observari etiam si videretur iniusta, quia facile est adire Principem pro reformatione commissionis, & c. q. 17. limit. 4. sub num. 26. vers. ratio.

Inhibitio emanata non à Rota, neque à delegato Papa, sed ab alio, si non sit canonica, potest impune sperni, q. 17. limit. 4. sub num. 20. vers. subrestringe.

Inhibitio iudicis dati cum clausula (sine praiudicio legitime executionis) non impedit executionem, q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 15 & q. 20. num. 20. in fine.

Inhibitio iudicis cause nullitatis principaliter intentata impedit executionem sententia, q. 19. rem. 1. concl. 4. num. 12. & 13. Secus est, quando causa nullitatis est commissa cum clausulis praeferentibus executionis, num. 15. & seqq. iuncto num. preced. Vel est commissa cum clausula (prout de iure) num. 17.

Inhibitio iudicis Ecclesiastici vigore instituta querela de usura an impediatur executionem instrumenti publici coram iudice seculari, q. 19. rem. 1. concl. 4. num. 88.

Episcopus an possit inhibere, parte non citata, d. concl. 4. sub num. vers. an Episcopus.

Inhibitio, & c. vide in verbo. visitatio. vers. inhibitio.

Iniquitas & iniqua.

Iniquitas iudicis corrigitur in causa appellationis, quest. 3. numero 1.

A sententia evidenter iniqua potest appellari, non obstante clausula (appellatione remota) de utriusque partis consensu appo-

sita, q. 16. limit. 1. sub num. 85. exten. 2. Secus si iniquitas sit in re modica, vers. tempera. Et potest appellari etiam in causa possessoria, quest. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 79. vers. ratio.

Iniuria iudicis, vide in verbo. Dolus.

Iniusta sententia, & iniusta appellatio.

A sententia evidenter iniusta datur appellatio etiam in causa meri possessory, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 79. Et datur etiam si statutum reuocet appellationem, num. 8.

Licet appellatio videatur iniusta, tamen in Regno Francia, ea pendente, non proceditur ad executionem, q. 17. limit. 48. sub num. 37. vers. imo.

Dicens sententiam esse iniustam, & probans nullitatem, habet intentum, secus est, si dicat, esse nullam, & probet esse iniustam, q. 17. limit. 19. sub num. 5. cas. 2.

Iniustitia notoria, & iniustum.

Appellans si non doceat, se in se tempus, & legitime appellasse, non potest obtinere in causa appellationis, etiam si doceat de notoria sententia iniustitia, q. 13. num. 67.

Prohibita appellatione, superest remedium dicendi de notoria iniustitia, q. 17. limit. 1. num. 62.

Notoria iniustitia, & nullitas equiparantur, quest. 17. limit. 1. num. 61.

Nulla est maior iniustitia, quam nullitas, q. 17. limit. 19. sub num. 4. vers. sed notoria.

Iniustitia notoria & nullitas equiparantur, sub d. num. 4. vers. sed notoria. Et qualis sit hac adaequatio, sub num. 5. vers. secundus.

Inferior, cui superioris praeceptum videtur iniustum, debet supersedere, certiorare, & expectare secundam iustionem, q. 19. rem. 1. concl. 5. sub num. 13.

Innouare.

Appellatione pendente, nihil potest innouari, q. 3. num. 48. Secus in appellatione extraiudiciali, q. 1. sub. num. 8.

Innouare non dicitur, qui, appellatione pendente, facit actum continuatum, q. 3. num. 70.

Qui utitur sua possessione, lite pendente, non dicitur innouare, q. 3. sub num. 70.

Reliqua vide in verbo. Attentare. & in locis ibi notatis in fine.

Inopia, vide in verbo. Paupertas.

Inordinatus, seu peruersus.

A processu inordinato datur appellatio etiam in iudicio possessory, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 113. & sub num. 129. vers. exemplifica demum. Siue ordo sit assignatus ab homine, sub num. 115. Siue sit assignatus à iure, & sit ordo vnius cause, num. 116. Etiam si non sit substantialis, nu. 117. Idem etiam si peruertatur ordo vnius cause ad aliam causam, num. 118. & seqq. & num. 128. & 129. Et datur etiam in possessory. & ab interlocutoria, num. 130. Et datur etiam in possessory summano, num. 131. Et datur non solum de iurisdictione, sed etiam suspensiva, num. 132.

Iudex ad quem est appellatum ab inordinato processu, debet, confuso de peruersione ordinis, sententiam reuocare, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 126.

Ab inordinata executione, seu non seruato ordine executionis an, & quando, & qui possit appellare, vide in verbo. Executio.

Inordinatio processus continet grauamen irreparabile, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 98.

Inquilinus.

Inquilinus, seu conductor, conuentus pro euacuatione domus, an, & quando possit appellare, quest. 16. limit. 1. sub num. 54. & seqq. & q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 37. & memb. 8. sub num. 18. vers. ratio, & num. 24.

Vide etiam in verbo. Conductor.

Index in Tractatum

¶ *Inquisitio non potest refricare questionem dominij*, q. 17. limit. 6. memb. 6. sub num. 37. vers. ratio.

Quomodo possit agere de spolio, eod. memb. 6. num. 50. & si. *Potesit summarie*, & *executive conveniri*, eod. memb. 6. sub num. 37. vers. ratio.

Inquisitio, Inquisitor & Inquisitus.

Ab inquisitione formata an, & *quando detur appellatio*, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 91.

¶ *Iurisdictio Inquisitoris contra hereticos morte Papa non expirat*, q. 8. num. 160. in fine, vers. restringe.

Inquisitus, vide in verbo *Accusatus*.

Instantia.

Prosequutio prima instantia comprehendit interpositionem appellationis, q. sub num. 12. vers. ratio.

Instantia prima differt in pluribus à fatalibus, seu à *secunda instantia*, q. 15. num. 241. & seqq. 303. 330. & 339.

De instantia appellationis, vide in verbo *Fatalia*.

Instantia supplicationis durat quantum durat instantia appellationis, q. 19. rem. 3. num. 26.

¶ *Instantia incipit à die litis contestata*, q. 15. num. 339. Et ubi non contestatur, incipit ab actu, qui immediate sequitur litis contestationem, num. 340. Et quando incipiat ante contestationem litis, num. 341. & seqq.

Partes possunt litigare per mille annos ante contestatam litem, & *nunquam currit instantia*, q. 15. num. 345.

Quando incipit à die presentata commissionis, q. 15. num. 342. & 343. Et quando à die datarum literarum, num. 344.

Inchoata cum defuncto, transit in heredem, qui tenetur eam prosequi coram eodem iudice, q. 7. sub num. 133. vers. confirmatur.

Non perit, quando actor fuit impeditus facto, subterfugiis, & cavillationibus rei, q. 15. num. 66. & 316. vers. tamen. Neque *quandiu durat causa appellationis interposita à reo interlocutoria*, sub d. num. 316. vers. confirmatur, & num. 319. ubi declaratur.

Instantia biennalis super petitorio non suspenditur iudicio spolij si agens in eo succubuerit, q. 15. 79.

Non currit, quandiu disputatur, an sit perempta, q. 15. num. 82. Neque si testes accusentur de falso, sub num. 291.

An currat impedito facto iudicis, q. 15. num. 123. Et quando in Regno Neap. dicatur labi facto iudicis, num. 326.

Non currit in Auditorio Principis, q. 15. num. 132. Et ideo donec habeatur responsum à Principe, quando causa est ei referenda, non currit, num. 269.

Instantia cursus an, & *quando retardetur impedimentis*, q. 15. num. 303. & seqq. 316. 322. 324. 327. 329. 330.

Instantia trium mensium non habet locum in causa, in qua petitur dilatio ad examinandos testes ultramarinos, & c. q. 15. sub num. 291.

Instantia de iure communi durat triennio in civilibus, quest. 15. sub num. 241. Et biennio in criminalibus, num. 242. Haecque instantia servatur etiam in Regno Neap. num. 243. Et habet locum etiam in causis summaris, num. 244. & seqq.

In causa dotis, num. 247. *Quid in causis executivis*, num. 248. 249. 251. & 252. *Quid in causa reuocationis attentatorum*, num. 250. Habet etiam locum in causis civilibus, in quibus proceditur officio iudicis, num. 253. *Instantia causa criminalis habet locum etiam in processu per inquisitionem*, sed non in causis fiscalibus, num. 254. *Instantia habet locum tam coram ordinario, quam coram delegato*, num. 255. Et *coram arbitrio*, num. 256. Sed non coram arbitratore, num. 257. Et *quid in causa reductionis ad arbitrium boni viri*, num. 258. Habet locum etiam contra heredem, num. 260. Et in causa nullitatis, num. 102. vers. tamen. & num. 261. & 262. ¶ *Instantia est perpetua in causis fiscalibus*, & c. num. 264. Sive *fiscus sit actor siue reus*, num. 265. In Conci-

torio Principis, num. 266. In *rege Francorum*, num. 667. In *aliis etiam Regibus*, num. 268. Sed non in iudice, qui iudicat nomine Regis, num. 270. Est etiam perpetua coram iudice, qui habet liberum arbitrium in procedendo, secus si solum in sententiando, num. 271. & 272. Est etiam perpetua de iure canonico, num. 275. *Coram arbitris*, & in Regno Francia, num. 276. Est etiam perpetua in emergentibus, & incidentibus post litis contestationem d. q. 15. sub num. 317. Et *quanta sit instantia ex dispositione Sacri Concilii Tridentini*, num. 277. Et in quibus causis, num. 279. Et cuius natura sit haec instantia, num. 278. ¶ *Coram successore in officio augetur instantia*, num. 273. & 274. ubi de aliquibus statutis. ¶ *Instantia potest esse minor ea, qua est de iure communi multis casibus*. Primo si sit breuiata à statuto, vel à Principe, & qualis sit instantia exstat. *Urbis*, num. 282. Et in *reductione ad arbitrium boni viri*, num. 259. In *compromisso*, num. 283. In Regno Neap. eod. num. 283. In *ciuitate*, statuque *Lucensi in causis criminalibus*, num. 284. & seqq. in quibus de diuersitate instantiarum illius *Ciuitatis*, & sub num. 274. vers. *statuta*. In *Abbatia Sublacensi*, num. 287. in fine, & 274. Se. *undo potest esse minor ex consensu partium*, num. 298. Tertio in *causis syndicatus*, in quibus *quanta sit de iure communi*, & *quanta secundum aliqua statuta*, num. 299. Quarto in *caussa naufragij*, num. 301. Quinto in *caussa discussionum*, num. 302.

Iudex, qui sub poena tenetur expedire causam infra certam instantiam, non incurrit illam poenam, nisi fuerit requisitus cum protestatione, & c. q. 15. num. 289. Et quibus casibus non incurrat etiam si fuerit requisitus, num. 290. & seqq. Et quibus cautelis vi debeat ad euadendam poenam, num. 292. & seqq.

Partes possunt reuiviscere instantiam peremptam, repetendo vnico contextu omnia acta, & c. q. 15. num. 335. Sed non possunt, quando talis est causa, vi cum peremptione instantia perimatur us, num. 338.

Sententia diffinitiva non potest ferri nisi in causis, in quibus habet locum instantia, q. 15. n. 246.

Partes non possunt prorogare instantiam, q. 15. n. 263. & sub num. 330. & 331. Possunt tamen breuiare, n. 298. Et quando possint prorogare vide in verbo *Prorogatio*, vers. *partes*.

Instantia aliquando praesigitur parti, aliquando causa, & quandoque iudici, & quandoque actioni, & c. q. 15. num. 288. & 351. & seqq. & cui ex his in dubio praesumatur praefixa, num. 357.

Lapsus instantia non prauidicat sicut lapsus fatalium, quest. 15. sub num. 303. & sub num. 304. & sub num. 222. vers. ratio. Et quando prauidicet, n. 332. & 347.

Instantia perempta, reus absoluitur ab obseruatione iudicij, & actor condemnatur ad expensas, q. 15. n. 307.

Perempta instantia, datur actori restitutio in integrum, quest. 15. sub num. 304. vers. tamen. & n. 305. Sed datur quandoque reuelis expensis, n. 306. & seqq. Et quandoque etiam non reuelis, n. 311. & seqq. & sub num. 324. vers. tamen.

De expensis rescipiendis ob peremptionem, seu renunciationem instantiae, vide in verbo *Expensa*.

Lapso termino instantiae, quando iudex potest adhuc valide causam decidere, q. 15. n. 317.

Perempta instantia, pereunt omnia acta ordinatoria iudicij, q. 15. n. 348. Et *qua sint acta ordinatoria*, n. 349. Et ad quem effectum non pereant, n. 359. & 360.

Sententia lata post peremptam instantiam, licet regulariter sit nulla, q. 15. num. 350. 352. & 354. tamen est distinguendum. Aut enim instantia seu tempus praesigitur parti, & tunc pars non potest ulterius audiri, num. 351. Aut praesigitur iudici, & iurisdictioni, & tunc iudex aliquid facere non potest, num. 352. Aut praesigitur iudici, & tunc quod iudex facit, est validum,

Sig. Scaccia, De appellationibus.

Validum, dummodo sit intra instantiam iuris communis, sed ipse punitur, num. 353. Aut praesigatur causa, & tunc sententia ferri non potest, num. 354. Et quid si tempus statuitur actioni, num. 355.

Perempta instantia, liberantur fideiussores, q. 15. num. 358. & q. 17. limit. 2. sub num. 77.

Perempta instantia, non pereunt acta litis decisoria, seu probatoria, q. 15. num. 361. Et qua sint ista acta, num. 362.

Actor quando possit, inuito reo, renunciare instantiae, q. 17. limit. 6. sub num. 46. vers. secundo quia.

Perempta instantia, & ideo absoluto reo ab observatione iudicij criminalis, accusator non potest ulterius accusare, quest. 17. limit. 49. num. 6. Etiam si vellet rescindere expensas, num. 7. Et procederetur per viam inquisitionis, num. 8. Sed si instantia perierit negligentia iudicis, posset iterato accusare, numero 9.

Institutor.

Institutor seu factor potest obligare banchnum, & apothecam domini, q. 17. limit. 9. sub num. 23. confirm. 3.

Dominus obligatur ex eo, quod est praesens facto institutoris, seu factoris, d. limit. 9. num. 23.

Instrumentum.

A sententia lata in vim publici instrumenti, datur appellatio, q. 17. num. 29. Etiam si instrumentum sit iuratum, num. 30. Et sit instrumentum de deposito, num. 32. Non datur in instrumento testamenti non rasi, & non cancellati, ead. quest. limit. 6. memb. 4. num. 6. & seqq. Neque quando instrumentum publicum ex dispositione statutorum, seu obligatio camerale, aut guarantigia habet executionem paratam, q. 17. limit. 10. num. 5. & lato limit. 9. sub num. 6. & seqq. Etiam si instrumentum sit celebratum in loco, vbi non extet hoc statutum, dummodo agatur in loco, vbi extet, num. 9. & q. 18. num. 8. Et etiam si non sit liquidum, d. limit. 9. num. 24. & seqq. Et habet executionem paratam etiam contra ratificantem, sub num. 11. Secus autem si instrumentum non sit celebratum nomine ratificantis, num. 13. & seqq. & num. 20. Nisi is ultra ratificationem declaret, instrumentum esse celebratum de suo mandato, sub eod. num. 20. vers. limita. Vel faciat aliquem actum positivum, num. 22. Et non admittitur appellatio, siue appelletur a decreto diffinitivo, siue ab interlocutoria, num. 43. Et licet Signatura committat causam appellationis, & iudex commissarius inhibeat, tamen, si in commissione non sit facta mentio obligationis Cameralis, Auditor Camera, etiam commissione non reformata, procedit ad executionem, remanente commissione in suo robore, quoad effectum devolutivum, num. 59. Datur tamen appellatio, quando iudicium esset inchoatum via ordinaria, num. 44. Datur etiam respectu actoris petentis, num. 50. & 58. Item datur appellatio devolutiva, num. 51. & seqq. Et datur hac devolutiva etiam si in instrumento sit renunciatum appellationi, num. 56. & datur in Regno Francia, num. 57. Denegatur tamen etiam devolutiva, quando reus post mortem litem, seu decretum mandatum, aut post commissam causam appellationis suscipit in se mandatum executivum, seu terminum, sub num. 59. vers. restringe. & vers. Amplia. Datur appellatio etiam suspensiva actori, qui in secunda instantia post factam executionem condemnatur ad restituendum, num. 58. Hac suspensiva datur etiam reo, qui in prima instantia fuerit absolutus, & in secunda condemnatur, sub eod. num. 58. vers. subextende. Et hoc procedit, quando reus in prima instantia fuit absolutus in meritis, secus, quando ex ineptitudine modi agendi, sub eod. num. vers. intellige. Datur etiam appellatio a mandato de extendendo obligationem cameralem iuxta dicta testium, num. 60. & 63. Item a reiectioe exceptionis admittibilis, num. 61. Et quando in appellatione exprimitur iusta causa, num. 62. Item, quando obli-

gatio Cameralis, seu aliud instrumentum probatur per testes, num. 63. Nisi esset casus, in quo possit procedi, licet non contestata, & qui sint isti casus, num. 65. & seqq. Aut nisi testes examinarentur super praambulis, liquidatione & legitimatione personarum, num. 70. & seqq. Et quid sit testes examinentur super aliqua parte instrumenti corrupta, seu corrupta, num. 73. & 74. Et quid si examinentur super defectu alicuius solemnitatis instrumenti, num. 76.

Ab executione instrumentorum quare statuta prohibeant appellari, q. 14. limit. 9. num. 7.

Instrumentum appellationis, vide in verbo. Representatio.

A pronuntiatione de exequendo instrumentum an, & quando detur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 194. iunctis precedentibus.

Instrumentum publicum communiter ex vi statutorum habet executionem paratam, quest. 17. limit. 9. sub num. 6. Etiam si non sit liquidum, num. 42. & seqq. Et etiam contra ratificantem, num. 11. Et quid si non sit celebratum nomine ratificantis, num. 13. & seqq. & num. 20. Et quid si ultra ratificationem declaret fuisse celebratum de ordine suo, sub eodem num. 20. vers. limita. Vel fecerit aliquem actum positivum, num. 22. Et habet eam etiam si sit celebratum in loco, vbi deficiat statutum, num. 9. Habet etiam si in eo adsit pactum, quod si apparuerit non deberi tantum, debeatur solum illud, quod apparuerit, &c, num. 30. & seqq. Reliqua vide in superiori vers. a sententia.

Instrumentum, seu obligatio Cameralis, non habet viam executionem in his, qua non leguntur in instrumento, sed veniunt ex interpretatione iuris, q. 17. limit. 9. num. 16.

Instrumentum, & res iudicata equiparantur, q. 17. limit. 10. num. 8. versus finem.

Instrumentum, cui deficiat aliquid substantiale, non habet executionem, q. 18. rem. 1. concl. 4. num. 43.

Sententia lata super executione instrumenti, an habeat vim diffinitivam, an sit mera interlocutoria, vel diffinitiva, q. 7. limit. 47. memb. 1. num. 191. & seqq. Et an possit reuocari, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 32.

Insufflatio instantiae, vide in verbo. Restitutio vers. regium.

Interdictus & interdictum.

Interdictus licet appellet, tamen remanet interdictus, quest. 3. num. 65. Hoc procedit in interdicto spirituali tantum, numero 67.

Interdictus possessoriis an detur appellatio, vide in propriis nominibus cuiusque interdicti.

Interdictum possessorium dividitur in multas species, & quae sint, q. 17. limit. 6. memb. 1. num. 2. & seqq.

Interdicta origine sunt personalia, in re tamen scripta, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 123. vers. oppoio.

Reliqua vide in verbo. Possessorium. & in propriis nominibus cuiusque interdicti.

Interesse.

Is, cuius non interest, non auditur appellans, q. 7. nu. 95. Et ideo si audiretur posset is, cuius interest, eum non audiri, appellare, q. 18. limit. 6. memb. 4. num. 107. Et de tertio, qui admittatur, non docto de eius interesse, vide in verbo. Tertius. Fallit, quando sententia est lata ad fauorem actoris excommunicati, d. q. 5. num. 120.

Quilibet, cuius interest, potest appellare, q. 5. num. 68. Etiam si nullatenus interuenerit in prima instantia, num. 69.

Interesse ad effectum, vt quis admittatur ad appellandum quando adsit, relinquatur arbitrio iudicis, q. 5. num. 70. Et quando dicatur probari incontinenti, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 90.

Interesse superioris, appellantis pro suo subdito, quando sit considerabile, q. 5. sub num. 57. vers. subdeclara.

Index in Tractatum

- Si appellatio culpa tertij deseritur, tenetur ad interesse, q. 15. num. 135. & seqq.
- Exceptio (tua non interest) repellit appellatum, &c. q. 17. limit. 2. sub num. 102.
- Condemnatus ad possessionem, & interesse potest appellare quoad condemnationem interesse, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 22. & seqq.
- De appellatione tertij habentis interesse, vide in verbo. Tertius.
- ¶ Exceptio (tua non interest) repellit agentem, quest. sub numero 95.
- An, & quando dicatur constare de interesse tertij, se opponentis executioni, vel nquitur multum arbitrio iudicis, q. 7. limit. 6. memb. 4. sub num. 90.
- Reliqua vide in verbo. Damnum. vers. damna.
- Interlocutoria.
- Ab interlocutoria potest appellari ad eundem iudicem, q. 2. num. 16. Eadem tamen delegari non potest, q. 8. num. 75. & 76.
- Potest appellari ad aequalem, habentem eandem iurisdictionem, 2. num. 18. & q. 8. sub num. 73.
- Appellatur in scriptis indistincte, etiam si appelletur incontinenti q. 4. num. 9. & 17. Fallit hoc, stante statuto, quod in appellationibus procedatur, solemnitatibus non seruatis, seu summarie, &c. num. 10. & 11. vbi inferitur ad iura municipalia Regni Neap.
- Non appellatur sine expressione grauaminis seu causserationabilis, q. 4. num. 30. & seqq. in quibus extenditur, & restringitur.
- Ab interlocutoria, habente vim diffinitiuam, appellatur in scriptis sicut à diffinitiuam, q. 4. num. 2. & 12.
- Ab interlocutoria Vicarij etiam generalis potest appellari ad Episcopum, q. 8. sub num. 73.
- Si iudex à quo reuocet interlocutoriam, irritantur omnia acta, quae fuerint facta coram iudice appellationis, quest. 5. numero 118.
- Appellatio ab interlocutoria an, & quando possit iustificari ex alia causa, quam ex causa expressa in appellatione, & quando in ea possint recipi noua probationes, q. 11. nu. 87. & seqq. & num. 92. & seqq.
- Quando suscipiat naturam appellationis, à diffinitiuam, quest. 11. num. 97.
- Debet iustificari ex eisdem actis, q. 11. sub num. 87. & 89.
- Appellari debet ab interlocutoria infra decem dies, q. 12. num. 84. Etiam si sit interlocutoria tacita, num. 85. Et quando possit appellari postea, num. 86. & seqq.
- Instantia prima causae non currit, quando reus appellat, & durat causa appellationis ab interlocutoria, q. 15. sub num. 316. vers. confirmatur.
- Inferior Principe an possit tollere appellationem ab interlocutoria, q. 16. limit. 1. sub num. 116. subrestr. 3.
- Prohibita appellatione in aliqua causa, non intelligitur prohibita ab interlocutoria, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 28. & seqq. Et ideo prohibita in causa criminali sententia diffinitiuam, an possit appellari ab interlocutoria, limit. 4. num. 85.
- Ab interlocutoria ante diffinitiuam regulariter prohibetur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 1. Etiam in causis criminalibus num. 2. In cibus carceratorum, num. 3. In foro Capitolino, num. 4. Et ex dispositione Concilij Tridentini, d. q. 17. limit. 6. memb. 3. sub num. 18. ¶ Permittitur de iure canonico, d. limit. 47. memb. 1. num. 73. & seqq. Et non solum semel, sed bis, num. 78. Et quid in terris Ecclesiae, num. 79. Et quid de iure canonico moderno, num. 83. Et quid si in appellatione exprimat iusta causa, num. 81. Permittitur etiam de iure civili, si agatur de grauamine irreparabili, num. 84. & seqq. & limit. 6. memb. 7. num. 29. & 40. Etiam si sit reparabile, sed non in totum, aut non sine magna difficultate, ead. limit. 6. memb. 8. sub num. 2. vers. confirmatur. & num. 3. & seqq. & d. limit. 47. memb. 1. num. 86. Et in foro Capitolino, num. 89. Permittitur etiam appellatio ab interlocutoria, lata post sententiam diffinitiuam, num. 167. Et ab interlocutoria, qua tangit factum principale, num. 186. Item ab interlocutoria habente vim diffinitiuam, num. 171. Non tamen in foro Capitolino, num. 214. Item ab interlocutoria, qua ingerit difficultatem circa causae decisionem, num. 215. Similiter quando de grauamine interlocutoria constat iuris praesumptione, num. 216. Et quando in appellatione exprimitur, & probatur iusta causa appellandi, num. 217. Idem si interlocutoria mereatur executionem, num. 198. in fine, & 199.
- Ab interlocutoria, qua decidit articulum principalem, datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub num. 168.
- Quando potest appellari ab interlocutoria expressa, potest appellari etiam à tacita, d. limit. 47. memb. 1. num. 96.
- Ab interlocutoria in causa possessoria an, & quando sit prohibita appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 28. & seqq. num. 36. & seqq. sub num. 73. subrestr. num. 74. 110. & seqq.
- Ab interlocutoria, inordinate lata, datur appellatio etiam in causa possessoria, d. limit. 6. memb. 7. num. 130.
- Iudex à quo potest, pendente appellatione ab interlocutoria, procedere siue vitio attentatorum, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 27. & seqq. Vno potest ipsam interlocutoriam reuocare, vide in verbo. Reuocare.
- Terminata causa appellationis ab interlocutoria, quis iudex debeat procedere in negotio principali, d. limit. 47. memb. 3. num. 1. & seqq. & num. 14. & seqq.
- Iudex, ad quem est appellatum ab interlocutoria, an, & quando possit, omisso de partium consensu articulo appellationis procedere in negotio criminali, eod. memb. 3. num. 9. & seqq.
- Interlocutoria, habens vim diffinitiuam, equiparatur diffinitiuam, q. 4. num. 56. Et regulatur secundum eius naturam, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 71. in fine. Quandoque tamen regulatur, vt interlocutoria, sub num. 194.
- Processus iudicis ad vltiora post oppositam incompetentiam habet vim interlocutoriam, q. 14. limit. 6. memb. 7. num. 57. 59. & seqq.
- Non omnis vox iudicis est interlocutoria, quest. 12. sub numero 89.
- Interlocutoria, stricte loquendo, non est sententia, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 30. & sub num. 31. vers. ratio.
- Interlocutoria transit in rem iudicatam quoad partem, quest. 12. num. 95. Et an, & quando quoad iudicem, eod. num. 95. & seqq.
- Sententia, lata super momentanea possessione, an, & quando sit interlocutoria, & quare, q. 17. limit. 6. memb. 3. sub num. 4. & seqq. Et multo magis dicitur interlocutoria, si sit lata in adiacenda possessione sine reo, memb. 4. sub num. 20. 21. & 22. vbi distinguitur. Lata etiam in possessorio summario dicitur interlocutoria, ead. limit. 6. memb. 2. sub num. 2. vers. secunda.
- Sententia, quae fertur seruatis terminis substantialibus, non dicitur interlocutoria, d. limit. 6. memb. 2. sub num. 7. vers. quia respondeo quod. Sed contrarium, memb. 3. sub num. 5. vers. verum.
- Interlocutoria, quae post se non expectat aliam sententiam, habet vim diffinitiuam, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 207.
- Missio in possessionem ex primo decreto est interlocutoria, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 124.
- Secundum decretum est interlocutoria, eod. memb. 4. sub num. 130. vers. ratio.
- Interlocutoria, quibus inferitur grauamen irreparabile, quae sint, quest. 17. limit. 47. memb. 1. num. 84. & seqq. vsque ad num. 168.

Sig. Scaccia, De appellationibus.

Interlocutoria, que habet vim diffinitiva, que sint, eod. memb. 1. nu. 171. & seqq. vsque ad nu. 214. incl. siue.

Interlocutoria quando dicatur tangere factum principale, d. memb. 1. nu. 168. & seqq.

Interlocutoria mera qua dicatur, eod. memb. 1. num. 5. 26. & 27.

Interlocutoria grauamen reparabile, & irreparabile, vide in verbo. Grauamen.

Iudex an, & quando possit reuocare interlocutoriam, vide in verbo. Reuocare.

Quis iudex debeat cognoscere nullitatem interlocutoria, vide in verbo. Nullitas. vers. interlocutoria.

Interponere appellationem.

Appellatio debet interponi coram iudice a quo q. 6. num. 1. Et, sententia lata a pluribus iudicibus, coram omnibus interponi debet, vel coram maiori parte eorum, nu. 2. Sed coram ambobus, quando sunt duo tantum, nu. 3. Alias, non interposita coram iudice a quo, est nulla, nu. 6. Nec sufficit interponere appellationem in tribunali sine presentia iudicis a quo, nu. 4. Quid seruetur in praxi, nu. 40. Et quid de stylo Auditoris Camera in appellationibus de partibus, sub eod. num. 40. declar. 11. Et quid in appellatione per arreptionem itineris, & c. num. 41. Et quid in appellatione, nu. 8. & seqq.

Appellatio potest interponi coram iudice ad quem, quando non potest haberi copia iudicis a quo, vel potest interponi coram notario, & honesto viris, q. 6. n. 18.

Appellatio infra quantum tempus debeat interponi, vide in verbo Tempus.

Appellatione non interposita, causa appellationis non potest committi, vide in verbo Commissio.

Appellatione non interposita, an valeat sententia, q. 20. n. 29.

Interpretatio.

A mala sententia interpretatione datur appellatio, q. 17. limit. 10. num. 52.

Ita debemus interpretari dicta prudentum, vt non mereatur reprehensionem, q. 2. sub nu. 28. Idem in interpretatione legis, & statuti. ibidem.

Debemus interpretari actum, vt valeat, q. 2. num. 29. & q. 3. sub num. 4. & q. 7. sub num. 5. & q. 15. num. 225. in fine. Contrarium, ead. quest. 3. sub num. 4. vers. confirmatur primo.

Iudex an, & quando possit interpretari suam sententiam, q. 17. limit. 10. nu. 53.

Intimatio.

Intimatio appellationis interposita coram honestis viris non est necessaria ad validitatem appellationis, q. 6. nu. 30.

Est necessaria ad suspendendam iurisdictionem iudicis, q. 6. nu. 31. Numquid sit imitanda iudici, & parti, nu. 32. Et quando non sit necessaria, sub numero 33. sub decl. 7. & numero 35. & 36.

Potest fieri a quocunque sine aliquo mandato, q. 6. sub num. 33. subdecl. 2.

Debet fieri infra mensem ad effectum, vt deuolat causam ad Curiam, q. 6. sub nu. 33. subdecl. 8.

An, & quando debeat fieri cum scriptura authentica, q. 6. sub nu. 33. subdecl. 9.

Appellatio licet non sit intimata, tamen deuoluit iurisdictionem, q. 6. nu. 30. Declaratur, sub nu. 33. subdecl. 8.

Debet imitari principali, vel procuratori specialiter constituto in illa causa q. 6. sub nu. 33. subdecl. 3.

Debet intimari personaliter si potest inueniri, q. 6. sub num. 33. subdecl. 4.

Intimatio appellationis inualida est nullius momenti, q. 6. sub nu. 33. subdecl. 5.

Intimatio appellationis extra iudicialis an, & quando sit necessaria, q. 6. nu. 13.

Intimatio itineris arrepti, cum habeat vim appellationis, est necessaria ad effectum, vt suspendat, qu. 6. sub num. 42. subdecl. 1.

Mandati procuratorii intimatio quando sit necessaria intimatione appellationis, q. 6. num. 34. subdecl. 10. & intelligens 3. & 4.

Intimatio sententia operatur, vt ex die intimationis teneatur intimatus appellare infra decem dies, q. 12. num. 15. & seqq. & nu. 26. vbi de stylo Auditoris Camera, & nu. 29. & seqq. in quibus an sufficiat intimare, sententiam esse latam, vel requiratur intimatio qualitatis sententiae lata, nu. 31. vbi de stylo Auditoris Camera.

Imitari debet adhesio appellationis iudici a quo, quest. 12. num. 71.

Mandatum preceptoris potest a quocunque sine mandato intimari, q. 6. sub nu. 34. intellig. 2.

Intrusus.

Intrusus in possessione licet appellet, non retardat executionem, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 91. Etiam si appellaret infra legitima tempora nu. 93. Imo ei non prestatur cautio, nu. 94. Et non docendo de interesse, minus appellat deuolutione sub eod. nu. 94. ampl. 4. Et quando dicatur intrusus, num. 95. Et qui alii possessore, vti vniuersi, non appellant, numero, 91.

Intrusus, lite pendente, non potest impedire executionem, & c. & liter. executoriales eum comprehendunt, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 91.

Inuentarium.

A sententia de conficiendo inuentarium non datur appellatio, q. 17. limit. 46. nu. 1.

Tempus conficiendi inuentarium an, & quando currat pendente lite super hereditate, q. 15. nu. 318.

Quae persone teneantur conficere inuentarium, d. limit. 46. num. 2.

Inuestitura.

Ad cognoscendam iurisdictionem in appellationibus inspiciendus est tenor inuestitura, q. 8. n. 106.

Inundatio.

Inundatio excusat non appellantem infra legitima tempora, q. 12. n. 167.

Inutilis appellatio. vide in verbo. Friuola.

Ioannes Andr. & Ioan. Anton.

Io. Andreas non bene exposuit cap. ex ratione. de appellat. q. 15. initio.

Io. Antonius de S. Georgio, nuncupatus Praepositus, seu Dardinalis Alexandr. multa de verbo ad verbum al. quando transcripsit ex Anp. Arer. quest. 17. limit. 4. sub num. 7. vers. priusquam.

Irregularitas.

Occidens clericum inuasorem, si aliter se defendere non poterat, non incurrit irregularitatem, quest. 16. sub nu. 3.

Vide in verbo Suspendus. vers. suspendus. a beneficio.

Iter, & ite.

Arreptio itineris seu missio nuntii ad Papam post litem motam habet vim appellationis, q. 6. nu. 41. Sed debet esse infra decem dies, & ad effectum, vt suspendat, debet intimari, sub nu. 42. subdecl. 2.

Itineris arreptio ante causam ceptam non habet vim appellationis, q. 6. n. 43.

Arripere iter vltima die termini est inchoare prosecutionem casus appellationis, q. 14. sub n. 48.

Appellanti a sententia lata in magno feudo, dantur sex hebdomadae ad iter arripendum, quest. 15. sub numero, 21. vers. adde.

Si partes conueniunt ire ad Sanctum Iacobum, fatalia interim non currunt, quest. 15. num. 107. & 190.

Index in Tractatum

- I**tinervis arreptio ante causam ceptam suspendit iurisdictionem iudicis q. 6. n. 43.
- I**tinervis arreptio suspendit iurisdictionem quoad eum, qui vidit, non quoad eum, qui mittit. q. 6. nu. 44.
- I**teneraus ad Curiam Papa non est exemptus à iurisdictione inferioris. si tenerat postquam fuit citatus, vel &c. q. 6. in fine sub n. 44.
- Iudæus.**
- C**ontra iudæos servatur rigor iuris, q. 3. num. 58. in fine.
- P**rinceps secularis non potest permittere in suo regno, quod iudæi habeant mancipium christianum, neque quod deferant signum distinctum, q. 16. limit. 1. n. 129.
- I**udex à quo, & iudex ad quem, seu iudex appellationem.
- I**udex, coram quo est appellandum, ubi sit requirendus, quest. 6. nu. 19.
- A**ppellari debet coram iudice à quo q. 6. n. 1. Extenditur, num. 2. & seqq. Declaratur, & restringitur, num. 8. & seqq. Potest tamen appellari coram iudice ad quem, quando non potest haberi copia iudicis à quo, num. 18. Item quando ob iustum metum non appellatur coram iudice à quo, nu. 20.
- I**udex, qui sententiam tulit, potest ab ea appellare, q. 5. num. 4. Facit contra, q. 17. limit. 39.
- I**udex ad quem potest in aliquibus esse minor iudice à quo, q. 2. sub nu. 25.
- N**on potest appellari ad eundem iudicem, qui tulit sententiam, q. 2. nu. 14. Etiam si ascendit cathedram iudicis ad quem, n. 15. Ab interlocutoria potest appellari, nu. 16. Et an, & quando possit eidem iudici à quo delegari causa appellationis, q. 16. limit. 1. nu. 123. & q. 8. nu. 75. & 76.
- S**i iudicent simul plures iudices, appellatur ad superiorem dignioris, q. 8. sub nu. 102. illat. 2. & 5. Et ubi ab altero eorum esset prohibita appellatio, & ab altero non, daretur appellatio, q. 16. limit. 2. nu. 3.
- I**udice à quo absente, & ideo appellatione interposita coram honestis viris, anteneatur appellans, eo reverso, adire eum, q. 6. sub nu. 25. vers. confirmatur. & p. 13. nu. 8.
- I**udex minor potest in actu appellationis ex consuetudine reputari maior, q. 2. nu. 26.
- M**inor iudex an eo ipso, quod sibi appellatio defertur, efficiatur maior, q. 2. sub nu. 26. vers. at quando. & nu. 27.
- A** iudice, qui habet iurisdictionem à persona ecclesiastica, potest appellari, omisso medio, q. 7. nu. 88. & 89. ubi declaratur.
- I**udex appellationum non habet iurisdictionem contra tertium, qui facit aliquid appellatione pendente, q. 3. nu. 62.
- I**udex cause appellationis impetrari non potest, nisi prius fuerit appellatum, q. 3. nu. 4. Reliqua vide in verbo. Commissio.
- I**udex à causa appellationis infra quantum tempus debeat impetrari, q. 14. nu. 1. & seqq.
- I**udex à quo potest, appellatione pendente, procedere ad ea, que tendunt in faciliorem exitum appellationis, q. 3. num. 20. & seqq. Et qua sint ista vide in verbo Pendente appellatione vers. iudex à quo.
- I**udicibus pluribus appellatis, &c. vide in verbo. Plures. vers. pluribus.
- I**udices appellationum quandoque non corrigunt sententias iniqtas, sed bene latis male formant, q. 3. nu. 2.
- I**udex appellationis succedit in locum iudicis à quo quest. 11. nu. 17.
- I**udex ad quem non potest cognoscere, nisi de eo, de quo cognovit iudex à quo, q. 11. sub nu. 17. Et de quibus possit cognoscere nu. 23. & seqq. & 34. & q. 17. limit. 1. sub nu. 46. & 56.
- I**udicis ad quem iurdictio quousque se extendat, q. 11. sub num. 17. & seqq.
- I**udicis appellationis officium an sit latius officio iudicis à quo, q. 11. nu. 17.
- I**udex ad quem potest ex causa vera confirmare sententiam litam ex causa falsa, q. 11. nu. 22. & seqq. in quibus declaratur. Et potest sententiam emendare, confirmando in parte, & in parte confirmando, &c. n. 112.
- A**ppellatio coram iudice ad quem habet interponi infra decem dies, q. 12. nu. 168.
- I**udex à quo potest appellanti prefigere terminum ad committendam causam appellationis, q. 14. n. 9. & 7. Et si non deferat appellationi, n. 15. Et deferendo an possit prefigere ex intervallo, vel solum eodem contextu, n. 21.
- S**i non est promissum de iudice appellationis, appellandum est ad eum, qui dedit iudicem à quo, q. 8. n. 120.
- I**udex appellationis si detur, ut cognoscat in Curia, datur ex officio arbitrio Regentis Cancellaria, sed si detur, ut cognoscat extra Curiam, datur arbitrio appellantis, nisi contra dicatur, q. 14. sub nu. 46. vers. ratio.
- A**ppellari potest regulariter à quolibet iudice tam ordinario quam delegato, q. 16. nu. 1. & seqq. Siue ex maioribus, siue ex minoribus n. 25.
- A** quibus iudicibus non possit appellari, q. 16. limit. 1. & seqq. & in toto iudice in propriis nominibus eiusmodi iudicis.
- I**udex à quo si detulerit appellationi ab interlocutoria, non recuperat iurisdictionem, quamvis appellans renuntiet appellationi, seu iudex ad quem pronuntiet, bene iudicatum, q. 17. limit. 2. n. 103.
- S**ignatura in commissione appellationis in causa possessoria quædo rescribat iudicia quo, & quando iudici ad quem q. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 142.
- A**n iudex à quo, vel ad quem pronuntiet super assertione appellationi, q. 11. n. 148. & seqq.
- A**ppellatio simplex, non excessu iudice ad quem, valet, q. 7. nu. 4. Prefertim si iudex appellationis certus, n. 9.
- I**udex ad quem est appellatum ab interlocutoria, an & quando remaneat iudex in tota causa, q. 17. limit. 47. memb. num. 1. & seqq. Et an possit de consensu partium, omisso articulo appellationis, cognoscere in negotio principali, n. 9. & seqq.
- R**eliqua vide in verbo. Admittere in verbo. Confirmans. in verbo. Deferre.
- I**udex interponendo decretum ex necessitate officij. sibi, non præiudicatio. 17. limit. 2. sub nu. 36.
- I**udices sunt positi tanquam signum ad sagittam, q. 19. rem. 4. versus finem.
- I**udex ecclesiasticus. vide in verbo. Ecclesiasticus.
- Iudicatum.**
- P**romittens, & cum iurato, & obligatione camerale de stando iuri, & iudicatum solvere, potest adhuc appellare, q. 17. limit. 2. sub n. 73. vers. contra.
- Iudicialis appellatio.**
- A**ppellatio iudicialis dicitur proprie appellatio, q. 1. num. 8. & q. 2. nu. 33.
- A**ppellatio iudicialis que dicatur, q. 2. nu. 34. & 38.
- A**ppellatio iudicialis in vno articulo suspendit iurisdictionem in totum, & quod totam causam, q. 2. sub n. 37.
- A**ppellatio iudicialis debet esse ex vera, & legitima causa quest. 2. nu. 41.
- I**ustificatio appellationis iudiciali quomodo fiat, quest. 2. n. 42.
- A**ppellatio iudiciali interponitur (grauiamine præterito, & non à futuro, q. 2. n. 43).
- A**ppellatio iudicialis est licita tam de iure canonico, quam de iure civili, q. 2. nu. 45.
- E**xcommunicatus potest appellare iudicialiter, q. 2. nu. 44.
- A**ppellatio iudicialis in quot, & quibus differat ab extraiudiciali, q. 2. nu. 33. & seqq.
- Iuramentum & iurare.**
- C**alumni iuramentum an sit necessarium in causa appellationis, q. 11. sub nu. 44. vers. de iuramento.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Nolens iurare de calumnia, an appellet, quest. 17. limit. 34. nu. 10.

A sententia, lata virtute iuramenti de mutuo consensu litigantium prestiti, non datur appellatio, q. 17. limit. 34. num. 1. Etiam si condemnatus velit per evidentiam rei probare contrarium, nu. 2. Etiam si sententia sit lata virtute iuramenti relati, nu. 3. Etiam si reus fuerit condemnatus, eo quia noluerit iurare, nu. 4. Aut actor, cui fuit relatum iuramentum, sub eod. num. 4. vers. sub amplia. Datur tamen appellatio, si is, qui recusat iurare, vel referre, allegat rationabiles causas, n. 5. Et quid in causa matrimoniali, n. 6. Datur etiam a sententia, lata virtute iuramenti necessarii, n. 7. Et quid in interlocutoria, admitti probationem iuramentum, nu. 8. Et quid si statutum mandet, in aliquo casu stare iuramento, n. 9.

Ab interlocutoria qua iudex pronuntiat, debere iurare, vel referre, datur appellatio, quest. 17. limit. 47. memb. 1. num. 176.

A iuramenti delatione non datur appellatio q. 17. limit. 34. sub num. 8. Et quid de stylo Camera Imperialis, quest. 12. num. 161.

Ab absolute, seu relaxatione, iuramenti an liceat appellare, q. 17. limit. 34. in fine. n. 10.

Salutum, quod in causa damni dati sufficiat iuramentum eius, qui passus est damnum, intelligitur in omnibus articulis emergentibus in causa damni dati secus est, si statutum disponat, quod iuramentum sufficiat ad probandum damnum q. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 35. vers. in simili.

Iuramentum necessarium quod dicatur, q. 17. limit. 34. sub nu. 7. vers. iuramentum.

Interlocutoria de iurando, vel referendo iuramentum, habet vim diffinitivam, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 176. & 177. Et ideo iudex eam reuocare non potest, nu. 178. Etiam si iuramentum sit solum acceptatum, & nondum prestitum, nu. 179. Et multo minus, si fuerit prestitum, eod. num. 179. extens. 2. Et circa dubium non reuocare sententiam latam virtute iuramenti prestiti, nu. 180.

Iuramentum validat contractum, q. 19. rem. 1. concl. 5. sub nu. 52.

Iuramentum de allegando nullitatem, an se extendat ad nullitatem ex defectu iurisdictionis, q. 19. rem. 1. concl. 5. nu. 47. & seqq.

Iuramentum non supplet consensum, d. concl. 5. sub nu. 59.

Iurisdicatio.

Iurisdicatio iudicis à quo suspenditur per appellationem, & quando non suspendatur, vide in verbo. Suspendio.

Concurrentibus iurisdictione mediata, potest appellari, omisso medio, q. nu. 106.

Iurisdicatio iudicis ad quem ad qua se extendat, vide in verbo. Iudex. vers. iudicis ad quem.

Licet iudex ad quem pronuntiet, male appellatum ab interlocutoria, & bene iudicatum, seu appellans renunt. et appellatione, tamen iudex à quo, si detulerit appellationi, non recuperet iurisdictionem, q. 17. limit. 2. num. 103. & vers. confirmatur.

A sententia, lata super possessione iurisdictionis, an detur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 108. & seqq.

Licet partes compromittant causam appellationis, & suspendatur facta alia, tamen remanet iurisdicatio iudicis appellationis, qui propterea potest, non obstante pendencia compromissi, adiri, ut procedat, q. 15. sub nu. 119. & seqq.

Feudatario quando conseatur data iurisdicatio causarum appellationum, q. 8. nu. 115. & seqq.

Iudex à quo, non respondendo de Apostolis, priuatur iurisdictione &c. vide in verbo. Apostolos.

Deferta appellatione iurisdicatio iudicis ad quem expirat &c. vide in verbo. Apostolos.

Iurisdicatio ecclesiastica antecellit secularem, q. 8. sub num. 10. de 9. vers. secunda.

Iurisdicatio ecclesiastica, & iurisdicatio secularis regulariter sunt sepepate, & vna non se intromittit de alia, q. 8. sub num. 100. vers. prima.

Iurisdicatio Balliuorum Baronum non expirat per mortem Baronum q. 8. sub nu. 159. vers. ad secundam.

Iurisdicatio Vicarii expirat per mortem Episcopi ibidem.

Iurisdicatio ordinaria non expirat per mortem committentis, q. 8. nu. 158. Et quid si data ad beneplacitum, nu. 161.

Iurisdicatio iudicum ordinariam in Curia Romana non expirat per obitum Pape, q. 8. sub nu. 157. vers. prima. Et quid de consuetudine, nu. 162.

Iurisdicatio delegati an expirat per mortem delegantis, q. 8. nu. 160.

Iurisdicatio dari non potest super eo, quod non est, q. 3. num. 3. in fine.

Iurisdictiones confundi non debent, q. 7. nu. 2.

Iurisdictionis prorogatio, vide in verbo. Prorogatio.

Iurisdicatio nisi cuique seruetur, ordo ecclesiasticus, & nemo ecclesiastica disciplina confunditur q. 8. sub nu. 51.

Iurisdicatio regulariter dicitur excitata, & non delegata, quando causa delegatur ei, qui ex ordinaria iurisdictione poterat illum causam cognoscere, q. 8. sub nu. 86. extens. 2. vbi an, & quando dicatur excitata, vel delegata, remissive.

Papa non intendit prauidicare iurisdictioni ordinariam, q. 7. nu. 74. & 75. & q. 8. sub nu. 125. vers. opono.

Inferior non potest prauidicare iurisdictioni superioris, q. 16. limit. 1. nu. 107.

Iurisdicatio datur etiam per litteras obreptitias, & subreptitias q. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 54. & 55. & q. 14. sub n. 30. cas. 5. Sed non per litteras falso nomine Principis imreptas, d. memb. 7. nu. 53. & 55.

Ex qualitate libelli cognoscitur ad cuius iurisdictione causa spectet, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 7.

Partes non possunt dare, aut prorogare iurisdictionem, quam non habent, q. 17. limit. 47. memb. 3. nu. 10.

Iurisdicatio ecclesiastica est magis prorogabilis, quam secularis, q. 19. rem. 1. concl. 2. sub nu. 26.

Iudices debent initio ostendere litteras sua iurisdictionem, q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 39.

Iurisdictionis defectus consideratur multipliciter, q. 19. rem. 1. concl. 5. nu. 50. & seqq.

Mundatum iurisdictionale ampliatur ratione incidentiae, q. 19. rem. 2. nu. 46.

Ius:

A iuris dispositione non potest appellari, q. 17. limit. 20. sub nu. 1. vers. ratio.

Appellatio est ius, &c. vide in verbo. Actio.

Quod quisque iuris in alium statuerit, eodem ipse iure utatur, q. 17. limit. 7. nu. 23.

Ius superueniens ex causa de praterito, conualidat iudicium praesens inchoatum, q. 5. sub nu. 27. vers. secunda.

Ius metimur ex parte actoris, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 128. vers. explicita, & memb. 9. sub n. 7. vers. confirmatur.

Ius canonicum, & ius civile.

De iure canonico potest, omisso medio, appellari ad Papam, multoque alios, q. 7. n. 92.

Ius canonicum debet seruari in Terris Ecclesie, etiam si Terra sint mediate subiecta, q. 7. nu. 77. & q. 15. nu. 281.

Ius canonicum defenditur à quorundam maledicentia, q. 17. limit. 47. & seqq.

Ius civile est nomen aequiuocum, & quid significet, q. 1. n. 12.

Ius naturale.

Appellatio profluit à iure naturali, quest. 16. sub num. 3. vers. iudicium.

Index in Tractatum

Iusta, & iuste.

Iusta agere, & iuste agere differunt, *quest. 17. limit. 6. memb. 9. num. 59.*

Iusta causa litigandi, vide in verbo *Causa.*

Iustificatio appellationis.

Appellatio an, & quando iustificetur ex sola obligatione probationis, & quando sit necessaria probatio, *q. 2. num. 42. & q. 11. num. 66. & seqq.* Et quando sola oblatio probationis non iustificet, *num. 71. & seqq.*

Appellans an, & quomodo teneatur iustificare causam appellationis coram iudice ad quem, *q. 11. num. 60. vbi distinguantur tres effectus.*

Quando appellatio dicatur iustificata absqu. alia probatione faciendâ, *q. 11. num. 63. & seqq.* Et quando iudex, non aliter constituto de iustitia sententia, debeat eam reuocare, *q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 126.*

Iustificatio appellationis quando operetur dissolutionem solam negotii, & reuocationem attentatorum, sed non absolutio- nem, *q. 11. nu. 70. & 71.*

Appellatio an possit iustificari ex alia causa, quam ex causa expressa in appellatione, *q. 11. nu. 84. & seqq. & num. 92. & seqq.*

Appellatio ab interlocutoria debet iustificari ex eisdem causis antiquis, & ex eisdem actis, *quest. 1. nu. 87. & 89.*

Iustificatio appellationis incontinenti oblata, admittitur appellatio, quae non admitteretur, *q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 133.*

Iustitia denegata.

Si iudex medius denegat iustitiam, appellatur ad eius superio- rem, *q. 7. nu. 43.*

A denegata iustitia an, & quibus interuenientibus possit appella- ri, *q. 17. nu. 46. & seqq.*

Iudex recusans ministrare iustitiam clerico post trimam moni- tionem, priuatur iurisdictione, *quest. 17. nu. 47.*

Si iudex secularis denegat iustitiam, potest recurri ad ecclesiasti- cum, *q. 7. sub nu. 43. & seqq. in quibus declaratur.*

Denegari iustitiam dicitur, quando notorie constat, *q. 7. nu. 78. Et quando dicatur denegata, sub nu. 46.*

Læſæ maiestatis.

LAESÆ MAIESTATIS condemnatus, an appellet, *q. 17. limit. 4. nu. 78. Et quid si exprimat causa rationabilis, num. 84.*

Læſio.

Læſio quando dicatur magna, vel modica in materia restitutio- nis in integrum, relinquatur arbitrio iudicis, *qu. 19. rem. 2. num. 16. Et quae veniant consideranda in isto arbitrio, num. 17.*

Læſio seu deceptio an, & quomodo possit considerari in eo, quod terminatur iudicio foris, *q. 16. limit. 6. sub num. 3. vers. primo qu. 4.*

Laicus.

Laicus, litigans in foro ecclesiastico, potest appellare à quolibet grauamine, *q. 18. nu. 4.*

Latro.

Latro famosus, seu insignis non appellat, *q. 17. limit. 4. sub num. 79.*

Latrones statim puniri interest Reipub. d. limit. 4. num. 69.

Laudatus, vide in verbo *Nominatus.*

Laudum.

A ludo, seu sententia arbitri debet appellari infra decem dies, *q. 12. nu. 114. & seqq.*

A sententia lata super nullitate laudi, & super spolio datur ap- pellatio, *q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 64.*

Laudem, latum post rem iudicatam, est nullum, *q. 15. nu. 200.*

Legatarius.

Legatarius potest appellare, quando fuit victus haeres, *quest. 5. num. 37.*

Debet appellare infra decem dies à die scientia, *q. 5. nu. 38. & q. 11. nu. 155.*

Legatum in testamento.

Haeres condemnatus ad soluendum legarum, seu fideicommissum ex testamento, an appellet, *q. 17. limit. 37. nu. 1. & 2.*

Legatus Papæ, & de latere.

Legatus Papæ potest examinare testes, & facere alia, tendentia in fauorem appellationis, interposita ad Papam, *qu. 3. num. 26.*

Non cognoscit causam appellationis, in qua iudicauit tanquam Archiepiscopus, *q. 8. sub nu. 86. vers. confirmatur primo.*

Legatus de latere potest cognoscere causam appellationis interpo- sita Papam, *q. 17. limit. 2. nu. 66. Et maxime de ea se intro- mittere, paribus consentientibus vel si velit causam solum instruere, & remittere ad Papam, q. 7. nu. 60. Et etiam co- gnoscere, nu. 71.*

A sententia Legati de latere ad possit appellari, *qu. 16. limit. 10. num. 1.*

A Legato appellatur ad Papam, *q. 8. sub num. 99. vers. à legato Et loco Papæ potest appellari ad Auditorem Camera, quest. 16. num. 22.*

Et quid in appellatione ab abusu in Francia, d. *q. 8. sub n. 99.*

Ad Legatum Papæ potest appellari, omisso medio, *quest. num. 103.*

A delegato Papæ non potest appellari ad Legatum Papæ, *qu. 8. num. 16.*

Legatus etiam de latere non potest delegare causam, appellatio- ne remota, *q. 16. limit. 1. sub nu. 106. Etiam si Legato conces- sa sit iurisdictione cum praefata clausula, nu. 109. Et quando possit nu. 115. & 116. Et quid in appellatione ab interlocuto- rie, sub eod. nu. 116. subestr. 3.*

Iurisdictione Legati non expirat per obitum Papæ, *q. 8. n. 58.*

Gerit vicem Papæ, *q. 7. sub nu. 103. vers. ratio.*

Concurrat cum quolibet ordinario, *ibidem.*

Est gradatim supra Patriarcham, *qu. 8. sub num. 96. vers. con- trariam.*

Legitima appellatio, & causa.

Appellatio legitima, quae dicatur, *q. 2. nu. 47.*

Appellatio legitima est admittenda, & habet effectus suos, *q. 2. sub nu. 51.*

Appellatio legitima non praesumitur, ideoque appellans tenetur tria probare, *q. 3. sub nu. 15. vers. declara.*

Legitima causa appellandi quae dicatur, *q. 17. limit. 4. sub num. 49. vers. & loquendo.*

Legitimatio personarum.

Ab interlocutoria, lata super legitimatione primipalium com- parentium in iudicio datur appellatio, *q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 70. Siue pronuntietur in litis ingressu, siue postea, nu. 73. Et quando non detur appellatio, sub nu. 69. vers. infero. & sub num. 72. vers. declara.*

Legitimare personas, quando petitur executio instrumenti pu- blici, est deliquidare illud instrumentum, *q. 17. limit. 9. nu. 26.*

Lex & legis remedia, à quibus an detur appellatio, & de remediis possessoriis legum.

Appellatio non datur in remedio, l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. vi- de in verbo *Haeres. vers. sententia.*

Neque in remedio, l. 3. C. de pign. quest. 17. limit. 6. memb. 4. 4. num. 5.

Neque in remedio l. fin. C. de acquir. poss. ead. limit. 6. memb. 9. sub nu. 80. vers. in hac. n. 92. & sub nu. 100.

Neque in remedio l. si coloni. C. de agric. & cens. ead. limit. 6. memb. 6. sub nu. 32.

Neque

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Neque in remedio, l. si quis conductionis. C. loc. eod. memb. 6. num. 37.

Neg. in remedio l. vi. ff. de rei vend. ead. lim. 6. memb. 4. n. 132. Et quando datur, n. 133.

In remedio, l. meminere, G. vnde vi. an. & quando datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 14. & memb. 9. numero 50.

In remedio, l. inuasor. C. vnde vi. an. datur appellatio, eod. memb. 6. n. 25. & 30.

In remedio, l. si quis in tantam. C. vnde vi. datur appellatio cum distinctione, q. 17. limit. 6. memb. 6. n. 55. & seq. & n. 61. & memb. 9. n. 49.

¶ Frustra innocat legis auxilium, qui committit in legem, q. 5. num. 74.

Lex debet interpretari, vt legislator non mereatur reprehensionem, q. 2. sub n. 28.

Lex imponitur rebus, non verbis, q. 17. limit. 10. n. 14.

Lex quantumuis aspera est seruanda, quest. 17. limit. 48. numero 11.

Mitius agitur cum lege, quam cum homine, q. 15. sub nu. 148. vers. ratio est manifest.

Lex non potest omnia exprimere, ideoq. cogitur multum considerare de iudice, q. 17. limit. 4. sub n. 89. vers. ratio.

L. 3. C. de pign. dat. remedium adipiscenda possessionis, q. 17. limit. 6. memb. 1. n. 14. Et cui competat, n. 60.

L. fin. C. de edict. diu. adr. toll. continet remedium adipiscenda possessionis, quest. 17. limit. 6. memb. 1. n. 15. Et cui competat, num. 79.

Remedium dicta l. fin. datur etiam ex testamento nuncupatio. redigendo in scriptis, & c. ead. limit. 6. memb. 4. nu. 9. Et datur eam filia instituta heredi, agenti ad adipiscendam possessionem bonorum feudaliu. n. 13. & seqq. & n. 17. Et de remedio huius l. vide in verbo. Heres. Non tamen datur venienti ab intestato, d. memb. 4. n. 10.

L. vi. ff. de rei vend. continet remedium adipiscenda possessionis, q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 134.

Leges infra scripta. continent remedium recuperanda possessionis.

L. si quis in tantam. C. vnde vi, q. 17. limit. 6. memb. 1. n. 27.

L. meminere. C. eod. & qui de ea scripserint, eod. memb. 1. n. 28. Et cui, & contra quem datur, memb. 6. n. 14. & 17.

L. inuasor. C. eod. d. memb. 1. nu. 31. & memb. 6. n. 19. Et qui de ea scripserint, eod. memb. 1. n. 31. Et cui competat, memb. 6. nu. 25. Et in quo differat à l. fin. & ab interdicto vnde vi, num. 27.

L. non abire. C. eod. & qui de ea scripserint, q. 17. limit. 6. memb. 1. nu. 52.

L. auctoritatem. C. eod. & qui de ea scripserint, n. 40.

L. fin. C. eod. n. 43. & memb. 6. n. 29. Et qui de ea scripserint, eod. n. 43. Et in quo differat à l. inuasor. & ab interdicto, vnde vi, d. memb. 6. n. 27.

L. 1. C. si per vim, vel al. mod. & qui de ea scripserint, eod. memb. 1. nu. 42.

L. si coloni. C. de agric. & censit. nu. 33. & memb. 6. sub nu. 23. Et qui de ea scripserint, d. nu. 33. Et cui competat, d. n. 32. & seqq. Et in quo differat ab interdicto vnde vi, eod. memb. 6. nu. 35. not. 1.

L. si quis conductionis. C. loc. & qui de ea scripserint, d. limit. 6. memb. 1. n. 34. Et quibus competat, memb. 6. n. 36. & 38.

L. conductores. C. eod. & qui de ea scripserint, eodem memb. 1. num. 41.

L. si. C. de acq. poss. & qui de ea scripserint, nu. 35. Et quibus competat, memb. 6. nu. 42. Et in quibus differat ab actione hypothecaria, sub n. 48. vers. secus.

L. si me. & in iur. ff. si cert. per. & qui de ea scripserint, d. memb. 1. num. 39. Et cui, & contra quem datur, memb. 6. num. 15.

& seqq. Et vt competat, quid requiratur, numero 19. in fine.

L. extat. ff. quod met. caus. & qui de ea scripserint, memb. 1. numero 53.

L. si constituerit. C. fin. regum & qui scripserint, eodem memb. 1. num. 54.

L. 2. ff. de cond. tritic. vide in verbo. Conditio triticaria.

Libellus.

L. causa appellationis an sit necessarius nouus libellus, q. 11. numero 35.

Libellus non potest mutari in causa appellationis, quest. 11. numero 36.

Iudex appellationis non potest confirmare sententiam, latam super inepto libello, q. 11. n. 24. & seqq. & n. 135. Et quando possit, n. 137. & seqq.

Si appellans deest appellationis libellum ineptum, & de eius ineptitudine disputetur, & succumbat, interim ei currunt fatalia, q. 15. n. 86. Nisi habuisset iustam causam disputandi, n. 87. in fine. Secus si succumbat appellatus, n. 90.

A sententia lata super inepto libello, datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 75.

Si iudex pronuntiet, esse respondendum libello, seu procedendum super eo, aut, non esse respondendum, seu procedendum, & c. datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 90.

Ab admissione inepti libelli datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub n. 90.

Ab obscuro, & incerto libello potest appellari, si iudex reo instāte, non facit illam declarari, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub numero 90.

Libellus & c. vide in verbo. Petitio & in verbo. Scheda.

Libellus ineptus qui dicatur, q. 11. n. 25. & seqq.

Sententia, non desinens totum negotium deductum in libello, a. 1. & quando sit nulla, & quando valida, q. 17. limit. 21. n. 38. & seqq. & limit. 42. sub nu. 3. vers. primus.

Sententia non conformis libello est nulla, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub nu. 19.

Libellus requiritur in iudicio possessorio ordinario, q. 17. limit. 6. memb. 1. n. 60. Et in recuperanda possessione, non tamen in reuocatione attentatorum, lim. 47. memb. 1. n. 173.

Liber.

Liber Tudeschi, seu alterius reuisoris commissionum appellationum non probat diligentiam in committendo causam appellationis, q. 14. sub n. 38. vers. aduerte.

Statutum de adhibenda fide libris thesaurarii non habet locum nisi in his, quae spectant ad officium thesaurariae, q. 17. limit. 16. sub n. 5.

Libere.

Condemnatus ad libere dimittendam possessionem potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 21.

Libertas.

A sententia, lata pro libertate, potest appellari, quest. 17. numero 11.

Libertus.

Libertus an possit appellare à sententia, contra se lata, q. 5. sub n. 92. limit. 7.

Licentia.

Cui est prefixum certum tempus ad eligendum, eidemq. prohibetur eligere sine licentia Papae, currit illud tempus, & c. q. 15. nu. 157.

Limitata.

Appellatio

Index in Tractatum

Appellatio limitata in parte, & partibus non se extendit ad capitula separata, q. 17. limit. 21. num. 19. Quare non deuoluit omnia sub num. 20. Et non efficitur communis, & ideo est appellanti, nu. 21. & seqq.

Liquidatio.

A sententia super liquidatione, veluti ab excessu, potest appellari etiam si sit liquidatio materiae executivae, q. 17. limit. 9. sub num. 36. & 37. & limit. 10. num. 54. Sed si mutet substantiam rei iudicatae non datur appellatio, nu. 55. Et quando datur semel tantum datur, d. limit. 9. nu. 39.

Fructuum liquidatio, vide in verbo. Fructus.

Liquidatio instrumenti publici sententiae seu alterius obligationis habentis executionem paratam, potest fieri in executione qua dicitur iuris, dummodo sit pacta ante executionem facti, ad quam, sicq. ad captionem pignorum non deuenitur, non facta prius liquidatione, q. 17. limit. 9. sub nu. 24. 28. & 32. Sunt tamen aliqui casus, in quibus ex vi conventionis potest deueniri ad executionem facti etiam ante liquidationem, nu. 30. & seqq.

Executio instrumenti, & obligationis cameralis an possit peti ante factam liquidationem, q. 17. limit. 9. nu. 25. & seqq.

Quomodo procedatur in liquidatione sententiae, & instrumenti, q. 17. limit. 9. sub nu. 24. & seqq.

In liquidatione instrumenti, seu alterius obligationis, vel sententiae requiritur citatio partis, d. limit. 9. num. 41. Non tamen requiritur litis contestatio, sub nu. 24. & 68. An super liquidatione requiratur declaratoria iudici, nu. 42.

In liquidatione instrumenti, seu sententiae habentis executionem paratam, admittuntur exceptiones, quae admitterentur si ageretur via ordinaria, q. 17. limit. 9. nu. 34. Non tamen in eis requiritur ordo iudicii, n. 35.

Liquidatio quibus probationibus fieri possit, quaest. 17. limit. 9. nu. 40.

Lis.

Litibus inquietatur iudex laeditur Respub. vexatur partur partes, &c. q. 15. sub nu. 188. vers. ratio. & sub nu. 243. vers. ratio. Et ideo lites sunt minuenda, qu. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 75.

Literarum.

A comparatione literarum datur appellatio, qu. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 142.

Litisconsors.

Litisconsortis appellatio prodest alii litisconsortibus, q. 5. nu. 58. & q. 12. nu. 77. & 78. Vbi extenditur etiam si is, qui appellauit, se composuerit cum aduersario.

Prosequutio appellationis facta a litisconsorte, quando prodest alii litisconsortibus, q. 5. sub nu. 58. vers. subextende.

Litisconsortes habent privilegium miserabilis persona, q. 7. nu. 121. & 123. vbi restringitur.

Litiscontestatio, vide in verbo. Contestatio litis.

Litispendentis exceptio.

A non admissa litispendentis exceptione datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 103.

Appellans non potest allegare litispendentiam coram iudice a quo, volente appellato causam cognosci a iudice ad quem, q. 17. limit. 47. memb. 3. nu. 9. versus finem.

Litispendentia vide in verbo Emergens.

Litispendentia super caducitate non tuetur conductorem a caducitate currenti, q. 5. sub nu. 27. vers. secunda.

Locati actio, locatio & locator.

Conductoribus, & inquietis spoliatis a domino, datur actio locati sed spoliatis ab alio datur, vt cedat interdictum, q. 17. limit. 6. memb. 6. sub nu. 50. vers. contra eandem.

Locationis titulus non probat dominium inter contrahentes, sed solam possessionem, & alios neutrum, q. 19. limit. 6. memb. 1. nu. 56.

Locator finita locatione, & conductore non fractante, potest agere de spolio, q. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 37. Et quid si conductor conduxerit ignoranter rem, quam ipsemet possidebit, nu. 40. Et quid si possit docere de notorio dominio, nu. 41.

Locumtenens.

A Locumtenente non appellatur ad eum, cuius est locumtenens, q. 8. nu. 130. in fine.

De Locumtenente Vicarii Gubernatoris, & Auditoris Camerae, vide in verbo. Vicarius, Gubernator, Auditor Camerae.

Locustutus, & non tutus.

Si iudex pronuntiet, locum esse tutum, potest appellari, q. 12. n. 149. in fine.

Citatus ad locum non tutum tenetur opponere de loci suspicionem, alias hoc ignorato, processus tenet, quaest. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 16.

Locus non tutus non excusat, si potest reddi tutus per imperatorem salui conductus, q. 15. nu. 159.

Locus non tutus dicitur propter proprias inimicitias, propter inimicitias propriae ciuitatis, & propter pestem, vel imperium aeris, quaest. 17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 22.

Exceptio loci non tuti potest allegari per quemcumque, etiam sine mandato, & sine satisfactione, d. limit. 47. memb. 1. nu. 23.

Magus.

MAGI an appellent, q. 17. limit. 4. sub nu. 83. vers. sunt. Et quid si exprimat causa rationabilis, nu. 84.

Magister iustitiarum.

Magister iustitiarum in Regno Neap. est iudex ordinarius omnium causarum appellationum, q. 8. sub nu. 29.

A Magistris iustitiarum appellatur ad Capitanum appellationum, q. 8. nu. 132. in fine.

Magister viarum.

A Magistris viarum ad quem appellatur, q. 8. nu. 125.

Magna causa, vide in verbo Minima.

Maior.

A maiori ad minorem etiam ex pacto appellari non potest, q. 2. nu. 8.

Appellatio interposita a maiori ad minorem est nulla, q. 2. nu. 5. & seqq. Etiam si sit interposita ignoranter, n. 12.

In causis maioribus datur appellatio, q. 17. n. 5.

Ab interdictoria aliquem esse maiorem, datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 201.

Quis dicitur maior, vel minor ratione administrationis, q. 2. sub nu. 30. vers. & quis.

Maior & minor potest quis esse diuersis respectibus, quaest. 2. nu. 7.

Vide etiam in verbo. Minor.

Maleficus.

Malefici, & incantatores an appellent, p. 17. limit. 4. sub nu. 83. vers. sunt. Et quid si exprimat causa rationabilis, nu. 84.

Malicia.

Malicia hominum veruit remedium in noxam, quaest. 3. n. 3.

Obuiandum est malis, & non obuians peccat, quaest. 3. sub nu. 2.

Mancipium.

Christiano licet habere mancipium christianum, sed non iudeo, q. 16. limit. 1. nu. 129. in fine.

Mandatum ad appellandum, & mandatum executionum.

Mandatum sufficiens ad appellandum quod sit, q. 5. nu. 10. 11. 18. & seqq.

Generale ad lites sufficit ad appellandum, q. 5. nu. 10. Et an sufficiat, si possit, appellans, facere incidere dominum in noxam, num. 11. & 16. Et quid in causis executivis, sub num. 28. restrict. 4.

ad com.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

- Ad contestandam litem sufficit ad appellandum, quasi. 5. numero 18.*
- Simplex ad expediendam causam appellationis interposita ab interlocutoria in Curia est sufficiens ad causam principalem. q. 5. nu. 20.*
- Ad impetrandum iudicem in partibus, vel ad contradicendum impetrationi partis non sufficit ad appellandum, q. 5. num. 28. fol. 50.*
- Ad audiendam sententiam, non sufficit ad appellandum, q. 5. num. 26.*
- Si quis constituatur procurator ad defendendum, & appellandum, intelligitur habere sufficiens mandatum ad appellandum etiam a secunda sententia, q. 5. sub nu. 24. vers. subextende.*
- Mandatum bonum, superueniens ad appellandum, non conuallidat appellationem interpositam, q. 3. nu. 27.*
- Mandatum ad impetrandum iudicem appellationis non est necessarium, vide in verbo Impetrare. vers. quilibet.*
- Mandatum procuratoris est pars appellationis, q. 6. n. 34. vers. ratio.*
- Mandatum procuratoris an, & quando sit intimandum vna cum intimacione appellationis, q. 6. n. 34.*
- Qui possint appellare etiam sine mandato, q. 5. n. 29. & seqq.*
- Si appellans miserit procuratorem sine sufficienti mandato, & ideo super sufficientia mandati fuerit disputatum, & pronuntietur, non esse sufficiens, fatalia interim currunt, nisi fuerit iusta causa disputandi, q. 15. nu. 87. Secus si pronuntietur pro sufficientia mandati, nu. 90.*
- Mandatum executiuum quod iudex decernit in sententia diffinitiva, qua est appellabilis, dicitur attentatum, q. 3. n. 25. Si sequatur appellatio infra terminum, alias remanet bene decretum, nu. 52.*
- Mandatum bonum superueniens solet de stylo Rota validare processum, q. 5. sub nu. 27. vers. prima Et validat sententiam etiam de illo constet post sententiam, vers. comprobatur secundo.*
- Mandatum procuratoris intelligitur secundum terminos iuris, q. 5. sub nu. 28. vers. confirmatur tertio.*
- Mandatum ad delinquendum non presumitur, q. 17. lim. 3. n. 8. in fine.*
- Mandatum procuratorium ratione incidentia extenditur ad spacia iter non commissa, q. 19. rem. 2. n. 46.*
- Manifestum.**
- In manifestis datur appellatio, q. 17. num. 28. & limit. 4. num. 100.*
- Manuteneri, & mandatum manutentionis.**
- Possessor debet manuteneri, q. 17. limit. 6. memb. 2. num. 20. & 21.*
- Si vnus possideat ciuilitur, & alter naturaliter in possessorio summario manutententur, qui possidet naturaliter, secus in possessorio ordinario, d. memb. 2. nu. 23. Et quomodo iudex debeat interloqui in manutentione, nu. 24.*
- Qui manutentitur in possessione, potest petere rationem de non molestando, q. 17. lim. 6. memb. 2. n. 25.*
- Mandatum de manutendendo non datur ei, qui constituit se possidere nomine precario, &c. ead. limit. 6. memb. 6. sub n. 50. vers. contra istam.*
- Inquilinis, & conductoribus datur mandatum de manutendendo, eod. memb. 6. nu. 52.*
- Tertius possessor licet possideat iniuste quoad alios, tamen si possideat iuste quoad condemnatum in sententia, debet manuteneri, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 63.*
- Manu regia, & manus recognitio.**
- Ab eo, qui potest procedere manu regia, an possit appellari, q. 16. limit. 1. sub n. 64. vers. confirmatur, & sub n. 71. & 75. & limit. 5. nu. 6.*
- Manus recognitio, vide in verbo Contumax.*
- Manu regia idem est, quod, de facto, q. 16. limit. 1. sub nu. 64. vers. confirmatur.*
- Marchio.**
- Marchio an possit dare iudicem, appellatione remota, q. 16. lim. 1. n. 113. 114. & sub nu. 116. subrestr. 3.*
- Marchio habet iurisdictionem ordinariam, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 81.*
- Mare.**
- Mare non nauigabile excusat non appellansem infra legitima tempora, q. 12. n. 167.*
- Marescallus.**
- A iudice marescalli Urbis ad quem appelletur, quest. 8. numero 128.*
- Marescallus Urbis est iudex ordinarius, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub nu. 79.*
- Maritata, & Maritus.**
- Maritata, habens virum inutilem, potest appellare omisso medio, q. 7. n. 116. iunctis nu. praed.*
- Maritus potest sine mandato appellare pro vxore, sed cum distinctione, q. 5. sub nu. 65. vers. maritus.*
- Maritata, habens maritum inutilem, potest in prima instantia omisso medio ordinario, agere coram Principe, q. 17. n. 116. iunctis nu. praed.*
- Maritus inutilis quando dicatur, ibid.*
- Maritus adulter non debet aliter ex dote, secus si non sit adulter, q. 5. nu. 78.*
- Mater.**
- Mater potest appellare pro filio condemnato ex crimine, q. 5. n. 48. Et etiam in causa civilis, ibid. vers. amplia.*
- Mater non potest in prima instantia defendere filium, q. 5. sub n. 48. vers. amplia.*
- Medicus.**
- Medicus potest petere salarium, quamuis curauerit infirmum inuitum, q. 17. limit. 45. nu. 3.*
- Medius iudex, & medium.**
- Appellandum est ad iudicem medium, hoc est, non omisso medio, q. 7. nu. 1. & seqq. Et quid de iure canonico, nu. 15. Alias appellatio non tenet, nu. 16. Et quid parte non opponente, nu. 17. & seqq. Et quid si appellatum ad Papam, vel Imperatorem, nu. 21. Et quid si per errorem num. 25. Et quid de iure canonico, parte non opponente nu. 26. Limitatur, num. 36. & seqq. Subiungitur, num. 139. & q. 8. sub num. 99. vers. limita.*
- Quando potest appellari ad superiorem, omisso medio, debet ille superior esse subalternatus iudici medio, alias appellatio vti ad incompetentem esset nulla, q. 7. n. 139.*
- Medio omisso, potest appellari ad Auditorem Camerae, sicut ad Papam, quest. 8. num. 99. vers. declara, & sub numer. 125. concl. 3.*
- Appellatio omisso medio, tenet, nisi pars opponat, q. 7. num. 26. 105.*
- Quando possit appellari, omisso medio, inueniens in suis specialibus locis, nempe in verbo. Absens, in verbo. Excommunicatus, & similibus.*
- Quando dicatur appellatum gradatum non omisso medio, vide in verbo. Gradatum.*
- Medius, seu mediatas iudex potest vocari etiam immediatus, habita diuersa consideratione, qu. 7. in fine sub nu. 139. vers. aduerte.*
- Probatis extremis, media presumuntur, qu. 18. rem. 1. concl. 5. nu. 56.*
- Melioramenta.**
- Vide in verbo. Expensa, vers. condemnatus ad.*
- Tertius, retinens rem ratione melioramentorum, iuste possidet, & impedit executionem, q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 64.*

Index in Tractatum

- Exceptio meliorum an. & quando impediatur executionem obligationis forma Camera. & quid si agens ad executionem offerat cautionem. & c. cod. memb. 4. nu. 65.*
- Mendax.**
- Reus mendax in possessione non appellat q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 1. 2. & memb. 9. sub num. 77. vers. contraria. Actor vero appellat, d. memb. 4. nu. 133.*
- Mens.**
- Magis debet attendi mens, quam verba, q. 4. nu. 21.*
- Mercatores.**
- In causis mercatorum non datur appellatio, q. 17. limit. 6. numero 3.*
- Mercatori extero, cuius bona sunt arrestata, debent prestari alimenta, q. 17. limit. 7. sub n. 4. cas. 6.*
- Merces.**
- A sententia lata in favorem petentis salarium, seu mercedem, non datur appellatio, q. 17. limit. 8. nu. 8. Etiam si non constet de paupertate famuli, nu. 9. Et quomodo soleat rescribere Signatur. sub d. nu. 9. & 10.*
- In causa mercatoris, seu salarii potest procedi tempore feriato, qu. 17. limit. 8. sub nu. 8. vers. confirmatur.*
- Metropolitanus, vide in verbo. Archiepiscopus.**
- Metus.**
- Iustus metus excusat non appellantem, dummodo deducat gravamen. & c. q. 6. n. 8.*
- Qui propter iustum metum omittit appellare coram iudice à quo, debet appellare, & prestari coram honesta persona, q. 6. nu. 9. & seqq. nu. 10. Et quo ordine debeat appellare, nu. 21. 28. & 29.*
- Propter iustum metum potest appellari in absentia iudicis, q. 6. nu. 10. 15. & seqq. in quibus ampliatur. Et qualis sit iustus metus, relinquatur arbitrio iudicis, num. 13. Et quibus modis probetur, remissive, nu. 14. Et dicitur iustus metus, etiamsi processerit ex facto, & culpa propria eius, qui timet, nu. 15. Et siue procedat à iudice, siue ab adversario, siue ab illius consanguineis, nu. 16.*
- Metus licet cesset post interpositam appellationem, tamen qui appellavit non tenetur iterum appellare, q. 6. sub num. 27. vers. confirmatur.*
- Minimæ, & breviores causæ, & minima.**
- In causis minimis an datur appellatio, q. 17. num. 13. & seqq. Et quod de iure civi non datur, limit. 40. nu. 1. & 2. Datur tamen de iure canonico, n. 17. Non tamen, quia sit expediens, n. 19. Datur etiam de iure civili quoad effectum devolutivum, & quid servetur in Regno Neap. nu. 6.*
- Quæ sint causæ minima, in quibus delegatur appellatio in Curia Vicarii Papæ, q. 17. limit. 41. In Curia Apuliana limit. 42. In Signatura iustitiæ, limit. 43. In Regno Neapol. & Ducatu Mediolan. limit. 44.*
- Minima, seu magna causa qua dicitur, q. 17. limit. 40. num. 4. & 14. Dicitur aliquando inspecta sententia, aliquando inspecta retentione, n. 3. Et aliquando inspectis personis litigantibus, nu. 5.*
- Causa minima respectu divitis, & magna respectu pauperis, iudicatur prout magis expedit pauperi, qu. 17. limit. 40. num. 6.*
- De minimis an curet Pretor, q. 17. limit. 40. nu. 18.*
- Minister, vide in verbo Officialis.**
- Minor.**
- A minori appellatur ad maiorem, q. 2. nu. 3. & seqq. Et vide in verbo. Maior.*
- In causis minoribus datur appellatio, q. 17. nu. 6.*
- Interlocutoria aliquem non esse minorem, habet vim diffinitivæ, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 170.*
- Si statutum disponat, quod ætas annorum, 18. intelligatur ætas perfecta, & legitima, nunquam maior annis, 18. sed minor*
- 25. poterit alienare bona immobilia, qu. 19. rem. 2. numero 23.*
- Minor non potest habere iurisdictionem in maiorem, q. 2. sub n. 6. vers. ratio.*
- Miserabilis.**
- Persona miserabiles possunt, omisso medio, appellare ad Principem, q. 7. nu. 114.*
- Reliqua de persona miserabili, vide in verbo. Vidua. & in verbo. Pupillus.*
- Persona miserabiles qua dicantur, q. 7. nu. 138.*
- Persona miserabilis si sua culpa sit effecta miserabilis an habeat privilegium personarum miserabilium, q. 7. sub nu. 136. restrict. 9.*
- Agens ex iure cesso, an habeat privilegium legis vnicæ, C. quan. imp. & c. 4. 8. sub n. 133. vers. contra.*
- Obligata in forma Camera non habet privilegium legis vnicæ, C. quan. imp. & c. q. 7. nu. 134.*
- Non habet privilegium persona miserabilis in causa inchoata, & c. q. 7. nu. 133.*
- Non potest renunciare privilegio legis vnicæ, C. quan. impe. & c. q. 7. nu. 115.*
- Potest, omisso medio ordinario, agere coram Imperatore in prima instantia, q. 7. sub nu. 114.*
- Privilegium persona miserabilis circa causam communicatæ etus litis consortibus, quest. 7. num. 122. Restringeretur, nu. 123.*
- Miserabiles persona de consuetudine Camera Imperialis non gaudent privilegio legis vnicæ, C. quan. imper. & c. q. 7. num. 136.*
- De persona miserabili, vide in verbo. Vidua. Pupillus.**
- Missio in possessionem.**
- A sententia, lata de mittendo heredem in possessionem ex l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. an. & quando datur appellatio, vide in verbo. Hæres. vers. à sententia.*
- Mixtura.**
- Ratione mixtura datur appellatio in possessorio, q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 54. 55. 56. & 61. & laic. memb. 9. nu. 1. & seqq. Et mixtura in ratione appellandi consideratur in sententia, d. memb. 9. nu. 6. Et quando consideretur in his, quæ sunt extra sententiam, nu. 8. & seqq. Et non datur appellatio, quando agitur limitate ad possessionem, d. memb. 6. nu. 57. & seqq.*
- Mixtura iudicii consideratur ex libello, ex conclusione libelli, ex prosecutis, & ex sententia, & quid ex his prævalat, qu. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 59. & 60. Alio consideratur, memb. 9. nu. 5.*
- Mixtura petitorii, & possessorii, & c. vide in verbo. Petitorium.*
- Monachus.**
- Monachus an appellet, q. 8. sub num. 100. vers. à prelato. & an possit appellare pro Abbate, q. 5. sub nu. 54.*
- Monachus, & servus equiparantur, q. 5. nu. 54.*
- Ad sui necessariam definitionem potest sumere arma contra Abbatem, q. 16. sub nu. 3.*
- Tenetur magis obedire Abbati, quam Episcopo, q. 17. limit. 26. num. 10.*
- Monacho, accusanti Abbatem, sunt præstanda alimenta, q. 17. limit. sub nu. 4. cas. 2.*
- Monasterium, vide in verbo. Moniales.**
- Moneta.**
- In crimine falsa moneta non datur appellatio, vide in verbo. Falsum.*
- Moniales.**
- Moniales, seu monasterium potest appellare, omisso medio, q. 7. sub nu. 130. sub restrict. 3.*

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

¶ **Monasterium seu moniales habent priuilegium legis vnica**, C. quan. imper. & c. ibid.

Reliqua, vide in verbo. Vidua.

Monitorium ad comparandum personaliter.

¶ **Auditor Camera non decernit monitorium contra Episcopum opum ad comparandum personaliter**, q. 8. sub num. 98. vers. secus etiam.

Mora.

Quando periculum est in mora, non datur appellatio, q. 17. limit. 38. n. 1. & seqq. & q. 13. n. 100. Sed iudex à quo exequendo debet postea scribere iudici ad quem, quare, non admissa appellatione fuerit executus, d. limit. 38. n. 7.

Mortuus.

Si iudex mediatus appellationis est mortuus, appellatur ad magis superiorem, q. 7. n. 40.

Licet appellatus moriatur, tamen appellatio efficitur deserta lapsu fatalium, & c. d. q. 5. n. 161.

Mortuo Barone, an reuocentur officiales, & Balliui ipsius Baronis, q. 8. sub nu. 159. vers. ad secundam.

Mortuo Episcopo, an reuocetur Vicarius, & quando eius gesta valeant, q. 8. sub num. 159. vers. ad secundam & vers. declarata.

Mortuo delegante, an expiret iurisdictio delegati, quest. 8. numero 160.

Mortuo Papa, quiescit iurisdictio Auditorum Rote, q. 8. sub nu. 160. vers. contra.

Mortuo Papa, non expirat iurisdictio Inquisitoris contra hereticos, q. 8. sub nu. 160. vers. restringe.

Mortuo Principe, expirat iurisdictio ordinaria data ad beneplacitum Principis, q. 8. n. 161.

Mulcta.

A mulcta datur appellatio, q. 17. limit. 3. sub nu. 19 & limit. 47. memb. 1. n. 182. Etiam si sit imposta propter veram contumaciam, q. 17. limit. 3. sub nu. 19.

Reus mulctatus eo, quia non est passus, actorem mitti in possessionem ex primo decreto, potest appellare, quest. 17. limit. 6. memb. 4. n. 128.

¶ **Mulcta interlocutoria habet vim diffinitiuam**, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 182.

Mulier.

¶ **Mulier virgo, & c. habet priuilegium legis vnica C. quan. impé. & c. q. 7. sub nu. 130. sub restr. 3.**

Mulier maritata, vide in verbo. Maritata.

Munus, vide in verbo. Officium, vers. electus.

Mutare.

Actio an, & quando possit mutari causa appellationis, q. 11. n. 28. & seqq. & sub nu. 30. vers. contra. & n. 36.

¶ **Crebra mutatio non est laudabilis**, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 32. vide in verbo. Consilium, vers. sapientia.

Naturale.

¶ **NATURALE** nihil magis est, quam eo genere dissolui, quo colligatur, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub nu. 66.

Neapolis, seu Sicilia.

In Regno Neap. potest appellari, omisso medio, q. 7. n. 99. Limitatur, n. 100 & 101.

Rex Sicilia cognoscit causas appellationum in quacumq. instantia, suprema tamen remanet iurisdictio Papæ, q. 8. nu. 110. & 111.

¶ **Regnum Siciliae est feudum Ecclesie**, q. 7. sub nu. 77. & q. 8. sub nu. 110. Vnde quolibet anno soluit ei censum, d. n. 110.

Necessitas.

¶ **Actus factus ex necessitate non praeiudicat**, q. 17. limit. 2. n. 36. & q. 13. sub nu. 108. vers. contra.

Negatiua.

¶ **Negatiua contra propriam confessionem quomodo probetur**, q. 17. limit. 4. sub nu. 34. vers. & licet.

Negligentia, & negligens.

Negligentia, seu contumacia procuratoris in non appellando, an & quando noceat domino, vide in verbo. Contumacia procuratoris, & in verbo. Procurator.

Appellans, quando dicatur fuisse negligens in prosecutione appellationis, q. 15. n. 148.

A negligentia, seu tarditate iudicis in non expediendo causam an possit appellari, & qua sint necessaria, q. 17. numero 46. & seqq.

Negligentia sequens tollit effectum, qui processerat ex impedimento, q. 15. sub nu. 148. vers. ratio huius.

Negligentia non conuincitur, nisi praecesserit trina requisitio, q. 17. n. 46. 47. 49. 54. 55. 58. & 59. Et nunquid sufficiat trina requisitio vnico contextu, n. 52. & seqq. Et quando sufficiat vnica requisitio, n. 59.

Si iudex sit negligens in non expediendo causam, potest via querela recurrri ad superiorem, q. 17. n. 56. Et auocari causa, sed qualis requiratur negligentia, q. 15. n. 180.

Negotiorum gestor, & negotium.

Negotiorum gestor potest appellare absque mandato, dummodo dominus ratam habeat appellationem, q. 5. nu. 29 & 30. Imo tenetur prosecui appellationem, si est gestor omnium negotiorum, n. 41.

Negotiorum gestor, qui non vult dimittere possessionem, potest conueniri actione spoli, quest. 17. limit. 6. memb. 6. sub numero 18.

Plura sunt negotia, quam vocabula, q. 1. n. 15.

Ne vis fiat ei.

In interdictione ne vis fiat ei, non datur appellatio, nisi extaret condemnatio ad interesse, q. 17. limit. 6. memb. 5. n. 1.

Ne vis fiat ei, est species retinenda possessionis, qu. 17. limit. 6. memb. 1. num. 18. Et cui competat, n. 71. Et cuius naturæ sit, memb. 5. sub nu. 1.

Nomen.

Nomen appellantis est necessarium in libello appellationis, q. 4. n. 39. Et quid si plures sint condemnati, qui deberent appellare, sub eod. n. 39. vers. declarata.

Cuius nomen sit exprimendam in libello appellationis, quando appellat procurator fideiussor filiusfam. venditor, & emptor, q. 4. sub n. 39. vers. procurator.

Nomen appellati non est necessarium in appellatione, q. 4. n. 40. Extenditur, & declaratur, n. 41. & 42.

Nomen iudicis à quo debet exprimi in appellatione, q. 4. nu. 43. Declaratur, nu. 44. & 45.

Nomen iudicis ad quem non est necessarium in appellatione, q. 4. n. 46. & 47. & q. 7. n. 4. Extenditur, & declaratur, d. q. 4. n. 48. & seqq.

Nomen iudicis à quo, & iudicis ad quem eo sit exprimendum in commissione seu rescripto de' egationis causa, vide in verbo. Rescriptum.

Reliqua vide in verbo. Error.

Nomen appellationis sumitur strictè, largè, & largissime, q. 1. n. 5. Et est generale, q. 19. rem. 1. cou. 2. n. 12.

Nomina, seu attributa appellationis sunt plura, q. 2. n. 2.

Nominatus.

Nominatus in dominum potest appellare, & c. quest. 5. numero 60.

Notarius.

Notarius non potest dicere, se rogatum de appellatione nisi sit prius dictata scripta, & data ipsi notario, q. 4. n. 5. in fine.

Si non potest haberi copia iudicis à quo, & in loco non extat ordinarius appellationum, potest appellari coram notario, & testibus cum protestatione de absentia, aut impedimento, q. 6. sub num. 22. vers. confirmatur. Alias potest appellari coram iudice ad quem, vel coram notario, & honestis viris, numero 18.

Index in Tractatum

- Notarius cause in Curia Capitolina debet scribere appellationem interpositam ante diffinitivam, & quid si fuerit nupeditus q. 4. sub nu. 13. vers. aduerte.
- Notarius debet edere copiam actorum appellanti infra mensem alias. & c. q. 20. nu. 35.
- ¶ Notarii dant gratis acta diviti, sed pauperi non sine mercede, & c. quest. 15. sub numer. 52. vers. sed hac. Et vide in verbo. Pauper.
- Notarius an debeat edere acta sine iussu iudicis, q. 20. num. 33. & 34.
- Vide in verbo Regestum. vers. notarius.
- ### Notitia.
- Appellatus, qui asserit, appellansem appellare post lapsos decem dies à die notitiae latae sententiae, teneret id probare, q. 12. nu. 24. & q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 103. & 104. Et potest id probare vel per testes, vel per scripturas. n. 102.
- Notitia sententiae in eo, qui teneret appellare à die habita notitiae probatur per intimationem, q. 12. n. 25. & seqq. & n. 29. & seqq. In quibus qualis debeat esse intimatio, & nu. 31. Vbi de stylo Auditoris Camerae.
- ¶ Notitia sententiae probatur per intimationem, q. 12. num. 25. & seqq.
- ### Notorium, & notorius.
- Si sententia gravamen est notorium appellatio tenet, etiam gravamine non expresso, q. 4. n. 34. & 35.
- In notoriis non datur appellatio q. 17. limit. 4. nu. 1. 3. & seqq. num. 30. & seqq. num. 72. & seqq. nu. 86. & seqq. Datur tamen ad effectum devolutivum, nu. 91. Item datur appellatio, si notorium possit puniri arbitrio iudicis, n. 2. & 96. In declaratione notorii, num. 65. & 92. Item si exprimaturs causa rationabilis, & c. & offeratur probatio incontinenti, nu. 93. & 94. Et iudex à quo potest deferre, & deferendo, sunt ligati manus, nu. 95. Item potest appellari ab excessu pene, n. 96. Idem si sententia sit notorie iniusta, nu. 99. Item si non sit notorium, sed sit manifestum, nu. 100. Et sim. liter in notorio probationis, sub eod. nu. 100. in fine. Potest etiam appellari in Regno Francia, limit. 48. nu. 37.
- ¶ Licet in notoriis non datur appellatio suspensiva, tamen datur devolutiva etiam causa in appellatione non expressa, q. 17. limit. 4. sub nu. 55. 58. & 91.
- In notorio praesumptionis, & fictionis, prout & c. non datur appellatio, q. 17. limit. 4. nu. 86. & 87. Limitatur, vt in nu. 2. 6. & seqq.
- In notoria materia an sit deferendum, vel non deferendum appellationi multum valet arbitrium iudicis, q. 17. limit. 4. num. 89.
- Si notorie constat iudici à quo appellationem non esse recipiendam, potest exequi sententiam, non obstante appellatione, q. 11. nu. n. 11. & quest. 17. limit. 4. sub num. 89. vers. probatur secundo.
- ¶ Notorium nunquam comprehenditur in dispositione exclusiva, q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 28.
- Coniunctus tantum iustibus an dicatur notorius, q. 17. limit. 4. num. 72.
- ### Novella.
- Chi appella, hà la mala novella, q. 5. sub nu. 50.
- ### Nox.
- Appellatio potest interponi etiam de nocte, q. 12. sub nu. 51.
- ### Nulla sententia appellatio, & nullitas.
- A sententia etiam nulla datur appellatio, q. 17. limit. 19. nu. 1. & 2. Etiam si sit nulla ex defectu iurisdictionis, sub eod. nu. 2. extens. 1. Etiam si sit nulla evidenter, num. 3. Et quamvis sit sententia ex eo genere sententiarum, à quibus est prohibitum appellari, nu. 4. Et in Regno Francia debet appellari, nu. 6. Et procurator constitutus ad appellandum potest appellare, nu. 7.
- Appellatio à sententia nulla ad quos effectus sit necessaria, & ad quem sit superflua, q. 17. limit. 19. nu. 8. & seqq. & vide in seqq. vers.
- Appellatio à sententia nulla devolvit cognitionem causa ad iudicem appellationis, q. 17. limit. 19. sub nu. 8. vers. primus. Et operatur, ne amplius ordinarius possit eam reuocare, nu. 9. Operatur etiam, vt iudex appellationis possit pronuntiare super nullitate, nisi in appellatione sit reservata nullitas, & quomodo iudex debeat pronuntiare, sub eod. num. 9. in 2. effec. Operatur etiam devolutionem totius negotii principalis, num. 11. Operatur vt gesta, pendente appellatione, sint attentata, num. 12. Impedit executionem, nu. 13. Sana: nullitatem ex defectu mandati, nu. 14. Nisi appellando protestetur de nullitate sententiae, nu. 14.
- Appellatio nulla nullum praestat impedimentum, q. 7. nu. 27. & q. 8. sub nu. 83.
- Iudex appellationis an possit confirmare sententiam nullam iudicis à quo, q. 11. num. 114. & seqq. Et quando non possit, nu. 118. 127. & seqq. num. 135. 141. 143. 144. 146. 147. & 195.
- Sententia nulla, valida confirmata à iudice appellationis, facit numerum, & dicitur conformis, 17. limit. 1. sub nu. 24. 28. & 30.
- Iudex appellationis, nisi possit adiri etiam via querela, non potest cognoscere de nullitate principaliter intentata, quest. 11. nu. 123.
- Si sententia in causa appellationis, confirmans sententiam nullam transierit in iudicatum, amplius dici non potest de nullitate sententiae confirmatae, etiam si fuisset nulla ex defectu iurisdictionis, q. 11. nu. 115. & seqq. & q. 17. limit. 1. sub n. 24. de hoc vide in verbo. Confirmans, vers. aliud.
- Appellatione non interposita infra tempus, seu alias non legitime interposita, iudex appellationis non potest cognoscere sententiam nullitatem, quae adherenter stat in appellatione, q. 12. nu. 59. Etiam si sit nullitas ex defectu iurisdictionis, nu. 60. Et etiam si sententia esset notorie iniusta, nu. 67.
- Potest dici de nullitate sententiae, à qua est prohibita appellatio, siue sit prohibita ex natura causa, quest. 19. rem. 1. concl. 2. num. 1. & seqq. Siue sit prohibita propter excellentiam iudicis, num. 7. & seqq. declaratur, num. 14. & seqq. & numero 33.
- Potest dici de nullitate rei iudicatae, quamvis ab ea non possit appellari, q. 19. rem. 1. concl. 2. sub n. 1. Et de nullitate sententiae latae in possessorio, quamvis appellatio sit prohibita, nu. 3. Etiam in possessorio summarissimo, nu. 17. Et de nullitate sententiae criminalis, n. 6. Et de nullitate sententiae Praefecti praetorio, & sententiae Principis quamvis ab ea appellari non possit, sub nu. 9. vers. quanto. & n. 10. Et hoc dummodo dicatur de nullitate principaliter, secus si incidenter, nu. 14. & 15. Et quid in Gallia, n. 18. Et dummodo nullitas non sit prohibita à lege, vel à statu, nu. 33.
- Nullitas sententiae potest expressim cumulari cum appellatione, q. 19. rem. 1. concl. 3. nu. 4. Sed si sententia sit inappellabilis, remanet sola nullitas, ac si appellatio non fuisset interposita, num. 9.
- Pendente lite super nullitate processus, seu sententiae, an currant fatalia, q. 15. n. 88. 91. & seqq.
- Causa nullitatis, quae stat adherenter appellationi, describitur cū ipsa appellatione, q. 15. nu. 101.
- Iudex appellationis à sententia lata super nullitate sententiae non potest cognoscere de iniustitia sententiae, sed solum de nullitate, q. 17. limit. 1. sub num. 46. & 56. & quest. 11. num. 127.
- Causa nullitatis an, & quando praedicitur causae appellationis, vide in verbo. Descriptio. vers. deserta.
- A sententia super nullitate testamenti datur appellatio, licet agatur

Sig. Scaccia, De appellationibus.

agatur iudicio possessorio, quest. 17. limit. 6. memb. 9. numero 62.

A sententia, lata super nullitate sententia, seu contractus, datur appellatio, licet agatur iudicio possessorio, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. & seqq.

Iudex appellationis potest examinandum appellationem, cognoscere etiam nullitatem incidenter deductam qu. 19. rem. 1. concl. 3. nu. 12. Et quando non possit num. 16 & 17.

Iudex appellationis regulariter non potest cognoscere de nullitate interlocutoria q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 6. Et quando possit, nu. 7 & seqq.

¶ Dicens sententiam nullam, & probans iniustam, vel è contrarian possit obtinere, q. 17. limit. 19. sub nu. 5. cas. 2.

Nullitas quid sit, q. 19. rem. 1. concl. 1. nu. 1.

Nullitas retardat executionem sententia, etiam si sit sententia Principis q. 19. rem. 1. concl. 2. sub nu. 10.

Sententia Principis subiacet nullitati, procedenti ex defectu iuris naturalis, q. 19. rem. 1. concl. 2. sub nu. 19. cas. 1. Etiam si Princeps usus sit plenitudine potestatis, nu. 20. Sed non subiacet nullitati, procedenti ex defectu iuris positivi, quando Princeps voluit rei plenitudine potestatis n. 27. Secus si constat eum noluisse uti, n. 28. Aut non constat de eius voluntate num. 29.

Nullitas ex defectu citationis insicit etiam sententiam Principis, & impedit illius executionem, q. 19. rem. 1. concl. 2. nu. 21. Et similiter nullitas ex defectu non adhibita cognitionis, nu. 22. Et nullitas ex defectu mandati, nu. 23.

Imperatoris sententia, lata contra clericum, est nulla q. 19. rem. 1. concl. 2. nu. 24.

Nullitas potest emulari cum alio remedio, d. rem. 1. concl. 3. n. 5. Et potest simul cognosci, num. 6. Dummodo non resultet repugnantia, nu. 7. Et cumulatim non tenentur is, qui cumulavit, alterum eligere, etiam parte instante, nu. 8.

Nullitas deducta agendo an impediatur executionem, q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 1. & seqq.

Dicens de nullitate sententia in foro Capitolino, quando teneatur facere depositum ead. concl. 4. sub nu. 2. vers. in foro.

Pendente causa nullitate principaliter deducta, potest fieri executio, ead. concl. 4. nu. 2. in fine.

Nullitas deducta principaliter contra tres sententias conformes, non retardat earum executionem etiam si nullitatis probatio offeratur incontinenti q. 17. limit. 1. nu. 58. & 59. Et quod dicitur de nullitate trium, habet locum in nullitate duarum, stante statuto, & c. q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 6. Et in nullitate trium interlocutoriarum num. 5. sub exten. 2. & in nullitate unius seu duarum, qua ob non interpositam appellationem transferunt in iudicatum, nu. 6. Et in nullitate unius sententia appellabilis, nu. 19. Sed quando hoc sit verum declaratur, nu. 20. Et in nullitate adversus instrumentum, seu aliam scripturam, habentem executionem paratam, nu. 7. Et procedit etiam si causa nullitatis sit commissiva à Signatura simpliciter, num. 9. Et precipue quando in commissione nullitatis reservationis pensionis adest clausula (sine retardatione pensionis), n. 10. Neg. est necessaria reformatio commissionis, nu. 11. Nullitas non retardat executionem sententia interlocutoria, nu. 84. Et nullitas adversus testamentum non retardat aditionem hereditatis ex eo, n. 85. Nullitas retardat executionem, quando nullitas est notoria ex actis, nu. 25. & seq. nu. 8. & 88. & q. 17. limit. 1. nu. 68. Et quid si iudex nullitatis inhibuerit, d. q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 12. & seqq. Retardat etiam quando agitur de executione irretractabili, nu. 73. & 74. Etiam si executio sit civilis, & requirat altiore indaginem, num. 75. Et sit executio trium conformium, nu. 76. Nisi nullitas deducatur calumniose, n. 77. & seq. Et quid in nullitate contra sententiam latam in possessorio, n. 89. Retardat etiam de consuetudine Florentina, & c.

nu. 90. Et in regno Neap. & c. nu. 91. Et quid si nullitas deducatur in appellatione nu. 92. & 93. Et quid si nullitas deducatur principaliter, deducatur per exceptionem, nu. 94. Et quid in nullitate procedente ex iusto, & rationabili impetimento nu. 95. Retardat etiam nullitas ex defectu iurisdictionis, nu. 96. Et quid in nullitate causata dolo adversari per falsa instrumenta, & c. nu. 97. Et quid si nullitas deducatur à tertio nu. 98. & seqq.

Nullitas notoria est triplex, q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 19. & seq. Nullitates notoria retardant executionem, quando sunt ita notoria ex actis, ut nihil probandum sit q. 19. rem. 1. concl. 4. nu. 32. iunctis, nu. 25. & 29. vers. prima. Huiusmodi nullitates sunt ex defectu citationis, nu. 33. Ex defectu mandati, nu. 36. Ex defectu iurisdictionis, nu. 38. Ex defectu terminorum substantialium, nu. 42. Quando apparet ex facie sententia, nu. 40. Retardant etiam illa, qua non sunt notoria ex actis, sed tamen possunt probari incontinenti, n. 60.

Eiusmodi nullitas est illa, qua potest probari per instrumentum publicum, nu. 61. & seqq. Retardant etiam illa, quarum probatio requirit altiore indaginem, si executio sit irretractabilis, aut nullitas procedat ex defectu iurisdictionis, nu. 70.

Nullitates, qua non comprehenduntur in statuto exclusivo nullitatum, sunt nullitas ex defectu citationis q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 14. Ex defectu citationis q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 34. Ex defectu mandati, nu. 37. Ex defectu iurisdictionis, concl. 5. num. 58. Ex defectu terminorum substantialium, d. concl. 4. sub nu. 42. Nullitas apparens ex facie sententia, num. 41. Et qua, unquam, nullitas, qua potest statim ex actu probari, num. 44. Comprehenduntur tamen in statuto, praesigente terminum nullitatis, num. 45. Etiam si iudicium nullitatis coeptum fuerit infra terminum, num. 48. Non comprehenduntur nullitates per modum excipiendi, quando verba statuti praesigentis terminum sonant in modum agendi, nu. 49. & seqq. Nullitas apparens ex tenore sententia, vel ineptitudine libelli, seu modi agendi, nu. 56. & concl. 5. nu. 12. cas. 1. Causata ex perplexitate, seu repugnantia d. concl. 4. nu. 57. & concl. 5. sub nu. 12. cas. 2. Causata dolo adversari, d. concl. 4. nu. 58. & concl. 5. sub nu. 11. cas. 3. Proveniens ab incompetencia iudicis, d. concl. 4. n. 59. & d. concl. 5. n. 12. in fin. Ex defectu iuris naturalis, Ex capite alterius statuti Ex defectu potestatis & iurisdictionis, ead. concl. 4. sub n. 59. sub exten. 9. 7. & 8.

Nullitas deducta principaliter per modum agendi, est actio ordinaria, in qua procedi debet, servata tela iudicaria, q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 24.

Nullitas ex defectu iurisdictionis an, & quando impediatur executionem sententia, q. 19. rem. 1. concl. 5. n. 50. & seq.

Nullitas, superveniens ex accidenti, non impedit executionem trium sententiarum conformium, q. 19. rem. 1. concl. 5. n. 52.

Causa nullitatis adversus tres sententias conformes suspenditur donec sit facta plenaria executio, q. 17. limit. 1. nu. 58. & 59. & q. 19. rem. 1. concl. 4. sub n. 3. Secus est in re iudicata ob desertam appellationem, sub n. 6. vers. nota.

Executio trium sententiarum conformium non retardatur qua liber notoria nullitate, sed solum ea, qua est evidens ex actis & probabili exceptione non revocatur in dubium q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 71. & 72. & concl. 5. sub n. 6. Executio vero vnius sententia inappellabilis, seu instrumenti, habentis executionem paratam, retardatur etiam ea nullitate, qua aliter quam ex actis potest incontinenti probari. Et executio irretractabilis retardatur etiam ea nullitate, qua altiore requirat indaginem, sub eod. n. 72. vers. aut. Et quod nullitas contra executionem instrumenti non dicatur requirere altiore indaginem, si potest incontinenti probari etiam aliunde, quam ex actis, concl. 5. n. 5.

Index in Tractatum

- Nullitas notoria instrumenti impedit illius executionem, q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 43.
- Lapso termino prefixo à statuto ad dicendum de nullitate, an nec agendo, neq. excipiendo de ea dici possit, q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 46. & 50.
- Nullitas, quæ opponitur ad impediendam executionem, debet probari infra illud tempus, infra quod examinatur executio q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 65. & 66. Vel infra triduum, ibid. Aut infra decem, vel relinquatur arbitrio iudicis n. 67. Quod debet esse regulatum n. 69. Sed quando executio potest fieri etiam personaliter, tunc debet probari momento per instrumentum nu. 68.
- Iudex, qui ob præsumptam calumnia suspicionem procedit ad executionem irretactabilem, spreta nullitatis oppositione, ponit se in periculo, q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 82.
- Nullitas, deducta per viam exceptionis, non retardat executionem rei iudicata, q. 19. rem. 1. concl. 5. n. 1. & 3. Hoc procedit, si nullitas non est evidens &c. num. 4. Si sit suspecta de calumnia, nu. 7. Si nullitas exceptioni fuisse renuntiatum, num. 8. Etiam tacite, nu. 11. Demptis aliquibus casibus, nu. 12. Si nullitatis exceptio proponatur coram iudice, subdito illi iudici, qui tulit sententiam, nu. 13. Si rescriptum Principis, seu statutum remoueat exceptionem nullitatis, num. 14. Demptis casibus, de quibus remissive, num. 15. Si agatur de executione trium conformium, num. 16. Etiam si agatur a cione iudicati, n. 18. Si nullitas qua obicitur contra instrumentum, fuisse cognita in negotio principali, nu. 19. Si instrumentum, contra quod excipitur de nullitate, habuisset alias similem executionem, num. 20. & 21. Retardat tamen executionem nullitas evidens & notoria ex actis, num. 23. & seqq. & num. 29. Etiam si sit executio trium conformium, num. 27. Et etiam si iudex vellet suspicari de calumnia exceptionis nullitatis, num. 26. Nullitas notoria retardat etiam executionem publici instrumenti, nu. 30. Et executionem vnus sententia, etiam si non sit notoria ex actis, n. 34. Dummodo non adsit suspicio calumnie, num. 35. & seqq.
- Nullitas retardat executionem irretactabilem, n. 42. Item nullitas procedens ex defectu iurisdictionis, nam. 43. Etiam si requireret altioris indaginem, num. 44. Et ageretur de executione trium conformium, nu. 45. Et lex reiiceret nullitates, num. 46. Et quid si excipiens, antea iurasset non allegare nullitatem, nu. 47. & seq. Et statutum excludens nullitates, non comprehendit nullitatem ex defectu iurisdictionis, num. 58. Sed hac nullitas quando impediatur, & non impediatur executionem, late declaratur, n. m. 50. & seqq. Retardat etiam nullitas ex defectu consensus, & inhabilitatis persona contrahentis, n. 63. Et nullitas accessoria appellationi, num. 64.
- Nullitas debet allegari in specie, quando statutum prohibet nullitates, præter aliquas q. 19. rem. 1. concl. 5. nu. 59.
- Nullitas &c. vide in verbo Iniustitia.
- Iudex nullitatum potest pronuntiare etiam super causa principali, q. 11. n. 122. Et quando possit pronuntiare solum super nullitate, n. 127. & seqq. Et expedito articulo nullitatis, potest aggredi negotium principale, nu. 133. Si sit superior, qui possit adiri etiam via querele, alias non, n. 138.
- Causa nullitatis, deuoluit totam causam, q. 11. sub nu. 122.
- Instantia habet locum etiam in causa nullitatis, q. 15. nu. 261. & 262.
- Nullitas & notoria iniustitia equiparantur, q. 17. limit. 1. nu. 62. Et quomodo equiparentur, limit. 19. sub num. 5. vers. secundus.
- Aduersus rem iudicatam trium sententiarum conformium potest dici de nullitate, & protrahi lis in infinitum, q. 17. limit. 1. nu. 55.
- Statutum Urbis præfigens terminum ad dicendum de nullitate sententia, habet locum etiam in interlocutoria, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 34.
- De nullitate coram quo iudice agere oporteat, q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 1. & seqq.
- Interlocutorie nullitas deduci debet coram eodem iudice, qui protulit interlocutoriam, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub n. 2. vers. capio. Et coram superiore deduci non potest, nu. 3. Et ideo etiam delegatus, qui eam tulit, potest de ea cognoscere, etiam si habeat vim diffinitiuam, nu. 11. Potest tamen adiri etiam superior, qui delegauit, nu. 12.
- Nullitas sententia diffinitiuæ, principaliter agendo, potest intentari coram eodem iudice ordinario, qui sententiam tulit, vel coram superiore, quæst. 19. rem. 1. concl. 6. num. 73. Sed nullitas, qua veniat incidenter, coram quo possit cognosci, num. 87. Et nullitas aduersus sententiam de aperiendo testamentum solum coram eodem iudice, num. 88. Et quando in sententia versata sunt sordes, aut malitia, & iniquitas iudicis, tunc solum coram superiore, & non coram eodem iudice, nu. 89. Delegatus qui sententiam tulit, non cognoscit de eius nullitate, nu. 90. & 91. Etiam si haberet iurisdictionem ordinariam in cognoscendo, num. 92. Et esset delegatus Principis, nu. 93. Quia de nullitate sententia delegati cognoscet superior, nu. 95. Quando tamen possit, & quid in delegato ad vniuersitatem causarum, & quid in arbitrio, & arbitratione, vide in verbo. Reuocare. vers. delegatus, & vers. arbiter.
- Qui potest cognoscere de nullitate sententia diffinitiuæ, principaliter intentata potest etiam reformare, & aliam contrariam ferre, q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 109. Etiam si sit delegatus, cui Princeps delegauerit causam nullitatis, sub eod. nu. 109. ampl. 2. Sed iudex debet prius pronuntiare super nullitate, & deinde super iniustitia, nu. 111. Parte instante, nu. 112. Potest tamen, ommissa pronuntiatione super nullitate, pronuntiare super iniustitia, & reformare, nu. 113. quando nullitas est deducta incidenter, nu. 113. Aut nullitas apparet manifeste ex ipsa sententia, nu. 114.
- Facultas agendi, & replicandi de nullitate sententia durat vsq. 30. annos, q. 19. rem. 1. concl. 7. nu. 1. Præterquam vbi agitur de periculo animæ, num. 2. Et quid si nullitas sit notoria, num. 3. Sed de nullitate per modum excipiendi potest perpetuo opponi, nu. 4. Et vbi statutum disponit, illud est seruandum, nu. 5.
- Inferior an, quando & quomodo possit cognoscere de nullitate sententia superioris, &c. q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 74. & seq. vsq. ad nu. 78. inclusiuæ.
- Superior, qui non habet iurisdictionem limitatam, potest cognoscere de nullitate principaliter intentata, q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 84. Secus si habeat iurisdictionem limitatam ad causas appellationum, nu. 85.
- Nuntiatio noui operis.
- Is, cui nuntiatur nouum opus, sit violentus possessor, & quæ de iur cautela, vt non fiat, q. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 12.
- Nuntius.
- Missio nuntii ad Papam post motam litem habet vim appellationis, q. 6. nu. 41.
- Oblatio probationis, & iustificacionis.
- OBLATIO probationis grauaminis sufficit ad iustificandam appellationem iudicalem, quæst. 2. numero 42.
- Si iustificatio appellationis offeratur incontinenti, appellatio debet admitti etiam in casu prohibito, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 133.
- Obli-

Sig. Scaccia, De appellationibus.

Obligatio formæ camerae, & obligatus.

Obligatio forma camera an recipiat appellationem, vide in verbo. Camera. vers. ab obligatione. & late in verbo. Instrumentum.

¶ Obligatio forma camera unde habeat executionem paratam, q. 17. limit. 9. num. 5.

Ex quibus componatur, ead. limit. 9. sub num. 9.

Potest probari per testes, non tamen habet tunc executionem paratam, ead. limit. 9. num. 64.

Executio obligationis cameralis non retardatur exceptione nullitatis, q. 19. rem. 1. concl. 5. sub num. 8.

Obligatus in forma camera non potest opponere, nisi tres exceptiones, & reliqua possunt opponi post factam executionem, q. 17. limit. 9. num. 52. Et eas tres, quas potest opponere ante executionem, debet momento probare per instrumenta, eod. num. 52. Vel per confessionem partis, num. 55.

Oblivio.

¶ Oblivio quando presumatur in iudice, q. 6. sub num. 32. vers. confirmatur.

Observatio iudicii.

Ab absolutoria observationis iudicii in causa possessoria non datur appellatio etiam in civitate Lucensi, q. 17. lim. 7. memb. 7. sub num. 39. vers. infero. Neque datur in causa criminali, limit. 49. num. 4.

Ab absolutoria ab observatione iudicii propter lapsum instantia, seu propter ineptum libellum, aut quia non fuit plene probatum, addetur appellatio, & quid si sit lata ex causa concernente merita causa, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 27.

¶ Absolutio ab observatione iudicii an, & quando sit mera interlocutoria, & quando habeat vim diffinitiva, seu sit diffinitiva, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 27. Et an iudex possit eam revocare, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub num. 27. & sub num. 47. vers. secus. & vers. contra. Sed cum intelligentia de qua sub num. 41.

Officialis.

Officialis non appellat à sententia contra se lata à suo Rectore, q. 17. limit. 16. num. 1. Etiam inspecto iure canonico, num. 2. Et quamvis sit lata super delicto graui, precipue si officialis esset legitime conuictus de barattaria, num. 3. Et presertim si sententia contineret remotionem ab officio, quod esset sine iurisdictione, num. 4. Et multo minus appellat condemnatus ad reddendas rationes sua administrationis, sub eod. num. 4. extens. 4. Posset tamen appellare, si condemnaretur ex causa, non spectante, ad officium, num. 5. 6. & 7. Potest etiam appellare de consuetudine Francia, num. 8. Et quid si non condemnatur à proprio Rectore, sed à Syndicatoribus deputatis à Populo, & quid in Regno Neap. & quid de generali consuetudine, num. 9. Et quid in sententia interlocutoria, num. 10.

¶ Officialis, & ministri Prelatorum Ecclesiasticorum, habentium feudum à domino temporali, subiiciuntur iurisdictioni domini feudi, q. 8. sub num. 92. vers. subextende.

Officium.

Officium iudicis appellationis an sit latius officio iudicis à quo, q. 11. num. 17. & seqq.

Iudex appellationis in quibus possit procedere ex officio sine instantia partis, q. 11. sub num. 34. vers. declara. & seqq. per totum illum articulum.

A sententia, lata in officio iudicis implorato ad adipiscendam possessionem, non datur appellatio q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 4.

Ab eo, quod potest fieri officio iudicis si non fiat, non datur appellatio, q. 17. limit. 21. sub num. 34. vers. contra. & sub numero 35.

Electus ad officium, seu munus, quod auctoritate est publicum, & utilitate priuatum, non appellat, q. 17. limit. 33. nu. 1. Secus est si sit auctoritate, & utilitate publicum, num. 2. & seqq.

Reliqua vide in verbo. Actio. & in verbo. Conscientia.

Sublatis exceptione & defensione, an intelligatur sublatum officium iudicis, q. 16. limit. 1. num. 47. & seqq. & num. 50.

Sublatis ceteris remediis, superest semper officium iudicis, ne quis locupletetur cum alterius iactura, quæst. 16. limit. 1. numero 49.

Officium iudicis potest implorari contra executionem sententia, euidenter iniusta, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 81.

Officium iudicis est species adipiscende possessionis, q. 17. limit. 6. memb. 1. num. 13. Et cui competat, num. 68. & memb. 4. num. 11. 12. & 16.

Officium iudicis est species retinende possessionis, q. 17. limit. 6. memb. 1. num. 25. Et cui competat, num. 78.

Officium iudicis est species recuperande possessionis, & qui de eo scripserint d. memb. 1. num. 38.

Partibus contententibus de possessione cum suspitione rixæ, iudex potest procedere ex officio, quæst. 17. limit. 6. memb. 2. num. 27.

Officium iudicis datur ex aequitate, quando deficit actio, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 12.

Quando ex conditione legis nascatur actio, & quando officium iudicis, q. 17. limit. 6. memb. 6. sub num. 36.

Omissa condemnatio.

Ab omissa condemnatione quantitatis petita an, & quando datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 14. & seqq.

Oppressus vide in verbo. Grauat.

Ordinaria via.

Actor, si cepit agere via ordinaria, non potest redire ad executiuam, q. 17. limit. 9. num. 45. Et quid, si vellet rescere expensas, num. restr. 1. Et maxime non potest redire ad executiuam, quando ex iam probatus liquet instrumentum esse vulneratum, sub eod. num. 46. in fine. vers. declara. Potest redire, quando reus fuit contumax, num. 47. Item quando, agendo via ordinaria, reseruaret sibi viam executiuam, num. 48. Aut in instrumento adest pactum, quod creditori liceret variare, num. 49.

Ordinarius.

Iudices ordinarii, si ab eorum sententiis non appelletur, possunt eas exequi sine commissione executoriali, q. 11. sub num. 173. vers. contraria.

Iudices ordinarii in Romana Curia qui sint, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 79.

Iudices ordinarii qui sint d. conc. 6. num. 80. & seqq. & d. q. 19. rem. 2. num. 29. & seqq.

Iudices ordinarii in Rom. Curia an, & quando exequantur suas sententias, q. 11. num. 174.

Ordinatoria.

Statutum ligat etiam externos in ordinariis, q. 17. lim. 9. sub num. 9.

In ordinariis attenduntur statuta, & stylus loci, in quo litigatur, q. 18. sub num. 5. & 7.

Ordo.

Ordo appellandi, quando non potest appellari coram iudice à quo, qualis sit, q. 6. num. 21. 28. & 29.

Ordo appellandi qualis fuerit olim, & qualis sit hodie, late, q. 8. Et quod ordo, qui seruabatur olim, non seruetur hodie, num. 12. & 13.

Ordine omisso, seu peruerso, datur appellatio, vide in verbo. Inordinatus.

Si partes expresse consenserint, quod iudex seruet ordinem iudicium, non possunt, inuito iudice, pœnitere, q. 17. limit. 9. sub num. 46. vers. primo quia.

Ordo quotuplex sit, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 114.

Peruerso ordine tradito ab homine, quod sit, ipso iure non tenet, eod. memb. 7. num. 115. & limit. 22. num. 28. Item si peruertatur ordo ruius causa, traditus à iure, d. memb. 7. num. 136.

Index in Tractatum

Et si ordo substantialis, seu de forma, num. 117. Sed si peruertatur ordo vnius causse ad aliam, quod sit, tenet, num. 118. & seqq.
 Quæ ordinis peruersio reddat sententiam nullam, q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 116. Et quæ peruersio non reddat nullam, n. 118. & seqq. & n. 127.
 Ordo vnius causse ad aliam in iudicio possessorio potest tripliciter peruerri, eod. memb. 7. n. 127. vers. secundo respondeo.

Pactum.

PACTVM, quod à maiori possit appellari ad minorem, non valet, q. 2. n. 8.
 Fatalium cursus potest pacto impediri, seu potest tempus prorogari, quest. 15. num. 106. Et potest impediri pacto tacito, & c. num. 107.
 Appellatio ab interlocutoria super pacto de non petendo suspendit iurisdictionem in tota causa, quest. 17. limit. 47. memb. 2. num. 5.

Papa.

Papa, quantumvis feudum Ecclesiasticum sit concessum cum clausuris amplissimis, tamen retinet penes se maiestatem, & supremam potestatem, vt ad ipsum possint deferri appellationes q. 8. sub num. 111. vers. pono secundo.
 Papa quando cognoscat causas appellationum Regni Neap. q. 8. sub num. 111. vers. oppono secundo. & sub qua distinctione, sub num. 112. vers. ad secundam.
 Papa est iudex appellationum, quando vacat Imperium, q. 7. num. 112. & q. 16. limit. 1. sub num. 128. vers. confirmatur.
 A Papa non potest appellari, q. 2. num. 20. & q. 16. limit. 1. num. 2. & seqq. Potest tamen appellari ad eundem, si iudicauerit ex relatione alterius, num. 130. & seqq. Et quid si iudex iudicauerit secundum rescriptum Pape, num. 138. & seqq. Potest etiam appellari à Papa maie informato ad ipsummet Papam, num. 153. & q. 8. num. 65. & 66.
 A Papa non appellatur ad Concilium, & asserens contrarium, est hereticus, q. 8. num. 63.
 A Papa non potest appellari ad Cardinales, etiam Sede vacante, q. 8. num. 64.
 A Papa non appellatur ad Deum, q. 8. num. 62.
 Papa non admittit appellationes causarum prohibitarum extra statum Ecclesie, nisi quando appellanti desiciunt remedia ordinaria, quest. 7. num. 74. & 78. & quest. 16. limit. 1. num. 118. Et quare non soleat admittere, q. 8. sub num. 125. vers. respondeo.
 Ad Papam potest appellari à sententia arbitratorum electorum super recusatione iudicis suspecti, q. 7. num. 109. Declaratur, num. 110.
 Ad Papam potest appellari, omisso medio q. 7. num. 46. & 47. Extenditur, num. 52. & seqq. Declaratur, num. 58. & seqq. Sublimatur, num. 63. & seqq.
 Ad Papam post appellari, omisso medio seculari in statu Ecclesie, q. 7. num. 56. Et quid extra statum Ecclesie, num. 74. & sub num. 77. vers. quia. & q. 16. limit. 1. num. 128. Et appellari omisso medio etiam scienter, d. q. 7. num. 62.
 Praxis appellandi ad Papam in statu Ecclesie, q. 7. sub num. 51. vers. infero.
 Potest appellari ad Papam non obstante statuto alicuius ciuitatis, per eum confirmato, quod causa tam in prima, quam secunda & tertia instantia cognoscantur in ipsa ciuitate, q. 7. num. 54.
 A Vicario Pape, vide in verbo. Vicarius.
 Ab Episcopo quando appellatur ad Papam, vide in verbo. Episcopus.
 A delegato Pape appellatur ad Papam q. 8. n. m. 16.
 A subdelegato Pape ad quem appellatur, vide in verbo. Subdelegatus.

Papa non recipit appellationes in Curia, si extant iudices ordinarij appellationum, q. 7. num. 82.
 Appellato instante, Papa solet remittere causam appellationis ad suum iudicem, quest. 7. num. 83. Declaratur, num. 84. & seqq.
 Si appellatur ad Papam, vel Imperatorem, omisso medio, & appellatus non opponat, tenet tam appellatio, quam processus factus etiam ex certa scientia, q. 7. num. 21. Imo appellatio est valida, etiam appellato opponente, sed oppositio operatur circa remissionem causse, num. 22.
 Papa, & Imperator possunt remittere causam appellationis etiam post legitima tempora ad appellandam, quest. 7. num. 21.
 Si sit appellatum ad Papam, & Metropolitanus vti iudex ordinarius appellationum processerit, processus erit nullus, q. 7. num. 35.
 Interposita appellatione ad Papam, sunt ligatæ manus inferiorum q. 7. num. 59. & q. 10. num. 9. Declaratur, d. q. 7. num. 60. & 61.
 Licet causa appellationis neque de sui natura, neque ex delatione veniat cognoscenda in Curia, tamen cognoscitur, si pars allegauerit & iurauerit, quod non sperat consequi iustitiam in partibus, q. 7. num. 57.
 Appellatio sine scriptis, interposita ad Papam, an teneat q. 4. sub num. 1. & 18.
 Papa non cognoscit ipse causas appellationum, quæ ad ipsum interponuntur, sed eas delegat per eius Signaturam, q. 7. num. 24. & 58.
 Vna parte appellante ad Papam, & altera parte ad alium, proualeat appellatio ad Papam, q. 10. num. 10. & 11.
 Appellans ad Papam, si fuerit citatus coram Archiepiscopo, ad quem appellauerit aduersarius, tenetur comparere, alioquin potest vti contumax excommunicari, q. 10. num. 15. Hoc est verum, si Archiepiscopus ignorabat appellationem interpositam ad Papam, alias non, num. 16.
 Appellatione interposita ad Papam, Archiepiscopus quibus casibus possit adhuc se intromittere, q. 20. num. 17.
 Si appellanti extra Curiam presigat iudex à quo terminum ad se presentandum coram Papa, sufficit se presentare coram Auditore Camere, q. 13. num. 89. & 90. vbi restringitur.
 An, & quando ab Imperatore appellatur ad Papam, q. 16. limit. 1. num. 4. 126. & seqq.
 A Rege, & alio non recognoscente superiorem appellatur ad Papam, q. 16. limit. 1. sub num. 126.
 Papa qualis debeat esse, dum agitur de appellatione ab Imperatore & Rege, q. 16. limit. 1. sub num. 127. vers. aduerte.
 Papa, vide in verbo. Signatura.
 Papa non intendit praudivare iurisdictioni ordinariorum, q. 7. num. 74. & sub num. 75. & 76. & q. 8. sub num. 125. vers. oppono.
 Non apponit manum in iurisdictione Principis secularis, quando illi Princeps non potest ministrare iustitiam propter curritiem vasallorum, & c. q. 7. num. 80.
 Cognoscit super his, quæ emergunt super decretis factis in Concilio generali, q. 8. num. 100. vers. tempera.
 Non potest allegari suspectus, q. 16. limit. 1. sub num. 7. & 8.
 Imo Papa potest committere causam sine facultate recusandi, sub d. num. 8. vers. confirmatur.
 In concernentibus periculum anime, aut honorem, & honestatem Christiana religionis habet iurisdictionem in omnes Principes, q. 16. limit. 1. num. 129.
 Electio Pape non est differenda, q. 8. sub num. 165. vers. ratio. & num. 167.
 Papa vbi semel apposuerit manum in aliqua causa, æquum est, vt alius inferior manum non apponat, q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 27. & vide, q. 16. limit. 1. sub num. 154.

Sig Scaccia, De Appellationibus.

Pat.

- A pari ad parem non appellatur, q. 2. num. 6. 9. & 11.
¶ Par in parem non habet imperium, ead. q. 2. num. 10.

Paries Curie.

- A Paribus Curia appellatur ad proximiorum dominum superiorem feudi, q. 8. sub num. 120. vers. à paribus.
¶ Pares Curie iudicant inter Regem, seu alium Dominum temporalem, & Prælatum Ecclesiasticum, contendentes de feudo, &c. q. sub nu. 92. vers. secus est. Declaratur, sub eod. num. 92. vers. declara.

Parisi studii vniuersitas.

- A sententia, lata inter scholares ab vniuersitate studii Parisiensis, an appelletur, q. 17. limit. 22. num. 1.

Parlamentum.

- In Curia parlamenti non appellatur, q. 16. limit. 33. num. 1.

Pater.

- Pater potest appellare pro filio, &c. q. 5. num. 42. & 63. Et à sententia contra se lata, an & quando prohibeatur appellare, num. 92.
¶ Pater potest sine mandato defendere filium, quest. 5. sub num. 63. confirm. 2.

Patriarcha.

- Ab Archiepiscopo appellatur ad Patriarcham, q. 8. num. 97. & seqq.
Ad Patriarcham potest appellari, omisso medio, quest. 7. num. 104.
Patriarcha, ad quos appellatur à sententia Archiepiscopi, & ad quos potest appellari, omisso medio, sunt quatuor, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, q. 8. sub num. 98. declar. 2. & sub num. 99. vers. quod si velimus.
A Patriarcha an appelletur, q. 16. limit. 19. num. 1. Et an appelletur ad Papam, vel ad legatum, q. 8. num. 99.
¶ Patriarcha est gradatim supra Archiepiscopum, q. 8. sub num. 97. vers. vel. & num. 99. vers. neque.
Primas, & Patriarcha idem sunt, q. 8. sub num. 98. declar. 1. & num. 99. vers. neque.
Patriarche, proprie sumpti ad differentiam Primatum, sunt quatuor tantum, q. 8. sub num. 99. vers. quod si velimus.
Primates, qui improprie dicuntur Patriarcha, qui sunt, ibidem.

Patronus.

- Patronus à sententia contra se lata an, & quando prohibeatur appellare, q. 5. sub num. 92. limit. 7.

Paulus Apostolus.

- Paulus Apostolus appellat ad Casarem, & quare, quest. 16. num. 6.

Pauper & paupertas.

- Pauper potest appellare etiam post lapsos decem dies, q. 12. num. 162. & seqq. in quibus dantur exempla.
Appellans, qui ob paupertatem non prosequitur causam appellationis, ipso iure consequitur secundum fatale, q. 15. num. 45. & seqq.
Paupertas, seu inopia excusat procuratorem ab onere appellandi, non tamen ab onere denuntiandi, q. 5. num. 22.
Paupertas, seu inopia dicitur impedimentem, proueniens ex facto proprio, & ideo non impeditur cursum primi fatalis, sed operatur ut concedatur secundum ipso iure, q. 15. num. 45. & 47. Et an pauper debeat protestari, num. 48. Et quid si paupertas est notoria, nu. 49. Et quid si in loco pauperibus omnia gratis dari debent, num. 50.
¶ Pauper habet priuilegium accidentaliter, quest. 7. sub num. 128. subtr. 1.
Aduocatus, seu procurator pauperum, lite vertente inter pupillum & viduam quem eorum teneatur defendere, q. 7. sub num. 128. vers. occasione.
Aduocati, procuratores, notarij, caterique causidici tenentur

gratis suscipere defensionem pauperum litigantium, etiam si extem aduocati, & procuratores salariati à publico, & notarij tenentur copiam gratis dare etiam si emerint officium, q. 15. num. 11. Et quando, non suscipiendo eorum tutelam, peccent mortaliter, & cogi possint ad suscipiendam, n. 52.

Paupertas presumitur, q. 17. limit. 8. sub num. 9.

Pauper qui dicatur, q. 17. limit. 40. num. 8. & seqq.

Paupertatis priuilegia male seruantur, q. 17. limit. 40. num. 707.

Pendente appellatione, &c.

Appellatione pendente, nihil est innouandum, q. 3. num. 48. & q. 17. num. 25. Et in appellatione iudiciali procedit etiam si non innouetur contra ipsam appellationem, d. q. 3. num. 49. Secus in appellatione extrajudiciali, num. 53. Reliqua individualia, quando nihil sit innouandum, & quando possit innouari, videbis in suis propriis locis.

Appellatione pendente ab interlocutoria, habente vim definitiuam, iudex à quo non potest ad vltiora procedere super articulo illius interlocutoria, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 208. 210. & 211.

Appellatione pendente, quis priuari non debet iure suo, q. 3. num. 72. & seqq.

Iudex à quo, licet non deferat appellationi, tamen ea, pendente, potest procedere, q. 3. n. 19. & q. 111. num. 1.

Appellatione pendente, non omnia sunt prohibita, quest. 3. numero 80.

Iudex à quo potest, appellatione pendente à definitiuam facere ea, que tendunt in faciliorem exitum appellationis, q. 3. num. 20. Ideo potest cognoscere, an sit, vel non sit deferendum appellationi, num. 21. Potest appellanti presigere terminum ad redeundum pro Apostolis, num. 22. Presigere alios diuersos terminos, num. 23. & q. 15. num. 17. Et eos, si prolixi sint, donno statuere, d. num. 17. Reuocare grauamen attentatum, d. q. 3. num. 24. de hoc vide etiam in verbo Vicarius, vers. vicarius Episcopi si cognoscendo. Examinare testes ad perpetuam rei memoriam, num. 26. & q. 17. limit. 38. num. 3. Propter fugam timorem decernere capturam, d. q. 3. num. 27. Sequestrare fructus & res ipsas, &c. num. 28. & seqq. Prouidere, & inhibere, ne quis in sua possessione turbetur, num. 33. Absoluere excommunicatum ab excommunicatione, num. 39. & seqq. Inhibere alteri nubat, num. 33. in fine Exponere taxare an possit vide in verbo Taxatio. Potest facere hec omnia prædicta etiam si iudex ad quem inhibuerit, num. 34. Etiam si sit iudex delegatus, num. 34. & q. 15. num. 18. Et quia si detulerit, appellationi, d. q. 3. nu. 36. & 38. Potest multo magis inhibere, & procedere contra tertium innouantem, num. 37. Non potest hac facere si superior auocauerit ad se causam, num. 79.

Iudex à quo potest, pendente appellatione ab interlocutoria, procedere ad vltiora, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 28. & seqq. q. 19. rem. 1. concl. 5. num. 52. Imo potest, pendente appellatione, reuocare ipsam interlocutoriam, vide in verbo. Reuocare. Et quando non possit procedere, pendente appellatione ab interlocutoria, vide in verbo. Attentare, vers. iudex à quo & in verbo. Grauamen, vers. quando gratiam.

Iudex à quo si notorie appareat, appellationem esse nullam, seu iniustam, aut non recipiendam potest exequi sententiam, non obstante appellatione, q. 11. num. 11. & q. 17. limit. 4. sub num. 89. vers. probatur secundo. & limit. 47. memb. 1. num. 166. in fine.

Tertius non dicitur innouare, pendente appellatione, q. 3. num. 61. & q. 17. limit. 2. num. 61. Fallit primò in tertio habente causam ab appellato, d. q. 3. num. 63. Fallit secundo in tertio succedente in ipsa re attentata, &c. n. 64.

Gesta, appellatione pendente, an reuocentur, vide in verbo. Gesta.

Appella

Index in Tractatum

- Appellans si, pendente appellatione, innovat, dicitur renunciare appellationi, q. 17. limit. 2. num. 83.*
Termino ad appellandum pendente, vide in verbo. Terminus.
Pensio.
Pensio si sit reservata pro alimentis, non admittit appellationem, q. 17. limit. 7. num. 5.
Pensio quanto est rite imposita debet solvi sine retardatione, &c. q. 17. limit. 7. sub num. 5.
Peremptoria exceptio, vide in verbo. Exceptio.
Periculum.
Vbi periculum est in mora, non datur appellatio q. 17. limit. 38. num. 1. & seqq.
Pestis.
Pestis non retardat cursum instantie, sed datur restitutio sine refectione expensarum q. 15. num. 329.
Petitio, seu libellus.
Ex quantitate contentata in petitione seu libello an, & quando pendeat facultas appellandi, q. 7. limit. 6. memb. 9. num. 14. & seqq. & limit. 43. num. 3. & seqq. & vide in verbo. Summa. vers. licet.
Praxis Romana Curia eadem die, quae rendat est sententia, format petitionem, q. 11. sub num. 3. 2. vers. ex his.
Petitorium.
Cumulatio possessorii & petitorii in causa appellationis non permittitur q. 11. sub num. 32. intellig. 2.
Victus in petitorio si deinde condemnatur in possessorio potest appellare quasi, q. 17. limit. 6. memb. 8. num. 13. & 15. vbi declaratur.
Petitorii mixtura non facit sententiam appellabilem, quando petitorium stat accessorio, seu de eo non cognoscitur plene, q. 17. limit. 6. memb. 9. num.
Appellatio à contenta, lata super petitorio, non suspendit litem in possessorio, q. 17. limit. 47. memb. 2. num. 21. Nisi per probationes unitas in petitorio possit statim excludi ius possessorii, num. 22.
Condemnatus in prima instantia in iudicio possessorio, non potest in causa appellationis dare de petitorio, q. 11. num. 32.
Fatalia petitorii non currunt, quando durat litem super possessorio, q. 15. sub num. 85. illat. 6.
Cumulatio petitorii, & possessorii admittitur in prima instantia, q. 11. sub num. 32. intellig. 2. Parte tamen opponente, non admittitur, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 127. vers. comprobatur. Et utrumque cumulari contingit tripliciter, sub eod. nu. 127. in 2. respon. Imo quadrupliciter, memb. 6. n. 4.
Petitorium potest intentari simul cum possessorio adipiscende, eod. memb. 9. num. 106.
Sententia lata super petitorio & possessorio, suspensa tamen petitorio est nulla, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 127. vers. comprobatur.
Petitorium potest suspendi, etiam stante commessione, quod procedatur simul, & qua sit praxis suspendendi, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 107.
Licet petitorium, & possessorium legitime cumulata debeant una sententia terminari, tamen sententia, qua terminet vnum, si licet, est valida, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 129.
Sententia lata in petitorio, quando obstat possessorio, d. limit. 6. memb. 9. sub num. 1. vers. ratio.
Pignus & actio pignoratitia.
A sententia lata ad adipiscendam possessionem pignoris ex l. 3. C. de pign. non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 5.
In adiudicatione pignorum requiritur citatio, q. 11. sub num. 187. vers. distingue.
Debitor potest agere actione pignoratitia, dummodo ante sententiam offerat solutionem, q. 5. sub num. 27. comprob. 3.
Licet quis ratificet pignus rei suae, tamen non potest conveniri actione pignoratitia, q. 17. limit. 9. num. 15. vers. us fidem.
Pius.
In causis piis an detur appellatio, quasi, 17. num. 10. & limit. 3. num. 1.
Condemnatus ad reddendas rationes alicuius loci pii, non appellat, q. 17. limit. 8. num. 2.
Plebanus.
Simplex plebanus est dignior comite, q. 8. num. 102.
Plures appellationes, & iudices appellati.
Si lata sint plures sententiae, plures requiruntur appellationes, quasi, 4. num. 23. & melius, quasi, 17. limit. 47. memb. 2. num. 23.
Pluribus iudicibus alternatim appellatis an valeat appellatio vide in verbo. Alternativa. Et quid si copulativae sint appellatae, vide in verbo. Copulativa.
Pluribus iudicibus appellatis, vno ab vna parte, & altero ab altera, praevaleret appellatio ad superiorem, ad quem possit appellari, omisso medio, q. 10. num. 10. & 12. Praesertim quando non apparet, quae prius sit interposita, num. 13. Sed si appellatio continet capitula separata, utraque appellatio tenet, num. 14. & num. 10. in fine.
Quando utraque pars possit appellare, vide in verbo. Vterque.
Si ab vno ex duobus iudicibus simul iudicantibus, possit appellari, & ab altero non, datur appellatio q. 16. limit. 24. num. 7.
Pluribus iudicibus simul iudicantibus, appellatur ad superiorem dignioris q. 8. num. 102.
Plus.
Qui petit ante tempus, plus petit, q. 17. limit. 10. num. 33.
Quod plus est tantum est, q. 8. sub num. 4.
Pœna.
Si condemnatus ad faciendum aliquid infra certum tempus, sub pœna appellet, & iudex appellationis confirmet sententiam, tamen is non tenetur ad illam pœnam quae eius non fuerit elud. infra illud certum tempus, q. 3. num. 83.
Non posse appellare post lapsos decem dies, non est pœna quasi, 12. num. 121.
Pœna imposita contra appellantem, non habet locum si appellet sine presentia iudicis à quo, q. 6. memb. 7. in fine.
Imposita contra iudicem non admittentem appellationem, cessat si iudex admittat cum clausula (si & in quantum) q. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 100. vers. subdacta efficitur.
Licet condemnatus ad possessionem non appellet, si tamen simul condemnatur ad pœnam potest appellare, quasi, 17. limit. 6. memb. 6. num. 54. & seqq.
Casus, in quibus puniuntur appellans, q. 2. sub num. 52. & q. 5. sub num. 28. restr. 4. & q. 17. limit. 5. num. 3. & limit. 6. memb. 4. num. 7. & 24. & limit. 10. num. 7. & limit. 36. num. 2. & q. 11. sub num. 4. subill. 1.
A sententia, qua imponitur pœna iuris, non datur appellatio, q. 17. limit. 23. num. 1. Sed à sententia, declarante esse locum pœnae impositae à iure, datur appellatio, num. 3.
Religiosus non appellat à pœna sibi imposita secundum regulam suam, q. 17. limit. 16. num. 8.
Pœna debet esse in eo genere, in quo est delictum, quasi, 7. numero 76.
Statutum loquens generaliter non comprehendit casus pœnales, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 28. vers. quarta.
Pœna appositae in compromisso an, & quando sit solvenda, vide in verbo. Reductio. vers. pendente.
Pœnitentiarius.
Iurisdictio summi Pœnitentiaris non expirat sede vacante q. 8. num. 168.
Populus.
Populus, eiusque nomine Decuriones, quando possint sibi creare iudices, q. 8. num. 164.
Positiones.
Capitulum novum, seu positiones novae an, & quando possint dari

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

- Dari in causa appellationis, q. 11. num. 28. & seqq. & num. 34. In appellatione à diffinitiva, non probatum probabo. num. 84. & seqq. Secus in appellatione ab interlocutoria, num. 87. & seqq.*
- Positiones, &c. vide in verbo. Contumax.*
- Vbi iudex pronunciauerit, non respondentem positionibus haberi pro confesso, non potest reuocari hanc interlocutoriam, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 64.*
- Posse, & non posse appellare.*
- Qui possint appellare etiam sine mandato, q. 5. Et qui non possint appellare, ead. quest. 5. num. 75. & seqq. & num. 94. & seqq.*
- A quibus iudicibus possit, & à quibus non possit appellari, q. 16. per totam.*
- A quibus sententiis possit appellari, & à quibus non possit, q. 17. per totam.*
- Qui potest facere, ut possit, dicitur posse, q. 15. num. 158.*
- Possessio, possessor, & possessorium.*
- Non debet possessor propter aduersarii appellationem priuari possessione, q. 3. sub num. 70. Procedit etiam in appellatione extraiudiciali, num. 71.*
- A sententia lata in causa possessionis momentanea est sublata appellatio q. 17. limit. 6. num. 1. & latius memb. 3. num. 3. Et quare sit sublata, sub num. 6. vers. secunda ratio. Et est sublata etiam ex constitutione egidiana, num. 8. Qua constitutio habet locum in toto statu, & terris Ecclesie, num. 9. Secus quoad loca, qua sunt extra terras Ecclesie, num. 10. Et seruatur eadem constitutio etiam inter non immediate subiectos Ecclesie Romanae, dummodo litigent in Curia, num. 11. Et seruatur in quolibet possessorio, num. 12. Et praxis obseruat, ut victor eam repetat in actis, num. 13. Datur tamen appellatio, & non seruatur constitutio egidiana in causis beneficiis, vel alias ecclesiasticis, num. 14. Et quid inter personas ecclesiasticas, num. 15. & seqq. Neque seruatur, vbi extant statuta particularia, num. 19. Appellatio in momentanea possessione non datur ad effectum suspensiuum, num. 20. Et quid si appellatus in prima instantia appellet in secunda, num. 21. Et quando datur etiam ad effectum suspensiuum, num. 26. Non datur etiam in quasi possessione rerum incorporalium, num. 28. & seqq. Neque in feudis, n. 31. & memb. 9. num. 112. Neque datur fisco, d. memb. 3. nu. 32. Neque minori, num. 33. Neque alteri persone priuilegiata, num. 34. Et denegatur generaliter in qualibet specie possessionis, siue sit adipiscenda siue retinenda, siue recuperanda, num. 35. Quando datur appellatio, vide infra. vers. appellatio.*
- A sententia cuiusque interdicti possessorii regulariter denegatur appellatio. In interdicto adipiscenda, vide in verbo. Adipiscenda & in verbo. Heres. vers. à sententia. In interdicto retinenda, vide in verbo. Retinenda. In interdicto recuperanda, vide in verbo. Recuperanda. & in verbo. Spolium. Quando tamen non denegatur, vide infra. vers. appellatio.*
- In summario possessorio denegatur appellatio, quest. 17. limit. 6. memb. 2. num. 1. & seqq. & memb. 5. in fine, num. 8. Etiam quoad effectum deuolutiuum, ead. memb. 2. sub num. 1. & 3. Et quoad effectum suspensiuum denegatur etiam de iure canonico, num. 4. Sed non quoad deuolutiuum, num. 40. Et Et quid in Regno Francia, num. 41. Datur tamen appellatio etiam in possessorio summario ab inordinato processu, d. limit. 6. memb. 7. num. 131. & d. memb. 2. num. 33. & 34.*
- A precepto ne quis accedat seu non molestat aliquem, seu, ut quis manuteneatur in possessione in summarissimo possessorio, non datur appellatio, d. memb. 2. 2. sub num. 1.*
- A possessione decreta per modum prouisionis, ne partes veniant ad arma, non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 2. sub num. 14.*
- Statutum permittens appellari semel in causis possessoriis, quo-*
- modo sit intelligendum, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 23. & sub num. 30.*
- Ab obseruatione iudicij in causa possessoria an detur appellatio, vide in verbo. Obseruatio iudicij.*
- In possessione bonorum an, & quando detur appellatio, vide in verbo. Bonorum possessio.*
- Appellatio à sententia, lata super possessorio, non suspendit litem super petitorio, q. 17. limit. 47. memb. 2. num. 21.*
- Appellatio in causa possessoria datur de iure canonico, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 1. & 2. Etiam in causa spoliij, num. 3. Et quid in foro seculari, & terris Ecclesie, num. 4. Notorio tamen spoliatori etiam de iure canonico non datur, num. 5. & 6. Dummodo sit notorietas sine excusatione, num. 7. Et appellatio sine expressione legitima causa, num. 8. Datur de iure canonico de iure canonico in quolibet possessorio, num. 9. Et sine contouersia ad effectum deuolutiuum, num. 10. Datur etiam ad effectum suspensiuum, nu. 11. Praterquam in possessione ex l. fin. C. de edic. diu. adr. tollen. num. 12. Et in tantum potest de iure canonico appellari ad effectum suspensiuum, ut pendentia termini ad appellandum suspendat, n. 13. An detur appellatio de iure canonico, quando non exprimitur causa, num. 14. Et quibus in locis, & quibus in rebus seruetur ius canonicum, & in quibus non seruetur agendo de facultate appellandi, num. 15.*
- In causa possessoria potest etiam de iure civili appellari ad effectum deuolutiuum, num. 16. & seqq. & num. 22. Et quid in loco, vbi statutum prohibeat appellationem in causis possessoriis, num. 25. seqq. Et quid si appellatio sit prohibita sub pœna, num. 27.*
- Ab interlocutoria an, & quando sit prohibita appellatio in causa possessoria, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 28. & seqq. & num. 36. & seqq. & sub num. 39. vers. limita. & num. 40. & seqq. & sub n. 73. subestr. 3. & num. 74. & 136. & seqq.*
- Prohibita appellatione ab interlocutoria in causa possessoria, intelligitur prohibita ad vtrumque effectum, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 74. vers. amplia.*
- In ficta possessione datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 114. & 115. Et quando non datur, num. 124. & seqq. & dixi in verbo. Heres. vers. à sententia in fine.*
- Datur appellatio, si ita consuetudo, vel statutum disponat, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 82. Si pars consentiat appellationi, n. 83. & seqq. Si exprimat iusta causa, n. 130. & seqq. Si peruerteretur ordo, n. 113. & seqq. Si appellans offerat, se incontenti iustificaturum appellationem, n. 133. Datur etiam, quoad tertium, n. 134. Quando esset dubium de admittenda, nu. 135. A sententia negatiua contra actorem, &c. num. 136. Quando grauamen non posset reparari in petitorio, num. 137. Quando sententia continet mixturam, nu. 138. Quando appellatur extraiudicialiter, n. 139.*
- A sententia lata in causa possessoria datur appellatio, si contineat grauamen, quod non possit reparari in petitorio, q. 17. limit. 6. memb. 8. nu. 1. Etiam si possit reparari sed non in toto, seu plene, n. 2. Seu uon possit reparari, nisi cum magna difficultate, n. 3. & seqq. n. 9. & seqq.*
- Statutum permittens appellari in causis possessoriis, &c. vide in verbo. Statutum.*
- Clausula (appellatione remota) in rescripto iudicij possessorij, quid operetur, q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 141.*
- Possessorij cumulatio, vide in verbo. Petitorium.*
- In possessorio iuris datur appellatio, quest. 17. limit. 6. memb. 9. num. 85.*
- Possessor mere naturalis, seu facti potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 8. n. 23.*
- Tertius possessor, &c. vide in verbo. Tertius.*
- Causa possessionis nihil habet commune cum causa proprietaria, q. 17. limit. 2. sub num. 65.*

Index in Tractatum

- Possessio ex primo decreto in actione personali est quadam nuda detentio, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 123. vers. imo.*
- Possessio amittitur multipliciter q. 17. limit. 6. memb. 6. in fine, sub num. 80. vers. nota.*
- Possessionis causa est praedicialis, ideoque prius terminanda, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub num. 127. vers. secundus.*
- Possessio bonorum differt à bonorum possessione, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 58.*
- Possessiones iuris quae sint, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 85.*
- Possessio defuncti non transit in heredem, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 116. Etiam si haeres adeat hereditatem, num. 117. Etiam si haeres ipse iure acquireret dominum, num. 118. Nec transit possessio civilis, num. 119.*
- Vbi iudex in summarissimo possessorio pronunciauerit, alteri ex contententibus esse in possessione, non potest hanc pronuntiationem reuocare, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 58. in fine, & num. 65. & vide in verbo Reuocare.*
- Possessio momentanea qua ducitur, q. 17. limit. 6. memb. 3. num. 2. & sub num. 3. vers. sed omnes.*
- Orta controuersia de adipiscenda, vel retinenda possessione inter plures, & ex controuersia orta suspitione, ne partes veniant ad arma, quomodo iudex providere debeat, q. 17. limit. 6. memb. 2. num. 10. & seqq. & n. 18. & seqq. in quibus agitur de sequestranda possessione.*
- Possessor non debet priuari possessione, dum disputatur de validitate instrumenti, cuius vigore stat in possessione, q. 19. rem. 1. concl. 5. num. 21.*
- Possessor, qui non interuenit in causa, an, & quando possit impedire executionem, q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 51. & seqq. & vide in verbo Tertius.*
- Tertio possessori, ignorantia causam agi, non praedicit sententia inter alios lata, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 56. Et quid si non ignorauit, num. 57. & 75.*
- Executio contra tertium possessorem, si sit probatum, quod victus in sententia est dominus quomodo fiat, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 60. & seqq.*
- Possessor debet manuteneri, vide in verbo Manuteneri.*
- Possessorium interdictum diuiditur in multas species, & quae sint, q. 17. limit. 6. memb. 1. num. 2. & seqq.*
- Summarium possessorium est semper momentaneum, & habet locum tam in retinenda, quam in adipiscenda, d. memb. 1. num. 3. & memb. 2. num. 9. & memb. 4. num. 10. Et vocatur diuersis nominibus, d. memb. 1. num. 56. Et quod sit, num. 59. & d. memb. 2. num. 9. & seqq.*
- Ordinarium possessorium diuiditur in tres species, & quae sint, d. limit. 6. memb. 1. num. 4. & seqq. Et quod sit, num. 60.*
- Adipiscenda possessionis, retinenda, & recuperanda sunt tres species possessorii, & qui de eis scripserint, d. memb. 1. num. 7. & seqq.*
- Adipiscenda possessionis interdicta sunt septē, & quae, eod. memb. 1. num. 10. & seqq. Et explicantur, num. 64. & seqq.*
- Retinenda interdicta sunt octo, & quae, eod. memb. 1. num. 18. & seqq. Et explicantur, num. 81. & seqq.*
- Recuperanda interdicta sunt circa triginta, & quae, eod. memb. 1. num. 26. & seqq. Et agitur de eis, num. 79.*
- Momentaneum possessorium quod dicatur, eod. memb. 1. numero 61.*
- Perpetuum, num. 62.*
- Mixtum, num. 63. Et quae possessoria non sint mixta, quamuis contineant mixturam tituli, & proprietatis, ead. q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 109. & 110.*
- Quot remedia possessoria sint inuēta à iure canonico, eod. memb. 1. num. 83.*
- Quando dicatur intentatum possessorium ordinarium retinende, vel summarium, quest. 17. limit. 6. memb. 2. in fine, sub num. 41.*
- In summario possessorio iudex debet interloqui cum clausula praeseruatina iurium partis, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 6. vers. ratio. & num. 10. & sub num. 18.*
- Præcatium.**
- Finito præcatario, si non dimittatur possessio, potest agi de spolio, q. 16. limit. 6. memb. 6. num. 49.*
- Præcedentia.**
- A sententia lata inter mulieres, contententes de praecedentia in sessione, & oblatione in ecclesia, non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 2. num. 37. Similiter à sententia Episcopi super praecedentia, & c. num. 38.*
- Præceptum.**
- A præcepto facto sine causa cognitione potest appellari etiam post lapsos decem dies, q. 12. num. 160. Vbi etiam limitatur.*
- A præcepto executiuo non datur appellatio, quest. 17. limit. 9. num. 6.*
- Præceptum factum in confessum, seu conuictum, ut soluat, quando habeat vim diffinitivae, seu sit diffinitiva, & quando sit mera interlocutoria, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 187. & 188. Et non potest reuocari, q. 19. rem. 1. concl. 6. u. 32. in fine.*
- Præfectus, & Præfectus praetorio.**
- A Præfecto Aegypti appellatur, q. 16. num. 10. Et appellatur ad illustrem q. 8. num. 5.*
- Ab his, qui cognoscunt vice Praefectorum, appellatur, q. 16. num. 9. & 14.*
- A Præfecto praetorio Augustali appellatur, q. 16. num. 10.*
- A sententia Praefecti praetorio non appellatur, q. 16. limit. 7. num. 1.*
- Praefectus est minor Consule, q. 2. num. 23. Quoad dignitatem, sed non quoad administrationem, num. 30.*
- Praefectus Aegypti est Spectabilis, q. 8. sub num. 1. & 4.*
- Imperator hodie non habet in Curia Praefectum praetorio, q. 8. num. 11. & q. 16. limit. 9. num. 3.*
- Qui iudices habeantur pro Praefecto praetorio, quest. 16. limit. 9. num. 5.*
- Præiudiciale.**
- Articulus praedicialis, etiam si sit emergens, debet expediri prius, quam negocium principale, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 98. & memb. 2. sub num. 10. vers. secundo.*
- Prælatatus.**
- Prælatatus depositus potest, appellatione pendente, exercere suam iurisdictionem q. 3. sub num. 27.*
- A prælato subdito Archidiaconi potest appellari ad Episcopum, vel ad Papam, omisso Archidiacono, q. 7. num. 106.*
- A Prælato regulari an, & ad quem possit appellari, q. 8. sub num. 110. vers. à prælato.*
- Si Prælatatus habeat feudum à Domino seculari, appellabitur à Prælato ad illum Dominum secularem, q. 8. num. 92.*
- Prælatatus Ecclesiam, & quando possit renunciare appellationi, vide in verbo Renunciatio. vers. procurator.*
- Reliqua vide in verbo Archidiaconus. Episcopus. Archiepiscopus. & c.*
- Prælatatus regularis potest ipse solus corrigere subditum, q. 18. limit. 26. num. 10.*
- Prælati Ecclesiastici iudicant uti seculares in feudis, quae tenent à secularibus, q. 8. sub num. 92. vers. ratio. Et quomodo se deant in Consiliis, & Parlamento regis, & c. eod. num. 92. confirm. 2.*
- Prælatatus cognoscit causam criminalem contra clericum etiam si agatur de feudo, & c. q. 8. sub num. 92. declar. 2.*
- Præpositus. vide in verbo Ioannes Ant.**
- Præscriptio.**
- Potest praescribi, quod appellatio, omisso medio, valeat, quest. 7. num. 94.*
- A reiecta praescriptionis exceptione datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub num. 95.*

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Appellatio interlocutoria super prescriptione suspendit iurisdictionem in tota causa, q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 6.

¶ Spatio triginta annorum praescribitur omnis actio, & iurisdictionis de nullitate, q. 17. limit. 1. nu. 10.

Exceptio prescriptionis potest opponi dupliciter, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 128. vers. explicata.

Quot sunt annuae solutiones seu termini, tot requiruntur prescriptiones, d. limit. 6. memb. 9. sub num. 17. vers. confirmatur.

Exceptio presumptionis an, & quando sit admittenda in causa possessoria, ead. limit. 6. memb. 7. n. 128. & in specie in vers. explicata.

Præsentia iudicis.

Appellatio an, & quando sit interponenda in præsentia iudicis, vide in verbo. Iudex.

Præses.

A Præsede appellatur, q. 16. nu. 6. Et appellatur ad Spectabilem, q. 8. nu. 1. Etiam si Præses esset Dux, n. 2.

A Vicario subiecto Præsidi Prouinciae appellatur ad Præsidem, q. 8. n. 84.

A Præsede Prouinciae in Regno Neap. appellatur ad Magnam Curiam seu sacrum Consiliam q. 8. nu. 110. in fine.

A Præsibus Camera Apostolica appellatur ad ipsam Cameram q. 8. nu. 145. in fine, 148. & 149.

A Præsede Doanarum, & gratia appellatur ad Cameram, q. 8. nu. 148.

A Præsede Ripæ, & Ripetta appellatur ad Cameram, q. 3. num. 149.

¶ Præses est clarissimus, q. 8. sub nu. 1. Et est inferior Dux, n. 2.

Præsides Camera, Apostolica proferunt sententias sine voto Camerae, q. 8. sub nu. 145. vers. nota.

Præsumptio.

Condemnatus ex præsumptione iuris, & de iure non appellat, q. 17. limit. 4. nu. 87. & 86.

Prætor, seu potestas.

A Lucensi Prætoze in causis appellabilis appellatur ad Rotam Lucensem, q. 7. sub nu. 24. Sed in causis non appellabilibus potest solum ecurri ad Consilium Generale, q. 8. sub num. 129. vers. sed hoc.

A sententiis criminalibus, continentibus poenam corporalem, & latis a Prætoze Lucensi, non datur appellatio, q. 17. limit. sub nu. 18.

A Prætoribus Urbano, & Peregrino appellatur, nu. 8.

¶ Prætor Lucensis est in eminentiori, digniori que potestate, quam sit Rota, q. 2. nu. 24.

Prætor seu Potestas Pisarius est dignior Capitaneo, ibid.

Præuenire in committendo causam.

Appellatus non potest præuenire appellantem, vt contra eum, non eligentem iudicem, pro edatur per audentiam contra dictarum, q. 9. num. 3. Nec potest eum præuenire in committenda causa appellationis si appellanti sit præfixus terminus ad prosequendum causam appellationis, q. 14. sub n. 17. & q. 15. n. 240.

Appellatus in curia potest præuenire appellantem in committendo causam appellationis, q. 14. nu. 46. Non tamen potest præuenire, si ei daretur iudex, quem eligeret, sub eod. nu. 46. vers. infero. Nec potest præuenire, si committeret non vt appellatus, sed vt appellans, sub nu. 47. declar. 1.

Appellatus extra Curiam non potest præuenire appellantem in committendo causam appellationis, q. 14. sub nu. 46. vers. secus. Et præueniendo, debet facere mentionem in commissione de termino, appellanti præfixo, nu. 52. Quod nullus præfixus sit terminus, potest, præueniendo impetrare, nulla etiam facta mentione de termino legali, dummodo nimium non festinet, nu. 56. & 57. Vbi declaratur, qua dicatur nimia festinatio.

Non solum appellatus non potest præueniendo impetrare iudicem, quando est appellanti præfixus breuior terminus, sed neque potest ipse appellans, q. 14. n. 54. & 55.

A præuentionis exceptione non admittitur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 103.

Contumax non allegat præuentionem, q. 17. limit. 47. memb. 3. nu. 9. versus finem.

Præuentionis exceptione non opposita, processus, & sententia tenent, q. 19. rem. 1. concl. nu. 55.

Primas.

Ab Archiepiscopo appellatur ad Primatem, q. 8. sub n. 97.

A Primare appellatur ad Papam, vel ad Legatum, q. 8. nu. 99.

Primates habent iurisdictionem ordinariam, q. 19. rem. 1. concl. § 6 nu. 80.

Princeps.

A Principe, non recognoscente superiorem, prohibetur appellatio, q. 16. limit. 1. nu. 1. & seqq. Et prohibetur tam suspensiuam quam deuolutiuam, nu. 117. Et quando possit appellari ad Papam nu. 126.

A Vicario Principis appellatur ad Principem, q. 8. num. 84. & 130.

Princeps an possit per rescriptum tollere appellationem, q. 16. limit. 2. nu. 21. & seqq. Et qui veniant sub nomine Principis nu. 110. & seqq.

A Delegato Principis appellatur ad Principem, vide in verbo. Delegatus.

Reliqua de appellatione à sententia Principis, vide in verbo. Papa. & in verbo. Imperator.

¶ Qui dicatur Princeps in materia legis vnicae. C. quan. imper. & c. q. 7. sub nu. 11 A. vers. declara.

Vasallus non debet ad consequendam iustitiam venire ad Principem per saltum, q. 7. sub nu. 2. & sub nu. 33.

Princeps debet esse vnus, q. 8. sub nu. 167.

Princeps est solutus legibus, q. 19. rem. 1. concl. 2. sub nu. 27. vers. ratio.

Non præsumitur, quod Princeps voluerit vti plenitudine potestatis, d. concl. 2. nu. 30. Nisi quando actus peccaret in totum quoad formam iuris, nu. 31.

Principale.

Appellabilitas sententiae pendet ab eo, quod agitur principaliter, & non ab eo, quod venit incidenter, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub nu. 68.

Quod principaliter agitur, attenditur, non quod venit inconsequentiā, d. memb. 9. nu. 67. & 68.

Principalis.

Principalis potest appellare, si non appellat procurator, quest. 5. num. 39.

Priuilegiatus, & priuilegium.

Si appellatus efficiatur priuilegiatus ita vt durante priuilegio non possit citari, appellanti non currunt fatalia, q. 15. num. 64.

Priuilegium, quod possit appellari, omisso medio, est validum, q. 7. nu. 95.

Priuilegiatus naturaliter, & priuilegiatus accidentaliter, qui dicantur, q. 7. sub nu. 128. subrestr. 1.

Priuilegiatus non vitur priuilegio contra priuilegiatum, q. 7. nu. 128. Secus est quando vnus priuilegiatus naturaliter, & alter accidentaliter, sub eod. n. 128. subrestr. 1. Aut vnus insit iuri communi, sub eod. nu. 128. subrestr. 2. Aut vnus est magis priuilegiatus altero, nu. 129.

Renunciare non potest priuilegio, dato causa miserationis, q. 7. sub nu. 115.

Priuilegium miserabilium personarum in earum causis extenditur ad litis consortes, quest. 7. num. 122. Restrigitur, nu. 131.

Priuilegium legis vnicae. C. quan. imper. & c. non datur inter ipsos

Index in Tractatum

- Idios privilegiatos**, q. 7. num. 128. Limitatur multipliciter, ibidem, & n. 129.
- Priuiliegium de legis vnica an competat Ecclesie**, q. 7. num. 130. An vniuersitati, & communitati, sub eod. nu. 120. vers. extendende. Competit etiam monialibus, vide in verbo. Moniales. Competit etiam Virgini per vim destorata, sub eod. nu. 103. in fine. An competat personis miserabilibus conuictis ex delicto ead., q. 7. n. 132. Non competit, obligatis in forma Camere n. 134. De consuetudine non seruat in Camera Imperiali, n. 136.
- Priuiligiū in naturale praefertur priuiligio accidentali**, q. 7. sub nu. 128. subestr. 1. & subestr. 2.
- Reliqua vide in verbo. Vidua.** & in verbo. Miserabilis.
- Priuiligium concessum iudici ordinario, an transeat in eius substatutum**, q. 8. sub nu. 125. vers. contra.
- Probabilis causa.**
- Appellatio ex probabili & rationabili causa debet admitti etiam in causa, in qua sit prohibitum appellari**, q. 17. limit. 4. nu. 47. & seqq.
- Probabiles, & verisimiles cause appellandi quae sint**, q. 17. limit. 4. nu. 48. & generaliter, sub nu. 49. vers. & loquendo.
- Probatio.**
- Probationes, omisse in prima instantia possunt fieri & suppleri in causa appellationis**, q. 3. sub n. 1. vers. facti. & latius, q. 12. nu. 84. & seqq. & nu. 87. vbi a iudice dicitur in appellatione ab interlocutoria.
- Appellans, quatenus teneatur probare in causa appellationis** q. 11. nu. 60. & seqq. & n. 83. & q. 20. nu. & seqq.
- Quando appellatio dicatur iustificata eo ipso, quod est appellatum a non admissa exceptione. & ideo appellans non tenetur aliud probare**, q. 11. n. 63. & seqq.
- Oblatio probationis incontinenti iustificat appellationem interpositam a non admissa exceptione**, q. 11. num. 68. & seqq. Et quando non iustificet, nu. 72. & seqq. & nu. 79. Vbi declaratur incontinenti oblata.
- Quando probationes in causa appellationis recipi non possint. & ideo inutiliter offeratur probatio incontinenti**, q. 11. nu. 72. & seqq.
- In causa appellationis a diffinitiva admittuntur nouae probationes** q. 11. sub nu. 84. & seqq. & nu. 192. & seqq. Secus in interlocutoria, quae debet iustificari ex eisdem actis, n. 87. & seqq. Fallit vt in nu. 92. & seqq.
- Ab admissione probationum minime impertinentium in causa possessoria non datur appellatio** q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 46
- In probatione appellantis tenetur probare, qui tenetur in prima instantia** q. 20. n. 13.
- Pars non tenetur recipere probationes alterius partis** q. 11. n. 74.
- Executor merus non tenetur recipere probationes** q. 11. n. 75.
- Oblatio probationis incontinenti si sit verbalis, & c. quast.** 11. nu. 79.
- Probationes sunt recipiendae antequam feratur sententia**, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 116. exempl. 2.
- Proceres.**
- A fidelissimis Proceribus non dabatur appellatio**, q. 8. n. 9. & q. 16. limit. 1. sub nu. 117. extens. 8.
- A Spectabili quando appellaretur ad Auditorium fidelissimorum Procerum** q. 8. sub n. 8.
- Processus, & procedere.**
- Processus factus coram Papa in causa appellationis interposita a sententia eius subdelegati, valet**, q. 7. n. 65.
- Factus post inhibitionem est nullus, etiam si appellans renuntiauerit appellationi**, q. 7. sub nu. 28. vers. nec obiciatur. & vers. quia.
- Factus a delegato Episcopi in causa appellationis interposita a sententia Vicarii, partibus scientibus, an sit validus**, qu. 8. nu. 82.
- Processus in causa appellationis quot, & quibus terminis expletur**, q. 11. n. 58. & 59.
- Publicato processu in prima instantia, an, & quando possint examinari testes in causa appellationis**, q. 11. nu. 103. & seqq. Et an ultra publicationem requiratur scientia testificatorum d. nu. 103. 105. 108. & seqq.
- Si iudex, non obstante exceptione, iniuste pronuntiat, procedendum esse vltiora, datur appellatio** q. 17. limit. 4. memb. 1. nu. 94. Siue exceptio opposita sit dilatoria, siue peremptoria, n. 95. Et hoc si pronuntiet in secunda instantia reuocando contrariam interlocutoriam de non procedendo, est verum etiam stante statuto, quod ab interlocutoria de appellatio, n. 109. & seqq. & n. 127. & seqq. in quibus de statuto Lucense.
- Si iudex pronuntiat non esse procedendum ad vltiora, datur appellatio**, q. 17. limit. 4. memb. 1. nu. 109. 171. & 190.
- Processus nominis an, & quando veniat sententia**, q. 16. limit. 1. nu. 67. & 68.
- Processus factus a iudice allegato suspecto an, & quando sit nullus**, q. 14. nu. 62.
- Factus contra impedimentum comparere, constituto iudice legitimo impedimento, est nullus**, q. 17. limit. 4. memb. 1. sub n. 15. Secus si impedimentum ignoretur, nu. 16.
- Factus a delegato priusquam haberet exercitium iurisdictionis, est inualidus, & non confirmatur per superuenientiam exercitii iurisdictionis**, q. 5. sub n. 27. vers. maueor primo.
- Factus per audientiam contradictariam, non docto de absentia aduersarii, sustinetur, si postea constet quod vere erat absens** q. 5. sub n. 27. vers. in simili.
- Factus a iudice incompetenti an, & quando sit validus, vide in verbo Competens.**
- Processus, quando ex ordine non seruato sit nullus, vide in verbo. Ordo.** & in verbo. Cognitio.
- Iudex propter imminens periculum potest exequi, & deinde firmare processum** q. 17. limit. 38. n. 6.
- Interlocutoria de procedendo ad vltiora non habet vim diffinitiuam, & potest reuocari**, q. 17. limit. 4. memb. sub nu. 120.
- Interlocutoria de non procedendo habet vim diffinitiuam, praeteritum si sit fundata in exceptione peremptoria, & reuocari non potest**, q. 17. memb. 1. nu. 120. & 190. & q. 19. rem. 1. conc. 6. nu. 40. Contrarium, sub n. 27.
- Proconsul.**
- A Proconsule Augustali appellabatur ad illiorem**, q. 8. n. 5.
- A Proconsulibus appellatur** q. 6. n. 9.
- Proconsul Augustalis est Spectabilis**, q. 8. sub nu. 4.
- Procurator.**
- Procurator habens mandatum generale a lites, potest appellare** q. 5. nu. 20. Et quod mandatum sufficit, nu. 18. & seqq. Non potest appellare si dominus cesserit liti, Et quid si dominus ex appellatione possit incipere in anam, n. 6. & sub n. 28. restrict. 4. q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 8.
- Tenetur appellare**, q. 5. nu. 12. Si omiserit appellare, tenetur damno, n. 21. Restrigitur n. 22. & seqq.
- Non tenetur prosequi appellationem**, q. 5. sub n. 12. vers. contra. Imo si vellet, non possit, sub eod. nu. 12. vers. extende. Restrigitur, & declaratur sub eod. n. 12. vers. restringe. & vers. tempora & n. 12. 14. 16. & 17.
- Licet non teneatur prosequi appellationem, tamen tenetur denuntiare domino**, q. 5. nu. 13.
- Si litem contestatus est, potest substituere procuratorem ad appellandum** q. 5. nu. 19.
- Constitutus ad presentiam aliquem Episcopo ad aliquod officium, vel ad petendum beneficium, potest appellare** quast. 5. nu. 13.
- Ad agendum, defendendum, & appellandum, tenetur appellare non so-**

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

non solum à prima sententia, sed etiam à secunda, q. 5. sub n. 24. vers. subextende.

Reuo. atus non potest appellare, q. 5. n. 25.

Si non habeat mandatum sufficiens, non potest appellare q. 5. n. 26. Neque conualidatur appellatio per superuenientiam mandati sufficiens, n. 27.

In causa executiua potest appellare sine speciali mandato, q. 5. sub n. 28. restric. 4. Item à sententia immisionis in possess. onem sub eod. n. 28. vers. amplia. & q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 8. in fine.

In rem propriam, an teneatur prosequi appellationem, quest. 5. nu. 14.

Appellat nomine procuratorio, & quando possit appellare proprio nomine, q. 5. n. 24.

Si bona fide omiserit appellare, vel quia ex legitima causa fuerit absens, an principalis possit appellare, q. 12. nu. 137. & seqq.

Licet non possit renuntiare expresse appellationi, potest tamen tacite, q. 12. n. 119.

Qui omittit appellare, tenetur domino, q. 12. nu. 124. Et omitendo dolo, per fraudem, & colludendo, an prauidet domino, n. 129. & seqq.

Si eius dolo, vel negligentia est deserta appellatio, tenetur ad interesse, q. 15. n. 136.

Contumacia procuratoris in non appellando an, & quando prauidet principali, vide in verbo. Contumacia.

Procuratoris diligentia, vide in verbo. Diligentia.

A Procuratore Caesaris appellatur, q. 16. n. 13.

Procuratoris confessio non impedit appellationem, q. 17. limit. 4. n. 67. & seqq.

Si iudex pronuntiat, procuratorem esse, rei non esse legitimum, datur appellatio etiam de iure cuius, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 67.

Procuratori nunquam censetur mandatum, ut delinquat, q. 17. limit. 3. n. 8. in fine.

Procurator potest facere incidere principalem in preiudicialia, qua possunt esse sine delicto, q. 12. n. 121.

Finita instantia, non citatur procurator, sed principalis, q. 11. sub n. 188. declar. 2.

Facilis eruitur claua de manu Herculis, quam recuperetur a liquid à procuratoribus, q. 12. sub n. 126. vers. ratio.

Iudex ubi pronuntiauerit, procuratorem esse legitimum, & sub sequenter cum eo fuerit litis contestata, non potest deinde hanc interlocutoriam reuocare, quest. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 59.

Pauperum procurator, vide in verbo. Pauper.

Proditor.

Proditores Principis, aut Reipub. non appellant, q. 17. limit. 4. n. 91. Secus si exprimaturs causa rationabilis, n. 84.

Productio actorum, vide in verbo. Acta.

Prohibere, & non prohibere appellationem.

Appellatio qua ratione esset prohibenda, & qua ratione non prohibeatur, q. 17. n. 2. & 3.

Appellatio quandoque prohibetur personis litigantibus, de quibus in q. 5. n. 75. & seqq. & n. 94. & seqq. & generaliter omnibus his, qui non possunt stare in iudicantium, & de his, q. 16. limit. 1. & seqq. Quandoque ex natura causarum, & de his, q. 17. limit. 1. 1. & seqq.

Prohibita appellatione, non est prohibita adhesio appellationi aduersarii, q. 17. limit. 1. n. 52. & 50. Contrarium in Regno Francia, n. 53. Et quando appellatio est in parte, & partibus & c. nu. 54.

Appellatione prohibita, non censetur prohibita appellatio extraiudicialis, q. 1. sub n. 8.

Prohibita appellatione, contumax potest simul declarari, & condemnari, alias non, q. 5. sub n. 91. vers. infero. fol. 65.

Quilibet, non recognoscit superiorem an possit prohibere appellationem, q. 16. limit. 1. n. 110. 113. & 114. & sub n. 116. subrestr. 3. Et qui sint hi, qui non recognoscunt superiorem n. 111.

Appellatio quando sit prohibita ad effectum suspensiuum & deuolutiuum, & quando ad effectum suspensiuum tantum, q. 17. limit. 1. n. 14.

Appellatione prohibita ob excellentiam iudicis, censetur prohibita tam suspensiuam, quam deuolutiuam, q. 16. limit. 2. 4. nu. 2. & q. 17. limit. 1. sub n. 14. vers. secus.

Appellatio regulariter non est prohibita, sed est permessa à qualibet sententia, q. 17. nu. 1. & seqq. Et ideo qualiter dicit, tenetur ostendere, n. 4.

Prohibita, & permessa appellatione, attenditur permissio, q. 16. limit. 2. 4. nu. 23.

Prohibita appellatione, non censetur prohibita, si exprimaturs rationabilis, & probabilis causa, q. 17. limit. 4. n. 47. & latus nu. 84.

Appellatione non prohibita, ad neutrum effectum intelligitur prohibita, q. 17. limit. 6. memb. 3. n. 26.

Appellatione prohibita, censetur prohibita ad utrumque effectum, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub n. 37. vers. contra istam. & mem. 7. sub n. 7. ubi si amplia.

Appellatione prohibita, an, & quando censetur prohibita etiam tertio, vide in verbo. Tertium.

Prohibita appellatione à sententia, intelligitur de sententia diffinitiuam, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 30. Et quid de interlocutoria, n. 33. 35. & seqq. seqq.

Prohibita appellatione in causa, intelligitur prohibita tam à diffinitiuam, quam ab interlocutoria, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 35. vers. tamen & n. 37.

Prohibita adpellatione in aliqua causa, non intelligitur prohibita, si procedatur in iudicato, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 128. Si sententia sit euidenter iniqua, vide in verbo. Iniquitas. Si sit euidenter iniusta, vide in verbo. Iniusta. Si sit lata per iniuriam, seu dolo iudicis, vide in verbo. Dolus. In sententia interlocutoria, vide in verbo. Interlocutoria. vers. prohibita. Si sit lata super inepto libello, vide in verbo. Libellus. Si appellatur de consensu appellati, vide in verbo. Consensus. Si iudex deserat appellationem in verbo. Delatio. Si in appellatione exprimaturs iusta causa, vide in verbo. Expressio. Si appellans offerat, se incontinenti iustificaturum appellationem, vide in verbo. Iustificatio. Si appellat tertius, vide in verbo. Tertius. Si sententia sit negatiua contra actorem, vide in verbo. Actor. ve. factori.

In supremis Curia Francia est prohibita appellatione, q. 16. limit. 14. n. 1.

Prohibita appellatione in causis criminalibus, censetur prohibita inquisito, fisco, q. 17. limit. 49. n. 3.

Prohibita appellatione, non est prohibita facultas dicendi de nullitate, q. 19. rem. 1. concl. 2. n. 1. & seqq. Declaratur, n. 14. & seqq. Neque facultas petendi restitutionem in integrum, rem. 2. sub n. 1.

Reliqua vide in verbo. Tollere.

Prohibito vno, censetur prohibitiuè omne id, per quod deuenitur ad illud, q. 17. limit. 10. n. 14.

Proprie.

Appellatio proprie qua dicitur, q. 1. n. 7. & 8. & q. 2. n. 33.

Proprietas.

Causa proprietatis trahit ad se causam possessionis, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub n. 1. vers. ratio & memb. 8. nu. 16.

Propositum.

Tantum operatur propositum in proposito, quantum oppositum in opposito, q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 14.

Prorogatio fatalium iurisdictionis, & instantie.

Fatalia an, & quando possunt prorogari, seu suspendi facto, & consensu partium, q. 15. nu. 105. & seqq. & nu. 117. & seqq.

Index in Tractatum

- Et quod partes possunt prorogare, n. 188. Non tamen per modum duplicacionis, aut alterius multiplicacionis, n. 189. Et possunt prorogare etiam tacite, nu. 190. Et etiam si fatalia sint statuarum, nu. 191. Et quid, si statuta nolim posse prorogari, n. 192. Et quid, si prorogatio fatalium statutorum excederet fatalia iuris communis, n. 193. & 194. Et quid si non prorogent, sed abbrevient, n. 195.
- Fatalia, non possunt prorogari multis casibus. Primus est, quando amplius non durant, q. 15. nu. 196. 197. & 226. Secundus, quando procurator non habet mandatum speciale, nu. 212. Tertius, si non fiat cum scriptura, nu. 213. Quartus si vellet prorogare iudex, nu. 214. Et quid in auditoribus Rote, n. 220. & seqq.
- Iudex non potest prorogare fatalia, q. 15. n. 214. & 220. & seqq. in quibus de auditoribus Rota.
- Princeps potest prorogare fatalia, q. 15. n. 228. Et dare facultatem iudici, ut possit prorogare, n. 229.
- Commissio prorogationis fatalium practicitur in Curia Rom. q. 15. sub n. 229. Et quare sit inuenta, nu. 230. Et ad eam impetrandam quid orator debeat narrare, n. 231. Et in ea necessaria non est citatio, sed solum in eius presentatione, num. 232.
- Commissio prorogationis fatalium quando dari debeat in Signatura gratia, & quando in Signatura iustitia, quest. 15. nu. 238.
- Prima prorogatio fatalium datur ad annum, posteriores vero ad sex menses, q. 15. n. 227.
- Ad impetrandam prorogationem fatalium quid Principi narrandum sit, q. 15. n. 231.
- Data iudici facultate prorogandi fatalia, intelligitur non solum de vna vice, sed de vltiori vice, & nunquid data cum clausula (toties quoties) possint prorogari in infinitum, quest. 15. nu. 233.
- Iudex non potest prorogare, seu variare tempus decem dierum, datum ad appellandum, q. 15. n. 216.
- Citatio an sit necessaria in prorogatione fatalium, q. 15. n. 220. & seqq. & nu. 224.
- Prorogatio fatalium a qua die incipiat, q. 15. nu. 235.
- Iudex prorogando fatalia, quibus verbis debeat prorogare, q. 15. nu. 236.
- Referendarius an & quando debeat manum apponere in commissione prorogationis fatalium, q. 15. nu. 237.
- Partes possunt sine consensu proprii iudicii prorogare iurisdictionem alterius iudicis, q. 7. n. 19.
- Iurisdictione iudicis incompetenti, an, & quomodo prorogetur, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 54. & seqq. vsque ad nu. 65. exclusiue.
- Partes non possunt prorogare iurisdictionem criminalem ad civilem, q. 17. limit. 4. memb. 3. sub nu. 10.
- Prorogatio dicitur fieri, durante primo termino, secus postea, q. 15. nu. 198.
- Prorogationis natura est, ut censetur facta ad tantundem tempus, & non ultra, & cum suis qualitatibus, q. 15. sub n. 227. vers. ratio & sub n. 148. vers. ratio est manifesta.
- Prorogatio compromissi non potest excedere tempus compromissi, q. 15. sub n. 227. in fine.
- Partes non possunt prorogare instantiam, q. 15. nu. 263. & sub nu. 330. Etiam si prorogent cum iuramento, n. 331. Possunt tamen prorogare, quando ius partis periret ex lapsu instantie, n. 332. Et possunt prorogare instantiam statuariam vsque ad eam, qua est de iure communi, n. 333.
- Prosequutio.**
- Prosequutio appellacionis facta ab vno, &c. vide in verbo. Litisconsors. vers. prosecutio.
- Appellatio est de prosecutione prima instantia, q. 5. sub num. 12. vers. ratio. & q. 18. nu. 2. in fine. Sed prosecutio appellacionis non est de appenditiis prima instantia sub eod. num. 12. vers. extende.
- Procurator an, & quando possit, seu teneatur prosequi causam appellacionis, vide in verbo. Procurator.
- Prosequutio causa appellacionis non debet esse de eo ad quod non se extendit causa principalis, q. 11. nu. 23. & seqq. & sub nu. 30. illat. 3. & n. 21. & seqq.
- In appellacione diffinitiuam licet prosequi aliam causam, quam expressam in appellacione, q. 11. nu. 84. & seqq. Secus interlocutoria, num. 87. & seqq. Fallit tamen, vt in num. 82. & seqq.
- Prosequutio appellacionis, non interposita infra legitima tempora, an operetur, qu. 12. num. 100. & seqq. & quest. 10. num. 29.
- Iudex a quo quamuis deferat appellacioni, tamen potest appellanti presigere terminum ad committendum, seu prosequendum appellacionem, q. 14. nu. 6. & 7. Et quid si non deferat an possit hunc terminum presigere, nu. 15. Et deferendo, an possit presigere ex interuallo, vel eodem contextu, nu. 21.
- Iudex a quo potest coactare, & elongare terminum ad prosequendam appellacionem, &c. sed non potest arctare, vel elongare in prauidicium superioris, q. 15. nu. 218. & sub num. 240. vers. ratio.
- Appellatus non potest breuiare terminum ad prosequendam appellacionem, q. 15. n. 239.
- Iudex ad quem non potest breuiare terminum ad prosequendam appellacionem, qu. 15. num. 240. Et quomodo possit, num. 217.
- Decem dies, qui dantur ad prosequendam causam appellacionis, dantur ad inchoandam prosecutionem appellacionis, q. 14. sub nu. 14. vers. ratio. & sub nu. 39. vers. ratio. & sub nu. 48. & sub n. 59.
- Licet is, qui allegauit iudicem suspectum, & a processu appellauit non prosequatur causam appellacionis, tamen processus est nullus, q. 14. n. 62.
- Terminus prefixus ad finiendam appellacionem includit terminum ad prosequendam, &c. q. 15. n. 16.
- Si iudex presixerit appellanti terminum ad faciendam sibi fidem de prosecutione appellacionis termino elapso, & non facta fide, potest procedere ad executionem sue sententiae, q. 15. nu. 22. Et quid si appellans contradixit huic termino, nu. 24. Et appellatio efficitur deserta, nu. 25. & 26.
- Appellans quando dicitur fuisse negligens in prosecutione appellacionis, q. 15. nu. 148.
- Tempus vnius mensis an sufficiat ad prosequendam causam appellacionis, quest. 15. sub num. 149. vers. diff. ultas. & num. 155.
- Licet principaliter nolit appellacionem prosequi, tamen tertius potest prosequi, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 45. & quest. 12. nu. 74.
- Sententia generalis restringitur, ad prosecuta, qu. 17. limit. 6. memb. 9. sub nu. 9. cas. 2. Quia prosecutio causa declarat sententiam, ead. lim. 6. memb. 6. nu. 60.
- Protestatio.**
- Quomodo debeat protestari is, qui ob iustum metum non appellat coram iudice a quo, q. 6. n. 9. & 11.
- Protestatio coram honesto viro, &c. debet fieri infra decem dies, q. 12. nu. 107.
- Impeditus appellare debet protestari, q. 12. n. 168.
- Appellans si redierit pro Apostolis in termino, & iudex illos non tradat, debet protestari, q. 13. nu. 52.
- Appellans si non potest habere presentiam Pape ad faciendum committi causam appellacionis, debet protestari ad euitandam desertionem, questio. 14. sub num. 5. vers. nec sufficit.
- Appellans

Sig. Scacciae, De Appellationibus.

Appellans impeditus an, & quando ad evitandam desertionem causa appellationis debeat protestari, & sepius protestari, q. 15. num. 181. & seqq. Et an sufficiat protestatio facta coram predecessore, sub eod. n. 181. vers. quinimo.

¶ Aetor, videns instantiam labi culpa, & facto rei, debet protestari &c. q. 15. nu. 320.

Protestatio contraria facto, non tenet, q. 17. limit. 2. num. 23. Quando factum perficitur, nu. 45. & 47. Et quomodo possit iurare protestantem, n. 46.

Prouisionalis sententia.

A sententia prouisionali non datur appellatio, q. 17. limit. 7. sub num. 3. & 4. limit. 6. memb. 2. sub num. 14. ibi, secundo quia. Et ideo potest exequi, non obstante appellatione, d. limit. 7. sub n. 3.

Prouocare.

Prouocare significat appellationem extraiudicialem, quest. 1. nu. 9.

Prouocatio est genus appellationis, q. 1. n. 13.

Non omnia prouocatio est appellatio, q. 1. nu. 13.

Qualibet appellatio est prouocatio, q. 1. n. 13.

¶ Verbum prouocare est equiuocum, q. 1. nu. 9. & 14. Et in dubio debet sumi in specie, eod. n. 14.

Publicatio processus. vide in verbo. Procoffus.

Pupillus.

Pupillus potest appellare omisso medio, q. 7. nu. 113. Ampliatur num. 114. & seqq. & num. 124. Restrigitur, num. 128. & seqq.

Pupillus licet efficiatur maior, tamen causa debet remanere apud iudicem, ad quem fuit appellata, omisso medio, qu. 7. nu. 118.

¶ Pupillus potest in prima instantia, omisso ordinario, agere coram Principe, q. 7. nu. 114. Etiam si efficiatur maior, num. 118. Item etiam si sit naturalis legitimatus, nu. 124. Restrigitur, nu. 128. & seqq.

Pupillus non potest renuntiare priuilegio legis vnica. C. quan. imper. &c. q. 7. n. 115.

Pupillus si conueniatur ex delicto, an habeat dictum priuilegium, d. q. 7. n. 117.

Pupillus dicitur priuilegiatus naturaliter, q. 7. sub nu. 128. sub. restric. 1.

Pupillus spurius non habet priuilegium legis vnica. C. quan. imper. &c. q. 7. nu. 135.

Quæstor.

¶ **Q**UÆSTOR & Praefectus sunt iudices appellationum à sententiis Spectabilium, q. 8. sub n. 1.

In Curia Delphinatus quis sit subrogatus in locum Quæstoris, q. 8. nu. 7.

Quantitas. vide in verbo. Summa.

Querela.

Querela est remedium contra rem iudicatam eo, quia à sententia fuit appellatum infra legitima tempora, seu appellatio est deserta, vel sunt tres sententia confirmes, q. 12. n. 81. & questio. 17. num. 41. & limita. 1. numero, 7. & 8. vbi controuertitur.

Vide in verbo. Conseruatores.

Querela potest institui contra statutum, questio, 12. numero, 158.

De querela vide in verbo. Supplicatio. quia videntur idem, q. 19. rem. 3. n. 30. & seqq.

Quod metus causa. vide in verbo Actio.

Quod vi, aut clam.

In interdico, quod vi, aut clam, non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 6. sub nu. 10.

¶ Interdictum, quod vi, aut clam, est recuperanda possessionis, quod

datur ei, qui vi, aut clam fecit, seu destruxit aliquod opus, &c. q. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 10. Et quid sufficiat probare nu. 11.

Quorum bonorum.

A sententia in interdico, quorum bonorum, non datur appellatio, etiam si sit lata in viili interdico, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub n. 1.

Heres putatiuus, qui succumbit in actione interdici, quorum bonorum, an possit appellare ratione expensarum in rebus iuectis, q. 17. limit. 32. nu. 1.

Quorum bonorum interdico est species adipiscenda possessionis, qu. 17. limita 6. memb. 1. sub num. 10. Et cui competat, num. 65.

Quorum legatorum.

A sententia in interdico, quorum legatorum, non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 2.

¶ Quorum legatorum est species adipiscenda, ead. limit. 6. memb. 1. n. 11. Et cui competat, n. 66.

Quotidiana.

Quotidiana sunt plenius attingenda, q. 1. nu. 2.

Raptus virginis.

¶ **R**APTUS virginis condemnatus non appellat, q. 17. limit. 4. nu. 77. Sicus si exprimaturs rationabilis causa, n. 84.

Ratificans, ratificatio, & ratum.

Ratificans instrumentum, quod habet executionem paratam, non appellat, q. 17. limit. 9. nu. 11. & seqq. Et quid si instrumentum non fuit celebratum nomine ratificantis, num. 13. & num. 20. Et quid, si ratificans declaret, fuisse celebratum de suo ordine, sub eod. num. 20. versic. limita. Aut ultra ratificationem fecerit aliquem actum positiuum, num. 22.

Ratificatio appellationis est necessaria, si fuit appellatum sine mandato q. 5. n. 67.

Ratificatio commissionis causa appellationis non est necessaria, q. 5. sub n. 70. vers. contra.

Appellationis ratificatio an debeat fieri infra eosdem decem dies, q. 12. n. 79. & 89. vbi declaratur.

Si quis appeller à sententia lata cum falso procuratore, dicitur ratificasse illa acta, etiam si appellatio sit post lapsos decem dies, q. 12. n. 153.

Ratificatio equiparatur mandato speciali, q. 17. limit. 9. n. 12

Ratum quis habere non potest, quod suo nomine gestum non est

17. limit. 9. n. 14.

Ratificatio licet aliquando non teneat ad commodum ratificantis tamen tenet ad eius incommodum, q. 12. sub n. 80.

Ex actu ratificato quis conueniri non potest, si actus non fuit eius nomine gestus, q. 17. limit. 9. sub n. 15.

Rationabilis causa.

Appellatio ex rationabili causa non est prohibita etiam in casu, in quo prohibetur appellari, q. 17. limit. 4. n. 47. & seqq.

Rationabiles causa appellandi que sint, q. 17. limit. 4. nu. 48. Et generaliter, sub n. 49. vers. & loquendo.

Rationes.

Condemnatus ad reddendas rationes non appellat. vide in verbo Administrator. & in verbo, Tutor.

Ratio dicitur proprium bonum hominis, q. 17. limit. 40. n. 12.

Rebellis.

¶ **R**EBELLIS, largo sumpto vocabulo, dicitur is, qui non vult parere iudici, &c. q. 17. limit. 3. sub nu. 2.

Reclamatio.

A sententia magni Camerarii in Regno Neap. datur reclamatio, seu supplicatio ad idem tribunal, q. 8. n. 55.

De reclamatione, vide in verbo. Supplicatio. quia reclamatio, & supplicatio videntur idem, q. 19. rem. 3. n. 30. & seqq.

Index in Tractatum

Reconductio.

¶ *Reconductio tacita censetur facta sub eisdem pactis, & conventionibus, no tamen sub obligatione executiva, q. 17. limita. 9. nu. 17.*

Reconuentio.

Reconuentio an, & quando habeat locum in causa appellationis, q. 11. n. 31.

Remota appellatione in causa conventionis, censetur remota etiam in causa recognitionis, q. 17. limit. 7. sub n. 23.

Rector Collegii.

A Collegii Rectore appellatur cum distinctione, q. 8. num. 121. & seqq.

¶ *Rector Collegii est iudex competens scholarium, q. 8. sub num. 124. vers. nota obitar.*

Recuperanda.

A sententia, lata in ordinario possessorio recuperanda possessionis, an, & quando detur appellatio, vide loca citata in verbo. Spoliator.

¶ *Recuperanda possessionis interdicta, vide in verbo Possessio. & in propriis omnibus interdictorum recuperanda possessionis.*

Remedium recuperanda possessionis quibus competat, & quibus non vide in verbo Spolium.

Recurfus.

Recurfus ad Gubernatorem datur in causis civilibus in appellabilibus, q. 8. sub nu. 143. & q. 9. rem. 3. n. 14.

¶ *Recurfus in quibus Vrbis tribunalibus detur, eod. rem. 3. nu. 14. & seqq.*

Recurfus & supplicatio videntur idem, q. 19. rem. 3. nu. 30. & seqq.

Recurfus ad Gubernatorem petitur infra decem dies, q. 8. sub nu. 143.

Petitio recurfus non retardat executionem quousque non concedatur, ibidem.

Recurfus vide in verbo Iustitia denegata.

Recusatio.

Recusatio & appellatio a pari procedunt, q. 16. limit. 1. nu. 8. Et quomodo vna sit separata ab altera, nu. 98.

¶ *Princeps an possit dare iudicem cum clausula (recusatione remota) q. 16. limit. 1. nu. 118. & seqq.*

Dato iudice cum clausula (recusatione remota) an intelligatur remota friuola tantum, ead. limit. 1. nu. 120. & 121.

Qui possint ex capite suspicionis recusari, & qui non, vide in verbo. Suspectus.

Reductio.

A sententia, lata super reductione, datur appellatio, q. 17. limit. 13. nu. 12. & limit. 14. nu. 3.

¶ *Reductio ad arbitrium boni viri à laude arbitrorum, quorum alter est laicus, & alter clericus, petitur ad Episcopum, q. 8. sub nu. 102. illat. 3. Et quid si litigantes sint ex diuersis foris, q. 17. limit. 14. nu. 5.*

Reductio ad arbitrium boni viri potest peti à laude arbitri, q. 17. limit. 13. nu. 11. Et ab arbitramento arbitratoris, limit. 14. nu. 2. Non obstante, quod reductionis sit renuntiatum, sub eod. nu. 2. extens. 1. Et obstante, quod compromittens iurauerit stare in mandato arbitratoris, sub eod. nu. 2. extens. 2. & limit. 2. nu. 74.

Pendente reductione ad arbitrium boni viri, suspenditur executio laudi, seu arbitramenti, q. 17. limit. 14. nu. 6. Praesertim quoad poenam appositam in compromisso, n. 7. Confirmato autem laude, non auditur is, qui reductionem petit, nisi soluta poena, nu. 8. Pendente autem alia reductione à sententia confirmatoria, non suspenditur executio, n. 9. Item quando partes conuenerint, ut p. sit processus ad executionem, n. 10. Quando laudum ex forma statuti habet executionem paratam, nu. 11. & 12. Et quid pendente tempore ad petendam reductionem, nu. 14.

Instantia an habeat locum in causa reductionis ad arbitrium boni viri, q. 15. n. 258.

Prohibita exceptione contra laudum, an intelligatur prohibita reductio ad arbitrium boni viri, q. 16. limit. 1. n. 46.

Referendarius.

An, & quando Referendarius debeat apponere manum suam in commissione prorogationis fatalium, q. 15. n. 237.

Regens Cancellaria, vide in verbo. Cancellaria.

Regestum.

Regestum prima instantia continet appellationem, q. 18. nu. 2. versus finem, & q. 5. sub n. 12. vers. ratio.

Quando appellans, & appellatus teneantur soluere mercedem regesti, q. 20. n. 56. & seqq. & n. 8. & seqq.

Regestum in causa appellationis an fiat sine precepto iudicis, & c. q. 20. sub n. 32. & seqq.

Condemnatus ad soluendum mercedem regesti non appellat, q. 20. n. 41.

Regestum causa appellationis debet continere omnia acta, q. 20. nu. 45.

Notarius ad consequendam mercedem regesti potest agere etiam contra procuratores, q. 20. n. 42.

Regestum in prima instantia non est necessarium, q. 20. n. 31.

Regestum an debeat esse subscriptum à notario, q. 20. sub num. 35. declar. 2.

Quomodo procedatur ad consecutionem regesti, quest. 29. nu. 39. & 40.

Reiicere appellationem, vide in verbo. Admittere. & in verbo. Deferre.

Relatio facta Principi.

A sententia, quam Papa, seu Imperator profert ex relatione alterius, potest appellari, q. 16. limit. 1. nu. 120. Etiam si effect relato Cardinalis, nu. 131. Et etiam si pars contra quam fertur sententia, habuerit prius copiam relationis, nu. 132. Sed est appellandum ad eundem Papam, sub nu. 133. Et Princeps non tenetur deferre appellati, nu. 134. Et appellatio non retardat executionem, nu. 135. Et an possit appellari, quando pars consensit relationi, nu. 136. Et quid in Rep. Lucensi, num. 137.

Ex quibus causis soleat Principi fieri causa relatio, q. 16. limit. 1. nu. 140.

Relatio facienda Principi ne possit impugnari, debet fieri, partibus non contradicentibus, q. 16. limit. 1. nu. 141.

Remedium.

Appellationis remedium quandoque conuertitur ad grauandum, q. 3. nu. 2. vide etiam, q. 17. limit. 1. sub nu. 55. vers. sed quisquis.

In remedio multarum legum an, & quando detur appellatio, vide in verbo. Lex.

In remedio multorum capitulorum iuris canonici an, & quando detur appellatio, vide in verbo. Capitula iuris canonici.

Hominis malitia remedium vertit in noxam, q. 1. n. 2.

Remedia iuris civilis & iuris canonici, vide in verbo. Lex & in verbo. Capitula iuris canonici.

Remedia possessoria, inducta à legibus, & canonibus, vide in verbo. Capitulum in verbo. Possessio. & in propriis cuiusque interdicti nominibus.

Remissio causae.

Iudex, ad quem fuit appellatum ab interlocutoria pronuntiatione male iudicatum, & bene appellatum, non remittit causam iudici à quo, sed cognoscit ipse, q. 17. limit. 47. memb. 3. sub n. 1. & seqq. Et hoc procedit tam in iudice ordinario appellationis, n. 5. Quam in delegato, n. 6. & seqq. Remittet tamen ad idem tribunal, quando mutatus, esset iudex à quo, n. 14. Item potest remittere, quando reuocando interlocutoria, pronuntiare, esse procedendum ad vltiora, n. 15. Remittit etiam in absolutione ab excommunicatione, num. 18. Indi-

finde

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

finctere remittit in statu Lucensi. n. 17. In casu appellationis ab interlocutoria, lata super incompetencia aliud est dicendum, quia nec iudex appellationis cognoscet, nec remittet, nu. 16. Sed si iudex, ad quem fuit appellatum pronuntiet, bene iudicatum & male appellatum, tunc remittit causam iudici à quo, nu. 19. Etiam si iudici ad quem fuisset delegata causa vna cum toto negotio principali, nu. 20. Non tamen remittit, quando appellatus consentit, vt procedat iudex appellationis, nu. 21. Dummodo iste iudex non habeat iurisdictionem limitatam, nu. 22. Minus etiam remittit iudex in curia iudici de partibus, num. 23. & seqq. Maxime autem si in commissione sit clausula (vna cum toto negotio principali) nu. 31. Et quid de stylo Rota, n. 32. & 33. Remissio autem est necessaria, quando iudex à quo detulit, tunc causa reddit ad eum absq. alia remissione. nu. 24.

Appellatio à remissione causa suspendit iurisdictionem in tota causa, q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 9.

Si iudex decernat, inquisitum esse remittendum ad suum domicilium si scius non appellat. q. 17. limit. 49. nu. 5.

Iudex laicus, coram quo emergenter discutitur articulus filiationis, & in eo veniat agendum de matrimonio, & ideo causam remittit Episcopo, potest remissionem causa reuocare, q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 58.

Remissoria.

Pendente remissoria concessa appellato ad examinandos, testes, an appellanti currant fatalia, q. 15. n. 67.

Renuntians & renuntiatio.

Renuntians appellationi non potest appellare, q. 17. limit. 2. nu. 1. Licet renuntiauerit sine scriptura, nu. 2. Etiam in beneficiis, nu. 3. Simplex renuntiatio comprehendit etiam appellationem ab interlocutoria, nu. 4. Et potest renuntiare expresse nu. 5. & seqq. In quibus dantur exempla. Potest etiam renuntiare tacite, nu. 12. & seqq. In quibus ponuntur exempla. Et vbi renuntiauerit, censetur renuntiasse etiam nullitati inclausa appellatione, nu. 84. Potest appellare (licet renuntiauerit) in causis criminalibus, nu. 91. Siue agatur de morte naturali, siue de morte civili, & t. nu. 92. Secus tamen est si condemnatus esset notorius delinquens, nu. 93. Rebus etiam est si tacite renuntiet, eod. nu. 93. restr. 2. Potest etiam appellare in causis matrimonialibus, vel in causa status, & c. nu. 94. Licet vnus renuntiet & ideo ipse non possit appellare tamen non prauidicat eius aduersario, numero, 94. & seqq.

Expressa renuntiatio appellationis potest fieri per pactum, q. 17. limit. 2. nu. 6. Et haec renuntiatio per pactum habet locum etiam si sit ex parte vnus tantum, num. 7. Et potest fieri tam appellationi interposita, quam interponenda, nu. 9. Secus si sit expresse aliter, quam per pactum, quia tenet quoad appellationem interpositam, sed non quoad interponendam nu. 9. vers. secus.

Renuntiatio appellationis expresse per pactum in iudicio valet, etiam si sit facta ab vna parte tantum, & in absentia alterius partis, secus si sit facta extra iudicium, quia non valet, nisi vtraque pars paciscatur, vel sit saltem praesens etiam altera pars, q. 17. limit. 2. n. 11.

Renuntiat expresse appellationis per pactum tenet, siue fiat ante litem constantem, siue postea, q. 17. limit. 1. n. 10.

Renuntiatio tacita appellationis tenet, q. 17. limit. 2. nu. 12. & seqq. In quibus dantur exempla.

Appellans, redeundo coram iudice, à quo appellauit, tacite renuntiat appellationi, q. 17. limit. 2. num. 14. Etiam si iudex nihil fecerit nu. 15. Et quid, si compareat non coram eodem, sed illius superiore, ad quem tamen non appellauit, nu. 16. Vel coram aequali, sub nu. 17. vers. sub amplia. Et quid si coram eodem iudice, à quo appellauit, non compareat principalis, sed eius procurator, nu. 18. & seqq. Et quando non di-

catur renuntiare appellationi, nu. 20. & seqq. & num. 40. & seqq.

Appellans, redeundo coram iudice à quo pro reuocatione attentatorum, an renuntiet appellationi, q. 17. limit. 2. num. 53.

Quid si iudex à quo detulerit appellationi, num. 54. & 55.

Non renuntiat appellationi, si dolose iudex à quo eum induxerit ad comparandum, nu. 57. Neque si comparuerit non ipse sed eius filius, vel amicus, & c. nu. 58. Minus renuntiat si redeat pro Apostolis, seu, & c. n. 59. Item si conueniat aliquem tertium turbantem, nu. 61. Idem si lata sententia super petitorio, & ab ea pendente appellatione, spoliatur appellans ab appellato, quia appellans, agendo pro recuperatione possessionis, non dicitur renuntiare appellationi, nu. 65. Idem si iudex à quo gerat vicem iudicis ad quem, nu. 66. Et demum nunquam dicitur renuntiare, si compareat in casibus, in quibus iudex à quo potest procedere non obstante appellatione, n. 67.

Appellans si citatus coram iudice à quo ad videndum se aggruari, compareat, & petat prorogari terminum, non dicitur renuntiare appellationi, q. 17. limit. 2. nu. 20. Et generaliter an & quando comparando pro reuocatione grauaminis, dicatur renuntiare appellationi, n. 21. & seqq.

Appellans, comparando coram iudice à quo, & pendente termino ad appellandum, an censetur renuntiare iuri appellandi, q. 17. limit. 2. nu. 26. 27. & seqq.

Appellans, comparando coram iudice à quo, non dicitur renuntiare appellationi si protestetur, quod non intendit renuntiare appellationi, q. 17. limit. 2. nu. 43. & seqq.

Appellans faciendo actum contrarium appellationi, dicitur renuntiare appellationi, q. 17. limit. 2. sub nu. 22. vers. se. us. & nu. 27. Et quid si protestatur, nu. 46. Et quid si non obstante protestatione, faciat deinde contra protestationem, nu. 49. Et quid si in quolibet actu repeteret, vel non repeteret protestationem, nu. 50. Et quid si actum, quem volebat facere, non fecit, quia fuit impeditus, nu. 48. 51. & 52.

Principalis condemnatus, seu procurator, petendo terminum ad soluendum, dicitur renuntiare appellationi, q. 17. limit. 2. nu. 19. 41. 42. & 68. & sub nu. 28. vers. pone primo & na. 29. & seqq. vbi de stylo Auditoris Camera, concedentis terminum triginta dierum ad soluendum, vsque ad non. 34.

Et quid si non petat sponte, sed acceptet praeceptum sibi factum, nu. 35. & seqq. Et dicitur renuntiare etiam appellationi deuolutiua, nu. 38. Et quando non dicatur renuntiare appellationi, nu. 40. & seqq.

Excommunicatus, petendo absque protestatione absolutionem à iudice à quo dicitur renuntiare appellationi, q. 3. nu. 44. Secus si protestetur q. 17. limit. 2. sub nu. 46. Et quando non dicatur renuntiare, etiam omissa protestatione, n. 60.

Licet quis post inhibitionem renuntiet appellationi, tamen processus, quem facit post inhibitionem, est nullus, q. 17. sub nu. 28. vers. neque obiciatur.

Non appellans infra legitima tempora, renuntiare appellationi, q. 17. limit. 2. num. 69. Non expeditionis commissionem appellationis, seu non prosequens, nu. 70.

Expresse approbans sententiam, dicitur renuntiare appellationi q. 17. limit. 2. num. 72.

Appellans, qui pendente sua appellatione innouat, dicitur renuntiare sua appellationi, q. 17. limit. 2. nu. 81.

Actus, qui consistunt in patiando, non inducunt consensum, & consequenter neque renuntiationem appellationis, q. 17. limit. 2. sub nu. 36. confirm. 2. & nu. 56. Secus est si consistunt in agendo, d. nu. 56.

Soluens coacte in casu, quo tenetur soluere, & deinde repeteret, non censetur renuntiare appellationi, quamuis soluat sine protestatione, secus si soluat in casu, quo potest non soluere, q. 17. limit. 2. sub nu. 41.

Promittens, & obligans se in forma camera parere sententia iudicis,

Index in Tractatum

- iudicis, non datur renuntiare iuri appellandi, q. 17. limit. 2. sub n. 37. & 74. Et quid, si promiserit stare sententia, qualicumque erit, num. 75. Et quid, si promiserit stare sententiam iam lata, n. 76.
- Procurator non potest expresse renuntiare appellationi, q. 17. limit. 2. n. 85.** Etiam si ipsemet appellauerit, n. 86. Et esset effectus dominus litis, n. 87. Et procedit etiam in syndico, n. 88. Et in Pralatis ecclesiasticis, n. 89. Potest tamen tacite renuntiare, q. 12. n. 119. & d. limit. 2. nu. 71. & sub n. 90. cas. 3. Motiua contraria, d. limit. 2. num. 18. vers. contra. Potest etiam renuntiare, si habeat speciale mandatum ad renuntiandum, sub d. num. 90 cas. 1. Item si habens mandatum cum libera consentit, vt Signatura committat causam, cum clausula (appellatione remota) cas. 2. Item si rtrunuiet ex noua, & magna causa, &c. cas. 4.
- Appellationis renuntiatio, quam facit is, qui appellauit, non prauidicat aduersario appellato, q. 17. limit. 2. num. 94. & seqq.** Neque prauidicat tertio, qui adhaesit appellationi, neque litis consorti nu. 95. Etiam si se composuerit, & transegerit cum aduersario, nu. 96. Et tertius potest appellare, licet principales omittat appellare, vel renuntiet appellationi, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub nu. 45. vers. imo. Et qui sint casus in quibus venit interesse appellati, seu alterius tertii, & ideo renuntiatio eis non prauidicet, d. limit. 2. nu. 98. & seqq. Et qui sint casus, in quibus prauidicet, n. 107. & seqq. & n. 99. vers. prima. in quibus agitur de renuntiatione, re integra, & re non integra, & de appellatione simplici, & de sententia, continente vnum, seu plura connexa, vel separata capitula, & vide in verbo. Expensa. vers. victor.
- Appellans potest, in initio appellato renuntiare appellationi ab interlocutoria, q. 17. limit. 2. nu. 109.** Etiam quod non sit integra nu. 110. Et quid si appellatus receperit appellationem nu. 111.
- Licet quando appellans renuntiat appellationi ab interlocutoria iudex à quo recuperet iurisdictionem, tamen non recuperat, si dederit appellationi, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 100. vers. subdoctara. effec. 3.**
- Renuntians appellationi, tenetur ad expensas, q. 17. limit. 2. nu. 112.** Etiam si appellatus non receperit appellationem, resque sit integra. nu. 113. Tenetur ad expensas, quas appellatus fecit prosequendo appellationem, sed non ad expensas, quas non fecit in prosecutione, num. 124. Neque tenetur ad expensas, si habuerit iustam causam appellandi, nu. 122. Neque si appellationi renuntiauerit conditionaliter, dummodo grauamen reuocetur, n. 123.
- Renuntiatio appellationis non se extendit ad nullitatem, q. 17. limit. 2. nu. 125. & q. 19. rem. 1. concl. 3. nu. 14. in fine.** Etiam si sit renuntiatio tacita per lapsum temporis, d. limit. 2. num. 126. & 127. Quare adhuc poterit dici de nullitate, qua stat principaliter, nu. 131. Sed nullitati, qua stat accessorie, & ad haerenter, intelligitur renuntiatum, d. n. 131. vers. secus. & d. rem. 1. concl. 3. n. 14.
- ¶ Permittens labi terminum, praefixum à statuto ad dicendum de nullitate, renuntiat iuri dicendi de nullitate, q. 19. rem. 1. concl. 4. sub n. 45. vers. ratio.**
- Renuntiatio nullitatum ad quas nullitates non extenduntur, q. 19. rem. 1. concl. 5. n. 12.**
- Pactio renuntiare an possit nullitati, q. 19. rem. 1. concl. 5. n. 8. & seqq.**
- Iuri de futuro non renuntiat simpliciter, sed solum per pactum, q. 17. limit. 2. sub nu. 9. vers. secus. Imo facilius renuntiat iuri querendo, quam questito, sub nu. 26. vers. contra.**
- Reus, qui post oppositam exceptionem incompetentiae, litigat coram eodem iudice, renuntiat illi exceptioni, d. limit. 2. sub n. 14. vers. comprobatur. Non tamen renuntiat, si praemittat protestationem, nu. 44.**
- Renuntiare non dicitur iuri suo, qui coacte fecit, q. 16. limit. 1. n. 49. versus finem.**
- An, & quando quis dicatur tacite renuntiare rei iudicata, vide in verbo. Res iudicata.**
- Replicatio.**
- Replicatio habet naturam actionis respectu temporis, q. 19. rem. 1. concl. 4. sub nu. 55. Sed aliis respectibus habet naturam exceptionis, eod. rem. 1. con. 3. n. 20. & d. con. 4. nu. 55. in fine.**
- Representatio.**
- Instrumentum appellationis, & Apostolorum coram Capite neo appellationum potest fieri à quauis persona etiam sine mandato, q. 5. n. 74. in fine.**
- Repugnantia,**
- Sententia continens repugnantia perplexa, seu contrarietatem, q. est ipso iure nulla, q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 57.**
- Res exprimenda.**
- Expressio rei, super qua lata est sententia, non est necessaria in appellatione, dummodo aliter demonstretur, sententiam esse latam, q. 4. n. 51.**
- Rescindere.**
- Appellatio non rescindit iudicatum, q. 3. n. 82.**
- Rescriptum.**
- Appellatio extra iudicialis non comprehenditur in rescripto de appellatione, q. 1. sub n. 8.**
- Licet in rescripto delegationis causa appellationis non sit expressum nomen iudicis à quo tamen rescriptum valet, q. 4. n. 45.**
- Licet in rescripto delegationis causa appellationis sit expressa solum dignitas iudicis, cui delegatur causa & non nomen proprium, tamen rescriptum valet, secus si neque dignitas esset expressa q. 4. n. 50.**
- A sententia qua iudex profert secundum rescriptum seu consilium, vel responsum Principis factum consultationem iudicantis potest appellari cum distinctione quatuor casuum, q. 16. limit. 1. n. 138. & siqq. & sub nu. 154. Et potest appellari etiam si pars habuerit copiam relationis, nu. 148. Et consenserit relationi, n. 149. Et multo magis potest appellari, si sententiam ferret, non expectata responso Principis, n. 150. Etiam si iudex de vtriusque partis consensu relationem non expectaret, n. 151.**
- Appellatio potest tolli rescripto Principis, q. 16. limit. 1. nu. 21. & seqq.**
- Rescriptum vide in verbo. Commissio in verbo. Clausula & in verbo. Impetrare.**
- Rescriptum, seu commissio auocatoria causa, si sit subreptitia, q. est ipso iure nulla, q. 14. sub n. 27. vers. confirmatur.**
- Processus factus vigore rescripti subreptitio an & quando sit nullus, q. 14. sub n. 30.**
- Rescriptum etiam subreptium tribuit iurisdictionem, q. 14. sub nu. 20. cas. 5. & q. 17. limit. 6. memb. 7. sub n. 54. & 55.**
- Valet argumentum à rescripto Principis ad statutum, q. 17. limit. 48. n. 10.**
- Sententia, lata contra formam rescripti, an, & quando sit nulla, q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 102. & seqq.**
- Resistere.**
- Si iudex à quo velit, pendente appellatione, exequi poenam irtractabilem, potest ei impune resisti, q. 17. limit. 4. nu. 52. & limit. 47. memb. 1. nu. 87. & n. 147.**
- Resiudicata.**
- Lapso primo fat ali, an sententia transeat in rem iudicatam, q. 15. n. 179. & 180.**
- Sententia continens capitula separata, si ab vno tantum capitulo sit appellatum, quoad alia transit in rem iudicatam, q. 10. nu. 7. & q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 23. Secus si sit appellatum simpliciter, d. q. 10. n. 8. & d. memb. 2. nu. 24. & limit. 21. sub nu. 19. & 12.**
- Licet sententia sit ex illis, qua non transeunt in rem iudicatam, tamen**

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Tamen ab ea non potest appellari post lapsos decem dies q. 12. sub nu. 67. vers. confirmo. & n. 81 & q. 17. n. 41. Neque postquam fuit bis confirmata, q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 62. Et ideo superest solum remedium quarela, d. q. 12. n. 81. & d. q. 17. nu. 41. & limit. 1. nu. 7. & 8.

Res iudicata interlocutoria quando possit retractari coram iudice, ad quem est appellatum a definitiva, q. 12. n. 93. & 94. Licet iudex appellationis non possit infirmare rem iudicatam, tamen nunquid possit eam confirmare, q. 15. n. 209. & seqq. A re iudicata trium conformium non datur appellatio. vide in verbo Tres sententia.

Stante re iudicata hinc inde, quis debeat appellare, q. 17. limit. 1. sub n. 73.

Utilis per rem iudicatam in petitorio, potest appellare a sententia, qua seratur postea in possessorio, q. 17. limit. 6. memb. 8. nu. 13.

Sententia an transeat in iudicatum quoad omissam condemnationem expansarum si neutra pars appellauerit, & supposito, quod ab illa omissione potuisset appellari, q. 17. limit. 21. nu. 36. & seqq.

Sententia a qua non appelletur infra legitima tempora, transit in iudicatum ipso iure absque alia declaratione, q. 12. n. 143.

Sententia, lata in beneficiis, an transeat in iudicatum, q. 13. n. 10. & sub n. 21. vers. rursus.

Exceptio rei iudicatae quando dicatur obstare, qu. 11. sub nu. 29. vers. subdicitur.

Pronunciatio super re iudicata an, & quando sit necessaria, q. 11. n. 148. & seqq.

Actio rei iudicatae requirit libellum, contestationem litis, & ordinem iudicarium, q. 11. sub n. 184.

Sententia transit in rem iudicatam quoad non expressa in sententia, secus quoad non expressa, q. 17. limit. 6. memb. 9. n. 11.

Sententia, lata contra rem iudicatam, an valeat, q. 11. nu. 194. & seqq.

Qui patitur procedit contra rem iudicatam, & non opponit de ea, an dicatur tacite renuntiare rei iudicatae, q. 11. n. 196.

Opponens generalia contra productionem, dicitur opponere de re iudicata, secus si dicat generalia contra instrumenta producta, q. 11. sub n. 196. vers. declara.

Res iudicata oritur ex tribus sententiis conformibus de iure communi, sed de iure municipali Urbis Civitatis Lucensis, & aliorum locorum oritur ex duabus, q. 17. limit. 1. n. 66. Et ideo in illis locis, qua dicuntur de tribus sententiis, habent locum in duabus, n. 65. & 67.

Signatura super executione rei iudicatae trium conformium rescribitur simulatim, sed super executione duarum rescribitur cum clausula (quatenus sit locus statuto) q. 17. limit. 1. n. 68.

Restitutio.

Si procurator, qui desit appellare, non est soluendo, an debeat principalis restitui in integrum ad appellandum, q. 12. nu. 127. & 118.

Restitutus ad appellandum, debet appellari infra decem dies a die restitutionis, q. 12. n. 141.

Si tertius, cuius culpa deseritur appellatio, non sit soluendo, datur appellanti restitutio in integrum, q. 15. n. 135. Et quid, si deseratur dolo, aut negligentia procuratoris, n. 136.

A sententia qua pronuntiat, minorem esse vel non esse restituendum in integrum, datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub n. 201.

Restitutio in integrum datur tam adversus sententiam inapelabilem ex natura causa, quam adversus inappellationem propter excellentiam iudicis, q. 19. rem. 2. n. 1. & seqq. n. 5. & seqq.

Restitutio in integrum ad appellandum peti debet coram iudice a quo, d. rem. 2. nu. 39. Et quid seruet Signatura, committendo causam restitutionis, & appellationis, n. 40. & 41. in fine.

Iudex appellationis potest restituere incidenter, d. rem. 2. n. 82. Unde restituit adversus ea que coram ipso gesta, vel omissa sunt, d. rem. 2. n. 41. & seqq.

Iudex appellationum non potest restituere in integrum principaliter, q. 19. rem. 2. nu. 53. & seqq. & nu. 60. & seqq. Nisi sit talis, ut possit adiri etiam via quarela, n. 61. 63. & 58.

Restitutio in integrum datur minori adversus sententiam in possessorio iudicio, q. 19. rem. 1. n. 2. vers. primo. Et datur etiam Ecclesia, n. 8. Et cuilibet contradictori, nu. 10. Et datur, quando ex aliquibus signis potest videri, quod per possessorium inferatur damnum enormissimum, n. 11. Non tamen datur in possessorio summarissimo, n. 24. Datur etiam contra sententiam qua transit in rem iudicatam, n. 3. Et datur contumaci, qui fuit declaratus pro confesso, n. 4.

Datur etiam adversus sententiam Principis, & Papa, q. 19. rem. 2. nu. 5.

Datur etiam si statuo esset sublatum remedium appellandi, & dicendi de nullitate, d. rem. 2. nu. 6. Et excipiendi, n. 7.

Denegata audientia, prohibetur facultas petere restitutionem ad possessionem, q. 16. limit. 1. n. 32.

Ecclesia restituitur in integrum iure minoris, d. rem. 2. n. 9.

Restitutio in integrum an datur pro damno non enormissimo, q. 19. rem. 2. nu. 12. & seqq. Et an pro modica lesione, nu. 13. Et pro minimo damno, si non sequatur resissio contractus magna rei, nu. 14. Et datur resolutio in omnibus, quod est recurrendum ad arbitrium recti iudicis, n. 16. & 17.

Minori datur restitutio in integrum adversus omissam probationem, tam ante latam sententiam, quam post, q. 19. rem. 2. nu. 18. Et datur etiam maiori, n. 19.

Minori 25. an. datur restitutio in integrum ut minori etiam si statutum disponat, quod maior annis decem, & octo possit valide contrahere, & c. d. rem. 2. nu. 20. Et etiam si lex in aliquo actu haberet minorem pro maiori, n. 21. Et quid, si statutum ditioneret, quod minor haberetur pro maiori in omnibus, & per omnia, n. 22. & seqq.

Restitutio in integrum est duplex, q. 19. rem. 2. n. 26. & 27.

Iudex ordinarius potest restituere in integrum, prout de iure, q. 19. rem. 2. nu. 28. Et potest restituere tam incidenter, quam principaliter, n. 43. Sed debet habere etiam administrationem, n. 29.

Iudex ordinarius potest restituere adversus id quod ipse, vel eius prodeffor, aut suus aequalis, seu inferior fecit, vel coram eis factum est, & non adversus id, quod fecit eius superior, seu coram superiore factum est, q. 19. rem. 2. n. 31.

Iudex ordinarius non potest restituere adversus sententiam Principis, aut delegati a Principe, d. rem. 2. sub n. 31. nos 1. & 2.

Princeps restituendo prout iure, delegata alteri, ut restituat, d. rem. 2. n. 31. in fine.

Inferior non potest restituere adversus contractum, in quo interuenit auctoritas superioris, d. rem. 2. n. 35. & seqq.

Iudex prima instantia restituit adversus id, quod coram se gestum est, d. rem. 2. n. 38.

Delegatus non restituit in integrum principaliter, q. 19. rem. 2. nu. 44. Secus incidenter, nu. 45. Nisi restitutio tendat contra actum factum coram superiore, n. 49. Secus etiam quauis do est ei delegata causa restitutionis, n. 52. Et quid in delegato Principis, n. 50. & 51.

Delegatus ad vniuersitatem causarum potest restituere, d. rem. 2. n. 56. & sub n. 60.

Restitutio in integrum incidenter potest peti coram quocunque iudice, cognoscente de causa principali, q. 19. rem. 2. sub nu. 45. vers. uno. & n. 46.

Restitutio in integrum quando dicatur petita principaliter, & quando incidenter, remissive, d. rem. 2. n. 47.

In restitutione principaliter petita requiruntur libellus, & alia solemnitas iudicis, d. rem. 2. n. 48.

Index in Tractatum

Restitutio in integrum impedit executionem rei iudicata, q. 19. rem. 2. n. 84. Presertim si causa restitutionis committatur à Signatura, n. 81. & 83. Idem si committatur à Legato, n. 82. Impedit etiam si probationes non sint in promptu, n. 68. & seqq. quamvis restitutio deducatur excipiendo post petitionem executionem, &c. sub n. 72. Presertim impedit per modum exceptionis oblati probationibus in promptu, nu. 67. Imo sola petitio restitutionis impedit, nu. 65. Et sola arreptio itineris aut missi nuntii, nu. 66. Presertim etiam impedit quando executio est irretractabilis, nu. 73. Et am si restitutio esset suspecta de calumnia, n. 75. Et quid in causis criminalibus, sub eod. n. 75. vers. declarata. Implet etiam in causa possessoria, nu. 76. Et quamvis causa restitutionis esset commissa cum clausula (si quid exequendum) nu. 77. Et quid si cum clausula (sine prauidicio legitimæ executionis) vel (procedat ad legitimam executionem) nu. 78. Impedit etiam restitutio ad appellandum, n. 79. § Non impedit si sit calumniose petita, n. 85. Presertim si calumnia sit manifesta, nu. 88. Etiam si executio esset irretractabilis, n. 89. Et quid si petens offerret probationem incontinenti, n. 90. & 91. Et sit executio, nulla praestita cautione, nu. 92. Non impedit, quamvis calumnia sit presumpta, nu. 94. Unde non impedit executionem trium conformium, n. 95. & seqq. Etiam si Signatura committeret causam restitutionis, pro ut se iure, nu. 101. Et quamvis petens restituatur alligaret propriam negligentiam, nu. 102. Et tam in causa profana, quam ecclesiastica vel spirituali, n. 103. Nec impedit executionem duarum stante testamento, &c. n. 104. N. si executio esset irretractabilis, nu. 105. Aut lesio esset evidens ex actis, nu. 106. Neque impedit executionem sententia lata à Principe, nu. 107. Neque executionem sententia beneficiaria, qua transit in iudicium ob lapsa fat alium, nu. 108. Non impedit executionem consummatam, aut saltem coeptam, nu. 110. 112. & 113. Secus si non sit coepita, n. 110. Sed si solum mandata à iudice, n. 111. Præterquam in foro Capitolino, nu. 114. Non impedit post lapsum terminum praefixum à Signatura nihil dolū, n. 115. Neque, quando Signatura delegat cum clausula (parito iudicato) n. 116. Quia clausula vititur in beneficialibus, sub nu. 118. 120. & seqq. Nec impedit si restitutio sit gratiose concessa, n. 131. Minor, & Ecclesia an petendo restitutionem in integrum aduersus tres conformes impediunt executionem, q. 19. rem. 2. nu. 96. 98. & 99.

Restitutio an impediatur executionem, multum relinquatur arbitrio iudicis, eod. rem. 2. n. 86.

Rota cur fuerit varia in articulo, an executio retardetur restitutione in integrum, eod. rem. 2. n. 87. & 86.

Commisssa causa restitutionis ad appellandum, an, & quando debeat appellari, eod. rem. 2. n. 80.

Calumnia quando dicatur manifestata in petente restituatur in integrum, eod. rem. 2. n. 93. Et quando dicatur presumpta, n. 95. Et quando dicatur iuris, & de iure, n. 97.

Cautio de restituendo, &c. an, & quando praestetur petenti restitutionem in integrum, eod. rem. 2. sub n. 94. vers. declarata. & seqq.

Lesio an, & quomodo probetur in causa restitutionis in integrum, eod. rem. 2. n. 69. & seqq.

Signatura restituendo aduersus tres conformes quibus clausulis rescribat, eod. rem. 2. sub n. 100. illat. 1.

Signatura in causa restitutionis aliter rescribit in causis beneficialibus & aliter in causis profanis, eod. rem. 2. nu. 118. & 119. Et quibus clausulis in causis beneficialibus, num. 118. 121. & seqq.

Restitutio in integrum contra publicum instrumentum quando non detur, eod. rem. 2. n. 157.

An, & quando in profanis, & beneficialibus detur restitutio in integrum ob negligentiam, seu dolū procuratoris, eod. rem. 2. n. 130.

Praxi omittit pronuntiare super restitutione in integrum, eod. rem. 2. nu. 32. & 133. Sed super restitutione ad appellandum non potest omittit, n. 134.

Episcopus potest restituere aduersus sententiam Vicarij, prout posset ipse Vicarius, q. 8. n. 77.

Petens restitutionem, debet probare, se eam petisse infra legitima tempora, q. 12. sub n. 40. vers. comprobatur.

Restitutio non datur minor ea que contineat tantum pro tanto, q. 15. sub n. 148. vers. ratio est manifesta, & sub n. 227. vers. ratio.

Restitutio aduersus lapsum instantie, causarum ex culpa tertii, datur si tertius non sit soluendo, q. 15. n. 327.

Restitutio aduersus lapsum instantie datur, siue lapsus processerit ex iusto impedimento, siue ex iniusto, q. 15. num. 305. & seqq. In quibus an, & quando sint respicienda expensa, & nu. 324. vers. tamen. & n. 329. in fine.

Restitutio aduersus lapsum instantie operatur, ut acta remaneant, q. 15. n. 309. vers. respondeo.

Regium Consilium perempta instantia, insulat spiritum, q. 15. sub nu. 306. Si tamen actor protestatus fuerit de impedimento ex facto iudicis, instantia intelligitur ipso iure restituta, &c. n. 325. & 326. Vbi quando dicatur impedimentum processisse ex facto iudicis.

Restitutio in integrum non datur in possessorio summario, q. 17. limit. 6. memb. 2. n. 8.

Qui vti lapsus peti sibi restituere rem à se venditam, consuetus prius, & iussit restitutionem in integrum, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub n. 9. Retentio.

Condemnatus in iudicio possessorio, si habeat solum iuramentationis, potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 8. nu. 18. vide in verbo. Expensa. vers. condemnatus ad.

Retinenda.

In possessorio ordinario retinenda possessoris non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 3. sub num. 35. & latius, memb. 5. n. 1. & seqq.

Remedium retinenda an detur heredi pro turbatione commissa contra defunctum dum viveret, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 123. Et quid de filio Francia, ibidem, in fine.

Retinenda possessio interdicta, vide in verbo. Possessio.

Reuocatio causae.

vide in verbo Supplicatio, & reuocatio causae videatur eod. q. 19. rem. 3. nu. 30. & seqq.

Reuocare sententiam.

Iudex à quo potest peti ante appellationem ab interlocutoria, reuocare ipsam interlocutoriam, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 30. Imo tunc potest reuocare, & sine appellatione non posset, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 35. & 59. Et potest eam reuocare etiam si sit delegatus, nu. 36. Et potest appellanti citare ad audiendam reuocationem, &c. d. memb. 1. nu. 34. Et potest reuocare etiam post definitiuam sententiam, nu. 55. & q. 3. & nu. 24. & 25. Non tamen potest reuocare si debite requisitus non dederit Apostolos, nu. 55. unctio, nu. 54. Et hoc in de legato, non in ordinario, nu. 57. Si detulerit appellationem, n. 42. & q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 66. Siue velit reuocare ante traditos Apostolos, siue post tempus tradendorum Apostolorum, eod. memb. 1. nu. 42. in 1. & 2. subextens. Imo neque potest reuocare delationem, nu. 47. Nisi sint plures iudices, quorum alter non detulerit, &c. sub eod. nu. 47. vers. restringa. Et an possit interlocutoriam reuocare, quando res est integra licet detulerit appellationem, n. 46. Et quid si iudex ad quem imbuerit, nu. 69. & seqq. Potest tamen reuocare interlocutoriam, & causam reassumere, quamvis detulerit, quando reuocationi accederet virtusque partis consensus, nu. 43. & 44. Siue sit iudex ordinarius, id. num. 44. Siue sit delegatus, vel arbiter, sub eod. n. 44. ampl. Siue etiam accedat solus consensus appellantis, sub n. 43. in fine, & in re integra, n. 45.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

A non reuocatione interlocutoria potest appellari post lapsos decem dies. q. 12. n. 91.

Iudex a quo non potest reuocare interlocutoriam postquam iudex appellationes inhibuit, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 69. Dummodo tamen inhibito sit legitima, n. 71. Et dummodo interlocutoria sit valida, nu. 72.

Iudex ad quem non potest in appellatione a diffinitiva reuocare interlocutoriam latam in prima instantia, si illa interlocutoria non respicit negotium principale, nec reddit iudicium q. 11. sub nu. 17. vers. quinimo. Secus si reddat nullum ipso iure, aut appellatum in fuerit ab ea in prima instantia, sub nu. 55.

Iudex ad quem est appellatum a diffinitiva, potest reuocare etiam grauamen illatum per interlocutoriam, latam in prima instantia, quamuis illa interlocutoria transferat in iudicatum, q. 11. sub n. 45. extens. 1. & latius sub n. 55. vers. infero.

Iudex appellationis potest reuocare interlocutoriam, bis confirmatam si appellauerit tertius, & c. q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 48.

Iudex ordinarius, cognoscendo de nullitate sua sententia diffinitiva, potest eam reuocare, q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 73. & seqq. & nu. 79.

Delegatus non potest reuocare sententiam nullam diffinitiuam, quam ipse tulit, d. concl. 6. n. 91. & seqq. Et quid si iudicatum nulliter per errorem facti, n. 100. & 101. Et quid, si tulit sententiam contra formam rescripti, nu. 102. & seqq. Et potest reuocare, quod nulliter gessit, quando non iudicauit super toto n. 108.

Delegatus ad vniuersitatem causarum potest suam sententiam nullam reuocare q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 99.

Arbitrarius, qui tulit sententiam nullam, non potest iterum pronuntiare, q. 19. rem. 1. co. 6. n. 96. Secus est in arbitratore, n. 98.

Iudex an, & quas interlocutorias possit reuocare, dantur diuersa doctrina q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 28. & seqq.

Iudex potest reuocare suam interlocutoriam, q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 13. Etiam parte non instante, nu. 16. Et etiam partibus inuitis, & contradicentibus, n. 17. Etiam si reuocet in deterius, nu. 19. Et non refectis expensis, nu. 21. Et etiam delegatus potest reuocare, executor mixtus, & arbitrarius, nu. 22. Et potest iudex reuocare non solum interlocutoriam, sed ipsam reuocationem sub eod. n. 22. ampl. 12. & nu. 37. & q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 31. Et quoties possit reuocare, d. concl. 6. n. 63. Et potest reuocare quandocumque vsque ad sententiam diffinitiuam nu. 20. Et maxime potest reuocare, quando fuisse ab ea appellatum n. 8. 35. & 59.

Reliqua vide in peculiaribus nominibus interlocutoriarum, & quando non possit reuocare, vide in versic. seqq. & in aliis peculiaribus locis.

Iudex non potest reuocare interlocutoriam, mandatam executioni, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 58. & seqq. & q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 67. Siue sit mandata executioni a parte, siue a iudice, d. memb. 1. n. 61. Siue sit talis, qua secum trahat executionem ex ipsa lege, nu. 62. & seqq. & d. q. 19. rem. 1. concl. 6. sub nu. 39. & de his in suis propriis locis, & sedibus. Potest tamen reuocare de consensu partium, d. lim. 47. memb. 1. nu. 66. Cum causa cognitione, num. 67. Et quando interlocutoria fuisse inualida, nu. 68.

Nemo potest reuocare interlocutoriam vti nullam, nisi idem iudex, qui eam tulit, q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 5. Et potest contrariam ferre, nu. 4.

Delegatus ad vnum articulum, non potest reuocare interlocutoriam latam ad decisionem illius articuli, q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 42. Etiam si interlocutoria sit iuxta stylum Curia, nisi ad p. d. cum intimatione, n. 43.

Iudex an possit reuocare interlocutoriam, que habet vim diffinitiuam, q. 19. rem. 1. concl. 6. nu. 26. & seqq. & q. 17. limit.

47. memb. 1. sub nu. 178. & 131. Non potest eam reuocare, quando per eam est finitum officium iudicis, d. concl. 6. n. 32. Et est lata officio iudicis mercenario seu proposita actione, secus si officium iudicis nobili, n. 33. Vel expectet post se sententiam diffinitiuam, nu. 34. Vel sit ab ea appellatum, quia potest eam reuocare, n. 35. Etiam si sit delegatus, nu. 36.

Iudex non potest reuocare interlocutoriam, que post se non expectat a iudice diffinitiuam, q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 38. Et hoc si iudex, actione proposita, pronuntiauit, n. 46. Et quid, si pronuntiet ex causa, qua concernat merita, & quid si non concernat merita, n. 47.

Iudex potest reuocare interlocutoriam, quam protulit officio iudicis nobili, etiam si post se non expectat aliam sententiam, q. 19. rem. 1. concl. 9. n. 48.

Non potest reuocare interlocutoriam, bis confirmatam, q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 61. & seqq.

Non potest reuocare interlocutoriam, quam tulit simul diffinitiuam, d. concl. 6. n. 70. 71. & 24.

Non potest reuocare interlocutoriam, seu preceptum emanatum in possessorio summario, nisi causa culpa plene cognita, q. 17. limit. 6. memb. 2. nu. 5. Sed si preceptum emanauerit, non capta prius informatione, potest illud reuocare, n. 7. Et an, & quando possit reuocare sequestrum sine citatione, nu. 28. & seqq.

Reuocatoria etiam in possessorio summario lata sine libello est nulla, q. 17. limit. 6. memb. 2. n. 6.

Qui promisit stare iuramento, tu dicto alicuius, non potest promissionem reuocare, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 178. & 179. extens. 2.

Reus.

Reus, & actor non equaliter appellant, vide in verbo. Actor, ver. actori datur.

Rex.

Rex quantumuis habeat regnum in feudum, tamen habet iurisdictionem etiam in causis appellationum, q. 8. sub n. 110.

Licet Rex Sicilia habeat inuestituram cum amplissimis clausulis, tamen potest appellari ad Sedem Apostolicam, q. 8. nu. 111. oppos. 2. & sub n. 112. vers. ad secundam. vbi declaratur.

Rex Francie potest dare iudicem cum clausula (appellatione remota) q. 16. limit. 1. nu. 110.

A Rege non appellatur, q. 16. limit. 5. nu. 1. Etiam si sit subditus Imperio Romano, n. 2. Et recognoscat superiorem, n. 3. & 4. A sententia autem, quam presert vti Comes, appellatur ad superiorem illius Comitatus, n. 9. Item appellatur a sententia Regis dormitantis, vel minus sobrii ad eundem Regem, num. 10. Et quando appelletur ad Papam, ead. q. 16. limit. 1. sub nu. 126.

Rex non potest se intromittere in causis spectantibus ad suum Baronem q. 7. sub n. 34.

Rex iudicat de causa seculi inter Episcopum, & tertium, qu. 8. sub n. 92. extens. Secus si quastio sit inter Episcopum & Regem sub eod. n. 92. vers. secus. & vers. de cl. 12.

Rex Sicilia singulis annis soluit Sedi Apostolica annuum publicum censum, q. 8. sub n. 110.

Rex Hispaniarum, Rex Francia, & Rex Anglia non recognoscunt Imperatorem in superiorem, q. 16. limit. 5. sub n. 4. vers. falsa. Sed tamen de iure debent eum recognoscere, n. 5.

Rex Francia in eius consecratione vngitur ampulla, & c. q. 16. limit. 5. n. 4. in fine.

Ripa, & Ripetta iudices.

A Ripa & Ripetta iudice appellatur ad Praesidem, q. 8. n. 129. Iurisdictione iudicis Ripa, & Ripetta qua sit, q. 8. sub n. 129. vers. ratio.

Romana Curia.

A iudicibus Romana Curia ad quos appellatur, q. 8. nu. 127. & seqq. Et in hoc iudice in singulis propriis verbis.

Index in Tractatum

De Romana Curia, vide in verbo. Curia in verbo. Papa. & in verbo. Signatura.

Rota, Rotalis, Rotæ Auditores, & Rotæ decisio.

Lucet à Rota appelletur ad Papam, q. 8. n. 20. Tamen Papa causam appellationis delegat alteri eiusdem Rota Auditori, sub eod. nu. 20. vers. nec fit. Quare causa semel effecta Rotalis, remanet Rotalis, sub eod. nu. 20. & q. 17. limit. 47. memb. 3 nu. 32.

Rota Romana est tribunal supremum, &c q. 8. sub nu. 20. vers. minus.

Causæ matrimoniales, & beneficiales regulariter delegantur Rota Romana, q. 8. sub nu. 99. subdecl. 1.

Rota decisio contra tribunal Auditoris Camera hodie non est vera, q. 8. sub nu. 125. vers. contra. & vers. non discedas.

Rota Auditores sunt delegati Papa in definiendo, quest. 8. sub nu. 20.

Rotæ Auditor, vide in verbo. Auditor Rotæ.

Rotæ variatio, vide in verbo. Resistentio. vers. rota.

Rota Lucensis.

Lucensis Rota cognoscit causas appellationum à sententiæ Prætoris, q. 2. sub nu. 27. Et causam appellationis ab interlocutoria remitti semper iudici à quo, etiam si pronuntiet, bene appellatum, q. 17. limit. 47. memb. 3. nu. 17.

Rota Lucensis capitula de appellationibus, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 110. & 122. & sub nu. 121. vers. igitur. & sub nu. 127.

Quis appellet in Rota Lucensi, quando utraque pars habet duas conformes, q. 17. limit. 1. sub nu. 73. vers. difficultas.

Rota Lucensis est inferior Prætoris, q. 2. n. 24.

Rota Maceratenensis.

An à delegato Papa in Provincia Marchia appelletur ad Rotam Maceratensem, q. 8. sub nu. 99. vers. & licet.

Rota Maceratenensis est iudex ordinarius omnium appellationum, quæ in provincia Marchia interponuntur ad Papam, q. 8. sub nu. 99. vers. extende. Non tamen appellationum à sententiis latis in causis matrimonialibus, seu beneficiis, sub eod. nu. 99. subdecl. 1.

Rota Maceratenensis an cognoscat causas appellationum Provincia Marchia privative ad Auditorem Camera, q. 8. sub nu. 99. vers. sed an facultates.

Rusticus.

Rusticus appellans non tenetur necessario petere Apostolos, q. 13. nu. 33. & 41.

Sabellorum.

SABELLORVM curia, vide in verbo. Curia.

Salarium, vide in verbo. Merces.

Saluvianum interdictum.

A sententiæ in saluiano interdicto non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 3. & memb. 9. num. 88. & sub nu. 94. vers. non discedo. & nu. 107. Et quando datur, nu. 98. 99. 101. & 102. & seqq. & 107. ubi declaratur.

Interdictum saluvianum est specius ad piscendam possessionem, q. 17. limit. 6. memb. 1. nu. 12. Et cui competat, nu. 67.

Magis frequentatur, quam actio hypothecaria, ead. limit. 6. memb. 4. sub nu. 3. vers. huius.

Est iudicium summarium, & possessorium, eod. memb. 4. nu. 3. in fine.

Directum datur locatori contra conductorem prædii rustici, &c. vtile vere datur locatori contra inquilinum prædii urbani, & cuilibet creditori contra debitorem, sine bona existant apud debitorem, siue apud tertium, quest. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 89.

Datur pro rebus mobilibus, eod. memb. 9. nu. 89.

Saluiani interdicti monitorium, quest. 17. limit. 6. memb. 4. sub nu. 3.

Saluvianum interdictum, & hypothecaria possunt simul cumulari, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 106.

Agens saluiano interdicto, quam possessionem debeat probare, eod. memb. 9. nu. 89.

In saluiano interdicto agitur solum de possessione ignorantis, & non potest deuenire ad distractionem pignoris, d. memb. 9. nu. 90. & sub nu. 94. vers. quia respondeo.

Saluvianum interdictum quo casu non competat, sed competat actio hypothecaria, eod. memb. 9. sub nu. 94. vers. quia respondeo.

Sapiens.

Sapiens non potest ladi neque potest aliquid accipere loco muneris, eique quis prodesse non potest, q. 17. limit. 40. sub nu. 12.

Solus sapiens est bonus, d. limit. 40. sub nu. 12.

Satisfactio.

Qui tenetur prestare satisfactionem necessariam, an admittatur ad satisfactionem extra locum iudicii, & quid in satisfactione voluntaria ex conuentione, q. 15. nu. 140. & 142. & q. 17. limit. 2. nu. 36.

Schedula.

Amisio schedule seu cedula appellationis potest testibus probari, q. 4. nu. 14.

Schedula appellationis debet dari iudici à quo, q. 4. nu. 38.

Non est legenda, seu recitanda iudici, q. 4. n. 38.

Dicitur libellus appellationis, q. 4. sua nu. 38. vers. & hec.

Copia schedule appellationis, petita à iudice, an sit ei tradenda, q. 4. sub nu. 38. vers. huius.

Schedula seu libellus appellationis quæ debeat continere, q. 4. n. 39. & seqq.

Schedula appellationis data infra decem dies à die habiti pro seruato, si sententia non feratur intra illum terminum, & ideo fiat noua citatio, & nouus terminus habeatur pro seruato, an sufficiat prior schedule appellationis data, vel illius repetitio, seu requiratur noua schedule, q. 12. sub nu. 38. vers. difficultas. & q. 17. limit. 21. sub nu. 23. vers. & quia.

Scholaris.

Scholaris potest appellare, omisso medio, ad Imperatorem, q. 7. nu. 102.

Scholares studii Parisi non appellant à sententiæ lata ab vniuersitate studii, q. 16. limit. 22. nu. 1.

Scholaris, turbans socium, alte legendo, nec possit studere, non appellat à sententiæ de tractando, q. 17. limit. 6. memb. 2. nu. 36. & limit. 7. sub nu. 13. vers. amplia.

A sententiæ expellitur, qui turuat scolarem, ne possit studere, non datur appellatio, q. 17. limit. 7. sub nu. 13. vers. amplia.

Scholaris potest eligere iudicem, q. 8. sub nu. 124. vers. nota etiam.

Privilegia scholarium gymnasii Vrbs, q. 7. nu. 102. in fine, remissive.

Scientia, & scire.

Scientia seu notitia sententiæ lata, vide in verbo. Notitia.

Scire, & negligere scire paria sunt, q. 12. nu. 10.

Scriptura, in scriptis, & scribi.

Scriptura est de substantia appellationis à definitiua, quare appellatio debet dari in scriptis, q. 4. nu. 1. Alias est nulla, etiam si iudex illi deserret, nu. 6.

Scriptura appellationis potest esse scriptura priuata, q. 4. n. 13. Ut probet requirit presentiam duorum testium, ibidem.

Et quando debeat esse authentica, eod. nu. 13. vers. subdeclara.

Si appellans dicat incontinenti (ego appello) & faciat per notarium redigi appellationem in scriptis, tamen appellatio non dicitur in scriptis, q. 4. nu. 5.

Scriptura, habens apertum vitium non potest testibus adiuari, q. 17. limit. 9. sub nu. 74. vers. ratio.

Sententia debet prius scribi, quam ferri, q. 17. limit. 6. memb. 7. sub nu. 116. exempl. 1.

Sede

Sig. Scaccia, De appellationibus.

Sed vacante.

Sede vacante, an appelletur ad eosdem iudices, ad quos appellatur ante sedem vacantem, q. 8. sub num. 157. & n. 160.

Sede vacante, Cardinales non sunt iudices appellationum, q. 8. sub num. 169. vers. vnde.

¶ Sede vacante, Vicariatus non transit ad Concilium, neque ad Collegium Cardinalium, q. 8. num. 64. in fine, & sub num. 165.

Iurisdictio iudicum Curia Romana an expiret, Sede vacante, q. 8. sub num. 157. & seqq.

Iurisdictio Legati Papa non expirat, Sede vacante, q. 8. sub num. 158.

Caporiones exercent quandam iurisdictionem, Sede vacante, q. 8. sub nu. 159. vers. confirmatur tertio. Et quare exercent, num. 163. & 164.

Cardinalium Collegium non potest, Sede vacante, exercere ea, que spectant ad iurisdictionem Papa, dum vivit, q. 8. num. 165. Sed imminente necessitate potest providere in necessariis, & qua sint ista necessaria, num. 166.

Qui Cardinales habeant iurisdictionem, etiam Sede vacante, & in quibus versetur illa iurisdictione, q. 8. num. 168.

Sedes potest vacare vel propter obitum Papa, vel propter schisma, & utraque vacatio equiparatur, q. 8. num. 178.

Seditio.

In concitatione seditio non datur appellatio, q. 17. limit. 4. num. 80.

Semel appellare.

Qui sint casus, in quibus licet semel tantum appellare, q. 17. limit. 1. num. 70.

Reliqua vide in verbo. Ter.

Senator.

A Senatoris sententia appellatur ad Capitaneum, q. 2. sub num. 22. & q. 8. num. 136. Sed circumducto statuto, controuersia erat, an a sententia Senatoris Urbis daretur appellatio, q. 16. limit. 4. sub num. 1. vers. vnde.

Appellatio a Senatoris sententia in secunda instantia quomodo redeat ad eundem Capitaneum, a quo fuit appellatum ad Senatorem, q. 8. sub num. 138. vers. extende.

A deputato Senatoris in locum Collateralis appellatur ad Capitaneum, q. 8. num. 137.

A delegato Senatoris ad quem appelletur, q. 8. num. 138.

A Senatoris sententia infra quam summam non datur appellatio, &c. vide in verbo. Collateralis.

¶ Senator Urbis est maior, & superior, Capitaneo appellationum, q. 2. num. 23.

Hodie est loco Praetoris Urbani, q. 16. sub num. 8. vers. aduerte. & limit. 4. sub num. 1. vers. vnde. in fine. Et est iudex ordinarius, q. 19. rem. 1. concl. 6. sub num. 79.

Senatus, & senatores.

A Senatu non appellatur, q. 16. limit. 4. nu. 1. Hoc est verum. in sententia lata a Senatoribus Imperatoris, nu. 2. & in omnibus Senatoribus Principis seu alterius Domini, a cuius sententia non liceat appellare, secus si a sententia eius, cuius Senatores sunt, possit appellari, num. 3. Et non potest appellari, si sententiam ferant sub nomine Principis, secus sub nomine Consilii & Senatus, num. 4. Et ex quo numero debeat constare Senatus, & a quot Senatoribus debeat esse lata sententia, ut non possit appellari, num. 5.

A Mediolani Senatu non datur appellatio, quasi. 16. limit. 4. sub num. 6. vers. primo enim.

A Pedemontano Senatu non appellatur, q. 16. limit. 4. sub num. 6. vers. secundo extat.

A Senatoribus Montisferrati an appelletur, q. 16. limit. 4. sub num. 6. vers. sed.

¶ Senatus est Princeps, &c. q. 7. sub num. 114. vers. declara. & q. 16. limit. 4. sub num. 6. vers. quinto extat.

Senatorum collegium; quod olim erat in Vrbe, amplius non est, q. 16. limit. 4. num. 6.

Sententia.

Appellamus a sententiis, non ab articulis, vel petitione q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 6. Declaratur, nu. 8. & seqq. & num. 20. & seqq. vide in verbo. Summa. vers. licei.

Sententia, a qua quis appellat, exprimi debet in appellatione, q. 4. num. 51. & seqq. in quibus declaratur.

Sententiam latam ex falsa causa potest iudex ad quem confirmare ex causa vera, q. 11. num. 22. & seqq. in quibus declaratur.

An, & quando iudex ad quem possit confirmare sententiam, q. 11. num. 24. & seqq.

Sententia in causa appellationis quomodo sit ferenda, quest. 11. num. 112.

Appellatus tenetur ad instantiam appellantis edere sententiam, quando appellans non potest habere sententiam, &c. q. 12. num. 41. vers. quod si.

Sententia excommunicationis, vide in verbo. Excommunicatio.

Sententia potest ferri etiam sine verbo (condemno) dummodo per verbum equipollens, q. 4. num. 40.

Sententia quando sit vna, & quando plures, q. 4. sub num. 23. & q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 17. & sub num. 32.

Sententia, lata ad fauorem vnius ex litis consortibus, prodest etiam alius, q. 12. sub num. 77.

Sententia, lata contra debitorem, an, & quando noceat creditori, q. 5. nu. 59. Et qua sententia prauidicent etiam tertio non vocato, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 71.

Sententia diffinitiva debet ferri in scriptis, quest. 4. num. 1. in fine.

Sententia censura est medicinalis, q. 3. num. 76. in fine.

Litis sententia contrariis a duobus iudicibus simul iudicantibus, ad quem debeat recurri, q. 8. sub num. 102. illat. 1.

Sententia in causis summaris est valida etiam si non sit conformis petitioni, q. 11. sub num. 33. vers. tamen.

Sententia, lata in possessorio, valet licet non sit conformis actioni intentata, q. 11. sub num. 33. vers. tamen. in fine.

Sententia lata in causis ordinariis, si non sit conformis petitioni, non valet, q. 11. sub num. 33. vers. contraria. & sub num. 34. vers. ad adducta. Et quid seruet praxis Curia Romana sub d. num. 34. vers. ex his.

Mos, seu stylus sententiandi prout in cedula valet, q. 12. sub num. 38. declar. 1. & num. 39.

Instantia perempta, an, & quando possit ferri sententia, vide in verbo. Instantia. vers. sententia lata.

Sententia an, & quando comprehendatur sub nomine processus, & actorum, q. 16. limit. 1. num. 67 & 68.

An, & quando sit praesumendum pro iustitia sententia, quest. 17. num. 65.

Qua sententia dicantur conformes, quaeue diffformes, vide in verbo. Conformes.

Sententia recipit interpretationem potius a prosequitis, quam a libello &c. q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 60. & memb. 9. sub num. 8. cas. 2.

Sententia nomine non venit interlocutoria, &c. q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 30. & sub num. 11. vers. ratio.

Sententia non transit in rem iudicatam quoad ea, qua tacite colliguntur ex sententia, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 11. Nisi necessario colligantur, sub eod. num. 11. in fine.

Sententia est stricti iuris, &c. q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 11. confirm. 2.

Verba sententiae operantur non solum quatenus inferunt, sed etiam quatenus ex ipsis necessario inferuntur, quest. 17. limit. 6. memb. 9. num. 12.

Sententia, lata contra rem iudicatam, an valeat, q. 11. nu. 194. & seqq.

Index in Tractatum

& seqq. Et quod sit nulla, q. 15. nu. 202. Et quod sit ipso iure
 nulla, etiam si partes consenserint, ut ferretur nu. 203. Quid
 autem si partes renuntient specialiter rei iudicatae, nu. 204.
 Quid feruetur in Regiis Audienciis Neap. n. 205. Quid si ap-
 pellatus allegat impedimentum, & desertio appellationis
 non sit clara nu. 207. Quid si sententia cuius appellatio di-
 citur deserta sit nulla ex defectu iurisdictionis, n. 208. Quid
 si iudex ferat sententiam confirmatoriam rei iudicatae, nu.
 209. & seqq.
 Sententia etiam nulla excusat à lapsu fatalium, quest. 15. num.
 296.
 Sententia nulla licet pacto partium non possit confirmari in vim
 sententiae, tamen potest, confirmari in vim pacti, quest. 19.
 rem. 1. concl. 5. n. 10.
Separata.
 Separatio in ratione appellandi non consideratur in vrbis, sed ex
 parte rerum, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 36.
 Articuli separati, in quibus appellatio ab vno non suspendit in q-
 litiis qui sint q. 17. limit. 47. memb. 2. nu. 15. & seqq.
 Capitula separata, vide in verbo. Capitula.
 Qua dicantur separata, q. 17. lim. 21. n. 32. in fine.
Sequestrum.
 Sequestrum potest concedi, etiam appellatione pendente si extet
 suspitio dilapidationis, q. 3. nu. 28. & seqq. Sed circumscri-
 pta suspitione dilapidationis, & in causa prophanā reuoca-
 retur per viam attentati, q. 17. limit. 6. memb. 2. sub num.
 15. confir. 1. n. 17. & n. 22.
 Sequestrum quando concedi debeat à iudice à quo, & quando à
 iudice ad quem est appellatum, q. 3. n. 32.
 A sequestro ne partes veniant ad arma non appellatur, q. 17. li-
 mit. 6. memb. 2. nu. 14. & 18. Potest tamen appellari, si sub-
 ierteretur ordo petitorii, & possessorii, n. 22. & 34. & mem.
 7. n. 131.
 A non reuocatione sequestri facti, lite pendente, datur appellatio
 q. 17. lim. 6. memb. 2. sub nu. 17.
 Si, assumptis informationibus, constet quis ex contenditibus sit
 in possessione, iudex non debet sequestrare, etiam si immine-
 at suspitio rixae, nisi sequestret ex officio, q. 17. lim. 6. memb.
 2. nu. 21.
 Appellatio tertii quando non impediatur sequestrum, q. 17. lim. 6.
 memb. 4. nu. 110.
 Etiam res immobiles possunt sequestrari, & c. q. 3. nu. 29.
 Reuocatio sequestri debet peti, oblato libello, q. 17. lim. 6. memb.
 2. nu. 5. & 35. Et quando possit ab eodem iudice reuocari sine
 libello, sub nu. 7.
 Orta controuersia, & ex controuersia suspitione, ne partes veni-
 ant ad arma, an, & quando iudex possit procedere ad seque-
 strum, & que sit praxis, & que requirantur, ut possit seque-
 strare, q. 17. limit. 6. memb. 3. sub num. 18. & seqq.
 Qua clausula debeat vti iudex in sequestro, q. 17. limit. 6. mem.
 2. sub num. 18.
 Sequestrum etiam in summario possessorio factum potest im-
 pugnari de nullitate, q. 17. lim. 6. memb. 2. nu. 28. Dummo-
 do nullitas non deducatur incidenter in appellatione, sed per
 se sub num. 31. subdeclar. 2. Ea deducta, an impediatur executi-
 onem sequestri, nu. 32.
 Sequestrum an, & quando possit decerni sine citatione partis,
 & sine cognitione causa, alias possit de facto reuocari, q. 17.
 lim. 6. memb. 2. sub n. 28. & seqq.
 Licet actori, obtinenti fauorabilem sententiam contra reum in
 petitorio, concedatur sequestrum, tamen si prius reus obtinu-
 erit absolutionem in prima instantia, non conceditur, q. 17.
 lim. 47. memb. 1. sub nu. 117.
Seruiana.
 Actio seruiana respicit petitorium, quest. 17. limit. 6. memb. 9.
 num. 87.

Seruus.

Seruus regulariter non appellat, q. 5. sub nu. 50. vers. regulariter.
 Procedit etiam si appellaret pro domino, & dominus ratifi-
 caret, sub nu. 92. vers. amplia. Non procedit, quando ipse ser-
 uus condemnatur ad poenam corporalem, quia potest appel-
 lare, sub dictis n. 50. & 92. in fine.
 Seruus nihil est de iure civili, & ideo non potest stare in iudicio,
 q. 5. nu. 50. vers. regulariter.
 Seruus & monachus equiparantur, q. 5. n. 54.

Sfractare.

A sententia, lata de fractando quando non detur appellatio, q.
 17. limit. 6. memb. 2. n. 36.

Sicilia, vide in verbo. Neapolis.

Signatura.

Signatura cur deleget causas prophanas appellationum intra
 statum ecclesiae, etiam si exteniet iudices mediati appellationum,
 & non soleat delegare extra statum ecclesiae, q. 8. sub n.
 125. vers. resp.

Iustitia Signatura non solet rescribere in commissionibus ap-
 pellationum, qua in Romana Curia habent suos iudices, q.
 8. nu. 154. Vnde non rescribit in appellationibus Curia Ca-
 pitolina, nu. 155.

Quando rescribat iudici à quo & quando iudici ad quem, q. 11.
 nu. 180. & seqq. & quest. 17. limit. 6. memb. 7. sub num.
 142.

Quando Signatura iustitia, & quando Signatura gratia rescri-
 bat super prorogatione fatalium, q. 15. n. 238.

Signatura non delegat causas appellationum, nisi excedant se-
 decim ducatos auri de Camera, q. 17. limit. 43. n. 1. Et quid
 ad effectum deuolutiuum, sub n. 7. de lar. 2.

Reliqua vide in verbo. Fructus, vers. à liquidatione, in verbo.
 Conditionalis, vers. appellatio à sententia in fine, in verbo.
 Clausula sine prauidicio, in verbo. Commissio, in verbo. Exe-
 cutio, vers. signatura.

Signatura iustitia an possit scribere, ut cognoscatur simul de spo-
 lio, & de proprietate, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 124. &
 125.

Signatura iustitia non praesumitur concedere aliquid in preiud-
 icium alterius, q. 7. sub nu. 82. vers. confirmatur, & d. nu.
 124. & 125.

Signatura non solet rescribere in tribunali Camera Apostolica,
 q. 8. nu. 153. Rescribit tamen in foro Capitolino super resti-
 tutione in integrum, & prorogatione fatalium, n. 156.

An & quando sit recurrendum ad Signaturam gratia eo, quia
 Papa semel apposuerit manum, quest. 16. lim. 1. sub numero,
 154.

Papa habet duplicem Signaturam, q. 19. rem. 2. nu. 26.

Simoniam.

In crimine simonia non datur appellatio, questio. 17. limit. 4.
 nu. 82.

Simplex appellatio, vide in verbo. Iudex.
 versic. appellatio simplex in verbo. Res iudicata.
 versic. sententia continens. & in verbo. Deuolutio.
 vers. appellatio simplex.

Societas.

A sententia, lata in recuperanda ad effectum prosequendi socie-
 tatem, datur appellatio, questio. 17. limit. 6. memb. 9. nu-
 mero, 61.

Soldanus.

A iudice Soldani Romana Curia appellatur ad Gubernatorem
 vel ad Auditorem Camera, q. 8. sub nu. 128.

Soluendo, & non soluendo, vide in ver-
 bo. Idoneus.

Sortis.

A sententia lata iudicio sortis seu fortuna, non datur appellatio,
 q. 16. limit. 6. nu. 1.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

§ *Diuisio bonorum iudicio sortis, seu fortuna facta non admittit recursum, non rescinditur, neque admittit restitutionem in integrum, etiam si sit facta cum minori, q. 16. limit. 6. num. 2. Si tamen extaret enormis laesio, imploraretur officium iudicis, aut peteretur restitutio in integrum, num. 3.*

Lesio an possit considerari in eo, quod sortis iudicio terminatur, ead. lim. 6. sub num. 3. vers. primo quia.

Species.

Appellationis species quot, & quae sint, q. 2. num. 32.

§ *Species derogat generi, q. 17. limit. 6. memb. 4. nich. 2. 4. in fine. Siue species sequatur, siue precedat, num. 25. Tam in mandatis, eod. num. 25. Quam in legibus, & statutis, num. 26. Et in rescriptis, num. 27. Et siue derogatio veniat consideranda in eadem dispositione, siue in diuersa, num. 28.*

Legista non sumunt speciem more Dialecticorum, q. 17. limit. 6. memb. 1. sub num. 2.

Speſtabilis.

A Speſtabilibus non potest appellari ad Speſtabiles, quaest. 2. sub num. 9.

A Praefide, seu Clarissimo appellatur ad Speſtabilem, quaest. 8. num. 1.

A Speſtabilibus appellatur ad Praefectum & Quaestorem, q. 8. sub num. 1. Declaratur num. 8.

A Speſtabili appellatur ad Illustrem, q. 8. num. 4 & 5.

§ *Imperator hodie non habet Speſtabiles in Curia, q. 8. num. 11.*

Speculator, vide in verbo. Gulielmus.

Spoliator.

Spoliator regulariter non appellat, q. 17. limit. 6. memb. 6. n. 1. & seqq. Et quando possit appellare, nu. 54. & seqq. & num. 63. & seqq. num. 71. 75 & memb. 7. num. 28. & memb. 9. num. 61. 63. & seqq. Et quid in spoliato, d. memb. 6. num. 76. & seqq. & memb. 7. num. 119.

Spoliator licet quoad fructus perceptos, & expensas audiatur per viam appellationis, nunquam tamen in petitorio ante purgationem spolij, & limit. 6. memb. 9. num. 40.

Spoliator an, & quando possit appellare a non admissa praescriptionis exceptione, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 128.

Spoliator, qui vi vsus est, incidit in poenam privationis dominij, q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 54. & 55. Etiam si spoliatus rem vi ablatam recuperauerit a singulari successore, n. 62.

§ *Spoliator non debet audiri, nisi purgato spolio, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 119. & seqq.*

Spoliatus, & spoliolum.

Spoliatus potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 76. Et quid attent a constitutione aggidiana, num. 77.

Spolio non purgato, potest appellari a processu, q. 17. limit. 6. memb. 19. Etiam si conuentus de spolio obtulisset incontinenti probationes de dominio, num. 120. Et nisi sit purgatum quoad fructus, & expensas, num. 121. Etiam in spolio commissum a iudice, num. 122. Et quid, si Signatura iustitiae rescripserit, ut simul cognosceretur de spolio, & de proprietate, num. 123. & seqq. Et adeo potest non purgato spolio, appellari ut iudex ad quem debeat absque alia cognitione circa merita sententiae, eam reuocare, num. 126.

A sententia, lata super spolio commissum a iudice, an, & quando detur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 63. & seqq.

§ *Spoliatus debet ante omnia restituui, quaest. 17. limit. 6. memb. 7. num. 119. & seqq.*

Spoliatus qui dicitur, vide in seqq. vers. spolij.

Spolij, seu recuperanda possessionis remedium competit ei, qui non citatus auctoritate nulli, & invalidi decreti, rescripti, vel sententiae est eiecus a possessione, q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 14. & seqq. Competit etiam ex eo solo, quod non fuit citatus, seu quod fuit inordinate processum, vel eo quia sententia est notorie iniusta, num. 16. & 17. Competit cuicumque bona fidei possessori, qui sine iusta causa cecidit a possessio-

ne, num. 15. Et quoties in aliquem res peruenit sine causa, & c. num. 18. Et ei, qui facta proprio, nempe contractu inutili cecidit a possessione sub num. 19. vers. prima. & num. 23. & 24. Competit etiam ei, cui res aliena, quam bona fide possidebat est furto subtrahita, seu vi deiecit, vel alius, qui eius nomine possidebat, possessionem interuertit, num. 20.

Competit ei, qui alienos in dabit soluit nummos, num. 22. Et domino rei, cuius possessio vacans est iusto errore occupata, num. 25. Et competit etiam aduersus eum, qui scienter rem habuit a spoliante, num. 31. Competit ei, cuius seruus aufugit, & c. Vel aufugunt animalia irrationalia, ut sunt canes, falcones, equi, & similia, num. 33. Imo competit etiam pro rebus inanimatis, etiam quod non probetur spoliatio, num. 35. Competit etiam actio spolij locatori contra inquilinum, seu conductorem, qui negat rem restituere, num. 37. Competit cuicumque aduersus eum, qui possidet eius nomine, & negat rem restituere, num. 38. Et an competat locatori si conductor conduxerit rem propriam, num. 40. Et quid si conductor exciperet de notorio domino, num. 41. Et an competit contra emphyteutam, num. 39. 46. & 47. Competit etiam cuilibet domino aduersus eum, qui occupat possessionem, quam reliquit seruus, vel colonus, mem. 42. & 43. Imo competit non solum si relinquat possessionem, sed etiam si tradant, num. 44. Competit propterea aduersus hebraum, seu alium sueneratorum, cui famulus ignorans dominum, rem pignoraui, num. 45. Item competit si emphyteuta alienet rem emphyteuticam, num. 46. Seu si vasa aut vasallus interuertat possessionem ciuitem feudi, num. 47. Et competit creditori aduersus tertium possessorem, in quem debitor alienauit rem, quam debitor cum clausula constituiti creditori obligauerat, vide in verbo. Creditor cui. Item competit habenti ciuilem possessionem contra vsufructuarium seu detinentem precario finitio vsufructu, & c. num. 49. Competit etiam colonus, depositario, & similibus spoliatis, num. 50. Quia possunt implorare officium iudicis, ut eis restituatur possessio pro eorum interesse, num. 51.

Spolij seu recuperanda possessionis remedium competit etiam ei, qui est spoliatus a iudice, nulliter procedente, q. 17. limit. 6. memb. 6. sub nu. 65. Et competit etiam si sit spoliatus a Principe, num. 67. Et competit etiam si a sententia, qua iudex spoliatus non fuerit appellatum, seu & c. num. 66. Et non agitur contra iudicem sed contra partem, ad cuius instantiam spoliolum est commissum, vide infra vers. actio spolij. Et hoc, si nullitas sit notoria ex actis, num. 70. in fine.

Iudex, nulliter procedendo, dicitur spoliare, quaest. 17. limit. 6. sub num. 65. dummodo nullitas sit notoria ex actis, num. 70. in fin. Maxime autem dicitur spoliare, si procedat extra iudicialiter, d. num. 70. cas. 1. Sicus si iudex procedat, seruato iuris ordine, num. 69.

Actio spolij non datur contra iudicem iudicialiter procedentem, q. 17. limit. 6. memb. 6. num. 78. Etiam postquam finitio officium nu. 79. Sed datur contra partem, num. 68. & d. num. 98. Possit tamen agi etiam contra iudicem, quando in fuisse maxima inobedientia fauendo nimium parti, n. 80.

Spoliolum ante omnia purgari debet, tam quoad possessionem, quam quoad fructus, & expensas, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 121. Etiam si sit commissum a iudice, ead. limit. 6. memb. 6. sub num. 67. ampl. 3. & sub nu. 70. & d. memb. 7. num. 122. Et quid si Signatura iustitiae rescribat, ut de spolio cognoscatur simul cum proprietate, n. 124. & 125. Licet autem ante omnia non purgaretur, tamen processus teneret, nu. 127.

Sententia simpliciter lata super spolio commissum a iudice, dicitur etiam lata super nullitate sententiae, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 69.

Heredi antequam apprehendat corporalem possessionem non competit remedium recuperanda possessionis contra eum, qui,

Index in Tractatum

- hereditate iacente, occupat possessionem, q. 17. lim. 6. memb. 9. num. 120. Et quando competat, num. 127. & 128. Et quid, si fuerit spoliatus de fundis dum viueret, num. 122.
- Sportulæ.**
- Episcopus non habet sportulas sententiæ, nisi iudicet tanquam dominus temporalis, q. 8. sub num. 92. confirm. 1.
- Statutum.**
- Statutum non potest disponere, quod à maiori appelletur ad minorem, q. 2. num. 7.
- Statutum, quod possit appellari sine scriptis, an valeat, quest. 4. num. 7.
- Statuto nunquid tolli possit appellatio, quest. 7. sub num. 54. vers. pro intelligentia, & quest. 17. limit. 48. sub num. 1. 9. & seqq.
- Statutum prohibens appellationem, debet esse conditum à non recognoscente superiorem, q. 17. limit. 48. num. 22. & 23. Et in causis criminalibus, in quibus agitur de pena ultimi supplicii, aut alia graui pena reus debet clari, plenisque probationibus esse conuictus, & quid seruet praxis, num. 24. Et licet statutum prohibeat appellationem, tamen intelligitur nisi iudici aliter videatur, num. 25. & seqq. si reus fuerit condemnatus in contumaciam, num. 28. & seqq. Et quid in causis pecuniariis, &c. num. 34. & 35.
- Statutum, permittere appellari in causis possessoris, quomodo intelligatur, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 140. & 141. Et quomodo intelligatur, quando permittit semel appellari, d. limit. 6. memb. 4. num. 23. & sub num. 30.
- A statuto infra quantam tempus possit appellari, & infra quantum tempus possit impugnari, q. 12. num. 116. & seqq.
- A statuto generali etiam iniquo non datur appellatio, q. 17. limit. 20. num. 1. Si statutum sit conditum à non recognoscente superiorem, num. 2. Potest appellari à sententia lata vigore statuti iniqui, num. 3. Potest appellari etiam à statuto condito in præiudicium particularis personæ, num. 4. & 5. Etiam si statutum sit conditum per verba generalia, num. 6. Et in præiudicium multarum personarum, num. 7. Et poterit appellari etiam à sententia, num. 8. Et potest etiam opponi exceptio doli contra agentem, num. 9. Sed si sit conditum in præiudicium multarum personarum ex iusta, & rationabili causa, non datur appellatio, num. 10. & 11. Potest etiam appellari à pronuntiatione, qua dicitur, statutum esse in viridibus obseruantia, num. 12. Item à sententia interpretatiua statuti, num. 13.
- Licet non possit appellari à statuto, tamen eius iniquitas nunquam transit in iudicatum, &c. q. 17. limit. 20. num. 14.
- A statuto appellatur ad eum, qui possit corrigere illud statutum, d. limit. 20. num. 15.
- Statuta Lucensia de appellationibus, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 122. & sub num. 127.
- Statutum, quod non possit appellari ab interlocutoria trahente secum grauamen irreparabile, est iniquum, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 88. 131. & 132.
- Ex pluribus statuti diuersorum locorum super appellatione, quod iudex prima instantia, & quod iudex appellationis attendere debeat, q. 18. num. 1. & seqq. & num. 7.
- Iudex appellationis sequi debet statuta iudicis à quo in ordinariis pertinentibus ad processum eiusdem iudicis à quo, q. 18. num. 1. & 2. & sub num. 10. illat. 2. Sed in ordinariis pertinentibus ad suum processum debet sequi statuta fori, in quo iudicat, num. 13. & seqq.
- Statutum de appellatione est ordinarium, q. 18. num. 3. & sub num. 4. 5. 8. & seqq. & latius, q. 17. limit. 9. num. 9. Decisoria autem respicit, quando totaliter perit ius appellandi, ita vt grauamen illatum non possit reparari, sub num. 11. vers. secus. Et quid de statuto Vrbs, num. 12.
- Interpretari debemus, vt eius conditor non mereatur reprehensionem, q. 2. sub num. 28.
- Licet durum, seruari debet, q. 17. limit. 20. sub num. 1. vers. ratio. Dummodo duritia non contineat peccatum, sub num. 2. vers. declara.
- Iniquum non dicitur statutum, q. 12. num. 158. vers. contra.
- Generale non comprehendit casum specialem, & privilegiatum, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub num. 29. Neque casum penalem, sub eod. num. 29. vers. quarta.
- Statuta condita ex causa contra particulares personas, q. 17. limit. 20. num. 11.
- Statuta Vrbs ligant etiam personas ecclesiasticas, q. 17. limit. 6. memb. 3. num. 16.
- Statutum de nullitate, vide in verbo. Nullitas.
- Statutum ordinarium ligat eos, qui litigant in foro ipsius statuti, q. 18. num. 5. in fine. Sed statutum Vrbs expressa eius dispositione non ligat omnes litigantes in Vrbe, num. 12.
- Statutum loci contractus attenditur in decisoris, &c. quest. 18. in fine.
- Statutum interpretatur, quominus contrarietur iuri communi, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 121.
- Studium.**
- In causa studij non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 2. num. 36. & limit. 7. num. 13.
- Studium non patitur dilationem, eod. memb. 2. num. 36.
- Subdelegatus.**
- A subdelegato Papa, seu Principis appellatur, ad delegatum, qui subdelegauit, q. 8. num. 31. & 43. Si subdelegando reseruauit sibi aliquid in subdelegatione, num. 32. & q. 7. num. 63. & 64. Vt si commiserit vices suas, quousque non reuocauerit eas, d. q. 8. num. 35. vers. contra. In pluribus tamen casibus appellatur ad Papam. Primus casus est, quando delegatus nihil sibi reseruauit, num. 34. Item quando sunt dati duo delegati, quorum vnus subdelegauit totaliter vices suas, alter vero committit solum aliquid, num. 36. Etiam si alter alterum simpliciter subdelegasset, num. 37. Et hoc procedit eum, si a ter committat condelegato vices suas, reseruando sibi aliquid, num. 38. & 39. Secundus casus est, quando delegatus reseruauit sibi aliquos actus, quos expediuit, num. 40. Tertius casus est, quando delegatus reseruauit sibi solum consilium, num. 41. Quartus casus est, quando pars appellat à subdelegato ad Sedem Apostolicam, & subdelegatus desert appellationi, num. 42. Quintus casus est in Curia, etiam si non sit subdelegatus in totum, q. 7. num. 70. & 71. Et quando processus factus coram Papa, teneat, num. 65. Et quando appellatur ad Papam, num. 66. 67. & 68. Et quando possit appellari, omisso medio, num. 69. Et quid, si causa erat commissæ, appellations remota, num. 72. Et quid si sine dicta clausula, num. 73.
- A subdelegato inferioris Papa potest appellari ad Papam, omisso medio, q. 7. num. 69. & q. 8. sub num. 45. & 46.
- A subdelegato Regis Francia appellatur ad Regem, vel ad suppressam Curiam, q. 8. num. 33.
- A subdelegato delegati ad vniuersitatem causarum an appellatur ad ipsum delegatum, q. 8. num. 30.
- A subdelegato non potest appellari, omisso medio, q. 7. num. 63. Et quando possit, num. 65. & seqq. & n. 68. & seqq.
- A subdelegato appellatur ad eum, qui successit in locum delegati, q. 8. num. 47.
- A subdelegato non appellatur ad delegatum, si subdelegauit eo, quia erat suspectus, q. 8. n. 48.
- Subreptio.**
- Subreptionis exceptio, vide in verbo. Exceptiones.
- Subreptitia commissio appellationis, &c. vide in verbo. Commissio.
- Exceptio subreptionis contra litteras ad beneficia potest opponi in vim dilatoria, & in vim preemptoria, quest. 11. num. 49. & 50.
- Rescriptum subreptitium, vide in verbo. Rescriptum.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Subrogatus, seu substitutus.

A sententia subrogati potest appellari, licet non posset à sententia eius, in cuius locum est subrogatus, q. 16. limit. 1. sub num. 70. & 75. Et ideo à substituto Potestatis potest appellari, licet non possit appellari à Potestate, q. 8. num. 56. in fine.

¶ Licet Potestas in aliquo casu sit substitutus Capitanei, tamen Potestas debet iudicare secundum ordinamenta Capitanei, q. 18. num. 15.

Subsidium charitativum.

In subsidio charitativo non datur appellatio, quest. 17. limit. 7. num. 6.

Substantia, & substantialia.

Quod minori appelletur ad maiorem esse de substantia appellationis, q. 7. sub num. 93. vers. ratio.

¶ Actus non potest remanere sine substantialibus, q. 2. sub num. 6. vers. ratio rationis.

Substantialia iudicij non possunt partium consensu remitti, q. 19. rem. 1. concl. 5. num. 9.

Substitutus, vide in verbo. Subrogatus.

Successor.

¶ Successor, restituendo aduersus sententiam sui predecessoris, reputatur predecessor, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 83. & rem. 2. num. 32.

Summa.

In appellatione debet exprimi summa, seu quantitas, contenta in sententia, q. 4. num. 53.

Licet plures summae contenta in petitione & condemnatione, simul cumulatæ, constituant summam appellabilem, tamen si virtualiter in se habeant diuisionem, & vnaquaque de per se diuisa non sit summa appellabilis, denegabitur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 17. & sub num. 23. in fine. & limit. 43. num. 3. Sed quando plures summa separatim petuntur vnicuique actione, tunc coaceruantur, & datur appellatio si coaceruata constituat quantitatem appellabilem, d. memb. 9. num. 25. Sicus si summa proficiantur ex diuersis actionibus, num. 31. & d. lim. 43. num. 3. in fine. Sed si cum partita, seu summa in appellabili sit mixta alia summa appellabilis, dabitur appellatio quoad summam appellabilem, num. 4. Siue ista partita sint cumulata in prima sententia, siue in vltima, &c. num. 5. Quod si in libello petatur summa appellabilis, & in sententia condemnatur ad summam in appellabilem, attenditur sententia presupposito, quod sententia valeat, sed si non valeret, posset ex hoc ipso appellari, num. 6. vers. primus. Sicus est si in libello contineantur res, seu summa separata ex diuersis actionibus profluentes, quia tunc attenduntur sententia, num. 7.

Summaria.

Causa prima si est summaria, erit summaria etiam causa appellationis, q. 11. sub num. 17. vers. confirmatur.

In causis summaris datur appellatio, q. 17. num. 7.

¶ Causa, que est summaria, quia est causa vidua, remanet summaria licet vidua in medio litis nubat, quest. 17. limit. 47. memb. 1. num. 113.

Si causa sit summarie commissa ad instantiam actoris, potest etiam reus vti eodem rescripto, d. memb. 1. num. 113. in fine.

Causa summaria habent instantiam, q. 15. num. 244. & seqq. Et quando incipiat sub nu. 245.

Si causa principalis est summaria, omnes eius articuli sunt summarii, q. 17. limit. 6. memb. 9. num. 29.

Causa semel effecta summaria, semper remanet summaria, q. 11. sub num. 17. vers. confirmatur.

Inferior Papa, seu Princeps non potest delegare causam summarie cognoscendam, q. 16. limit. 1. num. 108.

Superflua.

Appellatio à sententia nulla an sit superflua, q. 17. limit. 19. sub num. 1.

Superflua appellatione infertur iudici iniuria, q. 17. limit. 21. sub num. 2.

Lex reuocat appellationes superfluas, q. 17. limit. 19. sub num. 1. vers. confirmatur. & limit. 21. num. 2. & 6.

Appellatio à sententia nulla, considerato effectu transseundi in rem iudicatam, est superflua, q. 17. limit. 19. sub num. 2. vers. non obstant, & num. 16.

Sententia fuisse bene appellatum, est nulla, si appellatio fuit superflua, q. 17. limit. 21. num. 3.

Statutum, quod tollit dubitationem iuris communis, non dicitur superfluum, q. 17. limit. 48. sub num. 8.

Superillustris.

Ab illustri appellatur ad superillustrem, quest. 8. num. 5. in fine.

Superior.

Appellatur ab inferiori ad superiorem, vide in verbo. Minor. & in verbo. Maior.

Superior, ad quem appellatur, omisso medio, debet esse subalternatiue medio omisso, q. 7. num. 139.

Ab eo, qui non recognoscit superiorem, non appellatur, q. 16. limit. 1. num. 6. iunctis precedentibus.

Appellatio simplex ad superiorem proximum, valet, q. 7. sub num. 4. 5. & 12.

Si iudicauerint simul ecclesiasticus, & secularis, & ab eorum sententia appellatur ad superiorem secularis, & ad quem: neque alium iudicem competentem, appellatio valet, q. 7. num. 12.

Quilibet superior potest appellare pro subdito, q. 5. num. 56. Declaratur, quando superior potest pretendere interesse, alias secus, num. 57. Et potest appellare tam nomine proprio, quam nomine subditi, num. 56. vers. subextende.

Superior corrigit factum inferioris, & non è conuerso, quest. 2. num. 4.

Superior potest agere pro subdito iniuste molestato, q. 5. sub num. 56. vers. comprobatur.

Superior dicitur is, qui est subalternate superior, q. 7. sub num. 3. vers. subdeclara.

Supplicatio.

Sublata appellatione propter excellentiam iudicis, non denegatur supplicatio, & recursus, q. 19. rem. 3. num. 2. & seqq.

Sublata appellatione ex natura causæ, censetur prohibita etiam supplicatio, eod. rem. 3. num. 4. & seqq. & num. 7. Præsertim quando appellatio est sublata à iure communi, & à statuto, num. 8. Et idem si à statuto solo, num. 9. Vnde supplicari non potest aduersus sententiam, quæ ob non prosecutam appellationem transiit in iudicatum, num. 11. Neque aduersus sententiam latam contra verum contumacem, num. 12. Et multo minus aduersus rem iudicatam trium conformium, num. 10. ¶ Potest supplicari in causis minorum, & matrimonialibus, num. 13. Et an, & quando in tribunali Vicarii, & Gubernatoris Urbis detur recursus, num. 14. 16. 17. & 18. Potest supplicari in actibus extrajudicialibus, num. 19. Item aduersus tarditatem iudicis, num. 20. Et indistincte per viam gratiæ, num. 21. Et quando supplicatio fundatur in nullitate sententiæ, num. 22.

In causa supplicationis proceditur, sicut in causa appellationis, q. 19. rem. 3. num. 24. & seqq. Et in quibus non procedatur, num. 27. & 28.

A sententia Vicarii potest supplicari Episcopo, quest. 8. num. 79. & 80.

Supplicatio debet interponi infra decem dies, q. 12. num. 83. Declaratur, q. 19. rem. 3. sub num. 27. subdeclara. 1.

Supplicatio non admittitur aduersus rem iudicatam trium conformium, q. 17. limit. 1. num. 15. Et quid in sententiis, quæ non transeunt in rem iudicatam, num. 16.

Contumax vere non supplicat, q. 17. limit. 3. num. 7.

Index in Tractatum

Supplicatio differt à restitutione in integrum q. 19 rem. 3. num. 23. Et à querela, & à reuisione n. 34.
Supplicatio non retardat executionem, eod. rem. 3. num. 27. Sed recursus coram Gubernatore retardat, ibidem vers. semper.
Non potest quis bis supplicare eod. rem. 3. n. 28.
Cautio de restituendo an. & quando praestetur supplicanti, & an sufficiat cautio iuratoria, e. d. rem. 3. sub num. 27. vers. declara. & seqq. Et, ea non praestita, executio est nulla ead. q. 19 rem. 2. ubi num. 94. vers. ampla.
Princeps non debet de facili admittere supplicationes aduersus res in litas q. 19 rem. 3. n. 29.
Effectus supplicationis remissive eod. rem. 3. n. 29. in fine.
Supplicationis cassata an reuideatur ex eisdem, vel possit reuideri etiam ex nouis, eod. rem. 3. n. 25.
Suspectus, & suspitio.
Suspectus de fuga potest capi, etiam pendente appellatione, q. 2. num. 17.
Si iudex sit ex legitima causa allegatus suspectus, & is nihilominus procedat potest appellari, q. 5. sub num. 116.
A iudice suspecto non potest propter solam suspicionem appellari, q. 5. num. 116.
Si ordinarius delegat eo, quia sit suspectus à delegato non appellatur ad ordinarium, qui delegauit sed ad illius superiorem, q. 8. n. 8. 19.
Si Episcopus delegat eo, quia ipse sit suspectus, à delegato appellatur ad superiorem Episcopi, & non ad Episcopum, quaest. 8. num. 27.
Si delegatus subdelegauit eo, quia erat suspectus, non appellatur ad delegatum sed ad alium superiorem, q. 8. n. 48.
A processu, quem facit iudex, allegatus suspectus, potest appellari etiam post decem dies allegata suspicionis, dummodo appellatur intra decem ab ipso processu, actu, quem facit, quaest. 12. num. 152.
Si iudex, allegatus suspectus, procedat, & appelletur à processu, processus est nullus q. 14. n. 62.
Appellatio sola an causet suspicionem, q. 17. limit. 47. memb. 3. sub num. 3. & 4.
¶ *Princeps an possit dare iudicem suspectum q. 16. lim. 1. num. 118. & seqq.*
Inferior Principe an, & quando possit dare iudicem suspectum, ead. limit. 1. n. 122. & seqq. & 125.
Ex capite suspicionis non possunt recusari Papa, q. 16. lim. 1. sub num. 7. & 8. Imperator, n. 9. Is qui non recognoscit superiorem sub eod. n. 9. Bonus religiosus sub num. 17. Merus executor, nu. 10. Secus si sit mixtus nu. 11. Et qui executoris possint recusari suspecti, n. 12. & seqq.
Si principales sunt suspecti, reliqui possunt haberi pro suspectis, q. 16. limit. 1. num. 15. Quare tota Synodus potest recusari suspecta, si est suspectus Metropolitanus, num. 16. Et totum Colloquium, & Vniuersitas, si est suspectus Rector, sub eod. num. 16.
Qui possunt recusari suspecti, & qui non q. 16. limit. 1. sub num. 16. & seqq.
Iudex si semel g. auauit partem, efficitur suspectus de iteratione grauaminis, q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 2. Vnde potest recusari in aliis causis separatis, n. 3.
Parti non potest recusare iudicem, quem elegit, d. lim. 47. memb. 3. num. 21.
Parti potest allegare iudicem suspectum etiam quod suspitio processerit ex facto ipsius partis, quaest. 17. limit. 47. memb. 1. num. 18.
Suspitio iuris, & de iure non indiget allegatione, quaest. 8. sub num. 75.
Suspitionis exceptio contra iudicem an, & quando possit opponi post litem contestatam, q. 11. sub num. 52. subrept. 2.

De suspitione Episcopi & Vicarij, vide in verbo, Episcopus, & in verbo. Vicarius.
Suspicio, vide in verbo. Timor.
Suspensio, & suspensus.
Appellatio suspendit iurisdictionem iudicis à quo q. 3. num. 16. & 49. Si sit appellatum à diffinitiuo, q. 17. limit. 47. memb. 2. sub num. 11. vers. confirmatur. Suspendit etiam si sententia traheret secum executionem, d. q. 3. num. 18. 73. & 74. Etiam si iudex à quo appellationi non deferret, num. 19. Suspendit sententiam depositionis num. 72. vide in verbo. Canonicius. in verbo. Episcopus. vers. Episcopus depositus. & in verbo. Praetatus. Suspendit infamiam irrogatam per sententiam, num. 74. in fine. & num. 75.
Appellatio non suspendit iurisdictionem iudicis à quo in his qua tendunt in faciliorem exitum appellationis q. 3. num. 20. Et qua sint ista vide in verbo. Pendente Non suspendit, nisi quo ad illam causam seu articulum, à quo est appellatum, num. 46. Non suspendit actum futurum, omnino accessorium ad sententiam latam, num. 55. Non suspendit effectum sententiae censurales ecclesiasticae, num. 65. 76. & seqq. Procedit hoc in appellatione interposita post sententiam, num. 66. Et in sententiis censurarum spiritualium secus in aliis, num. 67. Non suspendit, si non sit interposita coram ipso iudice à quo, q. 6. num. 7. & latius num. 31.
Licet condemnatus ad mortem fiat seruus poenae, tamen appellatio suspendit effectum condemnationis, q. 3. nu. 73. & q. 17. limit. 22. sub num. 2.
Licet iudex à quo non teneatur aliquo casu deferre appellationi, tamen deferendo suspenditur eius iurisdictionis, q. 17. limit. 4. num. 27.
Licet non deferat tamen suspenditur eius iurisdictionis, si in appellatione sit expressa causa, & c. q. 17. limit. 4. num. 51.
Appellatio in articulo separatis an suspendat quoad omnes, si iudex detulerit appellationi, vide in verbo. Deferre, vers. licet iudex.
Terminus ad appellandum à diffinitiuo suspendit iurisdictionem iudicis à quo, q. 3. num. 17. & 50. Sed non ab interlocutoria, vide in verbo. Terminus.
Appellatio à Papa seu Principe male informato ad eundem non suspendit pronunciatum, q. 8. num. 66.
Appellatio suspendit, sed non rescindit iudicatum, q. 3. num. 82. & 83.
Arreptio itineris ad Papam suspendit iurisdictionem iudicis, q. 6. sub num. 2. sub declar. 1.
Appellatio ab interlocutoria non suspendit iurisdictionem iudicis à quo, q. 3. num. 47. & q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 28. & memb. 2. sub num. 11. Sed si appellatio sit admittenda, & articulus sit connexus cum tota causa, suspendit non solum articulum interlocutoria, sed totam causam, d. limit. 47. memb. 2. sub num. 1. Siue sit appellatio ante contestatam litem num. 2. & 3. Siue post litem contestatam, num. 4. & seqq. Sed si articulus, à quo appellatur non sit connexus, non suspendit, nisi quoad illam articulum, num. 12. & sub num. 14. vers. non recedas. & num. 15. & seqq. Praxi tamen seruat, vt suspendat in omnibus, sub num. 14. vers. praxi tamen.
Suspensio iurisdictionis, cassata ex appellatione ab articulo connexo, non operatur simpliciter reuocationem processus quoad connexa, sed conditionaliter ex futuro euentu, quatenus scilicet iustificetur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 2. sub num. 10. declar. 2.
Appellatio ab vna causa separata non suspendit processum alterius cause, q. 17. limit. 47. memb. 2. num. 13. confirm. 1. Et si appelletur à sententia delegati num. 30.
Qui hnt articuli separati, in quibus appellatio non suspendit iurisdictionem, nisi in articulo, à quo appellatur q. 17. lim. 47. memb.

Sig. Scacciae, De appellationibus.

Memb. 2. num. 15. & seqq. Et qui sint articuli connexi in quibus suspendit quoad omnes, n. 5. & seqq.

Suspensio iudice medio, appellatur ad illius superiorem, quest. 7. num. 41.

Suspensio licet appellet, tamen remanet suspensus, q. 3. nu. 65. & 77. Declaratur, n. 66. & seqq.

¶ Connexitas, quae causat suspensionem totius iurisdictionis, consideratur tripliciter, q. 17. limit. 47. memb. 2. n. 10.

Suspensio quid sit, q. 3. sub num. 77. vers. contra.

Suspensio à beneficio, seu à pontificalibus, &c. & celebrans non incurrit irregularitatem, q. 3. sub n. 68.

Suspensiva.

Appellatio suspensiva in possessione momentanea an habeat locum in casibus, in quibus ius civile permittit appellari, q. 17. limit. 6. memb. 3. n. 26. Et quid si grauiamen non possit reparari, nisi cum magna difficultate, memb. 8. n. 5. & 8.

In possessorio summario denegatur etiam de iure canonico, q. 17. limit. 6. memb. 2. nu. 4. Secus in possessorio ordinario, memb. 7. n. 11. & 13.

In missione heredis scripti in possessionem denegatur etiam de iure canonico, q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 31.

Tertij appellatio an admittatur etiam suspensiva, q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 46. & sub num. 47. comprob. 1.

Quo casu detur appellatio suspensiva, & non deuolutiua, q. 17. limit. 48. n. 33.

Reliqua vide in verbo. Prohibere. in verbo. Instrumentum. & in verbo Notorium.

Syndicatus, & Syndicus.

A sententia lata in syndicato, an detur appellatio, vide in verbo. Officialis. & in verbo. Barattaria.

Syndicus an, & quando possit renunciare appellationi, vide in verbo. Renunciatio. vers. procurator.

¶ Iudices & officiales syndicantur de grauiamine, iniquitate, & iniustitia sententiae, q. 19. rem. 4. n. 1. Etiam si pars grauata potuisset alia via se defendere contra aduersarium, n. 2. Et non solum tenetur officialis, sed etiam Ciuitas, quae ipsum elegit, num. 3.

Officiales de consuetudine Italiae, & Francia non syndicantur, nisi de dolo, & barattaria, eod. rem. 4. n. 5. & seqq. Et in Verbo nullatenus syndicantur, n. 8.

Tacite.

TACITE contenta in sententia non admittunt appellationem, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 11.

¶ Tacitum non operatur quantum expressum, q. 12. n. 87.

Quae tacite colliguntur ex sententia, non transiunt in rem iudicatam, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub num. 11. Nisi colligantur necessario, sub eod. num. 11. in fine.

Sententia habet vim sententiae etiam in his quae ex ipsa tacite, & necessario colliguntur, eod. memb. 9. sub num. 70.

Quod tacite & necessario colligitur, dicitur expressum, eod. nu. 70. & 71.

Tarditas.

A tarditate iudicis non expediens causam an possit appellari, & quae sint necessaria, q. 17. num. 46. & seqq.

¶ Tarde producens instrumentum, tenetur ad expensas, vide in verbo. Expensa. vers. tarde.

Taxatio expensarum, & fructuum.

Expensa non possunt taxari, appellatione pendente, q. 3. num. 54. & seqq. Et quid in iudeis, num. 58. Quid si taxentur incontinenti, num. 59. Quid in expensis regesti, num. 60. Quid in expensis causae attentatorum, n. 61.

Appellatio à condemnatione fructuum an impediatur iudicem à quo, ut non possit eos taxare, quest. 17. limit. 6. memb. 9. num. 41.

A taxatione expensarum propter excessum datur appellatio, q. 17.

limit. 10. num. 56. & limit. 21. num. 57. & 58. Et ideo non potest appellari à taxatione, praesupposita iudicata in simplici condemnatione expensarum, d. limit. 10. num. 58. Sed requiritur, ut in appellatione exprimat excessus taxatione, num. 59. & 61. Et eiuismodi appellatio cum expressione excessus suspendit, num. 63. Et an ultra expressionem excessus requiratur aliquis sumus de excessu, & quid seruet Signatura, nu. 64. & 65. Et quid seruetur in foro Capitolino, quando appellatur à taxatione expensarum, n. 57.

A taxatione expensarum excessiua datur appellatio etiam si non sit appellatum à condemnatione, q. 17. limit. 21. num. 59. & daretur etiam in obligatione Camerali, si expensa taxata constituerent summam appellabilem, num. 60. Et etiam in expensis interlocutoria, &c. num. 61. Et datur etiam vero contumacia, num. 62. Et in expensis contumacialibus, n. 63. Et praecipue datur appellatio, quando taxatio expensarum fieret in ipsa sententia diffinitiva, num. 64.

Index potest reuocare taxationem expensarum, dummodo non sit facta cum ipsa sententia diffinitiva, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 24. 70. & 71.

Taxatio expensarum non est interlocutoria, sed est quadam declaratio, q. 3. num. 54. vers. ratio.

Temeraria.

Appellatio temeraria qua ducatur, q. 2. sub num. 48.

Temer. appellans, vide in verbo. Calumniose.

Tempus.

Tempus ad appellandum in causa propria, & in causa aliena quantum esset de iure digitorum & codi. n. q. 12. n. 1.

Appellari debet infra decem dies, q. 12. num. 1. Etiam si sententia esset nulla, num. 59. & seqq. Etiam si appellatus confiteretur de iure non ipsius appellati, num. 62. & seqq. Etiam si sententia esset notorie iniusta, num. 67. & 68. Tertius debet adhaerere appellationi infra eosdem decem dies, nu. 69. & seqq. Debet ratificari infra eosdem decem dies, n. 79. & 80. Necessitas appellandi infra decem dies habet regulam pro se, tam in sententia, quam in personis & casibus. In sententia ergo, quae non transit in rem iudicatam, num. 81. & 82. & q. 17. limit. 1. num. 7. In sententia lata de consilio sapientis, limit. 2. num. 16. In supplicatione, num. 83. In sententia interlocutoria, num. 84. & seqq. In quibus subampliat, restringitur & declaratur. In fisco, num. 99. Nec de consensu partium potest deinde appellari, num. 100. & seqq. In causa beneficii, num. 103. & seqq. In actu iudiciali & extraiudiciali, num. 106. In protestatione interponenda coram honestis viris, num. 107. In appellatione coram iudice ad quem, num. 108. In intimatione appellationis, num. 109. Etiam si intra illos decem dies fieret compromissum, num. 110. In sententia conditionali, num. 111. & 113. ubi limitatur. In laudo, num. 114. & seqq. In sententia lata, procuratore presente, num. 118. & seqq. In eo, qui est restitutus ad appellandum, num. 141. In actu qui dependet à sententia, num. 142. In sententia lata contra infirmum, sub eod. num. 142. In causa feudali in causa criminali, sub eod. num. 142. Si non appelletur, transit in rem iudicatam absque alia declaratione, nu. 143.

Supplicari infra quantum tempus debeat, vide in verbo. Supplicatio. ¶ Limitatur in multis casibus, in quibus potest appellari etiam post lapsos decem dies. In grauiamine successiuo, num. 144. & seqq. Quoad effectum ratificandi g. sta per falsum procuratorem, num. 153. In appellatione tertij, num. 154. & 155. In appellatione à statuto, num. 156. & seqq. In comminationibus, num. 159. In praecipis, num. 160. In appellatione à delatione iuramenti, num. 161. In sententia lata dolo iudicis, sub eod. num. 161. In paupere, &c. num. 162. & seqq. In impedito, num. 167. Quando pendet causa nullitatis, num. 169. Quando pendet articulus an appellatio sit deserta, num. 170. In causis criminalibus, &c. num. 171. In remediis

Index in Tractatum

ordinarius, num. 173. In reductione a iuramento, &c.
num. 174.
Intra tempus decem dierum est appellandum coram iudice com-
petenti licet fuerit prius appellatum coram incompetenti q.
7. num. 27 & q. 8. num. 83. Intra idem tempus est appella-
ndum coram iudice aliquo q. 6. num. 17. Similiter coram
honestis personis, num. 38. Restrigitur, quando non possit
propter iustum metum num. 39.
Statutum, seu stylus potest augere, & minuere tempus datum à
lege ad appellandum q. 12. num. 5 & 6.
Tempus datum ad appellandum an incipiat currere à die noti-
tiae latae sententiae, & an sufficiat notitia solius prola-
tionis sententiae, vel requiratur etiam notitia de qualitate
sententiae q. 12. num. 7. Et late resolvitur, distinguendo duos
casus, num. 9 & seq. & num. 13 & seq. Et quantum inci-
piat currere contra tertium, num. 73. in fine & nume-
ro 134.
Tempus ad appellandum contra citatum personaliter incipit
currere à die habiti termini proseruato, q. 12. sub num. 38.
vers. declarata.
Tempus ad appellandum non currit quandiu pendet cassus nul-
latus, q. 12. num. 69. Et quandiu pendet articulus, an appel-
latus si deserat num. 170.
Appellatio presumitur interposita infra legitima tempora à tem-
poribus habita notitia q. 12. num. 24.
Appellans tenetur docere non solum de appellacione, sed debet et-
iam probare se appellasse infra legitima tempora q. 12. num.
40. Etiam si appellatus confiteretur fuisse appellatum num.
42. Restrigitur & extenditur, num. 44 & 45. Et etiam si
appellatus ore proprio confiteretur de non iure iohis a vella-
ti num. 6. 64. & 65. Etiam si causa appellacionis esset de-
uota a l. Padam, num. 63.
Appellans tenetur probare se appellasse infra legitima tempora,
etiam appellato non opponente q. 1. sub num. 42.
Non satis est, probare fuisse appellatum infra legitima tempo-
ra, sed debent probari alia formalia appellacionis, quasi. 12.
sub num. 41.
Arreptio iuramentis, quae habet vim appellacionis, debet fieri infra
tempus decem dierum, q. 6. sub num. 42. sub declar. 1.
Appellans & dicens se à decem diebus citra habuisse notitiam
a se presumatur appellasse infra decem dies, q. 1. num. 46.
Appellans non cogitur ultimo momento temporis dati ad appel-
landum adire iudicem, sed potest adire quocumque intra
illud tempus & q. 12. num. 47.
Lex non potest variare, seu variare tempus decem dierum,
datum ad appellandum, q. 15. num. 116 & sub num. 219.
vers. primus.
Tempus datum ad appellandum, quoad sui initium est vitale &
quoad propterea non currat q. 12. num. 48. Sed quoad sui
progressum est continuum, sub eod. num. 48.
Tempus datum ad appellandum non currit ignorantibus, q. 12. sub
num. 48.
In pedito non currit tempus ad appellandum q. 12. sub num. 48.
Tempus datum ad appellandum currit de momento ad momen-
tum, de puncto ad punctum, q. 12. num. 49. Hoc non seruatur
Romae neque in aliis locis status ecclesiastici, num. 53 & 54.
Neque quando tempus datur ad appellandum infra decem
dies à die latae sententiae, num. 56 & 57.
Dies sententiae latae & dies appellacionis computantur in decem
diebus datus ad appellandum, q. 12. sub num. 49. Romae ta-
men & in aliis locis status ecclesiastici dies latae sententiae non
numeratur num. 55. Neque computatur, quando tempus da-
tur ad appellandum à die latae sententiae, num. 56 & 57.
Dies interposita appellacionis non computatur in termino Apos-
tolorum q. 13. num. 83. Et tunc non computatur in fatalibus,
q. 15. num. 171.

Appellatio potest interponi quolibet tempore tam feriato, quam
non feriato etiam de nocte, q. 12. num. 51. & q. 4. num. 57. in
fine.
Tertius infra quantum tempus debeat appellare & infra quan-
tum tempus debeat adherere appellacioni q. 12. num. 69. &
& seq. & num. 75. & seq.
Tertius, volens appellare, vel adherere appellacioni, debet hoc fa-
cere infra decem dies, secus si velit adherere profectioni ap-
pellacionis, quia potest adherere etiam post lapsos decem dies,
q. 12. num. 75.
Adhesio appellacionis infra quantum tempus debeat fieri, vide
in verbo, adhesio & in verbo, Tertius.
Appellatio vnus ex literis consultibus facta infra legitima tempo-
ra prodest alii non appellanti, q. 12. num. 77. & seq.
Iudex, vel aries an possint praesumere breuius tempus vel longius
ad respondendum pro Apostolis, vide in verbo, Apostoli.
Tempus petentorum Apostolorum est commune iudici, & ap-
pellanti, q. 13. sub num. 9. vers. contra & num. 83.
Tempus ad respondendum de Apostolis quantum sit, quasi. 3. sub
num. 42. & num. 92. & seq.
Tempus ad petendum, & respondendum de Apostolis currit de
momento ad momentum q. 13. num. 41. in fine. Et quando inci-
piat currere num. 83.
Tempus decem dierum datum ad committendam causam ap-
pellacionis interposita in partibus quando incipiat currere q.
14. sub num. 48.
Tempus decem dierum qui dantur appellati ad faciendam com-
mittendam appellacionem, & tempus ad subleuandam ap-
pellacionem, &c. q. 14. sub num. 14. vers. ratio. Et dantur ad in-
choandum prosecutionem appellacionis, sub num. 39. vers. ratio.
Et non est de fatalibus q. 15. num. 162.
Intra quantum tempus debeat expedi commissio causae appel-
lacionis, vide in verbo, Commissio.
Tempora fatalium sunt septem, q. 15. num. 12. Et quae sint, & sine
ad illa quocumque appellantes, num. 15. Et an, & quando currant,
num. 44. & seq.
Reliqua vide in verbo, Fatalia. in verbo, Ferie. & in verbo, Ter-
minus.
Tempus ad conficiendum inuentarium an currat, pendente lite
super hereditate, q. 15. num. 518.
Tempora vitia non currunt ei qui est in pedibus facto iudicis, q.
11. sub num. 153. & q. 15. num. 124.
Tempus seu terminus non currit quandiu disputatur super eo,
cui terminus est praefixus, q. 15. num. 82.
Tempus ad eligendum currit non obij ante quod sit impetranda
licentia a Papa, &c. q. 15. num. 157.
Lapso tempore praefixo an possit valide procedi, vide in verbo, In-
stantia ver. sententia lata.
Terminus.
Termini substantiales in causa appellacionis quot, & qui sint q.
11. num. 58 & 59.
Pendente termino ad appellandum, nihil est innouandum q. 3.
num. 7. 15. & 50. Innouatum tamen remanet in suo robo-
re, si non sequatur appellatio infra terminum, num. 52. Et
quid de innouatis post lapsos decem dies à die sententiae latae
contra factum contumacem, sed pendente alio termino decem
dierum ad appellandum à die notitia, q. 2. sub num. 38. vers.
nota. & num. 175. Innouata remanent etiam contra tertium,
q. 17. in tit. 6. memb. 4. num. 111. Item remanent in casu,
quo appellatio sit regulariter prohibita, ead. q. 17. limit. 4.
num. 53. Et ideo remanent gesta pendente termino ad appel-
landum ab interlocutoria ead. q. 17. limit. 47. memb. 1. num.
29. Et an si habeat vim definitiuam, num. 212. Et continueat
gratuam irreparabile sub num. 149. Quare iudex pendente
termino ad appellandum ab interlocutoria super competen-
tia, potest procedere, ibidem, vers. confirmatur.

Termini

per arrip
num. 41
neque

Sig. Scaccia, De appellationibus.

- Terminus ad appellandum aliquando plus impedit, quam ipsa appellatio.** q. 3. nu. 51. Et quando plus impediatur appellatio, q. 17. limit. 4. nu. 53.
- Paria sunt pendere appellationem, vel terminum ad appellandum.** q. 17. limit. 2. sub nu. 26. comprob. 1. Hac equiparatio quando non fit vera, q. 17. limit. 4. nu. 53. & limit. 47. memb. 1. nu. 149. & 151.
- Termino habito pro seruato circumducto, an requiratur noua schedula appellationis, vel sufficiat prioris repetitio,** q. 12. sub num. 38. vers. difficultas, & q. 17. limit. 21. sub num. 23. vers. & quia.
- Stylus habendi terminum pro seruato ad sententiam late impugnatur, & defenditur in commissione causa appellationis,** q. 14. nu. 9. 10. & seq.
- Habito termino pro seruato, an adhuc appellans debeat facere instantiam pro illius aperitione, ne currant fatalia,** qu. 15. num. 127.
- Si iudex requisitus pro Apostolis, det terminum iuris, & deinde eidem redeundi in termino iuris det alium terminum iuris, an censeatur dedisse Apostolos fututorios,** q. 13. n. 20. & 22. Et non tenetur appellans ulterius redire, n. 34. Et tenetur iudex illos dare in secundo termino etiam non requisitus, alias amittit iurisdictionem, sub nu. 58.
- Iudex non potest monere appellantem ad redeundum pro Apostolis in termino anticipato,** & c. q. 13. nu. 35.
- Terminus iuris, qui datur pro Apostolis in Regno Neap. qualis fit,** q. 13. num. 92. & seq. Et qualis in foro Capitolino, n. 98. & 99.
- Iudex, dando Apostolos dimissorios, an possit praefigere terminum ad se presentandum cum Apostolis, quast. 13. num. 87. & seqq.**
- Iudex, vel partes an possint praefigere breuiorem, seu longiorem terminum ad redeundem pro Apostolis, vide in verbo. Apostoli.**
- Reliqua de termino Apostolorum, vide in verbo. Apostoli. & in verbo. Tempus & in verbo. Renuntians.**
- Iudex à quo non potest appellanti praefigere terminum ad finiendam causam appellationis,** q. 14. nu. 51. & q. 15. sub num. 15. vers. nono. & nu. 218. Sed praefixus remanet validus in prosecutione appellationis nu. 16.
- Iudex à quo, non deferendo appellationi, an possit appellanti praefigere terminum ad prosequendam appellationem,** q. 14. nu. 15. Et, deferendo, an possit ex interuallo, vel solum eodem contextu praefigere nu. 21.
- Iudex à quo an ea ipso, quod appellanti praefigit terminum ad prosequendam appellationem, dicatur admittere appellationem,** q. 14. nu. 16.
- Praefixo termino ad prosequendam appellationem quos effectus operetur quast. 14. num. 17. Et quod non deuoluat causam ad Curiam, numero 18. Et quid in causis beneficialibus, num. 20.**
- Iudex à quo potest praefigere terminum ad prosequendam appellationem, sed non cogitur praefigere, quast. 14. numero 22.**
- Regens Cancellaria potest prorogare terminum ad committendam causam appellationis, quast. 13. sub num. 36. vers. secunda.**
- Terminus quod iudex à quo potest praefigere appellanti ad eum illaqueandum, sunt octo, q. 15. nu. 15.**
- Terminus, quem appellanti assignat iudex à quo, non retinetur terminum assignatum à iure, quia terminus hominis venit ad abbreviandum, q. 15. nu. 20.**
- Iudex ad quem non potest ad instantiam appellati breuiare terminum ad prosequendam appellationem, q. 15. nu. 240. Et quomodo possit, nu. 317.**
- Si iudex, lapsa termino, admittat testes, potest appellari etiam in causa possessoria, q. 17. limit. 6. memb. 7. num. 43 & 42.**
- De termino ad committendam causam appellati nis. Vide in verbo. Commisio.**
- Reliqua, vide in verbo. Dilatio & in verbo. Tempus.**
- Termini substantiales seruandi coram iudice executoriali, qui sunt, q. 11. nu. 200.**
- Terminus pro seruato ad sententiam quantum daret destylo, Curia coram diuersis iudicibus, q. 12. nu. 8. & q. 14. sub nu. 11. vers. aduerte.**
- Sententia fingitur lata in die termini habiti pro seruato, & c. q. 14. sub nu. 10. vers. respondeo.**
- Iudex non potest prorogare, seu breuiare terminum datum à lege, & c. q. 15. sub nu. 214. & seqq.**
- Idem est assignare in termino, & ad terminum, q. 13. sub nu. 51. aduert. 1.**
- Auditor Camera an, & quando concedat terminum triginta dierum ad soluendum, & quid operetur iste terminus, q. 17. limit. 2. nu. 29 & seqq.**
- Terminus non currit, vide in verbo. Tempus.**
- Reliqua vide in verbo. Tempus.**
- Ter prouocare.**
- Vna, eademq; pars non potest ter appellare, vtraq; tamen potest bis appellare, q. 17. limit. 1. num. 42. Quare statutum quod non liceat nisi semel appellare, intelligitur, ab vna parte, nu. 43. & 51.**
- A sententia qua iudex declarat, non potest tertio appellari, datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 184.**
- Non licet ter prouocare, vide in verbo. Tres sententia.**
- Interlocutoria, quod non potest tertio appellari, habet vim definitiua, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 184.**
- Tertia sententia, seu appellatio, vide in verbo. Tres sententia.**
- Tertius.**
- Tertius quilibet potest appellare pro suo interesse, q. 5. nu. 71. Etiam pro quali quali prauidicio, nu. 73. Sed non pro interesse fundato in spe tantum, nu. 74.**
- Tertius cuius culpa appellatio est deserta, tenetur ad interesse, q. 15. nu. 135. & seqq.**
- Tertius faciens aliquid, appellatione pendente, debet conueniri coram suo iudice, nulla habita ratione appellationis, q. 3. num. 62. & quast. 17. limit. 2. nu. 61. Et an, & quando dicatur inuocare, appellatione pendente, vide in verbo. Pendente.**
- A sententia, lata in fauorem actoris excommunicati potest tertius, qui nullum habet interesse, appellare, quast. 5. numero 120.**
- Tertius quandoque admittitur ad appellandum ab ea sententia, à qua appellare non possunt partes, quast. 17. limit. 1. num. 63.**
- Non potest appellare à sententia definitiua propter suum interesse, nisi exprimat causam sui interesse, quast. 4. sub nu. 29. cas. 4. Imo nisi doceat, etiam si vellet appellare deuolutive tantum, quast. 17. limit. 6. memb. 4. sub nu. 108. vers. declara.**
- Potest appellare infra decem dies à die notitia, quast. 12. n. 154. & 155. & q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 69. 96. & seqq. 102. & 103.**
- Volens adherere appellationi, tenetur adherere infra decem dies, q. 12. nu. 69. & seqq. Declaratur, nu. 75. seqq. & 78. restr. 3. in quibus restringitur.**
- Non potest adherere appellationi, nisi habeat interesse, q. 12. nu. 72. & q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 106. & 107.**
- Reliqua de tertii adhesionem, vide in verbo. Adhesio. & in verbo. Tempus.**
- Tertius potest appellare à sententia de mittendo heredem in possessionem.**

Index in Tractatum

- possessionem licet principalis non possit, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 41. & seqq. Et, si bona sunt vacantia, impedit executionem, sub nu. 74. & seqq.
- Si tertius petat, reuocari tenentiam datam ex primo decreto in sua possessione prauidium, & iudex non reuocet, potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 129.
- Prohibitio appellacionis non se extendit ad tertium, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 42.
- Tertius potest appellare, iniurto principali, qui litigat, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 44. Et potest prosequi appellacionem etiam si reus principalis se concordauerit cum actore, nu. 45. ead. q. 17. limit. 2. sub nu. 96.
- Potest appellare, quamuis principales non appellent, seu renuntiant appellacioni, vide in verbo. Renuntians vers. appellacionis renuntiatio.
- Tertius appellando an, & quando impediatur executionem sententiae contra condemnatum, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 46 & seqq. & sub num. 104. vers. verum. Et quando etiam non appellando, nu. 51. & seqq. Et volens impedire per viam appellacionis, debet appellare infra decem dies a die scientiae, nu. 69. & 96. Et quae scientia requiratur, nu. 98. Et quid praesumatur in dubio, nu. 97. Et appellatio non debet praesumi calumniosa, nu. 87. Et quando non praesumatur, nu. 88. Nec debet tertius esse in rebus in possessione pendente, nu. 91. Aut aliter clandestinus, seu violentus, &c. nu. 92. Quia isti possessores si auolenti non impediunt executionem, etiam si appellent infra legitima tempora, nu. 93. Neque eis appellanti bus praestatur cautio, nu. 94. Et sunt vitiosi possessores, quando sunt actum actione reali, & res controuersa fuit alienata in ipsos, nu. 95. Item non appellat, si uenerit ad causam in tertia instantia, & feratur tertia sententia conformis aliis duabus, nu. 99. Et etiam si non uenerit ad causam, dum modo scuerit quod causa ageretur, nu. 100. & 101. Et quomodo probatur scientia, nu. 102. Et cui incumbat onus probandi scientiam, nu. 103. Minus etiam potest appellare conditionaliter, & quid in curia, nu. 105. Item non appellat, nisi exprimat suum interesse, nu. 106. & 107. Et de eo doceat incontinenti, nu. 108. Et quando tertii appellatio non impediatur sequestrum, nu. 110. Neque appellat, si non potest appellare principalis condemnatus, & sententia sit ex illis, quae prauidicant etiam tertio non vocato, nu. 112.
- Si tertius admittatur ad appellandum, non dicto de eius interesse, is, qui est principalis in causa, potest ab hac admisione appellare, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 107. Et idem si admittatur ad impediendam executionem, ead. q. 17. limit. 4. memb. 1. nu. 102.
- Tertius possessor, cuius exceptiones non admittuntur ad impediendam executionem, potest appellare, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 55.
- Tertio possidenti, & ignorantis, causam agitari, licet habeat notitiam post lapsam tempus, sententia tamen lata inter alios non prauidicat, quae, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 56. Et quid si scuerit, causam agitari, & non appellauerit, numero 57.
- Tertius possessor condemnatus ex l. fin. C. de ac. q. poss. ad dimittendam possessionem rei, quam debitor obligauerat creditori cum clausula constituti, non appellat, q. 17. limit. 6. memb. 6. sub nu. 48. vers. tertio quia.
- Tertius non potest agere de attentatis commissis pendente termino ad appellandum, quae, q. 17. limit. 6. memb. 4. numero 111.
- Tertius quomodo debeat concipere libellum appellacionis, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub nu. 114. not. 1.
- Iudex appellacionis quomodo debeat concipere sententiam respectu tertii, sub eod. nu. 114. not. 2.
- Sententia in causa appellacionis lata in fauorem tertii an, & quanto profit victo, sub eod. nu. 114. not. 3.
- Tertius, vide in verbo. Extranus.
- Tertius non potest conueniri executiue, & ideo potest excipere contra instrumentum licet non possint principales, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub nu. 43.
- Tertius potest duplici via se opponere liti, & qua sint iste via, & quomodo differant eod. memb. 4. sub nu. 49. vers. pro. & n. 50. & seqq. & n. 69.
- Tertius quando admittatur ad litem in statu, & terminis, in quibus reperitur, & quando sit cum eo iniurianda a capite, eod. memb. 4. nu. 50. & 72.
- Opponendo se executioni an, & quando eam impediatur, eod. memb. 4. num. 51. & seqq. & quae, q. 19. rem. 1. concl. 4. num. 98. & seqq.
- Tertius possessor impedit executionem, q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 51. & seqq. Siue sit actum actione personali, siue reali, nu. 53. Etiam si non probet, neque alleget possessionem esse iustam, nu. 54. Praeterea si ignorauerit, causam agi, nu. 56. Et quid sciuit, nu. 57. & 75. Praeterea etiam si alleget, se esse etiam dominum, nu. 58. Et quamuis victor uellet probare, victum esse dominum, nu. 59. & seqq. Et quamuis possideret iniuste quoad alios, dummodo iuste, quoad victum, nu. 63. Et quamuis possideret solum ratione melioramentorum, nu. 64. & 65. Et quamuis essent tres sententiae conformes, n. 66. Et victor, qui petit executionem, uellet cauere, &c. sub eod. nu. 66. ampl. 11. Ut autem tertius possessor impediatur executionem, debet incontinenti docere de sua possessione, nu. 68. Et non debet esse possessor clandestinus, violentus aut aliter vitiosus, nu. 70. 91. & seqq. Alias fieret executio, nulla etiam praestata sibi cautione, n. 94. Et non dicitur possessor intrusus, seu vitiosus, nisi possideat rem controuersam, nu. 95. Item sententia non debet esse ex illis, quae prauidicant etiam tertio non vocato, n. 71. & 112. Et quid si tertius possessor sit heres, sub nu. 72. vers. sic. 5. Et quid in tertio possessore cuius actor constituerat se possidere nomine creditoris, qui agit contra ipsum tertium possessorem, sub eod. nu. 72. vers. extende.
- Quomodo fiat executio contra tertium possessorem, probato, quod victus in sententia est dominus, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 60. & seqq.
- Executio fit semper cum clausula (sine prauidicio iurium tertii, qui se opposuit) eod. memb. 4. nu. 84. & 109.
- Utilius est agere contra tertium possessorem, &c. q. 17. limit. 6. memb. 4. sub nu. 72.
- Tertius, do. endo de suo interesse, impedit executionem rei, cuius possessio est vacans, eod. memb. 4. n. 74. Si ipse ignorauerit causam agi, n. 75. Secus si sciuit, n. 76. Aut habeat praesumptionem calumniae contra se, nu. 77. & sub nu. 87. limit. 1.
- Si victus sit in possessione, tertius non impedit executionem, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 78. Etiam si tertius ante latam sententiam mouisset litem, quia ex hoc victor caueret solui de restituenda re, nu. 79. Et quamuis tertius alleget, quod victus tenet rem illam ab ipso tertio, nisi hoc probaret incontinenti, n. 80. Et quando sit praestanda haec cautio, n. 82. & 83. Impedit tamen executionem, quae fieret super alia re, quam super controuersa, & tertius alleget se habere ius in illa re, nu. 85. & 86.
- Clem. 1. vt calumniosus de sent. & re iud. non habet locum contra tertium, eod. memb. 4. sub nu. 51.
- Tertius, in quem debitor alienauit in fraudem creditoris, conuenitur actione reuocatoria, quae, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub nu. 95.
- Qui tertii, etiam non opponendo de possessione, possint ex inhabilitate litigantium impedire executionem eod. memb. 4. num. 73.

Sig. Scaccia, De Appellationibus.

Tertius, qui pro suo interesse vult inchoare nouum iudicium, tenetur totam telam iudicariam ab initio inchoare, sicus si vult prosequi inchoatum, eodem memb. 4. sub num. 114. no. 4.

Sententia potest plus, & minus praiudicare tertio, eod. memb. 4. sub nu. 114. not. 1.

Testamentum.

Testamentum, factum a condemnato ad mortem, est nullum, & quod fecisset antea irritatur, sed si appellet, & pendente appellatione moriatur, remanet validum, quest. 3. numero 75.

A pronuntiatione de aperiendo testamentum non appellatur, q. 17. limit. 5. nu. 1. Imo appellans punitur, quod non seruatur de consuetudine nu. 3.

Leges fauore testamentorum specialiter prohibent appellari à sententia de mittendo heredem scriptum in testamento, q. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 24.

Reliqua de appellatione à sententia lata de mittendo heredem in possessionem, vide in verbo Heres. vers. à sententia.

A sententia, lata super nullitate testamenti, datur appellatio, quamuis actum sit iudicio possessorio, q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 62.

Testamentum etiam si tempore, quo fit, non redigatur in scripturam, sed redigatur postea, tamen habebit executionem paratam, q. 17. limit. 6. memb. 4. sub nu. 9.

Licet testamentum, probatum testibus, habeat executionem paratam, d. num. 9. Tamen si sit redactum in scripturam, qua in aliqua parte sit vitiosa, & illa pars testibus probetur, non habet paratam executionem, quest. 17. limit. 9. sub numero 74.

Testificata.

Testificata quando dicantur didicita, & quando non, q. 11. num. 108. & seqq.

Testis.

In causa appellationis an, & quando possint examinari testes, q. 11. nu. 101. & seqq.

Ab admissione testium inhabilium, seu post lapsum terminum potest appellari etiam in causa possessoria quest. 17. limit. 6. memb. 7. num. 41. & 42. Et quid si examinarentur super re omnino impertinenti, num. 46. Et quid si iudex pronuntiet, testes non esse admittendos, num. 34. ampl. 1. & numero 44.

Testes absituri, aut suspecti morte, nempe sentes, & similes possunt examinari à iudice à quo, non obstante e appellatione, q. 7. lim. 38. nu. 3. & q. 3. nu. 26.

Appellatio, ne Titius recipiatur in testem, non suspendit iurisdictionem, vt non possint recipi alii, & procedi in negotio, q. 17. limit. 47. memb. 2. nu. 20.

Testes sunt necessarii in appellatione, quest. 4. sub numero 13.

Inhabiles testes faciunt adhuc aliquale indurium, & praiudicant, q. 17. limit. 6. memb. 7. nu. 42. vers. ratio.

Thesaurarius.

A Thesaurario appellatur ad Cameram, sed appellatio non suspendit, nisi fiat depositum infra 20 dies, quest. 8. num. 151.

A Thesaurarii Auditore, Locumtenente, seu alio Ministro appellatur ad Cameram, vt supra.

Timor.

De timore appellandi, vide in verbo. Metus.
Suspicio, seu timor armorum in contententibus de possessione, quando cesset, 17. limit. 6. memb. 2. nu. 31.

Tiriaca.

Appellatio est tiriaca contra venenum iudicium, quest. 3. sub numero 1.

Tollere appellationem.

Inferior Principe an possit tollere appellationem quest. 16. limit. 1. num. 106. & seqq. & num. 113. & seqq. & sub num. 116. subrestr. 3.

Appellatio quibus verbis tollatur, vide in verbo. Clausula. Reliqua vide in verbo. Prohibere, & in verbo. Statutum.

Tortura.

An possit appellari à futura tortura, q. 5. nu. 112.

A decreto de torquendo datur appellatio, q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 143. Et etiam à comminatione de torquendo. nu. 145. Et à decreto de torquendo pro habenda precisa responsione, nu. 146. Possit tamen appellatio sperni, si esset friuola, nu. 148. Non datur appellatio ex legibus, & constitutionibus municipalibus, num. 152. Et quid in statu Lucensi, numer. 153.

Pendente termino ad appellandum à decreto tortura potest iudex procedere ad torturam, q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 149. & 151. Secus est, pendente appellatione, imo possit eò impune resisti, nu. 147.

A decreto de non torquendo an, & quando detur appellatio, d. limit. 47. memb. 1. nu. 154. & 155.

In Civitate Lucensi datur tortura etiam si agatur de pena pecuniaria, q. 17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 143.

Transportatio actorum, vide in verbo. Actus.

Tres sententiæ, seu appellationes.

A tribus sententiis conformibus non appellatur, qu. 17. limit. 11. num. 1. Nec Papa ex ordinaria potestate potest appellationem concedere, num. 2. Sed solum per viam priuilegi, nu. 3. Et prohibetur tertia appellatio etiam ab interlocutoria, nu. 4. & 5. Et à sententiis, qua non transeunt in iudicium, nu. 6. & 7. Et suspensiuæ appellatio prohibetur etiam si essemus in casu, in quo liceret appellare à tribus sententiis, num. 11. Et etiam si penderet appellatio ab interlocutoria, num. 12. Et prohibetur tam suspensiuæ, quam deuolutiuæ appellatio, num. 13. & 14. Venditori, sicque etiam tertio prohibetur appellatio à tertia sententia, lata contra emptorem, etiam si ipse venditor fuerit admissus ad causam in tertia instantia & quid si venditor ignorauit, causam agi contra emptorem nu. 17. & 63.

A tribus sententiis non potest appellari quod ad illud, in qua sunt conformes, secus quoad id, in quo non sunt conformes, q. 17. limit. 1. num. 31. & seqq. & nu. 44. & seqq. In quibusdam exemplis. Et in Vrbe, & in Civitate Lucensi procedit etiam ex dispositione statutorum, nu. 36.

A tribus sententiis non conformibus, sed diuersis potest nullies appellari si nullies grauetur, etiam in eadem causa, q. 17. limit. 1. num. 40. Et quando non dicatur grauari, numero 48.

Licet quis non possit tertio prouocare, potest tamen adherere appellationi aduersarii, q. 17. limit. 1. nu. 50. Contrariam in Regno Francia, nu. 53. Et quando est appellatum in parte, & partibus nu. 54.

Cautela, vt dentur tres, & infinita appellationes, qua fit, q. 17. limit. 1. nu. 55.

Tres sententiis conformes quando mittantur executioni, etiam quod constat de nullitate vnus ex ipsis, qu. 19. rem. 1. concl. 5. sub num. 52. vide in verbo. Confirmans. vers. confirmata.

Tribunal.

Iudex, coram quo est appellandum, debet requiri in loco sui tribunalis, vel in eius domo, & non in horto, aut villa, qu. 6. num. 19.

Turris nonæ.

A Iudice Turris nonæ appellatur ad Governatorem, vel ad Auditorem Camere, q. 8. sub nu. 128. vers. à soldam.

Tutor

Index in Tractatum

Tutor.

- Tutor potest, & tenetur appellare, q. 5. nu. 40.
 Si iudex pronuntiat, tutorem esse; vel non esse legitimum, datur appellatio, qu. 17. limit. 6. memb. 7. num. 68. Secus est si iudex decerneret etiam ratum esse, quod cum eo factum erit, num. 69.
 Si iudex pronuntiat, pecuniam soluendam esse minori sine tutore, datur appellatio, qu. 17. limit. 6. memb. 7. numero 71.
 A sententia, qua quis datur tutor, an detur appellatio, q. 17. limit. 8. nu. 11 & 12. & limit. 33. nu. 1.
 Tutor, seu eius heredes condemnati ad reddendas rationes tutelae non appellant, q. 17. limit. 29. sub nu. 1.
 Iudex potest, quem dedit tutorem, reuocare, q. 19. rem. 1. concl. 6. num. 48.
 Tutor tenetur ad interesse, si eius facto perit instantia, q. 15. nu. 328.
 Tutor potest conueniri actione spolii, si, finita tutela, non restituat possessionem, q. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 38.

Validitas.

VALIDITAS actus in dubio praesumitur. vide in verbo. Interpretatio.

Vanum.

Appellatio vana qua dicitur, q. 2. sub nu. 48.

Variatio.

- Prima appellatio si fuerit nulla, potest variari, q. 7. nu. 27. & 28. & q. 8. nu. 38. & q. 10. sub nu.
 Appellans an, & quando possit variare prosecutionem appellationis, & mutare voluntatem, q. 9. nu. 11.
 Appellans ad vnum an possit infra decem dies variare, q. 10. sub nu. 3.
 An, & quando in causa appellationis possit mutari, & variari actio inuenta in prima instantia, q. 11. nu. 28. & seqq. & num. 34.
 Quae variatio tolleretur in causa appellationis, q. 11. numero 28 & 29.
 In executiuis an, & quomodo possit variari, q. 17. limit. 9. sub nu. 45. vers. comprobatur.

Vasallus.

Interest Domini habere vasallos locupletes, q. 5. sub nu. 57. vers. subdeclara.

Venditor, & venditio.

- Venditor potest appellare, victo tempore, qu. 5. num. 34. & seqq. in quibus declaratur. Et quo nomine appellet, eodem num. 34.
 Potest appellare a sententia, qua emptor in vim licentiae sibi data apprehendit possessionem propria auctoritate, q. 17. limit. 6. memb. 9. sub nu. 80. vers. ab hac.
 An teneatur de euictione, si emptor non appellauerit, qu. 5. num. 14.
 Venditor laudatus tenetur sequi forum emptoris, quamuis venditor sit clericus, qu. 7. sub nu. 133. vers. moueor primo. Et quid si filius non sit contestatus, sub eod. num. 123. vers. ceterum.
 Venditio rei aliena convalidatur, si venditor succedat domino rei, q. 5. sub nu. 27. confirm. 4.

Veneficii.

In crimine veneficii an detur appellatio, q. 17. limit. 4. sub nu. 83. vers. sunt. Et quid si exprimaturs rationabilis causa, numero 84.

Ventus.

Ventorum immensitas excusat non appellantem infra legitima tempora, q. 12. nu. 167.

Verbum.

Appellare est verbum aequiuocum, q. 1. num. 3. vers. sic quoque.

Verbum appellare quae significet, ibidem.

Verbum (appello) non est de substantia appellationis, qu. 4. num. 19.

Verba (in his scriptis) non sunt necessaria in appellatione, q. 4. nu. 5. vers. non tamen.

Verba apta ad appellandum quae sint, q. 4. nu. 19.

Verba in materia poenali sunt stricte intelligenda, qu. 1. nu. 8.

Verbum (pronotare) vide in verbo. Pronotare.

Verbum, quod potest sumi in genere, & in specie, debet sumi in dubio in specie, q. 1. nu. 14.

Verbum (condemno) non est necessarium in sententia, qu. 4. num. 20.

Verba, vt deseruiant intentioni, sunt improprianda, qu. 4. num. 21.

Verba dispositiua, & enuntiativa. vide in verbo. Dispositiua, & Enuntiativa.

Veritas.

Veritas consideratur dupliciter, qu. 17. limit. 47. memb. 1. sub nu. 181.

Via.

Via, quam quis elegit, pateat, q. 17. limit. 9. sub nu. 45. vers. confirmatur. In executiuis tamen potest de vna executiua transferri ad aliam executiuam, sub eod. num. 45. vers. comprobatur.

Vicaria.

Magna Curia Vicaria Neap. remittit causas appellationum ad iudices mediatos, q. 7. nu. 100.

A delegato Baronis appellatur ad magnam Curiam Vicaria, q. 8. sub nu. 29.

A delegato Regis in Regno Neap. an appelletur ad magnam Curiam Vicaria, q. 8. nu. 50.

Magna Curia Vicaria Neap. est Princeps, &c. q. 7. sub nu. 114. vers. declara.

Vicarius.

A Vicario Praefecti Egypti, & Comitum Orientis appellatur, q. 16. nu. 12.

A Vicario Episcopi potest, omisso medio, appellari ad Papam, q. 7. nu. 50.

A Vicario Episcopi appellatur ad Episcopum, q. 8. num. 53. Extenditur, num. 58. & seqq. Et quod neque ex consuetudine, num. 59. R. stringitur, nu. 72. & seqq. Et quid de iure civili, num. 78.

A Vicario generali potest appellari ad Episcopum in his, quae Vicarius non potuit cognoscere sine speciali commissione, q. 8. num. 81.

A Vicario generali appellatur ad Episcopum in causa, in qua iudicauit vti delegatus Episcopi, q. 8. nu. 25.

A Vicario in causis criminalibus potest appellari ad Episcopum, q. 8. sub nu. 81. vers. infero.

A Vicario foraneo appellatur ad Episcopum, qu. 8. num. 26. & 72.

A sententia interlocutoria Vicarii potest appellari ad Episcopum, q. 8. nu. 73.

A Vicario generali non appellatur ad eum, cuius est Vicarius, etiam loquendo de iure civili, q. 8. nu. 61.

Si fuerit appellatum a sententia Vicarii & Episcopus delegauerit causam, & partes processerint coram delegato, an processus teneat, q. 8. nu. 82.

A Papa Vicario appellatur ad Papam, q. 8. nu. 84. & 130. Sed si causa sit infra quinque ducatos auri de camera non datur appellatio, q. 17. limit. 41. nu. 1.

A Locumtenentibus Vicarii Papae appellatur ad Papam, q. 8. nu. 130. versus finem. Si a Locumtenente non potest appellari propter modicitatem causa, datur recursus ad Vicegerentem, q. 8. nu. 131. & q. 19. rem. 3. nu. 14.

A Vicef-

Sig Scaccia, De Appellationibus.

A Vicegerente Vicarii Papa appellatur ad Papam quod si causa sic appellabilis propter causae modicitatem datur recursus ad Illustriss. Carinalem Vicarium, questio. 8. numero 132.

A Principis Vicario, vide in verbo. Princeps.

A Vicario an possit appellari ad iudicem ordinarium, cuius vices gerit, q. 8. sub nu. 103. vers. confirmatur tertio. & vers. non obstant.

Licet a sententia Episcopi non possit appellari, tamen possit appellari a sententia eius Vicarii, questio. 16. limit. 1. numero 70.

A Praefecti praetorio Vicario ad quem appelletur q. 8. sub n. 103. vers. non obstant.

A Vicario, seu substituto Potestatis potest appellari, licet non possit appellari a Potestate, qu. 8. nu. 56 in fine, & qu. 16. limit. 1. sub nu. 70.

Si Vicarius Episcopi cognoscendo de usura instrumenti inhibuerit iudici seculari, posteaq. pronuntiauerit instrumentum non esse usurarium, ideoque reuocauerit inhibitionem, & pars, quae agabat de usura, appellauerit, reuocari reuocationem inhibitionis, Vicarius potest, & debet reuocationem reuocare, q. 3. n. 24.

A Vicariis, quae subsunt Praefidi Prouinciae, potest appellari ad ipsam Praefidem q. 8. n. 84.

Vicarius Praefidi index ordinarius, questio. 19. rem. concl. 6. sub nu. 79.

Vicarius Episcopi non potest cognoscere causam delegatam Episcopo q. 8. n. 56.

Non potest cognoscere de causa, inchoata ab Episcopo, questio. 8. nu. 57.

Vicario suspecto non ex eo redditur suspectus Episcopus, q. 8. nu. 57. vers. septimo.

Vicarius de iure canonico habet iurisdictionem ordinariam, q. 8. n. 78. & 139.

Vicarius vigore mandati generalis, & ordinariae iurisdictionis potest cognoscere solas causas civiles, vnde potest inquirere delicta, & delinquentes, sed non panire, q. 8. sub nu. 81. vers. infero.

Vicario recusato vti suspecto, Episcopus potest dare alium iudicem q. 8. nu. 85.

Vicarius reuocatur per mortem Episcopi, q. 8. sub nu. 159. vers. declara.

Iurisdictione Vicarii suspenditur, si sit suspensus, vel excommunicatus Episcopus, q. 8. n. 54.

Vicarius an possit restituere in integrum aduersus sententiam Episcopi, q. 19. rem. 2. n. 34.

Vicarius, & Episcopus dicuntur aequales, q. 19. rem. 2. nu. 33. Et habent vnum tribunal, & vnam iurisdictionem, q. 8. sub n. 159. vers. ad secundam.

Re iqua vide in verbo. Episcopus.

Vicepraefectus.

A Vicepraefecto appellatur, q. 16. n. 14.

Vicesgerens.

A Vicesgerente non appellatur ad eum, cuius vices gerit, q. 8. sub n. 81. extus. 5.

De Vicari Vicegerente vide in verbo. Vicarius.

Vidua.

Vidua potest appellare, omisso medio, q. 7. nu. 113. Ampliatur in vidua diuice, nu. 117. Ampliatur etiam si, causa coepa, nuberet, nu. 119. Ampliatur, & limitatur in vidua, de qua in sequenti vers. quia, quae dicuntur in prima instantia, procedunt etiam in causa appellationis, nu. 127.

Vidua potest in prima instantia agere coram Principe, omisso ordinario, q. 7. nu. 114. Etiam si vidua sit diues, num. 117. Et coepisset inuentionem coram ordinario, num. 120. Et fuerit liti

contestata, eod. num. 120. in fine. Et quamuis in ciuili etiam seu loco possent omnes cause cognosci in prima instantia nu. 125. Imo etiam si possent cognosci prima, & secunda causa omnium, & quorumcunque, &c. nu. 116. Et postquam adiunxit Principem potest petere, se remitti ad ordinarium, etiam si ipsa illius tribunal elegerit, nu. 121. Limitatur multipliciter, n. 128. & seqq.

Vidua non potest renuntiare priuilegio legis vnicae, C. quan. imper. &c. q. 7. nu. 115.

Non potest trahi per rescriptum Principis extra domicilium, nisi in rescripto sit expressa qualitas viduitatis, q. 7. sub nu. 121. vers. ratio.

Vidua potest variare de vno tribunali ad aliud, sub eod. nu. 121. vers. contra.

Vidua licet habeat ius eligendi iudicem, non tamen habet ius eligendi iurisdictionem, q. 7. n. 137.

Non habet ius eligendi alios iudices, quam Principem, vel suum ordinarium, eod. n. 137.

Viuens inhoneste amittit priuilegium, q. 7. n. 131.

Quae se ipsam viduauit, non habet priuilegium, sub eod. nu. 131. vers. multoq. & q. 11. sub nu. 52. vers. comprobatur.

Si sit haeres persona non mirabilis, & causa coepa, non habet priuilegium, secus si non sit coepa, q. 7. nu. 133.

Si conueniatur pro delicto, an habeat priuilegium, questio. 7. nu. 132.

Obligata in forma camera non habet priuilegium, qu. 7. num. 134.

Vidua dicitur etiam mulier maritata, quae habet maritum inuidentem, q. 7. nu. 116.

Dicitur etiam ea, quae fecit diuortium sub eod. num. 116. vers. quod.

Dicitur priuilegiata accidentaliter, questio. 7. sub num. 128. sub restr. 1.

Virgo.

Virgo per vim deflorata, volens appellare contra deflorantem, potest appellare, omisso medio, q. 7. num. 140. in fine iunctis nu. preced.

In crimine raptus virginis an detur appellatio, vide in verbo. Raptus.

Virgo per vim deflorata habet priuilegium legis vnicae, C. quan. imper. &c. q. 17. nu. 130. in fine.

Violentia.

In crimine publica violentia an detur appellatio, q. 17. limit. 4. sub num. 83. vers. sunt. Et. quid si exprimat causa rationalis, n. 84.

Visitatio.

In visitatione, quam facit Episcopus, praesertim ad correctionem morum, non datur appellatio, q. 17. limit. 26. nu. 1. Neque in his, quae a visitatione procedunt, n. 2. Neque in his, quae an fuerint gesta in actu visitationis non constat, nisi per assertionem ordinarii, nu. 3. Non datur appellatio, etiam si appellans allegaret exemptionem, sed si appareat de exceptione, ad retur, nu. 4. Non datur interlocutoria, nu. 5.

A procepto residendo, quod Episcopus facit in visitatione, non datur appellatio, q. 17. limit. 26. nu. 7.

Inhibitio, aut querela coram superiore non impedit executionem eorum, quae Episcopus decernit in spectantibus ad visitationem, ead. limit. 26. n. 6.

Vnde vi.

A sententia lata in interdico, vnde vi, non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 2. Et quid si sit lata contra mandantem, seu ratum habentem spolum, sub nu. 4. Et quid si spoliator non possideat, neque dolo desierit possidere, num. 5. & 6. Neque datur appellatio in vtile interdico, vnde vi, num. 8.

Index in Tractatum

In interdico, unde vi fructus peti possunt etiam post latam sententiam. *Et c.* q. 17. limit. 21. sub nu. 45.
Interdictum unde vi est species recuperanda possessionis, qu. 17. limit. 6. memb. 1. nu. 26. Et qua debeat continere, & cui, & pro qua re competat, num. 79. Et datur non solum contra vi spoliantem sed etiam contra mandatum, & ratum habentem, memb. 6. num. 4. Et datur etiam si spoliator non possideat, nec dolo desierit possidere, nu. 5. Et etiam si spoliatus recuperaverit à singulari successore nu. 7. Datur etiam ei, qui nuntiavit novum opus, nu. 12. Et utile interdictum, unde vi, competit etiam contra patrem, & dominum etiam ignorante pro spolio, commissio à filiofam. & à mercenario, n. 8. Et competit ei, qui suspicatus est, posse expelli, nu. 9.
Ut competat, qua requirantur, ead. limit. 6. memb. 6. nu. 13.
In quibus differat à remedio canonis reintegranda, ead. limit. 6. memb. 1. nu. 79.

Vniuersitas.

Vniuersitas an habeat priuilegiū legis vnica, C. quan. imp. *Et c.* q. 7. sub nu. 130. vers. exiende.
Vniuersitas equiparatur pupillo, *Et c.* sub eod. num. 130. vers. contra.

Vnus.

Vnus melius gubernat, quam plures, q. 8. sub nu. 169.

Vox.

Appellatio viua voce incontinenti interposita à dissiuua est valida, q. 4. nu. 15. *Secus* ab interlocutoria, nu. 17.

V usufructus.

Finis usufructu, usufructuarij, nolente dimittere possessionem potest agi de spolio, q. 17. limit. 6. memb. 6. nu. 49.

Vsura.

Terminato negotio principali, usura, qua debentur accessoris post litem contestatam, peti non possunt, qu. 17. limit. 21. num. 37.

Usurarum exceptio seu actio an, & quando impediatur executio- nem instrumenti, q. 19. rem. 1. concl. 4. sub nu. 22. vers. secundo quia.

Vtrique.

An, & quando possit vtraque pars appellare ab eadem sententia, q. 10. num. 4. & seqq. & qu. 17. limit. 21. sub num. 6. & 16.

Vtraque parte appellante, vna ad vnum iudicem, & altera ad alium, quis preualeat, q. 10. nu. 10. & seqq. & q. 17. limit. 21. sub nu. 25. vers. prima. Et quid seruet Signatura iustitia, sub nu. 28.

Vti possideris.

In interdico vti possideris non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 5. nu. 3.

Vti possideris est species retinenda possessionis, qu. 17. limit. 6. memb. 1. num. 20. Et datur pro possessione immobilium, num. 73.

Non datur heredi pro turbatione commissa contra defunctum, ead. limit. 6. memb. 9. num. 123. Et quid de stylo Francia, ibidem.

Vtrubi.

In interdico vtrubi non datur appellatio, q. 17. limit. 6. memb. 5. nu. 2.

Vtrubi est species retinenda possessionis, quest. 17. limit. 6. memb. 1. numero 19. Et datur pro possessione mobilium, numero 72.

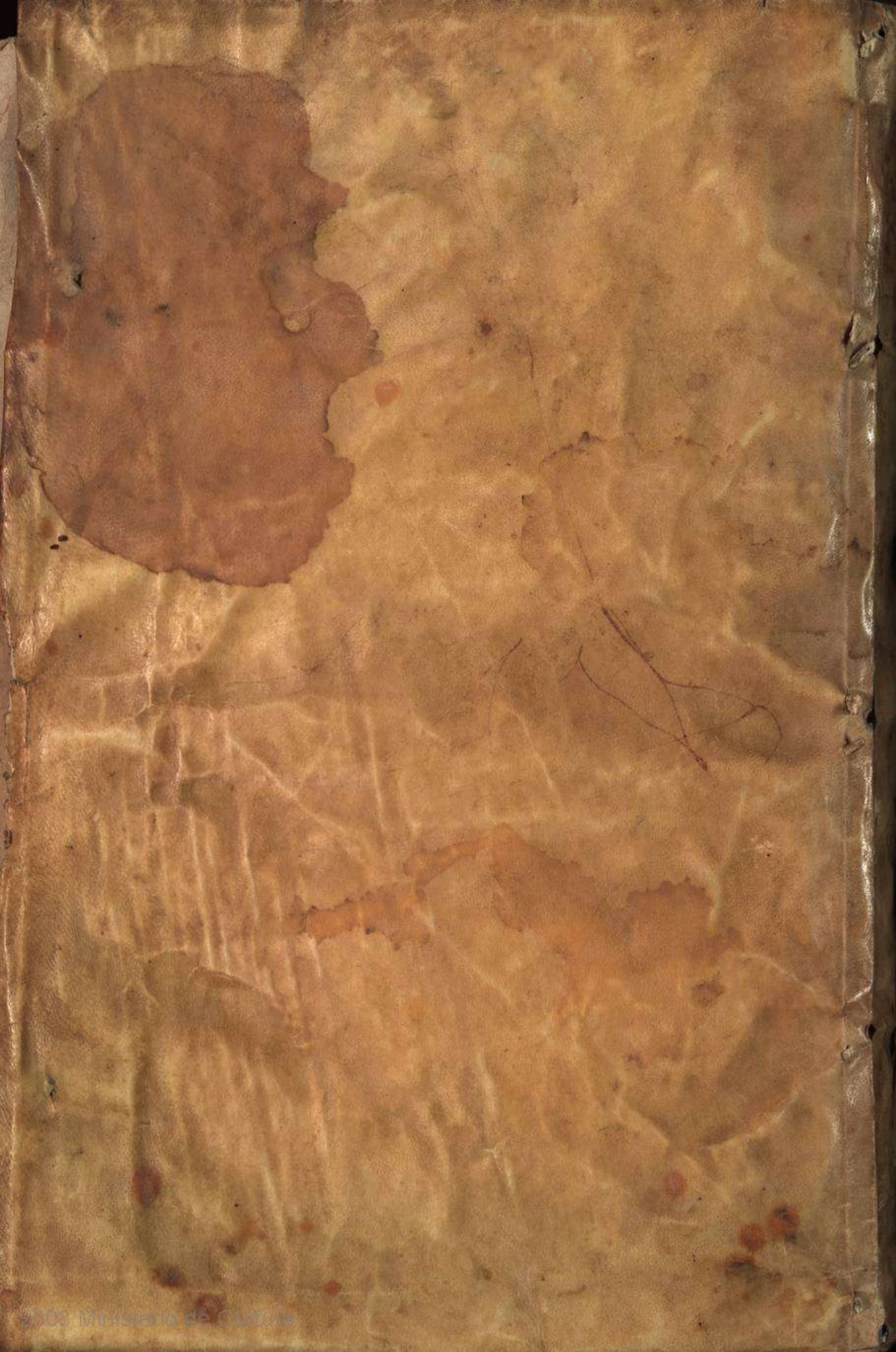
Vxor.

Vxor potest appellare pro suo interesse à sententia lata contra maritum, q. 5. nu. 61. Non tamen potest appellare pro marito, etiam absente, nisi agat pro libertate mariti, vel nisi maritus sit in carcere, nu. 51. in fine.

Vxori litiganti cum marito, sunt prestanda alimenta, q. 17. limit. 7. nu. 4. cas. 4.

F I N I S.

AYUNTAMIENTO
DE MURCIA
ARCHIVO

EST^e 9

TAB^a A

N.º 7